

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1911.

HELSINKI 1912.

HELSINGISSÄ

SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO

1912

SISÄLLYS:

- N:o 1. Luettelo Kaupunginvaltuuston diariin merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1910 ratkaisemattomista asioista
- „ 2. Ehdotus kaupungin kansakoulujen ehdotetun kahden lääkärin ohjesäännöksi.
- „ 3. Esitys lopullisten piirustusten ja kustannusarvion vahvistamisesta kaupungin uutta kulkutautisairaalaan varten.
- „ 4. Valiokunnanmietintö, joka koskee Helsingin kaupungin Maistraatin uutta työjärjestystä.
- „ 5. Esitys Vallilan alueen rakennusjärjestyksen muutetuista määräyksistä.
- „ 6. Asiakirjoja köyhäinasianajolaitoksen uudestijärjestämistä koskevassa asiassa.
- „ 7. Valiokunnanmietintö mallasjuomien myyntiä koskevasta asiasta.
- „ 8. Asiakirjoja nostetussa kysymyksessä uuden obligatsioonilainan ottamisesta Helsingin kaupungille.
- „ 9. Helsingin kaupungin Satamarakennusvaltuuskunnan esitys Katajanokan makasiinikorttelin N:o 187 luovuttamisesta Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle.
- „ 10. Valiokunnanmietintö työväen ammattikunnan järjestämisestä kaupungin pakkahuoneeseen.
- „ 11. Ehdotus kaupungin laboratorin terveydellisiä tutkimuksia varten uudestajärjestämiseksi.
- „ 12. S:n Helsingin kaupungin Tilastollisen konttorin johtosäännöksi.
- „ 13. Esitys Seurasaaren erään osan luovuttamisesta ulkoilmamuseota varten.
- „ 14. Asiakirjoja tehdyn hakemuksen johdosta, joka koskee tavarain maksutonta oloaikaa kaupungin pakkahuoneessa.
- „ 15. Esitys uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta Helsinkiin sekä Senaatintorin tasoittamisesta.
- „ 16. Valiokunnanmietintö nostetussa kysymyksessä sijaispalkkioiden myöntämisestä virkalomavapauden varaamiseksi kaupungin virka- ja palvelusmiehille.

- N:o 17. Valiokunnanmietintö anomusten johdosta, jotka koskevat sähkövirran antamista kaupungin sähkölaitoksesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin.
- „ 18. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1910.
- „ 19. S:n, jotka koskevat omistus- ja käyttöoikeutta Katajanokan itäosassa olevaan kasarmialueeseen siihen kuuluvine ranta- ja vesialueineen.
- „ 20. Valiokunnanmietintö N:o 3 eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 21. Esitys kaupunginmuseon y. m. perustamisesta.
- „ 22. Lausunto kysymyksestä, joka koskee uuden talon rakennuttamista alemmaa käsityöläiskoulua, valmistavaa poikain ammattikoulua ja tyttöjen ammattikoulua varten.
- „ 23. Valiokunnan mietintö uuden kaupungintalon rakentamista koskevasta asiasta.
- „ 24. Ehdotukset Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin johtosäännöiksi.
- „ 25. Lausunto Helsingin kaupungin Taksoituksenvalmistelukunnan johtosäännön ehdotuksesta.
- „ 26. Valiokunnan mietintö ehdotuksineen Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1910 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi.
- „ 27. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1910 vuoden tilien tarkastusta.
- „ 28. Ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta.
- „ 29. Lausunto Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ohje- ja vuosirahasäännön ehdotuksista.
- „ 30. Asiakirjoja ynnä valiokunnan mietintö kaupungin automobiili liikenteen järjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 31. Lausunto ehdotuksesta, joka tarkoittaa revisioniviraston perustamista Helsingin kaupunkia varten.
- „ 32. Asiakirjoja Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan tekemän, lainan ottamislupaa koskevan hakemuksen johdosta.
- „ 33. Selvitys Helsingin kaupungin vesialueitten, kaupunkia ympäröivien saarien sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistus- ja käyttöoikeudesta.
- „ 34. Lausunto Vallilan asuntojen Rakennustoimikunnan ehdotuksen johdosta, joka koskee korttelin N:o 551 osottamista Vallilasta asuntotarkoituksiin.
- „ 35. Esitys tonttien varaamisesta kaupungin kansakoulujen tarpeeksi.

- N:o 36. Valiokunnanmietintö nostetusta kysymyksestä niin kutsutun kauttakuluttavaran liikennemaksujen poistamisesta.
- „ 37. Esitys Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön maatilan lunastamisesta.
- „ 38. Lausunto Santaholman ja Busholman saarien vastaista käyttämistä koskevasta asiasta.
- „ 39. Ehdotus Muinaismuistolautakunnan johto- ja vuosirahansäännöksi.
- „ 40. Selvitys Hakaniemen torin kauppahallin rakennusasiasta.
- „ 41. Esitys uuden asuinpaviljongin ynnä erinäisten muiden uutisrakennusten teettämisestä Forsbyn uuteen Työ- ja Vaivaistaloon.
- „ 42. Valiokunnanmietintö kansanlastentarhain toiminnasta.
- „ 43. Lausunto kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelmia koskevasta ehdotuksesta.
- „ 44. Valiokunnanmietintö tonttien varaamisesta kansakoulujen sekä ammatti- ja käsityöläiskoulujen tarpeeksi.
- „ 45. Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi.
- „ 46. Esitys sen summan määräämisestä, minkä vesijohtolaitos oli velkaa kaupungille joulukuun 31 päivänä 1910.
- „ 47. S:n varain myöntämisestä Sähkölaitoksen ja Vesijohtolaitoksen laajentamiseksi vuosina 1912—1914.
- „ 48. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1912, Rahatoimikamarin valmistama.
- „ 49. Komiteanmietintö N:o 3 Helsingin poliisilaitokselle voimassa olevan asetuksen uudistamisesta sekä sanotun laitoksen vuosirahasäännön muuttamisesta.
- „ 50. Esitys kaupungin puutarhaistutuksista.
- „ 51. S:n Kallion uudesta paloasemasta.
- „ 52. S:n tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä vesijohtoveden kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi.
- „ 53. Mietintö N:o 3, sisältävä selvityksen Hietalahden viereisestä Aktiebolaget P. Sinebrychoff osakeyhtiön panimoalueesta.
- „ 54. Valiokunnanmietintö sellaisten henkilöiden vastaanottamisesta kaupungin sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatuslaitoksiin, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa.

- N:o 55. Valiokunnanmietintö väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämisestä.
- „ 56. Selvitys Santa- ja Busholman saarien vastaista käyttämistä koskevasta asiasta (Ks. pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1911).
- „ 57. Asiakirjoja, jotka koskevat uuden Työ- ja Vaivaistalon rautabetonitöitä.
- „ 58. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1912, Maistraatin laatima.
- „ 59. Uudistettu esitys „Helsingfors Aktiebostäder“ nimisen yhtiön käytettävänä Suruttoman tilalla N:o 25 olevan alueen hallintaoikeuden lunastamisesta.
- „ 60. Ehdotus kaupungin aluelääkärien uudeksi johtosäännöksi.
- „ 61. Esitys, joka koskee Helsingin kaupungissa harjoitettua väkijuomaliikettä.
- „ 62. S:n kaupungin pakkahuoneen työväen ammattikunnasta.
- „ 63. S:n n. k. apukoulun opettajiston palkankorotuksesta.
- „ 64. Lausunto Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäntöehdotuksesta.
- „ 65. Esitys avustuksen myöntämisestä F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta.
- „ 66. S:n Kaisaniemen puiston uudestijärjestämisestä.
- „ 67. Valiokunnan mietintö N:o 2 väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämisestä.
- „ 68. Valiokunnan mietintö kaupungin 1912 vuoden meno- ja tulosäännöstä.
- „ 69. S:n N:o 4 eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 70. Komitean mietintö kysymyksestä, joka koskee likeisemmän yhteistoiminnan aikaansaamista kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken.
- „ 71. S:n Terveystieteiden tutkimuslaitoksen ehdotuksen johdosta erinäisiksi, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestyksen muutetuiksi määräyksiksi (Pain. asiak. N:o 11 v. 1911).
- „ 72. Lisäehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen johtosäntöä koskevassa kysymyksessä.

- N:o 73. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee kunnallisen lainarahaston perustamista yhteis-
hyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.
- „ 74. Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuod. 1912, Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p.
joulukuuta 1911.
-

Luettelo Kaupunginvaltuuston diariin merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1910 ratkaisemattomista asioista.

Milloin asia saapui.	Asian laatu.	Minkä varassa asia on.
Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.		
1893. Toukok. 8.	Kysymys Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteista.	Helmik. 3 p:nä 1903 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvat herrat A. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren. Toukok. 31 p:nä 1910 antoi valiokunta mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 36 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia sitä seuraavan kesäk. 14 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin, jolta lokak. 20 p:nä saapui vastaus (<i>Pain. asiak. N:o 43 v. 1910</i>). Sitä seuraavan lokak. 25 p:nä palautettiin asia valiokuntaan, joka marrask. 22 p:nä antoi uuden mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 56 v. 1910</i>). On esittelyn varassa.
1898. Jouluk. 6.	Valmistusvaliokunnan ehdotus Suomen kaupunkien kehitystä vuosina 1875—1899 käsittelevän historiallis-tilastollisen teoksen julkaisemisesta.	Jätettiin komitealle, johon nyttemmin kuuluvat vapaaherra R. F. v. Willebrand sekä aktuaarit T. Hartman ja H. Dalström.
1901. Maalisk. 5.	Puutarhalautakunnan esitys suunnitelmiseen puistikon laittamiseksi Eläintarhaan (<i>Pain. asiak. N:o 16 v. 1901</i>).	Toukok. 26 p:nä 1904 palautettiin asia Puutarhalautakuntaan valmistetun ehdotuksen korjailemista varten niiltä osittaan, joissa Töölön alueen uusi kaupunginasemakaavaehdotus sitä vaati. Huhtik. 15 p:nä 1910 antoi Lautakunta uuden ehdotuksen (<i>Pain. asiak. N:o 26 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia sitä seuraavan toukok. 26 p:nä lykättiin Rahatoimikamariin ja Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.

<p>1903. Huhtik. 3.</p>	<p>Maistraatin kirjelmä, joka koskee kaupungin vaivaistalon läheisyydessä olevaa ruutisäiliötä.</p>	<p>Huhtik. 20 p:nä 1903 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka syysk. 9 p:nä 1909 antoi siitä tarkemman selvityksen (<i>Pain. asiak. N:o 31 v. 1909</i>) ynnä ilmoituksen että Kamari on mainitun selvityksen pohjalta ryhtyvä keskusteluihin asianomaisten venäläisten viranomaisten kanssa.</p>
<p>1904. Lokak. 20.</p>	<p>Terveystoimikunnan esitys erityisen terveydenhoitojärjestys ehdotuksen aikaansaamisesta.</p>	<p>Lokak. 25 p:nä 1904 sai Terveystoimikunta toimeksi tehdä ehdotuksen asiassa, ja kesäk. 2 p:nä 1909 Lautakunta antoi ehdotuksensa (<i>Pain. asiak. N:o 29 v. 1909</i>). Sittenkun asia tämän jälkeen oli lähetetty Maistraattiin lausunnon antamista varten, päätti Kaupunginvaltuusto, mainitun viranomaisen esityksestä, syysk. 21 p:nä 1909 valita kolme henkilöä Valtuusmiehistä Maistraatin kera sitä valmistelemaan, ja valittiin mainittuun toimeen samalla herrat Aschan, Renvall ja Salingre.</p>
<p>1906. Maalisk. 6.</p>	<p>Terveystoimikunnan esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä kunnallisen teurastamon rakentamiseksi sekä karjatorin laittamiseksi.</p>	<p>Sittenkun asiakirjat oli painatettu, lähetettiin asia huhtik. 10 p:nä 1906 Rahatoimikamariin. Helmik. 26 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. matkastipendeiksi, minkä jälkeen Terveystoimikunta antoi tohtori, vapaaherra C. von Hellensille ja arkkitehti K. Lindahlille toimeksi tutkia asiaa ulkomaalla. Jouluk. 17 p:nä s. v. Kaupunginvaltuusto päätti painattaa stipendiaattien antaman matkakertomuksen heidän tekemine piirustuksineen. Maalisk. 14 p:nä asia lähetettiin komiteaan, johon valittiin vapaaherra von Hellens, arkkitehti Lindahl, johtaja Hj. Göös, eläinlääkäri O. Lindström ja konsuli Frans Stockmann. Komitean annettua mietinnön (<i>Pain. asiak. N:o 28 v. 1908</i>) palautti lisätty Kaupunginvaltuusto asian seuraavan lokak. 20 p:nä komiteaan enemmän selvityksen saamiseksi. Marrask. 18 p:nä 1910 antoi komitea uuden mie-</p>

1906. Maalisk. 20.	Herra Oker-Blomin esitysehdotus Eläintarhan huvila-alueen muodostamisesta kansanpuistoksi.	tinnön (<i>Pain. asiak. N:o 51 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia saman kuukauden 22 p:nä lykättiin Rahatoimikamariin.
Lokak. 16.	Herra Frenckellin esitysehdotus puistojen ja kävelyteitten laittamisesta Helsinkiin.	Huhtik. 10 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
		Kaupunginvaltuuston marrask. 13 p:nä 1906 asiassa tekemän päätöksen mukaan kehoitettiin Rahatoimikamaria ottamaan uudelleen käsiteltäväkseen suunnitelma Eläintarhan ja sen läheisten puistojen järjestämiseksi sekä tähän kuuluvain kulkuväyläin järjestelemiseksi, kuin myös valmistamaan suunnitelma liikenneväylän laittamiseksi Siltavuoren- ja Pohjois-Rannan välille Uudenmaan pataljoonan kasarmialueen ympäritse. Vastaus saapui jouluk. 29 p:nä 1908 (<i>Pain asiak. N:o 48 v. 1908</i>). Tätä esiteltäessä tammik. 19 p:nä 1909 päätti Kaupunginvaltuusto, hyläten Kamarin ehdotuksen mikäli koski kaupunginasemakaavan muutosta viimeksi mainittua liikenneväylää varten, antaa Kamarin toimeksi koettaa aikaansaada se nykyään voimassa olevan kaupunginasemakaavan perustuksella, minkä jälkeen ja Kamarin sittemmin ilmoitettua, ettei se käynyt päinsä, sekä samalla esitettyä, eikä aijottu liikenneväylä toistaiseksi voisi käsittää ainoastaan Pitkän sillan ja Uudenmaan pataljoonan kasarmien välisen alan, Kaupunginvaltuusto tähän myöntyen jouluk. 14 p:nä 1909 kehotti Rahatoimikamaria antamaan ehdotuksen Siltavuorenrannan kaupunginasemakaavan muutokseksi.
Lokak. 30.	Herra Hj. Schildtin esitysehdotus kauppa- ja merenkulautakunnan asettamisesta.	Lokak. 30 p:nä 1906 lähetettiin asia valio-kuntaan, johon nyttemmin kuuluvat esityksentekijä sekä herrat Norrmén, Lundqvist, Häggman ja Tallberg sekä kauppaneuvokset L. Krogius ja V. Ek ynnä satamakapteeni O. Andstén.
1907. Tammik. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä Läänin-hallituksen lähete, joka koskee	Tammik. 15 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka sai toimeksi,

	kaupunginasemakaavan vahvistamista Töölön aluetta varten.	mikäli silloin tuli kysymykseen, neuvotella asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa n. s. tykistöalueen luovuttamisesta kaupungille ja ottaa selville, onko Venäjän sotilaslaitoksella oikeutta sanottuun alueeseen. Syysk. 9 p:nä 1909 Rahatoimikamari antoi tarkemman selvityksen (<i>Pain. asiak. N:o 31 v. 1909</i>), jossa nyt puheena oleva asia oli yhdistetty aikaisemmin mainittuun kaupungin vaikeustalon vierellä olevaa ruutisäiliötä koskevaan asiaan, jonka johdosta tässä viitataan mainittua asiaa koskevaan merkintään.
1907. Syysk. 30.	Herra G. Nyströmin esitysehdotus toimenpiteistä, joihin kunnan tulisi ryhtyä asuintonttien luvun lisäämiseksi, ja sen yhteydessä	Vieressä mainitut kolme asiaa on lähetetty valiokuntaan, johon kuuluvat esityksen tekijä sekä herrat Zilliacus, Tallberg ja Viktor v. Wright ynnä tohtori L. Ehrnrooth. Valiokunnan annettua lausunnon asiasta (<i>Pain. asiak. N:o 14 v. 1908</i>) käsiteltiin asia jouluk. 1 p:nä 1908 lopullisesti muutoin, mutta kysymys tontinarvon kohoamisen hyödyn varaimisesta kunnalle sekä kysymys voimassa olevain oikeussääntöjen täydentämisestä, mikäli koskee kaupungin maan vuokrausta luotonantajan oikeuden turvaamiseksi, lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herra Heimbürger, tohtori Ehrnrooth sekä hovioikeudenneuvos K. Söderholm, jonka valiokunnan tuli antaa lausunto asiasta, jota paitsi Rahatoimikamarin oli annettava ehdotus kunnallisten työväenasuntojen tarkastamisen järjestämiseksi Wallilassa. Helmik. 24 p:nä 1910 antoi Rahatoimikamari ehdotuksen viimeksimainitussa suhteessa (<i>Pain. asiak. N:o 19 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia sittemmin sitä seuraavan huhtik. 26 p:nä palautettiin takaisin Rahatoimikamariin, mikäli se koski tarkastusta, että kieltoa asukkien ottamisesta työväenasuntoihin asianomaisesti noudatettaisiin. Asiaan nähden muuten saapui viimeksimainitulta valiokunnalta jouluk. 3 p:nä 1910 mietintö (<i>Pain. asiak. N:o 61 v. 1910</i>), joka on esittelyn varassa.
Lokak. 19.	Työväenasiainalautakunnan esitys toimenpiteistä tontinhintain kohoamisen ehkäisemiseksi, sekä	
Lokak. 24.	Terveystoimikunnan kirjelmä kaupungissa vallitsevan työväen asuntojen puutteen poistamisesta.	

1907. Marr. 19.	Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan esitys tontin luovuttamisesta uudelle pientenlastenkoululle sekä Sturenkadun tonttien 14—16 varaamisesta mainittuun tarkoitukseen.	Jouluk. 3 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka tammik. 18 p:nä 1908 antoi lausunnon, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto saman kuukauden 28 p:nä suostui esitykseen tonttien varaamisesta tarkoitukseen. Muutoin lähetettiin asia Kaupunginasemakaavatoimikuntaan ehdotuksen antamista varten.
1908. Marr. 17.	Vapaaherra K. v. Alfthanin y. m. esitys pysyväsien rahavarain- eli kulunkiarviovaliokunnan asettamisesta Kaupunginvaltuustoon.	Jouluk. 1 p:nä 1908 asia lähetettiin valmisteltavaksi Valmistusvaliokuntaan, joka antoi mietinnön toukok. 10 p:nä 1909 (<i>Pain. asiak. N:o 20 v. 1909</i>), minkä jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 25 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin. Tehdyn esitysehdotuksen johdosta on Kamari jättänyt Kaupunginvaltuustolle erinäisiä kaupungin kunnallishallinnon uudestajärjestämistä koskevia esityksiä (<i>Pain. asiak. N:rot 22, 23, 31, 33 ja 40 v. 1910</i>).
1909. Jouluk. 21.	Arkkitehti Lars Sonckin esitys Kallion kirkonpaikan viereisten tonttien rakennuttamisesta.	Jouluk. 21 p:nä 1909 lähetti Valmistusvaliokunta asian Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.
Jouluk. 30.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	päätettiin jättää erityisen valiokunnan selvitetäväksi kysymys kaupungin läheisyydessä oleviin huvilayhteiskuntiin asettuneiden, mutta täältä palkkoa tai muuta tuloanauttivain henkilöiden kunnallisveroituksesta ja valittiin sittemmin tammik. 25 p:nä 1910 tämän valiokunnan jäseniksi herrat Heimbürger ja Renvall sekä hovioikeudenneuvos K. Söderholm.
Vuonna 1910 saapuneita.		
<i>Maistraatti.</i>		
Toukok. 19.	Maistraatin kirje ynnä erinäisten liikkeenharjoittajain esitys tuontitavaran pakkahuonekäyttelyä koskevassa kysymyksessä.	Toukok. 26 p:nä 1910 toimitettiin asiakirjat painoon (<i>Pain. asiak. N:o 35 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia sitä seuraavan kesäk. 7 p:nä lähetettiin herrain Hertzbergin, Frenckellin ja Krogius'en muodostamaan valiokuntaan.

Kesäk. 14.	Maistraatin kirje ynnä kaupungin kansakouluopettajatarten eläkekomitean esitys kansakoulujen naisopettajain parannetuista eläke-eduista.	Kesäk. 14 p:nä 1910 lykättiin asia Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavan lokak. 20 p:nä saapui vastaus (<i>Pain. asiak. N:o 50 v. 1910</i>), jonka jälkeen asia pantiin pöydälle siksi kunnes kaupungin virkamiesten eläkekysymys oli ratkaistu.
Jouluk. 1.	Maistraatin kirje ynnä Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen määrärahaa koskeva hakemus Korkeasaaren ja Seurasaa- ren laitosten ylläpitoa varten.	Jouluk. 6 p:nä 1910 myönnettiin yhtiölle etukäteen kaupunginkassasta 35,000 markkaa samalla kun asia lykättiin siihen vastedes asetettavaan valiokuntaan, joka jakaa Helsingin Anniskeluosakeyhtiön vuoden 1910 voittovaroista kaupungille tulevan osuuden.
Jouluk. 5.	Maistraatin kirje pyyntöineen saada lausunto laaditusta ehdotuksesta sen uudeksi työjärjestykseksi.	Jouluk. 13 p:nä 1910 lykättiin asia herrain Lundenius' en, Lundqvistin sekä johtaja E. W. Walldénin muodostamaan valiokuntaan, minkä tuli valmistaa ja Kaupunginvaltuustolle jättää ehdotus Valtuuston lausunnoksi.
<i>Rahatoimikamari.</i>		
Helmik. 23.	Rahatoimikamarin esitys Siltavuoren erään alueen Yliopistolle myymisestä.	Maalisk. 1 p:nä 1910 palautettiin asia Rahatoimikamariin.
Lokak. 24.	Rahatoimikamarin esitys kauppahallin rakentamisesta Hakaniementorille (<i>Pain. asiak. N:o 49 1910</i>).	Lokak. 25 p:nä 1910 päätettiin pyytää Maistraattia toimittamaan lisätyn Kaupunginvaltuuston vaali asian käsittelyä varten. Tämän jälkeen palauttivat nämä sitä seuraavan marrask. 22 p:nä asian Rahatoimikamariin lisäselvityksen antamista varten.
Marrask. 2.	Rahatoimikamarin kirjelmä 14:n- nen kaupunginosan 498:nnessä korttelissa olevain erinäisten tonttien uudestajärjestämisestä.	Marrask. 8 p:nä 1910 lykättiin asia Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.
Lokak. 27.	Rahatoimikamarin esitys «Helsingfors Aktiebostäder»-nimisen yhtiön hallitseman Suruttoman alueen hallintaoikeuden tiluksella N:o 25 lunastamisesta (<i>Pain. asiak. N:o 55 v. 1910</i>).	On esittelyn varassa.

Kansakoulujenjohtokunta.

Syysk. 16.	Kansakoulujenjohtokunnan esitys erinäisten tonttien varaamisesta kansakoulujen tarpeeksi y. m.	Syysk. 30 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Lokak. 19.	Kansakoulujenjohtokunnan esitys kaupungin kansakoulujen terveydenhoidon uudestajärjestämisestä (<i>Pain. asiak. N:o 52 v. 1910</i>).	Lokak. 24 p:nä 1910 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian Terveystoimikamariin ja Rahatoimikamariin, jonka jälkeen ja sittenkun nämä viranomaiset olivat antaneet lausuntonsa, se sitä seuraavan jouluk. 6 p:nä palautettiin Kansakoulujenjohtokuntaan.

Työväenasiainlautakunta.

Maalisk. 10.	Lautakunnan esitys asiassa, joka koskee työväenluokkaan kuuluville ja varattomille henkilöille tarkoitettua kunnallista oikeusavun uudestajärjestämistä.	Maalisk. 15 p:nä 1910 lähetettiin asia herrain Almqvistin ja Viktor von Wrightin sekä professori W. Chydenius'en muodostamaan valiokuntaan, joka sitä seuraavan marrask. 26 p:nä antoi mietintönsä (<i>Pain. asiak. N:o 57 v. 1910</i>), jonka jälkeen kysymys jouluk. 6 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.

Muut hallitukset ja lautakunnat.

Kesäk. 4.	Rakennusdelegatsion esitys uuden talon rakentamisesta alempia käsityöläiskouluja varten.	Kesäk. 6 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marr. 24.	Kaupungin asemakaavatoimikunnan kirje ehdotuksineen Töölön- ja Taivallahtien välisen istutetun kadun kaupungin asema-kaavanmuutokseksi.	Jouluk. 6 p:nä 1910 lähetettiin asia Terveystoimikamariin, jolta saman kuukauden 21 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen kysymys jo mainitun kuukauden 30 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.

Valtion viranomaiset.

Huhtik. 18.	Rautatiehallituksen esitys viemärikanavan rakentamisesta rautatiepenkereen alitse Töölönlahteen.	Huhtik. 18 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavan jouluk. 22 p:nä saapui vastaus. On esittelyn varassa.

Kaupunginvaltuustossa herätettyjä ehdotuksia.

Syysk. 10.	Herra O. Aschanin esitysehdotus Senaatintorin järjestämisestä.	Syysk. 27 p:nä 1910 lykättiin asia Rahatoimikamariin.
Jouluk. 30.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	päätti Kaupunginvaltuusto asettaa valiokunnan tarkemmin selvittämään kysymystä erityisten määräysten käytäntöön saattamisesta mikäli koskee sellaisten henkilöiden vastaanottamista kaupungin sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatuslaitoksiin, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa; ja annettiin samalla Valmistusvaliokunnan toimeksi ehdottaa mainitun valiokunnan jäsenet.

Yksityisten henkilöiden ja yhdistysten hakemuksia ja ehdotuksia.

Maalisk. 14.	Kunnallisneuvos F. V. Grönqvistin esitys saada Sörnäisin Rantatien varrella oleva tehdastontti N:o 2 muuttaa asuntotontiksi.	Maalisk. 14 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavan huhtik. 15 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen kysymys viime mainitun kuukauden 26 p:nä palautettiin jälleen Rahatoimikamariin.
Huhtik. 25.	«Hembygdskningens vänner i Nyland»-nimisen yhdistyksen esitys 226:n korttelin 12:nella tontilla olevain erinäisten luonnonmuistomerkkien säilyttämisestä.	Huhtik. 25 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Toukok. 14.	Helsingin ruotsalaisten ja suomalaisten seurakuntain yhteisen kirkkoneuvoston esitys papinviran perustamisesta kaupungin kunnallissairaaloita ja vaivastaloa varten.	Kesäk. 6 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Terveystalokuntaan, jolta sitä seuraavan lokak. 19 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen sanottu valiokunta viime mainitun kuukauden 21 p:nä lykkäsi asian Vaivashoitohallitukseen. Sittenkun viime mainittu hallitus oli jouluk. 20 p:nä lähettänyt vastauksensa, lähetettiin kysymys sanotun kuukauden 30 p:nä Rahatoimikamariin.

Toukok. 10.	Pargas Kalkberg Aktiebolag-nimisen yhtiön kirjelmä kaupungin satamaoloista.	Kesäk. 13 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Syysk. 16.	Hammaslääkärien Th. Weberin ja A. Aspelundin määrärahaa koskeva hakemus heidän täällä ylläpitämäänsä kansakouluhammas-klinikkaa y. m. varten.	Marrask. 8 p:nä 1910 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Marrask. 3.	Esitys Uspenskin pääkirkon viereen rakennettavaa muistomerkkiä varten pakkoluovutuksella otetun maan lunastushinnan anteeksiannosta.	Marrask. 8 p:nä 1910 lykättiin asia Rahatoimikamariin.
Marrask. 1.	Kauppavaltuutettujen esitys että Katajanokan tavaravarikkojen välillä olevat väliköt varustetaisiin katoilla.	Marrask. 21 p:nä 1910 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marrask. 5.	Vanhankaupungin Työväenyhdistyksen rakennustonttia koskeva hakemus.	Marrask. 21 p:nä 1910 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta sitä seuraavan jouluk. 12 p:nä saapui vastaus. On esittelyn varassa.
Marr. 29.	Helsingin Raittiusyhdistysten Keskuskomitean avustusta koskeva hakemus.	Jouluk. 5 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta saman kuukauden 10 p:nä saapui vastaus, jonka jälkeen kysymys mainitun kuukauden 13 p:nä lähetettiin vastedes asetettavaan voittovarain valiokuntaan.
Jouluk. 5.	Föreningen Gubnhemmet-nimisen yhdistyksen hakemus saada nauttia ukkokotia varten lahjoitettujen rahastojen korot.	Jouluk. 5 p:nä 1910 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jolta saman kuukauden 22 p:nä saapui vastaus. On esittelyn varassa.
Jouluk. 13.	Aktiebolaget Gottfr. Strömberg Osakeyhtiön esitys Kallion sähkölaitoksen laajentamisesta.	Jouluk. 30 p:nä 1910 lykkäsi Valmistusvaliokunta asian kaupungin teknillisten laitosten Hallitukseen.

Kaupunginvaltuusto on vuonna 1910 kokoontunut 21 kertaa, joista 6 kertaa lisätyin luvuin. Lähetettyjen kirjojen luku tekee 593.

Selonteko Kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuonna 1910.

Vuoden 1910 alussa oli 9 Kaupunginvaltuuston asettamaa valiokuntaa, jotka eivät olleet lopettaneet toimintaansa. Yleistä valmistusvaliokuntaa lukuunottamatta tuli vuoden kuluessa lisäksi 10 uutta valiokuntaa, jonka tähden erikoisvaliokuntain yhteinen lukumäärä on ollut 19.

Näistä valiokunnista on yksi, jonka työ itse asiassa oli jo edellisenä vuotena päätynyt, poistettu siitä syystä diariosta. Jäljellä olevista 18 valiokunnasta on 15 ollut vuoden kuluessa toiminnassa ja niistä 14 lopettanut tehtävänsä. Vuoden päättyessä on 4 valiokuntaa jäljellä.

Valiokunnat ovat antaneet 15 painettua ja 4 kirjallista lausuntoa. Vuodeksi 1911 jääneet valiokunnat ovat:

1:o) Kysymystä varten kauppa- ja merenkulkulautakunnan aikaan saamisesta, joka on asetettu lokak. 30 p:nä 1906 ja jonka muodostavat nyttemmin herrat A. Norrmén, Hj. Schildt, J. Tallberg, Aug. Lundqvist, L. Krogius, V. Ek, O. Häggman ja O. Andstén.

2:o) Kysymystä varten, joka koskee kaupungin läheisyydessä oleviin huvilayhteiskuntiin asettuneiden, mutta täältä palkkaa tai muuta tuloa nauttivain henkilöiden kunnallisveroitusta, joka asetettiin tammik. 25 p:nä 1910 ja jonka muodostavat herrat W. F. Heimbürger, H. Renvall ja K. Söderholm.

3:o) Kysymystä varten tuontitavaran pakkahuonekäyttelystä, joka asetettiin kesäk. 7 p:nä 1910 ja jonka muodostavat herrat A. R. Frenckell, H. Hertzberg ja E. Krogius; sekä

4:o) Ehdotuksen laatimista varten Kaupunginvaltuuston lausunnoksi valmistetusta ehdotuksesta Maistraatin uudeksi työjärjestykseksi, joka asetettiin jouluk. 13 p:nä 1910 ja jonka muodostavat herrat F. Lundenius, August Lundqvist ja E. W. Walldén.

Valiokuntakokousten lukumäärä tekee vuoden kuluessa noin 100.

Helsingissä jouluk. 31 p:nä 1910.

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus kaupungin kansakoulujen ehdotetun kahden lääkärin ohjesäännöksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA

Helsingissä,

tammik. 18 p:nä 1911.

№ 91.

Kaupunginvaltuustolle.

Kansakoulujenjohtokunnalla on täten kunnia lähettää Kaupunginvaltuuston Maistraatille viime jouluk. 6 p:nä lähettämässään kirjeessä vaatima vaihtopuolinen ehdotus kaupungin kansakoulujen ehdotetun kahden lääkärin ohjesäännöksi.

Nyt lähetetystä ehdotuksesta on jätetty pois eräs säännös, joka oli Johtokunnan aikaisemmin valmistamassa koululääkärien ohjesääntöehdotuksessa ja joka säännös määräsi ensimmäisen kaupunginlääkärin velvollisuudeksi:

„olla itseoikeutettuna jäsenenä kaikissa valiokunnissa, joita Kaupunginvaltuusto tai Kansakoulujenjohtokunta asettaa käsittelemään kysymyksiä kansakoulurakennusten rakentamisesta tai uutisrakennusten rakentamisen valvomista varten“.

Vaikka tässä säännöksessä tarkoitettu järjestely on Johtokunnasta näyttänyt varsin toivottavalta varmuuden saamiseksi, jotta terveydelliset vaatimukset uusia koulutaloja rakennettaessa tulisivat mahdollisimman hyvin tyydytetyiksi, on Johtokunta kuitenkin katsonut voivansa jättää pois yllämainitun säännöksen, koska, sitenkun kaupunki on perustanut erityisen rakennushallituksen, rakennuskysymysten käsittelyä varten on jo olemassa kokoonpanoltaan määrätty lautakunta.

Vaihtopuolisten ohjesääntöehdotusten 4 §:ssä olevalla määräyksellä, jonka mukaan Kansakoulujenjohtokunnalla on yksin valta valita viransijainen koululääkärin viransijaisuusajaksi, jollei se kestä kuukautta kauvempaa, mutta virkavapauden kauvemmin kestäessä on viransijainen Terveysneuvoston hyväksyttävä, on jossain määrin vastaavuutensa siinä, mikä koskee kansakoulujentarkastajia. Näille myöntää nimittäin Johtokunta virkavapauden ja valitsee sijaisen kuukauden tai lyhemmän ajan kestävästä virkavapautta varten, mutta virkavapauden myöntäminen ja sijaisen valitseminen pitemmäksi aikaa kuuluu Kaupunginvaltuustolle.

Koululääkärien palkkaan nähden on Johtokunta jo esittänyt että, jos heidän tehtävänsä jaetaan vaihtopuoliehdotuksessa A olevain perusteiden mukaan, ensimmäinen koululääkäri saisi 6,000 markkaa ja toinen koululääkäri 4,000 markkaa palkkaa vuodessa. Jos taas lääkärin väliset tehtävät jaetaan B-ehdotuksen mukaan, pitäisi,

jos palkat maksetaan pääasiallisesti sen koululasten lukumäärän mukaan, mikä kummallakin lääkäriellä tulisi olemaan tarkastettavanaan, suomenkielisten koulujen lääkärin palkan olla 6,400 markkaa ja ruotsinkielisten koulujen lääkärin 3,600 markkaa, jolloin kuitenkin suomalaisten koulujen lääkäri saisi jonkun verran vähemmän palkkaa oppilasta kohti kuin ruotsalaisten koulujen lääkäri.

Palkankorotukset viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta ehdottaa Johtokunta, että ne vahvistettaisiin: jos A-ehdotus hyväksytään, 800 markaksi ensimmäiselle koululääkärille ja 600 markaksi toiselle koululääkärille sekä, jos B-vaihtopuoli hyväksytään, 900 markaksi suomenkielisten koulujen lääkärille ja 500 markaksi ruotsinkielisten koulujen lääkärille.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Ehdotus Helsingin kaupungin kansakouluissa palvelevien lääkärin johtosäännöksi.

Vaihtoehdotus A.

1 §. Terveysolojen valvomiseksi kansakouluissa perustetaan kaksi lääkärinvirkaa, ensimmäisen koululääkärinvirka niiden koulujen varalle, jotka ovat eteläpuolella Tölön lahtea ja satamaradan suuntaa rautatienalueelta Marian sairaalaan (eteläinen piiri), sekä toisen koululääkärinvirka sanotun rajaviivan pohjoispuolella olevien koulujen varalle (pohjoinen piiri). *)

2 §. Koululääkärinvirat täyttää, sittenkun maistraatti on julistanut ne haettaviksi, kaupunginvaltuusto, kuultuaan kansakoulujenjohtokuntaa ja terveyslautakuntaa, epämääräiseksi ajaksi, mutta kuuden kuukauden irtisanomisehdolla; ja tulee näihin virkoihin pyrkivien näyttää omaavansa tarpeelliset tiedot kouluhygieniassa.

3 §. Kumpaisenkin koululääkärin velvollisuutena on, mikäli koskee hänelle uskottuja kouluja:

- 1) avustaa tarkastajia, johtajia ja opettajia kaikilla terveyttä koskevilla neuvoilla ja ohjauksilla, joihin olot kouluissa saattavat antaa aihetta;

*) Kansakoulujenjohtokunnalla on valta, jos muutokset väestö- ja kouluoloissa sitä vaativat, järjestää toisin koululääkärinpiirien raja.

2) tutkia joka lukuvuoden alussa sitä varten vahvistetun kaavan mukaan kaikki uudet oppilaat ja näistä tutkimuksista tehdä muistiinpanoja, jotka merkitään kaavakkeille, kustakin oppilaasta erikseen, sekä tehtyjen havaintojen perusteella antaa luokkaopettajille tarpeenmukaisia ohjeita sairaloisiin lapsiin nähden;

3) pitää erikoisen huomion alaisina lapsia, jotka ovat henkisesti kehittymättömiä tai tylsämielisiä;

4) käydä jos suinkin neljästi vuodessa kullakin luokalla ja silloin tutkia ne lapset, joiden tutkiminen katsotaan tarpeelliseksi;

5) tarkastaa oppilaiden kotioloja, milloin koulun tahi oppilaan terveyshoito sitä vaatii;

6) valvoa terveydelliseltä kannalta voimistelunopetusta;

7) tarkastaa koulutalojen terveydellisiä oloja, varsinkin puhtaanapitoon ja tuulettamiseen nähden, sekä kulkutautien aikana erikoisesti kiinnittää huomiota terveydentilaan kouluissa; ja

8) olla lukukausien aikana kolmasti viikossa määrääjällä tavattavana kansakoulujen kansliassa.

Sen ohessa tulee

ensimmäisen koululääkärin

a) olla läsnä kansakoulujenjohtokunnan kokouksissa;

b) antaa vuosittain kertomus terveyshoidosta kansakouluissa; ja

c) hoitaa niinkutsuttuun heikkojen lasten apukouluun nähden edellä 1—8 kohdassa mainittua toimintaa; sekä

toisen koululääkärin

d) saapua kutsuttaessa kansakoulujenjohtokunnan kokouksiin ollakseen niissä läsnä käsiteltäessä pohjoisen piirin kouluja koskevia kysymyksiä; ja

e) antaa vuosittain ensimmäiselle koululääkärille ne tiedot, joita tämä haluaa ylempänä kosketeltua kertomustansa varten.

4 §. Virkavapautta koululääkäreille myöntää kansakoulujenjohtokunta, joka myöskin määrää sijaisen; jos virkavapaus kestää kuukautta pitemmän ajan, on terveyslautakunnan hyväksymys saatava sijaiselle.

Vaihtoehdotus B.

1 §. Terveysolojen valvomiseksi kansakouluissa perustetaan kaksi lääkärinvirkaa, toinen suomenkielisten ja toinen ruotsinkielisten koulujen varalle.

2 §. Koululääkärintvirat täyttää, sittenkun maistraatti on julistanut ne haetaviksi, kaupunginvaltuusto, kuultuaan kansakoulujenjohtokuntaa ja terveyslautakuntaa, epämääräiseksi ajaksi, mutta kuuden kuukauden irtisanomisehdolla; ja tulee näihin virkoihin pyrkivien näyttää omaavansa tarpeelliset tiedot kouluhygieniassa.

3 §. Kumpaisenkin koululääkärint velvollisuutena on, mikäli koskee hänelle uskottuja kouluja:

- 1) olla läsnä kansakoulujenjohtokunnan kokouksissa;
- 2) avustaa tarkastajia, johtajia ja opettajia kaikilla terveyttä koskevilla neuvoilla ja ohjauksilla, joihin olot kouluissa saattavat antaa aihetta;
- 3) tutkia joka lukuvuoden alussa sitä varten vahvistetun kaavan mukaan kaikki uudet oppilaat ja näistä tutkimuksista tehdä muistiinpanoja, jotka merkitään kaavakkeille, kustakin oppilaasta erikseen, sekä tehtyjen havaintojen perusteella antaa luokkaopettajille tarpeenmukaisia ohjeita sairaloisiin lapsiin nähden;
- 4) pitää erikoisen huomion alaisina lapsia, jotka ovat henkisesti kehittymättömiä tahi tylsämielisiä;
- 5) käydä jos suinkin neljästi vuodessa kullakin luokalla ja tutkia ne lapset, joiden tutkiminen katsotaan tarpeelliseksi;
- 6) tarkastaa oppilaiden kotioloja, milloin koulun tahi oppilaan terveyshoito sitä vaatii;
- 7) valvoa terveydelliseltä kannalta voimistelunopetusta;
- 8) tarkastaa koulutalojen terveydellisiä oloja, varsinkin puhtaanapitoon ja tuulettamiseen nähden, sekä kulkutautien aikana erikoisesti kiinnittää huomiota terveydentilaan kouluissa;
- 9) olla lukukausien aikana kolmasti viikossa määräjalla tavattavana kansakoulujen kansliassa; ja
- 10) antaa vuosittain kertomus toiminnastaan.

4 §. Virkavapautta koululääkäreille myöntää kansakoulujenjohtokunta, joka myöskin määrää sijaisen; jos virkavapaus kestää kuukautta pitemmän ajan, on terveyslautakunnan hyväksymys saatava sijaiselle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA.

Helsingissä,

tammik. 26 p:nä 1911.

N:o 17.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kansakoulujenjohtokunta oli Kaupunginvaltuustolta saanut toimekseen korjata aikaisemmin valmistamaansa ehdotusta kaupungin kansakoululääkärien ohjesäännöksi ottamalla huomioon, että eri lääkärit otettaisiin ruotsalaisia ja suomalaisia kansakouluja varten, ja Johtokunta tämän tehtävän täyttänyt, on Johtokunta ajan voittamiseksi lähettänyt mainitun ehdotuksen Terveystoimikunnan ja pyytänyt siitä Lautakunnan lausuntoa. Tämän johdosta saa Lautakunta kunnian esittää seuraavaa:

Ehdotuksen 1. kohdan tahtoisii Lautakunta saada selvennetyksi siten että kansakoululääkärien tulee auttaa johtajia ja opettajia kaikilla niillä *terveydellisillä* neuvoilla ja ohjeilla, joihin koulujen olot voivat antaa aihetta.

6. kohtaan tahtoisii Lautakunta saada lisätyksi että kansakoululääkäriin, paitsi voimistelun opetuksen tarkastamista, pitäisi „*muutenkin valvoa opetuksen terveydellistä puolta*“. Tämä oikeuttaisi ja myöskin velvoittaisii lääkärit kiinnittämään huomionsa erinäisiin oppilasten terveyttä koskeviin, opetuksessa ilmeneviin seikkoihin, joiden tarkastaminen terveydenhoitonäkökannalta on mitä suurimmassa määrässä toivottavaa.

Mutta sitäpaitsii tahtoisii Lautakunta saada ohjesääntöön otetuiksi alempana mainitut lisäykset, jotka Lautakunta pyytää tässä saada perustella.

Voimassaolevan ohjesäännön mukaan kuuluu kaupungin kaikkien ei ainoastaan terveydellisten vaan muidenkin laitosten terveyttä koskeva ylin tarkastus kaupungin terveydenhoitolahtakunnalle. Tähän nähden ja kun tervedellisten olojen valvominen kaupungin kansakouluissa, joissa nykyään käy keskimäärin 10,000 oppilasta, on terveydellinen toimenpide, jonka kantavuus ei ole vähäinen kaupungin kasvavalle polvelle, näyttää kaikin puolin oikeutetulta, että kaupungin kaikkien kansakoulujen terveydellinen tarkastus kuuluu viime kädessä Terveystoimikunnalle. Näin ollen ei kaupungin kansakoululääkärien pitäisi kokonaan olla Terveystoimikunnan mielenkiinnon ulkopuolella, vaan, jotta Lautakunnalle olisi mahdollista ainakin suurin piirtein seurata kansakoulujen ja niiden oppilasten terveydellisiä oloja, annettava Lautakunnalle vuosittain, esim. huhtikuussa, selostus hänen tekemistään terveydellisistä huomioista kansakouluissa ja niiden kasvateista sekä lääkärien näihin nähden ryhtymistä tarpeelliseksi havaituista terveydellisistä toimenpiteistä; ja pitäisi

tämän selostuksen, joka ehkä soveliaimmin olisi Kansakoulujenjohtokunnan kautta Lautakuntaan lähetettävä, kohdistua koulujen terveydellisiin oloihin: tuulettamislaitoksiin, ilman puhtausmäärään, puhtaanapitoon y. m. Toisena toivottavana ja välttämättömänä lisäyksenä ohjesääntöön tahtoi Lautakunta esittää koululääkärien velvoittamisen antamaan kuukausittain ilmoituksia tulirokon, tuhkarokon, kurkkumädän, hinkuyskän ja rokkotaudin esiintymisestä kouluissa sekä sitäpaitsi muista tarttuvista taudeista, milloin Terveystenhoitolautakunta katsoo siihen syytä olevan, kuin myöskin näiden tautien aiheuttamista terveydellisistä toimenpiteistä.

Jos tämän yllämainittua lisäystä koskevan esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyisi, olisi niinmuodoin ohjesäännön sopivassa kohdassa mainittava, että koululääkärit ovat velvollisia:

vuosittain huhtikuun umpeen kuluessa antamaan kaupungin terveydenhoitolautakunnalle kansakoulujenjohtokunnan kautta selostuksen heidän kouluissa käydessään tekemistä huomioista tuuleuttamiseen, lämmittämiseen, ilman puhtausmäärään, puhtaanapitoon y. m. seikkoihin nähden, jotka kohdistuvat kansakouluhuoneustojen terveydellisiin oloihin;

kuukausittain antamaan ilmoituksia kouluissa esiintyvistä tulirokko-, tuhkarokko-, kurkkumätä-, hinkuyskä- ja rokkotaudintapauksista sekä sitäpaitsi, milloin Terveystenhoitolautakunta katsoo siihen syytä olevan, muista ilmenevistä tarttuvista taudeista, kuin myöskin näiden tautien aiheuttamista terveydellisistä toimenpiteistä.

Vihdoin pyytää Lautakunta saada mainita että v. t. kansakoululääkäri Tri Max Oker-Blom, joka on ollut läsnä Lautakunnan kokouksessa tätä asiaa käsiteltäessä, on selittänyt olevansa yhtä mieltä Lautakunnan tässä ylempänä esittämistä kyseenalaiseen ohjesääntöön tehtävistä muutoksista ja lisäyksistä.

Terveystenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Esitys lopullisten piirustusten ja kustannusarvion vahvistamisesta kaupungin uutta kulkutautisairaalaan varten.

HELSINGIN KAUPUNGIN

UUDEN KULKUTAUTISAIRAALAN

RAKENNUSHALLITUS.

Helsingissä,

tammik. 11 p:nä 1911.

Kaupunginvaltuustolle.

Samalla kun Rakennushallituksella, noudattaakseen herrojen Kaupunginvaltuusmiesten siitä tekemää yleistä päätöstä, on täten kunnia lähettää Valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi uuden kulkutautisairaalan lopulliset piirustukset ja kustannusarvio, pyytää Hallitus näiden perustelemista varten saada esittää seuraavaa:

Mitä ensinnäkin valmistettuihin piirustuksiin tulee, ei varsinaisiin sairaalapaviljonkeihin nähden ole tehty mitään oleellisia poikkeuksia luonnosehdotuksista, vaan ainoastaan muutamia pienempuoleisia huoneita, kuten vastaanotto- ja lääkärien puvunmuuttohuoneet, sijoitettu kellarikerroksiin, missä viettävä maanpinta on sitä vaatinut.

Varapaviljongissa on päivähuone sijoitettu sairassalien väliin, joten viimeainnituja ei tarvitse käyttää läpikäyntihuoneina, sekä osa sairaanhoitajatarten huoneista sijoitettu kellarikerrokseen jotta paviljongin täydellinen kahtiajako käy mahdolliseksi, olojen sitä vaatiessa.

Yhdistettyjä tapauksia varten oleva paviljonki on pääasiallisesti samanlainen kuin luonnospiirroksessakin, mutta kun tässä paviljongissa tapahtuvan sairaanhoidon on katsottu olevan varsin tärkeätä laitokselle kokonaisuudessaan, on siinä varattu tilaa kymmenelle potilaalle kahdeksan asemesta, minkä ohessa paviljongille on kuitenkin annettu samat ulkoulottuvaisuudet kuin ennenkin.

Havaintopaviljonkia, jota koko sairaalakysymyksen käsittelyajan on pidetty varsin tärkeänä laitoksen osana, on myöskin jonkun verran muutettu, siten ettei kattoikkunoita enää tarvita, kylpyhuoneet saavat suoranaista auringonvaloa y. m. Paviljonkiin yhdistettyä kylpylaitosta on suurennettu jotta sitä voisivat käyttää sekä sairaalan lukuisa hoitohenkilökunta että sen lääkärit.

Myöskin isorokkotapausten paviljonkia on jonkun verran suunnitelmansa puolesta korjattu, jotapaitsi se nyt ehdotetaan rakennettavaksi kivistä eikä, kuten aikaisemmin oli edellytetty, puusta, mikä on tehty alituisten tarpeellisten desinfisoi-

misten helpoittamiseksi. Edelleen ovat aikaisemmin suunnitellut paviljongin kaakeliuunit vaihdetut keskuslämmitysjohtoon.

Taloussrakennuksista ei pesu- ja pannurakennuksessa ole tehty muuta muutosta, kuin että desinfioimislaitos, joka aikaisemmin oli sijoitettu erityiseen rakennukseen, on siirretty nyt yllämainittuun rakennukseen, jonne sen oikeastaan on katsottava kuuluvan, sittenkun oli määrätty, että se on yksinomaan aijottu sairaalan tarvetta varten.

Ruokalarakennuksessa on tehty sellainen muutos, että suuri ruokakeittiö on sijoitettu pohjoista kohti, kun taas muut huoneet ja huoneustot ovat lähipitäen sijoitetut samalla tavalla ja ovat melkein samat kuin luonnospiirustuksissakin.

Ruokalaa varten tarvittava jääkellari on järjestetty maan pinnan alle varastokellarien yhteyteen, ja on tämä käynyt päinsä sentähden että vuoriperusta on tällä paikalla syvässä ja tontin täyttäminen käy sitäpaitsi välttämättömäksi.

Hallintorakennuksen luonnosta on ainoastaan sikäli muutettu, että erään päätyosan rappukäytävä on siirretty pihanpuolelle sekä asuntohuoneistoja jonkun verran muutettu, sittenkun lämmitysjärjestelmä oli vaihdettu aikaisemmin ehdotetuista kaakeliuuneista keskuslämmitykseen.

Entisestä desinfioimis- ja tallirakennuksesta on, kuten yllä on mainittu, desinfioimislaitos poismuutettu, jonkatähden kyseenalainen rakennus sisältää nyt ainoastaan tallin ja vaunuvajan sekä näiden päällä renkien ja yövahdin asuinhuoneita ynnä työhuoneen erilaisia korjaustöitä varten.

Asemapiirrokseen eli rakennusten tontille sijoittamiseen nähden on tehty ainoastaan sellaisia muutoksia, jotka ovat aiheutuneet siitä, että viemärijohdot on nyttemmin voitu yhdistää Eläintarhan likaviemärivereden puhdistamislaitokseen. Tulevan yllääärinasunnon paikkaa ei vielä ole voitu merkitä asemakartalla, koska kysymystä Eläintarhan- ja muiden ympärillä olevain alueiden järjestämisestä ei vielä toistaiseksi ole loppuunkäsitelty ja yllämainitulla sijoittamiskysymyksellä on katsottu voivan olla yhteyttä tämän kanssa. Mitä nyt kyseenalaiseen asuntoon muuten tulee, on huomattava, että hallitus on suunnitellut sen kivistä rakennettavaksi, mikä rakennusaine on Hallituksesta näyttänyt tarkoituksenmukaisimmalta.

Muutamia pienempiä rakennusten siirtämisistä on myöskin ehdotettu, sittenkun eri paviljongien täydellinen paaluttaminen on suoritettu ja tontin yksityiskohtainen vaakitseminen on Rakennuskonttorin toimesta tullut suoritetuksi.

Kaikki rakennusluonnokset on Hallitus kokonaisuudessaan mitä huolellisimmin tarkastanut, ennenkuin Hallitus puolestaan on ne hyväksynyt.

Mitä niimikään myötäseuraavaan kustannusarvioon tulee, on sen rakennusteknillinen osa arkkitehti M. Schjerfbeckin valmistama sekä yksikköhintaansa nähden Hallituksen teknillisesti sivistyneiden jäsenten tarkastama.

Konelaitokset on suunnitellut ja kustannusarviot niitä varten valmistanut koneinsinööri R. v. Nandelstadh, minkä ohessa kaupungin sähkö-, kaasu- ja vesilaitokset ovat valmistaneet kustannusarviot vastaavien laitteiden paikoilleenasettamista varten sairaalassa.

Kustannusarvioon otetut erät tarjoavat Hallituksen mielestä täyden varmuuden siitä, että rakennushanke voidaan suorittaa arvioidulla kustannuksella. Entisten rahaerien lisäksi on otettu määräraha arvaamattomia töitä varten, joka tekee noin 10 % vastaavista rakennuskustannuksista. Nämä viimeainitut erät ovat otetut rakennushankkeen vakauttamiseksi sellaisten mahdollisten aine- ja työhintain kohoa- misten varalta, joita viime vuosina on pääkaupungin rakennusteollisuudessa ilmau- tunut ja jotka vieläkin saattavat uusiutua.

Kuten kustannusarviosta käy ilmi, on vesijohtotöiden kustannusarviosummaan otettu erä arvaamattomia menoja varten, mutta sitä vastoin ei lämpöjohtoja ja ko- netöitä varten, koska insinööri v. Nandelstadh on ilmoittanut, että hän on jo tällai- set erät ottanut huomioon esitetyissä loppusummissa. Niinikään on insinööri v. Nan- delstadh merkinnyt melkoisen menon höyrypannujen varustamiseksi uudenaikaisilla ketjurosteilla, jotka tosin ovat lisänneet perustamiskustannusta, mutta ovat toiselta puolen erittäin polttoaineita säästäviä sekä ovat samalla savun polttamislaitoksia, kun näet savupiipusta poistuvat palamistulokset ovat melkein silmin näkymättömiä.

Sähkölaitteiden paikalleenasettamista varten ei ole merkitty mitään lisäerää arvaamattomia töitä varten, koska sähkölaitoksen esittämä perustamiskustannus on näyttänyt Hallituksesta niin runsaasti otetulta, ettei vähäisten hinnannousujen sii- hen pitäisi vaikuttaa.

Samoin on kaasulaitoksen hintailmoitus pidetty muuttamatonna, kun ainoastaan pienenpuoleinen laite keittiöön keittokaasua varten on edellytetty.

Tielaitoksia ja tontin tasoittelua varten on kustannus laskettu 65,300 sekä aitauksia varten 20,000 markaksi; ja käynevät nämä menot välttämättömiksi avaran tontin tarpeellista järjestämistä varten sekä sen eristämiseksi ympäröivistä kaupun- ginalueista, mikä on aivan välttämätöntä kulkutautisairaalaan nähden, jonka koko toiminta nojautuu sen asukkaiden eristämiseen.

Myötäseuraavain pääpiirustusten ja kustannusarvioiden laatimista varten on Hallitus käyttänyt arkkitehti M. Schjerfbeckiä, jolle aikaisemmin on uskottu luon- nosten ja muiden esitöiden valmistaminen, mutta varsinaisen työnjohdon kuten työ- ja erikoispiirustusten valmistamisen on Hallitus jättänyt kaupungin Rakennuskont- torille kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin johdolla, jonka apulaisena on herra Schjerfbeck tarkastavana arkkitehtina; ja ovat kaikkien näiden töiden menot lasketut 52,000 markaksi.

Yhteenlasketut palkkiot Hallituksen kokouksista sekä sen sihteerin palkkaa- misesta ovat otetut 10,000 markaksi, minkä ohessa rakennusmestari- ja työnjohtaja- palkoiksi on merkitty yhteensä 25,000 markkaa noin kolme vuotta kestävältä työajalta.

Kaikkien yllämainittujen menojen kanssa nousee rakennuskustannus 2,190,000 markkaan, johon tulee 44,000 markkaa yllilääkärin asuntoa varten, joka on otettu erikseen, kun tämän rakennuksen rakentamisaikaa ei vielä ole voitu määrätä. Mai- nittu kustannussumma, joka yhteensä tekee siis 2,234,000 markkaa, voitane Halli-

tuksen mielestä jakaa eri rakennusvuosia kohti siten, että, sittenkun 700,000 markkaa on jo merkitty tämän vuoden menosääntöön, vuoden 1912 menosääntöön otettaisiin 800,000 markkaa ja vuoden 1913 jäännös eli 734,000 markkaa.

Että kustannusarvio noin 300,000 markalla on noussut lisätyn Kaupunginvaltuuston aikaisemmin myöntämän määrärahan, eli 1,942,800 markan yli, selviää siitä, että Hallitus ottamalla kaikissa oloissa riittävät, jopa osittain korkeat yksikköhinnat sekä erinäiset erät arvaamattomia töitä varten on tahtonut turvata kaupungin mahdollisia rakennusmäärärahaan sivuuttamisia vastaan, jotapaitsi ansaitsee mainitsemista, ettei likimääräiseen kustannusarvioon oltu otettu rakennushallintoa ja piirustuksia koskevia menoja. Jonkunverran on rakennuskustannus lisääntynyt siitäkin syystä, että isorokkopaviljonki sekä ylilääkärin asunto, kuten yllä on mainittu, on suunniteltu kivistä rakennettavaksi.

Yllä esitetyn nojalla saa Hallitus kunnian esittää

että Kaupunginvaltuusto tahtois noudatettavaksi vahvistaa myötaseuraavat piirustukset ja kustannusarvion uutta kulkutautisairaala varten.

Rakennushallituksen puolesta:

Oskar Heikel.

Hjalmar Ekholm.

Valiokunnanmietintö, joka koskee Helsingin kaupungin Maistraatin uutta työjärjestystä.

Sittenkun Maistraatti kirjelmässään N:o 837 viimekuluneen marraskuun 26 p:ltä oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt ehdotuksen Maistraatin uudeksi työjärjestykseksi sekä pyytänyt ehdotuksesta Valtuuston lausuntoa, on Valtuusto asiata viime joulukuun 13 päivänä esiteltäessä antanut sitä varten asetetulle erityiselle valiokunnalle toimeksi ehdotuksen laatimisen sellaiseksi lausunnoksi ja valiokunnan jäseniksi valinnut allekirjoittaneet. Meille annetun toimen täyttämiseksi saamme kunnioittaen esittää seuraavaa.

Koska Maistraattia varten voimassaoleva työjärjestys, joka on annettu maaliskuun 29 p:nä 1882 lisäykseksi siihen, mitä armolliset kirjeet helmik. 7 p:ltä 1881 ja lokak. 1 p:ltä 1887 sisältävät Helsingin kaupungin Maistraatin ja Raastuvanoikeuden kokoonpanosta ja toiminnasta, olojen kehityksen johdosta sekä erittäin senjälkeen kuin voimassaoleva ulosottolaki on astunut voimaan, on yhä enemmän vanhentunut, näyttää valiokunnastakin, että uuden työjärjestyksen vahvistaminen Maistraattia varten olisi varsin toivottavaa; ja on valiokunta esilläolevaa ehdotusta tarkastessaan havainnut sen selvästi ja yleiskatsauksellisesti toimitetuksi sekä sisällykseltään täydelliseksi ja yhtäpitäväksi sen kanssa, mitä asiain käsittely vaatii. Ainoastaan muutamissa harvoissa kohdin on valiokunta katsonut asiakseen tehdä muutoksia tai lisäyksiä puheenalaiseen ehdotukseen.

Erityistä huomiota on valiokunta tässä kiinnittänyt 8 §:n säännökseen siitä, minä aikoina maistraatinsihteerin, joka samalla on julkinen notari, tulee olla raatihuoneella tavattavissa. Siihen nähden, että paikkakunnan olot ja liike ovat niin paljon kehittyneet, ettei yleisöä enää tyydytä ne verrattain lyhyet virka-ajat päivässä, joina yleisöllä nykyään on tilaisuus kääntyä niiden virkamiesten puoleen, joiden kautta Maistraatti on etupäässä kosketuksessa sen kanssa, olisi valiokunta katsonut toivottavaksi, että maistraatinsihteerin olisi koko vuoden yleisön tavattavissa joka arkipäivä ei kello yhdestätoista, vaan jo kello kymmenestä puoli kolmeen.

Mutta kun maistraatinsihteerin suoritettavina on ne erilaatuiset ja vuosien kuluessa yhä runsastoisemmiksi käyneet tehtävät, joita hänellä on sekä Maistraatin että Raastuvanoikeuden sihteerinä ja julkisena notarina, sekä nämä tehtävät yhteensä vaativat työmäärää, joka vuosi vuodelta on käynyt vaikeammaksi yhden henkilön täyttää, niin että niiden jakaminen eri virkatoimiksi näyttää olevan tarpeen vaatimaa, ei valiokunta, koska sellainen toimenpide vaatisi muutoksen hankkimista yllämainittuihin armollisiin kirjeisiin eikä valiokunnalle kuulu tästä ehdotuksen tekeminen ole katsonut mahdolliseksi, kuten valiokunnassa on otettu puheeksi, pitentää maistraatinsihteerin vastaanottoaikaa virkahuoneessa ja täten rajoitta sitä aikaa, jonka hän tarvitsee muita virkatehtäviään varten. Sitä vastoin ei valiokunta ole katsonut olevan riittävää syytä määrätä maistraatinsihteerin virantoimitusta Maistraatin kansliassa kesäkuukausina päättyväksi jo k:lo 2, varsinkin kun nyttemmin liiketoiminta kesäisinkin on varsin vilkas; ja saa valiokunta sentähden ehdottaa, että puheenalaiseen 8 §:ään tästä tehty poikkeussäännös poistettaisiin.

Ne seikat, jotka sen mukaan mitä yllä on esitetty, ovat saattaneet valiokunnan jättämään kysymyksen maistraatinsihteerin virantoimituksen pitentämisestä kansliassa tällä kertaa raukeamaan, eivät kuitenkaan estä tekemästä sellaista muutosta siihen aikaan nähden, jona rekistraattorin tulee olla Maistraatissa virantoimituksessa; minkä vuoksi valiokunta, viitaten siihen, mitä valiokunta on yllä maistraatinsihteeriin nähden esittänyt, ja liikettä harjoittavan yleisön edun vuoksi saa ehdottaa puheenalaisen ehdotuksen 12 §:n viimeisen momentin siten muutettavaksi, että rekistraattorin tulee olla tavattavissa raatihuoneella joka arkipäivä ei kello yhdestätoista kahteen, vaan kymmenestä puoli kolmeen.

Tämän muutosehdotuksen lisäksi saa valiokunta, myöskin yleisön edun kannalta ja viitaten samalla Maistraatin nyt voimassaolevan työjärjestyksen 14 §:ään, kunnioittaen ehdottaa, että työjärjestykseen lisättäisiin sen sisältöinen säännös, että tämä työjärjestys, maan molemmilla kielillä toimitettuna, Maistraatin toimesta on painatettava ja pidettävä yleisön tiedoksi saatavissa Maistraatin etuhuoneessa.

Pienemmät muodolliset muutokset, joita valiokunta muuten on ehdottanut eräisiin §:iin, eivät kaivanne perustelua.

Valiokunta on vihdoin tahtonut huomauttaa että, kun Maistraatin työjärjestys, kuten yllä on edellytetty ja myöskin kesäkuun 19 p:nä 1902 annettu suomen- ja ruotsinkielten käyttämisestä tuomioistuimissa ja muissa virastoissa koskevan armollisen asetuksen 4 §:n säännös osoittaa, on julaistava kummallakin kotimaisella kielellä, on näyttänyt itsestään selvältä, että Maistraatin olisi tullut varata Kaupunginvaltuustolle tilaisuus nyt puheenalaisen ehdotuksen tarkastamiseen sekä suomen- että ruotsinkielellä toimitettuna rinnakkain kulkevana tekstinä. Kun niin ei ole kuitenkaan tapahtunut, on valiokunta, viivytyksen välttämiseksi pitänyt huolta suomenkielisen tekstin laatimisesta mainittuun ehdotukseen ja jättää sen täten Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty saa valiokunta kunnioittaen ehdottaa.

että Kaupunginvaltuusto puoltaisi Maistraatin laatiman työjärjestysehdotuksen vahvistamista, kuitenkin siten muutettuna ja täydennettynä kuin valiokunnan oheenliitetty ehdotus tarkemmin osoittaa.

Helsingissä, helmikuun 7 päivänä 1911.

Fredr. Lundenius.

August Lundqvist.

E. W. Walldén.

Einar Böök.

Ehdotus muutoksien ja lisäyksien tekemisestä Maistraatin ehdotukseen

Helsingin kaupungin Maistraatin uudeksi työjärjestykseksi.

8 §.

Toinen mom.

Julkisena notarina tulee maistraatinsihteerin olla tavattavissa raatihuoneella joka arkipäivä (*poist.*) kello yhdestätoista puoli kolmeen (*poist.*).

9 §.

Ensimmäisen mom:n c) ja d)-kohdat sekä toinen momentti:

c) väkiviina- ja mallasjuomain vähittäismyyntiin tai anniskeluun sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppaamiseen annetuista oikeuksista;

d) päätöksistä, joilla *Maistraatti* on määrännyt tai kieltänyt määrääjan kuluessa ja määrätyllä uhalla jonkin toimittamisen (*poist.*).

Notarit kustantavat niiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittamisen, joista he saavat lunastuksen, jota vastoin muiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittamiseen nähden on voimassa mitä 5 §:n viimeisessä momentissa on samanlaatuisista toimituskirjoista säädetty.

12 §.

Ensimmäisen mom:in 1 kohta:

vastaanottaa ja tarpeellisella merkinnällä varustaa ynnä merkitä diariin sekä *Maistraattiin* saapuvat virkakirjelmät että kaikki Maistraatille osotetut kirjoitukset, jotka jätetään rekistraattorinkonttoriin.

Viimeinen mom.:

Rekistraattorin, joka saa lunastuksen viran puolesta antamistaan todistuksista, tulee olla tavattavissa raatihuoneella *joka arkipäivä kello kymmenestä puoli kolmeen (poist.)*, älköönkä hän muutenkaan poistuko sieltä Maistraatin koolla ollessa tai niin kauan kuin hänen läsnäolonsa on välttämätön hänelle ulosottoasioissa kuuluvien tehtävien toimittamiseen.

17 §.

Tämä työjärjestys on, maan molemmilla kielillä laadittava, Maistraatin toimesta painatettava ja pidettävä yleisön tiedoksi saatavissa Maistraatin etuhuoneessa.

Liite.

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,
marrask. 26 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 837.

Tähän liittäen Maistraatin valmistaman ehdotuksen Maistraatin uudeksi työjärjestykseksi, saa Maistraatti kunnioittaen pyytää, että Herrat Valtusmiehet antaisivat ehdotuksesta lausuntonsa.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.*Edv. Öhrnberg.***Ehdotus Helsingin kaupungin Maistraatin uudeksi työjärjestykseksi.**

Lisäykseksi siihen, mitä armolliset kirjeet helmikuun 7 p:ltä 1881 ja lokakuun 1 p:ltä 1887 sisältävät Helsingin kaupungin Maistraatin ja Raastuvanoikeuden kokoonpanosta ja toiminnasta, ovat läänin kuvernööri ja Maistraatti yksissä neuvoin, Kaupunginvaltuuston mieltä kuultuaan, vahvistaneet seuraavan työjärjestyksen Maistraattia varten:

1 §.

Maistraatti kokoontuu joka arkimaanantai, -keskiviikko ja -lauantai kello yksitoista aamupäivällä älköönkä hajaantuko ennen kello yhtä päivällä.

Ylimääräisiä istuntoja pidetään, milloin tarpeelliseksi katsotaan.

2 §.

Jos jostakin asiasta on erittäin määrätty, että se on läänin Kuvernöörin ja Maistraatin yksissä neuvoin ratkaistava, käsitelkään, milloin soveliaasti käy laatuun eikä Kuvernööri tahdo käyttää istunto- ja puhevaltaansa Maistraatin puheenjohta-

jana, Maistraatti asian sekä hankkikoon siitä sitten kirjallisesti Kuvernöörin lausunnon, jota varten kaikki asiaan kuuluvat kirjat ovat Kuvernöörille lähetettävät.

3 §.

Maistraatti on päätösvaltainen kolmen jäsenen läsnäollessa.

4 §.

Kunnallispuormestarin tulee, paitsi mitä hänelle Maistraatin jäsenenä ja puheenjohtajana kuuluu:

hoitaa Maistraatin töiden ylintä valvontaa;

johtaa Maistraatin kansliaa ja katsoa, että siellä palvelevat virka- ja palvelusmiehet täyttävät velvollisuutensa;

valmistaa ja Maistraatille esittää ne asiat, jotka sinne saapuvat ja ovat Maistraatin päätettävät, paitsi niitä asioita, joihin nähden tämä velvollisuus kuuluu oikeusneuvosmiehelle;

valvoa sitä, että kaikkiin niihin virka-aputoimiin, joita Maistraatilta pyydetään ja jotka voidaan Maistraatille esittämättä sen puolesta suorittaa, ryhdytään, paitsi niitä toimenpiteitä, joiden suorittamisesta oikeusneuvosmiehen tulee pitää huolta; ja on puormestarin vähintään kerran viikossa ilmoitettava nämä toimenpiteet Maistraatille, jolloin myöskin Maistraatin kirjediari on tarkastettava;

allekirjoittaa ne toimituskirjat, jotka aiheutuvat äskenmainituissa asioissa; sekä olla kaikkina arkipäivinä tavattavissa Maistraatin kansliassa kello yhdestä kahdeksan päivällä.

5 §.

Oikeusneuvosmiehen tulee, paitsi hänelle Maistraatin jäsenenä ja varapuheenjohtajana kuuluvia tehtäviä:

valmistaa ja esittää ulosottoasiat, pitää pöytäkirjaa näissä asioissa sekä laatia ja allekirjoittaa niistä syntyneet toimituskirjat;

pitää lähinnä silmällä kaupunginvoutea ja ulosottolaitoksen palveluskuntaa;

pitää huolta, että Maistraatille kuuluva rangaistusten täytäntöönpano tulee toimitetuksi, sekä valvoa että tätä tarkoitusta varten otetut apulaiset täyttävät asianmukaisesti velvollisuutensa;

laatia ja puormestarin kanssa allekirjoittaa ne toimituskirjat, jotka viimeksimainituissa asioissa havaitaan tarpeellisiksi;

pitää Maistraatin sakkoluetteloa;

olla joka arkipäivä tavattavissa Maistraatin kansliassa kello kahdestatoista kahdeksan päivällä; sekä

puormestarin tilapäisesti ollessa estettynä täyttää hänen tehtävänsä.

Jos ulosottoasiassa puormestari ja oikeusneuvosmies ovat eri mieltä, on asia esitettävä Maistraatin ratkaistavaksi.

Oikeusneuvosmies huolehtii ja kustantaa niiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittamisen, joista hän saa lunastuksen, jota vastoin muiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittaminen suoritetaan Maistraatin kansliassa tai, Maistraatin määräyksestä, kustannetaan sen tarverahoista.

6 §.

Kunnallisneuvosmiesten tulee sen lisäksi mitä heille Maistraatin jäsenenä kuuluu: toimittaa kaupunkien kunnallishallituksesta joulukuun 8 p:nä 1873 annetun asetuksen 71 §:ssä määrätty kaupungin rahavaraston katsastus;

olla kutsumuksen saatuaan läsnä niissä lähtö- ja tulokatselmuksissa ja taloudellisissa tarkastuksissa, joita Rahatoimikamari pitää sen selvittämiseksi, missä tilassa kaupungin maa- ja vesitulokset ovat niin hyvin kaupunkiin yhdistetyllä alueella kuin myös siihen kuuluvilla tiloilla sekä näillä olevat rakennukset, viljelykset ja istutukset, maantiet, myllynpaikat, satamat ja kalastusvedet ja, jos näissä toimituksissa tai muuten on syytä muistutukseen, ilmoittaa se viipymättä Maistraatille;

suorittaa kaikki ne katsastukset ja arvioimiset kruunun, kaupungin, yleisen laitoksen tai yksityisen henkilön lukuun, jotka ovat kahden maistraatinjäsenen toimitettavat;

yhdessä muiden katselmusmiesten kanssa suorittaa kaupungin rakennusjärjestyksessä ja muissa kunnallisasetuksissa tarkemmin mainitut katselmuksiset ja toimitukset; valvoa pörssihuutokauppoja siitä erikseen säädetyllä tavalla;

toimittaa kaikki ne katselmuksiset, mittaukset ja arvioimiset kruunun, kaupungin, yleisen laitoksen tai yksityisen henkilön lukuun, jotka maistraatinjäsenen on suoritettava tai joita Maistraatti erityisissä tapauksissa määrää toimitettaviksi;

toimittaa sellaista tarkastusta ja valvontaa myrkkujen kauppaan, huutokaupantoinittajan ammattiliikkeen ja muuhun sellaiseen nähden, joka on sen mukaan kuin niistä on erikseen säädetty, maistraatinjäsenen suoritettava.

Nämä tehtävät ja toimitukset ovat, ellei tarve toisin vaadi, kunnallisneuvosmiesten suoritettavat vuoronsa mukaan joka toinen kuukausi.

Ensimmäisen eli virassaan vanhemman kunnallisneuvosmiehen tulee erittäin:

pitää hallussaan Maistraatin avainta niihin makasiineihin ja muihin talletushuoneisiin, joihin Maistraatin hoidossa olevaa tavaraa on pantu varastoon, sekä pitää täydellistä luetteloa sellaisesta tavarasta; sekä

laatia ne kaupungin kauppa, tehtaita ja käsityölaitoksia koskevat luettelot, joita Maistraatin on annettava.

Toisen kunnallisneuvosmiehen tulee laatia ne hintailmoitukset, jotka Maistraatti on velvollinen määrääjain viranomaisille antamaan tai joita satunnaisesti on Maistraatilta vaadittu, kuin myöskin suorittaa ne arvioimiset ja katselmustoimitukset, joita Venäjän viranomaiset vaativat.

Maistraatilla on kuitenkin valta, ottaen huomioon missä määrin asianomaiset ovat enemmän tai vähemmän soveliaat puheenalaisiin tehtäviin taikka muiden pätevän syi-

den nojalla, kuin myöskin milloin asianomainen on jäävinalainen tai muuten laillisesti estettynä, toisin määrätä yllämainittujen virkatoimitusten suorittamisesta.

7 §.

Maistraatilla on apuna maistraatinsihteeri, kaksi notaria, rikosasiain apulaisulosottomies, venäjän- ja saksankielten kääntäjät, rekistraattori, aktuari, kanslisti raastuvanarkiston apulainen sekä tarpeellinen määrä palvelusmiehiä.

Maistraatinsihteeri valitaan niinkuin erikseen on säädetty, jota vastoin Maistraatti valitsee muut virka- ja palvelusmiehet, aktuarin kuitenkin kuultuaan Raastuvanoikeuden mieltä.

8 §.

Maistraatinsihteerin tulee:

laatia ja varmentaa kaikki Maistraatista annettavat toimituskirjat, jotka eivät ole oikeusneuvosmiehen eivätkä notarien huolehdittavina, sekä valvoa, että ne tulevat lähetetyiksi;

esittää hakemukset sellaisten todistusten saamisesta, jotka Maistraatinpuheenjohtaja voi Maistraatin päätöksettä antaa, sekä antaa ne asianomaisille;

laatia ja antaa asianomaisille valtakirjat, viranvahvistus- ja virkaerokirjat, jotka Maistraatti antaa;

laatia ja toimittaa edelleen Maistraatin kuulutukset;

pitää kiinnitys- ja laivanrekisteröimisasiain pöytäkirjaa ja hoitaa laivarekisteriä ynnä siihen kuuluvia asiakirjoja sekä huolehtia siinä tarvittavain toimituskirjain antamisesta.

Julkisena notarina tulee maistraatinsihteerin olla tavattavissa raatihuoneella joka arkipäivä syyskuun 1 p:stä kesäkuun 1 p:ään kello yhdestätoista puoli kolmeen päivällä sekä kesäkuun 1 p:stä syyskuun 1 p:ään kello yhdestätoista kahteen päivällä.

Maistraatinsihteeri kustantaa niiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittamisen, joista hän saa lunastuksen, jota vastoin muiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittaminen toimitetaan Maistraatin kansliassa.

9 §.

Notarien tulee:

vuoroonsa Maistraatin määräyksen mukaan pitää pöytäkirjaa Maistraatin istunnoissa niitä asioita käsiteltäessä, joissa pöytäkirjanpito ei kuulu oikeusneuvosmiehelle eikä maistraatinsihteerille;

laatia, jollei suurempi kiireellisyys ole tarpeen, viimeistään viikon kuluessa pöytäkirja ja jättää se tarkistettavaksi, josta merkintä on tehtävä sekä sen päivän pöytäkirjaan, jona tarkistus on tapahtunut, että tarkistettuun pöytäkirjaan;

pitää, mikäli suurempi kiireellisyys ei ole tarpen, viimeistään viikon kuluessa

tarkistuksesta huolta kaikkien annettavain toimituskirjain lähettämisestä, joista erityisiä lähettämiskirjoja on pidettävä;

pitää kaikista Maistraatissa käsitellyistä asioista diaria ja siihen tehdä tarpeelliset merkinnät;

laatia diarien ja luetteloiden nojalla ne tiedot, jotka tilastollista tai muuta tarkoitusta varten ovat Maistraatin annettavat; sekä

pitää erityisiä luetteloita:

a) lykätyistä asioista;

b) niistä, jotka ovat saaneet luvan harjoittaa taikka ilmoittaneet harjoittavansa sellaista elinkeinoa, josta on suoritettava määrätty maksu tai vero taksoituksen mukaan, tai lakanneet sitä harjoittamasta;

c) väkiviina- ja mallasjuomain myymiseen annetuista oikeuksista;

d) päätöksistä, joilla Maistraatti on määrännyt tai kieltänyt määrääjän kuluessa ja määrättyllä uhalla jonkin toimittamisen.

Notarit kustantavat niiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittamisen, joista he saavat lunastuksen, jota vastoin muiden toimituskirjain puhtaaksikirjoittaminen kustannetaan niinkuin oikeusneuvosmiehestä on sanottu.

10 §.

Rikosasiain apulais-ulosottomihen tulee Maistraatin määräyksestä toimittaa kaikki rangaistusten täytäntöönpanoon kuuluvat tehtävät, jota tarkoitusta varten hänen tulee ainakin joka maanantai, keskiviikko ja lauantai noudatuttaa Maistraatin kansliasta annetut täytäntöönpanokäskyt, sekä valmistaa tilit sakkorahoista ja muusta rangaistusten täytäntöönpanosta niin hyvissä ajoin, että ne voidaan määrättyinä määräaikoina jättää asianomaisille.

Rikosasiain apulais-ulosottomiehen virkahuoneen tulee olla yleisölle avoinna kello kahdestatoista kahteen päivällä.

11 §.

Kielenkääntäjäin tulee, kun heidän virka-apuaan suullista kääntämistä varten tarvitaan, saapua kutsuttaessa heti Maistraattiin.

Asiakirjat, joiden kääntämistä vaaditaan, ovat Maistraatin toimesta annettavat asianomaisille kielenkääntäjille, joiden tulee pikimmiten toimittaa käänös ja todistaa ne oikeaksi nimikirjoituksellaan.

12 §.

Rekistraattorin tulee:

vastaanottaa ja tarpeellisella merkinnällä varustaa sekä merkitä diariin kaikki Maistraatille osoitetut kirjoitukset, jotka jätetään rekistraattorinkonttoriin;

pitää kaupparekisteriä ja antaa siitä otteita;

pitää Maistraatin päiväkirjaa rangaistusten täytäntöönpano- ja tiedonantoasioista sekä toimittaa siitä tarpeellisia otteita;

pitää huolta julkipanoista ja laatia luettelot, joita tarvitaan ulosottoasioita käsiteltäessä;

antaa asianomaisille oikeusneuvosmiehen ja maistraatinsihteerin laatimat päätökset, välipäätökset, kirjelmät ja pöytäkirjat sekä kantaa niistä lunastus ja tehdä siitä tili.

Rekistraattorin, joka saa lunastuksen viran puolesta antamistaan todistuksista, tulee olla tavattavissa raatihuoneella kello yhdestätoista aamupäivällä kello kahteen päivällä, älköönkä hän muutenkaan poistuko sieltä Maistraatin koolla ollessa tai niin kauan kuin hänen läsnäolonsa on välttämätöntä hänelle ulosottoasioissa kuuluvain tehtävain toimittamiseen.

13 §.

Aktuarin tulee hoitaa Maistraatin arkistoa sekä antaa jäljennöksiä pöytä- ja asiakirjoista, jotka ovat jätetyt arkistossa säilytettäviksi.

Aktuari on velvollinen olemaan arkistossa joka päivä kello kymmenestä aamupäivällä kello kahteen päivällä, älköönkä hän muutenkaan poistuko sieltä Maistraatin koolla ollessa.

14 §.

Kanslisti, jonka tulee olla kansliassa niinä aikoina kuin oikeusneuvosmies tai maistraatinsihteerin on siellä, kirjoittaa kaikki Maistraatin kansliasta annettavat toimituskirjat, paitse ne, joista kannetaan lunastus.

15 §.

Arkistonapulaisen tulee olla avustamassa aktuarin arkiston hoidossa sekä Maistraatin määräyksestä avustaa Maistraatin kanslian puhtaaksikirjoitustyössä, jota varten arkistonapulaisen on oltava arkistossa kello yhdestätoista aamupäivällä kello kahteen päivällä.

Aktuarin estettynä ollessa on arkistonapulaisen täytettävä aktuarin velvollisuudet.

16 §.

Työn helpottamiseksi tarvittavat lomakkeet ja muut painotuotteet, jonka hankkimiseen tai suorittamiseen Maistraatti on suostunut, kustannetaan Maistraatin varoista.

Esitys Vallilan alueen rakennusjärjestyksen muutetuista määräyksistä.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI,

helmik. 9 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 132.

Kokouksessaan lokak. 6 p:nä 1908 päätti Kaupunginvaltuusto kysymystä, joka koskee huokeain asuintonttien luvun lisäämistä sekä maan luovuttamista ehdoilla, jotka takaavat kunnalle tontinarvon kohoamisen, valmistamaan asetetun valiokunnan esityksestä, muun muassa, antaa jakaa, tasoitella ja kanavoida erinäisiä Vallilan alueen osia sekä antaa sanotulla alueella jaetut tontit vuokralle, minkä ohessa Valtuusto vahvisti erityisen rakennusjärjestyksen kyseenalaisesta aluetta varten.

Sittemmin on vuosien kuluessa osoittautunut että näiden varsin huokeiden vuokratonttien kysyntä on ollut vilkas ja että sikäläinen rakennustoiminta on vuosi vuodelta kasvanut. Tällöin on kuitenkin käynyt ilmi että aluetta varten vahvistettu rakennusjärjestys on kahdessa suhteessa ollut puutteellinen, se kun näet on toiselta puolen tehnyt mahdolliseksi rakennusten sijoittamisen asianomaisille tonteille niin lähelle toisiaan että melkoinen tulenvaara saattaisi siitä helposti syntyä sekä toiselta puolen ei ole rajoittanut asuntotarkoituksia varten käyttämästä suurempaa ullakon pinta-alaa kuin sen toisen puolen, joka rajoittaminen on tosin tarkoitettu vahvistetussa rakennusjärjestyksessä, mutta ei ole tullut siinä selvästi sanotuksi. Silmällä pitäen näitä epäkohtia jätti Rahatoimikamari kokouksessaan viime vuoden syysk. 15 p:nä kaupungin rakennuskonttorin toimeksi yksissä neuvoin palomestarin kanssa antaa Rahatoimikamarille lausunnon siitä, kaipaisiko voimassa oleva Vallilan alueen rakennusjärjestys muutetuita määräyksiä, varsinkin rakennusten sijoittamiseen nähden asianomaisilla tonteillaan.

Kirjeessään sanotun vuoden marrask. 28 p:ltä on palomestari esittänyt että kuten jo Vallilan alueelle rakennetuista rakennuksista käy epäamättömästi ilmi, tulee se pääasiallisimmin rakennettavaksi kaksikerroksisilla puutaloilla. Ja kun nämä rakennukset, voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräysten mukaan, voidaan sijoittaa asianomaisilla tonteillaan joko siten, että neljän metrin levyisiä aukkoja jää eri tonteille rakennettujen asuinrakennusten välille, tai siten että tonttirajalla olevat talot rakennetaan yhteen kaksittain, joten syntyy kahdeksan metrin

levyisiä aukkoja tai kujia, mikä menettely tulenvaaran ehkäisemisen näkökannalta on paljon edullisempi, esittää palomestari eikö mainittua aluetta varten voitaisi laatia rakennusrajoilla merkittyä asemakarttaa, jossa kahdeksan metrin levyiset kujat otettaisiin käytäntöön. Kahdella eri tontilla sijaitsevia puutaloja yhteenrakennettaessa on luonnollisesti Vallilan rakennusjärjestyksen 19 §:ään otettuja määräyksiä puurakennusryhmien maksimisuuruudesta noudatettava.

Yhtyen palomestarin esittämään ehdotukseen on kaupungin yleisten töiden Hallitus antanut kaupunginarkkitehdin toimeksi valmistaa myötäseuraavan asemakartan, jossa jokaisen tontin rakennusrajat ovat piirretyt alueen sillä osalla, joka toistaiseksi on tarkkaan mitattu ja kartoitettu, kuten on esim. Töölönkaupungin osan korttelien laita. Samalla kun Hallitus puolestaan on voinut hyväksyä valmistetun ehdotuksen on Hallitus ehdottanut Vallilan alueen voimassaolevan rakennusjärjestyksen 1 §:lle seuraavan muutetun sanamuodon:

1 §.

„Asuntorakennuksen saa sijoittaa ainoastaan tontin siihen osaan, joka tonttikartalla on tummemmalla värillä merkitty.“

Kuten edellisestä jo käy ilmi tarkoittaa säännös rakennusten ryhmittämistä pitkin tontinrajoja siten että rakennusryhmien etäisyys tulisi kaikissa tapauksissa tekemään kahdeksan metriä ja sentähden ehkäisemään nyt yleisesti esiintyvää rakennustapaa, jossa ainoastaan neljän metrin välimatka on käytännössä.

Tämän yhteydessä ja kun on osoittautunut että nyt puheenalaisen rakennusjärjestyksen 6 §:n 1. momentin sanamuoto, joka kuuluu: „Palavasta aineesta rakennetussa asuntorakennuksessa saa katonrajan yläpuolella olevasta ullakosta ainoastaan puolet sisustaa asuinhuoneeksi“, on eri kerroin antanut aiheutta koettamaan kiertää määräyksiä sisustamalla ullakolle komeroita, konttoreja, etehisiä y. m. joiden lattia-alaa monessa tapauksessa tulnaisiin epäilemättä käyttämään asuntotarkoituksia varten, esittää Hallitus että myöskin 6 §:n 1. momentti saisi seuraavan muutetun sanamuodon:

6 §.

„Palavasta aineesta rakennetussa asuntorakennuksessa saa katonrajan yläpuolella olevasta ullakosta ainoastaan puolet sisustaa asuinhuoneiksi; ja on toinen puoli jätettävä yhtenäiseksi avonaiseksi ullakoksi.“

Rahatoimikamari on puolestaan voinut kaikin puolin yhtyä esitettyihin ehdotuksiin, jotka epäilemättä tarkoittavat sekä terveydellisessä suhteessa että tulenvaaraan nähden vallitsevain epäkohtain korjaamista. Ja on Rahatoimikamari katsonut voivansa sitä kannattaa sitä suuremmalla syyllä koska yksityisten tontinvuokraajain

oikeutta ei missään suhteessa rajoiteta eikä tontin käyttämistä vaikeuteta, koska voimassaolevassa rakennusjärjestyksessä myönnetty oikeus rakentaa puolet tontinpinta-alasta edelleen säilytetään, kuitenkin sillä edellytyksellä että jo vuokrattuja tontteja eivät puheenalaiset määräykset koske.

Siihen katsoen, mitä edellä on esitetty saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että voimassa olevat Vallilan alueen rakennusjärjestyksen 1 ja 6 § muutetaan Rahatoimikamarin yllämainitun ehdotuksen mukaan; sekä

että kaupunginarkkitehdin valmistama Vallilan vuokratonttien rakennusrajoilla varustettu asemakartta vahvistetaan noudatettavaksi Vallilan tontteja vast'edes vuokralle annettaessa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

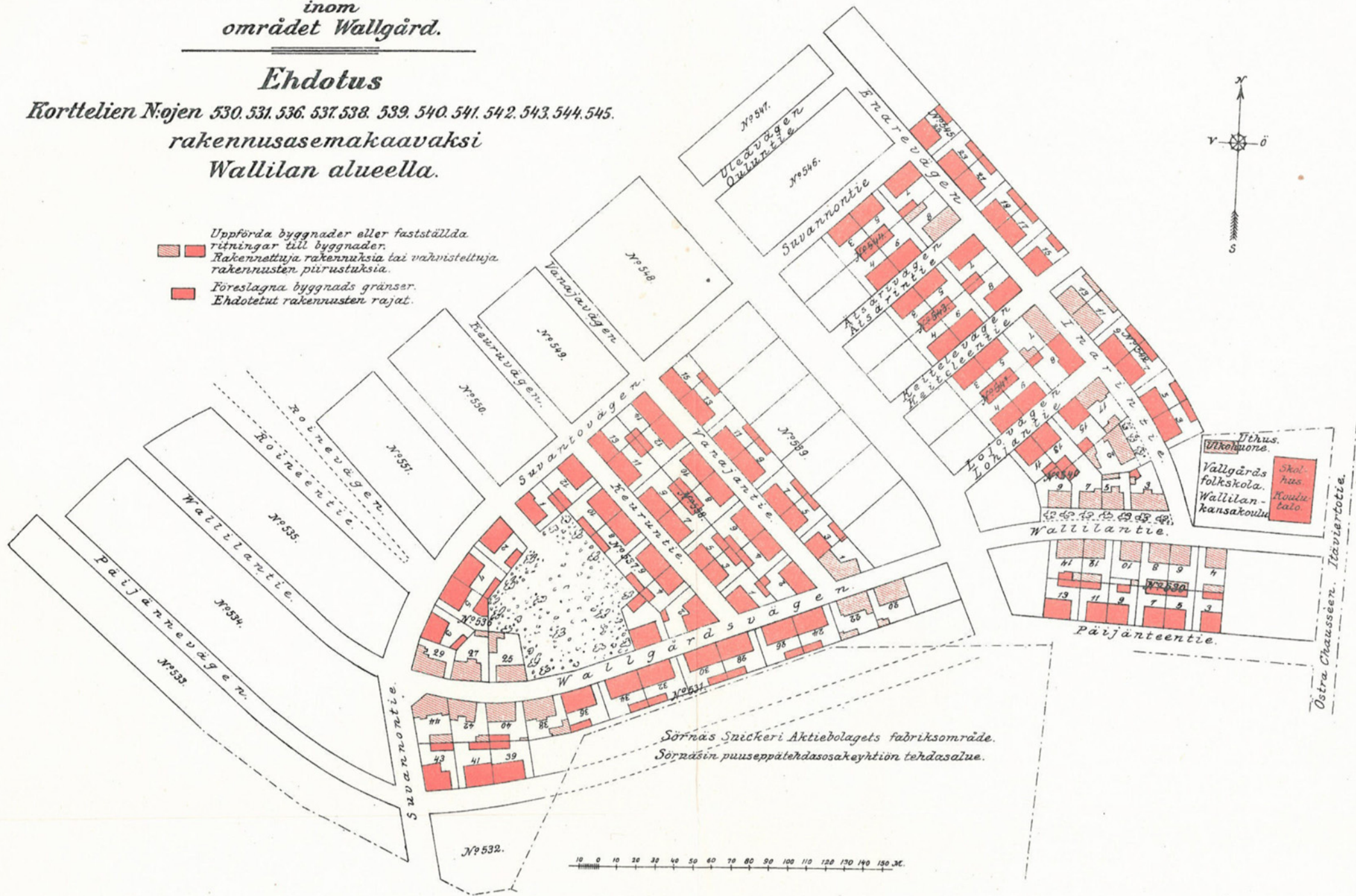
Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1911.

**Förslag till
Byggnadsplan för kvarteren
N°s 530, 531, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545.
inom
området Wallgård.**

Ehdotus

**Korttelien N^ojen 530, 531, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545.
rakennusasemakaavaksi
Wallilan alueella.**

- Uppförda byggnader eller fastställda ritningar till byggnader.
- Rakennettuja rakennuksia tai valmistettuja rakennusten piirustuksia.
- Föreslagna byggnadsgränser.
- Ehdotetut rakennusten rajat.

Asiakirjoja köyhäinasianajolaitoksen uudestijärjestämistä koskevassa asiassa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

*Helsingissä,
tammik. 19 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 53.

Sen johdosta että Sovintolautakunta oli täkäläisen köyhäinasianajajan esityksestä Kaupunginvaltuustolta anonut osotettavaksi varoja köyhäinasianajajan apulaisen palkkaamiseksi sekä Työväenasian lautakunta yksin ajoin niinkään oli esittänyt, että Kaupunginvaltuusto päättäisi kohta ottaa valmisteltavaksi kysymyksen varattomille ja työväenluokkaan kuuluville henkilöille annettavan kunnallisen oikeusavun yhdenmukaisesta uudestijärjestämisestä, asetti Valtuusto kokouksessaan maaliskuun 15 päivänä 1910 erityisen vaaliokunnan lähemmin valmistelemaan kysymystä kunnallisen oikeusavun uudestijärjestämisestä. Sittenkun tuo valiokunta viime vuoden lopulla antamassaan lausunnossa (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 57 vuodelta 1910) oli ehdottanut, muun muassa, että tänne perustettaisiin kunnallinen oikeusaputoimisto varattomia varten, että nykyinen köyhäinasianajajan toimi lakkautettaisiin sekä että Työväenasian lautakunnan sihteerin tulisi, antaakseen tietoja ja neuvoja asioista, jotka koskevat toiselta puolen työntekijäin sekä toiselta puolen työnantajain taikka julkisten viranomaisten ja laitosten välejä, olla toimistossa saapuvilla mainitun lautakunnan määrättävinä aikoina, on Kaupunginvaltuusto lähetteessä joulukuun 13 päivästä äsken kulunutta vuotta pyytänyt Rahatoimikamarin lausuntoa tuon valiokunnan mietinnön johdosta.

Kamari on ennen ryhtymistään puheenalaisen asian käsittelyyn pitänyt tarpeellisena tiedustella Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymystä käsittelemään asetetun komitean mielipidettä edellä mainitusta komitean mietinnöstä. Rahatoimikamari onkin saanut tiedokseen, että tuo komitea laatiessaan ehdotuksia kaupungin kunnallishallinnon uudestijärjestämiseksi yleensä on tavoitellut tähänastista suuremman keskittämisen ja yhteistyön aikaansaamista kunnallishallinnon alalla ja siinä tarkoituksessa myös ehdottanut erinäisiä vähäpätöisempiä lautakuntia lakkauttaviksi. Saattaisi niin ollen näyttää siltä kuin uuden lautakunnan, Oikeusapulautakunnan, perustaminen eli oikeammin nykyisen Sovintolautakunnan uudestijärjestäminen oikeusapulautakunnaksi, joka käsittelee ainoastaan oikeusaputoimiston toi-

mintaa koskevia kysymyksiä ja niinmuodoin verraten vähäarvoisia asioita, ei kävisi yhteen vastamainittujen yleisten suuntaviivain kanssa, joita komitea noudattaa kunnallishallinnon uudestijärjestämistä suunnitellessaan. Komiteassa oli myös tähän kuuluvia kysymyksiä alustavasti käsiteltäessä tehty sen suuntainen ehdotus, että asetettaisiin kunnalliselle oikeusaputoimistolle, työnvälitystoimistolle ja työväenasiain sihteeristolle yhteinen hallitus. Komitea on kuitenkin tarkemmin harkitessaan tätä kysymystä ja huomioon ottaen ne painavat syyt, joita valiokunta on mietinnössään esittänyt erityisen oikeusapulautakunnan perustamisen puolesta, tahtonut tässä kohden yhtyä ehdotukseen. Mutta komitea on siinä kohden edellyttänyt, että ehdotusta Työväenasiain lautakunnan sihteerin asettamisesta toimimaan oikeusavustajana oikeusaputoimistossa ei toteutettaisi. Sillä ellei puheenalaisen toimiston toimintaa ja tehtävää rajoiteta yksinomaan maksuttoman oikeusavun antamiseen tämän kaupungin varattomille henkilöille, vaan toimiston sen lisäksi tulisi käsitellä „yhteiskunnallisia asioita“, kävisivät sen tehtävät niin likeltä yhteen Työväenasiain lautakunnan toiminnan erään tärkeän puolen kanssa, että kumpaisellekin lautakunnalle yhteinen hallitus epäilemättä olisi edullisempi. Komitea puolestaan ei kuitenkaan ole voinut pitää vakuuttavina niistä perustelmia, joitten nojalla valiokunta on ehdottanut viimeksi mainitun lautakunnan sihteerin tehtävää laajennettavaksi niin, että hänen läsnäolonsa avustajana oikeusaputoimistossa olisi tarpeellinen. Sen sijaan että Työväenasiain lautakunnan sihteerin työtehtävät yhdistettäisiin oikeusavustajain tehtäviin, olisi, jos puheenalainen uudestijärjestäminen ajetaan toimeenpanna valiokunnan mietinnössä osotettuun suuntaan, määrätty raja vedettävä niiden virkailijain toimialain välille siten, että oikeusaputoimenpiteet, olivatpa mitä laatua tahansa, olisivat oikeusaputoimiston huolena, jota vastoin yhteiskunnallista laatua olevain asiain käsittely kuuluisi Työväenasiain lautakunnan sihteerille. Vaikka onkin myönnettävä, ettei tuota rajaa aina käy tarkoin pysyttämisen, on se joka tapauksessa tuntuvasti helpommin seurattavissa kuin mitä olisi laita, jos valiokunnan mietinnössä ehdotetut toimenpiteet toteutettaisiin. Huomattava on sekin seikka, että aina ja kaikilla aloilla on osottautunut huonosti harkituksi, että eri viranomaisissa palveleville virkailijoille annetaan yhteen käyviä toimialoja. Tässä puheena olevain olojen uudestijärjestämistä viitattuun suuntaan ei komitea sentähden ole katsonut voivansa puoltaa.

Omasta puolestaan on Rahatoimikamari yksimielisesti ja kaikissa kohdin voinut yhtyä Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymystä käsittelemään asetetun komitean tässä edellä kerrottuihin näkökohtiin. Sen lisäksi on Rahatoimikamari havainnut että, koska kysymys viransijaisuuspalkkioiden myöntämisestä kesäloman hankkimiseksi kaupungin virka- ja palvelusmiehille nykyään on Kaupunginvaltuuston asettaman erityisen valiokunnan valmisteltavana, valiokunnan mietinnössä tehty ehdotus määrärahan myöntämisestä apulaisen palkkaamiseksi oikeusaputoimistoon niiden kahden kuukauden ajaksi, jolloin oikeusavustajalla ja hänen apulaisellaan kumpaisellakin vuoroonsa on kesälomaa, nykyään olisi jätettävä huomioon ottamatta.

Lopuksi on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä mainita, että Kamarissa on tehty sen suuntainen ehdotus että nimitys „Helsingin kaupungin varattomain oikeusaputoimisto“ outoutensa vuoksi vaihdettaisiin nimitykseen „Helsingin kaupungin kunnallinen asianajokonttori varattomia varten“. Tähän ehdotukseen ei kuitenkaan Kamarin jäsenten enemmistö ole voinut yhtyä.

Jos Rahatoimikamarin edellä esittämät näkökohdat saavuttavat Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, lienee oikeusaputoimiston johtosääntöehdotuksen 1, 2, 4, 11 ja 14 §:än tehtävä seuraavat muutokset:

- 1 §:stä poistetaan sanat „taikka yhteiskunnallisissa“,
- 2 §:n toinen momentti poistetaan,
- 4 §:n toinen momentti poistetaan niinkään,
- 11 §:stä poistetaan sanat „yksissä neuvoin Työväenasiainalautakunna kanssa“, ja
- 14 §:stä poistetaan sanat „joiden palkkaamiseksi kaupunki maksaa kohtuullisen määrän“.

Mitä taas oikeusaputoimiston vuosirahansääntöehdotukseen tulee, olisi 600 markan erä sijaisen palkkaamiseen oikeusavustajain kesäloman aikana ehdotuksesta poistettava.

Edellä lausutun nojalla Rahatoimikamari saa kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että tänne helmikuun 1 päivästä 1911 lukien perustetaan kunnallinen oikeusaputoimisto varattomia varten sekä että köyhäin-asianajajan toimi samasta ajankohdasta lähtien lakkautetaan;

2) että oikeusaputoimisto on Oikeusapulautakunnan alainen sekä että Sovintolautakunnan toiminta lakkaa;

3) että oikeusaputoimistolle vahvistetaan valiokunnan laatima johtosääntö, siten muutettuna kuin Rahatoimikamari tässä edellä on 1, 2, 4, 11 ja 14 §:än nähden ehdottanut;

4) että toimistolle vahvistetaan valiokunnan laatima vuosirahansääntö, kuitenkin siten että sijaisten palkkaamiseen tarkoitettu määrä-raha poistetaan;

5) että nykyisen köyhäinasianajokonttorin huoneiston muutostöitä varten myönnetään 700 markan määräraha; sekä

6) että Oikeusapulautakunta saa toimekseen julistaa oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen toimet avonaisina haettaviksi oikeusaputoimiston johtosäännön edellyttämässä järjestyksessä.

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Björn Wasastjerna.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN-
VALTUUSTON
TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA.

HELSINGISSÄ

helmik. 14 p:nä 1911.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 12.

Lähetepäätöksessä viimeksi kuluneen tammikuun 31 päivästä on Kaupunginvaltuusto käskenyt Työväenasiain lautakunnan antaa lausunnon Valtuuston asettaman valiokunnan tekemästä ehdotuksesta kunnan virkailijain välityksellä tämän kaupungin vähävaraisille asukkaille annettavan oikeusavun uudestijärjestämiseksi sekä Rahatoimikamarin asiasta antamasta lausunnosta. Tätä noudattaakseen saa Työväenasiain lautakunta täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Mitä vähävaraisille ja työväenluokkaan kuuluville henkilöille annettavan kunnallisen oikeusavun uudestijärjestämisen tarpeellisuuteen tulee, ei Lautakunnalla liene aihetta enempään lausuntoon, koska tätä uudestijärjestämistä tarkoittava ehdotus, niinkuin valiokunnan mietinnöstäkin käy selville, alkuaan on Lautakunnan tekemä ja silloin seikkaperäisesti perusteltiin. Lautakunnan vastamainittu esitys tarkoitti kunnallisen oikeusavun uudestijärjestämistä yhdenmukaiselle pohjalle ja tarpeita täysin tyydyttävään muotoon. Samoin kuin Rahatoimikamari on Lautakuntakin valiokunnan ehdotusta tarkastaessaan havainnut, että valiokunta ei ole täysin tyydyttävästi onnistunut ratkaisemaan tehtävän edellistä puolta, eli toisin sanoen ei ehdottanut kyllin yhtenäistä kunnallisen oikeusavun uudestijärjestämistä. Eräitten tehtävään antaminen tämän lautakunnan sihteerille kunnan oikeusaputoimistossa, samalla kun toimisto ehdotetaan asetettavaksi erityisen lautakunnan silmälläpidon alaiseksi, on saattanut sihteerin omituiseen kaksoisasemaan, joka käytännöllisen järjestyksen kannalta katsottuna on kaikkea muuta kuin onnistunut, jota seikkaa myös mietinnön perustelmissa yllinä sivulla 9 olevan lausunnon ja johtosääntöehdotuksen 10 §:n välisen yhtäpitävyyden puute todistaa. Samoista syistä, mitkä Rahatoimikamari jo on esittänyt, ei Lautakuntakaan sentähden voi hyväksyä valiokunnan ehdottamaa järjestystä.

Haluttu yhtenäinen järjestys on aikaan saatavissa joko siten, että kunnallinen oikeusaputoimisto, Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti, asetetaan erityisen lautakunnan silmälläpidon alaiseksi ja siinä tapauksessa Työväenasiain lautakunnan sihteerin vapautetaan nykyisistä tehtävistään oikeusneuvojana, taikka myös siten että sihteerin on velvollinen työskentelemään toimistossa, niinkuin valiokunta on tarkoitettu, mutta toimiston silmälläpito annetaan toimeksi Työväenasiain lautakunnalle,

jonka jo voimassa olevan johtosääntönsä 1 §:n mukaisesti tulee pitää silmällä kaupungin työväestön hyväksi perustettuja laitoksia. Edellistä vaihtoehtoa on Raha-toimikamari puoltanut täkäläisen kunnallishallinnon yleistä uudestijärjestämistä varten asetetun komitean mieltä kuultuaan. Sekä mainittu komitea että Rahatoimikamari ovat tosin havainneet niiden näkökohtain, joita eräs valiokunnan jäsen on valiokunnan mietinnön sivulla 8 esittänyt jälkimäisen vaihtoehdotuksen tueksi, ansaitsevan huomiota, mutta kuitenkin toiselta puolen katsoneet valiokunnan enemmistön tuoneen painavampia syitä erityisen oikeusapulautakunnan asettamiseksi. Vaikka voikin myöntää näiden syiden teoreettiselta kannalta näyttävän olevan tarkeitä käsiteltävänä olevan järjestämiskysymyksen ratkaisemisessa, ei niillä kuitenkaan käytännössä liene sanottavaa merkitystä. Kokemus osottaa, että nykyisellä sovintolautakunnalla ei ole kymmeneen vuoteen ollut aihetta kokoontua enempää kuin kuusi kertaa. Sen suhtautuminen kunnalliseen oikeusapuun on niinmuodoin ollut aivan tilapäistä luontoa, ja tuskin on luultavaa, että ehdotetun oikeusapulautakunnan laita siinä kohden tulisi olemaan toinen. Asiat, joihin tuon ylemmän orgaanin ryhtyminen kävisi tarpeelliseksi, eivät myöskään ole laadultaan niin mutkikkaita, että olisi tarpeen „asiantuntijoista kokoonpantua lautakuntaa“, jommoisella tarkoitetaan yksinomaan lakimiehistä kokoonpantua lautakuntaa. Kantelu, milloin semmoinen tulisi kysymykseen, koskisi vain sitä kysymystä, ovatko oikeusaputoimiston virkailijat täyttäneet velvollisuutensa avunetsijöitä kohtaan vai eikö, ja tuollainen kysymyshän voitane arvelematta jättää Työväenasiain lautakunnan ratkaistavaksi, varsinkin kun lainopillinenkin sivistys jo on useita vuosia ollut edustettuna tässä Lautakunnassa eikä mikään estä Kaupunginvaltuustoa vastedeskin antamasta Lautakunnalle semmoista kokoonpanoa, että tarpeellinen lainopillinen tieto siinä on taattu. Vaikka siis ne syyt, mitkä Rahatoimikamarin mielestä vastustavat Työväenasiain lautakunnan sihteerin asettamista työskentelemään oikeusaputoimistossa, eivät ole erittäin painavia laadultaan, on kuitenkin toisia syitä, jotka taas puolustavat tuollaista yhdistelmää. Paitsi sitä valiokunnan mietinnössä jo huomautettua seikkaa, että Lautakunnan käsiteltävään työväenasiain valmistelussa on sihteerille tuntuvaksi hyödyksi että hän olemalla mieskohtaisesti tekemisissä työväestön kanssa käytännöllisesti tutustuu sen tarpeisiin ja pyrkimyksiin, vaatii toimiston omakin etu, että siinä ei ole edustettuna ainoastaan puhtaasti lainopillista tietoa, vaan että sen palveluksessa myös on henkilö, joka muun virkatoimintansa johdosta on erityisesti perehtynyt tämän kaupungin yhteiskunnallisiin oloihin ja jolla siis on erikoisia edellytyksiä kaupungin työväestön käsitys- ja ajatustavan ymmärtämiseen. Tämän Lautakunnan sihteerin toiminnan ja kunnallisen oikeusavun välistä likeistä yhteyttä ei sentähden olisi katkaistava, vaan päinvastoin lujitettava ja kehitettävä. Samalta kannalta, katsottuna olisi niinkään toimiston toiminnan suunnalle eduksi, jos se asetettaisiin Työväenasiain lautakunnan silmälläpidon alaiseksi. Siten toimisto voisi paremmin täyttää tehtävänsä yhteiskunnallisena menestyslaitoksena ja epäilemättä syntyisi likeisempi suhde toimiston ja tämän verraten usein kokoontuvan lauta

kunnan välillä kuin toimiston ja kenties ainoastaan kerran vuodessa jonkun erityisen aiheen johdosta kokoontuvan oikeusapulautakunnan välillä.

Työväenasiain lautakunta on täten osottanut Lautakunnan ja sekä valiokunnan että Rahatoimikamarin välisen periaatteellisen erimielisyyden oikeusaputoimiston järjestysmuotoon nähden. Ehdotetun johtosäännön yksityiskontiin ei Lautakunnalla muuten ole paljon muistuttamista, ja huomautukset koskevat etusijassa 1 §:ä. Kun käytäntö tähän asti on ollut ja vastedeskin tulee olemaan se, että neuvoja ja tietoja annetaan ei ainoastaan toteensaatavasti varattomille, vaan myös vähävaraisille ylipäätään, on Lautakunnasta näyttänyt luonnolliselta, että tämä ilmaistaan vastamainitussa pykälässä sekä tämän mukaisesti johtosäännön nimikkeessä. 6 §:n 1 momentin säännös kuitenkin takaa sen että toimiston apua eivät käytä muut kuin toteensaatavasti varattomat henkilöt. Toimiston toiminta-alan rajoja olisi siinäkin kohden laajennettava että täällä työssä olevat henkilöt, vaikkakaan eivät ole täällä hengille taikka kirkonkirjoihin kirjoitettuja, oikeutetaan käyttämään toimistoa. Kunnan etu nimittäin vaatii mikäli mahdollista edistämään kaikkien niiden paikkakunnalla esiintyvän työriitaisuuksien rauhallista selvittämistä, joihin vähävaraisia on sekaantunut. Sitä vastoin sopisi hyvinkin toimiston toiminta-alaa asiallisesti rajoittaa poistamalla 1 §:stä tuo epämääräinen ja monimerkintöinen lausetapa „taikka yhteiskunnallisissa“ (asioissa).

2 §:n 1 momentissa lienee Työväenasiain lautakunnan sihteeri mainittava samanarvoisena muiden oikeusavustajain kanssa. Tämän johdosta onkin Lautakunta ehdottanut uuden sanamuodon tämän pykälän 2 momentille.

Rahatoimikamarin esittämistä syistä voitane 14 §:n 1 mom., jossa puhutaan kesäloman myöntämisestä toimiston henkilökunnalle, poistaa johtosäännöstä ja tehdä siitä aiheutuva muutos oikeusaputoimiston vuosirahansääntöön.

Muihin pykäliin Lautakunnalla ei ole ehdotettavana muutoksia, paitsi mikäli johtuu tämän lautakunnan asettamisesta ehdotetun oikeusapulautakunnan sijaan.

Edellä lausutun johdosta Työväenasiain lautakunta, myötäliittäen läheteasiakirjat, kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että tänne huhtikuun 1 päivästä 1911 perustetaan kunnallinen oikeusaputoimisto vähävaraisia varten sekä että köyhäinasianajajan toimi samasta ajankohdasta lähtien lakkautetaan;

2) että oikeusaputoimisto on Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakunnan alainen sekä että Sovintolautakunnan toiminta on lakkaava;

3) että oikeusaputoimistolle vahvistetaan tähän liitetty johtosääntö;

4) että toimistolle vahvistetaan niinikään tähän liitetty vuosirahansääntö;

5) että nykyisen köyhäinasianajokonttorin huoneiston muutostöitä varten myönnetään 700 markan määräraha;

6) että Työväenasiain lautakunta saa toimekseen julistaa oikeusavustajan ja oikeusavustajan apulaisen virat avoimina haettaviksi oikeusaputoimiston johtosäännön edellyttämässä järjestyksessä;

7) että nimituomarit G. Poppius ja W. Becker saavat tehtäväkseen hoitaa, ensiksi mainittu oikeusavustajan ja jälkimäinen oikeusavustajan apulaisen virkaa, siksi kunnes ne on täytetty, saaden hyväkseen näitä virkoja seuraavat palkkaedut; sekä

8) että Työväenasiain lautakunnalle annetaan toimeksi laatia sekä Valtuustolle antaa ehdotus niiksi lautakunnan sihteerin johtosäännön muutoksiksi ja täydennyksiksi, joita Valtuuston edellä mainittu päätös saattaa vaatia.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Ehdotus Helsingin kaupungin vähävaraisten oikeusaputoimiston johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin vähävaraisten oikeusaputoimiston tehtävänä on maksutta antaa apua oikeudellisissa asioissa niille mainitun kaupungin henki- tai kirkonkirjoihin kirjoitetulle taikka siellä työssä oleville henkilöille, jotka itse sitä suullisesti pyytävät.

2 §.

Oikeusaputoimiston toimintaa hoitavat oikeusavustaja niminen johtaja, oikeusavustajan apulainen sekä Kaupunginvaltuuston työväenasiain valiokunnan sihteeri.

Antaakseen tietoja ja neuvoja asioista, jotka koskevat toiselta puolen työntekijäin ja toiselta työnantajain tahi julkisten viranomaisten ja laitosten väliä, tulee kaupungin Työväenasiain lautakunnan sihteerin sen mukaisesti, mitä siitä on erittäin säädetty, olla toimistossa saapuvilla mainitun lautakunnan määrättävinä aikoina.

3—9 §§

valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

10 §.

Oikeusaputoimiston toimintaa valvoo Kaupunginvaltuuston työväenasiain lautakunta.

11 §.

Työväenasiainlautakunnan asiana on erittäin määrätä oikeusaputoimiston aukioloajat sekä miten ne saatetaan tiedoksi, laatia tarpeelliset kaavakkeet 9 §:ssä mainittua tilastoa varten, antaa oikeusaputoimistolle ne tarkemmat määräykset, joita tämän johtosäännön määräysten lisäksi saattaa olla tarpeen, sekä asianhaaran vaatiessa antaa toimistolle tarpeellisia neuvoja ja tarpeenmukaista apua.

12 ja 13 §§

niinkuin valiokunnan ehdotuksessa panemalla Työväenasiain lautakunta oikeusapulautakunnan sijaan.

14 §

niinkuin valiokunnan ehdotuksessa siitä poistettua 1 mon.

16—18 §§

amat kuin valiokunnan ehdotuksessa, korjattuina niinkuin 12 §.

Ehdotus Helsingin kaupungin vähävaraisten oikeusaputoimiston vuosirahansäännöksi.

Oikeusavustaja, palkkaa	Smk	6,000: —
Oikeusavustajan apulainen, palkkaa	„	3,600: —
Vuokrarahoja	„	1,400: —
Tarverahoja, arviolta	„	1,100: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>12,100: —</u>

*Valiokunnanmietintö mallasjuomien myyntiä koske-
vasta asiasta.*

Kaupunginvaltuuston 10 päivänä kuluva maaliskuuta saatua Maistraatilta alempana mainitut 81 anomusta, jotka koskevat mallasjuomien myyntioikeutta tässä kaupungissa 1 päivästä kesäkuuta 1911 samaan päivään vuonna 1913, sekä v. t. poliisimestarin lausunnon anomusten johdosta, saavat allekirjoittaneet antaa täten asiasta Valtuustolle lausunnon.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä viime kuluneen joulukuun 6 piltä, johon Maistraatti on yhtynyt, on mallasjuomain kauppaan nähden 1 päivästä kesäkuuta 1911 samaan päivään 1913 määrätty seuraavasti. (Katso pain. valiokunnanmietintö N:o 60 v. 1910):

että sellaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään 100, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioi-
keudet; sekä

että mallasjuomia ei saa pitää kaupan:

a) kuudennessa, kahdeksansassa, yhdeksännessä, kymmenenessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkadut, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä mainittujen katujen puheena olevain osain varrella;

d) seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun ja Kasarminkadun ja Saunatien välisen Vuorimiehenkadun varrella olevia taloja; sekä

e) kaupungille kuuluvalla kaupunginasemakaavaan nykyään ottamattomalla alueella.

Kyseenalaisia hakemuksia harkittuaan on valiokunta valmistanut allaolevan ehdotuksen puheenaisten oikeuksien myöntämisestä, osoittaen mainittu ehdotus myöskin v. t. poliisimestarin antaman lausunnon kustakin eri hakemuksesta.

N:o	Hakija	Mitä hakemus tarkoittaa	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	Osakeyhtiö P. Sinebrychoff , johtajattarena kauppaapulainen Amanda Kristina Savenius.	Mallasjuomain vähittäinmyynti.	Etelä Makasiinik. 2.	Huomautetaan, että liikkeen harjoittamista varten aijottu paikka on Eteläsataman välittömässä läheisyydessä, missä joutoväkeä lakkaamatta oleksii, joka siten saisi tilaisuuden hankkia helposti juomatavaroita, joita se nautii satama-alueella; sekä kun minä olen tästä paikasta tehnyt saman muistutuksen myöskin kirjelmässäni lokak. 27 p:ltä 1910, katson minä olevan nyt myös ehdotettava, että hakija velvoitettaisiin hakemaan toisen sopivammin sijaitsevan huoneuston.	Puolletaan, jos liikettä tullaan harjoittamaan luvallisella paikalla.
2	Jerofejeff , Ivan Nikolajewitsch, kauppias.	"	P. Makasiinik. 1.	Paikan sopivaisuudesta samoin kuin edellä, minkä ohessa merkitään että Raast. Oik:n V osasto on helmik. 3 p:nä 1910 sakoittanut hakijaa 25 markkaa alaikäiselle henkilölle myymisestä.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
3	Ringbohm , Karl August, kauppias.	"	Fabianink. 6.	Huomautetaan, että hakijan vaimoa Viktoria Alexandra Ringbohmiä on Raast. Oik:n III osasto huhtik. 22 p:nä 1909 sakoittanut 25 markkaa juopuneelle henkilölle myymisestä.	S:n.
4	Nyholm , Ida Karolina, palvelijatar.	"	Fabianink. 32.	Hakijalla ei ole ennestään tällaista oikeutta.	Puolletaan.
5	Osakeyhtiö P. Sinebrychoff , johtajattarena leskirouva Charlotta Mathilda Winqvist.	"	Mikaelink. 23.	Ei muistuttamista.	S:n.
6	Wetzell , Arthur Wilhelm, kauppias.	"	Unionink. 43.	S:n.	S:n.
7	Hugo Bastmanin Höyrypanimo , johtajana kauppias Edgar Alexander Sandström.	"	Unionink. 45.	S:n.	S:n.
8	Rödlin , John Ferdinand, kauppias.	"	Unionink. 41.	S:n.	S:n.

9	Wasström , Alina Wilhelmina, suutarinleski.	Mallasjuomain vähittäinmyynti.	P. Makasiinik. 3.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
10	Oljelund , Augusta Charlotta, johtajattarena Alma Maria Nyberg.	”	Vuorik. 11.	Kun melkoinen määrä piiriase- malle tuotuista juopuneista hen- kilöistä on tavattu Vuorikadulta, jossa on myöskin usein sattunut vaikeanpuoleisia puukotuksia ja tappeluita ja tätä seikkaa on epä- ilemättä katsottava seuraukseksi sinne sijoitetuistavähittäinmyynti- paikoista, olisi järjestyksen kan- nalta, varsin toivottavaa, että ha- kija hankkisi toisen sopivammin sijaitsevan huoneuston.	Puolletaan, jos liikettä tullaan harjoittamaan luvallisella paikalla.
11	Jürjew , Elisabeth Timofejewna, kauppias.	”	Vuorik. 10.	Samoin kuin yllä.	S:n.
12	Palin , Wilhelm, kauppias.	”	Vuorik. 12.	S:n.	S:n.
13	Hindsberg , Adolf Albert, kauppias.	”	Vuorik. 12.	S:n.	S:n.
14	Fedosejoff , Wasili, kauppias.	”	Unionink. 26.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
15	N. A. Turdén Osakeyhtiö , johtajattarena kauppiaanleski Maria Mathilda Turdén.	”	Mikaelink. 5.	S:n.	S:n.
16	Ihalainen , Charlotta, puusepäänleski.	”	Korkeavuorenk. 27.	S:n.	S:n.
17	Osakeyhtiö P. Sinebrychoff , leskirouva Hilda Karolina Ahlqvist johtajattarena.	”	Konstantinink. 24.	S:n.	S:n.
18	Nygren , Emilia Sofia, viilajaanvaimo.	”	Elisabetink. 25.	S:n.	S:n.
19	Fred , Anders Gustaf, kauppias.	”	Konstantinink. 24.	Hakijalla ei ole ennestään täl- laista oikeutta minkä ohessa hu- mautetaan, että hakijan vaimolla, Susanna Katarina Fredillä on mallasjuomain myyntioikeus ja hakee hän sen uudistamista (N:o 76).	Ehdotetaan hyljättä- väksi.
20	Karlsson , Mathilda Lovisa, rouva.	”	Elisabetink. 19.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
21	Rönnlund , Karolina, vahtimestarinleski.	”	Helenank. 4.	S:n.	S:n.

22	Karlsson , Wilhelmina Karolina, leskirouva.	Mallasjuomain vähittäinmyynti.	Fabianink. 24.	Talossa N:o 26 on kauppakoulu.	Puolletaan.
23	Ahlström , Ida, leskirouva.	„	Katrinank. 3.	Ei muistuttamista.	S:n.
24	I. K. Kröckelin paimo , omistaja rouva Anna Blücker, kirjaltajanvaimo Ida Fagerström johtajattarena.	„	Vironk. 5.	Talossa N:o 5 ja N:o 9 on tyttökoulu.	S:n.
25	Sandström , Bertha Wilh., kauppiaanvaimo.	„	Fabianink. 8.	Ei muistuttamista.	S:n.
26	Koskela , Gustaf Adolf, vahtimestari, vaimo Wendla Maria Koskela johtajattarena.	„	Elisabetink. 4.	S:n.	S:n.
27	Häggman , Alexander Konstantin, kauppias, vaimo Berta Häggman johtajattarena.	„	Sofiank. 6.	S:n.	S:n.
28	Eklöf , Erika Viktoria, kauppias.	„	Rauhank. 9.	Mainetodistus puuttuu.	Ehdotetaan hyljättäväksi asiakirjain epätäydellisuuden vuoksi.
29	Bergman , August, tarjoilia.	„	Konstantinink. 5.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
30	Björk , Johan Fredrik, kauppias.	„	Vironk. 10.	Talossa N:o 5 ja 9 on tyttökoulu.	S:n.
31	Helsingfors Allmänna Konsumtionsförening , neiti Elin Wilhelmina Wilkman johtajattarena.	„	Konstantinink. 6.	Ei muistuttamista.	S:n.
32	Rosenqvist , Klas Reinhold, kauppias.	„	Aleksanterink. 11.	S:n.	S:n.
33	Pirhonen , Maria Alexandra, kirjaltajanvaimo.	„	Fredrikink. 20.	Huomautetaan, että Raast. Oik:n II osasto on kesäk. 3 p:nä 1910 sakoittanut hakijaa 25 markkaa juovutusjuomien myymisestä juopuneelle henkilölle.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
34	Hindsberg , Emilia Alexandra, kauppiaanvaimo.	„	Fredrikink. 18.	Huomautetaan, että hakijan miehellä Karl Joh. Hindsbergillä on mallasjuomain myyntioikeus ja on hän myöskin hakenut sen uudistamista (N:o 40), jonkatähden hakemus tarkoittaa uutta oikeutta. Miehen sitoumus puuttuu.	Ehdotetaan hyljättäväksi asiakirjain epätäydellisuuden vuoksi.

35	Welroos , Johan Her- man, turkkuri, rouva Anna Sofia Ahlbom joh- tattarena.	Mallasjuo- main vähit- tänmyynti.	Uudenmaank. 28.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
36	Simolin , Anna Pav- lova, leskirouva.	„	Fredrikink. 25.	S:n.	S:n.
37	Ahovaara , Mathilda, kauppiaanvaimo.	„	Vuorimiehenk. 1.	S:n.	S:n.
38	Wassholm , Johannes Emil, kauppias.	„	Iso Robertink. 25.	S:n.	S:n.
39	Löfberg , Augusta Sofia, vahtimestarinleski.	„	Albertink. 14.	S:n.	S:n.
40	Hindsberg , Karl Jo- han, kauppias.	„	Albertink. 13.	S:n.	S:n.
41	Berglund , Hulda Mal- vina, pika-ajurinleski.	„	Kasarmink. 2.	S:n.	S:n.
42	Grönholm , Ida Sofia, ruokatavarakauppias.	„	Uudenmaank. 34.	S:n.	S:n.
43	Blomqvist , Amanda Sofia, leskirouva.	„	Korkeavuorenk. 30.	S:n.	S:n edellyttämällä että hakija osoittaa olevansa puhdasmaineinen (papi- todistus annettu Amalia Sofia Blomqvistille).
44	Schkolnof , Petter Ivanoff, kauppias.	„	Kasarmink. 1.	S:n.	Puolletaan.
45	Wahlberg , Olga, kas- sanhoitajatar.	„	Iso Robertink. 7.	S:n.	S:n.
46	Osakeyhtiö P. Sine- brychoff , neiti Anna Lisa Näsmanin johta- jattarena ollen.	„	Vuorimiehenk. 21.	Vaikka mitään nimenomaista mää- rystä siitä, ettei yhdellä henki- löllä saisi olla useampia myynti- oikeuksia, ei löytyne, katson minä kuitenkin olevan huomautettava siitä kohtuuttomuudesta, että Osakeyhtiö P. Sinebrychoff saisi omata ja käyttää yhdellä kertaa kuutta myyntioikeutta, koska näet sellainen seikka, jos sitä saisi ra- jattomasti käyttää, saattaisi viedä siihen, että siten etuoikeutettu henkilö (tai kuten nyt saattaisi käydä Osakeyhtiö P. Sinebrychoffin kanssa) rajoittaisi toisten yhtä- oikeutettujen kansalaisten oike- utta harjoittaa puheenalaista olin- keinoa. Tältä näkökannalta kat- soen saan minä jättää asian- omaisten harkittavaksi, voidaanko kyseenalaista luovuttamista hy- väksyä.	S:n.

47	Göhle , Ada Henriette, leskirouva.	Mallasjuo- main vähit- täinmyynti.	Fredrikink. 23.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
48	Sundström , Edla Sofia, leskirouva.	"	Kasarmink. 8.	S:n.	S:n.
49	Sundell , Frans Edvard, kauppias.	"	Uudenmaank. 7.	S:n.	S:n.
50	Johansson , Anna Sofia, kauppa-apulainen.	"	Annank. 10.	S:n.	S:n.
51	Akt. bol. Carlings Vinkällare , Edla Sofia Carling johtajattarena.	"	Yrjünk. 4.	S:n.	S:n.
52	Morelius , Anna Mathilda, kassanhoitajatar.	"	Iso Robertink. 3.	Huomautetaan että hakijaa on v. t. poliisimestari ankarasti varoitettu siitä, että hän marrask. 10 p:nä 1910 esiintyi puodissaan juopuneessa tilassa ostajiaan palvellessa.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska hakija näyttää olevan sopimaton hoitamaan tämänlaatuista liikettä.
53	Brenner , Bror Benedikt Bernhard, kauppias.	"	Fredrikink. 27.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
54	Grotell , Ellen Karolina, kauppiaanleski, neuvoja-tar Ina Söderberg johtajattarena ollen.	"	Wladimirink. 2.	S:n.	S:n.
55	Iljinoff , Ida Amalia, kauppiaanleski.	"	Erikink. 12.	S:n.	S:n.
56	Strömdahl , Karl Alexander, kauppias.	"	Annank. 23.	S:n.	S:n.
57	Lindqvist , Hulda Aurora Matilda, leskirouva.	"	L. Henrikink. 24.	S:n.	S:n.
58	Osakeyhtiö P. Sinebrychoff , neiti Lydia Jefimoffin johdolla.	"	Albertink. 38.	Katso lausuntoa N:o 46:n kohdalla.	S:n.
59	Osakeyhtiö P. Sinebrychoff , rouva Maria Alexandra Backman johtajattarena.	"	Wladimirink. 21.	Ei muistuttamista.	S:n.
60	Selin , Dagmar Wilhelmina, kauppias.	"	Erikink. 13.	S:n.	S:n.
61	Asp , Wilhelmina, leskirouva.	"	L. Henrikink. 26.	S:n.	S:n.
62	Eustanius , Amanda Josefina, rouva.	"	Erikink. 22.	S:n.	S:n.

63	Gratschoff , Ida, muuraajanvaimo.	Mallasjuomain vähittäinmyynti.	Albertink. 36.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
64	Grönberg , Ida Karolina, ravintoloitsijanvaimo.	"	Andreank. 15.	S:n.	S:n.
65	Ahlström , Emilia Charlotta, kauppiaanvaimo.	"	Erikink. 4.	Huomautetaan, ettei hakijalla ole ennestään sellaista oikeutta ja että hakemuksessa mainittu neiti Josefina Paananen ei ole luopunut oikeudestaan hakijan hyväksi, missä suhteessa asiakirjat olisivat täydennettävät.	S:n.
66	Akt. bol. Hultmans bryggeri , leskirouva Aina Lovisa Bergroth johtajattarena.	"	L. Henrikink. 12.	Ei muistuttamista.	S:n.
67	Frantz , Carl Alexander August, kauppias.	"	Fredrikink. 47.	S:n.	S:n.
68	Moberg , Maria Avelina, merikapteeninvaimo.	"	Albertink. 36.	S:n.	S:n.
69	Robsahm , Carl Abraham, panimonomistaja, läkkisepänvaimo Hulda Serafina Ohman johtajattarena.	"	Erikink. 19.	S:n.	S:n.
70	Grönroos , Aina Lydia, kaupanjohtajatar.	"	Wladimirink. 17.	S:n.	S:n.
71	Petroff , Lovisa Adolfin, kauppiaanleski.	"	Wladimirink. 34.	S:n.	S:n.
72	Wessel , Irene Ingeborg, leskirouva.	"	Yrjönk. 29.	S:n.	S:n.
73	Sandberg , Anna Ingrid, kauppa-apulainen.	"	Mikaalink. 2.	S:n.	S:n.
74	Törnroos , Mathilda Lovisa, kauppias.	"	Yrjönk. 29.	S:n.	S:n.
75	Tilly , Wilhelm, kauppias.	"	Erikink. 14.	S:n.	S:n.
76	Fred , Susanna Katarina, kauppiaanvaimo.	"	Fredrikink. 28.	S:n.	S:n.
77	Poschner , Agnes Helena, neiti, leskirouva Ida Johanna Poschner johtajattarena.	"	Kaivok. 11.	S:n.	S:n.

78	Henriksson , Amanda Josefina, kauppiaan- vaimo.	Mallasjuo- main vähit- täinmyynti.	I. Henrikink. 15.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
79	Nikiforow , Lovisa, leskirouva.	"	Fredrikink. 43.	S:n.	S:n.
80	Isaksson , August Emil, kauppias.	"	Fredrikink. 37.	S:n.	S:n.
81	Lönnfors , Knut Axel, kauppias.	"	Korkeavuorenk. 25.	S:n.	S:n.

Jos valiokunnan ehdotus ansaitsee huomiota, tulee kaikista käytettävistä, puheenalaista laatua olevista eli 100 oikeudesta käytettäväksi 74.

Helsingissä maalisk. 28 p:nä 1911.

August Lundqvist.

U. Lindelöf.

Eduard Polön.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Asiakirjoja nostetussa kysymyksessä uuden obligatsioonilainan ottamisesta Helsingin kaupungille.

«Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kysymystä uuden obligatsioonilainan ottamisesta valmistamaan asetetulta Toimikunnalta.

Sittenkun Rahatoimikamari oli kirjeessään tammik. 19 p:ltä 1910 esittänyt, eikö Kaupunginvaltuustolla olisi syytä asettaa Lainatoimikunta, jonka toimena olisi tehdä Valtuustolle ehdotus sekä niistä töistä, joiden suorittamista varten lainavaroja tarvitaan kuin myöskin uuden obligatsioonilainan kaupungille ottamisesta, on Kaupunginvaltuusto sanotun tammik. 31 p:nä ehdotetun toimikunnan jäseniksi valinnut allekirjoittaneet sekä herra Otto Stenrothin, joka nykyään on paikkakunnalta poismatkustanut; ja saamme me, meille näin annetun toimen täyttämiseksi, esittää seuraavaa:

Sittenkun koko se 16,096,000 markan erä, jonka Kaupunginvaltuusto vuonna 1909 otti obligatsioonilainan muodossa, oli tullut eri tarkoituksia varten osoitetuksi, on Kaupunginvaltuusto lisäksi allamainittuja tarkoituksia varten myöntänyt seuraavat erät maksettaviksi pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista:

Uutta kulkutautisairaala varten	Smkaa 2,042,800: —
Pitkäsillan uudestarakentamista varten	» 787,500: —
Kunnan mielenvikaisairaalan perustamista varten (tarvittavan maan sekä ensimmäisen kaluston kustannus siihen luettuna)	» 2,471,500: —
Kallion uutta paloasemaa varten	» 225,000: —
Hermannin uutta » »	» 25,000: —
Talon ostamista varten Korkeavuorenkadun 39:ssä	» 125,000: —
Kunnan sähkölaitoksen laajentamista varten	» 795,100: —*)
	Smkaa 6,471,900: —

*) Tähän summaan sisältyy ne 355,000 markkaa, jotka Kaupunginvaltuusto on tarkoitusta varten jouluk. 13 p:nä 1910 myöntänyt kuin myöskin jäännös siitä erästä, joka aikaisemmin oli samaa tarkoitusta varten myönnetty, mutta ei oltu voitu vuoden 1909 obligatsioonilainan varoilla peittää.

Kaupunginvaltuuston päätökset näissä kysymyksissä on myöskin Keisarillinen Senaatti vahvistanut lukuunottamatta päätöstä jouluk. 13 p:ltä 1910 355,000 markan myöntämisestä Sähkölaitoksen lisälaajennusta varten, johon esitykseen ei vielä ole vastausta saatu.

Kun Kaupunginvaltuusto on viime aikoina ottanut obligatsioonilainoja on lainaerää määrättäessä otettu huomioon ei ainoastaan ne summat, jotka jo sitä ennen ovat lainavaroista osoitetut, vaan myöskin ne menot, jotka lähimpinä vuosina olisivat sellaisilla varoilla kustannettavat. Tähän nähden ovat lainat otetut melkoista suurempina erinä kuin jo päätetyt menot ovat vaatineet sekä jäännös varattu tulevia menoja varten. Näin varattujen varain käyttämisen edellytyksenä on kuitenkin ollut, että lisätty Kaupunginvaltuusto on joka tapauksella varten tehnyt niistä päätöksen ja että Keisarillinen Senaatti on ne vahvistanut.

Otaksumalla että Kaupunginvaltuusto nytkin menettelisi samalla tavalla on toimikunta koettanut hankkia tietoja niistä suuremmista yrityksistä, joita lähimpinä vuosina olisi toteutettava ja joita varten lainavaroja tarvittaisiin. Tällöin on toimikunta saanut tietää, että läheisessä tulevaisuudessa on tehtävä päätöksiä seuraavissa suuremmissa kysymyksissä, joista menot ovat lasketut alempana mainituiksi eriksi:

Hakaniementorin kauppahalli	Smkaa	200,000: —
Uusi teurastamo	»	3,000,000: —
Kaupungin ammatti- ja käsityökoulujen yhteinen koulu- talo 600,000: — mahdollisesti	»	1,100,000: —
Sörnäsän rautatielinjan pohjoispuolella olevain maa- alueiden järjestämisen aloittaminen	»	5,000,000: —
Sörnäsän ja Jätkäsaaren satamarakennukset 2,000,000 à	»	3,000,000: —
Katajanokan satamarakennusten lopettaminen	»	1,000,000: —
Meilahden erään osan järjestäminen asuntotonteiksi	»	1,500,000: —
Uusi kaupungintalo	»	3,000,000: —
Vesijohtolaitoksen edelleen laajentaminen	»	1,000,000: —
		<hr/>
	Smkaa	18,800,000: —

Tämä summa ynnä ne erät, jotka kuten edellä on mainittu Kaupunginvaltuusto on jo myöntänyt, osoittaisi tarvittavan pyörein luvuin 25,000,000 markkaa.

Jo myönnettyistä eristä tulisi ainoastaan se, joka on määrätty Sähkölaitoksen laajentamiseen, käytettäväksi kaupungille tuloatuottaviin tarkoituksiin. Niistä menoista taas, jotka kuten yllä on mainittu lähimmässä tulevaisuudessa ovat odotettavissa, on suuri osa sellaisia, jotka lisäävät kaupungin tuloja. Niin on ilmeisesti ehdotetun Hakaniementorin kauppahallin sekä teurastamon laita. Myöskin Sörnäsän rautatielinjan pohjoispuolella olevain kaupungin maa-alueiden järjestäminen tulisi luonnollisesti suuressa määrässä lisäämään kaupungin tuloja, koska siten suuria alueita varautuu tontinmyyntiä ja rakentamista varten. Sama on myöskin ajateltujen Meilahden järjestämistöiden laita. Vesi-

johtoverkon laajentaminen on myös suorastaan tuloatuottava kaupungille. Jossain määrin jollei yhtä suoranaisesti tuloatuottavia ovat myöskin Sörnäsän ja Jätkäsaaren ajatellut satamatyöt sekä Katajanokan satamarakennustöiden lopettaminen.

Lisääntynyt velkataakka, joka kaupungin olisi kannettava ottamalla lainan yllämainittuja tarkoituksia varten, ei tulisi kaupungille niin rasittavaksi kuin summan suuruudesta voisi otaksua, koska tästä aiheutuneet, kulunkiarviota rasittavat kuoletukset tulisivat suureksi osaksi peitettäväksi niillä lisääntyneillä tuloilla, joita kaupunki saisi niistä yrityksistä, joihin rahain suurempi osa tulisi käytettäväksi. Ne muut, tuloa suoranaisesti tuottamattomat tarkoitukset, joita varten lainaa käytettäisiin, ovat taas sellaisia, joita kaupunki jatkuvan kasvamisensa ja kehityksensä vuoksi ei voi olla tyydyttämättä. Lainan kuoletuksista tulisi siten tehtyjen laskujen mukaan 60 % peitettäväksi niistä yrityksistä saaduilla tuloilla, joihin varat ovat käytetyt ja 40 % tulisi lankeamaan kunnan veroa maksaville jäsenille lisääntyneiden kunnallisverojen muodossa.

Yllä esitettyihin seikkoihin katsoen ei toimikunta ole epäillyt puoltaa puheenalaisessa raha-asiakysymyksessä yllämainitun 25,000,000 markan suuruisen obligatsioonilainan ottamista.

Lainan ottamisaikaan nähden on tosin vaikeata antaa varmaa lausuntoa, mutta nykyiset olot näyttävät kuitenkin oikeuttavan siihen loppupäätelmään, että lainakysymys olisi nyt ajettava niin pitkälle, että olisi olemassa vahvistettu päätös lainan ottamisesta, jonka nojalla sitten tulevain suotuisten rahaliikeolojen vallitessa voitaisiin kohta ryhtyä lainasopimusta lopullisesti tekemään.

Kuten vuoden 1909 lainaa otettaessa oli asianlaita näyttää nytkin olevan soveliainta, ettei lainatoimikunnan tehtävää rajoiteta siihen, että tietty lainaerä määrätään, vielä vähemmän määrätty korkokanta vahvistetaan, vaan että lisätty Kaupunginvaltuusto ainoastaan määrää tietyn vuotuismaksun lainasta ja aikarajat sen takaisinmaksamisesta, jonka pohjalla lainan saa sitten hankkia. Tältä kannalta lähtien on toimikunta katsonut asiakseen ehdottaa, että lainan vuotuismaksu määrättäisiin 1,400,000 markaksi sekä lainan takaisinmaksuaika lähipitäen samaksi kuin vuonna 1909 oli laita eli vähintään 40 ja korkeintaan 60 vuodeksi, koska ne hankkeet, joiden toteuttamista varten lainaa otetaan, ovat senlaatuaisia, että ne tulevat ensi sukupolvenkin hyväksi.

Jos Kaupunginvaltuusto yhtyy toimikunnan käsitykseen ehdotetun lainan ottamisesta, päättänee Kaupunginvaltuusto ensi toimenpiteenä jouluk. 8 p:nä 1873 annetun kaupunkien kunnallishallintoa koskevan asetuksen 26 §:n säännöksen nojalla

että lisätty Kaupunginvaltuusto on valittava tämän kysymyksen edelleen käsittelemistä varten.

Lisätty Kaupunginvaltuusto katsonee nytkin, kuten oli asianlaita 1909 vuoden obligatsioonilainaa otettaessa, olevan syytä tehdä päätöksensä ainoastaan vuotuismaksun suurimmasta erästä sekä laina-ajan pituudesta kuin myöskin jättää varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle tällä pohjalla mahdollisimman edullisen lainan ottamisen ja silloin lainan

nimellismäärän sekä korkokannan vahvistamisen kuin myöskin onko laina otettava yhdellä kertaa tai erissä.

Edellä esitetyn mukaan ehdotettaisiin siis, että lisätty Kaupunginvaltuusto päättäisi:

*että kaupungin tarpeeksi otetaan kuoletuslaina korkoa kasvavia obligatio-
neja vastaan vähintään 40 ja korkeintaan 60 vuoden takaisinmaksuajaksi;*

että lainan vuotuismaksu määrätään 1,400,000 Suomen markaksi;

että lainan saa ottaa joko yhdellä kertaa tai erissä;

että lainatuilla varoilla ovat kustannettavat yllämainitut, lisätyn Kaupunginvaltuuston jo päättämät menot sekä että jäännös, mikäli sitä ei tarvita pääomanalennuksen ja lainan kustannusten peittämiseksi, on käytettävä toisiin tarkoituksiin, jotka lisätty kaupunginvaltuusto vast'edes hyväksyy, edellyttämällä että, ennenkuin näin varatuista lainavaroista mitään käytetään, Kejs. Senaatin vahvistus on päätökselle joka kerta hankittava; sekä

että varsinainen Valtuusto saa toimeksi hankkia asianomaisen vahvistuksen yllämainitulle päätökselle sekä ryhtyä kaikkiin lainan ottamista varten tarpeellisiin enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä helmik. 18 p:nä 1911.

August Ramsay.

Oskar Heikel.

Emil Schybergson.

Björn Wasastjerna.»

«Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kysymystä uuden obligatsioonilainan ottamisesta valmistamaan asetetulta Toimikunnalta.

Viime helmik. 21 p:nä on Kaupunginvaltuusto käsitellessään Toimikunnan valmistamaa ehdotusta obligatsioonilainan ottamisesta kaupungille jättänyt Toimikunnalle, joka on täydennetty allekirjoittaneilla Mauritz Hallbergilla ja Alexis Gripenbergillä, tehtäväksi, ennen lisäpäättöksen tekemistä asiassa, antaa selvityksen siitä, eikö lähintä tulevaisuutta varten esitettyjä todennäköisiä menoja voitaisi vähentää ja lainaerää tämänmuokaisesti myöskin alentaa; ja saa Toimikunta tämän täyttämiseksi esittää seuraavaa.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa lausuttiin keskustelun aikana epäilyksiä, olisiko soveliasta niin suuria kuin esitettyjä eriä ottaa jo nyt lainasopimukseen, koska niin suuresta kuin lainaerän osoittamasta lainavarain käyttämisestä ei vielä oltu tarkemmin määrittä. Erittäin pantiin kyseenalaiseksi olivatko Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolella olevain maa-alueiden järjestämiseksi, erinäisten satamarekennustöiden suorittamiseksi sekä uuden kaupungintalon rakentamiseksi merkityt erät jo todennetun tarpeen vaatimia.

Mitä ensinnä tulee kysymykseen Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolella olevain maa-alueiden järjestämisestä on Toimikunta katsonut sen olevan mitä suurimmasta merkityksestä kaupungille. Helsinki on maan ensimmäinen maahantuontipaikka ja samalla on täällä vuosien kuluessa kehittynyt melkoinen teollisuus. Voidakseen edellen kehittyä samaan suuntaan ja samalla varatakseen lisääntyneitä ulosvientimahdollisuuksia on kaupungin kuitenkin pidettävä huolta sekä tehtaantonttien että varastopaikkain riittävästä saamisesta. Nykyään on kuitenkin seikka sellainen, että on olemassa melkein täydellinen varastopaikkain puute ja sanottavasti paremmin ei ole asianlaita saatavissa oleviin tehtaantontteihinkaan nähden. Tämä epäkohta on autettava; ja kun Kaupunginvaltuuston tätä aluetta varten yleisin piirtein vahvistaman jaon mukaan (Pain. asiak. N:o 12 v. 1910) melkein koko se osa siitä, joka on lähinnä Vanhankaupungin selkää, on varattava tehtaantonteiksi ja varastopaikoiksi, on Toimikunta katsonut olevan välttämättömän tarpeellista ottaa laskelmaansa likimääräisen määrärahan tätä tarkoitusta varten. Määrärahan suuruutta ei luonnollisesti voida varmuudella määrätä, mutta kun tietää, että Oulunkylänasemalta Vanhankaupunginselän rantaan ja sieltä Sörnäsiin vievän rautatielinjan rakentamista varten, joka on alueen käyttämisen edellytyksenä, tarvittaisiin noin 1,000,000 markkaa, että osa tehdastonteiksi aiotusta alasta saataisiin täyttämällä ja että varsin suuri osa aluetta täytyisi samalla tasoittaa jotta tehtaantonttien läheisyyteen asettaminen kävisi mahdolliseksi, ei voitane merkittyä 5,000,000 markan summaa pitää liian korkeana. Toimikunta ei niinmuodoin katso olevan syytä tämän erän alentamiseen.

Sörnäsän satamarakennukset ovat välttämättömiä niitä tehtaita varten, jotka syntyisivät Vanhankaupunginselän rannalla oleville tonteille, koska käyttökelpoisen sataman rakentaminen aivan niiden viereen, Vanhankaupunginselän syventämisestä aiheutuvain ruoppaus- ja muiden töiden vuoksi, kävisi aivan liian kalliiksi verrattuna siitä koituvaan suoranaiseen hyötyyn.

Jätkäsaarella ja sen läheisyydessä on jo tehty suunnitelmia kaupan ja teollisuuden tarpeiden tyydyttämiseksi ja käyvät satamatyöt myös siellä tarpeellisiksi, mutta kun Jätkäsaaren täydellistä käyttämistä varten olisi mahdollisesti välttämätöntä ryhtyä erinäisiin kalliisiin töihin, kuten satamaradan laajentamiseen y. m., lienee ehkä syytä jättää nämä työt pois luvusta. Täten jäisi pois yhden tai puolentoista miljoonan markan erä.

Katajanokan satamarakennuksiin nähden on ainoastaan lopetettava siellä suoritettut satamarakennukset.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen uuden kaupungintalon rakentamisesta on se jo hyvin kauan aikaa ollut päiväjärjestyksessä, ja näyttävät erinäiset seikat puhuvan sen otaksumisen puolesta, että kysymyksen täytyy lähimmässä tulevaisuudessa saada ratkaisunsa. Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto kuitenkin päättäisi sijoittaa kaupungintalon vanhan raatihuoneen tontille ja sen vierestä ostetuille kiinteistöille, ei varoja tarvittaisi tarkoitukseen ennenkuin aikaisintaan vuonna 1913. Sitä 3,000,000 markan erää, joka on merkitty kaupungintaloa varten, ei myöskään voitane pitää liian korkeana.

Toimikunta ei niinmuodoin ole katsonut olevan syytä vähentää mitään muita kuin mahdollisesti Jätkäsaaren satamatöitä ja kaupungintaloa varten merkittyjä eriä. Mutta on huomattava, ettei tehty luettelo esitä suinkaan täydellisiä tietoja niistä suuremmista menoista, joita kaupungilla tulisi olemaan lähimpäin neljän tai viiden vuoden aikanaa, jona aikana Toimikunta on ajatellut, ettei kaupunki ottaisi mitään uutta obligatsioonilainaa, vaan on tähän otettu ainoastaan suuremmat yritykset, joista Kaupunginvaltuusto lähimmässä tulevaisuudessa tulee tekemään päätöksensä, kun taas kysymyksiä, jotka eivät vielä ole päiväjärjestyksessä, mutta pian tulevat, ei ole tähän otettu. Sellaisista kysymyksistä mainittakoon, että Sähkölaitos jo vuonna 1912 pääaseman tarpeellista laajentamista varten tarvitsee miljoonan markkaa sekä muita laajennuksia varten kahtena seuraavana vuotena noin 500,000 markkaa vuodessa. Tähän on vielä lisättävä, että mikäli kokemus on osoittanut, niin pitkän kuin 4 tai 5 vuoden aikana kaupungille varmaankin syntyy erinäisiä muita nyt tuntemattomia tarpeita, jotka ovat tyydytettävät ja kustannettavat lainavaroilla.

Yllä esitetyillä syillä ja kun ei voida pitää toivottavana että kaupunki tuon tuostakin esiintyy lainamarkkinoilla, on Toimikunta yksimielisesti yhtynyt siihen mielipiteeseen, ettei lainaerää ole määrättävä alemmaksi kuin 25,000,000 markaksi.

Mitä sitten tulee mainitussa keskustelussa kosketeltuun kysymykseen lainan vaikutuksesta veroäyriin määrään ja siten myös kunnan veronalaisten jäsenten velvollisuuksiin, pyytää Toimikunta saada huomauttaa seuraavista seikoista.

Kuten edellisessä kirjelmässä esitettiin, tulisi, laskelman mukaan, lainan vuotuismaksusta noin 60 % peitettäväksi yrityksistä johtuvilla tuloilla, joihin yrityksiin varat

ovat käytetyt. Voitanee sentähden sanoa, ettei se osa vuotuismaksusta, jota ei peitä tulot niistä yrityksistä, joihin rahat ovat käytetyt, nousse korkeammaksi kuin 5 tai 600,000 markaksi. Tämä verotaakan lisäys ei kuitenkaan, kun laina otettaisiin erissä ja olisi tarkoitettu noin viittä vuotta varten, tulisi kohtaamaan veronalaisia välittömästi yhdellä kertaa vaan ainoastaan asteettain sikäli kuin lainavaroja käytettäisiin ja niinmuodoin viittä vuotta kohti jaettuna käsittäisi keskimäärin ainoastaan jonkun verran yli 100,000 markan lisäyksen vuodessa.

On kuitenkin huomattava, että veroäyrien lukumäärä alati kasvaa. Otaksuttaessa tämän tapahtuvan samassa suhteessa kuin viime vuosina, on odotettavissa yli 10,000 veroäyrien lisäys vuotta kohti, joka vastaa noin 160,000 markan vuositulon kasvua kaupungille.

Samalla ei myöskään saa jättää huomioon ottamatta kaupungin tulojen kehitystä sen lisäksi, mitä kaupungin veronalaisilta jäseniltä kannetaan. Tuulaaki- ja satamamaksut ovat yhä lisääntymässä. Ja tulot kaupungin teknillisistä laitoksista, vesijohto-, kaasu- ja sähkölaitoksesta, kasvavat paljon nopeammin kuin niiden pääomain korkomenot, jotka niihin on uhrattu. Tätä valaistakseen saa Toimikunta viitata allaoleviin tiedonantoihin.

Vuosilta 1901—1910 nousevat liikennemaksut allaoleviksi eriksi:

Vuosi.	Tuulaaki- ja liikennemaksuja y. m.	Satamamaksuja y. m.
1901	654,995: 38	204,044: 27
1902	651,656: 71	197,884: 69
1903	697,353: 25	230,655: 98
1904	731,652: 23	243,202: 04
1905	776,111: 12	226,982: 02
1906	931,508: 40	240,493: 99
1907	1,075,390: 81	279,585: 39
1908	1,031,147: 64	273,597: 55
1909	1,052,266: 35	300,375: 94
1910	1,107,802: 23	311,862: 67

Vuosi.	Veroäyrien lukumäärä.	Lisäys.	Veroäyriä kohti taksoitettu erä.	
			Smkaa	piä
1901	137,244	669	12	91
1902	139,631	2,387	13	31
1903	146,288	6,657	12	56
1904	151,113	4,825	12	33
1905	159,427	8,314	12	01
1906	171,388	11,961	13	06
1907	184,388	13,000	13	25
1908	208,643	24,255	13	85
1909	217,524	8,881	16	—
1910	238,808	20,284	16	40

Ylijäämä tuloista yli menojen tekee teknillisistä laitoksista vuonna 1910 tuhan-
sissa markkoissa:

Vesijohtolaitoksesta	583,000:—
Kaasulaitoksesta	469,000:—
Sähkölaitoksesta	448,000:—

Yllä esitetyn nojalla on Toimikunta tullut siihen vakaumukseen, että veronmaksajat, ottamalla ehdotetun erän suuruisen lainan, eivät tulisi sanottavammassa määrässä rasitetuiksi lisääntyneillä kunnallisveroilla.

Vaihtopuolisten lainaeräin valinta riippuu vihdoin siitä, onko soveliaampaa, tietäen että uuden lainan ottaminen käy ennen pitkää välttämättömäksi, rajoittaa nyt lainasummaa lähinnä tarvittavaksi eräksi, tai myöntää kohta suuremman erän ottaminen, jotta kaikki olisi valmiina rahamarkkinoilla mahdollisesti sattuvan suotuisan tilaisuuden käyttämiseksi. Jos menetellään jälkimmäisellä tavalla, ei tämä sisällä mitään pakkoa ottaa koko laina yhdellä kertaa, vaan voidaan laina sijoittaa eriin, joten tarpeellista varovaisuutta on noudatettu.

Huomioonottamatta ei ole myöskään jätettävä, että kaupunki lainanottajana on paljon edullisemmassa asemassa, jos menetellään niin että suuren lainan ottaminen, kuten nyt, ei tapahdu tilapäisesti otetun suuren liikkuvan velan painon alaisena, joka välttämättä on vakautettava, vaan että on mahdollista saada vapaasti määrätä se erä, joka on tai voidaan kohta ottaa.

Harkitsemalla kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja on Toimikunta yksimielisesti ollut sitä mieltä, ettei ehdotetun lainan määrä ole liioiteltu vaan on pysyttävä ja katsoo sentähden asiakseen ainoastaan Kaupunginvaltuustolle ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto tekisi päätöksensä sen mukaan, mitä Toimikunta kirjeessään helmik. 18 p:ltä on ehdottanut.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto kuitenkin katsoisi lainaerää olevan vähennettävä tai jätetyt tarjoukset aiheuttaisivat sellaisen vähennyksen, seuraa siitä, että sitä vuotuismaksua, joka on vahvistettava on alennettava samassa suhteessa kuin lainaerää vähennetään. Helsingissä, maalisk. 2 p:nä 1911.

August Ramsay.

Otto Stenroth.

Oskar Heikel.

Emil Schybergson.

Alexis Gripenberg.

Mauritz Hallberg.

Björn Wasastjerna.»

HELSINGIN KAUPUNGIN
SATAMARAKENNUS-
VALTUUSKUNTA.

Helsingin kaupungin Satamarakennusvaltuuskunnan esitys Katajanokan makasiinikorttelin N:o 187 luovuttamisesta Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Toulukuun 28 p:nä 1910.

Kaupunginvaltuuston tammikuun 22 p:nä 1907 käsitellessään valiokunnanmietintöä Helsingin Makasiini Osakeyhtiön oikeudesta saada lunastaa Katajanokan makasiinikorttelin N:o 187 (K.vston pain. asiak. N:o 48 v. 1906) ja sen yhteydessä Satamarakennusvaltuuskunnan esitystä tulli- ja pakkahuoneen lisärakennuksen rakentamisesta sanottuun kortteliin (pain. asiak. N:o 35 samalta vuodelta) päätti Kaupunginvaltuusto palauttaa viimemainitun asian erinäisten liike- ja tullimiesten täydentämän Satamarakennusvaltuuskunnan uudestaan harkittavaksi sekä antaa Valtuuskunnan toimeksi ottaa yksissä neuvoin Helsingin Makasiini Osakeyhtiön edustajan kanssa harkittavaksi millä tavoin yhtiön etua lisätonttialan tarpeesen nähden voitaisiin parhaiten tyydyttää.

Ehdotus tulli- ja pakkahuoneen lisärakennuksesta sai sittemmin esitetyn uuden selvityksen vuoksi toistaiseksi raueta kun Kaupunginvaltuusto siihen siaan päätti perustaa tullihaaraosaston Länsirantaan, joten kysymys Katajanokan korttelin N:o 187 luovuttamisesta Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle on saanut levätä odottaen kunnes yhtiölle kävisi välttämättömän tarpelliseksi saada lisätonttialaa uusien makasiinirakennusten rakentamista varten.

Sittenkun mainitun yhtiön hallituksen puheenjohtaja kauppias Julius Tallberg oli Valtuuskunnalle ilmoittanut, ettei yhtiölle enää riittänyt yhtiön nykyään käyttämä makasiinitila ja että yhtiö tämän vuoksi oli aikonut ryhtyä rakennuttamaan uutta makasiinirakennusta, joka soveliaimmin olisi sijoitettava kortteliin N:o 187, johon yhtiö kiinnittäen huomiota kaupunginviranomaisten aikaisempiin toimenpiteisiin katsoi itsellensä olevan ainakin siveellisen oikeuden, on Valtuuskunta, Kaupunginvaltuuston osotuksen mukaan, ottanut kysymyksen käsiteltäväkseen yksissä neuvoin herra Tallbergin kanssa.

Kun Helsingin Makasiini Osakeyhtiö 187:nnen makasiinikorttelin saamista koskevain vaatimustensa tueksi viittaa kaupunginviranomaisten aikaisempiin menettelyihin tässä suhteessa, lienee tässä syytä lyhyesti kerrata mitä ne ovat, jolloin Val-

tuuskunta seuraa tässä kohden sitä selostusta, joka on yllämainitussa valiokunnanmietinnössä.

Kaupunginvaltuustolle osoitetussa, Rahatoimikamariin jätetyssä syysk. 18 p:nä 1895 päivätyssä ja erinäisten Helsingin liikemiesten allekirjoittamassa kirjelmässä pyysivät nämä, jotka ilmoitivat aikovansa perustaa osakeyhtiön talletusmakasiinin rakentamista varten Katajanokalle, tietoa, herättäisikö ja millä ehdoilla yritys Helsingin kaupungin mielenkiintoa. Lopullisesti valmistettua ohjelmaa ei vielä voitu esittää, mutta ehdotuksen yleiset piirteet olivat muun muassa seuraavat:

että tuleva yhtiö hankkisi itsellensä 187:nnen ja 189:nnen korttelin omissa oikeudessa;

että 189:nneen kortteliin rakennettaisiin kohta makasiinirakennus;

että korttelia N:o 187 ei toistaiseksi rakenneta, vaan yhtiö ainoastaan aitauttaa ja vuokraa sen sellaisten tavarain varastopaikaksi, jotka eivät tarvitse suojakseen makasiinia; sekä

että kaupunki ottaisi osakepääomasta niin suuren erän, joka vastaisi tonttien myyntiarvoa.

Sittenkun Kamari oli määrännyt korttelien katselmuksen ja arvioimisen, puolsivat katselmusmiehet yhtiön anomusta että kaupunki rupeaisi tonttipaikan suuruisella määrällä aijotun yhtiön osakkaaksi, kuitenkin siten että kaupunki toistaiseksi 187:nnen ja 189:nnen korttelin hinnasta rupeaisi ainoastaan toisen korttelin hinta-arvolla osakkaaksi yhtiöön, mutta antaisi toisen korttelin sille vuokralle, minkä ohessa yhtiö vapautettaisiin sen rakennuttamisvelvollisuudesta kaupungin rakennusjärjestyksessä määrätyn viiden vuoden kuluessa.

Samalla kun Rahatoimikamari kirjeessään syysk. 26 p:ltä 1895 lähetti hakuksen Kaupunginvaltuustolle, esitti Kamari että se pääasiassa oli hyväksynyt katselmusmiesten ehdotuksen, mutta väärinkäsityksen välttämiseksi hankkinut lisäksi varmuuden siitä, että aijottu yhtiö, kuten hakemuskirjelmästä oli ilmikäynyt, aikoi ensiksi rakennuttaa 189:nnen korttelin ja samalla saada toistaiseksi vuokrata 187:nnen korttelin, jotta yrityksen vastedes mahdollisesti tarpeelliseksi havaitussa laajentamisessa paikka olisi käytettävissä. „Vuokraaminen ei sentähden saisi olla aivan tilapäistä laatua.“ Kamari ehdotti tämän vuoksi:

että Valtuusto suostuisi sikäli hakijan esitykseen että kaupunki sitoutuisi talletusmakasiinin rakentamista varten perustettavaksi aijottuun osakeyhtiöön rupeamaan osakkaaksi 189:nnen makasiinikorttelin arvioidulla 64,416 markan summalla, ja että kaupunki samalle yhtiölle vuotuisesta 1,000 markan vuokramaksusta kymmenen vuoden ajaksi, 1896 vuoden alusta lukien, antaisi 187:nnen makasiinikorttelin vuokralle; sekä

että Valtuusto pidättäisi kaupungille oikeuden vastedes, jos se havaittaisiin kaupungille edulliseksi, ruveta samaan yhtiöön osakkaaksi myöskin 187:nnen korttelin arvioidulla 47,611 markan erällä.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta hyväksyi kaupunginvaltuusto Rahatoimi-

kamarin ehdotuksen kokouksessaan lokakuun 1 p:nä 1895, minkä ohessa Valtuusto, herra puheenjohtajan vaatimuksesta, päätti että, jos sopimusta tehdessä havattaisiin Kamarin esittämien perusteiden kaipaavan muutosta, ilmoitus siitä olisi tehtävä Valtuustolle ennen *) lopullisen sopimuksen tekemistä.

Vuokravälikirjan mukaan, joka sittemmin, sen nojalla, mitä oli tapahtunut, tehtiin kesäk. 10 p:nä 1896 Rahatoimikamarin ja Helsingin Makasiini Osakeyhtiön välillä makasiinikorttelista N:o 187, luovutettiin mainittu kortteli yhtiölle vuokralle kymmenen vuoden ajaksi, vuoden 1896 alusta lukien, eli niinmuodoin vuoden 1905 loppuun, minkä ohessa sopimukseen otettiin kolmanneksi momentiksi seuraava määräys:

„Kaupungille, joka on yllämainitun yhtiön osakas, pidätetään oikeus vastedes, jos kaupunki katsoo sen edulliseksi, ruveta yhtiön osakkaaksi myöskin yllämainitun makasiinikorttelin arvioidulla 47,611 markan suuruisella hinta-arvolla; mutta jos kaupunki ei tahtoisi käyttää tätä oikeuttaan, on yhtiöllä oikeus ennen vuokra-ajan päättymistä saman arvioimisen mukaan lunastaa itselleen korttelin omistusoikeus.“

Kun yhtiö vuokravälikirjan viimeainitun määräyksen nojalla ennen vuokra-ajan päättymistä esitti vaatimuksensa saada 47,611 markan kauppahinnalla lunastaa puheenalaisen makasiinikorttelin omistusoikeuden, mutta tällä vaatimuksella, jonka Rahatoimikamari oli hyväksynyt, ei Satamarakennusvaltuuskunta sen yllämainitussa esityksessä tulli- ja pakkahuoneen lisärakennuksen rakennuttamisesta sanottuun kortteliin katsonut olevan riittävää tukea Kaupunginvaltuuston lokak. 1 p:nä 1895 tekemässä päätöksessä, jätti Kaupunginvaltuusto lokak. 30 p:nä 1906 erityiselle, herrojen Lennart Cajanderin, Karl Söderholmin ja W. F. Heimbürgerin muodostamalle valiokunnalle kysymyksen selvittämisen oikeudelliselta näkökannalta.

Seikkaperäisesti tutkittuaan Rahatoimikamarin valtaa tehdä kaupungin puolesta vaikutukseltaan sitova, yllämainitun laatuinen sopimus lausui valiokunta mielipiteenään, *ettei kaupunkia sitonut kyseenalainen, Rahatoimikamarin ohjesääntöön perustamaton sekä Kaupunginvaltuuston valtuutusta vailla oleva, mainittuun vuokravälikirjaan kesäk. 10 p:ltä 1896 otettu määräys, joka sisältää, että yhtiöllä olisi valta ennen vuokra-ajan päättymistä arvioimisen tapahduttua lunastaa itselleen makasiinikorttelin N:o 187:n omistusoikeus.* „Mutta, lisää valiokunta, tahtooko Kaupunginvaltuusto, kiinnittämättä huomiota tähän, myöntää Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle oikeuden lunastaa itselleen kyseenalaisen korttelin, täytyy riippua siitä merkityksestä, jonka Valtuusto panee toiselta puolen kaupungin tarpeelle käyttää tulli- ja pakkahuoneen laajentamiseksi tai muuta kaupungin tarkoitusta varten mainittua korttelia sekä toiselta puolen siihen seikkaan, jota esilläolevassa tapauksessa, olematta ennakkopäätöksenä vastaisuuden varalle, voidaan pitää ilmeisesti hyvässä luulossa tehtynä sopimuksena, joka on tehty sen viranomaisen kanssa, joka yleensä kaupungin puolesta laatii

*) Kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa on „niinpian“ mutta tämä, todennäköisesti erehdyksessä kirjoitettu sana on Valtuustosta lähetetyssä toimituskirjassa vaihdettu sanaksi „ennen“, minkä oikaisun näyttää tehneen omakätisesti ehdotuksentekijä, Valtuuston silloinen puheenjohtaja.

sellaisia asiakirjoja, jossa sopimuksessa sellainen lunastamisoikeus on nimenomaan taattu.“

Valiokunnan esittämän selvityksen jälkeen katsoo Satamarakennusvaltuuskunta saaneensa lisävahvistusta aikaisemmin lausumalleen käsitykselle, ettei yhtiöllä ole lailista oikeutta useinmainitun makasiinikorttelin lunastamiseksi; mutta toiselta puolen ei Valtuuskuntakaan tahdo kieltä yhtiöllä olleen täyttä syytä katsoa omaavansa sellaisen oikeuden sekä yritystään suunnitellessa lähtemästä tästä edellytyksestä. Yhtiöstä täytyy sentähden näyttää hyvin suurelta pettymykseltä, jos yhtiö luuli voivansa rakentaa kyseenalaiseen kortteliin ajatellun suuren makasiinirakennuksen, johon ensi sijassa sisustettaisiin uusia toimitushuoneustoja, joiden tarve vuosi vuodelta lisääntyneen liikkeen vuoksi on käynyt välttämättömäksi.

Kuten valiokunta oikein huomauttaa täytyy kysymystä siitä, missä määrin kaupungilla on syytä suostua yhtiön toivomukseen tässä kohden, tarkastaa siltä näkökannalta, tarvitseeko kaupunki itse tai voidaanko ajatella tulevan sen vastaisuudessa tarvitsemaan kyseenalaista aluetta. Että sitä voitaisiin käyttää muuhun tarkoitukseen kuin kaupan ja merenkulun tarpeeksi näyttää epäiltävältä jo sen asemankin vuoksi. Rajoittuen nykyiseen tulli- ja pakkahuoneeseen, josta sen eroittaa ainoastaan kapea katu ja rautatieraiteiden ympäröimänä, soveltuu kortteli varsin hyvin tavaramakasiinin tonttipaikaksi ja itse asiassa voidaan tuskin ajatella sen käyttämistä mihinkään muuhun, rakentakoonpa korttelin sitten kaupunki tai yksityinen. Helsingin Makasiini Osakeyhtiö täyttää, kuten tunnettu kaupungin kaupalle varsin tärkeän tarpeen talutusliikkeensä kautta ja vuokratessaan tavaramakasiineja eikä voi olla muuta kuin kaupungin edun mukaista helpoittaa yhtiölle tämän tehtävän täyttämistä, koska kaupunki täten toimii oman kehityksensä hyväksi kauppa- ja merenkulkukaupunkina. Tietoisena tästä ei kaupunki olekkaan epäillyt ruvetessaan osakkaaksi yhtiöön, koska kaupunki on pidättänyt itselleen oikeuden saada maksun niistä Katajanokan makasiinitonteista, jotka yhtiö on vähitellen hankkinut itselleen kaupungilta, yhtiön osakkeiden muodossa, minkä menettelyn kautta kaupunki on myöskin saanut tilaisuuden tarkastaa yhtiön toimintaa. Asian niin ollen ei Satamarakennusvaltuuskunnan mielestä pitäisi voida olla mitään oikeutettuja epäilyksiä että kaupunki yhtiölle luovuttaisi nyt kyseenalaista tarkoitusta varten korttelin N:o 187, koska kaupungin ja yhtiön edut käyvät tässä pääasiallisesti yhteen, vieläpä tulevat samoiksi, jos kysymys, kuten Valtuuskunta on ajatellut, ratkaistaan seuraavalla tavalla:

Kaupunki luovuttaa kyseenalaisen korttelin Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle yhdeksäksikymmeneksiyhdeksäksi vuodeksi vuotuisesta 4,000 markan vuokra- eli tonttioikeusmaksusta. Yhtiö sitoutuu tällöin viimeistään viiden vuoden kuluessa rakentamaan kortteliin ajanmukaisen makasiinirakennuksen, joka on niin laitettu että se suuremmilta kustannuksilta voidaan käyttää joko osittain tai kokonaan kaupungin tulli- ja pakkahuoneena, mitä varten piirustukset ovat alistettavat Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja hyväksyttäväksi. Kaupungille taataan oikeus ei ainoastaan mainitussa makasiinirakennuksessa, kun kaupunki sitä tarvitsee, missä suhteessa

Kaupunginvaltuustolla on omistusoikeus, vuokrata tullitoimitus- ja pakkahuonehuoneus- toja vuokrasta, jonka, jollei vapaaehtoista sopimusta saada aikaan, määräävät uskotut miehet, joita Kaupunginvaltuusto ja Yhtiön hallitus valitsee kumpikin yhtä monta sekä nämä yhteisesti yhden lisäjäseneen, vaan myös milloin hyvänsä kaupunki har- kitsee sen olevan itselleen tarpeellista ja hyödyllistä lunastaa aivan omakseen yllä- mainitun makasiinirakennuksen kauppahinnalla, joka vastaa yhtiön varsinaisia itse- kustannuksia rakennuksen rakentamisesta ja sisustamisesta, ilman minkäänlaista lisä- maksua tonttioikeudesta; ollen mainittu lunastushinta määrättävä yhtiön kirjojen nojalla kohta rakennuksen valmistuttua.

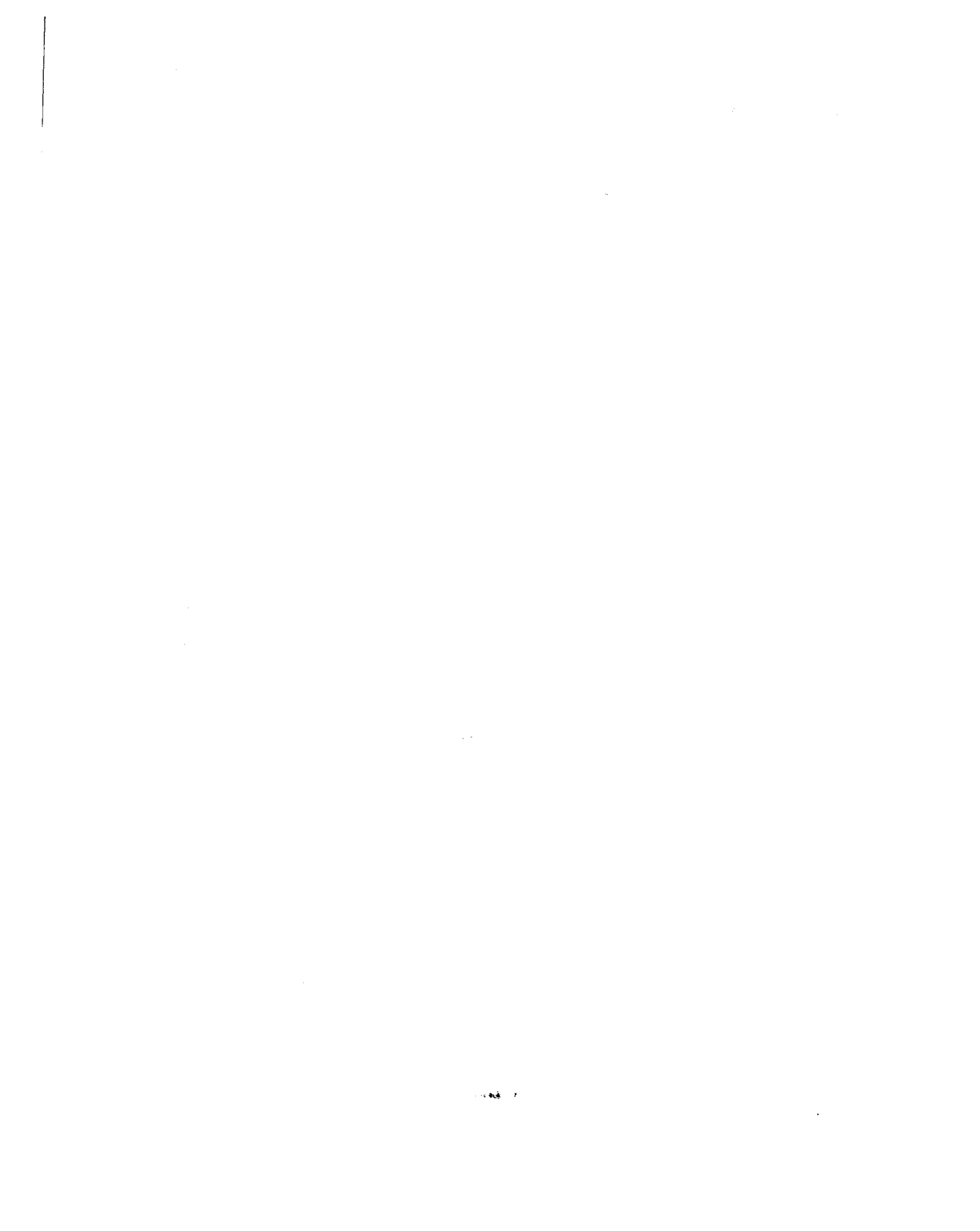
Lisäksi tulee yhtiön sitoutua antamaan rakennuttaa yhteen makasiinirakennuk- sen kaupungin nykyisen pakkahuoneen kanssa Katajanokalla rakentamalla Ankkuri- kadun yli käyvän holvin tai muun sellaisen laitoksen, joten saadan aikaan molem- pain rakennusten välinen mukava yhteys. Vuokra-ajan päätyttyä palautuu tontti kaupungin käytettäväksi sekä sille rakennettu rakennus siihen kuuluvan kiinteän sisustuksen, kuten hissien ja sen sellaisten kera joutuu lunastuksetta kaupungille.

Kun kauppias Tallberg on ilmoittanut voivansa kaikkiin puolin hyväksyä yllä- olevan ehdotuksen kaupugin ja Helsingin Makasiini Osakeyhtiön väliseksi puheen- alaista tonttia koskevaksi sopimukseksi sekä puoltaa yhtiölle sen hyväksymistä, saa Satamarakennusvaltuuskunta esittää

*että Kaupunginvaltuusto päättäisi yllämainituilla ehdoilla luovut-
taa Helsingin Makasiini Osakeyhtiölle 187:nnen makasiinikorttelin Ka-
tajanokalla sekä valtuuttaa Rahatoimikamarin tekemään tästä yhtiön
kanssa lopullisen sopimuksen.*

Satamarakennusvaltuuskunnan puolesta:

Alfred Norrmén.

*Valiokunnanmietintö työväen ammattikunnan
järjestämisestä kaupungin pakkahuoneeseen.*

Sittenkun täkäläiseen Maistraattiin oli useiden liikkeenharjoittajain puolesta jätetty perusteltu esitys siitä, että kaupunki ottaisi järjestäkseen ja ylläpitäkseen työväen ammattikunnan, jonka jäsenet olisivat yleisön käytettävissä tavarain pakkahuonekäytellyssä, on Maistraatti mainitusta esityksestä hankkinut erinäisten viranomaisten lausunnot sekä lähettänyt tämän jälkeen Kaupunginvaltuustolle kaikki asiassa syntyneet kirjat niihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten, joihin mainittu esitys saattaisi antaa aihetta. Tämän jälkeen on Valtuusto kesäk. 7 p:nä 1910 jättänyt allekirjoittaneiden muodostaman valiokunnan toimeksi antaa kysymyksestä valmistetun mietinnön.

Ennenkuin valiokunta ryhtyy antamaan lausuntoaan asiassa katsoo valiokunta olevan otettava tähän lyhyt selostus niistä näkökannoista, jotka ovat kehjenneet asianomaisten kanssa pidetyn kirjevaihdon johdosta, samalla kun valiokunta saa huomauttaa, että tämä kirjevaihto on kokonaisuudessaan Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 35 vuodelta 1910.

Hakijat ovat hakemuskirjassaan esittäneet pääasiassa seuraavaa:

Voimassa olevan tullisäännön mukaan tulisi tavarain tullikäytellyssä tavaranomistajan itsensä huoltaa ja kustantaa tavarain kulettaminen pakkahuoneeseen ja sieltä pois, sen purkamisen ja jälleenpakkaaminen, minkä ohessa hän on velvollinen asettamaan tarvittavan apulaisen tulliviranomaisen käytettäväksi punnittaessa, laskiessa y. m.

Kun liikkeenharjoittaja oli tällöin oikeutettu käyttämään minkälaista työapulaista tahansa, tulvasi pakkahuoneisiin kaikenlaisia enemmän tai vähemmän epäluotettavia henkilöitä, jonka tähden varkauksiakin sattui. Tavaraita hakiessaan eivät apulaiset kiinnittäneet vähintäkään huomiota toisten oikeuteen, joten syntyi mitä suurin epäjärjestys tavarain järjestykseen nähden, niitä rikottiin j. n. e. Melkoista haittaa ja suora-naista vahinkoa syntyi tästä myöskin liikkeenharjoittajille. Kuka hyvänsä sai kuleksia pakkahuoneissa ja ottaa selkoa kilpailijain tuottamista tavaramääristä ja hankkijoista, mikäli tämä kävi ilmi päällystyksistä ja merkeistä. Hissisiin, työntöpeleihin ja sen sellaiseen nähden vallitsi täydellinen nyrkkioikeus.

Niiden työläisten tarpeellisen järjestämisen puutteesta, jotka olivat tarjoutuneet pakkahuoneissa yleisöä palvelemaan, aiheutui myöskin se epäkohta, että liikkeenharjoitta-

jat, joilla ei ollut omia apulaisia, olivat korvaukseen nähden kokonaan näiden työläisten mielivallasta riippuvia, minkä vuoksi korvauksen määrä oli useinkin kohtuuttoman korkea.

Anojat katsovat, että nyt kyseenalaiset epäkohdat pitäisi mahdollisimman pian auttaa.

Anojain arvelun mukaan ei näistä tehtävistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia voitane yrittääkään panna tullilaitoksen maksettaviksi, koska tulliviranomaisille kuuluvat velvollisuudet ovat kokonaan toisenlaatuisia ja on heillä toinen tehtävä. Ulkomaillakin oli tullilaitos vapautettu tällaisesta velvollisuudesta.

Hakijain mielipiteen mukaan olisi kaupungin Liikennekonttorin ruvettava tässä kohden parannusta kaipaavain järjestelyjen etunenään. Liikennekonttori ei ole ainoastaan ylöskantolaitos, vaan on sen tehtävänä pitää silmällä myöskin liikkeen etuja, ottaa parannusaloitteita näihin nähden ja koettaa keksiä keinoja liikkeen ja liikkeenharjoittajain etujen edistämiseksi. Liikennekonttorin olisi sentähden järjestettävä työväen ammattikunta ja katsottava että se täyttäisi tehtävänsä palvelemalla yleisöä saapuneiden tavarain pakkahuonekäytelyssä ja sitten lisämaksun muodossa luettava hyväkseen tästä palveluksesta aiheutuvat menot.

Ehdotuksen toteuttamiseksi olisi välttämätöntä kieltää liikkeenharjoittajilta ja heidän työläisiltään pääsy pakkahuonemakasiiniin. Tästä olisi kuitenkin tehtävä poikkeus suurempain toimimien hyvintunnettuihin työläisiin nähden, jotka ammattikunnan esimies hyväksyisi, koska tällaiset yksityiset pakkahuonemiehet olivat usein varsin taitavia erikoisluontoisten tavarain käsittelyssä. Tullaushuoneessa saisi kuitenkin aina jokaista liikemiestä avustaa oma väki. Vaikka pakkahuonekäyttely toimitettaisiinkin oman väen avulla, saisi liikkeenharjoittaja suorittaa määrätyn maksun ikäänkuin jos Liikennekonttori olisi suorittanut työn.

Esittäen että työväen ammattikunnan järjestäminen yksityisestä alotteesta tai itse työmiesten yhteenliittymisestä ei olisi toivottavaa, pyysivät hakijat sentähden että kaupunki Liikennekonttorinsa kautta järjestäisi työväenammattikunnan ja hoitaisi sitä sekä sitten liikennemaksuun lisättävän sopivan lisämaksun kautta hyvittäisi menonsa.

Tämän ammattikunnan taksaehdotus on oheenliitetty.

Liikennekonttori, jonka mieltä ehdotuksesta on kuultu, esittää, että hakijain valittamat epäkohdat näyttivät riippuvan puutteellisesta valvonnasta tullipalvelijain puolelta, jota otaksumista vahvisti se seikka, että kuka hyvänsä sai vapaasti liikkua tullihuoneissa. Ehdotus olisi omiaan tekemään yhä sotkuisemmiksi jo ennestään kaupungin ja tullilaitoksen välisiä arkoja suhteita sekä arveluttavalla tavalla laajentamaan kaupungin velvollisuuksia tätä laitosta kohtaan, kuin myöskin aiheuttamaan kaupungille kustannuksia ja edesvastuuta, joka oikeastaan kuuluisi tullilaitokselle. Siten tulisi kaupunki vastaamaan, että tullikäyttelyä varten tarvittavaa työvoimaa olisi aina saatavissa, jokaisesta työmiehestä erikseen ja jokaisesta tullipalvelijain ja työmiesten välisestä selkkauksesta.

Tunnustaen apumiehistön järjestämisen tarpeen pakkahuonekäyttelyssä, katsoo Liikennekonttori kysymyksen tästä olevan tullilaitoksen ja liikkeenharjoittajain välisen asian ja näkisi Konttori sentähden, että ehdotus jätettäisiin huomioonottamatta.

Pakkahuoneeninspehtori Ossian Häggman, jonka lausunto on myöskin hankittu, esittää, miten nyt kyseenalaisen toimen järjestäminen kaupungin Liikennekonttorin avulla ei olisi mitään muuta kuin voimassa olevan tullisäännön 71 §:n 3 momentissa mainitusta periaatteesta johdonmukainen ja kehittävä askel. Tullilaitos piti ainoastaan silmällä tullimaksujen kertymistä, mutta ei sillä ollut mitään tekemistä tavarain kanssa, vaan oli liikkeenharjoittajain itsensä suoritettava niihin nähden kaikki työ, jolloin kaupunki asetti näiden käytettäväksi makasiinin, työkaluston ja punnitsemista varten tarvittavan työväen. Talletusyhtiö menetteli samalla tavalla yleisten talletusvarastojen tulliosastoihin nähden ja otti korvausta vastaan suorittaakseen ne tehtävät, joista Liikennekonttori tahtoi päästä. Mitä itse järjestelyihin tuli, voisi niihin nähden ottaa esikuvaksi talletusmakasiinissa noudatettavan menettelyn.

Yksityiskohtainen ehdotus asiassa olisi kaupungin edustajain valmistettava ja tullilaitoksen tarkastettava.

Yhtyen pääasiassa hakijoihin vastustaa herra Häggman kuitenkin ehdotusta siitä, ettei mitään poikkeusta olisi sallittava säännöstä, että liikkeenharjoittajilta ja heidän työläisiltään kielletään pääsy pakkahuonemakasiiniin. Ainoastaan tällä edellytyksellä katsoo herra Häggman olevan täysiä takeita tullikäyttelyn nopeasta ja varmasta hoitamisesta ja tavarain turvallisuudesta pakkahuoneustoissa.

Herra Häggman kehoittaa kaupunginviranomaisia tekemään Keisarilliseen Senaattiin anomuksen tullisäännön 13 §:n 2 momenttiin ja 71 §:n 1 momenttiin otettavasta sen sisältöisestä lisäyksestä, että kustannukset tavarain pakkahuoneeseen ottamisesta, sinne varastoon-panemisesta, tullikäyteltäväksi tuomisesta, makasiiniin tullauksen jälkeen viemisestä ja mahdollisesti tullileimaamisesta sekä vihdoin sen ulosannettavaksi kulettamisesta, josta kaikesta pitäisi huolta kaupungin Liikennekonttori, suorittaisi tavaranomistaja vahvistetun taksan mukaan.

Jos kaupungin pakkahuoneessa ei ryhdyttäisi epäkohtain parantamistoimeen aikoi herra Häggman tehdä Tullihallitukselle anomuksen kaupungin siihen velvoittamiseksi tai myös, jos tämä hyljättäisiin, että tullilaitoksen on otettava huostaansa toimi erityistä korvausta vastaan.

Tullikamari ei katso ehdotuksen, että tavaranomistaja saisi avustaa tullikäyttelyssä, olevan tullinäkökannalta toivottavan, vaan olisi sekä tullin että pakkahuonekäyttely ainoastaan n. k. pakkahuonemiesten suoritettava, mutta kun tehty ehdotus sisälsi kaikessa tapauksessa suuren edistysaskeleen, yhtyy Tullikamari herra Häggmanin esitykseen; kun tullisääntö ei kuitenkaan ole edellyttänyt sellaista rajoitusta omistajan oikeuteen saada hallita tavaraansa, ei järjestelyä voitaisi toteuttaa ennenkuin olisi hankittu määräys siitä, että työapulaiseksi julkisessa tullikäyttelyhuoneustossa saisi käyttää ainoastaan tullihallinnon hyväksymää henkilöä.

Rahatoimikamari on sitä mieltä, että saattaisi syntyä riitoja, jos kaupunki järjestäisi työväen ammattikunnan, joka toiselta puolen olisi Liikennekonttorin alainen ja toiselta puolen olisi riippuvainen tullilaitoksen virkailijoista, jonka tähden Kamari esittää, että Maistraatti tekisi Kaupunginvaltuustolle esityksen, että kaupungin viranomaiset, ottamalla huomioon kysymyksen liikettä edistävän tarkoituksen, tekisivät Senaattiin anomuksen, että tullilaitos perustaisi työväen ammattikunnan siten, että työ suoritettaisiin, aiheutumatta siitä suurempia kustannuksia valtiolle, kantamalla korvauksen vahvistetun taksan mukaan.

Kauppaluottuutettut ovat puolestaan täysin yhtä mieltä hakijain kanssa siitä, ettei Liikennekonttorin tehtävä ole ainoastaan olla ylöskantolaitoksena, jonka tarkoituksena on, kuten hakijat lausuvat, «veroittaa liikettä», vaan myös, oikein käsitettynä, tarkata liikkeen tarpeita ja ottaa aloitteita sekä suorittaa parannuksia tässä suhteessa. Tähän nähden ja kun työväen ammattikuntain muualla yksityisestä aloitteesta tapahtunut järjestäminen ei kehoittanut seuraamaan esimerkkiä ja sentähden myöskin Valtuusto ehdottaa hyljättäväksi, ehdottavat nämä että kaupungin Liikennekonttoriin perustettaisiin työväen ammattikunta, joka olisi yleisön saatavissa tavarain pakkahuonekäyttelyssä; että tämän työvoiman valvomista varten otettaisiin konttoriin esimies, jonka palkka maksettaisiin liikkeenharjoittajain suoritettavista maksuista; että mainitun esimiehen ratkaistavaksi kuuluisi, mitkä henkilöt, lukuunottamatta ammattikuntaan kuuluvia työläisiä, pääsisivät pakkahuoneeseen; että maksut taksan mukaan velkoisi ja kantaisi Liikennekonttori huolimatta onko liikkeenharjoittaja käyttänyt omaa apulaista tai ammattikuntaan kuuluvia työläisiä; että Maistraatti kehoittaisi Liikennekonttoria valmistamaan täydellisen ehdotuksen asiassa yllämainittujen perusteiden pohjalle ja niiden järjestelyjen mukaan, joihin on ryhdytty talletusmakasiinissa; ja että, ehdotuksen valmistuttua, Kauppaluottuutetuille varattaisiin tilaisuus antaa tästä lausuntonsa.

Koska vuoden 1887 tullisääntö ei ole edellyttänyt sellaista rajoitusta omistajan oikeuteen olla hallitsematta tavaraansa, kuten käsillä oleva ehdotus tarkoittaisi, ovat Kauppaluottuutetut kuitenkin katsoneet, kuten tulliviranomaiset ovat esittäneet, että olisi ryhdyttävä toimenpiteeseen sanotun asetuksen muuttamiseksi siihen suuntaan, että työ-apulaisena saisi julkisessa tullikäyttelyhuoneustossa käyttää ainoastaan asianomaisen viranomaisen hyväksymää henkilöä sekä suorittamalla määrätyn maksun vahvistetun taksan mukaan.

Kun valiokunta ryhtyy täten antamaan omasta puolestaan lausuntoa asiassa, katsoo valiokunta ensin olevan esitettävä, ettei mitään erimielisyyttä edellä esitetyn perusteella vallitse tai valiokunnan mielestä näytä voivan vallita pakkahuoneeseen perustettavan senlaatuisten työväen ammattikunnan tarpeellisuudesta, jonka aikaansaamista koskeva ehdotus on yllä esitetty. Ne epäkohdat, joita sellaisen toimenpiteen tarkoitus olisi poistaa, ovat valiokunnan mielestä sitä vakavaa laatua, ettei kysymystä voitane

jättää siksensä. Kysymys, olisiko kaupungin tai tulliviranomaisten otettava huolekseen ammattikunnan perustaminen, voitanee sitävastoin ottaa keskustelun alaiseksi. Omasta puolestaan on valiokunta sitä mieltä, että työväen ammattikunta olisi soveliaimmin kaupungin perustettava, koska näyttää olevan liikkeenharjoittajille hyödyksi, että kaupungin viranomaisilla olisi määrätty vaikutus ammattikunnan toimintaan ja johtoon nähden.

Kysymyksellä, voitaisiko tavaranomistajaa pakoittaa käyttämään kaupungin työväen ammattikuntaa tai voitaisiko hänen katsoa olevan oikeutetun, jos hän niin tahtoi, käyttämään omaa väkeään tai vuokrattuja työläisiä kaupungin pakkahuoneessa, ei valiokunta katso olevan sanottavaa käytännöllistä merkitystä. Jos kaupunki perustaisi sellaisen työväen ammattikunnan ja vahvistaisi sille liikettä varten edullisen taksan, tulisi epäilemättä osoittautumaan, että liikkeenharjoittajat havaitsisivat olevan etunsa mukaista, etteivät käyttäisi muuta väkeä. Kadulta vuokratut työmiehet eivät luonnollisesti voisi työn kustannukseen nähden kilpailla ammattikunnan miehistön kanssa. Niin toivottavaa kuin olisikin, että saataisiin kiello muun miehistön pakkahuoneessa käyttämisestä vastaan, niin ei parhaimman tule estää hyvää; ja voitane muuten otaksua, että tulliviranomaiset, niin pian kuin työväen ammattikunta on saatu aikaan, tulisivat ottamaan alotteen, että yksinomaan sille taattaisiin oikeus pakkahuoneessa työskentelemiseen, jos se kävisi tarpeelliseksi, muuttamalla tähän kuuluvia voimassa olevia tullisäännön määräyksiä.

Mitä ammattikunnan järjestämiseen tulee, katsoo valiokunta sen olevan alistettava Liikennekonttorin alaiseksi. Sen työn lähintä johtamista varten otettaisiin Rahatoimikamarin hyväksymä esimies arviolta 250 markan kuukausipalkalla sekä 10 prosentin tantieemilla mahdollisesta nettovoitosta. Kun esimiehen toimenä olisi miehistön ottaminen ja sen työn järjestäminen on välttämätöntä että häntä tantieemin saamisella kannustettaisiin mahdollisimman suureen työvoimien käyttämiseen sekä samalla kehoitettaisiin varsinkin siirtymiskautena vanhasta järjestelmästä uuteen tekemään yleisölle tunnetuksi työväen ammattikunnan käyttämisestä johtuvia etuja. Sivumennen huomauttakaan, että tunnetuille ja kelvollisille pakkahuoneen nykyisille irtolaistyömiehille näyttää ensi sijassa olevan varattava työtä ammattikunnassa, joka siten saisi työkykyisen kantajoukon.

Kun painoa ehdotetaan pantavaksi velkomisen perusteeksi, niin tarkoitetaan sillä bruttopainoa s. o. tavaraa ynnä sen käärettä, mikä paino käy ilmi tullilaitoksen konnossementtikappaleesta tai, kun tavara on saapunut rautatiellä, rahtikirjasta. Näiden kirjain puuttuessa olisi punnitseminen toimitettava. Korvaus olisi valiokunnan mielestä Liikennekonttorin veloittava ja sen kassan kannettava. Korvauserä tulisi merkittäväksi ja kuitattavaksi liikennemaksuja koskevaan laskuun.

Korvausta tulisi suoritettavaksi tämän mietinnön lopussa olevan taksan mukaan.

Tavaroiden vastaanottamisen (taksan I mom.) toimittavat tukussa koko lastilta höyrylaivanasiamiehet tavaranomistajain asiamiehenä sen ilmoituksen nojalla, joka annetaan vastaanottajalle laivan saapuessa, ja suorittaa silloin asiamies korvauksen ammatti-

kunnan vastaanottaessa tekemästä työstä. Muissa tapauksissa veloitetaan liikkeenharjoittajaa. Veloitettavia koskevat tiedot antaa Liikennekonttorille ammattikunnan esimies samassa järjestyksessä kuin talletusmakasiinin työnjohtaja antaa vastaavia tietoja.

Tiedot maksujen velkomista varten tavaroiden pakkahuoneesta tullaushuoneeseen tuomisesta, niiden purkamisesta, sisäänpakkaamisesta (taksan II ja III mom.) antaa saapuvassa ilmoituskirjassa tullauksessa läsnäoleva vaakamestari.

Pakkahuoneessa nykyään työskentelevä irtonainen miehistö on ilman erityistä taksaa sopimuksen mukaan ottanut maksun avustaan. Vähin maksu on tavallisesti yksi markka. Aikatyöstä on maksettu vähintään markka tunnilta. Niin kutsutulla pitkäaikaisella eli vuosisopimuksella ovat höyrylaivakonttorit saaneet kuitenkin työmiehiä 60 pennistä tunnilta tavarain vastaanottamista ja varastoonpanemista varten. Myöskin on ollut tapana tehdä sopimuksia lastauksesta rantavarikosta rautatievaunuun ja purkamisesta pakkahuoneeseen rautatievaunusta 8—10 markkaan vaunulta. Erinäisissä tapauksissa on miehistö viimeksimainitun sopimuksen nojalla voinut saada jopa 16 à 18 markan tulon miestä kohti päivässä.

Mitä ammattikunnan kustannuksiin tulee, näyttää hakijain valmistama laskelma olevan liian korkea erittäinkin vakinaisten työmiesten lukumäärään nähden; ja ehdotetaan sentähden vuodelta:

20 vakinaista työmiestä varten à 100 markkaa kuukaudessa, jotka ovat velvollisia tekemään työtä tarpeen vaatiessa myöskin yli toiminta-ajan (9—4)	24,000	markkaa
Ylimääräistä työvoimaa varten	5,000	»
Työnjohtajaa varten	3,000	»
Työpuseroita ja hattuja y. m. varten	500	»
	<u>Yhteensä 32,500 markkaa</u>	

On muistettava, että tämän vakinaisen 20 miehen työvoiman ei tarvitse ryhtyä toimeen ennenkuin tarve sitä vaatii. Nyt säännöllisesti pakkahuoneessa työskennelleiden työmiesten lukumäärä on ollut 14.

Tulot ovat luonnollisesti vaikeat laskea varmuudella edeltäkäsien. Todennäköisen laskelman on valiokunta kuitenkin hankkinut.

Viime vuoden kesäkuussa otettiin vastaan seuraavat painomäärät tavaroita:

Katajanokan pakkahuoneeseen:

Lybekistä	218,619	kg
Hamburgista y. m. paikoista	<u>155,315</u>	» 373,934 kg

Länsirannan haaraosastoon:

Tukholmasta	66,071	kg
Stettinistä	67,782	»
Hullista & Kööpenhaminasta	<u>129,337</u>	» 263,190 kg
	<u>Yhteensä 637,124 kg</u>	

Jos lasketaan, että kaikki nämä tavarat, jotka enimmäkseen ovat yksityisiä laati-koita, otetaan vastaan 15 pennin maksusta 100 kg:lta, koituisi tästä tuloja 900 markkaa. Korvaus vastaavan tavaramäärän ulosantamisesta voitaisiin laskea samaksi eräksi, eli yhteensä 1,800 markaksi. Tässä on huomattava, ettei tämä erä näytä liian korkealta, koska rautatiellä saapunut tavara, jota viime elokuusta alkaen on myös otettu Katajanokan pakkahuoneeseen, ei sisälly tähän, kun sen nykyään tuo sisään rautateiden tilapäisesti vuokraama miehistö, mutta ulosantaa tavallisesti tavarann vastaanottajan satunnaisista työmiehistä. Sekä tämän rautatietavaran vastaanottamisen että ulosantamisen voitaisiin otaksua suurimmalta osaltaan tulevan kaupungin työväen ammattikunnan suorittavaksi.

Tähän tulee lisäksi, että työväen ammattikuntaa käytettäisiin tullauksessa tavarain purkamiseen ja sisäänpakkaamiseen, joka tuottaa toisissa tapauksissa 10 pennin, mutta useimmissa tapauksissa 25 pennin lisäkustannuksen 100 kg:lta. Tämän tulon on valio-kunta laskenut likimääräisesti 700 markaksi kesäkuulta.

Kesäkuun yhteenlaskettu tulo olisi niinmuodoin tehnyt 2,500 markkaa, eli koko vuodelta 30,000 markkaa.

Tämä laskelma on niinmuodoin tehty kesäkuuta varten, jota kuitenkin täytyi pitää vähemmän vilkkaana liikekuukautena. Tullinkanto teki nimittäin viime vuonna tammikuulta 1,61 miljoonaa markkaa, helmikuulta 1,14 miljoonaa markkaa, maalikuulta 1,33 miljoonaa markkaa, huhtikuulta 1,82 miljoonaa markkaa, toukokuulta 1,76 miljoonaa markkaa, *kesäkuulta 1,39 miljoonaa markkaa*, heinäkuulta 0,97 miljoonaa markkaa, elokuulta 1,71 miljoonaa markkaa, syyskuulta 1,91 miljoonaa markkaa, lokakuulta 1,60 miljoonaa markkaa, marraskuulta noin 2 miljoonaa markkaa sekä joulukuulta 1,47 miljoonaa markkaa. Edelleen on huomautettava siitä seikasta, että liike tulee tänä vuonna todennäköisesti kasvamaan nykyisistä taloudellisista liikeoloista päättäen.

Yllämainittuun 30,000 markkaan tulisi lisäksi tulo postiosastolla suoritetusta työstä. Postipakettien luku oli viime vuonna 110,000 ja kohoaa se varmuudella tänä vuonna 120,000. Jos jonkun verran vähemmän kuin puolen näiden pakettien käsittelyyn käytetään työväen ammattikunnan henkilökuntaa, niin koituisi tästä tuloa 5,000 markkaa.

Laskettu suoranainen tulo nousisi niinmuodoin 35,000 markaksi vuodessa.

Paitsi viime mainittua suoranaista tuloa voitaisiin kaupungille työväen ammattikunnan syntyessä hankkia lisäksi välillinen tulo siten, että menot pakkahuoneiden y. m. puhtaanapidosta, jotka nykyään nousevat 4 à 5,000 markkaan vuodessa, jäisivät kokonaan pois, ja pantaisiin tämä puhtaanapito ammattikunnan velvollisuudeksi, mikä järjestely voitaisiin vaikeudetta toteuttaa. Siten pitäisi ammattikunnasta olevain menojen ja sen työstä johtuvain tulojen, vaikkapa edellyttäisikin jonkun laskuvirheen kaupungin vahingoksi, sopia hyvin yhteen. Tehdystä toimenpiteestä ei kaupungin luonnollisesti pitäisi koettaa saada taloudellista voittoa, koska se ensi sijassa olisi tarkoitettu edistämään liikkeen etua.

Tämän yhteydessä voidaan huomauttaa, että warrantiyhtiön, jonka taksa on jonkun verran alempi kuin valiokunnan tässä alempana ehdottama, on onnistunut työväen-

ammattikuntansa tuloilla peittää sen menot huolehtimalla visusti, ettei ole otettu suurempaa työvoimaa, kuin millä on voitu kussakin tapauksessa työskennellä. Tähän on kuitenkin jonkun verran vaikuttanut myös se seikka, että vähin maksu lukuisista uudestaanpakkauksista warrantimakasiinissa on laskettu yhdeksi markaksi, joka minimimaksu on valiokunnasta näyttänyt kuitenkin liian korkealta pakkahuoneeseen nähden. Sitä vastoin ovat yleiset maksut katsottu syyllä voitavan ehdottaa jonkun verran korkeammiksi kuin warrantiyhtiön.

Jos kaupunki päättäisi perustaa nyt puheenalaisen työväen ammattikunnan on valiokunta sitä mieltä, että se olisi järjestettävä ensitulevan toukokuun 1 päivästä, mutta toistaiseksi ainoastaan koetteeksi, samalla kun Liikennekonttori velvoitettaisiin ennen ensitulevan marraskuun loppua Rahatoimikamariin antamaan lausunnon niistä kokemuksista, joita ammattikunnan toiminnasta on saavutettu, sekä mahdollisesti tarpeelliseksi havaitun ehdotuksen sen järjestyksen ja taksan muuttamiseksi.

Esitetyn nojalla ehdotta valiokunta että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että täkäläiseen pakkahuoneeseen on ensitulevan toukokuun 1 päivästä perustettava työväenammattikunta, jonka järjestys ja velvollisuudet ovat sellaiset kuin valiokunta on yllä ehdottanut;

että mainittua työväenammattikuntaa varten vahvistetaan myötäseuraava taksaehdotus;

että jätetään Rahatoimikamarin toimeksi ryhtyä yksissä neuvoin Liikennekonttorin kanssa tarpeellisiin täytäntöönpanotoimenpiteisiin asiassa; sekä

että annetaan Liikennekonttorin toimeksi ennen ensitulevan marraskuun loppua antaa Rahatoimikamarille ilmoituksen ammattikunnan toimintaa koskevista kokemuksista ja niistä ehdotuksista, joiden mahdollisesti voidaan katsoa olevan tarpeellisia.

Valiokuntaa on ylläolevaa ehdotusta valmistaessaan avustanut pakkahuoneeninspehtori Ossian Häggman.

Helsingissä huhtikuun 3 p:nä 1911.

A. R. Frenkell.

H. Hertzberg.

Ernst Krogius.

Hjalmar Ekholm.

Taksa Helsingin kaupungin pakkahuoneen työväenammattikuntaa varten.

I. Lastin vastaanottaminen ja varastoonpaneminen :

- a) yksityisistä kolleista 100 kg:lta 15 penniä
 b) tukkutavaroista sopimuksen mukaan liikennekamreerin kanssa.

II. a) Maksut tavaroiden tuomisesta tullaushuoneeseen pakkahuoneenmakasiinista niiden viemisestä pakkahuoneeseen ja sieltä ulosantamisesta, kun muuten tarpeellisen työn suorittaa tavaranomistajan oma väki

100 » 15 »

- b) Maksut kun työväenammattikunta suorittaa kaiken tullikäyttelyyn kuuluvan työn:

1) kun tullikäyttely ei vaadi täydellistä purkamista ja sisänpakkaamista

100 » 25 »

2) kun tullikäyttely vaatii täydellisen purkamisen ja taas pakkaamisen

100 » 35 »

Vähin maksu I ja II kohdassa on 50 penniä.

III. Postipaketin purkamisesta ja sisänpakkaamisesta kappaleelta 10 penniä.

IV. Työväenammattikunnan miehistöä voidaan myöskin käyttää ajalta laskien ja on maksu siinä tapauksessa 75 penniä tunnilta miestä kohti.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Ehdotus kaupungin laboratorin terveydellisiä tutkimuksia varten uudestajärjestämiseksi.

Helsingissä,
maalisk. 16 p:nä 1911.

N:o 60.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

«Kaupungin laboratoriin terveydellisiä tutkimuksia varten» on laboratorin perustamisesta alkaen otettu tutkittavaksi sekä toisten kuntain että varsinkin yksityisten henkilöiden laboratoriin jättämiä, terveydellisessä suhteessa monesti hyvin vähäarvoisia esineitä. Kun tutkittavaksi jätettyjen esineiden luku on ollut suuri, on saattanut tapahtua, että ne tutkimukset, jotka olisivat olleet suoritettavat kaupungin tarpeeksi ja joiden suorittamisesta kaupungin terveydellisten olojen järjestelyt ovat olleet riippuvia, ovat tulleet jossain määrin kärsimään tai ainakin viivästyneet.

Edelleen on huomattavana seikkana esitettävä, että laboratorin tutkimusten suorittamista varten voimassa oleva taksa on niin alhainen, etteivät kaupungin itsekustannukset ole saaduilla maksuilla tulleet aina täysin peitetyiksi. Tämä on osaltaan ollut syynä siihen, että laboratoria on joskus käytetty ilman mitään painavampaa syytä, mikä käy selvästi ilmi siitä, että on tapahtunut, että henkilöt, jotka ovat tutkittavaksi jättäneet esineitä, ovat jättäneet ottamatta analyysitodistuksen ja maksamatta analyysien suorittamisesta määrättyt maksut.

Nämä laboratorin nykyisen johtajan osittain esittämät seikat ovat saattaneet Lautakunnan ottamaan harkittavaksi ei ainoastaan missä kohdin laboratorin voimassa oleva työjärjestys vaan myös laboratorin taksa olisi muutettava. Ja on Lautakunta tässä ollut sitä mieltä, että työjärjestys olisi muutettava sellaiseksi, että laboratorin työt ensi sijassa tulisivat tyydyttämään kaupungin omia terveydellisiä tutkimuksia koskevia tarpeita, että tutkimukset toisia henkilöitä ja kuntia varten voisivat tulla kyseeseen vasta toisessa sijassa, että uusi taksa korotettuine analyysimaksuineen, pääasiallisesti kaupungin itsekustannusten peittäämiseksi, olisi vahvistettava laboratoria varten, ja että analyysimaksujen kantamiseen nähden määrättäisiin se periaate, että analyysimaksut ovat suoritettavat etukäteen.

Näiden periaatteiden mukaan ovat myötäseuraavat ehdotukset laaditut «Terveydenhoitolautakunnan laboratorin» uudeksi työjärjestykseksi ja «Terveydenhoitolautakunnan laboratorissa seurattavaksi taksaksi»; ja pyytää Lautakunta niihin poikkeuksiin ja muutoksiin nähden nykyisestä työjärjestyksestä ja taksasta, jotka sisältyvät ehdotuksiin, saada esittää seuraavaa:

Mitä ensinnäkin tulee laboratorin nimitykseen niin on, kuten yllä mainittiin, nimeä ehdotettu muutettavaksi «Terveydenhoitolautakunnan laboratoriksi». Nykyinen nimitys on Lautakunnan mielestä liian pitkä ja monimutkainen vakiintuakseen jokapäiväisessä elämässä, jonka tähden sitä on katsottu pitävän lyhentää.

Nimitystä «Terveydenhoitolautakunnan laboratorin» pitää Lautakunta sopivana, koska laboratorin on Lautakunnan alainen ja koska sen suoritettavat tehtävät antaa sille Lautakunta tai sen puolesta ensimmäinen kaupunginlääkäri. — Mainittakoon että vastaavalla laitoksella Tukholmassakin on nimenä «Terveydenhoitolautakunnan laboratorin».

Työjärjestyksen 1 §:ssä esitetään ensi sijassa niiden tutkimusten laatu, joita laboratorin on suoritettava ja, nyt voimassa olevan työjärjestyksen määräysten mukaan, määrätään että nämä tutkimukset jättää laboratorille joko Terveydenhoitolautakunta tai ensimmäinen kaupunginlääkäri. Mutta samalla määrätään myöskin, jotta Terveydenhoitolautakunnan olisi helpompi järjestää laboratorin työt siten, että ne kaikki ilman ajan hukkaa voidaan järjestää sikäli kuin tarve vaatii, että — ja on tämä yhdenmukaista osittain muissa kaupungin laitoksissa vallitsevan tavan kanssa — varsinkin sellaiset laajanpuoleiset tutkimukset, joita kaupungin viranomaisten on jätettävä laboratorin suoritettaviksi, ovat jätettävät sen suoritettaviksi Lautakunnan välityksellä.

Samassa pykälässä oleva myönnytys, että terveydenhoidon alaan kuuluvia tutkimuksia voidaan sekä toisten kuntain että yksityisten henkilöiden tarpeeksi suorittaa laboratorissa, on laboratorin koko olemassa oloajan sisältynyt sen toiminnan puitteisiin, mutta on lautakunta nyt, vastoin nykyään voimassa olevaa työjärjестystä, joka tässä kohden jättää ratkaisun laboratorille itselleen tai sen johtajalle, katsonut, että jotta laboratoria eivät ylenmäärin ja haitaksi kaupungin omille terveydellisille tutkimuksille muut käyttäisi, lupa sellaisten analyysien suorittamista varten on hankittava joko Terveydenhoitolautakunnalta tai ensimmäiseltä kaupunginlääkäriltä.

2 §:ään otettu muutos analyysimaksujen velkomisesta ja perimisestä käy selväksi siitä, mitä yllä on tässä kohden esitetty eikä kaivanne lähempää perustelua.

Uuteen taksiehtotukseen on tullut lisää useita tutkimuksia, joilla nykyään on terveydellistä merkitystä ja joita laboratorin sentähden voi saada suorittaa. Maksut ovat tarkoituksellisesti pannut jonkun verran korkeammiksi kuin tšekäläisessä kaupungin avustamassa kaupakemiallisessa laboratorissa, joka yksinomaan on tarkoitettu kohtuullisesta maksusta täyttämään yleisön analyysitarvetta, koska kaupungin laboratorin tarkoitus on täyttää kunnan omaa tarvetta ja ainoastaan poikkeusena on yleisön käytettävissä analyysien suorittamista varten.

Ylläesitetyn nojalla saa Lautakunta nöyrästi pyytää että Lautakunnan yllämainitut ehdotukset laboratorin uudeksi työjärjestykseksi ja uudeksi taksaksi vahvistettaisiin.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Terveydenhoitolautakunnan laboratorin työjärjestys.

1. Laboratori on tarkoitettu kemiallisia, fysikallisia ja bakterologisia tutkimuksia varten, jotka koskevat yleistä terveydenhoitoa sekä ravintoaineiden, kauppatavarain y. m. terveydellistä laatua. Ensi sijassa suoritetaan laboratorissa sellaisia tutkimuksia, joita laboratorille antavat Terveydenhoitolautakunta tai ensimmäinen kaupunginlääkäri tai näiden välityksellä muut kaupungin viranomaiset. Poikkeustapauksissa voidaan kuitenkin sopimuksen mukaan laboratorin johtajan kanssa suorittaa laboratorin toiminta-alaan kuuluvia tutkimuksia yksityisellekin kaupungissa asuvalle henkilölle, kuin myöskin toiselle kunnalle ja toisella paikkakunnalla asuville henkilöille sikäli kuin laboratorin aika ja käytettävissä olevat työvoimat sen sallivat ja lupa siihen on hankittu joko Terveydenhoitolautakunnalta tai ensimmäiseltä kaupunginlääkäriltä.

2. Niistä tutkimuksista, joita suoritetaan toisille kunnille tai yksityisille henkilöille, suoritetaan maksu etukäteen Kaupunginvaltuuston, Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta vahvistaman taksan mukaan. Niissä tapauksissa, milloin sellaisia tutkimuksia suoritetaan, joita ei ole taksaan otettu, suoritetaan maksu, jonka määrän laboratorin johtaja katsoo kohtuulliseksi.

Laboratoriin kertyneet maksut toimitetaan neljänneksittäin Rahatoimikonttoriin.

3. Laboratori on Terveydenhoitolautakunnan valvonnan alainen, jolle johtaja on velvollinen vuosittain ennen helmikuun loppua antamaan kertomuksen laboratorintoinninnasta.

4. Laboratori pidetään yleisölle avoinna kolme tuntia päivässä aikana, jonka Terveydenhoitolautakunta määrää.

Taksaehdotus

Helsingin kaupungin laboratorille terveydellisiä tutkimuksia varten.

A. Yleisiä tutkimusmenettelytapoja.

Näyteotto koetta varten	Smk	50:—	à	5:—
Tarkastus, laboratorissa	»	1:—	»	2:—
Nesteiden ominaispainon määrääminen:				
1) aseometrillä	»	1:—		
2) Mohr-Westphalin vaa'alla	»	2:—		
3) pyknometrillä	»	3:—		
Veden määrääminen	»	3:—	»	4:—
Typen määrääminen, tai siitä laskettu proteini, J. Kjeldahlin mukaan	»	5:—	»	6:—
Rasvan määrääminen (eetterekstrakti)	»	5:—		

Hiilihydraattien määrääminen:

a) kokonaismäärä veteenliukenevista hiilihydr.	Smk	10: —
b) sokerimääräys Fehlingin liuoksella	»	5: — à 8: —
c) » » » polarisationin kautta	»	3: — » 4: —
d) tarkkelys	»	9: — » 12: —
e) kasvisäikeet (selluloosa)	»	9: — » 10: —

Tuhka-aineosain määrääminen:

a) kokotuhkamäärä	»	3: — » 4: —
b) suolahappoon liukeneva tuhkan osa	»	2: —
c) tuhkan alkaalisuus	»	3: —
d) fosforihappo	»	5: — » 8: —
e) klori	»	4: — » 7: —

Kauppa-analyysi, joka sisältää veden, proteinin, rasvan, selluloosan

ja tuhkan määräämisen	»	24: —
---------------------------------	---	-------

B. Erityisiä tutkimusmenettelytapoja.**I. Säilykeaineiden osoittaminen ja määrääminen.**

Keittosuolan määrääminen	Smk	4: — à 7: —
Salpietarin määrääminen:		
a) kvalitativisesti	»	1: —
b) kvantitativisesti	»	5: — » 8: —
Boorihapon määrääminen:		
a) kvalitativisesti	»	5: —
b) kvantitativisesti	»	15: — » 20: —
Rikkihapokkeen määrääminen:		
a) kvalitativisesti	»	1: — » 2: —
b) kvantitativisesti	»	8: —
Fluorin määrääminen:		
a) kvalitativisesti	»	5: —
b) kvantitativisesti	»	15: —
Salisyylihapon määrääminen kval.	»	3: —
Benzoehapon » »	»	3: —
Formaldehydin » »	»	8: —

II. Lihan ja lihatavarain tutkiminen.

Ekstraktiivainien määrääminen	Smk	15: —
Sidekutoksen »	»	12: —
Lihassäikeiden »	»	7: —

Tärkkelyksen määrääminen makkarassa:

a) kvalitativisesti	Smk	1: — à 2: —
b) kvantitativisesti	»	9: — » 12: —
Trikinittutkiminen	»	—: 50 » 1: 50

III. Maidon ja siitä saatujen tuotteiden tutkiminen.**Rasvan määrääminen:**

a) Gerberin mukaan	Smk	1: — à 1: 50
b) Adamsin »	»	4: —
c) Röse-Gottlieb'in mukaan	»	4: —
Kuivan aineen määrääminen	»	3: — » 4: —
Maitosokerin »	»	7: —
Happimäärän »	»	2: —

Maidossa olevan lian määrääminen:

a) tilavuudelleen	»	1: 50
b) painoanalyttisesti	»	3: —
Salpietarihapon tutkiminen	»	2: —
Suudan »	»	2: —
Juustossa olevan veden ja rasvan määrääminen	»	10: —
Juustossa olevain liukenevain tyyppiyhdistysten määrääminen	»	12: —

IV. Rasvain ja öljyjen tutkiminen.

Sulamis- ja jähmettymispisteen määrääminen	Smk	5: —
Taittamiskyvyn määrääminen	»	2: —
Vapaiden rasvahappojen määrääminen	»	3: —
Haihtuvain, veteenliukenevain rasvahappojen määrääminen (Reichert-Meisslin luku)	»	6: —
Saippuoitumisluvun (Köttstorferin luvun) määrääminen	»	4: —
Liukenevattomain rasvahappojen määrääminen (Helmersin luku) »	»	8: —
Jodiluvun määrääminen v. Hüblin mukaan	»	8: —
Saippuoitumattomain aineosain määrääminen	»	10: —
Fytosterinin tutkiminen	»	10: —

V. Jauhojen ja leivän tutkiminen.

Happimäärän määrääminen	Smk	4: —
Torajyvän tutkiminen	»	5: —
Alunan, kuparin, sinkin ja lyijyn tutkiminen	»	6: — à 12: —
Mikroskopinen tutkiminen	»	2: — » 25: —

VI. Maustimien tutkiminen.

Kloroformikoe	Smk	2: —
Eeterisen öljyn määrääminen	»	15: —
Mikroskopinen tutkiminen	»	2: — à 25: —

VII. Etikan tutkiminen.

Happimäärän määrääminen	Smk	2: —
Vapaiden kivennäishappojen kvalitativinen tutkiminen, kultakin	»	1: —
Samoin kvantitatiivinen määräys	»	4: —
Raskaiden metallien koetteleminen	»	2: — à 6: —
Oksalihapon koetteleminen ja määrääminen	»	6: —

VIII. Sokeritavarain, hedelmän ja hedelmäsäilykkeiden tutkiminen.

Kivennäisväriä ja terveydenvahingollisten metallien koetteleminen	Smk	5: — à 12: —
Tervaväriaineiden koetteleminen	»	5: — » 10: —
Sakariinin »	»	5: —
Sakariinin kvantitatiivinen määräys	»	12: — » 20: —
Gelatiinin ja agar-agarin tutkiminen	»	3: — » 7: —
Tärkkelyssokerin määrääminen	»	8: —

IX. Alkaloidipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Koffeiinin, teobrominin ja nikotinin määrääminen, kultakin . . .	Smk	15: — à 20: —
Ekstraktivaihoksen määrääminen	»	4: — » 6: —
Mikroskopinen tutkiminen	»	3: — » 12: —
Keinotekoisien värjäyksen tutkiminen	»	4: — » 6: —

X. Alkoholipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Alkoholin määrääminen	Smk	1: — à 5: —
Ekstraktin »	»	3: — » 6: —
Paloviinan finkkeliöljyn määrääminen	»	20: —
Pyridiiniemästen tutkiminen	»	4: —
Metyylialkoholin »	»	50: —
Sinihapon »	»	2: —
Vapaiden happojen määrääminen	»	2: —
Haihtuvain happojen »	»	4: —
Glyseriinin »	»	8: — » 15: —
Hiilihapon »	»	20: —

XI. Veden tutkiminen.

Seostettujen aineiden määrittäminen	Smk	5: —
Haihtumisjäännöksen ja hehkuttamisjäännöksen määrittäminen, yhteensä	»	4: —
Kaliumpermanganaattikulutuksen määrittäminen	»	3: —
Ammoniakin määrittäminen, kalorimetrisesti	»	2: — à 4: —
Albuminoidi-ammoniakin määrittäminen	»	6: —
Salpietarihapokkeen »	»	2: —
Salpietarihapon »	»	5: — » 10: —
Kalkin, magnesian, rikkihapon, rautaoksidulin, alumiinimoksiidin, piihapon määrittäminen kultakin	»	4: —
Klorin määrittäminen	»	2: — » 4: —
Rikkivedyn määrittäminen:		
a) kvalitativisesti	»	2: —
b) kvantitativisesti	»	8: —
Vapaan hiilihapon määrittäminen	»	3: —
Sidotun ja puoleksi sidotun hiilihapon määrittäminen	»	3: —
Fosforihapon määrittäminen	»	9: —
Alkalioiden määrittäminen:		
a) alkalioiden kokonaismäärä	»	10: —
b) kaliumin erikseen	»	9: —
Lyijyn, kuparin, sinkin, arsenikin määrittäminen:		
a) kvalitativisesti	»	2: — » 10: —
b) kvantitativisesti	»	10: — » 20: —
Liunneen hapen määrittäminen	»	8: —
Bakteeripitoisuuden määrittäminen	»	3: — » 5: —
Juomavesianalyysi, joka käsittää kvantitativisen määräyksen haihtuttamis- ja hehkuttamisjäännöksistä, kaliumpermanganaattikulutuksesta, klorista, ammoniakista, salpietarihapokkeesta sekä kvalitativisen määräyksen salpietarihaposta	»	12: —

XII. Ilman tutkiminen.

Hapen määrittäminen	Smk	10: — à 25: —
Hiilioksiidin osoittaminen	»	10: — » 20: —
Hiilihapon määrittäminen	»	5: —
Muiden kaasujen määrittäminen	»	5: — » 8: —
Tomun määrittäminen	»	4: —

XIII. Erilaisia muita tutkimuksia.

Tapettien, kankaiden, korkkimattojen y. m. arsenikkitutkimukset:

a) Marschin mukaan	Smk	3: —
b) toisten menettelytapojen mukaan	»	12: —
Lyijyä tinauksissa ja emaljoiduissa astioissa	»	3: —
Raskaita metalleja hiilihappoisessa vedessä	»	3: — à 5: —
Virtsa, erilaisia aineosia, kultakin	»	2: — » 6: —
Kivihiili ja antrasiitti:		
a) tuhkaa, haihtuvaa ja haihtumatonta hiiltä	»	6: —
b) rikkiä	»	5: —
Toksikologisia tutkimuksia:		
a) määrätystä myrkystä	»	12: —
b) täydellisistä myrkkyanalyyseistä	»	30: — » 100: —

Tutkimuksen tulosta koskevasta todistuksesta ei suoriteta eri maksua.

Tutkimusmaksut suoritetaan etukäteen johtajan määräämänä eränä, jos taksa sisältää vaihtelevia maksuja.

Tutkimuksista, jotka eivät sisälly tähän taksaan, suoritetaan sellainen maksu, jonka johtaja kullakin kerralla katsoo kohtuulliseksi.

Varattomat voivat, laboratorin johtajan harkinnan mukaan, päästä maksun suorittamisesta tutkimuksesta, joka terveydellisessä suhteessa on ollut tarpeellinen.

Ehdotus Helsingin kaupungin Tilastollisen konttorin johtosäännöksi.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Laalisk. 16 p:nä 1911.

N:o 200.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto syyskuun 27 päivänä viimeksi kuluneena vuonna 1910 pitämässään kokouksessa, samalla kun päätti kaupunkia varten perustettavaksi tilastollisen konttorin ja vahvisti sen vuosirahansäännön sekä määräsi miten sen henkilökunta on asetettava, oli jättänyt Konttorin toimeksi mahdollisimman pian Rahatoimikamarille antaa Kamarin esityksessä mainituilla perusteilla laaditun ehdotuksen Konttorin johtosäännöksi, joka ehdotus sitten oli lähetettävä Valtuuston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi, on Konttori nyttemmin antanut Rahatoimikamarille tuollaisen ehdotuksen, ja saa Kamari, tähän liittäen sen ynnä Konttorin perustelevan kirjelmän viimeksi kuluneen tammikuun 14 päivältä, lausua seuraavaa:

Tarkastellessa käsiteltävänä olevaa ehdotusta kaupungin Tilastollisen konttorin johtosäännöksi on Kamarin huomio kiintynyt siihen seikkaan, että ehdotukseen on otettu säännöksiä, jotka osittain koskevat Konttoria ylempiä viranomaisia ja joita sentähden sekä periaatteellisista että soveliaisuussyistä ei tulisi olla yksityisen konttorin johtosäännössä, vaan olisi erittäin annettava. Tuollaisista säännöksistä pyytää Kamari mainita Konttorin ehdotuksen 4 §:n 1 ja 2 momentissa olevat määräykset siitä, millä tavoin johtajan ja aktuaarin virat on täytettävä, sekä 9 §:ssä olevan säännöksen kunnan viranomaisten velvollisuudesta antaa Tilastolliselle konttorille tietoja hoidettavanaan olevista kunnallishallinnon haaroista. Myönnettävä tosin on, että samanlaatuisia säännöksiä aikaisemmin on otettu yksityisten kunnan hallitusten ja lautakuntain johtosääntöihin, mutta Kamari puolestaan on katsonut suotavaksi että vastedes noudatetaan päinvastaista menettelyä. Edellä mainituista syistä on Kamari katsonut soveliaimmaksi, että viimeksi kosketellut säännökset annetaan lisäyksenä niihin edellä mainittuihin säännöksiin, jotka Valtuusto on vahvistanut Tilastollisen konttorin perustamista koskevan päätöksen yhteydessä. Kun johtosääntöehdotuksen uudestilaatiminen on tämän johdosta käynyt tarpeelliseksi ja Kamari muutoinkin on tahtonut tehdä siihen erinäisiä pienempiä muutoksia, on Kamari laatinut uuden tähän liitetyn johtosääntöehdotuksen, ja saa, jättäen sen herrain Kaupunginvaltuusmiesten tutkittavaksi, tekemiensä muutosten perustelemiseksi esittää seuraavia seikkoja:

1, 2 ja 3 §:än nähden Kamarilla ei ole ollut muuta muistuttamista kuin että 2 §:n 8 mom. Kamarin mielestä tarpeettomana sekä 3 §:n viimeinen momentti, joka koskee

vahtimestarin asettamista Konttoriin, vahvistettuun vuosirahansääntöön perustumattomana, on poistettu.

Edellä esitetyistä periaatteellisista syistä on ehdotuksen 4 §:än tehty oleellinen muutos sikäli, että säännökset Konttorin henkilökunnan toimeen ottamisesta ja erottamisesta on poistettu, osin otettaviksi edellä mainittuihin lisäsäännöksiin ja osin pantaviksi johtosäännössä tuonempana olevaan pykälään, jota vastoin ehdotuksen 5 §, joka koskee johtajan tehtäviä, joita Kamari on jonkun verran laajentanut, on otettu tähän pykälään.

Konttorin ehdotuksen 6, 7, 10 ja 11 §:n, jotka vastaavat Kamarin ehdotuksen 5, 7, 8 ja 9 §:ä, on Kamari pysyttänyt sinällään.

Sen johdosta että ehdotuksen 4 §:n sanamuotoa on muutettu, on kahden jälkimmäisen momentin säännökset, jotka koskevat johtajalle ja aktuaarille tulevaa irtisanomisaikaa sekä millä tavalla laskuapulaiset ja ylimääräinen henkilökunta toimeensa otetaan ja siitä erotetaan, yhdistetty uudeksi 6 §:ksi.

Vihdoin on 8 §, joka koskee johtajan ja aktuaarin palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta, poistettu, koska tästä jo on säännöksiä Kaupunginvaltuuston syyskuun 27 päivänä 1910 tekemässä päätöksessä.

Erinäisiä tässä mainitsemattomia muutoksia on tehty soveliaisuussyistä.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Kamari ehdottaa, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

vahvistaa Kamarin valmistamat tähän liitetyt ehdotukset kaupungin Tilastollisen konttorin johtosäännöksi sekä lisäsäännöksi Valtuuston syyskuun 27 päivänä 1910 tekemään päätökseen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Ehdotus Helsingin kaupungin Tilastollisen konttorin Johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin Tilastollisella konttorilla, joka on kaupungin Rahatoimikamarin alainen, on tarkoituksena koota, järjestää ja julkaista tilastollisia ja muita tietoja Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta sekä sen väestö-, taloudellisista, yhteiskunnallisista, sivistys- ja muista oloista.

2 §.

Konttorin tehtävänä on:

- 1) vuosittain laatia ja julkaista Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja;
- 2) vuosittain laatia ja julkaista kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta;
- 3) vuosittain laatia ja julkaista Helsingin kaupungin terveyden- ja sairaanhoitotilasto;
- 4) vähintäänkin joka kolmas vuosi laatia ja julkaista Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri;
- 5) Kaupunginvaltuuston, Maistraatin tai Rahatoimikamarin määräyksestä toimittaa tilastollisia erikoistutkimuksia;
- 6) antaa kaupungin viranomaisille ilmoituksia käytettävissä olevien tilastotietojen pohjalla;
- 7) vaihtamalla Konttorin julkaisuja muiden koti- ja ulkomaisten laitosten julkaisuihin sekä ostamalla hankkia Konttorille tarpeellinen kirjallisuus.

3 §.

Konttorin vakinaisena henkilökuntana on johtaja ja aktuaari sekä laskuapulaisia. Tarvittaessa voidaan Konttoriin myös ottaa ylimääräistä palveluskuntaa.

4 §.

Johtajalla, joka ei ole oikeutettu pitämään muuta tointa, joka saattaa olla esteeksi hänen virkatoiminnalleen, on, samalla kun hänen tulee ottaa osaa Konttorissa suoritettavaan työhön, velvollisuutena:

- 1) johtaa ja valvoo tehtäviä sekä jakaa ne henkilökunnan kesken;
- 2) Rahatoimikamarille tilivelvollisena hoitaa Konttorin tarverahoja;
- 3) kutsuttaessa olla asiantuntijana saapuvilla kunnallisten hallitusten ja lautakuntain kokouksissa ja muutoin valvoo kunnallistilaston etuja.

5 §.

Aktuaarin velvollisuutena on:

- 1) johtajan ohjeen mukaan olla hänelle apuna Konttorissa suoritettavissa töissä;
- 2) hoitaa Konttorin reistraattorin tehtäviä;

- 3) hoitaa Konttorin kirjastoa ja arkistoa;
- 4) huolehtia Konttorin julkaisujen vaihdosta muiden koti- ja ulkomaisten laitosten kanssa;
- 5) johtajan ollessa laillisesti estettynä hoitaa hänenkin tehtäviään.

6 §.

Johtaja ja aktuaari otetaan toimeensa sillä tavoin kuin siitä on erittäin säädetty epämääräiseksi ajaksi kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisajalla.

Laskuapulaiset ja ylimääräisen palveluskunnan ottaa ja erottaa johtaja.

7 §.

Johtaja, aktuaari ja vakinaiset laskuapulaiset saavat vuosittain palkkaetujensa vähennettä, eivät kuitenkaan molemmat ensinmainitut yhtäikaa, kuukauden kesälomaa.

8 §.

Kaupungin hallitukset, lautakunnat ja muut kunnalliset viranomaiset ovat oikeutetut Konttorin kirjastosta saaman lainoja.

9 §.

Konttori pidetään yleisölle avoinna kaikkina arkipäivinä Rahatoimikamarin määräämänä aikana.

Lisäsäännöksiä Kaupunginvaltuuston syyskuun 27 päivänä 1910 tekemään päätökseen Tilastollisen konttorin perustamisesta.

- 1) Kaupungin Tilastollisen konttorin johtajan nimittää virkaan Kaupunginvaltuusto. Hakemusaika on kolmekymmentä päivää, ja hakemuskirjat jätetään Rahatoimikamariin, joka ne lähettää oman lausuntonsa kera Kaupunginvaltuustolle.
 - 2) Aktuaarin nimittää virkaan Rahatoimikamari viran oltua kolmekymmentä päivää julistettuna avoimena haettavaksi ja Konttorin johtajan annettua hakemuksista lausuntonsa.
 - 3) Kaupungin hallitukset, lautakunnat ja muut kunnallisviranomaiset ovat velvolliset, Tilastollisen konttorin pyynnöstä, itsekukin toimialtaan sille antamaan halutut tiedot.
-

Liite.

HELSINGIN KAUPUNGIN

TILASTOLLINEN KONTTORI*Helsingissä,**tammik. 14 p:nä 1911.*

N:o 1.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kaupunginvaltuuston viime syyskuun 27 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti saa Helsingin kaupungin Tilastollinen konttori täten kunnioittaen Rahatoimikamarille lähettää ehdotuksen Konttorin johtosäännöksi sekä samalla ehdotukseen yleensä ja erinäisiin sen yksityiskohtiin nähden kunnioittaen huomauttaa seuraavaa:

Puheenalaisen johtosäännön laatimisessa on tehtävä enimmältä osalta käsittänyt niiden ehdotusten ja toivomusten järjestämistä ja muodostelua, joita yleisin sanoin on esitetty Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean toukokuun 24 päivänä 1910 antamassa mietinnössä N:o 4 kunnallisen tilastokonttorin perustamisesta, ja on johtosäännössä pääasiallisesti varteen otettu komitean esittämät näkökohdat sinänsä. Ohjeena on sen ohella käytetty erinäisten koti- ja ulkomaisten tilastollisten laitosten johtosääntöjä, etusijassa Tukholman kaupungin Tilastollisen konttorin, johon viimeksi mainittuun Konttori likinnä on monessa kohden verrattavissa. Yleishuomautuksena on kuitenkin mainittava, että Konttori on, kun sen vastaisen toiminnan suunta ja laajuus eivät vielä ole joka kohdassa aivan tarkoin määriteltävissä, katsonut sopivimmaksi olla johtosääntöön toistaiseksi ottamatta ylen monilukuisia yksityisseikkoja, pitäen monessa tapauksessa verraten häilyvää sanamuotoa parempana.

Ne kohdat, joissa on tehty oleellisia lisäyksiä taikka muutoksia mainitun komitean laatimaan ehdotukseen, esitetään tässä lyhyesti tarpeellisten perustelujen ohella.

2 §:n 4 momenttiin on Helsingin kaupungin kunnalliskalenteriin nähden lisätty määräys, että kalenteri on julkaistava ainakin joka kolmas vuosi. Tällä on tarkoitettu turvata kalenterin ajoittainen ilmestyminen, mutta samalla varattu mahdollisuus sen julkaisemiseen useamminkin kuin mainituin väliajoin.

Samana pykälän 7 mom. koskee erästä Konttorin toiminnan puolta, josta ei ole ollut aikaisemmin puhetta, nimittäin toimenpiteitä tilastollisen ammattikirjaston hankkimiseksi. Tuollaista kirjastoa täytyy nimittäin pitää tärkeänä, jopa välttämättömänäkin apuneuvona jokaiselle tilastolliselle virastolle, joka haluaa seurata ja käyttää hyödykseen kehitystä sekä tieteellisen että käytännöllisen tilaston alalla. Kun Konttori, jonka joka tapauksessa on, osaltaan levittääkseen maamme ja eritoten Helsingin kaupungin olojen tuntemista, lähetettävä julkaisunsa ulkomaisillekin tilastollisille laitoksille, varmasti voi edellyttää kansainvälisen tavan mukaan saavansa näiltä sijaan vastaavat julkaisut maksutta, ei Konttorin

ulkomaisen kirjaston pääosan hankkimisesta koituisi minkäänlaisia kustannuksia. Suurin osa sitä kotimaistakin kirjallisuutta, jota Konttori tarvitsee, voitaisiin hankkia julkaisuja vaihtamalla. Niinpä voinee Konttori tällä tavoin kutakuinkin varmasti saada maamme virallisen tilaston eri sarjat. Niinikään tulisi Konttorin koettaa maaseutukaupungeista vaihton nojalla saada siellä julkaistut erilaatuiset kunnalliset painotuotteet, joten kustannukset tämän kirjallisuuden hankkimisesta rajoittuisivat Konttorin omien julkaisujen postimaksuihin. Välttämätöntä on Konttorin mielestä niinikään, että kirjastoa sen lisäksi vähitellen täydennetään ostoilla ja että niin vaihtamalla saatu kuin ostettukin kirjallisuus pannaan säilyvään kuntoon sitomalla. Kirjastokustannukset olisi suoritettava Konttorin tarverahoista ja kirjaston hoito, niinkuin 6 §:n 3 momentissa ehdotetaankin, annettava aktuaarin toimeksi. — Jotta kirjastosta olisi ei ainoastaan Konttorille, vaan myös kunnallishallinnolle yleiseen mahdollisimman suurta hyötyä, olisi, niinkuin 10 §:ssä erittäin mainitaan, kunnan muille viranomaisille nimenomaan vakuutettava oikeus saada sieltä kirjalainoja.

2 §:n 8 momentin säännöksen tarkoituksena on panna Konttorin velvollisuudeksi ei ainoastaan huolehtiminen ennestään olevan kunnallistilaston ajanmukaisesta kehittämisestä ja parantamisesta, vaan myös aloitteen tekeminen uusien kunnallistilastollisten julkaisujen laatimiseen. Erittäin toivottavina tuollaisina julkaisuina ovat mainittavissa esim. kaupungin kauppaa, sen teollisuutta ja työväenoloja käsittelevät vuosijulkaisut sekä, ehken etusijassa, yleiset senlaatuiset kuukausi-, mahdollisesti myös viikkojulkaisut, joita useimpain Europan suurempain kaupunkien tilastolliset toimistot julkaisevat. Vähäisen työvoimansa johdosta ei Konttori valitettavasti toistaiseksi voi ehdottaa muiden kuin 2 §:ssä mainittujen kunnallistilastollisten julkaisujen toimittamista.

4 §:än on, muuttamalla edellämainitussa komitean mietinnössä olevaa ehdotusta, otettu määräys että Konttorin johtaja (ei Rahatoimikamari) ottaa ja erottaa laskuapulaiset. Paitsi että tuollainen järjestys on maamme muissa tilastollisissa virastoissa, esim. Tilastollisessa päätoimistossa, Tullihallituksen tilastollisessa konttorissa, Valtionrautateiden tilastollisessa konttorissa y. m. vallitsevan käytännön mukainen, on tässä erikoistapauksessa huomattava, että Konttorin apulaiset ovat sangen harvalukuiset — toistaiseksi ainoastaan kaksi henkilöä — ja että sentähden on erittäin tärkeätä että johtaja, kun töiden jakoon nähden ei ole valinnan varaa, voi mieskohtaisen arvostelunsa perustuksella empimättä luottaa jokaisen apulaisen kelvollisuuteen ja kykyyn sekä olla varma hyvästä persoonallisesta yhteistyöstä heidän kanssaan. Tämä tarkoitus on Konttorin mielestä varmimmin saavutettavissa, jos johtajalle myönnetään oikeus itse ottaa vakinaiset laskuapulaiset samoin kuin myös mahdollisesti tarpeellisen ylimääräisen palveluskunnan. Samaan suuntaan käy Rahatoimikonttorinkin viime elokuun 24 päivänä antama lausunto. — Konttorilt ei ole tässä jäänyt huomaamatta, että Kaupunginvaltuusto päättäessään Konttorin perustamisesta on yhtynyt ponteen, joka m. m. sisältää että Konttorin vakinainen henkilökunta olisi Rahatoimikamarin asetettava, mutta Konttori puolestaan pitää tätä kohtaa niin tärkeänä, että sen muuttaminen mainittuun suuntaan olisi täysin perusteltu.

5 ja 6 §:ssä on johtajan ja aktuaarin virkatehtävät tarkemmin määritelty, kuitenkin niin että johtajalle on varattu täysi vapaus mitä tulee oikeuteen jakaa Konttorin päätyöt (2 §:n 1—4 momentissa mainitut) henkilökunnan kesken. Mitä 5 §:n 2 momenttiin otettuun tarverahain hoitoa koskevaan määräykseen tulee, on näyttänyt sovelialta että johtaja hoitaa ainoastaan tätä osaa Konttorin vuosirahansääntöön otetuista määrärahoista, jota vastoin Konttorin muiden määräraha-hoito olisi Rahatoimikamarin asiaana.

7 §:ssä on Konttorin vakinaiselle henkilökunnalle vakuutettu tavanmukainen kesäloma, johon nähden aikaisemmin ei ole ollut mitään ehdotusta. Johtajan virkavapauden aikana hoitaisi, 6 §:n 5 momentin mukaan, aktuaari hänen tehtäviään.

Ehdotuksen muihin yksityiskohtiin nähden ei liene erityistä perustelua tarpeen. Ne ovat osin verraten vähän tärkeitä, osin käy syy niiden säätämiseen selville välittömästi asian luonnosta.

Harald Dalström.

Ehdotus Helsingin kaupungin Tilastollisen konttorin Johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin Tilastollisella konttorilla, joka on kaupungin Rahatoimikamarin alainen, on tarkoituksena koota, järjestää ja julkaista tilastollisia ja muita tietoja Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta sekä sen väestö-, taloudellisista, yhteiskunnallisista, sivistys- ja muista oloista.

2 §.

Konttorin tehtävänä on:

- 1) vuosittain laatia ja julkaista Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja;
- 2) vuosittain laatia ja julkaista kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta;
- 3) vuosittain laatia ja julkaista Helsingin kaupungin terveyden- ja sairaanhoito-tilasto;
- 4) vähintäänkin joka kolmas vuosi laatia ja julkaista Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri;
- 5) Kaupunginvaltuuston, Maistraatin tai Rahatoimikamarin määräyksestä toimittaa Helsingin kaupungin koskevia tilastollisia erikoistutkimuksia;
- 6) antaa kaupungin viranomaisille ilmoituksia käytettävissä olevien tilastotietojen pohjalla;
- 7) vaihtamalla Konttorin julkaisuja muiden koti- ja ulkomaisten laitosten julkaisuihin sekä ostamalla hankkia Konttorille tarpeellinen kirjallisuus;

8) huolehtia kunnallistilaston jatkuvasta kehittymisestä yhä suurempaan täydellisyyteen, selväpiirteisyyteen ja tarkkuuteen sekä sitä varten Rahatoimikamarille tehdä ne esitykset ja ehdotukset, jotka tarpeelliseksi katsotaan.

3 §.

Konttorin vakinaisena henkilökuntana on johtaja, aktuaari sekä tarpeellinen määrä laskuapulaisia.

Tarvittaessa voidaan Konttoriin myös ottaa ylimääräistä palveluskuntaa.

Konttorin palvelustoimia hoitaa vahtimestari.

4 §.

Johtajan, joka ei ole oikeutettu pitämään muuta tointa, joka on esteeksi hänen virkatoiminnalleen, valitsee Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin julistettua viran avonaisena haettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluessa ja sittenkun Rahatoimikamari on jotakin hakijoista virkaan puoltanut.

Aktuaarin nimittää virkaan Rahatoimikamari, sittenkun virka sen toimesta on ollut julistettu kolmenkymmenen päivän kuluessa avonaisena haettavaksi ja johtaja on puoltanut jotakin hakijoista virkaan.

Sekä johtaja että aktuaari otetaan epämääräiseksi ajaksi ja kuuden kuukauden irtisanomis ajalla.

Laskuapulaiset sekä mahdollisesti tarpeellisen ylimääräisen palveluskunnan ynnä vahtimestarin ottaa ja erottaa johtaja.

5 §.

Johtajan velvollisuutena on:

- 1) johtaa ja valvoo Konttorin työtä sekä itse ottaa siihen osaa, niin myös jakaa eri tehtävät henkilökunnan kesken;
- 2) Rahatoimikamarille tilivelvollisena hoitaa Konttorin tarverahoja;
- 3) hoitaa Konttorin ulkomainen kirjeenvaihto;
- 4) kutsuttaessa olla asiantuntijana saapuvilla kunnallisten hallitusten ja lautakuntain kokouksissa, joissa tilastoluontoisia asioita käsitellään;
- 5) muutoin valvoo kunnallistilaston etuja.

6 §.

Aktuaarin velvollisuutena on:

- 1) johtajan ohjeen mukaan olla hänelle apuna Konttorissa suoritettavissa töissä;
- 2) hoitaa Konttorin reistraattorin tehtäviä;
- 3) hoitaa Konttorin kirjastoa ja arkistoa;
- 4) huolehtia Konttorin julkaisujen vaihdosta muiden koti- ja ulkomaisten laitosten kanssa;
- 5) johtajan ollessa laillisesti estettynä hoitaa hänenkin tehtäviään.

7 §.

Johtaja, aktuaari ja vakinaiset laskuapulaiset saavat vuosittain palkkaetujensa vähenemättä, eivät kuitenkaan molemmat ensinmainitut yhtäikää, kuukauden kesälomaa.

8 §.

Johtaja ja aktuaari ovat viiden vuoden palveluksesta oikeutetut saamaan palkan-
korotusta 10 % ja kymmenen vuoden palveluksesta vieläkin 10 % pohjapalkastaan.

9 §.

Konttorin toiminnalle tarpeellisten tietojen hankkimiseksi on Konttorilla oikeus olla välittömässä kirjeenvaihdossa koti- ja ulkomaisten laitosten kanssa, ja kaupungin hallitukset, lautakunnat ja muut kunnallisviranomaiset ovat velvolliset Konttorille antamaan tietoja hoidettavinaan olevista kunnallishallinnon haaroista.

10 §.

Kaupungin hallitukset, lautakunnat ja muut kunnallisviranomaiset ovat oikeutetut Konttorin kirjastosta saamaan lainoja.

11 §.

Konttori pidetään yleisölle avoinna kaikkina arkipäivinä Rahatoimikamarin määräämänä aikana.

Helsingin kaupungin Tilastollisessa konttorissa tammikuun 14 päivänä 1911.

Harald Dalström.

*Esitys Seurasaaren erään osan luovuttamisesta
ulkoilmamuseota varten.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI,

Maalisk. 23 p:nä 1911.

N:o 201.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Suomen Valtiopäivät olivat alamaaisessa kirjeessään marraskuun 16 p:ltä 1909 pyytäneet hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin ulkoilmamuseon perustamiseksi uuden kansallismuseon yhteyteen ja että kymmenen vuoden ajaksi, vuoden 1910 alusta lukien, myönnettäisiin tarkoitusta varten vuotuinen 10,000 markan suuruinen siirtomääräraha, on Keisarillinen Senaatti, sittenkun Arkeologinen Toimikunta oli antanut siltä asiassa vaaditun alamaisen lausunnon, kirjeessään joulukuun 1 p:ltä 1910 käsenyt Arkeologista Toimikuntaa hankkimaan herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä tiedon siitä olisiko kaupunki — siinä tapauksessa että valtio ryhtyisi toimenpiteeseen ulkoilmamuseon aikaansaamiseksi yllämainitun suunnitelman mukaan — halukas tätä museota varten maksuttomasti luovuttamaan sopivan paikan, mieluummin Helsingin Anniskeluosakeyhtiön nykyään vuokraamalla, kaupungille kuuluvalla Seurasaarella, sekä takamaan valtiolle oikeuden saada käyttää paikkaa niin kauan kuin ulkoilmamuseota siellä ylläpidettäisiin, kuin myöskin siitä, missä määrin Helsingin kaupunki olisi halukas ottamaan osaa ulkoilmamuseon vuotuisiin ylläpitokustannuksiin ja asunnon rakentamiseen museon vahdille; ja Arkeologinen Toimikunta tämän johdosta herroille Kaupunginvaltuusmiehille mainitun joulukuun 15 p:nä lähettämässään kirjeessä pyytänyt tietoa yllämainitussa suhteessa.

Lähteellään tämän vuoden tammikuun 2 p:ltä on Kaupunginvaltuusto sitten kehoittanut Rahatoimikamaria antamaan lausunnon tässä asiassa.

Tämän lähetteen vastaanotettuaan on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi varata Helsingin Anniskeluoskeyhtiölle tilaisuuden lausunnon antamiseen Arkeologisen Toimikunnan nyt puheenalaisesta esityksestä, ja on mainittu Hallitus nyttemmin antanut Rahatoimikamarille pyydetyn lausunnon tämän maaliskuun 8 p:nä lähettämässään kirjeessä.

Tässä lausunnossa esittää Hallitus että, jos kohta sopivaa tilaa ulkoilmamuseota varten olikin saatavissa Seurasaarella, Hallitus kuitenkin piti epäiltävänä museon sijoittamisen ja vastaisen laajentamisen tarkoituksenmukaisuutta tälle saarelle. Saari, joka

on ehkä luonnonihanin kaupungin omistamista saarista, tulisi näet Hallituksen arvelun mukaan nyt kyseenalaisen paloittamisen ja käyttämisen kautta melkoisessa määrässä kärsimään sekä kokonaisvaikutukseensa että tehtävänsä nähden kaupungin asukkaiden kansanpuistona. Tämän vuoksi katsoo Hallitus, että olisi toivottavaa ja olojen vaatimaa, että ehdotus museon Seurasaarelle sijoittamisesta hyljättäisiin. Mutta sen tapauksen varalta, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet jostakin syystä katsoisivat, että museo mieluummin olisi sijoitettava Seurasaarelle, selittää Hallitus, täysin käsittäen tulevan museon kulttuurihistoriallisen merkityksen, olevansa halukas noudattamaan Valtuuston toivomusta ja Anniskeluosakeyhtiön puolesta, Seurasaaren vuokraajana, luopumaan siitä alueesta, jonka Arkeologinen Toimikunta on Rahatoimikamarille selittänyt tarvitsevansa kyseenalaista tarkoitusta varten, nimittäin myötäseuraavalla kartalla punaisella värillä rajoitetun osan saarta, joka on pohjoispuolella olevan sillan ja eteläpuolella olevan suuren urheilukentän välillä sekä itäänpäin niin kutsutusta suuresta ajotiestä.

Tämän alueen luovuttamista varten on Hallitus kuitenkin katsonut olevan asetettava seuraavat ehdot, nimittäin:

että alueiden välistä rajaviivaa ei olisi vedettävä aivan kiinni vaan viisi metriä itäänpäin yllämainitusta suuresta ajotiestä;

että aluetta, siksi kunnes sitä museotarkoituksia varten kokonaan tarvittaisiin, ei olisi kokonaan aidattava, ja tulisi yleisön saada maksutta vapaasti liikkua alueen aitaamattomalla osalla;

että tulevaisuudessa mahdollisesti tarvittava aita olisi yksinomaan Arkeologisen Toimikunnan tai museon hallinnon kustannettava ja ylläpidettävä;

että, siksi kunnes alue olisi saaren muusta osasta aidalla eroittamatta, venheitä ja muita aluksia ei saisi kieltää maihin nousemasta alueeseen kuuluvalla rannalle; sekä

että alueella olevaa metsää ei saisi, paitsi poikkeustapauksissa joltakin vähäiseltä osalta, hakata, yhtä vähän kuin jalompiakaan Anniskeluyhtiön toimesta istutettuja puita saisi etnograafisessa tarkoituksessa poistaa.

Sen johdosta että Arkeologinen Toimikunta on Rahatoimikamarille lausunut toivottavaksi että mantereen ja saaren välillä olevaa siltaa saisi käyttää hevosliikettä varten, on Hallitus lausunut että kysymyksen tästä ja niin kutsutun suuren ajotien käyttämisestä pitäisi riippua erityisestä yhtiön ja museonhallinnon välillä tehdystä sopimuksesta.

Vihdoin esittää Hallitus että se ainoastaan edellyttämällä, että määrätty osa saaresta annetaan Arkeologisen Toimikunnan käytettäväksi sekä että yllämainitut toivomukset, mikäli mahdollista, otetaan asianomaisesti huomioon, katsoo voivansa puoltaa ulkoilmamuseon järjestämistä Seurasaarelle.

Poikkeavan mielipiteen on lausunut hallituksenjäsen herra H. Hertzberg, joka ei tahtonut puoltaa saaren osan luovuttamista mainittua tarkoitusta varten vaan katsoi olevan saaren kauneuden säilyttämiseksi tarkoituksenmukaisempaa että Arkeologinen Toimikunta joka tapauksessa, kun lisätilaa museota varten tarvittaisiin, kääntyisi anniskeluyhtiön hallituksen puoleen ja neuvottelisi tämän kanssa paikan valitsemisesta, jota menettelyä museokysymyksen syntyessä näytti pitävän sovelluttua.

Ehdotuksen etnograafisen ulkoilmamuseon järjestämisestä Seurasaaren herätti kuten tietty jo vuonna 1907 Antellin kokoelmain hoitoa varten oleva Valtuuskunta ja tarkoitti se silloin että sopiville paikoille saaren eri osiin sijoitettaisiin museoon kuuluvat rakennukset ja rakennusryhmät. Helsingin Anniskeluosakeyhtiön silloinen Johtokunta katsoi tämän suunnitelman kaikinpuolin soveltuvan siihen tarkoitukseen, jota varten Seurasaari oli yhtiölle vuokrattu. Rahatoimikamarin puoltolauseen nojalla päätti Kaupunginvaltuusto mainitun vuoden huhtikuun 9 p:nä ilmoittaa, ettei Valtuuston puolelta ollut mitään estettä olemassa ehdotetun järjestyksen aikaansaamiseksi, kuitenkin edellyttämällä että sopimus tästä tehtäisiin Seurasaaren vuokraajan Anniskeluosakeyhtiön kanssa. Samalla määräsi Kaupunginvaltuusto, etteivät tämän sopimuksen oikeusvaikutukset saisi jatkua kaupungin ja yhtiön välillä maaliskuun 29 p:nä 1889 tehtyä sopimusta pitemmälle, jonka mukaan Seurasaaren vuokraoikeus päättyy toukokuun 1 p:nä 1919.

Vuonna 1908 ehdotti Valtuuskunta, joka katsoi hankkeen käytännöllisen toteuttamisen olevan sen varsinaisen tehtävän ulkopuolella, että Valtiopäivät tekisivät alamaisen esityksen siitä että Hallitus ottaisi huostaansa kysymyksen aijotun ulkoilmamuseon perustamisesta, järjestämisestä ja hallinnosta sekä että Valtio myöskin pitäisi huolta museota varten ostettujen ja lahjoitettujen rakennusten Helsinkiin siirtämisestä. Kysymys ei kuitenkaan joutunut kumpaistenkaan vuoden 1909 Valtiopäivien käsiteltäväksi. Seuraavana vuonna ryhtyi Valtuuskunta toimenpiteeseen muuttaakseen Seurasaarelle m. m. museolle lahjoitetut 1700-luvun keskipaikoilta polveutuvat Niemelän torpan rakennukset Konginkankaan pitäjässä, jota tarkoitusta varten eräs täällä asuva henkilö oli lahjoittanut 5,000 markkaa. Sittenkun 1909 vuoden Valtiopäivät olivat sittemmin aikaisemmin mainitussa kirjeessään sanotun vuoden marraskuun 16 p:ltä lausuneet toivomuksen, että Valtio edelleen kehittäisi näin alettua hanketta, on Antellin kokoelmain hoitoa varten oleva Valtuuskunta kirjeessään saman kuukauden 19 p:ltä esittänyt että Arkeologinen Toimikunta, jonka alaan ulkoilmamuseo kansallismuseon kansatieteellisen osaston täydennyksenä oikeastaan kuului, ottaisi huostaansa ulkoilmamuseon hallinnon; ja jätti Valtuuskunta samalla Arkeologiselle Toimikunnalle kaikki Seurasaarella museota varten rakennetut rakennukset, jotka kaikki sijaitsevat Arkeologisen Toimikunnan nyt pyytämällä alueella.

Ylläolevasta käy ilmi että Antellin kokoelmain hoitoa varten oleva Valtuuskunta on nyttemmin jättänyt hankkeen toteuttamisen Arkeologiselle Toimikunnalle sekä että tämä viranomainen ei enää pidä kiinni alkuperäisestä suunnitelmasta, jonka mukaan museoesineet sijoitettaisiin erilleen saaren eri osiin, vaan on sitä mieltä, että määrätty alue on mainittua tarkoitusta varten osoitettava museonhallinnon käytettäväksi. Jos tästä saadaan sopimus aikaan on aikaisempi Valtuuskunnan kanssa tehty sopimus katsottava rauenneeksi.

Arkeologisen Toimikunnan nyt puheenalaista esitystä harkitessa on Rahatoimikamarissa ollut ainoastaan yksi ajatus vallalla suunnitellun ulkoilmamuseon isänmaallisesta kulttuurimerkityksestä, joka ei ainoastaan tule tyydyttämään tieteellisiä harrastuksia vaan on myös suurelle yleisölle ajottuna opettavana ja kasvattavana laitoksena; kuin myöskin kaupungin velvollisuudesta tukea ja helpottaa hankkeen toteuttamista. Ainoastaan museon Seurasaarelle sijoittamisen soveliaisuudesta on erimielisyyttä ollut sikäli että Kamarin yksi jäsen ei ole pitänyt onnistuneena kansanpuiston ja ulkoilmamuseon yhdistämistä, joten saaren melkoinen osa menettäisi tarkoituksestaan, jota varten se oikeastaan on ajottu. Vastoin näitä epäilyksiä on Kamarin enemmistö katsonut että Seurasaari meren rannalla olevaan asemaansa sekä maanpinnan ja kasvullisuuden laatuun katsoen tarjoaa sopivimman paikan kyseenalaista tarkoitusta varten, sekä että museon yhdistäminen käy hyvin päinsä puiston kanssa. Suunniteltu laitos tulisi myöskin enemmistön mielipiteen mukaan, häiritsemättä saaren kauneuden kokonaisvaikutusta, olemaan kansanpuiston melkoisena vetovoimana sekä edistämään siellä kävijäin lukumäärää.

Tämän vuoksi on Rahatoimikamari katsonut että kaupungin tulee, mikäli sille kuuluu, myötävaikuttaa siihen että nyt kyseenalinen Seurasaaren alue maksuttomasti luovutetaan Valtiolle suunnitellun ulkoilmamuseon perustamista varten. Sitä varten olisi ennen kaikkea kaupungin valtuutettava Helsingin Anniskeluosakeyhtiö Valtiolle luovuttamaan kyseenalaisen alueen yhtiön vuokrasopimuksen vielä voimassa olevaksi ajaksi eli toukokuun 1 p:ään 1919. Valtion ja yhtiön välistä sopimusta tehdessä näyttävät myöskin yhtiön hallituksen kirjeessään tämän kuun 8 p:ltä asettamat ehdot ja toivomukset olevan otettava huomioon.

Kun kuitenkin puheenalaisen maa-alueen pysyväinen hallintaoikeus lienee Valtion määrärahan edellytyksenä, katsoo Rahatoimikamari, että takeita sitä varten olisi jo nyt kaupunginviranomaisten puolelta annettava. Rahatoimikamari ei ole kuitenkaan katsonut voivansa ehdottaa että kaupunki Valtiolle, kuten Arkeologisen Toimikunnan esityksessä mainitaan, takaisi rajattoman käyttöoikeuden aluetta varten niinkauan kuin ulkoilmamuseota paikalla ylläpidetään. Kamarin mielestä ei olisi hyvin harkittua, että määräämättömäksi ajaksi sidotaan kaupungin käyttöoikeus nyt puheenalaiseen maapalaan, joka vastaisuudessa kun Seurasaarta ei enää käytetä kansanpuistoksi, saattaa käydä välttämättömäksi jonkun tärkeän kunnallisen tarkoituksen tyydyttämiseksi. Rahatoimikamari on sentähden tahtonut esittää että Valtiolle myönnettäisiin alueen maksuton käyttöoikeus kyseenalaista tarkoitusta varten esimerkiksi kahdenkymmenen vuoden ajaksi Anniskeluyhtiön vuokra-ajan päättymisestä eteenpäin, mikä luonnollisesti ei estäisi vuokraa edelleen pidentästä, jos kaupunki ei tarvitsisi paikkaa v. 1939.

Ehdoista ja välipuheista, joita kaupungin puolelta aluetta Valtiolle luovutettaessa olisi muuten asetettava, on Kamarin mielestä vielä liian aikaistaa antaa lausuntoaan. Kysymys tästä näyttävä pitävän jäädä vuoteen 1919, jolloin lopullinen sopimus Valtion kanssa olisi tehtävä.

Mitä vihdoin tulee Arkeologisen Toimikunnan kirjeessä mainittuun kysymykseen, missä määrin Helsingin kaupunki olisi halukas ottamaan osaa ulkoilmamuseon vuotui-

siin ylläpitokustannuksiin sekä museon vahdin asunnon rakentamiseen, on Rahatoimikamarin mielestä epäilyksen alaista voidaanko kaupunkia kohtuudella rasittaa tällaisilla menoilla. Kun toistaiseksi puuttuu kokonaan selvitystä näiden kustannusten suuruudesta, ei Kamari asian nykyisessä vaiheessa voi ryhtyä arvostelevaan tätä kysymystä, joka näyttää olevan jätettävä riippumaan Valtion ja kaupungin välisestä vastaisesta sopimuksesta.

Sen nojalla mitä yllä on esitetty saa Rasatoimikamari nöyrästi ehdottaa että herrat Kaupunginvaltuusmiehet ilmoittaisivat vastaukseksi Arkeologisen Toimikunnan nyt puheenalaiseen esitykseen

että Kaupunginvaltuusto puolestaan suostuu siihen että myötäseuraavalla kartalla lähemmin osoitetun noin 10 hehtaarin laajuisen Seurasaaren alueen Helsingin Anniskeluosakeyhtiö, saaren nykyisenä vuokraajana, luovuttaa Valtiolle suunnitellun ulkoilmamuseon perustamista varten kaupungin ja yhtiön välillä päätetyn vuokrasopimuksen päättymisaikaan toukokuun 1 p:ään 1919 asti, edellyttämällä kuitenkin että sopimus tästä voidaan tehdä yhtiön kanssa; sekä

että Kaupunginvaltuusto tämän lisäksi takaa Valtiolle sanotun alueen maksuttoman käyttöoikeuden kahdenkymmenen vuoden ajaksi, äskenmainitusta päivästä lukien.

Arkeologiselle Toimikunnalle lähetettävässä vastauskirjeessä olisi myöskin mainittava.

että lopullinen sopimus valtion kanssa alueen luovuttamisesta ja lähemmistä ehdoista tultaisiin vastedes tekemään; sekä

että kysymyksen kaupungin osanottamisesta ulkoilmamuseon vuotuisiin ylläpitokustannuksiin ja museonvahdin asunnon rakentamiseen tulisivat kaupunginviranomaiset ottamaan aikanaan harkittavakseen sittenkun selvitys olisi saatu näiden kustannusten määrästä.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

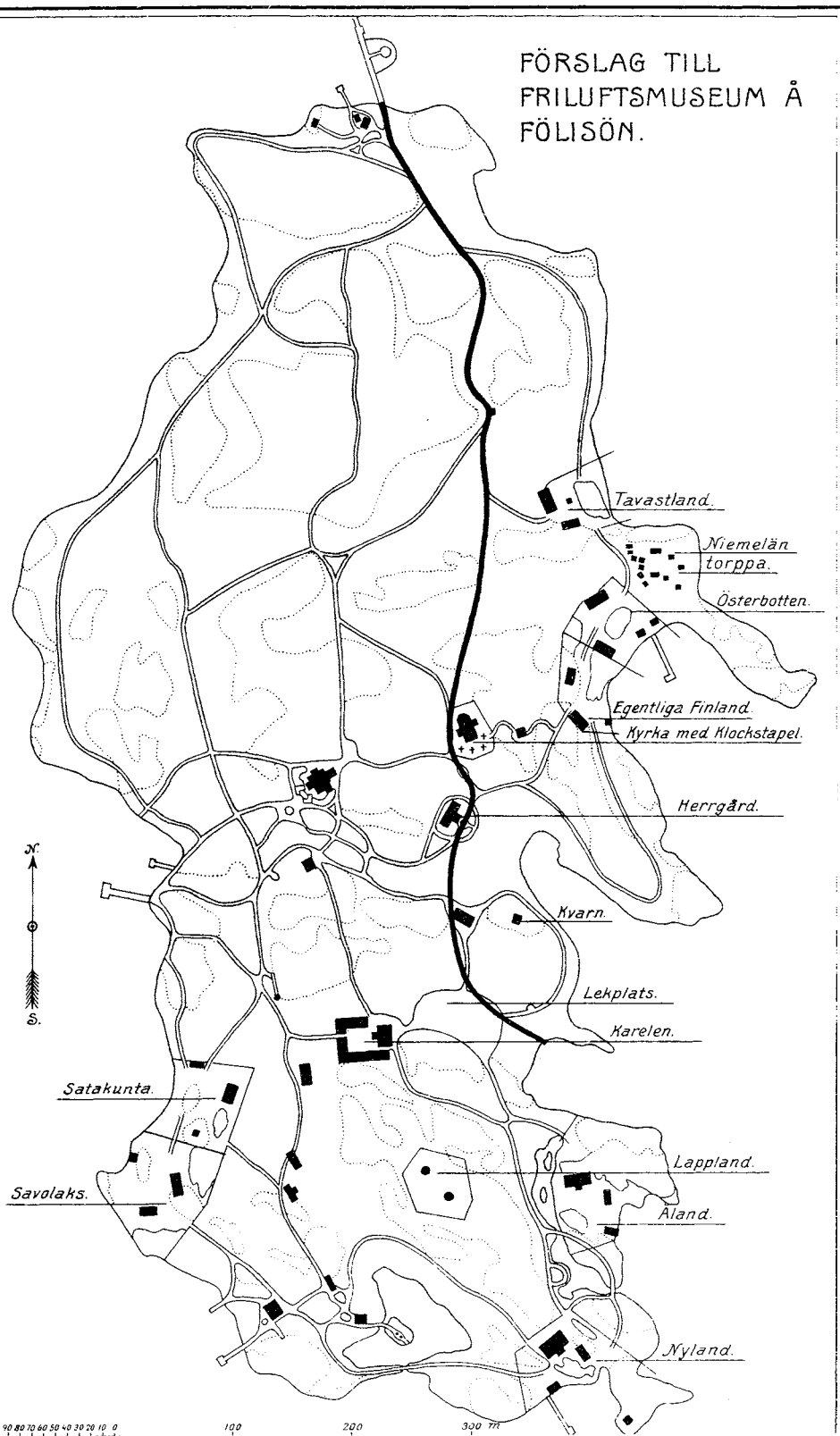
Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

John Ugglä.

v. t.

FÖRSLAG TILL
FRILUFTSMUSEUM Å
FÖLISÖN.

100 90 80 70 60 50 40 30 20 10 0

100 200 300 M

Asiakirjoja tehdyn hakemuksen johdosta, joka koskee tavarain maksutonta oloaikaa kaupungin pakka-huoneessa.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan viime syyskuun 6 p:ltä näyttävät etelä-sataman laiturien tavaravarikkojen käyttämisaikaa koskevat järjestyssäännöt olevan seuraavat:

I. Jos tavara käytellään tullissa Helsingissä, tai saapuvan asiakirjan, kuten lastikirjan, manifestin tai konnosementin mukaan on tarkoitettu Helsinkiä varten, on kaksi maksutonta oloaikaa:

a) *neljä päivää* jos tavara on tullista vapaa tai on se kapa-kalaa, suolattua silliä ja breslingiä tynnyreissä sekä tankorautaa ja terästä, ankkureja ja ketjuja, rautaputkea, koneita, höyrypannuja ja muuta sen kaltaista raskasta ja tilaottavaa metallitavaraa, kuin myöskin puuta pölkyissä ja pölkäreissä, raaka-aineita tehtaita varten, kuten raakaa sokeria, villaa, tupakanlehtiä ja tupakanvarsia y. m. sekä siirappia, kaikenlaisia öljyjä tynnyreissä kuin myöskin tilaottavia siirtomaatavaroita, kun niitä paljottain tuodaan kerrallaan maahan; sekä

b) *kolme päivää* muulta, tässä luettelemattomalta n. k. «pakkahuonetavaralta».

II. Jos tavara yllämainittujen lastikirjain mukaan on toisiin paikkakuntiin tarkoitettu eikä täällä käytellä tullissa, on maksuton oloaika:

a) *neljä päivää*, jos tavara lähetetään täältä rautateitse; sekä

b) *neljätoista päivää* jos tavarain edelleen lähettäminen tapahtuu vesitse.

Aika lasketaan siitä milloin laiva on *lopettanut* purkamisensa.

On ilmeistä että näiden lisäysten tehtyä sanotut järjestyssäännöt eroavat niin paljon alkuperäisistä, että ne ehdottomasti ovat saatettavat perinpohjaisen uudestavalmistelun alaiseksi. Asiain niin ollen näyttää olevan syytä kiinnittää myöskin asiallisessa suhteessa vielä huomiota yllämainittuihin sääntöihin, jotka meidän käsityksemme mukaan osittain ovat erinäisissä suhteissa tarpeettoman ankaria, osittain sisältävät satunnaisuuksista johtuvan erilaisuuden muuten yhdenvertaisia lähetyksiä käytettäessä, jota valaisee seuraava:

1:o) Ne erilaiset oloajat tavaralle, joka täältä lähetetään rautateitse ja tavaralle, joka lähetetään vesitietä ovat syynä, että tavaralle, joka on määrätty tänne tulemaan ja lähetettäväksi sitten edelleen vesitietä toiselle paikkakunnalle tullikäyttelyoikeudella ja on esimerkiksi ollut tavaravarikossa täällä 10 päivää odottaen tilaisuutta, mutta

sitten, saamatta kuitenkaan sellaista tilaisuutta, lähetetäänkin edelleen rautateitse, pannaan vuokraa siltä ajalta, jonka se on ollut varikossa yli neljän päivän.

2) Lastikirjain osotteesta riippuva erilainen tavarankäyttely, joka täältä tullaamatta lähetetään, vaikuttaa, että esim. tavara, joka lastikirjan mukaan on lähetettävä täältä lähellä olevaan Porvoosen, saa maksutta olla varikossa neljätoista päivää kun taas tavaravälittäjälle tänne osoitettu ja Tornioon menevä tavara on lähetettävä edelleen kolmen tai neljän päivän kuluessa.

Ylläolevan nojalla rohkenevat allekirjoittaneet sentähden nöyrästi anoa, että Valtuusto ottaisi vielä kysymyksen kaupungin laiturien tavaravarikkojen järjestyssäännöistä käsiteltäväkseen varikkoihin pantujen tavarain mahdollisimman yhtäläisen yksinkertaisen ja oikeudenmukaisen käyttelyn saavuttamiseksi, ja rohkemme sentähden ehdottaa,

että määrättäisiin ainoastaan kaksi maksutonta aikaa siten, että lyhyempi aika lasketaan tavaroille, jotka käytellään tullissa Helsingissä, sekä pitempi aika tavaroille, jotka lähetetään tullaamatta toiselle paikkakunnalle, riippumatta siitä, onko sellainen tavara alunpitäen ollut osoitettu toiselle paikkakunnalle tai ei, ja riippumatta siitä, lähetetäänkö tavara edelleen rautateitse tai vesitse.

Helsingissä tammik. 18 p:nä 1911.

Suomen tavaravälittäjäyhdistyksen puolesta:

Ernst Krogius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAUPPAVALTUUTETUT

Helsingissä,

helmik. 27 p:nä 1911.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Palauttaen Kaupunginvaltuuston lähetteen tammik. 31 p:ltä 1911, minkä ohessa oli lausunnon antamista varten Kauppavaltuutetuille lähetetty Suomen Tavaravälittäjäyhdistyksen esitys muutetuista määräyksistä, jotka koskevat tavarain maksutonta oloa kaupunkin tavaravarikoissa, saavat Kauppavaltuutetut täten kunnian kaikinpuolin kannattaa kyseenalaista olojen vaatimaa esitystä, joka on omiaan saattamaan selvyyttä tähän kuuluviin oloihin, sekä sentähden esittää, että Kaupunginvaltuusto määräisi:

että maksuton oloaika on oleva kolme päivää tavaroilta, jotka käytellään tullissa Helsingissä, tavarana laadusta riippumatta, sekä neljätoista päivää tavaroilta, jotka tullaamatta lähetetään täältä toiselle paikkakunnalle, riippumatta siitä onko tavara alunpitäen ollut osoitettu tänne tai ei, tai lähetetäänkö tavara edelleen rautateitse tai vesitse.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Lennart Cajander.

A. V. Lindberg.

Liikennekonttorille.

Kehoitettuna antamaan lausunnon Suomen tavaravälittäjäyhdistyksen Helsingin Kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen johdosta, että varikkoihin otetut tavarat jaetaisiin maksuttomaan oloaikaansa nähden ainoastaan kahteen ryhmään, saan minä esittää asiassa seuraavaa.

Se tavaravälittäjäyhdistyksen ehdottama ja Kauppavaltuutettujen kannattama ehdotus, että sama maksuton oloaika määrättäisiin tavaroilta, jotka tullaamatta ovat lähetettävät toiselle paikkakunnalle, riippumatta tapahtuuko tämä rautateitse tai vesiteitse, näyttää minusta olevan täysin oikeutettu. Kuitenkin tahtoisin minä vastoin ehdotusta ehdottaa lyhyemmän maksuttoman oloajan, nimittäin kymmenen päivää, näin osittain sentähden että makasiinin tila epäilemättä edelleen rajoittuu jos tämä ehdotus vahvistetaan, kun rautateitse lähetettäväksi ajotun tavarana oloaika pitenee, osittain myöskin siitä syystä, että kokemus on osoittanut, että kymmenen päivää on tavallisesti ollut täysin riittävä vesiteitse lähetettäväksi ajotuille tavaroille. Mutta samalla tahtoisin minä myös ehdottaa, että tähän luokkaan olisi luettava myöskin sellainen kauttakuluttavara, joka on tullista vapaa, s. o. tulliton tavara, joka on täällä käytetty tullissa, mutta jonka tavaranomistaja aikoo kohta lähettää edelleen maahan. Tällöin olisi, jotta liikkeenharjoittajat saisivat nauttia hyväkseen tämän edun, määrättävä ehdoksi, että asianomainen olisi velvollinen ei ainoastaan tullaustilaisuudessa Liikennekonttorille ilmoittamaan aikomuksensa olevan lähettää tavara ilmoitettuun paikkaan, vaan myös tämän tiedonantonsa vahvistamiseksi jättämään rahtisetelikappaleen tai konnossementin Liikennekonttorille.

Vihdoin tahtoisin minä ehdottaa, että paikanvuokra yliolopäiviltä määrättäisiin samaksi eräksi neliömetriltä lattia-alaa ja päivää kohti kaikille liikkeenharjoittajille, riippumatta lähetetäänkö tavara toiselle paikkakunnalle tai ei.

Yhdistettynä tulisi siis ehdotukseni kuulumaan.

Kaupungin tavaravarikkoihin otettujen tavarain maksuton oloaika on oleva:

1:o) kolme päivää tavaroilta, jotka ovat tullatut Helsingissä, tavarain laadusta riippumatta;

2:o) kymmenen päivää tavaroilta, jotka tullaamatta lähetetään toisiin paikkakuntiin maassa. Sama kymmenen päivän maksuton oloaika kuuluu myöskin tullivapaalle kauttakulku-tavarakalle, mikäli Liikennekonttorille kohta tullaustilaisuudessa ilmoitetaan että tavara on ajottu kohta lähetettäväksi ilmoitettuun paikkaan ja tarpeellinen selvitys osoitetaan että tavara on lähetetty.

3:o) Paikanvuokraa yliolopäiviltä lasketaan 40 penniä neliömetriltä lattiata ja päivää kohti.

Helsingissä maalisk. 24 p:nä 1911.

Axel Åberg.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.

Maalisk. 29 p:nä 1911.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 59.

Kaupunginvaltuuston läheteessä tämän kuun 17 p:ltä mainitun asian täyttämiseksi Suomen Tavaravälittäjäyhdistyksen esityksen johdosta, joka koskee muutettuja määräyksiä tavarain maksuttomaan oloaikaan nähden kaupungin tavaravarikossa saa Liikennekonttori, myötäliittäen mainitun tavaravarikon v. t. päällysmiehen asiasta antaman lausunnon sekä palauttaen lähetekirjat, esittä seuraavaa.

Ollen yhtä mieltä hakijan kanssa siitä, että yllämainittujen määräysten uudestalaatiminen on tarpeen vaatimaa, katsoo Konttori kuitenkin, että järjestyssäännöt kaupungin tavaravarikon käyttämisestä varten huhtik. 5 p:ltä 1897, jotka sisältävät mainitut määräykset, ovat pantavat perinpohjaisen uudestalaatimisen alaisiksi, erittäin myöskin makasiinivuokran määrään nähden, siihen suuntaan kuin v. t. päällysmies A. Åberg tähän liittämässään lausunnossa huomauttaa, nimittäin että mainittua vuokraa on suoritettava yhtäsuurena eränä, riippumatta siitä, jääkö varastoon otettu tavara tänne tai lähetetäänkö se suoraan varikosta toiselle paikkakunnalle. Yhtyen muutenkin herra Åbergin ehdotukseen asiassa saa Konttori kuitenkin esittää että puheenalainen kysymys koko laajuudessaan jätettäisiin erityisen komitean selvitettäväksi ennenkuin se otetaan lopullisesti ratkaistavaksi.

B. Winter.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI,

Huhtik. 25 p:nä 1911.

Esitys uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta Helsinkiin sekä Senaatintorin tasoittamisesta.

N:o 241.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Myötäliitetyn komiteanmietinnön, joka koskee uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamista Helsinkiin sekä Senaatintorin tasoittamista, on Rahatoimikamari tänä päivänä kunnallispuormestarin läsnäollessa käsitellyt kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa pidetyssä yhteisessä kokouksessa.

Perinpohjin harkittuaan kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja sekä erittäinkin likemmältä tarkastettuaan mahdollisuutta suunnitellun kaupungintalon sijoittamiseen niin sanotulle pakkahuoneentontille Länsirannan varrelle ovat sekä Rahatoimikamari että kaupungin yleisten töiden Hallitus yksimielisesti voineet yhtyä kannattamaan sekä peruste-luja että valiokunnan tekemiä ehdotuksia.

Asian suureen kantavuuteen ja siihen mielenkiintoon nähden, jolla sen ratkaisua epäilemättä seurataan kaupungin väestön kaikissa kerroksissa, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä esittää että jo asian periaatteellinenkin puoli jätettäisiin lisätyn Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, ja saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että *Kaupunginvaltuusto lisätyn luvun päätäisi*

että uusi kaupungintalo rakennetaan kortteliin N:o 30 tämän kaupungin ensimmäiseen kaupunginosaan Senaatintorin puolelta pääasiallisesti niiden ulkopuolisten suuntaviivain mukaisesti, jotka ovat olleet alustavan luonnoksen pohjana;

että puheenalaisen rakennusyrityksen kustannukset suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarpeellinen summa osotetaan ja määrätään, sittenkun Valtuusto lisätyn luvun on hyväksynyt piirustukset ja kustannusarvion;

että uusi poliisitalo rakennetaan Vilhonkadun tontille N:o 2 kortteliin N:o 37 tämän kaupungin toiseen kaupunginosaan;

että viimeksi mainitun rakennusyrityksen kustannukset suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarpeellinen summa osotetaan ja määrätään, sittenkun Valtuusto on hyväksynyt piirustukset ja kustannusarvion; sekä

evättä ehdotuksen että osa Sofiankadun tonttia N:o 1 ostettaisiin 400,000 markan hinnasta.

Siinä tapauksessa että Valtuusto lisätyin luvuin hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että *varsinainen Valtuusto* päättäisi

että Senaatintorin järjestäminen ensintulevana vuonna toimeenpannaan tähän liitetyn suunnitelman mukaisesti sekä että tähän tarpeellinen 200,000 markan määräraha merkitään tulevien vuosien menosääntöihin suoritettavaksi taksoittamalla otetuista varoista;

antaa Rahatoimikamarille toimeksi tehdä G. F. Stockmann Aktiebolag osakeyhtiön kanssa sopimuksen osakeyhtiön kirjelmän pohjalla, kuitenkin siten että kaupunki ei sitoudu suoranaisiin menoihin;

antaa Rahatoimikamarille toimeksi yksissä neuvoim kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa laatia ehdotuksen valmistaviksi toimenpiteiksi poliisi-talon ja kaupungintalon rakentamista varten; sekä

jättää kaupungin yleisten töiden Hallitukselle toimeksi aikanaan antaa ehdotuksen tarpeelliseksi kaupunginasemakaavan muutokseksi.

Luonnospiirustukset ja asemakartta myötäliitetään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarin ensimmäisessä kokouksessa kuluvana vuonna saivat allekirjoittaneet tehtäväkseen tarkemman valmistelun pohjalla antaa lausunnon sekä Helsingin vastaisen kaupungintalon rakennuttamista koskevasta asiasta että myös jossain määrin sen yhteydessä olevista kysymyksistä, jotka koskevat Senaatintorin tasoitusta ynnä uuden poliisitalon teettämistä pääkaupungin poliisilaitosta varten.

Tätä tehtävää täyttääkseen saavat allekirjoittaneet esittää seuraavaa:

Kysymys uuden kaupungintalon rakennuttamisesta pääkaupunkiin herätettiin vuonna 1896 eli niinmuodoin viisitoista vuotta takaperin. Alotteentekijöinä tässä moneltakin kannalta katsottuna tärkeässä asiassa olivat herrat L. Mechelin, Alfred Norrmén, Hj. Schildt, Gustaf Nyström, Arvid Nyberg, Fredrik Jansson ja C. B. Federley, jotka Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunnan jäseninä tekivät asiasta esityksen, joka siinä lausuttujen perustelmain sitovaan voimaan nähden otetaan tähän kokonaisuudessaan:

«Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Kun Kaupunginvaltuusto hiljattain päätti kaupungille ostaa Aleksanterinkadun talon N:o 24, ei sitä, niinkuin tunnettu, tehty siitä syystä että tuon talon huoneistot soveltuisivat kunnan tarpeisiin käytettäviksi. Toimenpide johtui siitä, että hankkimalla tämä talo lisäksi kaupungille ennestään kuuluvain saman kadun varrella olevain kiinteistöjen N:o 20 ja 22 lisäksi saataisiin riittävä tonttiala aikanaan rakennettavaa uutta, tarkoituksenmukaista kaupungintaloa varten.

Niin suotavaa kuin rahalliselta kannalta olisikin että voitaisiin vielä pitkän ajan päähän lykätä tämä kalliiksi käypä rakennusyritys, täytyy kuitenkin ottaa huomioon niitäkin seikkoja, jotka puoltavat tämän rakennussuunnitelman pikaista toteuttamista.

Ne huoneistot, mitkä nykyään ovat useitten kaupungin tärkeimpäin laitosten käytettävänä, ovat tarkoitukseensa varsin sopimattomat. Tuomioistuinhuoneustojen ei saata katsoa tilavuuteen eikä myöskään asianosaisten, todistajain, asianajajain ja yleisön mukavuuteen nähden täyttävän niitä vaatimuksia, joita kohtuudella käy asettaminen huoneistoille, joissa julkista oikeudenkäyttöä maamme pääkaupungissa toimitetaan. Maistraatin kanslia on liian ahdas, Kaupunginvaltuuston samaten, jota paitsi Kaupunginvaltuustolla ei ole erityistä eteistä. Yleisen raastuvankokouksen pitämiseksi ei ole riittävän tilavaa salia. Poliisikamarin huoneisto on kerrassaan mahdoton.¹⁾ Rahatoimikonttorin

¹⁾ Sen jälkeen kun edellä oleva oli kirjoitettu, on poliisille osotettu erinäisiä huoneistoja Raati-huoneen lisärakennuksesta, joten tuo laitos on saanut tuntuvasti avaramman tilan entiseen verraten.

ja Rakennuskonttorin huoneistoja voi pitää siedettävänä, mutta ei kestäne kauaa, ennenkuin nekin, samoin kuin kaupungin arkisto, tarvitsevat avarampaa tilaa. Varsin vähän sopivia ovat niinkään Vaivashoitohallitukselle ja eräille lautakunnille luovutetut huoneistot. Ja noiden vanhain talojen kaikki porraskäytävät ovat sangen ahtaat ja epämuovat, jota paitsi niitä on liian vähänkin.

Nämä hankaluudet, joihin Kaupunginvaltuusto on jo tätä ennenkin kiinnittänyt huomiota, Valmistusvaliokunnan mielestä vakavasti kehottavat viivyttämättä saattamaan rakennuskysymyksen kaiken sen valmistelevan selvityksen alaiseksi, joka on tarpeen rakennuksen suunnitelman vahvistamiseksi ja päätöksen tekemiseksi sen toteuttamisesta. Tähän nähden ja kun puheenalaiset hankaluudet käyvät sitä tuntuvammiksi mitä enemmän kaupunki kasvaa, on Valiokunta katsonut pitävänsä kunnioittaen ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto asettaisi kuusimiehistön komitean valmistelemaan kysymystä uuden kaupungintalon rakennuttamisesta Aleksanterinkadun tonteille N:o 20, 22 ja 24, sekä komitean tehtävään nähden antaisi seuraavat määräykset:

että on laadittava seikkaperäinen ohjelma, joka käsittää kaikki uuteen kaupungintaloon sijoitettavat eri tarkoituksiin käytettävät huoneistot;

että rakennuksen asemapiirroksat on tämän ohjelman mukaisesti alustavan selvityksen saamiseksi laadittava, samaten kuin rakennuksen likimääräinen kustannusarviokin;

että ehdotus myöskin on tehtävä asianomaisten viranomaisten ja laitosten sijoittamisesta rakennusaikana; sekä

että komitea saa tarpeen mukaan kanssaan neuvottelemaan kutsua kaupungin eri viranomaisten edustajia sekä ottaa sihteerin ja muita apulaisia palkkaa vastaan, joka ilmoitetaan Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.»

Vastamainitut ehdotukset Kaupunginvaltuusto hyväksyikin ja valitsi samalla ehdotetun komitean jäseniksi herrat E. Öhmanin, S. Gripenbergin, C. G. Nyströmin, Th. Tallqvistin, H. Norrménin ja Julius Tallbergin, minkä ohella Kaupunginvaltuuston silloinen puheenjohtaja lupautui ottamaan osaa komitean töihin, vaikkakaan ei vakinaisena jäsenenä. Siihen jäi asia lepäämään moneksi vuodeksi. Vasta vuonna 1901 komitea nimittäin antoi Valtuustolle mietinnön, jossa tosin ei ollut ehdotusta uuden kaupungintalon rakennuttamisesta, mutta joka kuitenkin vei tämän asian melko askeleen eteenpäin. Komitean ehdotus kohdistui nimittäin siihen, että Seurahuone ostettaisiin kaupungin omaksi. Tuon talon ostoa puoltavat syyt olivat komitean mielestä, johon Valtuustokin yhtyi, seuraavat:

1) suunniteltu kaupungintalo olisi, mikäli mahdollista, rakennettava keskikaupungilla sijaitsevaan raatihuoneenkortteliin;

2) kaupungin käytettävänä tuossa korttelissa oleva rakennusala on tarkoitukseen riittämätön, jota vastoin kaupunki, siinä tapauksessa että Seurahuone ostetaan, saisi käytettäväkseen tuntuvasti suuremman ja tarkoitukseen riittävän rakennusalan;

3) tämän oston johdosta tarjoutuisi keino puheenalaisen korttelin järjestämiseen ja mahdollisesti noiden ahtaitten poikkikatujen laajentamiseen;

4) tarvittaessa voitaisiin Seurahuoneen rakennuksissa varata tilaa yhdelle taikka useammalle kaupungin laitokselle, joten voitaisiin pysyttää avoimena se mahdollisuus että, jos kohtuulliseksi harkitaan, kaupungintalon rakennuttaminen voidaan lykätä vieläkin jonkun ajan päähän, minkä ohella sittemmin rakennusaikana useimmat Raatihuoneeseen ja sen lisärakennuksiin sijoitetuista laitoksista voitaisiin sijoittaa Seurahuoneelle ja vaikeudet, mikäli koskee sopivain väliaikaisten huoneistojen hankkimista näille laitoksille, vähenisivät.

Niinkuin edellä mainittiin, hyväksyi Kaupunginvaltuusto komitean esityksen, johon tässä yhteydessä edelleen viitataan (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 14 vuodelta 1901), ja samana vuonna kaupunki osti Seurahuoneen 800,000 markan hinnasta, minkä jälkeen Rahatoimikamari 1902 vuoden lopulla kaupungin puolesta teki Seurahuoneen Osakeyhtiön kanssa sopimuksen kaikkien rakennuksissa olevain huoneistojen vuokraamisesta yhtiölle 40,000 vuotuista vuokramaksua vastaan kesäkuun 1 päivään 1913, ollen vuokramies oikeutettu saamaan vuokrakauden pitennetyksi viidellä vuodella vuokramäärää korottamatta, mutta velvollinen, siinä tapauksessa että kaupunki pitennetyn vuokrakauden kuluessa rakennusta tarvitsee, kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta ilman muuta luovuttamaan sen kaupungille. Kesäkuun 1 päivänä 1913 voi kaupunki siis jälleen saada käyttöoikeuden Seurahuonerakennukseen kaikkiin huoneistoihin.

Näin oli kysymys uuden kaupungintalon rakennuttamisesta työnnetty syrjään vuosikymmenen ajaksi eikä sitä olekaan siitä lähtien otettu tarkemmin käsiteltäväksi, ellei ota lukuun että Kaupunginvaltuusto kuluvana keväänä käsitellessään kysymystä uuden lainan ottamisesta on arvioinut 3 miljoonaa markkaa uuden kaupungintalon rakennuttamista varten. Sitä vastoin on kaksi kysymystä, jotka johonkin määrin ovat kaupungintalokysymyksen yhteydessä, menneinä vuosina ollut kaupunginviranomaisten huomion esineenä.

Kokouksessaan maaliskuun 12 päivänä 1907 oli Kaupunginvaltuustolla käsiteltävänä Rahatoimikamarin esitys varain osottamisesta erinäisten lisärakennusten teettämiseksi poliisikamarivankilaan sekä etsivän poliisiosaston huoneiston korjaustöitä varten, jolloin Kaupunginvaltuustossa joutui harkittavaksi kysymys eikö ajanmukaisen talon rakennuttaminen keskuspoliisin tarpeiksi olisi mitä suurimmassa määrässä tarpeen vaatima, ja Kaupunginvaltuusto antoi Rahatoimikamarin toimeksi laatia Valtuustolle lausunnon ja ehdotuksen asiasta. Tähän nähden ryhtyi Rahatoimikamari paikalla neuvotteluihin erinäisten talonomistajain kanssa, joiden omistamia tontteja asemansa ja suuruutensa puolesta saattoi pitää erittäin sopivina tarkoitukseen. Neuvotteluista kävi kuitenkin selville, että noista tonteista vaadittu hinta täytyi arvioida ainakin 700,000 markaksi.

Näin ollen ja kun Rahatoimikamari tuohon aikaan keskusteli täkäläisen venäläisen Aleksanterinlukion kanssa Vilhonkadun tonttien N:o 1 ja 2 sekä Fabianinkadun tontin N:o 2 lunastamisesta, ehdotettiin että Vilhonkadun tontista N:o 1 sekä niistä tuohon tonttiin rajoittuvista Vilhonkadun osista, joita suunnitellussa kadunjärjestelyssä ei tarvitsisi käyttää kaduksi, sekä osasta silloista Fabianinkadun tonttia N:o 2 muodostettaisiin uusi tontti, joka sekä noin 4,750 neliömetriin nousevan alansa että myöskin asemansa vuoksi hyvin soveltuisi puheenalaiseen tarkoitukseen. Kaupungin poliisimestari niinkään ilmoitti poliisilaitokselle kaikin puolin soveltuvan että suunniteltu poliisitalo rakennetaan mainitulle tontille. Lopullisesti ratkaistaessa kysymystä vastamainittujen venäläiselle lukiolle kuuluvien tonttien lunastamisesta oli tuolla tavoin tarjoutuva mahdollisuus sopivan rakennustontin saamiseen uudelle poliisitalolle epäilemättä tärkeänä tekijänä. Sittenkun Vilhonkadun uudestiasoitus on kuluvana vuonna aloitettu ja ensintulevana vuonna suoritetaan loppuun, on mainittu tontti edelleen käytettävissä puheenalaiseen tarkoitukseen. Jos tämä rakennusyritys päätetään ja toteutetaan, vaikuttaa se kaupungintalokysymyksenkin ratkaisuun. Tätä asian puolta selvitetään tarkemmin tuonnempana.

Likeisessä yhteydessä uuden kaupungintalon rakennuskysymyksen kanssa on kysymys Senaatintorin lopullisesta järjestämisestä. Erittäinkin on näin laita siinä tapauksessa että kaupungintalo lopullisesti päätetään rakennuttaa nykyiseen Raatihuoneenkortteliin. Tämän vuosikymmeniä vireillä olleen kysymyksen eri vaiheisiin nähden saavat allekirjoittaneet viitata Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 14 vuodelta 1904, jossa mietinnössä myös on jäljennettyinä erinäisiä torin tasoitussuunnitelmia. Sittenkun tämä kysymys, niinkuin mietinnöstä käy selville, oli useita vuosia ollut päiväjärjestyksessä, päätti Kaupunginvaltuusto toukokuun 20 päivänä 1904 jättää Senaatintorin lopullista järjestämistä koskevan kysymyksen valiokunnalle, joka ei kuitenkaan antanut mietintöä asiasta, minkätähden Valtuusto vuonna 1909, tarkastellessaan Kaupunginvaltuuston diarioon merkittyjen, ratkaisematta olevien asiain luetteloa, katsoi olevan syytä poistaa puheenalainen asia tuosta luettelosta. Siten katsottiin tämä asia sivutetuksi moniksi ajoiksi. Professori Ossian Aschanin syyskuun 10 päivänä 1910 Kaupunginvaltuustossa tekemän esityksen johdosta se kuitenkin on jälleen otettu päiväjärjestykseen. Edelleen lienee tässä yhteydessä mainittava, että Maistraatti on erinäisiä kertoja ja viimeksi tämän vuoden kulunkiarviota käsitellessään vaatinut torin saattamista käyttökuntoon päällystämällä suurimman osan toria telikkakivillä. Tämän Maistraatin vaatimuksen Kaupunginvaltuusto ottikin huomionsa ja varasi kuluvan vuoden menosääntöön 21,000 markan määrärahan mainittua tarkoitusta varten, pannen kuitenkin siihen nähden ehdoksi että, jos kysymys tämän torin yleisestä tasoituksesta näyttää kuluvana vuonna voitavan ratkaista myönteiseen suuntaan, on tuo määräraha siinä tapauksessa varattava käytettäväksi viimeksi mainittuun tasoitustyöhön.

Se seikka että kysymys uuden kaupungintalon rakennuttamisesta ja sen yhteydessä olevat kysymykset jälleen on otettu Rahatoimikamarissa käsiteltäviksi ja asetettu ensi sijaan, ei johdu ainoastaan siitä että tila nykyisessä Raatihuoneessa on vuosi vuodelta käynyt yhä ahtaammaksi ja siitä aiheutuneet hankaluudet yhä tuntuvammiksi, eikä myöskään siitä että kaupungin menot tarpeellisten virkahuoneistojen vuokraamisesta yksityisistä taloista ovat vuosi vuodelta lisääntyneet ja nykyään nousevat 30,000 markan vaiheille. Lähin syy Rahatoimikamarin toimenpiteeseen liittyy kysymykseen Senaatintorin vastaisesta järjestämisestä. Sittenkun Rahatoimikamarin tietoon viime kesänä oli tullut että korttelissa N:o 31 sijaitsevien Sofiankadun tonttien N:o 1 ja 2 omistajat aikoivat myydä mainitut tontit, ja kun saattoi olla epä tietoista kuka tulisi puhealaisten tonttien uudeksi omistajaksi ja siihenkin nähden että tämän johdosta oli tullut puheeksi kysymys Senaatintorin etelälaidan rakennustaiteellisen asun suojelemisesta, päätti Rahatoimikamari toimituttaa mainittujen tonttien ja niillä olevien rakennusten arvioimisen. Nämä tutkimukset antoivat sellaisen tuloksen, että Rahatoimikamari viime syksynä katsoi olevan aihetta kaupungin puolesta ilmoittautua noiden tonttien ostajaksi. Kun neuvottelujen jatkuessa kuitenkin selvisi, että G. F. Stockmann Aktiebolag aikoi ostaa tontit ja niinkään oli päässyt neuvotteluissaan niin pitkälle, ettei kaupunki enää olisi voinut ryhtyä asiaan saattamatta siten mahdollisesti kauppahintaa kohoamaan, eikä Rahatoimikamari paikalla voinut tehdä kaupunkia sitovaa kauppasopimusta, ryhdyttiin neuvottelemaan G. F. Stockmann Aktiebolag osakeyhtiön kanssa. Tuloksena oli seuraava Rahatoimikamarin ja uuden ostajan välinen alustava sopimus:

«Siinä tapauksessa että G. F. Stockmann Aktiebolag ostaa Aleksanterinkadun talon N:o 26, joka käsittää tämän kaupungin korttelin N:o 31 tontit N:o 1 ja 2, sitoutuu Osakeyhtiö täten ensinmainitusta tontista N:o 1 Helsingin kaupungille myymään osan, joka käsittää tontin koko leveyden idästä länteen sekä ulottuu 26 metrin pituudelta Sofiankadun viertä, eli noin 630 m², 400,000 markan kauppahinnasta ja muuten seuraavilla ehdoilla:

1) Niin kauan kun nykyinen Senaatintorin puoleinen katurakennus pysytetään paikallaan, pitää Osakeyhtiöllä olla etuoikeus vuokrata tarvitsemiaan huoneistoja tuosta rakennuksesta tarvitsematta maksaa suurempaa vuokraa kuin mitä noista huoneistoista nykyään maksetaan. Osakeyhtiön tulee kuitenkin neljäntoista päivän kuluessa Rahatoimikamarilta kehotuksen saatuaan päättää, mitkä huoneistot yhtiö haluaa ottaa haltuunsa. Niinkään pidättää Osakeyhtiö itselleen oikeuden käyttää talon porttia, niin kauan kun tontilla N:o 2 olevia taloja ei ole uudestirakennettu.

2) Jos G. F. Stockmann Aktiebolag silloin, kun kaupunki teettää piirustukset edellä mainitun Aleksanterinkadun talon N:o 26 uudestirakentamista varten, katsoo tarpeelliseksi vuokrata myymälähuoneistoja tuosta uudestakin rakennuksesta, pitää kaupungin niitä antaa yhtiön käytettäväksi enintään 25 vuoden ajaksi. Tässä tapauksessa on huoneistojen vuokra kaupungissa siihen aikan käyppiä vuokrahintoja silmällä pitäen kolmen välimiehen määrättävä, joista Rahatoimikamari ja Osakeyhtiö kumpikin valitsevat yhden ja nämä yhteisesti kolmannen.

3) Kaupungin puolestaan tulee sitoutua toimittamaan ja vahvistetuksi saattamaan sellainen kaupunginasemakaavan muutos, että Sofiankatu enimmältä osalta tässä puheena olevain, yhtiön ostettavain tonttien viertä laitetaan niin leveäksi, että mainitulle tontille pitkin pituuttaan saa rakennuttaa viisikerroksisen talon sekä, mikäli kunnallisista viranomaisista riippuu, olemaan estämättä käyttämästä mahdollisimman vapaata rakennustapaa niin Sofiankadun tontilla kuin yhtiön omistamassa Unioninkadun viereisessä talossa. Tämän ohella sitoutun kaupunki ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että ajoneuvoliikenne Kauppatorin ja Aleksanterinkadun välillä käy mahdolliseksi pääasiallisesti nykyisen Sofiankadun suuntaan.

4) Tätä vastaan ilmoittaa Osakeyhtiö suostuvansa uudestirakennuttaessaan nykyään omistamaansa Aleksanterinkadun taloa N:o 28 teettämään Senaatintorin puoleisen julkisivun sellaiseksi, että se rakennustaiteellisesti on sopusuhtainen sen julkisen rakennuksen kanssa, joka tulee teetetäväksi Senaatintorin etelälaitaan. Jos vastamainitun laatuisen julkisivun teettäminen tämän johdosta tuottaa Osakeyhtiölle suurempia kustannuksia kuin mitä kohtuudella katsotaan menevän tavallisen liiketalon julkisivun teettämiseen, tulee kaupungin tähän suorittaa kohtuullisen apumaksu. Onko kaupungin suoritettava apumaksua ja suhteellisesti minkä verran, sen tutkivat edellä mainitulla tavalla asetetut välimiehet.

5) Siinä tapauksessa että Aleksanterinkadun talo N:o 28 myydään, sitoutuu Osakeyhtiö panemaan sellaisen kauppahdon, että ostaja hyväksyy edellä olevan julkisivua koskevan sopimuksen.

6) Kymmenen vuoden kuluessa tämän sopimuksen tekemisestä pitää niiden rakennusten julkisivut, jotka teetetään kaupungin nykyään omistamille ja tässä puheena oleville Aleksanterinkadun viereisille tonteille olla kaupunginviranomaisten vahvistamat. Vastakkaisessa tapauksessa lakkaavat 4) kohdassa mainitut ehdot voimassa olemasta.

Tämä sopimus on voimassa maaliskuun loppuun 1911 ja haltuunotto tapahtuu sitä seuraavan kesäkuun 1 päivänä, jolloin kauppahinta on maksettava.

Helsingissä marraskuun 16 päivänä 1910.

pp. G. F. Stockmann Aktiebolag
Frans Stockmann.»

Tämä sopimus on sittemmin pitennetty ja menee umpeen ensintulevan toukokuun 21 päivänä.

Täten katsoi Rahatoimikamari suojelleensa, mikäli noin epäsuotuisissa oloissa voi, kaupungin etuja sekä varanneensa mahdollisuuden perinpohjaisen selvityksen saamiseen vastaisen kaupungintalon paikkaa sekä tuon talon tarpeellisuutta ynnä Senaatintorin lopullista uudestijärjestämistä koskevista kysymyksistä. Siinä tarkoituksessa on edellä mainittu valiokunta antanut toimeksi allekirjoittaneille Lindgrenille, Idströmille ja Jungille, jotka aikaisemmin Kaupunginvaltuuston toimenannosta olivat tätä asiaa tutkineet, laatia seikkaperäisen ehdotuksen Senaatintorin järjestämiseksi sekä allekirjoittaneille

Idströmille ja Estlanderille tehtäväksi yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa likimäärin laskea kuinka suuri tonttiala suunniteltua kaupungintaloa varten olisi tarpeen. Sen ohella on allekirjoittanut Lindgren valiokunnan pyynnöstä laatinut luonnoksen Aleksanterinkadun puolelle Senaatintorin etelälaitaan tehtäväksi uuden kaupungintalon julkisivuksi. Kun nämä alustavat työt kuitenkin ovat epäamättömästi osottaneet, että eräillä edellytyksillä ei tarvita tonttialaa Raatihuoneenkorttelin lisäksi ja niin ollen puheena ollut Sofiankadun tontin N:o 1 osan ostaminen voi jäädä sillensä sekä kaupungilta siten säästyä tuntuva menoerä, on ryhdytty uusiin neuvotteluihin G. F. Stockmann Aktiebolag osakeyhtiön kanssa ja näistä on ollut tuloksena seuraava sopimus, jota tosin ei voi pitää lainopilliselta kannalta sitovana, mutta jota kuitenkin, niihin miltei voittamattomiin esteisiin nähden, joita tarkoin sitovan välikirjan laatiminen asian nykyisessä vaiheessa kohtaa, täytyy pitää riittävänä ja Osakeyhtiötä siveellisesti sitovana.

«Helsingin Rahatoimikamarille.

Kysymyksestä, joka koskee uuden kaupungintalon rakennuttamista kaupungin omistamille Senaatintorin viereisille tonteille ja sen yhteydessä olevaa ehdotusta yhtenäisen julkisivun aikaansaamisesta torin koko etelälaitaa rajoittavaan taloriviin, saamme lausua seuraavaa.

Olemme aivan yhtä mieltä siitä, että olisi tarpeellista saada tämä torin etelälaitakin rakennetuksi yhdenmukaisella ja Senaatintorin viereisten muiden rakennusten tyyliin soveltuvalla tavalla. Olemme niinkään suostuvaiset osaltamme mahdollisimman laajassa määrässä olemaan tässä avullisina. Mutta meistä on mahdotonta jo nyt sitoutua erityisiin sopimuskohtiin, koska on vaikea ennakolta arvostella, missä määrin niihin otetut määräykset tulisivat rajoittamaan meidän käyttöoikeuttamme omistamiimme tontteihin.

Niinpä ei meillä esim. ole periaatteessa mitään sitä vastaan että laitamme Senaatintorin puoleiset talojemme julkisivut niin, että ne käyvät yhteen suunnitellun kaupungintalon julkisivun kanssa. Tämä tietenkin sillä edellytyksellä, etteivät meidän rakennusyrityksemme kustannukset sen johdosta kohoaa. Mutta me emme voi sitoutua teettämään tätä muutosrakennustyötä määrätyn ajan kuluessa, koska on vaikea ennakolta päättää, milloin työn teettäminen olisi soveliaista yhtiön raha-asioille ja liikkeelle muutoinkin. Olisihan kuitenkin ajateltavissa työn suorittaminen kaupungin määräämän ajan kuluessa, jos yhtiömme saisi kaupungilta rakennuslainaa huokeaa korkoa vastaan ja määrätyle takaisinmaksuajalle. Mutta sitä paitsi aiheuttaisi Senaatintorin puoleisen julkisivun muutos osittain myös muuttamaan Unioninkadun puoleista julkisivua ja niin ollen on mahdotonta, ennenkuin suunnitellun kaupungintalon muoto on tunnettu, arvioida missä määrin tuollainen muutos kävisi tarpeelliseksi, samaten kuin myös minkä verran siitä olisi kustannuksia, jotka tietenkin kaupungin olisi meille korvattava.

Meillä ei myöskään ole mitään sitä vastaan että kaupunki teettämällä 10 metrin levyisen päällysrakennuksen Sofiankadun poikki yhdistää meidän omistamamme Sofian-

kadun talon N:o 1 kaupungin tonteille kortteliin N:o 30 rakennettavaan kaupungintaloon pysyttämällä vapaan kauttakulun vastamainitulle kadulle, vaikka sen johdosta 3 tämän kadun puoleista ikkunaa täytyy muurata umpeen ja viereiset ikkunat pimenevät.

Mutta jos meidän rakennusoikeutemme suurempia rajoituksia tulee kyseeseen, pidämme oikeudenmukaisena ja kohtuullisena, että me saamme korvauksen tahi muita etuja. Jos esimerkiksi rakennussuunnitelmaan kuuluisi pitkin koko Senaatintorin puoleista julkisivua ulottuva katettu arkaadi, voisimme katsoa siten laajentuneen tonttialan vastaavan mitä me menetämme rakennuskorkeutta, tässä kuitenkin ottamatta lukuun kustannuksia Unioninkadun puoleisen julkisivun muutostöistä.

Edelleen suostumme olemaan myymättä kiinteistöjämme ensin tarjoomatta niitä kaupungin lunastettaviksi samasta hinnasta, mikä toteensaastavasti on meille tarjottu toisaalta.

Vaikka niinmuodoin olemme taipuvaiset suostumaan kaikkiin oikeutettuihin vaatimuksiin, emme kuitenkaan asian nykyisellään ollessa katso voivamme tehdä uutta välikirjaa.

Suullisen sopimuksemme mukaisesti sen sijaan tunnustamme aikaisemmin tekemämme välikirjan voimassaolon pitennetyksi kuluvaan huhtikuun loppuun.

Helsingissä, huhtikuun 6 päivänä 1911.

G. F. Stockmann Aktiebolag.

K. Stockmann. »

Valiokunta puolestaan on katsonut voivansa periaatteessa puoltaa Osakeyhtiön esittämiä ehtoja, kuitenkin siten että kaupungin, joka tällä sopimuksella tarjoo Stockmannin toiminimelle tuntuvia etuja niiden hankaluuksien korvaukseksi, joita ehdotuksesta voidaan katsoa koituvan Osakeyhtiölle, ei tulisi mitenkään sitoutua suorittamaan apumaksua niihin kustannuksiin, joita yhtiön talon Unioninkadun puoleisen julkisivun muutostöistä mahdollisesti koituu.

Tässä edellä selostettuaan mitä tähän kuuluvissa kysymyksissä viime aikoihin asti on tehty, siirtyy valiokunta määrittelemään kantaansa näissä asioissa sekä esittämään sen perustelut.

Valiokunta on ensinnäkin edellyttänyt, että uuden kaupungintalon rakennuttamista täytyy kutakuinkin kohdakkoin ryhtyä toteuttamaan. Eri mieliä ei myöskään liene siitä, että Helsingin olot tässäkin kohden nyttemmin ovat puhkaisseet entiset rajansa. Jos asianomaiset jo 1890-luvulla pitivät välttämättömänä avaramman tilan hankkimista kunnallishallinnolle ja viisasta kaukonäköisyyttä osottaen ostivat tarpeellisia tontteja, niin tuskin lienee tarpeen minkäänlaista kuvausta siitä, kuinka paljon polttavammaksi huoneistokysymys on kunnallishallinnolle käynyt viime vuosikymmenen aikana. Jos ainoastaan ohimennen huomautetaan niitä epätydyttäviä, ahtaita ja epäajanmukaisia huoneis-

toja, jotka ovat Kaupunginvaltuuston, Maistraatin ja Raastuvanoikeuden osastojen käytettävänä, niin jokainen jo myöntänee, ettei tätä järjestystä voi kauan jatkua. Huomioon otettava on niinkään ne suuret vaikeudet, joita miltei kaikilla vuokrahuoneistoihin sijoitetuilla Lautakunnilla ja Hallituksilla huoneistojen saamisessa on voitettavana. Lukuun ottamatta teknillisiä laitoksia, joiden hallinnolla täytyy katsoa olevan täysin riittävää tilaa moniksi ajoiksi, käynee täydellä syyllä väittäminen, että nykyään yksikään ainoa kaupungin virasto taikka kunnallishallinnon orgaani ei ole sijoitettuna olojen vaatimuksia vastaaviin huoneistoihin. Erittäinkin mainittakoon tässä kaupungin Rakennuskonttori, jolle lieneekin vaikeinta saada sopivia huoneistoja. Kaupungin yleisten töiden Hallitus niinkään on katsonut täytyvänsä ainoa osotettavaksi 40,000 markkaa Hallituksen nykyisten huoneistojen laajentamista varten. Tämä kysymys on kuitenkin toistaiseksi jätetty lepäämään, kunnes kävisi selville, mihin suuntaan kaupungintaloasia tulee ratkaistuksi, ja väliaikaisesti on tuo huoneistokysymys järjestetty siten, että talonrakennusosasto on muutettu vuokrahuoneistoon. Mutta niinkuin sanottu, pääasiasta tuskin lienee eri mieltä. Näin ollen myös esiintyy itsestään kysymys, miten kaupunginviranomaisten on meneteltävä voidakseen ratkaista tämän asian kaikin puolin onnellisesti. Väliaikaisesti tässä voisi menetellä joko siten, että kaupunki rakennuttaa poliisilaitokselle uuden talon, johon toimenpiteeseen on ennemmin taikka myöhemmin ryhdyttävä, ja että siten käytettäviksi tulleet huoneistot sisustetaan virastohuoneistoiksi, taikka myös siten että kaupunki, kun Seurahuoneen Osakeyhtiön kanssa tehty välikirja kesäkuun 1 päivänä 1913 menee umpeen, luovuttaa tämän melkoisen rakennusryhmän virastohuoneistoiksi. Lopuksi voitaisiin, jos tarpeelliseksi katsottaisiin, näitä molempiakin keinoja käyttää. Mutta vaikkakin siten saataisiin riittäviä huoneistoja kaupunginhallinnon tarpeisiin, on huomattava, että olot siten kuitenkin tulisivat ainoastaan väliaikaisesti järjestetyiksi, ja kysymys uuden kaupungintalon teettämisestä lykkäytyisi ainoastaan lyhyen ajan päähän. Tällaisessa olojen järjestämisessä ei sitä vastoin saa jättää huomioon ottamatta niitä runsaita muutosrakennus- ja korjauskustannuksia, jotka epäilemättä olisivat seurauksena tuollaisesta menettelytavasta ja joiden loppusummaa tosin nykyään on mahdoton likimainkaan mainita, mutta joka epäilemättä nousisi satoihintuhansiin markkoihin.

Vaikka siis täytyykin myöntää, että tilaan nähden olisi väliaikaisilla toimenpiteillä aikaansaataavissa modus vivendi uutta kaupungintaloa rakennuttamatta, on tässä yhteydessä pidettävä silmällä erästä toistakin näkökohtaa, joka tosin etusijassa on esteettinen, mutta jolla siitä huolimatta on huomattava kantavuus. Tämä näkökohta on Senaatintorin etelälaidan rakennusten vastainen rakennustaiteellinen muodostelu. Tämä tori, joka on kaupungin huomattavin rakennustaiteellinen kaunistus, on jo kolmelta taholta lopullisesti valmis, mutta sen etelälaidan reunustus ei vielä ole saanut lopullista rakennustaiteellista muotoaan. Jos Kaupunginvaltuusto katsoisi voivansa periaatteessa päättää, että joka tapauksessa varsin kohdakkoin tarpeelliseksi käyvä uusi kaupungintalo on sijoitettava nykyiseen Raatihuoneenkortteliin, ja jos sen ohella Rahatoimikamarin ja G. F. Stockmann Aktiebolagin välisten neuvottelujen tulokset pääasiassa hyväksyttäisiin, olisi Senaatintorin etelälaidan lopullinen reunustus kohdakkoin valmis tosiasia. Vastak-

kaisessa tapauksessa lienee kaupunginviranomaisten otettava lukuun se todennäköinen mahdollisuus, että Osakeyhtiön täytyy omistamilleen tonteille rakennuttaa liikepalatsi, jossa tapauksessa tietenkään ei voitaisi panna sanottavan suurta huomiota Senaatintorin kehyksen rakennustaiteelliseen puoleen, eikä varsinkaan jos kaupunginviranomaiset itse lykkäämällä kaupungintalokysymyksen ratkaisun toistaiseksi taikka mahdollisesti toisen paikan valitsemalla ovat katsoneet että vastamainittu seikka on merkitykseltään toisarvoinen. Jos vasten luuloa näin kävisi, olisi vastaisuudessa miltei mahdotonta rakennustaiteellisesti sulattaa yhteen Senaatintorin etelälaidassa olevain rakennusten julkisivuja, jota paitsi itse torin tasoitus tuntuvasti vaikeutuisi, sen johdosta että Raatihuoneen kortteli sijaitsee epäsymmetrisesti torin akseliin verraten. Näyttää nyt olevan aika kaupunginviranomaisten lopullisesti määrätä kantansa ja lausua haluavatko he ryhtyä toimenpiteisiin yhdenmukaisen arkkitehtuurin aikaansaamiseksi Senaatintorin ympärille ja kuinka suuriin kustannuksiin he ovat halukkaat kaupungin puolesta siinä tarkoituksessa sitoutumaan. Huomautetaan kenties että G. F. Stockmann Aktiebolagille olisi tehdessään välipuheen kaupungin kanssa samantekevä, rakennetaanko Raatihuoneenkortteliin kaupungintalo vaiko joku muu rakennus. Mutta luonnollistahan on, että toisen sopimuskumppanin täytyy pitää ratkaisevana sitä seikkaa, että hän lopullista välipuhetta tehdessään varmasti tietää, onko teetettäväksi ajottu rakennus kaupungintalo vaiko muu julkinen, mahdollisesti yksityinen rakennus. Tähän sopimus perustuu ja tämän sopimuksen toteuttamisesta riippuu olojen nykyiselle kannalleen kehityttyä Senaatintorin vastainen rakennustaiteellinen kehystys ja mahdollisuus tässä kohden aikaansaada sopusuhtaisuutta ja eheyttä. Allekirjoittaneet eivät ole tahtoneet ottaa nykyisyyden ja vastaisuuden edessä vastuulleen sitä että, kun tilaisuus on ollut tarjona, sitä ei ole käytetty, ja sitä enemmän, kun meidän käsityksemme mukaan toista keinoa saman tuloksen saavuttamiseksi ei nyt eikä vastaisuudessa ole suuritta taloudellisista uhrauksista löydettävissä.

On erittäin hyvin tunnettua, että mielipiteet ajotun kaupungintalon paikkaan nähden nyttemmin ovat sängen eriäviä. Sitä päämäärästään tietoista pyrkimystä, joka tässä asiassa aikaisemmin vallitsi Kaupunginvaltuuston keskuudessa ja saattoi ostamaan kalliita tontteja, jotta kaupungintalo vastaisuudessa voitaisiin rakennuttaa Senaatin- ja Kauppatorin vierelle, on viime aikoina vastustettu. Niinpä on, kun tämä kysymys viime vuosina jonkun kerran on otettu käsiteltäväksi sanomalehdistössä taikka yhdistyksissä, lausuttu sen suuntaisia mielipiteitä, ettei kaupungintaloa missään tapauksessa tulisi rakentaa Raatihuoneenkortteliin. Tähän nähden on erittäin pidetty moitittavana kaupungintalon rakentamista putsityyliin sekä huomautettu että kaupungin tulisi varata maamme arkkitehdeille tilaisuutta laatia omintakeisia suunnitelmia, joissa luova arkkitehti ei olisi samassa määrin ympäröivän arkkitehtuurin sitoma, että Kauppatorin puoleinen julkisivu olisi sommiteltava samaan tyyliin kuin Senaatintorin puoleinen, ja että niin ollen luonnollinen rakennusaine ei voisi ensinmainitussakaan tulla kysymykseen. Sopivina vastaisen kaupungintalon paikkoina on mainittu Länsirannan varrella oleva entinen pakkahuoneentontti, Töölön Tempeliaukio, Rautatientori ja kenties vielä muitakin. Tarkemmin tuntematta kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja on tietenkin varsin kiitollista ehdottaa

kaupungintalon paikkoja kaupungissa, missä niitä näyttää olevan niin paljon tarjona kuin Helsingissä. Mutta jos asiaa tarkastelee likemmältä, niin huomaa, että monet, vieläpä useimmat noista ehdotetuista paikoista täytyy varsin luonnollista syistä muitta mutkitta erottaa luvusta. Seikka, joka tässä ennen muita on otettava huomioon, on tilan saanti. Siihen nähden on tehty likimääräisiä laskelmia sen edellytyksen pohjalla, että vastaisessa kaupungintalossa tulisi olla huoneistot kaupungin virastoja ja kaikkia kunnallishallinnon haaroja varten, kuitenkin siten että Poliisilaitos, Liikennekonttori ja teknilliset laitokset olisivat sijoitettuina eri rakennuksiin. Sen ohella on tarpeellisessa määrässä myös otettu huomioon, että kaupungintalon pitää melkoisen ajan tuonnanpanakin voida täyttää ne lisääntyneet vaatimukset, joita laajentunut kaupunginhallinto tässä kohden syystä voi asettaa ja varmaan asettaakin. Vastamainitut laskelmat ovat osoittaneet, että uusi kaupungintalo, rakennettuna nelikerroksiseksi, vaatii alaa likimain 8,000 neliometriä, jossa tapauksessa on otettu lukuun tarpeellinen piha-ala, joten saadaan juuri sen pinta-ala, mikä Raatihuoneenkorttelilla on. Valiokunta on tosin, vastaiset laajennukset huomioonottaen, alustavasti laskenut jokaisen virastohuoneiston tarvitseman likimääräisen alan, kuitenkin kuulematta asianomaisten mieltä, mutta tämä laskelma ei liene asian nykyisellään ollessa sanottavasti mielenkiintoinen. Tarvittavaa tonttialaa koskevan väitteen tukemiseksi lienee kuitenkin tarpeen tässä mainita seuraavat tiedot:

Maistraatin, kaupunginarkiston ja Ulosottolaitoksen on laskettu tarvitsevan alaa	2,000 m ²
Raastuvanoikeuden kaikkien osastojen	2,400 »
Kaupunginvaltuuston ja sen kanslian	900 »
Rahatoimikamarin ja Rahatoimikonttorin	1,200 »
Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin	1,300 »
Muiden Hallitusten ja Lautakuntain	8,000 »
Porraskäytävään, seinäin, välikäytävään y. m.	5,000 »
	Yhteensä 20,800 m ²

Jos tämä pinta-ala jaetaan esimerkiksi neljään kerrokseen, 5,200 neliometriä itsekuhunkin, ja edelleen otetaan huomioon 2,400 neliometrinen laajuinen piha, tarvitaan kaikkiaan 7,600 neliometriä. *Yksistään tämä asianhaara, joka on ehdottomasti otettava huomioon soveliaan tonttipaikan arvostelemisessa, pakottaa erottamaan luvusta useimmat noista mainituista rakennuspaikoista.* Niinpä mainittakoon esimerkiksi, että vastaisen kaupungintalon paikaksi muuten varsin hyvin soveltuva n. s. vanhan pakkahuoneen tontti on alaltaan ainoastaan 3,950 neliometriä, josta alasta vähintään 950 neliometriä on varattava pihaksi, minkä johdosta rakennettavaksi käytettävää pinta-alaa jää jällelle ainoastaan 3,000 neliometriä. Ei kuitenkaan hämmästyttäisi, jos ne, jotka vastustavat kaupungintalon sijoittamista Senaatintorin varrelle, tähän huomauttaisivat, ettei kaikkia kunnallisia laitoksia välttämättä tarvitse sijoittaa kaupungintaloon ja että sentähden tuntuvasti pienempi tonttiala kuin edellä mainittu riittäisi tarkoitukseen. Niinpä onkin jo kuulunut mainit-

tavan, että Raastuvanoikeuden kaikki osastot sopisi sijoittaa erityiseen oikeuspalatsiin, mikä, varsinkin edellyttäen uuden oikeudenkäyntijärjestyksen voimaan saattamista, olisi erittäin suotava. Tämä edellytys on kuitenkin niin epävarma, että saattaa epäillä onko siihen pantava mitään huomiota. Joka tapauksessa on luultavaa, että kaupunki on melkoista aikaisemmin toteuttanut puheenalaisen rakennusyrityksen, kuin mainittu uudistus on pantu toimeen. Mutta siinäkin tapauksessa että Raastuvanoikeuden eri osastot oikeudenkäyntiuudistukseen katsomatta sijoitettaisiin erityiseen vartavasten teetettyyn rakennukseen, aiheuttaisi tuollainen huoneistojen hajanaisuus tuntuvia lisäkustannuksia, eikä kuitenkaan tultaisi toimeen niin paljon vähemmällä tonttialalla, että edellä mainitut tonttipaikat voisivat tulla kysymykseen. Jotta ne tarkoitukseen riittäisivät, täytyisi useampia huoneistoja sijoittaa eri rakennuksiin, joten kaupungin ehken täytyisi, paitsi uutta kaupungintaloa, teettää oikeuspalatsi ja rakennus kaupungin Lautakuntia varten, jomoinen menettely varmaankin kävisi taloudelliselta kannalta kaupungille varsin epäedulliseksi.

Mutta edellä mainittujen lisäksi on erinäisiä painavia syitä, jotka puoltavat kaupungintalon sijoittamista Senaatin- ja Kauppatorin varrelle ja joitten syitten vastapainoksi eivät läheskään riitä ne, joilla mahdollisesti puolletaan mitä muuta tonttipaikkaa tahansa kaupungissa. Siihen nähden mainittakoon etusijassa, niinkuin jo edelläkin on huomautettu, että kaupunki jo on uhrannut melkoisia summia saattaakseen kaupungintalon teettämisen nyt ehdottettuun kortteliin mahdolliseksi. Aleksanterinkadun talojen N:o 22 ja 24 sekä Seurahuoneen osto yhteensä yli 1,200,000 markan summalla on tehty yksinomaan tätä tarkoitusta silmällä pitäen ja ollut renkaana niiden toimenpiteitten sarjassa, joihin kaupunginviranomaiset menneinä vuosina ovat ryhtyneet ja jotka ovat kaiken aikaa tähänneet samaan päämäärään: mahdollisuuteen rakennuttaa uusi kaupungintalo nykyiseen Raatihuoneenkortteliin. Edellä jo on huomautettu, miten Senaatintorin järjestely ja sen etelälaidan rakennustaiteellinen asu ovat erottamattomassa yhteydessä sen seikan kanssa että kaupungintalo sijoitetaan tämän torin partaalle. Lisäksi lienee mainittava se aatteellinen ohjelma, mikä Senaatintoriin ja sitä ympäröiviin julkisiin rakennuksiin nähden siten tulisi toteutetuksi: Kirkko, Yliopisto, Hallitus ja Kunnallinen itsehallinto. Vaikka kaupunki laajeneekin pohjoiseen ja länteen, pysyvät kuitenkin Senaatin- ja Kauppatori kaupungin keskeisinä osina, ensinmainittu keskuksena hallinnollisessa, jälkimäinen kaupallisessa ja merenkulullisessa suhteessa. Kaikilta näiltä kannoilta katsotuna olisi kaupungintalon sijoittaminen tänne erittäin hyvin perusteltu. Siten sen yksi julkisivu rajoittaisi Senaatintoria, toinen antaisi Eteläsatamaan päin — siis luonnollinen paikka niin tyypillisen merikaupungin kuin Helsingin kaupungintalolle.

Näiden painavain syiden lisäksi sopinee vielä mainita eräs seikka, jota allekirjoittaneitten mielestä täytyy pitää sangen tärkeänä, nimittäin että kaupungintalon rakennuttaminen ehdotetulle paikalle käy verrattomasti halvemmaksi kuin mihinkään muualle. Tätä jyrkkää väitettä ei perusteta niin paljon siihen, että rakennuksen pohja on mahdollisimman edullinen, vaan etusijassa siihen että, kun Senaatintorin puoleinen rakennuksen julkisivu ja siihen käytettävä rakennusaine luonnollisestikin on edeltäpäin määrätty,

mikään ylellisyys näissä kohdin ei voi tulla kysymykseen. Siten ne runsaat kustannukset, joita johtuisi luonnollisen rakennusaineen käyttämisestä, ja se rakennustaiteellinen koristelu, mikä toisella rakennuspaikalla epäilemättä tulisi kysymykseen, tuntuvasti vähenevät taikka jäävät kokonaan pois. Näin on laita Senaatintorin puoleisen julkisivun. Suurempaa vapautta rakennustaiteellisessa suhteessa voi tietenkin noudattaa Kauppatorin puoleisen julkisivun sommittelussa, koska siinä voivat tulla kysymykseen toiset periaatteet sekä tyyliin että rakennusaineeseen nähden.

Vastoin näitä syitä, jotka puoltavat kaupungintalon sijoittamista puheenalaiselle paikalle, lienee tuskin esitettävissä mainittavampia vastaväitteitä. Vaatimus että kaupungintalo on rakennettava yksinomaan luonnollisesta aineesta ja vallitsevammalle paikalle ja väite että rakennustaiteelliselta kannalta on muodotonta että kaupungintalon toinen julkisivu tehdään toiseen tyyliin ja putsia käyttämällä, toinen taas toiseen tyyliin ja luonnollisista rakennusaineista, ovat tosin rakennustaiteellisia näkökohtia silmällä pitäen oikeutettuja, mutta eivät sellaisia syitä, jotka vaikuttavat asian lopulliseen ratkaisuun. Tosin on se seikka otettava huomioon, että kaupungintalon toinen kylki jäisi yksityisen omaksi ja sisältäisi huoneistoja, joita käytetään muihin tarkoituksiin kuin kaupungintalossa olevia. Mutta niinkuin tähän liitetystä suunnitelmasta käy selville, on tämä epäedullinen seikka vaikeuksista onnellisesti ratkaistavissa rakennustaiteelliselta kannalta. Juuri asian suurta merkitystä ja niitä eri ehdotuksia silmällä pitäen, joita tässä kohden epäilemättä tulee esitettäväksi, ovat allekirjoittaneet näin perusteellisesti pohtineet tätä asian puolta. Ja siitä on ollut lopputuloksena että, miltä kannalta asiaa onkin tarkasteltu ja harkittu, se lausunto on täysin perusteltu, *että ehdotettu paikka taloudelliselta, tarkoituksenmukaisuuden ja esteettiseltä kannalta katsottuna on kaikkia muita paikkoja edullisempi.*

Sittenkun allekirjoittaneet näin ovat esittäneet kantansa tässä asiassa, lienee paikallaan tarkempi selostus siitä, miten tämä asia olisi ratkaistava. Siihen nähden on etusijassa kosketeltava Senaatintorin tasoituskysymystä.

Sitä kysymystä arvostellessaan, olisiko tori varustettava istutuksilla vai eikö, on valiokunta katsonut että, kun toria ympäröivien rakennusten ankara rakennustaiteellinen tyyli myös vaatii vastaavalla tavalla käyttelemään itse torin pintaa, siinä ei voi tulla kysymykseen istutuksia, varsinkin kun ankara ilmastokin on siinä kohden esteenä. Muutoin on valiokunta tässä asiassa yhtynyt niihin näkökohtiin, joita Rakennuskonttori on esittänyt edellä mainitussa vuonna 1904 antamassaan mietinnössä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 14 vuodelta 1904). Käsiteltävänä olevaa kysymystä ratkaistessaan on valiokunta etusijassa edellyttänyt välttämättömäksi, että liikeväylinä pysytetään kaikki toria rajoittavat kadut ja että ajoliikenne myös voi käydä torin halkaisijain suuntaan. Viimeksi mainitun liikenteen huomioon ottaminen tuottaa tietenkin suurimmat vaikeudet, sillä torin keskellä sijaitsevalle keisaripatsaalle on varattava merkityksensä ja arvokkuutensa mukainen rauhallinen ja toriliikenteen häiritsemätö nasema. Tämän johdosta on, erottamalla miltei koko pohjospuoli toria ajoneuvoliikenteeltä rauhoitetuksi alaksi, pitkin halkaisijoita käyvä liikenne käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa ohjattu kaaren suuntaan. Näin menetellen on siis voitu sekä torin poikkipuolitse käyvä liikenne pysyttää

pääasiallisesti saman suuntaisena kuin tähänkin asti ja myös lounaasta koilliseen Nikolainkadulle kulkeva liikenne järjestää edullisemmin kuin mitä nykyään on laita sekä poistaa Hallitus- ja Nikolainkadun kulmauksessa oleva sangen paha yhteentörmäyskohta. Jos nämä liikenneväylät, niinkuin luonnoksessa ehdotetaan, rajoitetaan jalkakäytävän muotoisilla korokkeilla, saavutetaan lisäksi se etu, että jalkamiehet rauhassa voivat liikkua suurimmalla osalla torin pintaa ja että tori siten paremmin vastaa tarkoitustaan julkisena paikkana.

Toinen torin lopullisessa tasoituksessa voitettava vaikeus on että tori on kovasti kalteva pohjoisesta etelään sekä idästä länteen. Tosin on tuskin ajateltavissa, että torin poikkisuuntaista kaltevuutta kävisi kokonaan poistaminen, mutta sen sijaan se on helposti aikaansaataavissa mitä tuohon toiseen suuntaan tulee. Alentamalla, niinkuin luonnoksesta näkyy, torin pohjoisosan pintaa paikatellen jopa 1,5 metriä, saadaan Hallituskadun laitaan yläpinnastaan vaakasuora tukimuuri, joka estää torin pitkinpäisen kierouden pistämästä silmään, minkä ohella myös on saavutettu se etu, että keisaripatsaan lähin ympäristö on voitu tasoittaa likimittäin vaakasuoraksi pinnaksi. Jotta kulkyhteys toiselta puolen torin sekä toiselta puolen Hallituskadun ja Nikolainkirkon portaiden välillä säilyisi, on tukimuurin keskikohtaan suunniteltu noin 34 metrin pituiset portaat, jotka, sivuillaan kaksi parallellipedin muotoista granittijaluskievää, sekä liittyvät toripinnan suunniteltuun jaoitukseen että myös ovat kirkon portaiden orgaanisena jatkona.

Senaatintorin nykyiselle arkkitehtuurille ominaista on tarkka symmetrinen sijoitus pohjoisesta etelään Nikolainkirkon keskitse kulkevan pääakselin ympärille. Ehdottaessaan toripinnan järjestämistä on valiokunta sentähden ollut sitä mieltä, että tämä akseli olisi niin jyrkästi ja selvästi kuin mahdollista merkittävä. Tämän johdosta on pinta geometrisesti jaettu aloihin puheenalaista akselia silmälläpitäen. Nämä alat saataisiin pistämään silmään osin erivärisellä aineella päällystämällä, osin jalkakäytävillä rajoittamalla sekä sijoittamalla lyhtypatsaat päävivoja pitkin. Kaupungintalon keskikohdan edustalle on sitä paitsi varattu isonlainen, vapaa torinmuotoinen ala, niinkuin tähän liitetystä asemakartasta tarkemmin näkyy.

Kustannukset torin järjestämisestä mainitun suunnitelman mukaisesti on, niinkuin tähän liitetystä likimääräisesti kustannusarviosta tarkemmin näkyy, laskettu 220,000 markaksi, johon summaan ei ole luettu portaitten eikä torille sijoitettavien isojen kivipatsaiden päällysosain mahdollisia veistoskoristeita. Tässä on niinikään mainittava, että kuluvan vuoden menosäännössä jo on osotettu 21,000 markkaa tähän tarkoitukseen.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, sisältyy tähän ehdotukseen, vaikkakaan ei välttämättömänä, niin kuitenkin oleellisena edellytyksenä julkisen rakennuksen teettäminen torin etelälaitaan, pääosa kirkon ja torin keskiakselin suunnassa. Sen luonnuksen mukaan, jonka allekirjoittanut Lindgren valiokunnan pyynnöstä on tehnyt, tämä saavutettaisiin siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy G. F. Stockmann Aktiebolag yhtiön kanssa tehdyn alustavan sopimuksen pääkohdissaan.

Laadittaessa ehdotusta torin eteläpuolisen julkisivun järjestämiseksi on ratkaisevina

pidetty samoja näkökohtia, joita torin jaoituksessakin on otettu varteen, nimittäin että saadaan aikaan symmetrinen keskiosa kirkon akselin ympärille. On sentähden ollut välttämätöntä muuttaa Sofiankadun päätekohtaa Senaatintorin laidassa. Olisi epäilemättä ollut onnellisinta, jos tuo katu olisi voitu kokonaan poistaa jotta siten olisi saatu torin eteläpuolinen rakennusryhmä yhtäjaksoiseksi. Mutta kun noin perinpohjainen kaupunginaseமாகاavan muutos ei ole ajateltavissa, on valiokunta ehdottamalla että tehdään rakennus Sofiankadun pohjoisosan päällitse ja sovitetaan tämä päällysrakennus julkisivun keskiosaan, löytänyt keinon estääkseen Sofiankadun häiritsevän aseman tulemasta näkyviin. Välttämättömänä edellytyksenä puheenalaisen suunnitelman toteuttamiselle kuitenkin on että, vaikkakin Sofiankadun länsipuolella sijaitsevat tontit ovat yksityisen hallussa, ne Senaatintorin puolelta ehdottomasti rakennetaan samaan tyyliin kuin torinakselin itäpuolella sijaitseva vastaisen kaupungintalon osa. Mutta jottei tuollainen järjestys kävisi mainituille yksityishenkilöille rasittavaksi, lienee torinpuoleiset kylkirakennukset sommiteltava mahdollisimman vaatimattomaan tyyliin, joka käy yhteen sen tyyllilajin kanssa, jota muissa torin varrella olevissa rakennuksissa on käytetty. Kun sen ohella keskiosa laitettaisiin selvästi silmään pistäväksi ja etusijassa tuotaisiin ilmi sen julkisuontoisuus kaupungintalona, esiintyisivät kylkirakennukset rakennustaiteelliselta kannalta katsottuna vähemmän huomiota kiinnittävinä ja siten olisi puolustettavissa se tosin jonkun verran epäasianmukainen, mutta tässä tapauksessa välttämätön järjestys, että yksityinen talo on osana kaupungintaloryhmää.

Mitä rakennustaiteellisen järjestyksen yksityiskohtiin tulee, pyytää valiokunta viitata tähän liitettyyn luonnospiirustukseen sekä muihin ehdotuksiinsa. Suunnitelman mukaan kuuluisi julkisivusta 90 (40 + 50) metrin pituinen eli Katariinankadun ja Sofiankadun läntisen rajaviivan välinen osa kaupungintaloon ja jälellä oleva 40 metrin pituinen osa toiminimi Stockmannin omistamiin molempiin taloihin. Talojen kolme ylintä kerrosta on valiokunta ajatellut ulotettaviksi jalkakäytävän yli, joten rakennuksiin saataisiin lisää tilaa. Ulkonevia kerroksia kannattaisivat jalkakäytävän ulkolaidasta valtavat pilarit, minkä johdosta koko torin eteläpuolisesta jalkakäytävästä tulisi katettu pilarikäyttävä, jonka julkisivun keskikohta jakaa kahteen puoliskoon ja holvikäytävät katkaisevat pitkinpäin, niin että tuo katettu käytävä ulottuisi yhtäjaksoisesti Unioninkadulta Katarinankadulle. Rakennustaiteellisessa suhteessa on julkisivut sommiteltu samaan tyyliin kuin muut toria ympäröivät julkiset rakennukset, joten syntyisi rakennustaiteellinen kokonaisuus. Tätä myös edistäisi rakennuksen keskikohdassa oleva pylväsrivi, joka olisi sopusuhtainen senaatintalon ja yliopistotalon pylväsrivien kanssa. Pylväsrivien pilarit olisivat joko korinttilaisia (senaatintalon) taikka joonilaisia (yliopistotalon) sekä tehtäisiin putsityyliin samoin kuin viimeksi mainituissa rakennuksissa on laita. Julkisivun pohjakerroksen viereiset pilarit sopisi tehdä graniitista. Jotta tuo suuri pitkulainen tontti voitaisiin käyttää edullisesti hyväksi on rakennuksen pohjapiirrokseen sovitettu kolme pihaa.

Mitä Kauppatorin puoleiseen julkisivuun tulee, voi siinä käyttää uudenaikaisempaa tyyliä, koska viereiset rakennukset eivät ole täällä yhtä ratkaisevia kuin Senaatintorin puolella eivätkä sentähden vaadi yhtä tarkkaa sopusuhtaisuuden varteen ottamista. Tätä

julkisivua varten ei ole luonnosta laadittu. Tässä on kuitenkin huomattava, että yksityiskohdat tietenkin lopullisesti määrätään vastaisissa ohjelmissa ja kilpailun tulosten perusteella. Kaupungintalon rakennuskustannuksista on valiokunnan mielestä ollut liian aikaista antaa lausuntoa. Kuitenkin voitane ne jo nykyäänkin arvioida 3 miljoonaksi, enintään 3,5 miljoonaksi markaksi.

Tämä, samoin kuin muutoin kaikki muutkin suunnitelmat, edellyttää uuden talon rakennuttamista poliisilaitoksen tarpeiksi, jolle laitokselle, voimassa olevain määräysten mukaan, kaupunginviranomaisten myös tulee hankkia tarpeelliset huoneistot. Tämän velvollisuutensa onkin Kaupunginvaltuusto aina täyttänyt, mikä muun muassa käy selvälle siitä, että kaupunki viime vuosina on taksoittamalla otetuilla varoilla rakennuttanut kokonaista kaksi poliisitaloa, toisen Kallioon ja toisen Ratakadun varrelle. Niinkuin edellä mainittiin, on Kaupunginvaltuusto kehottanut Rahatoimikamaria ottamaan käsiteltäväksi kysymyksen uuden poliisitalon rakennuttamisesta sekä periaatteessa myös määrännyt sille soveliaan paikan. Kaupunginarkkitehti onkin yksissä neuvoin asianomaisen poliisipäällystön kanssa valmistanut ohjelman tätä rakennusyritystä varten, vaikkei sittemmin asiassa ole sen enempää tehty, koska tämä asia johonkin määrin on yhteydessä uuden kaupungintalon rakennuskysymyksen kanssa. Valiokunnan mielestä tulisi, edellyttäen että periaatteellinen päätös kaupungintalon sijoittamisesta nykyisille Raatihuoneentonteille saadaan aikaan, tästä johtuvien toimenpiteitten sarjassa ensimmäisenä olla ryhtyminen puheenalaista poliisitaloa rakennuttamaan. Yksin ajoin ja tästä riippumatta olisi myös Senaatintorin järjestely laaditun ehdotuksen mukaisesti toimeenpantava. Jos poliisitalo olisi valmis, voitaisiin myös ottaa lopullisesti harkittavaksi kysymys Seurahuoneen Osakeyhtiön kanssa tehdyn vuokrasopimuksen uudistamisesta. Kun vastaisuudessa kaikki valmistavat toimenpiteet kaupungintalon rakennuttamiseksi on suoritettu, voitaisiin kunnallishallinnolle tarpeellisia huoneita rakennusaikana saada Seurahuoneelta ja sittemmin, Senaatintorin puoleisen kaupungintalon osan valmistuttua, nämä laitokset muuttaa sinne, samalla kun nykyinen Seurahuone pantaisiin kuntoon vastaista tarkoitustaan varten. Tuolla tavoin voitaisiin rakennusaikana erinäisiä vaikeuksia huoneistoihin nähden välttää ja samaten päästä suorittamasta tuntuvia ylimääräisiä vuokra- ja sisustuskustannuksia.

Edelleen on valiokunta katsonut pitävänsä huomauttaa, että keskusteltavana myös on ollut kysymys uuden hotellin teettämisestä Seurahuoneen sijaan, mutta valiokunta puolestaan on katsonut aloitteen tekemisen tässä asiassa etusijassa kuuluvan yksityiselle yritteliäisyydelle.

Edellä olevan esityksensä nojalla saa valiokunta ehdottaa, että Rahatoimikamari esittäisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että uusi kaupungintalo rakennetaan tämän kaupungin ensimmäiseen kaupunginosaan kortteliin N:o 30 Senaatintorin puolelta pääasiallisesti niiden ulkonaisten suuntaviivain mukaisesti, jotka ovat olleet alustavan luonnoksen pohjana;

2) että puheenalaisen rakennusyrityksen kustannukset suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarpeellinen summa osotetaan ja määrätään, sittenkun Valtuusto lisätyin luvuin on hyväksynyt piirustukset ja kustannusarvion;

3) että uusi poliisitalo rakennetaan Vilhonkadun tontille N:o 2 kortteliin N:o 37 tämän kaupungin toiseen kaupunginosaan;

4) että viimeksi mainitun rakennusyrityksen kustannukset suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarpeellinen summa osotetaan ja määrätään, sittenkun Valtuusto on hyväksynyt piirustukset ja kustannusarvion;

5) että Senaatintorin järjestäminen ensintulevana vuonna toimeenpannaan tähän liitetyn suunnitelman mukaisesti sekä että tähän tarpeellisista kustannuksista, kaikkiaan 220,000 markasta, merkitään tulevien vuosien menosääntöihin 200,000 markkaa;

6) että ehdotus Sofiankadun tontin N:o 1 erään osan ostamisesta 400,000 markan hinnasta evätään sekä Rahatoimikamari saa toimeksi tehdä G. F. Stockmann Aktiebolag osakeyhtiön kanssa sopimuksen osakeyhtiön kirjelmän pohjalla, kuitenkin siten että kaupunki ei sitoudu suoranaisiin kustannuksiin;

7) että Rahatoimikamari saa toimeksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa laatia ehdotuksen valmistaviksi toimenpiteiksi poliisitalon ja kaupungintalon rakentamista varten, sekä

8) että kaupungin yleisten töiden Hallitus saa toimeksi aikanaan antaa ehdotuksen tarpeelliseksi kaupungin asemakaavan muutokseksi.

Helsingissä, huhtikuun 11 päivänä 1911.

Alexis Gripenberg.
Lennart Cajander.
Georg Estlander.

G. Idström.
Armas Lindgren.
Bertel Jung.

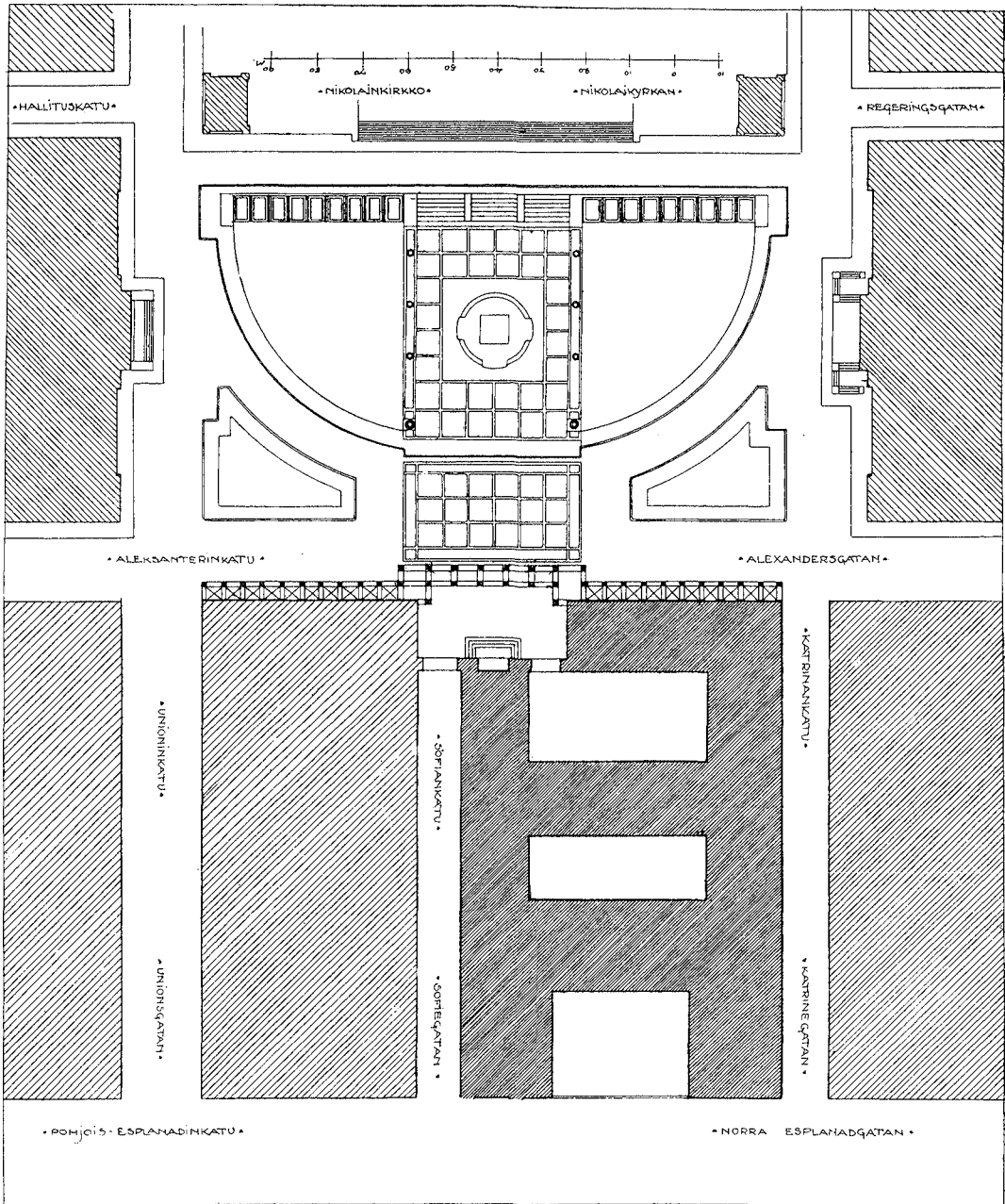
Senaatintorin järjestämistöiden kustannusarvio.

1,100 m ² päällystys kvartsiitilla	à	33: —		36,300: —
580 pm reunuskiveä	»	7: —		4,060: —
2,200 m ² jalkakäytävää päällystettävä II:a tellikka- kivillä	»	9: —		19,800: —
271 pm astuimia	»	30: —		8,130: —
75 pm kaidetta à 4.25 m ² = 320 m ² hakattua pintaa	»	35: —		11,200: —
6 jaluskiveä = 280 m ²	»	30: —		8,400: —
7,000 m ² päällystettävä I:a lohkokivillä	»	12: —		84,000: —
1,000 m ² I:a tellikkakiviä uudestilaskettava	»	4: —		4,000: —
12,000 m ² toripintaa tasoitettava	»	1: —		12,000: —
8 syöksykaivoa johtoineen	»	250: —		2,000: —
24 lyhtyä ja kynttelikköä	»	300: —		10,000: —
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.				199,890: —
				20,110: —
				Yhteensä Smk 220,000: —

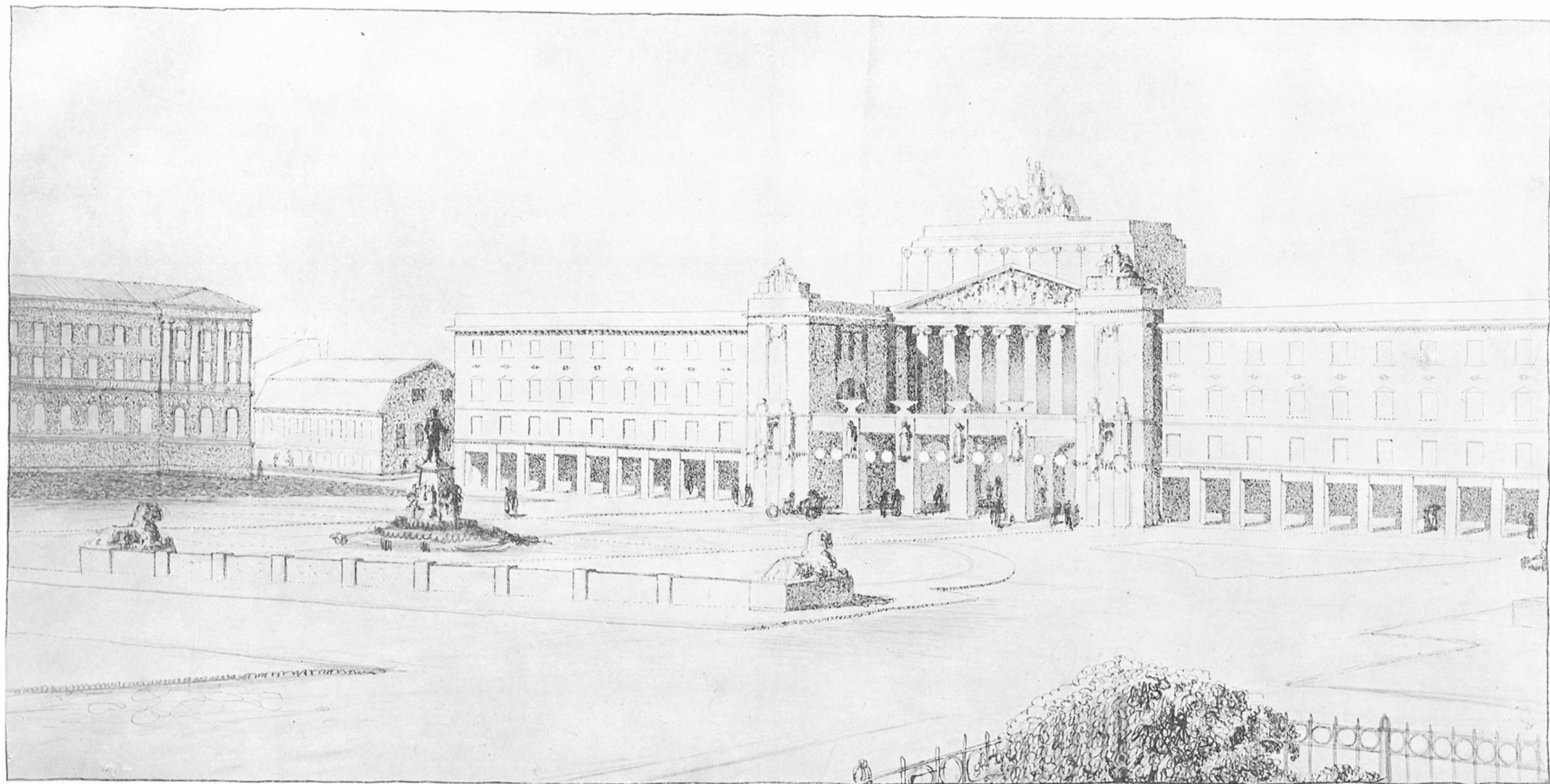
Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa huhtikuun 18 päivänä 1911.

Tycho Öller.

Förslag till ordnande af Senatstorget.
Ehdotus Senatintorin järjestämiseksi.

Utkast till ordnande af Senatstorgets södra fasadbegränsning.
Senatintorin eteläsivustan luonnos.

Valiokunnanmietintö nostetussa kysymyksessä sijaispalkkioiden myöntämisestä virkalomavapauden varaamiseksi kaupungin virka- ja palvelusmiehille.

Joulukuun 5 p:nä 1910 päivätyssä, Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä esityksessä esitti täkäläinen Yhteinen Raastuvanoikeus, miten Raastuvanoikeuden eri osastot olivat useina vuosina kesäkuukausina voineet järjestää istuntonsa siten, että oikeusasioita oli käsitelty kahtena perätysten seuraavana viikonpäivänä, minkä järjestelyn kautta, joka Raastuvanoikeuden henkilökunnalle oli tehnyt mahdolliseksi maalla oleskelun muina viikon päivinä, oli melkoinen helpotus saavutettu virantoimituksessa kesäaikana. Lukuunottamatta ensimmäistä osastoa, joka toistaiseksi on voinut säilyttää tämän järjestyksen, oli Raastuvanoikeus kuitenkin lisääntyneen työn vuoksi jo kesällä 1909 ollut paikoitettu luopumaan tästä ja pitämään istuntonsa kesäaikana, kuten vuoden muinakin aikoina, kolmena viikon päivänä, vaikka väliaikainen viides osasto oli jo silloin ollut toimessa ja oli sillä ollut sama pätevyys kuin muillakin osastoilla. Täkäläinen Raastuvanoikeus, joka työmäärään nähden oli epäilemättä asetettava ensi sijalle maan alioikeuksista, oli tämän vuoksi nykyään maan ainoa tuomioistuin, missä ei voitu ryhtyä minkäänlaisiin muutoksiin helpotuksen aikaansaamiseksi kesäaikana suoritettavaan työhön. Nytemmin ei myöskään ollut enää mahdollista lisääntyneen työtaakan vuoksi eri osastojen jäsenille palvella toistensa puolesta kesäisin. Raastuvanoikeuden puheenjohtajalla ja jäsenillä oli kyllä kuten maan useimmilla muillakin virkamiehillä oikeus saada virkalomaa, mutta kun sitä varten oli määrätty se ehto, että heidän itsensä tuli palkata viransijaisensa, oli täkäläisen Raastuvanoikeuden jäsenten asema tässä kohden huonompi kuin maan useimpain muiden virkamiesten. Ei ainoastaan hallinnollisissa virastoissa vaan myös useimmissa oikeuksissa saivat näet virka- ja palvelusmiehet nauttia kesäisin vapautta, koitumatta tästä heille mitään suoranaisia menoja. Kesäsijaisten palkkaamista varten oli esim. Turun, Tampereen ja Kuopion sekä, ilmoituksen mukaan, myöskin Viipurin Raastuvanoikeuksissa myönnetty erinäisiä määrärahoja.

Sen nojalla, mitä yllä on esitetty ja kun ne menot, joita Raastuvanoikeuden jäsenille ja Raastuvanoikeudessa palveleville notareille on koitunut saadakseen hyvin tarvitsemaansa ja joskus melkoisen työn vuoksi välttämättömän tarpeellista lepoa kesäisin, ovat lähipitäen tulleet kaksinkertaisiksi viimeisten kymmenen vuoden kuluessa, on Yhteinen Raastuvanoikeus esittänyt, eikö Kaupunginvaltuusto katsoisi olevan syytä myöntää kaupungin varoista määrärahaa viransijaisten palkkaamista varten Raastuvanoikeuden jäsenille ja notareille kesäloman ajaksi ainakin niin suurena eränä, joka osapuilleen

vastaisi tavaksi tulleita sijaispalkkioita puolelta loma-ajalta. Tässä viimemainitussa tapauksessa tarvittaisiin Yhteisen Raastuvanoikeuden arvioimisen mukaan viisi eri palkkiota à 350 markkaa puheenjohtajille, seitsemän palkkiota à 250 markkaa jäsenille ja samion seitsemän yhtäsuurta erää eri osastojen notareja varten. Koko määräraha kyseenalaista tarkoitusta varten tulisi niinmuodoin nousemaan 5,250 markkaan.

Puheenalaisesta esityksestä varattiin Rahatoimikamarille tilaisuus antaa lausuntonsa, ja esitti Kamari siinä, muun muassa, ettei kysymystä viransijaisuuspalkkioiden myöntämisestä kaupungin virkamiehille näiden kesäloman aikana Kaupunginvaltuusto ollut tähän asti periaatteessa käsitellyt. Tosin oli kulunkiarviossa erinäisiä sijaispalkkioita kesäloman varaamista varten, mutta nämä määrarahat olivat vuosien kuluessa otetut menosääntöön ainoastaan harkinnan nojalla kussakin eri tapauksessa sekä pikemmin poikkeustapauksina kuin yleisenä sääntönä. Ylipäänsä ei kaupungin virka- ja palvelusmiehille oltu viime aikoihin asti varattu lainkaan mitään virkalomaa, lukuunottamatta kuitenkin Maistraatin ja Raastuvanoikeuden virkamiehiä, jotka olivat olleet oikeutettuja kesäkuukausina nauttimaan kahden kuukauden lomaa sillä ehdolla että itse kustansivat sijaisensa.

Kun Raastuvanoikeuden esitys Rahatoimikamarin mielestä sisälsi epäsuorasti anomuksen virkamiesten palkkojen parantamisesta sekä olisi niinmuodoin pitänyt jättää sisään niin hyvissä ajoin, että se viime kulunkiarviokäsittelyn yhteydessä olisi voitu ottaa lopullisesti harkittavaksi, mutta niin ei ollut tapahtunut eikä anomus tarkoittanut ainoastaan tilapäisen määrärahan myöntämistä täksi vuodeksi, vaan tämän lisäksi vuotuista menoa vastaisuutta varten, olisi kysymys Rahatoimikamarin mielestä pitänyt soveliaasti jättää lepäämään ensi syksynä tapahtuvaan kulunkiarviokäsittelyyn. Mutta siihen katsoen, että Rahatoimikamarilla oli tiedossaan, että muitakin esityksiä tultaisiin samassa tarkoituksessa Valtuustolle tekemään ja kysymys sijaispalkkioiden myöntämisestä kaupungin virkamiehille kesäloman varaamiseksi näytti niinmuodoin tulevan päiväjärjestykseen, oli Rahatoimikamari, siihen nähden että tällä kysymyksellä oli melkoinen taloudellinen kantavuus ja sen ratkaiseminen toisessa tai toisessa muodossa saattoi aiheuttaa melkoisen lisäyksen kaupungin menosäännössä, katsonut olevan ehdotettava, että asian kaikinpuolista valaisemista varten asetettaisiin erityinen valiokunta. Näytti näet siltä, että erinäisille muillekin kunnallishallinnon virkamiehille oli yhtä hyvillä syillä varattava samanlaisia etuja, joita mahdollisesti tässä suhteessa voitiin myöntää Raastuvanoikeuden jäsenille ja virkamiehille. Tosin oli myönnettävä, että niissä konttoreissa ja lautakunnissa, joiden virkamiehet saattoivat palvella toistensa puolesta ja kesäloma voi siten ilman erityisittä kustannuksitta tulla kyseeseen, sijaispalkkioita ei olisi myönnettävä. Mutta tähän virkamiesluokkaan voitiin Kamarin mielestä tuskin lukea kunnan virkamiesten enemmistöä. Asiain niin ollen näytti Rahatoimikamarista, että oikeus ja kohtuus vaati, että täydellinen selvitys tähän kuuluvista seikoista, erittäin kysymyksen taloudelliseen kantavuuteen nähden, olisi hankittava, ennenkuin Kaupunginvaltuusto ottaisi nyt puheenalaisen kysymyksen lopullisesti käsiteltäväkseen.

Sen nojalla mitä nyt oli esiintuotu, esitti Rahatoimikamari että Kaupunginvaltuusto

lykkäisi Raastuvanoikeuden puheenalaisen hakemuksen erityiseen valiokuntaan, jonka tuli antaa selvitys ja ehdotus sijaispalkkioiden myöntämisestä virkaloman varaamiseksi kaupungin virka- ja palvelusmiehille; ja päätti Kaupunginvaltuusto tämän mukaan kokouksessaan viime tammikuun 17 p:nä antaa allekirjoittaneiden toimeksi antaa kysymyksestä mietinnön.

Kuten Rahatoimikamari on yllämainitussa lausunnossaan asiasta esittänyt, on kesälomaa ynnä avustusta viransijaisen palkkaamiseksi Kaupunginvaltuusto tähän asti antanut ainoastaan harvoille kaupungin palveluksessa oleville virkailijoille. Tämän vuoden menosäännössä on määrärahoja mainitussa suhteessa otettu, mainitun kulunkiarvion järjestystä seuraten, Maistraatin ja Raastuvanoikeuden kolmelletoista kaupunginpalvelialle, toiselle kaupunginlääkärille, aluelääkäreille, Marian sairaalan sisätautiosaston alilääkärille sekä kulkutautiosaston ja kirurgisenosaston ylilääkäreille, sanotun sairaalan sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, tervydellisten tutkimusten laboratorin lääkärielle, vaivastalon sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, työlaitoksen valvontamiehille ja vahtimestareille sekä hourujenhoitolaitoksen, Greijuksen laitos siihen luettuna, ylihoitajattarille ja hoitajille, yhteensä 9,060 markkaa, minkä lisäksi Kaupunginvaltuusto tänä vuonna tekemänsä päätöksen kautta on myöntänyt äsken perustettujen oikeusavustajan- ja oikeusavustajan apulaisen tointen hoitajille yllämainitussa suhteessa kaikkiaan 600 markkaa. Mitä muuten tulee kysymykseen on Valtuusto jo Rahatoimikamarin ehdotuksesta antanut toukokuun 11 p:nä 1909 sen sisältöisen lausunnon että kunnan virkamiehille olisi, milloin se haittaamatta työn tasaista kulkua saattoi käydä päinsä sekä edellyttäen ettei kaupungin kassaa rasitettaisi erityisellä siitä aiheutuvalla menolla, varattava vuosittain kuukauden virkaloma.

Kun asian valaisemiseksi on tärkeätä saada tietää, miten kysymys valtion palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten virkalomasta on järjestetty, on valiokunta tässä antava muutamia tietoja siinä suhteessa.

Armollisessa asetuksessa, joka sisältää Keisarillisen Senaatin syyskuun 13 p:nä 1892 annetun ohjesäännön, on määräys siitä, että Senaatin varapuheenjohtaja ja jäsenet saavat vuosittain kesäkuun 1 p:n ja lokakuun 1 p:n välisenä aikana kaksi kuukautta lomaa Senaatin määräyksen mukaan, jotavastoin virkamiesten lomasta ei mainita mitään. Kuitenkin ovat nämäkin vakaantuneen käytännön mukaan saaneet yhtä pitkän loman, minkä saanee katsoa riippuneen siitäkin, että Senaatin työ sen jäsenten yllämainitun loman vuoksi on rajoittunut puoleksi, joten esittelijäin lukua voidaan vastaavassa määrässä vähentää.

Asetuksessa Hovioikeuksien lisäystä vuosirahansäännöstä tammikuun 10 p:ltä 1870 ei tosin mainita sanaa virkaloma, mutta kun mainittu asetusta määrää että Hovioikeuksien kesä-, heinä-, elo- ja syyskuussa tulee kokoontua, Turun Hovioikeuden kahtena osastona neljän asemesta, Vaasan Hovioikeuden yhtenä kahden asemesta sekä Viipurin

Hovioikeuden osittain yhtenä osittain kahtena osastona kolmen asemesta, niin tukee tämä säädös nykyään sitä että Hovioikeuksien virkamieshenkilökunnalle, joka niinmuodoin kesäkuukausina voi olla poissa virantoimituksesta, on myönnetty kahden kuukauden virkaloma.

Sikäli kuin on voitu saada selkoa edellisen vuosisadan keskipaikoilla vallinneista oloista, saivat Senaatin virkamiehet jo silloin säännöllisesti kesälomaa; ja on luultavaa että virkaloman käyttäminen Hovioikeuksissa ulettuu ainakin yhtä kauas ajassa taaksepäin.

Kuvernöörien sekä lääninhallituksissa palvelevain virkamiesten ohjesääntö joulukuun 29 p:ltä 1894 myöntää kuvernöörille kuukauden virkaloman, jonka kenraalikuvernööri määrää, sekä lääninhallituksen esittelijöille kuin myöskin lääninrahastonhoitajalle, tämän apulaiselle, lääninkirjanpitäälle, lääninnotarille ja apukamreerille yhtä pitkän virkaloman ajaksi, jonka kuvernööri määrää.

Valtion yllähallituksia ja keskusvirastoja varten ei ylipäänsä ole olemassa säännöksiä erityisestä virkalomasta, mutta niiden ohjesäännöissä on säädetty että yllähallitus tai asianomainen viraston johtaja voi myöntää alaiselleen virkamiehelle vapautta joko neljäksitoistapäiväksi, kuukaudeksi, kuudeksi viikoksi tai kahdeksi kuukaudeksi.

Maan tullikamareissa ei myöskään ole virkavapautta myönnetty, joka riippunee kai siitä, että näiden viranomaisten toiminta on vilkkain ja pääasiallisesti toimitettava kesäkuukausina purjehduskauden kestäessä.

Kysymykseen nähden asianomaisten valtionvirkein ylläpitämisestä yleensä varsinainen viranhoitajan virkaloman aikana ansaitsee mainitsemista, että, milloin työ sellaisissa virkatoimissa virkaloman aikana ei saa suurimmalta osaltaan olla keskeytettynä, kuten Senaatissa ja Hovioikeuksissa, se tapa näyttää valitsevan, että virkalomat järjestetään sillä tavalla, että jäljellä olevat virkamiehet sikäli kuin käy tarpeelliseksi omien virkainsa ohella hoitavat myöskin lomalla olevain virkamiesten toimia. Minkäänlaisia viransijaisuuspalkkioita tai avustuksia ei valtio niinmuodoin säännön mukaan maksa. Poikeuksia tästä on kuitenkin ollut tapana tehdä erinäisiin toimiin nähden, joita viran laadun vuoksi ei sopivasti voida yllämainitussa järjestyksessä hoitaa. Niinpä nauttii esimerkiksi Valtiokonttorin rahastonhoitaja avustusta yleisistä varoista kesäsijaisensa palkkaamista varten. Paitsi tällaisia yksityisiä tapauksia on myös olemassa kokonainen hallintoala, missä kesäsijaisia määrättyissä tapauksissa yleisillä varoilla palkataan, nimittäin valtionrautatiet. Keisarillisen Senaatin päätös huhtikuun 19 p:ltä 1909, joka koskee Suomen Rautatiehallituksen ohjesääntöä ja Suomen valtion rautateiden hallintoa, joka ohjesääntö myöntää kaikille sääntöpalkkaisille virkamiehille virkalomaa yhteensä yhden kuukauden ajaksi samana kalenterivuonna, ollen he kuitenkin velvollisia ehdottomaan täysin hyväksyttäviä sijaisia vaadittaessa, selittää nimittäin samalla jokaisen, joka nauttii sellaista vapautta, oikeutetuksi pitämään sillä aikaa kaikki palkkaetunsa, minkä ohessa määrätään että viransijaiselle, joka ei ole vaikinmaisessa palveluksessa valtionrautateillä, on annettava sijaiskorvausta sekä että toisellekin sijaiselle, jos Rautatiehallitus katsoo asiain sitä vaativan, voidaan myöntää sellainen korvaus.

Puheenalaisen kysymyksen selvittämiseksi on valiokunta lisäksi hankkinut tietoja tätä seikkaa koskevista oloista Tukholmassa sekä saanut tällöin tietää, että sikäläisen kaupunginvaltuuston äskettäin hyväksymän, vaikka ei vielä esivallan vahvistamain palkkausmääräysten mukaan virkalomaa tietyissä laajuudessa tulevat nauttimaan kaikki kaupungin palkkasäännössä olevat viranhaltijat, jolloin viransijaiselle menevät palkkiot suoritetaan tavallisesti kaupunki. Lähemmin mainittuina sisältävät nämä määräykset, mikäli nyt on kysymys, että 21 vuotta täyttäneellä viranhaltijalla, jos asianomainen viranomainen katsoo sen käyvän päinsä häiritsemättä tehtävään asianomaista kulkua, on oikeus saada virkalomaa viranomaisen joka vuoden alussa valmistettavan jaon mukaan. Virkavapautta saadaan eri palkkaryhmissä neljästätoista päivästä kuuteen viikkoon. Virkavapauksia jaettaessa on otettava huomioon, ettei rakennuspäällikölle, rakennuskonttorin ensimmäiselle insinöörille ja arkkitehdille eikä kaupunginpuutarhurille myönnetä toukokuusta syyskuuhun enempää kuin puolet heille vuosittain tulevasta virkalomasta ja että muuten viranhaltijan loma-aika on aina sijoitettava sellaiseksi vuoden ajaksi, että hänen poisolonsa tuottaa vähintä haittaa virkatehtävään täyttämässä. Viranhaltija, jolla vähintään kahden kuukauden aikana vuodesta on tilaisuus viranhoidtamiseen ainoastaan vähäisessä määrässä, saa nauttia lomaa ainoastaan sellaisen ajan. Viranhaltijalle, joka vähintään on vuoden ollut kaupungin palveluksessa, voi, vaikka hän ei vielä olekaan saavuttanut 21 vuoden ikää, asianomainen viranomainen myöntää lomaa korkeintaan kuudeksi päiväksi, jos viranomainen katsoo olevan siihen syytä.

Milloin sellaista virkaloman varaamiseksi vaaditaan, on viranhaltija velvollinen korkeintaan kolmen kuukauden aikana vuodessa hoitamaan toista kaupungin virkaa ilman enemmättä erityisettä hyvityksettä, kuin että, jos jossakin virassa palkka osittain suoritetaan niin kutsuttujen laskuerahdysrahojen muodossa, nämä hän saa kantaa. Määrätessä yli sanotun ajan saa virkaatekevä paitsi lisäkorvausta, joka erityisten määräysten nojalla voi hänelle tulla, luovuttamalla oman palkkansa sen osan, jonka tekevät virantoimitus- ja laskuerahdysrahat, kantaa virantoimitus- ja laskuerahdysrahat hänen hoitamastaan virasta. Jos virkalomaa myönnettäessä havaitaan tarpeelliseksi puoltaa tiettyyn virkaan henkilöä, jolla ei ole virkaa kunnassa, saa asianomainen viranomainen, jos ja sikäli kuin sellaista henkilöä ei voida hyvittää virkavapautta saaneen luovuttamalla palkkavarjoilla, kunnan varjoista antaa tarvittavan täytteen, ei kuitenkaan korkeampana eränä, kuin että viransijaisen palkitseminen tulee korkeintaan kyseenalaisesta toimesta maksettavan alimman palkan suuruiseksi.

Valiokunalle asiassa annettu tehtävä näyttää vaativan, että valiokunta antaa lausuntonsa sekä siitä, voitaisiinko katsoa olevan syytä että kaupungin kaikille virka- ja palvelusmiehille myönnettäisiin sijaispalkkioita virkalomaa varten, kuin myös erittäin yllämainitusta hakemuksesta sellaisen edun varaamiseksi Raastuvanoikeuden puheenjohtajalle, jäsenille ja notareille. Mitä ensinnä tulee kysymykseen yleensä, voitaneeko katsoa erittäinkin pohjolassa, pitkine pimeine syksy- ja talvivuodenaikoineen sekä lyhyine kesi-

neen, olevan nykyisen ajan pyrintönä sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, että niille, joilla on virat tai jotka suorittavat vaikkain työtä sekä ovat pakoitettuja asumaan kaupungissa, varataan se lepo ja virkistys, jonka jonkun ajan työstä vapautuminen sekä täten mahdolliseksi käynyt maallaoleskelu luonnollisesti tuottaa. Oltuaan aikaisemmin myönnetty pää-asiallisesti ainoastaan osalle valtion virka- ja palvelusmiehiä sekä yliopisto- ja kouluvirkakuntain jäsenille on tämä etu vähitellen uletettu liike-elämän ja teollisuuden toiminta-alolla palveleviin henkilöihin.

Tämän kaupungin virka- ja palvelusmiehiin nähden esitetään Rahatoimikamarin yllämainitussa kirjeessä, ettei näille viime aikoihin asti ole lainkaan varattu virkavapautta. Tämä lausunto lienee ymmärrettävä niin, ettei mitään nimenomaisia kesälomaa koskevia määräyksiä avustuksineen viransijaisen palkkaamiseksi ole tavallisesti esiintynyt. Itse asiassa on nimittäin tädäläisenkin kunnallishallinnon eri aloilla voitu todellisuudessa varata kesälomaa ainakin jossain määrin virka- ja palvelusmiehille, tarvitsematta työn tämän vuoksi kärsiä sanottavampaa keskeytystä. Kuten yllä on mainittu, on kaupunki myöntänyt tarpeellisia viransijaisuuspalkkioita määrättyissä toimissa, kun taas toisissa tapauksissa on menetelty samoin kuin valtionkin viroissa on ollut tavallista, eli että eri virkamiehet ovat korvauksetta palvelleet toistensa puolesta. Missä määrin se seikka, ettei sijaispalkkioita kesälomaa varten ole tavallisesti myönnetty, on tavallisesti tuottanut vaikeuksia, ei valiokunta luonnollisesti ilman lähempää tutkimusta jokaisesta eri laitoksesta ole voinut selvittää; kuitenkin ei valiokunnalla ole tiedossaan, että muita valituksia olisi tästä kuulunut, kuin valitukset sen ajan lopulla, jolloin tädäläisen Raastuvanoikeuden osastot kesäleiton saamista varten pitivät kokouksiaan kesäisin kahdena perätysten seuraavana viikkopäivänä.

Kun valiokunta on erityisesti saanut toimekseen selvittää kysymystä siitä taloudellisesta kantavuudesta, jonka sijaispalkkioiden myöntäminen kaupungin virka- ja palvelusmiesten lomaa varten tulisi kaupungille tuottamaan, on valiokunta toimittanut puheenalaisessa suhteessa laskelmia sekä tällöin havainnut, että jos kaikille kaupungin virka- ja palvelusmiehille, joiden katsottiin olevan virkaloman tarpeessa, annettiin avustukset sijaisen palkkaamiseksi yhden kuukauden kestävää vapautta varten, koituisi tästä kaupungille pyöreän luvun noin 30,000 markan meno. Tämä summa, johon eivät sisälly ne määrärahat, jotka kaupunki jo aikaisemmin on puheenalaisessa suhteessa myöntänyt, eli yllämainitut 9,660 markkaa, eikä myöskään Yhteisen Raastuvanoikeuden nyt pyytämä 5,250 markan määräraha, on laskettu sen nojalla, mitä viimeainittu viranomais on katsonut tarvittavan sijaisten korvaamiseksi kuukauden aikana, eli tarkemmin mainittuna siten, että muutamilla pienemmillä poikkeuksilla 50 % pohjapalkasta on katsottu kohdalaiseksi; kuitenkin ei ole korkeampaa kuin 350 markan sijaisavustusta mitään virkaa kohti laskettu.

Vaikka valiokunta on sitä mieltä, että kesälomaa olisi niin laajalti kuin mahdollista myönnettävä kaupungin virkahenkilökunnalle, ei valiokunta kuitenkin katso seurauksena tästä voitavan hyväksyä lausuntoa siitä, että kaupunki joka tapauksessa olisi velvollinen jonkun lähemmin mainitun perusteen mukaan avustamaan sijaisen palkkaa-

mista. Paitsi että sitä menoa, joka täten tulisi kaupungille koitumaan, täytyy pitää varsin melkoisena, varsinkin jos otetaan huomioon että nykyään päiväjärjestyksessä oleva kysymys eläke-edun varaamisesta kaupungin virkamiehille aiheuttaa melkoisen menon näiden virkaehtojen parantamiseksi, on valiokunnan mielestä sellaista menettelyä vastaan myöskin periaatteellista laatua olevia epäilyksiä. Kesälomavaatimuksen avustuksineen sijaisen palkkaamiseksi ei valiokunnan mielestä, vaikka varmaankin usein toivottavaa, voida kuitenkaan katsoa olevan itsestään niin selvän, että Kaupunginvaltuustolla, jonka lähinnä tulee valvoaa kaupungin etuja, olisi syytä ryhtyä myöntämään määrärahaa, jota ei oltu pyydetty ja joka ei tarkoittanut yleishyödyllisen tarkoituksen edistämistä. Lailista oikeutta virkaloman saamiseen tai sijaisen palkkiota varten siksi ajaksi ei kaupungin virkamiehillä ole niissä tapauksissa, joista nyt on kysymys, koska sellaista etua ei palvelukseen otettaessa ole möynnetty. Tämän vuoksi on valiokunta, vastoin Rahatoimikamaria, sitä mieltä että kysymys sijaispalkkioiden myöntämisestä kesälomaa varten on tehtävä harkinnasta riipuvaksi kussakin eri tapauksessa, jolloin tällainen hakemus on tehty, minkä menettelyn ei luonnollisesti tarvitse sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tällaisten kysymysten valmistaminen voitaisiin tehdä yhtäläiseksi eli että siinä noudatettaisiin tiettyjä yleisiä näkökohtia. Sellaisina näkökohtina ansaitsee erittäin mainitsemista sen työn laatu ja laajuus, joka yksityisen viranhaltijan on suoritettava, onko työtä määrättynä vuodenaikana virassa ainoastaan vähäisessä määrässä, onko mahdollista jättää työ loma-ajaksi toisen samassa laitoksessa palvelevan virkailijan hoidettavaksi j. n. e. Omaksuessaan näin kysymyksessä tämän katsantokannan ei valiokunta ole katsonut voitavansa ryhtyä siinä sellaiseen seikkaperäiseen käsittelyyn kaupungin eri laitoksiin ja viranomaisiin nähden kuin Rahatoimikamari oli mahdollisesti tarkoittanut. Valiokunnan on pakko samalla panna kyseenalaiseksi, eikö tällainen yksityiskohtainen valmistaminen vaatisi suurempaa työmenettelytapojen tuntemusta eri hallinnonhaaroissa kuin valiokunnan jäsenillä on, sekä eikö se tämän vuoksi olisi soveliaasti jätettävä Rahatoimikamarille.

Mitä sitten tulee Yhteisen Raastuvanoikeuden lähettämään esitykseen saa valiokunta siitä esittää:

Nykyään puheenalaisessa suhteessa voimassa olevat määräykset ovat Keisarillisen Senaatin päätöksessä kesäkuun 20 p:ltä 1908, jossa mainitaan että Maistraatin ja Raastuvanoikeuden puheenjohtajat saavat nauttia kahden kuukauden vapautta kesäisin, mikäli he asettavat ja palkkaavat puolestaan sijaisjäsenet, jotka Maistraatti ja Raastuvanoikeus hyväksyy, kuitenkin eivät Maistraatin kunnallispormestari ja oikeusneuvosmies eikä Raastuvanoikeuden saman osaston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja saa samalla kertaa nauttia tällaista vapautta.

Siksi loma-ajaksi, jota Raastuvanoikeuden puheenjohtajat ja jäsenet ovat mainitun säännöksen mukaan nauttineet, ovat nämä niinmuodoin olleet itse pakoitettuja palkkaamaan sijaisensa; ja on tämän vuoksi nyt anomus tehty että kaupunki myöntäisi kohtuulliset palkkiot toista lomakuukautta varten sekä puheenjohtajille että jäsenille kuin myöskin notareille.

Tehtyä esitystä harkitessaan on Valiokunta katsonut tarpeelliseksi hankkia tarkempia tietoja Raastuvanoikeuden eri osastojen pitämästä kokousten lukumäärästä viime

vuonna sekä saanut tällöin annetuista yksityiskohtaisista luetteloista tietää, että kukin osasto on kokoontunut noin 10 à 12 kertaa kuukaudessa, kesäkuukaudet myöskin lukuun otettuina, ja että kokoukset ovat säännöllisesti kestäneet koko aamupäivän ja joskus, varsinkin ensimmäisellä osastolla, jatkuneet pitkälti iltapäivällä. Kun samalla kiinnitetään huomiota siihen, että määrättyjen Oikeuden jäsenten ja notarien velvollisuutena on pöytäkirjain kokoonpano, ja että tämän kokoonpanon tarkastaminen on puheenjohtajain velvollisuutena, mitkä työt vievät melkoisesti istuntojen välistä aikaa, käy selvästi ilmi, että Yhteisen Raastuvanoikeuden viittausta Oikeuden runsaaseen työtaakkaan voidaan pitää oikeutettuna, ja sitä suuremmalla syyllä kun tuomarintoiminta kvalitatiivisesti otettuna on myönnettävä varsin voimia kysyväksi. Tuomarille on varsin tärkeätä, ettei työhalu, havaintoterävyys eikä arvostelukyky saa heikontua liikarastuksesta, vaan että tarpeellista, riittävää ja virkistävää lepoa on saatavissa. Jos tämä tunnustetaan, lienee myöskin myönnettävä, että kaupungin tulee niin menetellä että se varaa mahdollisuuden tarpeellisen virkistykseen saantiin, tarvitsematta asianomaisille koitua tästä mitään ainakaan tuntuvaa taloudellista uhrausta. Yhteisen Raastuvanoikeuden esitys, että kaupunki avustaisi lasketulla sijaiskustannuksella puolet kesäloma-ajasta, näyttää sentähden valiokunnasta kohtuulliselta ja hyvinperustellulta. Sen tueksi voidaan muuten esittää lisäksi, että Raastuvanoikeuden työtä voidaan lähinnä verrata Hovioikeuksien työhön, joiden virkamiehet ilman taloudellista uhrausta nauttivat myöskin kesälomaa, kuin myöskin että tuomioistuinten jäsenillä useimmissa maissa lienee oikeus virkalamana saantiin koitumatta siitä erityisiä kustannuksia näille virkamiehille.

Esitetyn nojalla sekä viittaamalla myöskin niihin perusteluihin, joilla Yhteinen Raastuvanoikeus on tukenut mainittua esitystään asiassa, saa valiokunta niinmuodoin puoltaa sitä kaikin puolin.

Valiokunnan allaoleva yhdistetty ehdotus sisältää siis että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

suostua Yhteisen Raastuvanoikeuden anomukseen yhteensä 5,250 markan vuotuisen määrärahan myöntämisestä viransijaisten palkkaamiseksi Raastuvanoikeuden puheenjohtajille, jäsenille ja notareille näiden kesäloman ajaksi, mikä määräraha tältä vuodelta olisi suoritettava Valtuuston käyttövaroista; sekä

että, lukuunottamatta mitä aikaisemmin on tapahtunut, kysymys tällaisten sijaispalkkioiden myöntämisestä kaupungin muille virka- ja palvelusmiehille ei tämän yhteydessä aiheuttaisi mitään lisätoimenpidettä, vaan jätettäisiin riippuvaksi asianhaaran harkinnasta niissä tapauksissa, jolloin tämänkaltaisia hakemuksia tultaisiin mahdollisesti Valtuustolle jättämään.

Helsingissä huhtikuun 27 p:nä 1911.

Fredr. Lundenius.

Artur Tollet.

E. W. Walldén.

Hjalmar Ekholm.

Valiokunnan mietintö anomusten johdosta, jotka koskevat sähkövirran antamista kaupungin sähkölaitoksesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin.

Sittenkun «Aktiebolaget Brändö Villastad» ja «Äggelby elektriska belysningsaktiebolag» nimiset osakeyhtiöt olivat kahdessa Kaupunginvaltuustoon annetussa eri anomuksessa tiedustelleet, suostuisiko kaupunki ja millä ehdoilla sähkölaitoksestaan antamaan virtaa sekä katuvalaistusta että yksityistarvetta varten Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin, sekä kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus noista anomuksista sittemmin antamissaan lausunnoissa oli puoltanut erinäisillä tarkemmin mainitsemillaan ehdoilla niihin suostuttavaksi (ks. pain. asiakirj. N:oja 27 ja 65 vuodelta 1910), päätti lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi edellä mainitut anomukset kuitenkin oli lykätty, sen johdosta että kustannukset puheenalaisten virranhankintain järjestämisestä oli katsottu olevan suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, kokouksesaan joulukuun 13 päivänä 1910, että edellä mainittuun tarkoitukseen ei ole myönnettävä lainavaroja. Tämän johdosta otettiin asiat viimeksi kuluneen tammikuun 17 päivänä käsiteltäviksi vakinaisessa Valtuustossa, mutta niitä ei silloinkaan käsitelty loppuun, vaan lykkäsi Valtuusto ne enempiä valmistelua varten erityiseen valiokuntaan, jonka tuli sen ohella yleensä selvittää kysymystä, mitä politiikkaa kaupungin tulisi noudattaa sen läheisyydessä sijaitsevia huvilayhdyskuntia kohtaan. Tämän lisäksi myös päätettiin palauttaa asiat kaupungin teknillisten laitosten Hallitukseen tarkemman taloudellis-teknillisen selvityksen saamiseksi ehdotettujen virranhankintain kannattavuudesta. Vastamainitun valiokunnan jäseniksi Kaupunginvaltuusto sittemmin valitsi allekirjoittaneet sekä lakitiedettentohtori Heikki Renvallin.

Huomauttaen että Kaupunginvaltuuston asiassa tekemä lähetepäätös sisälsi, että haluttu yleinen asian selvittely ei saisi viivyttaa mainittuja kysymyksiä virran antamisesta Brändöhön ja Oulunkylään, saa valiokunta, jonka työhön lakitiedettentohtori Renvall ei ole tähän asti ottanut osaa, antaa tässä seuraavan mietinnön asiasta, mikäli puheenalaisia virranhankintoja koskee.

Puheenalaisia sähkövirran hankintakysymyksiä Kaupunginvaltuustolle esiteltäessä ilmoitettiin Valmistusvaliokunnan ehdotuksena asiassa, että valiokunta epäsi tehdyt esitykset, koska ei katsonut kaupungin asiaksi ehdotetulla tavalla ulottaa toimintaansa

aluille, jotka eivät ole kaupungin alaisia, minkä ohella näytti saattavan panna kyseen, olisiko oikein sijoittaa kunnan varoja laitoksiin, joista ei ole hyötyä sen jäsenille. Tämän lisäksi lausuttiin se käsitys, ettei kaupungilla ole etua huvilayhdyskuntain syntymisestä sen oman alueen ulkopuolelle.

Kaupunginvaltuustossa syntyneessä keskustelussa tähän huomattiin, että kaupungilla ei näytä olevan periaatteellisia syitä, jotka estäisivät sitä antamasta sähkövirtaa taikka kaasua kaupungin alueen ulkopuolella sijaitseville huvila-alueille, jos hinnat määrätään kaupungin taloudelle edullisiksi. Sen johdosta ettei ollut katsottu kaupungilla oleva aihetta edistää «loisyhdyskuntain» syntymistä vierelleen ja niiden kehitystä, huomautettiin että, vaikkakaan tuollaisten yhdyskuntain asukkaat eivät maksa veroa kaupungille, edistävät he kuitenkin kuluttamalla kaupunkiin kaupaksi tuotuja tavaroita sen liikenne- ja satamatulojen karttumista. Jos kaupunki muuten vastedes tulisi liittäneeksi nämä yhdyskunnat yhteyteensä, näytti suotavalta että ne jo edeltäpäin olisivat kaupungin kanssa niin yhtämukaiset kuin suinkin jottei esimerkiksi tarvitsisi ryhtyä lunastamaan niistä pois yksityisiä sähkö- tai kaasuyhtiöitä.

Puheenalaista asiaa käsitellessään on valiokunta havainnut sen periaatteellisen puolen arvostelemisen olevan erittäin tärkeän siihen nähden, että Kaupunginvaltuustolle todennäköisesti kohdakkoin saapuneet muitakin samallaisia taikka samanlaatuaisia anomuksia. Valiokunnan enemmistö puolestaan ei ole katsonut minkäänlaisten periaatellisten epäilysten pitävän tulla kykymykseen tässä asiassa. Vaikkakin kaupungilla on täysi oikeus evätä tehdyt anomukset jo silläkin perusteella, että kaupungilla tietenkään ei ole minkäänlaista velvollisuutta ottaa huvilasiirtolaisten asukasten etuja huomioon nyt puheena olevassa ennempää kuin muissakaan kohdin, niin toiselta puolen sen seikan sinänsä, että tässä on kysymys toiminnasta, joka jossain määrin tulisi ulotettavaksi kaupungin rajain ulkopuolelle, ei pidä vaatia sitä epäämään, edellyttäen että sitä muuten kävisi harjoittaminen kaupungille edullisesti. Mitä taas tulee siihen seikkaan että huvilayhdyskuntain syntyminen kaupungin ulkopuolelle ei olisi kaupungin etujen mukainen, niin voi tuollaista käsitystä tosin pitää perusteltuna sikäli, että kaupunki noihin huvilasiirtoloihin muuton johdosta menettää osan veroamaksavia jäseniään, mutta valiokunta katsoo pitävänsä tähän huomauttaa, että kaupungin siten menettämä veroäyri-luku varmaankaan ei ole sanottavasti vaikuttanut sen talouteen sekä että mainitusta asutuksen jakautumisesta ainakin siinä kohden on ollut hyötyäkin, että se on jonkun verran voinut vaikuttaa kaupunkiasuntojen vuokriin, jotka tosin ovat viime vuosina tuntuvasti kohonneet, mutta olisivat voineet kohota vieläkin enemmän, ellei puheenalaista poismuuttoa olisi ollut. Mainittu poismuutto on oleellisesti myös aiheutunut kaupungissa viime aikoina kovasti kohonneista elantokustannuksista eikä sentähden ole mikään luonnon ilmiö.

Jos kaupungin kuitenkin katsottaisiin pitävän jopa suorastaan ehkäistäkin tuollaisten huvilayhdyskuntain syntymistä, mikäli se olisi kaupungille mahdollista, niin ei puheenalaisten anomusten epäminen valiokunnan mielestä tuoltakaan kannalta katsottuna näyttäisi perustellulta. Huomattava nimittäin on, että, niinkuin valiokunta on

saanut tietää, yksityisiä pienempiä sähkötehtaita käy asianomaisiin huvilayhdyskuntiin sanottavitta kustannuksitta laittaminen ja kunnossapitäminen sekä että, mitä erittäin Oulunkylään tulee, tämä kysymys tuolla paikkakunnalla on helposti järjestettävissä niin, että Malmilla jo oleva sähkötehdas ulottaa toimintansa Oulunkyläänkin. Vaikeamaksi sitä vastoin kävisi huvilasiirtoloille esimerkiksi omien vesi- ja kaasulaitosten aikaansaaminen, koska tuossa tapauksessa kustannukset olisivat tuntuvasti suuremmat. Tässä yhteydessä katsoo valiokunta myös pitävänsä huomauttaa, että ainakaan Tukholman kaupunki, mistä viime vuosina on muuttanut huvilayhdyskuntiin verraten paljon enemmän väkeä kuin mitä on ollut laita täällä, ei ole missään kohden asettunut vierovalle kannalle tuon poismuuton suhteen.

Asetuttuaan, niinkuin edellä olevasta näkyy, periaatteessa suosiolliselle kannalle käsiteltävänä olevia anomuksia kohtaan on valiokunnan ollut tutkittava, ovatko teknillisten laitosten Hallituksen esittämät suostumuksen ehdot sellaiset, että anomuksiin niiden nojalla kävisi kaupungille edullisesti myöntyminen. Tähän nähden saa valiokunta likinnä viitata siihen lisäselvitykseen, jonka mainittu hallitus Kaupunginvaltuuston edellä kerrotun päätöksen mukaisesti on asiasta antanut ja joka liitteenä seuraa tätä mietintöä. Sen lisäksi mitä tuosta selvityksestä näkyy, on valiokunta myös saanut suullisia tietoja asiasta sähkötehtaan toimitusjohtajalta, insinööri B. Wuolteelta, joka kutsuttuna oli saapuvilla eräässä valiokunnan kokouksessa ja silloin yhäkin vahvasti sitä valiokunnan käsitystä, että puheenalaiset virranhankinnat tulisivat kaupungille taloudellisestikin edullisiksi.

Mitä erittäin siihen seikkaan tulee, että siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto myöntyisi nyt puheena oleviin ja vastedes mahdollisesti saapuviin tuollaisiin anomuksiin, kaupungin sähkölaitosta täytyisi laajentaa, ennenkuin sellaista toimenpidettä muutoin olisi tarpeen, niin on tässä huomattava, että virrankulutus huvilayhdyskunnissa tosin tapahtuisi pääasiallisimmin iltaisin eli siihen aikaan, jolloin sähkölaitos muutoinkin on enimmin kuormitettuna, mutta että tuo kulutus kuitenkin, ainakin semmoisena kuin se nyt on laskettu, olisi laitoksen tyydytettävään virrankulutuksen koko määrään verraten niin vähäpätöinen, ettei voi tulla puhetta siitä, että se sinänsä vaatisi tekemään mitään laajennuksia. Jos kuitenkin virrankulutus puheenalaisissa kahdessa huvilayhdyskunnassa vastedes tuntuvasti lisääntyisi sekä kaupunki sitä paitsi ottaisi hankkiansa virtaa muihin tuollaisiin yhdyskuntiin, on tietenkin olemassa se mahdollisuus, että sähkölaitoksen koneistoa vastedes laajennettaessa myös täytyy ottaa huomioon noiden yhdyskuntain virrantarve, mutta tämä seikka ei valiokunnan mielestä ole omansa huolestuttamaan. Asianlaita on nimittäin, niinkuin sähkölaitoksen hallitus on aikaisemmin huomauttanut, että mitä suurempia sähkövoimalaitosten koneyksiköt ovat, sitä parempi käyttötalous on näissä laitoksissa aikaansaataavissa. Virranhankinnan lisääntyminen ei niinmuodoin tiedä ainoastaan sitä, että kaupunki voi taloudelliselta kannalta edulliseen hintaan myydä suuremman määrän tuottamaansa hyödykettä, vaan tuottaa sitä paitsi sen edun, että tämän hyödykkeen ykköshintaa voidaan asteittain huojistaa, joten kuluttajille, tässä tapauksessa etusijassa kaupungin omille asukkaille, hankittaisiin suoranaista etua.

Seikka, joka niinikään on kiinnittänyt valiokunnan huomiota, on se, jota teknilisten laitosten Hallituskin on koskettanut, nimittäin että huvilayhdyskuntain asukkaat mahdollisesti saisivat sähkövirtaa halvemmasta hinnasta kuin kaupungin omat asukkaat. Hallitus lausuu tästä, että ole todennäköistä että huvilayhdyskunnat niillä kustannuksilla, joita muuntaja-asemain ja alhaisjännityksisen verkon rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien hankkimisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen perimisestä koituu, voisivat saavuttaa taloudellisesti edullista tulosta, jos annetun virran ykköshinnat pantaisiin kaupungin nykyisiä ykköshintoja halvemmiksi, mutta huomauttaa sen ohella että, jos Kaupunginvaltuusto katsoo tarpeelliseksi kaiken varalta ehkäistä tuollaista, on ajateltavissa että tästä seikasta voisi panna määräyksen virranhankintasopimukseen. Samalla kun valiokunta pyytää kiinnittää huomiota siihen, että se 25 pennin hinta kilowattitunnilta, minkä kaupunki ehdotuksen mukaan vaatisi, käsittäisi ainoastaan korvauksen korkeajännitteisen kiertovirran antamisesta kaupungin pääasemalta asianomaisten huvilayhdyskuntain rajalle, sekä että kustannukset muista vastamainituista valaistusta varten tämän lisäksi tarpeellisista laitteista olisi hakijain suoritettava, on valiokunta, sen nojalla mitä ammattihalta on asiassa lausuttu, sitä mieltä, ettei sitä olettamusta, että valaistuksen hinta mahdollisesti voisi tulla edullisemmaksi huvilayhdyskunnissa kuin itse kaupungissa, voi katsoa paikkaansa pitäväksi. Jotta kuitenkin tuollainen mahdollisuus kokonaan ehkäistäisiin käy valiokunnan mielestä hyvin paneminen hankintasopimukseen määräys tuosta seikasta. Tähän tosin voi huomauttaa, että kaupungille pitäisi olla samantekevää, mihin hintaan valaistusta annetaan huvilasiirtoloissa, sittenkun kaupunki antamastaan virrasta on saanut vaatimansa hinnan, mutta kun kaupunkilaisissa varmastikin herättäisi jonkunlaista katkeruutta, jos heidän täytyisi maksaa korkeampi hinta, ja hakijat tuskin kieltäytynevät hyväksymästä tuollaista ehtoa, on se näyttänyt voivan tulla kysymykseen.

Valiokunnassa on edelleen ollut harkittavana kysymys olisiko kaupungille hankittava vakuus siltä varalta että hakijat mahdollisesti tekevät konkurssin taikka muutoin tulevat kykenemättömiksi sitoumuksiaan täyttämään. Kun kuitenkin niistä johdoista, mitkä kaupunki ulottaisi asianomaisten huvilayhdyskuntain rajalle, ei koituisi mainittavia kustannuksia sekä muutenkin näyttää luonnolliselta, että valaistuslaitteet siellä joka tapauksessa tulisivat pysymään, ei tässä kohden tarvinne ryhtyä muihin varokeinoihin, kuin että määrätään johtokustannuksille kohtuullinen vuotuinen kuoletus, niinkuin teknilisten laitosten Hallituskin on ehdottanut.

Ehdoista, joita edelleen on näyttänyt olevan pantava puheenalaisia viranhankintoja koskeviin välikirjoihin, ansaitsee mainitsemista molemminpuolista irtisanomisaikaa koskeva määräys, jota sopisi täydentää määräämällä joku korvausvelvollisuus siltä varalta että tilaaja sanoutuisi irti ennen jotakin tarkemmin mainittua ajankohtaa.

Samalla kun valiokunta siis kannattaa sitä että kaupunki teknillisten laitosten Hallituksen edellä mainituissa painetuissa esityksissä N:oissa 27 ja 65 vuodelta 1910 esittämän sekä valiokunnan tässä edellä lisäksi puoltamin ehdoin suostuu puheenalaisiin sähkövirran antamista Brändöhön ja Oulunkylään tarkoitaviin anomuksiin, esittää valiokunta nämä ehdot tässä alempana yhdessä jaksossa.

Kaupungin sähkölaitos antaa Aktiebolaget Brändö Villastad ja Äggelby elektriska belysnings aktiebolag yhtiöille korkeajännitteistä kiertovirtaa sekä hankkii ja panee kuntoon tarkoitukseen tarpeellisen korkeajännitteisen johdon sopivaan paikkaan kulutusalueella. Transformaattori- tai muuntaja-aseman ynnä alhaisjännitteisen verkon hankkivat ja kustantavat edellä mainitut kuluttajat sähkölaitoksen antamien ohjeitten mukaan.

Kun kulutusmäärä ei ole ennakolta varmasti arvioitavissa, pitää mainittujen kuluttajain, paitsi virran hintaa, suorittaa määrätty pohjamaksu, joka vastaa kohtuullista korkoa ja kuoletusta sähkölaitoksella kaapelista ja yhdistysjohdoista olleille kustannuksille. Tämä vuotuinen pohjamaksu, arviolta 10 % puheenalaisista kustannuksista, määrätään sittenkun sähkölaitos on saanut selville todellisten kustannusten määrän, ja muutetaan Oulunkylään nähden soveliasta suhteellisuutta noudattaen, sittenkun sinne tehty yhdistysjohto, joka aluksi olisi ilmajohto, myöhemmin on muutettu maanalaiseksi kaapeliksi.

Virrasta suoritetaan 25 penniä kilowattitunnilta vuotuisen kulutuksen ollessa enintään 50,000 kw., minkä jälkeen hinta huojistuu 22 penniin kilowattitunnilta. Vuotuisen kulutuksen ollessa 25,000 kw. jää puolet pohjamaksusta pois, ja kulutuksen ollessa yli 35,000 kw. ei pohjamaksua tule ensinkään kysymykseen.

Virtaa ei saa huvilayhdyskunnissa jaella halvemmasta hinnasta kuin mitä kaupungin sähkölaitoksen kaupunkilaistilajilta samaan aikaan otetaan.

Hankintasopimuksen voi kumpikin sopimuskumppani määrätyn irtisanomisajan kuluttua purkaa, johon nähden kaupungille on taattava kohtuullinen korvaus siltä varalta että tilaaja irtisanoutuisi ennen jotakin tarkemmin määrättyä ajankohtaa.

Aktiebolaget Brändö Villastad osakeyhtiö vastaa tuohon huvilakaupunkiin johdettua merikaapelia mahdollisesti kohdanneista mainittavammista vaurioista.

Sinä aikana, jolloin sähkölaitoksen pääasema ei ole käynnissä vuorokauden umpeen, on ehtona että virranhankinta voi varmasti tapahtua ainoastaan k:lo 6:sta a. p. k:lo 1 asti yöllä elokuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana. Sopimuksen mukaan voidaan virtaa kuitenkin erinäisinä öinä saada yön umpeen. Kesäkuukausina voi virranhankinta tulla kysymykseen ainoastaan niinä aikoina, jolloin Sörnäisten keskusasema muutoin on käynnissä eli todennäköisesti k:lo 6:sta a. p. k:lo 7—8 asti i. p.

Muut välikirjan määräykset, jotka pääasiallisimmin lienevät teknillistä laatua, voitanee jättää teknillisten laitosten Hallituksen vahvistettaviksi.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus tekee sopimuksen sähkövoiman antamisesta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin, ollen siinä noudatettavina edellä mainitut ja muut sanotun hallituksen mahdollisesti tarpeelliseksi havaitsemat ehdot; sekä

että arvioidut rakennuskustannukset, eli korkeintaan 20,000 markkaa Brändön ja korkeintaan 10,000 markkaa Oulunkylän johdosta, on kaupunginrahastosta edeltäpäin suoritettava sekä sitten merkittävä 1912 vuoden budjettiin.

Edellä oleva ehdotus ei kuitenkaan sisällä valiokunnan jäsenen, allekirjoittaneen af Forselleksen mielipidettä asiasta, vaan on se tarkemmin esitetty tähän liitetyssä vastalauseessa.

Helsingissä, toukokuun 3 päivänä 1911.

A. af Forselles.

Fredr. Lundenius.
J. Stjernvall.

Ferd. von Wright.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Pääasiallisena näkökohtana, joka puoltaa sähkövirran antamista Brändöhön ja Oulunkylään mainitsee valiokunta kaupungilla tuolloisesta hankinnasta olevan voiton sekä, toiselta puolen, jollei hankintaan ryhdyttäisi, ne haitat, joita kaupungille vastedes koituisi siitä että huvilayhdiskuntiin perustetaan omia keskusasemia. Voitto on ilmoitettu 15 penniksi kilowattitunnilta. Tässä laskelmassa lienee kuitenkin ainoastaan pääaseman käyttökustannukset sekä korko ja kuoletus otettu lukuun, jota vastoin siinä ei ole otettu huomioon hallintokustannuksia eikä laitoksen kokonaiskustannuksia. Tästä huvilayhdyskunnille edullisesta laskuperusteesta huolimatta nousisi kaupungin voitto valiokunnan ehdotuksen mukaan (25,000 kwt. virtaa Brändöhön ja saman verran Oulunkylään) korkeintaan 6,000 markkaan. Edellä sanotusta käy selville että, vaikka kaupungin voitto laskettaisiin hyvinkin edullisilla perusteilla, ei se ainakaan alussa nousisi mainittaviin määriin. Huomattava on kuitenkin, että valiokunnan ehdotuksessa ei ole määritelty mitään vähintä kulutusmäärää, joten ei myöskään ole mitään takeita siitä, että tuokaan tulomäärä todellisuudessa saavutettaisiin. Vaikkakin jakelukustannukset erotetaan luvusta, täytyy 25 pennin hintaa muuntajasta otetulle virralle kieltämättä pitää varsin alhaisena, kun pääasiallisesti tulee kysymykseen iltavalaistus; eivät ainakaan kaupungin omat asukkaat saa tuohon hintaan virtaa valaistustarkoituksiin. Vaikka välikirjoihin pantaisiinkin määräys että hintaa ei saa laskea huvilayhdyskunnissa halvemmaksi kuin kaupungissa, tultaisiin tuon halvan ykköshinnan johdosta kuitenkin antaneeksi huvilayhdyskunnille avustusta joko jakelun tuottamana lisävoittona taikka halpana, mahdollisesti maksuttomana teiden valaistuksena.

Edellä esitetyillä perusteilla toimitetun voitolaskelman paikkansapitäväisyys ei kuitenkaan tunnu varmalta. Päin vastoin täytyy tuotantokustannuksia laskiessa ottaa lukuun sähkölaitoksen rakennushinta ja käytön vuosikustannukset kokonaisuudessaan,

siihen katsomatta voivatko nuo kustannukset mahdollisesti olla halvemmat vaiko kalliimmat. Varmemman lähtökohdan tähän nähden tarjoovat sentähden kuluvan vuoden budjettiehdotuksessa olevat laskelmat laitoksen menoista ja tuloista (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1910 N:o 48). Kun budjettiehdotus on laadittu edellisenä vuonna saavutetun kokemuksen pohjalla, ei myöskään joissakin erissä saavutettava säästö sanottavasti vaikuttaisi edellytettyjen tuotantokustannusten määrään. Nämä kustannukset on vuonna 1911 laskettu 380,000 markaksi (890,000 mk — 510,000 mk). Jos tähän lisätään silloisen rakennuspääoman, 5 miljoonan markan korko ja kuoletus 8 %:n mukaan eli 400,000 markkaa, niin saadaan loppusummaksi 780,000 markkaa 2,040,000 hyödyllisesti annetulle kilowattitunnille eli 38,2 pennin liikekustannus kwt. kohti. Jos olettaa vaihtovirtaa voitavan antaa 15 % halvemmasta kuin tasasuuntaista virtaa, nousevat tuotantokustannukset Brändön ja Oulunkylän muuntajissa 32,5 penniin kwt:lta. Jos siis sähkötehdasta hoidetaan liikeperiatteiden mukaan, ei iltavalaistuksen hintaa missään tapauksessa olisi laskettava 32,5 penniä halvemmaksi kwt:lta. Jos asetetaan kaksois-tariffimittari, voidaan ainoastaan päiväkulutus laskea huokeamman tariffin mukaan, koska tähän aikaan ainoastaan vähäinen osa konevoimaa tarvitaan virran hankintaan. Mutta siinäkin tapauksessa että käyttökustannuksista luetaan pois 24,000 markkaa aliaseman käytöstä ja ainoastaan pääaseman korko ja kuoletus otetaan lukuun, saadaan tuotantohinnaksi noin 25 p. kilowattituntia kohti. Edellä olevan mukaan ei siis 32,5 pennin hinnalla kilowattitunnilta olisi odotettavissa mitään varsinaista voittoa, ja vielä vähemmän olisi niin laita 25 pennin mukaan kilowattitunnilta.

Mitä tulee omien sähkötehtaiden rakennuttamiseen huvilayhdyskuntiin, on vaara siinä kohden kaupungille sangen pieni, koska kaupunki oman sähkötehtaansa suuruuden johdosta voisi, siinä tapauksessa että nuo yhdyskunnat liitetään kaupunkiin, milloin tahansa ryhtyä kilpailuun, jota nuo pienet laitokset eivät pystyisi kestäämään. Todennäköistä muuten on, että nuo sähkötehtaat (jos niitä Brändön ja Oulunkylän nykyiseen harvaan asutukseen nähden ylipäättäen on ajateltavissa) eivät kykenisi hankkimaan virtaa läheskään niin halvasta hinnasta kuin nyt on ehdotettu. Kunnes lainsäädäntö esikaupunkien yhdistämisestä kaupunkiin meillä on saavuttanut vakiintuneemmat muodot, on kaupungilla täysi syy olla minkäänlaisilla positiivisilla toimenpiteillä edistämättä noiden esikaupunkien kehittymistä.

Arvosteltaessa kysymystä virranhankinnasta puheenalaisiin huvilayhdyskuntiin on kuitenkin etusijassa kiinnitettävä huomiota siihen, että kysymys koskee Helsingin kaupungin liiketoiminnan ulottamista toisen kunnan alueella sijaitseviin paikkakuntiin. Niissäkin, jotka pitävät kunnallista liiketoimintaa yhteiskunnalle edullisena, täytyy tämän toiminnan ulottamisen vieraisiin kuntiin herättää arveluja, kun tuollainen toimenpide tulee toisen kunnan jäsenten hyväksi. Vaikkakaan puheenalainen virranhankinta ei välittömästi tuottaisi Helsingin kaupungille mainittavampaa pääoman kulutusta, on kuitenkin varmasti edellytettävissä, että noiden etukaupunkien asutuksen taajennuttua sähkövoiman kulutuksen lisääntyminen on vaativa tuntuvasti laajentamaan kaupungin pääasemaa sekä virranhankintaa varten tarpeellisiin koneisiin että myös varakoneisiin

nähdän. Tämä on sitä varmempaa, kun tässä on kysymys valaistukseen eikä voimatarpeisiin käytettävästä virrasta. Ennemmin taikka myöhemmin käy sentähden kaupungin välttämättömäksi käyttää pääomaa noiden uusien tilaajain hyväksi, ja kerran tälle tielle antauduttuaan kaupunki tuskin voinee kieltää heitä liittymästä kaasu- ja vesijohtoverkkoon, koska tuommoistakin liittymistä puoltavat samat syyt. Kaupungin teknillisten laitosten laajentaminen voi kuitenkin tapahtua pääasiallisesti lainavaroilla, minkätähden vastaisuudessa aivan varmasti on tuloksena kaupungin velan lisääntyminen toisen kunnan jäsenten hyödyksi. Paitsi että siten oman kunnan ulkopuolella harjoitettu liiketoiminta lisääisi kaupungin jo nykyäänkin suurta velkamäärää, saattaa epäillä, onko tuollainen velanteko voimassa olevan kunnallisasetuksen hengen mukainen, siinä kun edellytetään «lainoja kaupungin yhteisiin tarpeisiin». Että tuollaisiin tarkoituksiin vielä vähemmän voidaan käyttää taksoittamalla otettuja varoja, tarvitsee tuskin tässä yhteydessä huomauttaa. Mutta siinäkin tapauksessa että teknillisten laitosten voittovaroja käytetään, vastaavat nämä joka tapauksessa budjettierää, jonka kohoaminen taikka laskeutuminen vaikuttaa «kaupungin yhteiseksi hyödyksi taikka erityisiin tarpeisiin» toimitettavaan taksoitukseen. Sitä paitsi on välttämätöntä, että kaupungin velkaantumista ei katsota ainoastaan nykyisen kunnallisasetuksen ja politiikan pohjalta, vaan myös niitä näköaloja huomioon ottaen, joita avautuu siinä tapauksessa että kunnallisasetusta mahdollisesti muutetaan sosialistiseen henkeen.

Vaikka valiokunnan ehdottamia määräyksiä virranhinnan rajoittamisesta huvilayhdyskunnissa, välikirjain irtisanomisoikeudesta ja kaapeleita kohdanneitten vammaisen korvausvelvollisuudesta täytyy pitää parannuksina alkuperäiseen ehdotukseen, on allekirjoittaneen mielestä sitä vastaan edelleen painavia epäilyksiä olemassa, minkätähden allekirjoittanut pyytää kunnioittaen ehdottaa,

että Kaupunginvaltuusto epäisi Aktiebolaget Brändö Villastad ja Åggelby elektriska belysningsaktiebolag yhtiöitten anomukset sähkövirran antamisesta mainittuihin paikkakuntiin.

A. af Forselles.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
maalisk. 1 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 144.

Lähteessä viimeksi kuluneen tammikuun 17 päivältä on Valtuusto Hallitukselle palauttanut kysymykset sähkövoiman antamisesta kaupungin sähkötehtaasta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin «tarkemman taloudellis-teknillisen selvityksen saamiseksi ehdotettujen laitosten kannattavuudesta», ja saa Hallitus tähän nähden lausua seuraavaa:

Mitä ensinnäkin rakennuskustannuksiin tulee, on niitä aikaisemmin laskettu olevan noin 20,000 markkaa kaapelin ulottamisesta Brändön saarelle ja noin 10,000 markkaa Oulunkylään tehtävistä ilmajohdoista. Brändön kaapeli oli tässä tapauksessa edellytetty ulottuvaksi Brändön saaren rantaan, mistä huvilayhtiö kustantaisi sen ulottamisen edelleen muuntaja-asemalle sopivaan paikkaan. Oulunkylän ilmajohdot oli edellytetty kaupungin uuteen vaivaistaloon ulotetun korkeajännitteisen johdon jatkoksi. Näiden korkeajännitteisten johtojen rakennuskustannukset eivät kuitenkaan vaikuttaisi virranhankinnan kannattavuuteen, koska huvilayhdyskunnat välikirjaehdotuksen mukaan olisivat velvolliset virranhankinnan lisäksi maksamaan 10⁰/₁₀₀ rakennuskustannuksista koron, kuoletuksen ja yhdistyskaapelien kunnossapidon suorittamiseksi.

Mitä sitten tulee ehdotettuun 25 pennin hintaan kilowattitunnilta, pyytää Hallitus huomauttaa, että tässä on kysymys välittömän korkeajännitteisen kiertovirran n. s. suurista tilaajista. Virta mitataan muuntaja-asemain korkeajännitteisellä puolella, eikä sähkötehtaalla ole minkäänlaisia kustannuksia muuntaja-asemasta eikä alhaisjännitteisestä johtoverkosta enempää kuin myöskään mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen kantamisesta. Huvilayhdyskuntain siten suoritettava virran hinta käsittäisi ainoastaan kustannukset virran synnyttämisestä pääasemalla, tarkoitukseen tarpeellisen konelaitteiden osan koron ja kuoletuksen sekä korkeajännitteisissä johdoissa syntyvän hukan. Koska tietenkään tuskin voi tulla kysymykseen, että tässä yhteydessä tarkemmin selviteltäisiin laitoksen omaan kustannusten laskelmia, saa Hallitus vertailun vuoksi ainoastaan viitata siihen kannattavuuslaskelmaan, jonka insinööri Wuolle viime syksynä teki Kallion—Töölön suunnitelmaa varten (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1910 N:o 63, siv. 14) ja jossa kiertovirtaa vaihtoehtoisesti kiertojakelua, jossa kohden puheenalaisia huvilayhdyskuntia

voi pitää samanarvoisina, osotettiin voitavan antaa 9,8 pennistä kilowattitunti. Tähän hintaan on jo luettu osa pääaseman korkoa ja kuoletusta.

Edellä olevasta siis kyllin selvästi käynee ilmi, että ehdotettu 25 pennin hinta kilowattitunnilta ei ole sähkötehtaalle epäedullinen, ja tämä ykköshinta vastanee likimäärin niitä kustannuksia, joita edellä mainituilla huvilayhdyskunnilla olisi omista pienistä laitoksistaan.

Ei ole todennäköistä, että nämä huvilayhyskunnat, niiden kun on suoritettava kustannukset muuntaja-aseman ja alhaisjännitteisen verkon rakennuttamisesta, mittarien hankkimisesta ja kunnossapidosta sekä mittarien lukemisesta ja tilausmaksujen perimisestä, voisivat saada edullista tulosta, jos määräisivät jaetun virran ykköshinnan alemmaksi kaupungin nykyisiä ykköshintoja, ja jos Kaupunginvaltuusto katsoisi tarpeelliseksi joka tapauksessa ehkäistä tuollaista, ei kaikei olisi mahdotonta panna siitä määräystä virranhankintavälikirjaan, johon myös olisi otettava ehto että A. B. Brändö Villastad yhtiön tulee vastata merikaapelia mahdollisesti kohtaavista sanottavammista vahingoista.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu ja viitaten kaupungin kaasu- ja sähkötehtaitten Hallituksen tästä asiasta aikaisemmin antamiin periaatteellisiin lausuntoihin, saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi

että sähkövoimaa annetaan kaupungin sähkötehtaasta Brändön ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin;

että tähän tarpeelliset rakennuskustannukset suoritetaan edeltäpäin kaupunginrahastosta ja merkitään 1912 vuoden budjettiin; sekä

että Hallitus saa toimekseen tehdä puheenalaisten huvilayhdyskuntain kanssa välikirjan pääasiallisesti niiden periaatteiden mukaisesti, joita kaasu- ja sähkötehtaitten Hallitus siinä kohden on ehdottanut.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Bernh. Vuolle.

I. Savonius.

Kysymystä kaupungin suhtautumisesta huvilayhdyskuntaan käsittelemään asetetulle Kaupunginvaltuuston valiokunnalle.

Valiokunnan kehotettua minua lausumaan mieleni sen vastalauseen johdosta, jonka professori A. af Forselles on tehnyt Oulunkylän ja Brändön huvilayhdyskuntaan annettavaa sähkövoimaa koskevassa kysymyksessä, saan lausua seuraavaa:

Minusta näyttää sängen omituiselta, että prof. af Forselles ei näy tahtovan panna mitään huomiota niihin tietoihin ja selityksiin, joita allekirjoittaneella oli kunnia antaa valiokunnan kokouksessa. Olen mahdollisimman selvästi huomauttanut, että puheenalaisessa tapauksessa on kysymys *välittömän korkeajännitteisen kiertovirran* kuluttajista. Laskettaessa laitoksella itsellään tuollaisen virran synnyttämisestä olevia kustannuksia ei sentähden saa ottaa lukuun kustannuksia aliaseman käytöstä, tasavirraksi muuntamisesta ja tasavirtaverkossa syntyvästä hukasta sekä jakelusta kaupungissa, eikä myöskään näiden laitosten korkoa ja kuoletusta. Sähkölaitoksen omat kustannukset korkeajännitteisen kiertovirran synnyttämisestä, niihin luettuina pääaseman korko ja kuoletus, jotka ovat ainoat tässä lukuun otettavat erät, nousevat nykyään noin 10 penniin kilowattitunnilta, ja vakuutan että nämä omat kustannukset ainoastaan voivat huojistua vastaisuudessa. Kun virranhankintakysymyksellä käsittääkseni nyt puheena olevassa tapauksessa pääasiallisesti on periaatteellinen merkitys, on mielestäni aivan joutavaa siihen sotkea tietoja ensi alussa edellytetystä voimamäärästä ja yhteenlasketusta voitosta, sillä ne kumpikin ovat tietyksi ainakin jonkun aikaa verraten vähäpätöiset. Pääasia on että sähkölaitos puheenalaisesta virranhankinnasta ansaitsee yli 100 %:n. Vähimmän kulutusmäärän ei tarvitse olla erikseen taattu, kun kaupungille hankinnan aiheuttamasta ylimääräisestä kustannuksesta, nimittäin korkeajännitteisen kaapelin teettämisestä, taataan 10 % korko ja kuoletus.

Professori af Forselles pitää 25 pennin hintaa transformaattoriin annetusta virrasta kovin alhaisena ja huomauttaa että kaupungin omat asukkaat eivät saa tuohon hintaan virtaa valaistustarkoituksiin. Asianlaita on kuitenkin se, että vaaditaan sellaisia tekijöitä kuin transformaattoreja suurine virranhukkineen ja alhaisjännitteisine verkkoi-
neen, ennenkuin korkeajännitteinen vaihtovirta soveltuu valaistustarkoituksiin, jota paitsi huvilayhdyskuntain tässä tapauksessa täytyy teettää talojohdot, hankkia ja pitää kunnossa mittarit sekä suorittaa erinäisiä jakelu- ja konttorikustannuksia. Minun varma vakaumukseni on, että puheenalaiset huvilayhdyskunnat niillä menoilla, joita jakelu niille tuottaa, eivät missään tapauksessa voi edukseen myydä alhaisjännitteistä virtaa tilaajille ainakaan kaupungissa nykyään voimassaolevia ykköshintoja halvemmasta.

Niinkuin edellä lausutusta selvästi käynee ilmi, perustuu professori af Forselleksen vastalauseessaan toimittama oma in kustannusten laskelma väärin edellytyksiin, joten

siis itse laskelmakin on aivan väärä. Katson kuitenkin puolestani voivani luopua tässä yhteydessä likemmältä koskettamasta asian yksityiskohtiin.

Lopuksi pyydän muutamalla sanalla kajota huvilayhdyskuntain omia voima-asemia koskevaan kysymykseen. Professori af Forselleksen mielestä on kaupungilla siinä kohden varsin vähän vaaraa mahdollisen yhteenliittämisenkin tapahtuessa, koska kaupunki silloin voisi ryhtyä ylivoimaiseen kilpailuun yksityisten voima-asemain kanssa. Prof. af Forselles on epäilemättä aivan oikeassa siinä, että kaupunki voisi kilpailla tuollaiset yksityiset voima-asemat kumoon, mutta tämä ei suinkaan olisi taloudelliselta kannalta kaupungille yhtä edullista kuin että se olisi itseoikeutettu yksinoikeuden haltija näissä yhdyskunnissa ja voisi toimia säännöllisillä edullisilla hinnoilla. Olen päin vastoin täysin vakuutettu siitä, että kaupunki viimeiseen asti epäroisi myöhemmin panna pääomaa tuollaisiin yrityksiin, jos olisi otettava huomioon kilpailu ja kilpailuhinnat, yhteinäisen virranhankinnan etuihin katsomatta, varsinkin jos kaupunkiin liittäminen tapahtuisi puheenalaisia alueita lunastamatta. Ja omasta kohdastani minä olen niin optimistisella kannalla näiden alueiden merkitykseen nähden kaupungin sähkölaitoksen tilaajina, että arvioin sangen suureksi sen suoranaisen tappion, mikä kaupungille tulisi siinä tapauksessa että se ei saisi tilaisuutta antaa sähkövoimaa likimpänä sijaitseviin huvilayhdyskuntiin. Jos sitä vastoin kaupungilla on taloudellista etua sähkövoiman johtamisesta noihin yhdyskuntiin, voivat sen yhteydessä kaupungin omat laidemmallat olevat osat aikaisemmin ja vähemmän tuntuvilla uhrauksilla kuin muutoin saada valaistus- ja voimatarpeensa tyydytetyiksi, suureksi välittömäksi ja välilliseksi hyödyksi kaupungin omille asukkaille ja sen tontti- ja asuntopolitiikalle.

Helsingissä, toukokuun 2 päivänä 1911.

Bernh. Wuolle.

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1910.

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1910.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen taulukoista sinänsä käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloluokista tässä alempana esitetyt tarkemmat tiedot.

Menot.

1. Kaupungin velat.

5 % Obligationsilaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet kupongit			
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk.	A 25:—	B 12:50	C 5:—	Smk.
Lunastamatta $\frac{1}{11}$	2	7	10	6,875	13	97	80	1,937 50
Erääntynyt $\frac{1}{6}$	13	38	31	38,200	329	988	813	24,640 —
” $\frac{1}{11}$	—	—	—	—	316	950	782	23,685 —
Yhteensä	15	45	41	45,075	658	2,035	1,675	50,262 50
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	10	36	23	32,380	657	2,007	1,645	49,737 50
Jälellä	5	9	18	12,695	1	28	30	525 —
Erääntyneiden oblig. kuponkeja	—	—	—	510	6	18	27	510 —
Bilanssi vuoteen 1911	5	9	18	12,185	7	46	57	1,035 —

Vuoden vaihteessa olivat seuraavat erääntyneet obligatsioonit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	
15	16	193	629
51	17	206	682
299	699	228	805
456	709	229	810
	971	336	1,098
	1,069	384	1,122
	1,135	582	1,129
	1,239	625	1,156
	1,366	628	1,199

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet kupongit			
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	<i>Smk</i>	A 67: 50	B 22: 50	C 11: 25	<i>Smk</i>
Lunastamatta 1/1	—	11	20	19,357 50	6	36	59	1,878 75
Erääntynyt 1/5	7	33	38	73,000 —	49	222	244	11,047 50
” 1/11	—	—	—	— —	42	189	206	9,405 —
Yhteensä	7	44	58	92,357 50	97	447	509	22,331 25
Erääntyneiden oblig. kuponjeja	—	—	—	630 —	—	12	32	630 —
	7	44	58	91,727 50	97	459	541	22,961 25
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	7	39	43	80,420 —	93	448	497	22,286 25
Bilanssi vuoteen 1911	—	5	15	11,307 50	4	11	14	675 —

Vuoden päättyessä olivat seuraavat erääntyneet obligatsioonit lunastamatta:

B 1,000 mk	C 500 mk	
179	58	450
182	156	566
183	158	662
311	211	699
409	212	
	225	
	276	
	290	
	426	

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1892.

Suomen Yhdyspankin, Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelinin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet kupongit			
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk
Lunastamatta 1/1	—	1	3	1,633 75	212	1,092	1,421	64,406 25
Erääntynyt 1/5	3	11	14	33,000 —	365	1,377	1,827	92,598 75
” 1/11	—	—	—	— —	362	1,366	1,813	91,856 25
Yhteensä	3	12	17	34,633 75	939	3,835	5,061	248,861 25
Vuoden kuluessa tilitetty	3	12	14	33,235 —	764	3,235	3,566	198,855 —
Jälellä	—	—	3	1,398 75	175	600	1,495	50,006 25
Erääntyneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	11 25	—	—	1	11 25
Bilanssi vuoteen 1911	—	—	3	1,387 50	175	600	1,496	50,017 50

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit Litt. C. N:ot 186, 693 ja 1093.

3 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1898.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, berliniläisen pankkihuoneen Robert Warschauer & C:on ja tukholmalaisen Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk
Lunastamatta 1/1	1	—	—	—	5,000 —	—	2	4	26	367 50
Erääntynyt 1/2	—	—	—	—	— —	177	417	552	969	48,221 25
” 1/8	3	3	6	—	27,000 —	177	417	552	969	48,221 25
Yhteensä	4	3	6	—	32,000 —	354	836	1,108	1,964	96,810 —
Erääntyneitten obl.kuponk.	—	—	—	—	175 —	2	—	—	—	175 —
	4	3	6	—	31,825 —	356	836	1,108	1,964	96,985 —
Vuoden kuluessa tilitetty	3	—	—	—	27,000 —	356	835	1,098	1,928	96,460 —
Bilanssi vuoteen 1911 . .	1	—	—	—	4,825 —	—	1	10	36	525 —

Vuodenvaihteessa oli tilittämättä obligatsioni Litt. A. N:o 10.

4 % Obligatsioonilaina vuodelta 1900.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, berliniläisen pankkihuoneen Robert Warschauer & C:on, hampurilaisten Vereinsbank in Hamburgin ja pankkihuone M. M. Warburg & C:on sekä tukholmalaisen Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 100:—	B 40:—	C 20:—	D 10:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	—	—	3	1	3,300	2	15	27	106	2,400
Erääntynyt $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	180	423	543	1,104	56,820
” $\frac{1}{8}$	—	3	9	12	21,000	180	423	543	1,104	56,820
Yhteensä	—	3	12	13	24,300	362	861	1,113	2,314	116,040
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	9	10	19,960	341	847	1,106	2,243	112,530
Jälellä	—	—	3	3	4,340	21	14	7	71	3,510
Eräänt. oblig. kuponkeja	—	—	—	—	120	—	—	6	—	120
Bilanssi vuoteen 1911 . . .	—	—	3	3	4,220	21	14	13	71	3,630

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit Litt. C. N:rot 821, 823, 1012, Litt. D. N:rot 1270, 1880, 2293.

4 % Obligatsioonilaina vuodelta 1902.

Suomen Pankin, berliniläisen pankkihuoneen Robert Warschauer & C:on, hampurilaisten Vereinsbank in Hamburgin ja pankkihuone M. M. Warburg & C:on, tukholmalaisen Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, amsterdamilaisen pankkihuoneen Hope & C:on ja baseliläisen Basler Handelsbankin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit		Erääntyneet kupongit	
	Smk 500	Smk	Smk 10	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	56	27,990	—	8,323
Erääntynyt $\frac{1}{6}$	—	—	—	15,368
” $\frac{1}{12}$	105	52,500	—	15,368
Yhteensä	161	80,490	—	39,059
Vuoden kuluessa tilitetty	96	47,960	—	30,133
Jälellä	65	32,530	—	8,926
Erääntyneiden obligatsioonien kuponkeja	—	10	—	1
Bilanssi vuoteen 1911	65	32,520	—	8,927

Joulukuun viimeisenä 1910 olivat tilittämättä obligatsioonit N:rot 1447, 1493, 1794, 2069, 2808, 2991, 3018, 3040, 3165, 3207, 3357, 3796, 3829, 4149, 4159, 4591, 4823, 4825, 4826, 4861, 4901, 5023, 5523, 5684, 6737, 6780, 8309, 8408, 8771, 9010, 9021, 9674, 9880, 10070, 10285, 11387, 11857, 12011, 12233, 12277, 12706, 12727, 12789, 12923, 13279, 13298, 13350, 13547, 13677, 13679, 13974, 14040, 14279, 14384, 14439, 14495, 14782, 14990, 15137, 15252, 15447, 15517, 15524, 15764, 15843.

4½ % Obligationsilaina vuodelta 1909,

helsinkiläisten Privatbanken i Helsingfors, aktiebolagin, ja Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten, tukholmal. Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrlandin, hampurilaisten Vereinsbank in Hamburgin ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:on sekä lontoolaisen pankkihuoneen J. Henry Schröder & C:on hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 16,096,000:—.

	Eräntyneet obligatsioonit			Eräntyneet kupongit		
	<i>Smk</i> 2,515	<i>Smk</i>		<i>Smk</i> 56: 59	<i>Smk</i>	
Lunastamatta 1/1	—	—	—	3,033	171,637	47
Eräntynyt 1/6	32	80,480	—	6,400	362,176	—
” 1/12	—	—	—	6,368	360,365	12
Yhteensä	32	80,480	—	15,801	894,178	59
Vuoden kuluessa tilitetty	32	80,480	—	10,532	596,005	88
Bilanssi vuoteen 1911	—	—	—	5,269	298,172	71

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin palkkaukset osottavat säästöä Smk 1,500:—, sen johdosta että oikeusneuvosmiehelle taattu sivusaatavatulo on kokonaan säästynyt. Raastuvanoikeuden palkkausmääräraha sen sijaan on ylitetty, sen johdosta että taattu sakkorahoja on kaupunginviskaaleille maksettu Smk 2,250:—, vaikka tulo- ja menoarvioon oli merkitty ainoastaan Smk 1,800:—. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten palkkausmäärärahassa huomattava pieni säästö, Smk 100:—, johtuu siitä, että kaupunginpalvelijain kesälomaa varten myönnettyä määrärahaa ei ole kokonaan käytetty.

Tarverahoihin nähden, jotka ennen oli tulo- ja menoarvioon merkitty yhteisesti koko pääluokalle, on nyt tehty se muutos, että määräraha on jaettu Maistraatin, Raastuvanoikeuden ja arkiston kesken. Kun molempain ensinmainittujen määrärahat on ylitetty, toisen Smk 2,670: 25 ja toisen Smk 3,876: 88, mutta viimeksi mainitun laitoksen määräraha sitä vastoin osottaa säästöä Smk 2,206:—, lienee vastaista tulo- ja menoarviota laadittaessa määrärahaan jaossa ehkä tehtävä oikaisu.

Maistraatin tarverahamenot ovat jakautuneet seuraavasti:

Ilmoitukset	<i>Smk</i>	1,484: 75
Puhtaaksikirjoitus	”	910: 40
Vaalintoimituskulut	”	1,762: —
Kirjoitus- ja konttoritarvikkeet	”	2,162: 40
Painatuskustannukset	”	2,807: 05
Sitomiskustannukset	”	148: 70
Ylimääräiset palkkiot	”	781: —
Sekalaiset menot	”	613: 95
	<i>Smk</i>	10,670: 25

Raastuvanoikeuden tarverahamenot taas jakutuvat seuraavasti:

Ilmoitukset	<i>Smk</i>	10: 63
Puhtaaksikirjoitus	”	8,673: 50
Kirjoitus- ja konttoritarvikkeet	”	3,862: 65
Painatuskustannukset	”	1,735: 85
Sitomiskustannukset	”	103: 25
Postimaksut	”	376: —
Sekalaiset menot	”	115: —
	<i>Smk</i>	<u>14,876: 88</u>

Pääloukan kokonaismenot ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901	<i>Smk</i>	221,389: 39	Vuonna 1906	<i>Smk</i>	240,846: 61
” 1902	”	225,433: 06	” 1907	”	278,720: 85
” 1903	”	223,672: 71	” 1908	”	329,117: 49
” 1904	”	231,055: 17	” 1909	”	321,836: 89
” 1905	”	224,256: 07	” 1910	”	356,688: 02

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston kanslian tilissä on tarverahain määräraha ylitetty Smk 7,405: 34. Määrärahalla suoritettut menot jakautuvat seuraavasti:

Ilmoitukset	<i>Smk</i>	1,909: 66
Puhtaaksikirjoitus	”	87: 95
Kirjoitus- ja konttoritarvikkeet	”	212: 96
Painatuskustannukset	”	19,706: —
Sitomiskustannukset	”	263: —
Palkkiot	”	1,540: —
Sekalaiset menot	”	591: 02
Komiteakustannukset	”	250: —
Käännökset	”	2,844: 75
	<i>Smk</i>	<u>27,405: 34</u>

Sen johdosta että Rahatoimikamarin suuri työnpaljous on vaatinut pitämään lukuisia ylimääräisiä kokouksia, on Kamarin jäsenten palkkiomääräraha ylitetty Smk 2,280: —. Tarverahoja varten varattu määräraha on ylitetty Smk 17,449: 74 eli hiukan yli 100 %:n. Menot ovat jakautuneet seuraavasti:

Ilmoituksia	<i>Smk</i>	5,286: 32
Painatus- ja sitomiskustannuksia	”	7,043: 40
Kansliatarvikkeita	”	893: 61
Palkkioita ylimäär. apulaisille	”	3,819: 72
Oikeudenkäynti- ja matkakustannuksia	”	857: 71
Käännökset ja puhtaaksikirjoitus	”	3,738: 05
Tontinomistusoikeutta selvittävän komitean kustan.	”	12,810: 93
	<i>Smk</i>	<u>34,449: 74</u>

Niinikään on Rahatoimikamarin määräraha arvaamattomiin tarpeisiin ylitetty Smk 394:03. Määrärahasta on suoritettu seuraavat menot:

Palkkioita erinäisille henkilöille	<i>Smk</i>	3,133: 33
Runebergin- ja Lönnrotin-patsaan koristelu	”	1,053: 80
Vahingonkorvaus	”	1,526: 66
Kaupunginvoudinkonttorin laajennus	”	314: 75
Aleksanterinkadun talon N:o 22 pihan viertäminen	”	624: 01
Eläintarhan urheilukentän patsaat	”	488: 15
Korvaus verotusta koskevasta valituksesta	”	192: —
Hermannin sähkövalaistus	”	260: —
Maistraatin telefontaappi	”	126: 48
Sekalaista	”	674: 85
	<i>Smk</i>	8,394: 03

Määräraha Liikennekonttorin ylimääräisiä apulaisia varten on osottautunut riittämättömäksi, minkätähden Kaupunginvaltuuston on täytynyt osottaa lisäksi Smk 2,180:17, joka meno on pantu maksettavaksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista. Liikennekonttorin arviomääräraha mittarinpalkkioita varten on ylitetty Smk 240:85, mutta tätä ylitystä vastaa mittaussmaksujen lisäännys tulopuolella.

Satamakonttorin virkamiehille tuleva kannantoprosentti on noussut Smk 975:08 enemmän kuin vuosirahasäännössä oli laskettu, mutta kun yksi satamakonstaapelintoimi on 4 kuukautta ollut täyttämättä, on Konttorin palkkaustili näin ollen ylitetty kaikkiaan Smk 574:92.

Kunnan työvälytystoimiston vuosimääräraha on ylitetty Smk 895:78. Lisäkustannukset ovat aiheutuneet ilmoitusmenojen lisääntymisestä sekä siitä, että osa 1909 vuoden painatuskustannuksia on pantu maksettavaksi kuluvan vuoden tarve-rahoista.

Kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunnan palkkaustili näyttää säästöä Smk 340:— sen johdosta, että lämmittäjän ja talonmiehen toimet on yhdistetty, joten on saatu aikaan vastaava palkkauksen vähennys. Sen sijaan on lautakunnan tarvittava määräraha ylitetty Smk 806:02, sen johdosta että on ollut arvaamattomia menot ja palovakuutuksesta sekä työväenasuntojen korjauksesta.

Pääloukan kokonaismenot vuosina 1901—1910 ovat olleet:

Vuonna 1901	<i>Smk</i>	226,849: 89	Vuonna 1906	<i>Smk</i>	301,632: 95
” 1902	”	240,091: 11	” 1907	”	345,044: 29
” 1903	”	262,676: 04	” 1908	”	402,583: 13
” 1904	”	279,030: 01	” 1909	”	461,855: 28
” 1905	”	283,516: 26	” 1910	”	516,829: 69

IV. Katuvalaistus.

Sekä kaasua että petrolivalaistuksen määrärahoissa on syntynyt varsin huomattavia säästöjä, jota vastoin laiturien ja tavaravajain ylimääräistä valaistusta varten varattu määräraha on ylitetty Smk 1,262: 58.

Katuvalaistuksen kustannukset ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna	Kaasuvalaistus	Petrolivalaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonaiskustannukset
1901	97,010 05	79,431 70	6,313 75	182,755 50
1902	104,940 40	82,504 94	7,246 63	194,711 97
1903	112,636 50	82,458 50	15,247 53	210,342 53
1904	118,383 —	95,137 90	12,654 39	226,175 29
1905	120,900 60	114,586 16	7,559 02	243,045 78
1906	150,177 44	95,485 91	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	86,710 75	11,323 42	243,120 02
1908	121,649 50	84,041 73	10,759 15	216,450 38
1909	122,273 02	87,470 71	13,196 21	222,939 94
1910	131,319 62	84,374 85	7,662 58	223,357 05

V. Palolaitos.

Palolaitoksen menoerät poikkeavat varsin vähän vuodekseen vahvistetusta menosäännöstä, sekä päättyvät 1,343 markan 82 pennin säästöön.

Pääluokan kokonaismenot ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901 <i>Smk</i>	112,480: 84	Vuonna 1906 <i>Smk</i>	134,282: 90
” 1902 ”	120,121: 36	” 1907 ”	145,404: 95
” 1903 ”	115,048: 98	” 1908 ”	165,351: 08
” 1904 ”	113,749: 55	” 1909 ”	155,543: 59
” 1905 ”	118,055: 99	” 1910 ”	154,766: 18

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra kaupungin omistamista taloista, joihin palomiestistö ja sen kalusto ovat sijoitetut.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungilla poliisilaitoksesta olevat menot, jotka nykyään suoritetaan osaksi lääninrahastoon maksettavana käteisenä apurahana, osaksi virkahuoneistoina lämpöineen ja valoineen, sekä hankkimalla hevosia, ratsastusneuvoja ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraaviin määriin:

		Määräraha	Menot
Käteinen apuraha	<i>Smc</i>	198,034: 28	198,034: 28
Virkahuoneistot	”	107,755: —	105,929: 61
Lämmitys ja valaistus	”	33,200: —	29,730: 66
Sekalaisia menoja	”	3,733: 33	2,201: 26
	<i>Smc</i>	<u>342,722: 61</u>	<u>335,895: 81</u>

Lämmityksen ja valaistuksen aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Lämmitys	<i>Smc</i>	16,102: 32
Petrolia ja kynttilät	<i>Smc</i>	146: 70
Sähkövalaistus	”	13,065: 19
Kaasuvalaistus	”	416: 45
	<i>Smc</i>	<u>13,628: 34</u>
	<i>Smc</i>	<u>29,730: 66</u>

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousevat, valtion apuraha niistä vähennettyä, vuosilta 1901—1910 alla mainittuihin määriin:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	163,048: 78	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	249,467: 15
” 1902	”	164,509: 11	” 1907	”	274,723: 28
” 1903	”	236,470: 65 *)	” 1908	”	290,940: 53
” 1904	”	249,996: 22	” 1909	”	290,453: 76
” 1905	”	246,821: 27	” 1910	”	335,895: 81

Muist. Vuosien 1901 ja 1902 kokonaissummiin ei ole laskettu vuokria niistä poliisilaitoksen virka-
huoneistoista ja talleista, jotka ovat kaupungin omistamissa taloissa.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Kun erilaatuisia kulkutauteja viime vuonna esiintyi kaupungissa erittäin kiivaina, on varsinkin terveydenhoitoa varten tarkoitettuja määrärahoja tuntuvasti ylitetty, minkätähden Kaupunginvaltuuston on täytynyt osottaa lisämäärärahoja, jotka kaikki on pantu maksettaviksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Marian sairaalan eri osastojen kokonaiskustannukset olivat vuonna 1910:

		Määräraha	Kustannukset
Sisätautien osasto	<i>Smc</i>	67,036: —	71,176: 01
Kulkutautien osasto	”	25,500: —	45,537: 44
Sisätautien ja kirurginen osasto	”	35,110: —	40,346: 29
Taloussosasto	”	295,114: 50	325,556: 91
Desinfioimislaitos	”	5,960: —	5,410: 90
Sairaanhoitajattarien ja siivoojattarten kesäloma	”	2,500: —	2,497: 50
	<i>Smc</i>	<u>431,220: 50</u>	<u>490,525: 05</u>
Määrärahan ylitys	”	59,304: 55	— —
	<i>Smc</i>	<u>490,525: 05</u>	<u>490,525: 05</u>

*) Vuoden kuluessa noudatettu uutta menosääntöä.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901	<i>Summa</i>	244,304: 14	Vuonna 1906	<i>Summa</i>	433,389: 38
” 1902	”	333,278: 36	” 1907	”	510,368: 58
” 1903	”	322,994: 99	” 1908	”	593,599: 29
” 1904	”	358,315: 78	” 1909	”	674,006: 07
” 1905	”	383,523: 86	” 1910	”	725,793: 96

Näihin määriin ei sisälly kaupungin omien sairaalain eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

VIII. Vaivashoito.

Vaivashoidon eri aliosastoista osottavat toiset pienentäviä säästöjä, jota vastoin taas toisten määrärahoja on hiukan ylitetty. Lisämäärärahaa, jonka Kaupunginvaltuusto on osottanut, onkin sentähden ollut tarpeen ainoastaan 10,000 markkaa. Menoerän jakautuminen näkyy alla olevasta eritellystä taulukosta.

Helsingin kaupungin vaivashoidon menot vuonna 1910:

	Määrärahat	Menoja vuonna 1910	Määräraha ylitetty	Määräraha säästynyt
<i>1. Vaivashoitohallitus.</i>				
Palkat	21,000 —	21,000 —	— —	— —
Tarkastusmiesten palkkiot	7,000 —	5,400 —	— —	1,600 —
Tarkastusmatkakustannukset	800 —	1,118 75	318 75	— —
<i>2. a) Vaivaistalo.</i>				
Palkat	22,960 —	22,960 —	— —	— —
Vaatetus	6,500 —	7,233 78	733 78	— —
Ruoka	50,000 —	48,869 56	— —	1,130 44
Lääkkeet	4,000 —	3,332 46	— —	667 54
Kalusto	2,800 —	2,372 11	— —	427 89
Tarveaineet	1,200 —	1,074 51	— —	125 49
Polttopuut ja valaistus	14,000 —	16,063 77	2,063 77	— —
Hovosenruoka	1,800 —	1,752 80	— —	47 20
Korjaustyöt	7,000 —	7,284 46	284 46	— —
Sekalaisia menoja	7,000 —	9,734 89	2,734 89	— —
<i>b) Työlaitos.</i>				
Palkat	4,290 —	4,290 —	— —	— —
Polttopuut ja valaistus	1,500 —	1,518 58	18 58	— —
Ruoka	14,000 —	11,564 52	— —	2,435 48
Vaatetuskustannukset	2,800 —	2,744 85	— —	55 15
Tarveaineet	8,500 —	9,674 40	1,174 40	— —
Siiros	177,150 —	177,989 44	7,328 63	6,489 19

	Siiros	177,150 —	177,989 44	7,328 63	6,489 19
Kalusto ja työkalut	500 —	—	409 46	—	90 54
Utteruusrahast	1,800 —	—	2,465 50	665 50	—
Korjaustyöt	650 —	—	431 52	—	218 48
Sekalaisia menoja	600 —	—	541 62	—	58 38
<i>c) Houruinhoitolaitos.</i>					
Palkat	24,730 —	—	28,435 —	3,705 —	—
Vaatetus	7,500 —	—	8,427 20	927 20	—
Ruoka	32,800 —	—	44,821 28	12,021 28	—
Lääkkeet	3,000 —	—	3,875 10	875 10	—
Kalusto	1,500 —	—	542 84	—	957 16
Polttopuut ja valaistus	12,000 —	—	15,792 83	3,792 83	—
Korjaustyöt	13,500 —	—	14,343 85	843 85	—
Utteruusrahast	400 —	—	420 —	20 —	—
Sekalaisia menoja	2,800 —	—	3,919 24	1,119 24	—
<i>d) Houruinhoitolaitoksen Grejuksen osasto.</i>					
Palkat	3,765 —	}	Menoerät sisältyvät houruinhoitolaitoksen asianom. otsakkeisiin.	}	3,765 —
Lämmitys ja valaistus	3,000 —				3,000 —
Ruoka	7,000 —				7,000 —
Lääkkeet	300 —				300 —
Vaatetus	400 —				400 —
Kalusto	200 —				200 —
Sekalaisia menoja	1,000 —				1,000 —
Varakäytävän laittamiseen	500 —	—	500 —		
<i>3. Apurahat ja kustannukset laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.</i>					
Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut Sairaanhoidokustannukset	70,000 —	76,546 36	6,546 36	—	—
Mielenvikaisten hoitokustannukset	14,000 —	11,494 15	—	2,505 85	—
Lääkkeet	40,000 —	42,199 35	2,199 35	—	—
Suoranaisot apurahat:	23,000 —	9,583 21	—	—	13,416 79
a) vaivashoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	85,000 —	93,239 —	8,239 —	—	—
b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoitoon	32,000 —	31,229 —	—	—	771 —
<i>4. Sekalaista.</i>					
Hautauskustannuksia	2,000 —	865 45	—	—	1,134 55
Tarverahoja	2,000 —	1,548 69	—	—	451 31
Arvaamattomia menoja	3,600 —	3,444 19	—	—	155 81
<i>Lisämäärärahat.</i>					
Vaivaistalolle	2,000: —	}	Menoerät sisältyvät asianom. otsakkeisiin.	}	—
Houruinhoitolaitokselle	1,000: —				—
Suoranaisia apurahoja vaivashoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	7,000: —				—
	10,000 —				10,000 —
Yhteensä <i>Smk.</i>	576,695 —	572,564 28	48,283 34	52,414 06	

Menojen yhdistelmä.							
Vaivahoitohallitus	28,800	—	27,518	75	—	—	1,281 25
Vaivaistalo	119,260	—	120,678	34	1,418	34	—
Työlaitos	34,640	—	33,640	45	—	—	999 55
Hourinhoitolaitos	115,395	—	120,577	34	5,182	34	—
Kustannukset hoidettaviksi annetuista	70,000	—	76,546	36	6,546	36	—
Sairaanhoidokustannukset	14,000	—	11,494	15	—	—	2,505 85
Mielenvikaisten hoitokustannukset	40,000	—	42,199	35	2,199	35	—
Lääkkeet	23,000	—	9,533	21	—	—	13,416 79
Suoranaiset apurahat	124,000	—	124,468	—	468	—	—
Sekalaisia menoja	7,600	—	5,858	33	—	—	1,741 67
Yhteensä <i>Smc</i>	576,695	—	572,564	28	15,814	39	19,945 11

Kaupungin vaivahoidon kustannukset ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901 <i>Smc</i>	303,687: 22	Vuonna 1906 <i>Smc</i>	427,743: 18
” 1902 ”	310,629: 94	” 1907 ”	453,981: 89
” 1903 ”	368,987: 63	” 1908 ”	529,252: 85
” 1904 ”	360,778: 49	” 1909 ”	545,064: 08
” 1905 ”	369,074: 86	” 1910 ”	585,564: 28

Näihin määriin ei ole laskettu kaupungin työ- ja vaivaistalon eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Miltei kaikki tämän päaluokan eri tilit osottavat, toiset suurempia, toiset pienempiä säästöjä, jotka, noin 6,000 markkaan nouseva määrärahan ylitys pois luettua, nousevat yhteensä 60,000 markan vaiheille. Vakinaisessa rahasäännössä olevain määrärahaeräin lisäksi on Kaupunginvaltuusto erinäisiä tarkoituksia varten osottanut varsin huomattavia määrärahoja, jopa 150,000 markan vaiheille, mikä kaikki käy tarkemmin selville Kaupunginvaltuuston käyttövarain tilistä.

Menot pahatapaisten lasten hoidosta jakaantuvat eri turvakotien kesken seuraavasti:

Bromarvin Bengtsårin turvakodin kustannukset	<i>Smc</i>	33,011: 32
Sipoon Paipisten ” ”	”	9,733: 28
Nummen Tavolan ” ”	”	9,098: 40
Lohjan Karstun ” ”	”	8,964: 52
Vanajan Paikkalan ” ”	”	12,917: 29
Porvoon p:n Laversin ” ”	”	8,413: 84
Kemiön Vanhankylän ” ”	”	13,383: 93
Vihdin ” ”	”	7,987: 79
Porvoon p:n Vehkakosken pikkulastenkoulun kustannukset	”	2,621: 03
Lääkäripalkkio	”	102: —
Kustannukset yksityisten hoidettaviksi annetuista	”	6,174: 60
	<i>Smc</i>	112,408: —

Meno- ja tuloarvion „Opetus- ja sivistyslaitokset“ nimisen pääluokan kohdalla on kaupungilla ollut menoja vuosina 1901—1910:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	783,043: 77	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	1,242,980: 37
” 1902	”	863,433: 66	” 1907	”	1,385,781: 02
” 1903	”	893,433: 46	” 1908	”	1,456,047: 74
” 1904	”	1,014,267: 16	” 1909	”	1,576,811: 08
” 1905	”	1,116,592: 64	” 1910	”	1,674,009: 21

Näihin määriin ei ole laskettu kaupungin omistamain kansakoulurakennusten vuokria, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen voimassapitoon myönnettyä valtioapua.

X. Yleiset rasitukset.

Majoituskustannuksia oli vuonna 1910	<i>Smc</i>	443,516: 29
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu „		438,424: 85
Joten kaupungin suoritettavaksi jää	<i>Smc</i>	5,091: 44

Kunnan verovelvollisten asukasten välittömästi maksettavat majoituskustannukset ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	19,665: 96	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	3,693: 83
” 1902	”	20,568: 72	” 1907	”	1,267: 82
” 1903	”	14,592: 55	” 1908	”	2,237: 57
” 1904	”	10,746: 76	” 1909	”	3,862: 17
” 1905	”	114: 13	” 1910	”	5,091: 44

Näihin kustannuksiin ei ole luettu majoituslautakunnan palkkoja, huoneistoa lämmityksineen ja valaistuksineen, eikä tarverahoja.

XI. Vesijohto.

Miltä kaikki Vesijohdon hallinnon ja käytön sekä putkiverkon laajennuksen menoluokat esottavat määrärahan säästöä. Sitä vastoin on korjausta ja kunnossapitoa sekä putkirakennuksia varten myönnettyjä määrärahoja jonkun verran ylitetty. Niitä Vesijohdon tileihin muutoin tulee, viitataan kesäkuussa ilmestyvään Vesijohtokonttorin vuosikertomukseen.

Kaupungin vesijohdon menot ovat vuosina 1901—1910 olleet:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	333,392: 87	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	336,987: 03
” 1902	”	460,746: —	” 1907	”	645,987: 43
” 1903	”	391,991: 39	” 1908	”	820,779: 63
” 1904	”	336,721: 38	” 1909	”	1,542,187: 08
” 1905	”	358,684: 30	” 1910	”	1,041,100: 62

XII. Kauppahallit.

Hietalahdentorin, Länsirannan ja Kasarmintorin kauppahallien kustannukset ovat määrärahoja pienemmät, jota vastoin Rantatorin hallin vuosikustannukset ovat nousseet 91 markkaa 57 penniä yli rahasäännön. Menot jakautuvat seuraavasti:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	2,700: —	
Valaistus	”	3,627: 17	
Sekalaisia kuluja	”	464: 40	<i>Smk.</i> 6,791: 57

Hietalahden Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	2,700: —	
Puhtaanapito	”	196: 38	
Valaistus	”	2,102: 87	
Sekalaisia kuluja	”	55: 85	<i>Smk.</i> 5,055: 10

Länsi Rannan N:ossa 10 oleva Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	1,500: —	
Puhtaanapito	”	466: 20	
Valaistus	”	663: 13	
Sekalaisia kuluja	”	43: 50	<i>Smk.</i> 2,672: 83

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk.</i>	2,575: —	
Puhtaanapito	”	46: —	
Valaistus	”	3,032: 65	
Sekalaisia kuluja	”	119: 40	<i>Smk.</i> 5,773: 05
			<i>Smk.</i> 20,292: 55

Kauppahallien kannattavaisuus näkyy seuraavasta vuodet 1901—1910 käsittävästä yhdistelmästä, joka osottaa, montako prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset kunnossapitokustannukset pois luettua, ovat rakennuskustannuksista, joita oli:

Länsi Rannan Kauppahallista, joka rakennettiin 1887—89	<i>Smk.</i>	214,888: 83	
Vanhaan pakkahuoneeseen sijoitetusta hallista, joka laitettiin 1904	”	26,481: 55	
Hietalahdentorin Kauppahallista, joka rakennettiin 1903	”	151,306: 56	
Kasarmintorin	”	220,234: 29	
			<i>Smk.</i> 612,911: 23

Vuosi	Kunnossapito- kustannukset		Vuosisvuokrat		%
1901	6,574	75	40,443	50	15,7
1902	6,137	05	40,479	25	15,9
1903	8,131	06	48,031	45	10,9 ¹⁾
1904	14,459	11	78,200	34	16,2
1905	12,850	05	75,290	89	15,9
1906	12,323	64	68,700	27	14,3
1907	15,843	13	79,099	67	10,3 ²⁾
1908	20,864	34	89,052	88	11,1
1909	19,293	50	87,808	95	11,1
1910	20,292	55	88,346	17	11,1

XIII. Yleiset työt.

Tämän pääluokan tileihin nähden viitataan kesäkuussa ilmestyvään Rakennuskonttorin vuosikertomukseen.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Tällä tilillä esiintyvä säästö johtuu siitä, että kansakoulunopettajatar Anna Nystedt, kaupunginviskaalinleski I. C. Winter, ent. vahtimestari G. A. Winqvist ja kirvesmies Johan Ävist vuoden kuluessa ovat kuolleet.

Kaupungin vuosina 1901—1910 maksamien eläkkeiden määrät ovat seuraavat:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	9,724: 43	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	17,357: 35
” 1902	”	14,906: 08	” 1907	”	33,645: 68
” 1903	”	14,217: 34	” 1908	”	31,254: 68
” 1904	”	13,670: —	” 1909	”	36,293: 01
” 1905	”	12,914: 61	” 1910	”	40,039: 69

XV. Sekalaiset menot.

Tässä pääluokassa on mainittavampaa poikkeamista vahvistetusta vuosirahassäänöstä huomattavana ainoastaan polttoaineiden, valaistuksen ja paloapumaksujen tilissä, jotka itsekukin on ylitetty S:markalla 1,537: 69, 1,637: 05 ja 1,357: 87, sekä tuksoitettujen varojen y. m. vähennys ja palauttaminen nimisessä menoerässä, jonka

¹⁾ Hietalahdenhalli oli vuokrattu ainoastaan yhdeksi vuosineljännekeksi.

²⁾ Kasarmintorinhalli oli vuokrattu ainoastaan kahdeksi vuosineljännekeksi.

loppusumma on Smk 193,263:66 menosääntöön merkityn 130,000 markan sijasta. Lyhennyssummain suuruus kymmenenä viimeksi kuluneena vuonna itsekunakin näkyy alla olevasta yhdistelmästä.

Taksoitettujen varojen ja muiden tulojen lyhennys- ja palautusmäärät, jotka suurimmalta osalta ovat olleet tileistä poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1901—1910 olleet seuraavat:

		% taksoitus-
		summasta
Vuonna 1901	<i>Smk.</i>	40,905: 54 = 2,3
” 1902	”	37,974: 05 = 2,0
” 1903	”	65,010: 53 = 3,5
” 1904	”	44,466: 81 = 2,4
” 1905	”	47,283: 37 = 2,4
” 1906	”	95,261: 22 = 4,2
” 1907	”	73,195: 32 = 2,9
” 1908	”	128,770: 42 = 4,4
” 1909	”	144,083: 20 = 4,1
” 1910	”	193,263: 66 = 4,9

Kaupunginvaltuuston käyttövarat ovat Smk:alla 322,205:33 ylittäneet vuosirahasääntöön merkityn määrärahan. Niinkuin yksityiskohtaisesta tilinpäätöstaulukosta tarkemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja myönnetty ja käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

II. Kaupungin virastot	<i>Smk.</i>	2,370: 47
III. Kunnallishallinto	”	18,005: 72
V. Palolaitos	”	3,400: —
VI. Poliisilaitos	”	291: 76
VII. Terveyden- ja sairaanhoito	”	156,619: 20
VIII. Vaivashoito	”	36,203: 58
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	”	136,503: 89
XIII. Yleiset työt	”	110,204: 98
XIV. Eläkkeet ja apurahat	”	807: 48
XV. Sekalaiset menot	”	57,798: 25
	<i>Smk.</i>	522,205: 33

Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.

Eräät edellisiltä vuosilta siirtyneet menoerät, joiden määrärahat on ylitetty kaikkiaan Smk:alla 8,327:25, on pantu maksettaviksi kuluvan vuoden menoista, samaten kuin vuoden loppupuolella otetun tilapäisen lainan korot, Smk 6,700:79. Menoerä Smk 34,600:63 on se määrä, minkä todelliset kustannukset vesijohtoverkon laajentamisesta tilivuonna ovat rahasääntöön merkittyä määrärahaa pienemmät ja jolla rahamäärällä on hyvitetty lainavarain tiliä.

Tulot.

I. Korot.

Kaikki tilit osottavat ylijäämää, jotkut varsin tuntuvaakin. Niinpä on kertynyt

Korkoja ja tontinlunastuksia	<i>Smc.</i> 545,479: 60	ylijäämää	95,479: 60
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	” 69,228: 20	”	29,228: 20
Kaasu- ja sähkölaitoksen rakernuskustannus- ten korkoja	” 385,424: 53	”	65,424: 53
Muita korkoja	” 68,108: 10	”	4,108: 10
		Yhteensä ylijäämää <i>Smc.</i>	194,240: 43

Vuosina 1901—1910 on tässä pääluokassa ollut tuloja:

Vuonna 1901 <i>Smc.</i> 196,235: 76	Vuonna 1906 <i>Smc.</i> 482,369: 77
” 1902 ” 160,370: 55	” 1907 ” 484,420: 91
” 1903 ” 435,407: 69	” 1908 ” 461,644: 52
” 1904 ” 470,918: 27	” 1909 ” 511,158: 20
” 1905 ” 456,463: 44	” 1910 ” 1,068,240: 43

II. Tontinlunastukset.

Tässä pääluokassa on ylijäämä yli puolen miljoonan mar-
kan. Myytyjen tonttien kauppahintaa on nimittäin maksettu . *Smc.* 1,466,019: 11
sen sijaan että tulosääntöön oli merkitty ” 800,000: —
joten ylijäämä on *Smc.* 666,019: 11

Tontinlunastuksia on vuosina 1901—1910 velotettu ja saatu seuraavat määrät:

Vuonna	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tont- tien arvo		Vuoden kuluessa maksettu	
1901	35	714,528	43	158,105	13
1902	35	987,200	80	481,739	59
1903	52	1,224,745	85	713,706	83
1904	32	840,955	21	605,954	02
1905	53	1,618,820	93	454,460	02
1906	50	1,073,910	92	736,577	60
1907	113	2,888,656	79	766,832	96
1908	68	2,686,963	72	331,820	27
1909	55	2,360,945	52	846,069	34
1910	67	2,054,733	56	1,466,019	11

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Miltei kaikki kaupungin kiinteän omaisuuden tuloerät osottavat ylijäämiä, jotka yhteensä ovat	<i>Smk</i>	78,509: 77
Jos tästä vähennetään eräissä erissä syntyneet vajaukset	”	2,937: 17
saadaan koko pääluokan ylijäämäksi	<i>Smk</i>	75,572: 60

Vuosina 1901—1910 on kaupungin kiinteästä omaisuudesta ollut tuloja:

Vuonna 1901	<i>Smk</i>	316,650: 64	Vuonna 1906	<i>Smk</i>	440,966: 66
” 1902	”	348,938: 69	” 1907	”	478,932: 91
” 1903	”	398,972: —	” 1908	”	506,770: 95
” 1904	”	438,320: 07	” 1909	”	538,195: 08
” 1905	”	439,611: 74	” 1910	”	691,822: 60

IV. Tonttiverot.

Kaupungin taloista maksettaviksi pantuja tonttiveroja, joita otetaan $16\frac{2}{3}$ penniä kultakin tontin pinta-alan 1,000 n. jalalta ja jotka kannetaan taksoitettujen kunnallisverojen yhteydessä, oli tilivuonna Smk 3,902: 11.

Kymmenenä viime vuotena on tätä maaveroa kertynyt:

Vuonna 1901	<i>Smk</i>	2,709: 30	Vuonna 1906	<i>Smk</i>	3,158: 37
” 1902	”	2,737: 20	” 1907	”	3,476: 40
” 1903	”	2,816: 65	” 1908	”	3,601: 47
” 1904	”	2,955: 62	” 1909	”	3,818: 53
” 1905	”	3,061: 51	” 1910	”	3,902: 11

V. Tuloatuottavat oikeudet.

Kaupungin Liikenne- ja Satamakonttorin tulot nousevat noin 65,000 markkaa yli tuloarvioon merkityn määrän. Tähän lisäannukseen eivät kuitenkaan liikennemaksut ole vaikuttaneet, sillä niitä on ollut 5,124 markkaa 79 penniä vähemmän kuin tuloarvioon oli merkitty.

Perunkirjotusprosenttien tili osottaa Smk 48,043: 99 vajausta.

Kaupungin Liikennekonttorin tulouttamat ja kantamat maksut näkyvät vieressä olevasta taulukosta:

Summittainen yhteenvedo Helsingin kaupungin Liikennekonttorin kannannosta v. 1910.

	V e l o t e t t u										K a n n e t t u						Suorittamattomia maksuja	
	Tuulaaki		Liikennemaksuja		Mittausmaksuja		Makasiininvuokraa		Yhteensä		Vuodelta 1910 kertyneitä maksuja		Edellisvuodelta kertyneitä maksuja		Yhteensä			
	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>	<i>Smc</i>	<i>ruä</i>
Tammikuu	31,173	85	21,429	10	—	—	1,624	80	54,227	75	44,288	65	15,350	42	59,639	07	291	27
Helmikuu	22,220	07	15,501	52	—	—	916	—	38,637	59	41,912	02	4,831	53	46,743	55	30	23
Maaliskuu	25,281	71	20,571	29	—	—	505	80	46,358	80	43,094	44	4,340	86	47,435	30	68	55
Huhtikuu	36,697	25	44,201	49	—	—	794	—	81,692	74	75,422	81	1,649	41	77,072	22	329	99
Toukokuu	33,933	23	65,988	—	87	50	1,097	20	101,105	93	90,677	46	109	29	90,786	75	368	21
Kesäkuu	26,885	18	64,953	70	507	89	675	—	93,021	77	93,239	95	182	89	93,422	84	844	74
Heinäkuu	18,756	58	61,575	40	197	23	844	60	81,373	81	69,223	36	4	49	69,227	85	987	22
Elokuu	32,951	91	67,961	30	241	87	751	64	101,906	72	103,941	49	—	—	103,941	49	2,440	99
Syyskuu	36,772	62	84,750	82	550	25	938	80	123,012	49	120,157	53	65	99	120,223	52	2,946	74
Lokakuu	31,495	26	94,617	46	—	—	695	52	126,808	24	116,029	71	44	27	116,076	98	3,430	77
Marraskuu	38,802	68	116,631	42	96	25	1,709	80	157,240	15	160,578	06	11	59	160,589	65	6,779	24
Joulukuu	28,571	71	65,873	65	—	—	1,454	20	95,899	56	106,676	21	3	17	106,676	38	17,525	91
Yhteensä	363,542	05	724,055	15	1,680	99	12,007	36	1,101,285	55	1,065,241	69	26,593	91	1,091,835	60	36,043	86
Lyhennys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,020	28	2,020	28	—	—
Tuulaak. ylämaan kaup.	6,516	68	—	—	—	—	—	—	6,516	68	5,183	49	690	33	5,873	82	642	86
Yhteensä <i>Smc</i>	370,058	73	724,055	15	1,680	99	12,007	36	1,107,802	23	1,070,425	18	29,304	52	1,099,729	70	36,686	72
Suorittamattomia maksuja vuosilta 1907—1909																	3,154	27
Yhteensä rästejä ¹ / ₁ 1911 <i>Smc</i>																	39,840	99

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä pääluokkaa, jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavasti:

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1910 kantamat maksut.

Kuukausi	Velotettu satamamaksuja	Silta-maksuja	Elinkeino-maksuja	Painolasti-maksuja	Punnitsemis-maksuja	Nostokrana-maksuja	Myönnetty vähennyksiä	Yhteensä
Tammikuu . . .	7,792 60	3 60	— —	— —	244 23	73 —	4,824 98	3,288 45
Helmikuu . . .	3,582 20	— —	— —	— —	300 39	7 80	2,356 08	1,534 31
Maaliskuu . . .	5,194 80	— —	2 65	— —	236 71	28 20	3,215 17	2,247 19
Huhtikuu . . .	23,350 —	460 60	820 55	18 —	231 90	87 60	14,075 06	10,893 59
Toukokuu . . .	41,372 80	1,385 96	1,288 45	4 —	235 50	113 20	9,564 90	34,835 01
Kesäkuu . . .	49,924 80	1,631 64	1,017 15	8 —	237 44	98 40	11,143 22	41,774 21
Heinäkuu . . .	50,653 —	1,580 44	391 58	8 —	203 56	93 —	11,361 16	41,568 42
Elokuu . . .	49,505 20	1,822 28	180 95	7 —	237 75	193 80	11,512 58	40,434 40
Syyskuu . . .	51,778 10	1,610 39	382 70	5 —	283 44	150 60	10,607 —	43,603 23
Lokakuu . . .	47,235 20	1,904 18	1,681 85	8 60	259 46	59 60	8,233 82	42,915 07
Marraskuu . . .	32,305 10	775 77	1,486 40	33 —	280 32	139 20	6,145 54	28,874 25
Joulukuu . . .	24,031 20	2,845 45	413 50	— —	254 13	167 40	7,867 14	19,894 54
Yhteensä	386,825 —	14,020 31	7,665 78	91 60	3,004 83	1,211 80	100,956 65	311,862 67

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori pääluokassa III. 2 mainitut
 Kalavesimaksut *Smc* 2,141: —
 Kaikkiaan kannettu *Smc* 314,003: 67

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1901—1910 nousseet seuraaviin määriin:

Vuosi	Tuulaaki, liikennemaksut y. m.	Satamamaksut y. m.
1901	654,995 38	204,044 27
1902	651,656 71	197,884 69
1903	697,353 25	230,655 98
1904	731,652 23	243,202 04
1905	776,111 12	226,982 02
1906	931,508 40	240,493 99
1907	1,075,390 81	279,585 39
1908	1,031,147 64	273,597 55
1909	1,052,266 35	298,442 94
1910	1,070,425 18	311,862 67

VI. Sekalaiset tulot.

Mainittavampia poikkeamia vuosirahasäännöstä osottaa vain kaksi tiliä, nimittäin Sairaanhoito Marian ja Humaliston sairaaloissa sekä Korvausta vaivaisten ylläpidosta, joita tuloja on ollut, ensinmainittuja Smk 24,428: 80 ja jälkimäisiä 11,310: 95 enemmän kuin oli laskettu.

Pääluokan vuotuisen summaan, Sm:kaan 641,575: 95, sisältyy Suomen ja Venäjän valtioiden korvaamia majoituskustannuksia Smk 438,424: 85.

VII. Valtioavut.

K. Senaatin päätöksen mukaan Lokakuun 1 päivästä 1910 on kaupungin kansakouluille ja kasvatuslaitoksille tulevia valtion apumaksuja vuodelta 1910 tähän asti kannettu, ensinmainittua 372,400 ja jälkimäistä 16,800 markkaa. Sittenkun kuitenkin kaupungin kansakoulunopettajisto 1910 vuoden alusta on saanut tuntuvaa palkanparannusta, on Kaupunginvaltuusto anonut valtioapua lisää 22,841 markkaa, jota määrää ei kuitenkaan toistaiseksi ole maksettu. Tämän johdosta näyttää tili ylijäämää 53,141 markkaa.

Katuvalaistukseen tulevaa valtioapua, joka K. Senaatin päätöksen mukaan Helmikuun 10 päivästä 1908 on kymmenvuotiskaudeksi 1901—1910 vahvistettu 15,200 markaksi vuodessa, on tilivuonna maksettu tuo määrä.

Kaupungin palosammutuslaitoksen voimassapitoon tuleva valtioapu, 21,000 markkaa, perustuu K. Senaatin kirjeeseen toukokuun 10 päivästä 1898.

Kaupungin osuus paloviinaverosta on ollut Smk 16,219: 34 tulosääntöön merkityn 17,000 markan määrän sijasta, joten on syntynyt vajausta Smk 780: 66.

VIII. Vesijohto.

Vuosien 1909 ja 1910 maksujen kannantoluettelot osottavat:

	Vuonna 1909		Vuonna 1910		Lisäännys	
1 neljännes	174,592	23	190,861	36	16,269	13
2 ”	185,762	55	203,765	73	18,003	18
3 ”	184,405	20	203,923	23	19,523	03
4 ”	207,973	30	229,030	86	21,057	56
Yhteensä <i>Smk</i>	752,733	28	827,586	18	74,852	90

Näihin maksumääriin sisältyy mittarinvuokria Smk 32,173: -- ja Smk 34,113: --.

Vuosina 1901—1910 on vedenkulutusmaksuja kertynyt:

Vuonna 1901 <i>Smc</i>	418,116: 47	Vuonna 1906 <i>Smc</i>	589,480: 51
” 1902 ”	397,335: 03	” 1907 ”	640,763: 99
” 1903 ”	442,274: 48	” 1908 ”	705,887: 66
” 1904 ”	478,450: 41	” 1909 ”	752,733: 28
” 1905 ”	521,239: 85	” 1910 ”	827,586: 18

IX. Valaistuslaitokset.

Kaasulaitos.

Helsingin kaupungin Kaasulaitoksen menot ja tulot sekä tila joulukuun viimeisenä 1910 näkyvät seuraavista mainitun laitoksen laatimista taulukoista:

Menot.	Määrärahat rahasäännön mukaan		Menot tilien mukaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säästynyt	
<i>Hallinto.</i>								
Palkat ja palkkiot	78,170	—	80,377	91	2,207	91		
<i>Konttori- ja myymälähuoneistojen vuokrat.</i>								
Konttorihuoneiston vuokra	11,000	—	11,000	—				
Näyttelyhuoneiston, myymälän, tavarasuojan ja kellarin vuokra	8,000	—	8,000	—			1,174	82
Myyntikustannuksia, palkkoineen	5,000	—	3,825	18				
Konttorin tarverahat	6,000	—	6,801	54	801	54		
<i>Kaasun valmistuskustannukset.</i>								
Tavalliset kaasuhiljet	367,650	—	324,690	83	—	—	42,959	17
Cannel-hiljet	36,000	—	18,161	28	—	—	17,838	72
Kivihilien kuljetus ja pienentäminen	10,000	—	9,861	78	—	—	138	22
Erinäisiä tarveaineita	10,000	—	8,040	81	—	—	1,959	19
Työkustannukset retortihuoneessa	45,000	—	42,430	26	—	—	2,569	74
Höyrykattila- ja kaasunpumpun kustannukset	20,000	—	19,978	90	—	—	21	10
Kaasunpuhdistus	8,000	—	13,926	11	5,926	11		
Polttopuut y. m. Suvilahden konttoria varten	1,000	—	333	70	—	—	666	30
Aparaattihuoneitten sähkövalaistus	2,000	—	949	41	—	—	1,050	59
Vesimaksut	7,000	—	6,964	81	—	—	35	19
Puhtaanapito, vartioiminen y. m.	10,000	—	6,964	85	—	—	3,035	15
Jakelukellon lämmitys ja työkustannukset	4,000	—	3,522	96	—	—	477	04
Laboratoriokustannuksia	1,500	—	1,290	94	—	—	209	06
Siirros	630,320	—	567,121	27	8,935	56	72,134	29

	Määrärahat rahasäännön mukaan		Menot tilien mukaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säästynyt	
Siirros	630,320	—	567,121	27	8,935	56	72,134	29
<i>Lisätuotteiden kustannukset.</i>								
Koksin työ kustannukset	14,000	—	24,085	35	10,085	35		
Tervan ”	6,500	—	4,665	70	—	—	1,834	30
Ammoniakkituotteiden työ kustannukset	7,000	—	—	—	—	—	7,000	—
Muiden lisätuotteiden ”	500	—	15	75	—	—	484	25
<i>Katuvalaistuksen kustannukset.</i>								
Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat	52,000	—	45,513	60	—	—	6,486	40
Hehkusukat ja silinterit	3,000	—	2,864	47	—	—	135	53
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapito	6,000	—	6,726	69	726	69		
Lyhdynsytytysaseman vuokra	2,000	—	2,000	—	—	—		
Päivystys, väkiviina y. m.	4,000	—	2,064	44	—	—	1,935	56
<i>Yksit. kaasunkulutuksen kustannukset.</i>								
Mittarien tarkastus ja maksujen periminen	21,000	—	24,518	30	3,518	30		
Sekalaisia kustannuksia	15,000	—	12,153	81	—	—	2,846	19
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>								
Rakennukset	1,000	—	286	66	—	—	713	34
Uunit tarpeeseen	5,000	—	4,618	88	—	—	381	12
Aparaatit	1,000	—	1,926	06	926	06		
Pääputkiverkko	3,000	—	3,347	74	347	74		
Yksityiset talojohdot	500	—	180	69	—	—	319	31
Kaasumittarit	5,000	—	3,758	14	—	—	1,241	86
Kalusto	4,000	—	3,323	49	—	—	676	51
<i>Korot ja vakuutusmaksut.</i>								
Kaup. rahaston konttokuranttilin korko	16,000	—	13,286	65	—	—	2,713	35
Palovakuutusmaksut	10,000	—	4,240	41	—	—	5,759	59
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000	—	1,535	27	—	—	464	73
<i>Lainavaroilla teetettyjä uutistöitä.</i>								
Uusi kaasutehdas, 1909 vuoden käyttämättömän määrärahan osan lisäksi. Siirretty vuoteen 1911	400,000	—	400,000	—				
Kehäjohto, 1909 vuoden käyttämättömän määrärahan osan lisäksi. Siirretty vuoteen 1911	100,000	—	100,000	—				
Siirros	1,308,820	—	1,228,233	37	24,539	70	105,126	33

	Määrärahat rahasäännön mukaan		Menot tilien mukaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säästynyt	
Siirros	1,308,820	—	1,228,233	37	24,539	70	105,126	33
<i>Voittovaroilla teetettyjä uutistöitä.</i>								
<i>Pääputkiverkon laajentaminen.</i>								
Lisäkustannuksia 1909 I. Viertotien ja Diakonissalaitoksen välille teetetystä kaasujohdosta	6,000	—	5,958	98	—	—	41	02
Siltasaaren kadut	14,400	—	7,931	88	—	—	6,468	12
Eläintarhantie Hakaniementorilta Porthaninrin- teeseen asti	1,750	—	1,990	26	240	26	—	—
Rantatie Näkinkujaan asti	3,300	—	3,073	07	—	—	226	93
IV linja Viertotieltä Itä Papinkadulle asti	5,100	—	4,459	74	—	—	640	26
Itä Papinkatu Agrikolankadulle asti	1,600	—	2,046	10	446	10	—	—
Käenkuja	1,600	—	—	—	—	—	1,600	—
Hämeenkatu Hakaniementorilta II linjalle	1,400	—	2,309	85	909	85	—	—
Vallinkuja Alppikadun N:osta 6	1,450	—	2,587	63	1,137	63	—	—
I. Kaivopuisto Hellstenin huvilaan asti	10,900	—	14,138	62	3,238	62	—	—
Cygnæuksenkatu L. Viertotieltä Töölönkadulle	1,300	—	1,209	70	—	—	90	30
Töölönkatu Cygnæuksenkadun N:osta 11	1,200	—	982	89	—	—	217	11
Elisabetinkatu Nikolainkadulta Mauritsinkadulle	3,000	—	5,996	65	2,996	65	—	—
Mariankatu Elisabetinkadulta Vironkadulle	1,300	—	1,300	—	—	—	—	—
<i>Määräraha siirretään vuoteen 1911.</i>								
Rehbinderintie, Edelfeltintie ja Hornintie	2,000	—	2,274	96	274	96	—	—
Hallituksen määräyksen mukaan	10,000	—	10,000	—	—	—	—	—
<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>								
Erinäisille kaduille 85 patsasta ja 116 lamppua (rahasääntöön merkitty 100 lamppua)	15,000	—	12,511	09	—	—	2,488	91
<i>Talojohdot ja kalusto y. m.</i>								
Yksityiset talojohdot	7,000	—	8,626	85	1,626	85	—	—
Kaasumittarit	40,000	—	46,631	60	6,631	60	—	—
Kalusto	5,000	—	2,740	51	—	—	2,259	49
<i>Edellisiltä vuosilta siirtyneitä tilejä.</i>								
Putkiverkon ulottaminen Laivurinkadun alle	—	—	15	56	15	56	—	—
<i>Vuosirahasääntöön merkitsemättömiä menoja.</i>								
Katuosain puhtaanapito	—	—	29	50	29	50	—	—
Uunihuoneen sähkökonekäyttö	—	—	2,733	20	2,733	20	—	—
Kaasukellojen korjaus ja kunnossapito	—	—	50	67	50	67	—	—
Yhteensä	1,442,120	—	1,367,832	68	44,871	15	119,158	47
Säästö	295,420	—	332,309	49	—	—	—	—
Yhteensä <i>Smc</i>	1,737,540	—	1,670,142	17	44,871	13	119,158	47

Tulot.	Tulosään- nössä lasketut tulot		Tuloja tilien mukaan		Vajausta		Ylijäämää	
Katuvalaistus	147,040	—	131,319	62	15,720	38		
Yksityinen kaasunkulutus:								
1) valaistuskasua	262,000	—	210,192	43	51,807	57		
2) kaasua keitto- y. m. tarkoituksiin	481,500	—	468,206	10	13,293	90		
Lisätuotteita, koksia	270,000	—	274,817	20	—	—	4,817	20
" kivihiilitervaa	20,000	—	31,577	22	—	—	11,577	22
" ammoniakkituotteita	7,000	—	—	—	7,000	—	—	—
Yksityiset työt ja tarveainneiden myynti	50,000	—	74,526	28	—	—	24,526	28
<i>Lainavaroja.</i>								
Lainavaroja uutta kaasulaitosta varten. Siirretty vuoteen 1911	400,000	—	400,000	—				
Lainavaroja kehäjohtoa varten. Siirretty vuo- ten 1911	100,000	—	100,000	—				
<i>Edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja, joita ei ole käytetty ja jotka ovat säättyneet:</i>								
Putkiverkon ulottaminen Lapinlahdenkadun alle S:n s:n Hietalahdenkadun "	—	—	110	08	—	—	110	08
	—	—	1,151	96	—	—	1,151	96
<i>Vuosirahasääntöön merkitsemättömiä tuloja:</i>								
Erinäisiä korkoja	—	—	20	53	—	—	20	53
Insinöörin- ja työnjohtajantoimesta kertyneitä vuokria Suvilahdesta	—	—	2,975	—	—	—	2,975	—
Mittarinvuokria	—	—	2,025	15	—	—	2,025	15
Kaasukelloihin menevän ja tulevan kaasumää- rän välinen erotus	—	—	1,691	—	—	—	1,691	—
Erinäisiä kaduista otettuja käyttökelpoisia tarve- aineita	—	—	690	60	—	—	690	60
Lisätuotteita, grafiittia ja kuonaa	—	—	839	—	—	—	839	—
Yhteensä <i>Smc</i>	1,737,540	—	1,698,880	13	87,821	35	49,161	98

*Yhteenvedo tilinpäätöksestä.***Menot.**

Määrärahaain summa 1910 vuoden menosäännön mukaan	<i>Smc</i>	1,442,120: —
Määrärahaain ylitys	"	44,861: 15
Arvioiduissa tuloissa syntynyt vajeaus	"	87,821: 85
Vuoden voitto	"	332,309: 49
Yhteensä <i>Smc</i>		1,907,122: 49

Tulot.

Tuloja 1910 vuoden tulosäännön mukaan	<i>Smc</i>	1,737,540: —
Tuloja yli 1910 vuoden tulosäännön	"	49,161: 98
Määrärahoja säästynyt	"	120,420: 51
Yhteensä <i>Smc</i>		1,907,122: 49

Tilinasema joulukuun 31 päivänä 1910.

Varat.

Kiinteistötili:

Pääputkiverkko	<i>Smc</i>	423,116: 74	
Lyhdyt, patsaat y. m.	"	138,627: 66	
Yksityiset talojohdot	"	47,552: 64	
Kaasutehtaan rakennukset	"	82,631: 08	
Uunit tarpeineen	"	20,551: 32	
Aparaatit ja putkijohdot	"	18,423: 06	
Kaasutehtaan tontti	"	300,000: —	
Uusi kaasukello	"	<u>275,000: —</u>	<i>Smc</i> 1,305,902: 50

Kalustotili:

Kaasunvalmistuksen kalusto	"	2,290: 74	
Katuvalaistuksen	"	578: 03	
Putkenlaskijain	"	9,170: 26	
Konttorin	"	7,288: 42	
Kasarminkadun uuden konttorin kalusto	"	10,115: 14	
Sekalainen kalusto	"	4,578: —	
Kasarminkadun myymälän kalusto	"	<u>3,540: 04</u>	" 37,560: 63

Kaasumittarien tili " 220,050: 86

Tavaratili:

Erinäisiä tarveaineita	"		49,785: 59
----------------------------------	---	--	------------

Raaka-aineiden tili:

Tavallisia hiiliä	<i>Smc</i>	187,890: 05	
Muita tarveaineita	"	<u>104,668: 57</u>	" 292,558: 62

Valmistustili:

Kaasua kelloissa	"		2,771: —
----------------------------	---	--	----------

Lisätuotteiden tili:

Koksivarasto	<i>Smc</i>	17,062: 50	
Kivihiilitervavarasto	"	<u>5,370: —</u>	" 22,432: 50

Yksityistöiden tili:

Keskeneräisiä töitä	"		22,739: —
-------------------------------	---	--	-----------

Kehäjohton tili " 727,421: 93

Siirrettyjä lainavaroja:

Suvilahden kaasutehdas	<i>Smc</i>	170,932: 96	
Kehäjohto	"	<u>224,644: 75</u>	" 395,577: 71

Suvilahden kaasutehtaan siirtotili " 3,229,067: 04

Sekalaisten tili " 92,478: 58

Siiros *Smc* 6,398,345: 96

	Siirros <i>Smc</i> 6,398,345: 96
Kaasunkuluttajien tili:	
Maksamattomia laskuja	” 80,148: 35
Vekselitili:	
Tunnusteita salkussa	” 2,600: —
Kassatili:	
Kassasaldo	” 4,556: 14
Pääputkiverkon laajennuksen tili, ylimääräinen määräraha 1911 vuoden voitosta.	” 4,949: 74
Kustannuksia I. Henrikinkadun vanhasta kaasutehtaasta	” 1,395: 07
	Yhteensä <i>Smc</i> 6,491,995: 26

Velat.

Kaasutehtaan ostohinta	” 1,400,000: —
Kaupunginrahaston konttokuranttitili	” 210,552: 35
Sekalaisten tili	” 18,316: 29
Kaup. rahasto, lainavaroja kehäjohtoa ja kaasukelloa varten	” 1,002,421: 93
” ” Suvilahden kaasutehdasta varten	” 3,129,067: 04
Suvilahden kaasutehdas:	
Käyttämättä Suvilahden uutisrakennusmäärärahasta	” 170,932: 96
Siirretty määräraha pääputkijohdon ulottamiseksi Mariankadun alle	” 1,300: —
Kehäjohtoon tili:	
Käyttämättä kehäjohtoon rakennusmäärärahaa.	” 224,644: 75
Tallettajain tili	” 2,450: 45
Voitto- ja tappiotili:	
Säästö.	” 332,309: 49
	Yhteensä <i>Smc</i> 6,491,995: 26

Sähkölaitos.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen menot ja tulot sekä tila joulukuun viimeisenä 1910 näkyvät seuraavista sanottua laitosta koskevista taulukoista:

Menot.	Määrärahat		Kustannuk-		Määräraha		Määrärahaa	
	menosäännön		set tilien mu-		ylitetty		säätynyt	
<i>Hallinto.</i>								
Palkat ja palkkiot	38,600	—	38,900	—	300	—		
Konttoriapulaiset	9,000	—	15,909	05	6,909	05		
Konttorin tarverahat	5,900	—	9,317	50	3,417	50		
Siirros	53,500	—	64,126	55	10,626	55		

	Määrärahat menosäännön mukaan	Kustannuk- set tilien mu- kaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Siirros	53,500 —	64,126 55	10,626 55	
<i>Käyttökustannukset.</i>				
Palkat ja palkkiot	26,400 —	25,827 50	— —	572 50
Lämmittäjien palkat	5,100 —	5,100 —	— —	
Ylimääräiset apulaiset	2,500 —	2,500 —	— —	
Vuokrat, lämmitys y. m.	4,000 —	4,406 85	406 85	
Polttopuut	70,000 —	80,991 26	10,991 26	
Hilien kuljetus ja pienentäminen	6,000 —	5,975 17	— —	24 83
Voitelu- ja puhdistusaineet	5,500 —	1,921 07	— —	3,578 93
Lisävesi	1,000 —	7,398 63	6,398 63	
Korjaukset ja kunnossapito	10,000 —	9,834 36	— —	165 64
Sekalaiset tarveaineet	4,500 —	8,244 77	3,744 77	
Akkumulaattorihappi ja tislattu vesi pattereihin	5,000 —	1,117 81	— —	3,882 19
<i>Jakelu.</i>				
Palkat ja palkkiot	13,200 —	12,936 —	— —	264 —
Kaapeliverkon ja talojohtojen kunnossapito	10,000 —	1,114 38	— —	8,885 62
Mittarien kunnossapito ja paikallepano	7,500 —	8,744 78	1,244 78	
Päivystys pienempain vikain korjaamiseksi ynnä tarpeelliset pienet työaineet	8,000 —	7,450 23	— —	549 77
Mittarien lukeminen ja maksujen periminen	12,000 —	11,655 84	— —	344 16
Näyttelykustannukset	6,000 —	5,884 62	— —	115 38
Varastokustannukset	3,000 —	6,913 04	3,913 04	
Sekalaisia kustannuksia tilaajain hankinnasta, il- moituksista y. m.	5,300 —	6,348 75	1,048 75	
<i>Sekalaisia menoja.</i>				
Palovakuutusmaksut	2,500 —	1,480 14	— —	1,019 86
Tapaturmavakuutusmaksut	2,000 —	1,303 09	— —	696 91
Akkumulaattoripatterien vakuutusmaksut	12,100 —	12,100 —	— —	
Hallinto- ja keskusrakennusten lämmitys sekä näiden ynnä katuosain kunnossa- ja puh- taanapito	12,000 —	25,910 22	13,910 22	
Korkoja konttokuranttitilillä	4,400 —	8,384 72	3,984 72	
Laboratoriokokoukset, liikkeen laajentamista tar- koittavain uusien kulutusaparaattien tutki- minen, opintomatkat y. m.	5,000 —	1,929 70	— —	3,070 30
<i>Lainavaroilla teetettyjä uutistöitä</i>	950,000 —	950,000 —		
<i>Voittovaroista käytetty.</i>				
Sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille	100,000 —	100,000 —		
Uusien mittarien ostoon	40,000 —	40,000 —		
Siirros	1,386,500 —	1,419,599 48	56,269 57	23,170 09

	Määrärahat menosäännön mukaan		Kustannuk- set tilien mu- kaan		Määräraha ylitetty		Määrärahaa säätynyt	
Siirros	1,386,500	—	1,419,599	48	56,269	57	23,170	09
<i>Poistoja.</i>								
Virrankulutuskasuisia	—	—	1,258	69	1,258	69		
Suoritetuista sähköjohtotöistä	—	—	168	57	168	57		
Kalustosta	—	—	7,978	87	7,978	87		
	<i>Smc</i>	1,386,500	—	1,429,005	61	65,675	70	23,170 09
<i>Säästö</i>		93,500	—	308,962	46			
Yhteensä <i>Smc</i>		1,480,000	—	1,737,968	07	65,675	70	23,170 09

	Tuloja tulo- arvion mu- kaan		Tuloja tilien mukaan		Vajausta		Ylijäämää		
Tuloja.									
Valaistus- ja voimavirta	477,500	—	715,165	05	—	—	237,665	05	
Voittoa töistä ja varastosta	} 27,500	—	{ 26	505	17	—	—	} 20,326	66
Voittoa näyttelystä									
Vuokria hallintorakennuksesta	25,000	—	24,800	—	200	—			
Kurssivoittoa	—	—	176	36	—	—	176	36	
Lainavaroja laajennustöihin	950,000	—	950,000	—					
Yhteensä <i>Smc</i>	1,480,000	—	1,737,968	07	200	—	258,168	07	

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Menoja.

Kaikkiaan määrärahoja 1910 vuoden menosäännön mukaan	1,386,500: —
Määrärahan ylitys	65,675: 70
Vajausta arvioiduissa tuloissa	200: —
<i>Vuoden voitto</i>	448,962: 46

Vuoden voittovaroista maksettu:

sähköteknikko Otto A. Blomqvistille 100,000: —			
uusien mittarien ostoon	40,000: —	140,000: —	308,962: 46
Yhteensä <i>Smc</i>		1,761,338: 16	

Tuloja.

Tuloja 1910 vuoden tulosäännön mukaan	1,480,000: —	
Tuloja yli rahasäännön	258,168: 07	
Määrärahoja säästynyt	23,170: 09	
		<u>Yhteensä <i>Smc</i> 1,761,338: 16</u>

Tilinasema Joulukuun 31 päivänä 1910.

Varat.

<i>Pääasema</i>	700,012: 16	
Höyrykattilalaitteet	208,824: 26	
Koneisto ja konetaulut	620,083: 76	
Akkumulaattoripatteri	12,502: 82	1,541,423: —
<i>Kasarminkadun aliasema</i>	1,122,499: 08	
Koneisto ja konetaulut	313,658: 09	
Akkumulaattoripatteri	156,343: 01	1,592,500: 18
<i>Johtoverkko</i>	— —	1,854,425: 53
<i>Sähkömittarit</i>	231,509: 98	
<i>Kalusto</i> pääaseman	13,177: 66	
" aliaseman	2,698: 98	
" konttorin	34,275: 20	
" työpajan	3,399: 71	
" johtoverkon	1,801: 28	
" laboratorion	3,004: 57	
" varaston	5,639: 04	
" näyttelyn	5,963: 93	
" mittariosaston	5,933: 60	75,893: 97
		307,403: 95
<i>Tarveaineita</i> varastossa pääasemalla	4,835: 01	
" " Kasarmink. aliasemalla	2,800: 53	
" " työpajassa	4,178: 27	
" " kaapeliverkkoa varten	53,642: 04	65,455: 85
<i>Varaston tili</i>	193,695: 58	
<i>Näyttelyn tili</i>	29,180: 57	288,332: —
<i>Talojen yhdistämiset johtoverkkoon</i> , perimätt. saatavia	600: —	
<i>Kustannuksia talojen yhdistämisestä johtoverkkoon</i>	211,423: 77	212,023: 77
<i>Suorittamattomia virtamaksuja</i>	— —	162,833: 84
<i>Kassatili</i> , kassa-saldo	— —	8,216: 66
	<u>Siirros</u>	<u>— — 5,967,158: 93</u>

	Siirros	— —	5,967,158: 93
<i>Käyttökustannusten tili:</i>			
käyttötarvikkeita pääasemalla	1,564: 46		
„ Kasarmink. aliasemalla	1,271: 40	2,835: 86	
<i>Kivihiliä varastossa</i>		46,015: 65	48,851: 51
<i>Utislaitteiden tili:</i>			
Höyrykattilat	452: 58		
Syöttöpumput, säiliöt ja putkijohdot	30,784: 49		
Höyrykattilain ja savukanavain muuraus	19,441: 40		
Hiilien kuljetuslaitteet	1,439: 34	52,117: 81	
Sähkökatuvalaistuksen laittaminen	5,359: 43		
Sähkökatuvalaistuksen virtakustannukset, kunnossapito ja hoito	783: 97	58,261: 21	
<i>Sekalaisten tili:</i>			
Erinäisiä velallisia		— —	71,316: 75
		Yhteensä <i>Smk</i> :	6,145,588: 40

Velat.

Helsingin kaupunginrahasto	5,407,193: 88
Konttokuranttitali Rahatoimikonttorin kanssa	132,341: 61
Akkumulaattoripatterin kunnossapito	18,200: —
Perimättömiä palkkoja	161: 40

Sekalaisten tili:

Erinäisiä saamamiehiä	278,729: 05	5,836,625: 94
Voitto- ja tappiotili, <i>puhdas voitto</i>	— —	308,962: 46
	Yhteensä <i>Smk</i> :	6,145,588: 40

X. Puhtaanapitolaitos.

Kaikki Puhtaanapitolaitoksen tulotilit osottavat ylijäämää, joka kaikkiaan nousee Smk 28,763: 65 enemmän tulosääntöön merkittyä määrää.

XI. Lainat.

Meno- ja tuloarvioon merkityillä, lainavaroista suoritettavilla määrärahoilla on velotettu osaksi „Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettujen lainojen“ tiliä osaksi „Käyttämättömien lainavarojen“ tiliä, ollen viimeksimainittuun tiliin siirretyt määrärahat suoritettu sekä 1902 että 1909 vuoden obligatsioonilainasta varatuista varoista.

XII. Taksoitus.

Vuoden taksoitusmäärä jakaantuu:

1,093 etuoikeutettuun äyriin à Smk 16: 15	<i>Smk</i>	17,651: 95
219 majoituksesta vapaaseen äyriin à Smk 16: 30	„	3,569: 70
237,496 etuoikeudettomaan äyriin à Smk 16: 40	„	3,894,934: 40
<u>Yht. 238,808 äyriä</u>	<u>Yhteensä <i>Smk</i></u>	<u>3,916,156: 05</u>

sillä tavoin kuin seuraavasta taulukosta tarkemmin näkyy.

Helsingin kaupungin kunnallisverojen

Kaupunginosa	Taksoituslautakunnan panemat veroäyrit				Tarkastuslautakunnan vähentämät veroäyrit				Jäljellä			
	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	5,295	6,643	18,411	29,265	53	242	455	753	5,242	6,401	17,956	28,512
II	7,842	29,345	9,509	46,050	371	1,306	696	2,371	7,471	28,039	8,813	43,679
III	4,854	18,482	11,733	34,547	152	841	513	1,507	4,702	17,641	11,220	33,040
IV	7,986	10,293	18,740	34,431	492	1,546	799	2,804	7,494	8,747	17,941	31,627
V	4,516	7,650	12,886	24,017	203	2,591	713	3,493	4,313	5,059	12,173	20,524
VI	2,366	1,426	4,729	7,119	56	241	157	428	2,310	1,185	4,572	6,691
VII	5,720	4,103	19,668	27,430	135	156	1,073	1,331	5,585	3,947	18,595	26,099
VIII	2,582	2,498	9,432	14,143	113	295	392	806	2,469	2,203	9,040	13,337
IX	576	2,141	3,736	6,366	3	825	268	1,096	573	1,316	3,468	5,270
X	1,965	3,523	4,162	8,786	23	519	343	860	1,942	3,004	3,819	7,926
XI	2,533	1,071	5,180	6,798	84	44	195	298	2,449	1,027	4,985	6,500
XII	890	663	1,366	2,300	44	148	78	257	846	515	1,288	2,043
XIII	232	360	696	1,097	6	70	32	103	226	290	664	994
XIV	892	5,132	1,449	7,027	6	157	27	191	886	4,975	1,422	6,836
XV	84	68	132	211	—	5	2	8	84	63	130	203
XVI	1,169	2,005	3,995	6,314	30	542	216	787	1,139	1,463	3,779	5,527
Yht.	49,502	95,403	125,824	255,901	1,771	9,528	5,959	17,093	47,731	85,875	119,865	238,808

taksoitus vuodelta 1909 (1910 vuoden tarpeisiin).

veroäyryjä			Taksoitusmäärä							Tonttiveroja		Yhteensä		
Etuoikeutettuja	Majoituksesta vapaita	Etuoikeudettomia	Etuoikeutettuja äyryjä à Smk 16: 15		Majoituksesta vapaita äyryjä à Smk 16: 30		Etuoikeudettomia äyryjä à Smk 16: 40		Yhteensä					
											<i>Smk</i>		<i>Smk</i>	
338	14	28,160	5,458	70	228	20	461,824	—	467,510	90	340	78	467,851	68
55	170	43,454	888	25	2,771	—	712,645	60	716,304	85	281	46	716,586	31
290	—	32,750	4,633	50	—	—	537,100	—	541,733	50	203	08	541,986	58
214	27	31,386	3,456	10	440	10	514,730	40	518,626	60	669	38	519,295	98
63	8	20,453	1,017	45	130	40	335,429	20	336,577	05	301	06	336,878	11
—	—	6,691	—	—	—	—	109,732	40	109,732	40	274	—	110,006	40
63	—	26,036	1,017	45	—	—	426,990	40	428,007	85	467	15	428,475	—
37	—	13,300	597	55	—	—	218,120	—	218,717	55	141	73	218,859	28
10	—	5,260	161	50	—	—	86,264	—	86,425	50	242	99	86,668	49
12	—	7,914	193	80	—	—	129,789	60	129,983	40	474	44	130,457	84
—	—	6,500	—	—	—	—	106,600	—	106,600	—	323	78	106,923	78
—	—	2,043	—	—	—	—	33,505	20	33,505	20	182	26	33,687	46
—	—	994	—	—	—	—	16,301	60	16,301	60	—	—	16,301	60
10	—	6,826	161	50	—	—	111,946	40	112,107	90	—	—	112,107	90
—	—	203	—	—	—	—	3,329	20	3,329	20	—	—	3,329	20
1	—	5,526	16	15	—	—	90,626	40	90,642	55	—	—	90,642	55
1,093	219	237,496	17,651	95	3,569	70	3,894,934	40	3,916,156	05	3,902	11	3,920,058	16

Seuraava kymmenen viime vuoden taksoitus- ja veronkantoluetteloiden yhdistelmä valaisee kaupungin verotusoloja tarkemmin.

Veröäyriä luku ja taksoitusmäärä Helsingin kaupungissa vuosina 1901—1910.

V u o s i	Veröäyrien luku (äyri vastaa 400 markan vuositulua)	Lisäännys	Vähennys	Joka veröäyriä (etuoikeydetto- malta) taksoi- tettu määrä	
1901	137,244	669	—	12	91
1902	139,631	2,387	—	13	31
1903	146,288	6,657	—	12	56
1904	151,113	4,825	—	12	33
1905	159,427	8,314	—	12	01
1906	171,388	11,961	—	13	06
1907	184,388	13,000	—	13	25
1908	208,643	24,255	—	13	85
1909	217,524	8,881	—	16	—
1910	238,808	21,284	—	16	40

Edellisiltä vuosilta siirtyviä tilejä.

Tämän nimikkeen kohdalla on erinäisiä säästöjä edellisinä vuosina myönnettyistä määrärahoista, yhteensä Smk 6,613: 34.

Tulosääntöön merkitsemättömiä tuloja.

Tämän tuloluokan kohdalla kaupunginrahastoon kertyneitä tuloja ovat lunastettujen obligatsioonien kurssivoitto Smk 5,834: 80, korvausta Kuntähden, Sofielundin ja Käpylän rappeudesta Smk 4,930: —, kaupungin myymäin vanhojen rakennusten kauppahinta Smk 2,969: 22 sekä kolme pientä sekalaiserää, yhteensä Smk 1,005: 75.

Tila Joulukuun 31 päivänä 1910.

Vuodelta 1909 siirtyneen obligatsioonitilin alkavan bilanssin muodostivat:

Helsingin kaupungin 5 % lainan obligatsioonit vuodelta 1876	<i>Smk.</i>	288,546: 30
” ” 4½ % ” ” ” ” 1909	”	123,631: 12
	<i>Smk.</i>	<u>412,177: 42</u>
Vuoden kuluessa on tullut lisäksi 13 kpl. Helsingin kaupungin 4½ % lainan obligatsioneita vuodelta 1909 à 97: 51	”	31,883: 65
	<i>Smk.</i>	<u>444,061: 07</u>

Vuoden kuluessa on poistunut:

Arvonnan johdosta 1876 vuoden 5 %:n obligatsioneja	<i>Smk.</i>	7,800: —	
kurssitappiota niistä	”	<u>705: 90</u>	<i>Smk.</i> 8,505: 90
Vuotuinen kuoletussumma 1909 v. 4½ %:n obligatsioneille	”	80,480: —	
pois luettua kurssivoitto	”	<u>5,834: 80</u>	” 74,645: 20 <i>Smk.</i> 83,151: 10
			<u>Saldo vuoteen 1911 <i>Smk.</i> 360,909: 97</u>

jonka muodostavat:

Helsingin kaupungin 5 % obligatsioonit vuodelta 1876:

90 kpl. à 1,000 markkaa	<i>Smk.</i>	90,000: —
262 kpl. à 500 markkaa	”	131,000: —
179 kpl. à 200 markkaa	”	<u>35,800: —</u>
	<i>Smk.</i>	256,800: — à 109: 05 <i>Smk.</i> 280,040: 40

Helsingin kaupungin 4½ % obligatsioonit vuodelta 1909:

34 kpl. à 2,515 markkaa	”	85,510: — à 94: 57 ” 80,869: 57
		<u><i>Smk.</i> 360,909: 97</u>

Kaasu- ja Sähkötehtaan etuanteihin on myös luettu näiden laitosten vuosivoitto, toisen Smk 332,309: 49 ja toisen Smk 308,962: 46.

Rästien joukossa ovat sekalaisia maksuja, vedenkäyttömaksuja ja vesijohtotöitä nimisissä tuloluokissa mainittavampina erinä velotetut maksut, jotka erääntyvät vasta tänä vuonna.

Erinäisten velallisten tuloluokassa olevista eristä mainittakoon edeltäpäin maksettujen lainavarain erä, minkä kaupunginrahasto on ennakolta antanut kunnan sähkötehtaalle.

Siirtyneitä työtilejä vastaavat 1911 vuoden vuosirahasääntöön merkityt määrärahat.

„Käyttämättömiä lainavaroja“, nimiseen erään nähden viitataan nimikkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1902 ja 1909 vuoden obligatsioonilainat.

Säästön

vuoteen 1911 muodostavat:

Ylijäämä vuodelta 1910	<i>Smc.</i>	1,056,100: 43
Aikaisempi säästö	„	445,078: 65
		<hr/>
	<i>Smc.</i>	1,501,179: 08

Edellä mainittu ylijäämä vuodelta 1910 käy selville seuraavasta meno- ja tuloarvion päätilien yhdistelmästä.

Määrärahoja on säästynyt ja ylijäämää syntynyt seuraavilla tileillä:

Kaupungin velat	<i>Smc.</i>	8,913: 20
Katu- ja laiturivalaistus	„	33,082: 95
Palolaitos	„	1,343: 82
Poliisilaitos	„	7,118: 56
Terveyden- ja sairaanhoito	„	3,521: 54
Vaivahoito	„	11,199: 40
Opetus- ja sivistyslaitokset	„	61,009: 63
Kauppahallit	„	3,107: 45
Eläkkeet	„	774: 98
Korot	„	194,240: 43
Tontinlunastukset	„	666,019: 11
Kaupungin kiinteä omaisuus	„	75,572: 60
Tonttiverot	„	202: 11
Tuloatuottavat oikeudet	„	16,547: 32
Sekalaiset tulot	„	74,783: 95
Valtioavut	„	52,230: —
Vesijohto, tulot	„	79,175: 15
Valaistuslaitokset	„	273,271: 95
Puhtaanapitolaitos	„	28,763: 65
Kunnallisverot	„	10,091: 42
Sekalaiset tulot yli tulosäännön	„	21,353: 11
		<hr/>
	<i>Smc.</i>	1,622,322: 33

Siirros *Smc.* 1,622,322: 33

Menoihin myönnetyt määrärahat on ylitetty seuraavilla tileillä:

Kaupungin virastot	<i>Smc.</i>	4,130: 12	
Kunnallishallinto	„	26,294: 69	
Yleiset rasitukset	„	21,712: 60	
Vesijohto, menot	„	4,950: 62	
Yleiset työt	„	71,839: 62	
Sekalaiset menot	„	65,460: 25	
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuus-			
ton määräyksen mukaan	„	322,205: 33	
Sekalaiset menot yli menosäännön	„	49,628: 67	„ 566,221: 90
			<hr/>
		Vuoden tulos, ylijäämä	<i>Smc.</i> 1,056,100: 43

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuositulokset olleet:

Vuonna 1901	<i>Smc.</i>	246,885: 80	ylijäämää.	Vuonna 1906	<i>Smc.</i>	737,870: 65	ylijäämää.
„ 1902	„	562,779: 35	„	„ 1907	„	454,167: 11	„
„ 1903	„	581,434: 83	„	„ 1908	„	370,575: 95	vajausta.
„ 1904	„	824,770: 22	„	„ 1909	„	317,505: 94	ylijäämää.
„ 1905	„	263,269: 55	„	„ 1910	„	1,056,100: 43	„

Tilinpäätöksen yhteenvedo.

Tulot.

Tuloja tulosäännön mukaan	<i>Smc.</i>	15,501,568: 35
„ yli tulosäännön	„	1,552,223: 95
Säästöä määrärahoista	„	297,201: 83
		<hr/>
	Yhteensä	<i>Smc.</i> 17,350,994: 13

Menot.

Määrärahoja menosäännön mukaan	<i>Smc.</i>	15,501,568: 35
Määrärahan ylitys	”	733,352: 20
Lasketuissa tuloissa syntynyt vajaus	”	59,973: 15
	<i>Smc.</i>	<u>16,294,893: 70</u>
Vuoden tulos, ylijäämää	”	1,056,100: 43
	<i>Smc.</i>	<u>17,350,994: 13</u>
	<i>Smc.</i>	<u>17,350,994: 13</u>
Kun yllämainittuun ylijäämään	”	1,056,100: 43
lisätään käyttämätön säästö vuodelta 1909	”	445,078: 65
saadaan saldoksi vuoteen 1911	<i>Smc.</i>	<u>1,501,179: 08</u>

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorissa maaliskuulla 1911.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1910.

Menotilit.	Määrärahat menosäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
I. Kaupungin velat.				
Vuoden 1876 vesijohtolaina, kuo- letus	38,200 —	38,200 —		
korko	48,325 —	48,325 —		
kurssitappio	900 —	705 90	— —	194 10
Vuoden 1882 uutisrakennus- ja jär- jestelylaina, kuoletus	73,000 —	73,000 —		
korko	20,452 50	20,452 50		
Vuoden 1892 obligatsioonilaina, kuo- letus	33,000 —	33,000 —		
korko	184,455 —	184,455 —		
provisionit y. m.	900 —	739 68	— —	160 32
Vuoden 1898 obligatsioonilaina, kuo- letus	27,000 —	27,000 —		
korko	96,442 50	96,442 50		
provisionit y. m.	1,000 —	760 23	— —	239 77
Vuoden 1900 obligatsioonilaina, kuo- letus	21,000 —	21,000 —		
korko	113,640 —	113,640 —		
provisionit y. m.	1,000 —	871 94	— —	128 06
Vuoden 1902 obligatsioonilaina, kuo- letus	52,500 —	52,500 —		
korko	307,360 —	307,360 —		
provisionit, Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m.	18,000 —	14,052 52	— —	3,947 48
Vuoden 1909 obligatsioonilaina, kuo- letus	80,480 —	80,480 —		
korko	722,509 20	722,509 20		
provisionit y. m.	10,000 —	5,756 53	— —	4,243 47
Suomen Puutarhayhdistyksen ra- kennusten lunastamista varten otettu laina, kuoletus	11,600 —	11,600 —		
Siirros	1,861,764 20	1,852,851 —	— —	8,913 20

Siirros	1,861,764 20	1,852,851 —	— —	8,913 20
Böhlen tilan hallinto-oikeuden lunastamista varten otettu laina, kuoletus	40,000 —	40,000 —		
korko	2,200 —	2,200 —		
Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 osto varten otettu laina, kuoletus	1,217 17	1,217 17		
Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten otettu laina, kuoletus	100,000 —	100,000 —		
II. Kaupungin virastot.				
Maistraatti, palkat	36,200 —	34,699 92	— —	1,500 08
tarverahat	8,000 —	10,670 25	2,670 25	
Raastuvanoikeus, palkat	163,450 —	163,861 02	411 02	
tarverahat	11,000 —	14,876 88	3,876 88	
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	39,170 —	39,069 67	— —	100 33
Ulosottoimi	64,037 90	63,899 20	— —	138 70
Pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus	1,700 —	2,953 35	1,253 35	
Kirjaston tarverahat	4,000 —	1,794 —	— —	2,206 —
Eduskuntavaalien kustannukset	15,000 —	14,073 15	— —	926 85
Raatihuoneen valaistus, polttopuut, siivoaminen y. m.	10,000 —	10,790 58	790 58	
III. Kunnalishallinto.				
Kaupunginvaltuuston kanslia, palk. tarverahat	17,500 —	17,499 96	— —	— 04
Rahatoimikamari, palkat	39,880 —	42,159 96	7,405 34	
tarverahat	17,000 —	34,449 74	17,449 74	
ennakolta arvaamattom. tarpeisiin	8,000 —	8,394 03	394 03	
Rahatoimikonttori, palkat	58,400 —	58,393 62	— —	6 38
tarverahat	8,000 —	7,991 18	— —	8 82
Liikennekonttori, palkat *)	67,745 —	67,745 —		
mittarinpalkkiot	1,200 —	1,440 85	240 85	
tarverahat	7,800 —	7,681 16	— —	118 84
tullihuoneen, tullikamarin haaraosaston, tavaravajain y. m. polttopuut, valaistus ja kalusto	19,950 —	19,574 80	— —	735 20
Siirros	2,663,214 27	2,645,691 83	36,772 —	14,294 44

*) Lisämääräraha, ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

	Siirros	2,623,214 27	2,645,691 83	36,772 —	14,294 44
Satamakonttori, palkat		40,965 —	41,539 92	574 92	
moottoriveneen käyttökustan-					
nukset sekä höyrypurren vuokra-		1,680 —	1,433 36	— —	246 64
tarverahat		1,250 —	821 36	— —	428 64
Rakennuskonttori, palkat		53,900 —	53,899 68	— —	— 32
ylimääräiset insinööri- ja piirusta-					
taja-apulaiset		16,000 —	15,870 —	— —	130 —
metsänvartija-apulaiset ja met-					
sänkasvatus		2,000 —	1,146 —	— —	854 —
tarveaineet ja apuripäivätyöt .		10,000 —	10,331 74	331 74	
tarverahat		2,500 —	2,487 39	— —	12 61
Puutarhalautakunta		7,600 —	7,566 06	— —	33 94
Taksoitus- ja Tarkastuslautakun-					
nat, palkat		5,000 —	4,999 92	— —	— 08
luettelojen kirjoitus ja tarvera-					
hat		10,000 —	10,000 —	— —	
Holhouslautakunta		1,800 —	1,769 22	— —	30 78
Työväenasiain lautakunta		4,475 —	4,449 77	— —	25 23
Kunnan työnvälitystoimisto		13,700 —	14,595 78	895 78	
Kasvatuslautakunta		4,350 —	4,117 59	— —	232 41
Muinaismuistolautakunta		1,000 —	957 60	— —	42 40
Kaupungin asemakaavatoimikunta .		18,500 —	17,795 46	— —	704 54
Kunnallisten työväenasuntojen hal-					
lintolautakunta, palkat		4,540 —	4,200 —	— —	340 —
tarverahat		9,560 —	10,366 02	806 02	
Rakennustarkastus		16,240 —	15,747 18	— —	492 82
IV. Katu- ja laiturivalaistus.					
Kaasuvalaistus		147,040 —	131,319 62	— —	15,720 38
Petrolivalaistus		103,000 —	84,374 85	— —	18,625 15
Laiturien ja tavaravajain ylimää-					
räinen valaistus		6,400 —	7,662 58	1,262 58	
V. Palolaitos.					
Palkat ja muut edut		114,370 —	114,370 —	— —	
Palotalli		13,510 —	13,503 69	— —	6 31
Lämmitys ja valaistus		11,350 —	10,014 94	— —	1,335 06
Siirros		3,243,944 27	3,231,031 56	40,643 04	53,555 75

	Siirros	3,243,944 27	3,231,031 56	40,643 04	53,555 75
Työkalut ja kalusto		8,000 —	7,998 56	— —	1 44
Sekalaista		3,880 —	3,878 99	— —	1 01
Määräraha vapaaeht. palokunnalle		5,000 —	5,000 —		
VI. Poliisilaitos.					
Käteinen apumaksu		198,034 28	198,034 28		
Virkahuoneistot *)		107,755 —	105,637 85	— —	2,117 15
Lämmitys ja valaistus		33,200 —	29,730 66	— —	3,469 34
Sekalaista		3,733 33	2,201 26	— —	1,532 07
VII. Terveyden- ja sairaanhoito.					
Terveydenhoitolautakunta *)		18,700 —	18,700 —		
Lääkärit ja sairaanhoitajat		54,500 —	51,831 56	— —	2,668 44
Marian sairaala, sisätautien osasto *)		67,036 —	67,036 —		
kulkutautien osasto *)		25,500 —	25,500 —		
kirurginen osasto *)		35,110 —	35,110 —		
taluosasto *)		295,114 50	295,114 50		
desinfioimislaitos		5,960 —	5,410 90	— —	549 10
virkalomaa sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille		2,500 —	2,497 50	— —	2 50
Humlebergin varasairaala		68,405 —	69,373 17	968 17	
Sairaanhoito Böhlen tilalla		3,600 —	3,268 85	— —	331 15
Erinäisten poliklinikkain määrära- hat		10,500 —	10,352 —	— —	148 —
Lapsenpäästölaitosten määrärahat		18,540 —	18,540 —		
Kätilöavun kustantamiseen varat- tomille kotonaan *)		3,600 —	3,600 —		
Marian sairaalan tuberkuloosipoli- klinikka		16,000 —	16,000 —		
Terveyspoliisi *)		42,550 —	42,550 —		
Terveystoimisto		29,500 —	28,928 99	— —	571 01
Laboratorio terveydellisiä tutki- muksia varten		23,800 —	23,834 91	34 91	
Lihantarkastus teurastuslaitoksella		5,800 —	6,194 22	394 22	
Rokkoainevaramo		1,000 —	867 96	— —	132 04
Rottien tappaminen *)		1,000 —	1,000 —		
Leppäsuon koleraparakkien ja ruu- minavaushuoneen lämmitys		600 —	83 40	— —	516 60
	Siirros	4,332,862 38	4,309,307 12	42,040 34	65,595 60

*) Lisämääräraha, ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

Siirros	4,332,862 38	4,309,307 12	42,040 34	65,595 60
VIII. Vaivaishoito.				
Vaivaishoitohallitus	28,800 —	27,518 75	— —	1,281 25
Vaivaistalo *)	117,260 —	117,260 —	— —	— —
Työlaitos	34,640 —	33,640 45	— —	999 55
Höuruinhoitolaitos *)	114,395 —	114,395 —	— —	— —
Kustannukset hoidettav. annetuista	70,000 —	76,546 36	6,546 36	— —
Sairaanhoitokustannukset	14,000 —	11,494 15	— —	2,505 85
Höuruinhoitokustannukset	40,000 —	42,199 35	2,199 35	— —
Lääkkeet	23,000 —	9,583 21	— —	13,416 79
Suoranaiset apurahat *)	117,000 —	117,000 —	— —	— —
Sekalaista	7,600 —	5,858 33	— —	1,741 67
Kaupunkilähetyksen määräraha	13,000 —	13,000 —	— —	— —
IX. Opetus- ja sivistys-				
laitokset.				
Merikoulu	3,600 —	3,610 20	10 20	— —
Käsityöläiskoulut, ylempi ja alempi	66,666 —	65,228 99	— —	1,437 01
Valmistava poikain ammattikoulu	41,583 33	42,385 77	802 44	— —
Tyttöjen ammattikoulu	41,256 66	40,680 68	— —	575 98
Kauppaoppilaitokset	36,500 —	36,500 —	— —	— —
Kansakoulut, palkat	926,604 85	896,601 85	— —	30,003 —
vuokrat	57,926 —	54,897 —	— —	3,029 85
opetusvälineet	20,000 —	19,757 15	— —	242 —
käsitöiden ja koulukeittiöiden tar-	— —	— —	— —	— —
veaineet	18,000 —	12,664 81	— —	5,335 19
huonekalut	9,000 —	8,710 68	— —	289 32
polttopuut ja halonhaku	51,000 —	36,594 42	— —	14,405 58
valaistus	31,000 —	24,685 85	— —	6,314 15
vaatetusapu	34,000 —	33,999 47	— —	— 53
puhtaanapito	50,000 —	47,792 85	— —	2,207 15
koulutalojen ja huoneistojen	— —	— —	— —	— —
kunnossapito	38,100 —	38,947 73	847 73	— —
paikanvälitys k. koulusta pääs-	— —	— —	— —	— —
seille oppilaille	1,700 —	1,670 25	— —	29 75
määräraha Viaporissa ja sen lä-	— —	— —	— —	— —
heisillä saarilla asuvien lasten	— —	— —	— —	— —
käyttämiseksi k. kouluissa	1,600 —	1,015 —	— —	585 —
huonekalut Kallion k. kouluun	57,410 —	62,194 59	4,784 59	— —
Siirros	6,398,504 22	6,305,740 01	57,231 01	149,995 22

*) Lisämääräraha ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

	Siirros	6,398,504 22	6,305,740 01	57,231 01	149,995 22
Kansakoulut, huonekalut Ratakadun kansakouluun		38,442 —	38,429 55	— —	12 45
eläkeavut.		12,650 —	11,300 —	— —	1,350 —
tarverahat		8,000 —	7,999 87	— —	— 13
matkastipendit		2,000 —	2,000 —	— —	— —
Työväimielisten lasten kasvatustilauslaitos		4,500 —	2,862 50	— —	1,637 50
Pahatapaisten lasten turvakodit *)		106,550 —	106,550 —	— —	— —
Kansankirjasto ja lukusalit *) . . .		76,930 —	76,930 —	— —	— —
X. Yleiset rasitukset.					
Kyydinpito		1,840 —	1,840 —	— —	— —
Kruununverot		54 96	54 96	— —	— —
Majoituskustannukset		421,768 50	443,516 29	21,747 79	— —
Majoituslautakunta		9,000 —	8,964 81	— —	35 19
XI. Vesijohto.					
1. Hallinto ja käyttö.					
Palkat		69,000 —	68,082 97	— —	917 03
Pumppulaitoksen käyttökustann.		50,000 —	58,111 88	8,111 88	— —
Suodattimien käyttökustannukset		12,000 —	8,649 01	— —	3,350 99
Seisotusaltaiden käyttökustannukset		70,000 —	64,343 96	— —	5,656 04
Vesimittarien lukeminen ja valvonta		9,500 —	9,418 98	— —	81 02
Mittaukset ja tutkimukset laajennuksia varten		1,500 —	452 07	— —	1,047 93
Palovakuutusmaksut		2,800 —	2,991 75	191 75	— —
Vuokrat		1,000 —	1,100 —	100 —	— —
Konttorihuoneiston vuokra, siivominen ja valaistus		7,000 —	6,581 96	— —	418 04
Tarverahat		4,500 —	4,524 79	24 79	— —
Verot Helsingin pitäjän kunnalle		800 —	800 —	— —	— —
Laboratorion kustannukset		4,000 —	3,769 33	— —	230 67
Maksulippujen ja laskujen jakaminen y. m.		900 —	900 —	— —	— —
Kustannukset hevosaltaista		3,000 —	2,401 69	— —	598 31
Yksityiset johtoyhdistykset		130,000 —	171,664 46	41,664 46	— —
	Siirros	7,446,239 68	7,409,980 84	129,071 68	165,330 52

*) Lisämääräraha ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

	Siirros	7,446,239 68	7,409,980 84	129,071 68	165,330 52
2. Kunnossapito ja korjaus.					
Vesijohdon rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtoverkon korjaus ja kunnossapito		40,000 —	40,956 57	956 57	
Vesimittarien korjaus ja tarkistus		6,000 —	6,858 75	858 75	
3. Uutisrakennukset.					
Laboratoriorakennus Vanhankaupungin vesilaitoksen yhteyteen		13,000 —	13,093 46	93 46	
Sähkövoimansiirtoon kuuluvain transformaattorien ja tarpeellisten konetaulujen asettaminen Vanhaankaupunkiin		6,000 —	6,035 87	35 87	
Rakennus ja aparaatti kalkin itsetoimivaa ja yhtäjaksoista sekottamista varten raakavedeen sekä kalkin säilytys-suoja		18,000 —	18,200 52	200 52	
Kahden seisotusaltaan rakentaminen sekä siitä aiheutuvat muutosrakennustyöt, tulo-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. laittaminen		112,000 —	112,000 —		
Uusi, 800 millimetrin läpimittainen raakaveden tulojohto joesta seisotusaltaihin		54,500 —	54,500 —		
300 hevosvoiman turbiinilaitos ynnä regulaattori ja sähkögeneraattori		52,000 —	55,414 81	3,414 81	
4. Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.					
Vesimittarien osto		20,000 —	20,000 —		
Vesijohto Nimrodinkadun alle L. Viertotieltä Lastenhoitoyhdistyksen tontille (uusi)		10,150 —	9,967 87	—	182 13
	Siirros	7,777,889 68	7,747,008 69	134,631 66	165,512 65

	Siirros	7,777,889 68	7,747,008 69	134,631 66	165,512 65
Vesijohto Ruoholahdenkadun alle Köydenpunojan- ja Kalmistonkadun välille (uusi)	4,600	—	4,600	—	—
S:n Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alitse Abrahaminkadulle (osittainen putkien vaihto)	44,000	—	30,189 46	—	13,810 54
S:n Hietalahdenkadun alle Antin- ja Bulevardikadun välille (putkien vaihto)	7,000	—	3,630 48	—	3,369 52
S:n Elisabetinkadun alle Nikolain- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	12,000	—	8,774 91	—	3,225 09
S:n Pohjoisrannan alle Kirkkokadulta osote N:on 16 (putkien vaihto)	5,800	—	4,911 83	—	888 17
S:n Runeberginkadun alle Tunturi- laakson ja Isontorin pohj. laidan välille (uusi)	104,400	—	93,626 58	—	10,773 42
S:n Viidennen linjan alle Porthaninkadun ja I. Viertotien välille (uusi)	18,000	—	18,000	—	—
S:n Kaarlenkadun alle Viidennen linjan ja Helsinginkadun välille (uusi)	21,200	—	20,680 37	—	519 63
S:n Castréninkadun alle I. Papin- ja Kaarlenkadun välille (uusi)	5,750	—	5,329 56	—	420 44
S:n Porthaninkadun alle Viidennen linjan ja Agricolankadun välille (uusi)	6,000	—	5,853 20	—	146 80
S:n Aurorankadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille sekä Freesen- ja Arkadiankadun välille (uusi)	12,300	—	10,953 24	—	1,346 76
S:n Meilahdenkadun alle Töölön- ja Topeliuksenkadun välille (uusi)	12,400	—	11,468 83	—	931 17
S:n Rehbinderintien alle Perämiehenkadun ja Edelfeltintien välille sekä Hornin- ja Armfeltintien välille (uusi)	9,100	—	8,972 16	—	— 127 84
S:n Edelfeltintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uusi)	11,800	—	11,020 27	—	779 73
Siirros	8,052,239 68		7,985,019 58	134,631 66	201,851 76

Siirros	8,052,239 68	7,985,019 58	134,631 66	201,851 76
Vesijohto Hornintien alle Rehbin- derin- ja Armfeltintien välille (uusi)	1,950 —	1,968 70	18 70	
S:n Arkadiankadun alle I. Hen- rikin- ja E. Rautatienkadun vä- lille (uusi)	4,800 —	4,446 73	— —	353 27
S:n Haapaniemenkadun alle osote N:osta 4 Sörnäisten Rantatielle (uusi)	1,700 —	1,877 48	177 48	
S:n Siltavuorenpengermän alle Ni- kolainkadulta Unioninkad. (uusi)	13,700 —	13,652 47	— —	47 53
S:n Topeliuksenkadun alle Kam- mion- ja Meilahdenkadun välille (uusi)	10,300 —	10,222 22	— —	77 78
5. Sekalaista.				
Työkalujen ja kaluston oston.	9,000 —	8,890 20	— —	109 80
Jatkuviin pohjavesitutkimuk- siin	20,000 —	20,000 —		
Putkiverkon, sulkuventtiilien ja paloputkien täydennys	2,000 —	449 88	— —	1,550 12
Vapaan kaivon laittaminen Sör- näisten Rantatien vier.	700 —	761 35	61 35	
XII. Kauppahallit.				
Rantatorin kauppahalli	6,700 —	6,791 57	91 57	
Hietalahdentorin kauppahalli	6,300 —	5,055 10	— —	1,244 90
L. Rannan N:o 10:n kauppahalli	3,600 —	2,672 83	— —	927 17
Kasarmintorin kauppahalli	6,800 —	5,773 05	— —	1,026 95
XIII. Yleiset työt.				
1. Rakennukset ja talot.				
Erinäisiä korjauksia	43,695 —	43,822 51	127 51	
Lumenkuljetus kaup. taloista	6,000 —	7,687 36	1,687 36	
Korjaustyöt Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneessa	4,000 —	3,931 79	— —	68 21
Siirros	8,193,484 68	8,123,022 82	136,795 63	207,257 49

Siirros	8,193,484 68	8,123,022 82	136,795 63	207,257 49
Uusi sillankansitus ja erin. korjaukset korttelin N:o 181 uima- huoneissa	2,500 —	2,436 01	— —	63 99
Raatihuoneryhmän erinäiset sisäiset korjaukset	4,000 —	3,987 68	— —	12 32
Kansankirjaston erinäiset sisäiset korjaukset	3,550 —	3,397 48	— —	152 52
Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä Poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaukset	4,000 —	3,943 74	— —	56 26
Pengerkadun 5:ssä s:n s:n	2,000 —	1,960 34	— —	39 66
Ratakadun 10:ssä Poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaukset ja linoleumityöt	5,000 —	4,861 —	— —	139 —
Etsivän osaston vankilan tuuletuslaitokset sekä maalaustyö	4,750 —	4,743 18	— —	6 82
Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaukset	5,000 —	4,926 50	— —	73 50
Marian sairaalan erinäiset korjaukset	16,700 —	18,175 52	1,475 52	
Kasarintorin kauppahallin sisä- ja ulkopuolinen korjaus (levytyöt, rappaus ja maalaus)	6,750 —	6,711 19	— —	38 81
Makasiinirannan Tavaravajan korjaukset	3,200 —	3,163 50	— —	36 50
Länsirannan ent. Tulli- ja Pakka- huoneen erinäiset korjaukset	4,000 —	4,190 73	190 73	
Toisen kaupunginlääkärin virka- huoneiston sisustaminen	4,325 —	4,293 95	— —	31 05
Kansakoulukadun kansakoulun hyyskän uudestaanrakentami- seksi	9,500 —	9,669 87	169 87	
Uuden huoneiston rakentaminen sanotun koulun talonmiehelle	9,000 —	9,060 34	60 34	
Mainitun koulun nykyisen ta- lonmiehen huoneiston ehdol- linen sisustaminen heikosti ra- vittujen lasten ruokkimishu- oneistoksi	500 —	686 72	186 72	
Uusi työ- ja vaivaistalo	700,000 —	700,000 —		
Uusi kaasutehdas	800,000 —	800,000 —		
Kaasutehtaan kehäjohto	100,000 —	100,000 —		
Siirros	9,878,259 68	9,809,230 57	138,878 81	207,907 92

Siirros	9,878,259 68	9,809,230 57	138,878 81	207,907 92
Kunnallinen sähkötehdas	950,000 —	950,000 —		
Marian sairaalan laajennus	160,000 —	160,000 —		
Ratakadun uusi kansakoulutalo	225,000 —	228,259 26	3,259 26	
Kallion s:n s:n	310,000 —	310,000 —		
Oulunkylän kartanon osto	357,000 —	357,000 —		
Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus	360,000 —	360,000 —		
Vilhonkadun kolmen tontin lunastus	1,077,000 —	1,077,000 —		
Tehtaankadun kansakoulun maalaus	8,000 —	8,038 50	38 50	
Marian sairaalan talousrakennuksen muutosrakennustyöt	8,000 —	8,000 —		
Uusi keittiönsisustus, uudet pesukoneet y. m. vastamainittuun rakennukseen	30,000 —	30,370 13	370 13	
Toukolan uusi kansakoulutalo, lisämääräraha	10,300 —	15,348 34	5,048 34	
Saman ulko- ja sisätilat, tasoitus ja aitaus	5,350 —	5,350 —		
Pesutupa Ratakadun tontille N:o 10 (poliisitalo)	4,250 —	4,250 —		
Kallion kansakoulutalon leikkikentän tasoitus	13,100 —	10,343 74	— —	2,756 26
Vesi- ja viemärijohtojen laittaminen Kallion kunnallisiin työväenasuntoihin sekä pihamaan tasoitus	18,000 —	18,000 —		
2. Kadut ja yleiset paikat.				
Erinäisiä korjaustöitä	15,000 —	16,999 87	1,999 87	
Rautatien pohjoisosan kohottaminen ja kiveäminen ketokivillä	35,000 —	34,633 38	— —	366 62
Hietalahden etelärannan uudestaan kiveäminen ketokivillä	4,800 —	4,793 16	— —	6 84
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudestirakentaminen ja korjaus	9,000 —	8,943 32	— —	56 68
I. Viertotien levittäminen	15,000 —	15,000 —		
Jalkakäytävän laittaminen kaupungin osaan Laivastokadun pohjoispuolelta sekä tämän osan viertäminen	10,850 —	11,014 74	164 74	
Siirros	13,503,909 68	13,442,575 01	149,759 65	211,094 32

Siirros	13,503,909 68	13,442,575 01	149,759 65	211,094 32
Kaupungille kuuluvan L. Satamakadun osan tasointen ja viertäminen	5,400 —	4,455 95	— —	944 05
Kaupungille kuuluvan Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan kiveäminen ketokivillä	12,700 —	12,563 77	— —	136 23
Kaupungille kuuluvain 4 linjan osain viertäminen tontin N:o 5 viereltä korttelissa N:o 318 sekä pitkin koko korttelia N:o 319 .	9,300 —	9,300 —	— —	— —
Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Lintulahden- ja Vilhonvuorenkadun väliltä	19,500 —	18,693 76	— —	806 24
10 metrin levyisen ajotien kiveäminen parhailla telikkakivillä Rahapajaanrannan itäosan ulkolaitaa pitkin	40,800 —	40,800 —	— —	— —
Rahapajaanrannankahden ulomman rautatieraitteen pitentäminen itäänpäin sekä uuden yhdysraitteen laskeminen ensinmainittujen jätteraitteen välille Katajanokalla	18,800 —	18,800 —	— —	— —
Kaarlenkadun tasointen 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä	89,000 —	87,363 04	— —	1,636 96
Pääskylänkadun samoin Sturenkadulta korttelin N:o 367 osotenumeroon 8	9,000 —	8,783 47	— —	216 53
5 linjan samoin I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä	25,000 —	25,000 —	— —	— —
Castréninkadun samoin L. Papinkadun ja Kaarlenkadun väliltä .	10,600 —	10,300 54	— —	299 46
Franzéninkadun samoin Flemingin- ja Kaarlenkadun väliltä .	13,500 —	12,512 26	— —	987 74
Agricolankadun tasointen Kaarlen- ja Porthaninkadun väliltä . . .	22,200 —	21,087 85	— —	1,112 15
Porthaninkadun samoin 5 linjan ja Agricolankadun väliltä . . .	38,000 —	37,874 54	— —	125 46
Aurorankadun samoin Museo- ja Arkadiankadun väliltä	68,600 —	67,422 68	— —	1,177 32
Töölönkadun samoin Auroran- ja Dagmarinkadun väliltä	5,500 —	5,500 —	— —	— —
Runeberginkadun samoin Tunturi- laaks- ja Hesperiankadun väliltä	51,400 —	49,186 14	— —	2,213 86
Meilahdenkadun samoin Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä . .	11,800 —	11,270 83	— —	529 17
Siirros	13,955,009 68	13,883,489 84	149,759 65	221,279 49

Siiros	13,955,009 68	13,883,489 84	149,759 65	221,279 49
L. Viertotien tasoitus korttelin N:o 446 vierelta	15,000 —	14,736 79	— —	263 21
Arkadiankadun samoin L. Henrik- kadun ja E. Rautatiekadun väliltä	10,700 —	10,700 —	— —	— —
Rehbinderintien samoin Perämie- henk. ja Armfeltintien väliltä	12,000 —	11,780 55	— —	219 45
Edelfeltintien samoin Rehbinde- rin- ja Armfeltintien väliltä	7,500 —	7,239 11	— —	260 89
Ehrensärdintien samoin Teh- taankadun ja Rehbinderintien väliltä	2,000 —	1,820 91	— —	179 09
Hornintien samoin Rehbinderin- tien ja Tehtaankadun väliltä	1,900 —	1,885 41	— —	14 59
Topeliuksenkadun samoin Kam- mion- ja Meilahdenkad. väliltä	25,200 —	22,229 83	— —	2,970 17
3. Kanavat ja viemärit.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
Erinäisiä korjauksia	29,000 —	28,624 84	— —	375 16
Täydennystöitä	5,000 —	5,212 52	212 52	— —
Lokaveden puhdistuslaitoksen ra- kentaminen Eläintarhaan	47,400 —	47,400 —	— —	— —
Katkaiseva kanava pitkin Poh- joisrantaa korttelin N:o 8 ton- tilta N:o 2 Elisabetinkadulle, päätyen Uudenmaan pataljoon- nan kasarmin luo	18,400 —	17,573 66	— —	826 34
Viemärikanava Kaarlenkadun alle korttelin N:o 327 tontilta N:o 2 V linjalle ja saman korttelin tontilta N:o 4 Helsinginkadun alaiseen kanavaan	18,000 —	17,472 45	— —	527 55
S:n V linjan alle Porthaninka- dulta I. Viertotien alaiseen ka- navaan	13,300 —	11,870 81	— —	1,429 19
Viemärikanava Castréninkadun alle I. Papinkadulta Kaarlenkadun alaiseen kanavaan	6,200 —	5,657 06	— —	542 94
S:n Agricolankadun alle korttelin N:o 335 tontilta N:o 7 Flem- inginkadun alaiseen kanavaan	3,100 —	2,940 39	— —	159 61
Siiros	14,169,709 68	14,090,634 17	149,972,17	229,047 68

	Siirros	14,169,709 68	14,090,634 17	149,972 17	229,047 68
Viemärikanava Porthaninkadun alle Agricolankadulta V linjan alaiseen kanavaan	7,000	—	6,838 76	—	161 24
S:n Aurorankadun alle tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavan sekä Freesenkadulta Arkadiankadun kanavaan	8,800	—	8,627 53	—	172 47
S:n Runeberginkad. alle Tunturi-laakson- ja Apollonkadun välille	9,400	—	9,375 13	—	24 87
S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 475 osotenumera- sta 44 Dunckerinkadulle	8,700	—	7,064 64	—	1,635 36
S:n Arkadiankadun alle E. Rautatienkadulta L. Henrikinkadun alaiseen kanavaan	4,600	—	3,341 23	—	1,258 77
S:n Rehbinderintien alle osotenumera- sta 23 Hernesaarenka- dun alaiseen kanavaan sekä osotenumera- sta 15 Armfeltin- tien alaiseen kanavaan	7,200	—	6,791 91	—	408 09
S:n Edelfeltintien alle osotenumera- sta 7 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä osotenumera- sta 13 Hornintien alaiseen kanavaan	5,700	—	5,567 13	—	132 87
Viemärikanava Hoinintien alle Rehbinderintieltä Tehtaankadun alaiseen kanavaan	5,300	—	4,997 04	—	302 96
S:n Siltavuorenpengerin alle Kaisaniemen puist. kanavaan	8,400	—	8,106 35	—	293 65
S:n Nimrodinkadun alle korttelin N:o 513 tontilta N:o 6 L. Viertotien alaiseen kanavaan	4,700	—	4,041 —	—	659 —
Kanavan jatkaminen hautausma- aan viereisen täytteen lä- pi	3,000	—	3,390 77	390 77	—
Viemärikanava Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Humalistonkadun välille	14,500	—	14,476 80	—	23 20
4. Tiet.					
Erinäisiä korjauksia	10,000	—	15,119 13	5,119 13	—
Sörnäisten niemekkeelle vievän tien vierroksen korjaus	4,800	—	3,471 46	—	1,328 54
Siirros	14,271,809 68	14,191,843 05	155,482 07	235,448 70	

	Siirros	14,271,809 68	14,191,843 05	155,482 07	235,448 70
5. Vientotiet.					
Erinäisiä korjauksia		15,000 —	14,778 13	— —	221 87
6. Satamat.					
Erinäisiä korjauksia		25,000	26,728 44	1,728 44	
Alasmenosillat jälle ynnä laituri- rien ja jäärailojen kaiteet . . .		5,000 —	5,861 67	861 67	
Satamain ruoppaus		20,000 —	20,000 —		
Mutavarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemekkeen itäran- nalle		10,000 —	10,000 —		
Katajanokan pohjoisrannan väli- aikaisten siltain korjaus		3,500 —	3,828 16	328 16	
Keittohuoneenrannan sekä eteläi- sen laiturin korjaus		3,200 —	3,153 81	— —	46 19
Makasiininrannan kiveyksen y. m. korjaus		1,650 —	1,617 48	— —	32 52
Siltavuorenrannan väliaikaisten siltain korjaus		3,400 —	3,108 35	— —	291 65
Neitsytpolun päässä olevan pur- kaussillan korjaus		2,000 —	1,752 92	— —	247 08
Kahden Sörnäisten satamassa ole- van tihtaalin korjaus		1,750 —	1,657 47	— —	92 53
Katajanokan laituritöiden päättä- miseen		40,000 —	34,754 12	— —	5,245 88
Hakaniemenlaiturin pohjoisosa, jä- lellä oleva osa rakennusta var- ten arvioitua rahamäärää		54,000 —	54,000 —		
Pesuhuoneiden kytkeminen Hu- malkarille sekä käytäväsillan rakentaminen tämän ja Humal- lahden rannan välille		4,700 —	4,533 54	— —	166 46
7. Istutukset.					
Istutusten ja taimistojen kunnos- sapito *)		90,000 —	90,000 —		
Eläintarhan urheilukentän samoin		1,000 —	1,000 —		
Punanotkon urheilukentän samoin		450 —	466 68	16 68	
Eläintarhan kahden makin puh- taanapito		324 —	58 38	— —	265 62
Polttopuut kaupunginpuutarhan asuinrakennuksiin		800 —	803 39	3 39	
	Siirros	14,553,583 68	14,469,945 59	158,420 41	242,058 50

*) Lisämääräraha ks. Kaupunginvalt. käyttövarat.

Siirros	14,553,583 68	469,945 59	158,420 41	242,058 50
Kaupunginpuutarhan valaistus	150 —	141 19	— —	8 81
Henrikinpuiston puiden varustaminen suojusristikoilla	1,950 —	1,950 —	— —	— —
Vanhempien nurmien uudistamin.	3,000 —	2,783 56	— —	216 44
Aitauksien kunnossapito	3,000 —	2,789 44	— —	210 56
Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500 —	3,461 —	— —	39 —
Talvipuutarhan kunnossapito	6,000 —	6,034 58	34 58	— —
Työkalujen osto ja korjaus	2,500 —	2,568 98	68 98	— —
Alpin kuntoonpano ja kunnossapito	2,500 —	2,538 03	38 03	— —
Pienempiä korjaustöitä kaupunginpuutarhassa	3,500 —	3,141 37	— —	358 63
Tehtaanpuiston kasvihuoneiden korjaus	1,350 —	1,155 27	— —	194 73
Konstantininkadun istutuksen kuntoonpano	150 —	150 —	— —	— —
Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden lopettaminen	9,700 —	9,700 —	— —	— —
Ajotien teko Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Pasilaan	17,800 —	17,800 —	— —	— —
Makin laittaminen Eläintarhaan	2,500 —	1,219 50	— —	1,280 50
Savilan taimiston kuntoonpano	2,500 —	2,517 33	17 33	— —
Punanotkon tasoitustöiden jatkaminen	5,000 —	5,003 67	3 67	— —
Haapaniemen tasointu- ja istutustöiden lopettaminen	6,000 —	5,960 96	— —	39 04
Kelkkaratain laittaminen	1,600 —	745 56	— —	854 44
Kaupunginpuutarhaan vievän vesijohdon pääputken uudistaminen	2,500 —	2,500 —	— —	— —
8. Puhtaanapitolaitos.				
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000 —	6,505 69	1,505 69	— —
Vartiain palkat	7,000 —	9,177 15	2,177 15	— —
Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000 —	15,893 83	893 83	— —
Makkien ja käymäläin korjaus	2,000 —	945 41	— —	1,054 59
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuks. y. m. puhtaanapito	105,000 —	134,029 14	29,029 14	— —
Keskikaupungin katujen kasteleminen	10,000 —	24,952 35	14,952 35	— —
Siirros	14,772,783 68	14,733,609 60	207,141 16	246,315 24

Siirros	14,772,783 68	14,733,609 60	207,141 16	246,315 24
Viertoteiden puhtaanapito	35,000 —	47,429 03	12,429 03	
Kaivopuiston s:n	1,000 —	980 27	— —	19 73
Teiden s:n	16,000 —	19,191 08	3,191 08	
Venesatamain s:n	700 —	557 06	— —	142 94
Jäiden s:n	1,500 —	1,541 86	41 86	
9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
Palkkoja, miehistö ja ajomiehet	117,500 —	134,714 63	17,214 63	
10 hevosen ruoka	7,600 —	10,123 88	2,523 88	
Sekal. menoja desinfisioimistarpeisiin ja työkaluihin y. m.	7,800 —	9,750 12	1,950 12	
Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkisäiliöiden ja kansien korjaus	12,080 —	13,404 30	1,324 30	
Rautatierahteja	20,000 —	19,418 40	— —	581 60
Ostettava:				
200 makkiastiaa kansineen sekä 200 galvanoidusta levystä tehtyä rikkalaatikkoa	15,450 —	15,601 99	151 99	
10 käväistysten kuljetusrattaat	3,250 —	3,120 —	— —	130 —
10. Työkalut.				
Erinäisiä ostoja ja korjauksia	7,000 —	7,995 50	995 50	
Kahden kadunkasteluvaunun osto	3,000 —	2,915 —	— —	85 —
11. Sekalaista.				
Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000 —	4,018 03	18 03	
Pesulaiturien ja pesuhuoneiden korjaus ja kunnossapito	10,000 —	9,920 19	— —	79 81
T-muotoisen laiturin kahden pesuhuoneen sekä Katajanokan pesuhuoneen korjaus	3,600 —	3,603 84	3 84	
XIV. Eläkkeet ja apurahat.	40,814 67	40,039 69	— —	774 98
XV. Sekalaiset menot.				
Kaupungin tilien tarkastus	6,100 —	6,100 —		
Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmus	800 —	800 —		
Siirros	15,085,978 35	15,084,834 47	246,985 42	248,129 30

Siirros	15,085,978 35	15,084,834 47	246,985 42	248,129 30
Polttopuut	5,000 —	6,537 69	1,537 69	
Valaistus (siihen luettuina juhla- valaistukset)	5,000 —	6,637 05	1,637 05	
Myrskynvarotussähkösanomat	250 —	110 —	— —	140 —
Palovakuutusmaksut	13,000 —	14,357 87	1,357 87	
Kustannukset kunnallisen asetus- kokoelman julkaisemisesta	800 —	288 40	— —	511 60
Määräraha henkikirjurille ja hen- kikirjurin virkahuoneiston siis- timiseen	5,180 —	5,372 75	192 75	
Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle sekä puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama- alueella	1,050 —	1,050 —		
Kustannuksia Kumtähdestä, Mei- lahdesta, Grejuksesta, Oulunky- lästä ja Böhlestä	7,000 —	5,132 66	— —	1,867 34
Kustannuksia Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa	2,900 —	2,408 30	— —	491 70
Palkkio talonisännöitsijälle	1,800 —	1,800 —		
Määräraha lainoppineelle varatto- mien avustajalle	4,000 —	3,999 96	— —	— 04
Määräraha Vankilayhdistyksen tur- vakodille ja vapaaksi päästetyille naisvangeille	1,200 —	1,200 —		
Rankkurin y. m. palkkiot	1,880 —	1,976 —	96 —	
Vahingonkorvaus työntekijöille ruumiinvammasta	3,000 —	3,006 —	6 —	
Määräraha huoneiston vuokraami- seksi Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000 —	2,500 —	— —	1,500 —
Määräraha huoneiston vuokraami- seksi Katrinankadun talosta N:o 3	1,800 —	2,080 —	280 —	
Normaalikellojen kunnossapito	1,630 —	1,630 —		
Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys	8,300 —	8,921 16	621 16	
Puhelinmaksut	6,500 —	7,478 75	978 75	
Määräraha koiraveroa koskevan asetuksen noudattamisen val- vontaa varten	1,000 —	1,000 —		
Puolipäivätunnin merkinanto	300 —	300 —		
Kustannuksia väenlaskun toimitta- misesta v. 1910	10,000 —	10,000 —		
Taksoitettujen varain ja muiden tu- lojen vähennys ja palauttaminen	130,000 —	193,263 66	63,263 66	
Siirros	15,301,568 35	15,365,884 72	316,956 35	252,639 98

	Siirros	15,301,568 35	15,365,884 72	316,956 35	252,639 98
Arvaamattomiin menoihin Kaupungin-					
valtuuston määräyksen mukaan:					
<i>II. Kaupungin virastot.</i>					
Raitiotien vuosipilettejä kaupunginpalvelijoille	900: —	—	900 —		
Toisen kaupunginvuodinaapulaisten palkkaus	1,470: 47	—	1,470 47		
<i>III. Kunnallishallinto.</i>					
Lisämääräraha Liikennekonttorin ylimääräapulaistille	2,180: 17	—	2,180 17	—	19 25
Juoksupainova'an paikallepano	750: —	—	730 75	3,339 55	
Taksoituksenvalmistelukunnan kustannukset	10,000: —	—	13,339 55		
Työväenasiain lautakunnan sihteerin matka-apuraha	500: —	—	500 —		
Sijaisenpalkkio vastaimainitun sihteerin ulkomaamatkan aikana	100: —	—	100 —		
Työväenasiain lautakunnan sihteerin matkakertomuksen painatus	200: —	—	155 25	—	44 75
Kaupunginasemakaavaarkkitehdin matkaapuraha	1,000: —	—	1,000 —		
<i>V. Palolaitos.</i>					
Alipalomestarin matkaapuraha	400: —	—	400 —		
Helsingissä pidetyn palokuntalaiskokouksen kustannuksiin	3,000: —	—	3,000 —		
Siirros	20,500: 64	15,301,568 35	15,389,660 91	320,295 90	252,703 98

Siirros	20,500: 64	15,301,568 35	15,389,660 91	320,295 90	252,703 98
<i>VI. Poliisilaitos.</i>					
Lisävuokraa 3:nnen poliisipiiriaseman huoneistosta	291: 66	— —	291 76	— 10	
<i>VII. Terveysten- ja sairaanhoito.</i>					
Rikankäväistysrattaiden ostoon ja vajan teetämiseen niille	850: —	— —	582 55	— —	267 45
Döckerin parakin sisustaminen ja muuttaminen Marian sairaalan pihalle	500: —	— —	500 54	— 54	
Marian sairaalan n. s. vanhan puupaviljongin laittaminen tulirokkosairaalaksi	1,000: —	— —	970 24	— —	29 76
Lisämääräraha Marian sairaalalle sekä Terveystenhoitolautakunnan tarverahoiksi	46,000: —	— —	40,332 55	— —	5,667 45
Kustannuksia kolera-parakkiin laitetusta ylimäär. kurkkumätäsairaalasta	5,500: —	— —	1,846 45	— —	3,653 55
Hesperian väliaikaisen kulkutautisairaalan kunnossapito	19,838: —	— —	16,013 16	— —	3,824 84
Kolerasairaiksi epäiltyjen vastaanottamisesta kolera-parakkiin	1,000: —	— —	— —	— —	1,000 —
Kulkutauti-varasairaalan voimassa pitämiseksi vanhassa kaasutehtaasa	26,200: —	— —	26,200 —		
25 sairassijan kustantamiseksi Diakonissalaitoksessa	12,000: —	— —	12,000 —		
Leppäsuon kolera-parakissa olevan tulirokkosairaalan kunnos-					
Siirros	133,680: 30	15,301,568 35	15,488,398 16	320,296 54	267,147 03

	Siirros	133,680: 30	15,301,568 35	15,488,398 16	320,296 54	267,147 03
sapiton sekä kolera- parakin N:o 3 laitta- misesta tarkastuspa- viljongiksi	19,830: —	—	—	16,387 28	—	3,442 72
Lisämääräraha erinäis- ten kulkutautien eh- käisemiseksi	15,875: —	—	—	16,679 88	804 88	
Kustannuksia kolera- ruton torjumisesta	12,000: —	—	—	10,989 66	—	1,010 34
Lisämääräraha maksut- toman kättilöavun hankkimiseksi varat- tomille	3,000: —	—	—	2,955 —	—	45 —
Lisämääräraha kotien desinfioimista vart. Lisämääräraha rottain tappamiseen	9,000: —	—	—	8,521 11	—	478 89
	2,500: —	—	—	2,640 78	140 78	
VIII. Vaivahoito.						
Lisämääräraha vaivais- hoitoa varten	10,000: —	—	—	17,068 68	7,068 68	
Matka-apuraha vaivais- talon johtajalle	600: —	—	—	600 —	—	
Toimenpiteitä työttö- myyden poistamiseksi Työttömyyttä koske- van ruotsinkielisen selostuksen painatus	11,000: —	—	—	10,525 —	—	475 —
	700: —	—	—	509 90	—	190 10
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyk- selle töiden jakami- seksi työttömille nai- sille	5,000: —	—	—	5,000 —	—	
Kaupunkilähetykselle Betania-kodin työ- laitoksia varten	2,500: —	—	—	2,500 —	—	
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.						
Sähkövalaistusjohtojen muutostyöt Valmis-						
	Siirros	225,685: 30	15,301,568 35	15,582,775 45	328,310 88	272,789 08

	Siirros	225,685: 30	15,301,568 35	15,582,775 45	328,310 88	272,789 08
tavassa tyttöjen ammattikoulussa ja Alemmassa käsityöläiskoulussa	2,400: —	—	—	2,400 —	—	—
Kansakoulunoppilaiden piirustusten näytteillepano Tukholman koulukokouksessa	500: —	—	—	500 —	—	—
Matka-apurahoja kansakoulunopettajille ja -opettajattarille osanottoa varten mainittuun kokoukseen	800: —	—	—	800 —	—	—
Palkkioita yliopistollisiin jatkokursseihin osaa ottaneiden kansakoulunopettajain ja -opettajatarten sijaisille	2,200: —	—	—	—	—	—
Lisämääräraha kansakoulunopettajiston viransijaisuuspalkkioiksi	8,000: —	—	—	9,051 85	—	1,148 15
Kansakoulunopettajain ja -opettajatarten väliaikainen palkanparannus	93,783: 30	—	—	91,366 60	—	2,416 70
Matka-apuraha kansakoululääkärille	600: —	—	—	600 —	—	—
Apuraha Helsingin ruotsinkielisten kansakoulujen nuorisoliitolle	1,000: —	—	—	1,000 —	—	—
Lisäapuraha hammaslääkärien Weberin ja Aspelundin kansakouluhammasklinikalle	2,996: —	—	—	2,996 —	—	—
Cygnäus-juhlan toimeenpanoon	2,400: —	—	—	2,400 —	—	—
Palkankorotuksia kaupungin kasvatuslaitosten johtajille	2,780: —	—	—	—	—	—
Lisämääräraha Bengtsårin kasvatuslaitosta varten	20,750: —	—	—	5,858 —	—	17,672 —
	Siirros	363,894: 60	15,301,568 35	15,699,747 90	328,310 88	294,025 93

Siirros	363,894: 60	15,301,568 35	15,699,747 90	328,310 88	294,025 93
Matka-apuraha Kemi- ön kasvatustalouden johtajattarelle . . .	400: —	—	400 —		
Kaupunginkirjaston in- ventteeraus	120: —	—	120 —		
Lisämääräraha kaupun- ginkirjastolle	3,000: —	—	6,011 44	3,011 44	
Lisämääräraha Helsin- gin Filharmonisen Seuran osakeyhti- ölle	13,000: —	—	13,000 —		
XIII. Yleiset työt.					
1. Rakennukset ja talot.					
Marian sairaalan sähkö- johtojen korjaus . . .	10,000: —	—	10,104 27	104 27	
Marian sairaalan muu- tos- ja täydennys- työiden lopettami- seen	25,000: —	—	34,820 92	9,820 92	
Humalistontuberkuloos- sairaalan korjaus- työt	5,500: —	—	5,311 65	—	188 35
Sähköjohtojen asetta- minen tulli- ja pak- kahuoneen tullaus- huoneeseen	700: —	—	560 —	—	140 —
Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen sähkö- valojohtojen uudis- tus ja korjaus	1,250: —	—	1,250 —		
Bengtsårin kasvatustal- ouden korjaus- ja lisärakennustyöt . . .	41,000: —	—	41,000 —		
Vanhankaupungin jau- homyllyn korjaus . . .	900: —	—	900 —		
Korkeavuorenkadun ta- lon N:o 39 korjauk- set	5,000: —	—	4,967 62	—	32 38
Siirros	469,764: 60	15,301,568 35	15,818,193 80	341,247 51	294,386 66

Siirros 469,764: 60	15,301,568 35	15,818,193 80	341,247 51	294,386 66
2. Kanavat ja viemärit.				
Nimrodinkadun alaisen viemärijohdon pitentäminen . . . 770: —	—	770 —		
Turvikin huvila-alueen viemärijohto . . . 1,200: —	—	1,313 37	113 37	
7. Istutukset.				
Lisämääräraha istutusten ja taimistojen kunnossapitoon . . 10,000: —	—	9,207 15	—	792 85
XIV. <i>Eläkkeet ja apurahat.</i>				
Apuraha työmies P. V. Keinäs-vainajan oikeudenomistajille . 20: —	—	20 —		
Apuraha sairaanhoitajatar Ida Dahlströmille 437: 50	—	437 48	—	— 02
Eläke leski Albertina Bomanille 175: —	—	175 —		
Eläke työmiehenleski Lovisa Ävistille . . 175: —	—	175 —		
XV. <i>Sekalaiset menot.</i>				
Köyhäinasianajajan apulaisen palkkaus . . 2,125: —	—	2,125 —		
Huonekal. y. m. hankkimiseen köyhäinasianajajan konttoriin sekä sen siivoamiseen 750: —	—	765 20	15 20	
Lisämääräraha suoja-kaartilaisten haudalla olevaa muistomerkkiä varten 1,327: 50	—	784 50	—	543 —
Postipakettiosastonvuokraamiseen Helsingin Makasiiniosakeyhtiölle kuuluvasta rakennuksesta . . . 6,000: —	—	5,000 —	—	1,000 —
Siirros 492,744: 60	15,301,568 35	15,838,966 50	341,376 08	296,722 53

	Siirros 492,744: 60	15,301,568 35	15,838,966 50	341,376 08	296,722 53
Edellä mainitun huoneiston sisustus ynnä sähköjohdon laittaminen siihen	27,000: —	—	27,000 —	—	—
Liikennekonttorin haaraosaston laittaminen Helsingin Makasiinosakeyhtiön rakennukseen	4,100: —	—	3,903 —	—	197 —
Tulli- ja pakkahuoneen takavarikkohuoneen kuntoonpano	502: 85	—	403 10	—	99 75
Siirrettävän vajan teettäminen vaakain säilyttämistä varten	500: —	—	500 —	—	—
Suomen Matkailija- ja Matkatoimistolle Berlinin näyttelyyn osanottoa varten	12,000: —	—	12,000 —	—	—
Kaupungin osanottoa varten Berlinin kaup. asemakaavanäytt.	1,500: —	—	1,317 45	—	182 55
28:nneen yleisen Suomen raittiuskokouksen järjestämiseksi Helsinkiin	3,000: —	—	3,000 —	—	—
Kaivohuoneen ja Kaivopuiston ylimääräinen valaistus „Lastenpäivänä“	1,000: —	—	1,000 —	—	—
	542,347: 45	200,000 —	—	342,347 45	—
<i>Siis 200,000: — — 522,205: 33</i>					
Edellisiltä vuosilta siirtyneitä tilejä.					
Kahden pikasuodattimen laittaminen Vanhaankaupunkiin	—	—	5,167 26	5,167 26	—
Höyryruoppajaan kuuluvan puomun korjaus	—	—	2,859 99	2,859 99	—
Siirros		15,501,568 35	15,896,117 30	691,750 78	297,201 83

	Siirros	15,501,568	35	15,896,117	30	691,750	78	297,201	83
Työväenasiain lautakunnan sihteerin vuokrat 1910 vuoden jälkipuoliskolta		—	—	300	—	300	—		
Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.									
Lainain korkoja y. m		—	—	6,700	79	6,700	79		
Vesijohdon laajentamiseksi vuosina 1909 ja 1910 myönnetystä määrärahasta säästynyt		—	—	34,600	63	34,600	63		
	<i>Smf.</i>	15,501,568	35	15,937,718	72	733,352	20	297,201	83
Säästö vuodelta 1910		—	—	1,056,100	43	—	—	—	—
	<i>Yhteensä Smf.</i>	15,501,568	35	16,993,819	15	733,352	20	297,201	83

	Tuloja tuloarvion mukaan	Tuloja tilien mukaan	Vajausta	Ylijäämää
Tulotilit.				
I. Korot.				
Vesijohtolainan obligatsioneista	17,000 —	17,492 43	— —	492 43
Tontinlunastuksista	450,000 —	545,479 60	— —	95,479 60
Lahjoitusrahastoista, joiden korot lankeavat kaupungille	27,000 —	28,944 30	— —	1,944 30
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	40,000 —	69,228 20	— —	29,228 20
Valaistuslaitosten ennakkomak- suista	20,000 —	21,671 37	— —	1,671 37
Kaasulaitoksen rakennuskustan- nuksista	150,000 —	188,331 40	— —	38,331 40
Sähkölaitoksen s:n	170,000 —	197,093 13	— —	27,093 13
II. Tontinlunastukset	800,000 —	1,466,019 11	— —	666,019 11
III. Kaupungin kiinteäomaisuus.				
1. Veroa lahjotetuista tiloista	1,800 —	1,521 95	278 05	
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja taloista	165,000 —	189,330 78	— —	24,330 78
S:n Kaivopuiston alueesta	15,000 —	15,816 91	— —	816 91
Kauppaneuvos H. Borgströmin lah- joittaman Alppipaviljongin vuokr.	6,600 —	6,600 —	— —	
Seurahuoneen vuokra	44,800 —	44,799 96	— 04	
Torien myyntipaikkojen vuokria	33,000 —	35,725 15	— —	2,725 15
Kaupungin omistamissa taloissa olevien poliisilaitoksen virkahuo- neistojen ja tallin vuokria	96,400 —	96,400 —	— —	
Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	7,000 —	5,342 82	1,657 18	
Vuokraa Vuorimienhenk. N: on 9 huoneistoista	8,500 —	7,498 10	1,001 90	
Vuokraa Fabianink. N: on 1 huo- neistoista	4,000 —	8,559 43	— —	4,559 43
Siirros	2,056,100 —	2,945,854 64	2,937 17	892,691 81

	Siirros	2,056,100	—	2,945,854	64	2,937	17	892,691	81
Vuokraa kunnan työväenasun-									
noista		47,000	—	47,159	33	—	—	159	33
Erinäisiä vuokria		9,800	—	16,190	73	—	—	6,390	73
Puotien ja myymäpöytain vuokria		5,000	—	6,623	—	—	—	1,623	—
Kauppahallien myyntipaikk. vuokr.		85,000	—	88,346	17	—	—	3,346	17
Uimahuonemaksut		500	—	1,004	—	—	—	504	—
Kalavesimaksut		1,700	—	2,141	—	—	—	441	—
Heinäkorjuu- ja laidunmaksut .		150	—	1,304	—	—	—	1,154	—
Satunnaiset sekä kenttien vuokrat		65,000	—	95,979	15	—	—	30,979	15
3. Kaupungin maatilojen vuokrat .		20,000	—	21,480	12	—	—	1,480	12
IV. Tonttiverot		3,700	—	3,902	11	—	—	202	11
V. Tuloatuottavat oikeu-									
det.									
Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi mää-									
rätyistä tavaroista		330,000	—	362,722	17	—	—	32,722	17
Tuulaaki Helsinkiin meritse tul-									
leista, ylämaan kaupunkeihin									
määrätyistä tavaroista		5,000	—	6,516	68	—	—	1,516	68
Liikennemaksut		730,000	—	724,875	03	5,124	97		
Mittausmaksut		1,500	—	1,680	99	—	—	180	99
Makasiinivuokra		10,000	—	12,007	36	—	—	2,007	36
Satamamaksut		260,000	—	285,868	35	—	—	25,868	35
Siltamaksut		9,000	—	14,020	31	—	—	5,020	31
Nostokranamaksut		1,000	—	1,211	80	—	—	211	80
Painolastimaksut		100	—	91	60	8	40		
Punnitsemismaksut		2,700	—	3,004	83	—	—	304	83
Ulkomaalaisten maksut ruokatava-									
rain myynnistä aluksesta		5,500	—	7,665	78	—	—	2,165	78
Biljardimaksut		600	—	672	—	—	—	72	—
Perunkirjoitusmaksut		120,000	—	71,956	01	48,043	99		
Kolehtirahat		200	—	152	41	47	59		
Erinäiset sakot		200	—	70	—	130	—		
Vanhankaupungin myllyn vuokra		2,700	—	2,532	—	168	—		
VI. Sekalaiset tulot.									
Henkilökohtainen vaivaismaksu .		45,000	—	52,418	50	—	—	7,418	50
Sairaanhoidosta Marian ja Huma-									
liston sairaalassa		26,500	—	50,928	80	—	—	24,428	80
Siirros		3,843,950	—	4,828,378	87	56,460	12	1,040,888	99

Siirros	3,843,950 —	4,828,378 87	56,460 12	1,040,888 99
Tuloja desinfisioimislaitoksesta . . .	300 —	409 60	— —	109 60
Desinfisioimisesta kodeissa	3,000 —	5,274 50	— —	2,274 50
Vaivahoitolaisten työt	200 —	11 60	188 40	
Tuloja työlaitoksesta	10,000 —	7,971 99	2,028 01	
Maantuotteita vaivaistalosta	2,000 —	1,957 90	42 40	
Korvausta vaivaisten ylläpidosta . . .	8,000 —	19,310 95	— —	11,310 95
Kansakoulunoppilasten maksut sekä myydyistä kansakoulujen ja ammattikoulujen oppilasten käsitöistä	4,000 —	3,924 49	75 51	
Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista	1,500 —	2,589 92	— —	1,089 92
Kirjalainoista	10,600 —	11,837 85	— —	1,237 85
Koiravero	18,000 —	24,386 50	— —	6,386 50
Tuloja kunnan työnvälitystoimis- tosta	400 —	415 —	— —	15 —
Tuloja kaupungin laboriorista terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten	3,000 —	3,049 75	— —	49 75
Klosettimaksut	6,500 —	7,519 05	— —	1,019 05
Apumaksut istutusten kunnossa- pitoon	2,800 —	3,370 —	— —	570 —
Suomen Pankin ja Säätytalon apu- maksut katuvalaistukseen	800 —	800 —	— —	
Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista	7,532 —	7,675 —	— —	143 —
Majoituskustannusten korvaukset . .	417,360 —	438,424 85	— —	21,064 85
VII. Valtioavut.				
Kansakouluille ja kasvatuslaitok- sille	358,900 —	412,041 —	— —	53,141 —
Katuvalaistukseen	15,200 —	15,200 —	— —	
Palolaitokselle	21,000 —	21,000 —	— —	
Tulli- ja ravintolavapauden kor- vaus	368 —	368 —	— —	
Ammattikouluille	31,116 67	30,986 33	130 34	
Kaupungin osuus paloviinaverosta . .	17,000 —	16,219 34	780 66	
VIII. Vesijohto.				
Vedenkulutuksesta	803,000 —	827,586 18	— —	24,586 18
Vesimaksut hevosaltaista	2,100 —	1,832 29	267 71	
Siirros	5,588,626 67	6,692,540 66	59,973 15	1,163,887 14

	Siirros	5,588,626 67	6,692,540 66	59,973 15	1,163,887 14
Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta		1,000 —	2,291 93	— —	1,291 93
Korvausta toimitetuista johtojen yhdistämisistä y. m.		150,000 —	203,564 75	— —	53,564 75
Vuokria vesijohdon maa-alueesta .		175 —	175 —		
IX. Valaistuslaitokset.					
Kaasulaitos		275,000 —	332,309 49	— —	57,309 49
Sähkölaitos		93,000 —	308,962 46	— —	215,962 46
X. Puhtaanapitolaitos.					
Puhtaanapitomaksut		118,000 —	128,847 25	— —	10,847 25
Tulo myydystä lannasta		20,000 —	37,916 40	— —	17,916 40
XI. Lainat					
		5,350,150 —	5,350,150 —		
XII. Kunnallisverot					
		3,905,616 68	3,915,708 10	— —	10,091 42
Edelliseltä vuodelta siirtyviä määrärahasavaroja, joita ei ole käytetty ja jotka ovat säästyneet:					
Vesijohto Vallilan alueelle ja Vallilantien alle		— —	2,964 25	— —	2,964 25
Hevosten juottoallas Hietalahden satamaan		— —	202 61	— —	202 61
Pengerkadun tasointa Vaasan- ja Fredriksberginkadun väliltä . .		— —	324 27	— —	324 27
Vallilan alueen viemärikanavat .		— —	1,206 60	— —	1,206 60
Lisämääräraha erinäisten luokka huoneiden laittamiseksi Tehtaan- kadun 15—17 kansakoulutaloon		— —	1,915 61	— —	1,915 61
	Siirros	15,501,568 35	16,979,079 38	59,973 15	1,537,484 18

	Siirros	15,501,568	35	16,979,079	38	59,973	15	1,537,484	18
Tulosääntöön merkitsemättömiä tuloja:									
Kurssivoittoa lunastetuista obligatsioneista	—	—		5,834	80	—	—	5,834	80
Vanhentuneita korkolippuja	—	—		12	60	—	—	12	60
Korvaus Kuntähden, Sofielundin ja Käpylän huonosta hoidosta	—	—		4,930	—	—	—	4,930	—
Tuloa kaupungin metsistä	—	—		599	75	—	—	599	75
Rakennusten myynnistä y. m.	—	—		2,969	22	—	—	2,969	22
Maksettu edellisenä vuonna lyhenne- nettyjä kunnallisveroja	—	—		393	40	—	—	393	40
Yhteensä <i>Smc</i>		15,501,568	35	16,993,819	15	59,973	15	1,552,223	95

Yhdistelmä

Helsingin kaupungin menoista ja tuloista vuonna 1910.

P ä ä l u o k k a	Meno- ja tulo- säännön mukaan	Tilien mukaan
Menot.		
I. Kaupungin velat	2,005,181 37	1,996,268 17
II. Kaupungin virastot	352,557 90	356,688 02
III. Kunnallishallinto	490,535 —	516,829 69
IV. Katu- ja laituri- valaistus	256,440 —	223,357 05
V. Palolaitos	156,110 —	154,766 18
VI. Poliisilaitos	342,722 61	335,604 05
VII. Terveysten- ja sairaanhoito	729,315 50	725,793 96
VIII. Vaivahoito	579,695 —	568,495 60
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset	1,735,018 84	1,674,009 21
X. Yleiset rasitukset	432,663 46	454,376 06
XI. Vesijohto	1,036,150 —	1,041,100 62
XII. Kauppahallit	23,400 —	20,292 55
XIII. Yleiset työt	6,898,474 —	6,970,313 62
XIV. Eläkkeet ja apurahat	40,814 67	40,039 69
XV. Sekalaiset menot	422,490 —	810,155 58
Menosääntöön merkitsemättömiä menoja	— —	49,628 67
	15,501,568 35	15,937,718 72
Säästö vuoteen 1911	— —	1,501,179 08
Yhteensä <i>Smc</i>	15,501,568 35	17,438,897 80
Tulot.		
Säästö vuodelta 1909	— —	445,078 65
I. Korot	874,000 —	1,068,240 43
II. Tontinlunastukset	800,000 —	1,466,019 11
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	616,250 —	691,822 60
IV. Tonttiverot	3,700 —	3,902 11
V. Tuloatuottavat oikeudet	1,478,500 —	1,495,047 32
VI. Sekalaiset tulot	567,492 —	642,275 95
VII. Valtioavut	443,584 67	495,814 67
VIII. Vesijohto	956,275 —	1,035,450 15
IX. Valaistuslaitos	368,000 —	641,271 95
X. Puhtaanapitolaitos	138,000 —	166,763 65
XI. Lainat	5,350,150 —	5,350,150 —
XII. Kunnallisverot	3,905,616 68	3,915,708 10
Tulosääntöön merkitsemättömiä tuloja	— —	21,353 11
Yhteensä <i>Smc</i>	15,501,568 35	17,438,897 80

Tila joulukuun 31 päivänä 1910.

	<i>Smc.</i>	<i>714.</i>	<i>Smc.</i>	<i>714.</i>
Varat.				
Kassa	249,073	33		
Obligatsioneja	360,909	97		
Rakennustarpeita	461,594	95		
Pankkitilit	409,616	17	1,481,194	42
Nostamattomia apurahoja.				
Majoituskustannuksia	35,744	—		
Kansakoulujen valtioapu	22,841	—		
Kaupungin osuus paloviinaverosta	16,219	34	74,804	34
Ennakkomaksut.				
Maistraatti	4,170	—		
Rahatoimikamari	527	17		
Rahatoimikonttori	4,181	86		
Liikennekonttori	4,100	86		
Työväenasiain lautakunta	327	68		
Kasvatuslautakunta	3,120	50		
Muinaismuistolautakunta	63	76		
Kaasulaitos	542,861	84		
Sähkölaitos	441,304	07		
Palolaitos	5,607	42		
Poliisilaitos	1,811	75		
Marian sairaala	555	28		
Humaliston sairaala	4,147	33		
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten	28	35		
Vaivaishoito	8,152	94		
Kansakoulut	12,634	45		
Tyttöjen ammattikoulu	1,596	22		
Siirros	1,035,191	48	1,555,998	76

	Siirros	1,035,191 48	1,555,998 76
Vesijohto		361,986 39	
Kunnan työväenasuntojen komitea		55 97	
Käsityöläiskoulut		1,437 01	
Bengtsårin kasvatustila		222 09	1,398,892 94
Rästejä.			
Vuokria		15,869 04	
Satunnaisia vuokria		11,981 43	
Tuulaaki- ja liikennemaksuja		39,840 99	
Henkilökohtaisia vaivaismaksuja		1,171 —	
Koiraveroa		1,267 62	
Vedenkulutusmaksuja		305,030 97	
Puhtaanapitomaksuja		11,612 17	
Kunnallisveroja		402,604 64	
Sekalaista		85,434 03	874,811 89
Erinäisiä velallisia.			
Maistraatin tarverahat		20 50	
Eduskuntavaalien kustannukset		12,131 97	
Silmäpoliklinikka		148 —	
Lääkäri- ja sairaanhoitohenkilökunta		543 54	
Väenlaskun kustannukset		13,272 14	
Korkoja tontinlunastuksista		47,273 28	
Tontinlunastuksia		23,605 28	
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyyntiosakeyhtiön voittovarot		1,900 —	
Komitea historiallis-tilastollisen teoksen laatimista varten Suomen kaupunkien kunnallishallinnosta		4,370 —	
Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden osto		23,200 —	
Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettuja lainoja		410,000 —	
Edeltäpäin maksettuja lainavaroja		2,061,918 46	
G. Dreijer		362 06	
Kaivokadun talon N:o 10 osto		126,079 44	
Korkeavuorenkadun talon N:o 39 osto		125,000 —	
Kunnalliskalenterin laatiminen		51 30	
Majoituskustannuksia Sörnäsissä		247,535 10	
Erin. korjauksia Mariankadun talossa N:o 23		9,030 59	
Nybondaksen talon kauppahinnan lyhennystä		12,000 —	
Vuonna 1910 suoritettut työt, joihin myönnetyt määrät ovat 1911 v. rahasaännössä		477,188 50	
Eläintarhan lokaveden puhdistusasema		11,147 21	
Työntekijäin palkkoja		11,222 37	3,617,999 74
Yhteensä <i>Smc</i>		— —	7,447,703 33

	<i>Smk.</i>	<i>ml.</i>	<i>Smk.</i>	<i>ml.</i>
Velat.				
Erääntyneitä obligatsioneja ja korkolippuja.				
Vuoden 1876 lainan obligatsioneja	12,185	—		
” 1882 ” ” ”	11,307	50		
” 1876 ” korkolippuja	1,035	—		
” 1882 ” ” ”	675	—	25,202	50
Nostamattomia määrärahoja.				
Rahatoimikonttorin palkkoja	150	—		
” ” tarverahoja	1,800	—		
Vesimittarien oston	19,673	17		
Pohjavesitutkimusten jatkaminen	25,414	75		
Uusi työ- ja vaivaistalo	97,118	52		
Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönn. määrä- rahoja siirtynyt	14,965	76		
Rakennus- ja Vesijohtokonttorin nostamattomia työ- määrärahoja	211,947	28		
Uusi kaasulaitos	170,932	96		
Kaasulaitoksen kehäjohto	316,578	07		
Sähkölaitos	104,724	58	963,305	09
Erinäisiä saamamiehiä.				
Tontinlunastusten korkoja	47,541	62		
Tontinlunastuksia	14,534	38		
Terveystoimikunnan ennakkomaksuja	140	78		
Kaivopuiston lunastusta	11,070	87		
Käyttämättömiä lainavaroja	3,722,874	88		
Ennakkomaksuja	4,717	35		
Anniskelu- ja Vähittäismyyntiosakeyhtiön voitto- varoja	17,628	82		
Lunastamattomia vieraiteiden obligatsioneja	350	—		
” ” vieraiteiden korkolippuja	59	40		
Kuoletluslaina Yhdyspankista Fabianinkadun talon N:o 38 oston	26,835	35		
Edeltäpäin maksettuja koiraveroja	4,250	—		
Vuokria Oulunkylän huvilapalstoista	2,385	72		
Lainoja erinäisiä velkakirjoja vastaan	67,500	—		
Lainaa Privatbankenista	500,000	—		
Maksamattomia laskuja	538,127	49	4,958,016	66
	—	—	5,946,524	25
Säästöä vuoteen 1911.	—	—	1,501,179	08
Yhteensä <i>Smk.</i>	—	—	7,447,703	33

Helsingin kaupungin pääomavarat:

	Saldo tammik. 1 p:nä 1910	Vähentynyt v. 1910	Lisääntynyt v. 1910	Saldo jouluk. 31 p:nä 1910
I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt . . .	26,854,772 60	4,607,995 58	2,723,405 31	24,970,182 33
II. Kaupungin ulkopuoliset maatilat	825,000 —	— —	282,700 —	1,107,700 —
III. Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	4,118,191 —	— —	560,278 80	4,678,469 80
IV. Myytävät sekä kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	10,055,883 —	1,052,025 —	2,034,859 —	11,038,717 —
V. Myytyjen tonttien erääntymätön lunastushinta	10,769,404 97	1,534,946 30	2,054,733 56	11,289,192 23
VI. Vesijohdon pääoma-arvo	5,496,355 94	— —	1,083,565 21	6,579,921 15
VII. Kaasulaitoksen pääoma-arvo	650,723 32	164,301 20	5,033,580 84	5,520,002 96
VIII. Sähkölaitoksen pääoma-arvo	2,483,881 48	— —	2,811,871 18	5,295,752 66
IX. Kalusto	2,796,987 23	978,150 05	483,263 40	2,302,100 58
X. Arvopaperit	128,050 —	— —	1,800 —	129,850 —
Yhteensä <i>Smc.</i>	64,179,249 54	8,337,418 13	17,070,057 30	72,911,888 71

I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt.

Saldo vuodelta 1909	<i>Smc.</i> 26,854,772: 60
Vähenee nimikkeiden VII ja VIII kohdalla sekä poistoja	„ 4,607,995: 58
	<i>Smc.</i> 22,246,777: 02
Lisääntyy uutis- ja lisärakennuksista	„ 2,723,405: 31
Saldon joulukuun 31 p:nä 1910	<i>Smc.</i> 24,970,182: 33 muodostavat;

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Malmi kaatoasema	—	—	6,000	—	6,000	—
Kaivopuiston makki	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaisaniemen s:n	—	—	2,800	—	2,800	—
Pohjois-Makasiinikadun s:n	—	—	6,500	—	6,500	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	2,500	—	2,500	—
Teatteriesplanaadin s:n	—	—	10,000	—	10,000	—
Turun kasarmin vier. kuorma-ajuriasen. oleva s:n	—	—	600	—	600	—
Alppila	—	—	68,400	—	68,400	—
Töölön työ- ja vaivaistalo	—	—	820,000	—	820,000	—
Forsbyn s:n	335,000	—	1,100,000	—	1,435,000	—
Huutokauppakamari ja pakkah., Aleksanterink. 1	530,715	20	88,662	—	619,377	20
Kaivopuiston kylpylaitos	—	—	25,000	—	25,000	—
Mustikkamaan pienkeittuhuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Vuorimiehenkadun talo N:o 6	80,000	—	63,100	—	143,100	—
Vironkadun N:o 2:ssa oleva paloasema	66,792	25	71,500	—	138,292	25
Kampintorin s:n	—	—	28,000	—	28,000	—
L. Papinkadun s:n	—	—	3,000	—	3,000	—
Töölön s:n	—	—	800	—	800	—
Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26	315,617	84	370,000	—	685,617	84
” kasarmi ” 39	102,000	—	33,000	—	135,000	—
Kaivopuiston Kaivuhuone ”	—	—	135,000	—	135,000	—
Sörnäisten sähkölaitos	145,838	40	—	—	145,838	40
Fabianinkadun talo N:o 38	230,000	—	130,000	—	360,000	—
Kansankirjasto, Korkeavuorenkadun 43:ssa	117,499	—	260,000	—	377,499	—
Kansakoulutalo, Annankadun 30:ssä	104,200	—	320,000	—	424,200	—
S:n Ratakadun varrella	277,000	—	400,000	—	677,000	—
S:n 4:nnen linjan 9:ssä	—	—	111,400	—	111,400	—
S:n s:n 13 ja 15:ssä	285,268	84	660,000	—	1,056,668	84
S:n Tohtankadun 15-17:ssä	172,120	—	360,000	—	532,120	—
S:n Pjälldalin huvilassa	—	—	13,280	—	13,280	—
S:n Kasarminkadun 21:ssä	225,739	80	100,400	—	326,139	80
S:n Lapinlahdenkadun 19:ssä	325,434	65	112,000	—	437,434	65
S:n Toukolassa	—	—	60,000	—	60,000	—
S:n Nikolainkadun 18:ssa	204,588	18	345,900	—	550,488	18
S:n Punavuorenkadun 10:ssä	116,260	20	40,200	—	156,460	20
S:n Töölössä	113,740	—	300,000	—	413,740	—
S:n Vallilassa	90,000	—	230,800	—	320,800	—
Kuntähti, erinäisiä rakennuksia	—	—	149,330	—	149,330	—
Grejus, s:n s:n	—	—	29,500	—	29,500	—
Henrikinkadun kaasutehdas	511,440	—	—	—	511,440	—
Sörnäisten s:n	588,800	—	—	—	588,800	—
Hakasalmen huvilarakennus	—	—	106,500	—	106,500	—
Sörnäisten satamakonttori	—	—	8,000	—	8,000	—
Kaisaniemen ravintolarakennus	—	—	21,000	—	21,000	—
„Kappelin“ ravintolarakennus Esplanaadissa	—	—	160,000	—	160,000	—
Koleraparakit	—	—	105,000	—	105,000	—
Kunnan työväenasunnit Leppäsuon huvilassa	72,830	—	509,000	—	581,830	—
S:n s:n Kalliossa	81,390	—	175,500	—	256,890	—
Vanhankaupungin myllyrakennukset	—	—	38,300	—	38,300	—
Kaivopuiston keilarata	—	—	1,500	—	1,500	—
Marian sairaala	960,000	—	1,609,000	—	2,569,000	—
Ainespiha, rakennukset	495,000	—	30,200	—	525,200	—
Narinkan myymäkojut	—	—	40,000	—	40,000	—
Siirros	6,547,274	36	9,268,672	—	15,815,946	36

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Siirros	6,547,274	36	9,268,672	—	15,815,946	36
Ruumiinavaushuone Leppäsuon huvilassa	—	—	16,000	—	16,000	—
Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Poliisilaitoksen talo Aleksanterink. 22-24 ja Sofiank. 3	362,004	07	393,800	—	933,526	38
	227,722	31				
S:n Ratakatu 10	67,000	—	165,000	—	232,000	—
S:n Pengerkatu 5	66,000	—	260,000	—	326,000	—
Poliisimaneesi korttelissa N:o 428	—	—	17,000	—	17,000	—
Rankkurin asunto	—	—	5,500	—	5,500	—
Raatihuone, Aleksanterinkatu 20	497,428	—	262,000	—	759,428	—
Kasarmintorin kauppahalli	—	—	220,200	—	220,200	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	151,300	—	151,300	—
Länsirannan s:n	—	—	210,000	—	210,000	—
Haapaniemen uimahuone	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaivopuiston uimahuoneet	—	—	20,000	—	20,000	—
Kyläsaaren uimahuone	—	—	4,000	—	4,000	—
Ruoholahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Humallahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Ursinin kallion s:n	—	—	38,000	—	38,000	—
Hesperian sairaala	—	—	35,000	—	35,000	—
Eläintarhan metsänvartijan asunto	—	—	4,500	—	4,500	—
Grejuksen s:n s:n	—	—	5,000	—	5,000	—
Seurahuone	893,043	80	675,000	—	1,568,043	80
Suvilahden kasarmi	50,400	—	220,000	—	270,400	—
Puutarhurin asunto Töölön puistossa	—	—	57,000	—	57,000	—
Grejuksen tuberkuloosisairaala	—	—	30,000	—	30,000	—
Katajanokan tulli- ja pakkahuone	103,500	—	750,000	—	853,500	—
L. Rantak. korttelissa 54 oleva s:n s:n	1,086,003	05	207,000	—	1,293,003	05
Turholma	—	—	34,800	—	34,800	—
Töölön puisto, erinäisiä rakennuksia	—	—	40,000	—	40,000	—
Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	—	1,350	—	1,350	—
Makasiininrannan tavaravaja	—	—	445,000	—	445,000	—
Pohjoisen ja eteläisen laiturin s:n	—	—	16,000	—	16,000	—
Katajanokan laiturin s:n	—	—	98,950	—	98,950	—
S:n s:n s:n	—	—	99,979	82	99,979	82
S:n s:n s:n	—	—	96,854	92	96,854	92
Wilhonkadun N:rot 1, 2 ja 3	1,077,000	—	—	—	1,077,000	—
Töölön puiston talvipuutarha	—	—	100,000	—	100,000	—
Länsirannan tarkastuspaviljonki	—	—	18,400	—	18,400	—
Linnanrannan odotuspaviljonki	—	—	4,000	—	4,000	—
Tehtaanpuiston kasvihuoneet	—	—	7,000	—	7,000	—
Yhteensä ³¹ / ₁₂ 1910 <i>Smc</i>	10,977,375	59	13,992,806	74	21,970,182	33

II. Kaupungin ulkopuolella olevat maatilat.

Saldo vuodelta 1909	<i>Smc.</i>	825,000: —
Lisäksi tulevat: Helsingin pitäjässä sijaitsevat Mejlahteen, Grejukseen ja Kottbyhyn kuuluvat alueet	<i>Smc.</i>	50,000: —
Helsingin pitäjän Nybondaksen talo kauppakirjan muk. 31/5 1910	”	120,000: —
Sipoon pitäjässä kaupungin houruinhoitolaitosta var- ten ostettu 27/6 1910 alue	”	67,700: —
Uutisrakennukset Norrgårdin ja Södergårdin tiloilla Bromarvin pitäjässä	”	45,000: —
	”	282,700: —
	<i>Smc.</i>	1,107,700: —
Saldo joulukuun 31 p:nä 1910		

Saldo joulukuun 31 p:nä käsittää seuraavat tilat:

Reimarin talon	<i>Smc.</i>	50,000: —
Oulunkylän kartanon	”	500,000: —
Norrgårdin ja Södergårdin talot	”	170,000: —
Böhlen talon	”	150,000: —
Nybondaksen talon	”	120,000: —
Erin. pienempiä maa-alueita Helsingin pitäjässä	”	50,000: —
Kaupungin houruinhoitolaitoksen alueen Sipoossa	”	67,700: —
	<i>Smc.</i>	1,107,700: —

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodelta 1909	<i>Smc.</i>	4,118,191: —
Vuodelta 1910 on vuokria velotettu:		
Erinäisiä vuokria	<i>Smc.</i>	166,130: 78
Kaivopuisto, vuokria	”	2,416: 91
Satunnaisia vuokria	”	65,375: 80
	<i>Smc.</i>	233,923: 49
Vuonna 1909	”	205,909: 55
Vuosivuokrien lisäännys on	<i>Smc.</i>	28,013: 94
mikä lisäännys 5 % mukaan pääomaksi muunnettuna vastaa	<i>Smc.</i>	560,278: 80
	<i>Smc.</i>	4,678,469: 80
Saldo joulukuun 31 p:nä 1910		

IV. Myytävänä olevat tontit joulukuun 31 p:nä 1910.

Korttelin N:o	Tontin N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuk-sien	Tehdas- ja mak. ra-kennuks.	Smk.	nt.	Smk.	nt.
139	11	Pormestarinrinne	1,243	—	85	—	105,655	—
190	9	Linnankatu	—	410	15	—	6,150	—
"	13	"	—	369	15	—	5,535	—
"	15	"	—	369	15	—	5,535	—
"	17	"	—	369	15	—	5,535	—
"	19	"	—	369	15	—	5,535	—
"	21	"	—	1,228	15	—	18,420	—
191	6	"	—	373	15	—	5,595	—
"	8	"	—	373	15	—	5,595	—
"	15	Kruununvuorenkatu	—	373	15	—	5,595	—
"	17	"	—	373	15	—	5,595	—
218	32 b	Tehtaankatu	749	—	15	—	11,235	—
"	32 c	"	777	—	15	—	11,655	—
"	32 d	"	723	—	15	—	10,845	—
219	31	Ehrensivärdintie	469	—	18	—	8,442	—
"	33	"	696	—	17	—	11,832	—
"	35	"	529	—	17	—	8,993	—
220	30	"	510	—	18	—	9,180	—
224	1	Chydeniukseentie	641	—	18	—	11,536	—
"	3	"	1,047	—	16	—	16,752	—
"	5	"	639	—	18	—	12,402	—
225	5	Armfeltintie	718	—	16	—	11,488	—
"	7	"	779	—	16	—	12,464	—
"	9	"	779	—	16	—	12,464	—
226	8	"	919	—	17	—	15,623	—
"	10	"	1,007	—	17	—	17,119	—
"	12	"	990	—	18	—	17,820	—
228	2	Ehrensivärdintie	850	—	17	—	14,450	—
"	4	"	773	—	15	—	11,595	—
"	6	"	915	—	15	—	13,725	—
"	1	Wecksellintie	739	—	16	—	11,824	—
231	28	Ehrensivärdintie	786	—	18	—	14,148	—
"	21	Speranskyntie	669	—	17	—	11,373	—
"	23	"	767	—	17	—	13,039	—
"	25	"	774	—	17	—	13,158	—
232	29	Ehrensivärdintie	613	—	18	—	11,034	—
"	6	Rehbinderintie	480	—	17	—	8,160	—
"	3	Engelaukio	722	—	20	—	14,440	—
251	5	Wilhonvuorenkatu	1,254	—	15	—	18,810	—
297	3	Pitkäsillanranta	1,488	—	40	—	59,520	—
"	5	"	823	—	30	—	24,690	—
"	7	"	884	—	30	—	26,520	—
"	9	"	850	—	30	—	25,500	—
321	15	Alppikatu	2,132	—	16	—	34,112	—
326	25	"	1,787	—	30	—	53,610	—
"	28	Castreninkatu	1,539	—	18	—	27,702	—
Siirros			—	—	—	—	782,005	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuk-sien	Tehdas- ja mak. ra-kennuks.	Myk.	714.	Myk.	714.
		Siirros	—	—	—	—	782,005	—
326	10	Kaarlenkatu	1,191	—	20	—	23,820	—
	22	Helsinginkatu	1,168	—	25	—	29,200	—
331	9	Pengerkatu	1,645	—	30	—	49,350	—
	11	"	1,488	—	30	—	44,640	—
	13	"	1,337	—	28	—	37,436	—
	15	"	1,073	—	30	—	32,190	—
332	15	Porthaninkatu	1,047	—	20	—	20,940	—
	17	"	1,170	—	25	—	29,250	—
333	16	"	1,036	—	25	—	25,900	—
335	7	Agricolankatu	1,394	—	24	—	33,456	—
	10	Flemminginkatu	1,463	—	25	—	36,675	—
336	3	Kaarlenkatu	1,209	—	25	—	30,225	—
	5	"	837	—	25	—	20,925	—
	7	"	775	—	25	—	20,150	—
338	13	Flemminginkatu	1,280	—	18	—	23,040	—
	16	Helsinginkatu	1,540	—	20	—	30,800	—
339	20	"	885	—	16	—	14,160	—
	18	"	1,600	—	18	—	28,800	—
	14	Flemminginkatu	1,380	—	16	—	22,080	—
	12	"	1,360	—	25	—	34,000	—
	9	Kaarlenkatu	1,344	—	18	—	24,192	—
	11	"	1,449	—	15	—	21,735	—
	13	"	1,449	—	15	—	21,735	—
349	19	Helsinginkatu	1,536	—	25	—	38,400	—
	21	Flemminginkatu	1,639	—	20	—	32,780	—
350	20	Vaasankatu	1,400	—	16	—	22,400	—
	25	Flemminginkatu	1,480	—	16	—	23,680	—
	20	"	1,280	—	16	—	20,480	—
351	1	Josafatinkatu	1,003	—	15	—	15,045	—
	3	"	980	—	25	—	24,500	—
	5	Itä Brahekatu	1,695	—	20	—	33,900	—
	28	Vaasankatu	1,015	—	18	—	18,270	—
356	10	Kristiinankatu	1,712	—	15	—	25,680	—
358	33	Pengerkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
359	32	"	1,408	—	15	—	21,120	—
	2	Fredriksberginkatu	1,252	—	15	—	18,780	—
	4	"	1,072	—	15	—	16,080	—
	6	"	1,427	—	15	—	21,405	—
	8	"	1,470	—	15	—	22,050	—
	10	"	1,062	—	16	—	16,992	—
361	20	"	1,042	—	17	—	17,714	—
	22	"	1,259	—	15	—	18,885	—
362	11	Porvoonkatu	1,397	—	15	—	20,955	—
	38	Fredriksberginkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
	13	Itä Brahekatu	1,156	—	18	—	20,808	—
363	35	Vaasankatu	1,295	—	20	—	25,900	—
	2	Porvoonkatu	1,671	—	18	—	30,078	—
	4	"	1,805	—	18	—	32,490	—
364	15	Kristiinankatu	1,349	—	16	—	21,584	—
	10	Länsi Brahekatu	1,216	—	17	—	20,672	—
		Siirros	—	—	—	—	2,066,960	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuksien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smk.	nt.	Smk.	nt.
		Siirros	—	—	—	—	2,066,960	—
370	4	Viipurinkatu	1,100	—	12	—	13,200	—
371	21	Kristiinankatu	1,075	—	15	—	16,125	—
"	10	Porvoonkatu	960	—	16	—	15,360	—
373	12	"	1,520	—	16	—	24,320	—
375	18	"	911	—	6	—	5,466	—
"	20	"	630	—	12	—	7,560	—
"	22	"	714	—	15	—	10,710	—
376	52	Fredriksberginkatu	1,188	—	13	—	15,444	—
"	54	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	56	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	9	Kotkankatu	1,188	—	12	—	14,256	—
"	25	Porvoonkatu	1,386	—	11	—	15,246	—
"	27	"	1,386	—	10	—	13,860	—
377	62	Fredriksberginkatu	519	—	12	—	6,228	—
"	7	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
"	5	"	519	—	10	—	5,190	—
378	64	Fredriksberginkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	3	Inkoonkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	5	"	768	—	10	—	7,680	—
"	4	Siuntionkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	6	"	768	—	10	—	7,680	—
"	8	"	768	—	10	—	7,680	—
379	11	Karjalankatu	497	—	10	—	4,970	—
386	30	Porvoonkatu	625	—	10	—	6,250	—
"	32	"	667	—	10	—	6,670	—
"	34	"	703	—	10	—	7,030	—
"	36	"	739	—	10	—	7,390	—
"	38	"	775	—	10	—	7,750	—
"	40	"	816	—	10	—	8,160	—
387	45	"	697	—	10	—	6,970	—
"	47	"	616	—	10	—	6,160	—
"	49	"	539	—	10	—	5,390	—
388	53	"	484	—	10	—	4,840	—
"	55	"	786	—	10	—	7,860	—
401	1	Pohjois Rautatiekatu	1,882	—	150	—	282,300	—
"	3	"	1,484	—	120	—	178,080	—
402	5	"	1,146	—	70	—	80,220	—
"	7	"	1,201	—	70	—	84,070	—
"	9	"	1,256	—	70	—	87,920	—
403	7	Ainonkatu	2,875	—	30	—	86,250	—
"	5	"	1,198	—	50	—	59,900	—
"	1	"	957	—	120	—	114,840	—
"	3	Nervanderinkatu	1,451	—	80	—	116,080	—
"	4	Aurorankatu	815	—	70	—	57,050	—
"	6	"	1,134	—	70	—	79,380	—
"	8	"	1,111	—	70	—	77,770	—
"	10	"	1,250	—	70	—	87,500	—
"	12	"	837	—	50	—	41,850	—
405	12	Arkadiankatu	1,531	—	60	—	91,860	—
"	67	Fredrikinkatu	1,510	—	65	—	98,150	—
		Siirros	—	—	—	—	4,011,575	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennusien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smc	714	Smc	714
		Siirros	—	—	—	—	4,011,575	—
405	69	Fredrikinkatu	1,072	—	55	—	58,960	—
407	4	Töölönkatu	1,560	—	45	—	70,200	—
"	6	Dagmarinkatu	1,284	—	40	—	51,360	—
"	9	Nervanderinkatu	1,370	—	45	—	61,650	—
"	5	"	1,587	—	60	—	95,220	—
408	8	"	1,457	—	50	—	72,850	—
"	15	Aurorankatu	1,283	—	55	—	70,565	—
409	2	Freesenkatu	1,165	—	45	—	52,425	—
410	56	Fredrikinkatu	1,766	—	65	—	114,790	—
"	58	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	60	"	1,836	—	48	—	88,128	—
"	62	"	1,639	—	55	—	90,145	—
"	13	Runeberginkatu	1,706	—	60	—	102,360	—
"	15	"	1,700	—	50	—	85,000	—
"	17	"	1,844	—	50	—	94,200	—
"	19	"	1,600	—	50	—	80,000	—
"	21	"	1,382	—	55	—	76,010	—
"	18	Arkadiankatu	1,022	—	45	—	45,990	—
411	25	Pohjois Rautatiekatu	1,142	—	60	—	68,520	—
"	4	Hietaniemenkatu	1,104	—	45	—	49,680	—
"	12	"	832	—	40	—	33,280	—
"	14	"	1,170	—	40	—	46,800	—
"	16	"	930	—	40	—	37,200	—
"	18	"	750	—	40	—	30,000	—
"	3	Nordenskiöldinkatu	737	—	45	—	33,165	—
"	1	"	552	—	50	—	27,600	—
412 a	5	"	851	—	50	—	42,550	—
412 b	6	Runeberginkatu	1,027	—	50	—	51,350	—
418	25	"	1,490	—	50	—	74,500	—
419 b	7	Nordenskiöldinkatu	1,106	—	50	—	55,300	—
427	27	Runeberginkatu	966	—	50	—	48,300	—
"	29	"	1,026	—	45	—	46,170	—
"	31	"	1,003	—	50	—	50,400	—
428	33	Arkadiankatu	830	—	40	—	33,200	—
"	35	"	735	—	40	—	29,400	—
"	13	Nordenskiöldinkatu	1,352	—	45	—	60,840	—
429	18	Runeberginkatu	1,078	—	50	—	53,900	—
"	20	"	1,053	—	50	—	52,650	—
431	33	"	1,480	—	55	—	81,400	—
432	22	"	1,393	—	50	—	69,650	—
"	24	"	1,287	—	45	—	57,915	—
"	26	"	1,385	—	50	—	69,250	—
435	10	Töölönkatu	1,249	—	55	—	68,695	—
437	35	Runeberginkatu	1,607	—	50	—	80,350	—
"	37	"	994	—	35	—	34,790	—
"	39	"	838	—	40	—	33,520	—
443	41	"	847	—	45	—	38,115	—
"	43	"	1,139	—	45	—	51,255	—
446	11	Töölönkatu	1,417	—	65	—	92,105	—
447	14	"	938	—	30	—	28,140	—
		Siirros	—	—	—	—	7,039,546	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Ykkös-hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuksien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	<i>Myk</i>	<i>714</i>	<i>Myk</i>	<i>714</i>
		Siirros	—	—	—	—	7,039,546	—
447	16	Töölönkatu	738	—	40	—	29,520	—
449	30	Runeberginkatu	1,240	—	50	—	62,000	—
"	32	"	1,240	—	40	—	49,600	—
"	34	"	1,275	—	45	—	57,375	—
473	63	"	1,096	—	35	—	38,360	—
"	65	"	1,462	—	35	—	51,170	—
"	67	"	1,626	—	35	—	56,910	—
477	32	Läntinen Viertotie	1,105	—	40	—	44,200	—
"	34	" "	1,353	—	40	—	54,120	—
"	36	" "	1,340	—	40	—	53,360	—
"	38	" "	1,287	—	40	—	51,480	—
"	40	" "	1,286	—	40	—	51,440	—
"	58	Runeberginkatu	1,341	—	40	—	53,640	—
478	56	"	820	—	40	—	32,800	—
"	54	"	1,400	—	40	—	56,000	—
479	52	"	1,337	—	40	—	53,480	—
485	44	Läntinen Viertotie	858	—	40	—	34,320	—
"	21	Ruusulankatu	958	—	30	—	28,740	—
486	18	"	998	—	20	—	19,960	—
"	20	"	1,204	—	30	—	36,120	—
"	49	Töölönkatu	1,410	—	30	—	42,300	—
487	11	Topeliuksenkatu	1,640	—	30	—	49,200	—
"	15	"	1,488	—	30	—	44,640	—
"	17	"	1,907	—	30	—	57,210	—
521	37	Läntinen Viertotie	1,320	—	28	—	36,960	—
"	39	" "	1,200	—	25	—	30,000	—
"	41	" "	1,360	—	25	—	34,000	—
"	43	" "	1,400	—	25	—	35,000	—
"	45	" "	1,380	—	25	—	34,500	—
522	31	" "	870	—	25	—	21,750	—
"	33	" "	870	—	25	—	21,750	—
"	35	" "	1,028	—	26	—	26,728	—
523	23	" "	1,170	—	27	—	31,590	—
"	25	" "	1,140	—	26	—	29,640	—
524	19	" "	1,158	—	28	—	32,424	—
"	21	" "	1,302	—	27	—	35,154	—
525	11	" "	840	—	26	—	21,840	—
"	13	" "	990	—	26	—	25,740	—
"	15	" "	900	—	26	—	23,400	—
"	17	" "	1,005	—	30	—	30,150	—
Yhteensä <i>Myk</i>			—	—	—	—	8,618,117	—

**Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit joulukuun
31 p:nä 1910.**

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Ykkös- hinta		Arvo	
				Smc	pää	Smc	pää
110	11	Merimiehenkatu	677	110	—	74,470	—
150	2	Kruunuvuorenkatu	5,775	20	—	115,500	—
162	3	Kansakoulunkatu	2,371	60	—	142,260	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,969	60	—	178,200	—
187	8	Kanavakatu	541	20	—	10,820	—
"	10	"	541	20	—	10,820	—
"	12	"	541	20	—	10,820	—
"	14	"	541	20	—	10,820	—
"	16	"	541	20	—	10,820	—
"	18	"	541	20	—	10,820	—
"	20	"	541	20	—	10,820	—
"	22	"	541	20	—	10,820	—
301 b	2	Toinen linja	1,809	30	—	54,270	—
"	3	"	2,536	30	—	76,080	—
"	1	Porthaninrinne	2,325	30	—	69,750	—
325	20	Helsinginkatu	4,180	25	—	104,500	—
327	2	Kaarenkatu	2,400	35	—	84,000	—
"	4	"	1,155	30	—	34,650	—
"	6	"	1,085	30	—	32,550	—
"	7	It. Papinkatu	1,221	30	—	36,630	—
"	9	"	1,425	35	—	49,875	—
333	12	Porthaninkatu	1,025	35	—	35,875	—
352	—	Helsinginkatu	3,800	25	—	95,000	—
357	2	Sturenkatu	10,850	25	—	271,250	—
369	—	"	3,722	25	—	93,050	—
412 b	10	Runeberginkatu	1,353	50	—	67,650	—
"	12	"	1,448	50	—	72,400	—
418	23	"	4,370	40	—	174,800	—
419 a	24	Arkadiankatu	6,345	40	—	253,800	—
419 b	1	Lapuankatu	5,437	40	—	217,480	—
Yhteensä Smc			—	—	—	2,420,600	—

Yhteenveto.

Myytävänä olevat tontit	Smc	8,618,117: —
Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	"	2,420,600: —
Yhteensä Smc		11,038,717 —

V. Myytyjen tonttien erääntymätön lunastushinta.

		Smf.		Smf.	
Tontinlunastuksen.					
Saldo vuodelta 1909		—	—	10,635,669	80
<i>Vuonna 1910 myydyt tontit:</i>					
N:o					
42	L. Viertotie, ostaja kirvesmies Jakob Eriksson	27,148	50		
17	P. Rautatienkatu, ostaja Osakeyhtiö Liesi	67,600	—		
34b	Tehtaankatu, ostaja merikapteeni Christian Jacobsen	13,060	—		
34c	S:n rakennusmest. Gust. Adolf Waltonen	13,500	—		
8	Ehrensvärdintie, ostaja insinööri Hj. Londén	10,940	—		
8	Runeberginkatu, ostaja Asunto osakeyhtiö Tammela	66,829	62		
50	Töölönkatu, ostajat herrat Teodor ja Adolf Tirkkonen	51,220	—		
12	Kotkankatu, ostaja sukeltaja Viktor Sarlin	4,158	40		
58	Fredriksberginkatu, ostaja pika-ajuri Gust. Fredr. Ådahl	11,880	—		
3	Aurorankatu, ostaja Bostadsaktiebol. Auroragatan 9	37,700	—		
11	Nervanderinkatu, ostaja fil. maist. W. E. Liuksiala	113,789	10		
21	Arkadiankatu, ostaja lakit. kand. Ludv. Hjelt	67,000	—		
27	L. Viertotie, ostaja lakit. kand. Ludv. Hjelt	36,729	—		
71	Fredrikinkatu, ostaja rak. mest. Olavi Romppanen	77,675	75		
32e	Tehtaankatu, ostaja Familjebyggnads Aktiebolaget	13,696	20		
8	Sibyllankatu, ostaja viilaaaja Karl Emil Eriksson	20,820	—		
10	L. Viertotie, ostaja merikapteeni Chr. Jacobsen	52,800	—		
11	L. Satamakatu, ostaja toiminimi Gust. Paulig	93,888	50		
34a	Tehtaankatu, ostaja merikapt. Chr. Jacobsen	14,400	—		
1	Rehbinderintie, ostaja kauppias Gunnar Tallberg	9,627	80		
3	S:n s:n s:n	9,572	54		
1	Engelaukio, ostaja senaattori Kaarlo Castrén	10,343	02		
2	Lovisankatu, ostaja sahanomist. Niilo Ahlgren	14,605	32		
73	Fredrikinkatu, ostaja yliopp. Arv. Alex. Holming	69,800	—		
7	Engelaukio, ostaja rak. mest. Kalle Tiili	11,226	60		
26	Fredriksberginkatu, ostaja Robur Bryggeri Aktiebolag	28,881	04		
24	S:n s:n s:n	20,982	51		
11	Armfeltintie, ostaja sahanomist. Niilo Ahlgren	16,169	64		
15	Karjalankatu, ostaja rak. mest. Edv. Löppönen	4,972	—		
21	Vaasankatu, ostaja leski Serafia Sten	15,142	05		
9	Kulmalankatu, ostaja talonomist. Alfred Petäjä	12,138	37		
6	Töölönkatu, ostaja arkkitehti Sigurd Frosterus	81,959	86		
14	Armfeltintie, ostaja rak. mest. Karl Edv. Taipale	15,474	62		
51	Porvoonkatu, ostaja arkkitehti Ricardo Björnberg	4,383	—		
5	Rehbinderintie, ostaja sahanomist. Niilo Ahlgren	12,375	—		
3	S:n s:n s:n	12,375	—		
7	S:n översti Edv. Stenius	14,520	—		
6	Armfeltintie, ostaja rouva Helena Wilenius	17,447	54		
5	Vilhonvuorenkatu, ostaja Nuorten naisten krist. yhdistys	22,572	—		
13	Topeliuksenkatu, ostaja Aktiebolaget Runola O. y.	46,924	98		
12	Fredriksberginkatu, ostaja talonomist. J. V. Währdström	24,196	49		
13	Vaasankatu, ostaja talonomist. J. V. Währdström	19,644	10		
2	Töölönkatu, ostaja Aktiebolaget Auroragatan 9	70,537	30		
64	L. Viertotie, ostaja arkkitehti Joh. Jacob Ahrenberg	28,270	62		
Siirros		1,378,976	47	10,635,669	80

		<i>Smc</i>		<i>Smc</i>	
	Siirros	1,378,976	47	10,635,669	80
N:o 17	Vaasankatu, ostaja huvilanomistaja W. Troupp y. m.	19,727	79		
" 9	Topeliuksenkatu, ostaja senaattori Otto Stenroth	42,620	10		
" 2	Siltasaarenkatu, ostaja neiti Emilia Sandstedt	105,119	52		
" 10	Flemminginkatu, ostaja kauppias Oscar Edv. Tanner	33,192	53		
" 1	Fabianinkatu, ostaja Nuorten miesten krist. yhd.	10,000	—		
" 16	Ruusulankatu, ostaja tehtail. Karl Gust. Tirkkonen	31,763	20		
" 73	Nordenskiöldinkatu, ostaja Helsingfors Hattmanufaktur A. b.	31,763	68		
" 68	L. Viertotie, ostaja Helsingfors Hattmanufaktur A. b.				
" 20	Lapinlahdenkatu, ostaja leskirouva Maria Viktorine Hellsten	91,523	53		
" 11	Ehrensvärdintie, ostaja matkatarkast. Hugo Hallamaa	10,666	15		
" 13	S:n " s:n s:n	11,251	19		
" 5	Rehbinderintie " s:n s:n	8,268	02		
" 21	Speranskyntie, ostaja fil. maist. Gunnar Bergroth	12,039	43		
" 1	Suvilahdenkatu, ostaja voim.op. John Hofman	17,902	40		
" 16	Kapteeninkatu (lisäalue), ostaja merikapit. Chr. Jacobsen	2,980	—		
" 17	Pitkäsillanranta, ostaja kauppias Johanna Miettinen	60,487	70		
" 72	Fredriksberginkatu, ostaja rakentaja Juho Wainio	4,289	25		
" 4	Kajaaninkatu, ostaja prokuristi Carl Fridolf Fagerholm	10,692	—		
" 7	Ehrensvärdintie, ostaja työnjoht. O. Kiviranta	10,500	—		
" 9	S:n " rakentaja O. Vilamo ja maist. Rauanheimo	10,056	95		
" 27	III linja, ostaja hygieniasaktiebolaget Bonus	28,153	67		
" 5	Agricolankatu, ostaja leipuri V. A. G. Heinämäki	39,214	10		
" 3	Töölönkatu, ostaja Kiinteistö O. y. Oestrobotnia Fastighets A. b.	41,391	45		
" 42	Ruusulankatu, ostaja herra Jännes	32,154	43	2,054,733	56
		<i>Smc</i>	—	12,690,403	36
Vähennetään 1910 vuoden vuotuismaksu		1,461,498	75		
"	V linjan tontin N:o 8 ja L. Viertotien tontin N:o 40 kauppahinta	68,927	19	1,530,425	94
		<i>Smc</i>	—	11,159,977	42
Tontinlunastukset Kaivopuiston alueelta.					
Saldo tammikuun 1 p:nä 1910		133,735	17		
Vähenee 1910 vuoden vuotuismaksu		4,520	36	129,214	81
Saldo ³¹ / ₁₂ 1910 <i>Smc</i>		—	—	11,289,192	23

VI. Vesijohdon pääoma-arvo

oli Vesijohtokonttorin ilmoituksen mukaan joulukuun 31 p:nä 1910 *Smc* 6,579,921: 15

josta vähennetään laitokseen kuuluvat:

Rakennukset, koneet ja putkiverkko	"	6,293,895: 86
Vesimittarit	"	213,870: —
Työkoneet ja työkalut	"	72,155: 29
		<u><i>Smc</i> 6,579,921: 15</u>

VII. Kaasulaitoksen pääoma-arvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli kaasulaitoksen pääoma-arvo, lukuunottamatta nimikkeiden I ja IX kohdalla esiintyviä rakennuksia ja kalustoja, vuoden 1909 lopussa *Smc* 650,723: 32

Siirretään nimikkeiden I ja IX kohdalta *Smc* 2,628,842: 28

Lisäännys vuonna 1910 2,404,738: 56 " 5,033,580: 84

Smc 5,684,304: 16

Poiskirjoitetaan samana vuonna 164,301: 20

Smc 5,520,002: 96

josta määrästä tulee:

Rakennusten, koneiden ja putkiverkon osalle . . . *Smc* 5,262,391: 47

Kaluston osalle " 37,560: 63

Kaasumittarien osalle " 220,050: 86

Smc 5,520,002: 96

VIII. Sähkölaitoksen pääoma-arvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli sähkölaitoksen pääoma-arvo, lukuunottamatta nimikkeiden I ja IX kohdalla esiintyviä rakennuksia ja kalustoa, vuoden 1910 lopussa *Smc* 2,483,881: 48

Siirretään nimikkeiden I ja IX kohdalta *Smc* 1,995,724: 77

Lisäännys vuonna 1910 816,146: 41 " 2,811,871: 18

Smc 5,295,752: 66

josta määrästä tulee:

Rakennusten, koneiden ja johtoverkon osalle . . . *Smc* 4,988,348: 71

Kaluston osalle " 75,893: 97

Sähkämittarien osalle " 231,509: 98

Smc 5,295,752: 66

IX. Kalustoa huoneistoissa, joita käyttävät:

	Saldo vuodelta 1909		Vuoden 1910 kuluessa				Saldo 31/12 1910	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Ent. Huutokauppari	279	35	5	10	—	—	274	25
Valaistuslaitos	231,377	09	231,377	09	—	—	—	—
Palolaitos	125,148	—	4,495	50	9,183	—	129,835	50
Rakennustarkastajan virkahuoneisto *) .	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakennuskonttori	7,786	51	613	—	1,261	—	8,434	50
” varasto ainespihalla	377,893	00	34,303	94	30,814	07	374,403	14
Rahatoimikamari	8,557	15	94	—	365	—	8,828	10
Rahatoimikonttori	18,474	70	142	—	201	—	18,533	75
Sähkölaitos:								
Pääasema	13,610	08	13,610	08	—	—	—	—
Aliasema, Kasarminkadun varrella .	53,555	33	53,555	33	—	—	—	—
Mittarit	191,264	95	191,264	95	—	—	—	—
Vaivaistalo	56,819	90	15,615	78	16,080	02	57,284	14
” Työlaitos	24,472	16	7,396	25	6,199	23	23,275	14
” Uusi houruinhuone	53,107	16	15,369	19	18,912	90	56,650	87
” Grejuksen haaraosasto	9,159	15	673	72	482	10	8,967	53
Vaivashoitohallituksen huoneisto	3,546	40	11	10	150	70	3,686	—
Kansakoulu, Pakaan	1,367	28	1,367	28	—	—	—	—
” Ratakatu 8	—	—	—	—	50,647	67	50,647	67
” Kallion 2 linja 8	4,105	56	4,105	56	—	—	—	—
” Kallion 4 linja 9	15,460	83	4,180	54	—	—	11,280	29
” Kallion 4 linja 13—15	—	—	—	—	93,581	37	93,581	37
” Kallion 5 linja 18	5,558	62	5,558	62	—	—	—	—
” Eläintarhanhuvila 7	—	—	—	—	4,771	19	4,771	19
” Tehtaankatu 15 ja 17	47,176	50	—	—	16,430	09	63,606	59
” Tunturilaakso	2,147	62	68	80	—	—	2,078	82
” Kansakoulukatu 2 ja 4	29,457	02	—	—	4,052	87	33,509	89
” Fredriksberg I	1,312	42	—	—	70	46	1,382	88
” Fredriksberg II	1,157	85	18	01	—	—	1,139	84
” Fredriksberg III	1,370	56	—	—	55	20	1,425	76
” Oikokatu 7	9,980	70	224	80	—	—	9,755	90
” Huopalahti	1,143	99	—	—	535	57	1,679	56
” Kasarminkatu. 2	913	50	913	50	—	—	—	—
” Kasarminkatu 21	21,970	53	—	—	7,605	90	29,576	43
” Lapinlahdenkatu 6	17,340	79	525	76	—	—	16,815	03
” Toukola	8,884	49	—	—	7,091	08	15,975	57
” Mariankatu 22	4,543	45	346	71	—	—	4,196	74
” Nikolainkatu 18	54,372	28	—	—	2,684	02	57,056	30
” Porthaninkatu	2,783	13	2,783	13	—	—	—	—
” Punavuorenkatu 10	3,317	94	—	—	141	16	3,459	10
” I. Roopertinkatu 11	8,463	01	—	—	484	35	8,947	36
” Tuusula	35,512	96	—	—	2,986	16	38,498	12
” Vallila	34,353	94	—	—	2,338	96	37,192	90
” Wladimirinkatu 34	—	—	—	—	2,177	14	2,177	14
” Harjukatu	3,002	54	3,002	54	—	—	—	—
Kansakoulunkanslia (Annankatu N:o 9)	3,452	98	—	—	1,034	77	4,487	75
” ruotsalainen	1,881	22	—	—	310	50	2,191	72
Siiros	1,496,082	64	591,622	28	281,147	48	1,185,607	84

*) Tänäkään vuonna ei Rakennustarkastaja ole antanut inventaariota.

	Saldo vuodelta 1909		Vuoden 1910 kuluessa				Saldo 31/12 1910	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	1,496,082	64	591,622	28	281,147	48	1,185,607	84
Kansakoulujen varastohuone	346	79	34	56	—	—	312	23
Furuhjelmin taulukokoelma	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
Satamakonttori	6,470	20	714	70	14	50	5,770	—
H:gin kaup.kirjasto	21,485	70	180	30	1,556	85	22,862	25
” kirjavarasto	93,500	—	2,500	—	7,000	—	98,000	—
” Tehtaank. haaraosasto	1,237	60	—	—	95	—	1,332	60
” kirjavarasto ”	350	—	—	—	—	—	350	—
” Hermannink. haaraosasto	1,752	10	7	35	30	15	1,774	90
” kirjavarasto	4,000	—	100	—	800	—	4,700	—
” Sörnäisten haaraosasto	1,554	75	13	10	139	25	1,680	90
” ” kirjav.	29,000	—	400	—	2,000	—	30,600	—
” Tuolön haaraosasto	1,652	85	—	—	93	—	1,745	85
” ” kirjavar.	9,000	—	100	—	900	—	9,800	—
Hesperian sairaala	6,987	47	91	85	57	—	6,952	62
Humaliston sn	17,254	45	932	40	3,891	65	20,213	70
Terveystoimilautakunta	23,699	09	272	75	3,028	10	26,454	44
Majoituslautakunta	686	96	172	40	128	48	643	04
Majoituskasarmi Suvilahdenkatu 4	—	—	—	—	14,482	85	14,482	85
Kunn. Työv. as. Kristiinankatu 16	72	40	7	30	—	—	65	10
” ” ” Hietaniemenk. 5—23	4,876	05	499	40	117	55	4,494	20
Kunnan työvälytoimisto	1,083	50	1	—	—	—	1,082	50
Vanhankaupungin mylly	300	—	50	50	1	50	251	—
Lihantarkastusasema	3,282	85	505	—	139	65	2,917	50
Laboratorio terv. tutkimuksia varten	11,739	80	—	—	395	—	12,134	80
Maistraatti	11,391	60	78	—	115	—	11,428	60
Marian sairaala	145,469	40	13,234	—	89,035	31	221,270	71
Ruumiinavaushuone	1,064	10	9	75	—	—	1,054	35
Petrolivalaistus	11,538	70	2,021	15	1,878	70	11,396	25
Tuberkelitautisten poliklinikka	2,292	70	339	66	1,267	53	3,220	57
Poliisikamari	150,882	43	34,506	75	27,315	30	143,690	98
Passitoimisto	1,983	75	—	—	1	50	1,985	25
Keskuspoliisi	19,321	95	2,523	60	22,981	95	39,780	30
Etsivä osasto	14,193	20	214	—	2,112	40	16,091	60
1:nen poliisivahtikonttori	2,833	85	54	50	53	—	2,832	35
2:nen ”	3,086	10	27	50	123	—	3,181	60
3:mas ”	2,656	30	8	—	23	—	2,671	30
4:jäs ”	4,935	50	61	—	147	—	5,021	50
Hermanninkaupungin poliisivahtik.)								
Siveellisyysosasto	3,043	45	75	95	36	45	3,003	95
Tiedonantotoimisto	4,073	43	93	15	242	40	4,222	68
Raatihuoneenarkisto	7,813	32	—	—	74	50	7,887	82
Erinäisiä varastoja raatihuoneella	4,936	55	238	—	331	25	5,029	80
Raastuvanoikeus	10,342	17	326	50	1,327	30	11,342	97
Seurahuone	3,110	—	—	—	—	—	3,110	—
Kaupunginvoudinkonttori	3,356	50	30	—	800	80	4,127	30
Kaupunginvaltuusto	24,120	85	—	—	320	—	24,440	85
Kaupunginasemaakavaatoimikunta	1,979	—	142	—	—	—	1,837	—
Rantamakasiini	3,835	40	409	45	82	30	3,508	25
Siirros	2,249,675	45	652,597	85	464,286	70	2,061,364	30

	Saldo vuodelta 1909		Vuoden 1910 kuluessa				Saldo 31/12 1910	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	2,249,675	45	652,597	85	464,286	70	2,061,364	30
Taksoituslautakunta	2,446	55	—	—	260	—	2,706	55
Liikennekonttori	7,249	10	2,287	—	546	20	5,508	30
Liikennekonttorin haaraos. warranttim.	216	—	53	—	—	—	163	—
” haaraosasto Länsirann.	4,765	20	644	—	779	—	4,900	20
” ” Kruunuvuorenk.	—	—	—	—	3,368	60	3,368	60
Pakkahuone	10,471	80	1,614	30	438	65	9,296	15
Pakkahuone Aleksanterinkadulla	—	—	—	—	83	—	83	—
Tarkastuspaviljonki (Liikennekonttori) .	949	25	15	—	5	—	939	25
Lavantautisten lisäsairaala Tunturilaaks	18,187	45	646	20	664	—	18,205	25
Kasvatuslaitos, Porvoon pitäjä (Lavers)	3,254	88	62	80	59	50	3,251	58
” Bromarvi, Bengtsår	29,221	57	1,101	95	6,199	80	34,319	42
” Vanhakylä	7,063	63	105	20	280	75	7,239	18
” Lohja	3,184	09	71	25	100	40	3,213	24
” Nummi	3,159	48	43	80	231	65	3,347	33
” Sipoo	3,496	91	272	76	238	30	3,462	45
” Wehkakoski, pikkulast.k.	1,082	15	45	50	107	50	1,144	15
” Wihti	1,494	35	—	—	437	45	1,931	80
” Vanaja	6,537	93	995	21	1,174	99	6,717	71
Kasvatuslautakunta	572	84	—	—	25	—	597	84
Vesijohto, Vanhassakaupungissa olevat rakennukset	16,943	07	16,943	07	—	—	—	—
” konttori	10,972	45	10,972	45	—	—	—	—
” puhelimet	666	—	666	—	—	—	—	—
” vesimittarit	224,800	—	224,800	—	—	—	—	—
” työpaja ja varasto aines- pihalla	45,345	75	45,345	75	—	—	—	—
Kasvivarasto Tehtaanpuiston ja Töölön puiston kasvihuoneissa ja taimistoissa	114,488	85	13,876	83	—	—	100,612	02
Tyttöjen ammattikoulu	17,051	37	2,557	43	2,808	25	17,302	19
Poikien ”	13,691	11	2,432	70	1,168	66	12,427	07
Yhteensä <i>Smc</i>	2,796,987	23	978,150	05	483,263	40	2,302,100	58

X. Arvopaperit.

Saldo vuodelta 1909 *Smc* 128,050: —
Lisäksi tulee 12 Helsingin Telefoniyhdistyksen osuustodistusta à *Smc* 150: — ” 1,800: —

Saldon joulukuun 31 p:nä 1910 muodostavat:

227 osaketta Helsingin Makasiinosakeyhtiössä à *Smc* 500: — . . . *Smc* 113,500: —
109 osuustodistusta Helsingin Telefoniyhdistyks. à ” 150: — . . . ” 16,350: — *Smc* 129,850: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Obligatsioonilaina	Alkuperäinen määrä	Saldo jouluk. 1 p:nä 1910	Kuoletus v. 1910	Saldo jouluk. 31 p:nä 1910	%	Eräänlyy
V. 1876 vesijohtolaina	1,500,000	985,600	38,200	947,400	5,0	1926
V. 1882 uutisrakennus- ja järjestelylaina	1,550,000	491,000	73,000	418,000	4,5	1915
V. 1892 obligatsioonilaina	4,500,000	4,115,500	33,000	4,082,500	4,5	1952
V. 1898 obligatsioonilaina	3,994,000	2,755,500	27,000	2,728,500	3,5	1953
V. 1900 obligatsioonilaina	3,000,000	2,841,000	21,000	2,820,000	4,0	1956
V. 1902 obligatsioonilaina	8,000,000	7,684,000	52,500	7,631,500	4,0	1958
V. 1909 obligatsioonilaina	16,096,000	16,096,000	80,480	16,015,520	4,5	1961
<i>Smk</i>	38,640,000	34,968,600	325,180	34,643,420	—	—

Vesijohto-obligatsioonilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin toukokuun 1 p:nä 1876 K. Senaatin suostumuksella toukokuun 17 p:ltä 1876 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 1,000	N:rot 1— 500	= <i>Smk</i> 500,000:—
B. à " 500	" 1—1,500	= " 750,000:—
C. à " 200	" 1—1,250	= " 250,000:—
3,250 kpl.		<i>Smk</i> 1,500,000:—

Korkoliput eräännyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta 5 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa *Smk* 25:—, 12: 50 ja 5:—.

Kuuletetaan 50 vuodessa, luettuna toukokuun 1 p:stä 1876. Korkolippujen vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssista ja siitä saatiin:

Kuittaamalla kaupungin sanotusta pankista toukok. 11 p:nä 1876 ottama laina . . .	<i>Smk</i> 1,100,000:—
Käteistä huhtikuun 19 p:nä 1877	" 150,000:—
" kesäkuun 27 " "	" 150,000:—
" joulukuun 12 " "	" 100,000:—
	<i>Smk</i> 1,500,000:—

Laina käytettiin berliniläisen Vesijohtoyhtiö Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesilaitoksen alkuperäistä kauppahintaa, joka oli	<i>Smk</i>	1,200,000: —
alennettiin osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella „		84,804: 55
joten siis maksettiin <i>Smk</i>		1,115,195: 45

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, käytön y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	<i>Smk</i>	81,924: 76	
Vuonna 1878	„	72,819: 33	
„ 1879	„	46,617: 66	
„ 1880	„	44,802: 75	
„ 1881	„	46,137: 79	<i>Smk</i> 292,302: 29
Korkoja, niistä vähennettyinä vesijohdon tulot vuosina 1876—81	„	92,502: 26	
			<i>Smk</i> 1,500,000: —

Uutisrakennus- ja järjestelylaina

otettiin erinäisiä uutisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin toukokuun 1 päivänä 1882 kolmeen sarjaan:

A. à <i>Smk</i> 3,000: —	N:rot 1—150	<i>Smk</i> 450,000: —
B. à „ 1,000: —	„ 1—700	„ 700,000: —
C. à „ 500: —	„ 1—800	„ 400,000: —
		<u>1,650 kpl. <i>Smk</i> 1,550,000: —</u>

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta $4\frac{1}{2}$ ‰, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 67: 50, 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa toukokuun 1 päivästä 1882 lukien. Korkolippujen vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan möi vähitellen Rahatoimikonttori keskimäärin 97,94 ‰
kurssista ja tuotti se *Smk* 1,518,073: 75

Lainavarat käytettiin:

Vuoden 1878 uutisrakennuslainan maksamiseen	„	200,000: —
Uuden muonamakasiinin teettämiseen venäläiselle sotaväelle	„	400,000: —
Vanhankaupungin myllyn uudestirakentamiseen	„	45,000: —
Kunnallisen sairaalan rakentamiseen	„	257,700: —
Vanhan venäl. muonamakasiinin sisustamiseen tulli- ja pakkahuon. „	„	33,000: —
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	„	196,323: 22
Siirros <i>Smk</i>		1,132,023: 22

	Siirros	<i>Smk</i> 1,132,023: 22
Kanavaverkon laajentamiseen	"	100,000: —
Vesijohdon	"	50,000: —
Erinäisten lahjoitettujen rahastojen takaisin maksamiseen, jotka kaupunki oli lainannut	"	180,812: —
Rautatien kiveämiseen	"	50,000: —
Realikoulun talon piirustuksiin	"	2,300: —

Lainakustannuksia:

Obligatsionien valmistaminen	<i>Smk</i> 1,837: 68	
Ilmoituksia ja sekalaisia kustannuksia	" 1,100: 85	" 2,938: 53
		<i>Smk</i> 1,518,073: 75
Pääomanalennus		" 31,926: 25
	Yhteensä	<i>Smk</i> 1,550,000: —

Vuoden 1892 obligatsionilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laiturij- ja kanavaraken-
nuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin maaliskuun 26 p:nä 1892 antamalla
suostumuksella. Jaettiin toukokuun 1 p:nä 1892 kolmeen sarjaan:

A. à	<i>Smk</i> 5,000 = Kr. 3,600	N:rot 1— 400	<i>Smk</i> 2,000,000: —
B. à	" 1,000 = " 720	" 1—1,500	" 1,500,000: —
C. à	" 500 = " 360	" 1—2,000	" 1,000,000: —
		3,900 kpl.	<i>Smk</i> 4,500,000: —

Korkoliput erääntyvät toukokuun 1 p:nä ja marraskuun 1 p:nä. Arpominen
vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa
lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa
Suomen Yhdyspankin ja Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta
varten kaikki konttorit sekä Ruotsin rahassa, kurssista 72 Kr. = 100 Smk, Skandi-
naviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Gööteporin konttorit. Korkokanta
4½ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50
(Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuoletetaan 60 vuoden kuluessa lukien toukokuun 1 p:stä 1892; touko-
kuun 1 p:stä 1902 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumis-
aika on 15 vuotta, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjois-
maiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin, ollen kurssi
93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000: —.

Lainavarat on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Kaivopuistonalueen lunastus	<i>Smc</i> 287,000: —	
Sikal. rakennusten korjaus	” 13,000: —	
Viemärikanava It. Kaivopuistoon	” 9,469: 76	<i>Smc</i> 309,469: 76
Länsirannan kauppahallien rakentaminen	” 210,000: —	
Vanhan muonamakasiinin sisustaminen tulli- ja pakkahuoneeksi	” 47,000: —	
Talon rakentaminen palolaitokselle	” 294,000: —	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon ja työlaitoksen rakentaminen	” 135,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairaalaan ja Vaivaistalon houreinhoito- rakennus	” 7,066: 90	” 693,560: —
Vesijohto It. Kaivopuistoon	” 46,809: 66	
” Munkkisaareen	” 21,663: 36	
” Lapinlahden sairaalaan	” 11,510: 57	
” Sörnäisiin	” 10,315: 98	
” lääninvankilaan	” 15,880: 23	
” Harjun huvilaan	” 6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna 1887	” 19,225: 78	
” ” ” 1888	” 104,356: 05	
” ” ” 1889	” 181,165: 59	
” ” ” 1890	” 425,127: 55	
” ” ” 1891	” 74,638: 80	
” ” ” 1895	” 22,064: 24	
” ” ” 1896	” 7,601: 69	
” ” ” 1897	” 99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vanhankaupungin vedennostolaitokseen	” 178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet	” 239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen	” 36,704: 51	” 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus	” 288,355: 52	
Sataman syventäminen anotun laiturin kohdalta	” 14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna 1894	” 761,960: —	
” ” ” 1895	” 417,590: 03	
” ” ” 1896	” 70,195: 93	
Katajanokan ” ” 1897	” 84,600: —	
” ” ” 1898	” 40,460: 65	” 1,677,488: 32

Lainakustannukset:

Obligatsioonien valmistaminen	” 3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	” 687: 55	” 4,481: 92
		<i>Smc</i> 4,185,000: —
Pääomanalennus		” 315,000: —
		<i>Smc</i> 4,500,000: —

Vuoden 1898 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston huhtik. 5 p:nä 1897 tekemän ja K. Senaatin elok. 4 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsioonien ostoa, Katajanokan laituri- ja kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamista sekä mahdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin helmikuun 1 p:nä 1898 yhteensä 7 miljoonaan Suomen markkaan, josta määrästä kuitenkin vain 3,994,000 markkaa on laskettu liikkeeseen.

Tästä määrästä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000: —, joten nykyään on liikkeessä 3 miljoonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à	Smk 5,000 =	Rmk 4,050 =	Kr. 3,600	N:rot 1—	180	Smk 900,000: —
B. à	„ 2,000 =	„ 1,620 =	„ 1,440	„ 1—	450	„ 900,000: —
C. à	„ 1,000 =	„ 810 =	„ 720	„ 1—	600	„ 600,000: —
D. à	„ 500 =	„ 450 =	„ 360	„ 1—	1,200	„ 600,000: —
<hr/>						2,430 kpl. Smk 3,000,000: —
Peruutettuja ja mitättömiä obligatsioneja						„ 994,000: —
<hr/>						Smk 3,994,000: —

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkokanta $3\frac{1}{2}$ %/o, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35: — (Rmk 28: 35, Kr. 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; helmik. 1 p:stä 1908 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 vuotta, korkolippujen 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljoonaa markkaa konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & Co, Berlini ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, $9\frac{1}{2}$ %/o hinnasta, mikä vastaa Smk 2,835,000: —
jota paitsi konsortio vuonna 1899, sopimuksen mukaan heinäk. 25 p:ltä s. v., vielä

otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa 87: 40 kurssista „ 868,756: —
joten laina tähän saakka on tuottanut Smk 3,703,756: —

Alkuaan 7,000,000 markaksi määrätystä lainasta on kaupunginrahastossa myymättä Smk 3,000,000: —

josta kuitenkin on vähennettävä vuosien 1899—1910 kuoletukset „ 271,500: —

Myyttämiä obligatsioneja Smk 2,728,500: —

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Kumtähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus	<i>Smk</i>	500,000: —
Aleksanterink. talon N:o 22 ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnallisten sairaalain rakentaminen	"	500,000: —
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppahinnan suoritus	"	60,000: —
N. s. Lastenkodon osto ja sen sisustaminen kansakouluksi	"	100,000: —
Lisärakennuksia Marian sairaalaan	"	100,000: —
Sofiakadun talon N:o 3 osto	"	250,000: —

Vesijohtotöitä: *)

Vesijohdon laajennus vuosina 1897—1901	<i>Smk</i>	418,169: 78
Vesisäiliön lisärakennus	"	80,000: —
	"	498,169: 78

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:

Laituritöitä	<i>Smk</i>	587,235: 06
Tulli- ja pakkahuone	"	670,000: —
Uusi pavi'jonki Marian sairaalaan	"	175,000: —
Nikolainkadun kansakoulutalo	"	234,500: —
	<i>Smk</i>	3,674,904: 84

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smk</i>	7,652: 50
Saksan valtakuntaleima	"	19,577: 77
Sekalaisia kuluja	"	1,620: 89
	"	28,851: 16
	<i>Smk</i>	3,703,756: —
Pääomanalennus vuonna 1898	<i>Smk</i>	165,000: —
" " 1899	"	125,244: —
	"	290,244: —
	<i>Smk</i>	3,994,000: —

Vuoden 1900 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston tammik. 16 p:nä 1900 tekemän ja K. Senaatin saman kuukauden 25 p:nä vahvistaman päätöksen mukaan, kaasutehtaan lunastamista, erinäisiä uutisrakennuksia sekä 1898 vuoden $3\frac{1}{2}\%$ lainan yhden sarjan peruuttamista varten. Laina päätettiin helmikuun 1 p:nä 1900 neljässä sarjassa:

A. à	<i>Smk</i>	5,000 = Rmk	4,050 = Kr.	3,600	N:rot	1—180	<i>Smk</i>	900,000
B. à	"	2,000 = "	1,620 = "	1,440	"	181—630	"	900,000
C. à	"	1,000 = "	810 = "	720	"	631—1,230	"	600,000
D. à	"	500 = "	405 = "	360	"	1,231—2,430	"	600,000
						Kpl. 2,430	<i>Smk</i>	3,000,000

*) Lokak. 5 p. 1897 myönnetty määrärahaa Smk 700,000: —.

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen toimitetaan helmikuussa elok. 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa kurssista 100 Smk = 81 Rmk Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkokanta 4 $\frac{0}{0}$, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 100 (Rmk 81: —, Kr. 72: —), Smk 40 (Rmk 32: 40, Kr. 28: 80), Smk 20 (Rmk 16: 20, Kr. 14: 40), Smk 10 (Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä helmik. 1 p:stä 1910 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika 15 vuotta ja korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti tammik. 17 p:nä 1900 hankkiakseen konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berlini, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraaviin kurssiin:

92 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ kahdesta miljoonasta Suomen markasta	Smk	1,850,000: —
94 $\frac{0}{0}$ yhdestä miljoonasta Suomen markasta	„	940,000: —
		<u>Smk 2,790,000: —</u>

Lainasta on käytetty:

Kaasutehtaan ostoon	Smk	1,400,000: —
1898 vuoden 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ obl.lainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000 Smk, kurssi 87: 40	„	868,756: —
Uuden paviljongin rakentamiseen Mariansairaalaan	„	125,000: —
Makasiininrannan tonttien 1—12 lunastamiseen	„	200,000: —
Katajanokan laituritöihin	„	170,761: 48

Lainakustannuksia:

Obligatsionien valmistaminen ja lähetys	Smk	4,912: 60
Saksan valtakuntaleima	„	19,679: 77
Sekalaisia kustannuksia	„	890: 15
		<u>Smk 2,790,000: —</u>
Pääomanalennus	„	210,000: —
		<u>Smk 3,000,000: —</u>

Vuoden 1902 obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston kesäk. 17 p:nä 1902 tekemän ja Keis. Senaatin syysk. 10 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan, erinäisten lainavaroista otettavien kustannusten suorittamiseksi Katajanokan laituritöitä ja tavaravajoja, Seurahuoneen ja Vuorimiehenkadun talon N:o 6 ostoja, vaivaistalon sairaalan ja Vallilan kansakoulutalon rakentamista sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina päätettiin jouluk. 1 p:nä 1902 appointseihin N:rot 1—16,000, kukin määrältään Smk 500 = Frcs 500 = Rmk 405 = Kr. 360, eli yhteensä Smk 8,000,000. Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$. Arpominen vuosittain kesäkuussa

joulukuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie, Berliini, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o, Hampuri, Ranskan rahassa, kurssista 100 Smk = 100 Fres, Basler Handelsbank, Baseli, sekä erinäiset ranskalaiset pankit, joista erityisesti ilmoitetaan, Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma. Korkokanta 4 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 10 (Fres 10, Rmk 8:10, Kr. 7:20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1958; kuoletusmäärää saa lisätä jouluk. 1 p:stä 1912 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 vuotta, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen marrask. 5 p:nä 1902 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berliinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95,10 % kurssista, joten siitä saatiin *Smc* 7,608,000:—
Maksettu voitto-osuus ” 15,264:15
Smc 7,623,264:15

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1910 käytetty seuraavat määrät:

Seurahuoneen osto	<i>Smc</i>	800,000:—	
Hietalahdentorin kauppahallit	”	125,000:—	
Kasarmintorin s:n	”	175,000:—	
Vuorimiehenkadun talon N:o 6 osto	”	207,000:—	
Vallilan kansakoulu	”	239,500:—	
Työ- ja vaivaistalon sairaala	”	75,000:—	

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:

Laiturityöt	<i>Smc</i>	697,003:46	
Tavaravajat	”	200,000:—	<i>Smc</i> 897,003:46
Vesijohdon laajennus 1902/03	”	316,224:23	
S:n s:n 1904	”	114,827:44	
S:n s:n 1905	”	142,159:57	
S:n s:n 1906	”	139,568:51	
S:n s:n 1907	”	380,050:—	
S:n s:n 1908	”	460,772:33	
S:n s:n 1910	”	41,515:04	” 1,595,117:12
Kunnan työväenasunnat	”	693,750:—	
Sähkölaitos	”	2,500,000:—	

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smc</i>	7,470:47	
Väliaikaiset kuitit	”	1,040:11	
Sekalaisia kustannuksia	”	1,132:99	” 9,643:57
			Sijiros <i>Smc</i> 7,317,014:15

	Siirros <i>Smk</i> 7,317,014: 15
„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut:	
Kunnan työväenasuntojen rakentamiseen	„ 306,250: —
	<i>Smk</i> 7,623,264: 15
Pääomanalennus	<i>Smk</i> 392,000: —
Vähennetään maksettu voitto-osuus	„ 15,264: 15
	„ 376,735: 85
	<i>Smk</i> 8,000,000: —

Vuoden 1909 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 p:nä 1908 tekemän ja Keis. Senaatin helmik. 9 p:nä 1909 vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten lainavaroista maksettavien kunnan sairas- ja vaivahoidolle tarpeellisten uutisrakennusten kustannusten suorittamista, kaupungin omien teknillisten laitosten perustamista ja laajentamista, kaupungin alueen laajentamista sekä aikaisempien lyhyeksi maksuajaksi otettujen lainojen takaisinmaksamista varten. Laina päätettiin toukok. 1 p:nä 1909 appointseihin N:rolla 1—6,400, kukin määrältään Smk 2,515 = Rmk 2,040 = £ 100: — = Kr. 1,810, eli yhteensä Smk 16,096,000. Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Kuoletus tapahtuu takaisinostamalla tai arpomalla, joka toimitetaan marrask. 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Suomen rahassa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten ja Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, Hampurissa Saksan rahassa Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, Lontoossa Englannin rahassa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Ruotsin rahassa Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland. Korkokanta $4\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 56: 59 (Rmk 45: 90, £ 2: 5: —, Kr. 40: 73).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1961; kuoletusmäärää saa lisätä toukok. 1 p:stä 1919. Obligatsioonien vanhentumisaika 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen huhtik. 17 p:nä 1909 päätetyllä sopimuksella konsortsio, johon kuuluivat Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland, Tukholma, Vereinsbank in Hamburg, Hampuri, Privatbanken i Helsingfors ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsinki, 89 % kurssista, joten siitä saatiin Smk 14,325,440: —.

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1910 käytetty seuraavat määrät:

Marian sairaalan laajennus	<i>Smk</i> 600,000: —
Ainespihan kaasukello	„ 260,000: —
Kaasulaitoksen kehäjohto	„ 1,044,000: —
Uusi kaasulaitos	„ 3,300,000: —
Sähkölaitos	„ 950,000: —
Uusi työ- ja vaivaistalo	„ 1,200,000: —
Oulunkylän kartanon osto	„ 500,000: —
	<i>Siirros Smk</i> 7,854,000: —

		Siirros	<i>Smc</i>	7,854,000: —
Vilhonkadun kolmen tontin lunastus		"		1,077,000: —
Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus		"		360,000: —
Uutisrakennuksia vesijohdon alueella Vanhassakaupungissa		"		255,500: —
Vesijohdon laajennus 1909	<i>Smc</i>		1,093,330: 08	
" " 1910	"		260,834: 33	" 1,354,164: 41

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen	<i>Smc</i>	4,183: 82	
Lähetyskustannuksia y. m.	"	3,966: 89	" 8,150: 71
			<i>Smc</i> 10,908,815: 12

„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut seuraaviin tarkoituksiin:

Uusi työ- ja vaivaistalo	<i>Smc</i>	500,000: —	
Vesijohdon laajentaminen	"	393,050: —	
	<i>Smc</i>	893,050: —	
Vastedes määrättäviin tarkoituksiin	"	2,523,574: 88	" 3,416,624: 88
			<i>Smc</i> 14,325,440: —
Pääomanalennus	"	1,770,560: —	" 16,096,000: —
			<i>Smc</i> 16,096,000: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1901—1910 seuraaviin määrin:

Vuonna 1901	<i>Smc</i>	12,525,100: —	Vuonna 1906	<i>Smc</i>	19,550,400: —
" 1902	"	12,388,800: —	" 1907	"	19,334,000: —
" 1903	"	20,206,700: —	" 1908	"	19,108,900: —
" 1904	"	20,016,700: —	" 1909	"	34,968,600: —
" 1905	"	19,757,800: —	" 1910	"	34,643,420: —

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjoitusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1910.

Kaupungin lahjoitusrahastojen pääomamäärään, joka 1910 vuoden alussa oli	Smc. 3,345,121: 02
on vuoden kuluessa tullut lisäksi tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumbergin testamenttirahasto	Smc. 4,970: 93
konkurssiosinko Viola Levinin rahastoon	" 599: 21
Helsingin säästöpankin takaisinmaksamia stipendirahoja	" 88: 62
korkosäästöjä	" 63,878: 07
	" 69,536: 83
	Smc. 3,414,657: 85
Poistuu rahasto XLIII, jonka varat on maksettu Bertha-Maria kodin yhdistykselle	" 31,692: 39
Pääomasaldo joulukuun 31 p:nä on	Smc. 3,382,965: 46
Kasvaneita korkoja	" 138,103: 18
	Yhteensä Smc. 3,521,068: 64

Viimeisinä kymmenenä vuotena ovat rahastojen pääomamäärät olleet:

Vuonna 1900 Smc. 1,908,717: 79	Vuonna 1905 Smc. 2,584,142: 46
" 1901 " 2,083,915: 20	" 1906 " 2,781,842: 57
" 1902 " 2,112,433: 23	" 1907 " 2,901,613: 89
" 1903 " 2,315,456: 83	" 1908 " 3,226,241: 32
" 1904 " 2,551,797: 95	" 1909 " 3,345,121: 02

Rahastojen varojen sijoitus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulukosta.

Rahasto	Kiinteistötili.	Saldo tammik. 1 p:nä	Saldo jouluk. 31 p:nä
XX	Mariankadun talo N:o 22 korttelissa Metsäkarju	40,000,—	40,000,—

		Velkakirjojen tili.		
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 $\frac{0}{10}$	2,290,600	—	1,881,100
	” ” ” 5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	477,300	—	455,300
	” ” ” 5 $\frac{0}{10}$	313,000	—	311,500
		3,080,900	—	
	Maksetut lainat N:rot 65, 68, 78 ja 107 Smk. 489,500: —			
	Maksettu lainoista N:rot 15, 82—88, 91 ja 101 ” 23,500: —	513,000	—	
		2,567,900	—	
	Annettu laina N:o 108 ja lisää N:oon 107	80,000	—	2,647,900
		Obligationsitili.		
XVI	Preuss. 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ kons. obl. nim. Rmk 2,300: —	3,088	86	3,088 86
XXIII	Venäl.-Holl. 5 $\frac{0}{10}$ kons. obl. nim. Rpl 720: —	2,995	20	2,995 20
XXX LIX	Helsingin kaup. 5 $\frac{0}{10}$ laina v. 1876, nim. Smk 21,000: —	21,000	—	20,500
XXX LIX	Helsingin kaup. 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ laina v. 1882, nim. Smk 1,500: — (1,400: —)	1,400	—	1,400
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5 $\frac{0}{10}$ obl., nim. Smk 17,000: —	16,480	—	16,480
		44,964	06	
	Arvottu: Helsingin kaupungin 5 $\frac{0}{10}$ obligat- sioni	500	—	44,464 06
		Osaketili.		
XIV	Suomen Yhdyspankin, 28 kpl. (31)	4,675	—	5,275
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teol- lisuutta varten, 444 kpl.	133,200	—	133,200
	5 s:n	2,125	—	2,125
XLI	97 s:n	—	—	38,808 75
	Helsingin Makasiinosakeyhtiön, 113 kpl	56,500	—	56,500
		196,500	—	
	Lisäksi tulee:			
	3 Yhdyspankin osaketta . . . Smk. 600: —			
	97 Pohjoismaiden Osakepan- kin osaketta ” 38,808: 75	39,408	75	235,908 75
		Pankkitili.		
	Privatbanken i Helsingfors, säästökassatilillä	48,235	49	502,161 85

Yhteenveto:			
Kiinteistö	40,000	—	40,000 —
Velkakirjat	3,080,900	—	2,647,900 —
Obligatsioonit	44,964	06	44,464 06
Osakkeet	196,500	—	235,908 75
Pankkitili	48,235	49	502,161 85
	<i>Smk</i>	3,410,599 55	3,470,434 66
Korkoja, maksamattomia	53,516	69	41,147 68
Kassa	36,375	92	9,486 30
	<i>Yhteensä Smk</i>	3,500,492 16	3,521,068 64

Vuoden korkotulot, kaikkiaan Smk 204,198:88, jakaantuvat seuraavasti:

Mariankadun talo N:o 22	—	—	3,530 75
Preuss. 3 $\frac{1}{2}$ % kons. obl.		99 34	
Venäl.-Holl. 5 % s:n		139 80	
Helsingin kaup. 5 % obl.		1,037 50	
" " 4 $\frac{1}{2}$ % obl.		67 50	
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.		850 —	2,194 14
Yhdyspankin osakkeet		280 —	
Pohjoismaiden Osakepankin osakkeet		11,225 —	
Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeet.		4,520 —	16,025 —
Velkakirjat	166,829	05	
Talletuskorko	10,105	56	
Säästökassakorko	5,061	85	
Juoksevan tilin korko	373	42	
Karttuvan talletustilin korko	79	11	182,448 99
	<i>Smk</i>	—	204,198 88

mikä vastaa kiinteistöistä 8,82 %, obligatsioneista 4,88 %, osakkeista 8,15 % sekä velkakirjoista ja pankkitilistä 5,92 %. Kaikkien rahastojen korkokanta, mikäli ne eivät ole erikseen sijoitetut, on 6,032 %.

Vuoden kuluessa on rahastojen korkovaroista maksettu:

kaupungille vaivaishoitoa varten	<i>Smc</i>	8,946: 30	
” kunnallista sairaalaa varten	”	756: 60	
” kansakouluja varten	”	10,054: —	
” lastentarhoja ”	”	19,488: 77	
” „Turvikin“ ja „Turstenin“ kunnos-			
sapitoon	”	9,187: 40	
” talonkorjaukseen	”	1,245: 09	<i>Smc</i> 49,678: 16
apurahoiksi varattomille	”	14,945: 04	
varattomien synnyttäjien ylläpitoon	”	6,053: —	
eläkkeiksi kuolleiden poliisikonstaapelien les-			
kille ja lapsille	”	3,105: —	
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin voimassa			
pitoon	”	846: 90	
apurahoiksi varattomille kansakoululapsille	”	13,347: 50	
lasten työlaitosten voimassa pitoon	”	15,445: 85	
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan voimassa			
pitoon	”	3,743: 14	
Mariayhdistyksen iäkkäitten palvelijattarien			
kodin voimassa pitoon	”	2,518: 05	
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	”	6,153: 37	
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	”	1,526: 25	
„Maitopisara“ yhdistykselle	”	302: 25	
„Toipumakoti“ yhdistykselle	”	907: 95	
myötäjäisiä ja myötäjäiskirjojen korkoja kansa-			
kouluista päässeille oppilaille	”	4,771: 18	
lahjapalkkioita kunnollisille palvelijoille	”	600: —	
stipendejä koulunoppilaille	”	9,343: 35	
matkarahoiksi	”	3,000: —	
kansakoulunoppilasten kesäsiirtoloita y. m.			
varten	”	605: 30	” 87,214: 13
legaatteja ja eläkkeitä	”		20,081: 51
sekalaisia menoja	”		200: —
Bertha-Maria kodin yhdistykselle	”		501: 63
sekä pääomaa mainitulle yhdistykselle	”		31,692: 39
		<u>Yhteensä</u>	<u><i>Smc</i> 189,367: 82</u>

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjoituskirjojen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilölle, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjoittajien määräämiin tarkoituksiin:

	Pääoma jouluk. 31 p:nä 1910	
<i>Helena Kristina Åkermanin rahasto</i> turvattominen naisten kodin perustamista varten	Fmk 21,980: 62	Vaivahoitohallitus määrää milloin rahastoa ruvetaan käyttämään.
<i>Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto</i> „	1,824: 26	} Kasvuutetaan toistaiseksi.
<i>Ukkokotia varten lahjoitettuja rahastoja</i> „	273,447: 85	
<i>Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto</i> <i>Viaporin suomalaista kansakoulua varten</i> „	335: 90	
<i>Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamiseksi Suomeen</i> . . „	33,337: 25	

Rahastojen tulot ja menot vuoden kuluessa sekä niiden tila vuoden vaihteessa näkyvät tarkemmin seuraavilla sivuilla olevasta taulukosta.

Helsingissä tammikuulla 1911.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1909		Vuoden 1910				Siirtosumma vuoteen 1911	
			Tulot		Menot			
		7 ^ä	7 ^ä	7 ^ä	7 ^ä	7 ^ä	7 ^ä	
I. Vaivashoidon hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Joh. Sederholmin perillisten rahasto</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchin rahasto . . .</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstamin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jakob Daniel Weckströmin rahasto</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Suomen Vapaamuurariosastojen rah.</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Kansalaiskassan rahasto</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingin kirkon köyhäinkass. rah.</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Viaporin koulu-, köyhäinhoito- ja työhuonelaitoksen rahasto</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholmin rahasto</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forsellesin rahasto . .</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergin rahasto</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströmin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:n rahasto</i>	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
<i>H. K. M. Nikolai I:n ja hänen puolisonsa rahasto</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulinin rahasto</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholmin rahasto</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nyströmin rahasto</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
korko	8,946	30	8,915	83	—	—	8,915	83
maksettu kaupunginrahastoon . .	—	—	—	—	8,946	30	—	—
II. Kuumesairaalan hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>H. K. K. Nikolai Aleksandrovitschin rahasto</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffin rahasto</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
korko	756	60	754	05	—	—	754	05
maksettu kaupunginrahastoon . .	—	—	—	—	756	60	—	—
III. Kansakoulujen hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoul. vart.</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Helsingin Tanssiseuran rahasto . .</i>	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
<i>Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto .</i>	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	4,606	30	4,590	50	—	—	4,590	50
maksettu kaupunginrahastoon . .	—	—	—	—	4,606	30	—	—
Siirros	250,709	20	14,260	38	14,309	20	250,660	38

Siirros	250,709 20	14,260 38	14,309 20	250,660 38
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkoitusta ei ole määrätty.				
<i>Carl Gustaf Hanellin rahasto</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
korko	314 75	313 70	— —	313 70
<i>Gustava Katarina Brobergin rahasto</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoffin rahasto</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottiliana Palmbladın rahasto</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelinin rahasto</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Matheizenin rahasto</i>	9,100 —	— —	— —	9,100 —
<i>Kristina Othmanin rahasto</i>	159 42	— —	— —	159 42
korko	877 65	874 70	— —	874 70
Maksettu yhdeksälle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto)	— —	— —	314 75	— —
Maksettu varattomille naisille apurahoina	— —	— —	877 65	— —
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkoituksia varten.				
<i>Wilhelm Elgin rahasto pour les pauvres honteux</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	623 45	621 30	— —	621 30
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	— —	— —	623 45	— —
<i>Carl Sierckenin rahasto</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
korko	169 45	168 90	— —	168 90
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	169 45	— —
<i>Elsa Maria Lampan rahasto</i>	12,800 —	— —	— —	12,950 —
korko	615 70	772 15	— —	622 15
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	615 70	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin rahast.</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
korko	677 90	675 60	— —	675 60
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	677 90	— —
<i>Alexandran avustusrahasto</i>	5,308 96	— —	— —	5,429 21
korko	200 —	320 25	— —	200 —
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergin rahasto</i>	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	60 55	60 35	— —	60 35
Siirros	317,357 61	18,067 33	17,788 10	317,576 29

Siirros	317,357 61	18,067 33	17,788 10	317,576 29
Maksettu varattomalle kauppiaan- leskelle	— —	— —	60 55	— —
<i>Adolf Fredrik Sierckin</i> rahasto	7,000 —	— —	— —	7,000 —
korko	423 70	422 25	— —	422 25
Maksettu seitsemänä eri apurahana varattomille naisille	— —	— —	423 70	— —
VI. I. P. Chrogeliuksen lastentalo- laitoksen rahasto	2,300 —	— —	— —	2,300 —
korko	139 20	138 75	— —	138 75
Maksettu Rouvasväenyhdistyk- selle	— —	— —	139 20	— —
VII. Kansakoulujen vaatetusrahastot.				
<i>J. H. Lindroosin</i> rahasto	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>J. E. Ollonqvistin</i> rahasto	12,000 —	— —	— —	12,000 —
<i>Pienempien kauppaporvarien yhdis- tyksen</i> rahasto	4,500 —	— —	— —	4,500 —
<i>Cronstedtin, Gutofskyn ja Nybergin</i> <i>rahasto</i>	2,900 —	— —	— —	2,900 —
korko	2,384 80	2,376 70	— —	2,376 70
Maksettu kansakoulujen talouden- hoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käytettäväksi	— —	— —	2,384 80	— —
VIII. Hedvig Arnellin rahasto .	18,300 —	— —	— —	18,300 —
korko	1,107 70	1,103 90	— —	1,103 90
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	— —	— —	707 70	— —
Maksettu uskolliselle palvelijatta- relle Wilhelmina Backströmille.	— —	— —	400 —	— —
X. Kansakoulujen stipendirahastot.				
<i>Helsingin säästöpankin</i> rahasto	8,800 —	— —	— —	9,100 —
<i>Helsingin Anniskeluosakeyhtiön</i> ra- <i>hasto</i>	17,000 —	— —	— —	17,000 —
<i>H. K. M. Aleksanteri II:n stipendi- rahasto</i>	30,000 —	— —	— —	30,000 —
Siirros	444,213 01	22,108 93	21,904 05	444,717 89

Siirros	444,213 01	22,108 93	21,904 05	444,717 89
Takaisinannettuja säästöönpanoja	— —	88 62	— —	— —
korkoja	3,314 25	3,365 95	— —	3,318 82
Talletettu säästöpankkiin stipen- deiksi kansakoulunoppilaille	— —	— —	3,150 —	— —
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahast.	41,600 —	— —	— —	41,600 —
korko	2,518 05	2,509 40	— —	2,509 40
Maksettu Mariayhdistykselle	— —	— —	2,518 05	— —
XII. Kunnollisen palvelusväen pal- kitsemisrahasto	10,200 —	— —	— —	10,300 —
korko	699 47	615 30	— —	614 77
Talletettu säästöpankkikirjalla yh- dellettoista palvelijalle	— —	— —	600 —	— —
XIII. Helsingin Anniskeluosakeyh- tiön stipendirahasto alempia käsityö- läiskouluja varten	3,000 —	— —	— —	3,000 —
korko	193 35	180 95	— —	180 95
Maksettu stipendeinä	— —	— —	193 35	— —
XIV. Anna Sara Arosinin testa- menttirahasto	78,300 —	— —	— —	79,000 —
korko	4,016 64	4,721 20	— —	4,153 84
Myyty osakkeenkirj. oikeus	— —	16 —	— —	— —
Maksettu elinkautisia 100 markan apurahoja varattomille naimatto- mille naisille	— —	— —	3,900 —	— —
XV. I. A. I. Pippingskiöldin rahasto	100,000 —	— —	— —	100,000 —
korko	6,053 —	6,032 20	— —	6,032 20
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle	— —	— —	6,053 —	— —
Siirros	694,107 77	39,638 55	38,318 45	695,427 87

Siirros	694,107 77	39,638 55	38,318 45	695,427 87
XVI. Axel Fredrik Laurellin stipendirahasto	3,088 86	— —	— —	3,088 86
korko	100 28	99 34	— —	99 62
Maksettu Läroverket för gossar och flickor oppilaitokselle	— —	— —	50 —	— —
Maksettu Nya sv. läroverketille	— —	— —	50 —	— —
XVII. Carl Rosengrenin rahasto	18,000 —	— —	— —	18,000 —
korko	1,091 48	1,085 80	— —	1,177 28
Maksettu alempiin kansakouluihin stipendeinä	— —	— —	1,000 —	— —
XVIII. Helsingin iltakoulun rahasto	20,200 —	— —	— —	20,400 —
korko	1,004 35	1,218 50	— —	1,022 85
Maksettu Taideteollisuusyhdistykselle	— —	— —	1,000 —	— —
XIX. Alexandra Kiseleffin rahasto	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	605 30	603 25	— —	603 25
Maksettu kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldanille	— —	— —	605 30	— —
XX. Maria Charlotta Olanderin rahasto	111,000 —	— —	— —	111,000 —
korko	7,398 46	4,282 85	— —	7,813 60
Tuloja kiinteistöstä	— —	3,530 75	— —	— —
Maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	— —	— —	6,153 37	— —
Maksettu kaupunginrahastoon	— —	— —	1,245 09	— —
XXI. Senaattorinrouva Julie Thilénin rahasto	255,700 —	— —	— —	255,700 —
korko	18,070 90	18,489 45	— —	18,489 45
Maksettu Työmajayhdistykselle	— —	— —	14,537 90	— —
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille siellä jaettavaksi apurahoina varattomille naisille	— —	— —	3,533 —	— —
Siirros	1,140,367 40	68,948 49	66,493 11	1,142,822 78

	Siirros	1,140,367 40	68,948 49	66,493 11	1,142,822 78
XXII. Silfvius-puolisojen lahjoitusrahasto		90,000 —	— —	— —	90,000 —
korko		5,447 70	5,429 —	— —	5,429 —
Maksettu kaupunginrahastoon		— —	— —	5,447 70	— —
XXIII. Fr. J. von Beckerin rahasto		430,500 —	— —	— —	448,800 —
korko		7,882 33	25,927 75	— —	7,870 08
Maksettu eläkkeinä Kirjailija H. von Beckerille ja neiti Augusta von Beckerille sekä vuokrarahoina		— —	— —	7,640 —	— —
XXIV. Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomia äitejä ja lapsia varten		27,000 —	— —	— —	28,000 —
korko		672 14	1,628 70	— —	800 84
Maksettu rouva M. Thölgrenille		— —	— —	500 —	— —
XXV. Kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskien ja lasten avustusrahasto		155,600 —	— —	— —	161,200 —
korko		3,346 51	9,386 10	— —	4,027 61
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskille ja lapsille eläkkeinä yhteensä		— —	— —	3,105 —	— —
XXVI. Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjoitusrahasto		11,755 55	— —	— —	11,755 55
korko		— —	709 10	— —	709 10
XXVII. Lina Borgströmin lahjoitusrahastot.					
<i>Kansakoululasten ravitsemisrahasto</i>		15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko		907 95	904 80	— —	904 80
<i>Pauvres honteuxin rahasto</i>		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		302 65	301 60	— —	301 60
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle		— —	— —	302 65	— —
Maksettu Lasten työmajayhdistykselle		— —	— —	907 95	— —
	Siirros	1,893,782 23	113,235 54	84,396 41	1,922,621 36

Siirros	1,893,782 23	113,235 54	84,396 41	1,922,621 36
XXVIII. Emilia Olivia Gustavsonin rahasto	27,200 —	— —	— —	27,500 —
korko	111 16	1,640 75	— —	51 91
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille	— —	— —	1,400 —	— —
XXIX. H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan voimassa pitämistä varten	12,190 —	— —	— —	12,200 —
korko	716 65	735 30	— —	725 30
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	— —	— —	716 65	— —
XXX. Aurora Demidoffin myötäjäsrahasto.				
Pääoma	203,147 43	— —	— —	210,006 48
Maksamattomia myötäjäisiä	41,500 —	— —	— —	44,428 55
S:n myötäjäsikirjojen korkoja	1,514 41	— —	— —	1,660 13
korot	— —	14,704 50	— —	— —
Maksettu myötäjäisiä	— —	— —	3,071 45	— —
S:n myötäjäsikirjojen korkoja	— —	— —	1,699 73	— —
XXXI. Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto	1,720 51	— —	— —	1,824 26
korot	— —	103 75	— —	— —
XXXII. Helsingin vastaiselle ukkodille lahjoitettuja rahastoja.				
<i>Oskar Finnen rahasto</i>	19,130 70	— —	— —	20,284 65
<i>Carl Lindhin y. m. rahasto</i>	9,026 95	— —	— —	9,571 45
<i>Keskusteluklubin rahasto</i>	1,385 65	— —	— —	1,469 20
<i>G. Sundbergin rahasto</i>	59,501 25	— —	— —	62,440 45
<i>Theodor Holmströmin rahasto</i>	21,889 54	— —	— —	23,209 94
<i>Joh. Gust. Wilckmanin rahasto</i>	17,721 85	— —	— —	18,790 85
<i>Johanna Cecilia Sundströmin rahasto</i>	14,470 40	— —	— —	15,343 25
<i>Hilma Söderströmin rahasto</i>	9,325 26	— —	— —	9,887 76
<i>E. J. Willstedtin rahasto</i>	106,053 —	— —	— —	112,450 30
korot	650 —	15,593 25	— —	650 —
Maksettu taloudenhoit. E. Wolfille	— —	— —	650 —	— —
Siirros	2,441,036 99	146,013 09	91,934 24	2,495,115 84

	Siirros	2,441,036 99	146,013 09	91,934 24	2,495,115 84
XXXIII. Maria Bergmanin testamenttirahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko		605 30	603 25	— —	603 25
Maksettu apurahoina 6 eri henkilölle		— —	— —	605 30	— —
XXXIV. Helena Kristina Åkermanin rahasto		20,730 17	— —	— —	21,980 62
korko		— —	1,250 45	— —	— —
XXXV. Karl Magnus Kullmanin rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		302 65	301 60	— —	301 60
Maksettu kansakoulunoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi		— —	— —	302 65	— —
XXXVI. Augusta Hammarlundin rahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		60 55	60 35	— —	60 35
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	60 55	— —
XXXVII. Mortimer Steniuksen avustusrahasto		43,320 —	— —	— —	43,320 —
korko		2,622 15	2,613 15	— —	2,613 15
Maksettu lahjoittajan sukulaisille		— —	— —	2,622 15	— —
XXXVIII. Karl Knut Galetskin rahasto köyhien ruotsalaisten kansakoululasten ylläpitämistä varten		42,400 —	— —	— —	42,700 —
korko		2,248 30	2,557 65	— —	2,257 65
Maksettu varattomien kansakoulunoppilaitten ravitsemiseksi		— —	— —	2,248 30	— —
XXXIX. K. H. Renlundin stipendirahasto		42,800 —	— —	— —	43,550 —
korko		2,317 39	2,581 80	— —	2,349 19
Maksettu stipendeinä		— —	— —	1,800 —	— —
	Siirros	2,614,443 50	155,981 34	99,573 19	2,670,851 65

	Siirros	2,614,443 50	155,981 34	99,573 19	2,670,851 65
XL. Carl Fridolf Ekholmin stipendi- rahasto		75,000 —	— —	— —	75,500 —
korko		398 55	4,524 15	— —	262 70
Maksettu legaatteina		— —	— —	4,160 —	— —
XLI. Mathilda Ekholmin lahjoitus- rahasto		55,200 —	— —	— —	55,200 —
korko		2,965 94	3,182 50	— —	3,182 50
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle		— —	— —	2,965 94	— —
XLII. Venäläisen hyväntekeväisyys- seuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten		316 80	— —	— —	335 90
korko		— —	19 10	— —	— —
XLIII. Paulig-puolisojen lahjoitus Bertha-Maria kodille		31,692 39	— —	— —	— —
korko		— —	501 63	— —	— —
Bertha-Maria kodin yhdistykselle maksettu pääoma		— —	— —	31,692 39	— —
kasvanut korko		— —	— —	501 63	— —
XLIV. Hedvig Falckenin lahjoitus- rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		303 19	301 60	— —	304 79
Maksettu stipendeinä		— —	— —	300 —	— —
XLV. Elise Heintzien lahjoitusrahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		60 55	60 35	— —	60 35
Maksettu palvelijatar W. Will- bergille		— —	— —	60 55	— —
	Siirros	2,786,380 92	164,570 67	139,253 70	2,811,697 89

Siirros	2,786,380 92	164,570 67	139,253 70	2,811,697 89
XLVI. Anna Sinebychhoffin lahjoitusrahasto	158,500 —	— —	— —	160,200 —
korko	7,767 86	9,561 05	— —	7,881 41
Maksettu kansakouluille	— —	— —	7,747 50	— —
XLVII. Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäisten kansakoulua varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	907 95	904 80	— —	904 80
Maksettu Sörnäisten kansakoulun johtokunnalle	— —	— —	907 95	— —
XLVIII. Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen	31,440 75	— —	— —	33,337 25
korko	— —	1,896 50	— —	— —
XLIX. Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi .	25,000 —	— —	— —	25,000 —
korko	3,039 50	1,508 05	— —	3,021 30
Maksettu Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	— —	— —	1,526 25	— —
L. Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.				
Koulupuutarharahasto	101,800 —	— —	— —	102,300 —
korko	19,488 77	6,140 80	— —	5,640 80
Maksettu kaupungin rahastoon „Yhdistyksen taidetta kouluihin“ rahasto	— —	— —	19,488 77	— —
korko	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	2,051 36	603 25	— —	2,654 61
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	302 65	301 60	— —	302 —
Maksettu „Maitopisara“ yhdistykselle	— —	— —	302 25	— —
Siirros	3,166,679 76	185,486 72	169,226 42	3,182,940 06

	Siirros	3,166,679 76	185,486 72	169,226 42	3,182,940 06
LI. Dannström-puolisojen lahjoitus toipumakotia varten		15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko		907 95	904 80	— —	904 80
Maksettu „Toipumakoti“ yhdistykselle		— —	— —	907 95	— —
LII. Loma-aikarahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		302 65	301 60	— —	301 60
Maksettu Helsingin Kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyks.		— —	— —	302 65	— —
LIII. Gustav Pauligin lahjoitusrahasto		50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko		3,544 29	3,016 10	— —	3,560 39
Maksettu ylioppilas Helmer Lindellille		— —	— —	3,000 —	— —
LIV. Viola Lewinin testamenttirahasto		122,000 —	— —	— —	127,500 —
Osinkoa konkurssista		— —	599 27	— —	— —
korko		3,694 46	7,377 39	— —	3,171 12
Maksettu legaatteina		— —	— —	3,000 —	— —
LV. Richard Heimbergerin palkintorahasto		40,500 —	— —	— —	41,000 —
korko		2,027 25	2,443 05	— —	2,170 30
Maksettu alempien käsityökoulujen johtajalle		— —	— —	1,800 —	— —
LVI. W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto		20,900 —	— —	— —	20,900 —
korko		1,240 94	1,260 70	— —	1,260 70
Maksettu Vaivashoitohallitukselle		— —	— —	1,240 94	— —
LVII. Oskar Öhrnbergin lastentalorahasto		7,950 —	— —	— —	7,980 —
korko		443 51	479 55	— —	449 55
Maksettu rouva Natalia Häggille .		— —	— —	443 51	— —
	Siirros	3,440,190 81	201,869 18	179,921 47	3,462,138 52

Siirros	3,440,190 81	201,869 18	179,921 47	3,462,138 52
LVIII. Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto	1,055 —	— —	— —	1,060 —
korko	58 95	63 65	— —	58 65
Maksettu Sedmigradskyn pikkulastenkoululle	— —	— —	58 95	— —
LIX. Selma Schuimanin rahasto	50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko	9,187 40	2,840 54	— —	2,840 54
Maksettu kaupunginrahastoon	— —	— —	9,187 40	— —
LX. Tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumbergin testamenttirahasto.				
Kuolinpesän selvitysmies suorittanut	— —	5,041 53	— —	4,970 93
korkoa	— —	129 40	— —	— —
Kustannuksia suvunselvitystodistuksesta	— —	— —	200 —	— —
Yhteensä <i>Smc.</i>	3,500,492 16	209,944 30	189,367 82	3,521,068 64

Helsingin kaupungille lahjoitettuja rahastoja koskevia asiakirjoja.

107. Tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumbergin testamenttirahasto.

Lisääntyvä ikä ja kivuloisuus muistuttavat minua siitä, että olen ainoastaan matkamies tässä maailmassa, ja ilmoitan sentähden viimeisen tahtoni olevan:

3) Kun minuun ovat kipeästi koskeneet varattomain naisten useinkin tekemät lapsenmurhat, joihin he eivät aina ole yksin syypäät, toivoisin minä tuollaisten rikosten ehkäisemiseksi ja muutoinkin köyhäin äitien huolten keventämiseksi, että Helsinkiin perustettaisiin yleinen lastenhuone, jonka aikaansaamiseksi minä, siinä tapauksessa että tulee selvitettyksi, että edellä mainittu poikani ei enää ole elävien joukossa, määrään että kaupunginviranomaiset hoitavat minun rahaksi muutettua jäämistöäni pohjarahana, kunnes rahasto mainittua tarkoitusta varten perustetaan, jolloin tuo pohjarahaa siirretään siihen.

Tämän testamenttini vahvistamiseksi en ainoastaan ole tähän alle piirtänyt puumerkkiäni, vaan myös toimittanut sen asianmukaisesti todistetuksi.

Helsingissä, kesäkuun 11 päivänä 1897.

Maria Lovisa Gumberg
vahtimestarinleski
(puum.)

Allekirjoittaneet yhtähaavaa läsnäolleet ja tarkoitusta varten paikalle kutsutut todistajat vakuuttavat täten, että leski Maria Lovisa Gumberg, jonka me persoonallisesti tunnemme, on allamainittuna päivänä pyytänyt meitä todistamaan tämän asiakirjan, jonka hän terveellä ja täydellä ymmärryksellä ja vapaasta tahdosta on ilmoittanut sisältävän viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa ja jonka hän, sittenkun se meidän läsnäollessamme oli hänelle luettu, on omakätisesti allekirjoittanut puumerkillänsä, minkä kaiken me nimikirjoituksillamme vahvistamme.

Helsingissä, kesäkuun 11 päivänä 1897.

K. A. Hellman.

Tullipäällismies.

A. I. Lindman.

Tehdastyöntekijä.

K. V. Bergman.

Kivenhakkaaja.

Vuonna 1897 marraskuun 4 päivänä on kivenhakkaajamestari Karl Viktor Bergman tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumberg-vainajan pesänselvitysmiehenä Helsingin raastuvanoikeuden ensimmäisessä osastossa, ilmoittaen Maria Lovisa Gumbergin kuolleen kesäkuun 26 päivänä 1897, valvonut tässä toisella sivulla olevan testamentin sekä sen oikeaperäisyyden osottamiseksi todistajavalalla kuulustuttanut tullipäällismies Karl Adam Hellmania ja tehdastyöntekijä Adolf Ivar Lindmania, todistan. Helsingin raatihuoneella aika kuin yllä.

Viran puolesta:
Gustaf Björkman.

Asiakirjoja, jotka koskevat omistus- ja käyttöoikeutta Katajanokan itäosassa olevaan kasarmialueeseen siihen kuuluvine ranta- ja vesialueineen.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Huhtik. 20 p:nä 1911.

N:o 242.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Niinkuin Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lienee tunnettua, herätti Viaporin sotasataman päällikkö vuonna 1909 kysymyksen että sakon uhalla kiellettäisiin sivullista tulemasta meri- ja maasotalaitoksen käytettävänä olevalle Katajanokan alueelle, ja läänin Kuvernööri vaati kirjelmässä elokuun 11 päivältä sanottua vuotta Maistraatin lausuntoa asiasta. Tämän johdosta Maistraatti pyysi Satamakonttorin, Rahatoimikamarin ja herrain Kaupunginvaltuusmiesten lausuntoa. Kirjelmässä elokuun 20 päivältä samaa vuotta Satamakonttori ilmoitti, ettei sillä puolestaan ollut ehdotettua uhkasakkoa vastaan muuten mitään muistuttamista, mutta huomautti että kasarmi- ja veistämöalueen eteläpuolinen ranta, jota meren puolelta rajoittaa korkea kivimuuri, Konttorin käsityksen mukaan ei ole meri- ja maasotalaitoksen alainen sekä vastusti sentähden uhkasakon panemista, mikäli viimeksi mainittua ranta-aluetta koski. Rahatoimikamarin kirjelmässä syyskuun 2 päivältä 1909 tehtyä asiasta esityksen kannatti sittemmin Kaupunginvaltuusto kirjelmässä Maistraatille saman kuukauden 21 päivältä Satamakonttorin lausuntoa tässä kohden, ja kaupungin Maistraattikin yhtyi siihen.

Kaupunginviranomaisten vaatimus saada käyttää edellä mainittua ranta-aluetta herätti kuitenkin vastustusta sotalaivaston viranomaisten puolelta, minkätähden Kuvernööri lähetteessä heinäkuun 8 päivältä 1910 kehotti Rahatoimikamaria antamaan tarkan selvityksen Venäjän merisotalaitoksen käyttämästä Katajanokan alueesta ja sen rajoista.

Kun tämän kysymyksen selvittäminen vaati laajoja arkistotutkimuksia ja tarkkaa asiantuntevaa valmistelua, jätti Rahatoimikamari tuon työn sille komitealle, joka oli asetettu tutkimaan erinäisten Helsingin kaupungissa olevain tonttien ja alueitten omistusoikeutta. Tämä komitea on nyttemmin suorittuaan tehtävänsä Kamarille antanut promemorian, joka sisältää selvityksen omistus- ja käyttöoikeudesta Katajanokan itäosassa olevaan kasarmialueeseen siihen kuuluvine ranta- ja vesialueineen.

Komitean lausunnolla, johon Rahatoimikamari osaltaan kaikin puolin yhtyy, on nyttemmin osotettu että, vaikka meri- ja maasotalaitoksella täytyy katsoa kaupungin suhteen olevan kiistämätön hallintaoikeus kasarmialueeseen, kaupunki kuitenkin on ei ainoastaan

tuon maan, vaan myös sitä ympäröivän vesialueenkin omistaja. Mutta tutkimus osottaa edelleen, että kaupungin maan ja kruunun käytettävänä olevan alueen väliraja kulkee Katajanokan poikki siten, että koko tuon niemimaan itäosa, siihen luettuna eteläinen rantakaistalekin, jää sotalaitoksen käytettäväksi luovutetulle alueelle. Asian aikaisemman vaiheen aikana annettua Kaupunginviranomaisten lausuntoa että tuo rantakaistale olisi kruununalueen ulkopuolella täytyy siis, Rahatoimikamarin mielestä, katsoa paikkansa pitämättömäksi, ja Rahatoimikamari puolestaan on valmis luopumaan aikaisemmasta kannastaan tässä kohden.

Kun kuitenkin sekä herrat Kaupunginvaltuusmiehet että Maistraatti ovat Rahatoimikamarin antaman lausunnon nojalla olleet toista mieltä, ei Kamari, myöskin kysymyksen periaatteellista merkitystä silmällä pitäen, ole katsonut voitansa vastata Kuvernöörinviraston edellä mainittuun läheteeseen alistamatta asiaa ensin Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi. Siinä tarkoituksessa saa Rahatoimikamari tämän ohella Valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi lähettää edellä mainitun promemorian omistus- ja käyttöoikeudesta Katajanokan kasarmialueeseen siihen kuuluvine ranta- ja vesialueineen, ja Kamari kunnioittaen pyytää saada aikanaan takaisin tuon promemorian, joka vastedes tulee muiden edellä mainitun komitean antamien mietintöjen kera painatettavaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

John Ugglä

v. t.

Promemoria

sisältävä selvityksen Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen sekä siihen kuuluvan ranta- ja vesialueen omistus- ja käyttöoikeudesta.

Katajanokan niemimaa (vanhemmissa asiakirjoissa on sillä myös nimenä Skataudden, Tullskataudden ja Fiskarenäset) on vanhastaan ollut osa Helsingin kaupunginaluetta ja luettiin vanhan kaupunginjaoituksen mukaan Itäiseen kortteliin. Huolimatta oivallisesta asemastaan kaupungin kahden sataman välillä oli tämä enimmäksi osaksi vuorta ja kal-liota käsittävä kaupunginosa vielä 1700-luvun alkupuolella miltei aivan autio ja raken-tamaton. Niemimaan läntisimmässä, Narinkkamäki nimisessä osassa, joka Isonvihan jälkeen oli luovutettu käytettäväksi kaupustelu liikettä varten, sitä vastoin oli lukuisia myymälöitä ja avonaisia myymäkojuja.

Ehrensvärdin laajakantoinen suunnitelma Helsingin varustamiseksi maamme puolus-tuksen pääpaikaksi ja sotajoukon varastoasemaksi sisälsi (vrt. komitean mietintöä N:o 1, siv. 5 ¹⁾) myös ehdotuksen Katajanokan linnoittamiseksi. Mantereen puoleisia varustuksia ei kuitenkaan rahojen puutteessa milloinkaan saatu aikaan, ja myöskin Katajanokan lin-noittamista tarkoittava suunnitelma sai raueta. Ruotsin sotalaivos oli kuitenkin 1700-luvun keskivaiheilta lähtien saanut vakinaisen jalansijan Katajanokalla. Niinpä näkyy eräästä Valtioarkistossa säilytetystä tämänaikuisesta sotilaskartasta, että Katajanokan viereisellä Sipulisaarella siihen aikaan oli ollut tykistö-paja, kaksi varushuonetta ja yksi muonamakasiini sekä Katajanokan pohjoisrannalla kaksi kruunun varastohuonetta. 1700-luvun jälkipuoliskolla tuli m. m. lisää isonlainen umpinainen varushuone kenttätykistöä varten Katajanokan nykyisten kasarmien paikalle. Kartat niiltä ajoilta, jolloin maamme yhdistettiin Venäjän kanssa, näyttävät tuon varushuoneen silloin käsitäneen kolme pit-kähköä suorakaiteen muotoon sijoitettua makasiinia, joista kaksi oli kivistä ja yksi puusta. Koko ryhmää ympäröi aitaus tai muuri, josta kartan mukaan pisti esiin vallinsarven muotoisia ulokkeita ja joka piiritti kaikkiaan noin 16,000 neliömetrin alaa. Tämän varus-huoneen läheisyydessä oli kruunulla erinäisiä ruutikellareja, lisäksi lastauslaitureita sotaväen tarpeiksi y. m.

Maistraatin tuomiokirjoista 1700-luvulta ei enempää kuin muistakaan käytettävissä olevista asiakirjoista ole voitu saada selville, että kruunulle Ruotsin vallan aikana nimenomaan olisi luovutettu maata Katajanokalta taikka että siitä edes olisi keskusteltu kaupunginviranomaisten kanssa. On sentähden todennäköistä, että kruunu tässä — samoin-kuin niin monessa muussa samallaisessa tapauksessa — muitta mutkitta on ottanut puheen-alaisen Helsingille siihen aikaan verraten arvottoman kaupunginmaan haltuunsa, ilman että kaupunginviranomaiset ovat katsoneet olevan syytä tässä valvoa kaupungin etuja.

Tuollainen kaupungin maan yksipuolinen käyttäminen kruunun tarpeisiin ei, niinkuin

¹⁾ Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 41 vuodelta 1910.

toisessa yhteydessä on osotettu ¹⁾, voi olla omansa luomaan kruunulle omistusoikeutta haltuun ottamaansa maahan eikä kumoomaan sen kaupunginmaan luontoisuutta, varsinkaan kun sen ala ja rajat olivat aivan epämääräiset. Ruotsin vallan aikuisissa käytettävänä olevissa Katajanokan kartoissa ei — lukuunottamatta edellä mainittua varushuoneen ympärystä — ole huomattavissa mitään väli- taikka tonttirajaa kruunun ja kaupunginalueitten välillä tässä kaupunginosassa, mikä seikka saa selityksensä siitä, että viereiset alat tähän aikaan olivat autioina ja käyttämättä. Että kuitenkin kruunun käyttöoikeus osiin Katajanokan aluetta jo 1700-luvulla katsottiin laadultaan pysyväiseksi ja että kaupunginviranomaisetkin sen sellaiseksi tunnustivat, käy selville siitä että, kun Kustaa III:n hallitus-aikana herätettiin kysymys laivaveistämön rakennuttamisesta Katajanokalle sen lahden rantaan, missä kruunun ruutihuoneet silloin sijaitsivat, sekä maistraatti ja porvaristo alamaaisessa kirjelmässä olivat anoneet oikeutta tähän, kuningas armollisessa päätöksessä joulukuun 3 päivästä 1776 lausui ei voivansa suostua luovuttamaan mainittua paikkaa laivaveistämöksi, koska tuollainen laitos jo oli olemassa Ulriikkaporin vierellä ja paikka tarvittiin sotilastarkoituksiin.

Kun venäläinen sotaväki vuonna 1808 miehitti Helsingin, otti Venäjän sotilashallinto haltuunsa Helsingissä olevan Ruotsin sotalaitoksen omaisuuden. Katajanokalla oli, Valtioarkistossa tavatun luettelon mukaan, tähän aikaan m. m. seuraavat kruunulle kuuluvat talot ja rakennukset: makasiini n. s. Tullikalliolla, kolme makasiinia ja laboratorio Sipulisaarella sekä kaksi ruutihuonetta ja kolme makasiinia käsittävä varushuone Katajanokan itäosassa.

Rauhanteon jälkeen tehtiin päätös kaupungin jälleen rakennuttamisesta uuden ja laajemman suunnitelman mukaan, ja huolehtiminen tästä uudestijärjestelystä annettiin n. s. Uutisrakennuskomitean toimeksi.

Uutisrakennuskomitealle marraskuun 2 päivänä 1812 armollisimmin vahvistetun johtosäännön 16 §:ssä määrättiin, että «kaikki Helsingin kaupungin alueella olevat, kruunulle kuuluvat talot ja tontit, siihen katsomatta ovatko ne tähän asti olleet taikka ovatko edelleen insinööripäällystön taikka muutoin sotalaitoksen taikka kenen tahansa käytettävänä», oli luovutettava Uutisrakennuskomitealle. Tällä hallitusvallan määräyksellä, joka tarkoitti uudestijärjestelyn mahdolliseksi tekemistä ja helpottamista, asetettiin m. m. Katajanokan itäosassa olevat sotalaitoksen haltuun otetut paikat Uutisrakennuskomitean käytettäväksi, ja Komitea ottikin ne haltuunsa tarkoituksiaan varten sillä tavoin kuin edempänä selvitetään.

Uutisrakennuskomitean tehtäviin kuului tonttien ja paikkain osottaminen kaupungin alueelta erilaatuisiin valtiotarpeisiin. M. m. tuli Komitean osottaa kruunun luovuttamain alueitten sijaan toisia paikkoja kaupungin maalta sotalaitoksen tarpeisiin. Tässä kohden oli Komitealla johtosääntönsä mukaisesti laaja toimivalta kaupunginalueeseen nähden. Niiden suurien uhrausten korvaukseksi, joita hallitus oli kaupungin hyväksi tehnyt, kat-

¹⁾ Vrt. esitystä mietinnön N:o 1 sivuilla 6 ja 7.

sottiin Uutisrakennuskomitean saavan käyttää kaupungin maata ja tontteja ilman että niistä saisi maksaa mitään lunastusta kaupunginrahastoon ¹⁾).

Seuraavassa tutkitaan likemmältä niiden toimenpiteitten laatua, joihin Uutisrakennuskomitea ryhtyi tässä puheena oleviin kaupunginalueen osiin nähden, sekä tarkastellaan näiden toimenpiteitten oikeudellista sisällystä.

Porvariston velvollisuutena oleva rasittava majoitus oli Uutisrakennuskomitealle alituisena huolen aiheena, minkätähden se koetti voimainsa mukaan hankkia huojennusta tähän rasitukseen. Jo Ruotsin vallan aikana oli sotaväen majoitus ollut kaupungin asukkaille rasittavana taakkana, ja kuningas Aadolf Freedrik oli maistraatin ja porvariston anomuksesta luvannut että kaupunkiin teetetään riittävät kasarmit vakinaista varusväkeä varten. Porvoon valtiopäivillä teki kaupungin edustaja, neuvosmies Erik Borgström anomuksen että tuo köyhtynyt porvaristo vapautettaisiin majoitusrasituksesta, että suurta varusväkeä vähennettäisiin sekä että tarpeellisia kruununkasarmeja ja sairaaloita rakennettaisiin majoitettua miehistöä varten. Nämä toivomukset otettiin korkeimmassa paikassa huomioon. Edellä mainitussa Uutisrakennuskomitean johtosäännössä vuodelta 1812 ilmoitti Keisarillinen Majesteetti haluavansa niin pian kuin mahdollista käskä rakentamaan kasarmeja kaupungin alueelle sinne sijoitettua taikka vastedes sijoitettavaa sotaväkeä ja sen päällystöä varten, ja huomautettiin samalla niitä lupauksia ja vakuutuksia, joita kaupungin asukkaat ennen olivat saaneet Ruotsin hallitukselta. Uutisrakennuskomitea sai tehtäväkseen esittää, *sittenkun porvariston mieltä asiassa oli tiedusteltu*, suunnitelman noiden uusien kasarmien rakenttamiseksi ²⁾. Sitä paitsi myönnettiin majoitusvelvollisuuden täyttämiseen nähden erinäisiä huojennuksia.

Vanhat Suomen tykkiväkeä varten Ulriikkaporiin teetetyt kasarmirakennukset olivat rauhanteon jälkeen erittäin rappeutuneessa tilassa ja jo vuonna 1815 ne määrättiin purettaviksi. Silloin heräsi kysymys kasarmien sijoittamisesta nykyisen Maneesitontin läheisyyteen, mutta Uutisrakennuskomitean ehdotuksesta ja Kenraalikuvernöörin esityksestä vuonna 1816 määrättiin, että uudet kasarmit oli tehtävä kivistä ja sijoitettava Katajanokalle. Armollisessa käskykirjeessä Kenraalikuvernöörille kreivi Steinheilille maaliskuun 7 päivältä viimeksi sanottua vuotta julisti Keisarillinen Majesteetti: «Kun Me olemme katsoneet Helsingin kaupungin vastaista tarkoitusta koskevien, useissa tilaisuuksissa julki lausumiemme aikomusten mukaiseksi, että hallitustalo Kenraalikuvernöörille ja tarpeelliset

¹⁾ Uutisrakennuskomitean järjestyksestä ja toiminnasta sekä kaupunginmaan käyttöä tarkoittavien Komitean toimenpiteiden oikeudellisesta sisällyksestä on tarkempi selvitys mietinnössä N:o I, siv. 22 ja seur.

²⁾ Vuonna 1811 kokoontui Hämeenlinnassa komitea, osanottajina läänittäin valittuja porvariston edustajia eri kaupungeista, käsittelemään kysymystä majoituksen järjestämisestä ja uusien kasarmien rakentamisesta. Asiaa käsiteltäessä Helsingin kaupungin edustaja pyysi säästämään tuota kaupunkia sotilasmajoitukselta. Mitään selvitystä siitä että kaupunginviranomaisille myöhemmin olisi varattu tilaisuutta lausumaan mielensä Helsingin uusia kasarmirakennuksia tarkoittavasta suunnitelmasta ei komitean ole onnistunut löytää.

kasarmit tuon kaupungin varusväelle niin pian kuin mahdollista sinne rakennetaan, niin olemme Me Teidän alistuksenne johdosta Armossa nähneet hyväksi edellä mainittuja Helsingin kaupunkiin teetettäviä hallitustaltoa ja kasarmirakennuksia varten, joiden asianmukaiset piirustukset Uutisrakennuskomitean tulee teettää ja kiireimmiten Meidän armollisesti vahvistettaviksemme lähettää, Suomen sotilasrahaston säästövaroista aluksi Armossa osottaa kaksisataatuhatta ruplaa pankkiosotuksia, jotka tilauksesta maksetaan Uutisrakennuskomitealle. Mitä me edelläkerrotulla tavalla olemme määränneet, tulee Teidän antaa Senaatin Talousosaston tiedoksi tarpeellista täytäntöönpanoa varten sekä Helsingin Uutisrakennuskomitean toimeksi.»

Uutisrakennuskomitean ehdotuksen mukaan olisi Katajanokalle varusväen tarpeiksi rakennettu neljä kivikasarmia, sijoitettuna nelikulmaan siihen paikkaan, missä kruunun varushuone Ruotsin vallan ajoilta sijaitsi. Vuonna 1817 vahvistettuun ehdotukseen Helsingin 1812 vuoden kaupunginasemakaavan muutoksiksi ja lisäyksiksi merkitsi Uutisrakennuskomitea kasarmiryhmän ynnä siihen kuuluvan, idässä ja lännessä rajoitetun, noin 180 metrin levyisen alueen sekä laitureja, rantasiltoja y. m.

Suunnitelma toteutettiin ainoastaan osittain. Kohta 1816 vuoden käskykirjeen ilmestyttyä Komitea ryhtyi toimiin piirustusten ja kustannusarvion laatimiseksi yhtä noita suunniteltuja neljää kasarmia varten (asiakirjoissa sanottu kasarmiksi N:o 1). Tämä kasarmi oli ajottu sijoitettavaksi Katajanokalle Komitean puheenalaista tarkoitusta varten osottaman alueen pohjoisosaan. Sittenkun piirustukset oli korkeimmassa paikassa vahvistettu, ryhdyttiin rakennustyöhön vuonna 1817. Kasarmi, jonka rakennuttamista varten edelleen osotettiin lisämäärärahoja Suomen sotilasvaroista armollisella käskykirjeellä elokuun 7 päivästä 1818, valmistui vuonna 1820 ja luovutettiin seuraavana vuonna kaupunkiin sijoitetun venäläisen sotaväen ynnä sen päällystön majoittamista varten. Kasarmi asetettiin tällöin Venäjän insinöörlaitoksen silmälläpidon ja hoidon alaiseksi.

Mitä tulee niiden toimenpiteiden oikeudelliseen sisällykseen, joihin Uutisrakennuskomitea ryhtyi Katajanokalla olevaan kaupunginmaahan nähden ja joita toimenpiteitä edelleenkin on pidettävä johteena valtion ja kunnan välisen oikeussuhteen arvostelemisessa tässä kohden, niin on muistettava, että Uutisrakennuskomitealla ei ollut laillista oikeutta luovuttaa kaupungin omistusoikeutta puheenalaiseen maa-alueeseen, jommoiseen silloisen lainsäädännön kannan mukaan olisi vaadittu nimenomaisen välipuheen tekemistä asiasta kaupungin kanssa. Mutta tuollaista välipuhetta ei ole tällöin eikä myöhemminkään tehty, joten kaupunkia edelleen oikeudellisesti täytyy pitää maan omistajana. Mutta toiselta puolen on huomattava, että luovutus tapahtui Uutisrakennuskomitean johtosäännön määräyksiä noudattaen ja tuohon aikaan tavanmukaisia muotomääräyksiä vaarinottaen kaupunginviranomaisten hartaan halun mukaisesti majoitustaakan huojentamiseksi. Kasarmien rakennuttaminen pääkaupungin varusväkeä varten, jommoista toimenpidettä maistraatti ja porvaristo olivat monasti anoneet, tarkoitti niinmuodoin kunnan ilmeistä etua ja oli välitömäksi hyödyksi sen veroa maksavalle väestölle. Kun Uutisrakennuskomitea kaupungin puolesta ja kaupunginviranomaisten hiljaisella suostumuksella oli Suomen valtiovaraston maksuttomasti käytettäväksi sotilastarkoituksiin luovuttanut puheenalaisen alueen, missä

kruunulla jo Ruotsin vallan aikana oli ollut erinäisiä rakennuksia, panematta siinä kohden mitään ajanrajoitusta, täytyy kruunulla myöntää olevan käyttöoikeus tuohon maahan niin kauan kuin se on mainittuun tarkoitukseensa tarpeellinen.

Mitä niihin ehtoihin tulee, joilla puheenalainen alue on luovutettu valtiovarastolle, niin on tässä edellä selvitetty että Uutisrakennuskomitea osotti tuon paikan etusijassa kasarmirakennusten teettämiseksi sotaväen majoitusta varten. Kun tähän nähden ei ole tarkempia ehtoja pantu, ei kaupungin taholta kuitenkaan käyne kieltäminen kruunulta oikeutta käyttää tuota maata paitsi kasarmitarkoituksiin myös muita sotilaallisia laitoksia ja tarpeita varten. Muutoin näyttää myös olleen asian luonnossa ja seuraavan puheenalaisen luovutuksen tarkoituksesta, että Suomen kruunulta ei ole voitu kieltää oikeutta luovuttaa käyttöoikeus alueeseen ja siellä oleviin rakennuksiin Venäjän sotalaitokselle, tietysti ei kuitenkaan paremmalla oikeudella kuin mitä kruunulla itsellään oli.

Komitea käy nyt tekemään selkoa kasarmialueen käyttämisestä lähinnä seuraavain vuosikymmenien aikana.

Vastarakennetun kasarmin läheisyydessä olevat vanhat kivimakasiinit olivat rakennusaikana Uutisrakennuskomitean käytettävänä, mutta luovutettiin sittemmin Venäjän sotalaitokselle ja on katsottu sille kuuluviksi. Läntinen makasiini sisustettiin Uutisrakennuskomitean toimesta väliaikaiseksi kasakkahevosten talliksi.

Kun Uudenmaan esikaupungissa olevat vanhat kruununleipomot vuonna 1812 tuomittiin poistettaviksi uutisrakennustyölle haitallisina ja Uutisrakennuskomitea oli velvollinen rakennuttamaan uuden kruununleipomon vanhain sijaan toiseen sopivaan paikkaan, määrättiin uusi rakennus sijoitettavaksi Katajanokalle hiukan itäpuolelle sitä paikkaa, mihin diakonissalaitoksen entinen rakennus sittemmin tehtiin. Leipomorakennus teetettiin urakalla ja jätettiin syksyllä 1812 sotaväen käytettäväksi. Samaan aikaan teetettiin Uutisrakennuskomitean toimesta vanhemmista puretuista kruununrakennuksista otettuja rakennusaineita käyttämällä Katajanokalle uusi tykistöpaaja Siltavuorenrannassa sijainneen vanhemman kruununpajan sijaan, viimeksi mainittu kun täytyi poistaa kadunjärjestelyn vuoksi. Kumpainenkin rakennustyö kustannettiin Suomen sotilasvaroilla. Kruununleipomon läheisyyteen teetti Uutisrakennuskomitea vuonna 1820 lisäksi kaksi venäläisen sotaväen tarvitsemää väliaikaista rakennusta, nimittäin leipomon ja saunan. Kasarmialueelle vievän tien Uutisrakennuskomitea niinikään tasoitutti ja panetti ajokuntoon.

Vuonna 1821 Kenraalikuvernööri ehdotti Katajanokan kasarmin vierelle teetettäväksi kaksi kylkirakennusta esikuntaa ja upseereja varten sekä erityisiä talousrakennuksia. Käskykirjeellä elokuun 2 päivältä 1823 Keisarillinen Majesteetti määräsi, että suunnitelluista uutisrakennuksista oli Suomen sotilasrahaston kustannuksella teetettävä muut, paitsi kylkirakennuksia. Tätä koskeva kysymys tulisi Valtiosihteerinviraston kirjelmän mukaan viimeksi mainitulta päivältä vastedes käsiteltäväksi Kenraalikuvernöörin vuonna 1821 tekemän ehdotuksen yhteydessä, joka tarkoitti että entisen Suomen armeijan säästyneillä

veropalkoilla vähitellen rakennettaisiin kasarmeja maan eri osiin taikka ostettaisiin niiksi sopivia rakennuksia.

Armollisella käskykirjeellä helmikuun 17 päivältä 1826 sittemmin käskettiin ryhtyä teettämään useita uutis- ja lisärakennuksia Katajanokan kasarmin vierelle venäläistä sotaväkeä varten, nimittäin nuo edellä mainitut kivistä tehtävät kylkirakennukset, kaksi keittiörakennusta niinkään kivistä, kaksi puurakennusta nainutta miehistöä ja rykmentin käsi-työläisiä varten sekä paja kivistä, kaikki Suomen sotilasarahaston kustannuksella.

Edellä mainittujen lisärakennusten teettäminen tarjottiin maistraatissa ja lääninhallituksessa kruunun laskuun urakalla teetettäväksi ja alotettiin viivyttämättä. Keittiörakennukset, puurakennukset ja paja valmistuivat kohdakkoin ja samaten uusi sauna entisen väliaikaisen ja aivan rappeutuneen saunarakennuksen sijaan. Sittenkun katselmus oli toimitettu, luovutti maistraatti vuosina 1827 ja 1828 nämä rakennukset venäläiselle insinööripäällystölle. Vuonna 1828, upseerirakennusten vielä ollessa tekeillä, saapui kuitenkin määräys tämän työn keskeyttämisestä. Syynä tähän oli että kasarmi siihen kuuluvine rakennuksineen oli Keisarillisen Majesteetin armollisen määräyksen mukaan käytettävä työ- ja ojennuslaitokseksi.

Aijetta Katajanokan kasarmilaitoksen käyttämisestä irtolaisten ojennuslaitokseksi ei kuitenkaan toteutettu ja kasarmialue varattiin yhä edelleenkin sotilastarpeisiin.

Alkupuolella 1830-lukua venäläinen sotaväki siirrettiin pois Katajanokan kasarmista ja, sittenkun erityinen lähtö- ja tulokatselmus oli toimitettu, luovutettiin kasarmi vähää aikaisemmin huhtikuun 12/24 päivänä 1830 annetun armollisen käskykirjeen mukaisesti asetetulle Suomen Merisotaväelle. Katajanokan kasarmin korvaukseksi rakennutettiin Suomen valtion kustannuksella, mutta venäläisten insinöörien johdossa, suuri kasarmiryhmä Espoon tulliin (Turun kasarmi).

Suomen Merisotaväki järjestettiin vuonna 1831 ja sijoitettiin aluksi Viaporiin, missä se vuorotellen muun varusväen kanssa toimitti vahtipalvelusta. Alun pitäen lienee viranomaisten tarkoitus kuitenkin ollut sijoittaa tuo sotaväenosasto Helsinkiin. Tämä käy m. m. selville eräästä Kenraalikuvernööri Zakrewskyn kirjeestä Senaatille, joka kirje on päivätty Moskovassa tammikuun 15 päivänä 1831 ja jossa hän lausuu suotavaksi, että Katajanokan kasarmirakennuksia ei sisustettaisi ojennuslaitokseksi, vaan käytettäisiin Merisotaväen kasarmeiksi. Vuonna 1832 Merisotaväki, johon tähän aikaan kuului 800 miestä, muutti Katajanokalle. Ainoastaan osa siitä sai sijaa kasarmissa, muu osa sijoitettiin toisaanne. Virallisesti luovutti venäläinen insinööripäällystö Katajanokan kasarmin hallustaan marraskuun 19 päivänä 1833 m. m. kaupungin maistraatin valittujen jäsenten läsnäollessa.

Merisotaväen käytettäväksi teetettiin 1830- ja 1840-luvulla erinäisiä uusia rakennuksia Katajanokan kasarmialueelle. Niinpä teetettiin intendentti Engelin piirustusten mukaan vuosina 1834—36 kasarmin länsipuolelle kylkirakennus Merisotaväen upseeriston ja siviilivirkamiesten asunnoiksi tuollaista kylkirakennusta varten aikaisemmin suunnitellulle paikalle. Vuosina 1835—38 myös teetettiin sairaalarakennus kasarmin läheisyyteen. Edellämainitut vanhat kruununleipomot, joista toinen oli Merisotaväen ja toinen venäläisen sotaväen

hallussa, purettiin vuonna 1847 ja poistettiin tulenvaarallisina, minkä jälkeen Suomen valtiovaroilla rakennettiin uudet leipomot Merisotaväkeä varten sen kasarmialueelle sekä venäläistä sotaväkeä varten kaupungin omistamalle istutusmaalle Kampilla. Kruununleipomoja varten aikaisemmin käytetty paikka Katajanokalla palautui niinmuodoin kaupungin käytettäväksi. Samaan aikaan rakennettiin sitä paitsi Merisotaväkeä varten maneesi, tavarasuoja, venevaja, työpajarakennus, paja ja ruiskuhuone sekä sauna- ja pesutuparakennus, kaikki kivistä, jota vastoin erinäisiä vanhempia rakennuksia purettiin. Näiden lisärakennusten johdosta sai tämä sotaväenosasto, jolla aikaisemmin oli ollut sangen ahdas asuntotila, siinä kohden melkoista edullisemmat olot. Edellä mainittujen rakennusten lisäksi oli vielä suunniteltu upseerirakennus kasarmin itäpuolelle sekä asuntoja naineelle alipäälystölle ja miehistöille, mutta Keisarillinen Majesteetti määräsi, että näiden rakennusten teettäminen saisi jäädä sillensä, «kunnes niiden tarpeellisuus oli valtion varojen mukainen».

Vähäistä ennen Krimin sotaa asetettiin pestaamalla toinen merisotaväki, jonka järjestämistä ei kuitenkaan saatettu loppuun. Tämä osasto hajoitettiin kohta rauhanteon jälkeen ja ehdotus kasarmin teettämisestä sitä varten sai raueta. Ensimmäinenkin Suomen merisotaväki, johon aikaisemmin oli kuulunut 1,000 miestä, vähennettiin vuonna 1856 400 mieheksi sekä edelleen armollisella julistuksella marraskuun 13 päivältä 1862 käsittäväksi ainoastaan 100-miehisen komppanian, joka sai nimekseen «Suomen Merisotaväen kantajoukko». Merisotaväkeen kuuluvat alukset oli jo aikaisemmin siirretty erinäisiin venäläisiin merisotaväen osastoihin. Tuo Suomen Merisotaväen vähäpätöinen jäännös vietti sitten vaatimatonta olemassaoloaan, kunnes se vuonna 1880 laskettiin hajalle.

Yhtärinnan Suomen merisotaväen asteettaisen lakkautuksen kansa sai Viaporin sotasataman Hallitus pääsyn Katajanokan kasarmialueelle sekä otti vähitellen, Suomen hallituksen ja kaupunginviranomaisten sitkeästä vastustuksesta huolimatta, haltuunsa sikäläiset sotalaitoksen kasarmit ja muut rakennukset. Näiden luovuttamisesta Venäjän meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi on Valtioarkistossa säilytetyistä asiakirjoista saatavissa seuraavia tietoja:

Sittenkun Viaporin laitokset linnoituksen pommituksen johdosta olivat kärsineet mikä minkinsuuruisia vaurioita, sai sikäläinen satamahallitus vakinaista jalansijaa Katajanokalla vuonna 1856. Suuramiraalin käskystä ja Kenraalikuvernöörin toimesta muutettiin mainittuna vuonna kahdeksan Viaporin linnoituksessa ollutta puurakennusta Katajanokalle, missä maistraatti osotti niille paikan Suomen Merisotaväen alueelta. Luovutus oli ainoastaan väliaikaista laatua, ja asianomaisille laivastoviranomaisille ilmoitettiin, että satamahallituksen tuli sodan päätyttyä luovuttaa Katajanokka hallustaan. Rauha tehtiin vuonna 1856, mutta satamahallitus pysyi edelleen Katajanokalla ja teetti sinne edellä mainittujen kahdeksan talon lisäksi lukuisia uusia rakennuksia, osan kaupungille välittömästi kuuluvalla alueella, hankkimatta kaupunginviranomaisten lupaa taikka noudattamatta rakennusjärjestyksessä säädettyjä muotomääräyksiä. Vuonna 1861 teetti satamahallitus kasarmi-alueen pohjois-, itä- ja osittain etelärantaan 375 sylvä pitkän lankkuaitauksen «kruunulle kuuluvan omaisuuden kavaltamisen ja anastuksen estämiseksi».

Viimeksi mainittuna vuonna herätti Kenraalikuvernööri kysymyksen kaikkien Katajanokalla olevain, Suomen valtiolle kuuluvain rakennusten ostamisesta Venäjän kruunulle, ja arvioitiin nuo rakennukset silloin 329,453 hopearuplaksi. Vuoden 1862 alussa satamahallituksen Päälikkö pyysi Kenraalikuvernööriltä lupaa tehdä erinäisiä huomattavia muutoksia Suomen kruunulle kuuluvaan, satamahallituksen haltuunsa ottamaan pajaan sekä teettää neljä uutta lautavajaa. Vastaukseksi tähän Senaatti ilmoitti, että pajan myyminen Venäjän kruunulle ei kohdannut estettä. Tämä kysymys kuitenkin lykättiin siksi, kunnes pääkysymys kasarmien lunastamisesta tulisi ratkaistuksi. Yhtäkaikki toimeenpantiin pajarakennuksessa muutoksia 1860-luvulla siihen lupaa hankkimatta.

Edellä mainittujen vajain teettämistä tarkoittava suunnitelma esiteltiin Senaatissa joulukuun 1 päivänä 1862, mutta kohtasi vastustusta Suomen hallitusvallan taholta. Kun paikka Katajanokalta oli vain väliaikaisesti luovutettu satamahallitukselle sota-ajaksi eikä mitään hallitusvallan määräystä paikan edelleen luovuttamisesta taikka uusien rakennuksien teettämisestä sittemmin ollut annettu, katsoi Senaatti sitä vähemmin voivansa suostua puheenalaisten lautavajain teettämiseen, kun Katajanokalle vuonna 1861 vahvistettu kaupunginasemakaava oli havaittu erinäisissä kohdin puutteelliseksi sekä oikaisua kaipaavaksi, *„mistä saattoi olla seurauksena mainitun kaupunginosan ja kaupungille näinikään kuuluvan, Katajanokalta Suomen kruunun käytettäväksi luovutetun maan välisen rajalinjan siirtyminen“*.

Asian ollessa käsiteltävänä vedettiin Helsingin kaupungin viranomaisetkin siihen, ja maistraatti yksissä neuvoin kaupunginvanhimpain kanssa esitti erinäisissä alamaisissa kirjelmissä toukokuun 13 päivältä 1868 ja maaliskuun 8 päivältä 1865, huomauttaen että kaupungin turvallisuus sekä kaupan ja teollisuuden edut vaativat satamahallituksen poistamista Katajanokalta, pyynnön että kaupunki saisi lunastaa sikäläiset kruunun rakennukset tarjoomastaan 240,000 markan hinnasta ja että kruunun alue yhdistettäisiin kuudenteen kaupunginosaan, luovutettavaksi tavallisessa järjestyksessä yksityisille rakennettavaksi. Sen ohella kaupunginviranomaiset panivat vastalauseen sitä sotilasviranomaisten menettelyä vastaan, että nämä olivat vastoin nimenomaista sopimusta pysyttäneet sotasataman Katajanokalla, minkä ohella kaupungin omistusoikeutta koko maa-alueeseen mitä voimakkaimmin vaadittiin huomioon otettavaksi.

Tämä kuvernöörin Antellin ja Wallénin hartaasti kannattama ehdotus ei kuitenkaan vinyt mihinkään tuloksiin. Kirjelmässä Kenraalikuvernöörille toukokuun 27 päivältä 1867 Senaatti sittemmin pyysi asian alistamista Keisarillisen Majesteetin ratkaistavaksi. Tässä kirjelmässä Senaatti huomautti, kuinka haitallisesti tämän asian ratkaisun lykkääminen vaikuttaisi sekä kruunun että kaupungin etuihin. Toiselta puolen oli, sittenkun merisotaväen mieslukua oli vähennetty, Katajanokalla olevia kruununrakennuksia ollut käyttämättä, vaikka tuollainen järjestys oli ristiriidassa majoitusvelvollisten ja tänne sijoitettujen sotajoukkojen edun kanssa. Suomen viranomaiset olivat epätietoisia siitä, minkä verran tilaa oikeastaan olisi tarpeen satamahallitukselle, joka vähitellen oli ottanut haltuunsa suurimman osan itäistä Katajanokkaa, eivätkä sentähden voineet vapaasti käyttää sitä muihin tarpeellisiin tarkoituksiin. Toiselta puolen huomautti Senaatti, että kysymys

Katajanokan lopullisesta kohtalosta on erittäin tärkeä Helsingin kaupungille sekä kannatti mitä hartaimmin kaupunginviranomaisten pyyntöä saada lunastaa kruunun rakennukset. Siltä varalta että satamahallituksen jääminen Katajanokalle katsottaisiin välttämättömäksi, esitti Senaatti että satamahallitukselle ja sen laitoksille tarpeelliset huoneistot ja alue määrättäisiin tarkemmin ja lopullisesti jotta Hallitus sittemmin voisi vapaasti käyttää jäljellä olevaa osaa muihin tarpeisiin, m. m. sotaväen majoitukseen, ja esitettiin myös tuollaisen alue- ja asunnonjärjestelyn ehdotus.

Edelleen kirjelmiä vaihdettua Kenraalikuvernööri kirjelmässä huhtikuun 17/29 päivältä 1869 alisti asian Armollisesti tutkittavaksi. Vastauskirjelmässä heinäkuun 2/14 päivältä 1869 Ministerivaltiosihteeri ilmoitti Keisarillisen Majesteetin armollisen määräyksen että asiaa selvittämään oli asetettava komitea, puheenjohtajana Kenraalikuvernööri ja jäsenenä yhtä monta Senaatin ja venäläisen sotilaspäällystön valitsemaa henkilöä. Samalla jätettiin Kenraalikuvernöörin asiaksi sillä välin käyttää ne Katajanokan kasarmit, jotka eivät silloin olleet Suomen merisotaväen kantajoukon hallussa, venäläisen sotaväen majoittamista varten.

Komitean jäseniksi määrättiin kolme korkeampaa venäläistä sotilashenkilöä sekä suomalaiselta taholta m. m. senaattori Furuhjelm ja pormestari Zilliacus.

Tämän sekakomitean lausunto ja ehdotus esitetään sen pöytäkirjassa lokakuun 27 (marraskuun 8) päivältä 1869. Komitea piti Katajanokan kasarmeja edelleen tarpeellisina sotilastarkoituksiin sekä epäsi ehdotuksen niiden luovuttamisesta kaupungille. Samalla komitea esitti, että satamahallitus edelleen pysytettäisiin Katajanokalla, että kaupungin ja kruunun alueen välinen raja järjestettäisiin, että ne kasarmirakennukset, jotka eivät olleet Merisotaväen kantajoukon hallussa, luovutettaisiin Venäjän sotalaitokselle sillä ehdolla että ne annetaan takaisin, jos merisotaväki uudelleen asetetaan sekä että upseerirakennuksesta, joka muuten oli merisotaväen kantajoukon hallussa, luovutettaisiin erinäisiä alakerroksen huoneita Katajanokalle sijoitetun sotaväen upsureille.

Sittenkun tämä päätös oli saatettu Meriministerin tiedoksi, syntyi asiasta kirjeenvaihtoa hänen ja Kenraalikuvernöörin välillä. Tämä kirjeenvaihto osottaa, että meriministeri halusi laajentaa ja lujittaa satamahallituksen asemaa ja oikeuksia; muun muassa tahtoi hän poistettavaksi määräyksen kasarmien ehdollisesta palauttamisesta Suomen kruunulle, — jota vastoin Kenraalikuvernööri puolusti Suomen kruunun omistusoikeutta paikkaan ja rakennuksiin sekä katsoi välttämättömäksi, että osaa niistä saadaan käyttää Venäjän maasotaväen tarpeisiin.

Sittemmin Kenraalikuvernööri helmikuun 9/21 päivänä 1870 jätti asian koko laajuudessaan Keisarilliselle Majesteetille esiteltäväksi ilmoittaen meriministerin pääasiallisissa kohdissa luopuneen komitean ehdotusta vastaan tekemistään muistutuksista. Lopullisen ratkaisunsa sai asia Keisarillisen Majesteetin armollisella määräyksellä, joka saatettiin tiedoksi valtiosihteerinviraston kirjelmässä maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivältä 1870. Tämän kirjelmän mukaan, joka myös saatettiin kaupungin viranomaisten tiedoksi, oli Keisarillinen Majesteetti asiaa alamaisesti esiteltäessä suvainnut Armossa määrätä:

1) että Suomen kruunulle kuuluva osa Katajanokkaa sekä siellä olevat kasarmit ja

muut rakennukset, sikäli kuin ne eivät ole tarpeellisia Suomen Merisotaväen kantajoukolle, on luovutettava Venäjän meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi;

2) että Helsingin kaupungin ja Katajanokasta kruunulle kuuluvain osain välinen rajalinja suunnataan siten, että koko niemimaan itäpuolinen osa tulee meri- ja maasotalaitokselle sekä näille tarpeeton alue luovutetaan kaupungille sillä ehdolla, että siinä olevat kruununrakennukset, paja ja sauna, pysytetään paikallaan siksi, kunnes kaupunki tarvitsee sitä paikkaa, missä ne sijaitsevat, jolloin ne on muutettava pois meri- ja maasotalaitokselle luovutetulle alueelle;

3) että ne Katajanokalla olevat, Suomen kruunulle kuuluvat kasarmit, jotka eivät ole Suomen Merisotaväen kantajoukon hallussa eivätkä varatut sotaväen majoitusta varten, luovutetaan Venäjän meri- ja maasotalaitokselle sillä ehdolla, että se huolehtii niiden korjauksesta sekä että, jos Suomen Merisotaväen mieslukua uudelleen täydennetään, rakennukset palautetaan sotalaitokselle; sekä

4) että osa upseerirakennusta luovutetaan Katajanokan karsarmeihin sijoitetun venäläisen sotaväen upseereille ja että tätä tarkoitusta varten eräitten virkamiesten ja Suomen merisotaväen kantajoukon kanslian tulee muuttaa toisiin huoneistoihin.

Tämän Armollisen määräyksen täyttämiseksi toimitti sekakomitea seikkaperäisen rakennusten ja huoneistojen jaon Suomen kruunun (Merisotaväen kantajoukon) sekä meri- ja maasotalaitoksen välillä, minkä ohella maistraatin toimesta pidettiin asianmukainen lähtö- ja tulokatselmus. Jaosta laati komitea pöytäkirjan, joka on päivätty huhtikuun 20 (toukokuun 2) päivänä 1870 ja jonka Kenraalikuvernööri lähetti Senaattiin. Pöytäkirjan mukana seurasi komitean laatima jakokartta, johon myös oli merkitty Keisarillisen Majesteetin edellä mainitussa Armollisessa määräyksessä vahvistettu kaupungin ja kruunun alueen välinen uusi rajalinja.

Kun 1878 vuoden asevelvollisuuslain antamisen jälkeen uusia suomalaisia sotajoukkoja oli asetettava, teki Senaatti huhtikuun 5 päivänä 1879 Keisarilliselle Majesteetille alamaisen alistuksen siitä, että Suomen sotaväen kasarmoiluun helpottamiseksi Suomen kruunulle kuuluvat, venäläisen sotaväen ja merisotalaitoksen väliaikaisesti käytettäväksi annetut, Helsingin Katajanokalla sekä Turussa ja Hämeenlinnassa olevat kasarmirakennukset palautettaisiin Suomen hallituksen käytettäväksi. Tämä Senaatin alistus ei tietenkään tarkoittanut niitä huoneistoja, jotka tuohon aikaan jo olivat Suomen sotalaitoksen (merisotaväen kantaosaston), käytettävänä ja joita olivat: 1) entinen sairaala, 2) upseerirakennus, lukuunottamatta eräitä sen alakerran huoneita, jotka 1870 vuoden armollisen määräyksen mukaan oli luovutettu upseerien asunnoiksi, mutta seuraavana vuonna Kenraalikuvernöörin määräyksestä sisustettu Helsinkiin sijoitettuihin venäläisiin sotajoukkoihin kuuluvien luterilaisten kirkko huoneistoksi, sekä 3) erinäiset talousrakennukset.

Venäjän sotalaitokselle osottautui kuitenkin vaikeaksi tulla toimeen ilman näitä kasarmirakennuksia, mikä seikka aiheutti Kenraalikuvernöörin tekemään Senaatille ehdo-

tuksen näiden kasarmien myymisestä Venäjän kruunulle. Tämän ehdotuksen Senaatti kuitenkin kirjelmässä joulukuun 8 päivältä 1879 esittämistään syistä epäsi.

Samaan aikaan oli käsiteltävänä Valtiosäätyjen 1878 vuoden valtiopäivillä tekemät ehdotukset majoitusrasituksen palauttamisesta alkuperäisiin rajoihinsa ja maan vapauttamisesta velvollisuudesta rauhanaikana kustantaa pysyväistä majoitusta. Tämä asia ja kysymys edellä mainittujen kasarmien luovuttamisesta pantiin nyt toistensa yhteyteen ja toisistaan riippumaan. Halutun huojennuksen saavuttamiseksi majoitusrasitukseen nähden tarjoutui Senaatti luopumaan vaatimasta kasarmien palauttamista, josta oli seurauksena että Suomen sotalaitoksen täytyi käyttää suuria kustannuksia, lähes 2 1/2 miljoonaa markkaa, rakennuttaakseen uudet kasarmit Uudenmaan, Turun ja Hämeen pataljoonille.

Nämä molemmat kysymykset ratkaistiin sittemmin toistensa yhteydessä. Erityisen kirjeenvaihdon tapahduttua ja Senaatin esitettyä ehdotuksen asetukseksi asiasta annettiin tammikuun 18 päivänä 1882 Armollinen asetus sotilasmajoituksen suorituksen perusteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa, joka asetus rakentui siihen periaatteeseen että kunnilla on oikeus saada täysi korvaus niistä kustannuksista, joita rauhanaikainen pysyvä majoitus niille tuottaa.

Lähettyessään edellä mainitun asetusehdotuksen perille oli Senaatti samalla esittänyt, että m. m. tässä puheena olevat, venäläisen sotaväen käyttämät kasarmirakennukset annettaisiin tuon sotaväen majoituksen helpottamiseksi eräillä ehdoilla toistaiseksi Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi. Tämäkin ehdotus hyväksyttiin korkeimmassa paikassa. Kirjelmässä tammikuun 12 päivältä 1882 (joulukuun 31 päivältä 1881) Ministerivaltiosihteeri ilmoitti, että Keisarillinen Majesteetti oli vahvistaessaan edellä mainitun armollisen asetuksen suvainnut Armossa määrätä m. m., että Venäjän sotalaitoksen maksutta käytettäväksi oli luovutettava venäläisen sotaväen hallussa silloin olevat Suomen sotalaitokselle kuuluvat Katajanokalla ja Espoon tullissa Helsingissä sekä Turun ja Hämeenlinnan kaupungeissa sijaitsevat kasarmirakennukset «toistaiseksi ja siksi kunnes Me armollisesti toisin määräämme». Samalla määrättiin kunnossapitovelvollisuus kuuluvaksi Venäjän sotalaitokselle, johon nähden kasarmirakennukset tuli luovuttaa venäläisen insinöörilaitoksen haltuun.

Tähän aikaan, vuosina 1881 ja 1882, olivat Katajanokan upseerirakennus ja entinen sairaalarakennus Suomen kruunun käytettävänä, joka, sittenkun Merisotaväen kantajoukko oli vuonna 1880 hajoitettu, määräsi Uudenmaan pataljoonan väliaikaisesti sijoitettavaksi sinne, kunnes tätä sotaväen osastoa varten oli ehditty rakennuttaa uudet kasarmit. Avaramman tilan saamiseksi miehistölle hankki Senaatti upseerirakennukseen sijoitetun kirkkokuoneiston pataljoonan käytettäväksi sitä vastaan että kirkolle vuokrattiin eri huoneisto Suomen sotalaitoksen kustannuksella.

Näin ollen Senaatti täyttääkseen Keisarillisen Majesteetin edellä mainittua helmikuun 1 päivänä 1882 asetuskokoelmassa julkaistua armollista määräystä ryhtyi toimenpiteisiin kaikkien niiden Helsingissä, Turussa ja Hämeenlinnassa olevain Suomen sotalaitokselle kuuluvain kasarmirakennusten luovuttamiseksi insinöörilaitokselle, mitkä silloin

olivat venäläisen sotaväen hallussa (ei siis upseerirakennusta eikä sairaalarakennusta). Luovutuksen toimitti Suomen sotakomisariaatti kohta sen jälkeen ja tilaisuudessa laadittiin täydellinen pöytä- ja toimituskirja. Venäjän sotalaitokselle siten luovutetut entisen merisotaväen rakennukset olivat Senaatin laatiman erityisen luettelon mukaan seuraavat:

- 1) Matruusikasarmi (pääkasarmirakennus), tiilistä, kolmikerroksinen;
- 2) Leipomorakennus, yksikerroksinen, tiilistä, paitsi sitä osaa, mikä silloin oli Venäjän sotalaitoksen hallussa;
- 3) Saunarakennus, yksikerroksinen, kivistä;
- 4) Maneesirakennus, samoin;
- 5) Työpajarakennus, tiilistä, kaksikerroksinen;
- 6) Pajarakennus, yksikerroksinen, kivistä;
- 7) Makasiinirakennus, samoin;
- 8) Venevaja, samoin;
- 9) Vajarakennus, puusta;
- 10) Kolme makkirakennusta, samoin;
- 11) Katajanokan muonamakasiini, ristikkopuista tehty vuonna 1875 silloisen kaartinmaneesin paikalla sijainneen makasiinin sijaan. Tämä makasiini luovutettiin ainoastaan toistaiseksi ja siksi, kunnes Helsingin kaupunki oli ehtinyt Venäjän sotalaitoksen tarpeiksi rakennuttaa uuden muonamakasiinin Siltavuoren rantaan.

Uudenmaan pataljoonan muutettua uuteen kasarmiinsa herätti Kenraalikuvernööri vuonna 1883 kysymyksen että myöskin Suomen kruunulle varatut sairaala- ja upseerirakennukset annettaisiin käytettäväksi venäläisen sotaväen majoitusta varten, ja ilmoitti Kenraalikuvernööri aikovansa edellä mainitun, tammikuun 12 päivänä 1882 annetun Armollisen määräyksen nojalla tehdä sitä tarkoittavan alamaisen alistuksen. Sittenkun Senaatti erinäisissä kirjelmissä tammikuun 24 ja toukokuun 17 päivältä 1883 oli osottanut asian oikean laidan sekä huomauttanut, että mainitun Armollisen määräyksen tarkoituksen ja sanamuodon mukaan näitten kasarmirakennusten täytyi katsoa pitävän edelleen pysyä Suomen kruunun käytettävänä, ilmoitti Kenraalikuvernööri edelleen kirjeessä heinäkuun 3 päivältä 1883 ei vaativansa rakennuksia luovutettaviksi korvauksetta, mutta esitti samalla Senaatin harkittavaksi, eikö noita rakennuksia voitaisi kohtuullisesta hinnasta myydä Venäjän sotalaitokselle. Tämänkin ehdotuksen Senaatti epäsi kirjelmässä joulukuun 6 päivältä 1883 huomauttaen että rakennukset ovat tarpeelliset Suomen luotsilaitokselle. Vuonna 1884 Senaatti antoi upseeri- ja sairaalarakennuksen luotsilaitoksen käytettäväksi. Lyhyen aikaa (syyskuusta 1885 kesäkuuhun 1886) olivat eräät sairaalarakennuksen huoneistot, joita luotsilaitos ei tarvinnut, Venäjän sotalaituksen käytettävänä sillä nimenomaisella ehdolla että ne oli palautettava tarvittaessa.

Suomen luotsilaitoksen sijoittamisesta Katajanokalle, suurimmalta osalta satamahallituksen hallussa olevalle alueelle näyttää johtuneen erinäisiä hankaluuksia, eivätkä venäläiset viranomaiset lakanneet yrittämästä saada haltuunsa sitä vähäistä osaa, mikä kasarmirakennuksista oli varattu Suomen kruunulle. Kenraalikuvernöörille lähetetyssä kirjelmässä elokuun 14 päivältä 1890 Meriministeriön päällikkö pyysi ryhdyttäväksi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Katajanokalla sijaitsevat, luotsilaitokselle kuuluvat laitokset muutettaisiin toiseen paikkaan sekä että koko itäpuolinen, Suomen kruunulle kuuluva osa Katajanokkaa rakennuksineen luovutettaisiin meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi. Tämän johdosta Senaatti kirjelmässä Kenraalikuvernöörille joulukuun 16 päivältä 1890 huomautti, että käyttöoikeus Katajanokalla oleviin Suomen kruunun kasarmirakennuksiin oli edellä mainituilla vuosina 1870 ja 1882 annetuilla Armollisilla määräyksillä järjestetty ja ratkaistu sillä tavoin, että entinen upseerirakennus ja sairaalarakennus olivat jääneet Suomen kruunun haltuun, jota vastoin kaikki muut rakennukset oli annettu venäläisten viranomaisten käytettäväksi, sekä että ensimmäiset kaksi rakennusta edelleen olivat tarpeelliset Suomen luotsilaitokselle. Siihen katsoen että nuo rakennukset olivat merisotalaitokselle tarpeellisia ja myöntäen ne vaikeudet, joita käytännölliseltä kannalta johtui luotsiviraston laitosten pysyttämistä Katajanokalla, ehdotti Senaatti asian järjestettäväksi siten, että kaikki kasarmialueella sijaitsevat Suomen kruunulle kuuluvat rakennukset kohtuullisesta korvauksesta arvion jälkeen luovutettaisiin meri- ja maasotalaitokselle ilman minkäänlaisia ehtoja sekä täydellä omistusoikeudella.

Meriministeriön päällikkö kuitenkin puolestaan katsoi meri- ja maasotalaitoksen olevan ilman muuta oikeutettu ottamaan haltuunsa ja maksutta käyttämään kaikkia Katajanokalla olevia kasarmirakennuksia, joten mitään rahavastiketta ei kävisi myöntäminen Suomen kruunulle sen johdosta että luotsilaitos luovuttaisi hallustaan upseeri- ja sairaalarakennuksen. Tämän johdosta Meriministeriön päällikkö toisti pyyntönsä että molemmat luotsiviraston laitosten hallussa olevat kasarmirakennukset tyhjennettäisiin ja koko itäpuolinen Katajanokka luovutettaisiin merisotalaitoksen käytettäväksi.

Tämä vaatimus kohtasi kuitenkin tarmokasta vastustusta kotimaisen hallituksen taholta, joka kirjelmässä helmikuun 2 päivältä 1892 puolusti Suomen kruunun oikeutta saada käyttää puheenalaiset kaksi kasarmirakennusta omiin yleisiin tarpeisiinsa. Kuitenkin Senaatti edelleen tunnusti painaviksi ne käytännölliset syyt, jotka vaativat näiden rakennusten luovuttamista sotalaitoksen käytettäväksi. Joka tapauksessa Senaatti pidätti Suomen kruunulle oikeuden, siinä tapauksessa että ehdotusta kasarmirakennusten myymisestä arvion nojalla pidettäisiin epäsovivana, ainakin saada kohtuullisen korvauksen luotsiviraston laitosten rakennuttamisesta toiseen paikkaan. Tästä oli kustannuksia arvioitu olevan 200,000 markkaa. — Huomauttaen tärkeäksi, että tämä asia saatetaan lopulliseen ratkaisuun, esitti Senaatti vihdoin että asia Kenraalikuvernöörin toimesta Suomen Ministerivaltiosihteerin välityksellä alistettaisiin Keisarillisen Majesteetin Armollisesti tutkittavaksi sekä lausui samalla toivomuksen että Kenraalikuvernööri edistäisi asian ratkaisemista Senaatin mainitsemaan suuntaan.

Ennenkuin vastaus tähän kirjelmään oli saapunut, ilmoitti Kenraalikuvernööri kirjel-

mässä huhtikuun 14 päivältä 1894, että Katajanokalla sijaitsevat Suomen sotalaitoksen hallussa olevat rakennukset olivat tarpeen Venäjän merisotalaitokselle miehistön majoitusta varten, ja pyysi Kenraalikuvernööri tietoa, katsoisiko Senaatti voivansa ainiaaksi korvausta vastaan taikka toistaiseksi maksutta venäläisen sotaväen käytettäväksi luovuttaa puheenalaiset kaksi rakennusta taikka myös vaihtaa ne Kyminkartanon entisen linnoituksen kasarmirakennuksiin sillä tavoin, että vaihto voisi peruutua tarpeen vaatiessa.

Asiaa toukokuun 16 päivänä 1894 esiteltäessä Senaatti pysyi aikaisemmalla kannallaan asiassa, mutta ilmoitti kuitenkin ehdollisesti suostuvansa sellaiseen ratkaisuun, että noiden Katajanokalla olevain kahden kasarmirakennuksen sijaan saataisiin kaikki Kyminkartanon entisessä linnoituksessa Venäjän sotalaitokselle kuuluvat kasarmit ja rakennukset. Senaatti pani tähän nähden epuuttamattomaksi ehdoksi, että vaihto olisi lopullinen siten, että Suomen kruunu saisi järkähtymättömän omistusoikeuden Kyminkartanon linnoitusrakennuksiin sitä vastaan että omistusoikeus Katajanokan kasarmiryhmässä oleviin upseeri- ja sairaalarakennukseen siirtyisi Venäjän meri- ja maasotalaitokselle.

Vielä samana vuonna 1894 esitti Kenraalikuvernööri pyynnön että sairaalarakennus, josta ainoastaan harvalukuisia huoneita oli tarpeen luotsilaitokselle, väliaikaisesti luovutettaisiin käytettäväksi tänne sijoitetun Krasnojarskin jalkaväkirykmentin sotaväen majoitukseen. Senaatti oli kuitenkin sitä mieltä, että kysymyksen sairaalarakennuksen käyttämisestä tuli jäädä sillensä siksi, kunnes lopullinen sopimus saataisiin aikaan, sekä päätti sentähden evätä Kenraalikuvernöörin pyynnön, josta asiasta ilmoitettiin kirjelmässä loka-kuun 18 päivältä samaa vuotta.

Kysymyksen noiden kahden kasarmin luovuttamisesta merisotalaitokselle ehdollisesti korvausta vastaan taikka Kyminkartanon entisen linnoitusalueen ja rakennusten sijaan esitteli ministerivaltiosihteeri von Daehn heinäkuun 3 (kesäkuun 21) päivänä 1895. Sotaministerin ja Kenraalikuvernöörin, kreivi Heidenin lausuntoihin katsoen Keisarillinen Majesteetti käski, että puheenalaiset Katajanokan kasarmirakennukset oli luovutettava merisotalaitoksen *maksuttomasti* käytettäväksi. Tällä armoillisella määräyksellä Suomen kruunulta arvaamattomiksi ajoiksi riistettiin kallista valtion omaisuutta vastiketta myöntämättä ja huomioon ottamatta veronmaksajain likeistä etua, niinkuin oli tehty merisotaväen muiden kasarmirakennusten luovutuksessa. Tämä asianhaara ei kuitenkaan Komitean mielestä näytä olevan sen laatuinen, että se vaikuttaisi kaupungin ja kruunun väliseen oikeussuhteeseen, mitä Katajanokan kasarmialueen käyttöön tulee.

Katajanokan kasarmialueen rajoihin nähden on Komitea käytettävissä olleista kartoista ja asiakirjoista saanut selville seuraavaa:

Kasarmirakennuksiin rajoittuvat Katajanokan osat olivat vielä viime vuosisadan keskivaiheilla varsinaisen kaupunginjakoituksen ulkopuolella ja, lukuunottamatta nykyisen lääninvankilan paikalla olevaa, vanhaa kruununvankilaa, aivan rakentamattomia. Määrättyä rajalinjaa Katajanokalla olevain kruunun alueiden ja muun kaupunginmaan välillä ei vielä

ollut 1836 vuoden kaupunginasemakaavassa eikä aikaisemmissa 1820- ja 1830-luvun kartoissa. Vuonna 1837 Senaatti käski lankkuaitauksella erottaa Katajanokan muusta osasta sen osan, missä Merisotaväen kasarmi siihen kuuluvine rakennuksineen sijaitsi. Ennen tämän aitauksen teettämistä hankittiin asiasta kaupunginviranomaisten lausunto ja nämä huomauttivat, ettei kaupungin taholta ollut mitään estettä aitauksen teettämiseksi, mutta panivat samalla ehdoksi että aitaus muutettaisiin, siinä tapauksessa että vastedes tätä seutua järjestettäessä joku osa kasarmirakennusten ulkopuolella sijaitsevaa paikkaa kävisi kaupungille tarpeelliseksi. Tuo aitaus, joka jonkun aikaa oli kruunun ja kaupungin alueitten välirajana, on merkittynä silloisen kaupungininsinöörin W. Gyllénin vuonna 1838 julkaisemaan Helsingin asemakarttaan (vrt. tähän liitettyä yleiskarttaa). Paitsi tuota aitausta teetettiin vuonna 1838 aitaus Merisotaväen kasarmin asuinrakennuksen ympärille.

Katajanokkaa varten vuonna 1861 vahvistettuun kaupunginasemakaavaan merkittiin kaupungin ja kruunun alueen väliraja likimain saman mukaisesti kuin se oli edellä mainitussa 1838 vuoden asemakartassa. Tämä kaupunginasemakaava kuitenkin kohdakkoin sen vahvistamisen jälkeen tarkistettiin, koska sen kartallepano huomattiin puuttelliseksi. Myöskin tarkistetussa 1864 vuoden kaupunginasemakaavassa kulkee väliraja kutakuinkin samaan tapaan kuin edelliset välirajat, paitsi kruununvankilan pohjoispuolisella paikalla, missä 1864 vuoden kaupunginasemakaavaan merkitty rajalinja poikkeaa länteen, kulkien tuolla paikalla sijaitsevan kruununpajan ympäritse. Kaikki nämä rajalinjat kulkevat mutkitellen niemimaan poikki pohjoissatamasta eteläsatamaan ja erottavat siten koko itäisen Katajanokan ranta-alueineen niemimaan muista osista.

Siinä rajanjärjestelyssä, joka Keisarillis enMajesteetin edellä mainitussa Armollisessa määräyksessä maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivältä 1870 käskettiin toimitettavaksi, oijottiin väliraja ja noin 16,000 neliömetrin laajuinen maakappale erotettiin kasarmialueesta sekä palautui kaupungille. Tämä lisäalue ynnä siinä olevat edellä mainitut kaksi kruununrakennusta, paja ja sauna, jäivät kuitenkin 1870 vuoden Armollisessa käskyssä olevain määräysten mukaisesti toistaiseksi sotalaitoksen haltuun. Vuonna 1887 paja kaupunginviranomaisten pyynnöstä poistettiin, koska se oli esteenä silloin toimitettavalle lääninvankilan uudestirakennus- ja laajennustyölle, jota vastoin sauna kaupunginviranomaisten myönnytyksellä edelleen sai pysyä paikallaan.

Vuoden 1875 kaupunginasemakaavassa ei välirajaa ole vedetty tarkoin 1870 vuoden järjestelyn mukaisesti, sillä sen eteläosa pistää hiukan kasarmialueelle. Mahdollisesti johtuu tämä poikkeus siitä, että tämän verraten pienessä mittakaavassa tehdyn kaupunginasemakaavan kartallepano ei ole aivan tarkka.

Vuonna 1895 vahvistettiin erinäisiltä kohilta muutettu asemakaava Katajanokan järjestelemiseksi. Siihen merkittiin puhenalainen väliraja tarkoin sen mukaisesti mitä 1870 vuoden määräyksessä oli osotettu. Tämä rajasuunta on nykyään katsottava lailliseksi välirajaksi kaupungin ja kruunun hallussa olevain maiden välillä Katajanokalla (vrt. eri rajasuuntiin nähden tähän liitettyä yleiskarttaa).

Edellä mainitun saunarakennuksen paikka erotettiin vuonna 1903 erityiseksi 3,050 neliömetrin laajuiseksi tontiksi sekä myytiin seuraavana vuonna Venäjän merisotalaitok-

selle 45,750 markan hinnasta. Muutoin käytettiin 1870 vuoden järjestelyn johdosta saatu lisäala lääninvankilan laajentamiseen sekä pieni rantakaistale siitä makasiinitonteiksi. Komitean käytettävänä olleesta kirjeenvaihdosta, jonka oli aiheuttanut vuonna 1909 herätetty kysymys että sakon uhalla kielettäisiin pääsy Viaporin sotasataman käytettävänä Katajanokalla olevalle alueelle, on käynyt selville että kaupunginviranomaiset ovat tuossa asiassa koettaneet osoittaa että meren puolelta kruununrakennusten paikkaa ja Katajanokalle nyttemmin rakennetun laivanveistämön aluetta rajoittavan kivimuurin eteläpuolella sijaitseva rantakaistale ei kuulu merisotalaitoksen käytettävänä olevaan kruununalueeseen, vaan on kaupungin käytettävänä. Nyt hankitusta selvityksestä on kuitenkin käynyt ilmi, että kaupungin ja kruunun maan välinen raja kulkee Katajanokan poikki siten, että koko itäinen osa tuota niemimaata ynnä vastamainittu rantakaistale jää sotalaitoksen käytettäväksi luovutetulle alueelle. Vastamainittu kivimuuri ei, niinkuin edellä on osotettu, ole mikään raja-aitaus, vaan lienee sen tarkoituksena suojella kasarmialuetta sivullisten pääsylvä.

Mitä sitten tule Katajanokkaa ympäröivän vesialueen omistusoikeuteen, on siitä sanottava seuraava:

N. s. pohjois- ja eteläsatama, jotka ympäröivät Katajanokkaa, ovat Helsingin kaupungin lahjoituskirjain sisällyksen mukaan Helsingin vesialueen rajain sisällä ja niinmuodoin kaupungin omistusoikeuden alaisia. Mitään muutosta tähän asianlaitaan ei Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen luovutus kruunun käytettäväksi ole sinänsä voinut saada aikaan. Sillä niiden periaatteiden mukaan, jotka lain nojalla ovat voimassa sekä kunnan että yksityisten omistamiin vesistöihin nähden, ei kameraalisessa suhteessa epäitsenäisten maakappalten, niinkuin tonttien, palstatilain, ulkoalueitten y. m. omistus- taikka hallinto-oikeus tuota osallisuutta rajoittavaan taikka ympäröivään vesistöön. Jotta maanhaltija tuollaisissa tapauksissa saisi oikeuden veteen, pitää siitä olla erittäin määrätty taikka myös joku muu peruste maanhaltijan vesioikeudelle olla esitettävissä.

Siinä yhteydessä, jolloin Katajanokan kasarmialue luovutettiin kruunun käytettäväksi, ei kruunulle ole myönnetty oikeutta ympäröivään veteen eikä myöhemminkään ole tehty mitään välipuhetta taikka ollut muuta toimenpidettä, esimerkiksi pakkolunastusta, jonka johdosta kaupungilta olisi otettu joku osa puheenalaista vesialuetta pois. Näin ollen Helsingin kaupunki on kiistämättömästi Katajanokan kasarmialuetta ympäröivän veden omistaja, joten siis mainitun alueen rantaviiva on sen tilusrajana veden puolelta. Helsingin kaupunki on niinmuodoin puheenalaiseen veteen nähden oikeutettu käyttämään kaikkia vedenomistusoikeuteen sisältyviä oikeuksia, ellei erityisen perusteen nojalla siihen tehdä rajoituksia.

Siihen nähden lienee paikallaan huomauttaa, että Katajanokkaa ympäröivä vesi muodostaa satama-alueen ja niinmuodoin on tarkoitettu olemaan yleisesti käytettävänä. Tämän vesialueen tarkoitus olla mitä tavallisesti sanotaan *julkiseksi* asiaksi, on omansa panemaan erinäisiä rajoituksia vedenomistajan oikeudelle vesialueen käyttämiseen. Kaikkia

toimenpiteitä, jotka vaikuttavat ehkäisevästi veden käyttämiseen tämän tarkoituksensa mukaisesti, täytyy sentähden pitää kiellettyinä.

Toinen asianhaara, joka rajoittaa kaupungin oikeutta Katajanokkaa ympäröivän vesialueen käyttämiseen, on sen seikan yhteydessä että Viaporin linnoitusplanaadin rajat kulkevat sadan saschenin (213.4 metrin) päässä rannasta Katajanokan vieritse. Tämän johdosta on kaupungin oikeus tuon linnoitusplanaadin piirissä olevaan vesialueeseen niiden rajoitusten alainen, joita toukokuun 24 päivänä 1899 annettu Armollinen julistus sisältää.

Siltä kannalta että osa Katajanokkaa on luovutettu kruunulle sotilastarkoituksia varten ei sitä vastoin käy johtaminen mitään erityistä oikeutta asianomaisille sotilaviranomaisille määrätä taikka muutoin päättää ympäröivän vesialueen käyttämisestä. Sillä tässä kohden ei sotalaitokselle lain mukaan käy myöntäminen parempaa oikeutta kuin kellekään muulle rannanhaltijalle, jolla ei ole osaa rajallaan olevaan veteen. Kaupungin oikeus puheenalaiseen vesialueeseen ei niinmuodoin mainitulta kannalta katsoen ole minkään erityisen rajoituksen alainen. Ainoastaan sellaiseen veden syvyyden taikka aseman taikka vedenkorkeuden muutokseen, että kruunu taikka sotalaitos yleisen vesioikeus- taikka muun lainsäädännön nojalla voi vastustaa toimenpidettä, on kaupunki vedenomistajana velvollinen olemaan ryhtymättä. Siten kaupungilla ei voitane katsoa olevan oikeutta vesialuetta täyttämällä taikka muilla keinoin estää sotalaitokselta pääsyä niemekkeelle meren puolelta taikka tehdä mahdottomaksi alueen käyttämistä ilmoitettuun tarkoitukseensa. Ellei tässä kohden suosiolla saada sopimusta aikaan, on kruunulla taikka sotalaitoksella valta kaupungin haastattamalla alistaa asia *tuomioistuimen* tutkittavaksi.

Seurauksena siitä että kruunulla ei ole osaa Katajanokan kasarmialuetta ympäröivään veteen, on myös että sotalaitoksella ei ole laillista oikeutta kaupungin myönnytyksettä täyttää vesialuetta. Sitä vastoin on sotalaitos yleisten oikeusperiaatteitten mukaan oikeutettu käyttämään ympäröivää vettä kylpemiseen, kasteluun, eläinten juottamiseen ja uittamiseen, vaatteidenpesuun y. m. s. Samaten ei kohtuudella käyne kieltäminen sotaväeltä oikeutta teettää veteen laitureja, telakkoja ja muita sille tarpeellisia laitoksia, jotka eivät tee haittaa veden tarkoitukselle satama-alueena eivätkä muutoin supista kaupungin oikeutta vedenomistajana. Viimeksi mainitulta kannalta katsottuna ei puheenalaista vesialuetta myöskään saa käyttää vakinaisena ankkuripaikkana kaupungin satamaviranomaisten luvatta. Mikäli Komitea on saanut tietää, onkin asianomaiselle meripäälystölle satamaviranomaisten kanssa tehdyn sopimuksen mukaan osotettu määrätty alue kruununalusten ankkuroimista varten puheenalaisella vesialueella. Onko tämän alueen ulkopuolelle viime aikoina menty, siitä Komitealla ei ole tietoa.

Nyt hankitusta selvityksestä käy ilmi:

että Ruotsin sotalaitos 1700-luvun keskivaiheilta asti on pitänyt hallussaan erinäisiä, alan ja rajain puolesta tarkemmin määräämättömiä paikkoja Katajanokalla, m. m. sen itäosassa, ja sinne rakennuttanut erinäisiä kruunun rakennuksia ilman että kaupunki tietä-

västi on luopunut omistusoikeudestaan noihin paikkoihin taikka niiden hallintaoikeuden luovuttamisesta sopinut Ruotsin kruunun kanssa;

että n. s. Utisirakennuskomitea, sille marraskuun 2 päivänä 1812 armollisimmin vahvistetun johtosäännön nojalla, oli ottanut haltuunsa Katajanokan itäosan siihen aikaan kun kaupunkia viime vuosisadan alussa uudestijärjestettiin;

että Utisirakennuskomitea, vaarinottaen mainitun johtosäännön määräyksiä, sittemmin jälleen oli luovuttanut tuon alueen Suomen kruunulle kasarmien ja muiden sotilaslaitosten teettämistä varten majoitusrasituksen helpottamiseksi;

ettei tuolloin eikä myöhemminkään kaupunginviranomaisten kanssa ole tehty min-
käänlaista sopimusta puheenalaisen maa-alueen omistusoikeuden luovuttamisesta;

että kuitenkin Suomen kruunu, joka, vaarinottaen puheenalaiseen aikaan tavallisia muotomääräyksiä, oli kaupunginviranomaisten hiljaisella myönnytyksellä ottanut alueen haltuunsa tyydyttääkseen kaupungin veroamaksavalle väestölle likeistä tarvetta, oli edellä mainitun luovutuksen johdosta saanut maksuttoman hallintaoikeuden paikkaan, niin kauan kun se on tarpeellinen sotilastarkoituksiin;

että tähän hallintaoikeuteen täytyy katsoa sisältyneen Suomen kruunulle oikeus luovuttaa paikka Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi;

että vuosina 1817—1828 puheenalaiselle alueelle rakennettiin Suomen sotalaitoksen kustannuksella erinäisiä kasarmi- ja muita rakennuksia, jotka annettiin käytettäväksi tänne sijoitetun venäläisen sotaväen majoittamista varten;

että venäläinen sotaväki 1830-luvun alussa luovutti Katajanokan kasarmit hallustaan, jolloin ne annettiin silloin asetetun Suomen Merisotaväen käytettäväksi, jota vastoin Venäjän sotalaitokselle vastikkeeksi annettiin Suomen valtiovaraston kustannuksella teetetty uusi kasarmi Espoon tullista (Turun kasarmi);

että paikalle 1830- ja 1840-luvulla teetettiin Suomen Merisotaväkeä varten erinäisiä uutis- ja lisärakennuksia niiden joukossa upseerirakennus ja sairaalarakennus;

että Viaporin sotasataman Hallitus, joka Kriminsodan aikana oli väliaikaisesti saanut pääsyoikeuden Katajanokalle siksi ajaksi, minkä sotaa kestäisi, tämän jälkeen sai pysyvän jalansijan kasarmialueella ja sinne teetti erinäisiä uusia rakennuksia sekä vähitellen, sitä mukaa kuin Suomen Merisotaväen mieslukua asteettain vähennettiin, otti haltuunsa suurimman osan itäistä Katajanokkaa;

että tämä asianlaita herätti vastalauseita kaupunginviranomaisten taholta, jotka alamaisissa kirjelmässä toukokuun 13 päivältä 1862 ja maaliskuun 8 päivältä 1865 anoivat satamahallituksen poistamista Katajanokalta ja kaupungille oikeutta lunastaa siellä olevat kruununrakennukset tarjoomastaan 240,000 markan hinnasta;

että Keisarillinen Senaatti tämän johdosta ja kun samaan aikaan myös oli herätetty kysymys noiden rakennusten ostamisesta Venäjän kruunun tarpeisiin, kirjelmässä toukokuun 27 päivältä 1867 Kenraalikuvernööritä pyysi asian alistamista Keisarillisen Majesteetin ratkaistavaksi;

että Keisarillinen Majesteetti, sittenkun asiaa selvittämään asetettu sekakomitea oli siitä antanut lausunnon ja ehdotuksen, maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivänä 1870

Armossa määräsi, että käyttöoikeus kruunun alueeseen Katajanokalla ynnä Suomen sotalaitoksen siellä oleviin rakennuksiin, mikäli niitä ei ole tarpeen Suomen Merisotaväen kantajoukolle, oli luovutettava Venäjän meri- ja maasotalaitokselle sillä ehdolla, että nämä huolehtivat niiden korjauksesta sekä että, jos Suomen Merisotaväkeä uudelleen täydennetään, rakennukset luovutetaan Suomen sotalaitokselle;

että mainitun Armollisen määräyksen johdosta toimitetussa rakennusten ja huoneistojen jaossa Suomen kruunun sekä meri- ja maasotalaitoksen kesken n. s. upseeri- ja sairaalarakennukset jäivät Suomen sotalaitoksen haltuun sekä käytettiin Merisotaväen kantajoukon tarpeisiin;

että Senaatti, siihen aikaan kun 1878 vuoden asevelvollisuuslaki annettiin, teki ehdotuksen Katajanokan kasarmien palauttamisesta, mutta että tätä koskeva ehdotus sai raueta, koska Venäjän sotalaitos ei voinut tulla noitta kasarmeita toimen;

että, sittenkun kysymys noiden kasarmien käyttämisestä tämän jälkeen oli asetettu majoitusrasituksen järjestämistä koskevan kysymyksen yhteyteen, Keisarillinen Majesteetti tammikuun 12 päivänä 1882 (joulukuun 31 päivänä 1881) Armossa määräsi m. m. että, tuon rasituksen huojentamiseksi Katajanokalla olevat Suomen sotalaitoksen rakennukset, lukuunottamatta upseeri- ja sairaalarakennusta, jotka tähän aikaan olivat väliaikaisesti Uudenmaan Suomen tarkkampungataljoonan käytettävänä, toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään, luovutetaan Venäjän sotalaitoksen maksuttomasti käytettäväksi, sillä ehdolla että kunnossapito on tuon sotalaitoksen velvollisuutena;

että siten luovutettaviksi määrättyt rakennukset sittemmin Suomen sotakomisariaatin välityksellä luovutettiin Venäjän insinöörilaitokselle, josta luovutuksesta laadittiin täydellinen pöytä- ja toimituskirja;

että upseeri- ja sairaalarakennus sittemmin, Uudenmaan pataljoonan muutettua uuteen kasarmiinsa, vuonna 1884 annettiin Suomen luotsilaitoksen käytettäväksi;

että Venäjän merisotalaitos 1890-luvun alussa vaati saadakseen korvauksetta haltuunsa myöskin vastamainitut kaksi rakennusta, jota vaatimusta Senaatti vastusti kirjelmässä Kenraalikuvernöörille joulukuun 16 päivältä 1890 ja helmikuun 2 päivältä 1892, joissa kirjelmässä osotettiin Suomen kruunun omistus- ja käyttöoikeus puheenalaisiin rakennuksiin;

että Keisarillinen Majesteetti kuitenkin, Suomen Ministerivaltiosihteerin alamaisesti esiteltyä asian, heinäkuun 3 (kesäkuun 21) päivänä 1895 suvaitsi Armollisesti määrätä, että puheenalaiset Katajanokan kasarmirakennukset oli luovutettava merisotalaitoksen maksuttomasti käytettäväksi; sekä,

että voimassa olevaan Katajanokan kaupunginasemakaavaan vuodelta 1895 ynnä siihen vuonna 1903 tehtyyn täydennykseen merkitty, Katajanokan itäosan poikki pohjoissatamasta eteläsatamaan kulkeva, kruunun käytettäväksi luovutetun maa-alueen ja Katajanokan muun osan väliraja on Keisarillisen Majesteetin vuonna 1870 vahvistaman rajanjärjestelyn mukainen sekä niinmuodoin pidettävä näiden alueiden laillisena välirajana.

Tämän nojalla saa Komitea lopullisena lausuntoaan asiasta esittää;

I. Katajanokan kasarmialueen omistus- ja käyttöoikeutta koskevaan kysymykseen nähden :

että omistusoikeus tuohon alueeseen kuuluu Helsingin kaupungille;

että alue on luovutettu Suomen kruunun maksutta käytettäväksi epämääräiseksi ajaksi sotilaallisiin tarkoituksiin, johon myös täytyy katsoa sisältyneen oikeus luovuttaa paikka Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi;

että Venäjän meri- ja sotalaitoksella, jolle Suomen kruunu on luovuttanut käyttöoikeuden maa-alueeseen ja sille teetettyihin, Suomen sotalaitokselle kuuluviin rakennuksiin, toistaiseksi ja siihen asti kun tästä asianmukaisessa järjestyksessä mahdollisesti toisin määrätään, täytyy katsoa kaupungin suhteen olevan kiistämätön hallintaoikeus kasarmialueeseen luovutustilaisuudessa määrättyillä ehdoilla ja rajoituksilla;

II. Kasarmialueen rajoihin nähden :

että alueen lailliset rajat ovat voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan merkitty väliraja lännessä sekä Katajanokan luonnolliset rantaviivat pohjoisessa, idässä ja etelässä;

III. Ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeuteen nähden :

että tämä vesialue kuuluu Helsingin kaupungille, joka siihen nähden saa käyttää kaikkea vedenomistusoikeuteen laillisesti sisältyvää toimivaltaa; sekä

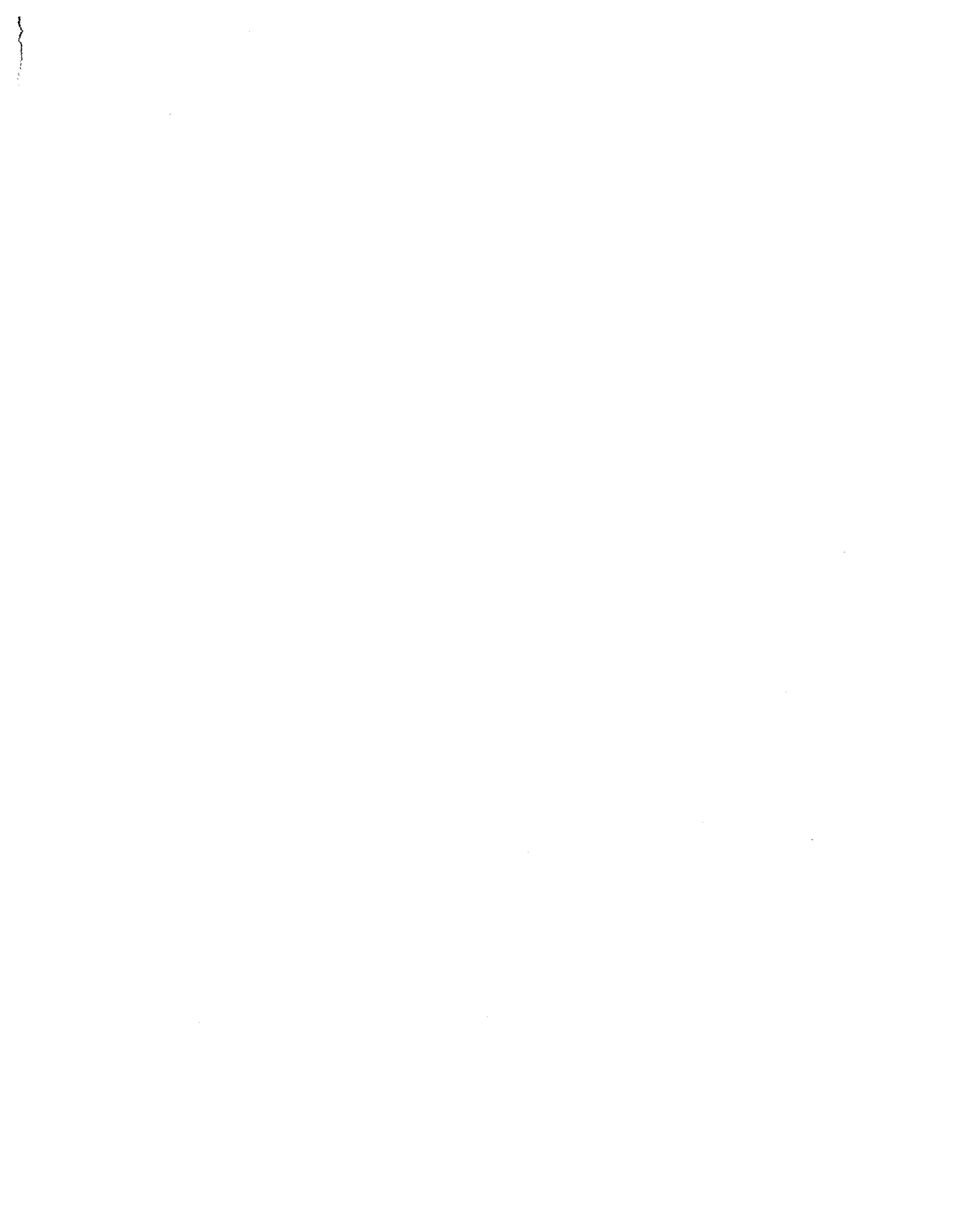
että Venäjän meri- ja maasotalaitos ei ole kaupungin luvatta oikeutettu täyttämään vesialuetta eikä veteen nähden ryhtymään minkäänlaisiin muihin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa haittaamaan veden tarkoitusta satama-alueena taikka muutoin loukkaamaan kaupungin oikeutta veden omistajana.

Helsingissä, maaliskuun 30 päivänä 1911.

Julius Grotenfelt.

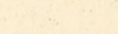

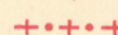

John Uggla.

Alb. Hästesko.

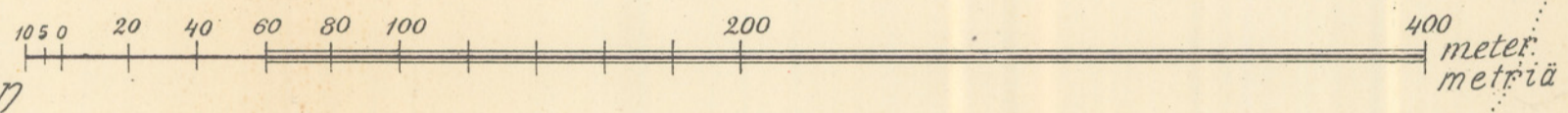

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1911.

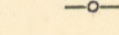
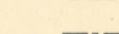

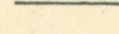
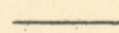
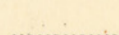

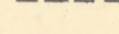
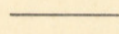
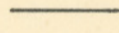
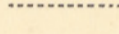
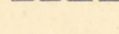

Gränsen emellan kasernomrätet och den öfriga delen af Skatudden:

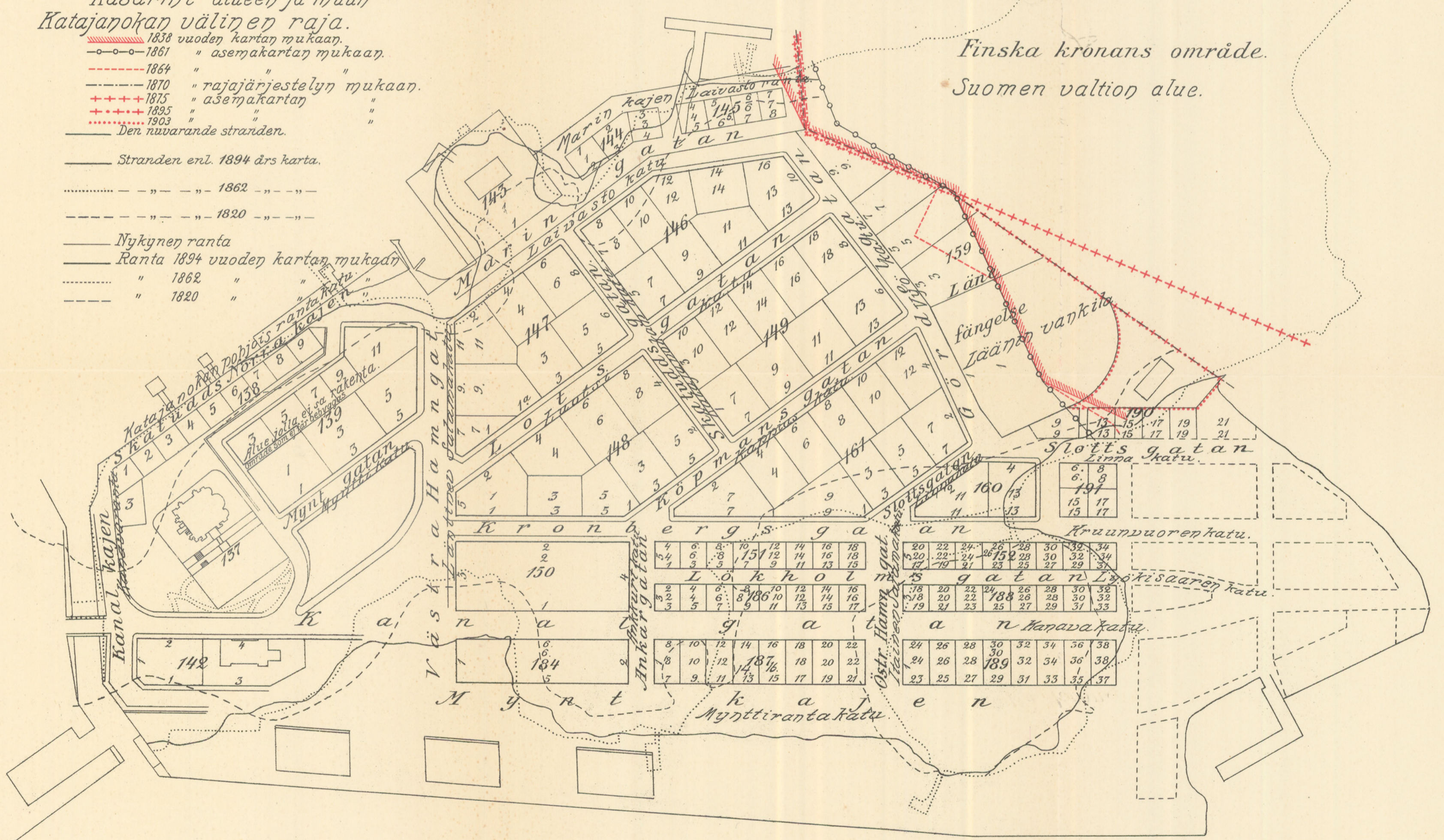
- Enligt 1838 års plankarta.
- Enligt 1861 års stadsplan.
- Enligt 1864 års stadsplan.
- Enligt 1870 års gränsreglering.
- Enligt 1875 års stadsplan.
- Enligt 1895 års stadsplan.
- Enligt 1903 års stadsplan.

Karta öfver Skatudden. ~ Katajanokan kartta ~

Kaserni alueen ja muun Katajanokan välinen raja.

- 1838 vuoden kartan mukaan.
- 1861 " asemakartan mukaan.
- 1864 " " " " " "
- 1870 " rajajärjestelyn mukaan.
- 1875 " asemakartan " " " "
- 1895 " " " " " "
- 1903 " " " " " "
- Den nuvarande stranden.
- Stranden enl. 1894 års karta.
- " " " " " " " " " " " "
- " " " " " " " " " " " "
- " " " " " " " " " " " "
- Nykynen ranta
- Ranta 1894 vuoden kartan mukaan
- " " " " " " " " " " " "
- " " " " " " " " " " " "

Finska kronans område.
Suomen valtion alue.

M.P.

Valiokunnanmietintö N:o 3 eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.

Tämän vuoden tammikuun 31 p:nä esiteltäessä Valiokunnanmietintöä N:o 2 eläke-edun varaamisesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille (pain. asiak. N:o 56 v. 1910) ja tämän yhteydessä Rahatoimikamarin samasta asiasta Valiokunnanmietinnön N:o 1 johdosta (pain. asiak. N:o 36 v. 1910) antamaa lausuntoa (pain. asiak. N:o 43 v. 1910) on Kaupunginvaltuusto periaatteessa vahvistanut yleiset periaatteet kunnan eläkkeen järjestämiseksi Kaupungin palveluksessa oleville henkilöille, mutta palauttanut asian Valiokuntaan Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisen selvityksen ja lopullisen ehdotuksen antamista varten asiassa, minkä ohessa Valiokunnan lisäjäseneksi valittiin allekirjoittanut Relander. Sittemmin on Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunta yllämainitun asian yhteydessä käsiteltäväksi palauttanut Rahatoimikamarin lausunnon tehdyn pyynnön johdosta, joka koskee kaupungin kansakoulujen naisopettajiston parannettuja palkkaetuja (pain. asiak. N:o 50 v. 1910) sekä erinäisten kaupungin kansakouluissa palvelevain henkilöiden Kaupunginvaltuustolle jättämän, tammik. 31 p:nä 1911 päivätyn kirjelmän samassa asiassa (liite A).

Valiokunnan näin saama tehtävä on Kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen kautta määrätty mikäli koskee järjestelmää kunnan eläkkeen antamiseksi iän perusteella. Ainoastaan allamainituissa kahdessa kohdassa ei Valiokunta ole saanut Kaupunginvaltuuston päätöstä, ja on Valiokunta sentähden pakoitettu, ennenkuin asiassa enempiin toimenpiteisiin ryhdytään, pyytämään että Kaupunginvaltuusto hyväntahtoisesti täydentäisi näissä kohdin päätöksensä.

I. Virkavuosien määrä.

Virkavuosien määrään nähden täyden eläkkeen saamiseksi ei Kaupunginvaltuuston yllämainitussa päätöksessä ole suoranaista lausuntoa, joten niinmuodoin epävarmuutta voi olla siitä, onko tarkoitettu valiokunnanmietinnön ensimmäisessä vaihtopuolessa puollettua 35 vuoden määrää, lukuunottamatta Raastuvanoikeuden ja Maistraatin jäseniä, ensimmäistä

kaupunginlääkäriä ja kaupungin sairaaloiden ylilääkärejä, joita varten on ehdotettu 30 vuotta tai yleensä kaikkia eläkeoikeutettuja varten Rahatoimikamarin ehdotuksessa olevaa 30 vuoden määrää. Kuitenkin on Valiokunta luullut voivansa vetää sen johtopäätöksen, että Kaupunginvaltuusto, joka muuten on hyväksynyt sen kohdan Rahatoimikamarin ehdotuksessa, jossa mainitut määräykset ovat, *on myöskin tahtonut täyden eläkkeen saamis- ehdoksi asettaa kaikille eläkkeensaajille yhteisen 30 vuoden palvelusajan, lukuunottamatta ainoastaan palolaitoksen henkilökuntaa ja sairaanhoidossa palvelevia hoitajattaria ja haurujenhoitajia*; mutta on Valiokunta täyden selvyuden saamiseksi tässä kohden katsonut olevan pyydettyä Kaupunginvaltuuston lausuntoa tässä kysymyksessä.

II. Palkkaedut, jotka ovat pantavat eläkkeensaamisen pohjaksi.

Hylkäämällä Valiokunnan ehdottaman niiden virkain luokkajaon, joihin kuuluisi eläke-etu ja sitä seuraava mahdollisuus aika ajoittain tehtäviin tarpeenvaatimiin tarkistuksiin sekä välttämättömyys, uutta virkaa perustettaessa, määrätä sen eläkeluokka, on Kaupunginvaltuusto yhtymällä Rahatoimikamarin käsitykseen päättänyt, että kyseenalaiseen etuun oikeutettujen henkilöiden tulee saada eläke, jota on maksettava määrättyinä prosenttina heille tulevista palkkaeduista eläkkeensaamisen alkaessa. Samalla määrättiin yhtymällä Valiokunnan yllämainittuun mietintöön liitettyssä vastalauseessa esitettyyn vaatimukseen, että laskettaessa eläke-erää määrääviä palkkaetuja, vuokrat rahat ja luontoisasunto kuin myöskin virkaan kuuluvat sivutulot ovat Kaupunginvaltuuston arvioimisen ja lähemmän määräyksen mukaan otettavat lukuun. Sitä vastoin ei Kaupunginvaltuuston päätös anna täyttä selkoa siitä, onko Rahatoimikamarin ehdotuksen 1 §:n 2 momentti hyväksytty tai ei. Valiokunta saa tämän nojalla pyytää, että Kaupunginvaltuusto määräisi, ovatko palkankorotukset määrättyjen vuosien palveluksesta, henkilökohtaiset palkanlisät, kalliin-ajanlisät, matkarahat ja muut sellaiset korvaukset otettavat huomioon eläkkeenlaskemisen lähtökohdaksi.

Asiata takaisin palauttaessaan on Kaupunginvaltuusto antanut Valiokunnan toimeksi ottaa laskuissaan huomioon eläkeoikeuden myöntämisen *kaupungin kansakoulujen opettajistolle*, ja on Valiokuntaa kehoitettu antamaan lähempi selvitys tässä kohden. Valiokunta on kysymyksen aikaisemmassa vaiheessa yhtynyt siihen käsitykseen, että, kun valtio kansaneduskunnan myötävaikutuksella on ottanut kansakoulun eläkelaitoksen turviinsa ja takuuseensa, kysymys kansakouluopettajiston palkkaetujen järjestämisestä joutui Valiokunnan ohjelman ulkopuolelle. Kuitenkin näyttää Valtuustossa se mielipide olevan vallalla, että kansakoululaitoksen henkilökunnalle olisi tämän yhteydessä varattava parannetut eläke-edut. Tähän nähden ja kun Valiokuntakin puolestaan katsoo opettajiston vaatimukset nykyisten, aivan riittämättömän eläke-eräin korottamisesta oikeuden ja kohtuuden kannalta täysin oikeutetuiksi, ei Valiokunta ole enää tahtonut pysyä aikaisemmassa käsityksessään tämän kysymyksen käsittelyn muodollisesta puolesta.

Valtion kansakoulunopettajille takaamaa eläkettä suoritetaan nykyään toukok. 24 p:nä 1908 annetun Armollisen asetuksen mukaan 1,000 markkaa opettajalle ja 750 markkaa opettajattarelle 30 vuoden nuhteettomasta palveluksesta. Nämä eläke-edut eivät ole sanottaaasti niitä eläkkeitä alempia, jotka Kaupunginvaltuuston nyttemmin vahvistamain perusteiden mukaan tultaisiin varaamaan kaupungin muille virkamiehille. Laskemalla 60 % mukaan palkasta, siihen laskettava pohjapalkka ja korotus määrättyjen vuosien palveluksesta, mutta ei kalliinajanlisää, tulisivat eläkkeet nousemaan, kansakoulunopettajalle 2,160, ylemmän kansakoulunopettajattarelle 1,800 ja alemman kansakoulunopettajattarelle 1,530 markkaan. Jos kalliinajanlisät otetaan lukuun, olisi eläkkeitä suoritettava vastaavasti 2,520, 2,160 ja 1,890 markkaa. Jos kansakoulunopettajisto asetettaisiin eläke-etuun nähden yhdenvertaiseksi kunnan muiden virkamiesten kanssa, olisi kaupungin varattava sille edellisessä tapauksessa vastaavasti 1,160, 1,050 ja 780 markan, jälkinäisessä tapauksessa (kalliinajanlisä lukuun otettuna) vastaavasti 1,520, 1,410 ja 1,140 markan lisäeläke. On kuitenkin huomattava, että tämä kaupungin suoranaisten meno tulisi suuremmaksi osaksi, ehkäpä kokonaan, hyvitetynksi kaupungille poisjääväin iänkorotusten muodossa läpikäyvän uudistuksen vuoksi, jonka voidaan otaksua tulevan tapahtumaan kansakoululaitoksen opettajistossa muuttuneiden eläkejärjestelyjen kautta.

Tähän myötäliitettyssä, Valiokuntaan lähetetyssä kirjoituksessa ovat useat kansakoulunopettajat pyytäneet että, siksi kunnes valtion eläkejärjestelmä on tullut tyydyttävällä tavalla järjestetyksi, eläkkeen saamiseen oikeutetuille opettajille myönnettäisiin kaupungin varoista lisäeläkkeeksi niin suuri erä että tämä, nykyiseen eläkkeeseen lisättyä nousisi 70 %:ksi loppupalkasta sekä että myöskin pienempi kuin 30 virkavuoden määrä oikeuttaisi eroavan virkavuosiin nähden suhteessa olevaan osaan eläke-erästä. Tämän lisäksi on Helsingin kaupungin kansakoulunopettajatarten eläkekomitea aikaisemmin mainitussa, Valiokunnalle myöskin lähetetyssä hakemuksessa esittänyt, että ylemmän kansakoulun opettajajenkilökunnalle sukupuoleen ja siviiliasemaan katsomatta varattaisiin vanhuudenelatus saman perusteen mukaan ja että alemman kansakoulun opettajattaret saisivat nauttia samanlaista vanhuudenelatusta kuin ylemmänkin kansakoulun opettajisto.

Valiokunnan mielestä ei ole mitään säällistä syytä myöntää nyt puheenalaisessa suhteessa kaupungin kansakoulujen opettajistolle varsin edullista poikkeusasemaa tai että sen eläkkeensaamista varten vahvistettaisiin erityisiä perusteita, vaan näyttää Kaupunginvaltuuston olevan suostuttava sanotun henkilökunnan parannettuja eläke-etuja koskeviin vaatimuksiin ainoastaan sikäli, että kansakoulunopettaja- ja opettajatarkunta tulisi tässä kohden kunnan muiden virkamiesten vertaiseksi. Tämän mukaan on Valiokunta tätä kysymystä harkitessaan ollut sitä mieltä, että kansakoulunopettajistolle olisi saavutettujen ja määrättyjen ikä- ja virkavuosien jälkeen ottaessaan virkaeron varattava eläke, joka vastaisi 60 % heillä olleista palkkaeduista¹⁾ sekä samalla vähennetty eläke tiettyjen perusteiden mukaan heidän aikaisemmin virasta erotessaan. Kaupunginvaltuuston jo

¹⁾ Kysymys, onko kalliinajan-lisä tähän myöskin laskettava, tulee ratkaistavaksi II yhteydessä tässä ylempänä.

vahvistamain yleisten sääntöjen mukaan eläkkeenlaskemiseksi tulisi tällöin valtionvaroista mahdollisesti suoritettava eläke otettavaksi lukuun sekä eläkettä kaupunginkassasta suoritettava ainoastaan sinä eränä, jolla viimeainittu eläke nousisi valtioneläkkeen yli.

Valiokunta saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto periaatteessa päättäisi,

että Helsingin kaupungin kansakoulujen opettaja ja opettajatar on eläkeoikeuteen nähden asetettava yhdenvertaiseksi kaupungin muiden virkamiesten kanssa sekä tämän mukaan varattava hänelle eläke virkaeroa ottaessaan Kaupunginvaltuuston kunnan eläkkeen antamista varten vahvistamain yleisten perusteiden mukaan.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston päätös yllämainituissa yksityiskohtaisissa kysymyksissä on saapunut, on Valiokunta kohta ryhtyvä laskemaan niitä kustannuksia, joita eläkkeenantaminen tulisi tuottamaan, ja toivoo Valiokunta ensitulevana syksynä voivansa Valtuustolle esittää tästä laskelmansa.

Helsingissä huhtik. 24 p. 1911.

August Ramsay.

**Edvard Loo.
Rudolf Erenius.
H. M. J. Relander.**

**A. V. Lindberg.
Ivar Timgren.**

John Uggla.

Liite.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Nykyään voimassa olevien säädösten mukaan maksetaan 30 vuoden palvelusajan kuluttua maamme kansakoulunopettajille tuhannen (1,000) markan suuruinen eläke. Jos opettajalle jostakin muusta syystä kuin sairauden tai voimattomuuden takia myönnetään ero virasta ennen sanottua palvelusaikaa, niin hän jää kokonaan ilman eläkettä. Näin on maan kaikkien kansakoulunopettajain eläkkeen laita huolimatta siitä, josko ovat palvelleet kaupungissa tai maalla.

Jo ilmankin minkäänlaisia perusteluja oivaltanee jokainen, että mainittu eläke on aivan riittämätön, jos sillä tarkoitetaan riutuneen opettajan vanhuuden turvaamista. Maamme kansakoulunopettajan palkkakin on niin niukka, että häntä jo palveluksensa aikana rasittavan virkansa ohella alati painavat taloudelliset huolet, eikä hän tietenkään näin ollen voi säästää mitään vanhuuden päivien varalle. Jos hän sitävastoin saattaisi miehuutensa aikana tehdä työtä siinä toivossa, ettei hänen tarvitsisi vanhuutensa aikana kärsiä puutetta, niin koulu siitä tuntuvasti hyötyisi. Euroopan muut sivistyskansat ovat jo aikoja sitten oivaltaneet, että kansojen kehityksen oleellisena ehtona on kansan opettajain tyydyttävä palkkaaminen ja heille riittävän eläkkeen antaminen. Todistuksena siitä mainittakoon ainoastaan mitä kansakoulunopettajain eläkkeisiin tulee, että nämä, *las-kettuina prosentin mukaan loppupalkasta*, tekevät Ruotsissa 75 %, Saksassa 75—100 %, Itävallassa 100 %, Sveitsissä 75—80 % ja Ranskassa 75 % loppupalkasta. Suomessa sitävastoin täysi eläke nousee noin 25—50 prosenttiin loppupalkasta. Ainoastaan siihen huolenpitoon nähden, jota valtion virkamiehille mainitussa suhteessa osotetaan, voidaan Suomi asettaa kulttuurimaiden rinnalle.

Jos nykyinen eläke on aivan riittämätön jo maalaiskansakoulujen opettajille, niin maamme kaupunkien etenkin suurempien kaupunkien opettajiston tila tuntuu suorastaan toivottomalta. Maalla näet ovat vuokramaksut sekä halkojen, vaatteiden ja ruokavarojen hinnat paljoa halvemmat kuin suuremmissa kaupungeissamme, jota paitse elintarpeiden hinta on maalla pysyväisempi eikä se suhteellisestikaan kohoa siinä määrin kuin muutamissa maamme suuremmissa kaupungeissa, johon lisäksi tulee se, että maalaisopettajalla lienee parempi mahdollisuus järjestää toimeentulonsa vanhuuden ajaksi, esim. asunnon, lehmänrehun ja muutamien muiden maanviljelystuotteiden puolesta. Miten käy silloin ajatteleminen, että iäkäs kansakoulunopettaja esim. Helsingissä voisi tulla toimeen 1000 markan eläkkeellä — tämä saattaa olla melkoista pienempikin, jos opettajan on ollut pakko kivulaisuuden johdosta erota ennen 20 palvelusvuotta —, kun hänellä vielä voi olla vaimo ja joku kivuloinen lapsi elätettävänä? Joskus lienee ajateltu, että opettaja virastansa erottuaan voisi muuttaa maalle, jossa hänellä olisi helpompi tulla toimeen. Paitse sitä, että tällainen ajatus peittelemättä vahvistaa eläkkeen riittämättömyyden, niin se lisäksi viittaa siihen, että vanha riutunut opettaja olisi karkoitettava siitä yhteiskunnasta, jonka hyväksi hän on voimansa uhrannut, ja pakotettava elämään sanoaksemme maanpako-laisena. Kaksi tämän kaupungin kansakoulujen naimatonta miesopettajaa sai todellakin

kokea jotakin sentapaista, kun he noin 25 vuotta sitten tulivat sairauden johdosta pakotetuiksi turvaamaan eläkkeeseen: etupäässä taloudellisten puutteiden tähden toinen niistä kuoli pääkaupungissa jonkun vuoden perästä ja toinen, olessaan erään vaivaistalon asukkaana itä-Uudellamaalla, teki itse pari vuotta sitten lopun kurjasta elämästään. Tosin näiden eläke ei noussut samaan määrään kuin nykyinen eläke, mutta silloiset elantokustannukset olivatkin paljoa pienemmät kuin tätä nykyä. Noiden toveriensa surullinen kohtalo mielessään ei ainakaan kukaan kaupungin miesopettajista ole sen jälkeen rohjennut pyytää eroa eläkkeelle ruvetakseen. On sen sijaan siirrytty muille aloille. Jotkut vanhemmat opettajat jatkavat kuitenkin huolimatta 30 virkavuodestaan työtään kaupungin kansakouluissa siinä tosin heikossa toivossa, että eläke vastaisuudessa korotetaan. Että tällainen asiain tila ei voi olla kansansivistykselle hyödyksi, lienee ilman muuta selvä.

Jos tahdotaan poistaa yllä kosketeltu, kaupunkien kansansivistykselle haitallinen seikka, käynee tämä päinsä, kuten tässä alempana koetetaan osottaa, ilman että kaupunkien menot siitä tuntuvasti lisääntyisivät. Ajatellessamme taas sitä määrää, johon eri kaupunkien opettajain eläke välttämättömästi olisi korotettava, ja sitä järjestelmää, jonka mukaan eläkkeet annettaisiin, soveltuvat kaiketi ainakin pääasiassa Ruotsin olot, jotka niin monessakin suhteessa ovat meitä lähinnä, paraiten esikuvaksi. Ennenkuin siirrymme käsittelemään kysymystä, miten eläkeasia miellä voitaisiin sopivimmin järjestää, mainitakoon siis Ruotsissa voimassa olevien, tätä asiaa koskevien määräysten pääkohdat.

Pienin miesopettajan loppupalkka Ruotsissa on 1,350 kr. ja naisopettajan 1,200 kr. Kaupungeissa ja muissa suuremmissa kunnissa palkat ovat kuten meilläkin melkoista suuremmat. Sanottu loppupalkka on valtakunnan kaikkiin sekä mies- että naisopettajiin nähden eläkemäärän ja vuosimaksujen perusteena. Täysi eläke on 75 % mainitusta loppupalkasta ja tekee siis miesopettajaa kohti 1,013 kr. ja naisopettajaa kohti 900 kr. Kukin koulupiiri suorittaa eläkerahastoon vuosimaksuina 5 % loppupalkasta eli 67,50 taikka 60 kr., jota paitse viranhoitaja suorittaa samaan rahastoon puolet siitä määrästä. Eläkerahastoon maksetaan siis vuosittain kaikkiaan 7,5 % loppupalkasta.

Mutta tämän, jos niin saamme sanoa, *peruseläkkeen* lisäksi eri kaupungit maksavat *lisäeläkkeen*, jonka kukin kaupunki omasta puolestaan määrää. Kun hallussamme olevat säännöt eivät sisällä minkäänlaisia määräyksiä siitä, että nämä lisäeläkkeet suoritettaisiin jostakin yhteisestä kassasta tahi että kaupungit ja viranhoitajat suorittaisivat tähän tarkoitukseen vuosimaksuja, niin voitane otaksua, että lisäeläkkeet lähtevät kaupunkien vuosimenoista. Täysi lisäeläke on Tukholmassa miesopettajaa kohti 1,367 ja naisopettajaa kohti 710 kr., joten täysi eläke nousee 2,380 tai 1,610 kruunuun. Nämä määrät tekevät 70 % eri loppupalkoista Tukholmassa. Jotakuinkin samalla tavalla ovat useat muutkin Ruotsin kaupungit pitäneet huolta opettajistaan niiden erottua virasta. Jotkut pienemmät kaupungit maksavat lisäeläkkeenä määrätyn summan, jota siis ei ole laskettu prosentien mukaan palkasta. Useimmissa kaupungeissa maksetaan lisäeläkkeet enemmän tai vähemmän supistettuina aina sen mukaan kuin ikä- ja virkavuosien lukumäärä on pienempi täyttä eläkettä varten määrättyä vuosimäärää. Sama on myöskin yleisen peruseläkkeen laita. Lopuksi mainitakoon että Ruotsin kansakoulun opettajiston eläkettä koskevissa

säänöissä on yleisesti ikärajakin määrätty. Siten on täyden peruseläkkeen saamisen ehdoksi määrätty sekä mies- että naisopettajalle 30 virkavuotta ja 55 ikävuotta. Tätä 55 ikä- ja 30 virkavuotta useimmat kaupungitkin vaativat lisäeläkkeeseen nähden. Jokunen suurempi kaupunki vaatii paitsi 30 virkavuotta vieläkin korkeampaa ikärajaa. Syy siihen että on tahdottu hyväksyä käyttäen opettajan viimeisetkin voimat, ennenkuin myönnetään täysi eläke, näkyy johtuvan enemmän raha-asioiden huolenpidosta kuin kansansivistyksen edistämishalusta. Yhdessä kohdassa, joka ei suinkaan olekaan mikään vähäpätöinen, Suomi on siis kansakoulun opettajiston eläkeasiaan nähden edellä Ruotsia. Suomessa näet ei täyden eläkkeen nauttimista varten ole säädetty mitään ikärajaa, ainoastaan 30 virkavuotta. Miten suureksi hyödyksi kansakoululle tämä on, oivaltanevat täydellisesti ainoastansa ne, jotka jo ovat palvelleet 30 vuotta kansakoulussa. Että on vanhuksia, jotka vielä pystyvät viemään koulua eteenpäin, on tosin tunnettu asia, mutta eihän semmoisten poikkeusten nojaan voi perustaa mitään sääntöä.

Jos sitten siirrytään miettimään keinoa, millä Suomen kaupungit voisivat kansakoulujensa opettajistolle taata nykyistä suuremman eläkkeen, niin on itsestään selvä, että tämän saattaisi nopeimmin ja suuremmitta mutkitta ratkaista siten, että kukin kaupunki myöntäisi opettajilleen lisäeläkkeen, joka, kuten yleensä Ruotsin kaupungeissa, yhdessä peruseläkkeen kanssa nousisi määrättyyn prosenttiin loppupalkasta. Epäilemättä tämä tuottaisi kansakoululle paljon siunausta, sen opettajistolle rohkeutta ja luottamusta sekä riutuneille vanhuksille mahdollisuuden toivomuksensa mukaan erota koulusta ja jättää sijaa nuoremmille voimille.

Mutta kun tällöinen eläkejärjestelmä ajan pitkään saattaisi tulla jossain määrin rasittavaksi etupäässä maamme suuremmille kaupungeille ja ennen kaikkea Helsingille, jonka opettajisto tekee enemmän kuin neljännesosan maan kaikkien kaupunkien opettajien lukumäärästä, niin pyydämme saada kunnioittaen kiinnittää Herrojen Valtuusmiesten huomiota seuraaviin seikkoihin.

Armollisen asetuksen mukaan toukokuun 24 p:ltä 1898 maksetaan maalaisopettajille tulevat eläkkeet yksistään suostuntavaroista, jota vastoin kaupunkien opettajien eläkkeitä varten annetaan näistä varoista niin suuri summa kuin kaupungit samaa tarkoitusta varten vuosittain suorittavat. Kukin kaupunki suorittaa 5 % täydestä eläkemäärästä, siis joka miesopettajaansa kohti 50 ja naisopettajaansa kohti 37,50 mk. Paitsi tätä eroitusta eläkevarojen hankinnassa on vielä toinenkin oleellinen määräys huomioon otettava. Kaupunkien opettajien eläkkeitä varten suostuntarahastosta ja kaupungeista vuosittain kertyneistä rahoista on nimittäin sanotussa asetuksessa määrätty, että ne ovat «jätettävät Suomen Valtiokonttoriin, jonka tulee kasvuuttaa näitä varoja siinä määrässä ja niin kauvan kuin niitä ei tarvita eläkkeinä maksettaviksi. Mutta jos sanotut varat käyvät eläkkeiden maksamiseen riittämättömiksi, annetaan sitä varten tarvittava lisämäärä niistä varoista, mitkä ovat kansakoulutointa varten osoitetut». Tämä kaupunkien opettajain eläkkeiksi tarkoitettujen varojen «kasvuuttaminen» säädettiin jo armollisessa asetuksessa elokuun 5 p:ltä 1886, jona vuonna siis «Kaupunkien kansakoulunopettajien ja opettajattarien eläkerahsto» sai alkunsa. Koska tämä eläkerahasto nyttemmin on saavuttanut

huomiota ansaitsevan kehityksen, sallittakoon meidän siitä merkitä tähän muutamia tietoja, jotka ovat meille Suomen Valtiokonttorista suosiollisesti annetut.

Rahaston säästö sen ensimmäiseltä vuodelta 1886 nousi ainoastaan 6,040 markkaan, säästö vuodelta 1888 oli 64,272,13 ja vuodelta 1889 jo 85,821,69 mk. Koska viime vuoden 1910 tilejä ei ole vielä päätetty, merkitään tähän rahaston tila v. 1909.

Debet:

Säästö vuodelta 1908.	Smk 1,217,659: 32
Kaupunkien maksut vuonna 1909	» 43,812: 50
Valtioapu Suostuntarashastosta v. 1909	» 43,812: 50
Obligationikorkoja	» 55,565: 85
Agio	» 1,421: 78
	<hr/>
	Smk 1,362,271: 95

Kredit:

Vuonna 1909 maksetut eläkkeet:

12 opettajattarelle ja	0 opettajalle	Valtiokonttorin kautta.	8,937: 50
9 » »	4 »	Turun läänissä	7,162: 48
2 » »	2 »	Hämeen »	3,500: —
1 » »	0 »	Mikkelin »	750: —
6 » »	4 »	Viipurin »	7,587: 48
2 » »	1 »	Kuopion »	1,916: 66
12 » »	0 »	Vaasan »	8,954: 14
6 » »	1 »	Oulun »	4,600: —
		<hr/>	
50 opettajattarelle ja	12 opettajalle	Valtiokonttorin kautta.	43,408: 26
Säästö vuodelle 1910			1,318,863: 69
			<hr/>
			Smk 1,362,271: 95

Niinkuin tästä taulusta näkyy, kasvoi rahasto vuonna 1909 kokonaisella 101,204 mk. 37 p. Vuonna 1910 on rahasto kasvanut vielä suuremmallakin määrällä, joten rahasto tätä nykyä nousee noin 1,425,000 markkaan. Rahaston varat ovat sijoitetut korkoa kasvaviin obligationeihin, mutta aivan viime aikana on rahastosta myönnetty pienehköjä lainoja joillekuille kaupungeille, m. m. Helsingin kaupungille. Pienin korko v. 1909 oli 4,2 ja suurin 4,7 %

Muutamit johtopäätökset, joihin tämän rahaston kasvaminen ja korollepano etsimättä antaisivat aihetta, jääkööt tässä sikseen. Kaikessa tapauksessa meistä näyttää siltä kuin tämän rahaston suuruus ja kehitys olisi omiansa antamaan maamme kaupungeille aihetta kiinnittääkseen siihen enemmän huomiota kuin tähän asti sekä ryhtyäkseen semmoisiin toimenpiteisiin, että tästä rahastosta voitaisiin antaa kaupunkien kansakoulun-

opettajille tyydyttävät eläkkeet. Siinä tapauksessa saattaisi ajatella että kaupunkien kansakoulunopettajat saisivat rahastosta täytenä eläkkeenä määrän, joka vastaisi 70 % loppupalkoista, ja Ruotsissa käytettyyn järjestelmään lisäeläkkeineen ei siis tarvitsisi turvautua. Mutta tästä olisi luonnollisena seurauksena, että kaupunkien rahastoon menevät vuosimaksut tulisivat nousemaan. Rahaston ylläpitämiseksi olisi luonnollisesti tarpeen, että kuten tähänkin saakka vuosimaksujen määrä tehtäisiin täydestä eläkkeestä suhteellisesti riippuvaksi. Jos tällaisen laskelman kautta eläke jossakin pikkukaupungissa mahdollisesti supistuisi nykyistä eläkettä pienemmäksi, olisi tarpeen määrätä että pienin täysi eläke ei saisi olla 1,000 mk. pienempi.

Manitunlaisen eläkejärjestelmän havainnolliseksi tekemistä varten sallittakoon meidän vielä esittää esimerkki, ja valitsemme silloin Helsingin. Miesopettajain varsinainen loppupalkka täällä on nykyään 3,600 mk. Jos täysi eläke olisi 70 % tästä määrästä, niin se nousisi 2,520 markkaan. Kun tämä summa olisi vuosimaksujen perusteena, tekisivät nämä 5 % mukaan 126 mk. Valtio avustaisi kuten nytkin yhtä suurella määrällä. — Koska tällainen eläke olisi todellisena apuna opettajalle hänen vanhuudellaan ja kun siksi suuri vuosimaksu kutakin opettajaa kohti voisi jossain määrin rasittaa kuntaa, niin saattaa kysyä, eikö opettajankin tulisi puolestaan suorittaa kohtuullista maksua. Olemme sentähden ajatelleet että opettajan maksu eläkerahastoon olisi 2 % täydestä eläkkeestä. Täten tulisi kaupungin osalle 4 % ja valtion niinkään 4 %. Helposti huomataan mihin määrään nämä vuosimaksut nousisivat Helsingissä miesopettajiin nähden, kun tiedetään näiden lukumäärän olevan noin 100. Kaupungin vuosimaksut heistä tekisivät nimittäin yhteensä 10,080 mk. Kun maksut 100 opettajasta tätä nykyä on 5,000, syntyisi siis lisämenoja 5,080 mk. Mutta kun voi otaksua, että esim. kaksi opettajaa, kun heillä olisi toiveita saada tässä esitetyt eläkkeet, ottaisi eron virastaan, niin kaupungille näiden eron kautta, ainakin 5 vuodeksi eteenpäin tahi siksi kunnes uudet opettajat tulisivat oikeutetuiksi saamaan ensi kerran palkankorotukset, koituisi säästöä 2,400 mk. — jos otetaan huomioon nykyinen kalliin ajan palkanlisäys, niin säästynyt summa nousisi 1,200 markalla—, joten lisämenot tekisivät ainoastaan 2,680 tahi 1,480 mk. — Lopuksi pantakoon merkille, että tarpeen vaatiman eläkkeen antaminen kansakoulunopettajille ei saattane olla rahallisesti arveluttavaa, koska kuolevaisuusprosentti heidän keskuudessaan on näyttänyt olevan jotakuinkin korkea.

Täten kunnioittaen esitetyn selvityksen nojalla rohkenemme me allekirjoittaneet, Helsingin kansakoulujen vakinaiset miesopettajat nöyrimmästi pyytää Herroja Valtuusmiehiä suosiollisesti vaikuttamaan puolestaan siihen,

että kaupungin kansakoulujen miesopettajat 30 vuoden nuhteetoman opetustoimen jälkeen tulisivat oikeutetuiksi samaan «Kaupunkien kansakoulunopettajain ja opettajattarien eläkerahastosta» lähtevää vuotuista eläkettä, joka määrältään vastaisi 70 % loppupalkasta ja jota varten opettaja puolestaan suorittaisi vuosimaksuna korkeintaan 2 % täydestä eläkemäärästä, sekä että vähempikin määrä virkavuosia oike-

uttaisi virasta eronnutta saamaan virkavuosien lukumäärään suhtautuvan osan eläkkeestä;

ja että kunnes tällainen eläkejärjestelmä voi tulla toteutetuksi, eläkkeeseen oikeutetulle miesopettajalle myönnettäisiin kaupungin varoista niin suuri lisäeläke, että tämä yhdessä nykyisen eläkkeen kanssa nousisi 70 %:iin loppupalkasta, sekä supistettu eläke edellisen kohdan mukaan.

Helsinki, tammikuun 31 p. 1911.

Kaarlo Ahtiala.	Viktor Allardt.	Mika Heikel.
Viktor Helenius.	Eemeli Kunnas.	J. U. Autonen.
Ernst Stenfeldt.	Botolf Björkman.	Selim Bäcklund.
Gustaf Andersson.	Alfred Bjon.	Algot Jansson.
E. W. Malmberg.	Ad. Nordman.	A. Noponen.
B. V. Stenvall.	Oskar Rosenqvist.	A. Lappalainen.
Vilho Reima.	A. H. Huotinen.	Edv. Hedman.
Mårten Holmberg.	Ivar Ekberg.	Nestor Virtanen.
E. Paulanen.	Bruno Holmström.	G. J. Laasonen.
A. Wäre.	John Lindfors.	F. E. Forsman.
A. Kohonen.	I. Sirelius.	U. Kangas.
Gabr. Katila.	Otto Kotilainen.	S. Peltola.
A. G. Sigfrids.	K. Frejborg.	W. Sippola.
A. Lindholm.	K. H. Paasikallio.	K. A. Bäckman.
O. A. Holm.	Johannes Repo.	V. Weissmann.
Johannes Wendell.	Joonas Vuolle-Apiala.	Otto Lappalainen.
Heikki Karvonen.	Pekka Kalervo.	K. F. Palomäki.
R. Liukkonen.	Rich. Malmberg.	Ivar Wihlman.

*Esitys kaupunginmuseon y. m. perustamisesta.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Helsingin Muinaismuistolautakunta, jonka toimi päättyy tämän vuoden umpeen kuluessa saa Kaupunginvaltuustolle nöyrästi esittää tämän toimen pitentämistä sekä tämän yhteydessä Lautakunnan toimintaa varten vahvistetun ohjelman laajentamista, perustamalla Helsingin kaupungin museon, jota Lautakunta hoitaisi. Jo silloin kun tämä asetettiin, edellytettiin luonnollisesti tällaisen museon syntyminen vastaisuudessa, jolloin kokoelmat olivat kasvaneet niin paljon, ettei ensimmäinen väliaikainen toimenpide niiden säilyttämiseksi, valtion museossa tallettaminen, voinut enää jatkua. Erityisellä kaupunginmuseolla on myös tärkeitä tehtäviä paikkakunnalla olevain valtionmuseoiden ohella, ensi sijassa siinä, että se suuremmassa määrässä kuin nämä voi antaa kuvan kaupungin omasta historiasta, ja Helsingin kaupunkiin nähden tulee tähän lisäksi, että kaupungilla on, lukuunottamatta Muinaismuistolautakunnan hoitamia kokoelmia, melkoisia omia kokoelmia esim. Furuohjelmien kokoelma sekä joukko muinaiskaluja raatihuoneella. Voi sitä paitsi olla mahdollista, että kaupunki saa ottaa huostaansa Antellin kokoelmat, missä tapauksessa jo järjestetyllä museolaitoksella olisi suuri arvo.

Asiata harrastavissa piireissä jo kauvan pohditun ajatuksen toteuttaminen Helsingin kaupungin museon perustamisesta kävisi nykyään varsin sopivasti päinsä, — koska huoneusto sitä varten voitaisiin saada Hakasalmen Huvilassa, joka tämän vuoden kesäkuun 1 p:stä on vapaa. Rakennus on suuressa määrässä osoittautunut sopivaksi museotarkoituksia varten, ja sen jatkuva käyttäminen tähän tarkoitukseen takaisi parhaiten, että tämä vanhemmalle Helsingille niin edustava, monumentalinen rakennus säilyisi muuttumaton jälkimailmalle. Helsingin kaupunki saisi tässä vastaavuuden niihin vanhoihin raatihuoneisiin, linnoihin tai suurempiin yksityisasuntoihin, joita useimmat maamme maaseutukaupungeista ovat luovuttaneet museoiksi. Se järjestely, joka on ehdotettu Taideteollisuusyhdistyksen anomuksessa saada toistaiseksi käyttää myös Hakasalmen Huvilan yläkertaa, on myös sopiva ajatellun Helsingin kaupungin museon näkökannalta katsoen, sillä siihen kuuluvat kokoelmat voidaan vielä hyvin saada sopimaan alakertaan; minkä ohessa museon laajentaminen voidaan edellyttää siksi ajaksi tapahtuvaksi, jolloin suunniteltu taidemuseo on valmiina ja Taideteollisuusyhdistyksen kokoelmat muutetaan Ateneumiin.

Nykyään on Helsingin kaupungin museota varten olemassa Muinaismuistolautakunnan omat kuva- ja arkistoasiakirjakokoelmat minkä ohessa Valtion Historiallisesta museosta on talletettavaksi luvattu erityisiä kaupungin vanhempaa historiaa valaisevia esineitä, ja erittäin Suomen Muinaismuistoyhdistyksen pääasiallisesti Helsingissä koottu Nautica-kokoelma sekä kaksi Topeliushuonetta, joita nyt ei voida sijoittaa Kansallismuseoon. Myöskin Furuhjelmin taulukokoelmaa varten voitaisiin varata tilaa Hakasalmen Huvilassa.

Helsingin kaupungin museon järjestämiskysymykseen nähden saa Lautakunta nöyrästi ehdottaa, että sen hoito uskottaisiin Lautakunnalle, jonka tehtävänä tämän jälkeen olisi osittain kuten ennenkin kuvain hankkiminen vanhasta Helsingistä osittain entistä suuremmissa määrässä huomion kiinnittäminen kaupungin historiaa valaisevien esineiden ja yhteiskunnan merkkimiesten kuvain kokoamiseen, sekä kaupungissa vaikuttaneiden laitosten muistojen kuin myöskin sellaisten arkistoasiakirjain, jotka eivät joudu maistraatinarkistoon, keräämiseen. Lautakunta, joka itse tekisi kaikki päätöksensä myönnettyjen määrärahojen käyttämisestä, palvelusväen ottamisesta, museon järjestämisestä ja muista tärkeimmistä asioista, luovuttaisi päätöksensä toimeenpanon sihteerilleen, jonka toistaiseksi vähintään kaksi kertaa viikossa tulisi määrätunnein olla museossa tavattavissa pitää huolta museon hoidosta sekä järjestämisestä, tehdä luetteloita, sekä valvoa museon etuja hankkimalla kuvia revittäviksi määrättyistä rakennuksista j. n. e. Museota varten olisi lisäksi hankittava Taideteollisuusyhdistyksen kanssa yhteinen vahtimestari, ja saisi hän paitsi palkkiota, vapaan asunnon toisessa siipirakennuksessa.

Uuden museon kustannukset on Lautakunta, oman sekä Valtionmuseon kokemuksen nojalla, lähimmiksi vuosiksi laskenut seuraaviksi:

„Vanhan Helsingin“ valokuvaamista varten	1,000:—
Esineiden ostamista, sisustamista, tarverahoja varten	1,300:—
Polttopuita varten, Taideteollisuusyhdistyksen huoneusto siihen luettuna	1,500:—
Valvontaa, siivousta, lämmitystä varten (Taideteollisuusyhdistyksen avustusta lukuunottamatta)	600:—
Sihteerää varten	600:—
	Summa 5,000:—

Koituvat sisäänpääsymaksut saisi Lautakunta käyttää museoesineiden ostamista sekä vahtien lisäämistä varten.

Niitä tämän vuoden 7 kuukautta varten, joiksi museo joutuisi Lautakunnan huostaan, kävisivät, lukuunottamatta nykyistä 1,000 markan suuruista vuosimäärärahaa, seuraavat erät tarpeelliseksi:

Sisustamiseen ja tarverahoiksi (sisustaminen kokonaan uusi)	1,700:—
Polttopuihin	800:—
Vahdille	300:—
Sihteerille	200:—
	Summa 3,000:—

Viittaamalla ylläolevaan saa Lautakunta niinmuodoin Kaupunginvaltuustolle nöyrästi ehdottaa:

että perustetaan Helsingin kaupungin museo jo asetetaan se Muinaismuistolautakunnan valvonnan alaiseksi;

että Hakasalmen Huvila toistaiseksi eli vuoden 1914 loppuun luovutetaan tämän museon sekä Taideteollisuusyhdistyksen kokoilmain huoneustoksi;

että Muinaismuistolautakunta saa museon hoitoa varten ylimääräisen 3,000 markan suuruisen määrärahan tämän vuoden jälkimäistä puoliskoa varten, sekä vuosiksi 1912—1914 5,000 markan suuruisen määrärahan vuodessa.

Helsingissä maalisk. 4 p:nä 1911.

Reinh. Hausen.

M. Schjerfbeck.

K. K. Meinander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingissä,

Maalisk. 30 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 215.

Kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjeessä tämän maaliskuun 4 p:ltä on Helsingin Muinaismuistolautakunta, jonka toimikausi loppuu tämän vuoden päättyessä, esittänyt tämän toimikauden pitentämistä sekä tämän yhteydessä Lautakunnan ohjelman laajentamista siihen suuntaan että perustettaisiin Helsingin kaupungin museo sekä jätettäisiin sen hoito Lautakunnalle. Tämä kaupungin museo tulisi, Lautakunnan ehdotuksen mukaan, sijoitettavaksi Hakasalmen huvilaan, joka, sittenkun Keisarillinen Senaatti on hyljännyt Kaupunginvaltuuston tarjouksen sanotun huvilan vuokraamisesta vuokravuodeksi kesäkuun 1 p:stä 1911—kesäkuun 1 p:ään 1912 Arkeologisen Toimikunnan tarpeeksi, tämän vuoden kesäkuun 1 p:stä on kaupungin vapaasti käytettävissä.

Uuden museon vuotuis-kustannukset on Lautakunta laskenut 5,000 markaksi, johon summaan sisältyy myöskin se 1,000 markan määräraha valokuvausta varten, jonka Lautakunta on ennen nauttinut. Tämän ohessa tarvittaisiin niitä tämän vuoden seitsemää kuukautta varten, joiksi Lautakunta ottaisi huostaansa museon hallinnon, 3,000 markkaa.

Kyseenalaiseen esitykseen nähden on Kaupunginvaltuusto lähetteellään tämän maalisk. 20 p:ltä antanut Rahatoimikamarille toimeksi antaa siitä lausunnon. Sitä varten saa Rahatoimikamari esittä seuraavaa.

Kuten Helsingin Muinaismuistolautakunta ja sen esittämillä syillä on Rahatoimikamari myös sitä mieltä että nyt olisi aika sopiva kaupungin museon perustamista koskevan ehdotuksen toteuttamiseksi. Ja luonnolliselta näyttää tässä se, että tämän museon hoito ja hallinto jätettäisiin Muinaismuistolautakunnalle, jonka nimi olisi ehkä muutettava ja johtosääntö myöskin laajennettava Lautakunnan ehdottamassa suunnassa. Tarkastaessaan Lautakunnan esittämää vuosisääntöehdotusta ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan muistutuksen syytä, mutta olisi mainittu ehdotus kuitenkin lopullisesti harkittava ja hyväksyttävä kulunkiarviokäsittelyn yhteydessä ensi syksynä. Vihdoin on Rahatoimikamari Lautakunnan pyytämään 3,000 markan määrärahaan nähden museon kuntoonasettamisesta johtuvain kustannusten suorittamiseksi katsonut olevan sitä puollettava.

Kaupungin museon perustamista koskevaan ehdotukseen on yhdistetty kysymys Hakasalmen huvilan käyttämisestä. Kuten yllä huomautettiin, lakkaa ensitulevan kesäkuun 1 p:nä kaupungin ja Arkeologisen Toimikunnan välillä tehdyn vuokrasopimuksen pätevyys eikä valtio tule sanottua vuokrasopimusta uudistamaan. Tähän nähden oli Rahatoimikamari, jo ennenkuin yllämainittu Muinaismuistolautakunnan kirjelmä oli jätetty Kaupunginvaltuustolle, ottanut tämän kysymyksen käsiteltäväkseen sekä tullut tällöin siihen tulokseen että kyseenalainen rakennus olisi edelleen luovutettava museotarkoituksia varten. Tällöin ei Rahatoimikamarilta ollut jäänyt huomaamatta se seikka, että väliaikaisten sairaalain tarve on edelleen tuntuva ja että Hakasalmen huvilarakennus voitaisiin ehkä sellaista tarkoitusta varten asettaa kuntoon ja säästää siten kaupungilta menoja tarpeellisiksi havaittujen sairaalahuoneustojen vuokraamista varten. Mutta toiselta puolen on Rahatoimikamari kiinnittänyt huomiota siihen että kyseenalainen rakennus sekä asemansa, erinomaisen arkkitehtuurinsa että siihen liittyvään historiallisten muistojen vuoksi varsin vähän soveltui sairaalatarkoituksia varten, mutta sitä vastoin vallan hyvin museotarkoituksia varten. Tähän nähden syntyi se ajatus, että tässä rakennuksessa olisi varattava tarpeellista tilaa kaupungin tulevalle museolle sekä että, kun koko huvilarakennusta ei tarvitsisi luovuttaa tähän tarkoitukseen, samanlaiset Suomen Taideyhdistykselle kuuluvat kokoelmat voitaisiin sinne toistaiseksi sijoittaa. Rahatoimikamarin tätä käsitystä on myös edelleen tukenut esitys, jonka Taideteollisuusyhdistys on jättänyt ja jossa pyydetään, että usein mainitun huvilan yläkerta luovutettaisiin toistaiseksi maksuttomasti yhdistyksen käytettäväksi taideteollisuuskokoelmainsa huoneustoksi. Tämän ano-

muksen perusteeksi esittää yhdistys että korkeampi taideteollisuuskoulu on useamman vuoden ajan ollut omaa huoneustoa vailla Ateneumissa vallitsevan ja kauan vallinneen suuren huoneiden puutteen vuoksi. Tähän tarkoitukseen siellä käytetyn kirjastosalin sopimattomuus sanotussa suhteessa on ehkäissyt opetuksen antamista, minkä ohessa kirjastosalia ei, kuten olisi tullut, ole voitu aamupäivillä pitää avoinna yleisölle. Jos sitä vastoin taideteollisuuskokeelmat siirrettäisiin suunniteltuun Hakasalmen museoon, jäisi nykyinen Ateneumin museohuoneisto vapaaksi koulun tarpeeksi käytettäväksi, samalla kun joku osa siitä voitaisiin käyttää kotimaisen taideteollisuuden jatkuvia näyttelyitä varten, joten tämän kehitystä ja taloudellista tukemista voitaisiin suuressa määrässä edistää.

Mutta taloudelliseltakin näkökannalta katsoen on esitettyä ehdotusta pidettävä edullisena kaupungille. Taideteollisuuden Keskuskoulu on Helsingin kaupungin korkeampi käsityökoulu ja kaupunki kustantaa sen pääasialliset kustannukset sekä avustaa myös puolella palkkausmenolla koulun ylempää taideteollisuusosastoa. Valtio Ateneumin omistajana, kustantaa tosin koulun huoneuston, sen lämmityksen, valaistuksen ja korjauksen. Mutta kun tilaa Ateneumissa on liian vähän, on Helsingin kaupunki kustantanut kahden Ateneumin ulkopuolelta vuokratun huoneuston vuokran 3,000 markalla vuodessa. Toinen näistä, ehkäpä molemmatkin, voitaisiin jättää takaisin muuttamalla pois museon. Yllämainittuihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari antanut kaupunginarkkitehdin toimeksi valmistaa kustannusarvion erinäisten puutteellisuuksien kyseenalaisilla huvilarakennuksilla korjaamiseksi. Tämä kustannusarvio päättyy 14,100 Smkan suuruiseen summaan, josta 6,006: 50 Smkaa tulee päärakennusta kohti, 3,426: 50 Smkaa kumpaakin pientä siipirakennusta kohti sekä 1,240: 50 arvaamattomia töitä, työnjohtoa ja sen sellaista varten. Tähän tulee lisäksi 8,500 Smkaa ehdotetun lämpöjohton laittamista varten. Tarkastaessaan kyseenalaista kustannusarviota on Rahatoimikamari puolestaan katsonut, että se käsittää kaikkien huvila-alueen rakennusten perinpohjaisen sekä ulko- että sisäkorjauksen. Kun määräraha sellaista tarkoitusta varten on soveliaimmin otettava menosääntöehdotukseen eikä Rahatoimikamari ole voinut havaita että yllämainittu kaupungin museon ja Taide-teollisuusyhdistyksen kokoelmien sijoittaminen vaatii perinpohjaista ulkokorjausta eikä mitään suurempaa sisäkorjausta ole vaadittu, on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi havaittua sisäkorjausta varten 1,500 Smkan määrärahan olevan tarkoituksen riittävän. Toivottavaa tosin olisi, että huvilassa olisi keskuslämmitysjohto, mutta katsoen tämän työn suorittamisesta koituviin kalliisiin kustannuksiin, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että kysymyksen olisi tällä kertaa annettava raueta ja otettava se huomioon kaupungin rakennusten tarpeellisia korjausmäärärahoja laskiessa ensi vuotta varten.

Edellä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että ensitulevan kesäkuun 1 p:stä perustetaan Helsingin kaupungin museo, joka sijoitetaan Hakasalmen huvilan alakertaan;

että *Helsingin Muinaismuistolautakunta* ottaa huostaansa tämän museon hallinnon;

että 3,000 Smkaa osoitetaan kaupungin museon sisustamista ja kuntoonpanemista varten;

että mainittu erä asetetaan *Muinaismuistolautakunnan* käytettäväksi sekä merkitään *Kaupunginvaltuuston* tämän vuoden käyttövarain tiliin;

että *Helsingin kaupungin Muinaismuistolautakunta* saa toimekseen antaa *Valtuustolle* täydellisen ehdotuksen *Lautakunnan* uudeksi johtosäännöksi ja uudeksi vuosirahansäännöksi;

että *Hakasalmen huvilan* yläkerta luovutetaan toistaiseksi ja maksuttomasti *Taideteollisuusyhdistykselle* sen taideteollisuuskoelmain sinne asettamista varten;

että 1,500 Smkaa osoitetaan *Hakasalmen huvilan sisäkorjausta* varten, joka määräraha on merkittävä *Kaupunginvaltuuston* tämän vuoden käyttövarain tiliin; sekä

että *Kaupungin* yleisten töiden *Hallitus* saa toimekseen sen *kulunkiarviota* vuodeksi 1912 valmistaessaan merkitä tarpeelliset kustannukset *Hakasalmen huvilan täydellistä korjausta* ja lämpöjohdon rakentamista varten.

Lähetekirjat ynnä kustannusarvio palautetaan samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Lausunto kysymyksestä, joka koskee uuden talon rakennuttamista alemmaa käsityöläiskoulua, valmistavaa poikain ammattikoulua ja tyttöjen ammattikoulua varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Toukok. 19 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 50.

Kysymyksen erityisen talon teettämisestä pääkaupungin käsityöläis- ja ammattikouluja varten herätti alempain käsityöläiskoulujen johtokunta vuonna 1907. Maa-liskuun 21 päivänä tuona vuonna Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä mainittu johtokunta huomautti, että puheenalaista opetusta siihen asti pääasiallisesti oli annettu Aleksanterinkadun talosta N:o 21 vuokratuissa huoneistoissa, mutta että tuo rakennus todennäköisesti varsin kohdakkoin käytettäisiin muihin tarkoituksiin taikka myös huoneistojen vuokraa ylenmäärin korotettaisiin, mistä olisi välttämättömänä seurauksena koulujen muuttaminen toiseen paikkaan. Kun näiden koulujen huoneistoja varten kuitenkin on tarpeen sekä keskeinen asema että erityinen, tarkoituksenmukainen sisustus, ei johtokunnan mielestä ollut mahdollista saada tätä tarvetta tyydytetyksi vuokrahuoneistoissa, minkätähden johtokunta esitti että Kaupunginvaltuusto ajoissa varaisi tonttipaikan erityisen talon taikka rakennusryhmän teettämiseksi tätä työväenopetuksen haaraa varten. Tähän myöntyen Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksestä kokouksessaan toukokuun 28 päivänä 1907 päätti puhenalaiseen tarkoitukseen varata 13 kaupunginosassa korttelissa N:o 418 Runeberginkadun varrella olevan tontin N:o 23. Seuraavana vuonna sama johtokunta ehdotti, että Kaupunginvaltuusto antaisi erityisen valiokunnan toimeksi valmistella kysymystä tarpeellisten rakennusten teettämisestä alempia käsityöläis- ja ammattikouluja varten. Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 17 päivänä 1908 päätti antaa tuon tehtävän toimeksi valtuuskunnalle, johon kuuluisi kaupunginarkkitehti ynnä asianomaisten oppilaitosten edustajia; ja kehoitettiin valtuuskuntaa huolehtimaan puheenalaisten rakennusten luonnospiirustuksista ja kustannusarvioista, jotka aikanaan olisi alistettava Valtuuston tutkittaviksi ja ratkaistaviksi.

Tämä valtuuskunta, johon kuuluivat professori Ernst Nordström ja koulunjohtaja, arkkitehti E. A. Törnwall alempien käsityöläiskoulujen, kauppaneuvoksetar Hilma Schildt ja koulunjohtajatar, neiti Mathilda Blomqvist tyttöjen ammattikoulun sekä insinööri G. R. Lindberg ja koulunjohtaja, taiteilija Alex. Federley poikain valmistavan ammattikoulun puolesta, on työnsä suoritettuaan Kaupunginvaltuustolle antanut kesäkuun 4:ntenä 1910 päivätyn mietintönsä ehdotuksineen.

Mainitussa mietinnössä (Liite I) annetaan ensin tietoja niistä huoneistoista, mitkä valtuuskunnan mielestä ovat tarpeelliset eri oppilaitoksia varten.

Tyttöjen ammattikoulu varten olisi ehdotuksen mukaan tarpeen kaikkiaan noin 4,100 m²:n lattia-ala (porras- ja välikäytävät lukuunotettuina). Huoneisto käsittäisi nimittäin kansliahuoneen, opettajatarhuoneen, 10 luokkahuonetta, 4 koetteluhuonetta odotushuoneineen, 2 piirustussalia, 3 ylimääräistä luokkahuonetta, 3 ruokasalia, 4 keittiötä itsekussakin 3 helliä, johtajattaren ja emännän huoneiston, tarjoiluhuoneen, astiainpesuhuoneen, varastohuoneen, leivin- ja pesutuvan, mankeli-, kuivaus- ja silityshuoneen, kellareja y. m.

Valmistava poikain ammattikoulu taas tarvitsisi tietopuolista opetusta varten lattia-alaa noin 4,000 m², jossa tapauksessa huoneisto käsittäisi 6 luokkahuonetta, 3 piirustussalia, johtajan ja opettajan huoneet, varastohuoneen, 2 salia, joissa oppilaat voisivat oleskella joutoaikanaan, mukavuushuoneen, kylpyhuoneen, päivystyshuoneen, pukuhuoneen y. m. Käytännöllistä opetusta varten, jota annetaan kahdella osastolla (puutyö- ja metallityöosastolla), laitettaisiin puusepänpaja, johon kuuluisi työpajahuone, kuivaushuone, maalarintyöpaja, tarveainehuone, konttori y. m., sekä metallityöosastoa varten viilaspaja, takomapaja, tarveainehuone, konttori y. m. Koulutyöpajat käsittäisivät yhteensä noin 1,000 m²:n lattia-alan.

Alempi käsityöläiskoulu, jossa opetusta annetaan iltasin, käyttäisi kuten tähänkin asti niitä luokkahuoneita ja piirustussaleja, joita poikain ammattikoulussa käytetään tietopuolisen opetuksen antamiseen. Tämän yhteisen huoneiston lisäksi olisi alempaa käsityöläiskoulua varten tarpeen 8—9 luokkahuonetta, opettajain ja johtajan huoneet sekä erinäiset säilytys huoneet.

Valtuuskunnan keskusteluissa lausuiivat tyttöjen ammattikoulun edustajat pitävänsä arveluttavana tämän koulun sijoittamista niin etäiseen paikkaan kuin Kaupunginvaltuuston varaamalle tontille Töölön kaupunginosaan. Siihen nähden huomautettiin, että koulun toiminnalle ja taloudelle olisi mitä suurimmaksi hyödyksi, että koulu sijaitsisi keskikaupungilla. Jos koulu sijoitettaisiin etäiseen paikkaan, vaikeuttaisi tämä tuntuvasti koulun ruuanlaitto-osaston tuotteiden menekkiä, joka tapahtuu ruuantarjoiluna koulun ruokasaleissa päivittäin käyville halullisille ruokavieraille. Nämä ruokavieraat kuuluvat yksinomaan sivistyneihin luokkiin ja ovat enimmältä osalta naisia, joilla on toimensa ja asuntonsa kaupungin keskeisemmissä osissa. Sama on laita ompeluosaston, jonka tilaajat niinkään tavallisesti kuuluvat vastamainittuihin yhteiskuntaluokkiin ja joiden täytyy käydä koettelemassa tilaamiansa vaate

kappaleita. Edelleen huomautettiin, että tuo varattu tontti sijaitsee loitolla raitiotiestä, kauppatorista ja tavaranhankkijoista, mitkä seikat vaikeuttaisivat tarveaineitten hankkimista kouluun ja lisäisivät niiden kustannuksia.

Nämä arvelut, joihin valtuuskunta yksimielisesti yhtyi, aiheuttivat valtuuskunnan vaihtopuolisesti ehdottamaan tyttöjen ammattikoulun erottamista muiden koulujenryhmästä sekä tuon koulun sijoittamista toiseen paikkaan.

Tämän koulun ehdottaa valtuuskunta sijoitettavaksi Kasarminkadun kansakoulutontille, huomauttaen että tuo tontti, jolla oleva kansakoulutalo kohdakkoin julistettane nykyiseen tarkoitukseensa kelpaamattomaksi, olisi tarkoitukseen erittäin sopiva ja hyvällä paikalla sijaitseva. Töölössä varatulle tontille olisi valtuuskunnan ehdotuksen mukaan teetettävä rakennus ainoastaan alempaa käsityöläiskoulua ja valmistavaa poikain ammattikoulua varten.

Mietinnöstä käy niinikään selville, että valtuuskunta on kaupunginarkkitehdilla teettänyt luonnospiirustukset sellaista Runeberginkadun tontille n:o 23 rakennettavaa taloa varten, joka käsittäisi joko kaikki kolme koulua taikka vaihtoehtoisesti ainoastaan alemman käsityöläiskoulun ja poikain valmistavan ammattikoulun. Piirustusten mukana seuraavat kustannusarviot osottavat ensimmäisen vaihtoehdon toteuttamisesta olevan kustannuksia 1,100,000 mk, jälkimäisen taas 568,000 mk. Valtuuskunnan ehdotus päättyy esitykseen että kaupunginarkkitehdille annettaisiin toimeksi laatia suunnitelma ja kustannusarvio Kasarminkadun kansakoulutontille teetettävää tyttöjen ammattikoulun taloa varten ja lopulliset piirustukset Runeberginkadun tontille n:o 23 noiden muiden koulujen tarpeiksi teetettävää taloa varten, sekä että Kaupunginvaltuusto, sittenkun piirustukset on hyväksytty, myöntäisi esimerkiksi 200,000 markkaa rakennustyön alottamista varten.

Valtuuskunnan mietintö esiteltiin Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunnan kokouksessa kesäkuun 6 päivänä 1910, jolloin Valiokunta päätti lähettää asian koko laajuudessaan Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten.

Sittenkun Rahatoimikamari on erinäisissä kokouksissa alustavasti käsitellyt asiaa ja sitä edelleen on valmistellut Kamarin asettama valiokunta yksissä neuvoin vastamainitun rakennusvaltuuskunnan sekä Kansakoulunjohtokunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen edustajain kanssa, saa Rahatoimikamari täten kunnioittaen Herroille Kaupunginvaltuusmiehille antaa tässä seuraavan mietinnön ehdotuksineen.

Helsingin kaupungin perustamat ammattikoulut sekä alemmat käsityöläiskoulut, nykyään kaksi lukuaan, joiden voimassapito asetuksenmukaisesti on kunnan velvollisuutena, ovat tähän asti olleet sijoitettuina vuokrahuoneistoihin ja useimmat näistä oppilaitoksista sijaitsevat nykyään City-kujanteen rakennusryhmässä, missä toinen

alempi käsityöläiskoulu ja valmistava poikain ammattikoulu käyttävät yhteistä huoneistoa. Samassa rakennusryhmässä ovat myöskin viimeksi mainittuun kouluun kuuluvat koulutyöpajat sekä, eri huoneistossa, tyttöjen ammattikoulu. Alempi käsityöläiskoulu on sijoitettuna Kallion kansakouluun. Kaikista City-kujanteen huoneistoista on vuosivuokra yhteensä 19,000 markkaa, johon tulee lisäksi erinäisiä menoja lämmityksestä ja valaistuksesta, ja on tuo vuokrasopimus voimassa kesäkuun 1 päivään ensintulevaa vuotta. Puheenalaisten huoneistojen isännöitsijän tiedonannon mukaan voitane vuokrasopimus lähivuosiksi uusia tähänastisilla ehdoilla.

Kokemus on kuitenkin osottanut, että puheenalaisten oppilaitosten opetusta ei käy tyydyttävästi hoitaminen näissä vuokratuissa huoneistoissa. Koulunjohtokunnan taholta on valitettu, että nykyiset kouluhuoneistot ovat ahtaat ja, erittäinkin mitä käytännöllistä työtä varten tarpeellisiin laitteisiin tulee, epämukavat. Rahatoimikamari on asianomaisilta koulun johtajilta hankkinut tähän liitetyt yksityiskohtaiset tiedot (Liitteet II ja III) nykyisiä kouluhuoneistoja haittaavista hankaluuksista ja puutteista ja erinäiset Kamarin jäsenet ovat paikalla käydessään havainneet nuo tiedonannot oikeiksi.

Uusien, sopivalla paikalla sijaitsevien ja ajanmukaisesti sisustettujen huoneistojen tarve on sentähden vuosi vuodelta käynyt puheenalaisille ammattikouluille yhä pakottavammaksi. Jottei noiden koulujen tarkoitus — valitettavan alhaisen ammattitaidon kohottaminen meillä — joutuisi kärsimään ja jotta opetus voitaisiin saattaa mahdollisimman paljon hedelmiä tuottavaksi, näyttää Helsingin kaupungin, joka on tehnyt tuntuvia uhrauksia alemman teknillisen opetuksen tarpeitten tyydyttämiseksi, myös pitävän nyt ryhtyä varojensa mukaan huolehtimaan täysin nykyaikaisten ja tarkoituksenmukaisten huoneistojen hankkimisesta tätä tarkoitusta varten. Kaupunginvaltuustokin on periaatteessa yhtynyt tähän käsitykseen, niinkuin käy selville edellä mainitusta marraskuun 17 päivänä 1908 tehdystä Valtuuston päätöksestä, ja Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä tammikuun 19 päivältä kuluvaan vuotta niiden lainavarain käyttämisestä, jotka Kaupunginvaltuuston hiljattain asiassa tekemän päätöksen mukaan hankitaan, pitänyt uusien rakennusten teettämistä ammatti- ja käsityöläiskouluja varten kunnallisena tarpeena, joka on lähimmässä tulevaisuudessa täytettävä.

Näin ollen Rahatoimikamarin velvollisuutena nyt on ottaa harkittavaksi, miten tämä rakennuskysymys olisi soveliaimmin toteutettavissa, sekä antaa siitä Kaupunginvaltuustolle ehdotus. Etusijassa on tässä vastattava kysymykseen, onko tyttöjen ammattikoulu, sillä tavoin kuin alkuaan ehdotettiin, sijoitettava samalle tontille kuin poikain ammattikoulut, vaiko erikseen.

Rahatoimikamari on tässä asiassa kaikin puolin hyväksynyt ne epäilykset, joita valtuuskunnassa on lausuttu sen johdosta että puheenalaiset oppilaitokset sijoitettaisiin yhteen paikkaan. Tyttöjen ammattikoulu täytyy, sen toiminnan laadun vuoksi, sijoittaa kaupungin keskeisempiin osiin, jota vastoin muut koulut täytyy sijoittaa niin, että oppilaitten, jotka yksinomaan kuuluvat työväenluokkaan, on niihin mukava päästä.

Alemman käsityöläiskoulun ja valmistavan poikain ammattikoulun talonpaikasta neuvoteltaessa on Rahatoimikamarissa myös ollut puheena näiden koulujen sijoittaminen siihen kaupunginosaan, missä työväenperheitä pääasiallisesti asuu, toisin sanoin Kallioon. Tätä asiaa rakennusvaltuuskunnan kanssa tarkemmin harkittuaan on Rahatoimikamari kuitenkin tullut siihen käsitykseen, että koulutalon teettäminen Kallioon ei olisi tarkoituksenmukaista. Tuon kaupunginosan tarpeita varten on nimittäin Kalliossa jo olemassa ja tulee vastedeskin pysyttäväksi yksi alemman käsityöläiskoulun osasto. Suurin osa City-kujanteeseen sijoitetuissa kouluissa käyvistä miespuolisista oppilaista asuu kaupungin eteläosissa, ja valtuuskunnan jäsenten arvelun mukaan on syytä varoa, että oppilasluku, erittäinkin alemman käsityöläiskoulun, tuntuvasti vähenisi, jos koulu sijoitettaisiin kaupungin laitaosiin.

Tältä kannalta katsottuna ei rakennusvaltuuskunnan ehdottamaa ja Herrain Kaupunginvaltuusmiesten varaamaa Runeberginkadun tonttia myöskään käy katsominen aivan onnistuneesti valituksi, ja puheenalaisten ammattikoulujen edustajat ovatkin Rahatoimikamarille lausuneet toivomuksen että koulutalo rakennettaisiin keskempänä kaupunkia sijaitsevaan paikkaan. Tähän tarkoitukseen sopivista käytettävänä olevista tonteista ovat Rahatoimikamari ja Kaupungininsinööri valinneet Kansakoulukadun tontin N:o 3. Tämä tontti, jota muutama vuosi takaperin ehdotettiin vastaisen työväenopiston paikaksi, vaikka tätä koskeva kysymys sittemmin sai raueta, tarjoo sekä asemaan että alaan nähden kaikki edut ja täyttää kaikki ne vaatimukset, mitkä voidaan asettaa puheenalaiseen tarkoitukseen käytettävälle koulutontille, ja edellä mainittujen ammattikoulujen edustajatkin ovat ilmoittaneet olevansa aivan tyytyväisiä paikkaan.

Puheenalaisen tontin ala on 2,344,856 m², josta alasta rakennusjärjestyksen mukaan saa rakennuttaa 1,563,236 m². Kaupungin katselmusmiehet arvioivat tämän tontin vuonna 1904 40 markan mukaan neliömetriltä 94,865 markan arvoiseksi, ja sen nykyinen myyntiarvo voitaneen arvioida ainakin 25 % suuremmaksi eli noin 120,000 markaksi. Koulurakennusryhmän sijoitus ja siinä käytettävänä oleva lattiala käy selville tähän liitetystä kaupunginarkkitehdin laatimasta asemapiirroksesta (Pl. I). Rakennuskustannuksia mainitulla tontilla korottaisivat tarpeelliset laajaperäiset louhimistyöt noin 50,000 markalla, joten kustannukset kaupunginarkkitehdin toimittaman arvion mukaan nousisivat kaikkiaan 550,000 tai 600,000 markkaan.

Kun, niinkuin edellä on huomautettu, tyttöjen ammattikoulu näyttää olevan erotettava muusta kouluryhmästä, on Rahatoimikamarin ollut otettava harkittavaksi tämän koulun paikkaa koskeva kysymys sekä annettava lausunto siinä kohden tehdyistä ehdotuksista.

Rahatoimikamarissa on herätetty kysymys, eikö kaupungin omistamaa Puutarhakadun tonttia N:o 4 voitaisi käyttää puheenalaisen koulun tarpeisiin. Tarkempi

tutkimus on kuitenkin osottanut, että tuo paikka ei ole sopiva. Tuolla tontilla ei nimittäin ole riittävää tilaa, eikä sinne teetettyjä rakennuksia kävisi edullisesti käyttäminen kouluhuoneistoina. Ehdotus on tästä syystä saanut raueta ja Kamari on kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle tältä päivältä ehdottanut tuota tonttia käytettäväksi toiseen tarkoitukseen.

Useita muitakin ammattikoululle ehdotettuja paikkoja on ollut Rahatoimikamarin harkittavina, muiden muassa Vuorimiehenkadun viereinen kaupungin omistama tontti, jota Kamari kuitenkin on pitänyt liian kalliina koulutarkoituksiin käytettäväksi, jota paitsi saattaa panna kyseeseen, voiko tontti rajoitettuihin rakennusmahdollisuuksiin tarjota riittävää tilaa. Rahatoimikamari puolestaan ei ole voinut löytää parempaa ratkaisua tällä tonttiasialle kuin että koulu rakennusvaltuuskunnan ehdotuksen mukaisesti sijoitetaan Kasarminkadun viereiselle kansakoulutontille sekä että tuolle kansakoululle varataan tilaa jollakin toisella tontilla.

Kasarminkadun kansakoulutaloa, joka rakennettiin jo 1850-luvulla, on viime vuosina usein korjattu ja muuteltu, mutta nyttemmin se on niin rappeutuneessa tilassa, että sitä kohdakkoin ei enää voi käyttää kansakoulun tarpeisiin. Sanottavain korjauskustannusten paneminen tuohon kaikin puolin epäajanmukaiseen taloon ei enää kannata. Tontti olisi niinmuodoin, ja edellyttäen että koululle voidaan hankkia muu sopiva paikka, nyt käytettävänä edellä mainittuun tarkoitukseen.

Puheenalaisen tontin pinta-ala on 1,464,50 m² ja tontin nykyinen myyntiarvo on 125 markan mukaan neliömetriltä arvioitavissa 180,000 markan vaiheille. Rahatoimikamarissa on pantu kyseeseen, eikö näin ollen tuo kallis tontti olisi myytävä kaupungin laskuun. Kamarin mielestä ei sellaista menettelyä kuitenkaan käy puoltaminen, koska kaupunki itse tarvitsee tuota paikkaa eikä sillä ole toista yhtä hyvällä paikalla sijaitsevaa tonttia käytettävänä. Kasarminkadun tontin myyminen ja toisen yhtä hyvällä paikalla sijaitsevan tontin hankkiminen sijaan tuottaisi kaupungille todennäköisesti tappiota.

Rahatoimikamari käy nyt tarkastelemaan rakennusvaltuuskunnan esittämää vastaisten koulutalojen järjestelyohjelmaa, joka on pantava piirustusten pohjaksi.

Mitä ensinnäkin alempaan käsityöläiskouluun ja valmistavaan poikain ammattikouluun tulee, on Kamarin mielestä valtuuskunnan mietintöön otettu kouluhuoneistojen jaoitus hyvin sovitettu näiden oppilaitosten tarpeitten mukaan, joten Kamarilla ei ole ollut mitään syytä muistutuksiin kouluhuoneistojen suunnittelua vastaan.

Mitä sen sijaan tyttöjen ammattikoulun huoneistoon tulee, näyttää valtuuskunta arvioineen tuon koulun tarvitseman tilan liian avaraksi, joten sitä käynee jonkun verran vähentäminen. Koulussa kävi työvuonna 1909—1910 noin 90 oppilasta, joka oppilasmäärä oli kutakuinkin tasan jaettuna koulun kaikkien kolmen eri osaston kesken. Näiden lisäksi on, mikäli on ilmoitettu, kolmisenkymmentä talousosastolle pyrkijää täytynyt tilan puutteessa osottaa pois. Nykyiseen oppilasmäärään ja koulun

molemmille ompelusosastoille pyrkijäin lukuun katsoen näyttää luokkahuoneitten lukua haitatta käyvän vähentäminen kahdella (à 8,5 × 6,5). Niinikään saanee katsoa kolmen koetteluhuoneen toistaiseksi varsin hyvin riittävän tarpeisiin. Ehdotetut ylimääräiset luokkahuoneet suunniteltuja uusia kursseja, m. m. paikkausta, parsimista, poikain pukujen ompelua, konerekäompelua, hattujen koristelua y. m. varten voitaisiin Rahatoimikamarin mielestä niinikään jättää siksi, kunnes rinnakkaisluokkain järjestäminen kouluun on osottautunut tarpeen vaatimaksi.

Ehdotuksessa puku- ja liinaompeluelieen nimisinä mainittuja kahta luokkahuonetta käytettäisiin, mikäli Kamarille on ilmoitettu, sekä toisen vuosiluokan ammattiopetuksen täydentämiseen että myös koulun opetusohjelman laajentamiseen kolmannella vuosikurssilla. Kokemus on nimittäin osottanut, että kaksivuotinen oppijakso ompeluosaston oppilaille on liian lyhyt ja epätäydellinen voidakseen oppilaille antaa sanottavampaa omintakaisuutta ja ammattitaitoa. Tällä kolmannella vuosiluokalla voisivat oppilaat saada monipuolisempaa harjaantumista ja siten saavuttaa suuremman kätevyuden. Koulun johtokunnassa on nykyään valmisteltavana ehdotus tuollaisen atelieeluokan ohjelmaksi.

Kun viimeksi mainittu ehdotus koulun opetussuunnitelman laajentamiseksi näyttää Rahatoimikamarista hyvin harkitulta, ei Kamari ole tahtonut tehdä mitään muutosehdotusta tähän kohtaan. Talousosaston tila ei Kamarin mielestä ole liian runsaaksi laskettu, kun otetaan huomioon, että viime aikoina on tilan puutteessa täytynyt kieltäytyä lukuisia tälle osastolle pyrkiviä vastaanottamasta. Sitä vastoin Rahatoimikamarin mielestä kaksi ruokasalia, kenties hiukan isommat kuin ehdotuksessa on mainittu — valtuuskunnan ehdottamain kolmen salin sijasta — riittäisi moniksi ajoiksi.

Kasarminkadun kansakoulutontin pinta-alasta, joka, niinkuin edellä mainittiin on 1,464,50 m², saa rakentaa neljä viidesosaa eli 1,171,60 m². Jos koko rakennettava ala käytettäisiin, olisi tontille rakennettava viisikerroksinen kulmatalo, jommoisen voimassa oleva rakennusjärjestys sallii, sekä pienenlätä piharakennus. Vapaa piha olisi siinä tapauksessa 292,92 m² (vrt. tähän liitettyä kaaviollista pohjapiirrosta II).

Tyttöjen ammattikoulu näyttää olevan sopivin sijoittaa Kasarminkadun puoleiseen osaan rakennusta, ja, siinä tapauksessa että Kamarin tässä edellä huomauttamat supistukset otetaan varteen, tarvitsisi koulu todennäköisesti tuon kylkirakennuksen ynnä piharakennuksen ja mahdollisesti myös osan Kasarmintorin puoleista rakennusta. Tämän tilan laskeminen kutakuinkaan tarkalleen ei käy päinsä, ennenkuin luonnospirustukset on laadittu. Nyt puheena olevaan rakennuksen osaan sisustettaisiin neljä ylempää kerrosta koulua varten, osa huoneistoja sijoitettaisiin ullakko- ja kellarikerroksiin ja taas piharakennukseen laitettaisiin pesu- ja leivintupa. Pohjakerrokseen sijoitettaisiin erinäisiä myymälöjä, joista yksi pienenlätä varattaisiin koulun tuotteiden myyntiä varten ja muut vuokrattaisiin kaupungin hyväksi.

Kun sekä esteettiseltä että taloudelliselta kannalta katsottuna ei voi tulla kysymykseen, että osa tonttia jätettäisiin toistaiseksi rakentamatta, näyttää koko

talo olevan rakennettava yhdellä kertaa, vaikka ammattikoulu ei aluksi tarvitsekaan erästä pienenäistä osaa siitä. Tietenkin on tässä otettava huomioon tuon rivakasti kehitymässä olevan oppilaitoksen vastaisen laajentamisen tarpeet ja muu osa taloa rakennettava niin, että sen voi tarpeen mukaan sanottavitta vaikeuksista sisustaa ja käyttää tähän tarkoitukseen. Vaikka vielä on liian aikaista tehdä lopullista ehdotusta sen rakennuksenosan väliaikaisesta käyttämisestä, jota ei tarvittaisi koulun tarkoituksiin, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut asian nykyisessä vaiheessa jo olevan alustavasti käsittelemisen tätä kysymystä.

Useita ehdotuksia on tähän näden tehtävissä. On ajateltavissa, että tuo jäljellä oleva osa taloa luovutettaisiin koulutarkoituksiin, esimerkiksi kansakoulujen tyttöoppilaiden jatkokursseja taikka käsityökoulua varten, jonka koulun huoneistokysymys yksin ajoin tämän kanssa on ratkaistavana. Soveliaammalta kuitenkin näyttää, että kaupunki tähän rakennukseen varaa virkahuoneistoja niille kunnallisille virastoille, joilla ei ole sopivia huoneistoja. Jos kaupungintalokysymys kohdakkoin tulee ratkaistuksi, voitane edellyttää eräitten viranomaisten lähivuosina joutuvan kodittomiksi ja huoneistojen tarpeeseen. Jotkut niistä, jotka nykyään ovat ahtaissa ja vuokratuissa huoneistoissa, voitaisiin sijoittaa tähän rakennukseen. Niinikään voitaisiin kenties se osa taloa, jota ei tarvittaisi kaupungin tarkoituksiin, sisustaa pieniksi, keittiötä vailla oleviksi asuinhuoneistoksi, jotka vuokrattaisiin kaupungin hyväksi. Nämä huoneistot, joiden vuokralaisilla olisi tilaisuutta aterioida ammattikoulun ruokasaleissa ja joiden siistimisen koulun oppilaat toimittaisivat, olisivat varmaankin haluttuja. Tuollaisesta järjestyksestä olisi lisäksi se etu, että talousosaston oppilaat siten saisivat tilaisuuden toimia siivoojattarina ja tarjoilijattarina, jonka erikoisalan opettamiseen ei tähän asti ole ollut tilaisuutta. Jos tämä rakennusasia ratkaistaan Rahatoimikamarin nyt tekemän ehdotuksen mukaisesti, on Kamari vastedes, kun lopulliset piirustukset lähetetään Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, antava tarkemman selvityksen ja ehdotuksen mitä tulee rakennuksen sen osan väliaikaiseen käyttämiseen, jota nyt ei tarvita ammattikoulua varten.

Kaupunginarkkitehdin toimittamain likimääräisten laskelmain mukaan nousisivat Kasarminkadun varrelle teetettävän uuden talon rakennuskustannukset 500,000 tai 550,000 markkaan. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että rakennus tuotaisi myymäläin vuokria noin 10,000 markkaa vuodessa.

Tässä puheena olevan ehdotuksen toteuttamisen edellytyksenä on, että voidaan löytää sopiva paikka Kasarminkadun suomenkieliselle kansakoululle, jonka tontti siten käytettäisiin muihin tarkoituksiin. Tätä asiaa on Rahatoimikamari pohtinut yksissä neuvoin kaupungininsinööri Idströmin ja kansakouluntarkastaja Pesosen kanssa; ja on Kamari siihen nähden tehnyt alempana olevaan ehdotukseen.

Kasarminkadun kansakoulutalossa on tilaa 14 koululuokalle, jotka käsittävät yhteensä 530 oppilasta, kahdessa lukuvuorossa jaettuina 7 luokkahuoneeseen. Koulun oppilaat ovat etusijassa I—IV ja X koulualueelta (jotka käsittävät Katajanokan, Kruununhaan, kaupungin keskiosat sekä Kaivopuiston) ja se on nykyään ainoa ylempi suomenkielinen kansakoulu näitä alueita varten. Tämän lisäksi on Kruununhaassa kaksi alempaa suomenkielistä kansakoulua sijoitettuina vuokrahuoneistoihin.

Kansakoulutalon huoneistoissa käydessään ovat Rahatoimikamarin jäsenet vakuuttuneet talon nykyisestä rappeutuneesta tilasta ja Kansakoulujohtokunnassakin lienee vallalla se käsitys, että rakennus on julistettava koulutaloksi kelpaamattomaksi. Mikään ei siis estä luovuttamasta tonttia toiseen tarkoitukseen, jos samalla ryhdytään toimiin soveliaitten huoneistojen hankkimiseksi sille melkoiselle oppilasmäärälle, mikä tähän asti on käyttänyt Kasarminkadun kansakoulutaloa.

Ne luokat, jotka koulutalon lakkauttamisen johdosta joutuisivat kodittomiksi, eivät sovi ennestään oleviin lähitienoon koulutaloihin, koska niissä käytettävänä oleva tila kokonaan ja todennäköisesti vielä uusiakin kansakoulutaloja kohdakkoin tarvitaan kansakouluoppilaiden kasvamistaan kasvavan luvun johdosta. Lisärakennuksen teettäminen Tehtaankadun kansakouluun Kasarminkadun kansakoulutalon korvaamiseksi tuottaisi Kamarin mielestä hankaluutta, koska siten ylenmäärin rajoitetaisiin koulun avonaista leikkikenttää. Tuollaiseen toimenpiteeseen olisi ryhdyttävä ainoastaan hätäkeinona, kun ei ole tilaisuutta uusien koulutalojen rakennuttamiseen. Rahatoimikamarin mielestä on sentähden välttämätöntä Kasarminkadun kansakoulutalon sijaan teettää uusi ajanmukainen koulutalo ja sitä varten etsiä mahdollisimman hyvällä paikalla oleva tontti.

Kysymys tonttien varaamisesta vastaisia kansakoulurakennuksia varten on saanut osakseen asianmukaista huomiota Kasakoulunjohtokunnassa, joka Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä syyskuun 16 päivästä viimeksi kulunutta vuotta on tässä kohden esittänyt seikkaperäisen ehdotuksen. Tämä ehdotus, joka kuitenkin perustuu siihen edellytykseen että Kasarminkadun koulutonttia edelleenkin käytettäisiin kansakoulutarpeisiin, on sittemmin ollut kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rahatoimikamarin käsiteltävänä, ja on Kamari tänä päivänä päättänyt antaa Kaupunginvaltuuston vaatiman lausunnon asiasta. Lausunnossaan Kamari m. m. ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto, epäämällä Kansakoulunjohtokunnan ehdotuksen Aleksanterinkadun tontin N:o 2, ehdollisesti Vuorimiehenkadun tontin N:o 6 varaamisesta, koska näitä tontteja ei ole pidetty aivan sopivina koulutarkoituksiin, luovuttaisi vanhempiin kaupunginosiin vastedes tarpeellisen suomenkielisen kansakoulun tontiksi kaupungin aikaisemmin omiin tarkoituksiinsa varaamat korttelissa n:o 45 olevat Siltavuorenpenkereen tontit N:ot 1, 2 ja 3.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari likinnä ottanut harkittavaksi, eikö Siltavuorenpengermaalta varattu paikka olisi käytettävä talon rakentamiseen Kasarminkadun kansakoulutalon sijaan. Vaihtoehtoisesti on kaupunginarkkitehti ehdottanut

kaupungille kuuluvaa Lapinlahdenkadun tonttia N:o 19 (osotenumero 6), missä jo on suomenkielisen kansakoulun käsittävä rakennus, mutta sen lisäksi aivan riittävästi tilaa tässä puheena olevaan tarkoitukseen.

Valitessaan näiden kahden vaihtoehdon välillä on Rahatoimikamari ehdottomasti katsonut pitävänsä puoltaa jälkimäistä ehdotusta, joka erittäinkin taloudelliselta kannalta tarjoo kaupungille huomiota ansaitsevia etuja. Tuo Lapinlahdenkadun varrella oleva tontti on erittäin laaja, nimittäin 6,508,693 m², josta alasta vanha koulurakennus täyttää 562 m². Rakennuspohja on laadultaan erinomainen, ja rakennuskustannukset olisivat verraten halvat, erittäinkin kun talo sijoitettuna noin 13 metrin päähän tontin takamaisesta rajalinjasta, ei vaatisi erikoisempaa julkisivua eikä rakennustaiteellista ulkoasua.

Kansakoulutalon sijoittaminen tuohon tontin osaan ei estäisi käyttämästä tonttia siten, että nykyisen rakennuksen sijaan teetettäisiin uusi isompi Lapinlahdenkadun varteen. Tuolla avaralla tontilla on riittävästi tilaa kahden isonkin kansakoulutalon leikkikentän varalle.

Puheenalaisen tontin asema ei kenties ole yhtä edullinen niille koulualueille, joiden tarpeista nyt on puhe, kuin tuo edellä mainittu Siltasaarenpengermän paikka, mutta tämä seikka ei tuota sanottavia hankaluuksia kaupungin itäosassa asuville isommille lapsille, ja taas pienemmille voidaan mahdollisesti hankkia tilaa Kruununhaassa siirtämällä osa sikäläisistä vanhemmista lapsista Kallion kouluun.

Rahatoimikamari, jonka mielestä ehdotus uuden kansakoulutalon teettämisestä Lapinlahdenkadun viereiselle tontille saattaisi puheenalaisen kysymyksen erittäin tyydyttävään ratkaisuun, on Kaupunginarkkitehdillä teettänyt tähän liitetyn ehdotuksen sinne rakennettavaa kansakoulutaloa varten (pohjapiirroksiset III ja IV). Niinkuin näkyy piirustuksista, jotka ainoastaan kaaviollisesti osottavat puheenalaisen rakennuksen pohjapiirroksen, voitaisiin paikalle rakennuttaa 24 luokkahuonetta käsittävä koulutalo, niinmuodoin likipitäen yhtä suuri kuin Kallion kansakoulutalo on. Tässä talossa voitaisiin varata sijaa ei ainoastaan Kasarminkadun kansakoulun oppilasmäärälle ja sille lisäoppilasjoukolla, jota lähimmässä tulevaisuudessa on odotettavana, vaan myös erälle nykyään vuokrahuoneistoihin sijoitetuille koululuokille. Koulu voisi sen ohella täyttää rakenteilla olevan Töölön kaupunginosan eteläpuolen koulutarpeet, minkä johdosta erityisen talon teettäminen sinne suomenkielistä kansakoulua varten voisi todennäköisesti lykkääntyä muutaman vuoden päähän. Tämän kokoisen kansakoulutalon teettämisestä Lapinlahdenkadun varrelle olisi kustannuksia arviolta noin 430,000 markkaa.

Jos otetaan huomioon ainoastaan Kasarminkadun kansakoulutalon sijaan tarpeellinen kansakoulutalo sekä suomenkielisten kansakoululasten luvun lisääntyminen (arviolta 300—500 lasta vuosittain), riittää pienempikin eli vain 12 luokkahuonetta käsittävä rakennus (osat A—B C—D piirroksessa III). Tuollaisesta pienemmästä rakennuksesta on arvioitu olevan kustannuksia 230,000 markkaa.

Kun Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa antaa kaupunginarkkitehdille, jonka jo on täytynyt tehdä melko lailla turhaa työtä laatiessaan ammattikoulujen rakennussuunnitelmia, tehtäväksi lopullisia piirustuksia, ennenkuin Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ovat ratkaisseet kysymyksen edellä mainittujen kolmen talon rakennuttamisesta ja paikasta sekä pääasiassa määränneet näiden rakennusyritysten ohjelman, on Rahatoimikamari tahtonut, ennenkuin enempiin toimenpiteisiin käydään, Valtuustolle tehdä esityksen asiasta. Mitä tulee kysymykseen, missä järjestyksessä puheenalaiset rakennusyritykset olisi toteutettava, on Kamarin mielestä soveliainta menetellä niin, että ensiksi ryhdytään rakennuttamaan Lapinlahdenkadun kansakoulutaloa ja sen valmistuttua rakennetaan Kasarminkadun varrelle talo tyttöjen ammattikoulua varten, joka kovasti kaipaa tarkoituksenmukaisempaa huoneistoa. Vasta sittenkun viimeksi mainittu talo on saatu katon alle, ryhtyisi kaupunki rakennuttamaan Kansakoulukadun varrelle tehtävää rakennusryhmää, ja valmistava ammattikoulu sekä alempi käsityöläiskoulu jatkaisivat siihen asti toimintaansa nykyisissä vuokrahuoneistoissaan, joissa näytään tultavan välttävästi toimeen.

Siinä tapauksessa että edellä esitetyt näkökohdat saavuttavat Herrain Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen, on Rahatoimikamarin aikanaan annettava lopulliset piirustukset ja kustannusarviot sekä ehdotettava muut rakennusyritysten toteuttamista varten tarpeelliset toimenpiteet ynnä tarkoitukseen käytettävään määrärahan suuruus.

Edellä lausutun nojalla Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto, luopumalla aikaisemmasta päätöksestään 13:nneen kaupunginosan korttelissa N:o 418 olevan Runeberginkadun tontin N:o 23 käyttämiseen nähden, päättäisi

että Kasarminkadun kansakoulutalo on purettava ja tontille teettävä rakennus pääasiallisesti tyttöjen ammattikoulua varten;

että Kasarminkadun kansakoulutalon sijaan uusi, tarpeen mukaan sovitettu kansakoulutalo rakennetaan kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19 siihen paikkaan, minkä tähän liitetyt luonnospiirustukset osottavat;

että uuden, tarkoituksenmukaisesti sisustetun talon teettämiseksi poikain valmistavaa ammattikoulua sekä alemmää käsityöläiskoulua varten varataan Kansakoulukadun tontti N:o 3 korttelissa N:o 162; sekä

että nyt suunnitellut rakennusyritykset toteutetaan siinä järjestyksessä, että ensiksi rakennetaan Lapinlahdenkadun kansakoulutalo, sen jälkeen Kasarminkadun talo ja viimeksi Kansakoulukadun rakennusryhmä.

Jos nämä ehdotukset hyväksytään, saa Kamari lisäksi ehdottaa, että Kamari valtuutettaisiin

aikaa myöten ja siinä määrin kuin vahvistettu rakennusohjelma vaatii Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan niitä toimenpiteitä, joita rakennusyritysten toteuttamiseksi on tarpeen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

John Uggla.

v. t.

Liite I.

Rakennusvaltuuskunta, jonka on valmisteltava kysymystä uuden talon rakentamisesta Alempia Käsityöläiskouluja y. m. varten, kesäkuun 4 päivänä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Maistraatin kirjelmän johdosta joulukuun 5 päivältä 1908 asetettu Valtuuskunta, jonka valmisteltavaksi oli annettu kysymys uuden talon rakentamisesta Alempia Käsityöläiskouluja, Tyttöjen ammattikoulua ja Valmistavaa Poikain ammattikoulua varten ja johon kuuluvat professori Ernst Nordström ja koulunjohtaja, arkkitehti E. A. Törnvall Alempain käsityöläiskoulujen, kauppaneuvoksetar Hilma Schildt ja koulunjohtajatar, neiti Mathilda Blomqvist Tyttöjen ammattikoulun sekä insinööri G. R. Lindberg ja koulunjohtaja, taiteilija Alex. Federley Poikain ammattikoulun puolesta, kokoontui ensimmäisen kerran helmikuun 23 päivänä 1909 kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin kutsumana, joka oli Kaupunginvaltuustolta saanut

toimekseen yksissä neuvoin mainittujen koulujen edustajain kanssa valmistaa aiotun koulutalon luonnospiirustukset ja kustannusarvion, ja on sittemmin erinäisiä kertoja kokoontunut neuvottelemaan sekä saa täten kunnioittaen Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi esittää seuraavaa.

Valtuuskunnan kokouksessa maaliskuun 2 päivänä 1909 esitettiin puheenalaisille kolmelle koululle tarpeellisten huoneistojen luettelo seuraavan muotoisena:

Tyttöjen ammattikoulu:

- 1 kansliahuone $6,5 \times 4,5$ metriä.
- 1 opettajatarhuone $6,5 \times 6,5$ metriä.
- 2 luokkahuonetta pukuompelua varten $10 \times 6,5$ metriä, tai enemmän.
- 2 s:n liinaompelua varten $10 \times 6,5$ metriä, tai enemmän.
- 2 s:n pukuompelua „ $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 2 s:n liinaompelua „ $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 1 luokkahuone pukuompeluateljeeta varten $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 1 s:n liinaompeluateljeeta „ $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 4 koetteluhuonetta odotushuoneineen $6,5 \times 3,5$ metriä.
- 2 piirustussalia $10 \times 6,5$ metriä, tai enemmän.
- 1 varastohuone $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 3 ylimääräistä luokkahuonetta uusille oppilaille $8,5 \times 6,5$ metriä.
- 3 ruokasalia $9 \times 7,5$ metriä, toisiinsa yhdistettyinä työntöovilla.
- 1 tarjoiluhuone lämpimine ruokakaappineen $6,5 \times 5,5$ metriä.
- 1 astiain pesuhuone $3 \times 2,5$ metriä.
- 1 pieni kylmä konttori $1,5 \times 1,5$ metriä.
- 1 pukuhuone oppilaille $7,5 \times 6,5$ metriä.
- 1 „ opettajattarille $3,5 \times 4$ metriä.
- 1 kylmä huone kylmiä ruokia varten 5×5 metriä.
- 1 varastohuone $6,5 \times 6,5$ metriä.
- 4 keittiötä 3 hellineen $10 \times 6,20$ metriä.
- 4 kylmää keittiökonttoria $1,5 \times 1,5$ metriä.
- 4 työsuojaa likavesijohtoineen $2,5 \times 2$ metriä.
- 4 pientä laskettavahuonetta $1,5 \times 1,5$ metriä.
- 2 leivintupaa 6×5 metriä.
- 1 pesutupa 7×7 metriä.
- 1 mankelihuone $6,5 \times 4,5$ metriä.
- 1 pesuvaatteiden kuivaushuone varustettuna lämmityslaitteella taikka ullakolle vievällä hissillä.
- 1 silityshuone $7 \times 6,5$ metriä.
- 1 s:n $6,5 \times 5,5$ metriä.

- 1 leipämyymälä $4,5 \times 6,5$ metriä.
 1 pieni huone kaasukeittiöineen kahvintarjoilua varten, myymälän takana.
 1 kylpy- ja ryöppyhuone pukuhuoneineen.
 2 palvelijatarhuonetta 5×5 metriä.
 1 halli vieraita varten $6 \times 4,5$ metriä.
 1 huone $6,5 \times 6$ metriä
 1 „ $5,5 \times 4,5$ metriä } johtajattarelle.
 1 keittiö $3,5 \times 3,5$ metriä }
 1 huone $5 \times 4,5$ metriä emännälle.
 1 tarjoiluhuone kaasukeittiöineen $2 \times 1,5$ metriä.
 4 W. C. joka kerrokseen.

Jääkellari.

Peruna- ja juurikasvikellari.

Lihakellari.

Hillokellari.

Maitokellari.

Suolakalakellari.

Halkokellari.

Kellari pyttyjä, ammeita y. m. varten.

Valmistava poikain Ammattikoulu:

(Talo kokonaisuudessaan olisi rakennettava siten, että olisi mahdollisuutta koulun laajentamiseen rakentamalla lisää työpajoja uusia ammatteja varten.)

6 luokkahuonetta tietopuolista opetusta varten (nykyään vaihtelee huoneitten koko $9,25 \times 6,70$ ja 9×6 välillä), — tilaa opettajalle, mustalle taululle ja oppilaitten kaapeille.

2 piirustussalia ammattiopetusta varten, luokkahuoneita avarammat (toinen isompi sali metalliosastoa varten, toinen pienempi puuseppäosastoa varten), — tilaa opettajalle, mustalle taululle ja piirustuslautain telineelle (pilttuita).

1 piirustussali käsivaraispiirustusta varten, luokkahuoneita suurempi, — tilaa opettajalle, mustalle taululle ja kaapille. Valaistus mieluummin ainoastaan yhdeltä taholta. Pilttuita piirustuslautoja varten.

1 huone johtajalle, — tilaa kirjoituspöydälle, tuolille, kaapille ja hyllyille, 4×3 metriä.

1 opettaja- ja kokoushuone — tilaa isolle pöydälle ja tuoleille keskilattialla, kaapeille y. m., $6 \times 4,5$ metriä (välikäytävän vierellä).

1 varastohuone, valoisa, laajat seinäalat malleja, kokoelmia, piirustuksia ja valmiita töitä sisältäville kaapeille ja hyllyille — opettaja- ja johtajan huoneen läheisyydessä. Vähintään $7,5 \times 6$ metriä, mieluummin isompi.

1 toalettihuone opettajia varten ja W. C.

2 salia oppilaita varten — suomenkielisellet ja ruotsinkielisellet osastolle oleskelupaikaksi loma-aikoina sekä ruokasaleiksi ja lukuhuoneiksi. — Tilaa pöydille, penkeille hyllyille, kaapeille. Luokkahuoneiden kokoiset, valoisat, hauskat.

1 kylpyhuone.

1 arestihuone.

1 päivystyshuone vahtimestarille, tilaa tavarakaapille, pöydälle y. m. sekä komero puhdistustyökaluille. Ovi välikäytävään, $6 \times 4,5$ metriä.

1 vahtimestarinhuoneisto, tilava huone ja keittiö, ainakin 54 m^2 .

Välikäytävät tilavat, valoisat, — 2 juomavesijohtoa. Välikäytävät niin isot kuin tila sallii.

1 pukuhuone vahtimestarin päivystyshuoneen vierellä taikka likellä sitä ja kyllin tilava, — ovi välikäytävään.

W. C:t tilavat, valoisat.

(Luokkahuoneita ja piirustussaleja käyttää myös Alempi Käsityöläiskoulu iltasin).

Puusepänpaja:

1 työpajahuone ainakin 20 oppilaalle. — Jokaista oppilasta ja höyläpenkkiä kohti $4,5 \text{ m}^2$ (noin $1,5 \times 3 \text{ m}$). Sitä paitsi tilaa koneille, moottorille, liimapöydälle liimakeittiölle, tahkolle, rakenteilla oleville töille y. m. Pitkä ikkunaseinä yhdellä puolella oppilaiden silmälläpidon helpottamiseksi (nykäään $26 \times 9,5$ metriä — mieluummin pitempi!).

1 kuivaushuone sisäänmuurattuine kiskoineen (hyllyineen) tarvepuita varten, käytävä kiskonpäiden välissä. 3 kiskoparia kumpaisellakin puolella — 1 ovi, 1 ikkuna (ehdollisesti kattoikkuna), $7,5 \times 5$ metriä.

1 maalarintyöpaja, valoisa; tilaa seinäkaapeille ja hyllyille, noin 8×6 metriä.

1 huone tarveaineita ja valmiita töitä varten, noin $7,5 \times 6$ metriä.

1 työnjohtajan konttori, ovi- ja ikkunaseinä päin työpajaa — tilaa työsarjoille ja mallinäyttelylle.

Vesijohto työpajaan.

W. C.

1 eteinen tahi pukuhuone.

Jos puusepänpaja sijoitetaan ylempään kerrokseen, on siihen laitettava uloke hissilaitteineen tarvepuiden nostoa varten.

Metalliosasto:

Viilauspaja vähintään 20 oppilaalle. Jokaista oppilasta ja viilapenkkiä kohti $1,5 \times 1,5$ metriä sekä lisäksi tilaa koneille, moottorille y. m. Pitkä ikkunaseinä, ehdollisesti useampia seiniä (nykäään $15 \times 9,5 \text{ cm}$., mutta pitäisi olla paljon pitempi, koska tämä osasto kehittyy rivakasti.

1 työnjohtajan konttori, ikkunaseinä ja ovi työpajaan päin, tilaa työsarjoille ja mallikokoelmille.

1 huone valmiita töitä varten, noin $7,5 \times 6$ metriä.

1 takomapaja erillään viilauspajasta noen vuoksi, mutta viimeksi mainitun vierellä. Tilaa ahjoille, valinahjolle ja kaavausta varten (nykyään $7 \times 4,5$ metriä, mutta aivan liian pieni!).

1 pieni seppämestarin konttori, ikkuna ja ovi pajaan päin.

1 eteinen tai pukuhuone.

W. C.

1 sysikellari likellä pajaa.

Vesijohto eri osastoilla.

Pajan savujohto pitää voida helposti ja perinpohjaisesti nuohota ja puhdistaa; niinkään pitää olla tehokas ilmanvaihto, erittäinkin pajassa.

Paja olisi kolinan vuoksi sijoitettava mahdollisimman kauas kouluhuoneista, ehken yksikerroksiseen päätyrakennukseen.

Alempi Käsityöläiskoulu:

14—15 luokkahuonetta, kukin noin 60 m².

Huom.! Luokkahuoneita käyttää päivisin Valmistava poikain Ammattikoulu.

1 opettajahuone 30—40 m².

1 johtajanhuone 12—15 m².

Pukuhuoneet viimeksi mainittuja 2 huonetta varten.

1 huone oppilaitten piirustuslautoja varten, 20—30 m² (likelle piirustussaleja).

1 huone opetusvälineitä varten keskelle huoneistoa taikka likelle piirustussaleja, noin 30 m².

Oppilaiden päällysvaatteita varten joko yhteinen huone ja siinä tapauksessa vahtimestarin päivystyshuonen vierelle taikka eri huone jokaisen luokkahuoneen vierelle.

Tavalla taikka toisella järjestetään niin, että lukukauden päättäjäisiä y. m. s. tilaisuuksia varten on yksi isompi huone käytettävänä.

Näiden luetteloiden johdolla laati kaupunginarkkitehti kaaviolliset pohjapiirrosten luonnokset, jotka hän esitti Valtuuskunnan kokouksessa toukokuun 28 päivänä 1909.

Tyttöjen ammattikoulun edustajissa kuitenkin herätti arveluja tämän koulun sijoittaminen niin etäiselle tontille kuin Kaupunginvaltuuston tarkoitukseen varaama Runeberginkadun tontti n:o 23 korttelissa n:o 418 n. s. Töölön kaupunginosassa on. Näin sen johdosta että tyttöjen ammattikoulun toiminnalle ja taloudelle täytyy katsoa olevan mitä tärkeintä, että koululla on keskeinen asemaa. On nimittäin vält-

tämätöntä, että koulun ruuanlaitto-osaston tuotteet voivat saada menekkiä, ja sen taas täytyy tapahtua käyttämällä päivittäistä ruuantarjoilua koulun ruokasaleissa. Kun on asian luonnossa, että nuo huolellisesti valmistetut ruokalajit eivät ole aivan halpoja, ovat ruokavieraat sivistyneihin yhteiskuntaluokkiin kuuluvia ja esimerkiksi naisia, joilla on toimintansa ja kotinsa kaupungin keskeisissä osissa. Koulun ompeluosaston laita on sama, koska tilaajat, joiden tietenkin täytyy „koetella“ tilaamiensa vaatteita, tavallisesti kuuluvat vastamainittuihin, keskikaupungilla asuviin yhteiskuntaluokkiin. Kun tarkoitukseen varattu tontti kenties vielä hyvin kauan on loitolla raitiotiestä, kauppatorista, halleista ja yleensä tavaranhankkijoista, tuottaisi kaikenlaatuisten tarveainetten kuljetus kouluun varsin paljon vaikeuksia ja lisäkustannuksia.

Kaikki nämä seikat olivat koulun edustajissa vahvistaneet sitä vakaumusta, että koulun nykyinen vilkas kehitys ja edistys saatettaisiin arveluttavaan vaaraan, jos koulu sijoitettaisiin niin etäiselle tontille kuin tässä on puheena. Nämä arvelut esitettiin Valtuuskunnan kokouksessa marraskuun 16 päivänä 1909 ja saivat yksimielistä kannatusta sekä otettiin uudelleen harkittaviksi Valtuuskunnan viime kokouksessa äsken kuluneen toukokuun 23 päivänä.

Kun Valtuuskunta on saanut tietoonsa, että on ollut puheena lakkauttaa Kasarminkadun kansakoulutalon käyttäminen nykyiseen tarkoitukseensa, ja kun tuo tontti keskikaupungilla sijaitsevana olisi erittäin sopiva Tyttöjen Ammattikoulun paikaksi, on Valtuuskunta ajatellut mahdolliseksi, että mainittu tontti luovutettaisiin Tyttöjen Ammattikoululle ja että siihen rakennettaisiin ajanmukainen, koulun taroituksia kaikin puolin vastaava talo, joka kenties voitaisiin saada kannattavaksi laittamalla pohjakerrokseen myymälöitä, joista yhdessä myytäisiin koulun omia valmisteita ja muut vuokrattaisiin kaupungin hyväksi.

Valtuuskunta pyysi sentähden kaupunginarkkitehtiä laatimaan Runeberginkadun tontille N:o 23 luonnospiirustukset sekä kaikkien kolmen koulun huoneistoja että ainoastaan Alemman Käsityöläiskoulun ja Poikain Ammattikoulun huoneistoja varten. Nämä piirustukset sai Valtuuskunta kuluvan vuoden maaliskuussa, ja ovat asianomaiset koulut niitä sittemmin tarkastelleet. Niiden oheen oli liitetty kustannusarviot, joissa tosin oli pohjana niin korkeat ykköshinnat kuin 28: — ja 22: — luokkahuoneiden y. m. sekä työpajain kuutiometriä kohti ja joiden loppusumma päättyi: kaikki kolme koulua käsittävän ehdotuksen 1,100,000 markkaan ja ainoastaan Alemman Käsityöläiskoulun sekä Poikain Ammattikoulun käsittävän ehdotuksen 568,000 markkaan. Valtuuskunta saa kunnioittaen tähän liittää nuo luonnospiirustukset, kaikkiaan 8 lehteä.

Valtuuskunta saa kunnioittaen huomauttaa että, jos Tyttöjen Ammattikoulu erotetaan rakennusryhmästä, vähenevät noiden kahden muun koulun rakennuskustannukset, niinkuin edellä olevasta näkyy, tuntuvassa määrässä, jota paitsi siten käyttämättä jäävällä tontilla olisi tilaa näiden koulujen vastaista laajennusta taikka muita samantapaisia tarkoituksia, kansanopistoa taikka semmoista varten; ja näyttää

Valtuuskunnasta siltä kuin tuollainen erottaminen olisi omansa edistämään koko asian onnellista ratkaisua niin mitä sekä kustannuksiin että aikaankin tulee. Valtuuskunta saa tässä yhteydessä ilmoittaa, että Poikain Ammattikoulun vuokrasopimus Julius Tallberg Aktiebolag osakeyhtiön kanssa lakkaa voimassa olemasta kesäkuun 1 päivänä 1911 sekä että niin Alempi Käsityöläiskoulu kuin Tyttöjen Ammattikoulukin voidaan irtisanoa muuttamaan samaan aikaan, joten kaikki kolme koulua vuoden päästä olisivat vailla sopivia huoneistoja. Luultavaa on, että uuden „City-kujanteen„ vierellä sijaitsevain koulujen vuokrasopimuksia ei uusita, ei ainakaan nykyisin vuokramäärin.

Edellä olevan nojalla saa Valtuuskunta kunnioittaen Herroille Kaupunginvaltuusmiehille ehdottaa:

1) että Kasarminkadun kansakoulutontti, asemansa puolesta tarkoitukseen erittäin sopivana, luovutettaisiin Tyttöjen Ammattikoulun käytettäväksi;

2) että, siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsovat tämän ehdotuksen ansaitsevan huomiota, kaupunginarkkitehti saisi toimekseen määrääjän kuluessa, esim. Valtuuston ensimmäiseen kokoukseen ensi syksynä, laatia suunnitelman ja kustannusarvion mainitulle tontille rakennettavaa Tyttöjen Ammattikoulun taloa varten;

3) että Runeberginkadun tontille N:o 23 teetettäisiin rakennusainoastaan Alempaa Käsityöläiskoulua ja Poikain Ammattikoulua varten;

4) että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet antaisivat kaupunginarkkitehdille toimeksi ryhtyä niin pian kuin suinkin valmistamaan lopullisia piirustuksia vastamainittujen kahden koulun taloa varten; sekä

5) että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, sittenkun nuo piirustukset on hyväksytty, myöntäisivät esimerkiksi 200,000 markkaa käytettäväksi jotta rakennustyö voitaisiin paikalla aloittaa.

Rakennusvaltuuskunnan puolesta:

Ernst Nordström.

Toimeksi saanut:
Alex. Federley.

*Liite II.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

Pyynnöstä saa allekirjoittanut, Alempain Käsityöläis- y. m. koulujen uutta ta-
loa varten asetetun rakennusvaltuuskunnan sihteeri kunnioittaen ilmoittaa:

että Alempain Käsityöläiskoulujen johtajan, arkkitehti E. A. Törnwallin anta-
man tiedon mukaan Aleksanterinkadun 21:en sijoitettu koulu maksaa hnoneistostaan
vuosivuokraa 9,000 markkaa, jota vastoin samanniminen Kallion 4 linjan 9:ssä sijait-
seva koulu, kansakoulutalossa toimivana, ei maksa mitään vuokraa;

että valmistava poikain Ammattikoulu City-kujanteessa olevista työpajoistaan
maksaa 4,000 markan vuosivuokran, jota vastoin koulun tietopuolinen opetus annea-
taan Alemman Käsityöläiskoulun huoneistossa Aleksanterinkadun 21:ssä, joten siitä ei
makseta eri vuokraa;

että lisäksi tulee kustannus lämmityksestä ja valaistuksesta, esim. poikain
Ammattikoulun osalle 900 markkaa;

että Aleksanterinkadun 21:n huoneistot ovat koulutarkoituksiin erittäin sopi-
mattomat, ne kun sijaitsevat aivan toisia tarkoituksia varten teetetyn talon 4 ja 5
kerroksessa; — minkäänlaista pihaa taikka leikkipaikkaa ei ole, vaan oppilaitten
täytyy loma-aikoinaan oleskella joko hämärissä välikäytävissä taikka piharakennuksen
katolle teetetyllä sillalla, joten oppilaiden silmälläpito on miltei mahdoton; — koko
huoneiston ilmanvaihto on erittäin alkeellinen ja epätarkoituksenmukainen; — tarve-
ainehuoneita ei ole, ei myöskään minkäänlaisia piirustussaleja (ammattikoulussa on
kaikkiaan 40 piirustustuntia viikossa), minkätähden esim. kaikki noiden kahden kou-
lun oppilaiden piirustuslaudat, samoinkuin muukin opetusvälineistö täytyy säilyttää
uokkahuoneessa;

että huoneistoilla on monta muutakin haittaa mitä valoisuuteen, mukavuuteen
y. m. tulee, jotka kaikki puutteellisuudet yhdessä ehkäisevät kouluissa tekemästä
menestyksellistä työtä;

että Ammattikoulun työpajat, vaikka sijaitsevat samassa rakennusryhmässä kuin
koulu, eivät kuitenkaan ole niin välittömässä yhteydessä koulun ja sen kanslian
kanssa kuin suotava olisi;

että koulujen vahtimestarilla ei ole minkäänlaista huoneistoa; tämän virkailijan,
jonka tavallisesti pitää oleskella koulussa k:lo 8:sta a. p. k:lo 10 asti i. p. (päivällis-
loma pois luettuna), täytyy asua koulun ulkopuolella;

että huoneistoissa ei ole vähintäkään mahdollisuutta koulujen laajentamiseen;
esimerkiksi poikain Ammattikoulussa tulee uusien ammattien käytäntöön ottaminen
kohdakkoin välttämättömäksi;

sekä vihdoin että herra Julius Tallbergin kanssa tehdyt välikirjat menevät umpeen kesäkuun 1 päivänä tänä vuonna, vaikka tosin herra Tallberg suullisesti on vakuuttanut sekä Alemman Käsityöläiskoulun että poikain Ammattikoulun johtajalle, että koulut toistaiseksi saavat olla hänen talossaan, sillä ehdolla että kaikki korjaukset toimitetaan asianomaisten koulujen kustannuksella.

Helsingissä, huhtikuun 11 päivänä 1911.

Alex. Federley.

Valmistavan poikain Ammattikoulun johtaja.

Liite III.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kehotettuna antamaan tiedon vuosivuokran määrästä sekä niistä epäkohdista, jotka haittaavat Aleksanterinkadun 21:ssä olevaa tyttöjen Ammattikoulun huoneistoa, saa allekirjoittanut kunnioittaen ilmoittaa:

että huoneistosta lämmityksineen maksetaan vuosivuokraa 6,000 markkaa;

että lisäksi tulee kustannuksia valaistuksesta, haloista kolmeen heliiniin sekä kaasusta kaasukeittiöihin 2,400 markkaa;

että huoneisto, joka alkuaan on laitettu Kauppaseuran kokoushuoneistoksi, on monessa kohden erittäin epämukava kouluhuoneistoksi; — luokkahuoneet ovat yleensä liian ahtaat; — molemmat pukuompeluluokat täytyy tilanahtauuden vuoksi sijoittaa samaan saliin, missä niitä toisistaan erottavat ainoastaan uutimet, jommoinen asiointi on monestakin syystä sangen haitallinen opetukselle; luokkahuoneissa ei ole tilaa riittävän lukuisille leikkaus- ja silityspöydille, silityslaudoille, valmiiden töiden säilytyskaapeille, mannekiinihyllyille y. m.; — ompelukoneet ovat liian likellä toisiaan; — kahdessa luokkahuoneessa on opettajattaren mahdoton päästä oppilaiden töitä tarkastamaan, kun pöydät ja tuolirivit ovat liian likellä toisiaan; — tilaa uusille ompelukoneille ei ole; — valaistus erittäinkin pukuompeluluokilla on riittämätön; kun enimmäkseen käytetään tummia työaineita, pitäisi luokkahuoneisiin mikäli mahdollista tulla valo kahdelta puolelta; — luokkahuoneiden ilmanvaihto on erittäin epätydyttävä; — terävillä, kovilla rautanyöreillä aukaistavat ikkunat ovat jo liian raskaita ja epämukavia aikuistenkin henkilöiden saatikka sitten lasten voimille; — ilma on vanhanaikaisen lämpöjohdon vuoksi erittäin kuivaa ja uuvuttavaa; kun

Aleksanterinkadun puoleisten luokkahuoneitten yhtenä seinänä miltei kokonaan on yksi ainoa lounaaseen antava ikkuna, käyvät huoneet päivänpaisteisella säällä liian helteisiksi sekä taas kylmänä vuodenaikana, erittäinkin tuulen käydessä päin, niin kylmiksi ja vetoisiksi, että oppilaiden suojellakseen itseään vilustumiselta monasti on pakko pukeutua päällyysvaatteisiinsa;

että tilaajain koetteluhuonetta ja odotushuonetta, joiden pitäisi olla aivan pukuompeluluokkain vierellä, tykkönään puuttuu;

että huoneita havainto-opetusvälineistöä ja kokoelmia sekä oppilaskirjastoa varten puuttuu;

että sopivia piirustussaleja puuttuu; piirustuksen opetuksesta on sanottava samaa kuin pukuompelun opetuksestaakin, nimittäin että kahdessa luokkahuoneessa opettajan on mahdoton tilanahtauden vuoksi korjata oppilaiden piirustuksia heidän paikallaan; — sitä paitsi ei ole tilaa koko luokalle yhteisen mallin sijoittamiseen eivätkä kaikki oppilaat voi istua niin, että näkisivät mallin;

että opettajatarhuone, sijoitettuna samaan huoneeseen kuin tarveainesuoja ja siitä ainoastaan kaapinseinäin erottamana, on sangen ahdas;

että tarveaine- eli varastohuone, jota samalla käytetään tilaajain koetteluhuoneena sekä talousosaston opettajatarten pukuhuoneena, on aivan liian ahdas varsinaiseen tarkoitukseensa;

että yksi huoneista, jota aikaisemmin on käytetty kutomasalina, kokonsa puolesta soveltuisi luokkahuoneeksi, mutta kun se on huoneiston läpikäytävänä pihanpuolelle ja aivan liian pimeä, ei sitä voi käyttää luokkahuoneena, vaan säilytetään siinä piirustuksenopetuksessa käytettävain välineiden säilytyskaappeja, piirustuslautoja, kuvakaappeja, mannekiineja y. m., ollen se samalla oppilaiden virkistyshuoneena lomahetkinä; — kun nllakko- eli kuivaushuonetta puuttuu, käytetään tätä läpikäytävää myös koulun pesuvaatteiden kuivaushuoneena;

että huoneistossa ei ole erityisiä eteisiä eli päällyysvaatehuoneita oppilaille eikä opettajattarille enempää kuin päivällisvieraille, tilaajille taikka muillekaan vieraille;

että päivällisvieraiden ruokasali sijaitsee aivan liian etäällä eteisestä, joten kouluun kuulumattomain henkilöjen joka päivä täytyy kulkea läpi melkoisen osan kouluhuoneistoa, mikä häiritsee koulun opetusta ja järjestystä eikä päivällisvieraillekaan ole mieluista, koska työn päätyttyä luokkahuoneita siivotaan samaan aikaan kuin päivällistä tarjoillaan ja oppilaiden täytyy harjoineen ja sankoineen liikkua luokkahuoneesta toiseen;

että ruokasali on liian ahdas sekä pitkän välikäytävän erottamana keittiöstä; puuttuu tarjoiluhuonetta lämpimine kaappineen valmiin ruuan säilytystä varten, pientä kylmää huonetta kylmäin ruokain ja jälisteiden säilyttämiseksi sekä astiainpesuhuonetta;

että leipäin, kaakkujen ja pikkuleipäin myynti täytyy toimittaa ruokasalissa; että I liinaompeluluokalla, joka on uutimella jaettu kahtia ja josta pienempää

osaa täytyy mankeli- ja silityshuoneen puutteessa käyttää viimeksi mainittuun tarkoitukseen, ilma, niinä päivinä, jolloin silitystä toimitetaan, sekä ylenmäärin kuumenee että myös pilaantuu silitysluotien lämmitykseen käytettävän kaasukeittiön levittämästä hajusta;

että talousosaston opettajattarilla ja oppilailla ei ole pukeutumishuonetta, vaan käyttävät oppilaat siihen tarkoitukseen osin II luokan keittiöön vievää pitkää välikäytävää, osin silityshuonetta;

että oppilaita varten on ainoastaan 1 mukavuushuone (ei W. C.);

että minkäänlaista säilytys huonetta eli komeroa ei ole siivouskaluja eikä likaisia vaatteita y. m. s. varten;

että pesutupa, joka sijaitsee City-kauppatalossa, kadun vastapäisellä puolella, on erittäin huono ja kylmä, niin että vesijohtoputket jäätyvät ja vesi jäätyy lattialla, minkätähden oppilaitten ei ole voitu sallia kylmimpänä talvisaikana ottaa osaa vaatteiden pesuun; on samalla läpikäytävänä erääseen herra J. Tallbergin kirvesmiesten työpajaan; — jotteivät vieraat henkilöt lainaisi taikka veisi pois koulun pesuastioita ja saaveja y. m., täytyy ne ketjulla lukita pesutuvan seinään; kun pesutupa on aivan erillään muusta kouluhuoneistosta, ei siellä suoritettavaa työtä ole voitu pitää silmällä, vaatteiden pesun, mankeloimisen ja silityksen opetus on nykyään huoneiston sopimattomuuden johdosta kauttaaltaan sangen puutteellista sekä kaukana siitä kannasta, millä se on ulkomaisissa kouluissa;

ettei koulun kumpaisessakaan keittiössä ole riittävää määrää hellejä; — kun oppilaat talousosaston opetuksessa noudatettavan menettelyn mukaisesti ovat jaettuina kolmeen ryhmään eli perheeseen, joihin itsekuhunkin kuuluu 5—6 oppilasta, tarvitsee jokainen perhe 1 hellin, mutta I luokan keittiössä on ainoastaan 1 heli sekä II luokan keittiössä 2 heliä; — oppilailla on istumapaikkoina 3—4 porrasmaisesti sijoitettua penkkiriviä, mutta pöytää, missä he voisivat suorittaa keittiössä tehtävät kirjoitustyönsä (niinkuin hinnoitella päiväkseen laitettavan ruuan, kirjoittaa ruokaresehtejä sekä merkitä päivän toriostokset talouskirjaan) samaten kuin opettajattaren näyttelypöytää puuttuu eikä niille ole tilaakaan; — voittamaton epäkohta näissä keittiössä on korkea lämpö määrä, jopa 30—40° C. (mikä uuvuttaa sekä oppilaiden että opettajatarten terveyttä ja voimia) sekä johtuu osin suunnattoman suuresta, koulukeittiölle sopimattomasta rautahellistä, osin suuresta lämpöjohtoputkesta, joka johtaa lämpöä koko taloon eikä ole varustettu sulku laitteella, osin konehuoneen savutorvesta, joka kulkee I luokan keittiön läpi, osin lounaaseen ja länteen antavista ikkunoista, mitkä kaikki lämpölähteet tekevät oleskelun keittiöissä (erittäinkin I luokan) sietämättömäksi kevätpuoleen, kun työ jatkuu kesäkuun 15 päivään, sekä syyspuoleen, kun koulun työ alkaa jo elokuun 15 päivänä;

että talousosaston oppilailla ja opettajattarilla ei ole kylpy- eikä ryöppykylpyhuonetta;

että leivintupaa puuttuu; leivän, kaakkujen, pikkuleipäin, piirakkain y. m. tilauksia ei useinkaan voi ottaa vastaan, kun leivän paahtamiseen on käytettävänä

ainoastaan yksi helliuuni ja sekin usein tarvitaan jommankumman keittiön ruuanlaittoon;

että puuttuu huonetta, missä voisi säilyttää isompia määriä jauhoja, suurimoja, y. m.; — kun keittiöitä täytyy pitää luokkahuoneina, häiriintyy opetus ja työ siitä että kaikki, mitä taloudessa tarvitaan, toimitetaan keittiöihin, minkätähden pitäisi olla varastohuoneita ja maitokellareja, joihin tilatun tavaran voisi paikalla toimittaa; — kovasti niinkään häiritsee työtä että molemmat keittiöt ovat läpikäytäviä, niin että ompeluosastojen oppilaiden täytyy molempina lomahetkinään käydä keittiöiden läpi päästäkseen piharakennuksen laakealle katolle, jota paremman puutteessa käytetään leikki- ja virkistyspaikkana;

että puuttuu laskettavaa huonetta keittiöissä tarvittavia pienempiä tavaramääriä varten, samaten kuin huoneita karkeampien töiden suorittamista varten;

että puuttuu kylmää huonetta, missä voisi valmistaa kylmiä ruokia, jälisteitä, torttu- ja piirakkataikinoita, minkätähden tähän tarkoitukseen täytyy käyttää balkongeja; tästä on sekä oppilaille että opettajattarille terveydenvaaraa, kun heidän täytyy kuumista keittiöistä yhtäkkiä mennä balkongeille;

että on olemassa vain yksi ainoa ruokasäiliö, joka sijaitsee molempain keittiöitten välissä, on varustettu huonolla ilmanvaihtolaitteella ja usein täynnä viereisestä rakennuksesta tunkeutuvaa savua;

että puuttuu kylmiä keittiökonttoreja, minkätähden yhtä balkongia käytetään ruuansäilytyshuoneena;

kun kaikkia näitä varastohuoneita, laskettavia huoneita ja keittiökonttoreja puuttuu ja kun kahden keittiöluokan täytyy yhteisesti tulla toimeen yhdellä pienellä lämpimällä ruokakomerolla, yhdellä maustekaapilla ja yhdellä jauholaarilla, on mahdotonta laskea, mitä menee ruuantarjoiluun ja mitä tulee oppilaitten ravinnon osalle;

että I luokan keittiön kivilattiaa on vaikea saada pysymään puhtaana, jota paitsi se rasittaa jalkoja; sangen epämielinen on niinkään kahden luokkahuoneen ja läpikäytävän huoneen parkettilattia;

että oppilailta puuttuu aamiaishuonetta, jommoisen sijasta nyt käytetään sekä hämärää välikäytävää että koulun keittiötä;

että palvelijatarhuonetta puuttuu; palvelijattaret asuvat keittiöitten väliin, vastapäätä ruokakomeroa lankkuseinällä erotetussa komerossa, jossa on ainoastaan I makuusija; toisen palvelijattaren makuusija on II luokan keittiössä;

että kellari, jossa säilytetään hilloja, astioituja vihanneksia sekä perunoita, sijaitsee liian kaukana kouluhuoneistosta, nimittäin City-kujanteen suulla Hakaniemenkadun varrella; — että muita kellareja, niinkuin jää-, liha-, maito-, suolakala-, juurikasvi- ja peruna- ynnä astiakellareja kokonaan puuttuu; — puukellarikin sijaitsee Citykujanteen suulla Hakasalmen kadun vierellä, joten kaikki keittiöissä ja pesutuvassa tarvittavat halot on kannettava sieltä asti;

ettei huoneisto mitenkään salli koulun ohjelman laajentamista;

että se seikka että johtajattaren asunto ei ole kouluhuoneiston yhteydessä, on haitallinen, koska tämänlaatuisen koulun johtajattaren aina pitää olla saapuvilla; nyt täytyy koulu kaikkine varastoineen jättää kahden palvelijattaren huostaan;

sekä että herra Julius Tallbergin kanssa tehty vuokrasopimus, kun sitä ei ole irtisanottu tammikuun kuluessa tänä vuonna, pysyy voimassa kesäkuun 1 päivään 1912.

Helsingissä, huhtikuun 25 päivänä 1911.

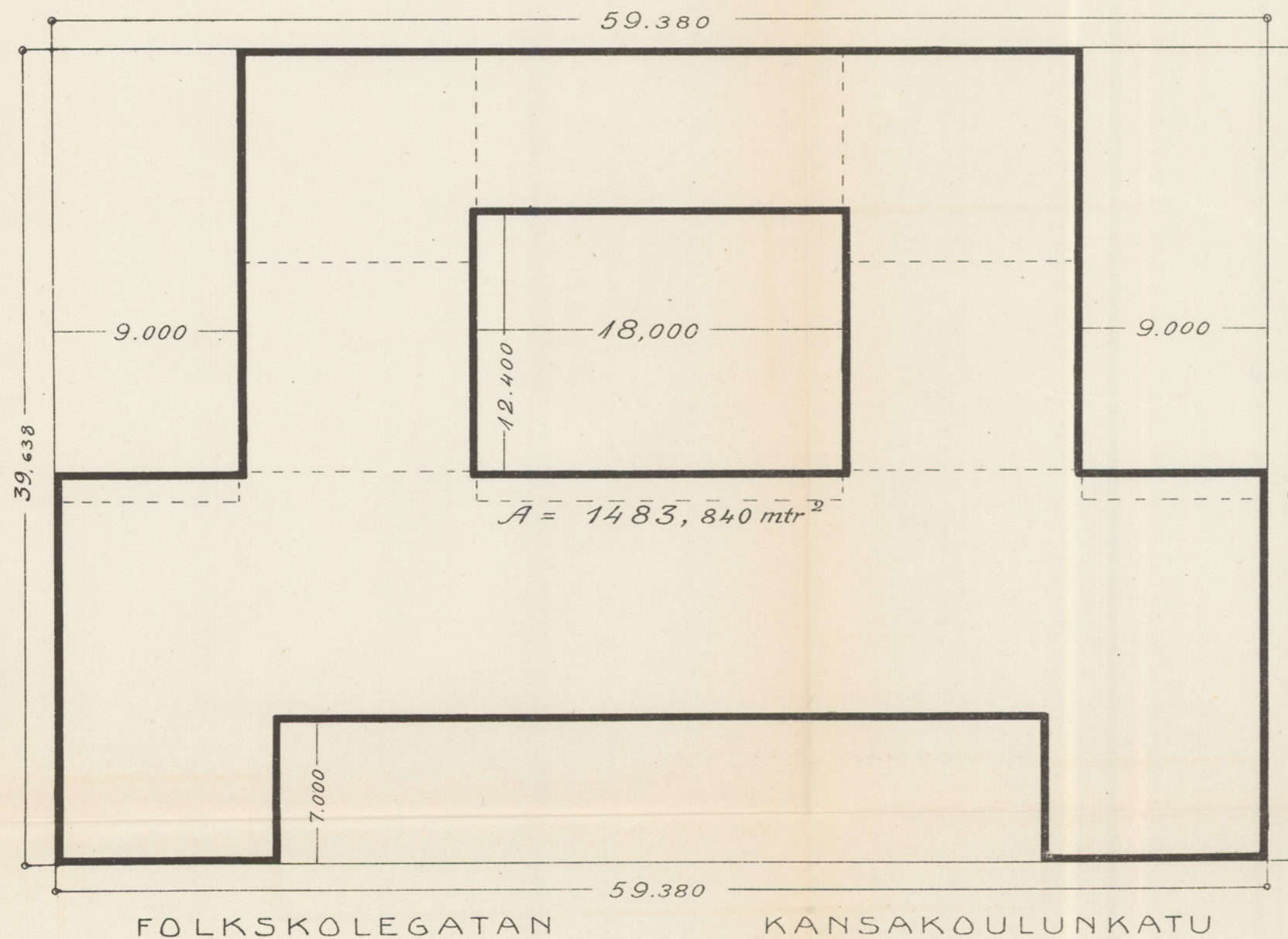
Mathilda Blomqvist.

Tyttöjen Ammattikoulun johtajatar.

Pl. I

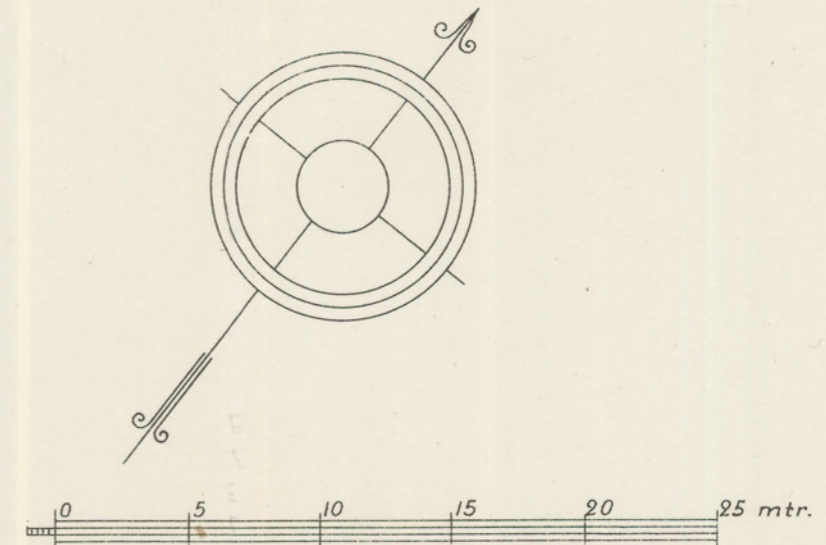
FÖRESLAGEN PLACERING AF LÄGRE
HANDTVÄRKSSKOLAN OCH YRKES-
SKOLAN FÖR GÖSSAR Å TOMTEN
Nº 3 VID FOLKSKOLEGATAN I
KVARTERET 162 AF HELSING-
FORS STAD ..

EHDÖITUS ALEMMAN POIKAIN
KÄSITYÖ - JA AMMATTIKOULUN
SIJOITTAMISESTA TONTILLE Nº 3
KANSAKOULUKADUN VARRELLA
KORTTELISSA 162 SSA HEL-
SINGIN KAUPUNGISSA ..

TOMTENS HELA
AREAL = 2344.856 m²
FÖR FRITT BEBYGGANDE TIL-
LÄTEN AREAL 1563.236 m²
ERFODERLIG GOLFYTA FÖR
YRKESKOLAN 4770. c:a

TONTIN KOKO
ALA = 2344.856 m²
ALA JOSSA SALLITAAN VAPAASTI
RAKENTAA = 1563.236 m²
AMMATTIKOULUA VÄRTEN TAR-
VITTAVA LATTIAPINTA-ALA 4770 c:a

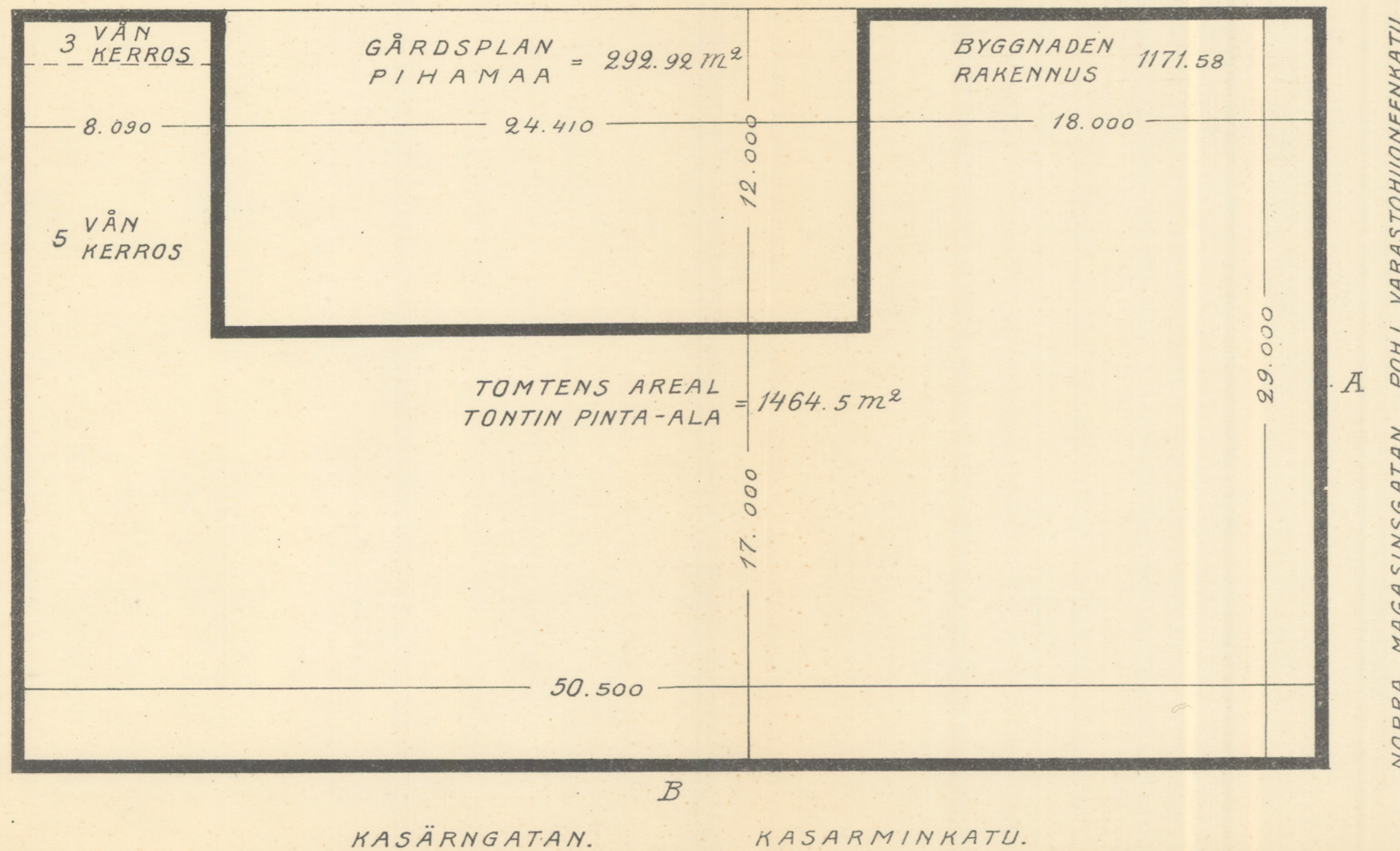

STÖRSTA GOLFAREAL SOM ENL. BYGG-
NADSORDNINGEN KAN ERHÅLLAS = 5.550 m²
OM GATBYGGNADEN GÖRES I 4 VÅN.
OCH GÅRDSBYGGNADEN I 2 VÅN. FÅS = 4.702 m²
OM HELA HUSET GÖRES I 3 VÅN = 4.452 m²
OM GATBYGGNADEN GÖRES I 4 VÅN.
OCH FLYGLARNA ENDAST I 3 VÅN. 4.887 m²

SUURIN LATTIAPINTA-ALA, JONKA RA-
KENNUSASETUKSEN MUKAAN VOI SAADA 5.550 m²
JOS KATURAKENNUS TEHDÄÄN 4 KERR.
JA PIHARAKENNUS 2 KERROKSINEN 4.702 m²
JOS KOKO RAKENNUS TEHDÄÄN 3 KERR. 4.452 m²
JOS KATURAKENNUS TEHDÄÄN 4 KERR.
JA KYLKIRAKENNUS AINOASTAAN 3
KERROKSINEN 4.887 m²

SCHEMATISK PLAN ÖFVER FOLKSKOLEBYGGNADEN A TOMTEN N^o7 VID KASERNGATAN.

KAAVALLINEN ALUEPIIRROS KANSAKOLURAKENNUSTA VARTEN TONTILLE N^o7 KASARMINKADUN VARRELLA.

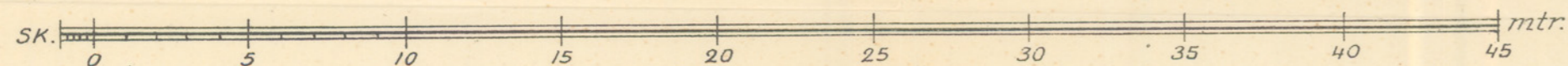

TOMTENS AREAL 1464.50 m²
 FÖR FRITT BEBYGGANDE TILLÅTEN
 AREAL 4/5 AF TOMTEN 1171.60 m²
 FRI GÅRDSPLAN 292.92 m²

$$\frac{Ah + Bh}{2} = 23. = 5 \text{ VÅN.}$$

TONTIN PINTA-ALA 1464.50 m²
 VAPAASTI RAKENNETTAVA PINTA-ALA MYÖNNETÄÄN 4/5 OSAA TONTISTA 1171.60 m²
 VAPAA PIHAMAA 292.92 m²

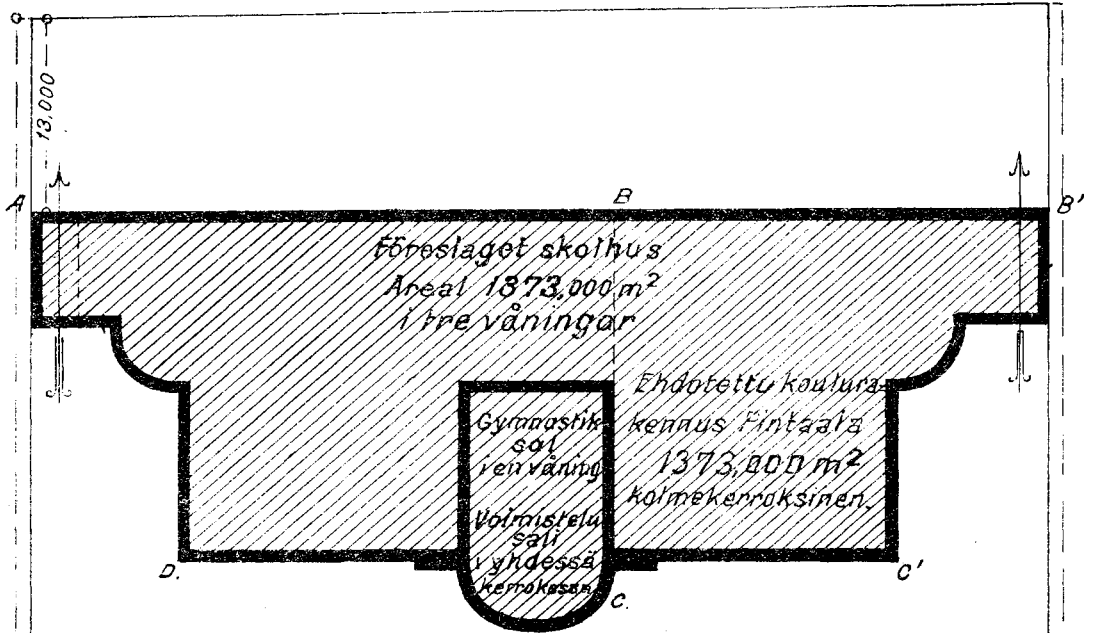
$$\frac{Ah + Bh}{2} = 23. = 5 \text{ KERR.}$$

Pl. III

Eskiss till Folkskolebyggnad
afsedd att uppföras å tomten
N° 19 i Kvarteret N° 166 af Hel-
singfors Stad.

Luonnos kansakouluraken-
nusta varten, rakennettavaksi
tontille N° 19 korttelissa N° 166
Helsingin Asemakaavalla.

Tomtens areal. 6508.693 m²
Tontin pintaala 6508.693 m²

95,010

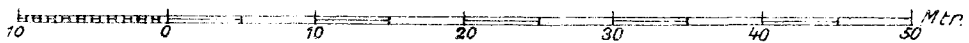
95,670

68,290

Situationsplan.

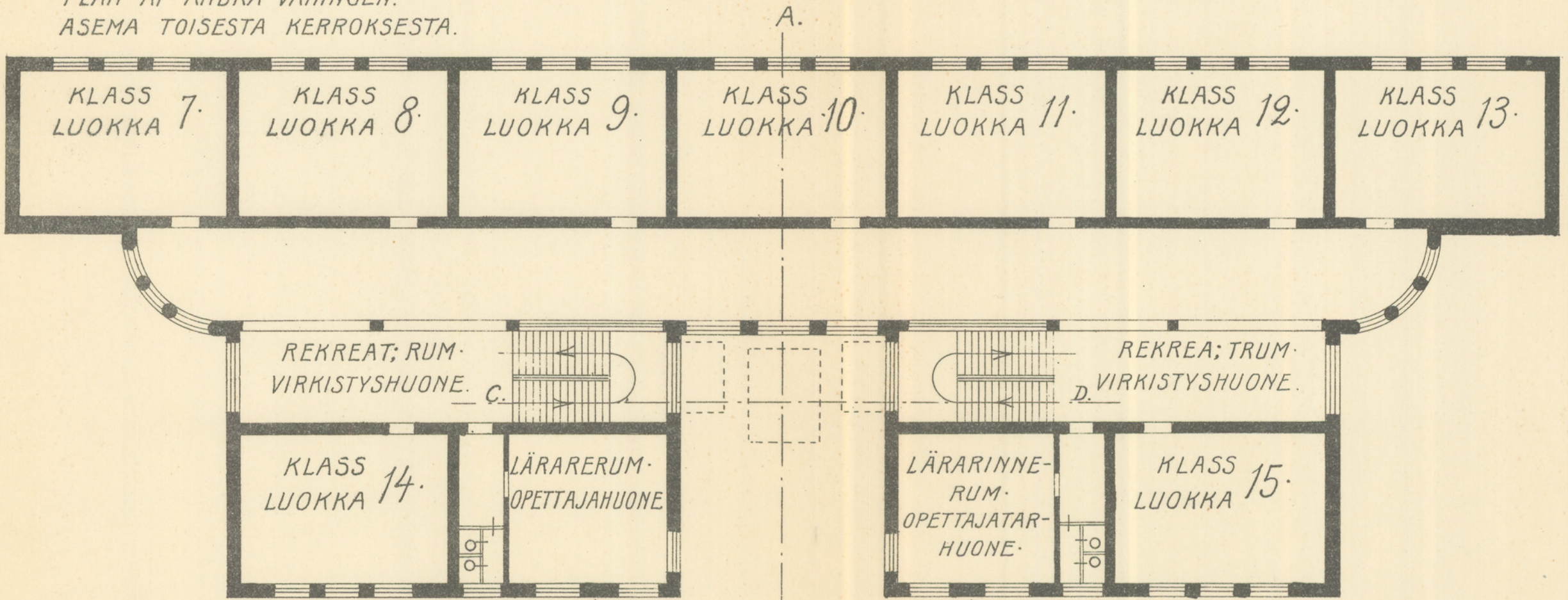
Asemakaava.

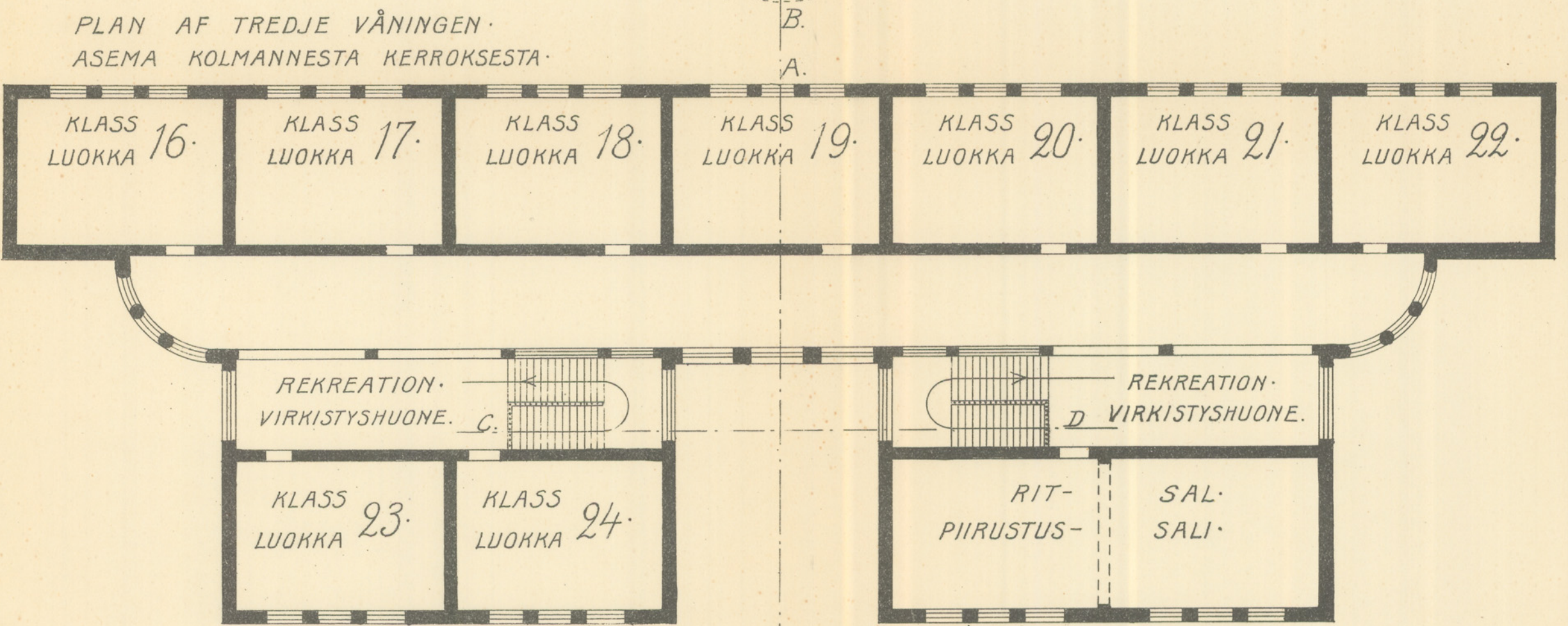
ESKISS TILL FOLKSKOLEBYGGNAD AFSEDD ATT UPPFÖRAS Å TOMTEN 19 KVARTERET 166
— AF HELSINGFORS STAD. —

LUONNOS KANSAKOULUTALO A VARTEN RAKENNETTAVAKSI TONTILLE 19 KORTTELISSA 166
HELSINGIN KAUPUNGISSA.

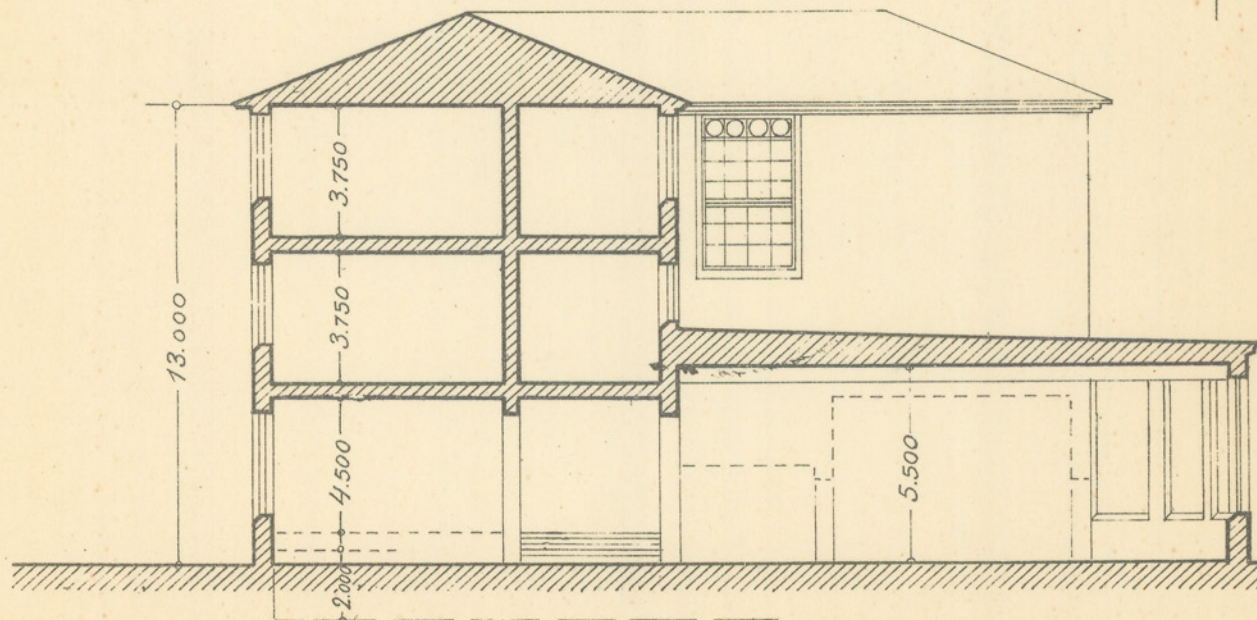
PLAN AF ANDRA VÅNINGEN.
ASEMA TOISESTA KERROKSESTA.

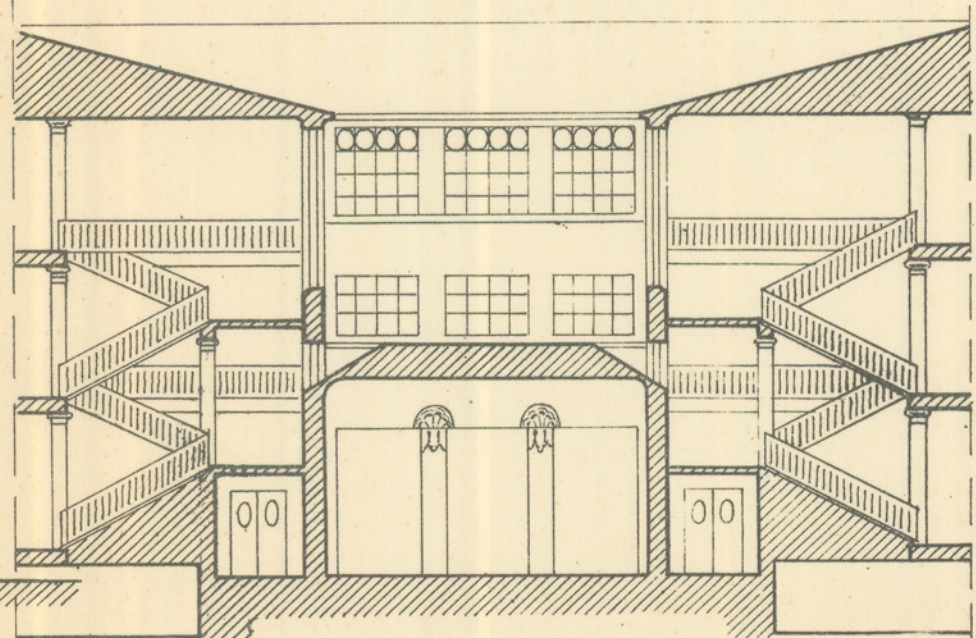
PLAN AF TREDJE VÅNINGEN.
ASEMA KOLMANNESTA KERROKSESTA.

SKÄRNING
LEIKKAUS A-B.

SKÄRNING
LEIKKAUS C-D.

11/90

Valiokunnan mietintö uuden kaupungintalon rakentamista koskevasta asiasta.

Käsitellessään Rahatoimikamarin kirjelmässä viimeksi kuluneen huhtikuun 25 päivältä tehtyä esitystä uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakentamisesta tänne sekä Senaatintorin tasoittamisesta (*Pain. asiakirj. N:o 15 vuodelta 1911*) päätti Kaupunginvaltuusto tuona päivänä pitämässään kokouksessa sekä pyytää Maistraattia toimittamaan lisätyn Valtuuston vaalin uuden kaupungintalon rakentamista koskevan ehdotuksen sekä kaikkien sen yhteydessä olevain kysymysten käsittelyä varten, että myös antaa allekirjoittaneista kokoonpannulle valiokunnalle toimeksi tarkemmin valmistella asiaa koko laajuudessaan. Kun, niinkuin edellä mainituista painetuista asiakirjoista tarkemmin käy selville, siten puheeksi otettu kaupungintalokysymys on asetettu jonkunlaiseen yhteyteen Senaatintorin eteläpuolisen julkisivureunustuksen järjestämistä koskevan ehdotuksen kanssa sekä taas viimeksi mainittu asia pantu riippumaan Aktiebolaget G. F. Stockmann osakeyhtiön kanssa tehdystä alustavasta välipuheesta, joka lakkaa olemasta voimassa kuluvan toukokuun 21 päivänä, jota ennen siis Valtuuston lisätyin luvuin olisi asia käsiteltävä, on valiokunnasta näyttänyt tarpeelliselta jo nyt antaa mietintö asiasta, vaikkakaan valiokunnalla siten käytettävänään ollut aika ei tietenkään ole sallinut asian seikkaperäistä pohtimista.

Kysymys uuden kaupungintalon teettämisestä Helsinkiin ei ole uusi, vaan on, niinkuin Rahatoimikamarin asettama komitea Kamarin esitykseen liittyvässä mietinnössään on huomauttanut, jo pitemmän aikaa ollut päiväjärjestyksessä. Avarampain ja ajanmukaisempain huoneistojen tarve kaupungin eduskunnalle sekä sen hallituksille ja lautakunnille on vuosi vuodelta käynyt yhä pakottavammaksi ja näyttää välttämättömästi vaativan kaupungintalokysymyksen pikaista ratkaisemista positiiviseen suuntaan. Rahatoimikamarin nyt tekemä alote asiassa ei kuitenkaan ole yksinomaan joutunut siitä, että on välttämätöntä hankkia tarpeellista tilaa kaupungin viranomaisille, vaan on siinä myös tuntuvasti ollut vaikuttamassa edellä mainittu kysymys Senaatintorin etelälaidan rakennustaiteellisesta järjestämisestä. Tuntuupa melkein siltä, kuin olisi viimeksi mainittu kysymys nykyhetkellä käynyt mielenkiintoisimmaksi, ja kaupungintalokysymys jäänyt jonkun verran sivulle. Täysin tunnustaen tärkeäksi, että myöskin edellä kosketeltu julkisivukysymys saatetaan onnelliseen ratkaisuun, on valiokunta puolestaan kuitenkin katsonut pitävänsä lähinnä käsitellä itse pääasiaa, eli kaupungintalon rakennuskysymystä.

Edellä huomautettua uuden kaupungintalon tarpeellisuutta kaupungille on valaistu edellä mainitussa komitean mietinnössä ja saanee sitä muutenkin pitää niin ilmeisenä,

että valiokunnan ei tarvinne sitä ryhtyä seikkaperäisemmin perustelevaan. Valiokunta on kuitenkin tässä lyhyesti tekevä selkoa tuntuvimmista nykyään vallitsevista epäkohdista. Siihen nähden sopii Kaupunginvaltuuston käytettävänä olevista huoneistoista mainita, että tila Valtuuston istuntosalissa jo nykyistenkin vakinaisten Valtuusmiesten kokouksissa on niukka ja kävisi, jos valtuusmiesten luku lisättäisiin siihen määrään, minkä nykyinenkin kunnallisasetus sallii, aivan riittämättömäksi, mikä seikka kylläkin on ollut huomattavana lisätyn Kaupunginvaltuuston kokouksissa; että, vaikka keskustelut ovat julkiset, tarpeellisia kuulijapaikkoja kokonaan puuttuu, sekä että sanomalehdistön edustajain oikeutettuja vaatimuksia on mitä epätydyttävimmällä tavalla otettu huomioon. Kaupunginvaltuuston kansliaa varten on olemassa ainoastaan yksi huone, jota samalla täytyy käyttää valiokuntain kokoushuoneena sekä Valtuuston useinkin varsin pitkään kokousten aikana tupakka- ja virkkistyshuoneena. Eteinen on samalla Raastuvanoikeuden ensimmäistä osastoa käyttävään oikeudenetsijain odotushuoneena ja arkistihuoneen tila on jo likimmittain kokonaan käytetty, jota paitsi se ei tarjoa tarpeellisia takeita tulenvaaran varalta.

Maistraatin istuntosalia voi tosin toistaiseksi pitää kutakuinkin tyydyttävänä, mutta sen sijaan kansliatila on aivan riittämätön. Pormestarilla ja oikeusneuvosmiehellä on käytettävänäan yhteinen huone, mikä tietenkään ei ole varsin tarkoituksenmukaista, erittäinkin kun jommankumman noista virkailijoista on vastaanotettava yleisöä. Kunnallisneuvosmiehet ja notaarit ovat kokonaan vaille kansliahuonetta, jommoisena heidän sentähden täytyy käyttää itse istuntosalia, mikä seikka erittäinkin ensinmainituille tuottaa hankaluuksia siihen nähden että heidänkin täytyy vastaanottaa yleisöä. Reistraattorin ja kanslistien yhteiset sekä maistraatinsihteerin virkahuoneet ovat ahtaat ja epätarkoituksenmukaiset, jota paitsi riittäviä odotushuoneita ei ole enempää Maistraattia käyttävillä henkilöillä, joita useinkin on puolen sataa, kuin silläkään lukuisalla yleisällä, joka käy asioitaan toimittamassa maistraatinsihteerin ja reistraattorin luona. Maistraatin arkistokin on sijoitettuna aivan epätydyttävään huoneistoon.

Rahatoimikamarissa ei tilan avaruus ole mainittavasti parempi. Istuntohuonetta kenties voi pitää riittävänä Kamarin kokouksiin, mutta kun näitä nyttemmin useinkin pidetään yhteisesti erikoislautakuntain kanssa, on tämäkin huone tuollaisissa tapauksissa osottautunut liian ahtaaksi. Yleisöllä, jota Kamarin säännöllisissä viikkokokouksissa tavallisesti on kolme-, neljäkymmentä henkilöä sekä Kamarin toimittamissa julkisissa huutokaupoissa satakin henkilöä, ei ole riittävää tilaa odotushuoneena käytetyssä eteisessä, jossa sitä paitsi kolmen vahtimestarin täytyy oleskella. Notaarilla ei ole erityistä kansliahuonetta, vaan täytyy hänen siihen tarkoitukseen käyttää istuntohuonetta, mikä asianlaita niinkään tuottaa hankaluuksia.

Rahatoimikonttorin huoneistoa voi, muutaman aikaa takaperin toimitetun muutosrakennuksen jälkeen, nykyään pitää kutakuinkin siedettävänä, mutta sittenkun ehdotus erityisen tilintarkastuslaitoksen yhdistämisestä Konttoriin, jota toimenpidettä ei käyne lykkääminen varsin pitkän ajan päähän, tulee toteutettavaksi, on tämäkin huoneisto käyvä riittämättömäksi.

Rakennuskonttorin eri osastoilla on tilanahtauden tuottamat vaikeudet huomattu niin arveluttaviksi, että tämän johdosta on nostettu kysymys huomattavan lisä- ja muutosrakennuksen toimittamisesta Konttorin huoneistoissa, mutta on tämä kysymys kuitenkin, edellyttäen kaupungintalosuunnitelman pikaista toteuttamista, nykyhetkellä saanut raueta ja sen sijaan väliaikaisesti vuokrattu erityinen huoneisto Konttorin talonrakennusosastoa varten.

Raastuvanoikeuden viiden osaston huoneistoihin nähden ansaitsee mainitsemista, että nämäkin ovat ahtaat ja epäajanmukaiset, mutta valiokunta ei kuitenkaan tahdo tässä yhteydessä laajemmalla kajota tähän seikkaan, vaan palaa siihen myöhemmin.

Niihin kaupungin hallituksiin ja lautakuntiin nähden, joista ei ole tässä edellä ollut puhetta, sopii mainita että ne ovat sijoitettuina osin kaupungin omiin ja osin vuokrattuihin, enemmän taikka vähemmän tarkoituksenmukaisiin huoneistoihin eri osissa kaupunkia, mikä seikka tietenkään ei voi olla jossain määrin haitallisesti vaikuttamatta niiden työhön, jota paitsi kaupungin asukkaille johtuu ajanhukkaa ja epämukavuutta siitä, että heidän täytyy etsiä noita eri kanslioita ja toimistoja eri paikoista.

Kun näin ollen täytyy pitää selvänä, että uuden kaupungintalon rakennuttaminen on välttämätön, herää likinnä kysymys, mihin tuo talo olisi sopivin sijoittaa. Rahatoimikamarin asettama komitea puolestaan on, valitessaan eri paikkain välillä, ehdottanut että nykyinen raatihuoneen- ja seurahuoneentontti eli kortteli N:o 30 ensimmäisessä kaupunginosassa myös käytettäisiin uuden kaupungintalon rakennuspaikaksi, ja tätä ehdotusta on Rahatoimikamarikin kannattanut. Valiokuntakin on ehdottomasti yhtynyt vastamainittuun ehdotukseen. Valiokunta ei ole voinut löytää toista tonttia, jolla olisi yhtä keskeinen ja miellyttävä asema sekä samanvertainen ala, eikä sellaista liene saatavissakaan. Täytyy niinkään katsoa Kaupunginvaltuustolla ostaessaan Sofiankadun puoleisen kulmatontin sekä seurahuoneentontin olleen tarkoituksena että vastainen kaupungintalo aikanaan rakennettaisiin puheenalaiseen kortteliin, vaikka ei tietenkään tuon kiinteistönhankinnan sinänsä tarvitse velvoittaa tuollaiseen toimenpiteeseen.

Päästyään yksimielisyyteen tonttiasiaassa on valiokunnan sitten ollut otettava harkittavaksi, onko edellämainitussa korttelissa käytettävänä kaupungintaloa varten tarpeellinen tila sekä, näin ollen, olisiko se kohta otettava käytäntöön kokonaisuudessaan, vai katsottaisiinko ehkä olevan syytä aluksi rakennuttaa ainoastaan osa siitä. Tämän kysymyksen ratkaisemiseksi on valiokunta hankkinut selvityksen siitä alasta, minkä kaupungineduskunta ja erinäiset hallintolaitokset kohtuuden mukaan tarvitsisivat. Puheenalaisesta seikasta on Rahatoimikamarin asettama komitea tosin antanut likimääräisen laskelman, mutta kun se on laadittu asianomaisia kuulematta, on valiokunta katsonut sitä pitävän likemmältä tarkastaa sekä sentähden pyytänyt tähän kuuluvista seikoista tietoja eri viranomaisilta, hallituksilta ja lautakunnilta. Asiasta on valiokunta saanut seuraavat tiedot.

Maistraatin tarvitsemaan tilaan nähden on ilmoitettu, että istuntosaliin ja tarpeellisiin kansliahuoneisiin riittäisi 390 m²:n lattia-ala, reistraattorille 210 m², maistraatin-sihteerille 170 m², arkistolle 420 m², ulosottolaitokselle 630 m², taksoituksenvalmistelu-

kunnalle 295 m² sekä henkikirjoittajalle 315 m², joten Maistraatin ja liikinnä sen alaisten viranomaisten tilantarve olisi kaikkiaan 2,430 m².

Rahatoimikamarin on katsottu tarvitsevan tilaa 655 m², *Rahatoimikonttorin* 800 m² ja vastaisen *tilintarkastuslaitoksen* 200 m². *Rakennuskonttorin* sekä *kaupungin yleisten töiden Hallituksen* tarvitsema tila on arvioitu 1,090 m²:ksi.

Terveystieteidenlaitoksen ja on arveltu tarvitsevan toimistoaan varten 476 m² sekä desinfioimistarkoituksiin 126 m², eli yhteensä 602 m², *Terveystieteiden tutkimusten laboratorion* kemiallisen osaston 200 m², bakteriologisen osaston 100 m², yhteisten huoneiden 100 m² ja tavarasuojain 80 m², eli yhteensä 480 m², sekä *terveystoimiston*, alhaisen arvion mukaan, 203 m².

Kaupungin tilastollisen konttorin voitane, alhaisen arvion mukaan, katsoa tarvitsevan 92 m², *työväenasiainlautakunnan ja oikeusaputoimiston* yhteensä 145 m², *työnvälistystoimiston* miesten osastoa varten 170 m², naisten osastoa 130 m² sekä mukavuuksilaitoksia varten 20 m², eli yhteensä 320 m².

Satamakonttorin tarvitsema tila on arvioitu 215 m²:ksi, *rakennustarkastajan* 210 m²:ksi, *majoituslautakunnan* 95 m²:ksi, *vaivaishoitohallituksen* 350 m²:ksi, *kansakoulukanslian* 320 m²:ksi, jota paitsi vahtimestarien huoneistoja y. m. varten on laskettu tarvittavan 935 m².

Holhouslautakunta on ilmoittanut, ettei sitä varten ole erityistä huoneistoa tarpeen, ja *Kasvatustieteidenlautakunta* on lähettänyt tiedonantonsa niin myöhään, että sitä ei ole voitu ottaa tässä huomioon; mutta kun viimeksi mainittu lautakunta kuitenkin näyttää tarvitsevan sangen vähän tilaa, voinee sen haitatta jättää laskelmasta pois.

Lopuksi on valiokunta itse laskenut, minkä verran lattia-alaa Kaupunginvaltuustolle ja sen kanslialle on näyttänyt olevan tarpeen, sekä arvellut sadalle henkilölle ajottua istuntosalia varten tarvittavan 350 m², eteistä varten 70 m², ravintolalla varustettua tupakkahuonetta varten 80 m², kahta kansliahuonetta varten, joista toinen olisi isonlainen, yhteensä 70 m², kahta valiokuntahuonetta ja kirjastoa varten yhteensä 150 m², arkistoa varten 80 m², enintään viidellekymmenelle henkilölle varattua sekä erityisellä käytävällä ja päällysvaatehuoneella varustettua kuulijaparveketta varten 100 m², eli yhteensä 900 m², jota paitsi riittävä tila olisi varattava tarpeellisia mukavuuksilaitoksia ja pesutelineitä varten.

Näiden laskelmain mukaan pitäisi siis kaupungintalossa olla lattiapintaa kaikkiaan 10,042 m². Niinkuin näkyy, ei tässä ole varattu tilaa Raastuvanoikeuden osastoille, jonka tilan Rahatoimikamarin komitea on arvioinut 2,400 m²:ksi, ei myöskään portaita, seiniä, välikäytäviä y. m. varten, joiden vaatiman tilan mainittu komitea on arvioinut 5,000 m²:ksi. Jos nämä alat lasketaan yhteen valiokunnan laskelman mukaisen pinta-alan kanssa, saadaan loppusummaksi 17,442 m² edellä mainitun komitean arvioimain 20,800 m²:n sijasta.

Valiokunnan siten hankimien tietojen nojalla ovat valiokunnan jäseninä olevat ammattimiehet, mikäli täpäri aika on sallinut, laatineet suunnitelmia, ja on vastaisen kaupungintalon likimääräistä kokoa arvioitaessa oletettu, että talo voitaisiin rakennuttua

noudattamalla samallaista järjestelmää, jota on käytetty Kööpenhaminan raatihuoneessa ja Tukholmaan hiljattain rakennettavaksi päätetyssä kaupungintalossa, eli että taloon teetettäisiin kylkirakennuksia, joissa olisi yksi taikka kaksi riviä virkahuoneita välikäytävään yhdistäminä toisiinsa. Jotta huoneistot tulisivat valoisia, olisi kylkirakennukset teetettävä osin kortteliä rajoittavia toreja ja katuja päin osin taas pihain erottamina korttelin sisäosiin. Tässä on ollut otettava huomioon, että Sofian- ja Katariinankadun kapeus saattaa tuottaa valaistukseen nähden vaikeuksia, mutta aika ei kuitenkaan tähän asti ole sallinut asian tämän puolen tarkempaa tutkimista.

Olettaen eri huoneitten keskimääräisen syvyyden noin 7 metriksi olisi eri huoneistoja varten, kuitenkin lukuunottamatta Kaupunginvaltuuston huoneistoja sekä tarpeellisia porraskäytäviä, kaikkiaan tarpeen noin 1,425 metrin pituinen rakennus, johon nähden kuitenkin on huomattava, ettei kaikkien huoneitten tarvitsisi olla välikäytäväjärjestelmän välittömässä yhteydessä. Kun Kaupunginvaltuuston huoneisto pääasiallisesti käsittää ison kokoussalin, ei sitä ole otettu lukuun tässä, vaan on se erittäin merkitty pohjapiirroksen luonnokseen.

Valiokuntaan kuuluvista ammattimiehistä on näyttänyt, että tässä luetellut huoneet ja huoneistot pitäisi voida puheenalaiseen kortteliin sijoittaa neli- tai viisikerroksiseen rakennukseen, sitä riippuen miten rakennuksen pohjapiirros yksityiskohdissaan järjestetään. Raastuvanoikeuden huoneistoille, joita ei ole tässä otettu huomioon, ei sitävastoin saatane tarpeellista tilaa puheenalaisesta korttelista. Tuollaisen rakennuksen likimääräiset kustannukset eivät ole olleet laskettavissa viittä miljoonaa markkaa vähemmiksi, joten ne siis nousevat tuntuvasti enemmän kuin kolmen tahi puolenneljästä miljoonan markan määrää, minkä Rahatoimikamarin asettama komitea oli likimäärin laskenut olevan kustannuksia kaupungintalosta, jossa myöskin Raastuvanoikeuden huoneistoille oli oletettu saatavan sijaa.

Harkitessaan käykö puoltaminen noin laajaa ja kallista kaupungintaloa rakennettavaksi on valiokunta tullut siihen käsitykseen, että kaupungin raha-asiat sitä tuskin sallisivat. Kaupungin on viime vuosina täytynyt tuntuvasti lisätä velkataakkaansa, ja vaikkakin lainavaroilla suoritettut menot melkoiselta osalta on käytetty yrityksiin, joita täytyy pitää tuottavina ja joiden saattaa odottaa käyvän kaupungille voittoa tuottaviksi, ei näiden yritysten taloudellinen tulos missään tapauksessa vielä ole varmasti laskettavissa. Tähän tulee lisäksi että, koska sekä Raastuvanoikeuden että poliisilaitoksen täytyisi edellä mainitun suunnitelman toteuttamisen johdosta poistua nykyisistä huoneistoistaan, kaupungin täytyisi näiden sijaan hankkia toiset, todennäköisesti teettämällä myös uusi raatihuone ja poliisitalo.

Asiaan nähden on kuitenkin esitettävissä arveluja muiltakin kuin rahalliselta näkökannalta. Niinkuin tunnettua, on kysymys maamme oikeudenkäyntilaitoksen uudistamisesta jo kauan ollut päiväjärjestyksessä, ja vaikkakaan nykyisten valtiollisten olojen vallitessa ei ole odotettavissa tämän asian pikaista ratkaisua, ei kuitenkaan näytä olevan aihetta nyt ryhtyä tekemään laajaperäisiä muutoksia kaupungin Raastuvanoikeuden käytettävänä oleviin huoneistoihin, sitä vähemmän kun lainvalmistelukunnan laatiman

uudistusehdotuksen mukaan valtio ottaisi suorittaakseen kustannukset kaupunkienkin oikeudenhoidosta. Mitä taas poliisilaitokseen tulee, niin on se yhä enemmän käynyt valtiolaitoksen luontoiseksi eikä kaupungeilla enää ole minkäänlaista vaikutusvaltaa sen järjestämiseen enempää kuin toiminnan johtoonkaan nähden. Näin ollen ei näytä perustellulta panna kaupuugin maksettavaksi muuta kuin tuon laitoksen välttämättömimmät menot. Tähänkin katsoen näyttää valiokunnasta tarkoituksenmukaisimmalta, että niin Raastuvanoikeus kuin poliisilaitoskin, mikäli mahdollista, toistaiseksi saisivat jäädä nykyisiin huoneistoihinsa.

Kun, niinkuin edellä olevasta on käynyt selville, painavia taloudellisia arveluja on esitettävissä sitä ehdotusta vastaan, että kaupungintalokysymys nyt ratkaistaisiin koko laajuudessaan, sekä tärkeät syyt niinkään puoltavat nykyisen raatihuoneen ja poliisihuoneiston pysyttämistä toistaiseksi pääasiallisesti sinällään, on valiokunta tästä välittömästi johtunut ajattelemaan että vastaisen kaupungintalon rakennustyö sopisi alottaa seurahuoneentontilla sekä aluksi ulottaa ainoastaan niin kauas raatihuoneentontille kuin on välttämätöntä kaupungin eduskunnan ja hallitusten pakottavimman huoneistotarpeen tyydyttämiseksi. Tätä silmälläpitäen on valiokunta ammattijäsenillään teettänyt alustavia laskelmia asiassa ja ovat nämä osottaneet että, jos aluksi rakennetaan ainoastaan korttelin eteläpuoli, mutta sen sijaan korttelin pohjoisosassa oleva nykyinen raatihuone likimain siihen tontin kohtaan asti, mihin Kaupunginvaltuuston huoneisto nykyään ulottuu, sekä suurin osa poliisitaloa toistaiseksi jäisivät paikalleen, kuitenkin muuttamalla poliisitalli toiseen paikkaan — sovelias paikka näyttää olevan saatavissa vanhasta pakkahuoneentalosta Aleksanterinkadun päässä — voitaisiin korttelin eteläpuoliskoon teetettyyn rakennuksen ensimmäiseen osaan sijoittaa ainakin Kaupunginvaltuustolle, Maistraatille, Rahatoimikamarille ja Rahatoimikonttorille, Rakennuskonttorille ja Kaupungin yleisten töiden Hallitukselle, Tilastolliselle konttorille sekä Rakennustarkastukselle tarpeelliset huoneistot ynnä näiden laitosten vahtimestarien huoneet. Tämän kokoisen talon tilavuus on laskettu noin 90,000 kuutiometriksi. Laskettuna 40 markan mukaan kuutiometriltä, jommoista arviota ei voi pitää liian korkeana vaan pikemmin alhaisimpana, nousisivat kustannukset kolmeen miljoonaan kuuteensataantuhanteen markkaan, jonka määrän valiokunta on arvellut likimain vastaavan sitä, mitä kaupungin nykyään saattaa kohtuudella katsoa voivan käyttää uuteen kaupungintaloon.

Rajoittamalla rakennussuunnitelmaa tällä tavoin saataisiin erinäiset nykyisessä raatihuoneessa olevat huoneistot joutilaiksi ja voitaisiin käyttää erittäinkin Raastuvanoikeuden huoneistojen laajentamiseen, mutta todennäköisesti voitaisiin niihin myös sijoittaa erinäisiä nykyään vuokrahuoneistoihin sijoitettuja hallituksia ja lautakuntia.

Mitä tulee siihen menettelyyn, jota olisi noudatettava kaupungintalon pohjapiirroksen aikaansaamiseksi, on valiokunnassa ilmaantunut jonkun verran eri mieliä. Valiokunnan kaikki jäsenet ovat olleet yhtä mieltä siitä, että halullisia arkkitehteja varten olisi julistettava kilpailu, mutta valiokunnan jäsenten vähemmistön mielestä tulisi kilpailuohjelman käsittää koko rakennusryhmä, siinäkin tapauksessa että se nyt ainoastaan osittain toteutettaisiin, kun taas valiokunnan enemmistö on katsonut että ohjelman tällä kertaa.

tulisi käsittää ainoastaan tontin Kauppatorin puoleisen eteläosan rakennuttaminen määrättyyn rajaviivaan asti, ollen kuitenkin piirustukset tehtävä niin, että rakennusta vastedes kävisi vaikeudetta laajentaminen Senaatintoria päin. Ensinmainitun käsityskannan tueksi on lausuttu, että suoritettavana olevan tehtävän yhdenmukaista käsittelyä silmälläpitäen ei olisi edullista ikäänkuin jakaa suunnitelma kahteen eri osaan ja siten riistää kilpailijoilta tilaisuus vapaasti käyttää hyväkseen kaikkia tontin valoisuusseikkain y. m. tarjoomia mahdollisuuksia sekä ottaa huomioon suurempia esteettisiä vaatimuksia. Tähän taas on valiokunnan enemmistön taholta huomautettu että, kun nyt on varma aikomus toteuttaa rakennussuunnitelma ainoastaan tontin eteläosaan nähden, johon olisi varattava sijaa määrätuille, tarkoin ilmoitetuille laitoksille, jota vastoin rakennuksen muun osan teettäminen jäisi vastaisen varaan, ei olisi asianmukaista suoda kilpailijoille suurempaa vapautta huoneitten ryhmitykseen nähden kuin mitä näissä puitteissa voidaan sallia, koska päinvastaisessa tapauksessa helposti voisi sattua esimerkiksi että kilpailijat sijoittaisivat tontin Senaatintorin puoleiseen osaan juuri ne huoneistot, jotka nyt ovat tarpeen. Mutta vaikkakin tuommoinen olisi vältettävissä, ei missään tapauksessa käy pitäminen täysin asianmukaisena, että nyt laaditaan seikkaperäinen ohjelma pohjoista osaa varten, joka vasta ehken vuosikymmenien kuluttua tulee rakennettavaksi ja jonka huoneiden sijoituksesta siis ei ole mahdollista eikä soveliastakaan nyt antaa lausuntoa. Sitä vastoin on tuntunut luonnolliselta, että tuollaisen lisärakennuksen mahdollisuus jo nyt otetaan huomioon ja siten esimerkiksi välikäytävät sijoitetaan niin, että niitä käy jatkaminen uuteen kylkirakennukseen.

Valiokunnalla tähän asti käytettävänä ollut aika ei tietenkään ole sallinut käydä asiaa yksityiskohtaisesti valmistelemaan, vaan on valiokunnan, niinkuin näkyy, täytynyt rajoittua käsittelemään sitä ainoastaan yleispiirtein. Asian tärkeyden saanee katsoa vaativan, että Kaupunginvaltuustokin aluksi, sen perustuksella mitä Rahatoimikamarin komitea ja valiokunta ovat siitä lausuneet, ottaa sen ainoastaan periaatteellisesti pohdittavaksi, joten asian seikkaperäisempi käsittely tulisi kysymykseen vasta sittenkun yleiset suuntaviivat on määrätty. Siinä tapauksessa että Valtuusto voi tällaisen menettelyn hyväksyä, antanee Valtuusto valiokunnan lähimmäksi tehtäväksi mahdollisimman pian esittää ehdotuksen seikkaperäiseksi kilpaluohjelmaksi rakennusyritystä varten.

Kysymys, joka näyttää olevan likeisimmässä yhteydessä kaupungintaloasian kanssa ja sentähden likinnä sitä on kiinnittänyt valiokunnan huomiota, on uuden, ajanmukaisen hotellin aikaansaaminen kaupunkiin seurahuoneen sijaan. Edellä olevasta valiokunnan lausunnosta on käynyt selville, että valiokunta on ajatellut uuden kaupungintalon rakennustyön alotettavaksi seurahuoneentontilla kohta kun se kesäkuun 1 päivänä 1913 on tullut tarkoitukseen käytettäväksi. Kun valiokunta puolestaan on ollut sitä mieltä, että kaupungintaloon ei olisi sisustettava juhla- taikka ravintolahuoneistoja, koska tontti-ala ei sitä sallisi eikä se muutoinkaan ole näyttänyt sovelialta, on tästä

katsottu välttämättä johtuvan, että kaupunki jollakin tavoin koettaisi erityisesti tyydyttää yleisen avaramman juhlahuoneiston tarvetta, joka kohta seurahuoneen lakattua käy pakottavaksi. Ei voine, ainakaan niin kauan kun muita keinoja siihen nähden on ajateltavissa, tulla kysymykseen että kaupunki itse ryhtyisi teettämään hotellirakennusta, mutta toiselta puolen saanee pitää kutakuinkin varmana, ettei yksityinen aloite sinänsä ole riittävä saattamaan asiaa positiiviseen ratkaisuun. Juovutusjuomalainsäädännön epävarma kohtalo on jo sekin osaltaan tietysti vakavasti ehkäisevä tuollaista alottetta, koska tuskin lienee oletettavissa, että yleisen kieltoain ollessa odotettavana yritykseen uskallettaisiin ryhtyä, ellei kaupunki puolestaan sitä edistä tavalla taikka toisella. Valiokunnan käytettävänä ollut lyhyt aika ei ole sallinut asian kaikinpuolista käsittelyä, mutta valiokunta on arvellut, että kaupunki voisi esimerkiksi ruveta vastaisen hotelliyhtiön osakkaaksi tarkoitukseen luovutetun tontin arvolla taikka myös että kaupunki luovuttaisi tuollaiselle yhtiölle tarpeellisen tontin pitkäaikaisella hallintaoikeudella. Erittäin sopivana tuollaisen hotellin paikkana on valiokunnassa mainittu Länsirannan ja Unioninkadun välillä sijaitseva entisen pakkahuoneen tontti, joka näyttää tarjoovan erinäisiä huomattavia etuja. Se seikka, olisiko kaupungin tämän lisäksi jollakin tavoin kannatettava hotelliyritystä, saisi jäädä asianhaaran varaan; suoraista raha-avustusta näyttää kuitenkin viimeiseen asti olevan vältettävä.

Puheenalaisen hotellikysymyksen tarkemman valmistelun on valiokunta katsonut voitavan jättää Rahatoimikamarin tehtäväksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa.

Tässä edellä yleispiirtein käsiteltyään uuden kaupungintalon rakennusasiaa sekä sen yhteydessä olevaa hotellikysymystä käy valiokunta nyt tarkastelemaan näiden asiain yhteydessä niinkään herätettyä kysymystä Senaatintorin eteläpuolisen julkisivureunustuksen järjestämisestä.

Tässä edellä olevasta valiokunnan lausunnosta jo käy selville, että valiokunta puolestaan ei ole voinut kannattaa sitä ajatusta että puheenalainen kysymys ratkaisaisiin jo nyt vahvistamalla sellainen yhtenäinen julkisivu, jota Rahatoimikamarin komitea on ehdottanut. Tuollaiseen järjestykseen nähden on tietenkin esitettävissä sekä puoltavia että epäviä syitä; valiokunnan mielestä on kuitenkin ollut erityistä merkitystä sillä seikalla, että komitean suunnitelma edellyttäisi raatihuoneen ja poliisitalon perinpohjaista uudestirakentamista, jota valiokunta, niinkuin edellä on lausuttu, ei nyt ole voinut puoltaa.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole voinut yhtyä kannattamaan vastamainittua suunnitelmaa, on valiokunnan ollut harkittava, millä tavoin puheenalainen julkisivukysymys näin ollen olisi ratkaistava. Asian äskettäin ollessa Kaupunginvaltuuston käsiteltävänä esitettiin että kaupunki ostamalla kaikki G. F. Stockmann Aktiebolaget osakeyhtiön talot turvaisi itsensä kaikkien mahdollisuuksien varalta, ja Kaupunginvaltuusto antoikin Rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä Stockmannin yhtiön kanssa valmistaviin

neuvotteluihin tuollaisesta kaupasta. Näiden neuvottelujen tulos on saatettu valiokunnan tiedoksi Stockmannin yhtiön Rahatoimikamarille lähettämällä kirjelmällä, joka liitteenä seuraa tätä mietintöä ja josta näkyy, että yhtiö suostuu myymään puheenalaiset kiinteistönsä kaupungille kaikkiaan 2,200,000 markan hinnasta. Tämän lisäksi on valiokunta Stockmannin osakeyhtiöltä pyytänyt tietoa, minkä korvauksen yhtiö vaatisi suostumuksestaan sellaisen voimassa olevan rakennusjärjestyksen muutokseen että yhtiön nykyistä rakennusoikeutta eräissä kohdin rajoitettaisiin, ja on yhtiö vastamainitussa kirjelmässään antanut vastauksen tähänkin sekä maininnut että, jos nuo kirjelmässä tarkemmin mainitut rajoitukset ulotetaan koko kiinteistöryhmään, yhtiölle olisi annettava korvausta 350,000 markkaa, mutta jos rajoitukset koskevat ainoastaan Unioninkadun tonttia N:o 5, olisi korvaus oleva 225,000 markkaa.

Puheenalaista asiaa harkitessaan on valiokunta, mitä ensinnäkin tulee ehdotukseen että kaupunki ostaisi koko Stockmannin yhtiön kiinteistöryhmän, tosin katsonut tuollaisen toimenpiteen täysin turvaavan tässä puheena olevan tarkoituksen, koska kaupungilla siinä tapauksessa tietenkin olisi täysi vapaus mielensä mukaan järjestää edellä mainittu Senaatintorin puoleinen julkisivu, mutta valiokunnan täytyy kuitenkin epäillä, eikö kaupungille tästä koituvaa uhrausta ole katsottava liian suureksi. On huomattava, että kaupunki tulisi ostaneeksi nuo kiinteistöt yksinomaan sen vuoksi että voisi siten turvata niiden rakennustaiteellisen muodon, jota vastoin ne eivät olisi tarpeelliset muihin tarkoituksiin, koska niissä olevia huoneistoja ei kävisi vaikeudetta sovittaminen kaupunginhallinnon tarpeisiin, ja Stockmannin yhtiö sitä paitsi on varannut itselleen viiden vuoden käyttöoikeuden suurimpaan osaan niistä. Kaupungille noista kiinteistöistä odotettavissa oleva vuokratulo, eli yhteensä 86,000 markkaa, olisi niinikään sangen vaatimaton korko kiinteistöihin käytetylle pääomalle. Lisäksi valiokunta ei voi torjua luotaan sitä pelkoa että, jos kaupunki nyt sitoisi noin suuren pääoman mainittuihin kiinteistöihin, kaupungintalokysymys sen johdosta jälleen lykkääntyisi monien aikojen päähän, koska kaupunki niin ollen arvatenkaan toistaiseksi ei kykenisi osottamaan kaupungintaloa varten tarpeellista rakennussummaa.

Mitä sitten tulee siihen, että Stockmannin yhtiölle maksettaisiin jompikumpi sen vaatimista rahamääristä vastikkeeksi yhtiön rakennusoikeuden rajoittamisesta, niin ei valiokunta voi puoltaa sellaistaakaan toimenpidettä. Nekin kustannukset, joita kaupungille tuosta toimenpiteestä koituisi, ovat valiokunnan mielestä niin tuntuvat, että niiden ei pitäisi tulla kysymykseen.

Valiokunta, jossa ei ole ilmaantunut mitään erimielisyyttä puheenalaiseen seikkaan nähden, saa sentähden ehdottaa, että kaikki edellä mainitut Stockmannin osakeyhtiön tekemät tarjoukset evättäisiin.

Mitä vihdoin tulee Rahatoimikamarin komitean niinikään koskettamaan kysymykseen Sofiankadun tontin N:o 1 osan ostamisesta 400,000 markan hinnasta, niin on valiokunnassa tätäkin asiaa pohdittu ja eri näkökohtia siinä esitetty. Vähemmistö, johon ovat kuuluneet allekirjoittaneet Gripenberg, Idström, Lindahl ja Lindgren, ovat tahtoneet tätä kauppaa puoltaa, koska kaupunki siten saisi tilaisuuden rakennustaiteelliselta kan-

nalta yhtenäisesti muodostaa ainakin Senaatintorin eteläpuolisen julkisivureunustuksen keskiosan, mikä Rahatoimikamarin komitean esittämistä syistä olisi mitä tärkeintä, kun pidetään silmällä sellaista Senaatintorin tasoitusta, jota mainittu komitea on ehdottanut, minkä johdosta myös kysymykseen Stockmannin kulmatalon julkisivun vastaisesta muodostamisesta tarvitsisi panna vähemmän huomiota. Tähän ovat valiokunnan muut jäsenet huomauttaneet, ettei olisi odotettavissa mitään hyötyä siitä, että kaupunki hankkisi tuon länsipuolella Sofiankatua olevan kulmauksen, koska vastainen kaupungintalontontti siten menettäisi suorakaiteen muotoisuutensa eikä saisi viereisistä tonteista sitä luonnollista ulkorajaa, jona Sofiankatu nykyään on. Puheenalaista tontinosaa koskeva Stockmannin osakeyhtiön tarjous tietäisi tämän ohella sitä, että kaupunki sitoutuisi hankkimaan vahvistuksen sellaiselle kaupunginasemakaavan muutokselle, että Sofiankatu enimmältä osalta niiden tonttien viertä, jotka yhtiö nykyään omistaa tuon kadun varrella, tehtäisiin niin leveäksi, että noille tonteille saisi rakennuttaa viisikerroksisen talon, mikä tietäisi että kaupunki luovuttaisi Sofiankadun puoleisesta raatihuoneentontista niin suuren osan kuin tuota kadunlaajennusta varten olisi tarpeen, eli niinmuodoin vähintään kahdeksan metriä leveän tonttikaistaleen, jommoista myönnytystä valiokunnan enemmistö ei ole mitenkään voinut puoltaa. Valiokunnan enemmistö on niinkään ollut sitä mieltä että, kun on mahdollista että Unioninkadun puoleiselle Stockmannin yhtiön kulmatontille teetetään talo, jonka rakennuslaatu kenties ei käy yhteen muiden Senaatintorin varrella olevain rakennusten ulkoasun kanssa, siitä olisi aivan yhtä suurta, mutta todennäköisesti suurempaakin haittaa, kuin jos yhtiön nykyään omistama kiinteistö kokonaan rakennettaisiin uudestaan. Valiokunnan enemmistö on sentähden päättänyt evätä tämänkin ehdotuksen.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto ottaa huomioon valiokunnan vastamainitun ehdotuksen, seuraa tästä että kaupungin ei tulisi nykyään ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin edellä mainitun julkisivun järjestämiseksi. Mitään välitöntä aihetta tuollaisiin toimenpiteisiin ei näykään olevan olemassa, koska Stockmannin osakeyhtiöllä toistaiseksi ei liene aikomusta ryhtyä uudestaan rakennuttamaan useinmainittuja kiinteistöjään sillä tavoin, että niiden julkisivuihin tehtäisiin muutoksia. Jos kuitenkin katsottaisiin tarpeelliseksi kaupungin puolelta ryhtyä toimiin sen ehkäisemiseksi, että talot vastaisuudessa uudestirakennetaan tavalla, joka ei käy yhteen Senaatintorin yleisen rakennustaiteellisen luonteen kanssa, näyttää etusijassa voivan tulla harkittavaksi se keino, että kaupungin rakennusjärjestykseen pannaan soveliaita rajoittavia määräyksiä noiden tonttien rakennusoikeuteen nähden sekä että mahdollisesti pakkolunastusta käyttämällä saatetaan nuo määräykset voimaan. Lopuksi on niinkään huomattava, että Yleisten rakennusten ylihallituksella nykyäänkin voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan on valta esteettiseltäkin kannalta tarkastaa julkisivun piirustuksia sekä että saanee toivoa, että tuota määräystä, vaikkakin se tähän asti tavallisesti on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi, kuitenkin tämänlaatuissa tapauksessa tehokkaasti käytetään.

Edellä mainitussa Rahatoimikamarin tästä asiasta tekemässä esityksessä kosketellaan lisäksi muuatta kysymystä, jolla niinkään on jonkinlaista yhteyttä edellä puheena olleiden kysymysten kanssa, nimittäin kysymystä Senaatintorin järjestämisestä. Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut pitävänsä tässä kiinnittää huomiota viimeksi mainittuun kysymykseen, koska se ei ole muiden kysymysten kanssa välittömässä yhteydessä ja sen muuten vakinainen Valtuusto voi ratkaista, jota vastoin muut tässä käsitellyt kysymykset näyttävät olevan alistettavat lisätyn Valtuuston tutkittaviksi.

Edellä olevan nojalla saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että *Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin* päättäisi:

1) että uusi kaupungintalo on rakennettava kortteliin N:o 30 ensimmäiseen kaupunginosaan;

2) että etusijassa tulee rakennettavaksi Kauppatorin puoleinen osa tätä kaupungintaloa sekä että nykyinen raatihuone ja poliisitalo sentähden toistaiseksi pysytetään nykyisellään;

3) että valiokunta saa tämän mukaisesti toimekseen laatia ja lisätyn Valtuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa ehdotuksen seikkaperäiseksi kilpailuohjelmaksi kaupungintaloa varten;

4) että puheenalaisen rakennusyrityksen kustannukset suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä tarpeellinen summa osotetaan ja määrätään, sittenkun Valtuusto lisätyin luvuin on hyväksynyt pürustukset ja kustannusarvion;

5) että kysymys uuden poliisitalon rakentamisesta nykyään saa raueta;

6) että kysymys uuden, ajannukaisen, tarpeellisia juhlahuoneistoja sisältävän hotellin aikaansaamisesta annetaan Rahatoimikamarin tarkemmin valmisteltavaksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa;

7) että ehdotus G. F. Stockmann Aktiebolag yhtiön omistamain Sofiankadun tonttien N:ojen 1 ja 2 sekä Unioninkadun tontin N:o 5 ostamisesta vaaditusta 2,200,000 markan hinnasta evätään;

8) että ehdotus että Stockmannin osakeyhtiölle maksettaisiin 350,000 markan korvaus yhtiön rakennusoikeuden rajoittamisesta edellämainituilla tonteilla taikka 222,000 markan korvaus tuollaisesta rajoituksesta ainoastaan Unioninkadun tonttiin N:o 5 nähden, niinkään evätään; sekä

9) että ehdotus Sofiankadun tontin N:o 1 osan ostamisesta 400,000 markan hinnasta niinkään evätään.

Helsingissä, toukokuun 16 päivänä 1911.

Alfred Norrmén.

Adolf Aminoff*.
G. Idström.
Armas Lindgren.
August Ramsay.

Alexis Gripenberg.
Karl Lindahl.
Gustaf Nyström.
Valter Thomé*.

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Vastalause.

Allekirjoittaneiden mielestä valiokunta ei ole asianmukaisesti ottanut varteen eikä huomauttanut sen seikan merkitystä, että kaupungilla nyt, kun se aikoo ryhtyä toimiin kaupungintalon teettämiseksi kortteliin n:o 30, on tilaisuus ratkaista Senaatintorin eteläpuolisen julkisivun järjestämistä koskeva kysymys, vaan on valiokunnan enemmistö tahtonut epämääräiseen tulevaisuuteen lykätä kaikki mahdollisuudet Sofiankadun länsipuolisten julkisivujen ja siten myös julkisivun keskiosan määräämiseen.

Allekirjoittaneiden mielestä tämä asia kuitenkin on niin tärkeä, että kaupungin ei tulisi päästää käsistään nyt tarjona olevaa tilaisuutta, ja että kaupungin sentähden, ostamalla Senaatintorin puoleinen osa Sofiankadun tonttia n:o 1, tulisi varata itselleen oikeus määrätä suurin osa julkisivua ja erittäinkin sen keskikohta.

Viitaten Rahatoimikamarin mietinnössä n:o 15 asiasta annettuun tarkempaan selvitykseen, saavat allekirjoittaneet, jotka eivät tahdo nykyisyyden ja vastaisuuden edessä ottaa vastatakseen siitä, että ovat sivuuttaneet kaupungillemme näin tärkeän kysymyksen, ehdottaa että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi

ostaa G. F. Stockmann Aktiebolag yhtiön marraskuun 16 päivänä 1910 antamassa sitoumuksessa mainitun osan Sofiankadun tonttia n:o 1 400,000 markan hinnasta ja muutoin tuossa sitoumuksessa mainituilla ehdoilla.

Helsingissä, aika kuin yllä.

Alexis Gripenberg.
Karl Lindahl.

G. Idström.
Armas Lindgren.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sen johdosta että yhtiöltämme on tiedusteltu, suostuisiko se ja mistä hinnasta Helsingin kaupungille myymään omistamansa tontit Sofiankatu n:ot 1 ja 2 sekä Unioninkatu n:o 5 taikka myös alistumaan erinäisiin rajoituksiin näiden tonttien rakennus-oikeuteen nähden, saamme lausua seuraavaa:

Tänä päivänä pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa ovat yhtiön osakkaat, vaikkakin kovasti epäillen voiko tonttien myynti ensinkään tulla kysymykseen, katsoe neett että yhtiö, silmällä pitäen sitä yleishyödyllistä tarkoitusta, jota varten kaupunki ne ostaisi, voi ryhtyä kaupungin kanssa neuvottelemaan asiasta. Kauppahinnan määramisessä ovat osakkaat katsoeet olevan otettava huomioon, että yhtiön käy vaikeaksi sopivalta liikepaikalta saada samankokoinen tontti kuin yhtiöllä nykyään on, eli yhteensä 2,747 neliometriä, sekä lisäksi tuollaisen tontin ja siihen teetettävään rakennusten hinta. Hinnan, josta yhtiö suostuu myymään tontit, ovat osakkaat määränneet 2,200,000 markaksi, ja on tähän nähden huomautettava, että hinnan määramisessä ei ole otettu huomioon sitä tappionvaaraa, minkä liikkeen muuttaminen toiseen paikkaan aina tuottaa, eikä myöskään muutosta johtuvia muita hankaluuksia ja runsaita kustannuksia. Kauppaan nähden ovat osakkaat muutoin panneet seuraavat ehdot;

kauppa päätetään viimeistään ensintulevan kesäkuun 21 päivänä, jolloin myös kauppahinta on maksettava;

kaupunki ottaa vastatakseen tontteihin kiinnitetyistä lainoista, mutta jos kaupunki haluaa ne maksaa, on yhtiö vapautettava siitä johtuvista kustannuksista;

yhtiö oikeutetaan 5 vuoden aikana pitämään nykyiset Unioninkadun tontilla n:o 5 olevat huoneistonsa 45,000 markan vuosivuokraa vastaan, jota vastoin kaupunki paikalla saa käytettäväkseen Sofiankadun molemmilla tonteilla olevat huoneistot, jotka nykyään tuottavat vuotuista vuokraa noin 41,000 markkaa;

jos kaupunki pysyttää myymälähuoneistoja Unioninkadun tontilla n:o 5, varaa yhtiö itselleen etuoikeuden niiden vuokraamiseen;

kauppaan ei lueta sähkökeskukseen kuuluvia koneita eikä myöskään kassakoneistoa siihen kuuluvine moottorineen ja ilmapumppuineen.

Mitä sitten tule niihin rajoituksiin, joihin yhtiö rakennusoikeuteensa nähden suosuisi siinä tapauksessa että kiinteistöjen kauppaa ei synny, ovat osakkaat hyväksyneet seuraavat määräykset:

toimittaessaan uudestirakennuksen Unioninkadun tontilla n:o 5 teettää yhtiö Senaatintorin puoleisen julkisivun niin, että se rakennustaiteellisesti käy yhteen muiden mainitun torin varrella nykyään olevain rakennusten kanssa;

koko Senaatintorin puoleisen rakennuksen julkisivu 10 metrin päähän torin laidasta rakennetaan enintään nelikerroksiseksi 18 metrin korkeusrajassa;

puheenalaisen rakennuksen julkisivun piirustukset alistetaan Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi;

yhtiö varaa itselleen mainituista rajoituksista korvaukseksi 350,000 markka sillä nimenomaisella ehdolla että yhtiön Unioninkadun puoleisen rakennuksen saa, lukuunottamatta edellä mainittua kymmenen metrin alaa, vastedeskin rakennuttaa 23 metriä korkeaksi. Tämä tarjous on voimassa kesäkuun 21 päivään 1911.

Siinä tapauksessa taas että kaupunki ostaisi yhtiön kirjelmässä marraskuun 16 päivältä 1910 mainitun osan Sofiankadun tonttia n:o 1 ja edellä mainitut yhtiön rakennusoikeuden rajoitukset ainoastaan koskisivat Unioninkadun tonttia n:o 5, vaatii yhtiö tästä korvausta 225,000 markkaa, muutoin samoilla ehdoilla, mitkä edellä on mainittu.

Helsingissä, toukokuun 12 päivänä 1911.

G. F. Stockmann Aktiebolag.

K. Stockmann.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1911.

Ehdotukset Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin johtosäännöiksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Huhtik. 27 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 263.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lokakuun 11 päivänä viimeksi kulunutta vuotta 1910 pitämässään kokouksessa Rahatoimikamarin esityksestä ja tarkoitusta varten asetetun komitean valmistaman ehdotuksen mukaisesti oli päättänyt kuluvan vuoden alusta asettaa hallituksen kaupungin yleisiä töitä varten sekä jättänyt tuon Hallituksen toimeksi laatia ja Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi lähettää ehdotuksen Hallituksen ja sen virkamiesten johtosäännöksi, on Hallitus nyttemmin Rahatoimikamariin lähettänyt mainitun ehdotuksen ynnä Kaupunginvaltuustolle osotetun kirjelmän, minkä ohella Hallitus, havaittuaan muuttuneiden olojen johdosta uuden johtosäännön olevan tarpeellisen Rakennuskonttorille, on valmistanut ja Rahatoimikamariin lähettänyt tuollaisen johtosäännön ehdotuksen.

Samalla kun Rahatoimikamari Herroille Kaupunginvaltuusmiehille tässä lähettää Hallituksen laatimat mainittujen johtosääntöjen ehdotukset, saa Kamari, joka puolestaan on voinut ne hyväksyä, kunnioittaen esittää että Valtuusto päättäisi:

vahvistaa tähän liitetyt ehdotukset Helsingin kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen johtosäännöksi ja Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin johtosäännöksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
maalisk. 17 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 82.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lokakuun 11 päivänä 1910 oli päättänyt asettaa hallituksen kaupungin yleisiä töitä varten ja antanut tälle Hallitukselle toimeksi laatia ehdotuksen johtosäännökseen, saa Hallitus tämän mukana tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi kunnioittaen lähettää mainitun johtosääntöehdotuksen, samalla ilmoittaen että siihen otettujen säännösten ei ole katsottu kaipaavan perustelua muussa kohden, paitsi mikäli koskee Hallituksen rahasääntöehdotuksen lähettämisaikaa, joka Rakennuskonttorin johtosäännössä on määrätty syyskuun 30 päiväksi, mutta Hallituksen ehdotuksessa on siirretty lokakuun 15 päivään.

Tämä rahasääntöehdotuksen antamisajan muutos on Hallituksen yksimielisen käsityksen mukaan välttämätön, sen johdosta että kesäkuukausina teetettävät työt, joita tavallisesti ei ehditä lopettaa ennenkuin elokuun viime päivinä, viivyttävät kaupunginarkkitehdin ja työpäällikön laadittavia Rakennuskonttorin korjaustöiden ehdotuksia. Tästä johtuu, että mainitut osastopäälliköt vasta syyskuun alussa voivat ryhtyä laatimaan heidän asianaan olevia laajaperäisiä menoarvioita, jotka sen jälkeen vielä on Hallituksen tarkastettava, joten Hallituksella olisi tuohon käytettävänä varsin niukka aika.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

*Läite II.***Ehdotus kaupungin yleisten töiden Hallituksen johtosäännöksi.**

1 §.

Kaupungin yleisten töiden silmälläpitoa hoitaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja, joka on kaupungininsinööri, sekä neljä jäsentä, joista Kaupunginvaltuusto valitsee kolme kolmeksi vuodeksi sekä Rahatoimikamari yhden vuodeksi kerrallaan. Kaupunginvaltuuston valitsemista kolmesta jäsenestä eroaa arvan nojalla kahtena ensimmäisenä vuonna yksi jäsen ja sijaan valitaan yksi. Varajäseniä valitsee niinkään Valtuusto kaksi ja Rahatoimikamari yhden, kulloinkin vuodeksi kerrallaan.

Kaupungininsinöörin ollessa estettynä tulee työpäällikkö jäseneksi Hallitukseen, jonka on keskuudestaan valittava puheenjohtaja siksi ajaksi, minkä estettä kestää.

2 §.

Hallitus kokoontuu kerran viikossa taikka tarpeen mukaan useammin.

3 §.

Jos jäsen taikka varajäsen eroaa ennen vaalikauden umpeen menemistä, on siitä ilmoitettava sille viranomaiselle, joka vaalin on toimittanut, uuden vaalin toimittamista varten. Siten valittu pysyy toimessaan sen ajan, mikä eronneen toimikaudesta on jällellä.

Jos jäsenellä on este, pitää hänen siitä ilmoittaa puheenjohtajalle.

4 §.

Hallituksen alainen on Rakennuskonttori kaikkine osastoineen.

5 §.

Hallituksen kokouksessa esittelevät osastonpäälliköt asiat, joista heidän on ennen kokousta annettava puheenjohtajalle luettelo; ja pitää luettelon mukana seurata lyhyt promemoria.

Hallitus on päätäntövaltainen, kun paitsi puheenjohtajaa kaksi jäsentä on saapuvilla ja he ovat päätöksestä yhtä mieltä. Erimielisyyden sattuessa ratkaisee äänten enemmistö. Äänten käydessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

6 §.

Sihteerin tehtäviä hoitamaan valitsee Hallitus, kuulutetun ja umpeen menneen hakuajan jälkeen, toimeen sopivan henkilön.

Hallituksen kokouksissa tehdyssä pöytäkirjassa on mainittava läsnäolevat jäsenet, käsitellyt asiat ja tehdyt päätökset sekä lyhyesti niiden perustelut. Pöytäkirjan tarkistus toimitetaan lähinnä seuraavassa kokouksessa.

Jos joku, joka on neuvotteluun ottanut osaa, haluaa antaa eri lausunnon, on se kirjallisesti jätettävä pöytäkirjaan liitettäväksi.

Lähtevät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja esittelevä osastonpäällikkö sekä varmentaa sihteeri.

7 §.

Hallituksen velvollisuutena on erittäinkin:

- a) katsoa että kaikki yleisiä töitä varten osotetut määrärahat tulevat asian-
tuntevalla ja kaupungin edun mukaisella tavalla käytetyiksi tarkoituksiinsa;
 - b) vahvistaa, ellei Kaupunginvaltuusto toisin määrää, kaupungin rakennus-
yritysten ohjelma ja valvoa niitä;
 - c) kaikinpuolisesti tutkia rakennusten, katujen, rantasiltain, istutusten y. m.
uutis- taikka muutostöitä varten tehdyt piirustukset ja kustannusarviot;
 - d) tutkia ja hyväksyä tarveaineiden ja työkalujen y. m. hankintatarjoukset
sekä Rakennuskonttorin toimesta hankitut urakkatarjoukset;
 - e) vuosittain yksissä neuvoin teknillisten laitosten Hallituksen kanssa laatia
kaupungin katuverkkoa koskevan töiden ohjelma;
 - f) kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ilmoituksen johdosta ja sen kustan-
nuksella teettää kaikki ne katuverkossa suoritettavat työt, joita aiheutuu kaupungin
yleisten vesi-, kaasu- ja sähköjohtojen laajentamisesta, uudestisijoittamisesta ja täyden-
tämisestä;
 - g) ratkaista kysymykset, jotka koskevat sekä työajan pituutta Rakennus-
konttorin huolehdittavina olevissa töissä että työpalkkain määrää, niin myös tariffi-
ja muita sopimuksia;
 - h) katsoa että ehdotus tarpeelliseksi kaupunginasemakaavan laajennukseksi
ajoissa tehdään, valmistella tuollainen asia sekä Rahatoimikamarille antaa sitä koskeva
perusteltu esitys;
 - i) tehdä ehdotus sellaisesta kaupungin kulkulaitosten sekä katu- ja lokaviemäri-
verkon laajentamisesta ja täydentämisestä, jota asutus- ja muut olot saattavat vaatia;
 - k) katsoa että merenkulun tarpeet asianmukaisesti otetaan huomioon ja siihen
nähdessä tehdä ehdotuksia uusien satamalaitteiden rakentamisesta ja ennestään olevien
laajentamisesta;
- 1) pitää silmällä kaupungin puhtaanapitotoimintaa.

8 §.

Hallituksen tulee toimeen ottaa:

apulaistyöpäällikkö, kaupunginarkkitehdin apulainen, kaupunginrakennusmestari,
varastonhoitaja ja metsänvartijat.

9 §.

Virkavapautta voi Hallitus myöntää Rakennuskonttorin virkamiehille ja Hallituksen sihteerille kuukaudeksi; pitempiäaikaista lomaa tarkoittavan hakemuksen lähettää Hallitus Kaupunginvaltuustolle.

Läite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
maalisk. 17 p:nä 1911.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 80.

Sittenkun Rakennuskonttorin virkailijakunta erinäisten uusien virkain perustamisen johdosta on laajentanut eivätkä ne säännökset, jotka nykyään ovat Konttorin toiminnan ohjeena, mikäli koskee virkamiesten välistä työnjakoa, ole muuttuneitten olojen mukaiset, niin ja kun erinäiset muutkin Hallituksen harkittavina olleet asiahaarat ovat vaatineet laatimaan ehdotuksen mainitun viraston uudeksi johtosäännöksi, saa Hallitus tämän ohessa asianomaisten tutkittavaksi ja vahvistettavaksi kunnioittaen lähettää vastamainitussa tarkoituksessa laatimansa ehdotuksen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Ehdotus Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin toimenä on valmistella ja suorittaa kaupungin yleiset työt, laatia ehdotukset kaupunginasemakaavan laajentamiseksi, täydentämiseksi ja muuttamiseksi, luetteloon panna kaupungin alueella sijaitsevat tontit ja tilukset, hoitaa kaupungin kiinteätä omaisuutta sekä yleisiä töitä varten tarpeellista tarveaine- ja työkaluvarastoa, täytöntöönpanna kaikki, mitä kaupungin rakennusjärjestyksen mukaan on Rakennuskonttorin asiana sekä noudattaa niitä määräyksiä, joita kaupungin yleisten töiden Hallitus katsoo tarpeelliseksi antaa.

2 §.

Rakennuskonttorin alaisia ovat:

- 1) katu-, lokaviemäri-, rautatie-, silta- ja laiturirakennusten osasto;
- 2) geodeettisten töiden osasto;
- 3) talonrakennusosasto;
- 4) kaupunginasemakaavaosasto;
- 5) kaupunginistutusten osasto;
- 6) puhtaanapitolaitos ja
- 7) tililaskuosasto.

3 §.

Rakennuskonttorin esimiehenä on kaupungininsinööri, joka johtaa Konttorin toimintaa 2 §:ssä mainittujen osastojen päällikköjen, osastonpäällikönapulaisen, kaupunginrakennusmestarin, varastonhoitajan ja tarpeellisten metsänvartijain avulla.

4 §.

Kaupungininsinöörin asettaa virkaan Kaupunginvaltuusto Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotuksesta.

Hänen ei ole lupa pitää muuta virkaa eikä käyttää kaupungin tehtäviin tarpeellista aikaansa muihin toimiin.

Erittäin on hänen velvollisuutenaan:

a) ylinnä johtaa kaupungin yleisiä töitä, lukuun ottamatta niitä, jotka laajuutensa vuoksi taikka muusta syystä, Kaupunginvaltuuston taikka Hallituksen päätöksen mukaan, on suoritettava jonkun toisen henkilön johdossa;

b) pitää silmällä että Rakennuskonttorin palveluksessa olevat henkilöt täyttävät velvollisuutensa;

c) asianomaisen osastonpäällikön ehdotuksesta toimeen ottaa tarpeelliset ylimääräiset apulaiset, piirustajat, rakennusmestarit ja työnjohtajat;

d) katsoa että yleisiä töitä ja järjestelyjä y. m. varten laaditut piirustukset ja kartat pannaan luetteloon ja säilyvät sekä että tarpeellisia diarioita ja kalustoluette-
loja pidetään;

e) tarkastaa ja hyväksyä päivätyö- ja urakkalistat sekä saapuneet laskut;

f) katsoa että kaupungin rakennuksissa, katuosissa, viemärikanavissa, ranta-
silloissa, kaivoissa, teissä ja viertoteissä y. m. huomattavat tilapäiset puutteellisuudet
joutuisasti korjataan;

g) ilmoituksen johdosta neuvoa miten yksityisten työt katujen parantamiseksi
ja kiveämiseksi taikka viemärikanavan johtamiseksi kadun alle on suoritettava;

h) jokaiselta kuukaudelta Rahatoimikamariin lähettää oikeaksi todistettu tarve-
aineraportti;

i) vuosittain helmikuun kuluessa toimittaa Konttorin tilit päätetyiksi.

Kaupungininsinöörin pitää niinkään suorittaa mitä kaupungin rakennusjärjestys
säättää sekä Maistraatti toimivaltansa piirissä hänelle määrää, niin myös Rahatoimi-
kamarin toimenannosta ottaa osaa arvioimis- ja katselmustoimituksiin, antaa kirjallisia
lausuntoja ja Kamarin kokouksissa tietoja kaikista Rakennuskonttorin toimintaan ja
hoitoon kuuluvista asioista, joiden käsittelyssä Rahatoimikamari katsoo hänen läsnä-
olonsa tarpeelliseksi.

Hänen tulee niinkään kaupungin yleisten töiden Hallitukselle kirjallisesti taikka
suullisesti tehdä esityksiä ja ehdotuksia kaikesta, mitä hänen toimialaansa kuuluu.

5 §.

Työpäällikön asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta.
Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa.

Hänen velvollisuutenaan on:

a) katu-, lokaviemäri-, rautatie- ja satamarakennusosaston päällikkönä toimittaa
hänen johdossaan suoritettavien kaupungin töiden lähintä johtoa ja silmälläpitoa;

b) osaston toimesta toisen viranomaisen taikka yksityishenkilön laskuun teettää
sellaisia kaupungin katu- taikka lokaviemäriverkkoa koskevia töitä, mitkä Hallitus
määrää;

c) katsoa että ehdotukset ja kustannusarviot tarpeellisia uutisrakennus-, kor-
jaus- ja täydennystöitä varten ajoissa tehdään;

d) valmistella ja esitellä kaikki ne hänen toimialaansa koskevat asiat, joiden
ratkaiseminen kuuluu Hallitukselle;

e) antaa muille osastonpäälliköille apuaan sekä ne tiedot, joita hänellä virka-
asemansa johdosta on käytettävänä;

f) tarkastaa että hänen johdossaan suoritetuista töistä annetut päivätyö- ja
urakkalistat sekä laskut ovat oikeat;

g) huolehtia osastolle tarpeellisten tarveaineiden ja työkalujen ostamisesta;

- h) vuosittain ennen lokakuun 1 päivää antaa Hallitukselle ehdotus seuraavana vuonna tarpeellisista töistä niihin kuuluvine piirustuksineen ja kustannusarvioineen;
- i) vuosittain huhtikuun kuluessa kaupungin yleisten töiden Hallitukselle antaa lyhyt selonteko osaston työstä lähinnä edellisena vuonna; sekä
- k) olla kaupungininsinöörin apuna ja hänen ollessa estettynä astua hänen sijaansa.

Hänen tulee niinkään Hallitukselle tehdä esityksiä ja ehdotuksia kaikesta, mitä hänen toimialaansa kuuluu.

6 §.

Apulaistyöpäällikön asettaa Hallitus virkaan työpäällikköä kuultuaan. Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa.

Hänen tehtävänä on:

- a) työpäällikön ohjeen mukaan valvoa hänen johdettavikseen annettuja yleisiä töitä;
- b) olla apuna piirustusten ja kustannusarvioiden laatimisessa sekä ottaa osaa osastoon saapuvien työllistain ja laskujen tarkastukseen; sekä
- c) muutoin suorittaa ne tehtävät, joita Hallitus, kaupungininsinööri tahi työpäällikkö hänelle antaa.

7 §.

Geodeetin asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta.

Hänen ei ole lupa pitää muuta sen laatuista virkaa, joka voisi estää hänen toimintaansa kaupungin palveluksessa.

Geodeetilla, jonka on esiteltävä kaikki hänen alaansa kuuluvat asiat, on velvollisuutena:

- a) pitää kaupungin tonttikirjaa ja antaa siitä todistuksia;
- b) toimittaa tontinmittaukset ja antaa mittauskirjat;
- c) tontinomistajain ilmoituksen johdosta toimittaa rajalinjain viitoitus ja rakennuspaikkain paalutus rakennettavilla tonteilla sekä osottaa jalkakäytävän korkeus kivijalan ja portaitten laittamista varten, niin myös tonttiin käyvän yleisen viemärikanavan korkeus;
- e) ottaa osaa kaupungin maata ja kiinteistöjä koskeviin katselmustoimituksiin sekä pitää pöytäkirjaa näissä toimituksissa;
- e) toimittaa mittaukset ja laatia tarpeelliset kartat d) kohdassa mainittuja katselmustoimituksia varten;
- f) täydentää, hoitaa ja luetteloon panna geodeettisiin töihin kuuluvat kartat ja asiakirjat;
- g) suorittaa Rakennuskonttorille tarpeelliset geodeettiset työt, niinkuin kaupunginasemakaavan järjestelyä ja laajentamista varten tarpeelliset mittaukset, vuokramaiden, huvila- ja asuntonttien jaoitus y. m. mitä hänen alaansa käy lukeminen;

h) vuosittain huhtikuun kuluessa kaupungin yleisten töiden Hallitukselle antaa kertomus toiminnastaan lähinnä edellisenä vuonna; sekä

i) muutoin Maistraatin, Rahatoimikamarin taikka kaupungin yleisten töiden Hallituksen määräyksestä suorittaa ne tehtävät, joita rakennusjärjestys, Rahatoimikamarin ohjesääntö taikka muut annetut määräykset aiheuttavat.

8 §.

Kaupunginarkkitehdin asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa pitää muuta virkaa eikä käyttää kaupungin toimiin tarpeellista aikaansa muihin tehtäviin.

Kaupunginarkkitehdin velvollisuutena on:

a) talonrakennusosaston päällikkönä johtaa ja järjestää kaikki osaston asiana olevat työt;

b) teetettäväksi ehdottaa ja johtaa sekä kaupungin talojen kaikki korjaustyöt että kaikki ne uutisrakennustyöt, joita Kaupunginvaltuuston tilapäisen määräyksen johdosta ei teetetä jonkun toisen arkkitehdin silmälläpidon alaisina;

c) tarkastaa kaupungin vuokralle antamille alueille teetettävään rakennusten piirustukset ja niistä antaa lausunto, kun Rahatoimikamari sitä kaupungin yleisten töiden Hallitukselta vaatii;

d) panna luetteloon ja hoitaa kaikki kaupungin rakennuksia koskevat piirustukset;

e) katsoa että kaupungin rakennukset palovakuutetaan kohtuullisesta arvosta;

f) huolehtia rakennustöitä varten tarpeellisten työkalujen ja tarveaineiden ostosta;

g) tarkastaa että hänen johdossaan suoritettavista töistä annetut päivätyö- ja urakkalistaset sekä laskut ovat oikeat;

h) olla Maistraatin apuna katselmuksissa, tarkastuksissa ja muissa toimituksissa, joita kaupungin rakennusjärjestyksen määräykset voivat aiheuttaa;

i) kutsuttaessa olla saapuvilla Maistraatin ja Rahatoimikamarin kokouksissa sekä siellä antaa häneltä mahdollisesti pyydetyt tiedot;

k) olla muiden osastonpäällikköjen apuna ja antaa heille ne tiedot, joita hänellä virka-asemansa johdosta on käytettävänä;

l) vuosittain huhtikuun kuluessa antaa kaupungin yleisten töiden Hallitukselle kertomus osaston työstä lähinnä edellisenä vuonna;

m) vuosittain ennen syyskuun 15 päivää antaa Hallitukselle ehdotus seuraavana vuonna teetettävistä tarpeellisista töistä niihin kuuluvine piirustuksineen ja kustannusarvioineen; sekä

n) muutoin suorittaa kaikki toimialaansa kuuluvat työt ja tehtävät, joita Hallitus hänen toimekseen antaa.

Hänen tulee myös Hallitukselle tehdä esityksiä ja ehdotuksia kaikesta mitä hänen toimialaansa kuuluu sekä esitellä tähän alaan kuuluvat asiat.

9 §.

Kaupunginarkkitehdin apulaisen asettaa Hallitus virkaan kaupunginarkkitehtiä kuultuaan. Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa.

Hänen velvollisuutenaan on:

- a) kaupunginarkkitehdin ohjeen mukaan valvoa hänen johdettavikseen annettuja yleisiä töitä;
- b) olla apuna piirustusten ja kustannusarvioiden laatimisessa sekä ottaa osaa osastoon saapuneiden työlistojen ja laskujen tarkastukseen; sekä
- c) muutoin suorittaa ne tehtävät, mitkä Hallitus, kaupungininsinööri tahi kaupunginarkkitehti hänelle antaa.

10 §.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa pitää muuta virkaa.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdillä, joka johtaa kaupunginasemakaava-asiain osastoa, on velvollisuutena:

- a) sekä valmistella ja suorittaa kaupunginasemakaavan laajentamista, muuttamista ja täydentämistä tarkoittavat työt että myös Hallituksessa tehdä tuollaisia asioita koskevia ehdotuksia ja kutsuttaessa olla saapuvilla Hallituksen kokouksissa;
- b) johtaa ja valvoa kaupunginasemakaava-osaston töitä;
- c) Hallitukselle esitellä virka-alaansa kuuluvat asiat;
- d) Kaupunginvaltuuston hyväksymäin ehdotusten mukaisesti laatia ja nimikirjoituksellaan vahvistaa kaikki lopulliset kaupunginasemakaavat;
- e) vuosittain huhtikuun kuluessa antaa Hallitukselle kertomus toiminnastaan;
- f) hoitaa ja luetteloon panna kaupunginasemakaavaosaston piirustukset, kartat ja asiakirjat; sekä
- g) olla muille osastonpäälliköille avullisena ja antaa heille niitä tietoja, joita hänellä virka-asemansa johdosta on käytettävänä.

11 §.

Kaupunginpuutarhurin, jonka asiana on hänen toimialaansa kuuluvain asiain esittely, asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa.

Hänen velvollisuutenaan on:

- a) johtaa alaansa kuuluvia töitä sekä suojella ja hoitaa kaikkia kaupungin omassa hoidossa olevia istutuksia ja puutarhalaitteita ynnä niihin kuuluvia laitoksia ja työkaluja;
- b) säilyttää istutuksista tehdyt piirustukset, asemapiirroksset ja kartat niihin kuuluvine luetteloineen;

c) huolehtia niiden tarvikkeiden ostosta, joita ei voida hänelle toimittaa kaupungin varastosta taikka Hallituksen välityksellä muulla tavoin hankkia;

d) yhdistellä ja tarkastaa hänen johdossaan suoritettavista töistä annetut päivätyö- ja urakkalistas sekä laskut;

e) valvoa että kaupungin maan vuokraajat ja muut yksityishenkilöt täyttävät sitoumuksensa istutuksiin nähden;

f) vuosittain lokakuun kuluessa Hallitukselle antaa seuraavana vuonna teetetävien töiden ehdotus kustannusarvioineen ja, jos on tarpeellista, piirustuksineen;

g) sittenkun vuosirahansääntö on vahvistettu, Hallitukselle antaa ehdotus määrärahan jaosta istutusten kunnossapitoa ja korjausta varten;

h) vuosittain huhtikuun kuluessa Hallitukselle antaa lyhyt kertomus lähinnä edelliseltä vuodelta; sekä

i) töissä, joissa hänen ammattitietojaan voidaan tarvita, olla kaupungininsinööreille avullisena sekä muutoin täyttää, mitä Hallitus hänen toimekseen virassa määrää.

Hänen tulee myös Hallitukselle tehdä esityksiä ja ehdotuksia kaikesta mitä hän toimeensa kuuluu.

12 §.

Puhtaanapito-osaston johtajan, jonka on esiteltävä hänen alaansa kuuluvat asiat, asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa pitää muuta virkaa.

Johtajan velvollisuutena on:

a) likinnä valvoa sekä kaupungin katujen, yleisten paikkain, viertoteiden ja teiden puhtaanapitoa että myös yleistä makkien puhtaanapitoa;

b) katsoa että kaupungille kuuluvat, puhtaanapidon toimittamista varten olevat laitokset, työkalut ja hevoset hyvin hoidetaan ja kunnossa pidetään;

c) hoitaa kaupungista koottujen karikkeitten käyttelyä ja myyntiä;

d) Rakennuskonttorin kamreerin taikka kaupungininsinöörin ohjauksen mukaisesti pitää osaston toiminnan johdosta tarpeellisia tilikirjoja sekä kirjoittaa laskut saatavista, joita osastolle tulee suorittamistaan töistä ja tavaranhankinnoista;

e) Hallitukselle esittää virkatoiminnastaan johtuvat ehdotukset;

f) vuosittain ennen lokakuun 1 päivää Hallitukselle antaa ehdotus osaston ensivuotiseksi tulo- ja menoarvioksi; sekä

g) vuosittain huhtikuun kuluessa Hallitukselle antaa kertomus osaston toiminnasta lähinnä edellisenä vuonna.

13 §.

Kamreerin asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan Hallituksen ehdotuksesta. Hänen ei ole lupa pitää muuta virkaa.

Hänen velvollisuutenaan on:

a) pitää Rakennuskonttorin tilikirjoja ja luetteloja;

- b) yhdistellä päivätyölistat ja toimittaa muut hallintoon kuuluvat laskelmat; sekä
- c) kirjaan panna ja tarkastaa Konttorin silmälläpidon alaisena oleva tarveaine- ja työkaluvarasto sekä laatia 4 §:n b. momentissa mainittu tarveaineraportti ja muutoin suorittaa ne tehtävät, joita kaupungininsinööri hänelle antaa.

14 §.

Kaupunginrakennusmestarin ottaa Hallitus toimeen. Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa.

Hänen velvollisuutenaan on työpäällikön määräyksen mukaan ja silmälläpidon alaisena valvoa kaupungin katuosain, lokaviemärien, kaivojen, laiturien, siltain, viertoteiden y. m. korjaustöitä, koota ja yhdistellä sekä oikeiksi todistaa työnjohtajain noista töistä antamat päivätyölistat sekä muutoin täyttää, mitä kaupungininsinööri hänen toimekseen antaa.

15 §.

Varastonhoitajan ottaa Hallitus toimeen. Hänen ei ole lupa pitää muuta tointa. Hänen velvollisuutenaan on hoitaa Rakennuskonttorin silmälläpidon alaista kaupungin tarveaineiden ja työkalujen varastoa, vastaanottaa, mitä varastoon tuodaan ja sieltä antaa, mitä asianmukaisessa järjestyksessä tilataan, sekä varastosta pitää tarpeellisia luetteloja, jotka on toimitettava kamreerille kirjaanpanoa varten.

16 §.

Metsänvartijat asettaa Hallitus.

Heidän asianaan on valppaasti valvoa että kaupungin metsät rauhoitetaan sekä että kaupungin alaisten tilusten vuokramiehet eivät mene oikeuksiensa ulkopuolelle eivätkä laiminlyö velvollisuuksiaan heidän haltuunsa annettuun metsämaahan nähden. Rikkomukset ilmoitetaan Rakennuskonttorille, joka jättää asian Hallitukselle siihen toimenpiteeseen ryhtymistä varten, johon aihetta saattaa olla. Kaupunkiin yhdistämättömällä maalla olevissa metsissä toimittavat metsänvartijat hakkuuta, harvennusta ja viljelystä metsävirkamiehen ohjeen mukaan niin laajasti vuotenaan, kuin kaupungin yleisten töiden Hallitus määrää. Heidän tulee niinkään kaupungininsinöörin määräyksen mukaan huolehtia kaupungin ulkopuolella olevien teiden kunnossapidosta, lukuunottamatta viertoteitä, sekä muutoin täyttää toimialaansa kuuluvat taikka Hallituksen heille antamat tehtävät.

17 §.

Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi sellaisissa töissä, jotka myös koskevat kaupungin teknillisiä laitoksia ja yleisiä vesi-, kaasu- ja sähköjohtoverkkoja, tulee Rakennuskonttorin:

- a) sikäli kuin ehdotuksia uuden kaupunginosan, kadun taikka paikan rakentamiseksi laaditaan, siitä ilmoittaa teknillisten laitosten Hallitukselle;

b) laatiessaan seuraavan vuoden menosääntöehdotusta saattaa teknillisten laitosten Hallituksen tiedoksi teetettäväksi ehdotettavat kiveämistyöt, kaduntasoitukset ja lokaviemärlaitteet;

c) kaupungin katuihin teknillisten laitosten puolesta teettää kaikki kaivaus-, täyte- ja kiveämistyöt, joita on tarpeen johtoverkkojen laajentamisen, korjaamisen ja täydentämisen toimittamiseksi; sekä

d) teknillisten laitosten virkamiesten kanssa neuvotella yhteisten töiden suorittamisesta.

18 §.

Virkavapautta voi kaupungin yleisten töiden Hallitus myöntää Rakennuskonttorin virkamiehille enintään kuukaudeksi; pitempiaikaista lomaa tarkoittavan hakemuksen toimittaa Hallitus Kaupunginvaltuustolle.

19 §.

Paitsi vuosirahasääntöön merkittyjä palkkaetuja tulee Rakennuskonttorin virkamiehille toimituskirjain lunastusta ja palkkioita eräistä toimituksista erityisen taksan mukaan.

Näitä virkamiehiä toimeen otettaessa on molemmin puolin pantava ehdoksi kuuden kuukauden irtisanomisaika.

20 §.

Rakennuskonttori pidetään yleisölle avoinna kaikkina arkipäivinä Hallituksen määräämänä aikana.

Lausunto Helsingin kaupungin Taksoituksenvalmistelukunnan johtosäännön ehdotuksesta.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Toukok. 11 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 284.

Lähetteessä viimeksi kuluneen huhtikuun 25 päivältä on Kaupunginvaltuusto jättänyt Rahatoimikamarin tehtäväksi antaa lausunnon siitä Helsingin kaupungin Taksoituksenvalmistelukunnan johtosäännön ehdotuksesta, jonka mainittu Lautakunta oli laatinut ja Maistraattiin lähettänyt, sekä sen ohella toimittaa asiakirjat painatetuiksi.

Tätä tehtävää täyttääkseen saa Rahatoimikamari, myötäliittäen läheteasiakirjat, huomauttaa että Kamari kaikissa pääasiallisissa kohdin on voinut yhtyä käsiteltävänä olevaan ehdotukseen. Ainoastaan pariin vähemmän tärkeään kohtaan on muutoksia taikka lisäyksiä katsottu olevan tehtävä. Niinpä Rahatoimikamarin mielestä 2 §:än otettu Taksoituksenvalmistelukunnan jäsenten vaalin toimittamisaikaa koskeva määräys ei ole perusteltu. Niinkuin tunnettu, toimitetaan useimpain hallitusten ja lautakuntain jäsenten vaalit joulukuussa ja toimiaika luetaan tavallisesti kalenterivuositain. Ei näytä olevan asianmukaista, tässä tapauksessa tehdä poikkeusta ja määrätä vaali toimitettavaksi maaliskuussa ja toimikausi luettavaksi huhtikuusta seuraavan vuoden huhtikuuhun. Vaikkakin jäsenet ensi kerran valittaisiin vuoden alussa, sen johdosta että Taksoituksenvalmistelukunta järjestettiin vuoden varrella, ei tämän tähden ole tarpeellista vastedes niin menetellä. Rahatoimikamari on tähän nähden katsonut olevan ehdottaminen 2 §:stä poistettaviksi sanat «huhtikuun 1 päivästä lukien.»

6 §:ssä säädetään että Taksoituksenvalmistelukunnan pitää määrääjän kuluessa Rahatoimikamariin antaa ehdotus tulevan vuoden menosäännöksi. Kamarin mielestä olisi tähän lisättävä sen suuntainen määräys, että valmistelukunnan myös tulee vuoden alussa Kaupunginvaltuustolle lähettää kertomus toiminnastaan edellisena vuonna. Tuollainen määräys onkin muiden lautakuntain johtosäännöissä. Tämän johdosta Rahatoimikamari ehdottaa 6 §:än lisättäväksi näin kuuluvan momentin:

«Sen ohella pitää vuosittain helmikuun kuluessa laadittaman ja Kaupunginvaltuustolle lähetettämän kertomus Taksoituksenvalmistelukunnan toiminnasta kuluneena vuonna.»

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä tähän liitetyn ehdotuksen Helsingin kaupungin Taksoituksenvalmistelukunnan johtosäännöksi Rahatoimikamarin ehdottamin muutoksin.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite.

Helsingin Maistraatille.

Taksoituksenvalmistelukunta saa täten kunnioittaen lähettää laatimansa ehdotuksen valmistelukunnan johtosäännöksi, pyytäen että Maistraatti suosiollisesti toimittaa tämän ehdotuksen Helsingin Kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi.

Helsingissä, maaliskuun 7 päivänä 1911.

Taksoituksenvalmistelukunnan puolasta:

Axel Rikberg.

Oskar Studd.

Ehdotus Helsingin kaupungin Taksoituksenvalmistelukunnan Johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan tehtävänä on kaupungin kunnallistaksoituksen yksityiskohtainen valmistelu, ollen valmistelukunta siinä kohden velvollinen läpikäymään ja tarkastamaan vuodekseen laaditun henkilöuutelon sekä ehdottamaan itse kunkin verovelvollisen maksettaviksi pantavat veroäyrit.

Taksoituksenvalmistelukunnan velvollisuus on sen ohella asianomaisten viranomaisten pyynnöstä antaa lausuntoja taksoitusasioista sekä joka vuodeksi laatia ehdotus Helsingin kaupungin kunnalliseksi ääniluetteloksi.

2 §.

Taksoituksenvalmistelukuntaan kuuluu puheenjohtaja, kaksi jäsentä ja sihteeri. Puheenjohtajan valitsee Maistraatti epämääräiseksi ajaksi 6 kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella, jota vastoin Kaupunginvaltuusto valitsee jäsenet 3 vuodeksi kerrallaan huhtikuun 1 päivästä lukien. Sihteerin valitsee Taksoituksenvalmistelukunta niinkään epämääräiseksi ajaksi 6 kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella.

3 §.

Taksoituksenvalmistelukunta kokoontuu puheenjohtajan kutsumuksesta sekä on päättäjävaltainen, kun puheenjohtaja ja molemmat jäsenet ovat saapuvilla. Kuitenkin voidaan asiat, joilla ei ole periaatteellista merkitystä, ratkaista vaikkakin ainoastaan kaksi on saapuvilla, jos he ovat päätöksestä yhtä mieltä.

4 §.

Puheenjohtajan velvollisuutena on:
valmistella ja Taksoituksenvalmistelukunnan kokouksissa esitellä esiintyvät asiat;
johtaa valmistelukunnan toimintaa;
laatia tarpeellinen yksityiskohtainen suunnitelma valmistelukunnan työtä varten
sekä koota sitä varten tarpeellinen aineisto;
toimia sihteerinä sekä Taksoituslautakunnan ensimmäisessä osastossa että Tarkastuslautakunnassa;
allekirjoittaa valmistelukunnan kirjelmät;
toimeen asettaa ja siitä erottaa tarpeellinen konttorihenkilökunta, tarpeelliset ylimääräiset apulaiset ja vahtimestari.

5 §.

Sihteerin velvollisuutena on:
pitää tulevain asiain ja lähteväin toimituskirjain diariota;
Taksoituksenvalmistelukunnan kokouksissa pitää pöytäkirjaa ja varmentaa valmistelukunnasta annettavat toimituskirjat;
puheenjohtajan ohjeen mukaan olla apuna asiain valmistelussa;
toimia sihteerinä Taksoituslautakunnan toisessa osastossa tekä tarpeen mukaan myös Tarkastuslautakunnan kokouksissa.

6 §.

Vuosittain syyskuun kuluessa pitää Taksoituksenvalmistelukunnan Rahatoimikamariin antaa ehdotus ensintulevan vuoden menosäännöksi.

7 §.

Puheenjohtaja ja sihteeri nauttivat joka kesä virkalomaa kuukauden kumpikin, kun se töiden tasaista kulkua estämättä voi käydä päinsä.

Helsingissä, maaliskuun 7 päivänä 1911.

Taksoituksenvalmistelukunnan puolesta:

Axel Rikberg.

Oskar Studd.

*Valiokunnan mietintö ehdotuksineen Helsingin
Anniskeluosakeyhtiön 1910 vuoden voittovaroista kau-
pungille tulevan osuuden jakamiseksi.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto viimeksi kuluneen maaliskuun 7 päivänä oli jät-
tänyt allekirjoittaneiden toimeksi ehdotuksen antamisen Valtuustolle Helsingin Annis-
keluosakeyhtiön viimevuotisista voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi,
saamme täten antaa seuraavan mietinnön asiasta.

Mikäli on ilmoitettu, nousee edellä mainittu voittovarain osuus 314,946 markan
22 pennin määrään, joka myös on Rahatoimikonttoriin maksettu. Vertailun vuoksi
mainittakoon, että kaupungin osuus 1909 vuoden voittovaroista oli 415,227 markkaa
61 penniä.

Käytettävänä olevista voittovaroista on Kaupunginvaltuusto aikaisemmin myöntänyt
seuraavat kaupunginrahastosta ennakolta maksetut määrärahat, nimittäin:

lokakuun 11 päivänä 1910 sen määrän, minkä Rahatoimikamari erehdyk- sestä oli määrännyt Anniskeluosakeyhtiön 1906 vuoden voittova- roista maksettavaksi «Keski-Uudenmaan raittiuspiirille»	900: —
joulukuun 6 päivänä 1910 Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle sen Korkea- saarella ja Seurasaarella olevain laitosten voimassapitoon	35,000: —
	Smk 35,900: —

Vuodelta 1910 on voittovaroja	314,946: 22
Kun Kaupunginvaltuusto näistä jo on käyttänyt edellä mainitut	35,900: —
on siis Valtuuston nyt jaettavana	279,046: 22

Valiokunta käy nyt tekemään selkoa apurahanomuksista, jotka kukin erikseen ovat lueteltuina mietinnössä tuonnempina olevassa yleiskatsauksessa. Nämä anomukset ovat Kaupunginvaltuuston aikaisemmin päättämän menettelyn mukaisesti olleet asianomaisten hallitusten ja lautakuntain valmistelevasti tutkittavina.

Numerojen 1—26 kohdalla luetellut anomukset tarkoittavat Kasvatuslautakunnan silmälläpidon alaisina olevia yrityksiä. Näistä anomuksista on Lautakunta antanut tässä seuraavan yleislausunnon.

«Kasvatuslautakunta on toiminnassaan edelleenkin koettanut täyttää tehtävänsä myöskin edistämällä sellaisten laitosten syntymistä, joiden tarkoituksena on kotikasvatuksen avustaminen ja siten pahatapaisuuden ehkäiseminen epäsuotuisissa oloissa kasvavissa lapsissa. Tuollaisista laitoksista on etusijassa mainittava kansanlastentarhat ja työtuvat sekä lasten kesätyöskentely, joiden kaikkien merkityksestä Lautakunnalla jo usein aikaisemmin on ollut tilaisuutta lausua mielensä.

Samoin kuin viime vuonna ovat kansanlastentarhain johtajattaret tälläkin kertaa, myötäliittäen seikkaperäiset menoarviot, anoneet että heille myönnettävät apurahat laskettaisiin jonkun verran entisiä runsaammiksi jotta he voisivat hiukan korottaa opettajatarten palkkoja. Kun näiden opettajatarten tähänastisia palkkoja täytyy pitää aivan riittämättöminä vaatimattomimpiinkaan elämäntarpeisiin, ei Kasvatuslautakunta tälläkään kertaa ole voinut olla puoltamatta tuollaista korotusta, vaikkakaan ei Kaupunginvaltuusto viimeksi toimitetussa voittovarain jaossa katsonut voivansa sitä myöntää.

Samaten on Lautakunta, siihen erikoisasemaan katsoen mikä Fredriksbergillä on Helsingin suhteen, katsonut olevan puoltaminen tuon esikaupungin kansanlastentarhalle korotettua apurahaa, vaikkakaan kysymys puheenalaisen tienoon yhdistämisestä pääkaupunkiin ei vielä ole lopullisesti ratkaistu.

Johtajattaret Alander ja Rothman ovat anoneet apurahaa haaraosaston perustamiseksi Sörnäisten kansanlastentarhaan suomenkielisiä lapsia varten, koska viime vuosina on tilan puutteessa täytyntä kieltäytyä lukuisia tuollaisia lapsia vastaan ottamasta, vaikka ne ovat näyttäneet kaipaavan kansanlastentarhassa tarjona olevaa hoitoa. Samoin Sörnäisten kansanlastentarha on riittämätön suomenkielisille lapsille, samoin Sepänkadunkin kansanlastentarha on jo vuosikautia osottautunut riittämättömäksi viimeksi mainitussa osassa kaupunkia asuvain ruotsia puhuvain lasten lisääntymistään lisääntyneelle määrälle. Toisen ruotsinkielisen kansanlastentarhan perustaminen Tehtaankadun seutuun on sentähden jo kauvan näyttänyt todellisen tarpeen vaatimalta. Apurahaa kansanlastentarhan laittamiseksi mainittuun seutuun on tänäkin vuonna anottu ja anomuksentekijä on neiti Thyra von Christierson, joka on Skandinaviassa valmistautunut kansanlastentarhan opettajattareksi. Kasvatuslautakunta, joka ei katso tarvitsevansa tässä enempää huomauttaa kansanlastentarhain toiminnan yleishyödyllisyyttä, toivoo Kaupunginvaltuuston löytävän keinoja avustaakseen ei ainoastaan neitien Alanderin ja Rothmanin Sörnäisiin aikomaa kansanlastentarhan osastoa, vaan myös Tehtaankadun seutuun tarpeelliseksi havaitun ruotsinkielisen kansanlastentarhan perustamista.

Samoin kuin kansanlastentarhain laita on pienempiin lapsiin nähden, samoin työtuvilla ja kesätoiminnalla on tarkoituksena vaikuttaa kasvattavasti isompiin, jo kouluikäisiin lapsiin, jotka niinä päivän ja vuoden aikoina, jolloin eivät ole koulutyössä, helposti tottavat kuljeksiivaan katuelämään. Paitsi niitä henkilöjä ja yhdistyksiä, jotka ennen ovat saaneet apurahaa tuollaista toimintaa varten, ovat uuden tällaisen hakemuksen tehneet lastentarhanopettajattaret Miu Åberg ja Nora Krogerus, jotka, siinä tapauksessa että heille apurahaa myönnetään, aikovat avata työtuvan Hermannissa. Kun erittäinkin tuossa esikaupungissa, johon köyhin väestö pyrkii asettumaan halvempain vuokrain vuoksi, on lukuisia lapsia, jotka eivät saa minkäänlaista silmälläpitoa kotonaan, toivoo Lautakunta Kaupunginvaltuuston saavan tilaisuutta myöskin tuon Hermannin aijotun työtuvan avustamiseen.

«Valko Nauha» yhdistys on Kasvatuslautakunnalle jättänyt sekä Kaupunginvaltuustolle osotetun anomuksen apurahan myöntämisestä yhdistyksen molemmille lastenkodeille, että myös anomuksen apurahan saamisesta yhdistyksen harjoittamalle siveellisyystyölle. Mitä ensinmainittuun anomukseen tulee, pyytää Kasvatuslautakunta viitata siihen perusteltuun lausuntoon, jonka Lautakunta kirjelmässään N:o 26 kuluvan kuukauden 24 päivältä on Kaupunginvaltuustolle antanut ja jossa «Valko Nauhalle» puolletaan edelleen annettavaksi apurahaa yhdistyksen lastenkotien voimassapitoon. Mitä taas yhdistyksen siveellisyystyötä varten anottuun apurahaan tulee, ei Lautakunnalla ole aihetta ryhtyä anomusta likemmältä tarkastelemaan, koska se tarkoittaa alaa, jota toistaiseksi ei ole luettu Kasvatuslautakunnan työpiiriin ja jota ei myöskään Lautakunnan johtosäännön mukaan käyne siihen lukeminen.

Muihin anomuksiin, jotka kaikki tarkoittavat yrityksiä, joita aikaisemminkin on avustettu, ei Kasvatuslautakunta katso tarvitsevansa likemmältä kajota. Mitä tulee Arbetets Vänner yhdistyksen anomukseen 2,000 markan myöntämisestä kesätoiminnan järjestämiseksi lapsille, katsoo Lautakunta kuitenkin olevan huomauttaminen, että yhdistys, jolle viimeksi toimitetussa Anniskeluyhtiön voittovarain jaossa myönnettiin samansuuruinen rahamäärä samaan tarkoitukseen, ei ole siitä käyttänyt täyttä puoltakaan lasten kesätoiminnan järjestämiseksi ja on järellä olevan osan pannut muihin tarpeisiinsa.

Käsitellessään täällä toimivain kansanlastentarhain avustamista tarkoittavia anomuksia olisi valiokunta mielellään, samoin kuin Kasvatuslautakuntakin, asianhaaroja tarkemmin harkittuaan tahtonut puoltaa asianomaisten anomia korotettuja määrärahoja myönnettäväksi puheenalaisille yrityksille, ellei voittovarain riittämättömyys jo sinänsä olisi näyttänyt tekevän mahdottomaksi ensinkään ehdottaa korotettaviksi niitä avustummääriä, joita viime vuonna myönnettiin puheenalaisiin tarkoituksiin. Niinkuin edellä olevasta on käynyt selville, on kaupungin osuus 1910 vuoden voittovaroista umpiluvuin kokonaista satatuhatta markkaa vähempi kuin vastaava osuus vuodelta 1909, jota vastoin ne määrärahatarpeet, jotka viimeksi on tyydytetty voittovaroilla, ovat pääasiallisesti vähentyneet ainoastaan yhteensä 70,000 markkaa eli niillä rahamäärillä, mitkä on myönnetty ruotsin- ja suomenkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoon sekä tšekäläisten teatterien ja soittokuntain avustamiseksi, jotka apurahat viime rahassäännön käsittelyssä

pantiin maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä. Samasta syystä, eli voittovarain niukkuuden tähden, ei valiokunta myöskään ole voinut puoltaa myönnettäväksi anottua apurahaa kahdelle vastaperustettavalle kansanlastentarhalle eikä Hermanniin aijutulle työtuvulle.

Vuoden 1909 voittovarain jakoa koskevassa mietinnössään tätä asiaa varten viime vuonna asetettu valiokunta lausui, että täkäläisten kansanlastentarhain työ on tarpeellinen osa kaupungin kasvatustoiminnasta ja sängen tärkeäksi arvattava, minkä ohella valiokunta huomautti, että tuohon toimintaan antautuneet henkilöt työn laatuun ja siitä tulevaan taloudelliseen vastikkeeseen nähden epäilemättä ovat osottaneet suurta uhrautuvaisuutta. Valiokunta huomautti, että kaupungin kansanlastentarhoissa hoidetaan noin 1,500 lasta, joilla useimmilla ei olisi ollut minkäänlaista kotihoitoa vanhempain ollessa työmaillaan. Tästä lasten luvusta tuli jokaisen kansalastentarhan osalle noin 100, toisten osalle hiukan vähemmän, toisten taas paljokin enemmän. Valiokunnassa oli tämän johdosta otettu puheeksi kysymys, eikö näiden kansanlastentarhain kustannuksia kävisi paneminen maksettavaksi vakinaisesta rahasäännöstä sekä niitä järjestäminen Kasvatuslautakunnan taikka ehkä tätä tarkoitusta varten asetetun eri lautakunnan laatiman tarkemman ohjelman mukaisesti, mutta siihen nähden että noista toimenpiteistä epäilemättä koituisi lisämenoja, ei valiokunta ollut tahtonut tehdä asiassa ehdotusta, koska kaupungilla oli odotettavana runsaita menoja muihin tarkoituksiin.

Edellä mainitut näkökohdat ovat tälläkin kertaa olleet valiokunnassa harkittavina, ja, sen johdosta että voittovarain, kuten sanottu, ovat vähentyneet, ovat vaatimukset tässä kohden esiintyneet entistäänkin huomattavampina. Täkäläiset kansanlastentarhat ovat jo toimineet niin pitkän ajan, että niiden suuri kasvattava merkitys hyvinkin on arvosteltavissa ja onkin saanut osakseen yleistä tunnustusta. Niitä tarpeita, joita nämä kansanlastentarhat pyrkivät tyydyttämään, ei kaupunki enää voi sivuuttaa, ja kun niiden olemassaolo ja vastainen kehitys on miltei yksinomaan sen taloudellisen kannatuksen varassa, minkä kaupunki niille myöntää, mutta riittävää tuollaista apua ei enää voida voittovaroista antaa, on valiokunta katsonut tästä johtuvan, että Kaupunginvaltuuston tulisi päättää että kansanlastentarhain apurahat on vastedes suoritettava kaupungin vakinaisista tuloista. Tuollainen päätös näyttää kuitenkin samalla edellyttävän, että kansanlastentarhain toiminnan järjestystä ja vastaista tarkastusta koskeva kysymys otetaan tarkemmin harkittavaksi, johon nähden lienee tarpeellista asettaa erityinen valiokunta, jonka tulisi ajoissa antaa asiasta lausunto, ennenkuin ensi rahasäännön käsittelyyn ryhdytään.

Arbetets Vänner yhdistys (n. s. emäyhdistys), joka viime vuonna sai 2,000 markan määrärahan kesätoiminnan järjestämiseksi lapsille, jota vastoin anomus apurahan myöntämisestä myöskin yhdistyksen yleisen toiminnan edistämiseksi evättiin, on tänä vuonna anonut apurahaa ensiksi mainittuun tarkoitukseen saman määrän, mikä yhdistykselle viimeksi myönnettiin, sekä kirjanpidon, englanninkielen ja äidinkielen opetuskurssien järjestämistä varten saman verran. Samalla kun valiokunta on katsonut olevan ehdottaminen hakemuksen jälkimmäistä osaa evättäväksi, koska tuollaista opetustoimintaa, erittäinkin voittovarain riittämättömyyteen nähden, ei ole katsottu nyt voitavan avustaa, saa valiokunta tämän ohessa

kesätoimintaa tarkoittavaan määrärahaan nähden huomauttaa, että yhdistys on antamansa tilityksen mukaan tuohon tarkoitukseen viime vuonna myönnetystä määrärahasta käytänyt ainoastaan 1,279 markkaa 25 penniä, ja loput määrärahasta on käytetty yhdistyksen yleisen toiminnan hyväksi. Tiedusteltaessa syytä tähän on ilmoitettu, että yhdistyksellä ei ollut tietoa siitä, että puheenalainen määräraha oli myönnetty nimenomaan ainoastaan kesätoiminnan järjestämistä varten.

Samalla kun valiokunta saa puolta edellä mainitulle yhdistykselle myönnettäväksi kesätoiminnan järjestämiseksi 1,000 markan apurahaa, joka määrä, niinkuin on käynyt selville, näyttää pääasiallisesti riittävän, esittää valiokunta edellä lausutun johdosta, että asianomaiset hallitukset ja lautakunnat velvoitettaisiin antamaan kaikille alaisilleen apurahansaajille tarkat tiedot apurahain tarkoituksesta ja määrästä sekä niiden nauttimiseen nähden pannuista ehdoista ja määräyksistä.

Arbetets Vänner yhdistyksen *Sörnäisten haaraosasto* sai viime vuonna 1,000 markan sekä *saman yhdistyksen läntinen haaraosasto* 2,000 markan määrärahan kesätoiminnan järjestämiseksi lapsille, ja tällä kertaa ovat nuo haaraosastot samaa tarkoitusta varten anoneet kumpikin 2,000 markan määrärahaa.

Hakemuksiin liitetyt tilit viime vuonna myönnettyjen määrärahaain käyttämisestä osottavat, että edellä mainittu *Sörnäisten haaraosasto* oli järjestänyt kesätoimintaa 45 ja *läntinen haaraosasto* samallaista toimintaa 106 lapselle. Mainittua seikkaa silmälläpitäen sekä myöskin siihen katsoen, että läntisellä haaraosastolla näyttää olevan kesätoimintaansa varten käytettävänä suurempi maa-alue kuin *Sörnäisten haaraosastolla*, on valiokunnan mielestä ensinmainitulle haaraosastolle nyt samoinkuin viime vuonnakin ollut annettava suurempi määräraha kuin jälkimäiselle. Kun kuitenkin läntisellä haaraosastolla näyttää viimevuotisesta määrärahasta olevan säästössä 144 markkaa 11 penniä, on valiokunta vähentänyt tämän haaraosaston viimeksi nauttiman määrärahan 1,800 markkaan.

Valko Nauha yhdistys, joka viime vuonna sai voittovaroista 15,000 markan määrärahan kahden lasten turvakodin voimassapitoon, on tänä vuonna puheenlaiseen tarkoitukseen anonut 10,000 markan määrärahaa. Anomuskirjelmässä huomautetaan, että yhdistykselle on myönnetty valtioapua 200 markkaa vuodessa kutakin hoidokkia kohti, enintään kuitenkin 25 hoidokille, mutta että sillä viime vuonna on ollut menoja yhteensä 19,257 markkaa 12 penniä ja että menot kuluvana vuonna yhäkin kasvavat.

Paitsi lastenkodeille on puheenalainen yhdistys lisäksi anonut apurahaa harjoittamaansa siveellisyystyötä varten, josta on ilmoitettu viime vuonna olleen kustannuksia 10,702 markkaa 50 penniä, minkä ohessa on mainittu että yhdistys pitää Pitäjänmäellä voimassa kotia, missä siveelliseen rappiotilaan joutuneita nuoria naisia kasvatetaan hyödylliseen toimintaan, jota paitsi kaupunkiin on perustettu koti ensinmainitusta kodista päässeiden naisten oleskelupaikaksi, kunnes heidän onnistuu saada riittäviä tuloja kaupungissa tekemästään työstä, ja edelleen on yhdistys ilmoittanut aikovansa, siinä tapauksessa että se saa tarpeellisia varoja, perustaa paikanvälitystoimiston ja sen yhteyteen majalan paikkaa etsiviä maalaistyttöjä varten. Kaikkia näitä ja muita mahdollisia samansuuntaisia työalojaan varten on yhdistys pyytänyt 4,000 markan määrärahaa.

Samalla kun valiokunta on katsonut olevan puoltaminen edelleen annettavaksi apurahaa yhdistyksen molempia lastenkoteja varten, kuitenkin ainoastaan 4,000 markkaa kumpaisellekin kodille eli yhteensä 8,000 markkaa — tämä niin siihen katsoen että yhdistys nyttemmin saa edellä mainittua valtioapua kuin sitäkin silmällä pitäen että yhdistykselle noista kodeista viime vuonna syntyi säästöä umpiluvuin 4,200 markkaa — ehdottaa valiokunta, että kaupunki myöskin sitä n. s. ehkäisevää toimintaa edistääkseen, jota yhdistys aikoo harjoittaa perustamalla edellä mainitun majalan, myöntäisi 2,000 markan määrärahan, jota vastoin Pitäjänmäkeen perustetussa kodissa harjoitettua toimintaa varten ei olisi myönnettävä määrärahaa, koska kaupungin terveystoimiston on nyt samoin kuin viime vuosinakin katsottu pitävän saada koko se avustusmäärä, mikä tässä puheenalaisia tarkoituksia varten voidaan myöntää.

Numerojen 27—37 kohdalla luetellut anomukset tarkoittavat Kansakoulunjohtokunnan alaisia yrityksiä. Valiokunta tekee tässä lyhyesti selkoa huomattavammista noista anomuksista.

Kesäsiirtolain voimassapitoon pääkaupungin kansakoulujen köyhiä ja kivuloisia lapsia varten on *Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimikunta* anonut 16,000 markan määrärahaa. Näihin kesäsiirtoloihin aikoo toimikunta samoin kuin edellisinäkin vuosina lähettää ainoastaan sellaisia oppilaita, joitten on asianomaisten opettajain ja opettajatarten suosituksesta sekä koululääkärin tutkimuksen nojalla havaittu todella kaipaavan kesäoleskelua maalla, mutta joilla vanhempainsa taikka edusmiestensä varattomuuden tähden ei ole siihen tilaisuutta. Edelleen on toimikunta anonut 8,000 markan apurahaa tuberkuloosisiirtolan voimassapitoon ensintulevana kesänä sekä risatautisten oppilaitten kustantamiseksi Högsandin parantolaan.

Viime kesänä järjestettiin sinä vuonna saaduilla varoilla, yhteensä 16,000 markalla, neljä ruotsin- ja kuusi suomenkielistä tavallista kesäsiirtolaa, joissa 315 lasta hoidettiin kuuden viikon aikana, kaksi siirtolaa yhteensä 60 tuberkelitautista lasta varten, jotka saivat oleskella maalla koko kesän, jota paitsi kymmenkunnalle risatautiselle lapselle hankittiin tilaisuus oleskella Högsandissa puolenneljästä kuukautta.

Puheenalaisesta anomuksesta on Kansakoulunjohtokunta antanut seuraavan lausunnon:

«Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys» on useana vuonna tunnustusta ansaitsevalla tavalla koululasten menestyksestä huolehtien pitänyt voimassa kesäsiirtoloja varattomille, osin yleistä heikkoutta poteville ja huonosti ravituille, osin risatautia taikka tuberkuloosia sairastaville lapsille. Tähän tarkoitukseen on Kaupunginvaltuusto antanut käytettäväksi useita tuhansia, viime vuosina kokonaista 16,000 markkaa puheenalaisista voittovaroista ja siten johonkin määrin tehnyt yhdistyksen toiminnan mahdolliseksi. Mutta tästä huolimatta on viimeksi myönnetty määräkin osottautunut tarkoitukseen riittämättömäksi, minkätähden Johtokunta, katsoen yhdistyksen toiminnan

kaikin puolin ansaitsevan tehokasta kannatusta, saa mitä hartaimmin puoltaa opettaja- ja opettajataryhdistyksen anomaa korotettua määrää voittovaroista myönnettäväksi.

Tämän ohella Johtokunta pyytää huomauttaa, että sen mielestä opettaja- ja opettajataryhdistyksen toiminta on sen laatuista, että sitä ei pitäisi jättää sen varaan, onko ja minkä verran puheenalaisia, moninaisiin tarpeisiin pyydettyjä voittovaroja yhdistyksen tarkoituksiin käytettävissä. Vaikkakin yhdistykselle voidaan myöntää riittävä määrä näitä varoja, vaikeutuu sen toiminta kuitenkin suuressa määrin sen johdosta että varmuutta myönnetyn määrän suuruudesta saadaan niin myöhään keväällä, että huoneistot on täytynyt vuokrata ja muihin valmistaviin toimenpiteisiin ryhtyä aikoja ennen, joten, jollei odotettua summaa saada, yhdistys tietenkin joutuu pahaan pulaan. Erittäinkin mitä tuberkeli- ja risatautisten kansakoululasten henkisen ja ruumillisen kehityksen hoitoon tulee, ei se aika ole kaukana, jolloin kunta on huomaava tarpeelliseksi ryhtyä huolehtimaan puheenalaiseen tarkoitukseen tarpeellisten oppi- ja hoitolaitosten aikaansaamisesta ja voimassa pitämisestä. Mikäli koskee virkistykseen hankkimista mainittuja tauteja poteville lapsille kesäloman aikana, on Johtokunnan mielestä askel mainittuun suuntaan kohta otettava, joten varmasti saavutettaisiin tärkeä voitto taistelussa pahimman kansantautimme ehkäisemiseksi. Johtokunta sentähden rohkenee ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi että kustannukset risa- ja tuberkelitauteille kansakoululapsille tarpeellisen virkistykseen hankkimisesta kesäloman aikana vartavasten järjestetyissä siirtoloissa taikka muulla tavoin vastedes pantaisiin maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä».

Valiokuntakin on Kansakoulunjohtokunnan kanssa aivan yhtä mieltä siitä, että puheenalainen toiminta on erittäin kannatusta ansaitseva, mutta yksinomaan voittovarain riittämättömyyden johdosta valiokunta ei kuitenkaan ole voinut puoltaa hakijalle kesäsiirtoloja varten suurempaa määrärahaa kuin mikä viime vuonna myönnettiin, eli 14,000 markkaa. Sitä vastoin on valiokunta, vaikkakin vastamainitun asianlaidan johdosta suuria vaikeuksia on kohdannut, koettanut tuberkelitauteisten lasten virkistyskodin voimassapitoon sekä risatautisten lasten hoitoon Högsandin parantolassa, joiden yritysten kustannuksiin aikaisemmin myönnetty 2,000 markan määräraha on osottautunut riittämättömäksi, varata runsaammin varoja ehdottamalla myönnettäväksi puheenalaisiin tarkoituksiin pyydetyn 8,000 markan määrärahan sinänsä. Mitä sitä vastoin tulee edellä kerrottuun Kansakoulunjohtokunnan ehdotukseen, että määräraha viimeksi mainittuja tarkoituksia varten merkittäisiin vakinaiseen menosääntöön, niin ei valiokunta voi ehdottaa puoltaa, koska sen toteuttaminen valiokunnan mielestä on tarpeeton, jos Kaupunginvaltuusto suostuu valiokunnan ehdotukseen että kansanlastentarhain määrärahat vastedes merkitään vakinaiseen vuosirahansääntöön. Siten menetellen saataisiin tuntuva määrä voittovaroja käytettäväksi ja voitaisiin niitä runsaammin antaa muihin tarkoituksiin, niiden joukossa myös tässä puheena olevaan.

Neiti *Sofia Streng* y. m. ovat anoneet 2,000 markan määrärahaa järjestääkseen kansakoululapsille ulkoilmasiirtoloja, joihin on arvioitu voitavan vastaanottaa kokonaista

500 lasta. Puheenalaista tarkoitusta valiokunta pitää mitä suurinta kannatusta ansaitsevana ja täytyy valiokunnan yksinomaan siihen katsoen, että tähän yritykseen, joka sitä paitsi on uusi, ei ole varoja käytettävänä, valittaen ehdottaa anomus evättäväksi.

«*Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille*» niminen yhdistys, joka viime vuonna sai 15,000 markan apurahan, on kuluneena vuonna antanut 1,198 oppilaille, joista 206 oli maksavia, kaikkiaan 76,701 ruoka-annosta. Yhdistys on tällä kertaa anonut määrärahan korottamista 20,000 markkaan voidakseen tyydyttää sille asetettuja kasvamistaan kasvavia vaatimuksia. Anomuksesta antamassaan lausunnossa Kansakoulunjohtokunta sanoo:

«*Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille*» niminen yhdistys on syksystä 1907 lähtien toimittanut lämpimän ruoka-aterian lukuisille, toteensaatavasti varattomille, ravinnonpuutetta kärsiville kaupungin kansakoulujen oppilaille, johon tarkoitukseen yhdistys toimintansa alusta lähtien on vuosittain saanut 15,000 markan apurahan anniskeluyhtiön voittovaroista. Kun yhdistys nyt anoo suurempaa määrärahaa, eli 20,000 markkaa, voi Johtokunta empimättä mitä hartaimmin puoltaa koko pyydetyn määrän myöntämistä ja pyytää tämän tueksi mainita seuraavaa. Alkuaan oli yhdistyksen aikomus rajoittaa toimintansa niihin osiin kaupunkia, missä huono-osaisinta väestöä asuu, etusijassa Sörnäisiin ja Kallioon. On kuitenkin osottautunut, että muissakin kaupunginosissa asuu lukuisia lapsia niin kurjassa oloissa, että yhdistyksen on täytynyt ulottaa toimintansa kaupungin kaikkiin kansakouluihin, toisiin suuremmassa, toisiin vähemmässä määrässä. Siten on ilmaiseksi ravittujen lasten luku vähä vähältä kasvanut, ja on tähän myös tuntuvasti vaikuttanut nykyään jo yli 10,000 nousevan koululasten kokonaisluvun lisääntyminen. Maksutonta ravintoa on kuitenkin ainoastaan 5 % lapsista voinut saada. Seuraavat numeroluvut valaissevat tähän kuuluvia seikkoja:

Yhdistys ravitsi syksyllä 1907	254 oppilasta
» » keväällä 1908	327 »
» » syksyllä 1908	390 »
» » keväällä 1909	453 »
» » syksyllä 1909	441 »
» » keväällä 1910	491 »
» » syksyllä 1910	501 »
» » keväällä 1911	538 »

Ensintulevana syyslukukautena olisi arviolta ainakin 570 lapselle annettava maksuton ruoka.

Se seikka että yhdistys samalla kunnan myöntämällä apurahalla siten on vähitellen voinut ravita yhä lukuisampia lapsia johtuu osin siitä, että mikäli suurempaa kokemusta on saatu, sikäli myös ruuanpito on voitu järjestää taloudelliselta kannalta edullisemmin, osin myös ja kuitenkin etusijassa siitä että yhdistys ruokailuhuoneistojen

kuntoonpanoa ja sisustusta varten on odottamattaan saanut lahjoja hädänalaisten lasten tilaa sääsiliviltä yksityishenkilöiltä, joten yhdistys on toimintansa alkuaikoina voinut tehdä vähäisiä säästöjä. Nämä ovat kuitenkin vähitellen kuluneet loppuun, minkätähden yhdistyksen on täytyntä anoa korotettua määrärahaa voidakseen antaa elämän välttämättömimmät tarpeet edes samalle prosentimäärälle noita ravinnonpuutetta kärsiviä lapsia kuin tähän asti. — Lopuksi pyytää Johtokunta käsityksenään lausua, että se tarkastus, jota yhdistys nyttemmin toimittaa hoidokkeihinsa nähden, antanee takeita siitä, että ainoastaan todella tarpeessa olevat lapset pääsevät puheenalaisesta edusta osallisiksi».

Vaikkakaan käytettävissä olevat voittovarot eivät näy sallivan yhdistykselle myöntää koko anottua määrää, on valiokunta kuitenkin siihen katsoen mitä edellä on lausuttu sekä koska kaupungin, siinä tapauksessa ettei edellä mainittua tarvetta asianmukaisesti tyydytetä, kenties täytyisi laittaa omia koulukeittä, katsonut voivansa puoltaa yhdistyksen määrärahan korottamista 17,000 markkaan.

Käsityöoppilaisuuden edistämiseksi ovat apurahoja anoneet veistonopettaja *O. W. Corander* kasvatusoppilliselle veisto-oppilaitokselle 5,500 markkaa, neiti *Agda Blom* veistokoululle 500 markkaa sekä *Helsingin käsityökoulun* Johtokunta 4,000 markkaa. Neiti Blomille saa valiokunta Kansakoulunjohtokunnan ehdotuksen mukaisesti ehdottaa apurahaa saman määrän, minkä hän on saanut aina ennenkin, eli 500 markkaa, sillä ehdolla että viidelle tässä kaupungissa olevan oppilaitoksen oppilaalle annetaan maksutonta opetusta. Veistonopettaja Coranderille, joka viime vuonna sai 2,000 markan apurahan ja jolle Kansakoulunjohtokunta nyt on puoltanut annettavaksi 3,000 markkaa, ei valiokunta kuitenkaan ole voinut antaa suurempaa määrärahaa kuin viime kerralla ja on siihen nähden pannut ehdoksi, että hänen pitää antaa maksutonta opetusta ainakin 8 koulunoppilaalle. Käsityökoululle, jolle Kansakoulunjohtokunta niinikään on puoltanut myönnettäväksi 3,000 markkaan korotettua apurahaa, ei valiokunta puolestaan ole voinut antaa enempää kuin mitä koulu sai viime vuonna, eli 2,000 markkaa.

Kaupunginvaltuustolle jätetyssä anomuksessa on tšekäläisiin suomenkielisiin kansakouluihin järjestetyn niin sanotun *väläkoulun* Johtokunta anonut tuolle koululle 4,000 markan määrärahaa, jota Kansakoulunjohtokunta niinikään on puoltanut myönnettäväksi. Jo budjetinkäsittelyn yhteydessä viime vuonna oli puheenalaiselle yritykselle anottu apurahaa kaupungin vakinaisista tuloista, mutta silloin anomus evättiin. Kun voittovarain niukuus sinänsä jo tekee avustuksen myöntämisen yritykselle näistä varoista mahdottomaksi, ei valiokunnalla ole aihetta tässä antaa tarkempaa lausuntoa tuollaisen väläkoulun hyödyistä ja tarpeellisuudesta, josta seikasta kasvatusoppillisissa piireissä on eri mieliä.

Hammaslääkri *Th. Weber* ja *Axel Aspelund*, jotka täällä pitävät voimassa yksityistä hammasklinikkaa kansakoululapsia varten, jolle laitokselle kaupunki on viime vuosina antanut kannatusapua voittovaroista ja joka viime syksynä sitä paitsi sai lisämäärärahan Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, ovat Valtuustolta anoneet tälle hammasklinikalle 13,000 markan määrärahaa.

Kansakoulun hammasklinikasta aikaisemmin antamassaan lausunnossa on Terveys-

denhoitolautakunta huomauttanut, että sen voimassapito Lautakunnan mielestä täytyy katsoa terveyshoidolliseksi toimenpiteeksi, jota olisi kaikin tavoin avustettava. Kaikista taudeista on nimittäin hammasmästä yleisin (kansakouluikäisistä lapsista on se 95,96 %:lla). Sen haitallinen vaikutus ilmenee siinä, että mainittavammassa määrässä voituneet ja puutteelliset hampaat ovat erityisesti omansa haittaamaan ruumiin ravitsemis- ja voimatilaa, jota paitse epätydyttävä suunhoito on näyttänyt voivan edistää tuberkelitautilautien syntymistä sekä taipumusta eräisiin kulkutauteihin. Näiden asianhaarain johdosta on ulkomailla jo monin paikoin perustettu samanlaatuisia hammasklinikoita kuin tässä on puheena, ja meidänkin maassa ovat eräät kunnat, nimittäin Turun ja Tampereen, viimeksi kuluneina vuosina niitä perustaneet. Kun siis Helsingin kaupungissa, missä kansakoulunoppilaiden luku nousee 10,000 vaiheille, on kasvavalle polvelle profylaktis-terveyshoidolliselta kannalta sangen tärkeätä, että hammasklinikka semmoinen kuin hakijain voimassa pitämä on kaupungissa, on Lautakunta ollut sitä mieltä, että tuota klinikkaa samoin kuin useimpia kaupungin avustamia poliklinikoita olisi pidettävä voimassa ja kunnan sille annettava riittävää apua; ja on Lautakunta tällä perusteella ehdottanut, että kunta esimerkiksi kolmen vuoden ajaksi myöntäisi hammasklinikalle 10,000 markan vuotuisen kannatusavun.

Kansakoulunjohtokunta, joka erittäin on antanut lausunnon tässä puheena olevasta anomuksesta, on siihen suureen hyötyyn katsoen, mikä kansakouluilla on puheenalaisesta hammasklinikasta, puoltanut myöntymistä sanottuun anomukseen.

Valiokunta, joka myöskin osaltaan on pitänyt puheenalaista laitosta tärkeänä, katsoo sentähden voivansa ehdottaa, että kaupunki sitä avustaisi nyt samoin kuin ennenkin, voittovarain niukkuuden tähden kuitenkin ainoastaan 9,000 markalla.

Sittenkun tšekäläisen suomenkielisen pikkukoulunopettajatarseminaarin johtaja *Kaarle Werkko* sekä täällä niinkään sijaitsevan *Ruotsalaisen pikkukoulunopettajatarseminaarin johtokunta* kumpikin olivat anoneet määrärahaa voittovaroista, on Kansakoulunjohtokunta näistä anomuksista antanut seuraavan lausunnon:

«Johtokunnalle jätetyssä, Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä anoo Helsingin suomenkielisen pikkukoulunopettajatarseminaarin johtaja K. Werkko seminaarille myönnettäväksi Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista 2,950 markan määrärahaa, mikä vastaa kunnalle siitä johtuvaa kansakoulumenojen huojuunusta, että seminaarin harjoituskoulussa opetetaan ainakin 28 kansakouluikäistä lasta. Samallaisen kirjelmän, jossa pyydetään mainituista voittovaroista 3,000 markan apuraha, on Johtokunnalle jätetty kaupungissa toimivan ruotsinkielisen pikkukoulunopettajatarseminaarin Johtokunta, joka aikoo lukuvuoden 1911—1912 alusta tänne perustaa seminaarin harjoituskoulun, siinä tapauksessa että tarkoitukseen pyydetty määräraha myönnetään. Kirjelmässään on seminaarin Johtokunta huomauttanut, että Koulutoimen ylihallitus on puoltanut Johtokunnan anomaa valtiopua, kuitenkin tinkimällä pyydetystä määrästä 4,000 markkaa, jota tinkimistä on perusteltu siihen että seminaarin pitäisi suunnittelemaansa harjoituskoulua varten voida saada kannatusapua Helsingin kaupungilta.

Siihen katsoen että harjoituskoulujen voimassapito mainituissa seminaareissa ei ainoastaan ole omansa suuresti hyödyttämään pikkukouluopetusta maassamme, vaan myös vähentämään kaupungin kansakoulumenoja, saa Johtokunta mitä hartaimmin puoltaa puheenalaisia anomuksia. Aijotun ruotsinkielisen harjoituskoulun avustamiseen nähden saa Johtokunta sitä paitsi kunnioittaen huomauttaa, että tuollaisen koulun voimassa pitämisestä olisi kaupungin kansakouluille hyötyä, sen johdosta että ruotsinkielisen seminaarin oppilaat, jotka useana vuonna ovat Kansakoulunjohtokunnan luvalla kuunnelleet opetusta kaupungin kansakouluissa sekä antaneet niissä harjoitustunteja, voisivat kohdistaa käytännölliset harjoituksensa sitä tarkoitusta varten erityisesti olevan kouluun.»

Huomauttaen että johtaja Werkko myöskin viime kerralla budjetin ollessa käsiteltävänä anoi apurahaa edellä mainittuun tarkoitukseen, jonka anomuksen Kaupunginvaltuusto kuitenkin Rahatoimikamarin budjettimietinnössä tehdyn ehdotuksen johdosta epäsi, täytyy valiokunnan ehdottaa nämä molemmat anomukset evättäviksi, koska ne tarkoittavat yrityksiä, joita ei ole aikaisemmin voittovaroista kannatettu sekä kun nämä varat eivät ainakaan kuluvana vuonna noihin tarkoituksiin riitä.

Numerojen 41—50 kohdalla luetellut anomukset ovat olleet Terveystenhoitolautakunnan valmistellen käsiteltävinä. Niistä kajottakoon tässä seuraaviin:

Lastenhoidon edistämisyhdistys, joka viime vuonna sai 11,000 markan apurahan, on anonut tämän määrän korottamista 12,000 markkaan, jota paitsi yhdistys on anonut että se 2,000 markan määräraha, joka aikaisemmin tavallisesti on myönnetty n. s. Pippingskjöldin turvakodille turvattomia äitejä varten, annettaisiin sille samoin kuin tähänkin asti; ja on Terveystenhoitolautakunta tätä anomusta puoltanut, koska yhdistyksen on katsottu erittäin hyvin ansaitsevan pyytämänsä määrärahat.

Yhdistyksen toimintaa on kuluneena vuonna jatkettu entiseen tapaan, vaikka nyttemmin jonkun verran laajemman suunnitelman mukaan. Niinpä on yhdistys edelleen ollut ensimmäiselle kaupunginlääkärille avullisena n. s. kasvattilapsien silmälläpidossa, jommoisia lapsia on 239 ollut yhdistyksen tarkastuksen alaisina; yhdistyksen kahteen lastenseimeen on päivittäin vastaanotettu yhteensä 60—80 lasta kodin ulkopuolella työkenteleviltä äideiltä; Pippingskjöldin turvakodissa on 77 turvatonta äitiä pienine lapsineen kuluneena vuonna saanut hoitoa, ja Kallion lastenmajassa on saman aikaan 58 lapselle varattu turvapaikka, toisille pitämmäksi, toisille lyhemmäksi ajaksi. Sitä paitsi on yhdistyksen omassa, Toukolaan hiljattain rakennetussa talossa avattu majala huonohoitosille, turvattomille taikka muutoin hädänalaisille lapsille. Laitokseen otetaan oppilaisiksi nuoria naisia, jotka haluavat valmistua lapsenhoitajattariksi. Kohta kun tarpeelliset varat saadan, aikoo yhdistys myös ryhtyä kasvattamaan kiertäviä lastenhoidonopettajattaria maaseutuväestöä varten. Edelleen on yhdistys Kalliossa olevaan majalaansa järjestänyt viisi sijaa käsittävän osaston, missä turvattomia lapsia kasvatetaan sen ikäiseksi, että voivat elättää itsensä. Kahdelletoista risatautiselle lapselle on yhdistys hankkinut hoitoa Högsandin parantolassa, ja paitsi kasvattilapsille hankittua elatusapua,

lääkkeitä ja vaatteita on näille ja muille tarvitseville pikkulapsille menneenä vuonna jaettu noin 35,500 litraa maitoa.

Valiokunta saa Kaupunginvaltuustolle esittää, että yhdistykselle myönnettäisiin sama apuraha kuin viime vuonnakin.

Kaupunginvaltuustolta on *Toipumakoti*-yhdistys, joka Masabyn aseman läheisyydessä pitää voimassa kotia Helsingin kaupungin sairaaloista päästettyjä toipuvia potilaita varten, anonut kuluvaksi vuodeksi 5,500 markan apurahaa, sitoutuen sitä vastaan varaamaan toipumakodissa 10 vapaasijaa kaupungin sairaaloista päästetyille varattomille naispuolisille potilaille. Kodille, jota viime vuonna kannatettiin voittovaroista 4,500 markalla, katsoo valiokunta kuluvanakin vuonna voivansa puoltaa apurahaa, mutta — käytettävissä olevain voittovarin määrään nähden — ainoastaan saman summan kuin viime kerrallakin sekä sitä vastaan, että yhdistys edellä mainitulla tavalla varaa käytettäväksi 7—8 vapaasijaa.

Terveystoimistolle sukupuolitautien ehkäisemistä varten on valiokunta, käytettävänä olevain varain niukkuuden tähden, voinut anottujen 8,000 markan sijasta myöntää ainoastaan 7,000 markkaa, eli siis 1,000 markkaa vähemmän kuin viime vuonna.

Helsingin Uimaseura, joka maksutta saa käyttää Merisatamassa olevaa kaupungin uimalaitosta sitä vastaan että opettaa kaupungin poliisimiehistöille sekä vakinaisen palokunnan miehistölle ja kansakoulunoppilaille uintia, hengenpelastusta sekä hukkuneitten henkiin virvoittamista, sai viime vuonna voittovaroista 1,500 markan apurahan. Täksi vuodeksi anoo yhdistys 3,000 markkaan korotettua määrärahaa. Viime kesänä sai 1,427 koulunoppilasta sekä suurin osa poliisimiehistöä mainitunlaista opetusta ja kylpyjä. Antamassaan lausunnossa Terveydenhoitolautakunta huomauttaa, että yhdistyksen toiminta näyttää hyvin ansaitsevan kannatusta, minkätähden Lautakunta puoltaa seuralle myönnettäväksi anomansa korotetun apurahan, koska seuralle viime vuonna tuli rahallista tappiota 834 markkaa 24 penniä. Voittovarin niukkuuteen nähden valiokunta kuitenkin ei voi seuralle puoltaa viimevuotisesta korotettua määrärahaa.

«*Risatautisten lasten parantola*» yhdistys, joka edellisinä vuosina on saanut 1,500 markan apurahan Lapvikin aseman läheisyydessä sijaitsevan Högsandin parantolan voimassapitoon, on edelleen pyytänyt samansuuruisia apurahaa, sitoutuen sitä vastaan ensintulevana kesänä vähintään puolenneljättä kuukauden ajaksi parantolasta maksutta luovuttamaan kuusi sijaa Vaivahoitohallituksen ehdottamain potilaitten käytettäväksi. Tätä ehdotusta on Terveydenhoitolautakunta kannattanut, ja valiokunta puoltaa siihen suostuttavaksi yhdistyksen itsensä ehdottamilla vastamainituilla ehdoilla.

«*Helsingin Kisa-veikot*» niminen urheiluyhdistys on anonut osin 400 markan apurahaa urheiluharjoituksia ja osin 350 markan apurahaa terveydenhoitoa käsitteleviä luentoja varten. Terveydenhoitolautakunta on antamassaan lausunnossa puoltanut ensinmainittua anomusta, mutta sitä vastoin luentoapurahaan nähden lausunut epäilevänsä, olisiko luennoista odotettavissa toivottua hyötyä sekä tämän johdosta pannut kyseeseen, onko puheenalaista määrärahaa myönnettävä. Valiokunta puolestaan ei voi kumpaistakaan anomusta puoltaa, koska ne kumpikin ovat tarkoituksia, joita ei ole voittovaroilla aikaisemmin kannatettu eivätkä ne näihin riitäkään.

Apurahaa, niinkään uutta tarkoitusta varten, on anonut *Uudenmaan läänin kätälö-yhdistys*, joka on pyytänyt avustusta stipendirahaston perustamiseen yhdistyksen toiminnan edistämiseksi. Sekä edellä mainituista syistä että myös sen ohella erittäin silmällä pitäen sitä seikkaa, että puheenalainen toiminta käsittää koko Uudenmaan läänin eikä ainoastaan tätä kaupunkia ja sitä paitsi näyttää olevan laadultaan sellaista, että sitä olisi valtion kannatettava, valiokunta on katsonut olevan ehdottaminen tämänkin anomuksen evättäväksi.

Numerojen 51—56 kohdalla mainitut anomukset tarkoittavat Vaivahoitohallituksen silmälläpidon alaisia yrityksiä.

«*Köyhäin lasten työkotien*» johtokunta, joka viime vuonna sai 10,500 markan määrärahan, on kuluvanakin vuonna anonut apurahaa, mutta ainoastaan 9,000 markkaa. Työkodeista sijaitsee toinen Kalliossa ja toinen Tarkk'ampujakadun 14:ssä. Ensimmäisessä kodissa on kuluvana vuonna käynyt päivittäin keskimäärin 138 lasta ja Tarkk'ampujakadun kodissa päivittäin keskimäärin 120 lasta. Kotien toiminta ei ole yksinomaan kaupungin avustuksen varassa, vaan on sitä varten käytettävissä erinäisiä muitakin tulolähteitä.

Vaivahoitohallitus on puoltanut anomukseen myönnettäväksi ja valiokuntakin pyytää sitä kannattaa.

Pelastusarmeija, joka kolmena viimeksi kuluneena vuonna on saanut apurahoja voittovaroista, vuonna 1910 kaikkiaan 10,000 markkaa, on pyytänyt seuraavia määrärahoja: Sörnäisten lastenseimeä varten 2,000 markkaa, Albergan lastenkotia varten 4,000 markkaa, kaupungin köyhäin ja hädänalaisten keskuudessa toimitettavaa pelastustyötä varten 2,000 markkaa, työttömien miesten majalaa ja kotia varten 8,000 markkaa, uutta nuorten naisten kotia varten 2,000 markkaa sekä köyhäin lasten kesäsiirtolaa varten 2,000 markkaa, eli yhteensä 20,000 markkaa. Lastenseimessä on tilaa 25 lapselle, joiden äidit päivittäisen työnsä taikka sairauden johdosta ovat estetyt antamasta lapsille tarpeellista hoitoa. Albergan lastenkodissa on sijaa 23:lle 1—14 vuotiaalle lapselle. Sörnäisten majalassa on annettu yösiija 37,347 tapauksessa ja samaan aikaan on siellä jaettu 82,828 ruoka-annosta. Edelleen on armeija laittanut Hernesaarenkadun varrelle työkodin, jossa on sijaa 30 miehelle. Kumpaisenkin kodin yhteydessä on halpokiha, missä työttömille miehille on voitu antaa tilapäistä työnansiota. Viime vuoden lopussa avattiin lisäksi nuorten tyttöjen turvakoti.

Vaivahoitohallituksen toimitusjohtaja on, saatuaan mainitulta hallitukselta kehutuksen antaa lausunnon Pelastusarmeijan toiminnasta, siitä lausunut seuraavaa:

«Selostus Pelastusarmeijan yhteiskunnallisesta toiminnasta Helsingissä vuonna 1910 osottaa, että armeija on ohjelmaansa ottanut sangen laajan ihmisystävällisen työn. Selostukseen liittyvien, tuloja ja menoja osottavien taulukkojen mukaan on armeijalle Helsingin anniskeluyhtiön voittovaroista annettu 10,000 markkaa. Taulukoista ei tosin selviä, millä tavoin nimenomaan nuo voittovarot on käytetty, koska ne on merkitty

vain tuloeräksi useiden muiden joukkoon, menopuolella erityisesti osottamatta miten nämä varat on käytetty. Tuollaista erikoistililystä saanee kuitenkin pitää tarpeettomana, ehkenpä mahdottomanakin, kun puheenalaisia voittovaroja ei ole nimenomaan käytetty minkään erityisen menoerän suorittamiseen. Minusta kuitenkin sekä sen nojalla mitä erityisesti seuraamalla armeijan toimintaa olen saanut tietooni että myöskin selostuksen ja taulukkojen perustuksella näyttää siltä kuin olisi voittovaroista armeijalle annettu rahamäärä hyvin käytetty niihin tarkoituksiin, mitkä mainitaan kesäkuun 9 päivänä 1892 annetun K. Asetuksen 11 §:ssä, nimittäin »yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ei kuitenkaan sellaisiin, joista kunnat itse ovat velvolliset pitämään huolta jäseniään verottamalla».

Albergaan perustettu Pelastusarmeijan lastenkoti on, mikäli minä voin arvostella, hyvin ansainut apurahaa, erittäinkin kun vaivaistalon lastenkodissa vallitsevan tilan-
ahtauden johdosta on monasti ollut tarpeen sijoittaa vaivaishoidon vaalittaviksi otettuja lapsia armeijan hoitoon. Pelastusasemain ja Sörnäisten lastenseimen toiminta on yleisesti tunnustettu todellisen tarpeen vaatimaksi, joten niiden samoin kuin myös lasten kesäsiirtolan pitää saada avustusta kunnan taholta.

Työttömäin miesten majalalla ja kodilla sekä halkopihalla on kumpaisellakin sangen suuri merkitys. Tunnettuahan on, että juuri vaivaistalossa vallinneen tilanpuutteen aikaansaamat vaikeudet ovat pakottaneet käyttämään hyväksi työlaitoksen aluetta, mistä on ollut seurauksena, että viimeksi mainittu laitos ei ole kyennyt riittävässä määrässä tarjoomaan työtä ja suojaa sitä tarvitseville.

Panemalla kuntoon nuorten naisten kodin on armeija laajentanut toimintaansa uudelle alalle. Olin läsnä tuon laitoksen avajaisissa ja minulla on ollut tilaisuutta seurata sen työtä, joka tarkoittaa kodin antamista sellaisille vähävaraisille nuorille naisille, joilla ei ole omaisia eikä tuttavvia, joiden luona saisivat asua. Tässä on siis kysymys eräänlaatuisesta suojelevasta toiminnasta siveellisyystarkoituksessa, ja minun mielestäni tämä Pelastusarmeijan toiminnanhaara ansaitsee kannatusta.

Pelastusarmeija anoo Kaupunginvaltuustolle osottamassaan anomuksessa apurahoja yhteensä 20,000 markkaa sekä mainitsee mihin eri tarkoituksiin nämä varat käytettäisiin. Sen johdosta mitä minulla tässä edellä on ollut kunnia lausua, pyydän ilmoittaa vakaumukseni olevan, että Pelastusarmeijan ihmisystävällinen toiminta on sitä laatua ja yhteiskunnallemme niin tärkeä, että se ansaitsee tehokasta kannatusta kunnan puolelta».

Edellä olevaan nähden myöntäneen Kaupunginvaltuusto tänäkin vuonna Pelastusarmeijalle apurahaa, ei kuitenkaan viime vuotista suurempaa määrää, eli 10,000 markkaa, armeijan oman harkinnan mukaan käytettäväksi edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys, joka viime vuosina on saanut apurahaa työn jakamiseksi etusijassa perheenäideille ja iäkkäille naisille sekä keskustuomistonsa voimassapitoon, on pyytänyt tänäkin vuonna päästä nauttimaan samaa etua, niin että ensiksi mainittuun tarkoitukseen myönnettäisiin 4,000 markkaa ja keskustuomiston voimassapitoon 2,000 markkaa. Viime vuonna sai yhdistys puheenalaisiin tarkoituksiin toiseen 2,000 ja toiseen 1,500 markkaa.

Olettaen Kaupunginvaltuuston vastedes samoin kuin tähänkin asti todellisen tarpeen vaatiessa antavan yhdistyksen käytettäväksi työttömyyden lieventämiseen tarvittavia lisävaroja, ehdottaa valiokunta yhdistykselle nyt myönnettäväksi apurahoja samat määrät kuin viime vuonnakin.

Viime budjetinkäsittelyssä merkitsi Kaupunginvaltuusto menosääntöön kolme erää, yhteensä 13,000 markkaa *Kaupunkilähetysten* työlaitoksen voimassapitoon. Nytemmin on Kaupunkilähetys anonut erinäisiin tarkemmin mainitsemiinsa tarkoituksiin määrärahoja yhteensä 6,000 markkaa. Viime vuonna sai Kaupunkilähetys näitä samoja tarkoituksia varten 3,000 markkaa, jota määrää Vaivahoitohallituskin puoltaa, ja on valiokuntakin tahtonut ehdottaa viimeksi mainitun avustuskokouksen määräksi Kaupunkilähetyskunnalle oman harkintansa mukaan käytettäväksi johonkin taikka joihinkin ilmoittamiinsa tarkoituksiin.

Viimeksi luetelluista anomuksista antamassaan lausunnossa Vaivahoitohallitus lisäksi tekee seuraavan ehdotuksen, jota valiokunta on katsonut olevan puoltaminen:

«Huhtikuun 11 päivänä 1910 antamassaan lausunnossa viime vuonna tehdyistä anomuksista apurahan saamiseksi voittovaroista on Vaivahoitohallitus jo huomauttanut välttämättömäksi, että kunnan avustamat hyväntekeväisyysyhdistykset ja laitokset sekä laissa määrätty vaivahoito ovat keskenään yhteistoiminnassa. Tämän seikan huomioon ottaen onkin Kaupunginvaltuusto viime vuonna voittovaroja jakaessaan määrännyt, että asianomaisten tulee tarkoin tutkia, onko se henkilö, jolle avustusta on annettu, täällä ainakin kaksi peräkkäistä vuotta ollut ei ainoastaan kirkon- vaan myös henkikirjoissa sekä, ellei niin ole laita, kohta ilmoittaa siitä Vaivahoitohallitukselle, jotta Vaivahoitohallitus voi, ennenkuin tuollainen henkilö on ehtinyt täällä saada kotipaikkaoikeuden, ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin. Niinkuin toimitusjohtajakin Pelastusarmeijan toiminnasta antamassaan lausunnossa huomauttaa, näyttää kuitenkin olevan tarpeellista että tarkastetaan sitäkin, ettei vaivahoitoa myönnetä henkilöille, joilla tosin täällä on kotipaikkaoikeus, mutta joita yksityiset hyväntekeväisyysyhdistykset ja laitokset avustavat, niin että he voivat tulla toimeen vaivaisapua saamattakin. Tuollainen tarkastus ei kuitenkaan ole toimitettavissa, ellei Vaivahoitohallitukselle anneta näiden yhdistysten ja laitosten avustamain henkilöiden luetteloja.

Vaivahoitohallitus sentähden rohkenee ehdottaa puheenalaisten määrärahoihin nauttimiseen pantavaksi sen lisäehdon, että asianomaisen yhdistyksen tulee kuukausittain Vaivahoitohallitukselle jättää toimitusjohtajan käytettäväksi antaman määrätyn kaavan mukaan laadittu luettelo avustusta saaneista henkilöistä ja heille annetuista avustuskokouksista.»

Valiokunta siirtyy nyt käsittelemään avunantajain viimeistä pääryhmää, nimittäin N:o:jen 58—70 kohdalla lueteltuja työväen-, raittius- y. m. yhdistyksiä. Näiden yhdistysten anomuksista on Työväenasiain lautakunta antanut lausunnon, josta tähän otetaan seuraavat tarpeelliset kohdat:

Puheenalaisia anomuksia käsitellessään on Lautakunta katsonut olevan kaikkiaan anotusta 44,000 markan määrästä puoltaminen alempana lueteltuja määrärahoja, jotka nousevat yhteensä 11,500 markan määrään:

Helsingin Raittiusseurojen Keskustoimikunnalle raittiustyön järjestämiseksi erittäinkin esi-kaupungeissa ja lasten ja nuorison keskuudessa, joko keskustoimikunnan omasta toimesta taikka kaupungin raittiusyhdistysten välityksellä, 5,000 markkaa;

Martha yhdistyksen haaraosastolle Lautakunnan vakaumuksen mukaan erittäin tärkeitten ruuanlaittokurssien voimassa pitoon työväenluokan naisia varten, 2,000 markkaa;

Svenska friförsamlingens hem för fabriksarbeterskor nimiselle laitokselle 1,000 markkaa ja *Palvelijatarayhdistyksen* majalalle 2,000 markkaa, erityisesti siihen katsoen että on välttämätöntä hankkia ainakin joillekuille nuorille naisille tilaisuutta saamaan asunto muulla tavoin kuin tuohon terveydellisesti ja siveellisesti turmiolliseen asukkijärjestelmään turvautumalla; sekä

Suomen Naisyhdistykselle työläisnaisten kesäsiirtolaa varten sama määrä kuin viime vuonnakin eli 1,500 markkaa.

Tunnustaen ne osittain hyvinkin huomiota ansaitsevat yleishyödylliset tarkoitukset, joita varten muita määrärahoja on anottu, ja erittäinkin sen tärkeän alotteen yhteiskunnallisen valistuksen levittämiseksi, mikä on tehty perustamalla yhteiskunnallinen keskustoimisto, ei Lautakunta kuitenkaan käytettävissä olevain varain niukkuuteen nähden ole katsonut voivansa puoltaa muita kuin vastikään mainittuja anomuksia, ja saa Lautakunta kunnioittaen lausua varmasti toivovansa, että näihin tarkoituksiin voidaan myöntää varoja Lautakunnan ehdottamat määrät.»

Huomauttaen että Kaupunginvaltuusto voittovarain riittämättömyyden johdosta ei enää kahtena viime vuonna ole myöntänyt näistä varoista niitä avustuksia, joita erinäisillä raittius- ja työväenyhdistyksillä on ollut tapana anoa, saa valiokunta, koska nuo varat eivät ole tänä vuonna lisääntyneet, vaan päin vastoin yhäkin vähentyneet, niin olen ehdottaa, että Valtuusto tälläkin kertaa noudattaisi samaa menettelyä. Puheenalaisessa osastossa jaettaviin apurahoihin nähden muuten on valiokunta pääasiassa ollut Työväenasiain lautakunnan kanssa yhtä mieltä.

Lisäksi on valiokunnan käsiteltäväksi myös lähetetty *Helsingin Anniskeluosakeyhtiön* anomus tavanmukaisen apurahan saamisesta Korkeasaarella ja Saurasaarella olevain yhtiön laitosten voimassa pitoon. Viime vuonna sai Anniskeluyhtiö puheenalaiseen tarkoitukseen 67,557 markkaa 61 penniä; täksi vuodeksi on pyydetty 72,400 markkaa, josta määrästä Kaupunginvaltuusto, niinkuin edellä mainittiin, on aikaisemmin myöntänyt 35,000 markkaa.

Nyt toimittamassaan voittovarain jaossa on valiokunta kauttaaltaan koettanut noudattaa mitä suurinta säästäväisyyttä sekä sentähden ainoastaan joissakuissa yksityisissä poikkeustapauksissa ehdottanut viimevuotisesta korotettuja apurahoja. Tästä huolimatta

ei käytettävänä oleva rahamäärä ole osottautunut riittäväksi, mikä onkin luonnollista siihen nähden, että se on viime vuoden vastaavaa summaa tuntuvasti vähempi, jota vastoin määrärahatarpeet tietenkään eivät ole vähentyneet. Valiokunnan olisi sentähden, ellei muuta keinoa olisi ollut löydettävissä, täytyntä ryhtyä tuntuvasti vähentämään aikaisemmin myönnettyjä ja tälläkin kertaa pyydettyjä määrärahoja, mutta valiokunta puolestaan ei kuitenkaan ole sitä katsonut mahdolliseksi, koska ne tarpeet, joita voittovaroilla nykyään täytetään, ovat valiokunnasta näyttäneet niin kannatusta ansaitsevilta, ettei niiden määrärahoja ole katsottu olevan vähentäminen muutoin kuin viime tingassa. Määrärahain pysyttäminen aikaisemmissa määrissään sinänsä jo tietää niiden suhteellista vähentämistä, koska asianomaisten yritysten jatkuva kehitys tietenkin monessa tapauksessa olisi vaatinut lisävaroja.

Kun valiokunta on katsonut pitävänsä menetellä vastamainitulla tavalla, on tuloksesena kuitenkin ollut että anniskeluyhtiön varalle ei ole voitu saada tarpeellista lisämäärärahää aikaisemmin myönnetyn 35,000 markan määrän lisäksi. Valiokunnan mielestä pitäisi edelleen niinkään 35,000 markan määrä tulla kysymykseen, joten Korkeasaaren ja Seurasaaren laitoksia varten anottu apuraha olisi tasoitettava 70,000 markaksi.

Mikäli valiokunta on saanut tietää, ovat Anniskeluosakeyhtiön tulot kuluvan vuoden neljänä ensimmäisenä kuukautena olleet noin 217,000 markkaa suuremmat viime vuoden vastaavaa tulomäärää, ja on kaupungin osuus tästä lisätulosta noin 30,000 markkaa. Tähän nähden ja edellä huomautettuja seikkoja silmällä pitäen on valiokunta päättänyt ehdottaa, että anniskeluyhtiö oikeutettaisiin kuluvan vuoden voittovaroista edeltäpäin ottamaan sen 35,000 markan määrän, minkä yhtiö tarvitsisi edellämainittujen laitostensa voimassa pitoon. Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunnan tässä edellä tekemän ehdotuksen, että kansanlastentarhain määrärahat vastedes pannaan maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä, käy voittovarain jakaminen ensi kerralla, vaikkakin puheenalaiset 35,000 markkaa on edeltäpäin käytetty, nykyistä paljon helpommaksi.

Tehdyt anomukset ynnä niissä pyydetty apurahain määrät, lähinnä edellisinä vuonna annetut avustummäärät sekä asianomaisten lautakuntain puoltamat määrät mainitaan seuraavassa yleiskatsauksessa, jossa myös mainitaan valiokunnan itsekühunkin eri anomukseen nähden tekemä ehdotus.

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
1	Neidit Elisabet Alander ja Hanna Rothman Sörnäisten kansanlastentarhaa varten	25,570: —	24,000: —	25,570: —	24,000: —
2	Samat aikomaansa saman kansanlastentarhan uutta haaraosastoa varten . . .	9,250: —	uusi	9,250: —	evätty
3	Neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter Kallion kansanlastentarhaa varten	12,440: —	9,000: —	12,440: —	9,000: —
4	Neiti Ester Floman Uutta suomenkielistä kansanlastentarhaa varten	10,300: —	9,000: —	10,300: —	9,000: —
5	Neiti Annie Rundström Perämiehenkadun kansanlastentarhaa varten . . .	10,000: —	9,000: —	10,000: —	9,000: —
6	Neiti Lydia Wendell Töölön ruotsalaista kansanlastentarhaa varten . . .	13,545: —	9,000: —	13,545: —	9,000: —
7	Sama lisäapurahaa vastamainitulle kansanlastentarhalle vuodeksi 1910	650: —	— : —	650: —	evätty
8	Neiti Therese Vuoreneimo Hermannin suomenkielistä kansanlastentarhaa varten	16,240: —	14,500: —	16,240: —	14,500: —
9	Neidit Mildrid Brotherus ja Hilda Anthoni Hermannin ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten	10,000: —	10,000: —	10,000: —	10,000: —
10	Samat iltapäivä-kansanlastentarhaa varten	2,210: —			
11	Rouva Mary Methner Kallion uutta suomalaista kansanlastentarhaa varten	9,700: —	7,500: —	9,700: —	7,500: —
12	Neiti Agnes Nordman Sepänkadun ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten	9,500: —	9,000: —	9,500: —	9,000: —
13	Fredriksbergin kansanlastentarha avustukseksi	5,400: —	2,000: —	5,400: —	2,000: —
14	Neiti Anna Geitlin Töölön suomenkielistä kansanlastentarhaa varten	8,800: —	8,000: —	8,800: —	8,000: —
15	Neiti Karin Eklund Toukolan kaksikielistä kansanlastentarhaa varten . .	8,200: —	7,500: —	8,200: —	7,500: —

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
16	Rouva Maria Grönfors , o. s. Liljeström, ja neiti Ingeborg Liljeström Wladimirinkadun 21:ssä olevaa uutta ruots. kansanlastentarhaa varten	11,175: —	9,000: —	11,175: —	9,000: —
17	Neiti Lina Hellgren Kivenhakkaajankadun N:o 3:ssä olevaa kansanlastentarhaa varten	10,400: —	8,000: —	10,400: —	8,000: —
18	Neiti Bertha Hannén lasten työkoulua varten	1,000: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —
19	Neidit Elsa Olin , Louise Stoltzenberg ja Lydia Wendell Töölön työtupaa varten	600: —	500: —	600: —	500: —
20	Neiti Tyra von Christerson Tehtaan- kadun seutuun aijottua uutta ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten . .	7,800: —	uusi	7,800: —	evätty
21	Neiti Miu Åberg y. m. pienenlaisen työtuvan laittamiseksi Hermanniin . .	1,000: —	uusi	1,000: —	s:n
22	Arbetets Vännen a) kesätoiminnan järjestämiseksi lapsille	2,000: —	2,000: —	2,000: —	1,000: —
	b) kirjanpidon ja kielten opetusta varten	2,000: —	uusi	evätty	evätty
23	Saman yhdistyksen Sörnäisten osasto lasten kesätarhaa varten . . .	2,000: —	1,000: —	2,000: —	1,000: —
24	Saman yhdistyksen läntinen osasto kesätoimintaa varten	2,000: —	2,000: —	2,000: —	1,800: —
25	Valko Nauha yhdistys a) yhdistyksen molempain lastenkotien voimassapitoon	10,000: —	15,000: —	10,000: —	8,000: —
	b) langenneitten naisten pelastamiseksi sekä	4,000: —	—	ei tahdo antaa lausuntoa	evätty
	c) suojelutoimintaansa varten				2,000: —
26	Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys Grankullassa olevaa kesäsiirtolaansa varten	1,500: —	1,000: —	1,500: —	1,000: —
27	Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys a) kesäsiirtoloja varten	16,000: —	14,000: —	16,000: —	14,000: —
	b) sekä tuberkelitaustisten oppilaiden virkistyskotien voimassapitoon ja risataustisten oppilaiden kustantamiseksi Högsandin parantolaan	8,000: —	2,000: —	8,000: —	8,000: —

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
28	Neiti Sofia Streng y. m. ulkoilmasiirtoloja varten	2,000: —	uusi	ei ole ehditty hankkia	epäys
29	Yhdistys „ Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille “	20,000: —	15,000: —	20,000: —	17,000: —
30	Helsingin Kuuromykkäyhdistys:				
	a) kuuromykkäin opetusta varten	500: —	} 1,000: —	1,000: —	1,000: —
	b) yhdistyksen lastentarhakoululle	500: —			
31	Helsingfors Svenska folkhögskola	2,000: —	1,500: —	2,000: —	1,500: —
32	Helsingin Kansanopistoseura	3,000: —	2,500: —	3,000: —	2,500: —
33	Veistonopettaja O. W. Corander kasvatusopillista veisto-oppilaitostaan varten	5,500: —	2,000: —	3,000: —	2,000: —
34	Neiti Agda Blom veistokouluansa varten	500: —	500: —	500: —	500: —
35	Helsingin Käsiyökoulun johtokunta	4,000: —	2,000: —	3,000: —	2,000: —
36	Täkäläisiin suomenkielisiin kansakouluihin perustettu n. s. välikoulu	4,000: —	uusi	4,000: —	epäys
37	Neiti Anna Blomberg maksutonta laulun ja kaunoluun opetusta varten	500: —	uusi	epäys	s:n
38	Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund yksityisen kansakouluhammasklinikkansa voimassapitoon	13,000: —	10,996: —	13,000: —	9,000: —
39	Koulunjohtaja K. Werkko pikkukoulunopettajatarseminaarin voimassapitoon	2,950: —	uusi	2,950: —	epäys
40	Täkäläisen ruotsinkielisen pikkukoulunopettajatarseminaarin johtokunta	3,000: —	uusi	3,000: —	s:n
41	Lastenhoidon edistämisyhdistys:				
	a) yleisiin tarkoituksiinsa	12,000: —	11,000: —	12,000: —	11,000: —
	b) Pippingskjöldin turvakotia varten	2,000: —	2,000: —	2,000: —	2,000: —
42	„ Maitopisara “ yhdistys toimintaansa varten	10,000: —	3,000: —	10,000: —	3,000: —
43	Palvelijatarten ja työläisnaisten toipumakoti eli n. s. Vilhelmiinakoti	1,000: —	— : —	1,000: —	epäys

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
44	„Konvalescenthem - Toipumakoti“ yhdistys	5,500: —	4,500: —	5,500: —	4,500: —
45	Suomen Eläinsuojelusyhdistys toimintaansa varten	500: —	500: —	500: —	500: —
46	Terveystoimisto sukupuolitautien ehkäisemiseksi	8,000: —	8,000: —	8,000: —	7,000: —
47	Helsingin Uimaseura	3,000: —	1,500: —	3,000: —	1,500: —
48	Risatautisten lasten parantolayhdistys	1,500: —	1,500: —	1,500: —	1,500: —
49	„Helsingin Kisaveikot“ a) urheiluharjoituksia varten b) terveydenhoitoa käsitteleviä luentoja varten	400: — 350: —	uusi uusi	400: — harkinnan mukaan	epäys s:n
50	Uudenmaan läänin kättilöyhdistys toimintansa edistämistä tarkoittavan stipendirahaston perustamiseksi	1,000: —	uusi	ei ole antanut lausuntoa	s:n
51	Köyhäin lasten työkotien toimikunta	9,000: —	10,500: —	9,000: —	9,000: —
52	Pelastusarmeija Albärgan lastenkodin voimassapitoon 4,000, pelastusasemia varten 2,000, Sörnäisten lastenseimelle 2,000, köyhäin lasten kesäsiirtoloille 2,000, miesten yömajalle ja kodille 8,000 sekä uudelle nuorten naisten kodille 2,000 mk	20,000: —	10,000: —	10,000: —	10,000: —
53	„Sokeain ystävään“ yhdistys työkoululle	2,000: —	1,000: —	1,000: —	1,000: —
54	Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys: a) apurahaa työn hankkimiseksi naisille b) yhdistyksen keskustuimistolle	4,000: — 2,000: —	2,000: — 1,500: —	ei ole ehditty hankkia s:n	2,000: — 1,500: —
55	Rouvasväenyhdistys lastenkodilleen	3,000: —	2,000: —	2,000: —	2,000: —

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
56	Kaupunkilähetys veisto- ja ompelukurssseja, urheiluretkiä ja puutarhaviljelystä varten 2,500 mk, lastenkodilleen 1,000 mk, kesäsiirtoloille 800 mk, nuorisokirjastolle 500 mk ja halkopihaa varten 2,000 mk, eli siis yhteensä	6,800: —	3,000: —	3,000: —	3,000: —
57	Helsingin Työväenyhdistys kirjastoon ja lukusaliaan varten	1,000: —	—	ei ole antanut lausuntoa	epäys
58	Perustuslaillinen Työväenyhdistys kirjastolleen 100 mk sekä köyhäinlasten vaatetusavuksi 400 mk, eli yhteensä	500: —	—	ei ole ehditty hankkia	s:n
59	Perustuslaillinen Nuorisoklubi toimintansa edistämiseksi	3,000: —	—	epäys	s:n
60	Helsingin Suomalainen Työväenliitto kirjastoon ja esitelmää varten	5,000: —	—	s:n	s:n
61	Suomen Satama- ja Vesiliikennetyöntekijäin liiton osasto N:o 18 lukusaliaan varten	500: —	—	s:n	s:n
62	Raittiusyhdistys Koitto	5,000: —	—	s:n	s:n
63	Raittiusyhdistys Soihtu	1,500: —	—	ei ole ehditty hankkia	s:n
64	Helsingin Raittiusyhdistysten keskus toimikunta	15,000: —	—	5,000: —	4,000: —
65	Helsingin Toivon liittojen Yhteistoimikunta	2,000: —	uusi	epäys	epäys
66	Martha Yhdistyksen Helsinginosasto ruuanlaittokurssien järjestämiseksi työväenluokan naisille	2,000: —	—	2,000: —	2,000: —
67	Tehdastyöntekijätärten koti	1,000: —	—	1,000: —	1,000: —
68	Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtolaa varten	2,000: —	1,500: —	1,500: —	1,500: —
69	Helsingin Palvelijataryhdistys palvelijatarkotiansa varten	3,000: —	—	2,000: —	1,746: 22

N:o	A n o j a	Anottu määrä	Edellisenä vuonna myönnetty määrä	Asianomaisen lautakunnan puoltama määrä	Valiokunnan ehdottama määrä
70	Yhteiskunnallinen Keskusliitto toimintaansa varten	1,500: —	uusi	epäys	epäys
71	Helsingin Anniskeluosakeyhtiö Korkeasaarella ja Seurasaarella olevia laitoksiaan varten (aikaisemmin on myönnetty 35,000 mk)	72,400: —	67,557: 61	—	35,000: —
	Yhteensä	500,180: —	340,553: 61	—	314,046: 22

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu sekä aikaisemmin on noudatettu saa valiokunta Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto tekisi Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1910 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamista koskevan päätöksensä valiokunnan tässä edellä olevassa yleiskatsauksessa esittämän ehdotuksen mukaisesti sekä siten myös myöntäisi tuolle yhtiölle ehdotetun 35,000 markan suuruisen lisämäärärahan edeltäpäin otettavaksi yhtiön tämänvuotisista voittovaroista;

että niiden yhdistysten, seurain ja yksityisten henkilöiden, joille apurahoja voittovaroista annetaan, ehdottomasti pitää antaa lyhyet kertomukset toiminnastaan, erittäinkin myönnettyjen määrärahojen käyttöä silmällä pitäen, niille kaupungin lautakunnille, joiden alaisia nämä apurahansaajat edellä osotetussa järjestyksessä ovat, eli siis

kansanlastentarhain, lasten toimintakurssien ja kesätarhain, « Valko Nauhan » lastenkoteihinsa nähden ja Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen johtajatarten ja asianomaisten johtokuntain Kasvatustalokunnalle ;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen, « Ruokaa köyhille kansakoulunopillaille » nimisen yhdistyksen, Helsingin Kuuromykkäyhdistyksen, Helsingin käsityökoulun, veistonopettaja Coranderin, neiti Blomin, Helsingin ruotsalaisen kansanopiston, Helsingin kansanopistoseuran sekä hammaslääkäriä Th. Weberin ja Axel Aspelundin Kansakoulunjohtokunnalle ;

Toipumakotiyhdistyksen, Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen, Lastenhoidon edistämisyhdistyksen, Maitopisara-yhdistyksen, Helsingin Uimaseuran, Risatautisten lasten parantolayhdistyksen sekä Terveystoimiston Terveystoimilautakunnalle;

Sokeain Ystävien yhdistyksen, Rouvasväenyhdistyksen, Köyhien lasten työkotien johtokunnan, Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen sekä Pelastusarmeijan ja Kaupunkilähetyksen Vaivaishoitohallitukselle; sekä

Valko Nauha yhdistyksen n. s. suojelutoimintaansa nähden, Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnan, Martha-yhdistyksen Helsinginosaston, Tehdastyöntekijätärten kodin, Suomen Naisyhdistyksen ja Helsingin Palvelijatar-yhdistyksen Työväenasianlautakunnalle;

joitten Lautakuntain velvollisuutena on antaa asianomaisille apurahan-saajille tarkka tieto myönnettyjen apurahain tarkoituksesta ja määrästä sekä kaikista niiden nauttimiseen nähden säädettyistä ehdoista ja määräyksistä, niin myös seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa ynnä oman lausuntonsa kera Valtuustolle lähettää edellämäinitut kertomukset;

että seuraavain apurahain nauttimiseen nähden vahvistettaisiin asianomaisten apurahainsaajain noudatettaviksi alempana mainitut lisäehdot, nimittäin

veistonopettaja Coranderin: että hänen veistokoulussaan varataan maksuton opetus ainakin kahdeksalle tässä kaupungissa olevain oppilaitosten oppilaalle;

neiti Blomin: että niinkään maksuton opetus annetaan viidelle tältä kaupungista olevalle koulunoppilaalle;

«Toipumakoti» yhdistyksen: että yhdistys kodissaan vuoden umpeen varaa maksuttoman paikan seitsemälle tai kahdeksalle varattomalle potilaalle,

«Risatautisten lasten parantola» nimisen yhdistyksen: että yhdistys ensi kesänä noin puolenneljättä kuukauden ajaksi maksutta luovuttaa kuusi sijaa Högsandin parantolassa Vaivaishoitohallituksen ehdottamille potilaille; sekä

Vaivaishoitohallituksen alaisten hyväntekeväisyshdistysten: että, samalla kun niiden tulee tehdä ero täällä kotipaikkaoroikeutta nauttivien ja muiden täällä oleskelevien henkilöiden välillä, apurahan nauttimiseen nähden on lisäksi pantava ehto että asianomainen yhdistys kuukausittain Vaivaishoitohallitukselle antaa määrätyn, käytettäväksi annetun kaavakkeen mukaan laaditun luettelon niistä henkilöistä, joille apurahoja on annettu, sekä apurahan määräästä; niin myös

että, samalla kun kaupungin kansanlastentarhain määrärahat on pantava maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä, erityinen valiokunta asetetaan laatimaan ehdotusta näiden lastentarhain toiminnan tarkemmaksi järjestämiseksi ja tarkastamiseksi.

Helsingissä, toukokuun 24 päivänä 1911.

Oskar Heikel.

Leo Ehrnrooth.

M. Pesonen.

V. T. Rosenqvist.

V. von Wright.*)

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1910 vuoden tilien tarkastusta.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,

toukok. 13 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 129.

Kaupungin tilejä ja hallintoa tarkastamaan asetettujen tilintarkastajain antaman tilintarkastuskertomuksen saa Maistraatti täten lähettää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Alfr. Tuominen.

Tilintarkastuskertomus vuodelta 1910.

Allekirjoittaneet, jotka yleisessä raastuvankokouksessa viime joulukuun 7 p:nä olivat tulleet valituiksi tarkastamaan Helsingin kaupungin tilejä ja hallintoa vuodelta 1910, saavat tehtävänsä nyttemmin lopetettuaan antaa seuraavan kertomuksen.

Tämän vuoden maaliskuun 1 p:nä kokoontuivat tilintarkastajat kutsun saatuaan Maistraatin eteen, ja saivat silloin vastaanottaa kaupungin eri hallinnonhaaroihin kuuluvat tilikirjat ja todisteet sekä useimmat muut tilintarkastuksessa tarvittavat asiakirjat.

Puheenjohtajana tarkastusta toimitettaessa on ollut allekirjoittanut Smedslund, ja on tarkastustyö jaettu tilintarkastajain kesken pääasiallisesti samalla tavalla kuin lähinnä edellisenä vuonna, siten että allamainittujen hallinnonhaarain tarkastuksen saivat etusijassa toimekseen:

I. Liikennekonttorin, Satamakonttorin ja Palolaitoksen sekä Opetustoimen ja erinäiset Kaupunginvaltuuston alaiset hallitukset allekirjoittaneet von Troil ja Malmberg;

II. Terveys- ja sairashoidon sekä Vaivashoidon allekirjoittaneet Sundholm ja Öller;

III. Kaasu- ja Sähkötehtaan allekirjoittaneet Lönnrot ja Rikberg;

IV. Rakennus- ja Vesijohtokonttorin allekirjoittaneet Lindén ja Söderström;

V. Kaupungin virastot, kunnallishallinnon, tulot taksoituksesta ja kaupungin omaisuudesta, kaupungin velat sekä kaupungille lahjoitetut rahastot allekirjoittaneet Lucander ja Smedslund.

Tilintarkastajain ensimmäisessä kokouksessa maaliskuun 6 p:nä luettiin tilivuoden kuluessa lunastetut, kaupungin eri lainoihin kuuluvat obligationit ja korkoliput, sekä jätettiin ne säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin kääreessä, joka varustettiin meidän sinetillämme ynnä sisällyksen merkinnällä.

Meille näytetyllä pöytäkirjanotteella on todennettu, että kassasäästö jouluk. 31 p:nä 1910 toimitetussa tarkastuksessa teki kirjain mukaan Smkaa 249,073: 33. Niinikään olemme havainneet, että vuoden vaihteessa oli pankkitilillä nostamatta Smkaa 409,616: 17, minkä ohessa olemme lukeneet kaupungin hallussa olevat obligationit, joiden arvoksi tilinasemaan on merkitty Smkaa 360,909: 97.

Tarkastustyötä on tällä kertaa melkoisesti vaikeuttanut se, että tilintarkastajat vasta toukokuun alussa saivat vastaanottaa Rahatoimikonttorin Kertomuksen Helsingin kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä, jota kertomusta on viivyttänyt kirjaltajalakko. Sama syy lienee myöskin siihen, ettei muitakaan painettuja kertomuksia kaupungin rahatoimesta ole joutunut käsiimme.

Tämän yhteydessä emme voi olla huomauttamatta ja lausumatta toivomusta, että painettuja kertomuksia olisi saatavissa paljon useammasta kaupunginlaitoksesta kuin tähän saakka on ollut laita, ja että nämä kertomukset hyvissä ajoin annettaisiin tilintarkastajille, jotka täten saisivat hyvän pohjan työtään varten.

Rahatoimikonttorin Kertomuksessa olevat numerotiedot kaupungin tuloista ja menoista ovat kirjain mukaiset. Niinikään olemme havainneet kirjain olevan varustetut asianmukaisilla todisteilla ja tilinpäätöksen oikeaksi.

Tarkastaessamme kaupungin menoja olemme havainneet, että ne ovat nousseet 15,937,718: 72 Smkaksi määrättyjä 15,501,568: 35 Smkaa vastaan, tehden tämä lisäys 436,150: 37 Smkaa eli 2,8 % koko kulunkiarviosta vastaavien 3,4 % ja 4,9 % sijasta vuosina 1909 ja 1908. Suurempi yhdenmukaisuus kulunkiarvion ja todellisten menojen välillä voidaan niinmuodoin osoittaa vuosi vuodelta, mutta eri hallinnonhaaroisakaan eivät eroavaisuudet tässä suhteessa ole yleensä varsin suuret, ja useimmissa tapauksissa ovat asianomaiset pyytäneet Kaupunginvaltuustolta lisämäärärahoja, milloin varsinaiset määrärahat eivät ole riittäneet. Määräraha arvaamattomia tarpeita varten Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan tekee 200,000 Smkaa, mutta tämän otsikon alla on osoitettu ei vähempää kuin 542,347: 45 Smkaa.

Silmäys kaupungin tuloihin osoittaa melkoista suurempia erilaisuuksia lasket-
tujen ja todellisten tulojen välillä, mutta näissä suotuisaan suuntaan, siten että to-
delliset tulot ovat nousseet 16,993,819: 15 Smkaan lasketujen 15,501,568: 35 Smkan
sijaan, tehden tämä lisätulo niinmuodoin 1,492,250: 80 Smkaa. Tätä tulosta ovat edistä-
neet muun muassa Korot 194,240: 43, Vesijohto 79,175: 15, Valaistuslaitokset 273,271: 95
sekä Tonttilunastukset ei vähemmällä kuin 666,019: 11 Smkalla. Lopputuloksena
osoittaa kaupungin tilinpäätös vuodelta 1910 1,056,100: 43 Smkan ylijäämää joka on
paljon suotuisampi tulos kuin yksikään edellisistä vuosista.

Nyt päätetyssä tarkastuksessa olemme taas, kuten lähinnä edellisenäkin vuonna,
huomanneet ne monet siirrot toisesta kontosta toiseen, joita vuoden lopussa on
tehty, varsinkin tällä kerralla pääluokkaan „XIII Yleiset työt“ kuuluvissa kontoissa.
Meille jätetyissä asiakirjoissa emme ole voineet havaita minkäänlaista perustelua äsken-
mainitun pääotsikon alla oleviin siirtoihin, mikä seikka suuressa määrässä vaikeuttaa
tai tekee suorastaan meille mahdottomaksi harkita näiden siirtojen oikeutusta. Kat-
somme sentähden asiaksemme esittää, että, kun käsityksemme mukaan sellaiset siir-
rot eivät sovi järjestettyyn raha-asiainhoitoon, sellaisia ei myöskään saisi esiintyä
hankkimatta niihin lupaa asianomaiselta kaupunginviranomaiselta, josta kirjojen
tulisi myöskin sisältää tarpeellinen selvitys. Luonnollisesti on kuitenkin töitä, jotka
ovat niin läheisessä kosketuksessa toisiin, että kustannusten jakaminen yhdestä
yhteisestä kontosta useampiin eri konttoihin käy vuoden lopussa välttämättömäksi,
mutta tässäkin tapauksessa ei siirtoja koskeva perustelu kirjoissa olisi lainkaan liikaa.

Myöskin katsomme tällä kertaa olevamme pakoitettuja uudistamaan toivomuk-
sen, jonka jo kahdessa viime tarkastuksessa olemme lausuneet, nimittäin yhteis-
vaikutuksen aikaansaamisesta eri laitosten kesken sitä varten, että yhteisten paljottais-
ostojen ja urakkatarjousten kautta koetettaisiin painaa alas sellaisten tarveaineiden
hinnat, joita suurissa määrin tarvitaan kaupungin tarpeeksi. Tarkastuksen kuluessa on
yhä enemmän käynyt meille selväksi välttämättömyys, että tähän kuuluvissa oloissa
saadaan aikaan muutos. Vuosi vuodelta kohonneet kustannukset tarveaineita ostet-
taessa, vertauslukujen puute aineiden hintaa arvosteltaessa, joka nyt samalle tava-
ralle eri laitoksissa osoittaa melkoisia erilaisuuksia, kuin myöskin se vaikeus, mikä
kaupungin monilla ja erilaisilla laitoksilla on neuvotella tämänlaisista kysymyksistä
toistensa kanssa, johtavat luonnollisesti ajatuksen tähän kuuluvain ostojen järjestä-
miseen erityisen ostolautakunnan avulla.

Sellainen lautakunta hankkisi tarjouksia ja kuuluttaisi huutokauppoja mainit-
tujen tarveaineiden hankinnasta. Me ajattelemme että täten kävisi mahdolliseksi
suuremmassa määrässä kuin tähänasti saada hankintasopimukset tehdyiksi sopivina
ajankohtina, jolloin tavaralla on huokein hinta, sekä edullisimmat ehdot voidaan
saada varastoonpanoon ja hankintakausiin nähden. Jotta eri laitosten toivomukset
ja tarpeet tulisivat parhaimmalla tavalla tyydytetyiksi voitaisiin lautakunta ajatella
kokoonpannuksi näihin laitoksiin kuuluvista henkilöistä, jotka mutkikkaampia kysy-
myksiä käsitellessään voisivat täydentää itseään asiantuntijoilla; ja olisi lautakunta
oikeutettu erinäisissä tapauksissa käyttämään kaupunginkemistiä saadakseen tarvittavia

lausuntoja lähetettyjen näytteiden kelpoisuudesta. Juoksevain asiain hoitamista varten vuoden aikana olisi erittäin otettu virkailija tarpeenvaaita.

Lautakunnan käsiteltävinä olisivat ennen kaikkia esim. hiilien, polttopuiden, öljyjen, rakennusaineiden kuten sementin, tukkien, lankkujen, autojen sekä kalkin, tervan, heinien, rehun, huonekalujen, linoleumin, konttori- ja koulukalustojen ostamista, taulukkojen, lomakkeiden ja muiden sellaisten painattamista kuin myöskin sairaalain tarveaineiden kuten apteekki- ja rohdostavarain sekä elintarpeiden y. m. hankkimista koskevat kysymykset, jotka ostot vaativat summia, jotka yhteensä nousevat huimaavan suuriksi. Lautakunnan kustannukset tulisivat aivan varmaan olemaan mitättömän pienet verrattuina niihin eriin, jotka täten tultaisiin varmuudella säästämään, huolimatta että täten päästään tahtomattaan hankkijoita suosimasta.

Ehkä voitaisiin löytää toisiakin keinoja kysymyksen ratkaisemiseksi, mutta joka tapauksessa näyttää asia meistä siksi tärkeältä että jotain olisi pian tehtävä kaupungin etujen tehokkaampaa varten yllämainituissa suhteissa.

Kaupungin hoidossa olevain lahjoitusrahastojen kirjat ja tilit olemme tarkastaneet ja havainneet ne oikeiksi, minkä ohessa me olemme laskeneet ja läpikäyneet tähänkuuluvat velkakirjat, obligationit, talletustodistukset ja säästöpankkivastakirjat, joiden kaikkien on havaittu olevan kirjojen mukaisia, eikä aiheuttavan mitään muistutuksia.

Samoin olemme me läpikäyneet ja tarkastaneet Rahatoimikamarin säilössä olevat velkakirjat ja vuokravälikirjat kuin myöskin laskeneet kaupungille kuuluvat osakkeet Helsingin Makasiini Osakeyhtiössä ja osuustodistukset Helsingin Telefoniyhdistyksessä. Sen nojalla, mitä tarkastuksen kuluessa olemme havainneet, katsoimme voivamme antaa sen loppuarvostelun että myöskin kaupungin rahatointa on vuonna 1910 hoidettu järkevästi ja tunnustusta ansaitsevalla tavalla.

Kaupungin vesijohtolainan vuodelta 1876 sekä uutisrakennus- ja järjestelylainan vuodelta 1882 hoidosta myötäseuraavat määrätyt kertomukset.

Vihdoin saamme me esittää, että me olemme tyydytyksellä saaneet tietää, että kysymys revisionilaitoksen perustamisesta Helsingin kaupunkia varten on nyttemmin edistynyt niin pitkälle, että mietintö ja ohjesääntöehdotus on valmistettu esitettäväksi lähimmässä tulevaisuudessa Kaupunginvaltuuston harkittavaksi. Me olemme elävästi vakuutettuja että mainitun revisionilaitoksen perustamisesta aiheutuvat kustannukset ovat täysin sen edun veroisia, jonka kautta näin voidaan hyvin todennäköisesti odottaa tehokkaampaa kaupungin rahatoimen hoitoa kuin tähän saakka vallinneissa tarkastusoloissa on ollut mahdollista.

Helsingissä toukok. 13 p:nä 1911.

Henry Smedslund.

**Hugo Lindén.
Emil Malmberg.
L. Söderström.**

**Oscar Lönnrot.
Axel Rikberg.
W. von Troil.**

**Otto Lucander.
Gösta Sundholm.
Uno Öller.**

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1910.

Keisarillisen Senaatin toukokuun 17 päivänä 1876 antaman päätöksen mukaisesti, joka koskee Helsingin kaupungin ottamaa 5 %:n lainaa vesijohdon lunastamiseksi, saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1910 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligationeja yhteensä 40,000 markan määrä, nimittäin:

1876 vuoden 5 %:n Obligationilaina.

Litt. A. 1,000 Smk N:ris 18, 83, 107, 179, 293, 308, 310, 318, 371 372, 389, 422, 445 = 13 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:ris 9, 79, 243, 257, 272, 294, 305, 341, 371, 519, 529, 567, 622, 732, 748, 766, 834, 863, 865, 876, 962, 1,084, 1,190, 1,194, 1,211, 1,241, 1,244, 1,277, 1,280, 1,294, 1,310, 1,345, 1,352, 1,392, 1,400, 1,406, 1,412, 1,415, 1,422, 1,448 = 40 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:ris 23, 88, 139, 159, 179, 189, 203, 222, 274, 314, 322, 348, 380, 411, 449, 458, 466, 487, 491, 527, 564, 578, 707, 725, 734, 741, 759, 773, 785, 804, 1,027, 1,178, 1,191, 1,195, 1,242 = 35 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamatta olevista obligationeista oli jouluk. viimeisenä päivänä 1909 Smk 992,475:—

Vuonna 1910 lunastettiin:

Arvottuja obligationeja määrältään	Smk 32,380:—	
sekä erääntyneiden obligationien korkolippuja	„ 510:—	„ 32,890:—
	<u>Vastuusumma jouluk. viimeisenä 1910</u>	<u>Smk 959,585:—</u>

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia

obligationeja	Smk 12,695:—	
Siitä vähennettyä lunastettuja korkolippuja	„ 510:—	„ 12,185:—
	<u>On jällellä kuolettamatta</u>	<u>Smk 947,400:—</u>

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä

1909 yhteensä	Smk 1,937: 50	
Vuonna 1910 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	„ 48,325:—	„ 50,262: 50
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja	Smk 49,737: 50	
Siitä vähennettyä erääntyneiden obligationien korkolippuja	„ 510:—	„ 49,227: 50
	<u>On jällellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja</u>	<u>Smk 1,015:—</u>

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligationit ja korkoliput me luimme ja jätimme sinetillämme suljetussa sekä sisällyksen merkinnällä varustetussa kääreessä säilytettäviksi Rahatoimikonttorin holvissa.

Helsingissä, toukokuun 13 päivänä 1911.

Henry Smedslund.

Hugo Lindén.
Emil Malmberg.
L. Söderström.

Oscar Lönnrot.
Axel Rikberg.
W. von Troil.

Otto Lucander
Gösta Sundholm.
Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1910.

Keisarillisen Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antaman päätöksen mukaisesti joka koskee Helsingin kaupungin uutisrakennus- ja järjestelytöitään varten ottamaa $4\frac{1}{2}$ %:n lainaa, saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1910 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan selostuksen lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligationeja yhteensä 76,500 markan määrä, nimittäin:

1882 vuoden $4\frac{1}{2}$ %:n obligationilaina.

Litt. A. 3,000 Smk N:ris 9, 19, 66, 83, 110, 120, 140 = 7 kpl.

Litt. B. 1,000 Smk N:ris 10, 57, 61, 86, 131, 145, 158, 181, 201, 206, 207, 214, 225, 232, 245, 248, 283, 292, 299, 315, 316, 324, 341, 352, 382, 390, 392, 422, 510, 521, 558, 567, 594, 633, 691 = 35 kpl.

Litt. C. 500 Smk N:ris 26, 38, 62, 68, 80, 89, 93, 145, 200, 203, 236, 251, 279, 310, 315, 316, 331, 335, 336, 373, 444, 466, 468, 482, 490, 503, 514, 515, 563, 639, 659, 672, 694, 721, 728, 742, 747, 781, 785, 798, 1,142 = 41 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamattomista obligationeista oli joulukuun viimeisenä 1909 Smkaa 510,357: 50

Vuonna 1910 lunastettiin:

Arvottuja obligationeja määrältään Smkaa 80,420: —
sekä eräntyneiden obligationien korkolippuja „ 630: — „ 81,050: —

Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1910 Smkaa 429,307: 50

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia obligationeja	Smkaa 11,937: 50	
Siitä vähennettyä lunastetut korkoliput.	„ 630: —	Smkaa 11,307: 50
		<u>On jälellä kuolettamatta Smkaa 418,000: —</u>

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1909 lunastamatta kaikkiaan . .	Smkaa 1,878: 75	
Vuonna 1910 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	„ 20,452: 50	„ 22,331: 25
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja . .	Smkaa 22,286: 25	
eli kun vähennetään erääntyneiden obligationien korkoliput	„ 630: —	„ 21,656: 26
		<u>On jälellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja Smkaa 675: —</u>

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligationit ja korkoliput me luimme sekä jätimme sinetillämme suljettuun ja sisällyksen merkinnällä varustettuun kuoreen pantuina Rahatoimikonttorin holvissa säilytettäväksi.

Helsingissä, toukokuun 13 päivänä 1911.

Henry Smedslund.

Hugo Lindén
Emil Malmberg.
L. Söderström.

Oscar Lönnrot.
Axel Rikberg.
W. von Troil.

Otto Lucander.
Gösta Sundholm.
Uno Öller.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Ehdotus asuntolautakunnan asettamisesta.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON

TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA.*Helsingissä,**toukok. 22 p:nä 1911.**Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 19.

Sittenkun kysymys kunnan asunnonvälitystoimiston perustamisesta tähän kaupunkiin oli erinäisiä kertoja ollut käsiteltävänä, mutta jätetty toistaiseksi sillensä, otti Työväenasiain lautakunta kokouksessaan joulukuun 23 päivänä 1909 asian uudelleen valmisteltavaksi. Tätä toimenpidettä puolsi Lautakunnan mielestä se leviäminen ja merkitys, minkä asunnon- eli vuokranvälitystoimistot jo olivat saavuttaneet, eritoten Saksassa, sekä ne vaikeudet, joita tietävästi täälläkin liittyy uuden asunnon hankkimiseen, erittäinkin vähävaraisille. Asian käsittelyä varten asetettiin sittemmin pienempi valiokunta, jonka jäseniksi Lautakunta valitsi silloisen puheenjohtajansa, kunnallisneuvos V. von Wrightin, kaupungin työnvälitystoimiston johtajan A. H. Karvosen sekä Terveydenhoitolautakunta kutsumuksesta valitsi professori W. Sucksdorffin.

Sittenkun sillä välin Lautakunnan sihteeri oli kesällä 1910 Kaupunginvaltuuston myöntämällä matka-apurahalla käynyt Wienissä pidetyssä yhdeksännessä kansainvälisessä asuntokongressissa sekä antamassaan matkakertomuksessa ehdottanut erityisen lautakunnan perustamista kunnan asuntopoliittisten asiain käsittelyä varten, annettiin tämäkin asia, alustavasti siitä keskusteltua, tammikuun 28 päivänä edellä mainitun valiokunnan valmisteltavaksi.

Tähän liitettyyn, kuluvan toukokuun 2:nä päivättyyn valiokunnan mietintöön ehdotuksineen on Lautakunta voinut kaikin puolin yhtyä, kuitenkin lukuunottamatta valiokunnan ehdottaman Helsingin kaupungin asuntolautakunnan johtosäännön 2 §:n 1 momentissa esitettyä uuden lautakunnan kokoonpanotapaa. Työväenasiain lautakunta on ollut sitä mieltä, että kaupungin tilastollisen konttorin johtaja ja kaupunginasemakaava-arkkitehti tosin olisivat itseoikeutettuja asiantuntijoita eräissä uuden lautakunnan käsiteltävissä asioissa, mutta ettei kuitenkaan ole tarpeellista tehdä heistä lautakunnan itseoikeutettuja jäseniä, jommainen asema sitä vastoin olisi, niinkuin valiokuntakin on ehdottanut, tuleva Terveydenhoitolautakuntaan asetetulle asuntotarkastajalle. Näin ollen Lautakunnan mielestä Kaupun-

ginvaltuuston valittavain asuntolautakunnan jäsenten luku sopisi korottaa kolmeksi sekä Vaivaishoitohallituksellekin olisi varattava tilaisuutta olemaan siinä edustettuna. Näitä seikkoja huomioon ottaen olisi puheenalainen momentti laadittava näin kuuluvaksi:

„Asuntolautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä ja *kuusi* varajäsentä. *Itseoikeutettu jäsen on* Terveystoimikuntaan asetettu asuntotarkastaja (*poist.*); muut *kuusi* jäsentä sekä varajäsenet valitaan siten, että Kaupunginvaltuusto valitsee kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä sekä Terveystoimikunta, *Vaivaishoitohallitus* ja Työväenasiain lautakunta *kukin* yhden jäsenen ja varajäsenen. Vaalit toimitetaan joulukuussa ja kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.“

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu, saa Työväenasiain lautakunta kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

1) tammikuun 1 päivästä 1912 lukien asettaa asuntolautakunnan ja sille vahvistaa tähän liitetyt johto- ja menosääntöehdotukset, johtosäännön 2 §:n kuitenkin siten kuuluvana, kuin edellä oleva muutosehdotus osottaa;

2) vastamainitusta ajankohdasta lähtien lakkauttaa kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunnan, jolle helmikuun 16 päivänä 1909 vahvistetun johtosäännön mukaan kuuluvat tehtävät asuntolautakunta ottaisi huolekseen, ja siihen nähden tuon johtosäännön sijaan panna tähän liitetyn ehdotuksen mukaiset säännöt Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintoa varten;

3) jättää asuntolautakunnan tehtäväksi Valtuustolle antaa ehdotuksen kunnan asunnonvälitystoimiston järjestämiseksi; sekä

4) antaa asuntolautakunnalle toimeksi, julistettuaan lautakunnan sihteeritoimen avonaisena haettavaksi, Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksen sen täyttämiseksi.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakunnalle.

Sittenkun Työväenasiain lautakunta kokouksessaan joulukuun 23 päivänä 1909 oli päättänyt asettaa valiokunnan valmistelemaan kysymystä kunnan asunnonvälitys-toimiston perustamisesta tähän kaupunkiin sekä Lautakunta oli valiokunnan jäse-niksi valinnut allekirjoittaneet von Wrightin ja Karvosen ja Terveystoimikunta, Lautakunnan kehoituksesta, allekirjoittaneen Sucksdorffin, on Työväenasiain lautakunta sittemmin tammikuun 28 päivänä 1911 pitämässään kokouksessa antanut tämän valiokunnan toimeksi valmistella kysymystä kunnallisen laitoksen perustami-sesta käsittelemään kunnan asuntopoliittisia asioita kaikessa laajuudessaan. Siten annettua tehtävää täyttääksemme saamme Lautakunnalle kunnioittaen antaa tässä seuraavan mietinnön ehdotuksineen Helsingin kaupungin asuntolautakunnan johto-säännöksi.

Yhteiskunnallisten kysymysten, niiden kulttuurikysymysten joukosta, jotka vaativat osakseen yhteiskunnan herkeämätöntä huomiota, tunkee asuntokysymys yhä voimakkaammin etualalle. Erittäinkin kylmemmissä maanosissa on asunto ihmisen tähdellisimpiä, alkeellisimpia tarpeita. Tämän tarpeen täyttäminen, sen laatu ja kustan-nukset ulottavat vaikutuksensa useimmille elämän eri aloille, talouteen, terveyden-hoitoon ja siveellisyyteen. Missä tähän liittyvät yhteiskuntaedut joutuvat kärsimään haitallisten asunto-olojen johdosta, siellä on yhteiskunta, valtio taikka kunnat, kat-sonut tarpeelliseksi ryhtyä järkipäiseen ja tehokkaaseen asuntopoliittikkaan.

Asuntouudis-tuksen viral-liset organit ulkomaalle.

Asuntokysymyksen ratkaisemista tarkoittavat yhteiskunnan toimenpiteet, jotka alussa esiintyivät verraten yksittäisinä, osottavat lisääntymistään lisääntyvää pyrki-mystä keskittymään vakinaisiin yhteiskuntaorgaaneihin, joiden tehtävänä on yksin-omaan toimia uudistusten ja edistyksen hyväksi tällä alalla. Seuraavassa annetaan yleispiirteinen selostus niistä virallisista yhteiskuntaorgaaneista, joita ulkomailla on syntynyt taikka suunniteltu asuntouudistuksen edistämiseksi.

Belgia. Belgian laki työväenasunnoista on annettu elokuun 9 päivänä 1889. Tässä laissa määrättiin ensinnäkin asetettavaksi joka maakuntaan lautakuntia työ-väenasuntoja ja menestyslaitoksia varten (comités de patronage des habitations ouvrières et des institutions de prévoyance). Näiden lautakuntain tehtävänä on:

a) edistää terveellisten työväenasuntojen rakennuttamista ja vuokraamista sekä tuollaisten asuntojen myyntiä työntekijöille joko käteisellä taikka vuotuisilla vähen-nysmaksuilla;

b) tutustua kaikkiin terveysoloja koskeviin seikkoihin työväenluokkain asumis-sa taloissa sekä näiden erittäin käyttämissä huoneistoissa;

c) edistää säästäväisyyden ja vakuutustoiminnan sekä luottolaitosten, keskinäisten avustuslaitosten ja eläkelaitosten kehitystä.

Näiden jo parikymmentä vuotta toimessa olleiden lautakuntain tehtävistä mainittakoon etusijassa lausuntojen antaminen asioista, jotka koskevat tonttien jälleennyyntiehtoja työväenkortteleissa, jotka on vyöhykkeittäin pakkolunastettu terveydellisessä tarkoituksessa, sekä kaikista asioista, jotka koskevat lainain myöntämistä maan keskussäästökassasta työväenasuntojen rakentamista varten. Tärkeänä tehtävänä on niillä edelleen niissä tapauksissa, jolloin kiinteistöjä myydään taikka luovutetaan työntekijöille asunnoiksi taikka asuntojen rakennuttamista varten taikka kun lainoja taikka määrättyä luottoa myönnetään työntekijöille tuontapaisiin tarkoituksiin, varmistuskirjain antaminen, joissa vakuutetaan lainain käyttäminen kysymyksessä olevaan tarkoitukseen sekä että hakija taikka lainanottaja on työntekijä. Nämä varmistuskirjat ovat tarpeellisia jotta asianomaiset saisivat nauttia hyväkseen niitä veronhuojennuksia, joita edellä mainittu laki myöntää niille työntekijöille, jotka haluavat hankkia taikka rakentaa oman kodin. Vuoden 1906 loppuun mennessä oli enemmän kuin 197,500 tuollaista todistusta annettu.

Mainitun laatuista „comités de patronage“ on nykyään 56. Niiden menot suoritetaan pääasiassa valtiovaroista, eräissä tapauksissa myös maakuntain taikka kuntain myöntämistä määrärahoista. Ne antavat hallitukselle vuosittain kertomuksen toiminnastaan: — mielenkiintoinen tietoaineisto asunto-olojen valaisemiseksi.

Vuoden 1889 lainsäädännön tuottamat suotuisat tulokset ovat suurelta osalta näiden lautakuntain ansiota. Metodisesti toimeenpanemalla keskustelukokouksia maan keskuspaikoissa ovat ne harjoittaneet vilkasta kehotustyötä asuntouudistuksen hyväksi. Paitsi vastamainituilla vuosikertomuksillaan ovat ne toimeenpanemalla työväenasuntojen terveydellisiä ja siveellisiä oloja koskevia tutkimuksia sekä tekemällä viranomaisille erikoisia esityksiä tähän kuuluvista seikoista suuresti edistäneet pohjan valmistamista tarpeellisiksi havaituille toimenpiteille. Muiden muassa on tuollaisia tutkimuksia toimeenpantu Brysselissä, Bryggessä, Gentissä, Liègessä ja Verviersissä, ja useimmissa tapauksissa ne ovat aiheuttaneet huomattavia kunnallispoliittisia toimenpiteitä.

Jotkut lautakunnat ovat myös kiinnittäneet huomiotaan asuntojen sisustukseen ja toimeenpanneet työntekijäin vaimojen kesken palkintokilpailuja järjestyksessä ja siisteydessä.

Ranska. Ranskassa yritettiin jo marraskuun 30 päivänä 1894 antamalla laki huokeista asunnoista saattaa käytäntöön samantapaiset asuntolautakunnat (comités de patronage) kuin Belgiassa, mutta vasta huhtikuun 12 päivänä 1906 samasta asiasta annetussa uudessa laissa ne on määrätty pakollisiksi, sen sijaan että niiden asettaminen aikaisemmin oli ollut ehdollinen. Niitä on nykyään kaikkiaan 113, jaettuina maan 90 departementin kesken.

Näiden lautakuntain toiminta ei vielä ole antanut mainittavia tuloksia. Toivotaan kuitenkin tämän toiminnan, jonka tärkeimpiä haaroja on lausuntojen antaminen

yleishyödyllisten rakennusyhtiöitten säännöistä ja samanlaatuisten todistusten antaminen kuin Belgiassa, vähitellen pääsevän laajenemaan niiden määrärahain tuke-
mana, joita hallituksella nyttemmin on tilaisuus myöntää tarmokkaammin toimiville
lautakunnille.

Englanti. Paikallisten viranomaisten toimivaltaa työväenluokan asunto-olojen
parantamiseen nähden on Englannissa järjestetty ja laajennettu useilla parlamentin
päätöksillä siitä lähtien kun lordi Shaftesburyn mukaan nimitetyt lait vuonna
1851 annettiin.

Mitä huolehtimiseen tyydyttävään asuntojen saamisesta tulee, ovat näistä laeista
tärkeimmät „Housing of the Working Classes Act“ vuodelta 1890 lisäyksineen
vuosilta 1893, 1894, 1896, 1900 ja 1903 sekä „Housing and Town Planning Act“
joulukuun 3 päivältä 1909. Näiden lakien mukaan kunnallisilla viranomaisilla olevan
toimivallan ja velvollisuuksien selostaminen ei tule kysymykseen tässä yhteydessä.
Riittää kun tässä todetaan, että viimeinen noista lainsäädännöistä on saattanut käytän-
töön erityisen orgaanin yhteiskunnan etujen valvomiseksi asuntokysymyksen alalla.

Tästä asiasta säädetään mainitussa laissa (71 § 1 mom.): Jokaisen kreivikun-
taneuvoston tulee asettaa yleinen terveys- ja asuntolautakunta (Public Health and
Housing Committee), ja kaikki asiat, jotka koskevat kreivikuntaneuvoston toimi-
vallan ja velvollisuuksien käyttämistä tahi täyttämistä yleiseen terveydenhoitoon ja
työväenluokan asunto-oloihin nähden, lukuunottamatta oikeutta määrätä kunnallis-
vero taikka ottaa rahalaina, on lykättävä yleisen terveys- ja asuntolautakunnan käsi-
teltäviksi; ennen tuollaisen toimivallan käyttämistä tulee kreivikuntaneuvoston, ellei
pidä asiaa kiireellisenä, hankkia ja ottaa huomioon lautakunnan mietintö puheena ole-
vasta asiasta, ja voi kreivikuntaneuvosto myös, rajoituksia ja ehtoja panemalla taikka
panematta, miten soveliaaksi katsoo, yleiselle terveys- ja asuntolautakunnalle luo-
vuttaa minkä tahansa oikeuksistaan yleiseen terveydenhoitoon ja työväenluokan
asunto-oloihin nähden, paitsi valtaansa määrätä veroja taikka ottaa lainaa sekä tästä
erotettuna kaikki oikeus päättää alueneuvoston toimivallan siirtämisestä kreivikunta-
neuvostolle, siinä tapauksessa että velvollisuuksia laiminlyödään.

Mainitun säännöksen nojalla asetetut terveys- ja asuntolautakunnat voivat niin-
muodoin olla sekä neuvottelevia että myös hallinnollisella päätäntö- ja toimeenpano-
vallalla varustettuja orgaaneja.

Saksan valtakunta. Saksassa ei ole valtakuntalakia asunto-oloista eikä siis
myöskään koko valtakunnassa voimassa olevia säännöksiä asuntolautakunnista eli
komisiooneista, joiksi niitä on siellä tapana sanoa. Sen sijaan on tuollaisia sään-
nöksiä annettu eräissä liittovaltioissa, jota paitsi Elsass-Lothringin valtakuntamaassa
on voimassa Ranskan laki huhtikuun 13 päivältä 1850, jossa on säännöksiä asunto-
lautakuntain asettamisesta. Niinikään on erällä paikkakunnilla asetettu asuntolauta-
kuntia, vaikkei niitä ole yleisissä säännöksissä edellytetty.

Preussi. Preussissa ei ole mitään yleisiä määräyksiä olemassa tässä puheena
olevasta asiasta. Useimmat kaupungit, suuretkin, ovat vielä vailla vakinaista asunto-

tarkastusta — tämä on Saksassa kunnallisten asuntolautakuntain toiminnan ydin-kohtana — jota vastoin se eräissä kaupungeissa on terveystoimikunnan alainen, toisissa taas osin erityisten virkamiesten ja osin poliisiviranomaisten toimenä. Ainoastaan Düsseldorfissa ja syksystä 1910 lähtien Charlottenburgissa on asunto-olot annettu erityisen kunnallisen hallintoviranomaisen huolehtimisen esineeksi. Kolmessatoista Preussin kaupungissa on kuitenkin kunnallisia asunnon- eli vuokranvälitystoimistoja, jotka niinmuodoin edustavat erästä käytännöllisen kunnallisen asuntopolitiikan rajoitettua osaa. Ansaitsee mainitsemista, että näistä toimistoista on 7 Reininmaakunnassa ja 3 Hannoverissa. Ylipäätään on harrastus ja virkeys asuntopoliittisella työalalla suurempi läntisessä ja eteläisessä Saksassa kuin Elben itäpuolella sijaitsevilla Preussin kuningaskunnan päämaissa.

Düsseldorfin asuntolautakunta asetettiin vuonna 1901. Lautakunnan tehtävänä on huolehtia vuonna 1898 annetun, asuinhuoneistojen laatua ja käyttämistä koskevan järjestyssäännön tarmokkaasta voimaantulosta sekä toimia taloissa taikka yksityisissä asumuksissa huomattujen terveydellisten taikka teknillisten puutteitten poistamiseksi. Jos huomataan soveliaista asunnoista olevan puutetta, tulee lautakunnan ehdottaa sopivia toimenpiteitä niiden hankkimiseksi.

Laaja toimiala on viitotettu Charlottenburgiin hiljattain perustetulle „asuntolautakunnalle“ ynnä sen alaiselle asuntovirastolle (Wohnungsamt). Kun tämä toiminta käsittää kunnallisen asuntopolitiikan tärkeimmät haarat ja edustaa uusimpia virtauksia Saksan asuntopolitiikan alalla, virtauksia, joita täällä on huomattavana jo Preussin kuningaskunnan sydämessä, „Gross-Berlinissä“, vaikkakaan ei vielä itse Berlinissä, ansainnevat tärkeimmät tässä kohden voimassa olevista säännöksistä tarkempaa huomiota.

Asuntolautakunnan (Deputation für Wohnungspflege) valtapiiri ulottuu kaikkiin asioihin, jotka koskevat huolehtimista asunto-oloista Charlottenburgin kaupungin alueella, erittäinkin asuntojen tarkastusta, ilmoitustoimintaa ja neuvontaa, asuntojen hankkimista vähävaraisille sekä asuntotilastoa.

Asuntojen tarkastusta toimittavat eri kaupunginosia varten asetetut asuntovaliokunnat sekä palkatut asuntotarkastajat (Wohnungspfleger). Jokainen talonomistaja on velvollinen poliisiviranomaisille ilmoittamaan joutilaiksi tulleista taikka jälleen vuokratuista huoneistoistaan; nämä ilmoitukset toimitetaan paikalla asuntovirastolle, joka niiden nojalla maksutta antaa tietoja joutilaista huoneistoista. Täten voi asuntolautakuntakin aina pitää silmällä asuntomarkkinain tilaa. Jos se käy liian epäsuotoiseksi, tulee lautakunnan siitä ilmoittaa maistraatille sekä antaa ehdotus asuinhuoneistojen saannin lisäämisestä. Kaikki edellä mainittujen toimintahaarain välityksellä kertyvät ainekset yhdistellään kunnalliseksi asuntotilastoksi. — Asuntovirastoon kuuluu asuntoasiain esittelijä (Dezernent), asuntotarkastajia sekä kanslia asuntoasiain valmistelua varten.

Asuntoviraston asiana on erittäinkin:

1) välittää asiain kulkua asuntotarkastajain, asuntovaliokuntain ja asuntolautakunnan välillä, ellei keskusteluja toimiteta suullisesti;

2) lopulliseen muotoon laatia asuntolautakunnan tai asuntovaliokuntain tekemät päätökset asuntoasioista sekä erittäinkin saattaa päätökset asianomaisten tiedoksi ja noudatettaviksi;

3) järjestellä asuntojen luovuttamista ja haltuunottamista koskevat tiedonannot;

4) välittää asuntoja niitä tarvitsevalle yleisölle;

5) antaa neuvoja ja tietoja vuokra- ja asuntoasioista;

6) koota ja järjestää tarkastuksista kertynyt aineisto sekä järjestellä tätä aineistoa tilastotarkoituksia varten;

7) erittäin pitää silmällä asukkijärjestelmää (Schlafstellenwesen).

Perusajatuksena Charlottenburgissa nyt alkavassa toiminnassa on, että asuntojen tarkastusta ei ole katsottava poliisitoimenpiteeksi vaan menestyslaitokseksi ja ettei tässä kohden ole kysymys yksityisten tapausten käsittelemisestä, vaan että ryhtymällä asuntokysymykseen kokonaisuudessaan tulee kootuin voimin taistella kaikkia niitä taloudellisia, terveydellisiä ja siveellisiä epäkohtia vastaan, joilla on juurensa kurjissa asunto-oloissa. Syystäpä onkin Charlottenburgin maistraatti puheenalaisesta asiasta kaupungin eduskunnalle tekemässään esityksessä merkinnyt tuon toiminnan kulttuuritehtäväksi.

Baijeri. Baijeriin nähden on määrättyä asuntolautakunnista helmikuun 10 päivänä 1901 annetussa asuntotarkastusta koskevassa asetuksessa. Mainitun asetuksen 3 §:ssä säädetään nimittäin, että tarpeen mukaan on suurempiin kaupunkeihin sekä taajaväkiin paikkakuntiin asetettava erityisiä asuntolautakuntia. Tuollaisia lautakuntia on nykyään Nürnbergissä, Augsburgissa, Würzburgissa ja Regensburgissa.

Nürnbergissä, jonka Pegnitz-joki jakaa kahteen puoliskoon, on näihin kumpaiseenkin asetettu eri „asuntovaliokuntansa“. Näiden tehtävänä on, paitsi asuntotarkastuksen toimittamista tarkastusmiesten avulla, antaa kertomus asunto-oloihin nähden tehdyistä huomioista sekä tehdä esityksiä puheenalaisia oloja koskevien säännösten antamisesta tahi muuttamisesta sekä muista asunto-olojen parantamista tarkoittavista toimenpiteistä. Täten valiokuntain toimintapiiri laajenee paljon ulomaksi alkuperäistä, edelleenkin pääasiallista tehtävänsä eli asuntotarkastusta. Samaa tapaan on Augsburgin, Würzburgin ja Regensburgin asuntolautakuntainkin tehtävät määrätty.

Saksi. Eräisiin Saksin kaupunkeihin, Chemnitziin, Meisseniin ja Crimmitschauhun, asetetuilla asuntolautakunnilla on ainoastaan tarkastusasioita huolenaan.

Württemberg. Württembergin pääkaupunkiin Stuttgartiin on perustettu asuntovirasto, jolle on annettu toimeksi asuntotarkastuksen, asunnonvälityksen ja asuntotilaston hoitaminen. Erityistä huomiota on tšekäläinen menestyksellä toimiva asunnonvälitys herättänyt.

Baaden. Syyskuun 1 päivänä 1907 annetun Baaden'in yleisen rakennusjärjestyksen

161 §:n 1 momentissa säädetään, että asuntotarkastusta varten on isompiin kuntiin asetettava erityiset asuntolautakunnat. Aniharvat Baaden'in kaupungit ovat kuitenkin toistaiseksi saattaneet käytäntöön vakituisen asuntotarkastuksen. Semmoinen on Mannheimissä, Pforzheimissä ja Heidelbergissä, viimeksi mainitulla paikkakunnalla vuodesta 1896 lähtien.

Hessi. Lokakuun 28 päivänä 1903 virallisesti julistetussa „ohjeessa sekä heinäkuun 1 päivänä 1893 vuokra-asuntojen ja yömajain järjestyksen valvonnasta annetun lain että elokuun 7 päivänä 1902 vähävaraisten asunto-olojen hoidosta annetun lain voimaannapenemiseksi“ on Hessin hallitus huomauttanut, että olisi syytä eräillä paikkakunnilla asettaa erityisiä toimikuntia, joihin kuuluisi kunnan valtuuston jäseniä ja muita paikkakuntalaisia ja jotka saisivat huolehtiakseen lain säättämästä asuntotarkastuksesta Hessissä. Tuollainen toimikunta onkin asetettu Mainziin eikä huolehdi ainoastaan asuntotarkastuksesta, vaan kaikista asuntokysymyksen kuuluvista seikoista.

Hansakaupungit. Sekä Hampurissa että Lyypekissä on tarkempia määräyksiä asuntojen kunnossapidosta ja käyttämisestä sekä erittäinkin asukkijärjestelmästä samoin kuin asuntotarkastuksesta annettu asunnonhoidosta kesäkuun 8 päivänä 1898 ja heinäkuun 7 päivänä 1902 julkaistuissa laeissa. Hampurin laki on korjattu helmikuun 8 päivänä 1907 annetun uuden lain kautta. Kumpaisessakin näissä hansakaupungeissa on asunnonhoito annettu toimeksi erityiselle viranomaiselle „Behörde für Wohnungspflege“, johon Hampurissa kuuluu kaksi senaatinjäsentä sekä 12 n. s. piirijohtajaa ynnä näiden alainen asuntotarkastaja tarpeellisine apulaisineen.

Päinvastoin kuin on laita Belgian ja Ranskan asuntolautakuntain, joiden, niinkuin edellä huomautettiin, erityisesti tulee koettaa edistää yleishyödyllistä rakennustoimintaa, on Saksan asuntolautakuntain toiminnan painopiste kohdistettu asuntotarkastukseen. Mutta Saksassakin, nimittäin Charlottenburgissa ja mainituissa Bajerin kaupungeissa, on lautakuntain tehtävä kuitenkin yleistetty siten, että se käsittää kaikki asunto-oloihin kuuluvat asiat, samoin kuin Englannin „Housing Committee“ toiminta. Kokemus lieneekin osottanut, että julkista toimintaa asunto-olojen kehittämiseksi suotuisaan suuntaan ei käy rajoittaminen vain johonkin määrättyyn haaraan, niinkuin esim. asuntotarkastukseen, vaan että nuo erinäiset toimialat käyvät niin toisiinsa, että järkipäisen menettelyn aikaansaamiseksi täytyy ne kaikki ottaa huomioon.

Nämä näkökohdat on myös otettu huomioon siinä Saksan kunnallista asuntopolitiikkaa koskevassa alustuksessa, jonka Hessin „Landeswohnungsinspektor“ G. Gretschel esitti Wienissä pidetyssä IX kansainvälisessä asuntokongressissa. Tästä alustuksesta otettakoon seuraavat ponnet tähän:

I. Kunnallinen asuntopolitiikka on suurkaupungissa yhdistettävä kunnalliseen asuntovirastoon kaupunginhallinnon erilliseksi haaraksi. Keskikokoisissa ja pienemmissä kaupungeissa sekä muissa suuremmissa kunnissa taikka nopeasti kasvavissa yhdyskunnissa on kunnallinen asuntopolitiikka niinkään tarpeellinen. Onko niihin-

kin perustettava erityiset asuntovirastot, joita kävisi hoitaminen sivutoimena, riippuu kulloinkin paikkakunnan oloista ja henkilöistä.

II. Kunnallisen asuntopoliitikan tulee pääasiassa käsittää seuraavat alat, joiden hoitaminen kokonaan taikka osittain annetaan asuntoviraston toimeksi:

1. Asuntotarkastuksen järjestäminen ja toimittaminen.

2. a) Asuntomarkkinain silmälläpito tarjontaan, kysyntään ja tarpeisiin sekä vuokrain kalleuteen nähden; ajoittain, mikäli mahdollista vuosittain, toimitettava joutilaiden huoneistojen lasku huomioon ottamalla niiden suuruus, asema, vuokramäärät ja laatu.

b) Asunto-olojen tutkiminen yleiseen (asema, vuokramäärä, käytännön laatu, tila rakennustekniseltä, siveelliseltä ja terveydelliseltä kannalta katsottuna). Yhteistyö kaupungin tilastollisen konttorin kanssa on suositeltava.

3. Kunnallinen maapolitiikka. Tässä tulee kysymykseen:

a) Tonttimarkkinain hinnanvaihtelujen silmälläpito.

b) Mahdollisimman suuri kunnan maaomaisuuden laajentaminen, varsinkin semmoisten alueiden, jotka kunnan edelleen kehittyessä nähtävästi tarvitaan kaupungin laajentamiseksi. Näiden pyrintöjen kohdistaminen erityiseen hallinnonhaaraan (kiinteistörahastoon, kaupunginlaajennusrahastoon j. n. e.).

c) Kaupungin maaomaisuuden asianmukainen käyttäminen niin myydessä kuin perinnöllisellä rakennusoikeudella (tonttioikeudella) taikka yleishyödyllisiin tarkoituksiin luovutettaessa. Ehtojen määräminen vapaan myynnin varalta, niinkuin esim. takaisinostooikeus, pidättämällä kaupungille osa vastaisesta arvonnoususta, rakennusten valmistusaikain määräminen ja näiden laiminlyömisestä koituvat seuraukset. Asuntosiertolain laittaminen ja palstoittaminen puutarhakaupungeiksi taikka muunlaatuiseksi yhdyskunniksi, mitkä edistävät perheasuntojen ja ylipäätään hyvien ja terveellisten asuintalojen syntymistä; puutarhasiirtolain, leikkipaikkain, virkistyspuistojen y. m. laittaminen.

4. Vakavan, yksityisen rakennustoiminnan ja yleishyödyllisen asunnonhoidon edistäminen. Ohjeitten antaminen ensinmainitulle asuntovirastossa todettua asuntotarvetta silmällä pitäen ja avustaminen taikka aloitteen tekeminen kaikenlaatuisiin toimenpiteisiin nähden, jotka ovat omansa vapaasti ja terveellisesti kehittämään yksityistä rakennustoimintaa. Yleishyödyllisten rakennusyhdistysten kannattaminen, osakkeiden osto, lainain takaaminen, tonttien luovuttaminen, verojen huojentaminen, katujen ja kanavain teettämisen ja kunnossapidon helpottaminen j. n. e.

5. Asuntojen hankkiminen naimattomille mies- ja naispuolisille työntekijöille. Kunnallisten asuntolain perustaminen ja hoito, tuollaisia koteja perustaneiden yhdistysten y. m. kannattaminen.

6. Kunnallinen asunnonvälitys.

7. Tarkoituksenmukaisten ja hyvään suunnitelmain laatiminen kaupungin kehittämiseksi, epäterveellisten kaupunginosain terveysolojen parantaminen, paikallisten rakennusjärjestysten laatiminen.

8. Avunanto vakavan yksityisen rakennustoiminnan realiluoton järjestämiseksi, ehdollisesti kunnallisia hypoteekkipankkeja perustamalla.

9. Rakennustarkoituksia varten perustettujen säätiöiden hoitaminen sekä kunnallisten asuntojen rakennuttaminen.

10. Yhteyden ylläpitäminen niiden yleishyödyllisten yhdistysten y. m. kanssa, jotka, niinkuin esimerkiksi rakennus- ja asuntoyhdistykset y. m., tavalla taikka toisella huolehtivat asunnonhoidosta.

11. Neuvojen antaminen kaikenlaatuisista asunto-oloja koskevista kysymyksistä, erittäinkin vuokra-asioista.

III. Asuntoviraston päällikön tulee olla kaupunginhallinnon jäsen ja tietenkin ammattimies. Paitsi häntä olisi määrättävä joitakuuta jäseniä, joiden toimet olisi katsottava kunniaavioiksi, esimerkiksi joitakuuta kaupunginvaltuusmiehiä, talonomistajain ja vuokralaisten edustajia, kaupunginlääkäri, joku korkeampi kunnan teknillinen virkamies, poliisiasiain esittelijä ja joku yksityisarkkitehti. Asuntovirastolla tulee sitä paitsi olla oikeus tarpeen mukaan kokouksissaan kuulla asiantuntijain mielipidettä.

Itävalta. Vähemmän seikkaperäisesti kuin Gretzschel oli kuntain asuntopoliitikkaa koskevan kysymyksen itävaltalainen alustaja, vapaaherra von Oppenheimer muodostellut kunnallisen asuntopoliitikan järjestämistä koskevat pontensa. Hän vaati nimittäin käytäntöön otettavaksi julkisen asuntotarkastuksen, jonka tulisi todeta saatavissa olevain asuntojen luku ja laatu, pitää silmällä niiden käytäntöä sekä toimia ilmitulleiden epäkohtain poistamiseksi; missä kunnallinen asuntovirasto perustetaan, siellä tulisi sen myös ottaa asunnonvälitys toimekseen. Tässäkin on siis taas tarkastus päätoimena, ja siihen liittyisi välitys.

Hiljattain ilmestyneessä asiallisessa kirjoituksessa „Die Wohnungsinspektion; ein Beitrag zur Einführung derselben in Österreich“ on tri Arthur J. Fuchs erityisesti huomauttanut tarpeelliseksi että Wieniinkin perustetaan keskittävä yhdenmukainen asuntovirasto, jonka, paitsi asuntotarkastusta, jota varten asetettaisiin riittävä määrä erittäin valmistuneita tarkastajia, myös tulisi huolehtia asunnonvälityksestä ja asuntotilastosta.

Unkari. Aivan yhtä suppeaksi kuin Oppenheimer ei unkarilainen alustaja tri Ferenczi ollut tuota tehtävää käsittänyt. Hänen ohjelmansa on pääasiassa Gretzschelin ohjelman mukainen. Hänkin vaatii perustettavaksi keskittäviä asuntovirastoja suurkaupunkeihin. Tuollaisen viraston tehtävät sopisi jakaa kolmeen ryhmään, joista kukin kuuluisi tuon viraston eri osastoille:

- a) vuokra-asuntojen, naimattomain henkilöjen asuntolain ja väliaikaisten parakki-asuntojen rakennuttaminen ja hoito;
- b) asuntojen järjestyshoito ja hallinnolliset tehtävät;
- c) kunnan asuntopoliitikka.

Kun Ferenczi, niinkuin jo huomautettiin, ylipäättään oli asettunut samalle kannalle kuin Gretzschel, ei ole tarpeen tässä tarkemmin selostaa ensinmainitun esit-

tämiä yksityiskohtaisia ponsia. Budapestin maistraatin toimesta on Ferenczi valmistanut ehdotuksen mainitun kaupungin asuntovirastoksi. Tätä ehdotusta ei tiettävästi vielä ole lopullisesti käsitelty.

Edellä olevasta siis riittävän selvästi käy näkyviin sivistysmaissa voimistuva virtaus vakinaisten paikallisten taikka kunnallisten laitosten aikaansaamiseksi, joiden tehtävänä olisi toimia asunto-olojen saattamiseksi terveydellisessä, siveellisessä ja taloudellisessa suhteessa tyydyttävämmälle kannalle. Englannissa, Belgiassa ja Ranskassa on yleinen lainsäädäntö ryhtynyt asiaan antamalla velvoittavia säännöksiä; Saksassa on edistysmielisemmissä Länsi- ja Etelä-Saksan suurkaupungeissa toistaiseksi huomattavana ainoastaan yrityksiä tähän suuntaan; Itävallassa ja Unkarissa on liike vasta alullaan. Suuntaviiva on kuitenkin selvä.

Maassa ja kaupungissa, missä asunto-olot ovat niin tunnustetusti huonot kuin meidän maassa ja sen pääkaupungissa on laita, ansaitsee edellä kerrottu liike vakavaa huomiota. Täälläkin ja suuremmalla syyllä kuin muualla täytyy luopua hapuilevista tilapäisistä uudistusyrityksistä ja ryhtyä järkiperaiseen, keskitetyksi järjestettyyn uudistustoimintaan.

Ennenkuin valiokunta käy selostamaan niitä hajanaisia toimenpiteitä, joihin Helsingin kunta tähän asti on ryhtynyt asunto-olojen parantamiseksi, on valiokunnan mielestä ollut tarpeellista antaa erityinen selostus ulkomailla toimivista asunnonvälitystoimistoista, koska tuollaisen toimiston perustamista koskeva kysymys sisältyy valiokunnan työohjelmaan ja meillä uutena kunnallisen toiminnan haarana kaippa erityistä selvitystä.

Helsingin
asunnonväli-
tyskysymys.

Itse kysymys tuollaisen toimiston perustamisesta ei ole aivan uusi tšekäläisille kunnan viranomaisille. Tätä kysymystä kosketeltiin jo silloin, kun kysymys kunnan työnvälitystoimiston perustamisesta oli käsiteltävänä ja ratkaistavana. Vastamainitun toimiston perustamisasiasta antamassaan lausunnossa Työväenasiain lautakunta loka-kuun 6 päivänä 1903 ehdotti, että toimistoon myös yhdistettäisiin asunnonvälitystoimisto. Tähän nähden Lautakunta m. m. huomautti, että tuollainen asunnonvälitys, eritoten aikaa säästävänä, tietenkin olisi suureksi hyödyksi vähävaraisille. Työnvälitystoimiston väliaikainen johtokunta tosin katsoi ehdotuksen ansaitsevan huomiota, mutta kun työnvälitystoimistoa väliaikaisesti perustettaessa alkuaan ei oltu ajateltu sen yhdistämistä asunnonvälitystoimistoon, minkätähden toimiston huoneisto ja henkilökunta oli riittämätön siten laajennettuun toimintaan, esitti johtokunta Kaupunginvaltuustolle että asia saisi sillä kertaa raueta. Johtokunta kuitenkin varasi itselleen tilaisuuden saada vastedes tehdä eri esityksen asiasta. Joulukuun 1 päivänä 1903 asiaa esiteltäessä päätti Kaupunginvaltuusto pitää työnvälitystoimistoa voimassa edelleenkin neljä vuotta, mutta jättää asunnonvälitystoimistoa kos-

kevan kysymyksen toistaiseksi sillensä. Viimeksi mainitun asian myöhemmin ollessa käsiteltävänä päätti työnvälitystoimiston johtokunta jättää uuden ehdotuksen tekemisen sillensä siksi, kunnes työnvälitystoimisto oli asetettu vakinaiselle kannalle.

Sittemmin on perustuslaillinen työväenyhdistys Kaupunginvaltuustolle jäte-tyssä kirjelmässä vuonna 1907 anonut Helsingin kaupungin työnvälitystoimiston laajentamista siten, että se voisi olla vähävaraisille apuna myöskin asuntojen osottamisessa. Tämä anomus lähetettiin työnvälitystoimiston johtokunnalle, joka laajalaisessa mietinnössä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1907) Valtuuston tutkittavaksi esitti, olisiko asunnonvälitystoimiston perustamista koskeva kysymys ehken jätettävä sillensä siksi, kunnes kysymys työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle lopullisesti ratkaistaan, jolloin myös toimiston huoneistoa koskeva kysymys tulisi tarkemmin selvitettyksi. Tässä yhteydessä johtokunta, liittäen mietintönsä likimääräisen kustannusarvion, lausui toivomuksen että johtokunta, siinä tapauksessa että päätös asunnonvälitystoimiston perustamisesta työnvälitystoimiston yhteyteen myöhemmin tehdään, saisi antaa seikkaperäisen ehdotuksen toimiston järjestämiseksi ja tästä aiheutuviksi muutoksiksi työnvälitystoimiston johtosääntöön. Asiaa joulukuun 10 päivänä 1907 esiteltäessä päätti Kaupunginvaltuusto jättää puheena olevan ehdotuksen siksi, kunnes kysymys kunnan työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle saa ratkaisunsa erityisen lainsäädännön johdosta. Uudelleen lykkääntyi asia marraskuun 29 päivänä 1909, kun Kaupunginvaltuusto päätti jättää työnvälitystoimistoa koskevan kysymyksen edelleen ratkaisematta.

Vaikka siis viimeksi mainittu ratkaisu edelleen oli väliaikainen, näyttää kuitenkin olevan syytä ottaa asunnonvälitystoimiston perustamista koskeva kysymys uudelleen käsiteltäväksi. Muodolliselta kannalta katsoen käy tosin huomauttaminen, että Kaupunginvaltuuston päätös työnvälitystoimiston edelleen voimassa pitämisestä väliaikaisena laitoksena estää ottamasta asunnonvälitystoimistoa koskevaa kysymystä uudelleen käsiteltäväksi. Mutta toiselta puolen ei myöskään ensinmainitun, menestyksellä työnskentelevän toimiston lakkauttaminen enää tule kysymykseen. Kunnan työnvälitystoimistoa täytyy sentähden, asialliselta kannalta katsoen, pitää vakinaisena kunnan laitoksena. Näin ollen ei liene olemassa asiallista estettä uuden ehdotuksen tekemiselle kunnan asunnonvälitystoimiston perustamisesta, varsinkin kun tämä ehdotus nyt esiintyy aivan uudessa yhteydessä.

Asunnon-
välityksen
merkitys.

Kunnallisen asunnonpolitiikan orgaaneina ovat asunnonvälitystoimistot verraten uusia. Laajimmalle ne ovat levinneet Saksassa, sitä likinnä Itävallassa ja Sveitsissä. Yksi tuollainen laitos on Italiassa, nimittäin Milanossa, yksi niinkään Ruotsissa, Sundsvallissa.

Näiden toimistojen perustaminen on luonnollinen seuraus kehityksen kulusta. Ne haitat, joita asuntotilastolliset tutkimukset ja asunnontarkastus ovat sekä ulkomailla että Suomessa osottaneet asunto-oloissa vallitsevan, ovat aiheuttaneet sekä valtioita että kuntia ryhtymään yhä tarmokkaampaan asuntopolitiikkaan. Terveellisessä lainsäädännössä ylipäätään ja erittäinkin asuntolainsäädännössä on yhä

ankarampia vaatimuksia asetettu asuntojen käyttökelpoisuuteen nähden sekä väärinkäytösten ja liika-asutuksen ehkäisemiseksi. Mutta mitä kovempia ehtoja yhteiskunnan etua silmällä pitäen ihmisarvon mukaisille asumuksille asetetaan, sitä vaikeammaksi käy niiden saanti, varsinkin siedettäviin hintoihin. Yhteiskunta tosin voi johonkin määrin lisätä tyydyttävään ja halpojen asuntojen saantia, mutta ei kykene puheenalaisia epäkohtia kokonaan poistamaan. Niiden vähentäminen on julkisen, mikäli mahdollista maksuttoman asunnonvälityksen tarkoitus. Se on sentähden tarpeellinen täydennys asuntolainsäädäntöön ja asuntotarkastukseen. Tämä käsitys on Saksassa lausuttu julki Hessin asuntolainsäädännössä, Preussin asuntolain ehdotuksessa sekä Baijerin hallituksen antamassa julistuksessa: välitys on näissä osotettu asuntotarkastuksen taikka kuntain tehtäväksi.

Etusijassa on asunnonvälitys tärkeä asunnonetsijälle, jolta se säästää sekä aikaa että suoranaisia kustannuksia. Hän voi samalla kertaa saada luotettavia tietoja useista huoneistoista ja näistä valita sopivimman, sen sijaan että hän muutoin, väsyneenä etsimiseen, ottaa ensimmäisen kutakuinkaan tyydyttävän, etsiäkseen jälleen jonkun ajan kuluttua uutta mukavampaa huoneistoa. Vuokraisännät taas saavat tilaisuuden maksutta taikka sangen pienestä maksusta tarjota huoneistojaan. Mutta yhteiskunnallakin on asunnonvälityksestä tunnustusta ansaitsevaa hyötyä. Sen avulla saadaan vähitellen asiallisia tietoja asuntomarkkinain tilasta ja vaihteluista. Nämä tilastotiedot, asuntotarkastuksen saavuttaman kokemuksen täydentäminä, olisivat erittäinkin suurempain asuntotilastollisten tutkimusten väliaikoina sangen arvokkaana pohjana asuntopolitiikalle, siitä puhumattakaan että nämä tiedot voisivat olla yksityiselle yritteliäisyydelle opastuksena.

Yleishyödyllinen asunnonvälitys on alkuaan saatu toimeen yksityisestä aloitteesta. Saksassa ovat erinäiset yhdistykset ryhtyneet sitä toimittamaan jäsentensä hyväksi. Eräillä paikkakunnilla taas talonomistajayhdistykset ovat perustaneet välitystoimistoja. Yleisempää merkitystä on kunnallisilla toimistoilla, joita on syntynyt viime vuosikymmenen kuluessa.

Niistä 23 Saksan kaupungista, jotka jo ovat perustaneet asunnonvälitystoimistoja — viidessä kaupungissa näiden lisäksi on toimisto hankkeissa — ovat Charlottenburg, Essen, Mühlhausen ja Stuttgart pyynnöstä lähettäneet tänne toimistojensa järjestystä ja toimintaa valaisevaa aineistoa.

Kunnallisiin laitoksiin luetuista toimistoista vanhin, nimittäin *Kölnin* vuokranvälitystoimisto, on kuitenkin oikeastaan kunnan varoilla kannatettu yksityinen menestyslaitos. Se perustettiin vuonna 1898 paikkakunnan työnvälitystoimiston yhteyteen. Sen tehtävänä on välittää pienempiä asuinhuoneistoja työväelle ja muille vähävaraisille palkannauttijoille, mutta tämän päätehtävänsä rinnalla tarjoo ja hankkii se myöskin isompia ja kalliimpia vuokrahuoneistoja. Vuokraisännillä on ehdonvalta käyttää toimiston apua taikka olla käyttämättä. Välitys on maksuton, kuitenkin niin että vuokraisäntä suorittaa mahdolliset kustannukset, niinkuin postirahan y. m. s. Toimiston johtaja hankkii vuokraisännältä kaikki tarpeelliset tiedot kulloinkin puheena

Julkinen
asunnon-
välitys ul-
komailla.

olevasta huoneistosta, minkä ohella nämä tiedot tarkastetaan toimistotuntien väliaikoina käymällä itse paikalla, jolloin huoneistosta myös tehdään yksinkertainen pohjapiirros. Asunnonetsijä saa niinmuodoin jo toimistossa tietää, vastaako huoneisto hänen vaatimuksiaan; vuokraisäntiä taas eivät käy vaivaamassa muut etsijät kuin ne, jotka jo edeltäpäin hankittuaan tietoja huoneistosta vakavasti aikovat sen vuokrata. Täten säästyy sekä aikaa että suoranaisia kuluja. Tosin pitää jokaisen vuokraisännän, ilmoittaessaan huoneiston vuokrattavaksi, toimistoon maksaa yksi Saksanmarkka, mutta tämä maksu annetaan takaisin kun vuokravälipuhe saadaan toimeen. Toimiston liikkeestä on käytettävänä seuraavia tietoja:

Vuonna	Tarjottuja huoneistoja	Asunnonetsijöitä	Välitysten luku
1902	3,507	5,508	2,140
1905	3,903	5,205	2,118
1908	4,218	—	—

Kun toimiston vuosimääräraha on ainoastaan 3,000 Rmk, — vastaa toimiston liike hyvin sen kustannuksia, jotka niinmuodoin ovat nousseet ainostaan vajaan Rmkaan 1:50 keskimäärin jokaista välitystä kohti. Asunnonetsijät ovat, harvalukuisin poikkeuksin, kuuluneet vähävaraisiin kansanluokkiin, joiden tarpeita tyydyttämään toimisto onkin perustettu.

Sen sijaan että Kölnin asunnonvälitystoimisto on kaupungin kannattama, työnvälitystoimiston yhteydessä toimiva laitos, on *Stuttgartin* laitos kunnan asuntoviraston osasto. Tämän viraston velvollisuutena on, niinkuin edellä mainittiin, sekä yleisen asunnonvälityksen toimittaminen että myös jatkuvan asuntotilaston laatiminen ja asuntotarkastuksen huoltaminen. Järjestyssäännöksellä on jokainen vuokraisäntä velvoitettu välitystoimistoon ilmoittamaan kaikki vuokrattaviksi tarjona olevat huoneistot 8 päivän kuluessa siitä, kun huoneisto siten on tullut joutilaaksi; niinkään on vuokraisäntä velvollinen 3 päivän kuluessa vuokravälipuheen tekemisestä ilmoittamaan siitä toimistolle. Laiminlyönnistä seuraa sakkoa. Toimiston käyttäminen on niinmuodoin pakollinen, mutta aivan maksuton. Joutilaista huoneistoista ilmoitetaan kaupungin asunnonilmoituslehdessä siihen asti kun ne on jälleen saatu vuokratuiksi. Kaikki huoneistoja koskevat tiedot merkitään erittäin selvästi ja käytännöllisesti kortteihin, eri ryhmiin kuuluvat vuokrahuoneistot erivärisiin. Toimisto on vuosittain välittänyt noin 10,000 huoneistoa.

Toinen asunnonvälitystoimistojen muunnos on *Mühlhausenin* toimisto. Samoin kuin Stuttgartin toimisto on sekin yksinomaan kunnan laitos, mutta sitä hoidetaan kunnan oikeusaputoimiston yhteydessä. Joutilaiden huoneistojen ilmoittaminen ei siellä ole pakollinen. Laitoksen lähimpänä tarkoituksena on tosin asuntojen ja työhuoneistojen hankinnan helpottaminen vähävaraisille, mutta välitettäväksi otetaan myös kuinka kalliita asuntoja ja työhuoneistoja tahansa. Toimiston liike $\frac{1}{4}$ 1908 — $\frac{1}{4}$ 1909 välisenä aikana näkyy seuraavasta taulukosta:

	Asuntoja	Kalust. huon.	Työpajoja.
$\frac{1}{4}$ 1908 joutilaita	94	40	5
Vuoden kuluessa lisäksi tulleita	1,110	465	15
Yhteensä	1,204	505	20
Näistä vuokrattiin	981	457	18
$\frac{1}{4}$ 1909 joutilaina	223	48	2

Useimmat asunnot käsittävät 2 tai 3 huonetta ja keittiön. Niiden kuukausivuokra oli keskimäärin, toisten 16 ja toisten 29 Rmk.

Asunnonvälityksen järjestämisessä on Saksassa ylipäätään noudatettu Kölnin esimerkkiä. Niin on myöskin ollut laita Zürichissä (Sveitsissä), missä kuitenkin ilmoituskortteihin ja ilmoituslehtiin nähden on sovellettu samaa järjestelmää kuin Stuttgartissa. Kaikkialla pidetään erittäin tärkeänä, että asunnonvälitys ja asuntotarkastus ovat toistensa likeisessä yhteydessä.

Ruotsin toistaiseksi ainoasta asunnonvälitystoimistosta, Sundsvallin toimistosta ei vielä ole olemassa pitempiaikaista kokemusta, kun toimisto aloitti työnsä vasta heinäkuun 1 päivänä 1909. Pääasiallisimmin se on välittänyt pieniä, huoneen ja keittiön käsittäviä huoneistoja.

Sen ehdotuksen asunnonvälitystoimiston perustamisesta Tukholman kaupungin työvälistötoimiston yhteyteen, jonka tarkoitusta varten asetettu komitea vuonna 1909 antoi sikäläiselle kaupunginvaltuustolle ja jota oli kannatettu kaikissa siitä annetuissa lausunnoissa, paitsi talonmistajayhdistyksen antamassa, valtuusto hylkäsi viimeksi mainitun lausunnon mukaisesti.

Helsingin kunnan asuntopoliittinen toiminta on nykyään jaettuna erinäisten Asuntopoliit-
vakinaisten lautakuntain kesken, jota paitsi asuntopoliittisten kysymysten käsittely kan organit
sekä asuntopoliittisten toimenpiteiden täytäntöönpano tuon tuostakin on annettu Helsingissä.

Asuntotar-
kastus.

Terveydenhoidosta Suomessa voimassa olevan joulukuun 22 päivänä 1879 annetun K. Asetuksen 4—6 §:n mukaisesti on kaupungin terveydenhoitolautakunta sekä velvollinen että oikeutettu toimittamaan asuntojen, työhuoneistojen y. m. tarkastusta sekä ryhtymään siitä johtuviin toimenpiteisiin, vieläpä kieltämään käyttämästä taikka vuokralle antamasta huoneistoa, jonka asuminen riittävän valon, ilman ja lämmön puutteessa taikka kosteuden, likaisuuden taikka rakennuksen laadun johdosta lautakunnan mielestä on haitallinen asukkaalle terveydelle. Vastamainitun 5 §:n säännökset osottavat, että yleistä terveydenhoitoa valvomaan asetetuilla ja oikeutetuilla henkilöillä on oikeus tarkastusta varten esteettömästi päästä pihalle, ulkokuoneisiin, työhuoneistoihin, tehtaisiin, ravintoloihin, työväenasuntoihin — joilla tässä on tarkoitettu työnantajan työväelleen luovuttamia huoneistoja — ynnä muihin tuollaisiin laitoksiin.

Sitä vastoin saa yksityiselle kuuluvan asuinhuoneen tarkastuksen toimittaa ainoastaan kaksi tahi useampia terveydenhoitolautakunnan jäseniä, jotka lautakunta on erittäin siihen valtuuttanut. Käytäntö kuitenkin on luontunut sellaiseksi, että täkäläisen Terveydenhoitolautakunnan palveluksessa olevat henkilöt ovat pyrkineet ja vaikeudetta päässeet työväenasuntoihin ylipäättään eikä ainoastaan niihin, joita työnantajat ovat luovuttaneet työntekijöilleen. Terveydenhoitoasetuksessa osotettu tarkastustoiminnan raja on siten sanottavaa merkitystä vailla. Sitäpaitsi voi kaupunki luovuttaessaan vahvistetun kaupungin asemakaavan ulkopuolella sijaitsevia tontteja vuokralle varata terveydenhoito- taikka muille virkailijoilleen oikeuden tarpeen mukaan tarkastaa asianomaisten huoneistojen asunto-oloja, niinkuin onkin tehty Vallilan alueen asuntotonttien vuokravälikirjoissa. Sittenkun Kaupunginvaltuusto marraskuun 28 päivänä 1905 oli Terveydenhoitolautakunnan käytettäväksi antanut 3,000 markan vuosimäärärahan tarpeellisten työvoimain palkkaamiseksi työväenasuntojen tarkastusta varten, on Lautakunnan palveluksessa sitä tarkoitusta varten ollut arkkitehti. Kertomus hänen toiminnastaan on vuosittain julkaistu Terveydenhoitolautakunnan vuosikertomuksen yhteydessä.

Sitä paitsi käyvät Terveydenhoitolautakunnan tarkastusmiehet, kun lapsia kuolee maha- ja suolikatarriin taikka kun tuberkuloosi on aiheuttanut kuolemantapauksen, vainajan asunnossa, jolloin he m. m. merkitsivät muistoon erinäisiä tietoja asunton laadusta.

Asunto-
tilasto.

Jatkuvaa asuntotilastoa ei Helsingissä kuitenkaan ole, ellei semmoisena tahdo pitää rakennustarkastajan vuosittain antamia summittaisia tietoja uutisrakennustoitinnasta. Ajoittaisia asuntotutkimuksia on maamme isommissa kaupungeissa toimeenpantu kunakin tasaisena kymmenlukuisena vuonna toimitettujen yleisten väenlaskujen yhteydessä; täällä vuonna 1910 viimeksi toimitetussa väenlaskussa kootua aineistoa järjestelee kaupungin vastaperustettu tilastollinen konttori paraikaa. Erityistä mainitsemista ansaitsee se täkäläisen työväenluokan asunto-oloja koskeva seikkaperäinen tilastollinen tutkimus, jonka kaupungin Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori V. Sucksdorff toimitti vuonna 1900. Niinkuin näkyy, ovat tosin erinäiset kunnan vakinaiset virkailijat asuntotilaston alalla toimineet, mutta jatkuvaa yleisempää tilastoa kaupungin asunto-oloista ei ole saatu aikaan. Pohjatietoja sitä varten olisi tosin jonkun verran ollut saatavissa, jos kaupungille voimassa olevan poliisijärjestyksen 2 §:ssä olevaa säännöstä talonomistajain ja muiden asunnonhaltijain velvollisuudesta ilmoittaa huoneistojensa asukkaiden vaihtumisesta olisi asianmukaisesti noudatettu, mutta tämä säännös on parhaastaan jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi. Niinkuin jo edellä huomautettiin, olisi kunnallisella asunnonvälityksellä tässä kohden suuri merkitys.

Kunnan työ-
väenasun-
tojen Hallin-
tolautakunta.

Ainoa vakinainen asuntopoliittinen erikoisorgaani, mikä Helsingin kaupunkiin on perustettu, on kaupungin kunnallisten työväenasuntojen Hallintolautakunta, jonka nykyään voimassa olevan ohjesäännön Kaupunginvaltuusto vahvisti helmikuun 16 päivänä 1909. Niinkuin jo nimikin osottaa, on tämä lautakunta pelkästään hallinto-
viranomainen, vailla yleisempiä neuvontatehtäviä.

Viimeksi mainitun laatuksia toimia on sitä vastoin Työväenasiain lautakunnalla, jolla tammikuun 17 päivänä 1899 vahvistetun johtosääntönsä 1 §:n mukaan on tehtävänä „antaa Kaupunginvaltuustolle lausuntoja asioista, jotka koskevat tässä kaupungissa olevia ruumiillisen työn tekijöitä; tehdä Kaupunginvaltuustolle ehdotuksia sellaisista asioista; panna täytäntöön toimenpiteitä, joita Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin ruumiillisen työn tekijäin hyväksi; sekä pitää silmällä laitoksia, joita siinä tarkoituksessa on saatu aikaan“. Työväenasiain lautakunnalle kuuluvat niinmuodoin kaikissa näissä kohdin muun muassa työväenasuntokysymyksen ratkaisua tarkoittavat toimenpiteet. Tärkein työ, minkä Työväenasiain lautakunta on tehnyt kunnan asuntopolitiikan alalla, lienee se halpojen ja tarkoituksenmukaisten työväenasuntojen järjestämistä koskeva mietintö, jonka Lautakunta antoi syyskuun 29 päivänä 1905 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1905) ja jolla on ollut perustava merkitys niihin asuntopoliittisiin toimenpiteisiin nähden, joihin kunta sittemmin on ryhtynyt.

Työväen-
asiain lauta-
kunta.

Mutta edelleen ovat tähän kuuluvia kysymyksiä käsiteltäväkseen saaneet, paitsi Erinäiset ko-
Rahatoimikamari (pain. asiakirj. N:o 3 vuodelta 1903), erinäiset valiokunnat tahi mitaat.
toimikunnat (pain. asiakirj. vuodelta 1902 N:ot 6 ja 28, jotka koskevat toimenpiteitä työväenasuntokysymyksen ratkaisemiseksi ja uuden obligatioonilainan ottamista, pain. asiakirj. vuodelta 1906 n:o 24, sisältävä ehdotuksen toimenpiteiksi Helsingin kunnan työväenasuntojen rakentamiseksi, pain. asiakirj. vuodelta 1908 N:o 14 toimenpiteistä halpaimen asuntojen saannin lisäämiseksi sekä maan luovuttamisesta ehdoilla, jotka ovat omansa takaamaan tonttien arvonnousun tulevan kunnan hyväksi, pain. asiakirj. vuodelta 1910 N:o 61 ansiottoman arvonnousun verotuksesta ja tonttien vuokraamisesta y. m.). Vaikkakin tietysti itsekukin näistä komiteoista tahi toimikunnista on liittänyt työnsä edeltäjänsä työhön, ei siten kuitenkaan ole saavutettu sitä yhtenäisyyttä, suunnitelmanmukaisuutta ja asiallista yhteyttä, joiden pitäisi vallita pääkaupungin kunnallisessa asuntopolitiikassa, pääkaupungin, jonka voimakkaasta, ripeästä kehittämisestä väestötilaston numerotiedot vuosi vuodelta todistavat. Tuollaisen tarpeellisen keskityksen ja yhtenäisyyden aikaansaamista on Työväenasiain lautakunta pitänyt päämääränään ryhtyessään valmistelemaan kysymystä asuntolautakunnan asettamisesta kaupunkiin. Kun kerran päämäärästään tietoisena ja järkipäisenä asuntopolitiikan tarpeellisuus täällä ei ole kiellettävissä, on myöskin luonnollista, että tämän politiikan hoito pitää järjestää niin järkipäisesti kuin suinkin.

Niinkuin edellä sanotusta käynee selville, käsittää kaupungin asuntopolitiikka Asuntola uta-
jo niin monta eri tehtävää, ettei suinkaan olisi soveliasta jättää sitä kokonaisuudessaan jonkun ennestään olevan orgaanin toimeksi. Terveystoimilautakunta hoitaa jo asuntotarkastusta sivutehtävänänsä. Kaupungin teknillisten töiden Hallituksella on niin paljon miltei puhtaasti teknilliseen alaan kuuluvia asioita, ettei voi tulla puhuttakaan että sen velvollisuudeksi edelleen pantaisiin tässä kyseenalaista laatua olevia tehtäviä. Työväenasiain lautakunta nykyiseen muotoonsa järjestettynä ei ole sopiva

ottamaan tehtäväkseen kaikkia niitä toimia, joita täkäläinen asuntopolitiikka vaatisi. Sama on laita kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan. Näin ollen lienee järjestökysymys paraiten ratkaistavissa siten, että asetetaan uusi lautakunta nimenomaan hoitamaan kunnan asuntopolitiikkaa. Tämä uusi lautakunta ottaisi huolekseen vastamainitun hallintolautakunnan tehtävät sekä saisi sellaisen kokoonpanon, mikä asettaisi sen erinäisten muiden kunnallishallinnon haarain yhteyteen, jotka uuden lautakunnan on tarpeellista ottaa huomioon voidakseen täyttää tehtävänsä oikealla tavalla. Näillä perusteilla on tämän oheinen Helsingin kaupungin asuntolautakunnan johtosääntöehdotus laadittu.

Asuntolautakunnan tehtävät.

Asuntolautakunnan yleisinä tehtävinä olisi seurata kaupungin asunto-olojen kehitystä ja Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksia niiden parantamiseksi, antaa Valtuustolle lausuntoja sellaisista asioista sekä panna täytäntöön toimenpiteet, joita Valtuusto on päättänyt kaupungin asunto-olojen parantamiseksi. Viimeksi mainitut täytäntöönpanotoimenpiteet käsittäisivät myöskin sellaisia tehtäviä, joita tähän asti on annettu erinäisten toimikuntain suoritettaviksi, niinkuin esimerkiksi työväenasuntojen rakennuttaminen Hietaniemen- ja Kristiinankadun varrelle sekä Vallilaan. Erittäinkin tulisi asuntolautakunnan alaistensa orgaanien avulla pitää silmällä sellaisia kaupungin asunto-olojen parantamista tarkoittavia laitoksia, esimerkiksi yleishyödyllisiä asuntoyhtiöitä, työläisnaisten ja palvelijatarhateja y. m., joille kaupunki on myöntänyt joitakin etuja, hoitaa kunnan rakennuttamia vuokra-asuntoja, toimittaa kunnallista asunnonvälitystä sekä koota ja alustavasti yhdistellä vastaisen asuntotilaston aineistoa.

Erityistä huomiota lienee tässä pantava kunnan työväenasuntojen hoitoon, erittäin mainittuun asunnonvälitykseen sekä siihen seikkaan että asuntotarkastusta ei ole mainittu lautakunnan erikoistehtävien joukossa.

Kunnan työväenasunnot.

Kunnan työväenasuntojen hoito on nykyään järjestettynä helmikuun 16 päivänä 1909 asuntojen hallintolautakunnalle vahvistetulla johtosäännöllä. Komitean mielestä on ollut soveliasta muodostaa tämä johtosääntö vähäisin muodollisin muutoksinkin noiden asuntojen hoidossa noudatettaviksi säännöiksi. Sellainen sääntöehdotus pannaan tämän oheen. Paitsi että säännöissä on nykyisen hallintolautakunnan sijaan pantu asuntolautakunta, on komitean mielestä ollut sopivinta että niistä tehtävistä, mitkä hallintolautakunnalle kuuluvat nykyään voimassa olevan johtosääntönsä 2 §:n mukaan, 3—5 momentissa luetellut annetaan erityisen pienemmän jaoston hoidettaviksi, johon nähden vastamainittuun pykälään on tehty tarpeellinen lisäys.

Asunnonvälitystoimisto.

Mitä asunnonvälitykseen tulee, on tässä edellä jo tehty seikkaperäisesti selkoa tämän toiminnan yleismerkityksestä ja niistä esikuvista, joita tähän nähden on tarjona ulkomailta. Tässä ainoastaan mainittakoon lisäksi eräitä näkökohtia, mitä tulee kunnan työnvälitystoiminnan merkitykseen Helsingin oloissa. Tässä kaupungissa on se käsitys yleinen, että täällä on vaikea nopeasti saada asuntoa, vielä vähemmän semmoista, joka voisi pitemmän aikaa täyttää vaatimuksia, erittäinkin jos on kysymys pienistä huoneistoista ja lapsirikkaista perheistä. Näitä vaikeuksia lisää se seikka,

ettei ole olemassa ajanmukaisia lainmääräyksiä asunnonvuokrasta — vuotta lyhemmästä vuokrasopimuksesta ei ole olemassa minkäänlaisia säännöksiä — sekä se täällä syntynyt oikeuskäytäntö, että kuukaudeksi tehdylle vuokrasopimukselle hyväksytään kahden viikon irtisanomisaika luettuna mistä kuukauden päivästä mihin päivään tahansa eikä kuukauden vaihteeseen. Kuinka epäedullisesti nämä asianhaarat vaikuttavat työväenluokan asunto-oloihin ja kuinka ylen epävakaiset vähävaraisten vuokraolot ovat, tulee selvästi näkyviin, kun ottaa huomioon että tšekäläiset työväenasunnot enimmäkseen vuokrataan kuukaudeksi ja ilman kirjallista sopimusta. Kaikkiaan 9,323 asunnosta, joiden vuokraoloja 1900 vuoden työväenasuntotutkimus selvitteli, oli 4,383 eli lähes puolet semmoisia, joissa vuokralainen oli asunut enintään vuoden. Työväenluokkaan kuuluvat perheet ja -äidit valittavatkin usein, että on vaikea kahden viikon kuluessa niinä harvalukuisina tunteina päivästä, joita ei käytetä työhön, matkaan työpaikalle ja sieltä takaisin, aterioihin ja tarpeelliseen lepoon, löytää uutta sopivaa huoneistoa. Terveystieteiden lautakuntaan asetettu asuntotarkastaja on niinikään syksyllä 1907 Lautakunnalle antamassaan lausunnossa maininnut, että on mahdotonta saada asuttavaksi sopimattomia huoneistoja tyhjenneiksi, kun ei ole tilaisuutta samalla osottaa joutilaita huoneistoja toisaalta. Tästä ilmoituksesta, jonka Terveystieteiden lautakunta saattoi Kaupunginvaltuuston tietoon, ei kuitenkaan ollut minkäänlaista käytännöllistä seurausta. Sittemmin on laadittu ehdotus Helsingin uudeksi terveystieteiden lautakunnaksi, jonka 118—128 §:ssä on pitkälle meneviä määräyksiä asuinhuoneista, niiden laadusta, asukijärjestelmästä y. m.; jos kerran tämä ehdotus vahvistetaan ja sen noudattamista valvotaan tähänastista tehokkaammalla asuntotarkastuksella, on kunnan velvollisuus myös katsoa että henkilöt, joiden täytyy muuttaa pois epätyytyttävistä asunnoista, ylen suuritta hankaluuksista voivat saada uudet asuinhuoneistot sijaan.

Vaikkakin siis toiselta puolen vuokralaisten eli toisin sanoen suuren yleisön etu vaatii perustamaan asunnonvälitystoimiston, saattaa toiselta puolen epäillä, käyttäisivätkö vuokraisännät sitä niin yleisesti kuin on tarkoitus. Ellei näin kävisi, jäisi toimisto sanottavaa merkitystä vaille. Niinkuin edellä on huomautettu, on tämä kysymys eräessä Saksan kaupungissa, nimittäin Stuttgartissa, ratkaistu ottamalla käytäntöön joutilaksi tulleiden huoneiden pakollinen ilmoitus, — jommoisen menettelyn täällä likinnä voisi liittää edellä mainittuihin Helsingin kaupungille voimassa olevan poliisijärjestyksen 2 §:n säännöksiin. Mutta useissa ulkomaan kaupungeissa saatu kokemus osottaa, että välitystoiminta on päässyt hyvään vauhtiin tuollaisiin poliisissäännöksiin turvautumattakin ja saavuttanut vuokraisäntäin luottamuksen, puhumattakaan niistä yksityisistä välitystoimistoista, joita talonomistajat itse ovat eräillä paikkakunnilla perustaneet. Jo se seikka, että välitys tavallisesti on maksuton, on omansa tuomaan joutilaiden huoneistojen ilmoituksia toimistoon.

Samalla kun siis kunnan asunnonvälitystoimistolla valiokunnan mielestä on täällä tärkeä tehtävä täytettävänä ja valiokunta ehdottaa sen perustamista puheenalaisen asuntolautakunnan yhteyteen, on valiokunta kuitenkin rajoittunut tähän

periaatteelliseen lausuntoon sekä katsonut tarkoituksenmukaisimmaksi, että toimiston järjestäminen ja ehdotuksen laatiminen sille tarpeellisiksi johto- ja rahasăännöksi annetaan asuntolautakunnan itsensä tehtäväksi.

Asunto-
tarkastus.

Niinkuin edellä jo on huomautettu, ei valiokunta ole katsonut voivansa ehdottaa asuntotarkastuksen järjestämistä asuntolautakunnan alaiseksi. Tuollainen menettely nimittäin riistäisi tarkastukselta sen laillisen tuen, mikä sillä nykyään on terveydenhoitoasetuksen tähän kuuluvissa säännöksissä. Tällä tavoin asuntolautakunta myös pääsee ryhtymästä terveystoimintaan asiana oleviin toimenpiteisiin asuntojen tyhjentämiseksi y. m. s. ja voi kokonaan ja yksinomaisesti toimia yhteiskunnallisena menestyslaitoksena. Mutta jotta tämä laitos voisi oikein täyttää tehtävänsä, pitää sen kuitenkin olla asuntotarkastuksen likeisessä yhteydessä. Tämä on aikaansaataavissa siten, että tarkastusviranomaisen edustajille varataan sija asuntolautakunnassa, missä he voivat välittömästi, kirjelmäinvaihtoa käyttämättä, todellisiin asuntopoliittisiin esityksiin ja toimenpiteisiin soveltuttaa tarkastustoiminnasta saamansa kokemukset. Nämä seikat kuitenkin jo kuuluvat asuntolautakunnan järjestämisasiin.

Asuntolautakunnan järjestäminen.

Asuntolautakunta olisi valiokunnan mielestä järjestettävä niin, että siinä olisi sekä itseoikeutettuina aineksina eräitä kunnan virkailijoita, joiden toiminnalla sinänsä on yhteyttä asuntokysymyksen ja sen ratkaisun kanssa, että myös määrääjäksi valittuina jäseninä niiden kunnallisten järjestöjen edustajia, joilla tähän kuuluvain asiain käsittely likinnä kuuluu. Itseoikeutetuiksi jäseniksi on valiokunta etusijassa ajatellut Terveystoimintalautakuntaan asetettua asuntotarkastajaa, sitä likinnä kaupungin tilastollisen konttorin johtajaa, joka tarkemmin tuntee asuntopolitiikalle erittäin tärkeät väestöolot ja niiden muutokset ynnä muut tähän kuuluvat seikat, sekä kaupungin-
asemakaava-arkkitehtiä, joka kaupungin laajennusta suunnitteleamalla arvaamattomassa määrässä edistää sen jännityksen helpottumista, minkä väestön ehkäisty laajenemisyrittäminen muuten saa aikaan. Näiden lisäksi olisi neljä valittua jäsentä, joista Kaupunginvaltuusto valitsisi kaksi sekä Terveystoimintalautakunta ja Työväenasiain lautakunta kumpikin yhden. Valituille jäsenille olisi myös valittava tarpeelliset varajäsenet. Asuntolautakuntaan asetettaisiin palkattu sihteeri. Muina likinnä lautakunnan alaisina virkailijoina olisivat kunnan työväenasuntojen isännöitsijä tai isännöitsijät sekä vastaisen asunnonvälitystoimiston henkilökunta, joiden tehtävistä kuitenkin olisi erittäin säädetty näitä toimialoja varten vahvistetuissa erikoisjohtosäännöissä.

Menosääntö.

Muut johtosääntöehdotuksen säännökset, jotka pitävät yhtä muiden lautakuntain johtosääntöjen vastaavien säännösten kanssa, eivät kaivanne erityistä perustelua. Asuntolautakunnan toiminta, lukuunottamatta asunnonvälitystä, ei aiheuttaisi sanottavia kustannuksia. Kun täytyy edellyttää, että lautakunnan itseoikeutetuille jäsenille kaupungin vakinaisesti palkkaamina virkamiehinä ei tulisi eri korvausta osanotostaan lautakunnan kokouksiin, nousisivat kustannukset näistä, luettuna 20 markkaa puheenjohtajalle ja 10 markkaa jäsenelle jokaiselta kokoukselta, kaikkiaan 50 markkaan kokoukselta eli noin 20 kokoukselta vuodessa 1,000 markkaan, siis ainoastaan 300

markkaa enemmän kuin mitä täksi vuodeksi on arviolta varattu kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan jäsenten palkkioiksi. Tähän tulisi kuitenkin lisäksi sihteerin palkkio, joka, siihen nähden että hänen toimensaan ei olisi ainoastaan lautakunnan pöytäkirjain ja lähteväin kirjelmään laatiminen, vaan myös asunto-olojen ja asuntopolitiikan kehityksen seuraaminen sekä yleensä että erittäin tässä kaupungissa, niin myös lautakunnan käsiteltävään asiain valmisteleminen ja mietintöjen laatiminen niistä, lienee määrättävä ainakin kolmeksituhanneksi (3,000:—) markaksi. Tarverahoiksi ja vahtimestarin palkkioksi lienee osotettava arviolta 200 markkaa.

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu, saa valiokunta kunnioittaen ehdottaa Ehdotus. että Työväenasiaien lautakunta esittäisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että tammikuun 1 päivästä 1912 lukien asetetaan asuntolautakunta, jolle vahvistetaan tämän oheiset johto- ja menosääntöehdotukset;

2) että vastamainitusta ajankohdasta lähtien lakkautetaan kunnan työväenasuntojen hallintolautakunta, jolle helmikuun 16 päivänä 1909 vahvistetun johtosäännön mukaan kuuluvat tehtävät asuntolautakunta ottaisi huolekseen, ja että siihen nähden tuon johtosäännön sijaan pannaan tämän oheisen ehdotuksen mukaiset Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallinnossa noudatettavat säännöt;

3) että asuntolautakunnalle jätetään tehtäväksi Valtuustolle antaa ehdotus kunnan asunnonvälitystoimiston järjestämiseksi; sekä

4) että asuntolautakunnalle annetaan toimeksi, julistettuaan lautakunnan sihteeritoimen avonaisena haettavaksi, Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotus sen täyttämiseksi.

Helsingissä, toukokuun 2 päivänä 1911.

V. von Wright.

A. H. Karvonen.

V. Sucksdorff.

Einar Böök.

Ehdotus Helsingin kaupungin asuntolautakunnan Johtosäännöksi.

1 §.

Asuntolautakunnan tehtävänä on seurata kaupungin asunto-olojen kehitystä ja Kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksia niiden parantamiseksi; antaa Kaupunginvaltuustolle lausuntoja sellaisista asioista; sekä panna täytäntöön toimenpiteet, joita Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin asunto-olojen parantamiseksi.

Eritoten on asuntolautakunnan asiana, alaistensa orgaanien avulla ja sillä tavoin kuin erittäin säädetään:

- 1) pitää silmällä niitä kaupungin asunto-olojen parantamista tarkoittavia laitoksia, joille kaupunki on myöntänyt joitakin etuja;
- 2) hoitaa kunnan rakentamia vuokra-asuntoja;
- 3) toimittaa kunnallista asunnonvälitystä;
- 4) koota ja alustavasti järjestää kunnallisen asuntotilaston aineisto.

2 §.

Asuntolautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä ja neljä varajäsentä. Itseoikeutettuja jäseniä ovat Terveystalautakuntaan asetettu asuntotarkastaja, kaupungin tilastollisen konttorin johtaja ja kaupunginasemakaava-arkkitehti; muut neljä jäsentä sekä varajäsenet valitaan siten, että Kaupunginvaltuusto valitsee kaksi jäsentä ja yhtä monta varajäsentä sekä Terveystalautakunta ja Työväenasiain lautakunta kumpikin yhden jäsenen ja varajäsenen. Vaalit toimitetaan joulukuussa ja kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Lautakunnan tulee vaaliin osaaottaville viranomaisille ilmoittaa, milloin kunkin valitseman jäsenen ja varajäsenen toimiaika päättyy.

3 §.

Jos jäsen tahi varajäsen eroaa ennen vaalikauden loppua, on tästä sille 2 §:ssä mainitulle viranomaiselle, joka eronneen on valinnut, tehtävä ilmoitus uuden vaalin toimittamista varten. Siten valittu toimii sen ajan, joka eronneella oli jälellä.

4 §.

Lautakunnan jäsenen tahi varajäsenen vaalikelpoisuudesta, kieltäytymisoikeudesta sekä esteellisyydestä olkoon voimassa mitä Kaupunginvaltuusmiehistä siihen nähden on säädetty.

5 §.

Lautakunta valitsee vuosittain jäsenistään suljetuin lipuin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tästä vaalista on annettava tieto Kaupunginvaltuustolle ja Maistraatille.

6 §.

Lautakunta on päätäntövaltainen, kun vähintään neljä jäsentä, puheenjohtaja niihin luettuna, on saapuvilla.

Jos avoimessa äänestyksessä äänet eri mielipiteiden puolesta sattuvat tasan, olkoon voimassa se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa. Suljetuin lipuin toimitetussa vaalissa päätetään arvalla, taikka muulla tavalla, josta läsnäolevat yhtyvät, etusija niiden kesken, jotka ovat saaneet yhtä paljon ääniä.

7 §.

Sihteerin tehtävät Lautakunnassa hoitaa sihteeri, jonka Kaupunginvaltuusto Lautakunnan esityksestä valitsee.

Sihteerin velvollisuus on seurata asunto-olojen ja asuntopolitiikan kehitystä sekä yleensä että erittäinkin Helsingin kaupungissa, valmistella Lautakunnan käsiteltävät asiat sekä hoitaa Lautakunnan kansliatehtävät, joihin nähden asuntotarkastajan ja kunnan asunnonvälitystoimiston johtajan pitää hänelle antaa tarpeellista apua.

8 §.

Lautakunnan kutsuu kokoon puheenjohtaja niin usein kuin näkee asiain sitä vaativan, taikka kun kaksi jäsentä sitä puheenjohtajalta pyytää.

9 §.

Lautakunnan kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään läsnä olevat jäsenet, käsitellyt asiat, tehdyt päätökset ja niiden pääasiallinen perustelu.

Jos jäsen haluaa saada Lautakunnan enemmistöstä poikkeavan mielipiteensä pöytäkirjaan merkityksi, antakoon sen kirjallisesti.

Lautakunnasta lähtevät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

10 §.

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja on estetty Lautakunnan kokoukseen saapumasta, joka on sihteerille tai jollekulle jäsenelle ilmoitettava, valittakoon tilapäinen puheenjohtaja.

Jos jäsenelle sattuu este, tulee hänen se puheenjohtajalle ilmoittaa niin ajoissa, että kokoukseen ehditään kutsua varajäsen.

11 §.

Kaupungin kunnallisormestarilla taikka sillä, joka hänen virkaansa toimittaa sekä Kaupunginvaltuuston puheenjohtajalla on oikeus olla läsnä Lautakunnan kokouksissa ja ottaa osaa keskusteluihin, ollen heille sitä varten kirjallisesti annettava tieto jokaisen kokouksen ajasta.

12 §.

Kun syytä siihen on, kutsuu Lautakunta kokouksiinsa asiantuntijoita; siten saapuville kutsutuilla on oikeus ottaa osaa Lautakunnan keskusteluihin, vaan ei päätöksiin.

13 §.

Lautakunnan velvollisuus on vuosittain maaliskuun kuluessa antaa Kaupunginvaltuustolle kertomus toiminnastaan edellisenä vuonna.

Ehdotus Helsingin kaupungin asuntolautakunnan menosäännöksi.

Lautakunnan kokoukset, arviolta	Smk. 1,000:—
„ sihteerin palkkio	„ 3,000:—
Tarverahat sekä vahtimestari-apulaisen palkkio, arviolta „	200:—
<u>Yhteensä</u> Smk.	<u>4,200:—</u>

Ehdotus säännöksi Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallinnolle.

1 §.

Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallinto on *Helsingin kaupungin asuntolautakunnan toimena*.

2 §.

Asuntolautakunnan velvollisuutena on:

- 1) määrätä, missä järjestyksessä vuokrahakijat saavat huoneistoja;
- 2) määrätä huoneistojen vuokrat;

3) tarkastaa kuukausitilit ja vastata niistä sekä lähettää ne Rahatoimikamariin;
 4) välimiehenä ratkaista mahdollisesti vuokraajien kesken vuokraoloista syntyneet riitaisuudet;

5) tehdä ja allekirjoittaa vuokrakontrahdit; sekä

6) tehdä järjestysohjeita, joita kaikkien vuokralaisten tulee noudattaa.

Lautakunta on oikeutettu luovuttamaan 3--5 kohdassa mainitut tehtävät keskuudesta asettamalleen erityiselle jaostolle, jonka asettamisesta Lautakunnan on ilmoitettava Kaupunginvaltuustolle ja Rahatoimikamarille. Toimenpiteistä, joihin tämä jaosto ryhtyy, on tehtävä ilmoitus Lautakunnan pöytäkirjaan.

3 §.

Asuntojen tarkempi silmälläpito ja vuokrain kannanto kuuluu isännöitsijälle, joka on *asuntolautakunnan* käskyn alainen ja jonka *asuntolautakunta* sekä asettaa toimeensa että erottaa siitä.

4 §.

Vuokraeriä määrättäessä on mikäli mahdollista katsottava, että kaupunki saa täyden koron hankkeeseen panemastansa pääomasta sekä että kaikki korjaus- ja halintokustannukset tulevat korvatuiksi.

5 §.

1. Vuokrattaessa on otettava huomioon, että huoneistoja varataan etupäässä sellaisille henkilöille, jotka ovat kaasutehtaan, vesijohdon, ainespihan y. m. kunnallisten laitosten töissä ja joitten asuminen eri työpaikkojen läheisyydessä on erittäin toivottavaa sen vuoksi, että asianomainen päällystö aina varmasti voisi saada taitavaa työväkeä sellaisiin töihin, joitten suorittaminen ei siedä lykkäystä.

2. Yllämainittuun kategoriaan (I kategoria) kuuluvia huoneistoja vuokrattaessa pitää asianomaisen päällystön ehdotuksen olla ratkaiseva. Näitä ehdotuksia tehdessä on etupäässä kiinnitettävä huomiota vuokrallepyrkijän soveliaisuuteen yllämainitussa suhteessa ja sen ajan pituuteen, minkä ne työläiset, jotka saattavat tulla kysymykseen, ovat yhtäpäättä olleet kaupungin töissä, sekä työmiesten perheiden suuruuteen, jolloin, jos heidän ansionsa muutoin ovat yhtäläiset, etusija on annettava sille työmiehelle, jolla on suurempi perhe.

3. Se osa huoneistoista, joita ei tarvita asunnoiksi sellaisille työntekijöille kuin 1 momentissa mainitaan, on senjälkeen vuokrattava muille kaupungin töissä vakinaisesti oleville henkilöille. Näitä huoneistoja (II kategoria) vuokrattaessa on huomioon otettava:

a) että se henkilö, joka on ollut kauimmin vakinaisesti kaupungin työssä ja käyttäytynyt moitteettomasti, tulee etupäässä kysymykseen; sekä

b) että useammista yhtä ansiokkaista vuokrallepyrkijöistä on etusija annettava niille, joilla on suurimmat perheet.

4. Siinä tapauksessa ettei kaikkia huoneistoja tarvittaisi kaupungin palveluksessa olevia työläisiä varten, ovat jällelle jääneet huoneistot (III kategoria) vuokrattavat muille hyvin tunnetuille henkilöille. Määrättäessä missä järjestyksessä nämä vuokrallepyrkijät tulevat kysymykseen, on huomioon otettava:

a) kuinka kauan henkilö on ollut työssä saman työnantajan luona ja millaiseksi hän on tunnettu; sekä

b) pyrkijän ikä.

5. Vastaisuudessa joutilaiksi tulevia huoneistoja vuokrataan samojen periaatteiden mukaan, mitkä eri kategorioihin nähden on määrätty.

6 §.

Huoneistot vuokrataan vuosivälikirjalla siten, että vuokralainen, joka eroaa kaupungin työstä, on velvollinen muuttamaan pois jo seuraavan kuukauden umpeen mennessä.

7 §.

Huoneiston tai sen osan vuokraaminen jollekin tai joillekin muille henkilöille korvausta vastaan muodossa tai toisessa on kielletty. Ei myöskään saa pitää satunnaisia yövieraita huoneistoissa, sukulaisia kumminkaan lukuunottamatta. Jos tätä rikotaan, voidaan sopimus, harkinnan mukaan, katsoa mitättömäksi ja vuokralainen irtisanotuksi muuttamaan seuraavan vuosineljänneksen alusta.

8 §.

Sen vuosikertomuksen yhteydessä, jonka Asuntolautakunta voimassa olevan johtosääntönsä mukaisesti antaa Kaupunginvaltuustolle, pitää lautakunnan Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus kunnan työväenasuntojen hallinnosta, erittäinkin ilmoittaen minkälaiseksi yrittys on taloudellisesti muodostunut.

*Lausunto Helsingin kaupungin teknillisten laito-
sten Hallituksen ohje- ja vuosirahasäännön ehdo-
tuksista.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Kesäk. 1 p:nä 1911.*

N:o 329.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto lokakuun 11 päivänä viime vuonna pitämässään kokouksessa, Rahatoimikamarin esityksestä ja pääasiallisesti sen mukaisesti mitä asiaa valmistelemaan asetettu komitea oli ehdottanut, oli päättänyt kuluvan vuoden alusta asettaa kaupungin teknillisille laitoksille — vesijohto-, kaasu- ja sähkölaitokselle — yhteisen hallituksen sekä jättänyt tuon Hallituksen tehtäväksi laatia ja Valtuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa tarpeelliset ehdotukset Hallituksen ohjesäännöksi sekä sen virkamiesten johtosäännöiksi, on mainittu Hallitus kirjelmässä helmikuun 8 päivältä kuluvaa vuotta antanut puheenalaisen ohjesääntöehdotuksen. Läheteessä viimeksi kuluneen maaliskuun 20 päivältä on Rahatoimikamari saanut Kaupunginvaltuustolta tehtäväkseen antaa Valtuustolle lausunnon tuosta ehdotuksesta.

Tehtävää täyttääkseen saa Rahatoimikamari käsiteltävänä olevaan ohjesääntöehdotukseen nähden ensiksi huomauttaa eräitä näkökohtia, jotka eivät käy yhteen Hallituksen puoltamain näkökohtain kanssa.

Ehdotuksen 1 §:ssä mainitaan Hallituksen tehtävänä muiden muassa olevan „järjestää sekä pitää silmällä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistusta“. Rahatoimikamarille voimassa olevassa ohjesäännössä kuitenkin pannaan Kamarin velvollisuudeksi „järjestää ja pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta“. Siihen nähden että niinmuodoin kahdella viranomaisella tulisi olemaan sama velvollisuus, on Kamari tahtonut huomauttaa, että sen mielestä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen asiana tulisi olla — ei järjestää — mutta kyllä pitää silmällä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistusta, jota vastoin Rahatoimikamarin asiana tulisi olla — ei pitää silmällä — mutta kyllä järjestää tuota valaistusta. Näyttää nimittäin siltä kuin ei olisi kaupungin edun mukaista, että tavaran valmistajalle — tässä tapauksessa Hallitukselle — myös uskottaisiin tehtävä, joka epäilemättä täytyy katsoa kuuluvan kuluttajalle — tässä tapauksessa kaupungille, Rahatoimikamarin edustamana. Liikekannalta katsoen ei voi pitää ensin-

kään hyvin harkittuna että asian järjestäminen ja hoito jätetään samalle viranomaiselle, jolla tavaran hankkijana voi olla etua tämän asian hoitamisesta suuntaan taikka toiseen. Rahatoimikamarin mielestä pitäisi sentähden puheenalainen momentti laatia näin kuuluvaksi:

pitää silmällä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistusta.

2 §:än nähden Rahatoimikamari ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen määräykseen, jota Hallitus on ehdottanut puheenjohtajansa vaalissa noudatettavaksi. Sen periaatteellisen päätöksen mukaisesti, minkä Kaupunginvaltuusto teki kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen asettamista koskevassa asiassa, on Valtuuston asia „valituista jäsenistä määrätä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja“. Hallituksen ehdotuksessa on vastaava säännös kuitenkin saanut näin kuuluvan sanamuodon: „Kaupunginvaltuuston valitsemista jäsenistä on toinen puheenjohtaja, Kaupunginvaltuuston valinnan mukaan, ja toinen varapuheenjohtaja“. Näiden molempain sanamuotojen välillä on olemassa ilmeinen ero. Hallituksen ehdotuksen mukaan Rahatoimikamarin valitsema jäsen ei olisi vaalikelpoinen Hallituksen puheenjohtajaksi eikä varapuheenjohtajaksikaan. Tuollainen rajoittava määräys voisi olla puolustettavissa, jos puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimet kestäisivät kolme vuotta, koska niin ollen tietenkään Rahatoimikamarin ainoastaan vuodeksi valitsema jäsen ei voisi tulla vaalissa kysymykseen. Mutta kun puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan ainoastaan vuodeksi, ei näy olevan minkäänlaista pätevää syytä estää Kaupunginvaltuustoa kaikkien valittujen jäsenten joukosta määräämästä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Rahatoimikamari saa sentähden ehdottaa, että 2:n § toinen momentti hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

„Valituista jäsenistä määrää Kaupunginvaltuusto puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kalenterivuodeksi kerrallaan“.

7 §:n ensimmäinen momentti kaipaa Rahatoimikamarin mielestä eräitä selvennyksiä. Tuossa momentissa mainitaan, miten teknillisten laitosten virkamiehet ja palveluskunta toimeen otetaan ja siitä erotetaan. Toimitusjohtajiin nähden säädetään, että heidät valitsee Kaupunginvaltuusto ja että heidät otetaan toimeen kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella. Muut sääntöpalkkaiset virkamiehet ottaa ja erottaa Hallitus. Mutta näihin nähden ei ole määrätty noudatettavaksi molemminpuolista irtisanomista. Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi kaupungin muista virkamiehistä voimassa olevain määräysten kanssa ja myöskin tässä puheenalaisten virkamiesten aseman turvaamiseksi olisi tähän kohtaan lisättävä sanat:

„kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella“.

Samassa momentissa säädetään edelleen: „muun tarpeellisen palveluskunnan ottaa asianomainen toimitusjohtaja“. Mutta onko tästä tehtävä se johtopäätös, että asianomaisilla toimitusjohtajilla myös on oikeus erottaa palveluskunta, ei Hallituksen niukkasanisesta perustelusta käy selville. Rahatoimikamarin enemmistö puolestaan on ollut sitä mieltä, että vaikkakin asianomaisten johtajain toimeksi sopisi jättää

ylimääräisen palveluskunnan ottaminen, olisi kuitenkin Hallituksen asiaksi jätettävä sen erottaminen, jota vastoin Kamarin vähemmistö on ollut sitä mieltä että, kun toimitusjohtajat oikeutetaan palveluskunnan ottamaan, heillä myös pitää olla valta erottaa se Hallitusta kuulematta. Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Kamarin käsityksen, olisi tässä puheena olevan momentin viimeiseen lauseeseen lisättävä määräys:

„ja erottaa Hallitus“.

Saman pykälän toisessa momentissa määrätään, että johtosäännöt toimitusjohtajille antaa Hallitus. Lokakuun 11 päivänä viime vuonna pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto kuitenkin päätti jättää Hallituksen tehtäväksi „Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi antaa tarpeellisen ehdotuksen Hallituksen ohjesäännöksi sekä sen virkamiesten johtosäännöiksi“. Millä perusteilla Hallitus yhtäkaikki on ehdottanut sitä valtuutettavaksi antamaan johtosääntöjä toimitusjohtajille sekä minkä viranomaisen asiana olisi antaa johtosääntöjä teknillisten laitosten muille virkamiehille, ei Hallituksen tekemästä esityksestä käy selville. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole voinut antaa lausuntoa tähän kuuluvista seikoista, vaan ainoastaan katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle esittäminen että Valtuusto, viitaten asiassa aikaisemmin tekemäänsä päätökseen, päättäisi

että 7 §:n toinen momentti on poistettava ja kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle jätettävä toimeksi antaa ehdotus Hallituksen virkamiesten johtosäännöiksi.

Ehdotuksen 9 §:n 1 ja 2 momenttiin lienee „Rahatoimikonttori“ sanan sijaan sopivinta panna sana „*kaupunginrahasto*“.

Mitä vihdoin 13 §:än tulee, on Rahatoimikamarilla jo tätä ennen ollut tilaisuutta esittää Hallituksen käsityksestä tässä kohden eriyvä kantansa. Kaupunginvaltuustokin on aikaisemmin hyväksynyt sen kannan että voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan Rahatoimikamarin asiana on „kaupungin puolesta kantaa, vastata ja valvoa sen oikeutta“. Kun kuitenkin Hallitus jälleen on ottanut tämän kysymyksen esille ja näyttää panevan jonkunlaista painoa tuohon määräykseen, ei Rahatoimikamari ole tahtonut vastustaa sen ottamista ohjesääntöön, käytettäväksi sillä voimalla mikä sillä voi olla. Vielä on mainittava, että Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja, protokollasihteeri Björn Wasastjerna asian käsittelyssä on kannattanut Hallituksen laatimaa ohjesääntöehdotusta.

Myöskin Hallituksen tekemään vuosirahasääntöehdotukseen on Rahatoimikamarin täytynyt ehdottaa erinäisiä muutoksia, niin että toimitusjohtajain sekä vesijohtolaitoksen rahastonhoitajan palkat, Hallituksen vuosirahasääntöön ensinkään kuulumattomina, poistettaisiin. Rahatoimikamari sentähden ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi näin kuuluvan:

vuosirahasäännön Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle:

Palkkiota valituille hallituksenjäsenille, Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan.	Smk	10,000: —
Sihteerinpalkkio	„	3,000: —
Tarverahoja	„	900: —
	Smk	13,900: —

sekä sen lisäksi määräisi:

että edellä mainittu 13,900 markan määrä on jaettava tasan kaikkien teknillisten laitosten menosääntöjen kesken.

Edelleen lienee päätettävä:

että vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle tulee vuokratuloja 2,000 markkaa, luettuna kuluvan vuoden alusta; sekä

että vesijohtolaitokseen perustetaan rahastonhoitajan toimi 2,100 markan vuosipalkalla, luettuna kuluvan vuoden alusta.

Läheteksiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
helmik. 8 p:nä 1911.*

N:o 5.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli päättänyt asettaa kaupungin teknillisille laitoksille, vesijohtolaitokselle sekä kaasu- ja sähkötehtaalle, yhteisen hallituksen, ja tämä Hallitus kuluvan vuoden alusta on ryhtynyt toimeensa, on Hallituksen otteella Maistraatin pöytäkirjasta viimeksi kuluneen joulukuun 31 päivältä käsketty laatia ja Valtuuston vahvistettavaksi lähettää ehdotus Hallituksen ohje- ja vuosirahasäännöksi.

Nämä ehdotukset on Hallitus nyttemmin laatinut ja saa ne mainittua tarkoitusta varten perille lähettää.

Mitä ensinnä johtosääntöehdotukseen tulee, niin on Hallitus, siihen nähden että kaupungin valaistuslaitokselle vuonna 1899 vahvistettu ohjesääntö ja sen kanssa yhtäpitävä, kaupungin kaasu- ja sähkötehtaalle joulukuun 9 päivänä 1909 vahvistettu ohjesääntö ovat käytäntöaikanaan pääasiassa osottautuneet täysin tarkoituksenmukaisiksi, tahtonut mahdollisuutta myöten seurata niitä sekä sentähden niihin ehdottanut ainoastaan semmoisia muutoksia, joita on johtunut Kaupunginvaltuuston edellä mainitusta päätöksestä taikka jotka Hallitus muutoin on pitänyt suotavina.

Paitsi ehdotuksen erinäisiin pykäliin otettuja 1909 vuoden ohjesäännön vastavain kohtain muutettuja säännöksiä, jotka muutokset ovat aiheutuneet Hallituksen nimen ja kokoonpanon muuttamista koskevasta Valtuuston päätöksestä sekä Hallituksen laajentuneesta toimialasta eivätkä sentähden kaipaa tarkempaa perustelua, on Hallitus muutoin ehdottanut seuraavat muutokset alempana mainituilla perusteilla:

4 §.

Kun kaasu- ja sähkötehtaan toimitusjohtajat aikaisemminkin ovat esitelleet heidän älaansa kuuluvat asiat, on Hallituksesta näyttänyt luonnolliselta että he samoin kuin myöskin vesijohtolaitoksen toimitusjohtaja, ammattitietoihinsa katsoen, edelleenkin esittelevät tuollaiset asiat Hallituksen kokouksissa. Tämän ohella on, 1909 vuoden ohjesäännön 3 §:n viimeiseen momenttiin liittyen, tässä puheena olevassa ehdotuksen pykälässä nimenomaan lausuttu, että Hallitus voi jakaa muut tehtävät jäsentensä kesken sillä tavoin kuin soveliaimmaksi katsoo.

6 §.

Kun täydet takeet siitä että Hallituksesta lähtevät kirjelmät ovat laaditut sen päätösten mukaisesti täytyy katsoa olevan siinä tapauksessa että kirjelmät allekirjoittaa puheenjohtaja ja teknillistä asioita koskevat kirjelmät myös esittelevä johtaja sekä varmentaa sihteeri, ei enää ole pidetty tarpeellisena 1909 vuoden ohjesäännön vastaavaa säännöstä, että Kaupunginvaltuustolle annettavat kirjelmät ovat kaikkien niiden allekirjoitettavat, jotka ovat ottaneet asian käsittelyyn osaa, minkätähden pykälä on tämän mukaisesti laadittu uuteen muotoon.

7 §.

Samalla kun ehdotuksessa on pysytetty 1909 vuoden ohjesäännön vastaavan pykälän säännökset sekä johtajanvirkain asettamisesta että Hallituksen vallasta ottaa ja erottaa muut verraten vastuunalaisissa toimissakin olevat menosäännössä erittäin mainitut virkailijat, on Hallitus toiselta puolen katsonut tarkoituksenmukaisimmaksi että konttori- ja muun henkilökunnan ottaminen kokonaan jätetään asianomaisten toimitusjohtajain asiaksi, koska he etusijassa ovat vastuunalaisia toimialastaan ja likinnä heidän etunsa vaatii hankkimaan kelvollisen tuollaisen henkilökunnan, jonka soveliaisuutta he paremmin kuin Hallitus kokonaisuudessaan ovat tilaisuudessa arvostelemaan.

10 §.

Kun näyttää sopivimmalta, että kadun repiminen ja kiveäminen, milloin sitä on tarpeen teknillisten laitosten johtoverkkojen laajentamiseksi, uudistamiseksi ja täydentämiseksi, suoritetaan kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimesta, jonka toimialaan tuollaiset työt muutoin kuuluvatkin, on puheenalainen § laadittu tämän käsityksen mukaisesti ja siinä myös varattu muunlainen menettelytapa, kun se mainitun Hallituksen kanssa sovittua katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

13 §.

Kun Hallitus on ollut sitä mieltä, että kaupungin puhevallan valvominen Hallituksen toimialaa koskevissa jutuissa ja asioissa soveliaimmin on jätettävä Hallituksen asiaksi sillä tavoin kuin myöskin 1899 vuoden ohjesäännön 7 §:ssä on kaupungin valaistuslaitoksen Hallitukselle varattu, on Hallitus pannut tämän säännöksen ehdotukseensa sekä niin ollen puheenalaisessa pykälässä antanut Hallitukselle tuollaisen toimivallan, varsinkin kun Hallitus ei ole voinut katsoa että tätä koskeva määräys olisi ristiriidassa kaupunkien kunnallishallituksesta joulukuun 8 päivänä 1873 annetun asetuksen 51 §:n sisällyksen kanssa, jonka mukaan Rahatoimikamari m. m. „suorittane yhteiset tehtävät kaupungin puolesta, jotka rahatoimikamaria varten annetun ohjesäännön mukaan tämän toimiin kuuluvat“, eikä myöskään nimeksi mainitun ohjesäännön 10 §:n kanssa, jossa päin vastoin edellytetään, että Rahatoimikamarin oikeudesta „kaupungin puolesta kantaa, vastata ja valvoa sen oikeutta“ voi eräissa tapauksissa olla toisin säädetty.

Ehdotuksen 8, 9, 11 ja 12 §:n sisällys on sama kuin 1909 vuoden ohjesäännön 8, 10, 12 ja 13 §:n.

Lopuksi pyytää Hallitus huomauttaa että, kun kaupungin Rahatoimikamarin huolena nyttemmin ei enää ole kaupungin vesijohtolaitoksen hoito eikä kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistuksen järjestäminen ja silmälläpito sekä kun Hallituksen on lähetettävä kertomus alaistensa laitosten toiminnasta kunakin vuonna Kaupunginvaltuustolle ennen kesäkuun 1 päivää seuraavana vuonna, olisi tarpeellisen yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi asianmukainen muutos tehtävä Rahatoimikamarille joulukuun 20 päivänä 1890 vahvistetun ohjesäännön 1 §:n 2 momenttiin sekä 16 ja 20 §:än.

Mitä sitten tulee Hallituksen vuosirahasääntöön, jonka ehdotus niinkään pannaan tähän, saa Hallitus kaikin puolin edelleen pitäen kiinni niistä näkökohdista, mitkä se aikaisemmin siltä vaaditussa lausunnossa on esittänyt puheena olleen, teknillisille laitoksille yhteisen kassakonttorin perustamista vastaan, ainoastaan huomauttaa että, kun ehdotukseen merkityt menoerät nousevat kaikkiaan samaan 54,833 markan määrään, mikä Kaupunginvaltuuston joulukuun 30 päivänä 1910 vahvistamissa teknillisten laitosten vuosirahasäännöissä on Hallitukselle osotettu, rajoittuvat ehdotuksessa esiintyvät muutokset ainoastaan siihen, että siitä 8,000 markan määrästä, minkä erikoisrahassääntöihin merkitty Hallituksen palkkioiden määräraha on suurempi ehdotukseen merkittyä määrärahaa, tähän on otettu: 2,000 markkaa vuokratuloja vesijohtolaitoksen toimitusjohtajalle, 3,000 markan palkkio sihteerille, 900 markkaa tarverahojia Hallitukselle sekä vihdoin 2,100 markkaa palkaksi vesijohtolaitoksen rahastonhoitajalle.

Edellä esitettyjen syiden nojalla saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa:

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet vahvistaisivat oheenpannut ehdotukset kaupungin teknillisten laitosten ohje- ja vuosirahasäännöksi.

Helsingin Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ohjesäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tehtävänä on hoitaa kaupungin vesijohtolaitosta sekä kaasu- ja sähkötehdasta niihin kuuluvine laitteineen sekä sen ohella:

järjestää sekä pitää silmällä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistusta;

valvoa kaupunkiin asetettuja, mutta kaupungille kuulumattomia valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa että niihin nähden annettuja määräyksiä tarkoin noudatetaan; niin myös

pyydettyessä antaa kaupungin viranomaisille tietoja Hallituksen toiminnan yhteydessä olevista asioista.

2 §.

Hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä, joista kaksi sekä samaten kaksi varajäsentä valitsee Kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi ja yhden ynnä varajäsenen Rahatoimikamari vuodeksi. Teknillisten laitosten toimitusjohtajat ovat itseoikeutettuja jäseniä, varamiehinään asianomaiset asistentit.

Kaupunginvaltuuston valitsemista jäsenistä on toinen puheenjohtaja, Kaupunginvaltuuston valinnan mukaan, ja toinen varapuheenjohtaja.

Hallitukseen asetetaan sihteeri.

3 §.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsumuksesta sekä on päätäntövaltainen, kun puheenjohtaja ja kaikki jäsenet ovat saapuvilla. Esteen sattuessa kutsutaan varajäsen.

4 §.

Hallituksen kokouksissa esittelevät toimitusjohtajat teknilliset asiat. Muutoin jakaa Hallitus tehtävät jäsentensä kesken sillä tavoin kuin soveliaimmaksi katsoo.

Jos syntyy erimielisyyttä ja kolme ääntä jää kolmea vastaan, niin ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Sihteeri tekee kokouksissa pöytäkirjan, johon merkitään päätökset sekä tapahtuneet äänestykset.

5 §.

Hallituksen päätökset, jotka koskevat:

kaasun valovoimaa;

veden, kaasun ja sähkövirran kulutustariffeja; sekä

johtolaitteiden liittämisesssä noudatettavia sääntöjä ja ehtoja, ovat alistettavat

Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi.

6 §.

Hallituksen kirjelmät allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri. Teknillisiä asioita koskevat kirjelmät allekirjoittaa myös se johtaja, joka asian on esitellyt.

7 §.

Teknillisten laitosten toimitusjohtajat valitsee Kaupunginvaltuusto Hallituksen ehdotuksesta, ja otetaan heidät toimeensa kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella. Muut sääntöpalkkaiset virkamiehet ottaa toimeen ja erottaa Hallitus. Muun tarpeellisen palveluskunnan ottaa asianomainen toimitusjohtaja.

Johtosäännöt toimitusjohtajille antaa Hallitus.

Virkavapauden virkamiehille ja palveluskunnalle myöntää Hallitus.

8 §.

Vuosittain syyskuun kuluessa pitää Hallituksen antaa Rahatoimikamarille ehdotus ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

9 §.

Kertyneet varat, joita ei tarvita käyttöön ja liikkeeseen, toimitetaan Rahatoimikonttoriin.

Menojen suorittamiseen tarpeelliset varat otetaan Rahatoimikonttorista sillä tavoin kuin Rahatoimikamari määrää.

10 §.

Kun tulee kysymys vesi-, kaasu- tai sähköjohtoverkon laajentamisesta, uudistamisesta tahi täydentämisestä, pitää Hallituksen siitä ilmoittaa kaupungin yleisten töiden Hallitukselle, joka Rakennuskonttorilla, korvausta vastaan, toimituttaa tarpeellisen kadunrepimisen sekä, johdon valmistuttua, kadun täyttämisen ja kiveämisen, ellei muuta menettelytapaa katsota tarkoituksemukaiseksi ja siitä sovita.

11 §.

Teknillisten laitosten hoidosta ja liikkeestä, jokaisesta laitoksesta erikseen, on pidettävä täydelliset tilikirjat, jotka, kalenterivuositain päätettyinä, ovat ennen maaliskuun 1 päivää seuraavana vuonna jätettävät Rahatoimikamariin pidettäväksi Kaupungin tilintarkastajain saatavissa; ollen Hallitus kuitenkin velvollinen jo aikaisemmin ennen helmikuun 1 päivää Rahatoimikamariin antamaan kaikki kaupungin tilinpäätöstä varten tarpeelliset tiedot.

Hallituksen velvollisuus on niinkään vuosittain ennen kesäkuun 1 päivää Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus Hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisenä vuonna.

12 §.

Hallitukselle jätetyn tehtävän toimittamisesta ja tilittämisestä vastaavat Hallituksen jäsenät yhteisesti.

13 §.

Hallituksella on oikeus tuomioistuimissa ja viranomaisissa käyttää kaupungin puhevaltaa Hallituksen toimialaa koskevissa jutuissa ja asioissa.

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen vuosirahasäännöksi.

Palkkiota valituille hallituksenjäsenille, jaettavaksi Hallituksen määräyksen mukaan	Smk	10,000: —
Sihteerin palkkio	„	3,000: —
Tarverahoja	„	900: —
		<u>Smk 13,900: —</u>

josta määrästä Smk 4,633: 33 pannaan maksettavaksi itsekunkin kolmen teknillisen laitoksen menosäännöstä.

Vesijohtolaitoksen toimitusjohtaja:

pohjapalkkaa	Smk	10,000: —	
palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta	„	1,000: —	
vuokrarahoja	„	2,000: —	
matkarahoja	„	500: —	Smk 13,500: —
Kaasutehtaan toimitusjohtaja, rahasäännön mukaan	„	12,833: —	
Sähkötehtaan toimitusjohtaja, rahasäännön mukaan	„	12,500: —	
			<u>Smk 52,733: —</u>
Vesijohtolaitoksen rahastonhoitaja	„	2,100: —	

Asiakirjoja ynnä valiokunnan mietintö kaupungin automobiililiikenteen järjestämistä koskevasta asiasta.

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

*Helsingissä,
toukok. 29 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 3,142.

Kun kaupungin liikenneväyliä kulkevain automobiilien luku on viime aikoina runsaasti lisääntynyt sekä lukuisia automobiileja nyttemmin käytetään ammattimaisessa henkilöliikenteen välityksessä, on Maistraatista näyttänyt tarpeelliselta että tehdään erinäisiä muutoksia kaupungin automobiililiikennettä varten heinäkuun 22 päivänä 1907 annettuihin järjestyssääntöihin sekä että niissä olevat niukat määräykset ammattimaisesta automobiililiikenteestä pannaan tarvetta vastaavaan erityiseen tätä liikennettä koskevaan ohjesääntöön.

Pyytäen Kaupunginvaltuuston lausuntoa tähän liitetystä ehdotuksesta Helsingin automobiililiikenteen muutetuiksi järjestyssäännöiksi, jotka Maistraatti on laatinut asian-tuntevan henkilön avustuksella, saa Maistraatti, jonka mielestä useimmat ehdotetuista muutoksista eivät kaipa erityistä selitystä, huomauttaa että (5 §) Maistraatti on ollut sitä mieltä, ettei ainoastaan olisi lakkautettava sitä erilaisuutta mikä suurimpaan luvaliseen kulkunopeuteen nähden nykyään on olemassa kaduilla ja viertoteillä, koska liikenne kaupunkiin yhdistetyllä alueella sijaitsevilla viertoteillä on yhtä vilkas kuin kaupungin kaduillakin, vaan myös että henkilöautomobiilien suurin kulkunopeus ainakin toistaiseksi olisi rajoitettava 15 kilometriksi tunnissa ja että tämä kulkunopeus myös olisi sallittava eräille kevyenlaisille tavara-automobiileille.

Niiden muistutusten johdosta, joita poliisimestari on oheellisessa kirjelmässä tehnyt järjestyssääntöjen ja taksan ehdotuksia vastaan, saa Maistraatti lausua seuraavaa:

2 §:n 11 momentista voitane erityisen merkin käyttämistä koskeva määräys haittata poistaa.

13 §:ä vastaan tehtyjen muistutusten Maistraatti ei ole katsonut ansaitsevan huomiota, ja samaten on Maistraatti myös ollut sitä mieltä, että vaatimukseen 16 §:n 2 momentin muuttamisesta ei voida suostua, koska pika-ajurinrenkien ja automobiilinkuljettajain valmistukseen ja tutkimiseen nähden on tuntuva ero olemassa.

Mitä taksaa vastaan tehtyihin muistutuksiin tulee, voi Maistraatin mielestä ajosta

rautatienasemalta ehdotettu lisämaksu jäädä pois, minkätähden ehdotukseen on tehty tästä johtunut muutos, jota vastoin ja kun kaupungin jakamista kahteen vyöhykkeeseen on asiantuntevalla taholla perusteltu pääasiallisesti siihen, että toisen vyöhykkeen liikenneväylät ovat laadultaan sellaisia, että ne aikaansaavat suurempaa automobiilien kulumista kuin ensimmäiseen vyöhykkeeseen luetuissa kaupunginosissa olevat kadut ylipäätään, ei Maistraatti ole katsonut tätä taksan kohtaa vastaan tehdyn muistutuksen ansaitsevan huomiota. Samalla saa Maistraatti huomauttaa että, jos taksa käytännössä osottautuu jossakin kohden tarkoitustaan vastaamattomaksi taikka jos automobiiliasemia syntyy toiseen vyöhykkeeseen luetuissa osissa kaupunkia, taksaa voidaan muuttaa niiltä kohdin, mitkä vastedes osottautuvat tarpeellisiksi.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Viktor Ekroos.

Ehdotus

Automobiililiikenteen järjestyssäännöiksi Helsingin kaupungissa.

1 §.

Automobiilillä ymmärretään näissä järjestyssäännöissä jokaista henkilöjen taikka tavaran kuljetusta varten ajottua ajoneuvoa, jota kuljettaa voimakone (moottori) ja joka ei ole tarkoitettu kiskoilla kulkeväksi.

Näitä järjestyssääntöjä ei kuitenkaan sovelleteta moottoripolkupyöriin, joista on erittäin säädetty.

2 §.

1 mom. Automobiilissä pitää olla:

a) ohjauslaite, jonka avulla automobiili nopeasti ja varmasti voi väistää ja helposti kääntyä;

b) kaksi helposti käsiin saatavaa, toisistaan riippumatta toimivaa jarrua, joista ainakin toinen tehoo välittömästi käyttöpyöriin taikka niihin kiinteästi yhdistettyyn pyörään; ja pitää näiden jarrujen kumpaisenkin erikseen joko voida pidättää saman akselin molemmat pyörät, niin että ne eivät voi pyöriä, taikka muutoin olla niin laitetut, että ne voivat samallaisella teholla pysähdyttää automobiilin, minkä ohella toisen näistä jarrujärjestelmistä taikka erityisen laitteen pitää kyetä estämään automobiiliä kulkemasta taaksepäin vastoin kuljettajan tahtoa;

c) sovelias koneellinen merkinantolaite (merkkitorvi);

d) laite, jolla moottorin paikalla voi pysähdyttää taikka käyttöpyöräin yhteydestä erottaa;

e) laite, joka estää automobiiliä lähtemästä itsestään käyntiin;

f) automobiilissä, jonka oma paino on 250 kilogrammaa suurempi, peräytyslaite sekä, käytettäväksi sinä aikana, jolloin katuvalaistus on käytännössä:

g) kaksi automobiilin etupuolelle kumpaisellekin sivulle sijoitettua, valkealla valolla varustettua lyhtyä, jotka kirkkaasti valaisevat tien ainakin 10 metrin pituudelta automobiilin edessä; ja

yksi automobiilin taakse sijoitettu, valkealla valolla varustettu lyhty, joka selvästi valaisee järjestysnumeron.

2 mom. Kaikki kädensijat ja muut automobiilin käyntiinpanoa, ohjausta ja jarrutusta varten olevat laitteet pitää olla niin sijoitetut, ettei niiden suhteen erehdystä voi tapahtua ja että automobiilinkuljettaja helposti voi ulottua niihin siirtymättä paikaltaan taikka kääntämättä huomiotaan pois tiestä.

Automobiilissä ei saa olla mitään, joka kuljettajan paikalta estää näkemästä ajotielle.

3 mom. Moottori sekä neste- taikka kaasumaista polttoainetta sisältävät säiliöt ja putket pitää olla sen laatuiset, etteivät ne voi aikaansaada tulta taikka tapaturmaa räjähtämällä.

Moottori ei saa laskea savua, höyryä eikä pahahajuista kaasua siinä määrin taikka sillä tavoin, että siitä syntyy hankaluutta.

4 mom. Pyöränrenkaat pitää olla pehmeästä ja joustavasta aineesta sekä talvis-aikaan varustettuina jäänauloilla taikka muilla sentapaisilla laitteilla. Putket ja säiliöt pitää mahdollisimman hyvin olla suojellut ulkonaiselta vahingonteolta.

Pyöränrenkaat pitää olla vähintään 8 senttimetriä leveät, joka leveys, pyörään kohdistuvan arvioidun kuormituksen noustessa yli 400 kilogramman, lisääntyy yhdellä senttimetrillä jokaiselta pyörän kuormituksen täydeltä taikka alotetulta sadalta kilogrammalta; kuitenkin niin ettei 25 senttimetriä suurempaa leveyttä missään tapauksessa vaadita.

Pyöränrenkaan leveydellä ymmärretään renkaan suurinta leveyttä pyörän ollessa koholla maasta.

Mitä pyöränrenkaan vähimmästä leveydestä on säädetty ei koske automobiiliä, jonka arvioitu pyöränkuormitus ei nouse 400 kilogrammaa enemmäksi.

3 §.

Automobiiliä ei saa ottaa käyttöön, ellei se ole varustettu järjestysnumerolla sillä tavoin kuin alempana säädetään. Uutta automobiiliä saa kuitenkin koetteeksi ajaa, jos se on varustettu katsastusmiehen koevaununumerolla. Järjestysnumeroa ei saa muuttaa automobiilistä toiseen.

4 §.

Ennenkuin järjestysnumero automobiilille annetaan, on automobiili Maistraatin määräämän katsastusmiehen katsastettava.

Katsastuksessa on tutkittava, onko automobiili laadultaan 2 §:ssä annettujen määräysten mukainen sekä muutenkin kaupungin yleistä liikennettä silmällä pitäen sopiva, ja pitää katsastusmiehen siitä antaa todistus.

Tuollaisella todistuksella varustetulle automobiilille antaa Poliisikamari 3 §:ssä mainitun järjestysnumeron, joka ammattimaiseen liikenteeseen käytettävässä automobiilissa on maalattava mustalla värillä valkealle pohjalle ja yksityiseen tarpeeseen käytettävässä automobiilissa punaisella värillä valkealle pohjalle sekä muuten sijoitettava niin, että sen helposti voi lukea sekä automobiilin etu- että takapuolelta katsoessa.

Numerojen korkeuden pitää olla 15 sm.

5 §.

Automobiilin kuljetuksessa pitää panna tarpeellista huomiota muihin kulkijoihin sekä jalkamiehiin.

Henkilöliikennettä varten ajottua automobiiliä sekä tavara-automobiiliä, jonka kantovoima ei ole 500 kilogrammaa suurempi, ei saa kuljettaa suuremmalla nopeudella kuin päivänvalon aikana 15 kilometriä sekä pimeän aikana taikka sumun vallitessa 10 kilometriä tunnissa.

Niillä liikenneväylillä, missä voimassa olevain määräysten mukaan on kielletty hevosella ajamasta kovempaa kuin käyden, ei automobiiliä saa kuljettaa suuremmalla nopeudella kuin 8 kilometriä tunnissa.

Automobiiliä, jota käytetään tavaraliikenteessä ja jonka kantovoima on 500 kilogrammaa suurempi, ei saa kuljettaa nopeammin kuin 8 kilometriä tunnissa, ja pitää tuollaisiin automobiileihin nähden työajoneuvoista annettujen määräysten olla soveltuvilta kohdin noudatettavina.

Silloilla ja kadun- tai tienristeyksissä liikkeessä sekä vilkasliikenteisillä taikka semmoisilla paikoilla kulkiessa, missä ajotie ei ole näkyvissä ainakin 15 metrin pituudelta, pitää äänekkäitä varotusmerkkejä annettaman ja automobiiliä kuljetettaman niin hiljalleen, että sen heti voi pysähdyttää.

Merkinanto ei vapauta kuljettajaa velvollisuudestaan noudattaa tarpeellista varovaisuutta muiden ajajain sekä jalkamiesten suhteen.

Mitä tässä on säädetty ei koske automobiiliä, jota käytetään sairasvaununa taikka poliisiviranomaisen virantoimituksessa taikka palolaitoksen tarkoituksia varten tulenvaaran uhatessa.

6 §.

Automobiiliä älköön jätettävä vaarinpidotta kadulle taikka tielle, ellei käyntiinpanolaite ole koneistosta irroitettu, niin että sivulliset eivät voi panna automobiiliä käyntiin.

7 §.

Poliisilaitoksen erityisettä luvatta ei automobiiliin saa kytkeä toista ajoneuvoa.

8 §.

Automobiilinkuljettajan, jolla ymmärretään jokaista, joka tilapäisestikin automobiilia kuljettaa, pitää olla siihen toimeen poliisiviranomaisen hyväksymä, ja saatakoon kuljettajaksi hyväksyä ainoastaan se, joka on täyttänyt 18 vuotta, on tunnettu raittiiksi, kunnolliseksi ja luotettavaksi, sekä on Maistraatin hyväksymän asiantuntevan henkilön antamalla todistuksella näyttänyt olevansa täysin perehtynyt automobiilin rakenteeseen, hoitoon ja ohjaukseen.

9 §.

Poliisilaitoksessa on pidettävä sekä ilmoitettujen automobiilien luetteloa, johon merkitään jokaisen automobiilin numero, omistajan nimi, ammatti ja osote ynnä aika milloin kone on katsastettu, että myös kuljettajiksi hyväksytyjen henkilöjen luetteloa, jossa mainitaan heidän nimensä ja osoitteensa.

10 §.

Automobiilin katsastus on toimitettava ainakin joka kolmas vuosi, ja on poliisiviranomainen oikeutettu, kun aihetta ilmaantuu, toimittamaan automobiilien katsastuksia sekä, kun katsastuksesta käy selville, ettei automobiili enää täytä ylempänä säädettyjä ehtoja, kieltämään sitä edelleen käyttämästä.

11 §.

Toimituksesta, joka näiden järjestyssääntöjen mukaan on katsastusmiehen asiana, on hän oikeutettu saamaan korvauksen Maistraatin vahvistaman taksan mukaan.

12 §.

Automobiilin omistajan ja kuljettajan pitää noudattaa niitä tarkempia määräyksiä ja ohjeita, joita poliisiviranomainen toimivaltansa piirissä katsoo tarpeelliseksi katuliikenteen vuoksi antaa.

13 §.

Näiden järjestyssääntöjen rikkomisesta rangaistaan syyllinen, ellei rikkomuksesta ole yleisessä laissa taikka voimassa olevissa asetuksissa erityistä rangaistusta määrätty, enintään kahdensadan markan sakolla, ellei hairahduksista katsota varoituksen voivan riittää.

HELSINGIN KAUPUNGIN

POLIISIMESTARI*Helsingissä,**toukok. 29 p:nä 1911.*

N:o 1,341.

Helsingin Maistraatille.

Vaadituksi lausunnoksi Maistraatin laatimista Helsingin kaupungin automobiililiikenteen järjestyssäännöistä saan antaa seuraavan:

4 §:n 3 momentista ei käy kyllin selvästi näkyviin, pitääkö automobiilin olla varustettu kaksinaisella järjestysnumerolla vai eikö, sillä yhden numerolaatan sijoittaminen sillä tavoin kuin edellä mainitussa pykälässä säädetään ei käyne päinsä.

Maistraatin lähete kuluvan kuukauden 16 päivästä N:o 325 seuraa mukana.

Hj. Walmqvist.*K. A. Hellman.*

HELSINGIN

MAISTRAATTI*Helsingissä,**toukok. 29 p:nä 1911.*

N:o 3,141.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Se seikka että automobiilit nyttemmin ovat päässeet suureen käytäntöön ammattimaisessa henkilöliikenteessä on aiheuttanut Maistraattia laatimaan tämän liikenteen järjestämistä tarkoittavan ohjesäännön, joka oleellisilta kohdilta on pika-ajureille nykyään voimassa olevain järjestyssääntöjen mukainen.

Mitä automobiiliajosta maksettavaan kyytirahaan tulee, on se Maistraatin mielestä laskettava matkan pituuden mukaan, joten siis kaikki ammattimaiseen liikenteeseen käytettävät automobiilit on varustettava taksametrellä; ja on Maistraatin ehdottamain hintain perustuksena ollut Aktiebolaget Auto Osakeyhtiön antama ehdotus.

Edellä mainittu ohjesääntö ja taksa sekä Maistraatin laatima ehdotus automobiilien katsastuksessa ja automobiilinkuljettajain tutkimisessa noudatettavaksi taksaksi pannaan tämän oheen pyynnöllä että Kaupunginvaltuusto antaisi näistä ehdotuksista lausuntonsa.

Sen muistutuksen johdosta, minkä poliisimestari niinikään oheellisessa kirjoituksessa on tehnyt 4 §:n 3 momentin säännöstä vastaan, huomautettakoon että automobiilille annetun järjestysnumeron voi joko eri levyille taikka suorastaan automobiiliin maalattuna sovittaa sekä automobiiliin etu- että takapuolelle.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Viktor Ekroos,

Järjestyssäännöt

ammattimaisen automobiililiikenteen harjoittamiselle Helsingin kaupungissa.

1 §.

Se, joka haluaa saada oikeuden pitää automobiiliä yleisön käytettävänä korvausta vastaan (ammattimainen automobiililiikenne), olkoon velvollinen, oheen pannen papintodistuksen sekä poliisiviranomaisen lausunnon asiasta, tekemään siitä hakemuksen Maistraatille, joka tutkittuaan tekee päätöksen asiasta ja, siinä tapauksessa että hakemukseen myönnyttään, pöytäkirjanotteella antaa hakijalle lupatodistuksen.

Ennenkuin hakija saa hänelle myönnettyä oikeutta käyttää, pitää hänen lupatodistuksen näyttämällä tästä ilmoittaa poliisiviranomaiselle, jonka sen jälkeen tulee antaa hakijalle numero ja maksua vastaan numerolaatta sekä kappale näitä ja muuta automobiililiikennettä koskevia järjestyssääntöjä ynnä automobiileille vahvistettua taksaa.

Edellä mainitun ilmoituksen tehdessään pitää hakijan myös ilmoittaa asuntonsa; asunnonmuutos on niinikään heti ilmoitettava poliisille.

Paitsi toisessa kappaleessa mainittua ilmoitusta pitää ammattimaisen automobiililiikenteen harjoittajan, oikeutensa menettämisen uhalla, vuosittain joulukuussa sinä päivänä, joka poliisiviranomaisen pitää sitä ennen hyvissä ajoin kuulututtaa kaupungin enimmin levinneissä sanomalehdissä, keskuspoliisille ilmoittaa haluaako hän seuraavana vuonna oikeuttaan käyttää.

Se, joka tahtoo lakata ammattia harjoittamasta, olkoon velvollinen lupatodistuksen palauttamalla siitä ilmoittamaan Maistraatille; ilmoitakoon siitä poliisillekin.

2 §.

Se, joka on saanut oikeuden ammattimaisen automobiililiikenteen harjoittamiseen, älköön yleisöä palvelko ennenkuin poliisiviranomainen, hänen paikallistuntemustaan ja kykyään automobiilin hoitamiseen tutkittuaan, on hänelle antanut luvan siihen.

Jos automobiilinomistaja tahtoo harjoittaa ammattia siihen toimeen ottamallaan kuljettajalla, on kuljettajalle hankittava poliisiviranomaisen hyväksyminen.

Automobiilinkuljettajaksi hyväksyttäköön ainoastaan se:

- a) joka on täyttänyt 18 vuotta;
- b) jolla on kansalaisluottamus;
- c) joka on tunnettu raittiiksi, rehelliseksi ja kunnolliseksi; sekä
- d) joka kykenee hoitamaan automobiiliä, omaa tarpeellisen paikallistuntemuksen, johon myös kuuluu katujen ja yleisten paikkain nimien tunteminen, sekä on tarpeenmukaisesti perehtynyt automobiilitaksaan ynnä näihin ja muusta automobiililiikenteestä voimassa oleviin järjestyssääntöihin.

Myönnetystä luvasta, josta ensimmäisessä kappaleessa puhutaan, niin myös kuljettajan hyväksymisestä antaa poliisiviranomainen hyväksymänsä kaavakkeen mukaan laaditun todistuksen.

3 §.

Ammattimaisessa liikenteessä käytettävän automobiilin pitää olla:

- a) varustettu taksametrillä; sekä
- b) siisti ja mukava sekä muutoin sen laatuinen kuin poliisiviranomainen tarkemmin määrää.

Automobiiliä älköön käytettävä, ennenkuin katsastusmies ja poliisiviranomainen sen ovat hyväksyneet sekä järjestyksennumero sille on annettu.

4 §.

Automobiilinkuljettajan pitää yleisöä palvellessaan olla puettuna siistiin ja eheään pukuun, jonka kuosin Maistraatti määrää, jos tarpeelliseksi katsoo.

5 §.

Kyyditsemässä ollessaan pitää automobiilinkuljettajalla erityisessä vedenpitävässä laukussa aina olla mukanaan kappale näitä ja muuta automobiililiikennettä koskevia järjestyssääntöjä sekä automobiilitakkaa, jotka pyynnöstä on näytettävä kyydittäväälle. Niinikään pitää kuljettajalla aina olla mukanaan automobiilin numerolaatta.

6 §.

Niihin katsastuksiin, joita poliisiviranomainen toimeenpanee näiden järjestyssääntöjen noudattamiseksi, pitää automobiilinomistajan sekä itse saapua että myös toimittaa automobiili tarpeineen aikana ja paikalle, josta hyvissä ajoin ennen katsastusta on ilmoitettu,

ollen automobiilin omistaja ja -kuljettaja sitä paitsi velvolliset sallimaan poliisin milloin tahansa katsastusta varten vapaasti päästä talliin ja säilytyshuoneeseen, missä automobiilia tarpeineen pidetään.

Jos tuollaisessa katsastuksessa taikka muuten havaitaan että automobiili tahi sen tarpeet sekä kuljettajan puku eivät ole säädetyssä kunnossa, olkoon poliisiviranomaisella oikeus kieltää niitä käyttämästä ennenkuin ne on hyväksytty.

Automobiilinomistajaa älköön kiellettäkö tässä mainittuun katsastukseen kutsumasta asiantuntijaa taikka ammatinharjoittajain edustajaa.

7 §.

Poliisiviranomainen osottaa ne yleiset paikat, joita saa käyttää automobiiliasemina.

Poliisin luvalla saatakoon kuitenkin automobiilejä asettaa muuhunkin paikkaan, missä niitä säännöllisesti taikka erityisissä tilaisuuksissa tarvitaan.

Älköön automobiilinkuljettaja, kun hän ei ole ajotoimessa, ajelko ympärinsä älköönkä pysähtykö muuanne kuin edellä mainittuihin paikkoihin.

8 §.

Kun automobiili tilaamatta saapuu rautatienasemalle matkustavia palvellakseen, pitää kuljettajan paikalla päivystävälle poliisimiehelle kohta jättää numerolaattansa ja asettua osotetulle paikalle, mistä älköön ajako esiin, ennenkuin hänen numeronsa huu-detaan taikka laatta annetaan takaisin.

Automobiilien, jotka höyrylaivan saapuessa, julkisissa taikka yksityisissä huvitilaisuuksissa taikka muutoin lukuisammin kokoontuvat ajoa toimittamaan, pitää asettua sille paikalle ja ajaa esiin siinä järjestyksessä, minkä poliisi edeltäpäin on määrännyt taikka tilaisuudessa läsnä oleva poliisimies määrää.

9 §.

Kun automobiiliä käytetään, pitää kuljettajan ennen automobiilin käyntiin panoa hankkia varmuutta siitä että taksametri on oikein asetettu; ja jättäköön, jos vaaditaan, numerolaattansa sille, joka häntä käyttää.

Ajon päätyttyä olkoon automobiilinkuljettajalla oikeus saada maksu sekä numero-laattansa takaisin; kuitenkin saatakoon, jos automobiili tilataan paluumatkaa varten, meno-matkalta tuleva maksu pidättää, kunnes paluu on tapahtunut, jos kuljettajalle annetaan kirjallinen tilaus, jossa on mainittuna sekä sen henkilön nimi, jonka tarpeiksi tilaus tehdään, että myös aika milloin ja paikka mistä kyyditseminen on tapahtuva. Jos paluumatkaa varten tilattu automobiili jää saapumatta, olkoon kuljettaja, paitsi sitä edes-vastausta, johon hän on saattanut itsensä vikapääksi, menettänyt kyytirahan paluumatkalta.

10 §.

Vastoin kuljettajan kieltoa älköön automobiiliin yhdellä kertaa asettuko useampia henkilöjä kuin että jokainen saa eri istuinpaikkansa; kuitenkaan älköön henkilölukuun

laskettako yhtä alle kymmenen vuoden ikäistä lasta, ja kaksi alle kymmenen vuoden lasta luettakoon yhdeksi henkilököksi.

Automobiilinkuljettaja on velvollinen kuljettamaan matkustajan tavaroita, jos niiden tilavuus taikka laatu ei voi tuottaa vahinkoa automobiilille ja ne sopivasti käy siihen sijoittaminen.

11 §.

Kuljettaja älköön kieltäytykö kaupungin alueella palvelemasta sitä, joka haluaa häntä käyttä, paitsi:

kun toinen on hänet tilannut samaksi ajaksi taikka hän voi näyttää muun todellisen esteen;

kun hän on matkalla kotiinsa; sekä

kun se, joka haluaa häntä käyttä, on epäsiistissä pukimissa, päihdyksissä taikka nähtävästi tarttuvaa tautia sairastava, ellei kyyditsemistä vaadi poliisi tuollaisten henkilöjen kuljettamista varten, jossa tapauksessa kuljettaja on oikeutettu poliisilaitokselta saamaan, paitsi kyytirahaa, korvauksen kustannuksista ja vahingosta.

Automobiilinkuljettaja ei ole velvollinen toimittamaan kyyditsemistä kaupungin alueen ulkopuolella.

12 §.

Automobiilinkuljettaja on velvollinen:

tarkoin vaarinottaen, mitä ajoneuvoilla ajamisesta on poliisijärjestyksessä säädetty ajaessaan noudattamaan kyydittävän määräystä;

kohteliaasti esiintymään jokaista kohtaan, joka häntä käyttä, sekä virantoimituksessa olemaan raittiina ja muutenkin noudattamaan siivoa käytöstä;

olemaan apuna tavarain kuormauksessa ja purkauksessa, milloin hänen velvollisuutenaan oleva automobiilin silmälläpito sen sallii;

mikäli mahdollista katsomaan, ettei tavaroita vahingoitu eikä häviä;

kohta kyydittävän poistuttua automobiilistä tarkastamaan, onko siihen unohtunut tavaroita sekä, jos niin on laita; heti palauttamaan ne omistajalleen; ellei se voi käydä päinsä, pitää kuljettajan heti taikka viimeistään seuraavana aamuna jättää talteen ottamansa tavara johonkin poliisivartiokonttoriin;

automobiiliasemalla oleskelemaan automobiilissä tahi sen vierellä; sekä

ehdottomasti noudattamaan poliisiviranomaisen taikka virantoimituksessa olevan poliisimiehen toimivaltansa rajoissa antamia määräyksiä ja ohjeita.

13 §.

Kuljettajan on ankarasti kielletty;

puhuttelemalla taikka viittamalla tarjoutumasta ajoa toimittamaan;

tarpeettomasti viivyttämästä sitä, joka häntä käyttä;

vaatimasta enempiä kyytirahaa taikka odotusmaksua kuin taksan mukaan hänelle on tuleva;

pyytämästä juomarahoja;
kyydittävän luvatta sallimasta kenenkään muun seurata automobiilissä mukana;
matkalla luovuttamasta automobiilin ohjausta toiselle;
tupakoimasta niin kauan kun kyydittävä on automobiilissä; sekä
asemilla taikka kaduilla taikka muilla yleisillä paikoilla kokoontumasta joukkoihin,
tarpeettomasti käyttämästä merkinantolaitetta taikka muulla tavoin herättämästä huomiota
taikka aikaansaamasta pahennusta.

14 §.

Mitä voimassa olevissa järjestyssäännöissä on säädetty muusta Helsingin automobiili-
liikenteestä, olkoon soveltuvilta kohdin myös noudatettavana ammattimaisessa automo-
biililiikenteessä.

15 §.

Näiden järjestyssääntöjen rikkominen rangaistaan enintään kahdensadan markan
sakolla, ellei hairahduksesta katsota varoituksen voivan riittää.

16 §.

Ammattimaisen automobiililiikenteen harjoittaja, joka on tuomittu törkeästä rikok-
sesta, olkoon menettänyt oikeutensa edelleen harjoittaa tätä ammattia.

Jos kuljettaja on useampia kertoja saattanut itsensä vikapääksi edesvastaukseen
voimassa olevain järjestyssääntöjen rikkomisesta, taikka jos hän saattaa itsensä tunne-
tuksi epäsäännöllisestä elämäntavasta, taikka jos hän on käyttäytynyt sopimattomasti
taikka osottanut ilmeistä niskoittelua, taikka jos hän muutoin osottautuu sopimattomaksi,
voi Maistraatti hänet erottaa ammatinharjoituksesta määräajaksi taikka ainiaaksi.

17 §.

Poliisiviranomainen pitää lähinnä silmällä automobiililiikennettä sekä antaa auto-
mobiilinomistajille ja -kuljettajille ne ohjeet, joita tarve saattaa vaatia.

Poliisiviranomaisen on pidettävä tarkkoja muistoonpanoja ilmoitetuista ammatti-
maisen automobiililiikenteen harjoittajista ja hyväksytyistä automobiilinkuljettajista sekä
heidän tekemistään hairahduksista, niin myös niitä muita luetteloja, joita tämän lii-
kenteen silmälläpito vaatii.

Näiden järjestyssääntöjen rikkomisia syytteeseen saatettaessa pitää poliisiviran-
omaisen antaa tuomioistuimelle tarpeellinen ote tehtyjen hairahdusten luettelosta.

Maistraatin ehdottama

Taksa**taksametriautomobiilillä ajosta Helsingin kaupungissa.**

Ajosta taksametriautomobiilillä Helsingin kaupungin alueella suoritetaan maksu alla olevan taksan mukaan.

Taksa I.	1—3 henkilöltä ensimmäisessä yöhykkeessä päiväsaikaan.	70 penniä enintään 600 metrin tiepituudelta sekä sen lisäksi 10 penniä jokaiselta alotetulta 200 metrin tiepituudelta.
Taksa II.	a) toisessa yöhykkeessä. b) 4 tahi useammalta henkilöltä. c) yöllä. d) rautatienasemalta, kun numeraalilaatta on jätetty.	70 penniä enintään 375 metrin tiepituudelta sekä sen lisäksi 10 penniä jokaiselta alotetulta 125 metrin tiepituudelta.

1 muist. Ensimmäiseen yöhykkeeseen kuuluvat 1—9 kaupunginosa sekä 13 kaupunginosa ja Hesperiankadun viereiset 14 kaupunginosan paikat. Toiseen yöhykkeeseen kuuluu kaupungin muu alue.

2 muist. Lausetavalla «päiväsaikaan» ymmärretään k:lo 7 aamulla ja k:lo 12 yöllä välistä aikaa sekä lausetavalla «yöllä» k:lo 12 yöllä ja k:lo 7 aamulla välistä aikaa. Ajosta, joka on alkanut ennen k:lo 12 yöllä ja päättynyt viimeistään k:lo 12,10 suoritetaan maksu niinkuin päiväsaikaisesta ajosta.

Odotus.

Enintään 4 minuutin odotuksesta ei suoriteta eri maksua, mutta jos tämä aika ylitetään, suoritetaan 10 pennin maksu kultakin 2 minuutilta koko odotusajalta.

Erityisiä määräyksiä.

1. Jos taksan käyttämisessä syntyy epäilystä sen oikeasta sisällyksestä taikka muutoin riittäisyyksiä kyydittävän ja kuljettajan kesken, käyttäkööt nämä poliisin välitystä ja olkoon ensinmainitussa tapauksessa noudatettavana se mielipide, joka on kyydittävän eduksi.

2. Rangaistuksesta sille, joka kieltäytyy suorittamasta vahvistettua, maksua taikka odotusmaksua, taikka automobiilinkuljettajalle, joka vaatii suurempaa kyytirahaa kuin hänelle on tuleva, on erittäin säädetty.

Taksa

automobiilien katsastuksesta ja automobiilinkuljettajain tutkimisesta.

I. Katsastettaessa automobiili,

- a) joka ei ole Helsingissä ennen saanut järjestysnumeroa Smk 20: —
 b) jolla on tuollainen numero » 10: —

Jos yhtäikaa katsastetaan kaksi taikka useampia samalle henkilölle kuuluvia automobiilejä, maksetaan 10 markkaa kunkin automobiilin katsastuksesta.

II. Tutkittaessa automobiilinkuljettajia,

- a) kun hakijalla ei ole toisella paikkakunnalla olevan oikeutetun henkilön
 tai viranomaisen antamaa lupatodistusta Smk 5: —
 b) kun hakijalla on tuollainen todistus » 3: —

Mainittuihin toimituspalkkioihin on luettu korvaus katsastuskirjan taikka kokeen-suoritusta osottavan todistuksen antamisesta.

HELSINGIN KAUPUNGIN

POLIISIMESTARI

*Helsingissä,
toukok. 29 p:nä 1911.*

Helsingin Maistraatille.

N:o 1,342.

Vaadituksi lausunnoksi Maistraatin laatimista järjestyssäännöistä Helsingin kaupungissa harjoitettavaa ammattimaista automobiililiikennettä varten saan antaa seuraavan:

11 §:n 2 momentista ei käy selville, minkälainen ja mihin asetettu kotimatalla käytettävä merkki pitää olla;

13 §:n 7 momenttiin olisi lisättävä että tupakoiminen pitää olla kokonaan kielletty niin pian kun automobiili on käynnissä;

13 §:än olisi pantava lisämomentti, jossa kielletään kuljettajaa palvelustoimessa taikka virkapuvussa ollessaan käymästä ravintoloissa taikka muissa anniskelupaikoissa;

16 §:n 2 mom. olisi muutettava sen suuntaiseksi, että poliisimestari voi toimestaan erottaa kuljettajat, jotka samalla eivät ole omistajia, jommoimen toimivalta hänellä myös on pika-ajurinrenkeihin nähden.

Taksasta olisi mielestäni poistettava «ajoa rautatienasemalta» koskeva kohta, toisin sanoin 25 pennin lisämaksu, koska kuljettaja jo sen johdosta että on jättänyt numero-laattansa on oikeutettu rautatienasemalta lähtien käyttämään taksaa N:o 2, joka jo sinänsäkin käy kyydittävälle kylläkin kalliiksi.

Taksaan nähden pyydän vielä huomauttaa sitä seikkaa että, kun automobiiliasemia aivan todennäköisesti kohdakkoin myös tulee sijoitettavaksi sekä Sörnäisiin että Töölöseen, olisi kohtuutonta että yleisön käyttäessään siellä odottavia automobiileja noissa kaupunginosissa täytyisi suorittaa maksu taksan N:o 2 mukaan. Taksaan on sentähden tehtävä seuraava lisäys:

«ajosta 10—12, niin myös 13—15 kaupunginosassa, kun automobiiliasema on näissä kaupunginosissa, suoritetaan maksu taksan N:o 1, mutta ajosta näiden kaupunginosain ulkopuolella taksan N:o 2 mukaan».

Hj. Walmqvist.

K. A. Hellman.

Kaupunginvaltuustolle.

Kokouksessaan viime toukokuun 30 päivänä antoi Kaupunginvaltuusto toimeksi erityiselle valiokunnalle, johon kuuluivat allekirjoittaneet sekä herra Ferd. von Wright, laatia Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen lausunnoksi tästä edellä esitetyistä määräyksistä. Ilmoittaen että herra von Wright paikkakunnalta poissa olevana ei ole voinut ottaa osaa valiokunnan töihin sekä että valiokunnan muut jäsenet eivät kuitenkaan ole katsoneet tämän tähden voivansa lykätä mietinnön antamista tuonemmaksi, koska asia ei ole näyttänyt sietävän lykkäystä, saa valiokunta tässä esittää seuraavat lausunnot.

Ehdotuksia tarkastaessaan on valiokunta havainnut niiden ylipäätään olevan asianhaarain vaatimusten mukaisten sekä niiden laatimisessa soveltuvilta kohdin vaarinetetun mitä asiasta on säädetty ulkomailla, lähinnä Tanskan laissa moottorivaunuilla ja moottoripyörillä ajamisesta, joka laki on annettu huhtikuun 18 päivänä 1910 ja on voimassa koko Tanskassa. Seuraavissa kohdissa on valiokunta kuitenkin katsonut olevan aihetta huomautuksiin.

Mitä ensinnäkin ehdotusten nimikkeisiin tulee, niin on valiokunnasta näyttänyt että niistä ei käy kyllin selvästi ilmi, että ensimmäisenä oleva, sivulta 2 alkava ehdotus koskee kaikkea kaupungissa tapahtuvaa automobiili liikennettä, siis ammattimaistakin, sekä sivulta 7 alkava ainoastaan ammattimaista liikennettä. Tämän selvittämiseksi lienee tarpeellista nimittää sivulta 2 alkavat määräykset „Yleisiksi automobiili liikenteen järjestyssäännöiksi Helsingin kaupungissa“ sekä sivulta 7 alkavat „Erityisiksi järjestyssäännöiksi ammattimaisen automobiili liikenteen harjoittamiselle Helsingin kaupungissa“.

2 §:n b) kohta ensinmainituissa järjestyssäännöissä näyttää voitavan laatia seuraavaan yksinkertaisempaan muotoon: „kaksi helposti käsiin saatavaa, toisistaan erillään toimivaa, luotettavaa jarrua, jotka kumpikin erikseen voivat saada automobiilin pysähtymään 8 metrin matkalla, minkä ohella j. n. e.“.

c) kohta lienee parempi siirtää hiukan tuonemmaksi, niin että se tulee nykyisen f) kohdan jälkeen, joten päästään hajoittamasta yhteen kuuluvia säännöksiä.

Ruotsinkielisen sääntöehdotuksen 4 kohdan ensimmäisessä kappaleessa lienee „åtgärder“ sanan sijan pantava sana „anordningar“.

Sen muistutuksen johdosta, minkä poliisimestari on tehnyt 4 §:n 3 kohtaan

nähdessä, saa valiokunta huomauttaa, että järjestysnumeroja tietenkin on automobiiliin pantava kahdet, toinen eteen ja toinen taakse.

Erittäin ovat 5 §:n otetut, automobiilien kulkunopeutta koskevat määräykset kiinnittäneet valiokunnan huomiota. Maistraatin ehdotus sisältää tässä kohden että henkilöliikennettä varten käytettävää automobiilia ei saa kuljettaa suuremmalla nopeudella kuin päiväsaikaan 15 sekä pimeän tahi sumun vallitessa 10 kilometriä tunnissa. 15 kilometrin suurin kulkunopeus kaupungeissa on myös säädetty Tanskan laissa sekä toukokuun 3 päivänä 1909 annetussa Saksan valtakunnanlaisissa voimakkoneilla kulkemisesta, jota vastoin taas Tukholman automobiililiikenteestä tammi-kuun 2 päivänä 1910 annetussa julistuksessa on määrätty, että kaupungin asemakaavaan kuuluvalla alueella ei saa automobiililla kulkea yleensä suuremmalla kuin 20 kilometrin ja sumusäällä 10 kilometrin nopeudella tunnissa eikä kaupungin-ase-
makaavan ulkopuolisella alueella nopeammin kuin päiväsaikaan 20 ja pimeän tahi sumun vallitessa 10 kilometriä tunnissa, ollen kuitenkin erinäisiä poikkeuksia säädetty kapeisiin taikka erikoisemmin vilkasliikenteisiin katuihin nähden.

Allekirjoittanut Engström puolestaan on ollut sitä mieltä, että kulkunopeuden voisi tässä kaupungissa samoinkuin Tukholmassakin on laita lisätä enintään 20 kilometriksi tunnissa päiväsaikaan, mutta samalla katsonut että puheenalaisen pykälän viidettä kohtaa olisi ruotsinmaalaisten säännösten mukaisesti täydennettävä määräyksellä että kulkunopeutta on, paitsi tuossa kohdassa mainituissa tapauksissa, rajoitettava myös erällä kapeammilla kaduilla ja muissa liikenneväylissä niiden liikenteen suuruuteen katsomatta, sekä että Maistraatti saisi myöhemmin julkaista näiden liikenneväylien erityisen luettelon. Täten toiselta puolen osotettaisiin tarpeellista myötämielisyyttä automobiililiikennettä kohtaan, mutta toiselta puolen hankittaisiin tarpeelliset takeet muun liikenteen vaatimuksia silmällä pitäen.

Vastoin tätä on allekirjoittanut Walldén halunnut huomauttaa, että tšekäläinen yleisö ei vielä ole tottunut varsin kiivaaseen katuliikenteeseen, minkä johdosta toistaiseksi ei käy kohtuudella edellyttäminen että se noudattaisi tarpeellista varovaisuutta kulkiessaan kaduilla ja kadunristeyksissä. Tähän nähden ja kun 15 kilometrin nopeus tunnissa on katsottu riittäväksi suurimmaksi nopeudeksi Tanskan ja Saksan kaupungeissa, on tuollainen nopeus näyttänyt nykyään täälläkin riittävältä. Mitä sitten tulee eräitten kapeampien katujen liikennettä koskevaan ehdotukseen sekä edellä mainittuun Maistraatin vastedes annettavaan luetteloon, niin ovat valiokunnan molemmat jäsenet yhtyneet tähän ehdotukseen, silläkin edellytyksellä että suurin nopeus pysytetään Maistraatin ehdottamassa määrässä, 15 kilometriä tunnissa.

Maistraatin ehdottamaan tavara-automobiilien kulkunopeuteen nähden valiokunnalla ei ole ollut mitään muistuttamista.

5 §:n viidenteen kohtaan nähden valiokunta on ollut sitä mieltä että siinä oleva määräys että automobiilin pitäisi kulkea niin hiljaa, että sen heti voi pysähdyttää, on jonkun verran epämääräinen, minkätähden sen sijaan olisi pantava esimerkiksi semmoinen säännös että suurin nopeus ei saa olla yli 8 kilometrin tunnissa.

Sopivaan kohtaan 5 §:ssä lienee edelleen otettava säännöksiä siitä, että poike-
tessa toiselle kadulle poikkeaminen on tehtävä lyhyellä käänteellä oikealle taikka
pitkällä kaarroksella vasemmalle sekä että automobiiliin pitää väistää niitä henkilöjä,
jotka seisovat raitioteiden pysäkeillä taikka pysähdysasemilla joko noustakseen raitio-
vaunuun taikka poistuttuaan raitiovaunusta.

10 §:ssä oleva määräys että automobiiliin katsastus on toimitettava ainakin joka
kolmas vuosi on valiokunnan mielestä muutettava siten, että tuollainen katsastus
toimitetaan vuosittain.

Tämän yhteydessä katsoo valiokunta vielä olevan kiinnittäminen huomiota
siihen, että käsiteltävänä olevassa Maistraatin ehdotuksessa ei ole mitään sääntöjä
tämän maan muista paikkakunnista saapuneille automobiileille, jotka tilapäisesti
oleskelevat täällä, sekä että Keisarillinen Senaatti viimeksi kuluneen huhtikuun 25
päivänä on julkaissut automobiililiikennettä koskevan kansainvälisen liittokirjan.

Ammattimaisen automobiililiikenteen järjestyssääntöihin nähden valiokunta pyytää
huomauttaa että 1 §:n 2 kohdan lopussa olevat sanat „kappale näitä ja muuta
automobiililiikennettä koskevia järjestyssääntöjä“ on, siinä tapauksessa että valio-
kunnan ehdottama viimeksi mainittujen sääntöjen nimenmuutos hyväksytään, muu-
tettava kuuluvaksi „kappale näitä ja automobiililiikennettä koskevia yleisiä järjestyss-
sääntöjä“. Vastaava muutos olisi myös tehtävä 5 ja 14 §:än.

2 §:än näyttää niiden ehtojen lisäksi, joita siinä on säädetty automobiilinkuljet-
tajan ominaisuuksiin nähden, sen mukaisesti mitä erinäisissä ulkomaisissa ohjesään-
nöissä määrätään sekä muutoin lienee katsottava asianhaaran vaatimaksi, lisättävä
että automobiilinkuljettajalla pitää olla tyydyttävä näkökyky.

12 §:ssä oleva määräys että kuljettajan pitää jättää vaunuun unohdetut esineet
johonkin poliisivartiokonttoriin, lienee vaihdettava sentapaiseen määräykseen, että
hänen pitää huolehtia tuollaisten esineitten jättämisestä poliisivartiokonttoriin. Valio-
kunnalle on huomautettu, että kuljettajan täpärä aika ei salli hänen itsensä toimittaa
tuollaista perillejättämistä.

Laadittuun *taksaehtotukseen* nähden valiokunnalla ei ole muuta huomauttamista
kuin että maksu odotuksesta kohta odotuksen alettua, eikä siis, niinkuin on ehdo-
tettu, vasta neljän minuutin kuluttua, on oleva 10 penniä jokaiselta kahden minuutin
ajalta. Automobiilejä käyttävälle yleisölle tästä koituva lisämeno ei merkinne mai-
nittavia, mutta sitä vastoin tuollainen yhdenmukaisuus varmaankin estäisi erinäisiä
muutoin mahdollisia väärinkäsityksiä syntymästä.

Edellä lausutun nojalla Valiokunta sentähden saa ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto antaisi lausuntonsa asiasta valiokunnan edellä esittämän ehdotuksen mukaisesti niissä kohdin, joissa valiokunnan jäsenet ovat olleet yhtä mieltä, sekä henkilöliikennettä varten käytettävän automobiilin suurimpaan kulkunopeuteen nähden, josta seikasta valiokunnassa on ollut eri mieltä, yhtyisi jompaankumpaan vaihtopuolisista ehdotuksista, 15 tahi 20 kilometrin kulkunopeuteen tunnissa.

Helsingissä, kesäkuun 9 päivänä 1911.

Adolf Engström.

E. W. Waldén.

Hjalmar Ekholm.

Lausunto ehdotuksesta, joka tarkoittaa revisioniviraston perustamista Helsingin kaupunkia varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Kesäk. 1 p:nä 1911.*

N:o 334.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin kunnallishallinnon muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antamasta mietinnöstä N:o 7, joka koskee revisioniviraston perustamista Helsingin kaupunkia varten, on Rahatoimikamari, ennenkuin on käynyt asiaa käsittelemään, katsonut tarpeelliseksi vaatia Rahatoimikonttorin ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen lausuntoa. Niinkuin tämänoheisista asiakirjoista näkyy, onkin mainittu Hallitus antanut pyydetyn lausunnon, jota vastoin Rahatoimikonttori, jota komiteassa tämän asian ollessa käsiteltävänä ovat edustaneet kaupunginkamreeri ja kaupunginkasööri, ainoastaan on viitannut komitean ehdotukseen, johon Konttori kaikin puolin yhtyy.

Niinkuin asiassa syntyneistä asiakirjoista näkyy, on täydellinen yksimielisyys vallinnut kaupungin tilien tehokkaamman tarkastuksen ja tutkimisen hyödyllisyyteen ja tarpeellisuuteen nähden. Myöskin siitä tiestä, jota pitkin tuohon päämäärään olisi pyrittävä, on oltu yksimielisiä. Sitä vastoin on erimielisyyttä ilmaantunut puheenalaiselle revisionivirastolle annettavaan toimivaltaan samoin kuin myös siihen asetettavain virkailijain lukuun ja heille ehdotettuihin palkkamääriin nähden. Komitean enemmistö on nimittäin ollut sitä mieltä, että revisionikonttorin tehtävänä ei tulisi olla ainoastaan numeroaineiston tarkastaminen ja sen seikan tutkiminen ovatko suoritettut menot perustuneet vahvistettuun vuosirahasääntöön taikka Kaupunginvaltuuston erittäin myöntämiin määrärahoihin, vaan myös asiallisesti arvostella menojen tarkoituksenmukaisuutta taikka hyödyllisyyttä kaupungille, jota vastoin komitean jäsenten, herrain Boismanin ja Cajanderin mielestä kaupunginreviisoreille ei olisi annettava tehtäväksi tutkia menojen tarkoituksenmukaisuutta taikka niiden hyödyllisyyttä kaupungille, vaan ainoastaan tarkastaa numeroluvut. Viimeksi mainitun katsantokannan perustelu esitetään herra Boismanin tekemässä vastalauseessa.

Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen antamasta lausunnosta käy selville, että mainittu Hallituskin on mitä puheenalaisten revisoorien toimivaltaan tulee yhtynyt vastalauseessa esitettyihin näkökohtiin. Samaan käsitykseen ovat Kamarkin jäsenet vastalausujan esittämistä syistä yhtyneet, lukuun ottamatta allekirjoittanutta Gripenbergiä, joka on ollut sitä mieltä että näyttää olevan aivan välttämätöntä, että revisoreilla on oikeus ulottaa tarkastuksensa myöskin heidän tarkastuksensa alaisten menoeräin oikeutukseen sekä kiinnittää vuositilintarkastajain huomiota niihin toimenpiteisiin, jotka heistä näyttävät olevan ristiriidassa kaupungin parhaan kanssa. Muussa tapauksessa on kaupungin revisionikonttorin perustaminen ainoastaan puolinen toimenpide, joka varmastikin on sangen pian vaativa antamaan uusia määräyksiä komitean ehdottamaan suuntaan. — Milloin revisorit huomaavat mainitun laatuista toimenpiteitä, täytyy pitää asian luonnolliseen valmisteluun kuuluvana että he asianomaiselta virastolta tai virkamieheltä pyytävät selitystä huomautetusta toimenpiteestä, joka selitys sitten huomautuksen kera alistetaan vuositilintarkastajain tutkittavaksi. Eihän ole mahdotonta että asianomainen revisori joskus erehtyy ja että vuositilintarkastajat eivät hyväksy hänen huomautustaan, mutta näin on kuitenkin parempi kuin ettei huomautuksia ensinkään tehtäisi. Todellisuudessa on tuskin todennäköistä, että vuositilintarkastajat vastedes enempää kuin tähänkään asti ehtivät syventyä kaupungin tileihin ja että he muutoin kuin erittäin huomattavissa tapauksissa äkkäävät vikoja, ellei niitä ole erityisesti huomautettu, varsinkin kun he eivät enää numeroja tarkastaessaan tutki todisteita.

Mitä sitä vastoin revisionikonttorin virkamiesten lukuun ja palkkausehtoihin tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut yhtyä vastalauseessa tehtyyn ehdotukseen, vaan on siinä kohden yhtynyt komitean käsitykseen. Sillä epäilemätöntä on että, vaikkakin revisionikonttorin työtehtävät rajoitettaisiin sillä tavoin kuin edellä on mainittu, saisi konttori yhtä kaikki niin runsaan työtaakan, että olisi tarpeen kaupunginrevisori, revisori ja tarpeellinen määrä apulaisia. Ja niitä seikkoja silmällä pitäen, joita komitea on esittänyt palkkausehtoihin nähden, ei niiden tinkimistä käyne puoltaminen. Rahatoimikamari voi sentähden yksimielisesti puoltaa komitean ehdottamaa revisionikonttorin menosääntöä.

Samalla kun Rahatoimikamari niinmuodoin yhtyy oheisessa vastalauseessa esitettyihin näkökohtiin mitä revisionikonttorin tehtävään tulee, on Kamari katsonut olevan ehdottaminen eräitä muutoksia esitettyyn ohjesääntöehdotukseen. Siihen nähden saa Kamari ehdottaa:

1) että 2 §:n loppupuoli hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

„ja tulee Revisionikonttorin pitää vuositilintarkastajain saatavana selostus konttorin töistä kuluneena vuonna (poist.) sekä ehdotukset niiksi toimenpiteiksi, joita Revisionikonttori katsoo tarpeelliseksi vuositilintarkastajille ehdottaa;“

2) että 3 §:stä sanat „sekä ovat muutenkin valvoneet kaupungin parasta“ poistetaan;

3) että 7 §:n 3 mom. hyväksytään näin kuuluvana:

„tutkia konttorin tarkastamat — tililaskut (poist.) ja varustaa ne todistuksella tarkastuksen toimittamisesta;“

4) että 12 §:n jälkimäinen momentti poistetaan; sekä

5) että koko 13 § poistetaan.

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että perustetaan kaupungin Revisionikonttori, siten kokoonpantun kuin tässä edellä on ehdotettu;

että tämän oheiset ehdotukset kaupunginrevisionin ohje- ja vuosirahasäännöksi vahvistetaan olemaan voimassa ensintulevan vuoden alusta;

että Maistraattia kehotetaan hyvissä ajoin sitä ennen julistamaan revisorinvirat avonaisina haettaviksi ja Kaupunginvaltuustolle tekemään ehdotuksen niiden täyttämiseksi; sekä

että ohjesäännön 2 §:n loppuosassa ehdotetun säännöksen Revisionikonttorin velvollisuudesta vuositilintarkastajille antaa §:ssä mainittu selostus ei tarvitse olla voimassa ensimmäisessä Revisionikonttorin perustamisen jälkeisessä tilintarkastuksessa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin kaupungin Revisionikonttorin ohjesäännöksi.

1 §. Avuksi niille tilintarkastajille, jotka raastuvankokous voimassa olevan 8 päivänä joulukuuta 1873 annetun kunnallisasetuksen määräysten mukaisesti vuosittain valitsee tarkastamaan kaupungin tilejä ja hallintoa, perustetaan kaupungin Revi-

sionikonttori, johon kuuluu kaupunginreviisori, konttorin johtajana, reviisori ja tarpeellinen määrä apulaisia.

2 §. Revisionikonttorin velvollisuus on toimittaa sellainen kaupungin tilien valmisteleva tarkastus että raastuvankokouksen valitsemat tilintarkastajat voivat vapautua yksityiskohtain ja numerojen tarkastuksesta; ja tulee Revisionikonttorin pitää vuositilintarkastajain saatavana selostus konttorin töistä kuluneena vuonna sekä ehdotukset niiksi toimenpiteiksi, joita Revisionikonttori katsoo tarpeelliseksi vuositilintarkastajille ehdottaa.

3 §. Kaupungin Revisionikonttorin velvollisuus on vuoden kuluessa tarkastaa rahatoimen, kaikkien lautakuntain, hallitusten ja erillisten konttorien tilit sekä silloin ei ainoastaan toimittaa tililaskujen tarkastus, vaan myös katsoa että asianomaiset kunnalliset viranomaiset ovat noudattaneet voimassa olevia määräyksiä ja Kaupunginvaltuuston päätöksiä eivätkä ole menneet sen toimivallan ulkopuolelle, mikä voimassa olevain johto- ja ohjesääntöjen mukaan heille kuuluu. Tätä tarkastusta varten tulee kaikkien kaupungin viranomaisten pitää tililaskunsa ja niihin kuuluvat todisteet, pöytäkirjat, kirjelmät y. m. Revisionikonttorin saatavissa.

4 §. Revisionikonttorin velvollisuus on niinkään olla apuna niissä kaupungin irtaimiston, työkalujen ja varastojen inventtauksissa, joita kunnalliset määräysten mukaisesti erittäin sitä tarkoitusta varten valitut henkilöt toimittavat. Älköönkään kaupungille kuuluvia huone- ja työkaluja taikka muuta irtaimistoa kulutetuiksi katsottako, ennenkuin ne ovat tuolloisessa vuosi-inventtauksessa asianmukaisesti julistetut kelpaamattomiksi.

5 §. Tämän lisäksi voi Revisionikonttori, milloin tahansa tarpeelliseksi harkitaan, edeltäpäin ilmoittamatta tarkastaa Rahatoimikonttorin ja kaikkien kunnan laitosten ja viranomaisten kassat sekä yksityisille tilitystä vastaan annetut ennakkorahamäärät.

6 §. Kaupunginreviisorin ja reviisorin nimittää Kaupunginvaltuusto virkaan molemminpuolisella kuuden kuukauden irtisanomisajalla Maistraatin esityksestä ja sittenkun virat ovat viimeksi mainitun viranomaisen toimesta olleet julistetut avonaisina haettaviksi 30 päivän kuluessa. Apulaiset ottaa tarpeen mukaan Revisionikonttorin johtaja niitä rajoja nuodattaen, joita konttorin vuosirahasääntöön merkityt määrärahat panevat.

7 §. Kaupungin Revisionikonttorin johtajana ja niin ollen sen töistä vastuunalaisena tulee kaupunginreviisorin:

tilata kaikki tarkastustyötä varten tarpeelliset tililaskut ja asiakirjat sekä valvoa että ne ajoissa saapuvat taikka ovat käytettävissä;

jakaa tarkastustyö konttorissa ja katsoa että se kunnollisesti ja joutuisasti suoritetaan, sekä muutoin antaa virantoimitukseen nähden tarpeellisia määräyksiä;

tutkia konttorin tarkastamat tililaskut ja varustaa ne todistuksella tarkastuksen toimittamisesta:

katsoa että kaikki konttorin velvollisuutena olevat kirjeet, muistutusmemoriaalit y. m. asianmukaisesti laaditaan ja lähetetään; sekä

itse ottaa tarkastustyöhön osaa sikäli kuin aikaa riittää.

8 §. Reviisorin ja Revisionikonttoriin asetettujen apulaisten tulee noudattaa mitä kaupunginreviisori heille virassa määrää.

9 §. Kaupunginreviisorin ollessa estettynä hoitaa reviisori ilman eri määräystä hänen tehtävänsä.

10 §. Revisionikonttorin virkamiehillä ja vakinaisilla apulaisilla on itsekullakin kuukauden virkaloma vuosittain täydellä palkalla, kuitenkin siten että kaupunginreviisorilla ja reviisorilla ei ole lomaa yhtäaikaa.

11 §. Tarkastettaviksi jätettyjä tilejä ja asiakirjoja älköön vietäkö pois Revisionikonttorin työhuoneesta taikka sen laitoksen huoneistosta, missä tarkastus tapahtuu.

12 §. Jos tarkastuksessa ilmenee aihetta muistutukseen, pitää kaupunginreviisorin koettaa saada asianomainen virkamies viipymättä korjaamaan huomautettu puutteellisuus.

13 §. Jos huomautettu puutteellisuus voi tuottaa korvausvelvollisuuden taikka jos muistutus koskee vajuusta taikka muuten on sitä laatua, että syytteen pitää seurata, ilmoittakoon kaupunginreviisori, kohta kun virhe on huomattu, asian Maistraatille, joka ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joita asianhaarat voivat vaatia.

Ehdotus Helsingin kaupungin Revisioniviraston vuosirahasäännöksi.

Revisionikonttori.

1 kaupunginreviisori, palkkaa	Smk	9,000: —
1 reviisori,	„	6,000: —
Palkkiota revisionikonttorin apulaisille, arviolta	„	6,000: —
Vuokraa ja tarverahoja, arviolta	„	4,000: —
Yhteensä Smk		25,000: —

Muist. Kaupunginreviisori ja reviisori saavat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % palkastaan kumpaisellakin kerralla.

Mietintö N:o 7 revisioniviraston perustamisesta Helsingin kaupunkiin, Helsingin kunnallishallituksen muutoskysymyksiä käsittelemään asetetun Komitean antama.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Huomattavimpia puutteita Helsingin kunnallishallinnossa on ehdottamasti se tapa, miten sen tilien, kassain ja irtaimiston tarkastus tähän asti on ollut ja nykyään on järjestettynä. Tilien tarkastus on, niinkuin tunnettu, niiden tilintarkastajain toimesta, jotka raastuvankokous vuosittain joulukuussa valitsee kunnallishallituksesta kaupungissa 8 päivänä joulukuuta 1873 ja 15 päivänä elokuuta 1883 annetun asetuksen 16 §:n säännöksen johdosta. Tarkempia määräyksiä tilintarkastuksen toimittamisesta ei ole olemassa, sillä yleisen raastuvankokouksen maaliskuun 3 päivänä 1902 Helsingin kaupungin tilintarkastajille hyväksymä johtosääntö kohdistuu yksinomaan heidän työnsä muotoihin. Tilintarkastajia on viime vuosina ollut kymmenen, ja vaikka heidän lukunsa on ollut näin melkoinen, näyttää kuitenkin luonnolliselta että tilintarkastajat, joilla virkatoimissaan taikka yksityistehtävissään on yllin kyllin työtä, voivat käyttää ainoastaan vähän aikaa tilintarkastustehtävään, erittäinkin kun sitä varten käytettävänä oleva määräaika, kunnallisasetuksen 69 §:n säännöksen johdosta että Kaupunginvaltuuston on otettava tilintarkastuskertomus tutkittavaksi kesäkuulla pidettävässä varsinaisessa kokouksessaan, rajoittuu kahteen tahi kolmeen kuukauteen. Helsingin kokoisessa kaupungissa, jonka raha-asiaain hoito sitä paitsi on varsin mutkikas, ovat tilit jo saavuttaneet sellaisen laajuuden, että noin lyhyenä tilintarkastusaikana tuskin ehtii saamaan käsitystä menneen vuoden rahahallinnosta yleispiirteinkään, saatikka sitten syventymään yksityiskohtiin, yleisemmin toimittamaan numerolukujen tarkastusta ja tutkimaan menojen tarkoituksenmukaisuutta ja oikeutusta. On sentähden näyttänyt tarpeelliselta ja tilintarkastajain ovat toivomuksena lausuneet, että kaupungin tilien ja kassain tarkastus järjestettäisiin uudelleen sillä tavoin, että kävisi mahdolliseksi seikkaperäisemmin tarkastaa numerolukuja ja tutkia eri menoeräin oikeutusta ja hyödyllisyyttä kaupungille, sekä että kaupungin raha-asiaain hoito voisi tulla perinpohjaisen käsittelyn ja tutkimisen esineeksi. Kun tämän Komitean tehtävänä kuitenkin on ehdottaa kaupunginhallintoon sellaisia uudistuksia, jotka ovat toimeenpantavissa muuttamatta

kaupunkien kunnallishallituksesta voimassa olevaa asetusta, ei nyt ole voitu ryhtyä mitenkään muodostelevaan sitä mitä tuossa asetuksessa on kaupunkikunnan tilintarkastuksesta säädetty. Lain kannalta ei kuitenkaan mikään estä raastuvankokouksen valitsemain tilintarkastajain rinnalle asettamasta toista tarkastavaa viranomaista, joka olisi pysyväinen ja valmistelisi ja helpottaisi tilintarkastajain tarkastustyötä, samalla kun oikeus asiallisten muistutusten esittämiseen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi edelleen pysytettäisiin raastuvankokouksen valitsemilla tilintarkastajilla sillä tavoin kuin vastamainitun asetuksen 69 ja 70 §:ssä mainitaan.

Tuollaiseksi viranomaiseksi pitäisi voitaman asettaa *Revisionikonttori*, johon kuuluisi kaupunginreviisori ja reviisori sekä tilintarkastustyön paljouden mukaan sovitettu määrä apulaisia. Kaupunginreviisori olisi, niinkuin hänen arvonimensäkin osottaa, revisionikonttorin esimies ja siellä suoritettavien töiden johtaja.

Minkä kaupunginviranomaisen alaiseksi revisionikonttori olisi asetettava on kysymys, josta hyvinkin voi olla eri mieliä. On esimerkiksi ajateltavissa, että kaupungin revisionikonttori olisi Rahatoimikonttorin tavoin likinnä Rahatoimikamarin alainen ja muodostaisi erityisen, Rahatoimikonttorin kanssa tasavertaisen viranomaisen. Niin on esimerkiksi laita Tukholman revisionikonttorin ja Gööteporin kaupunginreviisorin, kun taas Malmön kaupunginreviisori on erityisen pysyväisen, kaupunginrevisioni nimisen viranomaisen alainen. Molemmissa viimeksimainituissa kaupungeissa valitsee kaupunginvaltuusto kaupunginreviisorit, jota vastoin Tukholman kaupunginreviisorin asettaa rahatoimilautakunta. Sen mukaisesti mitä kunnallisten laitosten virkamiesten asettamiseen nähden meidän maassa on käytännössä, lienevät kuitenkin kaupungin revisionikonttorin virkamiehet Kaupunginvaltuuston valittavat. Jotta nämä reviisorit saisivat omintakeisemman aseman ja alun pitäen voisivat olla aivan syrjässä tilintarkastuksen alaisten viranomaisten vaikutukselta, lienee reviisorinvirat täytettävä, ei niinkuin muiden kaupungin rahatoimen yhteydessä olevain virkain on laita, Rahatoimikamarin, vaan Maistraatin esityksestä. Samoin kuin kaupungin muut virkamiehet lienee kaupungin reviisoritkin asetettava kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Virkalomaan nähden olisi heille myönnettävä samat edut kuin rahatoimilaitoksen virkamiehillä on.

Revisionikonttorin tehtävänä olisi tarkastaa kaikkien kunnan viranomaisten tilit, vieläpä väliaikaisestikin asetettujen hallitusten, semmoisten kuin tilapäisten rakennushallitusten, ja tuon tuostakin toimittamalla inventtauksia hankkia varmuutta sekä kassan tilasta Rahatoimikonttorissa ja muissa omintakeisella kassahallinnolla varustetuissa kaupungin laitoksissa ja viranomaisissa, että myös eräitten laitosten, niinkuin palolaitoksen, vaivaishoidon, sairaalain y. m. hallussa olevain varain tilasta. Konttorin velvollisuutena olisi niinkään lukea yksityisten henkilöjen tilistystä vastaan kaupunginrahastosta tilaamat etuannit. Voisi mahdollisesti panna kyseeseen, eikö kaupunginreviisorien olisi tarkastettava kaikki maksettaviksi jätetyt laskut, työlistat y. m., ennenkuin rahat niiden mukaan osotetaan maksettaviksi. Niin on laita esimerkiksi Gööteporissa ja Kristianiassa. On kuitenkin vaikea käsittää,

miten tuollainen tarkastus kävisi päinsä ilman että ylenmäärin viivytetään maksun suoritusta niille toiminimille ja yksityisille henkilöille, joilla on saamista toimittamistaan tavaroista taikka suorittamastaan työstä. Missään tapauksessa ei tuollaista tarkastusta kävisi ulottaminen teknillisten laitosten maksettaviin laskuihin, joten siis yhdenmukaisuutta ei saavutettaisi. Tähän asti on Rahatoimikamariin jätetyt laskut sen viikkokokouksissa torstaisin tarkastettu ja varustettu maksumääräyksellä, minkä jälkeen ne on seuraavasta lauantaista lähtien maksettu Rahatoimikonttorissa. Se tarkastus, minkä Rahatoimikamari on voinut puheenalaisiin laskuihin nähden toimittaa, on kuitenkin rajoittunut sen seikan tutkimiseen, että kukin lasku on ollut asianmukaisen henkilön oikeaksi vahvistama. Ainoastaan poikkeustapauksissa on joitakin laskuja vastaan tehty muita muistutuksia. Tällä tarkastuksella on niinmuodoin ollut sängen vähän merkitystä, ja laskujen oikeaperäisyyden tarkastamisen voi vaaratta jättää tehtäväksi Rahatoimikonttorille, jolle hyväksytyt laskut vastedes olisi lähetettävä ja jonka tulisi tarkastaa laskujen oikeaperäisyys sekä tutkia niiden numeroluvut ja sitten heti maksaa ne. Menon oikeutuksen tarkastaisi kaupungin revisionikonttori aikanaan. Tähän seikkaan kohdistuvilla määräyksillä lienee kuitenkin oikea paikkansa siinä uudessa johtosäännössä, joka on aijottu Rahatoimikonttorille laatia.

Edellä lueteltujen tehtävänsä lisäksi tulisi revisionikonttorin olla apuna kaupungin irtaimiston katsastusmiesten toimittamissa kaupungin irtaimiston, kaluston, rakennustarpeitten, työkalujen ja koneiden, palosammutuskalujen y. m. inventtauksissa sekä tarkastaa niissä laaditut inventaariot. Tärkeätä näyttää kuitenkin olevan, ettei mitään työ- ja huonekaluja, koneita taikka työaseita, mitä laatua lienevätkin, saa julistaa kelpaamattomiksi eikä myydä, ennenkuin revisionikonttori on inventtauksen nojalla antanut siihen luvan.

Kaupunginreviisorille kuuluvat tehtävät ja hänen noudatettavansa työtapakäyvät selville tässä alempana seuraavasta ohjesääntöehdotuksesta. Ainoastaan joihinkuihin kohtiin näyttää vielä olevan laajemmalta kajoaminen.

Edellä on huomautettu, että kaupunginreviisorin tärkeimpiä tehtäviä on olla apuna raastuvankokouksen valitsemille tilintarkastajille, joita ehdotuksessa lyhyiden vuoksi sanotaan vuositilintarkastajiksi. Sitä varten tulisi revisioonikonttorin etusijassa laatia selostus kaupunginreviisorien työn kulusta menneenä vuonna ja koota kaikki revisioonikonttorin tekemät huomautukset yhteen, jotta ne siten tulisivat vuositilintarkastajain tutkimisen esineiksi, sekä esittää ne vuositilintarkastajain ehdotettavat toimenpiteet, joihin revisionikonttorin mielestä olisi ryhdyttävä. Tuollaisessa selostuksessa voisi kaupunginreviisori pääkohdittain esittää kuluneena tilivuonna saamansa kokemukset ja kiinnittää vuositilintarkastajain huomiota kaupungin hallinnossa mahdollisesti esiintyviin puutteellisuuksiin, joihin nämä, vapautuneina hankalasta numerojen tarkastuksesta, voisivat panna perinpohjaisempaa huomiota.

Järjestämällä tilintarkastustyö tarkoituksenmukaisesti voitaisiin päästä siihen, että kaupungin eri laitokset kukin vuoroonsa muutaman vuoden kuluessa voisivat

tulla huolellisemman tilintarkastuksen esineiksi, mistä varmaankin olisi hyötyä niiden hallinnolle, jota paitsi vuositilintarkastajat ehtisivät tilintarkastuskertomuksessaan ottaa kaupungin hallinnon tulokset suurin piirtein nähtyinä käsittelyn alaisiksi.

Puheenalaisesta vuositilintarkastajain tehtävän toisin järjestämisestä siten, että koneellinen tarkastustyö supistuisi mahdollisimman vähään, pitäisi voida seurata sellainen muutos, että tähän tehtävään voitaisiin valita kaupungin liikeasioihin hyvin perehtyneitä henkilöjä, jotka kohdistaisivat tarkastuksensa kaupungin koko hallintoon ja kunnallispolitiikkaan yleensä ja joilla olisi riittävää auktoriteettia jotta tehty muistutukset saisivat osakseen huomiota.

Vaikka kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 69 ja 70 § selvästi osottavat, minkä viranomaisen ratkaistavaksi vuositilintarkastajain tilejä vastaan tekemät muistutukset on annettava, on kuitenkin näyttänyt tarpeelliselta tämän oheisessa ohjesääntöehdotuksessa mainita, miten huomautettu puutteellisuus on oikaistavissa tarvitsematta muistutusta alistaa vuositilintarkastajain ja Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi. Sellainen puutteellisuus taas, josta voi seurata rangaistus taikka korvausvelvollisuus, niin myös vajuus, on sitä laatua ettei se voi jäädä lepäämään, kunnes vuositilintarkastajat kokoontuvat ja Kaupunginvaltuusto sen jälkeen kokoontuu varsinaiseen kokoukseen, vaan on paikalla saatettava syytteeseen; ja lienee tuollaisessa tapauksessa oikeinta, että asiasta tehdään ilmoitus Maistraatille, joka ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin syyllisen saattamiseksi edesvastaukseen.

Tätä ohjesääntöehdotuksen ollessa käsiteltävänä on myös pantu kyseeseen, pitäisikö revisioireilla olla oikeus saada muistutusprosentti niistä summista, joita heidän tekemänsä muistutusten johdosta on kertynyt kaupunginrahastoon. Tähän on huomautettu että tuollainen muistutusprosentti on säädetty kaikissa niissä Ruotsin kaupunkien tilintarkastusta koskevilla määräyksissä, jotka ovat olleet tämän ehdotuksen laatimisessa ohjeena. Meidän maassa on kuitenkin useissa virastoissa tultu siihen kokemukseen että tilintarkastusprosentin pysyttäminen pikemmin on vahingoksi kuin hyödyksi, minkätähden on ehdotettu sen poistamista valtion tilintarkastajain sivusaatavana, vaikkakin se pysytettäisiin kruunun hyväksi. Vaikka muistutusprosentti kenties saattaa olla kehotuksena toimittamaan huolellisemman tarkastuksen, ei sitä Komitean mielestä kuitenkaan ole otettava käytäntöön kaupungin revisionivirastossa. — Ensimmäisessä tilintarkastuksessa, mikä toimitetaan sen jälkeisenä vuonna, jolloin kaupungin revisionikonttori on perustettu, ei ohjesääntöehdotuksen 2 §:n loppuosan säännös näytä voivan tulla käytäntöön, koska revisionikonttori ei silloin vielä ole ehtinyt siinä määrin perehtyä kaupungin tileihin ja oloihin, että voisi antaa pykälässä mainitun selostuksen.

Mitä sitten tulee aijotun revisionikonttorin vuosirahasääntöön, niin on Komitea ollut sitä mieltä että kaupunginrevisiorin, joka on revisionikonttorin johtaja ja etusijassa vastuunalainen tilintarkastustyön säännöllisestä ja keskeytymättömästä kulusta,

pitäisi saada palkkaa 9,000 markkaa eli saman verran kuin on esimerkiksi Taksoituksenvalmistelukunnan puheenjohtajalla, jota vastoin kelvollinen revisori on katsottu voitavan virastoon saada 6,000 markan palkalla. Revisioniviraston vuosirahasääntö on, niinkuin ehdotuksesta näkyy, laskettu 25,000 markan määrään. Tähän on ehken lisäksi luettava vuositilintarkastajain palkkio 6,200 markkaa sekä kaupungin irtaimiston katsastusmiesten palkkio 800 markkaa eli yhteensä 7,000 markkaa. Tilintarkastusmenettelystä olisi niinmuodoin kustannuksia kaikkiaan 32,000 markkaa vuodessa.

Näitä palkkamääriä vastaan huomauteettanee kenties, että ne ovat varsin suuret niihin verraten mitä valtion revisorit saavat. Niinpä nousevat Revisionikonttorin ylireviisorin palkkaedut nykyään 7,000 markkaan, josta määrästä 5,000 markkaa on palkkaa ja 2,000 markkaa palkkiota, ensimmäisten revisorien 5,000 markkaan (3,600 + 1,400) sekä toisten revisorien 4,000 markkaan (2,600 + 1,400), ollen kaikilla 500 markan korotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Revisionioikeuden valmistamassa ja asianomaisten tutkittavaksi alistamassa ehdotuksessa revisioniviraston uudeksi ohjeja vuosirahasäännöksi on ehdotettu, että ylitarkastajat, joitten toimenä näyttää olevan tilien tarkastaminen menojen oikeutusta y. m. silmällä pitäen, saisivat palkkausta 9,000 markkaa (6,000 + 3,000) ja ylireviisorit, joiden toimenä näyttää olevan varsinainen numerojen tarkastus, 7,000 markkaa (5,000 + 2,000), johon tulee lisäksi 500 markan palkkionkorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Tullihallituksen ensimmäiset ja toiset apukamreerit, joiden toimenä on tilintarkastus, saavat, ensinmainitut 6,000 ja jälkimäiset 4,000 markkaa, Postihallituksen revisoreista ylireviisori 5,600 ja reviiisorit 4,200 markkaa sekä Rautatiehallituksen revisorit 4,400 markkaa. On kuitenkin yleensä katsottu tarpeelliseksi palkata kaupungin virkamiehet jonkun verran paremmin kuin valtion virkamiehet jotta kunnan virastoihin saataisiin täysin päteviä henkilöjä, joiden muuten edellytetään mieluummin rupeavan valtion palvelukseen. Joka tapauksessa vaatii kaupungin ilmeinen etu aina hankkimaan johtajaksi henkilön, joka ei ainoastaan ole sopiva ja tilintarkastustyöhön perehtynyt, vaan jolla myös on hyvä arvostelukyky ja taito järjestää ja johtaa konttorin toimintaa. Puheenalaista laatua olevia virkoja ei ylipäättään pidetä varsin haluttuina niiden ristiriitain johdosta, joita tilintarkastustyön tunnollinen toimittaminen usein aiheuttaa, minkätähden palkka on sovitettava niin, että se korvaa näitä ikävyyksiä. Mainituista syistä voitane e ehdotettuja palkkamääriä pitää kohtuullisina.

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu, lienee Kaupunginvaltuuston päätettäväksi ehdotettava:

että perustetaan kaupungin revisionikonttori, sillä tavoitin kokoonpantuna kuin tässä edellä on ehdotettu;

että tämän oheiset ehdotukset kaupungin tilintarkastusviraston ohje- ja vuosirahasäännöksi vahvistetaan olemaan voimassa ensintulevan vuoden alusta;

että Maistraattia kehoitetaan hyvissä ajoin sitä ennen julistamaan revisorinvirat avonaisina haettaviksi ja Kaupunginvaltuustolle tekemään ehdotuksen niiden täyttämiseksi; sekä

että ohjesäännön 2 §:n loppuosassa ehdotetun säännöksen revisionikonttorin velvollisuudesta vuositilintarkastajille antaa §:ssä mainittu selostus, ei tarvitse olla voimassa ensimmäiseen revisionikonttorin perustamisen jälkeiseen tilintarkastukseen nähden.

Lopuksi saa komitea ilmoittaa, että asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa kunnallispormestari Adolf Aminoff, tilintarkastajain puheenjohtaja, lakitiedetten kand. Henry Smedslund, kaupunginkamreeri Iwar Timgren, kaupunginkasööri S. Ehrstedt sekä kaupunginkirjanpitäjä Gunnar Winter.

Helsingissä, toukokuun 6 päivänä 1911.

Alexis Gripenberg.

Kr. von Alftan.

T. J. Boisman.

Lennart Cajander.

(Ei saapuvilla tarkistustilaisuudessa).

Carl Almqvist.

(Ei saapuvilla tarkistustilaisuudessa).

W. F. Heimbürger.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin kaupungin Revisionikonttorin ohjesäännöksi.

1 §. Avuksi niille tilintarkastajille, jotka raastuvankokous voimassa olevan 8 päivänä joulukuuta 1873 annetun kunnallisasetuksen määräysten mukaisesti vuosittain valitsee tarkastamaan kaupungin tilejä ja hallintoa, perustetaan kaupungin Revisionikonttori, johon kuuluu kaupunginrevisori, joka on konttorin johtaja, revisori ja tarpeellinen määrä apulaisia.

2 §. Revisionikonttorin velvollisuus on toimittaa sellainen kaupungin tilien valmisteleva tarkastus, että raastuvankokouksen valitsevat tilintarkastajat voivat vapautua yksityiskohtain ja numerojen tarkastuksesta; ja tulee Revisionikonttorin pitää vuositilintarkastajain saatavana selostus konttorin töistä kuluneena vuonna, ollen selostuksessa myös mainittava Revisionikonttorin tekemät muistutukset, erittäin ne, joka ovat aiheuttaneet oikaisun, ja erittäin ne, joita ei ole loppuun käsitelty, sekä ehdotukset niiksi toimenpiteiksi, joita Revisionikonttori katsoo tarpeelliseksi vuositilintarkastajille ehdottaa.

3 §. Kaupungin Revisionikonttorin velvollisuus on vuoden varrella tarkastaa rahatoimen, kaikkien lautakuntain, hallitusten ja omintakeisten konttorien tilit sekä silloin ei ainoastaan toimittaa tililaskujen tarkastus, vaan myös katsoa että asianomaiset kunnalliset viranomaiset ovat noudattaneet voimassa olevia määräyksiä ja Kaupunginvaltuuston päätöksiä eivätkä ole menneet sen toimivallan ulkopuolelle, mikä voimassa olevain johto- ja ohjesääntöjen mukaan niille kuuluu, sekä ovat muutenkin valvoneet kaupungin parasta. Tätä tarkastusta varten tulee kaikkien kaupungin viranomaisten pitää tililaskunsa ja niihin kuuluvat todisteet, pöytäkirjat, kirjelmät y. m. Revisionikonttorin saatavissa.

4 §. Revisionikonttorin velvollisuus on niinkään olla apuna niissä kaupungin irtaimiston, työkalujen ja varastojen inventtauksissa, joita kunnallisasetuksen määräysten mukaisesti erittäin sitä tarkoitusta varten valitut henkilöt toimittavat. Älköönkä kaupungille kuuluvia huone- ja työkaluja taikka muuta irtaimistoa kulu-neiksi katsottako, ennenkuin ne ovat tuollaisessa vuosi-inventtauksessa asianmukaisesti julistetut kelpaamattomiksi.

5 §. Tämän lisäksi voi Revisionikonttori, milloin tahansa tarpeelliseksi harkitaan, edeltäpäin ilmoittamatta tarkastaa Rahatoimikonttorin ja kaikkien kunnan laitosten ja viranomaisten kassat sekä yksityisille tilitystä vastaan annetut ennakorahamäärät.

6 §. Kaupunginreviisorin ja reviisorin asettaa Kaupunginvaltuusto virkaan molemminpuolisella kuuden kuukauden irtisanomisajalla, Maistraatin esityksestä ja sittenkun virat ovat viimeksi mainitun viranomaisen toimesta olleet julistetut avonaisina haettaviksi 30 päivän kuluessa. Apulaiset ottaa tarpeen mukaan Revisionikonttorin johtaja sikäli kuin konttorin vuosirahasääntöön merkityt määrärahat sallivat.

7 §. Kaupungin Revisionikonttorin johtajana ja niin ollen sen töistä vastuunalaisena tulee kaupunginreviisorin:

tilata kaikki tarkastustyötä varten tarpeelliset tililaskut ja asiakirjat sekä valvoa että ne ajoissa saapuvat taikka ovat käytettävänä;

jakaa tarkastustyö konttorissa ja katsoa että se kunnollisesti ja joutuisasti suoritetaan, sekä muutoin antaa virantoimitukseen nähden tarpeellisia määräyksiä;

tutkia konttorin tarkastamat tililaskut, sekä numerotietoihin nähden että muun tarkastuksen toimittamiseksi, erittäinkin menojen oikeutusta silmällä pitäen, ja varustaa ne todistuksella tarkastuksen toimittamisesta;

katsoa että kaikki konttorin velvollisuutena olevat kirjeet, muistutusmemoriaalit y. m. asianmukaisesti laaditaan ja lähetetään; sekä

itse ottaa tarkastustyöhön osaa sikäli kuin aikaa riittää.

8 §. Reviisorin ja Revisionikonttoriin asetettujen apulaisten tulee noudattaa mitä kaupunginreviisori virassa heille määrää.

9 §. Kaupunginreviisorin ollessa estettynä hoitaa reviisori ilman eri määräystä hänen tehtävänsä.

10 §. Revisionikonttorin virkamiehillä ja vakinaisilla apulaisilla on itsekullakin

kuukauden virkaloma vuosittain täydellä palkalla, kuitenkin siten että kaupunginreviisorilla ja reviisorilla ei ole lomaa yhtäkaaa.

11 §. Tarkastettaviksi jätettyjä tilejä ja asiakirjoja älköön vietäkö pois Revisionikonttorin työhuoneesta taikka sen laitoksen huoneistosta, missä tarkastus tapahtuu.

12 §. Jos tarkastuksessa ilmenee aihetta muistutukseen, pitää kaupunginreviisorin koettaa saada asianomainen virkamies viipymättä korjaamaan huomautettu puutteellisuus. Jos oikaisu saadaan aikaan, pitää kaupunginreviisorin kuitenkin tehdä siitä ilmoitus sille lautakunnalle tai hallitukselle, jota asia koskee, ellei huomautettu virhe ole vähäpätöinen.

13 §. Jos asianomainen kieltäytyy tarpeellista oikaisua tekemästä eikä huomautuksen tekemisestä sille lautakunnalle tai hallitukselle, jonka alainen virkamies on, ole apua, ilmoittakoon kaupunginreviisori — jos muistutuksen alainen puutteellisuus ei ole sen laatuinen että siitä voi seurata korvausvelvollisuus taikka jos se muuten on sitä laatua että syyte pitää seurata — asian vuositilintarkastajille, jotka asianhaaroja tutkittuaan joko jättävät asian Kaupunginvaltuustolle tai antavat muistutuksen raueta.

14 §. Jos huomautettu puutteellisuus voi tuottaa korvausvelvollisuuden taikka jos muistutus koskee vajausta taikka muuten on sitä laatua, että syytteen pitää seurata, ilmoittakoon kaupunginreviisori, kohta kun virhe on huomattu, asian Maistraatille, joka ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joita asianhaarat voivat vaatia.

Ehdotus Helsingin kaupungin Revisioniviraston vuosirahasäännöksi.

Revisionikonttori.

1 kaupunginreviisori, palkkaa	Smk	9,000: —
1 reviisori, ”	”	6,000: —
Palkkiota Revisionikonttorin apulaisille, arviolta	”	6,000: —
Vuokraa ja tarverahoja, arviolta	”	4,000: —
Yhteensä Smk		25,000: —

Muist. Kaupunginreviisori ja reviisori saavat palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % palkastaan kumpaisellakin kerralla.

Vastalause.

Voimassa oleva kunnallishallituksesta kaupungissa annettu asetus sisältää että joulukuussa pidettävän raastuvankokouksen tulee valita tilintarkastajat tarkastamaan kuluvan vuoden tilejä, mutta mitään määräystä tilintarkastuksen laajuudesta ei

siinä ole. Helsingin yleisen raastuvankokouksen maaliskuun 2 päivänä 1902 kaupungin tilintarkastajille hyväksymässä johtosäännössä ei myöskään likemmin kosketella tätä asiaa. Siinä ainoastaan määrätään että tilintarkastajain pitää tilien tarkastamista ja erinäisten viranomaisten pöytäkirjain tutkimista varten jakautua ryhmiin, kuitenkin niin että valuuttain inventtaus, tilivuoden kuluessa lunastettujen obligationien ja korkolippujen lukeminen sekä vakuusasiakirjain ja kontraktien tarkastus on toimitettava yhteisessä kokouksessa. Epäilemätöntä on kuitenkin, että tilintarkastajilla pitää olla oikeus numerojentarkastuksen ja menoeräin oikeutuksen tutkimisen lisäksi kiinnittää huomiota myöskin menojen *tarkoituksenmukaisuuteen, eli kaupungilla* niistä olleeseen *hyötyyn*. Kun komitea on kaupungin kunnallishallinnon huomattavimmiksi puutteiksi maininnut sen tavan, miten tilintarkastus on ollut järjestetty, täytyy tämän lausunnon likinnä tarkoittaa sitä että kunnan taloudenhoitoa ei ole tarpeenmukaisesti arvostellen tarkastettu.

Eräissä muissa maissa, esimerkiksi Tanskassa, on nimenomaan säädetty että kunnallisen tilintarkastuksen ei pidä rajoittua ainoastaan muodolliseen tarkastukseen eli sen seikan selvittämiseen, perustuvatko menoerät rahasääntöön taikka erityisesti myönnettyihin määrärahoihin, vaan että tilintarkastajain myös pitää käydä asiallisesti arvostelevaan ja siihen nähden katsoa että tarpeettomia menoja ei ole ollut sekä että tulolähteitä ei ole laiminlyöty.

Komitea on ollut yhtä mieltä siitä, että raastuvankokouksen valitsemille tilintarkastajille olisi varattava mahdollisuutta perinpohjaisemmin tutkia kaupungin rahahallintoa siten, että varsinaisten tilintarkastajain rinnalle asetetaan tarkastava viranomainen, vuoden umpeen toimiva revisionikonttori, joka voisi valmistella ja helpottaa tilintarkastajain tarkastustyötä. Ehdotettuun revisionikonttoriin asetettavain virkailijain luvun määräämiseksi näyttää kuitenkin tarpeelliselta tarkoin selvittää, mihinkä tilintarkastajain edellä mainituista tehtävistä tuollainen valmistelutyö on ulotettava. Jos konttorin tehtävä rajoitetaan numerojen tarkasteluun ja sen seikan tutkimiseen perustuvatko suoritettut menot vahvistettuun menosääntöön taikka Kaupunginvaltuuston erittäin myöntämiin määrärahoihin, eli siis muodolliseen tarkastukseen, niin revisionikonttorin johtajalla, kaupunginreviisorilla, ei tarvitse olla samoja ominaisuuksia kuin siinä tapauksessa että valmistelun myös pitää ulottua menojen tarkoituksenmukaisuuden taikka hyödyllisyyden asialliseen tarkastukseen.

Ei ole ensinkään todennäköistä, että kaupunginreviisorille ehdotetulla verraten runsaallakaan vuosipalkalla, 9,000 markalla, eli molemmat ikälisäykset lukuunotettuina, 10,800 markalla saataisiin henkilöä, joka olisi pätevä kaupungin hyödyksi arvostelevasti tarkastamaan kaupungin kaikkien erilaatuisten lautakuntien, teknillisten laitosten, tilapäisten rakennustoimikuntain y. m. hallintoa. Pyrkimys koettamaan tunnollisesti täyttää miltei mahdottomia vaatimuksia voi myös johtaa ikävänlaisiin ristiriitoihin.

Komitea on arvellut että vuositilintarkastajiksi vastedes olisi valittava henkilöjä, joilla on riittävää auktoriteettia ja jotka ovat hyvin perehtyneitä kaupungin raha-

asioihin. Mutta siinä tapauksessa näyttää myös aivan riittävältä, että tilintarkastuksen valmistelu käsittää numeroita ja laillisuutta koskevan tarkastuksen, sen seikan selvittämisen perustuvatko suoritettut menot menösääntöön taikka erittäin myönnettyihin määrärahoihin. Siten melkoisessa määrässä vapautuneina koneellisesta työstä vuositilintarkastajat epäilemättä voivat, jos jakavat työnsä niin, että eri aloihin perehtyneet ammattimiehet tarkastavat hallinnon moninaisia erilaatuisia haaroja, erityisen virkamiehen johtamattakin tehokkaasti tarkastaa menojen tarkoituksenmukaisuutta taikka hyödyllisyyttä kaupungille ja myöskin katsoa ettei kaupungin tulolähteitä ole laiminlyöty. Tanskankin isommissa kaupungeissa on numerojen ja laillisuuden tarkastaminen annettu kaupunginneuvoston valitseman palkatun tilintarkastajan toimeksi, arvosteleva tarkastus taas lain määräysten mukaisesti valittujen tilintarkastajain tehtäväksi.

Jos tilintarkastuksen valmistelukunnalle laaditaan suppeampi ohjelma, voidaan kaupungin tilintarkastajan toimeen myös verraten helposti saada täysin pätevä kameralisti eikä palkkaan tarvitsisi olla 7,000 markkaa suurempi, jota paitsi ikäkorotusta koskeva määräys saisi toistaiseksi jäädä pois. Huomattava on, että kaupungin pormestareilla on palkkaa ainoastaan 12,000 markkaa sekä vanhemmilla oikeusneuvosmiehillä 8,000 markkaa eli, molemmat ikälisäykset lukuun otettuina, 9,500 markkaa. — Niinikään voitane toistaiseksi tulla toimeen ilman vakinaista toista reviisoria, jos 6,000 markkaa osotetaan kaupunginreviisorin apulaisten palkkaamiseksi. Hänen virkalomaansa varten ei näytä tarpeelliselta asettaa toista suuri-palkkaista virkailijaa.

Jos vastedes havaitaan että valmistelua myös olisi tarpeen jotta vuositilintarkastajat voisivat asiallisesti arvostella hallintoa, ja jos todella sovelias henkilö voitaisiin löytää tuommoiseen monivivahteiseen tehtävään, silloin ehkä olisi syytä konttoriin perustaa uusi päällikönvirka. Tähän nähden myös voitaisiin koko laitos toistaiseksi järjestää väliaikaiselle kannalle ja siihen asettaa kaupunginreviisori sekä tarpeellisen määrä apulaisia.

Jos Rahatoimikamari kuitenkin katsoo että tilintarkastuksen valmistelu on heti ulotettava tilien muodollista tarkastusta ulommaksi, lienee tämä seikka lausuttava selvemmin kuin mitä oheisessa ohjesääntöehdotuksessa on laita. Siinä tämä ajatus ainoastaan vilahtaa esiin määräyksessä että revisionikonttorin pitää katsoa että asianomaiset kunnan viranomaiset „ovat muutenkin asianmukaisesti valvoneet kaupungin parasta“.

Siinä tapauksessa että minun lausuntoni jossakin kohden saavat osakseen huomiota, käy tarpeelliseksi tehdä muutoksia oheen pantuihin Revisionikonttorin ohjeja vuosirahasäännön ehdotuksiin, jotka siinä tapauksessa on laadittava uudestaan.

Helsingissä, toukokuun 6 päivänä 1911.

T. J. Boisman.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.***Helsingissä**toukok. 17 p:nä 1911.**Rahatoimikamarille.*

N:o 26.

Lähetteessä kuluvaan toukokuun 13 päivältä on Rahatoimikamari pyytänyt Hallituksen lausuntoa kaupungin kunnallishallinnon muutoksiksi käsittelemään asetetun komitean antamasta mietinnöstä, joka koskee revisioniviraston perustamista kaupunkia varten.

Tämän johdosta saa Hallitus, joka samoin kuin komiteakin pitää suotavana että kaupungin tilien ja hallinnon tarkastus järjestetään tarkoituksenmukaisemmalla tavalla, kuin mitä tähän asti on ollut laita, ja myöskin yhtyy komitean mielipiteeseen siinä kohden että tilintarkastuksen myös pitää tarkoittaa sen seikan tutkimista, ovatko asianomaiset kunnan viranomaiset mahdollisesti menneet toimivaltansa ulkopuolelle, mielipiteenään lausua että tämä asiallinen tarkastus oikeastaan pitäisi olla Kaupunginvaltuuston kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevan asetuksen 16 §:n mukaisesti valitsemain tilintarkastajain toimesta, jotka tarkastuksen tehokkuudesta näissä kohdin antanevat varmempia takeita kuin tuo ehdotettu revisionikonttori, jota vastoin kaupunginreviisori apulaisineen voisi toimittaa muotopuolisemman tilintarkastuksen.

Hallitus, joka käytettävänään olleen varsin lyhyen ajan johdosta ei ole voinut ryhtyä tarkemmin tutkimaan puheenalaisen asian yksityiskohtia, yhtyy niinmuodoin pääasiassa — samaten kuin teknillisten laitosten kamreeritkin, joille on annettu tilaisuutta lausua mielensä asiasta — mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, minkä ohella, siihen katsoen että asianomaisten johtavain virastojen tilikirjoja niihin kuuluvine asiakirjoineen ei ole voitu, erinomaista hankaluutta ja laitosten töiden keskeytymistä tuottamatta, luovuttaa pois lyhemmäksikään ajaksi, mainittujen kirjain ja asiakirjain tarkastus olisi Hallituksen mielestä toimitettava asianomaisissa virastoissa.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Asiakirjoja Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan tekemän, lainan ottamislupaa koskevan hakemuksen johdosta.

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunta pyytää täten saada Johtokuntaa varten vahvistetun johtosäännön määräysten mukaan jättää Kaupunginvaltuustolle seuraavan nöyrän esityksen pitempiaikaisen lainan ottamisluvan saamisesta toteuttaakseen erinäisiä Johtokunnalla aikeessa olevia uutisrakennus- ja korjaustöitä, sekä voidakseen vaihtaa Johtokunnan aikaisemmin ensimmäistä kiinnitystä vastaan ottamat ja kuuden procentin korolla olevat lainat edullisemmilla ehdoilla oleviksi lainoiksi.

Ensimainitussa suhteessa on ennenkaikkea kyseessä Annankadun 5:ssä olevan Marian Turvakodin talon uudestarakentaminen jotta itse pientenlastenkoulu saisi tarkoituksenmukaisemman huoneuston, ja että tämä kiinteistö, joka sijaitsee kahden nykyään varsin vilkasliikkeisen kadun kulmassa, tulisi kannattavaisemmaksi kuin tähän asti.

Mitä Marian Turvakodin nykyiseen koulusaliin tulee, polveutuu se siltä enemmän kuin puoli vuosisataa taaksepäin menevältä ajalta, jolloin Turvakoti kaupungin Vanhimpain ja Porvariston päätöksen nojalla ja heidän ottamallaan veroituksella saatiin aikaan.

Että Turvakodin uudestarakentamiseen ei aikaisemmin ole voitu ryhtyä, on pääasiallisesti riippunut varain puutteesta. Sitä paitsi olisi aikaisemmin ilmennyt vaikeus sopivia huoneustoja kansakouluille vuokrattaessa voinut aiheuttaa kansakoulujenjohtokunnalle vastuksia, jos talossa kansakouluille vuokratut huoneet olisivat tulleet ylössanotuiksi. Vieläpä on yllämainittu sopivain kansakouluhuoneustojen puute aiheuttanut Turvakodin Johtokunnan, kansakouluviranomaisten pyynnöstä, korjauttamaan useampia yksityisasunnoiksi laitetuista huoneustoista kansakoulusaleiksi.

Tämä jälkimäinen syy on kuitenkin nyttemmin kadottanut pätevyytensä, sitenkin kaupungin hallitus on alkanut rakentaa omia suuria kansakoulurakennusryhmiä, ja kansakoulujenhallinto valmistanut Turvakodin Johtokuntaa siihen, että

talossa vuokratut kansakouluhuoneustot tulisivat todennäköisesti varsin lyhyen ajan kuluessa irtisanotuiksi, kuten myöskin Turvakodin puolelta tehty esitys siitä, että nykyinen ainoastaan yhdeksi vuodeksi voimassa oleva vuokrasopimus muutettaisiin pitempiaikaiseksi, on tullut hyljättyksi.

Johtokunta on sentähden katsonut pitävänsä ryhtyä kohta talon korjaus-
menpiteisiin voidakseen helpommin vuokrata näin vapaiksi joutuvat huoneustot. Aika tätä varten onkin näyttänyt sitä soveliaammalta, kun nyttemmin talon Valtio-
konttoriin kiinnitetystä 130,000 markan suuruisesta velasta on jäljellä ainoastaan jonkun verran yli 28,000 markan, jonka tähden Johtokunnasta ei ole näyttänyt
kohtaavan mitään sanottavampaa vaikeutta, talon arvon korjauksen jälkeen melkois-
esti kasvaessa, hankkia korjausta varten tarvittavat rahavarat.

Kun kuitenkin Johtokunnan tätä tarkoitusta varten tarvitsema laina tulisi
olemaan niin suuri, että Johtokunnan myötäliitetyn johtosäännön 5 §:n mukaan
tulee hankkia kaupungin valtuusmiesten lupa, on Johtokunnasta, koska edellä mai-
nitun korjaustyön lisäksi Johtokunnalla on vielä muutamia muita rakennustehtäviä
edessään, näyttänyt oikeimmalta, että se, päästäkseen kerta toisensa jälkeen teke-
mästä esityksiä uusien lainain ottamisesta, nyt yhteen menoon esittää Kaupungin-
valtuustolle koko sen rakennusohjelman, joka Johtokunnan on lähimmässä tulevais-
uudessa toteutettava.

Johtokunta on nimittäin vastaanottaessaan Oikokadun 7:ssä olevan talon Sed-
migradskyn Pientenlastenkoulua varten sitoutunut rakennuttamaan koulutalon Sör-
näsiin; mutta sen lisäksi, ja kun kansakoulujenjohtokunta on tahtonut lunastaa ne
rakennukset, jotka 1890-luvun lopulla rakennettiin mainitun pientenlastenkoulun
haaraosastoa varten Kallion neljännen linjan tontin N:o 13 eräälle osalle, täytyi
mainittu haaraosasto muuttaa toiseen paikkaan.

Otaksuen, että Kaupunginvaltuusto hyväksyy tämän käsityksen, pyytää Johto-
kunta lähinnä saada antaa tässä likimääräisen laskelman siitä, mitä ehdotetut uudet
rakennustehtävät tulisivat vaatimaan:

1:o) Annankadun 5:ssä olevan Marian Turvakodin talon uudestarakentamisen tarkoitusta varten valmistettujen piirus- tusten mukaan on kustannuksen laskemista varten käytetty rakennusmestari arvioinut	Smksi 250,000: —
2:o) Sen koulutalon rakentamisesta, jonka Johtokunta, kuten mainittu, on sitoutunut rakennuttamaan Sörnäsiin ja joka käsittäisi kaksi kouluosastoa, kustannus on laskettu noin	„ 90,000: —
3:o) Kallion neljännen linjan koulutalon korvaamisesta uudella koulutalolla, korkeintaan	„ 50,000: —
	<hr/> Smkaa 390,000: —

Tarvittavain rakennuskustannusten suorittamista varten voi Johtokunta ensisijassa laskea korvauksen Kallion koulurakennuksesta, jonka korvauksen valitut arviomiehet ovat arvioineet	Smksi	41,000:—	
pankeissa talletettuja tai muuten helposti rahaksi muutettavia tuloja	Smkaa	31,000:—	
sekä ne yli menojen jäävät tuloerät, joiden varmuudella voidaan katsoa kertyvän lähimpinä kolmena seuraavana vuotena à 21,000 markkaa vuodessa	„	<u>63,000:—</u>	Smkaa 135,000:—
jonka vuoksi jäljelläolevain rakennuskustannusten peittämistä varten tarvittaisiin	„	— —	„ 255,000:— <u>Smkaa 390,000:—</u>

Tarpeellisen vakuuden tämän erän suuruudesta lainasta katsoo Johtokunta voinansa tarjota kiinnittämällä Pientenlastenkoulujen alempana mainitut kiinteistöt:

1:o) Marian Turvakodin talo N:o 5 Annankadun varrella; tämä on nykyään merkitty Turvakodin tileissä suhteellisesti alhaiseen, pyörein luvuin 227,000 markan arvoon, mutta voitaneen sen korjauksen jälkeen panna sille hyvinkin arvoksi vähintään 460,000 markkaa ja niinmuodoin voitaneen helposti lainata . . .	Smkaa	175,000:—
2:o) Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun arvokkainta kiinteistöä Pohjois Esplanadikadun 21:ssä olevaa taloa, joka nyttemmin antaa yhteensä 49,000 markkaa vuokratuloja ja voitaneen sentähden arvioida vähintään 500,000 markan arvoiseksi, jonka vuoksi tätä taloa, joka nyt on kiinnitetty 220,000 markasta, voitaneen vaikeudetta rasittaa korkeintaan 60 % yllämainitusta arvosta, niin että tästä voitaneen saada	„	<u>80,000:—</u> Smkaa 255,000:—

Sitäpaitsi pyytää Johtokunta saada esittää sen varsin melkoisen varavakuuden, joka tarpeen tullen olisi käytettävissä, nimittäin rakennukset Oikokadun 7:ssä olevan talon pihalla, jotka nyt ovat palovakuutetut 203,000 markasta.

Johtokunta toivoo sentähden että Kaupunginvaltuusto on havaitseva nyt tehdyn laskelman pientenlastenkoulujen varoista olevan suoritetun tarpeellisella varovaisuudella.

Ylempänä kosketellun lainakysymyksen lisäksi on Johtokunta useissa kokouksissaan tänä ja edellisenä vuonna käsitellyt erästä toista sellaista kysymystä, nimit-

täin niiden kahden Pohjois Esplanadikadun 21:ssä olevan talon uudestarakentamista varten aikaisemmin otettujen yhteensä 220,000 markan suuruisten kiinnityslainain, joista siitä ensiarvoisesta vakuudesta huolimatta, jonka tämä kiinnitys tarjoaa, jouksee 6 % korkoa, vaihtamisesta toiseksi edullisemmilla ehdoilla saaduksi lainaksi ja mieluummin kuoletuslainaksi, joten Pientenlastenkoulujen lainatarve tulisi kohoamaan 475,000 markkaan.

Siihen nähden että Kaupunginvaltuusto todennäköisesti haluaisi lisävalaistusta puheenalaisesta esityksestä laskelman muodossa siitä, miten pientenlastenkoulujen taloudellinen tila tulisi muodostumaan, sittenkun tässä esitetty rakennusohjelma on toteutettu, on Johtokunta katsonut asiakseen esittää tässä sellaisen laskelman:

Menoja:

A. Sedmigradskyn laitoksesta:

Yleisiä kustannuksia, eläkkeitä y. m. Smkaa 1,500: —

Talojenylläpito:

Talo N:o 21 Pohjois Esplanadikadun varrella	Smkaa	12,500: —	
Talo N:o 7 Oikokadun varrella	»	4,500: —	
Sörnäsän uusi koulutalo (arviolta)	»	3,000: —	
Neljäs koulutalo (arviolta)	»	1,500: —	» 21,500: —

Koulujenylläpito:

Oikokadun koulu (kahdella osastolla)	Smkaa	10,500: —	
Sörnäsän uusi koulu (myöskin kahdella osastolla) »	»	10,000: —	
Korvauskoulu Kallion haaraosastoa varten (yhellä osastolla)	»	5,000: —	» 25,500: —
			<u>Smkaa 48,500: —</u>

B. Marian Turvakoti:

Talonylläpito	Smkaa	7,000: —	
Koulunylläpito (kahdella osastolla)	»	10,000: —	» 17,000: —
			<u>Summa Smkaa 65,500: —</u>

Tuloja:**A. Sedmigradskyn laitos:***Vuokratuloja:*

Talo N:o 21 Pohjois Esplanadikadun varrella .	Smkaa	49,000: —
» » 7 Oikok. » .	»	12,200: —
» Sörnäsissa (arviolta)	»	4,000: —
Neljännestä koulutalosta, arviolta	»	2,000: —
	<u>Smkaa</u>	<u>67,200: —</u>

B. Marian Turvakoti:

Vuokratulot turvakodin talosta ovat tässä laskel- massa lasketut korjauksen jälkeen tulevan nousemaan noin	»	<u>35,000: —</u>	Smkaa 102,200: —
Koulumaksut 7 osastosta voidaan 150 markan mukaan osastolta laskea noin	»	1,000: —	
Korkoja ja satunnaisia tuloja	»	2,000: —	
		<u>Summa Smkaa</u>	<u>105,200: —</u>

Vuotuinen ylijäämä voitaisiin tällä tavoin laskea Smksi 39,700: —

Siten saataisiin jopa 6 %:n vuotuismaksulla riittävä täyte, vaikkapa laina otetaisiinkin korkeimpana 475,000 markan eränä.

Luonnollisesti on puheenalaisessa tapauksessa varsin vaikeata voida useammaksi vuodeksi eteenpäin esittää tyäsin paikkansapitävää laskelmaa. Melkoisena lisätulona voidaan vielä esittää, että Esplanaditaloa varten pitemmäksi aikaa tehdyt vuokrasopimukset osoittavat melkoisia nousuja vuodesta 1914 alkaen, nimittäin, osittain 20 % ja osittain vieläkin korkeampia.

Edellä esitettyjen seikkain nojalla pyytää Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunta saada Herroille Kaupunginvaltuusmiehille tehdä nöyrän esityksen, että ehdotettujen talorakennustöiden suorittamista sekä pienten-

lastenkoulujen nykyisten yhteensä 220,000 markan suuruisten kinnityslainain muuntamista varten otettaisiin korkeintaan 475,000 markan suuruinen laina.

Helsingissä, maalisk. 28 p:nä 1911.

Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan puolesta:

K. R. Wahlfors.

Aug. Fabritius.

P. M. Marian Turvakodin talon uudestarakentamisesta.

Yllämainitun, Iso Robertin- ja Annankatujen kulmassa sijaitsevan talon uudestarakentaminen on tarkoitettu toteutettavaksi siten:

että nykyisen yksikerroksisen talon siaan, jota tähän saakka on käyttänyt Turvakodin pientenlastenkoulu, rakennetaan nelikerroksinen rakennus;

että kolmikerroksisen kivitalon pohjakerroksessa portin ja kulman välillä olevat huoneet rakennetaan uudestaan raittiuskahvilahuoneustoksi osuuskunta Elannolle, ja että huoneet portin toisella (pohjois) puolella muutetaan kahdeksi puotihuoneustoksi; sekä

että toinen ja kolmas kerros rakennetaan osittain uudestaan ja sisustetaan uudenaikaisiksi mukaviksi asuntohuoneustoiksi.

Tämän lisäksi on edelleen ehdotettu että Iso Robertinkadun varrella olevaan rakennukseen rakennettaisiin päälle neljäs kerros.

Kuten Johtokunnan asiata koskevassa esityksessä Kaupunginvaltuustolle on mainittu, on ehdotetun uudestarakentamisen pääasiallisena tarkoituksena, että Turvakodin pientenlastenkoululle saataisiin nykyistään sopivampi huoneusto.

Tätä tarkoitusta varten otettaisiin käytettäväksi kaksi koulusalaa ynnä käytävä toisesta kerroksesta Iso Robertinkadun puolelta, minkä ohessa Annankadun puolella sijaitsevat kulmahuoneet sisustettaisiin koulunjohtajattaren asunnoksi.

Kouluhuoneiden toisella puolella olisi tarkoitus järjestää vuokrattavaksi aijottu 3 huonetta ja keittiön käsittävä asuntohuoneusto.

Koulun vahtimestaria varten sisustettaisiin pohjakerrokseen, portista oikealle, yhden huoneen ja keittiön käsittävä, pihalle päin antava asunto.

Annankadun varrella olevan uuden rakennuksen pohjakerrokseen järjestetään 4 noin 13 metrin syvyistä ja 4 metrin levyistä puotihuoneustoa.

Kaikki muut jäljellä olevat kolme kerrosta tulnaisiin sisustamaan mukaviksi asuntohuoneustoiksi, joista kukin käsittäisi 6 huonetta ja keittiön, palveliain- ja kylpyhuoneen y. m. mukavuuksia.

Jos Iso Robertinkadun varrella oleva rakennus tulisi korotettavaksi neljänellä kerroksella, tulisi siihenkin sisustettavaksi kaksi asuntohuoneustoa, joista toinen käsittäisi 6 huonetta ja keittiön ja toinen 3 huonetta ja keittiön sekä kaikki uudenaikaiset mukavuudet.

Rakennuskustannus.

Uudestarakentamiskustannusten on kuten rakennusmestari Wilhelm Ekmanin valmistaman yksityiskohtaisen kustannusarvion (Liite A) myötäseuraavasta yhteenvedosta käy ilmi laskettu nousevan, vaihtopuolen mukaan ilman päällisrakennusta Iso Robertinkadun puolella, 236,600 Smkaan; sekä päällisrakennuksen kera 307,800 Smkaan.

Vuokratulot

uudestarakennetun talon huoneustoista ovat kaupunginosassa vallitsevain vuokrain nojalla, kuten näkyy oheenliitetystä laskelmasta (Liite B), arvioidut 39,600 Smksi, jos päällisrakennusta ei rakennettaisi, sekä 44,400 Smksi, jos sekin rakennettaisiin.

Asiasta Kaupunginvaltuustolle antamassaan esityksessä on Johtokunta tehdyseen laskelmansa mahdollisimman varovaisesti ja kun talon päällisrakennusta koskevaa päätöstä Iso Robertinkadun puolelle ei vielä ole tehty, edellyttänyt ainoastaan 35,000 markan suuruisen vuokratulosumman.

Kannattavaisuuslaskelma.

Rakennustyön suorittamista varten tarvittavan pääoman korko ja kuoletus tulisi yhdistetyn 6°/_o:n mukaan tekemään, suppeamman vaihtopuolen mukaan 14,000 Smkaa sekä laajemman ehdotuksen mukaan 18,600 Smkaa.

Vähennettäessä nämä erät lasketuista vuokratuloista, jos ne, kuten Johtokunnan esityksessä on oletettu, tulisivat nousemaan 35,000 markkaan, saataisiin kummassakin tapauksessa 21,000 markan ylijäämä.

Tämän erän pitäisi kaiketi katsoa riittävän peittämään Johtokunnan esityksessä 17,000 markaksi lasketut menot koulun ja talon ylläpidosta.

Helsingissä, toukok. 6 p:nä 1911.

Sedmirgradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan puolesta:

K. R. Wahlfors.

Aug. Fabritius.

Liite A.

Marian Turvakodin talon uudestarakentaminen.**Yhteenveto Rakennusmestari Wilhelm Ekmanin kustannuslaskelmasta.**

Uutisrakennus Annankatua kohti. Smkaa 130,400: —
 20 % lisämaksu työnjohtoa, telineitä y. m. varten » 26,100: — Smkaa 156,500: —

Muutokset Iso Robertinkadun rakennuksessa:

Kulmapuodin lattian laskeminen Smkaa 7,400: —
 Muut työt kulmapuodissa » 5,000: —
 Muutokset pohjakerroksessa » 12,400: —
 » II ja III:ssa kerroksessa » 42,000: —
 Smkaa 66,800: —

20 % lisämaksu työnjohdosta, telineistä y. m. » 13,300: — Smkaa 80,100: —
 Smkaa 236,600: —

Vaihtopuolisesti: neljännen kerroksen rakentaminen

Iso Robertinkadun varrella olevan vanhan
 rakennuksen päälle » 59,300: —
 20 % lisämaksu työnjohdosta, telineistä y. m. » 11,900: — » 71,200: —
 Smkaa 307,800: —

Helsingissä, toukok. 6 p:nä 1911.

Aug. Fabritius.

Liite B.

Vuokratulojen laskelma Marian Turvakodin talosta sen korjauksen jälkeen.**Iso Robertinkadun varrella olevasta vanhasta rakennuksesta:***Pohjakerros:*

Osuuskunta Elannolle raittiuskahvilaksi vuokratusta
 kulmapuodista Smkaa 6,700: —
 Kahdesta puodista à 1,750 markkaa. » 3,500: —
 Talonmiehenasunto, huone ja keittiö. » 600: — Smkaa 10,800: —

Siirto Smkaa 10,800: —

Ensimäinen kerros:

Kaksi kouluhuonetta ynnä käytävä	Smkaa 2,500: —		
Koulunjohtajattaren asunto	» 1,200: —		
Asuntohuoneusto vuokrattavaksi, 3 huonetta ja keittiö	» 1,500: —	»	5,200: —

Toinen kerros:

6 huoneen asuntohuoneusto, keittiö, palvelijainhuone, kylpyhuone y. m.	Smkaa 3,300: —		
3 huoneen ja keittiön asuntohuoneusto	» 1,500: —	»	4,800: —
			<u>Summa Smkaa 20,800: —</u>

Annankadun varrella olevasta uutisrakennuksesta:*Pohjakerros:*

Neljä puotia à 2,000 markkaa Smkaa 8,000: —

II, III ja IV kerros:

Kolme asuntohuoneustoa, sisältäen kukin 6 huonetta, keittiön, palvelijain ja kylpyhuoneen muka- vuuksineen à 3,600 markkaa huoneustolta	Smkaa 10,800: —	Smkaa 18,800: —	
			Smkaa 39,600: —

Mahdollinen lisätulo Iso Robertinkadun rakennuksen neljännessä kerroksesta.

6 huonetta ja keittiö y. m. käsittävästä asun- huoneustosta	Smkaa 3,300: —		
3 huonetta ja keittiö y. m. käsittävästä asun- huoneustosta	» 1,500: —	»	4,800: —
			<u>S:a S:rum Smkaa 44,400: —</u>

Helsingissä, toukok. 6 p:nä 1911.

Aug. Fabritius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Toukok. 24 p:nä 1911.

N:o 321.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuuston lähetepäätöksellä tämän toukokuun 9 p:ltä on Rahatoimikamaria kehoitettu antamaan lausunto Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Valtuustolle tekemän esityksen johdosta saada pitemmäksi takaisinmaksuajaksi ottaa 475,000 markan suuruinen laina sekä erinäisten Johtokunnan aikomain uutisrakennusyritysten suorittamista varten laitoksen kiinteistöillä että aikaisemmin otetun lainan muuntamista varten.

Tämän tehtävän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari esittää seuraavat seikat, jotka asiata Kamarissa käsiteltäessä ovat käyneet ilmi:

Kuten Johtokunnan esityksestä käy ilmi tarkoittavat aijotut uutisrakennusyritykset Marian turvakodin käyttämän 88:ssa korttelissa Annankadun 5:ssä olevan talon uudestarakentamista, uuden koulutalon rakentamista Kaupunginvaltuuston tarkoitusta varten luovuttamille tonteille N:ot 2 Viipurinkadun ja 13 Porvoonkadun varrella korttelissa N:o 370 sekä mahdollisesti Kallion neljännen linjan tontilla N:o 9 korttelissa N:o 319 olevan, laitokseen kuuluvan koulutalon korvaamista uudella, vastedes osoitettavalle paikalle rakennettavalla koulurakennuksella, jonka koulutalon lunastamisesta kansakoulujen tarpeeksi Rahatoimikamari on Herroille Kaupunginvaltuusmiehille tehnyt esityksen kirjeessään N:o 322 tältä päivältä.

Ensimainittuun rakennusyritykseen nähden, ainoaan, jota varten yksityiskohtainen kustannusarvio on olemassa, esittää Johtokunta syyksi, minkätähden sellaiseen yritykseen ei aikaisemmin ole ryhdytty kyseenalaisella tontilla, muun muassa että niiden huoneustojen irtisanominen, joita eräs kaupungin kansakouluista sillä käyttää olisi voinut tuottaa Kansakoulujenjohtokunnalle vaikeuksia toista huoneustoa hankiessa mainitulle kansakoululle. Tämä syy olisi kuitenkin nyttemmin Johtokunnan mielestä kadottanut pätevyytensä, sittenkun kaupunki on alkanut rakentaa omia kansakoulurakennusryhmiä ja Johtokunta saanut valmistautua siihen, että talossa vuokratut kansakouluhuoneustot tulevat pian irtisanottaviksi, jonka tähden Johtokunta on katsonut olevansa velvollinen ryhtymään kohta talon korjaustoimenpiteisiin voidakseen helpommin vuokrata siten vapaiksi joutuvat huoneustot. Tätä käsitystä ei Rahatoimikamari ole kuitenkaan voinut omaksua. Kamarin tietämän mukaan tarvitaan nämä kuten kaikki muutkin kansakouluja varten käytetyt huoneustot tarkoitukseensa eikä mikään vähennys niissä voi vakavitta haitoitta käydä päinsä, ennenkuin se kansakoulu, jonka Rahatoimikamari tehdyn esityksen yhteydessä uusien

huoneustojen Ammattikouluille varaamisesta on ehdottanut rakennettavaksi tontille N:o 19 Lapinlahdenkadun varrella korttelissa N:o 166, on tullut rakennetuksi, s. o. aikaisintaan kesäkuun 1 p:nä 1913. Siihen asti eivät kaupungin kansakoulut voine luovuttaa mitään niiden tätä nykyä käyttämistä huoneustoista. Rahatoimikamari ei sentähden ole katsonut olevan kansakoulujen etujen mukaista että Annankadun 5:ssä olevan talon uudestarakentamiseen ryhdytään ennenkuin aikaisintaan kesäkuun 1 p:nä 1913.

Mitä tulee niihin kahteen muuhun rakennusyhteykseen on Kamari kiinnittänyt huomiotaan siihen, että kustannusarvio puuttuu sekä rakennusta varten korttelissa N:o 370 että ajottua koulutaloa varten, joka tulisi rakennettavaksi lunastettavaksi ehdotetun Neljännellä linjalla olevan koulutalon siaan. Asian näin ollen ei näiden yritysten laskelmia voida lähemmin harkita. Johtokunta ei myöskään ole esityksessään maininnut, missä järjestyksessä kaikki puheenalaiset rakennushankkeet tulisivat suoritettaviksi ja työt päätettäväksi. Kuitenkin näyttää kuin Johtokunta olisi ajatellut Annankadun varrella olevan uutisrakennuksen olevan ensinnä suoritettavan. Tätä pitäisi Rahatoimikamari kuitenkin vähemmin onnistuneena, koska ei näytä mahdolliselta, että hanke nousisi kustannusarviota kalliimmaksi, josta luonnollisesti olisi seurauksena, että lainatut varat eivät riittäisi muihin rakennusyhteyksiin, joiden kuitenkin pitäisi olla yhdistyksen varsinaista tarkoituspäätä lähempänä.

Valmistettua laskelmaa vastaan tarvittavasta lainaerästä on Rahatoimikamari katsonut voitavan tehdä erinäisiä muistutuksia. Kallion koulurakennuksesta maksettavaksi lankeava korvaus on merkitty 41,000 Smksi; tästä ei kuitenkaan toistaiseksi ole olemassa mitään Kaupunginvaltuuston tekemää päätöstä.

Se laskelmassa mainittu, rakennuskustannusten yli jäävä 21,000 Smkan suurinen ylijäämä, jolla tulojen on laskettu nousevan yli menojen kolmena lähinnä seuraavana vuotena, tehden niinmuodoin kaikkiaan 63,000 Smkaa, ei Rahatoimikamarin mielestä ole riittävästi perusteltu, vaan näyttää päinvastoin jotenkin epätodennäköiseltä siihen nähden että Annankadun talo tulisi rakennusaikana antamaan melkoista alempia vuokria.

Yllä esitetyn nojalla saa Kamari, joka puolestaan ei ole katsonut Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin Johtokunnan esittämiä syitä ajottujen rakennusyhteyksien suorittamista varten tällä haavaa paikkansa pitäviksi sekä esitystä muutenkin erinäisissä suhteissa epätäydelliseksi, palauttaen lähetekirjat vaadituksi lausunnoksi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyljätä esityksen sen nykyisessä muodossa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Helsingin Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunnalle.

Sen Rahatoimikamarin hylkäävän lausunnon johdosta, jonka se on antanut Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan esityksen johdosta saada erinäisten rakennustöiden suorittamista varten lisätä kiinnitystä näiden koulujen taloihin, pyydämme täten saada Valmistusvaliokunnalle jättää seuraavan promemorian asiassa:

Rahatoimikamari on Johtokunnan esityksessä merkinnyt sen epätäydellisyysdeksi, että yksityiskohtaisia kustannusarvioita on esitetty ainoastaan Annankadun talon uudestarakentamiseen nähden, mutta ei muita Johtokunnan kirjelmässä mainittuja rakennusyrityksiä varten.

Johtokunnan kirjelmästä pitäisi kuitenkin kaikella selvyydellä käydä ilmi, että varsinaisesti ainoastaan yllämainittu uudestarakentaminen on sen esityksen pääesineenä; ja että ainoastaan tämän ohella Johtokunta on kosketellut muita sen edessä olevia rakennustehtäviä antaakseen yleiskatsauksen näistä ja niistä keinoista, joita on niiden toteuttamista varten olemassa. Sitä vähemmän on myöskään voinut muista rakennusyrityksistä tulla kyseeseen yksityiskohtaisten kustannusarvioiden laatiminen, koska koulun paikkaa Sörnäsissä kaupunginviranomaiset eivät vielä ole voineet määrätä.

Johtokunnan laskelmaa vastaan on Rahatoimikamari tehnyt sen muistutuksen siihen otetusta 41,000 markan suuruisen korvauserän johdosta Kallion neljännellä linjalla olevan Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun rakennuksen lunastamisesta, ettei mitään päätöstä Kaupunginvaltuuston puolelta ole siitä vielä olemassa. Tämä muistutus tuntuu jotenkin haetulta, kun ehdotus rakennuksen lunastamisesta on lähtenyt kaupunginviranomaisten puolelta ja Rahatoimikamari itse on puoltanut tätä korvausta mainittuna eränä. Mutta otaksuen että Kaupunginvaltuusto ei tulisikaan hyväksymään tätä ehdotusta, ei se tulisi vaikuttamaan Johtokunnan laskelman lopputulokseen, koska toiselta puolen kustannus rakennuksen uudistetusta rakentamisesta tulisi poisjäämään.

Mitä sitävastoin tulee Annankadun talon korjaus- ja uutisrakennustyöhön, on sen tarkoituksena ensi siassa varata sopiva huoneusto Marian Turvakodille, pääkaupungin todennäköisesti vanhimmalle pientenlastenkoululle, joka nykyään käyttää samaa epämukavaa ja vanhentunutta yksikerroksista rakennusta, joka noin kuusikymmentä vuotta sitten rakennettiin sitä varten eikä sen millään tavoin voida katsoa vastaavan tarvetta. Ennen kaikkea pitäisi toki olla mahdollista, että Turvakodin 60 oppilasta voitaisiin jakaa nuoremmalle ja vanhemmalle osastolle, niin että sekä opetusta että järjestystä voitaisiin hoitaa suuremmalla menestyksellä kuin nykyään on mahdollista.

Syyksi tätä rakennusyritystä vastaan esittää Rahatoimikamari kuitenkin, että kansakoulut tarvitsevat kaikki niiden Annankadun talossa käyttämät huoneustot ja

ettei mitään vähennystä niihin nähden voi käydä päinsä ennenkuin aikaisintaan kesäkuun 1 p:nä 1913.

Nämä lausunnot Rahatoimikamarin puolelta näyttävät meistä riippuvan väärinkäsityksestä kansakoulujen asemasta pientenlastenkouluihin nähden. Marian Turvakotihan on kuitenkin talonomistaja; ja vaikkapa sen Johtokunnan tuleekin koittaa mikäli mahdollista työskennellä yhdessä kaupungin muiden laitosten ja lähinnä Kansakoulujenjohtokunnan kanssa, kuten Turvakodin Johtokunta on myös kaikkina aikoina todistettavasti tehnyt, täytyy sen kuitenkin luonnollisesti ensi siassa katsoa olevansa velvollinen tyydyttämään pienten turvattiensa omia etuja; ja nämä vaativat puheenalaisessa suhteessa, että Turvakoti saa nykyistään sopivamman huoneuston. Kerran pitäisi kuitenkin ajan katsoa tulleen että tämäkin kaupunginviranomaisten aloitteesta perustettu pientenlastenkoulu pääsisi oikeuksiinsa eikä tarvitsisi pitää sitä lapsipuolena pääkaupungin muiden koulujen rinnalla. Varmaan ei Rahatoimikamarikaan, jos sen asiantuntijat olisivat ottaneet vaivakseen käydä katsomassa Marian Turvakodin nykyistä kouluhuoneustoa ja tulleet vakuutetuiksi sen täydellisestä sopimattomuudesta, olisi voinut olla puoltamatta talon korjausta.

Paikkansa pitämättömältä tuntuu myöskin Rahatoimikamarin lausunto, että Johtokunnan päätös, että ensi siassa korjataan Annankadun varrella oleva talo, näyttää vähemmän onnistuneelta, koska, jos, mikä ei näytä mahdottomalta, kustannusarvio sivuutettaisiin, tästä olisi seurauksena, että lainatut varat eivät riittäisi muihin rakennusyrityksiin, „joiden kuitenkin pitäisi olla yhdityksen varsinaista tarkoituksperää lähempänä“.

Kun ei mitään enempää perustelua tästä ole olemassa, on vaikeata muodostaa itselleen mielipitettä siitä, mitkä rakennusyritykset Rahatoimikamari katsoo olevan asetettava Annankadun talon korjauksen edelle. Luonnollisesti täytyy Johtokunnan pyrkiä mahdollisimman pian toteuttamaan aiotut uutisrakennukset ja perustamalla uusia pientenlastenkouluja koettaa tyydyttää sellaisten koulujen kasvavaa tarvetta, paitsi että uutisrakennustyöt yleensäkin tarjoavat suurempaa mielenkiintoa, mutta tämän kiitollisemman tehtävän edelle täytynee kuitenkin asettaa tehtävä, että ensi siassa tyydytetään jo toimivain koulujen välttämätön tarve ja siihen katsoo Johtokunta olevan luettava tarkoituksenmukaisen asunnon saamisen Marian Turvakodille.

Kiitollisena siitä suosiollisesta kannatuksesta, jonka Johtokunnan esitys on saanut Valmistusvaliokunnassa, toivoo Johtokunta tässä esittämillään syillä ettei Valiokunta ole katsova Rahatoimikamarin lausunnon voivan aiheuttaa tästä puoltolauseesta luopumista.

Helsingissä, kesäkuun 12 p:nä 1911.

Sedmigradskyn Pientenlastenkoulun ja Marian Turvakodin Johtokunnan puolesta:

K. R. Wahlfors.

Aug. Fabritius.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Syysk. 7 p:nä 1911.

N:o 502.

*Selvitys Helsingin kaupungin vesialueitten, kaupunkia ympäröivien saarien sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistus- ja käyttöoikeudesta.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Seuraten laatimaansa työohjelmaa on erinäisten Helsingin kaupungissa olevien tonttien ja alueitten omistusoikeutta tutkimaan asetettu komitea valmistanut ja Rahatoimikamariin antanut sisällyksikkään mietinnön N:o 2 heinäkuun 11 päivältä 1911, jossa mietinnössä komitea on selviteltäväksi ottanut Helsingin kaupungin vesialueen, kaupunkia ympäröivien saarien sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistusoikeudelliset olot.

Osan tässä puheena olevien tutkimusten tuloksista, nimittäin selvityksen Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen sekä siihen kuuluvien ranta- ja vesialueitten omistus- ja käyttöoikeudesta, samoin kuin Katajanokalla olevaa kreikkalais-venäläistä kirkkoa ympäröivän maan omistusoikeudesta on Rahatoimikamari *) jo aikaisemmin, erinäisten päiväjärjestyksessä olleiden kysymysten johdosta saattanut Herrain Kaupunginvaltuusmiesten tietoon, ja ovat nämä tulokset aiheuttaneet asiain laadun vaatimia toimenpiteitä kaupunginhallinnon taholta, minkätähden Kamari, huomauttaen että vastamainitut selvitykset on tähän otettu ainoastaan komitean tämänlaatuisista asioista toimittamain tutkimusten kokoelman täydentämiseksi, sivuuttaa ne tässä.

Komitean tutkittavakseen ottamain kysymysten joukossa ovat etusijassa ne, jotka koskevat Helsingin kaupungin vesialuetta sekä kaupunkia ympäröiviä saaria, jotka tutkimukset likinnä ovat aiheutuneet niistä selkkauksista, joita kaupunginhallinnon sekä venäläisen maa- ja merisotaväen viranomaisten kesken tuon tuostakin on syntynyt Viaporin linnoitusta ja Katajanokkaa ympäröivän vesialueen sekä erinäisten saarten käyttämiseen nähden, sen johdosta että niiden omistus- tai hallintaoikeus on näyttänyt epäselvältä. Samalla kun komitea mietinnössään on antanut erittäin perinpohjaisen selvityksen tähän kuuluvista seikoista, jonka selvityksen tuloksiin Kamari pyytää viitata, lausuu komitea, että kaupunginviranomaisten näyttää olevan syytä ottaa harkittavaksi, eikö kaupungin olisi Drumsön lohkokuntaan kuuluvan kalaveden osakkaana vaadittava tuon kalaveden laillista jakoa kaupungin osuuden erilleen murtamiseksi ja, ehdollisesti, sen yhdistämiseksi kaupungin muuhun vesialueeseen.

*) Rahatoimikamarin kirj. N:o 242 huhtik. 20 p:ltä 1911 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 19 s. v.) sekä Rahatoimikamarin kirjelmä N:o 150 helmik. 16 p:ltä 1911 (ennen painamaton).

Mitä komitean lausuntoihin Skanssinmaan ja Lonnan saarten omistusoikeudesta tulee, eivät ne nykyään voine johtaa käytännöllisiin tuloksiin, minkätähden kaupunginviranomaisten niihin nähden ainoastaan on pidettävä kiinni oikeuskäsitksestään.

Erinäisistä Katajanokalla sijaitsevista tonteista ja alueista käsittelee komitea, paitsi sikäläistä kreikkalais-venäläistä kirkkoa ympäröivää aluetta, josta jo edellä oli puhe, Rahapajan tonttia, Luotsilaitoksen korttelissa N:o 143 olevaa makasiini- aluetta, Luotsilaitoksen käytettävänä olevan, korttelissa N:o 145 sijaitsevan väliaikaisen makasiinin tonttipaikkaa sekä Lääninvankilan tilusaluetta, ja selvittää miten Suomen Valtiovarasto ne on saanut haltuunsa osin täydellä omistusoikeudella ja osin käyttöoikeudella niin kauaksi kuin alueita käytetään ilmoitettuihin tarkoituksiinsa. Ainoastaan korttelissa N:o 145 sijaitsevaan makasiiniin nähden on komitea selvittänyt että kaupunginviranomaisilla on oikeus vaatia sen poistamista, milloin kaupunki sitä pitää tarpeellisena.

Samalla kun Rahatoimikamari Herroille Kaupunginvaltuusmiehille kunnioittaen lähettää komitean mietinnön, saa Kamari, joka puolestaan on kaikissa kohdin yhtynyt komitean esittämiin lausuntoihin puheenalaisista kysymyksistä, ehdottaa että Kaupunginvaltuusmiehet, samalla kun ilmoittavat hyväksyvänsä komitean lausunnot, valtuuttaisivat Rahatoimikamarin

siinä tapauksessa että olojen katsotaan sitä vaativan, ryhtymään toimiin kaupungin osuuden erilleen murtamiseksi Drumsön lohkokuntaan kuuluvasta kalavedestä ja sen yhdistämisestä kaupungin muuhun vesialueeseen; sekä

ryhtymään Luotsi- ja majakkalaitoksen ylihallituksen kanssa neuvotteluihin edellä mainitun, korttelissa N:o 145 sijaitsevan väliaikaisen makasiinin poistamisesta taikka ehdoista sen edelleen pysyttämiseksi paikallaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Mietintö N:o 2, sisältävä selvityksen: a) Helsingin kaupungin vesialueesta, b) kaupunkia ympäröivistä saarista sekä c) erinäisistä Katajanokan tonteista ja alueista *)

Helsingin Rahatoimikamarille

komitealta, joka on asetettu tutkimaan erinäisten Helsingin kaupungissa olevain tonttien ja alueitten omistusoikeutta.

Sittenkun komitea mietinnössään N:o 1 (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 41 vuodelta 1910) on antanut selvityksen Ulriikkaporin vuorten ja Kaivopuiston alueen omistusoikeudesta, käy komitea seuraavassa tutkimaan Helsingin kaupungin vesialuetta ja sen rajoja sekä kaupungin viereisten saarten omistusoikeutta koskevia kysymyksiä, kiinnittäen huomionsa etusijassa niihin näistä saarista, joiden omistusoikeudelliset olot voivat näyttää taikka aikaisemmin ovat näyttäneet epäilyksen alaisilta kruunun ja kaupungin keskinäistä oikeutta silmällä pitäen. Sitten käy komitea selvittelemään erinäisiä Katajanokan tontteja ja alueita.

I. Helsingin kaupungin vesialue.

Kaupunkiin yhdistetyn alueen itäisen rajalinjan suunnasta on varhaisempina aikoina ollut riitaa kaupungin ja sen rajanaapurien välillä. Nämä riitaisuudet koskivat etusijassa kaupungin osuutta Vanhankaupunginselkään, joka kuningas Juhana III:n elokuun 3 päivänä 1569 Helsingin kaupungille antamalla lahjoituskirjalla oli ikuisiksi ajoiksi lahjoitettu kaupungin omaksi, sekä omistusoikeutta Vasikkasaareen, jota muinoin olivat nauttineet hyväkseen eräin ajoin kaupunki ja eräin ajoin Santa-

*) SISÄLLYS:

	Siv.		Siv.
I. Helsingin kaupungin vesialue	1	V. Selvitys Katajanokan kreikkalaisvenäläistä kirkkoa ympäröivän maan omistusoikeudesta	40
II. Kaupungin saaret	6	VI. Rahapajan tontti Katajanokalla	49
III. Selvitys Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen sekä siihen kuuluvan ranta- ja vesialueen omistus- ja käyttöoikeudesta	17	VII. Luotsilaitoksen makasiinialue Katajanokan pohjoisrannalla	56
IV. Selvitys kaupungin rajain sisällä olevan, Viaporin linnoitusta ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeudesta	36	VIII. Lääninvankilan tilusalueet Katajanokalla	57

haminan kyläläiset. Vuosina 1781 ja 1816 toimitetuissa rajankäynneissä nämä riitakysymykset jätettiin avonaisiksi ja lykättiin sittemmin tuomioistuimen tutkittaviksi. Sittenkun Helsingin pitäjän maanjako-oikeus oli noita juttuja käsitellyt ja Oikeusosasto päätöksellä huhtikuun 5 päivältä 1821 maanjako-oikeuden päätöksen kumonnut, sillä perusteella että maanjako-oikeuden ei olisi tullut ryhtyä tähän rajariitaan, käsiteltiin asia Helsingin ja osan Tuusulan pitäjää kihlakunnanoikeudessa, joka lokakuun 12 päivänä 1827 antamallaan päätöksellä määräsi ei ainoastaan Helsingin kaupungin ja sen itäpuolisten rajanaapurien vaan myös kaupungin ja Kumtähden säterin välisen rajan. Jälkimmäisessä kohden kihlakunnanoikeuden päätös sai laillisen voiman, mutta muutoin asia vedettiin Kymin lakikunnan laamanninoikeuteen, joka huhtikuun 30 päivänä 1829 antamallaan tuomiolla vahvisti puheenalaisen rajasuunnan. Tällä tuomiolla, joka sai laillisen voiman, määrättiin Helsingin kaupungin osuus Vanhankaupunginselkään ja vanha riita Vasikkasaaren omistusoikeudesta ratkaistiin siten, että kaupungin vaatimukset tuohon saareen hyljättiin.

Kaupungin läntiset tilusrajatkin viitoitettiin vuosina 1781 ja 1816 toimitetuissa rajankäynneissä. Drumsön kylän ja Helsingin kaupungin välinen raja on määrätty Oikeusosaston tuomiolla helmikuun 15 päivältä 1816.

Vuonna 1859 toimitti varamaanmittari Carl Edvard Sibelius kaupungin ja sen alaisten tilusten kalavesien ympärysrajan käynnin, jolloin toimituksen perustukseksi pantiin edellä mainittu kihlakunnanoikeuden päätös lokakuun 12 päivältä 1827, laamanninoikeuden tuomio huhtikuun 30 päivältä 1829 sekä Oikeusosaston päätös helmikuun 15 päivältä 1816. Tämä toimitus sai laillisen voiman, paitsi mikäli koskee meressä kulkevaa välirajaa Kumtähden säteriä vastaan, joka asia saatettiin oikeuden tutkittavaksi ja vihdoin ratkaistiin Oikeusosaston päätöksellä toukokuun 19 päivältä 1863.

Mitä kaupungin vesialueen etelärajaan tulee, ei se viime aikoihin asti ole ollut tarkemmin määrätty. Nytemmin kuitenkin on vesialueen rajat tälläkin taholla vahvistettu asianmukaisessa järjestyksessä aikaansaadulla rajankäyntitoimituksella. Sen voimaanpanemiseksi mitä välirajasta vedessä on säädettyinä 23 päivänä heinäkuuta 1902 asiasta annetussa laissa, määräsi nimittäin Uudenmaan läänin kuvernööri marraskuun 30 päivänä 1903 komissioonimaanmittari F. O. Immellin, muun muassa, Helsingin pitäjässä käymään kalavesien ympärysrajat, mikäli pyykitettyä rajaa ei ollut ennestään olemassa. Tuon määräyksen nojalla komissioonimaanmittari Immell piti vesistöjen erinäisten jakokuntain, niiden joukossa myös Helsingin kaupungin kanssa kokouksen vesistöjen välirajan käyntiä ja pyykitystä varten maaliskuun 18 päivänä 1907, ja olivat siinä, paitsi muita asianosaisia, saapuvilla asianmukaisesti määrättyt asiamiehet Suomen kruunun, Viaporin linnoituksen, luotsi- ja majakkalaitoksen, kirkollisviraston sekä Helsingin kaupungin puolesta.

Kokouksessa päätettiin että rantain kartallepano ja vesirajain paalutus alkaisi Sipoon pitäjänrajasta. Puheenalaisten vesirajain paalutus ja pyykitys toimitettiin sitten vuosien 1907, 1908 ja 1909 kuluessa. Maaliskuun 29 päivänä viimeksi mai-

nittua vuotta pidettiin lopullinen kokous, jossa rajankäyntitoimituksen tulos ilmoitettiin, minkä jälkeen toimitus päätettiin ja asianomaisille annettiin todistus, osottamalla toimitukseen tyytymätön kuuden viikon kuluessa siitä antamaan kirjallisen valituksensa Uudenmaan läänin kuvernöörille. Määrätyn ajan kuluessa ilmoittivat kuvernöörille tyytymättömyytensä talonomistaja J. A. Bergholm y. m. Östersundomin kyläläiset, ja osotettiin heidät 8 §:n säännöksen mukaisesti 23 päivänä heinäkuuta 1902 annetussa laissa välirajasta vedessä ja vesialueen jaosta kolmen vuoden kuluessa valituksenalaisten rajankäyntitoimituksen päättymisestä panemaan asiansa vireille laillisessa tuomioistuimessa. Edellä mainituista julkisista asiamiehistä ei sitä vastoin kukaan ole puheenalaisesta rajankäyntitoimituksesta valittanut. Se on niinmuodoin saanut laillisen voiman m. m. kruunua, Viaporin linnoitusta, luotsi- ja majakkalaitosta, kirkollisvirastoa sekä Helsingin kaupunkia vastaan ja on siis noudatettavana kaupungin vesialueen etelärajaan nähden.

Niinkuin komissioonimaanmittari Immellin laatima vesirajankarta näyttää, kulkee kaupungin vesialueen läntinen rajalinja jonkun matkan päässä Melkön saaren itäpuolitse sekä ulottuu etelässä aivan Enskärin länsipuolella olevaan kohtaan. Itäinen rajalinja taas kulkee Bäckholman (Kuggenin) ja Kungssundshällin (Lekhällin) luotojen välitse sekä päättyy etelässä miltei mainittujen luotojen ja Mjölön saarien keskivälille, mistä Mjölön yksinäistalon vesialue alkaa. Enskärin saaren ja Mjölön talon vesistöjen välillä ei kaupungin vesialuetta etelässä rajoita viitoitettu ja kartalle merkitty rajalinja, syystä että avomeri ulottuu tänne ja 1902 vuoden välirajalain 2 ja 3 §:ssä vahvistetut periaatteet tiluksenvallintaan nähden vedessä niinmuodoin ovat tässä kohden välittömästi sovellettavia. Helsingin kaupunki ei niinmuodoin täällä valitse kauemmas avomerta päin olevaa vettä kuin viidensadan metrin päähän siitä rannan kohdasta, missä tavallisen vedenkorkeuden aikana kahden metrin syvyys alkaa.

Niistä periaatteista, jotka 1734 vuoden lain Maakaaren 12 luvun 4 §:n ja 1902 vuoden välirajalain 2 §:n mukaisesti ovat voimassa pienempäin, kylän vesialueen piirissä sijaitsevain saarien omistusoikeuteen nähden, seuraa että kaikki Helsingin kaupungin siten rajoitetulla vesialueella sijaitsevat pienemmät saaret ja luodot myös kuuluvat kaupungille, ellei jollakin erityisellä perusteella muun asianlaidan näytetä olevan voimassa. Tähän nähden mainittakoon, että vanhemmissa asiakirjoissa tapaa muistoonpanoja, jotka osottavat että Rönnskärin saarien ja Viaporin eteläpuolella avomeren partaalla sijaitsevat saaret ja luodot on katsottu kruunulle kuuluviksi *). Minkäänlaisia vaatimuksia näihin saariin ja luotoihin nähden ei kruunu kuitenkaan ole esittänyt aikaisemmin, mikäli on tunnettua, enempää kuin nyt vii-

*) Vuoden 1781 rajankäyntikartassa on itäisen rajalinjan pätekohtassa Kuninkaansalmen kohdalla näin kuuluva merkintä: „Tästä ulompana avomeren partaalla ovat ulkosaaret Bäckholmen ja Mjölö ynnä muut noin penikulman päähän Vargskäristä eli Viaporista, jotka ulkosaaret kuuluvat Kunink. Majesteetille ja kruunulle.“

meksi komissionimaanmittari Immellin maaliskuun 29 päivänä 1909 päättämässä rajankäyntitoimituksessakaan *). Näin ollen täytyy sen oikeuden, mikä kruunulla mahdollisesti aikaisemmin on ollut näihin saariin ja luotoihin, katsoa rauenneen, joten siis nämä saaret ja luodot kuuluvat Helsingin kaupungille.

Tämän oheelliseen luetteloon on komitea virallisten karttain ja asiakirjain johdolla merkityttänyt kaikki tässä puheena olleet ulkosaaret ja luodot sekä niiden pinta-alan ja laadun (vrt. liitettä A).

Komissionimaanmittari Immellin toimittamassa vesirajankäynnissä eivät kaupungin vesilueen aikaisemmillä toimituksilla ja oikeuden päätöksillä vahvistetut itä- ja länsirajat muuttuneet muissa kohdin paitsi että, kun kaupunki oli hankkinut itselleen omistusoikeuden Kumtähden säteriin, Kumtähden ja kaupungin välinen vesiraja jätettiin rajankäyntikartasta pois. Lännessä on kaupunkiin yhdistetty alue laajentunut Meilahden verotalolla, joka toimituksessa muodosti erillisen jakokunnan ja jonka ulkorajat kulkevat Porsassaaresta Brudhälliin ja sitten Huopalahden poikki. Lisäksi on kaupungilla maanomistajana Vähähuopalahden kylässä osa tuon kylän kalaveteen, joka toistaiseksi on jakamatta. Mikäli komitealle on ilmoitettu, tulee tämäkin vesialue jaettavaksi kohta kun edellä mainittu kolmen vuoden odotusaika on mennyt umpeen ja Immellin toimittama vesirajankäynti asianmukaisessa järjestyksessä saanut tuomioistuimen vahvistuksen.

Tarkemman selvityksen kaupungin ja sen rajanaapurien välirajasta sisältävät alempana luetellut maanmittauskartat, joita osin alkuperäisinä ja osin oikeiksi vahvistettuina jäljennöksinä säilytetään Rakennuskonttorin arkistossa:

1) Geografisch Delineation öfver Helsingfors stadens skoug fiske vaten och tillhörige holmar, aftagen A:o. 1696 af Sal. Lars Forssell och sedan renoverad och beskrifn af Niels Avander. Tämä kartta mainitaan edellä kerrotuissa 1781 ja 1816 vuosien rajankäyntipöytäkirjoissa sekä huhtikuun 30 päivänä 1829 ja helmikuun 15 päivänä 1816 annetuissa oikeuden päätöksissä;

2) ja 3) Mainituissa toimituksissa syntyneet rajakartat;

4) Karta öfver Helsingfors stads ego rågångar i Helsinge socken, Borgå härad och Nylands län, upprättad år 1816 af J. J. Petesche. Tähän karttaan viitataan huhtikuun 30 päivänä 1829 ja toukokuun 19 päivänä 1863 annetuissa oikeuden päätöksissä;

5) Karta i afseende å, i grund af högvederbörligt förordnande, omkring Helsingfors stads och därunder donerade Gumtäckt och Forsby hemmans fiskevatten verkställd rågång emot därtill angränsande Gumtäckt säteri, Wiks Ladu-

*) Kuitenkin on huomattava että Gråharan saari vanhastaan on ollut luotsilaitoksen käytettävänä sekä että linjaloisto on sijoitettu Tirgrundiin. Koko tämä vesialue on muutoin Viaporin linnoitus-esplanaadin rajain sisällä ja sen käyttöoikeus on toukokuun 24 päivänä 1899 annettussa armollisessa julistuksessa tarkemmin määrättyjen rajoitusten alainen. Kaupunki ei ole esittänyt minkäänlaisia korvausvaatimuksia noita rajoituksia määrättäessä, mikä seikka johtuu siitä että vesialueen ja sikäläisten alastomain luotojen ja kallioiden käyttöoikeuden arvon ei katsottu noiden rajoitusten johdosta vähentyneen.

gård, Brändö och Degerö med Sandhamns lägenheter fiskevatten i Helsing socken och Härad af Nylands län; emot Gumtäckt säteri, i enlighet med Lofflige Häradsrättens utslag af den 12 oktober 1827 och emot de öfrige berörde angränsande lägenheter i enlighet med Wälloflige Lagmans Rättens dom af den 30 April 1829, laatinut vuonna 1859 Carl Edvard Sibelius;

6) Karta upprättad i afseende å, i grund af Högvederbörligt förordnande verkställd rågång emellan Helsingfors stads fiskevatten å ena samt dertill angränsande Lill Hoplax och Drumsö byars, i Helsing socken och Härad af Nylands län, fiskevatten å andra sidan, laatinut vuonna 1859 Carl Edvard Sibelius;

7) Helsingin pitäjän vesirajain kartta. Rannat kartalle pannut ja vesirajat käynyt ja pyykittänyt vuosina 1907 ja 1909 F. Oskar Immell.

Tarkoin yhtäpitävästi käsillä olevain oikeaperäisten asiakirjain ja karttain kanssa on komitea vanhemmalla komissionimaanmittarilla Alb. Hannikaisella teettänyt tähän liitetyn yleiskartan (kartta N:o 1), joka osottaa kaupunkiin yhdistetyn vesialueen rajat idässä ja lännessä sekä kaikki tuolla alueella olevat saaret, luodot ja karit. Asian tarkemmaksi valaisemiseksi on komitea sen lisäksi erityiseen mietinnön oheelliseen liitteeseen (B) yhdistellyt edellä mainitut oikeuden päätökset ja rajankäyntiasiakirjat, viimeksi mainitut tarpeellisilta kohdin lyhennettyinä.

Paitsi varsinaista kaupunkiin yhdistettyä vesialuettansa omistaa Helsingin kaupunki myös sen kalaveden, joka aikaisemmin kuului Melkö nimiseen kolmasosaan Bertaksen taloa N:o 2 Drumsön kylässä Helsingin pitäjää. Armollisella käskykirjeellä elokuun 13 päivältä 1890 nimittäin määrättiin että, sittenkun Melkön saari, joka muodostaa pääosan tuota siihen aikaan Suomen sotalaitokselle kuuluvaa verotaloa, oli luovutettu sotilastarkoituksiin, oli tilan kalavedet ynnä erinäiset siihen kuuluvat saaret ja luodot luovutettava Helsingin kaupungin omiksi, kaupungille tuolta tilalta lahjoitetun maaveron vastikkeeksi; ja sai kaupunki lokakuun 11 päivänä mainittua vuotta Helsingin kihlakunnan kruununvoudin välityksellä puheenalaisen alueen haltuunsa. Samalla ryhdyttiin toimiin tilan lakkauttamiseksi ja maakirjasta poistamiseksi.

Komitean hankkiman selvityksen mukaan on kalavesi Drumsön lohkokunnassa, joka käsittää Heikaksen talon N:o 1 ja Bertaksen talon n:o 2, edelleen jakamatta. Näin ollen näyttää kaupunginviranomaisten olevan otettava harkittavaksi, eikö kaupungin olisi tämän kaupunkiin yhdistetyn alueen rajalla olevan yhteisen kalaveden osakkaana vaadittava sen laillista jakoa kaupungin osuuden erilleen murtamiseksi ja, ehdollisesti, sen yhdistämiseksi kaupungin muuhun vesialueeseen.

Kysymyksen Katajanokkaa ja Viaporin linnoitukseen kuuluvia saaria ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeudesta on komitea tuonnempana *) toisessa yhteydessä ottava käsiteltäväksi.

II. Kaupungin saaret.

Komitea käy nyt esittämään *kaupunkiin yhdistetyllä vesialueella sijaitsevia saaria* koskevien tutkimustensa tulosta.

Helsingin kaupungin vanhimmassa erioikeuskirjassa, joka on kuningas Juhana III:n antama elokuun 3 päivänä 1569 läänitettiin kaupungille «laidunmaata, kalastusta ja muita tarpeita varten» Kumtähden ja Forsbyn kylät sekä Mustikkamaan saari, Korkeasaari, Sumppusaari, Helsinginselkä ynnä lähinnä kaupunkia oleva osa koskea myllyn rakennuttamiseksi siihen kaupungin tarpeita varten. Tämän läänityksen Juhana kuninkaan seuraajat sitten erinäisiä kertoja vahvistivat, m. m. Kristiina kuningattaren holhoojahallituksen uudelle Helsingin kaupungille lokakuun 2 päivänä 1639 antamassa erioikeuskirjassa. Samaan aikaan kun kaupunki Vantaajoen suulta muutettiin nykyiselle paikalleen, lahjoitettiin sille armollisella päätöksellä marraskuun 20 päivältä 1643 lisäksi Töölön maatila, jonka alue muodostaa nykyisen kaupunginmaan pääosan.

Edellä mainitut erioikeuskirjat (joita säilytetään kaupungin arkistossa «privilegier och resolutioner för Helsingfors stad» nimisessä kokoelmassa) ovat moittimattoman ylimuistoisen nautinnan yhteydessä todisteina ja oikeusperusteena kaupungin omistus- ja käyttöoikeudelle kaikkiin sen vesialueella sijaitseviin saariin, mikäli niitä ei ole laillisessa järjestyksessä kaupungilta pois otettu. Eriokeuskirjoissa erikseen luettelemattomat saaret niinkään sisältyvät lahjoituksiin, osin kaupungille lahjoitettuihin kyliin kuuluvina ja osin erioikeuskirjoissa mainitulla Helsinginselällä sijaitsevina, jolla vesialueella nähtävästi tarkoitettiin sekä Vanhan kaupungin- että Kruunuvuorenselkää.

Niihin saariin, jotka siten kuninkaallisen lahjoituksen nojalla kuuluivat Helsingin kaupungille, on myös luettava ne kuusi saarta (Vargskär, Vargö, Stora ja Lilla Öster Svartö, Väster Svartö sekä Långörn), joille Viaporin linnoitus 1700-luvun keskivaiheilla rakennettiin. Tässä edellä kaupungin vesialueen itärajasta annettu selvitys nimittäin täysin selvästi osottaa, että nuo saaret sijaitsivat kaupungin rajapyykkien sisällä, ja tätä myös vahvistavat arkistoissa säilytetyt vanhemmat kartat, jotka näyttävät että nämä saaret on luettu *Töölön kylän tilusalueeseen*. Minkälaisissa oloissa nämä saaret on otettu kaupungilta ja joutuneet kruunun haltuun, siitä on komitea mietinnössään N:o 1 (siv. 19—22) antanut tarkemman selvityksen, joten tämä kysymys tässä voidaan sivuuttaa. Komitea on tässä ainoastaan tahtonut tuohon selvitykseen perustuvana käsityksenään lausua, että *Ruotsin kruunu*

*) Ks. tämän mietinnön siv. 32 ja 36.

pakkotoimin anastamalla nämä saaret ei ole saavuttanut omistusoikeutta niihin, vaan ainoastaan hallintaoikeuden määräämättömäksi ajaksi ja määrättyä, ilmoitettua valtiotarkoitusta varten.

Vuodesta 1809 lähtien on Viaporin linnoitusalueetta tuntuvasti laajennettu sekä kaupunginrajain sisä- että ulkopuolella, m. m. linnoitusalueeseen liittämällä sen vie-reiset *Vasikkasaari*, *Skanssinmaa* eli *Majakkasaari* (nytemmin Aleksanterinsaari) *Lonna* ja *Harakka* (aikaisempi nimi Räntan). Seuraavassa on komitea etusijassa selvittävä, miten ja millä ehdoilla nämä viimeksi mainitut saaret ovat joutuneet linnoituksen haltuun.

Vasikkasaari.

Vasikkasaari kuuluu niihin saariin, jotka Ruotsin linnoitushallitus otti käytet-
täväksi linnanrakennuksen tarpeisiin, mutta näyttää ainoastaan lyhyen aikaa käytetyn tuohon tarkoitukseen. Tämä kaupungin ja Santahaminan kahden kruununluotsitalon välirajalla sijaitseva saari, joka monet ajat oli ollut kaupungin ja tuon kyläkunnan välisenä riidanaiheena, on 1700-luvun keskivaiheilta lähtien ajoittain ollut kaupungin ja ajoittain Santahaminan kyläläisten vuokralle antamana sekä vielä 1817 vuoden jälkeen, jona vuonna Santahamina siihen kuuluvine saarineen liitettiin Viaporiin, ollut linnoituksen ja kaupungin yhteisesti käytettävänä. Vuonna 1854 Keisarillinen Majesteetti käski muuttaa Katajanokan viereisellä Sipulisaarella olevat ruutimakasiinit Vasikkasaarelle, jota tuosta ajasta lähtien on kokonaan käytetty Venäjän kruunun tarpeisiin.

Vielä 1850-luvun keskivaiheilla mainitsi maistraatti eräässä lausunnossaan *) olevan epätietoista, kuuluuko Vasikkasaari kaupungille, linnoitukselle vaiko puolekkain kumpaisellekin. Omituista kyllä oli maistraatilta tässä jäänyt huomaamatta, että vanha riitakysymys Vasikkasaaren omistusoikeudesta jo aikaisemmin oli ollut laillisen tuomioistuimen tutkittavana sekä ratkaistu kaupungille epäedulliseen suuntaan. Niinkuin jo edellä huomautettiin, oli vuonna 1816, jolloin kaupungin raja Santahaminaa vastaan käytiin, riitaa syntynyt siitä, pitäisikö rajalinjan käydä Vasikkasaaren itä- vaiko länsipuolitse, ja rajanaapurit olivat sitten, toimitusmaanmittarin osotuksen mukaisesti, ensin alioikeudessa ja sittemmin Kymin lakikunnan laamanninoikeudessa ajaneet vaatimuksiaan perille. Tässä rajankäyntiasiaassa, jossa Venäjän Insinöörihallituksen laillinen asiamies valvoi Santahaminan talojen oikeutta, julisti laamanninoikeus huhtikuun 30 päivänä 1829 tuomion, joka sittemmin saavutti laillisen voiman. Tässä tuomiossa (joka liitteenä seuraa mietintöä) laamanninoikeus julisti, että kaupunki ei ole voinut näyttää oikeuttansa puheenalaiseen saareen, jota ei ole mainittu erinäisten Kruunuvuorenselällä sijaitsevain, kaupungille läänitetty-

*) Maistraatin kirjelmä kuvernöörille helmikuun 8 p:ltä 1854, N:o 179.

jen saarien joukossa, minkätähden ja muista mainituista syistä kaupungin ja Santahaminan välinen raja määrättiin käymään suorassa viivassa Vasikkasaaren länsipuolitse Kuninkaansalmeen. Täten siis kaupungin vaatimus mainittuun saareen nähden lopullisesti hylättiin ja saari julistettiin Santahaminan taloihin kuuluvaksi.

Skanssinmaa eli Majakkasaari (Aleksanterinsaari).

Tämä iso, Vargskärin ja Kuninkaansaaren välinen saari sijaitsee kaupungin tilusrajan sisällä ja on, niinkuin mietinnössä n:o 1 siv. 22 osotettiin, muinoin kuulunut Helsingin kaupungille täydellä omistusoikeudella. Forssellin edellämäinittynä vuonna 1696 tehdyn kartan mukaan, johon puheenalainen saari on merkitty kaupungille kuuluvaksi, oli jo tuohon aikaan saaren pohjoisosassa vanha rintavarustus. Viaporin linnoitusta rakennettaessa linnoitushallitus joksikin ajaksi otti saaren haltuunsa, mutta sittemmin sitä ei käytetty varsinaisiin linnoitustarpeisiin. Vuoden 1750 linnoitussuunnitelman mukaan oli Skanssinmaalle aikomus rakentaa ulkovarustus eli «raveliini». Tätä ulkovarustusta ryhdyttiinkin vuonna 1756 rakentamaan, mutta valmiiksi sitä ei milloinkaan tehty. Skanssinmaan sekä sen viereisen Bäckholman (Kuggenin) ei Ruotsin vallan aikana katsottu kuuluvan Viaporin linnoitusalueeseen, vaan mainitaan ne näiltä ajoilta olevissa kartoissa ja selitelmissä kaupungille kuuluviksi.

Se seikka että kaupungilla 1700-luvun loppupuolella todella oli vapaa käyttöoikeus Skanssinmaahan näkyy siitä, että maistraatti toukokuun 26 päivänä 1787 luovutti saaren ynnä sen viereisen kalastuksen saarella asuville luotseille sillä ehdolla, että luotsit panevat paikalleen ja pitävät kunnossa kaupungin kulkuväylillä tarpeelliset reimarit ja rastit. Tämä välipuhe, joka tehtiin linnoituksen komendantin tietien ja jonka asianomainen, siihen aikaan Viaporiin majoitettu luotsipäällystä vahvisti, on sittemmin ollut voimassa viime aikoihin asti*).

Sotavuosina 1808–09 otti venäläinen piiritysväki haltuunsa Skanssinmaan, rakentaen sinne useita pattereja. Rauhanteon jälkeenkin piti linnoituksen päällystä osia saaresta hallussaan teettäen sinne erinäisiä rakennuksia, kuitenkin tekemättä asiasta mitään sopimusta kaupungin kanssa. Tämä aiheutti vuonna 1815 kaupungin vanhimpia *maistraatilta anomaan toimenpidettä kaupungin oikeuden valvomiseksi vastikkeeseen saamiseen tuosta saaresta*; ja maaliskuun 6 päivänä mainittua vuotta maistraatti päättikin maaherranvirastolta hankkia sitä tarkoittavan alamaisen esityksen tehtäväksi Keisarilliselle Majesteetille. Tässä kirjelmässä olisi myös kosketettava samaan aikaan tapahtunutta Lonnan saaren anastusta. Saman kuukauden 15 päivänä Porvariston vanhimmat kuitenkin anoivat, että *asiassa päätetty kirjelmä*

*) Vuodesta 1870 lähtien on kruunu ottanut huolekseen reimarien asettamisen ja voimassapidon yleisessä kulkuväylässä.

toistaiseksi jätettäisiin lähettämättä, siihen erinomaiseen armoon katsoen, jota Keisariin Majesteetti oli osottanut Helsingin kaupungille; ja tämän mukaisesti maistraatti päätti, ettei Skanssinmaata ja Lonnan saarta koskevaa kirjelmää lähetettäisi. Tätä ei komitean mielestä kuitenkaan käy käsittäminen siten, että kaupunki olisi tunnustanut linnoituksen maanomistusoikeuden, vaan ainoastaan niin, että kaupunki toistaiseksi oli luopunut vastiketta vaatimasta. Kun kohdakkoin sen jälkeen, vuonna 1817, korkeimmassa paikassa tehtiin päätös linnoitusalueen laajentamisesta yhdistämällä siihen Santahaminan kruununluotsitalot niihin kuuluvine saarineen sekä Helsingin kaupungille kuuluva Lonnan saari, ei tähän luettu Skanssinmaata, vaikka linnoituksen viranomaiset, niinkuin edellä huomautettiin, jo tähän aikaan katsoivat itsellään olevan jonkunlaisen käyttöoikeuden tuohon saareen. Osa Skanssinmaata oli sentähden edelleen luotsien käytettävänä sekä tullivartiopaikkana. Edellä mainitussa kaupungin itärajaa koskevassa oikeudenkäynnissä kosketeltiin Skanssinmaan omistusoikeuskysymystä kihlakunnanoikeuden antamassa päätöksessä, jossa saari nimenomaan julistettiin kaupungille kuuluvaksi.

Tarkempaa selvitystä siitä, miten Venäjän sotalaiset on 1800-luvun alkupuoliskolla Skanssinmaata käyttäneet, ei ole ollut saatavissa. Varsinaisesti eivät linnoituksen viranomaiset kuitenkaan liene saarta ottaneet haltuunsa ennenkuin Krimin sodan puhkeamis aikaan. Niihin toimenpiteisiin, joihin silloin ryhdyttiin linnoituksen saattamiseksi puolustuskelpoiseen kuntoon, kuului myös Skanssinmaan linnoittaminen, ja sinne rakennettiin erinäisiä varustuksia, tällöinkään tekemättä kaupunginviranomaisten kanssa sopimusta saaren käyttöoikeudesta. Maistraatti, joka vuosien kuluessa ei näy tarkemmin ryhtyneen Skanssinmaan omistusoikeutta koskevaan asiaan, sen johdosta että sitä, niinkuin edellä mainittiin, käytettiin luotsilaitoksen tarpeisiin, ei kuitenkaan katsonut voivansa vajajeten tyytyä saaren anastuksen, vaan teki kirjelmässä helmikuun 8 päivältä 1854 läänin kuvernöörille anomuksen, että *kaupungille hankittaisiin kohtuullinen korvaus siitä Skanssinmaan osasta, mikä siten oli yhdistetty linnoitukseen.* Tämän vaatimuksen tueksi maistraatti vetosi siihen että saari on lahjoitetun kaupunginmaan luontoista sekä huomautti, että kaupungille kuningas Aadolf Fredrikin päätöksellä marraskuun 20 päivältä 1756 (vrt. komitean mietintöä N:o 1 siv. 14) oli vakuutettu korvaus kaikesta siitä maasta, mikä siihen asti taikka vastedes linnanrakennusta varten tarvittaisiin. Tätä esitystä ei kuitenkaan otettu huomioon. Nähtävästikin katsoi linnanpäällystö, sen johdosta että Skanssinmaa sijaitsi itse linnoituksen läheisyydessä ja keskellä sen Santahaminasta saamaa laajennettua aluetta, tämänkin saaren kuuluvan linnoitukseen, — joka oletus osittain näyttää olevan selitettävissä siten, että maamme luotsipäällystö ja Viaporin päällystö pitemmän aikaa olivat olleet yhdistettyinä samaan johtoon, mutta jonka, niinkuin edellä on esitetty, kumoo kaupungin kiistämätön oikeus tähän saareen.

Sodan päätyttyä Skanssinmaan linnoitukset jäivät ennalleen ja linnoitus piti osaa saaresta hallussaan, samalla kun luotsilla edelleen oli hallussaan muu osa

siitä. Kaupunginviranomaiset eivät tästäkään lähtien näy suoranaisesti ryhtyneen asiaan; ja kun kenraalikuvernööri vuonna 1856 ilmoitutti niiden saarten ja rantapaikkain asukkaille, mihin pattereja oli rakennettu, että niiden vierelle tulee teetettäväksi vartijain asuntoja, ilmoitti maistraatti että kenraalikuvernöörin käskyä ei ole voitu noudattaa Majakkasaaren (Skanssinmaan) pattereihin nähden, syystä että saari, *vaikka kuuluikin kaupungille*, oli luotsihallituksen käytettävänä, jonka hallituksen tiedoksi puheenalainen määräys niinikään oli saatettu. Kirjelmässä kuvernöörille lokakuun 2 päivältä 1856 maistraatti sattuneesta syystä edelleen huomautti kaupungin omistusoikeutta saareen.

Vuonna 1869 Viaporin linnoituksen komentaja vaati, että erinäiset sotilasäätyyn taikka luotsipalvelijastoon kuulumattomat henkilöt oli poistettava Skanssinmaalta, jonka vaatimuksen kuvernöörikin hyväksyi. Asiasta kesäkuun 28 päivänä mainittua vuotta antamassaan lausunnossa maistraatti esitti sen hämmästyttävän väitteen että «Skanssinmaata, joka tosin oikeudellisessa suhteessa kuuluu tähän kaupunkiin, on Viaporin linnoituksen perustamisesta lähtien käytetty linnoituksen tarpeisiin olematta suurempi taikka pienempi osa siitä kaupungin hallussa, sekä ettei maistraatti sentähden tiedä millä oikeudella edellä mainitut henkilöt ovat asettuneet sinne asumaan.»

Ilmoitus että Skanssinmaa Viaporin perustamisesta lähtien olisi kuulunut linnoitukseen tavataan myös eräässä maistraatin samaan aikaan antamassa päätöksessä, jossa sakon uhalla kielletään harjoittamasta kalastusta linnoitusta ympäröivissä vesissä, jota asiaa komitea on tuonnempana kosketteleva. Tässä päätöksessä maistraatti, vastoin historiallisia tosiasioita ja sitä täydellistä selvitystä, minkä se itse viisitoista vuotta aikaisemmin oli asiasta antanut, m. m. on sitä mieltä että kaupunki oli *luovuttanut* Skanssinmaan Viaporin linnanrakennuksen ja sen yhteydessä olevien varustusten tarpeisiin. Aivan käsittämätön — ellei sitä ole katsottava suorastaan huolimattomuudeksi — on niinikään maistraatin menettely sen vastatessa kuvernöörin lähetteeseen heinäkuun 1 päivältä 1870, jossa pyydetään selvitystä siitä, onko Skanssinmaa Helsingin kaupungin omaisuutta vaiko Viaporin linnoitukseen kuuluva. Tähän maistraatti kirjelmässä heinäkuun 6 päivältä samaa vuotta vastasi, «että Viaporin linnoituksen viereinen Skanssinmaan saari ei ole kaupungin omaisuutta, vaan on kaupunki sen luovuttanut hallustaan samalla kuin ne muutkin saaret, joille Viaporin linnoitus on rakennettu.»

Sittenkun Skanssinmaa siten todellisesti oli linnoitusalueeseen yhdistetty ja linnoitusryhmään kuuluvana saarena saanut nimekseen «Aleksanterinsaari», huomautti sotilaspäällystö 1870-luvun alussa välttämättömäksi, että saarelta muutetaan pois sinne rakennetut, luotseille yksityisesti kuuluvat talot ja rakennukset, joitten, sen johdosta että sijaitsivat likellä saarelle rakennettua ruutikellaria, katsottiin voivan aiheuttaa onnettomuuksia. Tämän johdosta ryhdyttiin hankkimaan toista asuinpaikkaa luotsipalvelijastolle, mutta huomattiin olevan mahdotonta muuttaa luotseja pois Skanssinmaalta tuottamatta suurta haittaa merenkululle. Asia sai tämän joh-

dosta raueta, mutta sotilaspäälystön taholta pantiin kuitenkin ehdoksi, että luotsit oli sijoitettava kivistä tehtyihin rakennuksiin; ja sittenkun Keisarillinen Majesteetti käskykirjeessä kesäkuun 1 (toukokuun 20) päivältä 1876 armollisesti oli tähän suostunut, teetettiinkin tuollainen rakennus Skanssinmaalle Suomen valtion kustannuksella.

Luotsit vaativat sittemmin korvausta rakennustensa purkamisesta ja poistamisesta. Tämän johdosta Senaatti alamaaisessa kirjelmässä marraskuun 27 päivältä 1878 huomautti, että puheenalaisen korvausvaatimuksen tueksi ei tosin oltu voitu esittää mitään oikeusperustetta, mutta kun mainituilla vähävaraisilla henkilöillä oli se käsitys, ettei heitä laillisesti voida pakottaa huoneuksiaan poistamaan, ellei heille anneta täyttä korvausta, puolsi Senaatti tuollaisen korvauksen maksamista, ja ehdotus hyväksyttiin korkeimmassa paikassa. — Luotsilaitoksen käytettävänä on nykyään ainoastaan vähäinen alue Skanssinmaan pohjoisrannalla, missä luotsien asuin- ja ulkokuoneet sijaitsevat. Osa luotsihenkilökuntaa on nyttemmin täältä muutettu Vrakholman saarelle teetettyyn uuteen luotsikasarmiin.

1870-luvulta olevissa virallisissa asiakirjoissa, m. m. edellä mainitussa Keisarillisen Senaatin alamaaisessa kirjelmässä marraskuun 27 päivältä 1878 ja Valtiosihteerinviraston vastaukseksi siihen antamassa kirjeessä tammikuun 31 päivältä 1879, Skanssinmaa mainitaan Viaporin linnoitusalueeseen yhdistettynä. Sen verran kuitenkin on varma, että saaren yhdistäminen linnoitusalueeseen ei ole tapahtunut pakkoluovutuksen eikä kaupungin asianomaisten viranomaisten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla — sillä tuollaisena sopimuksena ei edellä mainittua, todellisesta asianlaidasta poikkeavaa maistraatin myönnytystä käyne pitäminen. Tähän nähden ja kun ei sotalaitoksen saannolle näy olevan esitettävissä muutakaan oikeusperustetta, on komitea sitä mieltä, että kaupungilla edelleen on valta vaatia korvausta tuosta menettämästään saaresta.

Lonna.

Kruunuvuorenselällä oleva Lonnan saari niinikään kuuluu Helsingin kaupungille lahjoitettuun maa-alueeseen ja on vuoteen 1808 asti riidattomasti ollut kaupungin käytettävänä. Vuonna 1786 maistraatti yksissä neuvoin kaupunginvanhimpain kanssa vuokrasi saaren kauppias Österbergille ja hänen lapsilleen määrättyä vuosivuokraa vastaan ja muutoin sillä ehdolla, että Österbergin taikka hänen lastensa on luovutettava saari hallustaan «niin pian kuin kaupunki sitä tarvitsee joihinkin yleisiin tarkoituksiin.» Viaporin piirityksen aikana venäläinen sotaväki miehitti saaren, ja siellä pidettiin se Cronstedtin ja van Suchtelenin välinen muistettava kokous, jonka tuloksena oli linnoituksen antautuminen.

Kohta sodan päätyttyä heräsi kysymys Viaporin linnoitusalueen laajentamisesta. Kirjelmässä maaliskuun 12 päivältä 1813 Hämeen läänin maaherra ehdotti silloiselle

v. t. kenraalikuvernöörille kreivi G. M. Armfeltille, että Keisarillinen Majesteetti armossa osottaisi m. m. Santahaminan molemmat kruununluotsitalot käytettäväksi Viaporin linnoituksen sekä komentajan ja varusväen tarpeisiin ja että Lonnan saari, joka — niinkuin maaherra huomautti — kuului Helsingin kaupungille ja oli vuokrattuna Österbergin leskelle, niinkään yhdistettäisiin linnoitukseen ja mainitulle leskelle korvaukseksi sekä kärsimistään vahingoista että käyttöoikeutensa luovuttamisesta annettaisiin linnoituksen kassasta kerta kaikkiaan 4,000 pankkoruplaa. Kreivi Armfelt kannatti ehdotusta Suomen asiain komitean jäsenelle vapaaherra J. F. Aminoffille lähettämässään kirjelmässä, jossa m. m. ehdotettiin, että Lonna Österbergin leskelle maksettavaa korvausta vastaan ainiaaksi luovutettaisiin linnoituksen käytettäväksi. Asiasta hankittiin lausunto Hallituskonseljilta, joka alamaisessa kirjelmässä helmikuun 21 päivältä 1816 esitti eräitä arveluja Santahaminan luovuttamiseen nähden sekä, mikäli Lonnaa koski, ilmoitti tuon saaren kuuluvan Helsingin kaupungille ja että maistraatin ja kaupunginvanhimpain kanssa vaikeudetta pitäisi voitaman aikaansaada sopimus «tuon alastoman ja hyödyttömän luodon luovuttamisesta linnoitukselle», kun Österbergin leski on saanut korvauksen rakennuksistaan ja jällellä olevasta vuokrakaudestaan. Kirjelmässä toukokuun 9 päivältä 1817 ilmoitti sittemmin Suomen asiain komitean puheenjohtaja, vapaaherra K. von Troil kenraalikuvernöörille, että Keisarillinen Majesteetti oli suostunut siihen, että mainitut kruununlatot ikuisiksi ajoiksi yhdistetään Viaporin linnoitukseen, sekä sen ohella käskenyt meriministerin ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kauppias Österbergin lesken kanssa tehdään asianmukainen sopimus «hänelle Lonnan saaren kuuluvan vuokraoikeuden ja hänen siellä omistamainsa huoneuksien ja rakennusten luovuttamisesta linnoitukselle hänen pyytämänsä, linnoituksen säästökassasta suoritettavaa 4,000 pankkoruplan suuruisia korvausta vastaan.» Maanomistajan, Helsingin kaupungin kanssa tehtävästä sopimuksesta ja kaupungin mahdollisista korvausvaatimuksista ei kirjelmässä mainita mitään, ja asiaa Talousosastossa esiteltäessä, joilloin Senaatti päätti niihin täytäntöönpanotoimiin ryhtymisestä, joita armollinen määräys aiheutti, ei Lonnan yhdistämiseen nähden tehty mitään muuta kuin että päätettiin Viaporin sotakuvernöörille antaa tieto armollisesta määräyksestä, niinkuin käy selville osaston kokouksessa heinäkuun 23 päivänä 1817 tehdystä pöytäkirjasta.

Niinkuin edellä mainittiin, oli maistraatti vuonna 1815 aikonut asianomaiseen paikkaan tehdä esityksen korvauksen hankkimisesta kaupungille Lonnan anastamisen johdosta, vaikka päätöksen täytäntöönpano kaupunginvanhimpain pyynnöstä saman vuoden maaliskuun 15 päivänä jätettiin toistaiseksi. Muutamaa päivää aikaisemmin maistraatti kuitenkin oli kutsuttanut eteensä Österbergin lesken pojat sekä pöytäkirjaan merkitsemällä kieltänyt perillisiä kenellekään, kuka tahansa olikin, luovuttamasta hallintaoikeutta Lonnaan, jonka saaren maistraatti ilmoitti kohdakkoin tarvittavan kaupungin tarpeisiin. Asia päättyi kuitenkin niin, että vuokraoikeus luovutettiin kruunulle Keisarillisen Majesteetin vastamainitun armollisen määräyksen

mukaan, ja merkille pantava on, että, mikäli komitea maistraatin pöytä- ja asiakirjoja tarkastellessaan on havainnut, kaupunginviranomaisille ei sen koommin annettu tilaisuutta lausua mieltään asiasta eikä valvoa kaupungin oikeutta *).

Edellä olevasta käy selville, että kruunu on saanut Lonnan haltuunsa samalla tavalla kuin Skanssinmaan ja muut linnoitukseen kuuluvat saaret, nimittäin yksipuolisesti anastamalla ja ilman että kaupungin maanomistusoikeutta ja siihen perustuvaa oikeudenmukaista vastikevaatimusta on otettu huomioon.

Edellyttäen että Venäjän kruunun, joka jo edellisen vuosisadan alusta on pitänyt Lonnan saarta hallussaan ja siihen nähden käyttänyt omistusoikeuden tuotamaa toimivaltaa, ei jo ole katsottava saavuttaneen omistusoikeutta saareen ylimuistaisen nautinnan perustuksella — mikä seikka tuntuu epäilyttävältä — näyttää kaupunki vielä olevan laillisesti esteetön saattamaan voimaan vaatimuksensa Lonnan luovuttamisesta tulevaan korvaukseen nähden.

Harakka (Stora Råntan).

Vuoden 1854 sodan aikana otti asianomainen sotapäällystö haltuunsa kaupungille lahjoitettuun alueeseen kuuluvan Harakan saaren, joka tuohon aikaan oli vuokrattuna yksityishenkilöille, ja teetti sinne pattereja linnoituksen puolustuskuntoisuuden lisäämiseksi. Sodan päätyttyä piti sotalaitos saarta yhä hallussaan, katsoen sen edelleenkin olevan kuuluva Viaporin linnoitukseen. Aluksi kruunu oli vuokramiehenä, mutta vuonna 1868 Suomenmaalaisen sotilaspiirin sotapiirikonselji päätti saaren lunastettavaksi kruunulle maistraatin ja kaupunginvanhimpain, toimitetun arvion perustuksella, määräämästä 4,350 mkan hinnasta. Sittenkun asiaa olivat lopullisesti harkinneet sekä keisarikunnan sotilasviranomaiset että kaupunginviranomaiset, anoi maistraatti alamaisuudessa lupaa saada edellä mainituilla ehdoilla luovuttaa kaupungin hallusta puheenalaisen saaren, johon anomukseen korkeimmassa paikassa suostuttiinkin. Elokuun 11 päivänä 1869 asiaa esiteltäessä Keisarillinen Senaatti käski Uudenmaan läänin kuvernöörin silloin voimassa olevan pakkoluovutusasetuksen 6 §:n nojalla luovuttaa Harakan saaren asianomaisten haltuun tuota määrättyä korvaussummaa vastaan. Sopimuksen Harakan luovuttamisesta sotalaitokselle teki maistraatti sittemmin kaupungin puolesta marraskuun 6 päivänä 1869.

Harakan saari (johon niinikään lienee luettava sen kaakkoispuolella oleva Harakkaluoto) on niinmuodoin kaikkia muodollisuuksia noudattaen siirtynyt Venäjän kruunun omaksi ja hallittavaksi.

*) Kahdessa maistraatin kuvernöörille antamassa kirjelmässä helmikuun 8 päivältä 1854 ja helmikuun 21 päivältä 1855 huomautetaan, omituista kyllä, että kruunu oli Lonnasta maksanut lunastuksen kaupungille, mikä kuitenkin nähtävästi tarkoittaa Österbergin leskelle maksettua lunastusta. Paremmaksi varmuudeksi on komitea tutkituttanut kaupungin tilit vuosilta 1816—1856 löytämättä jälkeäkään tuollaisesta tuloerästä.

Busholma

on niinkään kaupungin lahjoitettuun alueeseen kuuluvia saaria ja semmoisena merkitty m. m. Forssellin Helsingin kaupungin metsästä, kalavedestä ja saarista laatimaan karttaan vuodelta 1696 sekä Carl P. Hagströmin vuonna 1776 laatimaan Helsingin kaupungin karttaan siihen kuuluvine selitelmineen. Saaren, jonka maistraatti 1842 luovutti vuokralle yksityishenkilölle 1876 vuoden loppuun asti, miehitti venäläinen sotaväki Kriminsodan aikana rakentaakseen siihen varustuksia kaupungin puolustukseksi. Tämän yhdeydessä herätti silloinen kenraalikuvernööri Rokasoffsky kysymyksen kaupungin omistusoikeudesta m. m. tähän ja erinäisiin Viaporin ulkosatamassa sijaitseviin muihin saariin, ja käskettiin maistraatin antaa selvitys tästä. Kirjelmässä helmikuun 21 päivältä 1855 maistraatti ilmoitti, miten nämä saaret olivat tulleet kaupungin haltuun sekä mihin kaupungin oikeus niihin perustui, minkä jälkeen kenraalikuvernööri kreivi Berg kirjelmässä Uudenmaan läänin v. t. kuvernöörille heinäkuun 1 päivältä samaa vuotta Busholmaan nähden ilmoitti että, «koska Insinöörilaitos ei katso tätä saarta sille kuuluvaksi ja kaupunki ylimuistoisista ajoista on sitä omistanut ja käyttänyt, saari tämän johdosta jää kaupungin haltuun, kunnes kaupungin omistusoikeus laillisessa järjestyksessä osotetaan perusteettomaksi.»

Sodan päätyttyä Venäjän kruunu vuokrasi Busholman, ja asianomaiset näkyivät alussa aikoneen pitää saarta linnoitettuna. Tästä aiheesta kuitenkin sittemmin luovuttiin ja saari, jota Venäjän kruunu vielä vuokrakauden päätyttyäkin vuonna 1876 jonkun aikaa käytti tarpeisiinsa, annettiin lähtökatselmuksen tapahduttua tammikuun 1 päivästä 1879 jälleen vuokralle yksityishenkilölle.

Korkeasaari ja Mustikkamaa.

Näitäkin kahta kaupungille kuuluvaa saarta on ajoittain käytetty sotilastarkoituksiin. Niinpä käy komitean mietinnöstä N:o 1 selville, että Ruotsin sotalaitos Viaporin linnoituksen rakennusaikana vuosien 1748 ja 1774 välillä käytti Korkeasaarta, mutta että saari viimeksi mainittunana vuonna palautettiin kaupungille. Tällöin kaupungin maanomistusoikeus tähän saareen tunnustettiin ja kaupunki sai korvauksen siltä ajalta, jona saarta oli käytetty linnoituksen rakennustarkoituksiin.

Viime vuosisadan keskivaiheilla oli Mustikkamaa vuokrattuna yksityishenkilölle, jota vastoin Korkeasaari oli välittömästi kaupungin käytettävänä ja luovutettu kaupungin asukasten virkistyspaikaksi sekä kaikenlaisten taloustehtävään suorittamista varten, jommoiseen tarkoitukseen saari hyvän asemansa ja runsaan lähdevedensaantinsa johdosta hyvin soveltui.

Vuonna 1855 länsivaltoja vastaan käydyn sodan aikana kenraalikuvernööri Berg ehdotti, että Korkeasaarta ja Mustikkamaata käytettäisiin sotaväen ruutivaras-
topaikoiksi. Ehdotusta maistraatti ja porvaristo vastustivat, pitäen arveluttavana
suuren ruutivaraston säilyttämistä aivan kaupungin naapuristossa, sekä seikkaperäi-
sesti osottaen mitä hankaluuksia seuraisi, jos Korkeasaari otettaisiin pois kaupungilta.
Kenraalikuvernööri kuitenkin käski teettää suunnitellut ruutikellarit Korkeasaarelle
ja Mustikkamaalle; sopimus tehtiin viimeksi mainitun saaren vuokramiehen kanssa
ja saarille teetetyt rakennukset lunastettiin kruunun omiksi.

Sodan päätyttyä heräsi kysymys Helsingin varustamisesta tärkeäksi sotasata-
maksiksi. Tätä suunnitelmaa toteuttaakseen kruunu halusi saada haltuunsa paitsi
Korkeasaarta ja Mustikkamaata myös Vrakholman, Paloholman Sumpparin ja Knihdin.
Näiden saarten arvioiminen niinkään määrättiin toimitettavaksi ja porvaristo valitsi
asiamiehet valvomaan arvioimisesta riippuvaa kaupungin oikeutta. Koko hanke sai
kuitenkin sittemmin raueta.

Kirjelmässä kuvernöörille kesäkuun 1 päivältä 1859 sekä alamaissä kirjel-
mässä toukokuun 13 päivältä 1862 maistraatti kaupungin puolesta pani jyrkän
vastalauseen Korkeasaaren ja Mustikkamaan oikeudenvastaista pakkoanastusta
vastaan. Se peruutettiin sittemmin vuonna 1863, jolloin keisari Aleksanteri II
Helsingissä käydessään, asiasta tehdyn alamaisten ilmoituksen johdosta, määräsi nuo
saaret korvauksetta palautettaviksi kaupungille. Saarille rakennetut ruutikellarit
muutettiin sittemmin Vasikkasaarelle.

Skatakubb (Skatuddskubben).

Kirjelmässä toukokuun 6 päivältä 1873 luotsi- ja majakkalaitoksen päällikkö
tiedusteli läänin kuvernööriltä, voitaisiinko ja millä ehdoilla kaupungille kuuluva
Kruunuvuorenselällä sijaitseva Skatakubbin saari luovuttaa kruunulle ja luotsilaitok-
selle luotsivartouksen järjestämiseksi sinne. Maistraatti ja kaupunginvanhimmat
olivat elokuun 13 päivänä 1873 asiaa käsitellessään sitä mieltä, ettei saaren luo-
vuttaminen luotsilaitoksen käytettäväksi mainittuun tarkoitukseen kohdannut estettä.
Lopullinen sopimus saaren luovuttamisesta tehtiin vuonna 1875, jolloin maistraatti,
kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti, näki hyväksi luotsilaitokselle maksutta
luovuttaa saaren luotsivartouksen järjestämiseksi sinne, kuitenkin sillä ehdolla että,
ellei saarta käytetä puheenalaisen tarkoitukseen, se palautuu kaupungin käytettä-
väksi. Tästä maistraatti kirjelmässä joulukuun 18 päivältä samaa vuotta ilmoitti
luotsi- ja majakkalaitoksen päällikölle.

Rysskär, Hundör, Hundörsbådan, Ormholmen, Tallholmen, Ormholmskubb, Rönnbusken, Långgrund.

Niinkuin edellä on mainittu, määräsi Keisarillinen Majesteetti Uudenmaan läänin kuvernöörille annetussa armollisessa käskykirjeessä elokuun 13 päivältä 1890 että, sittenkun Drumsön kylän Bertaksen verotaloon kuuluva Melkön saari oli luovutettu sotilastarkoituksiin, oli tilan muut saaret, luodot ja kalavesi, lukuunottamatta Grönviksgrundia, Notgrundia ja talon osuutta Drumsö hatten nimiseen saareen, luovutettava Helsingin kaupungin omiksi mainitulta tilalta tulevan, kaupungille lahjoitetun maaveron vastikkeeksi; ja lokakuun 11 päivänä 1890 kaupunki sai Helsingin kihlakunnan kruununvoudin välityksellä haltuunsa kaupungille siten luovutetun alueen, johon kuuluivat seuraavat saaret ja luodot, nimittäin Rysskär, Hundör ja Hundörsbådan, Ormholmen, Tallholmen, (osittain) Ormholmskubb, Rönnbusken ja Långgrund.

Kysymys muiden kaupungille kuuluvain saarien, luotojen ja karien omistusoikeudesta näyttää olevan aivan selvä ja riidaton eikä kaivanne tarkempaa valaisua komitean puolelta. Nämä saaret, jotka kaikki sijaitsevat kaupungin vesialueelle vahvistettujen piirirajain sisällä taikka myös kuuluvat kaupunkiin yhdistettyihin Meilahden taloon ja Kumtähden säteriin, ovat kaupungin kiinteistökirjan mukaan luetuina seuraavat:

Blekkholmat, pohjoinen ja eteläinen, Blekkholman kari, Pukkisaaret (isoin osittain), Sulhanen, Morsian, Brudhälla, Pormestarinluodot, Pormestarinhepo, Kyläsaari, pieni ja iso Pässisaari, Pässinkari, Taivalluodot, Taivalsaari, Sirpalekari, Sirpalesaari, Seurasaari, Lasinleikkaajansaari, Granholma, Porsas (osittain), Puolimatkansaaari, Humalluodot, Hanaholma, Kana, Korkeasaari, Knihti, Likgrund, Liussaari, Mer- eli Sundholma (osittain), Norssi, Iso Verkkosaari, Pikku Verkkosaari, Paloholma, Rysänsaari, Rajasaari, Rönnskäri (läntinen ja itäinen), Santaholma, Hietaniemen luodot, Liuskaluodot, Liuskasaari, Skellari, Sumppari, Tervasaari, Uunisaaret, Utteri, Utterinluoto, Vrakholma, Hernesaari, Hernesaarenluoto sekä Ourat, itäinen ja läntinen.

III. Selvitys Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen sekä siihen kuuluvan ranta- ja vesialueen omistusta ja käyttöoikeudesta.*)

Katajanokan niemimaa (vanhemmissa asiakirjoissa on sillä myös nimenä Skatauuden, Tullskatauuden ja Fiskarenäset) on vanhastaan ollut osa Helsingin kaupunginaluetta ja luettiin vanhan kaupunginjakoutuksen mukaan itäiseen kortteliin. Huolimatta oivallisesta asemastaan kaupungin kahden sataman välillä oli tämä enimmäksi osaksi vuorta ja kalliota käsittävä kaupunginosa vielä 1700-luvun alkupuolella miltei aivan autio ja rakentamaton. Niemimaan läntisimmässä, Narinkkamäki nimisessä osassa, joka Isonvihan jälkeen oli luovutettu käytettäväksi kaupusteluliikettä varten, sitä vastoin oli lukuisia myymälöitä ja avonaisia myymäkojuja.

Ehrensvärdin laajakantoinen suunnitelma Helsingin varustamiseksi maamme puolustuksen pääpaikaksi ja sotajoukon varastoasemaksi sisälsi (vrt. komitean mietintöä N:o 1, siv. 8) myös ehdotuksen Katajanokan linnoittamiseksi. Mantereen puoleisia varustuksia ei kuitenkaan rahojen puutteessa milloinkaan saatu aikaan, ja myöskin Katajanokan linnoittamista tarkoittava suunnitelma sai raueta. Ruotsin sotalaitos oli kuitenkin 1700-luvun keskivaiheilta lähtien saanut pysyväisen jalansijan Katajanokalla. Niinpä näkyy eräästä Valtioarkistossa säilytetystä tämännäköisestä sotilaskartasta, että Katajanokan viereisellä Sipulisaarella siihen aikaan oli ollut tykistöpaaja, kaksi varushuonetta ja yksi muonamakasiini sekä Katajanokan pohjoisrannalla kaksi kruunun varstohuonetta. 1700-luvun jälkipuoliskolla tuli m. m. lisää isonlainen umpinainen varushuone kenttätukikuntaa varten Katajanokan nykyisten kasarmien paikalle. Kartat niiltä ajoilta, jolloin maamme yhdistettiin Venäjän kanssa, näyttävät tuon varushuoneen silloin käsittäneen kolme pitkähköä, suorakaiteen muotoon sijoitettua makasiinia, joista kaksi oli kivistä ja yksi puusta. Koko ryhmää ympäröi aitaus tai muuri, josta kartan mukaan pisti esiin vallinsarven muotoisia ulokkeita ja joka piiritti kaikkiaan noin 16,000 neliömetrin alaa. Tämän varushuoneen läheisyydessä oli kruunulla erinäisiä ruutikellareja, lisäksi lastauslaitureita sotaväen tarpeiksi y. m.

Maistraatin tuomiokirjoista 1700-luvulta ei enempää kuin muistakaan käytettävänä olevista asiakirjoista ole voitu saada selville, että kruunulle Ruotsin vallan aikana nimenomaan olisi luovutettu maata Katajanokalta taikka että siitä edes olisi keskusteltu kaupunginviranomaisten kanssa. On sentähden todennäköistä, että kruunu tässä — samoin kuin niin monessa muussa samallaisessa tapauksessa — muuta mutkitta on ottanut puheenalaisen, Helsingille siihen aikaan verraten arvottoman kaupunginmaan haltuunsa, ilman että kaupunginviranomaiset ovat katsoneet olevan syytä tässä valvoa kaupungin etuja.

Tuollainen kaupungin maan yksipuolinen käyttäminen kruunun tarpeisiin ei, niinkuin

*) Komitean tästä asiasta aikaisemmin antama samoin kuuluva promemoria on Kaup. valt. pain. asiakirjoissa N:o 19 vuodelta 1911.

toisessa yhteydessä on osotettu*), voi olla omansa luomaan kruunulle omistusoikeutta haltuun ottamaansa maahan eikä kumoamaan sen kaupunginmaan luontoisuutta, varsinkaan kun sen ala ja rajat olivat aivan epämääräiset. Ruotsin vallan aikuisissa käytettävänä olevissa Katajanokan kartoissa ei — lukuunottamatta edellä mainittua varushuoneen ympärystä — ole huomattavissa mitään väli- taikka tonttirajaa kruunun ja kaupunginalueitten välillä tässä kaupunginosassa, mikä seikka saa selityksensä siitä, että viereiset alat tähän aikaan olivat autioina ja käyttämättä. Että kuitenkin kruunun käyttöoikeus osiin Katajanokan aluetta jo 1700-luvulla katsottiin laadultaan pysyväiseksi ja että kaupunginviranomaisetkin sen sellaiseksi tunnustivat, käy selville siitä että, kun Kustaa III:n hallitus-aikana herätettiin kysymys laivaveistämön rakennuttamisesta Katajanokalle sen lahden rantaan, missä kruunun ruutihuoneet silloin sijaitsivat, sekä maistraatti ja porvaristo alamaaisessa kirjelmässä olivat anoneet oikeutta tähän, kuningas armollisessa päätöksessä joulukuun 3 päivältä 1776 lausui ei voivansa suostua luovuttamaan mainittua paikkaa laivaveistämöksi, koska tuollainen laitos jo oli olemassa Ulriikkaporin vierellä ja paikka tarvittiin sotilastarkoituksiin.

Kun venäläinen sotaväki vuonna 1808 miehitti Helsingin, otti Venäjän sotilashallinto haltuunsa Helsingissä olevan Ruotsin sotalaitoksen omaisuuden. Katajanokalla oli, Valtioarkistossa tavatun luettelon mukaan, tähän aikaan m. m. seuraavat kruunulle kuuluvat talot ja rakennukset: makasiini n. s. Tullikalliolla, kolme makasiinia ja laboratorio Sipulisaarella sekä kaksi ruutihuonetta ja kolme makasiinia käsittävä varushuone Katajanokan itäosassa.

Rauhanteon jälkeen tehtiin päätös kaupungin jälleen rakennuttamisesta uuden ja laajemman suunnitelman mukaan, ja huolehtiminen tästä uudestijärjestelystä annettiin n. s. uutisrakennuskomitealle.

Uutisrakennuskomitealle marraskuun 2 päivänä 1812 armollisimmin vahvistetun johtosäännön 16 §:ssä määrättiin, että «kaikki Helsingin kaupungin alueella olevat, kruunulle kuuluvat talot ja tontit, siihen katsomatta ovatko ne tähän asti olleet taikka ovatko edelleen insinööripäällystön taikka muutoin sotalaitoksen taikka kenen tahansa käytettävänä», oli luovutettava uutisrakennuskomitealle. Tällä hallitusvallan määräyksellä, joka tarkoitti uudestijärjestelyn mahdolliseksi tekemistä ja helpottamista, asetettiin m. m. Katajanokan itäosassa olevat sotalaitoksen haltuun otetut paikat uutisrakennuskomitean käytettäväksi, ja Komitea ottikin ne haltuunsa tarkoituksiaan varten sillä tavoin kuin edempänä selvitetään.

Uutisrakennuskomitean tehtäviin kuului tonttien ja paikkain osottaminen kaupungin alueelta erilaatuisiin valtiotarpeisiin. M. m. tuli komitean osottaa kruunun luovuttamain alueitten sijaan toisia paikkoja kaupungin maalta sotalaitoksen tarpeisiin. Tässä kohden oli komitealla johtosääntönsä mukaisesti laaja toimivalta kaupunginalueeseen nähden. Niiden suurien uhrausten korvaukseksi, joita hallitus oli kaupungin hyväksi tehnyt, kat-

*) Vrt. esitystä mietinnön N:o 1 sivuilla 10 ja 11.

sottiin Uutisrakennuskomitean saavan käyttää kaupungin maata ja tontteja ilman että niistä saisi maksaa mitään lunastusta kaupunginrahastoon *).

Seuraavassa tutkitaan likemmältä niiden toimenpiteitten laatua, joihin Uutisrakennuskomitea ryhtyi tässä puheena oleviin kaupunginalueen osiin nähden, sekä tarkastellaan näiden toimenpiteitten oikeudellista sisällystä.

Porvariston velvollisuutena oleva rasittava majoitus oli Uutisrakennuskomitealle alituisena huolen aiheena, minkätähden se koetti voimainsa mukaan hankkia huojennusta tähän rasitukseen. Jo Ruotsin vallan aikana oli sotaväen majoitus ollut kaupungin asukkaille rasittavana taakkana, ja kuningas Aadolf Fredrik oli maistraatin ja porvariston anomuksesta luvannut että kaupunkiin teetetään riittävät kasarmit vakinaista varusväkeä varten. Porvoon valtiopäivillä teki kaupungin edustaja, neuvosmies Erik Borgström anomuksen että tuo köyhtynyt porvaristo vapautettaisiin majoitusrasituksesta, että suurta varusväkeä vähennettäisiin sekä että tarpeellisia kruununkasarmeja ja sairaaloita rakennettaisiin majoitettua miehistöä varten. Nämä toivomukset otettiin korkeimmassa paikassa huomioon. Edellä mainitussa uutisrakennuskomitean johtosäännössä vuodelta 1812 ilmoitti Keisarillinen Majesteetti haluavansa niin pian kuin mahdollista käskeä rakennuttamaan kasarmeja kaupungin alueelle sinne sijoitettua taikka vastedes sijoitettavaa sotaväkeä ja sen päällystöä varten, ja huomautettiin samalla niitä lupauksia ja vakuutuksia, joita kaupungin asukkaat ennen olivat saaneet Ruotsin hallitukselta. Uutisrakennuskomitea sai tehtäväkseen esittää, *sittenkun porvariston mieltä asiassa oli tiedusteltu*, suunnitelman noiden uusien kasarmien rakennuttamiseksi **). Sitä paitsi myönnettiin majoitusvelvollisuuden täyttämiseen nähden erinäisiä huojennuksia.

Vanhat, Suomen tykkiväkeä varten Ulriikkaporiin teetetyt kasarmirakennukset olivat rauhanteon jälkeen erittäin rappeutuneessa tilassa ja jo vuonna 1815 ne määrättiin purettaviksi. Silloin heräsi kysymys kasarmien sijoittamisesta nykyisen Maneesitontin läheisyyteen, mutta uutisrakennuskomitean ehdotuksesta ja kenraalikuvernöörin esityksestä vuonna 1816 määrättiin, että uudet kasarmit oli tehtävä kivistä ja sijoitettava Katajanokalle. Armollisessa käskykirjeessä kenraalikuvernöörille kreivi Steinheilille maaliskuun 7 päivältä viimeksi sanottua vuotta julisti Keisarillinen Majesteetti: «Kun Me olemme katsoneet Helsingin kaupungin vastaista tarkoitusta koskevien, useissa tilaisuuksissa julki lausumiemme aikomusten mukaiseksi, että hallitustalo Kenraalikuvernöörille ja tarpeelliset

*) Uutisrakennuskomitean järjestyksestä ja toiminnasta sekä kaupunginmaan käyttöä tarkoittavien komitean toimenpiteiden oikeudellisesta sisällyksestä on tarkempi selvitys mietinnössä N:o 1, siv. 26 ja seur.

***) Vuonna 1811 kokoontui Hämeenlinnassa komitea, osanottajina läänittäin valittuja porvariston edustajia eri kaupungeista, käsittelemään kysymystä majoituksen järjestämisestä ja uusien kasarmien rakennuttamisesta. Asiaa käsiteltäessä Helsingin kaupungin edustaja pyysi säästämään tuota kaupunkia sotilasmajoitukselta. Mitään selvitystä siitä että kaupunginviranomaisille myöhemmin olisi varattu tilaisuutta lausumaan mielensä Helsingin uusia kasarmirakennuksia tarkoittavasta suunnitelmasta ei komitean ole onnistunut löytää.

kasarmit tuon kaupungin varusväelle niin pian kuin mahdollista sinne rakennetaan, niin olemme Me, Teidän alistuksenne johdosta, Armossa nähneet hyväksi edellä mainittuja Helsingin kaupunkiin teetettäviä hallitustaloa ja kasarmirakennuksia varten, joiden asianmukaiset piirustukset Uutisrakennuskomitean tulee teettää ja kiireimmiten Meidän Armollisesti vahvistettaviksemme lähettää, Suomen sotilasrahaston säästövaroista aluksi Armossa osottaa kaksisataatuhatta ruplaa pankkiosotuksia, jotka tilauksesta maksetaan Uutisrakennuskomitealle. Mitä me edelläkerrotulla tavalla olemme määränneet, tulee Teidän antaa Senaatin Talousosaston tiedoksi tarpeellista täytäntöönpanoa varten sekä Helsingin Uutisrakennuskomitean noudatettavaksi.»

Uutisrakennuskomitean ehdotuksen mukaan olisi Katajanokalle varusväen tarpeiksi rakennettava neljä kivikasarmia, sijoitettuna nelikulmaan siihen paikkaan, missä kruunun varushuone Ruotsin vallan ajoilta sijaitti. Vuonna 1817 vahvistettuun ehdotukseen Helsingin 1812 vuoden kaupunginasemakaavan muutoksiksi ja lisäyksiksi merkitsi uutisrakennuskomitea kasarmiryhmän ynnä siihen kuuluvan, idässä ja lännessä rajoitetun, noin 180 metrin levyisen alueen sekä laitureja, rantasiltoja y. m.

Suunnitelma toteutettiin ainoastaan osittain. Kohta 1816 vuoden käskykirjeen ilmestyttyä komitea ryhtyi toimiin piirustusten ja kustannusarvion laatimiseksi yhtä noita suunniteltuja neljää kasarmia varten (asiakirjoissa sanottu kasarmiksi N:o 1). Tämä kasarmi oli ajottu sijoitettavaksi Katajanokalle komitean puheenalaista tarkoitusta varten osottaman alueen pohjoisosaan. Sittenkun piirustukset oli korkeimmassa paikassa vahvistettu, ryhdyttiin rakennustyöhön vuonna 1817. Kasarmi, jonka rakennuttamista varten edelleen osotettiin lisämäärärahoja Suomen sotilasvaroista armollisella käskykirjeellä elokuun 7 päivästä 1818, valmistui vuonna 1820 ja luovutettiin seuraavana vuonna kaupunkiin sijoitetun venäläisen sotaväen ynnä sen päällystön majoittamista varten. Kasarmi asetettiin tällöin Venäjän insinöörlaitoksen silmälläpidon ja hoidon alaiseksi.

Mitä tulee niiden toimenpiteiden oikeudelliseen sisällykseen, joihin uutisrakennuskomitea ryhtyi Katajanokalla olevaan kaupunginmaahan nähden ja joita toimenpiteitä edelleenkin on pidettävä johtona valtion ja kunnan välisen oikeussuhteen arvostelemisessa tässä kohden, niin on muistettava, että uutisrakennuskomitealla ei ollut laillista oikeutta luovuttaa kaupungin omistusoikeutta puheenalaiseen maa-alueeseen, jommoiseen silloisen lainsäädännön kannan mukaan olisi vaadittu nimenomaisen välipuheen tekemistä asiasta kaupungin kanssa. Mutta tuollaista välipuhetta ei ole tällöin eikä myöhemminkään tehty, joten kaupunkia edelleen oikeudellisesti täytyy pitää maan omistajana. Mutta toiselta puolen on huomattava, että luovutus tapahtui uutisrakennuskomitean johtosäännön määräyksiä noudattaen ja tuohon aikaan tavanmukaisia muotomääräyksiä vaarinottaen kaupunginviranomaisten hartaan halun mukaisesti majoitustaakan huojentamiseksi. Kasarmien rakennuttaminen pääkaupungin varusväkeä varten, jommoista toimenpidettä maistraatti ja porvaristo olivat monasti anoneet, tarkoitti niinmuodoin kunnan ilmeistä etua ja oli välittömäksi hyödyksi sen veroa maksavalle väestölle. Kun uutisrakennuskomitea kaupungin puolesta ja kaupunginviranomaisten hiljaisella suostumuksella oli Suomen valtiovaraston maksuttomasti käytettäväksi sotilastarkoituksiin luovuttanut puheenalaisen alueen, missä

kruunulla jo Ruotsin vallan aikana oli ollut erinäisiä rakennuksia, panematta siinä kohden mitään ajanrajoitusta, täytyy kruunulla myöntää olevan käyttöoikeus tuohon maahan niin kauan kuin se on mainittuun tarkoitukseensa tarpeellinen.

Mitä niihin ehtoihin tulee, joilla puheenalainen alue on luovutettu valtiovarastolle, niin on tässä edellä selvitetty että uutisrakennuskomitea osotti tuon paikan etusijassa kasarmirakennusten teettämiseksi sotaväen majoitusta varten. Kun tähän nähden ei ole tarkempia ehtoja pantu, ei kaupungin taholta kuitenkaan käyne kieltäminen kruunulta oikeutta käyttää tuota maata paitsi kasarmitarkoituksiin myös muita sotilaallisia laitoksia ja tarpeita varten. Muutoin näyttää myös olleen asian luonnossa ja seuraavan puheenalaisen luovutuksen tarkoituksesta, että Suomen kruunulta ei ole voitu kieltää oikeutta luovuttaa käyttöoikeus alueeseen ja siellä oleviin rakennuksiin Venäjän sotalaitokselle, tietysti ei kuitenkaan paremmalla oikeudella kuin mitä kruunulla itsellään oli.

Komitea käy nyt tekemään selkoa kasarmialueen käyttämisestä lähinnä seuraavain vuosikymmenien aikana.

Vastarakennetun kasarmin läheisyydessä olevat vanhat kivimakasiinit olivat rakennusaikana uutisrakennuskomitean käytettävänä, mutta luovutettiin sittemmin Venäjän sotalaitokselle ja on katsottu sille kuuluviksi. Läntinen makasiini sisustettiin uutisrakennuskomitean toimesta väliaikaiseksi kasakkahevosten talliksi.

Kun Uudenmaan esikaupungissa olevat vanhat kruununleipomot vuonna 1812 tuomittiin poistettaviksi uutisrakennustyölle haitallisina ja uutisrakennuskomitea oli velvollinen rakentamaan uuden kruununleipomon vanhain sijaan toiseen sopivaan paikkaan, määrättiin uusi rakennus sijoitettavaksi Katajanokalle hiukan itäpuolelle sitä paikkaa, mihin diakonissalaitoksen entinen rakennus sittemmin tehtiin. Leipomorakennus teetettiin urakalla ja jätettiin syksyllä 1812 sotaväen käytettäväksi. Samaan aikaan teetettiin uutisrakennuskomitean toimesta vanhemmista puretuista kruununrakennuksista otettuja rakennusaineita käyttämällä Katajanokalle uusi tykistö-paja Siltavuorenrannassa sijainneen vanhemman kruununpajan sijaan, viimeksi mainittu kun täytyi poistaa kadunjärjestelyn vuoksi. Kumpainenkin rakennustyö kustannettiin Suomen sotilasvaroilla. Kruununleipomon läheisyyteen teetti uutisrakennuskomitea vuonna 1820 lisäksi kaksi venäläisen sotaväen tarvitsemää väliaikaista rakennusta, nimittäin leipomon ja saunan. Kasarmialueelle vievän tien uutisrakennuskomitea niinkään tasoitutti ja panetti ajokuntoon.

Vuonna 1821 kenraalikuvernööri ehdotti Katajanokan kasarmin vierelle teetettäväksi kaksi kylkirakennusta esikuntaa ja upseereja varten sekä erityisiä talousrakennuksia. Käskykirjeellä elokuun 2 päivältä 1823 Keisarillinen Majesteetti määräsi, että suunnitelluista uutisrakennuksista oli Suomen sotilasrahaston kustannuksella teetettävä muut, paitsi kylkirakennuksia. Tätä koskeva kysymys tulisi Valtiosihteerinviraston kirjelmän mukaan viimeksi mainitulta päivältä vastedes käsiteltäväksi kenraalikuvernöörin vuonna 1821 tekemän ehdotuksen yhteydessä, joka tarkoitti että entisen Suomen armeijan säästyneillä

veropalkoilla vähitellen rakennettaisiin kasarmeja maamme eri osiin taikka ostettaisiin niiksi sopivia rakennuksia.

Armollisella käskykirjeellä helmikuun 17 päivältä 1826 sittemmin käskettiin ryhtyä teettämään useita uutis- ja lisärakennuksia Katajanokan kasarmin vierelle venäläistä sotaväkeä varten, nimittäin nuo edellä mainitut kivistä tehtävät kylkirakennukset, kaksi keittiörakennusta niinikään kivistä, kaksi puurakennusta nainutta miehistöä ja rykmentin käsi-työläisiä varten sekä paja kivistä, kaikki Suomen sotilasarahaston kustannuksella.

Edellä mainittujen lisärakennusten teettäminen tarjottiin maistraatissa ja lääninhallituksessa kruunun laskuun urakalla teetettäväksi ja aloitettiin viivyttelemättä. Keittiörakennukset, puurakennukset ja paja valmistuivat kohdakkoin ja samaten uusi sauna entisen väliaikaisen ja aivan rappeutuneen saunarakennuksen sijaan. Sittenkun katselmus oli toimitettu, luovutti maistraatti vuosina 1827 ja 1828 nämä rakennukset venäläiselle insinööripäällystölle. Vuonna 1828, upseerirakennusten vielä ollessa tekeillä, saapui kuitenkin määräys tämän työn keskeyttämisestä. Syynä tähän oli että kasarmi siihen kuuluvine rakennuksineen oli Keisarillisen Majesteetin armollisen määräyksen mukaan käytettävä työ- ja ojennuslaitokseksi.

Aijetta Katajanokan kasarmilaitoksen käyttämisestä irtolaisten ojennuslaitokseksi ei kuitenkaan toteutettu ja kasarmialue varattiin yhä edelleenkin sotilastarpeisiin.

Alkupuolella 1830-lukua venäläinen sotaväki siirrettiin pois Katajanokan kasarmista ja, sittenkun erityinen lähtö- ja tulokatselmus oli toimitettu, luovutettiin kasarmi vähää aikaisemmin huhtikuun 12/24 päivänä 1830 annetun armollisen käskykirjeen mukaisesti asetetulle *Suomen merisotaväelle*. Katajanokan kasarmin korvaukseksi rakennutettiin Suomen valtion kustannuksella, mutta venäläisten insinöörien johdossa, suuri kasarmiryhmä Espoon tulliin (Turun kasarmi).

Suomen merisotaväki järjestettiin vuonna 1831 ja sijoitettiin aluksi Viaporiin, missä se vuorotellen muun varusväen kanssa toimitti vahtipalvelusta. Alun pitäen lienee viranomaisten tarkoitus kuitenkin ollut sijoittaa tuo sotaväenosasto Helsinkiin. Tämä käy m. m. selville eräästä kenraalikuvernööri Zakrewskyn kirjeestä Senaatille, joka kirje on päivätty Moskovassa tammikuun 15:ntenä 1831 ja jossa hän lausuu suotavaksi, että Katajanokan kasarmirakennuksia ei sisustettaisi ojennuslaitokseksi, vaan käytettäisiin merisotaväen kasarmeiksi. Vuonna 1832 merisotaväki, johon tähän aikaan kuului 800 miestä, muutti Katajanokalle. Ainoastaan osa siitä sai sijaa kasarmissa, muu osa sijoitettiin toisaanne. Virallisesti luovutti venäläinen insinööripäällystö Katajanokan kasarmin hallustaan marraskuun 19 päivänä 1833 m. m. kaupungin maistraatin valittujen jäsenten läsnäollessa.

Merisotaväen käytettäväksi teetettiin 1830- ja 1840-luvulla erinäisiä uusia rakennuksia Katajanokan kasarmialueelle. Niinpä teetettiin intendentti Engelin piirustusten mukaan vuosina 1834—36 kasarmin länsipuolelle kylkirakennus merisotaväen upseeriston ja siviilivirkamiesten asunnoiksi tuollaista kylkirakennusta varten aikaisemmin suunnitellulle paikalle. Vuosina 1835—38 myös teetettiin sairaalarakennus kasarmin läheisyyteen. Edellämainitut vanhat kruununleipomot, joista toinen oli merisotaväen ja toinen venäläisen sotaväen

hallussa, purettiin vuonna 1847 ja poistettiin tulenvaarallisina, minkä jälkeen Suomen valtiovaroilla rakennettiin uudet leipomot merisotaväkeä varten sen kasarmialueelle sekä venäläistä sotaväkeä varten kaupungin omistamalle istutusmaalle Kampilla. Kruununleipomoja varten aikaisemmin käytetty paikka Katajanokalla palautui niinmuodoin kaupungin käytettäväksi. Samaan aikaan rakennettiin sitä paitsi merisotaväkeä varten maneesi, tavarasuoja, venevaja, työpajarakennus, paja ja ruiskuhuone sekä sauna- ja pesutuparakennus, kaikki kivistä, jota vastoin erinäisiä vanhempia rakennuksia purettiin. Näiden lisärakennusten johdosta sai tämä sotaväenosasto, jolla aikaisemmin oli ollut sangen ahdas asuntotila, siinä kohden melkoista edullisemmat olot. Edellä mainittujen rakennusten lisäksi oli vielä suunniteltu upseerirakennus kasarmin itäpuolelle sekä asuntoja naineelle alipäällystölle ja miehistölle, mutta Keisarillinen Majesteetti määräsi, että näiden rakennusten teettäminen saisi jäädä sillensä, «kunnes niiden tarpeellisuus oli valtion varojen mukainen».

Vähäistä ennen Krimin sotaa asetettiin pestaamalla toinen merisotaväki, jonka järjestämistä ei kuitenkaan saatettu loppuun. Tämä osasto hajoitettiin kohta rauhanteon jälkeen ja ehdotus kasarmin teettämisestä sitä varten sai raueta. Ensimmäinenkin Suomen merisotaväki, johon aikaisemmin oli kuulunut 1,000 miestä, vähennettiin vuonna 1856 400 mieheksi sekä edelleen armollisella julistuksella marraskuun 13 päivältä 1862 käsittäväksi ainoastaan 100-miehiseksi komppaniaksi, joka sai nimekseen «Suomen merisotaväen kantajoukko». Merisotaväkeen kuuluvat alukset oli jo aikaisemmin siirretty erinäisiin venäläisiin merisotaväen osastoihin. Tuo Suomen merisotaväen vähäpätöinen jäännös vietti sitten vaatimatonta olemassaoloaan, kunnes se vuonna 1880 laskettiin hajalle.

Yhtäriinnan Suomen merisotaväen asteettaisen lakkautuksen kansa sai Viaporin sotasataman hallitus pääsyn Katajanokan kasarmialueelle sekä otti vähitellen, Suomen hallituksen ja kaupunginviranomaisten sitkeästä vastustuksesta huolimatta, haltuunsa sikäläiset sotalaitoksen kasarmit ja muut rakennukset. Näiden luovuttamisesta Venäjän meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi on valtioarkistossa säilytetyistä asiakirjoista saatavana seuraavia tietoja:

Sittenkun Viaporin laitokset linnoituksen pommituksen johdosta olivat kärsineet mikä minkinsuuruisia vaurioita, sai sikäläinen satamahallitus pysyväsien jalansijan Katajanokalla vuonna 1856. Suuramiraalin käskystä ja kenraalikuvernöörin toimesta muutettiin mainittuna vuonna kahdeksan Viaporin linnoituksessa ollutta puurakennusta Katajanokalle, missä maistraatti osotti niille paikan Suomen merisotaväen alueelta. Luovutus oli ainoastaan väliaikaista laatua, ja asianomaisille laivastoviranomaisille ilmoitettiin, että satamahallituksen tuli sodan päätyttyä luovuttaa Katajanokka hallustaan. Rauha tehtiin vuonna 1856, mutta satamahallitus pysyi edelleen Katajanokalla ja teetti sinne edellä mainittujen kahdeksan talon lisäksi lukuisia uusia rakennuksia, osan kaupungille välittömästi kuuluvalla alueella, hankkimatta kaupunginviranomaisten lupaa taikka noudattamatta rakennusjärjestyksessä säädettyjä muotomääräyksiä. Vuonna 1861 teetti satamahallitus kasarmi-alueen pohjois-, itä- ja osittain etelärantaan 375 sylvä pitkän lankkuaitauksen «kruunulle kuuluvan omaisuuden kavaltamisen ja anastuksen estämiseksi».

Viimeksi mainittuna vuonna herätti kenraalikuvernööri kysymyksen kaikkien Katajanokalla olevain, Suomen valtiolle kuuluvain rakennusten ostamisesta Venäjän kruunulle, ja arvioitiin nuo rakennukset silloin 329,453 hopearuplaksi. Vuoden 1862 alussa satamahallituksen pääliikö pyysi kenraalikuvernööriltä lupaa tehdä erinäisiä huomattavia muutoksia Suomen kruunulle kuuluvaan, satamahallituksen haltuunsa ottamaan pajaan sekä teettää neljä uutta lautavajaa. Vastaukseksi tähän Senaatti ilmoitti, että pajan myyminen Venäjän kruunulle ei kohdannut estettä. Tämä kysymys kuitenkin lykättiin siksi, kunnes pääkysymys kasarmien lunastamisesta tulisi ratkaistuksi. Yhtäkaikki toimeenpantiin pajarakennuksessa muutoksia 1860-luvulla siihen lupaa hankkimatta.

Edellä mainittujen vajain teettämistä tarkoittava suunnitelma esiteltiin Senaatissa joulukuun 1 päivänä 1862, mutta kohtasi vastustusta Suomen hallitusvallan taholta. Kun paikka Katajanokalta oli vain väliaikaisesti luovutettu satamahallitukselle sota-ajaksi eikä mitään hallitusvallan määräystä paikan edelleen luovuttamisesta taikka uusien rakennuksien teettämisestä sittemmin ollut annettu, katsoi Senaatti sitä vähemmin voivansa suostua puheenalaisten lautavajain teettämiseen, kun Katajanokalle vuonna 1861 vahvistettu kaupunginasemakaava oli havaittu erinäisissä kohdin puutteelliseksi sekä oikaisua kaipaavaksi, *„mistä saattoi olla seurauksena mainitun kaupunginosaan ja kaupungille niinkään kuuluvan, Katajanokalta Suomen kruunun käytettäväksi luovutetun maan välisen rajalinjan siirtyminen“*.

Asian ollessa käsiteltävänä vedettiin Helsingin kaupungin viranomaisetkin siihen, ja maistraatti yksissä neuvoin kaupunginvanhimpain kanssa esitti erinäisissä alamaisissa kirjelmässä toukokuun 13 päivältä 1868 ja maaliskuun 8 päivältä 1865, huomauttaen että kaupungin turvallisuus sekä kaupan ja teollisuuden edut vaativat satamahallituksen poistamista Katajanokalta, pyynnön että kaupunki saisi lunastaa sikäläiset kruunun rakennukset tarjoomastaan 240,000 markan hinnasta ja että kruunun alue yhdistettäisiin kuudenteen kaupunginosaan, luovutettavaksi tavallisessa järjestyksessä yksityisille rakennettavaksi. Sen ohella kaupunginviranomaiset panivat vastalauseen sitä sotilasviranomaisten menettelyä vastaan, että nämä olivat vastoin nimenomaista sopimusta pysyttäneet sotasataman Katajanokalla, minkä ohella kaupungin omistusoikeutta koko maa-alueeseen mitä voimakkaimmin vaadittiin huomioon otettavaksi.

Nämä kuvernöörin Antellin ja Wallénin hartaasti kannattamat ehdotukset eivät kuitenkaan vieneet mihinkään tuloksiin. Kirjelmässä kenraalikuvernöörille toukokuun 27 päivältä 1867 Senaatti sittemmin pyysi asian alistamista Keisarillisen Majesteetin ratkaistavaksi. Tässä kirjelmässä Senaatti huomautti, kuinka haitallisesti tämän asian ratkaisun lykkääminen vaikuttaisi sekä kruunun että kaupungin etuihin. Toiselta puolen oli, sittenkun merisotaväen mieslukua oli vähennetty, Katajanokalla olevia kruununrakennuksia ollut käyttämättä, vaikka tuollainen järjestys oli ristiriidassa majoitusvelvollisten ja tänne sijoitettujen sotajoukkojen edun kanssa. Suomen viranomaiset olivat epä tietoisia siitä, minkä verran tilaa oikeastaan olisi tarpeen satamahallitukselle, joka vähitellen oli ottanut haltuunsa suurimman osan itäistä Katajanokkaa, eivätkä sentähden voineet vapaasti käyttää sitä muihin tarpeellisiin tarkoituksiin. Toiselta puolen huomautti Senaatti, että kysymys

Katajanokan lopullisesta kohtalosta on erittäin tärkeä Helsingin kaupungille sekä kannatti mitä hartaimmin kaupunginviranomaisten pyyntöä saada lunastaa kruunun rakennukset. Siltä varalta että satamahallituksen jääminen Katajanokalle katsottaisiin välttämättömäksi, esitti Senaatti että satamahallitukselle ja sen laitoksille tarpeelliset huoneistot ja alue määrättäisiin tarkemmin ja lopullisesti jotta Hallitus sittemmin voisi vapaasti käyttää jällellä olevaa osaa muihin tarpeisiin, m. m. sotaväen majoitukseen, ja esitettiin myös tuollaisen alue- ja asunnonjärjestelyn ehdotus.

Edelleen kirjelmiä vaihdettua kenraalikuvernööri kirjelmässä huhtikuun 17/29 päivältä 1869 alisti asian armollisesti tutkittavaksi. Vastauskirjelmässä heinäkuun 2/14 päivältä 1869 ministerivaltiosihteri ilmoitti Keisarillisen Majesteetin armollisen määräyksen että asiaa selvittämään oli asetettava komitea, puheenjohtajana kenraalikuvernööri ja jäsenenä yhtä monta Senaatin ja venäläisen sotilaspäällystön valitsemaa henkilöä. Samalla jätettiin kenraalikuvernöörin asiaksi sillä välin käyttää ne Katajanokan kasarmit, jotka eivät silloin olleet Suomen merisotaväen kantajoukon hallussa, venäläisen sotaväen majoittamista varten.

Komitean jäseniksi määrättiin kolme korkeata venäläistä sotilashenkilöä sekä suomalaiselta taholta m. m. senaattori Furuhjelm ja pormestari Zilliacus.

Tämän sekakomitean lausunto ja ehdotus esitetään sen pöytäkirjassa lokakuun 27 (marraskuun 8) päivältä 1869. Komitea piti Katajanokan kasarmeja edelleen tarpeellisina sotilastarkoituksiin sekä epäsi ehdotuksen niiden luovuttamisesta kaupungille. Samalla komitea esitti, että satamahallitus edelleen pysytettäisiin Katajanokalla, että kaupungin ja kruunun alueen välinen raja järjestettäisiin, että ne kasarmirakennukset, jotka eivät olleet merisotaväen kantajoukon hallussa, luovutettaisiin Venäjän sotalaitokselle sillä ehdolla että ne annetaan takaisin, jos merisotaväki uudelleen asetetaan, sekä että upseerirakennuksesta, joka muuten oli merisotaväen kantajoukon hallussa, luovutettaisiin erinäisiä alakerroksen huoneita Katajanokalle sijoitetun sotaväen upseereille.

Sittenkun tämä päätös oli saatettu meriministerin tiedoksi, syntyi asiasta kirjeenvaihtoa hänen ja kenraalikuvernöörin välillä. Tämä kirjeenvaihto osottaa, että meriministeri halusi laajentaa ja lujittaa satamahallituksen asemaa ja oikeuksia; muun muassa tahtoi hän poistettavaksi määräyksen kasarmien ehdollisesta palauttamisesta Suomen kruunulle, — jota vastoin kenraalikuvernööri puolusti Suomen kruunun omistusoikeutta paikkaan ja rakennuksiin sekä katsoi välttämättömäksi, että osaa niistä saadaan käyttää Venäjän maasotaväen tarpeisiin.

Sittemmin kenraalikuvernööri helmikuun 9/21 päivänä 1870 jätti asian koko laajuudessaan Keisarilliselle Majesteetille esiteltäväksi ilmoittaen meriministerin pääasiallisissa kohdissa luopuneen komitean ehdotusta vastaan tekemistään muistutuksista. Lopullisen ratkaisunsa sai asia Keisarillisen Majesteetin armollisella määräyksellä, joka saatettiin tiedoksi Valtiosihteerinviraston kirjelmässä maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivältä 1870. Tämän kirjelmän mukaan, joka myös saatettiin kaupungin viranomaisten tiedoksi, oli Keisarillinen Majesteetti asiaa alamaisesti esiteltäessä suvainnut armossa määrätä:

- 1) että Suomen kruunulle kuuluva osa Katajanokkaa sekä siellä olevat kasarmit ja

muut rakennukset, sikäli kuin ne eivät ole tarpeellisia Suomen merisotaväen kantajoukolle, on luovutettava Venäjän meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi;

2) että Helsingin kaupungin ja Katajanokasta kruunulle kuuluvain osain välinen rajalinja suunnataan siten, että koko niemimaan itäpuolinen osa tulee meri- ja maasotalaitokselle sekä näille tarpeeton alue luovutetaan kaupungille sillä ehdolla, että siinä olevat kruununrakennukset, paja ja sauna, pysytetään paikallaan siksi, kunnes kaupunki tarvitsee sitä paikkaa, missä ne sijaitsevat, jolloin ne on muutettava pois meri- ja maasotalaitokselle luovutetulle alueelle;

3) että ne Katajanokalla olevat, Suomen kruunulle kuuluvat kasarmit, jotka eivät ole Suomen merisotaväen kantajoukon hallussa eivätkä varatut sotaväen majoitusta varten, luovutetaan Venäjän meri- ja maasotalaitokselle sillä ehdolla, että se huolehtii niiden korjauksesta sekä että, jos Suomen merisotaväen mieslukua uudelleen täydennetään, rakennukset palautetaan sotalaitokselle; sekä

4) että osa upseerirakennusta luovutetaan Katajanokan karsarmeihin sijoitetun venäläisen sotaväen upseereille ja että tätä tarkoitusta varten eräitten virkamiesten ja Suomen merisotaväen kantajoukon kanslian tulee muuttaa toisiin huoneistoihin.

Tämän armollisen määräyksen täyttämiseksi toimitti sekakomitea seikkaperäisen rakennusten ja huoneistojen jaon Suomen kruunun (merisotaväen kantajoukon) sekä meri- ja maasotalaitoksen välillä, minkä ohella maistraatin toimesta pidettiin asianmukainen lähtö- ja tulokatselmus. Jaosta laati komitea pöytäkirjan, joka on päivätty huhtikuun 20 (toukokuun 2) päivänä 1870 ja jonka kenraalikuvernööri lähetti Senaattiin. Pöytäkirjan mukana seurasi komitean laatima jakokartta, johon myös oli merkitty Keisarillisen Majesteetin edellä mainitussa armollisessa määräyksessä vahvistettu kaupungin ja kruununalueen välinen uusi rajalinja.

Kun 1878 vuoden asevelvollisuuslain antamisen jälkeen uusia suomalaisia sotajoukkoja oli asetettava, teki Senaatti huhtikuun 5 päivänä 1879 Keisarilliselle Majesteetille alamaisen alistuksen siitä, että Suomen sotaväen kasarmoimisen helpottamiseksi Suomen kruunulle kuuluvat, venäläisen sotaväen ja merisotalaitoksen väliaikaisesti käytettäväksi annetut, Helsingin Katajanokalla sekä Turussa ja Hämeenlinnassa olevat kasarmirakennukset palautettaisiin Suomen hallituksen käytettäväksi. Tämä Senaatin alistus ei tietenkään tarkoittanut niitä huoneistoja, jotka tuohon aikaan jo olivat Suomen sotalaitoksen (merisotaväen kantaosaston), käytettävänä ja joita olivat: 1) entinen sairaala, 2) upseerirakennus, lukuunottamatta eräitä sen alakerran huoneita, jotka 1870 vuoden armollisen määräyksen mukaan oli luovutettu upseerien asunnoiksi, mutta seuraavana vuonna kenraalikuvernöörin määräyksestä sisustettu Helsinkiin sijoitettuihin venäläisiin sotajoukkoihin kuuluvien luterilaisten kirkkohuoneistoksi, sekä 3) erinäiset talousrakennukset.

Venäjän sotalaitokselle osottautui kuitenkin vaikeaksi tulla toimeen ilman näitä kasarmirakennuksia, mikä seikka aiheutti kenraalikuvernöörin tekemään Senaatille ehdo-

tuksen näiden kasarmien myymisestä Venäjän kruunulle. Tämän ehdotuksen Senaatti kuitenkin kirjelmässä joulukuun 8 päivältä 1879 esittämistään syistä epäsi.

Samaan aikaan olivat käsiteltävinä valtiosäätyjen 1878 vuoden valtiopäivillä tekemät ehdotukset majoitusrasituksen palauttamisesta alkuperäisiin rajoihinsa ja maamme vapauttamisesta velvollisuudesta rauhanaikana kustantaa pysyväistä majoitusta. Tämä asia ja kysymys edellä mainittujen kasarmien luovuttamisesta pantiin nyt toistensa yhteyteen ja toisistaan riippumaan. Halutun huojennuksen saavuttamiseksi majoitusrasitukseen nähden tarjoutui Senaatti luopumaan vaatimasta kasarmien palauttamista, josta oli seurauksena että Suomen sotalaitoksen täytyi käyttää suuria kustannuksia, lähes 2 1/2 miljoonaa markkaa, rakennuttaakseen uudet kasarmit Uudenmaan, Turun ja Hämeen pataljoonille.

Nämä molemmat kysymykset ratkaistiin sittemmin toistensa yhteydessä. Eriytyisen kirjeenvaihdon tapahduttua ja Senaatin esitettyä ehdotuksen asetukseksi asiasta annettiin tammikuun 18 päivänä 1882 armollinen asetus sotilasmajoituksen suorituksen perusteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa, joka asetus rakentui siihen periaatteeseen että kunnilla on oikeus saada täysi korvaus niistä kustannuksista, joita rauhanaikainen pysyvä majoitus niille tuottaa.

Lähettäessään edellä mainitun asetusehdotuksen perille oli Senaatti samalla esittänyt, että m. m. tässä puheena olevat, venäläisen sotaväen käyttämät kasarmirakennukset annettaisiin tuon sotaväen majoituksen helpottamiseksi eräillä ehdoilla toistaiseksi Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi. Tämäkin ehdotus hyväksyttiin korkeimmassa paikassa. Kirjelmässä tammikuun 12 päivältä 1882 (joulukuun 31 päivältä 1881) ministerivaltiosihteeri ilmoitti, että Keisarillinen Majesteetti oli vahvistaessaan edellä mainitun armollisen asetuksen suvainnut armossa määrätä m. m., että Venäjän sotalaitoksen maksutta käytettäväksi oli luovutettava venäläisen sotaväen hallussa silloin olevat Suomen sotalaitokselle kuuluvat Katajanokalla ja Espoon tullissa Helsingissä sekä Turun ja Hämeenlinnan kaupungeissa sijaitsevat kasarmirakennukset «toistaiseksi ja siksi kunnes Me armollisesti toisin määräämme». Samalla määrättiin kunnossapitovelvollisuus kuuluvaksi Venäjän sotalaitokselle, johon nähden kasarmirakennukset tuli luovuttaa venäläisen insinöörilaitoksen haltuun.

Tähän aikaan, vuosina 1881 ja 1882, olivat Katajanokan upseerirakennus ja entinen sairaalarakennus Suomen kruunun käytettävänä, joka, sittenkun merisotaväen kantajoukko vuonna 1880 oli hajoitettu, määräsi Uudenmaan pataljoonan väliaikaisesti sijoitettavaksi sinne, kunnes tätä sotaväen osastoa varten oli ehditty rakennuttaa uudet kasarmit. Avaramman tilan saamiseksi miehistölle hankki Senaatti upseerirakennukseen sijoitetun kirkkokuoneiston pataljoonan käytettäväksi sitä vastaan että kirkolle vuokrattiin eri huoneisto Suomen sotalaitoksen kustannuksella.

Näin ollen Senaatti täyttääkseen Keisarillisen Majesteetin edellä mainittua helmikuun 1 päivänä 1882 asetuskokoelmassa julkaistua armollista määräystä ryhtyi toimenpiteisiin kaikkien niiden Helsingissä, Turussa ja Hämeenlinnassa olevain Suomen sotalaitokselle kuuluvain kasarmirakennusten luovuttamiseksi insinöörilaitokselle, mitkä silloin

olivat venäläisen sotaväen hallussa (ei siis upseerirakennusta eikä sairaalarakennusta). Luovutuksen toimitti Suomen sotakomisariaatti kohta sen jälkeen, ja tilaisuudessa laadittiin täydellinen pöytä- ja toimituskirja. Venäjän sotalaitokselle siten luovutetut entisen merisotaväen rakennukset olivat Senaatin laatiman erityisen luettelon mukaan seuraavat:

- 1) Matruusikasarmi (pääkasarmirakennus), tiilistä, kolmikerroksinen;
- 2) Leipomorakennus, yksikerroksinen, tiilistä, paitsi sitä osaa, mikä silloin oli Venäjän sotalaitoksen hallussa;
- 3) Saunarakennus, yksikerroksinen, kivistä;
- 4) Maneesirakennus, samoin;
- 5) Työpajarakennus, tiilistä, kaksikerroksinen;
- 6) Pajarakennus, yksikerroksinen, kivistä;
- 7) Makasiinirakennus, samoin;
- 8) Venevaja, samoin;
- 9) Vajarakennus, puusta;
- 10) Kolme makkirakennusta, samoin;
- 11) Katajanokan muonamakasiini, ristikkopuista tehty vuonna 1875 silloisen kaartin-maneesin paikalla sijainneen makasiinin sijaan. Tämä makasiini luovutettiin ainoastaan toistaiseksi ja siksi, kunnes Helsingin kaupunki oli ehtinyt Venäjän sotalaitoksen tarpeiksi rakennuttaa uuden muonamakasiinin Siltavuoren rantaan.

Uudenmaan pataljoonan muutettua uuteen kasarmiinsa herätti kenraalikuvernööri vuonna 1883 kysymyksen että myöskin Suomen kruunulle varatut sairaala- ja upseerirakennukset annettaisiin käytettäväksi venäläisen sotaväen majoitusta varten, ja ilmoitti kenraalikuvernööri aikovansa edellä mainitun, tammikuun 12 päivänä 1882 annetun armollisen määräyksen nojalla tehdä sitä tarkoittavan alamaisen alistuksen. Sittenkun Senaatti erinäisissä kirjelmässä tammikuun 24 ja toukokuun 17 päivältä 1883 oli osottanut asian oikean laidan sekä huomauttanut, että mainitun armollisen määräyksen tarkoituksen ja sanamuodon mukaan näitten kasarmirakennusten täytyi katsoa pitävän edelleen pysyä Suomen kruunun käytettävänä, ilmoitti kenraalikuvernööri edelleen kirjeessä heinäkuun 3 päivältä 1883 ei vaativansa rakennuksia luovutettaviksi korvauksetta, mutta esitti samalla Senaatin harkittavaksi, eikö noita rakennuksia voitaisi kohtuullisesta hinnasta myydä Venäjän sotalaitokselle. Tämänkin ehdotuksen Senaatti epäsi kirjelmässä joulukuun 6 päivältä 1883, huomauttaen että rakennukset ovat tarpeelliset Suomen luotsilaitokselle. Vuonna 1884 Senaatti antoi upseeri- ja sairaalarakennuksen luotsilaitoksen käytettäväksi. Lyhyen aikaa (syyskuusta 1885 kesäkuuhun 1886) olivat eräät sairaalarakennuksen huoneistot, joita luotsilaitos ei tarvinnut, Venäjän sotalaitoksen käytettävänä sillä nimenomaisella ehdolla että ne oli palautettava tarvittaessa.

Suomen luotsilaitoksen sijoittamisesta Katajanokalle, suurimmalta osalta satamahallituksen hallussa olevalle alueelle näyttää johtuneen erinäisiä hankaluuksia, eivätkä venäläiset viranomaiset lakanneet yrittämästä saada haltuunsa sitä vähäistä osaa, mikä kasarmirakennuksista oli varattu Suomen kruunulle. Kenraalikuvernöörille lähetetyssä kirjelmässä elokuun 14 päivältä 1890 meriministeriön päällikkö pyysi ryhdyttäväksi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Katajanokalla sijaitsevat, luotsilaitokselle kuuluvat laitokset muutettaisiin toiseen paikkaan sekä että koko itäpuolinen, Suomen kruunulle kuuluva osa Katajanokkaa rakennuksineen luovutettaisiin meri- ja maasotalaitoksen käytettäväksi. Tämän johdosta Senaatti kirjelmässä kenraalikuvernöörille joulukuun 16 päivältä 1890 huomautti, että käyttöoikeus Katajanokalla oleviin Suomen kruunun kasarmirakennuksiin oli edellä mainituilla vuosina 1870 ja 1882 annetuilla armollisilla määräyksillä järjestetty ja ratkaistu sillä tavoin, että entinen upseerirakennus ja sairaalarakennus olivat jääneet Suomen kruunun haltuun, jota vastoin kaikki muut rakennukset oli annettu venäläisten viranomaisten käytettäväksi, sekä että ensinmainitut kaksi rakennusta edelleen olivat tarpeelliset Suomen luotsilaitokselle. Siihen katsoen että nuo rakennukset olivat merisotalaitokselle tarpeellisia ja myöntäen ne vaikeudet, joita käytännölliseltä kannalta johtui luotsiviraston laitosten pysyttämisestä Katajanokalla, ehdotti Senaatti asian järjestettäväksi siten, että kaikki kasarmialueella sijaitsevat Suomen kruunulle kuuluvat rakennukset kohtuullisesta korvauksesta arvion jälkeen luovutettaisiin meri- ja maasotalaitokselle ilman minkäänlaisia ehtoja sekä täydellä omistusoikeudella.

Meriministeriön päällikkö kuitenkin puolestaan katsoi meri- ja maasotalaitoksen olevan ilman muuta oikeutettu ottamaan haltuunsa ja maksutta käyttämään kaikkia Katajanokalla olevia kasarmirakennuksia, joten mitään rahavastiketta ei kävisi myöntäminen Suomen kruunulle sen johdosta että luotsilaitos luovuttaisi hallustaan upseeri- ja sairaalarakennuksen. Tämän johdosta meriministeriön päällikkö toisti pyyntönsä että molemmat luotsiviraston laitosten hallussa olevat kasarmirakennukset tyhjennettäisiin ja koko itäpuolinen Katajanokka luovutettaisiin merisotalaitoksen käytettäväksi.

Tämä vaatimus kohtasi kuitenkin tarmokasta vastustusta kotimaisen hallituksen taholta, joka kirjelmässä helmikuun 2 päivältä 1892 puolusti Suomen kruunun oikeutta saada käyttää puheenalaiset kaksi kasarmirakennusta omiin yleisiin tarpeisiinsa. Kuitenkin Senaatti edelleen tunnusti painaviksi ne käytännölliset syyt, jotka vaativat näiden rakennusten luovuttamista sotalaitoksen käytettäväksi. Joka tapauksessa Senaatti pidatti Suomen kruunulle oikeuden, siinä tapauksessa että ehdotusta kasarmirakennusten myymisestä arvion nojalla pidettäisiin epäsovivana, ainakin saada kohtuullisen korvauksen luotsiviraston laitosten rakennuttamisesta toiseen paikkaan. Tästä oli kustannuksia arvioitu olevan 200,000 markkaa. — Huomauttaen tärkeäksi, että tämä asia saatetaan lopulliseen ratkaisuun, esitti Senaatti vihdoin että asia kenraalikuvernöörin toimesta Suomen ministerivaltiosihteerin välityksellä alistettaisiin Keisarillisen Majesteetin armollisesti tutkittavaksi sekä lausui samalla toivomuksen että kenraalikuvernööri edistäisi asian ratkaisemista Senaatin mainitsemaan suuntaan.

Ennenkuin vastaus tähän kirjelmään oli saapunut, ilmoitti kenraalikuvernööri kirjel-

mässä huhtikuun 14 päivältä 1894, että Katajanokalla sijaitsevat Suomen sotalaitoksen hallussa olevat rakennukset olivat tarpeen Venäjän merisotalaitokselle miehistön majoitusta varten, ja pyysi kenraalikuvernööri tietoa, katsoisiko Senaatti voitavansa ainiaaksi korvausta vastaan taikka toistaiseksi maksutta venäläisen sotaväen käytettäväksi luovuttaa puheenalaiset kaksi rakennusta taikka myös vaihtaa ne Kyminkartanon entisen linnoituksen kasarmirakennuksiin sillä tavoin, että vaihto voisi peruutua tarpeen vaatiessa.

Asiaa toukokuun 16 päivänä 1894 esiteltäessä Senaatti pysyi aikaisemmalla kannallaan asiassa, mutta ilmoitti kuitenkin ehdollisesti suostuvansa sellaiseen ratkaisuun, että noiden Katajanokalla olevain kahden kasarmirakennuksen sijaan saataisiin kaikki Kyminkartanon entisessä linnoituksessa Venäjän sotalaitokselle kuuluvat kasarmit ja rakennukset. Senaatti pani tähän nähden epuuttamattomaksi ehdoksi, että vaihto olisi lopullinen siten, että Suomen kruunu saisi järkähtymättömän omistusoikeuden Kyminkartanon linnoitusrakennuksiin sitä vastaan että omistusoikeus Katajanokan kasarmiryhmässä oleviin upseeri- ja sairaalarakennukseen siirtyisi Venäjän meri- ja maasotalaitokselle.

Vielä samana vuonna 1894 esitti kenraalikuvernööri pyynnön että sairaalarakennus, josta ainoastaan harvalukuisia huoneita oli tarpeen luotsilaitokselle, väliaikaisesti luovutettaisiin käytettäväksi tänne sijoitetun Krasnojarskin jalkaväkirykmentin sotaväen majoitukseen. Senaatti oli kuitenkin sitä mieltä, että kysymyksen sairaalarakennuksen käyttämisestä tuli jäädä sillensä siksi, kunnes lopullinen sopimus saataisiin aikaan, sekä päätti sentähden evätä kenraalikuvernöörin pyynnön, josta asiasta ilmoitettiin kirjelmässä lokakuun 18 päivältä samaa vuotta.

Kysymyksen noiden kahden kasarmin luovuttamisesta merisotalaitokselle, ehdollisesti korvausta vastaan taikka Kyminkartanon entisen linnoitusalueen ja rakennusten sijaan, esitteli ministerivaltiosihteeri von Daehn heinäkuun 3 (kesäkuun 21) päivänä 1895. Sotaministerin ja kenraalikuvernöörin, kreivi Heidenin lausuntoihin katsoen Keisarillinen Majesteetti käski, että puheenalaiset Katajanokan kasarmirakennukset oli luovutettava merisotalaitoksen *maksuttomasti* käytettäväksi. Tällä armollisella määräyksellä Suomen kruunulta arvaamattomiksi ajoiksi riistettiin kallista valtion omaisuutta vastiketta myöntämättä ja huomioon ottamatta veronmaksajain likeistä etua, niinkuin oli tehty merisotaväen muiden kasarmirakennusten luovutuksessa. Tämä asianhaara ei kuitenkaan komitean mielestä näytä olevan sen laatuinen, että se vaikuttaisi kaupungin ja kruunun väliseen oikeussuhteeseen, mitä Katajanokan kasarmialueen käyttöön tulee.

Katajanokan kasarmialueen rajoihin nähden on komitea käytettävänä olleista kartoista ja asiakirjoista saanut selville seuraavaa:

Kasarmirakennuksiin rajoittuvat Katajanokan osat olivat vielä viime vuosisadan keskivaiheilla varsinaisen kaupunginrajituksen ulkopuolella ja, lukuunottamatta nykyisen lääninvankilan paikalla olevaa vanhaa kruununvankilaa, aivan rakentamattomia. Määrättyä rajalinjaa Katajanokalla olevain kruunun alueiden ja muun kaupunginmaan välillä ei vielä

ollut 1836 vuoden kaupunginasemakaavassa eikä aikaisemmissa 1820- ja 1830-luvun kartoissa. Vuonna 1837 Senaatti käski lankkuaitauksella erottaa Katajanokan muusta osasta sen osan, missä merisotaväen kasarmi siihen kuuluvine rakennuksineen sijaitsi. Ennen tämän aitauksen teettämistä hankittiin asiasta kaupunginviranomaisten lausunto ja nämä huomauttivat, ettei kaupungin taholta ollut mitään estettä aitauksen teettämiseksi, mutta panivat samalla ehdoksi että aitaus muutettaisiin, siinä tapauksessa että vastedes tätä seutua järjestettäessä joku osa kasarmirakennusten ulkopuolella sijaitsevaa paikkaa kävisi kaupungille tarpeelliseksi. Tuo aitaus, joka jonkun aikaa oli kruunun ja kaupungin alueitten välirajana, on merkittynä silloisen kaupungininsinöörin W. Gylldénin vuonna 1838 julkaisemaan Helsingin asemakarttaan (vrt. oheellista yleiskarttaa 2). Paitsi tuota aitausta teetettiin vuonna 1838 aitaus merisotaväen kasarmin asuinrakennuksen ympärille.

Katajanokkaa varten vuonna 1861 vahvistettuun kaupunginasemakaavaan merkittiin kaupungin ja kruunun alueen väliraja likimain saman mukaisesti kuin se oli edellä mainitussa 1838 vuoden asemakartassa. Tämä kaupunginasemakaava kuitenkin kohdakkoin sen vahvistamisen jälkeen tarkistettiin, koska sen kartallepano huomattiin puutteelliseksi. Myöskin tarkistetussa 1864 vuoden kaupunginasemakaavassa kulkee väliraja kutakuinkin samaan tapaan kuin edelliset välirajat, paitsi kruununvankilan pohjoispuolisella paikalla, missä 1864 vuoden kaupunginasemakaavaan merkitty rajalinja poikkeaa länteen, kulkien tuolla paikalla sijaitsevan kruununpajan ympäritse. Kaikki nämä rajalinjat kulkevat mutkitellen niemimaan poikki pohjoissatamasta eteläsatamaan ja erottavat siten koko itäisen Katajanokan ranta-alueineen niemimaan muista osista.

Siinä rajanjärjestelyssä, joka Keisarillisen Majesteetin edellä mainitussa armollisessa määräyksessä maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivältä 1870 käskettiin toimitettavaksi, oijotettiin väliraja ja noin 16,000 neliömetrin laajuinen maakappale erotettiin kasarmialueesta sekä palautui kaupungille. Tämä lisäalue ynnä siinä olevat edellä mainitut kaksi kruununrakennusta, paja ja sauna, jäivät kuitenkin 1870 vuoden armollisessa käskyssä olevain määräysten mukaisesti toistaiseksi sotalaitoksen haltuun. Vuonna 1887 paja kaupunginviranomaisten pyynnöstä poistettiin, koska se oli esteenä silloin toimitettavalle lääninvankilan uudestirakennus- ja laajennustyölle, jota vastoin sauna kaupunginviranomaisten myönnytyksellä edelleen sai pysyä paikallaan.

Vuoden 1875 kaupunginasemakaavassa ei välirajaa ole vedetty tarkoin 1870 vuoden järjestelyn mukaisesti, sillä sen eteläosa pistää hiukan kasarmialueelle. Mahdollisesti johtuu tämä poikkeus siitä, että tämän verraten pienessä mittakaavassa tehdyn kaupunginasemakaavan kartallepano ei ole aivan tarkka.

Vuonna 1895 vahvistettiin erinäisiltä kohdilta muutettu asemakaava Katajanokan järjestelemiseksi. Siihen merkittiin puhenalainen väliraja tarkoin sen mukaisesti kuin 1870 vuoden määräyksessä oli osotettu. Tämä rajasuunta on nykyään katsottava lailliseksi välirajaksi kaupungin ja kruunun hallussa olevain maiden välillä Katajanokalla (vrt. eri rajasuuntiin nähden oheellista yleiskarttaa 2).

Edellä mainitun saunarakennuksen paikka erotettiin vuonna 1903 erityiseksi 3,050 neliömetrin laajuiseksi tontiksi sekä myytiin seuraavana vuonna Venäjän merisotalaitok-

selle 45,750 markan hinnasta. Muutoin käytettiin 1870 vuoden järjestelyn johdosta saatu lisäala lääninvankilan laajentamiseen sekä pieni rantakaistale siitä makasiinitonteiksi. Komitean käytettävänä olleesta kirjeenvaihdosta, jonka oli aiheuttanut vuonna 1909 herätetty kysymys että sakon uhalla kiellettäisiin pääsy Viaporin sotasataman käytettävänä Katajanokalla olevalle alueelle, on käynyt selville että kaupunginviranomaiset ovat tuossa asiassa koettaneet osottaa että meren puolelta kruununrakennusten paikkaa ja Katajanokalle nyttemmin rakennetun laivanveistämön aluetta rajoittavan kivimuurin eteläpuolella sijaitseva rantakaistale ei kuulu merisotalaitoksen käytettävänä olevaan kruununalueeseen, vaan on kaupungin käytettävänä. Nyt hankitusta selvityksestä on kuitenkin käynyt ilmi, että kaupungin ja kruunun maan välinen raja kulkee Katajanokan poikki siten, että koko itäinen osa tuota niemimaata ynnä vastamainittu rantakaistale jää sotalaitoksen käytettäväksi luovutetulle alueelle. Vastamainittu kivimuri ei, niinkuin edellä on osotettu, ole mikään raja-aitaus, vaan lienee sen tarkoituksena suojella kasarmialuetta sivullisten pääsylvästä sinne.

Mitä sitten tule Katajanokkaa ympäröivän vesialueen omistusoikeuteen, on siitä sanottava seuraavaa:

N. s. pohjois- ja eteläsatama, jotka ympäröivät Katajanokkaa, ovat Helsingin kaupungin lahjoituskirjain sisällyksen mukaan Helsingin vesialueen rajain sisällä ja niinmuodoin kaupungin omistusoikeuden alaisia. Mitään muutosta tähän asianlaitaan ei Katajanokan itäosassa olevan kasarmialueen luovutus kruunun käytettäväksi ole sinänsä voinut saada aikaan. Sillä niiden periaatteiden mukaan, jotka lain nojalla ovat voimassa sekä kunnan että yksityisten omistamiin vesistöihin nähden, ei kameraalisessa suhteessa epäitsenäisten maakappalten, niinkuin tonttien, palstatilain, ulkoalueitten y. m. omistus- taikka hallintaoikeus tuota osallisuutta rajoittavaan taikka ympäröivään vesistöön. Jotta maanhaltija tuollaisissa tapauksissa saisi oikeuden veteen, pitää siitä olla erittäin määrätty taikka myös joku muu peruste maanhaltijan vesioikeudelle olla esitettävissä.

Siinä yhteydessä, jolloin Katajanokan kasarmialue luovutettiin kruunun käytettäväksi, ei kruunulle ole myönnetty oikeutta ympäröivään veteen eikä myöhemminkään ole tehty mitään välipuhetta taikka ollut muuta toimenpidettä, esimerkiksi pakkolunastusta, jonka johdosta kaupungilta olisi otettu joku osa puheenalaista vesialuetta pois. Näin ollen Helsingin kaupunki on kiistämättömästi Katajanokan kasarmialuetta ympäröivän veden omistaja, joten siis mainitun alueen rantaviiva on sen tilusrajana veden puolelta. Helsingin kaupunki on niinmuodoin puheenalaiseen veteen nähden oikeutettu käyttämään kaikkia vedenomistusoikeuteen sisältyviä oikeuksia, ellei erityisen perusteen nojalla siihen tehdä rajoituksia.

Siinä nähden lienee paikallaan huomauttaa, että Katajanokkaa ympäröivä vesi muodostaa satama-alueen ja niinmuodoin on tarkoitettu olemaan yleisesti käytettävänä. Tämän vesialueen tarkoitus olla mitä tavallisesti sanotaan *julkiseksi* asiaksi on omansa panemaan erinäisiä rajoituksia vedenomistajan oikeudelle vesialueen käyttämiseen. Kaikkia

toimenpiteitä, jotka vaikuttavat ehkäisevästi veden käyttämiseen tämän tarkoituksensa mukaisesti, täytyy sentähden pitää kiellettyinä.

Toinen asianhaara, joka rajoittaa kaupungin oikeutta Katajanokkaa ympäröivän vesialueen käyttämiseen, on sen seikan yhteydessä että Viaporin linnoitusplaanadin rajat kulkevat sadan saschenin (213.4 metrin) päässä rannasta Katajanokan vieritse. Tämän johdosta on kaupungin oikeus tuon linnoitusplaanadin piirissä olevaan vesialueeseen niiden rajoitusten alainen, joita toukokuun 24 päivänä 1899 annettu armollinen julistus sisältää.

Siltä kannalta että osa Katajanokkaa on luovutettu kruunulle sotilastarkoituksia varten ei sitä vastoin käy johtaminen mitään erityistä oikeutta asianomaisille sotilasviranomaisille määrätä taikka muutoin päättää ympäröivän vesialueen käyttämisestä. Sillä tässä kohden ei sotalaitokselle lain mukaan käy myöntäminen parempaa oikeutta kuin kellekään muulle rannanhaltijalle, jolla ei ole osaa rajallaan olevaan veteen. Kaupungin oikeus puheenalaiseen vesialueeseen ei niinmuodoin mainitulta kannalta katsoen ole minkään erityisen rajoituksen alainen. Ainoastaan sellaiseen veden syvyyden taikka aseman taikka vedenkorkeuden muutokseen, että kruunu taikka sotalaitos yleisen vesioikeus- taikka muun lainsäädännön nojalla voi vastustaa toimenpidettä, on kaupunki vedenomistajana velvollinen olemaan ryhtymättä. Siten kaupungilla ei voitane katsoa olevan oikeutta vesialuetta täyttämällä taikka muilla keinoin estää sotalaitokselta pääsyä niemekkeelle meren puolelta taikka tehdä mahdottomaksi alueen käyttämistä ilmoitettuun tarkoitukseensa. Ellei tässä kohden suosiolla saada sopimusta aikaan, on kruunulla taikka sotalaitoksella valta kaupungin haastattamalla alistaa asia *tuomioistuimen* tutkittavaksi.

Seurauksena siitä että kruunulla ei ole osaa Katajanokan kasarmialuetta ympäröivään veteen, on myös että sotalaitoksella ei ole laillista oikeutta kaupungin myönnytyksettä täyttää vesialuetta. Sitä vastoin on sotalaitos yleisten oikeusperiaatteitten mukaan oikeutettu käyttämään ympäröivää vettä kylpemiseen, kasteluun, eläinten juottamiseen ja uittamiseen, vaatteidenpesuun y. m. s. Samaten ei kohtuudella käyne kieltäminen sotaväeltä oikeutta teettää veteen laitureja, telakkoja ja muita sille tarpeellisia laitoksia, jotka eivät tee haittaa veden tarkoitukselle satama-alueena eivätkä muutoin supista kaupungin oikeutta vedenomistajana. Viimeksi mainitulta kannalta katsottuna ei puheenalaista vesialuetta myöskään saa käyttää vakinaisena ankkuripaikkana kaupungin satamaviranomaisten luvatta. Mikäli komitea on saanut tietää, onkin asianomaiselle meripäällystölle satamaviranomaisten kanssa tehdyn sopimuksen mukaan osotettu määrätty alue kruununalusten ankkuroimista varten puheenalaisella vesialueella. Onko tämän alueen ulkopuolelle viime aikoina menty, siitä komitealla ei ole tietoa.

Nyt hankitusta selvityksestä käy ilmi:

että Ruotsin sotalaitos 1700-luvun keskivaiheilta asti on pitänyt hallussaan erinäisiä, alan ja rajain puolesta tarkemmin määräämättömiä paikkoja Katajanokalla, m. m. sen itäosassa, ja sinne rakennuttanut erinäisiä kruunun rakennuksia ilman että kaupunki tietä-

västi on luopunut omistusoikeudestaan noihin paikkoihin taikka niiden hallintaoikeuden luovuttamisesta sopinut Ruotsin kruunun kanssa;

että n. s. uutisrakennuskomitea, sille marraskuun 2 päivänä 1812 armollisimmin vahvistetun johtosäännön nojalla, oli ottanut haltuunsa Katajanokan itäosan siihen aikaan kun kaupunkia viime vuosisadan alussa uudestijärjestettiin;

että uutisrakennuskomitea, noudattaen mainitun johtosäännön määräyksiä, sittemmin jälleen oli luovuttanut tuon alueen Suomen kruunulle kasarmien ja muiden sotilaallisten laitosten teettämistä varten majoitusrasituksen helpottamiseksi;

ettei tuolloin eikä myöhemminkään kaupunginviranomaisten kanssa ole tehty minkäänlaista sopimusta puheenalaisen maa-alueen omistusoikeuden luovuttamisesta;

että kuitenkin Suomen kruunu, joka, noudattaen puheenalaiseen aikaan tavallisia muotomääräyksiä, oli kaupunginviranomaisten hiljaisella myönnytyksellä ottanut alueen haltuunsa tyydyttääkseen kaupungin veroamaksavalle väestölle likeistä tarvetta, oli edellä mainitun luovutuksen johdosta saanut maksuttoman hallintaoikeuden paikkaan, niin kauan kun se on tarpeellinen sotilastarkoituksiin;

että tähän hallintaoikeuteen täytyy katsoa sisältyneen Suomen kruunulle oikeus luovuttaa paikka Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi;

että vuosina 1817—1828 puheenalaiselle alueelle rakennettiin Suomen sotalaitoksen kustannuksella erinäisiä kasarmi- ja muita rakennuksia, jotka annettiin käytettäväksi tänne sijoitetun venäläisen sotaväen majoittamista varten;

että venäläinen sotaväki 1830-luvun alussa luovutti Katajanokan kasarmit hallustaan, jolloin ne annettiin silloin asetetun Suomen merisotaväen käytettäväksi, jota vastoin Venäjän sotalaitokselle vastikkeeksi annettiin Suomen valtiovaraston kustannuksella teetetty uusi kasarmi Espoon tullissa (Turun kasarmi);

että paikalle 1830- ja 1840-luvulla teetettiin Suomen merisotaväkeä varten erinäisiä uutis- ja lisärakennuksia, niiden joukossa upseerirakennus ja sairaalarakennus;

että Viaporin sotasataman hallitus, joka Kriminsodan aikana oli väliaikaisesti saanut pääsyoikeuden Katajanokalle siksi ajaksi, minkä sotaa kestäisi, tämän jälkeen sai pysyväsien jalansijan kasarmialueella ja sinne teetti erinäisiä uusia rakennuksia sekä vähitellen, sitä myöten kuin Suomen merisotaväen mieslukua asteettain vähennettiin, otti haltuunsa suurimman osan itäistä Katajanokkaa;

että tämä asianlaita herätti vastalauseita kaupunginviranomaisten taholta, jotka alamaisissa kirjelmissä toukokuun 13 päivältä 1862 ja maaliskuun 8 päivältä 1865 anoivat satamahallituksen poistamista Katajanokalta ja kaupungille oikeutta lunastaa sikäläiset kruununrakennukset tarjoomastaan 240,000 markan hinnasta;

että Keisarillinen Senaatti tämän johdosta ja kun samaan aikaan myös oli herätetty kysymys noiden rakennusten ostamisesta Venäjän kruunun tarpeisiin, kirjelmässä toukokuun 27 päivältä 1867 kenraalikuvernööriltä pyysi asian alistamista Keisarillisen Majesteetin ratkaistavaksi;

että Keisarillinen Majesteetti, sittenkun asiaa selvittämään asetettu sekakomitea oli siitä antanut lausunnon ja ehdotuksen, maaliskuun 20 (huhtikuun 1) päivänä 1870

armossa määräsi, että käyttöoikeus kruunun alueeseen Katajanokalla ynnä Suomen sotalaitoksen sikäläisiin rakennuksiin, mikäli niitä ei ollut tarpeen Suomen merisotaväen kantajoukolla, oli luovutettava Venäjän meri- ja maasotalaitokselle sillä ehdolla, että nämä huolehtivat niiden korjauksesta sekä että, jos Suomen merisotaväkeä uudelleen täydennetään, rakennukset luovutetaan Suomen sotalaitokselle;

että mainitun armollisen määräyksen johdosta toimitetussa rakennusten ja huoneistojen jaossa Suomen kruunun sekä meri- ja maasotalaitoksen kesken n. s. upseeri- ja sairaalarakennukset jäivät Suomen sotalaitoksen haltuun sekä käytettiin merisotaväen kantajoukon tarpeisiin;

että Senaatti, siihen aikaan kun 1878 vuoden asevelvollisuuslaki annettiin, teki ehdotuksen Katajanokan kasarmien palauttamisesta, mutta että tätä koskeva ehdotus sai raueta, koska Venäjän sotalaitos ei voinut tulla noitta kasarmeita toimen;

että, sittenkun kysymys noiden kasarmien käyttämisestä tämän jälkeen oli asetettu majoitusrasituksen järjestämistä koskevan kysymyksen yhteyteen, Keisarillinen Majesteetti tammikuun 12 päivänä 1882 (joulukuun 31 päivänä 1881) armossa määräsi m. m., että tuon rasituksen huojentamiseksi Katajanokalla olevat Suomen sotalaitoksen rakennukset, lukuunottamatta upseeri- ja sairaalarakennuksia, jotka tähän aikaan olivat väliaikaisesti Uudenmaan Suomen tarkkampungapataljoonan käytettävänä, toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään, luovutetaan Venäjän sotalaitoksen maksuttomasti käytettäväksi, sillä ehdolla että kunnossapito on tuon sotalaitoksen velvollisuutena;

että siten luovutettaviksi määrätty rakennukset sittemmin Suomen sotakomisariaatin välityksellä luovutettiin Venäjän insinöörilaitokselle, josta luovutuksesta laadittiin täydellinen pöytä- ja toimituskirja;

että upseeri- ja sairaalarakennukset sittemmin, Uudenmaan pataljoonan muutettua uuteen kasarmiinsa, vuonna 1884 annettiin Suomen luotsilaitoksen käytettäväksi;

että Venäjän merisotalaitos 1890-luvun alussa vaati saadakseen korvauksetta haltuunsa myöskin vastamainitut kaksi rakennusta, jota vaatimusta Senaatti vastusti kirjelmässä kenraalikuvernöörille joulukuun 16 päivältä 1890 ja helmikuun 2 päivältä 1892, joissa kirjelmässä osotettiin Suomen kruunun omistus- ja käyttöoikeus puheenalaisiin rakennuksiin;

että Keisarillinen Majesteetti kuitenkin, Suomen ministerivaltiosihteerin alamaisesti esiteltyä asian, heinäkuun 3 (kesäkuun 21) päivänä 1895 suvaitsi armollisesti määrätä, että puheenalaiset Katajanokan kasarmirakennukset oli luovutettava merisotalaitoksen maksuttomasti käytettäväksi; sekä,

että voimassa olevaan Katajanokan kaupunginasemakaavaan vuodelta 1895 ynnä siihen vuonna 1903 tehtyyn täydennykseen merkitty, Katajanokan itäosan poikki pohjoissatamasta eteläsatamaan kulkeva, kruunun käytettäväksi luovutetun maa-alueen ja Katajanokan muun osan väliraja on Keisarillisen Majesteetin vuonna 1870 vahvistaman rajanjärjestelyn mukainen sekä niinmuodoin pidettävä näiden alueiden laillisena välirajana.

Tämän nojalla saa komitea lopullisena lausuntonaan asiasta esittää:

I. Katajanokan kasarmialueen omistus- ja käyttöoikeutta koskeavan kysymyksen nähden:

että omistusoikeus tuohon alueeseen kuuluu Helsingin kaupungille;

että alue on luovutettu Suomen kruunun maksutta käytettäväksi epämääräiseksi ajaksi sotilaallisiin tarkoituksiin, johon myös täytyy katsoa sisältyneen oikeus luovuttaa paikka Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi;

että Venäjän meri- ja maasotalaitoksella, jolle Suomen kruunu on luovuttanut käyttöoikeuden maa-alueeseen ja sille teetettyihin, Suomen sotalaitokselle kuuluviin rakennuksiin, toistaiseksi ja siihen asti kun tästä asianmukaisessa järjestyksessä mahdollisesti toisin määrätään, täytyy katsoa kaupungin suhteen olevan kiistämätön hallintaoikeus kasarmialueeseen luovutustilaisuudessa määrättyin ehdoin ja rajoituksin

II. Kasarmialueen rajoihin nähden:

että alueen lailliset rajat ovat voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan merkitty väliraja lännessä sekä Katajanokan luonnolliset rantaviivat pohjoisessa, idässä ja etelässä;

III. Ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeuteen nähden:

että tämä vesialue kuuluu Helsingin kaupungille, joka siihen nähden saa käyttää kaikkea vedenomistusoikeuteen laillisesti sisältyvää toimivaltaa; sekä

että Venäjän meri- ja maasotalaitos ei ole kaupungin luvatta oikeutettu täyttämään vesialuetta eikä veteen nähden ryhtymään minkäänlaisiin muihin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa haittaamaan veden tarkoitusta satama-alueena taikka muutoin loukkaamaan kaupungin oikeutta vedenomistajana.

IV. Selvitys kaupungin rajain sisällä olevan, Viaporin linnoitusta ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeudesta.

Ne näkökohdat, joita komitea tässä edellä on esiintuonut Katajanokkaa ympäröivän vesialueen omistus- ja käyttöoikeuteen nähden, pitävät pääasiassa myös paikkansa Viaporin linnoituksen ja siihen kuuluvain saarten viereiseen vesialueeseen nähden, mikäli se on kaupunkiin yhdistetyn alueen rajain sisällä. Niitten saarien anastus, joille Viaporin linnoitus aikanaan rakennettiin, ei ole mitenkään rajoittanut kaupungin oikeutta näihin vesiin, mikä m. m. käy selville siitä, että Majakkasaarella eli Skanssinmaalla asuva luotsipalvelijasto linnoituksen perustamisen jälkeen sai kaupunginviranomaisilta luvan käyttää saaren pohjoisrannalla olevia nuotta-apajia. Oikeutta linnoitusta ympäröivään veteen ei kaupunki ole milloinkaan luovuttanut kruunulle, vaan ovat kaupunginviranomaiset päin vastoin eri tilaisuuksissa puolus-

taneet kaupungille tämän alueen omistajana kuuluvaa oikeutta. Mitään muutakaan toimenpidettä, jonka kautta kaupungilta olisi otettu pois joku osa puheenalaista vesialuetta, esimerkiksi pakkoluovutusta taika kalavedenjako, ei ole ollut. *Helsingin kaupunki on tämän johdosta edelleen katsottava kaupungin vesialueeseen luetun, Viaporin linnoitussaaria ympäröivän veden omistajaksi sekä on oikeutettu tähän veteen nähden käyttämään kaikkea vedenomistusoikeuden tuottamaa toimivaltaa, mikäli rajoituksia tähän ei ole erityisellä perusteella laillisessa järjestyksessä tehty, niinkuin esimerkiksi on tapahtunut toukokuun 24 päivänä 1899 annetun, Viaporin linnoitusesplanaadia koskevan julistuksen kautta.*

Venäjän sotalaitoksen taholta on erinäisissä tilaisuuksissa väitetty, että Viaporin linnoitusta ympäröivä vesi ei kuulu kaupungille vaan linnoitukselle. Krimin sodan aikana silloinen kenraalikuvernööri Rokasoffsky maistraatilta tiedusteli kaupungin ja linnoituksen tilusten välistä rajaa, mutta utterista arkistotutkimuksista huolimatta maistraatti ei voinut tästä antaa mitään tietoa — siitä luonnollisesta syystä että rajankäyntiä linnoituksen ja kaupungin välillä ei ole milloinkaan toimitettu. Vuonna 1868 Uudenmaan läänin kuvernööri vaati Viaporin kalavesien erottamista kaupungin vesialueesta, jommoista vaatimusta kuitenkin maistraatti mitä jyrkimmin vastusti, katsoen ettei tuollaista jakoa käy toimittaminen ennenkuin on saatu selville, onko ja minkälainen oikeus linnoituksella on kalaveteen. Seuraavana vuonna anoi suomenmaalaisen sotilaspiirin insinöörihallitus valitsemansa asiamiehen kautta maistraatilta uhkakieltoa luvattomalle kalastukselle erityisiä Viaporin linnoitukseen kuuluvia saaria ympäröivässä vedessä. Maistraatti havaitsi ainoastaan muutamien näistä saarista sijaitsevan kaupungin alueella sekä katsoi että, vaikka kaupunki oli nämä saaret luovuttanut Viaporin linnoituksen rakentamista varten, ei niihin rajoittuvaa vettä eikä oikeutta kalastukseen siinä kuitenkaan tiettävästi ollut kaupungilta luovutettu pois sekä ettei sentähden myöskään vedenjakoa ole voitu toimittaa, minkätähden anottua kieltoa ei voitu myöntää. Kuvernöörikin jätti asian tämän päätöksen varaan, koska insinöörihallitus ei ollut voinut näyttää oikeuttaan kalastukseen puheenalaisessa vedessä. Keisarillinen Turun hovioikeus, jonka tutkittavaksi asia vihdoin lykättiin, lausui huhtikuun 27 päivänä 1870 antamassaan päätöksessä että, koska osa puheenalaisista saarista sijaitsee kaupungin alueen ulkopuolella ja luvattomasta kalastuksesta on laissa säädetty rangaistus, niin jätti hovioikeus asian kuvernöörin valituksenalaisen päätöksen varaan.

Joulukuun 5 päivänä 1869 sotakonselji kuitenkin päätti että kalastusta ei saa harjoittaa kahdensadan sylen päässä kaikista Viaporin linnoitukseen kuuluvista saarista sekä että linnoitusta ympäröivä vesialue on, siinä tapauksessa että kaupungin oikeus siihen on tuomioistuimen vahvistama, peräytettävä kruunun haltuun sovitua korvausta vastaan. Kenraalikuvernööri jätti asian Senaatille toimenpidettä varten. Senaatti vaati sitten maistraatin ja kaupunginvanhimpain lausunnot, jotka lähetettiin perille kirjelmässä kesäkuun 3 päivältä 1870. Siinä kaupunginviranomaiset nimenomaan lausuivat, että puheenalaiset vedet ovat kaupungin omaisuutta,

sekä vastustivat niiden luovuttamista kruunulle. Siltä varalta kuitenkin että pakko-luovutus tulisi toimeen, huomautti maistraatti lausunnossaan että, kun sotakonselji on linnoituksen tarpeisiin vaatinut kahdensadan sylen levyistä vesialuetta, niistä rannan paikoista lukien, missä pysyväinen sylen vesisyvyys alkaa, tämä vaatimus tietää sen soveltamista mitä joulukuun 4 päivänä 1865 annetussa armollisessa kalastus-säännössä säädetään rannanomistajan veden ja kruunun yhteismaan kalastuksen väli-sestä rajasta. Maistraatin mielestä olisi kuitenkin puheenalaisessa tapauksessa linnoi-tuksen ja kaupungin vesien välinen raja vedettävä kumpaisenkin omistamain maa-alueitten keskiväliltä, varsinkin kun erinäisten linnoitukseen kuuluvien saarien, kuten Långörnin ja Harakan, sekä kaupungin maan välimatkaa ei ollut kahtakaansataa sylvä.

Senaatti ryhtyi tämän jälkeen valmisteluihin laillisen pakkoluovutuksen varalta sekä määräsi paikalla toimitettavaksi tutkimuksen siinä järjestyksessä kuin silloin voimassa olevan pakkoluovutusasetuksen 6 § määräsi. Katselmustoimituksessa, joka suoritettiin 1871 vuoden kuluessa, koetti venäläisen insinöörihallituksen tilaisuudessa saapuvilla oleva asiamies väittää, että Harakan ja Lonnan saaria ympäröivä kala-vesi kuuluu linnoitukselle. Tueksi tälle vaatimukselle, jota kuitenkin kaupungin edustajat vastustivat, ei sotilas-asiames voinut esittää muuta selvitystä kuin Harakan saaren saannon ja sen seikan, että Lonnan oli vuonna 1817 julistettu yhdistetyksi linnoitusalueeseen. Sitä vastoin sotilasasiames myönsi, että muut Viaporin ympä-röivät vedet kuuluvat kaupungille ja saadaan linnoituksen tarpeisiin pakkoluovuttaa, minkä ohella asianomistajat yksituumaisesti määräisivät linnoitusta varten lunastet-tavan vesialueen rajan kulkeväksi 200 sylen päässä avomerelle ja Kruunuvuoren selälle päin, mutta välirajan ahtaamissa vesissä kaupunkiin rajoittuvia saaria ja maata vastaan vedettäväksi veden keskiahdasta. Insinöörihallituksen puolesta ilmoitettiin toimitustilaisuudessa, että hallitus pakkoluovutuksesta huolimatta ei aikonut estää taikka sulkea vapaata kulkua Helsinkiin ja sieltä pois vievillä kulku-väylillä.

Sittenkun Keisarillisen Senaatin määrämä toimitus oli päätetty ja kuvernööri oli siinä tehdyn pöytäkirjan lähettänyt Senaattiin, päätti Keisarillinen Senaatti, asiaa uudelleen esiteltäessä maaliskuun 12 päivänä 1872, siihen nähden että oli syntynyt riitaa Lonnan ja Harakan viereisen veden omistusoikeudesta ja koska oli selvittämättä, kuuluivatko nämä vedet kaupungille vai olivatko ne jo, niinkuin insi-nöörihallitus oli arvellut, Viaporin linnoituksen omaisuutta, että kaikki pakkoluovu-tustoimenpiteet keskeytetään, kunnes sanottu riitakohta on poistettu taikka asian-omainen tuomioistuin sen on tutkinut ja ratkaissut, joka päätös kirjelmässä vasta-mainitulta päivältä ilmoitettiin kuvernöörin tiedoksi käskyllä saattaa sen insinööri-hallituksen tietoon. Senaatti, joka tietenkään ei voinut välittömästi ja ensi kädessä ryhtyä tutkimaan edellä mainittua omistusoikeuskysymystä, jätti siis täten insinööri-hallituksen tehtäväksi tässä asiassa ryhtyä siihen toimenpiteeseen, johon hallitus katsoi olevan aihetta.

Sotalaitoksen taholta ei kuulunut toimenpiteitä omistusoikeuskysymyksen sel-

vittämiseksi, mutta kirjelmässä kesäkuun 9/21 päivältä 1877 kenraalikuvernööri ilmoitti Senaatille että sotakonselji, siihen nähden että oli välttämätöntä pysyttää vihollisen tähytäjät 200 sylen päässä linnoituslaitoksista, siitä paikasta lukien missä pysyväinen sylen vesisyvyys alkaa, uudelleen oli päättänyt kieltää sivullisia henkilöjä siellä harjoittamasta kalastusta, ja oli konselji nojannut päätöksensä siihen että kukaan ei ollut tunnustanut Helsingin kaupungin oikeutta linnoitusta ympäröivään veteen sekä että, jos kaupungin oikeus mainittuihin vesiin on tuomioistuimen vahvistama, se viimeksi mainitussa tapauksessa olisi lunastettava kruunulle, suorittamalla kaupungille sopimuksen mukainen korvaus. Tämän johdosta kenraalikuvernööri pyysi tietoa, mitä asiassa oli tehty siviilihallinnon puolelta.

Vastauskirjelmässä heinäkuun 11 päivältä 1877 Senaatti teki selkoa asian aikaisemmasta kulusta sekä ilmoitti, että Senaatti ei ollut voinut ryhtyä enempään toimenpiteeseen vesialueen hankkimiseksi linnoitukselle, ennenkuin puheenalainen riita oli sopimuksella poistettu taikka tuomioistuimessa ratkaistu, sekä että asia oli sen varassa, päättäisikö sotalaitos joko nostaa oikeudenkäynnin kaupunkia vastaan voittaakseen siltä pois Harakkaa ja Lonnan ympäröivän vesialueen, edellyttäen että sotalaitos edelleen asiamiehensä myönnytyksen mukaisesti tunnustaa muun vesialueen kuuluvan kaupungille, taikka myös myöntää kaupungin omistusoikeuden myöskin näitä kahta saarta ympäröivään veteen sekä sitten ryhtyy toimiin koko linnoitusta ympäröivän vesialueen lunastamiseksi kruunulle sopimuksen taikka pakko-luovutuksen nojalla.

Tähän päättyi kirjelmän vaihto tässä asiassa. Neuvotteluja taikka sopimuksia kaupunginviranomaisten kanssa Viaporin ympäröivän vesien omistus- taikka käyttö-oikeuden luovuttamisesta ei sen koommin enempää kuin sitä ennenkään ole tapahtunut eikä Venäjän sotalaitoksen taholta toistaiseksi ryhdytty toimenpiteisiin sen vaatimusten saattamiseksi tuomioistuimen tutkittaviksi. Viaporin komentajan vuonna 1910 tekemän anomuksen että kiellettäisiin yksityishenkilöitä metsästämästä ja kalastamasta Viaporin linnoitusplanaadin alueella kuvernööri epäsi, ilmoittaen kirjelmässä kesäkuun 20 päivältä sanottua vuotta häneltä puuttuvan laillista valtaa suostua komentajan vastamainittuun anomukseen. Komentajan kuitankin selvennettyä pyyntöään siten, että kiello koskisi ainoastaan erinäisiä linnoitukselle kuuluvia, kaupungin vesialueen ulkopuolella sijaitsevia saaria, kuvernöörinvirasto katsoi kuulutuksessa elokuun 25 päivältä sanottua vuotta voivansa antaa anottu kiellon siinä muodossa että metsästyksen linnoitukseen kuuluvilla saarilla ja kalastus näihin saariin kuuluvalla vesialueella on linnoituksen komentajan luvatta yksityishenkilöiltä kielletty laissa säädetyn rangistuksen uhalla. Tämä kiello siis tarkoittaa linnan-komentajan välittömästi käytettävänä olevia alueita, mutta ei kaupunkiin kuuluvaa vesialuetta, joten tuon kiellon laillisuutta vastaan ei näy kaupungin oikeuden kannalta olevan mitään muistuttamista.

V. Selvitys Katajanokan kreikkalais-venäläistä kirkkoa ympäröivän maan omistusoikeudesta sekä sanottuun kirkkoon kuuluvan tontin pinta-alasta ja rajoista *).

Keskivaiheilla 1800-lukua oli Katajanokka, joka vanhastaan on ollut osa varsinaista kaupunkia, edelleen enimmältä osalta järjestelemättä ja rakentamatta. Tämän kaupunginosan lounaispuoli nykyisen Itäisen Satamakadun seudulle asti oli 1700-luvulta lähtien jaettu asuntotonteiksi ja antoi suunnittelemattomaan ja epäsäännölliseen ryhelmään sullottuine vanhoine rappeutuine rakennuksineen sekä mutkikkaine ja ahtaine kujineen luonteenomaisen kuvan vanhasta Helsingistä. Katajanokan yhteydessä olevalla Sipulisaarella oli erinäisiä Venäjän sotalaitoksen hallussa olevia pienensaisia puumakasiineja ja varushuoneita, Katajanokan itäosassa sijaitsivat kruununvankila ja Suomen merisotaväen kasarmirakennukset, mutta muutoin oli Katajanokan mäkinen ja epätasainen alue mainittuun aikaan enimmältä osalta käyttämättä.

Kysymys Katajanokan rakentamisesta ja järjestelemisestä jätettiin n. s. uutisrakennuskomitean aikana syrjään, ja Helsingille vuonna 1817 armollisimmin vahvistetussa asemakaavassa oli Katajanokkaan nähden ainoastaan ehdotuksia tavarasuojain sijoittamiseksi ja rantasiltain laittamiseksi.

Keisarillisen Senaatin käskystä antoi yleisten rakennusten silloinen intendentti Engel vuonna 1833 läänin maaherralle suunnitelman Katajanokan järjestelemiseksi, joka suunnitelma, sittenkun maistraatti sen oli tarkastanut, vuonna 1834 lähetettiin korkeimpaan paikkaan vahvistettavaksi. Tämä ehdotus ei kuitenkaan saavuttanut armollista hyväksymistä ja asia jäi uudelleen lepämään lähes kahdeksi vuosikymmeneksi.

1850-luvun alussa tuli kysymys Katajanokan järjestämisestä uudelleen päiväjärjestykseen kenraalikuvernöörin, ruhtinas Menschikoffin alotteesta, joka kehotti Keisarillista Senaattia ottamaan harkittavaksi, eikö olisi mahdollista ja soveliaista velvoittaa asianomaiset Katajanokan talonomistajat sieltä poistamaan rappeutuneet rakennuksensa sitä vastaan että saavat muita tontteja kaupungista. Ehdotus Katajanokan järjestelemiseksi laadittiinkin ja maistraatti lähetti sen Senaattiin vuonna 1852, mutta väliin tulleista syistä asia jäi muutamaksi vuodeksi sillensä. Kirjelmässä huhtikuun 13 päivältä 1858 Senaatti käski maistraatin ja kaupunginvanhimpain laatia uuden ehdotuksen Katajanokan kaupunginasemakaavaksi, huomioon ottamalla erinäisiä kirjelmässä mainittuja seikkoja (m. m. olisi tilaa saatava Suomen Pankin vastaiselle talolle, jota varten olisi varattava paikka Katajanokan kanavan läheisyydestä). Tämän määräyksen täyttämiseksi maistraatti kirjelmässä

*) Rahatoimikamarille aikaisemmin annetun samoin kuluvan promemorian Katajanokan venäläistä kirkkoa ympäröivän alueen omistusoikeudesta lähetti Kamari Kaupunginvaltuustolle kirjelmässä helmikuun 16 päivältä 1911.

helmikuun 12 päivältä 1859 antoi silloisen v. t. kaupungininsinöörin G. A. Kajanuksen laatiman ehdotuksen Katajanokan järjestelemiseksi. Ehdotus laadittiin sittemmin eräiltä kohdin uudestaan lääninhallituksessa, ja Senaatiin määräyksen mukaisesti sen vieläkin tarkasti yleisten rakennusten intendentti, jonka ehdotusta maistraatti ja kaupunginvanhimmat puolsivat armollisesti vahvistettavaksi. Marraskuun 20 päivänä 1860 asiaa esiteltäessä Keisarillinen Senaatti päätti antaa mainitun suunnitelmansa Keisarillisen Majesteetin armollisesti tarkastettavaksi. Suunnitelma hyväksyttiin ja vahvistettiin korkeimmassa paikassa joulukuun 28 päivänä 1860 (tammikuun 9 päivänä 1861).

Vuoden 1861 kaupunginasemakaavan valmistelutöiden jatkuessa tehtiin ehdotus että Katajanokalta luovutettaisiin paikka täkaläisen kreikkalais-venäläisen seurakunnan kirkonrakennusta varten. Sittenkun Keisarillisen Majesteetin suostumus kirkon rakentamiseen oli hankittu ja rakennussuunnitelma joulukuun 12 päivänä 1859 kaikkein korkeimmasti vahvistettu, pyysi kenraalikuvernööri kirjelmässä kesäkuun 11/23 päivältä 1860 lääninhallitukselta teimenpidettä siihen että kirkolle varattaisiin paikka kaupungin ja Katajanokan väliseltä sillalta merisotaväen kasarmiin vievän kadun länsipuolella sijaitsevalla vuorella.

Asiaa maistraatissa ja kaupunginvanhimpain kokouksissa käsiteltäessä saapui kuvernöörin välityksellä kenraalikuvernööriltä toinen, syyskuun 9/21:nä 1860 päivätty kirjelmä, jossa ilmoitettiin että vuoren louhiminen kirkontontin tasoittamiseksi aloitettaisiin vielä samana vuonna ennen talven tuloa, minkätähden olisi suotava, että mainitun paikan luovuttaminen toimitettaisiin mahdollisimman pian. Sen ohella lähetettiin maistraatille kartta, jossa oli punaisilla viivoilla osotettu sen maan rajat, mikä armollisimmin vahvistetun suunnitelman mukaan olisi tarpeen itse kirkkoa ja kirkonpalvelijaston asuintaloa varten. Pyydetyn alueen asema ja laajuus nykyään voimassa olevaan kaupungin asemakaavaan verraten käyvät selville tähän liitetystä yleiskartasta Pl 3. Kirjaimet A. B. C. D. E. F. G. (punaisella).

Paikalla tutkimusta toimitettaessa havaitsi maistraatti, että pyydetty alue tulisi käsittämään osia Katajanokan järjestämistä ja rakentamista varten ehdotetuista kortteleista II ja III sekä makasiinikorttelista XVI, kuin myös että osa Katajanokan vanhemmista tonteista sijaitisi puheenalaisella alueella. Sen ohella maistraatti tarkastaessaan yleisten rakennusten intendentin edellä mainittua ehdotusta, johon vastaisen kirkonrakennuksen paikka niinkään oli merkitty, totesi että osa rakennusta olisi ulottuva sitä varten ehdotetun alueen ulkopuolelle. Kirjelmässä loka-kuun 12 päivältä 1860 huomautti maistraatti kuvernöörille näistä seikoista ja esitti, että kirkon ynnä siihen kuuluvain rakennusten paikka sovittettaisiin paremmin yhtäpitäväksi Katajanokan järjestelyä varten laaditun asemakaavan kanssa.

Edellä mainittu maistraatin esitys annettiin tiedoksi kenraalikuvernöörille, jolla ei ollut sitä vastaan mitään muistuttamista. Sen ohella kenraalikuvernööri ilmoitti

kreikkalais-venäläisen seurakunnan suostuvan puheenalaista Katajanokan osaa järjestettäessä lunastamaan sen osan vastaisen kirkon paikalla silloin sijaitsevaa rakennettua talontonttia, mikä tarkoitukseen voisi olla tarpeellinen, elleivät kustannukset nousisi yli kirkkokassan varain, mutta vastakkaisessa tapauksessa katsottiin seurakunnan voivan olla vailla sanottua talontonttia. Asia palautettiin sitten maistraattiin, joka yksissä neuvoin kaupungin vanhimpain kanssa kirjelmässä lokakuun 17 päivältä 1860 puolsi että se osa edellä mainittua Katajanokan pohjoispäässä sijaitsevaa vuorenselännettä, joka sen asemakaavan mukaan, minkä Keisarillinen Majesteetti saattaisi nähdä hyväksi armossa vahvistaa Katajanokan järjestelyä varten, ei käsittäisi muita kortteleja eikä tontteja, luovutettaisiin kaupungin taholta korvausta vaatimatta vastaisen kirkonrakennuksen paikaksi, kuitenkin vaarinottaen että Katajanokan järjestelemistä varten laadittuihin asemapiirroksiin merkittävät kortteleja II ja III vastaan olisi jätettävä viidenkolmatta kyynärän levyinen rakentamaton avonainen paikka, osin palokaduksi ja osin mainittujen korttelien kulkuväyläksi, sekä että kirkon alueen Kanavakadun puoleinen raja määrättäisiin käymään suoraan yhteen saman kadun korttelin II puoleisen rajaviivan kanssa. Mitä sitä vastoin tuli niihin korvausvaatimuksiin, joita saattaisi syntyä siinä tapauksessa että siihen aikaan yksityishenkilöjen hallussa olevia tontteja käytettäisiin tilan saamiseksi vastaiselle kirkonrakennukselle, katsoi maistraatti kustannusten niiden lunastamisesta pitävän jäädä kreikkalais-venäläisen seurakunnan maksettaviksi, koska kirkko rakennetaan sen tarpeisiin käytettäväksi.

Alamaisessa kirjelmässä lokakuun 30 päivältä 1860 kuvernööri puolsi maistraatin edellä mainitulla tavalla ehdottamaa vastaisen kirkonrakennuksen paikkaa, jota kuvernööri piti kaikin puolin tarkoitukseen sopivana.

Katajanokan 1861 vuoden kaupunginasemakaavaa vahvistettaessa, josta seikasta valtiosihteerinvirastolle ilmoitettiin kirjelmässä tammikuun 9/21 päivältä sanottua vuotta, varattiin maistraatin ja kaupunginvanhimpain edellä mainitun ehdotuksen mukaisesti noin 8,000 neliömetrin ala kreikkalais-venäläisen kirkon ja kirkonpalvelijaston tarpeisiin. Tämä ala, joka on noin kaksi vertaa suurempi nykyisen kirkontontin alaa, on karttaan 3 merkitty kirjaimilla a, b, c, d, e, f (keltaisella). Niistä tonteista, jotka järjestelyn tapahtuessa ulottuivat kruunun tarpeisiin varatuille paikoille sekä kirkkoa varten osotetulle alueelle, määrättiin 1861 vuoden asemakaavan vahvistuksen yhteydessä suoritettavaksi korvaus niiden perusteiden mukaan, jotka ovat säädettyinä sittemmin hajoitetulle Helsingin lainavarainhoitotoimikunnalle maaliskuun 2 päivänä annetun armollisen johtosäännön 5 §:ssä.

Maistraatti, jonka Keisarillinen Senaatti käski panna 1861 vuoden kaupunginasemakaavan voimaan, ryhtyi paikalla sitä tarkoitaviin valmistaviin toimenpiteisiin. Muun muassa toimitettiin lunastetuiksi yksityisten hallussa olevat kaikkiaan

14 tonttia, jotka sijaitsivat uuden korttelin N:o I alueella, joka oli varattu kruunulle Suomen Pankin talon ja rahapajan rakennuspaikaksi, sekä vastaisen venäläisen kirkon alueella. Mainittujen talojen omistajat eivät yleensä olleet halukkaita luopumaan taloistaan maistraatin esittämällä ehdoilla. Sittenkun katselmus ja arvio oli toimitettu, määräsi maistraatti kuitenkin vuonna 1862 mainittujen tonttien pakkolunastuksen toimitettavaksi. Niinpä maistraatti m. m. huhtikuun 14 päivänä päätti, että kolme aivan kirkon lähellä sijaitsevaa tonttia (Stählhandsken, Södermanin ja Grönholmin), alaltaan kaikkiaan 24,898 neliöjalkaa, oli lunastettava niille pannusta kaikkiaan 3,521 ruplan 38 kopekan arviohinnasta, josta 1,533 ruplaa 88 kopekkaa oli itse tonttien lunastusta, laskettuna 5—6 kopekan mukaan neliöjalalta, ja 1,987 ruplaa 50 kopekkaa muuttokustannusten korvausta. Näiden kolmen tontin korvaussumma oli maistraatin päätöksen mukaan suoritettava lainavarain hoitorahastosta, mutta kirkkoseurakunta veloitettiin «rahastolle korvaamaan niin suuren osan kuin tonttien koko pinta-alan ja kirkolle tulevan alueen alan keskinäisen suhteen nojalla tulisi kirkon osalle.» Tarkastaessa lainavarain hoitotoimikunnan tilejä vuodelta 1867 käy selville, että vastamainittu seurakunnan osuus oli 5,406 markkaa 87 penniä, joka rahamäärä onkin rahastoon maksettu*). Kirkolle vievän ajotien laittamiseksi pakkolunastettiin sittemmin vuonna 1868 lisäksi kaksi tonttia (Rydbergin ja Forssin). Kustannukset tästä pantiin kokonaan lainavarain hoitorahaston maksettaviksi.

Kirkkoa, jonka piirustukset oli laatinut aikanaan kuuluisa venäläinen arkkitehti Gornostajeff, ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1862 arkkitehdin, hovineuvos Warnekin ja seurakunnan vartavasten asettaman rakennuskomitean johdossa. Tämä komitea ilmoitti samana vuonna kenraalikuvernöörille, että 1861 vuoden kaupunginasemakaavan mukaan kirkkoa varten luovutettu paikka ei ollut tarkoitukseen täysin sovelias, koska kirkko tulisi olemaan aivan kadun vierellä. Tähän nähden komitea anoi kenraalikuvernöörin myötävaikutusta siihen, että kirkon tonttipaikkaa laajennettaisiin liittämällä siihen komitean mainitsema lisäalue (ks karttaa 3, kirjaimet b, c, d, g, keltaisella). Tämän asian kenraalikuvernööri lähetti Senaattiin, joka puolestaan vaati kuvernöörin ja kaupunginviranomaisten lausuntoja. Kaupungin vanhimmat ilmoittivat, ettei heillä ollut anottua laajennusta vastaan mitään muistuttamista, edellyttäen ettei kaupungille koituisi lisäkustannuksia kaduntasoituksesta. Maistraatti taas ei katsonut voivansa ehdottomasti puoltaa suostumusta komitean ehdotukseen. Toimitetuista tutkimuksista oli nimittäin käynyt selville, että 1861 vuoden suunnitelmaa Katajanokan järjestelemiseksi ei käynyt suuritta vaikeuksista

*) Onko tämä korvausmäärä laskettu rajain a, b, c, d, e, f sisällä olevan tonttialan mukaan vaiko muulla perusteella, ei ole voitu saada tarkemmin selville.

toteuttaminen, koska vahvistetussa kartassa oli oleellisia puutteita ja se useissa kohdin poikkesi alueen todellisista oloista. Tämän johdosta oli maistraatti kirjelmässä syyskuun 3 päivältä 1862 kuvernöörille esittänyt että järjestelysuunnitelma otettaisiin perinpohjaisen tarkastuksen ja uudistuksen alaiseksi. Tähän esitykseen liittyen maistraatti alamaaisessa kirjelmässä samalta päivältä lausui kirkontontin laajentamiskysymyksestä siihen suuntaan, *että tontin rajalinjaa ei olisi lopullisesti määrättävä*, ennenkuin oli käynyt selville, olisiko asemakaavan tarkastus ja uudistaminen suuremmalta taikka pienemmältä osalta tarpeellinen. Sen ohella maistraatti esitti että lopullisesti määrättäessä nyt puheena olevaa tontin rajalinjaa tarpeellista huomiota kiinnitettäisiin alueen paikallisoloihin ja sen varassa olevaan mahdollisuuteen verraten pienemmillä kustannuksilla laittaa ja tasoittaa tuon rajalinjan vartta käyvä katu. Kuvernööri lähetti maistraatin ja kaupunginvanhimpain edellämainitun lausunnon sekä alamaisen kirjelmän lokakuun 24 päivältä 1862 perille ja oli, samoin kuin maistraattikin, sitä mieltä että kirkontontin laajentaminen ei kohtaa estettä, sittenkun Katajanokan järjestelyä varten tarpeelliseksi katsottu lisätutkimus on toimitettu ja se osa maata, mikä oikeastaan on kuuluva kirkontonttiin, silloin tarkemmin määrätty.

Maistraatin ehdotusta Katajanokalle vuonna 1861 vahvistetun kaupungin asemakaavan tarkastamisesta kuvernööri niinkään kannatti, ja marraskuun 11 päivänä 1862 Senaatti antoi tie- ja vesikukulaitosten insinöörikunnan päällikölle, översti von Mickwitzille toimeksi tutkia missä kaikissa kohdin asemakartta poikkeaa todellisesta oloista sekä antaa oikaistu Katajanokan ja sen rantojen kartta ynnä lausunto, miten tuon kaupunginosan järjestely olisi toimeenpantava. Kirjelmässä toukokuun 16 päivältä 1863 von Mickwitz sittemmin lähetti perille Katajanokan asemakaavan, jonka siviili-insinööri Reuter oli kedolla toimitettujen mittauksen ja tutkimusten perustuksella laatinut ja asiantunteva henkilö kolmiomittauksella oikeaksi todennut, oheen pannen laatimansa ehdotuksen Katajanokan järjestelyn muuttamiseksi. Kirjelmässä von Mickwitz mainitsee armollisimmin vahvistetun asemakaavan ja todellisen asianlaidan välillä olevan muiden muassa sen eroavaisuuden, että rakenteilla olevan kirkon asema oli toinen kuin sillä asemakaavan mukaan olisi pitänyt olla, sillä kirkko oli rakennettu toiseen suuntaan kuin kaupungin asemakaavassa oli määrätty (vrt. karttaa 3). Kirkon lähitieneon järjestelemiseen nähden von Mickwitz ehdotti, että kirkon edustalle jätettäisiin *avonainen paikka* sekä rakennettaisiin tasainen pengermä, joka muurilla erotettaisiin rahapajan sivuitse vievästä kadusta. Edelleen esitti von Mickwitz erinäisiä vaihtopuolisia ehdotuksia rahapajan ja kirkon välisen avonaisen paikan järjestelemiseksi sekä kirkonpengermälle vievän ajotien ja porraskäytävän laittamiseksi.

Von Mickwitzin ehdotuksen johdosta Senaatti uudelleen vaati lausuntoa kaupungin viranomaisilta. Kaupunginvanhimmat puolsivat ehdotusta erinäisin muutoksien. Muun muassa olivat vanhimmat sitä mieltä että, kun suurin osa ehkenpä kaikki kirkon edustalle ehdotettua pengermää eli tasoa varten tarpeellinen maa jo

oli luovutettu kirkon käytettäväksi sekä tuon pengermän laittaminen tuottaisi liian suuria kustannuksia, sitä tarkoittavan ehdotuksen pitäisi saada raueta, varsinkin kun mukava ajotie kirkolle olisi aikaansaataavissa tekemällä pieni mutka eräältä ehdotetuista kaduista. Tähän lausuntoon maistraattikin yhtyi.

Kuvernööri, vapaaherra Wallén, joka piti erinäisiä maistraatin ja kaupunginvanhimpain tekemiä muistutuksia oikeutettuina, teetti sittemmin siviili-insinööri Reuterillä vieläkin yhden suunnitelman Katajanokan järjestelmiseksi. Tämäkin suunnitelma esitettiin kaupunginviranomaisten tarkastettavaksi ja sen nämä kokouksessaan marraskuun 11 päivänä 1863 pääasiassa hyväksyivät, minkä jälkeen asiakirjat ja piirustukset lähetettiin Senaattiin. Översti von Mickwitzin harkittavaksi annettiin sitten, kävisikö noita eri ehdotuksia sovittaminen yhteen. Kirjelmässä helmikuun 6 päivältä 1864 hän lähetti Senaattiin välitysehdotuksen, jossa eräitä ehdotettuja muutoksia oli otettu huomioon. Sitä vastoin von Mickwitz edelleen pysyi ehdotuksessaan pengermän laittamisesta kirkon edustalle, joka ehdotus myös oli otettu Reuterin suunnitelmaan. Aikomus oli ensin ollut johonkin määrin laskea kirkon edustalla olevaa paikkaa mukavamman ajotien aikaansaamiseksi, mutta kun kirkonrakennustöitä johtava arkkitehti, hovineuvos Warnek oli sitä mieltä, että sitä varten tarpeellinen vuorenlouhinta saattaisi vaikuttaa haitallisesti kirkon holveihin, ehdotti von Mickwitz samoin kuin Reuterkin että pengermä pysytettäisiin alkuperäisessä korkeudessaan, joten ajotie tuli jonkun verran jyrkempi.

Maistraatilta ja kaupunginvanhimmilta pyydytyssä lausunnossa von Mickwitzin vastamainitun välityssuunnitelman johdosta nämä viranomaiset puolsivat Reuterin suunnitelmaa. Maistraatti pyysi maaliskuun 23:tenä 1864 päivätyssä lausunnossa ettei kaupunkia, joka korvausta pyytämättä oli luovuttanut paikan kirkkoa varten, rasitettaisi kustannuksilla tuon ainoastaan kaunistukseksi ja mukavuudeksi kirkon edustalle ehdotetun avonaisen paikan tasoittamisesta ja kunnossapidosta.

Insinööri Reuterin laatimaa ehdotusta Keisarillinen Senaatti puolsi alamaisessa alistuksessa toukokuun 27 päivältä 1864, ja heinäkuun 16:28 päivänä samaa vuotta Keisarillinen Majesteetti sen hyväksyikin eräin Keisarillisen Senaatin esittämin ehdoin ja rajoituksin. Niinpä määrättiin m. m., samoin kuin oli säädetty 1861 vuoden asemakaavaa vahvistettaessa, että sellaisista Katajanokalla sijaitsevista, yksityisten hallussa olevissa tonteista, jotka järjestelyä toimitettaessa ulottuvat kruunun käytettäväksi varatuille paikoille sekä kreikkalais-venäläistä kirkkoa varten osotetulle alueelle, oli omistajille tonttien luovuttamisesta koituvien kustannusten ja tappioiden hyvittämiseksi annettava korvaus, jonka suuruus jokaisessa eri tapauksessa määrättäisiin samojen perusteiden mukaan, mitkä olivat säädettyinä silloin hajoitetun lainavarin hoitotoimikunnan armollisen johtosäännön 5 §:ssä.

Kaupunginasemakaavan vahvistusta koskeva asia esiteltiin Keisarillisessa Senaatissa syyskuun 8 päivänä 1864 ja päätettiin silloin lähettää asemakaava maistraattiin. Samalla Senaatti otti lopullisesti tutkittavaksi kirkonrakennuskomitean edellä mainitun anomuksen kirkkontontin laajentamisesta, ja koska uutta kaupunginasema-

kaavaa laadittaessa asianmukaista huomiota oli pantu komitean pyynnön tueksi esitettyihin seikkoihin, katsoi Senaatti että enempi toimenpide komitean esityksen johdosta saisi raueta.

Kirkkoa ympäröivän tienoon järjestelyyn nähden poikkee 1864 vuoden asemakaava oleellisissa kohdin aikaisemmasta asemakaavasta. Katajanokan kanavalta rahapajan sivuitse kulkevan ja sittemmin mutkautuvan kadun pohjoispuoli kokonaisuudessaan on 1864 vuoden asemakaavan mukaan oleva rakentamaton ja korttelin N:o 2 länsiosa, joka 1861 vuoden asemakaavassa ulottui kirkon likelle, on järjestetty avonaiseksi paikaksi. Kirkon edustalla näkyy asemakaavassa kaaren muotoinen, istutuksilla varustettu taso eli pengermä, jonne leveä porraskäytävä johtaisi jalkamiehet kanavan puolelta. Pengermän ja Kanavakadun välille laitettaisiin istutus. Ajojtie on suunniteltu lähteväksi Kanavakadulta istutuksen ja korttelin N:o 2 väliltä sekä ulottuvaksi pengermän kaakkoisosaan.

Huomattava on, että 1864 vuoden asemakaavaan ei ole merkitty määrättyä ympärysrajaa varsinaiselle kirkontontille, niinkuin oli laita 1861 vuoden kaupungin asemakaavassa. Se vaalealla vesivärillä merkitty alue, joka asemakaavassa likinnä ympäröi kirkonrakennusta, todennäköisesti osottaa vuonna 1864 vielä rakentamatta olevaa kirkonpengermää, semmoisena kuin se oli asemakaavaa laadittaessa ajateltu, mutta ei voi tarkoittaa itse kirkontonttia, mikä jo käy selville siitä, että kellotapuli on tuon vaalealla värillä merkityn alan ulkopuolella. Todellisuudessa jätettiin kirkontontin lopullinen järjestely, edellä mainitussa maistraatin kirjelmässä syyskuun 3 päivästä 1862 tehdyn ehdotuksen mukaisesti, 1864 vuoden kaupungin asemakaavassa ratkaisematta. Sanottuun vahvistukseen, jonka kautta määrärajaisten kirkontontin aikaisempi luovutus tehtiin mitättömäksi, täytyy siis katsoa sisältyvän määräys siitä, että kaupungin tuli vastedes toimitettavan tarkemman järjestelyn mukaan antaa tarpeellinen kirkonpaikka seurakunnan käytettäväksi, samoin kuin että paikkaa ympäröivä, kaupungille kuuluva alue oli järjestettävä tavalla, joka tyydyttäisi sekä tuon monumenttaalisen rakennuksen että sirouden ja liikenteen vaatimuksia.

Vuonna 1868 itse kirkko valmistui ja vihittiin samana vuonna. Vasta tähän aikaan ryhdyttiin ympäröivää paikkaa pengertämään ja tasoittamaan, joten kirkontonttikin sai luonnollisen ympärysrajansa. Kirjelmässä tammikuun 8 päivästä vuonna 1868 kenraalikuvernööri, kreivi Adlerberg pyysi silloiselta Uudenmaan läänin kuvernööriltä, että maistraatin käskettäisiin ryhtyä toimiin uuden kreikkalais-venäläisen kirkon vierustan tasoitustyön alottamiseksi, jota tarkoitusta varten maistraatin käytettäväksi annettiin 9,000 markkaa, jotka rahat oli varattu jaettaviksi työtä tarvitseville köyhille. Työ olisi suoritettava silloisen kaupungininsinöörin Reuterin tekemän piirustuksen mukaan sekä tie- ja vesikulkulaitosten ylihallituksen ylitirehtöörin von Mickwitzin antamia tarkempia ohjeita noudattaen.

Puheenalaiset työt suoritettiin sittemmin maistraatin toimesta 1868 vuoden kuluessa, ja poikettiin siinä oleellisilta kohdin sekä kenraalikuvernöörin hyväksymästä Reuterin ehdotuksesta että myös silloin voimassa olevasta kaupunginasemakaavasta. Kaupunginasemakaavaan merkityn, kaaren muotoisen pengermän sijasta laitettiin kirkon edustalle Reuterin ehdotuksen mukaisesti noin 1,500 neliömetrin laajuinen, suorakaiteen muotoinen taso likimain 3 metriä alemmaksi pääpengermää. Kaupunginasemakaavassa ja Reuterin ehdotuksessa oleva tason länsilaidalle vievä porraskäytävä jätettiin tekemättä, kenties taloudellisista syistä, ja jalkamiehiä varten laitettiin tie, joka Kanavakadulta mutkitellen kulkee pitkin vuoren rinnettä tasolle *). Kirkkoa ympäröivä pääpengermä varustettiin tukimuureilla ja laajennettiin itään ja länteen päin, minkä ohella pohjoispuoliset kulmaukset pyöristettiin. Tasosta erotettiin pääpengermä kahdella pengerryksellä. Kaupunginasemakaavasta poiketen laitettiin ajotie kulkeväksi Rahapajankadun päätekohdasta kirkontason itärajalle.

Tämän tasoituksen kautta tulivat kirkonalueen luonnolliset rajaviivat, niinkuin edellä huomautettiin, määräytyksi. Varsinaisen, sittemmin aidatun kirkontontin ulkopuolelle jäivät siten sekä pohjois- ja länsipuoliset vuorenrintet että myös kirkon eteläpuolelle Kanavakadun varrelle laitettu puuistutus. Kreikkalais-venäläinen seurakunta näyttää kuitenkin vielä jonkun aikaa hoitaneen tätä istutusta puutteellisesti, kunnes kaupungin puutarhahallinto sen otti hoitoonsa vuonna 1905. Kirkon länsipuoliselle vuorenrinteelle laitettiin istutus vasta vuonna 1908 ja seuraavina vuosina.

1870-luvun alussa tehtiin ehdotus kaupunginasemakaavan muuttamiseksi eräiltä kohdin ja silloin Katajanokankin asemakaava erinäisiltä kohdin tarkistettiin. Tässä kaupunginasemakaavan ehdotuksessa, joka korkeimmassa paikassa hyväksyttiin ja noudatettavaksi vahvistettiin vuonna 1875, tuli kreikkalais-venäläisen kirkon tontti (pääpengermä, taso ja niiden väliset pengerrykset) lopullisesti määräytyksi pinta-alan ja rajojen puolesta. Tämän järjestelyn mukaan, joka ei ole muuttunut vuosina 1894 ja 1910 tehtyjen kaupunginasemakaavan muutosten johdosta, on tontin pinta-ala yhteensä 4,460 m².

Kaupungin maanomistusoikeutta kirkontonttia ympäröivään maahan, semmoisena kuin sen ympärysraja on nykyän voimassa olevassa kaupunginasemakaavassa, ei kreikkalais-venäläinen seurakunta tiettävästi ole kieltänyt eikä pannut kyseeseen. Seurakunnan muistuttamatta on kaupunki useat vuodet käyttänyt tuota maata, jota osittain pidetään kunnossa istutuksena. Vuonna 1886 seurakunnan kirkkoneuvosto anoi rahatoimikamarilta oikeutta saada vahtimestarinasunnon teettämistä varten käyttää tarpeellisen alan venäläisen kirkon tontin pohjoispuolista vuorta, ja tähän anomukseen kaupunginvaltuusto myöntyikin pantuaan eräitä ehtoja paikan rakentamiseen ja vastaisen rakennuksen taiteelliseen ulkoasuun nähden. Seurakunta ei kuitenkaan käyttänyt tätä lupaa hyväkseen, luultavasti syystä että paikka ei ollut täysin sopiva taikka että pantuja ehtoja pidettiin liian kovina, minkätähden asia sai raueta.

*) Nykyiset Kanavakadulta lähtevät kiviportaajat ovat paljon myöhemmältä ajalta.

Edellä oleva selvitys osottanee

että Helsingin kaupunginviranomaiset ovat, siitä tehdyn anomuksen johdosta, vuonna 1860 puoltaneet sitä että Katajanokan luoteisosassa sijaitsevalta ylänneeltä maksutta luovutettaisiin paikka kreikkalais-venäläisen kirkon ja kirkonpalvelijaston asunnon teettämistä varten, sillä ehdolla kuitenkin, että kreikkalais-venäläisen seurakunnan olisi korvattava kaupungille kustannukset kirkonrakennusta varten tarvittavain, yksityisten hallussa olevien tonttien lunastuksesta;

että Katajanokan kaupunginasemakaavaa vahvistettaessa vuonna 1861 rajoitettu, noin 8,000 neliömetrin laajuinen alue varattiin edellä mainittuihin tarkoituksiin;

että erinäisten vanhempien rakennettujen tonttien lunastus, kirkon läheisimmän ympäristön väljentämiseksi, toimitettiin vuonna 1862, sekä että kreikkalais-venäläinen seurakunta sittemmin korvasi kaupungille osan tonttien lunastuksesta ja niillä olevien rakennusten pois muuttamisesta koituneita kustannuksia;

että kirkonrakennustyötä suorittamaan asetettu komitea vuonna 1862, rakennustyön alettua, anoi kirkontontin uutta järjestelyä, koska paikka edellä mainittujen rajain sisällä sijaitsevana komitean mielestä ei ollut tarkoitukseensa sopiva;

että Katajanokalle vuonna 1861 vahvistettu kaupunginasemakaava tästä syystä sekä erinäisten maistraatin huomauttamain puutteellisuuksien johdosta tarkastettiin ja eräiltä kohdin laadittiin uudestaan, minkä jälkeen korkeimmassa paikassa Katajanokan jaotusta varten vahvistettiin uusi asemakaava vuonna 1864;

että tämä viimeksimainittu asemakaava, joka kumosi kirkonalueen aikaisemman järjestelyn, edellytti että kirkon eteläpuolinen alue jätettäisiin rakentamatta sekä että erinäisiin toimiin ryhdyttäisiin liikenteen vaatimuksia silmällä pitäen ja tuon monumenttaalisen rakennuksen ympäristön saattamiseksi asianmukaiseen kuntoon, jota vastoin asemakaavaan ei, niinkuin 1861 vuoden kaupunginasemakaavassa oli laita, ollut merkitty määrättyä ympärysrajaa itse kirkontontille, vaan jätettiin tontin lopullinen järjestely vastaisen varalle;

että vuonna 1868, kirkon valmistuttua, sen lähin ympäristö tasoitettiin ja pengerrettiin, kuitenkin oleellisesti poiketen vahvistetusta kaupunginasemakaavasta;

että tätä tasoitusta toimitettaessa kirkontontiksi jätettiin kaikkiaan 4,460 neliömetrin ala (pääpengermä, kirkontaso ja niiden väliset pengerrykset);

että näin rajoitettu kirkontontti merkittiin vuonna 1875 m. m. Katajanokalle armollisimmin vahvistettuun kaupunginasemakaavaan, joten siis tontin pinta-ala ja rajat oli lopullisesti määrätty;

että tontin järjestelyyn ei ole tehty mitään muutosta vuosina 1894 ja 1910 vahvistetuissa kaupunginasemakaavoissa, jotka käsittävät Katajanokan osittaisen uudestijärjestelyn; sekä

että tšekäläisellä kreikkalais-venäläisellä seurakunnalla niinmuodoin on katsottava olevan käyttöoikeus siihen alaan, mikä voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan on merkitty kirkontontiksi, mutta että tontin pohjois-, länsi- ja eteläpuolella sijaitseva, kaupunginmaahan kuuluva alue, missä m. m. vastaisen rauhan-kappelin paikka sijaitsee, kuuluu kaupungille täydellä omistus- ja käyttöoikeudella.

VI. Rahapajan tontti Katajanokalla.

(Vrt. karttaa 4.)

Sittenkun armollinen määräys oli annettu erityisen talon rakennuttamisesta sopivalle paikalle Suomen Pankkia varten sekä Keisarillinen Senaatti oli käskenyt pankin johtokunnan antaa ehdotuksen sanotun rakennuksen paikkaan nähden, mainitsi johtokunta alamaaisessa memoriaalissa huhtikuun 9 päivältä 1858, että uuden pankkitalon paikaksi oli ollut kyseessä joko kreikkalais-venäläisen kirkon itäpuolella sijaitseva, siihen aikaan toripaikaksi käytetty rakentamaton ala (nykyinen pankintontti) taikka myös korttelin Pantteri tontti N:o 2 (nykyinen huutokauppakamarin talo). Kun kuitenkin kirkon viereinen paikka oli ajottu käyttää toiseen tarkoitukseen *) ja alkuperäinen, vastaista tullihuonetta varten varattu, korttelissa Pantteri sijaitseva tontti, jonka kaupungin vanhimmat olivat ilmoittaneet suostuvansa erinäisillä ehdoilla luovuttamaan pankkitalon paikaksi, oli murtoimuksensa vuoksi katsottu epäsovivaksi, oli johtokunta, edellyttäen että Katajanokka järjestelyn tapahduttua luovutetaan rakennettavaksi, päättänyt puheenalaisen rakennuksen paikaksi ehdottaa Katajanokan kanavan varrella Eteläsatamaan päin olevaa tasaista paikkaa. Samalla johtokunta esitti harkittavaksi, eikö Katajanokkan järjesteltäessä tulenvaaran estämiseksi olisi aikaansaataavissa, että edellä mainitun tasaisen paikan läheisyydessä sijaitsevat puurakennukset määrättäisiin purettaviksi ja, kaupungin lunastettua ne, poistettaviksi, jota paitsi pankkitalon ympärillä tulisi olla avonainen paikka ja viereisille tonteille saisi rakentaa ainoastaan kivitaloja.

Sittenkun Keisarillinen Senaatti tämän jälkeen kirjelmässä huhtikuun 13 päivältä 1858 oli käskenyt kuvernöörin, maistraattia ja kaupunginvanhimpia kuultuaan, asianomaisilla teettää uuden ehdotuksen Katajanokan järjestelysuunnitelmaksi, johon nähden muun muassa olisi huomioon otettava, että kanavan viereiseltä tasaiselta paikalta katseltaisiin ja kruunulle varattaisiin niin suuri ala kuin pankkitaloa varten pidettäisiin tarpeellisena, velvoitti kuvernööri maistraatin, sittenkun paikalla oli toimitettu katselmus pankkitalolle tarpeellisen rakennuspaikan tarkemmaksi määrittämiseksi ja kaupunginvanhimmille oli annettu tilaisuus alamaisesti lausua mielensä asiasta, ryhtyä Senaatin määräämiin toimenpiteisiin. **)

Kaupunginasemakaavaa laatiessaan ottivat kaupunginviranomaiset Suomen Pankin tonttipaikan valinnan asianmukaisesti huomioon. Siinä v. t. kaupungininsinööri Kajanuksen laatimassa sekä kaupunginvanhimpain tältä kohden hyväksymässä järjestelysuunnitelman ehdotuksessa, jonka maistraatti alamaaisessa kirjelmässä helmikuun 12 päivältä 1859 lähetti vahvistettavaksi, oli korttelin N:o 1 nimisenä varattu noin 7,800 neliömetrin ala, jota Kanavakatu rajoitti pohjoisessa ja

*) Kysymys oli herätetty normaalilyseon rakentamisesta sinne.

**) Vrt. tämän mietinnön siv. 40.

suunniteltu laiturilaite etelässä. Tämä kortteli oli jaettu kolmeen tonttiin, joista läntisin, kanavaan päin oleva oli varattu uutta pankkitaloa varten. Johtokunnan vaatimuksen mukaisesti, että pankkitalon pitäisi olla kaikilta puolilta avonaisen paikan ympäröimä, ehdotettiin järjestelysuunnitelmassa puuistutuksia laitettaviksi sekä kanavan varrelle sanotun tontin pohjoispuolelle että myös tontin itäpuolelle, minkä ohella tontin pohjoispuolinen alue ja vuori jätettiin käyttämättä, koska oli aikomus vastedes laittaa puistikko tähän «ihanasti sijaitsevaan paikkaan».

Edellä mainitussa alamaaisessa ehdotuksessaan helmikuun 12 päivältä 1859 maistraatti anoi, että kaupunki *saisi kruunulle varatusta pankintontista kohtuullisen korvauksen* niihin kustannuksiin nähden, joita paikan lunastaminen silloisilta omistajilta tuotti, ja siihen laajanlaisen maa-alueeseen katsoen, joka tämän tontin läheisyydessä, sen tarkoitusta silmällä pitäen, olisi jätettävä käyttämättä.

Senaatti lähetti kaupunginasemakaavaehdotuksen, osittain uudesti laadittuna, armollisesti vahvistettavaksi ja ehdotti marraskuun 20 päivänä 1860 tekemässään alamaaisessa alistuksessa, että koko kortteli N:o 1 likimpänä pankkitalon paikkaa sijaitsevana varattaisiin kruunulle. Sen ohella Senaatti alisti, että niistä Katajanokalla sijaitsevista, yksityisten hallussa olevista tonteista, jotka järjestelyä toimitettaessa jäisivät kruunulle varattujen paikkain alueelle, olisi tonttien luovutuksen johdosta omistajille koituvien kustannusten ja tappioitten hyvittämiseksi annettava korvausta, jonka suuruus jokaisessa eri tapauksessa määrättäisiin niiden perusteiden mukaan, jotka ovat säädettyinä silloin hajoitetulle lainavarainhoitotoimikunnalle maaliskuun 2 päivänä 1817 vahvistetun armollisen johtosäännön 5 §:ssä, jonka toimikunnan tehtävät oli siirretty kaupungin maistraatille. Kaupunginasemakaavaa vahvistettaessa tammikuun 9 päivänä 1861 (joulukuun 28 päivänä 1860) tämä Senaatin esitys hyväksyttiin korkeimmassa paikassa. Tämän armollisen määräyksen kautta ei siis ainoastaan sitä paikkaa, minkä kaupungin ja valtion viranomaiset yksissä neuvoin olivat valinneet vastaisen pankkitalon tontiksi, vaan myös molemmat muut N:oilla 1 ja 2 merkityt korttelin N:o 1 tontit *varattiin* valtion tarpeisiin muuta vastiketta saamatta kuin luvattu korvaus tonttien erillisiksi järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista.

Kruunun tarpeisiin siten varatuista tonteista määrättiin keskimäinen, numerolla 1 merkitty, paikaksi rahapajan talolle, jonka rakennuttamiseen määräraha oli myönnetty armollisella käskykirjeellä tammikuun 8 päivältä 1862. Maistraatti ryhtyi kohta kaupunginasemakaavan vahvistamisen jälkeen toimenpiteisiin korttelin N:o 1 alueella sijaitsevain, yksityisten hallussa olevien tonttien pakkolunastamiseksi, ja 1861 vuoden armollisen määräyksen mukaisesti kruunu velvoitettiin kaupungin kera ottamaan osaa tonttien ja rakennusten lunastamiseen suhteellisesti niin suurella määrällä kuin tonttien koko pinta-alasta tuli kruunun osalle. Kaupungin tilikirjain mukaan on tämä kruunun osuus pakkoluovutuskustannuksista vuonna 1867 kaupunginrahastoon suoritettu kaikkiaan 28,273 markalla.

Lopulla vuotta 1862 poistettiin rahapajan tontilla sijaitsevat rakennukset ja maistraatti luovutti tontin kruunulle, minkä jälkeen ryhdyttiin rakentamaan rahapajaa. Rakennusta ei kokonaan sijoitettu aijotun tontin N:o 1 alueelle, vaan suurimmaksi osaksi sille paikalle, joka oli varattu Suomen pankin taloa varten. Ehdotus pankkitalon rakennuttamisesta tänne sai, niinkuin tunnettu, raueta.

Niinkuin edellä huomautettiin, otettiin 1861 vuoden kaupunginasemakaava kohdakkoin vahvistamisensa jälkeen tarkastettavaksi. Siviili-insinööri Reuterin laatimaan, kaupunginviranomaisten puoltamaan uuteen kaupunginasemakaavan ehdotukseen, joka heinäkuun 16/28 päivänä 1864 armollisesti vahvistettiin, oli päin vastoin kuin mitä aikaisemmassa asemakaavassa oli laita merkitty laiturirakennuksia ainoastaan Katajanokan pohjoisrannalle, jota vastoin tämän kaupunginosan etelälaitaan ehdotettiin laitettavaksi istutuksia ja puistikkoja rannan luonnollista ääri-viivaa noudattaen. Rahapajaa ympäröivä paikka on tämän mukaisesti 1864 vuoden asemakartassa jakamatta kortteleihin ja tontteihin sekä merkitty ruohoa ja pensaita kasvavaksi avonaiseksi paikaksi, joka ulottuu kanavasta Läntisen Satamakadun tienoille ja on alaltaan noin 9,000 neliometriä.

Vuoden 1864 asemakaavaa vahvistettaessa korkeimmassa paikassa Keisarillisen Senaatin asiassa tekemän alamaisen esityksen mukaisesti määrättiin, että uuteen asemakaavaan merkitty kortteli N:o 2 (nykyisen Katajanokan puistikon länsiosa) sekä vastamainittu, rahapajaa ympäröivä tasainen paikka oli „*varattava kruunun vastaisuudessa käytettäväksi*“.

Vuonna 1875 vahvistettiin kaupungin rakennuskaavaan eräitä muutoksia ja lisäyksiä, joten myöskin Katajanokan kaupunginasemakaava tuli erinäisiltä kohdin uusituksi. M. m. oli 1875 vuoden asemakaavassa laiturirakennus rahapajan alueen etelärannassa, ja tämä alue, nimitettyä kortteliksi N:o 142, sai suorakaiteen muodon sekä käsitti alaltaan noin 8,550 m². Kanavakatu, joka 1864 vuoden asemakaavassa oli vedetty kaareen, suunnattiin 1875 vuoden kartan mukaan suoraan, ja tämän ja Länsi Satamakadun kulmaukseen muodostettiin uusi kortteli N:o 141, joka paikka aikaisemmin oli merkitty istutukseksi. Vuoden 1875 asemakaavaa vahvistettaessa, josta asiasta armollinen määräys annettiin toukokuun 19 päivänä sanottua vuotta, määrättiin että paitsi kruunulle jo aikaisemmin varattuja korttelia N:o 142 (rahapajan paikka) ja korttelia N:o 140 (vastaa likimain korttelia N:o 2 1864 vuoden asemakaavassa) *myöskin uusi kortteli N:o 141 oli luovutettava samaan tarkoitukseen*.

Nämä valtiolle sittemmin luovutetut alueet pysyivät kruunun hallussa 1886 vuoden loppuun, jolloin ne, lukuunottamatta likinnä rahapajaa sijaitsevaa tonttipaikkaa, palautuivat kaupungin käytettäväksi. Komitea käy nyt tekemään selkoa siitä, millä tavoin puheenalaisia alueita on käytetty ja mitä muutoksia kaupunginjärjestelyyn on tehty siitä lähtien, kun 1875 vuoden asemakaava vahvistettiin.

Jo 1870-luvun lopulla herätettiin kaupunginvaltuustossa kysymys Katajanokan uudesti järjestämisestä tarkoituksessa varata koko Kanava- ja Kauppa- (nykyinen Kruunuvuoren-) kadun eteläpuolinen osa kaupan ja merenkulun tarpeisiin. Loka-

kuun 21 päivänä 1879 antoi valtuusto silloiselle kaupungininsinöörille, sittemmin yli-insinöörille, Theodor Tallqvistille toimeksi laatia ehdotuksen Katajanokan kaupungin asemakaavaan tarpeellisiksi muutoksiksi, ja samaan aikaan kaupunginviranomaiset tekivät yrityksen saadakseen kaupungille takaisin hallintaoikeuden kortteliin N:o 142 tahi ainakin siihen osaan siitä, mikä ei ollut välttämättömän tarpeellinen rahapajalle, mutta asiasta tehty esitys ei tällä kertaa vienyt toivotuille perille.

Tehtävänsä suorittuaan antoi yli-insinööri Tallqvist vuonna 1832 rahatoimikamarille laatimansa «suunnitelman Helsingin Katajanokan länsiosan kaupungin asemakaavaksi» sekä tämän yhteydessä ehdotuksen rautatien rakennuttamiseksi Töölönlahden poikki kulkevalta penkereeltä Siltavuorenrannan ja Pohjoisrannan kautta Eteläsatamaan ja Katajanokalle. Tämän kaupungin asemakaavaehdotuksen mukaan varattaisiin korttelit 140 ja 141 sekä korttelin 142 länsiosa kaupungin tarpeisiin. Korttelin itäosakin erotettaisiin rahapajan tontista ja muodostettaisiin avonaiseksi paikaksi, jonka eteläpuolella olisi n. s. rautatietontti, johon rakennettaisiin toimituskonttorit tavarasuojineen rautatiehallintoa varten. Rahapajan tontin jälellä oleva osa, jota satamaradan pääraide leikkaisi, olisi Kanavakadun suunnassa 230 jalkaa (63,50 m) pitkä ja 165 jalkaa (47,50 m) leveä.

Tämän ehdotuksen oli rahatoimikamari vuonna 1833 lähettänyt kaupunginvaltuustolle ja sen edelleen ollessa merkittävänä ryhtyivät kaupunginviranomaiset toimiin kaupungin käytettävän alan laajentamiseksi Katajanokalla. Samassa yhteydessä, jossa oli kysymys tarpeellisen alueen luovuttamisesta lääninvankilan uudesti-rakentamista varten, anoi kaupunginvaltuusto alamaaisessa kirjelmässä joulukuun 9 päivältä 1834 että valtio, joka kaupungilta oli osin itsellensä varannut ja osin saanut vastaanottaa, lunastuksetta, korttelit 140, 141 ja 142 Katajanokalta sekä Lapsenpäästöhuoneen ja Kirurgisen sairaalan tontit, luovuttaisi kaupungin käytettäväksi tontit 140 ja 141 sekä korttelista 142 sen osan, mikä ei olisi tarpeellinen rahapajalle. Anomuksensa perustelemiseksi kaupunginvaltuusto sitä paitsi huomautti suotavaksi, että muutoinkin liian suppea ja vankilan laajentamisen johdosta yhäkin supistunut ala Katajanokalla voitaisiin käyttää kaupan ja merenkulun tarkeituksiin sekä että tilaisuutta varattaisiin tämän kaupunginosan ajottuun uudesti-järjestelyyn.

Tämän alamaaisen anomuksen johdosta Keisarillinen Senaatti vaati rahapajan johtajan lausuntoa siitä, voisiko ja kuinka laajasti sekä millä ehdoilla joku korttelin 142 osan luovutus tulla kysymykseen. Elokuun 14.ntenä 1836 päivätyssä lausunnossaan rahapajan johtaja m. m. huomautti, että sanotun korttelin läntisin osa ei silloin ollut eikä varsin todennäköisesti vastedeskään olisi rahapajalle tarpeellinen; että kuitenkin tarpeellisen päivänvalon päästämiseksi rahapajassa toimitettavia punnituksia sekä töitä y. m. varten rahapajan rakennuksen länsipuolelta ainakin 35 jalan levyinen ala olisi jätettävä rakentamatta; sekä että, koska asiakirjain oheellisessa «suunnitelmassa Katajanokan länsiosan kaupungin asemakaavaksi» (tarkoittaa

edellä mainittua kaupunginvaltuustolle annettua kaupunginasemakaavan ehdotusta) rahapajantontin ja tullikamaria ja satamakonttoria varten varatun tontin välinen raja oli ehdotettu kulkevaksi vastamainitulla 35 jalan matkalla rahapajantalon läntisestä päädyistä, tämän asemakaavasunnitelman vahvistaminen luultavasti ei tuotaisi häittää rahapajalle, siinä tapauksessa että sille varataan vapaa käyttöoikeus lisäksi korotusrakennuksien teettämiseen y. m. nähden korttelin jälellä olevassa osassa.

Asiaa marraskuun 2 päivänä 1886 esitellessä Keisariallinen Senaatti myöntyi kaupunginvaltuuston edellä mainittuun ehdotukseen, ja Senaatin päätöslauselma käy selville seuraavasta sanottuna päivänä läänin kuvernöörille lähetetystä sekä sittemmin kaupunginviranomaisten tiedoksi saatetusta siviilitoimituskunnan kirjelmän otteesta:

 «Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

 Edellä mainittua asiaa viimeksi kuuluneen lokakuun 6 ja tänä päivänä esitellessä on Keisarillinen Senaatti nähnyt hyväksi Helsingin kaupungin omaksi ja vapaasti käytettäväksi luovuttaa tämän kaupungin Katajanokalla sijaitsevat korttelit 140 ja 141 sekä läntisimmän osan korttelia 142, sillä ehdolla kuitenkin että rahapajantalon länsipuolelta viidenneljättä jalan levyinen ala edelleen jätetään rakentamatta sekä että erotetun alueen vastaiseen käyttöön katsomatta Rahapajalle varataan aivan vapaa käyttöoikeus korttelin jälellä olevaan osaan, sillä tavoin kuin oheellinen asemapiirros tarkemmin osottaa; minkä Siviilitoimituskunta, Senaatin päätöksen mukaisesti, saa Herra Kuvernöörin tiedoksi ja asianomaisten noudatettavaksi täten ilmoittaa.

W. Zilliacus.

T. J. Aminoff.“

Senaatin kirjelmässä mainittuun asemapiirroksen, jonka otsakkeena on: «Asemapiirros, osottava sen osan korttelia N:o 142 Katajanokalla Helsingissä, joka Rahapajan alamaisen kirjelmän mukaan elokuun 14 päivältä 1885 on katsottu olevan Rahapajalle varattava», on rahapajaa varten merkitty kaikkiaan 68,50 × 47,50 metrin ala eli siis sama alue, mikä edellä kerrotussa rahapajan johtajan mainitsemassa kaupunginasemakaavan suunnitelmassa oli osotettu rahapajan tontiksi. Tämän johdosta ja vaikka Keisarillisen Senaatin kirjelmä ei anna selvää tietoa tontin itäi-

sestä rajaviivasta, täytyy edellä mainittuun Senaatin päätökseen katsoa sisältyvän, ja niin kaupunginviranomaiset sen aina ovat käsittäneetkin, määräys rahapajan tontin erilleen murtamisesta vastamainittujen rajain sisällä sekä valtion aikaisemmin käytämäin, erilleen murretun tontin itä- ja länsipuolella sijaitsevain korttelin osien palauttamisesta kaupungille.

Lokakuun 20 päivänä 1887 pidetyssä kokouksessa lisätty kaupunginvaltuusto puolestaan päätti hyväksyä yli-insinööri Tallqvistin laatiman suunnitelman erinäisin muutoksin ja lisäyksin. Vahvistuksen hankkiminen suunnitelmalle sai kuitenkin jäädä toistaiseksi satamaratakysmyksen lopullista ratkaisua odotellessa.

Sittemmin kaupunginvaltuusto vuonna 1890 anoi lupaa satamaradan rakentamiseen sen nykyisessä suunnassa pitkin Hietalahden ja Eteläsataman vartta Katajanokalle, ja asiasta annettiin armollinen esitys 1891 vuoden valtiopäiville. Valtiosäädyt päättivät että rata, jonka pitäisi tulla valtion omaksi ja olla valtionrautateiden kunnossapidettävä, oli rakennettava kaupungin toimesta, sekä osottivat tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan. Kokouksessaan toukokuun 31 päivänä 1892 kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päätti vahvistaa, että satamarata rakennetaan kaupungin toimesta valtiosäädytjen panemin ja hallituksenkin hyväksymin ehdoin. Lokakuun 25 päivänä samaa vuotta tehtiin valtion ja kaupungin kesken välikirja satamaradan rakentamisesta *).

Vuoden 1893 lopulla oli rata pääasiallisesti valmis ja osittain luovutettu liikenteellekin. Satamarataa ei kuitenkaan voitu jatkaa Katajanokalle raiteita ja ranta-siltoja teettämällä — viimeksi mainittujen rakennuttaminen ja kunnossapito oli kaupungin velvollisuutena —, ennenkuin sanotulle kaupunginosalle tähän aikaan voimassa olevaan asemakaavaan oli tehty tästä johtuva tarpeellinen muutos. Tämän johdosta olivat kaupunginviranomaiset laatineet 1887 vuoden suunnitelmasta jonkun verran poikkeavan ehdotuksen Katajanokan kaupunginasemakaavan muutokseksi, jonka ehdotuksen kaupunginvaltuusto lähetti vahvistettavaksi alamaisessa kirjelmässä lokakuun 2 päivältä 1894.

Tässä kirjelmässä selostetaan seikkaperäisesti niitä oleellisimpia poikkeuksia, joita uudessa suunnitelmassa oli tehty silloin voimassa olevaan asemakaavaan verraten. Kirjelmässä huomautetaan m. m., että korttelien 140 ja 141 sijaan, jotka samoin kuin korttelin 142 itä- ja länsiosan valtio Senaatin päätöksen mukaisesti marraskuun 2 päivältä 1886 oli palauttanut kaupungille, tulisi osin istutus ja osin avonainen paikka, nimittäin Katajanokantori, sekä että rahapajarannan ja Kanavakadun välinen alue (siis myöskin rahapajantontti) kapenisi. Tämän supistamisen sanotaan kirjelmässä johtuvan siitä, että oli välttämätöntä saada avarampaa tilaa rautatieraiteille ja muille laitoksille.

Edellä mainitun kaupunginasemakaavaehdotuksen Keisarillinen Majesteetti Keisarillinen Senaatin alamaisesta esityksestä armollisesti hyväksyi maaliskuun 27

*) Ks kunnalliskertomusta vuodelta 1892 siv. 17—20.

(huhtikuun 8) päivänä 1895. Vahvistetussa asemakaavassa on rahapajantontin pituus pysytetty 1886 vuoden päätöksen mukaisena, jota vastoin tontin leveyttä on kaupungin asemakaavassa vähennetty 16,18 metriä ja tontin kaakkoisnurkka murrettu erilleen. Tontin pinta-ala on täten vähentynyt 1,170 m² ja on nyttemmin ainoastaan 2,072 m².

1895 vuoden kaupungin asemakaavan vahvistamisen kautta, joka asemakaava edelleen on pääasiallisilta osiltaan voimassa, on valtio niinmuodoin luopunut käyttöoikeudestaan rahapajantontin eteläosaan jotta valtionrautateiden jatkaminen Katajanokalle ja tämän yhteydessä siellä tarpeellinen kadunjärjestely kävisi mahdolliseksi. Rahapajantontin järeillä olevaa osaa kruunu tietenkin edelleen käyttää samoilla ehdoilla kuin aikaisemminkin.

1895 vuoden asemakaava poikkeaa 1887 vuoden suunnitelmasta siinäkin, ettei rahapajan itäpuolelle ole varattu erityistä «rautatietonttia». Sen paikan täyttävät enimmältä osalta raidelaitteet.

Tässä käsiteltävän asian yhteydessä lienee vielä muistoon merkittävä, että rahapajan johtokunta, sittenkun 1895 vuoden asemakaava oli vahvistettu, teki Senaattiin esityksen että, koska melkoinen osa rahapajantontin itä- ja eteläpuolista alaa oli rahapajaa kuulematta murrettu erilleen kaupungin käytettäväksi, rahapajan länsipuolella sijaitseva, silloin vielä rakentamaton korttelin 142 tontti N:o 2 palautettaisiin valtiolle. Tätä vaatimusta kaupunginviranomaiset kuitenkin mitä jyrkimmin vastustivat, ja asiaa tammikuun 21 päivänä 1896 esiteltäessä Senaattikin päätti että rahapajan johtajan esitys ei aiheuttaisi toimenpidettä.

Mitä sen oikeuden laatuun tulee, mikä valtiolla edellä kerrottujen toimenpiteitten johdosta on nykyiseen rahapajantonttiin, ei sitä oikeutta komitean mielestä käy pitäminen omistusoikeutena. Sillä kun kaupunginviranomaiset eivät asian missään vaiheessa ole nimenomaan luovuttaneet kaupungilta pois maan omistusoikeutta, lienee kaupunki edelleen katsottava sen omistajaksi. Edellä mainittu marraskuun 2 päivänä 1886 kruunun ja Helsingin kaupungin kesken tehty välisuoritus näyttää sentähden olevan tulkittava niin, että kruunulla on määräämättömäksi ajaksi oikeus maksutta käyttää aluetta rahapajan tarpeisiin, joka tulkinta myös on edellä mainitun senaattikirjelmän sanamuodon mukainen. Näin ollen sille seikalle, että kruunu on kaupungin tonttikirjaan merkitty talonomistajaksi ja että se on huolehtinut tontin viereisen kadun kunnossapidosta, ei käy myöntäminen ratkaisevaa merkitystä vastakkaiseen suuntaan.

Edellä olevasta käynee selville

että Helsingin kaupunki ei ole antanut pois omistusoikeuttaan rahapajalle Katajanokalta luovutettuun tonttiin, mutta että Suomen kruunulle on rahapajaa varten tunnustettava maksuton käyttöoikeus

määräämättömäksi ajaksi tuohon tonttiin, siten rajoitettuna kuin se on nykyään voimassa olevassa, vuonna 1895 armollisimmin vahvistetussa Katajanokan asemakaavassa.

VII. Luotsilaitoksen makasiinialue Katajanokan pohjoisrannalla.

(Vrt. karittaa 4.)

1600-luvun lopulla oli Katajanokalla, missä tuohon aikaan kasvoi korkeata metsää, ainoastaan yksi rakennus, nimittäin sanotun vuosisadan keskivaiheilla rakennettu Tullhällen tiilitehdas Katajanokan luoteisosassa. Tehtaan läheisyydessä sijaitsevan, Pohjoissatamaan pistävän niemekkeen otti kruunu 1700-luvulla haltuunsa, teettäen sinne erinäisiä makasiinirakennuksia. Myöskin vuodesta 1808 lähtien on paikka ollut kruunun hallussa, ja viime vuosisadan keskivaiheilla sinne rakennettiin kivimakasiini merisotaväen tarpeisiin käytettäväksi. Sittenkin tuo makasiini oli sotakomisariaatin hoidettavana sekä annettiin vuonna 1895 luotsilaitoksen käytettäväksi. Vuonna 1897 rakennettiin paikalle Suomen sotaväkeä varten uusi kivimakasiini, joka Suomen sotaväen hajoituksen jälkeen niinkään annettiin luotsilaitoksen käytettäväksi.

Näihin kruununrakennuksiin ei aikaisemmin liittynyt erityistä tonttipaikkaa eli omistusoikeutta itse pohjaan. Katajanokan pohjoisrantaä järjesteltäessä otettiin puheenalainen niemeke tontinjärjestelyyn ja muodostaa voimassa olevan 1895 vuoden kaupunginasemakaavan mukaan ympäröivän vesialueen kera korttelin N:o 143, jonka pinta-ala on kaikkiaan 5,616 m².

Vuonna 1896 vaati Keisarillisen Senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunta läänin kuvernöörin välityksellä kaupunginvaltuustolta tietoa mainitun korttelin myyntihinnasta sekä niistä muista ehdoista, joilla se voitaisiin luovuttaa kruunulle; ja rahatoimikamarin ehdotuksesta kaupunginvaltuusto päätti antaa sen vastauksen, että valtuusto on halukas 13 markan hinnasta neliömetriltä mainitun korttelin maata eli, kun tuota maata on 3,470 m², 48,620 markan hinnasta sekä sitä vastaan että kaupunki kokonaan vapautetaan toimittamasta korttelin täyttämistä sen suuruiseksi ja muotoiseksi kuin se on merkitty vahvistettuun kaupunginasemakaavaan sekä velvollisuudesta tasoittaa kortteliin käyvät kadut ja niihin teettää vesi- ja lokaviemärijohtoja, ennenkuin Katajanokalla suoritettavat muut rakennusyritykset niitä mahdollisesti vaativat, luovuttamaan puheenalaisen korttelin valtiolle, joka sitä vastoin oikeutettaisiin rakennuttamaan rantasillat korttelin ympärille, jos valtio niitä pitää tarpeellisina, sekä korttelin pohjoisosaan, kuitenkin ainoastaan valtuustolle näytetyn piirustuksen mukaan ja eri hakemuksen johdosta, rakennuttamaan Pohjoissatamaan ulkonevia laitureja. Sen ohella valtio olisi velvollinen,

siinä tapauksessa että rantasiltoja ei rakenneta korttelin ympärille sen ulkopuolisiin rajaviivoihin, viimeistään kymmenen vuoden kuluessa laittamaan korttelin määrättyyn säännölliseen muotoon veden puolelta, siten ympäröitynä kivistä tehdyllä rantareunustuksella, ettei se vedenkorkeuden vaihtelua silmällä pitäen voi missään kohdin tulla terveydelle vaaralliseksi. Maistraatin kirjelmässä elokuun 15 päivältä 1896 kaupunginvaltuustolle sittemmin ilmoitettiin Keisarillisen Majesteetin suvainneen kaikin puolin hyväksyä ehdot, joilla valtuusto oli suostunut myymään puheenalaisen korttelin Suomen valtiolle, sekä käskeneen lääninrahaston yleisistä varoista maksaa vaaditun kauppahinnan. Korttelin N:o 143 kauppakirjan laati rahatoimikamari sittemmin kaupungin puolesta.

Katajanokan pohjoisrannalla korttelissa N:o 145 on tilapäinen kruununmakasiini, joka rakennettiin vuonna 1875 Ulriikkaporissa olleen vanhan muonamakasiinin sijaan. Tämäkin makasiini lienee nyttemmin luotsilaitoksen käytettävänä. Paikkaa luovuttaessaan mainittuna vuonna on kaupunginvaltuusto nimenomaan pannut ehdoksi, että alueen pitää palautua kaupungin käytettäväksi kohta, kun sotalaitos on vastaanottanut Siltavuorenrantaan rakennetun uuden muonamakasiinin. Valtion on sentähden, milloin kaupunki vaatii, poistettava puheenalainen puusta tehty makasiini ja palautettava alue kaupungin vapaasti käytettäväksi. (Vrt. siv. 14 Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 14 vuodelta 1910).

VIII. Lääninvankilan tilusalueet Katajanokalla.

(Vrt. karttaa 5.)

Kivikkoisella ja autiolla paikalla Katajanokan kaakkoisosassa oli Ruotsin vallan ajoista lähtien vanha, harmaasta kivistä muurattu kruununvankila, jonka jo vuonna 1820 ilmoitettiin olevan erittäin sopimaton tarkoitukseensa ja niin ahdas, että siellä voitiin säilyttää enintään kaksikymmentä vankia yhtäikää. 1830-luvulla, lääninjärjestelyn toimeenpantua, rakennettiin samaan paikkaan uusi kruununvankila 100 vankia varten, minkä ohella vanha vankila pantiin kuntoon ja eräitä ulkokuone-rakennuksia teetettiin. Erinäiset vanhemmat, rappeutuneet, uuden kruununvankilan ympärysmuurin sisällä sijaitsevat kruununrakennukset, polkumylly, kaksi vajaa ja sauna, myytiin vuonna 1837 huutokaupalla ja poistettiin. 1830- ja 1840-luvulta oleviin karttoihin sekä 1861, 1864 ja 1875 vuosien kaupunginasemakaavoihin on vankilan alue merkitty suorakaiteen muotoiseksi, jonkun verran alaltaan vaihdellen, ja todennäköistä on, että nuo rajat osottavat vankilarakennuksia noihin aikoihin ympäröineen aitauksen tahi ympärysmuurin aseman.

Alussa 1880-lukua herätettiin kysymys lääninvankilan laajentamisesta sekä silloisen kaupunginvankilan lakkauttamisesta. Kirjelmässä kuvernöörille toukokuun 14 päivältä 1884 Keisarillinen Senaatti vaati kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, ottaisiko kaupunki, sitä vastaan että se vapautettaisiin asetusten mukaisesta velvollisuudestaan pitää kunnossa kaupunginvankilaa ja palkata kaupungin tutkintovankeja varten tarpeelliset vartijat, avustaakseen lääninvankilan uudestirakentamista osin 100,000 markan määrärahalta sekä osin maksutta luovuttamalla valtiolle vankilan laajentamista varten tarpeellisen maan. Lausunnossaan marraskuun 21 päivältä 1884 rahatoimikamari ehdotti, että kaupunki sitä vastaan että se vapautettaisiin suorittamasta edellä mainittuja kaupunginvankilasta koituvia menoja, jotka tähän aikaan nousivat 6,000 markan vaiheille vuodessa, ilmoittaisi suostuvansa tarkoitukseen myöntämään 100,000 markan määrärahan, maksettavaksi 10 vuoden kuluessa kymmenennellä osalla vuosittain, sekä maksutta valtiolle luovuttamaan vankilaa varten tarpeellisen maa-alueen, joka oli merkitty rahatoimikamarin silloisella kaupungininsinöörillä teettämään karttaan. Tämä lisä-alue käsitti osin maata, joka vuonna 1870 toimitetussa kaupungin ja kruunun välisessä rajanjärjestelyssä (katso edellä) oli kaupungille palautettu, sekä muutoin käyttämättä kaupunginmaata *).

Sittenkun kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin vastamainitun ehdotuksen hyväksyen, oli ilmoittanut kaupungin suostuvan mainittuihin ehtoihin ja Keisarillinen Majesteetti armollisella käskykirjeellä maaliskuun 17/29 päivältä 1886 oli osottanut lääninvankilan uudestirakentamiseen ja laajentamiseen tarpeelliset varat, päätti Keisarillinen Senaatti asiaa toukokuun 18 päivänä sanottua vuotta esiteltäessä, että kaupungin kanssa oli laillisessa järjestyksessä päätettävä kirjallinen sopimus asiasta, ja käskettiin kuvernöörin siitä huolehtia. Kaupunginviranomaisten vastamainitussa tarkoituksessa laatima sekä kuvernöörin hyväksymä välikirja oli seuraavaa sisällystä:

„Välikirja.

Helsingin Kaupunginvaltuuston syyskuun 7 päivänä 1886 siihen valtuuttamana tekee Rahatoimikamari Helsingin kaupungin puolesta Uudenmaan läänin Kuvernöörin kanssa Suomen kruunun edustajana seuraavan sopimuksen:

Sitä vastaan että Helsingin kaupunki kaikiksi vastaisiksi ajoiksi vapautetaan velvollisuudesta pitää voimassa vankilaa kaupungin tutkintovankeja varten ja palkkaamasta tuollaisia vankeja varten tarpeellisia vartijoita, sitoutuu kaupunki täten avustamaan täkäläisen lääninvankilan uudestirakentamista: a) suorittamalla rahassa satatuhatta (100,000) markkaa siten, että kaupunki sen jälkeisestä vuodesta lähtien, jona kaupunginvankilaa ei enää tarvita nykyiseen tarkoitukseensa, vuosittain, ensintulevain kymmenen vuoden kuluessa, lääninrahastoon suorittaa kymmenentuhatta

*) Samassa kirjelmässä rahatoimikamari niinkään lausuu suotavaksi, että kaupunki jälleen saisi haltuunsa Katajanokan korttelit 140 ja 141 sekä eräät korttelin 142 osat, niinkuin edellä on kerrottu.

markkaa, kuitenkin korotta; ja b) maksutta luovuttamalla kruunulle vieressä olevaan asemapiirroksen merkityn, lääninvankilan laajentamista varten tarpeellisen alueen, joka pinta-alaltaan on 97,300 neliöjalkaa.

Helsingin Rahatoimikamarissa, tammikuun 28 päivänä 1887.

Rahatoimikamarin puolesta:

E. Öhman.

Lars Homén.

Edellä oleva, Keisarillisen Suomen Senaatin Siviilitoimituskunnan kirjelmän nojalla toukokuun 18 päivältä 1886 N:o 402 laadittu välikirja hyväksytään. Helsingin Lääninkonttorissa, maaliskuun 2 päivänä 1887.

G. von Alfthan.

B. W. Tornell.

Kirjelmässä maaliskuun 2 päivältä 1887 lähetti kuvernööri maistraattiin toisen kappaleen edellä mainittua sopimusta siihen kuuluvine asemapiirroksineen (kartta 5) sekä pyysi sen ohella ryhtymään sellaiseen toimenpiteeseen, että kaupungin tonttikirjaan tulee merkityksi että Suomen valtio nyttemmin on edellä mainitun alueen omistaja. Sellainen merkintä tehtiinkin tonttikirjaan ja todistus siitä toimitettiin lääninhallitukselle.

Edellä kerrotusta sopimuksesta ja sen perustuksena olevista asiakirjoista käy selville, että Helsingin kaupunki niinmuodoin mainittua apurahaa ja maanluovutusta vastaan on *kaikiksi vastaisiksi ajoiksi* vapautettu velvollisuudesta pitää voimassa kaupunginvankilaa ja palkata kaupungin tutkintovankeja varten tarpeellista vartijastoa. Näin ollen katsoo komitea *valtiolle olevan tunnustettava täysi ja rajoittamaton omistusoikeus tässä puheena olevaan lisämaahan*, vaikka sopimuksessa ei olekaan nimenomaista välipuhetta omistusoikeuden luovuttamisesta, vaan ainoastaan «maksuttomasta luovutuksesta.»

On kuitenkin huomattava, että lääninvankilan koko alueeseen, joka maanmittarin vuonna 1897 toimittaman kartallepanon ja selitelmän mukaan käsittää 12,058 m² ja vastaa Katajanokan korttelin 159 tontteja 1 ja 3, kuuluu, paitsi tässä puheena olevaa lisämaata, myös aikaisempi suorakaiteen muotoinen vankilatontti, jonka pinta-ala vastikään mainitun asemapiirroksen mukaan on noin 3,400 m². Tästä alueesta, jota ei ensinkään kosketella 1887 vuoden sopimuksessa, on valtio ainakin suurinta osaa pitemmän aikaa muistuttamatta käyttänyt kruununvankilan tonttina,

ilman että tämän muinoin kaupungille arvottoman maan luovutusta tiettävästi on tapahtunut ja ilman että kaupunki on luopunut omistusoikeudestaan paikkaan. Tähän nähden ja sen mukaisesti mitä komitea aikaisemmin on lausunut samantapaisista oikeussuhteista, saa komitea käsityksenään lausua, *että kruunulla ei ole laillista saantoa tähän vankila-alueen osaan, vaan ainoastaan oikeus käyttää sitä määrämätön aika ilmoitettuun tarkoitukseen.* Kyseeseen saattaisi kenties panna, eikö kruunun jo ole katsottava saavuttaneen omistusoikeutta tähän alueeseen nautinnan nojalla, mutta kun paikan rajat vasta viime vuosisadan keskivaihellä tarkemmin määrättiin, ei tuollaisen saannon edellytyksiä voine katsoa puheenalaisessa tapauksessa olevan olemassa.

Paitsi edellä mainittua lisäaluetta on Suomen valtio vuonna 1903 laillisessa järjestyksessä hankkinut omistusoikeuden lääninvankilan pohjoispuolella sijaitseviin korttelin 159 tontteihin 5 ja 7, toisen 41,934 ja toisen 33,753 markan hinnasta.

Helsingissä, heinäkuun 11 päivänä 1911.

Julius Grotenfelt.

John Uggla.

Alb. Hästesko.

Liite A.

Helsingin kaupungin rajain sisällä, Viaporin ja Rönnskärin edustalla sijaitsevain saarien, luotojen ja karien luettelo.

Kaksi pientä luotoa Tirgrundetin ja Tafvelgrundetin pohjoispuolella	0,100	hehtaaria
Tirgrundet	0,910	”
Hundskär, läntinen	0,137	”
Hundskär, itäinen	0,520	”
Söderholmsgubben	0,770	”
Brännvinskubben	0,950	”
Djupgrundet	0,645	”
Skogsholmen	2,805	”
Tafvelgrundet	0,920	”
Långören	1,417	”
Abrahamsholmen	0,840	”
Räntan	0,820	”
Skogskär	4,347	”
Hamngrundet	2,406	”
Enskär (Stora Enskär)	9,476	”
Låghara	2,760	”
Gråhara	1,715	”

Helsingissä, heinäkuun 5 päivänä 1911.

A. Hannikainen

vanhempi komissionimaanmittari.

Liite B. — *Suomennos jäljennöksestä.*

Vuonna 1781 huhtikuun 2 päivänä ryhtyi allekirjoittanut, Helsingin pitäjän mittausta ja isoajakoa asianmukaisesti toimittamaan määrätty maanmittari käymään Helsingin kaupungin tilusten merenpuolista ympärysrajaa, asiasta laillisessa ajassa kuulutettua, jolloin Helsingin kaupungin oikeutta valvomaan viimeksi kuluneella maaliskuulla annetun määräyksen mukaan saapuivat neuvosmies, korkeasti kunnioitettava herra Anders Pålviander sekä porvari Hindric Karberg, ja toimitettiin rajankäyntti ja kartallepano ensin Vähä-Huopalahtea ja Drumsötä vastaan, jolloin meneltiin seuraavasti:

Vähä-Huopalahdesta saapuivat niinsanotun Porsassaaren luo, missä tämä rajankäyntitoimitus aloitettiin, Korpaksen talon puolesta lautamies Eric Ekholm ja Hindric Hindricsson, Matts Samuelsson Backas ja Anders Johansson Böles, Meilahdesta ja Munkkiniemestä, joiden tilukset niinkään käyvät tähän, kauppias herra Carl Mateitzen ja Helsingin pitäjän Löfön puolesta, joka saari kuuluu Helsingin pitäjän kirkolle, mutta on rovastin, korkea-arvoisen ja korkeastioppineen tohtorin, herra Zacharias Cajanderin hallussa, Löfön vuokramies, Kunink. tykistön luutnantti, vaapasukuinen herra David Adam Gyllenbögel; Drumsön puolesta olivat verotaloliset Eric Arvidsson ja Jacob Johansson saapuvilla. N:ön 1 Porsassaaren tunnustivat kaikki rajanaapurit tilustensa väliseksi oikeaksi pääksi ja pääterajaksi; mutta koska siellä ei ollut kivipyykkiä eikä muuta rajamerkkiä, vaati herra neuvosmies Pålviander rajakohdan pantavaksi, niin kuin se oli maanmittari Lars Forssellvainajan vuonna 1696 laatimassa kartassa, keskelle saarta, mutta tähän väittivät herra Mateitzen ja Vähä-Huopalahtelaiset, että rajakohta aina oli vanhastaan katsottu olevan saaren eteläisellä niemekkeellä, mistä he riitelivät sekä kaupungin valtuutettujen että Drumsöläisten kanssa; ja ilmoittivat asianosaiset vihdoon, asiaa tiedusteltua, että he eivät voineet tästä sopia, minkätähden tämä merkitään riitaiseksi; Helsingin kaupungin ja Vähä-Huopalahden välinen raja tulee tähän Porsassaareen suorassa viivassa Rajasaaresta. Kysyttäessä väitti herra luutnantti Gyllenbögel, että raja Porsassaaresta kulkee Munkkiniemen ja Löfön välitse Brudhälliin ja sieltä Löfön salmeen, mutta herra kauppias Mateitzen vastusti tätä väitettä joka kohdassa ja vaati rajajohtoa suunnattavaksi Porsassaaresta suoraan Löfön salmeen, huomioon ottamatta Brudhälliä, jonka herra Mateitzen sanoi olevan ainoastaan Munkkiniemen ja Meilahden välinen raja, johon Löfö ei voi ulottua; mutta kun tämä seikka ei ollut toimituksen esineenä, jona ainoastaan ovat kaupunkia koskevat rajat, ei sitä tällä kertaa voitu ottaa edelleen käsiteltäväksi.

Porsassaaresta väitti herra neuvosmies Pålviander Drumsön ja kaupungin välisen rajan käyvän suoraan Drumsön Norlandsuddenin poikki keskelle Melkön saarta ja lisäsi että, vaikkei hänellä nyt ollut asiakirjoja eikä todisteita näytettävänä,

hänellä kuitenkin oli tiedossaan, että kaupungin arkiston asiakirjojen joukossa on tästä rajankäynnistä todisteita, joita nyt ei ollut voitu löytää.

Drumsöläiset, jotka ilmoittivat ettei heillä ollut minkäänlaisia tiluksiaan koskevia asiakirjoja, pyysivät että se vanha kartta, jonka he näkivät olevan kaupunkilaisilla, annettaisiin nähtäväksi jotta he voisivat saada jotakin tietoa, koska heidän mielestään herra neuvosmies Pälvianderin väitteen mukainen rajasuunta riistäisi heiltä suuren osan heidän kiistämättömistä tiluksistaan ja kalavesistään. Maanmittari Lars Forssell-vainajan vuonna 1696 laatima kaupungin tiluskartta näytettiin ja siitä kävi selville, että Porsassaaren keskikohdasta, johon silloinen molemminpuolinen nautinta oli johtanut, vaikkei siellä ollut pyykkiä, Helsingin kaupungin ja Drumsön välinen raja kulkisi suorassa suunnassa pieneen pyykkiin, joka oli sijainnut ja myönnetty olevan keskellä Merholmaa.

Tämän Drumsöläisetkin myönsivät, eikä herra neuvosmies Pälviander sanonut tosin tällä kertaa voivansa kiistellä kartan sisällyksestä, mutta varasi kuitenkin itselleen puhevallan, mitä hänen väitteensä mukaiseen Norrlandsuddenin ja Melkön kautta käyvään rajaan tulee niiden asiakirjain nojalla, joita hän luuli olevan kaupungin arkistossa.

Porsassaaresta siis jatkettiin mittausta Merholmaan, joka on karttaan merkitty N:olla 2, ja sittenkun koko saari oli mitattu, etsittiin sen keskikohta, mutta sieltä ei nyt voitu löytää pyykkiä eikä myöskään kukaan läsnäolijoista voinut näyttää sen paikkaa, vaan etsittiin rajakohta 1696 vuoden kartan johdolla ja sijoitettiin saaren halki vuorien lomitse kulkevaan syvään notkoon, johon se nyt merkittiin pienellä kiviroykkiöllä.

Tässä Merholman rajalla mitattiin sama kulma Porsassaaren rajaan päin kuin Forssellin kartta vuodelta 1696 näyttää ja suunnattiin viiva sitten meren puolelle, jolloin se osui Rönnskärin ja Melkön väliin sillä tavoin kuin viiva *a* kartalla osottaa ja siten, että se tuli 777 kyynärän päähän Melkön itäpäästä eli sivulta ja 476 kyynärän päähän Rönnskärin länsilaidasta.

Tämän rajankäynnin kaupungin kartalla vahvistettuna Drumsöläiset kaikin puolin hyväksyivät ja väittivät sitä paitsi kaikkina aikoina sen mukaan viljelleensä, minkä herra neuvosmies Pälviander kielsi.

Herra neuvosmies Pälvianderin väittämä rajasuunta, joka kulkee Porsassaaresta Norrlandsuddeniin sekä sieltä Melköhön, on karttaan merkitty kirjaimella *b*.

Huhtikuun 4 päivänä.

S: P: ryhdyttiin käymään Santahaminan ja Helsingin kaupungin välistä rajaa, jolloin saapuville tulivat edellä mainitut kaupuguin valtuutetut sekä Santahaminan talonomistajat Eric Ericsson Södergård ja Matts Mattsson Norrgård. Degerösta, joka niinikään käy tähän välirajaan, saapui säterin puolesta kapteeni, korkeanvapaa-sukuinen vapaaherra Carl Adam Armfelt ja augmenttitalon puolesta sen haltija, talollinen Johan Degerholm.

Kysyttäessä väitti herra neuvosmies Pälviander, että Helsingin kaupungin ja Santahaminan väliraja meren puolella käy keskeltä Kubbsundin salmea, joka on Skanssinmaan ja nykyään niin sanotun Kuninkaansaaren välillä, jolla viimeksi mainitulla muinoin kuuluu olleen nimenä Hamnslandet, ja sieltä suorassa viivassa Vasikkasaaren itäiselle niemekkeelle N:oon 4, joten Vasikkasaari tulisi kuulumaan kaupungille; Vasikkasaaresta taas raja kulkisi luotoon, joka on karttaan merkitty numerolla 3 ja jota sanotaan Nimismieheksi. Vasikkasaaren kuulumista kaupungille arveli herra neuvosmies sen seikan todistavan, että kaupunki toisinaan oli antanut tämän saaren vuokralle, mutta muutoin herra neuvosmiehellä ei nyt ollut näytettävänä todisteita väittämänsä rajasuunnan osottamiseksi; luuli kuitenkin niitä vastedes löydettävän kaupungin asiakirjain joukosta.

Santahaminalaiset taas olivat sitä mieltä, että herra neuvosmies Pälvianderin väittäämä rajasuunta oli kohtuuton, ja väittivät että Kugglandetista tulevan rajan, jonka he tunnustivat välirajaksi, ei pitäisi käydä Vasikkasaaren itäpuolitse, vaan suorassa suunnassa Nimismieheen N:o 3, joten Vasikkasaari kiistämättömästi kuuluisi Santahaminaan ja jonka rajan he arvelivat aivan samaksi, mikä on merkittynä Forssellin karttaan, jonka mukaan Vasikkasaari ei ole kaupungin omaisuutta. Todistaakseen että Vasikkasaari kiistämättä on kulunut Santahaminaan ja että sen haltijat sitä olivat vapaasti ja estämättä nauttineet hyväkseen, näyttivät Santahaminalaiset kesäkuun 9 päivänä 1755 tehdyn vuokravälikirjan, jolla he vuotuista 45 kuparitaalarin vuokraa vastaan olivat saman saaren luovuttaneet vääpeleille Jonas Nordqvistille ja Petter Granbomille sekä kersantti Johan Daniel Österbackille, jotka vuokramiehet sinne olivat itselleen rakentaneet kolme asuntoa sekä niitä moittimatta hallinneet ja saarta nauttineet hyväkseen 13—14 vuotta kaupungin milloinkaan tekemättä siihen nähden vähintäkään vaatimusta. Herra neuvosmies Pälviander arveli, että laitton nautinta, silloin kun ei kukaan valvonut kaupungin oikeutta ja etuja, ei voinut tuottaa omistusoikeutta ja toisti äskeisen lausuntonsa. Vapaaherra ja kapteeni Armfelt ja Johan Degerholm, joiden edustaman Degerön säterin tilukset Hästnäsän salmen keskikohdalla yhtyvät Santahaminaan kaupungin tilusten rajalla, kannattivat Santahaminalaisia ja väittivät rajan kulkevan suorassa suunnassa Kuggsundista Nimismieheen, tunnustaen sen oikeaksi Helsingin kaupungin Degerön ja ja Brändön väliseksi päärajaksi, ja kun ei viimeksi mainitun tilan puolesta vielä ollut ketään saapunut, lähetettiin sinne sana, jolloin Brändön säterin omistaja, överstilutnantti ja Kunink. Miekkatähdistön ritari, vapaasukuinen herra Jakob Gerdes tuli saapuville ja niinkään myönsi Nimismiehen edellälueteltujen tilain väliseksi oikeaksi päärajaksi.

Kun, kehotuksesta huolimatta, Helsingin kaupungin valtuutetut eivät voineet Santahaminalaisten kanssa sopia oikeasta rajasuunnasta ja Vasikkasaaresta, niin on molempain asianosaisten väitteet pantu kirjaan ja tämä asia jätetään asianomaiselle tuomarille toimenpidettä varten.

Rajan Brändötä vastaan myönsivät sekä kaupungin valtuutetut että herra

överstiluutnantti ja ritari Gerdes käyvän Nimismiehestä pitkin viivaa C keskelle Mustikkamaan ja Degerön saaren välistä salmea karttaan N:olla 5 merkittyyn kohtaan sekä sieltä pitkin viivaa *d* Kumtähden selällä olevalle luodolle, jolla nyt on nimenä Norssi ja joka on karttaan merkittynä numerolla 6, mikä niinkään molemmin puolin tunnustettiin; mutta täältä väitti herra neuvosmies Pälviander kaupungin puolesta rajan kulkevan jonkun matkaa veteen itäpuolitse niin sanottua Granholmaa, niinkuin karttaan merkitty viiva *e* näyttää, sekä sitten pitkin viivaa *f* Granholman ja Fårholman välisestä salmesta Vanhankaupungin koskeen. Herra överstiluutnantti ja ritari Gerdes väitti tähän, että raja Norssista N:o 6 kulkee Liussaareen N:o 7 pitkin viivaa *g* sekä sieltä pitkin viivaa *h* Vanhankaupungin koskeen, ja näytti tämän väitteensä vahvistamiseksi maanmittari Lars Forssellin vuonna 1687 Viikin karjakartanon tiluksista laatiman kartan, johon Liussaari on merkitty Viikin kartanon rajaksi, mutta jossa ei selitellä paikkaa eikä mainita mitkä tilukset siinä yhtyvät.

Herra neuvosmies Pälviander lausui että, kun kaupungilla ikivanhoista ajoista on ollut kiistämätön ja milloinkaan moittimaton nautinta- ja hallintaoikeus Granholmaan ynnä kalastukseen sen ympärillä, mihin Brändön haltija ei ole milloinkaan ennen koettanut tulla, ei herra neuvosmies voinut edellyttää muuta kuin että kaupungille turvataan oikeutensa, jota paitsi herra neuvosmies katsoi Liussaaren sijaitsevan niin kaukana Vanhankaupungin puolella syrjässä Brändön väylästä, että tuon maatilän tilukset eivät voi sinne ulottua, vaan arveli hän kaupungin ja Brändön tilusten kohtaavan toisensa keskempänä vettä kuin missä Liussaari sijaitsee; jota paitsi 1687 vuoden kartta herra neuvosmiehen mielestä sitä vähemmän voi valaista tätä asiaa, kun siihen ei ole merkitty että Brändö ulottuisi Liussaareen eikä myöskään mitkä maatilat tämä karttaan merkitty rajakohta eroittaisi toisistaan; ja kun asianomaiset eivät sanoneet voivansa tästä suosiolla sopia, niin alistetaan tämäkin riita asianomaisen tuomarin ratkaistavaksi.

Merkityt rajakohdat sijaitsevat niinkuin kartta osottaa, ja ovat Nimismies N:o 3, Norssi N:o 6, ja Liussaari N:o 7 20—30 kyynärän läpimittaisia kallioita, jotka eivät ole sanottavan korkeita ja veden korkeuden mukaan ovat toisinaan enemmän, toisinaan vähemmän (epäselvä) näkyvissä. Enempää ei ollut muistuttamista eivätkä kaupungin tilukset ulotu meren puolelle kauemmaksi kuin nyt on kerrottu. Vuosi, aika ja paikka edellä mainitut.

Viran puolesta:

Carl P. Hagström.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Helsingissä, heinäkuun 17 päivänä 1909.

A. Hannikainen.

Vanhempi komissionimaanmittari.

Vuonna 1816 marraskuun 11 päivänä saapui allekirjoittanut maanmittari Helsingin kaupungin raatihuoneelle ryhtyäkseen korkeasti kunioitettavan Hämeen maaherranviraston maaliskuun 23 ja syyskuun 3 päivänä kuluvaan vuotta antamain memoriaalien johdosta käymään mainittuun kaupunkiin yhdistettyjen tilusten ympärysrajaa, jolloin, paitsi toimitukseen avuksi kutsuttua vakinaista kihlakunnanlautamiestä Johan Bäckströmiä Helsingin kirkonkylästä, ilmoittautuivat kruunun valtuutettuna paikkakunnan kruununvoudin herra asessori Johan Antmanin määräyksen johdosta viimeksi kuluneen lokakuun 13 päivästä luutnantti ja kruununnimismies, vapaasukuinen herra Nils Gammal Ehrenkrona sekä korkearvoisan Porvoon tuomiokapitulin 2 päivänä viimeksi kulunutta marraskuuta antaman memoriaalin johdosta, jonka armovuodensaarnaaja, kunnianarvoisa herra Johan D. Schröder näytti, ilmoittautuen konsistorion asiamieheksi tässä toimituksessa, jota paitsi herra kunnallispormestari Joel Jacob Saurén ilmoitti kaupungin valtuutettuina olevan maistraatin puolesta oikeusneuvosmiehen herra Eric Carlsson Polonin ja kaupunginvanhimpain puolesta kauppiaan herra Fredric Remanderin, nahkurinammatin vanhimman Eric Lönnbergin ja porvari Henric Broströmin, jotka kaikki olivat saapuvilla, paitsi neuvosmies Polon, eikä myöskään maalaisia rajanaapureita tullut saapuville, vaikka lautamies Bäckström ilmoitti aikamäärän tulleen Helsingin pitäjän kirkossa laillisessa järjestyksessä kuulutetuksi.

Sittenkun edellä mainitut asianomaiset siten olivat koolla ja tähän toimitukseen annetut memoriaalit sekä kruunun ja konsistorion määräykset oli luettu ja lautamies Bäckström kysyttäessä julistettu jäävittömäksi, mutta kun maalaisia rajanaapureita ei ollut täksi päiväksi saapunut kaupunkiin eikä myöskään asiakirjoja ollut käsillä, täytyi toimitus lykätä huomiseen, johon mennessä herra pormestari Saurén otti sekä toimittaakseen uuden kutsun asianomaisille rajanaapureille että myös hankkiakseen asiakirjat, minkä jälkeen asianomaiset poistuivat.

Marraskuun 12 päivänä.

Paitsi eilispäivänä saapuvilla olleita asianomaisia saapuivat nyt myös Vähä-Huopalahden lohkokunnasta, missä kaupungilla niinkään on ulkopalsta, Meilahden eli Hindernäsin verotalon omistaja herra Thomas Mathezen, verotalon asukkaat Johan Collan ja Eric Ekholm Korpas, kumpikin puolikkaan omistaja, Gustaf Bäckström Backas ja sikäläiset kruunun talojen asukkaat Fredric Löfström Böls sekä herra sotaneuvos Björnbergin hallussa olevan Grejuksen talon puolesta sanoi Bäck-

ström olevansa pyydetty sen oikeutta täällä valvomaan, ynnä Vanhankaupungin eli Forsbyn talon vuokramies, kauppias herra Ferdinand Österberg oli saapuvilla, minkä jälkeen ja kun tällä kertaa ei ollut useampia rajanaapureita odotettavana, aktuaari herra Bergenkinga antoi nähtäväksi Helsingin kaupungin kartan tilusrajoista Drumsötä, Vähä-Huopalahtea, Kumtähteä, Viikin karjakartanoa, Brändötä, Degerötä ja Santahaminaa vastaan, jonka kartan komissionimaanmittari Carl Petter Hagström oli vuonna 1781 laatinut ja Frederic Johan Cristén vuonna 1805 jäljentänyt, sekä maanmittari Lars Forssellin kartan välirajoista Drumsön, Vähä-Huopalahden Kumtähdän, Brändön ja Santahaminan tiluksia vastaan, semmoisena kuin tämä kartta oli maanmittari Nils Avander-vainajan uusimana ja selittelemänä sekä Olof Bergensonin Kunink. Maanmittauskonttorissa Ruotsissa 1766 jäljentämänä, ilmoittaen että viimeksi mainittujen karttain selitelmiä ei ole saatavissa, vaan kuuluvat ne viime Ruotsin sodassa hukkaantuneen.

Huopalahden kyläläiset antoivat nähtäväksi maanmittari C. P. Hagströmin vuonna 1775 Huopalahdesta tekemän, Claes Gustaf Nordingin laatiman kartan ynnä tilusselitelmit, rajakäyntipöytäkirjat ja maanjako-oikeuden tuomion heinäkuun 2 päivältä 1772. Herra kauppias Österberg näytti Forsbyn talon kartan selitelmiin, jotka maanmittari Hagström nünikään oli laatinut vuonna 1777, ynnä komissionimaanmittarin herra E. J. Lindgrenin mainitulla tilalla sijaitsevista niin sanotuista Pormestarinniityistä ja Vanhankaupungin tonteista laatiman aidanjakokirjan, minkä jälkeen ja kun useampia asiakirjoja ei ollut tällä kertaa käytettävänä, päätettiin ensiksi ryhtyä käymään kaupungin ja Vähä-Huopalahden välistä rajaa.

Marraskuun 13 päivänä.

Ollut saapuvilla kaupungin korkeastikunnioitettavan maistraatin kokouksessa, jossa käsiteltiin kysymystä allekirjoittaneen palkkiosta ja ruokarahasta, jota myönnettiin taksan kaksinkertainen määrä, huomioon ottamalla sadepäivät.

Marraskuun 14 ja 15 päivänä sadesää estänyt toimituksen.

Marraskuun 16 päivänä.

Kauppias Remanderin, nahkuri Lönnbergin, porvari Broströmin ja lautamies Bäckströmin sekä tarpeellisen apumiehistön läsnäollessa viitoitettiin Vähä-Huopalahden puolinen raja alkaen Töölön järven pohjoispäästä, missä oli kiviraja ulottuen täältä Humallahteen.

Marraskuun 18 päivänä.

Viimeksi mainittua rajaa aukaistaessa lailliseen leveyteen kohtasi se hankkaus, että Rajasaarelle pantua merkkiä ei voitu löytää eikä sen paikka ollut määrättävissä, ennenkuin tämä saari ynnä niin sanottu Porsas oli pantu kartalle, mutta kun jää tässä tilaisuudessa oli liian heikkoa tuon tehtävän suorittamiseen, niin

päätettiin kauppias Väckmanin ja lautamies Bäckströmin läsnäollessa lykätä tämä tehtävä sopivampaan aikaan, mutta

Marraskuun 19 päivänä

viitotettiin Korpaksen talon ja Vähä-Huopalahdessa olevan kaupungin ulkopalstan väliraja, alkaen kylän Stångfallin pelloista ja ulottuen 3,320 kyynärän matkan Töölön järveen asti, missä ei löydetty päätekohtaa, vaan pantiin sentähden tuki-kohtan saavuttamiseksi Töölön järvi kartalle.

Marraskuun 20 päivänä.

Viitotettu ja lailliseen leveyteen aukaistu viimeksi mainittu rajalinja sekä merkitty se Töölön järven viereiseen suohon, kivien puutteessa, pienellä, kuoritulla ja maahan lyödyllä kuusella.

Marraskuun 21, 22 ja 23 päivänä

pantu kartalle Humallahden raja ja Porsassaaret, verrattua niitä sekä Huopalahden että kaupungin karttoihin, jolloin kulmissa ilmeni se eroavaisuus että, jos edellyttää Töölön järven rajan, joka Kumtähden, kaupungin ja Huopalahden karttain mukaan on oikealla kohdalla, sekä Porsassaaren luotettavimmiksi tukikohdiksi, mitkä tässä tapauksessa ovat saatavissa, Rajasaarelle tuleva piste osuisi Huopalahden kartan mukaan allekirjoittaneen nyt laatimalla kartalla kirjaimen *i* kohdalle ja kaupungin esittämän kartan mukaan kirjaimen *K* kohdalle kaupungin puolelle, josta voi päätätä, että Rajasaari ei ole edellä mainittuihin karttoihin oikein merkitty; mutta koska maanmittari Hagström on 1781 likimmittain maanmittari Lars Forssellin vuonna 1696 laatiman kartan mukaan käynyt tässä puheena olevan tilusrajan, josta vielä on selviä merkkejä maassa huomattavana, niin on allekirjoittanut yksissä neuvoin kaupungin edustajain, kauppias Remanderin, nahkuri Lönnbergin sekä lautamies Bäckströmin ynnä Huopalahden kyläläisten Gustaf Bäckström Backaksen, Fredric Löfström Böhlin ja Eric Ekholm Korpaksen kanssa käynyt ja lailliseen leveyteen aukaisuttanut tämän tilusrajan Töölön järvestä Rajasaareen ja sieltä Porsassaaren keskikohtaan nyt laaditun kartan mukaan, minkä ohella pantiin viisi välipyykkiä paitsi Rajasaaren pääpyykkiä, joka kävi isoon maakiveen, joka nyt ympäröitiin isommista ja pienemmistä kivistä tehdyllä neliömäisellä muurilla, mistä rajalinja suunnattiin Porsassaareen.

Marraskuun 25 päivänä.

Kun kaupungin ja Kumtähden lohkokunnan välinen raja nyt oli neuvosmies Polonin ja kauppias Väckmanin läsnäollessa viitotettava Kumtähden säterin omistajan, herra kauppaneuvos Sederholmin nähtäväksi tuoman, maanmittari C. P. Hagströmin mainitusta lohkokunnasta vuonna 1774 laatiman kartan ja isonjaon selitelmän mukaisesti, huomattiin useita melkoisia eroavaisuuksia niin kulmissa kuin

välimatkoissakin kaupungin karttaan verraten, mikä seikka aiheuttialle kirjoittaneen laatimaan kunnollisen ja luotettavan kartan kaupungin tilusrajoista voidakseni sittemmin riitaisuuksien ilmaantuessa antaa asianosaisille täydelliset tiedot, johon tehtävään ryhdyin ja vastamainittuna päivänä sekä

Marraskuun 26, 27, 28, 29 ja 30 päivänä

panin kartalle Södernäsin järven ynnä puron Södernäsiin asti, Norssin, Mustikka-
maan, Brändön saaren, Bäsenin, Kivinokan sekä osan Sumpparia.

Joulukuun 2, 3 ja 4 päivänä.

Pannut kartalle Kumtähden, Vanhankaupungin kosken, Liussaaren myllyn ja Färholmat sekä Fastholman.

Sittenkun nämä tehtävät oli suoritettu ja lautamies J. F. Åberg Helsingin Malmilta luutnantin ja kruununnimismiehen herra Ehrenkronan määräyksen johdosta kuluvan joulukuun 4 päivältä oli saapunut ja astunut viimeksi kuluneen marraskuun 25 päivänä poistuneen lautamies Bäckströmin sijaan, ryhdyttiin Kumtähden kartan mukaisesti, joka likimmittain on tilusten kanssa yhtäpitävä, kauppias Remanderin ja kauppaneuvos Sederholmin asiamiehekseen lähettämän talonvuodin läsnäollessa

Joulukuun 9 päivänä

asianmukaisesti viitoittamaan ja aukaisemaan kaupungin ja Kumtähden lohkokunnan välistä rajaa, alkaen Töölön järven eteläpäähän tehdystä huomattavasta kivipyykistä, mistä raja suunnattiin kartan johdolla ja kävi Södernäsin suossa olevan kallioisen luodon eteläniemekkeeseen, missä oli vähäinen kokoelma seipäitä ja pienehköjä kiviä. Täältä raja suunnattiin edelleen ja kävi Södernäsin järven kapeimmassa kohdassa olevien niemekkeitten keskiväliin, mihin nyt paalutettiin 6 kyynärän pituinen kuusi, mistä rajaa kulkee useinmainitun järven laskukohdalla olevaan siltaan ja seuraa sitten puroa polvekkeeseen, mistä puro kääntyy mereen.

Mainitusta polvekkeesta lähtien erottaa raja kaupungin tiluksia Södernäsin niemekkeen itäpuolella vedessä olevaan isoon kiveen asti, joka tilusraja havaittiin varustetuksi aitauksella.

Joulukuun 10 ja 11 päivänä.

Kauppiaitten Väckmanin ja Lönnbergin sekä herra kauppaneuvos Sederholmin asiamiehen läsnäollessa pantiin kartalle Kumtähden säterin ja talojen väliset tilusrajat, alkaen rajan viitoitus N:osta 17 merenrannalta niin sanotun Vinterin kapakan länsipuolelta isolle maantielle N:oon 16, joka tilusraja havaittiin laillisilla kivipyykeillä varustetuksi.

Maantien varrella sijaitsevasta pyykistä luoteiseen eroaa tie rantaniitylle, mistä rajan sitten, komissionimaanmittari Hagströmin Kumtähden metsänosituksessa

vuonna 1774 toimittaman tiluskuvaannon mukaan, joka toimitettiin tilusten sekaantumisen ehkäisemiseksi komissioonimaanmittari Johan Bonejin siellä vuonna 1759 toimittaman pellon ja niityn osituksen johdosta, pitää käydä karttaan keltaisella merkityjä mutkia myöten; mutta sittemmin on edelleen muutoksia tehty (arvatenkin tämän tilusrajan aitauksen lyhentämiseksi) sillä tavoin kuin nyt punaisella on merkitty ja alempana oleva selvitys näyttää:

Kirjain		Mittauserä		Kirjain		Mittauserä	
		Tynn.	Kap.				
a	Säteri aidannut			b	Talot saaneet vastiketta		
	Korkean metsämäen rantaniityllä	—	30		Lassilan niitusta alavaa hyvää niitynurmea . .	—	18
	S:n Kotipellolla alavaa, pelloksi viljeltyä metsämaata	—	20		Kivikkoisen ja kallioiden mäen Nyåkerin ja pohjoisaitausten väliltä . .	—	23
	S:n kivikkomäen	—	3				
	S:n Norråkerin aitauksessa ylävää ja kuohusavista peltomaata . .	—	6				
	S:n kivetöntä metsämaata	—	16				
	S:n ylävää karua maata	—	15				
	Yhteensä	2	26		Yhteensä	1	9

Edelleen viitettiin metsän väliraja lähtien Lassiniitusta N:o 14 Oulunkylän tilusrajaan N:o 13, joka raja havaittiin aikaisemmin pyykitetyksi kartan mukaisesti.

Joulukuun 12 päivänä

viitettiin Kumtähden säterin ja Forsbyn talon välinen raja ja aukaistiin lailliseen leveyteen Galgbergin pyykistä Malmbergin pyykkiin ja sieltä Högbergin pyykkiin, jotka Hagströmin laatimain karttain mukaan ovat laillisesti pyykitetyt ja selitellyt.

Joulukuun 16 päivänä.

Korkeasti kunnioitettavan maistraatin toimesta ovat alempana mainitut asianosaiset tänä päiväksi kutsutut kaupungin raatihuoneeseen määräämään toiselta puolen Viikin karjakartanon ja Brändön säterin sekä toiselta puolen kaupungin ja Kumtähden lohkokunnan välisiä rajoja, nimittäin kaupunginvanhimpain edustajat kauppiaat herra Lars Stenström, herra Fredric Remander, herra Henric Johan Väckman, kauppaneuvos herra Carl Wilhelm Lindberg, porvari Sven Lindqvist,

tehtailija Lars Sjöberg, suutari Samuel Lindfors, nahkuri Eric Lönnberg, puutarhuri Gustaf Lampenius, porvarit Johan Henric Broström ja Gustaf Nordberg, ja maan puolesta Brändön kartanon haltija, herra översti ja ritari Lars Jägerhorn sekä Viikin karjakartanon puolesta, joka kartano on vuokralla vaapasukuisella laamanninleskirouvalla Eva J. Matténsilla, ilmoittautuivat herra reviisori Fredric Mathéns ynnä pehtori A. Sundberg, jota paitsi lautamies Åberg oli saapuvilla.

Kysytyä mistä Viikin karjakartanon tilusten ja kalaveden sekä Forsbyn talon eli Vanhakaupungin tilusten välirajan pitäisi käydä ilmoitti herra pehtori Sundberg, että tiluksia erottaa Vantaajoki, mutta Vanhankaupungin koskesta lähtien vetosi hän nyt näyttämäänsä, maanmittari J. P. Westermarkin vuonna 1781 laatimaan, maakunnan maanmittauskonttorissa kuluvana vuonna jäljennettyyn karttaan, johon väliraja vedessä on merkitty käyväksi viimeksi mainitusta koskesta Liussaareen ja sieltä Får- ja Granholmmain välisen salmen keskitse Fastholmsuddeniin, mikä rajan merkittiin vihreällä allekirjoittaneen laatimaan karttaan.

Kaupungin edustajat vetosivat yksimielisesti maanmittari Hagströmin vuonna 1781 muistoon merkitsemään vaatimukseen sekä karjakartanoa että Brändön säteriä ja Degerötä ynnä Santahaminaa vastaan, väittäen rajan käyvän Vanhankaupungin koskesta suoraan Granholman ja Fårholman välitse Brändön ja Granholman väliselle lahdelle ja sieltä Norssiin sekä edelleen Mustikkamaan ja Brändön välisestä salmesta Nimismieheen sekä sitten Vasikkasaaren itäiseen niemekkeeseen ja Kunnikaansalmeen sekä Bäckholman sivuitse mereen, joka rajasuunta on karttaan merkitty punaisella.

Herra översti ja ritari Jägerhorn lausui että, koska ei Brändön eikä Kumtähden jakokunta, jota viimeksi mainittua hän piti oikeana rajanaapurinaan eikä tässä kohden halunnut olla tekemisissä kaupunkilaisten kanssa, tahdo sopia asianomaisten kanssa, olisi keskelle Granholmaa pantava rajakohta, joka erottaisi Vanhankaupungin, Viikin karjakartanon, Kumtähden ja Brändön kalavedet sillä tavoin, että kaupunkilaiset eivät saisi käyttää niin sanottua lahtea, vaan ainoastaan tavalisia nuotta-apajoita Granholman ympärillä.

Kaupunkilaiset taas pitäytyivät siihen ikivanhaan nautintaan, mikä heillä oli ollut Kumtähden saariin ynnä Granholmaan, ja samoista syistä herra översti arveli ettei heillä ole oikeutta ulota pitemmälle kuin tavallisen nuotta-apajan päähän Brändön rannoista.

Herra översti toisti entisen väitteensä ja vaati Brändön haltijan 1781 vuoden toimituksessa esittämää rajasuuntaa, nimittäin Vanhankaupungin koskesta Liussaareen ja Norssiin sekä sieltä Mustikkamaan ja Brändönsaaren välisestä salmesta Nimismieheen, sillä tavoin kuin karttaan on keltaisella merkitty.

Joulukuun 17 päivänä.

Kalavesiä erotettaessa Kumtähden säterin ja Forsbyn talon sekä kaupungin ja Kumtähden jakokunnan ynnä Kumtähden osakasten kesken tulivat saapuville

Herra kauppias Stenström, porvari Lindqvist, tehtailija Sjöberg, suutari Lindfors, nahkuri Lönnberg, puutarhuri Lampenius, porvarit Broström ja Nordberg, leipuri Petter Ebbe Sommar, seppä Emanuel Hallén ja Forsbyn talon vuokramies, herra Ferdinand Österberg sekä Kumtähden säterin omistajan, herra kauppaneuvos Sederholmin puolesta sanoi herra pormestari ja ritari Strömberg olevansa herra kauppaneuvoksen sairauden tähden tässä tilaisuudessa pyydetty selvittämään puheena olevan tehtävän laatua.

Kun nyt tuli kysymys millä tavoin ja missä Forsbyn talon kalavesi olisi erotettava Kumtähden säterin kalavedestä, arveli herra pormestari Strömberg että Forsbyn ja Kumtähden välirajan pitäisi Galgörnin kohdalla olevasta maanrajasta tulla siihen kohtaan, joka määrätään karjakartanon, Brändön ja Kumtähden välirajain yhtymäkohdaksi Granholmassa taikka sen ympäristössä.

Helsingin kaupungin ja Kumtähden väliseen rajaan nähden taas herra pormestari piti sopivimpana Södernäsin niemekkeestä Norssiin käyvää tilusrajaa.

Mitä sitten tuli Kumtähden kyläläisten keskinäisiin välirajoihin, niin arveli herra pormestari että, koska heillä oli ollut yhteinen kalavesi, olisi tämä samoinkuin kaikki muut tilukset heidän kesken laillisesti ositettava, jos käy päinsä.

Tätä kaikkea kaupunginvanhimmat vastustivat vedoten useinmainittuun nautintaansa Kumtähden kalavedessä, arvelen että Kumtähden säterikin ennen oli ollut kaupungin lahjoitusmaata, koska ne harvalukuiset tilukset, mitkä nykyään Kumtähden taloon kuuluvat, eivät voi vastata viittä taloa ja niillä nykyisin olevaa manttaalia, ja että tämä säteri oli lahjoituksen tapahtumisesta lähtien laittomasti syntynyt sekä vaativat haltijaa nyt osottamaan lailliset perusteensa.

Herra pormestari Strömberg sanoi tietävänsä että Helsingin kaupungin lahjoituskirjain mukaan Kumtähti käsittää kuusi tilaa ja että kuudes on säteri ja voidaan näyttää ikivanhoista ajoista olleen säteri.

Mitä sitten tulee niihin viljelyynottamisiin, joita Hagströmin toimituksesta lähtien vuonna 1781 oli molemmin puolin tehty, niin vaativat kaupungin edustajat niitä erotettaviksi, väittäen sanotun maanmittarin viimeksi mainitussa toimituksessa tekemiä tilusvaihtoja laittomiksi ja kaupunkia kuulematta toimitetuiksi.

Herra pormestari Strömberg katsoi että, sittenkun kukin oli niin kauan pitänyt hallussaan puheenalaisia tiluksia, Hagströmin toimitus oli saanut laillisen voiman ja on pysyvä, varsinkin kun herra kauppaneuvos Sederholm siitä lähtien on tunnustavasti parantanut säteriin kuuluvia tiluksia, ja arveli herra pormestari herra kauppaneuvos Sederholmin suostuvan erottamaan myöhemmät viljelyynottamiset kohtuuden mukaan.

Joulukuun 18 päivänä.

Vähä-Huopalahden ja Drumsön vastaisen tilusrajan määräämistä varten ilmoitettiin tässä edellä luetellut kaupunginvanhimmat herra kauppias Stenström, Sjöberg, Lindfors, Lönnberg, Lindqvist, Broström ja Nordberg; maan puolelta

Huopalahdesta molempain Korpaksen talojen haltijat sekä Backaksen ja Böhlin maanomistajat olivat saapuvilla, Drumsön puolesta ilmoittautui kauppias herra Anders Johan Werlander, tuoden nähtäväksi Hänen Keisarillisen Majesteettinsa asettaman Suomen Senaatin armollisen tuomion, joka oli annettu Turussa helmikuun 15 päivänä kuluvaa vuotta 1816 ja määrää Drumsön kylän ja Helsingin kaupungin välisen rajan kulkevaksi Porsassaaresta Merholman keskikohtaan ja sieltä Melkön saaren ja Ison Rönnskärin välitse merelle, joka toimitus on herra komissioonimaanmittari E. J. Lindgrénin suoritettava.

Joulukuun 19 päivänä

tuli kysymys toiselta puolen Degerön ja Santahaminan kyläläisten sekä toiselta puolen Helsingin kaupungin välisestä tilusrajaista, jolloin kaupunginvanhimmista saapuivat Lönnberg, Sjöberg, Broström ja Lampenius, Degerön ynnä Santahaminan puolesta Degerön kartanon omistaja, herra översti ja ritari Johan Henrik Gotoffschy joka myös esiintyi pyydettyinä asiamiehenä Jollaksen, Standsvikin, Willingen ja entiselle Uudenmaan jalkaväkirykmentille varatun Turholman kapteeninvirkatalon puolesta, joka virkatalo nykyään kuuluu olevan vuokralla herra översti Svenssonilla, sekä sikäisen Utbyn rässsiverotalon puolesta omistaja, talollinen herra Johan Degerholm, jota paitsi kruunun valtuutettuna oli saapuvilla luutnantti ja kruununnimismies herra Nils Gammal Ehrenkrona.

Kysyttäessä mistä viimeksi mainittujen maatilain välisen tilusrajan pitäisi käydä vaativat Helsingin kaupungin asiamiehet samoinkuin Hagströmin toimituksessa 1781 sen vedettäväksi Nimismiehestä Vasikkasaaren itäniemekkeeseen ja sieltä Kuninkaansalmen kautta.

Herra översti Gotoffschy omasta ja päämiestensä puolesta katsoi välirajan olevan vedettävä Nimismiehestä suoraan Kuninkaansalmeen ja sieltä edelleen merelle, vedoten nyt käsillä olevaan Lars Forssellin vuonna 1679 laatimaan Helsingin kaupungin aluekarttaan, johon Vasikkasaarta, ei ole merkitty vaan rajalinja käy suoraan Nimismiehestä Skanssinmaan itälaitaan eli Kuninkaansalmeen, mutta kun tämä Forssellin kartta ei pidä yhtä maan ja saarten kanssa enempää mitä välimatkaan kuin kulmiinkaan tulee, eikä siihen myöskään ole päätekohtaa merkittynä, vaan Kuninkaansalmesta on ainoastaan pieni osa otettu karttaan ja Ruotsin Kunink. Majesteetti jo on julistanut kartan kelpaamattomaksi, niin ei allekirjoittanutkaan voi tästä seikasta antaa varmaa tietoa, vaan saakoot asianomaiset laillisessa tuomioistuimessa tähän nähden tehdä ne väitteensä, joihin syytä on.

Joulukuun 23 päivänä.

Alempana mainitut asianomaiset kokoontuivat jälleen raatihuoneelle tarkastamaan ja luetuttamaan edellä olevaa pöytäkirjaa, nimittäin: kauppiaat Stenström ja Wäckman, nahkuri Lönnberg, tehtailija Sjöberg, suutari Lindfors, porvarit Lindqvist, Broström ja Nordberg sekä maan puolesta överstit ja ritarit Jägerhorn ja Gotoffschy, jota paitsi lautamies Åberg oli saapuvilla.

Sittenkun tämä pöytäkirja oli edellä mainittujen asianomaisten läsnäollessa luettu, pyysivät saapuville olevat kaupungin valtuutetut yksimielisesti siihen otettavaksi että he nyt nähtäväksi tuodun ja Hämeen lääninkonttorissa viimeksi kuluneen joulukuun 14 päivänä jäljennetyn, kaupungille vuonna 1685 lahjoitettujen talojen luettelon otteen perusteella vaativat, että nämä talot pysytetään kaupungin hallussa taikka myös että asianomaiset nykyiset haltijat näyttävät, millä oikeudella he lahjoitusajasta lähtien tiloja hallitsevat ja millä perusteilla ne on perinnöksi ostettu ja kaupungin vähäisestä alueesta erotettu; mikä merkittiin.

Siten tapahtuneeksi todistaa. Aika ja paikka edellä mainitut.

Viran puolesta:

J. J. Lindeström.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa: Helsingissä heinäkuun 20 päivänä 1909.

A. Hannikainen

vanhempi komissionimaanmittari.

Suomennos jäljennöksestä.

Kymin lakikunnan laamanninoikeuden tuomio vetoamalla Helsingin ja osan Tuusulan pitäjää kihlakunnanoikeudesta laamanninoikeuteen saatetussa riita-asiassa jossa asianosaisina ovat toisella puolen Helsingin kaupungin porvariston vanhimmat, asiamiehenään kamarikirjuri Suomen vakinaisen armeijan sotakomisariaatissa, nimi-tuomari, vapaasukuinen herra Berndt Ulrik Tigerstedt, ja toisella puolen Viikin karjakartanon isännöitsijät, laamanni ja pormestari Mattensin leskirouva Eva Juliana Mattens, omaa sukua Landtman, ja kruununnimismies, toimitusvouti herra Gustaf Ruth, jälkimäinen myös edellisen puolesta; Brändön ratsuvelvollisen säterin omistaja, herra majuri Constantin Wulisma, niinikään kruununnimismies Ruthin kautta, kauppalaivuri, vapaasukuinen Carl Fredric von Christierson, joka oikeudenkäynnin aikana on ostanut Degerön rälssisäterin, ja Degerön Stansvikin ja Willingön rälsstillain omistajat, herra todellinen valtioneuvos, Keisarillisen Suomen Senaatin jäsen ja Keisarillisen P. Annan tähdistön toisen luokan ritari, vapaasukuinen Fredrik Wilhelm Edenheim ja herra överstiluutnantti, Keisarillisen Senaatin jäsen ja Keisarillisen P. Annan tähdistön toisen luokan sekä Kunink. Ruotsin Miekkatähdistön ritari, vapaasukuinen Arvid Finkenberg, sekä Degerön kylässä olevan Thureholman entisen kapteeninvirkatalon haltija, herra översti Petter Schvenzon, valtuutettunaan

vastamainitun Keisarillisen Senaatin kopisti, molempain oikeuksien kandidaatti, vapaasukuinen herra Paul Edelheim, vuoroin kantajina ja vastaajina, sekä Viaporin linnoitukseen yhdistettyjen Santahaminan kahden kruununtalon, Norrgårdin ja Södergårdin, puolesta sanotun linnoituksen insinöörikomennuskunnan päällystö, valtuutettunaan herra insinööriluutnantti Gabriel Axjenoff, apunaan lääninkielenkääntäjä herra luutnantti Abraham Lundelius, olivat tulleet saapuville, mutta vastaajista olivat mainitun Degerön kylän Jollaksen ja Utbyn rälssitalojen omistajat helsinkiläinen kauppias Fredrik Remander ja talollinen Johan Degerholm jääneet saapumatta; koskien asia oikeita välirajoja vedessä Helsingin kaupungin ynnä sille Forsbyn kylästä lahjoitetun talon ja Viikin karjakartanon välillä sekä edelleen toiselta puolen kaupungin ja toiselta puolen Brändön maatilan ynnä Degerön tilain sekä Santahaminan talojen välillä, joista oli riidetty: julistettu ja annettu lakiaikaisilla laamanninkäräjillä Porvoossa, Porvoon kaupungin käräjätalossa huhtikuun 30 päivänä 1829.

Asiassa syntyneet asiakirjat osottavat: että nyttemmin komissionimaanmittari Jakob Johan Petesche, entinen Lindeström, on marraskuussa 1816 läänin herra maaherran määräyksestä käynyt Helsingin kaupunkiin yhdistettyjen tilusten ympäröysrajat, jolloin oli riitaisuuksia syntynyt rajan oikeasta suunnasta meressä sekä edellä mainittuja rajanaapureja että myös Kumtähden allodisäteriä vastaan, jotka riitaisuudet sitten oli käsitelty ja tutkittu Helsingin pitäjän maanjako-oikeudessa, joka myös on pitänyt katselmuksen paikalla syyskuun 13 päivänä 1817 ja näissä jutuissa antanut päätöksen kesäkuun 11 päivänä 1818. Tästä tehtyjen alamaisten valitusten johdosta on Keisarillinen Majesteetti armollisella päätöksellä huhtikuun 5 päivänä 1871 kumonnut maanjako-oikeuden päätöksen sikäli, että sanotun oikeuden ei olisi tullut ryhtyä tutkimaan tätä rajariitaa, ja armossa lausunut että asianosaiset saavat keskinäiset kanteensa paikkakunnan tuomioistuimessa ajaa perille laillisessa järjestyksessä; minkä jälkeen kaupunginvanhimmat kirjallisen haasteen nojalla ovat ajaneet mainittua riita-asiaa edellä sanotun kärjäkunnan kihlakunnanoikeudessa, missä se oli ensimmäisen kerran käsiteltävä 1823 vuoden talvikäräjillä, mutta on silloin ja sittemmin lykkääntynyt käräjistä toisiin, jolloin asianomaisia ja asianomistajia ynnä kruununasiamiestä on kuultu sekä molemminpuoliset vaatimukset, jotka Helsingin kaupungin puolelta oli ennen ilmoitettu eri tavoin, edelleen määrätty, käsittäen ne niiltä kohdin, joista nyttemmin laamanninoikeudessa on puhe: että kaupunki lahjoitustalonsa Forsbyn eli nykyisen Vanhankaupungin puolesta on vaatinut rajalinjan Viikin karjakartanoa vastaan Vantaajoen alapuolella Vanhankaupungin koskesta molemmin puolin hyväksytystä rajakohdasta, joka maanmittari Peteschen rajankäyntikarttaan on merkitty N:olla 1, kulkevaksi itään luodolle, jolla kaupungin ilmoituksen mukaan on nimenä Liussaari ja joka on sanottuun karttaan merkitty N:olla 2, ja sieltä polvekkeen tehtyään Fårholman kautta Fastholman pyykkiin, joka on merkitty karttaan N:olla 4; sekä että kaupungin ja Brändön välinen raja alkaisi viimeksi mainitusta kohdasta, kulkisi suorassa suunnassa Saunakaisaan N:o 6 eli siihen Saunalahden kohtaan, mistä Vanhankaupungin selkä alkaa,

ja sieltä Brändön kotisaaren uloimman pohjoisniemekkeen ja siinä olevan Kivinokan luodon editse Norssin rajakohtaan N:o 11 sekä sitten Mustikkamaan ja Brändön saaren välisestä salmesta siinä olevaan rajakohtaan N:o 12 ja sieltä Nimismiehen luotoon N:o 13; sekä edelleen Degerötä ja Santahaminaa vastaan: viimeksi mainitusta rajakohdasta itäiseen suuntaan niin sanotun Vasikkasaaren itäiseen niemekkeeseen, joka on kartalle merkitty N:olla 14, sekä, tehtyään siellä polvekkeen, sittemmin suorassa suunnassa rajan toiseen päähän Kuninkaansalmeen N:o 15; jota vastoin riitapuolet ja ensiksi Viikin karjakartano on vaatinut että väliraja olisi edellä mainitusta kohdasta N:o 1 vedettävä länteen niin sanotun Karhusaaren poikitse suorassa suunnassa Liussaari nimiseen luotoon, joka on useinmainittuun rajankäyntikarttaan merkitty N:olla 9, ja sieltä suoraan edellä mainittuun Fastholman kallioon N:o 4; sekä Brändön säteriratsutilan omistaja: että mainitun tilan ja kaupungin väliraja alkaa vastamainitusta Liussaaresta N:o 9, käy sieltä suorassa suunnassa Norssiin N:o 11 sekä sitten, niinkuin kaupungin puolestakin on ilmoitettu, Mustikkamaan ja Brändön saaren välisestä salmesta Nimismiehen luotoon N:o 13; sekä edelleen Degerön ja Santahaminan talojen puolesta: että väliraja kaupunkia vastaan tosin lähtee mainitusta Nimismiehen luodosta N:o 13, mutta läntiseen suuntaan suorassa viivassa niin sanotun Skanssinmaan nimekkeen poikki Kuninkaansalmessa olevaan päätepyykkiin N:o 15; ja on kihlakunnanoikeus välikäräjissä lokakuun 12 päivänä 1827 asiassa antanut päätöksensä, jossa ylimääräinen kihlakunnanoikeus on määrännyt Helsingin ja sillä Kumtähden kylässä olevain lahjoitustalojen sekä Kumtähden säterin välirajan sekä muista täällä riitelevien asianosaisten keskinäisistä riitaisuuksista antanut sen lausunnon, että Helsingin kaupunginvanhimmat tosin olivat koettaneet todistella Viikin karjakartanoa vastaan tekemäänsä väitettä Lars Forssellin vuonna 1687 laatimalla karjakartanon tilusalueiden mittausopillisella piirustuksella, jossa raja käy heidän vaatimaansa suuntaan, sekä että Viikin karjakartanon puolesta vaadittu rajalinja perustuu A. Göökerin vuonna 1736 laatimaan rajankäyntikarttaan ja maanmittari J. P. Westermarkin 1781 laatimaan geometriseen karttaan karjakartanon alueesta meressä; mutta koska maanjako-oikeuden toimituksesta käy selville, että mainitut kartat ovat yksipuolisesti laadittuja eivätkä niiden tiluskuviot, kulmat ja välimatkat pidä yhtä maan kanssa eikä asiakirjoistakaan käy selville, että kaupungin puolesta olisi kukaan ollut saapuvilla Viikin karjakartanon väittämiä välirajoja käytessä, ei ylimääräinen kihlakunnanoikeus, mitä puheenalaiseen rajasuuntaan tuli, voinut panna sanottuihin karttoihin mitään huomiota; mihin nähden ja kun Vantaajoki asianosaisten myönnytyksen mukaan on tilain välinen oikea raja pohjoispuolella joen laskukohtaa Helsinginlahteen, joka on Ruotsin kuninkaan Juhana III:n elokuun 2 päivänä 1569 Helsingin kaupungille annettulla lahjoituskirjalla ikiajoiksi läänitetty kaupungin omaksi ja käytettäväksi ja niinmuodoin kuuluu kaupungille, ylimääräinen kihlakunnanoikeus on katsonut olevan määrääminen tämän lahden ulottovaisuuden Viikin karjakartanoon päin ja harkitsi siihen nähden oikeaksi säätää vastamainittujen asianosaisten kesken

seuraavan välirajan: Vanhankaupungin koskessa olevasta rajakohdasta N:o 1 vedetään suora viiva pitkin maanjako-oikeuden löytämää syvintä virranuomaa karjakartanon ja Vanhankaupungin maiden välille kohtaan D, joka sijaitsee kuudensadan kolmenkymmenen kyynärän päässä alapuolella ensiksi mainittua kohtaa Karhusaaren ja toiselta puolen Viikin karjakartanon tähän yhtyvän maan keskivälillä, ja sieltä edelleen Liussaareen poikitse länsipuolelta kohtaa N:o 2 kirjaimeen E Färholman ja Granholman välisen salmen keskikohdassa sekä sieltä Fastholman rajakohtaan N:o 4, joten Helsingin kaupungin ja Viikin karjakartanon välinen rajalinja olisi määrätty; ja vaikka Brändön säteriratsutilan taholta ei ollut voitu näyttää minkäänlaista oikeutta suurempaan taikka pienempään osaan Helsinginselkää, niin koska sanottu säteriratsutila, verotettuna silakka- ja suomuskalastuksesta, kieltämättä on oikeutettu kaikkiin sen pää- ja muihin saariin yhtyviin lahtiin sekä avomereen niin pitkälle kun sen rantamatala ulottuu, niin on ylimääräinen kihlakunnanoikeus julistanut Brändön ja kaupungin alueen välisen rajan pitävän alkaa Fastholman rajakohdasta N:o 4 ja sieltä suorassa viivassa kulkea kahdensadan kyynärän päähän merelle Brändön kotisaaren uloimmasta läntisestä Kivinokka nimisestä niemekkeestä kirjaimeen F sekä sieltä samassa suunnassa kiistämättömään rajakohtaan N:o 11 Norssiluodolla ja edelleen Mustikkamaan ja Brändön saaren välisestä salmesta siellä olevaan, niinikään kiistämättömään rajakohtaan N:o 12 sekä vihdoin Nimismiehenluodolla olevaan N:olla 13 merkittyyn ja molemmin puolin tunnustettuun rajakohtaan, johon myöskin Degerön lohkokunnan väliraja meressä yhtyy. Mitä sitten tuli Helsingin kaupungin ja Degerön sekä Santahaminan talojen väliseen rajaan, niin koska maanmittari Forssellin vuonna 1696 laatimaan ja todisteeksi mainittuun karttaan oli merkitty sama rajalinja, joka polvekkeessa kulkee Mustikkamaan itäpuolitse Skanssinmaalle, eikä se todistelu, minkä kaupunginvanhimmat olivat esittäneet tukeakseen väittämänsä kaupungin oikeutta Vasikkasaareen, ollut sen laatuinen että se, vastoin vastamaitun kartan osotusta ja mitä Santahaminan taloihin nähden oli selvitetty, tuottaisi kaupungille oikeutta sanottuun saareen, varsinkin kun rajan sillä tavoin käydessä Degeröläiset estyisivät pääsemästä likimpänä sijaitseviin nuotta-apajoihinsa, ellei sama rajalinja tekisi useampia mutkia; sentähden ja jottei kuitenkaan kaupungille kuuluvasta Skanssinmaasta mitään erotettaisi, on ylimääräinen kihlakunnanoikeus määrännyt, että tämän rajalinjan pitää kulkea suorassa viivassa Nimismiehen luodolta Skanssinmaan uloimpaan itäiseen niemekkeeseen Kuninkaansalmessa olevan kohdan N:o 15 pohjoispuolitse ja sanotusta niemekkeestä viimeksi mainittuun kohtaan, joten Vasikkasaari tulee Santahaminan taloille. Muutoin ja kun asianosaisilla oli ollut aihetta vetää asiansa tuomioistuimen ratkaistavaksi ja he siinä olivat vuoroin voittaneet ja hävinneet, saivat he kukin itse kärsiä kustannuksensa, minkä ohella Helsingin kaupungin vanhimmat velvoitettiin suorittamaan ylimääräisen kihlakunnanoikeuden puheenjohtajan ja lautakunnan palkkion, laskun mukaan, neljäkolmatta ruplaa kuusineljättä kopeekkaa hopearahaa.

Tätä ylimääräisen kihlakunnanoikeuden päätöstä vastaan on kruunun puolesta

sen asiamies varannut vedon, minkä ohella samasta päätöksestä ovat vedonneet Helsingin kaupungin vanhimmat ja toiselta puolen Viikin karjakartanon puolesta kruununnimismies ja toimitusvouti Ruth omasta ja laamannin leskiruovan Mattensin puolesta, Brändön säteriratsutilan omistaja herra majuri Wulisma, Degerön kartanon silloinen omistaja sekä herra todellinen valtioneuvos ja ritari Edelheim ja överstiluutnantti ja ritari Finkenberg, niin myös Thureholman virkatalon haltija, herra översti Schvenzon viimeksi kuluneen vuoden laamanninkäräjiin, jolloin näitä vetoja myös ajettiin perille, paitsi mikäli koskee välirajaa Kumtähden säteriä vastaan, ja sen johdosta on vaihdettu kirjoituksia; ollen myös tullut saapuville määrättyinä kruunun asiamiehenä, vaikka kruunu ei ole ajattanut varaamaansa vetoa perille, kruununnimismies osassa Porvoon pitäjää herra luutnantti, vapaasukuinen Nils Gammal Ehrenkrona ja antanut kirjallisen lausunnon; mutta koska mainittuihin käräjiin ei ole voitu saada asiassa tarpeellisia asiakirjoja, on laamanninoikeus lykännyt enemmän toimenpiteet siinä paraikaa kokoontuviin käräjiin ja uhkan panemalla määrännyt mitä asianosaisten tuli noudattaa, minkätähden nyt olivatkin tulleet saapuville mainitun kruunun asiamiehen ohella asianosaiset molemmin puolin, lukuunottamatta kahta vastaajaa, kauppias Remanderia ja Johan Degerholmia, jotka olivat jääneet pois estettä ilmoittamatta; ja on asiassa Santahaminan talojen puhevaltaa valvottu edellä mainitulla tavalla, jota paitsi Helsingin kaupunginvanhimpain asiamies on antanut kirjoituksen sekä useita asiakirjoja, mikä kaikki ynnä muu mitä, laamanninoikeudessa on tapahtunut, käy pöytäkirjasta selville.

Sittenkun laamanninoikeus lykkäyspäätöksessään toukokuun 30 päivänä viimeksi kulunutta vuotta oli määrännyt kaikki asiaan osalliset saapumaan näihin laamanninkäräjiin ja samaten täällä kantajina esiintyvät nyt myös esittämään mitä puolestaan tarpeelliseksi katsovat, koska laiminlyönti näissä kohdin ei tuota enempää lykkäystä; niin laamanninoikeus ei katso vastaajain kauppias Remanderin ja Johan Degerholmin poissaolon eikä myöskään sen seikan, että erinäisiä todisteiksi mainittuja ja ennen toimitetussa tutkimuksessa nähtäväksi annettuja maanmittauskartoja ei ole tuotu laamanninoikeuden nähtäväksi, estävän laamanninoikeutta esitettyjen syiden nojalla ratkaisemasta asianosaisten kesken syntyneitä riitaisuuksia, johon nähden laamanninoikeus samoin kuin ylimääräinen kihlakunnanoikeuskin katsoo, että luotettavaa selvitystä tähän rajankäyntiriitaan ei ole voitu saada vastamainituista kartoista eikä myöskään saada maanmittari Lars Forssellin vuonna 1687 laatimasta Viikin karjakartanon tiluskartasta, joka tänne on tuotu nähtäväksi, koska näihin vanhempiin karttoihin, mikäli niihin nähden on maanjako- ja kihlakunnanoikeuksissa tullut selville, välirajat on merkitty yksipuolisten tiedonantojen perusteella rajanaapurien olematta saapuvilla eikä yhtäkään noista kartoista ole voitu näyttää sittemmin hyväksytyksi. Ja koska, mitä ensin Forsbyn talon eli Vanhankaupungin ja Viikin karjakartanon väliseen rajaan tulee, herra komissionimaanmittari Peteschen vuonna 1816 laatimassa kartassa, johon riitapuolten kaikki vaatimat rajat ovat merkittyinä, N:olla 1 merkitty kohta Vanhankaupungin mylly-

sillan vierellä on siellä kiistämätön pääpyykki, niin koska kaupungin osottamaa Liussaarella olevaa rajakohtaa N:o 2 ja karjakartanon väittämää rajakohtaa Liussaari N:o 9, semmoisina kuin ne esiintyvät, ei voi pitää pätevinä rajamerkkeinä eikä kumpais-takaan sanoa pyykiksi, eikä kaupunki enempää kuin karjakartanokaan ole laillisesti näyttänyt väittämänsä ylimuistoista nautintoa tähän, katsoo laamanninoikeus ylimääräisen kihlakunnanoikeuden edellyttämällä perusteella rajan kulkevan suoraan mainitulla kartalla olevaan kohtaan D, minkä tähden ja kun laamanninoikeus siten hylkää mainitun Liussaaren rajakohdan eikä muitakaan syitä ole, jotka kääntäisivät rajalinjan sanotun kirjaimen D kohdalla suuntaan taikka toiseen, seuraa tästä että sama suora viiva, joka kulkee N:osta 1 kirjaimen D, tulee samassa suunnassa edelleen vedettäväksi Helsingin- eli nyttemmin Vanhankaupungin selällä olevaan Granholman saareen, ei kuitenkaan kauemmaksi kuin että suora viiva kohtaa maanmittari Peteschen useinmainittuun karttaan sanotun lahden edustalle Liussaaren N:o 9 ja niin sanotun Fastholman välille vedetyn viivan, jota pitkin leikkauskohdasta, missä raja tekee polvekkeen, väliraja sitten kulkee Fastholman kallioon, kartalla N:o 4:n kohdalla, jonka kaupunki ja Viikin karjakartano myöntävät ja joka myös on pysyväinen pyykki erästä toista tässä kohtaavaa tilaa vastaan.

Sen johdasta mitä on esitetty Liussaaren luultuun rajamerkkiin N:o 9 nähden, johon merkkiin Brändön säteriratsutilakin on tahtonut ulottaa alueensa, kuitenkin erikseen puolestaan näyttämättä siihen laillista perustetta, ja koska Helsingin kaupungilla kaiketi on kiistämätön oikeus Vanhankaupunginselkään, mutta mainitulla ratsutilalla yhtä kaikki voi katsoa olevan oikeuden rannanomistajana käyttää tuohon selkään ulottuvia kalavesiään, mitkä maatila on saanut myöhemmin kuin kaupunki mainitun oikeuden, koska se on 1690-luvulla verotettu kalastuksesta kruunulle, katsoo laamanninoikeus, samoin kuin ylimääräinen kihlakunnanoikeuskin on julistanut, Helsingin kaupungin ja Brändön ratsutilan välisen rajan alkavan edellä mainitusta Fastholman kivistä N:o 4, käyvän sieltä suorassa suunnassa siihen kahdensadan kyynärän päähän ratsutilan Kivinokka nimisen niemekkeen luoteispuolella meressä olevaan kohtaan, joka komissionimaanmittari Peteschen karttaan on merkitty kirjaimella F, ja sitten tunnustettuihin rajakohtiin, Brändön saaren ja Södernäsin saaren välillä sijaitsevaan kallioon N:o 11 ja viimeksi mainitun saaren ja Mustikkamaan välisessä salmessa olevaan kohtaan N:o 12 sekä niinikään riidattomaan Nimismiehen luotoon N:o 13, joka on alaston kallio Kruunuvuorenselällä.

Mitä vihdoin tulee toiselta puolen Helsingin kaupungin ja toiselta puolen Degerön ynnä Santahaminan talojen väliseen rajaan vastamainitusta Nimismiehen luodosta N:o 13 lähtien, jonka sekä Degerön maatilat että niiden riitapuolet ovat hyväksyneet puheenalaisen välirajan alkukohdaksi, niin on samaten myönnetty että kiistämätön päätepyykki on niin sanotussa Kuninkaansalmessa, mihin tämän rajalinjan siis pitää käydä, ja koska sen johtamiseen Vasikkasaaren poikki kaupungin vaatimuksen mukaan, joka perustuu siihen että mainittu saari olisi kaupungin ikivanhaa omaisuutta, ei ole voitu näyttää laillisia syitä, vaan tässä kohden ja, mikäli

koskee kaupungin luultua oikeutta Vasikkasaareen, ilmenee sellaisia seikkoja, että tuota saarta ei ole mainittuna eikä lueltuna erinäisten Helsingin kaupungille Kruunuvuorenselältä läänitettyjen ja silloin nimeltä mainittujen saarten joukossa, ja kaupungin puolelta on myönnetty Santahaminallakin olevan osa Vasikkasaareen, mutta ei ole mitään aihetta siihen että sekä kaupunki että Santahaminan talot olisivat siihen osallisia, erittäinkin kun rajalinjan, vedettynä Nimismiehen luodosta N:o 13 johonkin mainitun saaren kohtaan, täytyisi tehdä mutka tai polveke tullakseen Kuninkaansalmeen, niin harkitsee laamanninoikeus viimeksi mainitun välirajan oikeaksi suunnaksi sen, minkä ylimääräinen kihlakunnanoikeus on hyväksynyt ja määrännyt.

Edellä olevalla muutoksella mikäli Vanhankaupungin ja Viikin karjakartanon välistä rajaa koskee laamanninoikeus siis vahvistaa ylimääräisen kihlakunnanoikeuden vetoon pannun päätöksen, minkä ohella eräitten kantajain vaatimus saada korvaus laamanninoikeudessa olleista kustannuksistaan O. K:n 31 luvun 4 §:n johdosta raukeaa.

Edellä olevan jäljennöksen yhtäpitäväksi Kymin lakikunnan 1829 vuoden pöytäkirjoissa olevan alkukirjoituksen kanssa todistaa, Helsingissä, Suomen Valtioarkistossa toukokuun 12 päivänä 1894.

Theodor Swanström.

Aktuaari.

Suomennos jäljennöksestä.

Keisarillisen Majesteetin Päätös

niiden erinäisten valitusten johdosta, joita sekä Helsingin maistraatti mainitun kaupungin puolesta että nyttemmin kuollut översti ja Kunink. Ruotsin Miekkatähdistön ritari, jalo ja vapaasukuinen David Johan Gyllenbögel, elinaikanaan Helsingin pitäjän kirkolle eli pappilalle kuuluvan Löfön saaren vuokraajana, ynnä konsistorin sanotun maatilan asiamieheksi määräämä varapastori Gustaf Lorentz Zetterman alamaisuudessa ovat tehneet Helsingin ja Espoon pitäjain yhdistettyjen maanjako-oikeuksien kesäkuun 28 päivänä 1806 antamasta päätöksestä, joka koskee ensinmainitussa pitäjässä olevan Drumsjön kylän ympärysrajaa sekä Helsingin kaupunkia ja Löfön saarta että Espoon pitäjän Otnäsin säteriä vastaan, jolla päätöksellä yhdistetyt maanjako-oikeudet, mikäli koskee Otnäsin kartanon ja Drumsjön välirajaa, olivat, niinkuin Drumsjön kyläläisetkin olivat ilmoittaneet komissioonimaanmittari Carl Johan Lindgrénin huhtikuun 4, 5 ja 6 päivänä 1808 toimittamassa rajankäynnissä, määränneet sen kulkevaaksi Ahlörnistä, joka Lindgrénin laatimaan

rajankäyntikarttaan on merkitty N:olla 1, suorassa suunnassa merelle, sivuuttaen Ison Ormholman N:o 9, sekä sen johdosta pysyttänyt Tirholman ynnä Tallholman ja Ormholman luodot ynnä muut niiden ja Drumsjön pääsaaren välillä sijaitsevat riidattomat saaret Drumsjön kylään kuuluvina; mitä sitten koskee omistusoikeutta niin sanottuun Svedjeholmaan, joka on aiheuttanut Drumsjön kylän ja Löfön välisen rajariidan, niin koska sekä översti ja ritari Gyllenbögel että konsistorion asiamies olivat myöntäneet, että Drumsjöläiset ovat pitäneet mainittua saarta kaskimaana ja niinkään yksinään harjoittaneet silakkakalastusta sen ympärillä, sekä että översti ja ritari Gyllenbögel on maksanut vuokraa Drumsjöläisille siitä että on siellä saanut käyttää eläimiään laiturilla, mikä seikka sen yhteydessä että kapteeni, vapaaherra Ulfsparré-vainaja, joka useita vuosia oli hallinnut Löfötä, ennenkuin översti ja ritari Gyllenbögel sen oli saanut hoitoonsa, oli, mikäli valalla kuultu todistaja, kalastaja Erik Malmberg on todistanut, Drumsjöläisten luvalla ja niinkään maksua heille suorittamalla käyttänyt eläimiään Svedjeholmassa laiturilla ja sen kohdalla pyydystänyt suomuskalaa nuotalla Löfön puolella saarta, vakuutti todistaja että omistusoikeus koko Svedjeholmaan kuuluu Drumsjön kylälle, niin ja kun tähän nähden huomiota ei myöskään käy paneminen siihen, että komissionimaanmittari Salin vuonna 1787 Löfön aluetta mitatessaan oli merkinnyt osan Svedjeholmaa viimeksi mainittuun tilaan kuuluvaksi, varsinkaan kun sitäpaitsi ei ole voitu näyttää, että Drumsjöläisiä olisi laillisessa järjestyksessä kutsuttu puhevaltaansa valvomaan, pysytetään mainittu Svedjeholmakin näistä syistä sanottujen kyläläisten omaisuutena voimatta Löföille myöntää mitään osallisuutta siihen, joten siis översti ja ritari Gyllenbögelin sekä konsistorion valtuutetun vaatimus raukeaa ei ainoastaan mikäli koskee vaatimusta että Löfön ja Drumsjön kylän väliraja olisi määrättävä käyväksi Porsassaaresta N:o 3 Svartholmsuddeniin N:o 4 ja sieltä, niinkuin maanmittari Lindgrénin toimituksessa on vaadittu, edelleen Svedjeholman ja Drumsjön pääsaaren välitse Otnäsin rajaan, johon vaatimukseen, sittenkun sitä vastoin oli selvitetty että Drumsjöläisten raja Porsassaaresta myös ulottuu niin sanottuun Brudhällaan N:o 2, yhdistetyt maanjako-oikeudet eivät ole havainneet olevan syytä, vaan ovat harkinneet oikeaksi julistaa, että Löfön ja Drumsjön kylän väliraja on viimeksi mainitusta rajakohdasta eli Brudhällasta N:o 2 käyvä suorassa suunnassa kohti Ahlörniä N:o 1, kuitenkin niin, ettei Löfö sen johdosta menetä mitään maastansa eikä yksityisestä kalavedestänsä, vaan siis saa pitää kaikki alueeseensa kuuluvat edut; Helsingin kaupungin ja Drumsjön tilusten väliseen rajaan nähden olivat kaupungin valtuutetut vaatineet, että sen tulisi käydä edellä mainitusta Porsassaaresta Merholman N:o 5 ja Drumsjön pääsaaren itäisen niemekkeen N:o 7 välisen salmen keskikohtaan sekä edelleen merelle kohdan N:o 6 kautta, joten Drumsjöläisten tilukset eivät ulottuisi Merholmaan; mutta kun maanmittari L. Forssellin vuonna 1696 laatimasta rajankäyntikartasta, josta Tukholman Kunink. Maanmittauskonttorin ylitarkastajan P. A. Fineldin elokuun 30 päivänä 1805 oikeaksi todistama jäljennös on annettu yhdistetyille maanjako-oikeuksille, oli käynyt selville, että

Helsingin kaupungin tilusten ja Drumsjön kylän väliraja on määrätty käyväksi Porsassaaren keskikohdasta suorassa suunnassa Merholmaan ja sieltä edelleen kulmassa merelle, niin ja koska Drumsjöläiset ovat vaatineet rajan pantavaksi tämän kartan mukaan, joka on heidän ikivanhan nautintansa mukainen, eivätkä kaupungin valtuutetut ole kyenneet esiin tuomaan sellaisia syitä, jotka voisivat vähentää sanotun kartan todistusvoimaa taikka aiheuttaa muun kuin sen mukaisen rajasuunnan määräämistä, niin ovat yhdistetyt maanjako-oikeudet hyväksyneet Drumsjöläisten edellä mainitun vaatimuksen, jonka mukaan Drumsjön kylän ja Helsingin kaupungin väliraja on viitoitettava sillä tavoin kulkeväksi kuin edellä mainittu Forssellin kartta näyttää sekä kaupungin valtuutettujen sitä vastaan tekemä väite hylätty; ja tuli komissionimaanmittari Lindgrénin, sittenkun Otnäsin kartanon, Löfön ja Helsingin kaupungin tilusten välirajat oli edellä määrättyllä tavalla laillisilla rajapyykeillä merkitty sekä Drumsjön kylän tilusala laskettu ja läänin maaherra hänen ilmoituksensa johdosta lausunut, onko tässä kyläkunnassa liikamaata ja minkä verran, Drumsjöläisten edeltäpäin toimitetussa valmistelussa sopimilla ja päättämällä perusteilla toimittaa laillinen tilusjako heidän kesken, jossa tarkoituksessa komissionimaanmittari C. P. Hagström toimittikin varamaanmittari Ljungbergillä tilusmittauksen, joka useissa kohdin virheellisenä on sitä ennen oikaistava, ja osakkaille muutoin jätetään avoin valta keskenään erittäin sopia siitä, mitä lailliseen isonjaon valmisteluun kuuluu niihin seikkoihin nähden, joista nyt ratkaistuja rajariitoja silmällä pitäen ei vielä ole voitu tuollaista sopimusta tehdä; minkä ohella maanjako-oikeudet edelleen, koska Munkkiniemen säterin ja Meilahden talon haltijoita sekä Vähä-huopalahtelaisia, vaikka he olivat tulleet maanjako-oikeuteen saapuville, ei, kun heidän ja Drumsjön kylän tilusten väliraja on ollut riidaton, ole voitu velvoittaa ottamaan osaa maanjako-oikeuksien palkkion suoritukseen, ovat velvoittaneet Drumsjöläiset ja heidän muut rajanaapurinsa, joiden kesken puheenalaiset riidat olivat syntyneet, suorittamaan kaikki kustannukset kahdesta asiassa pidetystä kokouksesta, yhteensä seitsemänkuudetta riksiä neljä killinkiä Ruotsin pankkirahaa, nimittäin Drumsjöläiset yhden neljänneksen eli neljatoista riksiä kolmectoista killinkiä, mutta Helsingin kaupungin, Otnäsin kartanon omistajan ja Löfön jälellä olevat kaksiviidettä riksiä yhdeksänneljättä killinkiä eli neljatoista riksiä kolmectoista killinkiä kunkin; ja on Helsingin kaupungin osuus maksettava kaupungin kassasta sekä Helsingin pitäjän kirkonvaroista suoritettava mitä Löfön osalta menee, ollen vastamainittujen asianosaisten myös korvattava komissionimaanmittari Lindgrénin palkkio ja matkakulut samaa suhdetta noudattaen määrällä, joka vastedes toimitettavassa maanmittausrevisionissa vahvistetaan; johon päätökseen Helsingin maistraatti kaupungin puolesta kaikessa, missä se oli hävinnyt, sekä översti ja ritari Gyllenbögel elinaikanaan ynnä määräyksen nojalla maanjako-oikeuksissa saapuvilla ollut konsistorion asiamies varapastori Zetterman Löfön saaren puolesta, kumpaiseltakin puolen panemalla takauksen kustannuksista ja vahingosta, ovat Ruotsin Kuninkaalta alamaisuudessa hakeneet muutosta, jonka hakemuksen johdosta Drum-

sjön kylän verotalojen omistajia talollisia Märten ja Johan Weurlanderia on kuultu ja he ovat antaneet alamaisen selityksensä, samoin kuin Porvoon hiippakunnan konsistorio on antanut siltä vaaditun alamaisen lausunnon, minkä jälkeen ja sittenkun lähetteessä lokakuun 15 päivältä 1807 Uudenmaan läänin maaherran oli käsketty katsoa, että niin komissioonimaanmittari Lindgrénin rajankäyntipöytäkirja siihen kuuluvine karttoineen, kuin myös useiden asianosaisten väitteittensä tueksi oikeudenkäynnin aikana mainitsemat kartat tulevat valituskirjan oheen ja sen keralla lähetetään Kuninkaalle, on mainittu maaherra sittemmin, Suomessa sillä välin hallituksen muutoksen tapahduttua, kirjelmässä maaliskuun 17 päivältä 1812 alamaisuudessa antanut mainitut kartat ja muut asiakirjat Keisarilliselle Majesteetille.

Annettu Keisarillisen Hallituskonseljin Oikeusosastossa Turussa, helmikuun 15 päivänä 1816.

Keisarillinen Majesteetti on Armossa nämä alamaiset valitukset itselleen esittellyttänyt; ja mitä ensin tulee Drumsjöläisten alamaisessa selityksessään oikeudenkäynnin aikana tekemään muistutukseen että översti ja ritari Gyllenbögelin ja varapastori Zettermanin yhdistettyjen maanjako-oikeuksien puheenalaissa päätöstä vastaan käyttämä puhevalta olisi katsottava liian myöhäiseksi, koska he, jotka ennen antamassaan varauskirjoituksessa olivat ilmoittaneet ei voivansa tarpeellisten asiakirjain puutteessa ajaa valitustaan perille laissa säädetyn ajan kuluessa, eivät sittemmin kuitenkaan ole alamaisten valitusensa oheen panneet mitään muita kuin jo maanjako-oikeudessa esitettyjä todisteita; niin Keisarillinen Majesteetti ei katso muistutuksen ansaitsevan mitään huomiota vaan saavan raueta; mutta koska itse asiaan nähden hakijat kumpaiseltakaan puolen eivät ole esittäneet syitä, jotka aiheuttaisivat muuttamaan yhdistettyjen maanjako-oikeuksien edellä kerrottua valituksenalaista päätöstä, niin Keisarillinen Majesteetti sen täten Armossa hyväksyy ja vahvistaa.

Tätä kaikki asianomaiset alamaisuudessa noudattakoot.

Keisarillinen Majesteetin Korkeassa Nimessä Hänen Hallituskonseljinsa.

A. Tandefeldt. — C. E. Gyllenstolpe. — J. M. Krook. — J. W. Hisinger. — F. W. Krogius.

A. F. Orrhjelm.

Toimitus 648.

Vuonna 1859 maaliskuun 29 päivänä saapui allekirjoittanut varamaanmittari Helsingin kaupungin raatihuoneelle asianomaisen määräyksen nojalla maaliskuun 23 päivältä 1858 ryhtyäkseen käymään ja määräämään mainitun kaupungin ja siihen kuuluvain maatilain kalavesien ympärysrajaa.

Helsingin kaupungin ja Helsingin pitäjän kirkoissa tiedoksi saatettua määräämistä noudattaen tulivat tähän kokoukseen saapuville: Helsingin kaupungin asiamiehenä, viimeksi kuluneen maaliskuun 2 päivänä annetun valtakirjan nojalla, herra kunnallisneuvosmies Carl Vilhelm Cadenius ja herra v. t. kaupungininsinööri, insinööri Maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksessa, ritari Georg August Kajanus, viimeksi kuluneen maaliskuun 10 päivänä annetun valtakirjan nojalla; kaupunginviskaali ja kuvernementinsihteri herra Fredrik Meller valvoakseen korkean kruunun oikeutta, sekä vastamainitun kuukauden 26 päivänä annetun valtakirjan nojalla luutnantti, korkeanvapaasukainen herra kreivi Wilhelm Armfelt valvoaksensa luotsilaitoksen oikeutta ja parasta. Mutta muita asiamiehiä ja asianomistajia ei ollut tullut saapuville eivätkä asianomaiset myöskään, vaikka siitä oli kaupungin kirkoissa kuulutettu, olleet kutsuneet saapuville kahta jäävitöntä uskottua miestä, mistä syystä asianomaiset, sittenkun allekirjoittanut oli tuonut nähtäväksi Helsingin kaupungin kirkossa julistetun kuulutuksen, johon on merkitty: «Kuuluttanut helmikuun 27 päivänä 1859 K. Forsten», ilmoitettiin että kokous uskottujen miesten puutteessa lykätään ensintulevan maaliskuun 31 päivään kello neljä (4) iltapäivällä jatkettavaksi ennen ilmoitetussa paikassa, johon kokoukseen, joka määrättiin asianomaisten ajan ja tilaisuuden mukaan, asianomaisia edelleen velvoitettiin hankkimaan kaksi jäävitöntä uskottua miestä.

Sen jälkeen antoi herra insinööri Kajanus allekirjoittaneelle sitä ennen silmälähtäväksi «Helsingin kaupungin Helsingin pitäjässä olevain tilusten ja rajojen kartan», jonka J. J. Petesche vuonna 1816 oli laatinut mittakaavassa 800 kynärää kymmenylymällä, ynnä vastamainitun maanmittarin laatimaan karttaan kuuluvan toimituspöytäkirjan vuodelta 1816, jonka kartan ja pöytäkirjan yhtäpitäväksi Maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksessa säilytetyn jäljennöksen ja asiakirjain kanssa on todistanut Helsingissä Maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksessa maaliskuun 28 päivänä 1829 B. A. Lindström, insinööri; sekä jäljennöksen Keisarillisen Majesteetin päätöksestä erinäisiin valituksiin, joita maistraatti, kaupungin vanhimmat ja Helsingin yhteinen porvaristo, Brändön ratsuvelvollisen säterin haltija ja Kumtähden allodisäterin omistaja, kukin erikseen, alamaisuudessa olivat tehneet Helsingin pitäjän maanjako-oikeuden kesäkuun 11 päivänä 1818 antamasta päätöksestä, joka koski oikeata välirajaa meressä toiselta puolen Helsingin kaupungin ja sille lahjoitettujen

maatilojen sekä toiselta puolen Helsingin pitäjässä rajatusten olevain maatilain välillä, jonka jäljennöksen on oikeaksi todistanut Helsingissä Keisarillisen Senaatin Oikeusosaston reistraattorinkonttorissa maaliskuun 19 päivänä 1859 G. J. Helsingius, mikä kaikki tähän merkitään.

Maaliskuun 31 päivänä kello 4 iltapäivällä.

Pidettiin tämän kuukauden 24 päivästä lykätty kokous — — — — —

Tämä merkittyä ja sittenkun kellaan ei ollut jääviä esitettävänä — — — — —

sekä herätettiin kysymys tehtävästä, jolloin asianomaiset ilmoittivat, että kaupungin itäpuolella on käytävä raja toiselta puolen Helsingin kaupungin ja siihen kuuluvien Forsbyn ja Kumtähden tilojen sekä toiselta puolen Viikin kuninkaankartanon, Kumtähden allodisäterin, Hertonäsin säterin, Brändön ratsutilan ynnä Degerön ja Santahaminan maatilain välillä, jotka viimeksi mainitut maatilat ilmoitettiin yhdistetyiksi Viaporin linnoitukseen, sekä että länsipuolella oli määrättävä raja Vähä-Huopalahden kylää ja Drumsötä vastaan. — — — — —

Johdoksi tässä rajankäynnissä ja kaupungin oikeuden valvomiseksi siinä antoi herra neuvosmies Cadenius otteet kihlakunnanoikeuden pöytäkirjoista huhtikuun 11 päivästä 1823, helmikuun 24 ja marraskuun 2 päivästä 1825, maaliskuun 7 ja lokakuun 31 päivästä 1826, helmikuun 20 päivästä 1827, päätöksen lokakuun 12 päivästä 1827, laamanninoikeuden pöytäkirjat maaliskuun 13, huhtikuun 29 ja 30 päivästä sekä päätöksen huhtikuun 30 päivästä 1828, pöytäkirjat maaliskuun 3, 7 ja 11 sekä huhtikuun 30 päivästä 1829 ynnä laamanninoikeuden tuomion huhtikuun 30 päivästä 1829, johon tuomioon korkean kruunun oikeuden valvomiseksi herra kaupunginviskaali ja kuvernementinsihteeri Meller puheenalaisessa rajankäynnissä tahtoi pitäytyä. Sitä vastoin herra insinööri Kajanus ilmoitti kaupungin puolesta tahtovansa nojata viimeksi laillisen voiman saaneeseen päätökseen, siinä tapauksessa että jotakin toista sellaista on, josta seikasta kaupungin asiamiehet haluavat hankkia tiedon Keisarillisesta Turun Hovioikeudesta. — — — — —

Huhtikuun 1 ja 2 päivänä.

Luettiin herra neuvosmies Cadeniuksen maaliskuun 31 päivänä pidetyssä kokouksessa antamat pöytäkirjat, ja kävi sekä herra insinööri Kajanuksen antamista että näistä asiakirjoista selville, että komissionimaanmittari J. J. Petesche vuonna 1816 oli toimittanut rajankäynnin Helsingin kaupungin ja siihen yhdistettyjen tilusten ympäri, jolloin oli riitaa syntynyt rajain oikeasta paikasta meressä, ja sen seikan valaisemiseksi, miten tämä riita on päättynyt, merkittäköön eräistä asiakirjoista tähän:

Huhtikuun 4 päivänä.

Toimitusmiehet sekä seuraavat asianomistajat kokoontuivat Vanhankaupungin sillalla: — (Tässä seuraa laajahko selvitys rajain viitoituksesta) — — — — —

Huhtikuun 16 päivänä.

Tämä merkittävä luettiin edellisten päivain toimituspöytäkirjat sekä herra neuvosmies Cadeniuksen kuluvan kuukauden 8 päivänä allekirjoittaneelle antama, Keisarillisen Turun Hovioikeuden arkistossa huhtikuun 2 päivänä 1859 laadittu diariotodistus siitä, että edellä kerrotusta, laamannioikeuden huhtikuun 30 päivänä 1829 antamasta tuomiosta ei ollut määrättyä saapumispäivänä ajettu perille vetoa, ollen todistus näin kuuluva: «Että vetoa edellä olevasta tuomiosta ei ole määrättyä saapumispäivänä täällä perille ajettu, todistaa — — — — —», minkä johdosta rajanviitoituksessa noudatettu laamannioikeuden tuomio on saanut laillisen voiman. — — — — —

Vuonna 1859 toukokuun 24 päivänä pidettiin, niinkuin viimeksi olleessa, kuluksen huhtikuun 16 päivänä pidetyssä kokouksessa oli päätetty ja sittenkun siitä oli Helsingin pitäjän kirkossa kuulutettu — — — — —

Tämä merkittävä antoi herra nimituomari Forsten leskirouva Kiljanderin puolesta Keisarillisen Majesteetin Armollisen päätöksen siihen valitukseen, jonka sekä Helsingin maistraatti, mainitun kaupungin puolesta, että konsistorion asiamies erittäin olivat alamaisuudessa tehneet Helsingin ja Espoon pitäjain yhdistettyjen maanjako-oikeuksien kesäkuun 28 päivänä 1806 antamasta päätöksestä, joka koski ensinmainitussa pitäjässä olevan Drumsjön kylän ympärysrajoja sekä Helsingin kaupunkia ja Löfön saarta että Espoon pitäjässä olevaa Otnäsin säteriä vastaan, helmikuun 15 päivältä 1816, jonka päätöksen mukaan yhdistettyjen maanjako-oikeuksien päätös vahvistetaan, johon päätökseen nimituomari Forsten tahtoo pitäytyä Helsingin Kaupungin ja Drumsjön kalavesien välirajaa käytäessä. — — —

Toukokuun 25 päivänä.

Sittenkun nimituomari Forstenin kokouksessa antamia asiakirjoja oli silmäilty ja niistä käynyt selville, että komissionimaanmittari Carl Johan Lindgrén laillisen tilusjaon aikaansaamiseksi Drumsjön kylässä oli, muun muassa, käynyt rajan Helsingin kaupunkia vastaan, jolloin riitaa oli syntynyt, minkä jälkeen Helsingin ja Espoon pitäjain yhdistetyt maanjako-oikeudet olivat kesäkuun 28 päivänä 1806 anta-

neet päätöksen, jonka Keisarillinen Majesteetti oli vahvistanut päätöksellä helmi-
kuun 15 päivältä 1816; ja lisävalaistukseksi otetaan näistä asiakirjoista tähän sanan-
mukaisesti seuraavaa: — — — — —

minkä jälkeen allekirjoittanut on herra nimituomari Forstenilta myös vastaanottanut
Drumsjön tilusten ympärysrajasta laaditun kartan vuodelta 1805, jonka C. J. Lind-
grén on jäljentänyt vuonna 1810 — — — — —

lähtivät toimitusmiehet ynnä herrat — — — — —
kaupungin läntiselle tilusrajalle, missä asianomaiset näyttivät kaupungin ja Vähä-
Huopalahden välisen maarajan sekä ne saaret, missä puheenalaiset rajakohdat
näytettyjen asiakirjain mukaan ovat; ja tavattiin Rajasaarella pienemmistä kivistä
tehdyllä muurilla ympäröity maakivi, jonka komissioonimaanmittari Peteschken 1816
tekemän rajankäyntipöytäkirjan mukaan kaupungin edustajat ja Vähä-Huopalahte-
laiset olivat hyväksyneet heidän väliseksi päätepyykikseen. Porsas- ja Mersaarella
ei tavattu rajamerkeillä osotettuja kohtia. — — — — —

Toukokuun 26 ja 27 päivänä.

Viitoitettiin ja mitattiin rajain ja saarten kartallepanoa varten perusviiva
Humallahden eteläpuolella 1,245 kyynärän pituudelta ja, sittenkun Porsas- ja Mer-
saari oli pantu kartalle, sijoitettiin rajamerkit niihin — — — — —

Vuonna 1859 kesäkuun 3 päivänä piti allekirjoittanut varamaanmittari, sittenkun
asianomaiset — — — — —

kokouksen edelleenkin asianomaisille selittääkseen Helsingin kaupungin ja sille
lahjoitettujen mautilojen kalavesien ympärillä, kihlakunnanoikeuden päätöksen mu-
kaisesti lokakuun 12 päivältä 1827, Laamanninoikeuden tuomion mukaisesti huhti-
kuun 30 päivältä 1829 ja Keisarillisen Majesteetin armollisen päätöksen mukaisesti
helmikuun 15 päivältä 1816 toimitettua rajankäyntiä — — — — —

Viitoitustodistus.

Allamainittuna päivänä on allekirjoittanut varamaanmittari — — — — —

nojalla viitoituksella päättänyt kalaveden rajankäynnin toiselta puolen Helsingin
kaupungin ja siihen kuuluvain Kumtähden ja Forsbyn talojen sekä — — — — —
välillä;
ja tulee toimitukseen tyytymättömän, puhevallan menettämisen uhalla, kuuden (6)

viikon kuluessa tästä päivästä valituksensa läänin herra kuvernöörille kirjallisesti ilmoittaa ja hänen suosiollista toimenpidettään asiassa odottaa, Helsingin kaupungissa, kesäkuun 3 päivänä 1859.

Viran puolesta:

Carl Edvard Sibelius.

Toimituksen näin tehdyksi ja tapahtuneeksi todistaa. Aika ja paikka edellämainitut.

Viran puolesta:

Carl Edvard Sibelius.

Todistavat:

Carl Vilh. Eklund.

Adolf Gestrin.

Ote. Suomennos.

Vuonna 1881 heinäkuun 7 päivänä saapui allekirjoittanut maanmittari Helsingin pitäjässä ja kihlakunnassa sijaitsevalle Drumsön maatilalle

Elokuun 9—26 päivänä

pantiin kartalle jälellä oleva osa Drumsön mannerta ja eräitä siihen kuuluvia saaria; tämän kartallepanon yhteydessä etsittiin myös rajakohdat rajakkaisia kyliä vastaan maanmittari Carl Edvard Sibelius-vainajan vuonna 1859 laatiman rajankäyntikartan mukaisesti, ollen ne Brudhällassa ja Porsassaarella Vähä-huopalahden kylää sekä Merholmassa Helsingin kaupunkia vastaan, mutta kun sää oli liian sateinen ja myrskyinen — — — — — täytyi allekirjoittaneen lykätä tehtävä suotuisampaan vuodenaikaan. — — — — —

Pyykitettäessä porattiin Porsassaarella, Merholmassa, Ytra Hattenissa ja Tallholmassa 5 tuumaa syvät reijät vuoreen, joihin lyötiin rautapultit ja niiden päälle rakennettiin pyykit, paitsi Merholmassa, missä vuori oli niin korkea, että tilapäisten apumiesten oli mahdoton saada sinne nostetuksi kiviä. Rautapultti on saaren ja vuoren korkeimmalla kohdalla.

Felix Edelman.

Ote. Suomenmos.

Merkitty maarekisteriin 1907 5/9.

A. Hannikainen.

Toimituskirja Brändön yksinäisellä verotilalla N:o 1 RN:o 1 Helsingin pitäjässä ja kihlakunnassa sekä Uudenmaan läänissä toimitetusta tiluslohkomisesta, jonka on suorittanut varamaanmittari Edvard Tukki allamainittuina päivinä vuonna 1907. — — — — —

Raja Herttonäsin kylää vastaan on pyykitetty ja määrätty sanotun kylän hiltaintain toimitetussa isossajaossa, ja väliraja vedessä Helsingin kaupunkia vastaan on määrätty C. E. Sibeliuksen rajankäyntitoimituksella vuonna 1859. — — — — —

Suomenmos jäljennöksestä.

Toimitus N:o 6,383: b.

Pöytäkirja, jonka allekirjoittanut komissionimaanmittari teki käytäessä ja pyykitettäessä välirajaa vedessä Helsingin pitäjässä ja kihlakunnassa sekä Uudenmaan läänissä alempana mainittuina vuosina ja päivinä.

Heinäkuun 23 päivänä 1902 annetun armollisen kalastussäännön 35 §:n säännöksen mukaisesti on Uudenmaan läänin kuvernööri päätöksellä marraskuun 30 päivältä 1903 määrännyt allekirjoittaneen käymään Helsingin pitäjän eri jakokuntain kesken välirajat vedessä, mikäli merkittyä rajaa ei ole, ja saapui määräys toimitusmiehelle joulukuun 13 päivänä 1903. Sen johdosta että allekirjoittanut myös oli määrätty toimittamaan tuollaisen vesirajankäynnin Pusulan ja Pyhäjärven pitäjissä, on toimitukseen Helsingin pitäjässä ryhdytty

vuonna 1907.

Saadakseen selville, oliko täydellisesti merkittyjä välirajoja vedessä jo tätä ennen Helsingin pitäjässä olemassa, sekä voidakseen määrätä jakokuntain rajat tutki, kopioi ja jäljensi allekirjoittanut helmikuun 21—24 ja 26—28 päivänä lääninmaanmittauskonttorissa vanhoja jakokarttoja ja asiakirjoja.

Maaliskuun 18 päivänä.

Sittenkun asianomaisille kolme viikkoa edeltäpäin Helsingin kaupungin ja Helsingin pitäjän kirkoissa julistetulla kuulutuksella oli annettu tieto toimituksesta ja sen alkamisesta sekä kruunun, luotsilaitoksen, kirkon ja Helsingin kaupungin sekä Viaporin linnoituksen asiamiehet oli kutsuttu, pidettiin kokous Malmin aseman viereisellä kunnantalolla, missä olivat saapuvilla:

kruununasiamies, Helsingin piirin kruununnimismies, filosofianmaisteri Gustaf Emil Holmström kuvernöörin määräyksen nojalla helmikuun 22 päivältä 1907, N:o 7,424;

Viaporin linnoituksen asiamies, kapteeni Marusojeff Viaporin linnoituksen esikunnan käskyn N:o 1,059 mukaan maaliskuun 5/18 päivältä 1907;

Suomen luotsi- ja majakkalaitoksen asiamies, luotsilaitoksen alikapteeni G. W. Pettersson luotsi- ja majakkalaitoksen ylihallituksen määräyksen mukaan maaliskuun 2 päivältä 1907, N:o 808;

konsistorion asiamies, v. t. kappalainen A. W. Kuusisto tuomiokapitulin kirjelmän mukaan helmikuun 28 päivältä 1907, N:o 193;

Helsingin kaupungin asiamies, kaupungingeodeetti W. O. Lille Helsingin kaupungin rahatoimikamarin määräyksen mukaan maaliskuun 7 päivältä 1907, N:o 105;

Degerön kylän Uppbyn talon omistaja Axel Lindberg;

Vestersundomin kylän Harpaksen talon omistaja Johan Alfred Bergholm;

Vestersundomin kylän Heikaksen talon omistaja Edvard Hartman;

Nordsjön kylän Rastbölen talon omistaja Henrik Stenvall ja

Viikin kruununvirkatalon vuokramies Th. Vasenius valtuutetun asiamiehen, pehtori V. Blomqvistin kautta, sekä

uskotuiksi miehiksi tähän kutsutut apulaiskruununnimismies Georg Forsström ja kaupanhoitaja Ernst Träskman.

Sittenkun määräys toimituksen suorittamiseen oli julkiluettu eikä kysyttäessä jääviä eikä muuta estettä toimitusta eikä toimitusmiehiä vastaan ilmoitettu, päätettiin rantain kartallepano ja vesijarain paalutus alkaa Sipoon pitäjänrajasta.

Maaliskuun 25—31 ja huhtikuun 1—13 päivänä

paalutettiin ja pyykitettiin vesirajat Helsingin itäisessä saaristossa, mutta jäiden käytyä heikoiksi täytyi toimitus lykätä toistaiseksi.

Keväällä 1908 oli allekirjoittanut toimittamassa vesistöjen rajankäyntiä Pusulan pitäjässä.

Joulukuun 14 päivänä 1908

pidettiin kokous Malmin aseman viereisellä kunnantalolla toimituksen vastaisen kulun määräämiseksi, jolloin kuitenkin ainoastaan kruunun asiamies Holmström ja Degerön kylän Uppbyn talon omistaja Axel Lindberg olivat saapuvilla.

Uskottujen miesten puutteessa ei voitu ryhtyä enempiin toimenpiteisiin.

Vuonna 1909.

Maaliskuun 3 päivänä ryhdyttiin jälleen panemaan kartalle rantoja ja paalutamaan vesirajoja, ollen toimituksessa uskottuina miehinä saapuvilla työmies Karl Spring Helsingin pitäjistä ja polyteknikko Paavo Jäntti Helsingin kaupungista.

Maaliskuun 4—6 päivänä

jatkettiin kartallepanoa ja paalutusta.

Maaliskuun 8—10 päivänä

tutkittiin vanhoja isonjaon karttoja ja asiakirjoja lääninmaanmittauskonttorissa.

Maaliskuun 11—27 päivänä

pantiin kartalle rajoja ja paalutettiin vesirajain jälellä oleva osa, samalla pyykittämällä ne, niinkuin pyykitysselelmä tarkemmin osottaa.

Maaliskuun 29 päivänä

pidettiin loppukokous Malmin aseman viereisellä kunnantalolla, jolloin saapuvilla olivat: kruunun asiamies, Helsingin piirin kruununnimismies G. E. Holmström, Helsingin kaupungin asiamies, kaupungingeodeetti W. O. Lille, talolliset Axel Lindberg, Johan Alfred Bergholm ja Edvard Hartman sekä uskotut miehet Spring ja Jäntti.

Toimituksen tulos selitettiin asianomaisille, minkä jälkeen toimitus päätettiin ja asianomaisille annettiin näin kuuluva todistus:

«Asianomaisen määräyksen johdosta on allekirjoittanut toimittanut vesirajain käynnin Helsingin pitäjässä.

Toimitukseen tyytymättömällä on valta kuuden viikon kuluessa tämän jälkeen, tätä päivää lukuunottamatta, antaa kirjallinen valituksensa Uudenmaan läänin kuvernöörille.

Helsingin pitäjässä, maaliskuun 29 päivänä 1909.

F. Oskar Immell.

Komissionimaanmittari.

Jonka todistuksen talonomistaja Edvard Hartman vastaanotti.
Helsingin pitäjässä, maaliskuun 29 päivänä 1909.

Viran puolesta:

F. Oskar Immell.

Komissionimaanmittari.

Todistavat:

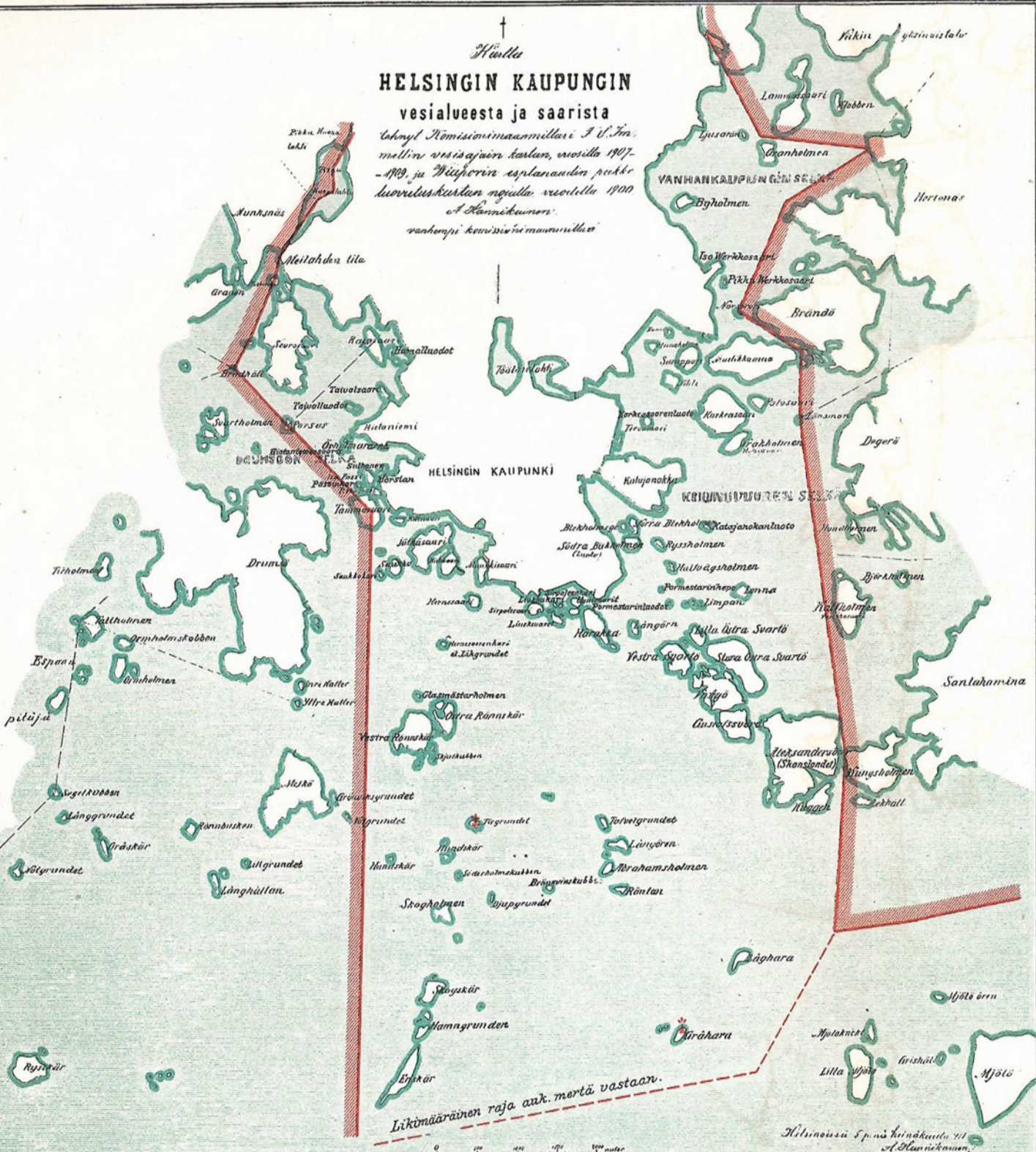
Paavo Jäntti.

Karl Spring.

Haudas

HELSINGIN KAUPUNGIN vesialueesta ja saarista

laajentamiskomitean toimintakuvauksen I O. m.
määrän mukaisesti, vuosilta 1907-
1909, ja Helsingin kaupungin puolesta
luovutuskartan nojalla, vuodelta 1900
A. Hannikainen.
vanhempain kartoista otettu

Likimääräinen raja auk. merta vastaan.

Helsingissä 5 p:nä Heinäk. v. 1911
A. Hannikainen.

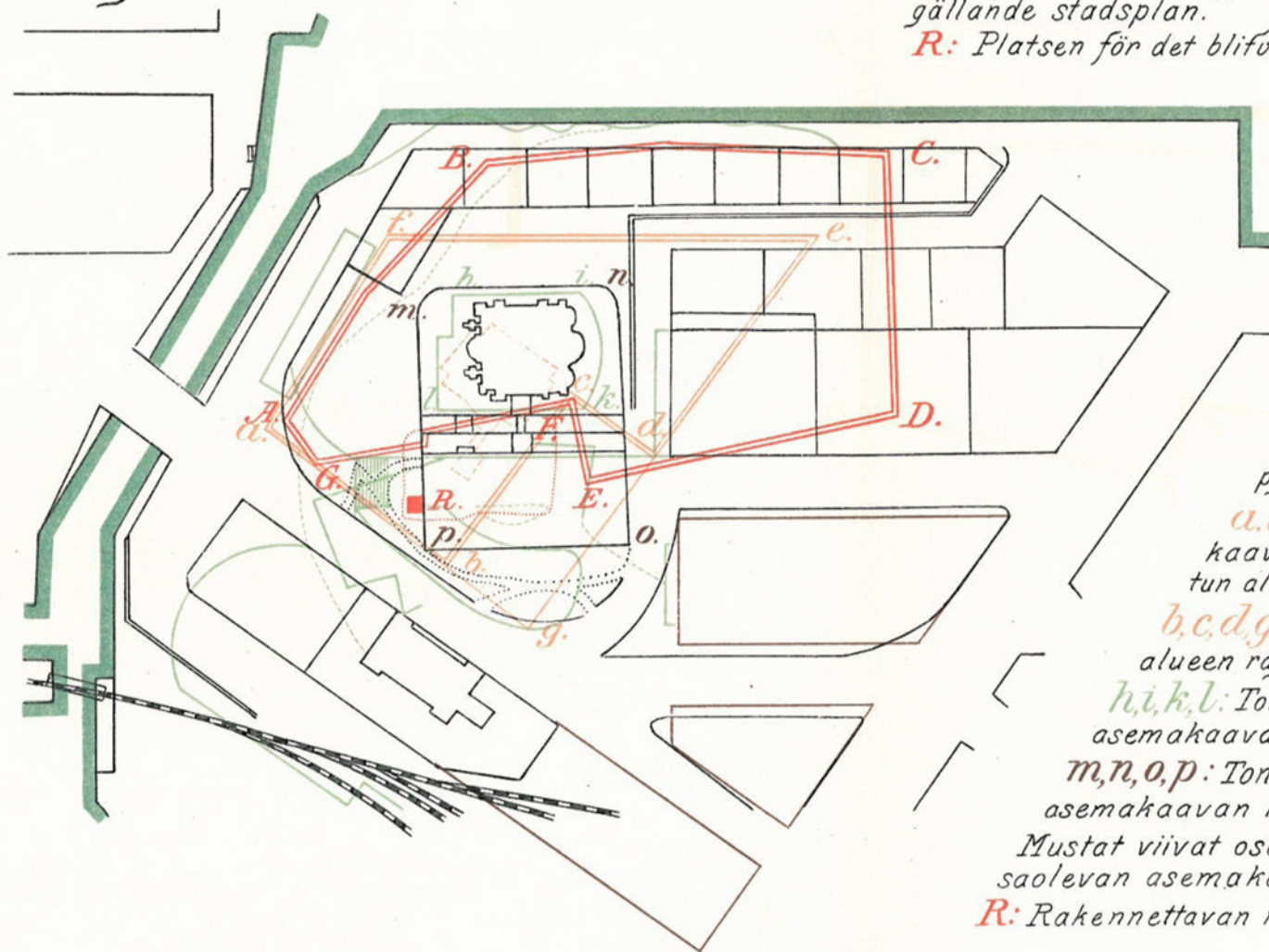
KARTA

öfver

Grekisk-Ryska kyrkotomten
å Skatudden.

KARTTA

Kreikkalais-Venäläisen kirkon
tontista Katajanokalla.

A, B, C, D, E, F, G: Begränsningen af det år 1860 för grekisk-ryskä kyrkan begärda område.

a, b, c, d, e, f: Begränsningen af det enligt 1861 års stadsplan för kyrkan reserverade område.

b, c, d, g: Begränsningen af ett till det föreg. ansökt tillskottsområde.

h, i, k, l: Tomtens begränsning enligt år 1864 fastställd stadsplan.

m, n, o, p: " " " " 1875 " "

De svarta linierna angifva traktens indelning enligt gällande stadsplan.

R: Platsen för det blifvande fredskapellet.

A, B, C, D, E, F, G: Vuonna 1860 kreikkalais-venäläiselle kirkolle pyydetyn alueen raja.

a, b, c, d, e, f: Vuoden 1861 asemakaavan mukaan kirkkoa varten varattun alueen raja.

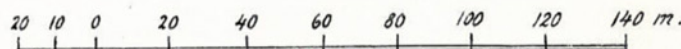
b, c, d, g: Edelläolevan lisäksi pyydetyn alueen raja.

h, i, k, l: Tontin raja vuonna 1864 vahvistetun asemakaavan mukaan.

m, n, o, p: Tontin raja vuonna 1875 vahvistetun asemakaavan mukaan.

Mustat viivat osoittavat seudun jaon voimassaolevan asemakaavan mukaan.

R: Rakennettavan rauhankappelin paikka.

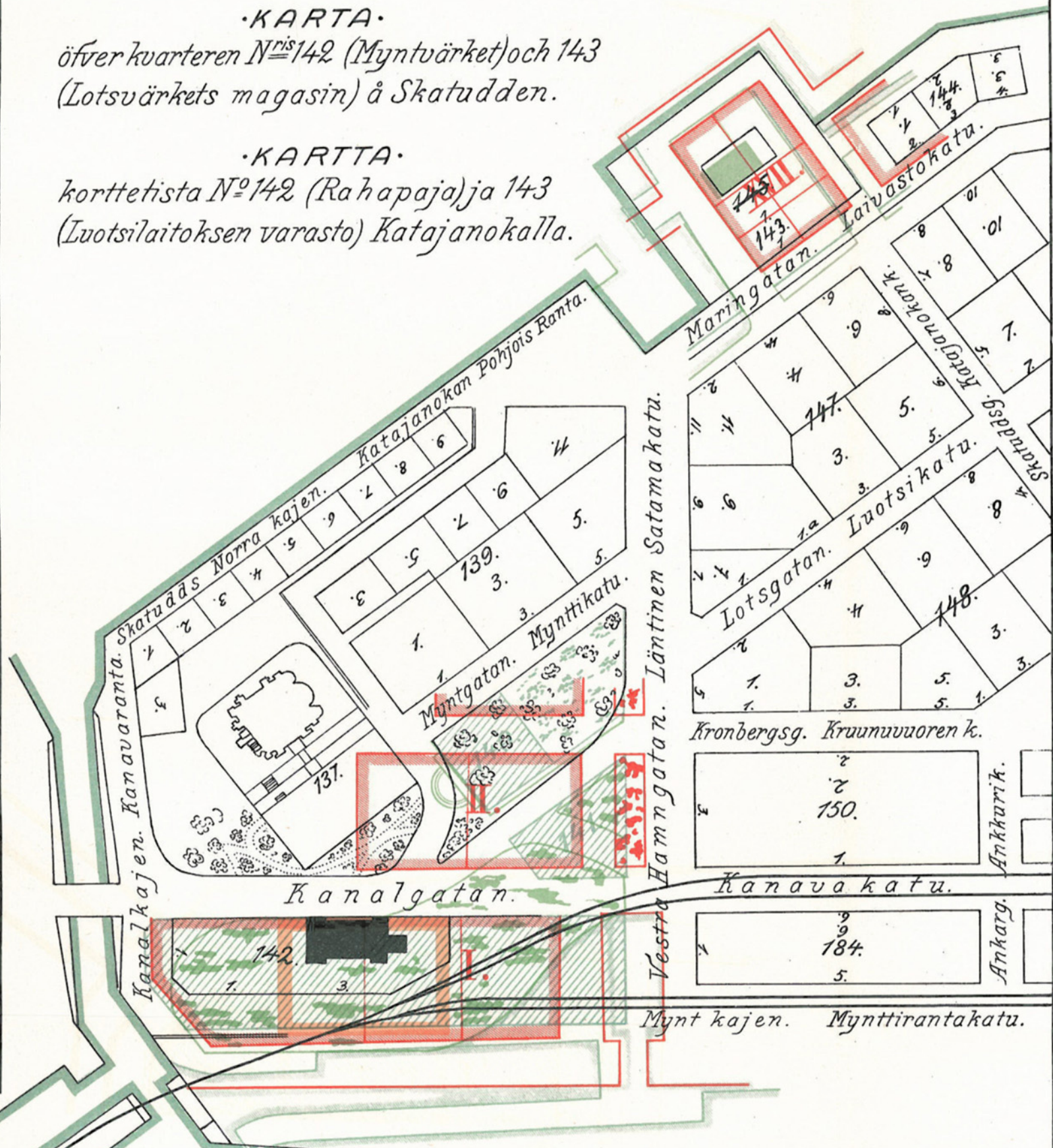

•KARTA•

öfver kvarteren N^{ris} 142 (Myntvärket) och 143 (Lotsvärkets magasin) å Skatudden.

•KARTTA•

korttetista N° 142 (Rahapaja) ja 143 (Luotsilaitoksen varasto) Katajanokalla.

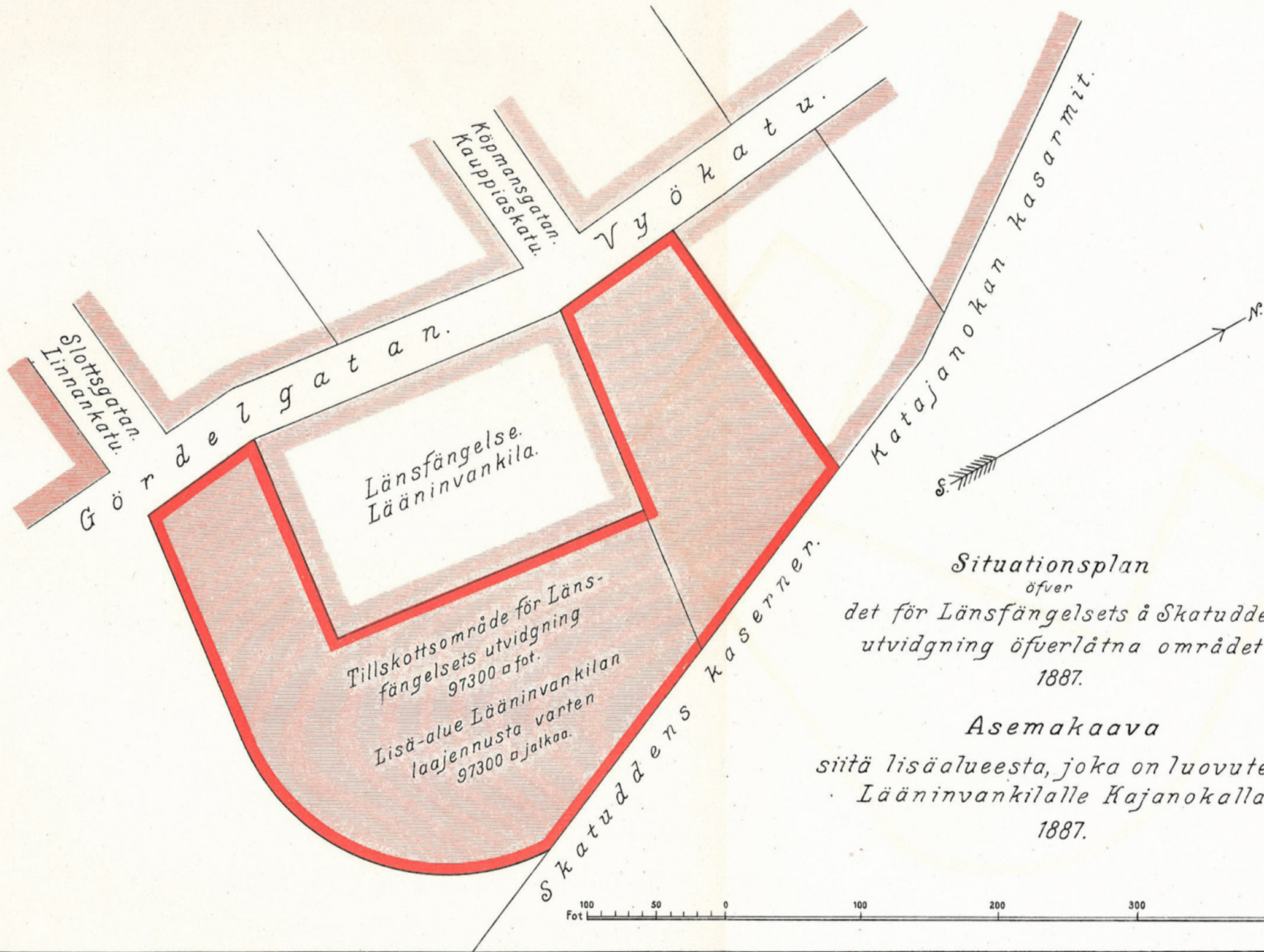

Begränsningarna:

- Enl. år 1895 faststæld stadsplan.
- ▨ — " — 1875 — " — " —
- ▨ — " — 1864 — " — " —
- Enl. ett år 1860 upprättadt förslag till stadsindelning.
- ▨ Enl. Kejs. Senatens skrifvelse af den 2 nov 1886.

Rajat:

- Vuonna 1895 vahvistetun asemakaavan mukaan.
- ▨ — " — 1875 — " — " —
- ▨ — " — 1864 — " — " —
- Erään vuonna 1860 laaditun kaupungin-jako-ehdotuksen mukaan.
- ▨ Keis. Sen. Marraskuun 2 p:n 1886 kirjelmän mukaan.

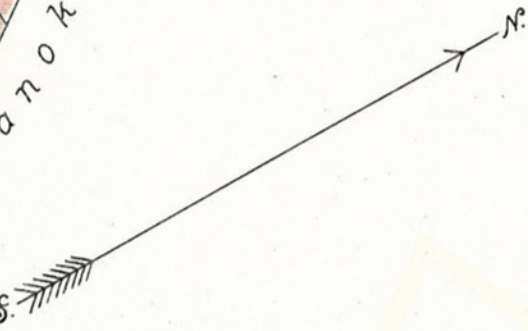
Länsfängelse.
Lääninvankila.

Tillskottsområde för Läns-
fängelsets utvidgning
97300 □ fot.

Lisä-alue Lääninvankilan
laajennusta varten
97300 □ jalkaa.

Skatuddens kaserner.

Katajanokan kasarmit.

Situationsplan
öfver
det för Länsfängelsets å Skatudden
utvidgning öfverlätna området
1887.

Asemakaava
siitä lisäalueesta, joka on luovutettu
Lääninvankilalle Katajanokalla.
1887.

*Lausunto Vallilan asuntojen Rakennustoimikunnan
ehdotuksen johdosta, joka koskee korttelin N:o 551
osottamista Vallilasta asuntotarkoituksiin.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Elok. 17 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 490.

Kirjelmässä kuluvan toukokuun 30 päivästä (Liite I) on Vallilan asuntojen teettämistä varten asetettu Toimikunta, kirjelmässään tarkemmin esitetyillä perusteilla, Kaupunginvaltuustolle ehdottanut, että luopumalla aikaisemmin osotetuista kortteleista N:o 534 ja 535, asuntotarkoituksiin käytettäväksi määrättäisiin kortteli N:o 551, jotka kaikki korttelit sijaitsevat Vallilan alueella. Puheenalaisen ehdotuksen on Kaupunginvaltuusto lähettänyt Rahatoimikamariin jotta Kamari antaisi lausunnon asiasta sekä sen ohella toimittaisi asiakirjat painetuiksi.

Tämän tehtävän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari, palauttaen läheteasiakirjat, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kun Vallilan alue vuosina 1908 ja 1909 tasoitettiin ja kanavoitiin, vahvistettiin tälle alueelle rakennusjärjestys, joka pääasiassa on osottautunut tarkoituksenmukaiseksi, jota paitsi myös hyväksyttiin alueelle rakennettavien asuntojen tyyppi, joka on tullut käytäntöön ja osottautunut pääkohdissaan hyvin vastaavan olojen vaatimuksia. Sekä mainittujen asianhaaran että myös kaupungin tarjoomain edullisten vuokraehtojen johdosta on tonttien kysyntä tässä osassa kaupunkia ollut erittäin vilkas ja antanut tulokseksi, että alueen tasoitettu osa on niin lyhyessä ajassa kuin kahdessa vuodessa tullut lähimmittäin kokonaan rakennetuksi. Jatkuva tonttien kysyntä kehoittaa edelleen tasoittamaan alueen jällellä olevan osankin ensintulevana vuonna. Toistaiseksi on Vallilasta annettu vuokralle noin viisikymmentä tonttia ja tasoitustöitä teettämällä saadaan ensi vuonna sama määrä uusia tontteja vuokralle annettaviksi.

Kaupunginviranomaiset ovat niinmuodoin tällä alueella onnistuneet aikeessaan osottaa halpoja tontteja työväenasuntojen rakentamiseksi ja sikäläinen yhtämittäinen tonttien kysyntä lupaa hyvää vastaisenkin varalle. Laadittaessa ehdotusta Vallilan alueen tasoittamiseksi ja käyttämiseksi asuntotarkoituksiin heräsi kuitenkin asiaa käsittelemään asetetussa komiteassa epäilyksiä siihen nähden, voisiko yritys onnistua, ellei kunnan taholta siihen annettaisi tehokkaampaa apua. Siinä tarkoituksessa komitea otti käsiteltäväksi keskuudessaan tehdyn ehdotuksen että kaupunki alottaisi

alueen rakennuttamisen teettämällä sinne mallirakennuksia, jotka sitten edullisilla ehdoilla myytäisiin halullisille työväenluokkaan kuuluville ostajille. Tarkoitusta varten olisi laskelmain mukaan osotettava lainavaroja 250,000 markkaa. Tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuustokin hyväksyi, minkä ohella asetettiin erityinen toimikunta noiden asuntojen rakentamista varten. Syistä, joihin tässä yhteydessä ei tarvinne kajota, kokoontui mainittu toimikunta vasta viime vuoden syyskuussa. Tulokset, joihin toimikunta valmistelutöissään on tullut, kuitenkin varsin vähän kehottavat ratkaisemaan kysymystä aikaisemmin ehdotettuun suuntaan. Niinkuin Toimikunnan kirjelmästä käy selville, nousisivat kaupungin kustannukset Toimikunnan suunnittelemaa tyyppiä olevan huoneuksen rakentamisesta suotuisimmassa tapauksessa ainakin 18,000 markkaan. Rahatoimikamarille on kuitenkin tunnettua, että Vallilan tonteille on rakennettu tuntuvasti suurempia huoneuksia melkoista vähemmällä kustannuksilla. Näin ollen lienee kaupungilla varsin vähän mahdollisuutta saada suunniteltuja asuntoja myydyiksi tappiotta. — Kaupunkiin nähden ei myöskään enää ole olemassa tärkeimpiä syitä ehdotettujen rakennusten teettämiseen, nimittäin rakennustyön alottamista puheena olevalla alueella.

Näin ollen Rahatoimikamarin, joka aikaisemminkin on ollut epäävällä kannalla tässä asiassa, täytyy panna kyseeseen eikö kaupungille olisi tarkoituksenmukaisinta että kaupunginviranomaiset luopuisivat toteuttamasta puheenalaista ehdotusta. Tätä mielipidettä on Rahatoimikamarissa kannatettu sitä suuremmalla syyllä, kun Kamari kuluneena vuonna on tullut siihen käsitykseen, että tehokkaampi keino Vallilan rakennustoiminnan edistämiseksi kuin tässä edellä mainittu olisi rakennuslainain antaminen. Tontinvuokraajat, jotka ovat aikoneet ryhtyä taikka jo ryhtyneet rakentamaan omia asuntoja, ovat nimittäin kerta toisensa jälkeen Rahatoimikamarilta tiedustelleet, eikö kaupungilla olisi tilaisuutta heitä avustaa rakennuslainoilla. Tämänlaatuisiin yrityksiin nähden ovat nimittäin luotto-olot sangen tukalat, erittäinkin sen johdosta että pankkilaitoksista vain poikkeustapauksissa saa niitä vastaan kiinnityslainaa.

Edellä kosketeltujen seikkain johdosta Rahatoimikamari on vakautunut siinä mielipiteessään, että kaupunki antamalla rakennuslainoja etusijassa uusien asuntojen teettämiseksi Vallilaan tehokkaammin kuin välittömästi ryhtymällä sikäläiseen rakennustoimintaan — jommoisen toimenpiteen toteuttaminen kuitenkin kävisi liian kalliiksi ja jota nyttemmin täytyy pitää liian myöhäisenä — voisi kannattaa sanottua toimintaa tässä osassa kaupunkia. Tarkoitukseen aikaisemmin osotettu rahamäärä, 250,000 markkaa, ei tosin ole mainittavan suuri rakennuslainoiksi käytettäväksi, mutta kun otetaan huomioon, että puheenalaiselle alueelle teetetään taloja 12,000—20,000 markan kustannuksilla, niin on ilmeistä, että tälläkin summalla voitaisiin tehokkaasti kannattaa varsin lukuisia rakennusyhtymisiä.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin esittämät näkökohdat ja ratkaisee asian periaatteelliselta kannalta, ehdottaa Rahatoimikamari edelleen että, koska asia koskee rakennuslainain antamista rajoitettuun osaan kaupunkia ja sitä lisäksi täytyy pitää laadultaan kiireellisenä, se palautettaisiin Kamariin

jotta Kamari saisi tilaisuuden mahdollisimman pian antaa tarkemman ehdotuksen tästä laina-asiasta koko laajuudessaan.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

luopumalla aikaisemmasta päätöksestään että kaikkiaan 250,000 markan kustannuksilla rakennutetaan erinäisiä erityyppisiä rakennuksia Vallilan alueelle, osottaa sanotun rahamäärän annettavaksi rakennuslainoina etusijassa uusien rakennusten teettämiseksi mainitulle alueelle; sekä

että asia muutoin palautetaan Rahatoimikamariin, jotta Kamari antaisi täydellisen ehdotuksen asiasta.

Rahatoimikamarin puolesta :

Lennart Cajander.

Georg Estlander.

VALLILAN
ASUNTOJEN
RAKENNUSTOIMIKUNTA

—•••—
Helsingissä,
toukok. 30 p:nä 1911.

Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustossa vuonna 1907 tehdyn esityksen johdosta, joka koski toimenpiteisiin ryhtymistä kunnan taholta asuntotonttien luvun lisäämiseksi, asetti Kaupunginvaltuusto asiaa kaikin puolin valmistelemaan erityisen valiokunnan, joka syksyllä 1908 antoi asiasta lausunnon sekä ehdotti erinäisiin toimenpiteisiin ryhdyttäväksi (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1908 N:o 14), jotka ehdotukset Kaupunginvaltuusto pääasiassa hyväksyikin lokakuun 6 päivänä. Valtuusto päätti silloin muun muassa:

että samana vuonna Vallilan kortteleihin N:o 534 ja 535 aluksi ryhdyttäisiin teettämään 13 erinäistä erityyppistä rakennusta, pääasiallisesti kaupunginarkkitehdin laatimain luonnospiirustusten mukaan, yhteensä 250,000 markan rahamäärällä, joka maksettaisiin 1902 vuoden obligatioonilainasta työväenasuntojen teettämiseen varatuista varoista; sekä

että kaupungin rakennuskonttori saa toimekseen yksissä neuvoin Rahatoimikamarin tarkoitusta varten asettaman rakennustoimikunnan kanssa huolehtia edellä mainittujen rakennustöiden teettämisestä.

Kokouksessaan lokakuun 29 päivänä 1908 Kamari asetti mainittua tarkoitusta varten rakennustoimikunnan, johon valittiin herrat Carl Nummelin, W. Zilliacus, V. von Wright ja G. Idström. Toimikunnan kokoonpanossa on sittemmin tapahtunut se muutos, että herra Nummelinin sijaan on tullut ensin nimituomari Axel Årt ja hänen jälkeensä arkkitehti Albert Nyberg. Erinäisistä syistä kesti kuitenkin syyskuun 14 päivään 1910 ennenkuin rakennustoimikunnan silloiset jäsenet kutsumuksesta kokoon-
tuivat ja toimikunta perustautui.

Toimikunta ryhtyi paikalla valmistaviin toimiin rakennusyhteyden toteuttamiseksi, valitsi korttelin 535 niiden rakennusten paikaksi, jotka etusijassa tulisivat teettäväksi, sekä antoi kaupunginarkkitehdille toimeksi edelleen valmistaa 1908 vuoden komiteamietintöön liitettyjä luonnospiirustuksia ja kustannusarvioita.

Nämä piirustukset, joista näkyy että suunnitellut rakennukset tulisivat vaatimat-
tomat mutta miellyttävät ja tarkoituksenmukaiset, ovat niihin kuuluvine kustannus-
arvioineen nyttemmin valmiina ja pannaan tämän oheen. Ennenkuin toimikunta ryh-
tyy näiden pohjalla alottamaan rakennustyötä, on toimikunta kuitenkin katsonut
asian olevan nykyisessä vaiheessaan saatettava Kaupunginvaltuuston tietoon.

Teetettäväksi ajottujen rakennusten lopullisia piirustuksia ja kustannusarvioita laadittaessa on rakennustoimikunta nimittäin havainnut, että rakennusten kustannukset, erittäinkin jos ne teetetään jompaankumpaan sitä varten varatuista, edellä mainituista kortteleista, nousevat 1908 vuoden mietinnössä laskettuja kustannuksia suuremmiksi.

Edellä mainitussa mietinnössä oli siinä esitetyn A-tyyppisen rakennuksen kustannukset laskettu 13,620 markaksi, johon määrään ei kuitenkaan ollut luettu pesuhuoneen eikä ulkokuoneitten kustannuksia. Tätä tyyppiä vastaa nyt valmistetuissa lopullisissa piirustuksissa tyyppi 4, jonka kustannukset nousevat 21,010 markkaan, jos rakennus teetetään kortteliin N:o 535. Tämä verrattomasti suurempi kustannusmäärä johtuu melkoiseksi osaksi siitä, että rakennuksen teettäminen tätä tarkoitusta varten varattuihin kortteleihin, joiden maapohja ei ollut tarkemmin tutkittu, vaatisi rakennusten arvoon verraten suhteettoman kalliita perustustöitä. Kun edelleen niiden kustannusten lisäksi, mitkä 1908 vuoden komitean mietinnössä lasketaan olevan A-tyyppisen rakennuksen teettämisestä, otetaan lukuun pesutuvan rakennuskustannukset, on rakennustoimikunta laatiessaan lopullisia kustannusarvioita nykyisten piirustusten mukaista tyyppiä 4 olevia rakennuksia varten, jotka likimittäin vastaavat edellä mainittua tyyppiä A, havainnut tuollaisesta neljä huoneen ja keittiön käsittävää huoneistoa sisältävästä rakennuksesta ynnä pesutuvasta olevan kustannuksia seuraavat määrät:

rakennuskustannukset (lukuunotettuna perustaminen, vähintään Smk 3,125: —)	Smk	17,700: --
lokaviemäri	„	600: —
vesijohto	„	560: ---
aitaus	„	150: —
tasoitus	„	2,000: ---
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>21,010: -</u>

Kun korot, kuoletus, verot, palovakuutusmaksut y. m. toimikunnan mielestä on laskettava 12 %:ksi rakennuspääomasta eli 2,520 markaksi, mutta vuokratuloja puheenalaisista neljästä huoneistosta kustakin on 40 mk kuukaudessa paikkakunnalla nykyään käypäin vuokrain mukaan eivätkä siis nousisi 1,920 markkaa enemmän, niin näyttää tuskin luultavalta, että kukaan kaupungin työntekijöistä olisi halukas, niinkuin tarkoitus on ollut, kaupungilta lunastamaan tuollaista rakennusta. Kun toimikunta kuitenkin on havainnut epäedullisen rakennuspohjan tuntuvasti lisäävän aiotun rakennusyriityksen kustannuksia, on toimikunta tutkinut eikö Vallilan alueelta olisi saatavissa parempipohjaisia käyttämättömiä tontteja sekä havainnut että edellytykset viereisessä ylävässä korttelissa N:o 551 olisivat paljon suotuisammat. Rakennusten teettäminen sinne ei vaatisi sanottavia louhintaa eikä tasoitustöitä. Edellä mainittua tyyppiä olevan rakennuksen teettämisestä sinne olisi kustannuksia seuraavat määrät:

Rakennuskustannukset	Smk	15,000: —
Lokaviemäri	”	700: —
Vesijohto	”	350: —
Aitaus	”	150: —
Tasointi	”	1,800: —
Yhteensä Smk		18,000: —

Tämäkin summa olisi kuitenkin useinmainitussa mietinnössä edellytettyä kustannusmäärää suurempi, mutta huomioon on otettava, että tuolla 18,000 markan hinnalla myös saisi pesutuvan sekä kivijalkaan halkovajan, joita ei ole otettu mietinnössä lukuun kustannuksia laskettaessa. Vaikka siis 12 % rakennuspääomasta, eli 2,160 markkaa, olisi 240 markkaa suurempi arvioituja vuokratuloja, korvautunee tämä erotus toiselta puolen jossain määrin sillä, että omistaja saa käytettäväkseen valmiiksi rakennetun oman kodin.

Kun puheenalaista rakennusyritystä varten nyt laaditut arviolaskelmat eivät kuitenkaan pidä yhtä niiden kanssa, joihin Kaupunginvaltuusto on perustanut asiassa aikaisemmin tekemänsä päätöksen ja kun varsinkin tarkoitukseen osotetut tontit N:ot 534 ja 535 ovat kovin epäedulliset, on rakennustoimikunta katsonut velvollisuudekseen saattaa nämä seikat Valtuuston tietoon, pyytäen Kaupunginvaltuuston ratkaisua mitä tulee Valtuuston lokakuun 6 päivänä 1908 tekemän, Vallilan alueelle teetetävään työväenasuntojen rakentamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoon, sekä siinä tapauksessa että Valtuusto pysyy vastamainitussa päätöksessään kunnioittaen ehdottaa

että luopumalla kortteleista N:o 534 ja 535 tarkoitukseen osotettaisiin kortteli N:o 551.

Rakennustoimikunnan puolesta:

W. Zilliacus.

G. Idström.

Albert Nyberg.

Einar Böök.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN

JOHTOKUNTA

Helsingissä,

Syysk. 16 p:nä 1910.

N:o 68.

Esitys tonttien varaamisesta kaupungin kansakoulujen tarpeeksi.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille

Kansakoulujen oppilasluvun suuri lisääntyminen nykyisten omien kouluhuoneustojen tilan riittämättömyyden yhteydessä tekevät tarpeen uusien koulurakennusten aikaansaamisesta usein tuntuvaksi, varsinkin kun vuokratut kouluhuoneustot ajan pitkään käyvät kaupungille paljoo kalliimmiksi kuin omaan koulutalojen rakentaminen. Tahtomatta kuitenkaan tällä kertaa, kun kaupungin on toteutettava liian monta rakennushanketta, ehdottaa uusia koulurakennuksia rakennettaviksi, on Johtokunta sitävastoin arvellut olevan tärkeätä koettaa toimia niin, että tarpeellinen määrä sopivia tontteja tulisi hyvissä ajoin, ja ennen kuin tontit myydän tai muuten käytetään, varatuiksi vastaisia kansakoulurakennuksia varten, jolloin olisi otettava huomioon koulujen tarve, paitsi lähintä tulevaisuutta varten, myöskin pitemmäksi ajaksi eteenpäin. Kysymys koulutonttien varaamisesta on ollut kansakoulutarkastajain valmistettavana yhdessä koululääkärin ja kaupungininsinöörin kanssa, jonka jälkeen sanottua kysymystä Kansakoulujen johtokunta on harkinnut, joka nyt pyytää saada Herroille Valtuusmiehille esittää asiassa seuraavaa:

Suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi on kuluvana vuonna, sittenkun äskettäin valmistunut Kallion kansakoulutalo on luovutettu käytettäväksi, vuokrattu kaikkiaan 28 huonetta. Kaikkien suomalaisten kansakoululuokkain sijoittamiseksi omiin huoneustoihin, oppilasluvun nykyisellään ollessa, tarvittaisiin kaksi uutta koulutaloa, jossa kummassakin olisi huoneet neljätoista luokkaa varten. Jos kuitenkin otetaan huomioon kaupungin nopea kasvaminen, on ilmeistä että läheisessä tulevaisuudessa tarvitaan vieläkin useampia uusia koulutaloja. Harkittaessa missä niiden tulisi sijaita, on ennen kaikkea tontin tarve tuntuva Kruununhaan koulurakennusta varten, missä ruotsinkielisellä koululla on suuri talo Nikolainkadun varrella, mutta suomalainen koulu on omaa huoneustoa vailla. Mainittuun kaupunginosaan ei Johtokunta kuitenkaan katso voivansa ehdottaa koululle muuta sopivaa tonttia kuin tontin N:o 2 Aleksanterinkadun varrella, Ritarihuoneenpuistikon ja Pakkahuoneentorin välillä. Vaikka Johtokunta katsoo tämän tontin tai jonkun

muun Kruununhaasta mahdollisesti tarjolla olevan tontin saamisen suomenkieliselle kansakoululle olevan suuressa määrässä tarpeen vaatiman, saa Johtokunta kuitenkin, siltä varalta, ettei tonttia mainitussa kaupunginosassa voitaisi tähän tarkoitukseen saada, pyytää varattavaksi suomenkielisiä kouluja varten tontin N:o 6 Vuorimiehenkadun varrelta, joka tontti olisi sopiva koulua varten ja näyttää voitavan, vaikkakin vähemmän edullisesti kuin Kruununhaassa oleva tontti, käyttää suomalaisten koulujen huoneustotarpeen tyydyttämiseksi varsinaisessa kaupungissa. Edelleen näyttää ilmeiseltä että Turun kasarmista pohjoiseen- ja Töölöstä länteenpäin sijaitsevassa ja järjestelyn alla olevassa kaupunginosassa olisi varattava tontteja suurta suomenkielistä koulua varten. Tätä tarkotusta varten sopivan paikan muodostavat tontit N:ot 1 ja 3 Dagmarinkadun varrella, joilla tonteilla kaupungille kuuluva, kaksi luokkahuonetta käsittävä koulurakennus, niin kutsuttu Fjälldalinkoulu, nyt sijaitsee. Samalla olisi tarpeellista varata suomalaisia kouluja varten tontteja Töölön sekä Toukolan, Fredriksbergin ja Huopalahden pohjoispuolella olevassa seudussa. Kun näitä kaupunginosia varten asemakaavaa ei vielä ole vahvistettu, ei määrättyjä tontteja niissä voida tarkoitukseen osoittaa, vaan olisi Kaupunginaseமாகাavatoimikunnalle annettava toimeksi, kyseenalaisten kaupunginosa-in järjestelysuunnitelmia laadittaessa varata kuhunkin niistä sopiva tontti suomenkielisille kouluille, jolloin toimikunnan olisi hankittava Kansakoulujen johtokunnan lausunto.

Ruotsinkielisillä kansakoululuokilla, joita on 103, on käytettävänä nykyään 52 luokkahuonetta koulujen omissa huoneustoissa, 3 huonetta suomalaiselle koululle varatussa Töölön koulurakennuksessa ja 4 vuokrattua luokkahuonetta Töölössä, Fredriksbergissä ja Huopalahdessa, siis kaikkiaan 59 luokkahuonetta. Kun tähän huonemäärään voidaan hätätilassa sijoittaa 118 luokkaa ja ruotsinkielisten luokkien lukumäärä on kahtena viime vuotena lisääntynyt kaikkiaan kolmella, näyttää ruotsalaisten koulujen huoneustotarve useammaksi vuodeksi eteenpäin olevan tyydytetty. Kuitenkin on Fjälldalissa oleva koulurakennus muutamien vuosien kuluessa poistettava kaupunginosan parhaillaan käyvän järjestelyn vuoksi. Se aika, jolloin Töölön koulurakennuksen kaikki luokkahuoneet tarvitaan suomenkielisten luokkien tarpeeksi, koittanee myöskin piakkoin. Kun tähän tulee lisäksi että ruotsinkielinen työväestö tulee Fjälldalissa ja Töölössä epäilemättä nopeasti kasvamaan, on ilmeistä, että, ei varsin kaukaisessa tulevaisuudessa, ainakin yksi kouluhuoneusto on näissä seuduissa hankittava ruotsinkielisten koulujen tarpeeksi. Siihen katsoen, että Annankadun koulurakennus sijaitsee varsin lähellä Fjälldalia, on ruotsalaisten koulujen tontti kyseenalaisessa seudussa varattava etupäässä Töölön alueen pohjoisosaan, varsinkin kun siellä sijaitsevaa koulurakennusta voitaisiin edullisesti käyttää myöskin Fredriksbergissä asuville lapsille. Hyvin sopivan paikan tätä tarkoitusta varten muodostavat ne neljä tonttia N:ot 41 ja 43 Topeliuksenkadun sekä 72 ja 74 Töölönkadun varrella. Kuitenkaan ei ole mahdotonta, että ruotsinkielinen väestö tulee Töölön- ja Fjälldalinalueilla lisääntymään niin tuntu-

vasti, ettei yksi koulurakennus riitä sen tarpeeksi, ei edes sittenkään vaikka Annankadun koulu voisikin edelleen vastaanottaa jonkun verran oppilaita näistä seuduista. Varovaisuus näyttää sentähden vaativan että lisäksi varataan paikka koulurakennusta varten Fjälldalissa, ja olisivat tontit N:ot 22 ja 24 Fjälldalinkadun varrella tähän sopivat, varsinkin kun ne sijaitsevat osapuilleen yhtä pitkän matkan päässä Annankadun koulusta ja ajatellusta Topeliuksenkadun varrella olevasta koulupaikasta.

Niissä kaupunginosissa, jotka sijaitsevat Pitkäsillan pohjois- ja rautatielinjan itäpuolella on ruotsalaisilla kansakouluilla kaksi rakennusta, toinen Toukolassa ja toinen Kalliossa. Näissä kahdessa rakennuksessa on kuitenkin tilaa ainoastaan 22 luokalle, jonka tähden jo nyt suuri määrä Kallion ja Vallilan seuduissa asuvia lapsia käy Nikolainkadun koulussa. Kun ruotsinkielinen väestö näissä seuduissa on runsaasti lisääntymässä, olisi ei varsin kaukaisessa tulevaisuudessa uusi koulurakennus rakennettava sinnekin ruotsinkielisiä kansakoululuokkia varten ja mieluummin Vallilan seutuun, tähän asti järjestämättömälle Bakkaksen alueelle, missä lisäys tulee ehkä olemaan tuntuvin ja missä uusi rakennus tulisi olemaan riittävän matkan päässä suuresta Nikolainkadun koulusta.

Sen mukaan mitä edellä on esitetty saa Kansakoulujen johtokunta anoa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät sen suuntaiseen toimeenpiteeseen ryhtyttäväksi

että suomenkielisten koulujen tarpeeksi varataan Aleksanterinkadun 2:ssa oleva tontti tai joku muu sopiva tontti Kruununhaasta, tai myös, jos tämä ei käy päinsä, Vuorimiehenkadun 6:ssa oleva tontti kuin myöskin tontit N:ot 1 ja 3 Dagmarinkadun varrelta;

että tontit N:ot 41 ja 43 Topeliuksenkadun sekä 72 ja 74 Töölönkadun kuin myöskin 22 ja 24 Fjälldalinkadun varrelta varataan ruotsinkielisten koulujen tarpeeksi; sekä

että annetaan Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi Töölön pohjoispuolella olevan alueen sekä Toukolan, Fredriksbergin ja Huopalahden järjestelysuunnitelmia laatiessaan kuhunkin näistä alueista varata sopiva tontti suomenkielisille kouluille, kuin myöskin Bakkaksen aluetta suunniteltaessa, tontti sinne ruotsinkielisille kouluille, jolloin toimikunnan olisi hankittava Kansakoulujenjohtokunnan lausunto.

Kansakoulujen johtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Toukok. 19 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 316.

Lähetepäätöksellä syysk. 30 p:ltä 1910 on Rahatoimikamari saanut toimekseen antaa lausunnon Helsingin kaupungin Kansakoulujen Johtokunnan Kaupunginvaltuustolle lähettämän kirjelmän johdosta, jossa Johtokunta, mainitsemillaan syillä, on esittänyt varattavaksi tarpeellisen määrän sopivia tontteja tulevia kansakoulurakennuksia varten, missä tarkoituksessa Johtokunta on myöskin ehdottanut erinäisiä tontteja, nimittäin suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi Aleksanterinkadun 2:ssa olevan tontin tai jonkun muun sopivan tontin Kruununhaasta tai myös, jos tämä ei käy päinsä, Vuorimiehenkadun 6:ssa olevan tontin kuin myöskin tontit N:ot 1 ja 3 Dagmarinkadun varrelta, sekä ruotsinkielisten kansakoulujen tarpeeksi tontit N:ot 41 ja 43 Topeliuksenkadun sekä 72 ja 74 Töölönkadun kuinmyöskin 22 ja 24 Fjälldalinkadun varrelta.

Kaupungin yleisten töiden Hallitus, jonka lausuntoa asiassa on vaadittu, esittää ettei Hallituksen mielestä enemmän Aleksanterinkadun 2:ssa kuin Vuorimiehenkadun 6:ssakaan olevaa tonttia pitäisi luovuttaa mainittuun tarkoitukseen, ensimainittua senvuoksi että sen asema vaatii edustavampaa käyttämistä, se kun näet sijaitsee Ritarihuoneenpuistikon ja julkisten rakennusten aivan läheisyydessä, viimeksi mainittua tonttia taas maanpinnan epätasaisuuden vuoksi. Äskenmainittujen tonttien asemesta voitaisiin edullisesti luovuttaa kaupungin aikaisemmin sen vastaisia tarpeita varten varaamat Siltavuorenpenkereen tontit N:ot 1, 2 ja 3, joiden yhteenlaskettu tonttiala täysin vastaa tilan tarvetta ja joiden keskeinen, mutta kuitenkin suuresta liikeväylästä jonkunverran syrjässä oleva asema olisi varsin sopiva tarkoitukseen. Töölön kaupunginosan eteläosassa tarvittavan suomenkielisen kansakoulun tontin katsoo Hallitus olevan sijoitettava Dagmarinkadun tontteille 1 ja 3, kuitenkin ehdolla että riittävää huomiota kiinnitetään paikan vaatimiin kauniisiin julkisivuihin.

Ruotsinkielisen kansakoulun paikaksi Töölön kaupunginosassa katsoo Hallitus tontit 24 ja 26 Fjälldalinkadun varrella varsin sopiviksi sekä tilaan että asemaan nähden. Kansakoulujen johtokunnan vaatiman tontin N:o 22 äskenmainitun kadun varrella on Hallitus katsonut verrattain arvokkaaksi liiketalon paikaksi, se kun näet sijaitsee tulevan melkoisen tärkeän liikeväylän kulmassa, jonka vuoksi tätä tonttia ei pitäisi luovuttaa tulevalle kansakoulutalolle.

Mitä edelleen tulee ruotsinkielistä kansakoulua varten ehdotettuihin tontteihin 41 ja 43 Topeliuksenkadun ja 72 ja 74 Töölönkadun varrella katsoo hallitus anomuksen tästä olevan jätettävä riippumaan siksi kunnes valmistuksen alla oleva ehdotus näiden seutujen kaupunginasemakaavanmuutoksiksi on lopullisesti käsitelty ja saanut asianomaisen vahvistuksen. Ja mitä vihdoin tulee ehdotukseen tarpeellisten koulutonttien varaamisesta Töölön pohjoispuolella, Toukolan, Böhlen ja Bakkaksen toistaiseksi järjestämättömillä alueilla, ilmoittaa Hallitus aikovansa määrittäjien alueiden uusia kaupunginasemakaavoja valmistettaessa ottaa huomioon kyseenalaisen tarpeen.

Asiata käsiteltäessä on Rahatoimikamari voinut hyväksyä Hallituksen ehdotuksen Siltavuorenpenkereen tonttien 1, 2 ja 3 varaamisesta suomenkielisen kansakoulun rakentamista varten sekä Fjälldalinkadun tonttien 24 ja 26 varaamisesta ruotsinkielistä kansakoulua varten. Sitävastoin ei Kamari ole katsonut Dagmarinkadun tontteja 1 ja 3 olevan käytettävä yllämainittuun tarkoitukseen. Tätä Kamarin käsitystä ei perustele niin paljon se, että kyseenalaiset tontit ovat asemaansa nähden katsottavat varsin arvokkaiksi ja kallisarvoisiksi rakentamista varten, vaan pikemmin se, että Rahatoimikamari erityisessä esityksessä uuden talon rakentamisesta Alempaa käsityökoulua, Valmistavaa poikain ammattikoulua ja tyttöjen ammattikoulua varten, on ehdottanut, muun muassa, että uusi, tarpeen mukaan järjestetty kansakoulu rakennettaisiin kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19. Sillä täten täytyy kansakoulun tarpeen katsoa myöskin Töölön eteläistä kaupunginosaa kohti olevan täytetyn lähimmiksi vuosiksi ja siksi kunnes asutus mainitussa kaupunginosassa on lisääntynyt suuremmissa määrässä kuin tähän asti. Ja kun tämän lisäksi otetaan huomioon että Töölön pohjoisten osain suomenkielistä väestöä varten on suuri kansakoulutalo rakennettu sekä uusien katujärjestelyjen kautta lakkaamatta uusia ja sopivia tontteja kaupungin omia tarpeita varten on saatavissa, voinee sitä mielipitettä hyvinkin puoltaa, että kysymys tarpeellisen tonttipaikan varaamisesta suomenkielistä kansakoulua varten Töölön eteläosaan voisi toistaiseksi jäädä lepäämään.

Yllä esitetyillä syillä saa Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, nöyrästi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

varata Siltavuorenpenkereen tontit N:ot 1, 2 ja 3 kansakoulutalon sinne rakentamista varten suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi; sekä

varata Fjälldalinkadun tontit N:ot 24 ja 26 kansakoulutalon sinne rakentamista varten ruotsinkielisten kansakoulujen tarpeeksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN**JOHTOKUNTA.**

Helsingissä
syysk. 1 p:nä 1911.

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 108.

Täten palautuvilla kahdella eri lähetepäätöksellä viime toukok. 30 p:ltä on Kaupunginvaltuusto kehoittanut Kansakoulujenjohtokuntaa Valtuustolle antamaan lausunnon Rahatoimikamarin kirjeessään Kaupunginvaltuustolle tämän vuoden toukok. 19 p:nä tekemästä ehdotuksesta, muun muassa, että Kasarminkadun kansakoulutalo esitetyillä syillä purettaisiin ja tontille rakennettaisiin pääasiallisesti tyttöjen ammattikoulun tarvetta*) varten tarkoitettu rakennus kuin myöskin antamaan vastaselityksen siihen lausuntoon, jonka Rahatoimikamari kirjeessään yllämainitulta päivältä oli Kaupunginvaltuustolle antanut Kansakoulujen johtokunnan kirjeessään Kaupunginvaltuustolle syysk. 16 p:ltä 1910 tekemästä esityksestä sopivain tonttien tarpeellisen määrän varaamisesta vastaisia kansakoulurakennuksia varten.

Tämän johdosta pyytää Kansakoulujenjohtokunta, joka tänään on yhteen meenon käsitellyt nämä asiat, saada Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittää seuraavaa:

Mitä ensinnä tulee kysymykseen Kasarminkadun varrella olevan kansakoulutalon purkamisesta, ja rakennuksen rakentamisesta tontille tyttöjen ammattikoulua varten, pyytää Johtokunta saada huomauttaa, että kyseenalaisessa kaupunginosassa, Johtokunnan käsityksen mukaan, tarvitaan ehdottomasti kansakoulu. Tämä käy ilman muuta ilmi siitä tosiasiasta, että Kasarminkadun kansakoulussa nyt alkaneena lukuvuonna käy 597 oppilasta, siitä huolimatta, että alemman kansakoulun luokkiin kuuluvat oppilaat tulevat sijoitettaviksi tarkoitusta varten vuokrattuihin huoneustoihin, pääasiallisesti Iso Robertinkadun kansakouluun. Kysymys voi, Johtokunnan mielestä, olla ainoastaan siitä, olisiko yllämainittu kansakoulu, ajanmukaiseen kuntoon laitettuna, edelleen pysytettävä sen nykyisellä tontilla, tai eikö koulua varten olisi mahdollisesti rakennettava kokonaan uusi talo, joka ei olisi kaukana sen nykyisestä paikasta. Kun Rahatoimikamari ei kuitenkaan yllämainitussa kirjeessään ole katsonut voivansa puoltaa Kansakoulujenjohtokunnan edellä mainitussa kirjeessä syysk. 16 p:ltä tekemää ehdotusta Aleksanterinkadun 2:ssa tai Vuorimiehenkadun 6:ssa olevan tontin varaamisesta kansakoulujen tarvetta varten siinä tapauksessa, että Kasarminkadun kansakoulu luovutettaisiin toiseen tarkoitukseen eikä Rahatoimi-

*) Pain. asiak. N:o 22 v. 1911.

kamari ole myöskään voinut osoittaa muuta sopivaa tonttia, on Johtokunta, kiinnittäen huomiota erittäin siihen, ettei kansakoulutalo, joka rakennettaisiin Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19, suinkaan voi korvata Kasarminkadun kansakoulua, katsonut asiakseen pysyä aikaisemmin Rahatoimikamarille kirjeessään toukok. 18 p:ltä 1910 tekemässä ehdotuksessa että Kasarminkadun koulutalo laitettaisiin sellaiseen kuntoon, että sitä haitatta opettajain ja oppilasten terveydelle voitaisiin edelleen käyttää koulutalona. Tästä aiheutuvan kustannuksen on Johtokunta, sittenkun asia on ollut tarkoitusta varten asetetun valiokunnan ja kaupunginarkkitehdin yhteisen, alustavan valmistelun alaisena, laskenut tulevan nousemaan 30,000 markkaan, kuten Johtokunnan viimeksi mainitusta kirjeestä käy ilmi.

Johtokunta saa vihdoin huomauttaa miten Kasarminkadun koulutalo ainakin osittain on rakennettu lahjoitetuilla varoilla kun näet everstinrouva Aurore Karamsin, syntysisin Stjernvall, marraskuun 21 p:nä 1836 tekemällään lahjoituskirjalla oli määrännyt 10,000 ruplaa pankkiosotuksia ja silloin samalla määrännyt erinäisiä ehtoja niihin aineisiin nähden, joissa opetusta koulussa olisi annettava, jonka jälkeen everstinrouva Karamsinilla, kuten tähän jäljennöksenä liitetty todistus tammik. 28 p:ltä 1868 osoittaa, oli luonnollisesti yllämainitun lahjoituskirjan nojalla katsottu olevan määräämisoikeus koulun opetusaineisiin nähden.

Johtokunta katsoo sentähden että myöskin hienotunteisuudesta lahjoittajan kyseenalaisia määräyksiä kohtaan kaupungin vanhimman kansakoulun pitäisi edelleen saada säilyttää nykyinen paikkansa.

Esitetyn nojalla saa Kansakoulujenjohtokunta kunnian ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että Kasarminkadun kansakoulu on pysyttävä nykyisellä paikallaan sekä sikäläinen koulutalo pantava sitä varten täysin ajanmukaiseen kuntoon.

Mitä sitten tulee kysymykseen sopivain tonttien tarpeellisen määrän varaamisesta vastaisia kansakoulurakennuksia varten, saa Johtokunta pääasiassa viitata yllämainitussa kirjeessään Kaupunginvaltuustolle syysk. 16 p:ltä 1910 tekemään esitykseen ja niihin syihin, jotka olivat mainitut sen tueksi. Kun kuitenkin enemmän Aleksanterinkadun 2:ssa kuin Vuorimiehenkadun 6:ssakaan olevaa tonttia, joita Johtokunta on pitänyt sopivina tähän kaupunginosaan tarvittavaa suomenkielistä kansakoulua varten, ei voitane luovuttaa kansakoulutarkoituksia varten, on Johtokunta nyttemmin katsonut voivansa yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen Siltavuorenpenkereen tonttien 1, 2 ja 3 varaamisesta suomenkielisen kansakoulun rakentamiseksi mainittua kaupunginosaa varten.

Mitä taas tulee Dagmarinkadun tontteihin 1 ja 3, joiden Kansakoulujenjohtokunta on katsonut olevan varattava Töölön eteläisen kaupunginosan suomalaista

kansakoulua varten, on Rahatoimikamari esittänyt miten Kamari useinmainitussa kirjeessään toukok. 19 p:ltä 1911 oli esittänyt, muun muassa, että uusi tarpeen mukaan järjestetty kansakoulu rakennettaisiin kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19, jonka tähden Kamari oli katsonut kansakoulun tarpeen kyseenalaista kaupunginosaa varten olevan tyydytetyn «lähimmiksi vuosiksi» ja siksi kunnes asutus mainitussa kaupunginosassa oli kasvanut nykyistä suuremmaksi, jonka tähden Kamari oli katsonut ettei niitä olisi käytettävä yllämainittuun tarkoitukseen.

Tämän lausunnon johdosta saa Johtokunta ainoastaan huomauttaa, ettei koulutalon rakentaminen mainitulle Lapinlahdenkadun tontille tee suinkaan koulutontin varaamista Töölön eteläiseen kaupunginosaan tarpeettomaksi, sillä tässä ei ole kysymys ainoastaan lähimpäin vuosien tarpeen tyydyttämisestä, vaan että varataan sopiva tontti vastaisuuden varalle niin kauan kuin tilaisuutta siihen vielä on.

Rahatoimikamarin ehdotusta vastaan, että Kaupunginvaltuusto ruotsinkielisten kansakoulujen tarpeeksi varaisi Fjälldalinkadun tontit 24 ja 26 tonttien 22 ja 24 asemesta, joita Kansakoulujen johtokunta oli tarkoitukseen ehdottanut, on Johtokunta katsonut asiakseen esittää, että valaistussuhteet Kamarin ehdottamilla tonteilla niiden varsin vähäisen laajuuden vuoksi voivat muodostua hyvin epäedullisiksi, jos läheiset tontit tulevat rakennetuiksi korkeilla taloilla, minkä voitane katsoa tulevan tapahtumaan läheisessä tulevaisuudessa. Koulua, joka täysin vastaisi nykyaikaisia vaatimuksia ja edes osapuilleen tyydyttäisi valaistussuhteita, ei näytä voitavan rakentaa tonteille 24 ja 26. Tähän tulee lisäksi että tonteille 24 ja 26 rakennetun koulurakennuksen täytyy saada pituussuuntansa luode- ja kaakkoisuuntaan, s. o. suuri määrä huoneita tulisi antamaan koillista tai ehkä paremmin pohjoiskoillista kohti, jota ei voitane katsoa asiaan kuuluvaksi.

Sen mukaan mitä yllä on esitetty saa Kansakoulujenjohtokunta esittää että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät,

että suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi varataan Siltavuorenpenkereen tontit N:ot 1, 2 ja 3 sekä Dagmarinkadun tontit N:ot 1 ja 3, kuin myöskin että ruotsinkielisten koulujen tarpeeksi varataan Fjälldalinkadun tontit 22 ja 24.

Tämän lisäksi saa Kansakoulujenjohtokunta, viittaamalla Johtokunnan kirjeessään Kaupunginvaltuustolle syysk. 16 p:ltä 1910 tekemään esitykseen, pyytää

että Topeliuksenkadun tontit N:ot 41 ja 43 sekä Töölönkadun tontit N:ot 72 ja 74 valmistelun alla olevassa näiden seutujen kaupungin-asemakaavamuutosten ehdotuksessa varataan ruotsinkielistä kansakoulua varten; sekä

että annetaan Kaupunginaseமாகավտոմիկунնան տոմեքսի Թօօլոն pohjoispuolella olevan alueen sekä Toukolan, Fredriksbergin ja Huopalahden järjestelyluonnoksia laadittaessa kuhunkin näistä alueista varata sopiva tontti suomenkielisiä kansakouluja varten sekä, Bakaksen aluetta suunniteltaessa, varata sinnekin tontti ruotsinkielisiä kansakouluja varten, jolloin Toimikunnan olisi hankittavn Kansakoulujen johtokunnan lausunto.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

Karl Malin.

Jäljennös.

Ettei mitään estettä allekirjoittaneen puolelta ole olemassa Helsingin kaupungin nykyisten vuoro-opetuskoulujen uudestajärjestämistä vastaan Suomenmaan kansakoululaitoksen järjestämisestä Toukokuun 11 p:nä 1866 annetun Armollisen Asetuksen määräysten mukaisiksi, todistetaan täten pyynnöstä. Helsingissä, Tammi-kuun 28 p:nä 1868.

Aurore Karamzine
syntyisin Stjernvall.
Sinetti.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:
Helsingissä, syysk. 1 p:nä 1911.

Viran puolesta:

Karl Malin.

*Valiokunnanmietintö nostetusta kysymyksestä
niin kutsutun kauttakuluttavaran liikennemaksujen
poistamisesta.*

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään esityksessä maalisk. 7 p:ltä 1907 (Pain. asiak. N:o 18 v. 1907) pyysivät erinäiset tšekäläiset liikkeenharjoittajat mainitsemilään syillä, muun muassa, että tulliselvityksen, liikennemaksuja kantamatta, saisi täällä toimittaa tavaroille, jotka olisivat osoitetut toiselle, tullikäyttelyoikeuden omaavalle paikkakunnalle ja lähetettäisiin kohta sinne. Tämän hakemuksen perusteeksi esitettiin seuraavaa:

Helsingin kaupunki kantaa 10 päivänä huhtikuuta 1888 vahvistetun taksan mukaan liikennemaksuja «tulevista» tullittomista tavaroista. Mitkä tavarat ovat katsottavat kaupunkiin «tuleviksi», määrää tulliselvitys. Kun useat kaupungit kantavat pienempiä maksuja kuin Helsinki tai eivät ollenkaan, ei tulliselvitystä toimiteta tavaroista, jotka puretaan täällä edelleen kuletettaviksi näihin kaupunkiin, vaan lähetetään tavarat tullaamatta määräpaikkaansa tullitodistuksella varustettuna.

Tämä menettelytapa tuottaa kuitenkin tuntuvia ja aivan hyödyttömiä kustannuksia. Jos esim. joku määrä sementtiä, jauhoja, tulenkestävää savea y. m. puretaan Helsingissä edelleen kuletettavaksi Tampereelle, niin ei tavaraa voida ilmoittaa täällä tullattavaksi, ellei kaupungille suoriteta liikennemaksuja, vaan täytyy tavarain usein olla useita päiviä taivasalla laiturilla kalliin tullivalvonnan alaisena. Jos tavara sitten lastataan avonaisiin vaunuihin, voi sattua, että tulliviranomaiset vielä vaativat, että tullivahtimestarin on seurattava junaa määräpaikkaan. Tullivahtimestarin päivärahat ja matkakustannukset on tavarain omistajan suoritettava. Tähän tulee vielä tullitodistuksen lunastus ja karttamerkit, paitsi sitä vaivaa, mikä syntyy, kun tullitodistuksesta on kirjoitettava 4 tai 5 samoin kuuluvaa kappaletta. Tulliviranomaisten varmuustoimenpiteet aiheutuvat siitä, ettei tavara todellisuudessa ole ollut minkäänlaisen tarkastuksen alaisena täällä.

Jotta liikennettä ei rasi tällaisilla, kuten näkyy, aivan turhilla menoilla, eivät useiden satamakaupunkien m. m. Turun kunnalliset viranomaiset ole kantaneet liikennemaksuja tavaroista, jotka ovat täten tarkotetut edelleen kuletettaviksi muuhun kaupunkiin, vaikka tulliselvitys on tapahtunut Turussa. Tulli-ilmotukseen on vain kirjallisesti merkitty, että tavara tulee heti kuletettavaksi toiseen paikkaan ilmottamalla paikan nimen.

Asianomainen viranomainen on tässä lähtenyt siitä katsantotavasta, että liikennemaksujen tulee etusijassa kohdata kaupungin omaa kulutusta eikä se saa olla kauttakulkuliikennettä kohtaavana verona, koska satamakaupungeilla, jotka ankarasti kilpailevat keskenään kauttakulkukaupasta, on siitä suuria välillisiä etuja. Satamakaupunkien on sentähden koetettava antaa kauttakulkuliikenteelle mahdollisimman suuria etuja eikä päinvastoin pelotettava sitä korkeilla maksuilla.

Yllämainitun hakemuksen johdosta vaaditussa, huhtik. 17 p:nä 1907 päivätyssä lausunnossa lausui kaupungin Liikennekonttori seuraavalla tavalla:

Voimassa olevan tullisäännön 129 §:n mukaan on tavara, joka tullaamattomana edelleen kuletetaan kaupungista, jolla on kauttakulkuvarasto-oikeus, vapaa kaupungille menevistä maksuista. Vaikka tullittoman tavaran tullissa käyttely ei juuri ole mutkallista, koska sitä tavallisesti ei toimiteta pakkahuoneessa, ja tavaran omistaja sentähden helposti voisi saada tavaran vapaasti hallittavakseen, ei hän kuitenkaan tällaisissa tapauksissa käytä tätä menettelyä päästäkseen suorittamasta siitä liikennemaksuja. Tämä seikka voi, kuten anomuksessa huomautetaan, tuottaa menoja tullivalvonnasta, koska tullaamattoman tavaran täytyy olla tullilaitoksen hoidossa, kunnes se on tullissa käytetty. Allekirjoittaneen mielestä on tullitonta tavaraa, joka on tuotu tänne heti muuhun paikkaan edelleen vietäväksi, kaupungin puolelta katsottava läpikulkutavaraksi siitä huolimatta, onko sitä täällä tullissa käytetty vai ei, edellyttäen että voidaan pitää asianmukaista tarkastusta siitä, että tavara todella heti lähetetään määräpaikkaansa, ja saa Konttori siinä tarkoituksessa ehdottaa:

Että ulkomaan paikasta tulevasta tullittomasta tavarasta, joka täällä puretaan ja tullissa käytellään heti edelleen lähetettäväksi muuhun paikkaan maassamme, ei kaupungille kanneta liikennemaksuja, jos tavara suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta meritse tai rautateitse lähetetään määräpaikkaansa; ollen tavaraniilmoittaja siinä tapauksessa velvollinen tulli-ilmotuskirjaan merkitsemään määräpaikan ja tavaransaajan nimen sekä viimeistään 10 päivän kuluessa, siitä päivästä lukien, jolloin ilmoituskirja tullikamarissa on leimattu, antamaan Konttoriin oikeaksi todistetun jäljennöksen tavaran rahtikirjasta uhalla, että muussa tapauksessa siitä kannetaan liikennemaksua.

Kaupunginvaltuusto otti tämän jälkeen kysymyksen käsiteltäväkseen toukok. 28 p:nä 1907 ja teki silloin päätöksensä lähipitäen, mutta ei täysin yhtäpitävästi Liikennekonttorin yllämainitun ehdotuksen kanssa, kun Valtuusto näet mainittuna päivänä määräsi: «että ulkomaan paikasta tuleva tullivapaa tavara, joka täällä purettaisiin ja tullissa käytettäisiin lähetettäväksi edelleen toiseen kaupunkiin, jolla on tullikäyttelyoikeus, vapautettaisiin liikennemaksusta täällä, jos tavara suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta meritse tai rautateitse lähetetään

määräpaikkaansa, ja olisi tavaranihoittaja siinä tapauksessa velvollinen tullii-ilmoi-
tuskirjaan merkitsemään määräpaikan ja tavaravastaanottajan nimen ja viimeistään
kymmenen vuorokauden kuluessa, siitä päivästä lukien, jolloin ilmoituskirja on
tullikamariin vastaanotettu, antamalla oikeaksi todistetun jäljennöksen lastausasia-
kirjasta tai muulla tavoin kaupungin Liikennekonttorissa osoittamaan, että tavara
todellakin, kuten oli ilmoitettu, oli tullut lähetetyksi uhallä, että muussa tapauksessa
tultaisiin liikennemaksu tavaranihoittajalta kantamaan».

Kuitenkin näyttää Valtuuston viimeainittu päätös antaneen nyttemmin aihetta
erilaiseen selitykseen. Kirjeessään jouluk. 15 p:ltä 1910, joka kirjelmä seuraa
liitteenä tätä mietintöä, ilmoittaa nimittäin Rahatoimkamari että Liikennekonttori
syntyneen erimielisyyden vuoksi konttorin ja erään liikkeenharjoittajan välillä mai-
nittuun päätökseen nähden on Rahatoimikamariin tehnyt esityksen asiassa.

Rahatoimikamarin yllämainittua kirjettä käsitellessään päätti Kaupunginval-
tuusto pyytää ensin asiassa kaupungin Kauppavaltuutettujen lausunnon sekä, sitten-
kun sellainen lausunto, joka on myöskin liitetty tähän mietintöön, oli Kaupungin-
valtuustolle saapunut, lykätä asian viime maalisk. 21 p:nä asetetun, allekirjoitta-
neiden muodostaman erityisen valiokunnan edelleen valmistettavaksi.

Kolmessa suhteessa näyttää erimielisyys vallitsevan puheenalaisessa kysymyk-
sessä, nimittäin:

I. Onko tavara, jotta vapautus liikennemaksujen suorittamisesta voi käydä
päinsä, uudestaan lastaamatta lähetettävä edelleen määräpaikkaansa.

II. Tuleeko sikäläisen tavaravastaanottajan olla samalla sen omistajan.

III. Tuleeko tavaravastaanottajan asua sellaisella paikkakunnalla, jolla on
tullikäyttelyoikeus.

Liikkeenharjoittajain ylläolevasta hakemuksesta käy ilmi että, koska useat
kaupungit kantavat alempia liikennemaksuja kuin Helsingin kaupunki tai ei lain-
kaan minkäänlaisia maksuja, liikkeenharjoittajille olisi taloudellisesti edullisempää,
ettei täällä tullissa käyteltäisi toisiin paikkakuntiin määrättyä tullivapaata tavaraa,
missä tapauksessa myöskin liikennemaksu olisi täällä suoritettava, vaan lähetettäi-
siin tavara täältä tullaamatonna tullikäyttelyilmoituksella määräpaikkaansa, mutta
että sellainen menettely tuottaisi sekä menoja että vaivaa tullipassituksesta kuin
myöskin kustannuksia tullivalvonnasta ei ainoastaan tavaroiden ollessa laiturilla,
vaan myöskin niitä kuljettaessa määräpaikkaansa. Välttääkseen mainitun vaivan
ja kustannukset, tarvitsematta kuitenkaan täällä suorittaa liikennemaksuja, anoivat
hakijat että myöskin Helsingissä saisi, liikennemaksuja kantamatta, toimittaa sellai-
sen tavaravastavien, joka olisi osoitettu toiseen, tullikäyttelyoikeuden omaa-
vaan paikkakuntaan ja lähetettäisiin sinne kohta. Sekä mainitusta hakemuksesta
että Liikennekonttorin sen hyväksymistä koskevasta perustelusta käy niinmuodoin

kieltämättömästi ilmi että kyseessä oli se ettei, täällä pantujen liikennemaksujen kautta, joita liikkeenharjoittajat voivat välttää olematta täällä käyttämättä tullissa tavaroita, pakoitettaisi liikkeenharjoittajia ottamaan tullipassia, kun tullivapaata tavaraa täältä lähetettäisiin kohta purkamisen jälkeen määräpaikkaansa. Hakemus ei siis tarkoittanut liikennemaksujen vähentämistä tai niiden poistamista, jotka ovat suoritettavat, vaan ainoastaan liikkeenharjoittajain vapauttamista tarpeettomasta tullimuodollisuudesta. On niin muodoin selvää, että vaikkapa Helsingin kaupunki tässä tapauksessa olisikin pitänyt kiinni liikennemaksujen kanto-oikeudestaan, kaupungille ei kuitenkaan koituisi siitä minkäänlaista tuloa, sillä tavara menisi täältä siinä tapauksessa tullipassilla.

Kun Kaupunginvaltuuston edellämäinnittu päätös, kuten on käynyt ilmi, on tarkoittanut tullivapaan tavarain passipakon poistamista, näytävät voimassaolevan jouluk. 30 p:nä 1887 annetun tullisäännön säännökset tullaamattomain tavarain kuljetamisesta maassa ja maan kautta, kelpaavan tulkitsemisperusteeksi niissä tapauksissa, milloin epäilystä saattaisi ilmutua. Tässä tulee kysymys, voidaanko tavara lähettää tullipassilla tai ei; jollei sitä voida lähettää sellaisella passilla, ovat liikennemaksut suoritettavat, mutta vastaisessa tapauksessa, ei sellaisia maksuja kanneta, luonnollisesti edellyttäen että Kaupunginvaltuuston päätöksessä määrätyt ehdot ovat täytetyt.

Ottaen tämän huomioon on valiokunta hyväksynyt seuraavat vastaukset asetettuihin kysymyksiin:

I. Tavara on uudestaanlastaamatta lähetettävä edelleen määräpaikkaansa.

Rahatoimikamarin myötäseuraavan kirjelmän mukaan kannattaa Liikennekonttorikin sitä käsitystä, jonka valiokunta on edellä esittänyt, kun taas Kauppa-
valtuutetut kyllä myöntävät, että Kaupunginvaltuuston päätös epäilemättä osottaisi, ettei uudestaanlastausta täällä saisi toimittaa, sikäli nimittäin ettei tavaraa ennen sen lähettämistä saisi viedä pois laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta muuhun säilytyshuoneeseen, joka ei olisi kaupungin viranomaisten julkisen tarkastuksen alainen, vaan olisi kuten sanamuodosta käy myöskin ilmi suorastaan täältä lähetettävä, mutta että päätös sitävastoin ei saattanut sisältää vaatimusta siitä, ettei tavaraa saisi uudestaan lastata matkanvarrella, sillä muuten tultaisiin siihen mahdollimaan tulokseen, ettei tavaraa joka täältä lähetetään rautateitse esim. Lovisaan, saisi valtionrautateitten vaunuista Lahdessa lastata uudestaan Lovisanradan kapearaiteisenrautatien vaunuihin.

Epäilemättä täytyy kuitenkin katsoa ettei Kauppavaltuutettujen mielipide pidä paikkaansa ja voidaan ainoastaan selittää melkoiseksi väärinkäsitykseksi Kaupunginvaltuuston useinmainitun päätöksen tarkoituksesta. Kauppavaltuutetut näyttävät edellyttävän, että tämä päätös olisi tarkoittanut helpotusta kaupungille tuleviin liikennemaksuihin nähden, jota helpotusta tulliasetuksista riippumatta pitäisi saada käyttää hyväkseen. Kuten yllä on esitetty, sisältää päätös että tavara on suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta meritse tai rautateitse lähetettävä

määräpaikkaansa. Samalla kertaa kun tämä poistaa mahdollisuuden että tavaransa saisi lähettää pakkahuoneesta, yleisestä varastosta, varastosta ja muista sellaisista säilytyspaikoista, jotka tosin ovat tulli- ja kaupunginviranomaisten tarkastuksen alaisia, mutta jotka kuitenkin eivät jo siitä syystä voi tulla kyseeseen, että tavaransa vieminen niihin vaatisi kuletusta kaupungissa, saa sellaisen tavaransa uudestaanlastaaminen, josta liikennemaksujen vapautusvaatimus on esitetty, sitä vähemmin käydä päinsä matkan varrella sellaisella paikkakunnalla, jolta, kuten esim. Lahdelta, puuttuu tullilaitos, kun tullaamattoman tavaransa uudestaanlastaaminen tulliasetusten mukaan sellaisella paikkakunnalla ei ole luvallista.

II. Tavaransa vastaanottajan määräpaikassa ei tarvitse olla sen omistajan.

Liikennekonttori on arvellut, että vapautuksen liikennemaksuista voisi myöntää ainoastaan sellaiselle tavaralle, joka olisi osoitettu tavaranomistajille, jotka asuvat toisilla tullikäyttelyoikeuden omaavilla paikkakunnilla. Rahatoimikamarin enemmistöllä on ollut sama käsitys, ja esittää Kamari että Kaupunginvaltuuston useimmainittu päätös oli tarkoittanut vapauttaa toisilla paikkakunnilla asuvat liikkeenharjoittajat noudattamasta sellaista muodollisuutta, jolla Helsingin kaupungille ei ollut mitään merkitystä, mutta saattoi helpottaa kaupungin kautta tapahtuvaa tavarain maahantuontia, ja että muutamat kaupungin kauppiat olivat käyttäneet hyväkseen myönnettä helpotusta siten, että olivat antaneet panna heille osoitettua tullivapaata tavaraa kaupungin tavaravarikkoon, missä se oli saanut olla 4 tai 14 päivää, riippuen siitä, oliko se lähetetty rautateitse tai meritse, kunnes he olivat saaneet ostajan, jonka jälkeen se oli asianomaisesti kätehty tullissa, mutta ilman liikennemaksujen suoritusta mennyt uuteen määräpaikkaansa. Rahatoimikamarin mielestä oli epäkohta tässä juurtunut, siten että kaupungin liikkeenharjoittajat olivat käyttäneet hyväksensä etua, joka oli tarkoitettu yksinomaan toisilla paikkakunnilla asuville tavaranomistajille. Tätä mielipidettä eivät kuitenkaan ole yksimielisesti hyväksyneet Rahatoimikamarin jäsenet, kun näet kolme näistä on tahtonut pöytäkirjassa saada lausutuksi, etteivät he ole katsoneet Liikennekonttorin edellään mainitun selityksen olevan yhtäpitävän useimmainitun päätöksen sisällön kanssa.

Kauppaluottuutetut yhtyvät lähemmin mainitsemillaan syillä Rahatoimikamarin vähemmistön käsityksen asiassa.

Kun voimassaoleva tullisääntö ei puheenalaisessa suhteessa sisällä mitään määräystä tavaransa vastaanottajan omistusoikeudesta ja sellainen säännös olisi myöskin tarkoitukseton, koska se helposti voitaisiin kiertää, sekä tavaransa vastaanottajan toisella paikkakunnalla ei niinmuodoin tarvitse välttämättömästi olla tavaransa omistajan, jotta se voidaan tullaamatonna lähettää tullipassilla, on valiokunta sitä mieluummin voinut hyväksyä Kauppaluottuutettujen ja Rahatoimikamarin vähemmistön lausuman käsityksen että tavaransa vastaanottajan määräpaikassa ei tarvitse olla sen omistajan, kun Kaupunginvaltuuston puheenalainen päätös ei sisällä mitään, mikä antaisi tukea päinvastaiselle selitykselle.

III. Tavarán vastaanottajan tulee asua sellaisella paikkakunnalla, jolla on tullikäyttelyoikeus.

Mitä tulee viimemainittuun Liikennekonttorin asettamaan ehtoon ilmoittavat Kauppavaltuutetut ettei sitä olisi Kaupunginvaltuuston päätöksessä eikä myöskään voitaisi saada siihen missään tapauksessa sisältymään. Kun muistaa että mainitussa päätöksessä nimenomaan puhutaan «maan ulkopuolella olevasta paikkakunnasta saapuvasta tullivapaasta tavarasta, joka täällä puretaan ja tullissa käytellään lähetettäväksi edelleen toiseen kaupunkiin, jolla on tullikäyttelyoikeus», niin tuntuu Kauppavaltuutettujen lausunto varsin omituiselta eikä sitä voida muuten selittää, kuin että Kauppavaltuutetuilla lausuntoaan laatiessa ei ole ollut käsillä Kaupunginvaltuuston päätöstä, vaan ovat antaneet johtaa itseään Rahatoimikamarin ei täysin tarkan kertomuksen siitä

Esitetyn nojalla saa valiokunta siis esittää että Kaupunginvaltuusto, pysyen ennen tekemässään päätöksessä toukok. 28 p:ltä 1907, selittäisi:

ettei liikennemaksuja tarvitse puheenalaisessa tapauksessa suorittaa, kun tavara 10 luvun mukaan jouluk. 30 p:nä 1887 annetussa tullisäännössä, tullaamattomain tavarain maassa ja maan kautta kuljettamisesta, voidaan täältä lähettää tullipassilla, ja että niinmuodoin

a) tavara on suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta meritse tai rautateitse uudestaanlastaamatta lähetettävä määräpaikkaansa;

b) tavarán vastaanottajan määräpaikassa ei tarvitse olla sen omistajan; sekä

c) vastaanottajan tulee asua paikkakunnalla, jolla on tullikäyttelyoikeus.

Helsingissä lokak. 3 p:nä 1911.

Ossian Häggman.

Ernst Krogius.

A. M. Lassenius.

Hjalmar Ekholm.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI,

Jouluk. 15 p:nä 1910.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 580.

Sen johdosta, että toiminimi M. E. Fazer & C:o oli Rahatoimikamarilta hakenut vapautusta erään ruisjauhomäärän liikennemaksujen suorituksesta, joka oli pantu mainitun toiminimen maksettavaksi, mutta joka hakijan mielestä olisi pitänyt käsitellä tullivapaana tavarana, joka täällä oli purettu ja tullissa käyritelty lähetettäväksi edelleen toiseen tullikäyttelyoikeuden omaavaan paikkakuntaan, on Liikennekonttori tehnyt esityksen miten käsite kauttakuluttavara on selitettävä sekä siinä suhteessa esittänyt seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan toukok. 28 p:ltä 1907 on tullivapaa tavara, joka täällä puretaan ja tullissa käyritelään, lähetettäväksi kohta edelleen toiseen paikkakuntaan maassa, vapautettu liikennemaksusta, jos se suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta lähetetään meritse tai rautateitse määräpaikkaansa, ollen siinä tapauksessa tavaranihoittajan merkittävä määräpaikka ja tavaransaajan nimi tulliihoituskirjaan ja viimeistään 10 vuorokauden kuluessa, siitä päivästä lukien, jolloin ilmoituskirja on tullikamarissa leimattu, jätettävä Liikennekonttoriin oikeaksi todistettu jäljennös tavaranihoittajan rahtikirjasta tai lastauskirjan kautta tai muulla tavalla osoitettava onko tavara tullut kaupungista lähetetyksi.

Ennen äskennämainitun päätöksen ajankohtaa täytyi sellainen tavara, jonka toisella, tullikäyttelyoikeuden omaavalla paikkakunnalla asuva tavaranihoittaja oli Helsingin kautta tuonut maahan, tullipassilla varustettuna, lähettää edelleen kauttakuluttavara voidakseen täällä päästä liikennemaksusta. Kaupunginvaltuuston päätös tarkoitti niinmuodoin toisilla paikkakunnilla asuvain liikkeenharjoittajain vapauttamista sellaisen muodollisuuden noudattamisesta, jolla Helsingin kaupungille ei ollut mitään merkitystä, mutta kyllä saattoi helpottaa kaupungin kautta tapahtuvaa tavarain maahantuontia.

Kuitenkin ovat muutamat kaupungin kauppiat käyttäneet hyväkseen tätä huojennusta siten että he panettavat heille osoitettua tullivapaata tavaraa kaupungin tavaravarikkoon, missä se saa olla maksutta 4 tai 14 päivää, riippuen siitä lähetetäänkö se täältä rautateitse tai meritse, siksi kunnes he ovat saaneet ostajan, jonka jälkeen se asianomaisesti on käyritelty tullissa, mutta liikennemaksuja suorittamatta mennyt uuteen määräpaikkaansa. Koska sellaista menettelyä ei suorastaan vastusta yllämainitun päätöksen sanamuoto toukok. 28 p:ltä 1907, on Liikennekonttori

mainittua määräystä sovellettaessa ainoastaan vaatinut että kyseenalaisen huojennuksen nauttimiseksi sellainen tavara on *uudestaantlastaamatta* lähetettävä määräpaikkaansa. Kokemus on kuitenkin epäamättömästi osoittanut että sellainen menettely on ollut yllämainitun päätöksen liian vapaata tulkitsemista. Tähän katsoen ilmoitti myöskin Liikennekonttori niille täläläisille kauppiaille, jotka olivat käyttäneet hyväkseen mainittua huojennusta, *että ainoastaan sellaista tavaraa, joka on osoitettu toisella, tullikäyttelyoikeuden omaavalla paikkakunnalla asuvalle tavaranomistajalle*, tulisi Konttori vastedes käsittelemään kauttakulikutavarana siinä merkityksessä kuin Kaupunginvaltuuston päätös toukok. 28 p:ltä 1907 tarkoittaa.

Tätä Liikennekonttorin jyrkempää selitystä vastaan Kaupunginvaltuuston päätökseen nähden on toiminimi M. E. Fazer & C:o hakenut muutosta Rahatoimikamarissa.

Rahatoimikamari on puolestaan katsonut että, kun on selitettävä Kaupunginvaltuuston päätöstä, asia on luonnollisesti Kaupunginvaltuuston ratkaistava, samalla kun Rahatoimikamari on mielipiteenään tahtonut esittää että Liikennekonttorin toimenpidettä asiassa täytyy katsoa täysin oikeutetuksi, koska epäilemättä epäkohta on päässyt juurtumaan siten että kaupungin liikkeenharjoittajat ovat käyttäneet hyväkseen etua, joka on yksinomaan ollut tarkoitettu toisilla paikkakunnilla asuville tavaranomistajille. Tätä mielipidettä eivät Rahatoimikamarin jäsenet ole kuitenkaan yksimielisesti hyväksyneet, koska herrat Cajander, Ärt ja Nyberg ovat mielipiteenään tahtoneet saada pöytäkirjassa lausutuksi, etteivät he ole katsoneet Liikennekonttorin selitystä yhtäpitäväksi useinmainitun päätöksen sisällön kanssa.

Jättäessään asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi saa Kamari samalla ilmoittaa että toiminimi M. E. Fazer & C:on. takaisinmaksuhakemus on jätetty lepäämään siksi kunnes Rahatoimikamari on saanut tiedon Valtuuston päätöksestä tässä periaatekysymyksessä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KAUPPAVALTUUTETUT

Helsingissä,
helmik. 27 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Sittenkun takäläinen toiminimi M. E. Fazer, viittaamalla Kaupunginvaltuuston päätökseen toukok. 28 p:ltä 1907, oli pyytännyt päästä vapaaksi ulkomailta saapuneen ruisjauhomäärän liikennemaksujen suorituksesta sekä Rahatoimikamari, sittenkun kaupungin Liikennekonttorin mieltä oli asiassa kuultu, oli tämän johdosta pyytännyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa Kaupunginvaltuuston mainitun päätöksen oikeasta sisällöstä, on Kaupunginvaltuusto tammik. 17 p:nä 1911 lähettänyt asiakirjat Kauppavaltuutetuille sekä pyytännyt Valtuutettujen lausuntoa asiassa.

Tämän johdosta saavat Kauppavaltuutetut, palauttaen lähetekirjat, esittää seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston yllämainitusta päätöksestä käy ilmi, että vapautuksen tullimaksuista saa tullivapaa tavara, joka käytellään täällä tullissa lähetettäväksi kohta toiseen paikkakuntaan ja joka suoraan laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta meritse tai rautateitse lähetetään määräpaikkaansa, ehdolla että tullililmoituskirjaan merkitään määräpaikka sekä tavaransaajan nimi sekä että, viimeistään kymmenen vuorokauden kuluessa tullililmoituskirjan leimaamispäivästä, Liikennekonttoriin jätetään oikeaksitodistettu jäljennös rahtikirjasta tai siellä muulla tavoin osoitetaan, että tavara on tullut täältä lähetetyksi.

Näiden määräysten ohella on Liikennekonttori lisäksi asettanut seuraavat kolme uutta ehtoa, nimittäin:

- 1) että tavara uudestaanlastaamatta on lähetettävä määräpaikkaan;
- 2) että vastaanottajan siellä tulee olla tavaran omistajan; sekä
- 3) että tämän tavaran vastaanottajan tulee asua paikkakunnalla, jolla on tullikäyttelyoikeus.

Nyt puheenalaisen asian ratkaisu riippuu siis sen kysymyksen vastaamisesta, ovatko Liikennekonttorin asettamat ehdot yhtäpitäviä tai ristiriidassa Kaupunginvaltuuston päätöksen kanssa toukok. 28 p:ltä 1907.

Mitä nyt ensinnä tulee kysymykseen tavaran uudestaanlastaamisesta, niin on, sikäli kuin Kauppavaltuutetut ovat saaneet tietää, Liikennekonttorin puolelta se vaatimus asetettu, ettei tavaraa saisi uudestaanlastata täällä eikä edelleenkuljetettaessakaan määräpaikkaansa. Kaupunginvaltuuston päätös osoittaa myös epäilemättä, ettei uudestaanlastaamista saa täällä suorittaa, sikäli nimittäin ettei tavaraa

ennen sen lähettämistä saa viedä pois laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravari-kosta muuhun säilytyspaikkaan, joka ei ole kaupunginviranomaisten julkisen tarkas-tuksen alainen, vaan on, kuten sanamuodosta myöskin käy ilmi, tavara suoraan lähetettävä täältä. Sitävastoin ei päätös sisällä eikä voikkaan sisältää vaatimusta, ettei tavaraa saisi uudestaanlastata matkalla, sillä muuten tultaisiin siihen mahdot-tomaan tulokseen, ettei tavaraa, joka täältä lähetetään rautateitse esim. Lovisaan, saisi valtionrautateitten vaunuista Lahdessa lastata uudestaan Lovisanradan kapea-raiteista rautatietä varten oleviin vaunuihin. Milloin tavaran kuljettaminen määrä-paikkaansa ei voi käydä päinsä uudestaanlastaamatta, on se niinmuodoin saatava suorittaa.

Mitä sitten tulee Liikennekonttorin asettamaan ehtoon, että tavaranvastaan-ottajan tulee samalla olla tavaranomistajan, niin ovat Kauppavaltuutetut saaneet tietää, että Liikennekonttori on tässä kohden tahtonut saattaa voimaan, ettei lähet-täjä saisi osoittaa tavaraa toisen paikkakunnan tavaranvälittäjälle vaan ainoastaan siellä olevalle itsenäiselle kauppiaille. Eräänlaiseksi tueksi tähän on viitattu, että Kaupunginvaltuuston päätös on tarkoittanut varata toisilla paikkakunnilla asuville liikemiehille tiettyjä etuja Helsingin kautta tapahtuvan tavarain maahantuonnin helpoittamiseksi.

Huolimatta siitä seikasta ettei Kaupunginvaltuuston päätös lainkaan sisällä mitään kyseenalaista laatua olevaa ehtoa ja ettei Liikennekonttorin vaatimuksella tässä kohden ole muodollista perustetta, on ilmeistä, ettei se erinäisten tšekäläisten liikkeenharjoittajain esitys, joka oli aiheuttanut päätöksen (Kvston pain. asiak. N:o 18 v. 1907), ollut tarkoittanut asettaa Helsingin kaupungin kauppiaita muiden paik-kakuntain kauppiaita epäedullisempaan asemaan, vaan oli se tarkoittanut, kuten muissakin satamakaupungeissa oli tapahtunut, poistaa liikenteeltä menot, joiden oli katsottu kohtaavan yksinomaan kaupungin omaa kulutusta. Käytännöllisesti toteu-tettuna johtaisi Liikennekonttorin menettely siihen omituiseen tulokseen, että, jos Helsingin kauppias on Porvoossa asuvan tavaranvälittäjän kautta lähettänyt jauho-määrän mainitun kaupungin läheisyydessä asuvalle maakauppiaille, hän olisi pakoi-tettu suorittamaan liikennemaksut täällä, mutta että, jos saman liiketoimenpiteen tekisi Porvoossa asuva kauppias, tämä pääsisi vapaaksi maksujen suorituksesta. Siihen sijaan että laajennettaisiin sitä piiriä, jossa Helsingin kaupungin kauppiaat kilpailevat toisten paikkakuntain kauppiasten kanssa, olisi sitä niinmuodoin rajoitettu.

Mitä vihdoinkin tulee ehtoon että tavaranvastaanottajan tulee asua paikkakunnalla, missä on tullilaitos, niin ei tätäkään määräystä ole Kaupunginvaltuuston päätöksessä, yhtävähän kuin sellaista ehtoa voidaan siihen missään tapauksessa saada sisälty-määnkään. Sanamuodon mukaan on tavara täällä tullissa käyteltävä, johon nähden, jos niin on tapahtunut, on täydellisesti yhdentekevää, onko määräpaikassa tullikamaria tai ei. Kun kuitenkin tulliasetusten mukaan tänne saapuneen tavaran tullikäyttelyä ei välttämättömästi tarvitse täällä toimittaa vaan voi sen suorittaa

määräpaikassa, missä tapauksessa tavara lähetetään täältä n. k. tullipassilla, jolloin muut muodollisuudet ovat varteenotettavat, joita mainitut asetukset määräävät, niin ja kun Kaupunginvaltuuston päätös tarkoittaa tavaraa, josta ei suoriteta tullia, mutta tätä seikkaa ei voida todentaa ennenkuin tullikäyttely on tapahtunut, on selvää, että, jos tavara lähetetään tullipassilla, tullikäyttely on määräpaikassa suoritettava.

Esitetyn nojalla saavat Kauppavaltuutetut nöyrästi ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto selittäisi, että Valtuuston päätös toukok. 28 p:ltä 1907 on selvä siinä,

että mainitulla päätöksellä myönnettyä helpotusta liikennemaksujen suorittamiseen nähden saa nauttia riippumatta siitä,

1) että tavara uudestaanlastataan, mikäli sitä ei ole viety pois laivasta, laiturilta tai kaupungin tavaravarikosta muuhun säilytyspaikkaan, joka ei ole kaupunginviranomaisten tarkastuksen alainen,

2) että tavaran vastaanottaja määräpaikassa on tavaran omistaja, ja

3) että määräpaikassa on tullikamari, jollei tavaraa täältä lähetetä tullipassilla ilman edelläkävää tullikäyttelyä; kuinmyöskin

että Liikennekonttorin asettamat ehdot niinmuodoin, mikäli ne eivät pidä yhtä yllämainittujen perusteiden kanssa, ovat ristiriidassa yllämainitun päätöksen kanssa eikä niitä voida noudattaa.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

*Esitys Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön
maatilan lunastamisesta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Syysk. 18 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 518.

Oheellisessa, Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin annetussa kirjelmässä viimeksi kuluneen elokuun 16 päiväältä ovat herrat Jakob ja Petter Wavulin sekä neiti Alexandra Wavulin, jotka velivainajansa, tilanomistaja Wladimir Wavulinin perillisinä ovat saaneet haltuunsa Drumsön maatilan, tarjonneet sen kaupungin lunastettavaksi.

Helsingin pitäjän Drumsön kylässä sijaitseva Drumsön kartano käsittää kaksi taloa, Heikaksen N:o 1 ja Bertaksen N:o 2, ja siihen kuuluu, paitsi joitakuita pienempiä saaria, koko Drumsön maa, lukuunottamatta kolmea saaren etelä- ja länsiosassa sijaitsevaa palstaa, jotka kruunu on pakkolunastanut sotilastarkoituksiin. Maatilaan yhteenlaskettu pinta-ala oli alkuaan 287,42 hehtaaria, mutta kun omistajat ovat vuosien kuluessa siitä luovuttaneet kaikkiaan 17 huvilapalstaa, jotka on erotettu itsenäisiksi, yhteensä 31,64 hehtaaria käsittäviksi palstatiloiksi, on tiluksista nykyisten omistajain hallussa 255,785 hehtaaria, josta alasta 42,45 hehtaaria on viljeltyä maata, 186,845 hehtaaria metsämaata ja 26,49 hehtaaria hylkymaata. Talon asema ja tilusten laatu käy muutoin selville oheellisesta kartasta, johon sentähden viitataan.

Drumsön kartanon tiluksista on, pääasiallisesti rannoilta, mutta osittain myös ylempää saarelta, luovutettu vuokralle kaikkiaan 100 huvilapalstaa yksityisten rakennettaviksi. Kun näiden palstain ynnä niille tarpeellisten teiden ala on hiukan yli 70 hehtaarin, on omistajain nykyään vapaasti käytettävänä oleva tilusala ainoastaan 185 hehtaarin vaiheilla.

Oheellinen nykyään voimassa olevain vuokrasopimusten luettelo (Liite II) osottaa, että useimmat vuokrapalstat vasta vuosina 1931—1939 palautuvat maanomistajan käytettäväksi, jota vastoin ainoastaan 12 vuokrapalstaa palautuu omistajalle ennen vuotta 1931 ja 15 palstan vuokraus päättyy 1939 vuoden jälkeen. Vuokraehdot käyvät selville oheellisesta sopimuskaavakkeesta, jonka mukainen sopimus on voimassa useimpiin vuokrapalstoihin nähden (Liite III).

Drumsön rantain veden syvyyttä täyttäv merenkulun kannalta pitää tyydyttävänä.

Oikaisuja.

Siv. 3 on: Hehtaarin ykköshinta olisi — — — ja neliömetrin 0,35 penniä. Pitää olla: Hehtaarin ykköshinta olisi — — — ja neliömetrin 35 penniä.

Niinpä on veden syvyys itärannan ja paikoin pohjoisrannankin läheisyydessä 5—6 metriä ja enemmänkin. Länsirannalla eivät olot tässä kohden ole yhtä edulliset, mutta kuitenkin verraten hyvät, niinkuin myös näkyy karttaan merkityistä rantaveden syvyysmitoista. Mitä merenpohjan laatuun tulee, ovat kaupungin Rakennuskonttorin toimittamat paalutukset osottaneet sen olevan osin kovaa savensekaista hiekkaa, osin kiveä; ainoastaan eräässä osassa saaren pohjoisrantaa on pohja pehmeää, lietteen sekaista.

Kartanossa on erinäisiä rakennuksia, jotka nykyään ovat palovakuutetut yhteensä 89,300 markasta. Näistä rakennuksista mainittakoon erittäin kartanon päärakennus, iso kaksikerroksinen kivitalo, joka on hyvässä kunnossa.

Lienee vielä mainittava, että saari on enimmältä osalta tasaista maata. Joitakuita pienenlaisia mäkiä sekä vierinkiviharjuja tosin on, mutta yleensä ne ovat alaltaan verraten pieniä. Metsää ei ole luettu, minkätähden sen myyntiarvoa on mahdoton ilmoittaa. Omistajain ilmoittamaa 160,000—200,000 markan summaa kuitenkin saanee pitää jonkun verran liian suurena.

Tuloja ovat omistajat ilmoittaneet maatilalta olevan seuraavat määrät:

vuokramaksuja huvilapalstoista	Smk. 11,674: —
maaveroa palstatiloista	» 77: —
vuokraa maatilan rakennuksista	» 1,265: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk. 13,016: —

Tähän on kuitenkin vielä lisättävä omistajain ja talonväen käyttämien rakennusten vuokra, noin 3,000 markkaa, sekä tulot 42 hehtaarin laajuisesta viljellystä alasta, arviolta 5,000 markkaa. Maatilan vuositulot voi näin ollen arvioida nykyään *kaikkiaan 21,000 markaksi*.

Maatilalta menevät verot on vuodelta 1910 ilmoitettu seuraaviksi määriksi, nimittäin:

kirkollismaksuja	Smk. 74: 12
kruununveroja	» 19: 36
ruplaveroa	» 131: 56
tientekomaksua	» 20: —
kunnallisveroja, hollikytyi y. m.	» 341: 42
palovakuutusmaksuja	» 233: 31
	<hr/>
	Yhteensä Smk. 819: 77

Mainittava on niinkään, että Drumsö kuuluu Viaporin linnoitusesplanaadissa sijaitseviin saariin, jotka toukokuun 30 päivänä 1896 annetun armollisen asetuksen ja toukokuun 24 päivänä 1899 annetun armollisen julistuksen johdosta ovat käyttöoikeuteen nähden rajoitusten alaisia sikäli, että merenpohjan muotoa ei saa muuttaa Venäjän linnoitusviranomaisten luvatta. Vesialueet ovat toistaiseksi jakamatta, mutta siihen katso-

matta on kielletty kalastamasta sotilasviranomaisten pakkolunastamilla alueilla, josta toimenpiteestä nykyiset omistajat kuitenkin lienevät tehneet valituksen.

Mitä tulee kysymykseen omistusoikeuden takaisin voittamisesta kaupungille aikaisemmin lahjoitettuihin, mutta sen hallussa olemattomiin Drumsön kylän Heikaksen ja Bertaksen taloihin, saa Rahatoimikamari viitata Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 4 vuodelta 1888 sekä Valtuuston samana vuonna tekemään päätökseen olla oikeudellista tietä vaatimatta sanotun maatilan palauttamista kaupungin haltuun.

Tämä maatila se on, jonka nykyiset omistajat ovat tarjonneet kaupungin lunastettavaksi 900,000 markasta. Niinkuin oheellisista kirjallisista sitoumuksista (Liite I a) näkyy, ovat myyjät alkuaan vaatineet miljoonan markan kauppahintaa, mutta Rahatoimikamarin kanslian kanssa neuvoteltuaan huojentaneet kauppahinnan ensiksi mainittuun määrään (Liite I b).

Ennenkuin Rahatoimikamari ryhtyi käsittelemään siten herätettyä kysymystä näin huomattavan maa-alueen hankkimisesta kaupungille, toimittivat Kamarin jäsenet itse paikalla katselmuksen, jossa tilaisuudessa myös kaupungin yleisten töiden Hallituksen edustajia oli saapuvilla.

Tehdyn tarjouksen arvostelemisessa on otettu huomioon seuraavia näkökohtia:

Vaadittua 900,000 markan hintaa ei käyne katsominen korkeaksi, kun otetaan huomioon sekä maatilan Helsingin läheinen asema että myös ne hinnat, joita pyydetään ja maksetaan sekä kaupungin itä- että länsipuolella sijaitsevassa saaristossa olevista maa-alueista. Hehtaarin ykköshinta olisi 3,517 markkaa, tynnyrinalan 1,800 markkaa ja neliömetrin 0,35 penniä. Mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, on sekä suuremmista että pienemmistä maa-alueista paikkakunnilla, jotka sijaitsevat melkoista etäämpänä kaupungista kuin Drumsö, maksettu 3,000 markkaa ja enemmänkin tynnyrinalalta. Tämän lisäksi olisi edelleen huomioon otettava, että puheenalaiseen kauppaan kuuluisi rakennuksia noin 100,000 markan ja metsää niinkään noin 100,000 markan arvosta. — Toiselta puolen on otettava huomioon se erittäin tärkeä seikka, että saaren rannanpohjaa ei saa linnoitusviranomaisten myönnytyksestä muuttaa, mikä seikka jossakin määrin vaikeuttaa asianomaisten ranta-alueitten täydellistä hyväksi käyttämistä.

Jos sentähden omaksutaan se käsitys, että vaadittu hinta ei ole liian kallis, herää kysymys, mitä etuja tämän maatilan hankkiminen tuottaisi kaupungille. Siinä kohden lienee etusijassa otettava huomioon, että kaupan ja merenkulun käytettäväksi täytyy jo nykyään ja vastedes vieläkin enemmän hankkia avarampaa tilaa. Etelä- ja Pohjois-sataman sekä Sörnäisten ja Hietalahden satamain rantasilloissa tosin on riittävästi kyttilää kaupunkiin poikkeaville laivoille. Sitä vastoin on jo nyt ollut huomattavana puutetta kaupunkiin tuotujen ja osittain myös täältä lähetettävään tavarain purkauspai-koista. Vaikkakin Bus- ja Santaholma järjestetään puheenalaista tarvetta silmällä pitäen ja mainitut haitat siten saadaan melkoiselta osalta poistetuksi, tulisi kaupunginviranomaisten kuitenkin, avosilmin katsellen vastaisia tarpeita, varata kaupungille tilaisuutta satama-alueitten laajentamiseen. Helsingin kaupungin rivakasti jatkuva kehitys epäilemättä pakottaa kaupungin hallitusviranomaisia ajoissa niin menettelemään, ettei tämä kehitys

tilan puutteessa tule ehkäistykseksi. Drumsön saari paikatellen syvine rantoineen ja laituri-rakennuksille erittäin soveliaine merenpohjineen sekä varsin tasaisine aloineen tarjoisi tilaisuuden sinne teettää oivallisia ja verraten halpahintaisia satamalaitoksia, erittäinkin saaren itä-, mutta myös sen länsirantoihin. Kysymys säännöllisen talvilaivakulun aikaansaamisesta Helsinkiin olisi siten niinkään päässyt askeleen eteenpäin, koska niinkuin tunnettu Hietalahden satama sekä tämän sataman, Drumsön, Rönnskärin ja Melkön väliset vedet viimeksi kaikista kaupungin satama-alueista jäätyvät, ja siten myös vältettäisiin ne erinäiset haitat, joita Viaporin linnoitus pakostakin tuottaa Eteläsatamaan kohdistuvalle talvilaivaliikenteelle. Ja jos vastaisuudessa ajatus vapaasataman laittamisesta Helsinkiin toteutuu, niin on Drumsön omistusoikeudella silloin oleva suuri, ehkäpä ratkaiseva merkitys.

Mutta ei vain kaupan ja merenkulun etujen kannalta ole syytä puheenalaisen kaupan päättämiseen. Helsingissä huomattavana ollut voimakas laajentumispyrkimys ei suinkaan ole tyydytetty sillä, mitä Oulunkylän kartanon ynnä Böhlen ja Nybondaksen talojen hankkiminen sekä Kumtähden alueitten käyttäminen voivat tarjota. Se vaatii kaupunkia varaamaan tilaisuutta uusien asuntopaikkojen saamiseen meren partaaltakin. Ainoastaan siten varustettuna voi kaupunki menestyksellä kestää kilpailussa kaikkien niiden yksityisten yhtiöiden kanssa, jotka nykyään ovat ryhtyneet kilpailemaan kaupungin kanssa tällä alalla. Vaikka melkoinen osa Drumsön maata varattaisiinkin kaupan ja merenkulun tarpeisiin, voitaisiin siellä kuitenkin myös tarjota tilaa varsin laajalle asu-
tukselle.

Tässä yhteydessä on tosin huomattava, että Drumsön hyväksi käyttäminen melkoiselta osalta on sen varassa, minkälaisiksi sen ja kaupungin väliset kulkuyhteydet muodostuvat. On itsestään selvä, että mukavia ja ajanmukaisia kulkuneuvoja on aikaansaataavissa, mutta niiden kustannukset nousevat varmastikin tuntuviin määriin, mikä seikka niinkään on otettava huomioon.

Niinkuin edellä on mainittu, nousevat Drumsön maatilán tulot nykyään 20,000 markan vaiheille, joka summa antaa ainoastaan 2,2 % vaaditulle kauppahinnalle. Mutta vaikkakin kaupunki epäilemättä vastaisuudessa käyttäessään maatilaa hyväkseen saisi takaisin ei ainoastaan kauppahintaa, vaan myös liikenteen järjestämisestä aiheutuneet kustannuksensa, tulisi kaupunginviranomaisten kuitenkin menetellä niin, että tuntuvat osat aluetta tulisivat mahdollisimman pian käytetyiksi jotta kaupunki siten saisi kohtuullisen koron kustannuksistaan. Siihen nähden olisi etusijassa anottava maatilán yhdistämistä kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa sekä sitten laadittava suunnitelma saaren edelleen vuokraamiseksi asuntotarkoituksiin. Siihen nähden että useimpain vuokralle annettujen palstain vuokrakausi päättyy vuosina 1931—1939, jota ennen kaupunki ei kuitenkaan voi täysin käyttää hyväkseen maatilán ranta-alueita, voitaisiin uusia maapalstoja edelleen haitatta antaa vuokralle sanottuun ajankohtaan asti. Kaupungingeodeetin laatiman kaaviollisen suunnitelman ja likimääräisen laskelman mukaan voitaisiin vaikeuksitta ja sanottavitta kustannuksitta noin 100 hehtaaria antaa vuokralle ja siten saada vuotuisia vuokratuloja 25,000 markkaa, laskemalla keskimäärin 25 penniä neliömetriltä, jota laskelmaa täytyy pitää sangen

varovaisena. Kaupungin ei niinmuodoin liene vaikea miltei kohta saada 5 %:n korko vaaditulle kauppahinnalle.

Vaikka siis Drumsön kartanon osto 900,000 markan hinnalla nähtävästi vastedes olisi, yksinomaan liikekannalta katsottuna, kaupungille kannattava kauppa, ei Rahatoimikamari kuitenkaan olisi katsonut sanotun kaupan voivan nykyään tulla kysymykseen, jollei asema olisi sellainen että, ellei kupunki nyt osta tätä tilaa, ei sillä vastaisuudessa ole mahdollisuutta saada sitä haltuunsa. Ja niitä huomattavia, erittäinkin kaupan- ja merenkulun vastaisia etuja silmällä pitäen, joita Drumsön kartanon oston täytyy katsoa tuottavan, on Rahatoimikamari empimättä puoltanut sanotun maatilan ostoa, jota päätöstä Kamarin kaikki jäsenet ovat yksimielisesti kannattaneet.

Lopuksi saa Rahatoimikamari siihen nähden, että oikeus muutosten tekemiseen Drumsön rantain pohjaan on rajoitettu sen johdosta että saari kuuluu linnoituseplanaadiin, huomauttaa että Drumsön silloinen omistaja ei ole tästä käyttöoikeuden rajoittamisesta saanut minkäänlaista vastiketta sekä että kiellolla likinnä lienee tarkoitettu sitä, että edellä kosketeltua vesialueen täyttämistä ei saa toimittaa asiasta ilmoittamatta asianomaiselle sotilaspäällystölle ja sen myöntämättä siihen lupaa. Kun samallinen kieltö annettiin Busholmaan ja Santaholmaan sekä Blekholmiin nähden, ei anomus sen kumoomisesta kohdannut minkäänlaista estettä asianomaisten viranomaisten taholta. Drumsöhönkään nähden ei liene tässä kohden vaikeuksia odotettavana, koska rantain täyttäminen tulisi kysymykseen ainoastaan satamatöitä tehdessä, eikä niiden teettämistä kohtuudella voitane kieltää.

Mitä tulee kauppahinnan suoritustapaan ja maatilain haltuunottoaikaan, on Rahatoimikamari katsonut olevan ehdottaminen että kauppahinnasta maksettaisiin käteisellä 825,000 markkaa kauppakirjaa allekirjoitettaessa sekä että kaupunki ottaisi vastataksaan vakuutusosakeyhtiö Kalevan myöntämästä 75,000 markan suuruisesta 4 1/2 %:n lainasta. Kaupunki ottaisi maatilan kohta haltuunsa, ja lienee siihen sopivin ajankohta ensintulevan tammikuun 1 päivä.

Rahatoimikamarin on vielä mainittava, että myöskin kaupungin yleisten töiden Hallitus on Rahatoimikamarin kanssa pidetyssä yhteisessä kokouksessa puoltanut tehdyn tarjouksen hyväksymistä. Ainoastaan mainitun Hallituksen jäsen, innsinööri K. Appelberg on ollut sitä mieltä, että kaupungilla ei ole puheenalaisen maatilan ostosta niin ilmeisiä etuja, että sen olisi syytä hyväksyä tarjous, joka sentähden olisi jätettävä sillensä.

Asian merkityksen selvittämiseksi merenkulun kannalta on Rahatoimikamari pyytänyt satamakapteenin lausuntoa, joka tässä seuraa liitteenä IV.

Edellä lausutun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

kaupungin omaksi lunastaa Helsingin pitäjässä sijaitsevan Drumsön kartanon 900,000 markan hinnasta, joka summa on suoritettava 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista; sekä

antaa varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle toimeksi hankkia Keisarillisen Senaatin vahvistuksen vastamainitulle päätökselle;

sekä että varsinainen Kaupunginvaltuusto päättäisi:

antaa Rahatoimikamarin toimeksi sekä laatia kauppakirjan Drumsön kartanon omistajain kanssa että myös ryhtyä tarpeellisiin valmistaviin toimeenpiteisiin sanotun maatilan yhdistämiseksi kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa; sekä

kohta ryhtyä antamaan sopivia palstoja vuokralle asuntolarkoituksiin, yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa laadittua suunnitelmaa nondattaen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I a.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Velivainajamme, tilanomistaja W. Wavulinin joulukuun 5 päivänä 1907 tekemän testamentin nojalla olemme me allekirjoittaneet laillisesti tulleet Drumsön kartanon omistajiksi. Tämän tilan, jonka koko pinta-ala nyttemmin on noin 520 tynnyrinalaa, tarjoamme me täten kunnioittavimmin *etusijassa* Helsingin kaupungin lunastettavaksi miljoonan Suomen markan hinnasta. Ehdotamme että kauppahinnasta 500,000 Suomen markkaa maksetaan kauppakirjaa allekirjoitettaessa (lukuunottamalla kiinnitys- ja muut lainat), saaden loppuosa 500,000 Suomen markkaa, jolle summalle on luettava 5 % vuotuista korkoa, olla suorittamatta lyhemmän tahi pitemmän ajan, sopimuksen mukaan.

Ryhtymättä tässä tarkemmin selittelemään maatilaa, koska semmoinen käy parhaiten päinsä itse paikalla karttain, vuokrasopimusten ja talon muiden asiakirjain nojalla, saamme vakaumuksenamme ainoastaan lausua, että Drumsön hintaa täytyy pitää halpana verrattuna niihin hintoihin, joita kaupunki on maksanut muista, paljon loitompana kaupungin keskustasta sijaitsevista maa-alueista, joilla ei ole niitä suuria etuja, joita Drumsö maamme pääkaupungin vierellä sijaitsevana oivallisen asemansa johdosta tarjoaa satamapaikkoja y. m. laitettaessa. Eduksi niinkään on katsottava, että Drumsön metsä sinänsä on noin 160,000--200,000 markan arvoinen, sekä että eräitten parhailta paikoilla

sijaitsevien ja parhaiten rakennettujen vuokratonttien, alueiden, jotka varsinkin kaupungille ovat vastaisuudessa erittäin tärkeitä, vuokrakausi päättyy jo 10—14 vuoden kuluttua.

Jos Kaupunginvaltuusto nyt vastoin luuloa ei katsoisi voivansa sopia Drumsön ostamisesta, on meidän käytettävänämmä vain joko se keino että myymme maatilaa yksityiselle taikka yhtiölle taikka että itse palstoitamme sen. Yksityinen varakas henkilö on tarjonnut miljoonan Suomen markkaa koko maatilasta (tietenkin keinottelutarkoituksessa), mutta olemme toistaiseksi jättäneet tarjouksen huomioon ottamatta. Jos taas päätämme itse pitää Drumsön, aijomme palstoituttaa maatilaa ja saanemme siinä tapauksessa — päättäen niistä hinnoista, joita jo pari vuotta takaperin on maksettu ranta-oikeudella varustetuista taikka varustamattomista, rannalla taikka alastomalla mäellä sijaitsevista palstoista, sekä siihen nähden että maan arvo Helsingin läheisyydessä on yhtämittaa kohoamassa — *ainoastaan puolesta* maatilasta noin 800,000 markkaa.

Edellä olevan, Helsingin kaupungille tehdyn tarjouksen pidämme itseämme sitovana marraskuun 1 päivään 1911.

Pyydämme kohteliaimmin että Kaupunginvaltuusto piammiten ottaisi asian puheeksi ja antaisi meille kirjallisen tiedon päätöksestään.

Drumsön kartanossa, elokuun 16 päivänä 1911.

Kunnioittaen:

Jakob Wavulin.

Alexandra Wavulin.

Petter Wavulin.

Liite I b.

Sittenkun neuvotteluja on pidetty meidän ja Rahatoimikamarin kanslian kesken Drumsön kartanon myymisestä kaupungille, saamme täten ilmoittaa pysyvämmä aikaisemmassa tarjouksessamme, kuitenkin siten muutettuna, että maatilaa hinta huojustetaan 900,000 markkaan.

Helsingissä, syyskuun 27 päivänä 1911.

Jakob Wavulin.

Alexandra Wavulin.

Petter Wavulin.

Petter Wavulin.

Valtakirjalla.

Todistavat:

E. Wathén.

E. Degerth.

Vuokrasopimukset.

		Pohjoisniemeke :		
		<i>Smc.</i>	Lakkaa	Ha
1.	Insinööri K. Moring	100	1937	0.79
2.	Tehtailija Axel Liljefors	400	1934	1.03
3.	Kauppias Viktor Rydman	250	1954	2.47
4.	Konsuli C. M. Otto, Lemisholmen	150	1922	0.98
5.	Puutarhuri Emil Närhi	200	1927	1.
6.	Ylioppilas Fredrik K. Hertzberg, Annask.	25	1935	0.04
7.	Kauppias Albin Jansson	100	1925	n. 0.7
8.	» Alfr. Norén-vainajan perill.	100	1923	1.
9.	Tohtori Ivar Wallgren	100	1925	2.616
10.	Talonomistaja Karl Fredr. Wredlund, Merholma	115	1934	3.55
11.	Kapteeni Wilhelm Roos	65	1942	0.306
12.	» » »	100	1945	0.5
13.	Kauppias A. Andelin	90	1935	0.36
14.	Pehtori Emil Wathén	100	1935	0.44
15.	Kirvesmies Juho Severi Toivola	70	1938	0.277
16.	Vaunureviisori Johan Viktor Tuominen	105	1938	0.384
17.	Kirvesmies Frans Rob. Heininen	80	1934	0.2
18.	Kotelontek. Joh. Haaras-vain. perill.	74	1936	0.299
19.	Kauppias Alfr. Gillberg	60	1936	0.241
20.	Valumestari David Uuranen	125	1937	0.463
21.	Kirjansitoja Frans Dahlberg	70	1937	0.23
22.	Veneenrakent. A. W. Jansson & rouva Moberg	120	1936	0.78
23.	Kalastaja A. G. Jansson	120	1935	0.77
24.	Herra Berghem	90	1935	0.59
25.	Puuseppä A. M. Romström	60	1933	0.12
26.	Kauppias Edvard Trädgårdh	100	1934	0.71
27.	» Vikt. Sigfr. Holmgren	150	1937	0.5
28.	Puuseppä A. M. Romström	60	1934	0.14
29.	Kauppias Ernst Nyberg	100	1943	0.71
30.	Johtaja Axel Lundblad	70	1932	0.523
31.	» » »	30	1932	0.125
32.	Herra F. A. F. Nyberg	350	1935	0.9
33.	Johtaja Sven Westerlund	50	1931	n. 0.4
34.	Rouva Aina Bergroth	60	1933	0.41

35.	Maalari Juho Fredr. Aaltonen	140	1934	0.39
36.	Kemigraafi Karl Nordblad	50	1937	0.165
37.	» Joh. Albert Nordblad	55	1934	0.17
38.	» Hugo Nyman	60	1938	0.19
39.	Perämies Karl Eklöf	55	1934	0.17
40.	Konttoristi Anders Rud. Andström	60	1934	0.13
41.	Kasööri Karl Wahlman	69	1938	0.276
42.	Rouva Irene Pihlgren	60	1934	0.39
43.	Kaup. eläinlääkäri Osk. Lindström	225	1933	0.538
44.	Työnjoht. Herman Sandström-vain. perill.	200	1935	0.478
45.	Kirjaltaja Gustaf A. Silfverberg	200	1933	0.42
46.	Herrat Degerman & A. Liljeberg	151	1933	0.36
47.	Työmies J. F. Lindqvist	87	1934	0.205
48.	Kirvesmies Matts Granlund-vain. perill.	60	1934	0.13
49.	Puuseppä Anders Häggman	80	1935	0.17
50.	Kirjaltaja Karl Lumme	60	1936	0.145

Kaakkoisniemeke:

51.	Herra K. W. Ekman	125	1931	0.41
52.	Koneenkäytt. Rudolf Nyman-vain. perill.	150	1945	1.3
53.	Konttoristi John Nordberg	50	1945	0.4
54.	Tehtailija C. E. Lindgren	72	1938	0.29
55.	Kirjaltaja K. A. Fagerstedt	60	1937	0.338
56.	Rohdoskauppias Julius Mülmarik	95	1934	0.382
57.	Talonomistaja A. N. Brenner	250	1939	3.31
58.	Isännöitsijä P. W. Grahn-vain. perill.	150	1940	n. 1.
59.	Kauppias Alfr. Malmberg	50	1924	n. 0.6
60.	Liikemies K. V. Isidor Andersson	130	1936	0.3
61.	Konemestari Valentin Malmgren	100	1943	1.
62.	Neiti Karolina Mathilda Malmgren	80	1945	0.7
63.	Suutari A. E. Flinkman	80	1932	n. 1.
64.	Leskirouva Mathilda Dufholm	70	1933	0.6
65.	Kontoristi Mauritz Packalén	70	1945	0.5
66.	Faktori Emil Packalén	70	1945	0.5
67.	Kalastaja Adolf Brunström	195	1935	0.5
68.	Kauppias Viktor Willstedt	62	1938	0.25
69.	Talonomistaja Selim Koskinen	180	1934	0.46
70.	Neiti Anna E. Packalén	175	1934	0.444
71.	Työmies Ad. Viktor Niklander	140	1933	0.355
72.	Kalastaja Theod. G. Pehrman	270	1937	0.497

73.	Kauppias Edgard Sandström	140	1937	0.495
74.	Leskirouva Edla Johansson	92	1937	0.464
75.	Seppä G. W. Moring	90	1937	0.447
76.	Työnjohtaja K. Klingberg	116	1938	0.464
77.	» Johan Nurminen	83	1937	0.399

Hästskovik ja Taxnäsudden:

78.	Rouva Ida Salin	100	1931	1.393
79.	Konttoristi O. Löfström	70	1930	0.959
80.	Sähköteknikko Nic. Antipin	70	1932	0.702
81.	Kalastaja Albinus Brunström	175	1920	0.679
82.	Johtaja A. Sundberg	125	1939	2.5
83.	Konttoristi John Hallonblad, Riviken	300	1933	1.
84.	Ylioppilas Carl Palmgren	300	1933	1.

Ennäsudd:

85.	Kirvesmies K. Johansson	60	1938	0.12
86.	Faktori Rob. Ahlstedt	125	1937	1.2
87.	Leskirouva Emelie Jakobsson	75	1927	0.44
88.	Professori Wilh. Sucksdorff	75	1928	n. 0.5
89.	Insin. leskirouva Luise M. v. Knorring	75	1928	n. 1.
90.	» » » » Lökhölmén	50	1926	0.35
91.	Vapaaherra Oskar v. Hellens	150	1941	1.5
92.	Leskirouva Hanna Wiik	100	1939	1.15
93.	Kondiittori John Catani	30	1949	0.27
94.	Leskirouva C. W. Catani-vain. perill.	125	1949	n. 1.1
95.	Kauppias Rudolf Hamfeldt	125	1938	1.1
96.	» » »	60	1938	n. 0.3
97.	Konsuli Frans Stockmann	150	1940	n. 1.
98.	» » »	175	1938	0.5
99.	Kalastaja Axel R. Sjöberg	388	1933	0.6
100.	Kivipiirtäjä Gust. Arvidsson	150	1937	n. 1.

Palstatilanomistajia:

			Palkintovero	Ala
Svartholmen	1.	Valtioneuvos Flor. Granholm, Häst- ja Aspholm	17: 10	5.95
Svedjeholmen	2.	Nimituomari W. J. v. Hausen	9: 90	7.58
Tirholmen	3.	Liikemies A. Nissin	3: —	2.49
Tallholmen	4.	A. Koskelainen	4: —	1.03

Hallonnäs	5.	Nimituom. Selim Hällfors	4: 50	1.65
Björkholm	6.	Tri Wilh. Stockmann.	5: 50	3.75
Hjördisholm	7.	Kauppaneuvos Julius Tallberg	7: —	1.072
Sätra	8.	» » »	6: —	0.916
Runarsvik	9.	Prokuristi Wilhelm Lagerberg	5: —	0.810
Trenbacka	10.	» » »	3: —	0.415
Bovik	11.	Agronoomi Jakob Wavulin	2: —	0.849
Grönalund	12.	» » »	2: —	1.05
Nordanskog	13.	Yliopp. Fredrik K. Hertzberg.	3: —	1.47
Morsholm	14.	Otto O. Nikander	1: —	0.45
Örnen	15.	Prokuristi Bertil Tallberg	2: —	0.59
Bie	16.	» » »	1: —	0.365
Sätra II	17.	» Gunnar Tallberg	1: —	0.08

Talon omista, vuokralle annetuista huoneistoista tulee vuokraa . 1,265: —
Tie- ja vesirakennusproomujen varastopaikasta. 25: —

Liite III.

Vuokrasopimus.

Täten vuokraan — — — lle Helsingin pitäjän Drumsön kylän — — — taloon kuuluvan, — — — (— — —) hehtaarin laajuisen alan — — — (— — —) vuodeksi — — — kuun — — — päivästä — — — luettuna, vuotuista — — — (— — —) Suomen markan suuruista vuokramaksua vastaan, joka vuokramaksu on vuosittain syyskuun 1 päivänä minulle taikka määräämälleni suoritettava.

Ellei vuokramaksua suoriteta neljäntoista päivän kuluessa edellä mainitusta eräpäivästä, katsotaan vuokramiehen menettäneen tämä sopimus sekä olevan velvollinen kohta käskettäessä muuttamaan pois, lähtöpäivää hyväkseen nauttimatta.

Vuokramiehellä on oikeus kesäiseen aikaan kalastaa talon vesissä kotitarpeikseen.

Vuokramiehen on vuoden kuluessa haltuunottopäivästä alue aidattava jotta aitaus on tiluksen rajana; kuitenkin ei saa väkäistä aitauslankaa käyttää.

Vuokramies ei saa alueelle rakentaa useampaa kuin — — — (— — —) — — — asuinrakennusta tarpeellisine ulkokuoneineen, ei kaataa puita eikä pensaita muutoin kuin tasoitus- ja raivaustöitä toimittaakseen, mutta siten kaadetut samoin kuin tuulen kaatamat, piiriksi ja hirsiksi sopivat puut kuuluvat maanomistajalle, joka ei saa muutoin rajoittaa vuokramiehen käyttöoikeutta alueeseen.

Vuokramies on velvollinen nuodattamaan kaikkia Drumsön kartanossa voimassa olevia ja sitä varten hankittuja uhkasakkoja.

Tämän sopimuksen saa minua enempää kuulematta kiinnittää Drumsön kartanoon kuuluvaan — — — taloon sekä niinkään minua kuulematta toiselle henkilölle siirtää ja on sellaisesta siirrosta minulle ilmoitettava viimeistään kuukauden kuluessa siirron tapahtumisesta.

Drumsön kartanossa — — — kuun — — — päivänä 19—

Edellä olevaan sopimukseen ilmoitan olevani kaikin puolin tyytyväinen. Paikka ja aika edellä mainitut.

Todistavat:

Liite IV.

HELSINGIN
SATAMAKONTTORI,

lokak. 10 p:nä 1911.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 58.

Vaadituksi lausunnoksi ehdotuksesta että kaupunki lunastaisi Drumsön maatilan saan täten esittää seuraavaa:

Tämän kaupan perustelemiseksi huomautetaan muun muassa, että Drumsö olisi sopiva vastaisten satamalaitosten paikaksi, että saari luontonsa puolesta hyvin soveltuu kauppaliikennetarkoituksiin ja että varsinkin saaren itäosa olisi sopiva talvisatamaksi, erittäinkin sen johdosta että Viaporin linnoitus aina vaikeuttaa Eteläsataman talviliikennettä.

Näistä perustelmista on minun sanottava, että kaupungilla vielä on laajoja, toistaiseksi käyttämättömiä satama-alueita, esimerkiksi Vanhankaupunginselkä, Santa- ja Busholma, Lapinlahti, Taival- ja Humallahti, että tarvittaisiin sängen suurisuuntaisia laitoksia, jos mieli johtaa rautatieraide Drömsöhön, muun muassa noin puolen kilometrin pituinen ja kääntösillalla varustettu pengermä Merholman ja Drumsön välille, että se seikka että melkoiset osat saaren etelä- ja länsirantaa ovat Venäjän kruunun käytettävänä on sängen hankala ja tuntuvasti rajoittaa saaren vapaata käyttöoikeutta ja vihdoin, että Viaporin linnoitus ei ole tähän asti pannut eikä rauhanaikana tietysti saakaan panna mitään estettä vapaalle Eteläsatamaan pääsulle Långörin salmesta, jossa on runsaasti kolmenkymmenen jalan vesi. Tämä liikenne onkin sentähden esteettömästi jatkunut vain niin kauan

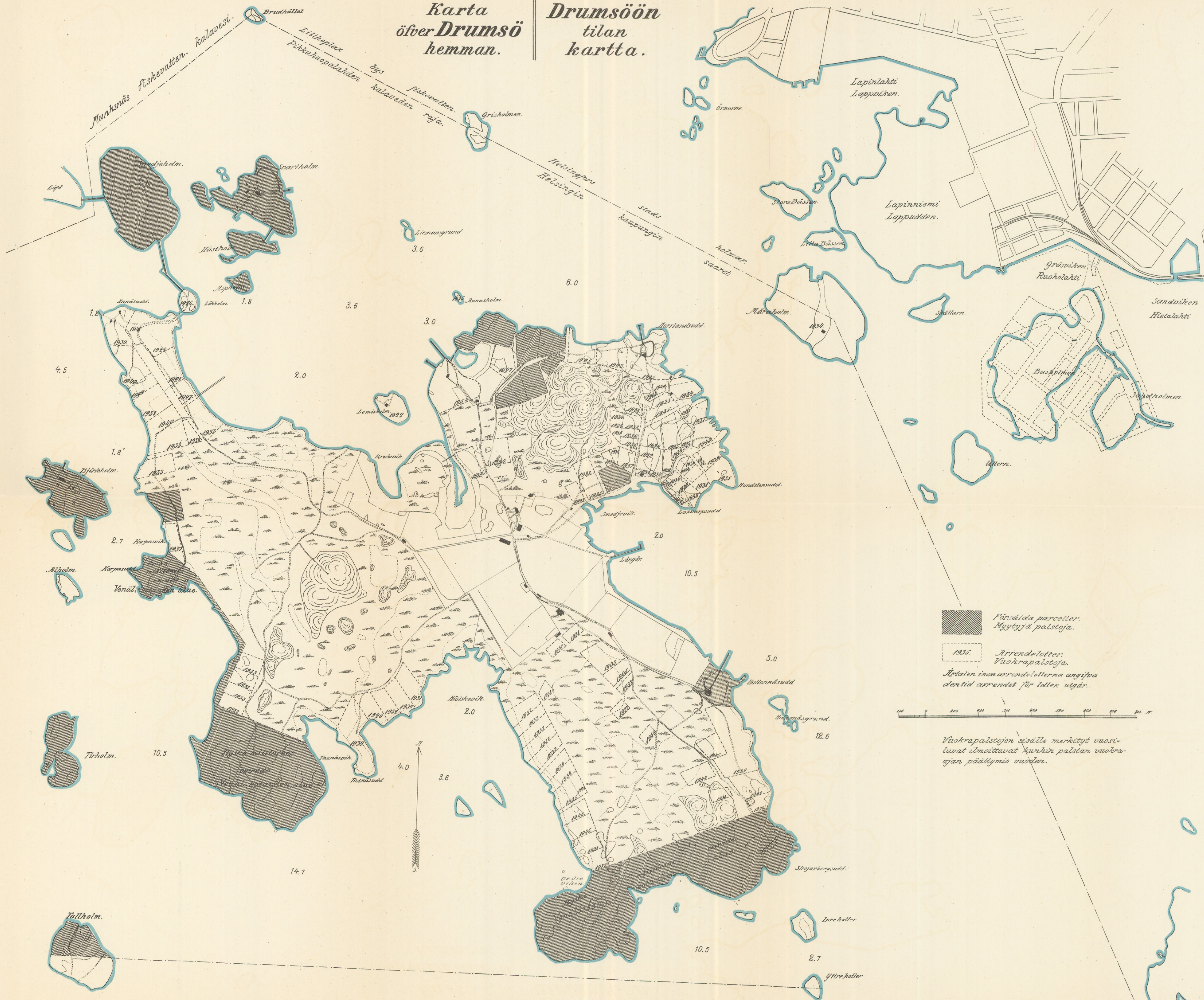
kuin jäänmurtajia on ollut täällä, kerran koko talvenkin, nimittäin syksystä 1909 kevääseen 1910. En sentähden voi liikennekannalta huomata, että mitkään painavat syyt puoltaisivat tätä kauppaa, mutta vastaisuudessa, joilloin voi ilmetä nykyään tuntemattomia tarpeita, voinee Drumsöstä olla kaupungille paljokin etua.

Lähteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Oscar Wilh. Andstén.

*Karta
öfver Drumsö
hemman.*

**Drumsön
tilan
kartta.**

■ Förälda parceller.
Myggyä pälstoja.

--- 1935. Arrendelotter.
Vuokrapälstoja.

Ärtalen inom arrendelotterna angifva
den tid arrendet för lotten utgår.

Vuokrapälstojen sisälle merkityt vuosi-
luvut ilmoittavat kunkin pälstan vuokra-
ajan päättymis vuodel.

*Lausunto Santaholman ja Busholman saarien
vastaista käyttämistä koskevasta asiasta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Syysk. 7 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 499.

Kuluvan vuoden rahäsääntöä järjestäessään Kaupunginvaltuusto kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta päätti että, koska nykyinen varastopaikkain tarve näyttää välttämättä olevan tarkoituksenmukaisella tavalla tyydytettävä, oli jo vuonna 1911 ryhdyttävä valmistaviin toimenpiteisiin tuollaisten paikkain laittamiseksi Busholman saareen Hietalahden sataman partaalle, ja myönsi Valtuusto tähän tarkoitukseen toistaiseksi 50,000 markan määrärahan. Siihen nähden ettei tämän työn teettämistä varten kuitenkaan ollut ohjelmaa olemassa, päätti Kaupunginvaltuusto sen ohella, että puheenalaisia töitä varten oli laadittava suunnitelma sekä tarpeellinen kustannusarvio, jotka sitten oli lähetettävä Valtuuston tarkastettaviksi ja hyväksyttäväksi.

Tätä tehtävää täyttääkseen on Kaupungin yleisten töiden Hallitus kirjelmässä kesäkuun 30 päivältä kuluvaa vuotta Rahatoimikamariin antanut laatimansa suunnitelman ynnä kustannusarvion Santaholman ja Busholman saarien vastaista käyttämistä varten (Liitteet I—V).

Tätä ehdotusta tarkastaessaan on Rahatoimikamari, joka etusijassa on kiinnittänyt huomionsa asian rahalliseen puoleen, pääasiassa voinut yhtyä tehtyihin ehdotuksiin eikä sentähden ole havainnut olevan aihetta antaa lausuntoa asian teknillisestä puolesta. Kamari on kuitenkin tahtonut panna kyseeseen, eikö raidelaitteita olisi niiden suuren liikenteellisen merkityksen vuoksi ennen yksityiskohtaisen ehdotuksen laatimista ja lopullisen ehdotuksen esittämistä edelleen tutkittava ulkomaiden satamakaupungeista mahdollisesti saatavissa olevan kokemuksen pohjalla. — Niinikään on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, että näiden alueiden kaupunginasemakaavaa vahvistettaessa kaupungin omiin vastaisiin tarpeisiin olisi varattava melkoista suuremmat alat kuin Hallituksen ehdottama kortteli N:o 613. Sillä huomattava on, että tähän uuteen kaupungin osaan, johon tulee sijoitettavaksi lukuisia kallisarvoisia tavaravarastoja, on laitettava sekä poliisi- ja paloasema että myös huoneistoja liikenne-, satama- y. m. maksujen kantamista varten. Ja kun on luul-

tava, että kaupunki omiin tarkoituksiinsa tarvitsee melkoisen tonttialan, olisi jo ensimmäisessä alueen käyttämistä koskevassa ehdotuksessa tarpeellinen ala varattava kaupungin käytettäväksi. Tähän nähden Rahatoimikamari on ehdottanut kaupungin vastaisiin tarpeisiin varattaviksi myöskin korttelit 605, 606 ja 609.

Ennenkuin Rahatoimikamari käy likemmältä tarkastamaan alueen luovutusehtoja sekä ottamaan käsiteltäväksi asian rahallista puolta, on Kamarin mielestä ollut valaistava erästä kysymystä, jonka kaupungin yleisten töiden Hallitus on sivuuttanut. Siihen nähden että erinäisten kaupungille kuuluvain saarien käyttöoikeus on rajoitettu toukokuun 30 päivänä 1896 annetun armollisen asetuksen ja toukokuun 24 päivänä 1899 annetun armollisen julistuksen johdosta, lausui Rahatoimikamari kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle lokakuun 2 päivältä 1902 käsitellessään kaupungin esitettäviä vaatimuksia, että olisi huomioon otettava että suuria osia linnoitusplanaadin ensimmäisessä vyöhykkeessä sijaitsevaa kaupungin vesialuetta ei saa käyttää kaupungin haluamalla tavalla, koska niissä on kielletty muuttamasta merenpohjan muotoa Venäjän insinöörihallituksen luvatta. Tämä kiello vaikuttaa niiden maalueiden käyttämistapaan, joita linnoitusplanaadin voimassapidosta annetut määräykset eivät muuten koske. Tuollaisten alueiden joukossa mainittiin Santa- ja Busholma sekä Blekholmat. Täyttämällä molempain ensinmainittujen saarien välinen vesialue voitaisiin näitä saaria, jotka täytettyine alueineen muodostaisivat erityisen kaupunginosan, käyttää kaupungille paljon edullisemmalla ja tuottoisammalla tavalla kuin jos täyttämistä ei saa toimittaa. Tehdyn laskelman mukaan tulisi kaupungin, siinä tapauksessa että täyttämiskielloa ei peruuteta, vaatia vahingonkorvausta. Kuvernöörin joulukuun 13 päivänä 1907 antamalla päätöksellä Suomen kruunu velvoitetiinkin vuosittain suorittamaan 6,990 markkaa korvausta mainitun kiellon tuottamasta saarien käyttöoikeuden rajoituksesta, joka kiello kuitenkin, kuvernöörin kirjelmän mukaan elokuun 22 päivältä 1908, on asianmukaisesti kumottu, joten siis kaupunki on jälleen saanut täyden käyttöoikeuden Bus- ja Santaholmaa ympäröiviin vesialueisiin, niinkuin myös asianomaisen maanmittarin laatimasta kartasta tarkemmin näkyy. Tässä kohden ei siis mikään estä kaupunkia ryhtymästä suunnitelmaa toteuttamaan.

Koko suunnitelman toteuttamisesta on kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut olevan kustannuksia kaikkiaan 2,325,100 markkaa, josta määrästä kuitenkin ainoastaan 487,400 markkaa tarvitsisi lähivuosina käyttää. Tähän summaan on myös luettu 27,000 markan korvaus Busholman itäosan hallintaoikeuden sekä siellä olevien rakennusten omistusoikeuden luovutuksesta. Viimeksi mainittu summa saattaa tosin näyttää suurelta, mutta kun otetaan huomioon sekä järeillä olevan vuokra-ajan pituus — 17 vuotta — että myös saarella olevain rakennusten arvo, voitane vaadittua korvausmäärää pitää täysin oikeutettuna.

Bus- ja Santaholman järjesteleminen vaatisi näin ollen tuntuvia kustannuksia. Tämän yrityksen kannattavuus tietenkään ole ollut laskettavissa, kun kaupungille siitä koituvia välillisiä etuja ei käy numeroluvuin tarkoin osottaminen. Mahdotonta on niinkään ollut laskea tästä johtuvaa liikenne- ja satamatulojen lisäännystä, samaten

kuin kunnallisverojenkin karttumista. Mutta laskelman, vaikka epävarmankin, voi kuitenkin tehdä sen asianlaidan perustuksella, että noin 130,000 neliömetrin ala voitaisiin vuokrata osin makasiini- ja osin varastotonteiksi. Näistä alueista saataisiin vuotuista vuokraa 0:75—1:50 neliömetriltä eli keskimäärin 1:00 ja siis kaikkiaan 130,000 markkaa vuodessa. Ja kun kokonaiskustannukset nousisivat noin 2,300,000 markkaan, saisi kaupunki niinmuodoin, paitsi niitä tuloja ja etuja, joita tuskin käy ilmaiseminen numeroluvuin, suoranaisia tuloja 5 % yritykseen käyttämälleen pääomalle.

Mitä varain hankkimiseen tulee, ei kustannusten koko määrää tarvinne nykyhetkellä osottaa maksettavaksi. Todennäköistä kyllä on, että tämä huomattava järjestely- ja satamarakennustyö on pääasiallisimmin kustannettava lainavaroilla, mutta mahdotonta ei ole, että tuntuvia määriä voidaan osottaa kertyneiden tontinlunastusten ylijäämistä. Tähän tarkoitukseen onkin jo kuluvan vuoden menosääntöön merkitty 50,000 markkaa taksoittamalla saatuja varoja. Tähän nähden on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että nykyään ainoastaan osa lasketusta kokonaissummasta olisi osotettava maksettavaksi lainavaroista, jota vastoin jälellä olevaan osaan nähden olisi toistaiseksi jätettävä ratkaisematta, käytetäänkö lainavaroja vaiko taksoittamalla saatuja varoja. Määrätessään kuinka suuri osa kustannuksista tässä yhteydessä olisi lainavaroista suoritettava on Rahatoimikamari katsonut 500,000 markkaa riittävän yrityksen alkuunpanoon ja tärkeimpien töiden teettämiseen. Vastaisuudessa olisi sitten harkittava, onko ja minkä verran pitkäaikaisilla lainoilla saatuja varoja tarpeen töiden jatkamiseen.

Lisäksi on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi ehdottaa, että tässä yhteydessä ei päätettäisi miten vastainen maa-ala olisi käytettävä. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on tosin asiasta tekemässään esityksessä ja siinä mainituilla perusteilla ehdottanut makasiinikorttelit vuokrattaviksi 30 vuodeksi oikeuttamalla kahdesti jatkamaan vuokrasopimusta, kumpaisellakin kerralla 10 vuodeksi, sekä varastotonttien vuokrakauden määrättäväksi 10 vuodeksi oikeuttamalla vuokranhaltija jatkamaan sopimuksen edelleen 10 vuodeksi. Mutta näyttää siltä kuin olisi kysymys Santa- ja Busholman maan luovutusehdoista liian varhain herätetty ja kaipaisi perinpohjaista harkintaa eri seikkoja huomioon ottamalla. Näin sitä enemmän, kun maan luovuttaminen sieltä ei voine tulla kysymykseen, ennenkuin melkoisia töitä on teetetty, joten ei ole kiirehdittävä asian tätä puolta ratkaisemaan jo tässä yhteydessä.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi

Santa- ja Busholman saarien järjestelemiseksi oheellisen suunnitelman mukaisesti osottaa 500,000 markkaa maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainavaroista; sekä

antaa varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi hankkia tälle päätökselle tarpeellisen vahvistuksen;

sekä että varsinainen Kaupunginvaltuusto päättäisi

antaa kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi sekä valmistaa kaksin kappalein tehdyn ehdotuksen Santa- ja Busholman kaupunginasemakaavan muutokseksi että myös laatia ja Valtuustolle antaa ehdotuksen puheenalaisen alueen rakennusjärjestykseksi;

antaa Rahatoimikamarin toimeksi esittää millä ehdoilla maata luovutetaan Santa- ja Busholmasta; sekä

asessori Uno Kurténin kanssa sopia Busholman itäosan vuokraoikeuden luovutuksesta 27,000 markan korvausta vastaan ja muuten hänen esittämillään ehdoilla ynnä ryhtyä muihin toimenpiteisiin töiden alottamiseksi puheenalaisella alueella sitä varten laaditun seikkaperäisen suunnitelman mukaisesti.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN

YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
kesäk. 30 p:nä 1911.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 194.

Hallitus saa täten kunnioittaen Rahatoimikamarille lähettää Kaupunginvaltuustolle osottamansa kirjelmän tältä päivältä N:o 193 sekä sanottuun kirjelmään kuuluvat, Santa- ja Busholman vastaista käyttämistä koskevat asiakirjat, ja saa Hallitus samalla kunnioittaen pyytää, että Rahatoimikamari oman lausuntonsa keralla lähettäisi kaikki asiakirjat Kaupunginvaltuustolle.

G. Idström.

Arthur von Essen.

Liite II.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Eteläsatama nyttemmin on pääasiallisesti järjestetty ja sen viereiset rantasillat siinä määrin käytetty kaupan ja merenkulun tarpeisiin, että hyvin on arvosteltavissa, minkä verran lisätilaa samoja tarkoituksia varten tarvitaan, on Hallitus katsonut olevan syytä ottaa käsiteltäväksi kysymyksen uusien alueitten luovuttamisesta mainittuihin tarpeisiin. Tässä ei Hallitukselta ole suinkaan jäänyt huomaimatta, että kehitysmahdollisuuksia vielä on olemassa Katajanokalla, sillä tuon alueen itäosassa on käytettävänä ja on kohdakkoin välttämätöntäkin käyttää tilaa rantasiltojen laajentamiseen, mutta tällä keinoin eivät kuitenkaan tulisi huomioon otetuiksi kaikki ne tarkoitukset, joita varten viime aikoina on huomattu tarvittavan tilaa, eikä varsinkaan saataisi sellaisia verraten halpahintaisia paikkoja, missä raaka-aineita kävisi pitemmän aikaa pitäminen varastossa ja mahdollisesti muokkaaminenkin. Sitä paitsi, ja kun ei Katajanokka missään tapauksessa kykene kaikkina aikoina tyydyttä-

mään kaupan ja merenkulun tärkeimpiä tarpeita, on Hallituksesta näyttänyt sopivalta puheenalaisia tarkoituksia varten valita paikka, joka asemansa johdosta helpottaisi Eteläsataman ja erittäinkin Katajanokan liikennettä.

Tähän nähden on Hallitus ollut sitä mieltä, että olisi käytettävä hyväksi niitä moninaisia etuja, joita Hietalahden satama ja sitä lännessä rajoittavat Santa- ja Busholma tarjoovat ja että toimenpiteet lisätilan hankkimiseksi tavara- ja varastoliik- keelle olisi ensi sijassa suunnattava viimeksi mainitulle taholle.

Hietalahden satama, jonka ala ei ole mainittavasti pienempi Eteläsataman pur- jehduskelpoista osaa, on melkoisen syvyytensä, pohjansa hyvän laadun ja viereisiin kaupunginosaan nähden edullisen asemansa johdosta erittäin sopiva kauppakeskustaksi, joka kaupungin länsipuolella vastaa sitä mitä Eteläsatama on sen itäpuolella. Mutta tämä edellyttää kuitenkin, että Santa- ja Busholma kokonaan luovutetaan kaupan ja merenkulun käytettäväksi, osin syystä että liikehditty satama-alue vaatii melkoisen laajoja, aivan sen vierellä sijaitsevia aloja tavarain varastoonpanoa ja makasiinissa säilytystä varten, osin sen johdosta että mainitulla vesialueella oleva ainoa kyllin tilavan, suojatun ja syväkulkuisten alusten käytettäväksi kelpaavan rantasillan paikka on sanottujen saarien itärannalla.

Siinä ehdotuksessa Hietalahden sataman järjestämiseksi sekä Santa- ja Bushol- man kaupunginjakoukseksi, minkä Rakennuskonttori on mainituilla edellytyksillä laa- tinut, on etusijassa pidetty silmällä sitä seikkaa, että tasoitettavaksi ehdotetulle alu- eelle voidaan laittaa mukavat raiteet sekä hyvä yhteys sen ja kaupungin kesken, ollen viimeksi mainittuun seikkaan nähden pidetty tarpeellisena ryhtymistä sellaisiin toimenpiteisiin, että ainakin ajoneuvo- ja jalkamiesliikenne voi herkeämättä jatkua muun liikenteen häiritsemättä.

Näin ollen, ja kun toiselta puolen ei näytä hyvin harkitulta, että täyttämällä kokonaan suljetaan Hietalahden ja Ruoholahden satamain välinen salmi, eikä toiselta puolen ole mahdollista rakentaa Santa- ja Busholmaa sekä satamarataa toisiinsa yhdistävää rautatieraidetta niin korkealle, että laivat pääsisivät kulkemaan sen alatse, ei puheenalaisen alueen ja Ruoholahdenrannan väliseksi yhdyssiteeksi riitä yksi ainoa sekä rautatie- että muuta liikennettä välittävä silta, vaan on sitä varten täytyntä suunnitella jonkun verran laajempaa laitosta.

Ehdotuksen mukaan tulisi nimittäin Busholman itäinen niemeke rantasiltain rajoittamalla täyhteellä jatkettavaksi Ruoholahden rantaan päin, jättämällä tuohon rantaan kuitenkin 11 metriä leveä kanava Hietalahden ja Ruoholahden satamain väliseksi yhdysväyläksi. Tämän noin 40 metriä pitkän kanavan poikki kulkisi kaksi siltaa, joista toinen, kääntösilta, välittäisi rautatieliikennettä ja toinen, kiintonainen, 16 metrin levyinen silta henkilö- ja ajoneuvoliikennettä, kulkien viimeksi mainittu niin korkealla vedenpinnasta, että soutuveneet ja hyörypurreet sekä muut taklaa- mattomat alukset voivat kulkea sen alatse, minkä johdosta ja kun sillan ajorata siten olisi 4,5 metriä ylempänä veden 0 pintaa eli hiukan ylempänä kuin Katajanokan kanavan silta, kävisi tarpeelliseksi laittaa erinäiset silalle vievät ajotiet sekä Ruoho-

lahdenrannasta että Busholman täytetystä osasta, joka viimeksi mainittu on ehdotettu täytettäväksi 2,5 metriä korkeammalle veden 0 pintaa.

Mitä sitten puheenalaiselle alueelle ehdotettuun katuverkkoon tulee, niin on mainittava, että se on tarpeenmukaisesti huomioonottamalla maanpinnan murtoutumista suunniteltu etusijassa silmällä pitäen sopivain korttelien aikaansaamista makasiini- ja varastotonttien paikaksi. Makasiinikorttelit on sijoitettu osin pitkin rantoja, osin ja etusijassa sille alalle, mikä saadaan täyttämällä Santa- ja Busholman välinen vesialue. Muut korttelit luovutettaisiin kaikenlaatuisten tavarain, m. m. hiilienkin, varastopaikoiksi sekä sellaisen pienemmän teollisuuden käytettäväksi, jonka tarkoituksena on varastoon pantujen tarveaineitten ensimmäinen muokkaus, saamatta siinä kuitenkaan käyttäjä höyryä käyttövoimana, osin syystä että höyrykattilalaitos yleensä edellyttää tukevampaa ja pysyväisempää rakennustapaa, jommoista tässä alempana esitetyistä syistä ei ole katsottu olevan sallittava puheenalaisilla paikoilla, ja osin syystä että höyrykäyttö savua ja tulenvaaraa silmällä pitäen ei ole suotava varasto-alueella.

Korttelien jakamista tontteihin ei ole puheenalaisessa suunnitelmassa toimitettu, koska Hallituksen mielestä on ollut sopivampaa toimittaa tuollainen jaotus jokaiseen kortteliin nähden erittäin kulloinkin niitä tarkoituksia silmällä pitäen, joita varten yksityiset tontit luovutetaan.

Ehdotuksen mukaan tulisi yleisen liikenteen tarpeisiin luovutettavaksi 141,750 neliometriä, josta alasta 35,950 neliometriä olisi makasiinikortteleja, 95,900 neliometriä varastokortteleja ja 9,900 neliometriä Busholman pohjoisrannalla sijaitseva alue, johon sopisi laittaa veistäjä pieniä ja keskikokoisia laivoja varten. Edelleen on 4,300 neliometrin laajuinen kortteli ehdotettu varattavaksi kaupungin omiin tarpeisiin.

Mitä puheenalaisiin kortteleihin järjestettävään tonttien käyttämiseen tulee, on Hallitus arvellut, ettei makasiini- enempää kuin varastotonttejakaan myytäisi, vaan ainoastaan annettaisiin vuokralle, ensinmainitut 30 vuoden ajaksi ja oikeuttamalla vuokramies saamaan vuokrasopimuksen jatketuksi kahdesti, 10 vuodeksi kumpaisellakin kerralla, sekä jälkimäiset 10 vuoden ajaksi sekä oikeudella 10 vuoden vuokran pitennykseen.

On nimitäin oletettavissa, että puheenalaisia tontteja aluksi ja kunnes alue on täysin rakennettu, tuskin saataisiin myydyiksi sellaisiin hintoihin, että kaupungin lopulliset järjestelykustannukset niillä tulisivat korvatuiksi, jota vastoin asianlaita mainitusta ajankohdasta lähtien varmaan olisi oleva toinen. On sitä paitsi huomattava että, vaikka makasiinitonteiksi tässä ehdotettu ala onkin varsin laaja (Katajanokalla on nykyään noin 28,000 neliometriä, Santa- ja Busholmassa olisi 35,950 neliometriä) on kuitenkin mahdollista, että osa varastopaikoiksi ajotuista kortteleista vastedes täytyy käyttää makasiinitonteiksi, mikä kävisi helposti päinsä siinä tapauksessa että varastokortteleja ei anneta vuokralle varsin pitkäksi ajaksi.

Jotta niin makasiini- kuin varastokorttelejakin voisi mukavasti käyttää, ei ole tarpeen ainoastaan katuja, vaan myös monihaarainen rautatieverkko. Suunnitelman mukaan tulisi Santa- ja Busholman alueen rautatieverkko, jota vähitellen ja tarpeen mukaan kävisi laajentaminen täyteen määräänsä, edellä mainitulla kääntösillalla yhdistettäväksi satamarataan Ruoholahdenkadun länsipään läheisyydessä, mihin haa-rautumisvaihe sijoitettaisiin. Kun raideverkko täysin valmiina ehdotuksen mukaan käsittäisi noin 6,600 pituusmetriä, voipi näyttää siltä kuin olisi tässä yhteydessä ollut ehdotettava satamaradan rakentamista kaksiraiteiseksi Ruoholahden ja tavararatapihan väliseltä osalta, mutta kun toiselta puolen täytyy edellyttää, että kaikki toimenpiteet, joihin puheena olevalla alueella ryhdytään kaupan ja merenkulun helpottamiseksi, edistävät liikenteen tasoittumista muilla satamaradan koskettamilla vilkasliikenteisemmällä paikoilla ja etusijassa Katajanokalla, sekä kun toiselta puolen tässä ehdotettu raideverkko ainoastaan vähitellen tulee rakennettavaksi täyteen laajuuteensa, ei Hallitus ole katsonut satamaradalla syntyvän äkillistä liikenteen lisääntymistä tässä puheena olevan ehdotuksen toteuttamisen johdosta, joten siis ei myöskään kysymystä lisäraiteen rakentamisesta satamaradalle ole selvitettävä tässä yhteydessä, erittäinkin kun se kysymys on useitten muitten seikkain ja näkökohtain varassa. Sitä vastoin on Hallitus hankkinut varmuutta siitä, että satamaradan vastainen laajentaminen edellä mainitulla matkalla ei kohtaa minkäänlaisia vaikeuksia, mikä tässä vain ohimennen mainittakoon.

Santa- ja Busholman itärantaan on, niinkuin edellä huomautettiin, erinomainen tilaisuus laittaa rantalaituri syväkulkuisia aluksia varten, mikä seikka myös on otettu huomioon suunnitelmaa laadittaessa, niin että tuohon kohtaan on ehdotettu rakennettavaksi 570 metrin pituinen, rautatieraiteilla ja tarpeellisilla tavaravajoilla varustettu rantasilta. Kun kuitenkin on luonnollista, että tämä rantasilta, joka on ainoastaan 130 metriä lyhempi Katajanokan Rahapajanrantaa, tulee rakennettavaksi vain vähitellen ja liikenteen vaatimusten mukaan, mutta toiselta puolen makasiini- ja varastopaikat eivät ole täysin käyttökelpoisia, ellei niiden läheisyydessä ensinkään ole tilaisuutta laivain purkauksen ja lastauksen toimittamiseen, on Hallitus arvellut että tämä tarve olisi aluksi tyydytettävä teettämällä sopiviin kohtiin väliaikaisia laitureita, siten rakennettuja, että ne eivät olisi esteenä vastaisille lopullisille ranta-siltarakennuksille.

Kaikkien edellä kerrottujen ehdotusten toteuttamisesta on Rakennuskonttori laskenut olevan kustannuksia Smk 2,325,100: —, joka rahamäärä jakautuisi eri töiden kesken seuraavasti:

mantereen sekä Santa- ja Busholman väliset sillat ja muut yhdistävät kulkulaitokset	Smk	220,495: —
rautatieraide, edellyttäen kiskot y. m. saatavan maksutta valtionrautateiden varastosta	„	171,350: —
katujen tasoitus ja täyttäminen	„	660,000: —

lokaviemärit	Smk	61,350:—
rantasillat ja tavaravajat	„	970,000:—
sekalaiset arvaamattomat työt, työnjohto y. m.	„	208,905:—
korvaus Busholman itäosan vuokramiehelle	„	27,000:—

Siltä varalta että tässä esitetyt ehdotukset saavuttavat Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, on Hallitus valmistuttanut sekä seikkaperäisen suunnitelman, josta näkyy mitkä työt Hallituksen mielestä olisi etusijassa teetettävä jotta saaria voitaisiin hetimiten käyttää hyväksi, että myös tarpeellisiksi katsottujen töiden kustannusarvion.

Mainitun suunnitelman mukaan olisi sekä molemmat sillat että niiden johdosta tarpeelliset laiturij- ja täytetyöt teetettävä lopullisesti valmiiksi, koska väliaikaiset laitteet eivät tarjoisi tarpeellista turvallisuutta liikenteelle ja sitä paitsi kovasti häiritisivät liikennettä, sittenkun laitosten saattaminen lopulliseen kuntoon aikanaan käy välttämättömän tarpeelliseksi. Yksin ajoin siltarakennusten kanssa olisi ainakin kaksi ehdotetuista kaduista, nimittäin Busholman etelärannalla ja molempien saarien itärannalla kulkevat, teetettävä jotta rautatieraitteet kävisi johtaminen niihin saarten osiin, jotka ensiksi otetaan käytäntöön. Edelleen olisi suotava, että Santaholman pohjoisosaan ehdotetut kadut tasoitettaisiin hyvin tarpeellisen ja halutun tilan hankkimiseksi tavaravarastoille. Niinikään olisi sen kokoinen väliaikainen silta, että tavalliset höyrylaivat voivat siihen laskea, rakennettava Santa- ja Busholmaa toisiinsa yhdistävän pengermän laitaa.

Näistä toista on laskettu olevan kustannuksia 487,400 markkaa, josta määrästä 112,050 tulisi kaduntasoitustöiden, 47,000 rautatieraitteitten sekä 39,000 markkaa väliaikaisen laiturin osalle. Jotta kuitenkin nämä työt ensinkään voisivat tulla kysymykseen taikka ylipäättään olla miksikään hyödyksi, on ryhdyttävä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kaupunki saa täyden käyttöoikeuden Busholmaan, jonka länsiosa on annettu vuokralle toistaiseksi vuoden irtisanomisajalla, jota vastoin saaren itäistä, likinnä kaupunkia sijaitsevaa osaa sitoo asessori Uno Kurténin kanssa tehty sopimus, joka menee umpeen vasta vuonna 1928. Hallitus onkin tämän johdosta neuvotellut viimeksi mainitun vuokramiehen kanssa vuokrasopimuksen purkamisheidoista sekä häneltä saanut oheellisen tarjouksen, jonka mukaan vuokramies puheenalaisen vuokraoikeuden sekä alueella olevain rakennustensa omistusoikeuden luovuttamisesta vaatii m. m. 27,000 markan korvauksen. Kun tämä summa ei enempää kuin muutkaan tarjouksessa olevat ehdot ole näyttäneet Hallituksesta kohtuuttomilta, on Hallitus katsonut voivansa puoltaa tarjousta sekä merkinnyt mainitun rahamäärän niiden töiden kokonaiskustannuksiin, jotka ehdotuksen mukaan tulisivat etusijassa teetettäväksi.

Edellä lausutun nojalla Hallitus sentähden saa kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Santa- ja Busholma luovutetaan kaupan ja merenkulun tarpeisiin sekä järjestellään oheellisen suunnitelman mukaisesti;

että suunnitelmaan otetut korttelit sittemmin tarpeen mukaan jaetaan tontteihin;

että makasiinirakennuksia varten luovutettavat tontit annetaan vuokralle 30 vuoden ajaksi varaamalla tilaisuus vuokrasopimuksen jatkamiseen kahdesti, kumpaisellakin kerralla 10 vuodeksi;

että varastotontit annetaan vuokralle 10 vuoden ajaksi oikeuttamalla vuokramies jatkamaan vuokrasopimuksen edelleen 10 vuoden ajaksi;

että kaupungin yleisten töiden Hallitus saa toimekseen laatia ehdotuksen puheenalaisen alueen rakennusjärjestykseksi;

että alueella saadaan ryhtyä töihin tarkoitusta varten laaditun yksityiskohtaisen suunnitelman mukaisesti ja että tätä varten osotetaan 437,400 markkaa niiden 50,000 markan lisäksi, mitkä jo on kuluvan vuoden rahasääntöön merkitty sikäläisiä järjestelyitä varten;

että Busholman länsiosan vuokrasopimus kohta sanotaan irti; sekä

että hyväksytään asessori Uno Kurténin tarjous, jonka mukaan hän m. m. 27,000 markan korvausta vastaan luopuu vuokraoikeudesta saaren itäosaan.

Puheena olleet piirustukset ja kustannusarviot sekä vastamainittu tarjous pannaan tämän oheen.

G. Idström.

Arthur von Essen.

Kustannusarvio

käsittävä Santa- ja Busholman varustamisen rantasilloilla ja rautatieraitteilla, varasto- ja makasiinitonttien järjestämisen sinne sekä siitä aiheutuvat pengerrys- ja kaduntasoitustyöt.

Siltalaitteet ja sillat.

45,000 m ³ ruoppausta à 1:—	45,000:—	
28,000 „ upotuskiviä à 1:—	28,000:—	
850 „ rantamuuria à 30:—	25,500:—	
9,200 m ² arkunseinää à 1:50	13,800:—	
1,300 m ³ ylösmenopaikkain täytettä à 0:50	650:—	
1,000 m ² katua kivettävä ketokivillä à 2:20	2,200:—	
500 „ jalkakäytävää kivettävä II tellikka- kivillä à 8:50	4,250:—	
160 p.m. reunuskiveä à 7:—	1,120:—	
160 „ „ rauta-aitausta à 20:—	3,200:—	
350 m ² kaltaiden kiveystä à 4:—	1,400:—	125,120:—

Maantiesilta.

500 m ³ muuria sillanpäihin à 30:—	15,000:—	
50 tonnia sillanrakennusrautaa à 700:—	35,000:—	
75 m ³ asfaltti-jalkakäytävää à 6:—	450:—	
25 p.m. reunuskiveä à 7:—	175:—	
120 m ² sillankansitusta puupöliköillä à 15:—	1,800:—	52,425:—
		<hr/>
Siirros	— —	177,575 — —

Siirros — — 177,545:— — —

Kääntösilta.

45 tonnia sillanrak. rautaa à 700:— . . .	31,500:—		
43 „ vastapainoa à 150:— . . .	6,450:—		
1 sähkömoottori à 5,000:— . . .	5,000:—	42,950:—	220,495:—

Rautatieraitteet.

6,600 p.m. raidetta laskettava tasoituksineen ja ratapölkkyineen à 15:— . . .	99,000:—		
33 yksink. vaihdetta paikallepanoineen à 1,500:—	49,500:—		
3 engl. vaihdetta paikallepanoineen à 2,800:—	8,400:—		
2 kaksiaaraista vaihdetta paikallepa- noineen à 2,500:—	5,000:—		
3 yksink. ristosta paikallepanoineen à 1,500	4,500:—		
1 erikoisristos paikallepanoineen à 1,200:—	1,200:—		
15 puskuria paik. pan. à 250:— . . .	3,750:—	171,350:—	171,350:—

Kaduntasoitus- ja täytetyöt.

80,000 m ² katuja tasoitettava à 7:— . . .	560,000:—		
530,000 m ³ täytettä à 0: 20	106,000:—	666,000:—	

Rantasillat.

570 p.m. rantasillat tehtävä à 1,000:— .	570,000:—		
4 tavaravajaa à 100,000	400,000:—	970,000:—	
Siirros — —	1,636,000:—	391,845:—	

Siirros — — 1,636,000: — 391,845: —

Lokaviemärit.

1,450 p.m. lokaviemärijohtoa à 30: — . . .	43,500: —			
33 laskukaivoa à 250: —	8,250: —			
26 laskukaivosta à 250: —	6,500: —			
5 lokaviemärinsuuta à 500: —	2,500: —			
6 tuuletusputkea à 100: —	600: —	61,350: —		1,697,350: —
				<u>2,089,195: —</u>
Noin 10 % lisää				208,905: —
Korvausta vuokramies Kurténille vuokrasopi-				
muksen purkamisesta, arviolta				27,000: —
Yhteensä Smk				<u>2,325,000: —</u>

Rautatiehallituksen kustannukset.

6,600 p.m. raidetta lisätarvikkeineen à 14: — — — — 92,400: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttori kesäkuussa 1911.

G. Idström.

Kustannusarvio

käsittävä ne Santa- ja Busholman satama-, silta- ja pengerrystyöt,
jotka olisi hetimiten teetettävä.

Siltalaitteet ja sillat.

45,000 m ³ ruoppausta à 1: —	45,000: —	
28,000 „ upotuskiveä à 1: —	28,000: —	
850 „ rantamuuria à 30: —	25,500: —	
9,200 m ² arkunseinää à 1: 50	13,800: —	
1,300 m ³ ylösmenopaikkain täytettä à 0: 50	650: —	
1,000 m ² katuä kivettävä ketokivillä à 2: 20	2,200: —	
500 „ jalkakäytävää kivettävä II tellikka- kivillä à 8: 50	4,250: —	
160 p.m. reunuskiviä à 7: —	1,120: —	
160 „ rauta-aitausta à 20: —	3,200: —	
350 m ² kaltaiden kiveystä à 4: —	1,400: —	125,120: —

Maantiesilta.

500 m ³ muuria sillanpäihin à 30: —	15,000: —	
50 tonnia sillanrakennusrautaa à 700: —	35,000: —	
75 m ² asfaltti-jalkakäytävää à 6: —	450: —	
25 p.m. reunuskiviä à 7: —	175: —	
120 m ² sillankansitusta puupöliköillä à 15: —	1,800: —	52,425: —

Kääntösilta.

45 tonnia sillanrakennusrautaa à 700: —	31,500: —	
43 „ vastapainoa à 150: —	6,450: —	
1 sähkömoottori à 5,000: —	5,000: —	42,950: —
		220,495: —

Rautatieraitteet.

2,100 p.m. raidetta laskettava tasoituksineen ja ratapölkkyineen à 15: —	31,500: —	
7 yksinkert. vaihdetta paikallepanoineen à 1,500: —	10,500: —	
1 ristos paikallepanoineen à 1,500: —	1,500: —	
1 kaksihaarainen vaihde paikallepanoineen à 2,500: —	2,500: —	
4 puskuria paikallepanoineen à 250: —	1,000: —	47,000: —
		47,000: —
Siirros	— —	267,495: —

Siirros — — — — 267,495:—

Täyte- ja kaduntasoitustyöt.

Pääliikenneväylä.

80,000 m ³ täytettä à 0: 20	16,000:—		
5,000 „ vuorenlouhintaa à 7:—	35,000:—		
28,000 m ² tasoitusta à 1: 50.	42,000:—	93,000:—	

Katu d:

12,500 m ³ täytettä à 0: 20	2,500:—		
5,400 m ² katua tasoitettava à 1: 50.	8,100:—	10,600:—	

Katu g:

16,000 m ³ täytettä à 0: 20	3,200:—		
3,500 m ² katua tasoitettava	5,250:—	8,450:—	112,050:—

Väliaikainen purkaussilta.

130 p.m. siltaa à 300:—	— — — —	39,000:—	
	— — — —	418,545:—	
Noin 10 % lisää	— — — —	41,855:—	
Korvausta vuokramies Kurténille vuokrasopimuksen purkamisesta, arviolta	— — — —	27,000:—	
Yhteensä Smk	— — — —	487,400:—	

Rautatiehallituksen kustannukset

2,300 p.m. raidetta lisätarvikkeineen à 14:—	— — — —	32,200:—	
--	---------	----------	--

Helsingin Kaupungin Rakennuskonttori kesäkuussa 1911.

G. Idström.

Herra Kaupungininsinööri G. Idström,

Rakennuskonttori.

Arvoisassa kirjelmässänne tehdyn tiedustelun johdosta, suostuisinko minä ja millä ehdoilla kaupungille luovuttamaan vuokraoikeuden kaupunkiin kuuluvan Busholman huvilapalstaan N:o 2, saan ilmoittaa suostuvani luovuttamaan vuokraoikeuden seuraavilla ehdoilla:

Korvaukseksi kaikista rakennuksista, jotka on palovakuutettu 21,300 markasta, ja kuolettamatta olevista viljelyskustannuksistani maksetaan minulle 27,000 markkaa;

Kaikki nykyään käytettävänäni olevat rakennukset sekä ne maa-alueen osat, joita kaupunki ei paikalla tarvitse saan minä vuokrata 750 markan vuosimaksusta, ollen velvollinen tyhjentämään rakennukset ja luovuttamaan hallustani koko maa-alueen taikka osan siitä kuuden kuukauden kuluessa jommaltakummalta puolelta tapahtuneesta irtisanomisesta; sekä

Marja- ja koristepensaat, hedelmäpuut ja marjantaimet kuuluvat minulle ja saan minä ne muuttaa pois milloin tahansa.

Tarjous on voimassa tämän vuoden loppuun ja korvaussumma maksetaan sopimusta päätettäessä.

Helsingissä, kesäkuun 11 päivänä 1911.

Kunnioittaen

Uno Kurtén.

Ehdotus Muinaismuistolautakunnan johto- ja vuosirahansäännöksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN
MUINAISMUISTOLAUTAKUNTA.

Helsingissä,

lokak. 14 p:nä 1911.

Kaupunginvaltuusmiehille.

Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjan otteella kesäk. 26 p:ltä 1911 on Muinaismuistolautakuntaa kehoitettu, Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan tämän vuoden kesäk. 13 p:ltä, antamaan Valtuustolle täydellisen ehdotuksen Lautakunnan uudeksi johtosäännöksi ja uudeksi vuosirahansäännöksi. Tämän noudattamiseksi saa Lautakunta nöyrästi jättää Valtuustolle myötäseuraavan ehdotuksen, esittämällä että ehdotetun vuosirahansäännön pitäisi Lautakunnan mielestä olla voimassa ainoastaan lähinnä seuraavat kolme vuotta 1912—1914, siksi kunnes uusi laitos on ehtinyt vakaantua ja kokemusta on saavutettu sen edelleen kehittämiseksi.

Reinh. Hausen.

M. Schjerfbeck.

K. K. Meinander.

Ehdotus Helsingin kaupungin Muinaismuistolautakunnan johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin Muinaismuistolautakunnan, jolle Helsingin kaupungin museon hoito on uskottu, tehtävänä on ottaa talteen ja koota sellaisia esineitä, jotka ovat omiaan toisessa tai toisessa suhteessa valaisemaan kaupungin historiaa, sen ulkonäköä ja sen yhteiskuntaelämää. Sitä varten tulee Lautakunnan:

hankkia kuvia kaupungista, osaksi hankkimalla vanhempia näköalakuvia, osaksi antamalla järjestelmällisesti kuvata sellaisia kaupunginosia, katuosia, sekä huomattavampia rakennuksia jotka joutuvat muutoksenalaisiksi tai hävitettäväiksi;

pitää, milloin se käy päinsä, huolta siitä, että myöskin merkilliset tapaukset tulevat kuvissa säilytetyiksi;

koota kaupungin historiaa kuvaavia arvoesineitä, kuten muistoja kaupungissa vaikuttaneista laitoksista, muotokuvia yhteiskunnan merkkimiehistä, sivistyshistoriallisia esineitä yksityiskodeista kuin myöskin kaupungin historiaan kuuluvia käsikirjoituksia ja painotuotteita, sekä kaupungissa ilmestyneet sanomalehdet;

pitää huolta että museoon kootut kokoelmat asianomaisesti merkitään, järjestetään ja hoidetaan.

2 §.

Muinaismuistolautakunnan muodostaa kolme Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä, joka myös valitsee yhden jäsenistä Lautakunnan puheenjohtajaksi.

3 §.

Lautakunta kokoontuu säännöllisesti kerran kuukaudessa, ei kuitenkaan kesäisin, ja muuten ylimääräisiin kokouksiin niin usein kuin asianhaarat vaativat, ja on jokaisessa kokouksessa pidettävä pöytäkirja. Vuosikertomus Lautakunnan toiminnasta jätetään Kaupunginvaltuustolle tammikuussa.

4 §.

Museon hoitoa valvoo lähinnä museonjohtaja, jonka, Lautakunnan lausunnon hankittua, Kaupunginvaltuusto valitsee. Hänelle kuuluu museossa esiintyvän töiden tekeminen ja valvominen ja ylipäänsä museon etujen katsominen, sekä edelleen pöytäkirjan pitäminen Lautakunnan kokouksissa. Hänen tulee vähintään kaksi kertaa viikossa, Lautakunnan määrääminä aikoina, olla tavattavissa museossa.

5 §.

Lautakunnan rahavaroja hoitaa museonjohtaja; kuitenkin ovat rahainmaksu-määräykset Lautakunnan puheenjohtajan tehtävät. Varain käytöstä on tammikuussa annettava tili Rahatoimikamariin.

6 §.

Museon palvelusväen ottaa ja erottaa Lautakunta, ja muodostaa sen vakainnaisesti palkattu, museon vieressä asuva vahtimestari, sekä tarvittava tilapäinen vahtihenkilökunta.

7 §.

Museo pidetään avoinna yleisölle alhaisesta sisäänpääsymaksusta, joka lankeaa museolle, kolme tuntia päivässä lukuunottamatta maanantaita kuin myöskin, Lautakunnan määräyksestä, lyhemmän aikaa kesällä, jolloin tarpeellisia korjauksia, siivousta tai sen sellaista suoritetaan.

Ehdotus Helsingin kaupungin Museon sekä Muinaismuistolautakunnan vuosiralansäännöksi vuosiksi 1912—1914.

Kaupungin ja sen alueiden valokuvaaminen	1,000:—	
Museoesineiden ostaminen, museon sisustaminen, tarverahat y. m.	<u>1,300:—</u>	2,300:—
Palkkiot Lautakunnan jäsenille 9 varsinaisesta kokouksesta (à 10 markkaa hengestä ja kokoukselta)		270:—
Museonjohtajan palkkio		600:—
Vahtimestarin palkka, paitsi vapaata asuntoa ja lämpöä		600:—
Valaistuskasvu, arviolta		100:—
		<u>Summa Smk 3,870:—</u>

Huom. Museon lämmityksen kustantaa Kaupungin Rahatoimikamari.

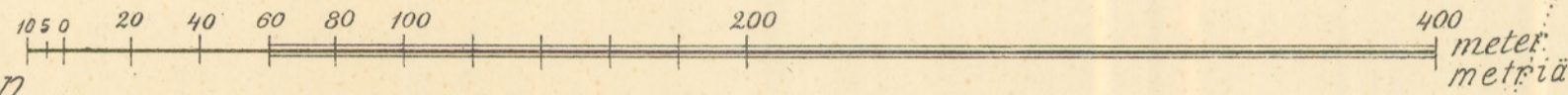
Helsingissä, Sanomal. ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Gränsen emellan kasernområdet och den öfriga delen af Skatudden:

- Enligt 1838 års plankarta.
- Enligt 1861 års stadsplan.
- Enligt 1864 års stadsplan.
- Enligt 1870 års gränsreglering.
- Enligt 1875 års stadsplan.
- Enligt 1895 års stadsplan.
- Enligt 1903 års stadsplan.

Karta öfver Skatudden.

~ Katajanokan kartta ~

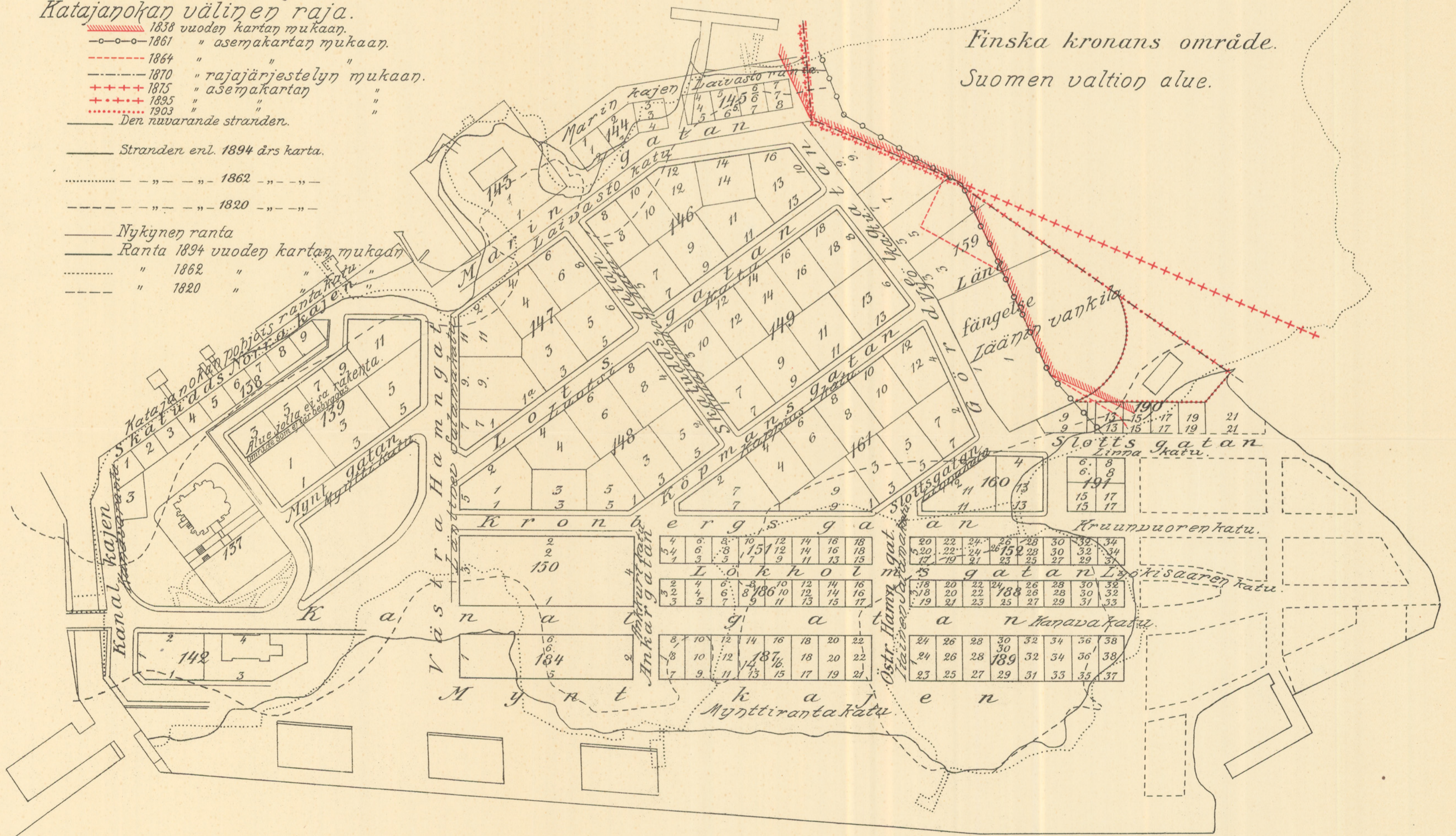

Kasarmi alueen ja muun Katajanokan välinen raja.

- 1838 vuoden kartan mukaan.
- 1861 " asemakartan mukaan.
- 1864 " " " " " "
- 1870 " rajajärjestelyn mukaan.
- 1875 " asemakartan " " "
- 1895 " " " " " "
- 1903 " " " " " "
- Den nuvarande stranden.

- Stranden enl. 1894 års karta.
- " " " " " " 1862 " " " "
- " " " " " " 1820 " " " "

- Nykyinen ranta
- Ranta 1894 vuoden kartan mukaan
- " " " " " " 1862 " " " "
- " " " " " " 1820 " " " "

*Selvitys Hakaniemen torin kauppahallin rakennus-
asiasta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 5 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 565.

Marraskuun 22 päivänä 1910 pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päätti palauttaa Rahatoimikamarin uudestaan käsiteltäväksi Kamarin tekemän ehdotuksen kauppahallin rakennuttamisesta Hakaniemen torille, saaden Kamari toimekseen valmistuttaa puheenalaisen hallirakennuksen täydelliset luonnospiirustukset sekä kustannus- ja kannattavaisuuslaskelmat ynnä samalla esittää selvityksen siitä, missä määrin muutkin kuin lihanmyyjät voisivat saada sijaa hallissa. Tämän yhteydessä Kaupunginvaltuusto lähetti tšekäläisen Skärgårdsfiskarens Andelslag m. b. t. nimisen osuuskunnan hakemuksen (Liite III), joka, mikäli koski kyllin tilavan ja sopivilla altailla varustetun huoneiston laittamista mainittuun halliin, Rahatoimikamarin olisi otettava harkittavakseen puheenalaista hallirakennusta tarkemmin suunnitellessaan, sekä muuten toimitettava mainitun hakemuksen johdosta tarpeellinen valmistelu.

Edellä mainittujen tehtävain täyttämiseksi saa Rahatoimikamari täten antaa kaupunginarkkitehdin laatimat kahdet täydelliset (Liitteet I—II) Hakaniemen torin hallirakennuksen luonnospiirustukset, ollen toisen ehdotuksen mukaan rakennus yksikerroksinen ja aijottu yksinomaan ruokatavarain kauppaa varten, toisen ehdotuksen mukaan taas kaksikerroksinen ja aijottu sekä elintarpeitten että tehdastavarain kauppaa varten.

Ehdotuksen I mukaan hallirakennus siis olisi oleva ainoastaan yksikerroksinen. Niinkuin pohjapiirustuksista näkyy, olisi tämän hallirakennuksen kellarikerroksessa 32 kellarialueita. Umpinaiseen ja eristettyyn kylkirakennukseen laitettaisiin kalakauppaa varten 11 kalamyymälää sekä hallin päärakennukseen 120 hallimyyvälää muita ruokatavaroita varten, esimerkiksi siten jaettuina, että 50 myymälää varattaisiin lihan, 15 leivän, 20 voin, 15 juurikasvien ja vihanneksien, 10 munain ja 10 juuston kauppaa varten, ollen viimeksi mainitut kymmenen myymälää niinikään sijoitettuna erityiseen kylkirakennukseen. Kustannuslaskelmat osottavat tällaisen hallirakennuksen maksavan 325,000 markkaa. Kannattavaisuuslaskelmat taas osottavat seuraavaa:

32 kellaria	kukin keskimäärin	50 mk	vuodessa	Smk	1,600:—
11 kalamyymälää	»	»	»	»	1,980:—
120 ruokatavaramyymälää	»	»	»	»	21,600:—
<u>Yhteensä Smk</u>					25,180:—

Tästä summasta on vähennettävä vuotuiset hoitokustannukset, arviolta 11,150 markkaa, joten jäisi jällelle puhdasta tuloa 13,000 markkaa, mikä vastaa 4 prosentin korkoa rakennuspääomalle, olematta kuitenkaan maan arvoa enempää kuin vastaisia korjauskustannuksiakaan otettu laskelmissa huomioon.

Ehdotuksen II mukaan olisi hallirakennus kaksikerroksinen. Sekä kellarien että kalahallien sijoitus ja lukumäärä on tässä suunnitelmassa sama kuin edellisessäkin. Alakerroksen myymälät, lukuaan 114, luovutettaisiin yksinomaan elintarpeitten kauppaa varten ja jaettaisiin pääasiallisesti samalla tavalla kuin edellisessä suunnitelmassa. Alakerroksen sisäänkäytävistä vievät mukavat portaat suoraan toiseen kerrokseen, joka on holvilla eristetty alemmasta kerroksesta ja jaettu 103 kauppahallimyymälään, joissa kaupattaisiin kangas- ja nahkatavaroita, läkkiasioita, saviteoksia sekä kotiteollisuustuotteita.

Kaupunginarkkitehdin laatiman kustannusarvion mukaan olisi kaksikerroksisen hallin rakentamisesta kustannuksia 450,000 markkaa. Tässä tapauksessa kannattavaisuuslaskelmat osottavat seuraavaa:

32 kellaria	kukin keskimäärin	50 mk	vuodessa	Smk	1,600:—
11 kalamyymälää	»	»	»	»	1,980:—
114 ruokatavaramyymälää	»	»	»	»	20,520:—
103 tehdastavaramyymälää	»	»	»	»	15,450:—
<u>Yhteensä Smk</u>					39,550:—

Jos tästä summasta vähennetään vuotuiset hoitokustannukset, tässä tapauksessa arviolta 14,550 markkaa, jäisi puhtaaksi voitoksi 25,000 markkaa eli 5,5 % rakennuskustannusten määrälle, luukuunottamatta maan arvoa ja vastaisia korjauskustannuksia.

Pohjanaan se käsitys että kauppahallin tarpeellisuus Hakaniemen torilla yleisesti tunnustetaan ja, kun ei ainoastaan Rahatoimikamari vaan myöskin järjestysvalta ja terveydenhoitoviranomaiset siitä jo ennenkin ovat erinäisiä kertoja huomauttaneet ja hankkeen toteuttamista myös on kannattanut torikaupan järjestämisestä lausuntoa antamaan asetettu Kaupunginvaltuuston valiokunta, on Rahatoimikamari, keskustelematta asian yleistä puolta, ryhtynyt tarkastamaan mainittuja vaihtopuolisia ehdotuksia. Näihin nähden Kamari on havainnut suunnitelman II edullisemmaksi ei ainoastaan rakennustaiteelliselta, vaan taloudelliseltakin kannalta. Voipi tosin näyttää meiltä uudelta ja koettamattomalta, että rakennetaan kaksikerroksisia kauppahalleja. Saksassa on keskustelu asiasta kuitenkin käynyt siihen suuntaan, että kauppahallit on rakennuskustannusten halvemmuuden vuoksi teetettävä kaksi- jopa

kolmikerroksiset, tietysti edellyttäen että laitetaan mukavat portaat ja asianhaaran vaatiessa myös tavara- ja henkilöhissit. On tähän nähden viitattu suurten tavarahuoneitten esimerkkiin, joiden monet kerrokset eivät suinkaan pelota ostajia.

Rahatoimikamarissa tosin on lausuttu epäilyksiä siihen nähden, olisiko toiselta puolen odotettavissa kauppaalikeittä syntyvän yläkerroksessa vai eivätkö pikemmin sikäläiset hallimyymälät joutuisi seisomaan vuokraamattomina, sekä toiselta puolen, olisiko hyvin harkittua yhdistää samaan hallirakennukseen niin erilaatuisten tavarain kuin elintarpeitten sekä tehdas- ja lyhyitten tavarain kauppaa. Näiden väitteiden johdosta pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että ulkomaiden suuremmissa kaupungeissa on viime vuosina yleisesti pyritty keskittämään erilaatuisten elintarpeitten kauppa isompiin keskeisiin hallirakennuksiin. Onkin osottautunut että, sen sijaan että kauppa niin sanotuissa erikoishallissa on ollut kituvaa — mikä asianlaita meilläkin on todettavissa Länsirannan n. s. voihallissa — keskeiset kauppahallit ovat vetäneet kaupan puoleensa ja, ainakin toisin paikoin, antaneet hyviä taloudellisia tuloksia. Niinpä esim. on mainittavissa, että Münchenissä nykyään on rakenteilla uusi kauppahalli, jonka kustannusten on laskettu nousevan yli 3 miljoonan Reichsmarkan ja jossa on aikomus harjoittaa erilaatuisten elintarpeitten tukkukauppaa. Tukholmaan niinikään suunnitellaan suurta keskushallia elintarvekaupan edistämiseksi. Mitä eritoten Hakaniemen torin kauppahalliin tulee, saanee edellytyksiä pitää erittäin suotuisina, koska halukkaita hallimyymäläin vuokraajia jo on melkoinen joukko, nimittäin useimmat niistä henkilöistä, jotka nykyään harjoittavat ruokatavarakauppaa mainitulla torilla. Ei niinmuodoin näy olevan painavia syitä, jotka puoltaisivat suunnitellun hallin rakentamista yksinomaan lihahalliksi, vaan viitannee olojen kehitys päinvastaiseen menettelyyn. Luonnollista niinikään olisi, että kohta kun kaupanteko — lukuunottamatta yhteisen kansan kauppaa — tällä torilla kielletään, nämä kauppiaat pyrkivät asettumaan halliin, koska sikäläisten myymäläin vuokrat ovat verrattomasti halvemmat yksityishuoneistojen vuokria, puhumattakaan siitä että hallissa lämmön ja valaistuksen ohella on tarjona suojaa useinkin epäsuotuisain säiden tuottamilta vaurioilta.

Tärkeänä kaksikerroksisen hallin rakentamista puoltavana syynä on mainittava, että sillä keinoin saataisiin Hakaniemen torin kauppa kokonaisuudessaan paikalla järjestetyksi. Vastakkaisessa tapauksessa täytyisi tehdastavarakauppiaitten joko saada edelleen myyskennellä tavaroitaan torilla sijaitsevissa kojuissa taikka myös täytyisi heidän siirtyä muualta vuokrattuihin huoneistoihin. Kallion, Vallilan ja Hermannin väestölle, joka pääasiallisimmin tekee ostoksensa tältä torilta, olisi epäilemättä tuntuvasti edullisempaa, jos keskitys tässä kohden saataisiin aikaan, kuin jos kauppa hajoitettaisiin moneen eri paikkaan, jota paitsi ensinmainittu menettely olisi taloudelliseltakin kannalta kaupungille tuntuvasti edullisempi. Mitään terveydellisiä haittoja ei syntyisi siitä, että ruokatavaroita myytäisiin alakerroksessa ja tehdastavaroita yläkerroksessa.

Käsiteltävänä oleviin suunnitelmiin nähden huomautettakoon, että niissä on

otettu varten Kaupunginvaltuuston lausumat toivomukset mikäli koskee sekä riittävän lukuisten kellarien laittamista että myös kalakaupan tarpeita. Erittäinkin täytyy kalakaupan sijoitusta ja järjestelyä pitää onnistuneena, koska tässä tapauksessa on voitu välttää ne vaikeudet, joita tavallisesti johtuu kalakaupan pitämisestä samassa kauppahallissa, missä muunlaatuksiakin elintarpeita myydään. Niinikään olisi Itäiselle Viertotielle ja torille antava hallin alakerroksen kylkirakennus käytettävä juustonkauppaa varten, koska tämäkin kauppa on toimitettava mikäli mahdollista eristetyssä ja hyvillä tuuletuslaitteilla varustetussa osastossa.

Niinkuin edellä mainittiin, on toisen suunnitelman kustannukset laskettu 325,000 ja toisen 450,000 markaksi. Kustannusarvioita likemmältä tarkastellessa on kuitenkin käynyt selville, että niitä käy jonkun verran huojoistaminen. Niinpä mainittakoon, että perustuksen kaivuukustannukset on laskettu hiukan liian runsaiksi, että ehdotetun betonimuurin sijaan voi osalta teettää harmaakivimuurin, joten kustannuksia säästyisi, sekä edelleen että hallin käytävät voi päällystää halvemmalla aineella kuin Metlachin-laatoilla, mikä varsin tuntuvasti huojoistaisi kustannuksia, samoin kuin että arvaamattomiin töihin varattu rahamäärä on liian suureksi arvioitu. Nämä seikat huomioonottaen voinee kustannukset laskea 300,000 ja 420,000 markaksi, jotka summat kaupunginarkkitehtikin on myöntänyt oikeiksi. Edellä esitetyt kannattavaisuuslaskelmat tulevat siten hiukan edullisemmiksi kuin mitä mainitut prosenttiluvut osottavat, joten tulosta täytyy pitää suotuisana verraten ulkomaiden suuremmissa kaupungeissa esiintyneeseen kehityskulkuun, siellä kun nyttemmin ei enää ole odotettavana minkäänlaista voittoa tällaisista yrityksistä, vaan tyydytään siihen että tulot riittävät vuotuisiin menoihin.

Mitä sitten tulee Skärgårdsfiskarenas Andelslag m. b. t. osuuskunnan anomukseen että suunniteltuun kauppahalliin laitettaisiin kalakauppaa varten kyllin tilava huoneisto sopivine altaineen sekä myös kaupungin kustannuksella kemiallinen jäädytyslaitos Länsirannan nykyisen kalahallin kellarikerrokseen, saa Rahatoimikamari huomauttaa, että Kamarin mielestä kaupunginarkkitehdin suunnittelema Hakaniemen torin kauppahallin kalamyymälöitä niihin kuuluvine altaineen täytyy pitää tämän kaupungin puolen kalakaupan tarpeita täysin tyydyttävinä. Sitä vastoin Kamarin mielestä ei voi tulla kysymykseen, että tähän halliin varattaisiin ja erityisesti laitettaisiin myymälöitä Skärgårdsfiskarenas Andelslag m. b. t. osuuskunnan vuokratta käytettäväksi. Niinikään saanee syystä panna kyseeseen, eikä ehdotus kemiallisen jäädytyslaitoksen laittamisesta Rantatorin kauppahalliin olisi jätettävä sillensä. On nimittäin huomattava, että kaupunki on useat vuodet tuntuvasti kannattanut mainittua osuuskuntaa antamalla sen vuokravapaasti käytettäväksi huoneiston, jonka vuotuiset vuokratulot on laskettava ainakin 5,000 markaksi, kustantanut huoneiston korjaukset sekä vihdoin kaiken vedenkulutuksen mainitussa kauppahallin osassa, jotka menot ovat nousseet 5,000 markan vaiheille vuodessa.

Osuuskunnan toiminta, vaikka onkin vuosi vuodelta osottanut edullisempia tuloksia, ei kuitenkaan ole saanut aikaan kalanhintain huojistumista eikä muutenkaan mainittavasti kyennyt järjestelemään kaupungin kalamarkkinoita. Näin ollen Rahatoimikamari ei voi huomata olevan painavia syitä, jotka puoltaisivat entisen lisäksi antamaan taloudellista kannatusta yritykselle, jonka toiminnan yleishyödyllisyys kenties on arvattu liian suureksi. — Mitä muutoin tulee jäädytyslaitosten teettämiseen Ranta- ja Hakaniemen torin kauppahalleihin, pyytää Rahatoimikamari käsityksensä lausua, että tuollaista jäädytyslaitosta, vaikka onkin tarpeellinen, ei ainakaan olisi sijoitettava kauppahalleihin, joissa toimitetaan vähittäismyyntiä varastoista, koska jäädytyslaitos pikemmin soveltuu elintarpeitten tukkuvarastojen suojelemiseen. Niinpä ei esimerkiksi lihatavarain jäädytyslaitosta ole sijoitettava kauppahallien yhteyteen, vaan on se tietenkin laitettava teurastamoon, mistä lihatavaroita päivän mittaan viedään pienemmissä erissä kauppahalleihin myytäväksi. Keskusjäädytyslaitosta, jota saisivat käyttää kaupungin kaikki kalakauppiat eikä ainoastaan Skärgårdsfiskarens Andelslag m. b. t. ja jossa kävisi jäädyttäminen muitakin tavaroita kuin kaloja, olisi Kamari halukas puoltamaan, mutta kun tämä kysymys on oleellisesti toinen kuin hakijan esittämä ja taloudellisesti varsin laajakantoinen, ei Kamari ole havainnut olevan syytä tässä yhteydessä ottaa sitä tarkemmin käsiteltäväksi. Jos sitä vastoin Kaupunginvaltuusto voi periaatteessa yhtyä Kamarin tässä lausumiin mielipiteisiin, lienee Kamarille annettava toimeksi tehdä siitä erityinen esitys. Jos taas Kaupunginvaltuusto on sitä mieltä, että pienempiä jäädytyslaitoksia olisi sijoitettava kaupungin kaikkiin kauppahalleihin, missä kalakauppaa harjoitetaan, on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden menosääntöön merkitsevä tähän tarkoitukseen tarpeellisen rahamäärän, likimain 7,000 markkaa kutakin jäädytyslaitosta kohti, joka menoerä tietenkin on suoritettava taksoittamalla saaduista varoista.

Edellä olevan nojalla Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Hakaniemen torille rakennetaan kaksikerroksinen kauppahalli kaupunginarkkitehdin laatiman ehdotuksen mukaisesti 420,000 markan kustannuksilla, jotka suoritetaan 1911 vuoden obligatsioonilainan varoista; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia edellä mainitulle päätökselle tarpeellisen vahvistuksen;

sekä varsinaisen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin yleisten töiden Hallitus saa toimekseen edellä mainitun, Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin tekemän päätöksen mukaisesti ryhtyä puheenalaista rakennusyritystä toteuttamaan;

että Skärgårdsfiskarens Andelslags m. b. t. osuuskunnan anomus tarpeellisen tilan varaamisesta ja erinäisten laitteiden hankkimisesta Hakaniemen torin kauppahalliin osuuskunnan kalakauppaa varten evätään; sekä

että epäamällä edellä mainitun osuuskunnan anomus jäädytyslaitoksen teettämisestä Rantatorin kauppahallin kellarikerrokseen Rahatoimikamarille annetaan toimeksi esittää täydellinen selvitys keskusjäädtylaitoksen aikaansaamista koskevasta asiasta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Kustannusarvio

Hakaniemen torin uutta (yksikerroksista) Kauppahallia varten.

Perustuksen kaivaustyöt.

2,300 m ³	perustuksen kaivausta, kellarien kaivaus, tukeminen, vedenpumpuaminen, maankuljetus à	7:—	16,100:—	
750 »	soratäytettä kauppahallin sekä kellarien lattian alle à	5:—	<u>3,750:—</u>	19,850:—

Paalutustyöt.

10,000 p.m.	paalutushirsiiä valmiina à	2:—		20,000:—
-------------	--------------------------------------	-----	--	----------

Perustamistyöt.

240 m ³	lujasti raudoitettua betonilaattaa paalujen päälle à	30:—	7,200:—	
400 »	betoniperusmuuria à	28:—	<u>11,200:—</u>	18,400:—

Kivityöt.

325 m ²	puolisileäksi hakatt. graniittikivijalkaa à	30:—	9,750:—	
80 p.m.	astuimia sil. hakat. graniitista à . . .	20:—	1,600:—	
30 m ²	porraslaattoja sil. hakat. graniitista à . .	30:—	900:—	
14 p.m.	kynnyksiä sil. hakat. graniitista à . .	20:—	<u>280:—</u>	12,530:—

Muuraus- ja putsautustyöt.

450,000	tiiltä valmiiksi muurattuna o/ooo à . .	120:—	54,000:—	
2,800 m ²	sisäpuol. rappausta à	1:50	4,200:—	
600 »	ulkopuol. » »	4:—	2,400:—	
325 »	kivijalan saumantiivistystä à	1:—	<u>325:—</u>	60,925:—

Kirvesmiehen- ja puusepäntyyöt.

1,800 m ²	yhdist. vesi- ja sisäkattoa sahatuista lankuista ja kolminkert. laudoista kaksinkert. paperivälitällytteineen à	6:—	10,800:—	
130	myymäkojun täyd. sisustus à	225:—	29,250:—	
340 m ²	ikkunapintaa pielineen, kaksinkert. kehyksineen ja lasineen à	25:—	<u>8,500:—</u>	
			Siiros Smk	48,550:— 131,705:—

		Siirros Smk	48,550:—	131,705:—
13	käytävänovea pielineen à	100:—	1,300:—	
15	kuistinovea » »	50:—	750:—	
8	sisäovea à	30:—	240:—	
30	kellarin sisustus à	50:—	1,500:—	52,340:—

Sementti-, betoni- ja asfalttityöt.

1,400 m ²	asf. lattiaa betonialustalla à	6:—	8,400:—	
550 »	rautabetonikannattimia à	17:—	9,350:—	
700 »	kivijalkaa ja perusmuuria eristettävä asf. à	1:—	700:—	
900 »	kellarinlattiaa ja seiniä eristettävä n. s. «kalendritillä» à	7:—	6,300:—	
60 p.m.	sementtiastuimia kellareihin à	5:—	300:—	
70 »	sem. mosaikkiastuimia halliin à	12:—	900:—	
550 m ²	käytäviä päällystettävä n. s. Metlachin- laatoilla à	15:—	8,250:—	
60 p.m.	ikkunapenkkejä sementistä à	5:—	300:—	34,500:—

Rautatyöt.

—	takorautaisia pilareja ja kattotuoleja, niitattuja vesi- katon (samalla sisäkaton) kannattimia koko raken- nukseen, kaikkiaan	30,000:—		
—	muut rautatyöt ja rakennustakeet	6,000:—		36,000:—

Levysepän- ja kattaustyöt.

1,800 m ²	vesikattoa galvanoidusta levystä riippu- ja pystörännineen à	6:—	10,800:—	
—	muu sekal. levytyö		2,000:—	12,800:—

Fohtotyöt.

	vesi- ja viemärijohdot	5,500:—		
	lämpöjohto ja tuuletuslaitteet	7,000:—		
	sähköjohdot	4,000:—		16,500:—

Sekalaista.

	palovakuutus rakennusaikana	800:—		
		Siirros Smk	800:—	283,845:—

	Siirros Smk	800:—	283,845:—
puhdistus		500:—	
maalaus		10,000:—	11,300:—
arvaamatt. lisätöistä, työnjohdosta y. m. noin 10 % edellä olevaan			29,855:—
	Yhteensä Smk		325,000:—

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Talonrakennusosastolla syyskuussa 1911.

Karl Hård af Segerstad.

Liite II.

Kustannusarvio

Hakaniementorin uutta (kaksikerroksista) Kauppahallia varten.

Perustuksen kaivaustyöt.

2,300 m ³ perustuksen kaivausta, kellarien kaivaus, tukeminen, vedenpumpuaminen, maan- kuljetus à	7:—	16,100:—	
750 » soratäytettä kauppahallin sekä kellarien, lattian alle à	5:—	3,750:—	19,850:—

Paalutustyöt.

13,000 p.m. paalutushirsiä valmiina à	2:—		26,000:—
---	-----	--	----------

Perustustyöt.

240 m ³ lujasti raudoit, betonilaattaa paalujen pääl. à	30:—	7,200:—	
400 » betoniperusmuuria à	28:—	11,200:—	18,400:—

Kivityöt.

325 m ² puolileäksi hakatt. graniittikivijalkaa à	30:—	9,750:—	
80 p.m. astuimia sil. hakat. graniitista à . . .	20:—	1,600:—	
30 m ² porraslaatt. sil. hakat. graniitista à . .	30:—	900:—	
14 p.m. kynnyksiä » » » » .	20:—	280:—	12,530:—
	Siirros Smk		76,780:—

Siirros Smk 76,780:—

Muuraus- ja putsauityöt.

680,000	tiiltä valmiiksi muurattuna 0/000 à . . .	120:—	81,600:—	
5,000 m ²	sisäpuol. rappausta à	1:50	7,500:—	
700 »	ulkopuol. » »	4:—	2,800:—	
325 »	kivijalan saumantiivistystä à	1:—	325:—	92,225:—

Kirvesmiehen- ja puusepäntyyöt.

1,800 m ²	yhdist. vesi- ja sisäkattoa sahatuista lan- kuista ja kolminkert. laudoista kaksinkert. paperivälitäytteineen à	6:—	10,800:—	
228	myymäkojun täyd. sisustus à	225:—	51,300:—	
550 m ²	ikkunapintaa pielineen, kaksinkert. kehyk- sineen ja lasineen à	25:—	13,750:—	
21	käytävänovea pielineen à	100:—	2,100:—	
22	kuistinovea » »	50:—	1,100:—	
4	isoa kaksoisovea porrasikkunoineen 2 kerroksessa à	150:—	600:—	
14	sisäovea à	30:—	420:—	
30	kellarinsisustusta à	50:—	1,500:—	81,570:—

Sementti-, betoni- ja asfalttityöt.

1,400 m ²	asf. lattiaa betonialustalla à	6:—	8,400:—	
2,000 »	rautabetonikannattimia à	17:—	34,000:—	
700 »	kivijalk. ja perusmuuria eristettävä asf. à	1:—	700:—	
900 »	kellarien latt. ja seiniä eristettävä n. s. «kalendritillä» à	7:—	6,300:—	
60 p.m.	sementtiastuimia kellareihin à	5:—	300:—	
550 »	sem. mosaikkiastuimia à	12:—	6,600:—	
1,100 m ²	käytäviä päällystettävä n. s. Metlachin- laatoilla à	5:—	16,500:—	
150 p.m.	ikkunapenkkiä sementistä à	5:—	750:—	73,550:—

Rautatyöt.

—	takorautaisia pilareja ja kattotuoleja, niitattuja vesikaton (samalla sisäkaton) kannattimia koko rakennukseen, kaikkiaan	35,000:—	
—	muut rautatyöt ja rakennustakeet	8,000:—	43,000:—

Siirros Smk 367,125:—

Siirros Smk 367,125:—

Levysepän- ja kattaustyöt.

1,800 m ² vesikattoa galvanoidusta levystä riippu- ja			
pystörännineen à	6:—	10,800:—	
— muu sekal. levytyö		<u>3,000:—</u>	13,800:—

Johdotyöt.

vesi- ja viemärijohdot		6,000:—	
lämpöjohto- ja tuuletuslaitteet		8,500:—	
sähköjohdot		<u>6,000:—</u>	20,500:—

Sekalaista.

palovakuutus rakennusaikana		1,000:—	
puhdistus		800:—	
maalaukset		<u>15,000:—</u>	16,800:—
arvaamatt. töistä, työnjohdosta y. m. lisää			<u>31,775:—</u>
			Yhteensä Smk 450,000:—

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Talonrakennusosastolla syyskuussa 1911.

Karl Hård af Segerstad.*Läite III.**Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.*

Kun Kaupunginvaltuuston ensi kokouksessa tulee käsiteltäväksi kysymys kauppahallin rakentamisesta Hakasalmen torille, saavat allekirjoittaneet täten kunnioittaen anoa, että kalakaupan järjestämiseksi tässä osassa kaupunkia samalla otettaisiin suosiollisesti harkittavaksi kysymys asianmukaisesti sisustetun kalahallin laittamisesta Skärgårdsfiskarens Andelslags m. b. t. osuuskunnan käytettäväksi.

Skärgårdsfiskarens Andelslag m. b. t. on aikaisemmin saanut maksutta käyttää Länsirannan kalahallia sekä Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä vuosiksi 1907 ja 1908 saanut käteistä avustusta yhteensä neljätuhatta markkaa pääkaupungille tärkeän kalakaupan järjestämiseksi. Osuuskunta voi nyttemmin iloita verraten hyvistä tuloksista tässä kohden, niinkuin seuraavat numerotiedot osottavat:

Tammikuun 1 ja lokakuun 15 päivän välisenä aikana tänä vuonna on Osuuskunta myynnyt:

30,530 kg haukia	967 kg ankeriaita
14,245 » ahvenia	928 » kuhia
7,517 » säynäitä	696 » kampeloita
6,151 » lahnoja	289 » lohia
4,546 » turskia	119 » tuor. kilohailia
3,712 » mateita	1,548 » sekakaloja
3,570 » siikoja	30,396 » tuoreita silakoita,

ollen niinmuodoin myyty umpiluvuin 105 tonnia kaloja, joiden myyntiarvo oli Smk 93,189:96 (vuonna 1909 oli vastaava määrä Smk 57,076:60.)

Edellä olevan nojalla sallittanee meidän kiinnittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten huomiota seuraaviin asiointilaa valaiseviin tosiseikkoihin:

Osuuskunta on nyttemmin epäilemättä vallitsevana pääkaupungin kalamarkkinoilla — niinpä myyvät erinäiset välikauppiaat yksinomaan Osuuskunnan ostamaa tavaraa — mutta kalatavaran tuonti kaupunkiin ei ole läheskään riittävä.

Kuitenkin on niinäkin aikoina, jolloin kalansaanti tavallisesti on ylen vähäinen, kaloja tuotu pääkaupunkiin ja miltei yksinomaan Osuuskunnan välityksellä.

Kalanhinnat ovat vakautuneet, joten ei enää ilmaannu niin suuria vaihteluja kuin ennen.

Kalavarasto on tavallisesti käynyt kaupaksi niin joutuisasti, että eläviä kaloja ei ole säilytetty noin kahta päivää enempää, minkä jälkeen varasto on tarvittaessa muutettu rahaksi.

Osuuskunta toimittaa niinmuodoin alinomaa tuoretta ja elävää tavaraa, jota paitsi kalat järkiperaisesti teurastetaan ennen niiden antamista ostajille.

Kun Osuuskunnan omistaman moottorisumpun, johon sopii noin 2,000 kg eläviä kaloja, on päivittäisen tarpeen tyydyttämiseksi täytynyt miltei yksinomaan käydä sellaisilla Helsingistä etäällä sijaitsevilla paikoilla, mistä aina on kaloja saatavana, on muut piirit kokonaan laiminlyöty, mikä seikka osaltaan on tuntuvasti vaikuttanut kalanhintoihin. Voidakseen hankkia kaloja muiltakin ja likempänä sijaitsevilta alueilta sekä kyetäkseen tyydyttämään lisääntymistään lisääntyvää kysyntää, on Osuuskunnan nyttemmin täytynyt ostaa uusi ajanmukainen moottorisumppu. Se on varustettu sellaisilla venttiililaitteilla, että sumpun voi Gråharan alueelle tultua sulkea, joten kalat eivät joudu olemaan kaupungin satamiin laskevassa likaisessa vedessä.

Osuuskunta on havainnut, että sen liikettä ei käy jatkaminen tähänastisilla apuneuvoilla, ja on sentähden omalta osaltaan käyttänyt erittäin niukoista pääomavaroistaan melkoisia määriä voidakseen estää aikaisempain ponnistelujensa tuloksia menemästä hukkaan. Mutta toiselta puolen on myös tarpeen uusia laitteita kalain säilyttämiseksi ja myynnin toimittamiseksi Helsingissä, minkätähden Osuuskunta rohkenee kunnioittaen anoa:

1) että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet Osuuskunnalle varaavat sopivilla altailla varustetun kyllin tilavan huoneiston Hakaniemen torin uudesta kauppahallista;

sekä tämän yhteydessä:

2) että kaupungin kustannuksella rakennetaan kemiallinen jäädytyslaitos Länsirannan nykyisen kalahallin kellarikerrokseen, joten Osuuskunnan käy mahdolliseksi vähemmän kysynnän vallitessa tai kalain tuonnin runsaampana ollessa noudattaa sitä periaatetta, että kaloja ei säilytetä elävinä kahta päivää kauempaa, minkä jälkeen ne säilytettäisiin jäädytyslaitoksessa, sekä voidakseen kuumimpana vuodenaikana, jolloin kalat eivät voi kahtakaan päivää elää vankeudessa, myydä paraslaatuista kalatavaraa jäädytettynä.

Kunnioittaen Skärgårdsfiskarens Andelslag m. b. t. Osuuskunnan puolesta:

Verner Karsten.

Johtokunnan puheenjohtaja.

F. J. Valbäck.

Johtokunnan sihteeri.

Esitys uuden asuinpaviljongin ynnä erinäisten muiden uutisrakennusten teettämisestä Forsbyn uuteen Työ- ja Vaivaistaloon.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Marrask. 16 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 644.

Liitteenä I seuraavassa, Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin saattokirjan kera annetussa kirjelmässä viimeksi kuluneen toukokuun 24 päivältä on Vaivaihoitohallitus huomauttanut, että kaupungin uutta, Forsbyhyn tehtävää vaivaistaloa rakennettaessa on laitoksen alkuperäiseen, yksissä neuvoin Vaivaihoitohallituksen kanssa laadittuun suunnitelmaan tehty niin suuria muutoksia, että niiden johdosta kaupungin vaivaihoiton toimittaminen vaikeutuu. Siihen nähden Hallitus tekee selkoa uuden laitoksen työohjelman synnystä, sekä huomauttaa seuraavaa:

Sittenkun Kaupunginvaltuusto toukokuun 28 päivänä 1905 oli, niinkuin tunnettu, periaatteellisesti päättänyt, että työ- ja vaivaistalo on muutettava pois entiseltä paikaltaan sekä antanut Rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin Vaivaihoitohallituksen kanssa ja Kamarin laatiman suunnitelman mukaisesti teettää tarkoitusta varten tarpeellisten uutisrakennusten piirustukset ja kustannusarviot, antoi Rahatoimikamari, asiaa tarpeenmukaisesti valmisteltuaan ja yksissä neuvoin Vaivaihoitohallituksen kanssa, arkkitehti Knut Wasastjernan toimeksi valmistaa puheenalaisten rakennusten luonnospiirustukset pääasiallisesti sen suunnitelman mukaisesti, minkä työ- ja vaivaistalon silloinen johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm oli laatinut; ja käsitti suunnitelma seuraavat rakennukset:

- 4 asuinpaviljonkia,
- Työlaitoksen,
- Hallintorakennuksen,
- Talousrakennuksen,
- Lastenkodin,
- Vahtimestarinasuntoja,
- Saunarakennuksen y. m.

Näistä rakennustöistä laskettiin olevan kustannuksia 1,700,000 markkaa. Työohjelman ehdotukseen Vaivaishoitohallituksella ei ollut muistuttamista muuta kuin eräisiin välikäytävään yksityiskohtiin nähden, minkä ohella Hallitus huomautti sikoläätiin ja jääkellarin olevan välttämättömän tarpeellisia.

Sittenkun Rahatoimikamari tämän jälkeen kirjelmässä marraskuun 28 päivältä 1907 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 s. v.) oli puoltanut piirustusten hyväksymistä, huomauttaen että Vaivaishoitohallituksen vaatimat talousrakennukset oli merkitty kustannusarvioon, vaikkei niiden piirustuksia vielä ollut tehty, päätti Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin kokouksessaan helmikuun 11 päivänä 1908 uuden työ- ja vaivaistalon teetettäväksi Forsbyn maalle, minkä ohella tarkoitukseen myönnettiin lainavaroja 1,700,000 markkaa. Erityinen rakennustoimikunta asetettiin huolehtimaan rakennustyön teettämisestä, ollen kuitenkin lopulliset piirustukset alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi ja hyväksyttäväksi.

Rakennustoimikunta on kuitenkin työn kestäessä tehnyt Kaupunginvaltuustolle erinäisiä muutosehdotuksia, joista huomattavin on se, että asuinpaviljongit tehtäisiin kolmi- eikä kaksikerroksiset, mikä sittemmin on muutettu niin, että paviljongit on teetetty neli- osin viisikerroksisetkin. Edelleen on päätetty, että toistaiseksi rakennetaan ainoastaan kaksi asuinpaviljonkia, toinen miehille ja toinen naisille. Kirkko, lastenkoti ja vahtimestarien asunnot niinkään on toistaiseksi jätetty pois ohjelmasta.

Laitoksen rakennusohjelmaa näin supistamalla on kuitenkin, huomauttaa Vaivaishoitohallitus, tuntuvasti vähennetty käytettäväksi tulevain paikkain lukua, joka alkuperäisen suunnitelman mukaan oli 644, mutta supistetun suunnitelman mukaan on korkeintaan 500. Siihen nähden että voimassa olevan vaivaishoito-ohjesäännön mukaan vaivaistalon hoidokkien eri ryhmät on mikäli mahdollista pysyttävä toisistaan erillään, eikä tämä ole toimeenpantavissa jos on ainoastaan kaksi asuinpaviljonkia, ehdottaa Vaivaishoitohallitus rakennettavaksi uuden, kolmannen paviljongin noin 160 naiselle, joka rakennus olisi teetettävä arkkitehti Wasastjernan alkuperäisten piirustusten mukaan.

Edelleen huomauttaa Hallitus, että laitosta ei voi ryhtyä käyttämään, ellei siellä ole jääkellaria, juurikasvikellaria, ruumishuonetta ja portinvartijantupaa, jota paitsi alue olisi ympäröitävä aitauksella, ja käsityksensä tueksi Vaivaishoitohallitus viittaa Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajan, vaivaistalon johtajan sekä ylikaitsijan näistä ehdotetuista lisärakennuksista antamaan lausuntoon, joka niinkään seuraa tässä (Liitteenä II).

Lopuksi Vaivaishoitohallitus huomauttaa, että tämänlaatuinen laitos ei voi tulla ylen kauan toimeen kirkotta.

Edellä kerrotun lausuntonsa nojalla Vaivaishoitohallitus ehdottaa:

että uuden vaivaistalon alueelle, paitsi jo alotettuja rakennuksia, hetimiten teetettäisiin kaksikerroksinen asuinpaviljonki noin 160

naispuoliselle hoidokille sekä jääkellari, juurikasvikellari, ruumis-huone, kaksi huonetta ja keittiön käsittävä portinvartijantupa sekä laitosta ympäröivä tarkoituksenmukainen lankkuaitaus; ja

että myöskin puukirkko mahdollisimman pian rakennettaisiin alueelle.

Edellä olevasta esityksestä on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi vaatia uuden työ- ja vaivaistalon Rakennustoimikunnan lausuntoa, minkä Rakennustoimikunta onkin antanut kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 26 päivältä (Liite III), johon lausuntoon Kamari, mitä Vaivashoitohallituksen mainitsemin rakennusohjelman muutoksiin tulee, ainoastaan pyytää viitata, koska Kamarilla ei ole aikaisemmin ollut tilaisuutta lausua mieltänsä niistä.

Mitä taas Vaivashoitohallituksen esityksen asialliseen puoleen tulee, lausuu Rakennustoimikunta ensiksi ajatuksensa ehdotetusta paviljongista, joka vaatisi kustannuksia arviolta 256,000 markkaa, ja on Rakennustoimikunta yksimielisesti puoltanut sen rakennuttamista.

Sitä vastoin voi jääkellarin ja juurikasvikellarin teettäminen Rakennustoimikunnan mielestä jäädä toistaiseksi, koska nykyisissä rakennuksissa on käytettävänä riittävää kellaritilaa, ja tavallinen jäävarasto voi toistaiseksi täyttää jääkellarin tarpen.

Ruumis- ja ruumiinavaushuoneen tarpeellisuudesta Rakennustoimikunta, viitaten Kaupunginvaltuustolle joulukuun 19 päivänä 1903 antamassaan kirjelmässä oleviin lausuntoihin, huomauttaa että tuollainen laitos on vaivaistalossa välttämättömän tarpeellinen, minkätähden Rakennustoimikunta puoltaa sen teettämistä, mainiten samalla että kustannukset, arviolta 5,000—6,000 markkaa, voidaan suorittaa jo myönnettyistä määrärahoista.

Niinikään on Rakennustoimikunta yhtynyt Vaivashoitohallituksen käsitykseen siinä, että lankkuaitaus on puheenalaista laatua olevassa laitoksessa välttämätön, ja on Toimikunta laadituista, tämän oheellisista ehdotuksista puoltanut ehdotusta VIII, jonka toteuttamisesta on laskettu olevan kustannuksia 29,340 markkaa.

Portinvartijantuvan ynnä siihen yhdistetyn arestihuoneen tarpeellisuudesta ovat mielipiteet Toimikunnassa olleet eriäviä, ja Toimikunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että portinvartijantupa olisi teetetävä arestihuonetta siihen laittamatta. Kustannukset on arvioitu 8,000 markaksi.

Mitä vihdoin tulee erityisen kirkon rakennuttamista koskevaan ehdotukseen, ei Hallitus ole siitä antanut tarkempaa lausuntoa, vaan ainoastaan maininnut että kustannukset nousevat 50,000 markkaan, jos kirkko tehdään puusta, sekä 70,000 markkaan, jos se tehdään kivistä.

Lausuntojensa yhdistelmänä Rakennustoimikunta ehdottaa:

että uuden vaivaistalon alueelle, jo alotettujen rakennusten lisäksi, teetetään kaksikerroksinen asuinpaviljonki B varustettuna

kellarilla ja 4 ullakkohuoneella sekä sisustettuna noin 160 naispuolista hoidokkia varten ja että tähän tarkoitukseen osotetaan 256,000 markkaa;

että jo päätettyjen rakennusten teettämiseen myönnettyillä varoilla saadaan teettää ruumis- ja ruumiinavaushuone, ilman että erityinen määräraha käy tähän tarkoitukseen tarpeelliseksi;

että laitoksen ympärille saa teettää 1,800 metriä pitkän ja 2 m korkean, tarkoituksenmukaisen lankkuaitauksen, arviolta kaikkiaan 29,340 markan kustannuksilla; sekä vihdoin

että tässä yhteydessä laitokseen teetetään pieni, huoneen, eteisen ja keittiön käsittävä portinvartijantupa 8,000 markan kustannuksilla.

Esillä olevaa ehdotusta käsitellessään on Rahatoimikamari, joka ei ole katsonut olevan syytä ryhtyä likemmältä tutkimaan niitä väitteitä, joita Vaivaishoitovaltiokunta on rakennussuunnitelman muutosten johdosta tehnyt, enempää kuin myöskään Rakennustoimikunnan tekemiä vastaväitteitä, ensinnäkin tahtonut huomauttaa, että Kamarille ei ollut varattu tilaisuutta lausua mieltänsä niistä muutoksista, joita Kaupunginvaltuusto on Rakennustoimikunnan esityksestä erinäisillä päätöksillä tehnyt alkuperäiseen suunnitelmaan, näin erittäinkin mitä tulee asuinpaviljonkien kerros-lukuun ja lukumäärään. Ainoastaan siitä Rakennustoimikunnan tekemästä esityksestä, joka koski erinäisten talous- ja ulkokuonerakennusten, nimittäin pajan, tallin ynnä vaunuvajan, navetan, sikoläätin ja makin rakentamista, on Kamari kirjelmässä N:o 211 Kaupunginvaltuustolle viimeksi kuluneen maaliskuun 30 päivältä antanut puoltavaan suuntaan käyvän lausunnon, ja pyytää Kamari muuten viitata mainitussa kirjelmässä oleviin lausuntoihin puheenalaisesta asiasta.

Mitä nyt käsiteltävänä olevan Vaivaishoitovaltiokunnan ehdotuksen asialliseen puoleen tulee, on Kamari voinut yhtyä Rakennustoimikunnan antamaan lausuntoon ja pyytää siihen nähden huomauttaa seuraavaa:

Ehdotettu naisten palvelijonki, joka tehtäisiin kaksikerroksinen ja käsittäisi noin 160 sijaa, näyttää Vaivaishoitovaltiokunnan mainitsemista syistä olevan välttämätön, jos mieli ottaa laitos käytäntöön, mikä rakennusyritystä johtavan arkkitehdin ilmoituksen mukaan voinee tapahtua syksyllä 1912. Paviljongin rakennuskustannukset on arvioitu 256,000 markaksi.

Juurikasvi- ja jääkellarin tarpeellisuuteen nähden on Kamari samoin kuin Rakennustoimikuntakin sitä mieltä, että näiden teettäminen voi jäädä vastaiseksi,

koska puheenalaiset tarpeet lienevät toistaiseksi täytettävissä Rakennustoimikunnan mainitsemalla tavalla.

Myöskin ehdotettuun ruumishuoneeseen nähden, jonka yhteyteen olisi teetettävä ruumiinavaushuone, on Kamari yhtynyt Rakennustoimikunnan lausuntoon, ja voitane siis tuollainen rakennus teettää tarvitsematta siihen tarkoituksen erityistä uutta määrärahaa.

Niinikään on Kamari katsonut voivansa puoltaa Rakennustoimikunnan lausuntoa mitä tulee laitoksen aluetta ympäröivän lankkuaitauksen tarpeellisuuteen, ollen tämä lankkuaitaus rakennettava ehdotuksen VIII mukaan tekemällä patsaatsementistä ja muu osa puusta. Tämän työn kustannukset on laskettu 29,340 markaksi. Tässä yhteydessä olisi teetettävä portinvartijantupa suppeamman ehdotuksen mukaan, eli siis ainoastaan portinvartijanasunto. Tämän työn kustannukset on Rakennustoimikunta laskenut 8,000 markaksi.

Mitä vihdoinkin tulee ehdotukseen kirkon rakentamisesta laitokseen, ovat mielipiteet Kamarissa olleet eriäviä. Kamarin enemmistö on ollut sitä mieltä, että puheenalainen tarve toistaiseksi olisi täytettävissä siten, että jumalanpalvelukset pidettäisiin jossakin laitoksen tilavista välikäytävistä, ja että puheenalainen rakennus olisi teetettävä vastedes muiden vaivaistalolla mahdollisesti teetettävään töiden yhteydessä, jota vastoin vähemmistö, jäsen herra Nyberg ja varajäsen herra Grotenfelt, on ollut sitä mieltä, että kirkko jo nyt olisi rakennettava ja laitos siten saatettava täyteen kuntoon.

Mitä sitten tulee kysymykseen, millä tavoin nyt tarvittavat kustannukset olisi suoritettava, niin on Kamari, joka tosin edellä mainitussa laitoksen pajan y. m. talousrakennusten teettämisestä koskevassa lausunnossaan oli ehdottanut näiden töiden kustannukset suoritettavaksi taksoitetuista varoista, kuitenkin siihen nähden että kalliin nyt ehdotetuista rakennuksista, nimittäin asuinpaviljonki, ollen huomattava osa koko laitoksesta, luonnollisestikin on kustannettava lainavaroilla, katsonut sopivammaksi, että koko nyt tarvittava määräraha, 293,340 markkaa, suoritetaan lainavaroista, jota vastoin varsinainen Kaupunginvaltuusto päättäisi että ruumishuoneen kustannukset saa suorittaa jo myönnettyistä varoista.

Edellä olevan johdosta Kamari saa kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi

että uuteen työ- ja vaivaistaloon on teetettävä:

kolmas, noin 160 sijaa sisältävä naisten asuinpaviljonki, oheellisten piirustusten mukaisesti, lasketuilla 256,000 markan kustannuksilla;

portinvartijanasunto 8,000 markan kustannuksilla; ja

laitoksen koko aluetta ympäröivä lankkuaitaus, oheellisen ehdotuksen VIII mukaisesti, 29,340 markan kustannuksilla; sekä

että tähän tarpeellinen määräraha, kaikkiaan 293,340 markkaa, myönnetään 1911 vuoden obligatsioonilainasta; kuin myös

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia edellä oleville päätöksille asianmukaisen vahvistuksen.

Edelleen saa Kamari ehdottaa varsinainen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi;

että uuteen työ- ja vaivaistaloon rakennetaan ruumishuone ynnä ruumiinavaushuone lasketuilla, enintään 6,000 markan kustannuksilla, jotka on suoritettava vaivaistalon rakennustyöhön jo myönnettyistä varoista; sekä

että, jos kaikki edellä mainitut ehdotukset saavuttavat Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, asianomainen Rakennustoimikunta saa toimekseen edellä lueteltujen töiden teettämisen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Helsingissä,
toukok. 24 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 270.

Sittenkun Vaivaishoitohallitus on saanut tietää, että sen vuonna 1907 hyväksymään uuden työ- ja vaivaistalon suunnitelmaan on tehty perioleellisia muutoksia, joiden johdosta vaivaishoidon toimittaminen tuntuvasti vaikeutuisi, on Vaivaishoitohallitus katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle esittäminen seuraavaa:

Helsingin kaupungin vaivaishoidolle vuonna 1896 vahvistettu ohjesääntö nojaa siihen edellytykseen, että on käytettävänä riittävän suuri ja täysin tarkoituksenmukaisten periaatteitten mukaan järjestetty vaivaistalo. Siinä säädetään, että vaivaishoidon huolehdittavakseen ottamat alaikäiset on annettava yksityisten hoitoon (7 §), mutta että muut henkilöt, joille ohjesäännön määräysten mukaan myönnetään vaivaishoitoa, on mikäli tila sallii otettava työ- ja vaivaistaloon. Ainoastaan jollei siellä ole tilaa, saa iäkkäämpiä hädänalaisia henkilöitä antaa kaupungissa tahi maalla oleviin sopiviin laitoksiin taikka soveliaille henkilöille hoidettaviksi tahi poikkeustapauksessa antaa heille avustusta tarvikkeina taikka käteisenä rahana (8 §).

Kunnan sairaaloissa vallitsevasta tilanpuutteesta on johtunut, että nykyistä vaivaistaloa on pääasiallisesti käytetty vaatimattomampana sairaalana ja että Vaivaishoitohallituksen on laajemmassa kuin ohjesäännön edellyttämässä määrässä täytynyt antaa turvattejaan yksityisten hoitoon sekä käyttää välitöntä kotiaavustusta, joka viimeksi mainittu avustustapa tarkastukseen nähden tuottaa ylen suuria vaikeuksia. Nykyisessä vaivaistalossa valitsevan tilanahtauden johdosta niinikään on ollut mahdotonta tarpeellisessa määrässä erottaa käytökseltään nuhteettomia henkilöitä yhteiskunnan pohjakerrokseen kuuluvista henkilöistä, mikä seikka osaltaan on monessa tapauksessa estänyt ottamasta hädänalaisia vaivaistaloon.

Vastenmielisyys vaivaistaloja kohtaan, missä hoidokit, vaikkakin järjestyssääntöjen alaisina, saavat huolettoman toimentulon sekä terveellisempää ja parempaa ravintoa kuin useissakin työväenkodeissa, on pääasiallisesti juuri johtunut siitä, että eri ryhmiin kuuluvia köyhiä ei ole käynyt toisistaan erottaminen. Isonlaisen kaupungin uuteen vaivaistaloon näyttääkin aivan välttämättä olevan laitettava eri rakennukset iäkkäitä, maineeltaan moitteettomia henkilöitä varten. Useissa ulkomaiden suuremmissa kaupungeissa ovat nämä vaivaishoidon vanhustenkodit rakennetut kokonaan varsinaisen vaivaistalonalueen ulkopuolelle.

Toukokuun 28 päivänä 1905 tšekäläinen Kaupunginvaltuusto periatteessa päätti työ- ja vaivaistalon muutettavaksi pois nykyiseltä paikaltaan sekä antoi Rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin Vaivaihoitohallituksen kanssa ja *Vaivaihoitohallituksen laatiman suunnitelman mukaisesti* teettää piirustukset ja kustannusarvion tarkoitusta varten tarpeellisia uutisrakennuksia varten. Tämän johdosta valmistettiin kaupungin vaivaistalon silloiselle johtajalle, kunnallisneuvos C. E. Degerholmille tilaisuus ulkomaalla tutkia uudenaikaisempia vaivaistalolaitoksia, ja matkallaan tekemiensä huomioitten johdolla kunnallisneuvos Degerholm antoikin Vaivaihoitohallitukselle täydellisen ehdotuksen uudeksi vaivaistaloksi, joka ehdotus käsitti seuraavat rakennukset, nimittäin: talousrakennuksen, *neljä* asuinpaviljonkia, *kaksi miehille* ja *kaksi naisille*, lastenkotirakennuksen, hallintorakennuksen, kirkon tai rukoussalin, saunan, miesten työlaitoksen, saman laitoksen vahtimestarin asunnon, kivistä tehdyn pajan sekä erinäisiä ulkokuonerakennuksia ruumis- ja ruumiinavaushuoneineen, tallineen, halkoja ja vaunuvajoneen y. m. Silmäänpistäväenä epäkohtana eräissä ulkomaisissa vaivaihoitolaitoksissa huomautti kunnallisneuvos Degerholm että ne olivat kolmi- ja nelikerroksisia, minkä ohella hän esittämiensä syiden nojalla lausui käsityksensä, että tuollaisten laitosten rakennuksia ei olisi milloinkaan teetettävä kahta kerrosta korkeampia, mikä seikka myös oli hänen antamissaan suunnitelmissa otettu huomioon.

Vaivaihoitohallituksen kanssa neuvoteltuaan teetti Rahatoimikamari arkkitehti Knut Wasastjernalla puheenalaisten rakennusten luonnospiirustukset, pääasiallisesti kunnallisneuvos Degerholmin laatiman ja Vaivaihoitohallituksen hyväksymän ohjelman mukaan, ja käsitti arkkitehti Wasastjernan laatima kustannusarvio seuraavat pääerät;

4 asuinpaviljonkia à 9,622 m ³	38,488 m ³
Työlaitos	15,384 »
Hallintorakennus	3,092 »
Talousrakennus	10,031 »
Lastenkoti	3,937 »
Kirkko	3,450 »
Vahtimestarien asunnot	1,511 »
Sauna- y. m. rakennus	1,216 »
	<hr/>
	Yhteensä 77,109 m ³

22 markan keskihinnan mukaan kuutiometriltä nousisivat laitoksen kustannukset 1,696,398 markkaan eli umpiluvuin 1,700,000 markkaan.

Neljän erillisen asuinpaviljongin ehdottaminen teetettäväksi vaivaistalon hoidokkeja varten johtui tietenkin siitä, että uudessa vaivaistalossa olisi, niinkuin edellä on huomautettu, välttämätöntä erottaa toisistaan eri luokkiin kuuluvat hoidokit. Järjestämällä kaikki ruokasalit asuinpaviljonkien varsin tilaviin välikäytäviin oli myös huolehdittu siitä, ettei kunniallisten hoidokkien tarvitsisi ruokailuaikoinakaan joutua huonomaineisten hoidokkien yhteyteen.

Vaivashoitohallitus hyväksyi suunnitelman sinänsä, sillä arkkitehti Wasastjernan ehdotusta vastaan tehtiin ainoastaan yksi yksityiskohtainen huomautus ja se koski lastenkodin välikäytävään leveyttä. Vaivashoitohallitus kuitenkin huomautti, että paitsi muita pieneläisiä rakennuksia sikoläätti ja jääkellari olivat ehdottomasti tarpeen vaatimia.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä marraskuun 28 päivästä 1907 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1907) Rahatoimikamari puolsi piirustuksia hyväksyttäväksi, huomauttaen että pienempiä talousrakennuksia varten ei ollut laadittu erityisiä piirustuksia, mutta että Vaivashoitohallituksen mainitsema sikoläätti ja jääkellari samoinkuin puheena ollut pajarakenuskin oli otettu kustannusarviossa huomioon. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin helmikuun 11 päivänä 1908 päätti sitä varten osotetulle alueelle Forsbyn talon maalle teettäväksi Helsingin kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon, minkä ohella laitosta varten osotettiin 1,700,000 markkaa lainavaroja. Rakennustoimikunta sai tehtäväkseen *huolehtia rakennustyön suorittamisesta*, ollen kuitenkin velvollinen alistamaan lopulliset piirustukset Kaupunginvaltuustun tutkittaviksi ja ratkaistaviksi.

Mikäli Vaivashoitohallituksen tietoon on tullut, on kuitenkin rakennustoimikunta Kaupunginvaltuustolle esittänyt erinäisiä, myöskin puheenalaista laitosta varten vahvistettuun *suunnitelmaan* kohdistuvia muutosehdotuksia, jotka on hyväksytty Vaivashoitohallitusta asiassa kuulematta. Niinpä lienee aluksi päätetty teettää asuinpaviljongit kolmikerroksiksi kaksikerroksisten sijasta, joka päätös sittemmin on muutettu niin, että paviljongit rakennetaan neli-, osinpa viisikerroksiset. Edelleen on päätetty että «*toistaiseksi*» teetetään ainoastaan kaksi asuinpaviljonkia, toinen miehille ja toinen naisille, joten edellä mainitut eri hoidokkiryhvät täytyy sijoittaa samaan rakennukseen. Lastenkoti ja kirkko niinkään on päätetty toistaiseksi jättää rakentamatta. Samaten työlaitoksen vahtimestarinasunto, jonka sijaan vahtimestarille on varattu huoneet työlaitoksen ylimmästä kerroksesta, jommoisesta järjestelystä voi olla arveluttavia haittoja järjestyksen voimassapitoon nähden.

Alkuaan ehdotetuissa neljässä asuinpaviljongissa oli varattu tilaa kaikkiaan 644 hoidokille, jota vastoin nyt teetettyihin kahteen paviljonkiin sopinee enintään 500 hoidokkia. Edellä mainittua, voimassa olevassa ohjesäännössä osotettua vaivashoidon ohjelmaa silmällä pitäen on tuollainen paikkain luvun vähentäminen arveluttava. Alkuaankin suunniteltu lukumäärä jo oli varsin niukka. Suurinta haittaa on kuitenkin johdettava siitä, että täytyy samaan rakennukseen sijoittaa eri luokkiin kuuluvia hoidokkeja. Sellainen järjestys painaisi heti alussa epähumanisen leiman uuteen vaivaistaloon, soisi sijaa oikeutetuille muistutuksille ja vaikeuttaisi suurimmassa määrässä ohjesäännön mukaista vaivashoidon toimittamista.

Vaivashoidon kolme ylintä virkailijaa, toimitusjohtaja, vaivaistalon johtaja ja ylikantsija, ovat oheellisissa lausunnoissa huomauttaneet välttämättömäksi että alkupe-
räisen suunnitelman mukaan viipymättä rakennetaan lisäksi kaksi asuinpaviljonkia niitä kunniallisia vanhuksia varten, joitten on vastoinkäymisten tahi voimattomuuden johdosta

täytynyt pyytää vaivaisapua. He ovat osottaneet, että kirkko ja lastenkoti ovat tuiki välttämättömät, vaikkakin viimeksimainittu, johon otettaisiin yksityisten hoitoon annettavia lapsia, olisi sijoitettava vaivaistalon alueen ulkopuolelle. Edelleen ovat mainitut virkailijat huomauttaneet, että on välttämätöntä teettää jääkellari, juurikasvikellari, ruumishuone sekä rakennusryhmää ympäröivä lankkuaitaus ynnä portinvartijan asunto, jossa paitsi asuinhuonetta ja keittiötä myös olisi sellaisten hoidokkien säilytys huone, jotka mahdollisesti päihtyneessä tilassa palaavat laitokseen.

Vaivaihoitohallituksenkin mielestä kaikki nämä rakennukset ovat välttämättömät, jos mieli vaivaistalon vastata tarkoitustaan ja lastenkin saada asianmukaista hoitoa. Epäilemättä on tämän johdosta tarpeen varsin tuntuvia lisämäärärahoja, mutta ne ovat välttämättömät jottei uuden vaivaistalolaitoksen tarkoitus jäisi melkoista osalta saavuttamatta, minkätähden siis rahoja lienee varattava tämän suunnitelman toteuttamiseen. Vaivaihoitohallitus on kuitenkin ottanut harkittavaksi, mitkä mainituista rakennustöistä olisi kohta pantava alueelle. Siinä kohden täytyy Vaivaihoitohallituksen asettaa etusijaan naisten toinen asuinpaviljonki. Uuden vaivaistalon suunnitelmaan ei ole otettu erityistä naisten työlaitosta, vaikka sellaisen laitoksen tarve on jo kauan ollut tuntuva erittäinkin niitä naisia varten, jotka kevytmielisyydestä tahi haluttomuudesta ovat jättäneet lapsensa niin vaille hoitoa, että vaivaihoitohoidon on täytynyt ottaa niistä huolehtiaukseen. Uuteen vaivaistaloon oli kuitenkin suunniteltu tilava pesulaitos, jossa voitaisiin käyttää naispuolista työvoimaa, ja työtä tekevät hoidokit olisi ainakin toistaiseksi voitu sijoittaa toiseen asuinpaviljonkiin, johon myös oli suunniteltu työsaleja. Tämän hankkeen toteuttaminen näyttää nyt mahdottomalta, kun ainoastaan *yksi* naisten asuinpaviljonki on rakennettu. Tila kävisi siellä liian niukaksi, ja myönnettävähän on, että naiset suuremmassa määrässä kuin miehet ovat herkkiä erilaatuisten aineksien vaikutukselle jo senkin tähden, että hädänalaisten naisten keskuudessa on sivistysmäärän ja tapojen erilaisuus suurempi kuin vaivaihoitohoidon elätettäväksi joutuneiden miesten keskuudessa. Miehillä on sitä paitsi rakennettu erityinen 160 sijaa käsittävä työlaitos. — Mitä uuden paviljongin suuruuteen tulee, olisi se teetettävä arkkitehti Wasastjernan ensimmäisen ehdotuksen mukaan kaksikerroksinen ja noin 160 sijaa sisältävä.

Vaivaistalolaitosta ei sitä paitsi voida avata, ellei ole virkailijain mainitsemia jääkellaria, juurikasvikellaria, ruumishuonetta ja portinvartijantupaa sekä rakennusryhmää ympäröivää lankkuaitausta, minkätähden nämä rakennustyöt olisi hetimiten aloitettava.

Kirkkoon nähden ovat virkailijat huomauttaneet, että nykyisessäkin vaivaistalossa on jumalanpalveluksia varten sisustettu isohko sali alttarineen sekä että laitoksessa, jossa on monta sataa hoidokkia ja joka sentähden on verrattavissa moneen pieneläiseen kirkkoseurakuntaan, välttämättä täytyy olla erityinen kirkko. Järjestyksen kannalta katsoen kävisi mahdottomaksi sunnuntai- ja pyhäpäivin päästää hoidokkeja suuremmin joukoin laitoksen ulkopuolella pidettävään jumalanpalvelustilaisuuteen. — Vaivaihoitohallitus tosin myöntää, että jumalanpalvelukset jonkun aikaa voidaan pitää eri paviljongien välikäytävissä, mutta on kuitenkin sitä mieltä, että kauaa ei voida tulla kirkkotta toimeen. Kirkko voitaisiin kuitenkin, niinkuin jo kunnallisneuvos Degerholm

on ensimmäisessä ehdotuksessaan maininnut (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1907 siv. 13) teettää puusta yksinkertaiseen, mutta arvokkaaseen tyyliin.

Lastenkoti niinkään olisi, niinkuin nuo kolme virkailijaa ovat huomauttaneet, aivan välttämätön. Mutta kun on tehty ehdotus sen sijoittamisesta vaivaistalon alueen ulkopuolelle ja tämän johdosta on tarpeen likempää selvitystä ei ainoastaan kodin soveliampaan paikkaan, vaan myös järjestelyyn ja hoitoon nähden, mitkä seikat myös johonkin määrin vaikuttavat rakennuskysymyksen ratkaisuun, aikoo Vaivaishoitohallitus tehdä eri esityksen, mikäli vaivaistaloon rakennettavaa uutta lastenkotia koskee, ja huomauttaa nyt ainoastaan, että tähänkin tarkoitukseen aivan lähiaikoina tarvitaan määräraha.

Edellä lausutun nojalla Vaivaishoitohallitus kunnioittaen ehdottaa

että uuden vaivaistalon alueelle, paitsi jo alotettuja rakennuksia, hetimiten teetetäisiin kaksikerroksinen asuinpaviljonki noin 160 naispuoliselle hoidokille sekä jääkellari, juurikasvikellari, ruumishuone, kaksi huonetta ja keittiön käsittävä portinvartijantupa sekä laitosta ympäröivä tarkoituksenmukainen lankkuaitaus; ja

että myöskin puukirkko mahdollisimman pian rakennettaisiin alueelle.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

Björn Schauman.

Ludvig Collan.

Läite II.

Vaivaishoitohallitukselle.

Vaivaishoitohallituksen kehoitettua meitä lausumaan mieleemme siitä, olisiko rakenteilla oleva uusi vaivaistalo niine muutoksineen, joita sitä varten alkuaan laadittuun ja vahvistettuun suunnitelmaan on tehty, vastaava tarkoitustaan, semmoiseksi kuin tämä

mainitaan kaupungin vaivashoidolle voimassa olevassa ohjesäännössä, sekä mitä toivomuksia uuteen vaivaistaloon nähden mahdollisesti on, saavat allekirjoittaneet kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Siinä uuden vaivaistalon suunnitelmassa, jonka Kaupunginvaltuusto antoi Vaivaishoitohallituksen tarkastettavaksi, oli muun muassa neljä paviljonkia, kukin kaksikerroksinen ja tarjoten tilaa kukin 210 henkilölle. Itse suunnitelmaan sittemmin tehtyjen muutosten mukaan on nyt rakennettu kaksi paviljonkia, kumpikin viisikerroksinen ja tarjoten tilaa yhteensä 500 henkilölle. Paitsi että tilaa täten on supistettu, niin että paikkoja on ainoastaan 500 henkilölle alkujaan laskettujen 840 henkilön asemesta, joten tarpeellisten paikkain luku on varsin tuntuvasti vähentynyt, aikaansaa tämä muutos erinäisiä muitakin sängen tuntuvia haittoja. Viime aikoina on uusia vaivaistaloja rakennettaessa pidetty tarkoituksenmukaisena olla teettämättä korkeampia kuin kaksikerroksisia rakennuksia, osin koska on huomattu olevan ijäkkäiden, raihnaisten, rampain ja voimattomien henkilöjen erittäin hankala kulkea toisinaan useitakin kertoja päivässä pitkiä portaita ylös ja alas, mihin he tavallisesti eivät kykene muiden avutta, ja osin koska tämän johdosta jää varsin vähän mahdollisuutta hoidokkien jakamiseen ijan, mielenlaadun, käytöksen ja aikaisemman elämäntavan perusteella, mistä taas olisi seurauksena, että kunnialliset vanhukset, jotka tauti tahi onnettomuus on pakottanut turvautumaan vaivaishoitoon, täytyy sijoittaa yhteen niiden kanssa, jotka paheellisella, epäsäännöllisellä ja useinkin rikollisella elämällään itse ovat olleet syynä siihen, että yhteiskunta on ottanut heidät hoitoonsa, ja joiden siveellisyys on sitä laatua, että kunniallisten ihmisten olisi suorastaan sietämätöntä kuukausi- ja vuosimääriä päivittäin ja joka hetki olla tekemisissä heidän kanssaan. Näistä seikoista lieneekin johtunut, että Vaivaishoitohallitus aikanaan ehdotti rakennettavaksi neljää paviljonkia: kahta miehille ja kahta naisille. — Tähän tulee vielä lisäksi, että naisten työlaitos, nimittäin sellaisten naisten, jotka kevytmielisyydestä, haluttomuudesta y. m. s. syistä ovat jättäneet lapsensa hoitoa vaille, niin että vaivashoidon on täytynyt ottaa näistä huolehtiaksensa, on meillä osottautunut yhä tarpeellisemmaksi. Näitä, tavallisesti yhteiskunnan huonompiin kerroksiin kuuluvia naisia ei millään ehdolla voi sijoittaa kunniallisten ihmisten joukkoon, kun Vaivaishoitohallitus tahtoo käyttää hyödyksi heidän työkykyään, siten korvatakseen mainittujen henkilöiden lasten hoidosta kunnalle koituvat kustannukset. Tuollaiset henkilöt täytyy sentähden voida kokonaan erottaa muista hoidokeista taikka hätätilassa sijoittaa yhteen muiden, siveellisyyden ja elämäntapain puolesta heidän vertaistensa kanssa. Tähän nähden kävisi työlaitokseen määrätty naiset sijoittaminen jo rakennettuun, työsalineen kaikkiaan viisikerroksiseen naisten paviljonkiin, johon muitakin siveellisyytensä puolesta epäilyttäviä hoidokkeja sopisi sijoittaa. Sitä vastoin sijoitettaisiin vanhat ja voimattomat hoidokit meidän tässä edellä vaatimiimme kahteen uuteen paviljonkiin, jotka olisi rakennettava ainoastaan kaksi kerrosta käsittäviksi. Edellä sanotusta käynee selville, että on aivan välttämätöntä teettää lisää kaksi paviljonkia, toinen miehille ja toinen naisille.

On valitettava, ettei nyt tule rakennettavaksi kirkkoakaan, niinkuin alkuaan oli

aikomus. Jo sitä seikkaa, että, vaikka nykyisessä vaivaistalossa on erityinen jumalanpalveluksia varten sisustettu isohko sali alttarineen ja saarnatuolineen y. m., sellaista huonetta ei ole uudessa vaivaistalossa, täytyy pitää taka-askeleena. Jumalanpalvelus, joka kaupungin vaivaistalolle voimassa olevan ohjesäännön mukaan on pidettävä sunnuntaisin ja pyhäpäivinä, voitaisiin ehkä jonkun lyhyen aikaa hädin tuskin toimittaa palvelijaston ruokasalissa sekä sen viereisessä välikäytävässä, mutta pitänee kuitenkin laitoksessa, joka on aiottu rakennettavaksi nykyaikaisten vaatimusten mukaan ja johon on aikomus sijoittaa monta sataa hoidokkia, joten laitos siihen nähden on verrattavissa moneen pienenlaiseen kirkkoseurakuntaan, olla erityinen kirkko. Jos taas joukottain päästettäisiin lomalle sellaisia hoidokkeja, jotka kykenisivät käymään laitoksen ulkopuolella joko Oulunkylän rukoushuoneessa taikka kaupungissa pidättävissä jumalanpalveluksissa, olisi siitä aivan varmasti oleva erinäisiä hankaluuksia järjestyksenpidon kannalta katsoen. Näyttää sentähden erittäin toivottavalta, että kirkkorakennus aivan ensi tilassa teetetään.

Uuden vaivaistalon suunnitelmaan oli niinikään otettu lastenkoti, mutta meille tuntemattomasta syystä on se ainakin toistaiseksi suunnitelmasta poistettu ja on siis vielä rakentamatta. Tätä voi — niin omituiselta kuin se aluksi kuuluneekin — pitää onnellisena seikkana, kuitenkin ainoastaan mikäli kodille aiottua paikkaa koskee. Toistaiseksi on niinmuodoin tilaisuutta saada tehty huomaamattomuuden virhe korjatuksi.

Sivistysmaissa on nimittäin nykyään kaikkialla huomattavana pyrkimystä siihen suuntaan että lapset, jotka lainmukaisen vaivaishoidon on pakko ottaa hoitoonsa, mikäli mahdollista pääsevät tuntemasta olevansa vaivaishoitolaisia. Sen sijaan että entisaikainen lainsäädäntö katsoi vaivaishoidon velvollisuutena olevan hankkia sen turviin otetuille yhteiskunnan jäsenille tarpeellista elatusta eikä tähän nähden tehnyt mitään eroa aikuisten ja lasten välillä, katsovat nykyaikaiset pyrkimykset ja sopusoinnussa niiden kanssa kulkeva lainsäädäntö tätä yhteiskuntatehtävää toiselta kannalta ja pitävät vaivaishoidon velvollisuutena panna aivan erikoista huomiota sen huolehdittavina olevain lasten kasvatukseen ja henkiseen kehitykseen. Tällaisissa pyrkimyksissä ilmenevä käsitys vaivaishoidon suhtautumisesta lapsiin johtuu osin ihmisyydentunteen valveutumisesta, osin monivuotisesta kokemuksesta, joka on osottanut että vaivaishoidon huolehdittavina olleista lapsista suuret joukot joutuvat siveellisesti huonohoitoisten ja paha-tapaisten lasten kouluihin. On sentähden miltei kaikkialla ruvettu vaatimaan, että vaivaishoitoviranomaisten olisi annettava lastenhoito toimeksi erityisille kasvatus- ja lastenhoitoviranomaisille, joilla kasvavan sukupolven henkisistä tarpeista huolehtiminen on erikoistehtävänä.

Olisi ilmeisessä ristiriidassa näiden nykyaikaisten ja teoreettisesti täysin oikeutettujen pyrintöjen kanssa, jos vaivaishoidon huostaan otetut lapset sijoitettaisiin yleiseen vaivaishoitolaitokseen tahi tuollaisen laitoksen alueella taikka sen välittömässä läheisyydessä olevaan huoneistoon. Vaivaishoitoviranomaisen alaista lastenkotia ei ole sillä perusteella että menot kenties olisivat pienemmät ja hoito helpompaa laitettava vaivaistaloon eikä sen yhteyteen, vaan aivan erilleen laitoksesta, johon aikuisia vaivais-

hoitolaisia on sijoitettuina. Tämä onkin sivistysmaiden kaupunkiyhteiskunnissa jo otettu huomioon. Lapsia ei ole — ei lyhyeksikään ajaksi — asetettava oloihin, jotka heissä herättävät sen tunteen että he kuuluvat sen laatuisiin ihmisiin, joista, niinkuin tässä edellä huomautettiin, aikuisetkin kunnialliset henkilöt tahdotaan pitää erillään ja jotka ovat saattaneet «vaivaishoitolaisen» nimen niin halventavaksi. Heitä ei myöskään ole pantava alttiiksi sille sangen likeltä tarjoutuvalla ja tuskin vältettävissä olevalle mahdollisuudelle, että he joutuvat tekemisiin mainitunlaatuisten henkilöjen kanssa. Näyttää sentähden siltä kuin ei olisi hyvin harkittua eikä muutenkaan kaupungin arvon mukaista, että, samalla kun juuri ollaan aikeissa käyttää miljoonia ihmisystävällisiin tarkoituksiin, ei oteta huomioon näitä useimmissa muissa sivistyneissä yhdyskunnissa jo ehdottomasti tunnustettuja periaatteita.

Vaivahoidon lastenkoti olisi sentähden sijoitettava ja järjestettävä sillä tavoin, etteivät lapset omissa eikä muiden ikäistensä silmissä näyttäisi yhteiskunnan elätettäväksi joutuneitten vaivaishoitolaisten joukkoon kuuluvilta.

Kun vaivaistalon nykyinen lastenkoti, sittenkun siihen tarkoitukseen aikaisemmin käytetty rakennus on luovutettu sairaalaksi, on väliaikaisesti muutettu Oulunkylän kartanoon ja sijoitettu sikäläisiin vanhempiin rakennuksiin, jotka eivät kuitenkaan muuten tilaan ja laatuun nähden mitenkään vastaa tarvetta, mutta itse paikka tuntuu erittäin sovelialta, tulee etsimättä ajatelleeksi että suunniteltu uusi lastenkoti — jonka rakennuttaminen aivan läheisimmässä tulevaisuudessa on välttämättömän tarpeellinen ja kun, niinkuin tässä edellä on osotettu, sen sijoittaminen vaivaistalon alueelle ei millään ehdolla saa tulla kysymykseen — kenties voitaisiin sijoittaa juuri tuohon paikkaan.

Kun nykyisestä vaivaistalosta saatu kokemus osottaa, että on sangen epäsoveliaista sijoittaa ruumiskellari samaan rakennukseen, jossa on asuin- ja säilytyshuoneita y. m., käynee erityisen ruumishuoneen rakennuttaminen tarpeelliseksi.

Katsomme tässä yhteydessä myös olevan huomauttaminen, että laitos tuskin voi tulla toimeen juurikasvikellarilta. Sen voisi sopivimmin sijoittaa meidän ehdottamamme paviljonkien alle.

Huomaamattomuudesta kaiketi johtunee, että uuden vaivaistalon rakennussuunnitelmaan ei ole otettu jääkellaria. Sen tarpeellisuus on enemmittä perusteluitta ilmeinen.

Sangen suurena puutteellisuuutena uuden vaivaistalon rakennussuunnitelmassa täytyy pitää, että siihen ei ole otettu koko rakennusryhmää ympäröivää aitausta.

Jotta kuitenkin järjestystä ja kuntoa kävisi laitoksessa voimassa pitäminen on tuollainen aitaus aivan välttämätön. Eihän nimittäin saa tulla kysymykseen, että hoidokit saisivat oman mielensä mukaan poistua laitoksesta ja palata sinne; semmoista ei voimassa oleva ohjesääntökään salli. Mutta ellei kyllin korkea ja luja lankkuaitaus ympäröi laitosta, on tuollainen liikkuminen tuskin estettävissä. Mutta ei yksin tämä seikka vaadi lankkuaitauksen teettämistä, vaan sekin, että on välttämätöntä estää sivulisia tunkeutumasta laitoksen alueelle ja siellä aikaansaamasta hämminkiä, osaksi tuomalla hoidokeille väkijuomia y. m., osaksi häiritsevällä esiintymisellä rikkomalla sitä järjestystä, jonka pitää vaivaistalossa vallita.

Tässä yhteydessä emme voi olla huomauttamatta, että on välttämätöntä laitokseen asettaa portinvartija sekä häntä varten teettää pienehkö rakennus, jossa paitsi hänen asuntoaan, huonetta ja keittiötä, olisi huone niiden hoidokkien säilyttämiseksi, jotka päihtyneinä palaavat laitokseen, ja saamme tämän ehdotuksemme perustelemiseksi esittää seuraavaa:

Jo nykyisessä vaivaistalossa, joka kuitenkin sekä pinta-alaa että hoidokkien lukua silmällä pitäen on vastaista vaivastaloa tuntuvasti pienempi ja jonka työlaitos — päin vastoin kuin mitä on oleva laita Forsbyssä — on aitauksella erotettu vaivaistalosta, on usein huomattu olevan suuria haittoja siitä, että porteilla käytetään hoidokkeja vartijoina. Semmoisina heiltä tietenkin puuttuu tarpeellista auktoriteettia, johon vielä tulee lisäksi että he harvoin tahtovati tarkast täyttämällä portinvartijatehtäviään «loukata» vertaisiaan ja riitaantua näiden kanssa näiden palatessa päihtyneinä taikka luvattomia tavaroita tuoden laitokseen. On sentähden mielestämme tuiki tärkeätä, että asetetaan erittäin palkattu, toimeen sopiva portinvartija. Jotta hän voisi haitatta ja liikaa rasittumatta hoitaa tointansa on hänelle laitettava asunto portin vierelle. Vaatimus että aivan portin läheisyyteen, mieluummin ehkä portinvartijan rakennukseen olisi laitettava säilytyshuone, johtuu siitä että päihtyneet hoidokit, erittäinkin jos ovat luonnostaan väkivaltaisia ja riitaisia, kohta laitoksen alueelle tultuaan, tavallisesti, ennenkuin heidät ehditään sijoittaa n. s. putkiin, ehtivät saada aikaan paljon hämminkiä ja häiriötä laitoksessa, minkätähden heidät olisi pidettävä säilytyshuoneessa, kuunes ovat humalastaan selvinneet. Tähän nähden on useissa ulkomaisissakin uudenaikaisissa vaivaistaloissa asia järjestetty tällä tavalla, ja saamme sentähden Vaivaishoitohallitukselle mitä hartaimmin puoltaa tämän järjestyksen käytäntöön ottamista meilläkin.

Sen nojalla mitä meillä tässä edellä on ollut kunnia lausua, saamme Vaivaishoitohallitukselle kunnioittaen ehdottaa, että Vaivaishoitohallitus ryhtyisi sen suuntaisiin toimenpiteisiin:

1) että uuteen vaivaistaloon hetimiten teetetään seuraavat rakennukset:

a) 2 paviljonkia, toinen miehille ja toinen naisille, jommoisen toimenpiteen johdosta vielä kävisi mahdolliseksi sijoittaa hoidokit toisistaan erilleen ikää, mielenlaatua, siveellisyyttä y. m. seikkoja silmällä pitäen;

b) kirkko;

c) jääkellari;

d) lankkuaitaus;

- e) portinvartijan tupa;
- f) ruumishuone;
- 2) että juurikasvikellari sijoitetaan uusien paviljonkien alle; sekä
- 3) että suunniteltu uusi lastenkoti hetimiten rakennetaan, ei kuitenkaan vaivaistalon alueelle, vaan joko Oulunkylän kartanon maalle taikka johonkin muuhun sopivaksi katsottuun paikkaan.

Helsingissä, toukokuun 15 päivänä 1911.

Ivar Gordie.

J. A. Collan.

Gustaf Melart.

Liite III.

**UUDEN TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENNUSTOIMIKUNTA.**

*Helsingissä,
syysk. 26 p:nä 1911.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

Vastaukseksi Rahatoimikamarin arvoisaan lähetepäätökseen toukokuun 31 päivältä 1911, 21 §, koskeva Vaivaishoitohallituksen esitystä erinäisten uusien rakennusten teettämisestä Forsbyn Työ- ja Vaivaistaloon, saa Rakennustoimikunta täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Edellä mainittujen läheteasiakirjain oheellisessa Vaivaishoitohallituksen kirjelmässä toukokuun 24 päivältä 1911 N:o 270 huomautetaan muun muassa, että alkuperäinen kuutiometrillaskun perusteella tehty kustannusarvio nousi 1,700,000 markan vaiheille, että näillä kustannuksilla oli teetettävä muun muassa 4 asuinpaviljonkia, että Rakennustoimikunta oli asetettu «huolehtimaan työn teettämisestä» sekä vihdoin, että Rakennustoimikunta on Kaupunginvaltuustolle tehnyt erinäisiä, myöskin puheenalaisen laitoksen vahvistettuun «suunnitelmaan» kohdistuvia muutosehdotuksia.

Mitä ensinnäkin alkuperäisiin kuutiometrilaskun perusteella laskettuihin rakennuskustannuksiin tulee, käy niihin todellisuudessa tuskin paneminen sitä merkitystä, minkä Vaivahoitohallitus on tahtonut niille antaa, kun tämä alustava laskelma oli laadittu pienessä mittakaavassa tehtyjen luonnospiirustusten pohjalla ja kun niin tärkeitä ja kalliita töitä kuin muiden muassa kuljetusrata Oulunkylän asemalta, vesijohto Vanhastakaupungista, yleiset tasoitus- ja kanavoimistyt, lokaviemärit, aitaus, ulkokuoneet y. m. oli siitä kokonaan jätetty pois. Pääpiirustusten mukaan kustannuksia laskeessaan sai arkkitehti Wasastjerna kuitenkin lopulliseksi kustannusmääräksi 2,262,183 markkaa. Tämän kustannusarvion ovat sittemmin Rakennustoimikunnan toimenannosta arkkitehti K. Wasastjerna länäollessa tarkastaneet kaupungininsinööri G. Idström ja allekirjoittanut kaupunginarkkitehti, jolloin muun muassa huomattiin, että edellä mainittuun 2,262,183 markan summaan ei ollut luettu ulkokuoneitten (kahden ulkokuonerakennuksen, ruumis- ja ruumiinavaushuoneen, tallin, ajokaluvajan, makkien, katso Rakennustoimikunnan kirjelmää Kaupunginvaltuustolle joulukuun 19 päivältä 1908, N:o 6) kustannuksia sekä että vesijohto-, lokaviemäri- ja tasoitustyöt yleensä oli laskettu jonkun verran liian alhaisiksi. Aitauksen kustannuksia ei myöskään ollut otettu huomioon. Ottaessaan lukuun kaikki rakennustyöstä johtuvat kustannukset havaitsivat edellä mainitut henkilöt että, jos koko vaivaistalo rakennettaisiin kaikkein ensimmäisen ehdotuksen mukaan, tulisi laitos täysin valmiina maksamaan umpiluvuin 2,500,000 markkaa.

Kirjeessä Kaupunginvaltuustolle joulukuun 19 päivältä 1908, josta jäljennös pannaan tämän ohien, on Rakennustoimikunta ilmoittanut, että kustannukset, lukuunottamatta ulkokuoneita, ruumis- ja ruumiinavaushuonetta y. m., nousevat 2,262,183 markkaan ja että, kun Kaupunginvaltuusto on tarkoitukseen aikaisemmin myöntänyt ainoastaan 1,700,000 markkaa, olisi lisäksi tarpeen 562,183 markkaa. Vastaukseksi tähän Kaupunginvaltuusto antoi joulukuun 30:nä 1908 päivätyyn kirjelmän, jossa Rakennustoimikunnan käskettiin «jättää muut uuden Työ- ja Vaivaistalon työt kuin ne, jotka tarkoittivat tilan hankkimista sillensä».

Tästä päätöksestä tiedon saatuaan antoi Rakennustoimikunta kirjelmässään tammiukuun 28 päivältä 1909 Kaupunginvaltuustolle kertomuksen siihen asti suoritetuista Työ- ja Vaivaistalon rakennustöistä, minkä ohella «Rakennustoimikunta oli katsonut tarpeelliseksi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi kunnioittaen esittää, olisiko Työ- ja Vaivaistalon rakennustyöt näin ollen nyt keskeytettävä».

Kokouksessaan helmikuun 2 päivänä 1909 Kaupunginvaltuusto sittemmin muun muassa päätti «että Rakennustoimikunnan jo ehdottamien rakennusyrityksen rajoitusten lisäksi edelleen olisi koetettava vähentää kustannuksia lisätyn Valtuuston myöntämän määrärahan rajoissa siten, että toistaiseksi ei teetettäisi suunniteltua lastenkotia eikä kirkkorakennusta, minkä ohella Valtuustossa oli pantu kyseeseen, eikö ehdotettuja palvelijonkeja kävisi teettäminen useampia kuin kolme kerrosta käsittäviksi ja siten mahdollisesti saataisi yhäkin varoja säästetyiksi. Tämän johdosta on Kaupunginvaltuusto toistaiseksi katsonut voivansa hyväksyä ainoastaan hallinto- ja talousrakennusten piirustukset, jota vastoin muiden piirustusten vahvistaminen saisi jäädä Rakennustoimikunnan

tehtävän uuden esityksen varaan, ollen Toimikunnan myös annettava Kaupunginvaltuustolle selvitys rakennustöiden sopivimmasta suorittamistavasta, mikä Rakennustoimikunnan tiedoksi ja tarpeelliseen toimenpiteeseen ryhtymistä varten täten ilmoitetaan».

Edellä mainittua tehtävää täyttääkseen Rakennustoimikunta kirjelmässä Valtuustolle maaliskuun 12 päivältä 1909 esitti, että Valtuusto kirjelmässä esitettyjen seikkain johdosta päättäisi «että toistaiseksi teetetään ainoastaan kaksi asuinpaviljonkia ja että ne kumpikin varustetaan pohjakerroksella, johon sijoitettaisiin varastohuoneet ja työsalit, sekä että arkkijehdi Wasastjernalle annettaisiin toimeksi kaikkien pää-, työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laatiminen, mutta että sitä vastoin kaupunginarkkitehti johtaisi töitä».

Tämä Rakennustoimikunnan ehdotus oli sittemmin käsiteltävänä huhtikuun 6 päivänä 1909 pidetyssä kokouksessa, jolloin Valtuusto näki hyväksi päättää, «että Työ- ja Vaivaistaloon toistaiseksi rakennetaan ainoastaan kaksi asuinpaviljonkia ja nämä kumpikin varustetaan pohjakerroksella, johon varastohuoneet ja työsalit sijoitetaan».

Ettei kuitenkaan Vaivaishoitohallitusta tämän johdosta ole kuultu, on seikka, joka ei ole johtunut Rakennustoimikunnan toimenpiteistä.

Mitä vihdoin asuinpaviljonkien kerroslukuun tulee, niin on Rakennustoimikunta sekä tässä että muissa rakennustyön yhteydessä olevissa seikoissa kaikin puolin tarkasti noudattanut herrain Kaupunginvaltuusmiesten antamia määräyksiä.

Mitä tulee Vaivaishoitohallituksen esitykseen

«että uuden vaivaistalon alueelle, paitsi jo alotettuja rakennuksia, hetimiten teetettäisiin kaksikerroksinen asuinpaviljonki noin 160 naispuoliselle hoidokille sekä jääkellari, juurikasvikellari, ruumishuone, kaksi huonetta ja keittiön käsittävä portinvartijantupa sekä laitosta ympäröivä tarkoituksenmukainen lankkuaitaus; ja

että myöskin puukirkko mahdollisimman pian rakennettaisiin alueelle».

saa Rakennustoimikunta kunnioittaen panna tämän oheen kaupunginarkkitehdin perustutkimusten ja vaivaistalon uutisrakennuksilla kirjaanpantujen rakennuskustannusten pohjalla tehdyn kustannusarvion, jonka mukaan kaksikerroksisen asuinpaviljongin B rakennuttaminen noin 160 naispuolista hoidokkia varten sekä varustettuna ullakkohuoneilla ja kellareilla maksaisi 256,000 markkaa, ja saa Rakennustoimikunta samalla yksimielisesti puoltaa tämän paviljongin rakennuttamista.

Mitä taas erityisen jääkällarin rakentamiseen tulee, niin voitaneen jäävarastot ainakin aluksi sopivasti ja varmaankin vähimmillä kustannuksilla säilyttää avonaisessa n. s. jääkasassa, erittäinkin kun aivan laitoksen läheisyydessä on siimespaikkoja tuollaisille varastoille.

Vaivaishoitohallituksen ehdotus erityisen juurikasvikellarin teettämisestä niinikään

tuntuu tarpeettomalta. Jo nyt on laitoksella rakennuksissa C. ja A tähän tarkoitukseen käytettävänä noin 350 m² kellarialaa. Jos lisäksi vastikään mainittu uusi asuinpaviljonki B rakennetaan, lisääntyy käytettävänä oleva kellaripinta edelleen noin 500 neliömetrillä, minkätähden Rakennustoimikunnan mielestä erityisen juurikasvikellarin rakennuttaminen ainakaan toistaiseksi ei ole tarpeen vaatima.

Pienuhkö ruumishuone ruumiinavaushuoneineen on tämänlaatuisessa laitoksessa välttämättömän tarpeellinen, minkätähden Rakennustoimikuntakin edellä mainitussa kirjelmässään joulukuun 19 päivästä 1908 on kosketellut tätä asiaa. Tuollaisen sementtikivistä teetetyn rakennuksen kustannukset nousevat 5—6,000 markan vaiheille ja, mikäli Rakennustoimikunta kirjaanpantujen rakennuskustannusten ja tilattujen, vaikka vielä maksamatta olevien töiden nojalla voi päättää, voi tuollaisen rakennuksen varsin hyvin teettää lisämäärärahaa tähän tarkoitukseen tarvitsematta.

Laitosta ympäröivä tarkoituksenmukainen aitaus ei ole ainoastaan laitoksen laadun johdosta, vaan myös sen asemaa silmällä pitäen välttämättömän tarpeellinen, minkätähden Rakennustoimikunta on kaupunginarkkitehdillä teettänyt oheellisen taulukon, josta käyvät selville kahdeksan erilaatuisen aitauksen rakennuskustannukset. Näistä aitauksista on tosin N:olla VII merkitty halvin, mutta kun puupatsaat varsin pian mätänevät, on Rakennustoimikunta yksimielisesti puoltanut N:olla VIII merkittyä ehdotusta, joka on sitä likinnä halvin. Kokonaiskustannukset noin 1,800 metrin pituisesta aitauksesta tehtynä oheellisen kustannusarvion ja piirustuksen mukaan nousevat 29,340 markkaan, joka rahamäärä olisi tarkoitukseen tarpeellinen.

Erityisen portinvartijantuvan teettämiseen nähden ovat mielipiteet Rakennustoimikunnassa olleelle eriäviä. Herra G. Melart on hartaasti puoltanut puheenalaisen rakennuksen teettämistä Vaivaihoitohallituksen esittämän ehdotuksen mukaisesti, mutta Rakennustoimikunnan muut jäsenet ovat olleet sitä mieltä että, kun sekä työlaitoksessa että asuinpaviljongissa A jo on 8 säilytyskoppia, voitaisiin ainakin aluksi hyvin tulla toimeen pienellä vartijantuvalla, jossa olisi ainoastaan huone, eteinen ja keittiö portinvartijalle, mutta jonka yhteyteen nykyään ei rakennettaisi erityistä arestihuonetta. Jos kokemus vastedes osottaa useampia tuollaisia huoneita miehille ja naisille tarvittavan, voi ne sittemmin teettää.

Edellä esitetyn nojalla saa Rakennustoimikunta kunnioittaen ehdottaa:

että uuden vaivaistalon alueelle, jo alotettujen rakennusten lisäksi, teetetään kaksikerroksinen asuinpaviljonki B varustettuna kellarilla ja 4 ullakkohuoneella sekä sisustettuna noin 160 naispuolista hoidokkia varten ja että tähän tarkoitukseen osotetaan 256,000 markkaa;

että jo päätettyjen rakennusten teettämiseen myönnettyjä varoja ylittämättä saadaan teettää ruumis- ja ruumiinavaushuone, ilman että erityinen määräraha käy tähän tarkoitukseen tarpeelliseksi;

että laitoksen ympärille saa teettää 1,800 metriä pitkän ja 2 m korkean, tarkoituksenmukaisen lankkuaitauksen, arviolta kaikkiaan 29,340 markan kustannuksilla; sekä vihdoin

että tässä yhteydessä laitokseen teetetään pieni, huoneen, eteisen ja keittiön käsittävä portinvartijantupa 8,000 markan kustannuksilla.

Jos myöskin teetettäisiin kirkko, jossa olisi tilaa 700—800 henkilölle, nousevat tuollaisen puurakennuksen kustannukset 50,000 markkaan; jos kuitenkin kirkko samoin kuin laitoksen muutkin rakennukset teetettäisiin kivistä, nousisivat sen kustannukset 70,000 markkaan.

Asiaan kuuluvat läheteasiakirjat sekä kaksi kustannusarviota ja erinäiset piirustukset saa Toimikunta täten kunnioittaen panna tämän oheen.

Rakennustoimikunnan puolesta:

Carl Edv. Degerholm.

Karl Hård af Segerstad.

Valiokunnanmietintö kansanlastentarhain toiminnasta.

Viime toukokuun 24 p:nä antamassaan mietinnössä (Pain. asiak. N:o 26 v. 1911) lausui Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta, jonka tehtävänä oli ehdotuksen laatiminen Helsingin anniskeluosakeyhtiön vuoden 1910 voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi, kaupungin kansanlastentarhain määrärahoista seuraavalla tavalla:

„Käsitellessään täällä toimivain kansanlastentarhain avustamista tarkoittavia anomuksia olisi valiokunta mielellään, samoin kuin Kasvatuslautakuntakin, asianhaaroja tarkemmin harkittuaan tahtonut puoltaa asianomaisten anomia korotettuja määrärahoja myönnettäväksi puheenalaisille yrityksille, ellei voittovarain riittämättömyys jo sinänsä olisi näyttänyt tekevän mahdottomaksi ensinkään ehdottaa korotettaviksi niitä avustumääriä, joita viime vuonna myönnettiin puheenalaisiin tarkoituksiin. Niinkuin edellä olevasta on käynyt selville, on kaupungin osuus 1910 vuoden voittovaroista umpiluvuin kokonaista satatuhatta markkaa vähempi kuin vastaava osuus vuodelta 1909, jota vastoin ne määrärahatarpeet, jotka viimeksi on tyydytetty voittovaroilla, ovat pääasiallisesti vähentyneet ainoastaan yhteensä 70,000 markkaa eli niillä rahamäärillä, mitkä on myönnetty ruotsin- ja suomenkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoo sekä tšekäläisten teatterien ja soittokuntain avustamiseksi, jotka apurahat viime rahäsäännön käsittelyssä pantiin maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä. Samasta syystä, eli voittovarain niukkuuden tähden, ei valiokunta myöskään ole voinut puoltaa myönnettäväksi anottua apurahaa kahdelle vastaperustettavalle kansanlastentarhalle eikä Hermannin aiotulle työtuvulle.

Vuoden 1909 voittovarain jakoa koskevassa mietinnössään tätä asiaa varten viime vuonna asetettu valiokunta lausui, että tšekäläisten kansanlastentarhain työ on tarpeellinen osa kaupungin kasvatustoiminnasta ja sangen tärkeäksi arvattava, minkä ohella valiokunta huomautti, että tuohon toimintaan antautuneet henkilöt työn laatuun ja siitä tulevaan taloudelliseen vastikkeeseen nähden epäilemättä ovat osottaneet suurta uhrautuvaisuutta. Valiokunta huomautti, että kaupungin kansanlastentarhoissa hoidetaan noin 1,500 lasta, joilla useimmilla ei olisi ollut minkäänlaista kotihoitoa vanhempain ollessa työmaillaan. Tästä lasten luvusta tuli jokaisen kansanlastentarhan osalle noin 100, toisten osalle hiukan vähemmän, toisten taas paljonkin enemmän. Valiokunnassa oli tämän johdosta otettu puheeksi kysymys, eikö näiden kansanlastentarhain kustannuksia kävisi paneminen maksettavaksi vakinaisesta rahäsäännöstä sekä niitä järjestäminen Kasvatuslautakunnan taikka ehkä tätä tarkoitusta

varten asetetun eri lautakunnan laatiman tarkemman ohjelman mukaisesti, mutta siihen nähden että noista toimenpiteistä epäilemättä koituisi lisämenoja, ei valiokunta ollut tahtonut tehdä asiassa ehdotusta, koska kaupungilla oli odotettavana runsaita menoja muihin tarkoituksiin.

Edellä mainitut näkökohdat ovat tälläkin kertaa olleet valiokunnassa harkittavina, ja, sen johdosta että voittovarot, kuten sanottu, ovat vähentyneet, ovat vaatimukset tässä kohden esiintyneet entistäänkin huomattavampina. Täkäläiset kansanlastentarhat ovat jo toimineet niin pitkän ajan, että niiden suuri kasvattava merkitys hyvinkin on arvosteltavissa ja onkin saanut osakseen yleistä tunnustusta. Niitä tarpeita, joita nämä kansanlastentarhat pyrkivät tyydyttämään, ei kaupunki enää voi sivuuttaa, ja kun niiden olemassaolo ja vastainen kehitys on miltei yksinomaan sen taloudellisen kannatuksen varassa, minkä kaupunki niille myöntää, mutta riittävää tuollaista apua ei enää voida voittovaroista antaa, on valiokunta katsonut tästä johtuvan, että Kaupunginvaltuuston tulisi päättää että kansanlastentarhain apurahat on vastedes suoritettava kaupungin vakinaisista tuloista. Tuollainen päätös näyttää kuitenkin samalla edellyttävän, että kansanlastentarhain toiminnan järjestystä ja vastaista tarkastusta koskeva kysymys otetaan tarkemmin harkittavaksi, johon nähden lienee tarpeellista asettaa erityinen valiokunta, jonka tulisi ajoissa antaa asiasta lausunto, ennenkuin ensi rahasäännön käsittelyyn ryhdytään.“

Sen johdosta mitä näin oli esitetty ehdotti voittovarainvaliokunta, että samalla kun päätettäisiin kaupungin kansanlastentarhain määrärahat vastedes otettaviksi kaupungin vakinaiseen menosääntöön, asetettaisiin erityinen valiokunta valmistamaan ehdotusta näiden kansanlastentarhain toiminnan ja niiden tarkastuksen lähemmäksi järjestämiseksi.

Yllämainittua valiokunnanmietintöä käsitellessään suostui Kaupunginvaltuusto viimeksi mainittuun ehdotukseen muuten, paitsi ettei Valtuusto vielä asian silloisessa vaiheessa tahtonut ratkaista kysymystä kansanlastentarhain määrärahojen ottamisesta vakinaiseen menosääntöön; ja valittiin sittemmin viimekuluneen kesäkuun 13 p:nä näin päätetyn erityisen valiokunnan jäseniksi allekirjoittaneet Gustafsson, Lindelöf, Pesonen ja Saurén kuinmyöskin senaattori F. Lundenius sekä, viimemainitun kuoleman jälkeen, hänen sijaansa allekirjoittanut Walldén.

Niinkutsutut kansanlastentarhat ovat lähteneet siitä oikeasta ajatuksesta, että ensimmäisen kasvatuksen perustukseksi on asetettava lapsenmielen oma olemus. Aina varsinaisen perustajansa, saksalaisen pedagogin Friedrich Fröbelin viime vuosisadan keskipaikoilla tekemistä kokeiluista saakka ovat ne saavuttaneet yhä kiinteämpää maaperää useimmissa sivistyneissä kansoissa. Sen ohella on osaksi Fröbelin periaatteiden perusteella osaksi muilla edellytyksillä lastentarhain tarkoitusperä ja työskentelytapa saanut määrätyn muodon pääasiallisesti samanlaisena eri maissa. Lastentarha tahtoo lähinnä

kehittää lasten muotoaistia ja itsetoimintaa havaintoharjoitusten, liikeleikkien, yksinkertaisempain, käsin suoritettavain toimintojen sekä piirustuksen avulla kuinmyöskin laulun, kertomusten ja keskustelun avulla juurruttaa pienokaisten ajatusmailmaan siveellisiä ja uskonnollisia aatteita. Lastentarha ei tahdo korvata, mutta kyllä täydentää kodin toimintaa sekä on oivallinen valmistus koulua varten, vaikka se itse jyrkästi karttaa kaikkinaista koulumaista opetusta.

Useimmissa Saksan maissa on lastentarhoja, varsinkin viime aikoina, syntynyt yhä suuremmissa määrässä, varsinkin suuremmissa kaupungeissa ja tehdaspaikoissa, enimmäkseen yksityisinä laitoksina. Tämän voimakkaan liikkeen yhteydessä on perustettu joukko seminaareja johtajatarten ja opettajatarten valmistamista varten lastentarhoihin, minkä ohessa tämänlaisen kasvatuksen tutkiminen on yhä kehittynyt. Varsinkin Sveitsissä on useampia lastentarhoja liittynyt kansakouluun. Englannissa ja Ranskassa on tämä liike samoin saanut osittain suurenmoisia muotoja. Pariisissa oli jo vuonna 1900 159 kunnallista écoles maternelles'ia käsittäen 717 opettajataarta ja 29,539 lasta; menot niistä nousivat 2,941,368 frangiin. Amsterdamissa uhraa kunta melkoisia summia lastentarhoihin. — Pohjois-Amerikassa oli 1902 koulujen yhteydessä 1,542 yleistä ja 2,998 yksityistä lastentarhaa, joita johtavat toimeensa perinpohjaisen sivistyksen saaneet henkilöt (Chicagon seminaari esim. vaatii 3 vuoden opinnot). — Unkarissa on vuodesta 1891 pitäen ollut lainsäätämä hoitopakko 3 ja 6 vuoden välillä oleville lapsille ja ovat kunnat velvoitetut tätä tarkoitusta varten ylläpitämään hoitolaitoksia ja kesäturvakoteja, osaksi koulujen yhteydessä. Vuonna 1904 toimi siellä 1,492 kunnille ja 613 valtiolle kuuluvaa tällaista laitosta, lukuunottamatta yksityisiä laitoksia, sekä 9 kaksivuotisen kurssin käsittävää laitosta lastenopettajatarten valmistamista varten.

Itävallassa ovat lastentarhat vuoden 1872 asetuksella yhdistetyt valtion koululaitokseen ja määräyksiä on myöhemmin annettu niiden toiminnasta (vuonna 1892) ja opettajatarten valmistamisesta (vuosina 1881 ja 1886). Lasten tuloikä on täällä määrätty 4 vuodeksi, ja korkein yhden opettajattaren hoitama lapsimäärä on 40. Lastentarhat ja hoitolaitokset ovat asianomaisen kouluviranomaisen alaiset, jonka oheen voidaan asettaa naiskomitea, kun sitävastoin pienten lasten seimet ovat asianomaisen terveydenhoitoviranomaisen alaiset. — Wienissä oli kouluvuonna 1904—05 72 lastentarhaa, joista valtio tai valtakunta omisti 2, kunta 17, yhdistykset 28, armeliaisuuslaitokset ja uskonnolliset yhdyskunnat 9, yksityishenkilöt 16. Näistä oli 13 maksutonta, 28:ssa kannettiin 1—2 kruunun, 21:ssä 2—4 kr., 10:ssä 4—8 kr. maksu kuukaudelta, niinmuodoin 8 kuukaudelta Smk 8: 40—67: 20. Päivällistä annettiin 11:ssä lastentarhassa, niistä 4:ssä ilmaiseksi. Opettajakunta nousi 139:ään, lasten lukumäärä oli 7,436. Kunnan menot lastentarhoista eivät kuitenkaan nousseet suuremmiksi kuin 122,381 kruunuun. Tämän lisäksi oli Wienissä 50 hoitolaitosta 3—6 vuotisille lapsille ja lastenseimiä, osaksi lastentarhaleikkineen; 10:ssä annettiin lapsille päivällistä ilmaiseksi ja 18:ssä 6—20 hellerin (6—21 pennin) maksusta. Brunnissä oli kouluvuonna 1903—04 21 kunnan lastentarhaa, käsittäen 78 opettajataarta ja 3,757

lasta; kustannukset nousivat 123,187 kruunuun; vuonna 1908 nousi lastentarhain lukumäärä 33:een. Grazissa ylläpiti vuonna 1907 eräs yhdistys 11 lastentarhaa. Pragissa ylläpiti kunta 21, ainoastaan tscheckiläistä lastentarhaa; saksankieliset olivat kaikki yksityisiä. Vuonna 1903 kävi koko Itävallan lastentarhoissa 77,000 ja hoitolaitoksissa 74,000 lasta; yhteensä kuitenkin ainoastaan 6 % 3 ja 6 vuoden välillä olevain lasten koko lukumäärästä. Kaikkiaan 14 laitoksesta lastentarhain opettajatarten valmistamista varten oli 7 yksityistä, 7 kuului valtiolle.

Tähän alaan kuuluvista keskuspaikoista aikakauskirjojen ja teosten julkaisemista varten sekä yhdistysten perustamista varten voidaan erittäin mainita Wien ja Berlin.

Suomen oloista voidaan mainita, että sen mukaan kuin ilmoitetaan vuoden 1909 jälkimäisten valtiopäiväin sivistysvaliokunnan antamassa mietinnössä valtioavun myöntämistä kansanlastentarhoille koskevan anomusehdotuksen johdosta oli, lukuunottamatta Helsingin kaupungin lastentarhoja, lukuvuonna 1908—1909 noin 27 lastentarhaa toiminnassa tässä maassa. Näistä, suurimmaksi osaksi saksalaisen mallin mukaan järjestetyistä lastentarhoista, oli Turussa ja Vaasassa 5 kummassakin, Viipurissa 3, Porissa 2 tai 3, Oulussa, Pietarsaareessa, Tampereella, Hämeenlinnassa, Hangossa, Porvoossa, Kotkassa, Kuopiossa, Lappeenrannassa, Mikkelissä, Forssassa ja Reposaarella yksi kussakin. Eri lastentarhoissa oli lasten lukumäärä vaihdellut 12 ja 230 välillä, mutta useimmissa paikoissa oli pyrkijäin lukumäärä ollut paljon suurempi kuin oli voitu vastaanottaa. Keskimäärin lienee noin 80 % pyrkijöistä sanut paikan laitoksissa.

Useimmat lastentarhat olivat yksityisten henkilöiden perustamia, muut yhdistysten. Kahta tai kolmea ylläpidettiin yksityisillä lahjoitetuilla tai muilla varoilla, muut saivat avustusta kuntien anniskeluvoittovaroista. Kaikkiaan nousivat laitosten kantamat avustuserät noin 200,000 markkaan, josta summasta Helsingin osalle tuli 130,000, Turun 20,567, Vaasan 11,050, Porin 8,000 ja Viipurin noin 6,500 markkaa sekä muiden osalle pienempiä eriä. Tampereella toimiva lastentarha, jonka kustannukset olivat nousseet 8,372 markkaan 50 penniin, oli kunnalta saanut ainoastaan 4,315 markkaa; vajoaus oli peitetty arpajaisten avulla. Useimpain lastentarhain ilmoitetaan nykyään olevan yksikielisiä, ainoastaan joku niistä oli taloudellisista syistä ollut pakoitettu toimimaan kaksikielisenä. Kuhunkin laitokseen oli tavallisesti kuulunut johtajatar, pienimpien lasten hoitajatar sekä keittäjätär, muutama in sitäpaitsi yksi tai kaksikin johtajattaren apulaista. Johtajattaret ja heidän apulaisensa olivat läpiäyneet tyttökoulun, edelliset yleensä myöskin Helsingin lastentarhaseminaarin. Lapset suorittivat useimmissa laitoksissa yhden markan lukukaudelta, varattomat eivät maksaneet mitään. Päivällisateriasta, jonka lapset tavallisesti saivat laitoksissa, oli maksu 5 penniä kerralta eli 25 penniä viikolta, mutta köyhimmät olivat vapautetut tästäkin maksusta.

Paitsi yllämainittuja lastentarhoja oli valtionrautateitten kannattamia tarhoja

kuudessa paikassa, nimittäin Fredriksbergissä, Riihimäellä, Tampereella, Kouvolassa, Viipurissa ja Pietarissa; niiden määrärahat nousivat kaikkiaan 33,940 markkaan vuodessa.

Kuten enimmäkseen muualla ovat myöskin Helsingin kaupungissa perustetut kansanlastentarhat sekä täällä toimiva lastentarhaopettajatarten seminaari syntyneet harrastavain ja uhrautuvaisten naisten yksityisestä aloitteesta. Täkäläisten lastentarhain toiminta liittyy läheisesti Fröbelin metodiin. Lähemmin mainiten muodostavat sen kertomukset ja keskustelut, runonlukeminen, puhe- ja kirjoitusharjoitukset, laskento, piirustus ja muovailu vapaasti sekä mallin mukaan, laulu, voimistelu, liike- ja erinäiset muut leikit, ompelu, palmikoiminen ja neulominen, veisto, käytännölliset toiminnat, kuten siivoaminen, aterian järjestäminen ja sen korjaaminen, päivällispesun avustaminen keittiössä, vaatteidenpesu, ruukkukasvien hoito, puutarhatyö, milloin siihen on tilaisuutta, sekä muuten kaikellaiset muut toiminnat, joita esiintyy kodissa.

4—6 vuoden ikäiset lapset toimivat 3 à 4 tuntia päivässä $\frac{3}{4}$ tuntia kerrallaan (puhe- ja kirjoitusharjoituksissa sekä laskennossa kuitenkin ainoastaan $\frac{1}{2}$ tuntia) ja eri toimintojen välillä on $\frac{1}{4}$ tunnin vapaa-aika. Työvuosi käy yhteen tavallisten koululukukausien kanssa.

Saadakseen lähemmän silmäyksen erinäisissä täkäläisissä kansanlastentarhoissa vallitseviin oloihin on valiokunta asianomaisten johtajatarten ja opettajatarten täytettäväksi lähettänyt valiokunnan laatiman painetun kyselykaavakkeen. Saatujen vastausten nojalla on valiokunta tämän jälkeen järjestänyt alempanaolevat tiedot näistä lastentarhoista.

Helsingissä on nykyään seuraavat kansanlastentarhat, joita avustetaan kaupungille tulevasta osuudesta Anniskeluosakeyhtiön voittovaroja:

Kansakoulukadun 1:ssä	100	suomenkielistä ja	—	ruotsinkielistä lasta
Vladimirinkadun 21:ssä	—	”	”	108
Kivenhakkaajankadun 3:ssa	112	”	”	—
Sepänkadun 13:ssa	—	”	”	108
Korkeavuorenkadun 1:ssä	110	”	”	—
Itä-Viertotien 3:ssa	10	”	”	102
Kallion III linja 4:ssä	75	”	”	—
Harjukadun 1:ssä	140	”	”	106
Toukolassa	20	”	”	59
Saarikadun 2:ssa	157	”	”	—
Saarikadun 4:ssä	7	”	”	101
Töölönkadun 47:ssä	2	”	”	128
Rosavillassa	76	”	”	—
Fredriksbergissä	55	”	”	26

Summa 14 lastentarhaa ynnä 864 suomenkielistä ja 738 ruotsinkielistä lasta.

Tämän yhteydessä mainittakoon vielä, että Kaupunginvaltuuston täytyi viime keväänä hyljätä Sörnäsän suomalaisen kansanlastentarhan aiottua haaraosastoa sekä Tehtaankadun varrella olevaa uutta ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten tehdyt määrärahaohjelmat ynnä pienempien lisäerien pyynnöt ennestään olevain lastentarhain laajentamista varten.

Mitä näiden laitosten huoneustoihin tulee, on aniharvain (2 à 3) ilmoitettu olevan hyviä, mutta sitävastoin 7 tyydyttämätöntä ja 4 ainoastaan välttävää. Yhteenlaskettu vuokramäärä nousee 32,144 markkaan. Kansanlastentarhain tarvekaluilla ilmoitetaan yhteensä olevan 29,000 markan arvo ja kuuluvat ne useimmissa tapauksissa laitoksille. Niiden täydentämistä varten on yhteensä noin 4,050 markan suuruisen summan ilmoitettu olevan tarpeenvaativan.

Sisäänkirjoitusmaksuina on useimmista lapsista suoritettu pieni määrä, 1 ja 4 markan välillä, enimmäkseen 2 markkaa, alennettuna sisaruksista. Muita maksuja oppilaista ei suoriteta. Useimmissa lastentarhoissa annetaan lapsille ruoka-ateria 5 tai muutamissa tapauksissa 10 pennin maksusta, jonka enimmäkseen lapset suorittavat. Tämän yhteydessä ansaitsee mainitsemista, että likimääräisiä tietoja on annettu niiden äitien lukumäärästä, jotka ovat työssä kodin ulkopuolella, ja vaihtelee tämä 12 ja 50 % välillä.

Opettajarten ja johtajarten yhteenlaskettu lukumäärä nousee tänä lukuvuonna 57:een, joka jaettuna 1,602 lasta kohti tekee 28 lasta kullekin opettajatarelle. Useimmat opettajattaret ovat läpikäyneet tyttökoulun, useilla on korkeampi sivistys, ja melkein kaikki ovat käyneet yksityisen, mutta valtion kannattaman, maan ainoan seminaarin lastentarhain opettajarten valmistamista varten. Opettajista on:

26:lla	21—29 vuoden ikä
23 „	30—39 „ „
4 „	40—49 „ „
4 „	50 vuotta tai sen yli.

Kansanlastentarhoissa ovat johtajattaret ja opettajattaret toimissa 5—7 tuntia päivässä oppivuoden aikana. Heidän palkkansa on: 11:llä 1,700 markkaa, 4:llä 1,650—1,500 markkaa, 25:llä 1,400 markkaa, 10:llä 1,300 markkaa, 2:lla 1,200 markkaa, 1:llä 1,100 markkaa, 2:lla 800 markkaa, 2:lla sitä vähemmän.

Lastentarhoissa on sitäpaitsi apulaisia ja palvelusväkeä, erittäinkin ruuanlaittoa varten.

Erityinen asema on neitien Elisabeth Alanderin ja Hanna Rothmanin lastentarhalla, joka on vanhin (vuodesta 1888) ja suurin kaikista ja sijaitsee „Eget hem för Sörnäs folkbarntärdgård“ nimisen yhdistyksen omistamassa, Ebeneser-nimisessä rakennuksessa, Harjukadun 1:ssä. Tällä laitoksella ynnä lastenkodilla ja jo mainitulla, myöskin neitien Alanderin ja Rothmanin ylläpitämällä seminaarilla, joita yhteisesti nimitetään Ebeneserkodiksi, on erityinen hallitus, joka lisättyjen jäsenten kanssa

täydentää itsensä ja valitsee myöskin tilintarkastajat laitoksen tilejä varten. Sen uskonnollista luonnetta on erityisesti painostettu läänin kuvernöörin v. 1909 vahvistamissa laitoksen säännöissä.

Tiedusteltaessa toivottaisiinko kaupungin kansanlastentarhain ottamista kunnan huostaan tai niiden avustamista, on viimeksimainittu lastentarha puoltanut jälkimäistä vaihtoehtoa ja tällöin lausunut toivomuksena „että avustusta myönnettäisiin riittävä määrä ja että lastentarhan johto jäisi Ebeneserkodin hallitukselle tämän sääntöjen mukaan tilintekovelvollisuutta vastaan ja asianymmärtävän tarkastuksen alaisena“. Muut opettajattaret ovat joitakin yksinäisiä poikkeuksia lukuunottamatta lausuneet toivomuksen lastentarhain ottamisesta kunnan huostaan, jolloin he yksimielisesti ovat esittäneet toivomuksena, että lastentarha-aatetta edelleen muuttamatta sovellettaisiin ja että lastentarhain talous turvattaisiin sekä että ne saatettaisiin asianymmärtävän tarkastuksen alaisiksi ja, muutamain lausuntojen mukaan, asetettaisiin erityisen hallituksen alaisiksi.

Kaikkien laitosten menot nousivat tasaluvuin 153,000 markkaan, joka summa etupäässä suoritettiin kaupungin myöntämällä apurahoilla, yhteensä noin 130,000 markalla ja jäännös sisäänkirjoitus- ja ruokamaksuilla, pienillä korkoerillä y. m. Asian valaisemiseksi ottaa valiokunta tähän valiokunnalle annetun yleiskatsauksen erään lastentarhan vuotuismenoista, joka tarha on ilmoituksen mukaan tarkoitettu 130 lapselle:

Johtajattaren palkka ynnä palkkio	Smk	1,700: —
3 apulaisopettajataria à 1,400 mk	„	4,200: —
Palvelijattaren palkka	„	480: —
2 aputyttöä à 180 mk	„	360: —
Ravinto	„	1,690: —
Työaineet	„	195: —
Sekalaiset kustannukset	„	200: —
Kalusto	„	100: —
Vuokra	„	2,400: —
Polttopuut	„	1,400: —
	<u>Summa Smk</u>	<u>12,725: —</u>

Yllämainitun lastentarhan tulot ovat ilmoitetut noin 800 markaksi, joten 11,925 markan apuraha on katsottu tarvittavan.

Ennenkuin valiokunta ryhtyy selvittämään ehdotustaan asiassa, ansainnee tässä mainitsemista, että vuoden 1909 jälkimäiset valtiopäivät päättivät tehdä korkeimpaan paikkaan anomuksen, että vuodeksi 1910 myönnettäisiin kansanlastentarhain kannattamiseksi 100,000 markan suuruinen rajaton siirtomääräraha. Tämän anomuksen perusteluista, joilla tässä saattaa olla mielenkiintoa, mainittakoon seuraavaa:

„Eri kannoilta katsoen ansaitsee lastentarhalaitos täydellä syyllä valtion huomiota. Kasvatusopin kannalta on sen vaikutus epäilemättä hyödyllinen. Saavathan lapset täten niin henkisesti kuin ruumiillisesti sopivan esivalmistuksen varsinaiseen koulunkäyntiin. Yhteiskunnalliselta kannalta ovat varattomain kansanluokkain lapsia varten järjestetyt lastentarhat lisäksi yhtenä apukeinona näiden luokkain elämäntaistelun lieventämisessä ja kasvatushuolten helpottamisessa.

Nykyisessä tilassaan toimivat lastentarhamme eivät kuitenkaan yleensä voi täysin vastata tarkoitustaan, sillä siksi vajanaiset ovat enimmäkseen niiden aineelliset edellytykset. Hoitajain lukuun verraten tavallisesti liian suuri lapsimäärä, puutteelliset huoneistot ja havaintovälineet, huonot leikkitantereet ja lukuisain lasten ravinnon niukkuus ynnä keho vaatevarustus ovat useimpain lastentarhain menestyksellisen toiminnan esteinä. Etenkin ovat nykyiset lastentarhat yleensä lapsimäärään ja pyrkijöiden lukuun katsoen riittämättömiä. Niinmuodoin lastentarhalaitos kaipaa kehittyäkseen entistä tehokkaampaa tointa yhteiskunnan puolelta.

Eduskunnan mielestä on tätä kehitystä suunnattava siten, että lastentarhat, jotka nykyisinkin enimmäkseen ovat kuntain myöntämällä apurahoilla ylläpidettyjä, muodostuisivat varsinaisiksi kunnallisiksi laitoksiksi. Täten lastentarhain järjestely tulisi lujemmaksi ja niiden asema vakaantuisi, ja tällöin saattaisi niille myöntää valtioapua samain perusteiden mukaan kuin muillekin kunnallisille sivistyslaitoksille. Eduskunta on kuitenkin sitä mieltä, että pikainen avustus joka tapauksessa on lastentarhojen kehitykselle välttämätön, ja olisi sentähden valtioapua annettava, ainakin aluksi, paitsi kunnan lastentarhoille myöskin niille yhdistyksille ja yksityisille, jotka kunnan valvonnan alaisina ylläpitävät lastentarhoja. Määräraha olisi annettava jaettavaksi sekä kaupunki- että maalaiskunnille.

Ehdoiksi valtioavun saantiin olisi asetettava, että lastentarhain toimintaohjelma annettaisiin valtion kouluviranomaisten harkittavaksi, että lastentarhat alistuvat siihen tarkastukseen, jonka hallitus tarkoituksenmukaiseksi katsoo, että ne ovat maksuttomat, ja että vähävaraiset lapset niissä saavat ilmaiseksi ruokaa ja kaikkein vähävaraisimmat myös vaatetusapua. Valtioavun suuruus olisi määrättävä kolmanneksi osaksi kaikista lastentarhain kuluista, ja valtioapua jaettaessa tulisi hallituksen katsoa, että avustus todella tulee lastentarhan kehityksen hyväksi eikä kunnille aiheeksi vähentämään lastentarhoille ennen osottamaansa kannatusta.

Kun viime lukuvuoden lastentarhakulut tekivät suunnilleen 200,000 markkaa, ja kun voidaan olettaa, että kuntain ynnä yksityisten kannatuserät ensi vuonna pysyvät jotenkin ennallaan, on Eduskunta, mainitun perusteen mukaan, arvioinut ensi vuonna tarvittavan valtioavun määrän 100,000 markaksi.“

Anottu määräraha on sittemmin myöskin periaatteessa myönnetty sillä edellytyksellä, että valtion varat sen sallivat, mutta sitä ei ole kuitenkaan vielä määrätty maksettavaksi.

Harkitessaan kysymystä, miten kaupungin lastentarhoille, joiden yhteiskunnalliselle ja kasvattavalle merkitykselle myöskin valiokunta antaa täyden arvon, voitaisiin taata nykyistä turvatumpi asema, kuin myöskin vakuuttaa laajemmat kehittymismahdollisuudet, on valiokunta katsonut kaksi keinoa olevan tässä ajateltavissa, joko se että kunta ottaisi kokonaan huostaansa nämä lastentarhat sekä asettaisi ne pääasiassa samaan asemaan kuin kansakoulut, taikka että ne kuten tähänkin asti saisivat jäädä yksityisten huostaan mutta saisivat suuremmat takeet tarpeellisen apurahan saamisesta, siten että niitä varten annettava määräraha otettaisiin vastedes kaupungin varsinaiseen menosääntöön. Mitään voittamatonta estettä ottaessa olemassaolevat lastentarhat kohta kaupungin huostaan voitaneen sitä vähemmin katsoa olevan, kun niiden useimmat johtajattaret ja opettajattaret, kuten yllä on mainittu, omasta puolestaan puoltavat sellaista toimenpidettä. Mutta valiokunta ei ole kuitenkaan katsonut ainakaan nykyään voivansa puoltaa sen suuntaista päätöstä. On huomattava, etteivät kyseenalaiset laitokset ole tähän asti olleet minkäänlaisen valvonnan alaisina enemmän kaupungin kuin valtionkaan puolelta, joten tarpeellista kokemusta niiden toiminnan tarkoituksenmukaisimmasta järjestämisestä puuttuu, että kysymys opettajatarten valmistamisesta ei vielä ole tullut riittävästi selvitettyksi, minkä vuoksi toistaiseksi on vaikeata määrätä näiden pätevyysvaatimuksia*), kuin myöskin että kansanlastentarhoihin kohdistuvat vaatimukset niinhyvin niiden lukumäärään, kuin huoneustojen laatuun sekä muihin tähän kuuluviin seikkoihin nähden, jos kaupunki niitä ylläpitäisi, tulisivat varmaankin huomattavasti kohoamaan. Jotta voisi arvostella niiden menojen suuruutta, joita kaupungille tulisi koitumaan, jos se vastaisuudeksi sitoutuisi ylläpitämään kansanlastentarhat, jolloin pääsyy niihin pitäisi olla vapaan kaikille halullisille pyrkijöille, on valiokunta alemman kansakoulun ensimmäiseen luokkaan otetun oppilasmäärän nojalla koettanut laskea sen lapsimäärän, jonka voitaisiin otaksua tulevan käymään lastentarhoissa. Täkäläisiin alempiin kansakouluihin otettiin tänä syksynä lähipitäen 2,100 oppilasta. Kun viimeainittu määrä edustaa ainoastaan yhtä ikäryhmää, eli seitsenvuotisia, mutta kansanlastentarhoissa käy kolme ikäryhmää, neli-, viisi- ja kuusivuotiset, olisi lastentarhain niinmuodoin pitänyt voida varata sijaa noin 6,000 oppilaalle, mikä, jos todennäköinen kustannus oppilasta kohti tähän asti saavutetun kokemuksen nojalla määrätään 100 markaksi**), sisältäisi sen, että kaupungille koituisi noin 600,000 markan vuotuinen meno, kun kansanlastentarhain apuraha nyt tekee noin 130,000 markkaa. Vaikkapa mainittua erää voitaisikin jossain määrin alentaa, ottamalla vastaan esimerkiksi ainoastaan kaksi ikäryhmää, tai muulla sopivalla tavalla, on kuitenkin selvää, että kaupungin menot kansanlastentarhain huostaansa ottamisesta tulisivat melkoisesti lisääntymään

*) Niitä kaukonäköisiä suunnitelmia lastentarhain perustamiseksi kansakouluopettajaseminaarien yhteyteen, jotka mainitaan toukok. 11 p:nä 1866 annetun kansakouluasetuksen 83, 84 ja 86 §:ssä. ei oie kehitetty käytännössä.

**) Vertauksen vuoksi merkittävään, että kaupungilla on vuonna 1910 ollut menoja jokaisesta kansakouluoppilaasta 130 markkaa 59 p:ää.

Valiokunnassa on myöskin lausuttu epäilyksiä olisiko kaupungilla aihetta ottaa täydellisesti haltuunsa tämäkin osa lastenkasvatusta varsinkin jos se tapahtuisi ilman minkäänlaisia uhrauksia kotien puolelta.

Kun valiokunta ei niinmuodoin ole toistaiseksi voinut puoltaa viimemainitun vaihtopuolen hyväksymistä, ei valiokunta tällä ole kuitenkaan tahtonut sanoa, ettei kaupunki vastaisuudessa voisi katsoa lastentarhain huostaansa ottamista tarkoituksenmukaiseksi. Toimenpiteenä, jonka tällä haavaa pitäisi riittää ja joka samalla voisi välittää siirtymistä lastentarhain täydelliseen järjestämiseen kaupungin opetuslaitoksena, on valiokunta tahtonut ehdottaa, että kansanlastentarhain apurahat otettaisiin kaupungin vakinaiseen kulunkiarvioon. Niistä, jotka ylläpitävät kyseenalaisia laitoksia, voi kyllä näyttää yhdentekevältä, mistä kassasta varat heidän avustamiseen tulevat, mutta ne vaihtelut, joiden alaisena anniskeluvaroista kaupungille tuleva osuus on viime aikoina ollut, sekä se seikka, että mainittu osuus on usein osottautunut liian niukaksi kaikkien niiden huomiota ansaitsevain tarpeiden tyydyttämiseksi, joita sille asetetaan, kehoittavat kaupunkia välttämättömästi antamaan taksoitetuista varoista apurahat lastentarhoille, joiden kehitys sen siaan että sitä asianomaisesti edistettäisiin tulisi muussa tapauksessa estymään. Tässä on kuitenkin jo nyt huomautettava, ettei avustuksia enää voitane jakaa ainoastaan viime vuosina myönnettynä noin 130,000 markan eränä, vaan että siihen vuosi vuodelta tulee aiheuttamaan korotuksia sekä nyt toimivain lastentarhain asteettaisen kehityksen mahdollisitekeminen että tarvittavain uusien lastentarhain perustaminen.

Vaikka valiokunta onkin niinmuodoin hyväksynyt ehdotuksen kansanlastentarhain apurahain ottamisesta vakinaiseen menosääntöön, on valiokunta kuitenkin ollut sitä mieltä, että joku osa näistä avustuksista voitaisiin mahdollisesti vastakin, jos voittovarot sen sallivat, kustantaa näistä varoista. Se ajankohta, jolloin määräraha otettaisiin vakinaiseen kulunkiarvioon, on sopivasti näyttänyt voitavan ehdottaa vuoden 1913 alkuun, siihen nähden että lastentarhat viimeksi tapahtuneessa voittovarain jaossa saivat avustuksia nyt kuluvaaksi työvuodeksi eli niinmuodoin myöskin kevatlukukaudeksi 1912, ja että nämä avustukset nyt myönnettyinä erinä tai jonkun verran korotettuinaakin, mikä luultavasti tullaan havaitsemaan tarpeelliseksi, voitane vaikeudetta myöntää viimemainitun vuoden syyslukukaudeksi nyt kuluvan vuoden voittovarain osuudesta. Jos tällainen menettely hyväksytään, lienee asianomaisia kehoitettava hyvissä ajoin ennen 1913 vuoden kulunkiarvion valmistamista jättämään Rahatoimikamariin avustushakemuksensa.

Kun kaupunki mainitussa järjestyksessä tulisi antamaan kansanlastentarhoille turvatumman taloudellisen pohjan, edellyttää tämä, että kaupunki samalla järjestää myöskin koulujen toimintaa koskevan tarkastuksen, eli toisin sanoen että ne saatetaan asiantuntevan tarkastuksen alaisiksi. Tässä kohden on ensinnä harkittava mille kaupungin viranomaiselle tai lautakunnalle lastentarhain ylivalvonnan pitäisi soveliaimmin kuulua. Nykyään ovat kansanlastentarhat Kasvatuslautakunnan valvonnan alaisia, tämän kuitenkaan sisältämättä sitä että lautakunta olisi millään mainittavam-

malla tavalla puuttunut niiden toimintaan. Valiokunnasta on näyttänyt, että Kansakoulujenjohtokunnalle, pikemmin kuin yllämainitulle lautakunnalle, olisi annettava näiden laitosten valvonta, osaksi koska Kasvatustalouden velvollisuudet ovat luonteeltaan melkoisesti toisia, osaksi siitä syystä, että kansanlastentarhoissa annettavaa opetusta täytyy katsoa valmistukseksi kansakouluun.

Kansanlastentarhain lähin valvonta näyttää kuitenkin olevan uskottava sitä tarkoitusta varten erittäin asetettavalle tarkastajalle, joka aluksi olisi otettava määrättyksi ajaksi, esim. kolmeksi vuodeksi. Tämän valvonnan antaminen kaupungin kansakoulutarkastajain toimeksi ei valiokunnasta tunnu täysin sopivalta, osittain koska lastentarhain lähempi tarkastaminen edellyttää määrättyjä erikoistietoja, osittain siitä syystä, että kansakoulutarkastajain työala on jaettu kielellisellä pohjalla, kun taas lastentarhain tarkastus valiokunnan mielestä ainakin toistaiseksi voisi jäädä yhtenäiseksi. Valiokunta on arvellut, ettei tulevan tarkastajan velvollisuuksia tarvitsisi toistaiseksi laajentaa siihen määrään, että hänen täytyisi puuttua yksityiskohtiin lastentarhain hallinnossa ja opetuksessa, vaan voisi hän rajoittua niiden toiminnan yleiseen valvontaan, samalla kun tarkastajan pitäisi Kansakoulujenjohtokunnassa esitellä kaikki lastentarhoja koskevat asiat sekä valmistaa niihin nähden esiintyvät kysymykset, kaikki lähemmän johtosäännön mukaan, joksi Kansakoulujenjohtokunnan olisi valmistettava ehdotus. Koska valiokunta ei niinmuodoin ole edellyttänyt niin suuria velvollisuuksia tulevalle tarkastajalle, että tämän tarvitsisi käyttää aikansa kokonaan sen toimen hoitamiseen, on valiokunta arvellut, että 1,200 markan vuotuisen palkkion pitäisi toistaiseksi riittää tästä toimesta; ja näyttää virka voitavan antaa joko miehelle tai naiselle.

Kuten valiokunta on yllä viitannut, edellyttää valiokunta että tulevalle kansanlastentarhain tarkastajalla pitäisi olla tähän alaan kuuluvia erikoistietoja. Tällaisten erikoistietojen hankkimista tai niiden täydentämistä varten on valiokunta katsonut olevan kaupungin varoista myönnettävä arviomäärin 1,500 markan suuruisen matkaporon, joka annettaisiin tarkastajaks valituille henkilölle ja joka velvoittaisi tämän esimerkiksi kolmen kuukauden aikana ulkomailla, lähinnä Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä perehtymään kansanlastentarhain järjestämiseen ja toimintaan, niinhyvin hallinnolliselta kuin opetusopilliseltakin kannalta. Tältä opintomatkalta palattuaan tulisi stipendiaatin antaa Kansakoulujenjohtokunnalle tavanmukainen matkakertomus sekä ryhtyä hoitamaan tarkastajantointa.

Kooten edellä kehittämänsä ehdotukset saa valiokunta niinmuodoin esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että kaupungin kansanlastentarhoille annettavat apurahat vuoden 1913 alusta periaatteessa otetaan vakinaiseen menosääntöön;

että kaupungin kannattamain kansanlastentarhain ylivaltionnan tulee vastedes kuulua kaupungin kansakoulujen Johtokunnalle;

että mainittujen kansanlastentarhain toiminnan lähempi valvonta on uskottava toistaiseksi kolmeksi vuodeksi valitulle tarkastajalle, miehelle tahi naiselle jonka palkkio on oleva 1,200 markkaa vuodessa;

antaa kansakoulujen Johtokunnan toimeksi julistaa tarkastajan toimi avonaisena haettavaksi ja tämän jälkeen tehdä Valtuustolle esitys sen täyttämisestä;

myöntää 1,500 markan suuruisen matkaopintoraha tulevan tarkastajan käytettäväksi, ollen tämä velvollinen kolmen kuukauden aikana ulkomailla tutkimaan kansanlastentarhain järjestämistä ja toimintaa sekä tältä opintomatkalta palattuaan kansakoulujen Johtokunnalle antamaan matkakertomuksen; sekä

antaa kansakoulujen Johtokunnan toimeksi saavutetun kokemuksen nojalla valmistaa sekä Kaupunginvaltuuston harkittavaksi lähettää ehdotus kansanlastentarhain valvontaa koskeviksi ohjesääntömääräyksiksi ja niiden avustamishdoiksi.

Vihdoin saa valiokunta ilmoittaa, että valiokunta on ajatellut, että Kaupunginvaltuusto, ennen puheenalaisen mietinnön ottamista asiallisesti käsiteltäväksi, hankkisi tehdyistä ehdotuksista sekä Kasvatuslautakunnan että Kansakoulujenjohtokunnan lausunnon.

Helsingissä lokak. 25 p:nä 1911.

F. Gustafsson.

**U. Lindelöf.
Karl W. Saurén.**

**M. Pesonen.
E. W. Walldén.**

Hjalmar Ekholm.

*Lausunto kaupungin teknillisten laitosten kuole-
tussuunnitelmia koskevasta ehdotuksesta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Lokak. 19 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 580.

Marraskuun 9 päivänä 1909 lopullisesti esiteltäessä asiaa käsittelemään asetetun valiokunnan antamaa mietintöä kaupungin teknillisten laitosten hoidossa noudatettavan kirjanpidon perusteista, josta asiasta Rahatoimikamari kirjelmässä edellisen syyskuun 23 päivältä oli antanut vaaditun lausunnon, minkä ohella erinäiset teknillisten laitosten hallitusten sekä Rahatoimikonttorin antamat lausunnot oli lähetetty perille, antoi Kaupunginvaltuusto, samalla kun muun muassa määräsi mitä periaatteita kaasun ja sähkön sekä veden hinnan laskemisessa oli noudatettava, Rahatoimikamarin tehtäväksi ehdottaa Valtuustolle ne suunnitelmat, joiden mukaan poiskirjoitukset kunkin teknillisen laitoksen tileistä on toimitettava.

Saamansa tehtävän johdosta Kamari käski Vesijohtokonttorin sekä kaupungin valaistuslaitoksen Hallituksen antaa ehdotuksen ja lausunnon Kaupunginvaltuuston tarkoittamasta seikasta, ja onkin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus, joka nykyisessä muodossaan on lopullisesti käsiteltyt asian, kirjelmässä viimeksikuluneen toukokuun 17 päivältä antanut lausuntonsa ynnä kuoletussuunnitelman ehdotuksen, josta Rahatoimikamari sittemmin kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 21 päivältä on antanut lausunnon, ja seuraavat kaikki nämä lausunnot oheellisina liitteinä.

Mitä siihen korkoon tulee, joka kaupungin teknillisten laitosten olisi suoritettava varoista, jotka kaupunki on niille antanut sekä seisovina että tilapäislainoina, jota kysymystä Hallituksen lausunnossa on etusijassa kosketeltu, on Hallitus, myöntäen että tuon koron käyvä määräminen maksettavaksi samoin prosenttimäärin, mitkä kaupunki itse maksaa teknillisiin laitoksiin käyttämistään lainavaroista, katsonut tuollaisen menettelyn käytännössä kohtaavan erinäisiä vaikeuksia, koska siinä tapauksessa olisi pakko kirjanpidossa käytellä eri korkomääriä ei ainoastaan mitä eri laitoksiin, vaan myös saman laitoksen eri osiin ja niinkään eri vuosiin tulee, minkätähden korkokannaksi olisi määrättävä vakinainen $4\frac{1}{2}$ prosentin korko, joka myös luettaisiin laitosten uutistöihin käytetyille laitosten omaan voittovarain määrille, jota vastoin konttorantivaroille edelleen olisi luettava korkoa 5% .

Vastoin tätä katsantokantaa olisi Rahatoimikonttorin mielestä oikeinta, että kaupungin teknilliset laitokset saamistaan kaupungin obligatsioonilainain varoista maksaisivat sen koron, minkä laskelma osottaa, kun lainain hankintakustannukset ja pääomanalennukset otetaan lukuun. Sitä varten on Konttori laskenut, mikä keskimääräinen korko teknillisten laitosten olisi nykyään suoritettava, kunnes pääsevät osallisiksi uudesta obligatsioonilainasta, jolloin keskikorko laskettaisiin uudestaan, ja olisi tämä keskikorko, $\frac{1}{10}$ %:ksi tasoitettuna, vesijohdon lainavaroille 4,7 %, kaasutehtaan 5 % sekä sähkölaitoksen lainavaroille 4,8 %.

Näitä kahta ehdotusta harkitessaan on Rahatoimikamari katsonut Rahatoimikonttorin ehdottaman laskutavan antavan paremmin todellisia oloja vastaavan kuvan kuin mitä Teknillisten laitosten Hallituksen tekemän ehdotuksen on laita, erittäinkin kun Hallitus ei ole esittänyt minkäänlaisia perustelmia osottaakseen minkätähden korkokanta olisi määrättävä $4\frac{1}{2}$ %:ksi, joka on alempi kuin laskelman mukaan minkään laitoksen osalle tuleva prosenttiluku.

Eri laitosten kuoletussuunnitelmaan nähden Hallitus ehdottaa korkoa ynnä kuoletusta suoritettavaksi vuotenaan aina saman määrän laskettuna määräprosentiksi laitosten perustamisarvosta, ja Hallitus on taulukossa esittänyt puheenalaisten laitosten eri osain kuoletussuunnitelman, jossa myös mainitaan laitosten arvioitu elinikä ja myyntiarvo.

Näihin kuoletussuunnitelmiin nähden on Rahatoimikonttori, samalla ilmoittaen Konttorilta puuttuvan edellytyksiä voidakseen asiaa arvostella teknilliseltä kannalta, huomauttanut että ehdotettu pysyväisten vuotuismaksujen käytäntöönottaminen „antaisi hallitukselle liian vapaat kädet esimerkiksi rahasääntöehdotusta ja tilinpäätöstä laadittaessa y. m. tilaisuuksissa“. Jos sitä vastoin korko ja kuoletus erotetaan toisistaan, jossa tapauksessa viimeksi mainittua varten on tehtävä pysyväinen suunnitelma, voi liiketoiminnan yksityiskohdista saada selvän käsityksen, ja Konttorin mielestä on laadittava Hallituksen harkinnan mukaan kohoava kuoletussuunnitelma, joten saavutetaan samat edut kuin vuotuismaksuja käyttämällä.

Viimeksi mainitussakin kohden on Kamari katsonut olevan yhtyminen Konttorin lausuntoihin ja ehdotukseen, koska niitä noudattamalla epäilemättä saadaan oikeampi ja selväpiirteisempi kuva laitosten liiketoiminnasta.

Muihin Hallituksen lausuntoihin nähden Kamarilla ei ole ollut mitään huomauttamista.

Edellä lausutun nojalla saa Kamari vaadituksi lausunnoksi kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että kaupungin teknillisten laitosten tulee kaupungin obligatsioonilainoista saamistaan varoista suorittaa korkoa sama määrä, minkä kaupunki itse todellisesti näistä lainoista maksaa, korotettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen tässä laskelmassa otettava huomioon sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen käsketään laatia eri laitosten kuolelussuunnitelma, huomioon ottamalla että korko ja vuotuinen kuoletus erotetaan toisistaan, sekä lähettää se Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
toukok. 17 p:nä 1911.*

Rahatoimikamarille.

N:o 27.

Pöytäkirjanotteella marraskuun 25 päivältä 1909, 17 §, on Rahatoimikamari, jonka Kaupunginvaltuusto oli käsenyt antaa ehdotuksen kaupungin teknillisten laitosten kuoletuksuunnitelmaksi, pyytänyt Vesijohtokonttoria sekä kaupungin valaistuslaitosten Hallitusta antamaan Rahatoimikamarille ehdotuksen asiassa.

Hallitus, joka nykyisessä muodossaan on tämän asian loppuun käsitellyt, on siinä kohden etusijassa ottanut harkittavaksi kysymyksen, mikä korko teknillisten laitosten olisi maksettava pääomavelastaan kaupungille. Tähän nähden saattanee panna kyymyseen, eikö tuota korkoa olisi jokaisessa eri tapauksessa suoritettava sama prosenttimäärä, minkä mukaan kaupunki maksaa korkoa teknillisiä laitoksia varten osottamistaan lainavaroista. Siihen katsoen että kävisi vaikeaksi liikkua erisuuruisilla korkomäärillä ei ainoastaan eri laitoksiin ja samojen laitosten eri osiin, vaan myös eri vuosiin nähden, ei tätä periaattetta kuitenkaan näy olevan käytäntöön ottaminen, vaan on kaikille laitoksille määrättävä yhdenmukainen korkokanta. Ja kun näiden nyt on otettava käytäntöön verraten runsaasti kuoletusmääriin perustuva järjestetty kuoletuksuunnitelma, on Hallituksen mielestä kohtuullista, että puheenalainen korkokanta määrätään $4\frac{1}{2}$ prosentiksi, jonka korkokannan mukaan myös laskettaisiin korkoa niille laitosten omaan voittovarain määrille, jotka käytetään laitosten uudistuksiin, jota vastoin konttokurantivaraille edelleen samoin kuin tähänkin asti olisi molemmin puolin luettava korkoa 5 %.

Mitä sitten tulee niihin periaatteisiin, joiden mukaan säännöllinen kuoletus on suunniteltava, on siihen nähden otettava huomioon seuraavia näkökohtia.

Sekä laitosten eri osain eripitkä elinikä ja perustamisarvojen lisääntymisen vuotuiset, usein varsin melkoiset vaihtelut että myös se seikka, että on tarpeellista omaan kustannusten ja muiden laskelmain vuoksi aina tarkoin seurata eri osain kirjaan pantua arvoa, välttämättä vaativat että tärkeimmät laitosten osat puheenalaisessa kohden käsitellään kukin erikseen. — Laitoksen jokaisen osan vuotuinen kuoletus taas on määrättävä tietyksi vuotuiseksi määräksi, laskettuna prosenttiluvuin alkuperäisestä rakennusarvosta — eikä vaihtelevasta kirjaan pannusta arvosta — sen prosenttimäärän mukaan, joka kussakin tapauksessa määrätään asianomaisen laitoksen

osan säännöllisen elinkauden ja myyntiarvon perustuksella. Laskemalla perustamisarvon kuoletus saadaan poiskirjoitukset suhtautumaan oikein liikkeen kehitykseen kuoleutusprosentin pysyessä alhaisena, ja laitoksen ensimmäisenä toimintavuonna, jolloin tulot ovat pienemmät ja kulumisesta johtunut perustamisarvon vähennys niinkään pienempi, on itse kuoleutusmääräkin pienempi, kohoten prosentittain sen mukaan kuin kirjaan pantu arvo vuosittain vähenee, minkä ohella siis käy mahdolliseksi järjestää tasaisempi ja laitosta vähemmän rasittava kuoletus niihinkin laitoksen osiin nähden, joiden elinikä on verraten lyhyt.

Jos korko ja vuotuinen kuoletus yhteensä suoritetaan samansuuruisena määränä, laskettuna perustamisarvon yhteenlasketun prosenttimäärän mukaan, käy kuoleutuksen jakautuminen eri vuosien kesken laitokselle vieläkin edullisemmaksi — jommoinen menettely nyttemmin on yleisesti käytännössä likeyrityksen tapaan johdetuissa laitoksissa. Kuoleutusta ei kuitenkaan laskettaisi asianomaisten laitosten käytettävänä olevista tonteista eikä myöskään siitä arvonnoususta, minkä tontit ovat saaneet niillä toimitettujen tasoitustöiden johdosta, vaan laskettaisiin näille arvoille samoinkuin kaikille oletuille myyntiarvoillekin ainoastaan $4\frac{1}{2}\%$:n korko.

Ne prosenttimäärät, joiden mukaan teknillisten laitosten eri osain kuoletus olisi laskettava, sekä se elinikä ja ne myyntiarvot prosenttiluvuin perustamiskustannuksista, mitkä näillä aloilla saavutetun kokemuksen perusteella lienee asianomaisille laitosten osille pantava, käyvät selville seuraavista taulukoista, jotka on laadittu edellyttämällä korkokannaksi edellä mainittu $4\frac{1}{2}\%$.

Vesijohtolaitos.

Esine	Elinikä vuotta	Myyntiarvo %	Korko ja kuoletus %
Toerakennus, kivitalot ja kaupungin maalla olevat paremmat asunnot	50	10	5,06
Kemistin asunto, sylvajat ja erinäiset kaupungin maalla sijaitsevat ulkoherakennukset	20	5	7,69
Kaupungin maalla sijaitseva, tiilistä tehty kone- ja höyrykattilahuone	20	10	7,69
Pumput, turbiinit ja kaikenlaatuiset koneet, pikasuodatinrakennus, seisotusaltaat ja sekotusrakennukset sekä laboratoriorakennus, kaupungin maan ulkopuolella	10	10	12,64
Avonaiset suodatusaltaat, erinäiset ulkoherakennukset, vajat, makasiini, kellari, savutorvi, purkauspaikka, pikasuodattimet, putkijohdot ja sillat, kaupungin maan ulkopuolella	10	5	12,64

Esine	Elinikä vuotta	Myyntiarvo %	Korko ja kuoletus %
Vesi- ja kasteluputket, erilliset kaivot, hevosaltaat ja sekalainen omaisuus	10	—	12,64
Vesisäiliö	50	10	5,06
Putkiverkko	50	10	5,06
Vesimittarit	10	5	12,64
Kalusto	10	10	12,64

Kaasutehdas.

Asuinrakennukset	50	10	5,06
Tehdasrakennukset	40	—	5,43
Pääputkijohto kaupungissa	25	10	6,74
„ laitoksessa	20	10	7,69
Kaasukellot	20	5	7,69
Kaasun jäädytys- ja pesuaparaatit	20	10	7,69
Mittarit ja säätäjät	20	10	7,69
Kaasun puhdistuslaitokset	20	10	7,69
Uunit	15	5	9,31
Höyrykatfilalaitos pumppuineen ja vesisäiliöineen	15	10	9,31
Vesikaasulaitoksen uunit ja aparaatit	15	10	9,31
Ammoniakkitehtaan aparaatit	15	10	9,31
Koksin lajittelulaitos	15	10	9,31
Kompressorilaitos	15	10	9,31
Yksityiset talojohdot	15	5	9,31
Lyhtypatsaat, lyhyt ja lyhtyjohdot	15	5	9,31
Kalusto	15	—	9,31
Hiilenpurkauslaitokset	10	—	12,64
Valaistus- ja vesijohdot, kaivot, aluetta ympäröivä lank- kuaita	10	—	12,64
Alueella oleva rautatie	10	—	12,64
Puusta tehty tavarasuoja	10	5	12,64
Kaasumittarit	10	5	12,64
Työpajan ja laboratorion sisustus työkoneineen	10	10	11,82

Sähkötehdas.

Asuinrakennukset	40	—	5,43
Tehdasrakennukset	30	—	6,14

Esine	Elinikä vuotta	Myyntiarvo %	Korko ja kueletus %
Höyrykattilat putkijohtoineen	15	10	9,31
Turbogeneraattorit	15	15	9,31
Muuntajat ja muut sähkökoneet	15	20	9,31
Pääaseman järjestimet	10	10	12,64
Aliaseman ”	15	10	9,31
Akkumulaattorit	12	15	10,97
Hiilien kuljetuslaitos	15	10	9,31
Erinäiset apukoneet	25	10	6,74
Kaapeliverkko	25	20	6,74
Ilmajohdot	10	50	12,64
Transformaattorit	15	15	9,31
Talojohdot	25	20	6,74
Katuvalaistus	—	—	—
Mittarit	10	10	12,64
Kalusto	15	—	9,31

Korkeammat, 20—50 %:n myyntiarvot johtuvat vastaavien laitoksen osain kupari-arvosta.

Tässä ehdotettuja laskuperusteita noudattaen olisi ensintulevana rahainhoitovuonna 1912 teknillisistä laitoksista suoritettava korkoa ja kuoletusta seuraavat määrät:

Vesijohtolaitoksesta, jonka kirjaan

pantu arvo 1/1 1911 oli	Smk 5,880,008: 04	408,000: — ¹⁾
Kaasutehtaasta s:n	” 5,098,397: 50	368,000: —
Sähkötehtaasta s:n	” 5,410,429: 90	353,000: —

Tässä yhteydessä on lisäksi huomautettava, erittäinkin sähkötehtaaseen nähden, että teknikan nopean kehityksen johdosta tällä alalla on tarjona vaara että jotkut laitoksen osat käyvät epäajanmukaisiksi, toisin sanoen, että on edullista hankkia niiden sijaan uudet, ennenkuin säännöllinen kuluminen sitä vaatisi, jota paitsi laitos vielä on monet ajat oleva nopeassa kehittymistilassa, minkä johdosta tuon tuostakin täytyy teettää suuria laajennustöitä, joten rakennuspääomaa täytyy lisätä ja tämä pääoma vaatii korkoja ja kuoletusta niin suuria määriä, että ne, ellei vanhoille laitoksille lasketa ylimääräistä kuoletusta, käyvät liian rasittaviksi alussa, ennenkuin uudet osat on käytetty hyödyksi. Tähän nähden täytyy asettaa se vaatimus, että — vahvistetun suunnitelman mukaisen kuoletuksen lisäksi — ylimääräisiä kuoletuksia tehdään niin laajassa mitassa kuin laitosten taloudelliset tulokset kohtuudella sallivat.

¹⁾ Jos Hallituksen toukokuun 17 päivänä Kaupunginvaltuustolle ehdottama arvonalennus hyväksytään. (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 43 vuodelta 1911).

Edellä esitetyn nojalla saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa:

että kaupungin teknillisten laitosten pääomavelastaan kaupungille suoritettava korko määrätään $4\frac{1}{2}$ %:ksi, sekä

että teknillisten laitosten rakennuspääoman kuoletus määrätään tapahtuvaksi tässä edellä sitä varten ehdotettujen kuoletussunnitelman mukaan.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN
RAHATOIMIKONTTORI.

Läite II.

*Helsingissä,
syysk. 21 p:nä 1911.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 169.

Lähetepäätöksellä kesäkuun 15 päivältä kuluvaan vuotta on Rahatoimikamari vaatinut Konttorilta kirjallista lausuntoa kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen laatimasta näiden laitosten kuoletussuunnitelman ehdotuksesta. Tehtävän täyttämiseksi Konttori saa, palauttaen asiakirjat, lausua seuraavaa:

Mitä niihin prosenttimääriin tulee, joiden mukaan teknillisten laitosten eri osain kuoletus Hallituksen mielestä olisi laskettava, puuttuu konttorilta edellytyksiä voidakseen arvostellen tarkastaa Hallituksen laatimia taulukkoja, minkätähden konttori sivuuttaa tämän osan kirjelmän sisällystä. Mutta mitä tulee siihen yhtäläiseen korkokantaan, $4\frac{1}{2}$ prosenttiin, jonka Hallitus on, välttääkseen korkokantain erilaisuudesta johtuvia vaikeuksia, ehdottanut otettavaksi käytäntöön kaikkiin laitoksiin nähden, niin on konttori asiasta eri mieltä. Konttorin mielestä on nimittäin järkipäisyyden kannalta oikeinta, että kaupungin teknilliset laitokset saamistaan kaupungin obligatsioonilainain osista maksavat korkoa sen mukaan kuin laskelma osottaa, kun pääomanalennukset ja lainain hankintakustannukset otetaan lukuun. Toimittamalla yksinkertaisen laskelman niillä eri korkomäärillä, mitkä edellä mainittua laskutapaa käyttämällä on saatu, käy selville mikä keskimääräinen korko teknillisten laitosten olisi konttorin mielestä suoritettava, kunnes ne pääsevät osallisiksi uudesta obligatsioonilainasta, jolloin tämä keskimääräinen korko on uudestaan laskettava. Jos tämä keskimääräinen korko, joka konttorin laskujen mukaan on vesijohtolaitokselle $4,668$ %, kaasutehtaalle

4,942 %, sähkötehtaalle 4,761 %, käsittää murto-osia, korotetaan, sekä mukavuuden vuoksi että jottei kaupunginkassa missään tapauksessa joutuisi kärsimään, korko lähimmäksi ylemmäksi kymmenesosaksi %, siis vesijohdon 4,7 %:ksi, kaasutehtaan 5 %:ksi ja sähkötehtaan 4,8 %:ksi. Täten poistetaan kaikki semmoisen puheen aiheet, että teknilliset laitokset liikkuvat halvemmilla rahoilla kuin mitä kaupunginkassalla itsellään on käytettävänä. Kun ainoastaan kerran vuodessa, nimittäin vuosirahasääntöä laadittaessa, tarvitsee laskea minkä verran laitokset ovat velkaa kaupunginkassalle, supistunevat puheenalaiset „vaikeudet“ sangen vähiin.

Hallitus ehdottaa edelleen, että korkoa ja kuoletusta ei merkittäisi erikseen, vaan että nämä yhdistettäisiin ja siten suoritettaisiin vuotuismaksu, „jommoinen menettely nyttemmin on yleisesti käytännössä liikeyrityksen tapaan johdetuista laitoksissa“. Voihan tämä väite pitää paikkansa, kun on puhe nimenomaan yksityisestä liiketoiminnasta, koska tuollainen menettely eri laskelmia toimitettaessa on sekä yksinkertaisempi että mukavampi. Mutta kun on muille viranomaisille näytettävä toiminnan tulos, ei ehdotettu menettelytapa konttorin mielestä ole sovelias, koska vuotuismaksun laskeminen voi antaa Hallitukselle aivan liian vapaat kädet esimerkiksi vuosirahasääntöä ja tilinpäätöstä laadittaessa y. m. tilaisuuksissa. Jos korko ja kuoletus erotetaan toisistaan, jossa tapauksessa jälkimäiseen nähden on noudatettava vahvistettuja ja valmiiksi laskettuja taulukkoja, käy liiketoimintaa yksityiskohtaisesti silmäileminen ja vuositoiminnan tulos on kaupungin hallitusviranomaisille selvästi ja ilmeisesti nähtävissä. Eihän muuten mikään estä Hallituksen harkinnan mukaan laatimasta kohoavaa kuoletusasteikkoa, joten saavutettane samat edut, mitkä Hallitus on katsonut voivansa saavuttaa vuotuismaksuilla.

Edellä lausutun nojalla on konttori sitä mieltä

että teknillisten laitosten velan kuoletus Kaupunginvaltuuston vahvistaman suunnitelman mukaisesti ei ole laskettava ainoastaan niille rahamäärille, mitkä laitokset todellisuudessa ovat saaneet, vaan myös pääomanalennuksille ja lainain hankintakustannuksille, suhteellisesti sen mukaan kuin mainitut laitokset ovat olleet lainoista osallisia;

että kaupungin teknilliset laitokset suorittavat kaupungin obligationsilainain todellisen keskikoron, tasoitettuna lähinnä korkeammaksi kymmenesosaprosentiksi, ollen laskelmassa sekä pääomanalennukset että lainain hankintakustannukset otettava lukuun.

Hallituksen kirjelmän johdosta muutoin konttorilla ei ole mitään huomauttamista.

Helsingin Rahatoimikonttori:

Iwar Timgren.

Valiokunnanmietintö tonttien varaamisesta kansakoulujen sekä ammatti- ja käsityöläiskoulujen tarpeeksi.

Sittenkun Kaupunginvaltuustolle oli saapunut esitykset tonttien varaamisesta uusia kansakoulurakennuksia varten (*Pain. asiak. N:o 35 v. 1911*) sekä käsityöläis- ja ammattikoulujen omia taloja varten (*Pain. asiak. N:o 22 v. 1911*), niin ja kun ristiriitaisia etuja oli puheenalaisiin tonttikysymyksiin nähden ilmennyt, päätti Valtuusto kokouksessaan viime lokakuun 3 p:nä lähemmän selvityksen ja yhteensovituksen aikaansaamista varten lykätä ne tarkoitusta varten asettamaansa, allekirjoittaneiden muodostamaan erityiseen valiokuntaan.

Ensimmäinen esityksen tonttien varaamisesta kaupungin kansakoulujen tarpeeksi herätti Kansakoulujenjohtokunta kirjeessään syyskuun 16 p:ltä 1910 N:o 68, mikä esitys kirjeessä lähemmin mainituilla syillä päättyi ehdotuksiin:

että suomenkielisten koulujen tarpeeksi varattaisiin Aleksanterinkadun 2:ssa oleva tontti tai joku muu sopiva tontti Kruununhaasta, tai myös, jos tämä ei kävisi päinsä, Vuorimiehenkadun 6:ssa oleva tontti kui nmyöskin tontit N:ot 1 ja 3 Dagmarinkadun varrelta;

että tontit N:ot 41 ja 43 Topeliuksenkadun sekä 72 ja 74 Töölönkadun kuin myöskin 22 ja 24 Fjälldalinkadun varrelta varattaisiin ruotsinkielisten koulujen tarpeeksi; sekä

että annettaisiin Kaupungin asemakaavatoimikunnan tehtäväksi Töölön pohjoispuolella olevan alueen sekä Toukolan, Fredriksbergin ja Huopalahden järjestelysuunnitelmia laatiessaan kuhunkin näistä alueista varata sopiva tontti suomenkielisille kouluille, kuin myös Bakkaksen aluetta suunniteltaessa, tontti sinnekin ruotsinkielisille kouluille, jolloin toimikunnan olisi hankittava Kansakoulujenjohtokunnan lausunto.

Puheenalaisesta esityksestä sai Rahatoimikamari tilaisuuden antaa lausuntonsa, ja on se Kamarin kirjeessä viime toukokuun 19 p:ltä N:o 316. Rahatoimikamari ei ole voinut yhtyä yhteenkään yllämainituista ehdotuksista, vaan on se puolestaan tehnyt ehdotukset, että Aleksanterinkadun tai vaihtoehtoisesti Vuorimiehenkadun varrella olevan tontin sijaan varattaisiin suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi Siltavuorenpenkereen tontit N:ot 1, 2 ja 3, minkä ohessa Dagmarinkadun 1:ssä ja 3:ssa olevain tonttien tarve on katsottu voitavan muulla, lähemmin mainitulla tavalla

tyydyttää. Fjälldalinkadun 22:sta ehdotetun tontin ruotsinkielisten kansakoulujen tarpeeksi katsoo Rahatoimikamari olevan vaihdettava saman kadun 26:ssa olevaan tonttiin. Muilta osiltaan on Kamari arvellut Kansakoulujenjohtokunnan ehdotuksen tulleen liian aikaiseen herätetyksi.

Samoin oli myöskin Kaupunginvaltuuston asettama Rakennusvaltuuskunta, jonka oli valmistettava kysymyksiä omaan talojen rakentamisesta alemmaa käsityöläiskoulua, tyttöjen ammattikoulua ja valmistavaa poikain ammattikoulua varten kesäkuun 4 p:nä 1910 tehnyt Valtuustolle esityksen, että nykyään suomenkielisen kansakoulun käyttämä tontti Kasarminkadun 21:ssa luovutettaisiin tyttöjen ammattikoulun tarpeeksi sekä että tarkoitukseen aikaisemmin varatulle Runeberginkadun 23:ssa olevalle tontille teetettäisiin rakennus alemmaa käsityöläiskoulua ja valmistavaa poikain ammattikoulua varten. Tästä esityksestä on Rahatoimikamari antanut lausuntonsa kirjeessään viime toukokuun 19 p:ltä N:o 295 sekä yhtyy siinä ehdotukseen Kasarminkadun kansakoulutontin käyttämisestä yllämainitun tyttöjen ammattikoulun tarpeeksi, samalla kun Kamari katsoo että mainitulla tontilla olevan kansakoulutalon sijaan uusi kansakoulutalo olisi rakennettava Lapinlahdenkadun tontille N:o 19. Alemman käsityöläiskoulun sekä valmistavan poikain ammattikoulun talon katsoo Rahatoimikamari sitävastoin olevan sijoitettava Kansakoulukadun 3:ssa olevalle tontille.

Sittemmin on Kansakoulujenjohtokunta saanut tilaisuuden antaa lausuntonsa yllämainituista kysymyksistä kansakoulujen etuja koskevilta osiltaan; ja on Johtokunta tämän johdosta kirjeessään viime syyskuun 1 p:ltä N:o 108 ensinnä esittänyt, että Kasarminkadun kansakoulu olisi pysytettävä sekä sikäläinen koulutalo pantava sitä varten täysin ajanmukaiseen kuntoon, samalla kun Johtokunta on muuten uudistanut edellä mainitut ehdotuksensa tonttien varaamisesta kansakoulujen tarpeeksi, kuitenkin, sen johdosta mitä Rahatoimikamari oli näistä ehdotuksista lausunut, siten muodosteltuina, että suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi aikaisemmin ehdotettujen Aleksanterin- ja Vuorimiehenkadun tonttien sijaan varattaisiin Kamarin ehdottamat Siltavuorenpenkereen tontit.

Kaikki ylläkosketellut esitykset ja lausunnot ovat edellä mainituissa paineissa asiakirjoissa N:ot 22 ja 35 v:lta 1911.

Se kysymys, joka lähinnä näyttää odottavan ratkaisuaan, on ilmeisesti kysymys Kasarminkadun varrella olevan kansakoulutontin vastaisesta käyttämisestä. Rahatoimikamari lausuu mainitulla tontilla olevasta koulutalosta, että sitä, joka on rakennettu 1850-luvulla, on viime vuosina tuon tuostakin muovailtu ja korjailtu, mutta siitä huolimatta lienee se kuitenkin niin rappeutuneessa tilassa, että rakennus läheisessä tulevaisuudessa olisi tuomittava kansakouluna kelpaamattomaksi. Rahatoimikamari ei katsoo enää kannattavan uhrata suurenpuoleisia korjauskustannuksia tähän vanhaan, kaikissa suhteissa vanhanaikaiseen koulutaloon, ja esittää Kamari, ettei

mitään estettä näytä sentähden olevan tontin muuhun tarkoitukseen luovuttamista vastaan, jos samalla ryhdyttäisiin toimenpiteeseen sopivain huoneustojen hankkimiseksi sille melkoiselle oppilasmäärälle, joka tähän asti on sijoitettu mainittuun koulutaloon, jota varten ehdotetaan rakennettavaksi koulutaloa Lapinlahdenkadun 19:ssä olevalle tontille. Kansakoulujenjohtokunta on yksimielinen siitä, ettei Kasarminkadun koulutaloa voida sen nykyisessä tilassa käyttää, mutta kun muutakaan sopivaa tonttia kansakoulun paikaksi mainitun koulun sijaan Rahatoimikamari ei ole voinut osoittaa, koska Lapinlahdenkadun varrelta ehdotettu tontti ei voisi korvata Kasarminkadun varrella olevaa kansakoulutaloa, vastustaa Johtokunta tontin käyttämistä muuhun tarkoitukseen sekä esittää että koulutalo noin 30,000 markan arviomääräisellä kustannuksella pantaisiin kuntoon. Edelleen huomauttaa Johtokunta, miten puheenalainen koulutalo ainakin osaksi on rakennettu lahjoitetuilla varoilla, kun näet everstinruova Aurore Karamsin marraskuun 21 p:nä 1836 tekemällään lahjoituskirjalla oli tarkoitukseen määrännyt 10,000 ruplaa pankkiosotuksia ja silloin samalla asettanut erinäisiä ehtoja niihin aineisiin nähden, joissa opetusta koulussa olisi annettava, jonka jälkeen everstinrouva Karamsinilla yllämainitun lahjoituskirjan nojalla oli katsottu olevan määräämisoikeus koulun opetusaineisiin nähden. Johtokunta katsoo sentähden, että myöskin hienotunteisuudesta lahjoittajan kyseenalaisia määräyksiä kohtaan kaupungin vanhimman kansakoulun pitäisi edelleen saada säilyttää nykyinen paikkansa.

Kiinnittäen huomiota Kansakoulujenjohtokunnan näin esittämiin epäilyksiin Kasarminkadun varrella olevan kansakoulutontin luovuttamista vastaan, kuten on ehdotettu, tyttöjen ammattikoulun tarpeeksi, on valiokunta ottanut lähinnä harkittavakseen, olisiko soveliasta säilyttää tämä tontti kansakoulutarkoitusta varten. Valiokunnan enemmistö ei tällöin ole voinut tulla muuhun käsitykseen asiassa kuin siihen, minkä Rahatoimikamari on edellä esittänyt. Valiokunnan jäsenet ovat henkilökohtaisesti käydessään yllämainitussa kansakoulutalossa tulleet vakuutetuiksi sen tiedon asiallisuudesta, että talo on joka suhteessa sopimaton tarkoitukseensa, että lisäkustannusten uhraaminen sen perin pohjaista korjausta varten ei asiain näin ollen olisi taloudellisest ikannattavaa ja että tämän suhteellisesti kapean kadun varrella olevan ja kahdeltapuolen korkeiden kivitalojen ympäröimän tontin valaistussuhteet ovat sellaiset ettei sitä, ollen pinta-alaltaan ainoastaan 1,464,50 m², voida edullisesti käyttää uudenaikaisen koulutalon rakentamiseen. Kun valiokunta oli saanut tietää, että asiata harrastavalla taholla oli laadittu mietintöön liitetystä vastalauseesta lähemmin kosketeltu luonnos uuden koulutalon sijoittamiseksi tontin pohjoissivulle, on valiokunta antanut kaupunginarkkitehdin ja kaupunginasemakaava-arkkitehdin toimeksi antaa lausuntonsa tästä luonnoksesta ja tällöin saanut näiltä kirjallisen lausunnon, joka liitteenä seuraa tätä mietintöä ja johon valiokunnan enemmistö on myöskin voinut yhtyä.

Vaikka valiokunta niinmuodoin katsoo Kasarminkadun kansakoulutontin kaikin puolin sopimattomaksi nykyiseen tarkoitukseensa, on valiokunta kuitenkin koettanut

selvittää, voitaisiinko mahdollisesti jokin muu kuin tämä tontti löytää tyttöjen ammattikoulua varten. Tässä on huomattava, että sellaisen tontin pitäisi olla saata- vissa jotakuinkin keskeisesti olevassa kaupunginosassa, koska, kuten ammatti- ja käsityöläiskoulujen Rakennusvaltuuskunta aivan oikein esittää, tämän ammattikoulun toiminnan ja talouden mitä suurimmassa määrässä täytyy katsoa riippuvan siitä, että koululla on keskeinen asema. Erinäiset kaupungin omistamat tontit ovat sitä varten kiinnittäneet puoleensa valiokunnan huomion.

Tonttina, joka asemansa nojalla on tämän yhteydessä kiinnittänyt huomiota, tahtoo valiokunta mainita sen kolmiomaisen tontin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen Vuorikadun varella olevan talon vieressä, joka Vilhonkadun uuden suunnan kautta on syntynyt tämän ja Vuorikadun kulmaan. Sen mahdollisuuden arvostelemista varten, että puheenalaiseen tarkoitukseen käytettäisiin tämä tontti, on valiokunta hankkinut lähemmän selvityksen kaupunginarkkitehdiltä, joka siitä antamassaan lausunnossa sanoo seuraavalla tavalla:

«Se pinta-ala, joka *teoreettisesti* voidaan rakentaa, on noin 675 m² viisikerroksisena, eli niinmuodoin kaikkiaan 3,375 m², tarvittavaa vähintä noin 3,800 m²:n pinta-alaa vastaan. Tontti on niinmuodoin liian pieni ja sen muoto sitäpaitsi aivan sopimaton ehdotettua koulurakennusta varten. Edelleen on huomautettava, ettei kuolurakennusta ole missään tapauksessa rakennettava useampi kuin nelikerroksiseksi. Vaikkapa voitaisiinkin ajatella, että, poikkeamalla rakennusjärjestyksen määräyksistä, koko tonttialan saisi rakennuttaa, on tontin muoto ja siitä johtuvat valaistussuhteet sellaiset, että ne täydelleen tekevät mahdottomaksi tulevaa koulurakennusta varten kerran vahvistetun ohjelman toteuttamisen. Tontin koko pinta-ala, huolimatta sen tähän tarkoitukseen tavattoman sopimattomasta muodosta, on pienempi kuin ensimmäisen kerroksen huoneustojen yhteenlaskettu pinta-ala.»

Kun valiokunta ei ole voinut kumota kaupunginarkkitehdin näin esittämiä epäilyksiä, on valiokunta katsonut, että ajatuksen tämän tontin käyttämisestä puheenalaiseen tarkoitukseen täytyy raueta.

Eräs toinen tontti, jota myöskin voitaisiin ajatella käytettäväksi kyseenalaisen ammattikoulun tarpeeksi, on se osa vanhan kaasutehtaan tontista, joka syntyisi toteuttamalla sen laaditun luonnoksen, jonka mukaan uudelta keskusasemalta johdettaisiin katu suunnilleen nyttemmin puretun Arkaadiateatterin paikalle. Valiokunta on varannut kaupunginarkkitehdille tilaisuuden antaa lausuntonsa myöskin tästä ehdotuksesta sekä tällöin saanut häneltä seuraavan lausunnon:

«Se pinta-ala, joka *teoreettisesti* voidaan rakentaa, on noin 910 m² viisikerroksisena eli kaikkiaan noin 4,550 m². Tontti tulisi niinmuodoin teoreettisesti riittämään, jos ehdotettu koulutalo rakennettaisiin viisikerroksiseksi. Koulurakennusta ei pitäisi kuitenkaan missään tapauksessa rakentaa useampi kuin nelikerroksiseksi. Sitäpaitsi on sekä tontin *muoto* että myöskin sen *pohjasuhteet mitä suurimmassa määrässä sopimattomat* tämänlaatuisen rakennuksen rakentamiseen. Edellen on huomautettava, että jos uusi asematalo rakennetaan myötäseuraavan asemapiirrokk-

sen mukaan ja 103:nnen korttelin pohjoinen osa, kuten on ehdotettu, tulisi mahdollisesti käytettäväksi elintarpeidenkaupan keskushalliksi, nyt ehdotettua tonttia ei missään tapauksessa saisi käyttää koulutarkoituksiin.»

Myöskään viimeainittua tonttia ei kaupunginarkkitehti katso niinmuodoin voitavan tarkoitukseen käyttää, ja täytyy valiokunnan esitettyjen syiden nojalla myöskin puolestaan yhtyä tähän käsitykseen asiassa.

Kyseenalaista tarkoitusta varten ei ehkä aivan sopimattomana tonttina on valiokunnassa edelleen mainittu Kansakoulukadun 3:ssa oleva tontti, jota Rahatoimikamari on ehdottanut käytettäväksi valmistavaa poikain ammattikoulua ja alempaa käsityöläiskoulua varten. Jos tämä tontti havaittaisiin kelpaavaksi, olisi toinen tontti niinmuodoin ehdotettava viimeainittuja oppilaitoksia varten; mutta valiokunnan enemmistö ei ole kuitenkaan voinut hyväksyä ajatusta, että mainittu tontti käytettäisiin tyttöjen ammattikoulun tarpeeksi, koska sillä ei voida katsoa olevan sellaista asemaa, kuin edellä on todennettu olevan tarpeellista.

Kun valiokunta on lähtenyt siitä käsityksestä, ettei kaupunki useinmainittuja tarkoituksia varten ostaisi kenenkään yksityisen omistamaa tonttia, eikä muiden kuin edellä lueteltujen kaupungin omistamain tonttien ole katsottu voivan tulla tässä kyseeseen, ei valiokunta niinmuodoin ole tilaisuudessa ehdottamaan uutta tonttia kyseenalaista ammattikoulua varten. Koska Kasarminkadun kansakoulutontin on, kuten edellisestä on käynyt ilmi, myöskin valiokunta havainnut olevan kelpaamattoman kansakoulutarkoitukseen, katsoo valiokunta tämän vuoksi myöskin puolestaan voivansa puoltaa ehdotusta että se, kaikin puolin sopivana olisi käytettävä useinmainitun ammattikoulun rakentamiseen. Valiokunta saa tämän yhteydessä ilmoittaa, että tyttöjen ammattikoulussa käy nykyään 97 oppilasta, joista 66 suomeapuhuvaa ja 31 ruotsiapuhuvaa oppilasta.

Mitä tulee Kansakoulujenjohtokunnan mainitsemaan kysymykseen, eikö everstinrouva Karamsinin edellä mainitun lahjoituksen olisi katsottava estävän kansakoulun poismuuttamista Kasarminkadun rakennuksesta, saa valiokunta käsityksensä lausua, ettei asianlaita näytä lainkaan olevan sellainen, koska lahjoituskirja, joka liitteenä seuraa tätä mietintöä, tosin sisältää 10,000 ruplan suuruisen pankkiosotusmääräyksen «sopivan koulutalon rakentamiseksi», mutta ei sanallakaan mainitse, että tämän koulutalon tulisi sijaita Kasarminkadun varrella, määräys, joka myöskin näyttäisi varsin omituiselta. Kansakoulujenjohtokunnan mainitsemat ehdot opetusaineista eivät myöskään loukkaudu siitä, että opetusta annetaan toisessa paikassa.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole voinnut tulla muuhun tulokseen, kuin että Kasarminkadun kansakoulutontti olisi varattava tyttöjen ammattikoulun ehdotettua rakennusta varten, on valiokunnan samalla annettava lausuntonsa siitä, miten sille tontille rakennettu koulutalo olisi valiokunnan mielestä korvattava. Sitä varten saa valiokunta esittää seuraavaa.

Koska Kansakoulujenjohtokunta, kuten edellä on mainittu, on ollut sitä mieltä ettei uusi kansakoulutalo, joka olisi rakennettu Rahatoimikamarin ehdotuksen mu-

kaan kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19, voisi korvata Kasarminkadun kansakoulua, on valiokunta koettanut löytää muun tontin, joka paremmin sopisi tähän.

Mitä ensinnä tulee Aleksanterinkadun tonttiin N:o 2, on valiokunta voinut yhtyä kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rahatoimikamarin käsitykseen, ettei tätä varsin arvokasta ja ympäristönsä vuoksi vaativaa tonttia voida käyttää kyseen alaiseen tarkoitukseen. Samoin on valiokunta katsonut, ettei kansakoulutalon rakentaminen Vuorimiehenkadun 6:ssa olevalle tontille Tehtaankadun varrella olevan koulutalon läheisyyteen ja kaupungin näistä seuduista tulevaan oppilasmäärään nähden, olisi tarkoituksenmukaista.

Koulutarkoitukseen hyvin sopiva tontti olisi kieltämättä Vilhonkadun uuden suunnan eteläpuolella, Fabianinkadun kulmassa oleva tontti, mutta kun valiokunta on saanut tietää, että tämä tontti on katsottu pitävän varata keskuspoliisin talon-tarvetta varten, mikä tarve läheisessä tulevaisuudessa täytynee tyydyttää, ei valiokunta ole katsonut voivansa tehdä ehdotusta mainitun tontin luovuttamisesta kansakoulutarkoitukseen. Toinen sopiva tontti voitaisiin saada käyttämällä Unionin- ja Puutarhakatujen kulmassa olevaa, Vilhonkadun uuden suunnan eroittamaa Kaisaniemen kolkkaa, mutta osaksi ei Kaupunginvaltuusto liene taipuvainen ainakaan toistaiseksi luovuttamaan mainittua aluetta rakennustarkoitukseen osaksi tekisi kansakoulutalon sille rakentaminen suunnitellun Siltavuorenpenkereen koulutalon, josta kuitenkin kaikki asianomaiset näyttävät olevan yksimielisiä, tarpeettomaksi.¹⁾ Vihdoin on valiokunta todentanut, että oivallinen koulutontti voitaisiin saada n. k. Tehtaanpuistossa, eli Sepän- ja Tehtaankadun välisellä alueella, mutta että tämä alue on osaksi liian syrjässä, osaksi liian lähellä Tehtaankadun varrella jo olevaa suomenkielistä kansakoulua. Mitään muita koulutarkoitukseen sopivia uusia paikkoja ei valiokunta ole voinut löytää, luonnollisesti samalla edellytyksellä, kuin edellä on tyttöjen ammattikouluun nähden mainittu, eli että ainoastaan kaupungin omistamat tontit ovat voineet tulla tässä huomioonotetuiksi.

Asianlaidan näin ollen ei valiokunta ole voinut olla ottamatta harkittavakseen Rahatoimikamarin esittämää ehdotusta Lapinlahdenkadun 19:ssä jo nykyään koulutarkoitukseen käytetyn tontin edelleen käyttämisestä. Tätä tonttia vastaan on Kansakoulujenjohtokunta esittänyt, ettei se — arvattavasti ainoastaan asemansa vuoksi — voisi korvata Kasarminkadun tonttia. Kieltämätöntä on tosin, että Lapinlahdenkadun tontti on jonkunverran syrjässä sekä melkoisen matkan päässä viimeainitusta Kasarminkadun tontista, mutta kun toiselta puolen on selvää, ettei viimeainittua tonttia voida muuten kuin viimeisessä hätätilassa käyttää kansakoulurakennusta varten eikä mitään muutakaan lähempää tonttia kuin Lapinlahdenkadun varrella

¹⁾ Valiokunta saa tämän yhteydessä huomauttaa, ettei yllämainittua kahta tonttia ole edes vihjatenkaan katsottu voitavan mainita tyttöjen ammattikoulun tontteina, koska ne tätä tarkoitusta varten olisivat aivan liian suuria ja kallisarvoisia.

oleva tontti ole saatavissa, ei valiokunta ole voinut tulla muuhun kuin Rahatoimikamarin puheenalaisessa suhteessa esittämään ehdotukseen. Kuitenkin on valiokunta tässä edellyttänyt, että uusia koulutaloja, niin suurina kuin asianomaiset tontit sallivat, rakennettaisiin samalla suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi sekä Punavuorenkadun 10:ssä olevalle koulutontille että Siltavuorenpenkereen ehdotetulle paikalle. Jos näin tapahtuisi, voitaisiin kaupungin keskusosain nuorimmalle oppilasmäärälle varata tilaisuus koulunkäyntiin viimeainituissa verrattain lähelle keskustaa rakennettavissa koulutaloissa, jotavastoin vanhempia oppilaita on suuremmatta vaikeudetta näyttänyt voitavan sijoittaa Lapinlahdenkadun ajateltuun koulutaloon. Lisäsyynä Kasarminkadun koulutalon purkamista varten tahtoo valiokunta tässä esittää, että kokemus ulkomaisten kaikissa suuremmissa kaupungeissa osoittaa, että niissä on tapahtunut n. k. citymuodostuminen, eli toisin sanoin, että keskeisimpiä osia on yhä enemmän alettu käyttää liiketarkoituksiin joten tästä aiheutuneen vuokrain kohoamisen vuoksi vähempivaraisten kansaluokkain on täytynyt ne jättää. Sellaisen ilmiön oireita on jo tässäkin kaupungissa voitu huomata, vaikka se ei vielä ole kyennyt tekemään sellaista vaikutusta, että olisi voitu havaita vähennystä Kasarminkadun kansakouluun pyrkijäin lukumäärässä.

Suomenkielisten kansakoulujen huoneustojen tarpeesta voidaan tässä esittää seuraavaa:

Lukuunottamatta niitä kansakoululuokkia, jotka ovat sijoitetut Töölönlahden ja satamaradan pohjoispuolella oleviin rakennuksiin, on tätä nykyä seuraava määrä luokkia varsinaisessa kaupungissa:

a) kaupungin omistamissa koulutaloissa.

Kasarminkadun 21:ssä	15 luokkaa
Lapinlahdenkadun 6:ssä (tontti N:o 19)	14 ”
Punavuorenkadun 10:ssä	4 ”
Tehtaankadun 15—17:ssä	28 ”
	Yhteensä 61 luokkaa

b) vuokratuissa kouluhuoneustoissa.

Iso Robertinkadun 11:ssä (Marian turvakodin talossa) . .	12 luokkaa
Oikokadun 7:ssä (Sedmigradskyn pientenlastenkoulun talossa)	5 ”
Mariankadun 22:ssä ¹⁾	4 ”
	Yhteensä 21 luokkaa

Viimeisinä yhdeksänä vuotena on oppilasmäärää kaupungin kaikissa suomenkielisissä kansakouluissa lisääntynyt yhteensä 3,134 eli niinmuodoin keskimäärin

¹⁾ Tämän talon on aikoinaan lahjoittanut kaupungille tulliviskaalintytär Maria Charlotta Olander, joten talossa olevan kouluhuoneuston irtisanomista ei tarvitse peljätä.

348 oppilasta vuodessa. Jos ainoastaan viimeiset viisi vuotta otetaan huomioon, tekee lisäys 1,982 oppilasta, eli keskimäärin 396 oppilasta vuodessa. Sellainen oppilasmäärän lisääntyminen vaatii 11 uutta kansakoululuokkaa vuodessa. Koska tietoja kansakoululasten lukumäärästä erikseen varsinaista kaupunkia varten voidaan saada ainoastaan viimeisiltä kolmelta vuodelta, ei oppilasmäärän lisääntymisen laskeminen näissä kaupunginosissa ole yhtä helppoa kuin kaupunkiin nähden kokonaisuudessaan. Yhteenlaskettu kasvu mainituilta vuosilta tekee itse kaupungissa 259 oppilasta, eli keskimäärin 86 oppilasta vuodessa. Kokemus näiltä kolmelta vuodelta osoittaa niinmuodoin, että kansakoululuokkien lukumäärän lisäys tulee olemaan vähintään kolme vuodessa lähimmässä tulevaisuudessa. Näin edellyttäen tulisi kansakoululuokkien lukumäärä kasvamaan siten, että se syksyllä 1914 tekisi 91, 1917 100, 1920 109 sekä 1923 118.

Kuitenkin on huomattava, että kehitys näyttää käyvän siihen suuntaan, että toiselta puolen koulunkäynti tulee yhä tavallisemmaksi sekä että toiselta puolen yhä useampain, kuusivuotiseen kansakoulukurssiin liittyvään jatkokurssien tarve vuosi vuodelta kasvaa. Sitäpaitsi ei myöskään ole jätettävä huomioonottamatta, että yleinen oppipakko, josta valtiopäivät ovat jo valmistaneet ehdotuksen, todennäköisesti ei varsin kaukaisessa tulevaisuudessa tule toteutettavaksi sekä koulunkäyntiaika pitennettäväksi seitsemäksi vuodeksi, joten oppilasmäärän lisääntyminen tulee tapahtumaan sekä suhteellisesti useampain luokkain tarve ilmenemään. Tämän vuoksi voitane luokkain lukumäärän otaksua tulevan lisääntymään edelleen ainakin yhdellä seitsemäsosalla edellä lasketusta kohoamisesta, joten se tulisi tekemään vuonna 1914 104, vuonna 1917 114, vuonna 1920 125 sekä vuonna 1923 135. Nämä numerot edessään on valiokunta koettanut valmistaa ehdotuksen uusien kouluhuoneustojen rakentamisesta suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi.

Edellyttäen että valiokunnan koulutalojen sijoittamishdotus saavuttaisi huomiota, voisi kaupunki suomenkielisten kansakoulujen tarpeeksi uusissa ajanmukaisissa huoneustoissa luovuttaa seuraavan määrän luokkahuoneita, nimittäin:

Tehtaankadun 15--17:ssä 14 huonetta, vastaten, koska			
niitä kutakin käytettään kahta luokkaa varten,	28	luokkaa	
Lapinlahdenkadun 6:ssa	24	huonetta eli	48 »
Punavuorenkadun 10:ssä	8	»	» 16 »
Siltavuorenpenkereellä	8	»	» 16 »
	<hr/>		
	Yhteensä	54 huonetta eli	108 luokkaa

Tähän tulee lisäksi 8 huonetta, vastaten 16 luokkaa, nykyisessä vanhassa Lapinlahdenkadun tontilla olevassa koulutalossa, mikä koulutalo, vaikkapa suunniteltu uusi koulutalo mainitulle tontille rakennettaisiinkin, voisi ainakin toistaiseksi jäädä olemaan. Koululuokkien yhteenlaskettu lukumäärä tulisi niinmuodoin olemaan 124 eli toisin sanoin, tarvitsematta vuokrata ainoatakaan huonetta, tyydyttä-

mään tarpeen vuoden 1920 loppuun, johon tulee lisäksi että Tehtaankadun koulutaloon voitaisiin hätätilassa rakenta lisäksi muutamia luokkahuoneita. Valiokunnasta on tuntunut tarpeettomalta valmistaa jo nyt ehdotusta kaukaisempaa ajankohtaa varten.

Kuten edellisestä on käynyt ilmi, tulisi Lapinlahdenkadun tontin vastainen koulutalo olemaan varsin suuri, se kun näet tulisi käsittämään ei vähempää kuin 24 luokkahuonetta. Punavuorenkadun ja Siltavuorenpenkereen koulutalot tulisivat sitävastoin olemaan paljoa pienempiä, koska niihin voitaisiin sijoittaa ainoastaan 8 huonetta kumpaankin. Valiokunta on arvellut, että Kansakoulujenjohtokunnalle olisi varattava tilaisuus antakseen lausuntonsa siitä, missä järjestyksessä nämä rakennusyrietykset olisivat suoritettavat, jolloin luonnollisesti on otettava huomioon, että riittävä määrä uusia huoneustoja on järjestetty kansakoulujen tarpeeksi ennenkuin Kasarminkadun kansakoulutalo voidaan tyhjentää.

Vihdoin saa valiokunta lausua tässä, että joskus kuultu ehdotus, että Kasarminkadun koulutontti, verrattain arvokkaana, olisi kaupungin myytävä, ei valiokunnan mielestä näytä ansaitsevan huomiota, koska vaikeutta, kuten on käynyt ilmi, on jo nyt olemassa kaupungin laillisen tonttitarpeen tyydyttämiseksi. Myöskään ei Rahatoimikamari ole muuten katsonut voivansa puoltaa sellaista myymistä.

Edellä mainitussa esityksessään tonttien varaamisesta kansakoulujen tarpeeksi on Kansakoulujenjohtokunta lisäksi ehdottanut, että suomenkielistä kansakoulua varten varattaisiin myöskin Dagmarinkadun tontit 1 ja 3; että ruotsinkielisten kansakoulujen tonteiksi luovutettaisiin tontit 22 ja 24 Fjälldalinkadun, 41 ja 43 Topeliuksenkadun sekä 72 ja 74 Töölönkadun varrelta, kuinmyöskin että annettaisiin Kaupunginasemakaavatoimikunnan tehtäväksi Töölön pohjoispuolella olevan alueen sekä Toukolan, Fredriksbergin ja Huopalahden järjestelysuunnitelmia laatiessaan kuhunkin näistä alueista varata sopiva tontti suomenkielisille kouluille, sekä Bakkaksen aluetta suunniteltaessa, tontti sinnekin ruotsinkielisille kouluille, jolloin Toimikunnan olisi hankittava Kansakoulujenjohtokunnan lausunto. Näistä ehdotuksista saa valiokunta esittää seuraavaa.

Ehdotuksesta, että sanottua tarkoitusta varten varattaisiin mainitut Dagmarinkadun tontit, lausuu Rahatoimikamari seuraavalla tavalla:

«Sitävastoin ei Kamari ole katsonut Dagmarinkadun tontteja 1 ja 3 olevan käytettävä yllämainittuun tarkoitukseen. Tätä Kamarin käsitystä ei perustele niin paljon se, että kyseenalaiset tontit ovat asemaansa nähden katsottavat varsin arvokkaiksi ja kallisarvoisiksi rakentamista varten, vaan pikemmin se, että Rahatoimikamari erityisessä esityksessä uuden talon rakentamisesta Alempaa käsityöläiskoulua, Valmistavaa poikain ammattikoulua ja Tyttöjen ammattikoulua varten on ehdottanut, muun muassa, että uusi, tarpeen mukaan järjestetty kansakoulu rakennettaisiin kaupungin omistamalle Lapinlahdenkadun tontille N:o 19. Sillä täten

täytyy kansakoulun tarpeen katsoa myöskin Töölön eteläistä kaupunginosaa kohti olevan tyydytetyn lähimmiksi vuosiksi ja siksi kunnes asutus mainitussa kaupunginosassa on lisääntynyt suuremmassa määrässä kuin tähän asti. Ja kun tämän lisäksi otetaan huomioon että Töölön pohjoisten osain suomenkielistä väestöä varten on suuri kansakoulutalo rakennettu sekä uusien katujärjestelyjen kautta lakkaamatta uusia ja sopivia tontteja kaupungin omia tarpeita varten on saatavissa, voinee sitä mielipitettä hyvinkin puoltaa, että kysymys tarpeellisen tonttipaikan varaamisesta suomenkielistä kansakoulua varten Töölön eteläosaan voisi toistaiseksi jäädä lepäämään.»

Rahatoimikamarin ylläolevaan lausuntoon ei valiokunta puolestaan ole voinut yhtyä. Mikäli Kamari viittauksellaan tonttien varsin arvokkaasta asemasta on tarkoittanut niiden hyvää liikeasemaa, tahtoo valiokunta tähän huomauttaa, että niin tuskin voitane katsoa olevan laidan, ne kun näet eivät ole minkään varsinaisen liikeväylän varrella ja maa on varsin mäkitä, minkä ohessa istutusten on ajateltu tulevan eroittamaan tontit viereisestä Museokadusta. Tähän nähden ja kiinnittäen huomiota siihen mitä Kansakoulujenjohtokunta on asiassa esittänyt, katsoo valiokunta olevan puollettava yllämainittujen tonttien varaamista mainittuun tarkoitukseen ainakin siksi kunnes toiset yhtä hyvät tontit on voitu osoittaa niiden sijaan. Mutta kun kyseenalaisten tonttien esiintyvä asema näyttää kuitenkin vaativan rakennustaiteellisesti valmistettuja julkisivuja, asettanee Kaupunginvaltuusto tällaisen vaatimuksen.

Edellämainituista Fjälldalinkadun tonteista 22 ja 24 on Rahatoimikamarin lausunnossa esitetty, miten tonttia N:o 22 olisi katsottava verrattain arvokkaaksi liiketalon paikaksi, se kun näet sijaitsee tulevan melkoisen tärkeän liikeväylän kulmassa; ja on tämän vuoksi ehdotettu ettei tätä tonttia olisi luovutettava koulutaloksi, vaan että ehdotettujen tonttien sijaan luovutettaisiin mainitun kadun varrella olevat tontit 24 ja 26. Tätä vastaan esittää Kansakoulujenjohtokunta että viime-mainitun tontin valaistussuhteet sen varsin vähäisen laajuuden vuoksi voisivat muodostua hyvin epäedullisiksi, jos läheiset tontit tulisivat rakennetuiksi korkeilla taloilla, minkä voitane katsoa tulevan tapahtumaan läheisessä tulevaisuudessa. Koulua, joka täysin vastaisi nykyaikaisia vaatimuksia ja edes osapuilleen tyydyttäisi valaistussuhteita, ei voitaisi rakentaa tonteille 24 ja 26. Tähän tulisi lisäksi että näille tonteille rakennetun koulurakennuksen täytyy saada pituussuuntansa luode- ja kaakkoissuuntaan, s. o. suuri määrä huoneita tulisi antamaan koillista tai pohjoiskoillista kohti, jota ei voitane katsoa asiaan kuuluvaksi.

Tosin on valiokunnassa esitetty, että viimeksimainitut tontit 24 ja 26 voitaisiin niin rakentaa, ettei niiden rakennustaiteelliselta kannalta katsoen voitaisi väittää olevan huonosti valaistuja, johon nähden ja kun tontin N:o 22 rakentamiseksi voitaisiin lisäksi asettaa, että sen pitäisi tapahtua niin, ettei se puheenalaisessa suhteessa haittaisi naapuritontteja, sekä huomioonottaen Rahatoimikamarin lausumat epäilykset tontin N:o 22 koulutarkoituksiin luovuttamista vastaan, valiokunnassa on

lausuttu että Kamarin ehdotus nyt mainitussa tarkoituksessa olisi hyväksyttävä. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin ollut sitä mieltä, ettei Kansakoulujenjohtokunnan esittämien syiden voi katsoa olevan perustetta vailla sekä että huomioonottamalla sen liikeväylän, jonka varrella tontti N:o 22 tulee vastedes olemaan, näitä tontteja ei tarvinne pitää sen arvokkaampina kuin kaupungin muitakaan kansakoulutontteja, jonka tähden valiokunnan enemmistö on katsonut olevan puollettava Johtokunnan ehdotusta mainitun kadun tonttien 22 ja 24 tarkoitukseen luovuttamisesta.

Mitä sitten tulee Topeliuksen- ja Töölönkadun tontteihin, niin on näistä tonteista Rahatoimikamarin lausunnossa huomautettu, että niitä koskeva ehdotus olisi jätettävä riippumaan siksi kunnes valmistuksen alaisena oleva ehdotus näiden seutujen kaupunginasemakaavanmuutoksiksi on lopullisesti käsitelty ja saanut asianomaisen vahvistuksen. Viimemainittujen tonttien kaupunginasemakaavanmuutos on käynyt välttämättömäksi kun maan Lääkintähallitus on vaatinut erinäisiä muutoksia uusien yliopistonklinikkein tontteihin nähden. Tämän vuoksi ei Kansakoulujenjohtokunnan ehdottamia tontteja voida enää käyttää koulutarkoituksiin. Kun valiokunta on kuitenkin saanut tietää, että ruotsinkielistä kansakoulua varten on toinen alue varattu kaupunginasemakaava-arkkitehdin valmistamassa kaupunginasemakaavan muutosehdotuksessa, mikä ehdotus tulee piakkoin alistettavaksi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, kuinmyöskin että näin aijotun uuden paikan on kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastaja havainnut kaikkien puolien sopivaksi, ei Kaupunginvaltuusto puheenalaisessa tarkoituksessa kaivanne mitään päätöstä tämän yhteydessä.

Mitä vihdoin tulee Kansakoulujenjohtokunnan Kaupunginasemakaavatoimikunnalle ehdottamaan toimeen varata sopivia koulutontteja yllämainittujen esikaupunkialueiden järjestelyluonnoksia laadittaessa, niin ja samalla kun valiokunta saa huomauttaa siitä, että Kaupunginasemakaavatoimikunnan toiminta on nyttemmin lakannut sekä siirtynyt äsken asetetulle Kaupungin yleisten töiden Hallitukselle kuinmyöskin että mainitulla hallituksella, kuten Rahatoimikamarin useinmainitussa lausunnossa esitetään, on ollut aikomus ottaa huomioon kyseenalainen tarve, katsoo valiokunta tämän johdosta ja sittenkun valiokunta lisäksi on tullut vakuutetuksi siitä että niin on käyvä, ettei Kaupunginvaltuusto tässäkö kohden kaivanne mitään päätöstä.

Toistaen mitä aikaisemmin on lausuttu esittää valiokunta niinmuodoin että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

*että suomenkielisiä kansakouluja varten on sikäli kuin tarve vaati rakennettava uusia taloja kaupungin omistamille Lapinlahdenkadun 19:ssä, Siltavuorenpenkereen 1:ssä, 2:ssa ja 3:ssa sekä Puna-
vuorenkadun 10:ssä oleville tonteille;*

että kansakoulujen Johtokunnalle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen siitä, missä järjestyksessä nämä rakennusyritykset ovat otettavat suoritettaviksi;

että Dagmarinkadun tontit 1 ja 3 ovat varattavat suomenkielistä sekä Fjälldalinkadun tontit 22 ja 24 ruotsinkielistä kansakoulua varten;

että Kasarminkadun kansakoulutalo, sittenkun sen tyhjentäminen yllämainittujen uutisrakennustöiden suoritettua on käynyt mahdolliseksi, on purettava ja tontti varattava pääasiallisesti tyttöjen ammattikoulun tarpeeksi aijottua rakennusta varten;

että Kansakoulukadun tontti N:o 3 on varattava valmistavaa poikain ammattikoulua ja alempaa käsityöläiskoulua varten; sekä

antaa Rahatoimikamarin toimeksi aikansa tehdä Valtuustolle ehdotuksen niiksi toimenpiteiksi, jotka ylläedellytettyjen rakennusyritysten toteuttamista varten käyvät tarpeellisiksi.

Helsingissä marraskuun 16 p:nä 1911.

V. T. Rosenqvist.

Hugo Lindberg.

M. Pesonen.

E. W. Walldén.

V. v. Wright.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Kun muutamissa tärkeissä kohdissa en saata olla samaa mieltä Valiokunnan enemmistön kanssa, katson velvollisuudekseni esittää täten eriävän kantani.

Ehdotukseen uusien kansakoulutalojen rakentamisesta Punavuorenkadun, Siltavuorenrinteen ja Lapinlahdenkadun varrelle saatan yhtyä, koska nämä koulutalot ovat tarpeelliset, käytettäköönpä Kasarminkadun varrella sijaitsevaa taloa edelleenkin kansakouluille tahi tyttöjen ammattikoululle. Valiokunnan käsityksen mukaan voidaan Punavuorenkadun ja Siltavuorenrinteen varrelle rakentaa 8 luokkahuonetta käsittävät kansakoulutalot kumpaiseenkin paikkaan. Nämä molemmat koulutalot olisivat todellakin, siinäkin tapauksessa että Kasarminkadun kansakoulu säilytetään, kipeän tarpeen vaatimat, sillä Punavuoren kouluun olisi niiden 4 luokan lisäksi, jotka nyt lukevat tämän koulun vanhassa puurakennuksessa, sijoitettava Marian turvakodin talossa (Iso-Robertinkadun 11) sijaitsevaa kahtatoista luokkaa vastaava luokkamäärä, joista (yhteensä 16:sta luokasta) 8 luokkahuoneen koulu tulisi täyteen. Siltavuorenrinteen kouluun olisi taas sijoitettava Kruununhaassa vuokrahuoneissa työskentelevät 9 luokkaa. Oppilasmäärän lisääntyminen varteenotettuna olisi siis tämäkin koulutalo kohta valmiiksi tultuaan täysi. Mutta vaikei tapahtuisikaan mitään oppilasmäärän lisääntymistä, joka otaksuminen tietenkään on vastoin vakiintunutta kokemusta, olisi siinäkin tapauksessa mahdotonta Siltavuorenrinteen kouluun sijoittaa Kasarminkadun kansakoulun 15 luokkaa yhdessä Kruununhaan 9 luokan kanssa. Koska ei saata olla tarkoitus suunnitella uusia kansakoulutaloja siinä mielessä että suuri osa suomenkielisiä kansakoululuokkia jatkuvasti tulisi työskentelemään tarkoitustaan vastaamattomissa vuokrahuoneissa, ovat siis, jos Kasarminkadun koulutalosta tahdotaan poistaa kansakoululuokat, mainitut kaksi uutta koulutaloa vielä riittämättömät.

Mitä Valiokunnan ehdotukseen tulee että Lapinlahdenkadun varrella sijaitsevan 8 luokkahuonetta käsittävän, perin vanhanaikaisen koulurakennuksen lisäksi samalle tontille rakennettaisiin erilleen edellisestä 24 luokkahuoneen koulutalo, on sen johdosta huomauttaminen, että valiokunnan ehdottamaa 32 luokkahuoneen koulua ei sillä puolen kaupunkia lainkaan tarvita siinä tulevaisuudessa, jota koulutaloa suunniteltaessa voidaan ottaa huomioon. Edellyttämällä että kansakoulut sijoitetaan valiokunnan ehdottamalla tavalla, on niitä lapsia, joille Lapinlahden koulu olisi luonnollinen koulunkäyntipaikka, nykyään noin 873 ja tarvittavien luokkahuoneiden luku siis 12. Oppilaslisäys niissä koulupiireissä, joissa asuvia lapsia tämän koulun olisi vastaanotettava, on keskimäärin ollut 25 oppilasta vuodessa. Seuraamaalla samoja perusteita oppilasmäärän odotettavissa olevaa lisääntymistä laskettaessa kuin valiokunnan mietinnössä, olisi Lapinlahden koulua tarvitsevia lapsia vuonna 1904 1,084, 1917 1,325 ja 1920 1,601. Yhdeksän vuoden perästä olisi siis otaksuttavasti tarpeen noin 20 luokkahuoneen koulu. Omalle

koulunkäyntialueelleen tarpeellista suuremman kansakoulutalon rakentamisella Lapinlahdenkadun varrella sijaitsevalle tontille tahdotaan tietenkin tehdä mahdolliseksi Kasarminkadun kansakoulutontin käyttäminen muuhun tarkoitukseen. Mutta siten pakotetaan kansakoulun viranomaiset entistä vielä suuremmassa määrässä ja epä-tietoisiksi ajoiksi siihen luonnotomaan menettelyyn, jota nurjien huoneusto-olojen johdosta on ennenkin valitettavasti täytynyt harjoittaa, että nimittäin oppilaita veloitetaan käymään koulua toisissa kauempana sijaitsevilla koulutaloissa kuin mihin vanhemmat asunto-olojensa johdosta lapsensa tuovat. Tätä lasten vanhemmissa paljon aiheutettua katkeruutta herättävää ja opettajille, koulujen johtajille ja tarkastajille suurta ikävyyttä tuottavaa epäkohtaa olisi uusia koulutaloja sopivasti luonnollisiin koulunkäyntikeskuksiin sijoittamalla pyrittävä pienentämään eikä päinvastoin arveluttavassa määrin suurentamaan.

Näin ollen en saata olla Valiokunnan kanssa yhtä mieltä Kasarminkadun kansakoulutalon muuhun tarkoitukseen luovuttamisesta, varsinkaan koska sellainen menettely, kun Kasarminkadun varrella sijaitsevan kansakoulun sijaan, jonka tarpeellisuutta kukaan ei voi kieltää, ei ole ehdotettu osapuulleenkaan samalle koulunkäyntialueelle toista sitä vastaavaa koulua, ei vakaumukseni mukaan ole sopusoinnussa sen pieteetin kanssa, jota on osoitettava jalomielistä lahjoittajaa kohtaan. Överstinrouva Karamsinilta on paitsi Valiokunnan mainitsemaa 10,000 ruplan lahjoitusta, joka on käytetty Kasarminkadun kansakoulutaloon, Aurore Demidoffin nimellä käypä myötäjäisrahasto, joka viime vuoden lopussa teki yli 200,000 markkaa ja josta alkaen vuodesta 1836 on annettu 500 markan myötäjäiskirjeitä viime aikoina vuosittain 12:lle kansakoulun oppimäärän suorittaneelle tytölle. Rouva Karamsinin muisto on näiden lahjoitusten kautta siihen määrään liittynyt kaupunkimme kansakoululaitokseen ja erittäin Kasarminkadun kansakoulutaloon, ettei ehdotus tämän kaupunkimme vanhimman, osaksi lahjoitetuilla varoilla syntyneen kansakoulutalon hävittämisestä ilman tyydyttävää vastiketta saata jäädä ilman vastalauseita.

Jos Kaupunginvaltuusto ei katsoisi tarkoituksenmukaiseksi käyttää, niinkuin Kansakoulujohtokunta on ehdottanut, 30,000 markkaa tämän rapeutuneen talon korjaamiseen, joka menettely luullakseni parhaiten vastaisi kaupungin taloudellisia edellytyksiä, niin ei mikään estäisi rakentamasta puheenalaiselle tontille uutta ajanmukaista kansakoulutaloa. Sillä väite että Kasarminkadun kansakoulun tontti on niin ahdas ettei uutta koulutaloa sille voida edullisesti rakentaa, lienee toki liioiteltu. Kasarminkadun tontti on 1,505 m² ja Valiokunnan ehdottamat tontit Siltavuorenrinteellä 1,870 m². Erotus ei siis ole niin suuri että olisi estettä edullisesti rakentaa Kasarminkadun tontille koulutaloa, joka — riittävän pihamaan saavuttamiseksi oppilaille — luokahuoneiden lukumäärään nähden olisi hiukan pienempi kuin Siltavuorenrinteelle ehdotettu koulu, mutta sen sijaan sisältäisi sellaisia huoneita, jotka ovat joko kaikille tahi ainakin useille kansakouluille yhteisesti tarpeelliset, niinkuin esimerkiksi huone kaupungin kansakouluopettajille yhteistä kirjastoa varten ja poikien jatko-opetusta varten välttämättämät työpajat. Nämä

huoneet ovat nykyäänkin Kasarminkadun koulutaloon sijoitettuina. Että tonttia voidaan koulutaloksi käyttää, siitä on Valiokuntakin vakuutettu, koskapa on ehdottanut siihen tyttöjen *ammattikoulua*. Että tontille voidaan sijoittaa ajanmukainen *kansakoulu*, sen ovat asiata yksityiskohtaisesti harkittuaan vakuuttaneet sekä ammattimies kansakouluhygienian alalla, kansakoululääkäri Max Oker-Blom että Kansakoulujohtokunnan asiantuntija koulurakennuskysymyksissä arkkitehti Waldemar Aspelin. Jos puheenalainen kansakoulurakennus suunnitellaan kaksi siipiseksi ja sijoitetaan tontin pohjoisosaan, toinen siipi lähelle pohjoispuolisen naapuritontin rajaa pitkin sitä ja toinen siipi myös tontin pohjoisosaan, mutta pitkin Kasarminkatua, niin on mahdollista saada suoranaista auringon valoa sekä luokkahuoneisiin että pihamaahan, joka tulisi antamaan etelään päin Kasarmin toria kohti.

Tyttöjen ammattikoulu voitaisiin hyvin rakentaa tontille n:o 3 Kansakoulukadun varrella, koska se Töölön kaupungin osan piakkoin tultua rakennetuksi on riittävän keskellisellä paikalla sanottua tarkoitusta varten, sekä poikien valmistava ammattikoulu ja alempi käsityöläiskoulu tontille n:o 23 Runeberginkadun varrella, jonka tontin Kaupunginvaltuusto jo onkin sanottuun tarkoitukseen varannut.

Edellä esitetyn perusteella rohkenen kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto, hyväksyen muissa kohdin Valiokunnan mietinnön ponnet, päättäisi

että Kasarminkadun varrella N:o 21 sijaitseva kansakoulutalo käytettäisiin edelleenkin samaan tarkoitukseen ja pantaisiin sitä vastaavaan kuntoon; ja

että tyttöjen ammattikoulu rakennetaan tontille N:o 3 Kansakoulukadun varrella sekä poikien valmistava ammattikoulu ja alempi käsityöläiskoulu tontille n:o 23 Runeberginkadun varrella.

Helsingissä 16 p. marraskuuta 1911.

M. Pesonen.

Kaupunginvaltuuston Kaupungin koulutonttipolitiikkaa y. m. varten asettamalle valiokunnalle.

Kehoitettuina antamaan lausunnon valiokunnassa tehdystä ehdotuksesta kahdeksanluokkaisen kansakoulun sijoittamiseksi Kasarmintorin varrella olevalle kaupungin tontille, saavat allekirjoittaneet nöyrästi esittää seuraavaa.

Mitä ensinnä tulee itse suunnitelman kokonaisjärjestelyyn, saamme me kaupungin- asemakaavan vaatimusten kannalta esittää, että on pidettävä hyljättävänä sitä, että kaupungin keskuksessa olevan torin varrelle, jonka eteläsivu on rakennustaiteellisessa suhteessa täydellisen tasasuhtaisesti rakennettu (Kaartin kasarmi), vastaiselle pohjois- sivulle tehtäisiin sellainen kuin nyt ehdotettu torin rajaviivasta sisäänpäin antava poimu, josta olisi seurauksena m. m. se, että naapuritalojen palomuurit kaikiksi ajoiksi jäisivät koko alastomuudessaan näkymään torilta ja Kasarminkadulta. Jo tämän seikan kat- somme me olevan merkitykseltään niin suuren, että sellaisesta kuin nyt ehdotetusta sijoittamisesta olisi luovuttava.

Piirtäessämme suurempaan mittakaavaan sen luonnoksen, jonka valiokunta on meille esittänyt, olemme me havainneet.

1) että vapaan pihamaan suuruus olisi 688 m² eli, jos kouluun lasketaan mahtu- van ainoastaan 240 oppilasta (6 × 40), 2,86 m² oppilasta kohti,

2) että vapaa kartanotila suunnitelman muodon vuoksi pirstoutuisi ja kartanon takaosa saisi ainoastaan hyvin lyhyen ajan päivällä auringonvaloa,

3) että kartanoa kohti antavat luokkahuoneet voisivat saada ainoastaan 8,4 metrin pituuden,

4) että voimistelusalin yläpuolelle tulisi sijoitettavaksi kaksi luokkahuonetta, joten näiden sisäseinää voi kannattaa ainoastaan hyvin kalliiksi käyvät voimistelusalin pituus- suunnassa kulkevat palkkirakenteet,

5) että luonnos on ristiriidassa voimassaolevan rakennusjärjestyksen kanssa sikäli, että katurakennuksen siiven ainoastaan 10 m:n etäisyydellä talonjulkisivusta saa rakentaa täyteen korkeuteen, kun taas talonsiipi täällä on 17 1/2 metriä pitkä, sekä

6) että käytävä olisi varsin epäedullisesti valaistu.

Edellä esitetyn nojalla saamme me kunnian ehdottaa, että valiokunta, jos se tulee puoltamaan kansakoulurakennuksen sijoittamista kyseenalaiselle tontille, ehdottaisi raken- nusta sijoitettavaksi pitkin Kasarmin- ja P. Makasiininkatuja.

Helsingissä marrask. 16 p:nä 1911.

Bertel Jung.

Carl Hård af Segerstad.

Aurore Karamsinin myötäjäisrahastoa koskevat asiakirjat.

Uudenmaanläänin Maaherralle, Herra Kenraalimajuri ja Ritari Kreivi Armfeltille.

Tämän päivän muistoksi, kun minä avioliiton pyhillä siteillä olen yhdistetty Todellisen Valtioneuvoksen Paul Demidoffin kanssa, ja hyödyttääkseni jossain määrin sen kaupungin kasvavaa sukua, missä suuri osa iloisinta ikääni on kulunut, olen minä, mainitun mieheni myönnytyksellä ja suostumuksella, tahtonut antaa ja lahjoittaa,

1:o Täkäläiseen Vaivaistaloon perustetulle niinkutsutulle turvattomain Tyttölasten Veistokoululle,

Kymmentuhatta (10,000) Ruplaa Pankkiosotuksia, jotka ovat käytettävät tarkoituksenmukaisen Koulutalon rakentamiseen; yhtä suuren Summan eli Kymmentuhatta (10,000) Ruplaa, jonka vuotuinen korko on käytettävä Opettajan ja Opettajattaren palkkaetujen parantamiseksi; ja Viisikymmentätuhatta (50,000) Ruplaa Pankkiosotuksia, seisovana pääomana, jonka korko, 4 %:n mukaan laskien ja tehden siis 2,000 Ruplaa on vuosittain käytettävä neljän Koulusta poispääsevän tytön myötäjäisiksi, jotka ahkeruudellaan ja rehellisyydellään ovat enimmin kunnostautuneet, niin että kukin heistä saa 500 Ruplaa mennessään Kouluhallituksen hyväksymiin naimisiin. Siihen asti tulee ainoastaan sille kasvava 4 %:n korko heille vuosittain maksettavaksi, mikäli he siveettömyydellä ja pahantapaisuudella eivät ole menettäneet tätä etua, missä tapauksessa myöskin Pääoma lankeaa Koulurahastoon, minkätähden myöskin, korkoja vuosittain nostettaessa, asianomaisella Papintodistuksella tai Isännän tai Emännän antamalla todistuksella saajan on todistettava hyvä maineensa ja käytöksensä. Missään tapauksessa ei makseta enemmän Pääomaa kuin korkoakaan, jos se, joka on julistettu oikeutetuksi sen saamaan, kuolee naimatonna. Kuitenkin ovat ne pääomat, jotka siten joutuvat Koulurahastoon, aina alkuperäisen määräyksensä mukaan käytettävät, se on myötäjäisinä ja avustuksina Koulusta ulospäässeille tytöille, joiden lukumäärä voi niinmuodoin kasvaa, mikäli kuin tällä tavoin lisääntyneet varat sen sallivat. Jos sitävastoin jonakin vuonna Koulusta eroavista Oppilaista ei niin monen kuin edellä on mainittu katsottaisi ansaitsevan kyseenalaisia avustuksia, tulee sitä varten määrätty Summa, sille kasvaneine korkoineen vastedes, toisena vuonna, jaettavaksi niille useammille Oppilaille, jotka silloin voivat päästä niistä osallisiksi minun määräämilläni ehdoilla; Ja katsonee Kouluhallitus muuten sopivaksi joka vuosi Marraskuun 21 p:nä määrätä nämä Oppilaat, sekä silloin heille siitä ilmoittaa.

Sen takaamiseksi että yllämainitun tätä tarkoitusta varten lahjoitetun Pääoman korko vuosittain, ikuisiksi ajoiksi on Kouluhallituksen käytettävissä, olen minä ryhtyvä tarpeelliseen toimenpiteeseen. Kuitenkin myötäseuraa täten, etukäteen, yhden vuoden korko, 2,000 Ruplaa, jotta tämä määräys kohta voidaan toteuttaa Koulusta nyt poispääseviin Oppilaisiin nähden;

Tässä pyydän minä kuitenkin saada asettaa seuraavat ehdot, nimittäin

1:o. Että tyttöjen Veistokoulu, sekä sen yhteydessä kumpaakin sukupuolta varten oleva köyhäin lasten Koulu, alistetaan vaivaistalon Johtokunnan hallinnon alaiseksi, joka, suosiollisesti huomioonottaen minun toivomukseni tässä kohden, ei olle kaikessa, mikä koskee Koulun tärkeämpiä asioita, neuvottelematta minun vanhempieni, Salaneuvoksetar Eva Gustafva Walleenin, syntyisin von Willebrand, ja Salaneuvos Carl Walleenin kanssa, kuin myöskin niiden muiden kunnioitettavain henkilöiden kanssa, jotka Koulun ensimmäistä perustamista ovat pääasiallisimmin auttaneet, niin kauan kuin he elävät ja ovat Kaupungissa. Heidän kuolemansa jälkeen, toivon ja pyydän minä että Läänin Maaherra ja jos hän on nainut, hänen Rouvansa suvaitsisivat vastedes ottaa huolekseen tämän laitoksen valvonnan, niin että sen tarkoitus minun hyväin tarkoitusteni mukaan parhaimmalla tavalla edistyisi.

2:o ettei opetusta Tyttökoulussa uloteta muihin aineisiin, kuin Uskontoon kirjoitukseen ja laskentoon, sekä sellaisiin yksinkertaisempiin käsitöihin ja taloustehtäviin jotka kelvollista palvelusväkeä ja alemman työväenluokan äitejä varten ovat tarpeellisia koska korkeampi sivistys niille, joita tässä Koulussa kasvatetaan, minun vakaumukseni mukaan, olisi heille itselleen enemmän vahingoksi kuin hyödyksi.

II. Sille poikalasten Koululaitokselle, joka vapaaehtoisella varainkeräyksellä vuonna 1830 on täällä perustettu, mutta ei vielä käytännössä toteutettu,

Kymmenentuhatta (10,000) Ruplaa Pankkiosotuksia sen laitoksen Johtokunnan käytettäväksi tarkoituksenmukaisimmalla tavalla yhdessä Salaneuvos Walleenin kanssa, jonka lausunnon minä toivoisin Johtokunnan myöskin hyväntahtoisesti hankkivan sekä itse Koulun järjestämiseen että muihin asioihin nähden.

Minä pyydän että Herra Kreivi, Kenraalimajuri ja Maaherra suvaitsisi tämän kirjelmän sisällöstä ilmoittaa asianomaiselle Johtokunnalle, sekä tässä myötäseuraavat käteiset rahavarat, jotka yhteensä tekevät Kolmekymmentäkaksituhatta Ruplaa Pankkiosotuksia, heille jättää. Helsingissä Marraskuun 21 p:nä 1836.

Aurore Demidoff.
syntyisin Stjernvall.

Oikein kopioiduksi todistaa Lääninkansliassa Helsingissä Joulukuun 5 p:nä 1836.

Viran puolesta
Carl Wænerberg.

Uudenmaanläänin Kuvernöörille Herra Kenraalimajuri ja Ritari Kreivi Armfeldtille.
Kun minä, Marraskuun 21 p:nä viime vuonna, määräsin 70,000 Ruplaa Pankkiosotuksia Helsingin kaupungin Vaivaistaloon perustetulle Veistokoululle, lausuin minä

myös samalla toivomuksen, että mainitun Koulun Hallitus uskottaisiin Kaupungin Vaivahoito-Johtokunnalle, kuten myöskin on tapahtunut. Mutta saatuani sittemmin tiedon siitä että se Poikain Koululaitos, joka on Kaupungin Porvariston alotteesta ja sen varainkeräystoimesta syntynyt, ja johon myöskin minä olen osoittanut 10,000 Ruplaa Pankkiosotuksia, on ajottu oikeastaan alempain kansanluokkain köyhäin lasten vastaanottamista varten, ja niinmuodoin, pää-asiassa, tulee vastaamaan yllämainittua Tyttökoulua, ainoastaan opetusta koskevalla eroituksella, jonka kummankin sukupuolen erilaisuus vaatii ja edellyttää; niin pitäisin siitä syystä soveliaimpana että nämä molemmat Koulut yhdistettäisiin, saman Johtokunnan johdettaviksi, varsinkin kun Tyttöjen uusi Koulutalo tullee rakennettavaksi samalle tontille, joka on Poika-Koulun tarpeeksi ostettu ja jolle viimeainitun Koulun Talo on jo rakennettu. Tämän vuoksi ja kun Vaivahoito-Johtokunta on myöskin lausunut toivomuksen päästä vapaaksi Tyttöjen Veisto-Koulun nykyisestä toimestaan, esitän minä eikö Teidän Ylhäisyytenne suvaitsisi kehoittaa Poika-Koulun Johtokuntaa ottamaan huostaansa tämän toimen, niin että molemmat Koulut saisivat vastedes yhteisen hallituksen, niillä ehdoilla kuin minun, viime vuonna, tästä asiasta Teidän Ylhäisyydellenne lähettämä kirjelmä muuten sisältää. München, Joulukuun 13 p:nä 1837.

Aurore Demidoff.
syntyisin Stjernvall.

Oikein kopioiduksi todistaa Helsingissä Lääninkansliassa Tammikuun 23 p:nä 1838.

Carl Wænerberg.

Täten suostun ja säädän minä minun Helsingin kaupungin tyttökoululle Marraskuun 21 p:nä 1836 tekemääni lahjoitukseen sellaisen muutoksen, että ne à viidensadan (500) markan myötäjäiserät, jotka vuosittain annetaan neljälle parhaimmalle tämän kaupungin ylemmän tyttökansakoulun täydellisen kurssin suorittaneelle eroavalle oppilaalle, saa niille, vaikkapa eivät ole menneetkään naimisiin, kansakoulujenjohtokunta, tarkan harkinnan jälkeen kussakin eri tapauksessa, maksaa, nimittäin :

- 1:o jos nämä oppilaat ovat kiitettävästi läpikäyneet kansakouluopettajatarseminaanin,
 - 2:o jos he samalla tavalla ovat läpikäyneet hyväksytyin kauppakoulun ja
 - 3:o jos he kahdenkymmenen vuoden ajan ovat nuhteettomasti palvelleet, mielummin samassa paikassa tai samassa perheessä; mikä minun nimelläni ja sinetilläni vahvistetaan.
- Helsingissä, Tammikuun 7 p:nä 1878.

Aurore Karamzine.
(Sinetti).

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

HELSINGIN KAUPUNGIN

TEKNILLISTE LAITOSTEN
HALLITUS.*Helsingissä,*

lokak. 28 p:nä 1911.

N:o 60.

*Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laito-
sten toimitusjohtajain johtosäännöksi.**Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.*

Kirjeessään syyskuun 19 päivältä on Kaupunginvaltuusto, ilmoittaen, että Valtuusto käsitellessään lähetettyä ehdotusta Hallituksen ohjesäännöksi on pidät-
tänyt itselleen oikeuden tarkastaa ja vahvistaa nekin teknillisten laitosten toimitus-
johtajain ohjesäännöt, jotka mainitun ehdotuksen 7 §:n mukaan Hallitus antaisi,
kehoittanut sentähden Hallitusta sitä varten antamaan tarpeelliset ehdotukset mai-
nituiksi johtosäännöiksi.

Tämän johdosta saa Hallitus esittää seuraavaa:

Syynä siihen, että Hallitus oli ehdottanut että laitosten toimitusjohtajain johto-
säännöt antaisi Hallitus, oli yksinomaan se, että samanlainen oikeus oli myöskin
ollut kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen entisellä Hallituksella ja ettei siitä ollut
havaittu johtuvan mitään haitta, samalla kun Hallitus oli ollut sitä mieltä, ettei
Kaupunginvaltuustoa olisi vaivattava tällä yksityisseikalla, varsinkin kun päinvas-
taisessa tapauksessa pieninkin muutos, joka mahdollisesti havattaisiin tarpeelliseksi
tehdä johtosääntöön, olisi jätetävä Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Täyttääkseen Kaupunginvaltuuston siitä antaman määräyksen on Hallitus nyt-
temmin valmistanut ehdotuksen mainitussa tarkoituksessa ja saa sen täten lähettää.

Ne säännökset, jotka nykyään määrittelevät teknillisten laitosten toimitus-
johtajain virkatoiminnan, sisältyvät vesijohtolaitokseen nähden Kaupunginvaltuuston
helmikuun 16 p:nä 1892 vahvistamaan kaupungin vesijohtokonttorin johtosääntöön,
mikäli se käy yhteen laitoksen muutetun aseman ja järjestyksen kanssa, sekä
kaasu- ja sähkölaitoksiin nähden niihin asiallisen sisältönsä puolesta tämän kanssa
yhtäpitäviin johtosääntöihin, jotka viimeainittujen laitosten entinen Hallitus, ohje-
sääntönsä nojalla, oli antanut näille johtajille. Koska kyseenalaiset säännökset ovat
osoittautuneet edelleen täysin vastaavan tarkoitustaan, ei Hallitus valmistaessaan
myötäseuravaa ehdotusta teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi ole
katsonut minkäänlaisia asiallisia muutoksia tarpeenvaativiksi. Ehdotus muodostaa
sentähden vain tarpeellisen yhtäläisyyden saavuttamista varten laaditun mainittujen
säännösten kokoamisen eikä sentähden kaivanne enempiä perustelua.

Mitä tulee muihin Hallituksen alaisten virkamiesten johtosääntöihin, on Hallitus sitä mieltä, ettei sellaisia olisi laadittava, koska näitä virkailijoita ei olisi sidottava kutakin erikseen johonkin tiettyyn erikoistyöhön, vaan olisi heidän tehtävä kaikea mitä asianomainen toimitusjohtaja heille virassa määrää. Siitä johtuva etu, että henkilökunnan perehtyminen tehdään monipuolisemmaksi ja että esteen sattuessa jonkin erikoistoimen hoitajalle myöskin toinen siihen perehtynyt henkilö voidaan panna sijaan, näyttää Hallituksesta ilmeiseltä.

Tämän yhteydessä on Hallitus, otettuaan selon Rahatoimikamarin kirjeessään viime kesäkuun 1 p:ltä Kaupunginvaltuustolle antamasta lausunnosta Hallituksen yllämainittuun ohjesääntöehdotukseen nähden, tahtonut lisäksi kajota siinä esitettyihin näkökohtiin ja saa sitä varten esittää seuraavaa:

Lausunnossa lähemmin mainitsemillaan syillä on Rahatoimikamari sitä mieltä, että ehdotuksen 1 §:n 1 momentissa Hallitukselle myönnetyn oikeuden järjestää kaupungin katujen, yleisten paikkain ja laiturien valaistus pitäisi kuulua Kamarille. Nytemmin on Kamari kirjeessään tämän lokakuun 26 p:ltä myöskin ilmoittanut Hallitukselle olevan aikomuksensa tehdä Kaupunginvaltuustolle esityksen siitä, että kaupungin katuvalaistuksen järjestäminen ja valvominen uskottaisiin kokonaan Kamarille.

Hallitus on kuitenkin edelleen sitä mieltä, että, niinkauan kuin muuta tarkoitukseen sopivaa ammattiviranomaista ei ole olemassa, Hallitus sopisi parhaiten järjestämään katuvalaistuksen ja hoitamaan sen valvontaa. Mutta kun myöskin Rahatoimikamarin esittämillä syillä kysymyksen ratkaisemiseksi Kamarin vaatimaan suuntaan on kieltämättä oikeutuksensa, varsinkin kun, kuten nyt on laita, kaasuja sähkölaitosten toimitusjohtajat ovat myöskin Hallituksen jäseniä, sekä erittäinkin siihen nähden, että Hallitus, edellämainitun ehdotuksen ohjesäännöksi annettua, on saavuttanut kokemusta Hallituksen kokoomuksessa olevasta vaikeudesta tehdä päätöksiä katuvalaistusta koskevissa asioissa, katsoo Hallitus voivansa yhtyä tässä kohden Rahatoimikamarin esitykseen. Hallituksen velvollisuus katuvalaistukseen nähden tulisi näin ollen rajoittumaan ainoastaan siihen että Kamarin tilauksesta hankittaisiin tarpeellinen katuvalaistus itsekustannushintaan ja on Hallitus tämän mukaisesti muuttanut sen ohjesääntöehdotuksen 1 §:n.

Rahatoimikamarin huomautuksen johdosta ehdotuksen 2 §:ää vastaan sellaisena kuin tämän §:n Hallitus on muodostanut, pyytää Hallitus saada esittää seuraavaa:

Se komitea, joka on asetettu käsittelemään kysymyksiä kaupungin kunnallishallinnon muutoksista, on esilläolevasta kysymyksestä antamassaan mietinnössä (N:o 5 Kv:ston Pain. asiak. N:o 40 v. 1910) ehdottanut, että kaksi Hallituksen jäsentä valitseisi Kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi. Tämän ehdotuksen on Kaupunginvaltuusto hyväksynyt. Sittemmin on Maistraatti kirjeessään tämän vuoden tammikuun 18 p:ltä ilmoittanut Hallitukselle m. m., että Valtuusto sen edellisen joulukuun 30 p:nä oli valinnut Hallituksen jäseniksi filosofianmaisteri A. E. Alfthanin

ja allekirjoittaneen Schildtin, joka viimeainittu oli samalla valittu puheenjohtajaksi, viimeainitun kirjelmän sisältämättä mitään viittausta siitä, että puheenjohtaja olisi tullut valituksi muuksi ajaksi kuin jäsenet. Tästä sai Hallitus sen käsityksen, että myöskin puheenjohtajan vaali oli tarkoittanut kolmea vuotta, ja on mainitun §:n sanamuoto syntynyt juuri tarkoituksessa saattaa säännös yhdenmukaiseksi Kaupunginvaltuuston päätöksen kanssa sellaisena kuin se on Hallitukselle ilmoitettu. Tämä sanamuoto näyttää myöskin käytännöllisemmältä, varsinkin kun mitään pätevää syytä vaivata Valtuustoa joka vuosi puheenjohtajan uudestaanvalitsemisella tai uudella vaalilla, kun mitään sellaista jäsenten vaalia ei toimiteta, ei Hallituksen mielestä voida osoittaa. Hallitus uskaltaa sentähden odottaa, että sen ehdotus viimenmainitussa suhteessa saisi Kaupunginvaltuuston hyväksymisen.

Rahatoimikamarin ehdotusta vastaan selventävän lisäyksen ottamisesta 7 §:n ensimmäiseen momenttiin siitä, että «muiden sääntöpalkaisten virkamiesten» virasta eroittaminen edellytti kuuden kuukauden edeltäkin tapahtunutta irtisanomista, ei luonnollisesti ole mitään muistuttamista.

Sitävastoin ei Hallitus puolestaan voi kannattaa Rahatoimikamarin ehdotusta siitä, että sen henkilökunnan virasta eroittamisen, jonka toimitusjohtajat saavat ottaa, tulisi kuulua Hallitukselle. Ehdotuksen kyseenalaisen säännöksen kuten samanlaisen määräyksen toimitusjohtajista — on Hallitus katsonut ilman muuta sisältävän, että, kuten tavallisesti on laita, se viranomainen, joka ottaa virkailijan, on myöskin oikeutettu hänet eroittamaan. Minkätähden poikkeus puheenalaisessa tapauksessa olisi tehtävä, ei Rahatoimikamarikaan ole katsonut tarpeelliseksi mainita. Hallituksesta näyttää tarpeettomalta mutkalta, että virkaerohakemuksen, jonka on jättänyt esimerkiksi laskuapulainen tai puhtaaksikirjoittajatar, pitäisi ehdottomasti joutua Hallituksen käsiteltäväksi, varsinkin kuin Hallitus yhtä vähän kuin toimitusjohtajakaan voi asiassa tehdä muuta kuin suostua hakemukseen. Jos taas sattuisi sellainen harvinainen tapaus, että toimitusjohtaja katsoisi olevan syytä eroittaa jonkun hänen palvelukseen ottamastaan henkilökunnasta vähemmän sopivana tai muusta pätevästä syystä — vapaaehtoista virkaerohakemusta tekemättä, on Hallitus täysin vakuutettu, että asianomainen johtaja tulisi luonnollisesti jättämään sellaisen kysymyksen Hallituksen käsiteltäväksi. Muuttaa sellaisten todennäköisesti varsin harvoin esiintyvän poikkeustapausten vuoksi ehdotus Rahatoimikamarin toivomaan suuntaan, näyttää niinmuodoin tarpeettomalta. Kun Rahatoimikamari on kuitenkin katsonut ehdotuksen kyseenalaisen säännöksen epäselväksi, saa Hallitus ehdottaa sitä näin muutettavaksi, että: «Muun tarpellisen palveluskunnan ottaa ja eroittaa asianomainen toimitusjohtaja.»

Rahatoimikamarin lausuntoon nähden ehdotuksessa olevasta Hallitukselle myönnetystä oikeudesta valvoa jutuissa ja asioissa, jotka kuuluvat Hallituksen toimintalaan, kaupungin puhevaltaa, saa Hallitus ainoastaan toistaa aikaisemman perustelunsa tässä suhteessa sekä edelleen huomauttaa, ettei enemmän voimassaoleva kunnallisasetus kuin Rahatoimikamarin ohjesääntökään ehkäise ehdotetun säännök-

sen pätevyyttä, varsinkin kun tämä tarkoitti juuri sellaista tapausta, josta «toisin on säädetty» (ks. Rhkarin ohjes:n 10 §).

Vihdoin katsoo Hallitus olevan syytä esittää muutettavaksi ohjesääntöehdotuksen 8 §:n säännöstä ajanmääräyksestä, jonka mukaan teknillisten laitosten kulunkiarvioehdotukset olisivat lähetettävät Rahatoimikamariin ennen syyskuun loppua. Kulunkiarvioehdotusten valmistamista varten tarvitsee nimittäin Hallitus erinäisiä tietoja kaupungin yleisten töiden Hallitukselta. Kuitenkin on osoittautunut, että näitä viimemainitun Hallituksen tiedonantoja, jonka sille vahvistetun ohjesäännön mukaan tulee lähettää kulunkiarvioehdotuksensa viimeistään lokakuun 15 p:nä, on vaikea saada niin hyvissä ajoin, että ensimmäiset kulunkiarvioehdotukset ehdittäisiin lähettää Rahatoimikamariin ennen syyskuun loppua. Tähän nähden olisi toivottavaa, että yllämainittu säännös muutettaisiin sellaiseksi, että Hallituksen tuli lähettää Rahatoimikamariin kulunkiarvioehdotuksensa viimeistään lokakuun 15 päivänä.

Esitetyn nojalla saa Hallitus nöyrästi esittää, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet vahvistaisivat alempanamainittujen säännösten seuraavan muutetun sanamuodon Hallituksen ohjesääntöehdotuksessa:

1 §.

(2 mom.) Rahatoimikamarin tilauksesta hankkia tarpeellinen katuvalaistus itse-kustannushintaan;

7 §.

Muut sääntöpalkaiset virkamiehet ottaa ja eroittaa Hallitus samanlaisella ylössanomisajalla. Muun tarpeellisen palveluskunnan ottaa ja eroittaa asianomainen toimitusjohtaja.

Toimitusjohtajain johtosäännöt antaa Kaupunginvaltuusto.

8 §.

Vuosittain viimeistään lokakuun 15 p:nä on Hallituksen annettava Rahatoimikamarille ehdotus ensitulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Ehdotus Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosäännöksi.

Toimitusjohtajain velvollisuutena on, kunkin laitoksessaan;

- 1) lähinnä hoitaa laitoksen johtoa;
 - 2) tehdä teknillisten laitosten Hallitukselle ehdotukset kysymyksissä, jotka koskevat:
 - laitoksen sääntöpalkkaisten virkamiesten ottamista ja erottamista;
 - tarveaineiden, koneiden ja työkalujen suurenpuoleisia ostoja ja tilauksia;
 - 3) antaa Hallitukselle joka kuukausi raportit laitoksen käytöstä;
 - 4) tehdä Hallitukselle esitys urakoitsijain ottamisesta ja eroittamisesta asettamis- ja johtotöitä varten;
 - 5) valvoa laitoksen kirjanpitoa sekä katsoa että tilit määrättyinä aikana jätetään kaupungin tilintarkastajain tarkastettaviksi;
 - 6) pitää sellaisia päiväkirjoja ja muistiinpanoja, jotka tarkoittavat erityisesti laitoksen teknillistä käyttöä;
 - 7) valmistaa ehdotus laitoksen vuosikulunkiarvioksi;
 - 8) laatia vuosikertomukset laitoksen toiminnasta;
 - 9) järjestää ja valvoa laitoksessa palvelevan henkilökunnan toimintaa; sekä ottaa, eroittaa ja määrätä ylimääräisten virka-apulaisten, työnjohtajain ja työntekijäin palkat;
 - 10) tarkastaa ja tehdä ehdotukset ja laskelmat töistä, jotka tarkoittavat laitoksen ylläpitoa, uudestarakentamista tai laajentamista;
 - 11) antaa kaupunginviranomaisen pyynnöstä lausuntoja ja tietoja asioissa, jotka kuuluvat laitoksen käytön alaan; sekä
 - 12) noudattaa Hallituksen antamia ja tarpeelliseksi katsomia määräyksiä.
- Toimitusjohtajilla ei saa Kaupunginvaltuuston luvatta olla muuta tointa.

Esitys sen summan määräämisestä, minkä vesijohtolaitos oli velkaa kaupungille joulukuun 31 päivänä 1910.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Lokak. 19 p:nä 1911.

N:o 584.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Liitteenä I seuraavassa, Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin jätetyssä kirjelmässä viimeksi kuluneen toukokuun 17 päivästä on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus Vesijohtolaitoksen esityksestä tehnyt ehdotuksen sen summan määräämisestä, minkä mainittu laitos on velkaa kaupunginrahastolle, ja on Hallitus siihen nähden ehdottanut, että tämä velka määrättäisiin joulukuun 31 päivänä 1910 olevaksi Smk 5,880,008:04, johon määrään laitoksen saman aikainen pääoma-arvo olisi vähennettävä. Mainitun summan on Hallitus saanut lukemalla siitä Smarkan 6,752,951:19 summasta, mikä sinä aikana, jonka laitos on ollut kaupungin hallussa, on kaupungin eri obligatsioonilainoista tullut sen osaksi, pois sen määrän, mikä tähän asti on kuoletettu Vesijohtolaitosta varten käytetyistä mainittujen lainain osista, ollen tämä kuoletus Smk 872,943:15, tähän lukematta pääomanalennuksia ja lainain hankintakustannuksia. Jos taas mainitut kustannukset otetaan lukuun, olisi poisluettava määrä Smk 478,215:97 ja laitoksen jäljellä oleva velka Smk 6,274,735:22. Ehdotuksensa perustelemiseksi Hallitus mainitsee että, vaikka Vesijohtolaitos jo on pitemmän aikaa ollut toimessa, ei sen voittovaroja milloinkaan ole käytetty laitoksen uutisrakennuksiin, vaan ovat ne kokonaan tulleet kaupunginrahaston hyväksi, minkä ohella Hallitus lisäksi huomauttaa, että kaupunki on vuoteen 1911 asti maksutta saanut vesitarpeensa.

Edelleen Hallitus huomauttaa, että molempain muidenkin teknillisten laitosten velka kaupunginrahastolle on määrätty ottamatta lukuun pääomanalennuksia ja lainauskustannuksia sekä katsoo tämän seikan perustelevan saman menettelyn noudattamista Vesijohtolaitokseen nähden.

Tästä Hallituksen esityksestä on vaadittu Rahatoimikonttorin lausuntoa, ja kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 21 päivästä (Liite II) Konttori Hallituksen ehdotuksen tueksi esitettyjä perusteluita vastaan huomauttaa, että toistaiseksi ei ole olemassa mitään päätöstä muiden teknillisten laitosten velkamäärän laskemiseen

nähdessä, joten se perustelma ei liene paikallaan, ja on Konttori sitä mieltä, että kaikkien teknillisten laitosten tulee siltä osalta, minkä ne ovat saaneet varoja kaupungin obligatsioonilainoista, myös suorittaa pääomanalennuksia ja hankintakustannuksia jotteivät nämä jäisi kaupunginkassan rasitukseksi ja mainituille laitoksille hankittaisi kaupungin edellä sitä etua, että niille tarjotaan rahoja halvemmasta hinnasta kuin kaupungille itselleen. Konttori sentähden ehdottaa, että Vesijohtolaitoksen velka kaupunginrahastoon joulukuun 31 päivänä 1910 määrättäisiin Smarkaksi 6,274,735: 22 eli siksi määräksi, minkä Hallitus on ilmottanut, siinä tapauksessa että edellämainitut lainain hankinta- y. m. kustannukset otetaan lukuun.

Puheenalaista esitystä käsitellessään Kamari on katsonut olevan kannattaminen teknillisten laitosten Hallituksen ehdotusta. Tosin kamari tänä päivänä kirjelmässä N:o 580 kaupungin teknillisten laitosten kuoletussuunnitelmain ehdotuksista antamassaan lausunnossa (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 43) on puoltanut sitä periaatetta, että mainittujen laitosten tulisi kaupungin obligatsioonilainoista saamistaan varoista suorittaa sama korko, minkä kaupunki itse todellisuudessa näistä lainoista maksaa, mutta tämä lausunto koskee sitä korkoa, mikä olisi pantava mainittujen laitosten maksettavaksi vastaisuudessa, eli oikeammin 1911 vuoden alusta, toisin sanoin siitä ajankohdasta lähtien, jolloin Vesijohtolaitos nimenomaisena liikeyrityksenä asetettiin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen hoitoon. Tässä käsiteltävänä oleva Hallituksen esitys taas tarkoittaa ikäänkuin kaupunginrahaston ja Vesijohtolaitoksen välinsuoritusta menneeltä ajalta ja sen velkasumman määräämistä, minkä on katsottava laitosta rasittavan sen alkaessa liiketoimintansa.

Vesijohtokonttorin antamain tietojen mukaan on kaupunginrahaston hyväksi vuosina 1882—1910 tulleiden voittovarain määrä kaikkiaan Smk 3,009,628: —, johon nähden kuitenkin on huomattava, että laitos alkuvuosina 1876—1881 tuotti tappiota, jonka määrää konttori ei ole voinut tarkemmin ilmoittaa, mutta joka ei liene sanottavan suuri. Huomioon ottaen mainitun kaupunginrahastoon kertyneen voiton sekä sen seikan että kaupunki on vuoteen 1911 asti saanut maksutta tyydyttää vesitarpeensa, katsoo Kamari Hallituksen tuoneen esityksensä tueksi täysin päteviä syitä.

Edellä lausuttuun nähden Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että Vesijohtolaitoksen velka kaupungille määrättäisiin joulukuun 31 päivänä 1910 olevaksi Smk 5,880,008: 04, johon määrään myöskin laitoksen pääoma-arvo olisi vähennettävä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite I.

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,**toukok. 17 p:nä 1911.**Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 28

Kaupungin Vesijohtolaitoksen esityksestä saa Hallitus Kaupunginvaltuuston harkittavaksi antaa seuraavan:

Rahatoimikonttorista saatujen tietojen mukaan on vuodesta 1876 lähtien vuoden 1910 loppuun kaupungin lainavaroista suoritettu vesijohdon kustannuksia kaikkiaan Smk 6,752,951: 19, josta määrästä joulukuun 31 päivänä viimeksi mainittua vuotta oli, kun pääomanalennukset ja lainain hankintakustannukset otetaan lukuun, kuolettamatta Smk 6,274,735: 22, mutta ellei sanottuja alennuksia ja kustannuksia oteta lukuun, oli kuolettamatta Smk 5,880,008: 04, jota vastoin vesijohdon pääoma-arvo mainittuna päivänä oli tilikirjain mukaan Smk 6,507,765: 86, johon summaan on luettu lainavaroilla ostettujen vesimittarien arvo Smk 213,870: —.

Siihen nähden että Vesijohtolaitos jo on verraten kauan ollut toiminnassa ja ettei sen uutistöitä milloinkaan ole kustannettu laitoksen voittovaroilla, vaan nämä ovat sinänsä tulleet kaupunginkassan hyväksi — jota paitsi kaupunki 1910 vuoden loppuun on saanut maksutta tyydyttää vesitarpeensa — näyttää kohtuus vaativan, että Vesijohtolaitoksen tuottamat voittovarot saadaan katsoa vesijohtoa varten otettujen kaupungin lainain vähennykseksi, joten siis laitoksen velka kaupungille on laskettava siksi määräksi, mikä lainoista vielä on takaisin maksamatta. Ja koska muiden laitosten vastaava velka on laskettu pääomanalennusta ja kustannuksia siihen lisäämättä, olisi Hallituksen mielestä samaa periaatetta myös noudatettava Vesijohtolaitokseen nähden, jonka rakennusvelka kaupungille siis olisi joulukuun 31 päivänä 1910 kaikkiaan Smk 5,580,008: 04, jota paitsi pääoma-arvon vähennyksenä poistettaisiin tileistä Smk 872,943: 15.

Edellä lausutun nojalla saa Hallitus Herroille Kaupunginvaltuusmiehille kunniottaen ehdottaa

että Vesijohtolaitoksen velka kaupungille määrättäisiin joulukuun 31 päivänä 1910 olevaksi Smk 5,880,008: 04; sekä

että pääoma-arvon vähennyksenä saataisiin poiskirjoittaa Smk 872,943: 15.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Albin Skog.

I. Savonius.

HELSINGIN

RAHATOIMIKONTTORI.*Helsingissä,**syysk. 21 p:nä 1911.*

N:o 168.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Palauttaen oheelliset vesijohtolaitoksen pääoma-arvon määräämistä koskevat läheteasiakirjat saa konttori, jonka lausuntoa asiasta on vaadittu, lausua seuraavaa:

Kaupungin teknillisten laitosten Hallitus ehdottaa vesijohdon pääoma-arvon määrättäväksi Smarkaksi 5,880,008: 04, johon summaan Hallitus on tullut lukemalla vesijohtoon todellisesti käytetystä Smarkan 6,752,951: 19 lainavarain määrästä pois Smk 872,943: 15 eli sen määrän, mikä vesijohdon hyväksi käytetyistä kaupungin obligatsioonilainain osista on tähän asti kuoletettu. Tässä Hallitus ei kuitenkaan ole vähintäkään ottanut huomioon niitä pääomanalennuksia ja kustannuksia, joita jokaisesta otetusta obligatsioonilainasta tulee vesijohdon osalle. Hallitus nojaa käsitöksensä siihen, että «muiden laitosten vastaava velka on laskettu pääomanalennusta ja kustannuksia siihen lisäämättä». Mutta mitään päätöstä, jolla näiden muiden laitosten velka suhteessa taikka toisessa olisi määrätty, ei konttori tunne, vaikkakin nämä laitokset laskelmissaan kenties ovat kokonaan sivuuttaneet tässä mainitut seikat. Näin ollen konttori ei voi huomata muuta, kuin että kaupungin kaikkien teknillisten laitosten maksettavaksi on pantava pääomanalennuksia ja kustannuksia suhteellisesti sen mukaan kuin niihin on käytetty kaupungin obligatsioonilainain tuottamia varoja, sillä kenenkähän muutoin on suoritettava nämä kustannukset. Sitä paitsi tehtäisiin siten tyhjäksi kaikki puheet ja huomautukset siitä, että kaupunki antaa teknillisten laitostensa käytettäväksi varoja halvemmalla kuin mitä se itse niistä maksaa. Konttori sentähden ehdottaa että, siihen nähden mitä tässä edellä on huomautettu, vesijohdon pääoma-arvoksi pannaan Smk 6,274,735: 22 eli Hallituksen mainitsema määrä, kun pääomanalennukset ja lainain hankintakustannukset otetaan lukuun. Asiakirjain muuhun sisällykseen konttorilla ei ole mitään huomauttamista.

Helsingin Rahatoimikonttori:

Iwar Timgren.

*Esitys varain myöntämisestä Sähkölaitoksen ja
Vesijohtolaitoksen laajentamiseksi vuosina 1912—1914.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask 9 p:nä 1911.

N:o 622.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kahdessa tämän oheellisessa, Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin jätetyssä kirjelmässä N:oissa 206 ja 207 viimeksi kuluneen lokakuun 20 päivältä on kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus tehnyt esityksen varain myöntämisestä vuosina 1912, 1913 ja 1914 toimeenpantavia kaupungin Sähkö- ja Vesijohtolaitoksen laajennustöitä varten, ja seurasi mainittujen esitysten mukana kustannusarvio sekä ensinmainitun laitoksen päällikön laatima selostus laitoksen suunnitelluista töistä ja uutislaitteista ynnä vertaileva taulukko, josta näkyy laitoksen tähänastinen ja lähivuosina odotettavissa oleva kehitys, sen konetehtoisuuden ja virranantokyvyn lisääntyminen y. m. Puheenalaisiin tarkoituksiin on Hallitus laskenut tarvittavan Sähkölaitoksen osalle Smk 2,000,000:— ja Vesijohtolaitoksen osalle Smk 1,000,000:—, ja on Hallitus Kaupunginvaltuustolle edellä mainittuna päivänä lähettämässään kirjelmässä N:o 210 ehdottanut, että Valtuusto ryhtyisi toimiin tarpeellisten lisävaltuusmiesten valitsemiseksi käsittelemään kysymystä mainittujen rahamääräin myöntämisestä 1911 vuoden obligatsioonilainasta.

Niitä menoja, joita varten varoja nyt pyydetään, on jo aikaisemmin kosketeltu siinä mietinnössä, jonka uuden obligatsioonilainan ottamista koskevaa kysymystä valmistelemaan asetettu Toimikunta viime helmikuussa antoi Kaupunginvaltuustolle (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 8 vuodelta 1911). Niihin lähivuosina suoritettaviin töihin, jotka perustelivat uuden obligatsioonilainan ottamista, luki Toimikunta vesijohdon jatkuvan laajentamisen, jota varten tarvittaisiin Smk 1,000,000:—. Edelleen mainitsi Toimikunta eräät muut todennäköisesti kohdakkoin päiväjärjestykseen tulevat kysymykset, niiden joukossa erinäiset Sähkölaitoksen uutislaitteet, jonka laitoksen pääasemalla jo vuonna 1912 on toimitettava laajennuksia, josta työstä oli laskettu olevan kustannuksia 1,000,000 markkaa, sekä eräät muut kahtena seuraavana vuonna toimitettavat laajennukset, joista olisi kustannuksia 500,000 markan vaiheilla vuodessa.

Sähkölaitoksen laajennussuunnitelman yksityiskohtiin nähden pyytää Rahatoimikamari viitata laitoksen päällikön laatimaan selostukseen ja sen oheelliseen kustannusarvioon.

Sähkölaitosta varten tarvittavasta määrästä käytettäisiin vuonna 1912 sanotun vuoden työohjelman mukaan 700,000 markkaa, ja Hallitus ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin osottaisi mainitusta 2 miljoonan markan rahamäärästä sanottuna vuonna käytettäväksi 700,000 markkaa.

Vuonna 1913 suoritettaviin töihin tarvittaisiin niinkään 700,000 markkaa sekä vuonna 1914 suoritettaviin 600,000 markkaa.

Mitä taas tulee niihin tarpeisiin, joiden tyydyttämiseksi Vesijohtolaitokselle olisi myönnettävä 1,000,000 markkaa, ei Hallitus ole tarkemmin maininnut niiden laatua vielä vähemmän laatinut lähivuosien työohjelmaa. Tämä seikka johtuu kuitenkin tietysti etusijassa siitä, että puheenalaiset työt ovat likeisessä yhteydessä kaduntasoitustöiden kanssa, joista päätetään kulunkiarvion yhteydessä.

Vuonna 1912 käytettäväksi tulevaan pyydettyjen määrärahan osaan nähden on Kamari puolestaan ollut sitä mieltä, että päätös tästä on sopivin tehdä sanotun vuoden kulunkiarviota käsiteltäessä, minkätähden Kamari onkin laatimaansa mainitun vuoden meno- ja tuloarvioehdotukseen merkinnyt ehdotetun 700,000 markan suuruisen rahamäärän.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen esittämiin syihin viitaten Kamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että 1911 vuoden obligatsioonilainasta myönnetään Sähkölaitoksen laajentamiseen vuosina 1912—1914 oheellisen työohjelman mukaan käytettäväksi 2,000,000 markkaa; sekä

Vesijohtolaitoksen laajentamiseen saman ajan kuluessa 1,000,000 markkaa; kuin myös

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen Keisarilliselta Senaatilta hankkia mainitulle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite I.

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.***Helsingissä**lokak. 20 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 206.

Esityksessään määrärahaihin myöntämisestä sähkölaitoksen laajentamiseksi vuonna 1911 lausui kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitus seuraavaa (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 64 vuodelta 1910),

«Katsoen siihen, että — sähkölaitoksen tähänastisesta kehityksestä päättäen — sähkövirran käyttö valaistukseen ja voimatarpeisiin yhä on nousemassa ja nähtävästi tulee samaan suuntaan kehittymään edelleenkin lähimpien vuosien kuluessa, on todennäköistä, että sähkölaitosta on välttämättömästi laajennettava jossakin määrin joka vuosi. Tämän seikan ei kuitenkaan pitäisi ketään pelottaa, vaan on se päinvastoin ilahuttava ilmiö, koska sähkölaitos alunpitäen on suunniteltu suuria laajennuksia silmällä pitäen ja kustannukset näistä tulevat olemaan alhaiset verrattuina laitoksen lisääntyvään virranantokykyyn ja kasvaviin tuloihin. On nim. huomattava, että sähkölaitoksen sekä rakennukset että johtoverkot ovat niin suunnitellut, että ne vasta kuormituksen tuntuvasti kasvettua tulevat täysin edullisesti käytettyä.»

Tämän lausunnon vahvistavat todeksi sekä sähkölaitoksen ehdotuksen seikkaperäinen perustelu, mikäli lähinnä tarpeellisia laajennuksia koskee, että myös Hallituksen antama ehdotus laitoksen vuosirahasäännöksi vuonna 1912.

Selväpiirteisen kuvan laitoksen tähänastisesta ja lähivuosina edellytetystä kehityksestä, konetehtoisuuden, virranantokyvyn ja rakennuspääoman lisääntymisestä saanee oheellisissa laitoksen antamissa perustelmissa olevasta taulukosta.

Sanotusta taulukosta käy selville, muun muassa, että samalla kun rakennuspääoma on alkuaan 4,480,000 markasta lisääntynyt 8,650,000 markkaan eli ainoastaan noin 95 %, on pääaseman konetehtoisuus lisääntynyt kaikkiaan 1,500:sta 8,900 kilowattiin eli lähes viisinkertaiseksi ja aliasemain konetehtoisuus 1,450:sta 6,425 kilowattiin sekä annettujen kilowattituntien kiertovirtaenergia 2,700,000 tunnista vuonna 1910 arviolta 9,500,000 tuntiin vuonna 1914. Edelleen on huomattava, että pääaseman konetehtoisuutta ei enää viimeksi mainittuna vuonna ole tarpeen lisätä, vaan käsittää lisäys aliasemain muuntajat, joita varten rakennukset jo ovat valmiina.

Vaikka mainitut numerotiedot, mikäli ne koskevat vastaista aikaa, niinmuodoin ovat ainoastaan laskettuja, on niiden todennäköisyys laitoksen tähän asti saavuttamain tulosten sekä hankittujen alustavain hintailmoitusten perusteella täysin riittävä kysymyksen arvostelemiseksi.

Sähkölaitoksen laajennuksesta on, tähän asti myönnettyjen varain lisäksi, laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 2 miljoonaa markkaa, josta summasta 700,000 markkaa tarvittaisiin vuonna 1912, niinkään 700,000 markkaa vuonna 1913 ja 600,000 markkaa vuonna 1914. Nämä rahamäärät olisi sentähden Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin osotettava siten, että vuodeksi 1912 osotettaisiin lopullisesti 700,000 markkaa sekä varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle jätettäisiin toimeksi pääasiallisesti kustannusarvion mukaisesti tarpeen mukaan myöntää vuosina 1913 ja 1914 tarvittavat varat, eli yhteensä 1,300,000 markkaa.

Samalla kun Hallitus edellä esitetyn nojalla omalta osaltaan puoltaa sähkölaitoksen laajentamista toimitettavaksi pääasiallisesti laitoksen laatimain suunnitelmain mukaisesti, saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa herrain Kaupunginvaltuusmiesten lisätyin luvuin päätettäväksi:

että sähkölaitoksen vuosina 1912, 1913 ja 1914 toimitettaviin laajentamistöihin osotetaan kaikkiaan 2 miljoonan markan rahamäärä sekä siitä vuonna 1912 toimitettavain laajennusten toimeenpanemiseksi laaditun kustannusarvion mukaisesti 700,000 markkaa; kuin myös

että varsinainen Valtuusto saa toimekseen pääasiallisesti laitoksen laajennussuunnitelmain mukaisesti vuosina 1913 ja 1914 tarpeen mukaan osottaa tähän tarpeellisia varoja yhteensä enintään 1,300,000 markkaa.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus.

Hj. Schldt.

Bernh. Wuolle.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.***Helsingissä,
lokak. 20 p:nä 1911.*

N:o 207.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Siihen nähden että kaupungin Vesijohtolaitoksen laajennustöihin aikaisemmin osotetut lainavarat nyttemmin lienevät käytetyt ja kun lähivuosinakin on laajennettava ei ainoastaan putkiverkkoa uusien katujen tasoituksen yhteydessä vaan laitosta muutoinkin, eikä näitä laajennuksia voitane suorittaa laitoksen omilla tuloilla, olisi Hallituksen mielestä tarpeellista tähän tarkoitukseen varata suurenlainen rahamäärä. Ja kun puheenalaisista vuosina 1912, 1913 ja 1914 teetettävistä töistä on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan noin 1,000,000 markkaa, saa Hallitus, huomauttaen että samaa tarkoitusta varten on sen laatimaan Vesijohtolaitoksen vuoden 1912 menoarvioon lainavaroista merkitty 150,000 markkaa, täten kunnioittaen esittää herrain Kaupunginvaltuusmiesten lisätyin luvuin päätettäväksi:

että Vesijohtolaitoksessa lähivuosina toimitettavia laajennustöitä varten osotetaan 1,000,000 markkaa; sekä

että varsinaisen Valtuuston toimeksi jätetään tarpeen mukaan osottaa tästä rahamäärästä puheenalaisiin laajennuksiin tarvittavat varat.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus.

Hj. Schildt.**Albin Skog.***I. Savonius.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

*Helsingissä,
lokakuussa 1911.*

Sähkölaitoksessa vuosina 1912—14 tarpeellisten laajennusten**Kustannusarvio.**I. *Laajennuksia vuonna 1912.*

Erä 1.	I	turbodynamo, noin 2,000 KW, paikalleen pantuna, täysin käyttökelpoisessa kunnossa, perustuksineen ja tarpeellisine konetauluineen	180,000:—
» 2.	2	tulistajaa, kumpaisessakin noin 400 m ² :n tehoava putkipinta, tarpeellisine putkijohtoineen ja muurauksineen, täysin käyttökelpoisessa kunnossa . .	80,000:—
» 3.	I	akkumulaattoripatteri Kasarmintorin asemalle, kehityskyky noin 7,500 amp. tuntia, koppikytkyneen, koppikytkijohtoineen sekä asetelaitteista johtuvine lisätöineen	300,000:—
» 4.		Siirtomääräraha tarpeellisia kaapeli- ja ilmajohtoverkon laajennuksia varten sekä sekalaisiin ja arvaamattomiin menoihin, arviolta	105,000:—
» 5.		Lauhdutusvesijohdon rautaisten tulo- ja poistoputkien hankinta ja niiden laskeminen laajennetun rantatäyteen läpi	50,000:—
» 6.	I	muuntaja, 250 KW, perustuksineen ja tarpeellisine asettelulaitteineen Töölön asemalle	35,000:—
» 7.		Täydennystyöt, nk. tasoitukset, aitaus, katutyöt y. m. Kallion ja Töölön uusilla aliasemilla . . .	20,000:—
		Vähenee ennestään olevan 750 KW turbogeneraattorin myyntihinta	70,000:—

Tarvittava määräraha Smk 700,000:—

II. *Laajennuksia vuonna 1913.*

Erä 8.	Höyrykattilahuoneen laajennus tilan hankkimiseksi 6 uudelle noin 455 m ² :n tulipintaiselle höyrykattilalle, öljynsäilytyshuone, kone- ja kattilahuone-miehistön pesu- ja kylpyhuoneet ynnä mukavuuslaitokset. Rakennuksen kuutiosisäilyys noin 6,600 m ³	100,000: —	
» 9.	Uuden savutorven perustustyöt	20,000: —	
» 10.	I höyrykattila, tulipinta 455 m ² , täydellisenä, muurauksineen ja tarpeellisine putkijohtoineen . . .	80,000: —	
» 11.	I tulistaja, putkipinta noin 450 m ² , tarpeellisine putkijohtoineen ja muurauksineen	40,000: —	
» 12.	Hiilien ja tuhkan kuljetuslaitteet, toiminimi Bleichert & C: on tarjouksen mukaan	40,000: —	
» 13.	I turbogeneraattori, noin 4,000 KW (= 6,000 hvsv.) valmiina paikallaan, perustamis- ja putkitöineen sekä tarpeellisine asettelulaitteineen	330,000: —	
» 14.	Kaapeli- ja johtoverkon tarpeellisiin laajennuksiin ynnä sekalaisiin ja arvaamattomiin menoihin, arviolta	<u>90,000: —</u>	700,000: —

III. *Laajennuksia vuonna 1914.*

Erä 15.	Höyrykattila, Erän 10 mukainen	80,000: —	
» 16.	Uuden savutorven teettäminen	25,000: —	
» 17.	Kasarmintorin aseman konehuoneen laajentaminen noin 3,400 m ³ :llä 3 uutta valaistusvirranmuuntajaa varten	70,000: —	
» 18.	I muuntaja, noin 1,000 KW, Kasarmintorin asemalle, perustuksineen ja asettelulaitteineen	75,000: —	
» 19.	Johtoverkon laajennukset, m. m. maakaapelien asettaminen ilmasyöttöjohtojen sijaan Kallioon ja Töölöeseen, arviolta	25,000: —	
» 20.	Osa Sörnäisten uuden sataman hiilenpurkauslaitoksen kustannuksista	<u>100,000: —</u>	600,000: —
	Kaikkiaan kustannuksia vuosina 1912—14 toimitettavista laajennustöistä		Smk 2,000,000: —

Vertaileva taulukko,

osottava sähkölaitoksen asemain tähänastiset ja lähivuosina lasketut konetehoisuuden, kehitettyjen kilowattituntien ja rakennuspääoman määrät.

Vuonna	Koneteho		Vuonna	Kehitetty Kwt. kiertovirta-energiaa	Vuonna	Rakennuspääoma Smk	Muistutuksia.
	Pääaseman turbo-generaattorit	Aliasemain muunt- ja akkum.					
Syksyllä 1909	750 KW käyttöön 750 " varalla	950 KW käyttöön 500 " varalla	Syksyllä 1909	640,000 Kwt	^{31/12} 1909	4,480,000:—	
1910—11	2,000 " käyttöön 1,500 " varalla	1,500 " käyttöön 950 " varalla	1910	2,700,000 "	^{31/12} 1910	5,400,000:—	Pääasemalle uusi 2,000 KW:n kone ja aliasemalle 1,000 KW:n muuntaja.
1911—12	2,000 " käyttöön 1,500 " varalla	2,750 " käyttöön 2,025 " varalla	1911	4,000,000 "	^{31/12} 1911	6,650,000:—	Kasarmintorin asemalle 1,000 KW:n muuntaja; Tuulön ja Kallion asemat tulevat lisää.
1912—13	2,900 " käyttöön 2,000 " varalla	3,675 " käyttöön 2,100 " varalla	1912	6,000,000 "	^{31/12} 1912	7,350,000:—	Kasarmintorin asemalle uusi akkumulaattoripatteri ja Tuulön asemalle 250 KW:n muuntaja. Pääasemalle hankitaan 750 KW:n turbogeneraattori sijaan 2,000 KW:n turbogeneraattori.
1913—14	4,900 " käyttöön 4,000 " varalla	3,975 " käyttöön 2,500 " varalla	1913	7,500,000 "	^{31/12} 1913	8,050,000:—	Pääasemalle uusi 4,000 KW:n kone ja Kallion asemalle 700 KW:n muuntaja.
1914—15	4,900 " käyttöön 4,000 " varalla	4,675 " käyttöön 2,800 " varalla	1914	9,500,000 "	^{31/12} 1914	8,650,000:—	Kasarmintorin asemalle 1,000 KW:n muuntaja ja konehuonetta laajennetaan tarpeen mukaan. Sörnäisiin teetetään hiilenpurkauslaitos.
1915—16	8,000 " käyttöön 4,000 " varalla		1915	12,000,000 "	^{31/12} 1915	9,000,000:—	Pääaseman toisen 750 KW:n koneen sijaan hankitaan 4,000 KW:n kone.

Selostus

sähkölaitoksessa tarpeellisista laajennuksista.

Vaikka sähkölaitoksen ollessa nykyisessä kehitysvaiheessaan vielä on sangen vaikea varmasti arvioida laitoksen tarpeellista laajentamista useaksi vuodeksi eteenpäin, voinee tähänastisiin tuloksiin perustuva likimääräinen arvio tässä kohden kuitenkin tarjota jonkun verran mielenkiintoa.

Syksyllä 1909 oli pääaseman korkein kuormitus 750 KW, syksyllä 1910 taas 1,420 KW, oletetaan kuluvan syksynä nousevan 2,000 KW:n vaiheille (oli lokak. 31 p:nä 1,680 KW) ja on syksyllä 1912 arvioitu nousevan 2,800—3,000 KW:n vaiheille. Jollei aliasemain akkumulaattoripattereja otettaisi avuksi suurimman kuormituksen aikana, nousisi tämä kuormitus syksyllä 1912 pääasemalla 3,500 KW:n (= 5,000 hvsv.) vaiheille.

Nykyään on pääasemalla kolme turbogeneraattoria, yksi 2,000 KW:n ja kaksi 750 KW:n. Tarpeellista varaenergiaa silmällä pitäen ei pääasemaa siis enää voi katsoa riittäväksi syksyllä 1912. Pääasemalla on vielä tilaa yhdelle koneyksikölle, jota vastoin hyörykattilahuoneen ensimmäinen kylkirakennus jo on kokonaan käytetty.

Jotta pääaseman konetehoisuuden laajentaminen voisi tapahtua täysin suunnitelman mukaisesti, on tarpeellista jo nyt määrätä aseman nykyään valmiina olevan ensimmäisen jaoston koneyksikköjen suuruus. Sähkölaitos on arvellut, että sinne myöhemmin tulee sijoitettavaksi kaikkiaan neljä koneyksikköä, niistä kaksi 2,000 ja toiset kaksi 4,000 KW:n voimaista. Tämä suunnitelma edellyttää, että molemmat nykyiset pienet 750 KW:n koneet aikanaan vaihdetaan, toinen 2,000 ja toinen 4,000 KW:n koneeseen.

Vuonna 1912 toimitettavat laajennukset.

Kun pääaseman korkein kuormitus syksyllä 1912 nousee, niinkuin edellä mainittiin, arviolta 2,800—3,000 KW:n vaiheille, on lähimpänä aikana tarpeellinen aseman laajennus toimitettavissa joko siten, että asetetaan uusi noin 4,000 KW:n turbogeneraattori tahi siten, että nykyisten 750 KW:n koneitten sijaan hankitaan yksi noin 2,000 KW:n kone. Jälkimmäisessä tapauksessa voitaisiin tyydyttää noin 2,800—2,900 KW:n korkein kuormitus ja hätätilassa liikakuormittamalla koneita saada lisäksi noin 20 %, jota paitsi varalla olisi 2,000 KW.

Silmällä pitäen m. m. turbogeneraattorien nykyistä kehitystilaa on ehdottomasti edullisempaa ensi vuoden laajennusta varten vaihtaa yksi vanhoista koneyksiköistä yhteen 2,000 KW:n turbogeneraattoriin, kuin hankkia 4,000 KW:n kone. Viimeksi mainittua kokoa olevat koneet ovat nimittäin nykyään vielä kehittymässä, ja varmasti voi olettaa, että laitoksen on jo vuoden päästä, toisin sanoin vuonna 1913 onnistuva

saada edullisin ja halpahintaisin tuon tyyppinen kone eli sellainen, jonka kiertoluku on 3,000, sen sijaan että nykyään tarjottujen koneitten kiertoluku on 1,500. Ensin mainittua tyyppiä olevat koneet ovat sekä hintaan että höyryn säästymiseen nähden niin tuntuvasti edullisemmat, että sen seikan voi ilman muuta katsoa ratkaisevan näiden molempain tyyppien välisen valinnan, erittäinkin kun laitoksen suunnitelman mukainen laajennus ei sen johdosta häiriinny.

Tämän vaihtopuolen valitsemisen johdosta käy myös välttämättömäksi sopivaan hintaan myydä toinen nykyisistä 750 KW:n koneista, mikä ei kuitenkaan kohdanne sanottavia vaikeuksia. Kun laitoksen vastaista edullista suunnittelua silmällä pitäen käy välttämättömäksi vähä vähältä vaihtaa ensiksi hankitut koneyksiköt suurempiin, niin on tietenkin edullista tehdä tämä vaihto mahdollisimman pian saadakseen vanhoista koneista joltisenkin hinnan. Laitoksen työ- ja kesäkuormitusta silmälläpitäen on kuitenkin edullista toistaiseksi muutama vuosi pysyttää toinen pienempi koneyksikkö. Sen vaihtaminen 4,000 KW:n koneeseen on edellytetty käyvän välttämättömäksi viimeistään vuonna 1915.

Varman käytön takaamiseksi ensi vuoden lasketun suurimman kuormituksen aikana olisi tarpeellista lisätä höyrykattilain lukua ja yksin ajoin laajentaa höyrykattilahuonetta. Kun kuitenkin on tärkeätä erikoisesti tutkia sekä puheenalaista isompaa kattilatyyppejä että eräitä tärkeitä putkijohtolaitteen yksityiskohtia, olisi suotavaa, että kattilahuoneen laajentaminen voitaisiin lykätä vuoden päähän. Tämä käykin hyvin päinsä, jos sijoitetaan uusi isompi akkumulaattoripatteri Kasarmintorin asemalle. Kun suunniteltua patteria runsaammin käytettäisiin korkeimman kuormituksen vallitessa, vähenisi pääaseman kuormitus vastaavassa määrässä. Toisen patterin sijoittaminen Kasarmintorin asemalle on sitä paitsi tarpeellista varaenergiaa silmällä pitäen aivan välttämätön, sillä jo tänä talvena nousee tämän aliaseman kuormitus yli siitä mitä nykyinen akkumulaattoripatteri kykenee antamaan hetkelliseksi varaenergiaksi. Uuden patterin avulla on pääaseman koneitten kuormitus järjesteltävissä ja niiden mahdollisimman edullinen käyttö aikaansaavissa.

Muista vuonna 1912 suunnitelluista laajennuksista on mainittavana seuraavaa:

Erän 2 kohdalla mainitaan 2 tulistajaa. Niiden avulla olisi koko nykyinen kattilalaitos ensi vuonna varustettavissa syöttöveden esilämmittäjillä, joista kaksi jo on otettu huomioon eräessä aikaisemmassa määrärahasa, vaikka tämä määrärahan osa on toistaiseksi käyttämättä.

Erän 4 kohdalla on siirtomääräraha kaapeli- ja ilmajohtoverkon laajentamista varten. Niinkuin määrärahan summasta näkyy, ei suurempia kaapelitöitä pidetä tarpeellisina. Määrärahalta on m. m. tarkoitus jatkaa Kallion kaupunginosassa maakaapeleilla paria syöttöjohtoa, koska eräitten suurempain paikallisten kulutuskeskustain lisäksi tultua ilmajohtoja ei enää sovi käyttää.

Sen johdosta että Sörnäisten satamaa sähkölaitoksen alueen kohdalla paraikaa, täytetään ja laajennetaan, käy välttämättömäksi jo ensi vuonna pientää laitoksen nykyistä lauhdutusvesiputkea (Erä 5), joka työ on suoritettava käyttämällä aikaisemmin

edellytettyjä kaksia sekä tulo- että poistoputkia, koska myöhemmin toimitettavasta toisen putken laskemisesta täytepengermään koituisi arvaamattomia lisäkustannuksia, mutta täytetöitten yhteydessä suoritettuna työ tulee verraten halvaksi. Toinen kysymys on, tuleeko tästä putken pitentämisestä aiheutuvain kustannusten oikeutta myöten kohdata sähkölaitosta, vai onko ne luettava sataman laajennuskustannuksiin.

Erän 6 kohdalla edellytetty Töölön aseman toinen muuntaja tulee pantavaksi paikalleen vielä tänä syksynä. Tehtyjä tarjouksia käsitellessään Hallitus nimittäin kotimaista teollisuutta suosiakseen hyväksyi A. B. Gottfr. Strömberg O. Y:n tekemän tarjouksen. Mutta kun sanottu toiminimi ei ole aikaisemmin valmistanut tällaisia koneita ja kun sentähden täyttä käyttövarmuutta ei katsottu saatavan ainoastaan yhdellä toiminimen hankkimalla koneella, pantiin tähän se koneenhankkijan esittämä ehto että toiminimi omalla vastuullaan samalla myös hankkii ensi vuonna tarvittavan muuntajan, jonka Hallitus sittemmin, jos koneet täyttävät välikirjan määräykset, vastaanottaa vuonna 1912. Viimeksi mainitun koneen perustuksen ja asetelaitteiden kustannuksia ei näin ollen tietenkään ole otettu ensimmäiseen suunnitelmaan, vaikka näitä kustannuksia välikirjan johdosta jo on ollut.

Vuosina 1913 ja 1914 toimitettavat laajennukset.

Kun lainatoimikunta, sähkölaitoksen kanssa sovittuaan, on myöhemmästä lainasta varannut kaksi miljoonaa markkaa ensintulevana kolmivuotiskautena tarpeellisiin sähkölaitoksen laajennustöihin käytettäväksi, on laitos tehdessään selkoa ensi vuonna toimitettavista laajennuksista myös halunnut mainita, miten puheenalainen rahamäärä on ajottu käyttää. On luonnollista, että 1913 ja 1914 vuoden suunnitelmat eivät ole yksityiskohdissaan yhtä lopullisia kuin 1912 vuoden suunnitelma. Ne antavat kuitenkin todennäköisen kuvan edellytettyjen tarpeitten laadusta ja pääkohdissaan ne tuskin sanottavasti muuttunevat, edellyttäen ettei laitos puheenalaisen ajanjakson kuluessa saa käytettäväkseen vesivoimaa jostakin vesilaitoksesta. Kustannusarvioitten likimääräiseen laatuun nähden lienee niiden yksityiskohtainen perustelu kuitenkin tässä yhteydessä tarpeeton, sitä enemmän kun pääkohdat yleispiirtein jo tulevat näkyviin vuodeksi 1912 ehdotettujen laajennusten perusteluista.

Helpottaakseen kuitenkin haluttujen määrärahasummain tarpeellisuuden ja kannattavaisuuden arvostelemista on laitos laatinut oheellisen vertailevan taulukon, josta käyvät selville asemain tähänastiset ja lähivuosina arvioidut konetehoisuuden, kehitetyn kiertovirtaenergian, kilowattituntien ja perustamis pääomain määrät. Sanotusta taulukosta tulee m. m. näkyviin:

1:ksi että, samalla kun perustamis pääoma lisääntyy kaksinkertaiseksi, kasvaa pääaseman todellinen konetehoisuus kymmenkertaiseksi ja aliasemain viisinkertaiseksi, tarpeellista varavoiman lisäännystä lukuunottamatta;

2:si että kehitetyn kiertovirtaenergian kilowattituntiluku lisääntyy arviolta lähes kymmenkertaiseksi, siinä tapauksessa että syksyllä 1909 saavutettujen tulosten katsotaan vastaavaan noin puolta sanotun vuoden tuotantokyvyn määrästä;

3:si että perustamispääoman määrä konetehtäisyyden kilowattituntia kohti (varavoimaa lukuunottamatta) puheenalaisen ajanjakson kuluessa pääasemalla vähenee 6,000 markasta 1,760 markkaan vuonna 1914 ja 1,120 markkaan vuonna 1915 ja annettujen kilowattituntien luku perustamispääoman jokaista 1,000 markkaa kohti lisääntyy noin 300 tunnista ensimmäisenä vuonna noin 1,100 tuntiin vuonna 1914 ja 1,250 tuntiin vuonna 1915.

Edellä esitetyt numeroluvut, vaikka osittain vielä ovatkin likimääräisiä, täysin todistanevat, että laitos on alusta lähtien rakennettu silmällä pitäen vastaisia laajennuksia ja että se jo on lähestymässä erinomaista kannattavuutta.

Helsingin Sähkölaitos:

Bernh. Wuolle.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1912.

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.	<i>Smk</i>	<i>mk</i>	<i>Smk</i>	<i>mk</i>
I. Kaupungin velat.						
K. S:in päät. $\frac{17}{5}$ 1876	a	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 907,400:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ samana vuonna korkoa à 5 $\frac{0}{10}$, yhteensä . . . Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta .	42,100—		87,317 50	
K. S:in päät. $\frac{4}{5}$ 1882	a	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 341,500:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ mukaan	80,000—		93,567 50	
K. S:in päät. $\frac{26}{3}$ 1892	a	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 4,048,000:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ mukaan	36,000—			
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	181,350—		218,250—	
		Siirros	—	—	399,135—	

Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetuksista 8 p:ltä joulukuuta 1873

		Siirros	—	399,135
K. S:in päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	a	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsiionilainasta Smk 7,000,000:—, josta $\frac{31}{12}$ 1911 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000:— ja josta on lunastamatta Smk 2,700,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa $3 \frac{1}{2}$ % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	28,500 94,500 1,000	124,000
Lainakontrahdin muk.	a			
K. S:in päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 2,797,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa 4 % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	22,500 111,900 1,000	135,400
Lainakontrahdin muk.	a			
K. S:in päät. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 7,577,000:—, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 % . Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m. Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	57,000 303,080 12,000 3,000	375,080
Valt:n päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b			
Lainakontrahdin muk.	a			
K. S:in päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{5}$ 1909	a	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 15,930,010:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa $4 \frac{1}{2}$ % mukaan Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	88,025 714,869 90 6,000	808,894 90
Lainakontrahdin muk.	a			
K. S:in päät. $\frac{9}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{5}$ 1911	a	8:ksi. Vuoden 1911 obligatsiionilainasta, Smkasta 25,150,000:— suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1912 kuoletusta . sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa $4 \frac{1}{2}$ %:n mukaan Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	140,840 1,128,581 10 10,000	1,279,421 10
Lainakontrahdin muk.	a			
K. S:in päät. $\frac{3}{4}$ 1907	a*	9:ksi. Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$		
		Siirros	—	3,121,931

			Siiros	—	—	3,121,931
			1911 on Smk 11,600: —, suori-			
			tetaan loput	—	—	11,600
Kauppakirjan mukaan	a	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1912 korkoa $4\frac{1}{2}$ %:n muk.		—	—	1,190 84
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Valt:n päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	a*	11:ksi. Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunast. varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 96,000: —, maksetaan $\frac{1}{11}$ 1912 kuoletusta	12,000	—	—	
			sekä $\frac{1}{11}$ 1912 korkoa 5 %:n muk.	4,800	—	16,800
Valt:n päät. $\frac{27}{11}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	a*	12:ksi. Kallion uutta kansakoulu- taloa vart. otet. lainasta kuole- tetaan loput		—	—	150,000
S:n $\frac{30}{12}$ 1910	a*	13:ksi. Kallion uutta kaupungin- kirjastotaloa varten otetusta lai- nasta kuoletetaan loput		—	—	150,000
		— Smk 3,451,521: 84 —				
II. Kaupungin virastot.						
1. Maistraatti.						
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal.pormest., palkk. 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—	—	
		1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000: —				
Valt:n päät. $\frac{30}{5}$ 1911	b	sijaisen palkkio vir- kaloman aikana . . . 700: —	7,700	—	—	
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{16}{8}$ 1909 S:n $\frac{30}{5}$ 1911	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500: — sijaisen palkkio vir- kaloman aikana . . . 250: —	6,750	—	—	
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota 2,000: —				
		Siiros 6,000: —	26,450	—	—	3,451,521 84

			Siirros 6,000:—	26,450—	3,451,521	84
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. ³⁰ / ₆ 1911	b	}	sijaisen palkkio vir- kaloman aikana 250:—	6,250—		
			2 Notaria, palkkaa à 1,600:— sijaisen palkkio vir- kaloman aikana 200:—	3,600—		
	c		Tarverahoja, arviolta	8,000—	44,300—	
2. Raastuvanoikeus.						
1907 v:n menosääntö	b	}	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000:— palkkiota 5,000:—	12,000—		
			2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota à 2,000:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 1,500:—	19,000—		
			3 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- lukselta 750:—	26,250—		
			2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à palkkiota 2,000:—	16,000—		
Valt:n päät. ³⁰ / ₆ 1911	-b	}	4 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à 4,000:—	16,000—		
			Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à 1,000:—	3,000—		
1907 v:n menosääntö	b	}	Neljän puheenjohta- jan sijaisen palkkio virkaloman aikana à 350:—	1,400—		
			Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio vir- kaloman aikana à 250:—	1,750—		
			1 Siviilipöytäkirjan notari	1,600—		
			6 Rikosasainpöytäkirjan notaria à 4,000:—	24,000—		
			Siirros	121,000—	3,495,821	84

			Siirros	121,000	—	3,495,821	84
Valt:n päät. 30/6 1911	b	Seitsemän notarin sijaisen palkkio virkailoman aikana à	250:—	1,750	—		
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.:					
		Puheenjoht., palkkiota	1,000:—				
		Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000:—				
Valt:n päät. 25/10 1910 S:n 30/6 1911	b*	sijaisen palkkio puheenjohtajan virkailoman aikana	350:—				
		Varapuheenjoht. sijaisen palkkio	3,000:—				
		1 Ylim.oikeusneuvosmies	3,000:—				
		2 Rikosasiainnotaria	8,000:—				
		2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200:—	21,550	—		
	c	Tarverahoja, arviolta		11,000	—	155,300	—
		<i>Syyttäjät.</i>					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1906	b	1 Kaup. viskaali, palkk. palkkiota	4,000:— 2,000:—				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	800:—				
		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600:—	7,400	—		
Valt:n päät. 29/12 1896	b						
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1906	b	2 Kaup. viskaalia, palkk. palkkiota à	4,000:— 2,000:—				
		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600:—	13,200	—		
Valt:n päät. 29/12 1896	b						
Valt:n päät. 25/10 1910	b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali		4,000	—	24,600	—
			Siirros	—	—	3,675,721	84

				Siirros	—	3,675,721	84
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.							
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/5 1911	} b	{	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa	2,500: —			
			sijaisen palkkio virkalamon aikana	200: —	2,700	—	
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 30/5 1911	} b	{	1 Aktuari		2,500	—	
			1 Reistraattori, palkkaa sijaisen palkkio virkalamon aikana	3,000: — 150: —	3,150	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/11 1907 S:n 16/3 1909 S:n 30/5 1911	} b	{	1 Kanslisti, palkkaa sijaisen palkkio virkalamon aikana	1,500: — 100: —	1,600	—	
			1 Arkistoapulainen		1,800	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1892 S:n 30/12 1910	} b	{	1 Venäjän kielen kääntäjä		4,800	—	
			1 Saksan kielen kääntäjä		300	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 11/6 1895 S:n 19/12 1901 S:n 28/12 1906	} b	{	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa	1,500: —			
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	400: —	1,900	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 2/5 1888 S:n 11/6 1895 S:n 19/12 1901 S:n 28/12 1906	} b	{	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa	1,500: —			
			korotusta 5 v:n palveluksesta	200: —	1,700	—	
Valt:n päät. 30/12 1908	} b	{	1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa korotusta 10 v:n palveluksesta	1,600: — 400: —	2,000	—	
			2 Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à	1,600: —	3,200	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 2/5 1888 S:n 11/6 1895 S:n 28/12 1906	} b	{	Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelijalle Maistr. à	50: —	250	—	
			3 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,400: — 400: —	5,400	—	
	} b	{	5 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkk. à korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,600: — 200: —	9,000	—	
				Siirros	40,300	—	3,675,721 84

Valt:n päät. 17/11 1908	b	Siirros	40,300	—	3,675,721	84	
1886 v:n menosääntö	}	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50:—	400	—			
Valt:n päät. 20/12 1888			b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	850	—	
S:n 30/12 1909	}	1 Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,000	—	42,550	—	
1886 v:n menosääntö			b & c				
Valt:n päät. 21/12 1889							
S:n 6/10 1903							
S:n 30/12 1910							
4. Ulosottoimi.							
Valt:n päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup.vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 1,000:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000:—	5,000	—			
Valt:n päät. 20/12 1896	b & c	1 Toin. Kaup.vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 3,000:—	6,000	—			
Valt:n päät. 26/4 1910	b	Avustava Toin. Kaupunginvouti .	2,400	—			
Valt:n päät. 17/10 1899	}	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000:— määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000:—	4,000	—			
S:n 30/12 1908			b				
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 400:—	2,800	—			
S:n 29/12 1896			b				
S:n 21/12 1897				1 Ulosottoapul., palkk. 2,400:— korot. 5 v:n palveluksesta 1/2 1912 183: 33	2,583	33	
S:n 29/12 1905					2,400	—	
S:n 28/12 1906		1 Ulosottoapul., palkkaa 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	9,300	—			
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapulainen, palkkaa 2,700:— korotus 5 vuoden palveluksesta 200:—	2,900	—			
S:n 29/12 1896			b				
S:n 21/12 1899				1 Ulosottoapul., palkk. 2,700:— korotus 5 vuod. palv. 1/2 1912 183: 33	2,883	33	
S:n 21/12 1900					2,400	—	
S:n 6/12 1906				2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700:—	5,400	—	
S:n 28/3 1906							
S:n 28/12 1906				5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	10,000	—	
S:n 30/12 1907							
S:n 30/12 1908							
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapul., palkk. 2,700:— korotus 5 vuod. palv. 1/2 1912 183: 33	2,883	33			
S:n 29/12 1896			b				
S:n 21/12 1897							
S:n 29/12 1905							
S:n 28/12 1906							
Siirros			55,666	66	3,718,271	84	

			Siirros	55,666 66	3,718,271 84
			1 Ulosottoapul. palkk. 1,600: — korot. 5 v:n palve- luksesta 200: —	1,800 —	
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 20/12 1896 S:n 21/12 1897 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906	b		2 Ulosottoapulaista, palkkaa ä 1,600: — korot. 5 v:n palve- luksesta 1/2 1912 ä 183: 33	3,566 66	
			2 Ulosottoapulaista, palkkaa ä 1,600: —	3,200 —	
Vuokravälikirj. muk. Valt:n päät. 30/12 1909	c		Huoneiston vuokra	3,160 —	
	b		Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkonttoriin Maistraatin määr. mukaan	2,400 —	69,793 32
			5. Sekalaista.		
Valt:n päät. 3/9 1882 S:n 16/11 1886 S:n 30/12 1910	b		Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta	2,200 —	
				Arkiston tarverahoja, arviolta	4,000 —
	c		Raatihuoneen kaikkien huoneisto- jen valaistus, polttopuut, siivoo- minen y. m., arviolta	11,000 —	
			20 maksutonta raitiotiepilettiä ulos- ottoapulaisille	2,000 —	19,200 —
			— Smk 355,743: 32 —		
			III. Kunnallishallinto.		
			1. Kaupunginvaltuuston kanslia.		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 25/11 1902 S:n 12/12 1905 S:n 6/2 1907 S:n 25/11 1891 S:n 2/2 1909 S:n 28/3 1907 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1910 S:n 28/12 1906	b		1 Sihteeri	10,000 —	
				1 Notari	4,800 —
	b		1 Kanslisti	1,800 —	
	b		1 Vahtimestari	1,200 —	
	c		Tarverahoja, arviolta	25,000 —	42,800 —
			Siirros	— —	3,850,065 16

		Siirros	—	—	3,850,065 16
2. Rahatoimikamari.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{16}{12}$ 1902 S:n $\frac{26}{2}$ 1907	b	1 Puheenjohtaja	4,000	—	
		5 Jäsentä à 20 markkaa istun- nolta kullekin jäsenelle, arvi- olta.	7,000	—	
		1 Sihteeri, palkkaa . . . 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{6}$ 1912 . . . 583: 33	10,583	33	
		1 Apulaissihteeri, palk- kaa 6,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{6}$ 1912 . . . 291: 67	6,291	67	
		1 Notari	5,000	—	
Sm $\frac{22}{12}$ 1903	b	1 Kanslisti	2,400	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{9}{12}$ 1902 S:n $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{9}{2}$ 1902 S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b	1 Vahtimestari	1,200	—	
		1 Vahtimestarinapulainen	1,000	—	
	c	Tarverahoja, arviolta	15,000	—	
		d	Arvaamattomia menoja, arviolta	15,000	—
	3. Rahatoimikonttori.				
1908 v:n menosääntö	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000:— palkkiota 5,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta 500:—	10,500	—	
		1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000:— palkkiota 3,500:— korotus 10 vuoden palveluksesta 800:—			
		Korvausta menetetystä poissaolosakkojen osuu- desta 800:—	9,100	—	
K. Asetus $\frac{8}{9}$ 1899 K. S:n kirje $\frac{9}{8}$ 1900	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:— korotus 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{2}$:sta 1912 . . . 366: 67	6,366	67	
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 2,000:—			
		Siirros 5,000:—	25,966	67	3,917,540 16

			Siirros 5,000: —	25,966 67	3,917,540 16
			korotus 5 v:n palveluksesta 300: —	5,300 —	
		1 Nuorempi Kaupungin-	kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —		
			palkkiota 1,200: —		
			korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{10}$:stä 1912. 75: —	4,275 —	
		1 Vanhempi konttori-	kirjuri, palkkaa . . . 2,000: —		
			palkkiota 600: —		
1908 v:n menosääntö	b & c		korotus 10 v:n palveluksesta 400: —	3,000 —	
		3 Nuorempaa konttori-	kirjuria, palkkaa à . . 2,000: —		
			palkkiota à 400: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta à 400: —	8,400 —	
		1 Vahtimestari, palkkaa	henkilökoht. palkanlis. 200: —	2,000 —	
			1 Vahtimestari, palkkaa 1,800 —		1,800 —
		c	Ylimääräiset apulaiset, arviolta 14,000 —		
			Palkkiota rahainperimisestä 600 —		
		c*	Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta 3,200 —		
			Tarverahoja, arviolta 7,500 —		
			Uuden emälipun painattaminen 1912 v:n obligatsioonilainaan. 1,800 —		77,841 67
		4. Liikennekonttori.			
		1 Kamreeri, palkkaa . . . 5,000: —	palkkiota 1,000: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{5}$:stä 1912 833: 33		
			henkilökoht. palkanlisäys 1000: —	7,833 33	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk.	palkkiota 600: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta 600: —	4,200 —	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk.	palkkiota 600: —		
			korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{2}$:stä 1912 275: —	3,875 —	
			Siirros	15,908 33	3,995,381 83

Valt:n päät. $\frac{11}{12}$ 1906
S:n $\frac{30}{12}$ 1910

				Siirros	15,908 33	3,995,381 83
				2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à 2,400: — palkkiota à 600: —	6,000 —	
				1 Vanh. rahast. hoit., p:aa palkkiota 600: — korotus 10 v:n palveluksesta 480: —	3,480 —	
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1910	b & c			1 Nuor. rahast. hoit., p:aa palkkiota 300: —	2,400 —	
				1 Kirjanpitäjä, palkkaa palkkiota 600: — korotus 5 v:n palveluksesta 1/2:sta 1912 220: —	3,220 —	
				2 Vanh. konttorikirjuri, palkkaa à 1,800: — palkkiota à 300: —	4,200 —	
				2 Nuor. konttorikirjuri, palkkaa à 1,800: —	3,600 —	
Valt:n päät. 22/1 1907 S:n 30/12 1910	b & c			1 Vaakamestari, palkk. palkkiota 300: —	2,500 —	
				2 Vaakamestarin apul., palkkaa à 1,800: — palkkiota à 300: —	4,200 —	
				9 Vahtimestaria, palkk. à 1,500: —	13,500 —	
S:n 30/6 1911	c			Ylimäär. apulaiset, arviolta	23,270 —	
	b			Kamreerin apulaisen palkkaamiseksi	1,200 —	
Valt:n päät. 9/12 1910	b			Vuokra-apua vaakamestarille tavarain punnitsemisesta muulloin kuin tullikäyttelyn yhteydessä.	700 —	
Valt:n päät. 31/3 1875 S:n 30/12 1910	b			Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista	1,600 —	
	c			Mittarinpalkkioita, arviolta	1,440 —	
Valt:n päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1910	b			1 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa varten 9 kuuk. aikana à 225: —	2,025 —	
S:n 28/12 1906	b			1 Koneenkäyttäjää hissilait. vart.	1,200 —	
S:n 30/12 1910	b			1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à 100: —	1,000 —	
S:n 30/12 1907	b			2 Koneenkäytt. apul. à 900: —	1,800 —	
S:n 30/12 1909	b			1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. aikana à 75: —	675 —	
				Siirros	93,918 33	3,995,381 83

			Siirros	93,918 33	3,995,381 83
Valt:n päät. 28/10 1895	b	1 Tarkastusmies	1,200	—	
		4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta	600	—	
		Tarverahoja, arviolta	5,200	—	
	c	Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus, vesi ja kalusto	21,650	—	122,568 33
5. Satamakonttori.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	b	1 Satamakapteeni 3,000:— 4 tahi 2 % kannannosta, arviolta 10,080:—	13,080	—	
Valt:n päät. 1/10 1895	b	1 Sörnäisten satamamestari 2,400:— 1 Satamakonttorin kirjainpitäjä 3,500:— korotus 5 v:n palveluksesta 350:— 1/2 % kannannosta, arviolta 1,520:—	5,370	—	
Valt:n päät. 30/4 1901	b & c	1 Rahastonhoitaja	1,500	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b & c	1 Vanhempi vahtimestari	1,800	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	b & c	1 Nuorempi vahtimestari	1,600	—	
	c	1 Tarkastuskonstaapeli	1,600	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b	11 Satamakonstaapelia à 1,500:— 1 Sörnäisten satamakonstaapeli, paitsi vapaata asuntoa.	16,500	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1910	b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 900:—	1,800	—	
S:n 30/12 1908	b	1 Parmaanmittaajain vanhin	1,000	—	
S:n 11/4 1893	b & c	Satamaviskaalin palkkio	1,200	—	
	c	Vuokraa höyrypurresta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	800	—	
		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 90:—	630	—	
	c*	Moottorikoneen talvikorjaus	350	—	
		Siirros	51,030	—	4,117,950 16

		Siirros	51,030 —	4,117,950 16
	c	Määräraha tavarain poiskuljetta- miseksi rantasilloilta	500 —	
		Tarverahoja, arviolta.	750 —	52,280 —
		6. Kaupungin yleisten töiden Halli- tus ja Rakennuskonttori.		
		Hallituksen jäsenten palkkio, à 20 mk kokoukselta, arviolta	4,200 —	
		Hallituksen sihteeri, palkkiota	3,000 —	
		Kaup. insinööri, palkk. 12,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,400: — matkarahoja 600: —	15,000 —	
		Työpäällikkö, palkkaa . 10,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 2,000: — matkarahoja 500: —	12,500 —	
		Katu-, laituri- ja satama- rakennusosaston apu- laispäällikkö, palk- kaa 6,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: — matkarahoja 500: — korotus 5 v:n palve- luksesta 1/12:sta 1912 83: 33	10,583 33	
		Apulais-kaupunginark- kitehti, palkkaa 6,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaup. asemakaava-arkkit., palkkaa	10,000 —	
		Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti	6,000 —	
		Geodeetti, palkkaa, pait- si sivutuloja 5,000: — korot. 10 v:n palve- luksesta 1,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaupunginpuutarhuri, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita 3,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 600: — mieskoht. palk. lis. 2,400: —	6,000 —	
			Siirros	86,783 33 4,170,230 16

Valt:n päät. 11/10 1910
S:n 8/11 1910

b & c

		Siirros	86,783 33	4,170,230 16
Valt:n päät. $\frac{11}{10}$ 1910 S:n $\frac{8}{11}$ 1910	b	Puhtaanapitolait., joht., palkkaa	6,000 —	
		Kamreeri, palkkaa	5,000: —	
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,000: —	6,000 —
		Rakennusmestari	4,000: —	
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800 —
		Varastonhoitaja, palkkaa		3,000 —
		1 Vanh. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttop.	1,200: —	
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —	
		mieskoht. lis.	260: —	1,700 —
		1 Nuor. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttopuita	1,000: —	
korotusta 10 v:n palveluksesta	200: —	1,200 —		
c	Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		15,000 —	
	Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta		2,000 —	
	Tarveaineet ja apuripäivätyöt mitauksissa, arviolta		13,000 —	
	Tarverahoja, arviolta		6,000 —	
Vuokravälikirjan muk.	c	Huonerakennusosaston huoneiston vuokra	2,660 —	148,143 33
7. Tilastokonttori.				
Valt:n päät. $\frac{27}{9}$ 1910	b	1 Konttorinjohtaja, palkkaa	7,000 —	
		1 Aktuari, palkkaa	4,500: —	
		korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{10}$:stä 1912	112: 50	4,612 50
		2 Laskuapul., palkkaa à 1,500: —		3,000 —
		Määräraha tarpeellisten ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi		4,800 —
c*	c	Painatuskustannuksia, arviolta	20,000 —	
		Tarverahoja, arviolta	3,500 —	
		Konttorihuoneiston vuokra, siivous, lämpö ja valo	3,000 —	45,912 50
		Siirros	— —	4,364,285 99

			Siirros	—	—	4,364,285	99
			8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.				
			<i>a) Taksoituksenvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.</i>				
Valt:n päät. 26/4 1910	b & c	}	Puheenjohtaja, palkkaa	9,000	—		
			2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta	3,000	—		
			1 Sihteeri, palkkaa	5,000	—		
			Tarverahat, apulaiset, siivous, vahtimestari, arviolta	17,200	—	34,200	—
			<i>b) Holhouslautakunta.</i>				
	c	}	Sihteerin palkkio	1,200	—		
Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta			600	—	1,800	—	
			<i>c) Työväenasiain lautakunta.</i>				
Valt:n päät. 26/5 1903 S:n 30/12 1910	b	}	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—		
			henkilökohtaista lis.	600	—	3,600	—
S:n 13/6 1911	b	}	Sijaisen palkkio sihteerin virkalamon aikana	100	—		
			Korvausta vahtimestarinapul.	100	—		
Välikirjan muk.	c	}	Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	1,375	—		
			Huoneiston vuokra	700	—	5,875	—
			<i>d) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>				
Valt:n päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909	b	}	1 Johtaja, palkkaa	4,800	—		
			1 miesapulainen	2,400	—		
			1 naisapulainen	2,400	—		
			1 naisapulainen	1,800	—		
			Vahtimestari	1,200	—		
			Tarverahoja, y. m., arviolta	2,000	—	14,600	—
			Siirros	—	—	4,420,760	99

			Siirros	—	—	4,420,760 99
			<i>e) Kasvatustalautakunta.</i>			
Valt:n päät. $\frac{10}{5}$, $\frac{19}{12}$ 1897, $\frac{21}{12}$ 1900 $\frac{16}{5}$, $\frac{19}{12}$ 1899 ja $\frac{28}{12}$ 1906	} b & c	{	1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—	
			Talouden- ja varainhoitaja	1,200	—	
			Vahtimestarin palkkio	600	—	
	c		Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	1,800	—	6,000
			<i>f) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>			
Valt:n päät. $\frac{21}{10}$ 1908 S:n $\frac{13}{6}$ 1911	} b	{	Museonhoitajan palkkio	600	—	
			Valokuvaukseen sekä museo- esineiden ostoon, arviolta	2,000	—	
			Vahtimestari, paitsi maksut. asun- toa ja polttopuita	600	—	
	c		Tarverahoja, y. m.	400	—	3,600
			<i>g) Kunnallisten työväenasuntojen hoitolautakunta.</i>			
		a)	Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:			
Valt:n päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b	{	Hoitolautakunta, palkkiota, ar- violta	700	—	
			Isännöitsijä, pait. vap. asunt., palkk. Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota	600	—	1,320
			Tarverahat, valo, polttopuut, ve- denkulutus- ja palovakuutus- maksut y. m.	9,680	—	
	c*		Istutusten kunnossapitoon, kas- teluletkujen ostoon y. m., ar- violta	1,200	—	
			Asuntoihin kuuluviin pihain ta- soitukseen ja vierusojain laitta- miseen	4,900	—	
		b)	Asunnot Kristiinankadun N:oissa 16:			
Valt:n päät. $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b	{	Isännöitsijän palkkio	600	—	
			Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900	—	
			Siirros	19,900	—	4,430,360 99

			Siirros	19,900 —	4,430,360 99
	c	Tarverahat, valo, polttopuut, vedenkulutus- ja palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta . . .		3,800 —	23,700 —
		<i>h) Rakennustarkastus.</i>			
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	b	1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . .		8,000 —	
		Rakennustarkast. apulainen . . .		4,800 —	
		Vahtimestarin palkkio		1,200 —	
		Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta		440 —	
		Tarverahoja, arviolta		1,800 —	16,240 —
		<i>i) Oikeusaputoimisto.</i>			
Valt:n päät. $\frac{7}{3}$ 1911	b	1 Oikeusavustaja, palkkaa		6,000 —	
		1 Oikeusavustajan apul., palkkaa		3,600 —	
		Sijaisen palkkaamiseksi oikeusavustajain virkaloman aikana		600 —	
Välikirjan muk.	c	Huoneiston vuokra		900 —	
	c	Tarverahat, siivoaminen y. m. . . .		1,100 —	12,200 —
		<i>j) Revisionilaitos.</i>			
Valt:n päät. $\frac{9}{10}$ 1875 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{14}{1}$ 1902	b	Vuositolintarkastajain palkkiot . .		6,200 —	
	b	Kaupungin irtaimen omaisuuden inventaajain palkkiot		800 —	
S:n $\frac{7}{10}$ 1911	b	1 Kaupunginreviisori, palkkaa . . .		9,000 —	
		1 Reviisori, palkkaa		6,000 —	
		Revisionikonttorin apulaisten palkkioiksi, arviolta		6,000 —	
	c	Tarverahoja, arviolta		4,000 —	32,000 —
		— Smk 707,235: 83 —			
IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
1. Kaasuvalaistus.					
Valt:n päät. $\frac{23}{4}$ 1907	c	800,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		96,000 —	
			Siirros	96,000 —	4,514,500 99

		Siirros	96,000	—	4,514,500	99	
	c	Lyhdynsytyttäjäin palkat ja lyhtyjen hoito	52,000	—			
			Muut katuvalaistuksen kustannukset	16,500	—	164,500	—
		2. Sähkövalaistus.					
Valt:n päät. 30/12 1911	c*	140,000 kilowattitunnilta sähköenergiaa à 15 penniä ynnä hiilet, lamppujen uudistus ja hoito ja korjaus, arviolta	—	—	40,000	—	
		3. Petrolivalaistus.					
	c	Kulutetaan petroolia arviolta 150,000 kg, mikä 17 p:n mukaan kg:lta on	25,500	—			
			Kunnossapito ja hoito	36,500	—		
				Korjaukset, ainekset, vuokrat	23,000	—	
	c*	Uusien lyhtyjen ostoon	300	—			
	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista	3,100	—	88,400	—	
		4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.					
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>					
		<i>Sähkövalaistus.</i>					
	c	1,000 kwt sähköenergiaa ynnä lamppujen uudistus ja hoito	400	—			
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>					
		<i>Sähkövalaistus.</i>					
	c	2,500 kwt sähköenergiaa ynnä lamppujen uudistus ja hoito	900	—			
		<i>c) Makasiiniranta.</i>					
		<i>Kaasvalaistus.</i>					
	c	11 kpl. 3 liekin inverttilamppua } 30 kpl. 1 liekin auerlamppua . } ynnä hoito, arviolta }	3,100	—			
		Siirros	4,400	—	4,807,400	99	

			Siirros	4,400	—	4,807,400	99
		<i>d) Katajanokanranta.</i>					
		<i>Kaasuvalaistus.</i>					
		c	{	9 kpl. 5 liekin kaarilamppua . . .	}	2,500	6,900
				18 kpl. 1 liekin kaarilamppua ynnä hoito, arviolta . . .			
				— Smk 299,800: — —			
		V. Palolaitos.					
		1. Palkat ja muut edut.					
1886 v:n menosääntö		}	b	{	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: — mieskohtaista lisäystä 2,000: —	7,000	—
Valt:n päät. 7/2 1899							
S:n 13/6 1899 S:n 30/12 1907							
Valt:n päät. 23/12 1899		}	b	{	1 Alipalomestari, palkkaa 3,000: — vuokratrahoja 2,800: — mieskoht. lis. 500: —	6,300	—
S:n 30/12 1907							
Valt:n päät. 24/2 1891		}	b	{	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri 600 1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa 2,400	2,400	—
Valt:n päät. 24/2 1891							
S:n 21/12 1897		}	b	{	1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n 2,100 1 Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n 2,100	2,100	—
S:n 20/12 1902							
S:n 30/12 1907							
Valt:n päät. 13/6 1899		}	b & c	{	7 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 1,800: — 27 Korpraalia, à 900: — 24,300	12,600	—
S:n 30/12 1907							
		}	b & c	{	Vuokratrahat, polttop. ja valaist. 2 naineelle korpr. à 600: — 1,200 Lisämäärärahaa tarvittaessa annettav. distinktionkonstaap. 1,000 22 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600: — 13,200 12 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: — 5,040 12 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: — 3,600 Ruoka 73 mieh. à 401: 50 29,309 50 Vaatetus 73 mieh. à 150: — 10,950 Alipäällystön (10 miehen) vaatetus 1,000	1,200	—
Valt:n päät. 27/9 1904							
S:n 17/1 1905							
S:n 30/12 1907							
S:n 30/12 1908							
S:n 30/12 1910							
			Siirros	—	—	4,937,000	49

		Siirros	—	—	4,937,000	49
		2. Palotalli, 21 hevosta.				
	c	{ 30,000 kg heiniä à 15 penniä	4,500	—		
		{ 35,000 s:n kaurjoja à 17 penniä	5,950	—		
		{ Olkia, arviolta	1,050	—		
		{ Kengitys ja lääkkeet, arviolta	1,000	—		
		{ Silojen y. m. kunnossapito, arv.	550	—	13,050	—
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana- pito ja vedenkulutus.				
	c	{ 200 m ³ koivuhalkoja à 6:50	1,300	—		
		{ 900 m ³ havuhalkoja à 5:50	4,950	—		
		{ Valaistus, arviolta	4,000	—		
		{ Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	3,000	—		
		{ Vedenkulutus, s:n	1,000	—	14,250	—
		4. Työkalut ja kalusto.				
	c	{ Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000	—		
		{ Palolennättimen kunnossapito, ar- violta	1,200	—		
		{ Kahden hevosen ostoon, arviolta	1,600	—		
	c*	{ Letkuvaraston täydentämiseksi 400 metrillä kumitettua hamp- puletkua	2,600	—		
		{ 400 m. kaksinkert. hampputekua	1,040	—		
		{ 30 par. yhtäsov. kytkimiä letkuihin	800	—		
		{ Palolennättimen täydentäminen 4 uudella palokaapilla à 250:—	1,000	—		
		{ Johtokaapeli niihin.	1,500	—	12,740	—
		5. Sekalaista.				
	c	{ Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000	—		
		{ Tarverahojja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500	—		
	b	{ Sairasvaunun ja sidetarpeiden kun- nossapito, arviolta	280	—		
	c*	{ Kirjojen ja sanomalehtien ostoon	200	—	3,980	—
		6. Satunnainen meno.				
	c*	{ Apurah. Vapaaehtoiselle Palokunn. — Smk 171,719:50 —	—	—	5,000	—
		Siirros	—	—	4,986,020	49

Valt:n päät. 27/9 1904

			Siirros	—	—	4,986,020	49
		VI. Poliisilaitos.					
		1. Käteinen apumaksu.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen voimassa pitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista		—	—	198,034	28
		2. Virkahuoneistot.					
		Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot		56,000	—		
		Talli		2,400	—		
		2:nen poliisiasema		16,000	—		
		3:s s:n		4,975	—		
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b	4:s s:n		22,000	—		
		Töölön s:n		1,260	—		
		Forsbyn s:n		600	—		
		Hermannin poliisiasema		1,560	—		
		Pasilan poliisiasema, arviolta		1,200	—		
		Voimistelusalja ja maneesi		1,000	—		
		Kirjapaino ja varuskamari		1,700	—	108,695	—
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana-pito ja vedenkulutus.					
		Polttopuita, arviolta		16,500	—		
K. Asetus 20/4 1903	b	Valaistus, s:n		17,500	—		
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.		5,000	—		
		Vedenkulutus, s:n		1,100	—	40,100	—
		4. Sekalaista.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta		3,000	—		
Valt:n päät. 26/3 1907	b	Puhelinverkon kunnossapito		733	33	3,733	33
		— Smk 350,562: 61 —					
				Siirros	—	5,336,583	10

		Siirros		—	—	5,336,583	10	
VII. Terveyden- ja sairaanhoito.								
1. Terveydenhoitolautakunta.								
Valt:n päät.	29/11 1904	} b	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—			
S:n	30/12 1908		4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta	3,500	—			
S:n	22/9 1908							
S:n	21/12 1897	} b & c	1 Sihteeri	2,400	—			
S:n	30/12 1908		1 Vahtimest., palkkiota 1,200:— henkilöht. palkanlis. 240:—	1,440	—			
		c	Tarverahoja, arviolta	6,000	—	16,340	—	
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.								
Valt:n päät.	24/10 1893	b	Ensim. kaup. lääk.palkk. 6,000:— palkkiota 4,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000:—	12,000	—			
K. S:n päät.	5/2 1910	} b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—			
Valt:n päät.	11/5 1910		Sijaisen palkkaamis. toisen kaup- lääkärin virkaloman aikana	375	—			
S:n	30/12 1910	b						
1886 v:n menosääntö		b	2 Aluelääkäriä kaupungissa à 3,000:—	6,000	—			
Valt:n päät.	19/4 1898	b & c	1 Aluelääkäri Töölön alueella	4,000	—			
S:n	30/9 1890	b	1 S:n Sörnäisten alueella	4,000	—			
S:n	20/10 1903	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—			
S:n	29/12 1891	b & c	2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000:—	8,000	—			
S:n	9/4 1889	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—			
S:n	19/12 1895	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houreinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaishoito).					
S:n	15/11 1904	} b	2 Lääkäriä kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).					
S:n	21/2 1911							
S:n	30/12 1908	b	1 Kätilö	800	—			
S:n	30/12 1907	} b & c	8 Kunnan sairaanhoitajatarta à 1,500:—	12,000	—			
S:n	30/12 1908							
				Siirros	58,675	—	5,352,923	10

			Siirros	58,675	—	5,352,923	10	
Valtn päät. 17/5	1898	b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600	—			
S:n 19/4	1898	b & c	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana	2,400	—			
S:n 29/12	1905	}	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200	—			
S:n 30/12	1907							
S:n 30/12	1910							
S:n 5/10	1909	b	Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta	2,000	—	64,875		
3. Marian sairaala.								
<i>a) Sisätautien osasto.</i>								
1908 v:n menosääntö	}	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000:—					
			korotusta 5 v:n palveluksesta 800:—	8,800	—			
1908 v:n menosääntö	}	b	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta ja ruokaa, palkkaa 3,600:—					
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 720:—	4,320	—			
1908 v:n menosääntö	}	b	Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin virkaloman aikana	300	—			
Valtn päät. 17/10 1905			2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400:—	4,800	—			
1908 v:n menosääntö	}	b	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa	2,400	—			
Valtn päät. 30/12 1909			3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.	3,600	—			
1908 v:n menosääntö	}	b	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200	—			
			Palkkiota oppilaiden, opetuksesta	600	—			
1908 v:n menosääntö	}	b & c	8 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.	6,720	—			
Valtn päät. 30/12 1910			Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta	120	—			
1908 v:n menosääntö	}	b	Palkankorot. 6 hoitajattarelle 5 v:n palvelusta à 60 mk	360	—			
Valtn päät. 30/12 1909			1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa	840	—			
S:n 30/12	1910	}						
				Siirros	34,060	—	5,417,798	10

			Siirros	34,060	5,417,798	10
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	13 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.		7,020		
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.		4,320		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		800		
Valt:n päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1909	b	Hierojan palkkio		1,200		
	b	1 Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		300		
1908 v:n menosääntö	b & c	13 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk		3,120		
		Lääkkeet, arviolta		17,000		
		Kaluston kunnossapito, arviolta		9,000		
	c	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja kunnossapito		5,000		
		Seerum-tutkimukset		500	82,320	
		<i>b) Kulkutautien osasto.</i>				
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa		5,000		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901	b	Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkäriin virkaloman aikana		400		
1908 v:n menosääntö	b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa		2,400		
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.		4,500		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 23/11 1909	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa		600		
		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa		1,200		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 23/11 1909 S:n 30/12 1910	b	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.		2,400		
		korot. 2 hoitajattarelle 5 v:n palv. 1/4 ja 1/11 1912		55		
	c*	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta		3,600		
			Siirros	20,155	5,500,118	10

1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 23/11 1909	} b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa . . .	Siirros 20,155 1,800	—	5,500,118	10
		Lääkkeet, arviolta	7,000	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	6,000	—		
	} c	Sairashuoneiden desinfisioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta	5,000	—	39,955	—
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>				
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/11:stä 1912 700: —	6,700	—		
		Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkärin virkaloman aikana	350	—		
		1 Vanhempi asistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa	3,000	—		
		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa	2,400	—		
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	} b & c	1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 70 mk kuukaudessa	840	—		
		3 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa	2,520	—		
		1 Hoitajatar poliklinikassa, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840	—		
		4 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa . . .	2,160	—		
		1 Hoitajatareristysosastolla, paits. asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360	—		
		Siirros	20,370	—	5,540,073	10

			Siirros	20,370	—	5,540,073	10	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	b	2	Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa ä 45 mk kuukaudessa	1,080	—			
			korotusta 3 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta	180	—			
			korotusta 1 hoitajattarelle 5 v:n palv. 1/12:sta 1912	5	—			
	c	3	Siiivoijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa ä 20 mk kuukaudessa	720	—			
1908 v:n menosääntö			Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800	—			
	b & c		Hierojan palkkio	1,000	—			
	c		Lääkkeet, arviolta	4,500	—			
			Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	12,000	—			
			Kaluston kunnossapitoon ja ostoon, arviolta	6,000	—	46,655	—	
			<i>d) Talousoasto.</i>					
1908 v:n menosääntö	b	1	Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000	—			
Valt:n päät. 20/12 1893	b		palkankorotus 5 v:n palveluksesta	500	—			
1908 v:n menosääntö	b	1	Apulainen, palkkaa	1,800	—			
	b	1	Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—			
			Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	600	—			
1908 v:n menosääntö			2	Keittäjäätärtä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa ä 30 mk kuukaudessa	720	—		
			1	Keittäjäätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300	—		
	c		Ylimäär. keittiöapul., arviolta	240	—			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	11	Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa ä 20 mk kuukaudessa	2,640	—			
			Siirros	11,800	—	5,586,728	10	

			Siirros	11,800	—	5,586,728	10
1908 v:n menosääntö	b	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.		720	—		
		1 Johtajatar liinavaatevarast. vrt., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —		1,080	—		
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.		420	—		
		2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		720	—		
1908 v:n menosääntö Valt.n päät. 30/12 1911	b	14 Pesijätarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa		4,200	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .		2,400	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . .		1,800	—		
		3 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa		1,620	—		
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730: — ruokarahoja 360: — mieskoht. palk. lis. 180: —		1,270	—		
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa		900	—		
		1 Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa		600	—		
		9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa		4,320	—		
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa		420	—		
		1 Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa		396	—		
		Siirros		32,666	—	5,586,728	10

		Siirros	32,666 —	5,586,728 10
1908 v:n menosääntö	b	1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk.	600 —	
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä	122,061 —	
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä	19,910 40	
		Ruoka 69 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 60 p. päivässä	40,406 40	
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 60 p. päivässä	3,513 60	
	c	Ruoka 77 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	32,409 30	
		Polttopuut, arviolta	39,300 —	
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000 —	
		Hevosen ylläpito, arviolta	700 —	
		Valaistus ja lamput, arviolta	15,000 —	
		Sekalaisia menoja, arviolta	17,800 —	
		Vedenkulutus, arviolta	6,000 —	
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, arviolta	1,200 —	336,166 70
		<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>		
1908 v:n menosääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa	1,200 —	
		mieskoht. lisäystä	180 —	
			1,380 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480 —	
	c	Polttoaineet, arviolta	1,200 —	
		Hevosen ylläpito, arviolta	700 —	
		Desinfisioimistarvikkeet	1,000 —	4,760 —
		<i>f) Röntgenosasto.</i>		
Valt:n päät. ³ / ₁₀ 1911	b*	Röntgenaparaatin ostoon	8,000 —	
	b	Röntgen-asistentti, palkkiota	2,400 —	
		Vuotuinen kunnossapito	2,000 —	12,400 —
1908 v:n menosääntö	b & c	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	— —	4,300 —
		Siirros	— —	5,944,354 80

			Siirros	—	5,944,354 80
			4. Humaliston varasairaala.		
			1 Lääkäri	3,000	
			1 Amanuenssi	1,200	
			1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	1,080	
			3 Osastonhoitajatarta à 840 mk	2,520	
			3 Hoitajatarta à 600 mk	1,800	
			1 Ruuanpitäjä	480	
			1 Leipojatar	300	
			2 Palvelijatarta à 240 mk	480	
			3 Siivoojatarta à 240 mk	720	
			2 Renkiä à 480 mk	960	
			3 Pesijätärtä à 240 mk	720	
			Näiden vuokrat rahat à 120 mk	360	
			Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,182	
			Lääkkeet, arviolta	4,000	
			Polttopuut ja valaistus, s:n	4,800	
			Sekalaisia menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	6,840	
			Vuokria	12,000	
			Vedenkulutus	700	
			Makkien puhtaanapito	400	
					70,542
			5. Sairaanhoito Böhlen tilalla.		
			1 Lääkäri, palkkiota	1,500	
			1 Diakonissa	1,500	
			Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	
					3,900
			6. Poliklinikat.		
			Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	
			Määräraha polikliinista silmäosastoa varten	2,500	
			Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan	200	
				2,700	
			Kätilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	6,000	
			Määräraha 10 sairauspaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	
			Siirros	31,240	6,018,796 80

Valt:n päät. 9/4 1909 }
S:n 30/12 1910 } b* & c

Valt:n päät. 30/12 1909 }
S:n 30/12 1910 } b* & c

Valt:n päät. 11/4 1900 }
S:n 29/12 1905 } b
S:n 30/12 1910 }

S:n 29/12 1896 }
S:n 29/12 1905 } b

S:n 29/12 1906 }
S:n 30/12 1908 } b
S:n 30/12 1910 }

Valt:n päät. 15/12 1903 }
S:n 28/12 1906 } b
S:n 30/12 1907 }
S:n 30/12 1908 }

Valt:n päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1910	b	Siirros	31,240	—	6,018,796	80	
S:n 28/8 1907	b	Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten . . .	22,000	—			
	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500	—			
	c	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitautisia lapsia vart.	1,650	—	59,390	—	
7. Terveyspoliisi.							
Valt:n päät. 23/10 1893 S:n 30/4 1904	b	1 Terveystarkast. tarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 500: — mieskohtaista lisäystä . . . 500: —	4,000	—			
S:n 13/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja, palkk. 3,000: — Korotus 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500	—			
1886 v:n menosääntö	b & c	1 Ylikaitsija, palkkaa 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/3 1909	b	3 Kaitsijaa, palkkaa . . . 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta 250: —	8,250	—			
	c	1 Kaitsija, palkkaa . . . 2,500: — korotus 5 v:n palveluksesta 1/7:stä 1912 . . . 125: —	2,625	—			
	c	3 Kaitsijaa à 2,500 mk 7,500 — 2 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa 2,000 mk. 4,000 —	4,000	—			
Valt:n päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1907	b	Terveyskaitsijain matkakustannukset 800 —	800	—			
	c	1 Ylimäär. kaitsija 2,000 — Kodeissa toimitett. desinfisioimisesta, arviolta 10,000 —	10,000	—			
S:n 28/11 1905	b	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten 3,000 —	3,000	—	48,975	—	
8. Terveystoimisto.							
Valt:n päät. 8/10 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c	1 Ylilääkäri 6,000 — 1 Johtaja 4,500 — 1 Asistentti 3,000 — 6 Kaitsijaa à 2,500 mk 15,000 — 2 S:n à 2,000 mk 4,000 — 1 Vahtimestari, palkkiota 1,500 —	34,000	—	6,127,161	80	
			Siirros	34,000	—	6,127,161	80

Valt:n päät. 8/10 1911	} b & c	Siirros	34,000 —	6,127,161 80	
S:n 30/12 1908		Kaluston kunnossapito, lääkkeet	700 —		
S:n 30/12 1909		y. m., arviolta	1,900 —		36,600 —
9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.					
Valt:n päät. 28/5 1903	} b	1 Johtaja	8,000 —		
		S:n 30/12 1907	1 Apulainen		3,000 —
		S:n 30/12 1909	1 Laborantti		2,100 —
		S:n 30/12 1910	1 Näytteidenottaja		1,500 —
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,700 —		
		Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. oston	3,000 —		
S:n 11/12 1906	} b	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000 —		
S:n 30/12 1907					
S:n 17/11 1908	b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400 —		
S:n 30/12 1907	b	Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600 —		
S:n 30/12 1907	b	1 Laboratorionrenki	600 —		
	c	Vedenkulutus	150 —	26,050 —	
10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.					
Valt:n päät. 17/12 1908	} b	1 Eläinlääkäri	4,000 —	5,800 —	
		Apulainen	1,500 —		
	c	Kustannuksia, arviolta	300 —		
11. Rokotusainevarasto.					
	} c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400 —	1,000 —	
		Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600 —		
12. Satunnaisia määrärahoja.					
	c*	Rottien tappamiseen	—	6,000 —	
Valt:n päät. 5/9 1911	} b*	Määräraha Koleraparakin väliaik. sairaalaa varten	36,400 —		
		S:n ent. Kaasutehtaan s:a varten	13,600 —		
		S:n Hesperian s:a	10,400 —		
		S:n Puutarhakadun 4:ssä olevaa sairaalaa varten	16,204 —		
Siirros			76,604 —	6,202,611 80	

			Siirros	76,604 —	6,202,611 80
Valt:n päät. 5/9 1911	b*	Lisämääräraha sairaankuljetuks. Määräraha ylim. desinfioitsijaa v.		2,000 —	
S:n 9/12 1910	b*		S:n kulkutautisairaiden hoitamiseksi Marian sair. puupaviljongissa	3,600 —	
	c*	S:n sairaanhoitoon satunnaisten kulkutautien aikana Kaupunginvalt. vastaisen määräyks. muk. — Smk 973,899: 37 —		25,000 —	107,870 67
VIII. Vaivaishoito.					
1. Vaivaishoitohallitus.					
Valt:n päät. 5/12 1895	b	1 Puheenjohtaja		1,200 —	
S:n 20/12 1902			1 Toimitusjohtaja	7,000 —	
S:n 21/9 1909	b	1 Sihteeri		2,400 —	
S:n 21/2 1911	b*	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja		3,600 —	
		1 Ylikaitsija		6,000 —	
Valt:n päät. 20/4 1909	b & c	2 Kaitsijaa, samalla köyhäinkatsojia à 2,400: — korotus 5 v:n palveluksesta à 250: —		5,300 —	
S:n 21/9 1909			Kirjurinapulainen	1,200 —	
S:n 22/12 1898	b	1 Vahtimestari		1,200 —	
S:n 30/12 1908			c	Palkkiota kaupungissa oleville kaitsijoille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta	8,500 —
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta		1,000 —	37,400 —
2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.					
1886 v:n menosääntö	b	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita 4,500: —			
Valt:n päät. 30/12 1909	b*	Palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Rekolan mielisairaalan valvonnasta 1,200: —		5,700 —	
Valt:n päät. 28/12 1906	b	1 Konttoriapulainen		2,000 —	
1886 v:n menosääntö	b	1 Saarnaaja		1,400 —	
Valt:n päät. 21/12 1889					
			Siirros	9,100 —	6,347,882 47

			Siirros	9,100	—	6,347,882	47	
Valt:n päät.	17/11 1894	} b	1 Lääkäri vaivahoidon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa sekä Rekolan lisähoitolassa . .	5,500	—	14,600	—	
S:n	2/10 1906							
S:n	30/12 1910							
			<i>a) Vaivaistalo.</i>					
Valt:n päät.	5/12 1895	} b	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .	1,200	—			
S:n	30/12 1908							
S:n	30/12 1907	b	1 Sairaanhoidon, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa . . . 840:— korotusta 10 v:n palveluksesta 240:—	1,080	—			
S:n	30/12 1907	b	1 Sairaanhoidon, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. . . 840:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1/9:stä 1912 . . . 160:—	1,000	—			
Valt:n päät.	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70:—	140	—			
S:n	21/12 1889	} b	1 Sairaanhoidon, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 120:—	720	—			
S:n	22/12 1898							
S:n	30/12 1908							
S:n	28/12 1906	b	1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 720— 2 Sair. hoit:rta, s:n s:n à 600:—	1,200	—			
S:n	30/12 1907	} b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25:—	100	—			
S:n	30/12 1908							
S:n	30/12 1909							
S:n	30/12 1907	b & c	11 Apulaishoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa	4,620	—			
			1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta	480	—			
			Vaatetus, arviolta	8,000	—			
			Ruoka, arviolta	53,500	—			
			Lääkkeet, arviolta	4,000	—			
			Kalusto, arviolta	2,800	—			
		c	Tarveaineet, arviolta	1,200	—			
			Polttopuut ja valo, arviolta	15,000	—			
			Kaurat ja heinät 4 hevoselle, arviolta	2,200	—			
			Korjaustyöt, arviolta	5,000	—			
		d	Sekalaisia menoja, arviolta	9,500	—	112,460	—	
				Siirros	—	6,474,942	47	

			Siirros	—	6,474,942 47
<i>b) Työlaitos.</i>					
Valt:n päät. 21/12 1889 S:n 28/12 1906	} b	1 Kaitsija, paitsi vapaata asunt., polttop. ja valoa . . . 1,500: —			
		S:n 29/12 1896 } b mieskohtaista lisäystä 300: —	1,800	—	
S:n 30/12 1909	b	1 Kaitsijan konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asunt., lämpöä ja valoa	360	—	
Valt:n päät. 21/12 1889 S:n 22/12 1903	} b	2 Vahtim., paitsi vap. asun- toa, polttop. ja valoa à 960: —	1,920	—	
		korotusta 5 v:n palveluksesta . 60	60	—	
S:n 19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen kaitsijan ja vahtimestarien virkaloman aikana	150	—	
	c	Polttopuut ja valo, arviolta . . .	1,500	—	
		Ruoka, arviolta	16,500	—	
		Vaatetuskustannukset, arviolta . .	2,800	—	
		Tarveaineet, arviolta	8,500	—	
		Kalusto ja työkalut, arviolta . . .	500	—	
	d	Uutteruusrahat, arviolta	2,500	—	
		Korjaustyöt, arviolta	300	—	
		Sekalaisia menoja, arviolta	1,100	—	37,990
<i>c) Hourinhoitolaitos ynnä Reko- lan lisähoitola.</i>					
	}	1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa . .	1,500	—	
		Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajat- taren virkaloman aikana 1 kuu- kaudeksi	100	—	
	} b & c	1 Ylihoitajatar Rekolassa, paitsi vap. as., polttop. ja valoa . . .	900	—	
		Sijaisen palkkaamiseen hänen virkalomansa ajaksi	75	—	
	}	1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: —			
		korot. 10 vuoden pal- veluksesta 120: —	720	—	
	}	5 Naispuol. hoitajaa, paitsi vap. asunt., polttop. ja val. à 600: —			
		korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 60: —	3,300	—	
			Siirros	6,595	6,512,932 47

1886 v:n menosääntö

Valt:n päät. 29/12 1891

S:n 20/12 1902

S:n 6/6 1905

S:n 28/12 1906

S:n 30/12 1907

S:n 30/12 1909

S:n 30/12 1910

			Siirros	6,595	6,512,932	47	
Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	22 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —		13,200			
S:n 30/12 1907	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman aikana puolen kuukauden ajaksi à 25: —		700			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 20/12 1902 S:n 9/9 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: — Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —		5,880			
				245			
		2 Yövärtijää Vanhaan houruinhoitolaikokseen 366 yönä, yht. 5 mk yöltä.		1,830			
			1 Keittäjätär, paitsi vap. asuntoa, ruok., polttop. ja valoa		300		
			1 Astiainpesijätär, s:n s:n		240		
		c	Vaatus, arviolta Ruoka 325 henkilölle à 45 penniä päivässä, arviolta Lääkkeet, arviolta Kalusto, arviolta Polttopuut ja valo, arviolta . . . Korjaustyöt, arviolta Utteruusrahoja houruinhoitolaikoksen hoidokkeille, arviolta . . .		8,000		
					53,500		
					3,300		
					1,700		
					16,000		
	1,000						
	420						
d	Sekalaisia menoja, arviolta		6,000		118,910		
3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.							
c	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta . . . Sairaanhoido, arviolta Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta . . . Lääkkeet, arviolta		80,000				
			14,000				
			45,000				
			12,000				
Suoranaisia apurahoja:							
a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 120,000: —							
Siirros 120,000: —			151,000	6,631,842	47		

			Siirros 120,000:—	151,000—	6,631,842	47
	c	b)	puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoi- toon, arviolta	40,000:—	160,000—	311,000—
			4. Sekalaista.			
	c		Hautauskustannuksia, arviolta	2,000—		
	d		Tarverahoja, arviolta	2,500—		
			Arvaamattomia menoja, arviolta	5,000—		
	b		Määräraha Kaup.lähe- tyksellemiesten työlai- toksen voimassapitoon	3,000:—		
			S:n naisten työlaitoksen	6,000:—		
			S:n Sörnäisten s:n	4,000:—	13,000—	22,500—
			— Smk 654,860:— —			
			IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.			
			1. Merikoulu.			
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1909	b		Vuokra	3,000—		
	c		Polttopuut, arviolta	600—		3,600—
			2. Käsityöläiskoulut.			
K. Julist. ²⁵ / ₁₁ 1885	b & c		Määräraha ylemmille käsityöläis- kouluille	40,828—		
Valt:n päät. ¹⁷ / ₁₀ 1899 S:n ²⁷ / ₁₁ 1906	b & c		Määräraha alemmille käsityöläis- kouluille	30,892—		
			<i>Valmistava poikain ammattikoulu:</i>			
	b	1	Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla	4,200:—		
S:n ²⁵ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900		1	Vakinainen opettaja suomal. osastolla	4,200:—		
			korotusta 5 v:n palve- lukselta ¹ / ₆ :sta 1912	350:—		
	b	1	Vakin. opettaja käsi- varaispiirustuksessa	3,000:—		
S:n ²⁵ / ₉ ja ²⁰ / ₁₁ 1900 sekä ¹⁹ / ₁₂ 1901			korot. 10 vuoden pal- veluksesta	800:—		
			Siirros 12,550:—	71,720—	6,968,942	47

			Siirros 12,550:—	71,720 —	6,968,942 47
S:n 23/9 ja 20/11 1900	b	1 Vakin. työmestari puutöissä	3,300:—		
		korot. 10 v:n palveluksesta	600:—		
	b	1 Vakin. työmestari metallitöissä	2,700:—		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	600:—		
		Johtaja, palkkiota	1,500:—		
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Palkkioita tuntiopettajille, 44 viikkot. à 150 mk	6,600:—		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari puutöissä	1,800:—		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	200:—		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari metallitöissä	1,800:—		
S:n 30/12 1910	b	henkilökoht. lis.	600:—		
S:n 3/11 1908	b	Palkkiota työpajan silmälapidosta ruotsalaisella ja suomalaisella osastolla	1,200:—		
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio	1,200:—		
	e	Vahtimestarin apulainen 9 kuuk. aikana	450:—		
		Työpajan työaineet	1,500:—		
	c	Työpajan korjaus ja täydennys	500:—		
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	1,000:—		
S:n 28/11 1905	b	Oppilaskirjastolle	100:—		
Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra	4,000:—		
	c	Lämpö, valo ja sähköenergia	1,200:—	43,400 —	
		<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
Valt:n päät. 1/12 1903	b	3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500:—		
S:n 30/12 1906					
S:n 20/10 1908		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400:—		
S:n 1/4 1909					
		Siirros 11,900:—	115,120 —	6,968,942 47	

			Siirros 11,900: —	115,120	6,968,942 47
Valt:n päät. $\frac{1}{12}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1906 S:n $\frac{20}{10}$ 1908 S:n $\frac{1}{4}$ 1909	} b & c	1 Opettajatar, palkkaa	2,400: —		
		1 s:n	1,500: —		
		Palkankorot 5 v:n palveluks. 6 opettajattarel.	1,200: —		
		Johtajattaren palkkio	800: —		
		Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille	240: —		
		Tuntiopett. palkkiot	4,900: —		
		Palvelijattaret	650: —		
		Ruuanpito	4,000: —		
		Työaineet	2,000: —		
		Vuokra	6,000: —		
		Polttopuut ja valo	2,400: —		
		Kalusto ja korjaus	1,800: —		
Sekalaisia	2,300: —	42,090	157,210		
3. Kauppaoppilaitokset.					
}	c*	Määräraha A. b. Helsingfors Handelskola yhtiölle 15 vapaaoppilaspaikasta		8,000	
		Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 25 vapaaoppilassijasta		16,000	
		Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppilassijasta		10,000	
		Määräraha Högre svenska handelsläroverket opist. 8 vapaaoppilassij.		6,000	
		Määräraha Svenska Handelsinstitut. opistolle 6 vapaaoppilassijasta		4,000	
		Satunnainen järjestämismääräraha Sv. Handelsinstitutille		3,000	
		Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 5 vapaaoppilassijasta		2,000	49,000
		4. Kansakoulut.			
<i>a) Palkat.</i>					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{20}{12}$ 1888 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{28}{4}$ 1908	} b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa		8,000	
		1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa		8,000	
			Siirros	16,000	7,175,152 47

			Siirros	16,000	—	7,175,152	47
Valt:n päät.	1/12 1908	b	Apulaistarkastaja suom. koul. vart.	6,000	—		
S:n	29/12 1899	b	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800	—		
S:n	28/4 1908						
S:n	20/10 1903	b & c	Taloudenhoitaja	6,000	—		
S:n	30/12 1908	b	Taloudenhoitajan apul. 1,500:—				
S:n	19/9 1911			mieskoht. palkanlis. 600:—	2,100	—	
S:n	1/8 1904	b	Johtokunnan sihteeri	800	—		
S:n	21/2 1911	b	1 Lääkäri kaup. suomenk. kansak., palkkaa 6,400:—				
S:n	5/9 1911			korotusta 5 v:n palveluksesta 900:—	7,300	—	
S:n	21/2 1911	b	1 Lääkäri kaup. ruotsink. kansak., palkkaa 3,600:—				
S:n	5/6 1911			henkilökoht. palk.lis. 1,000:—	4,600	—	
			<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>				
1886 v:n menosääntö		b	11 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200:— kalliinajanlisäystä à . . . 600:—	46,200	—		
Valt:n päät.	12/12 1899			2 Opettajaa, palkkaa 2,400:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 960:— kalliinajanlisäystä à . . . 400:—	7,520	—	
S:n	17/9 1907	b	4 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotus 5 vuoden palveluksesta 480:— s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 200:— kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta . . . 200:— s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 83:33	13,453	33		
S:n	28/4 1908			12 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 5 vuoden palveluksesta 480:— kalliinajanlisäystä à . . . 200:—	36,960	—	
S:n	21/4 1909	b	5 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 200:— kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . . 83:33	13,416	66		
S:n	16/2 1910			15 Opettajaa, palkkaa à 2,400:—	36,000	—	
Valt:n päät.	21/9 1909	b					
S:n	16/2 1910						
			Siirros	198,149	99	7,175,152	47

			Siirros	198,149 99	7,175,152 47
Valt:n päät. 21/9 1909	} b	{	7 Opettajaa, vielä virkaan nimit-		
S:n 16/2 1910			tämätöntä, palkkiota à 2,400:—	16,800	—
			3 Veiston apulaisopettajaa, palkk.	4,800	—
S:n 29/12 1905	} b	{	1 Kreikkalais-venäläisen uskon-	800	—
			opin opettaja, palkkiota . . .		
			25 Opettajatarta, palkk. à 2,000:—		
			korotusta 15 vuoden		
			palveluksesta . . . 1,000:—		
			kalliinajanlisäystä à . 600:—	90,000	—
			8 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—		
			korotusta 10 v:n pal-		
			veluksesta à . . . 800:—		
			kalliinajanlis. à . . 400:—	25,600	—
			2 Opettajatarta, palkkaa 2,000:—		
			korotusta 5 v:n pal-		
			veluksesta 400:—		
			korot. 10 v:n palveluk-		
			sesta 1/8:sta 1912 . . 166: 66		
			kalliinajanlis. 5 v:n		
			palveluksesta . . . 200:—		
			s:n 10 v:n palveluk-		
			sesta 1/8:sta 1912 . . 83: 33	5,699 98	
			17 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:—		
			korotusta 5 vuoden		
			palveluksesta à . . 400:—		
			kalliinajanlis. à . . 200:—	44,200	—
			1 Opettajatar, palkkaa 2,000:—		
			korotus 5 v:n palve-		
			luksesta 1/8:sta 1912 . 166: 66		
			kalliinajanlis. 5 v:n		
			palveluksesta . . . 83: 33	2,249 99	
			11 Opet:tarta palkkaa à 2,000:—	22,000	—
			8 Opet:tarta, vielä virkaan nimit-		
			tämät., palkkiota à 2,000:—	16,000	—
			21 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—		
			korotusta 15 vuoden		
			palveluksesta à . . 850:—		
			kalliinajanlis. à . . 600:—	66,150	—
			1 Opettajatar, palkkaa 1,700:—		
			korotusta 10 vuoden		
			palveluksesta à . . 680:—		
			s:n 15 v:n palveluk-		
			sesta 1/8:sta 1912 . . 70: 83		
			kalliinajanlis. 10 v:n		
			palveluksesta à . . 400:—		
			Siirros 2,850: 83	492,449 96	7,175,152 47

			Siirros	2,850: 83	492,449 96	7,175,152 47
			s:n 15 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1912 . .	83: 33	2,934 16	
			11 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 10 vuoden			
			palveluksesta à . .	680: —		
			kalliinajanlis. à . .	400: —	30,580 —	
			3 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 5 v:n pal-			
			veluksesta à . . .	340: —		
			s:n 10 v:n palveluks.			
			1/8:sta 1912 à . . .	141: 66		
			kalliinajanlis. 5 v:n			
			palveluksesta à . .	200: —		
			s:n 10 v:n palveluk-			
			sesta 1/8:sta 1912 à .	83: 33	7,394 97	
			14 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 5 v:n pal-			
			veluksesta á . . .	340: —		
			kalliinajanlis. 5 v:n			
			palveluksesta à . .	200: —	31,360 —	
			6 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —		
			korotusta 5 v:n pal-			
			veluks. 1/8:sta 1912 à	141: 66		
			kalliinajanlisäystä s:n			
			1/8:sta 1912 à . . .	83: 33	11,549 94	
			10 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —	17,000 —	
			8 Opet:tarta, vielä virk. nimitt.,			
			palkkiota à 1,700: —		13,600 —	
			c Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten			
			opettajattarelle		360 —	
			<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>			
			17 Opettajaa, palkkaa á	2,400: —		
			korotusta 15 v:n pal-			
			veluksesta á . . .	1,200: —		
			kalliinajanlis. à . .	600: —	71,400 —	
			1 Opettaja, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 10 vuoden			
			palveluksesta à . .	960: —		
			kalliinajanlisäystä s:n	400: —		
			korotusta 15 v:n pal-			
			veluks. 1/8:sta 1912 .	100: —		
			Siirros	3,860: —	678,629 03	7,175,152 47

Valt:n päät. 27/11 1906 }
 S:n 17/9 1907 } b
 S:n 28/4 1908 }
 S:n 21/9 1909 }
 S:n 16/2 1910 }

Valt:n päät. 17/9 1907 }
 S:n 28/4 1908 } b
 S:n 21/9 1909 }
 S:n 16/2 1910 }

			Siiros 3,860: —	678,629 03	7,175,152 47		
			kalliinanjanlisäystä samalta ajalta 1/8:stä 1912 83: 33	3,943 33			
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	9	Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 960: — kalliinanjanlis. s:n à 400: —	33,840 —			
		3	Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: — kalliinanjanlisäystä s:n 200: —	9,240 —			
		2	Opettajaa, vielä virk. nimittäm., palkkiota à 2,400: —	4,800 —			
Arm. Jul. 21/7 1898, 6 mom.	b	2	Veiston apul. opettajaa, palkk.	3,100 —			
		1	Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota	800 —			
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b & c	22	Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: — kalliinanjanlisäystä à 600: —	79,200 —			
		3	Opettarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 800: — kalliinanjanlisäystä à 400: —	9,600 —			
		1	Opettajatar, palkkaa korot. 10 v:n palveluksesta 800: — kalliinanjanlisäystä 200: — korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1912 83: 33 kalliinanjanlisäystä s:n 83: 33	3,366 66			
		2	Opett:rt, palkkaa á 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinanjanlisäystä 200: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1912 166: 67 kalliinanjanlisäystä samalta ajalta 83: 33	5,700 —			
		6	Opettajatarta palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinanjanlisäystä à 200: —	15,600 —			
					Siiros	847,819 02	7,175,152 47

				Siirros	847,819 02	7,175,152 47						
		1	Opettarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1912	2,000: — 166: 67								
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta	83: 33	4,500 —							
		4	Opettarta, palkkaa à	2,000: —	8,000 —							
		4	Opettarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 2,000: —		8,000 —							
		14	Opettarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta	1,700: — 850: —								
			kalliinajanlisäystä à	600: —	44,100 —							
Valt:n päät. 17/9 1907	b	2	Opettarta, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à	1,700: — 680: — 400: —								
S:n 28/4 1908												
S:n 21/9 1909												
S:n 16/2 1910												
									korot. 15 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912	70: 84		
									kalliinajanlisäystä samalta ajalta	83: 33	5,868 35	
								4	Opettarta palkkaa à korotusta 10 v:n palveluks. à	1,700: — 680: —		
									kalliinajanlisäystä à	400: —	11,120 —	
								7	Opettarta, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta	1,700: — 340: —		
									kalliinajanlisäystä	200: —	15,680 —	
		1	Opettajatar, palkkaa à korotusta 5 v:n palv. 1/8:sta 1912	1,700: — 141: 67								
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta	83: 33	1,925 —							
1908 v:n menosääntö	b	5	Opettarta, palkkaa à	1,700: —	8,500 —							
Valt:n päät. 27/11 1906												
S:n 17/9 1907												
S:n 28/4 1908												
S:n 21/9 1909												
S:n 16/2 1910												
		5	Opettarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: —		8,500 —							
		1	Valmistavan koulun opettajatar, palkkiota		2,400 —							
			<i>Tuntiopettajat.</i>									
			Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa		7,000 —							
			Laulun tuntiopettajat ja opettaret suomen- ja ruotsinkielisissä koul.		4,500 —							
			Siirros				977,912 37	7,175,152 47				

		Siirros	977,912	37	7,175,152	47	
1908 v:n menosääntö	} b	Voimistelun tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	5,000	—			
Valt:n päät. 27/11 1906		Suomenkielisen iltakoulun tuntiopettajat ja opettajattaret	1,300	—			
S:n 17/9 1907		} c	Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.	12,000	—		
S:n 28/4 1908			Sijaiset, arviolta	15,000	—		
S:n 21/9 1909			Apukoulun ylitunnit	900	—		
S:n 16/2 1910							
<i>Palvelijat.</i>							
Valt:n päät. 23/12 1905	} b & c	1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . . 1,350: — mieskohtaista lisäystä 400: —			1,750	—	
		2 Vahtimestaria, s:n s:n	1,500: —		3,000	—	
		2 S:n s:n s:n s:n à 1,437: 50			2,875	—	
		6 S:n s:n s:n s:n à 1,250: —			7,500	—	
		1 S:n s:n s:n s:n à			1,125	—	
		2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,750: —			3,500	—	
		1 S:n s:n s:n			1,200	—	
Valt:n päät. 29/12 1905	} b	1 Lämmittäjä, paitsi as., lämp. ja val.	1,100	—			
		2 S:n s:n s:n	2,000	—			
		1 Lämmittäjä, ilman asunt., lämpöä ja valoa, 9 kuuk. à 75: —	675	—			
Valt:n päät. 20/12 1902	} b	4 Talonrenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa à 900: —	3,600	—			
		2 S:n paitsi s:n s:n à 840: —	1,680	—			
		1 Talonrenki, paitsi s:n s:n	780	—			
		3 S:n ilman asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. à 75 mk	1,350	—			
<i>Erityisiä palkkioita.</i>							
Valt:n päät. 28/12 1906	} b	Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajalle ja johtajattaralle	13,000	—			
		Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkolukokilla	14,000	—			
		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	300	—			
		Siirros	1,071,547	37	7,175,152	47	

		Siirros	1,071,547 37	7,175,152 47
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500	—
		Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—
Valt:n päät. 30/12 1910	b	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —	800	—
		Määräraha Aleksanterinkad. Alemman Käsiyöläiskouluun perustetun kansakoululuokan voimassapitoon	2,370	—
		<i>b) Muut kustannukset.</i>		
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	38,290	—
		Opetusvälineet	20,000	—
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulukeittiöihin	20,000	—
		Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus	4,000	—
		Polttopuut ja niiden hakkuu	50,000	—
		Valaistus	30,000	—
	c	Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille	35,000	—
		Puhtaanapito	50,000	—
		Vedenkulutusmaksut	4,000	—
		Kaupungin koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 28,051: —		
		Vuokrattujen koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 2,200: —	30,251	—
Valt:n päät. 17/10 1905	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—
S:n 30/12 1907				
S:n 15/3 1905	b & c	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saariilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	1,900	—
S:n 30/12 1909				
S:n 30/12 1910				
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 82 opettajalta à 50 mk 4,100: — 212 opettajattarelta à 37: 50 7,950: —	12,050	—
		Siirros	1,374,308 37	7,175,152 47

			Siirros	1,374,308 37	7,175,152 47
Valt:n päät. 30/12 1910	c	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja sekal. menot		8,000 —	
	b*	Määräraha stipendeiksi yliopistoliisiin jatkokursseihin osanottoa varten		4,400 —	
	c	Määräraha matkastipendeiksi		2,000 —	
	d	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.		4,000 —	1,392,708 37
5. Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetus.					
Valt:n päät. 11/10 1898	b & c	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan		5,000 —	
Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	Määräraha raajarikkoisten varattomien lasten opetusta varten		5,000 —	10,000 —
6. Pahatapaisten lasten turvakodit.					
Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910 S:n 30/12 1910	b & c	<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos.</i> Vuokra Bengtsårin maatilalle kaikista koulu-, asuin-, työpaja- y. m. huoneistoista Polttopuut ja valaistus Johtajan palkka 2 Opettajaa, palkk kump. 2,400:— Apumaksua opettajain eläkkeiksi Puutöiden opettaja, samalla hoitaja, palkk. 1,200:— ruokarahaa 400:— Metallitöiden s:n, samalla koneenkäyttäjä ja hoitaja, palkkaa . . . 1,400:— ruokarahaa 400:— Räätäli, samalla hoitaja, palkkaa 800:— ruokarahaa 400:—		13,000 — 3,200 — 3,500 — 4,800 — 100 — 1,600 — 1,800 — 1,200 —	
		Siirros	29,200 —	8,577,860 84	

	Siirros	29,200	8,577,860	84
Määräraha niiden ammattien ope- tusta varten, joissa ei ole vaki- naisia opettajia		1,000		
Puutarhuri, samalla hoi- taja, palkkaa 1,100: — ruokarahaa 400: —		1,500		
Pehtori, samalla hoita- ja, palkkaa 800: — ruokarahaa 400: —		1,200		
Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilait- ten hoitaja, palkkaa 500: — ruokarahaa 400: —		900		
Kokki, samalla muuta- mien oppilaitten hoi- taja, palkkaa 600: — ruokarahaa 400: —		1,000		
Leipuri, samalla eräit- ten oppilaitten hoita- ja, palkkaa 600: — ruokarahaa 400: —		1,000		
Emäntä, samalla paik- kauksen ja parsinnan opastaja, palkkaa 600: — ruokarahaa 400: —		1,000		
Edellisen apul., puhdis- tuksen ja vaatteiden- pesun opastaja, palkk. ruokarahaa 500: — 400: —		900		
60 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 60 p. päivässä		13,176		
S:n vaatetuskustannukset, kunkin 75: —		4,500		
Määräraha laitoksen kaluston ja työkalujen täydentämisek- si		600		
Kirjat ja opetusvälineet		600		
Matka- ja rahtikulut		600		
Lääkäri ja lääkkeet		600		
Kanslia-, posti- ja puhelinmaksut		800		
Sekalaista		900	59,476	
	Siirros	—	8,637,336	84

		Siirros	—	8,637,336 84
<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>				
		Johtaja, palkkaa 2,400: —		
		palkankorotusta 10		
		v:n palveluksesta 960: —	3,360	
		Vuokra	300	
		25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 168: —	4,200	
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500	
		Käsiammattien opetus	300	
		Kirjat ja opetusvälineet	300	
		Sekalaista	1,310	11,270
<i>Nummen Tavolan kasvatuslaitos.</i>				
		Johtaja, palkkaa 2,400: —		
		palkankorotus 5 vuoden palveluksesta 480: —	2,880	
		Vuokra	500	
		25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 156: —	3,900	
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500	
		Käsiammattien opetus	300	
		Kirjat ja opetusvälineet	300	
		Sekalaista	1,235	10,615
<i>Lohjan Karstun kasvatuslaitos.</i>				
		Johtaja, palkkaa 2,400: —		
		palkankorotus 5 vuoden palveluksesta 480: —	2,880	
		Vuokra	475	
		25 pojan elatuskustannukset, kunkin 156: —	3,900	
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500	
		Käsiammattien opetus	300	
		Kirjat ja opetusvälineet	300	
		Sekalaista	1,635	10,990
		Siirros	—	8,670,211 84

Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907 }
 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 } b & c
 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 }
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 }

			Siirros	—	8,670,211	84
			<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos,</i>			
			Johtaja, palkkaa	2,400:—		
			palkankorotus 5 vuoden palveluksesta	480:—	2,880	—
			Vuokra		350	—
			25 pojan elatuskustannukset, kukin 156:—		3,900	—
			S:n vaatetuskustannukset, kukin 60:—		1,500	—
			Käsiammattien opetus		300	—
			Kirjat ja opetusvälineet		300	—
			Sekalaista		1,260	—
					10,490	—
			<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>			
			Johtajatar, palkkaa	2,000:—		
			palkankorotus 5 vuoden palveluksesta	500:—	2,400	—
			Johtajattaren ruoka		400	—
			Apuopettajattaren palkka		800	—
			Hänen ruokansa laitoksessa		400	—
			Emäntä, palkkaa		600	—
			Hänen ruokansa laitoksessa		400	—
			Vuokra		1,350	—
			Polttopuut ja valaistus		1,000	—
			30 oppilaan elatuskustannukset, kukin 182:50		5,475	—
			S:n vaatetuskustannukset, kukin 50:—		1,500	—
			Kirjat ja kouluvälineet		300	—
			Käsityöopetuksen tarvikkeet y. m.		200	—
			Sekalaista		1,875	—
					16,700	—
			<i>Finbyn Aisbölen kasvatuslaitos.</i>			
			Johtajatar, palkkaa	2,000:—		
			palkankorotus 5 vuoden palveluksesta	400:—	2,400	—
			Johtajattaren ruoka		400	—
			Apuopettajattaren palkka		800	—
			Hänen ruokansa laitoksessa		400	—
			Siirros	4,000	8,697,401	84

Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907 }
 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 } b & c
 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 }
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 }

			Siirros	4,000	8,697,401	84	
			Emäntä, palkkaa	700: —			
			siitä tuloja puutar-				
			hasta	200: —	500		
			Hänen ruokansa laitoksessa		400		
			Vuokra		2,500		
			Polttopuut ja valaistus		1,000		
			30 tytön elatuskustannukset, kun-				
			kin 182: 50		5,475		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			50: —		1,500		
			Kirjat ja kouluvälineet		300		
			Käsityöopetuksen tarvikkeet				
			y. m.		200		
			Sekalaista		1,425		
					17,300		
			<i>Vihdin Vanjoen kasvatuslaitos.</i>				
			Johtaja, palkkaa		2,400		
			Apuopettajatar, palkkaa		800		
			Vuokra		450		
			30 oppilaan elatuskustannukset,				
			kunkin 144: —		4,320		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			60: —		1,800		
			Kirjat ja koulutarvikkeet		300		
			Sekalaista		1,522	50	
					11,592	50	
			<i>Porvoon Vehkakosken pikkukoulu.</i>				
			Johtaja, palkkaa		800		
			Vuokra		200		
			15 pojan elatuskustannukset, kun-				
			kin 144: —		2,160		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			50: —		750		
			Kirjat ja koulutarvikkeet		100		
			Sekalaista		295		
					4,305		
			<i>Yksityisten hoidettaviksi annettuis-</i>				
			ta, arviolta		8,000		
			Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n		500		
					8,500		
			7. Helsingin kaupungin kirjasto.				
			1 Kirjastonhoitaja		8,000		
			1 Kirjastonhoitajan apulainen		4,000		
					12,000		
			Siirros	12,000	8,739,099	34	

Valt:n päät. 30/12 1907
 S:n 30/12 1908
 S:n 30/12 1909
 S:n 30/12 1910

b & c

Valt:n päät. 30/12 1908
 S:n 30/12 1909
 S:n 30/12 1910

b & c

1886 v:n menosääntö
 Valt:n päät. 3/4 1889
 S:n 26/12 1906

b & c
 c

			Siirros	12,000	—	8,739,099	34
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,900:— 3,800:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380 760:—		4,560	—		
		1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkio 1,900:— korotusta 5 v:n palveluksesta 1/9:stä 1912 . 63:33		1,963	33		
		4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,900:—		7,600	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b & c	1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkio . . 1,200:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:— henkilökoht. palkanlisäys 400:—		1,840	—		
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à . 1,200:— korotusta 5 v:n palveluksesta 120:—		2,640	—		
		1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkio		1,200	—		
		3 Ylimäär. amanuenssia pääkirjastossa à 765:—		2,295	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888	b & c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita 900:— mieskoht. palkanlis. . 180:—		1,080	—		
S:n 30/12 1907	b	1 Toinen vahtimestari		1,200	—		
S:n 30/12 1910	b	1 Talonmies, paitsi asuntoa ja polttopuita		420	—		
S:n 20/12 1902 S:n 30/12 1907	b	1 Siivoojatar, paitsi asuntoa ja polttopuita		900	—		
Valt:n päät. 29/12 1896 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1909	b	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota 1,200:— korotusta 5 v:n palveluksesta 120:—		1,320	—		
S:n 22/12 1898 S:n 26/9 1899	b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta		200	—		
S:n 8/10 1907 S:n 30/12 1909	b	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta		900	—		
			Siirros	40,118	33	8,739,099	34

					Siirros	40,118 ³³	8,739,099 ³⁴
					1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota 2,100: —		
					korotusta 10 v:n pal- peluksesta 420: —	2,520	
					1 Amanuenssi Sörnäisten haaraost.	1,200	
					1 Amanuenssi s:n 1/9:stä 1912, palkkiota à 1,200: —	400	
					1 Ylimääräinen amanuenssi Sörnäisten haaraosastolla	765	
					1 Vahtimestari Sörnäisten haaraosastolla, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta . 720: — palkkankor. 1/9:stä 1912 60: —	780	
					1 Siivoojatar Sörnäisten haaraosast., paitsi asuntoa, polttop. ja valaistusta 1/9:stä 1912 à 480: —	160	
					3 Siivoojat. haaraosastoilla, paitsi asunt., polttop. ja valaist. à 160: —	480	
					Haaraosastojen huoneenvuokrat .	6,183	34
			c		Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	22,000	
					Satunnainen määräraha lasten- ja nuorisonkirjain luetteloiden painattamiseksi	1,000	
					Satunnainen määräraha Sörnäisten uuden kirjastotalon sisustamiseksi sekä sanomalehtitelineiden hankkimiseksi pääkirjastoon	10,500	
			c*		Satunnainen määräraha kirjoituskoneen hankkimiseksi	710	
					Arviomääräraha lisätyövoimain palkkaamiseksi ja kirjallisuusmäärärahan korottamiseksi lainamaksujen poistamisen johdosta, Johtokunnan määräyksen mukaan	4,765	
					Polttopuut ja valaistus, arviolta .	10,800	
					Palovakuutusmaksut, arviolta . .	380	
			c		Lumenajo, arviolta	550	
					Vedenkulutusmaksut	70	
					Puhtaanapitomaksut	800	
			c & d		Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	6,000	
					Siirros	—	110,181 ⁶⁷
							8,849,281 ⁰¹

Valt:n päät. 26/9 1899
S:n 14/5 1906
S:n 30/12 1907
S:n 30/12 1908
S:n 30/12 1909

b & c

c*

c & d

			Siirros	—	—	8,849,281 01
			8. Työväenopetus.			
Valt:n päät. ^{28/12} 1906	} b	Määräraha ruotsinkielisiä työväen-				
S:n ^{30/12} 1907		opetuskursseja varten	10,000	—		
S:n ^{30/12} 1908		S:n suomenkielisiä s:n	15,000	—		25,000 —
S:n ^{30/12} 1910						
			9. Muut kansanvalistustarkoitukset.			
	} b & c	Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000	—		
		Suomalaisen teatterin s:n	8,000	—		
		Folkteaterin s:n	3,000	—		
Valt:n päät. ^{30/12} 1910		Helsingin Filharmonisen seuran osakeyhtiön s:n	25,000	—		
		Helsingin Torvisoittokunnan s:n .	20,000	—		64,000 —
		— Smk 1,972,938: 54 —				
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
		1. Kyydinpito.				
Kuv. päät. ^{14/4} 1908	} b	Urakka, 4 hevosta	—	—		1,840 —
Välikirja ^{18/3} 1909						
		2. Kruununverot.				
Päät. Kaup. valit. ^{19/12} 1757, 58 §	} b	Karjavero ja kylvömaksu	—	—		54 96
K. S:n päät. ^{16/5} 1899						
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. ^{19/1} 1876	} b	Majoituskustannukset, arviolta .	—	—		592,904 —
Valt:n päät. ^{11/3} 1879						
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n menosääntö	} b	1 Puheenjohtaja	3,000	—		
Valt:n päät. ^{30/12} 1907		1 Sihteeri	2,000	—		
S:n ^{30/12} 1910		1 Majoitusmestari	2,000	—		
S:n ^{9/5} 1911		1 Kielenkääntäjä	1,800	—		
		1 Vahtimestari	800	—		
		c & d	Tarverahat ja arvaamattomat me- not, arviolta	700	—	
		— Smk 605,098: 96 —				
			Siirros	—	—	9,543,379 97

			Siirros	—	9,543,379.97
XI. Kauppahallit.					
1. Rantatorin kauppahalli.					
Valt:n päät. ^{29/10} 1899 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	—
	c	1 Renki, palkkaa		1,200	—
		Valaistus, arviolta		3,300	—
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		8,800	—
		Karikkeiden poisto, s:n		1,600	—
		Sekalaisia kuluja, s:n		700	—
				17,100	
2. Hietalahdentorin kauppahalli.					
Valt:n päät. ^{27/12} 1903 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	—
	c	1 Renki		1,200	—
		Valaistus, arviolta		3,100	—
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—
		Karikkeiden poisto, s:n		1,000	—
		Sekalaisia kuluja, s:n		500	—
				7,500	
3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.					
Valt:n päät. ^{30/12} 1904 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	—
	c	Valaistus, arviolta		1,500	—
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		150	—
		Karikkeiden poisto, s:n		800	—
		Sekalaisia kuluja, s:n		600	—
4. Kasarmintorin kauppahalli.					
Valt:n päät. ^{28/12} 1906 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —		
		vaatetusapua	150: —	1,500	—
	c	1 Renki		1,200	—
		Valaistus, arviolta		3,500	—
		Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—
		Karikkeiden poisto, s:n		500	—
		Sekalaisia kuluja, s:n		600	—
				7,500	
— Smk 36,650: — —					
			Siirros	—	9,580,029.97

		Siirros	—	9,580,029 97
XII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
Vesijohtolaitos.				
A. Hoito.				
		Hallituksen palkkio, arviolta . . .	4,633	—
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000:—		—
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,000:—		—
		matkaravoja 500:—		—
		vuokraravoja, arviolta 2,000:—	13,500	—
		1 Apul. joht., palkkaa 7,000:—		—
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 700:—	7,700	—
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop.	6,000	—
		1 Kemistin apulainen, palkkaa	4,800	—
		1 Kamreeri, palkkaa	6,000	—
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,600	—
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	2,100	—
		Konttoriapulaiset, arviolta	9,000	—
		Piirustaja-apulaiset, arviolta	3,000	—
		1 Työmestari, paitsi asuntoa ja polttopuita, arviolta	2,700	—
		1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600	—
		1 S:n yksityistöitä vart., palkkaa	3,300	—
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400	—
	c	Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus	7,000	—
		Tarverahoja, arviolta	6,000	—
				85,333
B. Käyttö.				
		1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuita, palkk. 2,700:—		—
		henkilökohtaista lisäystä, arviolta 600:—	3,300	—
1908 v:n menosääntö	b & c	2 Ensimmäinen koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop. à 2,000:—	4,000	—
		2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop. à 1,700:—	3,400	—
		Siirros	10,700	—
				9,665,362 97

		Siirros	10,700	—	9,665,362	97	
1908 v:n menosääntö	b	4 Koneenkäyttäjääpulaista, paitsi asuntoa ja polttop. à 1,200:—	4,800	—			
		1 Säiliönvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita	500	—			
		Pumppulaitoksen käyttökustannukset, arviolta	50,000	—			
		Suodattimien s:n, arviolta	14,000	—			
		Seisotusaltaiden s:n, arviolta	87,500	—			
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	11,000	—	178,500	—	
		<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>					
		Vesijohdon rakennusten, aitaus-tee, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	50,000	—			
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	8,500	—	58,500	—	
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>					
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,100	—			
c		Palovakuutusmaksuja, arviolta	2,800	—			
		Vantaajoen viereisen suojelusalueen vuokria 350:—					
		Siltasaaren s:n ja vesialueen korvausta 650:—	1,000	—			
		Laboratorion kustannuksia, arviolta	4,000	—			
		Kustannuksia verolippujen ja lastujen jakelusta ja perimisestä, arviolta	1,200	—			
		S:n hevosaltaiden hoidosta, arviolta	3,000	—			
		Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta	1,000	—			
		Puhelinmaksuja, arviolta	750	—			
		Korkoja konttokuranttililta kaupunginrahaston kanssa, arviolta	25,000	—			
		Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000	—			
		Siirros	59,850	—	9,902,362	97	

		Siirros	59,850	—	9,902,362	97
	c	Mittaukset, tutkimukset ja opintomatkat, arviolta	3,000	—	62,850	—
		<i>E. Kuoletus ja korko.</i>				
	c	Korkoa rakennuspääom., 6,050,000 markalle, Hallituksen ehdotuksen mukaan	272,250	—		
		Kuoletusta, Hallituksen ehdottam. kuoletussuunnitelman mukaan .	135,750	—	408,000	—
		<i>F. Uutistytöt.</i>				
Valtn päät. % 1911	b*	Vesijohto Panimokadun alle Työpajakadun ja Sörnäisten Olutpanimon välille	8,500	—		
		S:n Kirkkomaankadun länsipuolisten varastopaikkain alueelle ja sen halki (uutistytö).	7,300	—		
		S:n Pääskylänkadun alle Panimokadulta Sörnäisten niemekkeelle (uutistytö)	22,700	—		
		S:n Viipurinkadun alle Kristiinan- ja Fredriksberginkadun välille sekä Sturenkadun ja sen jatkoksen alle Vallilassa Fredriksberginkadun ja Vallilantien välille (uutistytö)	90,000	—		
		S:n Kristiinankadun alle Josafatin- ja Alppikadun välille	10,500	—		
	c*	S:n Vallininkadun alle Alppikadun ja Kolmannen linjan välille . .	7,200	—		
		S:n Laaksokadun alle tonttien 2 ja 13 välirajalta Kaikukadulle, sekä viimeksi mainitun kadun alle Sörnäisten Rantatiehen asti (uutistytö)	4,100	—		
		S:n Vilhonvuorikadun alle Suvilahdenkadun ja Sörnäisten Rantatien välille (uutistytö)	4,500	—		
		S:n Vegankadun alle Orioninkadun ja I. Viertotien välille (uutistytö)	4,000	—		
		S:n Saariniemenkadun alle Oihonankadulta osoten:oon 17 (uutistytö).	2,700	—		
		Siirros	161,500	—	10,373,212	97

			Siirros	161,500	—	10,373,212	97
			Vesijohto Museokadun alle L. Viertotien ja Aurorankadun välille (uutistyo)	4,300	—		
			S:n Apollonk. alle Creutzin- ja Töölönkadun välille (uutistyo)	10,500	—		
			S:n Hesperiank. alle Töölön- ja Creutzinkadun välille (uusi)	2,500	—		
			S:n Creutzink. alle E. Hesperian- ja Apollonkadun välille (uusi)	3,600	—		
			S:n Töölönkadun alle E. Hesperian- ja Kulneffinkadun välille (uusi)	3,900	—		
			S:n Florantien alle Kaavin- ja Toivonkadun välille (uusi)	6,000	—		
			S:n Toivonkadun alle (uusi)	5,900	—		
			S:n Kaavinkadun alle (uusi)	3,100	—		
Valt:n päät. 17/10 1911	b*		S:n Nimrodinkadun alle Lastenhoitoyhdistyksen tontin ja Seurasaarentien välille (uusi)	23,500	—		
			S:n Seurasaarentien alle Nimrodinkadulta Ukkokotiin (uusi)	22,000	—		
		c*	S:n Fredriksbergink. alle osotn:sta 4 Pengerkadulle (uusi)	3,500	—		
			S:n Fredriksbergink. alle Saimaan- ja Karjalankadun välille (uusi)	9,600	—		
			S:n Inarintien alle Ätsärin- ja Ouluntien välille (uusi)	6,000	—		
			S:n Suvantotien alle Inarintien ja kortt. 546—547 länsipuolisen kadun välille (uusi)	4,100	—		
			S:n Ouluntien alle Inarintien ja kortt. 546—547 länsipuolisen kadun välille (uusi)	3,700	—		
			S:n kortt. 546—547 länsipuolisen kadun alle Oulun- ja Ätsärin- tien välille (uusi)	4,100	—		
			S:n Roineen-, Suvanto- ja Virtaintien alle (uusi)	10,800	—		
			S:n Maistraatinkadun alle tontilta 31 Magdalenankadulle (uusi)	16,100	—		
			S:n Selmankadun alle (uusi)	7,300	—		
			S:n Böhlenkadun alle Selman- ja Reginankadun välille (uusi)	11,500	—		
			S:n Leankadun alle tontilta 9 Böhlenkadulle (uusi)	3,600	—		
			Siirros	327,100	—	10,373,212	97

		Siirros	327,100	—	10,373,212	97
		Vesijohto Freesenkadun alle Auroran- ja Dagmarinkadun välille (uusi)	7,100	—		
c*	}	S:n Dagmarink. alle Freesen- ja Fredrikinkadun välille (uusi)	3,300	—		
		S:n Tempelikadun alle osoten:sta 1 Nervanderinkadulle (uusi).	7,800	—		
		Uusia johtoja Hallituksen määräyksen mukaan, arviolta	10,000	—		
c		Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000	—		
c		Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000	—		
c*		Vapaakaivon laittaminen Magdalenankadulle Böhleen	750	—	385,050	—
		— Smk 1,178,233: — —				
		Kaasutehdas.				
		<i>Hoito.</i>				
		<i>Palkat ja palkkiot.</i>				
		Hallituksen palkkio, arviolta	4,634	—		
	}	1 Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1,000: —				
		vuokratrahoja 2,000: —				
		matkarafoja 500: —	13,500	—		
		1 Kamreeri, palkkaa 7,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta 1,400: —	8,400	—		
		1 Rahastonhoitajatar, palkkaa	3,300	—		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500	—		
c		Konttoriapulaiset	22,500	—		
		Ylimäär. apul., opintomatkat y. m., arviolta	3,500	—	60,334	—
		Konttorihuoneiston vuokra	11,000	—		
		Konttorin tarverahoja, arviolta	8,500	—	19,500	—
		<i>Kaasun valmistuskustannukset.</i>				
		1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, polttop. ja kaasua, palkkaa	6,000	—		
		1 Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,450	—		
		Siirros	10,450	—	10,838,096	97

	Siirros	10,450	—	10,838,096	97
1 Vanh. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa .		3,500	—		
1 Nuor. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa .		2,700	—		
1 Nuor. kaasumestari, palkkaa .		3,000	—		
1 Konttoriapulainen, palkkaa . .		2,100	—		
1 Tehtaankirjuri, palkkaa		2,100	—		
Tehtaankonttorin tarverahat, arv.		2,000	—		
Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 20,000 tonnia à 21:75		435,000	—		
Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta		5,000	—		
Erittelemättömiä tarveaineita . .		4,000	—		
Muurarien ja apurien palkat . .		3,200	—		
Retorttihuoneen työkustannukset		20,000	—		
Öljykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkust. ja aineet .		8,500	—		
<i>Höyrykattilakäyttö.</i>					
Palkat, arviolta	5,500: —				
Polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta	18,000: —	23,500	—		
<i>Konekäyttö.</i>					
Palkat, arviolta	12,500: —				
Öljy ja sekal. tarpeet, arviolta	2,500: —	15,000	—		
<i>Kaasunpuhdistus.</i>					
Palkat, arviolta	4,500: —				
Puhdistusaine y. m., arviolta	6,500: —	11,000	—		
Polttoaineet, hehkuttimet, lasit y. m., arviolta		2,000	—		
Sähkövoima ja -valo, arviolta		5,000	—		
Vesimaksut, arviolta		8,000	—		
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta		10,000	—		
Jaoituskellon kustannukset, arviolta		4,500	—		
Laboratoriokustannukset, arviolta		4,000	—	584,550	—
	Siirros	—	—	11,422,646	97

	Siirros	—	—	11,422,646	97
	<i>Kustannukset sivutuotteista.</i>				
	Työkustannus koksin lajittel., pienennyks. ja myynn. Sörnäisten kaasutehtaalla, arviolta	10,000	—		
	Tervan työ- ja myyntikustannukset, arviolta	2,500	—		
	Ammoniakin velmistuskustannukset, arviolta	4,000	—		
	Tarveaineiden kustannukset	27,000	—	43,500	—
	<i>Kustannukset katuväläistuksesta.</i>				
	Lyhdynsyöttäjät ja lampunhoitajat	52,000	—		
	Hehkuttimet ja silinterit	3,500	—		
	Lyhtyjien, patsaiden ja lyhtyjoh- tojen kunnossapito	8,000	—		
	Lyhdynsyöttöyksen vuokra	2,000	—		
	Päivystys, väkiviina, pienemmän vikojen korjaus y. m.	3,000	—	68,500	—
	<i>Kustannukset yksityisestä kaasun- käytöstä.</i>				
c	Mittarien lukem. ja maksuj. perim. Päivystys, väkiviina, pienemmän vikojen korjaus y. m.	33,000	—	47,000	—
	<i>Johto-osaston kustannukset.</i>				
	1 Insinööri sisäpuol. töitä vart.p:kaa	4,800	—		
	1 Putkimestari s:n s:n, palkkaa	3,600	—		
	1 Putkimestari katujohdosta varten, palkkaa	3,300	—		
	1 Varastokirjuri, palkkaa	2,400	—		
	1 Varastokirjurin apulainen palkk. Näyttely- ja myymälähuoneiston sekä makasiinien vuokra	1,500	—	8,600	—
	Myyntikustannuksia, niihin luet- tuna myymäläpalvelijaston palk- ka, arviolta	5,000	—	29,200	—
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	Rakennukset, arviolta	3,000	—		
	Unit ja varusteet	10,000	—		
	Koneet ja laitteet	4,000	—		
	Kaasukellot	500	—		
	Siirros	17,500	—	11,610,846	97

		Siirros	17,500 —	11,610,846 97	
	}	Pääputkiverkko	4,000 —		
		Yksityiset talojohdot	500 —		
		Kaasumittarit	5,000 —		
		Kalusto	4,000 —	31,000 —	
		<i>Sekalaisia menoja.</i>			
	c }	Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa	12,000 —		
		Palovakuutusmaksut	5,000 —		
		Tapaturmavakuutusmaksut	1,500 —	18,500 —	
		<i>Kuoletus ja korko.</i>			
	}	Korkoa rakennuspääomalle, S. markalle 5,098,397:50, Hallituksen ehdotuksen mukaan	229,427 85		
		Kuolesta, Hallituksen ehdottaman kuoletuksuunnitelman muk.	138,493 22	367,921 07	
		<i>Uutistytöt.</i>			
		Pääputkiverkko ulotetaan:			
	c* }	Viipurinkadun alle Kristiinan- ja Fredriksberginkadun välille	850 —		
		Kaikukadun alle Laaksokadulta Sörnäisten Rantatiehen	450 —		
		Kristinankadun alle Helsingin- ja Josafatinkadun välille	600 —		
		Vallininkadun alle Vallininkujasta 3 Linjalle	300 —		
		Speranskyntien alle	2,500 —		
		Museokadun alle Runebergin- ja Töölönkadun välille	5,400 —		
		Nervanderinkadun alle	4,000 —		
		Cygnaeuksenkadun alle Nervanderin- ja Museokadun välille	800 —		
		Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille	1,500 —		
		Nordenskiöldinkadun ja Hietaniemenkadun N:o 10 välille	2,600 —		
		Aurorankadun alle Arkadian- ja Aurorankadun N:o 10 välille	5,000 —		
		Agrikolankadun alle Flemmingin- ja Itä Papinkadun välille	1,500 —		
		Kaarlonkadun alle Agrikolan- ja Flemminginkadun välille	1,500 —		
		Hallituksen määräyksen mukaan	20,000 —	47,000 —	
			Siirros	— —	12,075,268 04

		Siirros	—	12,075,268	04	
		<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>				
c	}	Noin 250 uutta lyhtyä patsaineen ja johtoineen uusille kaduille sekä petrolilyhtyjen sijaan . . .	33,000	—		
		Noin 100 itsetoimivaa sytyttäjäkatulyhtyihin	3,500	—		
		Laitteita kaupungin keskiosain valaistuksen parantamiseksi, arviolta	24,000	—	60,500	—
		<i>Johdot ja kalusto.</i>				
		Yksityiset talojohdot	10,000	—		
		Kaasumittarit	75,000	—		
		Kalusto	6,000	—	91,000	
		— Smk 1,468,505: 07 —				
		Sähkölaitos.				
		<i>A. Hoito.</i>				
		Hallituksen palkkio	4,634	—		
		Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1/6:sta 1912 416: 67				
		vuokratrahoja 2,000: —				
		matkarahoja 500: —	12,916	67		
		Apulaisjoht., samalla jakeluosaston johtaja, palkkaa 7,200: —				
		vuokratrahoja 1,200: —	8,400	—		
		Kamreeri, palkkaa	7,000	—		
		Kirjanpitäjä, palkkaa	4,200	—		
		Rahastonhoitajatar	2,100	—		
		Konttoriapulaiset	4,800	—		
		Konttorin tarverahoja, arviolta	8,249	33	52,300	
		<i>B. Käyttö.</i>				
		<i>Palkkoja.</i>				
		Insinööri käyttöä vart., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	6,000	—		
		Apulaisinsinööri, palkkaa	4,200	—		
		Siirros	10,200	—	12,279,068	
					04	

	Siirros	10,200 —	12,279,068 04
	Tilastonlaatikija	2,400 —	
	Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,600 —	
	4 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa valoa ja lämpöä, palkk.	9,000 —	
	9 Koneenkäyttäjää, palkk.	19,800 —	
	5 Koneenkäyttäjän apulaista	9,000 —	
	3 Lämmittäjää, palkk. . 5,460: — palkintoja, arviolta . . . 540: —	6,000 —	
	Ylimäär. apulaiset, arviolta	2,500 —	
	Vuokrat, lämmitys, valo y. m.	7,000 —	
	<i>Käyttöaineet.</i>		
	10,000 tonnia kivihiiliä à 18: —	180,000 —	
	Hiilien kuljetus ja pienennys	9,000 —	
	Lisävesi vesijohdosta, arviolta	6,000 —	
	Asemain voitelu- ja puhdistustarpeet, arviolta	4,500 —	
	Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivist, harjat y. m., arviolta	3,000 —	
c	Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arviolta	3,000 —	
	Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, arviolta	20,000 —	
	Pääasemain ja aliasemain kunnossapito, lämmitys, siivoaminen ja valaistus, arviolta	15,000 —	
	Akkumulaattoripatter. kunnossap.	22,000 —	332,000 —
	<i>C. Jakelu.</i>		
	Mittarikonttorin johtaja, palkkaa	3,600 —	
	Konttoriapulaiset, arviolta	10,800 —	
	Mittarintarkastaja, palkkaa	3,000 —	
	Mittarien kunnossapito ja paikallepano, arviolta	12,000 —	
	Mittarien lukeminen, arviolta	5,000 —	
	Maksujen periminen, arviolta	14,000 —	
	Konttorin tarverahat, lomakkeiden y. m. painatus, arviolta	7,600 —	
	Siirros	56,000 —	12,611,068 04

	Siirros	56,000	—	12,611,068	04
}	Päivystys ynnä erinäiset pikkutarvikkeet, arviolta	9,000	—		
	Kustannuksia näyttelyistä, palkkoineen, arviolta	7,000	—		
	Erinäisiä menoja tilaajain hankkimisesta, ilmoituksista y. m., arv.	6,000	—		
	Kustannuksia katuvalaistuksen voimassapidosta, arviolta . . .	11,000	—	89,000	—
	<i>D. Johtoverkko.</i>				
	Työmestari kaapelitöitä varten .	3,600	—		
	Piirustaja-apulaiset, arviolta . .	3,600	—		
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	9,000	—		
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvau- nun kunnossapito, arviolta . . .	2,000	—		
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, arviolta	1,800	—	20,000	—
	<i>E. Johtotyöt, varasto ja korjaus- paja.</i>				
c }	Apulaisinsinööri, palkkaa	3,000	—		
	Työmestari johtotöitä varten, palkkaa	4,200	—		
	Apulaistyömestari, palkkaa	2,400	—		
	Varastonhoitaja, palkkaa	3,000	—		
	Varastokirjanpitäjä, palkkaa	2,400	—		
	Konttoriapulaiset, arviolta	6,600	—		
	Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, arviolta	4,900	—		
	Korjauspajan kustannuksia, ar- violta	1,500	—	28,000	—
	<i>F. Sekalaisia menoja.</i>				
	Palovakuutusmaksut	2,000	—		
	Tapaturmavakuutusmaksut	2,000	—		
	Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, arviolta . .	11,000	—		
	Laboratoriokokeilut, uusien ku- lutusaparaattien tutkimukset, laajennustöiden valmistelu, opin- tomatkat y. m.	6,000	—		
	Siirros	21,000	—	12,748,068	04

			Siirros	21,000	—	12,748,068	04
			Hallintorakennuksen kunnossapito, lämmitys, valaistus ja siivoominen	12,000	—	33,000	—
			<i>G. Kuoletus ja korko.</i>				
			Kork. rakennuspääomalle 5,411,000 markalle, Hallituksen ehdotuksen mukaan	243,495	—		
			Kuoletusta, Hallituksen ehdottaman kuoletussuunnitelman muk.	109,505	—	353,000	—
			<i>H. Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä.</i>				
Valt:n päät. 11/5 1909	b*		Sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille, viimeinen erä välikirjan mukaista korvausta	110,000	—		
S:n 16/5 1911	b*		A. B. Cottfr. Strömberg O. Y:lle, korvausta	40,000	—		
S:n 17/11 1908	b*		Suoritusta etuann. (Smk250,000:—), jonka Kaupunginvaltuusto on myöntänyt laajennusliikkeen helpottamiseksi	150,000	—		
S:n 30/5 1911	b*		Sähkövalaistus Brändöhön ja Oulunkylään	30,000	—		
S:n 13/6 1911	b*		Vuonna 1911 teetettyjen ylimääräisten johtotöiden kustannuksiin, arviolta	15,000	—		
			Sähkötehtaan osan Kasarmintoria ja P. Roobertinkatua kiveäminen	9,500	—		
			Kustannuksia sähkökatuvalaistuksen laittamisesta kaupungin keskiösiin, arviolta	54,000	—		
			Kustannuksia sähkövalaistuksen ottamisesta petrolivalaistuksen sijaan eräissä osissa kaupunkia, arviolta	20,000	—		
			Satunnaisiin kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen määräyksen mukaan, arviolta	50,000	—		
			2,000 uuden mittarin ostoon . . .	100,000	—	578,500	—
			— Smk 1,485,800: — —				
			— Smk 4,132,538: 07 —				
			Siirros	—	—	13,712,568	04

Siirros — — 13,712,568 04

XIII. Yleiset työt.**1. Rakennukset ja talot.***Korjaus ja kunnossapito.*

c	Lumenkuljetus kaup. taloista . . .	7,000	—
	Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset korjaukset. . .	7,700	—
	Raatihuoneen s:n	3,000	—
	Kansankirjaston s:n	3,350	—
	Poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen s:n:		
	Aleks.kadun 22:ssa ja 24:ssä . . .	7,800	—
	Pengerkadun 5:ssä	4,750	—
	Ratakadun 10:ssä	500	—
	Eteläisen palotornin s:n	4,650	—
	Pohjoisen s:n s:n	1,150	—
	Paloasemain s:n	870	—
	Marian sairaalan s:n	20,000	—
	W. C:n laittaminen Marian sairaalan tuberkuloosipaviljonkiin . .	2,400	—
	Istututusten laittaminen saman sairaalan vierelle	3,157	50
	Bengtsärin kasvatuslaitokseen kuuluvain rakennusten erinäiset korjaukset	2,700	—
c*	Makasiininrannan tavaravajan s:n	6,500	—
	Katajanokan tavaravajain s:n . . .	5,900	—
	Seurahuoneen s:n	7,100	—
	Korttelin 181 uimahuoneen s:n . .	5,700	—
	Kaivopuiston kylpylaitoksen s:n	2,000	—
	Kaivopuiston uimahuoneitten s:n	5,000	—
	Vuorimiehenkadun talon N:o 9 s:n	11,000	—
b*	Sisustuksen muutostyöt Hakasalmen huvilassa huoneiston laittamiseksi Helsingin kaupungin museolle sekä Taideteollisuusyhdistyksen kokoelmille . . .	24,900	—
	Puutarhak. varr. olevan kaupung. omistam. talon täydellinen sisä- ja osittainen ulkopuolinen korj.	10,000	—

Valtn päät. 13/6 1911

Siirros 147,127 50 | 13,712,568 04

			Siirros	147,127 50	13,712,568 04
		c*	Sähkövalaistuksen laittaminen Kasarminkadun kauppahalliin . . .	2,160 —	
		c	S:n yleisiin makkiloihin	1,380 —	
			Sekalaiset korjaustyöt	51,300 —	201,967 50
			<i>Uutisrakennukset.</i>		
Valt:n päät.	8/2 1910	b*	Uusi kulkutautisairaala	500,000 —	
S:n	15/2 1910	b*	Uusi kunnan mielisairaala	600,000 —	
		c*	Hakaniemen torin kauppahalli	420,000 —	
S:n	14/4 1910	b*	Kallion uusi paloasema	75,000 —	
		c*	Lisämääräraha samaan tarkoitukseen	32,500 —	
S:n	4/4 1911	b*	Määräraha uutta työ- ja vaivaitalota varten	58,500 —	
S:n	30/5 1911	b*	Rankkurin asunnon muutto	9,000 —	
S:n	18/5 1911	b*	Aleksanterinkadun talon N:o 26 ostoon	400,000 —	
S:n	17/10 1911	b*	Sedmigradskyn pikkulastenkoulun 4 linjan tontin 9 s:n ynnä kansankeittiön sisustaminen sinne	48,650 —	
		c*	Sähkötehtaan laajennustyöt	700,000 —	
			Toukolan kansakoulutalon laudoitus ja ulkopuolinen maalaus	3,000 —	
			Tehtaankadun kansakoulun erinäiset sisäiset maalaustyöt	3,850 —	
			Saman ulkopuoliset maalaustyöt	800 —	
			Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	6,500 —	
			Sähkövalojohdot viimeksi mainittuun kouluun, Helsingin kaupungin sähkötehtaan antaman laskun mukaan	5,196 —	
		c*	Vuosina 1910 ja 1911 aloitettujen muutostöiden loppuun saattaminen Bengtsärin kasvatuslaitokseen kuuluvassa Stengårdin kivrakennuksessa	18,000 —	
			Sikotarhan laittaminen Bengtsäriin	8,000 —	
			Uuden vajan teettäminen Bengtsärin Östergårdiin	550 —	
			Vanhankaupungin poliisivartiotuvan vierustan tasoitus y. m.	2,000 —	
			Hermannin paloaseman s:n	1,500 —	
			Siirros	2,893,046 —	13,914,535 54

		Siirros	2,893,046	—	13,914,535	54		
c*	}	Uusi makkila Hakaniemen torille	2,800	—				
		S:n Merisataman vierelle	1,850	—				
		S:n Ruoholahteen	1,850	—				
		Uusi käymälä Kolmikulmatorille.	1,500	—	2,901,046	—		
2. Kadut ja yleiset paikat.								
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>								
c*	}	Saunakadun keskimäisen kolmasosan kiveäminen I telikkakivillä asfalttiin	40,000	—				
		Kauppatorin länsiosan s:n	15,800	—				
		Bulevardikadun kaupungille kuuluvan osan Albertinkadun ja Hietalahdenrannan väliltä s:n	20,200	—				
		P. Makasiini- ja P. Roobertinkadun välisen kaupungille kuuluvan Kasarminkadun osan s:n	6,700	—				
		I. Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen kaupungille kuuluvan Yrjönkadun osan s:n	18,400	—				
		Yrjön- ja Erottajakadun välisen kaupungille kuuluvan Uudenmaankadun osan s:n	5,000	—				
		Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan päällystämättömän osan s:n	14,400	—				
		Kanavatorin päällystämättä olevan osan s:n	16,100	—				
		Siltavuorenrannan ketokiveyksen uudistus ja osittainen laajennus	4,500	—				
		Rautatientorin luoteiseen suuntaan käyvän ajotien s:n	1,500	—				
		Kampintorin viertäminen	3,600	—				
		Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan s:n	3,000	—				
		Kaivopuiston läntisen lehtokujan s:n	5,200	—				
		Kaivopuiston ison lehtokujan s:n	8,000	—				
		I. Viertotien laajennus niiltä kohdin, mihin jo on teetetty tahi vuoden varrella tulee teetettäväksi uutisrakennuksia, arviolta	15,000	—				
				Siirros	177,400	—	16,815,581	54

		Siirros	177,400	—	16,815,581	54
	c*	L. Viertotien laajentaminen, arviolta	10,000	—		
	c*	Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteitten uudistus ja korjaus	12,700	—		
	c	Sekalaiset korjaukset, arviolta	15,000	—	215,100	—
		<i>Uutistytöt.</i>				
		Kaupungille kuuluvan P. Rautatienkadun osan päällystäminen ketokivillä L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä	27,300	—		
		Kaupungille kuuluvan Arkadiakadun osan s:n P. Rautatien ja Fredrikinkadun väliltä	800	—		
		Kaupungille kuuluvan Museokadun osan s:n L. Viertotien ja Cygnaeuksenkadun väliltä	11,600	—		
		Kaupungille kuuluvan Dagmarinkadun osan s:n Museo- ja Nervanderinkadun väliltä	3,900	—		
	c*	Vilhonvuorikadun tasoitus ja viertäminen	18,200	—		
		Armfeltintien kaupungille kuuluvan osan viertäminen	5,070	—		
		Kaupungille kuuluvan Ehrensverdintien osan s:n	7,380	—		
		Rahapajanrannan päällystäminen ketokivillä Ankkuri- ja I. Satakadun väliltä	16,000	—		
		Kaupungille kuuluvan Vuori- ja Unioninkadun välisen Vilhonkadun osan sekä Kasvitieteellisen tarhan viereisen Vilhonkadun laajennetun osan päällystäminen I tellikkakivillä	70,800	—		
Valt:n päät. 3/10 1911	b*	Unioninkadun laajentaminen Kasvitieteellisen tarhan viereltä sekä sanotun katuos. alaisen lokaviemärin ositt. uudestirakentaminen	24,400	—		
	c*	Unioninkadulta Siltavuorenpengermälle vievän ajotien tasoitus Museokadun ja L. Viertotien yhtymäkohdan kuntoonpano	12,200	—		
			17,300	—		
		Siirros	214,950	—	17,030,681	54

		Siirros	214,950	—	17,030,681	54
		Dagmarinkadun tasoitus Temppe- li- ja Fredrikinkadun väliltä . . .	20,400	—		
		Freesenkadun s:n	12,500	—		
		Temppeilikadun s:n Nervanderin- kadulta korttelin 417 tont- tiin 12	48,500	—		
	c*	Apollonkadun s:n Creutzin- ja Töölönkadun väliltä	31,300	—		
		E. Hesperiankadun s:n L. Viertotien ja Creutzinkadun väliltä	9,500	—		
		Creutzinkadun s:n	18,200	—		
		Töölönkadun s:n E. Hesperian- ja Kulneffinkadun väliltä	8,900	—		
		Kulneffinkadun s:n Töölönkadun ja L. Viertotien väliltä	12,200	—		
Valtin päät. 17/10 1911	b*	Nimrodinkadun s:n Töölönkadun ja Seurasaarentien väliltä	38,000	—		
		Florantien s:n Kaavin- ja Toivon- kadun väliltä	22,500	—		
		Sallinkadun s:n	10,500	—		
		Kaavinkadun s:n	10,600	—		
		Näkinkujan s:n korttelin 296 viereltä	13,000	—		
		Fredriksberginkadun s:n I. Viertotien ja Harjukadun väliltä	62,000	—		
		Fredriksberginkadun s:n puoleen leveyteensä Saimaan- ja Karja- lankadun väliltä	3,600	—		
		Itä Papinkadun s:n 5 linjan ja Castréninkadun väliltä	21,000	—		
	c*	Kustaankadun s:n Vaasan- ja Fred- riksberginkadun väliltä	16,800	—		
		Vaasankadun s:n I. Viertotien ja Flemminginkadun väliltä	51,000	—		
		Keiteleentien s:n I. Viertotien ja Inarintien väliltä	5,400	—		
		Inarintien s:n Oulun- ja Ätsärin- tien väliltä	4,200	—		
		Suvantotien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	4,800	—		
		Ouluntien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	3,000	—		
		Suvantotien s:n Vallilan- ja Vir- taintien väliltä	8,500	—		
		Ylä- ja Ala-Roineentien s:n	17,500	—		
		Siirros	668,850	—	17,030,681	54

		Siirros	668,850	—	17,030,681	54
		Virtaintien tasoitus.	4,500	—		
		Maistraatinkadun s:n Magdalenan- ja Fannynkadun väliltä	26,900	—		
		Selmankadun s:n	3,250	—		
		Fannynkadun s:n	6,800	—		
		Böhlenkadun s:n Selman- ja Re- ginankadun välillä	20,700	—		
		Leankadun s:n	5,700	—		
		Rautatieraiteen rakentam. Oulun- kylän asemalta Sörnäisten nie- mekkeelle, ensin. kolm.osa kust.	300,000	—		
c*		Lastausraiteen laittaminen Sörnäisten rautatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533	16,500	—		
		Väliaik. silta Sörnäisten haara- radan poikki Sturenkadun suun- taan.	21,000	—		
		Santa- ja Busholman järjestely- töihin sekä niiden ja Ruoho- lahdenrannan välisen yhdistys- väylän ja rautatien teettämi- seksi	550,000	—	1,624,200	—
		3. Kanavat ja viemärit.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
e		Erinäinen kunnossapito	29,000	—		
c*		Täydennystyöt	5,000	—		
c		Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	—	39,000	—
		<i>Uutistyt.</i>				
		Viemärikanava Dagmarinkadun alle korttelin 409 tontilta 14 Fredrikinkadun alaiseen kana- vaan sekä korttelin 417 ton- tilta 9 Tempelikadun alaiseen kanavaan	5,750	—		
c*		S:n Freesenkadun alle korttelin 408 tontilta 3 Aurorankadun alai- seen kanavaan.	2,200	—		
		S:n Tempelikadun alle korttelin 417 tontilta 12 Nervanderinka- dun alaiseen kanavaan	8,450	—		
		Siirros	16,400	—	18,693,881	54

		Siirros	16,400	—	18,693,881	54
		Viemärikanava Apollonkadun alle korttelin 435 tontilta 6 Töölönkadun alaiseen kanavaan. . .	4,300	—		
		S:n E. Hesperiankadun alle Creutzinkadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan	2,150	—		
	c*	S:n Creutzinkadun alle Apollon- ja Museokadun välille sekä korttelin 448 tontilta 5 E. Hesperiankadun alaiseen kanavaan	8,350	—		
		S:n Töölönkadun alle Kulneffin- ja E. Hesperiankadun välille . .	5,200	—		
Valt:n päät. 17/10 1911	b*	S:n Nimrodinkadun alle Topeliuksenkadulta Seurasaarentielle, sekä kanavan jatkaminen Bjälbon halki Humallahteen . . .	31,300	—		
		S:n Seurasaarentien alle Ukkokodin tontilta Nimrodinkadun alaiseen kanavaan	18,200	—		
		S:n Florantien alle Kaavinkadulta Toivonkadulle	14,300	—		
		S:n Sallinkadun alle	3,000	—		
		S:n Fredriksberginkadun alle Saimaan- ja Karjalankadun välille	6,750	—		
		S:n Kustaankadun alle korttelin 360 tontilta 19 Fredriksberginkadun alaiseen kanavaan. . .	3,100	—		
		S:n Inarintien alle korttelin 545 tontilta 25 Ätsärintielle, sekä mainitun korttelin tontilta 27 Ouluntielle	4,850	—		
		S:n Suvantotien alle korttelin 546 tontilta 10 korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan.	2,550	—		
		S:n Ouluntien alle Inarintieltä korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan	3,350	—		
		S:n korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alle Ouluntieltä Ätsärintielle	5,450	—		
		S:n Suvantotien alle	4,600	—		
		S:n Ylä- ja Ala-Roineentien alle.	5,250	—		
		Siirros	139,100	—	18,693,881	54

		Siirros	139,100	18,693,881	54
		Viemärikanava Virtaintien alle	2,600		
		S:n Maistraatinkadun alle korttelin 566 tontilta 21 Magdalenankadun alaiseen kanavaan, sekä korttelin 571 tontilta 23 korttelin 573 tontille 31	12,000		
		S:n Böhlenkadun alle Selmankadulta Reginankadulle	10,500		
		S:n Böhlenkadulta korttelin 573 tontin 38 halki Maistraatinkadun eteläpuoliseen avonaiseen ojaan	6,200		
		S:n Leankadun alle korttelin 569 tontilta 9 Böhlenkadun alaiseen kanavaan	4,350		
		Eläintarhanalueen puhdistusasema L. Viertotien itäpuolelta Töölönlahteen laskevia lokaviemärejä varten, sekä laskujohto vanhalta Eläintarhantieltä mainitulle puhdistusasemalle	158,600	333,350	
		4. Tiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäiset korjaukset	10,000		
		Jalkakäytävä uuden Eläintarhantien vieritse Säästöpankinrannasta Helsinginkadun jatkoksen leikkauskohtaan	22,200		
		Ullanlinnanvuoren ajotien korjaus Tähtitornin- ja Unioninkadun väliltä	2,200		
	c*	Eläintarhan kehätien s:n	9,500		
		Eläintarhantien s:n Diakonissalaitoksen ja L. Viertotien väliltä	5,000	48,900	
		<i>Uutistytöt.</i>			
	b*	Tie L. Viertotieltä Tilkan niitylle rankkurin uuteen asuinpaikkaan	—	2,000	
		5. Viertotiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäiset korjaukset	15,000		
		Siirros	15,000	19,078,131	54

Valt:n päät. 30/6 1911

		Siirros	15,000	—	19,078,131	54
c*	I. Viertotien viereisen jalkakäytävän jatkaminen		7,000	—		
	L. Viertotien viereisen s:n		5,000	—	27,000	—
	6. Satamat.					
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
c	Erinäiset korjaukset		25,000	—		
	Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset . .		5,000	—		
	Satamain ruoppaus		20,000	—		
	Ruoppauselevaattorin muutto . .		4,000	—		
	Ruoppausvarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemi. vierelle		10,000	—		
	Sumpparin itärannassa olevan yleisen laiturin uudistus ja pientäminen		3,500	—		
	Makasiininrannan eteläosan sillankansituksen osittainen päällystäminen II tellikkakivillä . .		4,000	—		
	Eteläisen laiturihaaran länsiosan uudestirakentaminen		3,100	—		
c*	Sörnäisten Rantatien varrella Lintulahdenkadun edustalla olevan purkaussillan korjaus		2,350	—		
	Sörnäisten läntisen purkaussillan arkkujen kansituksen uudistus		15,500	—	92,450	—
	<i>Uutistytöt.</i>					
	Pohjoisrannassa oleva soutu- ja moottoriveneiden kytkylaituri .		25,000	—		
	Isomman ruoppauslaitoksen ynnä tarpeellisten proomujen ostoon		200,000	—		
	Makasiininrannassa olevan 25 tonnin nostokranan järjestäminen sähkövoimalla käyväksi		10,000	—	235,000	—
	7. Istutukset.					
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
c	Istutusten ja taimistojen kunnossapito		102,800	—		
	Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus		600	—		
	Samantarhan urheilukent. kunnossapito		1,000	—		
	Siirros		104,400	—	19,432,581	54

		Siirros	104,400	19,432,581	54
		Punanotkon leikkikentän kunn.pit.	500		
		Haapaniemen istutusmailla olevan urheilukentän s:n	800		
		Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	1,200		
c		S:n erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen	360		
		S:n valaistus	150		
		Talvipuutarhan kunnossapito	6,000		
		Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaus, tallin rehut y. m. menot	6,300		
c*		Kaupunginpuutarhan kasvihuoneitten korjaus	500		
c		Alpin kunnossapito	1,500		
c*		Vanhempain nurmien ja käytävain uudistus	4,500		
		Aitausten kunnossapito	3,500		
		Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500		
		Lannan osto kasvilavoihin	650		
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000		
c		Leposohvain korjaus	2,200		
		Työkalujen osto ja korjaus	2,500		
		Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	12,000		
		Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	2,000	153,560	
		<i>Uutistyt.</i>			
		Kasvihuoneen ja 6 kasvisuojan ynnä niihin kuuluvan lämpöjohdon laittaminen Kaupunginpuutarhaan	70,350		
		Näiden rakennuspaikkain tasoitus	32,000		
		Rantareunustuksen teettäminen			
c*		Eläintarhanlahden pohjoisrant.	20,000		
		Rautat. itä- ja Alppilantien länsipuol. alueen järjestäminen	15,000		
		Kaupunginpuutarhaa pohjoispuolelta rajoittava kiviaita	3,000		
		Korttelin 127 pohjoisosan tasoitus	10,000		
		Siirros	150,350	19,586,141	54

		Siirros	150,350	19,586,141	54	
	c*	Haapaniem. urheilukentän ympäröksen istutustöiden jatkaminen	4,450			
		Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	5,000			
		Istutusten järjestäminen 6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laiturinkadun välisessä kulmauksessa	10,000			
		Simonkadun viereisen avonaisen paikan istutusten järjestäminen	5,000			
		Kaisaniemen puiston järjestäminen	30,000			
		Kelkkaratain järjestäminen	3,000			
		Savilan taimiston töiden jatkaminen	2,500			
		Nordenskjöldin lehtokujan tasoitus puoleen leveyteensä	45,000			
				255,300		
			8. Puhtaanapitolaitos.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirännan talon 10 pihain puhtaanapito	5,000			
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000			
		Vartijain palkkaus	7,000			
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000			
		Samain korjaus	2,000			
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	5,000			
		Kaupungin yleisten paikkain ja katusain puhtaanapito	130,000			
		Kaupungille kuuluvain teiden puhtaanapito 6 kaupungiosan huvila-alueella	11,500			
		Keskikaupungin katujen kastelu	28,500			
		Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000			
		Viertoteiden puhtaanapito	40,000			
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000			
			Siirros	272,000	19,841,441	54

		Siirros	272,000	—	19,841,441	54
c	{	Teiden puhtaanapito	18,000	—		
		Venesatamain s:n	2,000	—		
		Jäiden s:n	1,500	—		
c*	{	3 työkaluvajan teettäminen, ku- kin 300:—	900	—	294,400	—
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
	{	Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	140,000	—		
		10 hevosen rehut	10,000	—		
c		Sekalaisia menoja desinfiioimis- aineista, työkaluista y. m. . . .	8,200	—		
	{	Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, le- vyastian ja kansien korjaus . . .	12,080	—		
		Rautatierahteja, arviolta	40,000	—		
	{	Rautatievaunujen korjaus, ar- violta	2,400	—		
		400 panosta kannellisia makkias- tioita	7,300	—		
c*		10 rikkain kuljetusrattaat	4,250	—		
	{	Malmin kaatopaikalla olevan las- tauslaiturin uudistus sekä eri- näisten sikäläisten rakennusten korjaus	3,600	—		
		Uusi kaivo Malmille pumppuineen ja putkenosineen	2,400	—		
	{	Höyrykattila putkijohtoineen y. m.	3,200	—	233,430	—
		10. Työkalut.				
c	{	Erinäiset ostot ja korjaukset . . .	10,000	—		
		Kivenkuljetusproomun uudis- tus	3,500	—		
		Kahden ruoppausproomun s:n . . .	6,000	—		
	{	6 kasteluvaunun muutostyöt . . .	3,600	—		
c*		Höyryjyrän uudet takapyörät sekä erinäiset pienemmät kor- jaukset	2,000	—		
		Lisämääräraha höyrykattilan hankkimiseksi porakoneeseen . .	3,300	—		
	{	17 kasteluvaunu maalaus	850	—		
		3 purgator-rattaiden ostoon . . .	650	—		
		12 uudet rattaat rikkain kuljetta-				
		Siirros	29,900	—	20,369,271	54

			Siirros	29,900 —	20,369,271 54
	c*	miseksi kaupungin yleisiltä paikoilta ja katuosilta		5,100 —	
		Lakaisukoneiden korjaus ja maalaus		900 —	35,900 —
		II. Sekalaista.			
	c	{ Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito		4,000 —	
		{ Erinäisten pesuhuoneitten ja pesulaiturien hoito ja korjaus.		10,000 —	14,000 —
		— Smk 6,706,603: 50 —			
		XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.			
Maistr. päät. 1 ^o / ₂ 1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius		266 67	
Valt:n päät. 9/ ₂ 1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta		600 —	
S:n 9/ ₅ 1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg		400 —	
S:n 3/ ₁₀ 1893	b	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika		200 —	
S:n 16/ ₅ 1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström		120 —	
S:n 19/ ₁₁ 1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson		120 —	
S:n 3/ ₁₂ 1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång		120 —	
S:n 20/ ₁₀ 1896 } S:n 6/ ₆ 1905 }	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist		450 —	
S:n 22/ ₄ 1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman		144 —	
S:n 26/ ₅ 1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm		120 —	
S:n 20/ ₂ 1903 } S:n 30/ ₁₂ 1907 }	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa		600 —	
S:n 20/ ₅ 1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman		400 —	
S:n 8/ ₃ 1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin		120 —	
S:n 13/ ₉ 1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist		120 —	
S:n 15/ ₃ 1905	b	Opettajatar Maria Hertz		1,000 —	
S:n 9/ ₅ 1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen		225 —	
			Siirros	5,005 67	20,419,171 54

			Siirros	5005, 67	20,419,171	54
Valt:n päät. 12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg		200		
S:n 29/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lind- gren		230		
S:n 18/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hau- sen		3,000		
S:n 21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Deger- holm		4,500		
S:n 21/5 1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom		600		
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Karin Calonius		2,400		
S:n 13/11 1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg		2,400		
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lind- berg		1,200		
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg		1,200		
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin		1,200		
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin		600		
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg		600		
S:n 13/11 1906	b	Wilhelmina Kulmala		360		
S:n 13/11 1906	b	Karl Gustaf Törnqvist		500		
S:n 27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon talou- denhoitajatar Maria Sofia Ek- holm		500		
S:n 4/6 1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törn- ström		400		
S:n 11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hassel- berg		600		
S:n 17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson		144		
S:n 8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg		720		
S:n 19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Aman- da Cajander		1,200		
S:n 14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen		300		
S:n 28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist		300		
S:n 11/2 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sund- vall		400		
S:n 25/2 1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Hei- nola ja hänen alaikäiset lap- sensa		450		
S:n 16/6 1908	b	Kaasutehtaantyömies David Ellen- berg		400		
		S:n Jakob Wänthar		400		
		Alaikäinen Aimo August Löfgren		120		
		Siirros		29,929,67	20,419,171	54

			Siirros	29,929 67	20,419,171 54
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600 —	
S:n	15/12 1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktu- ari J. Öhrnberg	2,000 —	
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120 —	
S:n	16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson	400 —	
S:n	8/6 1909	b	{ Tohtorinrouva Olga Juslin	880 —	
			{ Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600 —	
S:n	15/6 1909	b	{ Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600 —	
			{ Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900 —	
			{ Työm. Adolf Konstantin Renfors	600 —	
S:n	21/9 1909	b	Työmies Herman Pallonen	240 —	
S:n	5/10 1909	b	Työmies Jaakko Salmio	400 —	
S:n	19/10 1909	b	Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	180 —	
S:n	7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaaari	120 —	
S:n	15/3 1910	b	Sairaanhoitajatar Ida Dahlström .	500 —	
S:n	26/5 1910	b	{ Ent. siivoojatar Albertina Boman	300 —	
			{ Työm. leski Lovisa Ävist	300 —	
S:n	31/1 1911	b	Rak. mest. Johan Fredrik Larsson	480 —	
S:n	21/2 1911	b	{ Siivoojatar Aquilina Malén	300 —	
			{ Työmies Mikko Hakomäki	150 —	
S:n	7/3 1911	b	Leski Maria Olivia Winqvist . . .	120 —	
S:n	7/3 1911	b	Sairaanhoitajatar Eva Fagerholm	480 —	
S:n	9/5 1911	b	Leski Matilda Svan	120 —	
S:n	30/5 1911	b	Leski Karolina Andersson	240 —	
S:n	13/6 1911	b	Työm. Anders Eriand Thomasson	240 —	
S:n	5/9 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner	360 —	
S:n	17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant . .	300 —	
— Smk 41,459:67 —					41,459 67
XV. Sekalaiset menot.					
Valt:n päät. 19/9 1911		b	Wallilan rakennustoiminnan		
			avustusrahasto	125,000 —	
			{ Polttoaineet, arviolta	6,000 —	
			{ Valaistus, siihen luettuina juhla- valaistukset, arviolta	7,000 —	
			{ Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250 —	
			{ Palovakuutusmaksut, arviolta . .	20,000 —	
Siirros				158,250 —	20,460,631 21

		Siirros	158,250	—	20,460,631	21
Valtn päät.	30/12 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-			
	S:n 21/12 1897	b	kokoelman julkaisemisesta . . .	800		
	S:n 17/12 1907		Määräraha henkikirjoittajalle, ar-		5,000	
		c	violta			
			S:n henkikirjoittajan huoneiston			
			siivoomiseen	300		
Helsingin kalastus-		b	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsi-			
sääntö 1/2 1890			jalle, arviolta	900		
Valtn päät.	21/12 1897		Puutavarain lauttauksen valvomi-			
			sesta kaupungin satama-alueella	150		
S:n	27/2 1906	b	Kustannuks. Kuntähdestä, Meilah-			
			desta, Rekolasta, Oulunkylästä,			
			Böhlestä ja Nybondaksesta, arv.	7,000		
			S:n Bengtsärin maatilasta	8,850		
			S:n Henrik Borgströmin kansan-			
			puist. Turholmassa, arviolta. . .	2,000		
		c	Palkkio talonisännöitsijälle . . .	1,500		
			Määräraha Vankeusyhdistyksen			
			turvakodille	600		
S:n	26/5 1903	b	Määrär. Vankeusyh:n ylläpitäm.			
			vap. pääst. naisvank. turvakod.	600		
1886 v:n menosääntö		b	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa			
Valtn päät.	28/12 1876		ja polttop., palkkiota	1,680		
	S:n 22/12 1903		Korvausta erinäisistä toimituksis-			
	S:n 26/3 1907		ta taksan muk., arviolta	200		
	S:n 30/12 1909		Vahingonkorvausta työntekijöille			
Rhkn erit. päätös		b	ruumiinvammasta, arviolta . . .	4,300		
Valtn päät.	30/12 1907	b	Määräraha huoneiston vuokraami-			
			seen Aleksanterinkadun talosta			
			N:o 16	4,000		
S:n	7/6 1910	b	S:n huoneiston vuokraamiseksi			
			postipakettiosastolle Tulli- ja			
			pakkahuoneesta	12,000		
S:n	25/4 1911	b	Kustannuksia pakkahuoneessa ole-			
			vasta kaup.gin työkunnasta, arv.	22,000		
		c	Normaalikellojen kunnossapito . .	1,630		
		b & c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä			
			sen korjaus ja täydennys, ar-		15,000	
			violta	9,000		
			Telefoonimaksut, arviolta			
S:n	21/12 1897	b	Määräraha koiraveroa koskevan			
S:n	30/12 1907		aset. noudattamisen valvontaa		1,000	
			varten			
		c	Koiraveron aiheuttamia kustan-			
			nuksia	300		
			Siirros	257,060	—	20,460,631
						21

			Siirros	257,060	—	20,460,631	21
Valt:n päät. 16/12 1910	c	Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito		3,300	—		
	b*	Keittiöparakin teettäminen poliisimanees. vierelle sotaväen liiketkannalle panon varalta		4,700	—		
		Kalusto samaan		4,833	95		
	c	Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, satamain vesijohdoissa y. m.		15,680	—		
	c	Vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa		500	—		
S:n 19/12 1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto . .		300	—		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta		175,000	—		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan		250,000	—	711,373	95
		— Smk 711,373: 95 —					
		Yhteensä Smk		—	—	21,172,005	16

		Kirjain osoittaa tilin laidun Kunn. aset. §§ S:n muk.				
			Tulot.			
			Käytettävänä säästöä edelliseltä vuod.	—	—	1,400,000—
			I. Korot ja kuoletusapu- maksut.			
Lahjoituskirjain muk.		c	Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	23,700	—	
		b	Tontinlunastuksista, arviolta . . .	600,000	—	
		b	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . . .	24,000	—	
		c	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, ar- violta	795,000	—	
				Teknill. laitosten etuaneista . . .	48,000	—
			Vesijohtolaitoksen rakennuspää- oman kuoletus	135,750	—	
			S:n korko	272,250	—	
			Kaasutehtaan s:n kuoletus	138,493	22	
			S:n korko	229,427	85	
			Sähkötehtaan s:n kuoletus	109,505	—	
			S:n korko	243,495	—	2,619,621 07
			II. Tontinlunastukset.			
Valt:n päät. $\frac{9}{3}$ 1893 S:n $\frac{14}{12}$ 1909		b	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	—	1,100,000—
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.				
K. S:n päät. $\frac{12}{1}$ 1879		b	Arviolta	—	—	1,100—
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Kunink. vakuutus $\frac{23}{2}$ 1789, 1 ja 4 §		b	Vuokria rakennuksista ja tiloista ta	182,000	—	
K. Asetus $\frac{8}{12}$ 1873, 6 §						
Lunastuseht. muk.		b	Vuokria Kaivopuiston alueesta, ar- violta	15,000	—	
Välikirjan muk.		b	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,800	—	
S:n s:n		b	Seurahuoneen vuokra	44,800	—	
			Siirros	248,600	—	5,120,721 07

K. S:n päät. ^{11/11} 1884 Valt:n päät. ^{20/10} 1888	}	b	Siirros	248,600	5,120,721	07
			Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	35,000		
Välikirjan muk.	}	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omist. taloissa	99,200	683,370	—
			Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	6,000		
			S:n Bengtsårin kasvatuslaitoksesta	13,000		
			Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	7,600		
			S:n erin. laivaveistämön alueen rakennuksista	4,050		
			S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26	15,000		
			Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista	50,000		
			Erinäisiä vuokria, arviolta	3,800		
			Vuokraa myymälöistä ja myymäläpöydistä, arviolta	6,000		
			Vuokraa kauppahallien myyntipaikoista, arviolta	85,000		
S:n s:n	}	b	Uimahuonemaksuja, arviolta	500	35,850	—
			Kalavesimaksuja, arviolta	2,000		
			Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta	1,000		
S:n s:n	}	c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	90,000	4,000	—
			Välikirjan muk.	b		
S:n s:n	}	b	3. Kaupungin maatilat.		375,000	—
			Oulunkylä, Böhle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	27,000		
			Bengtsårin maatila	8,850		
			— Smk 720,320: — —			
			IV. Tonttiverot.			
		b	Arviolta	—	4,000	—
			V. Tuloa tuottavat oikeudet.			
K. Asetus ^{21/12} 1877 K. julist. sam. p:ltä	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyiltä tavaroilta, arviolta	370,000		
			K. julist. ^{1/10} 1881 K. S:n kirjelmä ^{17/4} 1883	}	c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkeihin määrättyiltä tavaroilta, arviolta
						Siirros

			Siirros	375,000	—	5,843,941	07
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .		800,000	—		
S:n s:n	c	Mittausmaksuja, arviolta . . .		1,500	—		
Valt:n päät. ¹ / ₆ 1876	c	Makasiininvuokraa, arviolta . . .		11,000	—		
		Satamamaksuja, arviolta . . .		280,000	—		
		Siltamaksuja, arviolta . . .		12,000	—		
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Nostoranmaksuja, arviolta . . .		1,000	—		
		Painolastimaksuja, arviolta . . .		100	—		
		Punnitsemismaksuja, arviolta . . .		3,000	—		
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksuja ruokata- varain myynnistä aluksesta, ar- violta		6,000	—		
Useat K. Sin päät.	c	Biljaardimaksuja, arviolta . . .		600	—		
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun- gin vaivaisten osuus, arviolta . . .		16,000	—		
	c	Kolehtirahoja, arviolta . . .		200	—		
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .		200	—		
Välikirjan muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra		1,900	—	1,508,500	—
VI. Sekalaiset tulot.							
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Henk. kohtainen vaivaismaksu, arv.		53,000	—		
H:gin kunnall. sairaan- hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaal- lassa, arviolta		42,000	—		
		S:n s:n Humaliston sairaal., arv.		500	—		
	c	Tuloja desinfisioimislaitoksesta, ar- violta		300	—		
		Desinfisioimisesta kodeissa, ar- violta		6,000	—		
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta . . .		4,000	—		
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta		2,000	—		
		Korvausta köyhäin ylläpidosta, arviolta		15,000	—		
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta . . .		3,400	—		
H:gin kansakoulujen ohjes. ²⁵ / ₆ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta		600	—		
	c	Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, arviolta . . .		1,500	—		
K. Asetus ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	Koiravero, arviolta		21,000	—		
		Siirros		149,300	—	7,352,441	07

		Siirros	149,300	—	7,352,441	07	
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400	—			
		Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	3,000	—			
		Klosett maksuja, arviolta	7,000	—			
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosastosta	2,000	—			
		Tuloja kaupungin työkunnasta	22,000	—			
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300	—			
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170	—			
Välikirjan muk.		b	Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200	—		
			Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	2,200	—		
			Apumaksua Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700	—		
Pankkivalt. kirj. ⁶ / ₇ 1892	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta	275	—			
		Säätytalosta	525	—	800		
K. Asetus ⁸ / ₉ 1899 K. Sin kirj. ⁹ / ₈ 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko-osuuksista (ynnä kaup. rahastonhoitajalle tul. osuudet)	7,675	—			
K. Asetus ¹⁸ / ₁ 1882		b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta	583,400	—	780,145	—
VII. Valtioavut.							
K. Sin päät. ²⁶ / ₁ 1911 S:n ⁶ / ₁₀ 1911 S:n ²² / ₁₀ 1907 S:n ¹⁰ / ₂ 1908	b	Kansakouluille	200,240	—			
		Kasvatustaloksille	10,370	—			
		Katuvalaistukseen	15,200	—			
K. Sin kirj. ¹⁰ / ₅ 1898		b	Palolaitokselle	21,000	—		
Knk kirje ²⁷ / ₈ 1779		b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus	368	—		
K. Sin päät. ²⁸ / ₅ 1901	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle	20,725	—			
		Siirros	267,903	—	8,132,586	07	

		Siirros	267,903	8,132,586	07
K. S:n päät. ^{13/1} 1906 K. Asetus ^{9/6} 1892 K. julist. ^{14/12} 1894	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000		
	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	14,000	292,903	
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.					
Vesijohtolaitos.					
E:gin kaupungin vesi- johdon taksa ^{11/8} :lta, 1890.	c	Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta	975,000		
		Vesimittarien vuokria, s:n	40,000		
		Vesimaksuja hevosaltaista, s:n	2,100		
		Korvausta kulutuksesta vapaa- kaivoissa y. m.	15,680		
		Maa-alueiden vuokria	175		
	c	Voittoa suoritetuista johtotöistä, arviolta	20,000	1,052,955	
Kaasutehdas.					
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	164,500		
		S:n yksityiskulutuksesta	755,000		
		Tuloja sivutuotteista	416,000		
		Voittoa tehdyistä töistä	40,000		
		Vuokratuloja	5,100	1,380,600	
Sähkötehdas.					
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	40,000		
		S:n yksityiskulutuksesta	1,350,000		
		Voittoa johtotöistä	40,700		
		Vuokratuloja	23,300	1,454,000	
— Smk 3,887,555: —					
IX. Puhtaanapitolaitos.					
	c	Talonomistajain maksuja	170,000		
		Maksuja kaup. omista taloista	30,100		
		Tuloja myydystä lannasta, arvi- olta	30,000	230,100	
		Siirros	—	12,543,144	07

		Siirros	—	—	12,543,144	07
X. Lainat.						
	a)	1902 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:				
c*		Vallilan rakennustoiminnan avustusraho	—	—	125,000	—
	b)	1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan seuraavat määrärahat:				
	c*	Uusi kulkutautisairaala	500,000	—		
		Kallion uusi paloasema	75,000	—		
		Bus- ja Santaholman järjestely	500,000	—		
		Hakaniemen torin kauppahalli	420,000	—		
		Uusi mielisairaala	600,000	—		
		Oulunkylän—Sörnäisten rautatie	300,000	—		
		Vesijohdon laajennus	150,000	—		
		Sähkötehtaan laajennus	700,000	—		
		Aleksanterinkadun talon 26 osto	400,000	—	3,645,000	—
		— Smk 3,770,000: — —				
XII. Taksoitus.						
		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	—	4,858,861	09
		Yhteensä Smk	—	—	21,172,005	16

Helsingin kaupungin 1912 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
		Smk	Pö	Smk	Pö	Smk	Pö
I	Kaupungin velat	3,123,121	84	328,400	—	3,451,521	84
II	Kaupungin virastot	330,193	32	25,550	—	355,743	32
III	Kunnallishallinto	698,985	83	8,250	—	707,235	83
IV	Katu- ja laiturivalaistus	259,500	—	40,300	—	299,800	—
V	Palolaitos	157,979	50	13,740	—	171,719	50
VI	Poliisilaitos	350,562	61	—	—	350,562	61
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	773,986	70	199,912	67	973,898	37
VIII	Vaivaishoito	647,660	—	7,200	—	654,860	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,902,563	54	70,375	—	1,972,938	54
X	Yleiset rasitukset	605,098	96	—	—	605,098	96
XI	Kauppalhallit	36,650	—	—	—	36,650	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,150,988	07	981,550	—	4,132,538	07
XIII	Yleiset työt	833,640	—	5,872,963	50	6,706,603	50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	41,459	67	—	—	41,459	67
XV	Sekalaiset menot	701,840	—	9,533	95	711,373	95
Yhteensä Smk		13,614,230	04	7,557,775	12	21,172,005	16
	Tulot.	Vakinaiset tulot		Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	1,400,000	—	1,400,000	—
I	Korot ja kuoletusapumaksut	2,619,621	07	—	—	2,619,621	07
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	720,320	—	—	—	720,320	—
IV	Tonttiverot	4,000	—	—	—	4,000	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,508,500	—	—	—	1,508,500	—
VI	Sekalaiset tulot	780,145	—	—	—	780,145	—
VII	Valtioavut	292,903	—	—	—	292,903	—
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,887,555	—	—	—	3,887,555	—
IX	Puhtaanapitolaitos	230,100	—	—	—	230,100	—
X	Lainat	—	—	3,770,000	—	3,770,000	—
XI	Taksoitus	4,858,861	09	—	—	4,858,861	09
Yhteensä Smk		14,902,005	16	6,270,000	—	21,172,005	16

Säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1911.

Ylijäämää tulotileillä:

I. Korkoja:			
Tontinlunastusten korkoja	Smk	170,000: —	
Sekalaisia korkoja	”	10,000: —	180,000: —
II. Tontinlunastuksia	”	— —	1,050,000: —
III. Kaupungin kiinteä omaisuus:			
Tilapäisiä maanvuokria	”	— —	44,000: —
V. Tuloa tuottavat oikeudet:			
Tuulaaki- ja liikennemaksuja	”	45,000: —	
Satama- y. m. maksuja	”	18,000: —	63,000: —
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset:			
Kaasutehdas	”	45,000: —	
Vesijohtolaitos	”	30,000: —	
Sähkötehdas	”	100,000: —	175,000: —
IX. Puhtaanapitotoimi	”	— —	28,000: —
			<u>Smk 1,540,000: —</u>

Vajausta lasketuissa tuloissa:

V. Tuloa tuottavat oikeudet:			
Perunkirjoitusprosentti	”	32,000: —	
VII. Valtioavut:			
Kansakouluille ja kasvatustaloksille	”	220,000: —	252,000: —
			<u>Smk 1,288,000: —</u>

Säästö vuodelta 1910	”	1,501,000: —	
Siitä on käytetty vuonna 1911	350,000: —	”	— —
Poiskirjoitettu sähkötehtaan arvosta	104,000: —	”	454,000: —
			<u>1,047,000: —</u>

Laskettu säästö vuoteen 1911 Smk 2,335,000: —

josta määrästä kuitenkin on sidottuna

Obligatsioneihin kaupunginrahastossa	Smk	250,000: —
Rakennusaineisiin	”	400,000: —
Kertymättömiin rästeihin	”	300,000: —
Teknillisiin laitoksiin, konttokuranttitilillä	”	1,300,000: —
		<u>Smk 2,250,000: —</u>

Helsingin Rahatoimikonttorissa, lokakuussa 1911.

Ivar Timgren.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1912 vuoden meno- ja tulosääntöä.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Lokak. 31 p:nä 1911.**Helsingin Maistraatille.*

N:o 600.

Maistraatille saa Rahatoimikamari täten kunnioittaen lähettää laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin tulo- ja menoarvioksi ensintulevaksi vuodeksi 1912, oheen pannen kaikki asiaan kuuluvat kaupungin Hallitusten, Konttorien ja Lautakuntain antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut tarpeelliset asiakirjat. Tämän ohella saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita esillä olevassa ehdotuksessa tehdyt poikkeukset joko kuluva vuodeksi vahvistetusta rahasäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainausvälikirjoihin pantujen erikoismääräysten mukaisesti on tähän pääluokkaan merkitty lainain vuotuismaksut ja kustannukset. Sen johdosta että kaupunki on kuluvana vuonna ottanut uuden 25,150,000 markan suuruisen obligatsioonilainan, jonka vuotuismaksuksi provisioneineen, kurssierotuksinen y. m. on merkitty Smk 1,279,421:10, on tämän pääluokan loppusumma tuntuvasti kohonnut. Kaupungin kaikista obligatsioonilainoista menee ensintulevana vuonna kuoletusta yhteensä 494,965 markkaa. Puheenalaisten lainain korot taas nousevat 2,592,166 markkaan, johon määrään tulee lisäksi provisioneja, kurssierotuksia y. m. kaikkiaan arviolta 34,890 markkaa.

Kaupungin obligatsioonilainain vuotuismaksut nousevat niinmuodoin ensintulevana vuonna niin huomattavaan määrään kuin 3,121,931 markkaan Smarkan 1,845,536:22 sijasta kuluvana vuonna.

Vaikka toiselta puolen Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamista sekä Makaasiinirannan tavaravajan korottamista varten otetut lainat nyttemmin on täysiksi maksettu, joten siis kaikkiaan 140,000 markkaa tämän johdosta jää pois ensintulevan vuoden menosäännöstä, tulee toiselta puolen Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan lisää Kallion uutta kirjastotaloa varten otetun lainan aiheuttama menoerä. Tästä lainasta on edelleen suorittamatta 150,000 markkaa, joka määrä sopisi jakaa esimerkiksi siten, että ainoastaan puolet siitä merkittäisiin ensintulevan vuoden ja loput 1913 vuoden menosääntöön. Mutta siihen nähden että vuosina 1913 ja 1914 aivan todennäköisesti tarvitaan tuntuvia määrärahoja uusien kansakoulutalojen teettämiseen, on Rahatoimikamari katsonut parhaaksi merkitä kirjastotalolainan koko jällellä olevan osan ensintulevan vuoden menosääntöön. — Sittenkun n. s. Laivaveistämöntöntin kauppahinta, 1,000,000 markkaa, tänä vuonna on suoritettu, jää pois sanotun kauppahinnan korko, joka on kuluvan vuoden menosääntöön merkitty 22,500 markaksi. Kun kaupunki vastikään on ottanut uuden obligatsioonilainan, ei ensintulevana vuonna tietystikään ole menoja kassakreditivien ja lainain koroista y. m.

Kaupungin veloista on siis laskettu vuonna 1912 olevan menoja kaikkiaan Smk 3,451,521:84 kuluvan vuoden menomäärän Smarkan 2,335,241:22 sijasta.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin ja *Raastuvanoikeudenkin* menosäännöt pysyvät pääasiallisesti ennallaan, paitsi että niihin on Kaupunginvaltuuston toukokuun 30 päivänä tänä vuonna asiasta tekemän päätöksen mukaisesti merkitty virkaloman ajalta maksettavat sijaistenpalkkiot, yhteensä 6,850 markkaa jaettuna asianmukaisesti eriin. Väliaikaisen viidennen osaston menoerät on Kamari, sen johdosta että Yhteinen Raastuvanoikeus ei ole kulunkiarvion käsittelyn kestäessä Rahatoimikamariin antanut sanottua osastoa koskevaa ehdotusta, merkinnyt entisiin määriinsä, lukuunottamatta puheenjohtajan virkaloman aikaisen sijaisen palkkiota, joka on merkitty vastamainituilla perusteilla. — Kaupunginviskaali Albrechtin kuoleman johdosta on ainoastaan yhdelle kaupunginviskaalille merkitty korotus 10 vuoden palveluksesta.

Maistraatin ja *Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten ja palvelijain* menosääntöön tehdyt muutokset niinkään ovat vähäpätöisiä. Määrärahasi sijaisten palkkaamiseen maistraatinsihteerin, reistraattorin ja kanslistin virkaloman aikana on merkitty yhteensä 450 markkaa. — Erinäiset Raastuvanoikeudessa palvelevat kaupunginpalvelijat saavat palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko ensintulevalta vuo-

delta. — Raatihuoneenrengin palkkausta taas on korotettu 100 markalla, koska on osottautunut miltei mahdottomaksi tähänastisilla palkkaeduilla saada tähän toimeen kunnollista ja sopivaa henkilöä. Onhan kuitenkin katsottava jonkun verran tärkeäksi, että Raatihuoneen palvelusmiehet ovat kaikin puolin luotettavia henkilöitä.

Maistraatin ehdotuksesta on Rahatoimikamari merkinnyt *Ulosottolaitoksen* toiselle kaupunginvoudille korotetun palkkion. Hänellä on tähän asti ollut 3,000 markkaa palkkaa sekä 2,000 markkaa palkkiota, joka viimeksi mainittu erä on ensintulevan vuoden menosääntöön merkitty 3,000 markaksi. Vuodesta 1897 lähtien, jolloin toisen kaupunginvoudin virka perustettiin, ovat tämän viran palkkaedut pysyneet ennallaan, vaikka työtaakka on lisääntynyt moninkertaiseksi. Viimeksi mainitun asianlaidan valaisemiseksi esitetään tässä seuraavat numeroluvut:

Vuonna	Lähetettyjä kirjeitä	Perittäviksi jätettyjä verolippuja	Määrältään Smk
1898	1,033	23,805	386,891: —
1909	1,980	51,236	1,417,038: —

Rahatoimikamarilta ei tosin ole jäänyt tässä huomaamatta, että vuonna 1910 perustettiin toisen kaupunginvoudin apulaisen virka, joten toisen kaupunginvoudin työ määrä, mikäli se kohdistuu kunnallisten verolippujen perimiseen, varsin tuntuvasti väheni. Mutta tähän katsomatta näyttää kuitenkin oikeus ja kohtuus vaativan suostumaan anottuun palkkionkorotukseen. — Ulosottoapulaisista saa kolme korotusta 5 vuoden palveluksesta ensintulevan helmikuun 1 päivästä lukien, minkä lisäksi kaksi heistä saa mainitun edun koko vuodelta ja yksi korotuksen 10 vuoden palveluksesta, niinkään koko vuodelta. — Eri esityksessä on Maistraatti anonut osin että ensimmäisen kaupunginvoudin ja kriminaalieksekuuttorin apuna olevain ulosottoapulaisten palkkaetuja korotettaisiin 300 markalla ja osin että 3,000 markan määräraha merkittäisiin menosääntöön ja asetettaisiin Maistraatin käytettäväksi lahjapalkkioiksi toisen kaupunginvoudin apuna oleville tunnollisille ja uutterille ulosottoapulaisille. Mainitun esityksen on Rahatoimikamari epäavine lausuntoineen lähettänyt Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Tähän nähden Kamari ei myöskään ole menosääntöehdotukseen merkinnyt tähän tarkoitukseen mahdollisesti tarvittavaa rahamäärää.

Ulosottolaitoksen käytettävänä olevan huoneiston vuokraksi on kuluvan vuoden menosääntöön epähuomiosta merkitty 3,660 markkaa, vaikka vuokra todellisuudessa on 3,160 markkaa, mikä virhe täten oikaistaan.

Nimikkeen *Sekalaista* kohdalle on, samoinkuin aikaisemminkin, merkitty Raatihuoneen kaikkien huoneistojen valaistuksen, polttopuiden, siivoamisen y. m. kustannukset 11,000 markkaa. On tosin myönnettävä jonkun verran epäasialliseksi, että Kaupungin virastojen pääluokkaan merkitään tämä menoerä, koska Raatihuoneessa on, paitsi Maistraatin ja Raastuvanoikeuden huoneistoja, semmoisiakin huoneistoja, jotka eivät ole kaupungin virastojen käytettävänä. Mutta kun tähän tarkoitukseen

menevä määräraha on edellisinä vuosina merkitty tähän pääluokkaan, ei Rahatoimikamari ole tälläkään kertaa katsonut olevan syytä sitä merkitä XIV pääluokkaan: Sekalaista.

Sen johdosta että eduskuntavaalien kustannuksia, johon tarkoitukseen kuluvan vuoden menosäännössä on osotettuna 25,000 markkaa, ei tarvinne ottaa huomioon ensintulevana vuonna, on kaupungin virastojen menojen kokonaissumma vähentynyt Smarkasta 372,576:64 Smarkkaan 355,743:32, ollen vähennys niinmuodoin Smk 16,833:32.

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston kanslian menot on pysytetty entisissä määrissään.

Rahatoimikamarin sihteeri ja apulaissihteeri saavat kumpikin korotusta 5 vuoden palveluksesta ensintulevan kesäkuun 1 päivästä lukien ja on tästä johtuvat palkkaetujen korotukset otettu huomioon. — Arvaamattomiin tarpeisiin varattu arviomääräraha on korotettu 10,000:stä 15,000 markkaan. Tämä korotus johtuu osin siitä, että kustannukset Kamarin toimeenpanemista tutkimuksista erinäisten kaupungissa tahi sen omistamilla mailla olevien alueitten ja tonttien omistusoikeuden selvittämiseksi ovat nousseet suurempaan määrään kuin aikaisemmin oli laskettu, osin taas siitä että Rahatoimikamarilla täytyy heinä- ja elokuun aikana, jolloin Kaupunginvaltuusto ei kokoontu, olla tilaisuutta eräitten — vaikkakin vain pienenlaisten — menojen suorittamiseen, jotka eivät voi jäädä siihen asti kun Valtuusto syksyllä jälleen kokoontuu. Siitä että Kamarin arvaamattomien tarpeitten määräraha on ollut aivan liian niukka, on vuosi vuodelta ollut yhä ilmeisempiä hankaluuksia, mistä on ollut seurauksena että Kamarin on täytynyt ylittää tämä määräraha, jommoista asianlaitaa Kamari itse pitää sitä luonnottomampana, kun Kamarilla on ollut syytä terottaa kaupungin muiden hallitusten ja viranomaisten mieleen että tuolainen menettely ei saa tulla kysymykseen.

Rahatoimikonttorinkin menosääntö pysyy pääasiassa ennallaan. Kaupunginkamreeri saa palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta sekä vanhempi kaupunginkirjanpitäjä ensintulevan helmikuun 1 ja yksi nuorempi kaupunginkirjanpitäjä lokakuun 1 päivästä. — Vanhemmalle vahtimestarille, joka on kuusi vuotta uutтерasti ja menestyksellä hoitanut tointansa, on merkitty 200 markan henkilökohtainen määräraha, koska palvelusmiehille — lukuunottamatta Maistraatissa, Raastuvanoikeudessa, Ulosottolaitoksessa ja Terveyspoliisissa palvelevia — ei ole taattu palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Verolippujen kirjoittamisesta aiheutuneen työn lisääntymisen johdosta on määrärahaerä konttorin ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi korotettu 12,000:sta 14,000 markkaan. Niinkään on verolippujen jakelusta maksettavaa palkkiota korotettu 1,000 ja tarverahain määrärahaa 1,500 markalla, minkä lisäksi perimisiä varten on merkitty erityinen 600 markan erä.

— Satunnaisena ylimääräisenä eränä tulevat lisäksi kustannukset 1892 vuoden obligatsioonilainan uusien emälippujen painatuksesta, josta työstä on kustannusarvioitten mukaan menoja 1,800 markkaa. Rahatoimikonttorin menosääntö kohoaa niinmuodoin Smarkasta 69,883:33 Smarkkaan 77,841:67.

Liikenteen jatkumistaan jatkuvan lisääntymisen johdosta *Liikennekonttorin* menotkin lisääntyvät. Kuluvan vuoden menosääntöön tehtyihin muutoksiin nähden Rahatoimikamari pyytää viitata liikennekamreerin laatimaan erikoiseen menosääntöehdotukseen, jonka Kamari on liikennekamreerin esittämistä syistä, kahta poikkeusta lukuunottamatta, sinänsä hyväksynyt. Siihen nähden että kamreerin työmäärä on vuosi vuodelta tuntuvasti kasvanut ja hänen palkkansa on mitätön muille konttoripäälliköille myönnettyihin palkkaetuihin verraten, ja erittäinkin katsoen viran nykyisen pitäjän tunnolliseen toimintaan sekä hänen virassa osottamaansa harrastukseen kaupungin etujen ja liikenneolojen kehityksen hyväksi on Rahatoimikamari empimättä lisännyt menoerän, jota ei ole konttorin erikoisehdotuksessa, nimittäin 1,000 markan henkilökohtaisen palkkionlisäyksen liikennekamreerille. — Toinen Rahatoimikamarin tekemä muutos Liikennekonttorin menosääntöehdotukseen on se, että Kamari ei ole hyväksynyt konttorin vahtimestareille ehdotettuja korotuksia 5 vuoden palveluksesta. Liikennekonttorille voimassa olevasta johtosäännöstä käy ilmeisesti selville, että puheenalaisille virkailijoille ei ole myönnetty tuollaista etua. Ja samoista syistä kuin edellä Rahatoimikonttorin vahtimestareihin nähden ei Rahatoimikamari ole katsonut pyydettyä ikälisäystä olevan myönnettävä. Sitä vastoin on Kamari, vaikkakin epäröiden ja äänestyksen jälkeen, katsonut olevan puoltaminen vahtimestarien anomusta pohjapalkan korottamisesta 1,200:sta 1,500 markkaan. Ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi varatusta 23,270 markan arviomäärärahasta on seikkaperäinen selvitys Liikennekonttorin kulunkiarvioehdotuksessa.

Edelleen on Liikennekonttorin laatimaan menosäännön erikoisehdotukseen merkitty 22,000 markan arviomääräraha pakkahuoneessa olevan kaupungin työkunnan voimassapitoon. Tämä menoerä on Rahatoimikamarin ehdotuksessa — ei Liikennekonttorin — vaan sen sijaan XIV pääluokan: Sekalaisia menoja kohdalla. Näin on menetelty sen johdosta että, vaikkakin liikennekamreeri pitää silmällä ja järjestää työkunnan toimintaa, ei sen kustannuksia kuitenkaan ole luettava Liikennekonttorin menoihin, vaan on ne merkittävä erikseen.

Liikennekonttorin menosääntö nousisi niinmuodoin Kamarin ehdotuksen mukaan Smarkkaan 122,568:33 kuluvan vuoden menosääntöön merkityn 118,350 markan määrän sijasta, joten lisäännys olisi alun viidettätuhatta markkaa.

Satamakonttorin menot Rahatoimikamari niinikään on laskenut konttorin antaman erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti. Sen lisäksi on Kamari satamakaapteenin erityisestä esityksestä katsonut, että konttorin kassanhoitajan palkkaus olisi laskettava koko vuodelta eikä, niinkuin tähän asti on ollut laita, 10 kuukaudelta. Tämän johdosta mainitun virkailijan palkka kohoaisi 1,250:stä 1,500 markkaan. — Satamakonttorin menojen joukossa huomataan uusi erä, tarkastuskonstaapelin

palkkaus, 1,600 markkaa. Tarkoitus on tällä keinoin aikaansaada järjestetyt olot kaupungin rantasilloilla ja rannoilla sijaitsevilla varastopaikoilla sekä tehokas silmä-läpito siihen nähden, että nämä varastopaikat käytetään kaupunginviranomaisten määräämiin tarkoituksiin. Rahatoimikamari oli tosin aikaisemmin aikonut järjestää nämä olot hiukan toiseen suuntaan, mutta kun satamakapteeni, jonka ohjesääntönsä mukaisesti tulee valvoa järjestystä kaupungin satamissa, rantasilloilla ja rannoilla, on uudistanut jo viime vuonna tekemänsä esityksen, on Kamari katsonut tällä kertaa olevan sitä puoltaminen. — Satamaviskaalin palkkio, joka tähän asti on ollut 400 markkaa, on menoarvioehdotuksessa korotettu 1,200 markkaan. Tämä korotus aiheutuu siitä, että menkuluntarkastaja on vaatinut asetettavaksi kaupunkiin ylimääräisen satamaviskaalin etusijassa valvomaan vuosi vuodelta lisääntyvää saaristo-liikennettä, jonka silmälläpitoon nähden lienee ollut toivomisen varaan. — Satamakapteenin esittämällä perusteilla on vanhempain ja nuorempain satamavahtimestarien palkkaukset korotettu 1,600 ja 1,200 markan määrästä 1,800 ja 1,600 markkaan.

Lisäksi on satamakapteeni eri kirjelmässä ja siinä esitetyillä perusteilla ehdotanut ylimääräistä määrärahaa myönnettäväksi 14 uuden satamakonstaapelin asettamiseksi vuoden varrella ja tarpeen mukaan. Vaikkei Rahatoimikamari osaltaan ole voinut tätä ehdotusta puoltaa, on Kamari kirjelmässä jättävä sen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Näin ollen ei menosääntöön ole merkitty määrärahaa vastamainittuun tarkoitukseen.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen menosäännössä, jonka Rahatoimikamari on merkinnyt Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, lukuun ottamatta huonerakennusosastolle vuokratun huoneiston menoerää, 2,660 markkaa, jonka Rahatoimikamari on pannut menoarvioehdotukseen, on kaksi menoerää, joiden ehdottaminen kaivannee tarkempaa perustelua. Niinkuin menosäännöstä näkyy, on siihen merkitty uusi erä: kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulainen 6,000 markan palkalla. Rahatoimikamari puolestaan olisi toivonut, että kaupungin yleisten töiden Hallitus olisi sen päätöksen mukaisesti, minkä Kaupunginvaltuusto on tehnyt uusien virkain perustamiseen nähden yleensä, antanut eri esityksen asiasta niin hyvissä ajoin, että se olisi voitu erikseen käsitellä. Mutta siihen nähden että Hallituksen on kuluvana vuonna täytynyt asettaa arkkitehti avustamaan kaupunginasemakaava-arkkitehtiä hänen vaativien ja moninaisten tehtäviensä täyttämässä, ja kun ei ole edellytettävissä, että tämän apulaisen tarve vastedes lakkaisi, on niinmuodoin ainoastaan ollut ikäänkuin todettava jo olemassa oleva asianlaita merkitsemällä tähän tarkoitukseen tarpeellinen määräraha menosääntöön. Lisäksi on kuitenkin huomattava, että Hallitus, sen johdosta että puheenalainen toimi asetetaan vakinaiselle kannalle, saa suurempaa mahdollisuutta kiinnittää tuohon toimeen sopivampia henkilöitä kuin mitä olisi laita toimen ollessa ylimääräinen. Lisämenoa ei kaupungille tästä koidu, mutta sen sijaan on odotettavissa tuntuja säästöjä sen johdosta että kaupunginasemakaavaosastoon asetetaan kelvollinen arkkitehti. Jos Maistraatti hyväksyy Rahatoimikamarin käsityksen, lienee Kaupunginvaltuuston päätettäväksi ehdotettava

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi annetaan julistaa haettavaksi ja täyttää kaupungin asemakaava-arkkitehdin apulaisvirka sekä Valtuustolle esittää ehdotus tämän virkailijan johtosäännöksi.

Toinen tässä menoluokassa esiintyvä korotettu menoerä johtuu geodeetin palkkaeduista. Nämä ovat nykyään:

Palkkaa, paitsi sivutuloloja	3,000:—
Palkankorotus 10 vuoden palveluksesta	600:—
Matkarahoja	500:—
	<u>4,100:—</u>

Hallituksen esitykseen on merkitty seuraavat määrät:

Palkkaa, paitsi sivutuloloja	5,000:—
Korotus 10 vuoden palveluksesta	1,000:—
Matkarahoja	500:—
	<u>6,500:—</u>

joten siis korotus on 2,400 markkaa. Tämän korotuksen perustelemiseksi huomautetaan, että geodeetin sivutulot eivät tee mainittavia määriä, enintään 3,000—4,000 markkaa, joten hänen palkkaetunsa eivät nouse samaan määrään kuin Rakennuskonttorin muiden osastopäällikköjen. Vaikka ottaakin huomioon että kaupungingeodeetti on oikeutettu pitämään muuta virkaa, on hänellä kuitenkin kaupungin palveluksessa niin huomattava työtaakka, että mainittua palkankorotusta ei voi pitää epäoikeutettuna. Kaupunginvaltuustolle viime vuonna tekemässään erityisessä esityksessä Rahatoimikamari selvitteli näitä näkökohtia sekä ehdotti kaupungingeodeetin palkkaetuja parannettavaksi, vaikkatoista laskuperustetta noudattaen. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto kuitenkin jätti huomioon ottamatta. Siitä huolimatta on Rahatoimikamari, kaupungin yleisten töiden Hallituksen oheellisessa kirjelmässä esitettyjä syitä silmällä pitäen, katsonut olevan merkitseminen geodeetin palkkaedut siten korotettuun määrään. — Kaupunginarkkitehdille tuleva palkankorotus viiden vuoden palveluksesta joulukuun 1 päivästä 1912 lukien on merkitty Smarkaksi 83: 33. — Lisäksi on Hallituksen esityksestä arviomääräraha tarveaineita sekä mittauksissa tarvittavia apuripäivätöitä varten korotettu 10,000:stä 13,000 markkaan. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin vuosirahasääntö kohotaisi näin ollen 134,000 markasta 148,143 markkaan 33 penniin.

Erityisen esityksen johdosta on Rahatoimikamari merkinnyt *Tilastokonttorin* aktuarille korotuksen 5 vuoden palveluksesta ensintulevan vuoden lokakuun 1 päivästä lukien, vaikka saattaa näyttää omituiselta että korotus viiden vuoden palve-

luksesta myönnetään sellaisen laitoksen virkamiehelle, joka on ollut toimesta ainoastaan vuoden. Tässä tapauksessa on kuitenkin huomattava, että mainitun toimen pitäjä on aikaisemmin toiminut Rahatoimikamarin aktuarina, jossa virassa hänellä oli pääasiallisesti samat velvollisuudet täytettävänään kuin nykyisessä virassaan. Tosin hän Kamarin aktuarina ei ollut oikeutettu lukemaan hyväkseen ikälisäystä, mutta yhtäkaikki on Rahatoimikamari katsonut oikeuden ja kohtuuden vaativan myöntymään anottuun korotukseen. — Konttorin johtajan esityksestä on Kamari merkinnyt konttorin menosääntöön 4,800 markan määrärahan tarpeellisten ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi. Siihen nähden että mainittu määräraha voinee jäädä pois kohta kun konttorin työt on saatu järjestetyiksi ja ovat tulleet aikansa tasalle, on se katsottu olevan merkittävä satunnaisesti menoeräksi.

Taksoituksenvalmistelukunnan ja *Taksoituslautakunnan* 1912 vuoden menosääntöön on puheenjohtajan ja sihteerin palkat merkitty saman suuruisiksi kuin kuluvana vuonna, koska näille virkailijoille, joista sihteerin jo on ollut viisi vuotta toimestaan, ei ole taattu ikälisäystä. — Taksoituksenvalmistelukunnan jäsenten palkkiomääräraha on kuluneena vuonna saavutetun kokemuksen perusteella katsottu olevan korotettava 2,400:sta 3,000 markkaan. — Tarverahain määrärahadista on tähän asti maksettu muun muassa ylimääräisten apulaisten palkkiot, jotka on laskettu osin tunnittain, osin kirjoitetun arkkiluvun mukaan. Taksoituksenvalmistelukunnan työn laajuutta silmällä pitäen on kuitenkin osottautunut tarpeelliseksi valmistelukunnan kansliaan asettaa vakinaisia apulaisia, joille itsekullekin on ollut määrättävä jokin kuukausipalkkio vaadittua työmäärää silmällä pitäen. Tähän nähden on Taksoituksenvalmistelukunta laskenut tarvittavan 7,200 markan määräraha kolmelle vakinaiselle apulaiselle. Tämän johdosta on arviomääräraha tarverahojia, ylimääräisiä apulaisia, vahtimestaria ja siivoomista varten korotettu 17,200 markkaan kuluvan vuoden menosäännön mukaisesta 15,000 markan määrästä.

Holhouslautakunnan määräraha samaten kuin *Työväenasiainlautakunnankin* menot on pysytetty entisellään, lukuun ottamatta sihteerin kesäloman aikaisen sijaisen palkkiota, jota varten on Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti merkitty 100 markkaa.

Erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan on *Kunnan työnvälitystoimiston* johtokunta esittänyt että toimiston johtajalle ja miespuoliselle apulaiselle myönnettäisiin palkanlisäystä viiden vuoden palveluksesta, toiselle 500 ja toiselle 300 markkaa. Siihen nähden että Kaupunginvaltuusto viime vuonna epäsi Rahatoimikamarin esityksen toimiston asettamisesta vakinaiselle menosäännölle, joten sen virkamiehet muun muassa eivät ole oikeutetut saamaan palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta, ei Kamari ole katsonut johtokunnan esityksen voivan aiheuttaa toimenpidettä Kamarin puolelta. Mainitun toimiston menosääntö on sentähden merkitty saman määräiseksi kuin tähänkin asti.

Varsin huomattavaa kohoamista osottaa *Kasvatustalokunnalle* ehdotettu menosääntö. Vuosien kuluessa on, erittäinkin Bengtsärin kasvatustaloksen perustamisesta

lähtien, osottautunut että kasvatuslaitosten kuukausitilien tarkastus ja yhdisteleminen on kuluttanut sihteerin aikaa niin paljon, ettei aina ole voitu kyllin täsmällisesti toimittaa lautakunnan kuukausitilityksiä. Kun tältä ja muiltakin kannoilta katsoen olisi tarkoituksenmukaista asettaa erityinen talouden- ja rahastonhoitaja, on Rahatoimikamari tässä kohden yhtynyt lautakunnan ehdotukseen sekä puheenalaista tarkoitusta varten kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt 1,200 markkaa, kuitenkin sillä nimenomaisella edellytyksellä, että sihteerinä ei saa toimia henkilö, joka on valittu talouden- ja rahastonhoitajaksi. Niinikään on vahtimestarin palkkio katsottu olevan korotettava 450 markasta 600 markkaan sekä lautakunnan huoneiston siistimistä ja valaisemista varten oleva määräraha korotettava 300 markkaan. Kustannuksia kaluston ja sähkölamppujen hankkimisesta lautakunnan huoneistoon, jotka kustannukset on arvioitu 500 markaksi, ei sitä vastoin ole erikseen merkitty tämän nimikkeen kohdalle, koska nämä menot sisältyvät kaupungin yleiseen kalustomäärärahaan.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä tätä vuotta oli päättänyt *Helsingin kaupungin museon* perustettavaksi sekä tämän johdosta antanut Muinaismuistolautakunnan toimeksi laatia ehdotuksen lautakunnan ja sanotun museon johto- ja vuosirahasäännöksi, on lautakunta Rahatoimikamariin jäljennöksenä lähettänyt sen menosääntöehdotuksen, jota lautakunta erityisessä esityksessä on puoltanut Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Rahatoimikamari on pääasiassa voinut yhtyä vastamainittuun esitykseen. Kamari ei kuitenkaan ole voinut puoltaa ehdotusta palkkioitten myöntämisestä lautakunnan jäsenille varsinaisista kokouksista. Niinkuin ehdotuksesta käy selville, arvioidaan varsinaisia kokouksia pidettävän vuosittain 9, joten, kun lautakuntaan kuuluu kolme jäsentä ja palkkioksi ehdotetaan kullekin 10 markkaa kokoukselta, palkkiomäärä olisi kaikkiaan 270 markkaa. Kysymyksessä on siis varsin vähäpätöinen summa. Mutta kun se periaatteellinen kysymys, tuleeko kaupungin lautakuntiin valittujen jäsenten saada korvaus osanotostaan lautakuntain istuntoihin, on Valtuustossa ratkaistu kielteiseen suuntaan, vaikka todellisuudessa onkin tästä säännöstä lukuisia poikkeuksia, ei Rahatoimikamari, niinkuin vastikään huomautettiin, ole katsonut voivansa puoltaa esitystä tässä kohden. Ja tässä tapauksessa näyttää olevan sitä vähemmän syytä pyyntöön suostua, kun kokouksia pidetään harvaksen eivätkä ne varmaankaan ole lautakunnan jäsenille ylen rasittavia. — Edelleen on Kamari tehnyt menosääntöön sen muutoksen, että tarverahain, valaistuksen y. m. määräraha on erotettu erityiseksi 400 markan suuriseksi eräksi sekä valokuvausta ja museoesineiden ostoa varten aijotut määrarahat, kaikkiaan 2,000 markkaa, niinikään yhdistetty yhdeksi eräksi. — Lopuksi on Kamari ollut sitä mieltä, että lautakunnan vastaisia uusia tehtäviä silmälläpitäen sen nimi olisi muutettava „Helsingin kaupungin museolautakunnaksi“, joka nimi tarkemmin osottaisi lautakunnan vastaisen päätehtävän.

Kunnan työväenasuntojen hoitolautakunnan menosäännön on Rahatoimikamari merkinnyt lautakunnan laatiman erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti. Raha-

toimikamarin huomio on tosin kiintynyt kahteen menoerään, nimittäin: istutusten voimassapitoon ja kasteluletkujen oston 1,200 markkaa sekä kunnan työväen-asuntoihin kuuluvien pihamaiden tasoitukseen ja vierusojalaitteisiin 4,900 markkaa, joita menoja ei käy katsominen vuosikustannuksiksi. Tähän nähden on Rahatoimikamari, samalla kun edellä mainitut menot on merkitty tähän menoluokkaan, osottanut ne satunnaisiksi. Loppusumma nousisi niinmuodoin 23,700 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 20,100 markan määrän sijasta.

Viime keväänä teki rakennustarkastaja Maistraatille ehdotuksen *Rakennustarkastuksen* perinpohjaisesta uudestijärjestämisestä siihen suuntaan, että laitoksen kustannukset eivät kohtaisi kaupunkia, vaan asianomaisia rakennusyrityksiä. Kun tämä esitys kuitenkin, mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, sisältää periaatteellisesti sangen laajakantoisen aiheen rakennustarkastuksen asettamiseksi järkiperaiselle kannalle, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan ottaminen tätä asiaa käsiteltäväksi, sitä vähemmän kun on likinnä Maistraatin asia valmistella tämänlaatuisia kysymyksiä. Näin ollen Rahatoimikamarin ainoastaan on ollut pysytettävä rakennustarkastuksen nykyinen menosääntö ennallaan, vaikka Kamari hyvin tietää, että melkoisia muutoksia siihen on tarpeen jo ensintulevana vuonna.

Oikeusaputoimiston menosääntö on merkitty Oikeusapulautakunnan ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten että toimiston huoneiston vuokra on välikirjan mukaisesti merkitty 900:ksi eikä 1,400 markaksi, niinkuin erikoisehdotuksessa on laita.

Edelleen on ensintulevana vuonna otettava huomioon *Revisionilaitoksen* kustannukset, joka laitos Kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaan alottaa toimintansa ensintulevan vuoden alusta. Laitoksen menosääntö on merkitty Valtuuston päätöksen mukaisesti. Lisäksi on vuositilintarkastajain ja kaupungin irtaimiston inventtaajain palkkiot, yhteensä 7,000 markkaa, merkitty tähän menoluokkaan eikä, niinkuin ennen, XIV pääluokkaan: Sekalaisiin menoihin.

Kunnallishallinnon kokonaiskustannukset nousevat siis ensi vuonna Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 707,235 markkaan 83 penniin sen sijaan että ne kuluvana vuonna ovat Smk 612,576:66, joten lisäannus on Smk 94,659:17. Tämä lisäannus johtuu etusijassa siitä, että Oikeusaputoimiston ja Revisionilaitoksen menot, yhteensä 44,200 markkaa, on merkitty tähän pääluokkaan.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Siihen liittyen mitä Rahatoimikamari viime vuonna menosääntöä perustellessaan katsoi tarpeelliseksi huomauttaa kaupungin katu- ja laiturivalaistukseen nähden, on Kamari katsonut voitavansa todeta, että katuvallaistus on kuluvana vuonna tuntuvasti parantunut, vaikka tosin erinäisten katujen ja kokonaisten kaupunginosain valaistusolot eivät vielä kukaan ole tyydyttävästi järjestetyt.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kuluvan vuoden tulo- ja menoarviota järjestäessään oli Rahatoimikamarin esityksestä päättänyt myöntää menosääntöön merkityt määrärahasummat, 50,000 markkaa rakennuskustannuksiin ja 31,000 markkaa käyttö- ja kunnossapitokustannuksiin, sähkökatuvalaistuksen aikaansaamiseksi, nimenomaan huomauttaen että tuon valaistuksen saisi järjestää vain koetteeksi, johon nähden kaupungin Teknillisten laitoksen Hallituksen tuli, sittenkun tarpeellista kokemusta asiasta oli saatu, vertailla sekä siten järjestetyn sähkövalaistuksen että kaasuväläistuksen tuotantokustannuksia, edellyttäen samaa valomäärää käytettävän kumpaisestakin tapauksessa, on vuoden varrella sähkövalaistuksella kokeiltu Henrikinpuistossa ja Henrikinkaduilla, Rautatien-, Kasarmin- ja Koulutorilla, Runebergin patsaan ympärillä, Erottajalla ja Kolmikulmatorilla sekä Siltasaarenkadulla ja Itäisellä Viertotiellä (osittain). Parempi kaasuväläistus taas on toimeenpantu Bulevardikadulla (osittain) ja Länsirannassa sekä Helsinginniemiellä ja erinäisillä kaduilla, joiden valaistusta syystä saattoi sanoa puutteelliseksi. Huomattavia epäkohtia on kuitenkin edelleen olemassa. Kun Rahatoimikamari on valmistelevasti ottanut käsiteltäväksi ehdotuksen että Kamari, jonka asiana nykyään voimassa olevan ohjesääntönsä mukaan on katuvalaistuksen järjestäminen ja silmälläpito, edelleenkin pitäisi tämän asian huolenaan sekä kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen sattuneesta syystä on katsonut voivansa tätä ehdotusta kannattaa ja sentähden Kaupunginvaltuustolle tehnyt ehdotuksen Hallituksen ohjesääntöehdotuksen muuttamisesta mainittuun suuntaan, on Kamari ottanut käsiteltäväksi kysymyksen katuvalaistuksen parantamisesta erinäisissä osissa kaupunkia. Tässä kohden on tietenkin ollut keskusteltavana polttava kysymys sähkön ottamisesta laajempaan käytäntöön katuvalaistuksena. Kaupunginvaltuuston nimenomaisesta päätöksestä ryhdyttiin tänä vuonna sähköllä valaisemaan katuja ainoastaan koetteeksi ja kunnes vertailuja käy tekeminen erilaatuisista katuvalaistuksista johtuvien tuotantokustannusten kesken. Tuollaista lopullista vertailua ei vielä ole voitu tehdä, kun sähkövalaistus on ollut käytännössä liian lyhyen aikaa jotta siitä olisi saatavissa täysin tarkkoja numerotietoja. Mutta toimittamalla vaikka tosin vain todennäköisyyksiin perustuva laskelma on kuitenkin sähkökatuvalaistuksen tuotantokustannukset voitu osottaa. Siihen nähden viitataan oheellisiin sähkö- ja kaasutehtaan antamiin lausuntoihin ja ehdotuksiin katuvalaistusasiasta. Näiden lausuntojen perusteella on Rahatoimikamari katsonut puheenalaisessa kohden olevan niin paljon selvitystä olemassa, että sähkökatuvalaistuksen edelleen kehittäminen voi tulla kysymykseen.

Tässä kohden on Kamari katsonut olevan ehdottaminen, että sähkövalaistus ensintulevana vuonna ulotetaan Etelä- ja Pohjois-Esplanaadikadulle, Aleksanterin-, Mikon-, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkadulle (Pohjois-Esplanaadi- ja Aleksanterinkadun väliselle osalle), Teatteri-, Runebergin- ja Kappeliesplanaadeihin sekä vielä Hakaniemen torille. Siten kaupungin keskeisimmät osat saisivat tehokkaamman valaistuksen. Voiko ja missä määrin tämänlaatuisen katuvalaistuksen edelleen laajentaminen jonakin seuraavana vuonna tulla kysymykseen, se seikka

on suuressa määrin niiden lopullisten tulosten varassa, joita vuoden varrella saavutetaan. Suunnitellusta laajemmasta katujen valaisemisesta sähköllä olisi kustannuksia seuraavat määrät:

	Rakennus- kustannukset.	Vuotuinen kun- nossapito.
Etelä-Esplanaadikatu	7,900	2,285
Pohjois-Esplanaadikatu (Unioninkadulle)	9,300	2,784
Aleksanterinkatu (Unioninkadulle)	11,100	3,656
Kappeli-, Runebergin- ja Teatteriesplanaadi	7,450	1,828
Mikon-, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkatu (Pohjois- Esplanaadikadun ja Aleksanterinkadun väliltä).	4,770	2,130
Hakaniementori	4,600	1,828
Yhteensä	45,120	14,511

Kaasuvalaistusta taas lisättäisiin kaupungin keskiosissa seuraavilla kaduilla: Aleksanterinkadulla Unioninkadulta Pohjoissatamaan, Pohjois-Esplanaadikadulla Unioninkadulta Pohjoissatamaan, Mikonkadulla Aleksanterin- ja Vilhonkadun välisellä osalla, käyttämällä 600 tai 300 normaalikynttilän lamppuja, sekä Vilhonkadulla Pitkällesillalle asti käyttämällä 600 tahi 1,000 normaalikynttilän lamppuja. Tämän valaistuksen kustannukset näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Rakennus- kustannukset.	Vuot. voi- massapito.
Aleksanterinkatu (Unioninkadulta Pohjoissatamaan)	3,628	3,760
Päävahdintori	540	262
Pohjois-Esplanaadikatu (Unioninkadulta P. satamaan)	2,360	2,500
Vilhonkatu Pitkällesillalle asti	5,500	5,184
Mikonkatu (Aleksanterinkadulta Vilhonkadulle)	1,718	2,079
Yhteensä	13,746	13,785

Niinkuin näistä laskelmista näkyy, on sähkövalaistuksen asettamisesta — kuten luonnollista onkin — paljon suurempia kustannuksia kuin kaasuvalaistuksen lisäämisestä, jota vastoin sähkövalaistuksen ja tehokkaan kaasuvalaistuksen vuotuiset kustannukset toisiinsa verrattuina puhuvat ensinmainitun valaistuksen puolesta.

Kun saaduista tiedoista kuitenkin ilmeisesti käy selville, että vahva katuvalaistus käy kaupungille sängen kalliiksi, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että, sittenkun ensi vuodeksi suunnitellut parannukset on pantu toimeen, ei lähivuosina mainittavasti laajennettaisi katujen sähkövalaistusta, paitsi kenties erällä Kallion linjoilla. Sen sijaan ponnistukset etusijassa kohdistettaisiin kaasuvalaistuksen lisäämiseen niissä osissa kaupunkia, missä se nykyään ei täytä oikeutettuja vaatimuksia.

Näitä seikkoja silmälläpitäen on kaupungin katu- ja laiturivalaistuksen ensivuo-

tiset kustannukset laskettu. Tosin kaasun samoinkuin sähkövoimankin kulutus lienee laskettu hiukan liian suureksi, mutta Rahatoimikamarin mielestä on tässä tapauksessa ollut oikeampaa ja varovaisempaa liikkua ennemmin hiukan liian suurilla kuin liian pienillä määrillä. Petrolinkulutuskkin on kenties laskettu liian runsaasti, edellyttäen että erinäisillä Kallion paikoilla otetaan petrolivalaistuksen sijaan sähkövalaistus käytäntöön. Mutta kun toiselta puolen on lukuisia paikkoja, jotka ovat aivan vailla valaistusta ja joilla ensintulevana vuonna on aikaansaattava runsas petrolivalaistus, ei Kamari ole tässäkään kohden tahtonut tinkiä ehdotetuista menomääristä.

Lopuksi on mainittava, että pääsyynä sähkökatuvalaistuksen alhaisiin vuosikustannuksiin on se, että sähkötehdas ensi kerran on voinut laskea kaupungin katuvalaistuskulutuksen omaan kustannusten mukaisesti, joten sähkövoiman ykköshinta kilowattitunnilta on vähentynyt 25 pennistä 15 penniin. Tästä tuntuvasta alennuksesta tietenkin johtuu, että kaupungin kustannukset katujen valaisemisesta sähköllä huojistuvat vastaavassa määrässä.

Mitä rantasiltain ja tavaravajain ylimääräiseen valaistukseen tulee, on se merkitty Teknillisten laitosten Hallituksen antaman ehdotuksen mukaisesti.

Katuvalaistuksesta on niinmuodoin laskettu olevan ensintulevana vuonna menoja 299,800 markkaa, joten lisäennys kuluvan vuoden menoihin verraten on 18,800 markkaa.

V. Palolaitos.

Palolaitoksen menosäännön on Rahatoimikamari kaikin puolin merkinnyt Palo- toimikunnan laatiman erikoisehdotuksen mukaisesti, johon Kamari sentähden pyytää viitata. Sen lisäksi on, samoinkuin tähänkin asti, satunnaisesti menoksi merkitty 5,000 markan apumaksu *Vapaaehtoiselle Palokunnalle*.

Tämän pääluokan loppusumma on Smk 171,719: 50, joten lisäennys on Smk 9,984: 50 kuluvan vuoden menosääntöön verraten ja johtuu etusijassa siitä, että Hermannin paloasemalla on tarpeen lisätä sekä miehistöä että letkuvarastoa.

VI. Poliisilaitos.

Poliisilaitokselta ei Rahatoimikamari ole tällä kertaa saanut vastaanottaa min- käänlaisia tietoja ensintulevana vuonna odotettavissa olevista menosäännön muu- toksista. Näin ollen ja kun kysymys uuden menosäännön laatimisesta poliisilaitok- selle nykyään on Kaupunginvaltuuston asettaman erityisen valiokunnan valmistelta- vana ja epätietoista on, mihin suuntaan asia tulee ratkaistuksi sekä missä määrin kaupungin menot mainittuun tarkoitukseen mahdollisesti lisääntyvät, on Rahatoimi-

kamarin ainoastaan ollut menosääntöön merkittävä samat määrät, mitkä ovat kuluvan vuoden menosäännössä. Tässä ei kuitenkaan ole otettu huomioon poliisiarkiston järjestämiskustannuksia, 4,000 markkaa, joka työ on kuluvana vuonna suoritettu. Tähän nähden on poliisilaitoksen ensivuotinen menosääntö vähentynyt 4,000 markalla ja on niinmuodoin Smk 350,562: 61.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Rahatoimikamari tuntee tyydytystä voidessaan todeta, että ensivuotiseen *Terveysten- ja sairaanhoidon* menosääntöön nähden on kaikissa pääkohdissaan voitu saavuttaa yksimielisyys. Rahatoimikamari voi sentähden viitata Terveystenhoitolautakunnan erikoisessa menoarvioehdotuksessa esitettyihin menosäännön muutosten perusteluihin. Ainoastaan mikäli Kamari on tehnyt muutoksia lautakunnan ehdotuksiin, kosketellaan seuraavassa näiden muutosten syitä.

Terveystenhoitolautakunnan menot on lautakunnan ehdotuksen mukaisesti merkitty 16,340 markaksi. *Lääkärien ja sairaanhoitohenkilökunnan* menot on lautakunta laskenut 63,875 markaksi, Rahatoimikamari taas 64,875 markaksi. Erotus johtuu seuraavista syistä. Rahatoimikamari on evännyt lautakunnan esityksen 500 markan suuruisen määrärahan myöntämisestä ensimmäisen kaupunginlääkäriin matkarahoiksi. Kamarin mielestä ei nimittäin olisi ensinkään asianmukaista, että ensimmäinen kaupunginlääkäri, joka kaikista rakennus- ynnä muista katselmuksista saa toimituspalkkion, lisäksi saisi kaupungilta palkkaetuina matkarahoja. Tämä tietäisi likinnä palkan korotusta, jommoista Rahatoimikamari ei ole katsonut tarpeen vaatimaksi. Mitä taas Kallion aluelääkärien palkkaukseen tulee, niin ehdottaa lautakunta näiden kumpaisenkin palkkaukseksi 4,000 markkaa, josta määrästä 3,000 markkaa olisi palkkiota ja 1,000 markkaa lisäpalkkiota. Kun päätöstä toisen näistä viroista perustamisesta ei vielä ole olemassa, näyttää varsin vähän sopivalta alun pitäen jakaa palkkaus palkkioon ja lisäpalkkioon. Mitään perustelmia tuollaisen „lisäpalkkion“ merkitsemiseksi ei näy olevan. Tähän nähden on Kamari kumpaisenkin puheenalaisen virkailijan palkkaukseksi merkinnyt 4,000 markan palkkion. Kunnan sairaanhoitajarten palkkaus on korotettu 1,200:sta 1,500 markkaan Kaupunginvaltuuston lokakuun 17 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti, joka koski määrärahan myöntämistä toisen sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi Hermannisiin. Kunnan sairaanhoitajattaren luku on sen ohella Terveystenhoitolautakunnan mainitsemista syistä lisätty seitsemästä kahdeksäksi. Tämän alaluokan loppusummaksi saadaan niinmuodoin 64,875 markkaa kuluvan vuoden menosäännön 56,575 markan sijasta.

Marian sairaalan menosääntöön on Rahatoimikamari tehnyt vain sen vähäpätöisen muutoksen että on Kaupunginvaltuuston lokakuun 3 päivänä asiasta tekemän päätöksen mukaisesti siihen merkinnyt määrärahan röntgen-aparaatin hankkimiseksi, 8,000 markkaa. — Mitä tulee kysymykseen lyhyen kesäloman hankkimisesta

sairaanhoidohenkilökunnalle, on Rahatoimikamari yhtynyt Terveydenhoitolautakunnan ja Marian sairaalan Johtokunnan ehdottamaan muutokseen että talousosastonkin henkilökunnalle — eikä siis ainoastaan sairaanhoitajattarille, niinkuin tähän asti on ollut laita — olisi myönnettävä määräraha lyhyen kesäloman hankkimiseksi. Eräs Kamarin vähemmistö on kuitenkin vastustanut tuollaisen määrärahan myöntämistä, koska niiden perustelmain, joiden nojalla kaupunginviranomaiset myönsivät tällaisen määrärahan sairaanhoitajattarille, ei voi katsoa soveltuvan talousosaston palveluskuntaan. Yhtä hyvällä syyllä voisivat miltei kaikki kaupungin palveluksessa olevat henkilöt saada tuollaisen edun. — Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen että jokaisen osaston kohdalle merkittäisiin vastamainittu osaston palveluskunnan hyväksi myönnetty määräraha, on Rahatoimikamari puolestaan evännyt ja sen sijaan merkinnyt kaikkien osastojen palveluskunnalle yhteisen määrärahan, kuitenkin siten, että tämä määrärahasumma on yhtä suuri kuin Terveydenhoitolautakunnan ehdottamat erikoismäärät yhteensä.

Humaliston varasairaalan memosääntö on merkitty Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten muutettuna, että ruuanpidon määrärahaa on karkausvuoden johdosta korotettu 77 markalla eli 28,105 markasta 28,182 markkaan.

Böhlen talon sairaanhoitokustannukset on merkitty Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti, ollen diakonissalle pantu sama palkkaus kuin kunnan muilla sairaanhoitajattarilla on.

Kaupungin avustamain *poliklinikkain* määrärahat on Terveydenhoitolautakunta merkinnyt entisiin määriinsä. Nämä on Rahatoimikamarikin pannut menoarvioehdotukseen. Lisäksi on Kamari merkinnyt 1,650 markan määrärahan Diakonissalaitoksen kodille Helsingistä kotoisin olevia tuberkelitautisia lapsia varten. Diakonissalaitos, joka on päättänyt Kánalan kylässä Pitäjänmäen aseman vierellä sijaitsevalle palstatilalle laittaa kodin Helsingin kaupungista kotoisin oleville tuberkelitautisille lapsille, on nimittäin Rahatoimikamarille ilmoittanut, että laitoksen on täytyntä sanottua tarkoitusta toteuttaakseen pyytää kaupunginviranomaisilta vuotuista 1,650 markan määrärahaa maksettavaksi niin kauan kuin tuollaista kotia siellä pidetään voimassa, ei kuitenkaan kahtakymmentä vuotta kauempaa, sitoutuen Diakonissalaitos puolestaan mainitussa kodissa varaamaan paikan ainakin 15 lapselle. Tähän kannattusta ansaitsevaan tarkoitukseen ja pyydetyn avustuksen kohtuulliseen määrään nähden Terveydenhoitolautakunta on antamassaan lausunnossa puoltanut puheenalaiseen anomukseen suostuttavaksi sillä edellytyksellä, että kaikki viisitoista lasta ovat kotoisin Helsingin kaupungista ja että Diakonissalaitos, samoin kuin kaikki muutkin apurahansaajat, alistuu Terveydenhoitolautakunnan tarkastukseen tuberkelitautisten lasten hoitoon nähden. Rahatoimikamari on samoin kuin Terveydenhoitolautakuntakin katsonut olevan kaupungille sangen edullista hyväksyä Diakonissalaitoksen tekemä tarjous lautakunnan panemin ehdoin ja on sentähden empimättä mitä hartaimmin sitä kannattanut. Yhdessä kohden Kamari kuitenkin on katsonut olevan paneminen lisäehdon, nimittäin että kaupungin tulisi, niinkuin tällaisissa

tapauksissa ennenkin on tehty, taata apuraha enintään viiden vuoden ajaksi. Hakemuskirjasta päättäen on tarkoitus että apuraha myönnettäisiin kahdeksikymmeneksi vuodeksi. Vaikka tosin on luultavaa, että kaupunki on huomaava etujensa mukaisesti avustaa laitosta niin kauan kuin sitä pidetään voimassa, näyttää varovaisuus kuitenkin vaativan kaupunkia olemaan sitoutumatta viittä vuotta pitemmäksi ajaksi. Rahatoimikamari saa sentähden ehdottaa, että Maistraatti esittäisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Diakonissalaitoksen vastaiselle tuberkelitautisten lasten kodille myönnetään vuotuinen 1,650 markan suuruinen apuraha viideksi vuodeksi, kuitenkin seuraavilla ehdoilla:

että apuraha annetaan viitenä vuonna ensintulevan tammikuun 1 päivästä lukien;

että kaikkien viidentoista lapsen pitää olla Helsingin kaupungista kotoisin; sekä

että Diakonissalaitos tuberkelitautisten lasten hoitoon nähden alistuu Terveystoimiston silmälläpitoon.

Terveyspoliisin vuosirahasääntö on merkitty Terveystoimiston ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten muutettuna, että yhdelle kaitsijalle 5 vuoden palveluksesta tuleva korotus on laskettu ensintulevan heinäkuun 1 päivästä eikä koko vuodelta. Kamarin kanta tässä asiassa nojaa Kaupunginvaltuuston kulunkiarviovaliokunnan esityksestä vuonna 1909 antamaan määräykseen että korotus 5 vuoden palveluksesta on luettava siitä ajankohdasta, jolloin asianomainen virkamies on virkaan vakinaiseksi nimitetty ja siihen tullut, mutta ei siitä ajasta, jolloin hän sijaisena on virkaa hoitanut. Tähän nähden Rahatoimikamari on merkinnyt puheenalaisen terveystoimiston kaitsijan palkkaedut 125 markkaa vähemmiksi kuin ne on Terveystoimiston ehdottamassa menosäännössä.

Terveystoimiston vuosirahasäännön määrärahat on Rahatoimikamari merkinnyt Terveystoimiston ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten muuttaen että, kun lautakunta on ehdottanut 2,500 markan palkkausta kuudelle *miespuoliselle* ja 2,000 markan palkkausta kahdelle *naispuoliselle* kaitsijalle, Rahatoimikamari on, jossain määrin noudattaakseen toimiston yllilääkäriin tähän nähden lausumia toivomuksia, poistanut sanat „*miespuoliselle*“ ja „*naispuoliselle*“, varaten siten yllilääkärille tilaisuuden harkintansa mukaan sovittaa palkkaedut sukupuoleen katsomatta.

Terveystoimiston tutkimusten laboratorion, lihantarkastuksen ja rokotusainevaraston menosäännöt on Rahatoimikamari pysyttännyt ennallaan Terveystoimiston ehdotusten mukaisesti.

Samaten on Rahatoimikamari, vaikkakin epäröiden ja lausuen toivomuksen että rottain hävittämiseksi käytettäisiin järkipäisempää menettelytapaa kuin mitä tähän asti on ollut laita, pysyttänyt Terveystoimikunnan ehdottaman, 5,000 markasta 6,000 markkaan korotetun tilapäisen apurahan *rottain tappamiseksi*.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemäin päätösten mukaisesti on menosääntöön otettu määrärahat erinäisiä *väliaikaisia sairaaloita* varten sekä lisäksi 25,000 markan määräraha sairaanhoidon antamiseksi tilapäisten kulkutautien kohdatessa, jääden Kaupunginvaltuuston asiaksi vastedes päättää tämän rahamäärän käyttämisestä. Tästä määrärahasta on Rahatoimikamari myös katsonut voitavan suorittaa nyttemmin suljetun hevosinfluenssatallin mahdollisesta voimassapidosta johtuvat kustannukset. Näyttää nimittäin siltä, kuin voisi mainittu tauti jälleen päästä valtaan ja vaatia kaupunginviranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin ajoissa ja ennenkuin kulkutauti on päässyt liiaan laajalle leviämään.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidosta on Rahatoimikamari näin ollen laskenut vuonna 1912 olevan menoja Smk 973,899:37 Terveystoimikunnan ehdottaman määrän 963,361 markan sijasta. Tosin tämä määrä osottaa tuntuva lisäännystä vahvistetussa vuosirasasäännössä tähän pääluokkaan merkittyy menomäärään 877,383 markkaan verraten, nimittäin kokonaista Smk 96,516:37 eli 11 %.

Mutta kaupungissa useana vuonna herkeämättä vallinneita pitkällisiä ja osittain valkealaatuisia kulkutauteja silmällä pitäen on kaupungin viranomaisten lainmukainen velvollisuus tarpeellisia varoja osottamalla vastustaa näitä kulkutauteja, vaikka kustannukset nousevatkin melkoisiin määriin.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoidonkin menoihin nähden on Rahatoimikamari voinut, yhtä vähäpätöistä poikkeusta lukuunottamatta, yhtyä Vaivaishoitohallituksen erityisellä huolella laatimaan 1912 vuoden menosäännön ehdotukseen. Rahatoimikamari saa sentähden viitata Vaivaishoitohallituksen erikoisen menoarvioehdotuksen perusteluihin, joihin Kamarilla ei ole ollut mitään muistuttamista.

Paitsi 1912 vuoden menosäännön ehdotusta on Vaivaishoitohallitus esittänyt vaihtopuolisen menoarvion, joka perustuu siihen edellytykseen että uusi työ- ja vaivaistalo jo vuoden alusta lähtien voitaisiin käyttää tarkoitukseensa. Kun kuitenkin, mikäli nykyään käy arvosteleminen, olot ovat kääntyneet sellaisiksi, että rakenteilla oleva uusi työ- ja vaivaistalo voidaan luovuttaa tarkoitukseensa aikaisintaan esintulevana kesänä ja kenties vasta syyspuoleen, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan paneminen Vaivaishoitohallituksen laatimaa vaihtopuolista ehdotusta esintulevan vuoden kulunkiarvion järjestelyn pohjaksi. Kun sen sijaan on aivan todennäköistä, että muutto vanhasta vaivaistalosta uuteen tulee toimeenpantavaksi,

saattaisi näyttää siltä kuin mainitusta muutosta aiheutuvat kustannukset olisivat menoerä, jota ei ole Rahatoimikamarin eikä myöskään Vaivaihoitohallituksen ehdotuksessa. Niin ei kuitenkaan ole laita, sillä jo kuluvan vuoden menosääntöön on merkitty 10,000 markan määräraha tähän tarkoitukseen, vaikkei sitä vielä ole voitu käyttää. Kaupungin tileissä tämä määräraha kuitenkin siirtyy vuoteen 1912. Tähän katsoen ei ensintulevan vuoden menosääntöön ole tarpeellista merkitä määrärahaa muuttokustannuksiin.

Niinkuin edellä huomautettiin, on Rahatoimikamari ainoastaan yhteen erään nähden muuttanut Vaivaihoitohallituksen ehdottamaa menosääntöä. Menoluokkaan *Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset* on Vaivaihoitohallitus merkinnyt tarkastajan palkaksi 6,000 markkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita. Kuluvaksi vuodeksi vahvistetun menosäännön mukaan on tarkastajalla, paitsi maksutonta asuntoa ja polttopuita, palkkaa 4,500 markkaa sekä palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Rekolan mielisairaalan silmälläpidosta, eli yhteensä 5,700 markkaa. Kysymyksessä olisi niinmuodoin 300 markan korotus. Vaivaihoitohallitus ei ole tässä yhteydessä esittänyt puheenalaisen ehdotuksen perustelmia, vaan ainoastaan maininnut, että asiasta on tehty erityinen esitys Kaupunginvaltuustolle. Lähetteessä lokakuun 17 päiväältä on Valtuusto sittemmin antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi tulo- ja menoarvion järjestelyn yhteydessä käsitellä tämänkin asian. Läheteasiakirjoista näkyy, että puheenalaisen anomuksen perusteiksi esitetään työtaakan lisääntyminen sekä kaupungin elantokustannusten kohoaminen. Rahatoimikamari puolestaan on ollut sitä mieltä, että kysymys tarkastajan palkkaetujen parantamisesta olisi otettava harkittavaksi vasta sittenkun muutto uuteen vaivaistaloon on tapahtunut ja käy arvosteleminen, missä määrin tämän virkailijan työtaakka ja vastuunalaisuus on sen johdosta lisääntynyt. Tähän nähden Kamari on ollut sitä mieltä, että tarkastajan nykyiset palkkaedut olisi edelleen ensintulevana vuonna pysytettävä nykyisellään.

Nimikkeen „*Sekalaista*“ kohdalle on Kamari Kaupunginvaltuustolle osotetun sekä sittemmin Rahatoimikamariin vuosirahasääntöehdotuksen yhteydessä käsiteltäväksi lähetetyn, Kaupunkilähetyksen tekemän esityksen johdosta merkinnyt määrärahoja Kaupunkilähetyksen miesten työlaitoksen voimassapitoon 3,000 markkaa, naisten työlaitoksen samoin 6,000 markkaa sekä Sörnäisissä olevan kodin voimassapitoon 4,000 markkaa, eli yhteensä 13,000 markkaa. Nämä rahamäärät ovat samat, mitkä näitä tarkoituksia varten on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön.

Kaupungin Vaivaihoitohoidosta on siis laskettu olevan ensintulevana vuonna kustannuksia kaikkiaan 654,860 markkaa, joten lisäännys kuluvan vuoden menosääntöön verraten on 39,130 markkaa.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Merikoulun menosääntö pysyy ennallaan ja päättyy 3,600 markkaan.

Ylempäin ja alempain käsityöläiskoulujen määrärahat on merkitty asianomaisten johtokuntain ehdotusten mukaisesti. Taideteollisuuskeskuskoulun menot on laskettu kaikkiaan 69,554 markaksi, josta määrästä kaupungin osalle tulee $\frac{57,464}{2} + 12,090$

eli yhteensä 40,822 markkaa (ei 40,828 niinkuin menosääntöön on erehdyksestä merkitty, mikä virhe täten oikaistaan). — *Alempain käsityöläiskoulujen* vuosimenot on laskettu 45,943 markaksi, josta määrästä kaupungin osalle tulee 30,892 markkaa.

Poikain valmistavan ammattikoulun johtokunnan laatiman menoarvioehdotuksen on Kamari voinut pääasiassa hyväksyä. Kamari ei kuitenkaan ole voinut yhtyä johtokunnan käsitykseen että metallityöosaston alityönjohtajan palkka olisi laskettava 2,400 markaksi. Menoarviota viime vuonna järjestellessä myönnettiin mainitulle virkailijalle palkkaa 1,800 markkaa sekä henkilökohtaista lisäystä 600 markkaa. Tämä jaotus on Rahatoimikamarin mielestä pysytettävä sinällään, koska ei ole olemassa päätöstä että alityönjohtajan palkka olisi korotettu 2,400 markkaan. Toinen kysymys sitten on, olisiko toimen nykyiselle pitäjälle ollut annettava henkilökohtainen palkanlisäys. — Johtokunnan ehdottaman 50 markan määrärahan oppilaitten joulujuhlan kustantamiseksi on Rahatoimikamari nyt samoin kuin ennenkin poistanut, koska nuo kustannukset käy suorittaminen myönnettyistä tarverahoista. Kokonaissumma nousee 43,400 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 44,830 markan sijasta.

Tyttöjen ammattikoulun menot on merkitty johtokunnan antaman erikoisehdotuksen mukaisesti ja laskettu 42,090 markaksi, osottaen 3,000 markan lisäännystä, joka erä johtuu kalustosta ja korjauksista.

Mitä kaupungissa olevain yksityisten *Kauppaoppilaitosten* avustamiseen tulee, on Rahatoimikamari ehdottanut Helsingin Liikemiesten Kauppaopistolle, Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle sekä Högre Svenska Handelsinstitutet nimiselle oppilaitokselle asianomaisten johtokuntain anomat rahamäärät 16,000, 10,000 ja 6,000 markkaa. Aktiebolaget Helsingfors Handelsskola osakeyhtiölle on niinkään katsottu olevan myöntäminen tähänastinen apuraha 8,000 markkaa. Lienee kuitenkin mainittava, että tämän koulun johtokunta on anomuskirjassaan pyytänyt apurahan korottamista 9,400 markkaan. Tämän anomuksen epääminen perustuu siihen, että Rahatoimikamari ei ole katsonut kaupungin olevan avustettava nykyisiä kauppaoppilaitoksia entistä suuremmilla määrillä. Uusia kauppaoppilaitoksia syntyy, vaatienekin avustusta, ja tämä menoerä, johon nähden voi panna kyseeseen, onko sitä yleensäkin pantava kaupungin vakinaiseen menosääntöön, nousee jo 49,000 markkaan. Samoilla perusteilla on Rahatoimikamari katsonut että Liikemiesyhdistyksen toimeenpanemain kauppa-apulaisiltakurssian apuraha, jota mainittu yhdistys on ano-

nut korotettavaksi, olisi pysytettävä sinällään. — Uutena menoeränä tulee lisäksi Svenska Handelsinstitutet opiston kannatusapu, 4,000 markkaa, joka on ehdotettu samaa laskuperustetta noudattaen kuin muidenkin kauppaoppilaitosten apurahat. Rahatoimikamari on viimeksi mainittua avustusta myöntäessään katsonut olevan paneminen ehdoksi että opistossa varataan vapaasijat kuudelle tästä kaupungista kotoisin olevalle oppilaille. Lisäksi on tälle uudelle oppilaitokselle, samoinkuin aikaisemmin muille, myönnetty tilapäinen, vastedes uusiutumaton 3,000 markan perustamismääräraha. Yksinomaan ruotsinkielisten oppilaitosten apurahat nousisivat niinmuodoin ensintulevana vuonna 13,000 ja yksinomaan suomenkielisten oppilaitosten 28,000 markkaan sekä kaksikielisen oppilaitoksen apuraha 8,000 markkaan.

Kaupungin *kansakoulujenkin* menosääntöön nähden on Rahatoimikamari pääkohdissa voinut yhtyä kaupungin kansakoulujen Johtokunnan laatimaan menoarvioehdotukseen. Asianomaisten määrärahaeräin tarpeellisuuteen ja määrään nähden Rahatoimikamari sentähden saa viitata Johtokunnan vastamainittuun ehdotukseen. Rahatoimikamari ei ole siihen tehnyt monta eikä huomattavaa muutosta. *Palkkausten* kohdalle merkittyihin menoeriin nähden mainittakoon, että Rahatoimikamari on ottanut huomioon ne kustannukset, joita aiheutuisi apukoulun opettajain palkkausehtojen parantamisesta, josta asiasta Johtokunta on tehnyt Kaupunginvaltuustolle eri esityksen. Rahatoimikamari, joka on Valtuustolta saanut toimekseen antaa lausunnon asiasta, on osaltaan puoltanut pyydettyä palkankorotusta. Perusteluihin nähden viitataan mainittuun lausuntoon. Palkkauskustannukset lisääntyvät tämän johdosta Smk 2,412: 50 (ei Smk 2,352: 50, niinkuin Johtokunta on erehdyksestä laskenut). — Nimikkeen „*Muita kustannuksia*“ kohdalta on Rahatoimikamari poistanut kaksi Johtokunnan merkitsemää erää, nimittäin määrärahat koulupuutarhain laittamiseksi 2,000 markkaa ja nuorisoliitto Fylgian apurahan 1,000 markkaa. Ensin mainittuun tarkoitukseen puoltaa Johtokunta myönnettäväksi määrärahaa sillä perusteella että puutarhatyölle yhä yleisemmin tunnustetaan suuri arvo opetus- ja kasvatukseen. Niinpä on nyttemmin monin paikoin ulkomailla kansakoulujen pihalla pieniä puutarhoja, joissa oppilaat hoitavat etusijassa tärkeämpiä viljelyskasveja, mutta myös kasvitieteelliseltä kannalta mielenkiintoisia lajeja. Helsingissä voivat kansakoulunoppilaat ottaa osaa hyvin järjestettyyn puutarhatyöhön kohta kun muurari-mestari Ärtin lahjoitusrahaston varoilla rakenteilla oleva Savilan puutarha voidaan luovuttaa käytettäväksi. Mutta osin kestää vielä muutaman vuoden, ennenkuin tämä puutarha voi valmistua, osin olisi joka tapauksessa erittäin toivottavaa, että ainakin kaupungin suurempain kansakoulujen välittömässä läheisyydessä olisi pieniä puutarhalaitteita, missä oppilaat syksyin kevään voisivat päivä päivältä seurata istutustensa kehitystä. Nämä Johtokunnan perustelut tosin ansaitsevat kaikkea huomiota. Mutta Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä, kuin ei tämä ehdotus, joka on saanut aiheensa ilmasto-oloihin nähden toisenlaatuisista maista, aivan hyvin soveltuisi meillä. Keväät ovat meillä tavallisesti kylmiä, vaikeuttaen taikka tehden mahdottomaksi toivottujen tulosten saavuttamisen. Kesäloman aikana istutukset hoidon

puutteessa muuttuisivat rikkaruohomaiksi ja syksyllä taas pimeä vuodenaika alkaa pian. Vaikka vielä syyskuussa kävisikin istuttaminen joitakin syyskasveja, olisivat tulokset kuitenkin varsin vähän tyydyttäviä taikka kasvatusopilliselta kannalta huomiota ansaitsevia. Edelleen on Rahatoimikamarista näyttänyt siltä, kuin olisi Johtokunta arvannut tuollaisten puutarhalaitteitten kustannukset liian vähäisiksi. Menot olisivat, vaikka laitteiden lukua supistettaisiinkin, epäilemättä Johtokunnan laskemia tuntuvasti suuremmat. — Mitä taas nuorisoliitto Fylgialle pyydettyyn apurahaan tulee, niin olisi Rahatoimikamari ollut halukas sitä puoltamaan. Mutta kun täytynee myöntää, että tämän määrärahan tarkoitus epäilemättä jää kaupungin vakinaisen menosäännön puitteiden ulkopuolelle ja avustuksen myöntäminen yhdelle yhdistykselle ehken aiheuttaisi perustamaan useampia, pääasiallisesti samoja tarkoituksia toteuttavia yhdistyksiä, jotka kaikki haluaisivat vuotuista kannatusapua, ei Kamari ole tätä menoerää pannut ehdottamaansa menosääntöön. Mutta sen sijaan on Rahatoimikamari, katsoen sekä kannatusta ansaitsevaan tarkoitukseen että myös Kaupunginvaltuuston päätökseen määrärahan myöntämisestä Liiton toiminnan edistämiseksi, tahtonut Maistraatin esitettäväksi ehdottaa

että nuorisoliitto Fylgialle myönnetään 1,000 markan määräraha, joka pannaan maksettavaksi kaupungin osuudesta Anniskeluyhtiön 1911 vuoden voittovaroja sekä maksetaan ensintulevana vuonna edeltäkäs in kaupungin kassasta.

Kaupungin kansakoululaitoksen menot vuonna 1912 on Rahatoimikamari niinmuodoin laskenut 1,392,708 markaksi 37 penniksi kuluvan vuoden menosäännössä olevain 1,386,221 markan 14 pennin sijasta. Menojen lisäännys on niin ollen ainoastaan Smk 6,487: 23. Rahasäännön kannalta näin suotuisaa tulosta ei ole mo-
neen vuoteen saavutettu.

Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetuskustannukset on korotettu kaikkiaan 9,400 markasta 10,000 markkaan. Kustannusten lisääntyminen johtuu siitä, että valtion omistamassa Perttulan kasvatuslaitoksessa hoidettujen Helsingin kaupungista kotoisin olevain lasten vuotuinen elatusmaksu on korotettu 300 markasta 350 markkaan kutakin oppilasta kohti. Kuluvana vuonna ovat kaupungin kustannukset mainittuun laitokseen otetuista lapsista olleet tosin ainoastaan 3,012 markkaa, mutta kun mainittu korotus otetaan huomioon, lienee varovaisinta jonkun verran — vaikkakin vaan vähäisen — lisätä tätä määrärahaa.

Kasvatuslaitosten menosääntöihin nähden on Rahatoimikamari tehnyt sen muutoksen, että menomäärät on lueteltu yksityiskohtaisemmin kuin mitä tähän asti on ollut laita. Niinpä on Bengtsårin kasvatuslaitoksen menosääntö pantu kokonaisuudessaan kulunkiarvioon, ja taas muihin laitoksiin nähden on erinäisiä pienempiä erii yhdistelty sekalaisten eräksi, joka siten kenties näyttää suhteettoman suurelta. Tämä järjestyksen muutos on näyttänyt Rahatoimikamarista tarpeen vaatimalta,

koska menosääntö siten käy selvemmäksi ja kaupunginviranomaiset sen johdosta voivat helpommin huomata siinä tapahtuvat vaihtelut. On nimittäin huomattava, että kaupungin voimassa pitämäin kasvatuslaitosten menot jo nousevat varsin melkoiseen määrään, nimittäin yli 150,000 markan. — Mitä eri laitoksiin tulee, lienee ainoastaan *Bengtsårin kasvatuslaitoksen* menosääntöä likemmältä kosketeltava, koska muiden laitosten menot ovat samat kuin Kasvatuslautakunnan laatimassa erikoisehdotuksessa. Pääasiassa on Bengtsårin kasvatuslaitoksen menosääntöehdotus sama kuin kuluvaksi vuodeksi vahvistettu menosääntö. Uutena menoeränä on määräraha suutarin palkkaamiseksi, koska sellainen toimi on katsottu tarpeelliseksi asettaa. Elantokustannuksia on Rahatoimikamari korottanut siihen nähden että ensintuleva vuosi on karkausvuosi. Sen sijaan on „sekalaisten“ menoerää vähennetty 100 markalla. Syy laitoksen menosäännön huomattavaan kohoamiseen on kuitenkin siinä, että tällä kertaa on otettu lukuun maatilalle suoritettava laitoksen huoneistojen vuokra, kaikkiaan 13,000 markkaa. Tämä menoerä on kuitenkin ainoastaan näennäinen ja sama erä on samansuuruisena tulopuolella kaupungin kiinteän omaisuuden vuokratulojen joukossa. Koska kaupunki on oikeutettu sille tulevaa valtioavun määrää laskiessaan lukemaan hyväkseen vuokran, on Rahatoimikamarista näyttänyt asianmukaiselta että tämä vuokramääräkin esiintyy kaupungin menosäännössä. Käy tosin huomauttaminen, että samaa menettelyä ei ole noudatettu kansakoululaitoksen menosääntöä laskiessa, koska kaupungin omistamain kansakoulutalojen vuokria ei ole otettu huomioon. Tässä on kuitenkin huomattava se erotus, että Bengtsårin kasvatuslaitoksen suorittama vuokra tulee Bengtsårin maatilalle, jota pidetään sinänsä erityisenä, omalla kirjanpidollaan varustettuna liikkeenä. — Yksityisten hoitoon annettujen lasten kustantamiseksi on ehdotettu sama määräraha kuin kuluvana vuonna, jota vastoin lääkärintarkastuksista maksettava palkkio on katsottu olevan korotettava 150 markasta 500 markkaan sitä työn lisääntymistä silmällä pitäen, mikä lääkärielle koituu vastedes toimitettavasta oppilaitten ruumiillisen ja henkisen tilan tutkimisesta.

Kahdessa eri lausunnossa on Rahatoimikamari esittämiensä syiden nojalla puoltanut *Helsingin kaupungin kirjaston* Johtokunnan ehdotusta että kirjastonhoitajan palkkaus korotettaisiin 4,000:sta 8,000 markkaan sekä että perustettaisiin kirjastonhoitajan apulaisvirka, josta olisi palkkaa 4,000 markkaa. Tämän mukaisesti on Kamari menoarvioehdotukseensakin merkinnyt puheenalaiset menoerät. Muuten Kamari pyytää viitata Johtokunnan erikoisehdotukseen, johon Kamari on voinut kaikin puolin yhtyä mitä sekä menomääriin että niiden perusteluihin tulee. — Kirjaston menosääntö kohoaisi tämän johdosta tuntuvasti eli kuluvan vuoden 83,410 markan määrästä 110,181 markkaan 67 penniin, joten siis lisäannos olisi kokonaista Smk 26,771: 67.

Työväenopetukseen käytettävät määrärahat on merkitty saman suuruisiksi kuin useana vuonna on tähän tarkoitukseen myönnetty.

Mitä *muihin kansanvalistustarkoituksiin* tulee, on Ruotsalaisen teatterin, Folk-

teatterin, Filharmonisen Seuran ja Helsingin Torvisoittokunnan apurahat laskettu samoja perusteita noudattaen, mitkä Kaupunginvaltuusto tätä ennen on hyväksynyt. — Suomalaisen teatterin apurahan on Rahatoimikamari, teatterin johtokunnan anomuksesta, ehdottanut korotettavaksi 5,000 markasta 8,000 markkaan. Tätä asiaa käsitellessä on Rahatoimikamarissa huomautettu, että näennäinen oikeudenmukaisuus vaatisi myöntämään Suomalaiselle teatterille saman apurahan kuin Ruotsalaiselle teatterille. Sellainen käsitys ei kuitenkaan ole oikea. On nimittäin huomattava, ettei valtiovarasto läheskään yhtä tehokkaasti kannata näitä molempia yrityksiä, vaan on, paitsi erinäisiä muita helpotuksia, myöntänyt suomalaiselle teatteriyritykselle viisi, jopa kuusikin kertaa suuremman apurahan kuin Ruotsalaiselle teatterille. Näin ollen ei olisi epäoikeudenmukaista, jos kunta erisuuruisen apurahan myöntämällä koettaisi tasoittaa tuota eroavaisuutta. Tunnustaen vastamainitun mielipiteen oikeutuksen on Kamarin jäsenten enemmistö kuitenkin ollut sitä mieltä, että myönnettyjen valtioavustusten määrään katsomatta Suomalaisella teatterilla on voitettava taloudellisia vaikeuksia, minkätähden se tuiki tyystin tarvitsee anomansa apurahan, jota siis olisi myönnettävä 8,000 markkaa. Ylipäätään näyttää nykyisinä aikoina käyvän kuntain pakottavaksi velvollisuudeksi yleensä ja erittäinkin pääkaupungissa menetellä niin, että olemassa olevain sivistyslaitosten ei tarvitse valtioapunsa menetyksen johdosta lakkauttaa toimintaansa. Sen seikan että kaupungin menot tämän johdosta tuntuvasti lisääntyvät, ei Rahatoimikamarin mielestä tule pelottaa kaupunginhallitusta ryhtymästä voimakkaasti asiaan. Missä määrin tuollainen asiaan ryhtyminen käy tarpeelliseksi, sen on lähin tulevaisuus osottava. — Kysymys *kansanlastentarhain* asettamisesta vakinaiselle menosäännölle herätettiin siinä valiokunnassa, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut laatimaan ehdotusta Anniskeluyhtiön voittovarain jakamiseksi, sekä antoi tulokseksi että Kaupunginvaltuusto asetti erityisen valiokunnan asiaa valmistelemaan. Rahatoimikamarille ei ole tunnettua, esitetäänkö valiokunnan töiden tulokset Kaupunginvaltuustolle vielä tämän vuoden kuluessa. Missään tapauksessa ei Kamari ole näin ollen voinut merkitä määrärahaa tähän tarkoitukseen.

Kaupungin kaikki menot opetus- ja sivistyslaitoksista on niinmuodoin laskettu ensintulevana vuonna nousevan 1,972,938 markkaan 54 penniin kuluvan vuoden menosääntöön merkittyjen 1,907,097 markan 14 pennin sijasta. Menojen lisäännys tässä pääluokassa on niinmuodoin Smk 65,841:40 ja johtuu, niinkuin edellisestä näkyy, etusijassa kaupungin kirjaston ja kasvatustilain määrärahan korottamisesta.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Urakkavälikirjan mukaan on *majataloliikkeen* ja *kyydityksen hoidosta* tässä kaupungissa 4 hevosella kustannuksia 1,840 markkaa, mikä määrä on merkitty meno-

sääntöön. — *Kruununverot* taas nousevat 54 markkaan 96 penniin. — *Majoituskustannukset* on merkitty Majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti. Majoituksesta koituu kaupungille ensintulevana vuonna kustannuksia 19,804 markkaa kuluvan vuoden 15,026 markan sijasta. — Menoarvioehdotukseensa on Majoituslautakunta merkinnyt palkkioita sihteerille 2,500, majoitusmestarille samaten 2,500 sekä vahtimestarille 1,000 markkaa. Kaikki nämä korotukset on Rahatoimikamari evännyt. Kamari ei suinkaan tahdo kieltää, että sihteerin työmäärä tosin on lisääntynyt, mutta kun toimen nykyinen pitäjä tuli siihen vasta tänä vuonna, näyttää siltä kuin ei palkkauksen korotusta vielä pitäisi tulla kysymykseen. Majoitusmestarin tehtävät taas ovat tuntuvasti helpottuneet siitä, että Suvilahdenkadun taloa N:o 4 varten, missä majoitettujen pääjoukko sijaitsee, on asetettu erityinen isännöitsijä. Palkan korotusta ei tähän nähden pitäne tulla kysymykseen. Lautakunnan vahtimestarin vähäistä työmäärää silmälläpitäen ei hänen palkkiotaan ole katsottu olevan korotettava. Sitä vastoin on tarverahain määräraha korotettu 100 markalla lautakunnan esityksen mukaisesti.

Tämän pääluokan menot on niinmuodoin laskettu nousevan 605,098 markkaan 96 penniin kuluvan vuoden menomäärän 524,670 markan 96 pennin sijasta.

XI. Kauppahallit.

Kaupungin *kauppahallien* menot on merkitty saman määräisiksi kuin kuluvan vuoden menosääntöön eli 36,650 markaksi. Viime vuonna kulunkiarviota järjestellessään Kaupunginvaltuusto päätti, että Rantatorin kauppahalliin on asetettava vesimittari sen vesimäärän selville saamiseksi, mikä kulutetaan sikäläisellä kalanmyyntiosastolla sekä, että Rahatoimikamarin tulee, sittenkun sanotusta vedenkulutuksesta on saatu tarkka tieto, ottaa käsiteltäväksi kysymys, mitkä toimenpiteet tämän johdosta näyttäisivät tarpeen vaatimilta. Tätä tehtävää täyttääkseen Rahatoimikamari saa ilmoittaa, että Vesijohtokonttorin antamain tietojen mukaan koko kauppahallin vedenkulutusmaksut ovat laskettavissa 9,000 markaksi, josta määrästä noin 4,500 markkaa tulee Skärgårdsfiskarens Andelslag m. b. t. nimisen osuuskunnan kalamyymälän vedenkulutuksen osalle. Niinkuin Rahatoimikamarilla on ollut tilaisuus Hakaniemen torille teetettävää uutta kauppahallia koskevassa mietinnössään huomauttaa, on kaupunki menneinä vuosina anteliaasti kannattanut mainitua yritystä. Rahatoimikamari ei suinkaan tahdo vähäksyä osuuskunnan toiminnan tuloksia, ja luultavaa on, että kalanhinnat siten on voitu pitää jonkun verran kiinteämpinä runsaamman kalaintuonnin johdosta. Mutta eikö yhtäkaikki vähitellen olisi ruvettava tuota avustusta vähentämään, siitä on Rahatoimikamarissa ollut eri mieliä. Kamarin jäsenten enemmistö on kuitenkin yhtynyt sen suuntaiseen ehdotukseen, että nykyiseen välipuheeseen ei olisi ensi vuonna tehtävä muutosta, mutta että sen sijaan jo nyt päätettäisiin että *Skärgårdsfiskarens andelslag osuuskunnan on 1913*

vuoden alusta suoritettava kaupungille maksu Rantatorin kauppahallista vuokraamasaan huoneistossa kulutetusta vedestä.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Viime vuonna tulo- ja menoarviota järjestellessään Kaupunginvaltuusto päätti, että Rahatoimikamarin on otettava harkittavaksi, eikö kahdettatoista pääluokkaa kävisi siten järjestäminen, että siihen merkittäisiin menopuolelle kaikki teknillisten laitosten menot sekä tulopuolelle brutto- eikä nettotuloja. Tämän Kaupunginvaltuustolta saamansa ohjeen johdosta on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden menosääntöön tässä käsiteltävänä olevan pääluokan kohdalle merkinnyt kaikki teknillisten laitosten menoerät, jotka tähän asti ovat olleet lueteltuina vahvistetun vuosirahasäännön liitteissä, joista Valtuusto on ne erittäin tarkastanut ja hyväksynyt. Tähän toimenpiteeseen on Rahatoimikamari ryhtynyt neuvoteltuaan kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen valittujen jäsenten sekä kaupunginkamreerin kanssa. Tässä neuvottelussa Hallituksen edustajat huomauttivat, että teknillisten laitosten kannalta saattaa olla samantekevää, pannaanko niiden meno- ja tulosääntö erityiseksi pääluokaksi kaupungin yleiseen tulo- ja menoarvioon, vai hyväksytäänkö se erityisinä liitteinä. Hallituksesta kuitenkin näytti oikeimmalta, että kaupungin yleisen tulo- ja menoarvion tulopuolelle merkitään vain yksi erä: asianomaisten laitosten nettosäästö, sekä että laitosten vuosirahasääntö muutoin käsitellään niinkuin tähänkin asti erityisinä liitteinä. Näin menetellen saataisiin laitosten nettosäästö selvästi näkymään, mikä nyt ei ole laita, jota paitsi laitosten erikoisasema liikeyrityksenä siten kävisi huomattavammin ilmi. Lisäksi olisi huomattava, että Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti, tulo- ja menoarvion pitää olla kirjanpidon perustuksena ja että siis kaikki siihen otetut erät myös on Rahatoimikonttorin pantava kirjaan. Mutta Rahatoimikonttori ei hoida teknillisten laitosten kirjanpitoa eikä sentähden voi täyttää velvollisuuttaan tähän pääluokkaan nähden, jollei teknillisistä laitoksista lähetetä viikoittain tahi kuukausittain raportteja konttoriin. Sellaista velvollisuutta ei näillä laitoksilla kuitenkaan ole ja, vaikka olisikin, syntyisi siitä vain kaksinaista kirjanpitoa, josta ei olisi vähintäkään hyötyä, mutta paljon tarpeetonta työtä.

Edellä esitettyjä näkökohtia ei Kamarissa kuitenkaan ole otettu huomioon. Kaupungin meno- ja tulosäännöstä pitäisi näkyä kaikki seuraavana vuonna odotettavissa olevat menot ja tulot, siihen katsomatta käytetäänkö toista laitosta liikeyrityksen tapaan, toista ei. Meno- ja tuloarvion käsittelyssä on varsin vähän merkitystä sillä seikalla, saadaanko tieto teknillisten laitosten lasketusta puhtaasta säästästä tahi puhtaasta voitosta. Pääasia on, että laitosten menot ja tulot ovat meno- ja tuloarviossa. Saattaisi myös tapahtua, — niinkuin esimerkiksi nyt esillä olevassa meno- ja tuloarvion järjestelyssä on laita — että sittenkun korko ja kuoletus on luettu pois, teknillisten laitosten nettosäästö on kielteinen, toisin sanoin että eräiden

hankkeissa olevain laajennusten toteuttamiseksi täytyy käyttää taksoittamalla saatuja varoja. Mitä sitten tulee varottuun kaksinaiseen kirjanpitoon, saa Rahatoimikamari huomauttaa, ettei Kaupunginvaltuuston tässä asiassa tekemä päätös nimenomaan määrää, että meno- ja tuloarvioon perustuva kirjanpito on toimitettava Rahatoimikonttorissa, vaan voi sen yhtä hyvin hoitaa asianomaisten teknillisten laitosten kamreeriosastoilla, jotka tähänkin asti ovat tämän kirjanpidon toimittaneet. Kaksinainen kirjanpito ei sentähden ensinkään käy tarpeelliseksi; ainoa työnlisäys, mikä tarvitsee tulla kysymykseen, olisi että neljännesvuosibilansseihin pannaan tarpeelliset summittaitiedot, mikä seikka ei sanottavasti lisänne asianomaisten kamreerien työtaakkaa.

Kolmatta kantaa tässä asiassa edustaa Rahatoimikonttori kaupunginkamreerin kautta, joka on sitä mieltä että teknillisten laitosten meno- ja tulosääntö olisi kaupungin meno- ja tuloarvioon pantava saman tapaan järjestettynä kuin kuluvanakin vuonna. Tämän mukaisesti erotettaisiin asianomaisten teknillisten laitosten erikoisista vuosirahasääntöehdotuksista ne menoerät, joita johtuu ensintulevana vuonna teetettävien uutistöitten ja laajennusten kustannuksista ja joiden töiden suorittamiseen kaupunginkassan on maksettava rahat. Sitä vastoin kävisivät laitosten hoito- ja käyttökustannukset ilmi itsekunkin laitoksen erikoisesta meno- ja tuloarviosta, jotka Valtuusto edelleenkin hyväksyisi erityisinä liitteinä. Tulopuolelle taas merkittäisiin kunkin teknillisen laitoksen tulot siten, että lasketuista kokonaistuloista luettaisiin pois laitosten hoito- ja käyttökustannukset. Näin menetellen Kaupunginvaltuuston huomiota erityisesti kiinnitettäisiin siihen, mitä laitosten suunnitellut laajennukset kunakin seuraavana vuonna maksavat sekä minkä verran tuloja kaupunginkassalla on odotettavana teknillisistä laitoksista. Rahatoimikamarin enempää kuin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksenkaan ehdottama järjestys ei anna selvää kuvaa näistä tärkeistä seikoista. Rahatoimikonttorin ehdotuksen mukaan siis teknillisen laitosten erikoiset meno- ja tuloarviot pantaisiin kokonaisuudessaan liitteiksi kaupungin yleiseen meno- ja tuloarvioon, johon kuitenkin merkittäisiin seuraavat meno- ja tuloerät:

Menot.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Vesijohtolaitos.

Uutistyöt	Smk	356,050: —	
Vesimittarien ja kaluston oston	”	29,000: —	
Pohjavesitutkimukset	”	20,000: —	405,050: —

Kaasutehdas.

Uutistyöt	”	47,000: —	
Uusien lyhtyjien asettaminen	”	60,500: —	
Lyhtyjohdot ja kalusto	”	91,000: —	198,500: —

Sähkötehdas.

Uutistyöt	Smk	178,500: —	
Velansuoritusta Otto A. Blomqvistille	”	110,000: —	
Korvausta A. B. Gottfr. Strömberg O. Y:lle	”	40,000: —	
Kaupunginvaltuuston myöntämän etuannin takaisin- suoritusta	”	150,000: —	
Mittarien oston	”	<u>100,000: —</u>	578,500: —
— Smk 1,175,750: —			

Tulot.**XIII. Kaupungin teknilliset laitokset.**

Tuloja vesijohtolaitoksesta	Smk	429,772: —	
S:n kaasutehtaasta	”	110,594: 93	
S:n sähkötehtaasta	”	<u>546,700: —</u>	1,087,066: 93

Samoin kuin Rahatoimikamarin meno- ja tuloarvioehdotuksessa olisi tulotilinä I Korkoja ja kuoletusmaksuja:

Vesijohtolaitoksen kuoletus ja korko	Smk	408,000: —
Kaasutehtaan	”	367,921: 07
Sähkötehtaan	”	353,000: —

Niinkuin edellä huomautettiin, on Rahatoimikamari pysynyt siinä mielipiteessään että kaupungin teknillisten laitosten meno- ja tulosäännöt kokonaisuudessaan on pantava yleiseen meno- ja tuloarvioon. Mitään haittaa tästä ei synny, selväpiirteisempi yleiskuva saadaan ja nekin tärkeät tiedot, joihin Rahatoimikonttori panee ratkaisevan painon, ovat saatavissa tällä tavoin järjestetystä kulunkiarviosta, vaikka eivät käykään siitä sinänsä ilmi. Mutta väärinkäsityksen välttämiseksi lienee päätös muodostettava siten:

että kaupungin yleiseen meno- ja tuloarvioon vastedes täydellisesti merkitään teknillisten laitosten meno- ja tulosäännöt; sekä

että teknillisten laitosten kirjanpito on näiden laitosten kamreeri-osastojen tehtävä, ollen nämä velvolliset Rahatoimikonttoriin lähettämään neljännesvuosibilansseihin tarvittavat tiedot.

Vesijohtolaitoksen menosääntö on merkitty pääasiassa Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, jonka menoeriin nähden tässä liitteenä seuraavaan perustelmiin sen tähden viitataan. *Hoitokustannukset* on laskettu 85,333 markaksi, *käyttökustannukset*

178,500, *kunnossapito ja korjaukset* 58,500, *sekalaiset menot* 62,850, *kuoletus ja korko* 408,000 sekä *uutistytöt* 385,050 markaksi. — Käyttökustannusten luokkaan on Rahatoimikamari lisännyt 7,500 markan erän, minkä johdosta Hallituksen laskemat seisotusaltaiden käyttökustannukset ovat 80,000 markasta kohonneet 87,500 markkaan. Tähän asiaan nähden saa Rahatoimikamari viitata ennen antamaansa lausuntoon tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä vesijohtoveden kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi. — Rakennuspääomalle laskettavan kuoletuksen ja koron perusteisiin nähden on Rahatoimikamari eri mietinnössä esittänyt eräitä Hallituksen ehdottamasta laskuperusteesta eriäviä näkökohtia. Kun Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan vielä ole tätä asiaa lopullisesti käsitellyt, on Rahatoimikamarin täynnynyt pysyttää Hallituksen laskemat erät sinällään. Tämä lausunto koskee myös kaasu- ja sähkötehtaan osalta suoritettavia rakennuspääoman kuoletusta ja korkoja. — Viitaten esittämiinsä perusteluihin, mikäli koskee ensintulevana vuonna toimitettavia uusia kaduntasoituksia, on Kamari Hallituksen ehdottamain uutistöiden joukosta poistanut vesijohdon ulottamisen seuraavain kahden kadun alle:

1) Tunturilaaksokatu Ahlqvistin- ja Cygnæuksenkadun väliltä	Smk	11,500: —
2) Ahlqvistinkatu Tunturilaakso- ja Apollonkadun väliltä	„	10,800: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 22,300: —</u>

mutta sen sijaan lisännyt seuraavat erät:

1) Ylä Roineentien alle Suvantotien ja tontin N:o 9 välille sekä Ala Roineentien alle Suvantotien ja tontin N:o 20 välille	Smk	4,500: —
2) Suvantotien alle Vallilan- ja Virtaintien välille	„	3,600: —
3) Virtaintien alle Suvantotien ja tontin N:o 11 välille	„	2,700: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 10,800: —</u>

Tämän lisäksi on Kamari Böhlen esikaupungin asukasten ehdotuksesta katsonut olevan laitettava n. s. vapaakaivo, mistä maksutta saa noutaa vettä sangoilla, sekä tätä tarkoitusta varten merkinnyt 750 markan menoerän.

Vesijohtolaitoksen menojen loppusumma nousisi niinmuodoin Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 1,178,233 markkaan ja Hallituksen ehdotuksen mukaan 1,181,483 markkaan.

Kaasutehtaan menosääntö on joka kohdassaan pysytetty Hallituksen ehdotuksen mukaisena. Kustannuksia on laskettu olevan *hoidosta* 79,834 markkaa, *käytöstä* 772,750, *kunnossapidosta, korjauksista ja sekalaisista* 49,500, *kuoletukselta ja koroista* (Hallituksen laskuperusteen mukaan) 367,921: 07, *uutistöistä* 47,000 sekä *uusien lyhtyjen asettamisesta, lyhtyjohdoista ja kalustosta* 151,500 markkaa. Kaasutehtaan menojen loppusumma nousisi niinmuodoin 1,468,505 markkaan 7 penniin, johon määrään Hallituksenkin ehdottama menosääntö päättyy.

Kahteen kaasutehtaan menosäännössä olevaan seikkaan nähden on Rahatoimikamari kuitenkin tahtonut huomauttaa eräistä näkökohdista, jotka tosin tällä kertaa eivät ole aiheuttaneet tekemään muutoksia ehdotukseen, mutta joita kuitenkin lienee kosketeltava. Niinkuin vastikään mainittiin, on uutistöistä laskettu olevan kustannuksia 47,000 markkaa. Tähän summaan sisältyy erikohtaisesti lueteltuja pääputkiverkon laajentamisesta johtuvia menoja 27,000 markkaa, jotka menoerät niinmuodoin ovat Kaupunginvaltuuston tarkastettavissa, jota vastoin 20,000 markkaa on merkitty umpiluvuin ja tarkemmin erittelemättä käytettäväksi uutistöihin *Hallituksen määräyksen mukaan*. Rahatoimikamarista näyttää siltä kuin ei näiden summien välinen suhde olisi oikea. Ei pitäisi olla sanottavan vaikeata jo nyt tarkemmin luetella, ellei kaikkia, niin ainakin melkoinen osa niistä töistä, mitkä Hallituksen määräyksen mukaan olisi teetettävä ensintulevana vuonna. Niin on Hallitus menettelytkin laatiessaan menosääntöä vesijohdon vastaiseksi laajentamiseksi. Samaa menettelytapaa näyttää myös olevan noudatettava kaasutehtaan uutistöihin nähden, vieläpä sitä suuremmalla syyllä, kun kaasutehtaalla on yksityiskohtainen suunnitelma, jonka mukaan Hallituksen käytettäväksi asetettava rahamäärä on laskettu. Tekemättä tällä kertaa positiivista ehdotusta tässä asiassa on Kamari ainoastaan tahtonut kiinnittää Valtuuston huomiota tähän asianlaitaan siltä varalta että Valtuusto katsoisi tarpeelliseksi toimeenpanna muutoksen tässä kohden. — Toinen seikka, jota Rahatoimikamari on katsonut olevan koskettaminen, johtuu menoerästä: laitteita kaupungin keskiosien valaistuksen parantamiseksi, 24,000 markkaa. Niinkuin Kamarin esityksestä kaupungin keskiosain katuvalaistuksen parantamiseksi käy selville, aiheutuisi tähän tarkoitukseen tarpeellisista johtotöistä kustannuksia jonkun verran yli 13,000 markan. Kun kuitenkin kaasutehtaan menosääntöön on tätä tarkoitusta varten merkitty 24,000 markkaa, on näin tehty syystä että Rahatoimikamari on edellyttänyt että vuoden varrella on saatava aikaan parempi katuvalaistus muissakin osissa kaupunkia, minkätähden olisi tarpeen suurempi määräraha kuin mitä edellisessä erikoisluettelossa on mainittu. Missä osissa kaupunkia ja millä kaduilla tämä parempi katuvalaistus olisi toimeenpantava, sitä Rahatoimikamari ei, niin suotava kuin olisi ollutkin, ole katsonut voivansa tarkemmin mainita, ennenkuin yleispiirteinen suunnitelma tarkoitusta varten on laadittu, minkätähden Kamarin on tällä kertaa täytynyt merkitä arviomääräraha kerta kaikkiaan. Tätä rahamäärää laskiessa on perustuksena käytetty Hallituksen laatimaa ehdotusta.

Sähkötehtaan menot niinkään on laskettu pääasiassa Hallituksen ehdotuksen mukaisesti. Kustannuksia on laskettu olevan *hoidosta* 52,300 markkaa, *käytöstä, jakelusta, johtoverkosta ja johtotöistä* 469,000, *sekalaisista menoista* 33,000, *kuoletuksesta ja koroista* (Hallituksen laskuperusteen mukaan) 353,000 sekä *uutistöistä* 578,500 markkaa eli yhteensä 1,485,800 markkaa.

Rahatoimikamari on menosääntöehdotusta muuttanut vain kahdessa kohden. Sähkötehtaan kamreerille on Hallitus ehdottanut palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta. Kun tämä virkailija ei kuitenkaan ole laitoksen kamreerina palvellut

viittä vuotta, lienee silmällä pitäen edellä mainittua Kaupunginvaltuuston päätöstä, mikäli koskee oikeutta palkankorotukseen määrävuosien palveluksesta, Hallituksen ehdotus jätettävä huomioon ottamatta. — Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti on sähkövalaistuksen antamiseksi Brändöhön ja Oulunkylään merkittävä 30,000 markan menoerä, jota ei ole Hallituksen antamassa erikoisehdotuksessa.

Ne uutistytöt, mitkä Hallitus on ehdottanut teetettäväksi voittovaroilla, perustuvat pääasialliselta osalta Kaupunginvaltuuston tekemiin erinäisiin päätöksiin. Saanee epäillä, onko yleisen kulunkiarvionjärjestelyn kannalta edullista, että niin huomattava määrä kuin 578,500 markkaa pannaan maksettavaksi sähkölaitoksen voittovaroista, vai eikö pikemmin nämä laajennukset, koska ne tietävät pääomalisäännystä, olisi kustannettava voittovaroilla ja käytettävänä oleva laitoksen voittosentähden laskettava ehdotettua määrää tuntuvasti suuremmaksi. Ehdotusta tässä asiassa ei Kamari kuitenkaan ole katsonut olevan tekeminen, vaan on jättänyt Kaupunginvaltuuston asiaksi, jos havaitsee syytä olevan, tehdä tästä mahdollisesti johtuvat muutokset kulunkiarvioon. — Niinkuin katuvalaistuksen järjestämistä koskevasta Rahatoimikamarin esityksestä käy selville, on sähkökatuvalaistuksen käytäntöön ottamisesta kaupungin keskiosissa laskettu olevan kustannuksia 45,000 markkaa. Siihen nähden että sähkövalaistus ehkä olisi vuoden varrella otettava käytäntöön erällä muillakin paikoilla, esimerkiksi Erottajan laella, on Kamari merkinnyt tämän arviomäärärahan hiukan suuremmaksi Hallituksen ehdottamaa. — Edellä on huomautettu, että Rahatoimikamari on ottanut harkittavaksi, eikö sähkövalaistus olisi saatettava käytäntöön niillä Kallion kaduilla, missä kaupungin sähkölaitoksen ilmajohtoja kulkee, koska tämänlaatuisen valaistuksen on ilmoitettu käyvän taloudellisestikin edullisemmaksi nykyistä petrolivalaistusta. Seikkaperäisiä laskelmia tästä ei Kamari vielä ole Hallitukselta saanut. Mutta asian tärkeyteen katsoen Kamari ei ole tahtonut määrärahaa erittelemällä vaikeuttaa kysymyksen ratkaisemista myönteiseen suuntaan. Näiden näkökohtain perusteella on kustannukset sähkövalaistuksen ottamisesta eräissä kaupungin osissa käytäntöön petrolivalaistuksen sijasta merkitty Hallituksen ehdottamaan määrään. — Satunnaisten kaapeli- ja johtotöiden teettämiseksi Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan on merkitty 50,000 markan arviomääräraha. Vaikka tämä summa näyttää verraten runsaaksi lasketulta, kun sitä ole eritelty, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut olevan siihen tekeminen muutosta.

Kaikkien teknillisten laitosten menot nousisivat niinmuodoin Kamarin ehdotuksen mukaan yhteensä sängen huomattavaan määrään eli 4,132,538 markkaan 7 penniin. — Sen johdosta että ainoastaan jotkut näistä menoista ovat olleet aikaisemmin merkittyinä kaupungin yleiseen kulunkiarvioon, kohoo tämän loppusumma tuntuvasti, joten saadaan oikeampi ja yhtenäisempi kuva kaupungin todellisista menoista ja tuloista.

XIII. Yleiset työt.

Tämän tärkeän pääluokan menoihin nähden saa Rahatoimikamari viitata kaupungin yleisten töiden Hallituksen antamaan erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen sekä yksityiskohtaisiin kustannuslaskelmiin ja piirustuksiin oheellisine perustelmineen, jotka kaikki seuraavat tämän mukana.

Kaupungin rakennusten ja talojen *korjausta ja kunnossapitoa* varten on merkitty kaikkiaan Smk 201,967:50 eli Smk 42,208:39 enemmän kuin tällä kohdalla on kuluva vuoden menosäännössä. Tämä lisäennus johtuu etusijassa kolmesta ensintulevana vuonna teetettäväksi ehdotetusta suurenlaisesta korjaustyöstä, jotka koskevat Vuorimiehenkadun taloa N:o 9, Hakasalmen huvilaa sekä Fabianinkadun taloa N:o 1 ja joista on kustannuksia kaikkiaan 45,900 markkaa. Viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään Kaupunginvaltuusto päätti että „Rahatoimikamarin tulee ottaa harkittavaksi, voisiko kaupunki edullisemmin kuin nykyään käyttää omistamaansa Vuorimiehenkadun taloa N:o 9, sekä antaa Valtuustolle lausunto asiasta“. Tämän johdosta asetti Kamari erityisen valiokunnan, joka on tutkinut mikä hinta tontista myydessä voitaisiin saada ja myös mitä etuja tontin halkomisesta voisi olla. Tämä tutkimus on kuitenkin osottanut, että kaupungille nykyään olisi edullisinta erinäisiä korjauksia toimeenpanemalla lisätä talon vuokratuloja. Erityisessä Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä on Rahatoimikamari tarkemmin selvittellyt sellaisen toimenpiteen perustelmia ja voi sentähden tässä yhteydessä tyytyä viittaamaan vastamainittuun lausuntoon. Korjauskustannukset on laskettu 11,000 markaksi. — Kaupunginvaltuuston kesäkuun 13 päivänä kuluva vuotta tekemän päätöksen mukaisesti on Hakasalmen huvilassa toimitettavia sisustustöitä varten, huoneiston laittamiseksi Helsingin kaupungin museolle sekä Taide-teollisuusyhdistyksen kokoelmille, merkitty 24,900 markan määräraha. — Lisäksi on kaupungin omistamassa Puutarhakadun talossa tarpeen toimeenpanna perinpohjaisia sisäisiä ja osin ulkopuolisiakin korjauksia, sen johdosta että talon rakennukset nyttemmin ovat sisustettuina sairaalaksi, mutta tarkoitus on sinne sijoittaa Helsingin Käsityökoulu, niinkuin edellytettiin jo silloin kun päätös tehtiin väliaikaisen sairaalan sijoittamisesta sinne. — Kaivopuiston uimahuoneitten korjausmääräraha on korotettu 4,200 markasta 5,000 markkaan jotta saataisiin suojusverhot miesten uimahuoneen ympärille. — Sähkövalaistuksen laittamiseksi Kasarmintorin kauppahalliin, jota hallikauppiat ovat Rahatoimikamarilta pyytäneet ja jota pyyntöä täytyy pitää täysin perusteltuna, on sähkötehtaan laatiman kustannusarvion mukaisesti merkitty 2,160 markan määräraha. — Järjestyksenpidon kannalta on katsottu olevan laittaminen sähkövalaistus kaupungin yleisiin makkiloihin, minkä johdosta tähän tarkoitukseen on osotettu varoja 1,380 markkaa. — Lisäksi on erä „Erinäisiä korjauksia“ korotettu 50,500 markasta 51,300 markkaan, syystä että Hallituksen laskemaan summaan ei ollut luettu eräitä pienenlaisia kustannuksia Aleksanterinkadun talossa N:o 26 toimitettavasta muutamien huoneistojen korjauksesta.

Uutisrakennusten kohdalle on merkitty menoja 2,901,046 markkaa sen sijaan että vastaava määrä kuluvan vuoden menosäännössä on 3,061,402:30. Ensiksi mainitusta määrästä on Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan alempana lueteltujen töiden kustannukset suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista:

uusi kulkutautisairaala	Smk	500,000:—
kunnan uusi mielisairaala	„	600,000:—
Hakaniemen torin uusi kauppahalli	„	420,000:—
Kallion uusi paloasema	„	75,000:—
Aleksanterinkadun talon N:o 26 osto	„	400,000:—
Sähkötehtaan laajennus (josta ei kuitenkaan vielä ole päätöstä olemassa)	„	700,000:—
eli niinmuodoin yhteensä		Smk 2,695,000:—

*Uutta kulkutautisairaala*a varten on tätä ennen 1911 vuoden menosääntöön merkitty 700,000 markkaa. Tämän rakennusyrityksen Toimikunnan tiedonannon mukaan riittäisi ensintulevaksi vuodeksi 500,000 markan määräraha, sillä kuluvan vuoden määrärahasta on melkoinen osa edelleen käyttämättä. — Ensintulevana vuonna alotetaan Sipooseen rakentaa kaupungin *uutta mielisairaala*a, ja kaupungin yleisten töiden Hallitus, jonka silmälläpidon alaisena työ teetetään, on ilmoittanut 600,000 markan määrärahan riittävän ensintulevan vuoden rakennuskustannuksiin. Sairaalan tililtä on ennestään osotettu maksettavaksi Smk 67,702:30 eli Sipoon pitäjän Nickbyn kylästä sairaalan paikaksi ostetun maa-alueen kauppahinta. — *Hakaniemen torin uuden kauppahallin* rakentamiseksi on Rahatoimikamari merkinnyt sen 420,000 markan suuruisen määrärahan, jota Kamari on Kaupunginvaltuustolle tekemässään eri esityksessä anonut ja johon määrään kaksikerroksisen hallirakennuksen kustannukset on laskettu nousevan. Vaikka kaikkea mainittuun rakennusyritykseen tarpeellista rahamäärää ei käytettäisikään ensintulevana vuonna, koska rakennusyritys on siksi suurisuuntainen, ettei sen valmistuminen voine tulla kysymykseen samana vuonna, jona se on alotettu, niin on Rahatoimikamarin mielestä kuitenkin sopivampaa panna koko rakennusmääräraha menosääntöön kuin jakaa se kahdelle vuodelle. Taksoittamalla otettavaan määrään ei tietenkään mitään vaikuta, noudatettiinpa toista taikka toista menettelytapaa. — Kuluvan vuoden menosääntöön on merkitty 125,000 markkaa *uuden paloaseman* teettämiseksi Kallioon. Tätä rakennusyritystä varten on Kaupunginvaltuusto myöntänyt kaikkiaan 225,000 markkaa. Niinmuodoin on ensintulevan vuoden menosääntöön merkittävä loput, eli 75,000 markkaa. Edelleen on kaupungin yleisten töiden Hallitus eri esityksessä ilmoittanut, että valmistavia töitä tarkastellessa on käynyt ilmi, että alkuaan laskettu 225,000 markan määräraha ei riitä, vaan että sen lisäksi tarvitaan 32,500 markkaa. Kamari on antamassaan lausunnonsa puoltanut pyydetyn lisämäärärahan myöntä-

mistä, joka määräraha kuitenkin Kamarin ehdotuksen mukaan olisi suoritettava taksoitus- eikä lainavaroista. Tähän katsoen on mainitut menoerät merkitty tässä puheena olevan nimikkeen kohdalle. — Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti on pajan, tallin ynnä vaunuvajan, navetan, sikoläätin ja makkilan teettämiseksi uuteen työ- ja vaivaistaloon merkitty yhteensä 58,500 markkaa. Erinäisistä syistä ei mainittuja töitä ole teetetty kuluvana vuonna, vaan on suunniteltujen rakennusten teettäminen lykätty vuoteen 1912. Tällä kertaa ja tässä yhteydessä Rahatoimikamari ei katso olevan syytä käydä likemmältä selvittämään niitä määrärahoja, joita alkuaan myönnetyn 1,700,000 markan määrän lisäksi jo on myönnetty puheenalaiseen rakennusrytykseen käytettäväksi. Tähän on Kamarilla sitä vähemmän syytä, kun Vaivaishoitohallitus osaltaan on esittänyt edelleen myönnettäväksi tuntuvia määriä samaan tarkoitukseen ja Rahatoimikamari kohdakkoin voi tästä esityksestä antaa siltä vaaditun lausunnon. — Aleksanterinkadun talon N:o 26 (n. s. Salingren talon) ostoon on Kaupunginvaltuusto osottanut 400,000 markkaa. Kun neuvottelut toiminimi G. F. Stockmannin kanssa nyttemmin ovat edistyneet niin pitkälle, että kauppa kirjja kohdakkoin voitanee allekirjoittaa ja haltuunottopäiväksi määrätä ensintulevan tammikuun 1 päivä, on viimeksi mainittu menoeräkin merkittävä kulunkiarvioon. — Kaupungin sähkötehtaan edelleen laajentamiseksi on kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus anonut lainavaroista osotettavaksi 2,000,000 markkaa, josta määrästä 700,000 markkaa on laskettu tarvittavan ensintulevana vuonna. Rahatoimikamari onkin merkinnyt viimeksi mainitun rahasumman menosääntöön, vaikkei asiasta vielä ole päätöstä olemassa. — Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on 1912 vuoden menosääntöön merkittävä rankkurin asunnon muutokustannukset, 9,000 markkaa, sekä 4 linjan tontilla N:o 9 olevan Sedmigradskyn pikkulasten koulun talon kauppahinta ja sen koulukeittiöksi sisustamisesta koituvat kustannukset, yhteensä 48,650 markkaa.

Lisäksi on Kamari katsonut olevan ilmoittaminen, että kuluvana vuonna on täysiksi maksettu se osa n. s. Laivaveistämön alueen kauppahintaa, jota ei ollut merkitty 1911 vuoden menosääntöön, eli 900,000 markkaa. Kamarissa on nimittäin vallinnut se mielipide, että kulunkiarvion järjestelyssä on otettava huomioon ainoastaan ne menot ja tulot, joita kaupungilla on odotettavana ensintulevana vuonna, mikäli kuluvana vuonna ei ole edeltäpäin suoritettu menoja, jotka on korvattava seuraavan vuoden taksoitusvaroista. Tässä tapauksessa ei niinmuodoin ole syytä 1912 vuoden menosääntöön merkitä rahamäärää, joka jo vuonna 1911 maksettiin kaupunginrahastosta. Vastoin tätä katsantokantaa on huomautettu, että se tietää poikkeemista tässä kohden aikaisemmin noudatetuista periaatteista, joiden mukaan kaikki menoerät on merkittävä meno- ja tuloarvioon, koska se on kaupungin yleisen kirjanpidon perustuksena. Saanee kuitenkin epäillä, olisiko oikeutettua merkitä kulunkiarvioon Laivaveistämön alueen lunastukseen käytetyt 100,000 markkaa, mutta jättää siitä pois 900,000 markkaa. Samoilla perusteilla on Rahatoimikamari katsonut, että sitä 2,455,000 markan määrärahaa, jonka Kaupunginvaltuusto joulukuun 13

päivänä 1910 myönsi sähkötehtaasta olleiden kaupungin kustannusten lopulliseksi suorittamiseksi, ei mitenkään käy merkitseminen 1912 vuoden menosääntöön. Tätäkään määrärahaa ei niinmuodoin ole ollut kaupungin menosäännössä toisena enempää kuin toisenakaan vuonna. Jos Kaupunginvaltuusto katsoo tähänastista menettelyä olevan edelleen noudatettava, ei kulunkiarvion järjestys muutu siitä, että mainittu rahamäärä merkitään sekä meno- että tulopuolelle.

Muista tämän nimikkeen kohdalle merkityistä menoeristä lienee mainittava, että Kamari on katsonut Tehtaankadun kansakoulutalon olevan ulkoa maalattava sekä sitä tarkoitusta varten merkinnyt 800 markkaa. — Ratakadun kansakoulun sisäpuolisesta maalauksesta on kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut olevan kustannuksia 12,500 markkaa. Kun kuitenkin tämän työn käy haitatta jakaminen kahdelle vuodelle, on Kamari sitä varten merkinnyt ainoastaan 6,500 markkaa. — Bengtsärin kasvatuslaitokseen kuuluvassa kivirakennuksessa vuonna 1910 aloitettujen ja vuonna 1911 jatkettujen muutosrakennusten lopettamiseksi jotta laitoksen talousosasto saataisiin ajanmukaiseen kuntoon, on kaupungin yleisten töiden Hallitus esittänyt myönnettäväksi 18,000 markan määrärahan. Samalla kun Rahatoimikamari on puheenalaisen määrärahan merkinnyt menosääntöön välttämättömän tarpeellisenä työn saattamiseksi järkiperäiseen loppuun, on Kamari tehnyt Kaupunginvaltuustolle sen suuntaisen esityksen että Bengtsärin kasvatuslaitoksessa vastedes tarpeellisten uutisrakennustöiden huoltaminen annettaisiin Rahatoimikamarin toimeksi, ollen Kamarin neuvoteltava asioista Kasvatuslautakunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa. Sillä tavoin kuin tähän kuuluvain asian hoito nykyään on järjestettyä, syntyy alinomaa hankauksia Kasvatuslautakunnan ja Rakennuskonttorin kesken, jolloin tavallisesti vaaditaan Rahatoimikamarin apua asiain ratkaisuun. Parempi kuin että kolme eri viranomasta käsittelee samaa asiaa on että yksi viranomainen saa toimekseen mainitun laitoksen taloudenhoidon. Näyttää siltä kuin Bengtsärin kasvatuslaitoksesta saadut kokemukset epäämättömästi osottaisivat, että saavutetaan taloudelliselta kannalta sangen vähän suotuisia tuloksia, kun yrityksen taloudellinen hoito jaetaan usean viranomaisen kesken taikka annetaan viranomaiselle, jonka päätehtävä on aivan toinen. — Menoerä, jota ei ole kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen laatimassa erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessa, mutta jonka Rahatoimikamari on Kasvatuslautakunnan esityksestä menosääntöön merkinnyt, on 8,000 markan määräraha sikotarhan laittamiseksi Bengtsäriin. Laitoksessa on nykyään kahdeksan sikaa sijoitettuina vanhaan ja ränstyneeseen rakennukseen, joka erällä mäellä sijaiten on mahdollisimman sopimattomassa paikassa. Sen kokoiisiin laitoksiin, joista tässä on puhe, on kuitenkin huomattu taloudelliselta kannalta sangen edulliseksi laittaa sikotarha. Nyt suunniteltuun rakennukseen sopisi 30 sikaa, joka määrä on katsottu olevan elätettävä niin suuressa laitoksessa kuin Bengtsär jo nykyään on ja erittäinkin vastedes epäilemättä on oleva. Puheenalaisen rakennuksen teettämisestä on tosin melkoisia kustannuksia, mutta huomattava on, että laitos sijaitsee lähellä Hangon kaupunkia ja voi sentähden saada tuntuvaan talou-

dellista hyötyä järkiperaisesta sianhoidosta. — Edelleen on Rahatoimikamari, kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen erityisestä esityksestä, merkinnyt 1,500 markkaa isomman mukavuuslaitoksen teettämiseksi Kolmikulmatorille nykyisen liian pienen laitoksen sijaan. — Muihin tämän nimikkeen kohdalla lueteltuihin menoihin nähden viitataan kaupungin yleisten töiden Hallituksen erikoisessa kulunkirvioehdotuksessa oleviin perustelmiin.

Ne menoerät, mitkä kaupungin yleisten töiden Hallitus on ehdottanut osastossa *Kadut ja yleiset paikat: korjaus ja kunnossapito*, on Rahatoimikamari pääasiassa pysyttänyt sinällään, koska niistä johtuvat työt on katsottu olevan teetettävä jo ensintulevana vuonna. Toistaiseksi lykkäämistä ei enää näy voivan tulla kysymykseen, koska Maistraatin taholta on nimenomaan huomautettu olevan välttämätöntä päällystää ehdotetut katuosat I tellikkakivillä. Ainoastaan kahteen menoeraan nähden on Rahatoimikamari tehnyt muutoksia. Toinen näistä muutoksista, koskee Hallituksen ehdottamaa Kauppatorin länsiosan järjestämistä. Kun Kamari on Kaupunginvaltuustolle tekemässään eri esityksessä kosketellut tätä asiaa sekä esittänyt perusteet Hallituksen ehdotuksen epäämiseksi, mutta sen ohella ehdottanut myönnettäväksi 15,800 markkaa niiden kahden kauppatorin länsiosassa olevan kolmion päällystämiseksi I tellikkakivillä, joissa edelleen on ketokivipäällystys, ei tätä asiaa tarvinne sen enempää perustella. — Toinen Kamarin tekemistä muutoksista koskee Hallituksen ehdotusta Rautatien torin kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamiseksi, josta työstä on laskettu olevan kustannuksia 30,500 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari tosin myöntää tämän osan toria olevan varsin epätydyttävässä kunnossa, on Kamari välttääkseen menoarvion ylen suurta kohoamista katsonut, että tämä asia voi jäädä siksi kunnes kysymys torikaupan järjestämisestä tällä torilla on ratkaistu. Sen sijaan on Kamari ollut sitä mieltä, että Mikonkadulta viistoon torin poikki luoteiseen suuntaan kulkeva ajotie olisi sikäläisen vilkkaan liikenteen vuoksi pantava hyvään kuntoon, sekä tätä tarkoitusta varten menosääntöön merkinnyt 1,500 markkaa. — Erinäisten katuosain päällystämistä I tellikkakivillä olisi kaupungilla ensintulevana vuonna näin ollen kustannuksia 142,600 markkaa. Kuluvan vuoden menosäännössä on vastaava kustannusmäärä 128,800 markkaa. Katujen ja avonaisten paikkain korjauksesta ja kunnossapidosta on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 215,100 markkaa, kuluvan vuoden menosääntöön merkityn 268,650 markan määrän sijasta.

Hallituksen menoarvioehdotuksessa *Uutisöitten* kohdalla ehdotettuihin eriin nähden on huomautettava että, kun Rahatoimikamarin varma vakaumus on, että kaupungin tonttipolitiikan kannalta olisi erittäin toivottavaa, että uusia katuja tasoittamalla ja ennen alotettujen katujen tasoitusta jatkamalla kaupungin eri osissa saataisiin tuntuvasti suurempi määrä myytäväksi ja vuokrattavaksi käytettäviä tontteja sekä myös että yleisiä töitä teettämällä mahdollisimman laajassa mitassa vähennettäisiin sitä työnpuutetta ja siitä johtuvaa hätää, mikä aivan todennäköisesti ensi talvenakin, eritoten yksityisen rakennustoiminnan vähenemisen johdosta, on kohtaava

kaupungin työväestöä, on Kamari mikäli mahdollista menosääntöön merkinnyt Hallituksen esittämät määrärahat uusien katujen, rantasiltain ja rautatieraitteiden teettämiseksi. Tämän nimikkeen kohdalla lueteltujen yleisten töiden kustannukset nousevat kaikkiaan 1,624,200 markkaan, sen sijaan että vastaava määrä kuluvan vuoden menosäännössä on 1,402,500 markkaa.

Huomattava on niinkään, että kaupunki ensintulevana vuonna osin alottaa, osin jatkaa ja osin saattaa loppuun melkoisia ja erilaatuisia rakennusyrityksiä. Suuremmista uutisrakennustoista mainittakoon seuraavat:

- 1) Kunnan hourinhoitolaitos Sipoossa.
- 2) Kallion paloasema.
- 3) Hakaniementorin uusi kauppahalli
- 4) Sähkötehtaan laajennus.
- 5) Busholman saaren järjestelytyöt.
- 6) Sörnäisten pohjoispuoliset rautatieraitteet.

Paraikaa tekeillä olevista töistä mainittakoon:

- 1) Uusi kulkutautisairaala.
- 2) Pitkäsilta.
- 3) Sörnäisten kansankirjasto.

Ja lopuksi sopii ensintulevana vuonna valmistuvana rakennusyrityksenä mainita:

- 1) Forsbyn työ- ja vaivaistalo.

Niinkuin tästä näkyy, on kaupungilla ensintulevana vuonna tekeillä melkoisia ja erilaatuisia yrityksiä, jotka siis voivat tuottaa osittaista huojennusta siinä tapauksessa että yksityisen rakennustoiminnan alalla syntyy työnpuutetta.

Etusijassa säästäväisyyssyistä on Rahatoimikamari katsonut että niistä monista määrärahoista, joita on ehdotettu Töölön kaupunginosassa teetettäviä uutistöitä varten, seuraavat kaksi kävisi poistaminen ja merkitseminen jonkun seuraavan vuoden menosääntöön, nimittäin:

1) Tunturilaaksokadun tasoitus Runebergin- ja Nervanderinkadun väliltä	69,100: —
2) Ahlqvistinkadun tasoitus Tunturilaakso- ja Apollonkadun väliltä	31,200: —
	Yhteensä Smk 100,300: —

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan jakautuisivat uusien katujen rakennuskustannukset kaupungin eri osien kesken seuraavasti:

1) Kaupungin keskiosat	Smk	123,400: —
2) Kallio ja Sörnäinen	„	185,600: —
3) Töölönalue	„	292,400: —
4) Böhle	„	63,350: —
5) Helsinginniemen huvilakaupunki	„	12,450: —
6) Vallila	„	47,900: —

Seuraava taulukko osoittaa vuonna 1911 ($\frac{1}{11}$) myytyjen tahi vuokralle annettujen tonttien sekä tasoittamalla myytäviksi valmistettujen tonttien luvun. Myytäväksi tahi vuokralle annettavaksi käytettäviä tontteja oli lokakuun viimeisenä päivänä ja vuonna 1912 teetettäväksi ehdotettujen kaduntasoitustöiden johdosta myytäväksi tahi vuokralle annettavaksi valmistuvia tontteja olisi:

	V. 1911 ($\frac{1}{11}$ asti) myytyjä tai vuokr. annettuja tontteja.	Käytt. olevia tontteja.	V. 1912 tasoit. johdosta käytett. tulevia tontteja.
Kuudes kaupunginosa	35	3	—
Kahdeksas „	4	1	—
Kymmenes „	4	3	—
Yhdestoista „	1	30	—
Kahdestoista „	8	53	(5) 5
Kolmastoista „	13	73	(41) 26
Neljästoista „	6	34	(11) 11
Vallila	17	9	(22) 42
Böhle	—	3	(7) 7
Yhteensä	88	209	(86) 91

(Sulkujen sisässä olevat numeroluvut osoittavat kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen ehdotuksen mukaisen tuloksen).

Niinkuin edellä olevasta taulukosta näkyy, on tonttien myynti ja vuokralle antaminen vuonna 1911 ($\frac{1}{11}$ asti) ollut erittäin vilkas. Yhtäkaikki on kaupunki voinut pysyä kehityksen tasalla, sillä myytäväksi tarjona olevien tonttien luku ei ole tuosta runsaasta kysynnästä huolimatta vähentynyt, vaan päin vastoin lisääntynyt 194:stä 209:än. Kuudennessa kaupunginosassa on tosin kaikki tontit, lukuunottamatta kolmea, jotka nekin jo tänä vuonna on myytäväksi arvioitu, myyty, ja samaten on Vallilassa enää vain muutamia vuokratontteja jäljellä. Kalliossa sekä 14 kaupunginosassa käytettävänä olevain tonttien luvussa ei ole vuoden varrella tapahtunut mainittavaa muutosta, jota vastoin 13 kaupunginosassa myytävänä olevain tonttien luku on lisääntynyt. Ei sentähden näy olevan syytä niin runsaasti kuin Hallitus ehdotuksellaan on tarkoittanut lisätä myytävänä olevain tonttien lukua viimeksi mainitussa kaupunginosassa. Kamarinkin ehdotus antaa täydet takeet siitä,

että mainitussa kaupunginosassa on ensintulevana vuonna oleva riittävästi tontteja myytävänä. Sen sijaan on Rahatoimikamarista näyttänyt siltä, kuin ei Vallilan olojen kehitykseen olisi pantu asianmukaista huomiota. Siellä on tämän vuoden päätyessä oleva vain jokunen, lieneekö yhtäkään vuokrattavaksi annettavaa tonttia, ja luultavaa on että, sittenkun kaupunki on päättänyt suoranaisilla rakennuslainoilla helpottaa rakennustoimintaa tuossa esikaupungissa ja mukava liikenneväylä Vallilan ja Kallion välille saadaan aikaan, sikäläisten tonttien kysyntä on käyvä sangen vilkkaaksi. Näitä seikkoja silmälläpitäen Rahatoimikamari on kulunkiarvioehdotuksesta poistanut kolmannessatoista kaupunginosassa olevain Ahlqvistin- ja Tunturi-laaksokadun tasoituskustannukset, yhteensä 100,300 markkaa, mutta niiden sijaan merkinnyt Roineenteitten ja Suvanto- ja Virtaintien erinäisten osain tasoittamiseksi määrärahoja yhteensä 30,500 markkaa. Näiden Kamarin ehdottamain määrärahojen johdosta vapautuisi 20 tonttia vuokralle annettaviksi, joten saataisiin sangen tarpeellinen lisä tällaisten tonttien lukuun. — Välttämättömän tarpeellisen liikenneväylän aikaansaamiseksi Vallilan ja Kallion välille on merkitty 21,000 markan määräraha. Aikomus on teettää väliaikainen silta Sörnäisten radan poikki Sturenkadun suuntaan. Kun Kamari on tästä asiasta antanut Kaupunginvaltuustolle eri lausunnon, ei ehdotusta nyttemmin tarvinne tarkemmin valaista.

Santa- ja Busholman saarien järjestelytöitten alottamiseksi sekä yhdysväylän ja rautatieraitteen teettämiseksi noiden saarien ja Ruoholahdenrannan välille on Rahatoimikamari Rakennuskonttorin laatiman suunnitelman pohjalla esittänyt, että Kaupunginvaltuusto osottaisi 1911 vuoden lainavaroista 500,000 markkaa näihin tarkoituksiin. Vaikka tätä asiaa ei vielä ole lopullisesti käsitelty, on Kamari kuitenkin katsonut olevan merkitseminen mainitun määrärahan menosääntöön. Sen lisäksi ja jottei tarvitsisi ylenmäärin käyttää lainavaroja tämän tärkeän ja kalliin työn teettämiseen, on Rahatoimikamari aikonut vuosittain, samoinkuin viime kulunkiarvion järjestelyssäkin tehtiin, merkitä taksoitetuista varoista joitakin määriä työn jouduttamiseksi. Kuluvan vuoden menosäännössä on tähän tarkoitukseen osotettu 50,000 markkaa. Saman rahamäärän on Rahatoimikamari merkinnyt ensintulevan vuodenkin menosääntöön. Työn suorittamiseen olisi Rakennuskonttorin käytettävänä niinmuodoin kaikkiaan 600,000 markkaa.

Rahatoimikamari oli toivonut voivansa jo ensintulevan vuoden menosääntöön merkitä määrärahat tarpeellisten kansakoulutalojen, työväenopiston ja tuberkelitaustisten kansakoulunoppilaitten asuntolan rakennuttamiseksi sekä vihdoin Senaatintorin lopullisen tasoituksen toimittamiseksi. Mutta osin siihen nähden että asianomaiset ammattiviranomaiset eivät ole ehtineet näitä töitä valmistella niin täydellisesti, että olisi käytettävänä ollut valmiita suunnitelmia, osin myös siihen katsoen että kaupungin ensivuotinen menosääntö siihen merkittyjen monien huomattavain yleisten töiden johdosta aivan ylemäärin kohoaisi ja siten korottaisi veroäyriä, on Rahatoimikamarin täytyntä luopua mainitusta aikeestaan.

Samat näkökohdat, jotka ovat Kamarin menettelyn määränneet sen päättäessä

uutistöistä, vaikuttavat myös *kanavain ja viemärien* teettämiseen osotettaviin määrärahoihin. Hallituksen erikoisesta kulunkiarvioehdotuksesta on näin ollen poistettu Tunturilaakso- ja Ahlqvistinkadun alle suunniteltujen viemärikanavain kustannukset, yhteensä 16,400 markkaa, ja sijaan on pantu 12,450 markkaa kustannuksia viemärikanavain teettämisestä molempien Roineenteitten sekä Suvanto- ja Virtaintien alle. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan jakautuisivat kustannukset uusien lokaviemärien teettämisestä kaupungin eri alueitten kesken seuraavasti:

1) Töölön alue	Smk 103,200: —
2) Kallio	” 9,850: —
3) Vallila	” 28,650: —
4) Böhle	” 33,050: —
	Yhteensä Smk 174,750: —

Mitä *puhdistusaseman rakentamiseen Eläintarhanalueelle* tulee, on Rahatoimikamari ainoastaan tahtonut huomauttaa, että tämän aseman rakentaminen on miltei pakottavan tarpeen vaatima. Tarvittava määräraha, 158,600 markkaa, on tosin melko suuri, mutta sen tuottamia etuja ei myöskään ole vähäksi arvattava. Ja kun aikaisemmin rakennetulla puhdistusasemalla saavutetut tulokset ovat osottautuneet erittäin edullisiksi, ei ole syytä olettaa, etteivät uuden puhdistusaseman tulokset olisi yhtä edullisia.

Alaosasto *Tiet* on pysytetty sinällään Hallituksen ehdotuksen mukaisena.

Muutoksia ei Kamari myöskään ole tehnyt *Viertotiet* nimiseen osastoon.

Alaluokassa *Satamat: kunnossapito ja korjaus* on Hallituksen ehdottamat määrärahat pysytetty kaikin puolin sinällään. Sama on myös laita nimikkeen *Satamat: uutistytöt* kohdalla olevain määrärahain. Vaikka siis Kamari on voinut pyydettyjä määrärahoja puoltaa, on Kamari kuitenkin tahtonut niihin nähden huomauttaa erinäisistä näkökohdista. *Pohjoissatamaan suunniteltu soutu- ja moottoriveneitten kytkylaituri* on epäilemättä tarpeen vaatima. Ne muutamat sillat, joita mainitussa satamassa nykyään on soutu- ja moottoriveneiden kytkypaikoiksi, ovat kaikki kutakuinkin rappauneita sekä lisäksi tarkoitukseensa sopimattomia. Kytkylaituri on sentähden laaditun ehdotuksen mukaan teetettävä jo ensintulevana vuonna, niinkuin on ehdotettukin. Mutta ehdotusta että kaupunki Hallituksen esittämällä tavalla *korottaisi kytkymaksun* markasta 5 markkaan venettä kohti, siten vähitellen saadaksen korvauksen menoistaan, ei Rahatoimikamari *puolestaan voi kannattaa*. Näitä kytkylaitureja käyttävät enimmältä osalta vähävaraiset henkilöt ja markan kytkymaksua veneeltä täytyy pitää riittävänä. Toiselta puolen tuollainen maksun korotus merkitsisi kaupungin tuloissa sangen vähän, toiselta puolen se kuitenkin tuntuisi yksityisistä rasittavalta. Seurauksena olisi, että soutuveneet mikäli mahdollista sijoitettaisiin järjestelemättömiin rantoihin ja uusi laituri jäisi käyttämättä. — Uuden isomman ruoppauslaitoksen sekä tarpeellisten proomujen ostoon on merkitty 200,000

markan määräraha. Vaikka summa on huomattavan suuri, on Rahatoimikamari kuitenkin, viitaten kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Satamakonttorin esittämiin puoltaviin syihin sekä hankkeissa olevia huomattavia satamanlaajennuksia silmälläpitäen, empimättä puoltanut oston toimittamista. — Epäröivämmällä kannalla on Kamari sen sijaan ollut siihen ehdotukseen nähden että Makasiininrannan 25 tonnin nostokrana laitettaisiin sähkövoimalla käyväksi, jommoisesta toimenpiteestä olisi kustannuksia 10,000 markkaa. Mutta kun liikennettä harjoittavan yleisön ja varsinkin suurempain liiketoiminimien taholta on vaadittu tähän toimenpiteeseen ryhtymistä, ei Rahatoimikamari ole tahtonut vastustaa sanotun määrän myöntämistä.

Erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan on kaupungin yleisten töiden Hallitus ehdottanut *kaupungin istutuksia* varten myönnettäväksi seuraavat määrärahat:

Kunnossapito ja korjaus	Smk	165,110: —
Uutistytöt	„	207,800: —
Yleiset kulkuväylät kaupungin istutusten alueella	„	50,500: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 423,410: —</u>

Vaikka nämä ovat melko suuria rahamääriä, on ne kuitenkin Kamarin menoarvioehdotuksessa pysytetty pääasiallisesti sinällään. Kamarista on nimittäin näytännyt siltä, kuin olisi tarpeellista ja rahatalouden kannalta viisasta tällä kertaa myöntää suurempia määrärahoja puutarhaistutusten saattamiseksi ajanmukaiseen kuntoon, kuin vuosi toisensa jälkeen poistaa tarpeellisia määrärahoja ja siten alin omaa ylläpitää suurien rahamääräin tarvetta menojen suorittamiseksi.

Tähän nähden on *korjaus-* ja *kunnossapitomäärärahat* merkitty semmoisinaan, lukuunottamatta menoja vesijohtojen laittamisesta erinäisiin kaupungin istutuksiin, johon tarkoitukseen pyydetty 13,550, mutta merkitty ainoastaan 2,000 markkaa. Tämä muutos on tehty osin menojen vähentämiseksi jossain määrin ja osin sitä seikkaa silmällä pitäen, että tuollaisten vesijohtojen lukua käy haitatta lisääminen vähitellen.

Edellä esitetyistä syistä on myöskin *uutistöitä* varten pyydettyt kustannukset pääkohdissaan sinänsä merkitty menosääntöehdotukseen. Vaaditussa lausunnossa on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle puoltanut 102,350 markan suuruisen määrärahan myöntämistä kasvihuoneen ja kuuden kasvisuojan ynnä niihin kuuluvan lämpöjohdon teettämiseksi kaupungipuutarhaan sekä rakennuspaikan tasoittamiseksi. Tämän määrärahan myöntämistä ei sentähden tarvinne tarkemmin perustella tässä yhteydessä. — Osin säästäväisyyssyistä ja osin myös saadakseen määrärahoja niiden töiden teettämiseen, joita Rahatoimikamari ei ole katsonut voivan jättää johonkin seuraavaan vuoteen, on menoarvioehdotuksesta poistettu seuraavat arviomäärärahat:

1)	Määräraha kaupungin vesilintujen talvehtimishuoneen teettämiseksi	Smk	12,000: —
2)	Määräraha Eläintarhan raivaustöihin	„	1,500: —
3)	„ L. Viertotien jatkamiseksi kaupunginpuutarhan ja Savilan taimiston väliseen tiehen asti	„	4,500: —
4)	Määräraha Punanotkon tasoitus- ja istutustyön jatkamiseksi	„	10,000: —
		Yhteensä Smk	28,000: —

Rahatoimikamari ei tosin tahdo kieltää, että talvehtimishuoneen teettäminen kaupungin vesilinnuille sekä työkaluvajan laittaminen sen yhteyteen olisi tarpeen vaatima, koska sanottuja lintuja tuollaisen huoneen puutteessa täytyy talvisaikaan säilyttää siihen tarkoitukseen sangen vähän soveltuvissa vajoissa. Mutta joka tapauksessa voinee tämän huoneen teettäminen jäädä vieläkin vuoden päähän eli kunnes Tehtaanpuiston puutarhaliike on kokonaan lakkautettu ja sikäläiset rakennukset poistettu. — Mitä taas Eläintarhan raivaustöihin tulee, niin lienee tarpeellisia määrärahoja Eläintarhan saattamiseksi ajanmukaiseen kuntoon myönnettävä, sittenkun siellä ensintulevana vuonna toimitettava rannanreunustus ja puhdistusaseman rakentaminen on suoritettu. — Läntisen Viertotien jatkaminen kaupunginpuutarhan ja Savilan taimiston väliseen tiehen asti olisi tosin puutarhahoidolle tarpeellinen. Mutta kun ensintulevaksi vuodeksi on kulunkiarvioon merkitty varsin suuria määrärahoja puutarhalaitosten hyväksi, on Kamari katsonut tämän työn teettämisen voivan mainittavitta haitoitta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. — Kamari on niinkään ollut sitä mieltä, että Punanotkon tasoitus- ja istutustyöt käy keskeyttäminen vuodeksi, koska tämä ahkerasti käytetty paikka jo nyt on siinä kunnossa, että se pääasiassa vastaa tarkoitustaan.

Vastamainitut muutokset on kuitenkin etusijassa tehty määrärahain saamiseksi kahden työn teettämiseen, joita Rahatoimikamarin mielestä ei enää käy toistaiseksi lykkääminen. Se Eläintarhan alue, jota lännessä rajoittaa rautatie ja idässä Alppilaan ja sieltä Fredriksbergin viereiseen rautatienalimenopaikkaan kulkeva yleinen tie, ei enää saa jäädä siihen rappeutuneeseen ja, voipi sanoa, ränstyneeseen tilaan, missä se nykyään on. Kun sinne nyttemmin on teetetty puhdistusasema ja kun valtionrautatiet ovat pakkolunastaneet puheenalaiselta alueelta tarvitsemansa maan, ei enää ole pätevää syytä olla järjestämättä tätä puiston osaa. Toimenpiteisiin on sitä enemmän syytä, kun Rahatoimikamarissa ja kaupungin yleisten töiden Hallituksessa nykyään valmistellaan suunnitelmaa huvilakaupunginosan järjestämiseksi Karjalankadun hiljattain teetetyyn osan, Alppilan ja vastamainitun tien väliselle alueelle. Jos kaupungin viranomaiset tämän suunnitelman hyväksyvät, saavat nämä tontit varsin todennäköisesti osakseen tuntuvasti vilkkaampaa kysyntää, jos puheenalainen alue on valmiiksi järjestelty. Mutta tähänkin katsomatta olisi tuo Eläintarhanpuiston syrjäinen osa saatettava siistiin kuntoon. Tämän työn teettämisestä johtuvat kustannukset ovat tietenkin tuntuvassa määrässä sen varassa, minkälaisen

suunnitelman mukaan alue halutaan panna kuntoon. Ja kun lopullista tuollaista suunnitelmaa ei vielä ole laadittu, sitä vähemmän hyväksytty, saa Rahatoimikamari esittää, että Maistraatti ehdottaisi Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin yleisten töiden Hallitus saa toimekseen laatia ja Valtuuston hyväksyttäväksi antaa ehdotuksen edellä mainitun alueen järjestämiseksi; sekä

että työn alottamiseksi osotettua 15,000 markan määrärahaa ei saa käyttää, ennenkuin Valtuusto on mainitun suunnitelman hyväksynyt.

Kaisaniemen puiston järjestämistä tarkoittavassa ehdotuksessaan on kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut näistä järjestämistöistä olevan kustannuksia 180,000 markkaa sekä menoarvioehdotuksessaan esittänyt tähän tarkoitukseen osotettavaksi 20,000 markkaa. Valiokunta, jonka Rahatoimikamari on asettanut asiaa käsittelemään, on antamassaan ehdotuksessa laskenut puheenalaisen työn teettämisestä olevan kustannuksia 157,000 markkaa. Tässä on kuitenkin huomattava, ettei kumpaisessaakaan ehdotuksessa ole otettu lukuun niitä menoja, joita olisi uuden Vilhonkadun sekä Unionin- ja Puutarhakadun rajoittaman kolmiomaisen puistonosan järjestämisestä. Ja kuitenkin on Rahatoimikamarista näyttänyt siltä, kuin olisi tämä osa etusijassa otettava huomioon. Semmoisena kuin mainittu puiston osa nykyään esiintyy järjestämättömässä ja tärvellyssä tilassaan, on toimenpiteisiin mahdollisimman pian ryhdyttävä sen kuntoon panemiseksi. Tähän nähden on Rahtoimikamari korottanut Kaisaniemen puiston kuntoonpanomäärärahan 20,000 markasta 30,000 markkaan.

Kaupungin istutusmailla teetettävistä uutistöistä ja yleisistä kulkuväylistä on niinmuodoin Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan kustannuksia kaikkiaan 255,300 markkaa.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottamat *Puhtaanapitolaitoksen ja Työkalujen* määrärahat on Rahatoimikamari sinänsä merkinnyt menosääntöehdotukseen.

Sama on laita *Yleisten makkien puhtaanapidon* ja *Sekalaisten* määrärahain.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousee yleisten töiden menosääntö ensintulevana vuonna 6,706,603 markkaan 50 penniin, sen sijaan että vastaava määrä kuluvan vuoden menosäännössä on Smk 6,115,298:11.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Eläkkeen- ja apurahansaaajista ovat vuoden varrella kuolleet palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen ja siivoojatar K. G. Sundmark, jotka yhteensä ovat saaneet vuotuista apurahaa 420 markkaa. Sen ohella jää pois sairaanhoitajatar Elin Hjorthille myönnetty 37 markan 50 pennin suuruinen satunnainen määräraha. Rakennusmestarinleski A. M. Nyholmille myönnetty apuraha taas vähenee 25 markalla, sen johdosta että yksi lapsista on tullut täyteen ikään. Sen sijaan on Kaupunginvaltuusto vuoden varrella myöntänyt seuraavat eläkkeet ja apurahat, nimittäin:

1) Tammik.	31	p:nä rakennusmestari Johan Fredrik Larssonille .	Smk	480:—
2) Helmik.	21	„ siivoojatar Aqvilina Malénille	„	300:—
3) „	21	„ työmies Mikko Hakomäille	„	150:—
4) „	21	„ leskivaimo Maria Olivia Winqvistille	„	120:—
5) Maalisk.	7	„ sairaanhoitajatar Eva Fagerholmille	„	480:—
6) Toukok.	9	„ leskivaimo Matilda Svanille	„	120:—
7) „	30	„ leskivaimo Karolina Anderssonille	„	240:—
8) Kesäk.	13	„ työmies Anders Erland Thomassonille	„	240:—
9) Syysk.	5	„ leskivaimo Antoinette Ulrika Brennerille	„	360:—
10) Lokak.	17	„ ent. sairaanhoit. Fredrika Kantille	„	300:—
<u>Yhteensä Smk</u>				<u>2,790:—</u>

Eläkkeistä ja apurahoista johtuva menomäärä on näin ollen menoarvioehdotukseen merkitty kaikkiaan 41,459 markaksi 67 penniksi, ollen lisäennys kuluvan vuoden menomäärään verraten Smk 2,257:50.

XV. Sekalaiset menot.

*Kaupungin tilien tarkastuksesta sekä kaupungin irtaimen omaisuuden inventa-
uksesta* johtuvat menot on, niinkuin edellä huomautettiin, merkitty Revisionikonttorin menosääntöön, joten niitä ei enää ole tässä puheena olevassa pääluokassa. — Sen sijaan on tähän merkitty uusi erä: *Vallilan rakennustoiminnan avustusraho-*
asto. Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on Vallilan työväenasun-
tojen teettämiseen varatuista 1902 vuoden obligatsioonilainan varoista muodostettava
erityinen 250,000 markan määräinen rahasto, josta annetaan pienehköjä lainoja raken-
nustoiminnan edistämiseksi Vallilassa. Kun kuitenkin kuluvan vuoden menosääntöön
jo on merkitty 125,000 markkaa 1902 vuoden lainasta osotettuja varoja työväen-
asuntojen teettämiseksi Vallilaan, vaikkei tätä summaa ole tarkoitukseensa käytetty,

vaan se siirretään mainittuun uuteen rahastoon, on ensintulevan vuoden meno- sääntöön merkitty ainoastaan 125,000 markkaa edellä mainittuun tarkoitukseen käytettäväksi. Ja kun rahasto muodostetaan lainavaroista, on sama määrä merkitty tulopuolelle Lainain pääluokkaan. — *Palovakuutusmaksujen määräraha* on korotettu tuntuvasti, eli 14,000 markasta 20,000 markkaan, kun nämä menot ovat kasvaneet sen johdosta että on tullut lisää erinäisiä uusia rakennuksia, niinkuin kansakoulutaloja, laivaveistämön alueen rakennukset, Sörnäisten kansankirjastotalo, vanhan kaasutehtaan rakennus y. m. — *Henkikirjoittajan huoneiston siivoomismääräraha* on osottautunut riittämättömäksi sekä sen johdosta korotettu 180:stä 300 markkaan. Uutena eränä tulee lisäksi kaupungin kustannukset *Bengtsårin maatilasta* (ei kasvatuslaitoksesta), 8,850 markkaa. Tämän menoerän merkitseminen vuosirahasääntöön johtuu siitä, että maatilán ja laitoksen tilit on erotettu toisistaan sekä maatilaa varten laadittu erityinen meno- ja tuloarvio ensintulevaksi vuodeksi. Maatilalla kysymykseen tulevista huomattavammista menoista mainittakoon tässä seuraavaa:

Heinät ja väkirehut	2,000:—
Hevosen ostoon	800:—
Isonlaisen näyttöladon teettäminen	1,400:—
Pienemmät rakennusten ja ulkokuoneitten korjaukset	560:—

Lienee mainittava, että tulopuolelle on merkitty nuo 8,850 markkaa sekä lisäksi 13,000 markkaa, jonka viimeksi mainitun määrän kasvatuslaitos maksaa maatilalle. — Turholmassa olevasta *Henrik Borgströmin kansanpuistosta* on laskettu ensi vuonna olevan kustannuksia 2,000 markkaa eli 900 markkaa vähemmän kuin kuluvan vuoden menosäännön mukaan. — Erät: palkkio lainoppineelle varattomain asianajajalle, köyhäinasianajajan apulainen sekä köyhäinasianajajan konttorihuoneiston vuokra jäävät pois, kun näihin tarkoituksiin tarpeelliset menot jo on merkitty III pääluokkaan: Kunnallishallinto. — Määräraha *vahingonkorvauksen suorittamiseksi työntekijöille* heitä kohdanneesta ruumiinvammasta on korotettu 3,500 markasta 4,300 markkaan. — Kaupunginvaltuuston huhtikuun 25 päivänä kuluva vuotta tekemän päätöksen mukaisesti on tullipakkahuoneeseen perustettu *Työkunta*. Tämän työkunnan kustannukset on laskettu ensintulevana vuonna nousevan 22,000 markkaan, jonka rahamäärän Rahatoimikamari edellä mainitsemistaan syistä on katsonut olevan merkittävä tähän pääluokkaan. — Sen johdosta että erinäisiä uusia laitoksia ja konttoreja on vuoden varrella tullut lisää, on määräraha *kaluston ostamiseksi* erinäisiin kaupungin taloihin samoinkuin *puhelinmaksujen määräraha*kin osottautunut riittämättömäksi. Tähän nähden ja kun ensi vuonnakin on edellytettävissä näihin tarkoituksiin tarvittavan melkoisia rahamääriä, on Rahatoimikamari katsonut puheenalaiset määrärahat olevan korotettava 12,000 ja 8,500 markasta 15,000 ja 9,000 markkaan. — Sen johdosta että Kaupunginvaltuusto joulukuun 31 päivänä 1910 päätti sotaväen liikekannalle asettamisen varalta osottaa 4,700 markan määrärahan

väliaikaisen keittiöparakin laittamiseksi n. s. poliisimaneesin läheisyyteen sekä myös että *erinäisen kaluston hankkiminen* mainittuun keittiöparakkiin saa jäädä siksi, kunnes liikekannalle paneminen tapahtuu, on Rahatoimikamari katsonut että, vaikka onkin luultavaa, että nämä menot eivät tule ensi vuonna kysymykseen, määrärahat kuitenkin on pantava menosääntöön, saaden sitten siirtyä tileissä, kunnes ne voidaan kirjoittaa pois. — Kuluvan vuoden menosäännössä oleva satunnainen määräraha väenlaskun toimittamiseksi vuonna 1910 jää tietenkin pois. — Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä on Rahatoimikamari esittänyt niitä näkökohtia, joiden perusteella kaupungin vesijohtolaitoksen tulee saada täysi korvaus *satamajoh-toihin, vapaakaivoihin, hevosaltaisiin y.m. antamastaan vedestä* sekä niistä vedenkulutusmaksujen alennuksista, joita Kaupunginvaltuusto on syystä taikka toisesta katsonut olevan myönnettävä erinäisille vedenkuluttajille. Nämä kustannukset on Vesijohtolaitos laskenut kaikkiaan 15,680 markaksi. — Lisäksi on 500 markan menoerä merkitty *vedenkulutuksen kustantamiseksi* niissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa, joiten menosääntöön ei ole merkitty eri määrärahaa tähän tarkoitukseen. — Siihen nähden että taksoittamalla otettujen varojen ja muiden tulojen *vähennys* ja *palautus* tietenkin kohoaa sitä suurempiin määriin, mitä enemmän taksoitus ja tulot kasvavat, on tämä menoerä korotettu 140,000 markasta 175,000 markkaan. — Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan on merkitty saman verran kuin ennenkin, eli 250,000 markkaa, joka rahamäärä on ainakin kuluvana vuonna osottautunut riittäväksi.

Tässä pääluokassa on näin ollen laskettu olevan menoja kaikkiaan Smk 711,373: 95, sen sijaan että niitä kuluvan vuoden menosäännössä on Smk 664,160: —. Lisäännys on kuitenkin ainoastaan näennäinen ja johtuu siitä, että lainavaroista muodostettu Vallilan rakennustoiminnan avustusrahalisto on merkitty tähän pääluokkaan.

Tulot.

Niinkuin oheellisesta Rahatoimikonttorin laatimasta säästöarviolaskelmasta näkyy, oli säästö vuodelta 1910 Smk 1,501,000: — ja lasketaan, suurintakin varovaisuutta noudattaen, 1911 vuoden päättyessä nousevan 2,350,000 markkaan, josta määrästä kuitenkin säästöarviolaskelman laatimisessa noudatettaviin perusteihin nähden ainoastaan 100,000 markkaa voi katsoa olevan käytettävänä, koska sekä kaupungin hallussa olevien obligatsioonien että kaupungin alituisen tarveainevaraston ja kaupunginrahastosta teknillisille laitoksille myönnettyjen etuantien arvo yhteensä nousee 2,250,000 markkaan. Rahatoimikamarissa on pantu kyseeseen, olisiko tämän johdosta tuloerän „käytettävänä olevaa säästöä“ kohdalle merkittävä ainoastaan 100,000 markkaa sekä säästön järellä oleva osa, se kun on sidottuna, katsottava varalla olevaksi. On kuitenkin huomattava että, sittenkun kaupunki perustamalla teknilliset laitoksensa on alkanut harjoittaa liiketoimintaa, siihen tulee vuosi vuodelta sidottavaksi yhä suurempia pääomia. Taksoitetuista varoista säästämällä kootun rahaston varaaminen ei näy olevan sopusoinnussa voimassa olevan kunnallisasetuksen kanssa. Tietenkin vaatii varovaisuus olemaan käyttämättä säästöä aivan tyyten, erittäinkin kun tämä säästö suurelta osalta on saatu tavattoman runsaista tontinlunastuksista, mutta jos kulunkiarvion järjestelyssä otetaan huomioon, että noin miljoonan markan säästö on seuraavaan vuoteen, lienee täten kuitenkin täytetty kaikki tarpeellisen varovaisuuden vaatimukset. Tähän nähden on Rahatoimikamari tuloeräksi merkinnyt 1,400,000 markkaa kuluvan vuoden säästöä.

I. Korot ja kuoletusapumaksut.

Tässä pääluokassa on kaupungin lainaobligatsioonien korot laskettu 23,700 markaksi eli 9,200 markkaa suuremmaksi sitä tulomäärää, joka on merkitty kuluvaksi vuodeksi vahvistettuun vuosirahasääntöön. Lisäännyksellä johtuu siitä, että kaupungin onnistui 1911 vuoden obligatsioonilainan tilauksessa saada ostetuksi joukko obligatsioneja.

Tontinlunastusten korkotulot on korotettu 550,000:sta 650,000 markkaan silmällä pitäen 1911 vuoden alusta voimaan astuneita muutettuja tontinmyyntiehtoja, joissa muun muassa määrätään 6 %:n korko aikaisemman 5 1/2 %:n korkokannan sijasta, mutta myös siihen nähden että mainittujen korkotulojen on laskettu kuluvana vuonna

nousevan yli 700,000 markan. — Kaupungin hyväksi tulevan *Lahjoitusrahastojen* korkotulon on Rahatoimikamari laskenut kohoovan 20,000 markasta 24,000 markkaan. *Erinäisten korkojen* ja *osinkojen* on ensintulevana vuonna edellytetty nousevan sangen huomattavaan määrään eli 795,000 markkaan. Tämä tuloerä vastaa sitä korkoa, minkä voi laskea kaupungille kertyvän talletus- ja juoksevalle tilille pankkiin sijoitetuista varoista sekä osinkona sen omistamista Helsingin Makasiini-osakeyhtiön osakkeista. Sen johdosta että Rahatoimikamari on tallettanut suurimman osan 1911 vuoden obligatsonilainaa pankkeihin sekä erinäisille luottolaitoksille myönnettyihin lainoihin, on tämä tuloerä lisääntynyt näin tuntuavassa määrässä. Kaupungilla on nykyään saamia erinäisiltä pankkilaitoksilta 20,000,000 markkaa, joka määrä kuitenkin ensintulevana vuonna aivan todennäköisesti vähenee tuntuvasti. — *Teknillisten laitosten etuantien* korot on laskettu asianomaisten laitosten erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin merkittyjen etuantieräin mukaisesti: vesijohtolaitoksen 25,000, kaasutehtaan 12,000 sekä sähkötehtaan 11,000 markaksi.

Tähän pääluokkaan on edelleen merkitty ne *kuoletusapumaksut* ja *korot*, mitkä teknillisten laitosten tulee kuoletussuunnitelmaansa mukaisesti maksaa kaupunginrahastoon. Niinkuin edellä on mainittu, on nuo määrät laskettu teknillisten laitosten Hallituksen laatiman kuoletus- ja korkolaskelman ehdotuksen mukaisesti. Vaikka Rahatoimikamari on tästä ehdotuksesta antamassaan lausunnossa katsonut laskuprusteeseen olevan tehtävä eräitä muutoksia, on Kamari kuitenkin, koska Kaupunginvaltuusto ei vielä ole asiaa ratkaisut, merkinnyt Hallituksen laskemat määrät tulovarvioehdotukseen. Hallituksen ja Rahatoimikamarin ehdotusten välillä ei olekaan niin suurta erotusta, että määräin tarkistamista välttämättä tarvitsisi toimittaa. Kuoletusta ja korkoa on vesijohtolaitoksen maksettava yhteensä 408,000 markkaa, kaasutehtaan taas Smk 367,921:07, sähkötehtaan 353,000 markkaa, eli kaikkien teknillisten laitosten yhteensä Smk 1,128,921:07.

Tässä pääluokassa olisi niinmuodoin tuloja kaikkiaan Smk 2,619,621:07 sen sijaan että niitä kuluvan vuoden tulosääntöön on 654,500 markkaa. Tässä on otettava huomioon, että meno- ja tulosääntöön järjestykseen tehtyjen muutosten johdosta vuodelta 1912 laskettujen ja edellisinä vuosina olleiden todellisten tulojen välinen vertailu ei anna oikeata kuvaa todellisista oloista.

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksista on Rahatoimikamari laskenut olevan tuloja saman määrän, mikä on merkitty 1911 vuoden tulosääntöön, eli 1,100,000 markkaa. Voipi näyttää omituiselta, ettei tätä tuloerää ole merkitty suuremmaksi, vaikka tontinlunastuksia kuluvana vuonna aivan todennäköisesti kertyy 2,200,000 markkaa eli siis kaksi vertaa enemmän. Tontinlunastuksista olevat tulot kuitenkin vaihtelevat eri vuosina tun-

tuvasti, ja kun on edellytettävissä, ettei rakennustoiminta ensintulevana vuonna ole yhtä virkeä kuin se on ollut kahtena viime vuonna, minkä johdosta ei myöskään uusia tontteja osteta eikä aikaisemmin ostettujen tonttien maksamattomia kauppahintoja suoriteta samassa määrin kuin näinä vuosina on ollut laita, on Rahatoimikamarin mielestä ollut varovaisinta olla korottamatta tämän pääluokan tulomäärää. Tonttien myynnistä ja myytyjen tonttien erääntymättömän kauppahinnan kuoletuksesta on ollut tuloja:

Vuonna 1902	Smk	481,739: 59
” 1903	”	713,706: 83
” 1904	”	605,954: 02
” 1905	”	454,460: 02
” 1906	”	736,577: 60
” 1907	”	766,832: 96
” 1908	”	331,820: 27
” 1909	”	846,069: 34
” 1910	”	1,466,019: 11
” 1911 (²⁰ / ₁₁)	”	2,157,000: —

Niinkuin edellä olevista numeroluvuista näkyy, vaihtelevat tontinlunastuksista olevat tulot eri vuosina tuntuvasti, mikä seikka kehottaa noudattamaan varovaisuutta tulevan vuoden tulomäärän laskemisessa. Rahatoimikamarista on niinkään näyttänyt oikeammalta merkitä suurempi rahamäärä edellisen vuoden varmasta säästöstä kuin laskea seuraavan vuoden tontinlunastukset liian runsaasti vain sitä silmällä pitäen että voisi näyttää suuria säästöjä tahi huojistaa veroäyriä. Tuollainen rahapolitiikka kostaa itsensä ennemmin tahi myöhemmin. — Lopuksi lienee huomautettava että, vaikka kuluvan vuoden varrella otettujen ulkomaisten hypoteekkilainain johdosta melkoiset osat aikaisemmin myytyjen tonttien hintoja on maksettu, kaupunki kuitenkin on myynyt tontteja likimain samaan määrään, joten ne kaupungin varat, mitkä ovat sidottuina maksamattomista tontinlunastuksista annettuihin velkakirjoihin, eivät ole vähentyneet, jos eivät toiselta puolen ole lisääntyneetkään, niinkuin edellisinä vuosina on ollut laita.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Veroja kaupungille lahjoitetuista tiloista on laskettu kertyvän sama määrä, mikä on kuluvaksi vuodeksi merkitty. *Vuokratulot kaupunkiin yhdistetystä alueesta* on pääasiassa merkitty samoiksi määräksi kuin tähänkin asti. Joitakuuta muutoksia kuitenkin on tehty. Niinpä on rakennusten ja talojen vuokratulot korotettu 177,000 markasta 182,000 markkaan ja Alppilan vuokra 6,600 markasta 6,800 markkaan.

Kaupungin omistamissa taloissa olevien poliisilaitoksen virkahuoneistojen ja tallien vuokramäärä on menopuolella olevain vastaavain eräin mukaisesti merkitty samaksi kuin kuluvanakin vuonna eli 99,200 markaksi. Kaupungin omistamista taloista tulevat vuokrat on merkitty osin välikirjain mukaisesti, osin arvion perusteella, samaten kuin Rata- ja Pengerkadun poliisitaloista vuokralle annetuista huoneistoista olevat tulot, kuitenkin lukemalla tulomääristä pois noissa taloissa tarpeellisiksi katsottujen korjaustöiden kustannukset. Siten on poliisihuoneistojen vuokramäärät korotettu 5,600 markasta 6,000 markkaan sekä kunnan työväenasunnoista tulevat vuokrat 47,000 markasta 50,000 markkaan. Sitä vastoin Kamari ei ole havainnut olevan syytä merkitä Vuorimiehenkadun talon N:o 9 huoneistojen vuokratuloja entistään suuremmiksi, vaikkakin ne, jos Kamarin ehdottama muutosrakennus toimitetaan, lisääntyisivät 2,400 markalla. Joka tapauksessa olisi siten korotettu vuokramäärä merkittävä ainoastaan vuoden viimeiseltä neljännekseltä. — Edellä mainituista syistä on menopuolella tällä kertaa pantu Bengtsårin kasvatuslaitoksen tiliin sen maatilalle maksettava vuokra 13,000 markkaa. Sama erä on siis myös merkittävä tulopuolelle Bengtsårin kasvatuslaitoksen maksettavana vuokrana. Uusia eräiä ovat vuokrat erinäisistä laivaveistämön alueen rakennuksista, erinäisten välikirjain mukaan, 4,050 markkaa, sekä vuokrat hiljattain ostetusta Aleksanterinkadun talosta N:o 26. Mainitut vuokratulot nousevat 28,000 markkaan, mutta koska on luultavaa, että kaupunki tarvitsee erinäisiä tämän talon huoneistoja omiin tarkoituksiinsa, lienee varovaisinta merkitä tämä tulomäärä ainoastaan 15,000 markaksi. Fabianinkadun talon N:o 1 vuokratuloja, jotka on kuluvan vuoden tulosääntöön merkitty 7,400 markaksi, ei ole ensintulevan vuoden tulosäännössä, koska kaupunki on käyttänyt koko talon omiin tarkoituksiinsa (sairaalaksi) sekä ensintulevan kesäkuun 1 päivästä luovuttaa nämä huoneistot vuokratta Helsingin Käsityökoululle. — Satunnaisista maan- ja kenttäinvuokrista on laskettu olevan tuloja 90,000 markkaa. Nämä tulot ovat nimittäin pyrkineet vuosi vuodelta lisääntymään, minkä ohella varastopaikkain kysyntä on tuntuvasti kasvanut. Edelleen on laivaveistämöalueen vuokra välikirjan mukaisesti merkitty 16,620 markaksi.

Kaupungin maataloihin nähden on huomautettava, että vuokratuloja Oulunkylän, Böhlen, Nybondaksen ja Reimarsin tiloilta on korotettu 2,000 markalla eli 27,000 markkaan sekä että uutena eränä on merkitty tulot Bengtsårin maatilalta, 8,850 markkaa. Bengtsårin maatilalan huomattavimmat vuokratulot ovat: maidon myynnistä 4,000, puutarhatuotteitten myynnistä 2,500 sekä perunain myynnistä 1,000 markkaa.

Kaupungin kiinteästä omaisuudesta on näin ollen laskettu olevan tuloja kaikkiaan 720,320 markkaa kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 658,850 markan sijasta.

IV. Tonttiverot.

Tämän pääluokan tulomäärän on Rahatoimikamari merkinnyt samaksi kuin edelliseltä vuodelta eli 4,000 markaksi.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Laskiessaan mihin määriin Helsinkiin osotetuista tavaroista tuleva tuulaaki sekä liikennemaksut voivat ensintulevana vuonna nousta, lausuu Liikennekonttori.

„Viimeksi kuluneen elokuun päättyessä oli *tuulaakituloja* kertynyt kuluvalta vuodelta Smk 232,778: 15 edellisen vuoden tulojen ollessa vastaavalta ajalta Smk 227,899: 78. Lähinnä edellisen kolmivuotiskauden syys—joulukuulla oli tuloja vuotuisin keskimäärin Smk 129,665: 89 ja taas syys—joulukuulla 1910 Smk 135,642: 27. Siihen nähden että tuulaakitulot ovat, niinkuin alempana olevasta taulukosta näkyy, osottaneet vuodesta 1902 lähtien tasaista lisääntymistä, jota kutakuinkin säännöllisten taloudellisten olojen vallitessa on vastedeskin odotettavana niin kauan kuin väkiluvun nopeata lisääntymistä sekä maanviljelyksen ja teollisuuden kehitystä kaupungin kauppa-alueella jatkuu, on tuulaakitulot tuloarvioehdotuksessa laskettu 360,000 markaksi.

Tuulaakituloja oli:

1901 . . .	Smk 199,557: 73	1906 . . .	Smk 308,338: 74
1902 . . .	„ 191,638: 66	1907 . . .	„ 326,022: 44
1903 . . .	„ 217,005: 49	1908 . . .	„ 325,640: 21
1904 . . .	„ 232,410: 09	1909 . . .	„ 332,548: 17
1905 . . .	„ 242,220: 17	1910 . . .	„ 363,542: 05

Liikennemaksuja on kuluvana vuonna elokuun loppuun tuloutettu Smk 415,233: 58 sen sijaan että vastaava tulomäärä viime vuonna samaan aikaan oli Smk 362,181: 80. Viimeksi kuluneena kolmivuotiskautena tuloutettiin syys—joulukuulla keskimäärin Smk 329,706: 95 sekä vuonna 1910 samaan aikaan Smk 361,873: 35. Niinkuin alempana olevasta taulukosta käy selville, ovat tulot liikennemaksuista lisääntyneet likimain samassa suhteessa kuin tuulaakitulot, ja samoilla perusteilla kuin tuulaakiin nähden on tulot liikennemaksuista laskettu 775,000 markaksi, toisin sanoen likimain siksi määräksi, johon tulot kuluvan vuoden tammi—elokuulta nousevat, niihin lisättyinä tulot syys—joulukuulta 1910.

Jotta alempana olevasta taulukosta kävisi selville viime vuosikymmenen kuluessa tapahtunut liikenteen kasvaminen on liikennemaksuista olleisiin todellisiin

tuloihin lisätty ne määrät, mitkä kaupunki on menettänyt talvipurjehduskauden aikana, jolloin puoli maksua on kannettu. Siten olivat:

	Tuloutetut maksut.	50 % alennus.	Laskettuja mak- suja yhteensä.
1901	Smk 450,502: 71	16,532: 30	467,035: 01
1902	„ 453,945: 69	18,000: —	471,945: 69
1903	„ 467,050: 33	36,339: 18	503,389: 51
1904	„ 493,054: 17	27,157: 48	520,211: 65
1905	„ 521,042: 62	31,230: 30	552,272: 92
1906	„ 604,843: 48	49,928: 19	654,771: 67
1907	„ 733,019: 10	32,224: 63	765,243: 73
1908	„ 685,087: 95	24,169: 34	709,257: 29
1909	„ 701,298: 57	24,257: 59	725,556: 16
1910	„ 724,055: 15	81,314: 54	805,369: 69

Tästä taulukosta näkyy muun muassa, että talvipurjehduksen palkitsemisesta on viime vuosikymmenen kuluessa ollut kaupungilla menoja noin 340,000 markkaa, josta määrästä Smk 81,314: 54 tulee yksinomaan vuoden 1910 osalle. Konttori on laatinut oheellisen luettelon tämän palkintomäärän jakautumisesta vuonna 1910. Suuret summat tulevat etusijassa tukkutavarain osalle, joiden uudestilastaus-, toimitus- ja rautatierahdikulut nousisivat tuntuvasti enemmän palkintomäärää, mikä seikka, vaikkei ensinkään otettaisi lukuun sitä etua mikä tavarain vastaanottajalla on siitä, että hän voi toimittaa purkauksen ja tullauksen asuinpaikallaan, tekee maksunalennuksen myöntämisen kaupungin puolelta tarpeettomaksi. Talvipurjehduksen voimassapito sitä vastoin on aivan toisten tekijäin varassa, ja niin kauan kuin sitä käy voimassapitäminen, tulevat kaikki Helsingin kaupungin kauppa-alueelle osotetut tavarat suorastaan tänne, maksujen alennukseen katsomatta. Tuntuu konttorista sangen epäiltävältä, olisiko esim. sokerintuonti, jonka osalle suurin määrä maksunalennuksesta tuli vuonna 1910 samoinkuin kaikkina sen edellisinäkin vuosina, käyttänyt toista tietä, siinä tapauksessa että maksunalennusta ei olisi myönnetty. Maksunalennuksen synnyttämiä oloja erittäin kuvaavana mainittakoon, että joulukuun jälkipuoliskolla 1910 tuli Räävelistä 5 laivanlastillista viljaa ja jauhoja, jota vastoin tuollaisia tavaroita ei tuotu ensinkään saman kuukauden alkupuolella. Maksunalennus astuu nimittäin voimaan joulukuun 15 päivänä. Kokemus osoittaa, että purjehdus voi jäänsärkijäläivain avutta jatkua joulukuun loppuun, minkätähden maksunalennuksen myöntäminen siihen asti tuntuu erittäin kummalliselta.“

Liikennekonttorin arvelun mukaan käy tuulaakitulot Helsingin kaupunkiin osotetuista tavaroista laskeminen 360,000 ja tulot liikennemaksuista 775,000 markaksi. Varovaisestikin laskien saanee tulot kuitenkin arvioida tuulaakista 370,000 ja liikennemaksuista 800,000 markaksi. Nämä tulomäärät ovat liikennekamreerin tiedonannon

mukaan joka tapauksessa odotettavissa, jos talvipurjehdusaikana myönnettävää 50 % maksunalennusta koskeva määräys muutetaan siten, että talvipurjehduskausi luetaan alkavaksi tammikuun 1 päivästä. Tällaista muutosta puoltaa se seikka, että Helsingin ilmasto-olot näyttävät muuttuneen siihen suuntaan, että laivaliike voi jääse- teitä kohtaamatta tavallisesti jatkua vuoden vaihteeseen asti. Liikennekonttorin esittämiä näkökohtia silmälläpitäen saa Rahatoimikamari ehdottaa

että tämä asia annettaisiin erityisen valiokunnan tarkemmin valmisteltavaksi.

Tuulaakitulot Helsinkiin meritse tulevista, sisämaan kaupunkeihin osotetuista tavaroista on pysytetty, ennallaan ja laskettu 5,000 markaksi.

Satamamaksuihin nähden Satamakonttori huomauttaa että, koska liikenne ja merenkulku on ensintulevana vuonna aivan todennäköisesti edelleen vilkastuva, käy tulot näistä maksuista laskeminen 280,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 270,000 markan sijasta. — Mittaus-, nostokrana-, painolasti- ja punni- tusmaksut on pysytetty saman määräisinä kuin ne ovat kuluvan vuoden tulosään- nössä, mutta siltamaksut on korotettu 10,000 markasta 12,000 markkaan.

Seuraavasta taulukosta näkyy, mihin määriin *perunkikirjoitusprosentit* niin kau- pungin kuin kaupungin köyhäinkin osa, ovat viime vuosina nousseet:

Vuonna		Laskettu määrä.	Kertynyt määrä.
1905	Smk	38,000: —	91,694: 42
1906	„	38,000: —	119,048: 34
1907	„	48,000: —	199,823: 18
1908	„	120,000: —	92,737: 28
1909	„	120,000: —	100,008: 75
1910	„	120,000: —	71,956: 01
1911	„	120,000: —	¹ / ₁₁

Tästä tuloerästä on niinmuodoin kaupunginrahastoon kertynyt sängen vaihtelevia määriä, keskimäärin noin 100,000 markkaa. Tämän verraten tuntuvan tuloerän kaupunki kuitenkin ensintulevan vuoden alusta menettää syyskuun 7 päivänä 1911 annetun erinäisten Perintökaaren 9 luvun pykäläin muuttamista koskevan armol- lisen asetuksen johdosta. Näin ollen ja kun Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan syytä likemmältä kajota tähän asianlaitaan, on tulosääntöön merkitty ainoastaan 16,000 markkaa kaupungin köyhäin osuutena perunkirjoitusprosentteista.

Tämän pääluokan tulomäärän on Rahatoimikamari laskenut 1,508,500 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön olevan määrän 1,513,500 markan sijasta.

VI. Sekalaiset tulot.

Niihin rahamääriin katsoen, joita *henkilökohtaisesta vaivaismaksusta* on useana vuonna kertynyt kaupunginrahastoon, on tämä tuloerä Rahatoimikamarin mielestä ollut laskettava 53,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 50,000 markan sijasta. — Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti on tulot *Marian sairaalasta* korotettu 40,000 markasta 42,000 markkaan. Tulot *kodeissa toimitetusta desinfiioimisesta* on Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta korotettu 3,000 markasta 6,000 markkaan. Tähän nähden Rahatoimikamari ei ole voinut olla huomauttamatta, että Kamari tietoon on tullut, että kodeissa toimitetuista desinfiioimisista ei anneta laskuja sitä tarkkuutta ja joutuisuutta noudattaen kuin olisi suotava. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä kuin ei tämän tehtävän yleensä tulisi kuulua terveydenhoitoviranomaisille. Maksujen perimisen kävisi helposti antaminen Rahatoimikonttorin toimeksi, jonka siinä tapauksessa tulisi asianomaiselta Terveydenhoitolautakunnan virkamieheltä saada viikkoraportit toimitetuista desinfiioimisista. Suoranaista ehdotusta Rahatoimikamari ei ole tahtonut tässä kohden tehdä, koska asia epäilemättä on helposti järjestettävissä Kamarin ja Terveydenhoitolautakunnan keskinäisellä sopimuksella. — Vaivashoitohallituksen esityksestä on *työläitoksen* tulot laskettu 4,000 markaksi kuluvan vuoden tulosääntöön merkittyjen 2,000 markan sijasta. *Korvaus köyhäin ylläpidosta* taas on katsottu olevan korotettava 10,000 markasta 15,000 markkaan. — Kirjalainoista olleet tulot jäävät pois, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on päättänyt että kirjalainoja kaupungin kirjastosta on annettava maksutta. — Kun *koiraveron* määrä näyttää vuosi vuodelta kasvavan, on tämä tuloerä katsottu voitavan korottaa 20,000 markasta 21,000 markkaan. — Sitä vastoin on tulot *kaupungin laboratorion terveydelisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten* laskettu 500 markkaa entistään vähemmiksi eli 3,000 markaksi. — *Klosett maksut* taas on merkitty 7,000 markkaan korotettuun määrään. — Niinkuin XIV pääluokassa Sekalaisten menojen kohdalla on huomautettu, on kaupungin järjestämän *työkunnan* voimassapitoon merkitty 22,000 markkaa. Vaikka työkunta on ollut toimessa ainoastaan puolen vuotta, ovat tulokset kuitenkin ilmeisesti osottaneet, että vahvistetun taksan nojalla kannetut tulot riittävät työ-kunnan menoihin. Tähän nähden on tulotkin laskettu 22,000 markaksi, johon summaan tulee lisää säästyneitä puhtaanapidon kustannuksia 3,000 markkaa. — Kaupungin menettämien *sakko-osuuksien* vastikkeeksi on oikaisun vuoksi merkitty 7,675 markkaa.

Lisäksi on kaupungille tuleva apumaksu *venäläisen sotaväen majoituskustannuksiin* merkitty Majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti, joten se korvausmäärä, mikä vahvistetun tariffin mukaan on valtiovaroista maksettava kaupunginrahastoon, on laskettu 583,400 markaksi.

Tämän pääluokan tulot nousevat näin ollen 780,145 markkaan kuluvan vuoden tulosääntöön merkityn 685,052 markan määrän sijasta.

VII. Valtioavut.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston hyväksyvän Rahatoimikamarin ehdottaman kaupungin kansakoulujen ja kasvatustaitosten vuosirahasäännön sekä viitaten Keisarillisen Senaatin päätöksiin lokakuun 6 päivältä 1910, jonka mukaan kaupungille on myönnetty oikeus valtioavun määrää laskiessaan lukea hyväkseen 7 % kaupungin omistamain kansakoulujen (talojen ja tonttien) arvosta sekä tammikuun 26 päivältä 1911, jonka mukaan suostuntavaroista kaupunkikansakoulujen voimassapitoon annettava apumaksu on toistaiseksi oleva 12 1/2 % siitä määrästä, johon kaupunkikunnan todelliset menot näistä kansakouluista nousevat, olisi kaupungille mainituissa kohdin tuleva valtioapu seuraavan laskelman mukainen:

I. Kansakoulujen valtionapumaksut.

Palkat	Smk	1,077,117: 37
Kouluhuoneistojen vuokria	”	38,290: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat	”	20,000: —
Käsitöiden tarveaineet ja koulukeittiöt	”	20,000: —
Uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus	”	4,000: —
Halot ja halkojen hakkaus	”	50,000: —
Valaistus	”	30,000: —
Opettajattarien ja opettajain opintoapurahat	”	2,000: —

7 % seuraavain kansakoulutalojen arvosta:

Annankadun kansakoulutalo	Smk	424,200: —
Lapinlahdenkadun ”	”	434,054: 65
Kasarminkadun ”	”	343,139: 80
Nikolainkadun ”	”	594,588: 18
Punavuorenkadun ”	”	136,960: 20
Ratakadun ”	”	716,000: —
Tehtaankadun ”	”	532,120: —
Kallion ”	”	1,190,000: —
Vallilan ”	”	324,907: 97
Fjälldalin ”	”	13,280: —
Töölön ”	”	394,208: 65
Toukolan ”	”	55,300: —
	Smk	5,158,759: 45
	”	361,113: 16
	Yhteensä Smk	1,602,520: 53

josta määrästä kaupungille tulee kansakoulujen valtioapua 12 1/2 % eli 200,240 markkaa.

II. Kasvatuslaitosten valtionapumaksu.

Palkat	Smk	49,600: —
Vuokrattujen kouluhuoneistojen vuokrat	„	9,225: —
Polttopuut ja valo	„	6,975: —
Opetusvälineistö ja kirjat	„	3,000: —
Kalusto	„	1,150: —
7 % Bengtsärin kasvatuslaitokseen käytetylle kaupun- gin pääomalle 185,000 markalle	„	13,000: —
	Yhteensä Smk	72,950: —

josta määrästä kaupungille on kasvatuslaitosten valtioapuna tuleva 12 $\frac{1}{2}$ % eli 10,370 markkaa.

Edelläolevain laskelmain mukaisesti lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensintulevan vuoden menoarvio on vahvistettu, Keisarilliselta Senaatilta anottava

että edellä mainitun suuruiset valtioavut myönnetään kaupungin kansakouluille ja kasvatuslaitoksille.

Rahatoimikamarin esityksestä on Kaupunginvaltuusto Keisarilliselta Senaatilta anonut lisättyä *valtioapua katuvalaistukseen*. Kun tämä kysymys ei kuitenkaan saane lopullista ratkaisuaan ennenkuin ensi vuonna, on Rahatoimikamari merkinnyt katuvalaistukseen annettavan valtioavun samaksi määräksi kuin tähänkin asti.

Poikain Valmistavalle Ammattikoululle tuleva valtioapu on mainitun koulun Johtokunnan laskelmain mukaisesti merkitty 20,725 markaksi. *Tyttöjen Valmistavan Ammattikoulun valtioapu* pysyy ennallaan 11,000 markan määräisenä. — Kaupungin *osuus paloviinaverosta* on niinkään merkitty entiseen määräänsä 14,000 markaksi.

Tämän päälukokan tulot nousisivat niinmuodoin ainoastaan 292,923 markkaan kuluvan vuoden tuloarvion 497,318 markan sijasta.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Sen muutetun järjestyksen mukaisesti, jonka Rahatoimikamari on toimeenpannut teknillisten laitosten kulunkiarvioon nähden ja jota edellä on likemmältä kosketeltu, on tähän luokkaan merkittävä kaikkien teknillisten laitosten lasketut tulot. *Kaasu- ja sähkötehtaan* tulot on merkitty teknillisten laitosten Hallituksen ehdotuksen mukaisesti. *Vesijohtolaitoksen* osalle tulee Hallituksen ehdottaman määrän lisäksi 15,680 markkaa korvausta vapaakaivoissa ja hevosaltaissa kulutetusta vedestä sekä hinnanalennuksista, joita Kaupunginvaltuusto on eri syistä myöntänyt erinäisille kulutta-

jille. Kaupunginvaltuustolle antamassaan eri lausunnossa on Rahatoimikamari kosketellut tähän kuuluvia seikkoja sekä lausunnossa esitettyjen syiden nojalla puoltanut sitä menettelyä, että vesijohtolaitos oikeutettaisiin lukemaan hyväkseen korvauksen puheenalaisesta vedenkulutuksesta.

Niinkuin alempana olevasta yhdistelmästä näkyy, on teknillisten laitosten tulot ja menot laskettu seuraaviksi määriksi:

	Menoja Smk	Tuloja Smk	Erotus Smk
1) Vesijohtolaitos	1,178,233: —	1,052,955: —	125,278: —
2) Kaasutehdas	1,468,505: 07	1,380,600: —	87,905: 07
3) Sähkötehdas	1,485,800: —	1,454,000: —	31,800: —

Teknillisten laitosten uutistöihin käytettäisiin näin ollen kaikkiaan 244,983 markkaa 7 penniä taksoitusvaroja. Sen sijaan että nämä työt kustannettaisiin lainavaroilla, joista on maksettava korkoa, käytetään tarpeellisten, ehkäpä korotto-mainikin varain saamiseksi taksoitusta, vaikka tietenkin Kaupunginvaltuuston vallassa on määrätä tuollaistenkin varojen korkokanta. Mutta jos mieli teknillisiä laitoksia käyttää liikeyrityksen tapaan, ei Rahatoimikamarin mielestä tuollainen menettely saa vastedes tulla kysymykseen. Se seikka ettei Kamari tällä kertaa ole ryhtynyt tässä kohden tarpeellisiin muutoksiin, on johtunut siitä että kysymystä teknillisten laitosten rakennuspääoman koron ja kuoletuksen laskuperusteesta ei vielä ole lopullisesti ratkaistu. Rahatoimikamari on kuitenkin katsonut olevan kiinnittäminen Kaupunginvaltuuston huomiota tähän asianlaitaan, joka tuntuvasti vaikuttaa taksoittamalla otettavaan rahamäärään.

Tässä pääluokassa on niinmuodoin laskettu olevan tuloja kaikkiaan 3,887,555 markkaa. Kulunkiarvion järjestyksessä toimeenpannun muutoksen johdosta ei vertailua viimevuotisiin tuloihin käy tässä pääluokassa tekeminen.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Erikoisessa ehdotuksessaan ensintulevan vuoden menoarvioksi huomauttaa kaupungin yleisten töiden Hallitus että, kun puhtaanapitolaitokseen on kuluvanakin vuonna liittynyt uusia tilaajia ja korotetut puhtaanapitomaksut ovat voimassa ensintulevan vuoden alusta alkaen, käy tulot *talonomistajain maksuista* laskeminen 170,000 markaksi. Kaupungin maksut *sen omien talojen puhtaanapidosta* taas on laskettu 30,100 markaksi ja tulot *myydystä lannasta* 30,000 markaksi eli samaksi määräksi, mikä on merkitty kuluvan vuoden tulosääntöön. On tosin mahdollista, että kaksijakojärjestelmän tultua käytäntöön tulot myydystä lannasta tuntuvastikin nousevat,

mutta kun tähän nähden ei vielä ole kokemusta olemassa, on Kamarin mielestä ollut varovaisinta toistaiseksi olla korottamatta tätä tuloerää.

Tämän pääluokan kohdalla olisi niinmuodoin tuloja kaikkiaan 230,100 markkaa kuluvaksi vuodeksi laskettujen 209,000 markan sijasta.

X. Lainat.

Vuoden 1902 obligatsioonilainasta on edelleen käyttämättä seuraavat määrät, jotka on varattu:

Kunnan työväenasuntojen teettämiseen Smk 139,250: —

Ensintulevan vuoden rahasäännössä osotetaan tästä obligatsioonilainasta:

Rahastoon rakennustoiminnan edistämiseksi Vallilassa . Smk 125,000: —
joten siis on edelleen käyttämättä „ 14,250: —

Vuoden 1909 obligatsioonilaina on kokonaan käytetty.

Vuoden 1911 obligatsioonilaina, nimellisesti Smk 25,150,000: —, on käytetty alempana mainitulla tavalla:

Aikaisemmin 1911 vuoden rahasäännössä osotettu	
erinäisiin tarkoituksiin	Smk 1,205,200: 30
Laivaveistämön alueen kauppahinta	„ 1,000,000: —
Hakaniemen torin kauppahalli	„ 420,000: —
Kulkutautisairaala	„ 500,000: —
Mielisairaala	„ 600,000: —
Kallion paloasema	„ 75,000: —
Bus- ja Santaholman saarien järjestely	„ 500,000: —
Sörnäisten pohjoispuolinen rautatie	„ 300,000: —
Aleksanterinkadun talon N:o 26 kauppahinta	„ 400,000: —
Vesijohdon laajennus	„ 150,000: —
Sähkötehtaan laajennus	„ 2,100,000: —
„ „	„ 263,000: —
„ „	„ 700,000: —
	Yhteensä Smk 8,213,200: 30

Ensintulevan vuoden rahasääntöön merkittyihin ja lainavaroista suoritettaviksi ehdotettuihin eriin nähden ei liene tarpeen tarkempia selityksiä, sillä osin on niistä

olemassa Kaupunginvaltuuston päätökset, osin on erinäisissä Kaupunginvaltuustolle tehdyissä esityksissä niitä selvitelty.

Niistä yleisistä töistä, mitkä Rahatoimikamari ehdottaa ensintulevana vuonna teetettäväksi kahta vuotta pitemmäksi ajaksi otetuilla lainavaroilla, olisi kustannuksia kaikkiaan Smk 3,645,000:— . Kuluvan vuoden menosäännössä on vastaava määrä Smk 3,895,252: 30.

XI. Taksoitus.

Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ensintulevan vuoden kulunkiarvion järjestämiseksi ja siis on taksoittamalla otettava kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 4,858,861 markkaa 9 penniä eli 540,079 markkaa 88 penniä suurempi kuluvan vuoden vastaavaa määrää. Arvioidessaan ensintulevan vuoden veroäyriin suuruutta on Rahatoimikamari edellyttänyt että veroäyriiluku, joka tänä vuonna oli 260,000, ensintulevana vuonna nousee 275,000:en. Kuluvan vuoden varrella lisäksi tulleita lukuisia uutisrakennuksia silmälläpitäen tämä lisäennus tosin on sangen varovasti laskettu, niinkuin seuraavasta taulukostakin näkyy, mutta Rahatoimikamari on katsonut että taksoituksenvalmistelussa nykyään voimaan saatettuja uusia periaatteita silmälläpitäen on olemassa painavia syitä, joiden vuoksi ei ole arvattava tuon valmistelun tuloksia liian suuriksi edellyttämällä veroäyriiluvun kohoavan ylen paljon.

Helsingin veroäyriiluku ja taksoitusmäärä vuosina 1902—1911.

Vuonna.	Veroäyrejä.	Taksoitettu.
1902	139,631	1,857,556: 73
1903	146,288	1,837,068: 83
1904	151,113	1,862,649: 02
1905	159,427	1,914,281: 59
1906	171,461	2,238,834: 90
1907	184,388	2,442,819: 55
1908	208,642	2,889,202: 40
1909	217,524	3,480,073: 10
1910	238,808	3,916,156: 05
1911	259,199	4,328,335: 20

Jos siis edellytetään olevan 275,000 veroyriä, nousisi veroäyriin määrä kuluvan vuoden 16 markasta 70 pennistä 17 markkaan 65 penniin. Tätä verotusta, joka tosin on suurempi kuin milloinkaan ennen, täytyy Rahatoimikamarin kuitenkin

pitää kohtuullisena niin oman maan muiden kaupunkien kuin Skandinaviankin suurempien kaupunkeihin oloihin verraten.

Paitsi edellä mainittuja asiakirjoja liitetään tähän Rahatoimikonttorin säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1911.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

YLEISTEN TÖIDEN
HALLITUS.

Helsingissä,
lokak. 12 p:nä 1911.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 275.

Rahatoimikamarille saa Hallitus täten kunnioittaen lähettää ehdotuksen Hallituksen alaisten «yleisten töiden» ja kaupungin «Rakennuskonttorin» menosäännöksi vuonna 1912.

Kun Hallituksen ensimmäisenä toimintavuonna ei vielä ole voitu saavuttaa mitään kokemusta Hallituksen istuntojen lukumäärästä, on menoarvioehdotukseen merkitty sama määräraha kuin kuluvaksikin vuodeksi, eli 4,200 markkaa.

Aikaisemmin käytetty nimitys katu-, laituri- ja satamarakennusosaston apulaispäällikkö sopinee lyhentää vieressä olevan ehdotuksen mukaisesti.

Kaupunginarkkitehti, joka on ollut virassaan viisi vuotta eli joulukuun 1 päivästä 1907, on niinmuodoin oikeutettu saamaan palkankorotusta yhdeltä kuukaudelta, minkätähden vastaava määrä, 83 markkaa 33 penniä, on merkitty kulunkiarvioehdotukseen.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin ylenmääräinen työtaakka on aiheuttanut ehdottamaan, että hänen avukseen hänen työalaansa kuuluvissa asioissa asetettaisiin kokenut arkkitehti, jolle maksettaisiin palkkiota sama määrä kuin muille osastonpäällikön apulaisille eli 6,000 markkaa.

Otteella Rahatoimikamarin pöytäkirjasta joulukuun 29 päivästä 1910, 25 §, on Hallitukselle ilmoitettu, että Kaupunginvaltuusto on evännyt Rahatoimikamarin tekemän ehdotuksen kaupungingeodeetin palkkaetujen järjestämisestä. Mutta kun Hallitus on tullut siihen vakaumukseen, että palkankorotus johtuu osin siitä, että geodeetilla on saman vertainen asema kuin muillakin osastonpäälliköillä, osin siitä että hänen suoritettavansa työmäärä nykyään on tuntuvasti suurempi kuin siihen aikaan, jolloin hänen pohjapalkkansa määrättiin, saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa, että geodeetin nykyinen palkka, 3,000 markkaa, ensintulevan vuoden alusta korotetaan 5,000 markkaan, joten hän, kun sivutulot keskimäärin arvioidaan 4,000 markaksi vuodessa, voisi saada samat vuositulot kuin muilla osastonpäälliköillä on menosäännön mukaan.

Siinä tapauksessa että Hallituksen vastamainittu ehdotus hyväksytään, näyttää luonnolliselta, että geodeetille nykyään tuleva 600 markan korotus 10 vuoden palveluksesta kohoaa 1,000 markkaan.

Kun kokemus on osottanut, että ennen kaupunginasemakaavain laatimista täytyy suorittaa mittaustöitä, ja näitä toisinaan teetetään varsin laajaperäisesti sekä tällaisia töitä varten myönnetty määräraha on varattu ainoastaan geodeetin ja työpäällikön johtamia

Hallituksen
palkkiot.

Rakennus-
konttori.

Kaupungin-
asemakaava-
arkkitehdin
apulainen.

Kaupungin-
geodeetin pal-
kankorotus.

Apuripäivä-
työt pinta-
alanmittauk-
sissa.

kartallepanotöitä ja katujen paalutuksia y. m. varten, on puheenalainen määräraha katsottu olevan korotettava nykyisestä 10,000 markan määrästä 13,000 markkaan.

**XIII. Yleiset
työt. Rakennukset ja talot.**

Vieressä olevaan nimikkeeseen kohdistetut menot ovat lueteltuina kaupunginarkkitehdin laatimassa sekä Hallituksen tarkastamassa ja hyväksymässä erikoisehdotuksessa, joka on perusteltu niiltä kohdin kuin on katsottu tarpeen vaativan.

**Kadut ja yleiset
paikat. Korjaus ja
kunnossapito. Kiveäminen I
tellikkakivillä
asfalttiin.**

Paraslaatusilla, asfalttiin istutettavilla tellikkakivillä päällystettäväksi ehdotetaan: Saunakadun keskimäinen kolmasosa, 40,000 markkaa, Bulevardikatu Albertinkadun ja Hietalahden rannan väliseltä osalta, 20,200:—, sekä kaupungin osa Kasarminkatua Pohjois Makasiini- ja Pikku Roobertinkadun väliltä, 6,700:—, jotka määrärahat on merkitty sen suunnitelman mukaisesti, minkä Maistraatti ja Rahatoimikamari ovat yhteisesti hyväksyneet kaupungin katujen tellikkakiveyksen asteettaiseksi laajentamiseksi.

Ehdotusta että kaupunki paraslaatusilla tellikkakivillä päällystäisi osansa Yrjönkatua Ison Roobertin- ja Uudenmaankadun väliltä 18,400 markan sekä niinikään osansa Uudenmaankatua Yrjön- ja Erottajakadun väliltä 5,000 markan kustannuksilla perustelee sekä näiden katujen melkoinen liikenne ja keskeinen asema, että sekin seikka että Kolmikulmatori siten saatetaan sitä ympäröiviä uudenaikaisia taloja vastaavaan kuntoon.

Kokonaismääräraha Smk 90,300:—.

**Kaupattorin
länsiosan järjestäminen.**

Kysymys erinäisten uutistöitten teettämisestä Kaupattorin länsiosassa on aikaisemmin aiheuttanut Kaupunginvaltuustolle tekemään esityksen sikäläisen liikenteen järjestämisestä erittäinkin helposti sattuvain tapaturmain estämiseksi jalkamiesten ja sen yleisön keskuudessa, joka odottaa raitiovaunujen tuloa sikäläisille pysäkeille. Puheenalaisten töitten kustannusarvio päättyy 30,000 markkaan. Tällä summalla myös saataisiin torin muutos- ja kaunistustyöt suoritetuiksi, mutta ei sitä vastoin Hallituksen suunnitelmassa ehdotettua raiteiden muuttoa, josta olisi kustannuksia 24,000 markkaa.

Määräraha Smk 30,000:—.

**Tarkastuspaviljongin ja
Makasiininrannan väliin
Eteläranta.
Kanavatori.**

Vieressä mainittujen paikkain liikenteellinen merkitys vaatii sitä suuremmalla syyllä niiden kiveämistä paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin, josta työstä on laskettu olevan kustannuksia Makasiininrannan osalta 14,400 ja Kanavattorin osalta 16,100 markkaa, kun sanotut paikat osittain jo on päällystetty mainitunlaatusilla aineilla.

Kokonaismääräraha Smk 30,500:—.

**Rautatien
kaakkoisosan
ketokiveys.**

Rakennuskonttorin vuonna 1910 tekemää ehdotusta että kuluvan vuoden menosääntöön merkittäisiin määräraha Rautatien kaakkoisosan ketokiveyksen uudistamiseksi, ei silloin otettu huomioon, minkätähden Hallitus nyt katsoo olevan esittäminen että 30,500 markkaa tätä tarkoitusta varten merkitään ensintulevan vuoden kulunkiarvioon, koska kiveyksen puutteellisuudet ovat vastamainitusta ajankohdasta lähtien tuntuvasti lisääntyneet.

Hallituksessa on muuan vähemmistö vaatinut, että ainoastaan pahimmat puutteet olisi nykyään korjattava, pitäen välttämättömänä että mahdollisimman pian vahvistetaan suunnitelma torin vastaista käyttämistä varten, minkä jälkeen ja sittenkun tämä asia on päätetty, torin lopullinen järjestäminen voisi tapahtua paremmin suunnitelman mukaisesti.

Liikenne, joka on vuosi vuodelta lisääntynyt, vaikkei Siltavuorenrannan ajotien kapeata ja sangen epätasaista ketokiveystä ole mainittavasti korjattu, vaatii välttämättä uudistamaan ja laajentamaan sanottua ajotietä, josta työstä on kustannuksia 4,500 markkaa.

Vieressä mainitut työt, joista itsekustakin on kustannuksia 3,600 mk, 3,000 mk, 5,200 mk ja 8,000 mk, ovat välttämättömiä sen johdosta että täytyy saattaa nämä liikenneväylät lisääntyvän keskuusliikenteen oikeutettujen vaatimusten mukaiseen kuntoon.

Kokonaismääräraha Smk 19,800: —.

Vieressä mainittujen töiden teettämiseksi pyytää Hallitus kunnioittaen saada käytettäväkseen 15,000 ja 10,000 markan suuruiset määrärahat, jotka käytettäisiin sitä myöten kuin lisääntyvä liikenne vaatii laajempaa tilaa.

Kokonaismääräraha Smk 25,000: —.

Ehdotetulla 12,700 markan määrärahalla on tarkoitus teettää rappeutuneitten puukaiteitten sijaan rautakaiteet Malminkadulle osotenumeroista 24 numeroon 30, kaikkiaan 135 pituusmetriä, sekä Itäiselle Tokankadulle Pursimiehen- ja Hernesaarenkadun välille 150 pituusmetriä 6,270 markan kustannuksilla, jota paitsi erinäisiä puuaitauksia on korjattava.

Tämän menoluokan kohdalla tarvitaan arviolta 15,000 markkaa eli sama määrä, mikä edellisinä vuosina on ollut Rakennuskonttorin käytettävänä.

Ketokiveyksen toimittamiseksi alempana mainituilla kaupungin katuosilla tarvitaan seuraavat määrärahat:

Pohjois-Rautatienkatu L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä	Smk 27,300
Arkadiakatu P. Rautatien- ja Fredrikinkadun väliltä	» 8,000
Museokatu L. Viertotien ja Cygnaeuksenkadun väliltä	» 11,600
Dagmarinkatu Museo- ja Nervanderinkadun väliltä	» 3,900
Vilhonvuorikadun tasoitus ja viertäminen	» 18,200
Armfeltintien kaupungille kuuluvan osan viertäminen	» 5,070
Ehrensverdintien » » » »	» 7,380
Rahapajanrannan kiveäminen ketokivivillä Ankkurikadun ja Itäisen Satakadun väliltä	» 16,000
Vuori- ja Unioninkadun välisen kaupungille kuuluvan Vilhonkadun osan sekä Kasvitieteellisen tarhan viereisen Unioninkadun osan kiveäminen paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin	» 70,800
Unioninkadun laajentaminen Kasvitieteellisen tarhan kohdalta ja sanotun katuosan alaisen lokaviemärin osittainen uudestirakentaminen	» 24,400

Kokonaismääräraha Smk 192,650: —.

Määrärahan tarpeellisuutta perustelee, mitä Pohjois-Rautatien-, Arkadia-, Museo- ja Dagmarinkatuun tulee välttämättömyys lujittaa lisääntyvän liikenteen oikeutettuja vaatimuksia vastaavassa määrässä ne Töölön kaupunginosan kadut, joiden varsilla on runsain asutus, varsinkin kun nämä kadut sen lisäksi ovat mainitun kaupunginosan läntisimpäin

Siltavuorenrannan ketokiveyksen uudistaminen ja osittainen laajentaminen.

Kampintorin, Puistokadun, Kaivopuiston läntisen lehtokujan ja päätien viertäminen.

Itäisen ja Läntisen Viertotien laajentaminen.

Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteitten uudistus ja korjaus.

Erinäisiä korjauksia.

Uutistytöt.

seutujen liikenneväylinä. Määrärahan myöntäminen kuitenkin edellyttää, että kaupungin Maistraatti velvoittaa asianomaiset talonmistajat ensi vuonna kiveämään osansa edellä mainittuja katuja.

Vilhonvuorikatu on vilkasliikenteisimpiä niistä kaduista, jotka yhdistävät Itäistä Viertotietä Sörnäisten Rantatiehen, missä toimitetaan melkoista tavarain lastausta ja purkausta, minkätähden ja kun ensiksi mainittu katu on sangen huonossa kunnossa, sen ajotie olisi pantava kuntoon, esimerkiksi viertämällä, jota paitsi katuojat olisi tehtävä ketokivistä. Näistä töistä on, mikäli ne ovat kaupungin teetettäviä, laskettu olevan kustannuksia 18,200 markkaa.

Armfeltintien ja Ehrensördintien viertämisestä kaupungille kuuluvalta osalta on kustannuksia, toisesta 5,070 ja toisesta 7,380 markkaa. Näiden töiden teettämistä ei käyne jättäminen toistaiseksi, koska kaikki näiden teiden viereiset tontit jo ovat rakennetut ja liikenneolojen lopullinen järjestäminen siellä on välttämätön.

Rahapajanrannassa on likinnä laiturinreunaa sijaitseva ala, samoin kuin myös tonttien viereinen ala, päällystetty ketokivillä, jota vastoin näiden alain välistä osaa ei vielä ole lujitettu. Tämän epäkohdan poistamiseksi olisi 16,000 markan määräraha asetettava ensintulevana vuonna käytettäväksi.

Vuori- ja Unioninkadun välisen Vilhonkadun osan sekä Unioninkadun laajennetun osan päällystämiseksi paraslaatuisilla telikkakivillä asfalttiin olisi menoja 70,800 markkaa, mutta tämä menoerä ei liene vältettävissä, koska nämä työt ovat luonnollisena jatkona mainituilla paikoilla aikaisemmin teetetyille töille. Kustannuksista johtuu 11,700 markkaa Unioninkadun laajennetun osan kiveämisestä, joka laajennus perustuu Kaupunginvaltuuston kuluvan lokakuun 3 päivänä tekemään päätökseen ja jota varten on myönnetty kaikkiaan 24,400 markkaa.

1)	Unioninkadulta Siltavuorenpengermälle vievän ajotien tasoitus . . .	Smk	12,200
2)	Museokadun ja L. Viertotien yhtymäkohdan s:n	»	17,300
3)	Tunturilaaksokadun s:n Runebergin- ja Nervanderinkadun väliltä . . .	»	69,100
4)	Ahlqvistinkadun s:n Tunturilaakso- ja Apollonkadun s:n	»	31,200
5)	Dagmarinkadun s:n Temppeli- ja Fredrikinkadun s:n	»	20,400
6)	Freesenkadun s:n	»	12,500
7)	Temppelikadun s:n Nervanderinkadulta korttelin N:o 417 tonttiin N:o 12	»	48,500
8)	Apollonkadun s:n Creutzin- ja Töölönkadun väliltä	»	31,300
9)	E. Hesperiankadun s:n L. Viertotien ja Creutzinkadun väliltä . . .	»	9,500
10)	Creutzinkadun s:n	»	18,200
11)	Töölönkadun s:n Hesperian- ja Kulneffinkadun väliltä	»	8,900
12)	Kulneffinkadun s:n Töölönkadun ja L. Viertotien väliltä	»	12,200
13)	Nimrodinkadun s:n Töölönkadun ja Seurasaaarentien väliltä	»	38,000
14)	Florantien s:n Kaavin- ja Toivonkadun s:n	»	22,500
15)	Sallinkadun s:n	»	10,500
16)	Kaavinkadun s:n	»	10,600

17)	Näkinkujan s:n korttelin N:o 296 viereltä	Smk	13,000
18)	Fredriksberginkadun s:n I. Viertotien ja Harjukadun väliltä	»	62,000
19)	Fredriksberginkadun s:n puoleen leveyteensä Saimaan- ja Karjalan- kadun väliltä	»	3,600
20)	Itä Papinkadun s:n 5 linjan ja Castréninkadun s:n	»	21,000
21)	Kustaankadun s:n Vaasan- ja Fredriksberginkadun väliltä	»	16,800
22)	Vaasankadun s:n I. Viertotien ja Flemminginkadun s:n	»	51,000
23)	Keiteleentien s:n I. Viertotien ja Inarintien s:n	»	5,400
24)	Inarintien s:n Oulun- ja Ätsärintien s:n	»	4,200
25)	Suvantotien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	»	4,800
26)	Ouluntien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	»	3,000
27)	Maistraatinkadun s:n Magdaleenan- ja Fannynkadun s:n	»	26,900
28)	Selmankadun s:n	»	3,250
29)	Fannynkadun s:n	»	6,800
30)	Böhlenkadun s:n Selman- ja Reginankadun väliltä	»	20,700
31)	Leankadun s:n	»	5,700

Edellä lueteltuihin tasoitustöihin tarvittavain määrärahaain, kaikkiaan 621,050 mar-
kan, perustelemiseksi mainittakoon seuraavaa:

N:o 1 johtuu siitä, että Siltavuoren uutisrakennukset nyttemmin ovat valmiina ja
tarkoituksiinsa luovutetut.

N:o 2. Katu on tasoitettu Runeberginkadulle asti, paitsi puheenalaiselta, likinnä
Läntistä Viertotietä olevalta osalta. Lisäksi lienee huomattava, että kuluvan vuoden
menosääntöön otettu määräraha puheenalaisen kadun osan alle teetettävää viemärikanavaa
varten täytyy jättää käyttämättä, ellei katua samalla tasoiteta.

N:ot 3—12. Rakennustoiminta on erittäinkin Töölön kaupunginosan eteläosassa
ollut sängen vilkas ja vaikka 13, 14 ja 15 kaupunginosassa vielä on 108 tonttia myy-
mättä, näyttää Hallituksen mielestä täysin perustellulta koettaa puheenalaisten katujen
viereisillä tasoitustöillä edistää asutusta alueella, jonne se itsestään näyttää pyrkivän.
Ehdotettujen töiden valmistuttua tulee 45 uutta tonttia käytettäväksi.

N:o 13. Nimrodinkadun ehdotettu tasoitus johtuu siitä, että Yliopiston klinikkoja
luultavasti kohdakkoin ryhdytään rakentamaan valtiovaraston sitä varten ostamille mai-
nitun kadun viereisille tonteille, jota paitsi tasoituksen johdosta käy mahdolliseksi ulottaa
vesijohto nyttemmin valmiina olevaan Ukkokotiin, jonka toimikunta on pyytänyt tätä
työtä teetettäväksi.

N:ot 14—16. Puheenalaisten katujen tarkoituksena on edistää rakennustoimintaa
niillä Eläintarhan tonteilla, jotka ovat varatut etusijassa huvilapaikoiksi ja siis pääasialli-
sesti samaan tarkoitukseen kuin Helsinginniemen tontit, jotka kaikki on myyty. Ehdot-
tettuja uusia tontteja on lukuaan 10.

N:o 17. Vaikka Näkinkujan viereiset tontit on myyty, on kaupunki varannut
itselleen oikeuden jättää tuon kadun tasoittamisen sopivaan aikaan toimitettavaksi.

Sörnäisten niemekkeelle laitettavaan uuteen ruoppausvarastopaikkaan tarvitaan kuitenkin suuret määrät louhittua kiveä, jota halvimmalla saataisiin toimittamalla louhimistöitä mainitussa kujassa, minkätähden Hallitus on katsonut asianmukaiseksi merkitä tähän tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan menoarvioehdotukseen.

N:o 18. Fredriksberginkatu, joka enimmältä osaltaan eli noin 300 metrin pituudelta on tasoitettu, kaipaa sekä idässä että lännessä yhteyttä kauttakulkevien suurien liikenneväyläin kanssa. Jos kuitenkin Pengerkadun ja Itäisen Viertotien välinen sanotun kadun vielä tasoittamaton osa pantaisiin kuntoon, tulisi mainittu puute tuntuvassa määrässä poistetuksi ja liikenteen oikeutut vaatimukset kutakuinkin huomioon otetuksi. Tämän lisäksi on huomattava, että Fredriksberginkadun varrella olevain vielä myymättömäin tonttien arvo kohoaisi ja nämä tontit tulisivat nykyistään halutummiksi, jos aijottu yhteys Itäisen Viertotien kanssa saataisiin aikaan.

N:o 19. Tässä ehdotetun työn teettämisellä hankittaisiin pääsy viiteen pieneen työväenasuntoja varten aijottuun ja erittäin haluttuun tonttiin.

N:o 20. Vieressä olevalla numerolla merkitty katu on ehdotettu tasoitettavaksi jotta kortteli 327, johon paloasema on päätetty rakentaa, tulisi itäpuoleltakin katuverkon yhteyteen.

N:o 21. Kadun tasoittaminen on ehdottomasti tarpeellinen, koska useilla sen viereisillä tonteilla jo on asuinrakennuksia, muiden muassa kivitalo Fredriksberginkadun tontilla N:o 18.

N:o 22. Tällä kadulla on sangen vilkas liikenne. Kun sen viereiset tontit ovat jo vuosikausia olleet rakennettuja ja nyttemmin ovat asianomaisten hallussa täydellä omistusoikeudella, mutta katu on erittäin huonossa kunnossa, näyttää se olevan tasoitettava täyteen leveyteensä.

N:rot 23—26. Kaikki vieressä olevilla numeroilla merkityt kadut ehdotetaan tasoitettaviksi täyteen leveyteensä, koska vilkas rakennustoiminta oikeuttaa oletamaan, että niiden varsilta saadaan myydyksi lukuisia tontteja, erittäinkin työväenasuntojen rakennuspaikoiksi. Toistaiseksi on käytettävänä ainoastaan 15 tonttia, mutta tasoituksen johdosta niitä tulisi lisää 19.

N:rot 27—31. Nämä määrärahaerät tarkoittavat katuverkon edelleen tasoittamista enimmältä osalta rakennetussa Böhlen esikaupungissa, joten Böhlenkadun varrelta kävisi luovuttaminen rakennettavaksi 7 tonttia ennestään olevain 3 tontin lisäksi.

Sen suunnitelman mukaisesti, minkä Kaupunginvaltuusto kesäkuun 2 päivänä 1910 yleispiirteisesti hyväksyi Sörnäisten haararadan pohjoispuolella olevan kaupungille kuuluvan maan jaoitukseksi, ja siihen katsoen että Rakennuskonttori on saanut toimekseen esittää tehokkaimpia toimenpiteitä suunniteltujen raidelaitteiden aikaansaamiseksi, on Hallituksen mielestä ollut tarkoituksenmukaista ehdottaa toimeenpantavaksi rautatieyhteys Oulunkylän aseman ja Sörnäisten ratapihan kesken, johon yritykseen on katsottu tarvittavan 908,000 markan määräraha (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 12 vuodelta 1910).

Rataa olisi Hallituksen yksimielisen käsityksen mukaan ryhdyttävä rakentamaan

ensintulevana vuonna jotta Hermannin pohjoispuoliset käyttämättömät alat voitaisiin mahdollisimman pian luovuttaa teollisuustarkoituksiin ja varastopaikoiksi.

Sen määrärahan, joka sanottuna vuonna olisi saatava käyttää tähän tarkoitukseen, on Hallitus arvioinut 300,000 markaksi.

Voidakseen jo ensintulevana vuonna poistaa sen valituksenalaisen epäkohdan että pienemmälle teollisuudelle ei ole tarjona sopivia tehdaspaikkoja on Hallitus asianomaisen ratatirehtöörin kanssa neuvoteltuaan katsonut olevan ehdottaminen, että Sörnäisten haaran pohjoispuoliselle alueelle rakennetaan johtoraide, joten puheenalainen alue saataan mainittuun tarkoitukseen käyttökelpoiseksi ja Vallilan kaupunginosalle samalla tuotetaan huomattavia etuja, joitten johdosta tietenkin täytyy edellyttää sen nopeasti kehittyvän.

Sörnäisten rautatien pohjoispuolinen lastausraide.

Santa- ja Busholman saarien järjestelyitä varten sekä rautatieraitteen teettämiseksi Ruoholahdenrannasta noihin saariin on Hallitus viime kesäkuun 30 päivänä Kaupungin valtuustolle asiasta tekemänsä esityksen mukaisesti laskenut puheenalaisten töiden rakennuskustannukset sekä saa laskelmainsa nojalla kunnioittaen ehdottaa, että menosääntöön merkittäisiin mainittuja tarkoituksia varten *437,400 markkaa*.

Määräraha Santa- ja Busholman järjestelemiseksi.

Erinäisiä kunnossapito- ja täydennystöitä varten tarpeellisia määrärahoja ei liene tarpeen korottaa nykyisistä määristään 29,000 ja 5,000 markasta.

Kanavat ja viemärit.

Kokonaismääräraha Smk 34,000: —.

Lokaviemärien huuhteluun käytetyn vesimäärän kustannuksia ei ole tätä ennen menosääntöön merkitty, mutta ne on siihen pantava, koska Kaupunginvaltuusto on päättänyt että vesijohtolaitoksen tulee saada korvaus kaikesta vedenkulutuksesta.

Kaikki tähän luokkaan merkityt määrarahat, lukuunottamatta Seurasaarentien alle Ukkokodin tontilta Nimrodinkadun alaiseen kanavaan ehdotetun viemärijohtoon kustannuksia, jonka johdon tarkoituksena on helpottaa liittymistä yleiseen viemärijohtoon, ovat «uutistöitten» kohdalla ehdotettujen kaduntasoitustöiden yhteydessä.

Uutistyöt.

Töölönlahteen laskevista likavettä kuljettavista ojista on Humalistosta ja kohta Läntisen Viertotien länsipuolisilta seuduilta lähtevä oja aikaansaanut suurimpia hankaluuksia ja haittoja. Kun nyttemmin käyntelemällä tuleva lokavesi puhdistusasemalla on todettu veden puhdistuneen siinä määrin, että se on sekä kirkasta että hajutonta, lienee aika ryhtyä samantapaisiin toimenpiteisiin Humalistosta ja sen lähitienoolta tulevan likaveden aikaansaamain haittain poistamiseksi. Siinä tarkoituksessa on The Scandinavian Septic Tank Company yhtiöltä hankittu ehdotus ja tarjous puhdistusaseman teettämiseksi, johon myös kävisi johtaminen Diakonissalaitoksesta ja sen lähitienoolta tuleva likavesi. Menoarvioon tätä tarkoitusta varten otettu summa on laskettu osin käyttäen perusteena mainitun toiminimen ehdotusta, osin niitä kustannusmääriä, joita Rakennuskonttorin laskelmain mukaan olisi tarpeellisten lokaviemärien teettämisestä likaveden johtamiseksi asemalle. Puheenalainen summa käsittää seuraavat erät:

Läntisen Eläintarhan alueen puhdistusasema.

Septic Tankit, sorakammio, suodattimet, separaattori, suodattimen päällysrakennus ja pumpit 84,000, muut laitteet ja koneet 37,800, viemärijohto Florantieltä asemalle 19,300 sekä Eläintarhantieltä Diakonissalaitoksen kohdalla asemalle 17,500.

Niinkuin mainituista yksityiskohtaisista eristä näkyy, täytyy asemalle, joka kykenee puhdistamaan 10,000 henkilön likaveden ja on laajennettavissa kolme vertaa suuremmaksi, yhdistää pumppuasema, koska täkäläiset oja- ja viemärijohtot sijaitsevat niin alhaalla, että vesi muutoin ei voi saada tarpeellista putousta poistuakseen seisotusaltaista ja suodattimista, kun putousta täytyy olla noin 2 metriä. Ja lopuksi saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa aikovansa näitä kalliita kustannuksia silmälläpitäen hankkia tarjouksia muiltakin toiminimiltä, jos Kaupunginvaltuusto periaatteellisesti hyväksyy toimenpiteiden tarpeellisuuden Töölönlahteen laskevan likaveden puhdistamiseksi.

Tiet.
Korjaus ja
kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia varten tarvitaan samansuuruinen määräraha kuin kuluvanakin vuonna, eli 10,000 markkaa.

Uuden Eläintarhantien varrelle Säästöpankinrannasta Helsinginkadun jatkoksen leikkauskohtaan suunniteltu 22,200 markkaa maksava jalkakäytävä on ajottu tarjoamaan jalkamiehille automobiileilta ja ajoneuvoilta turvaton tien ja lienee sentähden täysin perusteltu.

Ullanlinnanvuorella Tähtintornin- ja Unioninkadun välillä kulkeva ajotie kaipaa korjausta, josta on laskettu olevan kustannuksia 2,200 markkaa. Sama on laita Eläintarhan kehätien, paitsi että siellä on toimitettava perinpohjainen korjaus, johon tarvitaan 9,500 markan määräraha. Ja lisäksi tarvitaan Diakonissalaitoksen ja Läntisen Viertotien välisen Eläintarhantien osan korjaukseen 5,000 markkaa, ollen kaikki nämä määrärahat ajottu käyttää ajoteiden lujittamiseen.

Uuttistyöt.
Viertotiet.
Korjaus ja
kunnossapito.

Läntisen Viertotien ja Tilkan alueelta rankkurin asuntoa varten osotetun paikan välille teetettävän tien kustantamiseksi on määräraha merkitty Kaupunginvaltuuston tästä asiasta tekemän päätöksen nojalla.

Sekalaisia korjaustöitä varten lienee merkittävä saman suuruinen määräraha kuin kuluvaksi vuodeksi, eli 15,000 markkaa.

Satamat.
Korjaus ja
kunnossapito.

Määrärahat erinäisiä korjaustöitä, jälle tehtäviä alasmensiltoja ynnä rantasiltain ja jäärailojen kaiteita sekä satamain ruoppausta varten merkittänee 25,000, 5,000 ja 20,000 markaksi eli samoiksi määräksi kuin kuluvana vuonna.

Kokonaismääräraha Smk 50,000: —.

Koska aivan sähkötehtaan tontin kohdalla Sörnäisissä sijaitseva ruoppausvarasto-paikka on kuluvana vuonna tullut likimmittain täyteen, on varattava toinen sellainen paikka, esimerkiksi Sörnäisten niemekkeen itärantaan, johon nähden kivipengerellä olisi erotettava sopiva vesialue. Kun tähän loitolla muista työpaikoista sijaitsevaan paikkaan ei kuitenkaan ole saatavissa riittävää kivimäärää, on tarkoitukseen tarvittavasta täyteaineesta maksettava korvausta arviolta 10,000 markkaa, joka rahamäärä on merkitty ehdotukseen.

Ruoppauselevaattorin muutosta aiheutuvia kustannuksia ei ole katsottu olevan pantava maksettavaksi ruoppaustöiden määrärahasta, vaan on niitä varten ehdotettu erityinen 4,000 markan määräraha.

Sumpparin saaren itärannalla on kaupungin käytettävänä alue, joka erittäin hyvin soveltuu kaikenlaatuisten tilapäisten tavaravarastojen, niinkuin satamaan tuoduista haaksi-

rikkoisista aluksista purettujen lastien säilytyspaikaksi, mutta jotta sitä voisi käyttää, on sikäläinen rappeutunut laituri uudestirakennettava ja pitennettävä, mikä työ on suoritettavissa arviolta 3,500 markan kustannuksilla.

Makasiininrannan etäläisimmän osan lankkupäälylystyks on lopen kuluneena uusittava ja Hallituksen mielestä tehtävä II tellikkakivistä, ollen tästä työstä kustannuksia 4,000 markkaa.

Kun Eteläisen rantasillan länsiosa on rakennettu upotusarkkujen varaan, jotka vedenpinnan yläpuolelta ovat lahonneet, täytyy ne sentähden rakentaa uudestaan, johon tarkoitukseen tarvitaan 3,100 markan määräraha.

Osin kulumisen, osin lahoamisen johdosta täytyy eräs Sörnäisten Rantatien varrella olevista väliaikaisista purkausilloista korjata perin pohjin, ja on tästä laskettu olevan kustannuksia 2,350 markkaa.

Sörnäisten satamassa oleva läntinen, syväkulkuisia aluksia varten aiottu suuri rantalaituri samaten on sekä arkkujen että kansituksen puolesta niin rappeutuneessa tilassa, että sen uudestirakentaminen on välttämättä tehtävä mahdollisimman pian, johon tarkoitukseen tarvitaan 15,500 markan määräraha.

Kokonaismääräraha Smk 28,450: —.

Pohjoisrantaan sekä kaupungin että yksityisten henkilöjen teettämät sou- ja muiden veneitten kytkylaiturit vaikuttavat rumentavasti sen johdosta että niiden edustalle on lyöty paaluja veneitten peräkytkyä varten. Paremman järjestyksen ja lukuisampain kytkypaikain aikaansaamiseksi tänne olisi toivottava, että kaikki laiturit poistettaisiin ja sijaan tehtäisiin uudet kohtisuoraan rantalaituria vasten suuntautuvat, minkä ohella sopivain välimatkain päähän olisi sijoitettava renkaalla varustettuja kytkypaaluja taikka myös kelluvia pojuja. Jotta kaupunki saisi korvauksen siten koituvista kustannuksistaan on Hallituksen mielestä kohtuullista, että kustakin kytkettävästä veneestä suoritettava maksu korotetaan yhdestä viiteen markkaan vuodessa.

Uutistytöt.

Koska kaupungin vanha ruoppauslaitos suotuisimmassakaan tapauksessa ei voi nostaa enempää kuin 350 kuutiometriä työpäivän kuluessa eikä siis lähimainkaan pysty suorittamaan kaikkia niitä töitä, joita on suoritettava etusijassa Pohjois- ja Sörnäisten satamassa, muista satamista puhumattakaan, on Hallituksen mielestä tarpeellista, että kaupunki kohdakkoin hankkii uuden, nykyistä voimakkaamman ruoppauslaitoksen sekä erinäisiä proomuja, mistä kaikesta olisi kustannuksia yhteensä

Ruoppauslaitos.

Smk 200,000: —.

Makasiininrantaan sijoitettua nostokranaa on viime vuosina varsin runsaasti käytetty raskaitten tavarain nostamiseen, johon työhön tarvitaan neljä jopa kahdeksankin miestä. Tästä johtuvien kustannusten ja vaikeuksien välttämiseksi on Hallitus katsonut sopivaksi, että kranassa otetaan käytäntöön sähkövoima, joka metrin nopeudella minuutissa nostaa 15 tonnin painoisen kuorman sekä kääntää kranan kerran 4 minuutissa. Kustannukset on laskettu 10,000 markaksi. Tähän nähden edellytetään, että kranan tarvitsija vuokran lisäksi maksaa kuluttamansa sähkövoiman hinnan.

Nostokraana.

Tähän ehdotukseen istutuksia ja uutistöitä varten merkitty meroerä on kieltämättä

Istutukset.

varsin suuri. Mutta tämä johtuu siitä, että on välttämätöntä kaupunginpuutarhaan teettää uudet kasvihuoneet, joiden kustannukset on laskettu 102,350 markaksi. Lisäksi on Eläintarhaan teetettävä uusia teitä, jotka työt on aiottu panna alulle ensintulevana vuonna ja joista on kustannuksia 49,500 markkaa. Kaisaniemen puiston järjestäminen ja kuudennen kaupunginosan huvila-alueen varustaminen istutuksilla samaten ovat niin välttämättömiä töitä, ettei niitä enää käy lykääminen toistaiseksi.

Yksityisiin eriin nähden on mainittava seuraavia seikkoja.

Korjaus ja
kunnossapito.

Yleisten istutusten kunnossapitoon ehdotettu 99,140 markan rahamäärä on, sen johdosta että viljelysala on laajentunut 20,800 neliometriä, havaittu ensintulevana vuonna käyvän riittämättömäksi. Yleisiin istutuksiin ja taimistoihin nähden on katsottu tarpeelliseksi laskea kustannukset neliometriltä 15 penniksi, minkä johdosta määräraha nousee kaikkiaan

102,800 markkaan.

Kuluvan vuoden menosääntöön Eläintarhan ja Punanotkon urheilukenttään kunnossapitoa varten merkittyjen määrärahaan ei ole katsottu kaipaavan lisäystä.

Istutusten ympäröimällä Haapaniemen urheilukentällä, joka hiljattain on luovutettu käytettäväksi, on ahkerasti käynyt nuorisoa, minkä johdosta siellä on tarpeen taajoja korjaustöitä, joihin on laskettu tarvittavan 800 markan määräraha.

Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuita varten tarvittava määräraha on tasoitettu 1,200 markaksi.

Tallipalvelijaston palkkauksia sekä kaupunginpuutarhaan hankittavia rehuja y. m. varten tarvitaan 6,300 markan määräraha, joka niinmuodoin on hiukan suurempi voimassa olevaan menosääntöön merkittyä S:markan 6,029: 70 määrärahaa, johtuen korotus rehutavarain hinnan kohoamisesta.

Kaupungin vesilintujen hoito vaatii 1,000 markan menoeran, joka sentähden on merkitty menoarvioehdotukseen.

Kuluneen kesän poutasää on aiheuttanut suuria kustannuksia nurmien ja kukkain kastelusta, erittäinkin vesijohdoista etäällä olevilla paikoilla. Tuollaisessa tapauksessa on nimittäin vettä täytynyt vedättää. Vesikonttorin antama määräys että kastelutilaisuudessa pitää olla saapuvilla tarkastava henkilö, jolle on maksettava korvaus, on osaltaan yhäkin lisännyt menoja. Näiden suurien kustannusten välttämiseksi vastaisuudessa on kaupunginpuutarhuri ehdottanut laitettavaksi vesijohtoja kaikkiin istutuspaikkoihin, mistä niitä nykyään puuttuu, ja on tuollaisia paikkoja kaikkiaan yksitoista.

Näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia 13,550 markkaa.

Kun toistaiseksi puuttuu luotettavaa selvitystä kasvihuoneitten ja istutusten kuluttamasta vesimäärästä on nykyiseen vuosirahasääntöön merkitty 12,000 markan määräraha pysytetty sinällään.

Uutistyöt.

Kirjelmässä viimeksi kuluneen syyskuun 15 päivältä Kaupunginvaltuustolle annettun selvityksen mukaisesti, jossa osotetaan välttämättömäksi laittaa Tehtaanpuiston rappeutuneitten kasvihuoneitten sijaan uudet kasvihuoneet Kaupunginpuutarhaan, on Hallitus

kuluvan vuoden määrärahaan lisäksi merkinnyt 70,350 markkaa kasvihallin ja kuuden kasvisuojan teettämiseksi sekä tarpeellisia tasoitus- ja pengerrystöitä varten 32,000 markkaa.

Kaupungin vesilintujen talvehtimista varten on merkitty 12,000 markan määräraha, joka on tarpeellinen sen johdosta että linnut, joita toistaiseksi säilytetään Tehtaanpuistossa, täytyy sijoittaa muuante, kun Tehtaanpuiston kasvihuoneet puretaan. Ja kun Kaupunginpuutarhaan on tarpeen työpajahuone, on näyttänyt tarkoituksenmukaiselta rakentaa tämä huone mainittujen lintujen säilytysluoneen yhteyteen.

Eläintarhassa on välttämätöntä teettää erinäisiä pieniä raivaustöitä liiallisen ja ruhentavan kasvullisuuden, erittäinkin tiheän pensaikkojen poistamiseksi. Tähän tarkoitukseen on laskettu tarvittavan 1,500 markkaa.

Monessa kohden huomiota ansaitsevan uuden Eläintarhantien ja Eläintarhanlahden välinen ranta-alue on, niinkuin tunnettu, aivan hoitamattomassa tilassa. Tämä epäkohta on helposti korjattavissa sanottavitta kustannuksitta siten, että ranta varustetaan reunustuksella ja täytetään sen takaa sekä varustetaan istutuksilla. Kun lisäksi tähän osaan lahtea ei laske likavettä, on näyttänyt suotavalta että viipymättä ryhdytään rantoja järjestämään, tietenkin Kaupunginvaltuuston hyväksymän suunnitelman mukaan, ja ehdotetaan tähän tarkoitukseen aluksi myönnettäväksi 20,000 markkaa.

Läntistä Viertotietä Nordenskjöldinkadun kohdalla Fredriksbergin aseman viereiseen rautatien alaiseen läpikulkupaikkaan yhdistävä tie olisi ensi tilassa tasoitettava, koska tämä tie on välttämättömänä yhdyssiteenä rautatien kumpaisellakin puolella sijaitsevain kaupunginosain kesken ja sille epäilemättä on odotettavissa vilkasta liikennettä. Hallitus on kuitenkin sitä mieltä, että puheenalainen tie, joka on merkitty Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi tulevaan Eläintarhan järjestelysuunnitelmaan ja ehdotettu 20 metrin levyiseksi, aluksi voidaan laittaa ainoastaan 10 metriä leveä, jommoisena se hyvin kykenisi täyttämään liikennetarpeen. Puheenalaiseen tarkoitukseen on laskettu tarvittavan 45,000 markkaa.

Kaupunginpuutarhan ja Savilan taimistojen välitse kulkeva tie on yhdistettävä Läntiseen Viertotiehen jotta siten saataisiin aikaan tarpeellinen kulkuväylä jalkamiehille, varsinkin kun tähän suuntaan kulkeva keskuusliikenne on osottautunut vilkkaaksi ja lisääntymistään lisääntyväksi.

Tämän liikenneväylän kehittäminen kuitenkin edellyttää, että ylempänä mainittu Eläintarhan päätie teetetään. Siinä tapauksessa että tämä ehdotus hyväksytään, olisi sen toteuttamiseksi myönnettävä 4,500 markan määräraha.

Kaupunginpuutarhan pohjoispuoliselle rajalle olisi välttämätöntä teettää kivaietus, mikä työ edellyttää Kaupunginpuutarhassa teetetävän tasoitustöitä, koska tarpeelliset kivet siten saataisiin mainittavitta lisäkustannuksitta.

Tähän tarkoitukseen on ehdotettu myönnettäväksi 3,000 markan määräraha.

Punanotkon alasta on edelleen tasoittamatta 8,670 neliometriä, jonka alan tasoittamisesta on laskettu olevan kustannuksia 22,350 markkaa. Tästä määrästä olisi ensin-
tulevana vuonna annettava käytettäväksi

10,000 markkaa.

Punanotko.

Korttelin N:o 127 pohjoisosan istutukset olisi, sittenkun kaikki tiet ja sorastetut pinnat on järjestetty, laitettava valmiiksi, johon tarkoitukseen ehdotetaan myönnettäväksi 10,000 markan määräraha.

Haapaniemi.

Haapaniemen istutusmaalla olevat leikkikentät valmistuivat vuonna 1910, minkätähden näyttää olevan aika istuttaa niiden ympärille puita, jonka työn kustannukset vuonna 1912 on laskettu 4,450 markaksi.

Vaikka Hallitus kirjelmässä Rahatoimikamarille kuluvan lokakuun 6 päivältä on ilmoittanut aikovansa kulunkiarvioehdotukseensa merkitä 3,350 markan määrärahan istutusten laittamiseksi Perämiehenkadulle korttelin N:o 220 läntiselle vierustalle, on Hallitus kulunkiarvioehdotusta käsitellessään luopunut tästä päätöksestään, josta seikasta Hallitus on arvellut olevan Rahatoimikamarille ilmoittaminen.

Kaivopuiston tasoitustyöt aloitettiin vuonna 1889, mutta ovat edistyneet niin hitaasti, että puiston lounaisosan saattaa edelleen sanoa olevan järjestämättä muihin sikäläisiin aloihin verraten. Ensimmäiset toimenpiteet tämän epäkohdan korjaamiseksi olisi kohdistettava erinäisten puheenalaisella alueella olevain käytävain lopulliseen tasoittamiseen, minkä lisäksi nurmikoiksi varatut alat olisi täytettävä maalla ja varustettava istutuksilla, joihin töihin tarvittaisiin 5,000 markan määräraha.

Eiran sairaalan edusta Tehtaan- ja Laivurinkadun välillä esiintyy avonaisen asemansa ja kaikille tahoille näkyvän järjestämättömän tilansa johdosta rumentavana, mikä epäkohta olisi hetimiten korjattava laittamalla sinne huolellisesti toimitetut istutukset ja nurmet. Työn aloittamiseksi ehdotetaan myönnettäväksi 10,000 markan määräraha.

Simonkadun viereisen istutuksen järjestämiseksi on laskettu tarvittavan 17,500 markkaa, josta määrästä kuitenkin ainoastaan 5,000 markkaa käytettäisiin ensintulevana vuonna.

Kaisaniemen puiston keskeinen asema ja ylenmäärin viivähtynyt uudestijärjestely kaipaa välttämättä pikaista toimenpidettä, johon nähden ensintulevana vuonna tarpeellisten töiden teettämiseksi ehdotetaan 20,000 markan määrärahaa.

Kaupunginpuutarhurin ehdottaman määrärahan kelkkamäkien laittamiseksi on Hallitus korottanut 1,600 markasta 3,000 markkaan jotta tuollaisia mäkiä saataisiin laitetuksi Kaisaniemen puiston ulkopuolellekin.

**Puhtaanapito-
toimi.
Korjaukset ja
kunnossapito.**

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain sekä kauppahallien ynnä Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon N:o 10 pihamaiden puhtaanapidosta on laskettu olevan kustannuksia 5,000 markkaa.

Tämän menoerän paneminen kulunkiarvioehdotukseen johtuu Kaupunginvaltuuston marraskuun 8 päivänä 1910 tekemästä päätöksestä että vuosirahasääntöön on merkittävää kustannukset, joita on kaupungin omiin taloihin ja laitoksiin kertyvien karikkeiden poistamisesta, johon nähden ja kun karikkeiden poistokustannukset erittäinkin kauppahalleissa ovat käyneet verraten kalliiksi, on katsottu olevan varovaisinta ehdottaa laskettua summaa vastaava määräraha myönnettäväksi.

Kustannukset kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapidosta ovat vuosi vuodelta kohonneet sekä tänäkin vuonna pakottaneet ylittämään nykyisen 115,000 markan

määrärahan, joten sen korottaminen 130,000 markkaan lienee tarpeellinen, erittäinkin kun otetaan huomioon, että kaupungin toimesta puhtaana pidettävät alat vuodelta laajenevat.

Kustannukset kuudennen kaupunginosan huvila-alueella olevien teiden tarpeellisesta puhtaanapidosta kaupungin osalta on pantu maksettavaksi yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitomäärärahasta. Mutta kun tämä alue nyttemmin on pääasiassa rakennettu ja sikäläinen puhtaanapitotoimi, alueelle voimassa olevan rakennusjärjestyksen nojalla, on järjestetty samalla tavalla kuin Kaivopuistossa, on näyttänyt oikeammalta osottaa erityinen määräraha puheenalaista työtä varten, joka nyttemmin on toimitettava melkoista huolellisemmin kuin tähän asti. Ja kun kaupungin osalle tulee noin 38,200 neliometriä ja vuotuinen kustannus neliometriltä nousee 30 penniin, on määräraha laskettava umpiluvuin 11,500 markaksi.

Voimassa olevan poliisijärjestyksen määräysten johdosta on torit ja kadut poutasään vallitessa kostutettava ennen lakaisemista. Tämän työn suorittamiseksi kaupungin katuosilla ovat sentähden kaupungin kaikki 15 kasteluvaunua toimesta huhtikuun lopusta marraskuun alkuun. Ja kun poutapäiviä tuona aikana tuskin on vähemmän kuin 150 ja päivittäiset kustannukset vaunua kohti nousevat keskimäärin 13 markkaan, on kastelutarkoituksiin nykyään käytettävänä oleva määräraha huomattu liian niukaksi, minkätähden ehdotetaan sen korottamista 15,000 markasta 28,500 markkaan.

Katujen kasteluun tarvitaan vettä noin 60,000 kuutiometriä ja Kauppatorin huuhteluun 24,000 kuutiometriä vuodessa. Tästä aiheutuvat menot, 22,000 markkaa, on menoarvioehdotukseen merkitty erityiseksi eräksi, jolla on nimenä «vedenkulutus keski-kaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun».

Puhtaanapito-osaston johtaja on ehdottanut, että venesatamain puhtaanapitoon osotettu tähänastinen määräraha korotettaisiin 700 markasta 2,000 markkaan, koska, kun Satamakonttori tarvitsee koko ensinmainitun määrän, ei mitään jää Puhtaanapitolaitoksen toimitettavan karikkeiden poiskuljetuksen kustantamiseksi eikä myöskään mitään siihen venesatamain puhdistukseen, joka Rakennuskonttorin on vuosittain toimitettava kohta jäiden lähdettyä.

Puhtaanapitotyökuntain työkalut säilytetään nykyään öisin yksinkertaisissa pienissä vajoissa, jotka on sijoitettu eri osiin kaupunkia, mutta kun nämä vajat ovat rumentavia, ehdotetaan myönnettäväksi 900 markan määräraha, jolla teetettäisiin kolme kaupungin-arkkitehdin piirustusten mukaan valmistettua työkaluvajaa, jotka sijoitettaisiin kaupungin keskeisiin osiin nykyisten vajain sijaan.

Ajomiesten ja miehistön palkkausmääräraha, 125,000 markkaa, on osottautunut riittämättömäksi sen johdosta että kaupungin puhtaanapitolaitokseen on kuluvana vuonna liittynyt lisäksi 103 taloa, joten talojen luku nyttemmin on kaikkiaan 944, minkä johdosta käy tarpeelliseksi korottaa määräraha 140,000 markkaan.

Syytä että rehujen hinta on kohonnut ja edelleenkin kohonnee, on 10 hevosen rehujen ostoon tarvittava määräraha katsottu olevan korotettava nykyisestä 7,600 markan määrästä 10,000 markkaan.

Yleinen mak-
kien puhtaan-
apito.

Desinfisioimisaineita, työkaluja y. m. varten on kuluvan vuoden menosäännössä 7,800 markan määräraha, mutta Puhtaanapitolaitoksen tilaajain lukumäärän lisääntymisen johdosta on käynyt tarpeelliseksi korottaa tämä määräraha 8,200 markkaan.

Sen johdosta että Rautatiehallitus on korottanut maksun makkilannan kuljettamisesta rautateitse Malmille ja kun Puhtaanapitolaitokseen on liittynyt lisää taloja, on rahtimaksuihin käytettävä määräraha korotettava 40,000 markkaan.

Makkilannan kuljetukseen on Rakennuskonttorin käytettävänä keskimäärin 60 vaunua, joiden korjaus, Rautatiehallituksen ja Rahatoimikamarin kesken tehdyn välipuheen mukaan, on kaupungin kustannettava. Kun korjauksista on laskettu olevan kustannuksia keskimäärin 40 markkaa vaunua kohti, on ehdotukseen merkitty 2,400 markan määräraha.

Ensintulevana vuonna tarvitaan lisää 400 panosta kannellisia makkiastioita sekä 10 käväistysten kuljetusrattaat, joiden ostoon tarvitaan 7,300 ja 4,250 markan määrärahat.

Malmin kaatopaikalla olevan rappeutuneen lastausillan sekä erinästen sikäläisten rakennusten korjauskustannuksiin ehdotetaan myönnettäväksi 3,600 markan määräraha.

Malmille on aivan välttämätöntä teettää uusi kaivo entisen sijaan, jonka viereisestä lantavarastosta valuva vesi on tehnyt kelvottomaksi, ja on tätä tarkoitusta varten merkitty 2,400 markan määräraha, joka myös käsittää pumppujen ja putkenosain hankintakustannukset.

Kylmänä vuodenaikana tarpeellinen jäätyneitten makkiastiain sulattaminen on tähän asti toimitettu käyttämällä tarpeen mukaan kuumaa vettä. Kun ei tämä menettelytapa kuitenkaan ole täysin tehokas, ja erittäin suotavaa olisi, että ryhdyttäisiin puhdistamaan astioita höyryllä, on pienenlaisen höyrykattilalaitoksen ynnä tarpeellisten putkijohtojen hankkimiseksi merkitty 3,200 markan määräraha.

Työkalut.

Viime vuonna suoritettujen töiden johdosta on käynyt tarpeelliseksi hankkia runsaanlainen määrä uusia työkaluja, minkä tähden on katsottu nykyinen 7,000 markan määräraha olevan korotettava 10,000 markkaan.

Kivien kuljetusproomun uudestirakentamista samoin kuin kahden ruoppausproomun korjausta varten, sen johdosta että nämä kaikki proomut ovat niin lahoja, ettei niitä sinänsä enää ensintulevana vuonna voi käyttää tarkoitukseensa, on ehdotettu 3,500 ja 6,000 markan määrärahat.

Kahdeksasta kasteluvaunusta puuttuu toistaiseksi Eckertin järjestelmän mukaisia eteviä vedenlevityslaitteita, joista paitsi muuta on se etu, että rattaanpuolat kastellessa eivät tule kasteluveden yhteyteen eivätkä sentähden joudu lahoamiselle alttiiksi.

Tarpeellisen muutoksen tekeminen kuuteen vaunuun vedenlevityslaitteen sovittamiseksi niihin tuottaisi menoja 3,600 markkaa.

Kaupungin höyryjyrän takapyörät ovat nyttemmin lopen kuluneet, minkätähden sijaan on hankittava uudet. Tästä sekä erinäisistä pienemmistä koneiston korjauksista on laskettu olevan kustannuksia 2,000 markkaa.

Kuluvaksi vuodeksi myönnetty määräraha porakoneen hankkimiseksi ei ole riittänyt uuden höyrykattilan ostoon, syystä että ehdotusta tehdessä ei ollut asianomaisilta toimi-

nimiltä saatavissa luotettavia tietoja kokonaiskustannuksista. Kaupungin varastossa ennestään oleva höyrykattila, jolla kuluvana vuonna on kehitetty porakoneen tarvitsema voima, on kuitenkin liian heikko, minkätähden uusi kattila on hankittava arviolta 3,300 markan kustannuksilla.

Kustannukset vuosittain uusiintuvasta kasteluvaunujen maalauksesta on aikaisemmin pantu maksettavaksi «Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain kastelua varten» osotusta määrärahasta, mutta sopisi Hallituksen mielestä merkitä eri eräksi nimikkeen «työkaluja» kohdalle.

Ehdotus että hankittaisiin lisäksi kolmet lakaisurattaat perustuu siihen, että tuollaisia rattaita käyttämällä kustannukset kaupungin katuosain puhtaanpidosta saadaan tuntuvasti vähenemään.

Sen johdosta että Rautatiehallitus on ilmoittanut, että märkiä käväistyksiä ei saa lastata rautatievaunuihin muuten kuin tiiviisiin säiliöihin pantuina, on käynyt tarpeelliseksi hankkia tavallisten kuorma-ajurin rattaitten mallista poikkeavia käväistysrattaita, joten yleisessä katujen puhtaanapidossa olisi otettava käyttöön samantyyppiset rattaat, joilla nykyään kuljetetaan käväistyksiä taloista.

Tämän johdosta ehdotetaan myönnettäväksi 5,100 markan määräraha 12 tuollaisten rattaiden ostoon.

«Henrik Borgströmin puistossa» palvelevan puutarhurin ja hänen tilapäisten apu-**XV. Sekalaisia** laistensa palkkaukset on merkitty entiseen määräänsä, 1,400 markkaan, jota paitsi eri-**menoja.** näisiä pienenlaisia sikäläisten rakennusten, teiden y. m. korjaustöitä varten on merkitty **Henrik Borg-** 600 markkaa. **strömin puisto**
Turvikissa.

Puhtaanapitolaitoksen ensivuotiset tulot 944 yksityistalosta lienee arvioitava 170,000 **Tulot.** markaksi, kaupungille kuuluvista taloista 30,100 markaksi ja myydystä lannasta 30,000 **Puhtaanapito-** markaksi eli kaikkiaan **laitos.**

230,100 markaksi.

Esillä olevassa tulo- ja menoarvioehdotuksessa mainittujen töiden ja laitosten piirustukset ja kustannusarviot pannaan tämän oheen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määräraha *lumenkuljetuksen y. m. toimittamiseksi kaupungin taloista* on Rakennuskonttorin vuodeksi 1912 laatimaan menoarvioehdotukseen merkitty 7,000 markaksi aikaisemmin osotetun 6,000 markan määrän sijasta. Tämä määrärahan korotus johtuu pääasiallisesti siitä, että kaupungin omistamain talojen ja rakennusten luku vuosi vuodelta lisääntyy. Vähänkään lumisempänä talvena ei tähänastinen määräraha ole riittänyt tarkoitukseensa.

Katajanokan *Tulli- ja Pakkahuoneen* sekä Warranttiyhtiön taloon hiljattain sisustetun *Postiosaston* tavanmukaista vuosikorjausta varten ehdotetulla 7,700 markan määrärahalta on aikomus etusijassa perin pohjin korjauttaa ja tervauttaa levykatto, joka on alituisen korjauksen tarpeessa. Tähän työhön tarvitaan 1,750:—, lasikaton, syöksyrännien ja lastaussiltain korjaukseen ja kunnossapitoon sekä erittäin tarpeelliseen ikkunain ja ovien y. m. ulkopuoliseen maalaukseen 2,138: 50, sähkö- y. m. tavarahissien vuotuisen kunnossapitoon ynnä niihin tarvittavain uusien köysien hankkimiseen 800:— sekä tavanmukaisiin sisäisiin korjaustyöhön, vaakain tarkistukseen y. m. 2,811: 50. Nämä viimeksi mainitut työt johtuvat yksinomaan siitä erittäin suuresta luonnollisesta kulutuksesta, jonka alaisina näiden rakennusten kaikki huoneistot ovat. Edellä mainittuun rahamäärään on luettu Warranttiyhtiön talossa olevan postiosaston sisäisten korjaustöiden kustannukset 200 markkaa.

Raatihuoneella ensintulevana vuonna tarpeellisten korjaustöiden kustannukset on laskettu 3,000 markaksi, joka rahamäärä jakautuu eri töiden kesken seuraavasti: erinäiset ulkopuoliset korjaukset 700:—, Rahatoimikonttori 359:—, Rahatoimikamari 122:—, Maistraatti 582: 40, Kaupunginvaltuusto 116:—, Raastuvanoikeus 547:—, Rakennuskonttori 310:— sekä sekalaiset korjaus- ja arvaamattomat työt 263:— . Edellä mainitut työt ovat pääasiallisesti uunien korjauksia sekä maalaus-, verhoilu- ja linoleumitöitä, jotka johtuvat siitä erittäin suuresta luonnollisesta kulumisesta, jonka alaisina Raatihuoneen huoneistot alinomaat ovat.

Kansankirjastokin on sangen runsaan kulumisen alaisena, minkä johdosta siellä on toimitettava korjauksia, pääasiallisesti maalaustöitä, tulisijain ja lämmityspatterien korjauksia, jota paitsi paikotellen ruosteen puhkaisema levykatto on uudistettava. Kustannukset on laskettu kaikkiaan 3,350 markaksi, josta määrästä katon sekä muun ulkopuolisen korjauksen osalle tulee 1,155 markkaa. Vastanainitut korjaustyöt eivät kohdistu yhteenkään niistä huoneista, joissa kansankirjastorakennuksen ehdollisen vastaisen laajentamisen johdosta tulee töitä teetettäväksi.

Poliisilaitoksen käytettävänä olevissa *Aleksanterinkadun taloissa 22 ja 24* on osa levykattoa aikanaan käytetty sillä tavoin, että levy on käynyt niin hauraaksi, että melkoiset kattojen osat nyttemmin ovat käyneet mahdottomiksi korjata. Mainittujen kattojen uudistamista sekä muiden kattojen, syöksyrännien y. m. perinpohjaista korjausta varten on merkitty 3,995 markkaa. Näiden talojen kaikissa sisemmissä huoneistoissa käy erittäin vilkas liikenne, minkä johdosta ne ovat alituisen korjauksen tarpeessa. Näiden huoneistojen välttämättömmistä korjauksista on laskettu olevan kustannuksia 3,805 markkaa.

Poliisilaitoksen käytettävänä *Pengerkadun talossa N:o 5* olevat huoneistot ovat, mikäli mahdollista, vieläkin suuremman kulumisen alaisina kuin edellä mainitut huoneistot, minkätähden niiden korjaamisesta onkin laskettu olevan kustannuksia 4,750 markkaa. Tähän summaan on myös luettu tulisijain vuosikorjauksen kustannukset 384: —, erinäiset siveellisyysosaston huoneistojen porraskäytävässä toimitettavat maalaustyöt noin 500: —, arestien ja makkien seinäin ja kattojen lopullinen maalaus noin 1,000: — sekä erinäisten pihan osain tarpeellinen asfaltoiminen 1,452: —. Muut kustannukset johtuvat erinäisistä pienemmistä korjauksista, maalaus- ja siistimiseksi arvaamattomista töistä y. m.

Ratakadun poliisitalossa on levykatto maalattava, tulisijoissa toimitettava tavanmukainen vuosikorjaus, linoleumimatot tarkastettava ja jonkun verran korjattava, lämpöjohto tutkittava ja tarkastettava. Näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia 500 markkaa.

Eteläisen ja Pohjoisen palotornin sekä paloasemain korjaus- ja kunnossapitokustannukset on laskettu seuraaviin määriin: Eteläisen palotornin 4,650: —, Pohjoisen palotornin 1,150: — sekä Kampin paloaseman 400: —, Kallion paloaseman 320: —, Hermannin paloaseman 100: — sekä vihdoin Töölön palovajan 50 markkaan. Nämä työt ovat, Eteläisessä palotornissa toimitettavia lukuun ottamatta, miltei yksinomaan tulisijain sekä pienensalaisia kulumisesta johtuneita sisä- ja ulkopuolisia korjauksia. Eteläisen palotornin varsinaisen tornirakennuksen ylin osa on kärsinyt paljon haittaa kosteudesta ja pakkasista, minkätähden se nyt on perinpohjaisen korjauksen tarpeessa. Koko ylin taso vuotaa kovasti ja on välttämättä uudistettava, jos mieli estää tornin muurirakenteen saamasta korvaamatonta vahinkoa. Viimeksi mainituista töistä on laskettu olevan kustannuksia umpiluvuin 2,500 markkaa.

Marian sairaalan vuosikorjauksista on laskettu olevan kustannuksia 20,000 markkaa, joka määrä jakautuu seuraavasti: kulkutautiosasto 2,680: —, sisätautien osastot 2,662: —, kirurginen osasto 1,772: —, talusrakennukset 5,099: —, tuberkuloosiosasto 669: —, jota paitsi lääkäriinasunnon, ruumiinavaushuoneen, korkeapainehöyrykattilain, putkien, johtojen, koneitten y. m. vuotuisen kunnossapitoon, laitosta ympäröivän lankkuaitauksen ja aidan perinpohjaiseen korjaukseen ja osittaiseen uudestirakentamiseen, maalaukseen ynnä arvaamattomiin töihin tarvitaan Smk 4,797: 45 sekä edelleen kahden kaasulyhdyn ynnä tarpeellisten johtojen asettamiseen sairaalan pihalle, kaupungin kaasutehtaan laskun mukaan, Smk 554: 55. Kokemus on osottanut, että sairaalan pesulaitoksessa pestyjä vaatteita ei ehditä mankeloida niissä kahdessa mankelissa, mitkä nykyään ovat toimessa.

Niinikään on sattunut, että höyrykattilain hoidossa on kohdannut suuria vaikeuksia laitoksen ainoan Worthingtonsyöttöpumpun ollessa tilapäisen korjauksen alaisena. Kun sairaalaa hiljattain on laajennettu ja lisäksi on n. s. koleraparakeissa suuri potilasjoukko, jolle on laitettava ruokaa sairaalan keittiössä, olisi aivan välttämättä tarpeen lisäksi yksi höyrykeittoaparaatti, jolle on ennestään varattu paikka. Näistä laitteista on kustannuksia itsekustakin 2,000:—, 650:— ja 1,275 markkaa, jotka rahamäärät tarkemmin perustelevat edellä mainittuja talousrakenuksesta johtuvia suuria kustannuksia.

Marian sairaalan johtajan, t:ri J. Hagelstamin, ja ylihoitajattaren neiti Koreneffin uudistetuista vaatimuksista merkittiin vesiklosettien laittamiseksi sekä punaiseen kivipaviljoonkiin että tuberkuloosipaviljoonkiin jo 1910 vuoden menoarvioehdotukseen 8,500 markan määräraha. Kulunkiarviota käsitellessä ei tätä määrärahaa sittemmin kuitenkaan myönnetty. Anomus saman suuruisen määrärahan myöntämisestä puheenalaiseen tarkoitukseen tehtiin sittemmin kuluvan vuoden menosääntöehdotuksessa. Menosääntöä lopullisesti vahvistettaessa kuitenkin myönnettiin ainoastaan se osa määrärahasta, joka kohdistui vesiklosettien laittamiseen n. s. punaiseen kivipaviljoonkiin, minkätähden Konttori jälleen on ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen merkinnyt 2,400 markkaa 2 vesiklosetin laittamiseksi tuberkuloosipaviljoonkiin.

Kirurgisen paviljongin, tallirakennuksen ja Kirkkomaankadun puoleisen lankkuaitauksen välinen sairaala-alueen osa on yhä edelleen sangen siistimättömässä ja sairaalan alueelle tuskin sopivassa kunnossa. Puheenalaisen epäkohdan poistamiseksi on sairaalan taloudenhoitaja yksissä nevoïn kaupunginpuutarhurin kanssa ehdottanut, että tämä alue, samoin kuin muunkin sairaala-alueen on laita, tasoitettaisiin ja kylvettäisiin nurmeksi. Edelleen olisi siihen istutettava joitakuuta puita (lehmuksia). Puheenalaisia töitä varten on kaupunginpuutarhurin toimesta laitettu piirustukset sekä 3,157 markkaan 50 penniin päätyvä kustannusarvio. Mainittujen töiden teettämiseksi on Konttori, joka puolestaan pitää niitä erittäin suotavina, merkinnyt sanotun rahamäärän.

Bromarvin Bengtsårin kasvatustaloksen rakennukset ovat suuren ja yhtämittaisen kulutuksen alaisina. Kaikkein välttämättömimmistä laitoksen rakennusten korjauksista on laskettu olevan seuraavat kustannukset: saunarakennuksen 189: 50, pesutuvan 44:—, Uppgårdin 91:—, Östergårdin 213:—, Södergårdin 1,130:—, Norrgårdin 638:—, Lillgårdin 66:—, jota paitsi erinäisistä arvaamattomista töistä, työnjohdosta y. m. on kustannuksia 328: 50 eli kaiken kaikkiaan 2,700 markkaa. Edellä mainitut työt tarkoittavat pääasiallisesti tulisijain ja lattiajn korjauksia y. m.

Makasiininrannan tavaravajoihin on vanhojen, ylen kuluneitten lankkulattiajn sijaan viime vuosina teetetty sementtilattiat. Nytemmin on puulattiat ainoastaan osastoissa 1 ja 3. Mainitun lattiajn uudistustyön jatkamiseksi (makasiinissa N:o 3) on merkitty 3,870 markkaa. Loput kaikkiaan 6,500 markaksi ehdotetusta määrärahasta käytettäisiin etusijassa vuosikorjauksiin, niinkuin lämpimän osaston tulisijain korjaamiseen, vaakain, työntöovien y. m. tarkistamiseen sekä 500 markkaa kahden sähkötavarahissin vuotuisen kunnossapitoon.

Katajanokan tavaravajoissa on vuosittain tarpeen erinäisiä korjaustöitä, niinkuin

vaakain ja työntöovien tarkistusta, lämpimän osaston tulisijan korjausta, ulkopuolisten rautaosain maalausta, lastaussiltain y. m. kunnossapitoa. Erinäiset seinät ja pilarinperustukset ovat painuneet ja seinät halkeilleet. Puusementtikattoihin kuuluvat jalkarännit ovat aikain kuluessa ruostuneet läpi ja vuotavat paikotellen kovasti sekä turmelevat muuria, minkätähden ne ainakin osittain olisi välttämättä uudistettava, muuria korjattava y. m. Kaikista näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia 5,900 markkaa, joka määrä jakautuu noiden kolmen tavaravajan kesken seuraavasti: tavaravaja N:o 7 Smk 1,500: —, N:o 8 Smk 2,900: — ja N:o 9 Smk 1,500: —.

Seurahuoneen levykatot ovat osittain aivan läpiruostuneet. Niinpä on suuret osat Sofiansalin kylkirakennuksen, pihalla olevain käytävain ja ison salin kattoa välttämättä uudistettava. Edellä mainittuihin töihin sekä muun kaikkiaan noin 3,600 neliömetrin laajuisen kattoalan vuosikorjauksesta, maalaustöistä sekä jalka- ja syöksyrännien, liistalevyjen y. m. korjauksesta on laskettu olevan kustannuksia 5,941 markkaa. Rakennuksen sisässä on monin paikoin syntynyt halkeamia muuriin. Erinäisistä ankkuroimistöistä, pihanpuolisen käytävän lahonnen välikaton uudistamisesta sekä arvaamattomista töistä on laskettu olevan kustannuksia 1,159 markkaa, joten kokonaiskustannukset nousisivat 7,100 markkaan.

Avonaisen asemansa johdosta tuulille ja laineille ylen alttiina ovat *korttelin N:o 181 uimahuoneet* ovat aikojen kuluessa kovasti rappeutuneet. Altaisiin on vierinyt kiviä ja altaitten pohjassa oleva hiekka on osin liettynyt ja osin likaantunut. Altaita ympäröivät sillat ovat osin lahonneet ja kaipaavat perinpohjaista korjausta, samaten kuin aitaus ja suojusseinätkin. Miesten osaston suuri hyppäysteline on kovasti laho, monasti korjattu ja paikattu, minkätähden se olisi purettava ja sijaan laitettava uusi. Vastamainituista töistä on laskettu olevan kustannuksia 5,700 markkaa, joka määrä jakautuisi seuraavasti: altaitten puhdistus ja hiekoitus 800: —, siltain, suojusseinäin, aitauksen y. m. korjaus 1,400: —, uusi iso hyppäysteline noin 1,500: — ja vihdoin erinäiset korjaukset, aukaisu- ja sulkemistyöt, arvaamattomat työt y. m. kaikkiaan 2,000 markkaa.

Kaivopuiston kylpyhuone on jo vanhuuttaan vähitellen rappeutumassa. Ikkunat ja ovet luhistuvat paikoin kokoon miltei itsestään. Puheenalaisen rakennuksen aivan välttämättöimpiä ulkonaaisia korjaustöitä varten on laskettu tarvittavan 783 markkaa. Tulisijat ja rakennuksen lattiat niinkään välttämättä kaipaavat erinäisiä korjauksia, joista on laskettu olevan kustannuksia 715 markkaa. Likakaivon, jääkellarin ja pesutuvan ynnä erinäisten muiden osain korjauksiin ja arvaamattomiin töihin on merkitty 502 markkaa eli kaiken kaikkiaan 2,000 markkaa.

Kaivopuiston uimahuoneissa, erittäinkin naisten uimahuoneessa, on niinkään tarpeen erinäisiä perinpohjaisia korjauksia, niinkuin ulkokaton, perusarkkujen, siltain, suojusturpeiden ulkopuolista maalausta ja korjausta y. m. Altaat täytyy puhdistaa ja varustaa karkealla, puhtaalla hiekalla. Naisten uimahuoneen korjauksista on kustannuksia 3,200: —, miesten ainoastaan 1,000 markkaa.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan kesäkuun 13 päivästä 1911 on erinäisiä *Hakasalmen huvilassa* toimitettavia uudistus- ja korjaustöitä varten, joita on tehtävä *Hel-*

singin kaupungin museon sijoittamiseksi sanottuun huvilaan merkitty kaikkiaan Smk 11,359: 50. Tähän summaan on luettu päärakennuksen välttämättömät ulkopuoliset korjaukset, niinkuin kattojen korjaus ja tervaaminen, uusien syöksyrännien ja liistalevyjen hankkiminen, ulkopuoliset rappaus- ja maalaustyöt, rakennuksen ympäryskäytävän asfaltoiminen y. m., joista töistä on kustannuksia 4,523 markkaa. Sisäpuolisista korjauksista, jotka käsittävät pääasiallisesti maalaus- ja verhoilutöitä, erään mädänneen seinän uudestimuurauksen y. m., on kustannuksia Smk 1,483: 50. Molemmat vahtimestarin- ja pesutuparakennukset on alun pitäen rakennettu aivan väärin, minkätähden kosteus ja kylmyys ovat niitä pahoin pilanneet. Puheenalaisten rakennusten korjauksesta on laskettu olevan kustannuksia 3,426: 50 itsekustakin. Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen mukaisesti on edelleen lämpöjohdon teettämiseksi päärakennukseen, museoissa käytettävää lämminvesijärjestelmää noudattaen, merkitty tämän laitteen lämpöteknillistä osaa varten 8,000: —, erinäisiä tästä aiheutuvia rakennustöitä, niinkuin kattilahuoneen y. m. s. sisustusta varten 2,500: —, tarpeellisia aukaisu-, muuraus-, rappaus-, kirvesmiehen- ja maalaustöitä varten 800: —, eli kaikkiaan 11,300 markkaa. Arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on laskettu Smk 2,240: 50. Kaikista tässä edellä luetelluista sekä uudistus- ja korjaus- että lämpöjohtotöistä on niinmuodoin kustannuksia yhteensä 24,900 markkaa.

Muitten kaupungille kuuluvain rakennusten ja talojen *sekalaisista korjaustöistä* on laskettu ensintulevana vuonna olevan kustannuksia 50,500 markkaa kuluvan vuoden 46,925 markan määrän sijasta, johtuen lisäännys pääasiallisesti siitä, että kaupungin huoneuksien ja talojen luku vuosi vuodelta sisääntyy. Edellä mainittuun 50,500 markan summaan on muun muassa luettu kustannukset seuraavista korjaustöistä: Hesperian sairaalan 3,250: —, poliisin hevostallin 2,940: —, huutokauppakamaritalon 2,650: —, Kaisaniemen ravintolan 2,500: — j. n. e. Vastamainitut summat tarkoittavat yksinomaan semmoisia töitä, jotka on teetettävä asianomaisten rakennusten voimassapitämiseksi, toisin sanoin ulkokattojen, ulkoseinän, lankkuaitausten, lahonneitten välilattaiain y. m. korjauksia.

Uutisrakennukset.

Kokouksessaan toukokuun 30 päivänä kuluvaa vuotta päätti Kaupunginvaltuusto muun muassa, että uusi kuolleitten eläinten kuoppauspaikka on laitettava Tilkan niityn viljelyspalstalle N:o 23 sekä että *kaupungin rankkurin asunto* on sijoitettava sanotun paikan läheisyyteen, kuin myös että tähän tarpeelliset kustannukset on merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön. Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen täyttämiseksi, mikäli rakennuksia koskee, on menoarvioehdotukseen oheellisen kustannusarvion mukaisesti merkitty 9,000 markkaa.

Toukolan kansakoulu on jo useita vuosia ollut laudoittamatta, minkätähden olisi erittäin taarpeellista ensintulevana vuonna laudoittaa puheena oleva rakennus ja samalla maalata se ulkoa. Tästä on laskettu olevan kustannuksia 3,000 markkaa.

Tehtaankadun kansakoulun sisäistä maalausta tarkoittavan alkuperäisen ehdotuksen mukaan olisi tästä työstä kustannuksia kaikkiaan 18,850 markkaa. Sanotusta summasta myönnettiin vuosiksi 1910 ja 1911 8,000 ja 7,000 markkaa, joten alkuperäisestä arviomäärärahasta on edelleen käyttämättä 3,850 markkaa, joka rahamäärä on merkitty ensintulevan vuoden menosääntöön ylimmän kerroksen huoneitten lopullista sisäpuolista maalausta varten.

Ratakadunkaan uusi kansakoulutalo ei ole sisältä maalattu. Ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastajan pyynnöstä on puheenalaisen rakennuksen täydellistä sisäpuolista maalausta varten merkitty 12,500 markkaa.

Kuluvan vuoden menoarvioehdotusta laadittaessa eivät, niinkuin oheellisesta kaupungin sähkötehtaan antamasta laskusta näkyy, vielä syksyllä 1910 kaikki vastikään mainittuun kansakoulutaloon kohdistuvat laskut olleet saapuneet. Valitettavan huomattomuuden johdosta ei sentähden tullut kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen merkityksi rakennuksen *sähkövalojohtojen* kustannuksia, minkätähden tämän laskun suorittamiseksi on ensintulevan vuoden menoarvioon merkitty 5,196 markkaa.

Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitoksessa ovat, niinkuin jo 1910 ja 1911 vuoden kulunkiarviota laadittaessa on huomautettu, keittiö ja ruokasali tähän asti sijainneet Södergårdin päärakennuksen länsipäässä. Keittiö on sangen pieni ja ahdas samoin kuin ruokasalikin, niin että siellä vain vaivoin käy laittaminen ruuan ja viereisen ruokasalin pöytiin sovittaminen paikkoja laitoksen hoidokeille. Sen johdosta että koko keittiöosastolla vallitsee aivan sietämätön ahtaus, ei tietysti puhtauskaan ole niin suuri kuin sen pitäisi olla, eikä henkilökunnan parhaallakaan tahdolla ole siksi saatavissa. Sitä paitsi huoneistot kuluvat kerrassaan aivan sanoin kuvaamattomalla tavalla. Näiden puutteitten poistamiseksi on Kaupunginvaltuusto kahtena viimeksi kuluneena vuonna myöntänyt tarpeellisten varastokellarien laittamiseksi Södergårdin kivitaloon vuonna 1910 15,000 markkaa ja tuon rakennuksen laittamiseen ajanmukaiseksi talousrakennukseksi, jossa olisi varastokellari, keittiö, puhdistushuone, astianpesu- ja tarjoiluhuone, ruokasalit, päällysvaatehuone y. m. vuonna 1911 niinkään 15,000 markkaa. Laitoksesta puuttuu tarpeellisia arestihuoneita, minkätähden Bengtsårissa hiljattain pidetyssä kokouksessa, johon ottivat osaa herrat Estlander, Idström, Vaarala ja allekirjoittanut Hård af Segerstad, päätettiin muutosrakennustyön yhteydessä laittaa neljä tuollaista huonetta puheenalaisen rakennuksen ullakolle. Kaikkien edellä mainittujen osin alotettujen ja osin ehdotettujen töiden suorittamisesta olisi kustannusarvion mukaan menoja 18,000 markkaa.

Östergårdiin vuonna 1910 teetetystä majailurakennuksesta puuttuu erinäisiä polttopuiden y. m. säilytys huoneita. Pienen *vajan* teettämiseksi rakennuksen vierelle on merkitty 550 markkaa.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 21 päivänä 1911 tekemän päätöksen mukaisesti on erinäisiä *Vanhankaupungin uuden poliisivartiottuvan viereisiä* louhinta- ja tasoitustöitä varten merkitty 2,000 markkaa.

Rahatoimikamarin päätöksen mukaan helmikuun 16 päivältä 1911, 26 §, on samantyyppisiä *Hermannin paloaseman* vierellä teetettäviä töitä varten merkitty 1,500 markkaa.

Sen johdosta että vahingonvalkea tuhosi *Hakaniemen torin yleisen makkilan*, on Raha-
toimikamari syyskuun 15 päivänä 1911 päättänyt sinne rakennettavaksi uuden. Tätä
tarkoitusta varten on ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen merkitty 2,800 markkaa.

Merisataman ja Ruoholahden viereiset yleiset makkilat ovat niin huonossa kunnossa,
ettei niitä enää kannata korjata. Nämä makkilat olikin alkuaan tehty väliaikaisiksi,
ainoastaan työväen käytettäväksi sinä aikana, kun näillä seuduin teetettiin katu-, laituri-
y. m. töitä. Nämä suojat ovat kuitenkin olleet paikallaan vuoden toisensa jälkeen ja
niiden tarpeellisuus on kiistämätön. Edellä mainituista syistä Siltasaaren- ja Katajanokan
pohjoisrannassa olevat, niinikään tilapäiset makkilat purettiin kuluvana vuonna ja sijaan
teetettiin uudet. Tämän mukaisesti on Merisataman ja Ruoholahden viereisten makkilain
purkamista ja uusien teettämistä varten 1912 vuoden menoarvioehdotukseen merkitty
kumpaisenkin rakennuksen osalle 1,850 markkaa.

Karl Hård af Segerstad.

III. Kunnallishallinto.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Hallituksen jäsenten palkkio, arviolta	4,200: —	
Hallituksen sihteeri, palkkiota	3,000: —	7,200: —
Kaupungininsinööri, palkkaa	12,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	2,400: —	
matkaravoja	600: —	15,000: —
Työpäällikkö, palkkaa	10,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —	
matkaravoja	500: —	12,500: —
Työpäällikön apulainen, palkkaa	6,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
Kaupunginarkkitehti, palkkaa	10,000: —	
matkaravoja	500: —	
palkankorotusta 5 v:n palveluksesta ¹ / ₁₂ :stä	83: 33	10,583: 33
Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa	6,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
Kaupunginasemakaava-arkkitehti, palkkaa	— —	10,000: —
Kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulainen	— —	6,000: —
Geodeetti, palkkaa paitsi sivutuloja	5,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	1,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
Kaupunginpuutarhuri, palkkaa paitsi maksutonta asuntoa ja polttopuita	3,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —	
henkilökohtaista palkanlisäystä	2,400: —	6,000: —
Puhtaanapitolaitoksen johtaja, palkkaa	— —	6,000: —
Kamreeri, palkkaa	5,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	1,000: —	6,000: —
Kaupunginrakennusmestari, palkkaa	4,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800: —
Varastonhoitaja, palkkaa	— —	3,000: —
	<hr/>	
Siirros	— —	106,583: 33

	Siirros	— —	106,583: 33
Vanhempi metsänvartija, palkkaa paitsi maksu-			
tonta asuntoa ja polttopuita	1,200: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —		
henkilökohtaista lisäystä	260: —		1,700: —
Nuorempi metsänvartija, palkkaa paitsi maksu-			
tonta asuntoa ja polttopuita	1,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —		1,200: —
Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	— —		15,000: —
Metsänvartija-apulaiset ja metsänviljelys, arviolta	— —		2,000: —
Tarveaineet ja apurinpäivätyöt mittauksissa, arviolta	— —		13,000: —
Tarverahoja, arviolta	— —		6,000: —
	Yhteensä Smk	— —	145,483: 33
			145,483: 33

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	7,000: —
Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset	
korjaukset	7,700: —
Raatihuoneen s:n	3,000: —
Kansankirjastotalon s:n	3,350: —
Poliisilaitoksen käyttämien huoneistojen s:n:	
Aleksanterinkadun taloissa 22 ja 24	7,800: —
Pengerkadun talossa 5	4,750: —
Ratakadun talossa 10	500: —
Eteläisessä palotornissa s:n	4,650: —
Pohjoisessa palotornissa s:n	1,150: —
Paloasemilla s:n	870: —
Marian sairaalassa s:n	20,000: —
W. C:n laittaminen Marian sairaalan tuberkuloosi-	
paviljonkiin	2,400: —
Istutusten laittaminen Marian sairaalan ympärille	3,157: 50
Bengtsårin kasvatuslaitokseen kuuluvien raken-	
nusten erinäiset korjaukset	2,700: —
Makasiinirannan tavaravajan s:n	6,500: —

Siirros 75,527: 50

	Siirros	75,527: 50	— —	— —
Katajanokan tavaravajain erinäiset korjaukset		5,900: —		
Seurahuoneen s:n		7,100: —		
Korttelissa N:o 181 olevan uimahuoneen s:n		5,700: —		
Kaivopuiston kylpylaitoksen s:n		2,000: —		
Kaivopuiston uimahuoneiden s:n		4,200: —		
Hakasalmen huvilan sisustaminen Helsingin kaupungin museoksi		24,900: —		
Sekalaiset korjaustyöt		50,500: —	175,827: 50	

Uutisrakennukset.

Rankkurin asunnon muuto	9,000: —		
Toukolan kansakoulutalon laudoitus ja ulkopuolinen maalaus	3,000: —		
Tehtaankadun kansakoulun erinäiset maalaustyöt	3,850: —		
Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	12,500: —		
Sähkövalojohtojen laittaminen edellä mainittuihin rakennuksiin, Helsingin kaupungin sähkötehtaan laskun mukaan	5,196: —		
Bengtsärin kasvatuslaitokseen kuuluvassa Södergårdin kivirakennuksessa vuosina 1910 ja 1911 aloitettujen muutosrakennustöiden loppuunsaattaminen	18,000: —		
Bengtsärin kasvatuslaitos, uusi vaja Östergårdiin	550: —		
Tasointus- y. m. työt Vanhankaupungin poliisivartiotupaa varten	2,000: —		
S:n Hermannin paloasemaa varten	1,500: —		
Uusi makki Hakaniemen torille	2,800: —		
» » Merisatamaan	1,850: —		
» » Ruoholahteen	1,850: —	62,096: —	237,923: 50

2. Kadut ja yleiset paikat.*Korjaus ja kunnossapito.*

Saunakadun keskimäisen kolmasosan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin	40,000: —		
	Siirros	40,000: —	— — 237,923: 50

	Siirros	40,000: —	— —	237,923: 50
Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välisen kaupungille kuuluvan Bulevardikadun osan kiveäminen I tellikkakivillä		20,200: —		
P. Makasiini- ja P. Roobertinkadun välisen kaupungille kuuluvan Kasarminkadun osan s:n		6,700: —		
I. Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen kaupungille kuuluvan Yrjönkadun osan s:n		18,400: —		
Yrjön- ja Erottajakadun välisen kaupungille kuuluvan Uudenmaankadun osan s:n		5,000: —		
Kauppatorin länsiosan järjestely		30,000: —		
Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen jälellä olevan Etelärannan osan kiveäminen I tellikkakivillä		14,400: —		
Kanavatorin jälellä olevan osan s:n		16,100: —		
Rautatien kaakkoisosan ketokiveyksen uudistaminen		30,500: —		
Siltavuorenrannan ketokiveyksen uudistus ja osittainen laajennus		4,500: —		
Kampintorin viertäminen		3,600: —		
Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan s:n		3,000: —		
Kaivopuiston läntisen lehtokujan s:n		5,200: —		
» ison lehtokujan s:n		8,000: —		
I. Viertotien laajennus niiltä kohdin, mihin jo on teetetty tahi vuoden varrella tulee teetettäväksi uutisrakennuksia, arviolta		15,000: —		
L. Viertotien s:n, arviolta		10,000: —		
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain vieristen kaiteitten uudistus ja korjaus		12,700: —		
Sekalaiset korjaukset, arviolta		15,000: —	258,300: —	

Uutistytöt.

Kaupungille kuuluvan P. Rautatienkadun osan päällystäminen ketokivillä L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä		27,300: —		
	Siirros	27,300: —	258,300: —	237,923: 50

	Siirros	27,300: —	258,300: —	237,923: 50
Kaupungille kuuluvan Arkadiakadun osan päällystäminen ketokivillä P. Rautatien- ja Fredrikinkadun väliltä		800: —		
Kaupungille kuuluvan Museokadun osan s:n L. Viertotien ja Cygnaeuksenkadun väliltä .		11,600: —		
Kaupungille kuuluvan Dagmarinkadun osan s:n Museo- ja Nervanderinkadun väliltä . .		3,900: —		
Vilhonvuorikadun tasoitus ja viertäminen . . .		18,200: —		
Armfeltintien kaupungille kuuluvan osan viertäminen		5,070: —		
Kaupungille kuuluvan Ehrensvärdintien osan s:n Rahapajanrannan päällystäminen ketokivellä Ankuri- ja I. Satamakadun väliltä . . .		16,000: —		
Kaupungille kuuluvan Vuori- ja Unioninkadun välisen Vilhonkadun osan sekä Kasvitieteellisen tarhan viereisen Vilhonkadun laajennetun osan päällystäminen I telikkakivillä		70,800: —		
Unioninkadun laajentaminen Kasvitieteellisen tarhan viereltä sekä sanotun katuosan alaisen lokaviemärin osittainen uudestirakentaminen		24,400: —		
Unioninkadulta Siltavuorenpengermälle vievän ajotien tasoitus		12,200: —		
Museokadun ja L. Viertotien yhtymäkohdan järjestely		17,300: —		
Tunturilaaksokadun tasoitus Runebergin- ja Nervanderinkadun väliltä		69,100: —		
Ahlqvistinkadun s:n Tunturilaakso- ja Apollonkadun väliltä		31,200: —		
Dagmarinkadun s:n Temppele- ja Fredrikinkadun väliltä		20,400: —		
Freesenkadun s:n		12,500: —		
Temppelelikadun s:n Nervanderinkadulta korttelin N:o 417 tonttiin N:o 12		48,500: —		
Apollonkadun s:n Creutzin- ja Töölönkadun väliltä		31,300: —		
E. Hesperiankadun s:n L. Viertotien ja Creutzinkadun väliltä		9,500: —		
Creutzinkadun s:n		18,200: —		
	Siirros	455,650: —	258,300: —	237,923: 50

	Siirros 455,650: —	258,300: —	237,923: 50
Töölönkadun tasoitus E. Hesperian- ja Kulneffin- kadun väliltä	8,900: —		
Kulneffinkadun s:n Töölönkadun ja L. Viertotien väliltä	12,200: —		
Nimrodinkadun s:n Töölönkadun ja Seurasaaren- tien väliltä	38,000: —		
Florantien s:n Kaavin- ja Toivonkadun väliltä .	22,500: —		
Sallinkadun s:n	10,500: —		
Kaavinkadun s:n	10,600: —		
Näkinkujan s:n korttelin 296 viereltä	13,000: —		
Fredriksberginkadun s:n I. Viertotien ja Harju- kadun väliltä	62,000: —		
Fredriksberginkadun s:n puoleen leveyteensä Sai- maan- ja Karjalankadun väliltä	3,600: —		
Itä Papinkadun s:n 5 Linjan ja Castréninkadun väliltä	21,000: —		
Kustaankadun s:n Vaasan- ja Fredriksberginkadun väliltä	16,800: —		
Vaasankadun s:n I. Viertotien ja Flemminginka- dun väliltä	51,000: —		
Keiteleentien s:n I. Viertotien ja Inarintien vä- liltä	5,400: —		
Inarintien s:n Oulun- ja Ätsärintien väliltä . .	4,200: —		
Suvantotien s:n Inarintiestä noin 100 metriä län- teen	4,800: —		
Ouluntien s:n Inarintiestä noin 100 metriä län- teen	3,000: —		
Maistraatinkadun s:n Magdalenan- ja Fannynkadun väliltä	26,900: —		
Selmankadun s:n	3,250: —		
Fannynkadun s:n	6,800: —		
Böhlenkadun s:n Selman- ja Reginankadun vä- liltä	20,700: —		
Leankadun s:n	5,700: —		
Rautatieraiteen rakentaminen Oulunkylän asemalta Sörnäisten niemekkeelle, ensimmäinen kol- masosa kustannuksista			300,000: —
	Siirros 1,106,500: —	258,300: —	237,923: 50

Siirros 1,106,500: — 258,300: — 237,923: 50

Lastausraiteen laittaminen Sörnäisten rautatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533 . . .	16,500: —	
Santa- ja Busholman järjestelytöiden sekä niiden ja Ruoholahdenrannan välisen yhdistysväylän ja rautatien teettämiseksi . . .	<u>437,400: —</u>	<u>1,560,400: —</u> 1,818,700: —

3. Kanavat ja viemärit.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäinen kunnossapito	29,000: —	
Täydennystyöt	5,000: —	
Vedenkulutus lokaviemärien huuhteluun . . .	<u>5,000: —</u>	39,000: —

Uutistytöt.

Viemärikanava Tunturilaaksokadun alle korttelin 425 tontilta 9 Nervanderinkadun alaiseen kanavaan, sekä mainitun korttelin tontilta 11 Runeberginkadun alaiseen kanavaan	12,400: —	
S:n Ahlqvistinkadun alle korttelin 442 tontilta 7 Apollonkadun alaiseen kanavaan, sekä korttelin 437 tontilta 4 Tunturilaaksokadun alaiseen kanavaan	4,000: —	
S:n Dagmarinkadun alle korttelin 409 tontilta 14 Fredrikinkadun alaiseen kanavaan, sekä korttelin 417 tontilta 9 Tempelikadun alaiseen kanavaan	5,750: —	
S:n Freesenkadun alle korttelin 408 tontilta 3 Aurorankadun alaiseen kanavaan . . .	2,200: —	
S:n Tempelikadun alle korttelin 417 tontilta 12 Nervanderinkadun alaiseen kanavaan	<u>8,450: —</u>	
		<u>32,800: —</u> 39,000: — 2,056,623: 50

	Siirros	32,800: —	39,000: —	2,056,623: 50
Viemärikanava Apollonkadun alle korttelin 435 tontilta 6 Töölönkadun alaiseen kanavaan		4,300: —		
S:n E. Hesperiankadun alle Creutzinkadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan		2,150: —		
S:n Creutzinkadun alle Apollon- ja Museokadun välille sekä korttelin 448 tontilta 5 E. Hesperiankadun alaiseen kanavaan		8,350: —		
S:n Töölönkadun alle Kulneffin- ja E. Hesperiankadun välille		5,200: —		
S:n Nimrodinkadun alle Topeliuksenkadulta Seurasaarentielle, sekä sen jatkaminen Bjälbon halki Humallahteen		31,300: —		
S:n Seurasaarentien alle Ukkokodin tontilta Nimrodinkadun alaiseen kanavaan		18,200: —		
S:n Florantien alle Kaavinkadulta Toivonkadulle		14,300: —		
S:n Sallinkadun alle		3,000: —		
S:n Fredriksberginkadun alle Saimaan- ja Karjalankadun välille		6,750: —		
S:n Kustaankadun alle korttelin 360 tontilta 19 Fredriksberginkadun alaiseen kanavaan		3,100: —		
S:n Inarintien alle korttelin 545 tontilta 25 Ätsärintielle, sekä mainitun korttelin tontilta 27 Ouluntielle		4,850: —		
S:n Suvantotien alle korttelin 546 tontilta 10 korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan		2,550: —		
S:n Ouluntien alle Inarintieltä korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan		3,350: —		
S:n korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alle Ouluntieltä Ätsärintielle		5,450: —		
S:n Maistraatinkadun alle korttelin 566 tontilta 21 Magdalenankadun alaiseen kanavaan, sekä korttelin 571 tontilta 23 korttelin 573 tontille 31		12,000: —		
S:n Böhlenkadun alle Selmankadulta Reginankadulle		10,500: —		
	Siirros	168,150: —	39,000: —	2,056,623: 50

	Siirros	168,150: —	39,000: —	2,056,623: 50
Viemärikanava Böhlenkadulta korttelin N:o 573 tontin N:o 38 halki Maistraatinkadun eteläpuoliseen avonaiseen ojaan.		6,200: —		
S:n Leankadun alle korttelin N:o 569 tontilta N:o 9 Böhlenkadun alaiseen kanavaan		4,350: —		
Eläintarhanalueen puhdistusasema Läntisen Viertotien itäpuolelta Töölönlahteen laskevia lokaviemärejä varten, sekä laskujohto vanhalta Eläintarhantieltä mainitulle puhdistusasemalle		158,600: —	337,300: —	376,300: —

4. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	10,000: —		
Jalkakäytävä uuden Eläintarhantien vieritse Säästöpankinrannasta Helsinginkadun jatkoksen leikkauskohtaan	22,200: —		
Ullanlinnanvuoren ajotien korjaus Tähtitornin- ja Unioninkadun väliltä	2,200: —		
Eläintarhan kehätien s:n	9,500: —		
Eläintarhantien s:n Diakonissalaitoksen ja L. Viertotien väliltä	5,000: —	48,900: —	

Uutistytöt.

Tie L. Viertotieltä Tilkan niitylle rankkurin uuteen asuinpaikkaan	2,000: —	2,000: —	50,900: —
--	----------	----------	-----------

5. Viertotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	15,000: —		
I. Viertotien viereisen jalkakäytävän jatkaminen	7,000: —		
L. Viertotien s:n	5,000: —	27,000: —	27,000: —
			<hr/>
Siirros	— —	— —	2,510,823: 50

Siirros — — — — 2,510,823: 50

6. Satamat.*Korjaus ja kunnossapito.*

Erinäiset korjaukset	25,000: —		
Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset	5,000: —		
Satamain ruoppaus	20,000: —		
Ruoppauselevaattorin muutto	4,000: —		
Ruoppausvarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemekkeen vierelle.	10,000: —		
Sumpparin itärannassa olevan yleisen laiturin uudistus ja pitentäminen	3,500: —		
Makasiininrannan eteläosan sillankansituksen osit- tainen päällystäminen II telikkakivillä	4,000: —		
Eteläisen laiturihaaran länsiosan uudestirakennus	3,100: —		
Sörnäisten Rantatien varrella Lintulahdenkadun edustalla olevan purkaussillan korjaus	2,350: —		
Sörnäisten läntisen purkaussillan ja arkkujen kansituksen uudistus	15,500: —	92,450: —	

Uutistytöt.

Pohjoisrannassa oleva soutu- ja moottoriveneiden kytkylaituri	25,000: —		
Isomman ruoppauslaitoksen ynnä tarpeellisten proomujen ostoon	200,000: —		
Makasiininrannassa olevan 25 tonnin nostokranan laittaminen sähkövoimalla käytettäväksi	10,000: —	235,000: —	327,450: —

7. Istutukset.*Korjaus ja kunnossapito.*

Istutusten ja taimistojen kunnossapito	102,800: —		
Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palk- kaus	600: —		
Saman urheilukentän kunnossapito	1,000: —		
Punanotkon urheilukentän s:n	500: —		
	Siirros 104,900: —	— —	2,838,273: 50

	Siirros 104,900: —	— — 2,838,273: 50
Haapaniemen urheilukentän kunnossapito . . .	800: —	
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	1,200: —	
Kaupunginpuutarhan erinäisten huoneistojen läm-		
mitys ja siivoaminen	360: —	
Kaupunginpuutarhan valaistus	150: —	
Talvipuutarhan kunnossapito	6,000: —	
Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaus,		
tallin rehut y. m. menot	6,300: —	
Kaupunginpuutarhan kasvihuoneitten korjaus . .	500: —	
Alpin kunnossapito	1,500: —	
Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus . .	4,500: —	
Aitausten kunnossapito	3,500: —	
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten . .	3,500: —	
Lannan osto kasvilavoihin	650: —	
Kaupungin vesilintujen hoito	1,000: —	
Leposohvain korjaus	2,200: —	
Työkalujen osto ja korjaus	2,500: —	
Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin		
istutuksiin	13,550: —	
Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa		
y. m. kulutetun veden korvaus	12,000: —	165,110: —

Uutistytöt.

Kasvihuoneen ja 6 kasvisuojan ynnä niihin kuu-	
lunan lämpöjohdon laittaminen Kaupun-	
ginpuutarhaan	70,350: —
Rakennuspaikan tasoitus	32,000: —
Kaupungin vesilintujen talvehtimishuone . . .	12,000: —
Eläintarhan raivaustyöt	1,500: —
Rantareunustuksen teettäminen Eläintarhanlahden	
pohjoisrantaan	20,000: —
Sen päätien tasoittaminen puoleen leveyteensä,	
joka Nordenskjöldinkadun kohdalla yh-	
distää L. Viertotien Fredriksbergin ase-	
man eteläpuoliseen rautatien alimen-	
kohtaan	45,000: —

Siirros 180,850: — 165,110: — 2,838,273: 50

	Siirros	180,850: —	165,110: —	2,838,273: 50
Kaupunginpuutarhan ja Savilan taimiston välisen tien jatkaminen L. Viertotiehen asti		4,500: —		
Kaupunginpuutarhaa pohjoispuolelta rajoittava kiviaitaus		3,000: —		
Punanotkon tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen		10,000: —		
Korttelin N:o 127 pohjoisosan tasoitustöiden s:n		10,000: —		
Haapaniemen urheilukentän ympäristön istutustöiden jatkaminen		4,450: —		
Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen		5,000: —		
Istutusten järjestäminen 6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laivurinkadun välisessä kulmauksessa		10,000: —		
Simonkadun viereisen avonaisen paikan istutusten järjestäminen		5,000: —		
Kaisaniemen puiston järjestäminen		20,000: —		
Kelkkaratain järjestäminen		3,000: —		
Savilan taimiston töiden jatkaminen		2,500: —	258,300: —	423,410: —

8. Puhtaanapitolaitos.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon N:o 10 pihain puhtaanapito		5,000: —		
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito		5,000: —		
Vartijain palkkaus		7,000: —		
Makkien ja käymäläin puhtaanapito		15,000: —		
Samain korjaus		2,000: —		
Samain vedenkulutus, arviolta		5,000: —		
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito		130,000: —		
	Siirros	169,000: —	— —	3,261,683: 50

	Siirros	169,000: —	— —	3,261,683: 50
Kaupungille 6 kaupunginosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito		11,500: —		
Keskikaupungin katujen kastelu		28,500: —		
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi		22,000: —		
Viertoteiden puhtaanapito		40,000: —		
Kaivopuiston viertoteiden s:n		1,000: —		
Teiden s:n		18,000: —		
Venesatamain s:n		2,000: —		
Jäiden s:n		1,500: —		
3 työkaluvajan teettäminen	à 300: —	900: —	294,400: —	294,400: —

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	140,000: —		
10 hevosen rehut	10,000: —		
Sekalaisia menoja desinfioimisaineista, työkaluista y. m.	8,200: —		
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	12,080: —		
Rautatierahteja, arviolta	40,000: —		
Rautatievaunujen korjaus, arviolta	2,400: —		
400 panosta kannellisia makkiastioita	7,300: —		
10 rikkainkuljetusrattaat	4,250: —		
Malminkaatoapaikalla olevan lastauslaiturin uudistus sekä erinäisten sikäläisten rakennusten korjaus	3,600: —		
Uusi kaivo Malmille, pumppuineen ja putkenosinen	2,400: —		
Höyrykattila putkijohtoineen	3,200: —	233,430: —	233,430: —

10. Työkalut.

Erinäiset ostot ja korjaukset	10,000: —		
Kivenkuljetusproomun uudistus	3,500: —		
Kahden ruoppausproomun s:n	6,000: —		
6 kasteluvaunun muutostyöt	3,600: —		
Höyryjyrän uudet takapyörät sekä erinäiset pienemmät korjaukset	2,000: —		
		Siirros	25,100: —
			— — 3,789,513: 50

	Siirros	25,100: —	— —	3,789,513: 50
Lisämäärärahalla höyrykattilan hankkimiseksi pora-				
koneeseen		3,300: —		
17 kasteluvaunun maalaus		850: —		
3 purgaattorirattaiden ostoon		650: —		
12 uudet rattaat rikkain kuljettamiseksi kaupungin				
yleisiltä paikoilta ja katuosilta		5,100: —		
Lakaisukoneiden korjaus ja maalaus		900: —	35,900: —	35,900: —

II. Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kun-				
nossapito		4,000: —		
Erinäisten pesuhuoneitten ja pesulaiturien hoito				
ja korjaus		10,000: —	14,000: —	14,000: —
Yhteensä Smk		— —	— —	3,839,413: 50

XV. Sekalaiset menot.

Henrik Borgströmin puisto Turvikissa.

Erinäisiä palkkauksia		1,400: —		
Erinäisiä rakennusten, teiden y. m. korjauksia		600: —	2,000: —	2,000: —
Yhteensä Smk		— —	— —	2,000: —

Tuloja.

Yleinen makkien puhtaanapito.

Talonomistajain maksuja		170,000: —		
Kaupungin s:n		30,100: —		
Tuloja myydyistä lannasta		30,000: —	230,100: —	230,100: —
Yhteensä Smk		— —	— —	230,100: —

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä
lokak. 13 p:nä 1911.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 48.

Rahatoimikamarille saa Hallitus täten kunnioittaen lähettää ehdotuksensa teknillisten laitosten sekä katu-, laiturij- ja petrolivalaistuksen kulunkiarvioksi ensintulevaksi vuodeksi 1912, joihin ehdotuksiin nähden Hallitus pyytää huomauttaa seuraavaa:

Siihen nähden että työ kaasu- ja sähkötehtaan konttoreissa laitosten laajenemisen johdosta on lisääntynyt siinä määrin, että laitosten kamreerien palkkaedut eivät enää ole asianmukaisessa suhteessa työmäärään ja lisääntyneeseen vastuunalaisuuteen, on Hallitus katsonut mainittujen palkkain korottamista suotavaksi ja saa sentähden ehdottaa, että molemmille näille virkailijoille myönnettäisiin 7,000 markan pohjapalkka, minkä ohella kaasutehtaan kamreerille luettaisiin korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,400 markkaa sekä sähkötehtaan kamreerille vastaavaa korotusta 5 vuoden palveluksesta 700 markkaa. Kaasutehtaan kamreeri on nykyisessä virassaan ollut vuodesta 1900 ja sähkötehtaan kamreeri vuodesta 1908, mutta jälkimäinen on ennen tuloaan nykyiseen virkaansa ollut jo 17 vuotta kaupungin palveluksessa. — Sen johdosta että vesijohtolaitos kuluvan vuoden alusta on ollut teknillisten laitosten yhteisen hallituksen johdossa ja nyttemmin itse hoitaa kirjanpitonsa, jota paitsi yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi kaasu- ja sähkötehtaan olojen kanssa sen konttoriaikaa on pitennetty, on vesijohtolaitoksenkin kamreerin palkankorotus Hallituksen mielestä täysin perusteltu; ja hänen palkkansa sentähden kulunkiarvioehdotukseen merkitty 6,000 markaksi.

Toukokuun 17 päivänä kuluva vuotta antoi Hallitus Rahatoimikamariin Kaupunginvaltuuston vaatimat ehdotukset teknillisten laitosten kuoletussuunnitelmiksi, ja on eri laitosten korot ja kuoletukset niiden ensivuotisissa kulunkiarvioehdotuksissa merkitty mainittujen ehdotusten mukaisesti.

Vuokratuloja teknillisten laitosten käytettävänä olevista tonteista Hallitus puolestaan ei ole toistaiseksi voinut merkitä kulunkiarvioihin, kun Kaupunginvaltuusto ei vielä ole tätä asiaa loppuun käsitellyt.

Vesijohtolaitokselle laaditun menosääntöehdotuksen mukaan tarvittaisiin sen ensivuotisia laajennustöitä varten lainavaroja 150,000 markkaa, ja kun tällaisia varoja ei ole varattuina, saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa ryhdyttäväksi sen suuntaiseen toimen-

piteeseen, että lisätty Kaupunginvaltuusto valittaisiin puheenalaiseen tarkoitukseen tarpeellisesta määrärahasta päättämään.

Eri laitosten kulunkiarvioehdotuksien yksityiskohtiin nähden Hallitus pyytää viitata tässä jälempänä seuraaviin perusteluihin.

Vesijohtolaitos.

Hoitokustannuksiin on merkitty Hallituksen palkkio ja toimitusjohtajan vuokrat rahat Kaupunginvaltuustolle tehdyn esityksen mukaisesti. Apulaisjohtajan palkankorotus 5 vuoden palveluksesta on merkitty koko vuodelta 700 markaksi. Sen johdosta että erittäinkin kemistin ollessa poissa Vanhankaupungin laitoksesta apulaisjohtajan on vastattava koko kaupungille tarpeellisen vesimäärän puhdistuksesta, ja kun apulaisjohtajan nykyisen palkan 3,600 markan ei mitenkään saata katsoa olevan suhteellinen puheenalaisen virkailijan vastuunalaisuuteen ja työmäärään, on hänen palkkansa korotettu 4,800 markkaan. Samaten on kamreerin palkka jo edellä esitetyistä syistä merkitty 6,000 markaksi. Uusia eria ovat kirjanpitäjän palkka, 3,600 markkaa, ja kassanhoitajattaren palkka, 2,100 markkaa. Kassanhoitajan viran perustamisesta vesijohtolaitokseen on Hallitus jo aikaisemmin tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen, jota ei kuitenkaan vielä ole ratkaistu. Kirjanpitäjän tarpeellisuus taas on vuoden varrella käynyt yhä tuntuvammaksi, ja tällainen virkailija on tilinpäätöstä tehdessä sekä kamreerin virkaloman aikana välttämätön, mutta muinakin aikoina on hänellä yllin kyllin työtä. Uusi erä on niinkään 3,000 markan meno piirustaja-apulaisten palkkaamiseksi. Tämä menoerä on aikaisemmin luettu konttoriapulaisten palkkausmäärärahaan, joka tosin on merkitty entisen suuruiseksi, mutta tätä menettelyä perustelee se seikka, että tarvitaan lisää piirustajia m. m. sen johdosta että on ryhdytty laatimaan isompaa putkiverkon yksityiskohtaista karttaa, jommoista ei ole tähän asti ollut. Työmestarille, joka jo kuudetta vuotta on tunnollisesti, mutta verraten vähäisestä palkasta hoitanut tehtäviään, on ehdotettu 300 markan korotus, joten hänen palkkansa nousisi 2,700 markkaan, paitsi asuntoa ja polttopuita. Samaten on yksityisiä johtotoita varten olevan putkimestarin palkkaa korotettu 300 markalla sen johdosta, että hänen työmääränsä on sangen paljon lisääntynyt ja että töitä nyttemmin on yhä useammin täytyntä tehdä öiseen aikaan, jolloin putkimestarin on oltava saapuvilla. Vihdoin on lisääntyneiden tarpeiden johdosta tarverahoja korotettu 500 markalla.

Käyttöön kohdistuvista menoeristä on ylikoneenkäyttäjän henkilökohtainen palkanlisäys korotettu 300 markasta 600 markkaan. Ylikoneenkäyttäjä on nimittäin toimessaan jo yhdeksä vuotta ja ovat hänen sekä tehtävänsä että vastuunalaisuutensa uuden puhdistustavan vaatimien koneitten käytäntöön ottamisen johdosta tuntuvasti lisääntyneet, vaatien sentähden lisäämään palkkaakin. Pumppulaitosten käyttökustannukset on, vaikka nyttemmin nostetaankin entistä suurempia vesimääriä, voitu vähentää 10,000 markalla, kun uuden turbiinin avulla voidaan vesivoima käyttää entistä paremmin hyväksi. Muut menoerät on pysytetty entisissä määrissään, lukuunottamatta vesimittarien lukemisesta ja

tarkastuksesta koituvaa menoerää, joka täytyy korottaa 1,000 markalla mittarien luvun lisääntymisen johdosta.

Vesijohtolaitoksen rakennusten y. m. *kunnospitooon ja korjaukseen* tarvittavaa määrärahaa on korotettu 5,000 markalla laitoksen vuotuisen laajentumisen johdosta. Mittarien korjaukseen ja tarkistamiseen tarvittava määräraha niinkään on korotettu 6,000 markasta 8,500 markkaan ei ainoastaan mittarien luvun lisääntymisen johdosta, vaan siitäkin syystä että tarkistus vastedes on toimitettava entistä huolellisemmin sekä teknillisesti sivistyneen henkilön silmälläpidon alaisena.

Muut menoerät, jotka nyt on merkitty ainoastaan *Sekalaisiin menoihin*, ovat samat kuin ennenkin, paitsi verolippujen ja laskujen jakelua ja perimistä varten olevaa määrärahaa, joka on korotettu 600 markasta 750 markkaan, sekä mittauksia ja tutkimuksia varten olevaa määrärahaa, joka, käsittäen myöskin «opintomatkat», on korotettu tämän vuotisesta 1,500 markan määrästä 3,000 markkaan.

Uutistöiden joukossa on etusijassa mainittu Panimokadun alainen vesijohto, jonka teettämiseksi Kaupunginvaltuusto jo viimeksi kuluneen toukokuun 9 päivänä myönsi tarpeellisen määrärahan. Kaupungin palomestarin ehdotuksesta on merkitty teetettäväksi vesijohto Ruoholahden viereisten ja Sörnäisten niemekkeellä olevain varastopaikkain alueelle kaikkiaan 30,000 markan kustannuksilla. Palomestari nimittäin huomauttaa siitä suuresta vahingonvalkean vaarasta, minkä näille alueille kootut tulenarkain aineitten määrät voivat tuottaa ei ainoastaan itse varastoille vaan viereisille kaupunginosillekin, kun välimatkat ovat niin pitkät ettei lähimmiltä Kampin tahi Hermannin paloasemilta joka tapauksessa ole saatavissa riittävän pitkiä letkuja. Vesisäiliön ja Vanhankaupungin välisten putkijohtojen täydentämiseksi on merkitty 90,000 markan menoerä, jolla teetettäisiin 600 mm läpimittainen vesijohto Viipurin- ja Sturenkadun alitse Vallilaan, mistä sitä jatkettaisiin Vanhankaupungin vesilaitokseen, koska vanhat johdot vesitarpeen lisääntymistään lisääntyessä ovat osottautuneet riittämättömiksi. Seuraavat kaksi erää, Kristiinankadun ja Vallininkadun alaiset vesijohdot, ovat osin uudistuksia ja osin uutistöitä, jotka teettämällä on aikomus aikaansaada Kalliossa tarpeellinen johtoverkon järjestely. Vesijohdon teettäminen Laaksokadun alle sekä edelleen Kaikukadun alitse Sörnäisten Rantatielle, Vilhonkadun alitse samalle tielle sekä Vegankadun ja Saariniemenkadun osain alle Hermanniin, joista töistä on kustannuksia yhteensä 15,300 markkaa, tarkoittaa pienenlaisia putkiverkon laajennuksia, jota vastoin kaikki seuraavat erät johtuvat kaupungin yleisten töiden Hallituksen laatimista kaduntasoitusehdotuksista sekä tasoitettavien katujen alle tehtävistä viemärijohtoista. Vihdoin on 10,000 markan erä merkitty putkijohdon laajentamiseksi Hallituksen määräyksen mukaan. Vesimittarien ja työkalujen ostoon käytettävät määrärahat ovat saman suuruiset kuin kuluvanakin vuonna.

Vesijohtolaitoksen *tulot*, lukuunotettuna kaupungin oma vedenkulutus, on laskettu 1,037,275 markaksi, ollen lisäannos 88,650 markkaa. Kun menoja, lukuunottamatta uutistöitä, on 785,683 markkaa, jää säästökseksi 251,592 markkaa.

Uutistöistä johtuvien kustannusten, 395,800 markan, suorittamiseksi Hallitus ehdottaa, että säästöstä saisi käyttää 110,050 markkaa sekä lisäksi kuoletussumman 135,750

markkaa ynnä lainavaroja 150,000 markkaa, joten kaupungin muihin tarpeisiin käytettäväksi jäisi Vesijohtolaitoksen säästöstä 141,542 markkaa.

Kaasutehdas.

Kuluvan vuoden meno- ja tuloarviossa oli edellytetty 5,100,000 kuutiometrin kaasunkulutus. Tämä kulutus on kuitenkin lisääntynyt siinä määrin, että sen aivan todennäköisesti saa edellyttää nousevan kaikkiaan 5,500,000 kuutiometrin vaiheille.

Kun rakennustoiminta edelleenkin on virkeä ja kaasutehtaan johtoverkko on ulotettu kaupunginosiin, joista kaasutehdas on saanut uuden ostajapiirin, on laitoksen 1912 vuoden kulunkiarviossa edellytetty kaasua olevan valmistettava 6,000,000 kuutiometriä.

Kulunkinarkvion menoeräin kohoaminen on pääasiassa johtunut suunnitellusta kaasunvalmistuksen lisäannuksesta.

Hoitokustannusten menoluokassa on Hallituksen palkkion kohdalla tehty oikaisu Hallitukselle vahvistetun vuosirahasäännön mukaisesti.

Toimitusjohtajan palkkaan tulee ikälisäystä 10 % Kaupunginvaltuuston vahvistamain palkkaehtojen mukaisesti.

Muut tämän päänimikkeen kohdalla olevat menonlisäykset johtuvat välittömästi pääkonttorin työmäärän kasvamisesta.

Kaasunvalmistuksen kohdalle on merkitty palkanlisäys laitoksessa palveleville kaasumestareille siten, että vanhemman kaasumestarin palkka on korotettu 3,000 markasta 3,500 markkaan sekä nuorempain kaasumestarien palkaksi merkitty toinen 2,700 ja toisen 3,000 markkaa, saaden ensinmainittu lisäksi maksuttoman asunnon, lämmityksen ja valaistuksen. Kuluvan vuoden menosääntöön on tosin merkitty ainoastaan kaksi kaasumestaria, jota vastoin saman nimikkeen kohdalla on esimies ulkosalla suoritettavia töitä varten. Muuttamalla työnjakoa on laitoksen ulkotyöntekijätkin asetettu konemestarin silmälläpidon alaisiksi. Sen sijaan on kaasutehtaan käyttö asetettu kolmen päivystävän mestarin silmälläpidon alaiseksi, minkä ohella ulkotöiden esimiehelle on varattu tilaisuus tarpeellisten tietojen hankkimiseen jotta hän voi nuorempana kaasumestarina ryhtyä pitämään silmällä kaasunvalmistusta. Varastokirjanpitäjä, joka aikaisemmin oli merkitty *Johtotyöosastoon*, on siirretty tehtaan konttoriin ja merkitty sen menosääntöön, jota paitsi hänelle on ehdotettu pientä palkankorotusta työajan muuttumisen ja työmäärän lisääntymisen johdosta.

Kaasuhiilien hinnaksi on laskettu Smk 21: 75, ollen shillingin korotus tonnilta kuluvan vuoden hiilenhintaan verraten ja johtuen siitä että kaasuhiilien noteeraus Englannin hiilimarkkinoilla nykyään on viimevuotista korkeampi.

Kustannukset hiilien kuljetuksesta ja pienentämisestä on edelleen saatu alenemaan, niin että niiden lasketaan ensi vuonna olevan 2,000 markkaa pienemmät kuluvan vuoden laskettuja kustannuksia, vaikkakin tuntuvasti suurempi hiilimäärä tule kaasutettavaksi.

Retorttihuoneen työkustannukset, joita vanhassa kaasutehtaassa (vuonna 1909) oli 11,14 penniä jokaiselta 1,000 kuutiometriltä kaasua ja jotka valmistusmäärän ollessa 6

miljoonaa kuutiometriä niinmuodoin nousisivat 66,840 markkaan, nousevat uudessa kaasutehtaassa ainoastaan 20,000 markkaan, joten yksin tähän menoerään nähden on aikaansaatu 44,840 markan säästö käyttämällä uudenaikaista laitosta.

Edellisten vuosien menosäännöissä on sivutuotteiden kustannuksiin luettu kaasutehtaan edeltäpäin maksamat ajopalkat ja rautatierahdit, jotka kustannukset sitten maksusuorituksessa on peritty takaisin ja merkitty koksista saaduiksi tuloiksi. Kun tätä menettelytapaa ei käy pitäminen asianmukaisena, on katsottu oikeammaksi kulunkiarvioon merkitä menopuolelle ainoastaan koksista todelliset työkustannukset ja taas tulo puolelle koksista olleet todelliset tulot, jota vastoin ajopalkkoja, joita on saatu takaisin sama määrä mikä on maksettukin, ei ole ensinkään otettu huomioon. Puheenalaisiksi menoeräksi on sentähden merkitty 10,000 markkaa entisen 20,000 markan määrän sijasta.

Mittarien lukemisesta sekä maksujen perimisestä oli jo vuonna 1910 keskimäärin 10,230 mittarilta kustannuksia hiukan yli 24,500 markan, ja 13,400 mittarin lukemisesta vuonna 1912 lasketaan olevan menoja 33,000 markkaa.

Johtotyöosaston menoeräin joukkoon on merkitty vähäinen palkankorotus sekä insinööreille että työmestarille.

Kaupungissa sijaitsevain kaasutehtaan työpajan ja makasiinihuoneistojen vuokra on kohonnut, sen johdosta että on tarvittu lisää tilaa, minkätähden P. Roobertinkadun talosta 4—6 on vuokrattu tätä tarkoitusta varten huoneisto.

Tulopuolella on erittäinkin tulot tervasta tavarun runsaamman saannin ja paremman laadun johdosta voitu laskea tuntuvasti suuremmiksi entistään eli 26,000 markkaa enemmänä kuluvan vuoden menosääntöön merkittyä määrää.

Ammoniakkituotteista on laskettu olevan tuloja 45,000 markkaa, edellyttäen että laitoksen vielä ensintulevana vuonna täytyy myydä melkoinen osa tuotannostaan ulkomaille.

Sähkötehdas.

Sähkötehtaan ensivuotiseen meno- ja tulosääntöehdotukseen on kuluvan vuoden meno- ja tuloarvioon verraten tehty se muutos, että erinäiset menoerät, jotka aikaisemmin oli kokonaisuudessaan merkitty nimikkeiden «Hallinto» ja «Sekalaisia menoja» kohdalle, nyttemmin on eritelty niiden päänimikkeitten kohdalle, joihin ne asiallisesti liikkeeseen kuuluvat. Täten saavutetaan huomattava etu, kun kulunkiarvion kirjanpito tulee yhdenmukaisemmaksi laitoksen yleisen kirjanpidon kanssa, mistä tiedot tilaston laatimista ja omain kustannusten laskemista varten otetaan. Niinpä on konttoriapulaisten palkkaus ja konttorin tarverahat jaettu hoidon, jakelun ja varastonhoidon tahi johtotöiden kesken, ja taas kunnossapidosta, lämmityksestä, valaistuksesta ja siivoamisesta johtuvat kustannukset jaettu semmoisiin, jotka on katsottava suoranaiseksi käyttökustannuksiksi, ja semmoiseksi jotka on jaettava eri osastojen (sekalaisia menoja y. m.) kesken, niinkuin jällempänä seuraavista perusteluista tarkemmin näkyy.

Menot.

A. Hoito.

Erä 7. Konttoriapulaisia on tähän merkittu ainoastaan se lukumäärä, mikä tarvitaan itse hoitotehtäviin. Muut mainitaan nimikkeitten C ja E kohdalla.

Erä 8. Konttorin tarverahat on jaettu samalla tavalla ja samasta syystä kuin konttoriapulaisten palkkaus.

B. Käyttö.

Erä 9. Kun on toivottava, että saadaan hyvin perehtynyt ja kunnollinen käyttö-insinööri edelleen pysymään virassaan, on hänen palkkaansa ehdotettu korotettavaksi 600 markalla.

Erä 10. Käyttöosastolla on työ lisääntynyt sekä pääasemalle hankittujen uusien koneitten ja kattilain ynnä aliasemalle hankittujen muuntajain että myös kahden uuden aliaseman lisäksi tulemisen johdosta. Sitä paitsi aijotaan jo tämän lokakuun kuluessa ottaa yhtämittäinen yökäyttö käytäntöön pääasemalla. Kun siten tulee toimeenpantavaksi yhtämittäinen käyttö neljällä asemalla, on tarkastusta ja päivystystä varten tarpeen apulaisinsinööri.

Erä 11. Käyttötillasto lisääntyy tietenkin käytön ohella ja on aiheuttanut hiukan korottamaan tilastonlaatijan palkkaa.

Erät 13—15. Koneenkäyttäjän ja apulaiskoneenkäyttäjän luvun lisääminen on johtunut osin uusien aliasemain lisäksi tulemisesta ja osin pääaseman käyttöajan pitentämisestä.

Erä 17. Satunnaisen työvoiman tarvetta pääasemalla ei tähän asti ole edellytetty menoarviossa, mutta nyttemmin on sellainen työvoima osottautunut välttämättömäksi.

Erä 19 a. Hiilien kuljetuksesta ja pienennyksestä olevain kustannusten lisääntyminen aiheutuu yökäytön käytäntöön ottamisesta pääasemalla.

Erä 23. Lisäännys johtuu siitä, että uusille asemille on hankittu kaksi patteria.

Erä 24. Lisäännys johtuu konelaitteitten lisääntymisestä ja käyttöajan pitentämisestä.

Erä 25. Vastaava meno sisältyi jo aikaisemmin «Sekalaisiin menoihin» ja oli asemain menot tässä kohden yhdistetty hallintorakennuksen menoihin. Kun ensinmainittuja kuitenkin on pidettävä suoranaisinä käyttömenoina, on ne nyttemmin merkitty erikseen. Se seikka että molemmat nyt merkityt erät yhteensä ovat entistä menoerää tuntuvasti suuremmat, johtuu osin uusien aliasemain lisäksi tulemisesta, osin siitä että aikaisempi määräraha on osottautunut aivan riittämättömäksi.

Erä 26. Tämäkin menoerä, joka kahden uuden patterin hankkimisen johdosta lisääntyy noin 10,000 markalla, oli aikaisemmin merkittynä «Sekalaisiin menoihin», mutta merkitään nyt samasta syystä kuin edellinen menoerä suoranaisiin käyttökustannuksiin.

C. Jakelu.

Erä 27. Mittarikonttorin johtaja on kuluvan vuoden menosääntöön merkitty konttoristiksi päänimikkeeseen «Hallinto» kohdalle. Hänen palkkaansa on hiukan korotettu työmäärän tuntuvaan lisääntymisen johdosta.

Erä 28. Konttoriapulaisten palkkaus on, niinkuin edellä mainittiin, merkitty erikseen päänimikkeiden A, C ja E kohdalle.

Erät 30—32. Menojen lisääntyminen kuluvan vuoden menosääntöön verraten johtuu siitä, että mittarien ja tilaajain luku vuoden varrella on lisääntynyt noin 50 %.

Erä 34. Päivystyskustannukset lisääntyvät sen johdosta että tilaajain luku on kasvanut ja johtoverkko ulotetaan Kallioon ja Töölöeseen.

D. Johtoverkko.

Erä 40. Lisäännys kuluvan vuoden menosääntöön verraten aiheutuu johtoverkon laajentamisesta Kallioon ja Töölöeseen.

E. Johtotyöt, varasto ja korjauspaja.

Erät 46—47. Sen johdosta että vastaavista toimista yksityisten palveluksessa maksetaan korkeammat palkat kuin mitä sähkötehdas toistaiseksi on maksanut, on Hallituksella ollut aihetta korottaa varastonhoitajan ja kirjanpitäjän palkkaus likimain vastaaviin määriin.

Ehdotus bruttoylijäämän jakamiseksi.

Sen kuoletussuunnitelman ehdotuksen mukaan, jonka Hallitus kuluvan vuoden toukokuussa lähetti Valtuustolle, meni sähkölaitoksen korkoihin ja kuoletukseen vuonna 1912 kaikkiaan 353,000 markkaa. Mainitun ehdotuksen yhteydessä kuitenkin huomautettiin olevan välttämätöntä toimittaa ylimääräistä kuoletusta laitoksen varain, toisin sanoin, sen antaman taloudellisen tuloksen mukaan. Sellaista ylimääräistä kuoletusta kykenee sähkölaitos jo ensintulevana käyttövuonna suorittamaan ja on se, niinkuin Hallitus niinikään vastamainitun ehdotuksen yhteydessä on huomauttanut, sopivin tehdä siinä muodossa että erinäisten laitoksen pääoma-arvoa kohottavain uutistöitten ja tarvetavarain, niinkuin sähkökatuvalaistuksen ja pienempäin kaapeli- ja johtotöiden kustannukset sekä uusien mittarien hankintakustannukset, suoritetaan voittovaroista ja kirjoitetaan pois laitoksen kirjaanpannusta arvosta. Ensintulevaksi vuodeksi ehdotettu ylimääräinen kuoletus nousisi siten 138,995 markkaan. Yksityisiin eriin nähden on mainittava seuraavaa:

Erä 4. Henrikinkaduilla y. m. paikoissa kuluvana syksynä toimeenpantuaan koevalaistuksen on sähkötehdas laatinut ehdotuksen sellaisen valaistuksen ulottamiseksi eri-

näisille muillekin keskikaupungin kaduille. Näitä ehdotuksia harkittuaan on Hallitus antava seikkaperäisen ehdotuksen asiasta Kaupunginvaltuustolle. Puheenalaisten ehdotusten laatimista silmälläpitäen on tässä käsiteltävänä oleva erä menoarvioon merkitty.

Erä 5. Sittenkun sähkö- ja kaasutehtaan johtoverkot on ulotettu erinäisille sellaisille kaduille, joita tähän asti on valaistu petrolilampuilla, pyrkii Hallitus mahdollisuuden mukaan laittamaan sähkö- tahi kaasuvalaistuksen petrolivalaistuksen sijaan, ja on erään 5 merkitty rahamäärä varattu sähkötehtaan käytettäväksi tähän tarkoitukseen.

Erät 6—7. Kun kuluvan vuoden menosääntöön ei ollut merkitty määrärahaa sattunaisia pienempiä kaapeli- ja johtotöitä varten, täytyi Hallituksen vuoden varrella anoa Valtuustolta 40,000 markan määrärahaa mainittuun tarkoitukseen. Tästä määrarahasta, joka Valtuuston päätöksen mukaan oli merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön, tulee sattuneesta syystä kuluvana vuonna käytettäväksi ainoastaan noin 15,000 markkaa (Erä 7). Vuodeksi 1912 on erään 6 merkitty rahamäärä varattu.

Erä 8. Mittarien oston varattu rahamäärä vastaa ensintulevana vuonna odotettavaa olevaa tilaajamäärän lisäännystä ja tulee todennäköisesti pikemmin ylitettäväksi kuin alitettavaksi.

Erä 9. Korkoa lasketaan Hallituksen ehdottaman kuoletussuunnitelman mukaan $4\frac{1}{2}$ %, jota korkokantaa perustelee sekin seikka, että kaupunki ensimmäisestä sähkölaitosta varten varatusta 2,500,000 markan lainamäärästä maksaa korkoa 4 %:n mukaan.

Erä 10. Siitä 250,000 markan etuannista, minkä Kaupunginvaltuusto marraskuun 18 päivänä 1908 myönsi laajentamistoiminnan helpottamiseksi, ehdotetaan 150,000 markkaa maksettavaksi takaisin ensi vuonna.

Tulot.

Erä 2. Sähkötehtaan taloudellista tilaa ja tuloksia silmälläpitäen ja m. m. sen johdosta että Valtuuston sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille ja A. B. Gottfr. Strömberg O. Y:lle myöntämät korvausmäärät tulevat ensi vuoden heinäkuussa loppuun maksetuiksi, on Hallituksen mielestä ollut aika ryhtyä edellytettyyn valaistusvirran hinnan huojistamiseen ja saa Hallitus sentähden ehdottaa, että hinta ensintulevan valaistuskauten alusta, s. o. syyskuun 1 päivästä 1912 huojistetaan 50 penniksi kilowattitunnilta tavalliseen asunnonvalaistuksen käytettyä ja 40 penniksi kilowattitunnilta porraskäytävain ja pihain valaistukseen käytettyä virtaa. Erässä 2 mainittu tulomäärä on laskettu tällä edellytyksellä. Tämän hinnanhuojistuksen on tietenkin runsain määrin korvaava kulutuksen lisääntyminen ja kulutusajan piteneminen; mitkä seikat m. m. ovat omansa aikaansaamaan edullisia kuormitusoloja niille uusille koneillekin, jotka laitoksen joka tapauksessa täytyy saada syksyyn 1912 mennessä ja josta asiasta Hallitus on kohdakkoin tekevä erityisen ehdotuksen Kaupunginvaltuustolle.

Muuten on valaistusvirran kilowattituntiluku laskettu asianmukaisesti huomioonottamalla hinnanalennuksia ja erikoistariffeja. Moottorivirran ykköshinta sitä vastoin on laskettu kuluvan vuoden käyttötuloksen osottaman keskiarvon mukaan.

Erä 3. Vuokratulot ovat vähentyneet 1,500 markkaa sen johdosta että kaksi aikaisemmin kaasutehtaalle vuokrattua makasiinia on kuluneena kesänä otettu sähkötehtaan haltuun.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Albin Skog.

E. Cedercreutz.

Bernh. Vuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN
**TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLIUS.**

Helsingissä,

lokak. 28 p:nä 1911.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 61.

Hallituksen laatiman, mutta Kaupunginvaltuustossa vielä lopullisesti käsittelemättömän ohjesääntöehdotuksen mukaan olisi kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistuksen järjestäminen ja silmälläpito oleva Hallituksen asia. Tämän mukaisesti on Hallitus myös käsitellyt kysymystä paremman katuvalaistuksen aikaansaamisesta kaupungin keskiosiin. Esplanaadikatujen, Kappeli-, Runebergin- ja Teatteriesplanadin, Aleksanterin-, Mikon-, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkadun, Päävahdintorin ja Vilhonkadun valaistuksen ei Hallituksen mielestä enää voi katsoa vastaavan niitä vaatimuksia, joita siihen nähden kohtuudella käy asettaminen, minkätähden Hallitus onkin kaasu- ja sähkötehtaan toimitusjohtajilta vaatinut vaihtopuolisia arvioita siitä, minkä verran kustannuksia olisi paremman valaistuksen toimeenpanemisesta mainituilla kaduilla ja paikoilla.

Kun Rahatoimikamari nyttemmin on Kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen että Kamari, jonka nykyään on ohjesääntönsä mukaisesti järjestettävä katuvalaistus ja pidettävä sitä silmällä, edelleen saisi pitää sen huolenaan ja sentähden Valtuustolle ehdottanut Hallituksen ohjesääntöehdotuksen muuttamista tältä kohden, saa Hallitus Rahatoimikamarin harkittavaksi jättää edellä mainitun asian ja siinä tarkoituksessa myös lähettää edellä mainitut kustannusarviot.

Näiden mukaan olisivat puheenalaisten katujen ja paikkain valaistukseen käytettävä valovoima sekä johtotöiden ja vuotuisen kunnossapidon kustannukset seuraavat:

	Valovoima normaalikynttil.		Johtotyökustannukset.		Vuosikustannukset.	
	Kaasu.	Sähkö.	Kaasu.	Sähkö.	Kaasu.	Sähkö.
<i>Pohjois-Esplanaadikatu</i>	22,000	24,000	5,940	15,950	5,456	4,570
<i>Etelä-Esplanaadikatu</i>	12,000	12,000	3,240	7,900	2,976	2,285
<i>Aleksanterink.</i> (600 n. k. kaasulamppuja)	33,600	31,200	7,686	18,100	8,099	5,941
<i>Aleksanterink.</i> (500 n. k. kaasulamppuja)	28,000	—	7,686	—	7,245	—
<i>Mikonkatu, E. Esplanaadikadulta Rautatientorille, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkatu Aleksanterin- ja P. Esplanaadikadun väliltä</i>	12,600	9,600 (28,800*)	2,246	4,770	3,041	2,130
<i>Päivähdintori</i> (sähkövalon kustannukset otettu lukuun P. Esplanaadikadun kohdalla)	2,000	—	540	—	262	—
<i>Vilhonkatu</i>	21,200	21,600	5,500	15,200	5,184	4,113
<i>Kappeli-, Runebergin- ja Teatteriesplanaadi</i>	8,000	9,800	1,138	7,450	3,243	1,828

Sähkötehtaan kustannusarvioon on lisäksi merkitty Rahatoimikamarin vaatimat tiedot Hakaniementorin valaistukseen nähden.

Lopuksi saa Hallitus huomauttaa, että kaasuväläistuksen verraten huokeammat johtotyökustannukset aiheutuvat siitä, että on ennestään olemassa putkiverkko ja lyhtypatsaita.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

*) Jos kadunristeyksissä olevat lamput otetaan lukuun.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SÄHKÖLAITOS.

Helsingissä,
lokakuussa 1911.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitukselle.

Hallituksen antamaa tehtävää täyttääkseen saa sähkölaitos tässä alempana ilmoittaa mitä kustannuksia on laskettu olevan sekä sähkövalaistuksen järjestämisestä alempana luetelluille kaduille ja paikoille että myös katuvalaistuksen vuotuisesta kunnossapidosta ja hoidosta.

Sähkökatuvalaistusta suunniteltaessa on, mikäli mahdollista, pyritty käyttämään valolähteitä, jotka riippuvat vapaasti ajotien keskikohdalla ja kadunristeyksissä. Tähän nähden on erityisesti huomattava, että poikkikatujen valaistuskustannukset sen johdosta tuntuvasti vähenevät, niinkuin oheellisista taulukoista näkyy, koska kadunkulmauksissa olevain lamppujen valovoima tulee täysin käytetyksi hyväksi poikkikaduillakin ja todellinen valomäärä niinmuodoin on tuntuvasti suurempi kuin mitä erikoislamppujen valomääräksi on ilmoitettu. Ainoastaan Hakaniemen torilla on torin laajuuden vuoksi lamput katsottu olevan ripustettava mastoihin. Lamput sytytetään ja sammutetaan kaikkialla käyttämällä sytytyskelloja, jotka itsetoimivasti keskeyttävät ja yhdistävät lamppuihin johdetun virran. Kellojen avulla myös yövalaistus järjestetään niin, että yöksi ainoastaan joka toinen lamppu jää palamaan.

Sähkökatuvalaistuksen vuosikustannuksia laskiessa on otettava huomioon virran kulutus, lamppujen uusiminen metallilankalamppuja käytettäessä sekä hiilien, hiilityksen ja puhdistuksen aiheuttamat kustannukset kaarilamppuja käytettäessä. Käytettäessä 18 tuntia palavia kaarilamppuja, jommoisia sähkölaitos on toistaiseksi käyttänyt katuvalaistukseen (jo ensi syksystä alkaen tullee käytäntöön huomattavasti pitemmän aikaa eli noin 150 tuntia palavia kaarilamppuja) on kokoyön lamppuissa hiili uusittava joka päivä loka—helmikuulla ja puolenyön lamppuissa joka toinen päivä samoina kuukausina. Vuoden muina kuukausina on hiili uusittava kokoyön lamppuissa joka toinen päivä ja puolenyön lamppuissa joka kolmas tahi joka neljäs päivä. Tähän nähden lasketaan yhden miehen ehtivän hoitaa 35 kokoyön ja 35 puolenyön lamppua. Kun lampunhoitajan palkkaa on 140 markkaa kuukaudessa ja käyttö kestää 10 kuukautta, on siis 70 tuollaisen lampun hoidosta kustannuksia 1,400 markkaa valaistusvuodessa eli suhteellisesti lamppujen palamisaikaan jakaen:

kokoyön lampulta 25 mk vuodessa
puolenyön „ 15 „ „

Näiden maksuperusteiden mukaan ja lukien virran hinnaksi 15 penniä kilowattitunnilta saadaan erikokoisten ja -tyyppisten kokoyön ja puolenyön lamppujen vuotuiset kustannukset seuraavasta:

0,85 wattin metallilankalamput.

	Kokoyön val. 3,500 tuntia.		Puolenyön val. 1,700 tuntia.	
<i>100 normaalikynttilän lamppu</i>				
virrankustannukset	45: —		25: —	
lamppujen uusiminen ja hoito	15: —	60: —	10: —	35: —
<i>200 normaalikynttilän lamppu</i>				
virrankustannukset	90: —		44: —	
lamppujen uusiminen ja hoito	25: —	115: —	15: —	59: —
<i>400 normaalikynttilän lamppu</i>				
virrankustannukset	179: —		87: —	
lamppujen uusiminen ja hoito	39: —	218: —	26: —	113: —

Noin 1,200 normaalikynttilän kaarilamput.

(6 amp., kaksi sarjassa, 120 voltia).

	Kokoyön val. 3,500 tuntia.		Puolenyön val. 1,700 tuntia.	
virrankustannukset	189: —		93: —	
hiilenkustannukset	90: —		45: —	
hiilitys ja puhdistus	25: —	304: —	15: —	153: —

Näiden arvojen pohjalla on helposti laskettavissa, minkä verran kustannuksia on itsekunkin kadun valaisemisesta sähköllä. Rakennuskustannukset taas perustuvat niihin kokemuksiin, joita on saatu sähkövalaistuksen laittamisesta Itä- ja Länsi-Henrikinkadulle, missä on käytetty samanlaatuisia lamppuja ja mastoja kuin nyt tulisi käytettäväksi laajennetussa katuvalaistuksessa.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyvät nämä kustannukset itsekunkin kadun kohdalla erikseen.

	Lamppuja ä 1,200 n. k.	Koko valo- määrä n. k.	Valomäärä n. k. yö- valaist.	Rakennus- kust.	Vuosikust. kokoyön val.	Vuosikust. puolenyön val.	Vuosikust. kaikkiaan
P. Esplanaadikatu	20	24,000	12,000	15,950	3,040	1,530	4,570
E. Esplanaadikatu	10	12,000	6,000	7,900	1,520	765	2,285
Runeberginesplanaadi (Ooppera- kellarista Unioninkadulle). . .	8	9,600	4,800	7,450	1,216	612	1,828
Mikonkadun ylimäär. lamput (Rau- tatientorin ja Aleksanterin- kadun sekä Aleksanterin- ja P. Esplanaadikadun välillä. Kadunristeyksissä olevia lamp- puja ei ole otettu lukuun) . . .	4	4,800	2,400	2,530	608	306	914
Lamppujen koko luku- ja valomäärä Mikonkadulla E. Esplanaadi- kadun ja Ateneumin välillä . . .	9	10,800	4,800	—	—	—	—
Unionin-, Fabianin- ja Kluuvikatu Esplanaadi- ja Aleksanterin- kadun välillä. (Kadunristeyk- sissä olevia lamppuja ei ole luettu tähän)	4	4,800	4,800	2,240	1,216	—	1,216
Lamppujen koko luku- ja valomäärä samoilla kaduilla E. Espla- naadi- ja Aleksanterinkadun välillä	15	18,000	12,000	—	—	—	—
Aleksanterinkatu	26	31,200	15,600	18,100	3,952	1,989	5,941
Mikonkatu (Ateneumin ja Vilhon- kadun välillä)	4	4,800	2,400	2,400	608	306	914
Vilhonkatu- ja P. Vilhonkatu Pit- källesillalle asti	14	16,800	8,400	12,800	2,128	1,071	3,199
Hakaniemen tori	8	9,600	4,800	4,600	1,216	612	1,828

Helsingissä, Marraskuun 1 päivänä 1911.

Helsingin kaupungin sähkölaitos:

Bernh. Vuolle.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitukselle.

Hallituksen käskystä saa allekirjoittanut täten antaa arvion niistä kustannuksista, joita olisi valaistuksen lisäämisestä erinäisillä keskikaupungin kaduilla sekä tuollaisen lisästyksen valaistuksen vuotuisesta voimassapidosta.

Hallitus on katsonut lisätyn valaistuksen suotavaksi seuraavilla kaduilla:

Pohjois-Esplanaadikadulla pitkin pituuttaan,

Etelä-Esplanaadikadulla pitkin pituuttaan,

Aleksanterinkadulla pitkin pituuttaan,

Mikonkadulla, P. Esplanaadikadun ja Rautatientorin välillä,

Unionin-, Fabianin- ja Kluuvikadulla P. Esplanaadi- ja Aleksanterinkadun välillä osalla, sekä

Päävahdintorilla ja Kanavarannassa Katajanokan sillan ja Aleksanterinkadun välillä,

Esplanaadeilla ja niiden välisillä katuosilla.

Jos katuvalaistuksen lisäämiseksi käytetään kaasuväloä, koska se on valkeaa ja levollista, jakautuu tasan ja on, niinkuin yleisesti myönnetään, halvaa, niin on valittava puristuskaasuväloästuksen taikka viime aikoina sangen yleiseen käytäntöön tulleiden alhaispaineväloävalolamppujen välillä.

Puristuskaasuväloästuä, joka on päässyt täydellisesti valtaan Berlinissä sekä useissa muissa Keskieuropan kaupungeissa samoin kuin Englannissakin, vaatii erityisiä laitteita puristetun kaasun tahi puristetun ilman (puristusilmajärjestelmä) johtamiseksi, minkätähden rakennuskustannukset ovat tuntuvasti suuremmat kuin n. s. alhaispaineväloävalolamppuja käytettäessä.

Puristuskaasujärjestelmän mukainen väloästuä käy alhaispainejärjestelmän mukaista halvemmaksi ja siinä käytetyt laitteet toimivat aina varmasti, sytyttäen ja sammuttaen lamput itsetoimivasti. Puristuskaasu- tahi puristusilmalamppu kuluttaa ainoastaan 0,41 litraa kaasua normaalikynttilää kohti tunnissa ja näiden laitteiden valmistajat takaavat että kulutus normaalikynttilää kohti ei nouse yli 0,5 litran tunnissa, jota vastoin n. s. alhaispaineväloävalolamput kuluttavat noin 0,6 litraa kaasua normaalikynttilää kohti tunnissa, minkä johdosta kaasunkulutus tuonnempana olevissa laskelmissa on oletettu 0,75 litraksi normaalikynttilää kohti tunnissa. Puristuskaasulamppuja valmistetaan kuitenkin ainoastaan suuria, 1,000—5,000 normaalikynttilän valoykkösiä varten, minkä johdosta ne on ripustettava ylemmäksi ja ne ovat vaikeampihoitoisia kuin alhaispaineälamput. Pienemmät puristuskaasulamput eivät myöskään tarjoa sitä mahdollisuutta, mikä alhaispaineälamppuja käytettäessä on, nimittäin että voi säästää kaasunkulutusta pitämällä vain yhden tahi useamman hehkuttimen palamassa puoliyöstä aamuun asti.

Alhaispainevahvavalolamppuja valmistetaan kaiken kokoisia, mutta yleisimmin käytännössä ovat 300 ja 1,000 normaalikynttilän kokoiset. Tämän kokoisille lamppuille pidetään 4,5—5,5 metrin ripustuskorkeutta riittävänä. Berlinin Kurfürstendammissa esimerkiksi on viime kesänä asetettu 150 alhaispainevahvavalolamppua, joista kukin 1,000 normaalikynttilän vahvuinen, vain 4,5 metriä korkealle, ja valaistusta pidetään erinomaisen hyvänä.

Jos täällä olisi valittava puristusilma- ja puristuskaasuvalaistuksen välillä, niin olisi ensinmainittu useasta syystä tšekäläisissä oloissa jälkimäistä edullisempi. Halvimiksi kävisivät rakennus- ja vuosikustannukset puristusilmavalaistusta käyttämällä siten, että niinkuin eräissä sähköllä valaistuissa maaseutukaupungeissamme on tehty, ripustetaan, vahvempia valolähteitä pitkään matkain päähän toisistaan. Näin järjestetyssä valaistuksessa kuitenkin vahva valo vaihtelee hämärän kanssa, joten riittävän vähimmän valaistuksen aikaansaamiseksi täytyisi tuntuvasti kohottaa normaalikynttiläin kokonaislukua. Mutta vaikka yhteenlasketun normaalikynttiläluvun lisäksi kahdenkertaiseksikin, saa tasaisemmin jakamalla valolähteen paremman tuloksen pienemmälläkin normallikynttiläin kokonaisluvulla kuin käyttämällä vahvoja valolähteitä sijoitettuina pitkään välimatkain päähän. Tätä seikkaa silmällä pitäen eivät puristusilmavalaistusta käytettäessä valoykköset olekaan 1,000 normaalikynttilää suurempia, vaikka siten ei voikaan täysin käyttää hyväksi tämän järjestelmän tarjoamia taloudellisia etuja. Puristusilmajohtojen edullisuus pieniä valoykkösiä käytettäessä johtuu välillisesti siitä, että niiden katujen varsilla, missä puristusilmajohtoja on, voi antaa halpaa reklaamivalaistusta yksityisille kuluttajille. Erinäisissä ulkomaiden kaupungeissa on pitkiä katujonoja, missä reklaamivalaistukseen käytetään yksinomaan puristusilmakaasua, jota kaasutehtaat antavat, lukien vuosivuokraa kultakin lampulta.

Tämänlaatuisten laitosten kustannusarvioita on hankittu useilta kilpailevilta toiminimiltä ja tässä alempana esitetään sekä näiden tarjousten nojalla laadittu laskelma että myös ehdotus valaistuksen järjestämiseksi alhaispainevahvavalolamppuja käyttämällä.

1. Alhaispainevahvavalolampuilla valaiseminen.

Pohjois-Esplanaadikatu.

Tätä katua on tähän asti valaistu 52 tavallisella, kaksilla liekittimillä varustetulla kaasulyhdyllä, joista 33 on ollut puolenyön ja 19 kokoyön lyhtyjä. Valolähteiden koko valovoima on ollut noin 8,300 normaalikynttilää ja valaistuksesta on ollut vuosikustannuksia noin 5,300 markkaa.

Tämän kadun valaisemiseksi ehdotetaan asetettavaksi kaksikolmatta 1,000 normaalikynttilän vahvuista alhaispainelamppua, jotka sijoitettaisiin sieviin teräsputkesta valmistettuihin mastoihin, niin että valokohta tulee 5,5 metrin korkeudelle maasta. Kadun pituussunnassa olisi patsaiden väliä noin 36 metriä ja yhteenlaskettu valovoima nousisi 22,000 normaalikynttilään.

Kutakin lampua kohti nousisivat rakennuskustannukset seuraaviin määriin:

Mannemann-teräsmasto, varustettu valurautaisilla koristeilla ja patsaaseen sijoitetulla kaasujohtoputkella	Smk 165: —
1,000 normaalikynttilän vahvavalolamppu, täydellisenä	„ 85: —
Syöttöjohto, paikallepano, tarveaineitten kuljetus y. m.	„ 20: —
	Yhteensä Smk 270: —

P. Esplanaadikadun valaisemisesta olisi niinmuodoin rakennuskustannuksia kaikkiaan 5,940 markkaa.

Vuosikustannukset taas nousisivat 5,456 markkaan, edellyttäen että joka lampussa palaa yksi liekki koko yön.

Etelä-Esplanaadikatu.

Tätä katua on tähän asti valaistu 23 tavallisella katulyhdyllä, joista 15 on varustettu kaksoisliekittimellä sekä 8 yksinkertaisella liekittimellä. Näistä lyhdyistä on 12 palanut koko yön ja 11 puolen yötä. Valovoima on ollut kaikkiaan 3,040 normaalikynttilää ja vuosikustannukset ovat nousseet 2,693 markkaan.

Tämän kadun valaisemiseksi ehdotetaan samallaisia laitteita kuin ylempänä on ehdotettu asetettavaksi Pohjois-Esplanaadikadun varrelle.

E. Esplanaadikadun valaisemiseksi tarvittaisiin niinmuodoin kaksitoista 1,000 normaalikynttilän lampua eli kaikkiaan 12,000 normaalikynttilää.

Rakennuskustannuksia olisi tuollaisesta laitoksesta, lukien 270 markkaa kultakin volokohdalta, kaikkiaan 3,240 markkaa.

Valaistuksesta olisi vuosikustannuksia 2,976 markkaa.

Aleksanterinkatu.

Tämän kadun valaisemiseen on tähän asti käytetty 56 lyhtyä, joissa on yhteensä 99 liekitintä, jotka kehittävät kaikkiaan 7,920 normaalikynttilää. Vuosikustannukset ovat noin 5,231 markkaa.

Tällä kadulla on lyhtyjen välimatka hiukan suurempi kuin Esplanaadikadulla, minkätähden pysyttämällä tämän välimatkan ja välttämällä katujen repimistä voipi vain jatkamalla lyhtypatsaita sekä näihin sijoittamalla 500—600 normaalikynttilän vahvuisia alhaispainevahvavalolamppuja saada erinomaisen valaistuksen.

Käyttämällä 600 normaalikynttilän lampuja olisi valovoima 33,600 ja taas 500 kynttilän lampuja käyttämällä 28,000 normaalikynttilää.

Joitakuita lyhtypatsaita kuitenkin olisi sijoitettava nykyisten seinälamppujen sijaan.

Tämän kadun valaistuslaitteista olisi kustannuksia seuraavat määrät:

35 uutta patsasta à 59: —	Smk 2,065: —
56 lyhtypatsaan jatkosta à 21: —	„ 1,176: —
56 lampua, kukin 500 tahi 600 n. l., à 70: —	„ 3,920: —
Työkustannuksia	„ 525: —
	Yhteensä Smk 7,686: —

Pysyttämällä kokoyön ja puolenyön lamppuja sama suhteellinen määrä mikä nykyäänkin on, olisi valaistuksesta vuosikustannuksia

600 n. k. lamppuilla	Smk	8,099: —
500 „ „	„	7,245: —

Mikon-, Kluuvi-, Fabianin- ja Unioninkatu edellä mainituilta kohdin.

Näiden katuosain valaisemiseksi on nykyään kaikkiaan 21 kaksoisliekittimellä varustettua lyhtyä, yhteensä 41,600 normaalikynttilää. Vuosikustannukset nousevat 2,194 markan vaiheille.

Näiden katuosain valaistuksen parantamiseksi ehdotetaan samoin kuin edellä Aleksanterinkatuun nähden lyhtypatsaita pitennettäväksi sekä 600 normaalikynttilän vahvuisia alhaispainevahvalolamppuja sijoitettavaksi 4,7 metrin valaistuskorkeudelle. Valovoima olisi kaikkiaan 12,600 n. k.

Rakennuskustannuksia olisi seuraavat määrät:

5 uutta lyhtypatsasta à 59: —	Smk	295: —
21 lyhtypatsaan jatkosta à 21: —	„	441: —
21 vahvalolamppua, kukin 600 n. k., à 70: —	„	1,470: —
Työkustannuksia	„	140: —
<u>Yhteensä Smk</u>		<u>2,346: —</u>

Käyttämällä 8 kokoyön ja 13 puolenyön lamppua nousisivat valaistuksen vuosikustannukset noin 3,041 markkaan.

Päävahdintori ja Kanavakatu.

Tämän liikenneväylän valaisemiseksi on tähän asti ollut paitsi Katajanokan sillan lyhtyjä 5-liekinen haarukkalyhty Päävahdintorilla sekä tavallinen lyhty Kanavakadun varrella, ollen niiden valovoima yhteensä noin 430 n. k. ja vuosikustannukset noin 300 markkaa.

Tämän valaistuksen parantamiseksi ehdotetaan kahta 1,000 n. k. lamppuilla varustettua haarukkalyhtyä, samantapaisia kuin on ehdotettu Esplanaadikaduille, ollen näiden rakennuskustannukset yhteensä 540 markkaa sekä vuotuiset käyttökustannukset noin 262 markkaa.

Esplanaadit ja niiden väliset kadut.

Kappellesplanaadia valaistaan nykyään 4 puolenyön lyhdyllä, joiden valovoima on yhteensä noin 320 n. k. ja vuotuiset kustannukset 244 markkaa.

Valaistuksen parantamiseksi ehdotetaan kaksois-säästöliekittimiä, joiden valovoima on yhteensä 800 n. k. Rakennuskustannuksia on 72 markkaa ja vuosikustannuksia 364 markkaa.

Runebergin-esplanaadi. Sittenkun Runebergin patsaan ympärille asetettävien sähköhehkulamppulaitteiden valmistuttua sikäläiset kaasulyhdyt on poistettu, on

Runebergin-esplanaadin keskikäytävää valaisemassa 12 puolenyön lyhtyä, jotka yhteensä kehittävät 960 n. k. Vuosikustannuksia on 732 markkaa.

Valaistuksen vahvistamiseksi ehdotetaan lyhtyihin pantavaksi kaksois-säästöliekkimet, joiden valovoima on yhteensä 2,400 n. k. Rakennuskustannukset nousevat 216 ja vuosikustannukset 1,392 markkaan.

Ooppera-esplanaadia valaisee nykyään 2 kokoyön ja 4 puolenyön lyhtyä, joiden yhteenlaskettu valovoima on 480 n. k. ja vuosikustannukset 416 markkaa. Valaistuksen lisäämiseksi ehdotetaan kaikkiin lyhtyihin pantavaksi kaksois-säästöliekkimet, joiden yhteenlaskettu valovoima on 1,200 n. k. ja vuosikustannukset 596 markkaa.

Pohjois- ja Etelä-Esplanaadikadun välisiä Unionin-, Fabianin- ja Mikonkadun osia on tähän asti valaistu 10 lyhdyllä, joiden valovoima on yhteensä 1,120 n. k. ja vuotuiset kustannukset noin 725 markkaa.

Valaistuksen parantamiseksi ehdotetaan asetettavaksi kuusi 600 n. k. lamppua, joiden rakennuskustannukset nousevat 3,041 markkaan.

Edellä olevain numerotietojen mukaan on valaistus niillä kaduilla, joilla nyt on ehdotettu toimeenpantavaksi muutoksia, tähän asti käsittänyt kaikkiaan 26,730 n. k. sekä tuottanut vuosikustannuksia noin 17,825 markkaa.

Edellä oleva valaistuksen parantamishdotus aiheuttaisi rakennuskustannuksia 20,930 markkaa.

Valolähteet kehittäisivät valovoimaa kaikkiaan:

jos Aleksanterinkadulla käytetään 500 n. k. lamppuja,	80,600 n. k.
” ” ” 600 ” ”	90,200 ”

Valaistuksesta on vuosikustannuksia ensinmainitussa tapauksessa 22,223 ja jälkimmäisessä 23,097 markkaa.

2. Puristusilmavalaistus.

Jos puristusilmavalaistus otetaan käytäntöön, olisi kaikilla puheenalaisilla kaduilla käytettävä samaa valokohtain jaotusta ja samoja valoykkösiä (1,000 n. k.) kuin alhaispainevalaistusta koskevassa ehdotuksessa on suunniteltu Esplanaadikaduille.

Puheenalaisten katujen valaisemiseksi puristuskaasulla tarvittaisiin lamppuja:

Pohjois-Esplanaadinkadulla	22
Etelä- ”	12
Aleksanterinkadulla	26
Unionin- ja Mikonkadun välisillä kaduilla sekä Esplanaadeilla . . .	19
Päävahdintorilla ja Kanavakadulla	2

Yhteensä 81

Rakennuskustannuksia olisi:

puristusilmalaitteista ja kompressoriasemasta	Smk 30,000:—
81 lampusta, haarukkalampusta ja sytyttimistä	„ 27,000:—
	<u>Yhteensä Smk 57,000:—</u>

Olettaen joka toisen lampun palavan kokoyön lamppuna olisi vuosikustannuksia, ulkomaisten erikoisliikkeitten antamain tietojen mukaan, noin 20,600 markkaa.

Saattaisi panna kyseeseen, olisiko puristuskaasuvalaistuksen vuosikustannuksia laskeessa kaasun laskettuun omaan kustannusten hintaan sisältyvän koron ja kuole- tuksen lisäksi — tämä omaan kustannusten hinta on laskettu aivan toisilla perusteilla kuin sähkövirran hinta — vielä luettava korkoa ja kuole- tusta niille laitoksille, jotka käyvät tarpeellisiksi yksinomaan tämän erikoisen valaistustavan johdosta. Niinkuin tässä edellä on huomautettu, voisi puristuskaasuvalaistus hankkia kaasutehtaalle huomattavan yksityisen kuluttajajoukon, joka suorittaisi osan näistä korko- ja kuole- tuskustannuksista, mutta jos nämä pannaan katuvalaistuksen maksettaviksi ja noin 10 % kuole- tusta lasketaan sille laitoksen osalle, joka yksinomaan kohdistuu puristus- kaasun puristamiseen ja johtamiseen, täytynee vuosikustannuksia korottaa noin 3,000 markalla.

Uuden Vilhonkadun sekä Pitkäsillan ja Rautatien välisen Unionin- ja Vilhonkadun osain ynnä Kaivo- ja Vilhonkadun välisen Mikonkadun osan valaiseminen.

Sittenkun Rautatien ja Pitkäsillan välinen uusi liikenneväylä on avattu, on Hallitus ottanut käsiteltäväksi kysymyksen tämänkin väylän valaisemisesta, ja saa allekirjoittanut siihen nähden ehdottaa:

Rautatien ja Pitkäsillan väliselle liikenneväylälle

seitsemätoista 1,000 n. k. lamppua, sekä

Kaivo- ja Vilhonkadun väliselle Mikonkadun osalle

seitsemän 600 n. k. lamppua.

Lamppujen yhteenlaskettu valovoima olisi 21,200 n. k.

Näille kaduille ehdotettujen valaistuslaitteiden rakennuskustannukset nousisivat 5,500 markkaan.

Jos kaikki lyhyt palavat yhdellä liekillä koko yön, mikä varhaista toriliiken- nettä silmälläpitäen olisi suotava, nousevat vuosikustannukset 5,184 markkaan.

Helsingissä, lokakuussa 1911.

Helsingin Kaupungin Kaasutehdas:

Ed. Cedercreutz.

*Komitean mietintö N:o 3 Helsingin poliisilaitok-
selle voimassa olevan asetuksen uudistamisesta sekä
sanotun laitoksen vuosirahasäännön muuttamisesta.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Maistraatti lokakuun 26 päivänä 1907 oli lähettänyt Helsingin kaupungin poliisilaitokselle voimassa olevan asetuksen uudistamista sekä sanotun laitoksen vuosirahasäännön muuttamista koskevan kysymyksen komiteaan, johon allekirjoittaneiden ohella kuului kaupungin silloinen v. t. poliisimestari, översti K. F. Berg sekä komitea oli antanut huhtikuun 29:ntenä 1909 päivätyn mietintönsä ehdotuksineen asiasta, on läänin silloinen kuvernööri lähettänyt tämän mietinnön ja ehdotuksen kaupunginviranomaisten puoltosanan kera Keisarilliseen Senaattiin alamaisessa kirjelmässä heinäkuun 16 päivältä 1909, jossa kirjelmässä mainittu kuvernööri on puoltanut ehdotusta armollisesti hyväksyttäväksi eräin muutoksin ja lisäyksin. Sittemmin on översti Berg edelleen kirjelmässä marraskuun 8 päivältä 1909 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 51 sanotulta vuodelta) ehdottanut erinäisiä oikaisuja ja lisäyksiä kuvernöörin perille lähettämään poliisilaitoksen vuosirahasääntöehdotukseen, ja on Kaupunginvaltuusto helmikuun 8 päivänä 1910 niistä lausunut mielensä, sittenkun komitea tammikuun 29 päivänä samaa vuotta oli antanut uuden mietinnön asiasta.

Sittemmin on Keisarillinen Senaatti maamme kenraalikuvernöörille lähettänyt alamaisen esityksen poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön vahvistamisesta sekä ehdotuksen armolliseksi asetukseksi asiasta, ja on kenraalikuvernööri, joka myös oli saanut tiedokseen komitean edellä mainitun mietinnön, tämän johdosta kirjelmässä maaliskuun 10/23 päivältä kuluva vuotta pyytännyt, että Senaatti toimittaisi kenraalikuvernöörille «mainittua ehdotuksta selittävän memoriaalin, joka sisältäisi tosiasioita kaikkien ehdotuksien perustelemiseksi, mitä tulee sekä vuosirahasääntöön merkittyyyn palveluskuntaan ja sen jaoitukseen eri toimien kesken että myös sille säädettyihin palkkaetuihin ja muihin menoeriin, samoinkuin yleensä sellaisia tosiasioita, jotka toteavat ehdotettujen toimenpiteitten tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden».

Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan (Liite I) vaati kuvernööri tämän jälkeen haluttuja tietoja kaupungin poliisimestarilta, joka tätä vaatimusta täyttääk-

seen antoi kuvernöörille kirjoituksen (Liite II), jossa tehdään erinäisiä muistutuksia komitean laatimaa poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön ehdotusta vastaan. Tämän kirjelmän mukana seurasi ehdotus poliisilaitoksen uudeksi vakinaiseksi menosäännöksi ynnä tätä muutosehdotusta perusteleva selostus (Liite III).

Nämä asiakirjat kuvernööri lähetti Maistraatille, kehottaen vaatimaan Kaupunginvaltuustolta lausuntoa edellä mainittujen poliisimestarin tekemäin muistutusten johdosta. Asiaa viimeksi kuluneen syyskuun 5 päivänä esiteltäessä Kaupunginvaltuusto jälleen päätti, ennenkuin enempiin toimenpiteisiin asiassa käytiin, Maistraatin välityksellä vaatia komitean lausuntoa esillä olevasta asiasta, ja saa komitea tehtävän nyttemmin täytettyään täten kunnioittaen antaa tässä seuraavan lausunnon ja ehdotuksen.

Toisiinsa vertaillen komitean ehdotusta vuodelta 1909 ja tässä käsiteltävänä olevaa poliisimestarin ehdotusta käy selville, että poliisimestarin mielestä erinäiset komitean ehdottamat määrärahaerät, erittäinkin aktiivisen poliisivoiman mieslukuun kohdistuvat, ovat liian niukat, minkätähden vuosirahasääntöä olisi tuntuvasti korotettava. Komitean ehdottama vuosirahasääntö, joka oli laadittu huolellisen valmistelun jälkeen ja käyttämällä hyväksi silloin tarjona olevaa ammattimiehen kokemusta, päättyy *1,371,000 markkaan, jota vastoin poliisimestarin muutosehdotuksen loppusummana on 2,224,140 markkaa, joten siis lisäennys on noin 850,000 markkaa.* Kaupungin osa menosäännön mukaisista menoista olisi toisen ehdotuksen mukaan 274,200 ja toisen mukaan 478,428 markkaa, eli jaettuna asukasluvun mukaan 2 markkaa 23 penniä ja 3 markkaa 89 penniä kutakin asukasta kohti. Jos tähän osuuteen lisätään kuluvan vuoden rahasääntöön merkityt poliisilaitoksen huoneistojen kustannukset, jotka kaupungin niinikään on suoritettava, nousevat kaupungin menot kaikkiaan komitean ehdotuksen mukaan 382,975 markkaan ja poliisimestarin ehdotuksen mukaan 587,223 markkaan. Jaettuina kaupungin *hengillekirjoitetun väkiluvun* mukaan, joka vuonna 1911 on 123,024 henkilöä, olisivat viimeksi mainitut summat 3 markkaa 11 penniä ja 4 markkaa 77 penniä asukasta kohti. Poliisimestarin ehdotus verrattuna komitean ehdotukseen korottaisi siis kaupungille poliisilaitoksen kunnossapidosta koituvia kustannuksia 53.3 %. Jos taas vertailun pohjaksi pannaan voimassa olevan vakinaisen vuosirahasäännön mukaiset kaupungin todelliset menot, joita vuonna 1910 oli 335,895 markkaa eli keskimäärin 2 markkaa 83 penniä kutakin hengillekirjoitettua asukasta kohti, korottaisi poliisimestarin ehdotuksen toteuttaminen menoja kokonaista 74.9 % (vertaa taulukkoja sivuilla 76—79).

Poliisimestarin ehdotuksessa on komitean huomiota herättänyt se omituinen seikka, että hänen esittämänsä menosääntö ei käsitä ainoastaan nykyistä määräraha-tarvetta, vaan otetaan siinä huomioon myös se lisäennys, mikä vastedes vuosien takaa on arvioitu käyvän tarpeelliseksi. Vuosina 1912—1915 lisättäisiin poliisivoima vähä vähältä täysilukuiseksi ja menosääntöön merkittäisiin «vastaisen varalle» 1 piiri-

upseerin, 1 komisariuksen, 7 ylikonstaapelin ja 43 konstaapelin palkkaus. Täten menosäännön loppusummassa lähivuosina syntyisi «säästöä», joka vuodelta 1912 arvioidaan noin 184,000 markaksi ja vuodelta 1913 noin 84,000 markaksi.

Helsingin kunnan velvollisuus valtiovaraston kera ottaa kohtuullisessa suhteessa osaa pääkaupungin poliisilaitoksen menojen suoritukseen on kiistämätön. Itsestään selvää on niinkään, että näiden menojen arvioimisessa on asianmukaista huomiota pantava kaupungin viimeaikaiseen nopeaan kehittymiseen, väkiluvun lisääntymiseen ja väestön liikkuvaisuuteen sekä rikosten, irtolaisuuden ja juopumustapausten lukuisuuteen, kotimaisen sotaväen puutteeseen ynnä muihin asiaan vaikuttaviin seikkoihin. Mutta menosäännön korottaminen niin suunnattomalla määrällä kuin noin kolmella neljännesmiljoonalla markalla, jota rahamäärää poliisimestarin ehdotuksessa vaaditaan niiden määrärahaan lisäksi, mitkä komitea 1909 vuoden olojen perusteella katsoi riittäviksi, ei komitean vakaumuksen mukaan ole perusteltu poliisimestarin esittämällä «tosiasioilla». Komitea, joka on pitänyt välttämättömänä mahdollisimman paljon vähentää poliisilaitoksen menoja, josta asiasta kansaneduskuntakin on useaan erään tehnyt anomuksia, on, niinkuin tuonnempana tarkemmin esitetään, seikka-peräisesti tarkastelemalla poliisimestarin ehdotusta koettanut selvittää, ovatko poliisimestarin ehdottamat määrärahat todella olleet tarpeen vaatimia sekä mitä muutoksia ja lisäyksiä aikaisempaan ehdotukseen kaupunginviranomaiset kohtuudella voisivat hyväksyä.

Komitea ei ole voinut kannattaa poliisimestarin ehdotusta, että uudessa vuosirasasäännössä otettaisiin huomioon joidenkuiden vuosien päästä tarpeelliseksi arvattu korotus. Tavaksi tulleen käytännön mukaan otettanee yleisten laitosten vuosirasasääntöä laatiessa huomioon ainoastaan ne määrärahatarpeet, mitkä menosääntöä vahvistettaessa ovat olemassa, eikä komitea ole voinut havaita pätevää syytä, joka vaatisi Helsingin poliisilaitokseen nähden luopumaan tästä periatteisesti oikeasta menettelystä. Jos, niinkuin luonnollista on, vastedes ilmenee tarvetta korottaa poliisilaitoksen määrärahoja, näyttää tämä tarve olevan täytettävä hankkimalla tarpeelliset muutokset ja lisäykset kulloinkin voimassa olevaan menosääntöön.

Mitä poliisilaitoksen kustannusten jakoon valtion ja kunnan kesken tulee, ei poliisimestarilla näy olevan mitään muistuttamista komitean ehdottamaa ositusta vastaan, jonka mukaan valtion osuudeksi määrättäisiin $\frac{4}{5}$ ja kunnan osuudeksi $\frac{1}{5}$ kustannusten kokonaisuudesta. Sitä vastoin poliisimestari puheenalaisessa kirjoituksessaan vastustaa sellaista «järjestelyä, että vuosirasasäännön vahvistaminen jäisi Helsingin kaupungin viranomaisten ehdotuksen ja lausunnon varaan». Jos poliisimestari tällä tarkoittaa sen kaupungeille kuuluvan oikeuden lakkauttamista, että ne saavat neuvottelevasti ottaa osaa poliisin vuosirasasäännön laatimiseen, vaatinee sanottu lausunto jyrkkää vastalauseita kaupunginviranomaisten puolelta. Näiden oikeus puheenalaisessa kohden neuvotella hallituksen kanssa on komitean mielestä luonnollinen seuraus poliisilaitoksen asemasta kunnallisena laitoksena ja siitä runsaasta osuudesta, millä kunta ottaa osaa sen kustannusten suorittamiseen. Mainittua toimivaltaa, vaikkei sitä tähän asti ole positiivisessa laissa julkilausuttu, on hallitus

tiettävästi aina pitänyt arvossa, ja sama on laita tässäkin puheena olevassa tapauksessa.

Samalla kun komitea niinmuodoin on katsonut vastoin poliisimestaria olevan puolustaminen kunnan oikeutta olla osallisena menosäännön laatimisessa, tunnustaa se toiselta puolen hallituksen oikeuden lopullisesti harkita poliisilaitokselle tarpeellisten yhteisten menojen määrää sekä vahvistaa laitoksen menosääntö, johon nähden tietenkin asianmukaista huomiota on pantava kunnan toivomuksiin ja ehdotuksiin.

Toinen oleellinen erotus komitean ja poliisimestarin ehdotuksen välillä on, että jälkimmäisen ehdotuksen mukaan kaupunki samoinkuin tähänkin asti suorittaisi kustannukset poliisilaitoksen huoneistojen lämmityksestä ja valaistuksesta sekä poliisin asetuksista ynnä hevosten ja ratsastarvikkeiden hankkimisesta, jota vastoin komitea on ehdottanut mainitut kustannukset vastedes luettaviksi niihin poliisilaitoksen yleisiin menoihin, jotka valtion ja kunta yhteisesti suorittavat. Puheenalaisten, poliisimestarin ehdotuksen mukaan kaikkiaan 42,000 markkaan nousevain menojen paneminen yksin kaupungin maksettaviksi olisi komitean mielestä kunnan kohtuutonta rasittamista valtiovaraston hyväksi. Sillä kaikki nämä menot täytyy lukea poliisin yleisiin voimassapitokustannuksiin eivätkä ne tarkoita yksinomaan kunnallisen poliisihallinnon etujen huomioon ottamista. On sitä paitsi huomattava, että yhteiseen menosääntöön merkitään määrärahoja eri yksityiskohtia varten, joista etusijassa valtiolla on etua ja jommoisia esimerkiksi ovat tiedonantotoimisto ja poliisilehti, mutta joista kaupunki yhtäkaikki suorittaa runsaan osansa jakoperusteen mukaan.

Komitea puolestaan ei ole tässä kohden enempää kuin niihin muuhunkaan perusteisiin nähden, joita komitea on aikaisemmin ehdottanut noudatettavaksi poliisilaitoksen menosäännön laatimisessa sekä sanotun laitoksen kustannusten jaoituk- sessa, katsonut olevan syytä luopua kannastaan, ja saa komitea sentähden ehdottaa, että kaupungin viranomaiset näissä kohdin pysyisivät komitean aikaisemmassa ehdotuksessa semmoisena kuin se on komitean mietinnön oheellisen asetusehdotuksen 3 §:ssä.

Siten lyhyesti esitettyään ne yleiset näkökohdat, jotka ovat komitean kannan määränneet, käy komitea yksityiskohdittain tarkastelemaan esillä olevaa poliisimestarin tekemää ehdotusta.

Poliisi-
intendentti.

Poliisimestari on katsonut komitean ehdottaman poliisi-intendentin toimen tarpeettomaksi, koska siihen liittyvät tehtävät kävisi haitatta jakaminen sihteerin sekä opetus- ja poliisiupseerien kesken. Komitea pitää edelleen aivan välttämättömänä, että poliisikanslian johtoon asetetaan lainoppinut henkilö poliisimestarin lainopilliseksi neuvonantajaksi ja apulaiseksi. Tätä tärkeätä tehtävää ei näy käyvän antaminen sihteerille, jolta ei edes vaadita lainopillista virkakelpoisuutta. Poliisi-intendentin työtehtävän kasvatustopillinen puoli, joka etusijassa käsittää piirikomi-

sariusten ohjaamista raastuvanoikeudelle ja maistraatille annettavain raporttien laatimisessa sekä poliisijärjestyksen määräysten ja niiden yleisen lain osain opettamista, joiden noudattamista poliisin tulee valvoa, on poliisiupseerien varsinaisen työalan ulkopuolella eikä sitä ole sopiva antaa näiden toimeksi. Etsivän osaston päällystön käyttäminen tässä kohden apuna, niinkuin poliisimestari mainitsee, ei käy päinsä, syystä että näiden virkailijain muiden töiden paljous ei sitä salli. Komitea saa sentähden, viitaten aikaisempaan perusteluunsa, tässä kohden pysyä entisessä ehdotuksessaan.

Poliisimestarin ehdotusta vastaan että poliisiohjaajan toimi järjestettäisiin vakinaiseksi ja siitä tuleva sääntönäinen palkka ja palkkio yhteensä korotettaisiin 7,000 markkaan, ei komitealla ole mitään huomauttamista. Komitea oli silloisen v. t. poliisimestarin esityksestä ehdotukseensa merkinnyt tämän viran palkkiotoimeksi, edellyttäen halullisia päteviä henkilöitä siihen voitavan saada lakkautuspalkalla olevista entisistä suomalaisista upseereista.

Poliisi-
ohjaaja.

Paitsi komitean ehdottamia kolmea poliisitarkastajan (apulaisen) tointa on Piiriupseerit. poliisimestari ehdottanut edelleen neljä piiriupseerin nimistä, päällystöön kuuluvaa virkailijaa. Nämä vastaisivat niitä ylimääräisellä menosäännöllä olevia opetusupseereja, joita nykyään on viisi ja joiden tehtävänä on ollut väliaikaista menosääntöä voimaanpannessa olla avullisina uuden miehistön kehittämisessä ja opettamisessa sekä vartiopalveluksen tarkastuksessa ja piiriasemain silmälläpidossa. Ehdotetut piiriupseerit saisivat, mikäli poliisimestari selostuksessaan (siv. 38) huomauttaa, osittain muutetun, säännötetyimmän ja aktiivisen toiminnan. Seikkaperäistä piiriupseerien johtosäännön eli työjärjestyksen ehdotusta poliisimestari ei esitä, vaan mainitsee ainoastaan yleispiirtein näiden toiminnan, joka järjestettäisiin siten, että kukin upseeri olisi piirinsä ylimpänä tarkastajana, ohjaisi sikäläistä miehistöä ja valvoisi että poliisimestarin määräyksiä noudatetaan ja oikein käsitetään. Lisäksi piiriupseeri tarkastaisi piirikonttoreissa pidetyt päiväkirjat, päivystäisi poliisikamarissa, suorittaisi tilapäistehtäviä y. m.

Komitea ei ole voinut vakuuttua siitä, että ehdotetut piiriupseerit olisivat välttämättömiä osia poliisilaitoksen työkoneistossa. Se seikka että on vaikea vetää tarkkaa rajaa heidän virkatehtävänsä ja ylemmän poliisipäällystön sekä varsinkin piirikomisariusten tehtävain välille olisi komitean mielestä omansa aikaansaamaan mutkia ja epävarmuutta laitoksen johdossa sekä panemaan poliisihallinnon yhtenäisyyden vaaranalaiseksi. Tähän nähden ja kun niitä kolmea poliisiohjaajaa, mitkä poliisimestarilla olisi apunaan järjestys- ja keskuspoliisin johdossa, täytyy pitää täysin riittävinä nykyisissäkin oloissa, on komitea kaikin puolin pysynyt aikaisemmin esittämässään ja edellisessä mietinnössä seikkaperäisesti perustellussa ehdotuksessaan tässä kohden.

Poliisimestarin ehdotusta sihteerin palkkaetujen korottamisesta komitea ei ole voinut puoltaa siihen nähden että komitea tässä edellä en ehdottanut lainopillisesti sivistyneen poliisi-intendentin asettamista poliisikanslian päälliköksi.

Sihtööri.

Rahainhoitaja.

Poliisilaitoksen rahavaroja hoiti aikaisemmin sihteeri, joka samalla toimi laitoksen varainhoitajana. Vuonna 1906 perustettiin väliaikainen taloudenhoitajan ja kirjanpitäjän toimi, jonka hoitajan tuli, paitsi kirjanpitoon kuuluvia tehtäviä, toimittaa palkkain, määrärahein ja poliisilaitokselle tarpeellisten tavarain tilaaminen, pitää kalustoluetteloja y. m. Palkkain ja muiden menojen maksun on sitä vastoin toimittanut poliisikansliaan asetettu naispuolinen apulainen eli kassanhoitaja.

Komitean ehdotuksen mukaan annettaisiin kassanhoitajan tehtävät ja taloudenhoito kokonaan taloudenhoitajan toimeksi, minkä vuoksi hänen palkkionsa lisääntyneen työn johdosta korotettaisiin 3,600 markasta 4,800 markkaan. Tähän översti Berg edellä mainitussa kirjelmässään marraskuun 8 päivältä 1909 N:o 2,398 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 51 sanotulta vuodelta) huomautti, että sekä taloudenhoitajalla että kassanhoitajattarella on täysi työ poliisilaitoksessa sekä että heillä on niin paljon tehtäviä, ettei niitä käy antaminen taloudenhoitajan yksin suoritettaviksi, minkätähden översti oli sitä mieltä, että menosääntöön olisi merkittävä 3,000 markan suuruinen palkkioerä mies- tai naispuolisen kassanhoitajan palkkaamiseksi. Tähän ehdotukseen on nykyinen poliisimestari yhtynyt, kuitenkin osaltaan ehdottaen kassanhoitajan palkkion korotettavaksi 3,600 markkaan.

Komitea saa tämän johdosta, siihen viitaten mitä tästä asiasta on ennen lausuttu, ainoastaan huomauttaa, että komitea teki tämän ehdotuksensa kuultuaan silloisen taloudenhoitajan mieltä asiasta sekä översti Bergin komitean jäsenenä siihen mitään muistuttamatta. Edellyttäen ettei komitean ehdottama järjestely käytännössä kohtaa vaikeuksia, on komitea kuitenkin tahtonut kannattaa poliisimestarin nyt tekemää muutosehdotusta. Jos kuitenkin taloudenhoitaja vapautetaan kassanhoitajan tehtävistä, ei enää näy olevan syytä korottaa toimesta tulevaa palkkiota, joka sentähden olisi pysytettävä nykyisessä 3,600 markan määrässä. Samaten on komitea sitä mieltä, ettei ole syytä korottaa kassanhoitajan palkkiota, minkätähden sen tulisi pysyä entisessä määrässään, 3,000 markan suuruisena.

Kanslian notari.

Kansliassa palvelevan notarin palkkauksen, joka voimassa olevan menosäännön mukaan on 2,400 markkaa, katsoi komitea aikaisemmassa mietinnössään olevan korotettava 3,000 markkaan. Kun toimen nykyinen pitäjä on kansliavaroista saanut 1,200 markan vuotuisen lisäyksen, ehdotti översti Berg mainitussa kirjelmässään marraskuun 8 päivältä 1909 tämän virkailijan palkkauksen korotettavaksi 3,600 markkaan, johon ehdotukseen komiteakin katsoi voivansa yhtyä. Tässä käsiteltävänä olevassa ehdotuksessaan on poliisimestari edelleen korottanut puheenalaisen palkkauserän 4,000 markkaan, joten kanslian notari tulisi palkkaetuihin nähden etsivän osaston notarin veroiseksi. Komitea ei ole katsonut poliisimestarin tuoneen pätevää syytä tämän korotuksen puolesta ja saa sentähden ehdottaa, että kanslian notarin palkkaus pysytetään 3,600 markan määräisenä.

Kanslistit.

Poliisimestarin ehdotuksen että poliisikansliaan asetettaisiin kanslisti, palkkiona 2,400 markkaa, on komitea yksimielisesti hyväksynyt. Passitoimiston sekä etsivän ja siveellisyysosaston kanslisteja, samoin kuin n. s. tiedonantotoimiston kansliahenkilökuntaakin koskeviin kysymyksiin komitea palaa tuonnempana.

Ehdotusta poliisilääkäarin palkkaetujen korottamisesta 4,500 markkaan pitää komitea hyvin perusteltuna ja sentähden puoltaa sitä.

Lääkäri.

Passitoimistoon on poliisimestari ehdottanut seuraavat virkailijat:

Passitoimisto.

Passiekspediööri palkkiota	Smk	4,800: —	(nyt Smk 3,600: —)
Apulaisexpediööri (uusi virka)	»	3,000: —	
Kanslisti	»	2,200: —	(» » 2,100: —)
s:n	»	1,800: —	(» » 1,500: —)
Apulainen kesänajaksi passintarkastusta varten (uusi toimi)	»	540: —	
		<u>Yhteensä Smk 12,340: —</u>	

Komitea ei tahdo vastustaa passiekspediöörille ehdotettua palkankorotusta hänen paljotöistä tointaan silmällä pitäen, mutta katsoo samalla olevan huomauttaminen, että passitoimiston virantoimitusaikaa, joka nykyään on 10—3, on yleisön etua silmällä pitäen ehdottomasti pitennettävä, *esimerkiksi k:lo 5—7 i. p.* Mitä henkilökuntaan muutoin tulee, katsoo komitea nykyisestä työmäärästä saatavissa olevien tietojen perusteella, että passitoimiston pitää tulla toimeen ehdotetulla apulaisexpediöörillä sekä kahdella menosääntöön merkityllä kanslistilla, jota vastoin kesän aikaista passintarkastusta varten ehdotettu apulainen on tarpeeton. Apulaisexpediöörin palkkaukseksi komitea ehdottaa 2,400 markkaa sekä kanslisteille heidän nykyiset palkkamääränsä, toiselle 2,100 ja toiselle 1,500 markkaa. Näitä palkkaehtoja täytyy pitää täysin riittävinä ja ne vastaavat myös kaupungin muissa laitoksissa olevien samallaisten virkailijain palkkausta.

Vuodesta 1907 lähtien on asunto-osotteiden tarkastus sekä n. s. tiedonantaja ja virka-aputehtävät hoidettu erityisessä toimistossa, joka toistaiseksi väliaikaisesti on ollut etsivän osaston alaisena. — Tällä toimistolla on työohjelmansa mukaan pääasiallisimpana tehtävänä koota tietoja kaupungin väestöstä ja asumusoloista, vastaanottaa ja tarkastaa matkustajista sekä kaupunkiin ja sieltä pois muuttaneista henkilöistä annetut tiedot, välittää poliisilaitoksen sekä muiden virastojen ja viranomaisten keskinäistä yhteistoimintaa, hankkia hallinnollisissa asioissa tarpeelliset asiakirjat ja tiedonannot, pitää tutkimuksia jutuissa, jotka eivät koske rikollista menettelyä, toimittaa kutsumukset ja täytäntöönpanna noudantapäätökset erityisissä tapauksissa, antaa haastemiehille ja kaupunginvoudille tarpeellista virka-apua sekä yleisölle sen haluamia tietoja ynnä suorittaa tehtäviä, jotka eivät kuulu muiden poliisiosastojen varsinaiseen toimialaan.

Tiedonantotoimisto.

Toimistoon on tähän asti ollut asetettuna johtaja sekä 1 ylikonstaapeli, 25 konstaapelia (muista osastoista palvelukseen komennettuja) ynnä 4 naispuolista kanslia-apulaista. Kaikkiaan nousee toimiston palkkaussääntö nykyään 66,180 markkaan.

Niinkuin komitea on edellisessä mietinnössään todennut, ei tiedonantotoimisto tähän asti ole toiminut tyydyttävästi, minkätähden komitea ehdottikin, että Maistraatti kiinnittäisi huomiota toimiston sisäiseen järjestykseen ja toimintaan sekä mahdollisesti yksissä neuvoin poliisimestarin kanssa ryhtyisi toimiin uuden työjärjestyksen laatimiseksi toimistolle. Sen ohella komitea ehdotti toimistolle 29,600 markkaan päättyvää palkkaussääntöä. — Alotetta vastamainittuun suuntaan ei kuitenkaan ole Maistraatin taholta toistaiseksi kuulunut, minkätähden komitea katsoo voivansa ottaa tämän tärkeän yksityisseikan uudestaan harkittavakseen.

Tarkemmin tutustuttuaan toimiston menettelytapoihin ja työnjakoon on komitea havainnut, että varsinaista virka-aputoimintaa tietävästi on hoidettu moitteettomasti, mutta että sitä vastoin se toimiston tehtävien puoli, joka kohdistuu n. s. osoteosastoon, semmoisena kuin tämä toiminta nykyään on järjestettynä, ei vastaa tarkoitustaan, koska osotteiden tarkastus ja luettelo eivät vielä näy päässeen sille vakavalle ja luotettavalle kannalle, joka on välttämätön, jos mieli laitoksen saavuttaa viranomaisten ja yleisön luottamus. Tiedonantotoimiston taholta on tämän johdosta väitetty, että toimisto ei ole tähän asti voinut asianmukaisesti suorittaa tehtäviään riittävään työvoimain puutteessa. Komitean mielestä ovat syyt tähänastisiin epätydyttäviin tuloksiin kuitenkin toiset, nimittäin ahdas ja erittäin epämukava huoneisto, joka estää toimeenpanemasta tarkoituksenmukaista työnjakoa ja käyttämästä olemassa olevia työvoimia hyväksi, samoin kuin myös itse järjestelmän ja johdon puutteellisuus. Niinpä lienee toimisto laiminlyönyt käyttää hyväkseen sitä varmaa apukeinoa tehokkaan osotetarkastuksen aikaansaamiseksi, minkä voimassa oleva poliisijärjestys tarjoaa *velvoittamalla* antamaan ilmoituksia asunnonmuutoksista. Tässä kohden olisi toimiston tullut koettaa kaikin tarjona olevin keinoin levittää tietoja puheenalaisista määräyksistä väestön laajoihin kerroksiin, huomauttaa niiden noudattamisen välttämättömyyttä sekä laajaperäisesti saattaa ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntejä syytteeseen, siten luodakseen varottavia esimerkkejä. Se seikka että johto näyttää olleen jonkun verran hapuilevaa ja epävarmaa, on selitettävissä siten, että ala on uusi ja täällä ennen koettamaton sekä ettei tarpeellista kokemusta tästä yksityisseikasta vielä ole olemassa. Sitä paitsi tuntuu siltä kuin olisi toimisto menneinä vuosina aivan liian paljon jätetty omiin oloihinsa saamatta tukea taikka olematta tarpeellisessa kosketuksessa enempää poliisikanslian kuin etsivän osastoonkaan päällystön kanssa.

Poliisimestarin promemoriassa on nyt laadittuna uusi ehdotus tiedonantotoimiston järjestämiseksi. Tämän ehdotuksen mukaan toimisto jaettaisiin kahteen aliosastoon, *virka-apu-* ja *osoteosastoon*, joilla molemmilla olisi yhteinen johtaja sekä kumpaisellakin apulaisjohtajansa eli notarinsa. Ensinmainittu osasto hoitaisi varsinaiset virka-apuasiat, osoteosasto taas osotetarkastukseen kuuluvat tehtävät (vrt. siv. 44—46 poliisimestarin promemoriassa). Molempain osastojen vuosirahasääntö nousisi ehdotuksen mukaan yhteensä 114,200 markkaan.

Kun kysymys henkikirjoituksesta voimassa olevain määräysten uudistamisesta nykyään on päiväjärjestyksessä ja Keisarillisen Senaatin syyskuun 16 päivänä 1909 asettaman komitean käsiteltävänä sekä tämä asia on likeisessä yhteydessä tiedonantotoimiston uudestijärjestämistä koskevan kysymyksen kanssa, on komitea mainitun hallituksenkomitean puheenjohtajalta, valtioneuvos Anders Viktor Helanderilta ja sen jäseneltä, henkikirjoittajalta, filosofianmaisteri Kristian Gustavsonilta, jotka viime kesänä ovat Skandinavian maissa tutkineet tähän kuuluvia oloja, pyytänyt lausuntoa esillä olevasta tiedonantotoimiston vuosirahasäännön ehdotuksesta.

Vastamainittujen asiantuntijain lausunto, johon komitea puolestaan on kaikin puolin yhtynyt, käy siihen suuntaan että piiri- ja keskuspoliisin toiminta henkikirjoituksessa olisi lakkautettava ja tämä työ annettava vakinaisesti asetetuille ruotumiehille, joille paremmin sopisi nimeksi *piiritarkastaja* ja jotka olisivat tiedonantotoimiston alaisia. Näiden piiritarkastajain tulisi kunkin piirissään kalenterivuoden alussa koota kaksin kappalein kirjoitettavia tietoja kaikista kaupungin asumuksissa vuoden alussa asuvista henkilöistä, ollen toinen luettelon kappale annettava tiedonantotoimistolle ja toinen, asianmukaisesti tarkistettuna, henkikirjoituskonttoriin. Edelleen tulisi piiritarkastajain näitä osote- ja henkikirjoitustietoja kootessaan antaa asianomaisille taloudenhoitajille painettuja lomakkeita asunnonmuutosten merkitsemistä varten ja velvoittaa asianomaisia noudattamaan poliisijärjestyksen säännöksiä ilmoitusvelvollisuuteen nähden. Asunnonmuutokset tarkastettaisiin sitten vuosineljänneksittäin ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnit saatettaisiin syyteeseen. Koottujen tietojen johdolla laadittaisiin osotekortit tiedonantotoimistossa ja järjestettäisiin käyttämällä apuna naispuolisia kanslia-apulaisia, joiden tulisi pitää asuntoluetteloa ja vastata sen luotettavuudesta. Kaupungissa ilmoitettujen matkustajain luettelon kirjoittaminen ja laatiminen olisi annettava järjestyspoliisin toimeksi, koska tällä seikalla oikeastaan ei ole mitään yhteyttä varsinaisen osotetarkastuksen kanssa.

Näiden näkökohtain mukaisesti, jotka pääasiassa käyvät yhteen poliisimestarin ehdotuksen kanssa, olisi tiedonantotoimisto pysyväisenä laitoksena yhdistettävä poliisilaitokseen sekä liitettävä poliisikansliaan ja asetettava poliisi-intendentin silmäilläpidon alaiseksi. Tehtävain jakamista kahden osaston kesken, niinkuin poliisimestari on ehdottanut, on komiteakin katsonut olevan puoltaminen. Edellyttäen että tiedonantotoimisto saa täysin sopivan huoneiston ja erinäiset tässä edellä huomautetut järjestelmän puutteellisuudet poistetaan, on komitea toiselta puolen sitä mieltä, että laitos voisi täyttää tarkoituksensa, vaikka poliisimestarin ehdottamaa vuosirahasääntöä tuntuvasti supistettaisiinkin. Komitea pyytää siihen nähden esittää tässä seuraavan ehdotuksen:

Tiedonantotoimiston etunenään asetettaisiin johtaja, jonka palkkaus poliisimestarin ehdotuksen mukaan olisi 6,000 markkaa, sen sijaan että se nykyään väliaikaisesti on 5,000 markkaa. Hänen avukseen asetettaisiin virka-apuosastolle notari ja osoteosastolle apulaisjohtaja, joilla kumpaisellakin olisi palkkiota 3,600 markkaa. Poliisimestarin viimeksi mainitulle osastolle ehdottama notarin toimi sitä vastoin tarpeet-

tomana jätettäisiin pois. Komitea on nimittäin sitä mieltä, että johtaja tiedonantotoimiston henkilökunnan avulla hyvinkin ehtisi suorittaa tälle notarille likinnä kuuluvat tehtävät, toisin sanoin piiritarkastajain toiminnan silmälläpidon sekä poliisijärjestyksessä olevain ilmoitusvelvollisuutta koskevain määräysten rikkomisen syytteeeseen saattamisen. Mitä muuhun henkilökuntaan tulee, niin asetettaisiin virka-apuosastolle 4 naispuolista kanslia-apulaista, joiden palkkauksen, heiltä vaadittavaa kielitaitoa silmällä pitäen, tulisi olla 1,800 markkaa, edelleen 5 käskyläistä, kukin 2,000 markan, ja vahtimestari 1,200 markan palkkiolla. Ehdotetut harjoittelijapalkkiot on komitea katsonut voivan haitatta jättää pois. Osoteosaston piiritarkastajain lukumäärä olisi, siihen nähden että ulkomailla saadun kokemuksen mukaan yhden tarkastajan pitää vuosittain ehtiä koota ja tarkastaa 10,000—12,000 henkilöä koskevat osotetiedot, määrättävä viideksitoista ja heidän vuosipalkkaiseen kunkin 2,200 markkaa. Suotava olisi, etteivät nämä virkailijat varsin paljon vaihtuisi, vaan että he pysymällä toimessaan useamman vuoden saavuttaisivat tarpeellista kokemusta, taitoa ja paikallistuntemusta. Osotekorttien kirjoittamista ja järjestämistä varten on komitea ehdottanut asetettavaksi 10 naispuolista kanslia-apulaista, jotka saisivat palkkiota kukin 1,500 markkaa, jonka määrän on katsottu vastaavan muista samantapaisista kunnan toimista maksettuja palkkoja. Edelleen on komitea ehdottanut osoteosastolle asetettavaksi 2 miespuolista kanslia-apulaista, joiden kumpaisenkin palkkaus olisi 2,000 markkaa ja joiden tulisi etsiä osotteita ulosottolaitoksen käytettäväksi sekä antaa yleisölle osotetietoja. Tämän henkilökunnan pitäisi komitean mielestä täysin riittää osoteosaston tarpeisiin, erittäinkin kun yöpalvelusta ei liene tarpeen, minkätähden komitea on poliisimestarin ehdotuksesta poistanut 5 päivystäjää, 2 harjoittelijaa ja 1 kanslistin.

Tämän mukaisesti siis komitean ehdottama tiedonantotoimiston vuosirahäsääntö olisi seuraavaa:

1 johtaja	Smk	6,000:—
1 apulaisjohtaja osoteosastolla	»	3,600:—
1 notari virka-apuosastolla	»	3,600:—
15 piiritarkastajaa, kukin 2,200:—	»	33,000:—
10 naispuolista kanslia-apulaista osoteosastolla, kukin 1,500:—	»	15,000:—
2 miespuolista » » » kumpikin 2,000:—	»	4,000:—
5 käskyläistä virka-apuosastolla, kukin 2,000:—	»	10,000:—
4 naispuolista kanslia-apulaista s:n, kukin 1,800:—	»	7,200:—
1 vahtimestari	»	1,200:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>83,600:—</u>

Komitean vakaumus on että tiedonantotoimisto siten järjestettynä sekä kunnokkaasti ja tarmokkaasti johdettuna on oleva suureksi hyödyksi ei ainoastaan poliisilaitokselle itselleen, vaan myös useille muille hallinnonhaaroille, niinkuin henki-

kirjoitukselle, ulosottolaitokselle, rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanijalle y. m. Toimistosta johtuvat verraten runsaat menot voisivat, siinä tapauksessa että se toimii tyydyttävästi, melko määrässä korvautua niillä lisätuloilla, joita valtio ja kunta saisivat verojen ja sakkojen tehokkaan perimisen johdosta.

Etsivän osaston järjestämiseen nähden on poliisimestari pääasiassa puoltanut Etsivä osasto. aikaisempaa ehdotusta, mutta kuitenkin painavia syitä ilmoittamatta vastustanut osaston asettamista jonkun kaupunginviskaalin johtoon. Poliisimestari ei myöskään ole katsonut voivansa yhtyä komitean ehdotukseen etsivän ja siveellisyysosaston yhdistämisestä sekä on ehdottanut näiden osastojen menosääntöä tuntuvasti korotettavaksi.

Perinpohjaisesti näitä asioita harkittuaan komitea ei ole havainnut olevan syytä luopua aikaisemmasta ehdotuksestaan että etsivä osasto olisi asetettava syyttäjistön johtoon sekä siveellisyysosasto yhdistettävä etsivään osastoon. Osaston miesluvun lisääminen komitean ehdottamaa määrää suuremmaksi on sitä vähemmän tarpeellinen, kun osastolle ilmoitettujen rikosten luku viime aikoina ei ole näyttänyt pyrkivän lisääntymään, vaan pikemmin vähenemään. Poliisimestarin ehdotuksia rikosvalokuvausta varten olevan määrärahan korottamisesta 6,000 markkaan sekä kahden naispuolisen houruinhoitajan asettamisesta komitea sitä vastoin on katsonut olevan puoltaminen.

Komitean aikaisemman ehdotuksen mukaan luettaisiin keskusosastoon (paitsi ratsastavaa poliisia, tarkastuskonstaapeleja ja kasarmoituja ylimääräisiä konstaapeleja) 4 ylikonstaapelia ja 17 konstaapelia, joiden lisäksi poliisimestarin ehdotuksen mukaan olisi asetettava 2 ylikonstaapelia ja 31 konstaapelia.

Keskuspoliisin alipäällystön ja miehistön tarvetta arvoitellessa on muistettava, että tämän osaston toiminnan oleellisesti määräävät satunnaiset seikat, jotka eivät ole edeltäpäin tarkoin arvioitavissa eikä suunniteltavissa. Kun sentähden päivittäinen miehistön tarve vaihtelee, on tämä tarve ainostaan likimain arvioitavissa, joten siis, jottei miehistöä liaksi rasitettaisi tahi osastolle tuotettaisi vaikeuksia tässä kohden, mieslukua ei olisi supistettava mahdollisimman vähään, vaan olisi se pikemmin laskettava runsaanlaisesti.

Meidän verraten levoton työväestömme toimeenpanee usein suuria ulkoilmakokouksia, mielenosotuskulkueita y. m. s., joissa järjestys ja rauha helposti voivat häiriytyä, minkätähden poliisin täytyy olla valmis lähtemään liikkeelle tarpeen vaatiessa. Tunnettua on myös, että työväestön keskuudessa miltei päivittäin uusiintuvissa julkisissa huvitilaisuuksissa useinkin sattuu järjestystä häiritseviä rettelöitä, minkätähden usean poliisimiehen läsnäolo on tarpeellinen jokaisessa tuollaisessa tilaisuudessa. Lisäksi on otettava huomioon, että kaikenlaatuinen ylimääräinen vartioiminen, niin jatkuva kuin tilapäinenkin, on keskusosaston toimitettava, sekä

Järjestys-
poliisi.
Keskus-
osasto.

että osaston tulee, kun piireissä sairauden, eroamisen tahi muun syyn tähden ilmenee avonaisia paikkoja, täyttää nämä.

Näitä seikkoja silmälläpitäen on komiteakin osaltaan havainnut keskusosaston miesluvun lisäämisen tarpeelliseksi, ei kuitenkaan siinä määrin kuin poliisimestari puolestaan on laskenut. Mikäli komitea on arvioinut likimääräistä tarvetta päivittäin olevan, tarvittaisiin osastolla alipäällystää ja miehistöä seuraavan palvelusjaoituksen mukaan:

	Ylikonst.	Tark.k.	Konst.
Erityisiä tehtäviä varten asetettuja, jotka eivät ole käytettävissä komennustoimituksiin:			
Kenraalikuvernööriä varten	—	2	8
Suomen Pankkia »	—	—	2*
Valtiokonttoria »	—	—	2*
Lääninrahastoa »	—	—	1*
Kauppatorilla	—	1	1*
Käskyläisinä poliisikamarissa	—	1	5
Terveyspoliisin apulaisena	—	—	1*
Kirjureina	—	—	2
Välskärinä	—	—	1
Automobiilin ja moottoriveneen kuljettajina	—	—	5
Päivystämässä asemalla sekä varalla lähtemässä liikkeelle tulipalojen, tapaturmain, tappelujen y. m. johdosta	1	1	12
Tarkastamassa vuorokauden umpeen kaupungissa . .	2	8	—
Ylläpitämässä järjestystä junien saapuessa ja lähtiessä	—	1	1
Huvitilaisuuksissa päivittäin vuoden umpeen, noin . .	2	4	20
sekä sijaisina vapaapäivien varalle	1	2	9
Yhteensä	6	20	70

Tämän mukaisesti olisi keskusosastoon niinmuodoin asetettava 6 ylikonstaapelia, 20 tarkastuskonstaapelia, 30 vakinaista ja 40 (kasarmoitus) ylimääräistä konstaapelia (joiden lisäksi vielä tulee ratsastavaan osastoon tarvittava miehistö). Komitean aikaisempaan ehdotukseen verraten keskuspoliisiin siis tulisi lisäksi 2 ylikonstaapelia ja 13 vakinaista konstaapelia.

Ratsastava
osasto.

Viertoteiden ja kaupungin laitaosain vartioimista varten on komitea ehdottanut asetettavaksi ratsastavan poliisin, johon kuuluisi 3 ylikonstaapelia ja 46 konstaapelia, lukuun otettuna tallipalvelijasto. Poliisimestari taas ehdottaa, että ratsastavan osaston miesluku pysytettäisiin samana kuin vuosina 1906—1907 ja että siihen kuuluisi 5

*) Tähdellä merkityt konstaapelit, jotka ovat määrättyissä tehtävissä ainoastaan aamupäivin, voitaneen myös komentaa iltahuveihin.

ylikonstaapelia sekä 91 miestä ratsupoliiseja ja tallipalvelijastoja ynnä 80 hevosta. Ehdotuksensa perustelemiseksi poliisimestari huomauttaa, että lisätty ratsastava osasto — samoinkuin koko väliaikainen poliisivoimakin — on järjestetty yhteiskunnan suojelemiseksi niiltä anarkistisilta hankkeilta, joita suurlakon jälkeisenä aikana on ilmaantunut eräissä väestön kerroksissa, sekä että tietoisuus liikkuvan ja luotettavan voiman olemassaolosta pääkaupungissa on hillitsevästi vaikuttanut yhteiskuntaa mullistaviin hankkeisiin ja tukahuttanut ne kapaloonsa. Tämän ohella poliisimestari kuitenkin myöntää että, samoinkuin alote järjestysvoiman lisäämiseen on lähtenyt maan eikä kunnan hallituksesta, samoin myös tämä toimenpide on ollut enemmän koko maan kuin Helsingin kunnan hyödyksi.

Mutta näiden valtiopoliittisten näkökohtain lisäksi on poliisimestari huomauttanut ja koettanut osottaa, että ratsastavan osaston miesluvun pysyttäminen nykyisellään myös on välttämätön ratsastavan vartiomiehistön säännöllisen tarpeen täyttämiseksi. Mainittuaan nykyiset yhdeksän ratsasvartiopaikkaa sekä kunkin linjan vartioimisajat lausuu poliisimestari (sivulla 51): «Kuhunkin vartioimisalueeseen tarvitaan, kun vapaapäivät otetaan lukuun, 8 miestä, joten siis 9 vartioimisalueelle tarvitaan 72 miestä ja yhtä monta hevosta». Tämän laskuperusteen paikkansa pitämättömyys käy jo selville siitä, että vartioimisaluetta N:o 9 (Oulunkylän tietä) varten, jota pidetään vartioituna kaikkiaan 4 tuntia vuorokaudessa, on laskettu sama määrä ratsastavia poliiseja kuin linjaa N:o 4 (Eläintarhaa) varten, jota vartioidaan 18 tuntia. Niinikään on huomautettava että, vaikka poliisimestarin ehdotus, jos komisarius ja ehdotetut 5 ylikonstaapelia otetaan lukuun, edellyttää tarvittavan kaikkiaan 86 hevosta, poliisimestari kuitenkin (sivulla 59) ehdottaa hevosten luvun 80:ksi.

Komitean mielestä olisi aikaisemman ehdotuksen mukainen miesluku täysin riittävä poliisimestarinkin mainitsemaan vartioimis- ja palvelustoimintaan, niinkuin käy selville tässä seuraavasta laskelmasta:

Virantoimitus 9 vartiopaikassa, yhteensä 200 tuntia (umpiluvuin), kukin konstaapeli ja hevonen 8 tuntia	25 miestä ja 25 hevosta
Varalla satunnaisiin tarpeisiin	8 » » 8 »
	<hr/>
	33 miestä ja 33 hevosta
Vapaina joka 5:s päivä	7 » » 7 »
	<hr/>
	40 miestä ja 40 hevosta
4 tallipalvelijaa, 1 rauta- ja 1 satulaseppä	6 » » — »
	<hr/>
	46 miestä ja 40 hevosta
1 komisarius ja 3 ylikonstaapelia	4 »
	<hr/>
	Yhteensä 46 miestä ja 44 hevosta

Tarkastellessaan poliisimestarin ehdottamaa ratsasvartiopaikkain jaoitusta, semmoisena kuin se esiintyy poliisimestarin selostuksen oheellisessa kartassa, on komitea kuitenkin havainnut, että suunnitellut vartioimislinjat, joiden patrullit monin paikoin tulevat toistensa alueille, ovat sopimattomasti sijoitetut. Komitean aikaisemman ehdotuksen mukaan olisi virantoimitus jaettava 4 vartioimislinjalle, jotka olisivat I Viertotie, II Eläintarha—Fredriksberg, III L. Viertotie ja IV nykyisen Vaivaistalon ja Seurasaaren tie. Jos ensiksi mainittu vartioimisalue jaettaisiin kahtia, mikä näyttää tarpeelliselta, niin että toinen alue käsittäisi Hakaniemen torin ja sen lähitienoon ja toinen taas I. Viertotien Kaiun alueelta lähtien Hermanniin ja Toukolaan asti, olisi sellainen jaotus komitean ehdottamaa mieslukua lisäämättä ja miehistöä liiaksi rasittamatta toimeenpantavissa. Jos näiden 5 vartioimisalueen kunkin osalle lasketaan 128 virantoimitustuntia, jakautuisi virantoimitus niillä seuraavasti:

Virantoimitus 5 vartiossa, yhteensä 128 palv. tuntia, kukin kons- taapeli ja hevonen 8 t.	16 m.	16 h.
Varalla satunaisiin tarpeisiin	16 »	16 »
	<u>32 m.</u>	<u>32 h.</u>
Vapaina joka 4:s päivä	8 »	8 »
	<u>40 m.</u>	<u>40 h.</u>
4 tallipalvelijaa, 1 rauta- ja 1 satulaseppä	6 »	
	<u>46 m.</u>	<u>40 h.</u>
1 komisarius ja 3 ylikonstaapelia		4 »
	<u>Yhteensä 46 m.</u>	<u>44 h.</u>
4 vuorokautena eli 96 tunnin kuluessa olisi ratsupoliiseilla niinmuodoin virantoimitusta		24 tun.
lepoa		<u>72 »</u>
	<u>Yhteensä 96 tun.</u>	

Niinkuin edellä lausutusta käynee selville, on komitean ehdottama ratsastavan poliisin lukumäärä täysin riittävä viertoteiden ja kaupungin laitaosain tehokkaaseen vartioimiseen sekä satunnaisten komennuskuntain ja patrullien asettamiseen. Komitea on sentähden paikallisen poliisihallinnon etuja silmällä pitäen tahtonut tässä kohden pysyä aikaisemmassa ehdotuksessaan. Jos hallitus katsoo tarpeelliseksi vielä joksikin aikaa lisätä ratsastavan poliisivoiman säännöllistä tarvetta suuremmaksi, on siitä johtuvat kustannukset komitean mielestä samoin kuin tähänkin asti suoritettava yleisistä varoista, eikä näytä olevan asianmukaista eikä kaupungille kohtuullista,

että yhteiseen kulunkiarvioon merkitään määräraha tätä yksinomaan valtion vaatimuksista johtuvaa tarkoitusta varten, joka, niinkuin poliisimestari itse on myöntänyt, suurimmalta osalta ei tule pääkaupungin, vaan koko maan hyödyksi.

Ratsastavan osaston alipäällystön ja tallipalvelijaston lukua ei kävisi tarpeelliseksi lisätä, siinä tapauksessa että komitean ehdotuksen mukainen miesluku hyväksytään. Poliisimestarin ehdottamia 4 tarkastuskonstaapelia komitea niinkään pitää tarpeettomina, varsinkin kun ehdotuksen perustelemiseksi ei esitetä muuta kuin että nämä konstaapelit tarvittaessa toimisivat ylikonstaapeleina. Tuollaiseen tilapäiseen tehtävään, kun sitä joskus tarvitaan, voi haitatta määrätä jonkun sopivan konstaapelin.

Vertailun vuoksi mainittakoon vielä, että ratsastavan poliisin palkkaussääntö komitean ehdotuksen mukaan nousisi 113,300 markkaan ja poliisimestarin ehdotuksen mukaan 212,500 markkaan, johon vielä tulee lisäksi hevosten elatuksesta ja niiden lukumäärän täydentämisestä johtuvien menojen välinen erotus.

Ehdotuksessaan on poliisimestari puoltanut piiripoliisiin asetettavaksi 26 ylikonstaapelia (komitea oli ehdottanut 18), jotka jaettaisiin siten, että I piirissä palvelisi 6, II piirissä 6, III piirissä 7 (niistä 1 Töölön asemalla) ja IV piirissä 7 (niistä 1 Hermannin asemalla). Komitean ehdotuksen, jonka mukaan 4 ylikonstaapelia sijoitettaisiin kuhunkin piiriin sekä lisäksi yksi Töölön ja Hermannin vartiokonttoreihin kumpaiseenkin, täytyy kuitenkin katsoa aivan hyvin tyydyttävän todellisen tarpeen. Miesluvun ollessa komitean ehdotuksen mukainen olisivat ylikonstaapelit 4 vuorokauden kuluessa virantoimituksessa vuorokauden yhteen jaksoon sekä yhden päivän (paitsi huvitiloissa), joten lepoaikaa olisi 3 yötä ja 2 päivää. Kun tähän tulee lisäksi, että piirikonstaapelit kokonaan pääsisivät laatimasta n. s. neljännesvuosiluetteloja piiriensä asukkaista sekä lähettämästä henkikirjoituksessa tarvittavia tietoja, koska nämä tehtävät tiedonantotoimiston tultua uudestijärjestetyksi siirtyisivät mainitulle toimistolle, näyttää ylikonstaapelien luku haitatta voitavan määrätä komitean ehdotuksen mukaisesti.

Piiripoliisi.
Ylikonstaapelit.

Poliisimestari on edelleen ehdottanut kaksi kirjuria asetettavaksi kuhunkin piiriin. Vaikka näiden tarpeellisuutta käykin epäileminen, on komitea kuitenkin katsonut voivansa puoltaa asetettavaksi kaksi kirjuria I ja II piiriin, joissa asiaan luku on suurin, mutta ainoastaan yhden kuhunkin muuhun piiriin, eli siis kaikkiaan kuusi kirjuria, jotka palkkausetuihin nähden olisivat konstaapelien veroisia.

Kirjurit.

Poliisimestarin ehdotuksessa on myös neljä «katutarkastajan» nimistä virkailijaa, joiden työtehtäviä ei kuitenkaan millään tavoin perustella. Koska nykyinen vartiokonstaapelien virantoimituksen tarkastus, jota toimittavat yli- ja tarkastuskonstaapelit, joiden tarkastustoiminnan tulee käsittää puheenalaisen virantoimituksen kaikki yksityiskohdat, m. m. puhtaanapito ja katujen kunnan valvominen, näyttää

Katutarkastajat.

olevan täysin tehokas ja tuollaisten epämääräisiä virkatoimia varten olevain katu-tarkastajain asettamisesta todennäköisesti olisi enemmän vahinkoa kuin hyötyä, saa komitea ehdottaa nuo toimet poistettavaksi ehdotuksesta.

Vankeinhoitajat. Poliisipiirien henkilökunnan joukossa on poliisimestari myös luetellut 7 vankeinhoitajaa, joista 1 tulisi ensimmäiseen ja 2 kuhunkin muuhun piiriin. Tämä ehdotus on tehty vähimmässäkään määrässä ottamatta huomioon paikallisoloja. Niinpä ehdotetaan I piiriin, missä säilytysluoneet sijaitsevat erillään poliisiasemalta, asetettavaksi yksi ainoa, mutta muihin piireihin, missä arestihuoneet sijaitsevat aseman huoneistossa ja päivystysmiehistö hyvin voi vartioida pidätettyjä henkilöjä — erittäinkin II ja III piirissä — ehdotetaan asettavaksi kaksi vankeinhoitajaa kullekin asemalle. Komitea on sentähden pitänyt näiden vankeinhoitajain asettamista tarpeettomana, paitsi mikäli koskee I piiriä, missä kaksi arestinvartijaa näyttää olevan tarpeen.

Konstaapelit. Niinkuin komitea tämän mietinnön johdannossa on huomauttanut, on ulkonaisen vartioimisen järjestelyssä ja muutoksia henkilökunnan lukumäärään tehdessä otettava huomioon kokemuksen osottama todellinen tarve eikä likimääräisiä laskelmia siitä, mitä tarpeita enemmän taikka vähemmän kaukaisessa tulevaisuudessa mahdollisesti ilmaantuu. Niinpä on ensinnäkin otettava huomioon, että niillä seuduilla, missä liikenne on suurin ja sentähden poliisin järjestävää ja ohjaavaa kättä voi olla joka hetki tarpeen, vartioimislinjain tulee sijaita likempänä toisiaan ja vartioimisalain olla pienemmät, ja taas vähemmän taajaan asutuilla seuduilla, missä liikenne on pienempi, linjain olla etäämpänä toisistaan ja vartioimisalueitten laajempia. Harvempaan rakennetuilla ja autioilla alueilla, missä irtolaisväkeä oleskelee, soveltuu parhaiten vartijatoimeen ratsastava poliisi, joka voi nopeasti siirtyä vartioimisalueensa toisesta osasta toiseen, taikka myös sopii sinne tuostakin lähettää poliisiasemilta patrulleja, jota vastoin ei ole sijoitettava yksinäisiä konstaapeleja tuonne tänne.

Näitä näkökohtia ei poliisimestari näy ottaneen asianmukaiseen huomioon, niinkuin selvästi näkee likemmältä tarkastellessa sitä ehdotusta vartiopaikkain jaoitukseksi, mikä on merkitty edellä mainittuun komitean nähtävänä olleeseen karttaan. Myöskin siihen konstaapelien lukumäärään nähden, jota poliisimestari on pitänyt tarpeellisena ulkonaisen vartioimisen toimittamiseksi ehdotetuilla vartiopaikoilla, on huomautettava, että laskelmia ei ole tässä kohden tehty tarpeellisella tarkkuudella. Vähimmässäkään määrässä ei näy otetun huomioon niitä suunnattomia kustannuksia, joita noin ylenmääräisen miesluvun asettaminen tuottaisi, eikä myöskään huomaa minkäänlaista pyrkimystä menojen vähentämiseen käyttämällä järkevästi hyväksi miehistön kykyä mahdollisimman suuren työmäärän suorittamiseen.

Komitean aikaisemmin ehdottaman vartioimispaikkain jaoituksen mukaan olisi jalkamiesten vartioitavia paikkoja kaikkiaan 67, jotka kaikki olisivat miehitettyinä vuorokauden umpeen. Komiteassa on pantu kyseeseen, eikö jo tätäkin ehdotusta kävisi tuntuvasti muodosteleminen siten, että jotkut näistä vartiopaikoista pidettäi-

siin vartioituna ainoastaan päiväsaikaan. Tunnettu asianlaita nimittäin on, että katuliikenteen tauottua kaikki äänet kuuluvat selvemmin, joten siis patrullit paljon helpommin voivat kuulla jokaisen epäilyttävän melun, jota paitsi he paljon helpommin voivat pitää silmällä katuja, jotka silloin enimmäkseen ovat väestä tyhjiä. Tämän johdosta onkin kaikkialla käytännössä se tapa, että yöksi vähennetään vartiopaikkain lukua sekä miehistön että sen voimain säästämiseksi. Täten saavutetaan ensinnäkin se sangen huomattava etu, että verraten vähälukuisella poliisimiehistöllä voidaan päiväsaikaan (tavallisesti k:lo 9:stä a. p. k:lo 1:en yöllä) olojen mukaan lisätä vartioimista niillä seuduin, missä sitä on tarpeen. Komitean ehdotusta vastaan onkin huomautettu, että ehdotetuista vartiopaikoista noin 14 eli likimain viidesosa on öiseen aikaan verraten vähäpätöisiä ja että ne sanottavitta haittoita kävisi muuttaminen päivävartiopaikoiksi.

Poliisimestari on kuitenkin katsonut olevan ehdottaminen jalkamiesten vartiopaikkain lukua lisättäväksi 67:stä 97:än, toisin sanoin, lisäksi tulisi 30 uutta vartiopaikkaa eli lähes puolet entisestä määrästä. Voipi varmasti väittää, että kaikkien näiden 30 vartiopaikan, jos niiden tarpeellisuus olisi mitenkään osotettavissa, tulisi olla päivävartiopaikkoja. Kun ei kuitenkaan ole tämän vartiopaikkain luvun ja siitä johtuvan miehistön luvun lisäämisen perustelemiseksi esitetty ainoatakaan painavaa eikä järjellistä syytä, ei komitea puolestaan ole voinut ehdotusta kannattaa.

Että kaupungin ulkonainen vartioiminen nykyään ja vuosikausiksien päähän on oleva täysin tyydyttävästi järjestävissä komitean ehdottamalla konstaapelien lukumäärällä mitä tulee järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitoon kaduilla, yleisillä paikoilla ja muulla kaupungin alueella sekä että jokainen komitean ehdotukseen tehty lisäys ainoastaan on tarpeeton ja hyödytön lisämeno, se käynee täysin selvästi näkyviin alempana olevista taulukoista, jotka näyttävät eri ehdotusten mukaisen vartioimis- ja virantoimitusjaoituksen.

I. Poliisimestarin ehdotus:

Vartiopaikkoja	97
Vartiokonstaapeleja	384 miestä
Näistä 97 vartiopaikasta on 95 kokovuorokautisia, tarviten .	380 miestä
4 päivävartiota, tarviten	4 » 384 »

Tämän mukaisesti olisi palvelusjaoitus, käyttämällä 3 miestä kuhunkin kokovuorokautiseen ja 2 miestä kuhunkin päivävartioon, oleva seuraava:

95 vuorokautisvartiota, kuhunkin 3 miestä vuorokaudessa	285 miestä
Varalla poliisiasemilla, 5 miestä kussakin	20 »
» Töölön ja Hermanninkonttoreissa, 2 miestä kumpaisessakin	4 »

Alituinen päivystäjä Vanhankaupungin asemalla . . .	1 mies = 310 miestä	
Lisäksi 2 päivävartiota, kumpaisessakin 2 miestä . . .		4
		314
Vapaina joka 8:s päivä		39
		353
	Ylijäämä	31 = 384 miestä

II. Komitean ehdotus:

Vartiopaikkoja	67
Konstaapeleja	268 miestä

Tämän mukaisesti olisi palvelusjaoitus seuraava:

67 vuorokautisvartiota, kussakin 3 miestä . . .	201 miestä
Varalla poliisisasemilla, 5 miestä kussakin . . .	20 »
» Töölön ja Hermannin konttoreissa, 2 miestä kumpaisessakin	4 »
Alituinen päivystäjä Vanhankaupungin asemalla	1 mies = 226 miestä
Vapaina joka 8:s päivä	28 »
	254
	Ylijäämä 14 » = 268 miestä

III. Niinkuin edellä on huomautettu, kävisi niistä vartiopaikoista, jotka komitea on ehdottanut hoidettaviksi 268 miehellä, esimerkiksi 14 vartiota haitatta muuttaminen päivävartioiksi, joihin kuhunkin tarvittaisiin ainoastaan 2 miestä päivittäin. Näin menetellen saadaan seuraava laskelma:

53 vuorokautisvartiota, kussakin 3 miestä . . .	159 miestä
Varalla poliisiasemilla, 5 miestä kussakin . . .	20 »
» Töölön ja Hermannin konttoreissa, kum- paisessakin 2	4 »
Alituinen päivystys Vanhankaupungin asemalla .	1 mies = 184 miestä
14 päivävartiota, 2 miestä kussakin	28 »
	212 »
Vapaina joka 8:s päivä	27 »
	239 »
	Ylijäämä 29 » = 268 miestä

Tämä jaoitus osottaa, että päivävartiopaikkoja käyttämällä saa hoidetuiksi kaikki komitean ehdottamat 67 vartiopaikkaa sekä muun virantoimituksen ja että

sittenkin jää käytettäväksi 29 miestä muihin tarkoituksiin. Näitä käyttämällä voi tuntuvasti lisätä vartiopaikkain lukua miesluvun ollessa 268. Jos käytettävänä oleva miehistö käytetään päiväsaikaiseen vartioimiseen, voi (vapaapäivät lukuunottaen) järjestää ainakin 12 päivävartiopaikkaa, joten kaikkiaan saadaan 79—80 vartiopaikkaa. Siinä tapauksessa taas että halutaan lisätä vuorokautisvartioitten lukua, käy sekin päinsä ja niitä saataisiin siten lisää 9, toisin sanoin, kaikkiaan tulisi 76 vartiopaikkaa, joista 62 olisi kokovuorokautista ja 14 päiväsaikaista.

Tässä tapauksessa saataisiin seuraava työnjako:

62 vuorokautisvartiota, kussakin 3 miestä	186 miestä
Varalla poliisiasemilla, 5 miestä kussakin	20 »
» Töölön ja Hermannin konttorissa, 2 kumpaisessakin	4 »
Alituinen päivystys Vanhassakaupungissa	1 mies = 211 miestä
14 päivävartioon, 2 miestä kuhunkin	28 »
	<hr/> 239 »
Vapaina joka 8:s päivä	29 mies = 268 miestä

Tämän palvelusjaoituksen mukaan, jossa joka kahdeksas päivä on luettu vapaapäiväksi, olisi miehistö 8 vuorokauden eli 192 tunnin kuluessa virantoimituksessa 56 tuntia sekä nauttisi täydellistä lepoa 136 tuntia. Tuskin käynee väitänminen, että virantoimitus tällä tavoin jaettuna kävisi liian rasittavaksi.

Tässä esitetyn selvityksen nojalla on komitea katsonut olevan ehdottaminen, että poliisimestarin ehdotus piiripoliisin miesluvun lisäämisestä saisi raueta ja että miesluku määrättäisiin komitean ehdotuksen mukaisesti. Näiden molempain ehdotusten vertailemiseksi keskenään saa komitea edelleen huomauttaa, että poliisimestarin ehdotuksen mukainen alipääallystön ja miehistön palkkaussääntö päättyisi 1,648,500 markkaan, minkä sijasta vastaava summa komitean ehdotuksen mukaan olisi 1,086,900 markkaa. Keskimäärin jokaisen poliisimiehen osalle tuleva vartioimisalue taas olisi toisen ehdotuksen mukaan 3,25 ha ja toisen mukaan 5,01 ha, jos kaikki kaupunkiin kuuluva maa ynnä Böhle otetaan lukuun, mutta ainoastaan 3,19 ha ja 4,91 ha, jos otetaan huomioon vain kaupunginasemakaava ja kaupunkiin yhdistetty alue, sekä 1,52 ha ja 2,35 ha, jos ainoastaan varsinainen kaupunginasemakaava otetaan huomioon.

Erinäisten määrärahojen kohdalle on komitea merkinnyt 4,000 markan määrärahan «kuvernöörin käytettäväksi kaupungin poliisihoidon edistäviin tarkoituksiin». Kuvernöörin käyttövarat. Paitsi mainittua määrärahaa asetettaisiin kuvernöörin käytettäväksi samaan tarkoitukseen lunastuksina ja muina toimitusmaksuina poliisilaitokselle kertyvät varat,

jotka nykyään nousevat 22,000 markan vaiheille vuosittain, ollen näistä varoista kuitenkin vuotenaan siirrettävä 2,000 markkaa rahastoon, josta annetaan sairasapua poliisipalvelijoille. Tähän määrärahaerään nähden on poliisimestari huomauttanut, että ehdotettu 4,000 markan määrä on aivan riittämätön ja olisi korotettava ainakin 13,000 markkaan. Tässä on poliisimestarilta kokonaan jäänyt huomaamatta komitean ehdotus kertyvien toimituskirjamaksujen käyttämisestä puheenalaisen määrärahan lisäksi (perustelut siv. 24 ja komitean ehdottamaan vuosirahasääntöön liittyvä Muist. 2). Suuri osa näistä n. s. kansliavaroista on tähän asti käytetty palkanlisäyksiin sekä puhtaanapidon, desinfioimisen ja vaatteiden pesun kustantamiseen sekä erinäisiin muihin tarkoituksiin, joita varten uuteen menosääntöön on merkitty riittävät määrarahat ja joita sentähden vastaisuudessa ei tarvitse suorittaa kansliavaroista. Tällä keinoin suurin osa (ainakin 14,000 markkaa) näistä varoista saataisiin käytettäväksi muihin vuosirahasäännössä luettelemattomiin tarpeisiin, joten poliisimestarin ehdottama lisäys näyttää aiheettomalta.

Puhtaaksi-
kirjoitus-
määräraha.

Alkuperäiseen ehdotukseensa oli komitea merkinnyt puhtaaksikirjoitusmäärärahan 6,000 markaksi, mutta hyväksyi sittemmin tammikuun 29 päivänä 1910 antamassaan lausunnossa översti Bergin ehdotuksesta 9,300 markkaan korotetun määrärahan. Poliisimestari on ehdottanut määrää edelleen korotettavaksi 3,300 markalla, pääasiallisesti tiedonantotoimiston tarpeita silmällä pitäen. Kun toimiston työvoiman lisääminen yli sen mitä edellä on ehdotettu ei käyne tarpeelliseksi, ei komitea ole katsonut tarvitsevan määrärahaa korottaa, vaan on sentähden merkinnyt sen umpiluvuin 10,000 markaksi.

Ratsastavan
poliisin
hevosten yllä-
pito ja hevos-
lunun täyden-
täminen.

Ratsastavan poliisin hevosten ylläpitoon ehdottamaansa 28,600 markan määrärahaa komitea ei ole katsonut tarpeelliseksi muuttaa, koska komitea hevosten lukumäärään nähden on pysynyt entisessä ehdotuksessaan. Mitä tulee muihin poliisimestarin selostuksessa sivulla 60 lueteltuihin, tästä määrarahasta maksettavaksi pantuihin eriin, on komitea niihin nähden sitä mieltä että olisi asianmukaisempaa merkitä eläinlääkärin palkkio virkamiesten palkkaussääntöön sekä panna ratsastavan poliisin aseuksen y. m. korjauksesta johtuvat kustannukset maksettaviksi tuollaisia tarkoituksia varten olevasta yleisestä korjausmäärarahasta. Hevosten ostelua varten tehtävien matkain kustantamiseksi on komitea korottanut hevoslunun täydennysmäärärahan 4,000:sta 5,000 markkaan. Poliisin puoliturkkien korjausmäärärahoja ei näytä olevan merkittävä vuosirahasääntöön, ja taas hevosten kesälaitumesta mahdollisesti koituvat menot on suoritettava yleisestä ylläpitomäärarahasta.

Korvaus
syyttömästä
vaatteiden
pilaantumi-
sesta.
Poliisi-
laitoksen
puhelin-
määräraha.

Poliisimestari on selostuksessaan ehdottanut, että vaatteuksen korjausmäärarahasta myös pitäisi saada antaa korvausta ja lahjapalkkioita poliisia avustaneille, poliisikunnan ulkopuolella oleville henkilöille sekä korvausta muustakin pilaantuneesta omaisuudesta kuin vaatteista ja univormukappaleista; että poliisilaitoksen puhelinmääräraha korotettaisiin 4,200:sta 5,000 markkaan ja vartiopuhelimien määräraha 2,200:sta 3,000 markkaan; että määräraha opetusvälineistön ostoon ja muiden

miehistön opetuksesta johtuvien menojen suorittamiseen korotettaisiin arviolta 3,000 markkaan; että automobiilien kunnossapitomääräraha myöskin saisi suorittaa poliisin moottori- ja pelastusveneiden menot; että puhtaanapitoa y. m. varten myönnetty määräraha korotettaisiin 7,400:sta 9,700 markkaan; että poliisin talteen otettujen koirain elättämiseksi myönnettäisiin 2,000 markan määräraha; että poliisikoirain elättämiseksi myönnettäisiin niinkään 2,000 markkaa sekä koiratallin kunnossapitoon 500 markkaa; että pidätettyjen henkilöiden ruuasta aiheutuvia menoja varten osotettaisiin 6,000 markkaa; että lääkkeitä ja sidetarvikkeita varten merkittäisiin 1,000 markkaa sekä että poliisilaitoksen kirjapainoa varten osotettaisiin 3,400 markkaa.

Kaikki nämä muutosehdotukset näyttää voivan muistutuksesta hyväksyä.

Sen johdosta että komitea oli ehdottanut poliisihenkilökunnalle verraten runsaita palkkaetuja, oli komitea katsonut ettei miehistölle enää olisi myönnettävä vuonna 1906 käytäntöön otetun väliaikaisen järjestelmän mukaisia palkankorotuksia määrävuosien palveluksesta.

Poliisihenkilökunta on kuitenkin katsonut komitean ehdotuksen sisältävän puheenalaisten palkkaetujen kohtuutonta vähentämistä sekä Keisarilliseen Senaattiin antamassaan kirjelmässä anonut tähänastisten ikälisäysten edelleen pysyttämistä. Översti Berg, jonka lausuntoa asiasta Keisarillinen Senaatti vaati, puoli kirjelmässä marraskuun 8 päivältä 1909 N:o 2,397 puheenalaista henkilökunnan anomusta, ja kuvernöörinvirastokin lienee asiasta antamassaan alamaisessa lausunnossa periaatteellisesti kannattanut palkankorotuksen myöntämistä henkilökunnalle määrävuotuisen nuhteettoman palveluksen perusteella. Tähän tarvittava vuotuinen määräraha nousisi översti Bergin laskelman mukaan 50,000 markan vaiheille.

Helmikuun 8 päivänä 1910 antamassaan lausunnossa översti Bergin edellä mainitun muutosehdotuksen johdosta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 51 vuodelta 1909) on Kaupunginvaltuusto puheenalaisesta palkkionkorotuksesta ilmoittanut käsityksensä että tämä kysymys olisi, siihen nähden että ehdotuksen toteuttaminen huomattavassa määrässä korottaisi poliisilaitoksen vuosirahasääntöä, annettava kaupunginviranomaisten erikoisesti perin pohjin valmisteltavaksi. Siihen nähden on Valtuusto pannut ehdoksi että poliisipalvelijaston edellä mainittu hakemuskirjainnä poliisimestarin ja kuvernöörin sen johdosta antamat lausunnot saatetaan kaupunginviranomaisten tiedoksi ja että näille varataan tilaisuus antaa asiasta erityinen lausunto.

Sittenkun asiaa koskevat asiakirjat oli vastamainitussa kohden täydennetty, lähetti kuvernöörinvirasto asian toukokuun 4 päivänä 1910 uudelleen Kaupunginvaltuustolle lausunnon saamista varten, minkä lausunnon Kaupunginvaltuusto antoikin kirjelmässä saman kuukauden 26 päivältä. Tässä kirjelmässä huomautetaan, että Valtuusto puheenalaista asiaa käsitellessään oli samoin kuin kuvernöörinvirasto ja v. t. poliisimestarikin katsonut *periaatteessa olevaan puoltaminen poliisimiehistölle palkankorotusta määrävuosien palveluksesta*, koska se olisi omansa kehottamaan miehistöä huolellisesti hoitamaan toimiansa sekä kauemmin pysymään virassa. Tämän

Määräraha opetusvälineistön hankkimiseksi. Automobiilien kunnossapito. Puhtaanapito- y. m. määräraha. Koirat. Ruokannokset. Lääkkeet. Kirjapaino. Alipäälystön ja miehistön palkkionkorotus määrävuosien palveluksesta.

korotuksen laskutapaan nähden Kaupunginvaltuusto huomautti, että tässä kohden nykyään noudatettu menettely samoin kuin v. t. poliisimestarin asiasta tekemä ehdotus sisältävät, että miehistölle tulisi palkankorotusta 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta poliisilaitoksessa yleensä ja niinmuodoin siihen katsomatta, onko asianomainen palvellut täällä vaiko muulla paikkakunnalla. Tuollaiseen järjestelyyn Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan katsonut voivansa suostua, vaan ehdotti puolestaan, että miehistölle taattaisiin oikeus saada 100 markan palkankorotus kerrallaan mainittujen vuosimääräin kuluttua, jos asianomainen on keskeytyksettä ja nuhteettomasti palvellut sen ajan tšekäläisessä poliisilaitoksessa. Minkäänlaista syytä ei nimittäin näyttänyt olevan siihen, että kaupunki sitoutuisi suorittamaan palkankorotusta henkilöille, jotka osittain ovat palvelleet muiden paikkakuntain poliisilaitoksissa. Lopuksi Valtuusto lausui että korotuksesta johtuva kustannus, joka vuodelta 1912 oli laskettu 53,400 markaksi olisi jaettava kaupungin ja valtiovaraston kesken samalla perusteella kuin muut poliisilaitoksen yhteiset menot.

Poliisimestarin ehdotuksen sanamuodon mukaan tulisi palkkionkorotusta kaikille etsivän ja siveellisyyssosaston sekä järjestyspoliisin yli- ja tarkastuskonstaapeleille ynnä konstaapeleille samoin kuin tiedonantotoimiston kanslisteille, kirjureille, käskyläisille, ruotumiehille (piiritarkastajille) ja päivystäjille ynnä kirjaltajalle. Korotus olisi 100 markkaa kerrallaan 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta. Palvelusajaksi luettaisiin se aika, minkä asianomainen on palvellut tšekäläisessä poliisilaitoksessa ja vakinaisena poliisimiehenä muulla paikkakunnalla, poislukien kuitenkin vuosi koepalvelusaikaa.

Kaupunginvaltuusto on jo edellä mainitussa kirjelmässään toukokuun 26 päivältä 1910 merkinnyt kantansa puheenalaisessa asiassa ja komitean on sentähden ainoastaan viitattava Valtuuston tässä kohden tekemään päätökseen. Mitä sitten tulee ehdotukseen että puheenalainen etu ulotettaisiin muihin virkaryhmiin kuin sääntönäistä palkkaa ja palkkiota nauttivaan vakinaiseen alipääallystöön ja miehistöön, ei komitea ole katsonut voivansa sitä kannattaa. Komitean mielestä on nimittäin tätä etua pidettävä vakinaisessa palveluksessa oleville poliisimiehille ajottuna palkintona heidän tärkeitten, rasittavain ja useinkin vaarallisten tehtävänsä nuhteettomasta täyttämisestä, jota vastoin alempi kansliapalveluskunta sekä muut palkkioviroissa olevat palvelusmiehet ja virkailijat sitä vähemmän näyttävät voivan vaatia saadaakseen tätä korotusta, kun he tähän asti tavallisesti eivät ole olleet siitä osallisia. Niiden virkailijain joukossa, joitten tulisi määrävuodet palveltuaan saada palkkionlisäys, on komitea myös luetellut piiritarkastajat, koska, niinkuin edellä on huomautettu, on erittäin tärkeätä, että he pysyvät toimessaan niin kauan kuin suinkin.

Tämän mukaisesti komitea on laatinut poliisihenkilökunnalle määrävuosien palveluksesta tulevaa palkkionkorotusta koskevat määräykset, jotka mainitaan komitean laatimaan, tässä edempänä seuraavaan poliisilaitoksen vuosirahasääntöehdotukseen liittyvässä 2 muistutuksessa. Näiden määräysten laatimisessa on myös otettu huomioon Kaupunginvaltuuston päätös että virantoimitusta muulla paikkakunnalla ei saa puheenalaisessa kohden ottaa huomioon.

Komiteassa on pantu kyseeseen, eikä sen sijaan että nykyisen järjestelmän **Miehistön** mukaan asianomainen saa ikälisäyksen siihen katsomatta onko hän osottanut **palkkaluokat.** kunnokkuutta ja uutteruutta virassa, sopisi ottaa käytäntöön aikaisemmin käytettyjä ja poliisimestarin nyt ehdottamia palkkaluokkia. Viimeksi mainittu järjestelmä, joka edellyttää palkanparannuksen tulevan niille poliisimiehille, jotka todella ovat sen ansainneet taikka jotka ansioiden ollessa tasavertaiset ovat virassa vanhempia, olisi kieltämättä oleva tehokkaana kehotuksena miehistölle hankkimaan tehtävänsä tunnollisella täyttämällä itselleen paremman toimeentulon, samalla kun tuollainen etu olisi hyvin ansaittu vastike osotetusta kunnokkuudesta. Kun kuitenkin näyttää käyvän päällystölle jonkun verran vaikeaksi täysin puolueettomasti arvostella ehdokkaitten keskinäisiä ansioita puheenalaisessa kohden, ja kokemus suurlakon edelliseltä ajalta on osottanut, että päällystö voi tätä järjestelmää käyttää arveluttavassa määrässä väärin, on komitea, vaikkakin jonkun verran epäröiden, katsonut olevan edelleenkin ehdottaminen muuttumattomia palkkamääriä, mutta sen sijaan puoltanut palkkionkorotusta myönnettäväksi määrävuoisesta nuhteettomasta palveluksesta.

Komitean ehdotuksen mukaan saisivat kaikki poliisilaitoksessa palvelevat **Virkamiesten** sääntöpalkkaiset *virkamiehet* palkkionkorotusta 5 ja 10 vuoden kuluttua 10 % vakinaisesta palkaastaan. Tähän on poliisimestari huomauttanut, että virkamiehet voimassa olevain määräysten mukaan saavat palkankorotuksen eikä palkkionlisää sekä että poliisilaitoksen palvelukseen aikaisemmin tulleet virkamiehet ovat oikeutetut saamaan palkanlisäyksensä palkankorotuksena. Koska valtionvirkamiehille määrävuoisien palveluksesta tuleva palkanparannus yleensä annetaan *palkkionlisäyksenä*, on komitea katsonut tässäkin olevan noudattaminen samaa laskuperustetta sekä sentähden pysynyt aikaisemmassa ehdotuksessaan.

Laatimaansa vuosirahasääntöehdotukseen on poliisimestari vihdoin merkinnyt 5,000 markan arvioerän käytettäväksi tarpeen tullen niiden konstaapelien palkkaamiseksi, jotka nykyään ovat muiden laitosten palkkaamia. Tämän perustelemiseksi lausutaan, että erinäiset poliisin luetteloihin kirjoitetut, mutta erinäisten virastojen, niinkuin Valtionrautateiden, Vankeinhoitohallituksen y. m. palkkaamat konstaapelit on, siinä tapauksessa että heidän toimensa lakkautetaan, otettava takaisin poliisin palvelukseen, joten vuosirahasäännössä olisi varattava määräraha tähän tarkoitukseen. Komitean mielestä on periaatteellisesti väärin rasittaa poliisilaitoksen menosääntöä tuollaiseen tarkoitukseen käytettävällä määrärahalla, minkätähden komitea ei ole tätä ehdotusta voinut puoltaa.

Siihen ehdotukseen että löytötavaran myynnistä kertyneet varat käytettäisiin vähävaraisten poliisikonstaapelien leskien ja lasten avustamiseksi, ei komitealla ole mitään muistuttamista.

Huomioon ottaen tässä edellä esittämänsä muutos- ja vastaehdotukset on komitea laatinut tuonnempana seuraavan 1,567,800 markkaan päättyvän ehdotuksen poliisilaitoksen uudeksi vuosirahasäännöksi, jonka määrästä kaupungin olisi suoritettava $\frac{1}{3}$ eli 313,560 markkaa. Poliisimestarin ehdotukseen verraten kaupungin osuus siis vähenisi 164,868 markalla eli 34,6%. Poliisilaitoksen kokonaismenot, joita kaupungin hengillekirjoitetun asukasluvun kesken jaettuina tulisi poliisimestarin ehdotuksen mukaan 4 markkaa 77 penniä kutakin asukasta kohti, vähenisivät, jos komitean vastaehdotus hyväksytään, 3 markkaan 43 penniin kutakin asukasta kohti (vrt. siv. 80 olevaa taulukkoa).

Helsingissä, marraskuun 24 päivänä 1911.

A. V. Lindberg.

W. F. Heimbürger.

J. v. Haartman.

O. Heikel.

August Lundqvist.

Arthur Söderholm.

John Uggla.

Ehdotus Helsingin poliisilaitoksen vuosirahasäännöksi.

Komitean vastaehdotus.

Poliisipäälylystö:

I poliisimestari, palkkaa	8,000:—	
palkkiota	6,000:—	
lisäpalkkiota ajosta virka-asioissa	1,000:—	15,000:—
I ensim. poliisitarkastaja, palkkaa	7,000:—	
palkkiota	3,000:—	10,000:—
I toinen poliisitarkastaja, palkkaa	5,000:—	
palkkiota	3,000:—	8,000:—
I kolmas poliisitarkastaja, palkkaa	5,000:—	
palkkiota	3,000:—	8,000:—
I poliisi-intendentti, palkkaa	4,000:—	
palkkiota	3,000:—	7,000:—
I poliisiohjaaja, palkkaa	5,000:—	
palkkiota	2,000:—	7,000:—

Kanslia ja siihen kuuluvat laitokset:

I sihteeri, palkkaa	4,000:—	
palkkiota	2,000:—	6,000:—
I taloudenhoitaja ja kirjanpitäjä, palkkiota		3,600:—
I kassanhoitaja, palkkiota		3,000:—
I notari, passiexpeditööri, palkkiota		4,800:—
I s:n, palkkiota		3,600:—
I apulaispassiexpeditööri, palkkiota		2,400:—
I kanslisti, palkkiota		2,400:—
I » »		2,100:—
I » »		1,500:—
I venäjänkielenkääntäjä, palkkiota		3,600:—
I lääkäri, palkkaa	3,600:—	
palkkiota	900:—	4,500:—
Siirros Smk		92,500:—

	Siirros Smk	
I eläinlääkäri, palkkiota	1,000: —	92,500: —
I makasiininhoitaja, palkkiota	1,500: —	
I vahtimestari, palkkiota	1,500: —	
Poliisilehti:		
I toimittaja, palkkiota	1,200: —	
I apulainen, palkkiota	1,200: —	
Tiedonantotoimisto:		
I johtaja, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	<u>2,000: —</u>	6,000: —
I apulaisjohtaja, palkkiota		3,600: —
I notari, palkkiota		3,600: —
15 piiritarkastajaa, kukin palkkaa	1,200: —	
palkkiota	<u>1,000 —</u>	2,200: —
10 naisp. kanslia-apulaista osoteosastolla, kukin		
palkkiota	<u>1,500: —</u>	15,000: —
2 miesp. s:n, s:n kumpikin palkkiota	<u>2,000: —</u>	4,000: —
5 käskyläistä virka-apuosastolla, kukin palkkiota	<u>2,000: —</u>	10,000: —
4 naisp. kanslia-apulaista s:n, kukin palkkiota	<u>1,800: —</u>	7,200: —
I vahtimestari, palkkiota		1,200: —
Etsivä osasto:		
I johtaja, samalla kaupunginviskaali, palkkiota		5,000: —
I ensim. rikosasiaintarkastaja, palkkaa	5,000: —	
palkkiota	<u>3,000: —</u>	8,000: —
I toinen rikosasiaintarkastaja, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	<u>3,000: —</u>	7,000: —
I ensim. komisarius, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	<u>2,000: —</u>	6,000: —
I toinen komisarius, palkkaa	3,000: —	
palkkiota	<u>2,000: —</u>	5,000: —
I notari, palkkaa	2,400: —	
palkkiota	<u>1,600: —</u>	4,000: —
I kanslisti, palkkiota		3,000: —
I » »		1,800: —
4 ylietsivää, kukin palkkaa	1,500: —	
palkkiota	<u>1,300: —</u>	2,800: —
	<u> </u>	11,200: —
	Siirros Smk	233,500: —

	Siirros Smk	233,500:—
38 konstaapelia etsintätyötä ja irtolaisten käyttelyä varten	} kukin palkkaa 1,400:— palkkiota 1,000:—	
8 s:n salakapakoitsijain ja siveellisyysrikos- ten syytteeseen saattamista varten		
2 arestinvartijaa, kumpikin palkkiota	1,800:—	3,600:—
Naispuolinen poliisipalvelijasto		5,000:—
2 naisp. houruinhoitajaa, kumpikin palkkiota	1,500:—	3,000:—
Harjoittelijain palkkiota		4,000:—
Poliisimestarin käytettäväksi avonaisia ylikonstaapelin virkoja varten menosäännön ulkopuolella		1,200:—

Tuntomerkkikonttori:

I johtaja, palkkiota	3,600:—
I apulainen, palkkiota	2,400:—
Määräraha rikosvalokuvausta ja erinäisiä tunnustelutyöstä joh- tuvien menojen varten	6,000:—

Keskusosasto ja järjestyspoliisi:

I ensim. komisarius keskusosastolla, palkkaa	3,000:—			
palkkiota	2,000:—	5,000:—		
I toinen s:n, palkkaa	2,400:—			
palkkiota	1,600:—	4,000:—		
I kolmas s:n, (ratsastava osasto), palkkaa	2,400:—			
palkkiota	1,600:—	4,000:—		
4 piiripoliisikomisariusta, kukin palkkaa	3,000:—			
palkkiota	2,000:—	5,000:—	20,000:—	
9 keskusosaston ylikonstaapelia	} kukin palkkaa 1,500:— palkkiota 1,200:—			
18 piiripoliisin s:n			2,700:—	72,900:—
20 tarkastuskonstaapelia, kukin palkkaa	1,400:—			
palkkiota	1,000:—	2,400:—	48,000:—	
46 konstaapelia, ratsastavia ja tallipalvelijoita	} kukin palkkaa 1,200:— palkkiota 1,000:—			
2 konstaapelia, arestinvartijoita			2,200:—	774,400:—
6 s:n, piiripoliisin kirjuria				
298 konstaapelia, jalkamiehiä	1,500:—	60,000:—		
40 ylimäär. konst. kasarmissa, kukin palkkiota			60,000:—	
	Siirros Smk	1,361,000:—		

Siirros Smk 1,361,000:—

Erinäisiä määrärahoja:

Kuvernöörin käytettäväksi kaupungin poliisihoidon edistäviin tarkoituksiin tilintekovelvollisuudella	4,000:—
Poliisimestarin käytettäväksi satunnaisiin virasta aiheutuviin menoihin, tilintekovelvollisuudella	4,000:—
Puhtaaksikirjoitusmääräraha, arviolta	10,000:—
Tarverahoja kansliatarkoituksiin, tilintekovelvollisuudella	10,000:—
S:n poliisilehteä varten	600:—
Poliisilehden painatuskustannukset, arviolta	6,000:—
Ratsastavan poliisin hevosten ylläpito, arviolta	28,600:—
Korvaukseksi virassa saadusta syyttömästä vahingosta, joka on kohdannut vaatteita, univormukappaleita ja muuta omaisuutta, kun varojen puutteessa hyvitystä ei ole voitu saada syylliseltä, lahjapalkkioiksi virassa osotetusta erinomaisesta kunnokkuudesta sekä korvaukseksi poliisikunnan ulkopuolisille poliisia avustaneille henkilöille, poliisimestarin harkinnan mukaan	5,000:—
Määräraha poliisilaitoksen puhelimia varten, arviolta	5,000:—
S:n poliisin vartiopuhelinten voimassapitoon	3,000:—
S:n opetusvälineistön hankkimiseksi, arviolta	3,000:—
S:n automobiilien, moottori- ja pelastusveneiden kunnossapitoon, arviolta	4,000:—
S:n valaistukseen ja lämmitykseen, arviolta	30,000:—
S:n hevosten lukumäärän täydentämiseen, s:n	5,000:—
S:n asestuksen, kypärien, ratsastarvikkeiden y. m. korjaukseen, s:n	6,000:—
S:n poliisilaitoksen huoneistojen puhtaanapitoon ja desinfioimiseen, arviolta	9,700:—
S:n kaluston täydentämiseen ja kunnossapitoon, s:n	3,000:—
S:n talteenotettujen koirain ylläpitoon, s:n	2,000:—
S:n poliisikoirain elatukseksi, s:n	2,000:—
S:n poliisin koiratallin voimassapitoon, s:n	500:—
S:n pidätettyjen henkilöiden ravitsemiseen, s:n	6,000:—
S:n lääkkeiden ja sidetarvikkeitten ostoon, s:n	1,000:—
S:n poliisilaitoksen kirjapainoa varten:	
1 kirjaltaja, palkkiota	2,200:—
1 kirjaltajan apulainen, s:n	720:—
kirjakkeiden ostoon, s:n	480:—
	<u>3,400:—</u>
S:n palkkionkorotuksiksi määrävuosien palveluksesta virka- ja palvelusmiehille, arviolta	55,000:—

Yhteensä Smk 1,567,800:—

Tästä määrästä suorittaa:

valtiovarasto $\frac{4}{5}$ eli	Smk 1,254,240: —
kaupunki $\frac{1}{5}$ eli	» 313,560: —

Muist. 1. Kaikki poliisilaitoksen palveluksessa olevat sääntöpalkkaiset virkamiehet saavat 5 ja 10 vuoden palveluksesta palkkionlisäystä 10⁰/₁₀ vakinaisesta palkastaan.

Muist. 2. Poliisilaitoksen sääntöpalkkainen alipäällystö ja miehistö sekä piiritarastajat saavat 100 markan palkkionkorotuksen 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden nuhteettomasta palveluksesta siitä lukien, kun he keskeytymättä ovat palvelleet Helsingin poliisilaitoksessa.

Muist. 3. Poliisilaitoksessa kannetuista ja sille tulevista varoista, niinkuin toimituskirjain lunastuksesta y. m., saa 2,000 markkaa vuosittain panna rahastoon, josta annetaan sairasapua poliisipalvelijoille, ja on tämä rahasto hoidettava poliisilaitoksen kansliassa muiden varain ohella. Ylijäämä näistä varoista, jotka on erikseen tilitettävä, toimitetaan vuosineljänneksittäin lääninrahastoon kuvernöörin käytettäväksi tarpeen mukaan poliisihoitoa edistäviin tarkoituksiin tahi, poliisimestarin esityksestä, satunnaisiin menoihin vuosirahasäännön ulkopuolella.

Muist. 4. Järjestyksen valvomisesta julkisissa huvitilaisuuksissa oikeutetaan poliisipalvelijat kantamaan erityistä palkkiota sen määrän ja siinä järjestyksessä kuin Armolisissa Kirjeissä maaliskuun 23 päivältä 1863 ja helmikuun 2 päivältä 1876 tarkemmin määrätään.

Muist. 5. Löytötavarain myynnistä edellisenä vuonna kertyneet varat toimitetaan tammikuun kuluessa lääninrahastoon käytettäväksi poliisimestarin esityksestä kuvernöörin määräyksen mukaan vähävaraisten poliisikonstaapalien leskien ja lasten avustamiseen.

KEISARILLISEN
SUOMEN SENAATIN
SIVILITOIMITUSKUNTA.

*Helsingissä,
huhtik. 6 p:nä 1911.*

Uudenmaan Läänin Kuvernöörille.

N:o 594.

Sittenkun Keisarillinen Senaatti oli Hänen Ylhäisyydelleen Kenraalikuvernöörille lähettänyt Keisarillisen Senaatin alamaisen alistuksen Helsingin poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön vahvistamisesta sekä ehdotuksen armolliseksi asetukseksi asiasta, on Hänen Ylhäisyytensä, joka myös on vastaanottanut Helsingin Maistraatin asettaman komitean asiasta antaman mietinnön, kirjelmässä viimeksi kuuluneen maaliskuun ¹⁰/₂₃ päivältä pyytänyt Keisarillista Senaattia Hänen Ylhäisyydelleen toimittamaan mainittua ehdotusta selittävän memoriaalin, joka sisältäisi tosiasioita kaikkien ehdotusten perustelemiseksi, mitä tulee sekä vuosirahasääntöön merkittyyyn palveluskuntaan ja sen jaoitukseen eri toimien kesken, että myös sille säädettyihin palkaetuihin ja muihin menoeriin, samoin kuin yleensä sellaisia tosiasioita, jotka toteavat ehdotettujen toimenpiteitten tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden.

Asiaa tänä päivänä esiteltäessä on Keisarillinen Senaatti nähnyt hyväksi käskää Herra Kuvernöörin niin pian kuin suinkin Keisarilliseen Senaattiin lähettää mahdollisimman täydelliset tiedot asiasta; minkä Siviilitoimituskunta saa, Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti, Herra Kuvernöörin noudatettavaksi tätän ilmoittaa.

W. Markoff.

Mauri Sadeniemi.

HELSINGIN KAUPUNGIN

POLIISIMESTARI

*Helsingissä,
heinäk. 3 p:nä 1911.*

Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

N:o 1,782.

Sittenkun Keisarillisen Suomen Senaatin Siviilitoimituskunta kirjelmässä huhtikuun 6 päivältä kuluvaan vuotta N:o 594 oli nähnyt hyväksi käskeä Herra Kuvernöörin lähettää mahdollisimman täydelliset tiedot tämän kaupungin Maistraatin laatimasta ehdotuksesta Helsingin poliisilaitoksen uudeksi vuosirahasäännöksi sekä «mainittua ehdotusta selittävän memoraalin, joka sisältäisi tosiasioita kaikkien ehdotusten perustelemiseksi, mitä tulee sekä vuosirahasääntöön merkittyyn palveluskuntaan ja sen jaoitukseen eri toimien kesken, että myös sille säädettyihin palkkaetuihin ja muihin menoeriin, samoin kuin yleensä sellaisia tosiasioita, jotka toteavat ehdotettujen toimenpiteitten tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden», on Herra Kuvernööri päätöksessään viimeksi kulu- neen huhtikuun 13 päivältä N:o 25,308, joka täten palautetaan, käsenyt minun antaa puheenalaiset tiedot. Ne seuraavat tämän oheellisena eri vihkona.

Tässä katson kuitenkin olevan antaminen seuraavan selityksen erinäisistä asiaan likeisesti liittyvistä seikoista:

Pikainenkin silmäys Helsingin kaupungin Maistraatin asettaman komitean ehdotukseen jo osottaa, että varsin tuntuvitta muutoksitta ja lisäyksittä sitä ei käy, arve- luttavaa haittaa järjestyksen voimassapidolle Helsingin kaupungissa tuottamatta, hyväksyminen vahvistettavaksi. Erittäinkin mitä tulee järjestyks- ja muiden osas- tojen miehistön lukuun, on korjausta tarpeen. Muihinkin eriin, jotka tosin eivät ole yhtä tärkeitä, mutta kuitenkin tarpeellisia ja välttämättömiä, on muutoksia tarpeen. Mainittavampain muutosten tarpeellisuus komitean ehdotukseen nykyhetkellä johtuu niinkään siitä luonnollisesta seikasta, että useita vuosia on kulunut puheenalaisen eh- dotuksen laatimisesta ja että, niinkuin tuonnempana osotetaan, kaupungin sekä pinta-ala että väkiluku ovat nopeasti lisääntyneet ja lisääntyvät edelleen yhtä rivakasti.

Tämän ohella pyydän jo edeltäpäin mainita, että ehdotusta laatiessani olen eräissä kohdin vastaisen varalle ottanut puheenalaisen lisääntymisen huomioon enkä sentähden ole, erittäinkin mitä miehistön lukumäärään tulee, ehdotukseen merkinnyt vain vähintä mahdollista määrää, mikä nykyhetkellä on tarpeen, jommainen laskelma nähdäkseni ei olisi sopusoinnussa järjestyksen todellisten etujen kanssa, vaan olen miesluvun (ja eri- naiset muut erät) merkinnyt silmällä pitäen parin, kolmen vuoden päästä ilmenevää tarvetta.

Koska ei saata olla tarkoitus että nyt tulisi todistella sellaisten ehdotukseen merkittyjen menoeräin tarpeellisuutta, jotka luonnollisesti on siihen otettava, eikä varsinkaan sellaisten, joihin nähden ei nykyään voimassa oleviin vuosirahasääntöihin ole tehty minkäänlaisia muutoksia, olen sentähden arvellut ehdotuksessa olevan esittäminen viimeksi tehtyjen muutosten perustelmat, erittäinkin niissä tapauksissa, jolloin allekirjoittanut on katsonut olevan tekeminen uuden, komitean ehdotuksesta jossakin kohden poikkeavan ehdotuksen. Muuttamattomien eräin luettelo seuraa tässä alempana.

Edellä lausutun tueksi katson mainitun ennakkotoimenpiteen perustelemiseksi olevan tässä esittäminen eräitä numerotietoja. Seikkaperäisempiä tietoja ei valitettavasti ole ollut käytettävänäni. Jokaisesta yksityisessä ei myöskään ole ensinkään ollut käytettävänä tietoja kahdelta viime vuodelta, ja tarpeellisten numerotietojen kerääminen on osin ollut mahdoton, osin tuottanut suurta ajanhukkaa, minkätähden valaiseva tilasto on jäänyt eräissä tapauksissa niukaksi, toisissa taas vajanaiseksi. Toivoakseni kuitenkin alempana olevat numeroluvut puhuvan selvää kieltänsä minun vuosirahasääntöehdotukseni puolesta, erittäinkin kun yleisesti tunnustetaan kieltämättömäksi tosiasiaksi, että Helsingin kaupunki niin kohdassa kuin toisessakin edistyy meidän oloihimme nähden verrattoman rivakasti.

I. Helsingin rakennustoiminta:

Uutisrakennuksia:

Vuonna 1905	105
» 1906	105
» 1907	120
» 1908	113

Huoneita valmistuneissa rakennuksissa:

Vuonna 1905	3,350
» 1906	3,595
» 1907	3,855
» 1908	4,484

II. Helsingin kaupungin hengille kirjoitettu väkiluku:

Vuonna 1905	93,626
» 1906	98,674
» 1907	103,485
» 1908	108,802

III. Helsingin kaupungin todellinen väkiluku:

Joulukuun 1 p:nä 1880	42,471
» 1 » 1890	64,938
» 5 » 1900	92,182

(Viimeksi, vuonna 1910, toimitetun väenlaskun tulos ei vielä ole tunnettu).

IV. Helsingin kaupungissa oleskelevia muita kuin Suomen kansalaisia:

Vuonna 1880	4,489
» 1890	5,355
» 1900	7,046

V. Helsingin kaupunkiin muuttaneita henkilöitä:

Vuonna 1905	6,785
» 1906	8,606
» 1907	8,353
» 1908	8,436
» 1909	9,065

VI. Helsingin kaupungin poliisivoima:

	1905	1906	1907	1908
Päällystää	15	26	26	26
Poliisikammarihenkilökuntaa	6	7	14	14
Ylikonstaapeleja	21	50	50	50
Konstaapeleja	320	750	750	700

VII. Poliisilaitoksen kustannukset:

Vuonna 1905	741,906: 99
» 1906	1,219,569: 09
» 1907	2,210,208: 81
» 1908	1,930,713: 23
» 1909	1,899,840: 34
» 1910	1,802,386: 49

VIII. Etsivälle osastolle ilmoitetut rikokset:

Vuonna 1905	3,080
» 1906	3,917
» 1907	4,399
» 1908	5,108
» 1909	4,821
» 1910	4,887

IX. Irtolaisuus Helsingin kaupungissa:

Irtolaisuuden tähden käsitellyjä henkilöjä:

Vuonna 1905	1,595
» 1906	4,375
» 1907	5,946
» 1908	5,846
» 1909	7,339
» 1910	6,508

X. Poliisin huostaan otettuja päihtyneitä henkilöjä Helsingin kaupungissa:

Vuonna 1905	11,188
» 1906	12,001
» 1907	17,977
» 1908	18,681
» 1909	17,022
» 1910	15,532

Taulukkoon III nähden on lisättävä, että kaupungin todellinen väkiluku nykyään lienee arvioitavissa likimäärin 140,000 henkilöksi.

Tämän ohella katson olevan herra Kuvernöörin tutkittavaksi esittäminen, eikö uusi menosääntö olisi vahvistettava voimassa olevaksi määrätyn ajanjakson, esimerkiksi tammikuun 1 päivään 1917, jota ennen asianomaiset voisivat, jos tarpeelliseksi katsovat, toimittaa vuosirahasäännön uudistuksen, jolloin siihen tehtäisiin silloisten olojen vaatimat muutokset ja lisäykset. Tämän viimeksi mainitsemani ehdotuksen olen katsonut olevan esittäminen etusijassa usein mainitsemaani kaupungin nopeata kasvamista silmällä pitäen. Ettei ajanjaksoa tässä ole arvioitu liian lyhyeksi, sitä todistaa se asiahaara, että tässä puheena oleva vuosina 1908—1909 laadittu komitean ehdotus jo nyt, 2—3 vuoden kuluttua, kaipaa suuria ja varsin perinpohjaisia muutoksia, on toisin sanoin osottautunut vanhettuneeksi.

Mitään muutosta enempää lukumäärään ja palkkauseriin kuin summinkaan nähden ei ole tehty seuraaviin komitean ehdotuksessa oleviin määrärahoihin:

Poliisipäällystö.

1 poliisimestari	15,000:—
1 ensim. poliisitarkastaja	10,000:—
1 toinen »	8,000:—
1 kolmas »	8,000:—

Kanslia.

I taloudenhoitaja ja kirjanpitäjä	4,800: —
I kanslisti	1,800: —
I kielenkääntäjä	3,600: —
I makasiininhoitaja	1,500: —
I vahtimestari	1,500: —

Poliisilehti.

I toimittaja	1,200: —
I apulainen	1,200: —

Etsivä osasto.

I toinen rikosasiaintarkastaja	7,000: —
I ensim. komisarius	6,000: —
I notari	4,000: —
I kanslisti	3,000: —
2 arestinvartijaa	3,600: —
Harjoittelijain palkkiot	4,000: —

Tuntomerkkikonttori.

I johtaja	3,600: —
I apulainen	2,400: —

Keskusosasto ja järjestyspoliisi.

I ensim. komisarius	5,000: —
I toinen »	4,000: —
I kolmas »	4,000: —
4 piiripoliisikomisariusta	20,000: —
40 ylimäär. konstaapelia	60,000: —

Erinäisiä määrärahoja.

Poliisimestarin käytettäväksi satunnaisiin virasta johtuviin menoihin	4,000: —
Kanslian tarverahat	10,000: —
Poliisilehden s:n	600: —
s:n painatuskustannukset	6,000: —
Virassa kohdanneen syyttömän vahingon, pilaantuneiden vaat- teiden y. m. korvaukseksi	5,000: —
Määräraha automobiilien kunnossapitoon	4,000: —
s:n lämpöön ja valaistukseen	30,000: —
s:n kaluston täydentämiseen ja kunnossapitoon	3,000: —

Poliisilaitoksen voimassapitokustannusten jakoon nähden pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa:

Puheenalaisen komiteanehdotuksen mukaan on Helsingin kaupunkikunta sitoutunut ottamaan kustannusten suorittamiseen osaa viidennelläosalla saman ehdotuksen mukaisesta kokonaissummasta, eli 274,200 markalla, minkä ohella kaupunki on luvannut antaa poliisin käytettäväksi tarpeelliset huoneistot ja ehdollisesti, samoinkuin tähänkin asti, teettää tarpeelliset uutisrakennukset. Tässä lienee erittäin otettava huomioon ne suuret kustannukset, joita kaupungille koituu kohdakkoin poliisilaitoksen kansliaa sekä keskuspoliisia ja erinäisiä muita osastoja varten teetettävästä uutisrakennuksesta. Ajanmukaisten huoneistojen teettämistä ensimmäisen, kolmannen sekä uuden viidennen piirikonttorin käytettäväksi ei myöskään käyne lykkääminen ylen kaukaiseen tulevaisuuteen. Edelleen on kaupunki sitoutunut yhteisesti valtiovaraston kanssa suorittamaan menot poliisilaitoksen kaikkien huoneistojen lämmityksestä ja valaistuksesta, poliisin asestamisesta, hevosten (ehdotuksen mukaan 40 hevosen) sekä ratsastarvikkeiden hankkimisesta, jotka kustannukset nousevat arviolta 40,000 markkaan. Kaupunki suorittaisi, niinkuin sanotti, kaikkiaan 274,200 markkaa.

Koska olisi erittäin suotava, että poliisilaitokselle saataisiin vakinainen vuosirahasääntö jotta sanottu laitos pääsisi siitä väliaikaisesta tilasta, jossa se on ollut vuodesta 1905 lähtien, olisi menojen jaoitukseen nähden meneteltävä siten, että lausunnon hankkiminen kaupunginviranomaisilta ei kävisi tarpeelliseksi. Menoja ei sentähden olisi korotettava yli sen määrän, mikä lain mukaan on pantava kunnan maksettavaksi, eikä myöskään olisi toimeenpantava sellaista järjestelyä, että vuosirahasäännön vahvistaminen jäisi Helsingin kaupungin viranomaisten ehdotuksen ja lausunnon varaan. Tuollaisesta mutkasta saattaisi olla seurauksena että vuosirahasäännön vahvistaminen lykkääntyisi kaukaiseen tulevaisuuteen, jommoista mahdollisuutta minä haltuuni uskotun poliisilaitoksen virkamiesten ja miehistön puolesta katson velvollisuudekseni täten estää. Tietenkin on sellainen väliaikainen tila, mikä nyt on vallinnut 6 vuotta, vaikuttanut enemmän taikka vähemmän herpaisevasti näiden henkilöitten tarmoon sen epävarman aseman johdosta, mikä heillä nykyään on poliisilaitoksessa «toistaiseksi» palvelevina. Saan sentähden lisäksi erittäin suotavaksi huomauttaa, että Helsingin poliisilaitoksen vakinainen menosääntö mikäli mahdollista saatettaisiin lopullisen ratkaisuunsa: vahvistettaiiin ja pantaisiin voimaan.

Mitä tulee avonaisina olevien konstaapelintointien täyttämiseen, joka uuden vuosirahasäännön voimaanastuessa on toimitettava, pyydän tässä tehdä seuraavan ehdotuksen, joka on johtunut osin siitä, että kunnollisten henkilöiden saanti lukuisiin konstaapelintoiimiin kohtaa vaikeuksia, osin siitä että tässä on kysymyksessä suuret palkkamäärät, sekä myös siitä että ylen lukuisain uusien konstaapelien kasvattaminen kohtaa erinäisiä vaikeuksia.

Ehdotuksessa olevan yhdistelmän mukaan olisi konstaapeleja 578
ja vastedes tarvittaiisiin 43

Yhteensä 621

Palveluksessa on (⁹ / ₆ 1911)	379
Täyttämättömiä paikkoja on	242

Tästä lukumäärästä olisi kohta vuosirahasäännön vahvistetuksi tultua ensimmäisenä vuonna täytettävä suurin osa, arviolta 150 paikkaa, seuraavana vuonna 1913 50 paikkaa ja vuonna 1914 tai 1915 jällellä olevat 42 paikkaa sekä vastaisen varalle merkityt lisäpaikat.

Näin menetellen jäisi 1912 vuoden rahäsääntöön säästöä noin 184,000 markkaa ja 1913 vuoden rahäsääntöön noin 84,000 markkaa.

Hj. Walmquist.

K. A. Hellman.

Livite III.

Helsingin poliisimestarin ehdotus Helsingin kaupungin poliisilaitoksen uudeksi vakinaiseksi menosäännöksi,

sekä niiden muutosten ja lisäysten perustelu, joita on tehty Helsingin kaupungin Maistraatin asettaman komitean laatimaan tuollaisen menosäännön ehdotukseen.

«Intendentin» tarpeellisuus näyttää minusta epäilyttävältä. Tämän virkailijan suoritettaviksi aijottuja tehtäviä voivat haitatta toimittaa muut poliisilaitoksen virkamiehet. Sihteerille, joka tähän asti on hoitanut kanslian lähimmän johtajan toimia, on vastedeskin annettava sama tehtävä. Poliisiasemilla suoritettavan työn tarkastus ja silmälläpito kuuluu tietenkin päällystölle, poliisimestarille, poliisitarkastajille ja upseereille, niinkuin tähänkin asti on ollut laita, ja toivoakseni tämä silmälläpito oikein järjestettynä on oleva täysin tehokas. Poliisimiehistön kasvatusta on samoinkuin ennenkin on ollut laita annettava jollekin upseereista, «ohjaajalle», jota piiriupseeri ja rikosasiain komisarius tarpeen tullen voivat avustaa. Muut ehdotetun «intendentin» suoritettaviksi aijotut pienemmät tehtävät voi asianomaisten varsinaista työtä haittaamatta jättää niiden poliisilaitoksen virkamiesten toimeksi, joita poliisimestari pitää siihen kussakin eri tapauksessa sopivina. Saan sentähden ehdottaa, että sellaista virkailijaa, jota komitean ehdotuksessa sanotaan «intendentiksi», ei asetettaisi, vaan että virka kokonaan jätetään pois.

Poliisi-
intendentti.

Poliisi-
ohjaaja.

Poliisiohjaajan palkkaedut on ehdotukseen merkitty yksinomaan palkkioksi. Kun kuitenkin tämä virkamies, jonka toimenä olisi poliisimiehistön opettaminen sekä muutoin poliisikoulun hoito, on yhtä vakinaisessa asemassa kuin muutkin päällystöön kuuluvat henkilöt, saan kunnioittaen ehdottaa, että virkaa seuraaviksi palkkaeduiksi vuosirahäsääntöön merkittäisiin palkkaa 5,000 markkaa ja palkkiota 2,000 markkaa eli yhteensä 7,000 markkaa. Komitean ehdottamaan määrään verraten olisi korotus 1,000 markkaa, jota täytyy pitää kohtuullisena sekä muiden virkamiesten palkkoihin että siihenkin katsoen että tällä virkailijalla on vastuunalainen tehtävä opettaessaan alipäällystölle ja miehistölle niitä tietoja poliisin työstä ja velvollisuuksista, mitkä ovat tarpeelliset ei ainoastaan vastatulleille kokelaille, vaan kaikille poliisilaitoksen palveluksessa oleville henkilöille.

Upseerit.

Vuosina 1906—1907 oli poliisin palveluksessa 7 poliisiupseeria, myöhemmin 5. Upseerien luonnollisena tehtävänä oli ainakin ensimmäisinä vuosina lukuisain uusien konstaapeliin kasvatus. Myöhemmin, miehistön ehdittyä riittävästi perehtyä poliisin tehtäviin ja velvollisuuksiin, muuttui upseerien tehtävä toisenlaatuiseksi. Heistä tuli tarkastajia, jotka tarkastivat että joka mies tunnollisesti täytti virkatehtävänsä, ja yleensä he valvoivat kaupungin järjestystä. Sen lisäksi saivat upseerit tarpeen mukaan poliisimestarilta erikoistehtäviä. Upseerit ovat lisäksi kukin vuoroonsa päivystäneet vuorokauden kerrallaan poliisikamarissa, joten päivystäjä on yöt ja päivät ollut niin sanoakseni jokaisen poliisimiehen samoin kuin yleisönkin ulottuvissa.

Mikäli minä olen havainnut, täytyy kuitenkin upseerien toiminta tuntuvassa määrässä järjestää uudestaan. Itsekunkin heistä tulee saada erikoinen säännöstely tehtävänsä, aktiivisempi kuin mitä nykyään on laita. Semmoiseksi kuin minä olen ajatellut työskentelyn piireissä, on upseerien luku pysytettävä viitenä, niinkuin nykyäänkin on laita (poliisitarkastaja lukuunotettuna), seuraavilla perusteilla:

Viime aikoihin asti on piirikonttorien johto ollut yksinomaan piirikomisariusten käsissä, syystä että upseereilla ei ole ollut silmällä pidettävänä määrättyä piiriä, vaan on heidän tarkastettavanaan ollut koko kaupunki. Tästä seikasta on kuitenkin, mikäli olen saanut tietää, useinkin johtunut kaikenmoisia ikävykyksiä. (Ohimennen mainittuna lienee ehdotuksessa mainitun poliisi-intendentin asettamisella etusijassa ollut tarkoitus aikaansaada parannusta tuomioistuimille annettaviin raportteihin nähden. Tämänkin yksityisseikan voisi täydellä syyllä jättää piiriupseerin huolehdittavaksi). Upseerin tulisi niinmuodoin m. m. antaa piirinsä miehistölle sitä opetusta, jota alinomaa ja erikoistapauksissa vaaditaan, sekä muutoin valvoa että poliisimestarin määräyksiä tarkoin noudatetaan ja oikein käsitetään (komisariusten tehtävät pysyisivät muuten ennallaan). Upseerien velvollisuutena olisi edelleen katsoa, että konttorissa kaikkia päiväkirjoja y. m. oikein ja tarkoituksenmukaisesti pidetään. Päivystäminen poliisikamarissa pysy-

tettäisiin edelleenkin. Samaten olisivat upseerit vastedeskin velvolliset suorittamaan heille annettuja tilapäistehtäviä y. m. Nämä tässä lyhyesti mainitut työt on tietenkin yksityiskohtaisesti järjestettävä vastaisessa poliisijärjestyksessä. Sanalla sanoen, jokainen upseeri saisi piirin valvoakseen ja vastaisi siinä vallitsevasta järjestyksestä.

Paitsi Helsingin kaupungin poliisilaitokselle voimassa olevissa asetuksissa säädettyjä tehtäviä olisi mielestäni keskuspoliisin ynnä ratsastavan osaston silmälläpito annettava toisen ja siveellisyydosaston silmälläpito taas toisen nuoremman poliisimestarinapulaisen sekä piirien ja niiden alaosastojen silmälläpito upseerien toimeksi. Vanhempi poliisimestarinapulainen, poliisimestarin lähimpänä miehenä ollen, toimisi pääasiallisimmin poliisikamarissa nuorempien apulaisten keralla. Poliisimestarin ja apulaisten kesken työt jaettaisiin asetusten ja sopimuksen mukaan.

Tällainen järjestely antaisi takeita siitä, että kukin osasto saavuttaisi tarpeellisen tottumuksen ja taitavuuden tehtäviensä täyttämässä.

Mitä upseerien palkkaukseen tulee, on mielestäni tähänastinen 6,000 markan palkkio liian niukka, jota todistaneekin, että tämän poliisilaitoksen upseerit eivät tavallisesti ole pysyneet palveluksessa pitempää aikaa, vaan ovat tilaisuuden tultua eronneet vastaanottaakseen helppotöisempiä ja edullisempia paikkoja. Luulenkin tässä tapauksessa menetteleväni järjestyksen todellista etua silmällä pitäen ehdottaessani, että upseerien palkkaeduiksi vakinaiseen vuosirahasääntöön merkittäisiin palkkaa 5,000 ja palkkiota 2,000 markkaa eli yhteensä 7,000 markkaa. Täten saataisiin toiveita siitä että upseerit pysyisivät pitemmän aikaa toimessaan, ja siten saavutettaisiin sekin arvokas etu, ettei miehistön kasvatus ja töiden säännöllinen suoritus tule tiheiden henkilömuutosten johdosta laiminlyödyksi.

Ehdotuksen mukaan olisi sihteerillä palkkaetuina: palkkaa 4,000 ja palkkiota 2,000 markkaa. Katsoen siihen edesvastuuseen ja suureen työtaakkaan, mikä sihteerillä on kanslian ja sen kaikkien varsin laajain alaosastojen päällikkönä, on mielestäni kohutuullista, että hänen palkkaetunsa korotetaan seuraaviin määriin: palkkaa 5,000 ja palkkiota 3,000 markkaa. Poliisimestarilla, jolla on kädet täynnä tärkeitä ja vastuullisia tehtäviä, täytyy tietenkin lähimpänä miehenään kansliaosastolla olla täysin luotettava ja kansliassa esiintyvän moninaisten tehtävien käsittelyyn perehtynyt henkilö, joka kykenee omintakeisesti saattamaan kaikki hänelle kuuluvat tehtävät lopulliseen toimepiteeseen. Luonnollista on niinkään, että sihteerin pitää omata kokemusta mitä erilaisimmilta aloilta voidakseen suorittaa kanslialle kuuluvia ja siellä käsiteltäviä moninaisia töitä. Itse kansliassa pääasiallisimmin sihteerin suoritettavana oleva työ määrä käy selville seuraavista tilastotiedoista, jotka osottavat poliisikamarin kansliasta vuosina 1906—10 annettujen kirjallisten vastausten, lausuntojen välipäätösten y. m. luvun. Se oli:

Sihtööri.

	Kaikkiaan	Työpäivää kohti
Vuonna 1906	4,754	15,8
» 1907	6,423	21,4
» 1908	6,386	21,3
» 1909	6,264	20,9

Saapuneita toimituskirjoja oli:

Vuonna 1906	3,825	12,7
» 1907	3,707	12,3
» 1908	3,514	11,7
» 1909	3,589	11,9

Mikäli on syytä olettaa, ei kanslian työmäärä vastaisuudessaakaan ole vähenevä, vaan päin vastoin lisääntyvä.

Tässä on samalla huomautettava, että elantokustannukset tässä kaupungissa ovat vuosi vuodelta kohonneet. Virkamiesperheen lienee sentähden vaikea tulla toimeen 6,000 markan vuosipalkalla suurinta säästäväisyyttäkin noudattaen. Ehdottamani lisäys on mielestäni täysin perusteltu.

Rahaston-
hoitaja. Vuodesta 1905 lähtien on poliisilaitoksen palveluksessa ollut rahastonhoitajatar, jolle kansliavaroista on maksettu 3,000 markan vuosipalkka.

Sen johdosta että ehdotukseen ei ole otettu rahastonhoitajattaren palkkausta, katson olevan aihetta lausua seuraavaa:

Komitealla näyttää olevan se käsitys, että taloudenhoitajan ja kassanhoitajattaren tehtävät hyvin sopii antaa samalle henkilölle, nimittäin taloudenhoitajalle. Tämä käsitys nähtävästi johtuu siitä, ettei ole tunnettu taloudenhoitajalle kuuluvia tehtäviä. Taloudenhoitajan toimena on kaiken poliisilaitokselle kuuluvan omaisuuden hoito, kaikkien ostoksien toimittaminen koko laitokselle monine erilaatuisine osastoineen, kirjanpito, kirjapainon silmälläpito ja korjausluku, kaikenlaatuisten taloudenhoitoa koskevien tietojen antaminen, tuhatlukuisten laskujen tarkastaminen y. m. Rahastonhoitajatar taas on, paitsi että hän on välittömästi hoitanut poliisilaitoksen rahavaroja, ollut taloudenhoitajalle avullisena kirjanpidossa ja tilien laatimisessa, jota paitsi hän taloudenhoitajan ollessa muilta toimilta estettynä on hoitanut hänenkin tehtäviään. Aina näihin asti on molemmilla näillä virkailijoilla ollut täysi työ, erittäinkin kuukausien lopussa ja alussa, jolloin heidän on päivät päästään aherrettava lukuisan henkilökunnan palkkain maksamisessa. Olisi sentähden erittäin tarpeellista, että 3,600 markan palkkioerä merkittäisiin vakinaiseen menosääntöön rahastonhoitajan palkkaamiseksi.

Passiekspedi-
tööri.

Käsitelty passitoimiston kohdalla.

Nykyään voimassa olevan, vuonna 1903 vahvistetun vakinaisen rahasäännön mukaan on kanslian notarin palkkaus 2,400 markkaa. Kun kuitenkin on osottautunut, ettei saada sopivilla ominaisuuksilla varustettuja henkilöitä tästä vähäisestä palkasta ottamaan hoitaakseen notarin tehtäviä, on toimen nykyiselle hoitajalle kanslian tarverahoista maksettu vuotuinen 1,200 markan lisäpalkkio. Olisi sentähden epäasianmukaista ja aivan perustelematonta, että notarin palkka minkäänlaisista painavista syistä vähennettäisiin 3,000 markkaan, erittäinkin kun tälle virkamiehelle kansliatöiden lisääntyessä vähä vähältä täytyy antaa uusia tehtäviä. Saan kunnioittaen ehdottaa, että puheenalainen palkkaus merkittäisiin vakinaiseen vuosirahasääntöön käsittävänä palkkaa 2,400 ja palkkiota 1,600 markkaa, siis yhteensä 4,000 markkaa, eli sama palkkaus, mikä on ehdotettu etsivän osaston notarille.

Kanslian
notari.

Edeltäjäni on kirjelmässä herra Kuvernöörille marraskuun 8 päivältä 1909 N:o 2,398 huomauttanut tarpeelliseksi seitsemän vakinaisen kanslistin asettamista. Kirjelmässä huomautetaan pääasiallisesti, että komitean ehdottamaan vuosirahasääntöön on merkitty viiden kanslistin palkkaamiseksi 7,500 markkaa, jota paitsi samaan ehdotukseen edelleen on merkitty 3,000 markan palkkainen etsivän osaston kanslistintoimi, johon seikkaan ei tässä yhteydessä ole mitään muistuttamista, koska saman virkailijan, etsivään osastoon kuuluvana, tulee töiden laatua silmällä pitäen olla mieshenkilö, jota vastoin kaikki muut kanslistit, yhtä kansliassa olevaa lukuunottamatta, ovat naisia. Edelleen huomautetaan kirjelmässä, että poliisilaitoksen eri osastoilla nykyään palvelee 7 henkilöä kanslistin nimisinä. Sen johdosta että komitean ehdotuksen mukaan kanslistien nykyinen luku ja heidän palkkaetunsa muuttuisivat, ovat kaikki osastopäälliköt jyrkästi lausuneet käsityksensä, että työn määrän ja asteettaisen lisääntymisen johdosta henkilökuntaa ei käy vähentäminen ja että palkkakin olisi mikäli mahdollista pysytettävä ennallaan.

Kanslistit.

Tämän johdosta on edeltäjäni ehdottanut:

että kanslisteja (lukuunottamatta 3,000 markan palkalla olevaa) vakinaiseen vuosirahasääntöön merkittäisiin seitsemän.

Kun olot siitä lähtien eivät ole siinä määrin muuttuneet, että olisi syytä vähentää översti Bergin ehdottamia 7 kanslistia komitean ehdottamaan määrään viiteen, vaan pikemmin kaikilla osastoilla lisääntyneen työn johdosta olisi aihetta ottaa hänen ehdotuksensa huomioon, saan täten, kannattaen puheenalaista ehdotusta, pyytää komitean ehdottamaan vuosirahasääntöön tehtäväksi sellaisen muutoksen että kanslisteja asetetaan edellä ehdotettu luku seitsemän ja heidän palkkaetunsa määrätään seuraaviksi:

1	kanslisti, palkkiota	Smk 2,400: — (kanslia).
1	» »	2,200: — (passitoimisto).
3	» » à 2,000	6,000: — (tiedonantotoim. 2; siveellisyysosasto).
2	» » » 1,800	3,600: — (passitoim., tiedonantotoim).

Yhteensä Smk 14,200: —

Poliisilaitoksessa palveleviin kanslisteihin nähden saan antaa seuraavat tiedot heidän nykyisestä palkkauksestaan y. m.:

Kanslisteja.	Palkkaus on:			
	1903 v:n menos.	Väliaik.	Kansliavaroja	Yhteensä palkk.
<i>Kansliassa:</i>				
I kanslisti, ylimäär. (miesp.) . . .	—	—	2,400:—	2,400:—
<i>Passitoimistossa:</i>				
I kanslisti, vakin.	1,500:—	—	600:—	2,100:—
» » »	1,200:—	—	300:—	1,500:—
<i>Siveellisyysosastolla:</i>				
I kanslisti, vakin.	1,200:—	—	300:—	1,500:—
<i>Ilmoitustoimistossa:</i>				
I kanslisti, ylimäär.	—	—	1,800:—	1,800:—
» » »	—	—	1,500:—	1,500:—
» » »	1,200:—	—	300:—	1,500:—
Yhteensä	5,100:—	2,400:—	4,800:—	12,300:—

Lääkäri.

Helsingin kaupungin poliisilaitoksen lääkärin palkkaetuihin nähden on edeltäjäni kirjelmässä viimeksikuluneen helmikuun 23 päivästä N:o 485 huomauttanut palkankorotuksen tarpeellisuutta. Mainitun kirjelmän oheen oli liitetty toimen nykyisen hoitajan t:ri Wasastjernan mainitussa tarkoituksessa tekemä anomus, jossa t:ri Wasastjerna on anomuksensa perustelemiseksi esittänyt erinäisiä näkökohtia. Näihin perustelmiin viitaten översti Berg on puoltanut suostumusta puheenalaiseen anomukseen, mutta mikäli minä tiedän, ei kysymystä vielä ole asianomaisessa paikassa ratkaistu. Tämän ehdotuksen mukaan käsittäisivät lääkärin palkkaedut yksinomaan palkkion, joka kaikkiaan olisi 4,200 markkaa. Komitean ehdotuksessa on laitoksen lääkäriellä palkkaetuja: palkkaa 3,000 ja palkkiota 600 markkaa. Olisi kuitenkin paikallaan, että tämä virkailija palkkaukseen nähden asetettaisiin muiden virkamiesten veroiseksi, varsinkin kun hän on tarjoutunut palkkiotta antamaan lääkärinapua myöskin kaikille poliisilaitoksen virkamiehille ja muulle henkilökunnalle. Saan sentähden ehdottaa, että tässäkin tapauksessa astutaan täysi askel antamalla lääkärille palkkaa 3,600 markkaa ja palkkiota 900 markkaa.

Eläinlääkäri.

Eläinlääkäriin nähden viitataan nimikkeeseen «Hevosten ylläpito».

Ehdotuksessa on seuraavat puheenalaista osastoa koskevat erät:

Passi-
toimisto.

Notari, passiekspediööri, palkkiota	3,600: —
Kanslisti, palkkiota	2,100: —
S:n »	1,500: —
Lähetti »	1,800: —
	Yhteensä Smk 9,000: —

Mitä kanslisteihin tulee, olen toisessa yhteydessä tehnyt heidän palkkojansa koskevan esityksen. Notariin-passiekspediööriin nähden pyydän lausua seuraavaa:

Koska tämän henkilön tulee taitaa useita kieliä, suomea, ruotsia, venettä ja saksaa sekä ymmärrettävästi puhua englantia ja ranskaa, näyttää minusta, siihen katsoen että tuollaisia taitoja omaavat henkilöt yleensä ovat sangen harvinaisia, että hänen palkkaustaan olisi jonkun verran korotettava, ja saan sentähden ehdottaa, että passiekspediööriin palkkauksena olisi 4,800 markan palkkio.

Mitä «lähettiin» tulee, saan tässä ehdottaa, ettei sellaista virkailijaa toimistoon asetettaisi, vaan että hänen sijaansa tulisi apulaisekspediööri 3,000 markan palkalla sekä kesäkuukausiksi apulainen valvomaan passintarkastusta täältä lähteivissä höyrylivoissa, ollen viimeksi mainitulle virkailijalle annettava 180 markan kuukausipalkkio, eli 540 markkaa yhteensä kolmelta kuukaudelta, jona aikana hän, milloin ei olisi passintarkastustoimessa, työskentelisi passitoimistossa. Puheenalaiseen aikaan vuodesta käy toimistossa lukuisimmin henkilöitä, joten ylimääräinen apulainen olisi siitakin syystä tarpeen vaatima.

Passitoimiston työ määrän lisääntyminen käy selville seuraavista summittaisista tilastotiedoista:

Vuonna 1907.

Tarkastettuja ja palautettuja passeja ja ololippuja	20,644
Annettuja esteettömyys- ja matkatodistuksia	4,941
Passeja Venäjälle	1,461
	Yhteensä 27,046

Vuonna 1908.

Vastaavat luvut: 22,896 5,004 1,521 Yhteensä 29,421

Vuonna 1909.

Vastaavat luvut: 22,498 5,546 1,678 Yhteensä 29,722

Vuonna 1910.

Vastaavat luvut: 23,868 4,819 2,076 Yhteensä 30,763

Passitoimiston kustannukset nousisivat näin ollen seuraaviin määriin:

Passiekspeditööri, palkkiota	4,800: —
Apulaisexpeditööri, »	3,000: —
Kanslisti »	2,200: —
S:n »	1,800: —
Passintarkastusapulainen kesäisin	540: —
	<hr/>
	Yhteensä 12,340: —

Poliisilehti. Mitä poliisilehden julkaisemiseen tulee, saan kunnioittavimmin viitata tämän poliisilaitoksen etsivän osaston uudestijärjestämistä suunnittelemaan asetetun komitean antamaan mietintöön, siv. 37—43.

Tiedonantotoimisto. Virka-apuosasto. Nyttemmin olemassa olevan kokemuksen perusteella saan toivomuksena lausua, että nykyinen «Tiedonantotoimisto» jaettaisiin kahteen aliosastoon, nimittäin *virka-apuosastoon* ja *osoteosastoon*, joita kumpaistakin johtaisi sama henkilö, mutta joilla olisi kumpaisellakin apulaisjohtajansa (notari) sekä muu palveluskunta alempana olevain luettelujen mukaan.

Tiedonantotoimiston (vastaisen virka-apuosaston) toiminta käy selville seuraavasta toimiston vuonna 1910 suorittamain töiden luettelosta:

Annettu kirjallisia kutsumuksia saapua poliisilaitokseen	3,447
Annettu todistuksia venäläisen eläkkeen nostamiseksi	3,932
Toimitettu perille kirjelmia	852
Saatettu tiedoksi kirjelmia	763
Hankittu tietoja henkilöjen perheoloista, taloudellisesta tilasta y. m.	344
Samoin Mooseksenuskolaisten perheoloista, taloudellisesta tilasta y. m.	201
Käsiteltyjä apurahan anomuksia	165
S:n kansalaisoikeuden anomuksia	84
Erinäisiä muita tehtäviä	199
Lähetettyjä kirjelmia oli kaikkiaan	5,372
niistä venäjänkielisiä	4,012
Lisäksi tulee lomalle päästetyn venäläisen alipäällystön ja miehistön päiväkirjaan merkitseminen sekä merkinnän tekeminen heidän lomalippuihinsa kaupunkiin saapuessa ja sieltä lähtiessä . . .	612

sekä lukuisia yleisölle annettuja tietoja ynnä päällystön määräyksestä suoritettuja tilapäistehtäviä.

Vuosirahasääntö:

1 johtaja, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	2,000: —	6,000: —
1 notari		3,600: —
2 kanslistia	2,000: —	4,000: —
2 kirjuria	2,000: —	4,000: —
5 lähettä	2,000: —	10,000: —
1 vahtimestari		1,200: —
1 harjoittelija		1,200: —
	<u> </u>	
	Yhteensä Smk	30,000: —

Tiedonantotoimistoon olisi osote- ja muiden tietojen keräämistä ja kirjoihin pane- Osoteosasto.
mista varten hankittava niin runsaslukuinen palveluskunta, että olisi edes jonkinlaisia
toiveita tuloksellisen työn aikaansaamisesta. Tähän nähden pyydän tällä alalla nyt-
temmin saavutetun kokemuksen perusteella nöyrimmästi esittää seuraavat toivomukset:

- 1). Että osoteosasto asetetaan apulaisjohtajan silmälläpidon ja johdon alaiseksi.
- 2). Mitä taas tulee siihen henkilökuntaan, joka on tarpeellinen osote- ja muiden
tietojen nopeaa ja tarkkaa keräämistä varten, saan nöyrimmästi huomauttaa, että on
välttämätöntä jakaa kaupunki ainakin 20 piiriin eli ruotuun, joissa itsekussakin on eri
ruotumiehensä. Kerättyjen osotteiden kirjaanpanoa varten tarvitaan ainakin 10 miestä;
yötä päivää toimitettavaan päivitykseen, puhelimen hoitoon, osotetietojen antamiseen
ynnä muihin tehtäviin 5 miestä, eli yhteensä 35 miestä.
- 3). Avuksi osoteosaston johtajalle, jonka päätehtävänä olisi pitää silmällä ruotu-
miehiä sekä saattaa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnit syytteeseen, olisi sitä
paitsi asetettava eri henkilö, notari.
- 4). Lisäksi olisi osoteosastolla varattava sijaa kahdelle palkatulle harjoitteli-
jalle, koska ainoastaan siten on mahdollisuutta paikkain avonaisiksi joutuessa saada
sijaan valmiiksi harjaantuneita henkilöitä.

Edelleen on mahdollisimman pysyväisen ja työhönsä innostuneen henkilökunnan
saamiseksi välttämätöntä, että sille varataan virkaylennys eli yhtäjaksoisesti kohoavat
palkka- tahi palkkioedut alempana olevan ehdotuksen mukaan.

Siinä toivossa että edellä esitettyjen toivomusten toteutuminen ei ole kohtaava
voittamattomia esteitä, saan täten kunnioittaen pyytää sitä suosiolliseen huomioon
otettavaksi, ja rohkenen myös lausua vakaumuksenani, että Tiedonantotoimisto on siten
muutetuissa oloissa voiva täyttää kaikki vaatimukset, mitkä sille käy kohtuudella asetta-
minen, ja siten oleva tehokkaana apuna myöskin henkikirjoituksessa tarpeellisten tietojen
keräämisessä ja tarkastamisessa; jommoisesta toiminnasta ei olisi ainoastaan poliisille,
vaan useille muillekin virastoille arvaamatonta hyötyä.

Tässä on niinkään huomautettava että, jos tämä ehdotus saa osakseen asian-
omaisen suostumuksen, ruotumiehet toimittaisivat henkikirjoituksessa tarpeellisten tietojen

keräämisen, joten tämä tehtävä jäisi pois piiriylikonstaapeleilta ja epäilemättä tulisi tarkemmin suoritetuksi.

«Komisariuksen» nimitystä johtajalle täytynee pitää epäsoveliaana ja harhaanviepänä, minkätähden häntä olisi sanottava vain «johtajaksi».

Henkilökunnalle (ruotumiehille, kanslia-apulaisille ja päivystäjille) olisi, samaten kuin on laita konstaapelien, myönnettävä ikälisäystä 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden vakinaisesta virantoimituksesta toimistossa.

Vuosirahasääntö:

1 apulaisjohtaja, palkkiota			3,600: —
1 notari, palkkiota			2,400: —
20 ruotumiestä, palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	44,000: —
10 kanslia-apulaista, kukin palkkiota		2,000: —	20,000: —
5 päivystäjää, kukin palkkiota		2,000: —	10,000: —
2 harjoittelijaa, yhteensä palkkiota			2,400: —
1 kanslisti, palkkiota			1,800: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>84,200: —</u>

Etsivä osasto.

Etsivään osaston nähden saan soveltuvilta kohdin viitata komitean ehdotukseen sanotun osaston uudestijärjestämiseksi.

Vuosirahasääntöön merkittyy virkamiesten lukuun nähden ei ole muuta muistuttamista kuin että se virkailija, jolla ehdotuksessa on nimenä «johtaja, samalla kaupunginviskaali» ja jolle on ehdotettu 5,000 markan palkkio, voitaneen etsivän poliisin toiminnalle haittaa tuottamatta poistaa ja rikosasiainkomisariuksen palkkaetuja korottaa, niin että ne käsittävät 6,000 markkaa palkkaa ja 3,000 markkaa palkkiota.

Konstaapelien lukuun nähden on tässä huomautettava, että niitä on ehdotettu asetettavaksi 38, vaikka tähän lukuun komitean ehdotuksen mukaan myös sisältyy joukko siveellisyysosaston konstaapeleja. Kun kuitenkin etsiviä konstaapeleja nykyään on 40 eikä siveellisyyspoliisin lukumäärän vähentäminen ensinkään voi tulla kysymykseen, olen arvellut olevan etsiviä konstaapeleja ehdottaminen mainitut 38 (siveellisyysosastosta tulee puhe toisessa yhteydessä).

Määräraha «poliisimestarin käytettäväksi avonaisia ylikonstaapelinvirkoja varten», vuosirahasäännön ulkopuolella 1,200 markkaa, on tarpeettomana poistettu.

Jo pari vuotta on etsivään osastoon ollut palkattuna ammattivalokuvaaja, jonka palkka on maksettu «rikosvalokuvausta» varten osotetusta määrärahasta. Kun tämä määräraha nyttemmin kuitenkin on osottautunut riittämättömäksi, on se ehdotettu 3,000 markan suuruiseksi ja valokuvaajan palkkaus saman määräiseksi.

Kun etsivän osaston uudestijärjestämiskysymystä käsittelemään asetettu komitea Tuntomerkkikonttori.
mietinnössään on täysin vakuuttavasti osottanut mitä etuja on tuntomerkkikonttorista, jommoinen jo on pari vuotta toiminut ja jonka toiminnasta kahdessa viime vuosikertomuksessa on ollut tilastotietoja, saan tässä vain viitata mainittuun mietintöön (siv. 14—31).

Komitea on ehdotuksessaan yhdistänyt etsivän ja siveellisyysosaston yhdeksi osasto. Siveellisyysosasto.
Kun tuollainen toimenpide ei ole perusteltu eikä myöskään käytännössä toteutettavissa, koska puheenalaiset osastot ovat sijoitettuina aivan eri osiin kaupunkia ja vastedeskin, hankkeissa olevan uuden poliisitalon valmistuttua, tulevat sijaitsemaan aivan eri kaupunginosissa, olen minä vuosirahasääntöehdotuksessani erottanut nämä osastot toisistaan, erittäinkin kun siveellisyysosastolla on etsivän osaston tehtävistä erotettu toiminta, jonka ei ensinkään tarvitse liittyä viimeksi mainittuihin.

Niinkuin toisessa paikassa olen ehdottanut, johtaisi siveellisyysosaston toimia toinen nuorempi apulainen, jonka tulee poliisimestarille antaa siveellisyyspoliisin toimintaa koskevat kertomukset ja ehdotukset. Sillä tavoin kuin tämä osasto viime aikoina on työskennellyt, on minun ollut kerrassaan mahdoton pintapuolisestikaan seurata sen verratan tärkeätä ja vastuunalaista työskentelyä kaupungin kurjimpain asukasten keskuudessa. Jonkunlainen, vaikkakaan ei varsin suuri, uudestijärjestäminen on sentähden tarpeen vaatima. Oman tuntemukseni ja puheenalaisen osaston tehtävistä annettujen tietojen perusteella saan kunnioittaen ehdottaa, että osaston henkilökunta määrättäisiin seuraavaksi:

1 komisarius, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	2,000: —	6,000: —
1 ylikonstaapeli, palkkaa	1,500: —	
palkkiota	1,300: —	2,800: —
1 tarkastuskonstaapeli, palkkaa	1,400: —	
palkkiota	1,100: —	2,500: —
1 kanslisti, palkkiota		2,000: —
12 konstaapelia siveellisyysosaston edistämiseksi ja		
8 konstaapelia salakapakoimisen ehkäisem., palkkaa	1,400: —	
palkkiota	1,000: —	48,000: —
3 konstaapelia osastolla työskent. varten, palkkaa	1,200: —	
palkkiota	1,000: —	6,600: —
2 naisp. apulaista, palkkaa	1,200: —	
palkkiota	1,000: —	4,400: —
2 naisp. houruinhoitajaa, palkkiota	1,500: —	3,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>75,300: —</u>

Siveellisyysosaston komisariuksen ja konstaapeli palkkaukseen nähden on mainittava, että ensinmainitun palkkaus on ehdotettu samaksi, mikä on etsivän osaston komisariuksella, ja taas jälkimäisille on ehdotettu 200 markkaa suurempi palkka kuin järjestysosaston (samoin kuin etsivän osastonkin) konstaapeleille, syystä että tähän osastoon yleensä ei oteta uutta miehistöä, vaan siirretään siihen järjestyspoliisista valittuja, koeteltuja miehiä, jotka pitemmän ajan kuluessa ovat osottautuneet täysin pystyvänsä niin arkaluontoiseen tehtävään kuin siveellisyyspoliisilla on.

Kahden viimeksi mainitun virkailijan (huruin hoitajain) asettamiseen nähden on edeltäjäni kirjelmässä herra Kuvernöörille maaliskuun 9 päivältä kuluva vuotta N:o 602 lausunut seuraavaa:

«Toisen kaupunginlääkäriin, tohtori Harald Råberghin poliisikamariin lähettämän kirjelmän kuluva kuukauden 3 päivältä, joka kirjelmä koskee kahden naispuolisen huruinhoitajan asettamista poliisilaitoksen siveellisyysosastolle, saan täten kunnioittaen lähettää ja omasta puolestani hartaimmin puoltaa suostumusta puheenalaiseen ehdotukseen.

Huruinhoitajain puute mainitulla osastolla on jo kylläkin kauan ollut tuntuva, minkätähden on erittäin tervetullutta, että aloite tämän epäkohdan poistamiseen on tullut pätevän henkilön taholta. Tohtori Råberghilla on taajoilla käyneillä siveellisyysosaston valvonnan alaisten mielenrikaisten henkilöjen luona ollut tilaisuutta itse todeta, että hoito on kouluutettujen hoitajain puutteessa ollut puutteellista.

Asettamalla naispuolisia huruinhoitajia saataisiin eräs toinenkin sanotulla osastolla sekä neljännessä poliisipiirissä vallitseva epäkohta poistetuksi. Poliisin talteen otettujen naisten ja lasten silmälläpidon voisi siinä tapauksessa sopivimmin antaa näille naispuolisille hoitajille ja tähän asti käytännössä ollut tapa että tuollaisten henkilöiden silmälläpito jätetään siveellisyysosaston palveluksessa olevain «naispuolisten apulaisten» jopa konstaapeliinkin tehtäväksi, saisi kokonaan lakata.

Saan sentähden pyytää Herra Kuvernöörin suosiollista myötävaikutusta siihen, että riittävän suuri määräraha merkitään vakinaiseen vuosirahasääntöön puheenalaisen kahden naispuolisen huruinhoitajan palkkaamiseksi taikka että, ellei se enää käy päinsä, valtiovaroista myönnetään ylimääräinen määräraha tähän tarkoitukseen. Omasta puolestani pidän 1,200 markan vuosipalkkaa hoitajalle riittävänä. Määräraha olisi niinmuodoin 2,400 markkaa.»

Yhdyn edeltäjäni tekemään ehdotukseen muuten, mutta ehdotan kumpaisellekin hoitajalle myönnettäväksi 1,500 markan vuosipalkkion.

<i>Vartioidista ja erityisiä tehtäviä varten:</i>	Yli- konst.	Tark- konst.	Konst.
Hänen Ylhäisyytensä Kenraalikuvernööri	—	1	6
Pankit	—	—	4
Lääninrahasto	—	—	1
Postikonttori	—	—	2
Kauppatori	—	1	2
Päivittäinen päivystys asemalla	1	2	—
Päivä- ja yötarkastus kaupungissa	2	8	—
Päivystys rautatienasemalla	—	1	—
1 alituinen vartio	—	—	4
4 erityistä vartiopaikkaa	—	—	4
Esplanaadilla päivittäin	1	1	6
Pohjois-satama, Korkeasaari, Seurasaari, Hietalahden sa- tama, Turholma y. m. paikat	1	2	16
Konsertteihin, teatterinäytäntöihin ja muihin julkisiin huvi- tilaisuuksiin tarvitaan enemmän osan vuotta päivit- tään keskimäärin	1	3	30
<i>Erityisiä tehtäviä varten:</i>			
Käskyläisinä poliisikamarissa	—	1	3
Terveyspoliisin apulaisena	—	—	1
Kirjuriapulaisina	—	—	3
Välskärinä	—	—	1
Automobiilin ja moottoriveneen ohjaajina	—	—	5
	Yhteensä	6	20
Näistä on päivittäin lomalla	1	2	8
	Kaikkiaan virantoimituksessa	5	18
			80

Nykyään palvelee tällä osastolla 5 ylikonstaapelia, 5 tarkastuskonstaapelia ja 66 konstaapelia. Olisi sentähden tarpeen lisäksi 1 ylikonstaapeli, 5 tarkastuskonstaapelia ja 22 konstaapelia jotta tehokkaasti ja riippumatta piireistä, joista nykyään täytyy eri tilaisuuksissa hankkia lisäväkeä, voitaisiin suorittaa osastolle kuuluva vartiotoimi.

Kun lisäksi otetaan huomioon, että kaiken käytettävissä olevan miehistön ollessa virantoimituksessa eri osissa kaupunkia ja sen ympäristöjä, on keskusosasto kerrassaan vailla varamiehistöä, joka taajaan sattuvissa palohälyytyksissä, tappeluissa, tapaturmissa sekä muissa arvaamattomissa tiloissa olisi valmis lähtemään paikalle, minkä johdosta välitön ja tehokas asiaan ryhtyminen poliisin taholta tuollaisissa tapauksissa nykyään on mahdoton, jommoisesta asianlaidasta voi olla arvaamattomia ja ikäviä seurauksia, saan esittämistäni syistä ehdottaa, että tällä osastolla palvelevien poliisimiesten lukumäärä vahvistettaisiin edellä olevan ehdotuksen mukaisesti.

Vuosirahasääntö (alipäällystö ja miehistö):

6 ylikonstaapelia, palkkaa	I,500: —		
palkkiota	I,200: —	2,700: —	16,200: —
20 tarkastuskonstaapelia, palkkaa	I,400: —		
palkkiota	I,000: —	2,400: —	48,000: —
48 vanhempaa konstaapelia, palkkaa	I,200: —		
palkkiota	I,000: —	2,200: —	105,600: —
40 ylimäär. s:n, kukin palkkiota		I,500: —	60,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>229,800: —</u>

Paitsi näitä henkilöjä on keskuspoliisin luetteloissa joukko konstaapeleja (23), jotka kokonaan saavat palkkansa muilta laitoksilta, joiden palveluksessa ne todellisuudessa ovatkin. Tästä tarkemmin kappaleessa «konstaapeleja, muiden laitosten palkkaamia».

Ratsastava
osasto.

Komitean laatimassa ehdotuksessa Helsingin poliisilaitoksen vakinaiseksi vuosirahasäännöksi on nimikkeen «Keskusosasto ja järjestyspoliisi» kohdalla ratsastavaan osastoon merkitty kuuluvaksi:

1 komisarius ja

46 konstaapelia, ratsastavia sekä tallipalvelijastoa.

Kun alempana tarkemmin esitetyistä syistä ratsastavan poliisin lukumäärää ei käy vähentäminen, saan tässä esittää ne perustelut, jotka puoltavat ratsastavain konstaapelin lukumäärän pysyttämistä nykyisellään.

Lisätty ratsastava osasto, samoinkuin koko tämän kaupungin lisätty poliisikuntakin, on tulos siitä tukalasta asemasta, johon yhteiskuntaelämässämme 1905 vuoden jälkeen ilmenneet sosialistiset hankkeet ovat saattaneet maamme ja eritoten tämän kaupungin. Ratsastavan poliisin samoinkuin koko poliisikunnankin järjestäminen oli luonnollisen itesäilytysvaiston aiheuttama teko yhteiskunnan levollisempain ainesten taholta eräitten kansankerrosten anarkististen ja sosialististen pyrintöjen hillitsemiseksi, ja samoinkuin alote järjestysvallan lujittamiseen lähti enemmän maan kuin pääkaupungin hallituksen taholta, samoin on koko toimenpidekin ollut enemmän koko maan kuin Helsingin kaupungin hyödyksi. Sillä vaikka tämä järjestysvoima on ollut sijoitettuna pääkaupunkiin ja vain ajottain on lähetetty retkikuntia maaseudulle, niin on kuitenkin tietoisuus liikkuvan ja luotettavan voiman olemisesta täällä vaikuttanut hillitsevästi edesvastuuntuntoa ja arvostelukykyä vailla olevain aineksien yhteiskuntaa mullistaviin hankkeisiin, ja on tällä puhtaasti siveellisellä seikalla ollut paljon suurempi merkitys kuin tuolla sinänsä verraten vähälukuisella aseellisella voimalla. Menneeltä ajalta olisi todennäköisesti mainittavana useita esimerkkejä siitä, että pelkkä tietoisuus ja eräissä uhkaavissa tilaisuuksissa ratsastavan poliisin läsnäolo on vaikuttanut tyynnyttävästi levottomiin väki-

joukkoihin ja pienempiin hurjistuneiden huligaanien ryhmiin. Moni surkea murhenyelmä on täten epäilemättä ehkäisty. Luulen voivani todeta, että yrityksiä aktiiviseen vastarintaan yhteiskunnan rauhallisia jäseniä vastaan on ratsastavan poliisin vaikutuksesta tukahutettu kapaloonsa.

Edellä esitetystä myös käynee selvästi ilmi vastaus kysymykseen, onko ratsastava poliisi edelleen pysytettävä täysilukuisena. Katson sentähden velvollisuudekseni tässä käsityksenäni lausua, että olisi varminta antaa Helsingin poliisin, erittäinkin ratsastavan osaston, edelleen pysyä täysilukuisena, toisin sanoin yhtä lukuisana kuin vuosina 1906—1907.

Puhtaasti taloudelliselta kannalta katsoen saattaisi panna kyseeseen senkin, olisiko viisasta nyt ryhtyä polkuhinnasta myymään niitä kalliita hevosia, joita vuosien kuluessa on hankittu vuosittain ostamalla hyviä, enimmäkseen täysikelpoisia nuoria eläimiä. Kokemus on osottanut, että ratsuhevosista myydessä on saatu sangen vähän hintaa, 50—100 markkaa, syystä että ratsuhevosten kysyntä on erittäin vähäinen, tuskin mikään.

Edelleen perustellakseni ratsastavan poliisivoiman pysyttämistä nykyisellään pyydän huomauttaa siitä tosiasiasta, että eräissä kaupungin alueen osissa, niinkuin viertoteilla, Eläintarhassa, Hakaniemen torilla, Kalliolla, Seurasaaren ja Meilahden teillä y. m. sekä Oulunkylässä edelleen täytyy pitää tehokasta ratsastavaa vartioimista tarpeellisena. Yksistään tähän vartioimiseen tarvitaan noin 40 miestä ja hevosta. Muut tarvitaan yhtä tärkeisiin tehtäviin. Ratsastavan poliisin vartioimistyö käy selville seuraavista komennuskirjaan tehdyistä muistoonpanoista:

Vartiomisalue N:o	1.	Hakaniemen tori	2 i. p.— 1 yöllä.
»	»	2. I. Viertotie	11 a. p.— 2 »
»	»	3. Vaivaistalo	2 i. p.—10 i. p.
»	»	4. Eläintarha	11 a. p.— 5 a. p.
»	»	5. Kallio	5 i. p.— 1 yöllä.
»	»	6. Fredriksberg	5 i. p.— 1 »
»	»	7. L. Viertotie	11 a. p.— 2 »
»	»	8. Meilahti	5 i. p.— 1 »
»	»	9. Oulunkylä	5—7 a. p. & 5—7 i. p.

Kuhunkin vartioimisalueeseen tarvitaan, kun vapaapäivät otetaan lukuun, 8 miestä, joten siis 9 vartioimisalueelle tarvitaan kaikkiaan 72 miestä ja yhtä monta hevosta. Paitsi vastamainittua lukumäärää on lisäksi pidettävä varalla miltei säännöllisesti uusiutuviin tarpeisiin käytettäväksi ratsastavia patrulleja. Talvisaikaan täytyy ratsumiehiä käyttää järjestyksen ylläpitäjinä niillä paikoilla, mihin lumi kaupungista kootaan. Kesäisin on ratsastavia poliiseja sangen usein komennettu pitämään voimassa järjestyksestä kivihülenajajain keskuudessa, jommoista työtä jatkuu viikkomäärät eri aikoina. Tähän on tarvittu joskus 12:kin ratsumiestä vuorokausittain. Tarpeellisia säännöllisiä harjoituksia, etusijassa maneesissa, on pidetty talven umpeen, paitsi niinä päivinä,

jolloin tämän miehistön on täytynyt olla vastaanottamassa hevosten rehuvaroja. Kaksi hevosta ja ajomies tarvitaan pidätettyjen henkilöjen kuljettamiseen vankilaan ja siveellisyysspoliisin asemalle. Edelleen on otettava huomioon, että ratsastava poliisi enemmän kuin jalkapoliisi on alttiina tapaturmille, minkätähden aina joku taikka jotkut miehistöstä ovat kykenemättömiä virantoimitukseen.

Niinkuin edellä on mainittu, on ratsastavan poliisin lukumäärää arvioidessa luettu 8 miestä jokaista vartioimisaluetta kohti, jota vastoin jalkakonstaapeleja on 4 kutakin vartioipaikkaa kohti. Tässä on huomattava, että siihen nähden että ratsastava poliisi enimmäkseen liikkuu vähemmän asutuilla ja etäisillä paikoilla kaupungin ulkopuolella, heidät tavallisesti komennetaan palvelukseen parittain, koska yksinäinen konstaapeli hevosineen ei kykene ottamaan pidätettävää henkilöä mukaansa, ellei tämä vapaaehtoisesti suostu noudattamaan konstaapelin määräyksiä, jommoista tietenkään ei ole odotettavana.

Saan sentähden hartaimmin pyytää, että ratsastavan osaston miesluku pysytettäisiin seuraavana:

72 ratsumiestä,
 8 miestä varalla ja tilapäisiin komennuksiin,
 8 » tallipalvelukseen,
 1 kengitysseppä,
 1 välskäri (samalla sepän apulaisena),
 1 satulaseppä (toimii samalla ajomiehenä),
 91 miestä

joiden lisäksi, paitsi komisariusta, tulee 5 ylikonstaapelia. Miehistöstä olisi 4 miestä tarkastuskonstaapeleja, jotka tarvittaessa toimisivat ylikonstaapelien sijaisina.

Mieslukua arvioidessa ei ole ensinkään otettu huomioon että jotkut miehistöstä, kukin vuoroonsa kuukauden kerrallaan, käyvät poliisikoulua suorittaakseen tavallisen oppijakson, ei myöskään sitä että osa miehistöä kesäisin nauttii lomaa.

Tässä tehdyn ehdotuksen toteuttamisesta olisi menoja:

1 komisarius, palkkaa	2,400: —		
palkkiota	1,600: —		4,000: —
5 ylikonstaapelia, palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	13,500: —
4 tarkastuskonstaapelia, palkkaa	1,400: —		
palkkiota	1,000: —	2,400: —	9,600: —
57 vanhempaa konstaapelia, palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	125,400: —
30 nuorempaa » palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	60,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>212,500: —</u>

Kolmanteen piiriin nähden saan kunnioittaen ehdottaa seuraavaa:

Niinkuin herra Kuvernöörille on tunnettua, laajenee kaupunki etusijassa kolmannen piirin alueen käsittämään suuntaan, s. o. 13, 14 ja 15 kaupunginosiin, toisin sanoen Tunturilaakson, Hietaniemen, Hietakannaksen, Vuorelan ja Humaliston seuduille. Näiden kaupunginosain väkiluku tietenkin lisääntyy samassa suhteessa. Kolmas piiri onkin jo asukaslukunsa ja suuren laajuutensa johdosta vaikeahoitoisin ja paljotoisin. Ei sentähden kulune monta vuotta, ennenkuin tämä piiri on jaettava kahtia siten, että osa, esim. Museo- tahi Arkadiakadusta lähtien, erotetaan tämän rajan pohjoispuolisesta alueesta. Tätä uutta piiriä, viidettä, ei — niin olen ajatellut — kuitenkaan perustetaisi, ennenkuin olot sitä välttämättä vaativat sekä poliisimestari siitä on tehnyt eri esityksen. Olisi kuitenkin juuri vastamainittujen seikkain johdosta välttämätöntä jo nyt menosääntöön ottaa tähän tarkoitukseen vastaisuudessa tarpeelliset menoerät jotta kysymys varain myöntämisestä ei olisi toimenpiteen esteenä, kun kahtiajako tulee kysymykseen. Saan sentähden kunnioittaen ehdottaa menosääntöön merkittäväksi seuraavat määrät, jotka poliisimestarin esityksestä ja läänin kuvernöörin ehdotuksesta tarvittaessa käytettäisiin:

I piiriupseeri, palkkaa	5,000: —		
palkkiota	2,000: —		7,000: —
I piirikomisarius, palkkaa	3,000: —		
palkkiota	2,000: —		5,000: —
6 ylikonstaapelia, palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	16,200: —
II vanh. konstaapelia palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	24,200: —
12 nuor. » palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	24,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>76,400: —</u>

Muist. Näistä 23 konstaapelista toimisi I vankeinhoitajana, I kirjurina ja I katu-tarkastajana.

Tässä lienee vielä huomautettava, että monen kilometrin pituisten välimatkain johdosta kohdakkoin käy välttämättömäksi perustaa vartiokonttori Fredriksbergiin ja lisäksi ehkä toinen vieläkin loitommaksi, siinä tapauksessa että kaupunki, niinkuin hankkeissa on, lunastaa uusia alueita nykyisen kaupunginrajan tuolta puolen.

Nykyään on tässä piirissä 10 miehitettyä sekä 6 miehistön puutteessa täyttä- IV. Poliisi-
mätöntä vartiopaikkaa, joiden lisäksi tarve vaatisi järjestämään 8 uutta vartiopaikkaa piiri.
(Kristiinankatu, Vallila, Vanhakaupunki, Sörnäisten Rantatie, Säestöpankin tie, III linja,

Porvoonkatu y. m. paikat). Näihin vartiopaikkoihin tarvittaisiin 96 miestä (4 miestä kuhunkin 24 paikkaan). Paitsi näitä tarvittaisiin: 2 kirjuria, 2 vankeinhoitajaa ja 1 katutarkastaja. Kaiken kaikkiaan siis tarvittaisiin 101 miestä.

Nykyään tarpeelliseen miehistöön tulisi kaikkiaan kuulua:

- 1 piiriupseeri;
- 1 piirikomisarius;
- 7 ylikonstaapelia;
- 96 konstaapelia;
- 2 kirjuria;
- 2 vankeinhoitajaa;
- 1 katutarkastaja.

Vuosirahasääntö (alipäällystö ja miehistö):

7 ylikonstaapelia, palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	18,900: —
40 vanh. konstaapelia, palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	88,000: —
61 nuor. » palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	122,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>228,900: —</u>

Kolmannesta piiristä mainitsemini seikkoihin nähden, jotka ovat, vaikkeivät yhtä laajassa mitassa, neljännessäkin piirissä olemassa, saan ehdottaa, että tässäkin kohden vastaisen varalle merkittisiin menosääntöön seuraavat menoerät tarvittaessa käytettäviksi:

Vanhankaupungin vartiokonttoria varten:

1 ylikonstaapeli, palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	

Konstaapeleja uusien vartiopaikkain miehittämiseksi niissä kohdin kaupunkia, missä väkiluvun kasvaminen sitä vaatii (Eläintarhankatu, Helsingintori, Tynnyrintekijänkatu, Vaivaistalo, Hermanni):

10 vanh. konstaapelia, palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	22,000: —
10 nuor. » palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	20,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>44,700: —</u>

Kuudennen piirin muodostaminen voinee, mikäli minun tietooni on tullut, toistaiseksi jäädä sillensä, koska puheenalainen piiri, vaikka onkin alaltaan suurin, kuitenkin on verraten rauhallinen, syystä että kaikenlaatuinen väkijuomain vähittäismyynti ja anniskelu tässä piirissä on kielletty muualla paitsi Alppilan ravintolassa.

Edellä olevan mukaan tarvittaisiin järjestyspoliisiin kaikkiaan seuraava henkilömäärä:

	Ups.	Komis.	Yli- konst.	Tark. konst.	Konst.	Ylimäär. konst.
Keskuspoliisiasema	—	2	6	20	48	40
Ratsastava osasto	—	1	5	4	87	—
I poliisipiiri	1	1	6	—	116	—
II »	1	1	6	—	81	—
III »	1	1	7	—	105	—
IV »	1	1	7	—	101	—
Yhteensä	4	7	37	24	538	40

Vastaisen varalle:

V poliisipiiri	1	1	6	—	23	—
VI »	—	—	1	—	20	—
Yhteensä	5	8	44	24	581	40

Nykyisen vuosirahasäännön mukaan pitäisi

olla	5	9	40	16	514	40
Todellisuudessa on palveluksessa (⁹ / ₆ 1911)	5	9	32	18	339	40
Vuosirahasääntöön tulee lisää	—	—	4	8	65	—
Vuosirahasäännöstä poistuu	—	1	—	—	—	—
Ennallaan	5	—	—	—	—	40

Tämä «poliisihoidon edistämistarkoituksiin» ajottu määräraha on ehdotukseen Kuvvernöörin merkitty aivan liian pieneksi, ollen 4,000 markkaa. Tämänlaatuiset menot nousevat käyttövarat paljon suurempiin määriin. Väliaikaiseen vuosirahasääntöön onkin tätä tarkoitusta varten merkitty 10,000 markkaa. Mikä komitean on saattanut tinkimään näin paljon saatavissa olevain tietojen osottamasta tarpeesta, on minulle tuntematonta. Alempana olevista numerotiedoista näkyy, ettei tuo väliaikainen määrärahaakaan ole riittänyt, vaan on lisämääräraha vuosittain myönnetty. Niinpä olivat menot:

Vuonna 1907	Smk	22,000: —
» 1908	»	14,837: 75

Vuonna 1909	Smk	12,427: 33
» 1910	»	9,831: 18

lukuun ottamatta erinäisiä matkalaskuja, joita poliisilaitokseen kuuluvat henkilöt ovat antaneet siitä, että olleet komennettuina virantoimitukseen kaupungin ulkopuolella oleviin paikkoihin. Näiden laskujen osottama menomäärä oli:

Vuonna 1907	tuntematon
» 1908	Smk 4,875: 39
» 1909	» 8,224: 48
» 1910	» 6,450: 92

jota paitsi oli menoja maaseudulla toimitetuista rikosjuttujen tutkimuksista:

Vuonna 1909.	Smk	2,567: 91
» 1910.	»	1,818: 40

Poliisihoidon edistämistä tarkoittavia menoja on niinmuodoin ollut kaikkiaan seuraavat määrät:

Vuonna 1907	Smk	22,000: —(+matkalaskut)
» 1908	»	23,219: 72
» 1909	»	18,100: 50

Jos kuitenkin ajkotaan vastedes, samoin kuin tähän asti lienee ollut laita, maksaa matkalaskut niistä varoista, jotka sitä tarkoitusta varten ovat herra Kuvemöörin käytettävänä ja joita ilmoituksen mukaan on 5,000 markkaa, tulisi määrärahan olla ainakin 13,000 markkaa 1910 vuoden menojen mukaan. Tämä on, niinkuin sanottu, vähin tarkoitukseen tarvittava määrä. Ja varsin mahdollista on, että summa jonakin vuonna nousee pari, kolme tuhatta markkaa suuremmaksi, siitä riippuen onko komennuksia maaseudulle taikka muita arvaamattomia suurenlaisia menoja ollut tavallista enemmän. Poliisimestarin käytettäväksi annettu 4,000 markan määräraha on siinä tapauksessa käytettävä mahdollisen vajauksen täyttämiseen ja sen sijaan muita tästä määrärahasta suoritettavia menoja, mikäli mahdollista, supistettava.

Puhtaaksi-
kirjoitus-
määräraha.

Koska vakinainen menosääntö vahvistetuksi tultuaan aivan todennäköisesti pysyy voimassa monta vuotta, olisi erittäin suotavaa, että puhtaaskirjoitusmäärärahaakin jonkun verran korotettaisiin. On nimittäin nyt jo erittäin tarpeellista, jopa välttämättöntäkin, asettaa tiedonantotoimistoon apulainen sille kanslistille, jonka toimenä on kirjoittaa ilmoitetut matkustajat n. s. matkustajakirjaan, tehdä siihen tarpeelliset muis-

toonpanot matkustajain lähdöstä sekä kirjoittaa kuvernöörille päivittäin toimitettava matkustajain luettelo. Matkustajain luvun lisääntyminen käy selville seuraavista numerotiedoista:

Vuonna 1900	26,361
» 1905	44,680
» 1910	75,143

Asiaa valaisevana saan tähän panna lyhyen otteen poliisilaitoksen kirjelmästä läänin Kuvernöörille syyskuun 23 päiväältä 1909 N:o 2,046:

«Viimeksi kuluneen vuoden (1908) lopulla katsoin tarpeelliseksi asettaa tiedonantotoimistoon lisäksi kaksi naispuolista kanslia-apulaista, jolle maksettiin laitoksessa tavalliset palkat, toiselle 150 ja toiselle 125 markkaa kuukaudessa, ja on osottautunut että ilman näitä apulaisia ei hyvin tulla toimeen, syystä että tiedonantotoimiston palveluksessa olevilla konstaapeleilla ei ole sitä kokemusta että heitä voisi käyttää kanslia-tehtäviin eivätkä he myöskään taida venäjän eikä saksan kieltä, joita kieliä, paitsi muita sanotulla osastolla tulee käytäntöön joka päivä».

Sanotusta ajasta lähtien on työtaakka tuntuvasti lisääntynyt, ja epäilemättä on työmäärä vatedeskin vuosittain jonkun verran kasvava.

Puhtaaksikirjoittajain lukumäärän lisäämisen tarpeellisuutta osottaa sekin tosiasia, että kesäisin, jolloin kansliahenkilökunta vuorotellen on nauttinut kesälomaa, on täyty-nyt palkata sijainen kolmen kuukauden ajaksi vuosittain, syystä että eräitten osastojen (kanslian ja tiedonantotoimiston) töitä ei ole saatu suoritetuiksi virantoimituksessa ole- valla henkilökunnalla vierasta apua käyttämättä.

Saan sentähden ehdottaa, että puheenalainen määräraha, sen johdosta että uusia apulaisia on tarpeen, korotettaisiin 12,600 markkaan.

Ratsastavan poliisiin 80 hevosen ruokintakustannukset nousevat, lukien likimain 700 Ratsastavan
 markkaa hevosta kohti, kaikkiaan 48,000 markkaan. Aikaisemman runsaanlaisen arvion poliisin
 mukaan nousisivat mainitut kustannukset 52,000 markkaan, jota määrää tosin käy puo- hevosten
 lustaminen sillä, että heinäin, kaurain ja olkien hinnat voivat kohota ja että määräraha ylläpito.
 sentähden tuollaista mahdollista hinnannousua silmälläpitäen on laskettava riittävän
 suureksi. Määrärahassa on kuitenkin niinä vuosina, jolloin ratsastavan osaston mies-
 luku on ollut nykyisellään, syntynyt säästöä, vuonna 1910 umpiluvuin 10,000 markkaa.
 Aikaisemminkin on syntynyt usean tuhannen markan ylijäämiä. Tähän nähden kävisi
 komitean ehdotukseen tekeminen sellainen selvennys ja rajoitus, että kaikki enemmän
 taikka vähemmän välittömästi hevosten ylläpitoon kohdistuvat pienemmät määrärahat,
 vastaavaa korotusta toimittamatta, siirrettäisiin ratsastavan poliisin hevosten ylläpito-
 määrärahaan. Sellaisia määrärahoja ovat:

Eläinlääkärin palkkaus	Smk	1,000: —
Määräraha ratsastavan poliisin asestuksen, ratsastarvikkeiden, ajoneuvojen y. m. korjaukseen, arviolta . . .	»	2,000: —
Minkä ohella puheenalaisesta määrärahasta kävisi suorittaminen erinäisiä muita sanotun osaston menoja, joita ei ole aikaisemmin merkitty määrärahaan, niinkuin:		
Hevosten ostelumatkat	»	1,500: —
Ratsastavan poliisin puoliturkkien korjaus	»	2,000: —
Hevosten kesälaitumen vuokra y. m.	»	600: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>7,300: —</u>

Saan sentähden kunnioittaen ehdottaa että, jos hevosten lukumäärä pysytetään 80:nä, määräraha sen täydentämiseksi merkitään tämän mukaisesti 8,000 markaksi, sen sijaan että ehdotuksessa on 4,000 markkaa, ja olisi Helsingin kaupungin otettava näihin kustannuksiin osaa ainakin puolella määrällä.

Korvaus
syyttömästä
vaatteitten
pilaantumi-
sesta.

Nimikkeestä käynee selville, että tästä määrärahasta (5,000 markasta) myös käy antaminen korvausta ja lahjapalkkioita poliisikuntaan kuulumattomille henkilöille, jotka ovat olleet poliisille avullisina pidätettyjen henkilöjen kiinni ottamisessa, sekä että siitä myös saa antaa korvausta muustakin vahingoittuneesta omaisuudesta kuin vaan vaatteista ja univormukappaleista.

Poliisilaitok-
sen puhelin-
määräraha.

Komitean ehdotukseen on poliisilaitoksen antamain tietojen perusteella puheenalasta tarkoitusta varten merkitty 4,200 markan määräraha. Siihen aikaan kun nuo tiedot annettiin, olikin tämä määrä riittävä. Puhelimien luku on kuitenkin siitä lähtien lisääntynyt ja on poliisilaitoksen vastedes laajentuessa edelleenkin lisääntyvä. Puheenalaisen rahamäärän korottaminen käy joka tapauksessa tarpeelliseksi.

Nykyään ovat käytännössä seuraavat puhelimet:

1.	N:o	633.	Poliisimestarin virkahuone	102: —
2.	»	4238.	Apulaisen s:n	102: —
3.	»	3306.	Kanslia (ynnä 2 lisäjohtoa)	152: —
4.	»	4231.	Rikosasiankomisarius, virkahuone	102: —
5.	»	3317.	Etsivä komisarius, »	102: —
6.	»	583.	Apul. » »	102: —
7.	»	5884.	Apul. rikosasiainkomisarius, »	90: —
8.	»	1012.	Keskuspoliisiasema, päivystyshuone	102: —
9.	»	5308.	Keskuskomisarius, virkahuone	102: —
10.	»	1271.	Siveellisyysosasto	110: —

11.	N:o	113.	I Poliisipiiri	102:—
12.	»	148.	II »	102:—
13.	»	147.	III »	90:—
14.	»	20.	IV »	110:—
15.	»	405.	Töölön vartiokonttori	118:—
16.	»	2095.	Hermannin s:n	146:—
17.	»	5535.	Vanhankaup. s:n	230:—
18.	»	4687.	Poliisikoulu (välskäri)	102:—
19.	»	6056.	Passitoimisto	102:—
20.	»	4621.	Tiedonantotoimisto	102:—
21.	»	6762.	S:n, johtajan virkahuone	102:—
22.	»	6850.	Keskuspoliisin (sivujohto rats. osastoon)	12:—
23.	»	599.	Poliisimestari, yksityisasunto	102:—
24.	»	5539.	Apulainen, nuor., s:n	102:—
25.	»	4726.	Calonius, H., opetusups., s:n	102:—
26.	»	6896.	Helenius, I, » »	102:—
27.	»	6833.	Sandman, W., » »	102:—
28.	»	8189.	Lindh, C., » »	102:—
29.	»	5935.	Sihteeri, yksityisasunto	102:—
30.	»	5664.	Poliisimest. lainopill. apul., s:n	102:—
31.	»	3452.	Rikosasiankomisarius, »	102:—
32.	»	2866.	Etsivä komisarius, »	102:—
33.	»	1879.	» »	102:—
34.	»	3499.	Keskuskomisarius »	102:—
35.	»	6057.	I Piirin komisarius, »	102:—
36.	»	5476.	II » »	102:—
37.	»	4695.	III » »	90:—
38.	»	6577.	IV » »	110:—
39.	»	5872.	Siv.os. »	110:—
40.	»	6305.	Etsivä ylikonstaapeli, »	102:—
41.	»	—	Vanh. poliisimest. apul. (nyk. käyttämättä, virka avoinna)	102:—
				Smk 4,326:—

Paitsi näitä puhelimia, jotka tarvitaan, jos virkamiesten lukumäärä pysytetään nykyisellään, on tarpeen uusia aparaatteja, jos uusia virkamiehiä asetetaan. Olisi sentähden tarpeellista jo tätäkin näkökohtaa silmällä pitäen korottaa määrärahaa muutamalla sadalla markalla. Mutta lisäksi tulee muitakin puhelimesta aiheutuvia maksuja, joista tavallisimmat ovat muuttokustannus, 10 mk kerralta, sekä uudesta aparaatista suoritettava sisäänkirjoitusmaksu, 40 markkaa. Tällaisia menoja sattuu vuosittain. Puheenalainen määräraha olisi sentähden merkittävä arviolta 5,000 markaksi.

Puhelinver-
kon kunnos-
sapito.

Paitsi poliisilaitoksen puhelinverkosta aiheutuvia välittömiä kunnossapitokustannuksia, joista valtiovarasto kaupunginviranomaisten kanssa tehdyn välipuheen perusteella suorittaa 2,200 markkaa vuodessa, on tarpeen varoja uusien puhelinaparaattien sijoittamiseksi kaupungin etäisempiin osiin sitä myöten kuin kaupunki laajenee. Jo nyt olisi puhelinverkkoa laajennettava, mutta odottaessani vakinaisen vuosirahasäännön vahvistamista en ole tahtonut ryhtyä toimenpiteisiin tässä asiassa (nytemmin kuitenkin on anomus asiasta tehty). Vuosirahasääntöön olisi sentähden merkittävä arviolta 800 markan määräraha tuollaisiin tarpeellisiin menoihin, joka määräraha, siinä tapauksessa ettei sitä vuotenaan tarvittaisi, voisi palautua valtiovarastolle. Uusien puhelinten asettaminen kaupungin laitaosiin on tietenkin erittäin tärkeä, koska siellä virantoimituksessa olevat konstaapelit eivät voi saada apua tovereiltaan, eivät myöskään voi siellä käyttää yksityishenkilöjen puhelimia, eikä heillä ole pika-ajuriakaan käytettävään.

Opetus.

Opetusta varten on väliaikaiseen vuosirahasääntöön merkitty seuraavat rahamäärät:

1909 vuoden rahasääntöön	Smk	6,000:—
1910 » »	»	6,000:—
1911 » »	»	4,000:—

Mitkä perustelmat ovat aiheuttaneet vähentämään tätä määrärahaa 1,000 markalla, ei ole minulle tunnettua. Minusta noin suuri vähennys näyttää epäoikeutetulta, koska opetusvälineistön hankkimisesta ja muista miehistön kasvatuksen yhteydessä olevista seikoista aiheutuvat kustannukset vuosittain jonkun verran säännöllisesti uusiintuvat. Niinpä oli esim. vuonna 1910 kustannuksia seuraavat määrät:

Voimistelunhuoneiston vuokra	Smk	1,000:—
Opetus «ensi avun antamisessa tapaturmissa», lääkärin antama . . .	»	460:—
Oppikurssi japanilaisessa painissa	»	500:—
Venäjän kielen opetuksessa käytettävä välineistö	»	843:01
Havaintovälineet y. m.	»	221:72
Voimistelupukujen ja kenkään korjaus	»	207:05
	Yhteensä Smk	3,231:78

Tämäntapaisia menoja ilmestyy tietenkin alituisen. Olisi sentähden erittäin tarpeellista, että opetusmääräraha merkittäisiin ainakin 3,000 markaksi.

Automobii-
lien kunnos-
sapito.

Tähän 4,000 markan suuruiseen määrärahaan nähden olisi sellainen määräys suotava, että tästä määrarahasta myös saisi suorittaa moottori- ja pelastusveneen kustannukset. Korotusta ei ole tarpeen.

Komitean ehdotukseen merkitty määräraha on liian niukka. Sittenkun kaupunki, Puhtaanapito ja desinfi-
jonka on kustannettava poliisille tarpeelliset huoneistot, on sitä varten teettänyt uudet rakennukset toisen ja neljännen piirin sekä siveellisyyssosaston käytettäviksi ovat puheen-
alaiset kustannuksetkin lisääntyneet, noustun nykyään seuraaviin määriin:

Siivoojatarten palkkaus	Smk	7,740:—
Desinfioiminen (lysooli)	»	960:—
Liinavaatteiden pesu	»	550:—
Saippua y. m.	»	450:—
Yhteensä Smk		9,700:—

joka rahamäärä nykyään tarvitaan täydellisen puhtaanapidon hoitamiseksi.

Ehdotukseen merkityn 7,400 markan määrärahan sijasta olisi vakinaiseen vuosi-
rahasääntöön näin ollen merkittävä 9,700 markkaa.

Koiraveron suorittamisesta 14 päivänä joulukuuta 1894 annetun Keisarillisen Majesteetin Armollisen Asetuksen 8 §:n mukaan on poliisi velvollinen ottamaan talteen koiran, jonka huomataan olevan vailla veromerkkiä. Tähän tarkoitukseen ei ole aikaisemmin ollut osotettuna määrärahaa, eikä sitä myöskään ole merkitty vakinaisen vuorirahasäännön ehdotukseen. Vuonna 1909 otti kaupungin poliisi talteen kaikkiaan 812, vuonna 1910 taas 613 koiraa. Jokaisesta uroskoirasta maksettiin konstaapeleille 2 markkaa ja jokaisesta nartusta 3 markkaa, joten menoja oli noin 1,650 markkaa vuonna 1909 ja 1,250 markkaa vuonna 1910. Näihin määriin ei ole luettu menoja koirain elatuksesta niinä päivinä, mitkä ne on asetuksen mukaan säilytettävä omistajan noudettaviksi ennen niiden lopettamista, ja lienee nämä menot ensinmainitussa tapauksessa arvioitava ainakin 400 markaksi ja jälkimäisessä tapauksessa vähintään 300 markaksi. Olisi sentähden tarpeellista, että menosääntöön puheenalaista tarkoitusta varten merkittäisiin määräraha, arviolta 2,000 markkaa.

Asian valaisemiseksi lienee huomautettava, että puheenalaiset menot on vuosittain tehdyn esityksen johdosta suoritettu kaupungin varoista, kun koiraveroja epäilemättä juuri noiden taajaan toimitettujen ahdistelujen johdosta on kertynyt tuntuvasti enemmän kuin on ollut menoja. Onko tämä kaupungille edullinen asiointi vastedes pysytettävissä, on vaikea edeltäpäin sanoa.

Poliisikoiria on nykyään 18. Niiden ylläpitämiseksi ei ole merkitty mitään määrää rahaa, josta menot sopisi suorittaa. Kun poliisikoiria niiden saavutusten perustuksella, joita valmiiksi opetetut koirat jo ovat osottaneet, todennäköisesti vastedeskin käytetään poliisin palveluksessa, näyttää tarpeelliselta tätä tarkoitusta varten merkitä vuorirahasääntöön 2,000 markan määräraha.

Koska poliisikoiratallin teettäminen kaupungin ulkopuolelle vain on ajankysymys ja minä jo olen lähettänyt siitä kirjelmän herra Kuvernöörille, on tarpeellista sanotun rakennuksen voimassapitämiseksi vuosirahasääntöön merkitä arviolta 500 markkaa.

Ruoka-
annokset.

Kun ehdotukseen ei ole merkitty määrärahaa pidätettyjen henkilöiden ruokkimiseksi, lienee vakinaiseen menosääntöön vastamainittua tarkoitusta varten merkittävä arviolta 6,000 markan määräraha. Nykyään ja aikaisemmin on lääninhallitus suorittanut tämänlaatuisia menoja 400—500 markkaa kuukausittain eli 4,800—6,000 markkaa vuosittain.

Lääkkeet ja
sidentarvik-
keet.

Määrärahaa ei myöskään ole varattu niiden lääkkeitten ostoon, joita poliisilaitoksen lääkäri hankkii poliisimiehistön ja heidän perheenjäsentensä hoitoon käytettäväksi vastaanottohuoneessa ja joka menomäärä ei myöskään liene vältettävissä. Niinkään olisi osotettava tarpeellinen rahamäärä piiri- ja sivukonttoreissa tarpeellisten sidentarvikkeitten ostoon. Arviolta 1,000 markan määräraha riittänee tähän tarkoitukseen.

Painaja.

Niinkuin herra Kuvernöörille on tunnettua, suorittaa poliisilaitoksen lomakkeitten y. m. painatuksen laitoksen omassa kirjapainossa konstaapelin toimeen asetettu, painatustehtäviin perehtynyt henkilö, jolla on vuosipalkkaa 2,200 markkaa, ollen tästä määrästä konstaapelin palkkaa 2,000 markkaa ja kanslian varoista maksetaan 200 markan lisä. Kun tuollaisella virkailijalla ei ole minkäänlaatuisia poliisitehtäviä suoritettavanaan eikä hänen olemisensä luetteloissa konstaapelina ole hänen tehtävänsä ja asemansa mukaista, näyttää minusta suotavalta, että vakinaisen vuosirahasäännön ehdotukseen merkitään painajan palkkaukseksi 2,200 markkaa. Tämä palkkamäärä ei liene liian runsas siihen nähden että tämä henkilön tulee osata latoa ruotsin-, suomen- ja venäjänkielistä tekstiä. Olisi sen lisäksi toivottava, että painaja määrävuodet palveltuaan saisi palkkionkorotuksen samoinkuin konstaapelien on laita.

Seikka, joka nyttemmin niinkään on otettava huomioon, on että painajan tehtävien paljouden tähden hänelle on hankittava apulainen. Tämä, joku nuorenpuolinen henkilö saisi suorittaa kaikenlaisia tehtäviä, joihin ei vaadita ammattitaitoa. Tuollainen apulainen on jo täytynyt asettaa toista vuotta takaperin, ja on hän saanut 60 markan kuukausipalkkion.

Määräraha
poliisilai-
toksen kirja-
painon voi-
massapitöön.

Vuosittain on kirjakevarastoa, joka alussa oli erittäin epätäydellinen, jonkun verran täydennetty, etupäässä ostamalla sellaisia kirjakkeita, joita välttämättä on tarvittu poliisilaitoksen lomakkeiden painattamiseen. Kirjakevarasto on kuitenkin edelleen

liian niukka ja kaivannee jonkun ajan kuluttua uudistamista. Kirjakelajien joukossa on nimittäin varasto vanhemmilta ajoilta säilyneitä kirjakkeita. Pieni määräraha puheenalaiseen tarkoitukseen olisi sentähden tarpeellinen. Saan ehdottaa arviolta 480 markkaa.

Kirjapainon vuotuiset kustannukset nousisivat näin ollen kaikkiaan seuraaviin määriin:

Kirjaltajan palkkio	Smk	2,200: —
Apulainen »	»	720: —
Kirjakkeiden ostoon	»	480: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>3,400: —</u>

Vuosina 1906 ja 1907 nousivat painatuskustannukset 5—6,000 markan vaiheille vuotenaan.

Tästä asiasta on edeltäjäni lähettänyt kaksi kirjelmää, ensimmäisen marraskuun 8 päivältä 1909 N:o 2,397 Keisarilliselle Majesteetille ja toisen huhtikuun 30 päivältä 1910 N:o 1,165 läänin silloiselle Kuvernöörille. Kun näissä kirjelmissä huomautetut seikat pääasiassa edelleen ovat olemassa, rohkenen tämän ohien panna jäljennökset näistä kirjelmistä ja pyydän asiaan nähden ainoastaan huomauttaa, että minä kaikin puolin yhdyn översti Bergiin, mikäli koskee tarpeellisen rahamäärän merkitsemistä vuosirasääntöön puheenalaisia, huomiota ansaitsevia tarkoituksia varten. Ehdotettuun 51,525 markan määrään olisi kuitenkin lisättävä määräraha virkamiesten palkan- ja palkkionkorotuksia varten, joten vuosirasääntöön olisi merkittävä arviolta 55,000 markkaa.

Paitsi edellä lueteltuja on poliisin luetteloissa erinäisissä virastoissa y. m. palvelevia ja näiden palkkaamia konstaapeleja.

Valtionrautateiden palveluksessa:

20 konstaapelia à 2,200: — Smk 44,000: —

Vankeinhoitohallituksen palveluksessa:

2 konstaapelia à 2,200: — » 4,400: —

Helsingin Säästöpankin palkkaama:

1 konstaapeli à » 2,200: —

Panttilainauslaitoksen palveluksessa:

6 osin laitoksen, osin valtion varoilla palkattua konstaapelia » 7,200: —

Yhteensä Smk 57,800: —

Muiden laitosten palkkaamat konstaapelit.

Koska nämä konstaapelit todellisuudessa kuuluvat poliisilaitokseen ja poliisilaitoksen sentähden täytyy, siinä tapauksessa että tämä niin sanoakseni ulkopuolinen virantoimitus lakkautetaan, ottaa tämä miehistö jälleen palvelukseensa, lienee vuosirahasääntöön varalle merkittävä määräraha tähän tarkoitukseen, arviolta kuitenkin ainoastaan 5,000 markkaa, koska ei ole otaksuttavaa, että noita toimia saman vuoden kuluessa lakkautettaisiin ylen monta, ja kun näiden poliisimiesten palkkaus maksettaisiin ainoastaan siinä tapauksessa ettei avonaisia virkoja kulloinkin ole täytettävänä. Päävastaisessa tapauksessa nämä poliisimiehet sijoitettaisiin avoinna oleviin virkoihin, saaden saman palkan, mikä heille on maksettu palvellessaan laitoksen ulkopuolella taikka, jos viimeksi mainittu palkka on ollut pienempi, saman palkan kuin laitoksen nuoremmat konstaapelit, tietenkin edellyttäen että heitä voi käyttää poliisipalvelukseen.

Palkankorotukset.

Komitea on vuosirahasääntöehdotuksen jälkeisessä 1 muistutuksessa ehdottanut että «kaikki poliisilaitoksen palveluksessa olevat sääntöpalkkaiset virkamiehet saisivat 5 ja 10 vuoden palveluksesta palkkionlisäystä 10 % vakinaisesta palkastaan». Kun tuollainen määräys tuottaisi pettymyksen niille virkamiehille, jotka ovat aikaisemmin tulleet poliisilaitoksen palvelukseen ja muilla ehdoilla saaneet valtakirjan, toisin sanoen, kun heille virkaan tullessaan on vakuutettu palkankorotus eikä vain palkkionkorotusta, lienee paikallaan sellainen määräys, että virkamiehet saavat palkankorotuksen eikä palkkionkorotusta.

Muist. 5.
Löytötavara.

Läänin kuvernööri on kirjelmässä joulukuun 14 päivältä 1909 N:o 25,143 määrännyt, että poliisilaitokseen jätetty löytötavara, jota ei ole säädetyn ajan kuluessa peritty, on myytävä huutokauppakamarissa sekä kertyneet varat toimitettava lääninrahastoon. Aikaisemmin on edeltäjäni kirjelmässä joulukuun 2 päivältä 1909 N:o 2,638 ehdottanut, että tuollaiset varat saisi käyttää poliisilaitoksen tarpeisiin, jonka ehdotuksen silloinen kuvernööri muutti siten, että varat saisi käyttää «poliisimiehistön vähävaraisten perheitten taikka kuolleitten poliisikonstaapelien leskien ja lapsien tilapäiseksi avustamiseksi».

Mikäli minulle on tunnettua, ei kuvernöörin tekemään esitykseen vielä ole tullut minkäänlaista vastausta. Mielestäni kuitenkin olisi toivottavaa, että vuosirahasääntöön tästä pantaisiin jokin määräys, minkätähden saan kunnioittaen pyytää suosiollista virkavirkatoimenpidettä siihen suuntaan että asia tulisi ratkaistuksi. Tiedoksi pyydän mainita, että poliisilaitoksen kassaan on myydyistä löytötavaroista kertynyt 644 markkaa 84 penniä.

Helsingissä, heinäkuun 3 päivänä 1911.

Hj. Walmquist.

N:o 1784.

K. A. Hellman.

Ehdotus Helsingin kaupungin poliisilaitoksen vakinaiseksi vuosirahasäännöksi.

(Poliisimestarin ehdotus).

Päälystö.

I poliisimestari, palkkaa	8,000: —				
palkkiota	6,000: —				
lisäpalkkiota ajosta virka-asioissa	1,000: —			15,000: —	
I vanhempi poliisimestarin apulainen, palkkaa	7,000: —				
palkkiota	3,000: —			10,000: —	
I nuorempi poliisimestarin apulainen, palkkaa	5,000: —				
palkkiota	3,000: —			8,000: —	
I nuorempi poliisimestarin apulainen, palkkaa	5,000: —				
palkkiota	3,000: —			8,000: —	
I poliisiohjaaja (poliisikoulun opettaja), palkkaa	5,000: —				
palkkiota	2,000: —			7,000: —	
4 piiriupseeria, kukin palkkaa	5,000: —				
palkkiota	2,000: —			7,000: —	28,000: —

Kanslia ja sen alaiset osastot.

Kanslia.

I sihteeri, palkkaa	5,000: —				
palkkiota	3,000: —			8,000: —	
I taloudenhoitaja ja kirjanpitäjä, palkkiota				4,800: —	
I kassanhoitaja, palkkiota				3,600: —	
I notari, palkkaa	2,400: —				
palkkiota	1,600: —			4,000: —	
I kanslisti, palkkiota				2,400: —	
I venäjän kielen kääntäjä, palkkiota				3,600: —	
I lääkäri, palkkaa	3,600: —				
palkkiota	900: —			4,500: —	
I vahtimestari, palkkiota				1,500: —	
			Siirros Smk	108,400: —	

Siirros Smk 108,400:—

Passitoimisto.

1 passiekspeditööri, palkkiota		4,800:—
1 apulaiskspeditööri, palkkiota		3,000:—
1 kanslisti, palkkiota		2,200:—
1 » »		1,800:—
1 passintarkastusapulainen kesäisin, palkkiota		540:—

Tiedonantotoimisto.*Virka-apuosasto.*

1 johtaja (molempain osastojen), palkkaa	4,000:—	
	palkkiota	2,000:—
		6,000:—
1 notari, palkkiota		3,600:—
2 kanslistia, kumpikin palkkiota	2,000:—	4,000:—
2 kirjuria, » »	2,000:—	4,000:—
5 lähettä, kukin »	2,000:—	10,000:—
1 vahtimestari, palkkiota		1,200:—
1 harjoittelija, palkkiota		1,200:—

Osoteosasto.

1 apulaisjohtaja, palkkiota		3,600:—
1 notari, palkkiota		2,400:—
20 ruotumiestä, palkkaa	1,200:—	
	palkkiota	1,000:—
		2,200:—
10 kanslia-apulaista, kukin palkkiota	2,000:—	20,000:—
5 päivystäjää, kukin palkkiota	2,000:—	10,000:—
2 harjoittelijaa, kumpikin palkkiota	1,200:—	2,400:—
1 kanslisti, palkkiota		1,800:—

Etsivä osasto.

1 rikosasiainkomisarius, palkkaa	6,000:—	
	palkkiota	3,000:—
		9,000:—
1 rikosasiainkomisariusuksen apul., palkkaa	4,000:—	
	palkkiota	3,000:—
		7,000:—
1 ensim. komisarius, palkkaa	4,000:—	
	palkkiota	2,000:—
		6,000:—

Siirros Smk 256,940:—

	Siirros Smk	256,940:—
I notari, palkkaa	2,400:—	
palkkiota	<u>1,600:—</u>	4,000:—
I kanslisti, palkkiota		3,000:—
4 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500:—	
palkkiota	<u>1,300:—</u>	2,800:—
38 konstaapelia, kukin palkkaa	1,400:—	
palkkiota	<u>1,000:—</u>	2,400:—
2 arestinvartijaa, kumpikin palkkiota	<u>1,800:—</u>	3,600:—
I makasiininhoitaja, palkkiota		1,500:—
harjoittelija, palkkiota		4,000:—

Tuntomerkkikonttori.

I johtaja, palkkiota		3,600:—
I johtajan apul., palkkiota		2,400:—
I valokuvaaja, palkkiota		3,000:—
määräraha rikosvalokuvausta ja erinäisiä identifioimistoiminnan menoja varten		3,000:—

Polisilehti.

I toimittaja, palkkiota		1,200:—
I apulainen, palkkiota		1,200:—

Siveellisyyssosasto.

I komisarius, palkkaa	4,000:—	
palkkiota	<u>2,000:—</u>	6,000:—
I ylikonstaapeli, palkkaa	1,500:—	
palkkiota	<u>1,300:—</u>	2,800:—
I tarkastuskonstaapeli, palkkaa	1,400:—	
palkkiota	<u>1,100:—</u>	2,500:—
20 konstaapelia, kukin palkkaa	1,400:—	
palkkiota	<u>1,000:—</u>	2,400:—
3 konstaapelia osastolla suoritettavia tehtäviä varten, kukin palkkaa	1,200:—	
palkkiota	<u>1,000:—</u>	2,200:—
I kanslisti, palkkiota		2,000:—
	<u>Siirros Smk</u>	<u>457,740:—</u>

		Siirros Smk	921,440: —
6 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	16,200: —
74 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	162,800: —
42 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	84,000: —

II poliisipiiri.

1 komisarius, palkkaa	3,000: —		
palkkiota	2,000: —		5,000: —
6 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	16,200: —
49 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	107,800: —
32 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	64,000: —

III poliisipiiri.

1 komisarius, palkkaa	3,000: —		
palkkiota	2,000: —		5,000: —
7 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	18,900: —
50 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	110,000: —
55 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	800: —	2,000: —	110,000: —

IV poliisipiiri.

1 komisarius, palkkaa	3,000: —		
palkkiota	2,000: —		5,000: —
7 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500: —		
palkkiota	1,200: —	2,700: —	18,900: —
40 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —		
palkkiota	1,000: —	2,200: —	88,000: —

Siirros Smk 1,733,240: —

			Siirros Smk	1,733,240: —
61 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —			
	palkkiota	800: —	2,000: —	122,000: —

*Vastaisen varalle.**V poliisipiiri.*

1 piiriupseeri, palkkaa	5,000: —			
	palkkiota	2,000: —		7,000: —
1 komisarius, palkkaa	3,000: —			
	palkkiota	2,000: —		5,000: —
6 ylikonstaapelia, kukin palkkaa	1,500: —			
	palkkiota	1,200: —	2,700: —	16,200: —
11 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —			
	palkkiota	1,000: —	2,200: —	24,200: —
12 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —			
	palkkiota	800: —	2,000: —	24,000: —

VI poliisipiiri.

1 ylikonstaapeli, palkkaa	1,500: —			
	palkkiota	1,200: —		2,700: —
10 vanh. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —			
	palkkiota	1,000: —	2,200: —	22,000: —
10 nuor. konstaapelia, kukin palkkaa	1,200: —			
	palkkiota	800: —	2,000: —	20,000: —

Erinäisiä määrärahoja.

Kuvernöörin käytettäväksi poliisihoidoa edistäviin tarkoituksiin, tilintekovelvollisuudella	13,000: —
Poliisimästarin käytettäväksi satunnaisiin virkamenoihin, tilintekovelvollisuudella	4,000: —
Puhtaaksikirjoitusmääräraha	12,000: —
Kanslian tarverahojat, tilintekovelvollisuudella	10,000: —
Poliisilehden tarverahat, s:n	600: —
Poliisilehden painatuskustannukset, arviolta	6,000: —
Ratsastavan poliisin hevosten ylläpito	52,000: —

Siirros Smk 2,074,540: —

	Siirros Smk	2,074,540:—
Määräraha hevosluvun täydentämiseksi		*) 8,000:—
Määräraha syyttömän vahingon korvaamiseksi, joka virantoimituksessa on tullut vaatteille, virkapuvulle tahi muulle omaisuudelle, kun korvausta ei ole varain puutteessa voitu syylliseltä saada, sekä lahjapalkkioiksi virassa osotetusta erinomaisesta uutteruudesta ynnä korvaukseksi poliisikunnan ulkopuolella oleville poliisia avustaneille henkilöille, polisimestarin harkinnan mukaan		5,000:—
Poliisilaitoksen puhelimien voimassapitoon, arviolta		5,000:—
Poliisin vartiopuhelimien voimassapitoon		3,000:—
Määräraha opetusvälineitten ostoon ja muihin miehistön opetuksesta aiheutuviin menoihin, arviolta		3,000:—
Määräraha automobiilien, moottori- ja pelastusveneiden kunnossapitoon, arviolta		4,000:—
Määräraha lämmitykseen ja valaistukseen, arviolta		*) 30,000:—
Asestuksen, kypärien, ratsastarvikkeitten y. m. (paitsi ratsastavan poliisin) korjaukseen, arviolta		*) 4,000:—
Määräraha poliisilaitoksen huoneistojen puhtaanapitoon, liinavaatteiden pesuun y. m., arviolta		9,700:—
Määräraha kaluston täydentämistä ja kunnossapitoa varten, arviolta		3,000:—
Määräraha koirain silmälläpitoa varten, arviolta		2,000:—
Määräraha poliisikoirain elatukseen, arviolta		2,000:—
Määräraha poliisitallin kunnossapitoon, arviolta		500:—
Määräraha ravinnon hankkimiseksi pidätetyille henkilöille, arviolta		6,000:—
Määräraha lääkkeiden ja sidetarvikkeiden ostoon, arviolta		1,000:—
Poliisilaitoksen kirjapainon hoitomääräraha:		
I kirjaltaja, palkkiota	2,200:—	
I apulainen »	720:—	
kirjakkeitten ostoon, arviolta	480:—	3,400:—
Määrävuotisesta palveluksesta virka- ja palvelusmiehille annettaviin palkan- ja palkkionkorotuksiin, arviolta		55,000:—
Määräraha niiden konstaapelien palkkaamiseksi, jotka nykyään ovat muiden laitosten palkkaamia, tarpeen mukaan, arviolta		5,000:—
	Yhteensä Smk	2,224,140:—
josta määrästä kuitenkin luetaan pois:		
Helsingin kaupungin suoritettavat määrärahat	42,000:—	
Säästöä täyttämättä olevista konstaapelinviroista vuoteen		
1914	184,000:—	226,000:—
	Jällelle jää Smk	1,998,140:—

*) Lienee Helsingin kaupungin suoritettava.

Muist. 1. Kaikki poliisilaitoksen palveluksessa olevat sääntöpalkkaiset virkamiehet saavat 5 ja 10 vuoden palveluksesta palkankorotusta 10 % vakinaisesta palkastaan.

Muist. 2. Kaikki etsivän ja siveellisyysosaston sekä järjestyksipoliisin yli- ja tarkastuskonstaapelit sekä konstaapelit ynnä tiedonantotoimiston kanslistit, kirjurit, käskyläiset, ruotumiehet ja päivystäjät, samoin kuin kirjaltajakin, saavat palkkionkorotusta 100 markkaa kerrallaan 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta, siitä ajasta lukien, minkä he ovat palvelleet Helsingin poliisilaitoksessa ja vakinaisena poliisimiehenä muulla paikkakunnalla, pois lukien kokonaisen vuoden, joka katsotaan koepalvelusajaksi.

Muist. 3. Poliisilaitoksessa kannettavista ja laitokselle tulevista varoista, niinkuin toimituskirjain lunastuksesta y. m., saa 2,000 markan määrän vuosittain siirtää rahastoon, josta annetaan sairasapua poliisipalvelijoille, ja on tämä rahasto hoidettava poliisilaitoksen kansliassa muiden varain ohella. Puheenalaisten, erittäin tilitettävään varain ylijäämä toimitetaan vuosineljänneksittäin lääninrahastoon kuvernöörin käytettäväksi tarpeen mukaan poliisihoitoa edistäviin tarkoituksiin tahi poliisimestarin esityksestä satunnaisten menojen suorittamiseen vuosirahasännön ulkopuolella.

Muist. 4. Järjestyksen valvomisesta julkisissa huvitilaisuuksissa oikeutetaan poliisimiehet kantamaan erityistä palkkiota sen määrän ja siinä järjestyksessä kuin maaliskuun 23 päivänä 1863 ja helmikuun 2 päivänä 1876 annetuissa Armollisissa Kirjeissä tarkemmin määrätään.

Muist. 5. Löytötavaran myynnistä edellisenä vuonna kertyneet varat toimitetaan tammikuussa lääninrahastoon poliisimestarin esityksestä käytettäväksi kuvernöörin määräyksen mukaan apurahoiksi vähävaraisten poliisikonstaapelien leskille ja lapsille.

Helsingin Poliisikamarissa, heinäkuun 3 päivänä 1911.

Hj. Walmquist.

K. A. Hellman.

TAULUKKOLIITTEITÄ

Vertaileva taulokko, osottava komitean ehdottaman vuosirahasäännön vuodeksi 1909, poliisimestarin ehdotuksen ja komitean vastaehdotuksen.

Toimet ja menoerät.	Komitean ehdotus v:ksi 1909		Poliisimestari Walmqvistin ehdotus		Komitean vastaehdotus	
	Henkiloja	Menoja Smk	Henkiloja	Menoja Smk	Henkiloja	Menoja Smk
Poliisipäällystö.						
Poliisimestari	1	15,000	1	15,000	1	15,000
Vanhempi poliisimestarin apulainen (ensim. poliisitarkastaja)	1	10,000	1	10,000	1	10,000
Nuorempi ” ” (toinen ”)	1	8,000	2	16,000	1	8,000
Kolmas poliisitarkastaja	1	8,000	—	—	1	8,000
Lainopillinen apulainen (poliisi-intendentti)	1	7,000	—	—	1	7,000
Opetuspseeri (poliisiohjaaja)	1	6,000	1	7,000	1	7,000
Päriupseerit	—	—	5	35,000	—	—
Kanslia.						
Sihteeri	1	6,000	1	8,000	1	6,000
Taloudenhoitaja ja kirjanpitäjä	1	4,800	1	4,800	1	3,600
Kassanhoitaja	—	—	1	3,600	1	3,600
Notari	1	3,000	1	4,000	1	3,600
Kanslistit	2	2,400	1	2,400	1	2,400
Kielenkääntäjä	1	3,600	1	3,600	1	3,600
Lääkäri	1	3,600	1	4,500	1	4,500
Eläinlääkäri	1	1,000	—	—	1	1,000
Vahtimestari	1	1,500	1	1,500	1	1,500
Makasiininhoitaja	1	1,500	1	1,500	1	1,500
Passitoimisto.						
Passiekspediööri	1	3,600	1	4,800	1	4,800
Apulaisekspediööri	—	—	1	3,000	1	2,400
Kanslistit	2	3,300	2	4,000	2	3,600
Kesäaikainen apulainen	—	—	1	540	—	—
Poliisilehti.						
Toimittaja	1	1,200	1	1,200	1	1,200
Apulainen	1	1,200	1	1,200	1	1,200
Tiedonantotoimisto. *).						
Johtaja	1	5,000	1	6,000	1	6,000
Apulaisjohtaja	—	—	1	3,600	1	3,600
Notarit	1	3,000	2	6,000	1	3,600
Siirros	—	98,700	—	147,240	—	112,100

*) Tiedonantotoimiston koko menosääntö päättyy itsekussakin ehdotuksessa 29,600, 114,200 ja 83,600 markkaan.

Toimet ja menoerät.	Komitean ehdotus v:ksi 1909		Poliisimestari Walmquistin ehdotus		Komitean vastaehdotus	
	Henkiloja	Menoja Smk	Henkiloja	Menoja Smk	Henkiloja	Menoja Smk
Siirros	—	98,700	—	147,240	—	112,100
Kanslistit	—	—	3	5,800	—	—
Kirjurit	—	—	2	4,000	—	—
Kanslia-apulaiset	—	—	10	20,000	16	26,200
Päivystäjät	—	—	5	10,000	—	—
Ruotumiehet (piiritarkastajat)	—	—	20	44,000	15	33,000
Harjoittelijat	—	—	3	3,600	—	—
Vahtimestari	—	—	1	1,200	1	1,200
Etsivä osasto.						
Rikoskomisarius (etsivän osaston johtaja)	1	5,000	1	9,000	1	5,000
Apul. rikoskomisarius (ensim. rikostarkastaja)	1	8,000	1	7,000	1	8,000
Toinen rikostarkastaja	1	7,000	—	—	1	7,000
Notari	1	4,000	1	4,000	1	4,000
Kanslistit	2	4,800	2	5,000	2	4,800
Tuntomerkkikonttori.						
Johtaja	1	3,600	1	3,600	1	3,600
Apulainen	1	2,400	1	2,400	1	2,400
Valokuvaaja	—	—	1	3,000	—	—
Määräraha rikosvalokuvausta varten	—	5,000	—	3,000	—	6,000
Yhteensä	—	138,500	—	272,840	—	213,300
Poliisiosastot.						
Komisariukset	9	44,000	10	50,000	9	44,000
Ylikonstaapelit ja ylidetektiivit	29	78,700	49	132,800	31	84,100
Konstaapelit ja etsivät	437	946,600	707	1,495,700	458	992,800
Tiedonantotoimiston ja passitoimiston käskyläiset	13	23,400	5	10,000	5	10,000
Naispuolinen poliisipalvelijasto	—	5,000	4	7,400	—	8,000
Arestinvartijat	2	3,600	2	3,600	2	3,600
Yhteensä	—	1,101,300	—	1,699,500	—	1,142,500

Muist. Poliisimestarin ehdotuksen mukaan lisättäisiin miehistö vuosina 1912—1915 vähitellen täyteen määräänsä. Vastaisen varalle on tässä ehdotuksessa 1 piirupseeri, 1 komisarius, 7 ylikonstaapelia ja 43 konstaapelia.

Toimet ja menoerät	Komitean ehdotus		Poliisimestari Walmquistin ehdotus		Komitean vastaehdotus	
	Hevosia	Menoja Smk	Hevosia	Menoja Smk	Hevosia	Menoja Smk
Erinäisiä määrärahoja.						
Puhtaaksikirjoitusmääräraha	—	6,000	—	12,600	—	10,000
Kuvernöörin käyttövarat	—	4,000	—	13,000	—	4,000
Poliisimestarin käytettäväksi tilintekovelvollisuudella	—	4,000	—	4,000	—	4,000
Kanslian tarverahat	—	10,000	—	10,000	—	10,000
Poliisilehden tarverahat ja painatuskulut	—	6,600	—	6,600	—	6,600
Harjoittelijain palkkiot	—	4,000	—	4,000	—	4,000
Ratsastavan poliisin hevosten ylläpito	44	28,600	80	52,000	—	28,600
Korvaukseksi syyttömästä vahingosta ja lahjapalkkioiksi	—	5,000	—	5,000	—	5,000
Poliisilaitoksen puhelimet	—	4,200	—	5,000	—	5,000
Puhelinverkon kunnossapito	—	2,200	—	3,000	—	3,000
Määräraha opetusvälineistön ostoon	—	1,000	—	3,000	—	3,000
S:n automobiilien kunnossapitoon	—	4,000	—	4,000	—	4,000
S:n lämmitykseen ja valaistukseen	—	30,000	—	* 30,000	—	30,000
S:n hevosten lukumäärän täydentämiseksi	—	4,000	—	* 8,000	—	5,000
Ratsas- ja ajotarvikkeiden, kypärien, vöiden y. m. korjaus	—	6,000	—	* 4,000	—	6,000
Huoneistojen puhtaanapito	—	7,400	—	9,700	—	9,700
Avonaiset ylidetektiivinvirat rahasäännön ulkopuolella	—	1,200	—	—	—	1,200
Määräraha kaluston täydentämiseen ja kunnossapitoon	—	3,000	—	3,000	—	3,000
S:n koirain silmälläpitoon	—	—	—	2,000	—	2,000
S:n poliisikoirain ylläpitoon	—	—	—	2,000	—	2,000
S:n poliisin koiratallin kunnossapitoon	—	—	—	500	—	500
S:n pidätettyjen henkilöiden ravitsemiseksi	—	—	—	6,000	—	6,000
S:n lääkkeiden ja sidetarvikkeiden ostoon	—	—	—	1,000	—	1,000
S:n poliisilaitoksen kirjapainon hoitoon	—	—	—	3,400	—	3,400
Määrävuotisiin palkan- ja palkkionkorotuksiin	—	—	—	55,000	—	55,000
Näiden konstaapelien palkkaamiseksi, jotka nykyään ovat muiden laitosten palkkaamia	—	—	—	5,000	—	—
Yhteensä	—	131,200	—	251,800	—	212,000
Kaiken kaikkiaan	—	1,371,000	—	2,224,140	—	1,567,800

Muist. 1. *:llä merkityt erät, yhteensä 42,000:—, olisi poliisimestarin ehdotuksen mukaan kaupungin suoritettava.

Muist. 2. Komitean ehdotuksen mukaan tulisi kaupungin suorittaa poliisilaitoksen huoneistojen vuokratulokset, jota vastoin kaikki muut menot merkittäisiin vuorivahastukseen, jonka kokonaismäärästä kaupunki suorittaisi $\frac{1}{5}$ ja valtiovarasto $\frac{4}{5}$. Poliisimestarin ehdotuksen mukaan sitä vastoin kaupungin tulisi suorittaa: 1) huoneistojen vuokratulot, 2) kustannukset lämmityksestä, valaistuksesta, hevosten lukumäärän täydentämisestä y. m. (ks. edellistä muistutusta) sekä näiden lisäksi muista menoista $\frac{1}{5}$.

Vuosirahasäännön mukainen poliisivoima ja poliisilaitoksen menot verrattuna kaupungin väkilukuun.

Vuonna	Hengille kirjoitettu väkiluku tammik. 1 päiv.	Poliisimiehistä	Poliisilaitoksen kustannukset										Asukkaita joka konstapelia kohti (Vuosilta 1900 ja 1910 on pohjana todellinen, vuosilta 1903 ja 1906 arvioitu väkiluku)
			menosäännön mukaan						asukasluvun mukaan jaett.				
			kaikkiaan		valtiovaraston osuus		kaupungin osuus		kaikkiaan		kaupungin osalta		
			Smk	7/16	Smk	7/16	Smk	7/16	Smk	7/16	Smk	7/16	
1886	43,345	103	154,260	—	86,000	—	68,260	—	3	56	1	58	—
1893	57,210	129	184,980	—	102,480	—	82,500	—	3	23	1	44	—
1897	70,698	146	268,090	—	178,726	67	89,363	33	3	80	1	26	—
1900	79,126	187	375,650	—	250,433	33	125,216	67	4	75	1	58	498
1903	88,838	341	693,120	—	495,085	72	198,034	28	7	80	2	23	311
1906 (väliaikaisesti)	98,674	800	2,116,707	—	1,918,672	72	198,034	28	21	45	2	01	148
Komitean ehdotus verrattuna hengille kirjoitettuun väkilukuun 19 ¹ / ₁₁	123,024	479	1,371,000	—	1,096,800	—	274,200	—	11	14	2	23	283
Poliisimestari Walmquistin s:n s:n	123,024	761	2,224,140	—	1,745,712	—	¹⁾ 478,428	—	18	08	3	89	178
Komitean vastaehdotus s:n	123,024	494	1,567,800	—	1,254,240	—	313,560	—	12	73	2	55	277

¹⁾ Vertaa edell. sivulla olevaa muist. 2.

Helsingin kaupungin todelliset kustannukset poliisilaitoksesta ovat tilinpäätösten mukaan olleet:

Vuonna	Kaikkiaan	Keskimäärin hengille kirj. asukasta kohti.
1906	Smk 257,390: —	Smk 2: 61
» 1907	» 297,486: 20	» 2: 87
» 1908	» 293,960: 53	» 2: 70
» 1909	» 290,453: 76	» 2: 60
» 1910	» 335,895: 71	» 2: 83
» 1911 (kaupungin osuus + todelliset vuokratkustannukset menosäännön mukaan).		

	Kaikkiaan	Keskimäärin hengille kirj. asukasta kohti.
Komitean I ehdotus	Smk 382,975:—	Smk 3: 11
Poliisimestarin ehdotus	» 587,223:—	» 4: 77
Komitean II ehdotus	» 422,355:—	» 3: 43

Vartioimisalueen keskimääräinen laajuus kutakin poliisimestä kohti.

	Komitean ehdotus.	Poliisimestari Walmquistin ehd.	Komitean vastaehdotus.
1. Kaupunginasemakaavan alue.	2.42 ha	1.52 ha	2.35 ha
2. Kaupunginasemakaava ja kaupunkiin yhdistetty alue	5.07 »	3.19 »	4.91 »
3. Kaikki kaupungin tuomiopiiriin kuu- lupa maa sekä Böhle	5.17 »	3.25 »	5.01 »

Esitys kaupungin puutarhaistutuksista.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.*Helsingissä,**syysk. 19 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 254.

Sittenkun Hallitus eri kokouksissa oli käsitellyt kysymystä, olisiko Kaupunginpuutarha säilytettävä Eläintarhassa tai mahdollisesti muutettava Savilan alueelle, missä kaupungin puutaimistot ovat, on Hallitus ilman erimielisyyttä katsonut Kaupunginpuutarhan säilyttämisen Eläintarhassa olevan joka suhteessa kaupungille edullisimman. Kuten tunnettua on kaupungilla nykyään puutarhaviiljelyksiä Tehtaanpuistossa, mutta, lienee kaupunki mahdollisimman pian pakoitettu siitä luopumaan, koska on kieltämätöntä, että epäterveelliset kaasut puutarhamaata lannoitettaessa ja taimilavoja laitettaessa vaivaavat niitä, joilla on asuntonsa puiston läheisyydessä, ja valituksia tästä on jo täydellä syyllä tehty. Puistoa ympäröivistä asutokortteleista tuleva ja kasveja vaivaava pöly ja savu on myöskin katsottava melkoiseksi haitaksi, minkä ohessa tuskin lienee hyvän taloudenhoidon mukaista korvata vanhat ja puoleksi mädänneet puistossa olevat kasvihuoneet uusilla, kun ne samalla kustannuksella voidaan rakentaa Kaupunginpuutarhaan, joten kasvihuoneviljelyksissä saavutettaisiin tarpeellinen keskittyminen.

Eläintarhan ja Savilan alueiden välisessä valinnassa ovat kaupungin taloudelliset edut ilmeisesti Kaupunginpuutarhan laajentamisen puolella sillä paikalla, missä kaupunki on jo uhrannut rakennuksiin melkoisia pääomia. Mutta tätä seikkaa lukuunottamatta lienee vaikeata löytää sopivammin sijaitsevaa paikkaa puutarhaviiljelyksiä varten kuin on nykyinen paikka, joka loivasti eteläänpäin viettävällä rinteellä on suojattu pohjoistuulilta. Tässä kohden ei Savilan alueella ole mitään verrattavia etuja, mutta sitä haittaa kyllä se epäkohta, että se sijaitsee asuntojen läheisyydessä, joitten asukkaat tulisivat luonnollisesti kärsimään samanlaisista kaasuista, jotka häiritsevät Tehtaanpuiston lähimpiä naapureita, minkä ohessa kaupungin talvipuutarhan ja Savilan välinen matka tulisi tuottamaan melkoista ajanhukkaa ja siitä aiheutuneita kalliita kuleuskustannuksia. Ja vihdoon voitaisiin Savilaan perustaa tarpeellisia kasvihuoneita ainoastaan teettämällä siellä kalliitaa pengerrystöitä, kun sellaiset työt ovat jo suurimmaksi osaksi suoritettut Eläintarhassa.

Yllämainitun kysymyksen taloudellisen puolen valaisemiseksi on Hallitus valmistuttanut tässä myötäseuraavan, vertailevan kustannuslaskelman ja saa tämän yhteydessä esittää Kaupunginpuutarhaan rakennettujen rakennusten arvon:

Kaupunginpuutarhurin asunto . . .	Smk 55,000:—
Tallirakennus	„ 7,000:—
Vaunu- ja ruukkuvaja	„ 6,500:—
Puutarhaväen asunto	„ 12,000:—
	<hr/>
Yhteensä Smk	80,500:—

Jos kuten Hallitus luule voivansa edellyttää kaupungin koko puutarhaviljelys tulee muutettavaksi Kaupunginpuutarhaan, lienee sen asteettaiseen laajennukseen ryhdyttävä sen alan korvaamiseksi, joka menetetään lakkauttamalla Tehtaanpuiston alueella harjoitettu puutarhaviljelys ja hävittämällä siellä olevat kasvihuoneet ja kasvikastit lämpöjohtoineen 527 m²:n alalla sekä lämpöjohtoa vailla olevat 450 m²:n laajuisella alalla sijaitsevat pienet kasvihuoneet. Yllämainitun alan korvaamista varten on niinmuodoin Kaupunginpuutarhassa rakennettava uusia kasvihuoneita ja kasvikasteja niin pian kuin mahdollista.

Kuitenkin on Hallitus katsonut soveliaammaksi että rakennustyöt ja niistä aiheutuneet kustannukset jaetaan ensituleville kolmelle vuodelle siten, että vuonna 1912 rakennutettaisiin päärakennus ja sen yhteydessä olevat kuusi pientä kasvihuonetta, jotka myötäseuraavalla asemakartalla ovat merkityt N:olla 1 ja jotka käsittävät 718 m²:n laajuisen alan. Niin pian kuin nämä rakennukset ovat valmistuneet ja varustetut lämpöjohtolla, voidaan Tehtaanpuiston vihreällä värillä merkityt kasvihuoneet ja kasvikastit, jotka käsittävät 527 m²:n laajuisen alan, hävittää.

Tehtaanpuistossa jäljelläolevain, keltavärillä merkittyjen kasvihuoneiden poistamiseksi on tarpeellista, että Kaupunginpuutarhaan rakennetaan seitsemän uutta N:olla 2 merkittyä kasvihuonetta 670 m²:n laajuiselle alalle, joiden kustannuksen, käyttämällä Tehtaanpuiston purettujen rakennusten aineita, on laskettu nousevan 17,500 markkaan; mutta voinee nyt mainittu rakennushanke haitatta jäädä vuoteen 1913.

Ja vihdoin on edellytettävä, että Kaupunginpuutarhassa olevat, asemapiirroksessa 4:llä, 5:llä, 6:lla ja 7:llä merkityt kasvihuoneet, niiden lisääntyvään rappeutumiseen katsoen, ovat vuoden 1914 aikana korvattavat uusilla, N:olla 3 merkityillä kasvihuoneilla, jotka käsittävät 277 m²:n laajuisen alan ja vaativat 15,000 markan arviomääräisen kustannuksen, mikä erä lienee otettava 1914 vuoden kulunkiarviioon.

Edellä mainittuihin rakennusyrityksiin tarvittavia piirustuksia tulee Hallitus luonnollisesti mitä huolellisimmin tarkastamaan, tarpeettomien kustannusten välttämiseksi, joihin nähden erilaiset menettelytavat ovat jo olleet useiden neuvottelujen alaisina Hallituksessa.

Edellyttäen että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Hallituksen omaksuman käsityskannan, että puutarhaviljelykset ovat kaupungin hyödyksi keskitettävät Kaupunginpuutarhaan, saa Hallitus nöyrästi esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että kaupungin kasvihuone- ja muut puutarhaviljelykset ovat keskitettävät yksinomaan Kaupunginpuutarhaan;

että Tehtaanpuiston puutarhaviljelykset asteettain lopetetaan, sikäli kuin lisätilaa saadaan rakentamalla uusia kasvihuoneita ja kasvikasteja Kaupunginpuutarhaan;

että vuoden 1912 kuluessa on Kaupunginpuutarhaan Hallituksen hyväksymään piirustusten mukaan rakeinnettava 1 kasvihalli, jonka yhteyteen on rakennettu kuusi kasvikastia, käsittäen yhteensä 718 m²:n laajuisen alan;

että kasvihalli kuin myöskin kastit ovat varustettavat lämpöjohdolla, jossa lämmin vesi virtaa; sekä

että rakennusten, lämpöjohton ja tasoittelutöiden kustannuksia vastaava 102,350 Smkn suuruinen määräraha on otettava 1912 vuoden kulunkiarviioon niiden 25,000 Smkn lisäksi, jotka ovat tämän vuoden kulunkiarviossa, mutta joita ei ole käytetty niitä varten aijottuun tarkoitukseen.

Ja vihdoin saa Hallitus nöyrästi viitata myötäseuraavaan asemapiirrookseen, joka osoittaa jo olevain rakennusten ja kasvihuoneiden aseman sekä sellaisten sijoittamisen, joita Hallitus en ehdottanut rakennettaviksi, kuin myöskin myötäseuraavat kustannusarviot, jotka ovat laskettujen määrärahaain pohjana.

G. Idström.

S. Olsson.

A. L. von Knorring.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI

Marrask. 6 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 613.

Lähetteellä viime lokakuun 17 p:ltä on Rahatoimikamari saanut toimeksi antaa lausunnon kaupungin yleisten töiden Hallituksen esityksen johdosta Kaupunginpuutarhan säilyttämisestä Eläintarhassa tai sen mahdollisesti muuttamisesta Savilan alueelle, missä kaupungin puutaimistot ovat.

Tämän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat esittää, että suunniteltujen kasvihuonelaitosten kustannukset tulisivat, Hallituksen ehdotuksen mukaan, nousemaan yhteensä 159,850 markkaan, josta määrästä 25,000 markkaa on otettu tämän vuoden menosääntöön, 102,350 markkaa olisi otettava 1912 vuoden, 17,500 markkaa 1913 vuoden ja 15,000 markkaa 1914 vuoden menosääntöihin. Vaikka Rahatoimikamari on ennen viime vuoden kulunkiarviokäsittelyssä lausunut siihen suuntaan, että kustannukset tuntuvat kylläkin korkeilta ja että niitä pitäisi voida jossain määrin supistaa sekä on edelleen samaa mieltä, ei Kamari ole kuitenkaan katsonut asiakseen lähemmin kosketella tätä kysymystä, koska kaupungin yleisten töiden Hallitus asiata seikkaperäisesti harkittuaan ei ole voinut osoittaa muuta keinoa sen ratkaisemiseksi kuin Hallituksen nyt ehdottaman.

Tulevan Kaupunginpuutarhan paikkaan nähden on Rahatoimikamari kaikin puolin yhtä mieltä Hallituksen kanssa siitä, että Kaupunginpuutarha olisi pysytettävä nykyisellä paikallaan Eläintarhassa, koska niillä perusteilla, joita on esitetty sellaisen menettelyn puolesta, täytyy tunnustaa olevan ratkaisevan merkityksen.

Yhtyen kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotukseen asiassa saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

että kaupungin kasvihuone- ja muut puutarhaviljelykset ovat keskitettävät yksinomaan Kaupunginpuutarhaan;

että Tehtaanpuiston puutarhaviljelykset asteettain lopetetaan, sikäli kuin saadaan lisätilaa rakentamalla uusia kasvihuoneita ja kasvukasteja Kaupunginpuutarhaan;

että vuoden 1912 kuluessa on Kaupunginpuutarhaan rakennettava kasvihalli, jonka yhteyteen on rakennettu kuusi kasvikastia, käsittäen yhteensä 718 m²:n laajuisen alan;

että kasvihalli sekä kastit ovat varustettavat lämpöjohdolla, jossa lämmin vesi virtaa;

että mainittuun tarkoitukseen otetaan ensitulevan vuoden menosääntöön 102,350 markan suuruinen määräraha; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallitus saa toimekseen valvoa ja suorittaa kyseenalaisen työn.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys Kallion uudesta paloasemasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

*Helsingissä,
lokak. 6 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 276.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto tämän vuoden helmikuun 21 päivänä oli käsitellyt kysymystä Kallion paloaseman rakentamisesta, Kaupunginvaltuusto teki asiassa sellaisen päätöksen, että Hallituksen on otettava se käsiteltäväkseen koko laajuudessaan, jonka jälkeen ja sittenkun se on tapahtunut, Hallituksen tulee Valtuustolle tehdä uusi esitys aiassa.

Kun Valtuuston mainitun päätöksen pohjana on ollut Kallion paloaseman Rakennushallituksen tekemä esitys, joka sisältää tarkemman selvityksen rakennusyrityksen rakentamista varten valmistettuihin rakennuspiirustuksiin kuuluvista kustannuksista, katsoo Hallitus tehtäväkseen antaa näistä kahdesta erikoisseikasta selvityksen, joka lisäksi valaisee asian tätä puolta.

Sitä varten saa Hallitus nöyrästi ilmoittaa olevansa yhtä mieltä palomestari Wasenius' en kanssa hänen aikaisemmin antamassaan lausunnossa siitä, että teetettäväksi tuleva rakennus olisi suunniteltava sillä tavoin, että tarpeen tullen sen suunniteltu laajentaminen voitaisiin helposti suorittaa.

Voidakseen kuitenkin määrätä tilantarpeen lähintä tulevaisuutta varten ja samalla arvostellakseen missä määrin arkkitehti S. Lindqvistin valmistama rakennussuunnitelma sallii rakennuksen johdonmukaista laajentamista, on Hallitus kehoittanut palomestari Waseniusta antamaan asiassa lausuntonsa, mikä myöskin on tapahtunut hänen antaessaan yksityiskohtaiset tiedot palomiesthistöstä sekä hevosista ja kaluista, joita asemalle tultaisiin sijoittamaan; ja tulee vastaisen aseman miehistönä olemaan 1 ruiskumestari, 1 aliruiskumestari, 1 koneenkäyttäjä, 1 apulainen, 1 tallikorpraali, 1 asistentti sekä 20 miestä, minkä ohessa asemalla on ilmoitettu tarvittavan 6 hevosta; ja olisivat sentähden seuraavat rakennukset rakennutettavat:

kaksikerroksinen päärakennus, jonka alakerta sisältäisi kalustohallin ja tallin kuutta hevosta varten; sähkösanoma- ja vahtihuone, jotka suoraan ovat hallin kanssa välittömässä yhteydessä; huoneen ja keittiön käsittävä huoneusto aliruiskumestaria sekä huoneen talliesimiestä varten;

yläkerrassa: miehistön yhteinen huone hallin yläpuolella, jossa pienenpuoleisia harjoituksia voidaan panna toimeen; ruokahuone, pesuhuone sekä erilaisia vaatesäilöjä, kaksi huoneustoa ruiskumestaria ja koneenkäyttäjää varten, joista edellisen huoneusto käsittää kolme huonetta ja keittiön ja jälkimmäisen huoneen ja keittiön; ulkokuonerakennus, joka sisältää varakaluston ja työajokalujen huoneet; letkujen pesuhuoneen sekä kaksi työpajahuonetta, joissa suoritetaan kalujen kaikki korjaukset, valmistetaan kaikki uudet tulensammutuskalut ja kalustot y. m.

Kun Hallitus on ottanut äsken mainitut yksityiskohtaiset tiedonannot harkittavakseen, on se ollut sitä mieltä, etteivät puheenalaiset esitykset sisällä mitään kohtuuttomia vaatimuksia, minkä ohessa Hallitus on arkkitehti Lindqvistin piirustuksia huolellisesti tarkastettuaan katsonut voivansa puoltaa niiden hyväksymistä.

Mitä sitävastoin tulee aseman esitettyyn 225,000 Smkan kustannukseen, on Hallitus jo kustannusarviota alustavasti tarkastaessaan havainut, ettei siihen sisälly mitään menoerää palomestarin välttämättömän tarpeelliseksi katsomaa ulkokuonerakennusta varten. Ja kun samalla tontin tasoittamista varten esitetty kustannus on Hallituksesta näytännyt lasketun liian korkeaksi, ovat uudet yksityiskohtaiset kustannusarviot sekä rakennusyritystä että tasoitustöitä varten valmistetut ja tarkastetut, jolloin on käynyt ilmi:

1:o että paloaseman päärakennuksen kustannus nousee 175,000 Smkaan, johon erään sisältyy 13,000 Smkaa arkkitehtipalkkiota ja työnjohtoa varten;

2:o että ulkokuonerakennuksen kustannus tekee 29,000 Smkaa; sekä

3:o että aikaisemmin tehty tontin tasoittamisen kustannusarvio 75,900 Smkaa voidaan vähentää ei ainoastaan 9,375 Smkalla, joka on merkitty tontin täyttämistä varten, koska työ suurimmaksi osaksi on jo suoritettu, jolloin tarveaineet on saatu ilmaiseksi, vaan myös 10,927: 40 Smkan erällä, joka on laskettu paloaseman katuosain kiveämistä varten, mitä työtä ei nykyään voida ottaa lukuun kun sen rakentamisaika on määräämättä, riippuen Maistraatin määräyksestä; ja on niinmuodoin arvioitu kustannussumma alentunut 75,900 Smkasta 53,500 Smkaan.

Rakennusyrityksen kokonaiskustannus tulisi niinmuodoin tekemään 257,500 Smkaa lukuunottamatta katuosain vastaisen kiveämisen menoerää 10,927: 40 Smkaa, joten myönnetty 225,000 Smkan määräraha tulisi sivuutettavaksi 32,500 Smkalla.

Jos Kaupunginvaltuusto, tästä lisäkustannuksesta huolimatta, päättäisi paloaseman rakennettavaksi palomestarin ehdottamassa ja Hallituksen puoltamassa laajuudessa, ja antaisi Hallituksen toimeksi työn suorittamisen, saanee Hallitus rakennusyrityksen laatuun katsoen käyttää asiantuntijain palomestarin ja arkkitehti B. Blomin apua; ja esittää Hallitus nöyrästi, että se saisi jättää lopulliset rakennuspiirustukset arkkitehti S. Lindqvistin valmistettaviksi, osaksi sentähden, että tämä on jo uhrannut melkoisesti työtä alustaviin piirustuksiin, osaksi koska kaupungin arkkitehdin työtaakka on niin tuntuva, ettei hänen aikansa riitä rakennushankkeen tarpeelliseen ylivalvontaan.

Esitetyn nojalla saa Hallitus kunnian ehdottaa, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

että 327:nnessä korttelissa varatuille tonteille on rakennettava paloasema;

että rakennukset ovat teetettävät arkkitehti S. Lindqvistin valmistamain piirustusten mukaan;

että näitä rakennuksia varten määrätään: päärakennusta varten 175,000 Smkaa ja ulkokuonerakennusta varten 29,000 Smkaa, eli yhteensä 204,000 Smkaa;

että tontin tasoittamista varten osotettaisiin 53,500 Smkaa lukuunottamatta katuosain kiveämistä varten vastedes tarvittavaa 10,927: 40 Smkan summaa; sekä

että Hallitus, jos työn suorittaminen uskottaisiin sen huostaan, saisi sitä teettäessään käyttää arkkitehti B. Blomia ja palomestari G. Waseniusta asiantuntijoina, ja arkkitehti Lindqvistin kanssa sopia tarpeellisten rakennuspiirustusten valmistamisesta.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

HELSINGINKAUPUNGIN

PALOMESTARI.

Kallion paloaseman nyt rakennettavaksi aijotun osan luonnospöytäkirjoista esitettäköön seuraavaa:

A. Kaksikerroksinen päärakennus.

Alakerta sisältää:

1. *Kalustohallin ja tallin 6 hevoselle*, jotka ovat suoranaudessa yhteydessä keskenään. Kun valjastaminen toimitetaan hallissa ja silat riippuvat katosta, täytyy kalustohallin olla verrattain tilavan. Kuitenkaan ei enemmän sen leveys kuin pituuskaan ole niitä mittoja suurempi, joita nykyään seurataan uudenaikaisissa paloasemissa.

2. *Sähkösanoma- ja vahtihuoneen*, joiden tarpeellisuutta tuskin tarvitsee perustella ja jotka ovat suoranaudessa yhteydessä kalustohallin kanssa. Ensimmäintuun on eri sisäänkäytävä kartanolta jotta tulipaloista suullisia ilmoituksia tehdessä yhteys paloaseman kanssa on niin yksinkertainen kuin mahdollista.

3. *Huoneen ja keittiön käsittävän huoneuston* kersanttia tai alipalomestaria varten sekä *huoneen* talliesimiestä varten, jotka ovat ainoat alakerrassa olevat huoneet.

Yläkerta sisältää:

1. *Miehistöän asunnon*, jonka suuruuden määrää allaoleva halli. Kun mitään erityistä käytävää tai voimistelusalua sisäharjoituksia varten ei ole, on täysin perusteltua että tämä huone on niin suuri että siinä voidaan panna toimeen pienempoleisia harjoituksia. Jotta äkkipikainen lähtö kävisi mahdolliseksi on olemassa 4 kpl. laskeumistankoja, jotka johtavat asunnosta kalustohalliin ja ovat myöskin merkityt piirustuksessa. Ruokahuone, pesuhuone sekä erilaiset vaatesäilöt kuuluvat tarpeellisina lisähuoneina asuntoon.

Sitäpaitsi on yläkerrassa ruiskumestarin, joka samalla on aseman päällikkö, huoneusto (3 huonetta ja keittiö) sekä huone ja keittiö koneenkäyttäjälle.

B. Ulkokuonerakennus, joka on tarkoitettu rakennettavaksi yksikerroksiseksi, sisältää:

1. *Suurehkon huoneen varakalustoa ja työajokaluja* varten, joka välttämättömästi tarvitaan asemalla. Määrättyjä yleiskaluja, kuten letkurattaita, miehistönvaunuja y. m. täytyy nimittäin pitää varalta kaksoiskappaleet, jotta jonkin kalun vahingoittuessa voidaan kohta ottaa toinen käytettäväksi. Edelleen täytyy talvi-ajokaluillakin olla paikkansa asemanalueella, sillä usein sattuu että suurenpuoleisten lumisateiden tullen saa keskellä yötä vaihtaa pyöräajokalut rekiin ja muutama vuorokauden kuluttua taas menetellä päinvastoin.

2. *Letkujen pesuhuoneen*, joka on välttämättömän tarpeellinen eikä suinkaan ole suunniteltu liian suureksi, kun otta huomioon että suurenlaisten tulipalojen sattuessa voidaan tarvita useampia tuhansia metrejä letkua ja että asemalla toistaiseksi ei ole minkäänlaista letkunkuivatusrumpua.

3. *Kahden työpajahuoneen* tarpeellisuudesta esitettäköön seuraavaa. Se palolaitoksen kulunkiarvioon otettu 3,000 markan määräraha tarvekalujen kunnossapittoa varten on kaupungin kasvamisesta ja paloasemain luvun 2:sta 5:teen lisääntymisestä huolimatta ollut vuosikymmenien ajan yhtä suurena. Tämä on ollut mahdollista vain siten, että palokunta on itse valmistanut suuren osan tarvittavista työaseista ja tarvekaluista. Paitsi höyryruiskuja, automobiileja ja mekaanisia tikapuita on palokunta siten valmistanut melkein kaikki tulensammutustarvekalut. Käytännössä ovat tynnyriruiskut, suuret käsivoimaruiskut, kaasuruiskut, letkurattaat, nousuputket, suihkuputket yksinpä täydellinen pääpaloasemalla oleva höyrykeittiökin pannuineen ja kattiloineen on valmistettu kotona. Tämän vuoksi ovat työpajahuoneet tarpeellisia ja välttämättömiä palokunnalle.

4. *Saunan ynnä riisuutumishuoneen, pesutuvan sekä polttopuuhuoneen* tarvetta ei kai tarvitse perustella.

Asemalle aiotun miehistön suuruudesta sekä sinne sijoitettavaksi tulevasta työkalustosta kuinmyöskin uloslähtemistavasta viitataan kaupungininsinööri G. Idströmin aikaisemmin lähettämään kirjelmään. Helsingissä lokakuun 6 p:nä 1911.

Gösta Wasenius.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Marrask. 6 p:nä 1911.*

N:o 619.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustolle osoitetussa, Rahatoimikamariin jätetyssä kirjelmässä on kaupungin yleisten töiden Hallitus antanut lausunnon Kaupunginvaltuuston tämän vuoden helmikuun 21 p:nä tekemästä päätöksestä, että kaupungin yleisten töiden Hallitus ottaisi kysymyksen Kallion uuden paloaseman rakentamisesta koko laajuudessaan käsiteltäväkseen.

Kuten Hallituksen esityksestä käy ilmi ovat kokonaiskustannukset Hallituksen yksissä neuvoin palomestari Wasenius'en ja arkkitehti Selim Lindqvistin kanssa laatimasta ohjelmasta työn suorittamiseksi laskettu tulevan tekemään 257,500 markkaa, lukuunottamatta vast'edes suoritettavaa menoerää 327:nnen korttelin katuosain kiveämisestä, mikä menoerä on laskettu 10,927: 40 Smkaksi. Viimemainittu erä voitane kuitenkin tämän yhteydessä jättää laskuista pois, koska ennen ei sellaisia kustannuksia ole otettu lukuun kustannusarvioita valmistettaessa esimerkiksi kansakouluja, kirjastotaloja, kauppahalleja y. m. varten. Ja kun lisätyn Kaupunginvaltuuston nyt puheenalaisen paloaseman rakentamista varten osoittama erä tekee 225,000 markkaa, näyttää 32,500 markan lisämääräraha tarvittavan. Tämä lisäkustannus johtuu siitä että tulevan paloaseman ohjelmaa on jonkun verran laajennettu yli sen, mitä alunpitäen oli suunniteltu tulevan rakennettavaksi. Rakennusyrityksen ohjelma on nimittäin alusta pitäen suunniteltu sellaiseksi, että se sallii vastaisuudessa suunnitelmanmukaisen laajentamisen sikäli kuin sellainen laajentaminen käy tarpeelliseksi. Edellä mainitun lisäkustannuksen suorittamiseksi on kaksi mahdollisuutta, toisen mukaan voidaan määräraha ottaa ensitulevan vuoden menosääntöön ja siten kustantaa mainitut tarvittavat varat taksoitetuilla varoilla, toisen mukaan voidaan tarkoitukseen osoittaa lainavaroja. Vaikka lisätty Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ehdotuksen tämän rakennusyrityksen suorittamisesta ja sitä varten osoittanut 225,000 markkaa, ja niinmuodoin saattaisi näyttää että nyt tarvittava lisämääräraha olisi myöskin suoritettava lainavaroilla, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut että ohjelman laajentamisen vuoksi tarvittava erä, sen pienuuteen katsoen, olisi kuitenkin suoritettava taksoitetuista varoista. Samalla tavoin on myöskin menetelty erinäisissä muissa tapauksissa, esimerkiksi uuteen Työ- ja Vaivaistaloon, Marian sairaalaan y. m. nähden.

Edellyttäen että Kaupunginvaltuusto saattaa hyväksyä Hallituksen ohjelmaehdotuksen, saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää että Valtuusto päättäisi:

että Kallion paloasema on rakennettava kaupungin yleisten töiden Hallituksen edellä mainitun ehdotuksen sekä arkkitehti S. Lindqvistin valmistamain piirustusten mukaan;

että tähän tarkoitukseen määrätään: päärakennusta varten 175,000 Smkaa, ulkokuonerakennusta varten 29,000 Smkaa sekä tontin tasoitusta varten 53,500 Smkaa, eli yhteensä 257,500 Smkaa; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen huoleksi annetaan työn suorittaminen ja ylivalvonta ja että se oikeutetaan sitä varten käyttämään palomestari G. Waseniusta ja arkkitehti B. Blomia asiantuntijoina ja arkkitehti S. Lindqvistin kanssa sopimaan tarpeellisten rakennuspiirustusten valmistamisesta.

Lähetekirjat palautetaan samalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

*Esitys tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä
vesijohtoveden kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi.*

HELSINGIN KAUPUNGIN

**TERNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.**

*Helsingissä,
lokak. 13 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 51.

Sen johdosta että höyrykattilanomistajain taholta on kuulunut valituksia että kaupungin vesijohtovesi suuressa määrässä edistää kovan kattilakiven erittymistä ja, sittenkun vesijohtolaitos oli Hallitukselle tehnyt ehdotuksen että mainittu epäkohta korjattaisiin neutralisoimalla vesi soodaa käyttämällä sekä Hallitus mainitusta ehdotuksesta oli hankkinut lausunnot filosofiantohtorilta, professori Ossian Aschanilta ja filosofianmaisteri Allan Zilliacukselta, käski Hallitus viime maaliskuun keskivaiheilla vesijohtolaitoksessa koetteeksi jonkun aikaa käyttää ehdotettua menettelytapaa, samalla kun Hallitus tästä ilmoitti kaupungin Terveystoimikunnalle, pyytään Lautakuntaa tutkimuksen toimitettuaan Hallitukselle antamaan tiedon, aiheuttaako menettely muistutuksia terveydelliseltä kannalta.

Vesijohtolaitoksessa koeajan kestäessä toimitetuista laskelmista ja analyyseistä käy muun muassa selville: että kustannukset veden neutralisoinnista soodalla ja kalkilla nousevat 0,236 penniin kuutiometriltä, jota vastoin kustannukset neutralisoinnista yksinomaan kalsinoitua soodaa käyttämällä nousevat 0,46 penniin; että vesijohtoveden kokonaiskovuus on ollut keskimäärin 1,46° ja jokiveden 1,50°; että kipsimuodostusmahdollisuus on vähentynyt 60 %, minkä ohella ammattimiesten lausunnon mukaan on käytännössä osottautunut, että ei ainoastaan kattilakiven määrä ole tuntuvasti vähentynyt, vaan myös että kattilakivi, sen sijaan että ennen oli sangen kovaa, kiteytyntä ja vaivoin irtautuvaa, nyt on käynyt huokoiseksi, pehmeäksi ja varsin helposti irtautuvaksi.

Kirjelmässä vastikään kuluneen huhtikuun 11 päivältä taas on Terveystoimikunta puolestaan Hallitukselle ilmoittanut, että ne tutkimukset, jotka Lautakunta juomaveden erinomaisen suurta terveydellistä merkitystä silmällä pitäen oli käsenyt kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorion toimittaa jotta saataisiin selville puheenalaisen kokeilumenettelyn vaikutus vesijohtoveden kokoumukseen, ovat osotta-

neet että veden kalkkipitoisuus on sen johdosta vähentynyt sekä että Lautakunta näin ollen ja kun kalkkipitoisempi vesi terveydelliseltä kannalta ehdottomasti on edullisempi vähemmän kalkkipitoista vettä, on sitä mieltä että puhdistusmenettelyssä toimeenpantu muutos on vaikuttanut terveydelliseltä kannalta epäsuotuisaan suuntaan.

Ennen tämän asian jättämistä Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi pyytää Hallitus omasta puolestaan huomauttaa, että vastoin sitä Terveydenhoitolautakunnan esiintuomaa mielipidettä että kalkkipitoisempi vesi olisi terveydelliseltä kannalta edullisempaa kuin vähemmän kalkkipitoinen vesi, eräät tämän alan ammattimiehet ovat sitä mieltä, että ihmisen ravintoaineissa on niin paljon kalkkia ja muita kivennäisaineita, että ne varsin hyvin voivat olla vedestä poissa, kun taas toiset, niiden joukossa etusijassa fysiologit, arvelevat että näiden aineitten pitää yhtyä elimellisiin yhdistyksiin jotta ihmisruumis voisi niitä käyttää hyväkseen. Kysymys onko kovempi vesi terveydellisessä suhteessa edullisempaa kuin pehmeämpi vesi on siis edelleen ratkaisematta ja riidanalainen, ja joka tapauksessa näyttää kovuudella olevan vain tosisijainen merkitys. Sitä vastoin ovat kaikki yhtä mieltä siitä, että pehmeä vesi on talous- ja teollisuustarkoituksiin paljon edullisempaa kuin kova vesi. Veden miellyttävä maku ei myöskään riipu siinä olevista suolamääristä, vaan on veden lämpötila siinä kohden määräävänä. Huomautettava on niinkään, että tässä yhteydessä ei voi olla puhetta toisessa tapauksessa kovasta ja toisessa pehmeästä vedestä, koska erotus todellisuudessa on yhtä saksalaista kovuusastetta pienempi ja kovuus on sama, mikä vesijohtovedellä oli ennen kemiallisen puhdistuksen käytäntöön ottamista.

Viime vuonna oli nimittäin vesijohtoveden kovuus korkeintaan 3,08 ja vähintään 2,10 astetta sekä keskimäärin 2,56 astetta, jokiveden vastaavain astemääräin ollessa 2,13, 1,11 ja 1,61. Jos puhdistukseen käytetään yksinomaan soodaa kalkin asemesta, saadaan vesijohtoveden kovuus vaihtelevaan 2,1 asteesta 1,6 asteeseen. Vesijohtovedelle kuitenkin olisi soveliainta, jos veden kokoumus vuoden varrella mikäli mahdollista voitaisiin pysyttää samana, joten siis kovuudenkin aina tulisi olla sama. Tämä tulos onkin jossain määrin saavutettavissa, jos kemiallisten aineitten määrä jokaisessa eri tapauksessa sovitetaan jokiveden laadun mukaan, ja tähän nähden kävisi sopivaksi kovuusmääräksi säätäminen 2 astetta. Pysyttämällä aina tämä kovuusmäärä saavutettaisiin se etu että vesi ei olisi ylen herkkää synnyttämään kattilakiveä ja että erittyvä kattilakivi ei olisi ylen kovaa, jota paitsi kalkkia lisäämällä voitaisiin vesijohtoveden kalkkipitoisuus myös pysyttää jonkun verran suurempana kuin jokiveden kalkkipitoisuus on ja siten johonkin määrin myös tyydyttää Terveydenhoitolautakunnan vaatimuksia veden kalkkipitoisuuteen nähden.

Tarvittavain soodamääräin tuottamiin lisäkustannuksiin nähden on mainittava, että siihen hiukan yli 6 miljoonan kuutiometrin vesimäärään, mikä ensintulevana vuonna on puhdistettava, on tehtyjen kokeiden perustuksella arvioitu tarvittavan 13,000 markkaa, jos neutralisoiminen toimitetaan yksinomaan soodaa käyttämällä, jota vastoin lisäkustannuksia on 7,500 markkaa, jos valmistetaan 2 kovuusasteen vettä.

Oheenpannen kaikki tässä asiassa syntyneet asiakirjat saa Hallitus Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi kunnioittaen ehdottaa:

että kaupungin vesijohtoveden puhdistamisessa on toistaiseksi aikaansaatava noin 2 asteen kovuus;

sekä, jos Kaupunginvaltuusto tämän hyväksyy,

että 1912 vuoden menoarvioon vesijohtolaitoksen käytettäväksi merkitään 7,500 markkaa Hallituksen esittämien vedenpuhdistuskustannusten lisäksi.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

Albin Skog.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Vesilaitoksen Laboratorio

Vanhassakaupungissa.

Selostus

toimenpiteistä vesijohtoveden kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi.

Sittenkun nyttemmin on saatu jonkun verran kokemusta eräistä höyrykattilanomistajille koituneista, vesijohtoveden tuottamista haitoista, joita ei ole aikaisemmin ollut olemassa, mutta joita kuitenkin milloin minkin verran ilmenee kaikkialla, missä höyrykattilain syöttöön käytetään vettä, jossa on huomattava määrä epäeli-mellisiä suoloja, ja jotka haitat etusijassa ilmenevät siinä, että kattiloissa eritty kovaa kattilakiveä, herää kysymys, onko nykyään vallitsevain olojen katsottava vaativan muutoksen toimeenpanemista, ja mitä niin ollen vesilaitoksen taholta kävisi tekeminen kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi, samalla huonontamatta nykyisen vesijohtoveden terveydellistä ja fysikallista laatua.

Tämä kysymys on paljon vähemmässä määrässä teknillistä tahi terveydellistä kuin *taloudellista* laatua. Kun nyttemmin kohdakkoin on olemassa kaksivuotinen kokemus raakaveden vaihteluista ja niiden aiheuttamasta kemiallisten valmisteitten kulutuksesta, on varsin tarkoin laskettavissa, minkä verran kustannuksia puhdistuksesta on eri neutralisoimisaineita käytettäessä. Näyttää sentähden tulleen aika ottaa harkittavaksi, voisiko soveliaampi mutta kalliimpi neutralisoimisaine tulla käytäntöön.

Seuraavassa on tarkoituksena selvittää, mikä muutos olisi mahdollinen ja toteutettavissa.

Vedessä oleva kattilakiveä muodostavain aineksien määrä ei sinänsä olisi omansa herättämään erityistä huomiota eikä tuottamaan huolia muualla kuin juuri semmoisella paikkakunnalla, missä, niinkuin meillä tätä ennen, on ollut käytettävänä sangen pehmeää ja elimellisistä aineista rikasta vettä. Kokeista, joita on tehty tavallisilla kattilaveden puhdistusaineilla, kalkilla ja soodalla tahi natriumhydroksiidilla ja soodalla nykyisen johtoveden saattamiseksi pehmeämmäksi ja vähemmän kattilakiveä synnyttäväksi, on todennäköisesti sangen vähän, tuskinpa mitään tuloksia, syystä että vesi on niin pehmeää, että sen kovuuden edelleen vähentäminen tuskin on aikaansaataavissa yksinkertaisia keinoja käyttämällä. Jotta kuitenkin yleisesti päästäisiin lähemmäksi asiain entistä tilaa on tarpeen toimeenpanna muutos itse vesilaitoksessa. Jotta kattilakiven määrä saataisiin tuntuvasti vähenemään ja sen laatu muuttamaan on tarpeen toimenpidettä, joka myös saa aikaan kipsipitoisuuden vähenemisen.

Tämä on ajateltavissa aikaansaataavaksi vähentämällä veden joko sulfaattijonien tahi kalsiumjonien määrää. Kun edellinen vaihtoehto ei voi tässä tulla kysymykseen, on siis järeällä vain jälkimäinen — kalsiumipitoisuuden vähentäminen.

Tämä on aikaansaataavissa ottamalla puhdistuksessa nykyään käytetyn neutralisoimisaineen, kalsiumhydroksiidin, sijaan käytäntöön sammutettu kalkki, jonka emäs ei edistä kattilakiven muodostumista, esimerkiksi siis natriumkarbonaatti, kalsinoitu sooda tahi natriumhydroksiidi.

Siten aikaansaatava kattilakivimuodostuksen väheneminen osottautuu sangen huomattavaksi. Vuoden 1910 kuluessa laitoksen laboratorioissa toimitettujen 44 täydellisen analyysin osottamat keskiluvut tarjoovat tässä kohden seuraavia vertailukohtia Vantaan vettä ja vesijohtovettä silmällä pitäen:

	Vantaa.	Vesijohto.
Alkalisuus	litrassa 4,02 ssm n/10 HCl	4,01 ssm n/10 HCl.
Karbonaatti- kovuus.	” 1,13 astetta	1,12 astetta
Kokonais-	” 1,61 ”	2,56 ”
N. s. pysyväinen ”	” 0,68 ”	1,44 ”
CaO pitoisuus	” 8,2 mg.	18,7 mg.
Sulfaatteja SO ₃	” 3,9 ”	27,6 ”

Jos kuitenkin laskee Vantaan veden alkalisuutta ja karbonaattikovuutta koskevien päivittäisten havaintojen antaman keskimäärän, niin saa jonkun verran suuremmat arvot, nimittäin alkalisuudelle 3,94 ssm ja karbonaattikovuudelle 1,10 astetta. Tämän mukaisesti on kalsiumoksiidipitoisuus arvioitava keskimäärin 8,0 mg/litraksi. Jos nämä yleiset keskiluvut pannaan laskelman pohjaksi, saadaan johtoveden *kipsinmuodostusmahdollisuudelle* seuraavat *suhteelliset* arvot, kun neutralisoiminen niinkuin tähänkin asti toimitetaan kalsiumhydroksiidilla ja kun se toimitetaan esimerkiksi natriumkarbonaatilla, jossa jälkimäisessä tapauksessa ainoastaan Vantaan veden kalkkipitoisuus vaikuttaa kipsinmuodostusmahdollisuuteen

Ca (OH):lla
44,4 mg lit

Na₂CO₃:lla
19,4 mg/lit.

Vähennys on siis noin 60 %.

Se laitoksen käytössä toimeenpantava muutos, jota tässä saan kunnioittaen ehdottaa koeteltavaksi, on muilta näkökannoilta katsottuna verraten vähäpätöinen. Veden *laatu* ei mitenkään muutu; ainoastaan eri jonien väliset suhdeluvut muuttuvat. Vesi, jonka alkalisuus johtuu taikka voidaan katsoa johtuvan alkalisuoloista, natrium-

karbonaatista, on varsin tavallista. Kaikki n. s. kivennäisvedet, sekä luonnolliset että keinotekoiset, ovat tämän laatuista. Meidän yleisesti tunnettujen virvokejuomaimme, soodan, vichyn y. m. alkalisuus johtuu natriumkarbonaatista, jota niissä on kuitenkin 60—100 sen vertaa kuin tässä puheena olevassa vedessä.

Suomenkin pohjavedet, esimerkiksi Sipoon pitäjässä olevat, jonne suunnitellaan vedenottopaikkaa, ovat laadultaan samantapaisia, vain sillä erotuksella että niiden alkalisuus on paljon suurempi kuin mitä meidän vesijohtovetemme olisi oleva laita. Ulkomaalta on mainittavissa lukuisia esimerkkejä yleisiin kulutustarkoituksiin käyetyistä samalla alkalisuola- ja karbonaattirikkaista vesistä. Sen käsityksen mukaan, mikä elektrolyyttisen dissosiatsiooniteorian perustuksella nykyään on vallalla miedonnettujen liuoksien laadusta, ei esimerkiksi käy mitenkään erottaminen toisistaan liuosta, joka sisältää niinkuin tavallisesti sanotaan kalsiumbikarbonaattia ja natriumsulfaattia eli — kloridia — semmoisia vesiä on lukemattomia — ja toista liuosta, joka sisältää natriumbikarbonaattia ja kalsiumsulfaattia — semmoista liuosta olisi meidän vesijohtovetemme —; molempia olisi yhtä hyvin oikeutettu sanomaan „soodavedeksi“, vaikkei ensinmainitulla liuoksella ole vähintäkään tekemistä sen kemiallisen yhdistyksen kanssa, jota sanotaan soodaksi.

Terveydelliseltä kannalta ei ehdotusta vastaan niin ollen käy esittäminen mitään muuta kuin että johtovetemme taas tulisi yhtä pehmeäksi kuin se on ollut vesijohdon syntymisestä alkaen.

Veden alkalisoimisella on kaksinainen tarkoitus. Pienempi määrä alkalia kalsinoidun soodan muodossa lisätään veteen seisotuksen, läpikuultavuuden ja suodatuksen edistämiseksi. Suurempi osa on tähän asti sammutetun kalkin muodossa lisätty *veden reaktionin oikaisemiseksi*, toisin sanoin jotta hiilihappo, jonka aluminisulfaatti on jokiveden karbonaateista ja natriumkarbonaatista vapauttanut, saataisiin riittävässä määrässä sidotuksi.

Kaikkien tähän asti ilmestyneiden vesianalyysiä koskevien ohjeitten ja tutkimusten mukaan toimitetaan tämä veden reaktioni jotenkin rohkeasti menetellen.

Toistaiseksi ei ole esitetty numerolukuja veden happamesti reageeravain — vapaan hiilihapon — ja sen alkalisesti reageeravain — bikarbonaattien — aineksien eli toisin sanoin vety- ja hydroksyljonimääräin keskinäisen suhteen osottamiseksi. Erään tanskalaisen tutkijan hiljattain julkaisemaa menettelyä, jonka avulla enzymaattisissa prosesseissa voi kolorimetriä käyttämällä nopeasti ja luotettavasti määrätä jonkin liuoksen vetyjonipitoisuuden, käy kuitenkin erinomaisen edullisesti soveltaminen veteen. Nytemmin siis helposti saa veden reaktiota osottavat lukuarvot, sen sijaan että ennen käytettiin semmoisia häilyviä lausetapoja kuin alkalinen, neutraali, hapan reaktioni kaikkine eri vivahduksineen verrattuina johonkin aivan mielivaltaisesti valittuun indikaattoriin.

Absoluuttisessa vedessä on vety- ja hydroksyljonien suhteellinen määrä sama eli 10—^{7,07} gramjonia litrassa.

Kun täällä on ehdotettu siirryttäväksi natriumkarbonaatilla neutralisoimisesta

kalsiumhydroksiidilla neutralisoimiseen, olisi tarpeellista kokeilla selvittää, kuinka paljon kalsinoitua soodaa tähän tarvittaisiin, sillä on muistettava, että yksi hydroksiidi bikarbonaattina voi sitoa kaksi vertaa suuremman painomäärän hiilihappoa kuin vastaava määrä säännöllistä karbonaattia.

Tässä seuraava tutkimus osoittaa, miten eri tavoin hydroksiidi ja karbonaatti vaikuttavat tarpeellisen suhdemäärän syntymiseen vety- ja hydroksyljonien välillä aluminisulfaatilla käytellyssä vedessä.

Ensimmäisen sarjan vesinäytteissä on kumpaisessakin parissa *sama määrä natriumbikarbonaattia*, joka on syntynyt samansuuruisista natriumhydroksiidin ja natriumkarbonaatin määristä, joten siis kumpaisellakin parilla on *sama alkalisuus*, mutta *erisuuruiset määrät vapaata, sitomatonta hiilihappoa*.

1. Litra allasvettä, jossa on 8,2 mg/lit. vapaata CO₂ ja johon on sekoitettu:

		Vap. CO ₂ mg/lit	Hp = vetyjonieksp.
n/10 NaOH	{ 3 ssm	5,0	6,64
	{ 4 ”	0,6	7,40
	{ 4,5 ”	0	7,60
n/10 Na ₂ CO ₃	{ 3 ssm	11,6	6,30
	{ 4 ”	9,4	6,55
	{ 4,5 ”	8,3	6,81

Sarjassa 2 on sama hiilihappomäärä sidottu toiselta puolen hydroksiidilla ja toiselta puolen karbonaatilla. Kumpaisellakin parilla on siis *sama määrä vapaata hiilihappoa*, mutta *erilainen alkalisuus*.

2. Litra allasvettä, joka sisältää 16,0 mg/lit. vapaata CO₂ ja johon on sekoitettu:

		Vap. CO ₂ mg/lit	Hp
n/10 NaOH	{ 2 ssm	7,2	6,71
	{ 2,25 ”	6,1	6,76
	{ 2,5 ”	5,0	6,86
n/10 Na ₂ CO ₃	{ 4 ssm	7,2	6,91
	{ 4,5 ”	6,1	6,98
	{ 5 ”	5,0	7,01

Soodalla neutralisoidessa alkalipitoisuus siis välttämättä nousee yli sen keskimäärän, mikä vedellä on ollut kalkilla neutarisoidessa, mutta sitä ei tarvitse lisätä kaksinkertaiseksi, vaan voi vedessä sallia olevan tähänastista suuremman määrän vapaata hiilihappoa.

Saattamalla veden alkalisuus noin 4,5 ssm n/10 HCl:ksi litraa kohti, johon vaa-

ditaan 24 gr kalsinoitua soodaa kuutiometriä kohti, saa eksponentin 6,80 osottaman vetyjonimäärän, jota täytyy pitää riittävänä. Viime viikkoina on johtoveden vetyjonimäärä ollut hiukan pienempi eli noin 6,90. Vantaan veden vetyjonimäärä on kauttaaltaan ollut hiukan suurempi, vaihdellen 6,35 ja 6,90 välillä. (Huom. negatiivisia eksponentteja), joten tämä vesi on ollut hiukan happamampaa.

Kysymykseen voisiko käyttää natriumhydroksiidia natriumkarbonaatin asemesta voi vastata epävästi jo taloudellista kantaa silmällä pitäen, ja muistakin syistä on karbonaatti edullisempaa.

Se seikka että johtoveteemme soodalla neutralisoidessa tulee entistä suurempi määrä sidottua hiilihappoa, vaikuttaa varsin edullisesti kattilakivimuodostukseen. Paitsi että veden kipsinmuodostusmahdollisuus, niinkuin edellä osotettiin, vähenee varsin tuntuvasti, on alkalikarbonaatin olemassaolo kattilavedessä saava aikaan että, kattilakivi karbonaatin muodossa on oleva paljon pehmeämpää kuin tähän asti.

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu ja pitäen silmällä menneen vuoden käyttökustannuksia, on laadittavissa seuraava vertaileva laskelma kaiken tarpeellisen alkalisoinen tuottamista kustannuksista — vaihtopuolisen ehdotuksen I mukaan soodalla ja kalkilla ja ehdotuksen II mukaan yksinomaan soodalla — edellyttäen että tavattomat sääolot eivät muutoin lisää käyttökustannuksia. Vuonna 1911 edellytetään tulevan puhdistettavaksi 5,400,000 kuutiometriä raakavettä. Molemmissa ehdotuksissa on „esisoodaa“ laskettu käytettävän 8,2 grammaa kuutiometriä kohti.

I. Vaihtopuoli.

Esisoodaa 45 tonnia à 142: —	Smk	6,400: —
Kuljetuskustannuksia	„	100: —
3,750 hl kalkkia à 1:15	„	4,315: —
Kuljetuskustannuksia	„	1,750: —
Erityisiä työkustannuksia	„	2,800: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 15,365: —</u>

II. Vaihtopuoli.

Esisoodaa 45 tonnia à 142: —	Smk	6,400: —
Kuljetuskustannuksia	„	100: —
Soodaa 24 gr m ³ kohti (= 130 tonnia) à 142	„	18,500: —
Kuljetuskustannuksia	„	500: —
Erityisiä työkustannuksia	„	1,500: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 27,000: —</u>

Vaihtopuolisen ehdotuksen II mukaan ovat käyttökustannukset, kemiallisten aineitten syöttöä lukuunottamatta, jonkun verran huokeammat.

Soodalla neutralisoimisesta olisi vuonna 1911 lisäkustannuksia noin 12,000 markkaa sekä seisotettua vesikuutiometriä kohti 0,22 penniä.

Vesilaitoksen laboratorio Vanhassakaupungissa.
Helsingissä, tammikuun 20 päivänä 1911.

G. K. Bergman.

Kertomus Vanhankaupungin pikasuodatuslaitoksessa maaliskuun 12—huhtikuun 13 päivänä 1911 toimitetusta vedenpuhdistuksesta.

Soodalla neutralisoiminen.

Niiden seitsemän viikon kuluessa, mitkä tämä kertomus käsittää edelleen jatkuvasta soodalla toimitettavan neutralisoimisen kokeiluajasta, on jokivedessä ollut huomattavana varsin erilaisia ominaisuuksia. Neljänä ensimmäisenä viikkona, maaliskuun 12 päivästä huhtikuun 8 päivään, oli jokiveden alkalisuus ja jonisoivain aineksien määrä suurempi vuodesta 1909 lähtien tähän asti saatuja vuotuisia keskimääriä. Värjäysastekin oli verraten alhainen ja veden läpikuultavuus miltei korkeimmillaan. Vedellä oli niinmuodoin useita puhdistukselle suotuisia puolia. Soodan tehtävänä tässä oli yksinomaan jokiveden bikarbonaateista vapautetun hiilihapon neutralisoiminen.

Huhtikuun 16 ja 30 päivän välisenä aikana on jokivesi laadultaan aivan toisenlaista. Sen alkalisuus häviää miltei tykkänään, jonisoivain aineksien määrä vähenee aivan mitättömiin. Samalla veden kuivien aineksien määrä lisääntyy suurien saviy. m. ainemääräin johdosta, värivahvuus lisääntyy ja läpikuultavuus alenee absoluuttiseen vähimpään määräänsä 1 senttimetriin. Näinä viikkoina saattoi puhdistusta huolehti toimittaa käyttämällä vain soodaa apuna.

Jokiveden ja johtoveden kokoomuksen selvittämiseksi sekä yleisesti että yksityiskohdittain koko kokeiluajana pyydän viitata oheellisessa teknillis-analyttisessä katsauksessa oleviin numerotietoihin, graafillisiin taulukkoihin ja täydellisiin analyysiin. Tässä kuitenkin lyhyesti huomautettakoon seuraavista seikoista:

Johtovesi on tänä aikana käytettäessä keskimäärin 33,8 gr kalsinoitua soodaa kuutiometriä kohti, tarpeellinen esisooda lukuunotettuna, saavuttanut riittävän suuren alkalisuuden (5,29 ssm n/10 happoa litrassa) tasoittaakseen vapaan hiilihapon (9,0 mg lit.). Saavutettua vetyjonimäärää ilmaisee luku — 6,71.

Jokiveden ja johtoveden suhteellista kovuutta silmälläpitäen käy analyyseistä selville, että puhdistettu vesi on keskimäärin ollut hiukan kalkkipitoisempaa, mutta hiukan köyhempää magnesiasta kuin jokivesi, johtuen ensinmainittu seikka siitä, että vesi kulkee kaivoista ja putkijohdoista, joihin aikaisemmin on pantu kalkkia, jälki-

mäinen seikka taas varsin todennäköisesti siitä, että osa jokiveden magnesiumia samoin kuin kiisuhappoa, alumini- ja rautaoksiidiakin, sisältyy vedessä oleviin liukenemattomiin kivenäisaineisiin, jotka puhdistettaessa poistuvat. Muulla keinoin ei ole selitettävissä, että jokiveden kuivan aineen magnesiumipitoisuus on lisääntynyt, samalla kun vesi on kovasti samentunut ja sen karbonaattikovuus käynyt varsin alhaiseksi, mutta ainoastaan osa magnesiumia esiintyy puhtaassa vedessä.

Jokiveden keskikovuus	1,50 ast. 8,05 mg CaO ja 4,98 MgO
Johtoveden " 	1,46 " 8,40 " " " 4,42 "

Maaliskuun 12 ja huhtikuun 30 päivän välisenä aikana on laitoksessa kemiallisesti käytetty 618,895 kuutiometriä vettä. Tähän tarkoitukseen on käytetty 20,919 kg kalsinoitua soodaa, josta määrästä 5,135 kg on käytetty esisoodana ja 15,784 kg on kulunut neutralisoimiseen. Kuutiometriä kohti laskettuna on 8,3 gr käytetty esisoodana ja 25,5 gr neutralisoimiseen. Siinä selvityksessä, minkä allekirjoittanut antoi ehdotuksessaan kalsinoidun soodan käyttämisestä neutralisoimisaineena, edellytettiin käytettävän esisoodana 8,2 gr ja alkalisoinniseen 24 gr kuutiometriä kohti.

Vertailun vuoksi on laadittu aikaisempaan kokemukseen perustuva laskelma (ks. teknillis-analyttistä katsausta ja graafillista taulukkoa) sen kalkkimäärän selville saamiseksi, mikä olisi neutralisoimiseen tarvittu muuten samallaisessa oloissa. Kalkkilisäys olisi keskimäärin ollut 12,8 gr kalsiumoksiidia kuutiometriä kohti, joten olisi tarvittu 390 hehtolia sammutettua kalkkia.

Edellä olevan mukaan olisi 618,895 vesikuutiometrin neutralisoimisesta kustannuksia:

A) Yksinomaan kalsinoitua soodaa, kuljetuskustannuksineen.	
20,919 kg soodaa à 13: 60	Smk 2,844: 98
Kustannus kuutiometriä kohti: 0,460 penniä.	
B) Esisoodaa ja kalkkia, kuljetuskustannuksineen.	
5,135 kg soodaa à 13: 60	Smk 698: 36
390 hl kalkkia à 1: 60	" 624: —
Työkustannuksia (ylimääräisiä)	" 135: —
<u>Yhteensä Smk 1,457: 36</u>	

Kustannus kuutiometriä kohti: 0,236 penniä.

Lisäkustannuksia soodan yksinomaisesta käyttämisestä 0,224 penniä kuutiometrilta.

Vuosituotannon ollessa 5,400,000 kuutiometriä nousisivat lisäkustannukset näin ollen 12,096 markkaan.

Allekirjoittaneen antamassa kustannusarviossa tammikuun 20 päiväältä edelly-

tettiin lisäkustannukset umpiluvuin 12,000 markaksi vuodessa ja 0,22 penniksi kuutiometriltä.

Mikäli koskee nyt koetellun menettelytavan vaikutusta kattilakivimuodostukseen, osottavat analyysit että kipsinmuodostusmahdollisuus on vähentynyt 60 %, niinkuin oli edellytettykin. Käytännössä on ammattimiesten lausunnon mukaan osottautunut, että kattilakivi ei ainoastaan ole tuntuvasti vähentynyt määrältään, vaan on myös, sen sijaan että ennen oli kovaa, kiteytyntä ja työläästi irtautuvaa, nyttemmin käynyt huokoiseksi, pehmeäksi ja varsin helposti irtautuvaksi.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen pyydettyä minun lausuntoani Terveydenhoitolautakunnalta Hallitukselle saapuneen asiaa koskevan kirjelmän ynnä sen oheellisen, Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorion antaman lausunnon johdosta, saa allekirjoittanut kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Terveydellisten tutkimusten laboratorion lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen asianlaitaan, että veden on huomattu muutamina päivinä erittävän sangen vähän alumiinihydroksiidia, mikä seikka laboratorion oletuksen mukaan on johtunut alkali-aluminaatin jakautumisesta, minkä taas olisi aikaansaanut soodan vaikutus laitoksessa erotettuun alumiinihydroksiidiin. Paitsi että veden kirkkauden arvosteleminen kaupungissa veden kuljettua pitkistä putkijohdoista tietenkin aina on moninaisten paikallisten sattumain varassa, ei laboratorion antama selityskään ole oikea. Niinkuin aikaisemmissa vuosikertomuksissani olen huomauttanut, sattuu nimittäin silloin tällöin, että jokivedestä syntyvä saos voipi olla tavallista herkempi mekaniselle vaikutukselle suodatuspumpuissa, jakautuen niin hienoihin osiin, että ne laitoksen oltua jonkun aikaa käynnissä tunkeutuvat suodattimien läpi. Kohta kun tämä huomataan, suljetaan suodattimet paikalla, pestään ja huuhdellaan. Ehkäisykeinoina tässä kohden ovat etusijassa soodamäärän lisääminen ja seisotusajan pitentäminen. Maaliskuun 12 ja huhtikuun 30 päivän välisenä kokeiluajana ilmeni mainitunlaatuista saosta ainoastaan parina päivänä maaliskuun lopulla. Kolmannen seisotusaltaan ottaminen käytäntöön poisti epäkohdan. Jos siis pienien alumiinihydroksiidimääräin olemassaolo varmasti on todettu, eivät ne ole johtuneet aluminaatin jakautumisesta.

Teoreettisesti katsoen tuntuu minusta vaikealta olettaa alkalialuminaatin olemassaoloa juuri nyt, koska sitä tietenkin pitäisi voida muodostua paljon enemmän käytettäessä sekä soodaa että kalkkia, niinkuin tähän asti on ollut laita, kuin käytettäessä yksinomaan soodaa.

On mielestäni edelleen kutakuinkin vaikea antaa objektiivista lausuntoa veden mausta, koska tässä kohden aina on asianmukaiseen huomioon otettava tärkein tekijä — jokiveden maku, joka juuri alkukeväästä, sulaveden alkaessa, on suurien vaihte-
lujen alainen.

Pääasiaan — kovuuteen — kohdistuvassa laboratorion lausunnossa mainitut ulkomaiset tutkimukset, jotka tietenkin ansaitsevat suurta huomiota, vahvistavat sitä vanhaa sääntöä, että kova vesi terveydellisessä suhteessa on pehmeää edullisempi. Minusta kuitenkin näyttää kuin ei vertailu tässä tapauksessa voisi niin paljon koskea niitä

etuja, mitä 20-, 15- tahi 10-asteisella vedellä on pehmeämpään veteen verraten, vaan kahden sangen pehmeän veden keskinäistä suhdetta. Laboratorion omat, erikoisesti tähän tapaukseen kohdistuvat tutkimukset niinikään osottavat, että ero ainakin eräissä kohdin on tuskin mikään. Minusta sentähden näyttää kuin eivät ne tosiasiat, mitkä tässä puheena olevassa erikoistapauksessa ovat tulleet ilmi, ehdottomasti oikeuttaisi niin jyrkkää väitettä kuin laboratorio Lautakunnalle osotetun kirjelmänsä loppuponnessa tekee.

Jos lisäksi ottaa huomioon, että Suomen vedet yleensä ovat sangen pehmeitä sekä että Helsinki vuosikymmeniä on käyttänyt saman kovuista vettä kuin nyt koeteltu johtovesi on, jolla kuitenkin Vantaan veteen verraten on se etu, että siinä on vahvasti jonisoitua kalsiumia, voinee tuskin sopivammin arvostella nyt tapahtuneen palautumisen merkitystä kuin käyttämällä Terveystalautakunnan sanoja että muutos on käynyt terveydellisessä suhteessa *epäsuotuisaan* suuntaan, johon lausuntoon minä sen perusteella, mitä on tiedetty ja tiedetään kovien vesien paremmuudesta pehmeitten edellä, ehdottomasti yhdyin ja jota seikkaa minä myös alkuperäisessä ehdotuksessani olen huomauttanut ja pitänyt silmällä. Sen suurempaa painoa siihen tuskin tarvitsee ja saa panna. Vastapainona sille tuntemattomalle todellisen arvonvähennyksen määrälle, mikä vedessä on tapahtunut terveydelliseltä kannalta katsoen, on toiselta puolen se mitä teknilliseltä kannalta varmasti tiedämme sen arvon lisääntymisestä.

Tässä yhteydessä lienee syytä muutamalla sanalla koskettaa kysymystä tämän kovuuden lisääntymisen synnystä sekä sen yhteydestä kemiallisen puhdistuksen kanssa. On huomautettu, että yhtenä etuna kemiallisen puhdistuksen käytäntöön ottamisesta on kalkkipitoisuuden lisääntyminen. On varsin mahdollista, että sitä tarkoitettiin ja toivottiin, mutta joka tapauksessa tämä kalkkipitoisuuden lisääntyminen toteutui vasta sittenkun allekirjoittaneen ehdotuksesta toukokuussa 1909 otettiin käytäntöön kalkkimaidolla neutralisoiminen. Virallisesti suunniteltu kalkkikivellä neutralisoiminen antoi kuten tiedetään kielteisen tuloksen eikä toimitettujen puhdistuskokeidenkaan perustuksella ollut olemassa minkäänlaista selvitystä viimeksi mainitun menettelyn tehoisuudesta. Mainittu etu on siis todellisuudessa tulos siitä, että on ollut pakko poiketa alkuperäisestä suunnitelmasta.

Kun nyt kuitenkin terveydellinen ja teknillinen etu ovat keskenään ristiriidassa, olisi kaiketi luonnollista, että mikäli mahdollista jälkimäinen väistyisi ensinmainitun tieltä.

Tämä käy päinsä kulkemalla molempien ehdotusten välistä keskitietä. Voi käyttämällä vähäisiä kalkkimääriä pysyttää johtoveden kalkkipitoisuuden hiukan suurempana jokiveden kalkkipitoisuutta, erittäinkin jälkimäisen ollessa ylen pehmeää, mutta osittain käyttämällä soodaa neutralisoimiseen myös huolehtia siitä, että johtovesi ei tule ylenmäärin kattilakiveä muodostavaa sekä ettei sen synnyttämä kattilakivi tule ylen kovaa.

Toimitetut kokeilut ovat kuitenkin täysin määrin osottaneet, että vedenpuhdistus on erinomaisen edullisesti toimitettavissa käyttämällä soodaa neutralisoimisaineena sekä ettei siten puhdistettu vesi enää tuota minkäänlaisia hankaluuksia kattilakiveä muodostamalla, kuin myös että siten käytetty johtovesi on yhtä kovaa kuin kaupungin johtovesi oli vesijohdon rakentamisesta lähtien vuoteen 1909 saakka.

Helsingissä, Vanhassakaupungissa, toukokuun 10 päivänä 1911.

G. K. Bergman.

Jäljennös.

Puollan ehdottomasti Bergmanin ehdotusta, sittenkun sitä muutaman kuukauden aikana ja mieluummin syyssadekaudella, mutta myös keväällä ja kesällä, on koeteltu.

Ossian Aschan.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Eva Moring. Elsa Ikonen.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitukselle.

Kun minua on kehotettu antamaan lausuntoa siitä selvityksestä, minkä Helsingin kaupungin vesilaitoksen laboratorionjohtaja, filosofianmaisteri G. K. Bergman on antanut silmällä pitäen toimenpiteisiin ryhtymistä vesijohtovedestä erittyvän kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi, saan täten kunnioittaen lausua seuraavaa:

Ollen aivan yhtä mieltä ehdotuksentekijän kanssa siitä, että soodan käyttäminen neutralisoimisaineena tähänastisen kalkin sijasta olisi sopivin keino vesijohtovedestä muodostuvan kattilakiven määrän vähentämiseksi ja jonkunlaisen muutoksen aikaansaamiseksi sen laatuun, ei minulla ole mitään huomauttamista ehdotuksen yksityiskohtia vastaan, — — — jos tuollaista toimenpidettä todella pidetään tarpeellisena.

Siitä minä en kuitenkaan ole läheskään vakuutettu. Vesijohtovesi on, semmoisena kuin se esiintyy kemiallisen puhdistuksen käytyään ja kalkilla neutralisoituna, edelleenkin sangen pehmeää. Maisteri Bergman lausuikin selostuksessaan täydellä syyllä että „vedessä oleva kattilakiveä muodostavain aineitten määrä ei sinänsä olisi omansa herättämään erityistä huomiota eikä tuottamaan huolia muualla paitsi juuri semmoisella paikkakunnalla, missä, niinkuin meillä tätä ennen, on ollut käytettävänä sangen pehmeätä ja elimellisistä aineista rikasta vettä“. Tämä merkitsee toisin sanoin, että vesi edelleen on sangen hyvää höyrykattilain syöttövettä, vaikkei täysin yhtä

ihanteellista kuin se oli ennen puhdistuksen käytäntöön tuloa. Tästä lienevät kaikki todelliset tämän alan ammattimiehet yhtä mieltä.

Ratkaistessa kysymystä onko joidenkuiden höyrykattilanomistajain enemmän taikka vähemmän oikeutettujen valitusten johdosta otettava käytäntöön toinen veden neutralisoimistapa, on kuitenkin pidettävä silmällä muitakin näkökohtia. Kemiallinen puhdistus kalkilla toimitettuine neutralisoimisineen on tuntuvassa määrässä lisännyt vesijohtoveden arvoa juomavetenä. Vähäinen kalkin lisäys ei ainoastaan paranna veden makua, vaan sillä on luultavasti myös suuri terveydellinen merkitys, vaikka aika on ollut liian lyhyt jotta tämä olisi voitu välittömästi osottaa. Ensin ehdottaessani Vantaan vettä kemiallisesti puhdistettavaksi mainitsin siitä johtuvana melkoisena etuna että veden kalkkipitoisuus jonkun verran lisääntyisi. Silloisen vesijohtovetemme tunnettu ominaisuus olla „kalkkinälkäistä“ ja aikaansaada hammasmätää tulisi puhdistusta käyttämällä ainakin jossain määrin poistetuksi.

On varsin mahdollista, että soodalla neutralisoitu vesi ei olisi saman laatuista kuin alkuperäinen vesi, vaan että sooda johonkin määrin vaikuttaisi samaan suuntaan kuin kalkki humusaineista vapautetussa vedessä, mutta joka tapauksessa kävisi kalkin puute jälleen tuntuva. Hyvän juomaveden pitää nimittäin aina olla kalkkipitoista. Niinpä lausuu esim. prof. Lunge teoksessaan „Chemisch-technische Untersuchungsmethoden“, arvostellessaan minkäläinen vesi soveltuu juomavedeksi: „Als Trinkwasser eignet sich am besten Wasser von mittlerer Härte (10—20°); ein weiches Wasser wird den daran nicht Gewöhnten kaum munden, und umgekehrt. — — — — Destilliertes Wasser, Gletscherwasser und Regenwasser ist, da es eben gar keine Härte hat, fast nicht zu trinken.“

Siihen katsoen että nykyinen vesijohtovetemme kalkkilisäyksestä huolimatta edelleen on aivan liian pehmeää (kovuus 2,56°) jotta sitä kävisi pitäminen hyvänä juomavetenä, minä en voi puoltaa herra Bergmanin esittämää vaihtopuolista ehdotusta II toistaiseksi käytäntöön otettavaksi.

Olen nimittäin sitä mieltä, että ensin olisi selvitettävä, ovatko ja missä määrin johtovedestä aiheutuneet höyrykattilanomistajain tekemät valitukset oikeutettuja sekä kuinka yleisiä nämä valitukset ovat.

Tärkeätä niinkään olisi tietää, mitä vaatimuksia muualla, etusijassa suuremmissa teollisuuskeskustoissa, vesijohtovedelle asetetaan kovuutta silmälläpitäen. Minun tietääkseni ei teollisuudenharjoittajain taholta ole kuulunut valituksia esimerkiksi Tukholmassa, missä veden sulfaattikovuus kuitenkin on suurempi kuin meillä, suuremman karbonaattikovuuden sitä korvaamatta.

Kun I vaihtopuolinen ehdotus näyttää tarjoovan etuja, tuottamatta niitä haittoja, joista edellä olen huomauttanut II ehdotukseen nähden, ei mielestäni mikään estä ottamasta käytäntöön tätä menettelytapaa, joka jo aikaisemminkin on ollut vesilaitoksessa käytännössä.

Helsingissä, helmikuun 22 päivänä 1911.

Allan Zilliacus.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

—♦♦♦—
Helsingissä,

huhtik. 11 p:nä 1911.

N:o 77.

Kaupungin Teknillisten laitosten Hallitukselle.

Sittenkun Hallitus kirjelmässä viimeksi kuluneen helmikuun 22 päivältä oli Terveystoimikunnalle ilmoittanut, että Hallitus sattuneesta syystä oli päättänyt koetteeksi kuukauden aikana, viimeksi kuluneen maaliskuun 13 päivästä lukien, neutralisoida vesijohtovettä soodalla, on Terveystoimikunta juomaveden erittäin suurta terveydellistä merkitystä silmällä pitäen antanut kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorion tehtäväksi tutkia niitä muutoksia, joita uusi neutralisointimenettely saa aikaan vesijohtoveden kokoomuksessa. Nämä tutkimukset on nyttemmin lopetettu ja, mikäli oheellisesta laboratorion antamasta lausunnosta käy selville, osottavat tutkimusten tulokset, että vesijohtoveden kalkkipitoisuus on puhdistusmenettelyn johdosta vähentynyt. Tähän katsoen ja kun kalkkipitoisempi vesi on terveydellisessä suhteessa ehdottomasti edullisempää kuin vähemmän kalkkipitoinen vesi, täytyy Lautakunnan olla sitä mieltä, että toimeenpantu uudistusmenettelyn muutos on vaikuttanut terveydelliseltä kannalta katsoen epäsuotuisaan suuntaan. Sitä paitsi katsoo Lautakunta olevan huomauttaminen, että jotta Terveystoimikunta olisi voinut järjestää terveydenhoitoasetuksen mukaisen vedentarkastuksen, olisi Lautakunnalle ollut hyvissä ajoin annettava tieto hankkeissa olevasta puhdistusmenettelyn muutoksesta ja sen lausunto hankittava, ennenkuin vanhaa puhdistusmenettelyä ryhdyttiin muuttamaan.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LABORATORIO

TERVEYDELLISIÄ
TUTKIMUKSIA VARTEN*Helsingissä,**huhtik. 10 p:nä 1911.**Terveydenhoitolautakunnalle.*

Terveydenhoitolautakunnan kehoitettua minua seuraamaan niitä muutoksia, joita vesijohtoveden kokoumuksessa tapahtuisi sen johdosta että ryhdytään kalkin asemesta käyttämään soodaa neutralisoimisaineena kemiallisessa vedenpuhdistuksessa, saan täten kunnioittaen esittää mainitussa tarkoituksessa tekemäni analyysien tulokset.

Kokeilusarja aloitettiin maaliskuun 13 päivänä k:lo 8 i. p. ja otettiin sitten vesinäytteitä noin joka kuudes tunti maaliskuun 18 päivään k:lo 8 i. p. Kun veden kokoumus silloin jo oli huomattavasti vakautunut, jatkettiin sarjaa siitä lähtien ja jatketaan edelleen ottamalla yksi näyte vuorokaudessa. Jokaisessa näytteessä määrättiin kalkin ja vapaan hiilihapon määrä sekä alkalisuus, ja siten saadut arvot käyvät selville seuraavasta taulukosta. Vaihtelut ovat sitä paitsi graafillisesti osotettuina oheellisissa kaarissa.

Vesijohtoveden kokoumuksen vaihtelut 13/3 k:lo 8 i. p.—31/3 k:lo 8 i. p.

Näyte otettiin	Kalkkia (CaO) mg litrassa	Vap. hiilihappoa (10 ₂) mg litrassa	Alkalisuus sm ³ ¹¹ / ₁₀ happoa
13. III 8 i. p.	17.6	5.46	4.54
14. III 2 a. p.	17.2	7.08	4.44
— ” — 9 ”	17.4	7.17	4.56
— ” — 2 i. p.	17.0	6.51	4.74
— ” — 8 ”	14.0	8.14	5.36
15. III 2 a. p.	12.4	9.06	5.04
— ” — 9 ”	11.5	6.95	5.46
— ” — 2 i. p.	13.1	6.16	6.70
— ” — 8 ”	13.8	5.28	7.00
16. III 2 a. p.	12.6	6.20	5.96
— ” — 8 ”	12.3	6.69	5.58
— ” — 2 i. p.	11.2	8.45	6.20
— ” — 8 ”	11.0	8.84	5.78

Näyte otettiin	Kalkkia (CaO) mg litrassa	Vap. hiilihappoa (10 ₂) mg litrassa	Alkalisuus sm ³ ¹¹ / ₁₀ happoa
17. III 2 a. p.	12.5	8.93	5.70
— ” — 8 ”	12.0	8.97	5.36
— ” — 2 i. p.	12.5	8.58	5.14
— ” — 8 ”	10.3	9.68	5.66
18. III 2 a. p.	12.3	8.71	5.50
— ” — 8 ”	12.7	8.62	5.24
— ” — 2 i. p.	10.8	9.15	5.40
19. III 2 a. p.	10.9	8.67	5.30
— ” — 2 i. p.	10.3	9.99	6.00
20. III 2 ”	9.9	8.80	5.60
21. III 2 ”	7.9	9.06	5.60
22. III 2 ”	8.9	9.20	5.60
23. III 2 ”	9.3	8.84	5.96
24. III 2 ”	8.7	10.16	5.64
25. III 2 ”	9.0	11.00	5.14
26. III 2 ”	9.6	10.12	5.24
27. III 2 ”	9.9	8.89	6.04
28. III 2 ”	9.8	9.77	5.88
29. III 2 ”	10.1	9.72	5.84
30. III 4 ”	9.9	10.25	5.64
31. III 2 ”	10.0	10.12	5.70

Taulukosta ja kaarista näkyy, että kalkkipitoisuus on kokeiluaikana vähentynyt noin 40 %, vapaa hiilihappo lisääntynyt noin 50 % ja alkalisuus samoin noin 25 %, jotka kaikki muutokset ovat edellytettyinä maisteri G. K. Bergmanin vesilaitoksen toimitusjohtajalle osotetussa promemoriassa, jossa toimeenpannun muutoksen teoria ja teknillinen merkitys on esitetty niin seikkaperäisesti, ettei näitä seikkoja tässä enää tarvinnut likemmältä koskettaa.

Mitä taas muutoksen terveydelliseen merkitykseen tulee, ei ilman muuta liene selvä, että vesi ei ole käynyt laadultaan huonommaksi.

Vähemmän tärkeinä veden laadun muutoksina kenties on pidettävä, että maku on, vaikka tosin varsin vähän, kuitenkin huomattavasti käynyt äitelämmäksi ja että se joinakuina päivinä seistyyään muutaman tunnin huonelämmössä erittää vähäisen määrän alumiinihydroksiidisaosta, joka on syntynyt alkalialuminaatin jakautumisesta, mikä taas on syntynyt soodan vaikutuksesta puhdistuksessa erittyneeseen alumiinihydroksiidisaakseen.

Terveydelliseltä kannalta tärkein muutos kuitenkin on, niinkuin maisteri Allan Zilliacuskin lausunnossaan huomauttaa, kalkkipitoisuuden väheneminen Vantaan veden

alkuperäisen kalkkipitoisuuden määrään. Kemiallisen puhdistuksen tultua käytäntöön voi syystä todeta, että „uusi vesi juoma- ja pesuvetenä on täysikelpoista ja terveydelliseltä kannalta parempaakin kuin tuo varsin „kalkkinälkäinen“ entinen johtovesi“. ¹⁾

Kirjallisuudesta on saatavissa monta tukea tälle väitteelle. Niinpä esim. *Letheby* ²⁾ mainitsee näyttäneensä 65 Englannin kaupungissa, että kuolevaisuus vähenee veden kovuuden lisääntyessä, jos vesi muuten on laadultaan hyvää.

Kirjoituksessa „Über den Mechanismus der Beeinflussung der körperlichen Entwicklung durch die Wasserhärte“ ³⁾ käsittelee *Ragnar Berg* kovuuden vaikutusta *Carl Rösen* teosten mukaan ja huomauttaa siinä nimenomaan, että juomaveden välityksellä ruumiiseen tulevalla kalkkimäärällä, joka elimistön kasvuaikeeseen kalkkitarpeeseen verraten on mitättömän pieni, on vähäisempi merkitys, jota vastoin ratkaiseva merkitys on veden kyvyllä uuttaa kalkkia sillä käytellyistä ravintoaineista taikka sen kyvyllä aikaansaada niissä kalkkirikkautta.

Että tuollaista uuttumista tahi rikastuttamista todellisuudessa tapahtuu, sen hän todistaa keittokokeilla, joiden tulokset on yhdistelty seuraavaan taulukkoon:

Kasviravintoaineiden kalkkipitoisuuden keskimääräinen uuttuminen (—) tahi rikastuminen (+) eri kovalla vedellä keitettäessä, prosenttiluvuin.

	Veden luonnollinen tahi keinotekoinen kovuus				
	0.8°	6.9—10°	20—24.6°	31.4—35.0°	40.0—56.4°
Perunat	— 26.9	+ 15.5	+ 26.6	+ 187.3	+ 354.7
Kukkakaali, selleri, moilliaiset	— 41.7	— 13.6	+ 20.3	—	+ 63.1
Puna-, valko- savoiijankaali	— 48.5	— 28.1	— 5.5	—	+ 64.1

Juomaveden kovuuden ja imettämisaajan keskimääräisen pituuden välillä toteaa *Berg* olevan sellaisen suhteen, että mitä kovempaa jonkin paikkakunnan juomavesi on, sitä pitempi on siellä myös imettämiskausi. Se yleisesti tunnettu asianlaita, että naisten hampaat raskauden ja imetyksen aikana usein huononevat, katsotaan tämän mukaisesti johtuvan siitä, että sikiön ja lapsen suuri kalkintarve täytyy ulkopuolisen tuotannon puuteessa tyydyttää äidin omasta luustosta.

Berg toteaa edelleen samallaisen suhteen veden kovuuden ja rachitis-tautien välillä, johon nähden lasten hammashypoplasiain prosenttiluvut osottavat näiden tautien suhteellista leviämistä. Esimerkkinä tästä julkaisee hän seuraavan Ruotsista saadun taulukon:

¹⁾ Tri *Gustaf Mattsson* „*Mercator*“ lehdessä 1909 N:o 15 siv. 579.

²⁾ *König*, Die Verunreinigung der Gewässer I 2 Aufl. 1899 siv. 52.

³⁾ *Biochem. Zeitscher.* Band 24, 1910 siv. 282.

⁴⁾ I. c. 212.

Hammashypoplasioita lapsissa.

19 Ruotsin paikkakuntaa, 1,500 lasta.

Veden kovuus	paikkoja	lapsia	hypoplasioita	hypoplasioita %-luvun
alle 5.0 ^o	3	207	23	11.1
5.0—14.9 ^o	9	777	48	6.2
yli 15 ^o	7	527	16	3.0

Paitsi että kalkki välittömästi edistää luuston kehitystä, arvelee *Martin Kochmann*¹⁾ olevan syytä siihen otaksumiseen, että kalkki, jonka vaikutus tässä kohden on aivan toinen kuin magnesiumian, sitoo, tekee vaarattomiksi ja poistaa ruumiista hyödyttömiä aineenuudistuksen tuotteita. Siten ne kalkkimäärät, joita ruumiiseen tulee välttämättömän tarpeen lisäksi, eivät suinkaan olisi hyödyttömiä, vaan nekin vaikuttaisivat edullisesti terveydentilaan.

Mitä taas koskee eri kalsiumyhdistysten erilaista vaikutusta elimistöön, niin on tätä kysymystä toistaiseksi varsin vähän tutkittu, ja fysiologit ovat tutkiessaan ruumiissa tapahtuvaa kalsinvaihtoa käsitelleet kaikkia kalsiumyhdistyksiä toistensa yhteydessä. Aivan viime aikoina on kuitenkin julkaistu eräitä mielenkiintoisia tätä kysymystä valaisevia teoksia.

Niinpä mainitsee *H. J. Hamburger*²⁾, että kokeilla on osotettu pienten kalkkimääräin tuntuvasti lisäävän fogosyyttien amöboidista liikuntaa elävissä elimistöissä ja niinmuodoin edistävän näiden olioiden erittäin hyödyllistä toimintaa elimistöissä tarttuvain tautien vastustamiseksi. Kalkin lähisukuisilla aineilla, magnesiumilla, bariumilla ja strontiumilla ei ole tätä vaikutusta. Hamburgerin mukaan on täten keksitty erityinen tähän asti tuntematon kalkin biokemiallinen ominaisuus. Kokeillessaan hän käytti osin mietoja kalsiumkloriidiliuoksia, osin kalkkirikkaita kivennäisvesiä, mikä puheenalaisessa tapauksessa on tärkeätä, koska kalkkia näissä tuotteissa samoin kuin kaikissa luonnonvesissä ja myöskin Helsingin vesijohtovedessä, esiintyy jonitilassa.

Käsitellessään kalkkikysymystä aivan toiselta näkökannalta ja aivan toisella tavalla tulee edellä mainittu *Ragnar Rerg* tulokseen, joka erittäinkin kalkkijonien hyödylliseen vaikutukseen nähden hyvin käy yhteen Hamburgerin saavuttaman tuloksen kanssa. Hän on nimittäin osottanut³⁾, että kalsiumsulfuaattia ja kalsiumkloridia, siis vesiliuoksessa jonoituja yhdistyksiä, voi edullisesti käyttää kalkkiprepa-

¹⁾ Biochem. Ztschr. 27, 85—86 ref. Chem. Centr. bl. 1910 II 753.

²⁾ Chem. Zentralbl. julkaistu selostus 1910 II 669.

³⁾ Biochem. Ztschr. 30. 107—142, 1910, Chem. Zentralbl. 1911 I 673.

raatteina kalkin puutteessa, jota vastoin heikosti dissosioivat kalsiumfosfaatit ovat sekä fosfaatteina että kalkkipreparaatteina hyödyttömiä tahi suorastaan vahingollisia terapialle.

Viimeksi mainituista kahdesta tutkimuksesta täytyy ehdottomasti vetää se johtopäätös, että ne pienet kalkkimäärät, mitkä juomaveden välityksellä tulevat elimistöön joni-tilassa, ovat arvokkaampia kuin vastaavat, vieläpä suuremmatkin kalkkimäärät, joita ruumiiseen tulee fosfaatteina tahi elimellisinä yhdistyksinä ravintoaineista.

Jotta saataisiin selville, kävisikö analyttisesti osottaminen uudella vesijohtovedellä olevan suurempi kalkinuuttamiskyky kuin vanhalla oli, tehtiin kaksi keittokokeilusarjaa, toinen kuorimattomilla ja toinen kuorituilla perunoilla, joissa kokeissa myös, paitsi vanhaa ja uutta johtovettä, käytettiin tislattua vettä ja uutta johtovettä, jonka kalkkipitoisuutta oli lisätty kipsiä sekottamalla. Keittokokeet toimitettiin kaikissa yksityiskohdissaan niin yhdenmukaisesti kuin suinkin, keitetty perunat poltettiin tuhaksi ja tuhkan kalkkipitoisuus tutkittiin. Tulokset käyvät selville seuraavasta taulukosta:

Perunankeittokokeita.

(kuivassa aineessa 3.91 % tuhkaa ja tuhkassa 0.66 % kalkkia).

Veden laatu.		Veden kalkkipitois. mg litrassa	Tuhkaa kuiv. aineessa %.	Tuhkassa kalkkia %.
Kuori- mattomia perunoita	Tislattu vesi	0	4.35	0.65
	Uusi vesijohtovesi ²⁸ /III k:lo 2 i. p.	9.8	4.49	0.62
	Vanha johtovesi ¹³ /III k:lo 8 i. p.	17.6	4.50	0.63
	Kalkkirikastutettu vesi	57.9	4.30	0.70
Kuoritt. perunoita	Tislattu vesi	0	3.00	0.55
	Uusi johtovesi ²⁸ /III k:lo 2 i. p.	9.8	3.25	0.52
	Vanha johtovesi ¹³ /III k:lo 8 i. p.	17.6	2.95	0.64
	Kalkkirikastutettu vesi	57.9	3.25	1.15

Kokeilusarjoista käy selville, että erilaisuutta eri vesijohtovesien uuttamiskyvyssä ei ole ollut varmasti osotettavissa kuorimattomain perunain kokeilusarjassa, vaikka tässäkin sarjassa näkyy suuremman kalkkipitoisuuden edullisempi vaikutus siinä, että kalkkirikastutettu vesi on tuhkan kalkkipitoisuutta lisännyt, jota vastoin vähemmän kalkkipitoinen vesi on sitä vähentänyt. Kuorittujen perunain sarjassa tämä tulee

vieläkin selvemmin näkyviin. Siinä ovat eri vesien väliset eroavaisuudet huomattavammat. Huomiota ansaitsee, että tislattua vettä käyttäessä kumpaisessakin sarjassa on tuhkaan jäänyt suhteellisesti enemmän kalkkia kuin molempia vesijohtovesiä käytettäessä. Tämä eroavaisuus johtuu siitä, ettei tislattu vesi ensinkään sisällä liuonneita aineita, jota vastoin muissa vesissä on liuonneita suoloja, jotka tietenkin vaikuttavat uuttumiskulkuun.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, täytyy vanhan ja uuden veden kalkinuuttamiskyvyn erilaisuutta pitää sangen vähäisenä, tuskin huomattavana. Siihen katsoen kuitenkin että edellä mainituista uudemmissa tutkimuksista yhä selvemmin käy näkyviin, että joni-tila on tärkeä kalkin terveelliselle vaikutukselle elimistöön, täytyy minun maisteri Zilliacuksen käsitykseen yhtyen lausua mielipiteenäni muutoksen terveydellisestä vaikutuksesta

että soodan ottaminen kalkin sijasta käytäntöön neutralisoimisaineena kaupungin vesijohtoveden puhdistuksessa on huonontanut sen laatua juoma- ja ruokavetenä.

Helsingin kaupungin Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten, huhtikuun 10 päivänä 1911.

Rudolf Dillström.

v. t.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Marrask. 6 p:nä 1911.*

N:o 618.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähteessä viimeksi kuluneen lokakuun 16 päivältä on Rahatoimikamari saanut tehtäväkseen antaa lausunnon kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen kirjelmän johdosta, joka koskee tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä vesijohtoveden kattilakivimuodostuksen vähentämiseksi.

Tätä tehtävää täyttääkseen Rahatoimikamari saa, Hallituksen esittämään kemialliseen ja teknilliseen selvitykseen viitaten, huomauttaa että vesijohtoveden puhdistuksesta on laskettu olevan ensintulevana vuonna lisäkustannuksia 13,000 markkaa, jos neutralisoidaan yksinomaan soodalla, ja 7,500 markkaa, jos valmistetaan 2 asteen kovuista vettä. Ja kun Hallituksen toimeenpanemat tutkimukset ovat antaneet tulokseksi, että kaupungin vesijohtoveden puhdistuksessa toistaiseksi oli aikaansaatava noin 2 asteen kovuus, olisi vesijohtolaitoksen ensivuotiseen menosääntöön merkittävä 7,500 markan määräraha niiden puhdistuskustannusten lisäksi, mitkä Hallitus on pannut erikoiseen menoarvioonsa.

Samalla kun Rahatoimikamari saa ilmoittaa ottavansa ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöehdotusta laatiessaan huomioon 7,500 markan lisämäärärahan vastamainittuun tarkoitukseen, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin vesijohtovettä puhdistettaessa on aikaansaatava noin 2 asteen kovuus.

Lähetesiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Mietintö N:o 3, sisältävä selvityksen Hietalahden viereisestä Aktiebolaget P. Sinebrychoff osakeyhtiön panimoalueesta.

Helsingin Rahatoimikamarille

erinäisten Helsingin kaupungissa olevain tonttien ja alueitten omistusoikeutta tutkimaan asetetulta komitealta.

Rahatoimikamarilta saamansa tehtävän mukaisesti on komitea ottanut tarkastettavaksi kysymyksen Aktiebolaget P. Sinebrychoff osakeyhtiön saannon niihin tontteihin, mitkä yhtiöllä on hallussaan viidennen kaupunginosan kortteleissa 83, 84 ja 91, ja saa komitea täten antaa järempänä seuraavan selvityksen siitä, millä tavoin ja millä ehdoilla mainitut tontit ovat tulleet yhtiön tahi sen saantomiesten omiksi ja haltuun.

Raatihuoneen arkistossa säilytettyjä lainhuudatuspöytäkirjoja tutkiessaan sekä Helsingin kaupungin asemakaavoja ja tonttikirjoja tarkastellessaan komitea on havainnut, että mainittu osakeyhtiö edellä mainituissa kolmessa korttelissa omistusoikeudella pitää hallussaan seuraavia tontteja, nimittäin:

Bulevaardikadun	tonttia N:o 26	korttelissa N:o 83 Hanhi
»	» » 27	» » » »
»	» » 28	» » » »
Hietalahden Etelärannan	» » 1 a	» » » »
» »	» » 1	» » » »
» »	» » 2	» » » »
» »	» » 3	» » » »
(puutarhatontti)	» » 4	» » » »
Punavuorenkadun	» » 19 a	» » » »
»	» » 19 b	» » » »
»	» » 21	» » » »
»	» » 23	» » » »
»	» » 25	» » » »
Bulevaardikadun	» » 19	» » 84 Kamelikurki
»	» » 21	» » » »
»	» » 23	» » » »
»	» » 25	» » » »
Albertinkadun	» » 9	» » » »
Uudenmaankadun	» » 28	» » 91 Haukka

Seuraavassa on komitea, erikseen kuhunkin edellä lueteltuun tonttiin nähden, selvittävä niiden luovutusten laatua, joilla nämä tonttialueet ovat joutuneet pois kaupungilta ja siirtyneet yksityisen hallittaviksi.

A. Bulevaardikadun tontit 26—28 korttelissa 83.

N. s. Hietalahden tienoo, joka vielä viime vuosisadan alussa oli loitolla rakennetun kaupungin alueen ulkopuolella ja enimmäkseen käsitti viljeltyä vuokramaata ja istutusmaita, otettiin tonttijaoitukseen siihen aikaan, jolloin Helsingin kaupunkia keisarillisen Uutisrakennuskomitean silmälläpidon alaisena uudestijärjesteltiin. Vuosina 1812 ja 1817 armollisimmin vahvistettuihin kaupunginasemakaavoihin sekä vuonna 1820 laadittuun kaupunginasemakaavakarttaan on Hietalahden tori sitä ympäröivine korttelineen jo merkitty. Bulevaardikadun viereisestä, nykyisen Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välisestä alueesta järjesteltiin aluksi ainoastaan likinnä Bulevaardikatua sijaitsevat osat, jotka jaettiin kahteen kadun toisistaan erottamaan kortteliin, N:o 63 Hanhi ja N:o 62 Kamelikurki, jota vastoin niiden takana oleva epätasainen maa-alue toistaiseksi jätettiin tonttijaoituksen ulkopuolelle.

Sittenkun kauppias Nicolai Sinebrychoff, joka elokuun 22 päivänä 1819 oli kaupungin Maistraatilta saanut oikeuden vuotuista vuokraa vastaan harjoittaa panimoliikettä kaupungissa, oli Uutisrakennuskomitealta anonut tontin luovuttamista hänelle panimolaitoksen paikaksi, määräsi komitea päätöksellään lokakuun 13 päivänä 1819 että paikka sanottua laitosta varten oli kauppias Sinebrychoffille osotettava vastaisen Hietalahdentorin eteläpuolelta korttelista Hanhi. Sittenkun mittausta ja arvioiminen oli toimitettu, möi Uutisrakennuskomitea kauppias Sinebrychoffille kolmella joulukuun 18 päivänä 1822 laaditulla eri kauppakirjalla rakennustontit 1, 2 ja 3 sekä syyskuun 29 päivänä 1825 tehdyllä kauppakirjalla rakennustontin N:o 4, jotka kaikki sijaitsivat korttelissa Hanhi, yhteensä 1,470 ruplasta 55 1/2 kopekasta pankkiosoituksia (ks liitteitä I, II ja III).

Niinkuin oheellisesta yleiskartasta näkyy, vastaavat edellä mainitut neljä tonttia nykyisen kaupunginjaoituksen mukaan Bulevaardikadun tontteja 26—28 siten, että tontit N:ot 3 ja 4 nyttemmin merkitään numerolla 28, tontti N:o 2 numerolla 27 sekä tontti N:o 1 ynnä vuonna 1830 lunastettu lisäalue d, c, e, f (josta tarkemmin tuonnempana) muodostaa nykyisen tontin N:o 26.

B. Hietalahden Etelärannan tontti N:o 1 a.

Vuonna 1827 anoi kauppias Nicolai Sinebrychoff Maistraatilta panimoalueen viereistä paikkaa rakentaakseen makasiinin, mutta kun tämä makasiini olisi tullut Hietalahden sataman vastaisen eteläisen laiturilinjan tielle, epäivät viranomaiset anomuksen kaupungin asemakaavaan soveltumattomana.

Seuraavana vuonna kauppias Sinebrychoff — joka tarvitsi lisätilaa ei ainoastaan panimolleen, vaan myös polttimolleen, joka tuohon aikaan muutettiin Eteläsataman läheisyydestä kortteliin Hanhi — anoi että panimon tonttiryhmän itä- ja eteläpuolella sijaitsevat, vielä käyttämättä olevat paikat, joiden pinta-ala oli kaikkiaan 20,145 neliökyyntä, lunastusta vastaan luovutettaisiin hänen rakennettavikseen. Näistä kahdesta paikasta, jotka Lainavarainhoitotoimikunnan toimesta mitattiin, pantiin kartalle ja arvioitiin, vastasi toinen, jonka pinta-ala oli 7,170 neliökyyntä, edellä mainittua nykyiseen Bulevaardikadun tonttiin N:o 26 sisältyvää lisätonttia ja on oheelliseen yleiskarttaan merkitty kirjaimilla d, c, e, f. Toinen, 12,975 neliökyyntä käsittävä lisäalue, oli panimotonttien ja silloisen rantaviivan välissä ja on karttaan merkittynä viivalla j, k, l, b.

Asiasta antamassaan lausunnossa Kaupunginvanhimmat huomauttivat, että tuota 7,170 neliökyyntä laajuista paikkaa ei olisi myytävä, vaan ainoastaan vuokrattava hakijalle. Mitä taas anottuun merenpuoleiseen tontinlisäykseen tuli, olivat Kaupunginvanhemmat sitä mieltä, että maata ei saisi millään ehdolla luovuttaa, koska sinne vastedes rakennetaan makasiineja.

Asiaa Maistraatissa käsiteltäessä näyttää syntyneen epäilyksiä siitä, kävisikö puheenalaisia paikkoja varsinaisen kaupunginjakoutuksen ulkopuolella olevina luovuttaminen yksityishenkilölle. Elokuun 22 päivänä 1829 antamassaan päätöksessä Maistraatti kuitenkin katsoi, että näitä enimmältä osalta kalliota ja hedelmättömiä notkelmia käsittäviä maita ei käynyt pitäminen muuna kuin vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella sijaitsevina, vaikka paikkoja ei ollut jaotettu tonteiksi, mikä taas näytti Maistraatin mielestä johtuneen siitä, että «niiden rakentaminen kohtaisi miltei voittamattomia luonnonesteitä». Kun sanotut alueet niinmuodoin kävi omistusoikeudella luovuttaminen yksityishenkilölle eikä tilaisuutta, jolloin voi saada jotakin hyötyä kallioista ja rotkoistakin, olisi laiminlyötävä, seka kun näitä paikkoja ei voitaisi käyttää tarkoituksenmukaisemmin eikä kaupungille edullisemmin kuin siten, että ne kauppias Sinebrychoffin ennestään omistamain tonttien yhteydessä sijaitsevina luovutettaisiin hänen käytettävikseen, harkitsi Maistraatti edellä mainitussa päätöksessään oikeaksi «vakuuttaa kauppias Sinebrychoffille useinmainitun kallioisen ja karun maan» käytettäväksi hänen ennestään omistamansa tonttialueen yhteydessä sitä vastaan, että hän Lainavarainhoitotoimikunnan kassaan suorittaa alueesta jo määrätyn tahi vastedes määrättävän lunastushinnan. Päätöksessään Maistraatti sitä paitsi polemikoi Kaupunginvanhimpain kanssa sen johdosta, että nämä olivat vastustaneet tonttien myyntiä, sekä huomauttaa että, mikäli Maistraatille on tunnettua, missään ei ole säädetty että «kaupunginkarttaan merkitylle rantasillalle, jonka laittaminen jäänee jälkimaailman tehtäväksi, rakennetaan makasiineja». Niinikään vastustaa Maistraatti arvioimisen yhteydessä tehtyä Lainavarainhoitotoimikunnan esitystä että eteläpuolelta pyydetyt lisätontit luovutettaisiin sillä ehdolla, että 30 kyyntä niistä on arviohinnasta luovutettava vastaisten makasiinirakennusten paikaksi, johon nähden Maistraatti huomauttaa, että tuollaisen ehdon paneminen tietäisi sitä, että kauppias Sinebrychoffia estetään käyttämästä merenrantaa halkoja y. m. purkaessaan.

Tästä päätöksestä Kaupunginvanhimmat valittivat Uudenmaan ja Hämeen läänin maaherranvirastoon, huomauttaen että Maistraatti ei ollut laillisesti oikeutettu luovuttamaan puheenalaista maata omistusoikeudella nautittavaksi sekä että se olisi varattava vastaisten makasiinirakennusten paikaksi jotta se siten voisi tulla kaupungin muidenkin tämän tienoon asukasten hyväksi. Päätöksellä joulukuun 17 päivältä 1829 Maaherra kuitenkin vahvisti Maistraatin edellämäinintu päätöksen siten muutettuna että, *«kun vastaisuudessa mahdollisesti tulee kysymys rantasillan ja makasiinirakennusten teettämisestä kauppias Sinebrychoffille eteläpuolelta myönnetylle lisätontille, Sinebrychoff silloin on samasta maksusta, minkä hän nyt voi joutua suorittamaan, velvollinen luovuttamaan niin paljon maata kuin makasiinirakennuksia varten tarpeelliseksi harkitaan, kuitenkin siten että Sinebrychoff ennen muita on oikeutettu sinne teettämään liikkeelleen tarpeellisia makasiineja»*.

Sittenkun vastamainittu päätös oli saavuttanut lainvoiman ja kauppias Sinebrychoff Lainavarainhoitotoimikunnan kassaan suorittanut edellä mainitusta lisätontista määrätyn lunastushinnan 863 ruplaa 85 kopekkaa pankkiosotuksia, antoi Maistraatti heinäkuun 31 päivänä 1830 Sinebrychoffille puheenalaisten maa-alueitten kauppakirjan. Tällä kauppakirjalla (vrt. liitettä IV) Maistraatti luovutti kaupungilta mainitun tontteja 1°, 2, 3 ja 4 korttelissa Hanhi itä- ja eteläpuolelta rajoittavan maan, kaikkiaan 20,145 neliökyyntärää, sekä möi sen kauppias Sinebrychoffille *«mainittujen tonttien yhteydessä ja niihin kuuluvana hänen ja hänen oikeudenomistajainsa edellä mainituin rajoituksin ja ehdoin* (tarkoittaa maaherranviraston päätöksessä kaupungille varattua takaisinlunastusoikeutta) *omistettavaksi ja hallittavaksi laillisesti ja rehellisesti saatuna omaisuutenaan»*, ollen kuitenkin ostaja velvollinen tontin rakentamisessa noudattamaan Helsingin kaupungille joulukuun 20 päivänä 1825 vahvistettua rakennusjärjestystä ja helmikuun 5 päivänä 1828 annettua armollista käskykirjettä sekä mitä uutisrakennuksiin nähden vastedes mahdollisesti määrätään. Kiinnekirjan useinmainituille alueille kauppias, sittemmin kauppaneuvos Nicolai Sinebrychoff sai kesäkuun 15 päivänä 1846.

Makasiinin paikaksi anottu alue tavataan kaikissa myöhemmissä kartoissa ja kaupunginasemakaavoissa sekä merkittiin 1887 vuoden kaupunginasemakarttaan N:olla 1 a. Alussa 1890-lukua puheenalainen tontti järjesteltiin uudestaan sillä tavoin kuin tässä alempana tarkemmin selvitetään.

Rahatoimikamariin toukokuun 21 päivänä 1890 annetussa kirjelmässä Aktiebolaget P. Sinebrychoff anoi muun muassa että, koska silloin voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan melkoinen osa Hietalahtea tulee täytettäväksi eikä kaupunki enää tarvitse kaikkea sitä maata, jota ympäröi yhtiölle kuuluvien tonttien Bulevaardikadun 28 ja Hietalahdenrannan 1 a muodostama kulma (katso kirjaimia a¹, j, c¹ yleiskartalla), sekä kun muutoksia kaupunginasemakaavaan joka tapauksessa on tehtävä vastaisen satamaradan rakentamisen johdosta, yhtiö saisi arvion jälkeen lunastaa osan mainittua maata yhdistettäväksi Hietalahdenrannan tonttiin N:o 1 a.

Tämän hakemuksen johdosta Rahatoimikamari määräsi paikalla pidettäväksi tavanmukaisen katselmuksen, joka toimitettiin marraskuun 20 päivänä samaa vuotta. Kat-

selmusmiehet olivat sitä mieltä että, kun ei vastaisen satamaradan suuntaa eikä sen johdosta myöskään puheenalaisen avonaisen paikan laajuutta vielä ollut lopullisesti määrätty, hakijan anomus olisi jätettävä sillensä, kunnes varma selvitys on saatu sekä näistä seikoista että siitä tarkoituksesta, johon puheenalaista aluetta vastedes voitaisiin käyttää satamaliikennettä silmälläpitäen. Katselmusmiesten mielipiteeseen yhtyen Rahatoimikamari vaati Satamaratarakennushallituksen lausuntoa asiasta, samalla kun Kamarin katselmusmiehiä kehoitettiin toimittamaan puheenalaisen alueen arvioiminen sekä myös antamaan lausuntonsa siitä, kuinka suuri ala voitaisiin luovuttaa.

Antamassaan lausunnossa Satamaratarakennustoimikunta tämän johdosta ilmoitti, että kyseenalainen Aktiebolaget P. Sinebrychoffin alueen laajennus ei välittömästi koske yhtäkään niistä vaihtopuolisista ehdotuksista, joita on tehty satamaradan johtamiseksi Hietalahden sataman poikki, eikä myöskään niitä laiturirakennuksia, joita rakennustoimikunta tässä yhteydessä on sinne teettänyt. Kun kuitenkin tila rannassa olisi joka tapauksessa oleva niukka, katsoi Satamaratarakennustoimikunta erittäin toivottavaksi, että mainittu osakeyhtiö saataisiin rantasilan laajentamiseksi luovuttamaan läntisimmän osan tontista N:o 1 a ja sen viereisestä, yhtiön niinikään omistamasta Hietalahdenrannan tontista N:o 1 sitä vastaan että saisi vastikkeen puheenalaisesta kulmasta.

Aikaisemmin käytetyt katselmusmiehet taas, toimitettuaan heinäkuun 1 päivänä 1891 katselmuksen paikalla, puolsivat Satamaratarakennustoimikunnan ehdotuksen hyväksymistä, kuitenkin eräältä kohden hiukan muutettuna, joten muun muassa saavutettaisiin se etu että Hietalahdenrannan, tontti N:o 1 saisi säännöllisemmän muodon kuin mitä olisi laita Satamaratarakennustoimikunnan ehdotuksen mukaan. Lisäalueen ala, siten rajoitettuna kuin katselmusmiehet olivat ehdottaneet, laskettiin noin 15,300 neliöjalaksi, jota vastoin Aktiebolaget P. Sinebrychoffin kaupungille luovutettavan alueen pinta-ala olisi noin 12,650 neliöjalaa. Sen ohella katselmusmiehet ehdottivat, että vaihdossa olisi pantava ehdoksi että lisäaluetta ei saa aitauttaa eikä ottaa käytäntöön, ennenkuin Rahatoimikamari on havainnut sen käyvän päinsä liikenteen tarvitsemää tilaa haittaamatta, sekä että Aktiebolaget P. Sinebrychoff veloitettaisiin omalla kustannuksellaan poistamaan erään makasiinirakennuksen, joka sijaitsi ehdotuksen mukaan kaupungille luovutettavalla alueella.

Sittenkun katselmusmiesten lausunto oli saatettu Aktiebolaget P. Sinebrychoffin tiedoksi, ilmoitti yhtiö ehdotuksen hyväksyvänsä sillä ehdolla, että yhtiön ei tarvitse luovuttaa puheenalaista aluetta kaupungille, ennenkuin on saanut haltuunsa sille tulevan lisämaan, sekä että suunniteltu vaihto toimeenpantaisiin mahdollisimman pian ja viimeistään sittenkun Hietalahden sataman rantasilta on voimassa olevan kaupungin-
asemakaavan mukaisesti rakennettu.

Kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle tammikuun 22 päivältä 1892 Rahatoimikamari sittemmin huomautti, kuinka tärkeätä kaupungin olisi hankkia lisätilaa käytettäväkseen uuden rantasiltarakennuksen viereltä. Kun Aktiebolaget P. Sinebrychoffille luovutettava maa oli kaupungille tuntuvasti vähemmän arvoinen, ei Rahatoimikamarin mielestä myöskään olisi kohtuutonta että yhtiö, vaikka saisikin jonkun verran suuremman alueen

kuin kaupunki, pääsisi siitä suorittamasta korvausta. Näistä syistä ja kun yhtiön panemat ehdot olivat hyväksyttäviä, Rahatoimikamari esitti Kaupunginvaltuuston päättäväksi sellaista puheenalaisten tonttien uudestijärjestelyä kuin katselmusmiehet olivat puoltaneet.

Rahatoimikamarin esityksen hyväksyen Kaupunginvaltuusto sitten kokouksessaan maaliskuun 1 päivänä 1892 päätti että, kohta kun liikenteen vaatimukset sen sallisivat ja viimeistään sittenkun Hietalahden rantasilta oli voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaisesti valmiiksi rakennettu, Aktiebolaget P. Sinebrychoffille oli luovutettava mainitun rantasillan varrella sijaitsevan, yhtiön omistaman tontin N:o 1 a ja Bulevaardikadun tontin N:o 28 välinen kaupungin omistama avonainen paikka (yleiskarttaan merkitty kirjaimilla a¹. b¹. c¹. j.) yhdistettäväksi ensinmainittuun tonttiin sitä vastaan, että yhtiö samalla tämän korvaukseksi kaupungille luovuttaa ne saman tontin ja yhtiön niinkään omistaman Hietalahdenrannan tontin N:o 1 osat, jotka on yleiskarttaan merkitty kirjaimilla c¹. d¹. e¹. l. k., sekä sillä ehdolla että yhtiö omalla kustannuksellaan poistaa kaupungille luovutettavalla alueella sijaitsevan makasiinirakennuksen.

Vuoden 1895 alussa Kaupunginvaltuusto sitten teki Keisarilliselle Senaatille alomaisen esityksen erinäisiltä kohdin muutetun kaupunginasemakaavan vahvistamisesta korttelille N:o 83 Hanhi, joka esitys m. m. tarkoitti Valtuuston maaliskuun 1 päivänä 1892 tekemästä päätöksestä johtuvaa uudestijärjestelyä, ja sai Valtuusto Kuvernöörin ja Maistraatin välityksellä tiedokseen että Keisarillinen Senaatti asiaa toukokuun 6 päivänä 1895 esiteltäessä oli nähnyt hyväksi vahvistaa mainitun muutoksen Helsingin kaupungin rakennuskaavaan.

Komitean on nyt käytävä tarkastelemaan kysymystä, vieläkö edellä mainittu tonttiin N:o 1 a nähden varattu takaisinostoehto on voimassa ja kaupungin taholta voimaan saatettavissa nykyisiä tontinomistajia vastaan.

Tämän kysymyksen arvostelemiseksi on ensin ratkaistava, kohdistuuko voimassa oleva lainsäädäntö sopimattomista ehdoista kiinteän omaisuuden kaupassa — jommoisiin myös kuuluu luovuttajan panema ehto että hän vastaisuudessa voi ostaa kiinteistön määrätystä hinnasta takaisin — ainoastaan maalla olevaan maahan vaiko myös kaupunkikiinteistöön. Tarkastellessaan kesäkuun 20 päivänä 1864 asiasta annetun keisarillisen asetuksen sisällystä havaitsee, että asetus ei ole tässä kohden selvä. Takaisinosaantiehdon esineestä käyttäen asetus nimityksiä «maa», ja «tila», jotka nimitykset pikemmin viittaavat siihen, että lainsäätäjällä tässä on pitänyt silmällä ainoastaan maalla olevaa maata eikä sen ohella kaupunkikiinteistöä. Mutta toiselta puolen nämä lausetavat eivät ole semmoisia, että ne jyrkästi tekisivät mahdottomaksi asetuksen soveltamisen kaupunkikiinteistön kauppaan. Tähän nähden ja kun asetuksen valmistelutöistä ei myöskään saa tarkempia tietoja ohjeeksi tähän kysymykseen vastatessa, voi asiasta olla eri mieliä.

Komitean käsityksen mukaan puoltavat painavimmat syyt 1864 vuoden asetuksen tulkittamista siihen suuntaan, että 2 §:n säännös takaisinosaantiehdon mitättömyydestä

myös koskee kaupunkikiinteistön kauppaa. Syynä tuollaisten ehtojen kieltämiseen on tietenkin pyrkimys ehkäistä omistusolojen epävarmuutta ja tuollaisen epävarmuuden luonnollisesti synnyttämää haluttomuutta kiinteistönomistajassa, jonka oikeus olisi peruutettavissa, panna kiinteistöön pääomaa ja työtä samassa määrin kuin se, jonka hallinta on tuollaisen mahdollisuuden varalta turvattu. Mutta asian luonnossa on että, vaikkakin vastamainittu näkökohta saattaa esiintyä painavampana maalla oleviin maatiloihin nähden, sillä kuitenkin myös on suurta merkitystä kaupunkikiinteistöjä silmällä pitäen.

Komitean tässä lausumaa käsityskantaa ovat vuonna 1876 pidetyssä puheenalaista kysymystä koskevassa neuvottelussa kannattaneet useimmat Lainopillisen yhdistyksen keskusosaston läsnäolevat jäsenet ja Vaasan haaraosasto, jota vastoin Turun ja Viipurin haaraosastot ovat kysymykseen antaneet päinvastaiseen suuntaan käyvän vastauksen *). Tieteisopin alalla on sitä mieltä, että 1864 vuoden asetuksen säännös takaisinostoehdon mitättömyydestä myös kohdistuu kaupunkikiinteistöön, lain hengen perustuksella puolustanut Chydenius, kuitenkin huomauttaen että kysymys on riidanalainen **). Mitä taas lainkäyttöön tulee, osottaa Keisarillisen Senaatin Oikeusosaston toukokuun 11 päivänä 1904 antama tuomio, että mainitun asetuksen ei ole katsottu estävän kaupunkia, rakentamattoman tontin myydessään, kaupungin rakennusjärjestyksessä olevan määräyksen mukaisesti panemasta ehdoksi että tontti on määräajan kuluessa rakennettava, sen uhalla että se muuten palautuu kaupungille ***). Tämän tuomion syistä näyttää välillisesti voivan tehdä sen johtopäätöksen, että Oikeusosaston käsityksen mukaan takaisinsaantiehto, joka ei perustu kaupungin rakennusjärjestykseen, on kaupunkikiinteistön kaupassa mitätön. Helsingin Kaupunginvaltuusto niinkään näyttää olleen sitä mieltä, että 1864 vuoden asetukselta käy soveltaminen kaupunkikiinteistön kauppaan, koska Kaupunginvaltuusto eräissä tapauksissa on tahallansa ollut tuollaista ehtoa panematta.

Jos sitä asiasta voimassa olevan lain tulkintaa, johon komitea on yhtynyt, saa pitää oikeana, ei siis kaupunki, joka ei ole 1864 vuoden asetuksessa säädetyn ajan kuluessa hakenut kiinnitystä edellä mainittuun kiinteistöön takaisinsaantiehton vakuudeksi, enää voi saattaa sitä voimaan nykyistä tontinomistajaa vastaan.

Jos taas 1864 vuoden asetuksen säännösten takaisinvoittamisehdon mitättömyydestä ei katsota koskevan kaupunkikiinteistöä, voitane puheenalainen ehto kaupungin taholta saattaa voimaan, siinä tapauksessa että sen asialliset edellytykset, nimittäin makasiinipaikan tarve Hietalahdenrannassa, ovat olemassa. Se seikka että edellä mainittu tontti on, niinkuin edellä mainittiin, järjestelty Helsingin kaupungille kuuluvan maan yhteydessä, jolloin tontin kuvio jonkun verran muuttui, näyttää tuskin voivan

*) Ks Tidskrift utgifven af Juridiska föreningen Finland, 1877, siv. 335 ja seur.

***) «Försök till kort framställning af läran om köp enligt finsk rätt», Juridiska föreningens tidskrift, 1892—1893, siv. 367 ja «Lärobok i finsk kontraktsrätt» I, 1911, siv. 33.

****) Ks Juridiska föreningens tidskrift, 1904, siv. 272 ja seur.

vaikuttaa päinvastaiseen suuntaan, kun järjestelyssä ei ensinkään kajottu takaisinosto-
ehtoon. Se maakappale, joka 1895 yhdistettiin tonttiin antamalla vastikkeeksi muuta
maata, näyttää kuitenkin joka tapauksessa olevan vapaa takaisinostoehdon alaisuudesta.
Siinä tapauksessa että takaisinsaantiehto katsottaisiin olevan voimassa, olisi nykyi-
sellä tontinomistajalla oikeus ennen muita rakennuttaa tontille liikkeensä vaatimia
makasiinirakennuksia.

**C. N. s. puutarhatontti N:o 4 ynnä siihen kuuluva lisäalue sekä Hieta-
lahden Etelärannan makasiinitontit 1, 2 ja 3.**

Vuonna 1835 teki kauppaneuvos Nicolai Sinebrychoff läänin Maaherralle anomuk-
sen, jossa hän muun muassa pyysi saada kortteliin Hanhi laittamaansa puutarhaan yhdis-
tää osan siihen rojoittuvaa kaupungin takamaata, joka käsitti alastoman ja päällepäise-
mättömän vuoren, johon rakennettaisiin ansareja sekä puutarhan ja panimon johto-
vesisäiliö. Paikalla toimitetussa katselmuksessa havaitsivat Kaupunginvanhemmat
anotun lisäalueen olevan muodoltaan liian säännötön jotta sen kävisi ottaminen laa-
jennettuun kaupunginasemakaavaan sekä määräisivät paikan laitettavaksi säännöllisempään
muotoon, jota varten kaupungininsinööri olisi se mitattava ja kartalle pantava. Kun
kauppaneuvos Sinebrychoff sen ohella oli ilmoittanut tarvitsevansa halkovarastopaikkaa,
olivat Kaupunginvanhimmat sitä mieltä, että myöskin puheenalaisen paikan ja rannan
välinen osa vuorta olisi samassa yhteydessä kartalle pantava sekä varasto- tai maka-
siinitonteiksi jaoitettava.

Mittauksen ja viitoituksen toimitettuaan laati silloinen kaupungininsinööri C. W.
Gylden ehdotuksen puheenalaisen korttelin uudestijärjestämiseksi. Tämän ehdotuksen
mukaan oli puutarhanpaikaksi pyydetty tontti N:o 4 alaltaan 65,077 ¹/₂ neliökyynärää
sekä rajoittui luoteessa kortteleihin Hanhi ja Kamelikurki ja oli muutoin suorain viivain
ympäriä (yleiskartalla alue e. f. m. n. o. p.). Tämän tontin ja rannan välinen ala
olisi, sittenkun 25 kyynärän levyinen kaistale oli erotettu rantalaiturin paikaksi, joi-
tettava kolmen *varasto- eli makasiinitonttiin*, jotka merkittiin N:oilla 5, 6 ja 7 ja olivat
alaltaan itsekukin 11,550, 9,730 ja 7,910 neliökyynärää *).

Tämän jälkeen jatkoi kauppaneuvos Sinebrychoff anomustaan Maistraatissa sekä
esitti, että puheenalaiselle kaupunginasemakaavan muutokselle anottaisiin asianmukaista
vahvistusta; ilmoittaen siinä tapauksessa olevansa halukas lunastamaan tontin N: o 4
puutarhan sekä tontin N:o 5 (nytemmin merkitty N:olla 1) *halkovaraston* paikaksi.

Asian tässä vaiheessa ollessa vaadittiin uudelleen Kaupunginvanhimpain lausuntoa,
joka annettiin kirjelmässä lokakuun 13 päivältä 1835. Vanhimmat olivat sitä mieltä,
että paikka ehdotetun järjestelyn johdosta saisi säännöllisemmän ja myöskin aistik-

*) Tähän aikaan toimitetut tontinmittaukset osottavat tuntuvia poikkeamia todellisesta maa-
alasta, luultavasti mittausmenettelyn puutteellisuuden johdosta.

kaamman näön, kun suunniteltu tontti N:o 4 mainitulla tavalla laitettaisiin puutarhaksi, mikä kysyisi tuntuvia kustannuksia. Tämän johdosta Vanhimmat puolsivat myöntymistä muutokseen ja ilmoittivat, edellyttäen sille saatavan armollisen vahvistuksen, *suostuvansa siihen että kauppaneuvos Sinebrychoff saisi ilmoittamiinsa tarkoituksiin lunastaa tontit N:ot 4 ja 5. (I).*

Maistraatti, joka yhtyi Vanhimpain asiassa tekemään päätökseen, lähetti tämän jälkeen asiakirjat maaherranviraston välityksellä Keisarilliseen Senaattiin, joka asiata esiteltäessä kesäkuun 7 päivänä 1836 näki hyväksi suostua ehdotettuun korttelin Hanhen laajennukseen ja järjestelyyn. Niinikään hyväksyttiin Maistraatin ehdotus että tonttien 5, 6 ja 7 sekä merenrannan väliltä varattaisiin 25 kyynärän levyinen kaistale laiturirakennuksen paikaksi. Senaatin päätös saatettiin Maaherran tiedoksi armollisessa kirjelmässä sanotulta päivältä, ollen kirjelmässä myös mainittuina ne tarkoitukset (puutarhalaite ja makasiinitontit *), joihin noita neljää uutta tonttia käytettäisiin (vertaa liitettä V).

Kaupunginasebakaavan vahvistetuksi tultua pani kauppaneuvos Sinebrychoff Maistraatissa uudelleen vireille kysymyksen puutarhatontin N:o 4 ja makasiinitontin N:o 5 lunastamisesta, ja Maistraatti käski Lainavarainhoitotoimikunnan toimittaa uusien tonttien arvioimisen. Toimikunta arvioi 65,077 $\frac{1}{2}$ neliökyynärän laajuisen puutarhatontin 1 *kopekan* mukaan neliökyynärältä 650 ruplaksi 77 $\frac{1}{2}$ kopekaksi sekä 11,550 neliökyynärän laajuisen makasiinitontin N:o 5 3 *kopekan* mukaan neliökyynärältä 346 ruplaksi 50 kopekaksi **). Tämän arvion Maistraatti hyväksyi istunnossaan toukokuun 19 päivänä 1838.

Huhtikuun 6 päivänä 1839 tehdyllä kauppakirjalla (Liite VI) Maistraatti sittemmin luopui kaupungin omistusoikeudesta tonttiin N:o 4 ja möi sen kauppaneuvos Sinebrychoffille tontille pannusta arviohinnasta 650 ruplasta 77 $\frac{1}{2}$ kopekasta pankkiosuoksia Sinebrychoffin ja hänen oikeudenomistajainsa omistettavaksi ja hallittavaksi «viereisen puutarhalaitteensa yhteydessä». Tontin kiinnekirja annettiin kauppaneuvos Sinebrychoffille kesäkuun 18 päivänä 1856.

«*Lisäalueen*» nimisenä mainitaan nykyään voimassa olevassa tonttikirjassa puutarhatontin N:o 4 ja korttelien 84 ja 91 välillä sijaitseva 7,635,616 neliömetrin laajuinen maakappale, johon Aktiebolaget P. Sinebrychoff on vuonna 1895 saanut omistusoikeuden. Tämän alueen (yleiskarttaan merkitty kirjaimilla r. s. t. u. n.) oli Maistraatti päätöksellä maaliskuun 4 päivältä 1868 luovuttanut kauppaneuvos Sinebrychoffille vuokralle 30 vuoden ajaksi oikeudella 20 vuoden pitennykseen, ja oli sittemmin yhtiö ottanut vuokraoikeuden haltuunsa. Kun vuokrasopimukseen oli pantu ehto, että paikalle ei saa teettää rakennuksia, mutta osakeyhtiön tarvitsi niitä sinne teettää, pyysi yhtiö Rahatoimikamarilta saada lunastaa puheenalaisen alueen täydellisesti omakseen.

*) Tarkkaa eroa varasto- ja makasiinitonttien välillä ei näy tähän aikaan tehdyn.

**) Vertailun vuoksi mainittakoon, että Bulevaardikadun varrella korttelissa Kamelikurki sijaitseva asuntotontti N:o 5 samaan aikaan arvioitiin 20 *kopekan* mukaan neliökyynärältä.

Sittenkun mittaus ja arvioiminen oli toimitettu, esitti Rahatoimikamari kirjelmässä tammikuun 17 päivältä 1895, että edellä mainittu alue merkittäisiin kaupunginasemakaavaan *erityiseksi rakennustontiksi* sekä että Kaupunginvaltuusto valtuuttaisi Rahatoimikamarin, sittenkun tarpeelliselle kaupunginasemakaavan muutokselle oli asianmukainen vahvistus saatu, 45,813 markan 70 pennin kauppahinnasta yhtiölle myymään sanotun alueen, sillä ehdolla että kaupungin ei tarvitse tasoittaa puheenalaiseen paikkaan rajoittuvaa Uudenmaankadun osaa. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyikin mainitun tammikuun 29 päivänä pitämässään kokouksessa.

Ennenkuin tästä johtuva kaupunginasemakaavan muutos ehdittiin hankkia, jätti yhtiö Rahatoimikamarin kansliaan anomuksen, että n. s. vuokra-alueetta ei muodostettaisi itsenäiseksi asuntontiksi, vaan että se yhdistettäisiin puutarhatonttiin N:o 4, sekä esitti anomuksensa perustelemiseksi että alueelle ainoastaan näin menetellen kävisi helpoksi päästä ja että yhtiön, siinä tapauksessa että tähän anomukseen myönnytään, ei tarvitsisi rakentaa paikkaa, ennenkuin se olisi yhtiön etujen mukaista, koska tontti N:o 4 oli osittain rakennettu. Sittenkun asianmukainen asemapiirros tätä samoin kuin edellä mainittua Hietalahdenrannan tonttien I a ja I uudestijärjestelyä varten oli Kaupunginvaltuuston asiassa tekemää päätöstä ja yhtiön vastikään esitettyä toivomusta noudattaen laadittu, hankki Kaupunginvaltuusto tälle kaupunginasemakaavan muutokselle K. Senaatin vahvistuksen, joka annettiin toukokuun 6 päivänä 1895. K. Senaatin päätöksen sanamuodosta (vertaa liitettä VII) käy selville, että Senaatti oli, sittenkun Valtuusto oli katsonut olevan myöntyminen yhtiön toivomukseen että usein mainittu alue, ollakseen helpommin käytettävissä, olisi yhdistettävä tonttiin N:o 4, nähnyt hyväksi myöntyä tätä tarkoittavaan ehdotukseen. Kaupakirjan puheenalaiselle alueelle antoi Rahatoimikamari heinäkuun 6 päivänä 1895 (Liite VIII) ja kiinnekirjan sai yhtiö helmikuun 3 päivänä 1896.

Edellä olevasta selostuksesta käynee selville, että tontti N:o 4 on asianmukaisessa järjestyksessä luovutettu kaupungin hallusta ja siirtynyt yksityisen omaksi, mutta että alueen käyttöoikeus on eräitten rajoitusten alainen niiden tontin käyttämisestä koskevain määräysten mukaisesti, jotka oli säädetty kaupunginasemakaavan muutosta vahvistaessa sekä tonttia myydessä. Sen johdosta että puheenalaisista aluetta ei ollut luovutettu talon-, rakennus-, tehdas-, varasto- eikä makasiinitontiksi, vaan puutarhanpaikaksi, voi tontinomistajan ainoastaan katsovan olevan oikeutettu käyttämään tonttia tuohon tarkoitukseen, olematta hänellä lupaa sinne teettää muita rakennuksia, laitteita ja laitoksia kuin semmoisia, jotka ovat tarpeelliset puutarhaliikettä varten taikka joilla on sen kanssa yhteyttä. Komitealle on tosin tunnettua, että Uudenmaan läänin kuvernöörinvirasto on tontinomistajan Maistraatille tekemäin hakemusten johdosta lokakuun 16 päivänä 1865, kesäkuun 13 päivänä 1882, maaliskuun 15 päivänä 1890, maaliskuun 7 päivänä 1898 sekä toukokuun 13 päivänä 1899 antamallaan päätöksillä myöntynyt siihen, että tontille saa teettää kellareja päällysrakennuksineen, makasiineja ynnä tallirakennuksen, mutta tämän seikka ei näy vaikuttavan edellä lausutun käsityksen paikkansa pitäväsyyteen.

Vuonna 1895 puutarhatonttiin liitetyn lisäalueen käyttöoikeuteen nähden on komiteassa ollut harkittavana, eikö tämä lisäalue, sen johdosta että se yhdistettiin vastainmittuun tonttiin, tullut kaikkien niiden ehtojen alaiseksi, mitkä ovat rakennusoikeudesta ja -velvollisuudesta voimassa tähän tonttiin nähden. Tätä kysymystä arvoitellessa on kuitenkin otettava huomioon, että Aktiebolaget P. Sinebrychoff oli kaupunginviranomaisilta anonut oikeutta saada lunastaa lisäalueen voidakseen sen rakentaa; että tontinlunastus oli määrätty silmälläpitäen tontin alueen käyttämistä rakennustonttina; että yhtiön anomus saada yhdistää alue puutarhatonttiin ei ollut tarkoittanut rakennusoikeuden vähentämistä, vaan ainoastaan sen rakennustontin omistajalla olevan velvollisuuden lieventämistä että tontti pitää olla *jonkun määrätyn lyhyenlaisen ajan kuluttua* rakennettu; sekä vihdoin että Rahatoimikamarin antamassa alueen kauppakirjassa ei ole minkäänlaisia rakennusoikeutta rajoittavia määräyksiä, vaan siinä päin vastoin tässä kohden viitataan rakennusjärjestyksen määräyksiin. Tämän johdosta näytävät painavammat syyt puhuvan sen käsityksen puolesta, että puheenalaisen lisäalueen omistajaa täytyy pitää oikeutettuna käyttämään aluetta niinkuin ainakin rakennustonttia. Sitä vastoin komitea ei ole voinut Kaupunginvaltuuston asiasta tekemässä päätöksessä, K. Senaatin toukokuun 6 päivänä 1895 antamassa vahvistuspäätöksessä eikä Rahatoimikamarin heinäkuun 6 päivänä 1895 antamassa kauppakirjassa havaita suoranaista tukea oletukselle että lisäalueen omistaja olisi tuon yhteenliittämisen johdosta saanut rakennusvelvollisuuteen nähden samallaista huojennusta kuin alkuperäiseen puutarhatonttiin nähden on voimassa.

Kaupunginasemakaavaan makasiinitontiksi merkityn Hietalahdenrannan tontin N:o 5 möi Maistraatti niinkään huhtikuun 6 päivänä 1839 laaditulla kauppakirjalla (Liite IX *). Kiinnekirjan tähän tonttiin, joka, niinkuin edellä on lausuttu, on myöhempiin kaupunginasemakaavoihin merkitty N:olla 1 ja jota vuonna 1895 jonkun verran järjesteltiin (ks. edellä siv. 6), annettiin kauppaneuvos Sinebrychoffille kesäkuun 15 päivänä 1846.

Hietalahdenrannan makasiinitontit 2 ja 3 lunasti kauppias W. Brenner tammikuun 23 päivänä 1839 tehdyllä kauppakirjalla, ja sittemmin hänen oikeudenomistajansa möivät tontit kesäkuun 8 päivänä 1852 tehdyllä kauppakirjalla kauppias Paul Sinebrychoffille. Mainittujen tonttien kiinnekirja annettiin kauppias Sinebrychoffille syyskuun 15 päivänä 1855.

Hietalahdenrannan tonttien 1—3 nimitykseen nähden on vielä huomattava, että ne 1830-luvun loppupuolelta olevissa sekä edellä mainituissa 1852 vuoden luovutus-

*) Tämän kauppakirjan sanamuoto on, omiutuista kyllä, aivan samallinen kuin tontin N:o 4. Tässäkin käytetään lausetapaa «viereisen puutarhalaitteensa yhteydessä omistettavaksi ja hallittavaksi» — nimenomaan osottamatta että tontti on laadultaan makasiinitontti. Tämä seikka todennäköisesti johtuu siitä, että Maistraatti laatiessaan kauppakirjaa ei ole noudattanut tarpeellista tarkkuutta ja huolellisuutta.

kirjoissa mainitaan makasiinitonteiksi, mutta lainhuudatuspöytäkirjoissa ja kiinnekirjoissa «talontonteiksi». Että viranomaiset todella ovat katsoneet sanottuja tontteja makasiinitonteiksi, käy myös selville maaliskuun 11 päivänä 1841 annetun kuvernöörinpäätöksen sanamuodosta, jolla päätöksellä tontin N:o 1 haltija velvoitettiin poistamaan tontille vastoin voimassa olevia määräyksiä teettämänsä tulenvaarallinen rakennus. Tässä päätöksessä viitataan samaan suuntaan käyvään senaatinpäätökseen, joka koski kauppias Brennerin hallussa olevaa viereistä Hietalahdenrannan makasiinitonttia.

Edellä olevalla arvelee komitea osottaneensa, että Hietalahden Etelärannan tontit 1-3 on kaupunginasemakaavaan otettaessa varattu makasiinitonteiksi, minkätähden ne on semmoiseksi katsottava. Kun aikaa myöten lienee unohtunut että nämä tontit oikeastaan ovat makasiinitontteja, eikä siitä seikasta myöskään ole merkintää kaupungin nykyään voimassa olevassa tonttikirjassa, näyttää *Rahatoimikamarin olevan ryhdyttävä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että tonttikirja tulee mainitussa kohden asiannukaisesti täydennetyksi.*

D. Bulevaardikadun tontit 23 ja 25.

Edellä kerrotun, 1830-luvulla toimitetun korttelin Hanhi uudestijärjestelyn yhteydessä herätti kauppias Nicolai Sinebrychoff kysymyksen kaupunginasemakaavan muuttamisesta siten, että sanotun korttelin ja korttelin Kamelikurki välille ehdotetun Hietalahdenkadun saisi lisäalueena yhdistää viimeksi mainitun korttelin tonttiin N:o 5 ja että kauppaneuvos saisi yhteisesti ne lunastaa sekä niihin teettää pääsuinrakennuksen. Tätä ehdotusta kaupunginviranomaisetkin puolsivat. Korttelin Hanhi uutta kaupunginasemakaavaa vahvistaessaan kesäkuun 7 päivänä 1836 (Liite V) Senaatti samalla määräsi, että Hietalahdenkadun saisi *toistaiseksi* aidata erilleen ja yhdistää korttelin Kamelikurki tonttiin N:o 5, kuitenkin sillä ehdolla että mainitulle kadulle ei teetetä rakennuksia jotta sen käy uudelleen avaaminen ja kaduksi käyttäminen tarpeen vaatiessa.

Huhtikuun 6 päivänä 1839 tehdyllä kauppakirjalla Maistraatti sitten möi kauppaneuvos Nicolai Sinebrychoffille korttelin Kamelikurki tontin N:o 5, joka nyttemmin vastaa Bulevaardikadun tonttia N:o 25. Tämän 7,500 neliökynnärän laajuisen tontin kauppahinta oli 1,500 ruplaa pankkiosotuksia. Sitä ennen oli Maistraatti päätöksellä toukokuun 19 päivältä 1838 kauppaneuvokselle luovuttanut vuokralle edellä mainitun katuosan toistaiseksi käytettäväksi sanotun talontontin yhteydessä armollisessa kirjeessä kesäkuun 7 päivältä 1836 määrätyillä ehdoilla kaupungille suoritettavaa vuotuista veroa vastaan. — Bulevaardikadun tontin N:o 25 kiinnekirja annettiin kauppias Sinebrychoffille marraskuun 28 päivänä 1840.

Sanottuun tonttiin rajoittuvan entisen katuosan, alaltaan 12,500 neliöjalkaa, piti tontinomistaja hallussaan vuoteen 1890, jolloin Aktiebolaget P. Sinebrychoff pyysi saada lunastaa sen omakseen. Asiaa valmistellessaan Rahatoimikamari havaitsi, että

puheenalainen alue alkuaan oli aiottu kaduksi, mutta ettei se katu enää tähän aikaan ollut tarpeellinen, ja kun tuota suunniteltua katuja ei myöskään ollut merkitty voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan, katsoi kamari että kaduksi varattu maa olisi, samoin kuin tuollaisissa tapauksissa ennenkin oli tehty, yhdistettävä rajakkaiseen tonttiin N:o 25, jonka yhteydessä tätä aluetta siihenkin saakka oli käytetty. Rahatoimikamari ehdotti tämän mukaisesti, että alue myytäisiin sanottuun tonttiin yhdistettäväksi sekä että kauppahinta 2 markan mukaan neliöjalalta määrättäisiin 25,000 markaksi. Tämän myyntiehdotuksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan maaliskuun 11 päivänä 1890, minkä jälkeen Ratoimikamari antoi lisäalueen kauppakirjan saman kuukauden 27 päivänä. Kiinnekirjan alueeseen sai yhtiö kesäkuun 30 päivänä 1890.

Niihin määräyksiin nähden, joita vuonna 1837 kaupunginasemakaavan järjestelyä vahvistettaessa annettiin puheenalaisesta entisestä katuosasta, käy epäileminen, oliko kaupunginviranomaisilla oikeutta käyttää puheenalaista lisäaluetta sillä tavoin kuin oli tehty. Muodollisesti oikeampaa olisi epäilemättä ollut hankkia tästä johtuva kaupunginasemakaavan muutos ennen alueen luovuttamista.

Myöskin viereisen asuntontin, Bulevaardikadun tontin N:o 23, lunasti kauppaneuvos Sinebryhoff samaan aikaan kuin tontin N:o 25, maksaen siitä 1,875 ruplaa pankkiosotuksia. Maistraatin antama kauppakirja on päivätty joulukuun 17:ntenä 1838 ja kiinnekirja marraskuun 28:ntenä 1840.

E. Bulevaardikadun tontit 19 ja 21 sekä Albertinkadun tontti 9.

Maistraatin edessä helmikuun 28 päivänä 1853 ja huhtikuun 30 päivänä 1855 toimitetuissa julkisissa huutokaupoissa huusi kauppias Paul Sinebryhoff, ensimmäitussa huutokaupassa Bulevaardikadun tontin N:o 21 600 hopearuplan sekä jälkimäisessä huutokauppatilaisuudessa Albertinkadun tontin N:o 9 ja Bulevaardikadun tontin N:o 19, edellisen 696 ja jälkimäisen 504 ruplan hinnasta, jotka tarjoukset Maistraatti yksissä neuvoin Kaupunginvanhimpain kanssa hyväksyi.

Kun Bulevaardikadun tonttien 19 ja 21 rajat Uudenmaankatua sekä edellämainittua korttelissa 83 olevaa entistä vuokra-aluetta vastaan sekä sinänsä että myös viereiseen Albertinkadun tonttiin N:o 9 verraten kulkivat niin mutkitellen, että näiden tonttien tarkoituksenmukainen rakentaminen oli mahdoton, suostui Kaupunginvaltuusto helmikuun 10 päivänä 1891 Rahatoimikamarin esitykseen että mainittuihin tontteihin saisi liittää, toiseen 9,960 ja toiseen 5,064 neliöjalan lisäalueen (katso yleiskarttaa). Sittenkun K. Senaatti huhtikuun 27 päivänä 1892 oli vahvistanut tästä johtuvan kaupunginasemakaavan muutoksen, möi Rahatoimikamari nämä alueet Aktiebolaget P. Sinebryhoffille heinäkuun 26 päivänä samaa vuotta tehdyillä kauppakirjoilla, lisäalueen tonttiin N:o 19 10,428 markasta ja lisäalueen tonttiin N:o 21 2,908 markasta 80 pennistä.

F. Aktiebolaget P. Sinebryhoffin muut korttelissa 83 ja 91 omistamat tontit.

Punavuorenkadun tontin N:o 19 a möi yksityinen henkilö osakeyhtiölle kesäkuun 29 päivänä 1889 tehdyllä kauppakirjalla. Tontin kiinnekirja annettiin kesäkuun 30 päivänä 1890.

Punavuorenkadun tontin N:o 19 b osti rouva kauppaneuvoksetar Anna Sinebrychoff marraskuun 23 päivänä 1887. Tontin nykyisenä omistajana sai Aktiebolaget P. Sinebrychoff kiinnekirjan tonttiin joulukuun 17 päivänä 1888.

Punavuorenkadun tontit N:ot 21 ja 23 möi Rahatoimikamari toukokuun 20 päivänä 1881 tehdyllä kauppakirjalla kauppaneuvos Paul Sinebrychoffille, joka elokuun 29 päivänä samaa vuotta sai laillisen kiinteän näihin tontteihin.

Punavuorenkadun tontin N:o 25 möi Rahatoimikamari marraskuun 18 päivänä 1887 kauppaneuvoksetar Anna Sinebrychoffille, jonka oikeudenomistaja Aktiebolaget P. Sinebrychoff joulukuun 17 päivänä 1888 sai tonttiin laillisen kiinteän.

Uudenmaankadun tontti N:o 28. Tämä tontti ynnä se lisäalue, joka Keisarillisen Senaatin lokakuun 25 päivänä 1827 vahvistaman kaupunginasemakaavan mukaisesti oli määrätty tonttiin liitettäväksi ja jonka alueen tontinomistaja oli huhtikuun 19 päivänä 1888 tehdyllä kauppakirjalla lunastanut Rahatoimikamarilta, myytiin helmikuun 1 päivänä 1890 Aktiebolaget P. Sinebrychoffille, joka kesäkuun 30 päivänä sanottua vuotta sai tonttiin kiinnekirjan.

Edellä mainittuihin tontteihin nähden on lisäksi huomattava, että Maistraatti tonttikirjaan tehdyn merkinnän mukaan on päätöksellä heinäkuun 4 päivältä 1886 hyväksynyt ehdotuksen korttelien 83 ja 84 tonttialain uudestijärjestämiseksi sekä tammikuun 20 päivänä 1896 niinikään vahvistanut m. m. Punavuorenkadun tonttien 19 a ja 19 b uudestijärjestelyn.

Edellä olevasta selostuksesta käynee selville

että Aktiebolaget P. Sinebrychoffilla on omistusoikeus Bulevaardikadun rakennustontteihin 26—28 sekä 19, 21, 23 ja 25, Hietalahden Etelärannan tonttiin 1 a, Punavuorenkadun tontteihin 19 a, 19 b, 21, 23 ja 25, Albertinkadun tonttiin 9 ja Uudenmaankadun tonttiin 28; Hietalahden Etelärannan makasiinitontteihin 1, 2 ja 3 sekä n. s. puutarhatonttiin N:o 4 ynnä siihen yhdistettyyn lisäalueeseen; sekä että tontinomistaja saa viimeksi mainittua tonttia, sen luovutukseen liitettyjen määräysten mukaisesti, käyttää ainoastaan puutarhapaikaksi, olematta

oikeutettu sinne teettämään muita rakennuksia, laitteita ja laitoksia kuin semmoisia, jotka ovat puutarhaläikkessä tarpeellisia ja joilla on sen kanssa yhteyttä; jota vastoin muiden tonttien ynnä edellämainitun lisäalueen käyttöoikeus on ainoastaan niiden rajoitusten alainen, joita käy johtaminen voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä ja muista tähän nähden voimassa olevista yleisistä määräyksistä.

Siihen viitaten mitä komitea tässä edellä on lausunut Hietalahden Etelärannan tonttiin I a nähden vuonna 1829 varatun takaisinostoehdon pätevyydestä, saa komitea kaupungin viranomaisten tutkittavaksi ja ratkaistavaksi jättää

onko kaupungin saatettava mainittu takaisinostoehto voimaan vai ei.

Helsingissä, marraskuun 14 päivänä 1911.

Julius Grotenfelt.

John Uggla.

Albert Hästesko.

Ote Helsingin kaupungin Keisarillisen Uutisrakennuskomitean pöytäkirjasta, joka tehtiin joulukuun 18 päivänä 1822.

31 §.

Täten luovuttaa ja myy Keisarillinen Uutisrakennuskomitea kauppias Nicolai Sinebrykoffille Esikaupungin korttelista Hanhi tontin N:o 1 viidestäsadasta viidestäseitsemättä ruplasta pankkiosotuksia; ja koska kauppahinta on täysiksi maksettu, niin ja samalla kun se nyt kuitataan, luovuttaa Uutisrakennuskomitea kaupungin hallusta edellä mainitun tontin, joka laaditun asemakartan ja mittauskirjan mukaan käsittää seitsemäntuhatta kaksiseitsemättä ja puoli neliökynnärää, ja antaa sen kauppias Sinebrykoffille hänen ja hänen oikeudenomistajainsa moittimatta omistettavaksi ja hallittavaksi; josta on todistus saatava otteella tästä pöytäkirjasta. Aika ja paikka edellä mainitut.

Keisarillisen Uutisrakennuskomitean puolesta:

A. Ehrenström.

J. A. Logrén.

Ote Helsingin kaupungin Keisarillisen Uutisrakennuskomitean pöytäkirjasta, joka tehtiin joulukuun 18 päivänä 1822.

32 §.

Tehdyn hakemuksen johdosta luovuttaa ja myy Keisarillinen Uutisrakennuskomitea täten kauppias Nicolai Sinebrykoffille Esikaupungin korttelista Hanhi tontin N:o 2, joka laaditun asemakartan ja siihen kuuluvan selitelmän mukaan on alaltaan seitsemäntuhatta kahdeksansataa viisikahdeksatta neliökynnärää, sovitusta kolmensadan seitsemänkymmenettä ruplan viidenkymmenen kopekan kauppahinnasta pankkiosotuksia. Kun tämä summa jo on täysiksi maksettu, minkätähden se myös kuitataan, niin luo-

vuttaa Uutisrakennuskomitea kaupungin hallusta edellämainitun tontin kauppias Sinebrykoffille täydellä omistus- ja hallintaoikeudella; josta on todistus annettava otteella tästä pöytäkirjasta. Aika ja paikka edellä mainitut.

Keisarillisen Uutisrakennuskomitean puolesta:

A. Ehrenström.

J. A. Logrén.

Liite III.

Ote Helsingin kaupungin Keisarillisen Uutisrakennuskomitean pöytäkirjasta, joka tehtiin joulukuun 18 päivänä 1822.

33 §.

Esikaupungin korttelissa Hanhi numeron 3 kohdalla mitatun ja kartalle pannun tontin, alaltaan seitsemäntuhatta kaksiseitsemättä ja puoli neliökynnärää, myy Keisarillinen Uutisrakennuskomitea täten kauppias Nicolai Sinebrykoffille määrätystä kolmen sadan kahdeksanneljättä ruplan puolenkuudettatoista kopekan kauppahinnasta pankki-osotuksia; ja kun mainittu kauppahinta jo on maksettu, minkätähden se myös nyt kuitataan, niin luovuttaa Uutisrakennuskomitea kaupungin hallusta puheenalaisen tontin ja vakuuttaa kauppias Sinebrychoffille omistus- ja hallintaoikeuden siihen; ja annetaan tämä kauppakirja otteena tästä pöytäkirjasta. Aika ja paikka edellä mainitut.

Keisarillisen Uutisrakennuskomitean puolesta:

A. Ehrenström.

J. A. Logrén.

Suomen Suuriruhtinaanmaan pääkaupungin

Helsingin

Maistraatti.

Tekee tiettäväksi: että sittenkun Hietalahden rannalla tämän kaupungin korttelissa Hanhi sijaitsevain tonttien 1, 2, 3 ja 4 omistaja, kauppias Nikolai Sinebrukoff oli Maistraatilta anonut että mainittujen tonttien itä- ja eteläpuolella sijaitsevat vielä käytämättä olevat paikat lunastusta vastaan luovutettaisiin hänen rakennettavikseen ja sitä varten yhdistettäisiin edellä mainittuihin tontteihin, sekä tämä maa on kaupungin Lainavarain hoitotoimikunnan toimesta hakijaa varten mitattu, kartalle pantu ja arvioitu, niin on läänin herra Kuvernööri niiden valitusten johdosta, joita kauppias Sinebrukoff ja Porvariston Vanhimmat ovat tehneet Maistraatin 22 päivänä elokuuta viime vuonna antamasta päätöksestä, jolla Maistraatti on mainitsemistaan syistä myöntänyt Sinebrukoffille oikeuden yhdistää puheenalaisen maan hänen tontteihinsa, erinäisillä päätöksillä viimeksi kuluneen joulukuun 17 päivästä ratkaissut nämä valitukset, ja samalla kun Maaherra on vahvistanut tontinlisäyksestä suoritettavan lunastuksen alempana mainituksi määräksi, on Maistraatin vastamainittu päätös hyväksytty, kuitenkin sillä ehdolla että, koska vastedes saattaa tulla kysymys rantasillan ja makasiinirakennusten teettämisestä Sinebrukoffille siten myönnetyn tontinlisäyksen etelälaitaan, on Sinebrukoffin samasta lunastushinnasta, minkä hän on suorittanut, luovutettava lisäalueesta niin paljon kuin makasiinirakennuksia varten harkitaan tarpeelliseksi, ollen Sinebrukoff kuitenkin kaikkien muiden edellä oikeutettu sinne teettämään ne makasiinit, mitkä hänelle ovat tarpeellisia; minkä johdosta ja koska kauppias Sinebrukoff Lainavarain hoitotoimikunnan rahainhoitajan, sijaiskonsuli C. W. Sundmanin kuluvan heinäkuun 27 päivänä antamalla todistuksella on näyttänyt että edellä mainitusta tontinlisäyksestä määrätty kauppahinta 863 ruplaa 85 kopekkaa pankkiosotuksia on Toimikunnan kassaan maksettu; niin ja tämän kauppakirjan nojalla luovuttaa Maistraatti kaupungin hallusta useinmainitun korttelin Hanhi tontteihin 1, 2, 3 ja 4 idässä ja etelässä rajoittuvan maan, joka laaditun mittauskirjan mukaan on alaltaan, tonttien itäpuolinen lisäalue 7,170 neliökyyntä ja eteläpuolinen alue 12,975 neliökyyntä eli yhteensä 20,145 neliökyyntä, ja myy sen kauppias Sinebrukoffille edellä mainittujen tonttien yhteydessä ja niihin kuuluvana hänen ja hänen oikeudenomistajainsa edellä mainituin rajoituksin ja ehdoin omistettavaksi ja hallittavaksi laillisesti ja rehellisesti saatuna omaisuutenaan; ollen kuitenkin ostajan tonttia rakentaessaan tarkoin noudatettava Helsingin kaupungille joulukuun 20

päivänä 1825 armollisesti vahvistettua rakennusjärjestystä ja Keisarillisen Majesteetin tähän nähden helmikuun 5 päivänä 1828 antamaa Armollista Käskykirjettä sekä mitä uutisrakennukseen nähden vastedes ehkä säädetään.

Helsingissä, heinäkuun 31 päivänä 1830.

(Sinetti)

J. A. Logrén.

O. C. Plantin.

J. P. Chrogelius.
lisäjä.

J. R. Holmberg
m.tty.

Axel Broman
lisäjä.

Eric Röö
lisäjä.

Robert Trapp.

Liite V.

Helsingin Maaherralle.

Me Nikolai y. m. Sittenkun kauppaneuvos Nicolai Sinebrychoff, joka omistaa korttelin Hanhi tässä Helsingin kaupungissa, on kaupungin Maistraatilta anonut sellaista muutosta kaupungille armollisimmin vahvistettuun rakennuskaavaan, että ei ainoastaan korttelien Hanhi ja Kamelikurki välille asemakarttaan merkittyä Hietalahdenkatua saisi viimeksi mainitun korttelin talontonttiin N:o 5 yhdistää ja rakennustontiksi luovuttaa, vaan myös kortteli Hanhi laajennettaisiin ja muutettaisiin siten, että siihen rajoittuva nykyisen kaupungin asemakaavan ulkopuolella sijaitseva käyttämätön maa laaditun asemapiirroksen mukaan jaettaisiin neljään uuteen tonttiin 4, 5, 6, 7 ja ensinmainittu näistä käytettäisiin hakijan viereisen puutarhalaitteen laajentamiseksi, mutta nuo kolme muuta tonttia *makasiinitonteiksi*, sekä viidenkolmatta kyynärän levyinen ala viimeksi mainittujen makasiinitonttien ja merenrannan väliltä varattaisiin laiturirakennusta varten; niin on Kaupunginvanhimpain lausunto asiasta vaadittu ja annettu sekä Maistraatti jättänyt asian Teille, joka alamaaisessa memoriaalissa viimeksi kuluneen toukokuun 7 päivältä ollette sen alistanut Meidän Armollisesti hyväksyttäväksemme.

Kun tämä asia nyt on Meille alamaaisuudessa esitelty, olemme Me puheenalaisten korttelien ja siihen rajoittuvan maan asemaan ja laatuun katsoen sekä Teidän ja muiden asianomaisten alamaaisen puoltosanan huomioon ottaen nähneet hyväksi Armossa suostua edellä mainittuun korttelin Hanhi ehdotettuun laajennukseen ja järjestelyyn sekä myös sallia toistaiseksi poistaa Hietalahdenkadun ja yhdistää sen korttelin Ka-

melikurki tonttiin N:o 5, sillä ehdolla kuitenkin että sanotulle kadulle ei teetetä rakennuksia jotta sen uudelleen käy avaaminen ja kaduksi käyttäminen, jos tarve sitä vastedes vaatii; mikä täten Teille, alamaisesti noudatettavaksi ja asianomaisten tietoon saatettavaksi, Armassa ilmoitetaan. Ja Käsämme j. n. e. Kesäkuun 7 päivänä 1836.

A. Thesleff.

W. Klinkowström.

A. Ramsay.

C. Klick.

L. Sacklén.

B. Federley.

Liite VI.

Suomen Suuriruhtinaanmaan pääkaupungin

Helsingin

Maistraatti.

Tekee tiettäväksi: että sittenkun herra kauppaneuvos Nikolai Sinebrückoff oli Maistraatilta anonut, että tämän kaupungin korttelissa Hanhi sijaitseva tontti N:o 4 hänelle luovutettaisiin omistusoikeudella yhdistettäväksi hänen omistamaansa viereiseen puutarhalaitteeseen, ja tämä tontti täkäläisen Lainavarain hoitotoimikunnan toimesta on mitattu, kartalle pantu ja arvioitu, on Maistraatti päätöksellä toukokuun 19 päivästä viimeksi kulunutta vuotta vakuuttanut saman tontin kauppaneuvokselle sillä ehdolla, että hänen on mainitun Toimikunnan varainhoitajalle, kauppias J. A. Deckerille maksettava sanotusta viidenseitsemättätuhannen seitsemänkahdeksatta ja puolen neliökyyvärän laajuisesta tontista määrätty lunastus kuusisataaviisikymmentä ruplaa seitsemänkahdeksatta ja puoli kopekkaa pankkiosotuksia; ja koska herra kauppaneuvos Sinebrückoff nyttemmin kauppias Deckerin 27 päivänä viimeksi kulunutta maaliskuuta antamalla kuitilla on näyttänyt hinnan maksaneensa, niin luovuttaa Maistraatti tällä avonaisella kauppakirjalla kaupungin hallusta useinmainitun korttelissa Hanhi sijaitsevan tontin N:o 4 sekä myy sen kauppaneuvos Sinebrückoffille hänen ja hänen oikeudenomistajainsa omistettavaksi ja hallittavaksi viereisen puutarhalaitteensa yhteydessä niinkuin ainakin laillisesti ja rehellisesti hankitun omaisuuden.

Paremmaksi vakuudeksi varustetaan tämä kauppakirja tavallisilla nimikirjoituksilla ja kaupungin sinetillä. Helsingin Raatihuoneella huhtikuun 6 päivänä 1839.

(Sinetti).

J. A. Logrén.

Eric Röö.

Herm. Jos. Crohns.

B. W. Alfthan.

F. L. Manecke.

Keisarillisen Majesteetin Korkeassa Nimessä
Hänen Suomen Senaattinsa.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

Sittenkun Helsingin Kaupunginvaltuusto maaliskuun 1 päivänä 1892 pidetyssä kokouksessa asiasta tehdyn ehdotuksen johdosta oli päättänyt Aktiebolaget P. Sinebrychoffille luovuttaa yhtiön omistaman Hietalahdenrannan tontin N:o 1 a ja Bulevardikadun tontin N:o 28 välillä sijaitsevan avonaisen paikan, kuitenkin sillä ehdolla että yhtiö kaupungille luovuttaa erinäiset sekä ensinmainitun tontin että yhtiön niinkään omistaman Hietalahdenrannan tontin N:o 1 osat, sekä sittemmin tammikuun 29 päivänä kuluvaa vuotta päättänyt mainitulle osakeyhtiölle myydä korttelien 84 ja 91 välillä sekä tontin N:o 4 ja korttelin N:o 83 itäpuolella sijaitsevan alueen, joka on yhtiön hallussa vuokralla, mutta joka ei ole tähän asti ollut kaupunginasemakaavaan otettuna, minkä ohella Valtuusto on katsonut olevan suostuminen yhtiön anomukseen että sanottu alue, ollakseen helpommin käytettävissä, yhdistettäisiin viimeksi mainittuun tonttiin, sekä Helsingin kaupungin Maistraatti Teille oli lähettänyt Kaupunginvaltuuston alamaisen esityksen kaupunginasemakaavan muutoksen ynnä sanotussa esityksessä mainitun asemapiirroksen vahvistamisesta, olette Te alamaisessa kirjelmässä vastikään kuluneen huhtikuun 13 päivästä K. Senaattiin lähettänyt mainitun esityksen Helsingin kaupungille voimassa olevaan asemakaavaan siitä johtuvan muutoksen vahvistamiseksi sekä samalla puoltanut Kaupunginvaltuuston puheenalaisen päätöksen armollista vahvistamista; minkä jälkeen Yleisten rakennusten Ylihallitus on asiasta antanut alamaisen lausunnon.

Tätä asiaa tänä päivänä esiteltäessä on Keisarillinen Senaatti nähnyt hyväksi vahvistaa edellä mainitun muutoksen Helsingin kaupungin rakennuskaavaan; mikä, sekä että muutos on merkittävä kaupungin alkuperäiseen asemakaavaan, Teidän tiedoksenne ja asianomaisten tietoon saatettavaksi täten ilmoitetaan, minkä ohella tänne lähetetty asemapiirros siihen merkittyine todistuksineen liitetään tämän myötä. Helsingissä, toukokuun 6 päivänä 1895.

Keisarillisen Majesteetin Korkeassa Nimessä j. n. e.

**C. Tudeer. G. v. Alfthan. A. A. Järnefelt. O. Gadd. H. Molander. A. Nybergh.
Z. Yrjö-Koskinen. G. v. Troil. K. F. Ignatius. J. G. Sohlman. W. Eneberg.**

C. Cronstedt.

Helsingin kaupungin
Rahatoimikamari

tekee tiettäväksi: että sittenkun tässä kaupungissa oleva Aktiebolaget P. Sinebrychoff oli anonut saada rakennettavaksi ostaa kaupungin omistaman vuonna 1877 vahvistettuun kaupunginasemakaavaan vuokramaaksi merkityn, korttelissa N:o 83 olevan tontin N:o 4 itäpuolisen alueen sekä mainittu alue tämän johdosta oli asianmukaisesti mitattu, arvioitu ja kartalle pantu, niin ja kun Kaupunginvaltuusto tammikuun 29 päivänä kuluvaan vuoteen pitämässään kokouksessa oli valtuuttanut Rahatoimikamarin, sittenkun tähän tarpeelliselle kaupunginasemakaavan muutokselle oli asianmukainen vahvistus saatu, hakijalle myymään tämän alueen, luovuttaa ja myy Rahatoimikamari täten Aktiebolaget P. Sinebrychoffille puheenalaisen, nyttemmin Keisarillisen Senatin viimeksi kuluneen toukokuun 6 päivänä antaman päätöksen mukaan Helsingin kaupunginasemakaavaan lisäyksenä tonttiin N:o 4 korttelissa N:o 83 Hanhi viidettä kaupunginosaa kuuluvan alueen, jonka pohjoisraja on 53,09, eteläraja 34,10 + 21,97, itäraja 132,63 ja länsiraja 147,44 metriä pitkä ja pinta-ala 7,635,616 neliometriä, alempana mainituilla ehdoilla:

1) Tontinlisäyksen kauppahinta on viisiviidettätuhatta kahdeksansataa kolmetoista (45,813) markkaa 70 penniä, ja on tämä kauppahinta kohta kaupan päätettyä kaupunginrahastoon maksettava.

2) Tontin aitaamiseen ja rakentamiseen nähden pitää ostajan alistua niihin määräyksiin, joita kaupungin rakennusjärjestyksessä näkyään on annettuina tahi vastedes annetaan.

3) Leimapaperin tähän kauppakirjaan kustantaa ostaja.

4) Kaupunki ei sitoudu tasoittamaan puheenalaisen korttelin N:o 83 tonttiin N:o 4 rajoittuvaa Uudenmaankadun tasoittamatonta osaa.

Ja kun Aktiebolaget P. Sinebrychoff on edellä säädetyllä tavalla suorittanut puheenalaisesta tontista sovitun kauppahinnan, joka sentähden täten kuitataan, niin luovuttaa Rahatoimikamari tällä kauppakirjalla kaupungin hallusta sanotun korttelin N:o 83 tonttiin N:o 4 rajoittuvan lisäalueen sekä antaa sen Aktiebolaget P. Sinebrychoffin omaksi yhtiön ja sen oikeudenomistajain omistettavaksi ja hallittavaksi laillisesti hankittuna omaisuutenaan.

Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1895.

Rahatoimikamarin puolesta:

G. v. Christerson.

Th. Tallqvist.

Edellä olevaan kauppakirjaan on Aktiebolaget P. Sinebrychoff tyytyväinen.
Helsingissä, syyskuun 19 päivänä 1895.

Aktiebolaget P. Sinebrychoff.

Paul Sinebrychoff.

Suomen Suuriruhtinaanmaan pääkaupungin
Helsingin
Maistraatti.

Tekee tiedäväksi: että sittenkun herra kauppaneuvos Nikolai Sinebrückoff oli Maistraatilta anonut, että tämän kaupungin korttelissa Hanhi sijaitseva tontti N:o 5 hänelle luovutettaisiin omistusoikeudella yhdistettäväksi hänen sen vierellä omistamaansa puutarhalaitteeseen, ja tämä tontti on täkäläisen Lainavarain hoitotoimikunaan toimesta mitattu, kartalle pantu ja arvioitu, on Maistraatti päätöksellä toukokuun 19 päivästä viimeksi kulunutta vuotta vakuuttanut saman tontin kauppaneuvokselle, sillä ehdolla että hän mainitun Toimikunnan varainhoitajalle, kauppias J. A. Deckerille maksaa sanotusta yhdentoistatuhannen viidensadan viidenkymmenen neliökynärän laajuisesta tontista määrätyn lunastuksen kolmesataa kuusiviidettä ruplaa neljäkymmentä kopekkaa pankkiosotuksia; ja kun herra kauppaneuvos nyttemmin kauppias Deckerin viimeksi kuluneen maaliskuun 27 päivänä antamalla kuitilla on näyttänyt tämän täyttäneensä, niin luovuttaa Maistraatti tällä avonaisella kauppakirjalla kaupungin hallusta useinmainitun korttelissa Hanhi sijaitsevan tontin N:o 5 sekä myy sen kauppaneuvos Sinebrückoffille hänen ja hänen oikeudenomistajainsa omistettavaksi ja hallittavaksi viereisen puutarhalaitteensa yhteydessä laillisesti ja rehellisesti hankittuna omaisuutenaan.

Paremmaksi vakuudeksi varustetaan tämä kauppakirja tavallisella allekirjoituksella ja kaupungin sinetillä. Helsingin Raatihuoneella, huhtikuun 6 päivänä 1839.

(Sinetti)

J. A. Logrén.

Eric Röö.

Herm. Jos. Crohns.

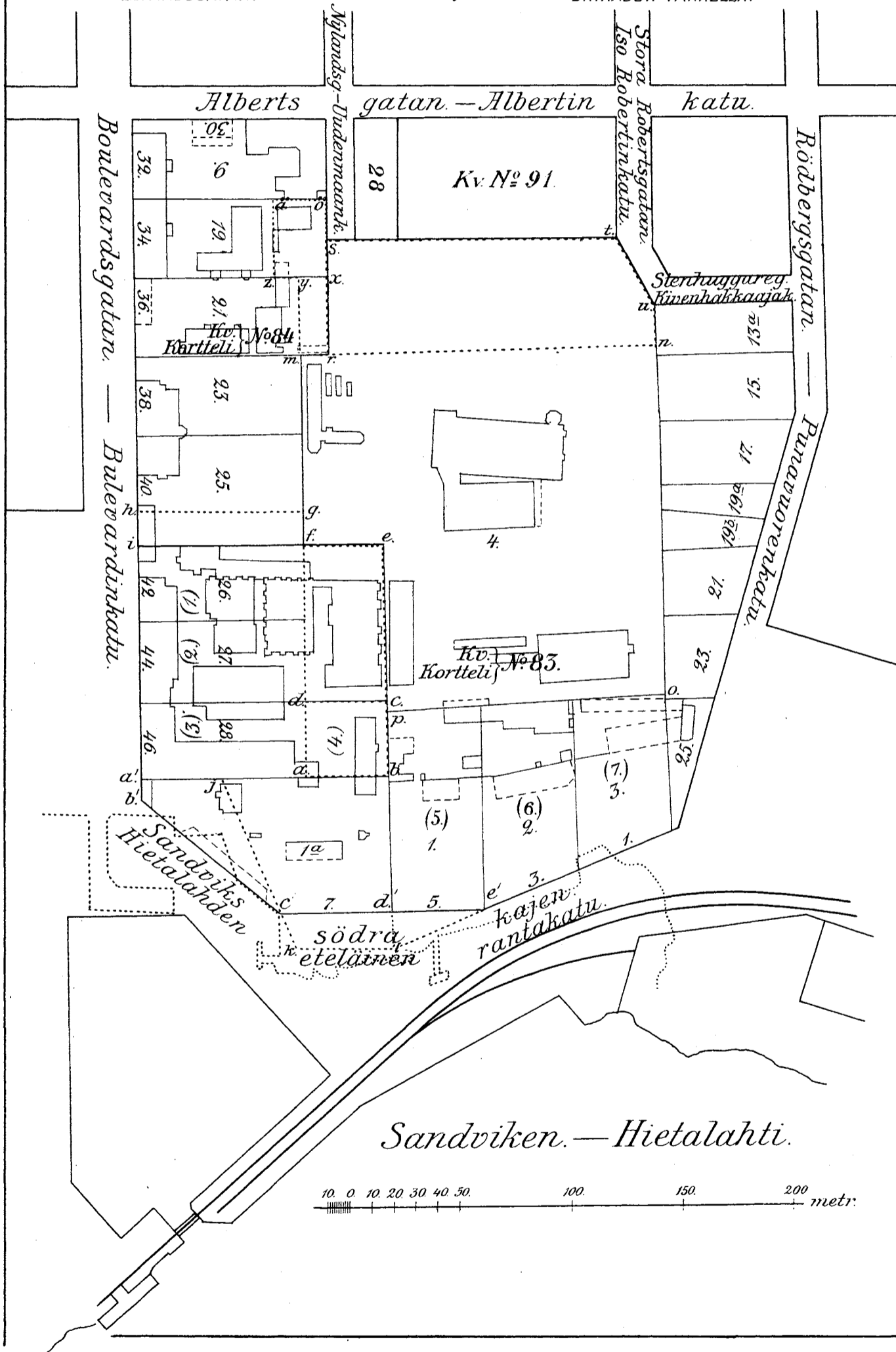
F. L. Manecke.

B. W. Alfthan.

ÖFVERSIKTSKARTA ÖFVER KVARTEREN N° 83 och 84.
 YLEISKARTTA KORTTELEISTA N° 83 JA 84.

a, b, c, d: FÖRRA TOMTEN N° 4 = TILLSKOTT TILL TOMTEN N° 28 VID BOULEVARDSGATAN.
d, c, e, f: TILLSKOTT TILL TOMT N° 1-26 VID BOULEVARDSGATAN.
i, f, g, h: F.D. GATUOMRÅDE, NUMERA TILLSKOTT TILL TOMT N° 25 VID BOULEVARDSGATAN.
j, k, l, b: N° 1° VID SANDVIKSKAJEN (TIDIGARE REGLERING)
e, f, m, n, o, p: TRÄDGÅRDSTOMT.
r, s, t, u, v: TILLSKOTT TILL DENSAMMA, FÖRUT ARRENDETOMT.
m, r, x, y: TILLSKOTT TILL TOMT N° 21 VID BOULEVARDSGATAN.
x, z, ä, ö: TILLSKOTT TILL TOMT N° 19 VID BOULEVARDSGATAN.

a, b, c, d: ENTINEN TONTTI N° 4 = LISÄ-ALUE TONTTIIN N° 28 BULEVARDINKADUN VARRELLA.
d, c, e, f: LISÄ-ALUE TONTTIIN N° 1-26 BULEVARDINKADUN VARRELLA.
i, f, g, h: ENTINEN KATUALUE, NYK. LISÄ-ALUE TONTTIIN N° 25 BULEVARDINKADUN VARRELLA.
j, k, l, b: N° 1° HIETALAHDENRANTAKADUN VARRELLA (AIKAISEMPI JÄRJESTELY).
e, f, m, n, o, p: PUUTARHATONTTI.
r, s, t, u, v: LISÄ-ALUE EDELLISEEN, ENNEN ARRENTI TONTTI.
m, r, x, y: LISÄ-ALUE TONTTIIN N° 21 BULEVARDINKADUN VARRELLA.
x, z, ä, ö: LISÄ-ALUE TONTTIIN N° 19 BULEVARDINKADUN VARRELLA.

Valiokunnanmietintö sellaisten henkilöiden vastaanottamisesta kaupungin sairaaloihin, kansakouluihin ja kasvatustaloksiin, joilla ei ole kotipaikkaoikeutta Helsingin kaupungissa.

Lokakuun 17 päivänä 1910 päivätyssä tämän kaupungin kuluvan vuoden meno- ja tulosääntöehdotusta koskevassa mietinnössä kosketteli Rahatoimikamari eri kohdissa kysymystä, jonka Kamari katsoi ansaitsevan kaupunginviranomaisten huomiota, nimittäin Helsingin kunnan sekä vakinaisen että irtolaisväestön pyrkimystä päästä nauttimaan kaikkia kaupungin tarjoamia etuja, kunnallisveroja tai muita maksuja kaupungille suorittamatta. Puheenalaisen kysymyksen katsoi Kamari ansaitsevan huomiota erittäinkin sairaanhoitoon, kansakoulu- ja kasvatustalokseen nähden. Kysymyksen monimutkaiseen luontoon ja periaatteelliseen kantavuuteen nähden teki Rahatoimikamari ehdotuksen, että se lykättäisiin tarkoitusta varten asetetun erityisen valiokunnan lähemmin valmisteltavaksi. Sittenkun Kaupunginvaltuuston kulunkiarviovaliokunta oli puolestaan myöskin kannattanut viimemainittua ehdotusta, hyväksyi Valtuusto sen, jonka jälkeen Valtuusto viime tammikuun 17 p:nä valitsi allekirjoittaneet mainitun erityisen valiokunnan jäseniksi.

Yllämainitusta seikasta sairaanhoitoon nähden esittää Rahatoimikamari edelläsanotussa kulunkiarviomietinnössään seuraavaa:

«Ennenkuin Rahatoimikamari käy selostamaan erinäisiä Marian sairaalan menoja koskevia kysymyksiä, on Kamari tahtonut kajota erääseen periaatteelliseen kysymykseen, joka myös kohdistuu kansakoulujen ja kasvatustalosten aloihin ja sentähden otetaan IX pääluokan yhteydessä edelleen käsiteltäväksi. Niinkuin tunnettu, on Helsingin kaupunkiin yhdistettyjen ja kaupungin omistamain alueitten ulkopuolelle viime vuosikymmenen kuluessa syntynyt huvilayhteiskunta toisensa jälkeen, muodostaen melkoisia etukaupunkeja miltei kaupungin kaikkien maiden ympärillä. Näiden esikaupunkien ja huvilayhdyskuntain asukkaista on suurin osa kirjoitettuna hengille Helsingin pitäjään, ollen he siis yleisen käytännön mukaan velvolliset suorittamaan kunnallismaksuja mainitulle kunnalle. Tavallisesti nämä henkilöt kuitenkin ovat edelleen kaupungin kirkonkirjoissa ja käyttävät tätä seikkaa hyväkseen nautiakseen täällä kaikkia niitä etuja, joita pääkaupungin asukkailla on kaupungin

sairaaloista, kansakouluista, köyhäinhoidosta y. m. On nimittäin ollut tavallista, että ainoastaan papintodistus on vaadittu ja katsottu riittäväksi henkilön kotipaikka-oikeuden osottamiseen. Kaupunkia ei kuitenkaan käy velvoittaminen laittamaan uusia sairaaloita ja kansakouluja voidakseen vastaanottaa suurempaa määrää sairaita sairaaloihin taikka lapsia kansakouluihin, kun noiden määrän kasvaminen melkoiselta osalta johtuu siitä, että Helsingin pitäjämästä kotoisin olevat henkilöt koettavat täällä saavuttaa etuja, jotka eivät oikeutta myöten heille kuulu. Helsingin pitäjä, joka saa kantaa kunnallisverot alueellaan asuvilta henkilöiltä, katsokoon myös että kunnassa on riittävästi sairaaloita, kansakouluja y. m. ja ettei sen jäsenten tarvitse olla toisen kunnan rasituksena. Vaikka tehokkaan tarkastuksen järjestäminen tähän kuuluvain seikkain silmälläpitämiseksi kohdannee jonkun verran vaikeuksia, voitaneen kuitenkin asettaa se vaatimus että, kun kaupungin sairaaloihin otetaan henkilöjä, jotka eivät voi näyttää täällä omistavansa kotipaikka-oikeutta (ei kirkonkirjapaikkaa), heiltä on vaadittava tuntuvasti suurempi maksu sekä myös vakuus tuon maksun suorittamisesta. Kaupungin kansakouluihin nähden on Rahatoimikamari tuonnempana palaava näihin kysymyksiin. Kun tällä kysymyksellä Rahatoimikamarin mielestä on suuri kantavuus, on Kamari katsonut pitävänsä tämän mietinnön loppuun panna erityisen ehdotuksen ja lausunnon asiasta.

Mitä kaupungin sairaaloihin tulee, ei Terveystaloutautakunnan viime vuosikertomuksesta valitettavasti käy selville, kuinka suurella prosenttiluvulla potilaista on kotipaikka-oikeus kaupungissa, vielä vähemmän, kuinka monta on kotoisin Helsingin pitäjämästä. Niistäkin puutteellisista tiedoista, joita näistä seikoista on mainittu kertomuksessa, voi kuitenkin päättää että varsin monta potilasta on kotoisin kaupungin ulkopuolelta.»

Voidakseen jossain määrin arvostella asian kantavuutta, on valiokunta lähinnä katsonut asiakseen hankkia Marian sairaalan toimitsijalta mainittua sairaalaa koskevan lähemmän selvityksen, sekä tällöin saanut tietää, että vuosina 1908, 1909 ja 1910 on sairaalan sisätautien ja kirurgisella osastolla hoidettu yhteensä 6,190 henkilöä, joista 241 on asunut kaupungin ulkopuolella, mutta olleet kaupungin kirkonkirjoissa, 43 on asunut kaupungissa mutta ei ollut sen kirkonkirjoissa, niinkään on 43 sekä asunut että ollut kirkonkirjoissa kaupungissa, mutta liian lyhyen paikkakunnalla oleskelun tai korkean iän vuoksi, omaamatta täällä kotipaikka-oikeutta, sekä vihdoin on 40 sekä asunut että ollut kirkonkirjoissa kaupungin ulkopuolella. Viimemainittuun luokkaan kuuluvista henkilöistä ovat useimmat suorittaneet säädettyt maksut, ja ilmoitetaan näiden henkilöiden olleen taiteiloita, koleeraan epäiltyjä matkustajia, merenkulkijoita, Amerikasta palanneita siirtolaisia sekä henkilöitä, jotka ovat joutuneet onnettomuuksiin laivoissa tai rautateillä y. m.

Se ylläolevista, enimmäin huomiota puoleensa kiinnittävästä luokista on ensimmäinen, joka käsittää 241 kaupungin ulkopuolella asunutta, mutta sen kirkonkirjoissa ollutta henkilöä. Nämä henkilöt ovat ylipäänsä olleet varattomia, joten suuri osa heistä ei ole suorittanut säädettyjä sairasmaksuja. Tarkastaessa valiokunnalle

esitettyjä yksityiskohtaisia luetteloita on käynyt ilmi, että kyseenalaiset henkilöt ovat melkoiselta osaltaan asuneet Helsingin pitäjässä, tai muissa lähikunnissa, mutta valiokunta on saanut tietää, että monet näistä henkilöistä ovat olleet ei ainoastaan kirkonkirjoissa vaan myöskin hengille pantuja tässä kaupungissa. Sairaalaan ottamista varten on asetettu ainoastaan se vaatimus, että pyrkijä on täällä kirkonkirjoissa, minkä ohessa, niissä tapauksissa, jolloin varattomuuden nojalla on pyydetty vapaapaikkaa, vaaditaan vaivashoitoviranomaisten leima papintodistukseen. Vaikkapa papintodistuksen asemesta olisikin vaadittu todistus hengille panosta, olisi tulos, edellä huomautetun seikan vuoksi, sairaalaan ottamiseen nähden muodostunut samaksi.

Valiokunta saa tässä huomauttaa, ettei se ole katsonut asiakseen hankkia selvitystä tässä kohden Marian sairaalan kulkutautiosastosta, koska mainitulla osastolla hoidettujen henkilöiden sairauden laatu on näyttänyt tekevän mahdolltomaksi ajatuksen rajoittavain määräysten käytäntöön ottamisesta sairaita vastaanotettaessa.

Toiseen Rahatoimikamarin tässä kohden koskettelemaan alaan eli kansakoululaitokseen nähden lausuu Rahatoimikamari seuraavalla tavalla:

«Tähän nähden on käynyt selville, niinkuin tässä edellä jo on Marian sairaalan osalta huomautettu, että Helsingin kaupungin kansakouluihin otetaan melkoinen joukko oppilaita, jotka eivät ole kaupungin kirkonkirjoissakaan, sekä että kotipaikkaoikeuden toteamiseksi vaaditaan ainoastaan papintodistus. Niinkuin edellä on huomautettu, ei kaupungin seurakuntain jäsenyys kuitenkaan tuota kotipaikka-oikeutta täällä, ja aivan epäilemätöntä on, että melkoinen osa kaupungin kansakoulujen oppilaita oikeastaan olisi osotettava käymään kuolua Helsingin pitäjässä. Tälläkin alalla käyttää Helsingin pitäjä hyväkseen sitä Helsingin kaupungin leväperäisyyttä, että täkäläisiin kansakouluihin otetaan oppilaita, joilla ei ole kotipaikka-oikeutta kaupungissa. Vaikka Helsingin kaupungin sairaalat eivät voi kieltäytyä vastaanottamasta sairaita siihen katsomatta, missä heillä on kotipaikka-oikeus, voivat ne sen sijaan ulkopitäjäläisiltä vaatia suurempia maksuja, mutta tehokkaampiin toimenpiteisiin voitaisiin ja pitäisi ryhtyä kaupungin kansakoulujen oppilaitten kotipaikkaoikeuteen nähden. Todistukseksi siitä, kuinka pitkälle kaupungin kansakouluviranomaiset ovat menneet avuliaisuudessaan huvilayhteiskuntain väestöä kohtaan, on mainittavaa, että kaupunki pitää voimassa kahta kansakoulua Böhlessä ja kahta Huopalahdessa, sijaiten nämä kaikki koulut kaupungin rajan ulkopuolella Helsingin pitäjässä. Siitä että kaupunki, joka on hankkinut takaisin hallintaoikeutensa Böhlen taloon ja anonut sen yhdistämistä kaupunkiin, on siellä myös ottanut kansakoululaitoksen hoitoonsa, ei ole mitään sanomista, vaikkakin tuo velvollisuus toistaiseksi olisi lain mukaan kuuluva Helsingin pitäjälle. Mutta kun kaupunki tässä kohden ulottaa hyväntekonsa Huopalahden kylään saakka, näyttää tuo kuitenkin menevän liian pitkälle. Taksoituksella hankittava määrä lisäänty huomatta-

vasti vuosi vuodelta ja kaupungin asukasten täytyy suorittaa menoja tarkoituksiin, jotka olisi Helsingin pitäjän kustannettava. Ne jotka pitävät edullisena muuttaa Helsingin kaupungin maiden ulkopuolelle ja asettua viereisiin maalaiskuntiin asumaan, kärsikööt myös semmoisen toimenpiteen seuraukset.»

Asian selvittämistä varten on valiokunta Kansakoulujenjohtokunnan sihteeriltä hankkinut tiedot viimeisiltä kolmelta lukuvuodelta a) sellaisten oppilasten lukumäärästä kaupungin kansakouluissa, joiden vanhemmat ovat tosin olleet täällä kirkonkirjoissa, mutta todellisuudessa asuneet kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella eivätkä niinmuodoin ole täällä omanneet kotipaikkaoikeutta, minkä ohessa samalla oli pyydetty tietoja niistä paikoista, missä nämä henkilöt asuivat kuin myöskin kunkin paikkakunnan lasten lukumäärästä; sekä b) sellaisten vanhempain lasten lukumäärästä, joilla täällä on asuntonsa ja kotipaikkansa, mutta ovat kirkonkirjoissa olleet toisilla paikkakunnilla.

Vastaukseksi a)-momentin kohdalla tehtyyn kysymykseen on ilmoitettu seuraavat numerot:

Asuinpaikka.	Lukuvuosi 1909—1910.	Lukuvuosi 1910—1911.	Lukuvuosi 1911—1912.
Fredriksberg (Pasila)	384	391	392
Huopalahti	84	118	149
Oulunkylä	30	30	23
Välitaipale *)	25	30	21
Malmi	8	16	14
Drumsö ja Backas, yhteensä	14	8	4
Sockenbacka (Pitäjänmäki)	6	5	4
Tikkurila	5	4	4
Boxbacka, Räckhals, Mosabacka, Alberga, Löfö, Siuntio, Savio, Korso ja Vikin karjatalo, yhteensä	18	17	14

Mitä taas tulee b)-momentin kohdalla mainittuun seikkaan on siitä esitetty allaoleva taulukko:

lukuvuonna 1909—1910	174
» 1910—1911	194
» 1911—1912	189

Tämän lisäksi on ilmoitettu, että lasten lukumäärä kaupungin kansakouluissa, joiden vanhemmat ovat olleet kirkonkirjoissa toisilla paikkakunnilla ja samalla asuneet kaupungin ulkopuolella, teki

*) Alue on Pasilan ja Oulunkylän välillä.

lukuvuonna 1909—1910	53
» 1910—1911	48
» 1911—1912	44,

joista useimmat ovat asuneet Pasilassa, Huopalahdessa, Väli Taipaleella, Malmilla, Vikin karjatalossa y. m., tai kaupungin lähistöllä olevilla paikkakunnilla.

Ylläoleva selvitys on laadittu niiden luettelojen nojalla jokaisen lukuvuoden alussa kaupungin kansakouluihin kirjoitetuista oppilaista, joita asianomaiset opettajat ja opettajattaret lähettävät kansakoulujen kansliaan. Pasilan ja Huopalahden alueilla asuvista oppilaista on erittäin huomautettu, että oppilasten asuinpaikka on mainituissa luetteloissa usein ilmoitettu ainoastaan sanoilla «Pasila» ja «Huopalahti», johon nähden, ja kun osa sanotuista seuduista on kaupungin alueen ulkopuolella, kun taas toinen osa niistä kuuluu kaupunkiin, ei ole ollut mahdollista antaa tarkkaa selvitystä kaupungin alueen ulkopuolella asuvain lasten todellisesta lukumäärästä, jonka tähden selvityksessä on ainoastaan mainittu Pasilassa ja Huopalahdessa asuvain lasten koko lukumäärä. Kuitenkin on samalla ilmoitettu että sekä Pasilassa että Huopalahdessa asuvain lasten melkoinen enemmistö on sellaisia, joilla on kotipaikkaoikeus kaupungissa.

Vastaanottamisesta kaupungin kansakouluihin säädetään voimassaolevan, loka-kuun 4 p:nä 1892 annetun johtosäännön 7 §:ssä että, «ilmoituksen kouluunottamisesta tekevät vanhemmat tai hoitaja opettajalle tai opettajattarelle, jolle sen ohella, ellei oppilasta ole asianmukaisella todistuksella laskettu alemmasta ylempään kansakouluun, on jätettävä papinkirja, joka osoittaa lapsen iän sekä vanhempain nimet ja säädyn. Jollei lapsi ole minkään Helsingin kaupungin seurakunnan kirjoissa, jätetään kansakoulutarkastajan ratkaistavaksi asianhaaran mukaan, myönnetäänkö pääsy kouluun vai eikö». Saman johtosäännön 13 §:ssä määrätään että, «koulumaksuna suoritetaan alemman kansakoulun oppilaasta kymmenen ja ylemmän kansakoulun oppilaasta viisitoista penniä viikolta opettajalle tai opettajattarelle, jonka tulee kantamistaan rahoista tehdä tili. Tästä maksusta vapautetaan kuitenkin ne lapset, joiden vanhemmilta asianomainen kouluneuvosto katsoo puuttuvan tarvittavia varoja». Kansakoulujen johtosääntöön maaliskuun 22 p:nä 1895 tehdyssä lisäyksessä määrätään että yllämainitussa 13 §:ssä säädettyjä koulumaksuja ei toistaiseksi ole kannettava lapsilta, joiden vanhemmilla on kotipaikkaoikeus Helsingin kaupungissa tai *asuvat kaupungille kuuluvalla maatilalla*. Viimemainitulla määräyksellä on erityistä merkitystä Pasilaan nähden, josta melkoinen osa (Böhlen tila) kuuluu kaupungille, mutta ei vielä ole tullut siihen yhdistetyksi, vaikka Kaupunginvaltuusto on tästä jättänyt hakemuksen asianomaiseen paikkaan, kuten myöskin Oulunkylään nähden, jossa kaupungilla myöskin on maa-alueita. Näillä alueilla asuvat lapset ovat niinmuodoin katsottavat ei ainoastaan oikeutetuiksi pääsemään kaupungin kansakouluihin, vaan on sellainen sisään pääsy myönnettävä maksuttomastikin.

Rahatoimikamarin huomauttamasta seikasta Huopalahden kansakouluihin nähden saa valiokunta esittää, että kaupunki pitää siellä voimassa kahta suomenkielistä kansakoululuokkaa, yhtä ensimmäistä ja yhtä toista luokkaa, jotka vastaavat alemman kansakoulun opetuskurssia, kuin myöskin yhteistä ruotsinkielistä ensimmäistä ja toista luokkaa samanlaisella opetusmäärällä. Tämä koulu on luonnollisesti tarkoitettu kaupungista kotoisin oleville lapsille, vaikka se onkin Helsingin kunnan alueella olevassa rakennuksessa kaupungin alueen rajalla, ilmoituksen mukaan siitä syystä, ettei sopivaa kouluhuoneustoa ole voitu saada kaupungin maalla. Että tähän kuten osaksi muihinkin kouluihin on otettu joukko lapsia, joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta, on tapahtunut kohtuuden syitä silmällä pitäen sekä siitä syystä ettei tästä ole kaupungille koitunut mitään mainittavampaa ylimääräistä menoa. Minkäänlaisia uusia koululuokkia ei näet ole näille lapsille järjestetty eikä mitään erityistä opettajistoa ole otettu, vaan on sellaisten lasten ottaminen tapahtunut sikäli kuin tila on myöten antanut. Myöskään eivät nämä ulkopitäjäläiset ole saaneet niitä etuja, joita on voitu antaa kaupungin omille kansakoululapsille, eli antamalla ilmaiseksi opetusvälineitä y. m. Mitä erittäin tulee Huopalahden kouluun, on siitä kuitenkin huomautettu, että olisi toivottavaa että se voitaisiin muuttaa lähemmäksi kaupunkia, koska siten voitaisiin helpommin kieltää pääsy Helsingin pitäjämästä kotoisin olevilta lapsilta, jotka silloin eivät edes sillä oikeutuksen syyllä, jonka koulun Helsingin pitäjässä oleminen nyt näyttää antavan, voisi koettaa pyrkiä siihen.

Kasvatuslaitokseen nähden on kaupungin kasvatuslautakunnan sihteeri kysyttyä antanut valiokunnalle seuraavat tiedot:

«Kasvatuslautakunnalla on lapsia hoitoonsa ottaessaan ollut tavallisesti tapana seurata kotipaikkaoikeutta koskevia määräyksiä, jotka oikeuttavat saamaan avustusta yleiseltä vaivahoidolta, kuitenkin siten, että lapsista on pidetty huolta, vaikkapa vanhemmat eivät ole olleetkaan täyttä kahta vuotta hengillä Helsingissä (koska vanhempia ei yksistään lasten pahantapaisuuden vuoksi ole näyttänyt voitavan lähettää siihen kuntaan, missä heillä viimeksi on ollut kotipaikkaoikeus). Yksityisissä tapauksissa on myöskin, jos edusmiehet ovat maksaneet ylöspidon ja vaatteet, otettu lapsia hoitoon, joilla lain mukaan on kotipaikkaoikeus ollut muualla, mutta joita ei ole voitu sinne lähettää, koska vaivaisapua ei ole pyydetty eikä tarvittu. Viimekuluneina kolmena vuotena on kolme tällaista tapausa sattunut, nimittäin vuonna 1909 eräs poika, joka myöhemmin lähetettiin kotiseudulleen Poriin, mikä kunta asianomaisen kuvernöörinviraston päätöksen nojalla on korvannut Helsingin kaupungille koituneet kustannukset. Samana vuonna otettiin hoitoon myöskin eräs tyttö, jonka kotipaikka oli tuntematon, naisyhdistyksen pyynnöstä sillä ehdolla, että yhdistys maksoi työstä hänen hoitoaan varten tarvittavan kustannuksen, ja vuonna 1910 otettiin Pernajasta kotoisin oleva poika, jonka äiti oli täällä kuollut ja jota sen

jälkeen olivat elättäneet hänen täällä asuvat sukulaisensa, jotka eivät olleet saaneet eivätkä edes pyytäneet mitään avustusta asiainomaiselta vaivashoitohallitukselta. Senkin jälkeen kuin Kasvatuslautakunta oli ottanut pojan hoitoonsa ovat nämä maksaneet hänen ylöspitonsa ja vaatetuksensa.

Täällä kirkonkirjoissa olleiden, mutta todellisuudessa muissa kunnissa asuneiden vanhempain lapsia ei Kasvatuslautakunta ole ottanut huostaansa viimeisinä kolmena vuotena, vaikka sellaisia onkin ilmoitettu kaupungin kansakouluista. Sitä vastoin on luultavasti sattunut, että lapset, joilla hoitoon otettaessa on ollut kotipaikkaoikeus Helsingissä, ovat myöhemmin vanhempain poismuutettua pääkaupungista voineet saada kotipaikkaoikeuden muualla, ilman että siitä on joka tapauksessa voitu saada selkoa.»

Kun valiokunnan on tämän jälkeen lausuttava mielipiteensä puheenalaiseessa kysymyksessä ei valiokunta voi olla käsityksenään esittämättä, miten Rahatoimikamari valiokunnan mielestä on arvioinut liian suuriksi niiden epäkohtain merkityksen, joiden Kamari edellä esitetyllä tavalla on katsonut olevan olemassa. Hankitusta selvityksestä on tosin käynyt ilmi, että sairaita, joihin nähden kaupungilla ei ole ollut laillista hoitovelvollisuutta, on joskus otettu Marian sairaalaan sekä että, luultavasti ei kuitenkaan kohtuuttoman suurta määrää, toisista pitäjistä kotoisin olevia kansakouluoppilaita on käynyt kaupungin kansakouluissa, mutta sellaisia seikkoja tuskin voitaneen välttää Helsingin kaupungin laajuudessa ja nykyisessä asemassa olevassa kaupungissa. Niin ankarain määräysten antaminen, että niiden kiertäminen olisi mahdotonta, lienee teoreettisesti katsoen toteutettavissa, mutta näyttää enemmän kuin epävarmalta, voitaisiinko sellaisia määräyksiä käytännössä, enemmän kuin tähänkään asti pitää voimassa, joutumatta liian lähelle varsin painavia siveydellisiä etuja. Toimenpide, jolla esimerkiksi vaadittaisiin todistus hengille panosta, nyt vaadittavan papintodistuksen sijaan, sairaalaan tai kansakouluun ottamisen ehdoksi, tulisi, paitsi ettei se, kuten edellisestä on käynyt ilmi, olisi lainkaan riittävän tehokas sillä ajottuun tarkoitukseen, olemaan varsin kohtuuton ainakin äsken muuttaneisiin henkilöihin nähden, joiden ei ole mahdollista panettaa itseään täällä kohta hengille, kun henkikirjoitusta toimitetaan vaan kerran vuodessa. Tässä on myöskin huomattava, että hengillepanotodistuksesta on suoritettava suurempi maksu kuin papintodistuksesta.

Mitä erittäin tulee Helsingin kuntaan, saa valiokunta huomauttaa että mainittu kunta on estelemättä suorittanut sairasmaksut siihen kuntaan kuuluvista henkilöistä. Muuten on huomattava, että pääkaupungin läheisyys ei ole lainkaan Helsingin pitäjälle yksinomaan hyödyksi, vaan tuottaa varmaankin monessa suhteessa tälle kunnalle sekä haittaa että lisämenoja.

Valiokunnan näin asiasta antamaan selvitykseen nähden katsoo valiokunta asiakseen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että lisätoimenpide asiassa saisi raueta.

Helsingissä marraskuun 22 p:nä 1911.

Jarl Hagelstam.

A. M. Lassenius.

H. M. J. Relander.

Hjalmar Ekholm.

Valiokunnanmietintö väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämisestä.

Koska se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on myöntänyt väkiviinajuomain vähittäismyynti- ja anniskelu-oikeudet päättyy kesäkuun 1 päivänä 1912, on Maistraatti kirjelmässä tämän marraskuun 4 päivältä 6 §:n mukaisesti 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetussa asetuksessa, joka koskee m. m. paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkijuomain myymistä, jättänyt Kaupunginvaltuuston päätettäväksi onko ja montako sellaista oikeutta tulevaksi myyntikaudeksi ensimmäintusta päivästä lukien samaan päivään 1914 myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saisi olla.

Lisäksi on Maistraatti samassa kirjelmässä, viitaten 2 päivänä huhtikuuta 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta annetun asetuksen 10 §:ään, pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, olisiko ja montako mallasjuomain anniskelu-oikeutta edellä mainituksi ajanjaksoksi myönnettävä sekä missä kaupunginosissa sellaisia anniskelupaikkoja ei saisi olla.

Edelleen on Maistraatti, niinkään yllämainitussa kirjeessään, 2 §:n säännöksen johdosta toukokuun 2 p:nä 1895 annetussa asetuksessa, joka koskee erinäisiä rojoituksia viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppaan nähden, pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, olisiko ja minkä verran nyt mainitunlaatuista oikeuksia annettava seuraavaksi kaudeksi ylläesitetyllä tavalla lukien, sekä missä kaupunginosissa vähittäismyyntipaikkoja ei saisi olla.

Maistraatti on myötäliittänyt poliisimestarin näistä asioista antamat lausunnot; ja ehdottaa tämä, että alue, jolla kyseenalaisia oikeuksia saisi harjoittaa, saisi olla entisellään, sekä että oikeuksia myönnettäisiin sama määrä kuin edelliseksikin myyntikaudeksi.

Vihdoin on Maistraatti Kaupunginvaltuusmiehille lähettänyt Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen Valtuusmiehille osottaman kirjelmän viime lokakuun 26 päivältä, jossa ilmoitetaan, että jos väkijuomien anniskelu- ja vähittäismyynti kaupungissa tulee edelleen kaksivuotiskautena 1 päivästä kesäkuuta 1912 samaan päivään 1914 olemaan yksinoikeutena, yhtiö olisi halukas jatkamaan sanotun yksinoikeuden pitämistä.

Myönnettyjä *väkijuomakauppaoikeuksia* on nykyään: palo- ja väkiviinan vähittäiskauppaa varten 5, jotka kaikki ovat poisannetut, muiden väkiviinajuomain vähittäiskauppaa varten 24, jotka samoin ovat kaikki poisannetut, sekä väkiviinajuomain anniskeluun raviintolaliikkeen yhteydessä 45, jotka niinkään ovat kaikki poisluovutetut, kuinmyöskin n. k. klubioikeuksia 18, joista 15 on poisannettu.

Mallasjuomain anniskeluoikeuksien lukumäärä on nykyään 35, jotka kaikki ovat poisluovutetut.

Viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä on nykyään 60, joista 47 on poisluovutettu.

Puheenalaisia asioita käsitellessään on valiokunnan ollut kiinnitettävä huomiota erinäisiin Kaupunginvaltuustolle saapuneisiin esityksiin, joilla on yhteyttä asian kanssa sekä ovat valiokuntaan lykätyt lausunnon antamista varten. Valiokunta on tässä selostava näiden esitysten sisällyksen.

Kahdessa sanamuodoltaan yhtäläisessä kirjelmässä, joista toisen on allekirjoittanut jonkun verran yli sata henkilöä, jotka ilmoittavat asuvansa Vuori- ja Kluuvikatujen varsilla, sekä toisen Kansallismielinen Raittiusliitto, esitetään, miten mainittujen katujen varsilla on kaikenlaisia häiriöitä aiheutunut siitä, että niiden varrelle on toistensa välittömään läheisyyteen sijoitettu kymmenkunnan anniskelu- ja vähittäinmyyntipaikkaa. Anojat lausuvat ihmettelynsä siitä, että sellaista on voitu sallia ihan kaupungin keskuksessa, sekä pyytävät että kaupungin viranomaiset kääntäisivät huomionsa tähän suureen epäkohtaan sekä ensitulevaksi kaudeksi juovutusjuomaoikeuksia myönnettäessä koettaisivat sen poistaa kieltämällä tällaisten oikeuksien antamisen ainakaan yllämainitussa määrässä niin pienellä alueella.

Raittiusyhdistys Koitto esittää Kaupunginvaltuustolle jättämässä kirjelmässään erinäisiä toivomuksia tämän yhteydessä huomioonotettaviksi, eli

että tislattujen juomien myyntioikeuksien korkein lukumäärä ensitulevaksi myyntikaudeksi määrättäisiin niin suureksi kuin niitä oikeuksia nykyään on käytännössä;

että juovutusjuomakauppain aluetta supistettaisiin siten että siitä eroitettaisiin pois Eerikin- ja Simonkadut sekä mainittujen katujen välillä oleva osa Yrjönkatua, koska tässä seudussa on kansakoulu, rukoushuone sekä Kansanvalistusseuran ja erinäisten raittiusyhdistysten huoneustot kuin myöskin venäläisen sotaväen kasarmi, joiden läheisyydessä tällaisia myyntipaikkoja ei saisi olla;

että juovutusjuomain myyntipaikkoja ei ylipäänsä enää sallittaisi koulujen tai yleisten kokouspaikkain läheisyydessä;

että Uusmaalaisen ylioppilasosakunnan sekä Polyteknikkojen yhdistyksen kokoushuoneustoissa ei anniskeltaisi muille kuin näiden yhdistysten jäsenille koska nykyoloissa ei voida pitää sopivana että opiskeleva nuoriso harjoittaa julkista kapakointia; sekä

että Palokunnantalolla ei anniskeltaisi yleisten iltamien aikana, siihen nähden että mainittuihin iltamiin kokoontuu suuret joukot yleisöä yksinomaan huvittelu-tarkoituksessa, josta on johtunut että siellä yleisesti käytetään juovutusjuomia ja että monet vakaantumattomat nuoret ihmiset ovat saaneet siellä juomahimon ensimmäisen alun.

Vihdoin on Kaupunginvaltuustolle jätetty Helsingin Raittiusyhdistysten Keskus-toimikunnan kirjelmä, joka sisältää kaikki Raittiusyhdistys Koiton esittämät, ylläselo-tetut toivomukset ja jossa lisäksi lausutaan se toivomus, että Korkeasaarella kokonaan kiellettäisiin juovutusjuomain anniskelu, koska se on kaupungin asukkaiden yleinen kansankokouspaikka.

Harkitessaan kysymyksiä väkiviinajuomain sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupasta kuinmyöskin väkiviina- ja mallasjuomain annis-kelusta ei valiokunta, mitä ensinnäkin myyntialueesen tulee, ole voinut olla kiinnittä-mättä huomiota yllämainittuihin valituksiin sattuneista epäjärjestyksistä, joita ovat aiheuttaneet Vuori- ja Kluuvika-tujen varsilla olevat lukuisat juovutusjuomamyymälät, ja sitä suuremmalla syyllä kun myöskin kaupungin poliisiviranomaiset ovat jo tätä ennen huomauttaneet mainitusta epäkohdasta. Syyksi niin monien myyntipaikkain esiintymiseen erittäin näiden katujen varsilla on ilmeisesti katsottava se, että myynti-alueetta on yhä enemmän supistettu sekä muun muassa myöskin läheinen Vilhonkatu siitä eroitettu. Näiden myymäläin huomautettua kasaantumista olisi luonnollisesti voitu parhaiten välttää siten, että niiden absoluuttista lukumäärää olisi pienennetty, mutta valiokunnan täytyy kuitenkin panna kyseenalaiseksi, olisiko voimassaolevan lainsäädännön mukaan luvallisen elinkeinon suhteen ryhdyttävä niin laajoihin supis-tuksiin, joilla sitäpaitsi edistettäisiin myynnin yksinoikeudeksi joutumista harvain yksityisten käsiin, tai eikö pikemmin olisi katsottava järjestysvallan asiaksi ryhtyä käytettävissä olevin keinoin ehkäisemään myynnissä ilmeneviä epäkohtia tai siitä aiheutuneita häiriöitä. Mitä erittäin tulee edellä mainittujen anojain viittaukseen siitä, että näin suuri juovutusjuomamyymäläin esiintyminen kaupungin keskuksessa on erittäin valitettavaa, saa valiokunta täten huomauttaa, että kun myyntialue on supistettu tähän keskukseseen, seurauksena on tuskin voinut olla muu tulos, samalla kun valiokunta tämän yhteydessä saa huomauttaa siitä vastenmielisyydestä, jonka joku aika sitten tehty ehdotus kahden mallasjuomain anniskeluoikeuden myöntämisestä Anniskeluyhtiölle Kalliossa eri tahoilla herätti.

Käsitellen myöhemmin vielä kysymystä myyntioikeuksien lukumäärästä, katsoo valiokunta, alueesen nähden olevan ehdotettava, että sitä edellä esitetyn johdosta, supistettaisiin siten, että siitä eroitettaisiin pois Vuorikatu sekä Hallituskadun pohjois-puolella oleva osa Fabianinkatua, Valiokunta ei tee ehdotusta ensimäitusta kadusta sen vuoksi, että sen varella on niin monta myyntipaikkaa, sillä, kuten valiokunta on jo esittänyt, kuta ahtaammiksi myyntirajat supistetaan sitä suuremmaksi käy luonnolli-

sesti myyntipaikkain kasaantuminen, vaan sentähden että Vuorikadulla, keskeisestä asemastaan huolimatta, on jonkun verran poskeinen asema sekä tämän vuoksi, kuin myöskin kadulla vallitsevan verrattain vähäisen liikkeen ja huonon valaistuksen vuoksi, näyttää erittäin sopivaksi juopuneiden henkilöiden oleskelupaikaksi. Ja kun samat syyt voidaan myöskin esittää yllämainittuun Fabianinkadun osaan nähden, on valiokunta arvellut tämänkin olevan eroitettava myyntialueesta.

Myyntialueen muihin edellä tehtäväksi esitettyihin rajoituksiin nähden saa valiokunta huomauttaa, että juovutusjuomapaikkain sijoittaminen Simonkadun varrelle on jo nykyään voimassaolevain määräysten mukaan kielletty, sekä ettei valiokunta ole katsonut olevan riittäviä syitä alueen muunlaisiin supistuksiin kuin edellä on ehdotettu, ja sitä vähemmin kun sellaisia määräyksiä on jo tätä ennen noudatettu, ettei anniskelua tai vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan tai sellaisen paikan läheisyydessä, missä suuria kansanjoukkoja kokoontuu, sekä pätevää syytä yleisen määräyksen ehdottamiseksi siitä, että myöskin raittiusyhdistysten kokoushuoneustot olisivat luettavat edellä mainittuun luokkaan, ei ole näyttävät olevan.

Mitä sitten tulee erilaatuisten oikeuksien lukumäärän vahvistamiseen, katsoo valiokunta olevan ehdotettava että tämä määrä, mikäli koskee viinien ja muiden miedompain juovutusjuomajn vähittäiskauppoikeuksia, vähennettäisiin 60:sta 48:ään. Valiokunta hyväksyy tämän ehdotuksen sentähden, että viinien vähittäiskauppa valiokunnan mielestä on se liike, joka kaikista nyt kyseenalaisista liikkeistä lienee katsottava enimmin turmiota tuottavaksi, kuin myöskin sentähden, että ainoastaan 47 yllämainituista oikeuksista on tätä nykyä poislouvutettu. Nyt puheenalaisista oikeuksista esittää valiokunta samalla että Kaupunginvaltuusto, sen viime aikoina yksityisissä tapauksissa antamain lausuntojen mukaan, tekisi puolestaan yleisen päätöksen siitä, ettei tällaisia oikeuksia saisi luovuttaa, kuin myöskin ettei tämänlaatuisia uusia oikeuksia annettaisi.

Mallasjuomain anniskeluoikeuksien lukumäärästä on taas valiokunnan enemmistö eli allekirjoittaneet Lundqvist, Lassenius ja Salingre arvelleet, että mainittu lukumäärä olisi korotettava 35:sta 40:ään. Kuten edellisestä on käynyt ilmi ovat kaikki tämänlaatuiset liikenevät oikeudet nykyään käytetyt, minkä ohessa valiokunta on saanut tietää, että muutamat kelvolliset ruokapaikat eivät tämän vuoksi ole voineet saada sellaista myyntioikeutta. Kun näitä oikeuksia käytetään lämpimän, ravitsevan ruuan tarjoilun yhteydessä, näyttää valiokunnan enemmistöstä kohtuuttomalta liiaksi supistaa puheenalaisten oikeuksien lukumäärää. Tähän käsitykseen eivät valiokunnan jäsenet, allekirjoittaneet Lindelöf ja Polón, ole kuitenkaan voineet yhtyä, vaan ovat nämä jäsenet ehdottaneet oikeuksien lukumäärän 35:ksi, eli samaksi määräksi kuin nykyäänkin.

Kaikessa muussa saa valiokunta ehdottaa nyt vahvistetun oikeuksien lukumäärän pysyttämistä entisellään ja on valiokunnan tässä esittäminen, että kun mainittu lukumäärä on pääasiallisesti ollut sama viimeisten kymmenen vuoden ajan, kun taas kaupungin henkikirjoissa oleva väestö on samana aikana lisääntynyt pyörein luvuin noin 40,000 henkeä, suhteellinen myyntioikeuksien lukumäärän vähentyminen on niinmuodoin itse asiassa tapahtunut.

Edellä mainituissa hakemuksissa kosketelluista Uusmaalaisen ylioppilasosakunnan ja Polyteknikkojen yhdistyksen anniskelu-oikeuksista kuinmyöskin Palokunnantalon anniskelusta saa valiokunta huomauttaa, että lausutut toivomukset lienevät otettavat harkittaviksi eri oikeuksien myöntämisen yhteydessä.

Yllämainitun huhtikuun 2 p:nä 1883 annetun asetuksen 9:n §:n mukaan saa se, jolla on paloviinan ja muiden väkiviinajuomain anniskelu-oikeus, erityisettä luvatta myydä paikalla nautittavaksi mallasjuomia. Yksinomaan mallasjuomain anniskelu-oikeus lienee tämän vuoksi annettava ainoastaan suurehkojen ruokapaikkain pitäjille.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen väkijuomamonopoolin pitentämisestä, on valiokunta nytkin kuten ennen katsonut voivansa todentaa, että järjestys niissä alemman luokan ravintoloissa, joita Helsingin Anniskeluosakeyhtiö hoitaa, on ollut tyydyttävä ja parempi kuin muissa saman luokan ravintoloissa. Kiinnittäen tähän huomiota ja kun varmempia takeita väkijuoma-anniskelun tarkoituksenmukaisesta hoitamisesta näyttää olevan, jos liikettä käyttää monopooliyhtiö, kuin jos se annetaan yksityisille henkilöille, on jo tätä ennen se toivomus lausuttu, että monopooliyhtiö vähitellen ottaisi huostaansa toisen ja kolmannen luokan ravintolat sekä ettei sanottujen luokkain ravintolaoikeuksien siirtämistä olisi vast'edes myönnettävä. Valiokunta tahtoo tälläkin kertaa lausua toivomuksen ensimmäintua laatua olevain oikeuksien siirtämisestä. Mitä sitten tulee kolmannen luokan ravintolain ravintolaliikkeesen, on ennen järjestyksen takia anniskeluyhtiön kyseenalaisen yksinoikeyden ehdoksi asetettu muun muassa se ehto, että yhtiö itse hoitaa kaikkea tällaista liikettä; ja lienee tämä ehto edelleen pysyttävä.

Nykyään voimassaolevain sopimusten mukaan saa valiokunta siis esittää, että kyseenalainen oikeus edelleenkin myönnettäisiin Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle niillä ehdoilla, jotka alempana mainitaan.

A) väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden

että vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta oikeutta yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään kolmeksisseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä.

B) mallasjuomain anniskeluun nähden

että sellaisen anniskelun oikeuksien lukumäärä on oleva enintään neljäkymmentä, mitkä oikeudet saa antaa ainoastaan suurenlaisten ruokapaikkain pitäjille.

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden

että paitsi sitä sellaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinin ja muiden väkevempien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden omistajalle, tällaisen vähittäismyyntin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan kahdeksanviidettä; sekä

että tämänlaatuisten oikeuksien siirtämistä ei sallita, eikä myöskään uusia oikeuksia anneta.

D) kaikkiin yllämainittuihin liikkeisiin nähden

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla;

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa *Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;*

c) toisessa kaupunginosassa *Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuinmyöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;*

d) kolmannessa kaupunginosassa *Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa;*

e) neljännessä kaupunginosassa *Kansakoulu- ja Simonkatujen pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä*

f) *Freedrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;*

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmien, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorien varsilla eikä Simon- ja Kaivokatujen pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Heikinkadun varsilla; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa väkijuomien vähittäiskauppaan ja anniskeluun sekä mallasjuomain anniskeluun nähden tehdä Kauppa- ja Rautatientorien varsilla oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuskasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden;

E) yksinoikeuden myöntämisestä väkijuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun nähden

että Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin ja anniskeluun täällä edelleen 1 päivästä kesäkuuta 1912 samaan päivään 1914, ollen osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, osakeyhtiölle suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kahvilan omistajalle luovuttamaan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin;

mutta että esitettyyn myönnytykseen tehdään allaolevat ehdot:

että osakeyhtiön hallitukseen varataan sija vähintään kahdelle Kaupunginvaltuusmiesten valitsemalle jäsenelle, jotka vastaavat kolmatta osaa jäsenten luvusta;

että Kaupunginvaltuusmiehet vahvistavat niiden välikirjain kaavat, joilla vähittäinmyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, edelleen määrää Maistraatti;

että osakeyhtiö saa omista myymälöistään myydä väkijuomia ainoastaan noudettavaksi, vaan ei lähettää tavaroita tilaajain kotiin tai ulkopuolella kaupunkia olevaan paikkaan;

että osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa päättää, uudistaako se vuokraajiensa kanssa aikaisemmin tekemänsä sopimukset seuraavaa myyntikautta varten vai ei;

että anniskeluoikeuden omistajalla on oikeus tilata tarvitsemansa tavarat miltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa;

että Kaupunginvaltuusmiesten valitseman pysyvän sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään: a) kysymys siitä, onko vuokraaja osakeyhtiön vaatimuksesta selitettävä saamansa oikeuden menettämiseksi; b) muut riidat, jotka voivat syntyä osakeyhtiön ja sen vuokraajain välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaravaraston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraaja, jonka vuokraoikeutta ei uudisteta tai joka on oikeutensa menettänyt; sekä

että osakeyhtiö itse hoitaa ravintolaliikkeen kaikissa kolmannen luokan anniskelupaikoissa.

Lopuksi tahtoisii valiokunta osakeyhtiön huomioonotettavaksi lausua:

ettei osakeyhtiö käytä hyväkseen yksinoikeutta saadakseen liikkeestä niin suurta voittoa kuin mahdollista, vaan etupäässä saadakseen aikaan järjestystä tässä kaupassa sekä vastustakseen väkijuomien väärinkäyttöä;

että osakeyhtiö koettaa pitää kaupaksi tarjoamiensa juomien alkoholipitoisuuden alhaisimmassa luvallisessa määrässä;

että toisen luokan ravintolaoikeuksien luovuttamista toiselle henkilölle ei vast'edes enää sallittaisi vaan että osakeyhtiö itse ottaisi vähitellen haltuunsa liikkeen mainittuun luokkaan kuuluvissa ravintoloissa;

että pidettäisiin huolta siisteydestä ja järjestyksestä ja että tarpeellinen määrä tarkastajia otettaisiin valvomaan järjestystä toisen ja kolmannen luokan ravintoloissa; sekä

että luovutettujen anniskelu- tai vähittäinmyyntioikeuksien myyntimaksut oikeuden mukaan määrätään.

Helsingissä marraskuun 23 päivänä 1911.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

U. Lindelöf.

Eduard Polón *).

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

*) Poissa tarkistuksesta.

Selvitys Santa- ja Busholman saarien vastaista käyttämistä koskevasta asiasta (Ks. pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1911).

HELSINGIN
SATAMAKONTTORI,

marrask. 9 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 68.

Lähetteessä lokakuun 17 päivältä on Kaupunginvaltuusto pyytännyt minun lausuntoani Santa- ja Busholman saarien käyttämistä koskevasta ehdotuksesta, semmoisena kuin tuo ehdotus esiintyy Valtuuston painetussa mietinnössä N:o 38 kuluvalta vuodelta, minkä johdosta minä, palauttaen läheteasiakirjat, saan täten lausua seuraavaa:

Aluksi on minun kuitenkin huomautettava, kuinka vaikeata nyttemmin on ryhtyä arvostelemaan valmista suunnitelmaa, jonka etevät ja erinäisiä käytännöllisiä aloja edustavat henkilöt ovat laatineet suurella huolekkuudella ja täysin oivaltaen nykyään vallitsevan suuren varastopaikkain puutteen. Minun täytyy sentähden rajoittaa lausuntoni koskettamaan vain muutamia näkökohtia, jotka olisi puheenalaisten saarten lopullisessa suunnittelussa otettava huomioon.

1:ksi. Hietalahden sataman *pitkä rantasilta* on mielestäni johdettu aivan liian kauas satamaan päin. Käsitän hyvin, että näin menetellen on pidetty silmällä Santa-holman itäisimmän niemekkeen rantaviivaa ja sen viereistä vedensyvyyttä, mutta luullakseni kuitenkin olisi ruoppaus- ja louhintatöitä toimittamalla tämän niemekkeen kohdalla voitu aikaansaada sellainen rantasillan suunta, joka olisi anastanut vähemmän tilaa Hietalahden sataman muutenkin niukasta alasta. Ei nimittäin saa sivuuttaa sitä seikkaa, että Hietalahden Laivatokkakin tarvitsee melko laajan alan sen edustalle kytkettyjä taikka talviteloille asetettuja aluksia varten. Jos tämän ottaa huomioon, niin täytyy havaita, että ehdotettu Hietalahden allas ei ole alaltaan sanottavasti suurempi kuin puolet Eteläsatamasta. — Mietinnön oheellinen asemakartta on niinkään puutteellinen siinä kohden, että Laivatokan alueen rantaviivoja ei ole siihen oikein merkitty.

2:ksi. Ruoholahden rannan ja Busholman väliseen täyhteeseen tehtävä kanava on sijoitettu aivan liian likelle ensiksimmäintua rantasiltaa ja itse kanavan suunta on sopimaton, sen johdosta että syntyy vaikeuksia, kun esim. proomuja hinattaessa on kanavan kumpaisessakin päässä uhkaamassa yhteentörmäys kanavan läheisyyteen kytkettyjen alusten kanssa. Minun mielestäni olisi kanava sijoitettava ainakin 10 metriä ulommaksi ja kohtisuoraan Ruoholahden puoleista täyhteen rantaviivaa vasten. Kun kuitenkin olen saanut tietää, että on ollut puhetta koko kanavan jättämisestä sillensä, täytyy minun jyrkästi huomauttaa tämän kanavan tarpeellisuutta. Nykyään, kauttakulun olessa aivan esteetön, ei voi saada käsitystä tällä paikalla käyvästä liikenteestä, mutta jos täyttämällä estetään koko liikenne, niin pian saadaan huomata että on tehty sangen suuri virhe. On kyllä helppo saada paikka täytetyksi, ja hiukan rahaakin siten säästyy, mutta nämä rahat saadaan maksaa monin kerroin, kun vastedes aivan varmasti täytyy jälleen aukaista tie täyhteen läpi.

3:ksi. *Kortteli N:o 621* on ehdotettu osin laiva- ja osin proomutelakan paikaksi. Tämä näyttää minusta epäsovelialta sentähden että kaupungin ei tulisi luovuttaa mitään rannan osaa yksityisiin tarkoituksiin, ja erittäinkin sentähden että, kun jokin alue luovutetaan laiva- tahi proomutelakan paikaksi, täytyy myös olla valmis luovuttamaan osa sen edustalla olevaa vesialuetta, missä alukset voivat olla ankkuroituina ja mihin tihtaaleja tahi pojuja täytyy saada sijoittaa käytettäväksi aluksia telakkaan otettaessa, mutta tähän tarkoitukseen on Busholmaan ja Ruoholahden pohjoisrantaan ehdotettujen rantasiltain välinen ala aivan liian ahdas. Sitä paitsi on Ruoholahden sataman vilkkaasta höyrypusiliikenteestä suurta haittaa telakalaitoksille aluksia telakkaan otettaessa tahi vesille laskettaessa. Parasta olisi, jos korttelin N:o 621 kävisi pyöristäminen niin, että Ruoholahteen pistävä kolkka kokonaan leikattaisiin pois, joten saataisiin suora tahi tasaisessa kaaressa käyvä ranta- viiva.

4:ksi. Yhdistettyjen saarien *eteläpuolista*, Santaholman- ja Aallonmurtajakadun rajoittamaa *allasta* ei voi käyttää merenkulun tarpeisiin, ellei sen edustalle rakenneta aallonmurtajaa. Ja vaikkei sitä aivan kohdakkoin rakennettaisikaan, olisi kuitenkin syytä suunnitelmaa lopullisesti vahvistettaessa ehdottaa aallonmurtaja sijoitettavaksi Aallonmurtajakadun ulkopäästä suoraan länttä kohti kulkevaksi. Täyteainetta tähänkin saataneen riittävästi kaikista niistä kallioista, joita noilla molemmilla saarilla on louhittava.

5:ksi. *Valtion kolme suurta jäänsärkijälaiivaa* on kesä kautensa, touko—marraskuun ajan, tähän asti majoillut Santaholman itärannassa, ja saman paikan saanevat ne, mikäli minulle on ilmoitettu, vielä pitää muutaman vuoden. Katsoen siihen suureen hyötyyn, mikä pääkaupungilla on siitä, että joku näistä jäänsärkijälaiivoista aina saa jäädä talvella tänne mahdollisimman kauaksi, sekä siitä että ne taas määrätään avaamaan merenkulku keväällä, kohta kun laivanisännistöt osottavat aluksiaan tänne, olen sitä mieltä että kaupungin myös tulisi tehdä voitavansa hankkiakseen näille aluksille niin mukava kesämajailupaikka kuin suinkin. Olen sentähden aja-

tellut että jäänsärkijäläivain majailupaikka olisi järjestettävä Busholmanrannan luoteisosaan.

Muuten pyydän yhtyä siihen vaatimukseen, että Bus- ja Santaholman saaret ehdotetun täytetyön teettämällä ja aluksi väliaikaisia laitteita toimeenpanemalla mahdollisimman pian yhdistetään kaupungin meriliikennealueeseen.

Oscar Wilhelm Andstén.

Satamakapteeni.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VAIKKAUKSEN HALLITUS.

*Helsingissä,
marrask. 17 p:nä 1911.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 217.

Nykyään vallitsevaa varastopaikkain puutetta silmälläpitäen on Kaupunginvaltuusto kulunkiarviovaliokunnan esityksestä ottanut harkittavaksi, miten mainittu tarve olisi tarkoituksenmukaisella tavalla täytettävissä ja siihen nähden osottanut kuluvana vuonna käytettäväksi 50,000 markan määrärahan tuollaisten paikkain aikaansaamiseksi Hietalahden sataman viereiselle Busholman saarelle, minkä ohella Kaupunginvaltuusto on, siihen katsoen ettei varastopaikkain järjestämiseen nähden ollut olemassa ehdotusta eikä kustannusarviota, päättänyt että ne on laadittava ja sitten lähetettävä Valtuuston tarkastettaviksi ja hyväksyttäväksi.

Sittenkun Hallitukselle kuitenkin oli annettu toimeksi harkita edellä mainittua asiaa koko laajuudessaan ja Hallitus siihen nähden oli kirjelmässä viimeksi kuluneen kesäkuun 30 päivältä Kaupunginvaltuustolle tehnyt sen suuntaisen ehdotuksen, että Santa- ja Busholman saaret luovutettaisiin kaupan ja merenkulun käytettäväksi sekä järjestettäisiin tarkoitusta varten laaditun suunnitelman mukaisesti, jonka toteuttamisesta olisi menoja arviolta kaikkiaan 437,400 markkaa edellä mainittujen 50,000 markan lisäksi, on Hallituksen, Valtuuston lokakuun 17 päivänä tekemän päätöksen mukaan, käsketty antaa tarkempi selvitys siitä, minkä verran kustannuksia olisi Busholman saaren ja Ruoholahden rannan välisen alan täyttämistä, minkä johdosta Hallitus, jonka niinikään on käsketty antaa kustannusarvio mikäli koskee satamaradan rakentamista kaksiraiteiseksi Ruoholahden ja Tavararatapihan väliseltä osalta, kunnioittaen ilmoittaa seuraavaa:

Rakennuskonttorin suorittama asian selvittämiseksi tarpeelliset tutkimukset ja

valmistelutyöt edellä mainittuja näkökohtia huomioonottaen on käynyt selville, että annettuun kustannusarvioon on pujahtanut laskuvirhe, kun nimittäin perustukseen tarpeellisen arkun hinta neliömetriltä on ilmoitettu 1:50 markaksi sen sijaan että pitäisi olla 6 markkaa, joten kustannusarvion oikeastaan olisi pitänyt päättyä 55,200 markkaan eikä 13,800 markkaan ja siis aikaisemmin ilmoitettua 437,400 markan kustannusmäärää on korotettava 41,400 markalla.

Hallituksessa on jo aikaisemmin harkittaessa kysymystä mantereen ja Busholman saaren yhdistämisestä toisiinsa kosketeltu molempia siinä kohden tarjoutuvia vaihtoehtoisia menettelytapoja, nimittäin salmen täyttämistä taikka sillan rakentamista sen poikki, ja on Hallitus tässä kohden tullut siihen käsitykseen, että raidelaitteet kävisi sekä tilaa että mukavuutta silmällä pitäen järjestäminen rautatieliikenteelle edullisemmin, jos salmi täytettäisiin, kuin jos kääntösilta välittäisi sanottua liikennettä. Hallitus on kuitenkin, huomioon ottaen ne vaikeudet, joita Hietalahden ja Ruoholahden satamain väliä kulkeville pienemmille aluksille koituisi siinä tapauksessa että mainittu liikenneväylä suljettaisiin, katsonut olevan uudistaminen asiassa aikaisemmin tekemänsä ehdotuksen sillan rakennuttamisesta mantereen ja Busholman saaren välille.

Jos kuitenkin Kaupunginvaltuusto ei katsoisi vastamainittua liikennettä niin tärkeäksi kuin se on Hallituksen mielestä ja sentähden pitäisi soveliaampana useinmainitun salmen täyttämistä, saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa, että kustannusarvion loppusumma siinä tapauksessa vähenisi 48,095 markalla, johon summaan on luettu kustannukset 5 metrin levyisen ja 1,8 metrin korkuisen kanavan teettämisestä täytteen läpi jotta soutuveneillä ja muilla pienemmillä aluksilla siten olisi käytettävänä tie, vaikka epämukavakin, siirtyäkseen toisesta satamasta toiseen. Jos ehdotuksesta poistetaan tämä kanavakin ja sen sijaan laitetaan ainoastaan vedenalainen aukko veden kiertokulkua varten, vähenevät kustannukset edelleenkin 20,000 markalla. Jos puheenalainen täyttäminen toimeenpannaan, on niistä töistä, jotka on aikomus hetimiten suorittaa, kustannuksia kaikkiaan, toisessa tapauksessa 430,705 ja toisessa 410,705 markkaa, lukuunottamatta kuluvan vuoden menosääntöön merkittyä 50,000 markan määrärahaa.

Mitä vihdoin tulee satamaradan laajentamiseen edellä mainitulta osalta, on siitä työstä kustannuksia 351,330 markkaa, lukuunottamatta sitä 18,900 markan menomäärää, minkä Valtionrautatiet ottavat suorittaakseen toiseen raiteeseen käytettävään tarveaineiden kustannuksina.

Tarpeelliset piirustukset ja kustannusarvion saa Hallitus kunnioittaen panna tämän oheen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Liite I.

Kustannuslaskelma

Busholman saaren ja Ruoholahdenrannan välisen salmen täyttämisestä.

30,000 m ³ ruoppausta à 1:—	30,000:—	
18,000 „ kivitäytettä à 1:—	18,000:—	
800 „ laiturimuuria à 30:—	24,000:—	
500 „ holvimuuria à 60:	30,000:—	
12,500 m ² arkunseinää à 6:—	75,000:—	
15,000 m ³ kivitäytettä arkkuihin à —: 50	7,500:—	
4,000 m ² kivettävä ketokivillä à 2: 20	8,800:—	
15,000 kg rautaosia (4 raiteeseen) à —: 70	10,500:—	
50,000 m ³ täytettä à —: 20	10,000:—	213,800:—
	Yhteensä Smk	213,800:—

Edellisen suunnitelman vastaava summa (oikaistu)	261,895:—
Kokonaiskustannuksista vähenee siis	48,095:—

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuulla.

Lars W. Andersin.

Liite II.

Kustannuslaskelma

satamaradan laajentamisesta kaksiraiteiseksi Ruoholahdenrannan ja tavarapihan väliseltä osalta.

Pengerrys.

1,500 m ³ maanleikkausta à 1: 50	2,250:—	
14,000 „ vuorenlouhintaa à 10:—	140,000:—	142,250:—

Ylimenopaikka Lapinlahdenkadulla.

500 m ³ vuorenlouhintaa à 10:—	5,000:—	
400 „ tukimuuria à 30:—	12,000:—	
150 m ² ajotietä tas. ja kivett. à 4:—	600:—	
100 „ jalkakäyt. tas. ja asfalt. à 8:—	800:—	
	Siirros	18,400:— 142,250:—

	Siirros	18,400: —	142,250: —
300 m ³ täytettä à 1:—		300: —	
45,000 kg raut. sillan osia à —:70		31,500: —	
vesijohtoputkea uusittava		1,000: —	
purettava vanh. muuria ja betoniholvia		2,000: —	53,200: —

Ylimenopaikka Fredrikinkadulla.

350 m ³ vuorenlouhintaa à 10:—		3,500: —	
400 „ tukimuuria à 30:—		12,000: —	
150 m ² ajotietä tas. ja kivett. à 4:—		600: —	
100 „ jalkakäyt. tas. ja asfalt. à 8:—		800: —	
300 m ³ täytettä à 1:—		300: —	
45,000 kg raut. sillan osia à —:70		31,500: —	
purettava vanh. muuria ja betoniholvia		2,000: —	50,700: —

Ylimenopaikka L. Viertotiellä.

200 m ³ vuorenlouhintaa à 10:—		2,000: —	
300 „ tukimuuria à 30:—		9,000: —	
420 m ² ajotietä vierr. ja tas. à 3:—		1,260: —	
240 „ jalkakäyt. uusit. ja tas. à 8:—		1,920: —	
66,000 kg raut. sillan osia à —:70		46,200: —	
lokaviemärin korjaus		1,000: —	
purettava vanh. muuria ja betoniholvia		4,000: —	65,380: —

Päällysrakennus.

(Raiteen pituus 1,350 m)

4,000 m ³ rouhekiveä pengerrykseen à 5:—		20,000: —	
2,000 ratapölkkyä, 2,8 m pitkää à 3:—		6,000: —	
1,350 p.m. raidetta laskettava, valmiina à 3:—		4,050: —	
2 vaihdetta täydellisinä à 1,500:—		3,000: —	
1,350 p.m. tukimuuria siirrettävä à 5:—		6,750: —	39,800: —
			<u>Yhteensä Smk 351,330: —</u>

Valtionrautateiden osalle tulevia kustannuksia			
1,350 p.m. raidekiskoja tarpeeseen à 14:—			18,900: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuussa 1911.

Lars W. Andersin.

*Asiakirjoja, jotka koskevat uuden Työ- ja Vaivais-
talon rautabetonitöitä.*

**UUDEN TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENNUSTOIMIKUNTA.**

Helsingissä,

marrask. 24 p:nä 1911.

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille saa Rakennustoimikunta kunnioittaen tehdä seuraavan esityksen.

Vastaanotettuaan erinäisiä pyytämäänsä kilpailutarjouksia rautabetonitöiden suorittamiseksi oheellisessa asemapiirroksessa kirjaimilla F ja C merkityissä rakennuksissa hyväksyi Rakennustoimikunta kesäkuun 8 päivänä 1909 pitämässään kokouksessa Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön saman kuukauden 3 päivästä olevan 73,855 markkaan päättyvän kirjallisen tarjouksen. Sittemmin on muitakin rautabetonitöitä, osin hyväksytyjen kirjallisten tarjousten mukaan ja osin ilman tuollaisia tarjouksia vähä vähältä annettu mainitun yhtiön suoritettaviksi. Kaikkien sanotun yhtiön tehtäväkseen ottamien töiden hinta nousee, niinkuin oheellisesta luettelosta näkyy, Smarkkaan 189,339: 55, johon määrään edelleen on lisättävä 1,893 markkaa korvausta erinäisistä tuon luettelon valmistumisesta lähtien toimitetuista töistä, joten kokonaissumma on Smk 191,232: 85. Mainitusta määrästä on yhtiö saanut Smk 70,801: 86 ennen elokuuta 1910, jolloin kaupungin rakennustarkastaja toimitti koekuormituksia yhdellä näyttelattialla kumpaisessakin rakennuksessa C ja F ja niistä myös antoi hyväksyvän todistuksen, sekä Smk 88,458: 29 elokuun 11 päivän 1910 ja helmikuun 1 päivän 1911 välisenä aikana, eli kaikkiaan Smk 159,260: —.

Sittenkun Rakennustoimikunta kuitenkin joulukuussa 1910 oli saanut aiheita epäillä ainakin eräitten suoritettujen työn osain kelvollisuutta ja nämä epäilykset olivat kaupunginarkkitehdin toimittamassa tutkimuksessa osottautuneet oikeutetuiksi, mutta yhtiö, joka vaatimuksen johdosta oli koettanut korjata huomautettuja vikoja, ei ollut siinä päässyt tyydyttäviin tuloksiin, katsoi Rakennustoimikunta maaliskuun 6 päivänä 1911 olevan antaminen rakennustarkastaja M. Gripenbergille, arkkitehti K. Lindahlille sekä insinööreille Jalmari Castrénille, A. Grunérille ja Aug. Kiökemeisterille toimeksi perinpohjin tarkastaa kaikki useinmainitun yhtiön puheenalaisissa rakennuksissa suorittamat työt.

Tämän johdosta maalís- ja huhtikuulla pidetyssä katselmustoimituksessa on, niinkuin oheellisesta lausunnosta näkyy, huomattu joukko vikoja ja puutteellisuksia, joista muutamat ovat erittäin arveluttavan laatuksia. Sittenmin on Rakennustoimikunta A. B. Beton O. Y:n Johtokunnalle osotetussa kirjelmässä huhtikuun 27 päiväältä muun muassa pyytänyt lopullista tietoa, aikooko Johtokunta ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita edellä mainitut katselmusmiehet olivat ehdottaneet sanottujen vikojen ja puutteitten poistamiseksi, sekä jyrkästi vaatinut että yhtiön töitä Työ- ja Vaivaistalossa johtamaan oli asetettava toinen henkilö aikaisemmin toimineen sijaan.

Kun Rakennustoimikunta ei ole luvatus ajan kuluessa saanut vastausta ensinmainittuun kirjelmään, on Toimikunta virkakirjelmässä toukokuun 10 päiväältä esitetyistä syistä katsonut olevan asian silloisesta tilasta ilmoittaminen Rahatoimikamarille ja samalla pyytänyt valtuutusta saada asiantuntevan henkilön johdossa korjauttaa mainitut puutteellisuudet sekä Rahatoimikamarin harkittavaksi jättänyt, olisiko toinen katselmus jo pidetyn lisäksi ehkä asiaanhaarain vaatima.

Vastauskirjelmässä kesäkuun 2 päiväältä on Rahatoimikamari ilmoittanut että, koska Kaupunginvaltuusto oli Rakennustoimikunnan asettanut huolehtimaan uuden Työ- ja Vaivaistalon rakentamisesta Rahatoimikamarin saamatta minkäänlaista oikeutta johtaa tahi valvoa työtä, Kamari ei ole katsonut olevansa oikeutettu asian nykyisellään ollessa antamaan Rakennustoimikunnalle menettelyohjeita puheenalaisen työn suorittamiseen sekä Toimikunnan ja A. B. Beton O. Y:n välien järjestämiseen nähden.

Viimeksi mainitun kirjelmän vastaanotettuaan on Rakennustoimikunta kesäkuun 3:tänä päivätyssä kirjelmässä kaupungin Maistraatilta anonut puheenalaisten rautabetonitöiden asianmukaisen katselmuksen toimittamista jotta kävisi selville, mihin toimenpiteisiin turvallisuuden vuoksi olisi ryhdyttävä.

Tämän johdosta on Maistraatti, sittenkun A. B. Beton O. Y:tä oli Rakennustoimikunnan anomuksen johdosta kuultu ja sen nojalla mitä asiassa muutoin oli tullut ilmi, sillä tavoin kuin Maistraatin pöytäkirjasta tarkemmin näkyy, kuluvan marraskuun 4 päivänä antanut asiasta näin kuuluvan päätöksen:

«Maistraatti havaitsee niillä tutkimuksilla, joita Suomen Teknillisen Korkeakoulun aineenkoetuslaitos sekä rakennuspaikalla asiantuntijat ovat toimittaneet, olevan selvitetty että se betoni, jota asuinpaviljongeissa A ja C, talousrakennuksessa D, saunarakennuksessa E sekä työlaitoksessa F on käytetty latioiksi ja kannattaviin rakenteisiin, on laadultaan yleensä sangen huonoa ja puheenalaisiin rakenteisiin kelpaamatonta; että miltei kaikkien palkkikertain erinäisissä laatoissa, asuinpaviljongin A ullakkoa lukuunottamatta, on halkeamia, joiden luku, leveys ja pituus on tutkimusajan kestäessä lisääntynyt, mistä käy selville, että orsikerrat ovat liikkeessä sekä että luhistumisen vaaraa on olemassa; että niin päällimäisten lattia- laattojen kuin yleensä palkkienkin jäykiste ei ole tehty sillä tavoin kuin tuollai-

sisä rakenteissa on tarpeellista; että erinäiset asuinpariljongin A palkit on huolimattomasti kiinnitetty muureihin; että kesäkuun 7 ja syyskuun 21 päivänä tänä vuonna toimitettujen katselmusten välisenä aikana oli huomattavia halkeamia syntynyt työlaitoksen F seiniin, joita rautabetonipalkit kannattavat, sekä että kaksi rautabetonipilaria, jotka kannattavat talousosaston D keittiön kattoa, on tehty betonista, joka ei näy olevan kylliksi lujaa.

Tämän johdosta ja samalla kun Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön ja insinööri Häkanssonin anomus että asia lykättäisiin toistaiseksi jotta ulkomailta kutsutuilla asiantuntijoilla saataisiin selvitettyksi että puheenalaiset rautabetonityöt ovat täysin välttämättä, evätään, harkitsee Maistraatti kohtuulliseksi määrätä, että kaikki edellä luetteltujen rakennusten palkkikerrat, asuinpariljongin A ullakkokerroksessa olevia lukuunottamatta, on, koska ne osin tuottavat suoranaista vaaraa uutisrakennuksella työskenteleville henkilöille, osin vaaran uhkaa vastaisuudessa, ovat purettavat sekä että kaikkien muureja kannattavain palkkien, lukuunottamatta talousosaston D leivintuvassa olevia, samoin kuin myös viimeksi mainitun rakennuksen keittiössä olevain kahden pilarin sijaan on, siihen katsoen mitä näissä kohdin on muistutettu, laitettava toiset rakenteet, joiden luotettavuuden kaupungin rakennustarkastaja voi hyväksyä.

Edellä mainittuihin asuinpariljongin A ullakkokerroksen palkkikertoihin nähden velvoitetaan rakennustarkastaja mahdollisimman pian tarkoin tutkimaan palkkikerran kannatusparit sekä, jos toimituksessa, johon myöskin A. B. Beton O. Y:n tulee saada kutsumus, syytä muistukseen ilmaantuu, Maistraatille esittämään ne toimenpiteet, joita asianhaarat voivat aiheuttaa, ja on edellä olevan päätös noudatettavana siihen katsomatta, tuleeko siitä valitettavaksi vai eikö.»

Koska siitä mitä asiassa on esiintunut, selvästi näkyy ettei A. B. Beton O. Y. tahdo eikä voi suorittaa Maistraatin edellä kerrotussa päätöksessä kaupungin uuden Työ- ja Vaivaistalon betonitoissa ilmenneiden vikojen poistamiseksi välttämättömiksi osotettuja toimenpiteitä, täytyy, Rakennustoimikunnan käsityksen mukaan, kaupungin ottaa ne suorittaakseen, samalla varaten itselleen oikeuden aikanaan nostaa useinmainittua yhtiötä vastaan se korvausvaatimus, johon aihetta saattaa olla, näin sitä suuremmalla syyllä, kun laitoksen kuntoonpano ja tarkoitukseensa luovuttaminen on erittäin kiireellinen.

Kun Rakennustoimikunta työn laatuun nähden ei asian nykyisellään ollessa vielä voi määrittellä, minkä verran kustannuksia tästä työstä on oleva, pyytää Rakennustoimikunta saada Herroille Kaupunginvaltuusmiehille vastedes antaa täydelliset tiedot näistä.

Samalla kun edellä lausuttu on Rakennustoimikunnan mielestä ollut saatettava Herrain Kaupunginvaltuusmiesten tiedoksi, saa Toimikunta kunnioittaen esittää:

että Rakennustoimikunta valtuutetaan asiantuntevan henkilön johdossa edellä mainittujen Maistraatin määräysten mukaisesti paikalla korjauttamaan puheenalaiset

puutteellisuudet ja siihen tarkoitukseen tarpeen mukaan käyttämään Herrain Kaupunginvaltuusmiesten puheenalaista Työ- ja Vaivaistaloa varten jo myöntämää, kaikkiaan 1,835,500 markan määrärahaa, josta vielä noin 435,000 markkaa on nostamatta.

Rakennustoimikunnan puolesta:

C. E. Degerholm.

Karl Hård af Segerstad.

Suomenmos jäljennöksestä.

Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön

tarjous

Helsingin uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakennustoimikunnalle.

Helsingissä.

Täten tarjoudumme tekemään alla mainitut rautabetonityöt kahdessa Helsingin viereisen Forsbyn talon maalla olevassa uutisrakennuksessa tässä alempana mainittujen määräysten mukaisesti:

Kaikki orsikerrat tehdään kaksinkertaisesta rautabetonirakenteesta, laskien liikennekuormitusta 250 kg neliometriä kohti väliorsikerroille ja 200 kg neliometriä kohti ullakko-orskerralle.

Väliorskerrat varustetaan 10 sm vahvuisella koksikuonatäytteellä ja teräshiotaan päällyspuolelta; ullakon orsikerta eristetään kattohuovalla N:o 2 ja 10 sm vahvuisella koksikuonakerroksella, jonka päällyspinta teräshiotaan.

1) Asuinpaviljongin kaikki orsikerrat	Smk 36,275: —
2) Työlaitoksen » »	» 37,580: —

Toivoen saavamme vastaanottaa arvoisan tilauksenne piirrämme kunnioittaen Helsingissä, kesäkuun 3 päivänä 1909.

Kunnioittaen

Aktiebolaget Beton Osakeyhtiö:

Bertrand Håkansson.

Albin Lowenetzsky.

Vesijohtovettä pidetään maksutta saatavana työpaikalla.

Jos työt on tehtävä kylmänä vuodenaikana, toimittaa tilaaja kattamisen ja lämmittämisen.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Runar Eklund. H. Johansson.

Suomenkos jäljennöksestä.

Helsingin kaupungin uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakennustoimikunta.

Rautabetonitöiden kustannusarvioiden yhdistelmä.

Aktiebolaget Industria	W. Martinsohn & A. Brandt	E. W. Nordstr & C:o	Aktiebolaget Betong Osakyyhtiö	Akt.bol. Skånska Cementgjuteriet	Rich. Helander Sementtivalimo	Ang. Kivikemister	Kreuger & Toll							
A s u i n p a v i l j o n k i														
54,591	60	45,300	—	46,600	—	36,275	—	57,700	—	38,800	—	54,600	—	reikätiilillä 78,008 — (Kr. 48,000 —)
T y ö l a i t o s														
55,589	20	49,900	—	46,350	—	37,580	—	55,900	—	40,000	—	54,600	—	66,864 — (Kr. 48,000 —)
3 % jos molemmat rakennukset teetetään.														

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

H. Stenius. N. Ugglä.

HELSINGIN

RAKENNUSTARKASTAJA

N:o 153.

Vuonna 1910 elokuun 3 päivänä toimitti allekirjoittanut Forsbyn maalla rakenteilla olevassa Helsingin kaupungin omistamassa Vaivaistalossa toiminimi A. B. Beton O. Y:n tekemäin rautabetonivälilattiaain koekuormituksen.

Palkkikerrat oli laskettu kestämaan liikkuvaa kuormaa 250 kg neliometriä kohti.

Koekuormitettavaksi valittiin työlaitoksen toisessa kerroksessa oleva lattia, jonka jänneväli on 6,5 metriä, ja kuormitettiin siitä 2,16 metrin levyinen kaistale koko jänteen pituudelta 450 kilolla neliometriä kohti.

Täyden kuorman painaessa todettiin keskellä 0,6 mm:n taipuma, joka kuormituksesta päästyään täydellisesti takautui. Tulosta täytyy niinmuodoin pitää erittäin tyydyttävänä.

Helsingissä, aika edellä mainittu.

Ludvig Mallander.

HELSINGIN

RAKENNUSTARKASTAJA

N:o 178.

Vuonna 1910 elokuun 30 päivänä toimitti allekirjoittanut Forsbyn maalla rakenteilla olevassa Helsingin Työ- ja Vaivaistalossa toiminimi A. B. Beton O. Y:n valmistamien rautabetonivälilattiaain koekuormituksen.

Palkkikerrat oli laskettu ja valmistettu edellyttäen 250 kilon liikkuvaa kuormaa neliometriä kohti.

Koekuormitettavaksi valittiin asuinpaviljongin C toisessa kerroksessa oleva lattia, jonka jänneväli oli 7,0 metriä ja kaistaleen leveydeksi määrättiin 2,3 m. Sanottu pinta kuormitettiin 600 kilolla neliometriä kohti.

Täyden kuormituksen aikana todettiin keskikohdassa 1,6 millimetrin taipuma, joka kuormasta päästyään takautui, lukuunottamatta 0,05 mm.

Tulosta täytyy niin ollen pitää varsin tyydyttävänä.

Helsingissä, aika edellä mainittu.

Ludvig Mallander.

Suomennos jäljennöksestä.

Forsbyn uutta Työ- ja Vaivaistaloa varten olevan Rakennustoimikunnan asettaman katselmuslautakunnan lausunto toiminimi Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön sanotussa laitoksessa suorittamista rautabetonitöistä.

Forsbyn uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakennustoimikunnalle.

Lausunto.

Toiminimi Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön Forsbyn uudessa Työ- ja Vaivaistalossa suorittamain rautabetonitöiden laadun selville saamiseksi jätti sanotun Työ- ja Vaivaistalon johtokunta insinööreille Jalmari Castrénille ja Aug. Kiökemeisterille sekä rakennustarkastajalle, arkkitehti Mauritz Gripenbergille tehtäväksi toimittaa tutkimuksia ja Toimikunnalle antaa kirjallisen lausunnon niiden tuloksista.

Maaliskuun 13 päivänä kuluvaan vuotta katselmuslautakunta perustautui ja valitsi silloin allekirjoittaneen Gripenbergin puheenjohtajaksi sekä pyysi hänen sen ohella tekemään pöytäkirjan. Samana päivänä käytiin työpaikalla ja katseltiin seuraavat rakennukset, nimittäin: asuinpaviljongit A ja C, talusrakennus D ja työlaitos F kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin ja Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön toimitusjohtajan, insinööri Bertrand Håkanssonin läsnäollessa. Kaupunginarkkitehti kiinnitti tällöin katselmuslautakunnan huomiota siihen, että toimikunta erittäin halusi saada selvitetynsi, onko betoniholveissa ilmenneistä halkeamista haittaa rakennuksen lujuudelle ja onko luultavaa, että niiden sekä lukuisuus että laajuus aikaa voittaen yhäkin lisääntyy, sekä onko itse betoni sen laatuista, että sen käy hyväksyminen täysikelpoisena. Sittenkun edellä luetellut rakennukset oli katseltu ja betonia muutamain paikkoin hakattu irti, päättivät katselmusmiehet lykätä asuinpaviljongin A tarkastuksen toistaiseksi, koska sikäläinen betoni ei vielä ollut ehtinyt täysin kovettua. Toimituksen suuren laajuuden sekä rautabetonitöiden laadun vuoksi oli tehtävä katselmusmiesten mielestä niin laaja, niin paljotöinen ja niin edesvastauksellinen, että he päättivät Vaivaistalon toimikunnalta pyytää lisäksi kahta pätevää henkilöä. Tähän pyyntöön suostuttiin ja katselmuslautakuntaan tulivat lisäksi ratainsinööri Arvid Grunér ja arkkitehti Karl Lindahl.

Työpaikalla kävivät: maaliskuun 21 päivänä kaikki viisi katselmusmiestä, maaliskuun 22 päivänä herrat Kiökemeister ja Gripenberg, maaliskuun 23 päivänä herrat Lindahl ja Gripenberg, maaliskuun 27 päivänä herrat Castrén, Kiökemeister, Lindahl ja Gripenberg sekä huhtikuun 3 ja 10 päivänä kaikki viisi katselmus-

miestä. Tämän lisäksi on kokouksia pidetty maaliskuun 21 sekä huhtikuun 3, 5, 10, 12 ja 19 päivänä.

Rakennustarkastajan määräyksestä on parrukertain läpi hakattu 6 reikää asuinpaviljongissa C, 9 reikää talousrakennuksessa D ja 6 työlaitoksessa F.

Huhtikuun 5 päivänä pitämässään kokouksessa katselmusmiehet päättivät anoa Työ- ja Vaivaistalon toimikunnalta lupaa irroittaa alalaatta ainakin yhdessä huoneessa joka rakennuksessa voidakseen siten paljastaa palkit ja tutkia niitä sikäli kuin katsottaisiin tarpeelliseksi rakenteen lujuuden selville saamiseksi. Tämän katselmusmiesten pyynnön toimikunta samana päivänä pitämässään kokouksessa hyväksyi.

Koekuormituksia on toimitettu seuraavissa huoneissa:

1:ksi. Asuinpaviljongissa C on koekuormitettu ensimmäisen kerroksen välikäytävän lattia ja kolmannessa kerroksessa porraskäytävän vierellä olevan makuuhuoneen lattia ynnä rakennuksen länsiosassa olevan pienemmän huoneen lattia.

2:ksi. Talousrakennuksessa D on koekuormitettu ruokasalin lattia kahdesta kohdasta, toisessa kerroksessa molempain porraskäytävän välisen varastohuoneen lattia ja kolmannessa kerroksessa kaakkoisnurkasta lukien toisen huoneen lattia.

3:ksi. Työlaitoksessa F on koekuormitettu toisen kerroksen välikäytävän, lähinnä läntistä kylkirakennusta olevan työsalin, läntisen kylkirakennuksen eteläisen työsalin, rakennuksen keskustassa olevan makuuhuoneen, läntisen kylkirakennuksen kolmannen kerroksen eteläisen työsalin ja kaakkoisen makuusuojan lattia.

Eri rakennuksissa katselmuksia ja koekuormituksia toimitettaessamme olemme havainneet alempana mainitut viat, jotka mainitaan erikseen joka rakennukseen nähden tutkituilta kohdin, minkä ohella katselmuslautakunnan mielestä on ryhdyttävä alempana lueteltuihin toimenpiteihin sen lisäksi mitä katselmuskirjan lopussa olevassa yleisessä vaatimuksessamme huomautetaan välttämättömäksi.

Asuinpaviljonki C.

Miltei kaikissa huoneissa huomattiin päällyslaatassa halkeamia, jotka tavallisesti kulkivat viistoon nurkan poikki ja pitkin palkkeja, jota paitsi halkeamia myös oli palkinkantain poikkipuoliseen suuntaan. Tutkimus osotti, että päällyslaatta monin paikoin ei ollut sitonut palkkeja, vaikka rakennelaskelma on tehty sillä edellytyksellä että palkit ja laatta tehoovat yhdessä.

Kolmannessa kerroksessa eteläpuolella olevan makuusalin laattia kuormitettiin, olloin, paitsi mitä koekuormituksesta alempana sanotaan, viistoon nurkan poikki käyvät halkeamat laajenivat 3 millimetrinkin levyisiksi ja uusia sekä viistoon että palkkien poikittaissuuntaan käyviä halkeamia syntyi. Laatan keskikohdassa

oli havaittavana noin 4 sm taipuma. Sittenkun alalaatta oli poistettu, huomattiin luoteispuoleisen parrun kannassa halkeamia.

Jälempänä seuraavan esityksen ja tuonempana selostettujen koekuormitusten tulosten arvostelemiseksi esitettäköön tässä eräitä otteita 1911 vuoden «Betonkalenderista».

Sivulla 274 sanotaan: «Eine gut ausgeführte Eisenbetonkonstruktion wird im allgemeinen bei Beginn der Belastung (etwa bis zu einfacher Nutzlast) keine oder doch höchstens eine ganz geringe Durchbiegung (1:2000 bis 1:3000) zeigen. Ist die Durchbiegung in diesem Belastungsstadium grösser, så ist Vorsicht am Platze.»

Itävallan sisäministeriön vuonna 1907 antamissa rautabetonirakenteita koskevissa virallisissa määräyksissä säädetään, että koekuormitettaessa lasketun liikkuvan kuorman puolitoistakertaisella painomäärällä ei saa syntyä halkeamia eikä pysyväisiä taipumia. (Ks 1911 vuoden «Betonkalender», siv. 307).

Itävallan betoniyhdistys on vuonna 1909 määrännyt, että rautabetonirakenteissa kuormitukseen käytettäessä puolitoistakertaista liikkuvaa kuormaa ynnä rakenteen omaa painoa (1,5 kg) ei saa syntyä halkeamia eikä pysyväisiä taipumia.

Koekuormitukset.

1:ksi. Ensimmäisen kerroksen välikäytävän lattia kuormitettiin osittain 16,43 neliömetrin alalta 550 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 4,98 ja kaistaleen leveys 3,3 metriä. Käytettäessä laskettua liikkuvaa kuormaa, 250 kg m² kohti, huomattiin lattian keskikohdassa 0,6 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä 0,9 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikkakin suurinta luvallista pienempi. Kun kuorma poistettiin, takautui palkkikerta alkuperäiseen asentoonsa. Näkyviä halkeamia ei syntynyt.

2:ksi. Kolmannessa kerroksessa likinä porraskäytävää olevan makuuhuoneen lattia 55,2 m² kuormitettiin täydellisesti 450 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 8 metriä. Laskettua liikkuvaa kuormaa 250 kg m² kohti käytettäessä huomattiin keskikohdalla 4,9 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä 7,2 mm:n taipuma. Lasketulla liikkuvalla kuormalla siis syntyi taipuma, joka oli suurinta luvallista suurempi. Sittenkun kuorma oli poistettu, jäi jällelle 2,1 mm:n taipuma, joka 12 tuntia myöhemmin oli 1,6 mm, jota jälkimäistä taipumaa siis saa pitää pysyväisenä. Useita uusia halkeamia oli syntynyt sekä ylä- että alalaattaan.

3:ksi. Kolmannessa kerroksessa rakennuksen länsipäässä kuormitettiin erään pienenlaisen huoneen lattia osittain 550 kilolla m² kohti holvinkannasta alkaen palkkien keskikohtaan asti 10,55 m²:n alalta. Jänneväli oli 5,9 metriä. Käytettäessä laskettua liikkuvaa kuormaa, 250 kg m² kohti, huomattiin lattian keskikohdalla 0,4 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä sama taipuma. Sittenkun kuormitus oli poistettu, palautui palkkikerta alkuperäiseen asentoonsa. Koekuormituksen johdosta oli

uusi halkeama syntynyt erään seinän vierelle pitkin pituuttaan. Tähän kuormitus-tulokseen ei käy paneminen sanottavaa painoa, syystä että määräyksen väärinkäsi-tyksen johdosta kuorma oli pantu ainoastaan toiselle palkin pituuspuoliskolle, jota paitsi lattia oli väliseinän varassa.

Taloussrakennus D.

Ruokasalin lattiassa oli viistoon nurkan poikki sekä palkkien suunnassa ja niiden poikkipuolin käyviä halkeamia.

Leivintuvan päällä olevan varastohuoneen alaisen palkkikerran ylälaatas- ta, joka samoin kuin edellämainittukin oli halkeillut, oli keskikohdalla noin 3,8 sm:n taipuma. Sittenkun aluslaatta oli poistettu, huomattiin kahdessa palkissa likellä holvinkantaa varsin melkoisia pystösuoraan käyviä halkemia. Kun nämä halkea- mat ovat sen laatuista, että palkkikerran lujuus niiden johdosta on vaaranalainen, *vaaditaan alalaatan poistamista, palkkien tarkkaa tutkimista sekä niiden palkkien poistamista, joissa on halkeamia*, näin sitä suuremmalla syyllä, kun ne huoneet, joissa nämä palkkikerrat ovat, on ajottu varastohuoneiksi, joissa siis tulee säily- tettäväksi milloin minkin suuruisia tavaravarastoja.

Rakennuksen toisessa kerroksessa olevassa n. s. ompelijattaren huoneessa poistettiin osa katon alalaattaa alkoovin viereltä, jolloin huomattiin palkissa halkeama jonkun matkan päässä holvinkannasta.

Kolmannen kerroksen kaakkoisessa nurkkahuoneessa hakattiin reikä lattiaan, jolloin paljastuneessa palkissa huomattiin vaakasuora halkeama.

Keittiön lattiassa tutkittiin betoni, joka oli ollut valmiina elokuusta 1910 lähtien, ja huomattiin se kelvottomaksi, koska se ei ollut kuivunut ja irti hakattaessa mureni. *Lattia on tarpeellisilta osiltaan tehtävä uudestaan.*

Koekuormitukset.

r:ksi. Ruokasalin lattia kuormitettiin kahdesta kohdasta 400 kilolla m² kohti, ollen toinen kuormitusala 26,81 m² 3,75 m:n jänneväliä ja toinen 24,67 m² 3,45 m:n jänneväliä.

Ensinmainittua pintaa kuormitettaessa lasketulla liikkuvalla kuormalla, 250 kilolla m² kohti, huomattiin keskikohdalla 0,6 mm:n taipuma, joka täyden kuormi- tuksen vallitessa oli 1,2 mm. Laskettua liikkuvaa kuormaa käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikka suurinta luvallista pienempi. Kun kuorma poistettiin, jäi jällelle 0,6 mm:n taipuma, joka 12 tuntia myöhemmin oli edelleen olemassa ja jota sen- tähden saa pitää pysyväisenä.

Jälkimäistä pintaa kuormitettaessa lasketulla liikkuvalla 250 kilon kuormalla

m² kohti huomattiin keskellä 1,3 mm:n taipuma ja täyden kuormituksen vallitessa 1,6 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormaa käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikkakin suurinta luvallista pienempi. Sittenkun lasti oli poistettu, jäi jäljellä 0,7 mm:n taipuma, joka 12 tuntia myöhemmin oli 0,6 mm, jota jälkimäistä taipumaa siis saa pitää pysyväisenä.

Koekuormituksen johdosta ylälaatan entiset halkeamat laajenivat ja uusia halkeamia syntyi.

2:ksi. Molempien porraskäytävien välisessä toisen kerroksen varastohuoneessa kuormitettiin yhden palkin kohdalla 12,6 m² käyttämällä 550 kiloa m² kohti. Jänneväli oli 4,5 ja kaistaleen leveys 2,8 m. Käytettäessä laskettua liikkuvaa kuormaa, 250 kg m² kohti, huomattiin keskellä 0,3 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä 0,95 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormaa käytettäessä siis oli syntynyt taipuma, vaikkakin suurinta luvallista pienempi. Kun kuorma poistettiin, jäi jäljelle 0,1 mm:n taipuma ja 12 tuntin kuluttua oli taipumaa jäljellä 0,05 mm. Useita uusia halkeamia oli syntynyt.

3:ksi. Kolmannessa kerroksessa kuormitettiin kaakkoisnurkasta lukien toisen huoneen lattia osittain 550 kilolla m² kohti. Kun palkin alla oleva väliseinä vastaanottaa koko paineen, estäen koettelukonetta asettamasta, ei tulosta voitu lukea, mutta kuormituksen johdosta syntyi hyvin näkyvä halkeama mainittuun seinään.

Työlaitos F.

Ensimmäinen palkkikerta.

Työsalit. Ylälaatta, joka on 8 sm:n vahvuinen, on monesta paikasta holvinkannan kohdalta arveluttavasti halkeillut ja keskeltä taipunut alas noin 2,4 sm. Sittenkun 3 sm:n vahvuinen alalaatta, joka huomattiin olevan irrallaan palkeista ja myöhemmin liian harvalukuisilla ripustimilla kiinnitetyksi näihin, oli kahdessa huoneessa kokonaan ja yhdessä likimain puoleksi poistettu, todettiin että palkkiraudat eivät olleet yltäneen betonin ympäröimiä ja että ne olivat ylen ruostuneita, että ripustimia oli liian vähän ja nekin väärin sijoitettuja, että palkeissa oli monin paikoin kohtisuoraan käyviä halkeamia kantain läheisyydessä sekä vaakasuoriakin halkeamia ja että alalaatan rautoja ei ollut johdettu palkkirautain päällitse. Kun noin huonon ja väärin suoritettua rakenteen lujittaminen ei missään tapauksessa vastaa semmoisesta työstä olevia runsaita kustannuksia, *vaaditaan kaikki rakennuksen pääosan pohjakerroksen työsalien yläpuolella olevat palkkikerrat purettaviksi.*

Kylkirakennuksen työsalit. Alalaatta oli halkeillut ja ripustimilla sidottu perästäpäin pantuihin lujituspalkkeihin. Sanottuun laattaan oli verkko useimmista kohdin pantu niin likelle alapintaa, ettei se joka kohdasta ollut betonin peitossa, ja taas ylälaatta, jonka keskikohdalla oli noin 2,5 sm:n taipuma, oli halkeillut sekä palkkien pituussuunnassa että holvikantain kohdalta muurin viereltä palkkien poikittaisuunnassakin.

Välikäytävä. *Alalaatta oli samoinkuin työsaleissakin irrallinen ja on sentähden poistettava.*

Itäinen kylkirakennus. Alalaatan rautaverkko on useimmilta kohdin vailla betoniverhoa, minkätähden *laatta*, joka aikaisemmin oli ollut irrallaan ja perästäpäin erittäin puutteellisesti ripustettu, on *poistettava*, koska riittäviä takeita sen paikallaanpysymisestä ei ole.

Toinen palkkikerta.

Makuusali. Meidän paljastamamme palkkiraudat eivät ole yltäneen betonin verhoomia. Lisäksi on raudat ainakin kolmeen palkkiin pantu niin huolimattomasti, että ne kannan kohdalla eivät ole kokonaan palkissa, vaan pistävät esiin päällyslaatasta, jossa taas on taipuma joka palkin välillä, jota paitsi lattia on halkeillut sekä viistoon nurkan poikki seinivieriltä palkkien suuntaisesti että myös poikinpäin.

Pohjoinen kylkirakennus. Lukusali. Päällyslaatta on halkeillut viistoon nurkain poikki ja pitkin palkkeja.

Kolmas palkkikerta.

Välikäytävä. Aluslaatta on kovasti halkeillut ja huonosti kiinnitetty palkkeihin. Mistä palkkikerta on hakattu auki ja palkki paljastettu, siinä ovat jäykisteraudat näkyvissä eivätkä ole yltäneen betonin ympäröimiä. *Aluslaatta on edellä mainituista syistä poistettava.*

Itäisen kylkirakennuksen ullakkopalkkikerta, jota paraikaa paikkaillaan tavalla, jota katselmusmiehet eivät voi hyväksyä, *on poistettava.*

Koekuormitus.

1). Toisen kerroksen välikäytävän lattia kuormitettiin osittain yhden palkin kohdalta 20,3 m²:n alalta 550 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 6,15 ja kaistaleen leveys 3,3 metriä. Kuormitettaessa lasketulla liikkuvalla kuormalla 250 kilolla m² kohti huomattiin keskikohdalla 1,9 mm:n ja täyden kuormituksen vallitessa 2,6 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikka suurinta luvallista pienempi. Kun kuormitus poistettiin, jäi 2,1 mm:n taipuma, ja 12 tuntia myöhemmin oli vielä huomattavana 2 mm:n taipuma, jota siis saanee katsoa pysyväiseksi. Toinen pitkinpäin palkkia käyvistä halkeamista oli pitentynyt.

2). Toisessa kerroksessa likinnä läntistä kylkirakennusta olevan työsalin lattia kuormitettiin täydellisesti 53,8 m²:n alalta 512 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 6,73

metriä. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä huomattiin keskikohdalla 1,9 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä 2,5 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikka suurinta luvallista pienempi. Kun kuormitus oli poistettu, jäi 1,2 mm:n taipuma, ja 12 tuntia myöhemmin oli 1,1 mm:n taipuma, jota siis täytyy pitää pysyväisenä.

Päällyslaatassa ennestään olevat halkeamat olivat levinneet ja pitentyneet, jota paitsi useita uusia halkeamia oli syntynyt lisäksi.

3). Läntisen kylkirakennuksen toisessa kerroksessa olevan eteläpuolisen työsalin lattia kuormitettiin osittain yhden palkin kohdalla 26,1 m²:n alalta 550 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 7,15 ja kaistaleen leveys 3,65 metriä. Täyttä kuormitusta käytettäessä huomattiin keskikohdalla 3,85 mm:n taipuma. Kun kuormitus poistettiin, jäi jällelle 0,95 mm:n taipuma, ja 12 tuntia myöhemmin oli edelleen 0,5 mm:n taipuma, jota siis saa pitää pysyväisenä. Päällyslaatassa olleet halkeamat olivat pitentyneet ja uusia halkeamia oli syntynyt.

4). Rakennuksen keskiosan toisessa kerroksessa olevan makuusuojan lattia kuormitettiin osittain poikkipuolin palkkeja laatan kantavuuden selville saamiseksi. Kuormitus aikaansai uusia halkeamia.

5). Kolmannessa kerroksessa olevan kaakkoisen makuusuojan lattia kuormitettiin täydellisesti 53,2 m²:n alalta 526 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 6,65 metriä. Käytettäessä laskettua liikkuvaa kuormaa, 250 kg m² kohti, huomattiin keskikohdalla 1,9 mm:n ja täyttä kuormitusta käytettäessä 2,8 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä siis syntyi taipuma, vaikkakin suurinta luvallista pienempi. Kun kuormitus oli poistettu, oli jälellä 1,5 mm:n ja vielä 12 tunnin kuluttua 1,4 mm:n taipuma, jota viimeksi mainittua siis saa pitää pysyväisenä. Kuormituksen johdosta oli kaksi varsin melkoista halkeamaa syntynyt ylälaattaan seinivierille poikinpäin palkkeja.

6). Läntisen kylkirakennuksen kolmannessa kerroksessa olevan eteläisen työsalin lattia kuormitettiin osittain yhden palkin kohdalla 28 m²:n alalta 550 kilolla m² kohti. Jänneväli oli 7,15 ja kaistaleen leveys 3,77 metriä. Käytettäessä laskettua liikkuvaa kuormitusta, 250 kg m² kohti, huomattiin keskikohdalla 1,9 mm:n ja täyden kuormituksen vallitessa 6,1 mm:n taipuma. Laskettua liikkuvaa kuormitusta käytettäessä siis oli olemmassa taipuma, vaikkakin suurinta luvallista pienempi. Kun kuormitus poistettiin, oli jälellä 2,15 mm:n ja 12 tuntia myöhemmin 2,2 mm:n taipuma, jota viimeksi mainittua siis saa pitää pysyväisenä. Kuormituksen johdosta oli kaksi suurta halkeamaa syntynyt seinivierelle poikinpäin palkkeja ja sitä paitsi kolmas halkeama sisämuurin vierelle pitkinpäin palkkeja (tässä käytettiin rautaista mittauskonetta).

Yleisiä muistotuksia.

Vaikka asiasta on moninaisia kertoja huomautettu, ei Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön toimitusjohtaja vieläkään ole antanut tarpeellisia rakennepiirustuksia ja laskelmia muita kuin asuntopaviljonkiin C kuuluvat, jotka nekin saatiin vasta

huhtikuun 6 päivänä. Kun näitä piirustuksia ja laskelmia ei ollut ennen työn suorittamista asianmukaisessa järjestyksessä jätetty tarkastettaviksi, voivat katselmuksmiehet nyttemmin enää työn valmistuttua tuskin hankkia varmuutta siitä, ovatko nämä perästäpäin annetut rakennepiirustukset todella olleet työn suorittamisen perustuksena, erittäinkin kun meille nyt annetut asiakirjat melkoisilta osilta eivät pidä yhtä valmiin työn kanssa.

Betoni on erittäin epätasaista, huonosti sekoitettua, laihaa, huokoista, nähtävästi sullomatonta ja niin haurasta, että se toisin paikoin mureni sorminkin pidellessä.

Mitä itse työhön tulee, osottaa se asiantuntevaa työnjohtoa puuttuneen. Työ on huolimattomasti tehtyä eikä läheskään sen laatuista kuin rautabetonityön tulee olla.

Erinäisiin palkkikerroksen osiin nähden on meillä muistutettavana seuraavaa.

Ylälaatta on huolimattomasti jäykistetty, raudat epätasaisesti istutettu, yläpinnassa palkkien päällä on jäykistettä ainoastaan poikkeustapauksissa, vaikka tuollaisen jäykisteen tarpeellisuuden paraiten osottavat ne halkeamat, joita laatassa huomattiin useimpain palkkien kohdalla. Lisäksi puuttui tykkänään jaoitusrautoja, s. o. pitkinpäin laattaa käyvää jäykistettä.

Palkkeihin on jäykisteraudat useimmissa tutkituissa kohdin sijoitettu niin likelle toisiaan, että betoni ei pääse niitä ympäröimään joka taholta, vaan ovat ne usein alapuolelta aivan paljaina. Ripustimetkin, jotka usein on sijoitettu tarpeellista huolekkuutta noudattamatta, ovat monin paikoin paljaina. Tähän tulee lisäksi, että taivutetut jäykisteraudat ainakin kolmessa palkissa osittain käyvät ylälaatan päällitse olematta ensinkään upotettuina betonirakenteeseen, ja talousrakennuksessa B on kaksi palkkia katkaistu noin metrin päässä holvinkannasta, mikä seikka on sitä enemmän omiansa tuottamaan vaaraa, kun puheenalaiset palkit ovat kolmen huoneen palkkikerroksen kannattimina. Talousrakennuksessa D ja työlaitoksen F kylkirakennuksissa on noin 15 sm korkeita läpikäyviä korokkeita noin 70 sm päässä toisistaan hakattuina 40 sm korkeisiin palkkeihin ja on nämä hakkaukset tehty vasta betonin sidottua. Tuollaista rakennetta täytyy pitää aivan kelvottomana, kun ylälaattaa ei ole sulottu palkkien kanssa yhtäkaaa, vaan vasta sittenkun betoni on viimeksi mainitut sitonut, joten «ristikkorakenteella» ei ole minkäänlaista perustusta, kun tähän tarpeellista erikoisjäykistettäkin kokonaan puuttuu. Tutkimuksessa todettiin niinkään, että laatan ja palkin välistä tarpeellista sidettä puuttuu useissa kohdin.

Alalaatta on jäykistetty osin pelkällä lankaverkolla ja osin lankaverkolla ja raudalla. Verkko on erittäin huolimattomasti sijoitettu, niin että verkkokaistaleitten väliä monin paikoin on kokonaista 15 sm. Laatta on usein huonosti kiinnitetty palkkeihin ja monessa huoneessa aivan irrallaan niistä. Lisäksi on alalaatta kauttaaltaan halkeillut ja halkeamat käyvät etupäässä poikinpäin palkkeja.

Missä ylälaatan halkeamat käyvät viistoon nurkan poikki ja jatkuvat palkinkantain poikki, siellä palkeissakin on halkeamia kaikissa niissä kohdin, missä tätä seikkaa on voitu tutkia.

Huolimattomaan tekotapaan, betonin ala-arvoiseen laatuun ja tarpeellisten jäykisterautain puutteeseen katsoen emme voi muuta kuin käsityksenämme lausua, että päällyslaatassa olevat halkeamat, jotka tutkimusajan kuluessa ovat osin lisääntyneet ja osin suurentuneet, voivat ajan oloon edelleenkin suurentua. Tämän johdosta laatan rakenne heikontuu, toisin sanoin, sen kantokyky vähenee. Palkit, joitten tulisi toimia yhdessä laatan kanssa, työskentelevät kumpikin erikseen ja palkin ja laatan monoliittinen yhteys jää saavuttamatta, mistä taas, kun otetaan huomioon lattian väräjäminen, voi olla seurauksena että tuo jo sinänsä huono betoni vähitellen murenee.

Sen seikan että aikaisemmin toimitetut koekuormitukset osottavat verraten hyvän tuloksen täytyy katselmusmiesten mielestä katsoa johtuneen siitä, että kuormitettu kaistale betonipalkkien suurta välimatkaa silmälläpitäen oli ollut liian kapea, minkä lisäksi samaan tulokseen on osaltaan vaikuttanut palkkien pääjäykisteen runsas poikkileikkausala.

Sen lisäksi mitä tässä katselmuskirjassa edellä on lausuttu, katsomme olevan vaatiminen

että niin talousrakennuksen D kuin työlaitoksen F pohjakerroksen kaikista huoneista on aluslaatta poistettava jotta käy tutkiminen palkkien laatua;

että kaikista huoneista, joiden päällyslaatassa on viistoon murkan poikki käyviä halkeamia tai halkeamia seinivierillä pitkinpäin palkkeja, aluslaatta poistetaan jotta saadaan selville, onko halkeamia kenties palkeissakin ja, jos niissä on sanottavia halkeamia, on lattiat kokonaan purettava;

että kaikissa huoneissa tutkitaan, käyvätkö alalaatan jäykisteraudat palkeissa olevien jäykisterautain päällitse. Ellei näin ole laita, on laatta joko poistettava tahi luotettavalla tavalla ripustettava.

Lopuksi saamme tärkeänä seikkana huomauttaa, että on välttämätöntä että purkamis- sekä uutis- ja mahdollisesti toimitettavia lujitustöitä valvomaan ja tarkastamaan asetetaan erityinen rautabetonitöihin täysin perehtynyt ja luotettava henkilö sekä ettei minkäänlaisia lujitus- eikä uusia töitä saa, niinkuin valitettavasti tähän asti on tapahtunut, tehdä ennenkuin piirustukset ja täydelliset laskelmat on asianmukaisessa järjestyksessä annettu, tarkastettu ja hyväksytyt.

Koekuormitustuloksia valaisevat piirustukset pannaan tämän ohteen. Helsingissä, huhtikuun 19 päivänä 1911.

Mauritz Gripenberg.

**Jalmari Castrén.
Karl Lindahl.**

**A. Grunér.
Aug. Kiökemeister.**

Sen jälkeen kun katselmusmiehet olivat tämän lausunnon tarkastaneet ja hyväksyneet, on insinööri Håkansson minulle antanut huhtikuun 13 päivänä työlaitoksen F sekä huhtikuun 19 päivänä työlaitoksen F kylkirakennusten ja talousrakennuksen D laskelmat ja piirustukset. Helsingissä, aika edellä mainittu.

Mauritz Gripenberg.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

N. Ugglä. *S. Stenius.*

*Suomennos jäljennöksestä.***TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENNUSTOIMIKUNTA***Helsingissä,**huhtik. 27 p:nä 1911.**A. B. Beton O. Y:n Johtokunnalle Helsingissä.*

Niinkuin herrain rakennustarkastaja M. Gripenbergin, arkkitehti K. Lindahlin sekä insinöörien Jalmarin Castrénin, A. Grunérin ja Aug. Kiökemeisterin antamasta, oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tämän oheen pannusta lausunnosta näkyy, on niissä rautabetonipalkkikerroissa, jotka Teidän toiminimenne on valmistanut Forsbyn maalla rakenteilla olevassa Helsingin kaupungin uudessa Työ- ja Vaivaistalossa, erinäisiä vikoja ja puutteita, joukossa sangen arveluttaviakin. Samalla kun Rakennustoimikunta saa täten kunnian ilmoittaa edellä mainitun asianlaidan A. B. Beton O. Y:n Johtokunnalle, täytyy Rakennustoimikunnan asian kiireelliseen laatuun katsoen pyytää viimeistään kolmen päivän kuluessa siitä, kun Johtokunta on tämän kirjelmän vastaanottanut, saada lopullinen ilmoitus, aikooko A. B. Beton O. Y:n Johtokunta ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita edellä mainitut katselmusmiehet ovat ehdottaneet lausunnossa tarkemmin mainittujen vikojen ja puutteiden poistamiseksi.

Kun kuitenkin Teidän toiminimenne itse aikaisemmin työn jatkuessa on osin katsonut kelvottomiksi ja teettänyt uudestaan, osin korjannut erinäisiä rautabetonipalkkikertoja, muun muassa rakennuksissa F (kylkirakennukset) ja E, mutta nuo uusitut tahi korjatut työt eivät ole osottautuneet alkuperäisiä sanottavasti paremmiksi, näyttää Rakennustoimikunnasta kuin olisi teknillinen johto Teidän toiminimenne taholta ollut sangen epätydyttävä, minkätähden Rakennustoimikunnan täytyy jyrkästi vaatia, että puheenalaisten töiden johtoon tästedes asetetaan sekä tietopuolisesti että *käytännöllisesti* taitava, tunnollinen ja kyvykäs, betonialaan hyvin perehtynyt henkilö.

Lopuksi saa Rakennustoimikunta kunnioittaen saattaa Teidän tiedoksenne, että Rakennustoimikunta käsittää edellä pyydetyn tiedonannon saapumatta jäämisen myönnytykseksi että Rakennustoimikunta voi joko itse tahi kolmannen henkilön kautta paikalla ryhtyä toimenpiteisiin puheenalaisten palkkikertain kuntoon panemiseksi A. B. Beton O. Y:n kustannuksella.

Rakennustoimikunnan puolesta:

C. Edv. Degerholm.*K. Hård af Segerstad.*

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Runar Eklund. N. Uggla.

**UUDEN TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENNUSTOIMIKUNTA**

Helsingissä,

toukok. 15 p:nä 1911.

Helsingin Kaupungin Rahatoimikamarille.

Sittenkun A. B. Beton O. Y. nyttemmin on vastannut Rakennustoimikunnan kirjelmään viimeksi kuluneen huhtikuun 27 päivältä, saa Toimikunta, viitaten Rahatoimikamarille antamaansa esitykseen kuluvan toukokuun 10 päivältä, kunnioittaen tässä lähettää yhtiön vastauskirjelmän.

Koska vastamainitussa kirjelmässä olevat lausunnot likinnä koskevat kaupungin-arkkitehtiä ja meidän tässä asiassa käyttämäämme katselmuslautakuntaa, on oikeiksi todistetut jäljennökset kirjelmästä toimitettu mainitulle arkkitehdille ja katselmuslautakunnalle, jotka eivät kuitenkaan vielä ole voineet antaa varaamiensa vastineita.

Tähän nähden ja kun A. B. Beton O. Y., niinkuin sen edellä mainitusta kirjelmästä näkyy, on ilmoittanut aikovansa uuden katselmuksen tapahduttua antaa laajemman lausunnon asiasta, on Rakennustoimikunta katsonut nykyään ainoastaan olevan yhtiön taholta edellä mainitun katselmuslautakunnan kokoonpanoa vastaan tehdyn muistutuksen johdosta huomauttaminen, että Toimikunta on, siinä toivossa että sen ja yhtiön välit saataisiin sovinnossa selvitetyiksi, halunnut täysin pätevien henkilöjen toimittaman katselmuksen kautta omalta osaltaan saada selvyyttä puheenalaisten rautabetonitöiden laadusta.

Siinä tapauksessa että Rahatoimikamari ehkä katsoo mahdolliseksi edellä mainittujen meille vielä saapumattomain asiakirjain tulemista odottamatta valtuuttaa Rakennustoimikunnan panettamaan kuntoon ainakin jonkun osan edellämainituista töistä, voitaisiin kaupungin uusi vaivaistalo ehken, niinkuin aikomus on ollut, luovuttaa tarkoitukseensa marraskuun 1 päivänä kuluvaan vuotta, jota vastoin työn pitempiaikainen keskeytyminen olisi omansa suuresti vaikeuttamaan sanotun aikomuksen toteutumista, josta Rakennustoimikunta on katsonut olevan täten kunnioittaen ilmoittaminen.

C. Edv. Degerholm.

Karl Hård af Segerstad.

Todistavat:

Runar Eklund.

Karl Nyman.

Suomenmos jäljennöksestä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Helsingin uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakennustoimikunnalle.**Kesäk. 2 p:nä 1911.*

N:o 333.

Kirjelmässä äsken kuluneen toukokuun 10 päivältä on Rakennustoimikunta Rahatoimikamarille ilmoittanut muun muassa erinäisistä katselmustoimituksessa todetuista vioista ja puutteista, joita on huomattu Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön kaupungin uudessa Työ- ja Vaivaistalossa suorittamissa rautabetonitöissä, sekä esittämistään syistä anonut valtuutusta mainittujen puutteellisuuksien poistamiseen asiantuntevaa työnjohtoa käyttämällä. Sen ohella on Rakennustoimikunta Kamarin tutkittavaksi jättänyt, onko jo toimitetun lisäksi uutta katselmusta pidettävä asiahaaran vaatimana.

Mainittuun kirjelmään sekä siihen kuuluviin asiakirjoihin tutustuttaan saa Rahatoimikamari vastaukseksi Rakennustoimikunnan edellä mainittuun esitykseen ilmoittaa että, koska Kaupunginvaltuusto on Rakennustoimikunnan asettanut huolehtimaan uuden Työ- ja Vaivastalon rakentamisesta Rahatoimikamarin saamatta minkäänlaista valtaa johtaa taikka valvoa työtä, Kamari ei katso olevansa oikeutettu asian nykyisellään ollessa antamaan Toimikunnalle menettelyohjeita puheenalaisen työn suorittamiseen sekä Toimikunnan ja Osakeyhtiö Betonin välien järjestämiseen nähden eikä ottamaan vastuulleen mitä siinä kohden tehdään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*John Ugglä.*

v. t.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

*Hilda Lindeblad.**Jennie Gustavson.*

**UUDEN TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENNUSTOIMIKUNTA**

*Helsingissä,
kesäk. 3 p:nä 1911.*

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Koska erinäiset Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön kaupungin uudessa Työ- ja Vaivaistalossa suorittamat rautabetonityöt ovat suoneet sijaa vakaville muistutuksille ja sittenkun yhtiö itse on useita tuollaisia töitä katsonut kelvottomiksi ja teettänyt uudestaan tahi myös korjannut, nämä eivät ole osottautuneet alkuperäisiä sanottavasti paremmiksi, ovat insinöörit Jalmari Castrén, Aug. Kiökemeister ja Arvid Grunér sekä arkkitehdit, rakennustarkastaja Mauritz Gripenberg ja Karl Lindahl Rakennustoimikunnan pyynnöstä maalisi- ja huhtikuun kuluessa 1911 katastaneet kaikki sanotun yhtiön Työ- ja Vaivaistalossa tekemät rautabetonityöt.

Niinkuin edellä mainitun katselmuslautakunnan asiassa antamasta, oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tämän oheen pannusta lausunnosta käy selville, on katselmustoimituksessa, johon yhtiökin oli kutsuttu, todettu lukuisia vikoja ja puutteita, joukossa erittäin vaikealatuksiakin.

Sittenmin on Rakennustoimikunta kirjelmässä huhtikuun 28 päivältä A. B. Beton O. Y:ltä pyytännyt ilmoitusta, aikooko yhtiö ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita katselmuslautakunta edellä mainitussa lausunnossaan on ehdottanut sanottujen vikojen ja puutteiden poistamiseksi, sekä samalla esittämistään syistä jyrkästi vaatinut että Työ- ja Vaivaistalossa suoritettaviin yhtiön töihin on asetettava uusi johtaja tähänastisen sijaan.

Tämän jälkeen on A. B. Beton O. Y. viimeksi kuluneen toukokuun 13:ntena päivätyssä kirjelmässä, josta oikeaksi todistettu jäljennös niinikään pannaan tämän oheen, tehnyt erinäisiä muistutuksia sanotun katselmuslautakunnan kokoonpanoa ja lautakunnan tekemiä huomioita vastaan.

Sittenkun Rakennustoimikunta vihdoin kirjelmässä toukokuun 10 ja 18 päivältä oli Rahatoimikamarille, muun muassa, ilmoittanut mitä asiassa oli tapahtunut, on Rakennustoimikunta t. k. 2 päivänä saanut Rahatoimikamarilta vastaan ottaa vastauskirjelmän.

Asian ollessa tänä päivänä edelleen käsiteltävänä on Rakennustoimikunta päättänyt Maistraatilta kunnioittaen anoa laillisen katselmuksen toimittamista niiden toimenpiteiden selvittämiseksi, joihin turvallisuuden vuoksi olisi puheenalaisiin rautabetonitöihin nähden ryhdyttävä.

Carl Edvard Degerholm.

Lorenzo Kihlman.
v. t.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

H. Stenius.

N. Ugglä.

Suomennos jäljennöksestä.

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta
kesäkuun 12 päivästä 1911. 5 §.

Otettiin edelleen käsiteltäväksi Maistraatin istunnossa keskiviikkona kuluvan kesäkuun 7 päivänä pöytäkirjan 2 §:n kohdalla vireille pantu asia, joka koskee kaupungin uuden Työ- ja Vaivaistalon Rakennustoimikunnan anomusta katselmuksen toimittamisesta toiminimi Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön sanotussa Vaivaistalossa suorittamien rautabetonitöiden laadun selvittämiseksi, ja tulivat huudettaessa saapuville mainitun Rakennustoimikunnan puheenjohtaja, kunnallisneuvos Carl Edv. Degerholm avustajanaan prokuraattori Lorenzo Kihlman, kaupungininsinööri Gabriel Idström ja rakennustarkastaja, arkkitehti Mauritz Gripenberg sekä A. B. Beton O. Y:n puolesta kaupunginkamreeri Iwar Timgren ja insinööri B. Håkansson.

Esiteltiin seuraava katselmuslautakunnan laatima toimituskirja:

«Vuonna 1911 kesäkuun 7 päivänä toimittivat allekirjoittaneet Maistraatin siihen samana päivänä määräämät katselmusmiehet silmämääräisen katselmuksen Forsbyn talon maalla rakenteilla olevan Helsingin kaupungin uuden Vaivaistalon orsikertain ja lattiaain laadun tutkimiseksi; tilaisuudessa oli saapuvilla Aktiebolaget Beton O. Y. insinööri Bertrand Håkanssonin kautta.

Toimituksessa voivat katselmusmiehet sekä betonin laatuun että työn suorittamiseen nähden vahvistaa oikeiksi ne huomiot ja lausunnot, jotka tarkemmin käyvät selville Vaivaistalon Rakennustoimikunnan asettaman katselmuslautakunnan antamasta lausunnosta ja erittäinkin, että rakenteisiin käytetty betoni on tarkoitukseensa liian heikkoa ja laadultaan huonoa.

Tähän nähden ja kun insinööri Håkansson katselmustilaisuudessa myönsi, että betonivalmistukseen osittain oli käytetty «huonoa» (luultavasti pilaantunutta) sementtiä, ja kun huomattavia halkeamia oli syntynyt sellaisten orsikertain päällyslaattaan, joita ei ollut koekuormitettu, ja lisäksi erinäisten lattiaain alalaatta huomattiin olevan heikosti kiinnitetty kannatuspalkkeihin, katsomme me olevan Maistraatille ehdottaminen, että Maistraatti velvoittaisi Aktiebolaget Beton O. Y:n:

1:ksi sekä tarpeellisen tarkastuksen alaisena toimitetulla koekuormituksella selvittämään jokaisen eri lattian lujouden että myös Teknillisen Korkeakoulun aineen-koetuslaitoksessa tutkituttamalla lattioista otettuja näytepalasia osottamaan betonin lujouden, ottamalla koepalaset niistä huoneista, joissa koekuormitus on antanut epätydyttävän tuloksen;

2:ksi. että, jos joko koekuormituksessa on syntynyt liian suuri taipuma taikka betonin tutkimus on antanut tuloksen, joka ei vastaa annetuissa laskelmissa tehtyjä edellytyksiä taikka ainakin kuusinkertaista varmuutta, sekä jos kuormituksen johdosta on huomattavia halkeamia syntynyt laattoihin tai kannatuspalkkeihin, paikalla ryhtymään toimenpiteeseen betonilattiajn saattamiseksi semmoiseen kuntoon, että ne lujuuden puolesta tulevat täysin tyydyttävät ja luotettavat; sekä

3:ksi. että, milloin mahdollisuutta lattiajn lujittamiseen ei katsota olevan olemassa, ne on kokonaan purettava ja sijaan tehtävä uudet.

Tämän lisäksi on vielä huomautettava, että kaksi rautabetonista valmistettua, keittiön kattoa kannattavaa pilaria näyttää meistä olevan tehty epäluotettavasta betonista, minkätähden niiden lujuus olisi samalla tavalla, kuin edellä on palkki-kerroista sanottu, tutkittava Teknillisen Korkeakoulun aineenkoetuslaitoksessa. Helsingissä, aika edellä mainittu.

Karl Lindberg.

Alex. von Knorring.

G. Idström.

Mauritz Gripenberg.“

Asianomaisten käskettiin tämän jälkeen poistua Maistraatin tehdessä seuraavan:

Päätöksen:

Rakennustarkastaja Gripenberg määrätään täten paikalla ryhtymään toimittamaan katselmusmiesten ehdottamia koekuormituksia ja aineenkoetuksia, johon tarpeelliset varat suorittaa edellä mainitun Vaivaistalon Rakennustoimikunta, jonka sen ohella tulee katsoa, että ryhdytään kaikkiin tarpeellisiksi katsottuihin lujitus- ja uudistustöihin. Sanotuissa koekuormituksissa ja aineenkoetuksissa on Aktiebolaget Beton Osakeyhtiön johtokunta kutsuttava olemaan saapuville, jos katsoo oikeutensa sitä vaativan. Julistettiin. Paikka ja aika edellämainitut.

Vakuudeksi.

Edv. Öhrnberg.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

H. Stenius. N. Ugglä.

Selostus

Rakennustoimikunnan ja A. B. Beton O. Y:n väleistä.

Sen jälkeen kun Maistraatin päätös marraskuun 4 päivältä 1911 on julistettu, on töitä:

A) Smarkan	157,011: 44	arvosta riitaisia
B) »	24,291: 91	» hyväksytyjä
C) »	9,929: 50	» epävarmoja
<hr/>		
Yhteensä Smk		191,232: 85

Kaikkiaan riidanalaisista Smarkan 157,011: 44 määräisistä töistä on rakennustarkastaja aikaisemmin virallisesti hyväksynyt töitä 73,855 markan arvosta. On siis sen lisäksi töitä 83,156 markan 44 pennin arvosta, josta rahamäärästä on nostamatta noin 31,000 markkaa eli hiukan enemmän kuin $\frac{1}{3}$ koko määrästä.

Rakennustarkastajan Maistraattiin antamaan kirjelmään nähden on huomautettava:

1. *Ei hän* vaan Rakennustoimikunta itse huomasi betonitöiden virheellisyyden.
2. Kun rakennustarkastaja ensimmäisessä katselmustilaisuudessa elokuussa 1910 tarkasti ja *hyväksyi* rakennuksen F palkkikerrat, ei silloin *ensinkään* huomautettu että piirustuksia ei oltu seurattu. Näin kauan jälestäpäin on liian myöhäistä tehdä muistutuksia siitä. Sitä paitsi ei rakennusten D, E, ja A muuraustöitä silloin vielä ollut aloitettu. Vaivaistalon rakennustyö oli kivityöntekijäin lakon johdosta seisauksissa toukokuun 1 päivästä heinäkuun 1 päivään 1910.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1912.

Maistraatin laatima.

		Rahatomikama- rin ehdotus.	Maistraatin ehdotus.
Menot.			
I. Kaupungin velat		3,451,521 84	3,451,521 84
II. Kaupungin virastot.			
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.			
Toinen erä muutetaan kuuluvaksi:			
b	1 Aktuari 4,000: —		
Neljäs erä muutetaan seuraavaksi:			
b	1 Kanslisti, palkkaa 1,800: — sijaisen palkkio virikaloman aikana 100: — 1,900: —		
Yhdes- ja kahdestoista erä ovat muutettuina:			
b	3 Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à 1,600: — 4,800: — Kesäloman hankkimiseksi 6 Maistraatin kaupunginpalvelijalle à 50: — 300: —	355,743 32	359,193 32
Siirros			

Menon laatu 58 §:n
 mukaan Keit., ase-
 tusta 8 piltä joulh-
 kuuta 1873.

		Siirros	
III. Kunnallishallinto.			
8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.			
h) Rakennustarkastus.			
Lisätään uusi erä:			
	b	Insinöörin palkkaamiseksi betonirakenteiden y. m. tarkastusta varten, Maistraatin määräyksen mukaan . . . 6,000: —	707,235 83 713,235 83
IV. Katu- ja laituri- valaistus			
299,800 — 299,800 —			
V. Palolaitos			
171,719 50 171,719 50			
VI. Poliisilaitos			
350,562 61 350,562 61			
VII. Terveysten- ja sairaanhoito.			
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.			
Merkintä muutetaan seuraavaksi:			
	b	2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000: —	
		Viimeiseksi lisätään uusi erä:	
	b*	Määräraha Kallion toiselle aluelääkärille lääkaineiden ostoon, arviolta 600: —	973,899 37 974,499 37
		VIII. Vaivaishoito	654,860 — 654,860 —
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.			
2. Käsityöläiskoulut.			
	b & c	Ylemmän käsityöläiskoulujen määräraha oikaistaan olev. 40,822: —	
Siirros			

Valt. päät.
29/12 1891
S:n 12/11 1911

S:n 14/11 1911

				Siirros			
1886 vuoden menosääntö Valt:n päät. 3/4 1889 S:n 28/12 1906 S:n 14/11 1911 S:n s:n	}	b	7. Helsingin kaupungin kirjasto.				
			Kaksi ensimmäistä erää merkitään:				
			1 Kirjastonhoitaja	1			
		b	1 Kirjastonhoitajan apulainen	1,972,938	54	1,972,932	54
			X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset	605,098	96	605,098	96
			XI. Kauppahallit.	36,650	—	36,650	—
			XII. Kaupungin teknilliset laitokset	4,132,538	07	4,132,538	07
			XIII. Yleiset työt.				
			2. Kadut ja yleiset paikat.				
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
Valt:n päät. 14/11 1911	}	b*	Toinen menoerä merkitään seuraavasti: Kauppatorin länsiosan s:n				
					<i>Uutistytöt.</i>		
			Lähinnä viimeinen erä merkitään seuraavasti:				
S:n s:n		b*	Väliaikainen silta Sörnäisten haararadan poikki Sturenkadun suuntaan	6,706,603	50	6,706,603	50
			XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.				
			Viimeiseksi lisätään uusi erä:				
S:n s:n		b*	Kaasutehtaan työntekijä Isak Toukka 400:—	41,459	67	41,859	67
			XV. Sekalaiset menot.				
			Viides erä lopusta lukien muutetaan seuraavaksi:				
S:n s:n		b	Kustannuksia vapaakaivojen, satamain vesijohtojen y. m. vedenkulutuksesta. 13,380:—	711,373	95	709,073	95
Yhteensä Smk				21,172,005	16	21,180,149	16

Kirjain osottaa tulon laadun kun- nallisasetuksen 58 §:n mukaan.	Tulot.		Rahatoimikama- rin ehdotus.	Maistraatin ehdotus.
	Säästöä edelliseltä vuodelta	1,400,000 —	1,400,000 —	
	I. Korot ja kuoletusapu- maksut.	2,619,621 07	2,619,621 07	
	II. Tontinlunnastukset	1,100,000 —	1,100,000 —	
	III. Kaupunkin kiinteä omaisuus	720,320 —	720,320 —	
	IV. Tonttiverot	4,000 —	4,000 —	
	V. Tuloa tuottavat oike- udet	1,508,500 —	1,508,500 —	
	VI. Sekalaiset tulot	780,145 —	780,145 —	
	VII. Valtioavut	292,903 —	292,903 —	
	VIII. Kaupungin teknilli- set laitokset	3,887,555 —	3,887,555 —	
	IX. Puhtaanapitolaitos	230,100 —	230,100 —	
	X. Lainat	3,770,000 —	3,770,000 —	
	XI. Taksoitus.			
d	Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä tak- soitettava, on	4,858,861 09	4,867,005 09	
	Yhteensä Smk	21,172,005 16	21,180,149 16	

Yhdistelmä Maistraatin laatimasta Helsingin kaupungin 1912 vuoden Meno- ja Tulosäännön ehdotuksesta.

Pää- luokka.	Menot.	Vakinaiset menot.	Satunnaiset menot.	Yhteensä.
I	Kaupungin velat	3,123,121 84	328,400 —	3,451,521 84
II	Kaupungin virastot	333,643 32	25,550 —	359,193 32
III	Kunnallishallinto	704,985 83	8,250 —	713,235 83
IV	Katu- ja laiturivalaistus	259,500 —	40,300 —	299,800 —
V	Palolaitos	157,979 50	13,740 —	171,719 50
VI	Poliisilaitos	350,562 61	—	350,562 61
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	773,986 70	200,512 67	974,499 37
VIII	Vaivaishoito	647,660 —	7,200 —	654,860 —
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,902,557 54	70,375 —	1,972,932 54
X	Yleiset rasitukset	605,098 96	—	605,098 96
XI	Kauppahallit	36,650 —	—	36,650 —
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,150,988 07	981,550 —	4,132,538 07
XIII	Yleiset työt	833,640 —	5,872,963 50	6,706,603 50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	41,859 67	—	41,859 67
XV	Sekalaiset menot	699,540 —	9,533 95	709,073 95
Yhteensä Smk		13,621,774 04	7,558,375 12	21,180,149 16
Tulot.		Vakinaiset tulot.	Tontinlunastuk- set ja satunn. tulot.	Yhteensä.
	Säästö	—	1,400,000 —	1,400,000 —
I	Korot ja kuoletusapumaksut	2,619,621 07	—	2,619,621 07
II	Tontinlunastukset	—	1,100,000 —	1,100,000 —
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	720,320 —	—	720,320 —
IV	Tonttiverot	4,000 —	—	4,000 —
V	Tuloatnottavat oikeudet	1,508,500 —	—	1,508,500 —
VI	Sekalaiset tulot	780,145 —	—	780,145 —
VII	Valtioavut	292,903 —	—	292,903 —
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,887,555 —	—	3,887,555 —
IX	Puhtaanapitolaitos	230,100 —	—	230,100 —
X	Lainat	—	3,770,000 —	3,770,000 —
XI	Taksoitus	4,867,005 09	—	4,867,005 09
Yhteensä Smk		14,910,149 16	6,270,000 —	21,180,149 16

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä,
 jouluk. 2 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 800.

Kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 31 päivältä on Rahatoimikamari Maistraattiin lähettänyt laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuodelle 1912. Jättäen asian Valtuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi saa Maistraatti sen ohella kunnioittaen ilmoittaa omasta puolestaan alempana esitetyillä perusteilla tehneensä ehdotukseen seuraavat muutokset ja lisäykset.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.

Aktuarin palkkaa maksetaan edelleen 1886 vuoden menosäännössä vahvistettu määrä, 2,500 markkaa, vaikka aktuarin työ siitä lähtien on tavattomasti lisääntynyt. Esimerkiksi mainittakoon, että arkistoon tulleita tuomiokirjoja vuonna 1886 oli 13, mutta vuonna 1910 niitä oli 80, konkurssiaksiakirjain luku on saman ajan kuluessa lisääntynyt 126:stä 290:än, haasteiden luku 2,048:stä 5,100:an. Osasta työtään aktuari tosin saa sivutulaja, mutta nämä ovat nousseet verraten pieniin määriin. Niinä kahtena vuonna, joina nykyinen aktuari tointa hoitanut, on lunastuksina jäljennöksistä ja todistuksista kertynyt vuonna 1909 Smk 1,484 ja vuonna 1910 Smk 1,676: 10, joista määristä kuitenkin on luettava pois varsin tuntuvat puhtaaksikirjoituskustannukset. — Näin ollen Maistraatti on pitänyt aktuarin esittämää palkankorotusanomusta oikeutettuna sekä katsonut palkan olevan korotettava 4,000 markkaan.

Kanslistin palkan, joka monet vuodet on ollut 1,500 markkaa, on Maistraatti katsonut olevan sekä virasta johtuvaa runsasta työmäärää että samanlaatuisista toimista tavallisesti maksettuja palkkoja silmälläpitäen olevan korotettava 1,800 markkaan.

Maistraatin kanslian kaupunginpalvelijat ovat, huomauttaen että heidän on viime vuosina suuressa määrin lisääntyneen työn johdosta käynyt mahdottomaksi hankkia muita tuloja kuin mitä virastaan saavat, ja elantokustannusten kohoamiseen viitaten pyytäneet nykyistä 1,600 markan suuruisia pohjapalkkaansa korotettavaksi.

Maistraatti on tosin pitänyt tätä pyyntöä perusteltuna; mutta koska Kaupunginvaltuusto viimeksi kuluneen marraskuun 28 päivänä on evännyt ulosottolaitoksessa toimivain kaupunginpalvelijain samantapaisen anomuksen, jota Maistraatti oli puoltanut, ei Maistraatti ole tässä yhteydessä tahtonut tehdä esitystä vastamainittujen kaupunginpalvelijain palkkain korottamisesta. Edellä mainittuun palkankorotusanomukseen katsomatta on Maistraatti ollut sitä mieltä, että Maistraatin kanslian kaupunginpalvelijain lukumäärää on lisättävä. Kaupungin väkiluvun lisääntymisen ja sen asutusalueen laajenemisen johdosta on kaupunginpalvelijain työ tuntuvasti lisääntynyt. Jonkun verran tätä lisäännystä valaisevana mainittakoon, että Maistraattiin saapuneita asioita, jotka kaupunginpalvelijain välityksellä on saatettu yhden taikka useamman henkilön tiedoksi ja joita vuonna 1905 oli 1,388, oli vuonna 1910 1,947 ja kuluvan vuoden marraskuun 30 päivään asti 2,244. Maistraatti, jonka onkin tämän johdosta, erittäinkin viime vuosina, täytynyt käyttää ylimääräistä apua kaupunginpalvelijoille kuuluvain tehtävain suorittamiseen, on katsonut välttämättömäksi, että Maistraatin kansliaan asetetaan neljäs kaupunginpalvelija 1,600 markan vuosipalkalla ja oikeudella 200 markan palkankorotukseen 5 ja 10 vuoden palveluksesta, ja on tämän johdosta myös määräraha kesäloman hankkimiseksi Maistraatin kaupunginpalvelijoille korotettu 50 markalla.

III. Kunnallishallinto.

8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.

h). *Rakennustarkastus.*

Kaupungissa vallitseva virkeä rakennustoiminta ja erittäinkin rautabetonin lisääntynyt käytäntö on välttämättä vaatinut lisäämään rakennustarkastuksen työvoimia. Kaupunginvaltuusto onkin kuluvan vuoden jälkipuoliskoksi myöntänyt 400 markan kuukausimäärärahan insinöörin palkkaamiseksi ei ainoastaan tarkastamaan saapuneita rautabetonirakenteiden piirustuksia niihin kuuluvine laskelmineen, vaan myös rakennuspaikoilla olevia valmiita betonirakenteita. Tuollainen virkailija on vastedeskin välttämätön. Mutta koska kysymys rakennustarkastuksen uudistamisesta nykyään on Maistraatissa käsiteltävänä, ei Maistraatin mielestä ole syytä mainittua tarkoitusta varten kohta perustaa erityistä virkaa, vaan on Maistraatti katsonut sopivammaksi että tarpeellinen määräraha myönnetään käytettäväksi tarkoitukseen Maistraatin määräyksen mukaan. Ja kun on osottautunut vaikeaksi nykyisellä määrarahalla saada toimeen pätevää henkilöä, on Maistraatti menoarvioehdotukseen merkinnyt 6,000 markan määrärahan tähän tarkoitukseen.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.

Kaupunginvaltuuston Maistraatille annetun kirjelmän mukaan äsken kuluneen marraskuun 14 päivältä N:o 526, Valtuusto on sekä hyväksynyt Rahatoimikamarin rahasääntöehdotukseen merkityn palkkioerän lisälääkäriin palkkaamiseksi Kallion alueelle, minkätähden Kallion kahden aluelääkäriin menoerä on merkittävä ainoastaan kirjaimella b, että myös päättänyt että vastaperustetun toimen pitäjä saa ensintulevana vuonna lääketarpeisiin käytettäväkseen 600 markan arviomäärärahan, jonka Maistraatti sentähden on merkinnyt viimeiseksi eräksi puheenalaiseen menotiliin.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

2. Käsityöläiskoulut.

Niinkuin Rahatoimikamarin mietinnön siv. 111 näkyy, on ylempäin käsityöläiskoulujen määräraha oikeastaan oleva 40,822 markkaa.

7. Helsingin kaupungin kirjasto.

Koska Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viimeksi kuluneen marraskuun 14 päivänä on korottanut kirjastonhoitajan palkan 8,000 markkaan sekä päättänyt asettaa kirjastonhoitajan apulaisen 4,000 markan palkalla, on mainitut Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksessa olevat määrärahaerät merkittävä ainoastaan kirjaimella b.

XIII. Yleiset työt.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaupunginvaltuuston kokouksessaan viimeksi kuluneen marraskuun 14 päivänä hyväksymänä on Kauppatorin länsiosan kiveämiseen käytettävä 15,800 markan määräraha merkittävä kirjaimella b*.

Uutistytöt.

Vastamainitusta syystä on tämän nimikkeen kohdalla lähinnä viimeistä oleva menoerä, Sörnäisten haararadan poikki tehtävän väliaikaisen sillan määräraha, niinkään merkittävä kirjaimella b*.

XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.

Kaupunginvaltuuston Maistraatille läetettämän kirjelmän mukaan viimeksi kuluneen marraskuun 14 päivältä, N:o 530, on Valtuusto myöntänyt kaasutehtaan työntekijälle Isak Toukalle 400 markan vuotuisen elinkautisapurahan, ja on mainittu määräraha merkitty viimeiseksi eräksi tässä puheena olevaan menotiliin.

XV. Sekalaiset menot.

Kaupunginvaltuuston kokouksessaan viimeksi kuluneen marraskuun 14 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti, joka päätös on kirjelmässä N:o 534 samalta päivältä saatettu Maistraatin tiedoksi, on Maistraatti muuttanut Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksen sivulle 83 merkityn menoerän: kustannuksia vapaakaivojen, satamain vesijohtojen y. m. vedenkulutuksesta 15,680 markkaa, kirjain c, määrältään 13,380 markaksi sekä merkinnyt sen kirjaimella b.

Näin muutettuaan menopuolta on Maistraatti katsonut voivansa puoltaa Rahatoimikamarin vuodeksi 1912 ehdottamaa rahasääntöä, minkä ohella Maistraatti katsoo Rahatoimikamarin mietinnössä tehtyjen erinäisten esitysten ja lausuntojen ansaitsevan huomiota.

Se määrä, mikä Maistraatin ehdotuksen mukaan olisi vuodelta 1911 taksoittamalla otettava kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on 4,867,005 markkaa 9 penniä.

Erikoisehdotukset, piirustukset ja muut rahasääntöehdotukseen kuuluvat asiakirjat saa Maistraatti kunnioittaen panna tämän ohien.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Edv. Öhrnberg.

*Uudistettu esitys „Helsingfors Aktiebostäder“
nimisen yhtiön käytettävänä Suruttoman tilalla N:o 25
olevan alueen hallintaoikeuden lunastamisesta.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 30 p:nä 1911.

N:o 665.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässään lokakuun 27 päivältä 1910 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 55 vuodelta 1910) Rahatoimikamari, kirjelmässä tarkemmin esitetyillä perusteilla, ehdotti että Kaupunginvaltuusto päättäisi «Helsingfors Aktiebostäder» nimisen osakeyhtiön kanssa tehdä sellaisen välipuheen, että yhtiö heinäkuun 1 päivänä 1911 kaupungin käytettäväksi luovuttaisi yhtiöllä vuokralla olevan Suruttoman huvila-alueen N:o 25. Asiasta pidettyjen neuvottelujen perusteella sovittiin Rahatoimikamarin ja osakeyhtiön kesken alustavasti seuraavista luovutusehdoista:

että osakeyhtiö «Helsingfors Aktiebostäder» heinäkuun 1 päivänä vuonna 1911 kaupungin käytettäväksi luovuttaa yhtiöllä vuokralla olevan Suruttoman huvila-alueen N:o 25 seuraavilla ehdoilla:

että yhtiö oikeutetaan heinäkuun 1 päivänä 1911 lunastamaan Itäisen Viertotien tontin N:o 47 sekä Helsinginkadun tontit N:ot 2 ja 4, jotka kaikki tontit sijaitsevat korttelissa N:o 343, itsekunkin S:markan 40,776: —, S:markan 38,511: 44 ja S:markan 32,333: 85 hinnasta, joista määristä yhtiön tulee tammikuun 1 päivänä 1924 suorittaa 15 prosenttia sekä kuolettaa jällellä oleva osa kymmenen vuoden kuluessa kymmenesosalla vuosittain, alkaen koronlasku, 6 0/0:n mukaan, maksamatta olevalla kauppahinnalle viimeksi mainitusta päivästä, mutta ollen yhtiöllä kuitenkin valta maksaa koko kauppahinta aikaisemminkin;

että kaupunki on maksamatta olevan kauppahinnan vakuudeksi oikeutettu hakemaan ja saamaan kiinnityksen yhtiön lunastettaviin tontteihin:

että hallinto-oikeus Itäisen Viertotien tontteihin 41, 43 ja 45 luovutetaan yhtiölle heinäkuun 1 päivän 1911 ja joulukuun 31 päivän 1923 väliseksi ajaksi vuotuista 400 markan vuokraa vastaan sekä velvoittamalla yhtiö vuokrakauden päättyessä palauttamaan tontit, joilta rakennukset sitä ennen pitää olla poistettu, kaupungin vapaasti käytettäväksi; sekä

että yhtiö sitoutuu kolmen kuukauden kuluessa käskyn saamisesta poistamaan kaikki rakennukset niiltä alueilta, jotka heinäkuun 1 päivänä 1911 luovutetaan kaupungille, lukuunottamatta sitä Helsinginkadun tontilla 2 olevaa päärakennuksen osaa, joka sijaitsee sanotulla kadulla ja joka rakennus saa pysyä liikuttamatta paikallaan 1923 vuoden loppuun, kuitenkin sillä ehdolla että, jos suurin osa rakennusta sitä ennen tavalla taikka toisella turmeltuu, yhtiö ei ole oikeutettu uudesti rakennuttamaan tontin ulkopuolella sijaitsevaa osaa siitä.

Asian käsittelytilaisuudessa Kaupunginvaltuustossa tehdystä pöytäkirjasta näkyy, että Valtuuston Valmisteluvaliokunta oli puoltanut suostumusta Rahatoimikamarin esitykseen, mutta että erinäiset valtuusmiehet olivat sitä mieltä, että ehdotettu sopimus ei ole kaupungille edullinen, varsinkaan siihen nähden että koko Helsinginkatu Itäisen Viertotien risteyksen kohdalta ei siten tulisi liikennetarkoituksiin käytettäväksi, jota vastoin sopimus olisi edullinen yhtiölle, joka siten ei ainoastaan saisi pitää jo hallussaan olevia rakennettuja tontteja kulmatonteiksi muodostettuina, vaan sitä paitsi vapautettaisiin kolmeksitoista vuodeksi maksamasta korkoa vaaditulle kauppahinnalle, sekä ettei ollut mitään takeita siitä, ettei yhtiö päästyään puheenalaisten tonttien omistajaksi niitä möisi tehdäkseen erinomaisen kaupan. Vastamainituista syistä Kaupunginvaltuusto päätti evätä Rahatoimikamarin esityksen.

Niin siihen katsoen että Rahatoimikamarin tietoon on tullut, että yhtiö aikoo voimassa olevan vuokravälikirjan määräysten mukaisesti ympäröidä alueensa lankkuaitauksella, kuin siihenkin nähden että pääperusteena Valtuuston epäävään päätökseen asiassa näyttää olleen ettei kaupunki ehdotetun sopimuksen kautta saisi aikaan Helsinginkadun täydellistä laajennusta, tiedusteli Rahatoimikamari yhtiöltä, olisiko yhtiö ja millä ehdoilla halukas kohta käskyn saatuaan poistamaan tontinrajan ulkopuolelle ulottuvan osan Helsinginkadun tontilla N:o 2 olevaa rakennusta. Vastaukseksi tähän tiedusteluun on yhtiön johtokunta ilmoittanut, että johtokunnan käsityksen mukaan yhtiö on halukas tässä kohden noudattamaan Rahatoimikamarin toivomuksia, jos kaupunki, sen lisäksi mitä yhtiö aikaisemmin on alueen järjestelyyn nähden ehdottanut, myös korvaa yhtiölle ne tappiot, joita sille puheenalaisen toimenpiteen johdosta koituu. Johtokunta kuitenkin huomauttaa, että Helsinginkadun leveys aluksi tulisi tältä kohden täysin riittävä, jos huvilan kolmikerroksinen osa poistettaisiin. Tästä työstä sekä huvilan kuntoon panettamisesta, jolloin muun

muassa uusi perusmuuri ja päätyseinä sekä uusi porrashuone ja yläkerrokseen vievät portaat olisi laitettava, on laskettu olevan kustannuksia 5,000 markkaa. Jos tämä huvilan osa poistetaan, jää kaikkiaan pois kuusi huonetta, minkä johdosta yhtiön vuotuiset vuokratulot, vuosikorjaukset pois luettua, vähenisivät kaikkiaan 1,100 markalla. Tänä vuonna ovat tosin vuokratulot eräiltä alueen rakentamattomilta osilta lisääntyneet 200 markalla, jota paitsi yhtiölle on siitä Helsinginkadun viereisestä paikasta, mihin talli- ja vajarakennus on aijottu rakennettavaksi, tarjottu 600 markan vuosivuokra, mutta näitä kaikkiaan 800 markkaan nousevia vuotuisia vuokratappioita, joita ei ole merkitty aikaisempiin laskelmiin, ei johtokunta ole tässä ottanut lukuun. Lopuksi johtokunta ilmoittaa, että sen tekemä ehdotus on voimaan astuakseen osakasten ylimääräisen yhtiökokouksen hyväksyttävä.

Sanotussa vastauskirjelmässä tehdyn ehdotuksen johdosta on Rahatoimikamari vaatinut kaupungin Yleisten töiden Hallituksen lausuntoa asiasta, ja on Hallitus antamassaan lausunnossa esiintuonut seuraavia näkökohtia:

«Osakeyhtiön esittämät ehdot, jotka yhtiön kannalta katsottuina eivät näytä kohtuuttomilta, tuottaisivat, siinä tapauksessa että ne hyväksytään, kaupungille tuntevan menon, jota eivät kuitenkaan Hallituksen mielestä vastaisi sanottavat välittömät edut, vaan jäisi toimenpide puolinaiseksi ja vähäarvoiseksi.

Katsantokantaansa likemmältä valaistakseen lienee Hallituksen huomautettava, että Helsinginkadun alalle teetetty huvilarakennus supistaa kaikkiaan 34 metriä leveän kadun tältä kohdalta niin, että liikenteen käytettäväksi jää 16 metriä, joka ala edellä mainitun rakennuksenosan poistamalla lisääntyisi 22 metriksi, ja kun edellämainittu 16 metrin leveys Hallituksen mielestä täysin vastaa liikenteen tarpeita, erittäinkin kun rakennus ainoastaan 12 metrin leveydeltä ulottuu ajotielle, näyttää Hallituksesta että yhtiön tarjouksesta Helsinginkadun liikenteeseen nähden koitua vähäpätöinen voitto ei korvaa kaupungin rahallisia uhrauksia, minkätähden Hallitus katsoo olevan ehdottaminen osakeyhtiön tekemää tarjousta evättäväksi.

Koska osakeyhtiö kuitenkin aikonee sen alueen pohjoisosaan, mikä on yhtiön käytettävänä Helsingin- ja Hämeenkadun risteyksessä sijaitsevalla kaupunginasema-kaavaan merkityllä istutusalueella, teettää tallirakennuksen ja samalla ryhtyä aittamaan koko Suruttoman aluetta, uhkaa nykyistä Itäisen Viertien ja Helsinginkadun tasoitetun osan välistä väliaikaista yhteyttä voittamaton liikenne-este, samalla kun Vaasankatua kulkeva ajotie taajaan rakennettuun Harjun kaupunginosaan kapenisi vain 6 metriä käsittäväksi 70 metrin matkalla.

Näitä mahdollisuuksia silmälläpitäen katsoo Hallitus olevan Rahatoimikamarille kunnioittaen esittäminen, että Rahatoimikamari uudestaan Kaupunginvaltuustolle esittäisi lokakuun 27 päivänä 1910 tekemänsä ehdotuksen kaupungin ja osakeyhtiön keskiseksi lopulliseksi välinselvitykseksi, joten asia koko laajuudessaan saataisiin Hallituksen mielestä edullisimmin ratkaistuksi, kun yhtiöltä, tekemällä vastamainitun laatuinen sopimus, riistettäisiin kaikki mahdollisuus puheenalaisen alueitten liikenteelle erittäin haitallisen suunnitelmansa toteuttamiseen.»

Sen lisäksi mitä Hallitus tässä on lausunut, katsoo Rahatoimikamari vielä olevan koskettaminen eräitä seikkoja, joilla Kamarin mielestä on jonkun verran merkitystä tämän asian arvostelemisessa. Kun yhtiön vuokrakaudesta on jälellä kaksitoista vuotta eikä kaupunki niinmuodoin sitä ennen voi ilman suosiollista sopimusta saada puheenalaista vuokra-aluetta haltuunsa eikä niin ollen myöskään Helsingin- ja Vaasankatua täydellisesti tasoitetuiksi, täytyy kaupunginviranomaisten siis edellyttää, että nämä liikenneväylät eivät käy puheenalaisena aikana liikenteelle tarpeellisiksi. Kahdentoista vuoden aika ei tosin ole pitkä, mutta Helsingin nopeata kehitystä silmälläpitäen on kahdentoista vuoden kuluessa kuitenkin voinut tapahtua melkoisia muutoksia. Esimerkiksi mainittakoon, että nykyisiä 10, 11 ja 12 kaupunginosaa vastaavain alueitten todellinen väkiluku oli 9,351 henkilöä vuonna 1890 ja 16,535 henkilöä vuonna 1900, mutta jo vuonna 1910 se oli 32,120 henkilöä, joten siis väkiluku oli vuosina 1900—1910 lisääntynyt miltei kaksinkertaiseksi. Vuoden 1924 alussa saanee näiden kolmen kaupunginosan asukasluvun arvioida suunnilleen 50,000 henkilöksi. Ja kun tietenkin Itäinen Viertotie yhä edelleenkin on oleva näiden kaupunginosain pääliikenneväylänä pohjoisesta etelään ja taas Helsinginkatu pääväylänä idästä länteen, ei osota sanottavaa kaukonäköisyyttä, jos kaupunginviranomaiset nyt, kun tilaisuutta asian selvittämiseen minkäänlaisia rasituksia koitumatta on tarjona, luopuisivat mahdollisuudesta yhteyden aikaansaamiseen näiden kahden vastaisen pääliikenneväylän kesken. Sittenkun Pitkäsilta on valmistunut, Hakaniementori lopullisesti järjestetty sekä raitiotie rakennettu yhdennentoista ja kahdennentoista kaupunginosan halki, on näissä kaupunginosissa sangen todennäköisesti alkava virkeä rakennustoiminta. Näin kuitenkin sillä edellytyksellä että muitakin sopivia liikenneväyliä rakennetaan, sillä jo viime vuosina on ollut huomattavana tontinostojen laimenemista mikäli Kallion aluetta koskee, ja tämä asianhaara saa *osittain* selityksensä siitä, että Flemminginkadun ja Itäisen Viertotien välistä Helsinginkatua ei ole tasoitettu. Helsinginkadun tasoitusta odotellen on nimittäin lukuisia Kallion rakennusyhtymisiä lykätty toistaiseksi. Käynee tosin syystä huomauttaminen, että yhtiö muutaman vuoden kuluttua, alueen vuokrakauden lähetessä loppuaan, ehken olisi halukas kaupungin silloin sopiviksi katsomilla ehdoilla tekemään kaupungin kanssa välipuheen vuokraoikeuden luovuttamisesta. Sellainen tulos on ajateltavissa. Mutta mahdotonta ei ole myöskään, että olot jo ennen vuokrakauden päättymistä pakottavat kaupungin hinnasta mistä tahansa hankkimaan itselleen täyden hallintaoikeuden koko alueeseen tahi johonkin sen osaan. Ja silloin yhtiö määrää ehdot, jotka luultavasti eivät ole kaupungille nykyisiä edullisemmat, vaan pikemmin päin vastoin. Niin ollen ehkä syystä moitittaisiin kunnallishallintoa kaukonäköisyyden puutteesta.

Mitä sitten ehdotetun sopimuksen sisällykseen tulee, niin ei Rahatoimikamari suinkaan tahdo kieltää, että yhtiö saisi melkoisen edun sen kautta että se oikeutettaisiin huutokaupatta omakseen lunastamaan kaksi hyvällä paikalla sijaitsevaa tonttia nykyään käypäin ykköshintain mukaan, olematta velvollinen maksamaan kauppa-

hinnalle korkoa ennenkuin kahdentoista vuoden kuluttua. Mutta toiselta puolen yhtiö tarjoo kaupungille etuja — ei ainoastaan välillisiä sen kautta että tarjoutuu tilaisuus paikalla ryhtyä Helsinginkadun tasoitukseen — vaan myös välittömiä sen kautta että heti voitaisiin myydä erinäisiä tontteja, jotka tuottaisivat kaupungille melkoisia rahamääriä sekä lisää korkotuloja tontinlunastuksista. Ehdotetusta sopimuksesta olisi etua molemmin puolin, ja jos yhtiön välitön voitto saattaakin näyttää ainakin suhteellisesti suuremmalta kuin kaupungin, niin ei tämä asianlaita sinänsä mitenkään perustele tehdyn ehdotuksen epäämistä.

Niinkuin edellä mainittiin, tehtiin Kaupunginvaltuustossa se huomautus, ettei ole takeita siitä, ettei yhtiö päästyään puheenalaisten tonttien omistajaksi möisi niitä ja siten tekisi erinomaisen hyvää kauppa. Rahatoimikamari puolestaan haluaa huomauttaa, että kaupungin kannalta katsottuna täytyy pitää edullisena, jos sellainen kauppa tulee toimeen mitä pikemmin sitä parempi, koska mainituille tonteille siten syntyisi kivitaloja. On nimittäin aivan todennäköistä, ettei uusi omistaja korkeitten tontinhintain johdosta voisi tyytyä pitämään tonteilla vain kaksikerroksisia puutaloja. Huomattava on myös se tärkeä seikka, että Helsinginkatu siten aikaisemmin voitaisiin laajentaa täyteen leveyteensä.

Edellä esitetyillä perusteilla ja kun asia on, sen johdosta että yhtiön on täytynyt ryhtyä toimiin alueen aitaamiseksi, joutunut uuteen vaiheeseen, sekä vihdoin silmällä pitäen kaupungin Yleisten töiden Hallituksen huomauttamia liikenneäkökohtia, on Rahatoimikamari katsonut olevan esittäminen tämän asian Kaupunginvaltuuston uudestaan harkittavaksi. Samalla kun Rahatoimikamari muuten viittaa Kamarin lokakuun 27 päivänä 1910 antaman kirjelmän oheelliseen alueen asemakaavaan sekä tämän mietinnön ohelliseen jäljennökseen huhtikuun 16 päivänä 1874 tehdystä Maistraatin pöytäkirjasta, jolla puheenalainen alue on vuokrattu «Helsingfors Aktiebo-
städer» yhtiölle, esittää Rahatoimikamari kunnioittaen, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

*antaa Rahatoimikamarin toimeksi tehdä „Helsingfors Aktiebo-
städer“ osakeyhtiön kanssa sellaisen sopimuksen että yhtiö heinäkuun
1 päivänä ensintulevana vuonna 1912 kaupungin käytettäväksi luo-
vuttaa yhtiöllä vuokralla olevan Suruttoman huvila-alueen N:o 25
seuraavilla ehdoilla:*

*1) että yhtiö oikeutetaan heinäkuun 1 päivänä 1912 lunastamaan
Itäisen Viertotien tontin N:o 47 sekä Helsinginkadun tontit N:ot 2 ja
4, jotka kaikki tontit sijaitsevat korttelissa 343, itsekunkin S:markan
40,776: —, S:markan 38,511:44 ja S:markan 32,333:85 hinnasta,
joista määrästä yhtiön tulee tammikuun 1 päivänä 1924 suorittaa 15
prosenttia sekä kuolettaa jälellä oleva osa kymmenen vuoden kuluessa
kymmenesosalla vuosittain, alkaen koronlasku, 6% mukaan, maksa-*

matta olevalla kauppahinnalle viimeksi mainitusta päivästä, mutta ollen yhtiöllä valta maksaa koko kauppahinta aikaisemminkin;

2) että kaupunki on maksamatta olevan kauppahinnan vakuudeksi oikeutettu hakemaan ja saamaan kiinnityksen yhtiön lunastettaviin tontteihin;

3) että hallintaoikeus Itäisen Viertotien tontteihin 41, 43 ja 45 luovutetaan yhtiölle heinäkuun 1 päivän 1912 ja joulukuun 31 päivän 1923 väliseksi ajaksi vuotuista 400 markan vuokraa vastaan sekä velvoittamalla yhtiö vuorakauden päättyessä palauttamaan tontit, joilta rakennukset sitä ennen pitää olla poistettu, kaupungin vapaasti käytettäväksi; sekä

4) että yhtiö sitoutuu kolmen kuukauden kuluessa käskyn saamisesta poistamaan kaikki rakennukset niiltä alueilta, jotka heinäkuun 1 päivänä 1912 luovutetaan kaupungille, lukuunottamatta sitä Helsinginkadun tontilla 2 olevaa päärakennuksen osaa, joka sijaitsee sanottulla kadulla ja joka rakennus saa pysyä liikkuttamatta paikallaan 1923 vuoden loppuun, kuitenkin sillä ehdolla että, jos suurin osa rakennusta sitä ennen tavalla taikka toisella turmeltu, yhtiö ei ole oikeutettu uudesti rakennuttamaan tontin ulkopuolella sijaitsevaa osaa siitä, sekä että yhtiö velvoitetaan, jos kaupunki sitä haluaa, ennen sanottua ajankohtaa poistamaan puheenalaisen osan rakennusta jäävittömäin henkilöiden määräämää korvausta vastaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin kaupungin Maistraatin istunnossa huhtikuun 16 päivänä 1874.

2 §.

Maistraatin osastossa kuluvan kuukauden 10 päivänä pöytäkirjan 6 §:n kohdalla tehdyn päätöksen mukaan asiassa, joka koski kaupunkiin yhdistetylle maalle tehtävään työväenasuntojen rakennuttamista varten perustetun yhtiön Maistraattiin antamaa anomusta saada mainittuun tarkoitukseen vuokrata eräät kaupungille kuuluvain huvilain Suruttoman N:o 25 ja Kampinnummen N:o 68 alueet, otettiin mainittu asia nyt käsiteltäväksi Yhteisessä Maistraatissa; minkä jälkeen ja sittenkun tähän oli merkitty, että Maistraatti oli tätä ennen osastossa nyt esillä olevan asian yhteydessä käsiteltyt kauppias Gustaf Forsman-vainajan elinaikanaan Maistraatille tekemää anomusta paikan luovuttamisesta ensinmainitun huvilan maalta petrolin säilytysuojan rakennuttamiseksi, Yhdistetty Maistraatti, sittenkun asiassa tehdyt pöytäkirjat oli luettu, teki seuraavan

Päätöksen:

Yhdistetty Maistraatti on ottanut asian tutkittavaksi ja havaitsee, edellä mainitun yhtiön aikoman rakennusyrityksen yleishyödyllisyyteen sekä siihen katsoen mitä kaupunginvanhimmat ovat asiasta lausuneet, kohtuulliseksi, kauppias Forsmanin edellä kosketeltua anomusta huomioon ottamatta, siten myöntyä mainitun yhtiön puheenalaisen anomukseen, että Maistraatti yhtiölle viideksikymmeneksi vuodeksi tästä vuodesta alkaen kaupunginrahastoon kumpaiseltakin alueelta suoritettavaa neljänsadan Suomen markan eli yhteensä kahdeksansadan markan vuosivuokraa vastaan luovuttaa hallinto-oikeuden katselmusmiesten tässä asiassa ehdottamaan Kampinnummen huvilan N:o 68 osaan, semmoisena kuin tämä osa on katselmusmiesten antamassa katselmuskirjassa siihen kuuluvine karttoineen tarkemmin selitelty ja merkitty, sekä siihen Suruttoman huvilan N:o 25 alueeseen, joka mainittujen katselmusmiesten asian tästä puolesta antamassa katselmuskirjassa ja kartassa on tarkemmin selitelty ja osotettu, lukuunottamatta kuitenkin sekä sitä ajotietä, joka yleiseltä maantieltä vie viimeksi sanotun huvilan takana sijaitsevalle lannankaatopaikalle, että myös mainitun tien pohjoispuolella olevaa huvila-alueen osaa, johon maahan ja tiehen Maistraatti, välttääkseen kaikkia mainitun tien käyttämiseen nähden ilmeneviä esteitä, pidättää vastaiseksikin itselleen käyttöoikeuden; minkä ohella Yhdistetty Maistraatti tahtoo tähän luovutukseen liittää seuraavat ehdot ja määräykset, nimittäin että yhtiö tämän vuoden kuluessa sekä ottaa haltuunsa ja, sittenkun Kaupungininsinööri yhtiön ilmoituksen johdosta on maalla toi-

mittanut paalutuksen, asianmukaisesti aita puheenalaiset alueet, että myös Maistraattiin antaa niiden rakennuttamisessa noudatettavat piirustukset, kaikki sen uhalla että yhtiölle myönnetty hallintaoikeus muuten on menetetty; että yhtiö, jonka on mainittujen alueitten rakentamisessa noudatettava kaupungille voimassa olevan 10 päivänä joulukuuta 1859 annetun Rakennusjärjestyksen jälkimmäistä momenttia, varustaa nämä alueet, mikäli ne sijaitsevat yleisen maantien varrella, siistillä aitauksella tahi tasaisella, ruohoturpeella päällystetyllä kiviaidalla sekä tämän aitauksen sisäpuolelle istuttaa ja siinä vastedes pitää voimassa kasvavia lehtipuita, ollen kasvamasta lakanneiden sijaan viipymättä pantava uudet; että yhtiö rakennusten, aitausten ja istutusten voimassapitoon nähden alistuu jo annettuihin tahi asianomaisen kaupunginviranomaisen vastedes antamiin määräyksiin; että maanvuokra vuosittain kuulutetussa maksunkannossa suoritetaan edellä sanotuin määrin; että yhtiö hallintaoikeuden menetyksen uhalla kuukauden kuluessa siitä, kun lopullinen päätös asiasta on annettu, Maistraattiin antaa kahden luotettavan henkilön kirjallisesti laatiman ja asianmukaisesti oikeaksi vahvistetun sitoumuksen, jonka mukaan he kumpikin omasta ja toistensa puolesta takaavat vuokran maksamisesta niinkuin omasta velastaan, ollen Maistraatin asia tutkia ja hyväksyä tämä ennen joka kymmenennen vuoden loppua uudistettava takaus; että yhtiö ja sen oikeudenomistajat ovat, siinä tapauksessa että jollakin useinmainituista alueista olevaa rakennusta havaitaan pääasiallisesti käytettävän muuhun tarkoitukseen kuin työväenasunnoiksi, velvolliset ne paikalla kaupungille luovuttamaan ja rakennuksen poistamaan, jota vastoin kaikki paikalla silloin olevat aitaukset ja istutukset tulevat korvauksetta kaupungin omiksi; sekä että yhtiön ja sen oikeudenomistajain tulee edellä säädetyn vuokrakauden päättyessä kaupungin vapaasti käytettäväksi palauttaa useinmainitut alueet ja niillä olevat rakennukset, lukuunottamatta aitauksia ja istutuksia, jotka korvauksetta tulevat kaupungin omiksi, omalla kustannuksellaan poistaa, ellei muuta sopimusta asiasta silloisten kaupunginviranomaisten kanssa aikaansaada. Mutta koska tämä päätös ei pidä yhtä sen kanssa, mitä läänin Kuvernööri tätä ennen on vahvistanut noudatettavaksi kaupunkiin yhdistetyn maan jaotukseen ja sen yleiseen käyttösuunnitelmaan nähden, niin alistetaan asia näiltä kohdin läänin Kuvernöörin tutkittavaksi; jota varten päätös sekä asiassa syntyneet pöytäkirjat on mitä joutuisimmin valmiiksi kirjoitettava ja asiassa syntyneiden karttain kera Maistraatin toimesta Kuvernöörille lähetettävä.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Ehdotus kaupungin aluelääkärien uudeksi
johtosäännöksi.*

Helsingissä,
marrask. 9 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 200.

Viitaten Kaupunginvaltuustolle antamaansa kirjelmään viimeksi kuluneen loka-kuun 19 päivästä, jossa kirjelmässä Lautakunta on maininnut, että Lautakunnan ehdottaman Kallion uuden aluelääkäriviran perustamisen samoin kuin senkin johdosta, että joitakuita vuosia takaperin on perustettu aluelääkärivirka Hermanniin, on käynyt tarpeelliseksi tehdä erinäisiä muutoksia kaupungin aluelääkäreille voimassa olevaan johtosääntöön, pyytää Lautakunta, joka sitä paitsi on havainnut puheenalaisen johtosäännön muuttuneiden olojen johdosta kaipaavan erinäisiä muutoksia ja poistoja, tässä lähettää laatimansa uuden johtosäännön ehdotuksen hyväksyttäväksi. Selvyyden vuoksi pannaan tähän nykyään voimassa olevan johtosäännön teksti uuden ehdotuksen rinnalle, minkä ohella ehdotettujen muutosten perustelu mainitaan kunkin pykälän lopussa.

Helsingin aluelääkärien johtosääntö maaliskuun 23 päivästä 1892 siihen heinäkuun 9 päivänä 1898 ja huhtikuun 5 päivänä 1907 tehdyin muutoksiin.

I §.

(Heinäkuun 9 päivänä 1898 annetun päätöksen mukaan.)

Aluelääkärit, lukuaan viisi, asettaa Kaupunginvaltuusto Terveidenhoitolautakunnan ehdotuksesta kuudeksi vuodeksi, mutta heidät voi uudestaan valita.

Terveidenhoitolautakunnan ehdotus.

I §.

Aluelääkärejä asetetaan niin monta kuin Kaupunginvaltuusto havaitsee tarpeen vaativan, ja virat julistaa Maistraatti kolmenkymmenen päivän kuluessa avonaisina oikeutettujen suomalaisten lääkärin haettaviksi. Sittenkun Terveidenhoitolautakunnan lausunto hakijoista on hankittu, jätetään asiakir-

Muist. Päätöksellä huhtikuun 5 päivältä 1907 on Uudenmaan läänin Kuvernööri vahvistanut tähän säännökseen sen muutoksen, että kaupungin aluelääkäri virat sen ajan umpeen mentyä, joksi sanottujen virkain silloiset pitäjät oli niihin asetettu, täytetään ainoastaan toistaiseksi ja velvoittamalla viranpitäjä virasta eroamaan kuuden kuukauden kuluessa hänen tahi kaupungin taholta tapahtuneesta irtisanomisesta.

2 §.

Hyvissä ajoin ennen kolmen (kuuden) vuoden umpeen menemistä julistaa Maistraatti virat kolmenkymmenen päivän kuluessa avonaisina tässä maassa oikeutettujen lääkärien haettaviksi Maistraatilta. Sittenkun Terveystenhoitolautakunnan lausanto hakijain sopivaisuudesta on hankittu, jätetään asiakirjat Kaupunginvaltuustolle vaalin toimittamista varten.

Jos aluelääkäri ennen toimikautensa umpeen menemistä eroaa, taikka jos sellainen virka muusta syystä sitä ennen tulee avonaiseksi, täytetään se ainoastaan siksi ajaksi, mikä eronneella lääkärillä olisi ollut jälellä.

Lautakunnan ehdotus että johtosäännössä ei määrättäisi kaupungin palvelukseen asetettujen aluelääkärien lukumäärää, johtuu, niinkuin jo edellä huomautettiin, siitä että kaupunki jo nyt on katsonut tarpeelliseksi ylittää johtosäännössä määrätyn luvun viisi, ja luultavaa on, että kaupungin edelleen kasvaessa vieläkin useampia aluelääkäreitä, ehkä jo piankin, on asetettava. Muut muutokset ovat osin ainoastaan muodollisia, osin vähäpätöisiä.

3 §.

Aluelääkäriin on velvollisuus:

1) eri korvauksetta antaa lääkärin-apua kaikille alueella asuville köyhille

jat Kaupunginvaltuustolle virkain täyttämistä varten.

2 §.

Aluelääkärit otetaan kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

3 §.

Aluelääkäriin on velvollisuus:

1) eri korvauksetta antaa lääkärin-apua alueella asuville köyhille henki-

henkilöille, jotka kunnan sairaanhoidosta voimassa olevan Ohjesäännön 1 §:n mukaan ovat oikeutetut sairaanhoitoa saamaan, ja siihen nähden antaa tätä hoitoa sekä määrättyinä, Terveystoimikunnan hyväksymänä vastaanottotunteina niille, jotka silloin ilmoittautuvat, että myös luokse kutsuttuna taikka muun ohjeen nojalla niille potilaille, jotka taudin laadun johdosta eivät voi itse tulla lääkärin luo ja joiden asunnossa hänen sentähden on käytävä; ja tulee hänen myös katsoa ja arvostella, käykö sairaita sopivasti hoitaminen kotonaan, vai onko heidät otettava sairaalaan, jossa viimeksi mainitussa tapauksessa heidät on osotettava johonkin ilmoitettuun sairaanhoitolaitokseen ja varustettava todistuksella, jossa mainitaan kaikki ne tiedot, mitkä kussakin eri tapauksessa mahdollisesti katsotaan tarpeellisiksi;

Tämän momentin alkuosan on Lautakunta ainoastaan uudestimuodostanut. Momentin loppupuoli on poistettu, koska siinä olevat seikkaperäiset määräykset ovat itsestään selviä.

2) kaikista hoitamistaan potilaista pitää Terveystoimikunnan hyväksymän kaavakkeen mukaista päiväkirjaa, johon merkitään muistoon sellaiset seikat, joitten tunteminen saattaa olla tärkeä;

Momentin sanamuotoa on lyhennetty, koska kaupungin lääkärit jo parin vuosikymmenen ajan ovat merkinneet muistoonpanot päiväkirjoihinsa sillä tavoin kuin kukin heistä on sopivaksi katsonut eikä mitään haittoja siitä ole koitunut.

3) tarkoin pitää silmällä sellaisia alueen oloja, jotka voivat haitallisesti vaikuttaa yleisön terveydentilaan, ja asianhaaran vaatiessa siitä ilmoittaa kaupunginlääkärille;

löille, jotka ovat oikeutetut saamaan maksutonta sairaanhoitoa, osin vastaanottamalla avunetsijöitä määrättyinä, Terveystoimikunnan hyväksymänä vastaanottotunteina, osin käymällä niiden sairaiden luona, jotka taudin laadun johdosta eivät voi itse saapua vastaanottotilaisuuksiin;

2) pitää päiväkirjaa kaikista hoitamistaan potilaista;

Tätä momenttia ei ole pantu Lautakunnan ehdotukseen, koska aluelääkärien toiminta siitä lähtien kun Terveystoimikunnan toimisto perustettiin ja toimiston henkilökunta koko kaupungissa valvoo kaikkia sellaisia oloja, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti yleiseen terveydentilaan, on kehittynyt siihen suuntaan, että aluelääkärit ainoastaan ovat hoitaneet kaupungissa sattuneita taudintapauksia eivätkä ole puuttuneet alueittensa terveydellisten olojen tarkkaamiseen.

4) kaupunginlääkärille niinkään ilmoittaa sekä huomattavat taudintapaukset, erittäinkin semmoiset, jotka kenties ovat kulkutaudin tapaisia taikka johtuvat vahingollisten aineitten vaikutuksesta tai muista epätavallisista syistä, että myös tiedokseen tulleesta lasten ja muiden avuttomain potilaiden huonosta hoidosta, suuremmista tapaturmista ja huomiota herättävistä kuolemantapauksista, erittäinkin kun kuolema on tai epäillänsä olevan toisen henkilön taikka myös henkilön itsensä tahallisesti tuottama, sekä jokaisesta muusta tapauksesta, joka saattaa antaa aihetta johonkin asianomaisen viranomaisen asiana olevaan toimenpiteeseen;

Uuden ehdotuksen mukaan vapautuisivat aluelääkärit eräistä tehtävistä, jotka nykyaikaisen käsityksen mukaan kuuluvat poliisiviranomaisille.

5) Terveystoimikunnan määräysten mukaisesti antaa kaupungin vaivahoidolle tarpeellisia tietoja sekä todistuksia niiden henkilöjen terveydentilasta ja työkyvystä, jotka vaivahoidolta hakevat tahi jo saavat avustusta taikka pyrkivät kaupungin työ- ja vaivastaloon, sekä saapua Vaivahallituksen kokouksiin, kun sanottu hallituksen katsoo tarpeelliseksi;

6) noudattaa tarpeellista säästäväisyyttä niin lääkeaineiden määräämisessä yleensä kuin erittäinkin määrätessään

3) Terveystoimikunnan toimistoon viikottain antaa Lautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukainen raportti hoitamisesta äkillisistä taudintapauksista sekä myös Lautakunnan toimistoon kohta ilmoittaa kaikki alueelta hänen tietoonsa tulleet huomattavammat taudintapaukset, erittäinkin sellaiset, joiden voi epäillä olevan tarttuvaa tahi kulkutaudin tapaista laatua tahi johtuneen tavattomammista syistä, esimerkiksi myrkytyksistä, erittäinkin semmoista, joita sattuu teollisuusammateissa;

4) Terveystoimikunnan määräysten mukaisesti antaa kaupungin vaivahoidolle tarpeellisia tietoja sekä todistuksia niiden henkilöjen terveydentilasta ja työkyvystä, jotka vaivahoidolta hakevat tahi jo saavat avustusta taikka pyrkivät kaupungin työ- ja vaivastaloon, sekä saapua Vaivahoitohallituksen kokouksiin, kun sanottu hallitus sen katsoo tarpeelliseksi;

5) noudattaa tarpeellista säästäväisyyttä lääkeaineiden määräämisessä sekä, niitä kaupungin kustannuksella,

niitä köyhille henkilöille kaupungin kustannuksella sekä, kun herää epäilystä tuollaisen maksuttoman lääkemääräyksen tarpeellisuudesta, neuvoa hakija Vaivashoitohallitukseen;

määrätessään, tarkasti noudattamaan Vaivashoitohallituksen siinä kohden antamia määräyksiä.

Ehdotettu muutos on pääasiassa vain muodollista laatua.

7) vuosittain tarkastaa viimeksi mainittujen määräysten johdosta syntyneet apteekkilaskut ennen niiden jättämistä Terveystoimikunnan hyväksyttäväksi maksun suoritusta varten;

Tämä momentti on poistettu, koska apteekkilaskujen tarkastus jo useat vuodet on tapahtunut Vaivashoitohallituksen toimesta.

8) kunkin kuukauden alussa kaupunginlääkärille antaa Terveystoimikunnan vahvistaman kaavakkeen mukainen ilmoitus edellisen kuukauden kuluessa hoitamistaan taudintapauksista.

Kun aluelääkärit, samoin kuin kaikkikin kaupungissa ammattiaan harjoittavat lääkärit, jo parin vuosikymmenen aikana ovat Terveystoimikunnalle antaneet raportteja kaikista hoitamistaan äkillisistä taudintapauksista, ei tässä momentissa olevaa määräystä ole moneen aikaan sovellettu, minkätähden sitä ei olekaan Toimikunnan ehdotukseen pantu.

9) vuosittain tammikuun kuluessa Terveystoimikunnan vuosikertomukseen pantavaksi antaa ensimmäiselle kaupunginlääkärille täydellinen selostus alueensa terveyden- ja sairaanhoidosta edellisellä vuonna sekä selostuksen ohessa sairaspäiväkirjan perustuksella ja Terveystoimikunnan määräämän kaavakkeen mukaisesti laaditut taulukot.

6) vuosittain tammikuun kuluessa Terveystoimikunnan vuosikertomukseen pantavaksi antaa ensimmäiselle kaupunginlääkärille täydellinen selostus alueensa terveyden- ja sairaanhoidosta edellisellä vuonna sekä selostuksen ohessa sairaspäiväkirjan perustuksella ja Terveystoimikunnan määräämän kaavakkeen mukaisesti laaditut taulukot.

4 §.

Aluelääkärien velvollisuutena olevaa virantoimitusta varten on kaupunki jaettu seuraaviin viiteen alueeseen, nimittäin:

Sörnäisten alueeseen, johon kuuluvat 3, 5, 6, 7 ja 9 kaupunginosaa;

Pohjoinen alue, johon kuuluvat 1, 2, 4 ja 8 kaupunginosaa;

Kallion alue, johon kuuluvat entinen Kallion huvilatila, Eläintarhan huvilat, Hakaniemen, Näkin, Haapaniemen ja Kaiun tilat ynnä Siltasaari;

Sörnäisten alue, johon kuuluu Haapaniemen ja Kaiun tilain itäpuolinen kaupunkiin yhdistetty alue; sekä

Töölön alue, johon kuuluu Espoon tullin pohjoispuolinen ja rautatielinjan länsipuolinen tienoo.

5 §.

Taudintapaukset, jotka ovat kohdanneet enintään viidentoista vuoden ikäisiä 1, 2, 3 ja 8 kaupunginosassa sekä Siltasaarella asuvia lapsia, niin myös yleiset taudintapaukset, jotka ovat kohdanneet samoissa kaupunginosissa asuvia aikuisia naisia, on kaupungin palvelukseen naisten tauteja varten asetetun naispuolisen lääkärin velvollisuus hoitaa, johon nähden tämä johtosääntö myös on sovellettava häneen.

4 §:än ehdottamiensa muutosten perustelemiseksi pyytää Lautakunta viitata siihen, mitä 1 §:n kohdalla on lausuttu kaupungin aluelääkärien lukumäärästä.

Ehdottamansa 4 §:n sanamuodon johdosta, jonka mukaan erinäisten tautien erikoishoidon käy antaminen jonkun määrätyn aluelääkärin toimeksi, katsoo Lautakunta olevan tarpeetonta antaa erityisiä määräyksiä kaupungin palveluksessa olevasta *naispuolisesta* aluelääkäristä, minkätähden 5 § on poistettu. Puheenalainen lisäys kohdistuisi myös Lautakunnan ehdottaman Kallion uuden aluelääkärin toimintaan, jonka erikoisalana olisivat sukupuolitaudit.

4 §.

Aluelääkärien velvollisuutena olevaan virantoimitukseen nähden on kaupunki jaettu alueisiin, joiden lukumäärän ja rajat Kaupunginvaltuusto määrää Terveystoimituslautakunnan ehdotuksesta.

Samassa järjestyksessä voidaan myös erinäisten nais-, sukupuoli- y. m. tautien erikoishoito panna jonkun aluelääkärin velvollisuudeksi alueen ulkopuolellakin asuvain varattomain henkilöiden sairastaessa tuollaisia tauteja.

6 §.

Eteläisen alueen lääkärin on annettava lääkärinhoitoa kaupungin vakinaisen palokunnan alipäällystölle ja miehistölle sekä heidän perheilleen.

5 §.

Sillä alueella, missä paloasema on, tulee aluelääkärin maksutta antaa lääkärinhoitoa kaupungin vakinaisen palokunnan alipäällystölle ja miehistölle sekä heidän perheilleen.

Koska paloasemia nyttemmin on muallakin kuin Eteläisellä alueella, näyttää kohtuuttomalta velvoittaa Eteläisen alueen lääkäri hoitamaan palokunnan miehistöä ja alipäällystöä, siinäkin tapauksessa että nämä palvelevat muiden alueitein paloasemilla. Sen seikan huomauttamiseksi, että maksuton lääkärinhoito tulee alipäällystölle ja miehistölle sekä heidän perheilleen palkkaetuna, ja mahdollisten lääkärinpalkkion vaatimusten välttämiseksi, on pykälän sanamuotoa selvennetty.

7 §.

Sairaanhoitoa kaupungin työ- ja vaivaistalossa sekä siihen kuuluvassa sairaalassa toimittaa Töölön alueen lääkäri, jonka sitä varten tulee käydä laitoksessa jokaisena arkipäivänä sekä sen lisäksi, tarpeen mukaan, laitoksen johtajan kutsumuksesta.

Koska vaivaistalossa jo useat vuodet on ollut oma lääkärinsä, ei puheenalainen § nyttemmin enää kuulu kaupungin aluelääkärien johtosääntöön.

8 §.

Mitä 3 §:n 8 ja 9 momentissa on säädetty aluelääkärin velvollisuudesta antaa kaupunginlääkärille tietoja hoitamistaan taudintapauksista, koskee myös työ- ja vaivaistalossa sekä siihen kuuluvassa sairaalassa annettua sairaanhoitoa; ja tulee lääkärin Terveystalokunnalle myös ilmoittaa, mitä terveyshoidolliselta kannalta saattaa mainitussa laitoksessa olla muistuttamista.

Tämä § on poistettu edellisen §:n kohdalla mainitusta syystä.

9 §.

Edellä säädettyyn aluelääkärien väliseen työnjakoon saa Terveystenhoitolautakunta tehdä satunnaisten asiahaarain johdosta tarpeellisia pienempiä oikaisuja.

Ainoastaan sanan «oikaisuja» sijaan on Lautakunnan ehdotuksessa pantu sana «muutoksia».

10 §.

Aluelääkäriin tulee noudattaa sekä kaupungin kunnallisesta sairaanhoidosta voimassa olevia asetuksia että myös mitä Terveystenhoitolautakunta ja kaupunginlääkäri kussakin eri tapauksessa niiden mukaisesti mahdollisesti määräävät.

11 §.

Aluelääkäriin ei ainoastaan tule asua alueellaan ja asunnon, mikäli mahdollista, niin sijaita, että useimmilla avuntarvitsijoilla on sinne helppo pääsy, vaan myös määrättyinä vastaanottoaikoina, vähintään tunti sekä aamu- että iltapäivin, kunakin arkipäivänä olla kotonaan puhuteltavana sekä muinakin aikoina pakottavan taudintapauksen sattuessa olla tavattavissa. Vastaanotto- tunteista ilmoittakoon aluelääkäri Terveystenhoitolautakunnalle, jonka tulee niiden soveliaisuutta tutkittuaan, niistä samoin kuin aluelääkärien asunto-osotteistakin, puolivuositain tai useamminkin, jos muutoksia tapahtuu, julkaista tieto kaupungin enimmäin levinneissä sekä ruotsin- että suomenkielisissä sanomalehdissä.

6 §.

Edellä säädettyyn aluelääkärien väliseen työnjakoon saa Terveystenhoitolautakunta tehdä satunnaisten asiahaarain johdosta tarpeellisia pienempiä muutoksia.

7 §.

Aluelääkäriin tulee noudattaa sekä kaupungin kunnallisesta sairaanhoidosta voimassa olevia asetuksia että myös mitä Terveystenhoitolautakunta ja kaupunginlääkäri kussakin eri tapauksessa niiden mukaisesti mahdollisesti määräävät.

8 §.

Aluelääkäriin ei ainoastaan tule asua alueellaan ja asunnon, mikäli mahdollista, niin sijaita, että useimmilla avuntarvitsijoilla on sinne helppo pääsy, vaan myös määrättyinä vastaanottoaikoina, vähintään tunti sekä aamu- että iltapäivin, kunakin arkipäivänä olla kotonaan puhuteltavana sekä muinakin aikoina pakottavan taudintapauksen sattuessa olla tavattavissa. Vastaanotto- tunteista ilmoittakoon aluelääkäri Terveystenhoitolautakunnalle, jonka tulee niiden soveliaisuutta tutkittuaan, niistä samoin kuin aluelääkärien asunto-osotteistakin, puolivuositain tai useamminkin, jos muutoksia tapahtuu, julkaista tieto kaupungin enimmäin levinneissä sekä ruotsin- että suomenkielisissä sanomalehdissä.

12 §.

Aluelääkäreillä ja naispuolisella lääkäriellä on oikeus saada vuosittain kuukauden virkaloma Terveydenhoitolautakunnan määrättävänä aikana; ja tulee näiden lääkärien, sekä virkalmansa ajaksi että Terveydenhoitolautakunnan muuten myöntäessä heille virkavapautta, panna puolestaan Terveydenhoitolautakunnan hyväksymä sijainen. Lyhyenlaisen virkaloman aikana ei kuitenkaan saa muuttaa vastaanottojen aikaa eikä paikkaa, mutta lääkärin vaihtuessa on siitä joka kerta sanomalehdissä ilmoitettava sillä tavoin kuin 11 §:ssä säädetään.

Sijaisen palkkaamiseksi virkaloman aikana on erityinen määräraha osotettu.

9 §.

Aluelääkäri on oikeutettu saamaan vuosittain kuukauden virkaloman aikana, jonka Terveydenhoitolautakunta asiasta tehdyn esityksen nojalla voi hyväksyä, ja maksetaan virkaloman ajaksi asetulle sijaiselle korvaus Kaupunginvaltuuston sitä varten osottamista varoista. Virkavapautta aluelääkärille myönnetään niinkään Terveydenhoitolautakunnan harkinnan nojalla, ja tulee Lautakunnan sekä virkavapauden että virkaloman ajaksi hyväksyä aluelääkärin ehdottama sijainen, ennenkuin pyydetyn loman myöntää. Ellei sellainen loma ole kolmea kuukautta pitempi, ei vastaanottojen aikaa eikä paikkaa saa muuttaa, ja on lääkärin vaihtuessa joka kerta kuulutus siitä julkaistava sanomalehdissä sillä tavoin kuin 8 §:ssä säädetään.

Lautakunnan ehdotukseen on pääasiallisimmin muodollisia muutoksia tehty.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Esitys, joka koskee Helsingin kaupungissa harjoitettua väkijuomaliikettä.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Kun emme voi yhtyä siihen ehdotukseen, minkä Valtuuston asettama väkijuomavaliokunta on tehnyt väkijuomain vähittäismyynnin ja anniskelun, mallasjuomien anniskelun sekä viinien ja muiden miedompain väkijuomien vähittäismyynnin järjestämiseksi ensitulevan kesäkuun 1 päivästä alkaen samaan päivään 1914 asti, olemme katsoneet asiaksemme kirjallisesti perustella poikkeavan mielipiteemme sekä esittää oman ehdotuksemme asiassa.

Jo vuonna 1893, jolloin nykyensä voimassa oleva väkijuomalaki vastikään oli astunut voimaan, asetti Valtuusto valiokunnan, jonka tuli antaa lausunto siitä voitaisiinko väkijuomien vähittäismyynti ja anniskelu Helsingissä, joko osaksi tahi kokonaansa, jättää yhdelle tahi useammalle sellaiselle yhtiölle, kuin uuden asetuksen 9 §:ssä sanottiin ja millä ehdoilla tämä voisi tapahtua. Toukokuun 6 päivänä 1893 antamassaan seikkaperäisessä ja valaisevassa lausunnossa huomautti valiokunta, kuinka peräti puutteellisella tavalla väkijuomien kauppa pääkaupungissa oli järjestetty varsinkin siihen nähden että «medan försäljningen af brännvin och sprit monopoliserats till förmån för nykterhetsvänliga bolag, den icke mindre betydande handeln med inhemska konjak och rom samt andra lika starka spritvaror eller med andra ord färgadt brännvin, lämnats nästan fri, d. v. s. åt handlande, de där visserligen nog, enär rättighet till sådan handel utgäfves endast efter noggrann pröfning af sökandens redbarhet, kunde väntas samvetsgrant iakttaga lagbestämningarna angående sådan försäljning, men å andra sidan äfven, då deras förtjänst betingades af omsättningen på dessa varor, måste göra allt, som kunde öka denna omsättning och deras därpå beroende vinst. Då inköpspriset för inhemska konjak, rom och arrak ställde sig lika lågt och på de sämre sorterna, där tillsatserna till brännvinet tjänade till att öfverskynda en underhållig vara, lägre än för det egentliga brännvinet, stode det uppenbart i handlandenes förmåga att åtminstone delvis paralysera hvarje försök från bolagens sida att genom höjning af brännvinsprisen försvåra åtkomsten till denna vara, emedan hvarje prisstegring endast åtföljdes af större afsättning utaf det färgade brännvinet». Valiokunnan mietintö päättyi ehdotukseen, että oikeus vähitain myydä paloviinaa, väkiviinaa sekä muita niin ulko- kuin kotimaisiakin

väkijuomia, joiden hinta ei noussut 2 m. 50 p. litralta, taikka jotka sisälsivät 60 % alkoholia tahi sitä enemmän, oli jätettävä yksinoikeudeksi yhdelle ainoalle yhtiölle, jonka tuli harjoittaa liikettään juoppouden ehkäisemiseksi eikä omaksi edukseen, ja että yksinoikeuden saavalle yhtiölle niinkään annettaisiin oikeus kaikkeen muuhun paitsi «suuremmissa hotelleissa», ravintoloissa, yksityisissä yhdistyksissä ja klubeissa tapahtuvaan väkijuomien anniskeluun.

Ehdotus ei tullut valtuustossa hyväksytyksi ja väkijuomakauppa kaupungisamme jäi entiselleen vielä vuosikymmeneksi eteenpäin. Sen johdosta että anniskeluyhtiön kaupungille lankeavat voittovarot vuosi vuodelta pienenivät ilman että juoppous väheni, asetettiin vihdoin vuonna 1902 uusi valiokunta laatimaan ehdotusta, miten väkijuomien vähittäiskauppa ja anniskelu sopivimmin olisi järjestettävä. Tämä valiokunta, jonka mietintö julkaistiin helmikuussa 1904, teki sen ehdotuksen, jonka perustalle väkijuomakauppa kaupungissa kesäkuun 1 päivästä v. 1905 lähtien on ollut järjestetty, nimittäin että sekä ulko- että kotimaisten väkijuomien vähittäismyynti ja anniskeluoikeus on jätetty yksinoikeudeksi yleishyvää tarkoittavalle yhtiölle, joka on ollut oikeutettu määrättyillä ehdoilla luovuttamaan vähittäismyynti- ja anniskeluoikeutensa yksityisille liikkeen harjoittajille.

Että täten käytäntöön otettu uusi järjestelmä aikoinaan käsitti melkoisen edistyksen entisiin oloihin verraten, ei meidän mielestämme ole kiellettävissä. Se oli ensimmäinen askel Göteborgilaisjärjestelmän toteuttamiseksi ja semmoisena sillä on merkityksensä, joka ei suinkaan ole väheksyttävä. Mutta yhtä kieltämätöntä on toiselta puolen, ettei ainaseksi voida jäädä tälle kannalle, vaan että aika on käsissä, jolloin on otettava uusi askel samaan suuntaan, toteuttamalla Göteborgilaista järjestelmää entistä täydellisemmin.

Samat syyt, mitkä 1893 vuoden valiokunta mietinnössään esittää väkijuomaliikkeen monopoliseerauksen tueksi, puhuvat edelleenkin tällaisen toimenpiteen puolesta. Selvä on nimittäin, että kun monopoliyhtiö, kuten tähän asti on tapahtunut, luovuttaa saamansa oikeuden yksityisille liikkeenharjoittajille, ja näiden etu siis tulee riippumaan väkijuomien kulutuksesta, se hyöty, mikä yhteiskunnalla on tällaisesta voisipa sanoa näennäisestä monopoliseerauksesta, supistuu varsin vähiin. Yhteiskunnan etu vaatii niin pientä, väkijuomaliikkeen harjoittajain etu niin suurta väkijuomien kulutusta kuin suinkin. Tämä ristiriita, joka todellisen Göteborgilaisen järjestelmän juuri on määrä poistaa, jääpi siis edelleen voimaansa, niin kauan kuin asiat ovat järjestettyinä siten kuin ne tähän asti ovat olleet Helsingissä.

Värjäämättömän viinan kestettävä vaikea kilpailu rommin, arrakin, konjakin ja muiden värjättyjen viinalajien kanssa, jonka myöskin 1893 vuoden valiokunta täydellä syyllä mainitsee ehdottamansa toimenpiteen tukemiseksi, ei sekään ole vähentynyt vaan päinvastoin entisestään vielä lisääntynyt. Ainoa erotus on, että nyt ei ole kysymys värjätyn ja värjäämättömän vaan kotimaisen ja ulkomaalaisen viinan välisestä kilpailusta. Kotimainen viina on tavan takaa veron korotuksella kallistettu, ulkomaan tavarasta kannettava tulli sitä vastoin on jäänyt entiselleen

ja täten on kilpailu kotimaiselle tuotteelle ulkomaisen tuotteen kanssa jo itsessään käynyt vaikeaksi. Mutta Helsingissä tähän asti noudatettu järjestelmä tekee tämän itsessään vaikean kilpailun vieläkin vaikeammaksi. Oikeutta kotimaisten väkijuomain vähittäismyyntiin ei monopoliyhtiö voimassa olevan lain mukaan saa yksityisille kauppiaille luovuttaa. Kotimaisen tavarain myynti jää siis sellaisen kauppiain hoidettavaksi, jonka oma etu ei enempää kuin velvollisuuskaan vaadi häntä panemaan kortta ristiin tavarain menekin lisäämiseksi. Ulkomaan tavarain kauppa sitä vastoin jätetään yksityisille kauppiaille, joiden etu kokonaan riippuu siitä, että tuolla tavaralla on mahdollisimman suuri menekki. Kotimaan tavaraa — siinä tämän järjestelmän oikea kukkanen — ei anneta muille kuin sille, joka käy sitä noutamassa, ulkomaan tavaraa sitä vastoin saa vaunulastittain lähettää kelle tilaajalle tahansa. Seuraus kaikesta tästä on, että ulkomaisten väkijuomain maahan tuonti vuosi vuodelta enenee, samalla kuin kotimaisen tavarain menekki vähenee. Ja kun ulkomaan tavarain menekki lisääntyy, lisääntyvät valtion tullitulot, siis — nykyisen hallituksen henkeen puhuaksemme — «hallituksen rahat», kun taas kotimaisen tavarain menekin vähetessä viinaverot, siis «eduskunnan rahat» vähenevät. Kunnallamme lienee kuitenkin yhtä vähän syytä suosia ulkomaan teollisuutta kotimaisen kustannuksella kuin semminkin nykyoloissa kartuttaa tullituloja viinaveron kustannuksella.

Ennen kaikkea vahingoittaa tällainen järjestelmä kuitenkin kuntaa itseään, joka siten väkijuomaliikkeestä ei saa läheskään sitä tuloa, minkä se voisi ja mikä se pitäisi saada siitä. Jos kohtakaan täydellistä tätä asiaa valaisevata tilastoa ei ole olemassa, voidaan jo 1904 vuoden valiokunnan edelläkerrotussa mietinnössä löytyvistä numeroistakin nähdä, että Helsingin kunta tässä suhteessa huomattavasti useimmat muut kaupungit valvoo omaa etuaan, sen väkijuomaliikkeestä saamat tulot kun ovat suhteellisesti aivan mitättömän pienet siihen laajaan väkijuomaliikkeeseen verraten, mitä täällä harjoitetaan. Ja nämä ennestäänkin pienet tulot osottavat taipumusta vuosi vuodelta vieläkin pienenemään.

Tulot vähenevät hetkellä, jolloin kaupungilla on kaksinkertainen syy jopa suoranainen velvollisuuskin niiden kartuttamiseen. Maamme sivistystyötä uhkaa kuten tunnettu halla. Teattereilta, orkestereilta y. m. sen tapaisilta laitoksilta riistetään valtioapu. Niiden täytyy sen vuoksi pystyssä pysymisensä uhalla turvautua kuntain apuun. Ja Helsingin asema maamme pääkaupunkina velvoittaa ymmärtääksemme sitä sivistyslaitostensa tukemisessa kulkemaan maamme kaupunkikuntain etunenässä. Kaiken todennäköisyyden mukaan tulee siis lähin tulevaisuus kunnallamme kysymään melkoisia rahallisia uhrauksia tarkoituksiin, joihin ei ainakaan kaikkiin voitane käyttää taksoituksella saatuja varoja.

Miltä kannalta asian katsookin täytyy siis tulla siihen tulokseen, että kaupungilla nyt on syytä laajemmalti kuin tähän asti pidättää väkijuomaliike monopoliyhtiön omissa käsissä. Näin ollen olisi mielestämme yksinkertaisinta päättää, että yksinoikeuden saapa yhtiö ei enää saa luovuttaa oikeuttaan väkijuomien vähittäis-

myyntiin yksityisille kauppiaille, vaan on velvollinen itse hoitamaan koko väkijuomien vähittäismyynnin. Mutta kun ne yksityiset kauppiaat, joilla tähän asti on ollut oikeus väkijuomain vähittäismyyntiin tämän oikeutensa nojalla ovat ilman erityistä lupaa saaneet harjoittaa viinienkin ja muiden miedompain väkijuomien kauppaa, olisi seuraus tällaisesta päätöksestä kuitenkin, että tähänastisilta väkijuomakauppailta, samalla kun he kadottaisivat oikeuden väkijuomain vähittäismyyntiin, myöskin riistettäisiin oikeus viinien ja muiden miedompain väkijuomien kauppaan. Meidän mielestämme olisi näin jyrkkää muutosta oleviin oloihin mahdollisuuden mukaan vältettävä siihenkin nähden, että tuskin voidaan pitää oikeudenmukaisena, että väkijuomakauppiaat, siis laajemman oikeuden omistajat, täten kadottaisivat kaiken oikeutensa samalla kuin pienemmän oikeuden haltijat, miedompain väkijuomain myyjät, saisivat pitää oikeutensa vähentämättöminä. Sen välttämiseksi löytyy kaksi keinoa. Joko voidaan tähänastisille väkijuomakauppiaille myöntää oikeus yksinomaan miedompain väkijuomien myyntiin, tahi voidaan heille jättää mahdollisimman supistettu oikeus väkijuomien vähittäismyyntiin ja siten heille säilyttää heidän tähänastinen oikeutensa. Edellisen keinon puolesta puhuu se, että väkijuomien vähittäismyynti siten kokonaisuudessaan joutuisi monopoliyhtiön käsiin, sitä vastaan taas että tuollaiset «viinioikeudet» laajalle levinneen mielipiteen mukaan ovat peruuttamattomat ja että uusien sellaisten oikeuksien myöntäminen sen vuoksi saattaisi miedompain väkijuomain kaupan vastaiselle järjestämiselle haitallisena arveluttaa niitäkin, jotka muuten kernaasti soisivat että väkijuomain vähittäismyynti kokonaisuudessaan joutuisi monopoliyhtiön haltuun. Jälkimmäisellä keinolla taas on se etu, että viinikauppo-oikeuksien luku siten jäisi entiselleen, mutta myöskin se heikko puoli, että osa väkijuomain vähittäismyynnistä edelleenkin jäisi yksityisten käsiin.

Siihen nähden että edellinen keino kuitenkin tavallaan tietäisi miedompain väkijuomien kaupan laajentamista, jota jälkimäinen ei tiedä, ja että melkoinen osa niistä eduista, mitkä väkijuomain vähittäismyynnin täydellinen monopoliseeraus tuottaisi, voidaan saavuttaa mahdollisimman vähiin supistamalla yksityisille kauppiaille edelleen jätettävän väkijuomain vähittäismyyntioikeuden, olemme tulleet siihen tulokseen, että tälle menettelytavalle on annettava etusija. Etupäässä on tällöin tietysti koetettava monopoliyhtiön käsissä saada pidetyiksi ne väkijuomat, jotka ankarimmin kilpailevat kotimaisten väkijuomain kanssa, siis ennen kaikkia astioissa maahan tuodut väkijuomat. Mutta kun peljättävissä on, että pulloissakin voitaisiin ruveta maahan tuottamaan halpahintaista saksalaista n. s. dynamiittikonjakkia, lienee parasta että niille väkijuomille, joita yksityiset kauppiaat edelleen saavat pitää kaupan, sitä paitsi määrätään minimihinta. Tätä silmällä pitäen ehdotamme, että monopoliyhtiö oikeutetaan yksityisille kauppiaille luovuttamaan oikeuden vain sellaisten väkijuomien vähittäismyyntiin, jotka ovat maahan tuodut pulloissa ja ruuseissa ja maksavat vähintään 8 mk litralta. Tämän lisäksi ehdotamme määrättäväksi, että yksityinen kauppias, jolle yhtiö on luovuttanut vähittäismyyntioikeuden, ei saa enempää kuin yhtiö itsekään lähettää tavaroitaan tilaajille, vaan saa myydä niitä ainoastaan noudatettaviksi.

Väkiviinajuomain anniskeluun nähden emme ole katsoneet asiaksemme tehdä mitään ehdotusta tähänastisten järjestelyiden muuttamiseksi mitä tulee anniskeluun ensimmäisen ja kolmannen luokan ravintoloissa, mutta kyllä toisen luokan ravintoloissa. Viimeksimainittujen suhteen lausuivat Kaupunginvaltuusmiehet sen toivomuksen, että toisen luokan ravintolaoikeuksien luovuttamista ei olisi vastedes enää sallittava, vaan että anniskeluosakeyhtiö itse ottaisi vähitellen haltuunsa liikkeen mainittuun luokkaan kuuluvissa ravintoloissa, ja saman toivomuksen on asianomainen valiokunta ehdottanut tälläkin kertaa lausuttavaksi. Meistä on kuitenkin näyttänyt, että nyt on jo aika käsissä astua askel pitemmälle ja säätää anniskeluosakeyhtiölle ehdoksi, että yhtiön tulee siinä määrin kuin toisen luokan anniskeluosakeyhtiöille ehkä tulee puheenalaisena ajanjaksona avoimiksi, itse ottaa haltuunsa tällainen liike, jos sen jatkamista pidetään suotavana. Siihen nähden mitä edellä on väkiviinajuomain anniskelusta esitetty, ei mielestämme ole aihetta ehdottaa mitään muutosta anniskeluosakeyhtiöiden lukumäärään nähden.

Olutanniskelujen lukua olisi sitä vastoin mielestämme pikemmin vähennettävä kuin enennettävä. Joka tapauksessa olisi määrättävä, että sellaiset oikeudet annetaan ensi kädessä Anniskeluyhtiölle, ja mikäli yhtiö ei halua niitä käyttää ainoastaan sellaisille ruokatarjoiluille, jotka ovat verrattavat ensiluokan ravintoloihin.

Valaistaksemme saatavissa oleville tilastollisilla aineksilla ylläolevassa esityksessä huomautettua ulkomaisten väkijuomain tuonnin jatkuvaa lisääntymistä ja kotimaisten väkiviinajuomain kulutuksen vähentymistä sekä tästä aiheutunutta Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovarain alenemista on tähän esitykseen liitetty eräitä viralliseen tilastoon perustuvia tauluja, jotka on hyväntahtoisesti käytettäviksemme antanut osaksi Tullihallituksen tilastollisen osaston johtaja (Liite I), osaksi tässä kaupungissa olevien paloviinapolttimoiden ja väkiviinatehtaiden v. t. Ylivalvoja (Liitt. II—IV), osaksi taas Kaupunginvaltuuston kanslia (Liite V). Valitettavasti ajan niukkuus ei ole sallinut tämän aineiston tarkempaa valmistelua puheenalaiseen tarkoitukseen.

Sen nojalla mitä ylempänä on esitetty, saamme kunnioittaen ehdottaa, että Valtuusmiehet hyväksyisivät nyt käsiteltävänä olevassa valiokunnanmietinnössä tehdyt ehdotukset seuraavissa kohdissa näin kuuluvina:

B) mallasjuomain anniskeluun nähden

että sellaisen anniskelun oikeuksien lukumäärä on oleva enintään kolmekymmentäviisi, mitkä oikeudet saa antaa etusijassa Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle ja, mikäli tämä yhtiö ei halua niitä saada, sellaisille ruokatarjoiluille, joita voidaan pitää ensimmäisen luokan ravintolain veroisina.

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden

että paitsi sitä tällaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden omistajille, tämänlaatuisen vähittäismyynnin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan neljäkymmentäseitsemän;

että tämänlaatuisten oikeuksien siirtämistä ei sallita eikä myöskään uusia oikeuksia anneta.

E) yksinoikeuden myöntämisestä väkiviinajuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun nähden

että Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin ja anniskeluun täällä edelleen 1 päivästä kesäkuuta 1912 samaan päivään 1914, ollen osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, osakeyhtiölle suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kontorian omistajalle luovuttamaan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia sellaisten ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiin, jotka on tuotu maahan pulloissa tai ruuseissa ja joita ei myydä yleisölle huokeampaan hintaan kuin kahdeksaan markkaan litraa kohti;

mutta että esitettyyn myönnytykseen tehdään allaolevat ehdot:

että osakeyhtiön hallitukseen varataan sija vähintään kahdelle Kaupunginvaltuusmiesten valitsemalle jäsenelle, jotka vastaavat kolmatta osaa jäsenten luvusta;

että Kaupunginvaltuusmiehet vahvistavat niiden välikirjain kaavat, joilla vähittäismyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, edelleen määrää Maistraatti;

että sekä osakeyhtiö että ne yksityiset kauppiaat tai yhtiöt, joille osakeyhtiö on luovuttanut oikeuden ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiin, saavat myydä väkiviinajuomia ainoastaan noudettavaksi, vaan ei lähettää tavaroita tilaajain kotiin tai ulkopuolella kaupunkia olevaan paikkaan;

että osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa ottaa ratkaistavaksi kysymyksen, luovuttaako se hallustaan anniskelu- ja vähittäismyyntioikeuksia vai ei;

että anniskeluoikeuden omistaja on oikeutettu keneltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa tilaamaan sellaisia väkiviinatavaroita, joita näillä on oikeus pitää kaupan;

että Kaupunginvaltuusmiesten valitseman pysyvän sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään: a) kysymys siitä, onko vuokraaja osakeyhtiön vaatimuksesta julistettava saamansa oikeuden menettäneeksi; b) muut riidat, jotka voivat syntyä osakeyhtiön ja sen vuokraajain välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaravaran lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraaja, jonka vuokraoikeus supistetaan, lakkautetaan tai julistetaan menetetyksi; sekä

että osakeyhtiö itse hoitaa ravintolaliikkeen kaikissa kolmannen luokan anniskelupaikoissa sekä siinä määrin kuin toisen luokan anniskeluoikeuksia pnheenalaisena ajanjaksona ehkä tulee avoimiksi, itse ottaa haltuunsa myöskin tällaisen ravintolaliikkeen, jos sen jatkamista pidetään suotavana.

Helsingissä joulukuun 5 päivänä 1911.

Leo Ehrnroth.

Gustaf Mattsson.

Otto Stenroth.

E. W. Walldén.

V. von Wright.

Juomatavarain tuonti Suomeen

	1906			1907		
	Venäjältä	Ulko- valloista	Yhteensä	Venäjältä	Ulko- valloista	Yhteensä
Väkevempiä väkijuomia (kauppatilaston IX:n ryhmän 1—8, 11 ja 12 kohdat):						
astioissa kg	—	415,427	415,427	102	443,255	443,357
pulloissa pulloa	720	391,248	391,968	798	287,899	288,697
Punssia astioissa kg	—	—	—	—	—	—
S:a pulloissa pulloa	—	2,516	2,516	—	2,724	2,724
Viinejä astioissa kg	1,804	1,200,391	1,202,195	424	1,602,783	1,603,207
S:a pulloissa pulloa	5,342	172,374	177,716	6,999	179,473	186,472
Mallasvalmisteita:						
astioissa kg	—	25,135	25,135	702	21,628	22,330
pulloissa pulloa	1,879	5,831	7,710	3,261	9,663	12,924

Liite I

vuosina 1906—1911.

1908			1909			1910			1911		
									Tammik:sta lokak. loppuun.		
Venäjältä	Uiko- valloista	Yhteensä	Venäjältä	Uiko- valloista	Yhteensä	Venäjältä	Uiko- valloista	Yhteensä	Venäjältä	Uiko- valloista	Yhteensä
95	566,808	566,903	671	480,448	481,119	92	749,715	749,807	120	592,585	592,705
932	340,292	341,224	1,187	358,063	359,250	1,862	445,385	447,247	1,698	398,417	400,115
—	—	—	—	—	—	—	129	129	—	329	329
—	2,201	2,201	—	3,856	3,856	—	4,370	4,370	—	3,375	3,375
1,541	1,814,248	1,815,789	2,137	1,683,290	1,685,427	1,114	2,207,253	2,208,367	1,414	2,298,624	2,300,038
7,313	177,632	184,945	8,518	183,711	192,229	7,638	209,229	216,867	8,073	187,489	195,562
2,799	23,668	26,487	242	28,576	28,818	4,122	26,808	30,930	15,467	22,587	38,054
4,453	10,771	15,224	3,521	7,590	11,111	9,044	6,252	15,296	6,723	6,481	13,204

Liite II.

Konjakin ja rommin (kotimaisen) myynti Helsingin tislauslaitoksista.

Myydyistä juomista on suuri osa lähetetty maamme eri kaupunkeihin. Jälleenmyynti tapahtui Helsingissä helmikuun 15 päivään 1906 asti väkijuomakauppioiden kautta, viimeksimainitusta päivästä, jolloin Anniskelu-O. Y. sai yksinoikeuden, ainoastaan yhtiön omista paloviinapuodeista.

Vuonna	Litraa normaalipitoista (50 %)			Keskimäärin vuodessa	Kulloinkin voimassa ollut palo- viinan valmistusvero.
	Konjakkia	Rommia	Yhteensä		
1900	506,723	34,871	541,594	451,351	75 piä litralta à 50 %
1901	424,420	28,182	452,602		
1902	381,443	25,898	407,341		
1903	452,535	23,099	475,634		
1904	403,195	23,452	426,647		
1905	383,810	20,477	404,287	132,958	85 piä litralta à 50 % edell. vuosipuoliskolla: 85 piä litralta jälkimmäisellä „ 1 mk 20 piä „ 1 mk 20 piä litralta.
1906	142,672	4,414	147,086		
1907	118,134	4,279	122,413		
1908	140,889	6,016	146,905		
1909	113,054	2,374	115,428		
1910	47,267	1,483	48,750		
Marras- kuuhun 1911.	51,512	tietoja puuttuu	—		

Liite III.

Koti- ja ulkomaisten väkiviinajuomien kulutus.

Vuonna	Kotimaisia palo- viinaa sekä siitä valmistettuja väkiviinajuomia Litraa à 50 %	Eri vuosina maahan tuotujen <i>ulkomaisten</i> väkiviinajuomien määrä (Litraa erivoimaista)					Yhteensä ulkomaisia väkiviina- juomia	Väkiviina- juomien koko- naiskulutus
		Konjakkia	Rommia	Arrakkia	Whiskiä	Likööriä (pulloa)		
1900 ..	8,138,862	811,699	157,896	99,288	—	55,388	1,124,271	9,263,133
1901 ..	7,033,388	525,196	48,249	9,587	—	30,845	613,877	7,647,265
1902 ..	6,188,214	483,780	60,897	46,127	—	41,790	632,594	6,820,808
1903 ..	6,364,829	567,431	67,979	49,265	—	45,548	730,223	7,095,052
1904 ..	6,271,880	585,632	72,524	73,246	26,560	52,935	810,897	7,082,777
1905 ..	6,472,627	594,582	59,208	71,824	17,780	48,742	792,136	7,264,763
1906 ..	6,235,370	582,000	49,780	62,100	25,500	44,140	763,520	6,998,890
1907 ..	6,335,003	496,273	24,879	62,258	22,853	34,916	641,179	6,976,182
1908 ..	6,711,740	614,784	30,583	79,244	26,325	41,781	792,717	7,504,457
1909 ..	6,529,883	555,194	30,381	75,890	33,648	45,187	740,300	7,270,183
1910 ..	4,153,278	822,764	44,954	82,531	45,399	48,856	1,044,504	5,197,782

Ulkomailta tuotetut väkiviinajuomat.

Liite IV.

V:na 1908	Kiloa	Pulloa	
Konjakkia	433,420	268,048	
Rommia	27,474	8,603	
Arrakkia	98,814	193	
Whiskiä	6,070	21,569	
Likööriä	—	41,781	
S:ma	565,778 kiloa	S:ma 340,194 pulloa	(erikokoisia ja eri alkoholipitoisuutta).

V:na 1909						
Konjakkia	351,071	274,129				
Rommia	27,027	3,759				
Arrakkia	94,862	208				
Whiskiä	5,106	29,553				
Likööriä	—	45,187				
S:ma	478,066	»	S:ma 357,846	»	»	»

V:na 1910						
Konjakkia	597,588	344,694				
Rommia	41,977	11,372				
Arrakkia	102,868	241				
Whiskiä	5,872	40,701				
Likööriä	—	48,856				
S:ma	748,305	»	S:ma 445,864	»	»	»

1908 vuoden tuonti	565,777 kiloa ja	340,194 pulloa	{ V:na 1909 oli siis tuonti, vuoteen 1908 verraten, 87,712 kiloa pie- nempi, mutta 17,652 pulloa suurempi.
1909 » »	478,066 » »	357,846 »	
1910 » »	748,305 » »	445,864 »	

Vuoden 1909 tuontiin verraten oli tuonti vuonna 1910 lisääntynyt 270,239 kiloa ja 88,018 pulloa.

**Kaupungin osuus Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista
vuosina 1900—1910.**

Vuonna	Smk	Smk
1900	75,126: 85 (sekä lisäksi Vähitt. myyntiyhtiöltä	44,604: 33)
1901	47,837: 38 (» » » »	40,666: 49)
1902	50,166: 87 (» » » »	43,477: 88)
1903	93,300: 43 (» » » »	49,956: 24)
1904	146,198: 46 (» » » »	57,920: 91)
1905	123,410: 18 (» » » »	47,318: 56)
1906	316,051: 68	
1907	452,007: 93	
1908	407,846: 16 (» » » »	1,532: 07)
1909	415,227: 61	
1910	314,946: 22	

Esitys kaupungin pakkahuoneen työväen ammattikunnasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.

Marrask. 30 p:nä 1911.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 242.

Täyttääkseen Kaupunginvaltuuston päätöksellä viime huhtikuun 25 p:ltä Konttorille annetun tehtävän, joka koskee ilmoituksen antamista ennen tämän kuukauden päättymistä työväen ammattikunnan toiminnassa saavutetusta kokemuksesta sekä ammattikuntaan nähden mahdollisesti tarpeellisiksi havaittavista ehdotuksista, saa Konttori esittää seuraavaa:

Sittenkun Konttorin oli onnistunut kiinnittää yritykseen kelvollinen työnjohtaja, saatiin työväen ammattikunta järjestetyksi toukokuun jälkimäisellä puoliskolla, jonka jälkeen se alkoi toimintansa kesäkuun 1 p:nä.

Kaikki pakkahuoneen irtolaistyömiehet, joita oli 14, otettiin ammattikuntaan ja lisäksi 4 muuta, 100 markan kuukausipalkalla, mutta jo kesäkuussa täytyi kaksi ensimmäistä eroittaa ja elokuussa lisäksi kolmas.

Kesäkuun 1 p:nä olleella 18 miehisellä työvoimalla ei aluksi ollut riittävästi tointa, jonka tähden sitä, kahden niistä erottua kesäkuun 26 p:nä, ei täydennetty ennenkuin syyskuun 1 p:nä. Heinäkuussa oli vakinainen työvoima täysin riittävä, mutta jo elokuussa täytyi käyttää tilapäistä miehistöä ja sen tarve on joka kuukausi lisääntynyt, vaikkakin vakinaista miehistöä syyskuun 1 p:nä lisättiin 2 miehellä. Niinpä on apumiehistöä käytetty

elokuussa	47 tuntia	
syyskuussa	245	„
lokakuussa	990	„ sekä
marraskuussa	1,013	„

Koska apumiehistöä on tarvittu päivittäin ainoastaan työajan muutamina tunteina tai muutamina viikon päivinä, ja kelvollisia tilapäisiä työmiehiä on ollut saatavissa, on Konttori toistaiseksi voinut jättää sikseensä vakinaisen työvoiman lisäämisen, joten purjehduskauden päätyttyä ei ole tarvinnut eroittaa liian monta työmiestä.

Tilapäiset työmiehet saavat 60 penniä tunnilta, minkä ohessa koneenkäyttäjä-

apulaiset, milloin heidän ei ole tarvinnut hoitaa hissejä, ovat auttaneet tullikäytellyssä 40 pennin korvauksesta tunnilta. Tilapäistä miehistöä käytetään etusijassa tavarain pakkahuoneeseen ottamiseen, mistä työstä liikkeenharjoittajia on veloittu 60 penniä tunnilta eli 5 markkaa koko vaunulastilta, eli siis saman verran kuin muut samaan tarkoitukseen käytetyt työväenjärjestöt kantavat. Koska työväen ammattikunnan tarkoituksena ei ole hankkia minkäänlaisia tuloja kaupungille, mutta ei myöskään minkäänlaisia kustannuksiakaan, käy sellainen asiointi mahdolliseksi ainoastaan niinkauan kuin tilapäistä työvoimaa voidaan täydelleen käyttää hyväksi, mikä tähän saakka on kyllä onneksi ollut mahdollista.

Konttorin mielestä tulee kaupungin välityksen puheenalaisessa suhteessa tullilaitoksen ja liikkeenharjoittajain välillä jäädä kuten tähänkin asti vapaaehtoiseksi sekä kaupunkiin että liikkeenharjoittajiin nähden, sitä suuremmalla syyllä kun ammattikunnan toiminnan tarkoituksenmukainen järjestäminen on hyvin todennäköisesti vievä sen perustamisella tarkoitettuun päämaaliin. Konttorin mielestä on ehdottomasti hyljättävä tämän välityksen pakolliseksi tekeminen, koska kaupungin velvollisuuksia tullilaitokseen nähden siten laajennettaisiin.

Edellämainitun Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan ovat vakinaiset työmiehet velvollisia tekemään työtä koko toimitusajan k:lo 9:stä 4:ään, ja tarpeen vaatiessa yli senkin. Heidän velvollisuuksiinsa kuuluu myöskin pakkahuoneen puhtaanapitäminen. Tullihuoneen konttori- ja muiden yleisön käytettäviksi luovutettujen huoneustojen puhdistamista ei sitävästoin voida edullisesti jättää miehistön huoleksi, osaksi koska tämän puhdistamisen naiset toimittavat paremmin, osaksi ja pääasiallisimmin sentähden että se on toimitettava aikoina, jolloin ammattikunnan miehistö ei ole velvollinen olemaan työssä, ja on siitä sentähden suoritettava eri maksu.

Ammattikunnan ensimmäisen puolivuoden toiminnan taloudellinen tulos käy ilmi allaolevasta taulukosta:

K u u k a u s i	Debet		Kredit					
	Työpalkka		Vakinainen palkka		Tuntipalkka		Yhteensä	
	Smk	p:iä	Smk	p:iä	Smk	p:iä	Smk	p:iä
Kesäkuu	1,097	03	1,990	—	—	—	1,990	—
Heinäkuu	1,268	78	1,850	—	—	—	1,850	—
Elokuu	1,490	12	1,858	—	28	20	1,886	20
Syyskuu	2,046	59	1,976	60	147	—	2,123	60
Lokakuu	2,612	28	2,050	—	559	80	2,609	80
Marraskuu	2,413	33	2,033	35	597	80	2,631	15
Yhteensä	10,928	13	11,757	95	1,332	80	13,090	75
Säästö puhtaanapidon määräraha	1,370	—	Järjestämiskustannukset . .				496	90
Vajaus	1,289	52					—	—
	13,587	65					13,587	65

Jaettaessa puhtaanapidon ja järjestämiskustannusten määrärahan säästö kutakin kuukautta kohti, havaitaan että ammattikunnan ylläpito kesäkuun alusta elokuun loppuun on tuottanut kaupungille 1,433:72 markan tappion, jotavastoin syyskuusta marraskuuhun on syntynyt ainoastaan 144:20 markan ylijäämä. Yhtä suotuisa tulos kuin oli syyskuun alusta marraskuun loppuun voidaan mahdollisesti saada vielä joulua ja toukokuulta, kun taas taloudellinen tulos tammikuusta huhtikuuhun tulee luultavasti muodostumaan epäedullisemmaksi.

Ei näet ole mahdollista täysin käyttää vakinaista työvoimaa sellaisessa työssä kuin ammattikunnan työ on. Kun kaupungin muut työmiehet ovat työssä 9 tuntia päivässä, on ammattikunnan miehistö työssä ainoastaan 7 tuntia päivässä 7 kuukauden aikana vuodesta, $6\frac{1}{2}$ tuntia 2 kuukauden ja 5 tuntia 3 kuukauden aikana, johon tulee lisäksi pakkahuoneen puhdistamiseen tarvittava aika. Tuntipalkka, 100 markan kuukausipalkan mukaan laskien, tekee niinmuodoin mainittuja kausia kohti vastavasti 56, 59 ja 77 penniä. Kannettu työpalkka syyskuun alusta marraskuun loppuun, jolloin liike on vilkain, teki keskimäärin ainoastaan 44 penniä kutakin tuntia kohti, kun työmiehet taas olivat saaneet vakinaista palkkaa 56 penniä tunnilta. Debetin ja kreditin välistä tasapainoa auttoi mainittuna aikana puhtaanapitomäärärahan säästö, joka teki 6,3 penniä tunnilta, sekä se ylijäämä, jolla taksan mukainen työpalkka nousi yli tilapäisten työmiesten sen osan tuntipalkan, joka sai työtä pakkahuoneessa, missä sen työvoimaa voitiin täydelleen käyttää. Tavaroita pakkahuoneeseen otettaessa tehdyn työn työpalkasta ei sitävastoin, kuten aikaisemmin on jo huomautettu, ole jäänyt mitään ylijäämää.

Tähän asti saavutetun kokemuksen nojalla katsoo Konttori olevan täyden syyn, että jo tulevaksi lyhyeksi toimitusajaksi tehdään koetteeksi sellainen muutos vakinaisen työvoiman palkkaustapaan, että vakinainen palkka alennetaan puoleksi eli 50 markan eräksi, minkä ohessa määrätään 25 pennin tuntipalkka, jolloin tuntimäärä laskettaisiin siten, että kannettu työvuokra jaetaan taksassa määrättyllä tuntimaksulla.

Siten laskettu tuntimäärä tulee todellista tuntimäärää jonkun verran suuremmaksi, koska minimimaksu taksan mukaan voi olla korkeampi kuin se minimimaksu, joka vastaa työmäärää sekä murto-osain tasoittamista tuntimäärää laskettaessa. Sellainen palkkaustapa on omiaan kannustamaan työmiehiä käyttämään mahdollisimman tarkkaan työajan.

Tähänasti on työvuokraa ainoastaan poikkeustapauksissa kannettu painon mukaan, nimittäin käytettäessä tullissa sellaisia tavaroita, jotka ovat olleet useampaa eri laatua ja pienehköissä määrissä, joka vie verrattain paljon aikaa. Hyvin harvoin on sellaisissa tapauksissa työvuokra noussut korkeammaksi kuin taksan määräämäksi 50 pennin minimimaksuksi. Useimmissa tapauksissa ovat liikkeenharjoittajat valinneet ajan mukaan suoritettavan maksutavan. Kun niinmuodoin painon mukaista velkomista on ainoastaan harvoissa tapauksissa käytetty ja niissä tapauksissa, jolloin tätä velkomistapaa on sovellettu, kannettu työvuokra ei peitä työkustannuksia, on Konttorin mielestä tämä velkomistapa kokonaan poistettava taksasta, ja ainoastaan ajan mukainen vel-

kominen ainoaksi oikeaksi velkomistavaksi hyväksyttävä, mutta tässäkin on taksa korotettava jos mieli pysyväisesti ylläpitää debetin ja kreditin välistä tasapainoa.

Määräys siitä, että työnjohtaja ottaa työmiehet, on sikäli osottaunut sopimattomaksi, että tämä siten voi joutua välikäteen, milloin kamreerin määräämisoikeus tässä kohden on työnjohtajalle itselleen toivottava, minkä seikan hän on myöskin tuonnut ilmi, mutta sitäpaitsi täytyy kai myös katsoa kuuluvan hyvään järjestykseen, että Konttorin johtajalla tulee olla päätäntöoikeuden tällaisissa kysymyksissä.

Edellyttäen että Konttorin tulee, Kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen määräämissä rajoissa, ryhtyä niihin palkkaustavan muutoksiin, joiden Konttori voi katsoa olevan tarpeenvaatimia, saa Konttori edelläesittämänsä nojalla ehdottaa Kaupunginvaltuustolle:

- 1) että työvuokran velkominen painon mukaan kokonaan lakkautetaan ensitulevan tammikuun 1 päivästä lukien;
- 2) että samasta ajankohdasta lukien tuntimaksu korotetaan 90 penniksi, jolloin alettu puolitunti lasketaan täydeksi puolitunniksi. Pienin kannettava maksu on 50 penniä;
- 3) tukkutavaraa otettaessa ja varastoon pantaessa määrätään maksu sopimuksen mukaan liikennekamreerin kanssa;
- 4) postipaketin ulosottamisesta ja sisäänpanemisesta suoritetaan 10 penniä kappaleelta; sekä
- 5) että ammattikunnan työmiehet ottaa kamreeri työnjohtajan esityksestä.

Vihdoin saa Konttori esittää että työnjohtaja Gustaf Herman Peltonen on varsin ansiokkaalla tavalla täyttänyt velvollisuutensa sekä ammattikunnan järjestämisessä että sen toiminnan johtamisessa.

B. Winter.

Esitys n. k. apukoulun opettajiston palkankorotuksesta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN

JOHTOKUNTA.

Helsingissä
25 p. lokak. 1911.

Helsingin Kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

N:o 131.

Kaupungin kansakoulujen yhteydessä on n. s. apukoulu, s. o. erityinen koulu henkisesti takapajulla olevia lapsia varten. Opetusta tässä koulussa hoitavat opettajattaret, joilla on sama opetusvelvollisuus kuin alemman kansakoulun opettajattarilla ja myös sama palkka kuin viimeksi mainituilla, s. o. 1,700 mk pohjapalkkaa ynnä palkankorotusta 20 % 5 vuoden ja samoin 20 % 10 vuoden sekä 10 % 15 vuoden palveluksesta. Lisäksi tulee heille sama kalliinajanlisä (200 mk. 5:n vuoden, 400 mk. 10:n vuoden ja 600 mk. 15:n vuoden palveluksesta) kuin nykyään muillekin kansakoulunopettajille. Yksi apukoulun opettajatar, ollen poikkeusasemassa, nauttii samaa palkkaa kuin ylempään kansakoulun opettajattaret.

Apukoulun opettajien nykyinen palkkaus on osottautunut vähemmin tyydyttäväksi sikäli että niiden viranhakijain luku, jotka ovat pätevät apukoulun opettajan toimeen, on ollut sangen rajoitettu. Syynä tähän epäkohtaan on suureksi osaksi ilmeisesti se että, vaikka puheena olevaan toimeen vaaditaan, paitsi personallista sopivaisuutta, paljoa enemmän valmistusta kuin tavalliseen kansakoulunopettajan tehtävään palkkaedut eivät vastaa niitä suurempia kustannuksia, joita perusteellisempi opettajavalmistus on vaatinut. Tosin sopivien apukoulun opettajiksi pyrkivien puutetta valitetaan muuallakin maassamme, mutta erittäin on epäkohta tuntuva Helsingissä jossa apukoulun opettajain palkat tiettävästi ovat pienemmät kuin missään muualla maassamme.

Johtokunta on hankkinut palkkasuhteista tietoja Perttulan tylsämielisten kasvatustaloksesta, Turun, Tampereen ja Vaasan kaupunkien apukouluista sekä vastaavista laitoksista Köpenhaminassa ja Kristianiassa. — Perttulassa, jossa lukukausi kestää elokuun 15 p:stä joulukuun 20 p:ään ja tammikuun 10 p:stä kesäkuun 15 p:ään ja opetusvelvollisuus on 28 viikotuntia, on miesopettajalla, paitsi vapaata asuntoa ja

lämpöä, palkkaa 2,000 markkaa ja palkkiota 600 markkaa, ja opettajattarella, paitsi vapaata asuntoa ja lämpöä tai 300 markan vuokratilaa, palkkaa 1,600 markkaa ja palkkiota 200 markkaa. Vakinainen opettaja ja opettajatar saa palkankorotusta 5:n, 10:n ja 15:n vuoden palveluksesta, ensi kerralla 10 ja seuraavilla kerroilla 20 % pohjapalkasta. Turussa, jonka apukoulun opettajattarilla on 24 viikkotuntin opetusvelvollisuus, on vakinaisella opettajattarella palkkaa 1,700 markkaa ja palkkiota 400 markkaa vuodessa. Tampereen apukoulun opettajien opetusvelvollisuus on 24—28 viikkotuntia ja palkka sama kuin kansakoulun miesopettajilla eli 2,000 markkaa vuodessa ja 300 markan lisäys. Vaasan apukoulussa on opetusvelvollisuus 24 viikkotuntia ja opettajattaren palkka 1,800 markkaa sekä palkankorotusta 5:n, 10:n ja 15:n vuoden kuluttua à 200 markkaa. Nainut opettaja ja leski, jolla on yksi tai useampia lapsia, nauttii vuokra-apua 500 markkaa vuodessa. — Köpenhaminassa opettavat apukoulussa tavallisen kansakoulun opettajat ja saavat apukoulun opetuksesta kolmelta opetustunnilta saman palkan kuin neljältä opetustunnilta tavallisilla luokilla. Kristianiassa maksetaan apukoulun opettajalle 150 kruunun ja opettajattarelle 100 kruunun palkkio tavallisen kansakoulunopettajan palkan lisäksi.

Niinkuin edellisestä näkyy, on se palkka, jolla apukoulun opettaja alkaa, Perttussa 2,100 markkaa, Turussa 2,100 markkaa, Tampereella 2,000—2,300 markkaa ja Vaasassa 1,800—2,300 markkaa. Helsingissä alkaa apukoulun opettaja ainoastaan 1,700 markan palkalla. Katsoen siihen että apukoulun opettajan työtä tässä kaupungissa ei suinkaan voida pitää vähemmän rasittavana kuin muualla ja että elantokustannukset täällä ovat huomattavasti suuremmat kuin maalla tai maaseutukaupungeissa, pitäisi suhteen olla päinvastaisen, s. o. apukoulun opettajan palkan tulisi Helsingissä olla paremman kuin muualla maassamme. Ainoastaan sillä edellytyksellä saatetaan odottaa entistä runsaampaa opettajavoimain tarjousta kaupunkimme apukouluihin.

Harkitessa, missä määrin apukoulun opettajain palkkoja olisi parannettava, lienee, sen mukaisesti kuin edellä on esitetty, apukoulumme etua vastaavaa, että sen opettajain palkat tulisivat jonkun verran paremmiksi kuin muiden kaupunkien apukouluissa ja etteivät ne myöskään olisi huonommat kuin tavallisen kansakoulun opettajain palkat täällä. Jos edellytetään että apukoulussa vastakin toimii ainoastaan naisopettajia, tulisi siis sen opettajattarien palkan olla vähintään yhtä suuri kuin ylemmän kansakoulumme naisopettajan palkka, s. o. 2,000 markan pohjapalkka ynnä yhteensä 50 % korotukset ja nykyään käytännössä oleva kalliinajanlisä (200—600). Jos tällainen apukoulun opettajain palkkojen parantaminen toteutettaisiin, aiheuttaisi se, edellyttämällä että uudistus tulisi ensi vuoden alusta käytäntöön, tulevan vuoden menoarvion seitsemälle apukoulun palveluksessa nykyään olevalle suomen- ja ruotsinkieliselle opettajattarelle yhteensä 2,352 markan 50 pennin lisäyksen. Se apukoulun opettajatar, joka nykyäänkin nauttii ylemmän kansakoulun opettajattaren palkkaetuja, jäisi ilman mitään palkankorotusta. Jos taas apukouluun vastedes tarjoutuisi sopivia miespuolisia opettajia on Johtokunta ollut sitä mieltä että näiden tulisi saada sama

pohjapalkka kuin mitä on miesopettajilla kaupunkimme kansakouluissa yleensä eli siis 2,400 markan pohjapalkka ynnä heille myönnetyt palkankorotukset ja kalliinajanlisä.

Edellämainituilla perusteilla Johtokunta siis saa Herrain Valtuusmiesten harkittavaksi jättää eikö pääkaupungin kansakoalulaitoksen edun kannalta olisi suostuttava ylläesitettyyn palkankorotukseen.

Kansakoulujenjohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

Karl Malin.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 23 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 648.

Tämän marraskuun 14 p:nä tekemällään lähetepäätöksellä on Kaupunginvaltuusto vaatinut Rahatoimikamarin lausuntoa Kansakoulujenjohtokunnan Valtuustolle tekemästä esityksestä n. k. apukoulun opettajiston palkkaetujen parantamisesta. Tämän tehtävän täyttämiseksi saa Kamari, palauttaen lähetekirjat, esittää seuraavaa:

Kuten Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä käy ilmi nauttivat mainitun koulun opettajattaret, jonka tehtävänä on varata tilaisuutta koulunkäyntiin henkisesti takapajulle jääneille lapsille, samoja palkkaetuja kuin kaupungin alempain kansakoulujen opettajisto, nimittäin 1,700 markan pohjapalkkaa sekä 20 % palkankorotusta viiden vuoden palveluksesta, samoin 20 % kymmenen vuoden ja vihdoin 10 % viidentoista vuoden palveluksesta, johon tulee kalliinajanlisää, 200 markkaa viiden, 400 kymmenen ja 600 markkaa 15 vuoden palveluksesta. Puheenalaisen opettajiston opetusvelvollisuus on sama kuin alempain kansakoulujen opettajiston.

Kuitenkin on Kansakoulujenjohtokunnan antamain tietojen mukaan vaikeuksia ilmennyt mainitun koulun opettajanvirkoja täytettäessä, mikä seikka ennen kaikkea riippunee siitä, että näiden virkain hakijoilta vaaditaan paitsi henkilökohtaista sopevaisuutta, paljoo pitempiaikaista valmistusta, joka luonnollisesti vaatii suurempia kustannuksia kuin varsinaisten kansakoulujen opettajanvirkain hakijoilta.

Kansakoulujenjohtokunta on hankkinut vertailevia tietoja opettajiston palkkaeduista tähän kouluun verrattavista maan eri opetuslaitoksista. Näiden tietojen mukaan on valtion Perttulassa olevan kasvatustiloksen opettajiston pohjapalkka 2,100 markkaa, Turun apukoulussa myöskin 2,100 markkaa, Tampereella vaihtelee se 2,000 markasta 2,300 markkaan, sekä Waasassa 1,800—2,300 markkaan, kun taas Helsingin koulun pohjapalkka tekee, kuten sanottu, ainoastaan 1,700 markkaa.

Kysymykseen nähden apukoulun opettajistolle myönnettävästä palkanparannuksesta on Kansakoulujenjohtokunta ehdottanut että pohjapalkka määrättäisiin samaksi eräksi kuin kaupungin ylempään kansakoulujen vakinaisille opettajattarille, nimittäin 2,000 markaksi yhteensä 50 % palkankorotuksella ja 200—600 markkaan nousevalla kalliinajanlisällä, edellyttämällä että apukoulussa toimii edelleen ainoastaan opettajattaria. Jos apukouluun otettaisiin vastedes miespuolinen opettajisto, olisi sen pohjapalkka määrättävä 2,400 markaksi samoine palkankorotuksineen ja kalliinajanlisineen kuin on myönnetty kaupungin ylempään kansakoulujen miesopettajille.

Tämä Kansakoulujenjohtokunnan esitys on Kamarista näyttänyt ansaitsevan huomiota. Ei näet voida kieltää, että ne vaatimukset, joita kyseenalaisen opetuslaitoksen opettajiston tulee täyttää sopivaisuuteen, joskaan ei muodolliseen pätevyyyteen nähden, ovat melkoista korkeammat niitä vaatimuksia, joita alemmoin kansakoulujen opettajiston tulee täyttää. Edelleen on puheenalaista esitystä harkitessa otettava huomioon täällä vallitsevat kalliit elantokustannukset, jotka pikemmin vaativat korkeampia palkkaetuja kuin toisten kaupunkien samanlaisten koulujen opettajistoille, eikä alempia kuten tähän saakka on ollut asianlaita.

Näillä perusteilla on Rahatoimikamari katsonut olevan puollettava Kansakoulujenjohtokunnan ehdotusta.

Sen lisäyksen apukoulun vuosirahansääntöön, jonka ehdotettu palkanparannus tulisi ensi vuoden alusta aiheuttamaan, on Kansakoulujenjohtokunta laskenut 2,352: 50 markaksi. Kuitenkin on Rahatoimikamari, joka ensi vuoden meno- ja tulosääntöehdotukseen on merkinnyt tämän lisäyksen, ottanut palkankorotuksen ja kalliinajanlisän opettajatarta varten, jota Kansakoulujenjohtokunta ei ole ottanut lukuun, joten mainittu lisäys tulisi todellisuudessa tekemään 2,412: 50 markkaa.

Viittaamalla Kansakoulujenjohtokunnan esittämiin syihin saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

määrätä kansakoulujen n. k. apukoulun opettajiston pohjapalkan vuoden 1912 alusta maksettavaksi samana eränä palkankorotuksineen ja kalliinajanlisineen kuin kaupungin ylempään kansakoulujen opettajistolla nykyään on.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Lausunto Helsingin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajain johtosääntöehdotuksesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Marrask. 30 p:nä 1911.

N:o 661.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähteessä kuluva marraskuun 14 päivältä on Rahatoimikamari saanut toimekseen antaa lainsunnon kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdottamasta näiden laitosten toimitusjohtajain johtosäännöstä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1911).

Tätä tehtävää täyttääkseen saa Rahatoimikamari huomauttaa, että Hallituksen puheenalainen mietintö ei ainoastaan sisällä ehdotusta vastamainittujen johtajain johtosäännöksi, vaan koskee myös Hallituksen aikaisemmin tekemää oman johtosääntönsä ehdotusta sekä Rahatoimikamarin sen johdosta tekemiä huomautuksia (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 29 vuodelta 1911).

Mitä ensinnäkin tulee teknillisten johtajain johtosääntöehdotukseen, on Rahatoimikamari pääasiassa voinut yhtyä Hallituksen ehdotukseen. Kamari on kuitenkin tahtonut kiinnittää huomiota 7 momentin sanamuotoon, joka kuuluu: — «valmistaa ehdotus laitoksen vuosikulunkiarvioksi.» Tällä tarkoitettanee sitä, että asianomaiset johtajat ovat velvolliset laatimaan ja Hallituksen käsiteltäväksi antamaan erikoisehdotukset laitostensa tulo- ja menosäännöksi, koska tietenkin täytyy olla Hallituksen eikä asianomaisten johtajain asia laatia sanotut ehdotukset ja myös vastata niistä. Kun sanamuoto on epäselvä, olisi 7 momentti Rahatoimikamarin mielestä muutettava kuuluvaksi: „*Hallitukselle antaa erikoisehdotus laitoksen vuosirahasäännöksi.*“

Mitä taas tulee johtosääntöehdotuksessa viimeisenä olevaan määräykseen että toimitusjohtajilla ei saa Hallituksen myönnytyksettä olla muuta tointa, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että, kun puheenalaiset virat ovat erittäin edesvastoullisia ja myös sen mukaisesti palkattuja, olisi tässäkin tapauksessa käytettävä samantapaista jyrkkää määrystä, mikä esimerkiksi on annettu kaupungininsinööriin, kaupunginarkkitehtiin, Rahatoimikamarin sihteeriiin ja apulaissihteeriiin y. m. nähden, toisin sanoin *kielletävä* pitämästä muuta virkaa. Ja tämän lisäksi olisi myös säädettävä, että toimitusjohtajat eivät saa vastaanottaa yksityistehtäviä Hallituksen myönnytyksettä. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan olisi puheenalainen momentti kuuluva näin:

„Toimitusjohtajilla ei saa olla muuta tointa eivätkä he myöskään saa Hallituksen myönnytyksettä vastaanottaa yksityistehtäviä.“

Mitä taas tulee kaupungin katuvalaistusolojen järjestämiskysymykseen, on Raha-toimikamari jo ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöehdotusta koskevassa mietinnössään lausunut mielipiteensä tästä tärkeästä asiasta ja voi niinmuodoin yhtyä ehdotettuun Hallituksen johtosäännön 1 §:n sanamuotoon. Yhteen Hallituksen mainitsemaan seikkaan, jolla Hallitus perustelee tuollaista katuvalaistuksen hoidon muutosta, on Raha-toimikamari kuitenkin tahtonut kajota. Hallitus lausuu (sivulla 2) että, «kun myöskin Rahatoimikamarin esittämillä syillä kysymyksen ratkaisemiseksi — on kieltämättä oikeutuksensa, varsinkin kun, kuten nyt on laita, kaasu- ja sähkölaitosten toimitusjohtajat ovat myöskin Hallituksen jäseniä, sekä erittäinkin siihen nähden, että Hallitus — on saavuttanut kokemusta Hallituksen kokoomuksessa olevasta vaikeudesta tehdä päätöksiä katuvalaistusta koskevissa asioissa, katsoo Hallitus» j. n. e. Tämä lausunnon kohta tähtää teknillisten laitosten kokoonpanossa hiljattain toimeenpantuun uuteen järjestykseen. Tuntuu kuitenkin kummalliselta, että Hallituksen, sittenkun siihen on tullut lisäksi kaksi ammattimiestä katuvalaistuksen alalta, on käynyt entistä vaikeammaksi saada kaikinpuolista selvitystä näistä asioista ja määrätä kantansa niihin nähden. Vaikkakin kaa su- ja sähkötehtaan johtajat luonnollisesti ovat eri kannalla katuvalaistusasioissa ja kumpikin kantaansa puolustavat, ei tämän asianlaidan kuitenkaan pitäisi Hallitukselle kokonaisuudessaan tuottaa entistä suurempia vaikeuksia tähän kuuluvain asiain käsittelyssä esitetyn asiallisen ja tarkan selvityksen pohjalla.

Perustellakseen Hallituksen ohjesääntöehdotuksen 2 §:ssä olevaa määräystä että Hallituksen puheenjohtaja valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan on Hallitus lausunut että «mitään pätevää syytä vaivata Valtuustoa joka vuosi puheenjohtajan uudestaan valitsemisella tai uudella vaalilla — ei Hallituksen mielestä voida osottaa.» Tätä lausuntoa vastaan Rahatoimikamari esittää käsityksensä että, jos ohjesäännössä määrätään että puheenjohtaja valitaan kolmeksi vuodeksi, rajoittuu Kaupunginvaltuuston tilaisuus valita joku valituista jäsenistä puheenjohtajaksi ainoastaan Kaupunginvaltuuston valitsemiin jäseniin, koska Kamarin edustaja valitaan vain vuodeksi. Ja kun vaali toimitetaan muiden yleisten vaalien yhteydessä, ei Valtuustolle siitä koituvaan vaivannäköön näy olevan paneminen huomiota. *Rahatoimikamarin sentähden täytyy pysyä asiassa aikaisemmin esittämällään kannalla* (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 29 vuodelta 1911).

Mitä tulee ehdotukseen että se ajankohta, jolloin Hallitus on velvollinen perille lähettämään teknillisten laitosten meno- ja tuloarvioehdotukset, määrättäisiin viimeistään lokakuun 15 päiväksi, pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että tietenkin olisi kaikille viranomaisille edullisinta lähettää vuosirahasääntöehdotuksensa mahdollisimman myöhään, koska ne tulevat sitä täydellisemmät, mitä myöhempään vuoden varrella ne laaditaan. Toiselta puolen täytyy ratkaisevaa huomiota panna Rahatoimikamarin oikeutettuun vaatimukseen saada nuo vuosirahasääntöehdotukset ajoissa tiedokseen, koska pääasiallinen työ vuosirahasäännön laatimisessa kuitenkin on Kamarin osalla. Mitä vähemmän aikaa Rahatoimikamarille siihen varataan, sitä vähemmän harkitukseksi sen ehdotus jää ja sitä

suurempi työtaakka tulee kulunkiarviovaliokunnalle. Tosin on kaupungin yleisten töiden Hallituksella ohjesääntönsä mukaan oikeus lähettää vuosirahasääntöehdotuksensa vasta lokakuun 15 päivänä, ja myönnettävä on, että eräiden töiden tekemiseen kohdistuvat teknillisten laitosten menoerät ovat yhteydessä erinäisten yleisten töiden teettämistä koskevien ehdotusten kanssa, johon nähden voisi pitää kohtuullisena ja oikeutettuna, että teknillisille laitoksille myönnettäisiin tuo haluamansa lykkäys. Mutta toiselta puolen täytyy Rahatoimikamarin niin siihen katsoen että on tullut muistuksia sen johdosta että Kamarin vuosirahasääntöehdotus valmistuu liian myöhään, kuin siihenkin nähden että kulunkiarvion käsittely käy vuosi vuodelta yhä rasittavammaksi ja yhä enemmän aikaa vieväksi, julistautua vapaaksi niistä seurauksista, joita varmasti on oleva siitä että erikoiskulunkiarvioehdotusten antaminen Kamarille lykkääntyy kahta viikkoa myöhemmäksi. Tähän nähden täytyy Rahatoimikamarin ehdottaa

että 8 §:än (ei 2 §:än) ehdotettu muutos saisi raueta.

Lähetesiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Esitys avustuksen myöntämisestä F. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta.

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Kaksikymmentäviisi vuotta on «De blindas Vänner» (Sokeiden ystävät) niminen yhdistys, jonka säännöt Keisarillinen Sanaatti vahvisti maaliskuun 11 p:nä 1887, toiminut näiden sääntöjensä mukaan edistääkseen sokeiden sekä henkistä että ruumiillista parasta ja mikäli mahdollista koettanut tehdä sokeista itsenäisesti ajattelevia ja omintakeisesti työskenteleviä ihmisiä, opettanut heitä hoitamaan itseään, jakanut heille tietoja elämästä ja heitä ympäröivästä maailmasta, ja herättänyt heissä tietoisuutta siitä, että heidän kuten kaikkien muidenkin on täytettävä velvollisuutensa itseään, kanssaihmissiään ja isänmaataan kohtaan. Mutta yhdistys näki että sen työ oli rakennettava käytännölliselle pohjalle saadakseen todellisen ja pysyvän arvon, ja se keskitti alusta pitäen toimintansa neljään käytännölliseen tehtävään, nimittäin:

1) valmistakseen sokeainkoulusta päässeille työkykyisille, turvattomille naisille kodin, missä nämä voisivat käyttää kaikki voimansa ja koulussa saamansa tiedot hyödylliseen työhön ja samalla kehittyä edelleen lukemisen ja opetuksen tietä;

2) opettaakseen ja antaakseen tointa vanhoille sokeille, jotka ennen eivät olleet saaneet opetusta, eivätkä «yli-ikäisinä» voineet päästä valtion sokeainkouluihin, jotka yksinomaan ovat tarkoitettut 8—14 vuoden ikäisille lapsille;

3) hankkiakseen ja levittääkseen sokeainkirjoja lukutaitoisille sokeille;

4) hankkiakseen ja myydäkseen huokeasta hinnasta työaineita ja työkaluja sokeille sekä niin paljon kuin mahdollista auttaakseen heitä myymään työnsä tuotteet.

Yhdistyksen toiminnan alku-vuosina oli näistä tehtävistä ensimmäisen toteuttaminen sen pyrintöjen varsinaisena päämaalina ja jo vuoden 1889 lopulla katsoi yhdistys yleisön vilkkaasta harrastuksesta asiaa kohtaan voivansa ryhtyä tämän Sokeainkotisuunnitelman toteuttamistoimenpiteisiin.

Osoittaen suurta suopeutta asiaa kohtaan luovuttivat Helsingin kaupungin Herrat Valtuusmiehet tarkoitukseen huokeasta hinnasta suuren ja kauniin tontin

Eläintarhasta ja vuonna 1889 tehtiin Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin ja yhdistyksen välillä vuokrasopimus 50 vuodeksi eteenpäin. Osoittaen edelleenkin suopeuttaan vapauttivat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet yhdistyksen tontin sovituksen vuokramaksun suorittamisvelvollisuudesta. Rakennustyö aloitettiin syksyllä 1890 ja päätettiin vajaan vuoden kuluttua kesällä 1891. Syksyllä pantiin koti kuntoon ja kalustettiin sekä luovutettiin tarkoitukseensa joulukuun 14 p:nä 1891. Siitä pitäen on koti ollut toiminnassa ja on se täyttänyt todellisen tarpeen lämmittävänä lietenä ei ainoastaan niille 18 tai 20 sokealle naiselle, jotka asuvat ja työskentelevät kodissa, vaan myöskin monille muille, jotka pitemmän tai lyhemmän aikaa ovat oleksineet kodissa ja saaneet sen toimesta työtä ja työnansiota sekä hyviä kirjoja hyödyksi ja huviksi. Paitsi hoidokkeja otetaan kotiin edelleen oppilaisiksi kouluijän sivuuttaneita sokeita tyttöjä, jotka tahtovat oppia lukemaan ja kirjoittamaan sokeainkirjoitusta, sekä erittäin sokeille sopivia käsitöitä ja ammatteja, joilla he koulunkäyntinsä lopetettuaan voivat elättää itseään. Täksi kouluvuodeksi esim. on kotiin otettu oppilaisiksi 8 maan eri osista kotoisin olevaa oppilasta.

Kohta toimintansa alusta oli yhdistys selvillä että sen oli otettava myöskin miespuolisia «yli-ikäisiä» sokeita oppilaiseen, jotka eivät voineet päästä valtion sokeiden lasten kouluihin. Mutta sokeainkodin rakentamisen, sisustamisen ja ylläpitämisen vuoksi olivat sen rahavarat niin vähentyneet, että asia täytyi lykätä toistaiseksi. Mutta vihdoin marraskuun 5 p:nä 1900, yhdistyksen saatua Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä mieslaitosta varten 2,000 markkaa ja yhtä suuren määrärahan Keisarilliselta Senaatilta vuoden 1901 alusta lukien, avattiin pieni vaatimaton laitos Kallion 1:sen linjan 7:stä vuokratusta huoneustossa, jossa kaksi huonetta ja keittiö varattiin tarkoitukseen. Tässä laitoksessa sai neljä oppilasta opetusta. Vuonna 1904 kesäkuun 1 p:nä laajennettiin laitosta ja muutettiin suurempaan huoneustoon samassa talossa kerrosta ylemmäksi. Siinä varattiin tilaa 10 tai 11 oppilaalle.

Kesäkuun 1 p:nä 1906 muutti Työkoulu yhdistyksen uuteen taloon Eläintarhan 7:ssä. Tämä talo rakennettiin valtiolta saadulla kuoletuslainalla samalle kauniille alueelle kuin Sokeainkoulukin. Taloon järjestettiin ajan- ja tarkoituksenmukainen huoneusto Työkoululle, joka nyt kehitettiin täydelliseksi sokeain miesten ammattikouluksi. Syyskuun 1 p:nä otettiin 18 sokeata miestä oppilaisiksi. Nyt alkoi kehityksen ja innokkaan toiminnan valoisa aika. Aineopetusta laajennettiin ja ruvettiin opettamaan pistekirjoituslukua ja kirjoitusta, laskentoa, historiaa esitelmän muodossa, maantietoa ja terveysoppia, laulua ja voimistelua, mutta ennen kaikkea opetettiin sokeille sopivia ammatteja, kuten koritöitä, korihuonekaluteollisuutta, harjansitomista melkoista laajemmassa määrässä kuin ennen sekä mattoitöitä. Vuosittain on oppilasmäärä lisääntynyt ja oppilaspaikkain kysyntä on suuri ja yhä lisääntymässä. Tänä lukuvuonna saa opetusta laitoksessa 29 20 ja 45 vuoden välillä olevaa oppilasta, jotka ovat kotoisin hyvin eri seuduista Suomea. Näistä oppilaisista on 14 otettu tänä kalenterivuonna. Työkoulun (11 vuotisena) toi-

mintu-aikana on 81 sokeata miestä saanut pitemmän tai lyhemmän ajan opetusta koulussa. Hyvin ilahuttavaa ja kansallistaloudelliselta katsantokannalta tyydyttävää on se, että monet Työkoulun entisistä oppilaista ovat todellisia itsensäelättäjiä, jotka omalla työllään elättävät itseään ja perheitään. Se seikka että oppilaat yhdistykseltä saavat työaineensa ostohintaan sekä saavat pitää työtulonsa vähentämättömänä on omiaan edistämään ja on todella myöskin suuressa määrässä edistänyt oppilasten ahkeruutta, mikä on varsin kiitettävää. Niinpä nousee sokeain miesten Työkoulun oppilasten vuonna 1910 käyttämäin työaineiden hinta 6,187 markkaan 10 penniin. Työkoulun oppimäärän pituus on 3 tai 6 vuotta riippuen siitä onko sokealla halua ja taipumusta oppia useampia ammatteja.

Sokeain miesten Työkoulu on nauttinut valtion määrärahaa vuoden 1901 alusta pitäen, jolloin kuten jo mainittiin 2,000 markan määräraha myönnettiin. Tämä määräraha korotettiin vuonna 1904 3,000 markaksi ja kesäkuun 12 p:nä 1906 12,000 markaksi, jota on maksettu vuosineljänneksittäin vuoden 1910 loppuun, jonka jälkeen määräraha uudistettiin kolmeksi vuodeksi ja päättyy se kahden vuoden kuluttua. Samalla sai sokeain miesten Työkoulu uuteen taloon muutettaessa 3,000 markkaa kerta kaikkiaan irtaimistoa varten. Paitsi valtion määrärahaa on sokeain miesten Työkoulu saanut Anniskelu- ja vähittäiskauppa-osakeyhtiön voittovaroista, vuonna 1900 2,000 markkaa, neljänä sitä seuraavana vuonna 1,000 markkaa kunakin ja senjälkeen kahden vuoden ajan 1,500 markkaa sekä vuosina 1908 ja 1909 2,000 markkaa ja vuosina 1910 ja 1911 1,000 markkaa kunakin.

Sokeain miesten Työkoulussa ja sokeainkodissa annetaan opetusta ilmaiseksi, mutta ruuasta, kolmesta ruoka-ateriasta ja kerran päivässä annetusta kahvista, sekä yökortterista ja sisäoppilaslaitoksessa annetusta hoidosta maksetaan 25 markkaa kuukaudessa eli niinmuodoin 200 markkaa kouluvuodelta. Yhdistyksen 37 oppilaasta voi ainoastaan kolme suorittaa itse maksun. Muista oppilaista mahdollisesti saatavat maksut suorittaa vaivashoito tai yksityiset ihmisystävät. Useammilla on sitäpaitsi melkoinen alennus ja monet ovat vapautetut kaikista maksuista, joten yhtiölle koituu melkoinen tappio. Vuonna 1910 nousi sokeain miesten Työkoulun oppilaista suoritettut maksut 3,427 markkaan 62 penniin.

«De blindas vänner»-nimisen yhdistyksen laitokssissa on nykyään paitsi yllämainittuja 37 oppilasta, sokeita opettajia ja opettajattaria sekä Sokeainkodissa sisäoppilaita, joten sokeiden lukumäärä Työkoulussa ja Sokeainkodissa nousee 47 henkeen. Luonnollisesti tarvitaan myöskin valvovaa työvoimaa, johtajattaria, opettajattaria ja opettajia, kirjanpitäjiä, myyjättäriä työainehalleissa sekä palvelijoita, joten asukasten yhteenlaskettu lukumäärä nousee näissä laitoksissa 60 henkeen.

Yhdistyksen uudessa «Arla»-nimisessä talossa (kivitalossa) Eläintarhan 7:ssä on myöskin sokeita varten painettavain kirjain kirjapaino sekä kirjansitomo, jonka kaluston omistaa sokea neiti Ina Hoffrén, joka on sokeainkoulun ja työkoulun opettajatar. Kirjapainon omistajatar painattaa kirjoja tilan ja varain mukaan. Näitä ostaa yhdistys ja jakaa ilmaiseksi varattomille lukutaitoisille sokeille.

«Böcker åt de blinda» (Kirjoja sokeille) nimiselle yhdistykselle on «De blindas vänner»-niminen yhdistys luovuttanut kivitalosta vuokrattomasti kirjastoa varten kauniin tarkoituksenmukaisen huoneuston lämpöineen.

Voidakseen Suomen, valitettavasti, useinkin tylsämielisissä ja unteloissa sokeissa herättää työhalua ja elävää harrastusta työhön päätti yhdistys alusta pitäen käytännöllisesti helpottaa työkalujen ja työaineiden saantia pitämällä kaupaksi sekä työkaluja että työaineita ostohintaan. Tätä tarkoitusta varten tuottaa yhdistys suoraan, pääasiallisesti Hamburgista, mutta myöskin muilta paikkakunnilta, harjansidonta-, korinvalmistus-, korihuonekalu- ja mattotyöaineita suurin määrin ja myy, kuten jo mainittiin, näitä kaikkia ostohintaan Suomen sokeille, mikä luonnollisesti paljon helpottaa itseavustuksen ja itsetoiminnan halua ja jonka nämä luonnollisesti käsittävät hyväksi keinoksi tullakseen omin voimin toimeen. Yhdistys luovuttaa samalla kellareita, makasiineja, säilytyshuoneita aineiden tallettamista varten ilmaiseksi, palkkaa myyjättäret, kirjanpitäjät y. m., josta helposti käy ilmi että sokeat tästä liikkeestä saavat koko voiton, kun taas yhdistyksen liikepääomakonttoa rasittaa vuosittain melkoiset summat. Kalenterivuonna 1910 ostettiin tarveaineita ja työkaluja 25,474 markan 10 pennin arvosta ja myytiin 25,743 markan 65 pennin edestä. Kahdesti vuoteen keväisin ja joulun aikoihin järjestää yhdistys sokeiden töiden näyttelyjä ja myyjäisijä. Näitä tilaisuuksia kohtaan on yleisö osoittanut lämmintä harrastustaan, jonka tähden sokeiden töiden tuotteilla onkin ollut hyvä menekki.

Kaikki «De blindas vänner»-yhdistyksen hallituksessa toimivat virkailijat uhraavat korvauksetta aikansa, työnsä ja voimansa ilolla ja tyydytyksellä auttaakseen ja helpottaakseen osaltaan sokeiden itsetoimintaa.

Kun kokemus on kuitenkin osottanut ettei yhdistyksen sokeiden miesten Työkoulua voida ylläpitää niillä varoilla, jotka valtio antaa (12,000 markkaa), eikä niillä oppilasmaksuilla, joita mahdollisesti saadaan ja jotka kalenterivuonna 1910, kuten yllä mainittiin, tekivät 3,427 markkaa 62 penniä, eikä myöskään vähittäiskauppa- ja anniskeluosakeyhtiön avustuksella, vaan täytyy yhdistyksen joka vuosi antaa etukäteen melkoisia rahamääriä niukoista tuloistaan ja Työkoulu on sitäpaitsi velkaa yhdistykselle rautasängyistä, harjansitoma- ja korinvalmistuskoneista ja kaluista 1,471 markkaa 90 penniä, niin anoi yhdistyksen hallitus vuonna 1910 että valtion määräraha korotettaisiin 15,000 markaksi, jota ei kuitenkaan myönnetty. Näiden rahahuolien painostamana anoi yhdistyksen hallitus tämän vuoden maaliskuussa Keisarilliselta Senaatilta vapautusta yhdistykselle Eläintarhan 7:ssä olevaa uutisrakennusta varten myönnetyn valtiolainan kuoleetusvelvollisuudesta niin kauan kuin yhdistys ja sen laitokset toimivat alkuperäistä tarkoitustaan varten. Mutta kuten tunnettu ei senaatti myöntänyt tätäkään huojennusta, vaan on yhdistyksen joka vuosi kuoleettava lainaa 4,800 markalla.

Kuten ylläolevasta selostuksesta käynee selville toimii «De blindas vänner»-yhdistys innokkaasti edistääkseen Suomen sokeiden sekä henkistä että ruumillista parasta. Siitä käy ilmi että yhdistys voidakseen jatkaa toimintaansa ennen aloitta-

maansa suuntaan ja sen nykyisessä laajuudessa on suuressa raha-avustuksen tarpeessa jotta taloudelliset huolet eivät ehkäisisi yhdistyksen toimintaa näiden yhteiskunnan kovaosaisten jäsenten hyväksi.

Yhdistyksen hallitus rohkenee sentähden Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä nöyrästi anoa, että kuolleen professori F. von Beckerin ja hänen puolisonsa sokeiden hyväksi lahjoittamasta rahastosta myönnettäisiin vuotuinen 3,000 markan suuruinen avustus viiden vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä lukien vuonna 1912. Testamentti, joka on päivätty kesäkuun 1 p:nä 1887, myöntää «kunnallisedustukselle täyden määräämisvapauden kyseenalaisen laitoksen perustamisaikaan kuin myöskin sen laajuuteen ja lähempään laatuun nähden».

Koska valtion ehdoton velvollisuus on kasvattaa ja opettaa sekä suomea että ruotsia puhuvia sokeita lapsia ja perustaa näitä varten riittävä määrä kouluja maahan, katsoo yhdistyksen hallitus että professori von Beckerin lahjoitusvarat olisivat käytettävät n. s. yli-ikäisten sokeiden kouluja ja kasvatustaitoksia varten ja samalla n. s. jälkihuolehtimisen hyväksi kouluista päässeille työkykyisille sokeille hankkimalla heille työaineita ja työkaluja huokeaan hintaan.

Hallituksen jäsenet ovat vieraisiin maihin tekemillään tiheillä matkoilla tulleet vakuutetuiksi siitä, että Skandinaaviassa ja suurissa kulttuurimaissa saavutettu kokemus käy samaan suuntaan kuin «Sokeiden ystävain» saavuttama kokemus 25-vuotisen toimintansa aikana, nimittäin että täyskasvaneiden sokeiden opetus ja kasvatustaito sekä n. s. jälkihuolehtiminen muodostaa vaikeamman puolen sokeiden ihmisystävällisessä hoivaamisessa syistä, jotka tässä kävisivät liian laajoiksi selittää.

Samalla katsomme me, ettei professori von Beckerin ja hänen puolisonsa lahjoituksen henki eikä sisältö estä käyttämästä näitä varoja mainittuun tarkoitukseen, ja että yhdistykselle, jonka toimintaa niinhyvin Herrat Kaupunginvaltuusmiehet kuin yleisökin ovat valistuneella uhraavaisuudella tukeneet ja joka on saanut tunnustusta kautta monien vuosien, voitaisiin ja pitäisi sokeiden miesten työkouluun varten, joka on avoinna ruotsia ja suomea puhuville oppilaille, antaa pyydetty avustus jotta yhdistyksen olisi mahdollista jatkaa edelleenkin mielenkiintoista työtään yhtä laajana kuin ennenkin kärsivän ihmiskunnan palveluksessa.

Oheenliitetään yhdistyksen säännöt sekä vuoden 1910 vuosikertomus.
Helsingissä marraskuun 8 p:nä 1911.

«De blindas vänner»-yhdistyksen hallituksen puolesta:

Rosina Heikel.

Puheenjohtaja.

Hanna Ingman.

Sihteeri.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Marrask. 30 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 671.

Lähetepäätöksellään tämän marraskuun 9 p:ltä on Kaupunginvaltuusto kehoittanut Rahatoimikamaria antamaan lausunnon «De blindas vänner»-nimisen yhdistyksen Valtuustolle tekemän anomuksen johdosta saada Fr. J. von Beckerin lahjoitusrahastosta avustusta 3,000 markka vuodessa viiden vuoden aikana. Tämän johdosta saa Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat sekä oheenliittäen lyhennysoitteon von Becker-puolisoiden testamentista, esittää seuraavaa:

Niinkuin yhdistyksen hakemuskirjasta ja myötäseuraavasta vuoden 1910 vuosikertomuksesta käy ilmi on yhdistyksen toiminnan, josta seikkaperäinen selostus on hakemuskirjassa ja johon Kamari pyytää saada viitata, lähimpänä tarkoituksena antaa sopivaa opetusta sellaisille sokeille henkilöille, jotka eivät enää ikänsä vuoksi voi päästä valtion, kouluijässä oleville lapsille tarkoitettuihin sokeainkouluihin, ja niinmuodoin tehdä mainituille henkilöille mahdolliseksi itsensä elättäminen. Tämän tehtävän on yhdistys katsonut varsin tärkeäksi, koska opetuksen antaminen sokeille lapsille on valtion velvollisuutena, joka tätä varten on perustanut joukon sokeainkouluja, jotavastoin vanhoille sokeille henkilöille valtio ei ylläpidä sellaisia laitoksia, vaan on ne saatu aikaan yksityisestä alotteesta. Tätä tarkoitusta varten pyytää nyt yhdistys kaupungilta apurahaa.

Rahatoimikonttori, jonka lausunnon hakemuksesta Kamari on hankkinut, esittää miten von Becker-puolisoiden testamentin määräysten mukaan yllämainittu rahasto on tarkoitettu sokeiden henkilöiden kasvatus- ja opetuslaitoksen perustamista ja ylläpitämistä varten Helsingin kaupungissa, minkä ohessa kunnallisedustukselle on myönnetty täysi määräämisvapaus niinhyvin kyseenalaisen laitoksen perustamisaikaan kuin myöskin sen laajuuteen ja lähempään laatuun nähden. Syy, miksi mainitunlaatuista laitosta ei vielä ole saatu aikaan, on se, että rahaston varojen ei toistaiseksi ole katsottu riittävän, jonka tähden ne ovat edelleen pidetyt korkoa kasvamassa. Kun kuitenkin «Sokeiden ystävät» ovat tänne perustaneet laitoksen, joka oleellisesti näyttää vastaavan lahjottajain tarkoitusta, ei Konttori katso minkään estävän suotumusta yhdistyksen nyt tekemään anomukseen. Edelleen ilmoittaa Konttori että von Becker-rahaston varat tekivät viime vuoden 1910 päättyessä 448,800 markkaa. Korko tekee nykyään noin 26,000 markkaa, josta jälkisaädös-lahjoituksina ja avustuksina vuosittain maksetaan 7,640 markkaa. Jos tähän meno-

erään lisättäisiin pyydetty 3,000 markan erä, tulisivat kuitenkin rahaston varat vuosittain kasvamaan varsin huomattavalla noin 15,000 markan erällä.

Tunnustaen täydelleen yhdistyksen erittäin mielenkiintoa herättävät harrastukset, ei Rahatoimikamari ole kuitenkaan voinut yhtyä Rahatoimikonttorin nyt lausumaan mielipiteeseen von Becker-puolisoiden testamentin yllämainittun säännöksen tulkitsemisesta. Tämä testamentti sisältää nimittäin 4:nnessä kohdassaan, kuten Kamarista näyttää, ehdottoman määräyksen siitä että niinkaan kuin osa rahaston koroista maksetaan lahjoittajan omaisille, jäljelle jäävä osa niistä on pantava pääomaan. Kun sama kohta lienee muuten myöskin sen sisältöön nähden selitettävä siten, että mainittu rahasto, sen kasvettua riittäväksi eräksi, on Kaupunginvaltuuston sitä varten määräämänä aikana kokonaisuudessaan käytettävä lahjoituskirjassa määrättyyn tarkoitukseen, estää Kamarin mielestä tämäkin hakemukseen suostumasta. Tämän Kamarin käsityksen, jonka Kamari on aikaisemmin esittänyt kirjassään Kaupunginvaltuustolle jouluk. 21 p:ltä 1905 antamassaan lausunnossa saman yhdistyksen tekemän anomuksen johdosta saada vuotuista avustusta yllämainitusta rahastosta lähipitäen samanlaista kuin nyt puheenalaista tarkoitusta varten, ovat myöskin Herrat Kaupunginvaltuusmiehet hyväksyneet, koska Valtuusto viimemainitun kuukauden 29 p:nä tekemällään päätöksellä oli hyljännyt yhdistyksen hakemuksen.

Edellä esitetyn nojalla saa Rahatoimikamari nöyrästi esittää että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

hyljätä „De blindas vänner“-nimisen yhdistyksen puheenalaisen hakemuksen.

Rahatoimikamarin puolesta :

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

*Lyhennysote.***F. J. von Beckerin rahasto.**

Tarkoin harkittuamme ja vapaasta tahdostamme selitämme me täten viimeisen tahtomme olevan, että jommankumman meistä kuoltua, joutuu — — — — —

4:nneksi. Omaisuutemme jäännöksen määräämme me täten rahastoksi sokeiden kasvat- ja opetuslaitoksen perustamista ja ylläpitämistä varten tässä Helsingin kaupungissa. Ja rohkenemme me lausua sen toivomuksen, ettei Helsingin kaupungin kunnallishallinto ole kieltäytyvä vastaanottamasta sanottua rahastoa hoidettavakseen ja käytettäväksi ajottuun tarkoitukseen, missä suhteessa me myönnämme kunnallisedustukselle täyden määräämisvapauden niinhyvin kyseenalaisen laitoksen perustamisaikaan, kuinmyöskin sen laajuuteen ja lähempään laatuun nähden, minkä ohessa me ainoastaan tahdomme lausua sen toivomuksen että pääsy siihen olisi avoin muiltakin paikkakunnilta kuin tästä kaupungista kotoisin oleville sokeille.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

F. J. von Becker**Johanna von Becker.**

Esitys Kaisaniemen puiston uudestijärjestämisestä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,**Marrask. 11 p:nä 1911.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 626.

Sittenkun kaupungin Yleisten töiden Hallitus oli käsiteltäväksi ottanut kysymyksen Kaisaniemen puiston järjestämisestä, joka kauan päiväjärjestyksessä ollut, vaikka kiireellisempää laatua olevain asiain syrjäyttämä kysymys nyttemmin on käynyt pakottavaksi, sen johdosta että Vilhonkatu kuluvana vuonna on uudestijärjestelty, minkätähden myös on käynyt aivan välttämättömäksi järjestää ainakin tämän uuden liikenneväylän koskettava puiston osa, on Hallitus Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä toukokuun 19 päivältä 1911 esittänyt asian käsittelystä olleet tulokset, nimittäin kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jungin laatiman ehdotuksen puiston uudestijärjestämiseksi kaikessa laajuudessaan, lukuunottamatta Unionin- ja Puutarhakadun sekä Vilhonkadun uuden osan välistä kolmiota, sekä ehdotusta seuraavan seikkaperäisen perustelun (Liite II ja luonnospöirustus II). Edelleen seuraa Hallituksen kirjelmän liitteenä kaupunginpuutarhuri S. Olssonin laatima puheenalaisen järjestelyn ehdotus selostuksineen (Liite III ja luonnospöirustus III).

Nämä ehdotukset oheellisine asiakirjoinen lähetti Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta viime toukokuun 29 päivänä pitämässään kokouksessa Rahatoimikamariin lausunnon saamista varten. Asiaa alustavasti käsiteltyään Kamari, joka puolestaan ei ollut voinut ehdottomasti hyväksyä kumpaistakaan ehdotusta, päätti kesäkuun 8 päivänä pitämässään kokouksessa antaa keskuudestaan asetetulle valiokunnalle, johon valittiin puheenjohtaja herra Gripenberg, varapuheenjohtaja herra Wasastjerna sekä jäsen herra Ärt, tarkemmin valmistelemaan asiaa ja mahdollisesti teettämään vaihtopuolisen ehdotuksen, jonka mukaan puiston luonnonomainen laatu säilyisi paremmin kuin mitä olisi laita, jos joko Hallituksen tai herra Olssonin ehdotus pantaisiin uudestijärjestelyn pohjaksi.

Valiokunta, joka on mainittuun suuntaan käyvän ehdotuksensa laatimisessa

käyttänyt apunaan herra Olssonia, antoi sittemmin Kamariin tämän ehdotuksensa ynnä viimeksi kuluneen lokakuun 11:ntenä päivätyn mietintönsä (Liite I ja luonnopiirustus I).

Keskusteltuaan asiaa kaupungin Yleisten töiden Hallituksen kanssa pidetyssä yhteisessä kokouksessa, jolloin Kamarin jäsenet yleensä kannattivat valiokunnan ehdotusta, jota vastoin Hallituksen jäsenet puolsivat Hallituksen ehdotusta, on Kamari tänä päivänä pitämässään kokouksessa lopullisesti käsitellyt asian, ja on äänestettäessä Kamarin enemmistö puoltanut valiokunnan ehdotusta, jota vastoin vähemmistö, nimittäin jäsen herra Nyberg ja varajäsen herra Grotenfelt, puolestaan on vaatinut puiston uudestijärjestettäväksi pääasiallisesti Hallituksen ehdotuksen mukaisesti erinäisin vähäisin muodosteluin, joita tuonnempana kosketellaan likemmältä.

Annettuaan tämän selostuksen asian synnystä ja myöhemmästä kehityksestä käy Kamari, noihin kolmeen edellä mainittuun ehdotukseen ynnä niiden perustelmiin sekä tuonnempana oleviin kustannusarvioihin viitaten, vertaillen tarkastelemaan niitä.

Mitä ensinnäkin tulee herra Olssonin ehdotukseen, niin huomautettiin jo asian alustavassa käsittelyssä, että se ei sovellu uudestijärjestelyn pohjaksi, erittäinkin koska sen toteuttamisesta olisi suuria kustannuksia, arviolta 200,000 markan vaiheilla, ja koska ehdotuksessa liian paljon sivuutetaan puiston luonnolliset olot, joten puiston laatu muuttuisi enemmän kuin suotava on. Tähän mielipiteeseen on Kamarikin yhtynyt.

Noista kahdesta muusta eli Hallituksen ja valiokunnan laatimista ehdotuksista mainittakoon seuraavassa sen lisäksi, mitä niiden perustelmissa on esitetty, edellä mainitussa yhteisessä kokouksessa olleen keskustelun pääkohdat.

Hallituksen taholta on lausuttu, että valiokunnan väite ettei Hallituksen ehdotus siinä tarkoitettuine verraten säännöllisine puistopintoineen yhtä hyvin kuin «luonnontyyliin» laadittu valiokunnan ehdotus ottaisi huomioon pinnan murtoutumisoloja, on harhaan viepä, koska pintamuodostumat ja alueen ääriviivat eivät ainoastaan tee mahdolliseksi, vaan suorastaan vaativat jakamaan eräät puiston osat säännöllisiin kuvioihin. Ettei valiokunnan ehdotus ole laadittu pintamuodostumain vaatimuksia silmälläpitäen, käy selvästi ilmi muun muassa siitä, että idästä länteen kulkevaksi suunniteltu, puiston itäosaan teetettävä päätie aiheuttomasti nousee, vaikka pinta tällä paikalla on miltei tasainen, jota vastoin taas valiokunnan ehdottama puiston länsiosan iso ajotie on vedetty suoraan sikäläisen kovin epätasaisen pinnan poikki. Valiokunnan laatimaa ehdotusta ei niinmuodoin käy pitäminen sen paremmin «luonnontyyliin» tehtynä kuin Hallituksenkaan ehdotusta, eikä sillä myöskään, mitä ennestään olevien teiden, lammikon ja leikkikenttään pysyttämiseen tulee, ole minkäänlaisia etuja Hallituksen ehdotuksen edellä. Väite että luonnontyyliin järjestäminen tässä puheena olevassa tapauksessa tulisi halvemmaksi kuin säännös-

tellymmän tyylin noudattaminen ei myöskään pidä paikkaansa, niinkuin näkyy vertaillen oheellisia kumpaisenkin ehdotuksen kustannusarvioita, joissa on miltei yhtä suuret pinta-alat, nurmikot ja tiet. Yhdessä ainoassa kohden valiokunnan ehdotus ehkä osottautuisi Hallituksen ehdotusta halvemmaksi, nimittäin mitä tulee erinäisten koristelaitteiden kustannuksiin, niinkuin lammikon järjestelyyn tahi uusien lammikkojen teettämiseen, mutta kun otetaan huomioon, ettei näitä laitteita kumpaisessakaan tapauksessa tarvitse kohta teettää, ja vaikea on edeltäpäin tietää, kuinka suuria kustannuksia kaupunginviranomaiset vastaisuudessa haluavat käyttää tämän keskikaupungilla sijaitsevan puiston koristelemiseen toisen taikka toisen ehdotuksen mukaan, ei näiden ylimääräisten laitosten arvioituihin kustannuksiin ole pantava liian suurta painoa puiston järjestämissuunnitelmaa valitessa, varsinkin kun valiokunnankin ehdotus edellyttää luonnospiirustuksessa ja mietinnössäkin osotettuja koristelaitteita, joita ei ole merkitty kustannusarvioon.

Valiokunnan ehdotuksen mukaisiin pääteihin ja niiden suuntaan nähden huomautetaan edelleen, että valiokunta on katsonut olevan syytä suunnitella leveää ajotietä kulkevaksi puiston länsiviertä osin kauttakulkevan liikenteen tarpeiksi ja osin siten lyhentääkseen jalkamiesten matkaa Rautatientorilta Töölönlahden pengermälle. Tuollainen puiston halki käyvä ajoliikenne ei olisi suotava, osin koska se suuresti häiritseisi puiston rauhallisuutta ja osin koska on syytä olettaa, että siihen aikaan, jolloin rautatienpenkereen vierelle on teetetty ajotie, myöskin Kaisaniemenlahden rantaan suunniteltu ajotie on valmis ja voi siis välittää rautatienpengermän vieritse kulkevaa ajoliikennettä. Sitä paitsi on valiokunnan ehdottamaan, puiston halki kulkevaan ajotiehen nähden huomautettava, ettei se elimellisesti liity puiston muihin laitteisiin ja että kustannukset siitä olisivat ylen suuret vastaavia etuja tuottamatta.

Mitä vihdoin tulee valiokunnan ehdotuksessa olevaan, puiston itäosassa idästä länteen kulkevaan päätiehen, huomautetaan, ettei se pääty Unioninkatuun eikä sen tähden voi ensinkään vastaanottaa kauttakulkevaa liikennettä idästäpäin. Tähänkään katsomatta ei olisi asianmukaista, että puistoon, joka kuitenkin on aiottu sen läheisissä itä- ja eteläpuolisissa kaupunginosissa asuvan yleisön virkistyspaikaksi, pääsisi vain yhdestä pääportista, nimittäin Puutarha- ja Vilhonkadun kulmauksessa olevasta, koska toinen, Vuorikadun päässä oleva portti, samoinkuin tähänkin asti, olisi vain paikallisliikennettä varten.

Edellä esitettyjä näkökohtia silmälläpitäen siis molempain ehdotusten välinen vertailu päättyy Hallituksen ehdotuksen eduksi.

Tähän Rahatoimikamari rohkenee huomauttaa seuraavaa:

Niinkuin yhteisessä istunnossa Hallituksenkin taholta huomautettiin, on puiston jaoitus ja käytävien sijoitus niin Hallituksen laatimassa kuin Rahatoimikamarinkin puoltamassa ehdotuksessa yleispiirtein sama; ero on vain se, että Hallituksen ehdottamat käytävät ovat suorია, jota vastoin valiokunnan ehdottamat ovat kaarevia tahi mutkikkaita, joten siis oikeastaan vain on kysymys erilaisesta *tyylistä*. Mutta

tämä tyylikysymys ei ole ainoastaan makuasia, vaan riippuu myös tyyllilajien erilaisista vaatimuksista, on siis rahakysymys.

Hallituksen soveltamaa ankaraa tyyliä käytetään ulkomaalla, niinkuin tietty, yleensä linnain viereisissä puistoissa taikka yksityisasuntoja ympäröivissä istutuksissa. Tuollaisissa tapauksissa istutusten tarkoituksena tietenkin on kohottaa rakennusten kokonaisvaikutusta, niin että syntyy eheä kokonaisuus. Istutustenkin täytyy sentähden olla sommitellut rakennustaiteelliseen tyyliin, jossa suorat ja jyrkät viivat ovat vallitsevina, minkä ohella laitoksiin koetetaan saada suurempaa eloisuutta sijoittamalla sinne tänne vesialtaita, suihkukaivoja, kuvapatsaita y. m. Tällaiseen tyyliin sommitellut puistot kuitenkin vaikuttavat jäykästi, ylhäisesti ja vieroittavasti; kodikkailta ne eivät tunnu.

Kaisaniemen vierellä ei ole ainoatakaan koristavaa yksityisrakennusta, vaan istutusten taustana on yhtäällä joukko rakennustaiteelliselta asultaan varsin vähän miellyttäviä yksityisrakennuksia, lisäksi valtionrautateiden hallintorakennuksen pääty sekä erinäisiä muita valtionrautateiden omistamia rakennuksia. Mutta jäykkään, ylhäiseen tyyliin sommitellun puiston tahi istutuksen laittaminen, taustana tuollaiset rakennukset, ei Rahatoimikamarin mielestä ole perusteltua, varsinkaan kun nykyaika yleensä on kansanvaltainen hengeltään eikä sentähden kaupungin väestön suurin osa, jota varten, eikä vain joidenkuiden valittujen käytettäväksi, puisto juuri laitetaan, varmaankaan pitäisi puistoa kodikkaana ja miellyttävänä, jos se olisi tuohon jäykkään tyyliin sommiteltu.

Mitä sitten näiden kahden ehdotuksen *kustannuksiin* tulee, niin vaatii Hallituksen ehdotus niitä tuntuvasti enemmän kuin Rahatoimikamarin ehdotus, nimittäin 180,000 markkaa 163,000 markan sijasta, jossa tapauksessa ei kuitenkaan ole ensinkään otettu lukuun kuvapatsaita, jotka ensinmainitun ehdotuksen mukaan näyttäivät kuuluvan tyyliin. Muuatta toistakaan seikkaa, joka niinkään näyttää lisäävän kustannuksia, ei ole ehdotuksessa otettu lukuun. Jos jäykkä tyyli otetaan käytäntöön, täytyy suuri osa puistakin sijoittaa samaan tyyliin, toisin sanoin lehtokujain tapaan, ja istutukset muutenkin sovittaa säännöllisempiin kuvioihin, jotapaitsi on suurelta osalta käytettävä puita, jotka eivät ole meillä kotimaisia, joten siis olisi erinäisistä muista maista hankittava sikäläisiä jäykkämuotoisempia puulajeja, niinkuin pyramiidipoppeleja y. m. Näin ollen kaiketi aniharva puiston nykyisistä puista saisi jäädä paikoilleen, jos niitä ensinkään käytetään, vaan olisi niiden sijaan enimmäkseen pantava ulkomailta tuotettuja puita. Tästä tietenkin olisi tuntuvasti suurempia kustannuksia kuin Rahatoimikamarin suunnittelemaasta menettelystä, jonka mukaan vanhat puut ylipäättään saisivat olla paikoillaan ja uusia puita tahi puuryhmiä istutettaisiin ainoastaan missä on täydennyksiä tarpeen.

Hallituksen taholta on niinkään huomautettu, että kustannusten vähentämiseksi sopisi menetellä niin, ettei kaikkia suunniteltuja lammikkotöitä kohta teetettäisi. Tuollainen menettely ei kuitenkaan olisi aivan asianmukainen, sillä nuo lammikot kuuluvat tyyliin, elvyttäen sitä, eivätkä sitä paitsi kustannukset siten vähenisi, vaan ainoastaan lykkääntyisivät tuonnemmaksi.

Rahatoimikamari taas on ollut sitä käsitystä, että puistossa ei tule ainoastaan olla lasten leikkikenttiä sekä erinäisiä urheilukenttiä, vaan myös tyyssijoja henkilöille, jotka tahtovat vetäytyä rauhalliseen ja siimeiseen paikkaan nauttiakseen siitä luonnon rahdusta, mikä suurkaupungissa on tarjona. Tässä Rahatoimikamari niinkään on pitänyt silmällä sitä seikkaa, että puiston uudestijärjestämisestä koituvat kustannukset eivät saisi nousta ylen suuriksi.

Mainittua päämäärää silmälläpitäen on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että puistoa ylipäättään ei olisi luovutettava kauttakulkuliikenteen käytettäväksi, koska siitä tietenkin aina olisi jonkun verran häiriötä. Kun niinmuodoin tässä ei ole kysymys siitä että pääsisi mahdollisimman pian perille, sopii käytäväinkin hyvin kulkea kaarrellen, mikä seikka kävelijöistäkin epäilemättä tuntuu miellyttävämmältä kuin jos käytävät olisivat suoria.

Kauttakulkevaan ajoliikenteeseen nähden Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole tahtonut mennä niin pitkälle kuin Hallitus, nimittäin että tahtoisi estää sen kokonaan. Kieltämätöntä nimittäin on, että toiselta puolen eräitten kaupungin keskiosain sekä toiselta puolen Töölön puiston ja Eläintarhan huvilain ynnä niiden pohjoispuolella olevain alueitten välinen liikenne ei ole täysin tyydytetty noin kilometrin päässä toisistaan kulkevilla Itäisellä ja Läntisellä Viertotiellä, ja tämä puute on kohdakkoin käyvä yhäkin tuntuvammaksi. Vaatimukset että erittäinkin Rautatien-tori olisi saatettava Eläintarhan huvilain yhteyteen Kaisaniemen puiston halki ja edelleen rautatienpengermää pitkin kulkevalla oikoisella tiellä, näyttävät sentähden olevan siinä määrin oikeutettuja, että tämän käytännöllisen tarkoituksen hyväksi on syytä ehken jonkun verran uhrata puiston rauhallisuutta. Jotta rauhallisuus kuitenkin häiriytyisi mahdollisimman vähän, on tämä ajotie sijoitettu puiston rajalle likimmäksi rautatien aluetta, siihen osaan puistoa, jonka rauhaa alinomaan edestakaisin kulkevat junat muutoinkin häiritsevät. Kun tässä tapauksessa on saatava aikaan liikenneväylä, toisin sanoin tie, jota pitkin pääsee nopeasti perille, on se luonnollisesti suunniteltu niin suoraksi kuin ala sallii, vaikkakin kustannukset ovat sen johdosta jonkun verran lisääntyneet.

Jos kuitenkin vastoin luuloa pidettäisiin tämän käytännöllisen tarpeen täyttämistä vähemmän tärkeänä, niin voihan tien tehdä kapeamman, keveämmälle perustukselle sekä vähemmän syvään uurrettuna, minkä johdosta kustannukset vähenisivät tuntuvasti.

Rahatoimikamarin tässä edellä lausumasta käsityksestä että puisto olisi, mikäli mahdollista, rauhoitettava kauttakulkuliikenteeltä, johtuu myös että nykyinen Elisabetinkadun päässä oleva portti on poistettu. Viime vuosina tätä tietä puiston halki Rautatientorille käynyt liikenne on nimittäin vaikuttanut erittäin häiritsevästi, ja nyttemmin tämä liikenneväylä on aivan tarpeeton, koska matka uutta Vilhonkatua pitkin Rautatientorille ei ole pitempi vaan miltei lyhempi kuin puiston halki. Niille jalkamiehille taas, jotka kaupungin koillisosasta haluavat tulla puistoon, ei mitään merkitse se lyhyt matka, mikä Elisabetin- ja Unioninkadun risteyksestä on Vilhon- ja Puutarhakadun kulmaukseen.

Edellä esitetyt näkökohdat ovat määränneet Kamarin kannan asiassa, ja Kamarin enemmistö on, niinkuin sanottu, edellä kerrotuista syistä ollut sitä mieltä että valiokunnan ehdotus olisi pantava Kaisaniemen puiston uudestijärjestelyn pohjaksi.

Eriävän mielipiteen on lausunut jäsen, herra Nyberg, joka on puoltanut Hallituksen ehdotusta siten muutettuna, että pääliikenneväylä vastaisuudessa laitettaisiin kulkeväksi Läntisestä Teatterikujasta pitkin puiston eteläistä ja läntistä laitaa ravintolaan, ja on herra Nyberg tämän perustelemiseksi huomauttanut, että ei ole asianmukaista että puiston pääkäytävänä on Läntinen Teatterikuja, joka ei ole kaupungille kuuluva katu. Tähän lausuntoon on varajäsen, herra Grotenfelt yhtynyt.

Kaikissa näissä kolmessa ehdotuksessa on, niinkuin näkyy, sivuutettu Vilhonkadun uudestiasoituksen johdosta syntynyt kolmion muotoinen ala. Rahatoimikamarista on kuitenkin näyttänyt, että etusijassa tämä osa silmäänpistävän asemansa johdosta olisi järjestettävä, ja tietenkin samaan tyyliin kuin puiston muu osa. Puheenalaisen alueen järjestelysuunnitelman vahvistaminen voitane jättää Kamarin tehtäväksi yhteistoimin kaupungin Yleisten töiden Hallituksen kanssa. Niinkuin Kamari on ensintulevaksi vuodeksi 1912 ehdottamansa meno- ja tulosäännön perustelmissa (siv. 134) huomauttanut, on Kamari puheenalaisen alueen järjestämistä silmälläpitäen korottanut Kaisaniemen puiston kuntoonpanomäärärahan Hallituksen ehdottamasta 20,000 markan määrästä 30,000 markkaan.

Edellä lausutun nojalla Rahatoimikamari saa, oheen pannen kaikki kolme ehdotusta niihin kuuluvine mietintöineen ja kustannusarvioineen, kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi

että Rahatoimikamarin valiokunnan laatima Kaisaniemen puiston järjestämisehdotus hyväksytään; sekä

että Hallitus saa toimekseen vastedes, mikäli määrärahaa tarkeitukseen myönnetään, toteuttaa mainitun suunnitelman.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

*Valiokunnan mietintö Kaisaniemen puiston
uudestijärjestelyä koskevasta asiasta.*

Kokouksessaan toukokuun 29 päivänä kuluvaan vuoteen on Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunta Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten lähettänyt kaupungin yleisten töiden Hallituksen kirjelmässä saman kuukauden 19 päivästä Valtuustolle lähetetyn suunnitelman Kaisaniemen puiston uudestijärjestämiseksi, ja on Rahatoimikamari sittemmin antanut asian valmisteltavaksi valiokunnalle, johon valittiin allekirjoittaneet Kamarin puheenjohtaja ja jäsenet.

Valiokunta, joka erinäisissä kokouksissa on tarkastellut mainittua suunnitelmaa ynnä kaupunginpuutarhuri Olssonin laatimaa vaihtopuolista ehdotusta puiston uudestijärjestämiseksi sekä myös tutustunut ehdotuksien perustelmiin, saa täten kunnioittaen Rahatoimikamarille antaa seuraavan lausunnon asiasta.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa on Valiokunta aivan yhtä mieltä siinä, että on välttämätöntä mahdollisimman pian ryhtyä korjaamaan muinoin komeata ja tuuheata Kaisaniemen puistoa siitä valitettavasta rappiotilasta, missä se nykyään on. Hallituksen ehdotus tarkoittaa puiston järjestämistä mittausopillisesti säännölliseen ranskalaiseen puutarhatyyliin, joka viime aikoina on sivistysmaissa päässyt eräissä tapauksissa huomattavan laajaan käytäntöön. Valiokunnan mielestä puisto kuitenkin olisi järjestettävä luonnontyyliin, joka näyttää soveltuvan meikäläisiin oloihin paremmin kuin tuo jäykkä ja vaateliäs ranskalainen tyyli. Ranskalainen puistotyyli vaatii laajempia tasapintoja ja avarampia perspektiivejä, taustanaan rakennustaiteellisia tai veistokuvateoksia, esimerkiksi monumenttaalisia rakennuksia tai yksityisiä loisteliaita asumuksia. Luonnontyyli taas on paremmin mukautettavissa maanpinnan murtoutumista silmällä pitäen ja soveltuu erittäinkin käytettäväksi epätasaisella maalla.

Se sallii suurempaa kasvullisuuden vaihtelua, samoinkuin teiden ja käytävien vapaampaa sijoittelua sekä puistoalueen pienempään pintain erilaatuista käyttöä.

Valiokunnan mielestä olisi puiston asemaa ja maan murtoutumista silmällä pitäen puiston järjestelyssä ehdottomasti otettava käytäntöön viimeksi mainittu puutarhatyyli. Siten järjestettynä puistosta tulisi miellyttävämpi oleskelupaikka kaupungin asukkaille ja se saisi hupaisuuden ja rauhallisuuden leiman, joka hyvin käy yhteen täällä vallitsevan makusuunnan, väestön luonteen ja puiston kunnioitusta herättävien muistojen kanssa. Kaisaniemen puutarhatyyliä valitessaan on Valiokunta vihdoin pitänyt ratkaisevana sitä seikkaa, että luonnontyyli vaatii vähemmän kustannuksia kuin ranskalainen tyyli kalliine ja laajaperäisine laitteineen.

Tämän johdosta ja antaakseen kaupunginviranomaisille tilaisuuden joka puolelta arvostella tätä asiaa, on Valiokunta kaupunginpuutarhuri Olssonilla teettänyt uuden vaihtopuolisen ehdotuksen puistoalueen järjestelemiseksi, ja esitetään Rahatoimikamarille Valiokunnan tarkastama ja pääasiassa hyväksymä ehdotus tässä.

Valiokunnan ehdotuksen mukaan ei ole tarkoitus sanottavasti muuttaa aikaisempia suunnitelmia, mikäli leikki- ja urheilukenttään sijoittamista koskee. Sitä vastoin ehdotukset eroavat toisistaan tuntuvasti mitä teiden ja käytävien suunnitteluun tulee, ne kun on Valiokunnan ehdotuksessa luonnontyylin vaatimusten mukaisesti suunnattu kaareviksi maan murtoutumista noudattaen.

Rautatienraiteilla rautatiepenkereen itälaitaan suunnitellulla ajotiellä käyvän liikenteen johtamiseksi ehdottaa Hallitus tehtäväksi leveän, kaksirivisellä lehtokujalla reunustetun päätien, joka suorassa suunnassa kulkisi Itäisestä Teatterikujasta pitkin Kasvitieteellisen tarhan länsirajaa Kaisaniemenlahden rantaan teetetävälle tielle. Valiokunnan ehdotuksen mukaan sitä vastoin tämä pääliikenneväylä kulkisi Läntisestä Teatterikujasta puiston lounaisosassa sijaitsevan kummun ympäritse ja edelleen pitkin rautatienalueen rajaa sekä vihdoin ravintolan länsipuolitse rautatiepengermän eteläpäässä olevaan risteykseen. Tämä tie, jonka suunta pääasiallisesti on sama kuin Puutarhalautakunnan aikaisemmin laatimassa Eläintarhan järjestelysuunnitelmassa, teetetäisiin ehdotuksen mukaan 10 metriä leveä ja käytettäisiin aluksi ainoastaan kävelytienä. Edellyttäen vastamainitun, Eläintarhan teihin yhtyvän ja ajoneuvoliikennettä ravintolaan välittävän rantatien verraten pian teetetäväksi, voisi ensinmainitun tien vastedes ehken pitää vain jalkamiesten käytettävänä, mikä seikka tietenkin edistäisi puiston rauhallisuutta ja hupaisuutta. Jos sitä vastoin liikenne ehdottomasti vaatii ajotien laittamista tällä matkalle, saataisiin se aikaan teetettämällä tien kumpaisellekin puolelle kaksi 4 metrin levyistä jalkakäytävää, johon tarkoitukseen tilaa on riittävästi.

Valiokunnan nyt ehdottaman tien teettämisen johdosta kävisi, niinkuin oheellisesta Rakennuskonttorin laatimasta profilipiirustuksesta näkyy, tarpeelliseksi toimittaa melkoisia kaivaustöitä puiston luoteisosassa, jota vastoin maan laatu muutoin ei tuota työlle minkäänlaisia vaikeuksia. Koko tienteosta, jonka johdosta myös käy välttämättömäksi poistaa keilirata ja osa ravintolan talousrakennuksia, on laskettu olevan kustannuksia 25,000 markkaa. Tässä on kuitenkin huomattava, että tämä tie on suunniteltu leveämmäksi kuin muissa ehdotuksissa olevat liikenneväylät, minkätähden se myös tulee kalliimmaksi. Jos tie halutaan laittaa ajotieksikin, mikä kaiketi heti käynee välttämättömäksi, ellei suunniteltua rantatietä sitä ennen saada aikaan, lisääntyvät kustannukset, niinkuin oheellisesta kustannusarviosta näkyy, edelleen 6,000 markalla.

Siten johtamalla tie pitkin puiston länsirajaa ja sen puiston osan halki, joka rautatienalueen välittömän läheisyyden johdosta vähimmin houkuttelee puoleensa

yleisöä, edistettäisiin Valiokunnan mielestä tuntuvasti puiston muiden osain rauhallisuutta ja miellyttäväisyyttä. Jos sitä vastoin, niinkuin Hallitus ehdottaa, kauttakululiikenne johdettaisiin puiston halki, vaikeutuisi liikkuminen puiston itä- ja länsiosain välillä sen johdosta melkoisesti. Erittäin tuntuva kävisi tuollaisen järjestelyn haitallisuus siinä tapauksessa että, niinkuin Hallitus itse edellyttää, ajoneuvoliikennettä vastaisuudessa sallittaisiin vuoden umpeen. Lisättävä on vielä, että matka Kaivo- ja Hakasalmen kulmauksessa olevasta liikennekeskuksesta edellä mainittuun rautatiepengermän vierellä olevaan risteykseen on Valiokunnan ehdotuksen mukaan noin 100 metriä lyhempi kuin Hallituksen suunnitelman mukaan.

Luonnontyylin käyttämisestä puiston uudestijärjestelyssä olisi lisäksi se huomattava etu että *vanha lammikko* voitaisiin pysyttää miltei sinällään ja siten välttää ne verraten melkoiset kustannukset, joita olisi Hallituksen suunnitteleman uusien lammikkojen laittamisesta. Kaupunginpuutarhuri on ehdottanut lammikkoa hiukan laajennettavaksi koilliseen, mikä laajennus varmaankin vaikuttaisi edullisesti, kuitenkin sanottavasti lisäämättä rakennuskustannuksia. Hallituksen ehdottama Kasvitieteellisen tarhan rajalla olevan leikkikentän läheisyyteen tehtävä lammikko tuntuu aivan liian pieneltä tarkoitukseensa, minkätähden Valiokunta on sitä mieltä, että paikan niukan alan voisi edullisemmin käyttää yksinomaan hiekkakentäksi.

Elisabetin- ja Unionkadulta puiston halki Rautatientorille kulkevan liikenteen vaatimusten tyydyttämiseksi on Hallitus ehdottanut laitettavaksi *alasmaenotien Elisabetinkadun jatkokseen* sekä tämän yhteyteen leveän päälehtokujan, joka kulkisi suoraan länttä kohti. Vastoin tätä on Valiokunta sitä mieltä, että tuollainen läpikäytävä olisi omansa puistoon vetämään ei ainoastaan suurinta osaa Kalliosta ja Kruununhaasta tulevaa jalkamiesliikennettä, vaan myös kaikenlaisia vähemmän toivottavia aineksia, mikä taas tuntuvasti häiritseisi rauhallisuutta tässä eritoten nuoremmille sukupolville varatussa puiston osassa. Kuinka häiritsevästi tuollainen kauttakulkeva liikenne voi vaikuttaa puiston rauhallisuuteen, siitä on surullista kokemusta niiltä ajoilta, jolloin Kasvitieteellisen tarhan ja Unionkadun kulmauksessa oleva alaskäytävä pidettiin yleisölle avoinna ja jolloin kaikki mainitun alaskäytävän ja Rautatientorille vievään teiden väliset nurmikot säälimättömästi tallattiin. Valiokunta on sentähden sitä mieltä, että Elisabetinkadun kohdalle ei ole laitettava alaskäytävää sekä että pääsisäänkäytävä tähän puiston osaan on sijoitettava puiston kaakkoiskulmaukseen Puutarhakadun vierelle. Se vähäinen mutka, mikä vastamainituista kaupunginosista puistoon tulevien tämän johdosta täytyy tehdä, ei näy merkitsevän ratkaisevasti, ja mitä Rautatientorille suuntautuvaan kauttakululiikenteeseen tulee, niin on sen vaatimukset Valiokunnan mielestä täysin tyydytetty sillä uudella liikenneväylällä, joka Unionkadulta kulkee Kaisaniemen kaakkoisosan ja korttelin N:o 41 halki Vilhonkadulle. Huomattava nimittäin on, että matka puiston halki Rautatientorille ei olisi Hallituksen ehdotuksen mukaan lyhempi kuin tekeillä olevaa uutta liikenneväylääkään pitkin.

Kun ei liene Valiokunnan asia tässä yhteydessä lausua ajatustansa siitä, miten vastamainitun kulkuväylän erottama puiston osa olisi käytettävä, pyytää Valiokunta tässä vain huomauttaa, että paikka toistaiseksi ja kunnes kysymys sen käyttämisestä on ratkaistu olisi väliaikaisesti järjestettävä istutukseksi.

Valiokunnan ehdotuksessa oleviin yksityisseikkoihin nähden huomautettakoon vielä, että lammikon pohjoispuolelle on varattu paikka veistokuvateokselle sekä urheilu- ja tenniskenttään länsipuolelle tilaa urheilupaviljongille. Ehdotuksen muut yksityiskohdat eivät kaivanne tarkempaa perustelua.

Voidakseen vertaillen arvostella kaikkien kolmen suunnitelman, Hallituksen, herra Olssonin ja Valiokunnan laatimain, toteuttamisesta johtuvia kustannuksia on Valiokunta kaupunginarkkitehdiltä ja kaupunginpuutarhurilta vaatinut oheelliset kustannusarviot, joista näkyy että herra Olssonin alkuperäisen ehdotuksen toteuttamisesta olisi kustannuksia 203,200 markkaa, Hallituksen ehdotuksen toteuttaminen vaatisi menoja 180,000 markkaa, johon summaan ei kuitenkaan ole luettu pohjoisimman lammikon rakennuskustannuksia (arviolta noin 10,000 markkaa) sekä että puiston järjestäminen luonnontyyliin taas kysyisi kustannuksia 163,000 markkaa.

Kun taloudellisista syistä täytyy edellyttää, että Kaisaniemen puiston uudesti järjestely tulee toimeenpantavaksi vähitellen usean vuoden kuluessa mikäli kaupungin varat sallivat, näyttää olevan soveliaista että kaupunginviranomaiset vuosittain vuosirahasääntöä järjestäessään harkitsevat, mitkä työt seuraavana vuonna on tehtävä sekä minkä verran määrärahoja siihen tarvitaan. Valiokunta ei kuitenkaan voi olla edelleen huomauttamatta toivottavaksi, että tämä järjestelytyö mahdollisimman lyhyessä ajassa saatettaisiin onnelliseen päätökseen.

Edellä esittämiinsä näkökohtiin viitaten Valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että Rahatoimikamari yksissä neuvoin kaupungin Yleisten töiden Hallituksen kanssa ottaisi tässä puheena olevan asian edelleen harkittavaksi sekä, sittenkun laaditut suunnitelmat perustelmineen on painatettu, antaisi Kaupunginvaltuustolle sen lausunnon, jota asian laadun katsotaan vaativan.

Helsingissä, lokakuun 11 päivänä 1911.

Alexis Gripenberg.

Björn Wasastjerna.

Axel Ärt

(ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa).

John Ugglä.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Helsingissä,
toukok. 19 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 142.

Hallituksella on erinäisissä kokouksissaan ollut käsiteltävänä Kaisaniemen puistoa koskeva kysymys, sen johdosta että tuo puisto jo liian kauan on ollut takapajulla kaupungin muissa keskeisissä osissa olevista puutarhalaitelmista, joissa kaunistustöitä on tehty melko laajasti ja hyvällä tuloksella. Käydessään nyt Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi esittämään ehdotusta mainitun puiston uudesti-järjestämiseksi on Hallitus katsonut tarpeelliseksi tehdä selkoa niistä näkökohdista, jotka ovat olleet ratkaisevina työn suunnittelussa.

Päätarkoituksena on tässä ollut saada puiston omituista muotoa ja sen pinnan murtoutumista noudattava jaotus sellaiseksi, että siinä, mikäli mahdollista, tulevat huomioon otetuiksi puiston luonnolliset edut ja sen ohella tarjoutuu tilaisuutta puiston uudestijärjestämiseen sellaiseen tyyliin, joka arvokkaasti liittyy puiston jaloon ja luonnonihanaan, vesistön varteiseen asemaan. Siitä lähtien kun elokuunmyrsky vuonna 1890 kaatoi satoja Kaisaniemen isoimpia puita, on tuo entisaikaan lehtevä ja kaunis puisto ollut ikäänkuin väliaikaisessa tilassa. Jotta puisto voisi jälleen saavuttaa entisen arvosijansa, jota sen asema ja muistot näyttävät vaativan, täytyy ryhtyä runsain määrin istuttamaan uusia puita. Tässä ei kuitenkaan näytä käyvän puoltaminen sitä, että koetettaisiin luontoa jäljittelemällä saattaa Kaisaniemi siihen kuntoon, missä se oli ennen myrskyn tuhoamista. Sekä puiston sisäiset, suorassa kulmassa vastakkain käyvät ääriviivat että sen enimmältä osalta tasainen ala viittaavat puiston pääosain säännöllisempään jaoitukseen, minkä ohella liikenteen tarpeet puistoalueella välttämättä näyttävät vaativan käyttämään jyrkkäpiirteistä puistotyyliä.

Tarpeelliset uudet puut on etusijassa istutettava suurten liikenneväyläin laidolle sekä leikki- ja urheilukenttään ympärille suoraviivaisiin riveihin, toisin sanoen, niiden pitää muodostaa lehtokujia, yksi- tai kaksirivisiä. Tietysti on muitakin, säännöllisesti taikka säännöttömästi ryhmitettyjä uusia istutuksia laitettava, mutta leimansa pitää puistosuunnitelman saada mainituista lehtokujista ja puuriveistä. Edelleen näyttää tarpeelliselta Kaisaniemelle sopivinta puistosuunnitelmaa määrätessä myös panna huomiota siihen kauttakulkuliikenteeseen, joka Rautatientorilta pitkin molempia teatterikujia ja Mikonkatua käy rautatiepengermän itäpuolelle tee-

tetylle uudelle tielle. Tähän nähden on tärkeätä, että liikenne kootaan suoraviivaiseen tasaisella alalla kulkevaan pääväylään, koska sillä tavoin puiston muut osat voidaan saada verraten rauhoitetuiksi. Tämä katsantokanta pitää myös paikansa siihen liikenteeseen nähden, joka Elisabetin- ja Unioninkadulta kulkee puiston halki Rautatientorille, minkätähden Elisabetinkatua on ehdotettu jatkettavaksi suoraan suuntaan länttä kohti siihen avonaiseen paikkaan asti, jonka pohjoisrajalta tuo 10 metrin levyinen päätie pohjoista suuntaa kulkien vie sille ajotielle, joka on päätetty teettää Kasvitieteellisen tarhan rantaan Unioninkadun ja Eläintarhan välille.

Sijoittamalla ensinmainitun päätien kumpaisellekin puolelle kaksinkertainen rivi kasvavia puita varautuu tilaisuus kasvavan liikenteen vaatimaan tien levittämiseen, mikä on aivan välttämätöntä, jos siinä sallitaan ajoneuvoliikennettä. Hallitus on ollut yksimielinen siitä, että tuollaista liikennettä ei olisi toistaiseksi sallittava, osin koska ajoneuvoliikenteen vaatimuksia tyydyttää edellä mainittu rantatie, osin myös koska niin verraten pienessä puistossa kuin Kaisaniemi on täytyy rauhallsuutta pitää erittäin tärkeänä ja sentähden sitä suojella.

Nykyisestä lammikosta pysytettäisiin edelleen osa säännöllisesti sijoitettuna sen viivan ympärille, joka ajatellaan kulkevaksi Kansallisteatterin keskitse. Toinen, pienempi lammikko sijoitettaisiin lännestä itään käyvän päätien päätekohtaksi jotta sen länsipuolella sijaitseva kumpu, jonka itärinteelle on ajateltu sijoitettavaksi rakennustaiteellinen koristus taikka patsas viimeksi mainitu tien taustaksi, voi miellyttävästi kuvastua lammikkoon. Edelleen on suunniteltu kolmas lammikko laitettavaksi puheenalaisen tien pohjoispuolelle ja siihen päätien suunnassa käyvä silta. Lammikon eteläpuoliselle korkealle kummulle voisi vastedes laittaa lammikkoon laskevia pieniä vesiputouksia. Tietenkin on ehdotus toteutettavissa näihin lammikkolaitoksiin ensinkään katsomatta, ja voitaisiin viimeksi mainitut laittaa sitä myöten kun varoja tarkoitukseen voidaan myöntää.

Nykyinen iso urheilukenttä tulisi ehdotuksen mukaan hiukan laajennettavaksi pohjoista kohti sekä jaettavaksi kaksinkertaisella lännestä itään käyvällä puurivillä jotta saataisiin poistetuksi se autiuden leima, minkä tuo puiston koko alaan verraten laaja hiekkakenttä painaa koko puistoon. Kentän eteläosa on varattu kymmenele lawntennis-pelille ja pohjoispuoli kaikenlaatuisille nuorison urheiluleikeille. Puiston itäosaan on aiottu sijoitettavaksi neljä istutusten toisistaan erottamaa leikkikenttää eri-ikäisille lapsille, itäisin ja eristetyin nuorimmille.

Puiston vähäpätöisemmät tiet ja käytävät kulkevat tasaisella maalla suoraan, mutta epätasaisella ne noudattavat maanpinnan murtoutumista. Puistossa oleviin muistomerkkeihin, Paciuksen rintakuvaan ja vapaamuurarin hautaan sekä ravintolan rakennuksiin nähden ei suunnitelman toteuttaminen aikaansaa mitään muutosta.

Edelleen on paikkoja varattu kioskeille ja pienoiskokoisille rakennuksille sekä veistokuville, suihkulähteille y. m.

Ehdotuksen toteuttamisesta on, lukuunottamatta pohjoisinta lammikkoa, arvioitu olevan kustannuksia 180,000 markkaa.

Kaupunginpuutarhurin herra S. Olssonin laatiman suunnitelman puiston uudestijärjestämiseksi saa Hallitus herra Olssonin ehdotuksen seikkaperäisen selostuksen keralla lähettää tämän mukana sekä sen ohella kunnioittaen ilmoittaa, että Hallitus ei ole voinut puoltaa vastamainittua ehdotusta, koska kustannukset sen toteuttamisesta nousisivat arviolta 203,200 markkaan, josta määrästä 17,700 markkaa tulee puiston länsirajalle ehdotetun tien osalle ja 48,000 markkaa käytettäisiin puiston lounaisosaan ehdotetun istutuksen vaatimiin louhimistöihin.

Hallitus on muuten huomannut, että puheenalainen ehdotus ei ota suotavassa määrässä huomioon puiston maanpinnan murtoutumista.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Liite III.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaisaniemen puiston järjestelyä koskevasta asiasta saa allekirjoittanut kunnioittaen Kaupunginvaltuustolle antaa seuraavan lausunnon:

Kaisaniemi on niitä kaupungin yleisiä istutuksia, joissa kaupunkilaiset siitä lähtien kun puisto 1830-luvulla aikaansaatiin ovat mielellään oleskelleet.

Vuonna 1890 n. s. elokuunmyrsky tuhosi kaikki puiston suurimmat ja kauniimmat puut, muiden muassa useita jättiläiskokoisia koivuja, minkä johdosta puisto menetti voimakkaimman ja lehtevimmän kasvullisuutensa. Tuulen kaatamia puita oli kokonaista 816. Useimmat myrskyn jälelle jättämistä puista olivat saaneet pahoja vammoja ja menettäneet melkoisen osan lehvästään.

Puisto kadotti täten erikoisleimansa ja siten myös vetovoimansa, minkätähden kaupunkilaiset siitä lähtien pyrkiessään vihantaan luontoon ovat suuntaneet kulkunsa laajemmille ja rehevämille metsäalueille.

Kaisaniemeä on yhä enemmän ruvettu käyttämään leikki- ja urheilupaikkana, niin että se vähitellen on joutunut miltei kokonaan näiden haltuun; erittäinkin on näin ollut laita siitä lähtien kun meillä ruvettiin jalkapalloleikkiä harjoittamaan. Puiston alue tuli niin tyyten käytetyksi näihin tarkoituksiin, että sikäläiset leikkikentät eivät enää riittäneet, vaan ruvettiin leikkipaikkoina käyttämään nurmikkojakin, minkä johdosta niiden alempi kasvullisuus on miltei kokonaan turmeltunut

ja noista muinoin sievistä vihreistä aloista on nyttemmin jälellä tuskin muuta kuin musta multa.

Tätä surkuteltavaa asianlaitaa on puiston kautta kulkeva liikennekin edistänyt. Nykyisessä asussaan ei puisto ole järjestetylle kaupunkiyhteiskunnalle hyödyksi eikä huviksi.

Allekirjoittaneen viimeksi (1909) laatimaan Eläintarhan järjestelyehdotukseen oli myös otettu Kaisaniemi, joka ehdotuksen mukaan yhdistettäisiin Eläintarhaan teettämällä tie Länthisestä Teatterikujasta pitkin rautatienviertä ravintolan sivuitse Eläintarhaan huvilapalstan N:o 14 eteläpuolelle. Edelleen oli ehdotuksessa suunniteltu kävelyteitä Kaisaniemen puistoon. Ehdotus oli tehty luonnontyyliin kaarevin käytävin ja saavutti Puutarhalautakunnankin hyväksymisen. Suunnitelmaa ei kuitenkaan toteutettu, kun päätettiin odottaa niitä mahdollisia muutoksia, joita paraikaa tekeillä olevien puiston halki kulkevien uusien liikenneväyläin laittaminen mahdollisesti vaatisi.

Kaupungin yleisten rakennusten Hallituksen toimenannosta laativat arkkitehti B. Jung ja allekirjoittanut yhteisesti kaksi uutta suunnitelmaa Kaisaniemen järjestelemiseksi. Hallitus ei kuitenkaan hyväksynyt näitä, vaan antoi herra Jungille toimeksi laatia vieläkin yhden ehdotuksen huomioon ottamalla ne muutokset, mitkä Hallitus oli katsonut tarpeellisiksi tehdä ensimmäisiin suunnitelmiin.

Allekirjoittaneen mielestä Hallituksen muutosehdotukset olivat eräissä kohdin epätyytyttäviä, muiden muassa siinä, että 10 metrin pääliikenneväylä Itäisestä Teatterikujasta lähtien kulkisi puiston halki Kasvitieteellisen tarhan länsipuolitse Kaisaniemen lahden rantaan. Minun mielestäni tuo tie ensinnäkään ei riittäisi Rautatien torin ja Eläintarhan välistä suurta kauttakulkuliikennettä välittämään. Osottavathan ne miltei lukemattomat polut, jotka nykyään pitkin varsin epätasaista pintaa kulkevat pitkin rautatien alueen itärajaa että, jos pääliikenneväylä puiston halki tehdään, on se johdettava pitkin rautatien linjaa, niinkuin allekirjoittaneen ehdotuksessa tarkemmin osotetaan.

Hallituksen hyväksymä päätie jakaisi tuon muutenkin verraten ahdasalaisen puiston kahtia ja häiritsisi siten sitä rauhallisuutta, jota etusijassa on pyrittävä puistossa aikaansaamaan. Kun sitä paitsi joukottain pieniä lapsia liikkuisi puiston toisesta osasta toiseen, ei tähänkään nähden käy puoltaminen pääväylän sijoittamista puiston keskikohtaan.

Hallitus tosin oli ajatellut, että pääliikenneväylällä ei saisi liikkua ajoneuvoilla; mutta se aika ei liene kovin kaukana, jolloin nykyään rakenteilla oleva, ainoastaan 23 metriä leveä Pitkäsilta on osottautuva riittämättömäksi toiselta puolen kaupungin sekä toiselta puolen Kallion ja Eläintarhan väliselle liikenteelle. Oli niinkään ajateltu, että sotaväki ei saisi kulkea puiston halki eikä siis käyttää sitä ainoaa tietä, jota pitkin Hallitus oli tahtonut ohjata liikenteen, vaan pakotettaisiin tekemään pitkän mutkan Pitkäsillan kautta harjoitusretkillään kulkiessaan Eläintarhaan ja Fredriksbergiin ja sieltä takaisin. Toivottavaahan olisi, että liikenne saa-

taisiin järjestetyksi puistolle näin edullisella tavalla, mutta tuo toivomus tuskin lienee toteutettavissa. Olisi sentähden syytä ottaa tämäkin seikka huomioon puiston järjestelyssä.

Toisenlaiseksi muodostuisi asia, jos puisto järjestettäisiin minun laatimani ehdotuksen mukaan.

Vastapäätä Itäistä Teatterikujaa laitetaan vesiallas, 30 m leveä ja 60 m pitkä, keskellä suihkukaivo. Perspektiiviviivan pohjoiseen jatkokseen pystytetään kuvapatsas, esimerkiksi Topeliuksen, ja viivan päättää voimakas vihanta tausta Kasvitieteellisen tarhan lounaiskulmauksessa. Altaan ja patsaan kumpaisellekin puolelle laitetaan 6 m. leveät käytävät, jotka kulkevat vastamainittuun kulmaukseen, yhtyen siinä tieksi, joka vie pohjoiseen rantatielle. Vesialtaan vieritse kulkevien teiden molemmille ulkolaidoille istutetaan rivi pyramiidipoppeleja, jota vastoin teiden jatko-kohtaan lammikosta Kasvitieteellisen tarhan lounaiskulmaan istutetaan kaksi riviä tuollaisia puita. Rautatientorilta katsottuna siten avautuisi mitä ihanin puistonäköala, jota vastoin sama paikka samalta torilta nähtynä Hallituksen ehdotuksen mukaan esiintyisi tyhjään avaruuteen ulottuvana hiekkakenttänä. Toisen, vieläkin miellyttävämmän näköalan tarjoo puisto idästä ja lännestä katsoessa, jolloin näköala olisi miltei yhtä laaja kuin ensiksi mainittu ja sama muistopatsas keskustana. Unioninkadulta nimittäin näkee 7 m. leveää kaksirivistä kastanjakujaa pitkin muistopatsaan, joka on hyvin valaistu eteläpuolelta. Samaten näkee osan kukilla ja lehtikasveilla koristettua patsaan ympäristöä, ja mitä lähemmäksi keskustaa mainitulta kadulta tulee, sitä enemmän edukseen keskusta esiintyy. Molemmat puistomaisemat, Itäisestä Teatterikujasta alkava samoin kuin Kaisaniemen itäosassakin sijaitseva, ovat järjestetyt yhdeksi kokonaisuudeksi ja muodostaisivat valmistuttuaan tähän osaan puistoa niin sanoakseni huvitarhan kauniine taideteoksineen, hymyilevine kukkapenkereineen ja viileyttä huokuvine suihkukaivoineen. Kun viimeksi mainitulla alueellakin kulkee kaksi lehtipuiden piirittämää 6 metrin levyistä käytävää, niin tarjoutuu täällä miellyttävä kävelypaikka, jommoista Helsinki todella on kauan kaivannut. Tässä luetellut arvokkaat ominaisuudet voi puisto saada ainoastaan siinä tapauksessa, että päätie sijoitetaan kulkemaan rautatien vieritse. Tie on ehdotukseen merkitty 8 metrin levyiseksi jalkäkäytäväksi, mutta sen voi tarpeen vaatiessa laittaa 10 metrin levyiseksi. Se on sekä Itäisen että Läntisen Teatterikujan välittömässä yhteydessä. Sijaiten likimpänä asemataloa ja kaupungin länsi- ja lounaisosista sen vierelle tulevia liikenneväyliä on Läntinen Teatterikuja nykyään ja vastakin mukavin tie Kaisaniemen halki Eläintarhaan pyrkiville. Kaisaniemen puoleisesta Läntisen Teatterikujan päästä kääntyy tie vasemmalle rautatiealuetta kohti ja kulkee mukavassa kaaressa sekä 1:20 kohoten viereisen kummun länsipuolelle. Sieltä tie jatkuu suoraan pohjoista kohti Kaisaniemen ravintolan luo, missä se haarautuu ehdotetun yleisen rakennuksen tai ravintolan molemmille puolille. Tien voi, jos tarve vaatii, haitatta laajentaa 16 metrin levyiseksi ja käyttää ajotienä. Nykyisen ravintolan säilyttämistä rumentavine ja lahonneine rakennuksi-

neen minä en ole voinut puoltaa puiston järjestämisen yhteydessä. Ei kestäne kauaa, ennenkuin nuo menneitten aikojen jäännökset täytyy poistaa, ja silloin voidaan rakennuttaa tyylikkäitä, puiston kanssa sopusointuisia rakennuksia. Minun mielestäni ei sentähden olisi hyvin harkittua jos, niinkuin Hallitus on suunnitellut, ravintolan edustalla oleva puiston osa laitettaisiin tuon vanhan matalan rakennuksen nykyistä asemaa ja laatua silmällä pitäen, koska tuota rappeutunutta rakennusta tuskin käy katsominen sivistyshistoriallisesti muistoksi, joka olisi sinänsä säilytettävä. Tarkoin sopuhtaisen koristeistutuksen laittaminen ravintolan edustalle, sillä tavoin kuin Hallitus on ajatellut, ei ole toteutettavissa tuntuvitta kustannuksitta, koska suhtaviiva leikkaa ravintolan edustalla olevan pitkänloivan kummun suunta- viivaa viistosuunnassa. Siinä tapauksessa että istutus laitettaisiin melkoisia ja erittäin kalliita luohimis- ja täytetöitä teettämättä, jäisi istutus niin sanoakseni riippumaan viistossa kummulla.

Allekirjoittaneen ehdotuksessa sitä vastoin on samasta paikasta kulkeva suhtaviiva vedetty kummun pituussuuntaan ja käytävät sijoitettu kohtisuoraan sitä vasten. Kummun hiekkatasolta itäänpäin vievät käytävät eivät tule niin jyrkät kuin asemapiirroksen korkeuskaaret näyttävät, sillä rantatie ja sen eteläpuolinen ala, johon käytävät päättyvät, tulisi korotettavaksi pari metriä.

Edelleen mainittakoon että, jos puiston halki kulkeva pääliikenne suunnattaisiin Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, estettäisiin siten yleisöä käyttämästä nykyisiä ravintolan itä- ja länsipuolitse kulkevia teitä, jotka suljettaisiin, joten yleisön täytyisi kulkea rantatietä Kasvitieteelliseen tarhaan asti, vasta sieltä jatkaakseen kulkuaan suoraan Rautatientorille. Tämän johdosta ei ainoastaan niiden, jotka pohjoisesta tulevat rautatienasemalle taikka sieltä menevät pohjoiseen, täytyisi tarpeettomasti käydä noin 70 m. pitempi matka kuin mitä minun suunnitelmani mukaan olisi laita, vaan vaikeutuisi siten myös pääsy puiston luoteisosaan. Hallituksen menettely on ilmeisessä ristiriidassa niiden pääperiaatteiden kanssa, joita yleisen puiston järjestelyssä on noudatettava, ja epäilemättä ammattimiehet hylkäisivät tuon ehdotuksen.

Viimeksi ulkomailla käydessäni vuonna 1900 havaitsin muun muassa, että Keskieuropan isompain kaupunkien puistoissa oli erityisiä laitteita pienempain lasten mukavuudeksi ja hauskuudeksi. Niinpä oli esim. Berlinin Victoria-puistoon järjestetty eri paikka vaunuissa kuljetettavia lapsia ja niiden hoitajattaria varten. Paikka oli puuistutuksilla varustettu hiekkakenttä, missä myös oli maitokioskeja jotta pienokaisille voi saada ruokaa. Järjestely oli sangen miellyttävä, ja kotiin palattuani ehdotin Puutarhalautakunnalle että saisin koetteeksi järjestää tuollaisen paikan Kaivopuistoon, minkä ehdotuksen Lautakunta hyväksyikin. Mutta valitettavasti ei tarkoitukseen myönnetty määrärahaa ja ehdotus raukesi. Tässä käsiteltävänä olevaa suunnitelmaa laatiessani johtui mieleeni tuo Berlinissä näkemäni sekä aikaisempi ehdotukseni. Olen sentähden suunnitelmassani varannut puiston itäosassa olevan tasaisen alueen kokonaan puheenalaiseen tarkoitukseen ja siten, että

kentälle, jonka puurivi jakaa keskeltä kahtia, varataan paikka pienemmille lapsille, kun taas vaunuissa kuljetettavat lapset saavat oleskella kentän kumpaisessakin päässä. Ehdotukseen merkityissä neljässä kioskissa myytäisiin maitoa, virvokejuomia, kaakkuja y. m.

Rauhallisen ja suojatun asemansa vuoksi olisi paikka erittäin sopiva puheenalaiseen tarkoitukseen, ja siten myös tuntuvasti edistettäisiin nykyään päiväjärjestyksessä olevaa pienten lasten terveydellistä hoitoa ja kasvatusta.

Lawntennis-kenttä on sijoitettu isolle leikkikentälle, missä on tilaa useammille pelijoukkueille yhtäaikaan. Saman kentän pohjoispäätä laajennettaisiin ja sinne laitettaisiin tilava leikkikenttä isommille lapsille.

Puistoalueelle olisi tuonne tänne teetettävä sievän sieviä paviljonkeja ja kioskeja. Niitä jo vaatii se tyylikin, johon puisto minun suunnitelmani mukaan laitettaisiin, jota paitsi on luonnollista, että hyvin järjestetyssä puistossa pitää olla saatavana virvokejuomia y. m.

Rautatien aseman aluetta päin olevan kummun itärinteelle on merkitty vesiputous laskevaksi edellä mainittua allasta kohti.

Eri suunnitelmain toteuttamiskustannukset ehken poikkeavat jonkun verran toisistaan. Hallituksen ehdotuksen mukaan olisi ainoastaan yksi tie välittämässä liikennettä Itäisestä Teatterikujasta Kaisaniemenlahden viereiselle rantatielle, jota vastoin niitä minun ehdotuksessani on kaksi. Edelleen on minun ehdotukseeni merkitty lukuisampia teitä jotta puistossa olisi tilaa suuremmille kävelijäjoukoille ja se siten kokonaisuudessaan tulisi paremmin käytetyksi.

Vaikka Hallitus lausuu suunnitelmassaan pitäneensä silmällä maanpinnan murtoutumista, ei näin kuitenkaan ole joka kohdassa laita. Paitsi jo huomautettua ravintolan edustalle suunnitellun laitteen muodottomuutta, mainittakoon lisäksi, että patsaan sijoittamisesta puiston lounaisosassa olevalle kummulle koituisi varsin tuntuja kustannuksia.

Lisäksi huomautettakoon että niitä kahta lammikkoa, mitkä Hallitus on aikoinut sijoitettaviksi nykyisen lammikon alueen ulkopuolelle, tuskin käynee rakentaminen muulla keinoin kuin tekemällä seinät ja pohjan sementistä.

Patsaan läheisyyteen sijoitetut lammikot eivät sitä paitsi ole muodoltaan eivätkä sommittelultaan onnistuneet ja tekevät levottoman vaikutuksen.

Jos edellä mainitut seikat otetaan huomioon, ei allekirjoittaneen ehdotus tuotane suurempia kustannuksia kuin Hallituksenkaan suunnitelma, vaikka minun ehdotuksessani on lukuisampia sopivia liikenneväyliä, jota paitsi sillä puutarha-arkkitehtuurinkin kannalta lienee huomiota ansaitsevia etuja.

Ainoa puiston paikka, missä minä olen sanottavammin poikennut maanpinnan murtoutumisen vaatimuksista, on puiston lounaisosa, mutta melkoisia säästöjä voitane tehdä, jos kirjaimilla a—b merkittyä tietä ei tehdä eikä kohta sen itäpuolelle suunniteltuja kävelyteitä varten louhita kalliota pois enempä kuin välttämättä on tarpeen.

Suunnitelmaa laatiessani olen koettanut tarkoin noudattaa ranskalaista puutarhatyyliä sekä muutoin nykyaikaisen puutarha-arkkitehtuurin periaatteita, pitäen silmällä että Kaisaniemi tämän mukaisesti järjesteltynä poikkeaisi muista tšekäläisistä istutuksista niin, ettei siitä tulisi laatuaan ainoa puisto ainoastaan Suomen pääkaupunkiin vaan koko pohjoismaiden kaupunkeihin.

Muutoin viitataan oheelliseen suunnitelmaan, johon kuuluu asemapiirros, korkeuskartta sekä kaksi perspektiiviä.

Helsingissä, toukokuun 27 päivänä 1911.

S. Olsson.

Liite IV.

Kustannuslaskelma

Kaisaniemen puiston uudestijärjestelytöistä. (Herra Olssonin ehdotus).

3,696 m ²	Kävelytietä, 8 m. leveää à 2: 50	9,240: —	
21,787 »	Kävelyteitä, vähem. kuin 8 m. lev. à 1:50	32,680: 50	41,920: 50
3,767 »	Pikkulasten leikkikenttiä à 1: 50	5,650: 50	
4,299 »	Pienenlaisten lasten leikkikenttää à 1: —	4,299: —	
6,552 »	Isompain s:n s:a » 1: —	6,552: —	
2,236 »	S:n s:a à 1: —	2,236: —	18,737: 50
6,020 »	Lawntenniskenttä à 1: —	6,020 —	
70,999 »	Nurmikkoja à 1: —	70,999: —	
	Kallionlouhintaa Rakennuskonttorin laskelman muk.	54,000: —	
	Lammikko	3,000: —	194,677: —
	Työnjohto y. m.		8,523: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>203,200: —</u>

Helsingissä kesäk. 9 p:nä 1911.

S. Olsson.

Liite V.

Kustannuslaskelma

Kaisaniemen puiston uudestijärjestelytöistä.

(Kaupungin Yleisten töiden Hallituksen ehdotus).

39,310 m ²	käytäviä ja hiekkakenttiä à 1: 50	58,965: —
5,440 »	leveämpiä teitä à 2: 50	13,600: —
71,468 »	nurmikkoja à 1: —	71,468: —
	Uudet lammikot	27,820: —
	Työnjohto noin (5 %)	8,147: —
		<u>Yhteensä Smk</u>
		<u>180,000: —</u>

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa kesäk. 8 p:nä 1911.

Bertel Jung.

Liite VI.

Kustannuslaskelma**Kaisaniemen puiston järjestelytöistä.** (Valiokunnan ehdotus).

5,200 m ² kävelytietä, 10 m. leveää, Rakennuskonttorin kustannusarvion mukaan	31,000: —
17,966 » kävelyteitä, kapeampia, à 1: 50	26,949: —
8,127 » Nuorison leikkikenttää à 1: —	8,127: —
5,133 » Lasten » » à 1: 50	7,699: 50
6,160 » Lawntennis-kenttää à 1: —	6,160: —
74,042 » Nurmikkoa à 1: —	74,042: —
420 m ³ Lammikon kaivausta à 2: —	840: —
S:n perkaus	500: —
Työnjohto y. m. noin 5 %	7,682: 50
	<hr/>
	Yhteensä Smk 163,000: —

Kaupunginpuutarhassa lokak. 17 p:nä 1911.

S. Olsson.

Liite VII.

Kustannuslaskelma**10 m. leveän ajotien laittamisesta L. Teatterikujasta Kaisaniemen puiston halki Töölönlahden poikittaispengermään asti.**

550 m ³ kallionlouhintaa à 7: —	3,850: —
2,100 » maanleikkausta à 3: —	6,300: —
1,400 » pengermäntäytettä —: 50	700: —
3,640 m ² ajotietä tasoit. ja sorast. à 3: —	10,920: —
1,560 » jalkakäyt. » » » à 1: 50	2,340: —
1,050 p.m. tellikkakiviojaa à 4: —	4,200: —
	<hr/>
	28,310: —
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	2,690: —
	<hr/>
	31,000: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk 31,000: —

Helsingin Kaupungin Rakennuskonttorissa lokakuussa 1911.

Lars W. Andersin.

Förslag till reglering af Kajsaniemi park.

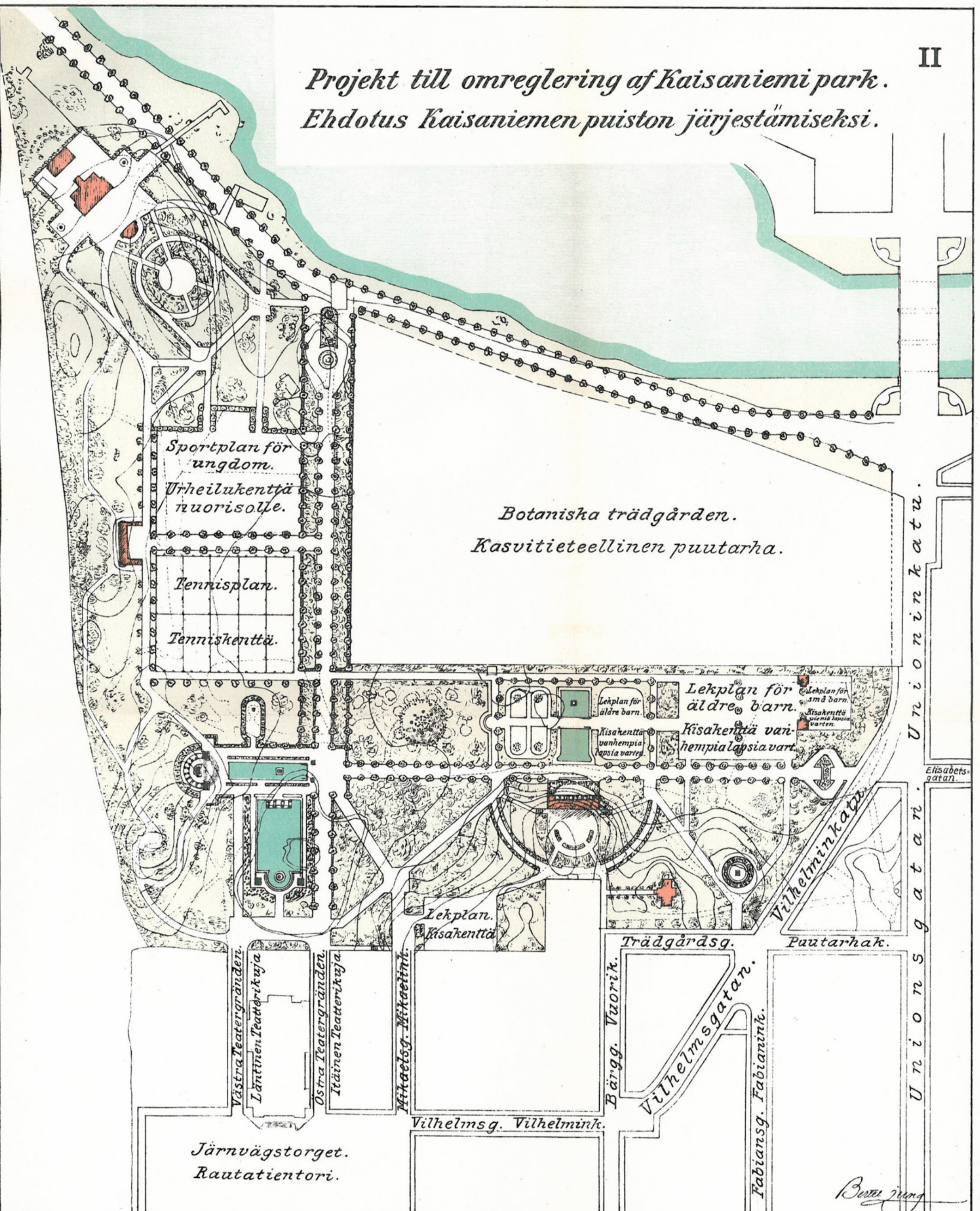
Ehdotus Kajsaniemen puiston järjestämiseksi.

10 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 10 20 30 40 50 60 70 80 90 200.

Helsingfors d. okt. 1911
K. Olsson

Projekt till omreglering af Kaisaniemi park. Ehdotus Kaisaniemen puiston järjestämiseksi.

Sportplan för ungdom.

Urheilukenttä nuorisolle.

Tennisplan.

Tenniskenttä.

Botaniska trädgården.

Kasvitieteellinen puutarha.

Lekplan för äldre barn.

Lekplan för små barn.

Kisakenttä vanhempia lapsia varten.

Kisakenttä pieninä lapsia varten.

Lekplan. Kisakenttä.

Trädgårdsg.

Puutarhak.

Västra Teatergränden.

Läntinen Teaterikuoja

Ostra Teatergränden.

Itäinen Teaterikuoja

Mikaelsg. Mikaelint.

Bärgg. Vuorik.

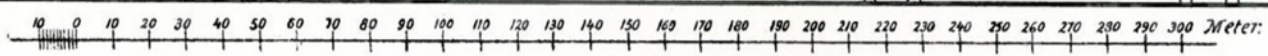
Vilhelmsgatan.

Fabiansg. Fabianint.

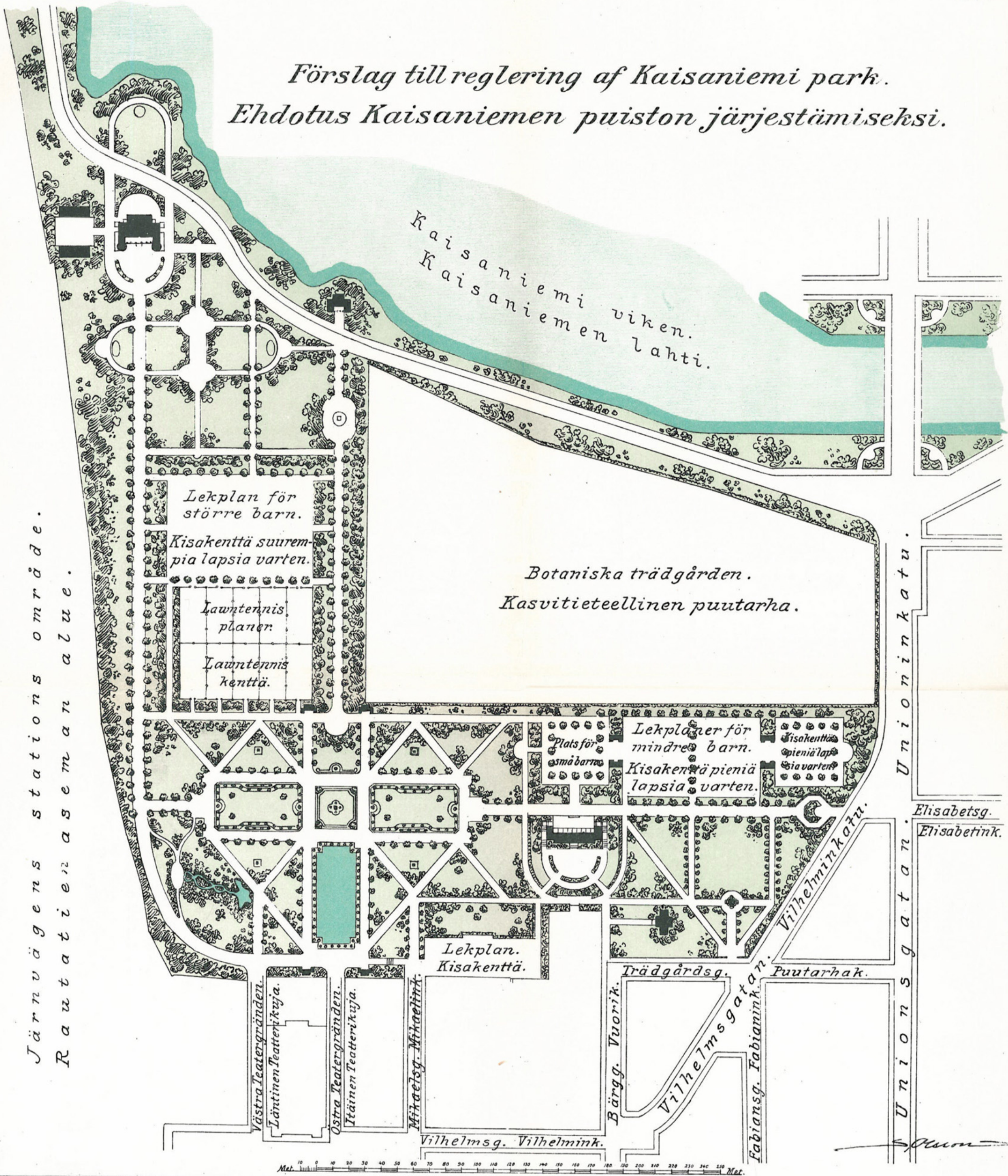
Järnvägstorget.
Rautatientori.

U r i o n i n k a t u .
E l i s a b e t s g a t a n .
U r i o n s g a t a n .

Bertel Jung

Förslag till reglering af Kaisaniemi park.
Ehdotus Kaisaniemen puiston järjestämiseksi.

Valiokunnanmietintö N:o 2 väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämisestä.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston asettama erityinen valiokunta, joka valmistaa senlaatuksia kysymyksiä kuin otsikkolause osoittaa, oli yllämainituista kysymyksistä viime marraskuun 23 p:nä antanut Valtuustolle mietintönsä (*Pain. asiak. N:o 55 v. 1911*), sekä joukko uusia ehdotuksia, jotka tarkoittivat valiokunnanmietintöön tehtäviä muutoksia, oli osaksi Valtuustossa esitetty, osaksi Valtuuston ulkopuolelta tehty, on Valtuusto tämän joulukuun 12 p:nä pitämässään kokouksessa jättänyt valiokunnan toimeksi lausunnon antamisen näistä ehdotuksista. Valiokunta saa sentähden antaa seuraavan uuden mietinnön asiasta.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa viime marraskuun 28 p:nä ehdotti vapaa-herra K. von Alfthan, kysymyksen ollessa valiokunnan puoltamasta väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun jatkettua yksinoikeuden myöntämisestä tšekäläiselle anniskeluosakeyhtiölle lähinnä seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi, että valiokunnan puolestaan esittämien ehtojen lisäksi tämän oikeuden nauttimista varten asetettaisiin se lisäehto

„että väkijuomatavaroita vähittäin myytessä myyntihinta pidetään vähintään niin korkeana kuin ulkomaisten väkijuomatavarain aikanaan voimassaolevat tullimäärät sen sallivat“;

sekä että anniskeluyhtiön huomioonotettaviksi ehdotettuihin toivomuksiin lausuttaisiin lisäksi

„että osakeyhtiön vähittäiskauppaliike käsittäisi myöskin ulkomaiset väkijuomat; sekä

että osakeyhtiö neuvottelisi maan muiden anniskeluyhtiöiden kanssa, olisiko mahdollista yksinoikeutta ensi kerran uudistettaessa ottaa käytäntöön kaikille kaupungeille yhtäläiset määräykset siitä:

a) että kaikkia väkijuomakauppiaita, yhtiöt niihin luettuina, kiellettäisiin lähettämästä väkijuomia tilaajan kotiin tai kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan;

b) että väkijuomakauppo-oikeuksia yksityisille myönnettäessä väkijuomain astiasta myyminen kielettäisiin“.

Edelleen ehdotti vapaaherra von Alftan että valiokunnan ehdottama anniskelu-yhtiölle annettava kielto tavarain lähettämistä tilaajan kotiin tai kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan saisi raueta, koska yhtiö mainitun määräyksen kautta, jota myöskin nykyään sovelletaan, joutuisi epäedullisempaan asemaan kuin yksityiset vähittäiskauppiaat.

Herra E. Schybergson nosti viimeainitussa kokouksessa kysymyksen, voitaisiinko ensituleva myyntikausi rajoittaa lyhyemmäksi kuin kahdeksi vuodeksi, jotta neuvotteltua maan kaupunkien edustajain kesken yhtäläinen menettely väkijuomakauppaan nähden saataisiin mahdollisimman pian aikaan.

Herra Leo Ehrnrooth y. m. ovat erityisessä esityksessä, joka on Kaupunginvaltuuston tämän vuoden painetuissa asiakirjoissa N:o 61, tehneet asiassa ehdotuksen, joka, mikäli se poikkeaa valiokunnan aikaisemmin esittämästä ehdotuksesta, sisältää:

että mallasjuomain anniskeluoikeuksien lukumäärä määrättäisiin korkeintaan 35:ksi, mitkä oikeudet saisi etusijassa antaa anniskeluosakeyhtiölle ja, mikäli yhtiö ei haluaisi ottaa niitä huostaansa, sellaisille ruokatarjoiluille, joita voidaan pitää ensimmäisen luokan ravintolain veroisina;

että viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppo-oikeuksien lukumäärä olisi korkeintaan 47;

että anniskeluosakeyhtiö saisi yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttaa ainoastaan sellaisten ulkomaisten väkiviinajuomatavarain vähittäiskauppo-oikeuksia, jotka on tuotu maahan pulloissa tai ruuseissa ja joita ei myydä yleisölle huokeampaan kuin kahdeksan markan hintaan litralta;

että sekä osakeyhtiö että ne yksityiset kauppiaat tai yhtiöt, joille osakeyhtiö on luovuttanut oikeuden ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiin, saisivat myydä väkiviinajuomia ainoastaan noudettavaksi, vaan ei lähettä tavaraa tilajan kotiin tai kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan;

että osakeyhtiö itse hoitaisi ravintolaliikkeen kaikissa kolmannen luokan anniskelupaikoissa sekä sikäli kuin toisen luokan anniskeluoikeuksia puheenalaisena ajanjaksona ehkä tulisi avoimiksi, itse ottaisi haltuunsa myöskin tällaisen ravintolaliikkeen, mikäli sen jatkamista pidettäisiin suotavana.

„Suomalainen Työväenliitto“ on asiasta jättämässään kirjelmässä kannattanut niitä esityksiä, jotka ennen ovat Kaupunginvaltuustolle jätetyt ja ovat mainittuina valiokunnan aikaisemmassa mietinnössä.

„Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoiminkunta“, joka jo ennen on jättänyt valiokunnan aikaisemmassa mietinnössä myös mainitun esityksen asiassa, on uudessa esityksessään ehdottanut, että myöskin yksityisiä kauppiaita ja yhtiöitä, joille monopoliyhtiö luovuttaisi ulkomaisten väkijuomatavarain vähittäiskauppo-oikeuksia, kielletäisiin lähettämästä näitä tavaroita tilaajan kotiin tai kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan.

Helsingin Viinikauppiasyhdistys on jättänyt kirjelmän, joka päättyy seuraavaan lausuntoon: „Vaikka yllämainitun valiokunnanmietinnön mukaan meidän väkiviinakauppamme nyt tulevana juovutusjuomain myyntikautena tulisikin yhtä ahtaaksi supistetuksi kuin se nykyään on, eikä meidän tukala asemamme missään suhteessa kävisi paremmaksi, emme kuitenkaan tee mitään muistutusta mietintöä vastaan, vaan lausumme sen toivomuksen, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet hyväksyisivät tuon asiantuntemukseen perustuvan mietinnön sen nykyisessä sanamuodossa.“

Anniskeluyhtiön Hallitus on jättänyt kirjelmän, joka liitteenä seuraa tätä mietintöä ja jossa ehdotetaan, että mallasjuomainanniskeluoikeuksien lukumäärä vahvistettaisiin ensitulevaksi kaudeksi korkeintaan 30:ksi, siten jaettuina, että 20 oikeutta myönnettäisiin suurenpuoleisille ruokatarjoiluille ja niiden kanssa yhdenarvoisille ravintoloille, joista oikeuksista kuitenkin ainoastaan 15 nyt poisluovutettaisiin ja 5 varattaisiin mahdollisesti syntyväin uusien suurenpuoleisten ruokatarjoilujen varalta sekä 10 olutanniskeluoikeutta annettavaksi työväenluokkaa varten aijotuille ruokapaikoille, joita viimeainittuja oikeuksia anniskeluyhtiön aikomus olisi hakea.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa tämän joulukuun 12 p:nä esitti lisäksi kaupungin pormestari, että valiokunnan esittämillä ehdotuksilla, mikäli ne sisälsivät että Kaupunginvaltuuston päätökset myöskin tarkoittaisivat, että mallasjuomain anniskeluoikeuksia saisi antaa ainoastaan suurenpuoleisten ruokapaikkain pitäjille ja että viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaoikeuksien siirtämistä ei sallittaisi, eikä myöskään viimeainittua laatua olevia uusia oikeuksia annettaisi, tulisi olla ainoastaan toivomusten luonne, koska nyt puheenalaisessa yhteydessä ei kuulunut Valtuustolle päätöksen tekeminen yllämainituissa kohdin, Valtuuston kun näet tuli ainoastaan antaa lausuntonsa siitä, olisiko ja minkä verran anniskelu- ja vähittäiskauppaoikeuksia annettava ensitulevaksi kaudeksi kuinmyöskin missä kaupungin osissa myyntipaikkoja ei saisi olla.

Valiokunta on tämän jälkeen ottava käsiteltäväkseen tehdyt esitykset ja niistä lähinnä erinäisten Kaupunginvaltuusmiesten herättämän ehdotuksen, että anniskeluosakeyhtiö saisi yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttaa ainoastaan sellaisten ulkomaisten väkijuomatavarain vähittäiskauppaoikeuksia, jotka on tuotu maahan pulloissa tai ruuseissa ja joita ei myydä yleisölle huokeampaan kuin kahdeksan markan hintaan litralta. Mikäli ehdotuksentekijät ovat tällä tarkoittaneet toiselta puolen saada anniskeluosakeyhtiölle lisätuloja ja toiselta puolen vastustaa juoppoutta, voi valiokunta luonnollisesti antaa tunnustuksensa ehdotuksen tarkoitukselle, mutta valiokunnasta näyttää kuitenkin epäiltävältä, tulisivatko aijotut tarkoitukset ehdotuksella itse asiassa saavutetuiksi.

Ehdotus sisältää pääasiassa että anniskeluosakeyhtiö möisi vastedes itse astioissa maahan tuotuja väkevämpiä juovutusjuomia. Kuitenkin on tässä huomattava, ettei

yhtiö liene halukas itse ottamaan huostaansa tätä myyntiä, koska se edellyttää määrättyjä erikoistietoja ja toista menettelyä, ja että ne tulot, joita yhtiö nyt vuokraajiltansa kantaa, tulisivat luonnollisesti tuntuvasti vähentymään, jos melkoinen osa näiden nyt harjoittamaa kauppaa pidätettäisiin yhtiölle, jonka tähden yhtiön tulojen todellinen lisäys tulisi todennäköisesti melkoista pienemmäksi kuin ehkä on odotettu.

Mitä sitten tulee asian toiseen puoleen, eli juoppouden vastustamiseen, on huomautettava, että jos väkevämpäin juovutusjuomain hintaa korotetaan tai myyntiä rajoitetaan, seurauksena tästä on ilmeisesti, että miedompain juovutusjuomain kauppa tulee lisääntymään. Väkevämpäin juovutusjuomain hinnan voi Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti järjestää siten, että anniskeluyhtiölle asetetaan tässä kohden ehto, joka sen on otettava huomioon ottamalla määrätyn alimman hinnan vuokraajain kanssa tehtäviin sopimuksiin. Tähän on anniskeluosakeyhtiö jo kiinnittänyt huomiota, kun näet nykyään voimassaolevissa sopimuksissa on määrätty, ettei ulkomaisia 35 %:n alkoholipitoisia väkijuomia saa myydä huokeampaan kuin 3 markan 20 pennin hintaan litralta, 10 pennin lisäyksellä kutakin sen yli nousevaa täyttä prosenttia kohti. Viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppa-oikeutta myönnettäessä ei sitävastoin voida alinta myyntihintaa määrätä oikeuden nauttimisen ehdoksi. Nykyään voimassaolevain määräysten mukaan myydään 1 litra (noin 1,000 gramma) konjakkia, joka sisältää 35 % alkoholia, 3 markan 20 pennin minimihintaan. Vastavasta määrästä noin 15 %:n alkoholipitoista punssia vaaditaan 1 markan 35 pennin hinta. Saadakseen saman määrän alkoholia, joka on litrassa konjakkia, tarvitaan niinmuodoin noin 2,330 grammaa punssia, joka saadaan 3 markalla 15 pennillä. 350 grammaa painavan alkoholimäärän hintaa voidaan niinmuodoin pitää nykyään samanarvoisena joko konjakkia tai punssia ostettaessa. Ehdotus 8 markan alimmasta hinnasta litralta johtaisi, valiokunnan mielestä, sitä suuremmalla syyllä väkevämpäin juovutusjuomain melkoista rajoitetumpaan kulutukseen sekä miedompain juovutusjuomain lisääntyvään käyttämiseen, kun pienin määrä, minkä ensimmäinittuja saa astioista myydä, on 2 litraa, vastaten 16 markan hintaa, ja taas pienin luvallinen määrä miedompia juovutusjuomia on 3 desilitraa, joka nykyään myydään 45 pennin hinnasta.

Valiokunta on tässä asian valaisemiseksi tarpeellisilta osiltaan ottava sitä koskevan selityksen, joka on joulukuun 24 päivänä 1907 julaistussa valiokunnanmietinnössä (K:vston pain. asiak. N:o 51 mainitulta vuodelta) väkijuomain anniskelun ja vähittäinmyynnin yksinoikeuden jatkamisesta. Valiokunta lausui seuraavalla tavalla:

„Esilläolevaa kysymystä käsiteltäessä on valiokunnassa muistutettu sitä seikkaa, että Kaupunginvaltuusmiesten 4 päivänä marraskuuta 1902 väkijuomakaupan yksinoikeudeksi tekemistä koskevan kysymyksen valmistelua varten asettamassa valiokunnassa oli ilmaantunut erimielisyyttä ulkomaisten väkijuomain vähittäinmyynnin järjestämiseen nähden. Vastoin valiokunnan enemmistön lausumaa ja Kaupunginvaltuusmiesten sittemmin hyväksymää mielipidettä vaati nimittäin yksi jäsen sanotussa valiokunnassa (Pain. asiak. N:o 3 v. 1904), että se oikeus ulkomaisten väki-

juomien vähittäinmyyntiin, jonka monopoliyhtiö olisi oikeutettu luovuttamaan yksityisille kauppiaille, saisi koskea ainoastaan *tullisinetillä varustetuissa pulloissa* mahan tuotuja väkijuomia, mutta ei sitävastoin astioissa tuotuja juomia. Aiheeksi tähän ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyynnin rajottamisedotukseen ilmotti vastalausuja sen, että halpahintaiset, ala-arvoiset ulkomaiset konjakki- ja rommilajit, jotka todellisuudessa ovat ainoastaan värjättyä väkiviinaa tai perunaviinaa, olisivat suljettavat pois markkinoilta. Täten arveli vastalausuja voitavan estää kilpailu tällaisen tavarankototusten ja kotimaisten, laadultaan parempien väkijuomien välillä.

Koska on sattunut, että yksityiset kauppiat ja yhtiöt, jotka Helsingin Anniskeluosakeyhtiön kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla ovat saaneet oikeuden ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyyntiin ja jotka sitäpaitsi ovat hankkineet itselleen oikeuden paljottain myydä paloviinaa, ovat sekoittaneet astioissa maahan tuomaansa ulkomaiseen väkijuomaan kotimaista väkiviinaa, jota he ovat paljottain ostaneet, ja myyneet tällaista sekoitusta ulkomaisena tavarana, on Helsingin Anniskeluosakeyhtiö alistanut tämän menettelyn Kaupunginvaltuusmiesten asettaman Sovintolautakunnan harkittavaksi ja on Lautakunta 17 päivänä toukokuuta 1907 antamallaan päätöksellä selittänyt sanotun menettelyn olevan sen vähittäinmyyntioikeuden rajojen yli menemistä, joka asianomaisille on myönnetty heidän Helsingin Anniskeluosakeyhtiön kanssa tekemässään sopimuksessa. Mainittuun sopimuksen vastaiseen menettelyyn viitaten on valiokunnassa esitetty se vaatimus, että oikaisukeinoksi sanotun petoksen toistumista vastaan olisi ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyyntioikeutta rajotettava siihen suuntaan kuin yllämainittu vastalause osottaa, ja että siis ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyyntioikeuksien luovuttaminen saisi tarkoittaa ainoastaan *tullisinetillä varustetuissa pulloissa* maahan tuotuja väkijuomia.

Valiokunnan enemmistö ei ole kuitenkaan voinut yhtyä viimeksi mainittuun ehdotukseen. Tällaisella rajotuksella ei nimittäin voitaisi saavuttaa tarkotettua tulosta, että ala-arvoiset ulkomaiset väkijuomalajit saataisiin suljetuksi pois kotimaisilta markkinoilta, niin kauan kuin samallaiset määräykset eivät ole voimassa koko maassa. Sillä yleisö löytäisi kyllä keinoja tällaisen tavarankin hankkimiseksi muualta. Sellaisesta järjestyksestä olisi siis vähän hyötyä odotettavana, mutta sitävastoin se epäilemättä koskisi tuntuvasti kaupungin liikenne- sekä sen väkijuomakaupasta johtuviin tuloihin. Kyseessä oleva rajotus olisi sitäpaitsi siinä suhteessa harhaan johtava, että sellaisia konjakki- ja aarakki- y. m. hienompia väkijuomalajeja, joiden poissulkeminen ei kaiketi liene tarkotus, ei vastedes voitaisi tuottaa astioissa, vaan täytyisi niitä tuoda maahan pulloihin pantuna, elleivät ne jonkin toisen tuontipaikan kautta voisi päästä pääkaupunkiin. Vaikka olisi toivottava, ettei ulkomaisia ala-arvoisia väkijuomia tuotaisi maahan, on valiokunnan enemmistö kuitenkin sitä mieltä, että tästä syntyy vähempi vaara kuin ala-arvoisista ja terveyttä vahingoittavista miedommista väkijuomasekotuksista, joiden kulutus näiden juomien halpahintaisuuden vuoksi työväestössä on huomattavan suuri. Mutta kun viimeksi mainittujen juomien sekoitukseen maassamme käytetään etupäässä kotimaista tavaraa, niin ei nyt kyseessä oleva rajo-

tus koskisi niitä. Valiokunnan enemmistö katsoo sentähden, ettei useinmainitulla rajotuksella saavuteta, mitä sillä tarkoitetaan, eikä se sentähden voi kehottaa hyväksymään sitä.“

Lisäksi on valiokunta katsonut sopivaksi ottaa eräästä tukholmalaisen sanomalehden kirjoituksesta selostuksen eräästä keskustelusta „Aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm“—nimisen osakeyhtiön toimitusjohtajan, entisen poliisimestarin S. Rubensonin kanssa.

Hra Rubenson oli tällöin ilmoittanut, että mainitun yhtiön ja Tukholman viinikauppiaiden välillä silloin voimassaolevan sopimuksen mukaan viimeainitut eivät saaneet myydä konjakkia alle 2 kruunun litralta yleensä, eikä alle 2 kruunun 50 äyrin niinä aikoina, jolloin Aktiebolaget Göteborgssystemet-yhtiön vähittäiskauppahuoneustot pidettiin suljettuina. Syynä tällaisen määräyksen antamiseen oli ollut se, että viinikauppiat olivat harjoittaneet yhtiölle epäedullista kilpailua myymällä niinä aikoina, jolloin yhtiön vähittäismyyntihuoneustot olivat suljettuina, huokeahintaista konjakkiansa. Vuodesta 1903 tai 1904 pitäen oli erinäisiä rajoituksia tehty yhtiön toimintaan. Niinpä oli n. k. pöydänneryypiskely poistettu, paloviinan hinnat korotettu sekä aikaisempi sulkemisaika otettu käytäntöön. Yhtiö oli kuitenkin tullut havaitsemaan, ettei näillä rajoituksilla oltu saavutettu toivottua siveellistä tarkoitusta. Syynä tähän oli se, että yleisö, ennen Aktiebolaget Göteborgssystemet-yhtiöltä ostamansa paloviinan sijaan, kääntyi nyt viinikauppiaiden puoleen ja osti paloviinan asemasta muita väkijuomia, pääasiallisesti huokeata konjakkia. Seurauksena tästä oli ollut, että sellaisten tavarain myyntisumma oli kuusivuotiskautena 1904—1909 lisääntynyt 607,325 litralla. Samana aikana oli Aktiebolaget Göteborgssystemet-yhtiön kulutuslisäys tehnyt ainoastaan 37,760 litraa. Tämän johdosta oli yhtiön hallitus päättänyt tammikuun 1 päivästä 1911 jatkuviin sopimukseen ottaa määräyksen, jonka mukaan viinikauppiat eivät saisi Tukholmassa myydä ostajille konjakkia ja siihen verrattavia väkijuomia alle 3 kruunun litralta. Tämän yhteydessä oli hallitus päättänyt perustaa sellaisten väkijuomalajien valmistuslaitoksen, jotka sisältyivät yllämainittuun kieltoon, s. o. pääasiallisesti huokeahintaisia konjakkilajeja varten. Kun tähän tarvittiin kuitenkin jonkun verran aikaa, oli sopimuksen yllämainittua lisämääräystä sovellettava vasta kuukauden kuluttua yhtiön viinikauppiaille tekemästä ilmoitusajasta lukien.

On huomattava että Tukholman n. k. viinikauppiat ovat verrattavat meikäläisen monopoliyhtiön vuokraajiin ja että kun kilpailu Tukholmassa oli monopoliyhtiön ja sen omien vuokraajien keskeinen, meikäläisen monopoliyhtiön oli kilpailtava mie-dompain juovutusjuomain myyjien kanssa.

Siihen nähden, mitä näin on esitetty, on valiokunta sitä mieltä, että varovaisuus näyttää vaativan, ettei ehdotuksentekijäin mainitsemassa tarkoituksessa astiasta myytävälle väkijuomatavaraille määrätä korkeampaa hintaa kuin 4 markkaa 25 penniä litralta, mikä on nykyään voimassaolevaa hintaa 1 markka 5 penniä korkeampi, ja että pulloissa ja ruuseissa maahan tuotujen väkijuomatavarain alimmaksi hinnaksi määrätään 6 markkaa.

Mitä sitten tulee ehdotukseen, että mallasjuomain anniskeluoikeudet annettaisiin ensisijassa anniskeluyhtiölle, sisältäisi sensuuntainen päätös valiokunnan mielestä tavallaan tämänkin kaupan yksinoikeudeksi tekemisen. Kun valiokunta on jo vuonna 1910 antamassaan painetussa mietinnössä N:o 10 seikkaperäisesti kosketellut tätä kysymystä, saa valiokunta tässä ainoastaan viitata mainittuun mietintöön. Ehdotus oikeuksien mahdollisesti antamisesta ensiluokan ravintoloihin verrattaville ruokapaikoille tuntuu taas käytännössä mahdottomalta toteuttaa, koska varmaankaan eivät nykyään edes parhaiten hoidetut ruokatarjoilut kestäne vertausta ensiluokkaisten ravintolain kanssa, mikä myöskin käy ilmi anniskeluyhtiön myötäliittämästä esityksestä asiassa. Jos valiokunnan ehdotuksen, että oikeuksia annettaisiin ainoastaan suurenpuoleisten ruokapaikkain pitäjille, Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti hyväksyisi, lienee asia tarkoituksenmukaisimmalla tavalla järjestetty.

Mitä taas tulee yllämainittuun anniskeluosakeyhtiön tekemään esitykseen, on valiokunnan huomauttaminen, että se oikeastaan lienee otettava harkittavaksi itse mallasjuomain anniskeluoikeuksien jakamisen yhteydessä, jolloin edellytetään että Maistraatti, kuten tähänkin asti on ollut tavallista, vaikkakaan voimassaoleva asetus ei sitä määrää, hankkinee Kaupunginvaltuuston lausunnon. Valiokunta katsoo kuitenkin, että ennen esitettyjen syiden nojalla oikeuksien lukumäärä olisi korotettava neljäksikymmeneksi. Niistä näkökohdista, joita yhtiö muuten on esittänyt, on valiokunta sitä suuremmalla syillä yhtä mieltä, kun valiokunta itse on yllämainitussa mietinnössään N:o 10 vuodelta 1910 esittänyt samanlaisia näkökohtia sekä ehdottanut, että erinäiset pienet ja huonosti hoidetut olutanniskelut lakkautettaisiin, Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin tätä ehdotusta silloin kuitenkin hyväksymättä.

Herra Ehrnroothin y. m. sekä Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnan esittämän ehdotuksen ostettujen väkijuomatarvarain kotiinlähettämisen kieltämisestä katsoo valiokunta asiakseen ehdottaa hyljättäväksi, mikäli koskee kotiinlähettämistä kaupungissa, koska sellaisella kiellolla olisi vähäinen tai ei mitään käytännöllistä merkitystä sekä aiheuttaisi sellaisen epäjohtonmukaisuuden, jos tällainen kiello saataisiin aikaan, että viinejä ja muita miedompia juovutusjuomia saisi, mahdollisesti sama kauppias, vapaasti lähettää kotiin, mutta ei väkevämpiä juovutusjuomia, kuinmyöskin mikäli koskee maaseudulle lähettämistä, koska sellainen kiello olisi tehokas ainoastaan edellyttämällä että ainakin läheiset kaupunkikunnat yhtyisivät menettelemään samalla tavalla, jota ei kuitenkaan ainakaan lähinnä seuraavana kautena voitane saada aikaan.

Sitävastoin ei valiokuntakaan katso vapaaherra von Alfthanin esittämän ehdotuksen, että anniskeluyhtiölle olisi myönnettävä vastaiseksi kotiinlähettämisoikeus, ansaitsevan huomiota, koska sellaista oikeutta yhtiö ei ole vaatinut eikä mitään muutakaan mainittavaa haittaa yhtiölle tässä kohden nykyään voimassaolevasta määräyksestä, valiokunnan tietämän mukaan, ole koitunut.

Herra Ehrnroothin y. m. ehdotusta, että anniskeluyhtiö itse ottaisi huostaansa ravintolaliikkeen asteettain toisen ja kohta kolmannen luokan ravintoloissa, puoltaa valiokunta, jonka ennen tekemä ehdotus tässä kohden käy pääasiassa samaan suuntaan.

Viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä ehdotetaan herra Ehrnroothin y. m. allekirjoittamassa esityksessä 47:ksi, valiokunnan ehdottaman 48:n asemasta. Tähän vähennykseen voi myöskin valiokunta puolestaan yhtyä, kun itse asiassa ainoastaan 47 oikeutta on tätänykyä poisluovutettu.

Vapaaaherra von Alfthanin ehdotukseen nähden, että anniskeluyhtiölle määrättäisiin se ehto, että väkijuomatavaroita vähittäin myytäessä myyntihinta pidettäisiin ainakin niin korkeana kuin ulkomaisten väkijuomatavarain aikanaan voimassaolevat tullimäärät sen sallivat, saa valiokunta esittää, ettei valiokunta siihen lyhyeen aikaan katsoen, joka on ollut sen käytettävänä, ole voinut ryhtyä lähemmin käsittelemään tätä monimutkaista kysymystä, kun ehdotuksen tekijä itse ei millään tavoin ole perustellut ehdotustaan. Muut vapaaaherra von Alfthanin toivomuksina lausumat ehdotukset on valiokunta pääosaltaan voinut hyväksyä.

Herra Schybergsonin ehdottaman keinon johdosta, että ilmoitettua tarkoitusta varten väkijuomamonopoli luovutettaisiin nyt lyhemmäksi kuin kahden vuoden ajaksi, saa valiokuntaa viitata paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuomain myymisestä, kuljetuksesta ja varastossa pitämisestä kesäkuun 9 päivänä 1892 annetun asetuksen 6 §:n säännökseen, jossa säädetään että „tammikuun kuluessa joka toinen vuosi antakoon maistraatti kaupunginvaltuusmiesten tahi, missä kaupunginvaltuusmiehiä ei ole, raastuvankokouksen päätettäväksi, onko väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskelun oikeuksia lähinnä tuleviksi kahdeksi myyntivuodeksi annettava ja montako, kuin myös missä seuduin kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla“.

Yllämainittu kaupungin pormestarin tekemä lausunto aiheuttaa valiokunnan puolelta ainoastaan sen huomautuksen, ettei valiokunnan ehdotus luonnollisesti ole tarkoittanut muuta kuin että Kaupunginvaltuusto puolestaan ja itseään varten vastedes noudatettavaksi tekisi yleisen päätöksen pormestarin huomauttamista seikoista, mutta ei sitä että Maistraatin lainmääräämää päätäntöoikeutta millään tavoin rajoitettaisiin. Samanlaisia päätöksiä on Kaupunginvaltuusto eri kerroin ennenkin tehnyt samanlaisessa yhteydessä, ilman että Maistraatin nykyinen tai entinen puheenjohtaja on silloin katsonut olevan syytä mihinkään muistutukseen. Oikeuksien lukumäärää ja myyntialuetta koskevat päätökset tehdäänkin edellyttäen että Maistraatti on sittemmin lopullisesti käsittelevä kysymykset. Kuitenkin lienee sellainen selvennys tähän otettava, että Kaupunginvaltuusto, sillä osalta kuin Valtuuston tulee asiassa päättää, lausuisi valiokunnan ehdottamalla tavalla.

Suomalaisen Työväenliiton ja Helsingin Viinikauppiasyhdistyksen jättämät kirjelmät eivät aiheuta mitään lausuntoa valiokunnan puolelta.

Selvemmän yleissilmäyksen saamiseksi on valiokunta tässä kokoova nyttemmin osittain muuttamansa ehdotukset asiassa, samalla kun valiokunta saa huomauttaa että ne kohdat, joihin nähden mielipiteen eroavaisuutta on olemassa, ovat painetut paksuin kirjaimin.

Valiokunta ehdottaa että Kaupunginvaltuusto kaksivuotiskauteen nähden kesäkuun 1 päivästä 1912 samaan päivään 1914 päättäisi:

A) väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden

että vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta oikeutta annetaan yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään kolmeksisseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä.

B) mallasjuomain anniskeluun nähden

että sellaisen anniskelun oikeuksien lukumäärä on oleva enintään neljäkymmentä, mitkä oikeudet Kaupunginvaltuuston mielestä olisivat annettavat ainoastaan suurempuoleisten ruokapaikkain pitäjille;

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden

että paitsi sitä sellaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevempien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden omistajalle, tällaisen vähittäismyyntin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan seitsemänviidettä; sekä

että Kaupunginvaltuusto puolestaan on hylkäävä hakemukset tämänlaatuisten oikeuksien siirtämisestä sekä uusien oikeuksien antamisesta;

D) kaikkiin yllämainittuihin liikkeisiin nähden

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla;

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessä-, kahdennessa-, kolmannessa-, neljännessä-

ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Hallituskadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella, kuinmyöskin Mikonkadun 9:ssä ja 11:ssä;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkatujen pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmien, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Kauppaja Rautatientorien varsilla eikä Simon- ja Kaivokatuojen pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Heikinkatuojen varsilla; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa väkijuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun sekä mallasjuomain anniskeluun nähden tehdä Kauppa- ja Rautatientorien varsilla oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuskasaareen ja Kaivo- huoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden;

E) yksinoikeuden myöntämisestä väkijuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun nähden

että Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin ja anniskeluun täällä edelleen 1 päivästä kesäkuuta 1912 samaan päivään 1914, ollen osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, osakeyhtiölle suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kahvilan omistajalle luovutta-

maan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia sellaisten ulkomaisten väkijuomien vähittäismyyntiin, **joita ei anneta yleisölle huokeampaan kuin 4 markan 25 pennin hintaan litralta astiasta myyden, sekä 6: — markkaan litralta tavaroista, jotka on tuotu maahan pulloissa tai ruuseissa;**

mutta että esitettyyn myönnytykseen tehdään allaolevat ehdot:

että osakeyhtiön hallitukseen varataan sija vähintään kahdelle Kaupunginvaltuusmiesten valitsemalle jäsenelle, jotka vastaavat kolmatta osaa jäsenten luvusta;

että Kaupunginvaltuusmiehet vahvistavat niiden välikirjain kaavat, joilla vähittäismyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, määrää edelleen Maistraatti;

että osakeyhtiö saa omista myymälöistään myydä väkijuomia ainoastaan noudettavaksi, vaan ei lähettää tavaroita tilaajan kotiin tai kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan;

että osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa ottaa ratkaistavaksi kysymyksen, luovuttaako se omistamiaan anniskeluvähittäismyyntioikeuksia vai ei;

että anniskeluoikeuden omistaja on oikeutettu keneltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa tilaamaan sellaisia väkiviinatarvotteita, joita näillä on oikeus pitää kaupan;

että Kaupunginvaltuusmiesten valitseman pysyvän sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään; a) kysymys siitä, onko vuokraja osakeyhtiön vaatimuksesta julistettava saamansa oikeuden menettäneeksi; b) muut riidat, jotka voivat syntyä osakeyhtiön ja sen vuokraajan välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaravaraston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraja, jonka vuokraoikeus supistetaan, lakautetaan tai julistetaan menetetyksi; sekä

että osakeyhtiö itse hoitaa ravintolaliikkeen kaikissa kolmannen luokan anniskelupaikoissa, sekä sikäli kuin toisen luokan anniskeluoi-

keuksia puheenalaisena kautena ehkä tulee avoimiksi, itse ottaa huostaansa myöskin tällaisen ravintolaliikkeen, mikäli sen jatkamista pidetään suotavana.

Lopuksi tahtoisii valiokunta osakeyhtiön huomioonotettavaksi lausua:

ettei osakeyhtiö käytä hyväkseen yksinoikeutta saadakseen liikkeestä niin suurta voittoa kuin mahdollista, vaan etupäässä saadakseen aikaan järjestystä tässä kaupassa sekä vastustaaksen väkijuomien väärinkäyttöä;

että osakeyhtiö koettaa pitää kaupaksi tarjoamiensa juomien alkoholipitoisuuden alhaisimmassa luvallisessa määrässä;

että pidetään huolta siisteydestä ja järjestyksestä ja että tarpeellinen määrä tarkastajia otetaan valvomaan järjestystä toisen ja kolmannen luokan ravintoloissa;

että luovutettujen anniskelu- tai vähittäismyyntioikeuksien myyntimaksut oikeuden mukaan määrätään; kuinmyöskin

että osakeyhtiö neuvottelisi maan muiden anniskeluyhtiöiden kanssa, olisiko mahdollista yksinoikeutta ensi kerran uudistettaessa ottaa käytäntöön kaikille kaupungeille yhtäläiset määräykset siitä;

a) että kaikkia väkijuomakauppiaita, yhtiöt niihin luettuina, kiellettäisiin lähettämästä väkijuomia kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan; sekä

b) että väkijuomakauppaoikeuksia yksityisille myönnettäessä väkijuomain astiasta myyminen kiellettäisiin.

Valiokunnanjäsen, herra E. Polón, ei ole ollut tilaisuudessa ottamaan osaa tämän asian käsittelyyn.

Helsingissä joulukuun 20 p:nä 1911.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

U. Lindelöf.

Gösta Salingre.

Hjalmar Ekholm.

Vastalause.

Seuraavissa kolmessa kohdassa pyydän saada tehdä ehdotukset, jotka poikkeavat valiokunnan enemmistön hyväksymistä:

1) Mallasjuomain anniskeluoikeuksien lukumäärä on nykyään 35. Ne syyt, jotka valiokunnan enemmistö on esittänyt tämän lukumäärän korottamisen puolesta 40:ksi, eivät minusta tunnu sitovilta. Anniskeluyhtiön tähän mietintöön tästä asiasta liittämän kirjelmän mukaan hoidetaan useita nyt annetuista oikeuksista sillä tavoin, ettei niitä nyt enää olisi uudistettava. Jos nämä oikeudet lakkautetaan, saatanee nykyään voimassaolevalla lukumäärällä tyydytetyiksi sekä ne oikeudet, joita anniskeluyhtiö sanoo aikovansa hakea että oikeudet jonkun mahdollisesti syntyvän uuden korkeamman luokan ruokatarjoilun varalta. Minä ehdotan sentähden 9:n sivun B):n kohdalla olevalle ponnelle seuraavan sanamuodon:

että sellaisen anniskelun oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan kolmekymmentäviisi, j. n. e. valiokunnan ehdotuksen mukaan.

2) Määräämällä alimman myyntihinnan astioissa maahan tuoduille ulkomaisille väkiviinatarvoille, joiden myyminen luovutettaisiin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille, on valiokunta tunnustanut sellaisten tavarain kaupan rajoittamisesta johtuvan hyödyn. Minusta näyttää kuitenkin, kuin valiokunnan enemmistön astioissa maahan tuoduista väkiviinatarvoista ehdottama alin 4 markan 25 pennin myyntihinta olisi jonkun verran liian alhainen. Pulloissa maahan tuoduilta ulkomaisilta väkijuomatavaroilta on valiokunta ehdottanut 6 markan alinta myyntihintaa litranpullolta. Pulloissa ja astioissa tuotujen tavarain alimpain hintain eroituksen pitäisi mielestäni vastata näiden kahden tavaralajin tullimaksujen eroitusta. Tämä eroitus tekee nimellisesti ainoastaan 50 penniä litralta, mutta kun ottaa huomioon, että astiassa tuodulla tavaralla on tullikäytelyssä paljon korkeampi alkoholipitoisuus ja tulee kauppaan tuntuvasti miedonnettuna, voitaneen tullimaksun todellinen eroitus kummaltakin kaupaksi olevalta tavaralta arvioida lähipitäen 1 markaksi litralta. Minä pyydän sentähden saada (10:n sivulla) E):n kohdalla olevan ensimmäisen ponnin loppuosalle ehdottaa seuraavan sanamuodon:

— — — — —, jota ei myydä yleisölle huokeampaan kuin 5 markan hintaan litralta, — — — — — j. n. e. valiokunnan ehdotuksen mukaan.

3) Kun yleisesti valitetaan väkijuomatavarain maaseudulle lähettämisestä johtuvia turmiollisia vaikutuksia, katson asiakseni hyväksyä herra Ehrnroothin y. m.

tekemän ehdotuksen, ettei sellaista oikeutta olisi myönnettävä anniskeluyhtiön vuokraajille. Minä käsitän tosin täydelleen niiden katsantokannan, jotka tahtovat tehdä tämän kysymyksen ratkaisun riippuvaksi maan useampien kaupunkien keskeisestä, yhtäläistä menettelyä koskevasta sopimuksesta. Kuitenkin luulen minä että pääkaupunki antamalla tässä asiassa esimerkin edistää sen onnellista ratkaisua toisillakin paikkakunnilla paremmin ja nopeammin kuin neuvottelujen tietä. — Väkijuomatavarain tilaajille kotiinlähettämistä kaupungissa en minä sitävastoin pidä millään tavoin raittiutta ja järjestystä häiritsevänä, jonka tähden olen valmis myöntämään sellaisen lähettämisoikeuden sekä anniskeluyhtiön vuokraajille että yhtiölle itselleen, joka viimemainittu ei kuitenkaan tulle käyttämään hyväkseen tätä oikeutta. — Tahtoisin sentähden antaa 11:n sivun neljännelle ponnelle seuraavan sanamuodon:

ettei enemmän osakeyhtiö kuin sen yksityiset kauppiaat ja yhtiöt, joille osakeyhtiö on luovuttanut ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäiskauppaoikeuksia, saa lähettää väkijuomatavaroita kaupungin ulkopuolella olevaan paikkaan.

U. Lindelöf.

Liite.

HELSINGIN
ANNISKELUOSAKEYHTIÖN
HALLITUS.

Helsingissä,
jouluk. 9 p:nä 1911

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 72.

Kirjelmässään joulukunn 10 p:ltä 1909 haki Helsingin Anniskeluosakeyhtiö mallasjuomain anniskelun yksinoikeutta tässä kaupungissa kesäkuun 1 p:stä 1910 toukokuun 31 p:ään 1912. Vaikka Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ottivatkin suosiollisesti vastaan yhtiön hakemuksen täytyi se kuitenkin muodollisten syiden nojalla hyljätä. Siitä pitäen on yhtiön hallitus ollut aikeessa ottaa kysymyksen uudestaan esille sellaisessa muodossa, ettei minkäänlaisten laillisten esteiden voitaisi katsoa estävän yhtiön tarkoituksen saavuttamista ja pyydämme nyt kun Kaupunginvaltuuston on vahvistettava olutanniskeluosakeyhtiön lukumäärä ajanjaksoksi 1912—1914 saada Valtuustolle lausua mielipiteemme siitä, miten tämä kysymys yleisen edun kannalta olisi ratkaistava.

Saadaksemme selville millä tavoin kaupungissa olevia olutanniskeluja hoidetaan olemme me panneet toimeen tutkimuksen tähän kuuluvissa oloissa ja annamme alempana lyhyesti selostuksen sen tuloksista.

Olutanniskeluja on kaupungissa nykyään 33 ¹⁾ (sitäpaitsi on kuten tietty kaikilla ravintoloilla, joilla on väkijuomain anniskeluosakeyhtiön oikeus lain mukaan anniskella myöskin miedompia juovutusjuomia ja olutta). Mainitut 33 olutanniskelua voidaan jakaa seuraaviin luokkiin:

A. Miedompain juovutusjuomain anniskeluosakeyhtiön omaaviin ravintoloihin, jotka ovat myöskin hankkineet itselleen oluen anniskeluosakeyhtiön. Näitä on luvultaan 15, joihin kuuluu useita suurenpuoleisia ja hyvintunnettuja ruokatarjoiluja. Mainituista ravintoloista, jotka suljemisaikaan nähden kuuluvat enimmäkseen toiseen ja poikkeustapauksissa ensimmäiseen luokkaan, ei kaikkia näy hoidettavan moitteettomasti, mutta me katsomme olevan meidän valtamme ulkopuolella ruveta arvostelemaan eri ravintoloita, varsinkin kun ne ylipäänsä ovat luokitettavat kuten ruuan-
tarjoilupaikat.

B. Tähän luokkaan laskemme kaikki ne paikat, joilla ei ole oikeutta anniskella mitään mutta juovutusjuomaa kuin olutta. Nämä voidaan taas jakaa kahteen alaosastoon, nimittäin:

¹⁾ Maistraatin tiedonannon mukaan 35 (Valiokunnan huomautus).

Liite.

HELSINGIN
ANNISKELUOSAKEYHTIÖN
HALLITUS.

*Helsingissä,
jouluk. 9 p:nä 1911*

Herroille Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 72.

Kirjelmässään joulukunn 10 p:ltä 1909 haki Helsingin Anniskeluosakeyhtiö mallasjuomain anniskelun yksinoikeutta tässä kaupungissa kesäkuun 1 p:stä 1910 toukokuun 31 p:ään 1912. Vaikka Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ottivatkin suosiollisesti vastaan yhtiön hakemuksen täytyi se kuitenkin muodollisten syiden nojalla hyljätä. Siitä pitäen on yhtiön hallitus ollut aikeessa ottaa kysymyksen uudestaan esille sellaisessa muodossa, ettei minkäänlaisten laillisten esteiden voitaisi katsoa estävän yhtiön tarkoituksen saavuttamista ja pyydämme nyt kun Kaupunginvaltuuston on vahvistettava olutanniskeluoikeuksien lukumäärä ajanjaksoksi 1912—1914 saada Valtuustolle lausua mielipiteemme siitä, miten tämä kysymys yleisen edun kannalta olisi ratkaistava.

Saadaksemme selville millä tavoin kaupungissa olevia olutanniskeluja hoidetaan olemme me panneet toimeen tutkimuksen tähän kuuluvissa oloissa ja annamme alempana lyhyesti selostuksen sen tuloksista.

Olutanniskeluja on kaupungissa nykyään 33¹⁾ (sitäpaitsi on kuten tietty kaikilla ravintoloilla, joilla on väkijuomain anniskelu oikeus, oikeus lain mukaan anniskella myöskin miedompia juovutusjuomia ja olutta). Mainitut 33 olutanniskelua voidaan jakaa seuraaviin luokkiin:

A. Miedompain juovutusjuomain anniskelu oikeuden omaaviin ravintoloihin, jotka ovat myöskin hankkineet itselleen oluen anniskelu oikeuden. Näitä on luvultaan 15, joihin kuuluu useita suurenpuoleisia ja hyvintunnettuja ruokatarjoiluja. Mainituista ravintoloista, jotka sulkemisaikaan nähden kuuluvat enimmäkseen toiseen ja poikkeustapauksissa ensimmäiseen luokkaan, ei kaikkia näy hoidettavan moitteettomasti, mutta me katsomme olevan meidän valtamme ulkopuolella ruveta arvostelemaan eri ravintoloita, varsinkin kun ne ylipäänsä ovat luokitettavat kuten ruuan-
tarjoilu paikat.

B. Tähän luokkaan laskemme kaikki ne paikat, joilla ei ole oikeutta anniskella mitään mutta juovutusjuomaa kuin olutta. Nämä voidaan taas jakaa kahteen alasto-
on, nimittäin:

¹⁾ Maistraatin tiedonannon mukaan 35 (Valiokunnan huomautus).

a) neljään suurenpuoleiseen ruokatarjoiluun, joita tietämämme mukaan hoidetaan moitteettomasti; ja

b) oluttupiin varsinaisessa merkityksessä osittain hyvin pienine järjestyksen ja puhtauden vaatimuksineen sekä merkitykseltään vähäpätöisine ruuantarjoiluineen, jotka usein ovat sijoitetut mahdollisimman lähelle toisiaan. Kyseenalaisista oluttuvista omistavat olutpanimot kolmetoista ja yksityinen henkilö ainoastaan yhden.

Ylläolevasta jaosta käynee ilman muuta ilmi, että B-kirjaimen b-momentin kohdalla mainitut olutanniskelut vähässä määrässä täyttävät kaikelle anniskelulle nyt kuten niin monta kertaa ennenkin asetetun ehdon, että olutta saa tarjoilla ainoastaan suurenpuoleisissa ruuantarjoilupaikoissa.

Näin ollen on ilmeistä etteivät nämä 14 olutanniskelua, jotka pääasiallisesti ovat aijotut työväenluokkaa varten, vastaa tarkoitustaan hyvinä ruokapaikkoina, ja että ne nykyisessä muodossaan olisivat lakkautettavat, kuten myöskin joukko A-kirjaimen kohdalla mainittujen ravintolain olutanniskeluoikeuksista.

Mielestämme olisi olutanniskelu kaupungissa järjestettävä siten että kaksikymmentä oikeutta varattaisiin paremmanpuoleisille ruokapaikoille ja kymmenen olutanniskeluoikeutta työväenluokkaa varten aijotuille ruokapaikoille.

Ensimmäituista kahdestakymmenestä oikeudesta katsomme kuitenkin, että ainoastaan viisitoista on nyt annettava ja etupäässä suurenpuoleisille ruokatarjoiluille sekä tämän jälkeen parhaimmille A-kirjaimen kohdalla mainituista ravintoloista, kun viisi taas olisi varattava tänä aikana mahdollisesti syntyville uusille ruokatarjoiluille.

Mitä taas tulee niihin kymmeneen työväenluokkaa varten tarkoitettuun ja olutanniskeluoikeuden omaavaan ruokapaikkaan, on yhtiöllä aikomus hakea kaikki nämä oikeudet voidakseen tarpeen ja tilaisuuden tullen käyttää niitä sellaisten olutanniskeluravintolain perustamiseen, joissa noudatettaisiin samanlaista tarkastusta ja yhtäläistä raittiuden ja siveyden parasta tarkoittavia rajoituksia, joita noudatetaan meidän nykyisissä ravintoloisamme.

Tämä menettely tuottaisi sitäpaitsi taloudellista etua kaupungille, kun yhtiön olutanniskelusta tuleva voitto lankeaa vähentämätönnä kunnalle.

Tämän yhteydessä rohkenemme lausua toivomuksen, että Kaupunginvaltuuston erityinen väkijuoma-asiaan valiokunta hankkisi vastedes lausuntomme saapuneista anniskeluhakemuksista, mitä lajia ne lienevätkin, ennenkuin valiokunta niitä käsittelee, koska me liikkeemme laatuun nähden ja meidän tarkastajaimme avulla tunnemme sen tavan, miten kaupungin anniskelua on harjoitettava; ja olisi meistä varsin mieluista jos me tällä tavoin voisimme jossain määrin palvella valiokuntaa ja yleistä hyvää.

Ylläolevan nojalla saamme me nöyrästi ehdottaa:

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet vahvistaisivat mallasjuomain anniskeluoikeuksien lukumäärän myyntikaudeksi 1912—1914 korkeintaan kolmeksikymmeneksi, jaettuina seuraavalla tavalla:

A. Kaksikymmentä oikeutta määrätään suurenpuoleisille ruokatarjoiluille ja niiden kanssa samanarvoisille ravintoloille, joista oikeuksista kuitenkin ainoastaan viisitoista nyt luovutettaisiin ja viisi varattaisiin mahdollisesti syntyville uusille, suurenpuoleisille ruokatarjoiluille.

B. Kymmenen olutanniskeluoikeutta luovutetaan työväenluokkaa varten tarkoitetuille ruokapaikoille.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen puolesta:

Oscar Wasastjerna.

*Valiokunnan mietintö kaupungin 1912 vuoden
meno- ja tulosäännöstä.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli tarkoitusta varten asettamansa kulunkiarviovaliokunnan toimeksi antanut tarkastaa ensintulevaksi vuodeksi laaditut kaupungin meno- ja tulosääntöehdotukset, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat nimittäin:

1:ksi) Maistraatin valmistaman, kirjelmässä kuluvaan joulukuun 2 päivältä Kaupunginvaltuustolle lähetetyn meno- ja tulosääntöehdotuksen vuodeksi 1912 sekä sen oheellisen Rahatoimikamarin samallaisen ehdotuksen ynnä erinäisiä muita liitteitä (pain. asiakirjat N:ot 48 ja 58 vuodelta 1911);

2:ksi) Kaupunginvaltuuston päätökset, jotka koskevat a) erinäisiä määrärahoja Forsbyhyn tehtävää kaupungin uutta työ- ja valaistaloa varten; b) määrärahaa kunnan asetuskokoelman yhteen kokoomista varten; c) vuotuisten avustusten myöntämistä ent. vahtimestarille Aurora Karolina Anderssonille, ent. työmiehelle Henrik Malakias Henrikssonille, ulosottoapulaiselle K. O. Olinille ja kaupunginviskaalin leskelle A. Albrechtille; d) määrärahaa ensimmäisen kaupunginlääkärin apulaiselle kasvattien hoidon silmälläpitämisessä; e) määrärahaa tuberkelisairaiden asuntojen desinfioimiseksi; f) lisäpalkkiota tyttöjen ammattikoulun opettajattarelle H. Kaparille, sekä g) eläkkeen myöntämistä kaupungin virka- ja palvelusmiehille;

3:ksi) Kaupunginvaltuuston lähetteet, jotka koskevat a) määrärahan myöntämistä kesäloman hankkimiseksi kaupunginviskaaleille; sekä b) Satamakonttorin esitystä määrärahan myöntämisestä satamakontstaapelin lukumäärän lisäämiseksi;

4:ksi) Valmistusvaliokunnan lähetteet, jotka koskevat a) Vaivashoitohallituksen esitystä Hallituksen sihteerin palkkion korottamisesta sekä määrärahan myöntämisestä kolmannen naispuolisen hoitajan palkkaamiseksi Sipoossa oleviin kaupungin kustantamiin mielisairaiden siirtoloihin; b) kolme eri esitystä Filharmonisen soittokunnan avustamisesta; c) anomukset Ruotsalaisen teatterin ja Folkteatterin määrärahan korottamisesta; sekä d) Rahatoimikamarin esitystä määrärahan myöntämisestä erinäisten muutosrakennustöiden toimeenpanemiseksi kaupungin omistamassa Aleksanterinkadun talossa N:o 26 ja Sturenkadun länsipuoliskon tasoittamiseksi Porvoon- ja Fredriksberginkadun väliltä; kuin myös

5:ksi) Helsingin Torvisoittokunnan Kannatusyhdistyksen Johtokunnan valiokunnalle osottaman anomuksen sanotun soittokunnan määrärahan korottamisesta.

Vuosirahasääntöehdotuksia sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastellessaan on valiokunta havainnut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin:

Menot.

I. Kaupungin velat.

Rahasääntömietinnössään Rahatoimikamari esillä olevan pääluokan kohdalla mainitsee, muun muassa, että sittenkun n. s. Laivaveistämötontin kauppahinta, miljoona markkaa, tänä vuonna on maksettu, jää sanotun kauppahinnan korko pois. Tämän johdosta on valiokunta katsonut tarpeelliseksi kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota siihen että, sittenkun lisätty Valtuusto oli päättänyt kaupungille ostaa veistämötontin, oli kauppahinta myyjän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan suoritettava siten, että 100,000 markkaa maksetaan kiinteistöä haltuun otettaessa heinäkuun 1 päivänä kuluvaan vuoteen sekä ylijäämä vuosittain 100,000 markan erissä ynnä niille haltuunottopäivästä juokseva 5 %:n korko. Tästä siis näkyy, että puheena oleva kauppahinta ei vielä ollut erääntynyt. Kun Rahatoimikamari siitä huolimatta on osottanut kauppahinnan täysin määrin maksettavaksi, on tämä toimenpide tietenkin johtunut siitä, että kaupungin on onnistunut alemmaa korkoa — $4\frac{1}{2}$ % — vastaan saada obligatsioonilaina, eikä siltä kannalta ole tähän mitään muistuttamista. Näyttää kuitenkin voivan syntyä kysymys, eikö Kamarin olisi ollut Kaupunginvaltuustolta hankittava muodollinen lupa menetelläkseen mainitulla tavalla; todellisuudessa Kamarin toimenpide tiesi mainitun obligatsioonilainan käyttämistä tarkoitukseen, jota ei olisi ollut tarpeellista ainakaan noin laajassa määrässä täyttää, ja ajateltavissahan, on että Valtuusto olisi halunnut varata tuonkin käytettävänä olleen rahamäärän muihin tarpeisiin.

II. Kaupungin virastot.

2. Raastuvanoikeus.

Kaupunginvaltuustolle annetussa anomuksessa esittävät takäläiset neljä kaupunginviskaalia, että tuhannen markan määräraha myönnettäisiin kuukauden kesäloman hankkimiseksi heille itsekullekin. Kun tuollaista lomaa kaupungin palkkaamin viransijaisiin on viime aikoina varsin yleisesti ruvettu myöntämään samanlaatuudessa virka-asemassa oleville kaupungin virkamiehille kuin kaupunginviskaalit ovat, sekä anottu määrä ennen myönnettyihin samanlaatuisiin apumaksuihin verraten näyttää kohtuulliselta, on valiokunta tahtonut tätä anomusta puoltaa sekä saa sentähden ehdottaa

että yhteensä 1,000 markan määräraha merkittäisiin neljän, 250 markan määräisen palkkion maksamiseksi kaupunginviskaalien ollessa kuukauden kesälomalla.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.

Maistraatti on erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan ehdottanut aktuarin palkkaa korotettavaksi 2,500:sta 4,000 markkaan, perustellen tätä siihen, että aktuarin työ on viime aikoina tavattomasti lisääntynyt. Pohjapalkkansa ohella aktuarilla on sivutulojakin, joita on ilmoitettu vuonna 1909 olleen 1,484 markkaa ja vuonna 1910 taas 1,676 markkaa 10 penniä, joista summista kuitenkin on luettava pois puhtaaksikirjoituskustannukset.

Valiokunta on tosin ollut sitä mieltä, että jonkun verran palkankorotusta tässä tapauksessa voisi tulla kysymykseen, ei kuitenkaan niin paljon kuin Maistraatti on ehdottanut, vaan ainoastaan 800 markkaa, joten palkka, sivutuloja lukuunottamatta, nousisi 3,300 markkaan. Valiokunta on johtunut tähän tinkimiseen osin siitä, että aktuarilta ei vaadita erityistä virkakelpoisuutta, osin taas siitä että nykyinen aktuari on verraten vähän aikaa — 2 vuotta — ollut toimeksaan ja että virkaa seuraavien sivutulojen voi, niinkuin edellä esitetyistä numeroluvuistakin näkyy, katsoa kohoavan samassa määrin kuin työkkin lisääntyy.

Tämän johdosta esitetään

että Maistraatin aktuarin palkka korotettaisiin 2,500:sta 3,300 markkaan.

Maistraatin ehdotukseen että kanslistin palkka korotettaisiin 1,500:sta 1,800 markkaan voi valiokunta yhtyä, samoin kuin myös ehdotukseen neljännen kaupunginpalvelijan asettamisesta Maistraattiin.

III. Kunnallishallinto.

4. Liikennekonttori.

Liikennekonttorin esityksestä on konttorin kirjanpitäjän palkkio ehdotettu korotettavaksi 300:sta 600 markkaan, minkä ohella palkka on samoin kuin ennenkin merkitty 2,400 markaksi. Mainitun korotuksen perustelemiseksi on Liikennekonttori maininnut, että kirjanpitäjän tehtävät työn määrään ja laatuun nähden ovat vaativaisemmat kuin rahastonhoitajan, joten ensinmainitun palkkaetujen oikeutta myöten

ei tulisi, niinkuin nykyään on laita, olla jälkimäisen palkkaetuja pienemmät. Suurenlaiseen rahainkannantoon liittyvä vastuu on kuitenkin näyttänyt tasoittavan mainitussa kohden olevan eroavaisuuden, minkätähden puheenalaisten toimien palkat olisi Konttorin mielestä määrättävä samansuuruisiksi.

Kun edellä olevaa perustelua ei voi valiokunnan mielestä pitää sitovana, on valiokunta katsonut olevan ehdottaminen mainitun palkkion alentamista nykyiseen määräänsä, 300 markkaan, ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun kirjanpitäjä ensintulevana vuonna saa korotuksen 5 vuoden palveluksesta, eli 10 % pohjapalkastaan.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Liikennekonttorin kirjanpitäjän palkkio pysytettäisiin nykyisellään, 300 markan määräisenä.

Viimeisenä menoeränä esillä olevassa alaosastossa on 21,650 markkaa, „tulli-huoneen, tullikamarin haaraosaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus, vesi ja kalusto“. Kun valiokunnan mielestä tuollaista erilaatuisten menojen yhdistelemistä olisi vältettävä sekä ainakin polttopuista samoinkuin valaistuksestakin olevat menot merkittävä erikseen, on valiokunta sitä mieltä, että Kaupunginvaltuuston olisi tästä seikasta tehtävä päätös, jonka, koska samanlaista menettelyä on huomattavana eräissä muissakin kaupunginhallinnon haaroissa, tulisi olla yleisesti sitova. Sen ohella ja kun polttopuiden määrärahan laskemisessa on näyttänyt olevan mielenkiintoista saada tietää, minkä verran menoja siihen tarkoitukseen on lähinnä edellisenä vuonna — syyskuusta syyskuuhun — käytetty, lienee asianomaiset velvoitettava vastedes vuosirahasääntöehdotuksia laatiessaan antamaan siitä tarpeelliset tiedot.

Valiokunnan ehdotus siis sisältää

että kaupungin viranomaisten, hallitusten ja lautakuntain on vastedes erikseen laskettava polttopuihin ja valaistukseen käytettävät määrärahat sekä kulunkiarvioehdotuksiaan perille lähettäessään ilmoitettava polttoaineiden kulutusmäärä lähinnä edellisenä vuonna syyskuun 1 päivästä lukien.

5. Satamakonttori.

Nimikkeen „Satamaviskaalin palkkio“ kohdalla on esillä olevaan alaosastoon merkitty 1,200 markan menoerä. Kuluvan vuoden menosäännössä on vastaava erä 400 markkaa, ja Rahatoimikamari mainitsee korotuksen johtuneen siitä, että merenkuluntarkastaja on vaatinut ennestään olevan satamaviskaalin lisäksi asetettavaksi vieläkin yhden satamaviskaalin lähinnä pitämään silmällä vuosi vuodelta lisääntyvää

saaristoliikennettä. Jotta kuitenkin selvästi tulisi näkyviin, että mainittu korotettu palkkio on laskettu kahdelle satamaviskaalille, ehdottaa valiokunta

että puheenalaisen menoerän nimitystä mainitussa tarkoituksessa selvennettäisiin.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa, valiokuntaan lähetetyssä esityksessä Rahatoimikamari mainitsee, että Satamakapteeni, lisäykseksi ehdottamaansa satamakonttorin 1912 vuoden menosääntöön on esittänyt että, koska kaupungin poliisimiehistö on vähentynyt niin, että säännöllisiä vartioita ei enää käy kaikkialle järjestäminen entiseen tapaan, ei varsinkaan pääkaupungin satama-alueitten eri osiin, ja kun lisäksi toimeen otetut uudet satamakonstaapelit eivät samassa määrin kuin vanhemmat konstaapelit kykene antamaan satamakonttorille sitä apua meriliikenteen silmälläpidossa kuin aikaisemmin oli laita, olisi tarpeellista lisätä satamakonstaapelien lukumäärää. Olisi nimittäin kaupungille edullista, jos säännöllinen ja yhtäjaksoinen satamakonstaapelien päivystys olisi järjestettävissä paikkoihin semmoisiin kuin Sörnäisten Rantatielle, Hakaniemenrantaan, Siltavuorenrantaan, Merisatamaan, Ruoho-, Taival- ja Humallahden rannalle. Vaikka olisikin poliisi valvomassa järjestystä näillä paikoilla, mikä kuitenkaan ei ole ollut laita, ottaisivat kuitenkin kaupungin etuja parhaiten huomioon sen omassa palveluksessa olevat henkilöt. Tuollaisen vartioimisen järjestämiseksi olisi kuitenkin tarpeellista lisätä satamakonstaapelien lukumäärää kahdella- tai viidellätoista henkilöllä. Tähän nähden Satamakapteeni esittää, että ensintulevan vuoden menosääntöön merkittäisiin määräraha mainittua satamakonstaapelien lukumäärää varten, käytettäväksi sikäli kuin uusia konstaapeleja toimeen otetaan.

Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa Satamakapteenin tässä kerrottua ehdotusta. Satamakonstaapeleja on nykyään kaksitoista, jota lukumäärää Kamarin mielestä täytyy pitää riittävänä, erittäinkin jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy kulunkiarvion yhteydessä tehdyn Kamarin ehdotuksen ylimääräisen satamaviskaalin sekä tarkastuskonstaapelin asettamisesta. Vakinaisten satamakonstaapelien luvun lisääminen nykyiseen verraten kahdenkertaiseksi kaupungin satamien ja rantasiltain tehokkaan silmälläpidon aikaansaamiseksi ei ole Rahatoimikamarista näyttänyt tarpeen vaatimalta. Noita satamakonstaapeleja ei kuitenkaan kävisi oikeuttaminen täyttämään poliisivallalle kuuluvia velvollisuuksia eikä toimimaan sen sijassa, joten heidän virkatoimintansa rajoittuisi samoihin tehtäviin mitä nykyisillä vakinaisilla satamakonstaapeleilla on. Sen sijaan kaupungin menosääntöön tulisi lisäksi 15—20,000 markan menoerä, jolla ei kuitenkaan saavutettaisi mainittavia etuja.

Tähän katsoen Rahatoimikamari ei ole menosääntöön merkinnyt Satamakapteenin vastamainittuun tarkoitukseen pyytämää määrärahaa, ja kun valiokunta on voinut kaikin puolin yhtyä Kamarin käsitykseen asiasta, esittää valiokunta Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Satamakonttorin esitys tarpeellisen määrärahan myöntämisestä kahden- tai viidentoista satamakonstaapelin asettamiseksi ensintulevan vuoden alusta evätään.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Sittenkun tähän alaosaan oli merkitty 6,000 markan erä uuden virkailijan eli kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulaisen palkkaamiseksi sekä valiokunta on katsonut voivansa Rahatoimikamarin esittämistä syistä puoltaa ehdotusta tuollaisen toimen perustamisesta, on valiokunnassa otettu harkittavaksi, olisiko puheenalainen virkailija Kaupunginvaltuuston nimitettävä, vai olisiko nimitys jätettävä kaupungin yleisten töiden Hallituksen tehtäväksi. Kun valiokunta kuitenkin on saanut tietää, että nykyinen apulais-kaupunginarkkitehti on voimassa olevan johtosäännön mukaisesti sanotun Hallituksen virkaan nimittävä, on valiokunta yhtynyt Rahatoimikamariin ehdotukseen

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi annetaan julistaa haettavaksi ja täyttää kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulaisvirka sekä Valtuustolle esittää ehdotus tämän virkailijan johtosäännöksi.

8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.

Taksoituksenvalmistelukunnan ja Taksoituslautakunnan ylimääräisiä apulaisia, tarverahoja, siivoamista ja vahtimestaria varten on merkitty 17,200 markan arviomääräraha. Valiokunta on saanut tietää, että mainitulla määrärahalta on aikomus suorittaa seuraavat tässä alempana tarkemmin luetellut menoerät, nimittäin:

3 vakinaista apulaista, kukin 200 markkaa kuukaudessa	Smk	7,200:—
Ylimääräiset apulaiset	„	6,000:—
Määräraha perustietojen hankkimiseksi	„	800:—
Painatuskustannukset ja paperi	„	600:—
Ilmoitukset	„	600:—
Taksoitus- ja tarkastuslautakunnan vahtimestarin palkkio	„	275:—
Taksoituksenvalmistelukunnan vahtimestarin palkkio	„	600:—
Siivoaminen	„	300:—
Konttoritarvikkeet ja sekalaiset menot	„	825:—
		Smk 17,200:—

Mitä ensinnä kolmen vakinaisen apulaisen palkkauserään tulee, niin huomauttaa Rahatoimikamari, että tarverahain määrärahasta on tähän asti maksettu muun muassa ylimääräisten apulaisten palkkiot, jotka on laskettu osin tunnittain, osin kirjoitetun arkkiluvun mukaan. Taksoituksenvalmistelukunnan työn laajuutta silmällä pitäen on kuitenkin osottautunut tarpeelliseksi valmistelukunnan kansliaan asettaa vakinaisia apulaisia, joille itsekullekin on ollut määrättävä jokin kuukausipalkkio vaadittua työmäärää silmällä pitäen. Valiokunnalle on ilmoitettu, että puheenalaisia apulaisia pidetään eräinä aikoina vuodesta työssä yhdeksänkin tuntia päivässä, mutta muina aikoina, työmäärän ollessa vähempi, ainoastaan viisi tuntia, minkä ohella on aikomus varata itsekullekin apulaiselle kuukauden kesäloma. Ehdotettu kahdensadan markan kuukausipalkkio on laskettu sen tulomäärän pohjalla, minkä vakinaisessa toimessa olevat apulaiset tähän asti ovat tavallisesti ansainneet.

Valiokunta puolestaan ei ole pitänyt ehdotusta Taksoituksenvalmistelukunnan apulaisten asettamisesta vakinaiselle menosäännölle perusteltuna. On huomattava, että valmistelukunnan työmäärä on, niinkuin edellä olevasta on käynyt selville, varsin vaihteleva, mutta ennen kaikkea lienee kuitenkin otettava huomioon, että valmistelukunta toistaiseksi on aivan väliaikaista laatua, se kun on asetettu ainoastaan koetteeksi. Tarpeellista kokemusta valmistelukunnan toiminnasta ja sen soveliaimmasta järjestysmuodosta ei vielä voitane katsoa saadun. Näin ollen ei näytä hyvin harkitulta, että puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi henkilökuntakin asetetaan vakinaiselle vuosipalkalle, minkätähden valiokunta esittää tätä tarkoittavan ehdotuksen evättäväksi. Vakinaisille apulaisille anotun, mutta valiokunnan ehdotuksen mukaan ylimääräisille apulaisille myönnettävän määrärahan on niinkään näyttänyt käyvän alentaminen esimerkiksi 5,400 markkaan, koska sen lisäksi on pyydetty 6,000 markan määrärahaa ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi.

Mitä sitten muihin edellä olevassa katsauksessa mainittuihin menoeriin tulee, niin lienee soveliaista luetella ne menosäännössä eritellymmiin, minkätähden valiokunta ehdottaa

tässä puheena olevan arviomäärärahan jaettavaksi seuraaviin eriin:

<i>Ylimääräiset apulaiset, arviolta</i>	<i>Smk 11,400:—</i>
<i>Perustietojen hankkimiseksi, arviolta</i>	<i>„ 800:—</i>
<i>Palvelijasto ja siivoaminen, arviolta</i>	<i>„ 1,200:—</i>
<i>Tarverahat, arviolta</i>	<i>„ 2,000:—</i>
	<i>Smk 15,400:—</i>

sekä että nimenomainen päätös tehdään siitä

että Taksoituksenvalmistelukuntaan saa toistaiseksi ottaa ainoastaan ylimääräisiä apulaisia.

Kunnan työnvälitystoimiston henkilökunnalle on viime vuosina joka kulunkiarvion käsittelyssä ehdotettu palkkaetujen parantamista, osin palkankorotuksina, osin virkavuosien perustuksella tulevana lisäyksenä, mutta nämä esitykset on aina evätty, syystä että toimisto ei ole vakinaisella menosäännöllä, vaan on katsottu toistaiseksi olevan pysytettävä alkuperäisellä väliaikaisella kannallaan. Tälläkin kertaa on toimiston johtokunta esittänyt johtajan ja miespuolisen apulaisen palkkain korottamista, ensinmainitun 500 ja jälkimäisen 300 markalla. Ehdotuksensa perustelemiseksi johtokunta mainitsee, että johtokunta edelleen on samaa käsitystä, jonka se on jo ennenkin lausunut, eli että toimiston virkailijat olisi palkankorotukseen nähden asetettava kaupungin muiden virkamiesten vertaisiksi ja näin siihen katsomatta, että toimistoa muodollisista syistä ei vielä ole asetettu vakinaiselle menosäännölle. Edelleen johtokunta huomauttaa, että johtaja on menestyksellä ja asiantuntemuksella hoitanut tointansa lähes yhdeksän sekä miespuolinen apulainen kuudetta vuotta. Vanhemmasta naispuolisesta apulaisesta mainitaan, että hänkin on jo kahdeksatta vuotta ollut toimiston palveluksessa, mutta kun hänelle kuitenkin tänä vuonna on sairauden johdosta myönnetty yhdeksän kuukauden virkavapaus sekä epätietoista on, miten hänen toimensa hoito ensintulevana vuonna järjestetään, on ehdotus hänenkin palkkansa korottamisesta katsottu olevan toistaiseksi jätettävä sillensä. Tätä esitystä on Rahatoimikamari kuitenkin, samoilla syillä kuin tähänkin asti, omalta osaltaan ehdottanut evättäväksi.

Asiaa harkitessaan valiokunta ei ole voinut jäävätä sitä syytä, jolla palkankorotusta tätä ennen on vastustettu, mutta on kuitenkin samalla katsonut, että ehdotetun palkankorotuksen epäminen tälläkin kertaa ilmeisesti sisältäisi vääryyden niitä henkilöjä kohtaan, joille palkankorotus on aiottu. Näin ollen ja kun toiselta puolen näyttää epätietoiselta, milloin kunnan työnvälitystoimisto asetetaan siinä mielessä vakinaiselle menosäännölle, että palkankorotuksia virkavuosienkin perusteella voi tulla kysymykseen, mutta toiselta puolen on ilmeistä, ettei toimiston lakkauttaminen enää käy päjusa, on valiokunta päättänyt ehdottaa asian järjestettäväksi sillä tavoin

että vuotuista henkilökohtaista palkanlisäystä myönnetään kunnan työnvälitystoimiston johtajalle 500 markkaa sekä miespuoliselle apulaiselle 300 markkaa heidän kannettavakseen siihen asti, kun toimisto asetetaan vakinaiselle menosäännölle tahi mahdollisesti muulla tavoin uudesti järjestetään.

Maistraatti on kulunkiarvioehdotuksessaan huomauttanut, että kaupungin vilkkaan rakennustoiminnan ja erittäinkin rautabetonin käytön lisääntymisen johdosta on käynyt välttämättömäksi lisätä *Rakennustarkastuksen* työvoimia, jota tarkoitusta varten Kaupunginvaltuusto onkin kuluvan vuoden jälkipuoliskoksi myöntänyt 400 markan kuukausimäärärahan, jolla on palkattu insinööri tarkastamaan sekä perille annettuja rautabetonirakenteiden piirustuksia ja niihin kuuluvia laskelmia että myös

rakennuspaikoilla valmiina olevia betonirakenteita. Tuollainen virkailija on Maistraatin mielestä vastedeskin välttämätön; mutta koska kysymys rakennustarkastuksen uudestijärjestämisestä on paraikaa käsiteltävänä Maistraatissa, ei Maistraatin mielestä ole syytä paikalla perustaa erityistä virkaa puheenalaista tarkoitusta varten, vaan on Maistraatti katsonut soveliaimmaksi, että tarpeellinen määräraha myönnetään tarkoitukseen käytettäväksi Maistraatin määräyksen mukaan. Ja kun on osottautunut vaikeaksi vastaisuudessa saada toimeen pätevä henkilö palkatuksi nykyisellä määrärahalla, on Maistraatti sitä varten menosääntöehdotukseen merkinnyt 6,000 markan määrärahan.

Edellä mainittuun esitykseen on valiokunta yhtynyt sikäli, että pyydetty rahamäärä olisi myönnettävä arviomäärärahana, nimenomaan huomauttamalla, että se on väliaikaista laatua ja että sitä saa käyttää ainoastaan tarpeen mukaan. Kaupungin rakennustoiminta on nykyään varsin virkeä, mutta on ensintulevana rakennuskautena todennäköisesti vähenevä, joten näyttää epävarmalta, tarvitseeko määrärahaa ainakaan kokonaisuudessaan käyttää myöskin ensi kesänä ja syksynä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että mainittuun tarkoitukseen myönnettäisiin puheenalainen 6,000 markan arviomääräraha;

mutta että siihen liitettäisiin edellä esitetyt ehdot.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Tähän pääluokkaan nähden valiokunnalla ei ole ollut mitään muistuttamista.

V. Palolaitos.

6. Satunnainen meno.

Tähän menoluokkaan on samoinkuin aikaisemminkin merkitty *Vapaaehtoiselle palokunnalle* 5,000 markan apumaksu. Valiokunta on katsonut olevan syytä tähän menoerään nähden etusijassa johdattaa mieleen, mitä viime vuoden kulunkiarviovaliokunta siitä lausui. Valiokunnan lausunto kuului seuraavasti:

„Vapaaehtoisen Palokunnan taloudenhoitajan ensi vuodeksi laatima kulunkiarvio tosin osottaa, että menot ja tulot kävisivät tasan ainoastaan siinä tapauksessa että kaupungilta anottu puheenalainen apuraha saadaan, mutta näyttää kuitenkin

siltä kuin kaipaisi tämä kulunkiarvio tarkistusta ainakin mitä kunnan täällä omistaman kiinteistön vuokratuloihin tulee. Palokunnantalon vuokratuloiksi on merkitty ainoastaan 28,000 markkaa, vaikka on tunnettua että kunta on evännyt valtiovaraston tarjouksen saada vuokrata talo suuremmasta vuokramaksusta sekä erään yksityisen henkilön tekemän tarjouksen saada ostaa talo noin 600,000 markan hinnalla.

Eräs toinenkin asianhaara ansainnee mainitsemista todistuksena siitä että kunnan taloudellista tilaa saanee pitää verraten hyvänä. Lainain koroksi ja kuoletukseksi on kulunkiarviioon merkitty ainoastaan 7,180 markkaa, joten siis kunnan velka- taakka tuskin nousee sanottavasti 100,000 markkaa enemmän. Kun lisäksi ottaa huomioon kunnan kiinteistön edellä mainitun arvon, näyttää siltä kuin olisi kunnan varat arvioitava vähintään puoleksi miljoonaksi markaksi.

Vaikkakaan valiokunta, niinkuin edellä huomautettiin, ei ole tällä kertaa ehdottanut kunnalle pyydetyn määrärahan poistamista kaupungin menosäännöstä, on valiokunta kuitenkin katsonut olevan syytä saattaa edellä oleva Kaupunginvaltuuston tietoon jotta puheenalainen määräraha- asia, kun se todennäköisesti jälleen esiintyy ratkaistavaksi 1912 vuoden kulunkiarvion järjestelyssä, olisi jo edeltäpäin johonkin määrin valaistua.“

Edellä lausutun huomioon ottaen ja lisäksi siihen katsoen, ettei ensintulevaksi vuodeksi ole anottukaan apurahaa, saa valiokunta esittää

että Vapaaehtoiselle palokunnalle ehdotettu 5,000 markan apuraha poistettaisiin menoarvioehdotuksesta.

VI. Poliisilaitos.

Tähän pääluokkaan nähden valiokunnalla ei ole ollut mitään huomauttamista.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

2. Lääkit ja sairaanhoitajat.

Rahatoimikamarin menoarvioehdotukseen on 8 kunnan sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi merkitty 12,000 markan määräraha eli 1,500 markkaan itsekullekin hoitajattarelle. Vastaava erä kuluvan vuoden menosäännössä on 8,400 markkaa eli 1,200 markkaa itsekullekin 7 hoitajattarelle. Kahdeksannen hoitajattaren palkkio, 1,500 markkaa, myönnettiin Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksesta viimeksi kuluneen lokakuun 17 päivänä, käymättä tuosta ehdotuksesta kuitenkaan selvästi näkyviin, että vastaava palkka sitä ennen oli ollut 1,200 markkaa.

Nyttemmin näyttää Rahatoimikamari viimeksi mainitusta päätöksestä johtuneen siihen, että palkankorotukseen nähden on olemassa ennakkotapaus, minkä kuitenkin äsken sanotun nojalla ei voi katsoa olevan laita. Diakonissalaitos, jonka henkilökunnasta nämä sairaanhoitajattaret valitaan, on puolestaan pyytämänsä palkankorotuksen perustelemiseksi viitannut kohonneisiin elantokustannuksiin sekä muutenkin korotettuihin vaatimuksiin, jota paitsi laitos huomauttaa, että se huolehtii diakonisoistaan näiden sairauden aikana taikka vanhoiksi tultua, joten kunta vapautuu kaikista velvollisuuksista näissä kohdin. Samalla kun valiokunta, muun muassa, viimeksi mainittua seikkaa silmälläpitäen on katsonut voivansa ehdotettua korotusta puoltaa, on valiokunta kuitenkin katsonut Kaupunginvaltuustolla olevan aihetta

huomauttaa Rahatoimikamaria siitä, että kaupungilla ei ole sairaanhoito- ja eläkkeenantovelvollisuutta kaupungin sairaanhoitajattarain nähden.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kuluvan joulukuun 22 päivästä tulee tähän lisäksi uusi menoerä

ensimmäisen kaupunginlääkärin apulaiselle kasvattien hoidon silmälläpidossa, palkkaa 2,000 markkaa sekä matkarahoja 100 markkaa, eli yhteensä 2,100 markkaa.

3. Marian sairaala.

Viimeisenä menoeränä puheenalaisen nimikkeen kohdalla on Rahatoimikamarin menoarvioehdotuksessa 4,300 markan arviomääräraha lyhyenlaisen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle. Vastaavana eränä kuluvan vuoden menosäännössä on 3,000 markan arviomääräraha tuollaisen kesäloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille. Niinkuin tästä näkyy, on ollut aikomus ulottaa viimeksi mainituilla virkailijoilla nykyään oleva etu myöskin muuhun palveluskuntaan, joten entisten lisäksi saisivat kahden viikon kesäloman toimitsija (laskettu korvaus sijaiselle 150 markkaa), toimitsijan apulainen (75 markkaa), ruuanpitäjä (40 markkaa), ruuanpitäjän apulainen (25 markkaa), liinavaatevaraston hoitajatar (40 markkaa), 3 ompelijatarta (45 markkaa), 3 keittäjätärtä (40 markkaa), 11 palvelijatarta (100 markkaa), 2 leipojatarta (30 markkaa), 14 pesijätärtä (215 markkaa), 3 lämmittäjää (65 markkaa), 1 vahtimestari (65 markkaa), 7 renkiä (140 markkaa), minkä johdosta kävisi tarpeelliseksi lisätä määrärahaa arviolta 1,000 markalla. Ryhtymättä muuten yksityiskohtaisesti perustelemaan tätä ehdotusta on Hallitus ainoastaan huomauttanut, että ei vain oikeus ja kohtuus, vaan sairaalan oma hyvin käsitettävä etukin näyttää vaativan, että toimitsijalle vuotenaan myönnetään ainakin parin viikon täydellinen loma hänen erinomaisen työläästä, edesvastuullisesta ja kuluttavasta toimestaan. Terveiden-

hoitolautakunta samoin kuin Rahatoimikamarin enemmistökin on yhtynyt sairaalan Hallituksen ehdotukseen, jota vastoin taas Kamarin vähemmistö on vastustanut määrärahan myöntämistä tässä puheena olevaan tarkoitukseen, koska niiden perustelmien, joiden nojalla kaupunginviranomaiset myönsivät vastaavan määrärahan sairaanhoitajattarille ja sairaalaosastojen siivoojattarille, ei voi katsoa soveltuvan muuhun eli talousosaston palveluskuntaan. Yhtä hyvällä syyllä voisivat miltei kaikki kaupungin palveluksessa olevat henkilöt saada tuollaisen edun.

Valiokunta, joka kylläkin panee huomiota niihin perustelmiin, mitkä sairaalan Hallituksen mielestä ovat olleet ratkaisevia puheenalaiseen ehdotukseen nähden, on kuitenkin periaatteellisista syistä katsonut olevan yhtyminen Rahatoimikamarin vähemmistön käsityksen asiasta sekä saa sentähden ehdottaa

että puheenalainen menoerä vähennettäisiin arviolta 3,300 markaksi, joten mainittu kesäloma siis, samoin kuin nykyäänkin, tulisi ainoastaan varsinaisilla sairaanhoito-osastoilla palvelevien sairaanhoitajarten ja siivoojarten hyväksi.

6. Poliklinikat.

Rahatoimikamari on tässä mainitun nimikkeen kohdalle merkinnyt, muiden muassa, 1,650 markan määrärahan Diakonissalaitoksen kodille Helsingin kaupungista kotoisin olevia tuberkelitautisia lapsia varten. Diakonissalaitos, joka on päättänyt Kånalan kylässä Pitäjänmäen aseman vierellä sijaitsevalle palstatilalle laittaa kodin Helsingin kaupungista kotoisin oleville tuberkelitautisille lapsille, on nimittäin Rahatoimikamarille ilmoittanut, että laitoksen on täytynyt sanottua tarkoitusta toteuttaakseen pyytää kaupunginviranomaisilta vuotuista 1,650 markan määrärahaa maksettavaksi niin kauan kuin tuollaista kotia siellä pidetään voimassa, ei kuitenkaan kahtakymmentä vuotta kauempaa, sitoutuen Diskonissalaitos puolestaan mainitussa kodissa varaamaan paikan ainakin 15 lapselle. Tähän kannatusta ansaitsevaan tarkoitukseen ja pyydetyn avustuksen kohtuulliseen määrään nähden Terveystenhoitolautakunta on antamassaan lausunnossa puoltanut puheenalaiseen anomukseen suostuttavaksi sillä edellytyksellä, että kaikki viisitoista lasta ovat kotoisin Helsingin kaupungista ja että Diakonissalaitos, samoin kuin kaikki muutkin apurahansaajat, alistuu Terveystenhoitolautakunnan tarkastukseen tuberkelitautisten lasten hoitoon nähden. Rahatoimikamari on samoin kuin Terveystenhoitolautakuntakin katsonut olevan kaupungille sangen edullista hyväksyä Diakonissalaitoksen tekemä tarjous lautakunnan panemien ehdoin ja on sentähden empimättä mitä hartaimmin sitä kannattanut. Yhdessä kohden Kamari kuitenkin on katsonut olevan paneminen lisäehdon, nimittäin että kaupungin tulisi, niinkuin tällaisissa tapauksissa ennenkin on tehty, taata apuraha enintään viiden vuoden ajaksi. Hakemuskirjasta päättäen on tarkoitus että

apuraha myönnettäisiin kahdeksikymmeneksi vuodeksi. Vaikka tosin on luultavaa, että kaupunki on huomaava etujensa mukaiseksi avustaa laitosta niin kauan kuin sitä pidetään voimassa, näyttää varovaisuus kuitenkin vaativan kaupunkia olemaan sitoutumatta viittä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Kun valiokunta on kaikin puolin voinut yhtyä Rahatoimikamariin, ehdote-
taan siis

että Diakonissalaitoksen vastaiselle tuberkelitautisten lasten kodille myönnetään vuotuinen 1,650 markan suuruinen apuraha viideksi vuodeksi, kuitenkin seuraavilla ehdoilla:

että apuraha annetaan viitenä vuonna ensintulevan tammikuun 1 päivästä lukien;

että kaikkien viidentoista lapsen pitää olla Helsingin kaupungista kotoisin; sekä

että Diakonissalaitos tuberkelitautisten lasten hoitoon nähden alistuu Terveystenhoitolautakunnan silmälläpitoon.

7. Terveyspoliisi.

Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta kuluvan joulukuun 22 päivältä on tähän menoluokkaan lisättävä alempana mainitut menoerät, nimittäin:

<i>tuberkelitautisten asuntojen miespuolinen desinfiioitsija,</i>	
<i>palkkaa</i>	<i>2,500:—</i>
<i>s:n s:n naispuolinen puhdistaja s:n</i>	<i>1,000:—</i>
<i>viimeksimainitun apulainen, arviolta</i>	<i>700:—</i>
	<i>Smk 4,200:—</i>

12. Satunnainen määräraha.

Rottain tappamisesta olevain kustannusten suorittamiseksi on Rahatoimikamari merkinnyt 6,000 markan määrärahan. Vastaava määräraha on kuluvana vuonna ollut 5,000 markkaa, mutta Terveystenhoitolautakunta on sen korottanut, erittäinkin silmälläpitäen kaupugin lukuisia omia taloja ja paikkoja, joissa on rottia, minkä ohella lautakunta on ilmoittanut vastedes otettavan käytäntöön toiset menettelytavat kuin tähän asti. Rahatoimikamari on epäröiden sekä lausuen toivomuksen,

että vastedes otettaisiin käytäntöön tähänastista järkipäisempi menettelytapa, merkinnyt pyydetyn rahamäärän ehdotukseensa, mutta valiokunnan mielestä on syytä, siksi kun asiasta on suurempaa kokemusta saatu, ehdottaa

että määräraha vähennetään kuluvana vuonna olevaan määräänsä 5,000 markkaan.

VIII. Vaivaishoito.

I. Vaivaishoitohallitus.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa sekä valiokuntaan lausunnon saamista varten lähetetyssä esityksessä on Vaivaishoitohallitus lausunut seuraavaa:

„Herrain Kaupunginvaltuusmiesten joulukuun 5 päivänä 1895 tekemän päätöksen mukaan on Vaivaishoitohallituksen sihteerillä 2,400 markan vuosipalkka. Jo 1895 oli se valiokunta, jonka Herrat Kaupunginvaltuusmiehet olivat asettaneet laatimaan kaupungin vaivaishoidolle uutta ohjesääntöä, marraskuun 8 päivänä sanottua vuotta antamassaan mietinnössä ehdottanut sihteerin palkaksi 3,000 markkaa, mutta Herrat Kaupunginvaltuusmiehet määräsivät sen silloin 2,400 markaksi. Siitä lähtien menneiden 15 vuoden kuluessa on kaupungin kasvamisen johdosta Vaivaishoitohallituksen kaikkien virkailijain ja nünmuodoin sihteerinkin työ tuntuvasti lisääntynyt, minkä vuoksi sihteerin palkkaa, joka määrättiin aivan toisenlaisten olojen vallitessa, nyttemmin täytyy pitää liian pienenä. Osottaakseen missä määrin Vaivaishoitohallituksen sihteerin työ on vuosi vuodelta lisääntynyt, rohkenee Vaivaishoitohallitus mainita, että Vaivaishoitohallituksen kirjennumero, joka vuonna 1902 oli 255, on vähä vähältä kasvanut, ollen vuonna 1910 541 ja on kuluvana vuonna jo 596. Suuri osa näistä kirjelmistä koskee kirjeenvaihtoa muiden kuntain kanssa ja Kuvvernöörille tehtyjä anomuksia kotikuntain velvoittamisesta ottamaan huolehtiakseen henkilöistä, jotka ovat jääneet täkäläisen vaivaishoidon rasitukseksi, mutta joilla ei täällä ole kotipaikkaoikeutta. Helsingin kaupungin vaivaishoidon ohjesäännön mukaan on sihteerin huolehdittava vaivaishoidon oikeudenkäynneistä ja valvonta-asioista, johon tehtävään myös liittyy velvollisuus hankkia, sittenkun tapaukset on vaivaishoidon kannalta tutkittu, tarpeellinen selvitys jotta henkilöt, jotka eivät ole täältä kotoisin, mutta joita Vaivaishoitohallituksen on täytynyt avustaa, tulisivat kotikuntainsa hoidettaviksi. Kun pääkaupunkiin alinomaan muuttaa henkilöitä muista kunnista, lisääntyy tämän johdosta tietysti sellaistaenkin täällä oleskelevien henkilöjen luku, jotka tarvitsevat vaivaisapua, mutta joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta. Näiden kotipaikkaoikeusolojen selvittäminen vaatii, varsinkin kun avuntarvitsijat usein ovat muuttaneet kunnasta toiseen, sängen laajaa kirjeenvaihtoa,

joka ei kuitenkaan tule näkyviin Vaivaishoitohallituksen kirjenumerauksesta. Edellä lausutun nojalla ja kun sihteerin muutkin tehtävät viime aikoina ovat lisääntyneet, on Vaivaishoitohallitus katsonut että sihteerin palkka olisi korotettava 3,000 markkaan vuodessa ja saa sentähden nöyrimmästi esittää että tämä palkanparannus hänelle myönnettäisiin 1912 vuoden alusta.“

Edellä olevan esityksen johdosta, jonka oikeutuksesta valiokuntakin on vakautunut, on valiokunta ollut sitä mieltä, että Vaivaishoitohallituksen sihteerille oikeutta myöten olisi myönnettävä palkanparannusta ehdotettu määrä, mutta kun kuitenkin näyttää epätietoiselta, osottaisiko viran vastainenkin pitäjä samaa uutteruutta ja harrastusta, jota nykyinen sihteeri hankitun ilmoituksen mukaan on toimensa hoitamisessa osottanut, sekä koska työmäärä tuntuvasti on tämän seikan varassa, on valiokunta katsonut soveliaaksi ehdottaa

että Vaivaishoitohallituksen nykyiselle sihteerille, nimituomari L. Collanille taataan vuotuinen 600 markan henkilökohtainen palkkionlisäys.

2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.

Alaluokissa a) *Vaivaistalo*, b) *Työlaitos* ja c) *Houruinhoitolaitos* ynnä *Rekolan lisähoitola* on „Sekalaisten menojen“ arviomäärärahat korotettu, ja on Vaivaishoitohallitus ilmoittanut näiden korotusten johtuneen siitä, että maksu vedenkulutuksesta nyttemmin on suoritettava kaupunginrahastoon. Kun ei valiokunnan mielestä kuitenkaan ole asianmukaista, että vastamainitut menot merkitään puheenalaisella tavalla, ehdottaa valiokunta, että Kaupunginvaltuusto päättäisi vastedes noudatettavaksi

että, kun määräraha on tarkoitettu vedenkulutusmaksujen suorittamiseen, on sellainen määräraha erittäin menosääntöön merkittävä.

3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.

Sittenkun kaupungin työ- ja vaivaistalon lääkäri, professori Ernst Ehrnrooth oli anonut tarpeellista määrärahaa myönnettäväksi kolmannen naispuolisen hoitajan palkkaamiseksi Sipoon pitäjässä oleviin kaupungin kustantamiin mielenvikaisiirtoihin sekä ilmoittanut soveliaan tuollaisen hoitajattaren olevan saatavissa 75 markan kuukausipalkalla, johon tulisivat lisäksi asunto, polttopuut ja valaistus, on Vaivaishoitohallitus lähettänyt tämän esityksen Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi sekä samalla, koska Hallitus, niinkuin on huomautettu, on Kaupunginvaltuustolle osote-

tussa kirjelmässä, joka koski toimenpiteitä avaramman tilan varaamiseksi kaupungin työ- ja vaivaistalossa, katsonut joutilaita paikkoja vaivaistalossa olevan etusijassa hankittavissa antamalla sopivia hoidokkeja entistä enemmän laitoksen ulkopuolelle hoidettaviksi, puoltanut myöntymistä professori Ehrnroothin tässä mainittuun esitykseen siten, että määräraha tarkoitukseen myönnettäisiin 1912 vuoden alusta.

Koska tämä esitys on lähetetty valiokuntaan lausunnon saamista varten, saa valiokunta, joka katsoo esityksen ansaitsevan huomiota, näin ollen ehdottaa

että „Kustannuksiin mielenvikaisten henkilöjen hoidosta“ käytettävä arviomääräraha korotettaisiin 900 markalla naispuolisen hoitajan palkkaamiseksi Sipoossa oleviin mielenvikaissirtoloihin sekä 100 markalla tämän hoitajan asunnon ynnä polttopuiden ja valaistuksen kustantamiseksi.

Kulunkiarvioehdotuksensa perustelmissa on Marian sairaalan Hallitus koskettellut kysymystä, joka näyttää ansaitsevan huomiota ja olevan mainittava tässä käsiteltävänä olevan päaluokan kohdalla. Valiokunta tarkoittaa seuraavaa Hallituksen esittämää lausuntoa:

„Hallitus ei voi olla huomauttamatta siitä luonnottomasta asianlaidasta että, vaikka kaupungin sähkö-, kaasu-, vesijohto- ja puhtaanapitolaitos panevat Marian sairaalan maksettavaksi täyden hinnan, sairaalaa puolestaan ei oikeuteta Vaivaishoitohallituksen määräyksestä sairaalassa hoidettujen potilaitten maksettavaksi panemaan minkäänlaisia maksuja.

Kun sairaalan koko potilasmäärästä noin 80 % kuuluu tähän ryhmään, niin osottaisi, siinä tapauksessa että näiden potilaitten osalta tavallinen päivämaksu Smk 1: 30, joka ei kuitenkaan läheskään vastaa heidän hoidastaan olevia todellisia kustannuksia, pantaisiin maksettavaksi vaivaishoidon menosäännöstä, sairaalan vuosirasäännön tulopuoli lisäännystä umpiluvuin 100,000 markkaa, jota paitsi sairaalan vuosirasääntökin esiintyisi oikeampana.“

Jos sairaalan Hallituksen tässä kerrotun lausunnon katsottaisiin olevan aiheuttaminen toimenpidettä, edellyttäisi tämä että Vaivaishoitohallituksen olisi vastedes vaivaishoidon menosääntöehdotusta laatiessaan merkittävä tähän tarkoitukseen tarpeellinen määräraha, jonka menon vastapainona tietenkin olisi Marian sairaalan hoitomaksuista olevien tulojen lisääntyminen. Kaupungin kannaltahan tämä toimenpide olisi ainoastaan kirjanpitoasia, mutta koska mainittujen hallinnonhaarain menot ja tulot siten esiintyisivät selvemmin, saa valiokunta osaltaan sitä puoltaa, minkä ohella valiokunta katsoo lisäperusteeksi tälle toimenpiteelle olevan huomauttaminen, että kaupungilla vaivaishoidostaan olevat todelliset menot, jotka esimerkiksi vaivaishoidon tarkastelijan mielestä ovat suhteettoman pienet, tulisivat tuolla keinoin paremmin näkyviin.

Edellä lausutun johdosta valiokunta ehdottaa

*että Rahatoimikamarille annettaisiin toimeksi vastedes vuosirahassa-
säntöehdotuksen menopuolelle merkitä tarpeellinen määräraha varatto-
main henkilöiden hoidon kustantamiseksi Marian sairaalassa, jonka
määrärahan vastapainona tulopuolella olisi sanotun sairaalan sairaan-
hoitomaksujen vastaava lisäennys.*

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

2. Käsityöläiskoulut.

Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 22 päivänä päätettyä myöntää tyttö-
jen ammattikoulun äidinkielen opettajattarelle H. Kaparille 140 markan vuotuisen
lisäpalkkion, on mainitun ammattikoulun kohdalla oleva menoerä

*„Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille“ korotettava 240
markasta 380 markkaan.*

3. Kauppaoppilaitokset.

Suomen Liikemiesyhdistyksen toimeenpanemille kauppa-apulaisten iltakursseille
on ensintulevaksi vuodeksi pyydetty 4,000 markan määrärahaa. Kuluvana vuonna
on yhdistys samaan tarkoitukseen saanut 2,000 markan määrärahan, mutta huo-
mauttaa, ettei tuo määrä enää riitä, kun kurssien osanottajain luku on lisääntynyt
enemmän kuin kaksinkerroin ja on nykyään 84. Yhdistys mainitsee laskeneensa
tuloja 55 osanottajalta, itsekultakin 40 markkaa, eli yhteensä 2,200 markkaa, jota
paitsi yhdistys on saanut valtioapua alun viidettätuhatta markkaa, mutta kun me-
noja on umpiluvuin 10,300 markkaa, jää suoritettavaksi noin 4,000 markan vajaan,
johon tarvittavaa määrää sentähden on anottu kaupungilta.

Rahatoimikamari on puoltanut yhdistykselle saman suuruista määrärahaa kuin
sillä on tänä vuonna, perustellen ehdotustaan siihen, että puheenalaisella alalla
yhäti syntyy uusia yrityksiä, jotka niinkään tarvitsevat kannatusta, joten menot
näihin tarkoituksiin, joihin nähden saattaa panna kyseeseen, olisiko niitä ylipäättään
suoritettava taksoittamalla otetuista varoista, jo nousevat 49,000 markkaan.

Valiokunta on kuitenkin, silmällä pitäen sitä suurta hyötyä, jota näiden ilta-
kurssien saattaa katsoa tuottavan sekä välittömästi itse opetuksella että välillisesti-
kin, sen johdosta että nuoret liikeapulaiset siten ovat toiminnassa aikoina, jolloin
muutoin helposti voisi herätä halu käydä ravintoloissa ja huvitilaisuuksissa, katsontu
voivansa puoltaa myöntymistä anomukseen sinänsä sillä ehdolla, että vapaaoppilassi-

jain luku nykyisestä viidestä korotetaan kymmeneen sekä että nämä sijat yksinomaan varataan tästä kaupungista oleville kurssien osanottajille, jotka tosin nykyään, mikäli on ilmoitettu, kaikkikin ovat täältä kotoisin.

Myöskin mitä vapaaoppilassijoihin muissa kaupungin avustamissa kauppaoppilaitoksissa tulee, on valiokunnan mielestä pantava nimenomaiseksi ehdoksi että vapaaoppilaat ovat tässä kaupungissa asuvia.

Edellä lausutun nojalla valiokunta ehdottaa

että Suomen Liikemiesyhdistyksen toimeenpanemia iltakursseja varten myönnetään 4,000 markan määräraha panemalla ehdoksi että kurseissa varataan 10 vapaaoppilassijaa tästä kaupungista kotoisin oleville kurssien osanottajille; sekä

että vapaaoppilassijat muissakin kauppaoppilaitoksissa on etupäässä varattava henkilöille, joilla on täällä kotipaikkaoikeus.

7. Helsingin kaupungin kirjasto.

Lisätyövoimain kustantamiseksi sekä kirjallisuusmäärärahan korottamiseksi sen johdosta että lainamaksut on poistettu, on kirjaston hallituksen määräyksen mukaan käytettäväksi ehdotettu annettavaksi 4,765 markan määräraha. Kun tämän määrärahan erittely näyttää tarpeelliselta, on valiokunta kirjastonhoitajan kanssa neuvoteltuaan päättänyt ehdottaa

että pääkirjaston amanuenssin palkkausmääräraha 1,200 markkaa korotetaan 2,400 markkaan kahden amanuenssin palkkaamiseksi;

että Sörnäisten haaraosaston ylimääräisen amanuenssin palkkausmääräraha 765 markkaa korotetaan 1,530 markkaan kahden ylimääräisen amanuenssin palkkaamiseksi;

että kirjoja, aikakaus- ja sanomalehtiä ynnä niiden sitomista varten oleva arviomääräraha korotetaan 22,000:sta 24,000 markkaan; sekä

että uudeksi määrärahaksi pääkirjaston ja haaraosastojen ylimääräisiä apulaisia varten merkitään arviolta 800 markkaa;

mutta että edellämainittu 4,765 markan määräraha sen sijaan saisi jäädä pois.

9. Muut kansanvalistustarkoitukset.

Rahatoimikamari on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt täällä toimiville teattereille ja soittokunnille samat määrärahat, mitkä niillä on kuluvana vuonna, paitsi että Suomalaisen teatterin kannatusapu on anomuksen johdosta korotettu 5,000 markasta samaan määrään, minkä kaupunki viime kulunkiarvion käsittelyssä myönsi Ruotsalaiselle teatterille, eli 8,000 markkaan. Sittenkun nyttemmin kuitenkin on tullut tietoon, että maamme hallitus ensintulevan vuoden menoarvioehdotusta laatiessaan on päättänyt poistaa erinäiset sivistystarkoituksiin tätä ennen myönnetty määrärahat ja näiden joukossa myös mainituille teattereille ja soittokunnille aikaisemmin maksetut kannatusavut, on Kaupunginvaltuustolle saapunut eri tahoilta anomuksia, jotka osin ovat tarkoittaneet näille yrityksille myönnettyjen avustusten korottamista, osin ylipäättään näiden yritysten sulkemista Valtuuston huomioon. Kun valiokunnan, johon haikki nämä anomukset on lähetetty asianmukaisesti valmisteltaviksi, on ollut määrättävä kantansa niihin nähden, on valiokunta havainnut osin, ettei valiokunta eikä Kaupunginvaltuustokaan voi muutenkin laajan ja aikaa kysyvän kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä panna tarpeellista huomiota esillä oleviin, todennäköisesti verraten pulmallisiin kysymyksiin, osin että täsmällisiä ehdotuksia, ainakaan mikäli Filharmonisen soittokunnan vastaista olemassaoloa koskee, ei vielä näy tehdyn. Tähän nähden on valiokunta ollut sitä mieltä, että kysymys sanotun soittokunnan sekä Helsingin Torvisoittokunnan avustamisesta koko laajuudessaan, samoin kuin myös kysymykset teatteriyhtymysten avustamisesta, mikäli aikaisempain määrärahaisten korottamista koskee, olisi sovelias lykätä erityisen valiokunnan käsiteltäviksi. Näin ollen ei menosääntöön nyt merkittäisi ensinkään määrärahoja soittokunnille eikä korotettuja määrärahoja teattereille, mutta sen sijaan Kaupunginvaltuusto lisäämällä käyttövarojansa jollakin pyöreällä summalla varaisi itselleen mahdollisuuden, sittenkun asia on mainitussa järjestyksessä selvitetty, tukea puheenalaisia sivistysyrityksiä tarpeellisiksi katsotuilla avustuksilla. Samalla kun valiokunta on viidennentoista pääluokan kohdalla tekevä viimeksi mainittua käyttövarain lisäämistä tarkoittavan ehdotuksensa, esittää valiokunta niinmuodoin tässä

että kysymykset Filharmonisen Soittokunnan ja Helsingin Torvisoittokunnan avustamisesta kokonaisuudessaan sekä kysymykset teatterien avustamisesta, mikäli määrärahaisten korottamista koskee, annettaiisiin erityisen valiokunnan tarkemmin valmisteltaviksi; sekä

ettei soittokunnille toistaiseksi merkittäisi ensinkään määrärahoja menosääntöön.

Erikoiseen kulunkiarvioehdotukseensa on kansakoulujen Johtokunta merkinnyt 1,000 markan määrärahan nuorisoliitto Fylgian avustamiseksi. Tästä määrärahasta Rahatoimikamari lausuu, että Kamari olisi ollut halukas sitä puoltamaan, mutta kun

täytynee myöntää, että tämän määrärahan tarkoitus epäilemättä jää kaupungin vakinaisen menosäännön puitteiden ulkopuolelle ja avustuksen myöntäminen yhdelle yhdistykselle ehken aiheuttaisi perustamaan useampia, pääasiallisesti samoja tarkoituksia toteuttavia yhdistyksiä, jotka kaikki haluaisivat vuotuista kannatusapua, ei Kamari ole tätä menoerää pannut ehdottamaansa menosääntöön. Mutta sen sijaan on Rahatoimikamari, katsoen kannatusta ansaitsevaan tarkoitukseen, ehdottanut että nuorisoliitto Fylgialle myönnettäisiin 1,000 markan määräraha maksettavaksi kaupungin osuudesta Anniskeluyhtiön 1911 vuoden voittovaroja sekä suoritettavaksi ensintulevana vuonna edeltäkäs in kaupungin kassasta.

Valiokunta on Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä siitä, että puheenalaisen nuorisoliiton toimintaa sinänsä täytyy pitää kannatusta ansaitsevana, mutta kun on epätietoista mitä muita ja mahdollisesti vieläkin enemmän kannatusta ansaitsevia vaatimuksia anniskeluvaroille aikanaan asetetaan, ei valiokunnan mielestä olisi periaatteellisesti oikein, että anottu apuraha nyt myönnettäisiin edeltäpäin, vaan lienee

nuorisoliitto Fylgian anomus jätettävä vastaisen voittovarain valiokunnan käsiteltäväksi.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Tähän pääluokkaan nähden valiokunnalla ei ole ollut mitään muistuttamista.

XI. Kauppahallit.

Viime vuonna kulunkiarviota järjestellessään Kaupunginvaltuusto päätti, että Rantatorin Kauppahalliin on asetettava vesimittari sikäläisellä kalanmyyntiosastolla kulutetun vesimäärän selville saamiseksi sekä että Rahatoimikamarin tulee, sittenkun sanotusta vedenkulutuksesta on saatu tarkka tieto, ottaa käsiteltäväksi kysymys, mitkä toimenpiteet tämän johdosta näyttäisivät tarpeen vaatimilta. Tätä tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari ilmoittanut, että Vesijohtokonttorin antamain tietojen mukaan koko kauppahallin vedenkulutusmaksut ovat laskettavissa 9,000 markaksi, josta määrästä noin 4,500 markkaa tulee Skärgårdsfiskarenes Andeslag m. b. t. nimisen osuuskunnan kalamyymälän vedenkulutuksen osalle. Likinnä on sentähden näyttänyt voivan tulla kysymys siitä, eikö kaupungin olisi vaadittava korvausta vedenkulutuksesta sanotulta osuuskunnalta, jolla tähän asti on mainitussa kauppahallissa ollut sekä vuokravapaa huoneisto että maksuton vesi. Niinkuin Rahatoimikamarilla on ollut tilaisuus Hakaniemen torille teetettävää uutta kauppahallia koskevassa mietinnössään huomauttaa, on kaupunki menneinä vuosina anteliaasti kannattanut mainittua yritystä. Rahatoimikamari ei suinkaan tahdo vähäksyä osuuskunnan

toiminnan tuloksia, ja luultavaa on, että kalanhinnat siten on voitu pitää jonkun verran kiinteämpinä runsaamman kalaintuonnin johdosta. Mutta eikö yhtäkaikki vähitellen olisi ruvettava tuota avustusta vähentämään, siitä on Rahatoimikamarissa ollut eri mieliä. Kamarin jäsenten enemmistö on kuitenkin yhtynyt sen suuntaiseen ehdotukseen, että nykyiseen välipuheeseen ei olisi ensi vuonna tehtävä muutosta, mutta että sen sijaan jo nyt päätettäisiin että Skärgårdsfiskarenes Andelslag osuuskunnan on 1913 vuoden alusta suoritettava kaupungille maksu Rantatorin kauppahallista vuokraamassaan huoneistossa kulutetusta vedestä.

Valiokunta ei ainoastaan ole yhtynyt Rahatoimikamariin siinä

että Kaupunginvaltuusto päättäisi että Skärgårdsfiskarenes Andelslag nimisen osuuskunnan on 1913 vuoden alusta suoritettava maksu Rantatorin kauppahallissa kuluttamastaan vedestä,

vaan on valiokunta sen ohella ollut sitä mieltä

että Kaupunginvaltuuston tulisi käskeä Rahatoimikamarin ottaa harkittavaksi, eikö osuuskunnalta olisi mainitusta ajankohdasta lähtien kannettava myöskin sama vuokra, minkä kauppahallin muut kala-kauppiat maksavat.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Viime vuonna tulo- ja menoarviota järjestellessään Kaupunginvaltuusto päätti, että Rahatoimikamarin on otettava harkittavaksi, eikö kahdetatoista pääluokkaa kävisi siten järjestäminen, että siihen merkittäisiin menopuolelle kaikki teknillisten laitosten menot sekä tulopuolelle brutto- eikä nettotuloja. Tämän Kaupunginvaltuustolta saamansa ohjeen johdosta on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden menosääntöön tässä käsiteltävänä olevan pääluokan kohdalle merkinnyt kaikki teknillisten laitosten menonerät, jotka tähän asti ovat olleet lueteltuina vahvistetun vuosirahassäännön liitteissä, joista Valtuusto on ne erittäin tarkastanut ja hyväksynyt. Tähän toimenpiteeseen on Rahatoimikamari ryhtynyt neuvoteltuaan kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen valittujen jäsenten sekä kaupunginkamreerin kanssa. Tässä neuvottelussa Hallituksen edustajat huomauttivat, että teknillisten laitosten kannalta saattaa olla samantekevää, pannaanko niiden meno- ja tulosääntö erityiseksi pääluokaksi kaupungin yleiseen tulo- ja menoarvioon, vai hyväksytäänkö se erityisinä liitteinä. Hallituksesta kuitenkin näytti oikeimmalta, että kaupungin yleisen tulo- ja menoarvion tulopuolelle merkitään vain yksi erä: asianomaisten laitosten nettosäästö, sekä että laitosten vuosirahassäännöt muutoin käsitellään niinkuin tähänkin asti erityisinä liitteinä. Näin menetellen saataisiin laitosten nettosäästö selvästi näky-

mään, mikä nyt ei ole laita, jota paitsi laitosten erikoisasema liikeyrityksenä siten kävisi huomattavammin ilmi. Lisäksi olisi huomattava, että, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti, tulo- ja menoarvion pitää olla kirjanpidon perustuksena ja että siis kaikki siihen otetut erät myös on Rahatoimikonttorin pantava kirjaan. Mutta Rahatoimikonttori ei hoida teknillisten laitosten kirjanpitoa eikä sentähden voi täyttää velvollisuuttaan tähän pääluokkaan nähden, jollei teknillisistä laitoksista lähetetä viikoittain tai kuukausittain raportteja konttoriin. Sellaista velvollisuutta ei näillä laitoksilla kuitenkaan ole ja, vaikka olisikin, syntyisi siitä vain kaksinaista kirjanpitoa, josta ei olisi vähintäkään hyötyä, mutta paljon tarpeetonta työtä.

Edellä esitettyjä näkökohtia ei Kamarissa kuitenkaan ole otettu huomioon. Kaupungin meno- ja tulosäännöstä pitäisi näkyä kaikki seuraavana vuonna odotettavissa olevat menot ja tulot, siihen katsomatta käytetäänkö toista laitosta liikeyrityksen tapaan, toista ei. Meno- ja tuloarvion käsittelyssä on varsin vähän merkitystä sillä seikalla, saadaanko tieto teknillisten laitosten lasketusta puhtaasta säästöstä tahi puhtaasta voitosta. Pääasia on että laitosten menot ja tulot ovat meno- ja tuloarviossa. Saattaisi myös tapahtua, — niinkuin esimerkiksi nyt esillä olevassa meno- ja tuloarvion järjestelyssä on laita — että, sittenkun korko ja kuoletus on luettu pois, teknillisten laitosten nettosäästö on kielteinen, toisin sanoin että eräiden hankkeissa olevain laajennusten toteuttamiseksi täytyy käyttää taksoittamalla saatuja varoja. Mitä sitten tulee varottuun kaksinaiseen kirjanpitoon, Rahatoimikamari huomauttaa, ettei Kaupunginvaltuuston tässä asiassa tekemä päätös nimenomaan määrää, että meno- ja tuloarvioon perustuva kirjanpito on toimitettava Rahatoimikonttorissa, vaan voi sen yhtä hyvin hoitaa asianomaisten teknillisten laitosten kamreeriosastoilla, jotka tähänkin asti ovat tämän kirjanpidon toimittaneet. Kaksinaisen kirjanpito ei sentähden ensinkään käy tarpeelliseksi; ainoa työnlisäys, mikä tarvitsee tulla kysymykseen, olisi että neljännesvuosibilansseihin pannaan tarpeelliset summittaistiedot, mikä seikka ei sanottavasti lisänne asianomaisten kamreerien työtaakkaa.

Kolmatta kantaa tässä asiassa on edustanut Rahatoimikonttori kaupunginkamreerin kautta, joka on ollut sitä mieltä että teknillisten laitosten meno- ja tulosääntö olisi kaupungin meno- ja tuloarvioon pantava saman tapaan järjestettynä kuin kuluvanakin vuonna.

Omasta puolestaan on valiokunta yhtynyt Rahatoimikamarin käsitykseen asiasta, mutta kun teknillisten laitosten lasketun taloudellisen tuloksen valaisemiseksi kuitenkin on valiokunnasta näyttänyt tärkeältä, että siitä liitetään erityinen taulukko vuosirahasääntöön, on valiokunta katsonut olevan tekeminen sitä tarkoittavan ehdotuksen, samalla kun valiokunta, osottaakseen miten tämä taulukko sen mielestä olisi järjestettävä, on laatinut sellaisen sekä pannut sen liitteeksi tähän mietintöön.

Rahatoimikamari on kulunkiarviomietinnössään ehdottanut, mihin sanamuotoon Kaupunginvaltuuston tästä asiasta tehtävä päätös olisi laadittava, ja valiokunta voi

tähän ehdotukseen yhtyä siihen lisäämällä, mitä edellä mainitusta valiokunnan puoltamasta taulukosta johtuu.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että kaupungin yleiseen meno- ja tuloarvioon vastedes täydellisesti merkitään teknillisten laitosten meno- ja tulosäännöt;

että kulunkiarvioon vastedes liitetään teknillisten laitosten taloudellista tulosta osottava taulukko, siten järjestettynä, kuin mietinnön oheellinen liite näyttää; sekä

että teknillisten laitosten kirjanpito on näiden laitosten kamreeri-osastojen tehtävä, ollen nämä velvolliset Rahatoimikonttoriin lähettämään neljännesvuosibilansseihin tarvittavat tiedot.

Nimikkeen *Kuoletusta ja korkoa* kohdalle on puheenalaisten kolmen teknillisen laitoksen tarpeisiin merkitty erinäisiä rahamääriä käytettäväksi „Hallituksen ehdotuksen mukaan“. Näihin nähden on huomattava, että nämä ehdotukset on laadittu ennenkuin oli olemassa Kaupunginvaltuuston hiljattain tekemää päätöstä teknillisten laitosten kaupungille maksettavan velan koronlaskusta sekä laitosten rakennuspääoman kuolettamiseen nähden noudatettavista periaatteista. Nämä rahamäärät olisi oikeastaan ollut laskettava uutestaan, mutta kun se ei ole ajan täpäryyden johdosta käynyt päinsä, ei valiokunnalla ole tilaisuutta ehdottaa näitä eria muutettaviksi.

Kun osa teknillisten laitosten uudistöiden kustannuksista suoritetaan laitosten voittovaroista taikka lainavaroista sekä toinen osa taas vuosirahasäännön mukaisella kuoletuksella, on valiokunnassa arveltu että viimeksi mainittu osuus ehken olisi merkittävä sarakkeen ulkopuolelle.

Menopuolen järjestely olisi näin menetellen seuraava:

Vesijohtolaitos.

Uutistyöt, Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotuksen siv. 57—59	Smk	385,050: —	
Tästä suoritetaan vahvistetun suunnitelman mukaisella kuoletuksella	„	<u>135,750: —</u>	Smk 249,300: —

Kaasutehdas.

Uutistyöt siv. 62—63	Smk	206,500: —	
Tästä suoritetaan vahvistetun suunnitelman mukaisella kuoletuksella	„	<u>138,493: 22</u>	Smk 68,006: 78

Sähkölaitos.

Uutistytöt siv. 66	Smk 578,500:—
Tästä suoritetaan vahvistetun suunnitelman mukaisella kuoletuksella	„ <u>109,505:—</u> Smk 468,995:—

Tulopuolelta jäisivät näin menetellen pois ensimmäiseen pääluokkaan Korkojen ja kuoletusapumaksujen kohdalle näiden kolmen laitoksen osalta merkityt määrät Smk 135,750:—, Smk 138,493:22 ja Smk 109,505:—.

Näin järjestettynä olisi kulunkiarvio valiokunnan mielestä oikeampi; ja saanee mainittuun menettelyyn katsoa olevan sitä enemmän syytä, kun kuoletusmääriä ei suoriteta käteisellä kaupunginrahastoon, vaan teknilliset laitokset käyttävät ne uutistöittensä kustannuksiin.

Valiokunta sentähden rohkenee ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, että edellä esitetty järjestely on vastedes otettava käytäntöön.

Vesijohtolaitos.

Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotusta silmällässä huomaa, että Kamari on „Yleisten töiden“ menoluokassa lueteltujen kaduntasoitustöiden joukkoon myös merkinyt määrärahat Florantien tasoittamiseksi Kaavin- ja Toivonkadun sekä Sallin- ja Kaavinkadun väliltä, minkä johdosta tässä esillä olevaan pääluokkaan on merkitty määräraha vesijohdon teettämiseksi Florantien alle Kaavin- ja Toivonkadun välille 6,000 markkaa, samoin Toivonkadun alle, 5,900 markkaa, sekä Kaavinkadun alle, 3,100 markkaa. Valiokunnassa on kuitenkin otettu harkittavaksi, olisiko soveliaista teettää puheenalaiset työt jo ensintulevana vuonna. Voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan olisi puheenalaisten katujen varsille teetettävä yhdenperheen taloja, mutta samalla on rakennusjärjestyksessä myönnetty lupa samoihin kortteleihin Läntisen Viertotien puoleisille naapuritonteille rakennuttaa viisikerroksisia taloja. Valiokunnan mielestä on ilmeistä, että vastaisten huvilatonttien valoisuusolot tämän johdosta käyvät sängen epäedullisiksi sekä että rakennusjärjestykseen sentähden olisi aikaansaattava muutos joko siten, että Läntisen Viertotien puoleiset tontitkin olisi, mikäli se enää käy päinsä, varattava yhdenperheen talojen paikoiksi, taikka myös siten, että aiottuja huvilatontteja saisi käyttää yhtä laajasti kuin Viertotien puoleisia tontteja. Tämä asia näyttää olevan sovelias ottaa harkittavaksi samalla kertaa kuin päiväjärjestyksessä parhaillaan oleva kysymys Eläintarhan yleisestä tasoituksesta, mutta näin ollen olisi puheenalaisten katujen tasoitus lykättävä toistaiseksi.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto katsoo valiokunnan lausunnon ansaitsevan huomiota, ehdotetaan

että määrärahat vesijohdon teettämiseksi Florantien alle Kaavin- ja Toivonkadun välille sekä viimeksi mainittujen katujen alle, yhteensä 15,000 markkaa, poistettaisiin menosäännöstä.

Sähkölaitos.

Valiokunta pyytää tässä kajota erääseen seikkaan, johon Rahatoimikamari on viitannut. Rahatoimikamarin mielestä on epäiltävää, onko yleisen kulunkiarvionjärjestelyn kannalta edullista, että huomattavia määriä nyt samoin kuin aikaisemminkin pannaan sähkölaitoksen voittovaroista uutistöitten kustannuksiin, vai eikö pikemmin nämä laajennukset, koska ne tietävät pääomanlisäännystä, olisi kustannettava voittovaroilla ja käytettävänä oleva laitoksen voitto sentähden laskettava ehdotettua määrää tuntuvasti suuremmaksi.

Tämän johdosta valiokunta haluaa huomauttaa, että viimeksi mainittua menettelyä tosin saattaisi pitää periaatteelliselta kannalta oikeimpana, jos pääomanlisäännystä, josta vastaiset sukupolvet voisivat saada huomattavaa hyötyä, todella tapahtuisi, mutta että silmällä pitäen teknikan jatkuvaa kehitystä, erittäinkin sähköalalla, kuitenkin käy sangen vaikeaksi ratkaista, kuinka kauan esimerkiksi uusia koneita voi pitää ajanmukaisina. Valiokunnasta Hallituksen ehdottama menettely sentähden näyttää hyvin harkitulla varokeinolta.

Vertaillen sähkötehtaalle ensintulevaksi vuodeksi ehdotettua menosääntöä kuluvan vuoden menosääntöön huomaa muun muassa, että on merkitty 4,200 markan palkkaerä uudelle käyttöosaston apulaisinsinöörille. Tämän johdosta on valiokunnassa herätetty kysymys, onko pidettävä soveliaana että uusia virkoja mainitulla tavalla perustetaan Kaupunginvaltuustolta erityistä lupaa hankkimatta.

Vaikka onkin myönnettävä, että likeyritykseen tapaan käytetyn laitoksen hallitukselle on annettava jonkunlainen toimintavapaus, on valiokunta yhtäkaikki tahtonut käsityksensä lausua, että menoarvioon kuitenkin olisi ollut puheenalaisen erän kohdalle merkittävä esimerkiksi sana „uusi“ sulkujen sisään, joten huomio olisi siihen helpommin kiintynyt.

Menosäännön huojehtamiseksi ehdottaa valiokunta sähkölaitokseen nähden

että erä „Suoritusta etuannista“ (Smk 250,000: —), jonka Kaupunginvaltuusto on myöntänyt laajennusliikkeen helpottamiseksi, 150,000 markkaa, vähennettäisiin 100,000 markkaan.

Kolmanteentoista päluokkaan menopuolelle merkitty 700,000 markan erä sähkölaitoksen laajennusta varten lienee oikeastaan siirrettävä mainitusta päluokasta tässä esillä olevaan päluokkaan, siten

että erityisen nimikkeen: „I. Lainavaroilla teetettävii uutistöitä“ kohdalle merkitään sähkölaitoksen laajentamiseksi 700,000 markkaa.

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Mikäli Rahatoimikamari on valiokunnalle ilmoittanut, on Kamarin menoarvioehdotuksesta unohtunut pois kaupungin hiljattain ostamassa Aleksanterinkadun talossa N:o 26 teetettäviin erinäisiin muutostöihin tarvittava määräraha, minkätähden valiokunta ehdottaa

että nimikkeen «Korjaus ja kunnossapito» kohdalle merkittäisiin puheenalaiseen tarkoitukseen 2,400 markan määräraha.

Sen johdosta mitä valiokunta lähinnä edellisen pääluokan kohdalla on lausunut sähkölaitoksen laajentamiseen ehdotetusta 700,000 markan menoerästä, ehdotetaan

mainittu 700,000 markan erä poistettavaksi tästä pääluokasta.

Koska nimikkeen «Uutisrakennukset» kohdalle on merkitty määrärahat erinäisiä eräissä kansakoulutaloissa toimitettavia laudoitus- ja maalaustöitä varten, jotka työt ehkä näyttäisivät kuuluvan nimikkeen «Korjaus ja kunnossapito» kohdalle, pyytää valiokunta tämän asianlaidan selittämiseksi huomauttaa, että vastamainitut työt todellisuudessa lisäävät rakennusten pääoma-arvoa, koska niitä ei ole tätä ennen laudoitettu eikä maallattu, joten tässä siis ei ole puhe varsinaisista korjaustöistä.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston kuluva joulukuun 12 päivänä tekemän päätöksen johdosta on, sanottuun päätökseen viitaten,

merkittävä määrärahoja Forsbyn maalla olevan kaupungin uuden työ- ja vaivaistalon erinäisiä uutisrakennustöitä varten yhteensä 373,340 markkaa.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Säästäväisyssyistä ja koska puheenalaisen työn on ilmoitettu vaikeudetta voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, ehdottaa valiokunta

että määräraha Kanavatorin päällystämättä olevan osan kiveämiseksi I tellikkakivillä asfalttiin, 16,100 markkaa, poistettaisiin menosäännöstä.

Kun lisätty Kaupunginvaltuusto ei vielä ole myöntänyt Rahatoimikamarin merkittämää 300,000 markan määrärahaa rautatieraiten teettämiseksi Sörnäisten niemekkeeltä

pohjaiseen, joka summa vastaa kolmatta osaa mainitun kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla teetettävän työn kustannuksista, lienee

puheenalainen määräraha toistaiseksi poistettava menosäännöstä.

Siihen viitaten mitä valiokunta edellä on lausunut vesijohtoverkon laajentamisesta ehdotetaan

että määräraha Florantien tasoittamiseksi Kaavin- ja Toivonkadun väliltä, 22,500 markkaa, Sallinkadun tasoittamiseksi 10,500 markkaa sekä Kaavinkadun tasoittamiseksi 10,600 markkaa, eli yhteensä 43,600 markkaa, poistetaisiin.

Kaupunginvaltuustolle annetussa sekä valiokuntaan lähetetyssä esityksessä on Rahatoimikamari maininnut Sedmigradskyn pientenlastenkoulun taloudenhoitajan Kamarilta anoneen että, sittenkun Kaupunginvaltuusto nyttemmin on päättänyt ostaa mainitun pientenlasten koulun haaraosaston käytettävänä olevan, Kallion neljännen linjan tontilla N:o 13 sijaitsevan rakennuksen ja sen johdosta on ryhdyttävä toimenpiteisiin koulun muuttamiseksi syyslukukauden 1912 alusta toiseen huoneistoon, Sturen-, Porvoon- ja Viipurinkatu, jotka ympäröivät Kaupunginvaltuuston tammikuun 28 päivänä 1908 korttelista N:o 370 koululle luovuttamaa tonttia, mahdollisimman pian tasoitettaisiin. Tämän johdosta on Rahatoimikamari pyytänyt kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausuntoa asiasta, ja on Hallitus ilmoittanut, että Viipurinkatu jo on tasoitettu, jota vastoin puheenalaiseen tonttiin käyvä Sturenkadun osa sekä koko Porvoonkatu ovat tasoittamatta. Näihin seikkoihin nähden ja kun suunniteltua rakennusyritystä vastamainituista syistä ei käy lykääminen johonkin seuraavaan vuoteen, on Sturenkatu katsottu olevan lopullisesti tasoitettava jo ensi talvena. Kustannusarviosta näkyy, että puheenalaisen työn suorittamisesta on kustannuksia 10,000 markkaa, joka rahamäärä sentähden olisi merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön.

Edellä lausutun nojalla valiokunta esittää

että Sturenkadun länsipuoliskon tasoittamiseksi Porvoon- ja Fredriksberginkadun väliltä merkittäisiin 10,000 markan määräraha.

Soveliaisuussyistä valiokunta tämän ohella ehdottaa

että nimikkeen 7. Istutukset, Uutistytöt, kohdalle merkitty 45,000 markan määräraha Nordenskjöldin lehtokujan tasoittamiseksi puoleen leveyteensä merkittäisiin nimikkeen 2. Kadut ja yleiset paikat, Uutistytöt, kohdalle.

3. Kanavat ja viemärit.

Puhdistusaseman teettämiseksi Eläintarhan alueelle Läntisen Vieorttien itäpuolelta Töölönlahteen laskevia lokaviemärejä varten sekä viemärijohdon teettämiseksi vanhalta Eläintarhantieltä sanotulle puhdistusasemalle on merkitty 158,600 markan määräraha. Valiokunta on katsonut voivansa puoltaa tätä määrärahaa sillä nimenomaisella ehdolla

että mainitun puhdistusaseman tarkempi suunnitelma sekä kysymys sen paikasta alistetaan Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi.

Valiokunta pyytää tässä yhteydessä mainita, että valiokunnassa on ollut harkittavana kysymys, olisiko puheenalaisen puhdistusaseman samoin kuin nimikkeen 6. Satamat kohdalle merkityt ruoppauslaitoksenkin kustannukset säästöjen aikaansaamiseksi menoarviossa jaettava kahdelle vuodelle, niin että puolet näistä kustannuksista merkittäisiin tulopuolelle lyhytaikaisena lainana, ja on valiokunta katsonut tuollaisen menettelyn hyvin käyvän päinsä. Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut tarvitsevansa tehdä sen suuntaista ehdotusta, koska se ei ole kulunkiarvion järjestelyn kannalta näyttänyt tarpeelliselta, mutta jos Kaupunginvaltuusto haluaa valiokunnan ehdottamain määrän lisäksi varata tarpeellisia rahamääriä muihin tarkoituksiin, on varoja täten saatavissa käytettäväksi.

Taaskin viitaten edellä «Vesijohtolaitoksen» kohdalla esittämään lausuntoonsa valiokunta ehdottaa

että määrärahat viemärikanavan teettämiseksi Florantien alle Kaavin- ja Toivonkadun välille, 14,300 markkaa, sekä Sallinkadun alle, 3,000 markkaa, eli yhteensä 17,300 markkaa, poistettaisiin menosäännöstä.

6. Satamat.

Utistöitten kohdalle on merkitty 25,000 markan määräraha Pohjoisrantaan teetetävää soutu- ja moottoriveneiden kytkylaituria varten. Tästä erästä lausuu Rahatoimikamari seuraavaa :

«Pohjoisrantaan suunniteltu soutu- ja moottoriveneitten kytkylaituri on epäilemättä tarpeen vaatima. Ne muutamat sillat, joita mainitussa satamassa nykyään on soutu- ja moottoriveneiden kytkypaikoiksi, ovat kaikki kutakuinkin rappauneita sekä lisäksi tarkoitukseensa sopimattomia. Kytkylaituri on sentähden laaditun ehdotuksen mukaan teetetävä jo ensintulevana vuonna. Mutta ehdotusta että kaupunki Hallituksen esittämällä tavalla korot taisi kytkymaksun markasta 5 markkaan venettä kohti, siten vähitellen saadakseen korvauksen menoistaan, ei Rahatoimikamari puolestaan voi kannattaa. Näitä kytkylaitureja käyttävät enimmältä osalta vähävaraiset

henkilöt, ja markan kytkymaksua veneeltä täytyy pitää riittävänä. Toiselta puolen tuollainen maksun korotus merkitsisi kaupungin tuloissa sangen vähän, toiselta puolen se kuitenkin tuntuisi yksityisistä rasittavalta. Seurauksena olisi, että soutuveneet mikäli mahdollista sijoitettaisiin järjestelemättömiin rantoihin ja uusi laiturijäisi käyttämättä.»

Valiokunta puolestaan ei ole voinut yhtyä Rahatoimikamarin vastikään kerrottuun lausuntoon. Jo nykyään kannetaan jokaiselta veneenomistajalta markan maksu, suomatta hänelle siitä muuta etua kuin että saa kytkeä veneensä kaupungin laitureihin, jos tilaa on. Jos kaupunki runsailla kustannuksilla teettää erittäin sopivia kytkylaitureja, näyttää olevan oikeuden ja kohtuuden mukaista, että veneenomistajiltakin kannetaan jonkun verran korotettu maksu. Ei ole todennäköistä, että tämä korotus tuntuisi yksityisistä rasittavalta, kun otetaan huomioon mitä kustannuksia, korkoja ja kuoletusta purje- tahi moottoriveneeseen pantu pääoma vaatii sekä mitä vuotuisia käyttö- ja kunnossapitokustannuksia on tuollaisista aluksista, joiden kytkypaikaksi laituria tietenkin etusijassa käytettäisiin.

Tämän johdosta ehdotetaan

että Pohjoisrantaan suunniteltuun uuteen laiturin kytkettävistä veneistä kannettaisiin maksua 5 markkaa vuodessa.

7. Istutukset.

Vesijohtojen laittamiseksi erinäisiin kaupungin istutuksiin on Rahatoimikamari merkinnyt 2,000 markan määrärahan. Kaupungin yleisten töiden Hallitus oli erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan puheenalaiseen tarkoitukseen anonut 13,550 markkaa sekä anomuksensa perustelemiseksi maininnut, että kuluneen kesän poutasää oli aiheuttanut suuria kustannuksia nurmien ja kukkain kastelusta, erittäinkin vesijohdoista etäällä olevilla paikoilla. Tuollaisessa tapauksessa on nimittäin vettä täytynyt vedättää. Vesijohtokonttorin antama määräys että kastelutilaisuudessa pitää olla saapuvilla tarkastava henkilö, jolle on maksettava korvaus, on osaltaan yhäkin lisännyt menoja. Näiden suurien kustannusten välttämiseksi vastaisuudessa oli kaupunginpuutarhuri ehdottanut laitettavaksi vesijohtoja kaikkiin istutuspaikkoihin, mistä niitä nykyään puuttuu, ja on tuollaisia paikkoja kaikkiaan yksitoista. Rahatoimikamari on tinkinyt tuosta ehdotuksesta, osin koska menot siten jonkun verran vähenisivät, osin koska vesijohtojen lukumäärää näyttää käyvän lisääminen vähitellenkin.

Valiokunta on tosin Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä siitä, että puheenalaisten vesijohtojen lukumäärää käy lisääminen vähitellen, mutta koska ilmeisestikin on kaupungille eduksi että työ teetetään jonkun verran ripeämmin kuin Kamari on arvellut, on valiokunta ehdottanut

että vesijohtojen laittamiseen käytettävä erä määrättäisiin 7,000 markaksi.

Säästäväisyysyistä ja koska tämä työ näyttää voivan jäädä siksi, kunnes Eläintarhan alueen yleisestä järjestelystä on päätetty, on valiokunta katsonut kohtuulliseksi ehdottaa

*että kulunkiarvioehdotukseen merkitty 20,000 markan määräraha rantareunustuksen laittamiseksi Eläintarhanlahden pohjoisrantaan nykyään poistettai-
siin menoarviosta.*

Kaupungin Yleisten töiden Hallitus oli erikoiseen kulunkiarvioehdotukseensa muun muassa merkinnyt 10,000 markan määrärahan Punanotkon istutus- ja tasoitustyön jatkamiseksi. Rahatoimikamari on poistanut tämän määrärahan, ollen sitä mieltä, että puheenalaisen työn käy keskeyttäminen vuodeksi, koska tämä ahkerasti käytetty paikka nyttemmin jo on siinä kunnossa, että se pääasiassa vastaa tarkoitustaan.

Valiokunta on Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä siitä, että liikenne puheenalaisella paikalla on vilkas, mutta ei muuten voi yhtyä Kamarin käsitykseen. Valiokunnasta ei sitä paitsi näytä aivan asianmukaiselta, että varsinaisen kaupungin piirissä painavitta syitä keskeytetään järjestelytyöt, jotka jo melkoiselta osalta ovat valmiit. Siten saavutettavissa oleva tilapäinen säästö ei myöskään näy mainittavia merkitsevän. Tämän johdosta ehdotetaan

*että Punanotkon istutus- ja tasoitustyön jatkamiseksi myönnettäisiin 10,000
markan määräraha.*

Rautatielinjan itäpuolella sekä Alppilantien länsipuolella olevan alueen järjestämiseksi on merkitty 15,000 markan määräraha. Rahatoimikamari lausuu tästä määrärahasta puhuessaan että se Eläintarhan alue, jota lännessä rajoittaa rautatie ja idässä Alppilaan ja sieltä Fredriksbergin viereiseen rautatienalimenopaikkaan kulkeva yleinen tie, ei enää saa jäädä siihen rappeutuneeseen ja, voipi sanoa, ränstyneeseen tilaan, missä se nykyään on. Kun sinne nyttemmin on teetetty puhdistusasema ja kun valtionrautatiet ovat pakkolunastaneet puheenalaiselta alueelta tarvitsemansa maan, ei enää ole pätevää syytä olla järjestämättä tätä puiston osaa. Toimenpiteisiin on sitä enemmän syytä, kun Rahatoimikamarissa ja kaupungin yleisten töiden Hallituksessa nykyään valmistellaan suunnitelmaa huvilakaupunginosan järjestämiseksi Karjalankadun hiljattain teetetyn osan, Alppilan ja vastamainitun tien väliselle alueelle. Jos kaupungin viranomaiset tämän suunnitelman hyväksyvät, saavat nämä tontit varsin todennäköisesti osakseen tuntuvasti vilkkaampaa kysyntää, jos puheenalainen alue on valmiiksi järjestelty. Mutta tähänkin katsomatta olisi tuo Eläintarhanpuiston syrjäinen osa saatettava siistiin kuntoon. Tämän työn teettämisestä johtuvat kustannukset ovat tietenkin tuntuvassa määrässä sen varassa, minkälaisen suunnitelman mukaan alue halutaan panna kuntoon. Ja kun lopullista tuollaista suunnitelmaa ei vielä ole laadittu, sitä vähemmän hyväksytyt, on Rahatoimikamari katsonut että se olisi etusijassa laadittava.

Rahatoimikamarin asiassa tekemään ehdotukseen yhtyen valiokunta ehdottaa

että kaupungin yleisten töiden Hallitukselle annetaan toimeksi laatia ja hyväksyttäväksi esittää edellä mainitun alueen järjestämissuunnitelma; sekä

että työn alottamiseksi osotettua 15,000 markan määrärahaa ei saa käyttää, ennenkuin Valtuusto on mainitun suunnitelman hyväksynyt.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Tämän pääluokan kohdalle on Kaupunginvaltuuston kuluvaan joulukuun 12 ja 22 päivänä tekemäin päätösten nojalla

tarpeelliset määrärahat merkittävä elinkautisapurahoiksi entiselle vahtimestarille Aurora Karolina Anderssonille 600 markkaa, entiselle työmiehelle Henrik Malakias Henrikssonille 400 markkaa, ulosottoapulaiselle Karl Oskar Olinille 600 markkaa sekä kaupunginviskaalin leskelle Aina Albrechtille 880 markkaa.

Edelleen on, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto nyttemmin on tehnyt lopullisen päätöksen kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeasiassa, tarpeellinen määräraha merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön, ja on valiokunta laskenut tarpeeseen tarvittavan arviolta 20,000 markkaa. Valiokunta sentähden ehdottaa

että ensi vuonna mahdollisesti tarpeellisiin virka- ja palvelusmiesten eläkeisiin käytettäväksi menosääntöön merkittäisiin 20,000 markan arviomääräraha.

XV. Sekalaiset menot.

Rahatoimikamari mainitsee, että 1902 vuoden obligatsioonilainasta vielä on jäljellä 139,250 markkaa, joka rahamäärä on varattu kunnan työväenasuntojen teettämiseen. Sittenkun Kaupunginvaltuusto kuitenkin kokouksessaan viime syyskuun 19 päivänä, aikaisempaa päätöstään muuttaen, on päättänyt että nämä varat on käytettävä yksityisen rakennustoiminnan avustamiseksi Vallilassa, on Rahatoimikamari sitä tarkoitusta varten menoarvioehdotukseensa merkinnyt 125,000 markkaa, joten ylijäämä 14,250 markkaa jäisi toistaiseksi käyttämättä. Kun ei valiokunnan mielestä

kuitenkaan ole aivan asianmukaista, että tuo vähäpätöinen ylijäämä siirtyy tileissä, tekee valiokunta ehdotuksen, jota Rahatoimikamarin puheenjohtajakin on kannattanut, eli että

Vallilan rakennustoiminnan avustusrahoista merkittäisiin 139,250 markan määräksi.

Siihen liittyen mitä valiokunta edellä yhdeksännen pääluokan kohdalla erinäisistä sivistystarkoituksista puhuessaan on lausunut, ehdottaa valiokunta että Kaupunginvaltuusto, varatakseen itselleen tilaisuuden tarpeen mukaan kannattaa teattereja, soittokuntia ja muita yrityksiä, joita vuoden varrella mahdollisesti katsotaan olevan kaupungin taholta avustettava,

korottaisi arvaamattomiin tarpeisiin varatun määrärahan 350,000 markkaan.

Kaupunginvaltuuston kuluvaan joulukuun 12 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti

on 8,000 markan määräraha merkittävä kunnan asetuskokoelman yhteen kokoomiseksi.

Tulot.

Niinkuin meno- ja tuloarvioehdotuksesta näkyy, on Rahatoimikamari laskenut edelliseltä vuodelta käytettävänä olevan säästön 1,400,000 markaksi. Valiokunnasta on kuitenkin näyttänyt siltä, kuin olisi tämä säästö laskettu ylen varovaisesti, joten määrää vaaratta kävisi jonkun verran korottaminen. Meno- ja tuloarvioehdotukseen liittyvästä, viime lokakuun lopulla laaditusta säästöarviolaskelmasta, samaten kuin valiokunnan teettämästä uudesta, kuluvan joulukuun aikana laaditusta ja tämän mietinnön liitteenä seuraavasta laskelmastakin näkyy, että todellinen säästö vuoden päättyessä on laskettu umpiluvuin 2,300,000 markaksi. Huomattava on erittäinkin, että tulot tontinlunastuksista, jotka on kuluvan vuoden tulosääntöön merkitty 1,100,000 markaksi, mutta todellisuudessa ovat nousseet likimain kaksinkertaiseen määrään, on varovaisuutta noudattaen arvioitu ensi vuonna nousevan vain samaan määrään, mikä on merkitty kuluvan vuoden tulosääntöön. Vaikka tähän tuloeraan nähden noudatetaankin tuollaista varovaisuutta, katsoo valiokunta odotettavissa olevan säästön kuitenkin hyvin voitavan arvioida suuremmaksi, ja ehdottaa sentähden

että erä Käytettävänä oleva säästö merkittäisiin 1,600,000 markaksi.

Pääloukkiin

I. Korot ja kuoletusapumaksut

sekä

II. Tontinlunastukset

nähden ei ole ollut muistuttamisen syytä.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Koska 2 momentin *Vuokratulot kaupunkiin yhdistetystä alueesta* kohdalla vuokrat

Aleksanterinkadun talosta N:o 26 15,000 markkaa sekä kunnan työväenasunnoista 50,000 markkaa on laskettu likimääräisesti,

lienee näiden molempain tuloeräin kohdalle lisättävä sana «arviolta».

IV. Tonttiverot.

Valiokunnalla ei ole tähän tuloluokkaan nähden ollut mitään huomauttamista.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Liikennemaksuista arvioituihin tuloihin nähden on Liikennekonttori lausunut muun muassa:

„Jotta alempana olevasta taulukosta kävisi selville viime vuosikymmenen kuluessa tapahtunut liikenteen kasvaminen on liikennemaksuista olleisiin todellisiin tuloihin lisätty ne määrät, mitkä kaupunki on menettänyt talvipurjehduskauden aikana, jolloin puoli maksua on kannettu. Siten olivat:

	Tuloutetut maksut.	50 % alennus.	Laskettuja maksuja yhteensä.
1901 Smk	450,502: 71	16,532: 30	467,035: 01
1902 „	453,945: 69	18,000: —	471,945: 89
1903 „	467,050: 33	36,339: 18	503,389: 51
1904 „	493,054: 17	27,157: 48	520,211: 65
1905 „	521,042: 62	31,230: 30	552,272: 92
1906 „	604,843: 48	49,928: 19	654,771: 67
1907 „	733,019: 10	32,224: 63	765,243: 73
1908 „	685,087: 95	24,169: 34	709,257: 29
1909 „	701,298: 57	24,257: 59	725,556: 16
1910 „	724,055: 15	81,314: 54	805,369: 69

Tästä taulukosta näkyy muun muassa, että talvipurjehduksen palkitsemisesta on viime vuosikymmenen kuluessa ollut kaupungilla menoja noin 340,000 markkaa, josta määrästä Smk 81,314: 54 tulee yksinomaan vuoden 1910 osalle. Konttori on laatinut oheellisen luettelon tämän palkintomäärän jakautumisesta vuonna 1910. Suuret summat tulevat etusijassa tukkutavarain osalle, joiden uudestilastaus-, toimitus- ja rautatierahtikulut nousisivat tuntuvasti enemmän palkintomäärää, mikä

seikka, vaikkei ensinkään otettaisi lukuun sitä etua mikä tavaran vastaanottajalla on siitä, että hän voi toimittaa purkauksen ja tullauksen asuinpaikallaan, tekee maksunalennuksen myöntämisen kaupungin puolelta tarpeettomaksi. Talvipurjehduksen voimassapito sitä vastoin on aivan toisten tekijäin varassa, ja niin kauan kuin sitä käy voimassapitäminen, tulevat kaikki Helsingin kaupungin kauppa-alueelle osotetut tavarat suorastaan tänne, maksujen alennukseen katsomatta. Tuntuu konttorista sangen epäiltävältä, olisiko esim. sokerintuonti, jonka osalle suurin määrä maksunalennuksesta tuli vuonna 1910 samoin kuin kaikkina sen edellisinäkin vuosina, käyttänyt toista tietä, siinä tapauksessa että maksunalennusta ei olisi myönnetty. Maksunalennuksen synnyttämiä oloja erittäin kuvaavana mainittakoon, että joulukuun jälkipuoliskolla 1910 tuli Räävelistä 5 laivanlastillista viljaa ja jauhoja, jota vastoin tuollaisia tavaroita ei tuotu ensinkään saman kuukauden alkupuolella. Maksunalennus astuu nimittäin voimaan joulukuun 15 päivänä. Kokemus osottaa, että purjehdus voi jäänsärkijäläivain avutta jatkua joulukuun loppuun, minkätähden maksunalennuksen myöntäminen siihen asti tuntuu erittäin kummalliselta.“

Liikennekonttorin arvelun mukaan käy tulot liikennemaksuista laskeminen 775,000 markaksi. Varovaisestikin laskien saanee nämä tulot Rahatoimikamarin mielestä kuitenkin arvioida 800,000 markaksi. Tämä tulomäärä on liikennekamreerin tiedonannon mukaan joka tapauksessa odotettavissa, jos talvipurjehdusaikana myönnettävää 50 % maksunalennusta koskeva määräys muutetaan siten, että talvipurjehduskautsi luetaan alkavaksi tammikuun 1 päivästä. Tällaista muutosta puoltaa se seikka, että Helsingin ilmasto-olot näyttävät muuttuneen siihen suuntaan, että laivaliike voi jääesteitä kohtaamatta tavallisesti jatkua vuoden vaiheeseen asti. Liikennekonttorin esittämiä näkökohtia silmälläpitäen Rahatoimikamari ehdottaa että tämä asia annettaisiin erityisen valiokunnan tarkemmin valmisteltavaksi.

Sen johdosta että Rahatoimikamari niinmuodoin on puoltanut ehdotusta erityisen valiokunnan asettamisesta asiaa selvittämään, on kulunkiarviovaliokunta katsonut tarpeelliseksi kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota siihen, että Valtuusto niin hiljattain kuin joulukuun 6 päivänä 1910 *Rahatoimikamarin ehdotuksesta* epäsi Liikennekonttorin esityksen sen liikenne- ja satamamaksujen alennuksen lakkauttamisesta, mikä Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen nojalla on myönnetty joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä talvipurjehduskautena meritse tänne tuleville ja täältä meneville laivoille ja aluksille, jossa samassa tilaisuudessa niinkään evättiin Kaupunginvaltuustossa tehty ehdotus että liikenne- ja satamamaksujen alennusta vastedes myönnettäisiin ainoastaan tammikuun 1 ja huhtikuun 15 päivän välisenä aikana. Samalla kun valiokunta pyytää asianomaisten viranomaisten mainitussa tilaisuudessa antamiin esityksiin ja lausuntoihin nähden viitata Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 59 vuodelta 1910, jossa ne ovat kokonaisuudessaan, on valiokunta seuraavassa lyhyesti mainitseva ne perustelmat, joita Valtuustossa esitettiin tehtyjen ehdotusten epäämiseksi.

Kaupunginvaltuustossa huomautettiin muun muassa, että näyttää olevan pantava asianmukaista huomiota siihen että, jos talvipurjehduskauden ajaksi täällä myönnetyt liikenne- ja satamamaksujen huojennukset poistetaan, useat tavarantuottajat, jotka voivat tuottaa tavaransa yhtä hyvin Turun kuin Helsingin tietä, todennäköisestikin valitsevat ensinmainitun paikkakunnan, missä niinkään on myönnetty puheenalaisten maksujen huojennusta, jota paitsi tuontiliikkeen lisääntyminen myös voisi suuntautua Raumalle. Kiistämättömäksi katsottiin, että kaupunki tämän johdosta joutuisi kärkevimään tuntuvia tappioita. Edelleen huomautettiin, että Liikennekonttorin esittämät numerotiedot valaisevat asiaa sängen yksipuolisesti, niissä kun ei ensinkään ole otettu huomioon kaikkia niitä välillisiä etuja, joita kaupungille koituu puheenalaisten helpotusten aikaansaamasta talvilaivaliikenteen lisäännuksesta.

Edelleen huomautettiin, että kaupalle koituvat edut myös tulevat kuluttajain hyväksi eivätkä ainoastaan hyödytä kaupanharjoittajia, sekä että kaupungin kauppiat pääasiallisesti puheenalaisen helpotuksen johdosta ovat voineet varustautua talvivarastoilla.

Lopuksi huomautettiin, että Liikennekonttori, mainitessaan mitä tappioita kaupungille koituu liikennemaksujen vähenemisestä, ei ollut ensinkään ottanut huomioon sitä seikkaa että, ellei maksujen huojennusta olisi ollut, olisi talviliikenne ehkä kokonaan taikka suurelta osalta lakannut.

Kun valiokunnalla ei ole aihetta luulla, että Kaupunginvaltuusto nyttemmin olisi muuttanut mieltään asiassa, katsoo valiokunta voivansa ehdottaa

että puheenalainen Liikennekonttorin ja Rahatoimikamarin herättämä kysymys saisi raueta.

VI. Sekalaiset tulot.

Sairaanhoidosta Marian sairaalassa on merkitty tuloksi arviolta 42,000 markkaa. Kun vastaava tulomäärä vuonna 1910 oli jonkun verran yli 60,000 markan, on valiokunta katsonut olevan esittäminen

että puheenalainen tuloerä merkittäisiin arviolta 50,000 markaksi.

Tämän asian yhteydessä on valiokunnassa ollut harkittavana kysymys, olisiko sanotussa sairaalassa ylemmänluokkaisista yksityisistä sairassijoista kannettavia maksuja, jotka nykyään ovat 2—5 markkaa vuorokaudessa, korotettava, erittäinkin elintarpeiden hinnan kohoamisen johdosta, mikä seikka myös on kulunkiarvion menopuolella vaatinut korottamaan ruuanpitomäärärahoja.

Sellainen korotus saattaisi näyttää perustellulta siihenkin katsoen, että yleisestä sairassijasta suoritettava vähin maksu kaksi vuotta takaperin korotettiin 1 markasta 1 markkaan 30 penniin vuorokaudessa aikuisilta henkilöiltä, jota vastoin yksityisten sairassijain päivämaksuja ei silloin korotettu.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Terveystoimituslautakunta saisi toimekseen Marian sairaalan Hallituksen lausunnon hankittuaan Kaupunginvaltuustolle antaa lausunnon sanotun sairaalan ylempienluokkaisten yksityisten sairassijain päivämaksujen korottamisesta.

Marian sairaalan Hallituksen kulunkiarvioehdotuksen perustelmissa mainitaan, että oppilaitten pääsymaksuista voi laskea olevan tuloja 600 markkaa. Kun tätä erää ei kuitenkaan ole Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotuksessa, ehdotetaan

se merkittäväksi mainitun määräisenä.

Kodeissa toimitetusta desinfiioimisesta lausuu Rahatoimikamari seuraavaa:

«Tulot kodeissa toimitetusta desinfiioimisesta on Terveystoimituslautakunnan ehdotuksesta korotettu 3,000 markasta 6,000 markkaan. Tähän nähden Rahatoimikamari ei ole voinut olla huomauttamatta, että Kamarin tietoon on tullut, että kodeissa toimitetuista desinfiioimisista ei anneta laskuja sitä tarkkuutta ja joutuisuutta noudattaen kuin olisi suotava. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä kuin ei tämän tehtävän yleensä tulisi kuulua terveydenhoitoviranomaisille. Maksujen perimisen kävisi helposti antaminen Rahatoimikonttorin toimeksi, jonka siinä tapauksessa tulisi asianomaiselta Terveystoimituslautakunnan virkamieheltä saada viikkoraportit toimitetuista desinfiioimisista. Suoranaista ehdotusta Rahatoimikamari ei ole tahtonut tässä kohden tehdä, koska asia epäilemättä on helposti järjestettävissä Kamarin ja Terveystoimituslautakunnan keskinäisellä sopimuksella.»

Kun puheenalainen asia näyttää ansaitsevan huomiota, ehdottaa valiokunta

että Rahatoimikamari saisi toimekseen yksissä neuvoin Terveystoimituslautakunnan kanssa järjestää kodeissa toimitetusta desinfiioimisesta annettujen laskujen perimisen.

VII. Valtioavut.

Tämän pääluokan kohdalla Kaupunginvaltuusto päättäne

Keisarilliselta Senaatilta anoa ensintulevaksi vuodeksi valtioapua kaupungin kansakouluille 200,240 markkaa ja kaupungin kasvatuslaitoksille 10,370 markkaa.

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Sähkötehtaan taloudellista tilaa ja tuloksia silmälläpitäen ja m. m. sen johdosta että Valtuuston sähkötekniikko Otto A. Blomqvistille ja A. B. Gottfr. Strömberg O. Y:lle myöntämät korvausmäärät tulevat ensi vuoden heinäkuussa loppuun maksetuiksi, on teknillisten laitosten Hallituksen mielestä ollut aika ryhtyä edellytettyyn valaistusvirran hinnan huojistamiseen ja on Hallitus sentähden ehdottanut että hinta ensintulevan valaistuskauden alusta, s. o. syyskuun 1 päivästä 1912 huojistettaisiin 50 penniksi kilowattitunnilta tavalliseen asunnonvalaistuksen käytettyä ja 40 penniksi kilowattitunnilta porraskäytävään ja pihain valaistukseen käytettyä virtaa. Tulomäärä on laskettu tällä edellytyksellä. Tämä hinnanhuojistus on katsottu runsain määrin korvautuvan kulutuksen lisääntymisestä ja kulutusajan pitenemisestä, mitkä seikat m. m. olisivat omansa aikaansaamaan edullisia kuormitusoloja niille uusille koneillekin, jotka laitoksen joka tapauksessa täytyy saada syyskuun 1912 mennessä ja josta asiasta Hallitus on tehnyt erityisen ehdotuksen Kaupunginvaltuustolle.

Valiokunta on katsonut voivansa puoltaa puheenalaista hinnanhuojennusta, mutta haluaa kuitenkin huomauttaa että, ellei lisääntyneen kulutuksen aikaansaamaa tasoitusta ota huomioon, käy sen tulomäärän, mikä kaupungilta puheenalaisen toimenpiteen johdosta ensintulevana vuonna jää saamatta, arvioiminen noin 125,000 markaksi.

IX. Puhtaanapitolaitos.

Tähän pääluokkaan nähden ei ole ollut huomauttamisen aihetta.

X. Lainat.

Sen johdosta mitä valiokunta on menopuolen viidennentoista pääluokan kohdalla lausunut, ehdottaa valiokunta

että erä «Vallilan rakennustoiminnan avustusrahasato» korotetaan 14,250 markalla eli niinmuodoin 139,250 markkaan.

Niinikään siihen liittyen mitä menopuolen kolmannentoista pääluokan kohdalla on lausuttu, ehdotetaan

että Oulunkylän—Sörnäisten rautatien rakennusmääräraha, 300,000 markkaa, poistetaan.

Vesijohtoverkon laajentamiseen on Rahatoimikamari ehdottanut lainavaroista osotettavaksi 150,000 markkaa, jota vastoin laajennustöiden kaikkiaan 385,050 markkaan nousevain kustannusten muu osa, eli 235,050 markkaa, suoritettaisiin taksoitetuista varoista. Valiokunta on laatinut tässä seuraavan taulukon, josta käyvät selville viime vuosina puheenalaisiin laajennustöihin käytetyt rahamäärät sekä myös minkälautuisilla varoilla nämä laajennukset on kustannettu:

	Lainavaroja.	Taks. varoja.		Yhteensä.
Vuonna 1909	428,900: —	—	Smk	428,900: —
» 1910	296,810: 10	40,139: 90	»	336,950: —
» 1911	393,050: —	—	»	393,050: —
» 1912 . . . (arviolta)	150,000: —	235,050: —	»	385,050: —

Rahatoimikamarin nyt laatiman kulunkiarvioehdotuksen mukaan siis vesijohdon putkiverkon laajennus enimmältä osalta kustannettaisiin taksoitetuilla varoilla. Tuntuu kuitenkin siltä, kuin voisi tähän tarkoitukseen nyt samoinkuin edellisinäkin vuosina haitatta käyttää runsammin, esimerkiksi 300,000 markkaa, lainavaroja ja ainoastaan 85,050 markkaa taksoitettuja varoja. Viimeksi mainittu määrä olisi joka tapauksessa paljon suurempi 1910 vuoden vastaavaa määrää, jona vuonna, niinkuin edellä olevasta näkyy, taksoitettuja varoja niinikään käytettiin, näin muuten siitä syystä, että tarpeellisia lainavaroja ei siihen aikaan ollut käytettävänä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että erä «Vesijohdon laajennus» korotetaan 300,000 markkaan.

Tässä yhteydessä pyytää valiokunta kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota siihen, että kustannukset kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamisesta, 47,000 markkaa, tulisivat kulunkiarvioehdotuksen mukaan kokonaan suoritettaviksi taksoitetuista varoista, mutta valiokunta ei kuitenkaan ole tahtonut ehdottaa tähän kohtaan muutosta tehtäväksi, osin syystä että Valtuusto epäsi 1909 vuoden kulunkiarviovaliokunnan tekemän samantapaisen ehdotuksen, osin syystä että päätös tämän menoerän suorittamisesta lainavaroilla edellyttäisi lisätyn Kaupunginvaltuuston valitsemista tätä tarkoitusta varten.

Sittenkun lisätty Kaupunginvaltuusto on, niinkuin edellä on mainittu, myöntänyt Forsbyn talon maalla olevaan kaupungin uuteen työ- ja vaivaistaloon teetettäviä erinäisiä

lisärakennuksia varten tarpeelliset määrärahat, ja kun nämä määrärahat on maksettava 1911 vuoden obligatsioonilainasta

on puheenalaiset määrärahat, yhteensä 373,340 markkaa, merkittäviä tähän pääluokkaan.

XI. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä olevat valiokunnan ehdotukset, mikäli ne koskevat meno- ja tuloeriä, on vuonna 1912 taksoituksella hankittava määrä 4,461,325 markkaa 9 penniä. Kuluvana vuonna oli taksoituksella otettu määrä 4,318,781 markkaa 21 penniä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi käsiteltävänä olevan meno- ja tuloarvioehdotuksen valiokunnan puoltamin muutoksin ja sen ohella määräisi, että vuonna 1912 on 4,461,325 markkaa 9 penniä taksoittamalla otettava vuonna 1911 veroäyrien perustuksella verovelvollisilta kunnan jäseniltä.

Täten päätettyään työnsä on valiokunnan vielä Kaupunginvaltuustolle ilmoitettava, että valiokunnan jäsen herra W. Zilliacus ei ole sairauden tähden ottanut valiokunnan työhön osaa.

Helsingissä, joulukuun 23 päivänä 1911.

A. E. Alfthan.

**A. af Forselles.
Julius Tallberg.*)
Ferd. v. Wright.**

**Otto Stenroth.
A. Wallensköld.**

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

*Liite I.***Teknillisten laitosten taloudellista tulosta valaiseva taulukko:***Vesijohtolaitos:*

1. Korot	Smk 272,250: —	
2. Rahasääntöisellä kuoletuksella teetettävät uutistyöt »	80,750: —	
3. Käytettävänä oleva säästö	» 325,472: —	Smk 325,472: —
	<u>Yhteensä 1—3</u>	Smk 678,472: —

Kaasutehdas:

1. Korot	Smk 229,427: 85	
2. Rahasääntöisellä kuoletuksella teetettävät uutistyöt »	138,493: 22	
3. Ylimääräisellä » » » »	60,006: 78	
4. Käytettävänä oleva säästö	» 50,588: 15	» 50,588: 15
	<u>Yhteensä 1—4</u>	Smk 478,516: —

Sähkölaitos:

1. Korot	Smk 243,495: —	
2. Rahasääntöisellä kuoletuksella teetettävät uutistyöt »	109,505: —	
3. Ylimääräisellä » » » »	138,995: —	
4. Viimeinen maksuerä Otto A. Blomqvistille . . »	110,000: —	
5. Korvausta A. B. Gottfrid Strömberg O. Y:lle. . . »	40,000: —	
6. Laajennusetuannin (250,000) suoritusta »	100,000: —	
7. Brändön ja Oulunkylän sähkövalaistus »	30,000: —	
8. Käytettävänä oleva säästö	» 127,705: —	» 127,705: —
	<u>Yhteensä 1—8</u>	Smk 899,700: — Smk 503,765: 15

Säästöarviolaskelma joulukuun 1 päivältä 1911.

Ylijäämää tulotileillä:

I.	Korkoja:			
	Tontinlunastusten korkoja	Smk	170,000: —	
	Sekalaisia korkoja	»	10,000: —	180,000: —
II.	Tontinlunastuksia	»	— —	1,050,000: —
III.	Kaupungin kiinteä omaisuus:			
	Tilapäisiä maanvuokria	»	— —	47,000: —
V.	Tuloa tuottavat oikeudet:			
	Tuulaaki- ja liikennemaksuja	»	33,000: —	
	Satama- y. m. maksuja	»	35,000: —	68,000: —
VIII.	Kaupungin teknilliset laitokset:			
	Kaasutehdas	»	45,000: —	
	Vesijohtolaitos	»	30,000: —	
	Sähkölaitos	»	100,000: —	175,000: —
IX.	Puhtaanapitotoimi	»	— —	28,000: —
		Smk	— —	1,548,000: —

Vajausta lasketuissa tuloissa:

V.	Tuloa tuottavat oikeudet:			
	Perunkirjoitusprosentti	Smk	20,000: —	
VII.	Valtioavut:			
	Kansakouluille ja kasvatuslaitoksille	»	220,000: —	
	Määrärahoja ylitetty			
XVI.	Kaupunginvaltuuston käyttörahat	»	54,000: —	294,000: —
		Smk	— —	1,254,000: —

Säästö vuodelta 1910	Smk	1,501,000: —	
Siitä on käytetty vuonna 1911	Smk	350,000: —	
Poiskirjoitettu sähkölaitoksen arvosta »	104,000: —	»	454,000: —
			1,047,000: —
	Laskettu säästö vuoteen 1912	Smk	2,301,000: —

josta määrästä kuitenkin on sidottuna

Obligatsioneihin kaupunginrahastossa	Smk	250,000: —
Rakennusaineisiin	»	400,000: —
Kertymättömiin rästeihin	»	300,000: —
Teknillisiin laitoksiin, konttokuranttitilillä	»	1,300,000: —
	Smk	2,250,000: —

Helsingin Rahatoimikonttorissa, joulukuussa 1911.

Iwar Timgren.

Yhdistelmä

kulunkiarviovaliokunnan tekemistä muutoksista Maistraatin laatiman 1912 vuoden meno- ja tulosääntöehdotukseen.

Menot.		Erä valiokunnan ehdotuksen mukaan.	<i>Poistettut me- not ja lisätyt tulot.</i>	<i>Poistettut tu- lot ja lisätyt menot.</i>
II	Kaupungin virastot.			
	2. Raastuvanoikeus.			
	Viransijaisten palkkiot neljän kaupunginviskaalin kesäloman aikana, kunkin 250: —	1,000	—	1,000
	3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.			
	1 Aktuari	3,300	700	—
III	Kunnallishallinto.			
	4. Liikennekonttori.			
	1 Kirjanpitäjä, palkkiota	300	300	—
	8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.			
	<i>a) Taksoituksenvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.</i>			
	Ylimäär. apulaiset, tarverahat, siivoaminen, vahtimestari, arviolta	—	17,200	—
	Ylimäär. apulaiset, arviolta	11,400	—	11,400
	Perustietojen hankkimiseksi, arviolta	800	—	800
	Palvelijasto ja siivoaminen, arviolta	1,200	—	1,200
	Tarverahat, arviolta	2,000	—	2,000
	Siirros	—	18,200	16,400

	Siirros	—	18,200	16,400
	<i>b) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>			
	1 Johtaja, henkilökoht. palkanlisäystä . . .	500	—	500
	1 Miespuol. apulainen, henkilökoht. palkanlisäystä	300	—	300
V	Palolaitos.			
	6. Satunnainen meno.			
	Apuraha Vapaaehtoiselle palokunnalle . . .	—	5,000	—
VII	Terveyden- ja sairaanhoito.			
	2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.			
	Ensim. kaupunginlääkärin apulainen kasvattien hoidon silmälläpidossa, palkkaa	2,000	—	2,000
	matkarahoja	100	—	100
	3. Marian sairaala.			
	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi varsin naisten sairaanhoito-osastojen sairaanhoitajattarille ja sivoojattarille	3,300	1,000	—
	7. Terveyspoliisi.			
	Tuberkelisairaiden asuntojen miespuol. desinfioitsija, palkkaa	2,500	—	2,500
	S:n naispuol. puhdistaja s:n	1,000	—	1,000
	Viimeksi mainitun apulainen, arviolta . . .	700	—	700
	12. Satunnainen määräraha.			
	Rottien tappamiseen	5,000	1,000	—
	Siirros	—	25,200	23,500

		Siirros	—	—	25,200	—	23,500	—
VIII	Vaivaishoito.							
	1. Vaivaishoitohallitus.							
	1 Sihteeri, henkilökohtaista palkkionlisäystä		600	—	—	—	600	—
	3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.							
	Kustannukset mielenvikaisten hoidosta, arviolta		46,000	—	—	—	1,000	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset.							
	2. Käsityöläiskoulut.							
	<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>							
	Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille		380	—	—	—	140	—
	3 Kauppaoppilaitokset.							
	Suomen Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 10 vapaaoppilassijasta		4,000	—	—	—	2,000	—
	7. Helsingin kaupungin kirjasto.							
	2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota kumpikin 1,200:—		2,400	—	—	—	1,200	—
	2 Ylimäär. amanuenssia Sörnäisten haaraosastolla, palkkiota kumpikin 765:—		1,530	—	—	—	765	—
	Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta		24,000	—	—	—	2,000	—
	Pääkirjaston ja haaraosastojen ylimäär. apulaiset, arviolta		800	—	—	—	800	—
	Arviomääräraha lisätyövoimain palkkaamiseksi ja kirjallisuusmäärärahan korottamiseksi lainamaksujen poistamisen johdosta, Johtokunnan määräyksen mukaan		—	—	4,765	—	—	—
	Siirros		—	—	29,965	—	32,005	—

		Siirros	—	29,965	—	32,005	—
	9. Muut kansanvalistustarkoitukset.						
	Helsingin Filharmonisen Seuran osakeyh-		—	25,000	—	—	—
	tiön määräraha		—	20,000	—	—	—
	Helsingin Torvisoittokunnan s:n						
XII	Kaupungin teknilliset laitokset.						
	Vesijohtolaitos.						
	<i>F. Uutistytöt.</i>						
	Vesijohto Florantien alle Kaavin- ja Toi-		—	6,000	—	—	—
	vonkadun välille (uusi)		—	5,900	—	—	—
	S:n Toivonkadun alle (uusi)		—	3,100	—	—	—
	S:n Kaavinkadun alle (uusi)						
	Sähkölaitos.						
	<i>H. Voittovaroilla teetettävät uutistytöt.</i>						
	Suoritusta etuannista (250,000:—), jonka						
	Kaupunginvaltuusto on myöntänyt laa-		100,000	50,000	—	—	—
	jennusliikkeen helpottamiseksi						
	<i>I. Lainavaroilla teetettävät uutistytöt.</i>						
	Sähkölaitoksen laajennus		700,000	—	—	700,000	—
XIII	Yleiset työt.						
	1. Rakennukset ja talot.						
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
	Erinäiset Aleksanterinkadun talossa N:o 26		2,400	—	—	2,400	—
	teetettävät muutostytöt.						
		Siirros	—	139,965	—	734,405	—

	Siirros	—	—	139,965	—	734,405	—
<i>Uutisrakennukset.</i>							
Sähkölaitoksen laajennus		—	—	700,000	—	—	—
Erinäiset uuden työ- ja vaivaistalon lisärakennukset		373,340	—	—	—	373,340	—
2. Kadut ja yleiset paikat.							
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>							
Kanavatorin päällystämättä olevan osan kiveäminen I tellikkakivillä asfalttiin		—	—	16,100	—	—	—
<i>Uutistytöt.</i>							
Rautatieraiteen rakentaminen Sörnäisten niemekkeeltä pohjoiseen, ensimmäinen kolmasosa kustannuksista		—	—	300,000	—	—	—
Sturenkadun länsipuoliskon tasoitus Porvoon- ja Fredriksberginkadun väliltä		10,000	—	—	—	10,000	—
Florantien tasoitus Kaavin- ja Toivonkadun väliltä		—	—	22,500	—	—	—
Sallinkadun s:n		—	—	10,500	—	—	—
Kaavinkadun s:n		—	—	10,600	—	—	—
3. Kanavat ja viemärit.							
<i>Uutistytöt.</i>							
Viemärikanava Florantien alle Kaavinkadulta Toivonkadulle		—	—	14,300	—	—	—
S:n Sallinkadun alle		—	—	3,000	—	—	—
7. Istutukset.							
Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin		7,000	—	—	—	5,000	—
	Siirros	—	—	1,216,965	—	1,122,745	—

		Siirros	—	1,216,965	1,122,745
	<i>Uutistytöt.</i>				
	Rantareunustuksen teettäminen Eläintarhanlahden pohjoisrantaan		—	20,000	—
	Punanotkon tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	10,000	—	—	10,000
XIV	Eläkkeitä ja apurahoja.				
	Ent. vahtimestari Aurora Karolina Andersson	600	—	—	600
	Ent. työmies Henrik Malakias Henriksson	400	—	—	400
	Ulosottoapulainen Karl Oskar Olin	600	—	—	600
	Kaup. viskaalin leski Aina Albrecht	880	—	—	880
	Kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkkeiksi, arviolta	20,000	—	—	20,000
XV	Sekalaiset menot.				
	Vallilan rakennustoiminnan avustusrahas- to Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan	139,250	—	—	14,250
	Kunnan asetuskokoelman yhteen kokoomiseksi, arviolta	350,000	—	—	100,000
	Kunnan asetuskokoelman yhteen kokoomiseksi, arviolta	8,000	—	—	8,000
	Tulot.				
	Käytettävänä säästää edell. vuodelta	1,600,000	200,000	—	—
VI	Sekalaiset tulot.				
	Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	50,000	8,000	—	—
	Pääsymaksuja Marian sairaalan oppilailta	600	600	—	—
	Siirros	—	—	1,445,565	1,277,475

		Siirros	—	—	1,445,565	—	1,277,475	—
X	Lainat.							
	Vallilan rakennustoiminnan avustusrahas		139,250	—	14,250	—	—	—
	Oulunkylän-Sörnäisten rautatie		—	—	—	—	300,000	—
	Vesijohdon laajennus		300,000	—	150,000	—	—	—
	Erinäiset uuden työ- ja vaivaistalon lisä- rakennukset.		373,340	—	373,340	—	—	—
XI	Taksoitus.							
	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kun- nan verovelvollisilta jäseniltä taksoitet- tava, on		4,461,325	09	—	—	405,680	—
	Yhteensä		—	—	1,983,155	—	1,983,155	—

*Valiokunnan mietintö N:o 4 eläke-edun varaa-
misesta kaupungin virka- ja palvelusmiehille.*

Sittenkun kysymys eläke-edun myöntämisestä kaupungin virka- ja palvelusmiehille oli ollut Valiokunnan ja Rahatoimikamarin valmisteltavana (pain. asiakirj. N:ot 36, 43 ja 56 vuodelta 1910), on Kaupunginvaltuusto asiaa tammikuun 31 päivänä 1911 esiteltäessä periaatteellisesti määrännyt ne yleiset periaatteet, joiden mukaan kunnan maksettava eläke kaupungin palveluksessa oleville henkilöille on järjestettävä, mutta samalla palauttanut asian Valiokuntaan selvitettäväksi ja Valtuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisen lopullisen ehdotuksen antamiseksi. Sittenmin on Kaupunginvaltuusto Valiokunnan esityksestä (pain. asiakirj. N:o 20 vuodelta 1911) kokouksessaan viimeksi kuluneen kesäkuun 30 päivänä eräiltä kohdin täydentänyt eläkeasiassa tekemäänsä päätöstä sekä vihdoin Valiokuntaan lausunnon saamista varten lähettänyt Helsingin kaupungin Kasvatuslautakunnan tekemän esityksen eläke-edun valmistamisesta kaupungin kasvatuslaitosten johtajille, johtajattarille ja opettajille.

Siten annettua tehtävää täyttääkseen saa Valiokunta, joka myös on tiedokseen saanut asian käsittelyssä Kaupunginvaltuustossa olleen keskustelun, täten kunnioittaen antaa lopullisen mietintönsä esillä olevasta asiasta.

Aivan yksimielisesti on Kaupunginvaltuusto periaatteeksi, vahvistanut *että vanhuuseläke on taattava kaupungin palveluksessa oleville henkilöille*. Sitä vastoin on eriäviä mielipiteitä ilmaantunut erinäisistä perustavaa laatua olevista kohdista vastaisen eläke-edun ulottuvaisuuteen ja laskemistapaan nähden. Äänestettyä Valiokunnan mietinnössä N:o 2 tehdyn esityksen sekä Rahatoimikamarin siitä antaman lausunnon välillä ja sittenkun Kaupunginvaltuusto oli, niinkuin jo mainittiin, edelleen kokouksessaan kesäkuun 30 päivänä kuluvaa vuotta erinäisissä kohdin täydentänyt päätöstään, on vihdoin päästy selvytyteen niistä perustavista määräyksistä, joiden varaan lopullisen eläke-ehdotuksen käy rakentaminen. Seuraavassa on Valiokunta yhdistelevä näiden päätösten tulokset.

1. Eläkkeen laskemisessa noudatettavat perusteet.

Hyläten Valiokunnan ehdotuksen eläke-edun tuottavain virkain luokittamisesta, jonka ehdotuksen mukaan olisi tilaisuutta tuon tuostakin tarpeellisiksi käyviin tarkistuksiin ja myös välttämätöntä kutakin uutta virkaa perustaessa määrätä sen eläkeluokka, on Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin käsitykseen yhtyen päättänyt että puheenalaiseen etuun oikeutettujen henkilöjen tulee saada eläkettä määräprosentti niistä palkkaeduista, mitkä heillä eläkkeen saannin alkaessa on. Valiokunnan mietintöön N:o 2 liittyvän vastalauseen mukaisesti on niinikään määrätty, että eläkkeen perustukseksi pantavia palkkaetuja laskiessa on lukuunotettava vuokrat rahat taikka maksuton asunto ynnä virkaa seuraavat sivutulot Kaupunginvaltuuston arvion ja tarkemman määräyksen mukaan. Rahatoimikamarin ehdotuksesta poiketen on edelleen määrätty, että määrävuosien palveluksesta myönnettyt palkankorotukset, henkilökohtaiset palkanlisäykset, kalliinajanlisäykset, matkarahat ja muut tuollaiset korvaukset on otettava huomioon eläkkeen suuruutta laskiessa.

Täyden vanhuuseläkkeen ylärajana olevaksi palkkaetujen prosenttimääräksi hyväksyttiin Rahatoimikamarin puoltamat 60 %, minkä ohella määrättiin että eläkeoikeutetulle, jonka täytyy näytetyn kivuloisuuden tähden taikka omatta syyttänsä erota toimestaan, taataan eläke sitä perustetta noudattaen, että eläke on 15 vuoden palveluksesta 20 %, 20 vuoden palveluksesta 30 % ja 25 vuoden palveluksesta 40 % eroamisen aikaan olevista palkkaeduista, silloin saavutettuun ikään katsomatta.

2. Eläkeikä ja täyden eläkkeen saamiseen oikeuttava virkavuosien määrä.

Erinäisten äänestysten jälkeen on Kaupunginvaltuusto hyväksynyt Valiokunnan mietinnössä N:o 2 olevan ensimmäisen vaihtopuolisen ehdotuksen, että oikeus täyteen eläkkeeseen alkaa 63 vuoden iässä. Eläkkeen laskemisessa huomioon otettavain virkavuosien lukumäärään nähden taas Valtuusto on päättänyt, että täyden eläkkeen saamisen ehdoksi on pantava kaikille eläkkeensaajille yhteinen 30 vuoden palvelusaika, lukuunottamatta ainoastaan palolaitoksen palveluskuntaa sekä sairaanhoidossa palvelevia hoitajattaria ja houreinhoitajia, jotka, sen mukaisesti mitä sekä Valiokunta että Rahatoimikamari olivat ehdottaneet, saisivat täyden eläkkeen, palolaitoksen henkilökunta 50 ikä- ja 25 palvelusvuotta saavutettuaan sekä sairaanhoito-henkilökunta 50 ikä- ja 20 palvelusvuotta täytettyään.

3. Eläkeoikeutetut.

Samalla kun Kaupunginvaltuusto on eläkejärjestelystä erottanut poliisikunnan jäsenet, on Valtuusto myös määrännyt, että kaupungin kansakoulujen opettajat ja

opettajattaret on eläkeoikeuteen nähden asetettava kaupungin muiden virkamiesten vertaisiksi, joten heille tämän mukaisesti on taattava virasta erotessaan eläke kunnan eläkkeeseen nähden vahvistetuilla yleisillä perusteilla. Tämän mukaisesti vakuutettaisiin kansakoulujen opettajistolle säädetyin ikä- ja virkavuosimäärän saavutettuaan eläkkeeksi 60 % silloisista palkkaeduistaan sekä sen ohella vähennettyä eläkettä edellä mainituilla perusteilla, jos aikaisemmin eroavat virastaan. Niiden yleisten sääntöjen mukaisesti, mitkä Kaupunginvaltuusto on eläkkeen laskemiseen nähden vahvistanut, on valtiovaroista mahdollisesti maksettava eläke tässä otettava lukuun sekä kaupunginrahastosta maksettava eläkettä ainoastaan se määrä, minkä viimeksi mainittu eläke on valtion eläkettä suurempi.

Sittenkun Nummen, Lohjan, Vihdin, Sipoon ja Porvoon kasvatuslaitosten johtajat olivat Kaupunginvaltuustolta anoneet, että heidät eläkkeeseen nähden asetettaisiin kansakoulujen opettajiston vertaisiksi, on Kasvatuslautakunta Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä huhtikuun 3 päivältä 1911 puoltanut sekä mainituille johtajille että myös Lautakunnan alaisten laitosten muille mies- ja naisopettajille myönnettäväksi kunnallista lisäeläkettä heidän virasta erotessaan samoilla perusteilla, mitkä vastedes kansakoulujen opettajistoon nähden vahvistetaan. Tässä asiassa syntyneet asiakirjat on sittemmin, niinkuin edellä mainittiin, lähetetty Valiokuntaan lausunnon saamista varten. Kun kuitenkin Kaupunginvaltuuston eläkeasiassa tekemä periaatteellinen päätös sisältää, että myöskin tässä puheena oleva Kasvatuslautakunnan alainen henkilökunta on oikeutettu saamaan eläkettä Valtuuston vahvistamain yleisten perusteiden mukaan, ei sen enempää lausuntoa tästä asiasta liene Valiokunnan puolelta tarpeen.

Tämän asian yhteydessä Valiokunta saa huomauttaa, että kysymystä käsityöläiskoulujen johtajain ja opettajain osallisuudesta kunnan eläkejärjestelyyn, josta seikasta asian valmistelun aikana oli Rahatoimikamarin ja Valiokunnan kesken, erimielisyyttä, ei ole ratkaistu Kaupunginvaltuuston nimenomaisella päätöksellä.

Siihen viitaten mitä tästä asiasta on aikaisemmin lausuttu, saa Valiokunta esittää, että Kaupunginvaltuusto ottaisi tämän asian tutkittavaksi *sekä selittäisi, onko näiden koulujen henkilökunta eläkeoikeuteen nähden oleva kunnan muiden virkamiesten veroinen vai eikö*. Niinkuin Valiokunta on aikaisemmin huomauttanut, pitäisi näiden virkailijain eläkkeisiin olla odotettavana valtion apumaksua, joten sitä tarkoittava esitys olisi tarpeen mukaan tehtävä Hallitukselle (vert. pain. asiakirj. vuodelta 1910 N:o 36 siv. 5 ja N:o 56 siv. 9).

Valiokunnan aikaisemmin esittämä eläkkeenjärjestelyn ehdotus edellyttää, että eläkeoikeus myönnetään ainoastaan niille henkilöille, joilla on pysyväinen toimi, josta he saavat pääasiallisen toimeentulonsa ja työnsä. Rahatoimikamari taas oli sitä mieltä, että mainittu rajoitus olisi poistettava ja eläkeoikeus ulotettava kaikkiin kaupungin palveluksessa oleviin virka- ja palvelusmiehiin, paitsi poliisilaitoksen jäseniin. Asian ollessa Kaupunginvaltuustossa käsiteltävänä on tähän nähden huo-

mautettu osin, että toiselta puolen virka- ja palvelusmiesten ja toiselta puolen kunnan palveluksessa olevain muiden henkilöjen välinen raja on sangen epämääräinen, osin taas että oikeus ja kohtuus vaatii että jokainen, joka on kaupungin palveluksessa ollut tahi työskennellyt säädetyn ajan niin ylemmässä tahi alemmassa virassa kuin työntekijänäkin, on yhtä oikeutettu eläkkeeseen tunnollisesti suorittamansa työn perusteella. Valtuusto on tältä osalta palauttanut asian Valiokuntaan sen seikan selvittämiseksi, kuinka suuria kustannuksia viimeksi mainitun ehdotuksen mukainen eläkeoikeuden laajentaminen tuottaisi.

Tätä määrystä täyttääkseen on Valiokunta toimituttanut tilastollisen tutkimuksen tuollaisen eläkeoikeuden laajentamisen taloudellisista vaikutuksista, ja saa Valiokunta tässä alempana antaa selostuksen tutkimuksesta ja sen tuloksista.

Kaupunginvaltuuston päätöstä noudattaen on Valiokunta laskenut:

1) mitä lisäkustannuksia syntyy, jos Valiokunnan aikaisemmin ehdottama kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkejärjestely ulotetaan kaikkiin näiden ryhmän henkilöihin, siihen katsomatta onko heillä pää- tai sivutoimena oleva virka pysyväistä vaiko milloin minkin verran tilapäistä laatua; sekä

2) mitä kustannuksia koituisi eläke-edun myöntämisestä kaikille kaupungin palveluksessa oleville *ruumiillisen työn tekijöille*.

Kaupunginvaltuuston vahvistamain eläkeperusteiden mukaan alkaa oikeus täyden eläkkeen saamiseen 63 vuoden iässä ja 30 vuotta oltua kaupungin palveluksessa. Kun nämä ajanmääräykset poikkeavat niistä, mitkä olivat Valiokunnan aikaisemmin tekemäin laskelmien perustuksena, on käynyt tarpeelliseksi uudestaan laskea, minkä verran kustannuksia kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkkeistä olisi Valiokunnan alkuperäisen ehdotuksen mukaan. Tähän tulee lisäksi, että Kaupunginvaltuusto myös on muuttanut niitä eläkemäärää koskevia määräyksiä, joihin aikaisemmat laskelmat perustuivat, niin että eläke-etu nyt on laskettava 60 prosentiksi kaikista palkkaeduista, lukuun otettuina korotukset, vuokrat rahat, sivutulot y. m. Valiokunnan on sentähden ollut toimitettava uusi seikkaperäinen laskelma kolmeen kaupungin palveluksessa olevaan henkilöryhmään nähden, ja on aineiston laajuudesta samoin kuin itse laskutavastakin johtunut, että työ on vaatinut runsaasti aikaa. Valiokunnasta on nimittäin näyttänyt tarpeelliselta nyt ryhmäin ollessa näin suuria ottaa lukuun todennäköinen kuolevaisuus ja sentähden käyttää sitä teknillistä menettelyä, jota noudatetaan elinkorkojen laskemisessa. Valiokunta on sentähden kuhunkin noihin kolmeen ryhmään nähden laskenut vastaisten eläkkeitten nykyarvon meillä yleisesti käytetyn kuolevaisuustaulukon ja 4 %:n korkokannan perusteella, käyttäen tätä alhaista korkokantaa sen vähemmän kuolevaisuuden vastapainoksi, joka elinkoronsaajain keskuudessa on tavallinen. Jakamalla tämän nykyarvon 30 tahi 50 vuodelle saa ne likimääräiset rajat, joiden välillä kunnan vuotuiset eläkemenot kutakuinkin vakaannuttuaan todennäköisesti liikkuvat. Nämä numeroluvut esitetään alempana olevassa taulukossa. Siinä käsittää ryhmä I kaikki Valiokunnan aikaisemmassa ehdotuksessa tarkoitettut virka- ja palvelusmiehet, yh-

teensä 414 henkilöä. Ryhmässä II taas on, paitsi edelliseen ryhmään kuuluvia henkilöitä, myös kansakoulujen opettajisto Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen mukaisine eläkemäärineen, käsittäen ryhmä kaikkiaan 767 henkilöä. Ryhmä III käsittää kaikki edellä 2) kohdassa tarkoitettut henkilöt, yhteensä 1,017 henkilöä.

	Eläkkeen nykyarvo	Nykyarvon vuotuismaksu jaettuna			
		30 vuodelle		50 vuodelle	
Ryhmä I	2,219,000 —	136,000 —	112,200 —		
” II	1,734,000 —	106,000 —	88,000 —		
” III	1,746,000 —	107,000 —	88,000 —		

Lopuksi mainittakoon, että laskelma koskee ainoastaan täyttä eläkettä, jota vastoin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukais osittaiseläkkeitä ei ole otettu tässä lukuun.

Niinikään on huomautettava, että ryhmässä II on kokoonpanonsa johdosta todennäköisesti tapahtuva verraten lukuisia eroamia nykyisistä toimista ennen eläkeoikeuden alkamista, joten siis tämän ryhmän eläkkeistä todellisuudessa on tuntuvasti vähemmän menoja kuin mitä edellä olevat numeroluvut osottavat. Sama lienee laita III ryhmänkin. Valiokunta katsoo sentähden voivansa tehdä sen johtopäätöksen, että kaikkien kolmen ryhmän vuotuiset eläkekustannukset vakauduttuaan eivät nouse 300,000 markkaa enemmiksi.

Kaupunginvaltuuston periaatteellinen päätös eläkeoikeuden laajentamisesta sisältää, mikäli Valiokunta on voinut havaita, sen suuntaisen ratkaisun, että kaikki kaupungin palveluksessa olevat *virka- ja palvelusmiehet*, poliisikunnan jäseniä lukuunottamatta, saavat eläkeoikeuden toimensa laatuun katsomatta. Täten varattaisiin eläke-etu m. m. seuraavien kaupungin menosääntöön merkittyjen toimien pitäjille, jotka Valiokunta oli jättänyt eläkejärjestelyn ulkopuolelle, nimittäin: rikosasiain-eksekuutorille Kaupunginvaltuuston, Maistraatin, Rahatoimikamarin ja Raastuvan-oikeuden notareille, ylimääräiselle kaupunginviskaalille, useimmille kaupungin lautakuntien sihteereille, toiselle apulaiskaupunginvoudille, kaupungin Yleisten töiden Hallituksen sihteerille, kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksen sihteerille, kunnan oikeusaputoimiston johtajalle ja oikeusavustajan apulaiselle, Maistraatin kielenkääntäjälle, liikennekonttorin kaitsijoille, rakennuskonttorin arkkitehti- ja piirustaja-apulaisille, rakennustarkastajan apulaiselle, kunnan työväenasuntojen isännöitsijälle, kunnan työnvälitystoimiston naispuoliselle apulaiselle (virassa 6 kuukautta vuosittain), Marian sairaalan asistenteille ja amanuenseille, saman sairaalan toimitsijan apulaisille, terveystoimiston ja terveydellisten tutkimusten laboratorion asistenteille, kau-

pungin kirjaston pienempään haaraosastojen johtajille, vesijohtokonttorin kemistin apulaiselle, Sörnäisten satamamestarille, vaivaistalon työlaitoksen kaitsijan konttori-apulaiselle, ammatti- ja käsityöläiskoulujen tuntiopettajille, kansakoulujen taloudenhoitajan apulaiselle, majoituslautakunnan majoitusmestarille *), kielenkääntäjälle ja vahtimestarille, rakennuskonttorin ylimääräisille rakennusmestareille ja piirustajille, vesijohtokonttorin ylimääräisille konttori- ja piirustaja-apulaisille, kalastustenkaitsijalle, kaasu- ja sähkötehtaan konttoriapulaisille, tehtaan kirjureille, vakinaisille ja ylimääräisille varastokirjurin apulaisille ja piirustajille, kunnan sairaanhoitajattarille, Marian sairaalan päivystys- ja varahoitajattarille sekä osalle Humaliston ja Böhlen varasairaalan ynnä Grejuksen hourinhoitolaitoksen henkilökuntaa.

Kunnan palveluksessa nykyään olevasta alemmasta palvelusmiehistöstä oli Valiokunta aikaisemmin jättänyt eläke-etua vaille erinäiset ryhmät, osin toimien väliaikaisen laadun ja osin sen johdosta, että niiden pitäjän katsottiin olevan ruumiillisen työn tekijäin luokan rajalla. Osa näistä alemmista virkailijoista näyttää kuitenkin käsitteen mukaisesti olevan luettava palvelusmiehiin, minkätähden heidät on Kaupunginvaltuuston tässä käsiteltävänä olevan päätöksen nojalla otettava eläkejärjestelyssä lukuun. Näihin kuuluvat m. m. seuraavat ryhmät, nimittäin lyhdynsytyttäjät, lampunhoitajat, kaasu- ja sähkötehtaan koneenkäyttäjäapulaiset, lämmittäjät, raatihuoneenrenki, vahtimestariapulaiset, liikennekonttorin koneapulaiset, rakennuskonttorin metsänvartija-apulainen ja apurit, kunnan työväenasuntojen talonmies ja yövartija, Marian sairaalan kylvettäjät ja siivoojattaret, taloudenhoitajattaren apulainen, keittäjättäret, palvelijattaret, leipojattaret, ompelijattaret, pesijättäret, lämmittäjät, ruumiinavausapulaiset, rengit, portinvartija, klosetintyhjentäjä, yövartija, desinfisioimislaitoksen apulainen, terveyspoliisin ylimääräinen kaitsija, kaupungin kirjaston talonmiehet ja siivoojattaret, vesijohdon koneenkäyttäjä-apulainen ja säiliönvartija, erinäiset vaivaishoitohallituksen kaitsijat ja asiamiehet, vaivaistalon renki ja yövartija, kansakoulujen lämmittäjät ja rengit, kauppahallien rengit sekä osa Humaliston varasairaalan ja Grejuksen hourinhoitolaitoksen palveluskuntaa.

Niinkuin Kaupunginvaltuustossa on huomautettu, on toiselta puolen «palvelusmiesten» ja toiselta puolen kunnan palveluksessa olevan muun henkilökunnan välinen raja usein sangen vaihteleva, minkätähden olisi tärkeätä että tässä kohden selvästi määrättäisiin ohje eläkeoikeuden nauttimiseen nähden. Kun Kaupunginvaltuusto ei ole hyväksynyt sitä ehdotusta, että vahvistettaisiin erityinen eläkesääntö eli eläkeoikeutettujen luettelo, näyttää alemman palvelusmiehistön ja kunnan työntekijäin välinen raja sopivan määrätä siten, että «palvelusmiehistöön» tässä mielessä luetaan kaupungin yleisessä menosäännössä ja teknillisten laitosten menosäännöissä tavattavain vuosi- tahi kuukausipalkkaisten alempien toimien pitäjät, jota vastoin kaikki päivä- tahi viikkopalkalla olevat työntekijät jäisivät tämän rajan ulkopuolelle.

*) Ks huomautusta siv. 3.

Mitä tulee kysymykseen *eläkeoikeuden ulottamisesta kunnan työntekijöihin*, jonka kysymyksen Kaupunginvaltuusto on jättänyt avonaiseksi, on Valiokunta edellä jo antanut sen selvityksen, mikä taloudelliselta kannalta on ollut saatavissa. Valiokunnan on vielä lausuttava mielensä ehdotuksen periaatteellisesta puolesta.

Valiokunta puolestaan on periaatteessa yhtä mieltä siitä, että järkiperaisempiin perusteihin nojaava kunnan työntekijäin eläkkeiden järjestely on toimeenpantavissa ja pitää toimeenpanna. Mutta Valiokunta on toiselta puolen huomannut, että kysymys ei ole ratkaistavissa sillä tavoin kuin ehdotuksentekijät Kaupunginvaltuustossa näyttävät ajatelleen, nimittäin että virka- ja palvelusmiehille vahvistettu eläkeohjesääntö ilman muuta ulotetaan myöskin kunnan työntekijäin luokkaan.

Tätä laajakantoista ja pulmallista kysymystä selvittääkseen on Valiokunta kääntynyt kaupungin kolmen suuren teknillisen laitoksen johtajain puoleen ja hankkinut tiedokseen heidän mielipiteensä asiasta. Sekä kaupunginisinööri että teknillisten laitosten johtajat ovat periaatteellisesti puoltaneet vanhuuseläkkeen varaamista kunnan työntekijöille, mutta samalla huomauttaneet välttämättömäksi, että kysymys on ratkaistava suurta varovaisuutta noudattaen ja kaupungin työnantajaetuja huomioon ottaen. Eläke-edun tulisi mainittujen ammattimiesten mielestä olla oikeudenmukainen palkinto pitkällisestä ja uskollisesta palveluksesta, mutta se ei saisi mitenkään sitoa työnjohdon toimintavapautta mitä tulee työntekijäin valikoimiseen ja työvoiman sovittamiseen kulloinkin olevan tarpeen mukaan. Palvelusajan laskemista sekä työn keskeytystä koskevat määräykset eivät nykyisessä muodossaan sinänsä sovellu työntekijöihin. Siinä tapauksessa että yksityinen laitos, niinkuin on ollut kaasu-tehtaan laita, siirtyy kaupungin haltuun, olisi työntekijöille palvelusvuosiksi luetava se aika, minkä he ovat olleet yksityisen yrityksen palveluksessa. Sen johdosta että käy vaikeaksi tarkastaa kaupungin melko suurten työntekijäjoukkojen palvelusaikaa, olisi myös tarpeen erityisiä määräyksiä. Huomioon otettava olisi sekin tapaus, että eläkkeellä olevaa työntekijää edelleen voitaisiin kunnan palveluksessa käyttää johonkin vähemmän rasittavaan toimeen. Kysymystä ratkaistessa olisi myös jonkun verran pidettävä silmällä eri näkökohtia kunnan eri työntekijäryhmiin nähden, ja vihdoin olisi niinkään otettava huomioon päiväjärjestyksessä paraikaa oleva kysymys yleisen vanhuuseläkkeen aikaansaamisesta Suomen työvälle.

Tämän lisäksi on kaupungin sähkötehtaan päällikkö, insinööri B. Wuolle Valiokunnalle antamassaan selvityksessä huomauttanut seuraavista näkökohdista.

«Minun mielestäni ei olisi hyvä nyt kohta myöntää kaikille kaupungin työntekijöille eläkeoikeutta. Kaupungin nykyistä kehitystä silmälläpitäen on varmaan osottautuva vaikeaksi kutakuinkaan varmasti selvittää tuollaisesta päätöksestä johtuvia taloudellisia seurauksia. Olen lisäksi sitä mieltä, että eläkeoikeuden myöntäminen on johonkin määrin pantava ehtojen varaan, toisin sanoin kaupungin tulee, myöntääkseen nämä ja muut ylimääräiset edut, vaatia itselleen joku etu, esimerkiksi työrauhan turvaaminen. On kuitenkin nykyisissä työoloissa sangen epävarmaa, saavuttaisiko kaupunki työrauhan nähden mitään positiivista tulosta myöntämällä kaikille kunnan työntekijöille yhtäaikaan eläkeoikeuden.

Sitä vastoin käynee sekä tarpeelliseksi että kaupungille edulliseksikin järjestellä palvelusehtoja, mikäli koskee eräitä teknillisissä ja mahdollisesti kaupungin muissakin sellaisissa laitoksissa olevia työntekijöitä, joiden häiriintymätön toiminta on koko yhteiskunnalle enemmän tahi vähemmän välttämätön, niin että nämä työntekijät saisivat vakinaisemman paikan ja etuja, jotka johonkin määrin vastaisivat kunnan virkamiehille tulevia etuja, joihin tietenkin etupäässä kuuluu eläkeoikeus. Virkamiesasemaa seuraavat edut ja oikeudet tietenkin edellyttävät vastaavia velvoituksia, joihin ennen muuta kuuluu velvollisuus kaikissa olosuhteissa suorittaa toimeen kuuluva työ ja muutoin toimia sen laitoksen parhaaksi, jonka palveluksessa asianomainen on.

On epäilemättä mitä tärkeintä terottaa kaupungin työntekijäin mieleen, että velvollisuudentunto ja velvollisuuden täyttäminen työnantajaa kohtaan on näiden etujen saamisen epämätön ehto, ja olisi sentähden todennäköisesti edullisempaa, jos eläkeoikeus toistaiseksi rajoitettaisiin vähälukuisempaan työntekijäin osaan, käsittäen vain ne työntekijät, jotka ovat työhönsä nähden osottaneet erikoista harrastusta ja edesvastuuntuntoa. Tässä tapauksessa eivät taloudelliset seurauksetkaan kävisi kaupungille niin rasittaviksi, ja varaamalla laatutyöntekijöille tuntuvia etuja kaupunki varmaankin tehokkaasti edistäisi työnantaja-asemansa lujittumista.

Edellä lausutun nojalla minä puolestani saan ehdottaa että, ennenkuin työntekijäin eläkekysymystä periaatteellisesti käsitellään, erityinen, sopivasti kokoonpantu valiokunta saisi toimekseen laatia ehdotuksen kaupungin tärkeämpäin ja erikoisimmin kehittyneitten työntekijäryhmäin palvelusehtojen järjestelemiseksi.»

Niinkuin tästä näkyy, kaipaa tämä eläkekysymyksen puoli perinpohjaista valmistelua ja tarkkoja erikoismääräyksiä. Kun Valiokunta alun pitäen on katsonut tämän kysymyksen olevan Valiokunnan ohjelman ulkopuolella eikä Valiokunnassa nykyiseen tapaansa kokoonpantuna myöskään ole käytettävänä sitä asiantuntemusta, jota asian laatu vaatii, on Valiokunta katsonut olevan Valtuuston harkittavaksi esittäminen, eikö näin ollen työntekijäin eläkekysymys olisi erotettava tässä käsiteltävänä olevasta asiasta sekä, niinkuin insinööri Wuolle on ehdottanut, lykättävä valmisteltavaksi erityiseen asiantuntijoista kokoonpantuun valiokuntaan tahi komiteaan, johon myös olisi valittava kaupungin työtä antavain laitosten edustajia sekä ehken myös kunnan ruumiillisen työn tekijäin edustaja.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston hyväksyvän tämän ehdotuksen on Valiokunta tässä ainoastaan esittävä lopullisen ehdotuksen kaupungin *virka- ja palvelusmiesten* eläkejärjestelyksi sekä katsoo tehtävänsä siten täytetyksi.

4. Yksityiskohtaisia määräyksiä.

Hyväksymällä Rahatoimikamarin ja Valiokunnan yhtäpitävät ehdotukset on Kaupunginvaltuusto vahvistanut seuraavat periaatteet noudatettaviksi lopullisen ehdotuksen laatimisessa, nimittäin:

a) Virka- tai palvelusmies, jolla on useampia toimia, on eläkkeeseen oikeutettu ainoastaan yhden toimen puolesta ja, jos tointen pitäjä on oikeutettu erisuuruiseen eläkkeeseen, sen toimen puolesta, jota seuraa suurin eläke.

b) Virka- ja palvelusmies, jolla on palkkaa valtiovaroista joko vakinaisella taikka lakkautuspalkkasäännöllä taikka eläkettä tai apurahaa, saa eläkettä kaupunginrahastosta ainoastaan sen määrän, minkä viimeksi mainittu eläke on valtionvaroista tuleva palkkaa, eläkettä taikka apurahaa suurempi.

c) Virkavuosia laskettaessa on palvelusajaksi katsottava se aika, minkä hakija vakinaisessa taikka ylimääräisessä toimessa, tuottipa se eläkeoikeuden taikka ei, tahti erityisen määräyksen nojalla on ollut kaupungin palveluksessa, ei kuitenkaan kuukautta lyhempää aikaa; eikä vähennystä saa tehdä virantoimituksen keskeytymisen tähden, kun sen on aiheuttanut virkaloma, ei myöskään taudin tähden, jos virkavapaus ei ole yhteen jaksoon kestänyt vuotta kauemmin, eikä erityisen julkisen tehtävän taikka omaa kehitystä tarkoittavan matkan tähden, ellei tehtävä taikka matka ole yhteen jaksoon kestänyt kuutta kuukautta kauemmin, eikä muutoin myönnetyn virkavapauden tähden, ellei se kalenterivuoden kuluessa ole ollut kolmea kuukautta pitempi.

d) Eläke luetaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä, jolloin eläkkeensaaja on eronnut virasta, sen kuukauden loppuun, jona hän kuolee, sekä maksetaan kuukausittain.

e) Sekä Rahatoimikamari että Valiokunta olivat lisäksi ehdottaneet näin kuuluvan säännöksen:

«Hakijan eläkeoikeuden tutkii ja ratkaisee edellä säädettyjen perusteiden mukaisesti Kaupunginvaltuusto kuultuaan asiassa sitä virastoa, jonka alainen hakija on ollut. Eläkekirjan antaa Maistraatti.»

Tähän Kaupunginvaltuusto päätti lisättäväksi, että Rahatoimikamarinkin lausunto on eläkeasiasta hankittava ennen sen lopullista ratkaisemista.

Kaupunginvaltuuston vahvistamain määräysten täydentämiseksi on Valiokunta vihdoin tässä alempana esitettyyn ehdotukseensa pannut määräyksen, että eläkkeiden ylä- ja alaraja on oleva, toinen 6,000 ja toinen 600 markkaa, johon nähden Valiokunta on yhtynyt Rahatoimikamarin ehdotukseen. Sen ohella on Valiokunnan mielestä ollet tarpeen tarkempia määräyksiä asianomaisten eläkkeensaajain sivutulojen laskemiseen sekä siihen aikaan nähden, jonka kuluessa eläkevaatimus on saatettava voimaan.

Edellä lausutun nojalla saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi alempana olevan ehdotuksen Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeoikeuden perusteiksi olemaan voimassa tammikuun 1 päivästä 1912:

Ehdotus Helsingin kaupungin palveluksessa olevain virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteiksi.

1. Jokainen kaupungin palveluksessa oleva virka- ja palvelusmies on virkaeroa ottaessaan, jos on tullut 63 vuoden ikään ja kaupungin palveluksessa nuhteettomasti ollut 30 vuotta, oikeutettu jällellä olevaksi eliniäkseen saamaan kaupungilta eläkettä 60 % silloisista palkkaeduistaan. Jos hänen täytyy, ennenkuin on täydet ikä- tahi virkavuodet saavuttanut, näytetyn kivuloisuuden tähden erota toimestaan tahi omatta syyttänsä virasta poistua, olkoon niinikään oikeutettu saamaan eläkettä 15 vuoden palveluksesta 20 %, 20 vuoden palveluksesta 30 % ja 25 vuoden palveluksesta 40 % niistä palkkaeduista, mitkä hänellä on virkaeroa ottaessaan. Älköön vuotuinen eläke kuitenkaan missään tapauksessa olko 6,000 markkaa suurempi eikä 600 markkaa vähempi.

Virka- ja palvelusmiehellä tarkoitetaan kaupungin yleisessä menosäännössä tahi asianmukaisesti vahvistetuissa erikoismenosäännöissä mainittujen vuosi- tahi kuukausipalkkaisten toimien pitäjiä.

Palolaitoksen päällystö, alipäällystö ja miehistö saavat täyden eläkkeen 50 vuotta täytettyään ja 25 vuotta virassa oltuaan. Sama etu tulee sairaanhoidossa palveleville hoitajattarille sekä houruinhoitajille heidän saavutettuaan 50 ikä- ja 20 virkavuotta.

Kaupungin poliisilaitoksen virka- ja palvelusmiesten eläkeoikeudesta on voimassa mitä siitä on säädetty tahi vastedes erittäin säädetään.

2. Eläkettä laskiessa on palkkaetuna otettava lukuun määrävuosien palveluksesta myönnetty korotus tahi henkilökohtainen palkanlisäys, kalliinajanlisäys, vuokra- ja matkarahat ja muut tuollaiset korvaukset sekä, Kaupunginvaltuuston harkinnan mukaan, luontoisetuna annettu asunto. Palkkaeduksi luetaan myös tointa seuraavat sivutulot, jotka lasketaan kymmenenä viime vuonna ennen virasta eroamista saatujen tuollaisten tulojen keskimäärän mukaan tahi, ellei hakijalla ole niin kauan ollut sivutuloja, vuotuisen keskimäärän mukaan sinä aikana kun hänellä on niitä ollut; kuitenkin että, jos hakijalle on ollut vakuutettuna jokin vähin sivutulomäärä, eläkettä laskiessa ei saa sivutuloja lukea sitä määrää vähemmäksi.

3. Virka- tai palvelusmies, jolla on useampia toimia, on eläkkeeseen oikeutettu ainoastaan yhden toimen puolesta ja, jos tointen pitäjä on oikeutettu erisuuruiseen eläkkeeseen, sen toimen puolesta, jota seuraa suurin eläke.

4. Virka- ja palvelusmies, jolla on palkkaa valtionvaroista joko vakinaisella taikka lakkautuspalkkasäännöllä taikka eläkettä tai apurahaa, saa eläkettä kaupunginrahastosta ainoastaan sen määrän, minkä viimeksi mainittu eläke on valtionvaroista tulevaa palkkaa, eläkettä taikka apurahaa suurempi.

5. Virkavuosia laskiessa on palvelusajaksi katsottava se aika, minkä hakija vakinaisessa taikka ylimääräisessä toimessa, tuottipa se eläkeoikeuden taikka ei,

taikka erityisen määräyksen nojalla on ollut kaupungin palveluksessa, ei kuitenkaan kuukautta lyhempää aikaa; eikä vähennystä saa tehdä virantoimituksen keskeytymisen tähden, kun sen on aiheuttanut virkaloma, ei myöskään taudin tähden, jos virkavapaus ei ole yhteen jaksoon kestänyt vuotta kauemmin, eikä erityisen julkisen tehtävän taikka omaa kehitystä tarkoittavan matkan tähden, ellei tehtävä taikka matka ole yhteen jaksoon kestänyt kuutta kuukautta kauemmin, eikä muutoin myönnetyn virkavapauden tähden, ellei se kalenterivuoden kuluessa ole ollut kolmea kuukautta pitempi.

6. Eläke luetaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa sitä, jolloin eläkkeensaaja on eronnut virasta, sen kuukauden loppuun, jona hän kuolee, sekä maksetaan kuukausittain.

7. Hakijan eläkeoikeuden tutkii ja ratkaisee edellä säädettyjen perusteiden mukaisesti Kaupunginvaltuusto kuultuaan asiassa Rahatoimikamaria sekä sitä virastoa, jonka alainen hakija on ollut. Eläkekirjan antaa Maistraatti.

8. Jos eläkeoikeutettu ei ole kuuden kuukauden kuluessa palveluksesta erottuaan eläkettä hakenut, on hänen oikeutensa siihen menetetty.

Edelleen saa Valiokunta ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto tässä esillä olevasta asiasta erottaisi kysymyksen eläke-edun hankkimisesta kunnan palveluksessa oleville työntekijöille ja lykkäisi tämän kysymyksen valmisteltavaksi erityiseen komiteaan, johon myös valittaisiin Rakennuskonttorin ja teknillisten laitosten sekä kaupungin työntekijäin edustajia; kuin myös

että tarpeellinen arviomääräraha eläkejärjestelyn voimaantamiseksi merkittäisiin 1912 vuoden menosääntöön.

Helsingissä, joulukuun 18 päivänä 1911.

August Ramsay.

**Edvard Loo.
Rudolf Erenius.
H. M. J. Relander.**

**A. V. Lindberg.
Iwar Timgren.**

John Uggla.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1911.

Komitean mietintö kysymyksestä, joka koskee likeisemmän yhteistoiminnan aikaansaamista kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken.

Kirjelmässä toukokuun 31 päivältä kuluvaan vuotta anoi Kansakoulujen johtokunta, että Herrat Valtuusmiehet antaisivat jollekin komitealle tehtäväksi laatia ehdotuksen likeisemmän yhteistoiminnan järjestämiseksi kaupungin sivistyslaitosten johtokuntain kesken, ja ehdotti Kansakoulujen johtokunta, että tässä komiteassa olisivat edustettuina Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakunta, Kasvatuslautakunta, Käsityöläis- ja ammattikoulujen johtokunnat, Kansankirjaston johtokunta ja Kansakoulujen johtokunta. Kesäkuun 13 päivänä pitämässään kokouksessa Valtuusmiehet hyväksyivät puheenalaisen ehdotuksen ja valitsivat komitean jäseniksi protokollasihteeri L. Ehrnroothin Työväenasiain lautakunnan edustajana, aistivilliskoulujen tarkastajan V. Forsiuksen Kasvatuslautakunnan edustajana, professori E. Nordströmin Käsityöläis- ja ammattikoulujen johtokuntain edustajana, päätirehtööri R. Sieversin Helsingin kaupungin kirjaston johtokunnan edustajana sekä professori A. Wallensköldin Kansakoulujen johtokunnan edustajana, ja sai professori Wallensköld toimekseen kutsua komitean koolle.

Sittenkun komitea, joka oli puheenjohtajakseen valinnut professori Wallensköldin ja sihteerikseen ottanut kansakouluntarkastaja A. Liliuksen, on erinäisissä kokouksessa pohtinut sen käsiteltäväksi annettua asiaa, saa komitea tehtävänsä täyttämiseksi täten antaa mietinnön asiasta.

Mikäli komitealle on tunnettua, on se Helsingissä vallitseva asianlaita, että kaikilla erilaatuisilla kunnan sivistyslaitoksilla on eri johtokuntansa, joka ei ole muun yhteisen viranomaisen kuin Kaupunginvaltuuston alainen, ulkomaan suuremmissa kaupungeissa varsin harvinainen ilmiö. Kristianiassa tosin sovelletaan desentralisointiperiaatetta yhtä laajassa mitassa kuin täällä. Mutta Tukholmassa toimii kansakoulujen ylihallitus myös lastenhoitolautakuntana, s. o. hoitaa ainakin pääasiassa nekin tehtävät, mitkä Helsingissä kuuluvat Kasvatuslautakunnalle. Kööpenhaminassa on meikäläisiä kansakouluja vastaavilla „Almue“-kouluilla sama johtokunta kuin n. s. „Borger“-kouluilla, jotka viimeksi mainitut lukukaavansa puolesta lähenevät meikäläisiä realsia välikouluja, mutta ovat yksinomaan kunnan laitoksia. Saksassa ja Sveitsissä on ainakin kaupunkien lastentarhoilla, kansakouluilla ja ammattikouluilla tavallisesti yhteinen johto, jota hoitaa sitä varten asetettu virkamies tai virasto, jonka päällikön käsiin sivistyslaitosten ylin johto on annettu.

Komitean mielestä on todennäköistä, että se kunnan oppilaitosten johdon keskitys, mikä on päässyt käytäntöön molemmissa viimeksi mainituissa maissa, joissa opetustoimen järjestämiseen on pantu erinomaisen suurta huolta, olisi, jos sitä olojen mukaan sovitetussa muodossa Suomen kaupungeissa sovellettaisiin, täkäläistenkin kunnallisten oppilaitosten kehitykselle hyödyksi. Meillä tosin keskitys ei voi mennä niin pitkälle, että kunnan oppilaitosten pääasiallisen johdon kävisi yhdistäminen yhden miehen käteen. Tuollainen järjestely ei olisi saatettavissa sopusointuun käsityöläiskouluista ja kansakoululaitoksesta voimassa olevain asetusten kanssa ja tietäisi muutenkin liian jyrkkää poikkeamista olevista oloista. Sitä vastoin olisi keskuslautakunnan asettaminen kaupungin oppilaitoksia varten Komitean mielestä sängen sovelias toimenpide. Ei voi meilläkään olla tarkoituksenmukaista, että laitokset, jotka, niinkuin esimerkiksi kansanlastentarhat, kansa- ja käsityöläiskoulut, suhtautuvat toisiinsa niinkuin perustus, jatko ja loppu ja joitten niinmuodoin tulisi muodostaa elimellinen kokonaisuus, tai jotka työskentelevät yhtärinnan, niinkuin kansakoulut ja kasvatuslaitokset tahi kansakoulujen jatkoluokat ja käsityöläiskoulut, ovat kukin eri johtokuntansa alaisia, jotka vain satunnaisesti ovat yhteistoiminnassa keskenään ja silloinkin ainoastaan kirjallisesti. Lienee aivan epäilemätöntä, että väärinkäsitykset helpommin vältetään ja perinpohjainen, kaikkia asianosaisia mahdollisimman mukaan tyydyttävä käytännöllisten asiain ratkaisu tavallisesti varmemmin ja nopeammin saavutetaan asiantuntijain suullisilla keskusteluilla kuin virkakirjelmää käyttämällä, ja se perinpohjaisempi tutustuminen kunnallisen opetustyön eri aloihin, minkä keskuslautakunnan jäsenet yhteisissä neuvotteluissa saavuttaisivat, olisi aivan todennäköisesti opastava heitä näkemään toiselta puolen sellaisia puutteellisuuksia eri oppilaitosten järjestysmuodossa ja työtavassa ja toiselta puolen sellaisia tilaisuuksia näiden laitosten keskinäiseen vuorovaikutukseen, joita nykyisen eristystilan johdosta ei ole huomattu. Kaupunginvaltuustollekin, jolle kaupungin nopean kasvamisen johdosta kasaantuu vuosi vuodelta yhä suurempi joukko käsiteltäviä asioita, olisi epäilemättä tuntuva etua siitä, että eri johtokuntain alaisia oppilaitoksia koskevista asioista olisi saatavissa lausuntoja pysyväiseltä komitealta, jossa asiaan osalliset johtokunnat olisivat edustettuina. Tosin on Herrain Valtuusmiesten käytettävänä aina ollut keino asettaa tilapäinen komitea tuollaisia asioita selvittelemään. Mutta siihen katsomatta että tuollaisten komiteain uudistumistaan uudistuvat vaalit jonkun verran lisäävät Kaupunginvaltuusmiesten ratkaistavien asiain lukua, viivästyy asian käsittely milloin minkin verran sen johdosta että tilapäiset komiteat eivät tietenkään voi työskennellä niin säännöllisesti kuin vuoden toisensa jälkeen toimiva pysyväinen komitea. Mutta vieläkin tärkeämpää on, että pysyväiseltä komitealta voi edellyttää saatavan kaupungin oppilaitoksia koskevista eri kysymyksistä lausuntoja, jotka ovat paremmin sopusoinnussa keskenään kuin lausunnot, joita kulloinkin eri tavoin kokoonpannut tilapäiset komiteat antavat. Mahdollisimman tarkan suunnitelmanmukaisuuden ja yhtenäisyyden saavuttaminen kunnallisen opetustoimen kehityksessä — joka päämäärä näyttää yhtä toivottavalta taloudellisista kuin kasvatus-

opillisiakin seikkoja silmällä pitäen — olisi tuntuvassa määrässä helpottuva, jos asetettaisiin kaupungin oppilaitoksille yhteinen keskuskomitea.

Esimerkeillä jonkun verran valaistakseen, mitä hyötyä keskuslautakunnan asettamisesta voisi olla, pyytää Komitea mainita eräät vuosina 1909—1911 Kansakoulujen johtokunnan käsiteltävinä olleet senlaatuiset asiat, joiden ratkaisua kaupungin sivistyslaitosten keskuslautakunta olisi voinut käsittelyllään edistää. Sellaisia asioita olivat: kysymys Porthaninkadun talon N:o 8 kansakoulurakennuksessa sijaitsevan alemman käsityöläiskoulun sijoittamisesta; kysymys alemman käsityöläiskoulun yhteydessä työskentelevän kansakoululuokan silmälläpidosta; kysymys talon rakennuttamisesta tyttöjen ammattikoulua varten Kasarminkadun kansakoulutontille 21; kysymys kansanlastentarhain voimassa pitämisestä sääntönaisvaroilla ja niiden vastaisesta tarkastuksesta; sekä Kasvatuslautakunnan herättämä kysymys että sellaiset kaupungin kasvatuslaitosten opettajat, jotka ovat kansakouluopettajiksi päteviä, mutta ovat osottautuneet sopimattomiksi kasvattamaan pahatapaisia lapsia, siirrettäisiin kaupungin kansakouluihin.

Niinkuin tunnettu, on Senaatti antanut erään komitean tehtäväksi laatia ehdotuksen maamme käsityöläiskoulujen uudestijärjestämiseksi. Tämän komitean mietintö kuuluu sisältävän ehdotuksen, jossa määritellään näiden koulujen kehityksen yleiset perusteet, mutta varataan asianomaisille kunnille tilaisuus muodostaa eräät koulujen työsuunnitelman yksityiskohdat paikallisten tarpeitten mukaisesti. Likiessä yhteydessä käsityöläiskoulujen opetuksen järjestämisasian kanssa on kysymys kansakoulun jatkoluokkain järjestämisestä. Opetuksen tulee epäilemättä olla etusijassa käytännöllistä laatua niin käsityöläiskouluissa kuin jatkoluokillakin, mutta nämä molemmat laitokset eivät saa kilpailla keskenään, vaan tulee niiden mahdollisuutta myöten täydentää toisiaan. Kohta kun käsityöläiskouluja koskeva uusi asetus on annettu, olisi tähän kuuluvat kysymykset otettava perinpohjin harkittaviksi komiteassa tai lautakunnassa, johon kuuluisi ammattimiehiä sekä käsityöläisettä kansakoulujen alalta, toisin sanoin, nämä kysymykset sopisi antaa kaupungin oppilaitosten vastaisen keskuslautakunnan käsiteltäviksi.

Keskuslautakunnan kävisi myös velvoittaminen antamaan lausuntoja kaikista hakemuksista, jotka tarkoittavat avustuksen saamista Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kaupungissa toimiville sivistysyrityksille, sekä pitämään silmällä myönnettujen määrärahan käyttämistä. Täten tuotettaisiin huomattavaa huojuennusta niille johto- ja lautakunnille, joiden huolena nämä tehtävät nykyään ovat. Ja sille valio-kunnallekin, jonka on lautakuntain antamain lausuntojen perusteella tehtävä ehdotus voittovarain jakamiseksi, olisi eduksi, että se, ainakin mitä sivistyslaitoksille myönnettäviin avustuksiin tulee, voisi nojautua yhden ainoan lautakunnan antamaan lausuntoon, sen sijaan että sen nyt täytyy yhteensovittelaa useita eri ehdotuksia.

Jos lisäksi huomautetaan, että lautakunnalta myös sopisi vaatia lausuntoja erinäisille kunnan opetustyössä toimiville virkailijoille ehdotetuista johtosäännöistä sekä tärkeämmistä virkaehdotuksista, lienee täten osotettu, että keskuslautakunnan lausuntoja kävisi edullisesti vaatiminen useista erilaatuisista asioista.

Vaikka siis Komitean mielestä keskuslautakunnan pääasiallisesti tulisi toimia neuvovana laitoksena, kävisi kuitenkin vähitellen eräät asiat antaminen sille ei ainoastaan lausunnon saamista varten, vaan myös ratkaistaviksi. Niinpä sopisi keskuslautakunnan, siinä tapauksessa että ehdotus kansanlastentarhain avustusten paneemisesta maksettaviksi kaupungin vuotuisesta menosäännöstä hyväksytään, toimittaa Kaupunginvaltuuston siihen tarkoitukseen varaaman määrärahan jakaminen eri lastentarhain kesken hankittuaan ehdotuksen siltä johtokunnalta, jonka alaisina lastentarhat lähinnä olisivat, toisin sanoin, joko Kansakoulujen johtokunnalta tahi, niinkuin mainittu Johtokunta on Kaupunginvaltuustolle ehdottanut, erityiseltä lastentarhalautakunnalta, jota jälkimäistä ehdotusta Komiteakin kannattaa. Kaupunginvaltuustolle lienee etua siitä, ettei sen tarvitse käsitellä tuollaista yksityisseikkaa. Toiselta puolen näyttää sopivalta, että kysymystä määrärahan jakamisesta kansanlastentarhain voimassapitämiseksi käsittelee kaksi viranomaista: lastentarhain johtokunta sekä keskuslautakunta.

Lopuksi ansaitsee mainitsemista, että keskuslautakunta olisi sovelias elin hoitamaan sellaisia kunnan opetustoiminnan alaan kohdistuvia tehtäviä, jotka eivät kuulu muiden johto- ja lautakuntain toimintapiiriin.

Mitä lautakunnan kokoonpanoon tulee, niin on ajateltavissa, että siihen kuuluisi äänioikeutettuina jäseninä erinäisiä kaupungin virkamiehiä, niinkuin esimerkiksi on laita kaupungin Teknillisten laitosten Hallituksessa. Komitean mielestä ei tuollainen järjestely kuitenkaan olisi sovelias, koska nämä virkamiehet siten olisivat jäseninä lautakunnassa, joka tavallaan on niitä johtokuntia ylempi viranomainen, joissa virkamiehet ovat esittelijöinä. Mutta jotta keskuslautakunnalla jokaisen eri kysymyksen käsittelyssä olisi käytettävänäään tarpeellinen yksityisseikkain tuntemus, olisi lautakunta oikeutettava asiantuntijoiksi kutsumaan ne kaupungin virkamiehet, joita se haluaa kuulla. Ja toiselta puolen olisi eräät kaupungin virkamiehet: kansakoulujen tarkastajat, käsityöläis- ja ammattikoulujen johtajat, lastentarhain tarkastaja, jos semmoinen asetetaan, sekä Työväenasiainlautakunnan ja Kasvatustalautakunnan sihteerit julistettava oikeutetuiksi olemaan saapuvilla keskuslautakunnan istunnoissa sekä siellä lausumaan mielensä. Kaupungin opetuslaitosten johdolle olisi epäilemättä hyötyä siitä, että näille virkailijoille varattaisiin tilaisuus välittömästi seurata keskuslautakunnan työtä ja mielensä lausumalla vaikuttaa siihen.

Keskuslautakunnan äänioikeutettuina jäseninä tulisi olla eräitten johto- ja lautakuntain valitsemia edustajia — eri johto- ja lautakunnat voinevat varmimmin ratkaista, kuka parhaiten sopii edustajaksi — sekä Kaupunginvaltuuston valitsema lainopillisesti sivistynyt henkilö. Vaikka siis lautakunnan jäsenten enemmistö ei olisi Kaupunginvaltuuston valitsema, olisi melkoisia takeita olemassa siitä, että lautakunnan jäsenillä olisi Valtuustonkin luottamus, koska Valtuusto valitsee kaupungin johto- ja lautakunnat kokonaan tai osittain.

Toistaiseksi tulisi Komitean mielestä seuraavilla johto- ja lautakunnilla itsekullakin olla edustajansa keskuslautakunnassa, nimittäin Kansakoulujen johto-

kunnalla, Kaupunginvaltuuston Työväenasiainlautakunnalla, Kasvatuslautakunnalla ja Lastentarhain lautakunnalla, jos semmoinen asetetaan. Käsityöläiskoulujen johtokuntain tulisi lähettää yhteinen edustaja, samaten Ammattikoulujen johtokuntain. Jos työväenopisto perustetaan kaupunkiin ja se saa eri johtokunnan, tulisi tämän johtokunnan edustaja Työväenasiain lautakunnan edustajan sijaan. Kun kaupungin kirjastoa koskevia kysymyksiä joka tapauksessa aniharvoin tulisi keskuslautakunnan käsiteltäviksi, on Komitea yksimielisesti kannattanut sitä käsitystä, että kirjaston johtokunnalla ei tulisi olla edustajaa keskuslautakunnassa.

Lautakunnan jäsenet olisi valittava kalenterivuodeksi kerrallaan, koska valitsevain johtokuntain kokoonpano vuosittain muuttuu eikä olisi soveliaista, että jotakin johtokuntaa edustaisi henkilö, joka ei enää siihen kuulu. Koska kaiketi joka tapauksessa samat henkilöt, mikäli mahdollista, valittaisiin vuosi vuodelta uudestaan, ei tuollainen järjestely tuottaisi mainittavaa vaaraa lautakunnan töiden yhtäjaksoisuudelle.

Keskuslautakunnan diariot ja pöytäkirjat pitäisi, sen annettavat kirjelmät laati ja sille myönnetyt määrärahat hoitaisi lautakunnan ottama sihteeri. Lautakunnan istunnoissa sihteeri myös toimisi esittelijänä, ellei lautakunta ole antanut jonkun asian valmistelemista toisen henkilön tehtäväksi. Edelleen tulisi sihteerin pitää silmällä niiden oppilaitosten toimintaa, joille on myönnetty avustusta Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. — Vahtimestarikin tulisi lautakunnan saada ottaa.

Sihteerin vuosipalkkion tulisi olla noin 1,200 ja vahtimestarin noin 100 markkaa. Sitä paitsi olisi lautakunnalle ilmoituksia, lomakkeita y. m. varten myönnettävä noin 200 markan tarverahamäärä. Lautakunnan vuosirahasääntö nousisi niinmuodoin 1,500 markan vaiheille.

Edellä olevan nojalla Komitea saa kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi,

että asetetaan kaupungin oppilaitosten keskuslautakunta;

että keskuslautakunnan noudatettavaksi vahvistetaan oheelliset johto- ja menosäännön ehdotukset; sekä

että keskuslautakunnan menot vuonna 1912 pannaan maksettaviksi sanotuksi vuodeksi varatuista Kaupunginvaltuusmiesten käyttövaroista.

Helsingissä, joulukuun 28 päivänä 1911.

A. Wallensköld.

Leo Ehrnrooth.
Ernst Nordström.

Valter Forsius.
Rich. Sievers.
Albert Lilius.

Ehdotus Helsingin kaupungin oppilaitosten Keskuslautakunnan johtosäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin oppilaitosten Keskuslautakunnan velvollisuutena on:

1) antaa lausuntoja hakemuksista, jotka tarkoittavat sivistystyön avustamista Anniskeluosakeyhtiön voittovaroilla, sekä pitää silmällä myönnettyjen avustusten käyttämistä;

2) antaa lausuntoja muista kysymyksistä, joita Kaupunginvaltuusto tai Keskuslautakunnassa edustetut johto- ja lautakunnat sitä varten Keskuslautakuntaan lähettävät;

3) Kansanlastentarhain johtokunnan annettua ehdotuksen asiasta eri kansanlastentarhain kesken jakaa näiden laitosten voimassa pitämiseksi myönnetyt määrärahat;

4) suorittaa muut Kaupunginvaltuustolta saamansa tehtävät;

5) vuosittain ennen maaliskuun umpeen menemistä Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus toiminnastansa edellisenä kalenterivuonna.

2 §.

Keskuslautakunnan jäseninä ovat: Kansanlastentarhain johtokunnan edustaja, Käsityöläiskoulujen johtokuntain edustaja, Ammattikoulujen johtokuntain edustaja, Kansakoulujen johtokunnan edustaja, Kaupunginvaltuuston Työväenasiain lautakunnan edustaja ja Kasvatuslautakunnan edustaja, asianomaisten johto- ja lautakuntain valitsemina, sekä Kaupunginvaltuuston valitsema lainopillisesti sivistynyt jäsen. Kaikki jäsenet valitaan kalenterivuodeksi.

Kaupungin palveluksessa olevat kansakoulujen tarkastajat, käsityöläis- ja ammattikoulujen johtajat, lastentarhain tarkastaja, Työväenasiain lautakunnan sihteeri sekä Kasvatuslautakunnan sihteeri ovat oikeutetut olemaan saapuvilla Keskuslautakunnan kokouksissa sekä siellä lausumaan mielensä.

3 §.

Jos valittu jäsen tai varajäsen eroaa ennen vaalikauden umpeen menemistä, on eronneen valinneelle viranomaiselle siitä ilmoitettava uuden vaalin toimittamista varten. Siten valittu on Keskuslautakunnan jäsenenä sen ajan, mikä eronneella olisi ollut jälellä.

4 §.

Vaalikelpoisuudesta Keskuslautakunnan jäseneksi, luopumisoikeudesta sekä jäävistä on noudatettavana mitä Kaupunginvaltuusmiehistä on näissä kohdin säädetty.

5 §.

Keskuslautakunta valitsee vuoden ensimmäisessä kokouksessa umpilipuin toimitettavalla vaalilla jäsenistään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Näistä vaaleista on Kaupunginvaltuustolle ja Maistraatille ilmoitettava.

6 §.

Keskuslautakunta on päätäntövaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä, puheenjohtaja lukuun otettuna, on saapuvilla.

Jos avonaisessa äänestyksessä eri mielipiteitä kannattavat äänet käyvät tasan, tulee päätökseksi se mielipide, johon puheenjohtaja yhtyy. Umpilipuun toimitetussa vaalissa määrätään arpomalla tai muulla läsnäolijain keskenään sopimalla tavalla etusija niiden kesken, jotka ovat saaneet saman verran ääniä.

7 §.

Keskuslautakunta ottaa määräämättömäksi ajaksi, mutta kuusikuukautisen memminpuolisen irtisanomisen ehdolla, sihteerin. Sihteerin tulee hoitaa Lautakunnan kansliatehtävät, valmistella Lautakunnan käsiteltävät asiat, hoitaa Lautakunnalle myönnettyjä määrärahoja sekä tarkastaa ne sivistyslaitokset, jotka ovat saaneet avustusta Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista.

8 §.

Keskuslautakunta kokoontuu vuoden ensimmäiseen kokoukseen Kaupunginvaltuuston valitseman jäsenen kutsumuksesta. Muut kokoukset kutsuu puheenjohtaja koolle niin usein kuin katsoo asiain vaativan tahi kun kaksi jäsentä sitä puheenjohtajalta pyytää.

9 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, jossa mainitaan läsnäolevat jäsenet, käsitellyt asiat, tehdyt päätökset ja niiden pääasiallinen perustelu.

Jos jäsen haluaa saada Lautakunnan enemmistön mielipiteestä eriävän ajatuk-sensa pöytäkirjaan, antakoon sen kirjallisesti.

Lautakunnasta lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteerin.

Ehdotus Helsingin kaupungin oppilaitosten Keskuslautakunnan menosäännöksi.

Sihteerin palkkio	Smk 1,200:—
Vahtimestariapulaisen palkkio	” 100:—
Tarverahoja, arviolta	” 200:—
	<hr/>
	Yhteensä Smk 1,500:—

Komiteanmietintö Terveystoimikunnan ehdotuksen johdosta erinäisiksi, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestyksen muutetuiksi määräyksiksi (Pain. asiak. N:o 11 v. 1911).

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto toukokuun 9 p:nä 1911 tekemällään päätöksellä oli antanut allekirjoittaneiden toimeksi antaa lausuntonsa Terveystoimikunnan maaliskuun 16 p:nä tekemästä ehdotuksesta erinäisiksi, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työtavan muutetuiksi määräyksiksi, saamme me, käsiteltyämme viime joulukuun 11 ja 18 p:nä pitämässämme kokouksissa kysymystä, mainitusta ehdotuksesta kunnian esittää seuraavaa:

Otettuaan selon siitä lausunnosta, jonka komitean puolesta oli antanut laboratorin äsken nimitetty johtaja, insinööri R. Dillström, joka lausunto liitteenä seuraa tätä mietintöä ja jossa insinööri Dillström eri syiden nojalla esittää hyljättäväksi sekä ehdotettua nimenmuutosta että ehdotusta laboratorin työjärjestyksen muutetuksi sanamuodoksi, on komitea, laboratorin alkuperäiseen tarkoitukseen ja kehitykseen katsoen, joka viimeainittu on käynyt toiseen kuin Terveystoimikunnan nyt puheenalaisessa ehdotuksessa tarkoittamaan suuntaan, yksimielisesti päättänyt ehdottaa, että tähän asti käytännössä ollut virallinen nimitys «Helsingfors stads laboratorium för sanitära undersökningar», «Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin», on edelleen säilytettävä muuttamatta, koska meistä näyttää, ettei mitään pakoittavia syitä ole esitetty muutoksen puolesta ja jokapäiväisessä puheessa on jo vakiintunut yleisesti käytetty lyhennetty nimitys «kaupungin laboratorin».

Siihen Terveystoimikunnan tai ensimmäisen kaupunginlääkäriin ja laboratorin väliseen vilkkaaseen ja suoranaiseen yhteistyöhön nähden, joka mitä laajimmassa määrässä sallii Lautakunnan valvoa laboratorin koko toimintaa, ei komitea katso sellaisen Terveystoimikunnan ehdottaman säännöksen, jonka mukaan laboratoria käyttävien kuntain ja yksityisten henkilöiden tulisi hankkia erityinen lupa Terveystoimikunnalta tai ensimmäiseltä kaupunginlääkäriltä, olevan tarpeena, eikä komitea voi niinmuodoin täydelleen kannattaa Terveystoimikun-

lautakunnan ehdotusta laboratorin työjärjestyksen ensimmäisen pykälän sanamuodon muuttamiseksi, samoin kuin komitea on myöskin sitä mieltä, ettei laboratorin töiden järjestämisen voida katsoa kuuluvan Terveystoimikunnan lautakunnalle, vaan sen johtajalle, jota mielestämme ei myöskään pitäisi kieltää oman harkintansa mukaan vastaanottamasta työtä myöskin yksityisiltä henkilöiltä, jos hän katsoo sen voivan käydä päinsä ehkäisemättä kaupungin ja Lautakunnan omia tutkimuksia. Tässä kohden näyttää jo nyt voimassaoleva työjärjestys tyydyttävän Terveystoimikunnan luonnollisen tarpeen, johtajan oikeutta supistamatta.

Näillä perusteilla on komitea päättänyt ehdottaa työjärjestyksen ensimmäisen pykälän muutetun sanamuodon sellaiseksi kuin alempana mainitaan.

Toisessa pykälässä on tehty ainoastaan pieni sanamuotoa koskeva muovailu, kun taas kolmas ja neljäs ponsi ehdotetaan hyväksyttäväksi Terveystoimikunnan esittämässä muodossa.

Laboratorin uutta taksaehtotusta käsiteltäessä on komitea katsonut tarpeelliseksi tehdä pieniä muutoksia.

Allekirjoittaneet saavat täten ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

I) että nimitys „Helsingfors stads laboratorium för sanitära undersökningar“, „Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin“ pysytetään edelleenkin muuttamattomana;

II) että mainitun laboratorin työjärjestys tulisi tästä lähtien kuulumaan seuraavalla tavalla:

- 1. Laboratorin on tarkoitettu kemiallisia, fysikaalisia ja bakteriologisia yleisiä terveydenhoitoa sekä ravintoaineiden, kauppatavaroiden y. m. terveydellistä laatua koskevia tutkimuksia varten. Laboratorissa suoritetaan etupäässä sellaisia tutkimuksia, joita Terveystoimikunta tai ensimmäinen kaupunginlääkäri tai muut kaupungin viranomaiset näiden välityksellä laboratorin tehtäväksi antavat. Kuitenkin voidaan vähäisiä tutkimuksia laboratorin johtajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan suorittaa myöskin yksityisen, kaupungissa asuvan henkilön laskuun, kuinmyöskin muille kunnille ja muilla paikkakunnilla asuville henkilöille, sikäli kuin laboratorin aika ja käytettävänä olevat työvoimat sen sallivat.*
- 2. Niistä tutkimuksista, jotka tehdään muille kunnille tai yksityisille henkilöille, suoritetaan maksu etukäteen Kaupunginvaltuuston, Terveystoimikunnan ehdotuksesta vahvoistaman taksan mukaan. Niissä tapauksissa, joissa taksassa mainitseemattomia tutkimuksia tehdään, suoritetaan maksu, jonka laboratorin johtaja harkitsee kohtuulliseksi.*

Laboratorille kertyneet maksut toimitetaan neljännesvuosittain Rahatoimikonttoriin.

3. *Laboratori on Terveystoimikunnan alainen, jolle johtajan on vuosittain ennen helmikuun loppua annettava kertomus laboratorin toiminnasta.*
4. *Laboratori pidetään yleisölle avoinna kolme tuntia päivässä, Terveystoimikunnan määräämänä aikana; sekä*

III) että laboratorin tähän liitetty taksahdotus vahvistettaisiin.

Kaupunginvaltuuston valitsema viides komitean jäsen, tohtori G. Mattsson, on sairauden vuoksi ollut estetty ottamasta osaa komitean työhön.

Helsingissä joulukuun 21 p:nä 1911.

Ossian Aschan.
A. W. Forsberg.

G. K. Bergman.
Evert W. Salvén.

I liite.

Taksahdotus.

Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratoria varten.

A. Yleisiä tutkimustapoja.

Näyteotto koetta varten	Smk	0: 50 à	5: —
Tarkastus laboratorissa	»	1: — »	2: —
Nesteiden ominaispainon määrääminen:			
1) areometrillä	»	1: —	
2) Mohr-Westphalin vaa'alla	»	2: —	
3) pyknometrillä	»	4: —	
Kosteuden määrääminen	»	3: — »	4: —
Typen määrääminen, tai siitä laskettu proteini, J. Kjeldahlin mukaan	»	5: — »	6: —
Rasvan määrääminen (eetteriekstrakti)	»	5: —	
Hiilihydraattien määrääminen:			
a) kokonaismäärä veteenliukenevista hiilihydr.	»	10: —	
b) sokerimääräys Fehlingin liuoksella	»	5: — »	8: —
c) » polarisation kautta	»	3: — »	4: —
d) tarkkelys	»	9: — »	12: —
e) kasvisäikeet (selluloosa).	»	9: — »	10: —

Tuhka-aineosain määrääminen:

a) kokotuhkamäärä	Smk	2: — à	4: —
b) suolahappoon liukeneva tuhkan osa	»	2: —	
c) tuhkan alkaalisuus	»	3: —	
d) fosforihappo	»	5: — »	8: —
e) klori	»	4: — »	7: —
Kauppa-analyysi, joka sisältää kosteuden, proteiinin, rasvan, selluloosan ja tuhkan määräämisen	»	24: —	
Mikroskooppinen tutkimus, taksassa ei erittäin mainittu	»	2: — »	20: —

B. Erityisiä tutkimustapoja.

I. Säilykeaineiden osoittaminen ja määrääminen.

Keittosuolan määrääminen	Smk	2: — à	7: —
Salpietarin määrääminen:			
a) kvalitativisesti	»	1: —	
b) kvantitativisesti	»	5: — »	8: —
Boorihapon määrääminen:			
a) kvalitativisesti	»	3: —	
b) kvantitativisesti	»	15: — »	20: —
Rikkihapokkeen määrääminen:			
a) kvalitativisesti	»	1: — »	2: —
b) kvantitativisesti	»	8: —	
Fluorin määrääminen:			
a) kvalitativisesti	»	3: —	
b) kvantitativisesti	»	15: —	
Salisyylihapon määrääminen kval.	»	3: —	
Benzoehapon	»	3: —	
Formaldehydin	»	8: —	

II. Lihan ja lihatavarain tutkiminen.

Ekstraktiivaineiden määrääminen	Smk	15: —	
Sidekutoksen	»	12: —	
Lihassäikeiden	»	7: —	
Tärkkelyksen määrääminen makkarassa:			
a) kvalitativisesti	»	1: — à	2: —
b) kvantitativisesti	»	9: — »	12: —
Trikinutkiminen	»	—: 75 »	1: 50

III. Maidon ja siitä saatujen tuotteiden tutkiminen.

Rasvan määrittäminen:			
a) Gerberin mukaan	Smk	I: — à	I: 50
b) Adamsin » painoanalyttisesti	»	5: —	
c) Röse-Gottlieb'in mukaan	»	4: —	
Kuivan aineen määrittäminen	»	3: — »	4: —
Maitosokerin	»	7: —	
Happamuusmäärän	»	2: —	
Maitoon pannun veden osoittaminen määrämällä maitoserumin ominaispainon	»	5: —	
Maidossa olevan lian määrittäminen:			
a) tilavuudelleen	»	I: 50	
b) painoanalyttisesti	»	3: —	
Salpietarihapon tutkiminen	»	I: —	
Suudan »	»	2: —	
Juustossa olevan veden ja rasvan määrittäminen	»	IO: —	
Juustossa olevain liukenevain tyyppiyhdistysten määrittäminen	»	I2: —	

IV. Rasvain ja öljyjen tutkiminen.

Sulamis- ja jähmettymiskohdan määrittäminen	Smk	3: —
Taittamiskyvyn määrittäminen	»	2: —
Vapaiden rasvahappojen määrittäminen	»	3: —
Haihtuvain, veteenliukenevain rasvahappojen määrittäminen (Reichert-Meisslin luku)	»	6: —
Saippuoitumisluvun (Köttstorferin luvun) määrittäminen	»	4: —
Liukenemattomain rasvahappojen määrittäminen (Hehnersin luku)	»	8: —
Jodiluvun määrittäminen v. Hüblin mukaan	»	6: —
Saippuoitumattomain aineosain määrittäminen	»	IO: —
Fytosterinin tutkiminen	»	IO: —

V. Jauhojen ja leivän tutkiminen.

Happamuusmäärän määrittäminen	Smk	4: —
Torajyvän tutkiminen	»	5: —
Alunan, kuparin, sinkin ja lyijyn tutkiminen samassa näytteessä	»	6: —

VI. Maustimien tutkiminen.

Kivennäisaineosain kloroforminäyte	Smk	2: —	
Eteerisen öljyn määrääminen	»	15: —	

VII. Etikan tutkiminen.

Happopitoisuuden määrääminen	Smk	2: —	
Vapaiden kivennäishappojen kvalitativinen tutkiminen, kultakin	»	1: —	
Samoin kvantitativinen määräys	»	4: —	
Raskaiden metallien tutkiminen	»	2: — à	6: —
Oksaalihapon tutkiminen	»	1: —	
Oksaalihapon määrääminen	»	6: —	

VIII. Sokeritavarain, hedelmän ja hedelmäsäilykkeiden tutkiminen.

Kivennäisvärien ja terveydenvahingollisten metallien tutkiminen	Smk	5: — à	12: —
Tervaväriaineiden tutkiminen	»	5: — »	10: —
Sakariinin »	»	5: —	
Sakariinin kvantitativinen määräys	»	12: — »	20: —
Gelatiinin ja agar-agarin tutkiminen	»	3: — »	7: —
Tärkkelyssokerin tutkiminen	»	8: —	

IX. Alkaloidipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Koffeinin, teobrominin ja nikotinin määrääminen, kultakin . . .	Smk	15: — à	20: —
Ekstraktivaihdoksen määrääminen	»	4: — »	6: —
Keinotekoisien värjäyksen tutkiminen	»	5: — »	10: —

X. Alkoholipitoisten nautintoaineiden tutkiminen.

Alkoholin määrääminen	Smk	1: — à	5: —
Ekstraktin »	»	3: — »	6: —
Paloviinassa olevan sikunan määrääminen Rösen mukaan . . .	»	15: —	
Pyridiiniemästen tutkiminen	»	2: — »	4: —
Sinihapon »	»	2: —	
Vapaiden happojen määrääminen	»	2: —	
Haihtuvain happojen »	»	4: —	
Glyseriinin »	»	8: — »	15: —

XI. Veden tutkiminen.

Seostettujen aineiden määrittäminen	Smk	5: —	
Haihduttamisjäännöksen ja hehkuttamisjäännöksen määrittäminen, yhteensä	»	4: —	
Kaliumpermanganaattikulutuksen määrittäminen	»	3: —	
Ammoniakin määrittäminen kolorimetrisesti	»	2: —	à 4: —
Albuminoidi-ammoniakin määrittäminen	»	6: —	
Salpietarihapokkeen	»	2: —	
Salpietarihapon	»	5: —	» 10: —
Kalkin, magnesiumin, rikkihapon, rautaoksidulin, alumiinioskidiin, piihapon määrittäminen, kultakin	»	4: —	
Klorin määrittäminen	»	2: —	» 4: —
Rikkivedyn määrittäminen:			
a) kvalitativisesti	»	2: —	
b) kvantitativisesti	»	8: —	
Vapaan hiilihapon määrittäminen	»	3: —	
Sidotun ja puoleksi sidotun hiilihapon määrittäminen	»	3: —	
Fosforihapon määrittäminen	»	9: —	
Alkalioiden määrittäminen:			
a) alkalioiden kokonaismäärä	»	10: —	
b) kaliumin erikseen	»	9: —	
Lyijyn, kuparin, sinkin, arsenikin, määrittäminen, kultakin:			
a) kvalitativisesti	»	2: —	» 10: —
b) kvantitativisesti	»	10: —	» 20: —
Liunneen hapen määrittäminen	»	8: —	
Bakteeripitoisuuden määrittäminen	»	3: —	» 5: —
Juomavesianalyysi, joka käsittää kvantitativisen määräyksen haihduttamis- ja hehkuttamisjäännöksistä, kaliumpermanganaattikulutuksesta, klorista, ammoniakista, salpietarihapokkeesta sekä kvalitativisen määräyksen salpietarihaposta	»	12: —	

XII. Ilman tutkiminen.

Hapen määrittäminen	Smk	10: —	à 15: —
Hiilioksidin osoittaminen	»	10: —	» 20: —
Hiilihapon määrittäminen	»	5: —	
Muiden kaasujen määrittäminen	»	5: —	» 8: —
Tomun määrittäminen	»	4: —	

XIII. Erilaisia muita tutkimuksia.

Tapettien, kankaiden, korkkimattojen y. m. arsenikkitutkimukset:

a) Marschin mukaan	Smk	3:—	
b) toisten menettelytapojen mukaan	»	10:—	
Lyijyä tinauksissa ja emaljoiduissa astioissa	»	3:—	
Raskaita metalleja hiilihappoisessa vedessä	»	3:—	à 5:—
Virtsa, erilaisia aineosia, kultakin	»	2:—	» 6:—
Toksikologisia tutkimuksia:			
a) määrätystä myrkytystä	»	12:—	
b) täydellisistä myrkkyanalyyseistä	»	30:—	» 100:

Tutkimuksen tulosta koskevasta todistuksesta ei suoriteta eri maksua.

Tutkimusmaksut suoritetaan etukäteen johtajan määräämänä eränä, jos taksa sisältää vaihtelevia maksuja.

Tutkimuksista, jotka eivät sisälly tähän taksaan, suoritetaan sellainen maksu, jonka johtaja kulloinkin katsoo kohtuulliseksi.

Varattomat voivat, laboratorin johtajan harkinnan mukaan, päästä maksun suorittamisesta tutkimuksesta, joka terveydellisessä suhteessa on ollut tarpeellinen.

HELSINGIN KAUPUNGIN

TERVEYDELLISTEN
TUTKIMUSTEN

LABORATORI

Helsingissä,

jouluk. 4 p:nä 1911.

II liite.

Helsingin Kaupunginvaltuuston komitealle, joka käsittelee ehdotusta muutoksiksi Kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorissa.

Kehoitettuna antamaan lausunnon Terveydenhoitolautakunnan Helsingin Kaupunginvaltuustolle jättämästä «ehdotuksesta erinäisiksi, kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin työjärjestyksen muutetuiksi määräyksiksi», saan minä täten nöyrästi esittää seuraavaa:

Ehdotukseen on Terveydenhoitolautakunta ottanut «Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin» nimen muuttamiseksi «Terveydenhoitolautakunnan laboratoriksi», jota ehdotusta perustellaan sillä, että sen nykyinen nimi on «liian pitkä ja monimutkainen vakiintuakseen jokapäiväisessä elämässä». Tämän täytyy tosin katsoa olevan oikean, mikä käy myös ilmi siitä, että nimitys on jokapäiväisessä elämässä lyhennetty: «Kaupungin laboratoriksi». Mutta juuri sen vuoksi, että yleisesti käytetty lyhennys on jo todella olemassa, tuntuu minusta nimen muutos «Terveydenhoitolautakunnan laboratoriksi» epäonnistuneelta ja aiheuttaa sen hyväksyminen enemmän häiriötä

ja vaivaa kirjeenvaihdossa y. m. kuin todellista hyötyä. Jos nimen lyhentämistä pidetään välttämättömän tarpeellisena, saadaan se jättämällä nykyisestä nimestä pois lisäyksen «för sanitära undersökningar», «terveydellisten tutkimusten». Mainittu lisäys on kuitenkin osoittautunut hyödylliseksi siten, että se on estänyt yleisöä tuomasta laboratorioin sellaisia aineita, joilla ei ole terveydellistä merkitystä, ja voidaan se sentähden minun mielestäni varsin hyvin säilyttää, varsinkin siihen katsoen, että nimen muutoksesta aiheutuisi useampien satojen markkojen meno (nimikilvistä, sinetistä, leimasimista, kaavakkeista y. m.).

Työjärjestyksen muutosta koskevassa ehdotuksessaan on Terveystieteiden tutkimuslaitos toteuttanut sen periaatteen, että kaikki työt ottaa vastaan Terveystieteiden tutkimuslaitos tai ensimmäinen kaupunginlääkäri. Tämä periaate tulee kuitenkin tuottamaan paljon vaivaa näille viranomaisille, jos sitä ankarasti sovelletaan. Sitäpaitsi tulee se viivytämään töiden vastaanottamista, mikä voi olla haitaksi sellaisissa tapauksissa, joissa ainoastaan nopea toimenpide vie tulokseen. Edelleen voi tapahtua että laboratorio saa siten vastaanottaa tutkimuksia, joihin ei ole tarpeellisia koneita. Jos tätä tahdotaan välttää, on joka tapauksessa käännyttävä laboratorin johtajan puoleen, mikä taas tekee tutkimusesineiden vastaanottamisen monimutkaiseksi. Entisen menettelytavan ansioksi voidaan edelleen mainita, että johtaja ollessaan suoranaudessa yhteydessä yleisön kanssa tuntee epäterveet ilmiöt esim. elintarpeiden kaupassa ja helpoittaa siten niiden vastustamista.

Esitetyn nojalla rohkenen minä sentähden ehdottaa, että laboratorin työjärjestys saisi pääasiassa olla muuttamatta, siten, että ainoastaan lisäys «etukäteen» otettaisiin 2:seen momenttiin.

Mitä vihdoin tulee uuteen taksaehtotukseen, on se pääasiassa tehty seuraamalla saksalaista normaalitaksaluonnosta «Vereinbarungen zur einheitlichen Untersuchung und Beurtheilung von Nahrungs- und Genussmitteln sowie Gebrauchsgegenständen für das Deutsche Reich.» Heft III S. 141, siten, että maksut ovat merkityt samoiksi eriksi Suomen markoissa kuin vastaavat maksut Saksan markoissa ovat mainitussa luonnoksessa. Tunnettujen ammattimiesten valmistaman luonnoksen mukaan suoritetaan määräykset tavallisesti *kaksinkertaisina*¹⁾, ja on siihen merkitty erilaiset maksut samoista määräyksistä, riippuen siitä, että erilaiset tavarat tuottavat eri verran vaikeuksia tutkimusta käytännöllisesti suorittaessa.

Uuden taksan kautta tulisivat tutkimukset kallistumaan keskimäärin 65 %:lla.

Painettua taksaehtotusta haittaa monet painovirheet, jotka minä olen oikaissut myötäseuraavassa ehdotuksessa.

Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten Laboratorissa, joulukuun 4 p:nä 1911.

Rudolf Dillström.

¹⁾ Tähän asti tavallisesti *yksinkertaisina*.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Lisäehdotus Helsingin kaupungin teknillisten
laitosten Hallituksen johtosäntöä koskevassa kysy-
myksessä.*

Helsingissä,

jouluk. 13 p:nä 1911.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 218.

Viime kesäkuun 1 päivänä Kaupunginvaltuustolle antamassaan lausunnossa Hallituksen lähettämästä ehdotuksesta sen johtosäännöksi esitti Rahatoimikamari (K:vtoston pain. asiak. N:o 29 v. 1911), miten Kamarin voimassaolevan johtosäännön mukaan kaupungin katujen ja yleisten paikkain valaistuksen järjestäminen ja valvominen kuului tälle ja että niinmuodoin, jos ehdotukseen otetun säännöksen mainitun toimivallan jättämisestä Hallitukselle Kaupunginvaltuusto hyväksyisi, sama velvollisuus tulisi kuulumaan kahdelle viranomaiselle. Kamari katsoi sentähden että valaistuksen «järjestämisen» tulisi edelleen kuulua Kamarille, kun taas sitävastoin valaistuksen valvominen olisi annettava Hallituksen toimeksi. — Samalla ei Rahatoimikamari myöskään liikenäkökannalta katsoen pitänyt hyvin harkittuna asian järjestämisen ja hoidon jättämistä sille viranomaiselle, joka hankkijana ja tämän asian hoitajana saattaisi johtaa sen suuntaan tai toiseen.

Viimemainittua syytä, etteikö Hallitus olisi sopiva hoitamaan mainittua laatua olevia valaistuskysymyksiä, ei Hallitus kuitenkaan pidä puheenalaisessa tapauksessa pätevänä, kun näet kaupunki — kuluttaja — on sekä kaasu- että sähkölaitoksen omistaja ja kun enemmän yksityiset kuin muunkaanlaiset pyyteet eivät voi vaikuttaa Hallituksen toimintatapaan, koska mainitut valaistuslaitokset eivät saa ottaa valaistuksesta mitään voittoa, vaan ovat velvolliset antamaan sen itsekustannushintaan. Muuten ei myöskään saa jättää huomioonottamatta että, vaikkapa hallitukselle uskottaisiinkin valaistuksen järjestäminen, tähän kuuluvat kysymykset koskevat aina määrärahoja ja sentähden, ennenkuin Kaupunginvaltuusto ne ratkaisee, olisi Rahatoimikamari tilaisuudessa ne käsittelemään ja lausumaan painavan sanansa näistäkin kysymyksistä. Nyt mainitulta näkökannalta katsoen on siis jotenkin yhden- tekevää, kumpiko viranomainen saa toimen.

Mainittua Hallituksen johtosäntöehdotusta uudestaan käsitellessään, jonka Kaupunginvaltuusto oli muusta syystä Hallitukseen palauttanut, ja kun Rahatoimikamari, ilmoittaen Hallitukselle aikomuksensa olevan Kaupunginvaltuustolle esittää että sekä katuvalaistuksen järjestäminen että valvonta jätettäisiin edelleen Kamarin

huostaan, pyysi että myöskin Hallitus kannattaisi tätä muutettua ehdotusta, oli Hallituksella syytä ottaa tämä kysymys vieläkin harkittavakseen. Ja koska Hallitus kuten Rahatoimikamarikin katsoi olevan välttämätöntä että kaupungin katuvalaistuskysymys järjestettäisiin siten, ettei sitä — kuten nykyään on asianlaita — hoitaisi sekä Rahatoimikamari että Hallitus, vaan kuuluisi se ainoastaan toiselle viranomaiselle, katsoi Hallitus, voimatta kuitenkaan luopua käsityksestään, että se, ammattiviranomaisena tällä alalla, oli ennen kaikkea omiaan hoitamaan kyseenalaista tointa, asiakseen olla vastustamatta Kamarin viimeksi mainittua ehdotusta, varsinkin kun Hallitus oli katsonut nykyisen kokoonpanonsa haittaavan mainittujen kysymysten ratkaisua. — Esitettyyn nähden ehdotti Hallitus viime lokakuun 28 p:nä — tuomalla kuitenkin yllämainitun mielipiteensä ilmi — sellaista muutosta johtosääntöehdotuksen vastaavaan säännökseen, että Hallituksen velvollisuus katuvalaistukseen nähden rajoitettaisiin ainoastaan tarvittavan valaistuksen hankkimiseen itsekustannushintaan.

Tällä ei Hallitus ollut kuitenkaan luopunut aikaisemmasta käsityksestään, jonka myöskin oli entinen kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallitus omaksunut sekä myöskin toimitusjohtajat Wuolle ja vapaaherra Cedercreutz kannattaneet sitä näiden asiasta antamassa lausunnossa (K:vtson pain. asiak. N:o 40 v. 1910), eli että teknillisten laitosten toimitusjohtajain ei pitäisi kuulua Hallitukseen. — Ettei tätä käsitystä oltu esitetty valmistetussa johtosääntöehdotuksessa, riippui yksinomaan siitä, että Hallitus oli tahtonut vakaasti alistua Kaupunginvaltuuston — tosin ainoastaan yhden äänen enemmistöllä — tekemään päätökseen Hallituksen kokoonpanosta ja oli sen tarkoituksena ollut vasta muutaman vuoden kuluttua ottaa kysymys uudestaan esille ja tehdä silloin mainittuun suuntaan käyvä ehdotus.

Rahatoimikamari on nyttemmin herättänyt kysymyksen valaistusteknikon ottamisesta kaupungin palvelukseen, joka lähinnä olisi Kamarin alainen ja joka tekisi ehdotuksia katuvalaistuksen laittamista koskevista kysymyksistä kuinmyöskin sen järjestämisestä ja valvonnasta.

Syrjäiset, kysymystä harrastavat henkilöt — kuten myöskin osa Kaupunginvaltuuston jäseniä — ovat sitävastoin, kuten Hallitus on saanut tietää, lausuneet sen mielipiteen, että olisi luonnollisinta, että katuvalaistuskysymyksen hoitamisvelvollisuus kuuluisi kokonaisuudessaan Hallitukselle, jonka alaiset kaupungin valaistuslaitokset ovat. Tämä käsitys näyttää sitä suuremmalla syyllä perustellulta kun kaupungille ei viimeainitussa tapauksessa koituisi mitään erikoismenoa edellämainitusta yksityiskohtaisesta toimenpiteestä.

Yhtyen yllämainitussa esityksessään viime lokakuun 28 p:ltä Rahatoimikamarin siinä kosketeltuun kysymyksen ratkaisuehdotukseen ei Hallitus luonnollisesti ole tahtonut vetäytyä syrjään sellaisesta velvollisuudesta, jonka Hallitus on usein esittänyt ja puolestaan myöskin katsonut olevansa lähinnä velvollinen järjestämään ja valvomaan katuvalaistusta ja olemaan niinmuodoin luonnollisimpana valaistuksen tarkastajana.

Jotta Hallitus näitä kysymyksiä käsitellessään voisi tehdä täysin tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia päätöksiä, olisi kuitenkin, kuten jo on huomautettu, toivottava, että Hallituksen nykyisessä kokouksessa tehtäisiin sellainen muutos, etteivät teknillisten laitosten toimitusjohtajat kuuluisi Hallituksen jäseniin.

Näin ollen on Hallitus katsonut velvollisuudekseen jo nyt tehdä ehdotuksen tämän kysymyksen ottamisesta uudestaan käsiteltäväksi, sitä suuremmalla syyllä kun Hallituksen johtosääntöehdotusta Kaupunginvaltuusto ei vielä ole vahvistanut.

Teollisuusyritysten hallintoon nähden — jollaisina yrityksinä teknilliset laitokset ovat hoidettavat — saanee pitää sääntönä, etteivät ne henkilöt, jotka toimitusjohtajina niitä lähinnä hoitavat, ole asianomaisten Hallitusten jäseninä, vaan ainoastaan esittelevät asioita niissä. Sama oli myöskin asianlaita kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen entisessä Hallituksessa.

Jo saavutetun kokemuksen nojalla ei mainitun periaatteen hylkääminen teknillisten laitosten Hallitusta asettaessa ole vaikuttanut suotuisasti, vaan on aiheuttanut ennen mainittuja haittoja varsinkin sellaisia kysymyksiä käsiteltäessä, joissa asianomaisilla toimitusjohtajilla on eri edut valvottavina, mitkä eivät voi olla jossain määrin heihin vaikuttamatta.

Sen nojalla, mitä Hallitus on edellä esittänyt, saa Hallitus nöyrästi ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, luopumalla kysymyksessä ennen tekemästään päätöksestä, päättäisivät:

*etteivät teknillisten laitosten toimitusjohtajat kuulu mainittujen
laitosten Hallituksen jäseniksi.*

Siinä tapauksessa, että Kaupunginvaltuusto hyväksyy tämän ehdotuksen, on vastaava muutos tehtävä lähetettyyn Hallituksen johtosääntöehdotukseen.

Lopuksi saa Hallitus ilmoittaa, etteivät toimitusjohtajat vapaaherra Cedercreutz ja Wuolle, esittäen että he edelleen periaatteessa pysyvät ennen tekemässään, yllämainitussa lausunnossa, ole kuitenkaan katsoneet asiakseen ottaa osaa tämän kysymyksen käsittelyyn.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I Savonius.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1912.

Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee kunnallisen lainarahaston perustamista yhteishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.

Viimeksi kuluneen toukokuun 9 päivänä pitämässään kokouksessa on Kaupunginvaltuusto antanut allekirjoittaneista muodostetun valiokunnan toimeksi Valtuustolle laatia mietinnön ja ehdotuksen tämän oheellisen, allekirjoittaneen Stenrothin Valtuustossa tekemän esityksen johdosta, joka tarkoittaa kolmen miljoonan markan suuruisen kunnallisen lainarahaston perustamista yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi. Mainittua tehtävää täyttääkseen saavat allekirjoittaneet kunnioittaen antaa seuraavan mietinnön.

Jokaisen asumusolojen parantamista tarkoittavan järkipärisen toimenpiteen lähtökohtana on noiden olojen mahdollisimman tarkka tunteminen. Tässä kohden käytettävänä oleva aineisto, josta voisi saada täydellisen kuvan Helsingin asumusoloista, on kuitenkin jo toistakymmentä vuotta vanhaa, se kun käsittää osin vuonna 1900 toimitetun yleisen väen ja asuntojen laskun tulokset, jotka ovat julkaistuina Suomen virallisen tilaston nidoksessa VI 39, osin sen tutkimuksen tämän kaupungin vähävaraisten asukkaiden asumusoloista, jonka ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori V. Sucksdorff Terveystoimikunnan toimesta teki vastamainittuna vuonna. Tässä käsiteltävänä olevassa esityksessä on mainittu eräitä huomattavampia numerotietoja viimeksi mainitusta tutkimuksesta.

Se synkkä kuva, jonka edellä mainitut vuonna 1900 vallinnutta tilaa osottavat summittaistiedot antavat maamme pääkaupungin vähävaraisten kansanluokkain asumusoloista, ei näy viime vuosikymmenen kuluessa käyneen valoisammaksi. Täysin luotettavaa yleisvertailua ei kuitenkaan käy tekeminen, sen johdosta että myöhemmältä ajalta ei ole olemassa käytettyjä numerotietoja. Uutta, nimenomaan vähävaraisten henkilöiden asumusolojen tutkimusta ei ole toimitettu, ja 1910 vuoden yleisestä asunon- ja väenlaskusta saatu aineisto on vielä käytettävänä Tilastollisessa Päätoimistossa. Päätoimiston johtaja, entinen senaattori August Hjelt on kuitenkin hyväntahtoisesti suonut valiokunnalle tilaisuuden eräillä puheenalaisesta aineistosta saaduilla kuvaavilla numerotiedoilla valaista viime väenlaskun aikaisia Helsingin asumusoloja. Vaikka puheenalaiset numerotiedot eivät ole lopullisesti tarkistettuja, eivät ne kuitenkaan enää voi muuttua siinä määrin, että se vaikuttaisi kokonaiskuvaan.

**Nykyiset
asumusolot.**

Kaupungin todellinen väkiluku oli 93,217 asukkaasta vuonna 1900, johon määrään kuitenkin myös oli luettu 2,452 henkilöä tänne sijoitettua venäläistä sotaväkeä omaisineen, vuonna 1910 nousut 136,497 henkilöön, joten lisäännys siis oli 43,280 henkilöä eli 46,3 %. Toisen ja kolmannen kaupunginosan asukasluku on vuosikymmenen kuluessa hiukan vähentynyt ja osottaa siten city-muodostuksen alkua kaupungin keskustassa, mutta toiselta puolen on se karttunut esimerkiksi seitsemännessä kaupunginosassa 6,617:stä 18,221 henkilöön, kahdeksannessa kaupunginosassa 1,349:stä 5,016:een, kymmenennessä kaupunginosassa 1,989:stä 7,187:än, puhumattakaan yhdennestätoista kaupunginosasta eli Kalliosta, jonka asukasluku on kymmenvuotiskauden kuluessa kasvanut 8,836:stä 17,733 henkilöön. Kallion pohjoispuolisella Itäisen Viertotien ja Eläintarhan välisellä alueella sekä Eläintarhassa rautatielinjan itäpuolella oli vuonna 1900 kaikkiaan 4,548 asukasta; vuonna 1910 oli asukasluku vastaavalla alueella, nykyisessä kahdennessatoista kaupunginosassa, 7,200 henkilöä. Jos erottaa luvusta kahdeksannen kaupunginosan eli Katajanokan, niin on erittäinkin pohjoispuolisissa uusissa työväenkaupunginosissa, kymmenennessä, yhdennessä- ja kahdennessatoista, sekä suurelta osalta työväen ja vähävaraisen keskiluokan asumassa seitsemännessä kaupunginosassa runsasta väkiluvun lisääntymistä huomattavana. Kaupungin vanhassa työväenkaupunginosassa Punavuorilla eli kuudennessa kaupunginosassa on väkiluku lisääntynyt ainoastaan 8,832:sta 10,245 henkilöön, josta määrästä kuitenkin 189 henkilöä tulee Helsinginniemen vastarakennettujen huvilakorttelien ja Laivatokan alueen osalle.

Tilastollisessa Päätoimistossa on laskettu keskimäärin huonetta kohti tuleva väentiheys ja vuosivuokra niin vastamainitussa vanhassa työväenkaupunginosassa kuin uudemmissa yhdennessä- ja kahdennessatoista kaupunginosassakin. Siten saatu kuva on kaikkea muuta kuin ilahuttava.

Kuudennessa kaupunginosassa oli vuonna 1910 huonetta kohti: väentiheys keskimäärin 2,68 henkilöä ja vuokra 327 markkaa vuodessa eli 27 markkaa 25 penniä kuukaudessa. Vuonna 1900 olivat vastaavat luvut samassa kaupunginosassa 2,9 henkilöä ja 241 markkaa. Ahtaastiasuminen on niinmuodoin jonkun verran vähentynyt, jota vastoin vuokrat ovat kohonneet huomattavasti eli runsaalla kolmanneksella. Tämä jälkimäinen asianlaita antaa etsimättä selityksen siihen seikkaan, että ahtaastiasuminen yhtäkaikki on puheenalaisessa kaupunginosassa sangen suuri, sillä 41,4 % eli 4,164 henkilöä sen koko väestöstä asuu huoneistoissa, joissa asukasluku huonetta kohti on vähintään 4 henkilöä. Väentiheys näissä huoneissa, joita lukuaan on 833 eli 22,16 % tämän kaupunginosan koko huoneluvusta, on keskimäärin 5,0 henkilöä, mutta eräässä korttelissa, nimittäin satamaradan ja Laivatokan välisessä, on keskiluku 5,54. Sanotussa korttelissa asuukin kokonaista 68,90 % väestöstä tuollaisissa liika-asutuissa huoneistoissa. Samassa korttelissa sekä muuallakin tässä kaupunginosassa asuu monin paikoin 8—9 henkilöä samassa huoneessa. Noiden ahtaasti asuttujen huoneistojen vuokra on jonkun verran korkeampi yleistä keskimäärää, nimittäin 333 markkaa vuodessa eli 27 markkaa 75 penniä kuukaudessa.

Vielä huonommalla kannalla ovat yhdenmentoista kaupunginosan asumusolot. Siellä oli viime väenlaskun aikana väentiheys keskimäärin 3,46 henkilöä ja vuokra 312 markkaa vuodessa eli 26 markkaa kuukaudessa, kaikki huonetta kohti. Vuonna 1900 olivat vastaavat luvut Kalliossa 3,5 henkilöä ja 232 markkaa. Ahtaastiasuminen on siis pysynyt ennallaan ja vuokrat ovat kohonneet runsaalla kolmanneksella. Puheenalaisen kaupunginosan väestöstä asuu 60,72 % eli 10,590 henkilöä huoneistoissa, joiden keskimääräinen asukasluku huonetta kohti on 4 henkilöä tahi enemmän. Tuollaisia huoneita on 2,021, eli 40,14 % kaupunginosan asuttujen huoneiden koko luvusta, ja väentiheys niissä 5,24. Täälläkin tapaa kortteleja, joissa keskimääräinen väentiheys huonetta kohti on 5,63 ja ahtaastiasuvien prosenttiluku 86,29, tahi 5,89 ja 81,75, puhumattakaan pelottavan lukuisista yksityistapauksista, jolloin samassa huoneessa majoilee 8—10, vieläpä toisinaan 11—12:kin henkilöä. Täälläkin oli ahtaastiasuttujen huoneistojen vuosivuokra huonetta kohti hiukan kalliimpi kuin kaupunginosassa ylipäätään, eli 315 markkaa 312 markan sijasta.

Paljon halvempaa näyttää olevan asua kulkulaitosten puolesta huono-osaisessa kahdennessatoista kaupunginosassa, olematta ahtaastiasuminen silti vähempi. Asuttua huonetta kohti tulee siellä keskimäärin 3,51 henkilöä, siis vielä hiukan enemmänkin kuin Kalliossa, mutta huoneen keskimääräinen vuokra on ainoastaan 268 markkaa vuodessa eli 22 markkaa 33 penniä kuukaudessa. Vuonna 1900 olivat vastaavat luvut 3,7 henkilöä ja 188 markkaa. Puheenalaisen seudun vuokrat ovat siis, vaikka ne nykyään ovatkin alhaiset edullisemmassa asemassa ja paremmilla kulkuyhteyksillä varustetuissa kaupunginosissa maksettuihin verraten, vuosikymmenen kuluessa kohonneet 42,5 %. Tämän kaupunginosan väestöstä asuu 60,71 % eli 4,371 henkilöä huoneistoissa, joissa väkiluku on 4 henkilöä tahi enemmän huonetta kohti. Tuollaisia huoneita on 818 eli 39,80 % kaupunginosan koko huoneluvusta, ja niiden väentiheys on 5,34. Vertailuluvut käyvät kutakuinkin yhteen yhdenmentoista kaupunginosan vastaavien lukujen kanssa. Tapauksia, jolloin 8—10 henkilöä asuu samassa huoneessa, on täälläkin verraten lukuisasti. Ahtaastiasuttujen huoneistojen vuokra on 17 markkaa korkeampi tämän kaupunginosan vuokrain yleistä keskimäärää ja nousee 285 markkaan vuodessa.

Ne numeroluvut, joita valiokunnalla tässä on ollut esitettävänä eräitten, etusijassa työväen asumain kaupunginosain asumusoloista, epäamättömästi osottavat, että ahtaastiasuminen ei ole vuodesta 1900 lähtien mainittavasti vähentynyt, että sitä vastoin vuokrat ovat kohonneet 30—40 %:lla ja että niinmuodoin pääkaupungin asumusolot, jotka eivät kestä vertailua esimerkiksi Tukholman, Kööpenhaminan ja muiden länsimaisten suurkaupunkien olojen kanssa, joihin nähden kuitenkin on varsin paljon toivomisen varaa, eivät ole korjattavissa, ellei ryhdytä tehokkaampiin toimenpiteisiin vähävaraisen väestön asumusolojen parantamiseksi, kuin mihin kunta tähän asti on ryhtynyt.

Käy tosin väittäminen, että työväen palkatkin ovat vastaavan ajanjakson kuluessa huomattavasti kohonneet. Niinpä on luotettavalta tahoilta ilmoitettu, että

Vuokrat ja palkat.

täkäläisten metallityöntekijäin palkat ovat vuodesta 1905 lähtien kohonneet noin 25 %. Eli, mainitaksemme toisen esimerkin sekatyöntekijäin piiristä, kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1908 julkaistu Rakennuskonttorin työntekijäin palkkatilasto vuosilta 1901—1903 osottaa, että apurien alin tuntipalkka on sanotun ajan kuluessa kohonnut 15:stä 20 penniin ja keskituntipalkka 31:stä 40 penniin, siis kolmanneksella. Mutta jos toiselta puolen nämä palkankorotukset menevät samassa taikka suuremmassa suhteessa kohonneisiin vuokriin ja mahdollisesti muihin välttämättömiin elantokustannuksiin, niin ei tietenkään työväen elantotason kohoaminen käy mahdolliseksi ja palkankorotukset ovat viimeiseltä ainoastaan teollisuuden suorittamaa veroa kiinteistönomistajille ja keinottelijoille.

**Kunnan
velvollisuudet.**

Edellä esitetyn johdosta ei valiokunnan mielestä ainoastaan ole toivottava, vaan Helsingin kunnan velvollisuuksiin kuuluvaa, että ryhdytään toimenpiteisiin vähävaraisille aiottujen asuntojen tuotannon edistämiseksi, kuitenkin siinä muodossa että, mikäli mahdollista, kunnan avustuksen käyttäminen keinottelutarkoituksiin ehkäistään ja tehdään tyhjäksi. Valiokunnan mielestä on kehityskulku osottanut, että ne toimenpiteet, joihin kunta aikaisemmin on ryhtynyt samantapaista tarkoitusta varten ja jotka esityksessä on lueteltu, eivät kuitenkaan ole aikaansaaneet perinpohjaisempaa, pysyvää parannusta oloihin, vaikka osaksi ovatkin estäneet asumusoloja edelleen huonontumasta. Tuollainen parannus on kuitenkin niin eettiseltä kuin terveys-hoidolliseltakin kannalta aivan välttämätön.

Tähän päämäärään pyrkiessään voi kunta käyttää kahta tietä, nimittäin joko itse rakennuttaa vuokra-asuntoja, niinkuin jo onkin tehty, vaikka toistaiseksi ainoastaan kunnan omia työntekijöitä varten, tahi pienenlaisia omia koteja myytäväksi, niinkuin oli aikomus menetellä Vallilan alueella, tahi myös avustaa yleishyödyllisiä rakennusyryityksiä antamalla niiden käytettäväksi tarpeellista luottoa. Valiokunta tosin myöntää, että ensinmainittu menettely on omansa nopeasti poistamaan pakottavaa asunnonpuutetta, mutta on toiselta puolen sitä mieltä, että luottoa myönnettäessä määrätty, käytettävänä oleva rahasumma voi kehottaa paljon laajempaan asuntotuotantoon, kuin mitä olisi aikaansaataavissa käyttämällä varoja suorastaan rakennustarkoituksiin. Valiokunnan mielestä on niinkään arvaamattoman tärkeätä työväenluokan omille asumusolojensa parantamista tarkoittaville pyrkimyksille, että se tässä kohden saa tehokasta apua kunnalta — periaate, joka sattuvasti on ilmaistu sanoilla: «itseavun avustus».

**Kunnan myön-
tämä raken-
nusluotto.**

Valiokunta on sentähden samoinkuin esityksentekijäkin katsonut olevan aika että kunta, niinkuin useissa Saksan ja muiden maiden kaupungeissa on laita — vereksimpänä esimerkkinä mainittakoon Kristiania — sopivilla ehdoilla lainoja antamalla edistää yleishyödyllistä rakennustoimintaa. Valiokunnan mielestä on tähän sitä enemmän syytä, kun Helsingin Kaupunginvaltuusto jo päättämällä että alkuaan Vallilan alueen työväenasuntojen rakentamiseen osotetut varat on käytettävä rakennuslainoiksi on periaatteellisesti hyväksynyt mainitun laatuiset toimenpiteet. Vastainmainittu toimenpide, jonka tarkoituksena on asettaa vain verraten vähäinen rahamäärä, noin 230,000 markkaa, käytettäväksi rakennustoiminnan edistämiseksi rajoi-

tetulla pienenlaisella alueella, ei tietenkään, niin hyvin harkittu kuin onkin, sanottavia merkitse paikkakunnan asuntotuotannolle. Yleisemmin tehoava tulos on saavutettavissa ainoastaan osottamalla suurempi rahamäärä tarkoitukseen, ja valiokunnan mielestä voi ehdotettu kolmen miljoonan markan rahamäärä tuonnempana mainituilla edellytyksillä jonkun aikaa tuntuvasti edistää yleishyödyllisen rakennustoiminnan kehittymistä.

Niiden luottomahdollisuuksien, joita kunta täten tarjosi yleishyödylliselle rakennustoiminnalle, tulisi etusijassa tarkoittaa sen säännöllisen luottotarpeen täyttämistä, jota muuten on vaikein tyydyttää. Yleisesti käy nyttemmin sekä teoria että käytäntö siihen suuntaan, että myönnettäessä yleisistä varoista lainoja rakennustoiminnan edistämiseksi etusijassa olisi tyydytettävä lainantarvetta toista kiinnitysvakuutta vastaan 50—90 %:iin kiinteistön arvosta. Tähän periaatteeseen nojaa muiden muassa joulukuun 22 päivänä 1910 annettu Itävallan uusi laki 25 miljoonan kruunun suuruisen asunnonhuoltorahaston¹⁾ perustamisesta. Valiokunta on tässäkin kohden yhtynyt esityksessä tehtyyn ehdotukseen. Valiokunnan mielestä ei kuitenkaan ole ollut syytä myöntää puheenalaista luottoa ylimpään rajaan eli 90 %:iin asti, vaan olisi varovaisinta pysähtyä 85 %:iin, eli samaan rajaan, minkä Kristianian kunnan eduskunta hiljattain on, vaikkakin vähäisellä enemmistöllä, hyväksynyt vähemmistön puoltaessa 90 %. On tosin myönnettävä, että nämä rajaluvut yksinomaiselta liikenäkökannalta katsoen ovat korkeat ja siis tuottavat jonkun verran vahingonvaaraa, minkätähden kaksi valiokunnan jäsentä onkin halunnut alentaa rajan 80 %:iin. Mutta toiselta puolen on huomattava, että puheenalainen luotonanto tulisi yleishyödyllisten yritysten hyväksi, jotka asetetaan kunnan tarkastuksen alaisiksi ja siten tarjoavat tavallista varmpempia takeita luotettavasta hoidosta. Jos taas pantaisiin kovemmat ehdot, toisin sanoen lainausrajaa alennettaisiin, niin jäisi saavuttamatta tässä päämääränä oleva yhteiskunnallinen tarkoitus, nimittäin ensimmäisen kiinnityksen ja oman pääoman välisen luottotarpeen täyttäminen.

Tässä luotonannossa olisi noudatettava sitä sääntöä, että ensimmäinen kiinnitys ei ole yksityishenkilöllä vaan sen laatusella yleisellä rahalaitoksella, että on takeita siitä ettei kiinnityslainaa irtisanota ja ettei se myöskään eräänny maksettavaksi sinä aikana, kun kaupungin myöntämä laina on takaisin maksamatta.

Valiokunnassa on ollut keskusteltavana kysymys, olisiko vastamainittu luottotarve täytettävä ehdotetusta rahastosta välittömästi vai tulisiko rahaston olla yleishyödyllisten rakennuslainain takuurahastona. Viime aikoina on nimittäin ruvettu käyttämään jälkimäistä tyyppiä suuremman tehokkuuden saavuttamiseksi asuntotuotannon edistämiseen nähden, koska yksityisistä lähteistä myönnettyjen kiinnityslainain takuita käy myöntäminen rahaston pääomaa monin verroin suuremmalle määrälle. Tuollainen menettely tietenkin edellyttää, että yksityisillä rahamarkkinoilla on tarjona pääomia, joita pyritään sijoittamaan toista kiinnitystä vastaan, kohta kun se on valtion tahi kunnan takaama. Tämä periaate on valinnaisesti

50—85 %:n
kiinnitys-
vakuus.

Laina- vaiko
takuurahasto.

¹⁾ «Wohnungsfürsorgefonds.»

otettu käytäntöön m. m. edellä mainitussa Itävallan laissa vuodelta 1910, niinkään ylempänä mainitussa Kristianian kaupunginvaltuuston päätöksessä ja viimeksi meidänkin maassa Vaasan kaupunginvaltuuston viime marraskuun 16 päivänä tekemässä, mainitun kaupungin asumusolojen parantamista koskevassa päätöksessä. Valiokunta on kuitenkin arvellut olevan varmintä, että edetään askelittain ja että täällä aluksi otetaan käytäntöön ainoastaan lainamuoto, mikä seikka ei estä Kaupunginvaltuustoa myöhemmin, kun runsaampaa kokemusta kunnan huolehtimasta luottotarpeen täyttämisestä on saatu, määräämästä takuumuotoakin käytettäväksi yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.

**Uutisrakennus-
lainat.**

Kun kerran aikomus on edistää asuntotuotantoa, on itsestään selvä, että puheenalaisesta rahastosta myönnettäisiin lainoja ainoastaan uutisrakennustarpeisiin eikä vanhempain sitoumusten muuntamiseen. Valiokunnan mielestä olisi lainanannossa noudatettava sitäkin periaatetta, että kunta ei avustaisi sellaisten kiinteistöjen rakentamista, jotka kohotetuina tonttiarvoin ovat käyneet kädestä käteen, vaan että kaupungin myönnettävät lainat olisi käytettävä niiden tonttien rakentamiseen, jotka kaupunki ensi kädessä on tarkoitukseen luovuttanut. Siten kaupunki välittömästi edistäisi rakennusalan hyväksi käyttämistä uusissa kaupunginosissa ja saisi tasoitustöihin käyttämänsä kustannukset mahdollisimman pian korvatuiksi. Siten puheenalainen asuntopoliittinen toimenpide myös edistäisi kunnan omaa raha-asiaa hoitoa — joka näkökohta taloudellista laatua olevassa yrityksessä epäilemättä on täysin oikeutettu.

**Pieniä huoneis-
toja vähävaraisille.**

Lainat olisi yksinomaan myönnettävä yrityksille, jotka tarkoittavat pienten huoneistojen rakentamista vähävaraisen väestön asunnoiksi, toisin sanoin talojen, joissa pääasiallisesti on enintään 2 huonetta ynnä keittiön käsittäviä huoneistoja. Valiokunnassa on pantu kyseeseen, olisiko yksinäisten huoneitten teettämistä ensinkään sallittava; ei nimittäin tunnu miellyttävältä että kunnan varoilla kehoitetaan pysyttämään voimassa meikäläisen työväenluokan keskuudessa vallitsevaa yksihuonejärjestelmää. Tähän on kuitenkin huomautettu, että tšekäläisten kalliiden rakennuskustannusten vuoksi on mahdoton huojistaa huoneen ja keittiön käsittävän huoneiston kuukausivuokraa 30 markkaan tahi siitä alle, ja että siis kieltämällä teettämästä kunnan rahoilla avustettuihin talorakennuksiin n. s. pienimpiä asuinhuoneistoja syrjäytettäisiin työväenluokan suuren osan etuja. Isossa, 75 m³ tilavassa huoneessa voi katsoa olevan terveydelliseltä kannalta riittävän ilmakuution viisihenkiselle perheelle, ja sellainen huone on rakennettavissa tuntuvasti halvemmalla kuin jos sama tilavuus jaettaisiin kahden pienemmän huoneen kesken, vaikkakin tietysti sivistyksen ja siveellisyyden vaatimuksia silmällä pitäen olisi pyrittävä muuttamaan asumistapaa siihen suuntaan, että asunto käsittää useampia vaikka pieniäkin huoneita. Mutta vain sillä edellytyksellä että huoneessa on niin riittävä tila kuin edellä mainittiin, saisi teettää huoneistoja, jossa on ainoastaan yksi varsinaisella keittiöliedellä varustettu taitka varustamaton huone. Tätä ehtoa ei tietenkään käy soveltaminen erikoislaatuisiin laitoksiin, semmoisiin kuin n. s. majaloihin tahi työväen-

hotelleihin, joissa on lukuisia pieniä makuukojuja naimattomille mies- tahi naispuolisille työntekijöille.

Mahdollisimman moitteettomain terveydellisten ja siveellisten olojen takaamiseksi siten osittain kunnan lainavaroilla teetetyissä asunnoissa sekä keinotteluun tähtäävien väärinkäytösten ehkäisemiseksi olisi kiellettävä kaikenlaatuinen vuokralaisen vuokralaisten pito, toisin sanoin, ei ainoastaan asukkijärjestelmä, vaan myös kokonaisten asuinhuoneuksien tahi jonkun niiden osan luovuttaminen kolmannelle henkilölle.

Asukkikielto.

Edellä mainitut määräykset jo ovat sen luontoisia, että puheenalaisten rakennusyritysten yleishyödyllinen laatu niistä käy ilmi. Lainanottajina voisivat sentähden esiintyä sekä yleishyödylliset osakeyhtiöt, osuuskunnat, asuntoyhdistykset ja säätiöt että yksityishenkilötkin, viimeksi mainitut kuitenkin etusijassa pienenlaisten asuintalojen teettäjinä oman kodin hankkimiseksi. Mainitut yhteenliittymät olisivat kuitenkin lisäksi velvolliset noudattamaan eräitä yleisiä ja osittain itse lainasopimukseen pantuja ehtoja, jotka olisivat omansa takaamaan yrityksen yleishyödyllisen laadun ja kunnan edut sekä estämään itsekkäitä keinotteluja.

Lainanottajat.

Ensimmäisenä edellytyksenä lainan myöntämiseksi tuollaiselle yhteenliittymälle olisi, että ne luottamusmiehet, joiden toimeksi Kaupunginvaltuusto on antanut lainarahaston hoidon, ovat yhteenliittymän säännöt tarkastaneet ja hyväksyneet. Säännöissä tulisi aina olla määrätynä että enintään 6 %:n osinko osakepääomalle tahi osakasten muille panoksille saa tulla kysymykseen; että osakkaalle ei saa myöntää minkään muun muotoista hyvitystä, vaan että vuosivoiton mahdollisen ylijäämän saa, sittenkun kohtuullinen määrä on varalle pantu, käyttää ainoastaan velan lyhentämiseen, osakkeiden tahi osuuskirjain lunastamiseen tahi vuokran huojistamiseen; ettei kellään osakkaalla ole hallinta- eikä etuoikeutta useamman kuin yhden asuinhuoneiston vuokraamiseen; ettei yhdessäkään asuinhuoneistossa saa asua useamman kuin yhden perheen jäseniä, joiksi kuitenkin saa lukea asunnontahaltijan vanhemmat, sisarukset ja tarpeelliset henkilökohtaiset palvelijat. Sääntöjen muutos on saatettava edellä mainittujen luottamusmiesten tiedoksi ja voi aiheuttaa lainan irtisanomisen, jos yhteenliittymän perusteet ja yrityksen tarkoitus sen johdosta muuttuvat.

Lainain myöntämisen edellytykset.

Ehtoina, jotka niinikään olisi pantava itse lainasopimukseen, pyytää valiokunta tässä mainita seuraavat. Lainoitettua kiinteistöä saa myydä ainoastaan kunnan luottamusmiesten suostumuksella, sen uhalla että lainan muuten voi kunnan puolelta irtisanoa. Muutos- ja lisärakennustöitä saa lainoitettussa kiinteistössä teettää ainoastaan samoilla ehdoilla. Huoneistoista maksettava korkein vuokramäärä on luottamusmiesten hyväksyttävä eikä sitä saa heidän luvattaan korottaa vastamainitulla uhalla. Luottamusmiehille on vuosittain annettava kertomus rakennus- ja asuntoyrityksen toiminnasta, minkä ohella luottamusmiesten aina tulee olla oikeutetut tarkastamaan yrityksen tilit ja muut asiakirjat sekä itse tahi kunnan asunnontarkastuksen kautta tarkastamaan lainoitettujen kiinteistöjen terveyshoidollisia, terveydellisiä ja siveel-

Lainausehdot.

lisiä oloja. Kiinteistön arvon vähenemisen estämiseksi tulee luottamusmiehillä olla oikeus määrätä teettettäväksi tahi niskoittelevan lainanottajan kustannuksella teettäviä tarpeellisia korjaustyöitä. Näissäkin kohdin oikeuttaisi lainausehtojen rikkominen kaupungin irtisanomaan lainan.

Kuoletus ja korkokanta.

Mitä muihin lainausehtoihin tulee, on valiokunta ollut sitä mieltä, että kunnan myöntämät lainat olisi järjestettävä kuoletuslainoiksi, kuitenkin siten että kuoletusaika, vakuuteen nähden, olisi tavallista lyhempi. Koron tulisi tarkoituksen yleisyydyllistä laatua silmälläpitäen olla mahdollisimman alhainen, mutta kuitenkin riittävä korvaamaan kunnalle tästä lainanannosta koituvat kustannukset, toisin sanoen, sen ei ainoastaan tulisi täysin vastata sitä korkoa, minkä kunta maksaa tähän tarkoitukseen käytetyistä varoista, vaan lisäksi nekin kustannukset, joita kunnalla mahdollisesti on lainarahaston hoidosta. Näiden näkökohtain perusteella valiokunta ehdottaa, että lainat annettaisiin kuoletuslainoina 6 %:n vuotuismaksuin, josta 5 ¹/₄ % olisi korkoa ja muu osa kuoletusta.

Laina olisi irtisanottavissa lainanantajan taholta ainoastaan edellä mainittujen välipuheen rikkomisien johdosta tahi kun muuten ilmeisesti on syrjäytetty se yleisyydyllinen tarkoitus, jota näillä edullisilla lainoilla on tahdottu edistää, ja taas lainanottajan taholta vasta kymmenen vuoden kuluttua siitä kun lainan koko määrä on annettu ja nostettu. Lainanottaja olisi täten määrääjäksi sidottu noudattamaan rakennusyrityksen alkuperäistä tarkoitusta.

Lainat annetaan määräerin.

Edellä jo huomautettiin, että lainat olisi myönnettävä ainoastaan uutisrakennustarkoituksiin. Valiokunta on ollut sitä mieltä, että lainat näin ollen kävisi antaminen rahaston hoitokunnan määräämin erin, perusteena se summa, johon kunnan arvioimiehet ovat arvioineet rakennuskustannusten ja kiinteistön vastaisen kokonaisarvon nousevan, sekä tarkastamalla rakennustyön suoritusta ensimmäisestä lapionpistämästä lähtien. Arvioimiset olisi toimitettava samojen ohjeiden mukaan, joita tšekäläiset hypoteekkipankit noudattavat, ja ne kustantaisi lainanottaja.

Palovakuutus.

Lainanantajan vakuudeksi ja muuten tarpeellisen ja rasittavan tarkastuksen välttämiseksi olisi lainanottaja velvollinen lainarahaston hoitokunnan hyväksymässä paloapuyhtiössä tahi -yhdistyksessä palovakuuttamaan kiinnitetyn kiinteistön koko laina-ajaksi.

Muita yksityiskohtaisia määräyksiä.

Valiokunnassa on tämän lisäksi pantu kyseeseen, eikä lainarahaston hoitokunnalle erittäin olisi varattava oikeutta tarkastaa ja tutkia ne vuokravälikirjain ja vuosikertomusten kaavakkeet joita kunnan puheenalaisella tavalla edistämässä rakennusyrityksissä tulisi käytettäväksi. Valiokunta on kuitenkin katsonut, että seikkaperäisempiä määräyksiä, kuin mitä jo on ehdotettu väärinkäytösten ehkäisemiseksi lainanottajain taholta, ei olisi säädettävä, vaan että ne luottamusmiehet, joiden toimeksi Kaupunginvaltuusto on uskonut rahaston hoidon, sopisi oikeutensa saavutetun kokemuksen nojalla ryhtymään tässä kohden tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Rahaston hoito.

Rahaston hoito olisi valiokunnan mielestä sopivin antaa toimeksi kolmelle Kaupunginvaltuuston valitsemalle luottamusmiehelle, kuitenkin niin että rahaston

kassaliikkeen ja kirjanpidon hoitaisi Rahatoimikonttori, ja luottamusmiehet olisivat velvolliset kuukausittain antamaan Rahatoimikamarille ilmoituksen tapahtuneista maksumääräyksistä ja suorituksista. Siinä tapauksessa että Työväenasiain lautakunnan tekemä ehdotus kunnallisen asuntolautakunnan asettamisesta (Kaup. valt. pain. asiakirj. 1911, N:o 28) saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, olisi valiokunnan mielestä tarkoituksenmukaisinta ja kaupungin asuntopoliitiikan yhtenäisyydelle eduksi, jos lainarahaston hoito annettaisiin toimeksi niille kolmelle asuntolautakunnan jäsenelle, joiden vaali ehdotuksen (2 §:n 1 mom.) on Valtuuston toimitettava, jolloin Valtuuston puheenalaisia jäseniä valitessaan tietenkin tulisi ottaa huomioon heidän sopivaisuutensa tässä puheena olleisiin erityistehtäviin. Jos sitä vastoin Kaupunginvaltuusto ei ryhtyisi perustamaan ehdotettua asuntolautakuntaa, jolla valiokunnan vakaumuksen mukaan olisi monta tärkeää tehtävää täytettävänä tällä paikkakunnalla ylen polttavan asuntokysymyksen ratkaisemiseksi, ryhtyneen Valtuusto toimenpiteisiin tarpeellisen hoitokunnan kokoonpanemiseksi muulla tavoin.

Valiokunta ei ole viimeksi mainitussa enempää kuin muissakaan kohdin käsitänyt tehtävänä olevan aivan seikkaperäisten ehdotusten laatimista vastaisen yleishyödyllisen rakennuslainarahaston perustamista, lainausehtoja ja hoitoa koskeviksi säännöksiksi, vaan on arvellut olevan Kaupunginvaltuustolle esittäminen lausunnan ja ehdotuksen ainoastaan tässä noudatettaviin perusteihin nähden. Jos nämä pääasiassa saavuttavat Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, valmistuttanee Valtuusto joko puheena olleella asuntolautakunnalla taikka muulla keinoin ehdotuksen niiksi tarkemmiksi määräyksiksi, johtosäännöiksi ja kaavakkeiksi, jotka tarkoitusta varten havaitaan tarpeellisiksi.

Ehdotukset.

Edellä lausutun nojalla saa valiokunta kunnoittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että 1911 vuoden obligatsioonilainan nettomäärästä käytetään kolme miljoonaa markkaa erityisen, kaupungin varsinaisen tulo- ja menoarvion ulkopuolella tilitettävän yleishyödyllisen rakennuslainarahaston muodostamiseksi, josta pitkäaikaisia kuoletuslainoja myöhempää, viidestäkymmenestä viiteenyhdeksättä prosenttiin kiinteistön arvosta vastaavaa kiinnitysvakuutta vastaan sekä 6 %:n vuotuismaksuin, 5 $\frac{1}{4}$ % korkoa lukien, myönnetään osakeyhtiöille, osuuskunnille, säätiöille ja yhdistyksille tahi yksityishenkilöille, jotka sellaisilla edellytyksillä, mitkä tekevät keinottelun mahdottomaksi, aikovat jäsenilleen taikka itsellensä taikka myös vähävaraisten vuokrattaviksi rakennuttaa terveydelliseltä kannalta tyydyttäviä pieniä, enintään kaksi huonetta ja keittiön käsittäviä asuinhuoneistoja.

Siinä tapauksessa että edellä oleva ponsi hyväksytään, päättäneen varsinainen Kaupunginvaltuusto

lainain saamiseksi ja nauttimiseksi edellä mainitusta rahastosta vahvistaa seuraavat perusteet:

- 1. Lainoja myönnetään ainoastaan uutisrakennuksen teettämiseksi tontille, jonka kaupunki välittömästi on lainanottajalle tarkoitukseen luovuttanut.*
- 2. Lainanottaja ei saa rakennusyrityksen osakkaille jakaa suurempaa vuotuista osinkoa kuin 6°/₁₀ osakepääomalle tahi heidän muuten yritykseen sijoittamilleen rahoille; muun laatuista hyvitystä ei osakkaalle saa myöntää, vaan on vuosivoiton mahdollinen ylijäämä, paitsi mitä kohtuuden mukaan on varalle pantava, käytettävä ainoastaan velan lyhentämiseen, osakkeiden tahi osuuskirjain lunastamiseen tahi vuokran huojistamiseen.*
- 3. Osakkaalla ei saa olla hallinta- eikä myöskään etuoikeutta useamman kuin yhden asuinhuoneiston vuokraamiseen lainoitettusta kiinteistöstä.*
- 4. Nautintaoikeutta asuinhuoneistoon tahi sen osaan ei huoneiston haltija saa luovuttaa muille kuin perheensä jäsenille, joiksi myös saa lukea asunnonhaltijan vanhemmat, sisarukset ja henkilökohtaiset palvelijat.*
- 5. Lainoitettun kiinteistön saa myydä tahi jakaa sekä muutos- tahi lisärakennustyön siinä toimittaa ainoastaan lainarahaston hoitokunnan suostumuksella.*
- 6. Lainarahaston hoitokunta on oikeutettu teetettäväiksi määräämään tahi niskoittelevan lainanottajan kustannuksella teettämään lainoitettussa kiinteistössä tarpeelliset korjaustyöt.*
- 7. Asuinhuoneistojen korkein vuokra on lainarahaston hoitokunnan määrättävä; tätä määrää ei saa hoitokunnan luvatta korottaa.*
- 8. Lainarahaston hoitokunta saa niin usein kuin tarpeelliseksi harkitsee tarkastaa lainanottajan tilit ja muut kiinteistöä koskevat asiakirjat sekä itse tahi asianomaisen viranomaisen kautta tarkastaa lainoitettun kiinteistön terveyshoidolliset, terveydelliset ja siveelliset olot sekä antaa tästä johtuvia määräyksiä.*
- 9. Yhtiön, osuuskunnan tahi muun rahastosta lainaa hakevan yhdistyksen tulee alistaa sääntönsä lainarahaston hoitokunnan tarkastettaviksi; lainoja ei myönnetä, ellei säännöissä ole edellä 2—4 kohdassa mainittuja määräyksiä.*

10. *Lainanottaja ei ole oikeutettu lainaa irtisanomaan maksettavaksi ennenkuin kymmenen vuoden kuluttua lainan täyden määrän antamisesta. Lainanantajan taholta saa lainan lainakauden kuluessa irtisanoa ainoastaan siinä tapauksessa että lainanottaja rikkoo voimassa olevain sääntöjen tahi lainasopimuksen määräyksiä tahi muuten oleellisessa määrin keinottelutarkoituksessa väärinkäyttää kunnan lainanannosta johtuvia etuja;*

yleishyödyllistä rakennuslainarahastoa hoitamaan asettaa kolmihenkilöisen toimikunnan; sekä

lainarahaston hoitokunnalle laadittua ja vahvistaa tarpeellisen johtosäännön.

Helsingissä, joulukuun 21 päivänä 1911.

Otto Stenroth.

**Leo Ehrnrooth.
August Lundqvist.**

**Henr. Kihlman.
Albert Nyberg.**

Einar Böök.

Vastalause.

Jos mieli edellä ehdotetulla lainarahastolla saavuttaa toivottua tarkoitusta eli työväenluokalle aiottujen asuintalojen syntyminen tehokasta avustamista, ei tietenkään käy lainausarvoon nähden seuraaminen samoja periaatteita, joita yleensä pankit ja kassat noudattavat. Ylimmän lainausrajan asettaminen niin korkealle kuin 85 %:ksi kiinteistölle mietinnössä ehdotettujen arvioimisohejiden mukaan pannusta lainausarvosta, näyttää meistä kuitenkin tuottavan kaupungille liian suurta vahingonvaaraa, erittäinkin kun huomioon on otettava, että puheenalaiset kiinteistöt rakennutetaan erikoistarkoituksia varten. Kun me tämän johdosta emme ole voineet yhtyä valiokunnan enemmistön ehdotukseen puheenalaisessa kohden, saamme me, huomauttaen että 80 %:kin yläraja eräissä tapauksissa voi kaupungille tuottaa jonkunlaista, vaikkakaan todennäköisesti ei suurta vahingonvaaraa, ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että 1911 vuoden obligatsioonilainan nettomäärästä käytetään kolme miljoonaa markkaa erityisen, kaupungin varsinaisen tulo- ja menoarvion ulkopuolella tilitettävän yleishyödyllisen rakennuslainarahaston muodostamiseksi, josta pitkäaikaisia kuoletuslainoja myöhempää, viidestäkymmenestä kahdeksänkymmeneen prosenttiin kiinteistön arvosta vastaavaa kiinteistövakuutta vastaan j. n. e.

Helsingissä, joulukuun 21 päivänä 1911.

Henr. Kihlman.

August Lundqvist.

*Liite.**Kaupungin Valtuusmiehille.*

Useamman kerran on jo asunto-kysymys muodossa eli toisessa ollut pääkaupungin valtuustossa pohdinnan alaisena, aiheuttaen erinäisiä päätöksiä ja toimenpiteitä valtuuston puolelta. Viitataan tässä suhteessa ainoastaan siihen, että jo vuonna 1888 myönsi valtuusto erinäisiä etuja tontin lunastamisessa kaupungilta eräälle yhtiölle, jonka tarkoituksena oli rakentaa terveellisiä ja halpoja asuntoja työväelle ja etenkin yhtiön osakkaille, että, kun sittemmin 1898 alettiin myöntää valtiovaroista lainoja työväen asunto-yhtiöille, valtuusto puolestaan koetti edistää asiata päättämällä tyytyä toiseen kiinnitykseen myönnetyn kuoletuslainan jälkeen, tontin koko kauppahinnasta, että valtuusto 1905 päätti pieniä huoneustoja (yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön tai 2 huoneen) käsittävien asuntojen rakentamisen edistämiseksi myöntää tällaisille rakennusyrityksille sen etuuden että tontin hinta saisi olla kiinnitettynä velkana tavallista melkoisen alhaisempaa korkoa vastaan ja että sen lisäksi voitaisiin myöntää pieniä vuokrahuoneustoja rakennuttavalle yleishyödylliselle rakennusyritykselle lisäetuja, kuten enempää huojennusta tontin myynnissä osakkeiden merkitsemistä tai rakennusluoton myöntämistä. Jo aikaisemmin eli 1902 oli valtuusto päättänyt lainavaroista varata 1 miljoonan markkaa käytettäväksi sellaisten rakennusyritysten edistämiseksi, joiden tarkoituksena oli pienten asuntojen aikaansaaminen etusijassa työväestölle. Näillä varoilla on kunta sittemmin, kuten tunnettu, 1905 tehdyn päätöksen mukaisesti rakennuttanut pieniä huoneustoja käsittäviä taloja, jotka ovat vuokratut etupäässä kaupungin palveluksessa oleville työntekijöille. Vihdoin päätti valtuusto 1908 rakennuttaa n. k. Vallilan alueelle aluksi 13 pienempää rakennusta myytäväiksi vähittäismaksuilla etusijassa samaten kunnan palveluksessa oleville työntekijöille.

Näiden erinäisten päätöstensä kautta on pääkaupungin valtuusto tunnustanut velvollisuutensa huolehtia asunto-olojen kehityksestä alueellansa ja erittäinkin edistää kunnan vähävaraisten jäsenten asunto-olojen parantamista. Että näiden päätösten aiheuttamat toimenpiteet — jos kohta kukin aikanaan kylläkin paikallaan — eivät ole olleet riittäviä yleisemmin parantamaan vähävaraisten asumusoloja, tunnustetaanee kaikkialla.

Ja minkälaiset asumusolot olivat, kun v. 1900 terveystoimituslautakunnan toimesta prof. Sucksdorff toimitti tunnetun pienten asuntojen tutkimuksensa, siitä pyydän palauttaa valtuuston muistiin muutamia valaisevimpiä numeroita. Tutkituista pienistä asunnoista oli 74,5 % yhden huoneen huoneustoja ja näiden asukkaat olivat 65,7 % koko asukasluvumäärästä, 2,600:ssa huoneustossa eli 25:ssä %:ssa

kaikista asunnoista oli suuri liika-asutus (vähemmän kuin 10 m³ ilmatilavuutta asukasta kohti) ja näissä asui 15,298 henkeä eli kokonaista 33,3 % koko tutkitusta lukumäärästä, jonka ohessa n. k. asukkijärjestelmä havaittiin niin yleiseksi, että 14,9 % kaikista oli vieraassa perheessä asuvia.

Että nämä perin huonot asumusolot viime kuluneena vuosikymmenenä olisivat parantuneet, ei ole todennäköistä. Päinvastoin näyttää varmalta, että kaupunkimme yhä kiihtynyt nopea kasvaminen on matkaansaanut asumusolojen, erittäinkin vähävaraisten, entisestäänkin huonontumisen. (Viitataan tässä suhteen pitämäni esitelmään «Miten on varoja hankittava vähävaraisten asumusolojen parantamiseksi meillä?», Valvoja N:o 1, 1911). Kun yleisessä väen ja asuntojen laskussa v. 1900 mahdollisimman pienet huoneustot, yhden huoneen huoneustot, muodostivat 47,70 % kaikista huoneustoista, on peljättävä että tämä suhdeluku on vieläkin lisääntynyt, ja liika-asutus ennemmin kohonnut kuin vähentynyt. Kun muualla yleensä jo on tultu siihen että työmiesperhe ainoastaan poikkeustapauksissa asuu yhdessä huoneessa, on se meillä yhä vielä yleisenä sääntönä, josta löytyy verrattain harvoja poikkeuksia. Ja vuokrien yhä kohotessa rehoittaa mitä turmiollisin asukkijärjestelmä kauhistuttavassa määrässä.

Mitä tällaiset asumusolot merkitsevät yleiselle terveydenhoidolle, mitä kansan ruumiilliselle ja henkiselle kehitykselle, se on valtuuston jäsenille pitemmittä puheitta selvää. Mutta ilman pontevia toimenpiteitä yhteiskunnan puolelta ei parannusta näissä oloissa ole odotettavissa. Kaikkiialla on kokemus osoittanut, että ne haitat, joita kaupunkien nykyaikainen nopea kasvaminen tuottaa erittäin vähävaraisten asumusoloille, eivät ole korjattavissa yksityisin voimin, ilman yhteiskunnan tehokasta myötävaikutusta. Ja tietoisuus tästä onkin, kuten tunnettu, aiheuttanut viime vuosina kaikissa sivistysmaissa moninaisia ja laajaperäisiä toimenpiteitä sekä valtioiden että kuntien puolelta. Täten eri maissa ja eri oloissa saavutettu kokemus on vaikuttanut sen, että toiminta vähävaraisten asumusolojen parantamiseksi nyttemmin on siirtynyt kokeilujen alalta varmalle pohjalle, jolle voidaan eteenpäin rakentaa.

On kaikkiialla sangen yksimielisesti tultu siihen että tämän toiminnan tulee perustua vähävaraisten itseavustukseen, mutta itseavustukseen, jota valtio ja kunta tehokkaasti tukevat ja edistävät. Hyvien ja terveellisten pienten asuntojen rakentaminen on siten pääasiallisesti jätettävä näiden asukkaille itsellensä, mutta valtion ja kunnan tulee valvoa, että tähän tarvittavat varat ovat saatavissa. Ja kun kokemus yhtäpitäväisesti kaikkiialla on osoittanut, että vähävaraiset omista varoistaan voivat rakennusyrityksiin yleensä käyttää ainoastaan noin 15 % talon arvosta, mutta että rahoja myöhempää, yli 50—60 % talon arvosta olevaa kiinnitystä vastaan ei yleisillä rahamarkkinoilla ole muuta kuin poikkeustapauksissa saatavissa, tulee valtion ja kunnan ennen kaikkea huolehtia näiden varojen hankkimisesta.

Liian pitkälle veisi edes lyhyesti kertoa niistä toimenpiteistä, joihin kansaneduskunnat ja kunnallisedustukset eri maissa mainitun tarkoituksensa saavuttami-

seksi ovat viime vuosina ryhtyneet. (Viitataan tässäkin suhteessa ennen mainitsemaani esitelämään). Olkoon tässä ainoastaan mainittu, että enimmäkseen ovat valtiot asettaneet tähän tarvittavat varat kuntien käytettäväksi, joko suorastaan käyttäen valtion luottoa varojen hankkimiseksi tai myöntämällä valtiontakuuta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi käytetyille rahoille. Useita esimerkkejä eri maista on kuitenkin siitäkkin että kunnat ovat hankkineet tarvittavat varat joko itse suorastaan, osittain lainavaroista osittain taksoituksen kautta saaduista, taikka välillisesti myöntämällä kunnan takuun kysymyksen laatuksille sijoituksille.

Mitä omiin oloihimme tulee, ei tietysti ole ajateltavissakaan että nykyisen järjestelmän vallitessa voitaisiin käyttää valtiovaroja asuntoreformin hyväksi. Sitä suurempi velvollisuus on käsittääkseni kunnilla vastaiseksi ottaa huostaansa tässä suhteen sekin toiminta, joka säännöllisissä oloissa voitaisiin katsoa paraiten kuuluvan valtiolle. Ja epäilemättä ei ainakaan Helsingin kunnalla tule olemaan vaikeuksia asettaa tarvittavia varoja yleishyödyllisen rakennustoiminnan käytettäväksi, jos vaan kunnallisten varojen käyttäminen tähän tarkoitukseen hyväksytään. Tällaisten varojen hankkiminen voi sitäpaitsi tapahtua tuottamatta mitään lisärasituksia kunnan veroamaksaville jäsenille, siten että tähän käytetään ainoastaan pitkäaikaisen lainanoton kautta saatuja varoja, että nämä varat tilitetään ulkopuolella varsinaista tulo- ja menoarviota ja lainataan yleishyödyllisen rakennustoiminnan hyväksi hinnasta, joka vastaa kaupungin itsekustannuksia. Tällainen menettely onkin käsittääkseni sitäkin oikeutetumpi, kuin toiminta asunto-olojen parantamiseksi tarkoittaa ei ainoastaan nykyistä vaan vieläkin enemmän tulevia sukupolvia.

Jos riittäviä varoja korkeatakin kiinnitystä vastaan on saatavissa niillä, jotka tahtovat, ei raha-ansion vuoksi, vaan itsensä asuttavaksi rakentaa pieniä, korkeintaan 2 huonetta käsittäviä huoneustoja, sopii meillä verrattain lyhyessä ajassa toivoa melkoisia parannuksia vähävaraisten asumusoloissa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun käsitys liika-asutuksen turmiollisuudesta on näissä piireissä kylläkin yleinen ja pyrkimys asumusolojen parantamiseen hyvinkin harras.

Kaiken sen nojalla mitä minulla on ollut kunnia täten lyhyesti esittää, ja viitaten siihen, että lisätty kaupungin valtuusto on t. k. 4 p:nä päättänyt ottaa uuden 25 milj. mkan suuruisen ulkomaisen obligatsioonilainan, saan valtuuston päätettäväksi ehdottaa

että otettavan uuden lainan nettotuloksesta on käytettävä 3 miljoonaa markkaa erityisen, varsinaisen tulo- ja menoarvion ulkopuolella tilitettävän rahaston muodostamiseksi, josta on myönnettävä pitkäaikaisia kuoletuslainoja myöhempää, 50—90 %:iin talon arvosta vastaavata, kiinnitysvakuutta vastaan osakeyhtiöille, osuuskunnille ja yksityisille, jotka ovat aikeissa, sellaisilla edellytyksillä, jotka tekevät spekulatsioonin mahdottomaksi, jäsenillensä (itsellensä) rakentaa pieniä, korkeintaan 2 huonetta ja kyökin käsittäviä huoneustoja.

Jos valtuusto hyväksyy tämän ehdotukseni ja se voittaa lainvoiman, edellyttää sen toimeenpano ei ainoastaan määräyksiä siitä, miten tämä lainarahasto on hoidettava ja millaisilla edellytyksillä ja ehdoilla siitä on lainoja myönnettävä, vaan myöskin tehokkaan valvonnan järjestämistä väärinkäytösten estämiseksi lainansaajain puolelta.

Otto Stenroth.

Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuod. 1912.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. Joulukuuta 1911.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.			
		Smk.	mk.	Smk.	mk.
I. Kaupungin velat.					
K. S:in päät. $\frac{17}{5}$ 1876	a	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 907,400:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta	42,100	—	
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ samana vuonna korkoa à 5 $\frac{0}{10}$, yhteensä	44,317	50	
		Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta	900	—	87,317 50
K. S:in päät. $\frac{4}{8}$ 1882	a	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 341,500:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta	80,000	—	
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ mukaan	13,567	50	93,567 50
K. S:in päät. $\frac{20}{5}$ 1892	a	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 4,048,000:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta	36,000	—	
		sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ mukaan	181,350	—	
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	900	—	218,250
		Siiros	—	—	399,135

			Siirros	—	—	399,135	—
K. Sin päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	a	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsi- lainasta Smk 7,000,000:—, josta $\frac{31}{12}$ 1911 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000:— ja josta on lunastamatta Smk 2,700,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa 3 $\frac{1}{2}$ % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		28,500	—	94,500	—
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	124,000	—
K. Sin päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 2,797,000:—, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 4 % . Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		22,500	—	111,900	—
Lainakontrahdin muk.	a			1,000	—	135,400	—
K. Sin päät. $\frac{19}{9}$ 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 7,577,000:—, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa à 4 % . Lainasta Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m.		57,000	—	303,080	—
Valt:n päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b			12,000	—		—
Lainakontrahdin muk.	a			3,000	—	375,080	—
K. Sin päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{6}$ 1909	a	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 15,930,010:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ % mu- kaan		88,025	—	714,869	90
Lainakontrahdin muk.	a			6,000	—	808,894	90
K. Sin päät. $\frac{9}{6}$ 1911 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	a	8:ksi. Vuoden 1911 obligatsi- lainasta, Smkasta 25,150,000:— suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1912 kuoletusta . sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ %:n mukaan		140,840	—	1,128,581	10
Lainakontrahdin muk.	a			10,000	—	1,279,421	10
K. Sin päät. $\frac{3}{4}$ 1907	a*	9:ksi. Suomen Puutarhayhdistyk- sen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$					
			Siirros	—	—	3,121,931	—

			Siirros	—	—	3,121,931	—
Kauppakirjan mukaan	a	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000:— lainasta, suoritetaan $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{10}$ 1912 korkoa $4\frac{1}{2}$ 0/0:n muk.		—	—	11,600	—
K. S:n päät. $\frac{10}{6}$ 1910 Valt:n päät. $\frac{14}{4}$ 1910 Kauppakirj. muk.	a*	11:ksi. Nybondaksen talon hallinto-oikeuden lunast. varten otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1911 on Smk 96,000:—, maksetaan $\frac{1}{11}$ 1912 kuoletusta sekä $\frac{1}{11}$ 1912 korkoa 5 0/0:n muk.		—	—	1,190	84
Valt:n päät. $\frac{27}{11}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	a*	12:ksi. Kallion uutta kansakoulutaloa vart. otet. lainasta kuoletaan loput		12,000	—	16,800	—
S:n $\frac{30}{12}$ 1910	a*	13:ksi. Kallion uutta kaupunginkirjastotaloa varten otetusta lainasta kuoletaan loput — Smk 3,451,521: 84 —		4,800	—	150,000	—
				—	—	150,000	—
II. Kaupungin virastot.							
I. Maistraatti.							
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal.pormest., palkk. 7,000:— palkkiota 5,000:—		12,000	—		
		1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000:—					
Valt:n päät. $\frac{30}{5}$ 1911	b	sijaisen palkkio virkaloman aikana 700:—		7,700	—		
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{15}{6}$ 1909 S:n $\frac{30}{5}$ 1911	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palveluksesta 500:— sijaisen palkkio virkaloman aikana 250:—				6,750	
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000:— palkkiota 2,000:—					
			Siirros	6,000:—	26,450	3,451,521	84

			Siirros 6,000:—	26,450—	3,451,521	84
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/5 1911	b	sijaisen palkkio vir- kaloman aikana	250:—	6,250—		
		2 Notaria, palkkaa à	1,600:—			
		sijaisen palkkio vir- kaloman aikana	200:—	3,600—		
	c	Tarverahoja, arviolta		8,000—	44,300—	
		2. Raastuvanoikeus.				
	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa	7,000:—			
		palkkiota	5,000:—	12,000—		
	b	2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à	6,000:—			
		palkkiota à	2,000:—			
		korotusta 10 v:n pal- veluksesta à	1,500:—	19,000—		
1907 v:n menosääntö	b	3 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa	6,000:—			
		palkkiota	2,000:—			
		korotusta 5 v:n palve- lukselta	750:—	26,250—		
	b	2 Vanhempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkk. à	6,000:—			
		palkkiota	2,000:—	16,000—		
	b	4 Nuorempaa Oikeus- neuvosmiestä, palkkaa à	4,000:—	16,000—		
		Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à	1,000:—	3,000—		
	b	Neljän puheenjohta- jan sijaisen palkkio virkaloman aikana	350:—	1,400—		
Valt:n päät. 30/5 1911			Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio vir- kaloman aikana à	250:—	1,750—	
1907 v:n menosääntö	b	1 Siviilipöytäkirjan notari		1,600—		
		6 Rikosasiainpöytäkirjan notaria à	4,000:—	24,000—		
Valt:n päät. 30/5 1911	b	Seitsemän notarin si- jaisen palkkio virka- loman aikana à	250:—	1,750—		
			Siirros	122,750—	3,495,821	84

			Siirros	122,750 —	3,495,821 84
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.:			
		Puheenjoht., palkkiota	1,000: —		
		Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000: —		
		sijaisen palkkio puheenjohtajan virkalamon aikana	350: —		
		Varapuheenjoht. sijaisen palkkio	3,000: —		
		1 Ylim. oikeusneuvosmies	3,000: —		
		2 Rikosasiainnotaria	8,000: —		
		2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200: —	21,550 —	
		Tarverahoja, arviolta	11,000 —	11,000 —	155,300 —
		<i>Syyttäjät.</i>			
		1 Kaup. viskaali, palkk. palkkiota	4,000: —		
		korotusta 10 v:n palveluksesta	2,000: —		
		800: —			
		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mal- ja muiden väki-juomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600: —	7,400 —	
		2 Kaup. viskaalia, palkk. palkkiota	4,000: —		
		2,000: —			
		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mal- ja muiden väki-juomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600: —	13,200 —	
		1 Ylimääräinen kaupunginviskaali	4,000 —	4,000 —	
		4 Kaupunginviskaalin viransijaisen palkkiot kesäloman aikana, kunkin 250: —	1,000 —	1,000 —	25,600 —
		Siirros			
			—	—	3,676,721 84

		Siirros	—	3,676,721	84
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{30}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa 2,500: —			
		sijaisen palkkio virkalamon aikana 200: —	2,700	—	
Valt:n päät. $\frac{24}{11}$ 1896 S:n $\frac{30}{5}$ 1911	} b	1 Aktuuri 4,000: —	4,000	—	
		1 Reistraattori, palkkaa sijaisen palkkio virkalamon aikana 150: —	3,150	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{19}{11}$ 1907 S:n $\frac{16}{3}$ 1909 S:n $\frac{30}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b	1 Kanslisti, palkkaa sijaisen palkkio virkalamon aikana 100: —	1,900	—	
		1 Arkistoapulainen 1,800: —	1,800	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1892 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b	1 Venäjän kielen kääntäjä 4,800: —	4,800	—	
		1 Saksan kielen kääntäjä 300: —	300	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1891 S:n $\frac{11}{6}$ 1895 S:n $\frac{19}{12}$ 1901 S:n $\frac{30}{12}$ 1906	} b	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	1,900	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{2}{5}$ 1888 S:n $\frac{11}{6}$ 1895 S:n $\frac{19}{12}$ 1901 S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1911	} b	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa 1,500: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta 200: —	1,700	—	
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1908	} b	1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa 1,600: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 400: —	2,000	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{2}{5}$ 1888 S:n $\frac{11}{6}$ 1895 S:n $\frac{28}{12}$ 1906	} b	3 Kaupunginpalvelijaa Maistraatin kansliassa, palkkaa à 1,600: —	4,800	—	
		Kesäloman hankkimiseksi 6 kaup. palvelijalle Maistr. à 50: —	300	—	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{2}{5}$ 1888 S:n $\frac{11}{6}$ 1895 S:n $\frac{28}{12}$ 1906	} b	3 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa 1,400: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	5,400	—	
	} b	5 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkk. à 1,600: —			
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 200: —	9,000	—	
		Siirros	43,750	—	3,676,721 84

Valt:n päät. 17/11 1908	b	Siirros	43,750	3,676,721	84	
1886 v:n menosääntö	}	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50:—	400			
Valt:n päät. 20/12 1888			b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	850	
S:n 30/12 1909	}	1 Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,000	46,000		
1886 v:n menosääntö			b & c			
Valt:n päät. 21/12 1889						
S:n 6/10 1903						
S:n 30/12 1910						
4. Ulosottotoimi.						
Valt:n päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup.vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 1,000:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000:—	5,000			
Valt:n päät. 29/12 1896	b & c	1 Toim.Kaup.vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 3,000:—	6,000			
Valt:n päät. 26/4 1910	b	Avustava Toim. Kaupunginvouti .	2,400			
Valt:n päät. 17/10 1899	}	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000:— määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000:—	4,000			
S:n 30/12 1908						
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 400:—	2,800			
S:n 29/12 1896						
S:n 21/12 1897						
S:n 29/12 1905						
S:n 26/12 1906						
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapul., palkkaa 2,400:— korot. 5 v:n palveluksesta 1/2 1912 183:33	2,583 33			
S:n 29/12 1896						
S:n 21/12 1899	}	1 Ulosottoapul., palkkaa 2,700:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	9,300			
S:n 21/12 1900						
S:n 6/3 1906						
S:n 29/12 1906						
S:n 30/12 1907						
Valt:n päät. 24/11 1896	}	1 Ulosottoapul., palkk. 2,700:— korotus 5 vuod. palv. 1/2 1912 183:33	2,883 33			
S:n 29/12 1896						
S:n 21/12 1897	}	2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700:—	5,400			
S:n 29/12 1905						
S:n 26/12 1906						
Valt:n päät. 24/11 1896	}	5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	10,000			
S:n 29/12 1896						
S:n 21/12 1897						
S:n 29/12 1905						
S:n 26/12 1906						
Siirros			55,666 66	3,722,721	84	

			Siirros	55,666 66	3,722,721 84		
Valt:n päät. $\frac{21}{11}$ 1896 S:n $\frac{29}{12}$ 1896 S:n $\frac{21}{12}$ 1897 S:n $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{29}{12}$ 1906	b	1 Ulosottoapul. palkk. korot. 5 v:n palveluksesta	1,600: —				
			200: —	1,800			
		2 Ulosottoapulaista, palkkaa a	1,600: —				
			korot. 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{2}$ 1912 a	183: 33	3,566 66		
		2 Ulosottoapulaista, palkkaa a	1,600: —	3,200			
Vuokravälikirj. muk. Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1909	c	Huoneiston vuokra	3,160				
	b	Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkonttoriin Maistraatin määr. mukaan	2,400	69,793 32			
5. Sekalaista.							
Valt:n päät. $\frac{3}{9}$ 1882 S:n $\frac{16}{11}$ 1886 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta	2,200				
			4,000				
		c	Arkiston tarverahoja, arviolta	11,000			
			Raatihuoneen kaikkien huoneisto- jen valaistus, polttopuut, siivo- minen y. m., arviolta	2,000		19,200	
		20 maksutonta raitiotiepilettiä ulos- ottoapulaisille	2,000				
		— Smk 360,193: 32 —					
III. Kunnallishallinto.							
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.							
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{25}{11}$ 1902 S:n $\frac{12}{12}$ 1905 S:n $\frac{15}{1}$ 1907 S:n $\frac{2}{2}$ 1909 S:n $\frac{25}{11}$ 1891 S:n $\frac{2}{3}$ 1909 S:n $\frac{26}{2}$ 1907 S:n $\frac{30}{3}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{28}{12}$ 1906	b	1 Sihteeri	10,000				
			4,800				
		1 Notari	1,800				
			1,200				
		1 Kanslisti	25,000		42,800		
			1 Vahtimestari	25,000			
			c	Tarverahoja, arviolta			
					Siirros	—	3,854,515 16

		Siirros	—	—	3,854,515 16	
2. Rahatoimikamari.						
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{15}{12}$ 1902 S:n $\frac{26}{2}$ 1907	b	1 Puheenjohtaja	4,000	—		
		5 Jäsentä à 20 markkaa istun- nolta kullekin jäsenelle, arvi- olta	7,000	—		
		1 Sihteeri, palkkaa . . 10,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{6}$ 1912	583: 33	10,583	33	
		1 Apulaissihteeri, palk- kaa	6,000:—			
		korotusta 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{6}$ 1912	291: 67	6,291	67	
S:n $\frac{22}{12}$ 1903	b	1 Notari	5,000	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{9}{12}$ 1902 S:n $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{9}{2}$ 1902 S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b	1 Kanslisti	2,400	—		
		1 Vahtimestari	1,200	—		
	c	1 Vahtimestarinapulainen	1,000	—		
		Tarverahoja, arviolta	15,000	—		
		d Arvaamattomia menoja, arviolta	15,000	—	67,475	
3. Rahatoimikonttori.						
1908 v:n menosääntö	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. palkkiota	5,000:— 5,000:—			
		korotus 5 v:n palve- luksesta	500:—	10,500	—	
K. Asetus $\frac{8}{9}$ 1899 K. S:n kirje $\frac{9}{8}$ 1900	b	1 Kaup.rahast.hoit.,palkk. palkkiota	4,000:— 3,500:—			
		korotus 10 vuoden palveluksesta	800:—			
1908 v:n menosääntö	b	Korvausta menetetyistä poissaolosakkojen osuu- desta	800:—	9,100	—	
		1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa palkkiota	4,000:— 2,000:—			
		korotus 5 v:n palve- luksesta $\frac{1}{2}$:sta 1912	366: 67	6,366	67	
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa palkkiota	3,000:— 2,000:—			
		Siirros	5,000:—	25,966 67	3,921,990 16	

			Siirros 5,000: —	25,966 67	3,921,990 16
			korotus 5 v:n palveluksesta 300: —	5,300 —	
			1 Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa palkkiota 3,000: — 1,200: —		
			korotus 5 v:n palveluksesta 1/10:stä 1912. 75: —	4,275 —	
			1 Vanhempi konttori-kirjuri, palkkaa 2,000: —		
			palkkiota 600: —		
1908 v:n menosääntö	b & c		korotus 10 v:n palveluksesta 400: —	3,000 —	
			3 Nuorempaa konttori-kirjuria, palkkaa à 2,000: —		
			palkkiota à 400: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta à 400: —	8,400 —	
			1 Vahtimestari, palkkaa henkilökoht. palkanlis. 1,800: — 200: —	2,000 —	
			1 Vahtimestari, palkkaa 1,800 —	1,800 —	
			Ylimääräiset apulaiset, arviolta 14,000 —	14,000 —	
			Palkkiota rahainperimisestä 600 —	600 —	
	c		Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta 3,200 —	3,200 —	
			Tarverahoja, arviolta 7,500 —	7,500 —	
	c*		Uuden emälipun painattaminen 1912 v:n obligatsioonilainaan. 1,800 —	1,800 —	77,841 67
			4. Liikennekonttori.		
			1 Kamreeri, palkkaa 5,000: —		
			palkkiota 1,000: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta 1/5:stä 1912 833: 33		
			henkilökoht. palkanlisäys 1000: —	7,833 33	
			1 Vanh. kirjanpit., palkk. palkkiota 3,000: — 600: —		
			korotus 10 v:n palveluksesta 600: —	4,200 —	
			1 Vanh. kirjanpit., palkk. palkkiota 3,000: — 600: —		
			korotus 5 v:n palveluksesta 1/2:stä 1912 275: —	3,875 —	
			Siirros	15,908 33	3,999,831 83
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1910	b & c				

			Siirros	15,908 33	3,999,831 83
		2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à 2,400: — palkkiota à 600: —	6,000 —		
		1 Vanh. rahast. hoit., p:aa palkkiota 600: — korotus 10 v:n pal- veluksesta 480: —	3,480 —		
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1910	b & c	1 Nuor. rahast. hoit., p:aa palkkiota 300: —	2,400 —		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa palkkiota 600: — korotus 5 v:n palve- luksesta 1/2:sta 1912 220: —	3,220 —		
		2 Vanh. konttorikirju- ria, palkkaa à 1,800: — palkkiota à 300: —	4,200 —		
		2 Nuor. konttorikirju- ria, palkkaa à 1,800: —	3,600 —		
Valt:n päät. 22/1 1907 S:n 30/12 1910	b & c	1 Vaakamestari, palkk. palkkiota 300: —	2,500 —		
		2 Vaakamestarin apul., palkkaa à 1,800: — palkkiota à 300: —	4,200 —		
	c	9 Vahtimestaria, palkk. à 1,500: —	13,500 —		
S:n 30/5 1911	b	Ylimäär. apulaiset, arviolta . . .	23,270 —		
		Kamreerin apulaisen palkkaami- seksi	1,200 —		
Valt:n päät. 9/12 1910	b	Vuokra-apua vaakamestarille ta- varain punnitsemisesta muulloin kuin tullikäyttelyn yhteydessä.	700 —		
Valt:n päät. 31/3 1875 S:n 30/12 1910	b	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista . . .	1,600 —		
	c	Mittarinpalkkioita, arviolta . . .	1,440 —		
Valt:n päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1910	b	1 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa varten 9 kuuk. aikana à 225: —	2,025 —		
S:n 28/12 1906	b	1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à 100: —	1,000 —		
S:n 30/12 1910	b	1 Koneenkäytt. 10 kuuk. aikana à 100: —	1,000 —		
S:n 30/12 1907	b	2 Koneenkäytt. apul. à 900: —	1,800 —		
S:n 30/12 1909	b	1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. ai- kana à 75: —	675 —		
			Siirros	93,918 33	3,999,831 83

		Siirros	93,918 33	3,999,831 83	
Valt:n päät. 28/10 1895	b	1 Tarkastusmies	1,200 —		
	b	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta	600 —		
		Tarverahoja, arviolta	5,200 —		
	c	Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus, vesi ja kalusto	21,650 —	122,568 33	
5. Satamakonttori.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	b	1 Satamakapteeni . . . 3,000: —			
		4 tahi 2 0/0 kannannosta, arviolta . . . 10,080: —	13,080 —		
Valt:n päät. 1/10 1895	b	1 Sörnäisten satamamestari	2,400 —		
	b	1 Satamakonttorin kirjuri	3,500: —		
		korotus 5 v:n palveluksesta	350: —		
		1/2 0/0 kannannosta, arviolta	1,520: —	5,370 —	
Valt:n päät. 30/4 1901	b & c	1 Rahastonhoitaja	1,500 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b & c	1 Vanhempi vahtimestari	1,800 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1893		b & c	1 Nuorempi vahtimestari	1,600 —	
	c	1 Tarkastuskonstaapeli	1,600 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b	11 Satamakonstaapelia à 1,500: —	16,500 —		
		1 Sörnäisten satamakonstaapeli, paitsi vapaata asuntoa	1,400 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1910	b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 900: —	1,800 —		
S:n 30/12 1908		b	1 Parmaanmittaajain vanhin	1,000 —	
S:n 11/4 1893	b & c	2 Satamaviskaalia	1,200 —		
	c	Vuokraa höyrypuresta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	800 —		
		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 90: —	630 —		
	c*	Moottorikoneen talvikorjaus	350 —		
			Siirros	51,030 —	4,122,400 16

		Siirros	51,030 —	4,122,400 16
	c	Määräraha tavarain poiskuljettamiseksi rantasilloilta	500 —	
		Tarverahoja, arviolta	750 —	52,280 —
		6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.		
		Hallituksen jäsenten palkkio, à 20 mk kokoukselta, arviolta	4,200 —	
		Hallituksen sihteeri, palkkiota	3,000 —	
		Kaup. insinööri, palkk. 12,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,400: — matkarahoja 600: —	15,000 —	
		Työpäällikkö, palkkaa . 10,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 2,000: — matkarahoja 500: —	12,500 —	
		Katu-, laituri- ja satamarakennusosaston apulaispäällikkö, palkkaa 6,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: — matkarahoja 500: — korotus 5 v:n palveluksesta 1/12:sta 1912 83: 33	10,583 33	
		Apulais-kaupunginarkkitehti, palkkaa 6,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaup. asemakaava-arkkit., palkkaa	10,000 —	
		Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti	6,000 —	
		Geodeetti, palkkaa, paitsi sivutuloja 5,000: — korot. 10 v:n palveluksesta 1,000: — matkarahoja 500: —	6,500 —	
		Kaupunginpuutarhuri, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita 3,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 600: — mieskoht. palk. lis. 2,400: —	6,000 —	
		Siirros	86,783 33	4,174,680 16

Valt:n päät. 11/10 1910 } b & c
 S.n 8/11 1910 }

			Siirros	86,783 33	4,174,680 16
			Puhtaanapitolait., joht., palkkaa . . .	6,000 —	
			Kamreeri, palkkaa . . . 5,000:—		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000:—	6,000 —	
			Rakennusmestari 4,000:—		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 800:—	4,800 —	
			Varastonhoitaja, palkkaa	3,000 —	
Valt:n päät. ^{11/10} 1910 S:n ^{8/11} 1910	b	1	Vanh. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,200:—		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:—		
			mieskoht. lis. 260:—	1,700 —	
		1	Nuor. metsänvartija, paitsi vap. asunt. ja polttopuita 1,000:—		
			korotusta 10 v:n palveluksesta 200:—	1,200 —	
	c		Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	15,000 —	
			Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta	2,000 —	
Vuokravälikirjan muk.	c		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	13,000 —	
			Tarverahoja, arviolta	6,000 —	
			Huonerakennusosaston huoneiston vuokra	2,660 —	148,143 33
		7. Tilastokonttori.			
Valt:n päät. ^{27/9} 1910	b	1	Konttorinjohtaja, palkkaa	7,000 —	
			1	Aktuari, palkkaa . . . 4,500:—	
		korotus 5 v:n palveluksesta ^{1/10} :stä 1912 112: 50	4,612 50		
	c*	2	Laskuapul., palkkaa à 1,500:—	3,000 —	
			Määräraha tarpeellisten ylimäär. apulaisten palkkaamiseksi	4,800 —	
	c		Painatuskustannuksia, arviolta	20,000 —	
		Tarverahoja, arviolta	3,500 —		
		Konttorihuoneiston vuokra, siviis, lämpö ja valo	3,000 —	45,912 50	
		Siirros	— —	4,368,735 99	

			Siirros	—	4,368,735 99
			8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.		
			<i>a) Taksoituksenvalmistelukunta ja Taksoituslautakunta.</i>		
Valt:n päät. 26/4 1910	b & c	Puheenjohtaja, palkkaa	9,000	—	
		2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta	3,000	—	
		1 Sihteeri, palkkaa	5,000	—	
		Ylimääräiset apulaiset, arviolta	11,400	—	
		Perustietojen hankkimiseksi, arv.	800	—	
		Palvelijasto ja siivoaminen, arv.	1,200	—	
		Tarverahat, arviolta	2,000	—	32,400
			<i>b) Holhouslautakunta.</i>		
	c	Sihteerin palkkio	1,200	—	
		Vahtimestarinpalkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	—	1,800
			<i>c) Työväenasiain lautakunta.</i>		
Valt:n päät. 26/5 1903 S:n 30/12 1910	b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—	
		henkilökohtaista lis.	600	—	3,600
S:n 13/6 1911	b	Sijaisen palkkio sihteerin virkailoman aikana	100	—	
Välikirjan muk.	c	Korvausta vahtimestarinapul.	100	—	
		Tarverahoja sekä kirjallisuuden oston, arviolta	1,375	—	
	c	Huoneiston vuokra	700	—	5,875
			<i>d) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>		
Valt:n päät. 1/12 1903 S:n 28/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911	b	1 Johtaja, palkkaa	4,800	—	
		henkilökoht. palkanlis.	500	—	5,300
		1 miesapulainen, palkkaa	2,400	—	
		henkilökoht. palkanlis.	300	—	2,700
		1 naisapulainen	2,400	—	
		1 naisapulainen	1,800	—	
		Vahtimestari	1,200	—	
c	Tarverahoja, y. m., arviolta	2,000	—	15,400	
			Siirros	—	4,424,210 99

			Siirros	—	—	4,424,210 99	
		<i>e) Kasvatustalautakunta.</i>					
Valt:n päät. ^{10/5, 19/12} 1897, ^{21/12} 1900 ^{16/5, 19/12} 1899 ja ^{28/12} 1906	} b & c	1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—			
		Talouden- ja varainhoitaja	1,200	—			
		Vahtimestarinpalkkio	600	—			
	c	Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	1,800	—		6,000 —	
		<i>f) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>					
Valt:n päät. ^{21/10} 1908 S:n ^{13/6} 1911	} b	Museonhoitajan palkkio	600	—			
		Valokuvaukseen sekä museo- esineiden ostoon, arviolta	2,000	—			
		Vahtimestari, paitsi maksut asun- toa ja polttopuita	600	—			
	c	Tarverahoja, y. m.	400	—		3,600 —	
		<i>g) Kunnallisten työväenasuntojen hoitolautakunta.</i>					
		a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:					
Valt:n päät. ^{28/4} 1908 S:n ^{30/12} 1908 S:n ^{30/12} 1910	} b	Hoitolautakunta, palkkiota, ar- violta	700	—			
		Isännöitsijä, pait. vap. asunt., palkk. Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota.	600	—			
			1,320	—			
	c	Tarverahat, valo, polttopuut, ve- denkulutus- ja palovakuutus- maksut y. m.	9,680	—			
	c*	Istutusten kunnossapitoon, kas- teluletkujen ostoon y. m., ar- violta	1,200	—			
		Asuntoihin kuuluvien pihain ta- soitukseen ja vierusojain laitta- miseen	4,900	—			
		b) Asunnot Kristiinankadun N:oissa 16:					
Valt:n päät. ^{28/4} 1908 S:n ^{30/12} 1908 S:n ^{30/12} 1910	} b	Isännöitsijän palkkio	600	—			
		Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900	—			
			Siirros	19,900	—	4,433,810 99	

			Siirros	19,900	4,433,810 99	
			Tarverahat, valo, polttopuut, vedenkulutus- ja palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta . . .	3,800	23,700	
			<i>h) Rakennustarkastus.</i>			
			1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . .	8,000		
			Rakennustarkast. apulainen . . .	4,800		
Valt:n päät. 30/12 1907	}	b	Teknillisesti oppineen ammattimiehen palkkaamiseksi betonirakenteiden y. m. tarkastusta varten, Maistraatin määräyksen mukaan	6,000		
S:n 30/12 1908			Vahtimestarin palkkio	1,200		
S:n 30/12 1909			Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta	440		
S:n 30/12 1911			Tarverahojat, arviolta	1,800	22,240	
					<i>i) Oikeusaputoimisto.</i>	
			1 Oikeusavustaja, palkkaa	6,000		
Valt:n päät. 7/3 1911	}	b	1 Oikeusavustajan apul., palkkaa Sijaisen palkkaamiseksi oikeusavustajan virkaloman aikana	3,600		
					600	
Välikirjan muk.		c	Huoneiston vuokra	900		
		c	Tarverahat, siivoaminen y. m.	1,100	12,200	
			<i>j) Revisionilaitos.</i>			
Valt:n päät. 9/10 1875	}	b	Vuositulintarkastajain palkkiot	6,200		
S:n 30/12 1910					800	
S:n 14/1 1902	}	b	1 Kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaajain palkkiot	9,000		
					6,000	
					6,000	
S:n 7/10 1911	}	b	1 Reviisori, palkkaa	6,000		
					6,000	
		c	Revisionikonttorin apulaisten palkkioiksi, arviolta	6,000		
			Tarverahojat, arviolta	4,000	32,000	
			— Smk 712,235: 83 —			
			IV. Katu- ja laituri- valaistus.			
			1. Kaasuvalaistus.			
Valt:n päät. 23/4 1907		c	800,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä	96,000		
			Siirros	96,000	4,523,950 99	

		Siirros	96,000 —	4,523,950 99
	c	Lyhdynsytyttäjäin palkat ja lyhtyjen hoito	52,000 —	
	c	Muut katuvalaistuksen kustannukset	16,500 —	164,500 —
		2. Sähkövalaistus.		
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1911	c*	140,000 kilowattitunnilta sähköenergiaa à 15 penniä ynnä hii-let, lamppujen uudistus, hoito ja korjaus, arviolta	— —	40,000 —
		3. Petrolivalaistus.		
	c	Kulutetaan petroolia arviolta 150,000 kg, mikä 17 p:n mukaan kg:lta on	25,500 —	
	c	Kunnossapito ja hoito	36,500 —	
	c*	Korjaukset, ainekset, vuokrat	23,000 —	
	c*	Uusien lyhtyjen ostoon	300 —	
	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista	3,100 —	88,400 —
		4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.		
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>		
		<i>Sähkövalaistus.</i>		
	c	1,000 kwt sähköenergiaa ynnä lamppujen uudistus ja hoito	400 —	
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>		
		<i>Sähkövalaistus.</i>		
	c	2,500 kwt sähköenergiaa ynnä lamppujen uudistus ja hoito	900 —	
		<i>c) Makasiininranta.</i>		
		<i>Kaasvalaistus.</i>		
	c	{ 11 kpl. 3 liekin inverttilamppua } { 30 kpl. 1 liekin auerlamppua } ynnä hoito, arviolta	3,100 —	
		Siirros	4,400 —	4,816,850 99

Siirros 4,400 4,816,850 99

d) *Katajanokanranta.**Kaasvalaistus.*

c	{	9 kpl. 5 liekin kaarilamppua	}	2,500 —	6,900 —
		18 kpl. 1 liekin kaarilamppua ynnä hoito, arviolta			
		— Smk 299,800: — —			

V. Palolaitos.

1. Palkat ja muut edut.

1886 v:n menosääntö	}	b	{	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: —	7,000 —
Valt:n päät. 7/2 1899				2,000: —	
S:n 13/6 1899					
S:n 30/12 1907					
Valt:n päät. 29/12 1899	}	b	{	1 Alipalomestari, palkkaa 3,000: —	6,300 —
S:n 30/12 1907				vuokratrahoja 2,800: —	
				mieskoht. lis. 500: —	
Valt:n päät. 24/2 1891		b		1 Palotoimitoimikunnan sihteeri 600 —	
Valt:n päät. 24/2 1891	}	b	{	1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa 2,400 —	2,400 —
S:n 21/12 1897				1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n 2,100 —	
S:n 20/12 1902				1 Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n 2,100 —	
S:n 30/12 1907					
Valt:n päät. 13/6 1899	}	b & c	{	7 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 1,800: — 12,600 —	24,300 —
S:n 30/12 1907				27 Korpraalia, à 900: — 24,300 —	
				Vuokratrahat, polttop. ja valaist. 2 naineelle korpr. à 600: — 1,200 —	
				Lisämäärärahaa tarvittaessa annettav. distinktionkonstaap. 1,000 —	
Valt:n päät. 27/9 1904	}	b & c	{	22 ensiluokan konstaapelia, kasarmissa, à 600: — 13,200 —	13,200 —
S:n 17/1 1905				12 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: — 5,040 —	
S:n 30/12 1907				12 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: — 3,600 —	
S:n 30/12 1908				Ruoka 73 mieh. à 401: 50 29,309 50	
S:n 30/12 1910				Vaatetus 73 mieh. à 150: — 10,950 —	
				Alipäällystön (10 miehen) vaatetus 1,000 —	122,699 50
				Siirros — —	4,946,450 49

		Siirros	—	—	4,946,450 49
		2. Palotalli, 21 hevosta.			
	c	30,000 kg heiniä à 15 penniä . . .	4,500	—	
		35,000 s:n kaurjoja à 17 penniä . . .	5,950	—	
		Olkia, arviolta	1,050	—	
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta . . .	1,000	—	
		Silojen y. m. kunnossapito, arv.	550	—	13,050
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana-			
		pito ja vedenkulutus.			
	c	200 m ³ koivuhalkoja à 6:50 . . .	1,300	—	
		900 m ³ havuhalkoja à 5:50 . . .	4,950	—	
		Valaistus, arviolta	4,000	—	
		Tallin ja makkien puhtaanap., arv.	3,000	—	
		Vedenkulutus, s:n	1,000	—	14,250
		4. Työkalut ja kalusto.			
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000	—	
		Palolennättimen kunnossapito, ar-			
		violta	1,200	—	
	c*	Kahden hevosen ostoon, arviolta	1,600	—	
		Letkuvaraston täydentämiseksi			
		400 metrillä kumitettua hamp-			
		puletkua	2,600	—	
		400 m. kaksinkert. hamppuletkua	1,040	—	
		30 par. yhtäsiv. kytkimiä letkuihin	800	—	
		Palolennättimen täydentäminen 4			
	undella palokaapilla à 250:— . . .	1,000	—		
	Johtokaapeli niihin	1,500	—	12,740	
		5. Sekalaista.			
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000	—	
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m.,			
		arviolta	2,500	—	
	b	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kun-			
		nossapito, arviolta	280	—	
	c*	Kirjojen ja sanomalehtien ostoon	200	—	3,980
		— Smk 166,719: 50 —			
		Siirros	—	—	4,990,470 49

Valt:n päät. 27/9 1904

			Siirros	—	—	4,990,470	49
		VI. Poliisilaitos.					
		1. Käteinen apumaksu.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen voimassa pitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista		—	—	198,034	28
		2. Virkahuoneistot.					
		Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneistot		56,000	—		
		Talli		2,400	—		
		2:nen poliisiasema		16,000	—		
		3:s s:n		4,975	—		
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b	4:s s:n		22,000	—		
		Töölön s:n		1,260	—		
		Forsbyn s:n		600	—		
		Hermannin poliisiasema		1,560	—		
		Pasilan poliisiasema, arviolta		1,200	—		
		Voimistelusalja ja maneesi		1,000	—		
		Kirjapaino ja varuskamari		1,700	—	108,695	—
		3. Lämmitys, valaistus, puhtaana- pito ja vedenkulutus.					
		Polttopuita, arviolta		16,500	—		
		Valaistus, s:n		17,500	—		
K. Asetus 20/4 1903	b	Tallin ja makkien puhtaanap., arv.		5,000	—		
		Vedenkulutus, s:n		1,100	—	40,100	—
		4. Sekalaista.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta		3,000	—		
Valtn päät. 28/3 1907	b	Puhelinverkon kunnossapito		733	33	3,733	33
		— Smk 350,562: 61 —					
				Siirros	—	5,341,033	10

				Siirros	—	5,341,033	10	
VII. Terveyden- ja sairaanhoito.								
1. Terveydenhoitolautakunta.								
Valt:n päät. $\frac{29}{11}$ 1904 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{22}{9}$ 1908	}	b	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—			
			4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta	3,500	—			
			1 Sihteeri	2,400	—			
S:n $\frac{21}{12}$ 1897 S:n $\frac{30}{12}$ 1908	}	b & c	1 Vahtimest., palkkiota 1,200:— henkilöht. palkanlis. 240:—	1,440	—			
			c	Tarverahoja, arviolta	6,000			—
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.								
Valt:n päät. $\frac{24}{10}$ 1893		b	Ensim. kaup. lääk.palkk. 6,000:— palkkiota 4,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000:—	12,000	—			
K. S:n päät. $\frac{5}{2}$ 1910 Valt:n päät. $\frac{11}{5}$ 1910	}	b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—			
			S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b	Sijaisen palkkaamis. toisen kaup- lääkärin virkaloman aikana.	375	—	
1886 v:n menosääntö		b	2 Aluelääkäriä kaupungissa à 3,000:—	6,000	—			
Valt:n päät. $\frac{19}{4}$ 1898 S:n $\frac{30}{9}$ 1890	}	b & c	1 Aluelääkäri Töölön alueella	4,000	—			
			S:n $\frac{20}{10}$ 1903	b	1 S:n Sörnäisten alueella	4,000	—	
S:n $\frac{29}{12}$ 1891 S:n $\frac{14}{11}$ 1911	}	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—			
			S:n $\frac{9}{4}$ 1889	b	2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000:—	8,000	—	
S:n $\frac{19}{12}$ 1895		b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—			
S:n $\frac{15}{11}$ 1904 S:n $\frac{21}{2}$ 1911	}	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houreinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaihoito).		—			
			S:n $\frac{30}{12}$ 1908	b	2 Lääkäriä kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).		—	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908	}	b & c	1 Kättilö	800	—			
Valt:n päät. $\frac{17}{5}$ 1893			b	8 Kunnan sairaanhoitajatarta à 1,500:—	12,000	—		
S:n $\frac{19}{4}$ 1898	}	b & c	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600	—			
			b & c	Palkkiota viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana	2,400	—		
				Siirros	61,675	—	5,357,373	10

S:n	29/12	1905	} b	Siirros	61,675	5,357,373	10
S:n	30/12	1907		Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200		
S:n	30/12	1910		Palkkiota lääkäreille yökäyneistä, arviolta	2,000		
S:n	5/10	1909	} b	Esim. kaupunginlääkärin apulainen kasvattien hoidon silmälläpidossa, palkkaa 2,000:—	2,100		
				Matkarahoja 100:—			
S:n	22/12	1911	} b	Määräraha Kallion toiselle alue- lääkärille lääkaineiden ostoon, arviolta	600	67,575	
S:n	14/11	1911					
3. Marian sairaala.							
<i>a) Sisätautien osasto.</i>							
1908 v:n menosääntö	}	b	}	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000:— korotusta 5 v:n palveluksesta 800:—	8,800		
				1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta ja ruokaa, palkkaa 3,600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 720:—	4,320		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 17/10 1905	}	b	}	Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin virkalamon aikana	300		
1908 v:n menosääntö				2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400:—	4,800		
Valt:n päät. 30/12 1909	}	b	}	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa	2,400		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910				3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.	3,600		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	}	b & c	}	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200		
				c	Palkkiota oppilaiden opetuksesta		
1908 v:n menosääntö	}	b	}	8 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.	6,720		
				Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta	120		
				Palkankorot. 6 hoitajattarelle 5 v:n palvelusta à 60 mk	360		
				Siirros	33,200	5,424,948	10

Valt:n päät. ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1910	b	Siirros 1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa	33,220 — 840 —	5,424,948 10
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{30/12} 1910	b & c	13 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.	7,020 —	
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	4,320 —	
Valt:n päät. ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1909	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800 —	
	b	Hierojan palkkio	1,200 —	
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300 —	
		13 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk	3,120 —	
		Lääkkeet, arviolta	17,000 —	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	9,000 —	
	c	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja kunnossapito	5,000 —	
		Seerum-tutkimukset	500 —	82,320 —
<i>b) Kulkutautien osasto.</i>				
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{19/12} 1901	b	Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkäriin virkaloman aikana	400 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa	2,400 —	
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.	4,500 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{23/11} 1909	b	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600 —	
		2 Alihoitajatarta, samoinkuin edell., sekä palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{23/11} 1909 S:n ^{30/12} 1910	b	4 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.	2,400 —	
		korot. 2 hoitajattarelle 5 v:n palv. ^{1/4} ja ^{1/11} 1912	55 —	
	c*	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	3,600 —	
Siirros			20,155 —	5,507,268 10

			Siirros	20,155	5,507,268	10	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 23/11 1909	} b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa . . .		1,800			
	} c	Lääkkeet, arviolta		7,000			
		Kaluston kunnossapito, arviolta		6,000			
		Sairashuoneiden desinfisioiminen, konekalut ja sidetarpeet, arviolta		5,000			
					39,955		
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>					
	} b & c	1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000: — korotusta 10 v:n pal- veluks. 1/11:stä 1912 . . . 700: —		6,700			
		Sijaisen palkkaamiseksi ylilääkä- rin virkaloman aikana		350			
		1 Vanhempi asistenttilääkäri, pait- si asunt., lämpöä, valaist., ruo- kaa, palkkaa		3,000			
		1 Asistentti, paitsi asunt., läm- pöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa		2,400			
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,200			
		1 Operatsionihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 70 mk kuukaudessa . . .		840			
		3 Osastonhoitajatar, paitsi asun- toa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa . . .		2,520			
		1 Hoitajatar poliklinikassa, sa- malla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa		840			
		4 Alihoitajatar, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palk- kaa à 45 mk kuukaudessa		2,160			
		1 Hoitajatar eristysosastolla, paits. asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa . . .		360			
				Siirros	20,370	5,547,223	10

			Siirros	20,370—	5,547,223	10
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	b	2 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa		1,080—		
			korotusta 3 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta	180—		
			korotusta 1 hoitajattarelle 5 v:n palv. 1/12:sta 1912	5—		
			3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720—		
1908 v:n menosääntö	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	800—			
	b & c	Hierojan palkkio	1,000—			
	c	Lääkkeet, arviolta		4,500—		
			Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	12,000—		
			Kaluston kunnossapitoon ja ostoon, arviolta	6,000—		46,655—
<i>d) Talousoasto.</i>						
1908 v:n menosääntö	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000—			
Valt:n päät. 29/12 1893	b	palkankorotus 5 v:n palveluksesta	500—	4,500—		
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen, palkkaa		1,800—		
	b	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,000—		
			1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	600—		
1908 v:n menosääntö			2 Keittäjätarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720—		
			1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300—		
	c	Ylimäär. keittiöapul., arviolta	240—			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	11 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	2,640—			
			Siirros	11,800—	5,593,878	10

		Siirros	11,800 —	5,593,878 10
1908 v:n menosääntö	b	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.	720 —	
		1 Johtajatar liinavaatevarast. vrt., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080 —	
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.	420 —	
		2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1911	b	14 Pesijätarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	4,200 —	
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .	2,400 —	
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . .	1,800 —	
		3 Lämmittäjä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	1,620 —	
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730: — ruokarahoja 360: — mieskoht. palk. lis. 180: —	1,270 —	
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	900 —	
		1 Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600 —	
		9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320 —	
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420 —	
		1 Klosetintyhjentäjätar à 33 mk kuukaudessa	396 —	
		Siirros	32,666 —	5,593,878 10

		Siirros	32,666	5,593,878 10
1908 v:n menosääntö	b	1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk.	600	
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä	122,061	
		Ruoka 34 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä	19,910 40	
		Ruoka 69 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 60 p. päivässä	40,406 40	
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 60 p. päivässä	3,513 60	
		Ruoka 77 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	32,409 30	
	c	Polttopuut, arviolta	39,300	
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000	
		Hevosien ylläpito, arviolta	700	
		Valaistus ja lamput, arviolta	15,000	
		Sekalaisia menoja, arviolta	17,800	
		Vedenkulutus, arviolta	6,000	
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, arviolta	1,200	
				336,166 70
		<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>		
1908 v:n menosääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa	1,200	
		mieskoht. lisäystä	180	
			1,380	
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480	
		Polttoaineet, arviolta	1,200	
	c	Hevosien ylläpito, arviolta	700	
		Desinfisioimistarvikkeet	1,000	
				4,760
		<i>f) Röntgenosasto.</i>		
Valt:n päät. $\frac{3}{10}$ 1911	b*	Röntgenaparaatin ostoon	8,000	
	b	Röntgen-asistentti, palkkiota	2,400	
		Vuotuinen kunnossapito	2,000	
				12,400
1908 v:n menosääntö	b & c	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	—	4,300
		Siirros	—	5,951,504 80

			Siirros	—	5,951,504 80
4. Humaliston varasairaala.					
		1 Lääkäri	3,000	—	
		1 Amanuenssi	1,200	—	
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	1,080	—	
		3 Osastonhoitajatarta à 840 mk	2,520	—	
		3 Hoitajatarta à 600 mk	1,800	—	
		1 Ruuanpitäjä	480	—	
		1 Leipojatar	300	—	
		2 Palvelijatararta à 240 mk	480	—	
		3 Siivoojatararta à 240 mk	720	—	
		2 Renkiä à 480 mk	960	—	
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—	
		Näiden vuokrat rahat à 120 mk	360	—	
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,182	—	
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—	
		Polttopuut ja valaistus, s:n	4,800	—	
		Sekalaisia menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	6,840	—	
		Vuokria	12,000	—	
		Vedenkulutus	700	—	
		Makkien puhtaanapito	400	—	
					70,542 —
5. Sairaanhoito Böhlen tilalla.					
		1 Lääkäri, palkkiota	1,500	—	
		1 Diakonissa	1,500	—	
		Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	—	
					3,900 —
6. Poliklinikat.					
		Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—	
		Määräraha polikliniista silmäosastoa varten	2,500	—	
		Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan	200	—	
			2,700	—	
		Kättilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	6,000	—	
		Määräraha 10 sairaspaihasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—	
					31,240 —
					6,025,946 80
			Siirros	31,240 —	6,025,946 80

Valt:n päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1910	b	Siirros	31,240 —	6,025,946 80
		Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten	22,000 —	
S:n 28/5 1907	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500 —	
S:n 30/12 1911	b	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitautisia lapsia vart.	1,650 —	59,390 —
7. Terveyspoliisi.				
Valt:n päät. 24/10 1893 S:n 30/4 1904	b	1 Terveystarkast. tarkast. 3,000: —		
		Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta 500: — mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000 —	
S:n 13/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikain tarkastaja, palkk. 3,000: — Korotus 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500 —	
1886 v:n menosääntö	b & c	1 Ylikaitsija, palkkaa 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 16/8 1909	b	3 Kaitsijaa, palkkaa à 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 250: —	8,250 —	
		1 Kaitsija, palkkaa 2,500: — korotus 5 v:n palveluksesta 1/7:stä 1912 125: —	2,625 —	
	c	3 Kaitsijaa à 2,500 mk 7,500 — 2 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa 2,000 mk 4,000 —	4,000 —	
Valt:n päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1907	b	Terveyskaitsijain matkakustannukset 800 —	800 —	
		1 Ylimäär. kaitsija 2,000 —	2,000 —	
S:n 28/11 1905	c	Kodeissa toimitett. desinfioimisesta, arviolta 10,000 —	10,000 —	
	b	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten 3,000 —	3,000 —	
S:n 22/12 1911	b	Tuberkelisairaiden asuntojen miespuol. desinfioitsija, palkkaa 2,500 —	2,500 —	
		S:n naispuol. puhdistaja s:n 1,000 —	1,000 —	
		Viimeksi mainitun apulainen, arv. 700 —	700 —	53,175 —
8. Terveystoimisto.				
Valt:n päät. 9/10 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909	b & c	1 Ylilääkäri 6,000 —	6,000 —	
		1 Johtaja 4,500 —	4,500 —	
			Siirros	10,500 —
				6,138,511 80

			Siirros	10,500	6,138,511	80
Valt:n päät. $\frac{8}{10}$ 1911 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1909	} b & c	1 Asistentti		3,000		
		6 Kaitsijaa à 2,500 mk		15,000		
		2 S:n à 2,000 mk		4,000		
		1 Vahtimestari, palkkiota		1,500		
		Siivoamisten ja pesu, arviolta		700		
		Kaluston kunnossapito, lääkkeet y. m., arviolta		1,900		36,600
9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.						
Valt:n päät. $\frac{26}{5}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b	1 Johtaja		8,000		
		1 Apulainen		3,000		
		1 Laborantti		2,100		
		1 Näytteidenottaja		1,500		
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa		1,700		
		Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. oston		3,000		
		1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten		5,000		
		Sijaisen palkkio kesäloman aikana		400		
		Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten		600		
		1 Laboratorionrenki		600		
	c	Vedenkulutus		150		26,050
10. Lihantarkast. teurastuslaitoksella.						
Valt:n päät. $\frac{17}{12}$ 1908	} b	1 Eläinlääkäri		4,000		
		Apulainen		1,500		
		Kustannuksia, arviolta		300		5,800
11. Rokotusainevarasto.						
	} c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen		400		
		Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen		600		1,000
12. Satunnaisia määrärahoja.						
	c*	Rottien tappamiseen		—		6,000
Valt:n päät. $\frac{5}{9}$ 1911	} b*	Määräraha Koleraparakin väliaik. sairaalaa varten		36,400		
		S:n ent. Kaasutehtaan s:a varten		13,600		
			Siirros	50,000	6,213,961	80

			Siirros	50,000	6,213,961	80
Valt:n päät. $\frac{5}{9}$ 1911	b*	Määräraha Hesperian sairaal. vart. S:n Puutarhakadun 4:ssä olevaa sairaalaa varten	10,400	16,204		
		Lisämääräraha sairaankuljetuks.	2,000	666	67	
S:n $\frac{9}{2}$ 1910	b*	S:n kulkutautisairaiden hoitamiseksi Marian sair. puupaviljongissa	3,600			
	c*	S:n sairaanhoitoon satunnaisten kulkutautien aikana Kaupunginvalt. vastaisen määräyks. muk. — Smk 980,799: 37 —	25,000			107,870 67
VIII. Vaivaishoito.						
1. Vaivaishoitohallitus.						
Valt:n päät. $\frac{5}{12}$ 1895	b	1 Puheenjohtaja	1,200			
S:n $\frac{20}{12}$ 1902		1 Toimitusjohtaja	7,000			
S:n $\frac{30}{12}$ 1911		1 Sihteeri	3,000			
S:n $\frac{21}{9}$ 1909	b	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,600			
S:n $\frac{21}{2}$ 1911	b*	1 Ylikaitsija	6,000			
Valt:n päät. $\frac{20}{4}$ 1909	b & c	2 Kaitsijaa, samalla köyhäinkatsojia à 2,400:—				
S:n $\frac{21}{9}$ 1909		korotus 5 v:n palveluksesta à 250:—	5,300			
		Kirjurinapulainen	1,200			
S:n $\frac{22}{12}$ 1898	b	1 Vahtimestari	1,200			
S:n $\frac{30}{12}$ 1908		c	Palkkiota kaupungissa oleville kaitsijoille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, arviolta	8,500		
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	1,000			38,000
2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.						
1886 v:n menosääntö	b	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500:—			
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1909	b*	Palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Rekolan mielisairaalan valvonnasta 1,200:—	5,700			
Valt:n päät. $\frac{28}{12}$ 1906	b	1 Konttoriapulainen	2,000			
1886 v:n menosääntö	b	1 Saarnaaja	1,400			
Valt:n päät. $\frac{21}{12}$ 1889						
			Siirros	9,100	6,359,832	47

			Siirros	9,100 —	6,359,832 47
Valt:n päät. 17/11 1894 } S:n 2/10 1906 } S:n 30/12 1910 }	b	1 Lääkäri vaivaihoidon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa sekä Rökolan lisähoitolassa . . .		5,500 —	14,600 —
		<i>a) Vaivaistalo.</i>			
Valt:n päät. 5/12 1895 } S:n 30/12 1908 }	b	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .		1,200 —	
S:n 30/12 1907	b	1 Sairaahanhoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa . . . 840: — korotusta 10 v:n palveluksesta 240: —		1,080 —	
S:n 30/12 1907	b	1 Sairaahanhoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. . . 840: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1/9:stä 1912 . . . 160: —		1,000 —	
Valt:n päät. 28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkalamman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70: —		140 —	
S:n 21/12 1889 } S:n 22/12 1898 } S:n 30/12 1908 }	b	1 Sairaahanhoitajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 120: —		720 —	
S:n 28/12 1906	b	1 Sair. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 720 — 2 Sair. hoitajata, s:n s:n à 600: —		1,200 —	
S:n 30/12 1907 } S:n 30/12 1908 } S:n 30/12 1909 }	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkalamman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25: —		100 —	
S:n 30/12 1907	b & c	11 Apulaishoitajata, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa		4,620 —	
		1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta		480 —	
		{ Vaatetus, arviolta		8,000 —	
		{ Ruoka, arviolta		53,500 —	
		{ Lääkkeet, arviolta		4,000 —	
		{ Kalusto, arviolta		2,800 —	
	c	{ Tarveaineet, arviolta		1,200 —	
		{ Polttopuut ja valo, arviolta		15,000 —	
		{ Kaurat ja heinät 4 hevoselle, arviolta		2,200 —	
		{ Korjaustyöt, arviolta		5,000 —	
	d	Sekalaisia menoja, arviolta		9,500 —	112,460 —
			Siirros	— —	6,486,892 47

			Siirros	6,595	6,524,882	47
Valt:n päät. 30/12 1910	b & c	22 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —		13,200		
S:n 30/12 1907	b	Sijaisten palkkaamiseen edellisten virkaloman aikana puolen kuukauden ajaksi à 25:—		700		
		7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —		5,880		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35:—		245		
1886 v:n menosääntö	b	2 Yövärtijää Vanhaan houruinhoitolaitokseen 366 yönä, yht. 5 mk yöltä.		1,830		
Valt:n päät. 29/12 1891				300		
S:n 20/12 1902				240		
S:n 9/9 1905				8,000		
S:n 30/12 1907				53,500		
S:n 30/12 1908		1		3,300		
		1 Keittäjätär, paitsi vap. asuntoa, ruok., polttop. ja valoa		1,700		
		1 Astiainpesijätär, s:n s:n		16,000		
		Vaatus, arviolta		1,000		
		Ruoka 325 henkilölle à 45 penniä päivässä, arviolta.		420		
	c	Lääkkeet, arviolta		6,000		
		Kalusto, arviolta		118,910		
		Polttopuut ja valo, arviolta				
		Korjaustyöt, arviolta				
		Utterusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkeille, arviolta				
	d	Sekalaisia menoja, arviolta				
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.				
		Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta		80,000		
		Sairaanhoido, arviolta		14,000		
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta		46,000		
	c	Lääkkeet, arviolta		12,000		
		Suoranaisia apurahoja:				
		a) vaivashoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 120,000:—				
		Siirros 120,000:—		152,000		6,643,792
						47

			Siirros 120,000: —	152,000	6,643,792 47
	c	b)	puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoi- toon, arviolta 40,000: —	160,000 —	312,000 —
		4. Sekalaista.			
	c		Hautauskustannuksia, arviolta	2,000 —	
	d		Tarverahoja, arviolta	2,500 —	
	d		Arvaamattomia menoja, arviolta	5,000 —	
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Määräraha Kaup.lähe- tykselle miesten työlai- toksen voimassapitoon 3,000: —			
		S:n naisten työlaitoksen 6,000: —			
		S:n Sörnäisten s:n 4,000: —	13,000 —		22,500 —
		— Smk 656,460: — —			
		IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.			
		1. Merikoulu.			
Valt:n päät. 9/5 1900 Välikirjan muk.	b		Vuokra	3,000 —	
	c		Polttopuut, arviolta	600 —	3,600 —
		2. Käsityöläiskoulut.			
K. Julist. 25/11 1885	b & c		Määräraha ylemmille käsityöläis- kouluille	40,822 —	
Valt:n päät. 17/10 1899 S:n 27/11 1906	b & c		Määräraha alemmille käsityöläis- kouluille	30,892 —	
		<i>Valmistava poikain ammattikoulu:</i>			
S:n 28/9 ja 20/11 1900	b	1	Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla 4,200: —		
		1	Vakinainen opettaja suomal. osastolla 4,200: —		
			korotusta 5 v:n palve- luksesta 1/6:sta 1912 350: —		
S:n 28/9 ja 20/11 1900 sekä 19/12 1901	b	1	Vakin. opettaja käsi- varaispiirustuksessa 3,000: —		
			korot. 10 vuoden pal- veluksesta 800: —		
			Siirros 12,550: —	71,714 —	6,981,892 47

			Siirros 12,550: —	71,714 —	6,981,892 47
S:n 25/9 ja 20/11 1900	b	1 Vak. työmestari puutöissä	3,300: —		
		korot. 10 v:n palveluksesta	600: —		
	b	1 Vak. työmestari metallitöissä	2,700: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —		
		Johtaja, palkkiota	1,500: —		
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Palkkioita tuntiopettajille, 44 viikkot. à 150mk	6,600: —		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari puutöissä	1,800: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	200: —		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari metallitöissä	1,800: —		
S:n 30/12 1910	b	henkilökoht. lis.	600: —		
S:n 3/11 1908	b	Palkkiota työpajan silmälapidosta ruotsalaisella ja suomalaisella osastolla	1,200: —		
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio	1,200: —		
	c	Vahtimestarin apulaisen 9 kuuk. aikana	450: —		
		Työpajan työaineet	1,500: —		
	c	Työpajan korjaus ja täydennys	500: —		
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	1,000: —		
S:n 28/11 1905	b	Oppilaskirjastolle	100: —		
Välikirjan muk.	b	Työpajahuoneiston vuokra	4,000: —		
	c	Lämpö, valo ja sähköenergia	1,200: —	43,400 —	
		<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
Valt:n päät. 1/12 1903	b	3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500: —		
S:n 30/12 1906					
S:n 20/10 1908	b	2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400: —		
S:n 1/4 1909					
		Siirros 11,900: —	115,114 —	6,981,892 47	

			Siirros 11,900:—	115,114	6,981,892 47	
			1 Opettajatar, palkkaa 2,400:—			
			1 s:n 1,500:—			
			Palkankorot 5 v:n palveluks. 6 opettajattarel. 1,200:—			
			Johtajattaren palkkio 800:—			
			Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille 380:—			
		} b & c	Tuntiopett. palkkiot 4,900:—			
			Palvelijattaret 650:—			
			Ruuanpito 4,000:—			
			Työaineet 2,000:—			
			Vuokra 6,000:—			
			Polttopuut ja valo 2,400:—			
			Kalusto ja korjaus 1,800:—			
			Sekalaisia 2,300:—	42,230	157,344	
				3. Kauppaoppilaitokset.		
			} c*	Määräraha A. b. Helsingfors Handelsskola yhtiölle 15 vapaaoppilaspaikasta 8,000		
				Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 25 vapaaoppilassijasta 16,000		
				Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 18 vapaaoppilassijasta 10,000		
		Määräraha Högre svenska handelsläroverket opist. 8 vap:oppil:sij. 6,000				
		Määräraha Svenska Handelsinstit. opistolle 6 vapaaoppilassijasta 4,000				
		Satunnainen järjestämismääräraha Sv. Handelsinstitutille 3,000				
		Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille 10 vapaaoppilassijasta 4,000			51,000	
			4. Kansakoulut.			
			<i>a) Palkat.</i>			
		} b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa 8,000			
			1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa 8,000			
			Siirros	16,000	7,190,236 47	

Valt:n päät. 1/12 1903
S:n 30/12 1906
S:n 20/10 1908
S:n 1/4 1909
S:n 22/12 1911

1886 v:n menosääntö
Valt:n päät. 20/12 1888
S:n 28/4 1908
S:n 28/4 1908

			Siirros	16,000	7,190,236	47						
Valt:n päät.	1/12 1908	b	Apulaistarkastaja suom. koul. vart.	6,000	—							
S:n	29/12 1899	}	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800	—							
S:n	28/4 1908			6,000	—							
S:n	20/10 1903	b & c	Taloudenhoitaja	6,000	—							
S:n	30/12 1908	}	Taloudenhoitajan apul. 1,500:— mieskoht. palkanlis. 600:—	2,100	—							
S:n	19/9 1911			800	—							
S:n	1/8 1904	b	Johtokunnan sihteeri	800	—							
S:n	21/2 1911	}	1 Lääkäri kaup. suomenk. kansak., palkkaa 6,400:— korotusta 5 v:n palveluksesta 900:—	7,300	—							
S:n	5/8 1911			4,600	—							
S:n	21/2 1911	}	1 Lääkäri kaup. ruotsink. kansak., palkkaa 3,600:— henkilökoht. palk. lis. 1,000:—	4,600	—							
S:n	5/8 1911											
			<i>Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>									
1886 v:n menosääntö		}	11 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200:— kalliinajanlisäystä à . . . 600:—	46,200	—							
Valt:n päät.	12/12 1899			}	2 Opettajaa, palkkaa 2,400:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 960:— kalliinajanlisäystä à . . . 400:—	7,520	—					
S:n	17/9 1907					}	4 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotus 5 vuoden palveluksesta 480:— s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 200:— kalliinajanlisäystä 5 v:n palveluksesta . . . 200:— s:n 10 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 83:33	13,453	33			
S:n	28/4 1908							}	12 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 5 vuoden palveluksesta 480:— kalliinajanlisäystä à . . . 200:—	36,960	—	
S:n	21/9 1909									}	5 Opettajaa, palkkaa à 2,400:— korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912 . . . 200:— kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à . . . 83:33	13,416
S:n	16/2 1910	15 Opettajaa, palkkaa à 2,400:—	36,000	—								
Valt:n päät.	21/9 1909	}										
S:n	16/2 1910											
			Siirros	198,149	99	7,190,236						
						47						

			Siirros	198,149 99	7,190,236 47
Valt:n päät. $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{16}{2}$ 1910	} b	7 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à 2,400: —	16,800 —		
		3 Veiston apulaisopettajaa, palkk. 4,800 —			
S:n $\frac{29}{12}$ 1905	} b	1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota	800 —		
		25 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 15 vuoden palveluksesta 1,000: — kalliinajanlisäystä à 600: —	90,000 —		
		8 Opettajatarta, palkkaa korotusta 10 v:n palveluksesta à 800: — kalliinajanlis. à 400: —	25,600 —		
		2 Opettajatarta, palkkaa korotusta 5 v:n palveluksesta 400: — korot. 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1912 . . . 166: 66 kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta 200: — s:n 10 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1912 . . . 83: 33	5,699 98		
Valt:n päät. $\frac{27}{11}$ 1906 S:n $\frac{17}{9}$ 1907 S:n $\frac{28}{4}$ 1908 S:n $\frac{21}{9}$ 1909 S:n $\frac{18}{2}$ 1910	} b & c	17 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 vuoden palveluksesta à . . . 400: — kalliinajanlis. à . . . 200: —	44,200 —		
		1 Opettajatar, palkkaa korotus 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1912 . . . 166: 66 kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta 83: 33	2,249 99		
		11 Opet:tarta palkkaa à 2,000: —	22,000 —		
		8 Opet:tarta, vielä virkaan nimitämät., palkkiota à 2,000: —	16,000 —		
		21 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 850: — kalliinajanlis. à . . . 600: —	66,150 —		
		1 Opettajatar, palkkaa korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . . 680: — s:n 15 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:sta 1912 . . . 70: 83 kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta à . . . 400: —			
		Siirros	2,850: 83	492,449 96	7,190,236 47

			Siirros	2,850: 83	492,449 96	7,190,236 47	
			s:n 15 v:n palveluk-				
			sesta 1/8:sta 1912 . .	83: 33	2,934 16		
		b	11 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —			
			korotusta 10 vuoden				
			palveluksesta á . . .	680: —			
			kalliinajanlis. á . . .	400: —	30,580 —		
			3 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —			
			korotusta 5 v:n pal-				
			veluksesta á	340: —			
			s:n 10 v:n palveluks.				
			1/8:sta 1912 á	141: 66			
			kalliinajanlis. 5 v:n				
			palveluksesta á . . .	200: —			
			s:n 10 v:n palveluk-				
			sesta 1/8:sta 1912 á .	83: 33	7,394 97		
			14 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —			
		korotusta 5 v:n pal-					
		veluksesta á	340: —				
		kalliinajanlis. 5 v:n					
		palveluksesta á . . .	200: —	31,360 —			
		6 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —				
		korotusta 5 v:n pal-					
		veluks. 1/8:sta 1912 á	141: 66				
		kalliinajanlisäystä s:n					
		1/8:sta 1912 á	83: 33	11,549 94			
		10 Opet:tarta, palkkaa á	1,700: —	17,000 —			
		8 Opet:tarta, vielä virk. nimitt.,					
		palkkiota á 1,700: —		13,600 —			
		c Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten					
		opettajattarelle		360 —			
		<i>Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.</i>					
		b	17 Opettajaa, palkkaa á	2,400: —			
			korotusta 15 v:n pal-				
			veluksesta á	1,200: —			
			kalliinajanlis. á . . .	600: —	71,400 —		
			1 Opettaja, palkkaa á	2,400: —			
			korotusta 10 vuoden				
			palveluksesta á . . .	960: —			
			kalliinajanlisäystä s:n	400: —			
			korotusta 15 v:n pal-				
			veluks. 1/8:sta 1912 .	100: —			
			Siirros	3,860: —	678,629 03	7,190,236 47	

			Siirros	3,860:—	678,629 03	7,190,236 47
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta 1/8:stä 1912	83: 33	3,943 33	
			9 Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à	2,400:— 960:—		
			kalliinajanlis. s:n à	400:—	33,840 —	
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	} b		3 Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à	2,400:— 480:—		
			kalliinajanlisäystä s:n	200:—	9,240 —	
			2 Opettajaa, vielä virk. nimittäm., palkkiota à	2,400:—	4,800 —	
			2 Veiston apul. opettajaa, palkk.		3,100 —	
Arm. Jul. 21/7 1898, 6 mom.	} b		1 Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota		800 —	
			22 Opettarta, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta à	2,000:— 1,000:—		
			kalliinajanlisäystä à	600:—	79,200 —	
			3 Opettarta, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta	2,000:— 800:—		
			kalliinajanlisäystä à	400:—	9,600 —	
			1 Opettajatar, palkkaa korot. 10 v:n palveluksesta	2,000:— 800:—		
			kalliinajanlisäystä	200:—		
Valt:n päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	} b & c		korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1912	83: 33		
			kalliinajanlisäystä s:n	83: 33	3,366 66	
			2 Opett:rt, palkkaa á	2,000:—		
			korotusta 5 v:n palveluksesta à	400:—		
			kalliinajanlisäystä	200:—		
			korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1912	166: 67		
			kalliinajanlisäystä samalta ajalta	83: 33	5,700 —	
			6 Opettajatarta palkk. à korotusta 5 v:n palveluksesta à	2,000:— 400:—		
			kalliinajanlisäystä à	200:—	15,600 —	
			Siirros	847,819 02	7,190,236 47	

		Siirros	977,912 37	7,190,236 47	
1908 v:n menosääntö	} b	Voimistelun tuntiopett:ret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	5,000	—	
Valt:n päät. 27/11 1906		Suomenkielisen iltakoulun tuntiopettajat ja opettajattaret	1,300	—	
S:n 17/11 1907		} c	Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.	12,000	—
S:n 28/4 1908			Sijaiset, arviolta	15,000	—
S:n 21/9 1909			Apukoulun ylitunnit	900	—
S:n 16/2 1910	<i>Palvelijat.</i>				
Valt:n päät. 29/12 1905	} b & c	1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . . 1,350: — mieskohtaista lisäystä 400: —	1,750	—	
		2 Vahtimestaria, s:n s:n			
		à 1,500: —	3,000	—	
		2 S:n s:n s:n à 1,437: 50	2,875	—	
		6 S:n s:n s:n à 1,250: —	7,500	—	
		1 S:n s:n s:n à	1,125	—	
Valt:n päät. 30/12 1907	} b & c	2 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,750: —	3,500	—	
		1 S:n s:n s:n	1,200	—	
		1 Lämmitt., paitsi as., lämp. ja val.	1,100	—	
		2 S:n s:n s:n	2,000	—	
		1 Lämmittäjä, ilman asunt., lämpöä ja valoa, 9 kuuk, à 75: —	675	—	
		4 Talonrenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa à 900: —	3,600	—	
Valt:n päät. 20/12 1902	} b	2 S:n paitsi s:n s:n à 840: —	1,680	—	
		1 Talonrenki, paitsi s:n s:n	780	—	
		3 S:n ilman asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. à 75 mk	1,350	—	
		<i>Erityisiä palkkioita.</i>			
Valt:n päät. 28/12 1906	} b	} c	Palkkiot 24:lle suomen- ja ruotsinkielisten koulujen johtajalle ja johtajattaralle	13,000	—
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	14,000	—
		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	300	—	
		Siirros	1,071,547 37	7,190,236 47	

		Siirros	1,071,547 37	7,190,236 47
Valt:n päät. 30/12 1909	b	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,500 —	
		Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900 —	
Valt:n päät. 30/12 1910	b	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —	800 —	
		Määräraha Aleksanterinkad. Alem- paar Käsityöläiskouluun perus- tetun kansakoululuokan voimas- sapitoon	2,370 —	
		<i>b) Muut kustannukset.</i>		
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	38,290 —	
		Opetusvälineet	20,000 —	
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulu- keittiöihin	20,000 —	
		Uudet kouluhuonekalut ja van- hojen korjaus	4,000 —	
		Polttopuut ja niiden hakkuu . . .	50,000 —	
		Valaistus	30,000 —	
	c	Vaatetusapua kaupungista ole- ville köyhille oppilaille	35,000 —	
		Puhtaanapito	50,000 —	
		Vedenkulutusmaksut	4,000 —	
		Kaupungin koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 28,051: —		
		Vuokrattujen koulutalojen ja huo- neistoj. kunnossapito 2,200: —	30,251 —	
Valt:n päät. 17/10 1905	b	Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys	1,700 —	
S:n 30/12 1907				
S:n 15/3 1905	b & c	Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa	1,900 —	
S:n 30/12 1909				
S:n 30/12 1910				
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 82 opettajalta à 50 mk 4,100: — 212 opettajattarelta à 37: 50 7,950: —	12,050 —	
		Siirros	1,374,308 37	7,190,236 47

			Siirros	1,374,308 37	7,190,236 47
		<i>c</i>	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja sekal. menot	8,000 —	
Valt:n päät. 30/12 1910		<i>b*</i>	Määräraha stipendeiksi yliopistoliisiin jatkokursseihin osanottoa varten	4,400 —	
		<i>c</i>	Määräraha matkastipendeiksi	2,000 —	
		<i>d</i>	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.	4,000 —	1,392,708 37
5. Tylsämielisten ja raajarikkoisten lasten opetus.					
Valt:n päät. 11/10 1898		<i>b & c</i>	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan	5,000 —	
Valt:n päät. 30/12 1910		<i>b & c</i>	Määräraha raajarikkoisten varattomien lasten opetusta varten	5,000 —	10,000 —
6. Pahatapaisten lasten turvakodit.					
Valt:n päät. 30/12 1907	} <i>b & c</i>	<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos.</i>			
S:n 1/2 1910					
S:n 30/12 1910		Vuokra Bengtsårin maatilalle kaikista koulu-, asuin-, työpaja- y. m. huoneistoista		13,000 —	
		Polttopuut ja valaistus		3,200 —	
		Johtajan palkka		3,500 —	
		2 Opettajaa, palkk kump. 2,400:—		4,800 —	
		Apumaksua opettajain eläkkeiksi		100 —	
		Puutöiden opettaja, samalla hoitaja, palkk. 1,200:—			
		ruokarahaa 400:—		1,600 —	
		Metallitöiden s:n, samalla koneenkäyttäjä ja hoitaja, palkkaa . . . 1,400:—			
		ruokarahaa 400:—		1,800 —	
		Räätäli, samalla hoitaja, palkkaa 800:—			
		ruokarahaa 400:—		1,200 —	
			Siirros	29,208 —	8,592,944 84

	Siirros	29,200	8,592,944	84
Määräraha niiden ammattien opetusta varten, joissa ei ole vakinaisia opettajia		1,000		
Puutarhuri, samalla hoitaja, palkkaa	1,100: —			
ruokarahaa	400: —	1,500		
Pehtori, samalla hoitaja, palkkaa	800: —			
ruokarahaa	400: —	1,200		
Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, palkkaa	500: —			
ruokarahaa	400: —	900		
Kokki, samalla muutamien oppilaitten hoitaja, palkkaa	600: —			
ruokarahaa	400: —	1,000		
Leipuri, samalla eräitten oppilaitten hoitaja, palkkaa	600: —			
ruokarahaa	400: —	1,000		
Emäntä, samalla paikkauksen ja parsinnan opastaja, palkkaa	600: —			
ruokarahaa	400: —	1,000		
Edellisen apul., puhdistuksen ja vaatteidenpesun opastaja, palkk.	500: —			
ruokarahaa	400: —	900		
60 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 60 p. päivässä		13,176		
S:n vaatetuskustannukset, kunkin 75: —		4,500		
Määräraha laitoksen kaluston ja työkalujen täydentämiseksi		600		
Kirjat ja opetusvälineet		600		
Matka- ja rahtikulut		600		
Lääkäri ja lääkkeet		600		
Kanslia-, posti- ja puhelinmaksut		800		
Sekalaista		900	59,476	
	Siirros	—	8,652,420	84

			Siirros	—	8,652,420 84
			<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>		
			Johtaja, palkkaa	2,400:—	
			palkankorotusta 10		
			v:n palveluksesta	960:—	
				3,360	
			Vuokra	300	
			25 oppilaan elatuskustannukset,		
			kunkin 168:—	4,200	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin		
			60:—	1,500	
			Käsiammattien opetus	300	
			Kirjat ja opetusvälineet	300	
			Sekalaista	1,310	
					11,270—
			<i>Nummen Tavolan kasvatuslaitos.</i>		
			Johtaja, palkkaa	2,400:—	
			palkankorotus 5 vuo-		
			den palveluksesta	480:—	
				2,880	
			Vuokra	500	
			25 oppilaan elatuskustannukset,		
			kunkin 156:—	3,900	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin		
			60:—	1,500	
			Käsiammattien opetus	300	
			Kirjat ja opetusvälineet	300	
			Sekalaista	1,235	
					10,615—
			<i>Lohjan Karstun kasvatuslaitos.</i>		
			Johtaja, palkkaa	2,400:—	
			palkankorotus 5 vuo-		
			den palveluksesta	480:—	
				2,880	
			Vuokra	475	
			25 pojan elatuskustannukset, kun-		
			kin 156:—	3,900	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin		
			60:—	1,500	
			Käsiammattien opetus	300	
			Kirjat ja opetusvälineet	300	
			Sekalaista	1,635	
					10,990—
			Siirros	—	8,685,295 84

Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907
 S:n $\frac{30}{12}$ 1908
 S:n $\frac{30}{12}$ 1909
 S:n $\frac{30}{12}$ 1910

} b & c

			Siirros	—	8,685,295	84
		<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos,</i>				
		Johtaja, palkkaa . . .	2,400:—			
		palkankorotus 5 vuoden palveluksesta. . .	480:—	2,880		
		Vuokra		350		
		25 pojan elatuskustannukset, kunkin 156:—		3,900		
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60:—		1,500		
		Käsiammattien opetus		300		
		Kirjat ja opetusvälineet		300		
		Sekalaista		1,260	10,490	
		<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>				
		Johtajatar, palkkaa . . .	2,000:—			
		palkankorotus 5 vuoden palveluksesta. . .	500:—	2,400		
		Johtajattaren ruoka		400		
		Apuopettajattaren palkka		800		
		Hänen ruokansa laitoksessa		400		
		Emäntä, palkkaa		600		
		Hänen ruokansa laitoksessa		400		
		Vuokra		1,350		
		Polttopuut ja valaistus		1,000		
		30 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 182:50		5,475		
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 50:—		1,500		
		Kirjat ja kouluvälineet		300		
		Käsityöopetuksen tarvikkeet y. m.		200		
		Sekalaista		1,875	16,700	
		<i>Finbyn Aisbölen kasvatuslaitos.</i>				
		Johtajatar, palkkaa . . .	2,000:—			
		palkankorotus 5 vuoden palveluksesta. . .	400:—	2,400		
		Johtajattaren ruoka		400		
		Apuopettajattaren palkka		800		
		Hänen ruokansa laitoksessa		400		
		Siirros	4,000	—	8,712,485	84

			Siirros	4,000	8,712,485	84	
			Emäntä, palkkaa	700: —			
			siitä tuloja puutar-				
			hasta	200: —	500		
			Hänen ruokansa laitoksessa		400		
			Vuokra		2,500		
			Polttopuut ja valaistus		1,000		
			30 tytön elatuskustannukset, kun-				
			kin 182: 50		5,475		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			50: —		1,500		
			Kirjat ja kouluvälineet		300		
			Käsityöopetuksen				
			tarvikkeet				
			y. m.		200		
			Sekalaista		1,425		
						17,300	
			<i>Vihdin Vanjoen kasvatuslaitos.</i>				
Valt:n päät. 30/12 1907	} b & c		Johtaja, palkkaa	2,400			
S:n 30/12 1908			Apuopettajatar, palkkaa	800			
S:n 30/12 1909			Vuokra	450			
S:n 30/12 1910			30 oppilaan elatuskustannukset,				
			kunkin 144: —		4,320		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			60: —	1,800			
			Kirjat ja koulutarvikkeet	300			
			Sekalaista	1,522	50	11,592	
						50	
			<i>Porvoon Vehkakosken pikkukoulu.</i>				
			Johtaja, palkkaa	800			
			Vuokra	200			
			15 pojan elatuskustannukset, kun-				
			kin 144: —		2,160		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin				
			50: —	750			
			Kirjat ja koulutarvikkeet	100			
			Sekalaista	295		4,305	
Valt:n päät. 30/12 1908	} b & c	{	Yksityisten hoidettaviksi annettuis-	8,000			
S:n 30/12 1909			ta, arviolta				
S:n 30/12 1910			Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n	500		8,500	
			7. Helsingin kaupungin kirjasto.				
1886 v:n menosääntö	} b & c	{	1 Kirjastonhoitaja	8,000			
Valt:n päät. 3/4 1889							
S:n 28/12 1906							
S:n 14/11 1911							
S:n s:n		b	1 Kirjastonhoitajan apulainen	4,000			
			Siirros	12,000	8,754,183	34	

			Siirros	12,000	—	8,754,183	34
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,900:— 3,800:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380 760:—	4,560	—			
		1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkio 1,900:— korotusta 5 v:n palveluksesta 1/9:stä 1912 63:33	1,963	33			
		4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,900:—	7,600	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1910	} b & c	1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkio 1,200:— korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:— henkilökoht. palkanlisäys 400:—	1,840	—			
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,200:— korotusta 5 v:n palveluksesta 120:—	2,640	—			
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkiota à 1,200:—	2,400	—			
		3 Ylimäär. amanuenssia pääkirjastossa à 765:—	2,295	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1888	} b & c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita 900:— mieskoht. palkanlis. 180:—	1,080	—			
S:n 30/12 1907	b	1 Toinen vahtimestari	1,200	—			
S:n 30/12 1910	b	1 Talonmies, paitsi asuntoa ja polttopuita	420	—			
S:n 30/12 1902	} b	1 Siivoojatar, paitsi asuntoa ja polttopuita	900	—			
S:n 30/12 1907							
Valt:n päät. 29/12 1896	} b	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota 1,200:— korotusta 5 v:n palveluksesta 120:—	1,320	—			
S:n 30/12 1907							
S:n 30/12 1909							
S:n 23/12 1898	} b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta	200	—			
S:n 26/9 1899							
S:n 8/10 1907	} b	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta.	900	—			
S:n 30/12 1909							
			Siirros	41,318	33	8,754,183	34

		Siirros	41,318 33	8,754,183 34
		1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota 2,100: — korotusta 10 v:n pal- peluksesta 420: —	2,520 —	
		1 Amanuenssi Sörnäisten haaraost.	1,200 —	
		1 Amanuenssi s:n 1/9:stä 1912, palkkiota à 1,200: —	400 —	
		2 Ylimääräistä amanuenssia Sörnäisten haaraosastolla, palkkiota à 765: —	1,530 —	
Valt:n päät. 26/9 1899	} b & c	1 Vahtimestari Sörnäisten haaraosastolla, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta 720: — palkankor. 1/9:stä 1912 60: —	780 —	
S:n 14/6 1906		1 Siivoojatar Sörnäisten haaraosast., paitsi asuntoa, polttop. ja valaistusta 1/9:stä 1912 à 480: —	160 —	
S:n 30/12 1907		3 Siivoojat. haaraosastoilla, paitsi asunt., polttop. ja valaist. à 160: —	480 —	
S:n 30/12 1908		Haaraosastojen huoneenvuokrat	6,183 34	
S:n 30/12 1909		c Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	24,000 —	
		Satunnainen määräraha lasten- ja nuorisonkirjain luetteloiden painattamiseksi	1,000 —	
	c*	Satunnainen määräraha Sörnäisten uuden kirjastotalon sisustamiseksi sekä sanomalehtitelineiden hankkimiseksi pääkirjastoon	10,500 —	
		Satunnainen määräraha kirjoituskoneen hankkimiseksi	710 —	
		Pääkirjaston ja haaraosastojen ylimääräiset apulaiset, arviolta	800 —	
		Polttopuut ja valaistus, arviolta	10,800 —	
		Palovakuutusmaksut, arviolta	380 —	
	c	Lumenajo, arviolta	550 —	
		Vedenkulutusmaksut	70 —	
		Puhtaanapitomaksut	800 —	
	c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	6,000 —	110,181 67
		Siirros	—	8,864,365 01

		Siirros	—	—	8,864,365 01
8. Työväenopetus.					
Valt:n päät. $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	} b	Määräraha ruotsinkielisiä työväen-			
		opetuskursseja varten	10,000	—	
		S:n suomenkielisiä s:n	15,000	—	25,000
9. Muut kansanvalistustarkoitukset.					
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1910	} b & c	Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000	—	
		Suomalaisen teatterin s:n	8,000	—	
		Folkteaterin s:n	3,000	—	19,000
— Smk 1,930,072: 54 —					
X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.					
1. Kyydinpito.					
Kuv. päät. $\frac{14}{4}$ 1908 Välikirja $\frac{18}{3}$ 1909	} b	Urakka, 4 hevosta	—	—	1,840
		2. Kruununverot.			
Päät. Kaup. valit. $\frac{18}{12}$ 1757, 58 § K. S:n päät. $\frac{15}{5}$ 1899	} b	Karjavero ja kylvömaksu	—	—	54 96
		3. Majoitus.			
Majoit. ohjes. $\frac{10}{1}$ 1876 Valt:n päät. $\frac{11}{3}$ 1879	} b	Majoituskustannukset, arviolta	—	—	592,904
		4. Majoituslautakunta.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1910 S:n $\frac{9}{5}$ 1911	} b	1 Puheenjohtaja	3,000	—	
		1 Sihteeri	2,000	—	
		1 Majoitusmestari	2,000	—	
		1 Kielenkääntäjä	1,800	—	
		1 Vahtimestari	800	—	
		c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	700	—
— Smk 605,098: 96 —					
		Siirros	—	—	9,513,463 97

			Siirros	—	—	9,513,463 97	
XI. Kauppahallit.							
1. Rantatorin kauppahalli.							
Valt:n päät. $\frac{29}{10}$ 1899 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —				
		vaatetusapua	150: —	1,500	—		
		} c	1 Renki, palkkaa		1,200	—	
			Valaistus, arviolta		3,300	—	
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		8,800	—	
			Karikkeiden poisto, s:n		1,600	—	
Sekalaisia kuluja, s:n		700	—	17,100			
2. Hietalahdentorin kauppahalli.							
Valt:n päät. $\frac{29}{12}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —				
		vaatetusapua	150: —	1,500	—		
		} c	1 Renki		1,200	—	
			Valaistus, arviolta		3,100	—	
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—	
			Karikkeiden poisto, s:n		1,000	—	
Sekalaisia kuluja, s:n		500	—	7,500			
3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.							
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1904 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —				
		vaatetusapua	150: —	1,500	—		
		} c	Valaistus, arviolta		1,500	—	
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		150	—	
			Karikkeiden poisto, s:n		800	—	
			Sekalaisia kuluja, s:n		600	—	4,550
4. Kasarmintorin kauppahalli.							
Valt:n päät. $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk.	1,350: —				
		vaatetusapua	150: —	1,500	—		
		} c	1 Renki		1,200	—	
			Valaistus, arviolta		3,500	—	
			Vedenkulutusmaksuja, s:n		200	—	
			Karikkeiden poisto, s:n		500	—	
Sekalaisia kuluja, s:n		600	—	7,500			
— Smk 36,650: — —							
			Siirros	—	—	9,550,113 97	

		Siirros	—	9,550,113 97
XII. Kaupungin teknilliset laitokset.				
Vesijohtolaitos.				
<i>A. Hoito.</i>				
		Hallituksen palkkio, arviolta . . .	4,633	
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000:—		
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,000:—		
		matkaravoja 500:—		
		vuokraravoja, arviolta 2,000:—	13,500	
		1 Apul. joht., palkkaa 7,000:—		
		korotusta 5 vuoden palveluksesta 700:—	7,700	
1908 v:n menosääntö	b & c	1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop.	6,000	
		1 Kemistin apulainen, palkkaa	4,800	
		1 Kamreeri, palkkaa	6,000	
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,600	
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	2,100	
		Konttoriapulaiset, arviolta	9,000	
		Piirustaja-apulaiset, arviolta	3,000	
		1 Työmestari, paitsi asuntoa ja polttopuuta, arviolta	2,700	
		1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600	
		1 S:n yksityistöitä vart., palkkaa	3,300	
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400	
	c	Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus	7,000	
		Tarverahaaja, arviolta	6,000	85,333
<i>B. Käyttö.</i>				
		1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuuta, palkk. 2,700:—		
		henkilökohtaista lisäystä, arviolta 600:—	3,300	
1908 v:n menosääntö	b & c	2 Ensim. koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop. à 2,000:—	4,000	
		2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa ja polttop. à 1,700:—	3,400	
		Siirros	10,700	9,635,446 97

		Siirros	10,700	9,635,446 97	
1908 v:n menosääntö	b	4 Koneenkäyttäjäapulaista, paitsi asuntoa ja polttop. à 1,200: — .	4,800		
		1 Säiliönvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita	500		
		Pumppulaitoksen käyttökustannukset, arviolta	50,000		
		Suodattimien s:n, arviolta	14,000		
		Seisotusaltaiden s:n, arviolta	87,500		
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	11,000	178,500	
		<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>			
		Vesijohdon rakennusten, aitaustee, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	50,000		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	8,500	58,500	
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>			
c	Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,100			
	Palovakuutusmaksuja, arviolta	2,800			
	Vantaajoen viereisen suojelusalueen vuokria	350: —			
	Siltasaaren s:n ja vesialueen korvausta	650: —	1,000		
	Laboratorion kustannuksia, arviolta	4,000			
	Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakelusta ja perimisestä, arviolta	1,200			
	S:n hevosaltaiden hoidosta, arviolta	3,000			
	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta	1,000			
	Puhelinmaksuja, arviolta	750			
	Korkoja konttokuranttililta kaupunginrahaston kanssa, arviolta	25,000			
	Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	20,000			
		Siirros	59,850	9,872,446 97	

		Siirros	59,850	—	9,872,446	97
	c	Mittaukset, tutkimukset ja opintomatkat, arviolta	3,000	—	62,850	—
		<i>E. Kuoletus ja korko.</i>				
	c	Korkoa rakennuspääom., 6,050,000 markalle, Hallituksen ehdotuksen mukaan	272,250	—		
		Kuoletusta, Hallituksen ehdottam. kuoletussuunnitelman mukaan .	135,750	—	408,000	—
		<i>F. Uutistytöt.</i>				
Valt:n päät. %s 1911	b*	Vesijohto Panimokadun alle Työpajakadun ja Sörnäisten Olutpanimon välille	8,500	—		
		S:n Kirkkomaankadun länsipuolisten varastopaikkain alueelle ja sen halki (uutistytö).	7,300	—		
		S:n Pääskylänkadun alle Panimokadulta Sörnäisten niemekkeelle (uutistytö)	22,700	—		
		S:n Viipurinkadun alle Kristiinan- ja Fredriksberginkadun välille sekä Sturenkadun ja sen jatkoksen alle Vallilassa Fredriksberginkadun ja Vallilantien välille (uutistytö)	90,000	—		
		S:n Kristiinankadun alle Josafatin- ja Alppikadun välille	10,500	—		
	c*	S:n Vallininkadun alle Alppikadun ja Kolmannen linjan välille . .	7,200	—		
		S:n Laaksokadun alle tonttien 2 ja 13 välirajalta Kaikukadulle, sekä viimeksi mainitun kadun alle Sörnäisten Rantatiehen asti (uutistytö)	4,100	—		
		S:n Vilhonvuorikadun alle Suvilahdenkadun ja Sörnäisten Rantatien välille (uutistytö)	4,500	—		
		S:n Vegankadun alle Orioninkadun ja I. Viertotien välille (uutistytö)	4,000	—		
		S:n Saariniemenkadun alle Oihonankadulta osoten:oon 17 (uutistytö).	2,700	—		
		Siirros	161,500	—	10,343,296	97

			Siirros	161,500	—	10,343,296	97
			Vesijohto Museokadun alle L. Viertotien ja Aurorankadun välille (uutistyö)	4,300	—		
			S:n Apollonk. alle Creutzin- ja Töölönkadun välille (uutistyö)	10,500	—		
			S:n Hesperiank. alle Töölön- ja Creutzinkadun välille (uusi)	2,500	—		
			S:n Creutzink. alle E. Hesperian- ja Apollonkadun välille (uusi)	3,600	—		
			S:n Töölönkadun alle E. Hesperian- ja Kulneffinkadun välille (uusi)	3,900	—		
			S:n Florantien alle Kaavin- ja Toivonkadun välille (uusi)	6,000	—		
			S:n Toivonkadun alle (uusi)	5,900	—		
			S:n Kaavinkadun alle (uusi)	3,100	—		
Valtmn päät. 17/10 1911	b*		S:n Nimrodinkadun alle Lastenhoitoyhdistyksen tontin ja Seurasaarentien välille (uusi)	23,500	—		
			S:n Seurasaarentien alle Nimrodinkadulta Ukkokotiin (uusi)	22,000	—		
		c*	S:n Fredriksbergink. alle osotn:sta 4 Pengerkadulle (uusi)	3,500	—		
			S:n Fredriksbergink. alle Saimaan- ja Karjalankadun välille (uusi)	9,600	—		
			S:n Inarintien alle Ätsärin- ja Ouluntien välille (uusi)	6,000	—		
			S:n Suvantotien alle Inarintien ja kortt. 546—547 länsipuolisen kadun välille (uusi)	4,100	—		
			S:n Ouluntien alle Inarintien ja kortt. 546—547 länsipuolisen kadun välille (uusi)	3,700	—		
			S:n kortt. 546—547 länsipuolisen kadun alle Oulun- ja Ätsärintien välille (uusi)	4,100	—		
			S:n Roineen-, Suvanto- ja Virtaintien alle (uusi)	10,800	—		
			S:n Maistraatinkadun alle tontilta 31 Magdalenankadulle (uusi)	16,100	—		
			S:n Selmankadun alle (uusi)	7,300	—		
			S:n Böhlenkadun alle Selman- ja Reginankadun välille (uusi)	11,500	—		
			S:n Leankadun alle tontilta 9 Böhlenkadulle (uusi)	3,600	—		
			Siirros	327,100	—	10,343,296	97

		Siirros	327,100 —	10,343,296 97
c*	}	Vesijohto Freesenkadun alle Auroran- ja Dagmarinkadun välille (uusi)	7,100 —	
		S:n Dagmarink. alle Freesen- ja Fredrikinkadun välille (uusi)	3,300 —	
		S:n Tempelikadun alle osoten:sta 1 Nervanderinkadulle (uusi)	7,800 —	
		Uusia johtoja Hallituksen määräyksen mukaan, arviolta	10,000 —	
c		Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000 —	
c		Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000 —	
c*		Vapaakaivon laittaminen Magdalenankadulle Böhleen	750 —	385,050 —
		— Smk 1,178,233: — —		
		Kaasutehdas.		
		<i>Hoito.</i>		
		<i>Palkat ja palkkiot.</i>		
	}	Hallituksen palkkio, arviolta	4,634 —	
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1,000: —		
		vuokrarahoja 2,000: —		
		matkarahoja 500: —	13,500 —	
		1 Kamreeri, palkkaa 7,000: —		
		korotusta 10 v:n palveluksesta 1,400: —	8,400 —	
		1 Rahastonhoitajatar, palkkaa	3,300 —	
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500 —	
c		Konttoriapulaiset	22,500 —	
	Ylimäär. apul., opintomatkat y. m., arviolta	3,500 —	60,334 —	
		Konttorihuoneiston vuokra	11,000 —	
		Konttorin tarverahoja, arviolta	8,500 —	19,500 —
		<i>Kaasun valmistuskustannukset.</i>		
		1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, polttop. ja kaasua, palkkaa	6,000 —	
		1 Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,450 —	
		Siirros	10,450 —	10,808,180 97

	Siirros	10,450	10,808,180 97
1 Vanh. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa . . .		3,500 —	
1 Nuor. kaasumestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa . . .		2,700 —	
1 Nuor. kaasumestari, palkkaa . . .		3,000 —	
1 Konttoriapulainen, palkkaa . . .		2,100 —	
1 Tehtaankirjuri, palkkaa . . .		2,100 —	
Tehtaankonttorin tarverahat, arv.		2,000 —	
Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 20,000 tonnia à 21:75	435,000	—	
Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta		5,000 —	
Erittelemättömiä tarveaineita . . .		4,000 —	
Muurarien ja apurien palkat . . .		3,200 —	
Retorttihuoneen työkustannukset		20,000 —	
Öljykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkust. ja aineet . . .		8,500 —	
<i>Höyrykattilakäyttö.</i>			
Palkat, arviolta		5,500: —	
Polttoaineet ja sekal. tarpeet, arviolta		18,000: —	23,500 —
<i>Konekäyttö.</i>			
Palkat, arviolta		12,500: —	
Öljy ja sekal. tarpeet, arviolta		2,500: —	15,000 —
<i>Kaasunpuhdistus.</i>			
Palkat, arviolta		4,500: —	
Puhdistusaine y. m., arviolta		6,500: —	11,000 —
Polttoaineet, hehkuttimet, lasit y. m., arviolta		2,000 —	
Sähkövoima ja -valo, arviolta		5,000 —	
Vesimaksut, arviolta		8,000 —	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta		10,000 —	
Jaoituskellon kustannukset, arviolta		4,500 —	
Laboratoriokustannukset, arviolta		4,000 —	584,550 —
	Siirros	—	11,392,730 97

		Siiros	—	11,392,730	97
		<i>Kustannukset sivutuotteista.</i>			
		Työkustannus kaksin lajittel., pienennyks. ja myynn. Sörnäisten kaasutehtaalla, arviolta	10,000	—	
		Tervan työ- ja myyntikustannukset, arviolta	2,500	—	
		Ammoniakin valmistuskustannukset, arviolta	4,000	—	
		Tarveaineiden kustannukset	27,000	—	43,500
		<i>Kustannukset katuväläistuksesta.</i>			
		Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat	52,000	—	
		Hehkuttimet ja silinterit	3,500	—	
		Lyhtyjien, patsaiden ja lyhtyjoh- tojen kunnossapito	8,000	—	
		Lyhdynsytytysaseman vuokra	2,000	—	
		Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m.	3,000	—	68,500
		<i>Kustannukset yksityisestä kaasun- käytöstä.</i>			
		Mittarien lukem. ja maksuj. perim. Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m.	33,000	—	
			14,000	—	47,000
		<i>Johto-osaston kustannukset.</i>			
		1 Insinööri sisäpuol. töitä vart. p:kaa	4,800	—	
		1 Putkimestari s:n s:n, palkkaa	3,600	—	
		1 Putkimestari katujohdosta varten, palkkaa	3,300	—	
		1 Varastokirjuri, palkkaa	2,400	—	
		1 Varastokirjurin apulainen palkk. Näyttely- ja myymälähuoneiston sekä makasiinien vuokra	1,500	—	
			8,600	—	
		Myyntikustannuksia, niihin luet- tuna myymäläpalvelijaston palk- ka, arviolta	5,000	—	29,200
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		Rakennukset, arviolta	3,000	—	
		Uunit ja varusteet	10,000	—	
		Koneet ja laitteet	4,000	—	
		Kaasukellot	500	—	
		Siiros	17,500	—	11,580,930
					97

		Siirros	17,500 —	11,580,930 97
		Pääputkiverkko	4,000 —	
		Yksityiset talojohdot	500 —	
		Kaasumittarit	5,000 —	
		Kalusto	4,000 —	31,000 —
		<i>Sekalaisia menoja.</i>		
	c	Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa	12,000 —	
		Palovakuutusmaksut	5,000 —	
		Tapaturmavakuutusmaksut	1,500 —	18,500 —
		<i>Kuoletus ja korko.</i>		
		Korkoa rakennuspääomalle, S. markalle 5,098,397:50, Hallituksen ehdotuksen mukaan	229,427 85	
		Kuolelusta, Hallituksen ehdottaman kuolelussuunnitelman muk.	138,493 22	367,921 07
		<i>Uutistytöt.</i>		
		Pääputkiverkko ulotetaan:		
		Viipurinkadun alle Kristiinan- ja Fredriksberginkadun välille	850 —	
		Kaikukadun alle Laaksokadulta Sörnäisten Rantatiehen	450 —	
		Kristinankadun alle Helsingin- ja Josafatinkadun välille	600 —	
		Vallininkadun alle Vallininkujasta 3 Linjalle	300 —	
		Speranskyntien alle	2,500 —	
		Museokadun alle Runebergin- ja Töölönkadun välille	5,400 —	
	c*	Nervanderinkadun alle	4,000 —	
		Cygnaeuksenkadun alle Nervanderin- ja Museokadun välille	800 —	
		Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille	1,500 —	
		Nordenskiöldinkadun ja Hietaniemenkadun N:o 10 välille	2,600 —	
		Aurorankadun alle Arkadian- ja Aurorankadun N:o 10 välille	5,000 —	
		Agrikolankadun alle Flemmingin- ja Itä Papinkadun välille	1,500 —	
		Kaarlonkadun alle Agrikolan- ja Flemminginkadun välille	1,500 —	
		Hallituksen määräyksen mukaan	20,000 —	47,000 —
		Siirros	— —	12,045,352 04

		Siirros	—	—	12,045,352 04
		<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>			
	c	Noin 250 uutta lyhtyä patsaineen ja johtoineen uusille kaduille sekä petrolilyhtyjen sijaan . . .	33,000	—	
		Noin 100 itsetoimivaa sytyttäjää katulyhtyihin	3,500	—	
		Laitteita kaupungin keskiosain valaistuksen parantamiseksi, arviolta	24,000	—	60,500
		<i>Johdot ja kalusto.</i>			
		Yksityiset talojohdot	10,000	—	
		Kaasumittarit	75,000	—	
		Kalusto	6,000	—	91,000
		— Smk 1,468,505: 07 —			
		Sähkölaitos.			
		<i>A. Hoito.</i>			
	c	Hallituksen palkkio	4,634	—	
		Toimitusjohtaja, palkkaa 10,000: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:sta 1912	416: 67		
		vuokratuloja 2,000: — matkatuloja 500: —		12,916 67	
		Apulaisjoht., samalla ja- keluosaston johtaja, palkkaa 7,200: —			
		vuokratuloja 1,200: —	8,400	—	
		Kamreeri, palkkaa	7,000	—	
		Kirjanpitäjä, palkkaa	4,200	—	
		Rahastonhoitajatar	2,100	—	
		Konttoriapulaiset	4,800	—	
		Konttorin tarverahojat, arviolta	8,249 33		52,300
		<i>B. Käyttö.</i>			
		<i>Palkkoja.</i>			
		Insinööri käyttöä vart., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	6,000	—	
		Apulaisinsinööri, palkkaa	4,200	—	
		Siirros	10,200	—	12,249,152 04

	Siirros	10,200	12,249,152	04
	Tilastonlaatija	2,400		
	Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	3,600		
	4 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa valoa ja lämpöä, palkk.	9,000		
	9 Koneenkäyttäjää, palkk.	19,800		
	5 Koneenkäyttäjän apulaista	9,000		
	3 Lämmittäjää, palkk. 5,460:— palkintoja, arviolta 540:—	6,000		
	Ylimäär. apulaiset, arviolta	2,500		
	Vuokrat, lämmitys, valo y. m.	7,000		
	<i>Käyttövainheet.</i>			
	10,000 tonnia kivihiiliä à 18:—	180,000		
	Hiilien kuljetus ja pienennys	9,000		
	Lisävesi vesijohdosta, arviolta	6,000		
	Asemain voitelu- ja puhdistustarpeet, arviolta	4,500		
	Erinäiset muut tarpeet, nk. tiivisteet, harjat y. m., arviolta	3,000		
c	Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin, arviolta	3,000		
	Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, arviolta	20,000		
	Pääasemain ja aliasemain kunnossapito, lämmitys, siivoaminen ja valaistus, arviolta	15,000		
	Akkumulaattoripatter. kunnossap.	22,000	332,000	
	<i>C. Jakelu.</i>			
	Mittarikonttorin johtaja, palkkaa	3,600		
	Konttoriapulaiset, arviolta	10,800		
	Mittarintarkastaja, palkkaa	3,000		
	Mittarien kunnossapito ja paikallepano, arviolta	12,000		
	Mittarien lukeminen, arviolta	5,000		
	Maksujen periminen, arviolta	14,000		
	Konttorin tarverahat, lomakkeiden y. m. painatus, arviolta	7,600		
	Siirros	56,000	12,581,152	04

	Siirros	56,000	—	12,581,152	04
	Päivystys ynnä erinäiset pikkutarvikkeet, arviolta	9,000	—		
	Kustannuksia näyttelyistä, palkkoineen, arviolta	7,000	—		
	Erinäisiä menoja tilaajain hankkimisesta, ilmoituksista y. m., arv.	6,000	—		
	Kustannuksia katuvalaistuksen voimassapidosta, arviolta . . .	11,000	—	89,000	—
	<i>D. Johtoverkko.</i>				
	Työmestari kaapelitöitä varten .	3,600	—		
	Piirustaja-apulaiset, arviolta . .	3,600	—		
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	9,000	—		
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvaunun kunnossapito, arviolta . . .	2,000	—		
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, arviolta	1,800	—	20,000	—
	<i>E. Johtotyöt, varasto ja korjauspaja.</i>				
	Apulaisinsinööri, palkkaa . . .	3,000	—		
c	Työmestari johtotöitä varten, palkkaa	4,200	—		
	Apulaistyömestari, palkkaa	2,400	—		
	Varastonhoitaja, palkkaa	3,000	—		
	Varastokirjanpitäjä, palkkaa	2,400	—		
	Konttoriapulaiset, arviolta	6,600	—		
	Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, arviolta	4,900	—		
	Korjauspajan kustannuksia, arviolta	1,500	—	28,000	—
	<i>F. Sekalaisia menoja.</i>				
	Palovakuutusmaksut	2,000	—		
	Tapaturmavakuutusmaksut	2,000	—		
	Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa, arviolta .	11,000	—		
	Laboratoriokokeilut, uusien kulu- tuspärraattien tutkimukset, laajennustöiden valmistelu, opin- tomatkat y. m.	6,000	—		
	Hallintorakennuksen kunnossapito, lämmitys, valaistus ja siivoaminen	12,000	—	33,000	—
	Siirros	—	—	12,751,152	04

			Siirros	—	—	12,751,152 04	
		<i>G. Kuoletus ja korko.</i>					
		c	Kork. rakennuspääomalle 5,411,000 markalle, Hallituksen ehdotuksen mukaan	243,495	—		
			Kuoletusta, Hallituksen ehdottaman kuoletussuunnitelman muk.	109,505	—	353,000	
		<i>H. Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä.</i>					
Valt:n päät. 11/6 1909	b*	Sähköteknikko Otto A. Blomqvistille, viimeinen erä välikirjan mukaista korvausta	110,000	—			
S:n 16/5 1911	b*	A. B. Cottfr. Strömberg O. Ylle, korvausta	40,000	—			
S:n 17/11 1908	b*	Suoritusta etuann. (Smk 250,000:—), jonka Kaupunginvaltuusto on myöntänyt laajennusliikkeen helpottamiseksi	100,000	—			
S:n 30/5 1911	b*	Sähkövalaistus Brändöhön ja Oulunkylään	30,000	—			
S:n 13/6 1911	b*	Vuonna 1911 teetettyjen ylimääräisten johtotöiden kustannuksiin, arviolta	15,000	—			
		c*	Sähkötehtaan osan Kasarmintoria ja P. Roobertinkatua kiveäminen	9,500	—		
			Kustannuksia sähkökatuvalaistuksen laittamisesta kaupungin keskiösiin, arviolta	54,000	—		
			Kustannuksia sähkövalaistuksen ottamisesta petrolivalaistuksen sijaan eräissä osissa kaupunkia, arviolta	20,000	—		
			Satunnaisiin kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen määräyksen mukaan, arviolta	50,000	—		
			2,000 uuden mittarin ostoon	100,000	—	528,500	
		<i>I. Lainavaroilla teetettävä uudistys.</i>					
Valt:n päät. 22/12 1911	b*	Sähkölaitoksen laajennus	—	—	700,000	—	
		— Smk 2,135,800: — —					
		— Smk 4,782,538: 07 —					
			Siirros	—	—	14,332,652 04	

		Siirros	—	14,332,652	04
XIII. Yleiset työt.					
1. Rakennukset ja talot.					
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	c	Lumenkuljetus kaup. taloista . . .	7,000	—	
		Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset korjaukset. . .	7,700	—	
		Raatihuoneen s:n	3,000	—	
		Kansankirjaston s:n	3,350	—	
		Poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen s:n:			
		Aleks.kadun 22:ssa ja 24:ssä . . .	7,800	—	
		Pengerkadun 5:ssä	4,750	—	
		Ratakadun 10:ssä	500	—	
		Eteläisen palotornin s:n	4,650	—	
		Pohjoisen s:n s:n	1,150	—	
		Paloasemain s:n	870	—	
		Marian sairaalan s:n	20,000	—	
		W. C:n laittaminen Marian sairaalan tuberkuloosipviljonkiin . .	2,400	—	
		Istututusten laittaminen saman sairaalan vierelle	3,157	50	
		Bengtsårin kasvatustalokseen kuuluvain rakennusten erinäiset korjaukset	2,700	—	
	c*	Makasiininrannan tavaravajan s:n	6,500	—	
		Katajanokan tavaravajain s:n . . .	5,900	—	
		Seurahuoneen s:n	7,100	—	
		Korttelin 181 uimahuoneen s:n . .	5,700	—	
		Kaivopuiston kylpylaitoksen s:n	2,000	—	
		Kaivopuiston uimahuoneitten s:n	5,000	—	
		Vuorimiehenkadun talon N:o 9 s:n	11,000	—	
Valt:n päät. 13/8 1911	b*	Sisustuksen muutostyöt Hakasalmen huvilassa huoneiston laittamiseksi Helsingin kaupungin museolle sekä Taideteollisuusyhdistyksen kokoelmille	24,900	—	
		Puutarhak. varr. olevan, kaupung. omistam. talon täydellinen sisä- ja osittainen ulkopuolinen korj.	10,000	—	
		Siirros	147,127	50	14,332,652
					04

			Siirros	147,127 50	14,332,652 04
		c* {	Sähkövalaistuksen laittaminen Kasarminkadun kauppahalliin . . .	2,160 —	
		c	S:n yleisiin makkiloihin	1,380 —	
		c	Sekalaiset korjaustyöt	51,300 —	
			Erinäiset Aleksanterink. talossa N:o 26 teetetävät muutostyöt .	2,400 —	204,367 50
			<i>Uutisrakennukset.</i>		
Valt:n päät.	8/2 1910	b*	Uusi kulkutautisairaala	500,000 —	
S:n	16/2 1910	b*	Uusi kunnan mielisairaala	600,000 —	
		c*	Hakaniemen torin kauppahalli	420,000 —	
S:n	14/4 1910	b*	Kallion uusi paloasema	75,000 —	
		c*	Lisämääräraha samaan tarkoitukseen	32,500 —	
S:n	4/4 1911	b*	Määräraha uutta työ- ja vaivastalota varten	58,500 —	
S:n	12/12 1911	b*	S:n erinäisiä sikäläisiä uutistöitä varten	373,340 —	
S:n	30/5 1911	b*	Rankkurin asunnon muutto	9,000 —	
S:n	18/5 1911	b*	Aleksanterinkadun talon N:o 26 oston	400,000 —	
S:n	17/10 1911	b*	Sedmigradskyn pikkulastenkoulun 4 linjan tontin 9 s:n ynnä kansankeittön sisustaminen sinne	48,650 —	
		c* {	Toukolan kansakoulutalon laudoitus ja ulkopuolinen maalaus	3,000 —	
			Tehtaankadun kansakoulun erinäiset sisäiset maalaustyöt	3,850 —	
			Saman ulkopuoliset maalaustyöt	800 —	
			Ratakadun kansakoulun sisäpuolinen maalaus	6,500 —	
			Sähkövalojohdot viimeksi mainittuun kouluun, Helsingin kaupungin sähkötehtaan antaman laskun mukaan	5,196 —	
			Vuosina 1910 ja 1911 alottettujen muutostöiden loppuun saattaminen Bengtsårin kasvatustalokseen kuuluvassa Stengårdin kivrakennuksessa	18,000 —	
			Sikotarhan laittaminen Bengtsåriin	8,000 —	
			Uuden vajan teettäminen Bengtsårin Östergårdiin	550 —	
			Vanhankaupungin poliisivartiotuvan vierustan tasointi y. m.	2,000 —	
			Siirros	2,564,886 —	14,537,019 54

		Siirros	2,564,886	—	14,537,019	54
	c*	Uusi makkila Hakaniemen torille	2,800	—		
		S:n Merisataman vierelle	1,850	—		
		S:n Ruoholahteen	1,850	—		
		Uusi käymälä Kolmikulmatorille.	1,500	—		
		Hermannin paloaseman vierustan tasoitus y. m.	1,500	—	2,574,386	—
		2. Kadut ja yleiset paikat.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c*	Saunakadun keskimäisen kolmas- osan kiveäminen I telikkaki- villä asfalttiin	40,000	—		
Valtn päät. 14/11 1911	b*	Kauppatorin länsiosan s:n	15,800	—		
		Bulevardikadun kaupungille kuu- luvan osan Albertinkadun ja Hietalahdenrannan väliltä s:n .	20,200	—		
		P. Makasiini- ja P. Roobertinka- dun välisen kaupungille kuulu- van Kasarminkadun osan s:n .	6,700	—		
		I. Roobertin- ja Uudenmaankadun välisen kaupungille kuuluvan Yrjönkadun osan s:n	18,400	—		
		Yrjön- ja Erottajakadun välisen kaupungille kuuluvan Uuden- maankadun osan s:n	5,000	—		
	c*	Tarkastuspaviljongin ja Maka- siininrannan välisen Eteläran- nan päällystämättömän osan s:n	14,400	—		
		Siltavuorenrannan ketokiveyksen uudistus ja osittainen laajen- nus	4,500	—		
		Rautatien torin luoteiseen suun- taan käyvän ajotien s:n	1,500	—		
		Kaupungille kuuluvan Puistoka- dun osan s:n	3,000	—		
		Kaivopuiston läntisen lehtoku- jan s:n	5,200	—		
		Kaivopuiston ison lehtokujan s:n	8,000	—		
		I. Viertotien laajennus niiltä koh- din, mihin jo on teetetty tahi vuoden varrella tulee teetet- täväksi uutisrakennuksia, ar- violta	15,000	—		
		Siirros	157,700	—	17,111,405	54

		Siirros	157,700 —	17,111,405 54	
	c* {	L. Viertotien laajentaminen, arviolta	10,000 —		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteitten uudistus ja korjaus	12,700 —		
		c Sekalaiset korjaukset, arviolta	15,000 —	195,400 —	
		<i>Uutistytöt.</i>			
	c* {	Kaupungille kuuluvan P. Rautatienkadun osan päällystäminen ketokivillä L. Viertotien ja Runeberginkadun väliltä	27,300 —		
		Kaupungille kuuluvan Arkadiakadun osan s:n P. Rautatien ja Fredrikinkadun väliltä	800 —		
		Kaupungille kuuluvan Museokadun osan s:n L. Viertotien ja Cygnaeuksenkadun väliltä	11,600 —		
		Kaupungille kuuluvan Dagmarinkadun osan s:n Museo- ja Nervanderinkadun väliltä	3,900 —		
		Vilhonvuorikadun tasoitus ja viertäminen	18,200 —		
		Armfeltintien kaupungille kuuluvan osan viertäminen	5,070 —		
		Kaupungille kuuluvan Ehrensvarldintien osan s:n	7,380 —		
		Rahapajanrannan päällystäminen ketokivillä Ankkuri- ja I. Satakadun väliltä	16,000 —		
		Kaupungille kuuluvan Vuori- ja Unioninkadun välisen Vilhonkadun osan sekä Kasvitieteellisen tarhan viereisen Vilhonkadun laajennetun osan päällystäminen I tellikkakivillä	70,800 —		
Valt:n päät. 3/10 1911		b*	Unioninkadun laajentaminen Kasvitieteellisen tarhan viereltä sekä sanotun katuos. alaisen lokaviemärin ositt. uudestirakentamin.	24,400 —	
		c* {	Unioninkadulta Siltavuorenpengermälle vievän ajotien tasoitus	12,200 —	
			Museokadun ja L. Viertotien yhtymäkohdan kuntoonpano	17,300 —	
			Siirros	214,950 —	17,306,805 54

		Siirros	214,950	—	17,306,805	54
		Dagmarinkadun tasoitus Temppe- li- ja Fredrikinkadun väliltä . . .	20,400	—		
		Freesenkadun s:n	12,500	—		
		Temppe-likadun s:n Nervanderin- kadulta korttelin 417 tont- tiin 12	48,500	—		
	c*	Apollonkadun s:n Creutzin- ja Töölönkadun väliltä	31,300	—		
		E. Hesperiankadun s:n L. Viertotien ja Creutzinkadun väliltä	9,500	—		
		Creutzinkadun s:n	18,200	—		
		Töölönkadun s:n E. Hesperian- ja Kulneffinkadun väliltä	8,900	—		
		Kulneffinkadun s:n Töölönkadun ja L. Viertotien väliltä	12,200	—		
Valt:n päät. 17/10 1911	b*	Nimrodinkadun s:n Töölönkadun ja Seurasaarentien väliltä	38,000	—		
		Florantien s:n Kaavin- ja Toivon- kadun väliltä	22,500	—		
		Sallinkadun s:n	10,500	—		
		Kaavinkadun s:n	10,600	—		
		Näkinkujan s:n korttelin 296 viereltä	13,000	—		
		Fredriksberginkadun s:n I. Vier- totien ja Harjukadun väliltä	62,000	—		
		Fredriksberginkadun s:n puoleen leveyteensä Saimaan- ja Karja- lankadun väliltä	3,600	—		
		Itä Papinkadun s:n 5 linjan ja Castréninkadun väliltä	21,000	—		
	c*	Kustaankadun s:n Vaasan- ja Fred- riksberginkadun väliltä	16,800	—		
		Vaasankadun s:n I. Viertotien ja Flemminginkadun väliltä	51,000	—		
		Keiteleentien s:n I. Viertotien ja Inarintien väliltä	5,400	—		
		Inarintien s:n Oulun- ja Ätsärin- tien väliltä	4,200	—		
		Suvantotien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	4,800	—		
		Ouluntien s:n Inarintiestä noin 100 metriä länteen	3,000	—		
		Suvantotien s:n Vallilan- ja Vir- taintien väliltä	8,500	—		
		Ylä- ja Ala-Roineentien s:n	17,500	—		
		Siirros	668,850	—	17,306,805	54

			Siirros	668,850	17,806,805	54
			Virtaintien tasoitus	4,500		
			Maistraatinkadun s:n Magdalenan- ja Fannynkadun väliltä	26,900		
			Selmankadun s:n	3,250		
			Fannynkadun s:n	6,800		
			Böhlenkadun s:n Selman- ja Re- ginankadun väliltä	20,700		
		c*	Leankadun s:n	5,700		
			Sturenk. länsipuoliskon s:n Por- voon- ja Fredriksbergink. väliltä	10,000		
			Nordenskjöldin lehtokujan s:n puo- leen leveyteensä	45,000		
			Lastausraiteen laittaminen Sör- näisten rautatien pohjoispuolelle kortteliin N:o 533	16,500		
Valten päät. 14/11 1911		b*	Väliaik. silta Sörnäisten haara- radan poikki Sturenkadun suun- taan.	21,000		
S:n 28/11 1911	b* & c*		Santa- ja Busholman järjestely- töihin sekä niiden ja Ruoho- lahdenrannan välisen yhdistys- väylän ja rautatien teettämi- seksi	550,000	1,379,200	
			3. Kanavat ja viemärit.			
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		e	Erinäinen kunnossapito	29,000		
		c*	Täydennystyöt	5,000		
		c	Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	39,000	
			<i>Uutistytöt.</i>			
			Viemärikanava Dagmarinkadun alle korttelin 409 tontilta 14 Fredrikinkadun alaiseen kana- vaan sekä korttelin 417 ton- tilta 9 Tempelikadun alaiseen kanavaan	5,750		
		c*	S:n Freesenkadun alle korttelin 408 tontilta 3 Aurorankadun alai- seen kanavaan.	2,200		
			S:n Tempelikadun alle korttelin 417 tontilta 12 Nervanderinka- dun alaiseen kanavaan	8,450		
			Siirros	16,400	18,725,005	54

Valt:n päät. 17/10 1911			Siirros	16,400	—	18,725,005	54			
		c*	}	Viemärikanava Apollonkadun alle korttelin 435 tontilta 6 Töölönkadun alaiseen kanavaan.	4,300	—				
				S:n E. Hesperiankadun alle Creutzinkadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan	2,150	—				
				S:n Creutzinkadun alle Apollon- ja Museokadun välille sekä korttelin 448 tontilta 5 E. Hesperiankadun alaiseen kanavaan	8,350	—				
		b*	}	S:n Töölönkadun alle Kulneffin- ja E. Hesperiankadun välille	5,200	—				
				S:n Nimrodinkadun alle Topeliuksenkadulta Seurasaarentielle, sekä kanavan jatkaminen Bjälbon halki Humallahteen	31,300	—				
				S:n Seurasaarentien alle Ukkokodin tontilta Nimrodinkadun alaiseen kanavaan	18,200	—				
				S:n Florantien alle Kaavinkadulta Toivonkadulle	14,300	—				
				S:n Sallinkadun alle	3,000	—				
				S:n Fredriksberginkadun alle Saimaan- ja Karjalankadun välille	6,750	—				
				S:n Kustaankadun alle korttelin 360 tontilta 19 Fredriksberginkadun alaiseen kanavaan.	3,100	—				
				c*	}	S:n Inarintien alle korttelin 545 tontilta 25 Ätsärintielle, sekä mainitun korttelin tontilta 27 Ouluntielle	4,850	—		
						S:n Suvantotien alle korttelin 546 tontilta 10 korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan.	2,550	—		
						S:n Ouluntien alle Inarintieltä korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alaiseen kanavaan	3,350	—		
		S:n korttelien 546 ja 547 länsipuolisen kadun alle Ouluntieltä Ätsärintielle	5,450			—				
				S:n Suvantotien alle	4,600	—				
		S:n Ylä- ja Ala-Roineentien alle.	5,250	—						
		Siirros	139,100	—	18,725,005	54				

		Siirros	139,100	—	18,725,005	54
		Viemärikanava Virtaintien alle . . .	2,600	—		
		S:n Maistraatinkadun alle korttelin 566 tontilta 21 Magdalenankadun alaiseen kanavaan, sekä korttelin 571 tontilta 23 korttelin 573 tontille 31 . . .	12,000	—		
		S:n Böhlenkadun alle Selmankadulta Reginankadulle	10,500	—		
	c*	S:n Böhlenkadulta korttelin 573 tontin 38 halki Maistraatinkadun eteläpuoliseen avonaiseen ojaan	6,200	—		
		S:n Leankadun alle korttelin 569 tontilta 9 Böhlenkadun alaiseen kanavaan	4,350	—		
		Eläintarhanalueen puhdistusasema L. Viertotien itäpuolelta Töölönlahteen laskevia loka- viemärejä varten, sekä lasku- johto vanhalta Eläintarhan- tieltä mainitulle puhdistusase- malle	158,600	—	333,350	
		4. Tiet.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Erinäiset korjaukset	10,000	—		
		Jalkakäytävä uuden Eläintarhan- tien vieritse Säästöpankinran- nasta Helsinginkadun jatkoksen leikkauskohtaan	22,200	—		
	c*	Ullanlinnanvuoren ajotien korjaus Tähtitornin- ja Unioninkadun väliltä	2,200	—		
		Eläintarhan kehätien s:n	9,500	—		
		Eläintarhantien s:n Diakonissalai- toksen ja L. Viertotien väliltä	5,000	—	48,900	
		<i>Uutistytöt.</i>				
	b*	Tie L. Viertotieltä Tilkan nii- tyille rankkurin uuteen asuin- paikkaan	—	—	2,000	
		5. Viertotiet.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Erinäiset korjaukset	15,000	—		
		Siirros	15,000	—	19,109,255	54

Valt:n päät. 30/5 1911

		Siirros	15,000 —	19,109,255	54
c*	I. Viertotien viereisen jalkakäytävän jatkaminen		7,000 —		
	L. Viertotien viereisen sm		5,000 —	27,000	
	6. Satamat.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	Erinäiset korjaukset		25,000 —		
	Alasmenosillat jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitaukset		5,000 —		
	Satamain ruoppaus		20,000 —		
	Ruoppauselevaattorin muutto		4,000 —		
	Ruoppausvarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niem. vierelle		10,000 —		
	Sumpparin itärannassa olevan yleisen laiturin uudistus ja pidentäminen		3,500 —		
	Makasiininrannan eteläosan sillankansituksen osittainen päällystäminen II tellikkakivillä		4,000 —		
	Eteläisen laiturihaaran länsiosan uudestirakentaminen		3,100 —		
c*	Sörnäisten Rantatien varrella Lintulahdenkadun edustalla olevan purkaussillan korjaus		2,350 —		
	Sörnäisten läntisen purkaussillan arkkujen kansituksen uudistus		15,500 —	92,450	
	<i>Uutistytöt.</i>				
	Pohjoisrannassa oleva soutu- ja moottoriveneiden kytkylaituri		25,000 —		
	Isomman ruoppauslaitoksen ynnä tarpeellisten proomujen ostoon		200,000 —		
	Makasiininrannassa olevan 25 tonnin nostokranan järjestäminen sähkövoimalla käyväksi		10,000 —	235,000	
	7. Istutukset.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	Istutusten ja taimistojen kunnossapito		102,800 —		
	Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus		600 —		
	Saman urheilukent. kunnossapito		1,000 —		
		Siirros	104,400 —	19,463,705	54

		Siirros	104,400 —	19,463,705	54
		Punanotkon leikkikentän kunn.pit.	500 —		
		Haapaniemen istutusmailla olevan urheilukentän s:n	800 —		
		Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	1,200 —		
c		S:n erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen	360 —		
		S:n valaistus	150 —		
		Talvipuutarhan kunnossapito	6,000 —		
		Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkaus, tallin rehut y. m. menot	6,300 —		
c*		Kaupunginpuutarhan kasvihuoneitten korjaus	500 —		
c		Alpin kunnossapito.	1,500 —		
c*		Vanhempain nurmien ja käytävään uudistus	4,500 —		
		Aitausten kunnossapito	3,500 —		
		Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500 —		
		Lannan osto kasvilavoihin	650 —		
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000 —		
c		Leposohvain korjaus	2,200 —		
		Työkalujen osto ja korjaus	2,500 —		
		Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	12,000 —		
		Vesijohtojen laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	7,000 —	158,560	
		<i>Uutistytöt.</i>			
		Kasvihuoneen ja 6 kasvisuojan ynnä niihin kuuluvan lämpöjohdon laittaminen Kaupunginpuutarhaan	70,350 —		
		Näiden rakennuspaikkaiu tasoitus	32,000 —		
c*		Rautat. itä- ja Alppilantien länsipuol. alueen järjestäminen	15,000 —		
		Kaupunginpuutarhaa pohjoispuolelta rajoittava kiviaita	3,000 —		
		Korttelin 127 pohjoisosan tasoitus	10,000 —		
		Siirros	130,350 —	19,622,265	54

		Siirros	130,350 —	19,622,265 54		
c*	}	Haapaniem. urheilukentän ympäryksen istutustöiden jatkaminen	4,450 —			
		Kaivopuiston tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	5,000 —			
		Istutusten järjestäminen 6 kaupunginosassa Tehtaan- ja Laiturinkadun välisessä kulmauksessa	10,000 —			
		Simonkadun viereisen avonaisen paikan istutusten järjestäminen	5,000 —			
		Kaisaniemen puiston järjestäminen	30,000 —			
		Kelkkaratain järjestäminen	3,000 —			
		Savilan taimiston töiden jatkaminen	2,500 —			
		Punanotkon tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	10,000 —	200,300 —		
		8. Puhtaanapitolaitos.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	}	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirännän talon 10 pihain puhtaanapito	5,000 —			
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000 —			
		Vastijain palkkaus	7,000 —			
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000 —			
		Samain korjaus	2,000 —			
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	5,000 —			
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	130,000 —			
		Kaupungille kuuluvain teiden puhtaanapito 6 kaupungiosan huvila-alueella	11,500 —			
		Keskikaupungin katujen kastelu	28,500 —			
		Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000 —			
		Viertoteiden puhtaanapito	40,000 —			
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000 —			
				Siirros	272,000 —	19,822,565 54

		Siirros	272,000	—	19,822,565	54
c	}	Teiden puhtaanapito	18,000	—		
		Venesatamain s:n	2,000	—		
		Jäiden s:n	1,500	—		
c*		3 työkaluvajan teettäminen, ku- kin 300:—	900	—	294,400	—
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
c	}	Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	140,000	—		
		10 hevosen rehut	10,000	—		
		Sekalaisia menoja desinfiioimis- aineista, työkaluista y. m.	8,200	—		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, le- vyastiain ja kansien korjaus	12,080	—		
		Rautatierahteja, arviolta	40,000	—		
		Rautatievaunujen korjaus, ar- violta	2,400	—		
c*	}	400 panosta kannellisia makkias- tioita	7,300	—		
		10 rikkain kuljetusrattaat	4,250	—		
		Malmiin kaatopaikalla olevan las- tauslaiturin uudistus sekä eri- näisten sikäläisten rakennusten korjaus	3,600	—		
		Uusi kaivo Malmille pumppuineen ja putkenosineen	2,400	—		
		Höyrykattila putkijohtoineen y. m.,	3,200	—	233,430	—
		10. Työkalut.				
c	}	Erinäiset ostot ja korjaukset	10,000	—		
		Kivenkuljetusproomun uudis- tus	3,500	—		
		Kahden ruoppausproomun s:n	6,000	—		
c*	}	6 kasteluvaunun muutostyöt	3,600	—		
		Höyryjyrän uudet takapyörät sekä erinäiset pienemmät kor- jaukset	2,000	—		
		Lisämääräraha höyrykattilan hankkimiseksi porakoneeseen	3,300	—		
		17 kasteluvaunu maalaus	850	—		
		3 purgator-rattaiden ostoon	650	—		
		12 uudet rattaat rikkain kuljetta-				
		Siirros	29,900	—	20,350,395	54

			Siirros	29,900 —	20,350,395 54
			miseksi kaupungin yleisiltä paikoilta ja katuosilta	5,100 —	
	c*		Lakaisukoneiden korjaus ja maalaus	900 —	35,900 —
			II. Sekalaista.		
	c	}	Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000 —	
			Erinäisten pesuhuoneitten ja pesulaiturien hoito ja korjaus.	10,000 —	14,000 —
			— Smk 6,067,643:50 —		
			XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.		
Maistr. päät.	18/2	1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266 67 ✓
Valt.n päät.	9/2	1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600 — ✓
S:n	9/5	1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400 — ✓
S:n	3/10	1893	b	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika	200 — ✓
S:n	16/5	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120 — ✓
S:n	19/11	1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120 — ✓
S:n	3/12	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Täng	120 — ✓
S:n	20/10	1896	}	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450 — ✓
S:n	6/6	1905			
S:n	22/4	1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman	144 — ✓
S:n	26/5	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfin Fagerholm	120 — ✓
S:n	20/2	1903	}	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	600 — ✓
S:n	30/12	1907			
S:n	20/5	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400 — ✓
S:n	8/3	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	120 — ✓
S:n	13/9	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120 — ✓
S:n	15/3	1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000 — ✓
S:n	9/5	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	225 — ✓
			Siirros	5,005 67	20,400,295 54

			Siirros	5,005 67	20,400,295 54
Valtn päät. 12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200	— v	
S:n 29/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lind- gren	230	— v	
S:n 13/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hau- sen	3,000	— v	
S:n 21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Deger- holm	4,500	— v	
S:n 22/5 1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	— v	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	— v	
S:n 13/11 1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	— v	
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lind- berg	1,200	— v	
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	— v	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin . .	1,200	— v	
S:n 13/11 1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin . . .	600	— v	
S:n 13/11 1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg .	600	— v	
S:n 13/11 1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	— v	
S:n 13/11 1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	— v	
S:n 27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon talou- denhoitajatar Maria Sofia Ek- holm	500	— v	
S:n 4/6 1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törn- ström	400	— v	
S:n 11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hassel- berg	600	— v	
S:n 17/6 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson .	144	— v	
S:n 8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg . . .	720	— v	
S:n 19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Aman- da Cajander	1,200	— v	
S:n 14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	— v	
S:n 28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Ahlqvist	300	— v	
S:n 11/2 1908	b	Ent. amanuessi Viktorine Sund- vall	400	— v	
S:n 25/2 1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Hei- nola ja hänen alaikäiset lap- sensa	450	— v	
		Kaasutehtaantyömies David Ellen- berg	400	— v	
S:n 18/6 1908	b	S:n Jakob Wänthär	400	— v	
		Alaikäinen Aimo August Löfgren .	120	— v	
		Siirros	29,929 67		20,400,295 54

			Siirros	29,929 67	20,400,295 54
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoidajatar Edla Ahtikoski	600	v
S:n	15/12 1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktu- ari J. Öhrnberg	2,000	v
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120	v
S:n	16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson	400	v
S:n	8/6 1909	b	{ Tohtorinrouva Olga Juslin	880	v
			{ Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600	v
			{ Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600	v
S:n	15/6 1909	b	{ Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900	v
			{ Työm. Adolf Konstantin Renfors	600	v
S:n	21/9 1909	b	Työmies Herman Pallonen	240	v
S:n	5/10 1909	b	Työmies Jaakko Salmio	400	v
S:n	19/10 1909	b	Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	180	v
S:n	7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaari	120	v
S:n	15/3 1910	b	Sairaanhoidajatar Ida Dahlström .	500	v
S:n	28/5 1910	b	{ Ent. siivoojatar Albertina Boman	300	v
			{ Työm. leski Lovisa Ävist	300	v
S:n	31/1 1911	b	Rak. mest. Johan Fredrik Larsson	480	v
S:n	21/2 1911	b	{ Siivoojatar Aquilina Malén	300	v
			{ Työmies Mikko Hakomäki	150	v
			{ Leski Maria Olivia Winqvist	120	v
S:n	7/3 1911	b	Sairaanhoidajatar Eva Fagerholm	480	v
S:n	9/5 1911	b	Leski Matilda Svan	120	v
S:n	13/6 1911	b	Työm. Anders Erland Thomasson	240	v
S:n	9/6 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner	360	v
S:n	17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant	300	v
S:n	14/11 1911	b	Työmies Isak Toukka	400	v
S:n	12/12 1911	b	{ Ent. vahtimestari Aurora Karolina Andersson	600	v
			{ Ent. työmies Henrik Malakias Henriksson	400	v
S:n	22/12 1911	b	{ Ulosottoapulainen Karl Oskar Olin	600	v
			{ Kaup. viskaalin leski Aina Albrecht	880	v
		c	Kaupungin virka- ja palvelusmies- ten eläkkeiksi, arviolta	20,000	
			— Smk 64,099: 67 —		
			XV. Sekalaiset menot.		
Valtn päät.	19/6 1911	b	Wallilan rakennustoiminnan avustusrahasasto	139,250	
			Siirros	139,250	20,464,395 21

			Siirros	139,250	20,464,395 21
			Polttoaineet, arviolta	6,000	
		c	Valaistus, siihen luettuina juhla- valaistukset, arviolta	7,000	
			Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250	
			Palovakuutusmaksut, arviolta . . .	20,000	
Valt:n päät. 30/12 1907		b	Kustannukset kunnallisen asetus- kokoelman julkaisemisesta	800	
S:n 12/12 1911	b*		Kunnan asetuskoelman yhteen kokoomiseksi, arviolta	8,000	
S:n 21/12 1897	}	b	Määräraha henkikirjoittajalle, ar- violta	5,000	
S:n 17/12 1907		c	S:n henkikirjoittajan huoneiston siivoomiseen	300	
Helsingin kalastus- säätö 1/2 1890	}	b	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsi- jalle, arviolta	900	
Valt:n päät. 21/12 1897			Puutavarain lauttauksen valvomi- sesta kaupungin satama-alueella	150	
S:n 27/2 1906	b		Kustannuks. Kumtähdestä, Meilah- desta, Rekolasta, Oulunkylästä, Böhlestä ja Nybondaksesta, arv.	7,000	
			S:n Bengtsärin maatilasta	8,850	
		c	S:n Henrik Borgströmin kansan- puist. Turholmassa, arviolta . . .	2,000	
			Palkkio talonisännöitsijälle	1,500	
			Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille	600	
S:n 28/5 1903	b		Määrär. Vankeusyh:d:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600	
1886 v:n menosäätö	}	b	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680	
Valt:n päät. 28/12 1876			Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta	200	
S:n 22/12 1903			Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta	4,300	
S:n 26/3 1907			Määräraha huoneiston vuokraami- seen Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000	
S:n 30/12 1909			S:n huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta	12,000	
Rhkn erit. päätös	b		Kustannuksia pakkahuoneessa ole- vasta kaup.gin työkunnasta, arv.	22,000	
Valt:n päät. 30/12 1907	b		Normaalikellojen kunnossapito . . .	1,630	
S:n 7/6 1910	b		Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, ar- violta	15,000	
S:n 25/4 1911	b				
	c				
	b & c				
			Siirros	269,010	20,464,395 21

			Siirros	269,010	—	20,464,395	21
Valt:n päät. 21/12 1897 S n 30/12 1907	b & c		Telefoonimaksut, arviolta	9,000	—		
		b	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000	—		
	c		Koiraveron aiheuttamia kustan- nuksia	300	—		
	c		Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito	3,300	—		
S:n 16/12 1910	b*		Keittiöparakin teettäminen poli- simanees. vierelle sotaväen liike- kannalle panon varalta	4,700	—		
S:n 14/11 1911			b	Kalusto samaan	4,833	95	
	c		Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, satamain vesi- johdoissa y. m.	13,380	—		
	c		Vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa	500	—		
S:n 19/12 1899	b		Puolipäivätunnin merkinanto . .	300	—		
	c		Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttami- nen, arviolta	175,000	—		
	d		Arvaamattomiin menoihin Valtuus- ton määräyksen mukaan	350,000	—	831,323	95
			— Smk 831,323: 95 —				
			Yhteensä Smk	—	—	21,295,719	16

		Tulot.		
		Käytettävänä säästää edelliseltä vuod.	—	1,600,000
		I. Korot ja kuoletusapumaksut.		
		<i>c</i> Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	23,700	—
		<i>b</i> Tontinlunastuksista, arviolta . . .	600,000	—
Lahjoituskirjain muk.		<i>b</i> Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . . .	24,000	—
		<i>c</i> { Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	795,000	—
		{ Teknill. laitosten etuaneista . . .	48,000	—
		Vesijohtolaitoksen rakennuspääoman kuoletus	135,750	—
		S:n korko	272,250	—
		Kaasutehtaan s:n kuoletus	138,493	22
		S:n korko	229,427	85
		Sähkötehtaan s:n kuoletus	109,505	—
		S:n korko	243,495	—
				2,619,621 07
		II. Tontinlunastukset.		
Valt:n päät. $\frac{9}{3}$ 1893 S:n $\frac{14}{12}$ 1909	<i>b</i>	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	1,100,000
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.		
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.		
K. S:n päät. $\frac{15}{1}$ 1879	<i>b</i>	Arviolta	—	1,100
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.		
Kunink. vakuutus $\frac{23}{2}$ 1789, 1 ja 4 § K. Asetus $\frac{8}{12}$ 1873, 6 §	<i>b</i>	Vuokria rakennuksista ja tiloista	182,000	—
Lunastuseht. muk.	<i>b</i>	Vuokria Kaivopuiston alueesta, arviolta	15,000	—
Välikirjan muk.	<i>b</i>	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,800	—
S:n s:n	<i>b</i>	Seurahuoneen vuokra	44,800	—
		Siiros	248,600	5,320,721 07

Kirjain osoittaa tuloon
laidun Kunn. aset.
38 §:n muk.

K. S:n päät. ^{11/11} 1884 Valt:n päät. ^{29/10} 1888	}	b	Siirros	248,600	5,320,721	07
			Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	35,000		
Välikirjan muk.	}	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omist. taloissa	99,200		
			Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	6,000		
			S:n Bengtsårin kasvatuslaitoksesta	13,000		
			Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	7,600		
			S:n erin. laivaveistämön alueen rakennuksista	4,050		
			S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26, arviolta	15,000		
			Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista, arviolta	50,000		
			Erinäisiä vuokria, arviolta	3,800		
			Vuokraa myymälöistä ja myymäläpöydistä, arviolta	6,000		
			S:n s:n	}		
Uimahuonemaksuja, arviolta	500					
Kalavesimaksuja, arviolta	2,000					
Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta	1,000					
Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	90,000					
Välikirjan muk.	}	b	Laivaveistämön alueen vuokra . .	16,620	683,370	—
			3. Kaupungin maatilat.			
S:n s:n	}	b	Oulunkylä, Böhle, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	27,000	35,850	—
			Bengtsårin maatila	8,850		
			— Smk 720,320: — —			
IV. Tonttiverot.						
		b	Arviolta	—	4,000	—
V. Tuloa tuottavat oikeudet.						
K. Asetus ^{31/12} 1877 K. julist. sam. piltä	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyiltä tavaroilta, arviolta . . .	370,000		
			K. julist. ^{1/10} 1881 K. S:n kirjelmä ^{17/4} 1883	}		
			Siirros		375,000	6,043,941

			Siirros	375,000	—	6,043,941	07
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .	800,000	—			
S:n s:n	c	Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500	—			
Valt:n päät. ¹ / ₆ 1876	c	Makasiininvuokraa, arviolta . . .	11,000	—			
		{ Satamamaksuja, arviolta . . .	280,000	—			
		{ Siltamaksuja, arviolta . . .	12,000	—			
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	{ Nostoranmaksuja, arviolta . . .	1,000	—			
		{ Painolastimaksuja, arviolta . . .	100	—			
		{ Punnitsemismaksuja, arviolta . . .	3,000	—			
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksuja ruokata-					
		varain myynnistä aluksesta, ar-					
		violta	6,000	—			
Useat K. Sin päät.	c	Biljaardimaksuja, arviolta . . .	600	—			
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupun-					
		gin vaivaisten osuus, arviolta .	16,000	—			
	c	Kolehtirahoja, arviolta	200	—			
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .	200	—			
Välikirjan muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	1,900	—		1,508,500	—
VI. Sekalaiset tulot.							
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Henk. kohtainen vaivaismaksu, arv.	53,000	—			
H:gin kunnall. sairaan-	c	Sairaanhoidosta Marian sairaal-					
hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879			lassa, arviolta	50,000	—		
		{ Oppilasten pääsymaksut, arviolta	600	—			
		{ Myydyistä ruokajätteistä, arviolta	1,400	—			
		{ S:n s:n Humaliston sairaal., arv.	500	—			
	c	{ Tuloja desinfioimislaitoksesta, ar-					
		{ violta	300	—			
		{ Desinfioimisesta kodeissa, ar-					
		{ violta	6,000	—			
		{ Tuloja työlaitoksesta, arviolta . .	4,000	—			
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	{ Maantuotteita vaivaistalosta, ar-					
		{ violta	2,000	—			
		{ Korvausta köyhäin ylläpidosta,					
		{ arviolta	15,000	—			
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy-					
		{ dyistä teoksista, arviolta . . .	3,400	—			
H:gin kansakoulujen	c	Kansakoulun oppilaiden maksut ja					
ohjes. ²⁵ / ₆ 1878 ja ⁴ / ₁₀			käsityöt, arviolta	600	—		
1892		{ Korvausta turvakodeissa hoide-					
		{ tuista lapsista, arviolta	1,500	—			
K. Asetus ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	Koiraverot, arviolta	21,000	—			
			Siirros	159,300	—	7,552,441	07

		Siirros	159,300 —	7,552,441 07
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400 —	
		Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	3,000 —	
		Klosettimaksuja, arviolta	7,000 —	
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosastosta	2,000 —	
		Tuloja kaupungin työkunnasta	22,000 —	
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300 —	
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170 —	
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200 —	
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	2,200 —	
		Apumaksua Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700 —	
Välikirjan muk.	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta 275: —		
		Säätytalosta 525: —	800 —	
Pankkivalt. kirj. ^o / ₇ 1892				
K. Asetus ^o / ₉ 1899 K. S:n kirj. ^o / ₈ 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko-osuuksista (ynnä kaup. rahastonhoitajalle tul. osuudet)	7,675 —	
K. Asetus ¹⁸ / ₁ 1882		b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta	583,400 —
VII. Valtioavut.				
K. S:n päät. ²⁶ / ₁ 1911 S:n ⁶ / ₁₀ 1911 S:n ²² / ₈ 1907 S:n ¹⁰ / ₂ 1908	b	Kansakouluille	200,240 —	
		Kasvatuslaitoksille	10,370 —	
K. S:n kirj. ¹⁹ / ₅ 1898	b	Katuvalaistukseen	15,200 —	
Knk kirje ²⁷ / ₈ 1779	b	Palolaitokselle	21,000 —	
K. S:n päät. ²³ / ₅ 1901	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus	368 —	
	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle	20,725 —	
		Siirros	267,903 —	8,342,586 07

			Siirros	267,903	—	8,342,586	07
K. Sin päät. ¹⁸ / ₁ , 1906 K. Asetus ⁹ / ₆ , 1892 K. julist. ¹⁴ / ₁₂ , 1894	} b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle		11,000	—		
		Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta		14,000	—	292,903	—
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.							
Vesijohtolaitos.							
H:gin kaupungin vesi- johdon taksa ¹¹ / ₆ :lta, 1890.	} c	Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta		975,000	—		
		Vesimittarien vuokria, s:n		40,000	—		
		Vesimaksuja hevosaltaista, s:n . . .		2,100	—		
		Korvausta kulutuksesta vapaa- kaivoissa y. m.		15,680	—		
		Maa-alueiden vuokria		175	—		
		Voittoa suoritetuista johtotöistä, arviolta		20,000	—	1,052,955	—
Kaasutehdas.							
	} c	Korvausta katuvalaistuksesta . . .		164,500	—		
		S:n yksityiskulutuksesta		755,000	—		
		Tuloja sivutuotteista		416,000	—		
		Voittoa tehdyistä töistä		40,000	—		
		Vuokratuloja		5,100	—	1,380,600	—
Sähkötehdas.							
	} c	Korvausta katuvalaistuksesta . . .		40,000	—		
		S:n yksityiskulutuksesta		1,350,000	—		
		Voittoa johtotöistä		40,700	—		
		Vuokratuloja		23,300	—	1,454,000	—
— Smk 3,887,555: —							
IX. Puhtaanapitolaitos.							
	} c	Talonomistajain maksuja		170,000	—		
		Maksuja kaup. omista taloista . . .		30,100	—		
		Tuloja myydystä lannasta, arvi- olta		30,000	—	230,100	—
			Siirros	—	—	12,753,144	07

		Siirros	—	12,753,144	07
X. Lainat.					
	a)	1902 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:			
c*		Vallilan rakennustoiminnan avustusrahasasto	—	139,250	—
	b)	1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan seuraavat määrärahat:			
	c*	Uusi kulkutautisairaala	500,000	—	—
		Kallion uusi paloasema	75,000	—	—
		Bus- ja Santaholman järjestely	500,000	—	—
		Hakaniemen torin kauppahalli	420,000	—	—
		Uusi mielisairaala	600,000	—	—
		Vesijohdon laajennus	300,000	—	—
		Sähkötehtaan laajennus	700,000	—	—
		Aleksanterinkadun talon 26 osto	400,000	—	—
		Erinäiset uutisrakennukset uudella työ- ja vaivaistalolla	373,340	—	3,868,340
		— Smk 4,007,590: — —			
XII. Taksoitus.					
		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on.	—	4,534,985	09
		Yhteensä Smk	—	21,295,719	16

Helsingin kaupungin 1912 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,123,121	84	328,400	—	3,451,521	84
II	Kaupungin virastot	334,643	32	25,550	—	360,193	32
III	Kunnallishallinto	699,185	83	13,050	—	712,235	83
IV	Katu- ja laiturivalaistus	259,500	—	40,300	—	299,800	—
V	Palolaitos	158,179	50	8,540	—	166,719	50
VI	Poliisilaitos	350,562	61	—	—	350,562	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	780,886	70	199,912	67	980,799	37
VIII	Vaivashoito	644,760	—	11,700	—	656,460	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,861,662	54	68,410	—	1,930,072	54
X	Yleiset rasitukset	605,098	96	—	—	605,098	96
XI	Kauppahallit	36,650	—	—	—	36,650	—
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,150,988	07	1,631,550	—	4,782,538	07
XIII	Yleiset työt	841,040	—	5,226,603	50	6,067,643	50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	64,099	67	—	—	64,099	67
XV	Sekalaiset menot	813,790	—	17,533	95	831,323	95
Yhteensä Smk		13,724,169	04	7,571,550	12	21,295,719	16
	Tulot.	Vakinaiset tulot		Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	1,600,000	—	1,600,000	—
I	Korot ja kuoletusapumaksut	2,619,621	07	—	—	2,619,621	07
II	Tontinlunastukset	—	—	1,100,000	—	1,100,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	720,320	—	—	—	720,320	—
IV	Tonttiverot	4,000	—	—	—	4,000	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,508,500	—	—	—	1,508,500	—
VI	Sekalaiset tulot	790,145	—	—	—	790,145	—
VII	Valtioavut	292,903	—	—	—	292,903	—
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,887,555	—	—	—	3,887,555	—
IX	Puhtaanapitolaitos	230,100	—	—	—	230,100	—
X	Lainat	—	—	4,007,590	—	4,007,590	—
XI	Taksoitus	4,534,985	09	—	—	4,534,985	09
Yhteensä Smk		14,588,129	16	6,707,590	—	21,295,719	16

Teknillisten laitosten taloudellista tulosta valaiseva taulukko:

Vesijohtolaitos:

1. Korot	Smk 272,250: —	
2. Voittovaroilla teetettävät uutistyöt (ylim. kuoleetus) »	85,050: —	
3. Käytettävänä oleva säästö, josta Smk 135,750 on rahasääntöinen kuoleetus »	302,292: —	Smk 302,292: —
	<u>Yhteensä 1—3 Smk 659,592: —</u>	

Kaasutehdas:

1. Korot	Smk 229,427: 85	
2. Voittovaroilla teetettävät uutistyöt (rahasääntöinen kuoleetus) »	138,493: 22	
3. Voittovaroilla teetettävät uutistyöt (ylim. kuoleetus) »	60,006: 78	
4. Käytettävänä oleva säästö »	50,588: 15	» 50,588: 15
	<u>Yhteensä 1—4 Smk 478,516: —</u>	

Sähkölaitos:

1. Korot	Smk 243,495: —	
2. Voittovaroilla teetettävät uutistyöt (rahasääntöinen kuoleetus) »	109,505: —	
3. Voittovaroilla teetettävät uutistyöt (ylim. kuoleetus) »	138,995: —	
4. Viimeinen maksuerä Otto A. Blomqvistille . . . »	110,000: —	
5. Korvausta A. B. Gottfrid Strömberg O. Y:lle. . . »	40,000: —	
6. Laajennusetuannin (250,000) suoritusta »	100,000: —	
7. Brändön ja Oulunkylän sähkövalaistus »	30,000: —	
8. Käytettävänä oleva säästö »	127,705: —	» 127,705: —
	<u>Yhteensä 1—8 Smk 899,700: —</u>	Smk 503,765: 15

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1912.
